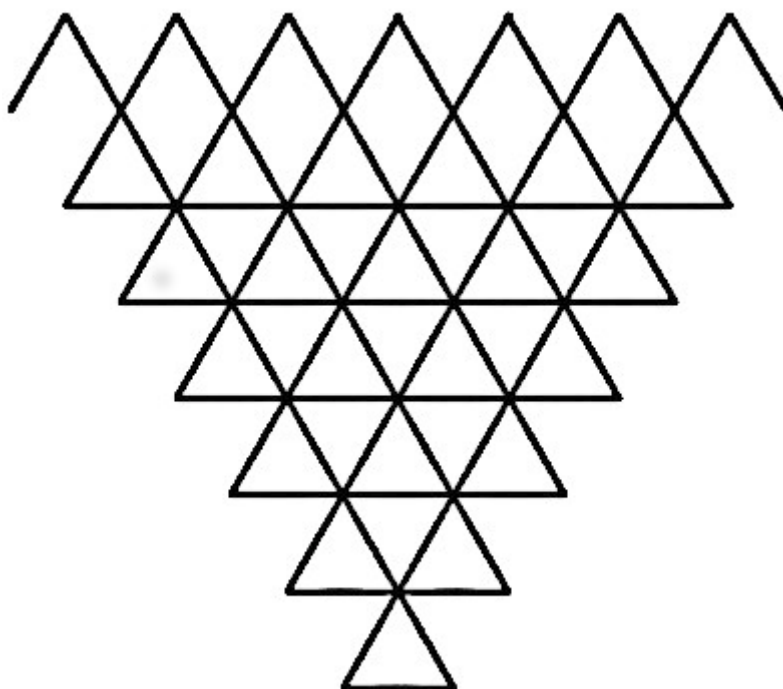

Cildeno valoda.
Skaidrojošā pašizziņas vārdnīca.
Ivars Līdaka

Valodas un izglītības padievis Śrī Sarasvatī zīme jeb 'yantra', kas veidota kā latviešu dieva zīmes fraktālis

2018.gads, Rīga

Autora ievads

Brīdinu, ka lasītāja priekšā ir sanskrita neprašas desmit gadu neatlaidīga sirdsdarba iznākums; varat to saukt par sabiedriskās zinātnes (citizen science) gadījumu. Tomēr iedrošinu - lai arī darbs nepiesakās uz akadēmiskuma godu, esmu izmantojis vien citu zinātāju gudrības, lielākoties no vēdu un latviešu kultūras dziļēm; beigās sniedzu tiešām apjomīgu izmantoto avotu sarakstu. Ticiet man, darba gaitā esmu kļuvis būtiski gudrāks, lai neteiktu viedāks, un esmu pārliecināts, ka tā notiks ar īsti iedziļinātu lasītāju.

Sākuma ierosmi man ir snieguši tādu aizrautīgu zinātnieku, kā, piemēram, Viktora Ivbuļa, Rudītes Raudupes, Janīnas Kursītes, Jāņa Radvila Paliepas, Marijas Gimbūtienes darbi, nerunājot nemaz par indiešu dižgariem. Es neuzdrošinātos tulkot tekstus par aprakstītajām gara attīstības lietām, ja nebūtu vairākkārt izbaudījis zemeslodes šā laikmeta dižguru Šrī Šrī Ravi Šankara, Sudhakara Čaturvēdi mācekļa, dibinātās un virzītās pārreligiskās kustības Art of Living kursus.

Galvoju - šī vārdnīca satur ļoti vērtīgus dzīvesziņas un viedības dārgumus, kuru gaismu manas kļūdiņas, kādas noteikti ir, sabojāt nespēs. Viss trakais darbs tika darīts, lai atjaunotu un mudinātu attīstīt latviešu pašizziņu un jau tik noplicināto pašu valodas dziļuma izjūtu un dzīvesziņas garšu.

Aicinu jau sākumā izlasīt šķirkli 'saṃskṛtāvāk' jeb izkoptā valoda un 'ārya samāj' jeb āriju sadraudze; tas varētu lasītāju daudz maz iecentrēt kultūras mantojuma un valodnieciskajā ziņā.

Vēl būs daudz pētāms, cik latviešiem radniecīgu vārdu ir no Indas augšteces vai lejteces 'lāta' vai citāda prākrita, vai jeb cik tie ir Amudarjas-Indas-Donas-Dņepras-Donavas-Daugavas indoirānisko saku-džātu-eirosauromatu vārdu piejaukums Himalaju-Hidukuša dienvidpuses sanskritā, vai gan viens, gan otrs, gan trešs, un/vai pretēji. Izskatās, ka latviešiem radniecīgie vārdi sanskritā ir viens no sektoriem saliktā starpsaziņas valodā, kas ar laiku sakopta par sanskritu.

Spiedogs no Sūsas (/ˈsuːsə/) - Ubaidas (pirmselamītu) kultūras sakariem (ap 5000-3000.gg.pr.mē.). Sanskritā var atrast arī akadiešu valodas saknes; starpnieki varbūt ir mēdieši. [521]

Nešaubīgi, vārdnīca satur daudz senu latviešu kultūrai tuvu dzīves gudrību. Ceru, ka lietuvieši vēl pētīs savu radniecību ar Gangā upes krastu ličavu (licchavi) budistiem. Noteikti paskatiet šķirkli 'prūšava' - maz ticams, ka šis vārds uz sena akmens uzraksta ir nejaušība (mūsdienu burušaski ~ senprūšu? valodā ābele ir báalt).

Varat šo vārdnīcu uztvert kā vienu no barotnēm ļoti ceramajiem zinātniekiem. Lai gan krieviskuma propagandas iekrāsotie “балто-славянские” pētījumi vairs nav tik “disertabli” kā iepriekš, tomēr pašlaik spēcīgi darbojas viltusglobālisma un beztautiskuma konjunktūra, un tā ir, mazākais, pagalam vienaldzīga attiecībā uz tiešām īstām latviešu un vispār kultūras saknēm.

Ceru, ka tādi mūsu īstie radnieki kā lietuvieši, slovēņi utml. varbūt snauž mazāk. Uzdrošinos apgalvot, ka tuvi radnieki mums ir arī aiz Hindukuša un Himalaju kalniem, īpaši Indas upes baseinā visā garumā, piem., kalāši/kelaši, kathi/kati.

'Bagashai' jeb virsaitis, un 'kareik jeb skandētājs priesteris, pēdējie no 'kati' nemusulmaņiem (sarkano tērpu kāfiriem) Hindukušā, abi miruši līdz 1935.gadam.

Kalāšiem Ziemsvētkos svētā ugunskura dūmi (dhūma) nes augšup ziedojumus padieviem. Skat. jostas (pravit, samvītin, avyaṅga, avestas ku:fti)

Kalāšu raksti Bumburetas ielejā (skat. s'us'utr, pat'i, citro'yak, shuman, shokhek)

Salīdz. kalāšu (Indas augšteces) vainadziņu ar Indas ielejas (vidusteces) sindhi sūfiju meiteņu vainadziņiem

Gilgitā, Hunzā, Baltistānā vēl atceras šo to no burušaski (Prūšavas?) valodas, un viņiem nav ne jausmas, kur tā cēlusies (https://www.youtube.com/watch?v=QFxmLOGil_4)

Viņi gan ir pārcietuši ne mazākus savas kultūras apdraudējumus un ietekmes kā latvieši, bet no islāma puses.

Uztveriet šo darbu pirmkārt par senu un gadsimtos pārbaudītu tautas gudrības krājumu, kurā nūdien ir vērts ieskatīties, kaut vai palaikam uz labu laimi, vai, vēl labāk, ar meklētāju šad tad paprasot vajadzīgu latviešu vārdu, piemēram, nītis, audi, Rīta, druva, vedības, avots, ūdens, viedība. Pabrīnīsities, ka arī vārdam 'grāmata' ir saknes sanskritā, un Gauja ar ļoti lielu varbūtību nes 'gava' jeb barotājas 'govs' vai 'gavya' jeb 'piens' vārdu. Lasītājs būs pārsteigts par tagad pavisam plakaniem uzskatītu vārdu dziļumu, un, esmu pārliecināts, atpazīs kādu aizmirstu vārdu nozīmi.

Ja meklējat latviešu senču fizisko vietu, ziniet, viņi ir bijuši pusklejotāji, arī zemkopji; jātnieki, lieliski zirgkopji, kuru izkoptos kara zirgus ir iepirkuši vai visi ķēniņi jeb rādžas Indijas teritorijā un ne tikai. Viņu izdzīvošana bijusi atkarīga gan no dabas, gan sabiedrības kataklizmām, gan arī no gandrīz vispāratzītiem laupīšanas sirojumiem, gan tirgošanās; nevar arī izslēgt turp-atpakaļ kustības; nevar būt, ka viņi nav bijuši arī tirgotāji; drīzāk jau arī karavīri, algotņi/virsaiši - kšatriji, arī viņi jeb vaišjas. Pieņemu, ka tuvi mēdiešu (skat. śaurasenī) - persiešu magiem un Rīgvēdas kultūrai; maz ticams, ka ļāvušies vēlākajam ortodoksālajam bramīnismam.

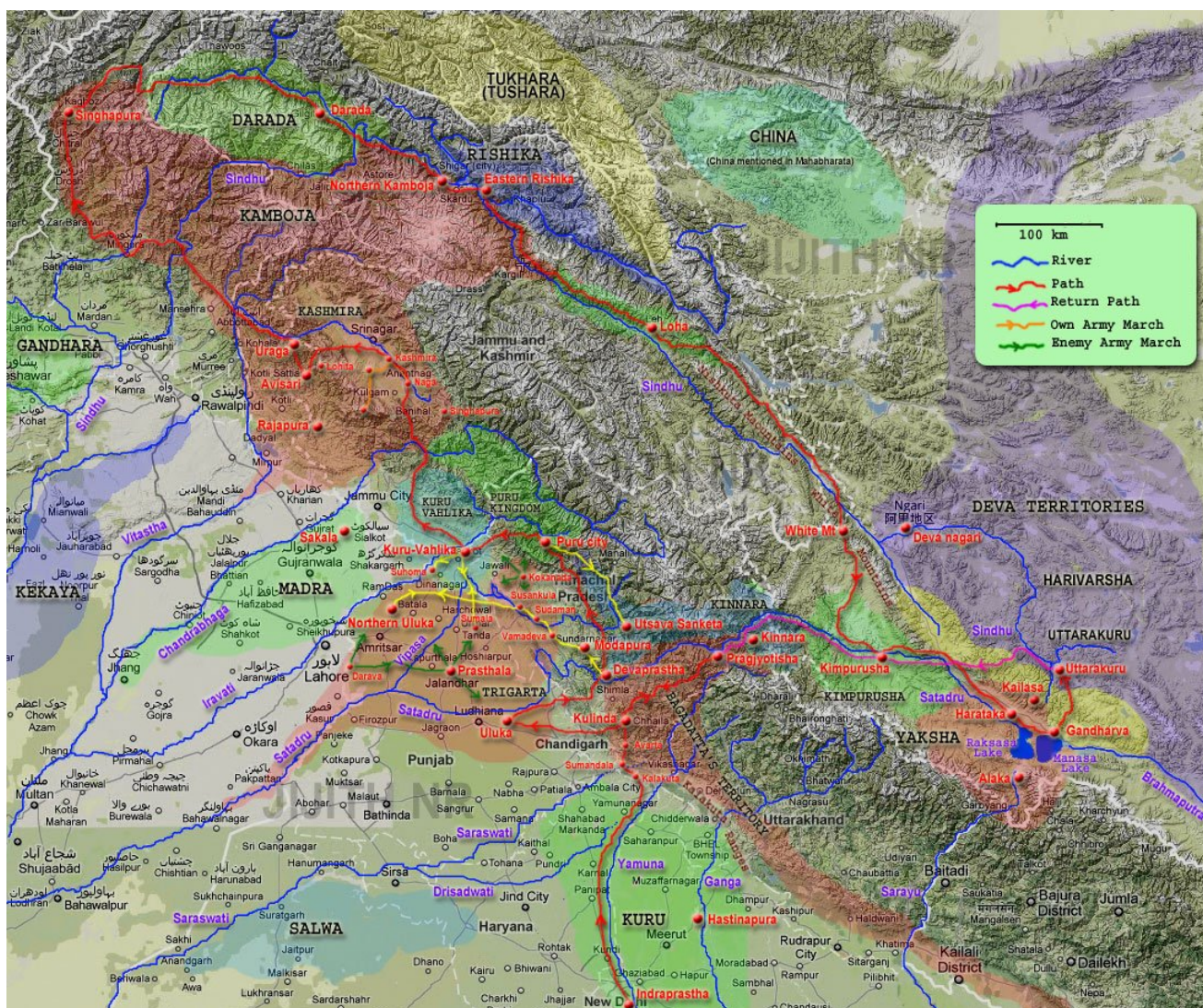
Cik var noprast, bijuši ārkārtīgi kustīgi, īpaši gar upēm, gan Tarimu uz/no austrumiem, gan tagad izsīkušo dienvidu Sarasvatī un Indu uz/no dienvidiem, gan ziemeļu Sarasvatī jeb Vahšu-Amudarju un tālāk Dānu (no avestas val. - 'upe' un Donavu, Dņepuru) uz ziemeļrietumiem; gar jau minētajām upēm. Šajā ziņā sāciet meklēt vispirms ar 'jāt, śaka, kāfir, kalāša, ardh-magadhi, arī kušān, īkšvāku, Lāṭaviṣaya, Lāṭadeśa, Lāṭarāṣṭra, lāṭabhāṣā, laṭvā, laṭva'. Ļoti palīdzīgs ir ārijiem raksturīgais paradums nest līdz vietvārdus, izskatās, pat līdz Latvijai.

Ļoti aptuvena senču kustības karte; bultiņas varētu likt abos galos.

Mr.Gangaram raksta - "Āriju civilizācija centrējās ap Sarasvatī un Drṣadvatī upēm. Zinām, ka dieviete Sarasvatī tiek saukta arī par Vakṣ (runa), un ka Sarasvatī (ezera meita) Mahābhāratā tiek saukta par Va(m)kṣu. Šis grieķu vārds ir pārhimalaju Vakṣu (Amudarja) kropļojums. Otra upe Jaxartes (Cakṣ-sar(i)tes nozīmē 'Acs-upe') ir Drṣadvatī, kas nozīmē 'acs meita' (drṣ nozīmē redzēt). Viena upe nozīmē redzi, kamēr otra nozīmē runu. Šeit ir sakarība ar Īkšvaku (īkṣ-vaku: skatīties-runāt), labi zināmu zintnieku.

Īkšvaku ir zintnieka Kāšjapas (Kāśyapa) mazmazdēls. Divas upes priekšstata Īkšvaku (skatīties-runāt), kamēr Kāšjapa ir viens no septiņiem galvenajiem reģiem, bet Kašmīras ieleja vēdiskajos laikos ir saukta Kāśyapa Mira. Zinātnieki ir pierādījuši, ka Kaspijas jūrā ir ieplūdušas divas upes, pirms tās mainījušas virzienu (un izveidojušas Arāla jūru). Tādas vai citādas nelaimes varbūt ir izraisījušas āriju migrāciju uz/no dienvidiem un ziemeļrietumiem.”

Dižeposa Mahābhārātas notikumu, lielā mērā arī Rigvēdas vietas.

Nav iedomājama latviešu valodniecības secīga attīstība, atstājot novārtā saknes, tostarp gramatiski veidojot jaunvārdus no noplicināta vārdu krājuma un paviršas vārdu dziļuma apjēgas, kur īstenībā varbūt ir kāds jau aizmirsts vārds. (Un to saka izbijis inženieris-mehāniķis!)

Saistībā ar jaunāku latviešu kultūras apjēgu iesaku Teodora Zeiferta 'Latviešu rakstniecības vēsture. Tautas dziesmas', 1922. [379]

Vārdnīca veidota ar visvienkāršāko, visnezinātniskāko paņēmieni, subjektīvi atlasot skaniski līdzīgus vārdus (IAST transkripcijā) ar līdzīgu nozīmi vai kontekstu latviešu valodā, kā arī ar kopīgu kultūras mantojumu saistāmus vārdus.

Ir arī jōgas, jeb kā skaidrības labad esmu tulkojis, dievsajūgas jēdzienu skaidrojumi, uzskatot tos par gan Rigvēdas, gan latviešu kultūras attīstībai piederīgiem.

Šī publikācija nostiprina darba stāvokli uz šo brīdi; visai pamatoti ceru uz sanskrita lietpratēja/u iesaisti darba tālākā attīstībā. Jau tagad pateicos diemžēl pavēlu internetā satiktajam lietpratējam Valteram Negribam par dažiem jau iespētajiem labojumiem.

Esmu pateicīgs Mārim Lindem, kurš izsita mani no paguruma un bezmaz piespieda to ilgo darbu pabeigt.

Sanskrita jēdzieni, labvēlīgi samierinot precīzās dabas zinātnes ar pārpasaulīguma jeb visa vienlaicīgas neuztveramības un neizzināmības atskārsmi, lielā mērā dibinās uz Vīrsīstenības, varam teikt, Dieva jeb Brahma-jñāna atskārsmi, kas, šķiet, ir saistīta ar dievišķās acs jeb devakṣa (corpus pineale) attīstības līmeni.

Atskārsme varbūt ir galvenais vārds šajā vārdnīcā, un tās katastrofālais iztrūkums patreizējā cilvēces apjukumā ir acīmredzams.

Dažas mana tulkojuma īpatnības:

- vārdu 'Brahma/Brahman', angļiski dažkārt 'Absolute', esmu tulkojis kā 'Virsištenība'. Nezinu godīgāku Dieva vārdu kā Tas (tat), piem., Gajatrī mantrā 'Tat Savitar' nozīmē Dievs Mudinātājs;
- Virsištenība ir arī 'Devadeva, Parā, Parabrahman, AUM' jeb Visaugstais, Virsdvēsele, Neizpaustais, tos esmu daudz maz pielīdzinājis vārdam 'Dyaus'; arī pasaulīgākie aspekti: 'Brahmā', 'Īsvara' - jeb latviešu Debesis (divasa) - Tēvs-Debesis jeb Diena un Nakts, Dievs, dieviņš, Radītājs, Kungs nav ar uzskrūvētu varas raksturu;
- vārdus 'Nārāyaṇa, Pradhāna, Brahman, Ātman, Paramātman, Adhyātma, Param, Viṣṇu, Kūṭastha' jeb Virspatība, Atmaņa, kas ir īsts vai iztēlots cilvēku dvēseļu 'jīvātman' saplūdums pēc to atbrīvošanās no pasaulīgajām grūtībām un kārībām, visa un visu gars - šos vārdus esmu sapratis kā sinonīmus dižteicienu "Esmu (vienlaikus) gan es, gan Virsištenība" (ahaṃ asmi, ahaṃ brahmasmi) un "Virsdvēsele ir Virsištenība" (Ātman's ir Brahman's) gaismā;
- vienotā Dieva, tas ir, Virsištenības dažādos aspektus pasaulīgajā jeb tveramajā dzīvē - 'dēva', kā 'Parjanya, Uṣas' jeb Pērkons, Austrā skaidrības labad esmu tulkojis kā 'padievs', 'dievība', tostarp arī daudzās 'Devamāṭṛ, Māṭṛkā, Māṭṛ, Mātā' jeb 'Lielmāte', 'Dievmāte', 'Māte';
- vārdus 'sūkṣma, adṛśya, māyā, arūpa' esmu tulkojis kā cilvēka maņu orgāniem 'netveramais';
- Virsištenības atskārsmes ceļu jeb 'samādhi' jeb ekstāze jeb transs pilnīgāka izteiksmīguma labad esmu tulkojis kā 'svētpamirums';
- gods kam gods, Vēdu tāpat kā dainu kultūra neuzspiež Dievu spekulatīvi kā būtni "Viņš", "Pestītājs", "Jahve" utml. un neaizēno cilvēka dabisko garīgās pašizaugsmes tieksmi.

Sanskrita vārdu izruna ietver niansētākas skaņas kā latviešiem. Sakarā ar īpašu burtu skaņām vēlos uzsvērt vārda 'AUM', kas latviski izrunājams drīzāk kā AUNn ar no tā atvasinātā bībeles 'Āmen', nazālo izskaņu, kas pāriet netveramā pēcskaņā jeb netveramā vibrācijā, saistot apziņā tveramo un netveramo pasauli. Burtu 'ñ' latviski esmu atveidojis kā 'ņ'; varbūt pareizāk būtu 'nj', bet tad tas sakristu ar 'ṅy'.

Vārdnīcas pamatā ir 'Spoken sanskrit' (skat. [381], Sukumar Sen) vārdi; līdztekus sanskrita vārdiem ir ietverts arī nedaudz dažādu prākritu, arī kalāšu, kušanu, gudžarati, persiešu, hindi utml. sanskritam radniecīgu valodu vārdu (to atveidojumā varētu būt vairāk neprecizitāšu).

Ivars Līdaka

Vārdnīcā tulkoto/skaidroto vārdu pierakstes izkārtojums:

latviešu, angļu, starptautiskais sanskrita transliterācijas alfabēts (IAST) - skaidrojums.
(Pierakstes sakritības nav atkārtotas).

Starptautiskā sanskrita transliterācijas alfabēta (IAST) burtu izruna. (Pāris noderīgi avoti: [481], [482].)

Kā latviski: a; ā; i; ī; u; ū; au; k; g; p; b; m; r; v; s; au.

ai - kā latviski vai latv. 'aj'.

o - kā ō latviski.

ṛ - 'ri' kā rit, bet vēl līdzīgāk - kā franču 'ru'; dažkārt kā ar, ra, reti kā ru;

ṝ - 'rri' kā 'r', bet divtik garš 'rr', vibrējošs;

ḷ - 'lrī', bet dažkārt kā 'lrū';

e - kā ē vai kā 'ei' vārdā 'deiva';

m̄ - kā nazāls 'n' franču 'bon';

aḥ - kā 'aha' vārdā 'aha', bet tikai virknes galā; citādi tiek noklusēts; pieņem iepriekšējā patskaņa skaņu (vāpuḥ = vā+pu+hu)

kh - kā 'kh' (Ekhart);

gh - 'gh' (dig-hard);

ṅ - kā 'n' vārdā 'sing', banga);

c - kā latviešu 'č';

ch - kā latv. 'čh';

j - kā latv. 'dž';

jh - kā latv. 'džh';

ñ - kā latv. 'nj' vai 'ņ';

ṭ - kā 't' angļu vārdā 'tub' (angliskais t, ar mēli pie aukslējām);

ṭh - kā 'th' vārdā 'lighthearted';

th - 'kā 'th' vārdā 'lighthearted', bet ar mēli pret zobiem;

ḍ - kā 'd' vārdā 'dove');

ḍh - kā 'dh' vārdā 'red-hot';

ṇ - kā 'n' vārdā 'not', bet ar mēli pret aukslējām;

t - kā 't' vārdā 'tub', bet ar mēli pret zobiem;

d - kā 'd' vārdā 'dove', bet ar mēli pret zobiem;

dh - kā 'dh' vārdā 'red-hot', bet ar mēli pret zobiem;

nh - kā 'n' vārdā 'nut', bet ar mēli starp zobiem;

ph - kā 'ph' vārdā 'uphill';

bh - kā 'bh' vārdā rub-hard;

y - kā 'j' latviski;

l - kā 'la' vai vismaz patalizēts;

ś - kā 'š' vācu 'sprechen';

ṣ - 'kā 'š' vārdā 'shine';

h - kā latviski, bet dvesoši;

ṁ - anusvāra, nazāla sanoša pēcskaṇa, kosmiska vibrācija, piem., vārdā AUM tas pāriet nazālā 'n' un tālāk nedzirdamā nazālā vibrācijā galvā.

Punkts virs m un n sanskritā simbolizē visu lietu tukšumu un neīstumu.

aa, kalāšu áa - aha, jā

aaaa - mantra (sievas vairāk - eeee, oooo), salīdz. ar kalāšu ha, hahaha, hu satik - sauciens sanākt uz dančiem (svilpšana, aaaa - video no 27.minūtes [493]). Tās vibrācija spēcina muguras smadzenes. Veidota no vēdera, tā palīdz spēcīnāt arī muguras smadzenes turošos muskuļus. [494]. Sūfiju variantā klausieties [495] no 3.minūtes). A ir pirmā AUM skaņa.

abādham, abadhham - bez bēdas, nekavēts, brīvs, negrožots, nesāpināms

abādhita, abadhita - neapbēdināms, nekavēts, neatspēkots, neizliegts

abel, PIE rekonstrukcija - ābele; aizgūvums no burušaski (skat. burusho, Prūšava) senču valodas (Berger, 1956, American Heritage dictionaries). Mūsdienu burušaski valodā ābele ir báalt

abhaja, abhaya - bezbailība

abhanga, abhaṅga - nesabangots, nenoliedzams, neasimilēts. Advaita Vēdāntas izziņas mācībā - pareizas zināšanas (pramā), jaunas neapstrīdētas zināšanas. Nemainīgs, negaistošs, pastāvīgs, stingrs (salīdz. bhaṅga). Īpašs sacerējums pantmērā dievības godināšanai. Godināšanas dziesma, kas sacerēta marathi valodā un izsaka dievbijīgā ilgās pēc Dieva

ābharati, ābhri, abharati, ābhṛ - barot (abra?), piepildīt, nest (arī augļus), pildīt, piesaistīt, darināt, darīt

ābhāsavāda, abhasavada - izpausmes mācība (vadule). Cēlonības mācība Advaita Vēdāntā, kas apgalvo, ka cilvēka dvēsele (jīva) ir Vīrsīstenības (Absolute, Brahman) šķietama jeb maldinoša izpausme

ābhāsvara, abhasvara - gaisma un skaņa, jeb gaismas-skaņas debesis, visspožākās un vistīrākās debesis, kurās mājjošie sazinās ar gaismu, nevis vārdiem; tā no jauna rada Visumu no ellēm un ietver pirmās dhyāna's debesis pēc iznīcināšanas ugunī pasaules sagraves beigās

abhautika - nebijis, nepasaulīgs

abhāva, abhava - nebūtība (Abava?)

abhāvja, abhavya - nebijis, netapis

abhičāraka, abhicharaka, abhicārin, abhicāraka - apbūrējs, burvis, mags, ļauno garu izdzinējs

abhidžnā, abhijna, abhijñā - apjēga, virszināšana, gaišredzība

abhigājati, abhigayati - apdziedāt, piepildīt ar dziesmu (iet gājienā ar dziesmu?). Piepildīt ar dziesmu, dziesmu pilns, godināt ar dziesmu, slavēt dziesmā, saukt vai dziedāt kādam, skandēt. Skat. anugīta, avagīta, abhigāyati

abhigama - apiešanās, saiešanās, tuvība, dzimumakts

abhigamana - rīta apgājiens

abhihitānvajavāda, abhihitanvayavada, abhihitānvayavāda - teikuma virsnozīmes mācība (vadule)

abhikāma, abhikama - apkāme, mīlestība

abhimāna, abhimana - (paš)apmāns, lepnība, egotisms

abhimukha, abhimukha - muti pret muti, seju pret seju, aci pret aci, iepretim

abhimukti - uz atbrīvošanos, izmukšanu vērsts

abhipuṣpa, abhipushpa, abhipuṣpa - appušķots, puķēm (pušķiem) klāts

abhiṣecana, abhishechana, abhiṣecana - apgremdēšana, kristīšana

abhitas - abās pusēs

abhivāda, abhivada - atvadas, sveiciens

abhjanudžnā, abhyanujna, abhyanujñā - pieļauta atziņa

abhjāsajōga, abhyasayoga - dievsajūga caur kārtņiem pieredzējumiem

abhjāsapratjaja, abhyasapratyaya, abhyāsapratyaya - izpratne caur vingrinājumiem

abhūta, abhuta - nebijis, brīnums

abi (kalāšu) - mēs, jūs, abi

abria, abria, abra - abra (salīdz. ar ābhṛ). Sena džātu cilts Sindhā un 'Bahāwalpur'ā. Uzskata, ka tā ir ieviesusi zemkopības mākslu Pendžabas dienvidrietumos un Sindhā

abrukham - sabrukums, posts

ačakšudaršana, achakshudarshana, acakṣudaršana - nevizuāla (ne acu) uztvere

ačala, achala, acala - nečalojošs, nekustīgs, stabils, pastāvīgs, kalns, akmens, klusu stāvošs; stingrs; nelokāms

āčāravedī, acharavedi, ācāravedī - viedvieta, mācības vieta, svētnīca.

[1]: Dievības Imrā svētnīcas “ir mazas, un tām nav nekādu īpatnību, kas tās atšķirtu no citu padievu svētnīcām”. Kalāšu svētnīcas ir tornīši ar mūrētiem laukakmens pamatiem, koka rāmi ar durvīm vai logu, pa kuru elks skatās, un parasti augšā ir kārtis, apkarinātas ar dzelzs gabaliem.

Imram, var teikt, vienmēr ir bijusi sava svētnīca, kamēr trim vai piecām citām dievībām varēja būt kopēja svētnīca (Robertson). “Daudzās reliģiskās dejās viņš netiek godāts vairāk kā daudzi citi padievi un padieves. Viņš saņem trīs apļus, bet tur nav nekā no aizrautības, kas caurstrāvo Gišam

veltītās dejas, vai bezrūpības, kas pavada Krumai godam veltītos smieklīgos soļus un pozas. Varbūt aizgājušos laikos Imrā Radītājs ir godāts kā galvenais, bet tagad Bašgulas ielejā populārā dievība noteikti ir Gišs...”

Pie Bragamatāl ciemata bija piekalnes svētnīca “apkarināta ar kadiķiem-ciedrām visgarām priekšai” ar četriem logiem Dizanei, Shumai jeb Krumai, Saranji un Satarām un ar vēl vienu tukšu logu. “Dizanes elkam bija apaļa seja ar balta akmens acīm un muti no nevienādiem baltiem kvarca gabaliem”. Viņa izskatās “jauka”, kamēr citiem tēliem mutes nav. (Atšķirība mutes ziņā ir redzēta arī Disni statujai pagraba sienā pie Shtiwe's Nuristānā).

Daudz svēto akmeņu stāv ārā uz zemes, kur tiek ziedots; daži nolikti dievībām, citi “senču piemiņai”. “Kafiristānā ir skaidras senču godāšanas pēdas, lai gan cilvēki to ietiepīgi neatzīst. Mirušo piemiņai celtajiem elkiem dažkārt ziedo, un to paliktņus aplaka ar asinīm pēcnācēji, kas cieš no slimībām. Daudzās vietās ir uz gala uzstatīti garenī akmeņi. Tie bez šaubām ir domāti kā kaut kādi pieminekļi, un kad tos uzceļ, vienmēr tiek upurēta kaza. Marnma svētki ir slavena mirušā godam”.

Dzīvnieku upurēšanas kalāšu reliģijā ir bijušas ļoti nozīmīgas. Īstenībā visas dzīvnieku kaušanas pārtikai ir bijušas rituālas. Vīri aplējuši aitu vai kazu ar ūdeni, un tā nav kauta, kamēr nav sparīgi noskurinājusies. (Robertsons atzīmē paralēles ar grieķu paražām; tāda prasība ir bijusi arī, piemēram, Delfu orākulu ceremonijā; un pie thug'iem Indijā, kuri ir Kālī godātāji). Kad dzīvnieks noskurinās (domājams dzīvnieka veselīguma, derīguma upurim zīme), katrs klātesošais it kā nošmukstinās, un notiek upurēšana.

ācha, acha, ácha - eče, rau, turp

ad, atti - ēst

adana - ēdiens

adanīja, adaniya, adanīya - ēdams

ādara, adara, ādara - goddarīšana, atdarīt

ādarapratjaja, adarapratyaya, ādarapratyaya - goddarīga prātošana

adbhuta - nebijis, brīnumains, ārkārtējs, pārdabisks, neticams, ievērojams, pārsteigums, retums; skat. abhūta

Adem, adem (kalāšu) - ķermenis, Ādams, pirmais iemiesotais vīrietis

adhan, adhæn, gudžaratī a.dhæn - ēdienam uzvārīts ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī)

ādhāra, adhara - pievēršanās vieta meditācijā, atpūtas vieta, netverams garīgs atbalsts meditācijai; balsts, dambis, trauks, vieta; nesošs, turošs, 'atbalstīt'; pamatne; ķermeņa aparāts. Jōgā tas nozīmē dažādas vietas ķermenī, kurām pievēršas, lai savaldītos, savāktos, meditētu; ādhāra's ir

prānas enerģiju, kas plūst netveramajā ķermenī caur čakrām, krātuves; skat. dhāra

adhama, adharmā, gudžarati ə.dhər.mə - vispār ņemot, nekrietna rīcība vai nelikumība; nederība, netikums, bezdievīgums, nekrietnība, grēks, blēdīgums, netaisnīgums, pārkāpums, ļaunums, nespēja pildīt savus īstos, cilvēka pienākumus; viss, kas pretējs krietnumam (dharma - derība). Tāda uzvedība sakņojas tikumības jeb krietnuma trūkumā. Skat. dhama, niti

adharmāstikāja, adharmastikaya, adharmāstikāya - nekrietnības kategorija

ādhibhautika, adhibhautika - nebūtisks

Adhibhūta, adhibhuta, adhibhūta - Virsbūtība, Virsdievība, Virsgars; tveramās, materiālās pasaules netveramais pamats

adhidaivatja, adhidaivatya - augstākais dievišķums

ādhidāivika, adhidaivika - debešķīgs, dievišķā, garīgā, likteņa izraisīts, kosmisks, pārdabisks; dievībām piederīgs. Saṃkhy'ā viens no trim ciešanu veidiem, ko izraisa nebūtiskas pārdabiskas ietekmes kā gari, dēmoni, spoki utml. Gauḍapāda tām pieskaita arī ciešanas no aukstuma un karstuma, vēja un lietis utml., - tāpēc, ka šīs parādības pārvalda dievības. Skat. arī adhibhautika un adhyātmika

adhidēvatā, adhidevata - dievišķs spēks, kas darbojas materiālos objektos, piederīgs visiem padieviem, aizbildniecības dievībām, tostarp saulei un mēnesim

adhijadžna, adhiyajna, adhiyajña - ziedojuma, ugunsziedojuma spēks, uz ziedojumu attiecīgs, ziedojuma ietekme; Pirmatnējais Ziedojums, virsziedojums. Skat. yajña - pielūgsmē, uguns, ziedojums; agni - uguns

adhikāra-mukta, adhikara-mukta - izmukšanai (atbrīvei) spējīgs, tīra dvēsele. Vārds, ko Šaiva Siddhānta lieto dvēseles stāvokļa apzīmēšanai, kurā tā ir gatava saņemt garīgo atskārsmi

adhipati - virskungs, suverēns, valdnieks. Skat. pati

Ādhipatipratjaja, adhipatipratyaya, ādhipatipratyaya - virssaprāts, Noteicošais Cēlonis

adhirūdha, adhirūdha, adhirūdha - savu sasniegusi nobriedusi sievietē no 33. līdz 50.gadam

adhiṣṭhāna, adhiṣṭhana, adhiṣṭhāna - stāvvieta, mājoklis, stāvēšana, apdzīvošana, svētība, vara, raksturīgums, pamats, substrāts, balsts, fiziskais ķermenis kā netveramo ķermeņu un Virspatības mājoklis; pamata realitāte jeb būtība, cēlonis. Skat. sthāna.

1. Bhagavad Gītā [32], viens no pieciem faktoriem, kuri nepieciešami rīcībai.

2. Advaita Vēdānt'ā vienīgais īstais pamats ir Virsīstenība (Brahman).

Adhīśvara, adhishvara, adhīśvara - virsvara, augstākais Pavēlnieks jeb Valdnieks, augstākā dievība džainiem, ķeizars. Skat. īśvara

adhivīra, adhivira - galvenais varonis

adhjagni, adhyagni - (lēkt) pāri kāzu ugunskuram vai (iet) ap to

adhjāropāpavāda, adhyaropapavada, adhyāropāpavāda - piedēvējuma-nolieguma mācība (vadule), sākotnēja piedēvējuma un tālāka nolieguma paņēmieni jeb teorija.

1. Ar šo paņēmieni cilvēks vispirms bezpazīmju vienumam piedēvē iedomātas pazīmes un pēc tam nederīgās noņem jeb atceļ. Šis paņēmieni ir lietots Advaita Vēdāntā, lai mācekli novestu līdz nedivējās Patības (Ātman) atskārsmei.

2. Skat. apavāda

adhjātma-jōga, adhyatma-yoga, adhyātma-yoga - atmaņas dievsajūga, mistiski norādījumi pašpilnveidojumam. Adhyātma Yoga atšķiras no citām meditācijām, kurām ir Kartu Tantra's raksturs (atkarība no veicēja gribas un vēlmes), tā ir Vastu Tantra (lietu aplūkošana, kādas tās ir, pievēršoties tām, lai atskārstu patiesā redzējumā).

To sauc par nidhidhyāsan'u, un Bh.Gītas sestajā nodaļā tā ir aprakstīta kā dhyāna yoga. Visa Bhagavadgītas [32] septītā nodaļa skaidro šīs dhyāna yoga's norisi. Bhagavadgītā Dhjāna jeb Adhjātma's dievsajūga ir ieteikta arī 13-24, 18-52. Gauḍapāda savā Maṇḍūkya Karik'ā, 3.41 līdz 3.48, Adhjātma jōgu ir saucis par manonigraha yog'u

Adhjātma, adhyatma, adhyātma - Atmaņa, Atskārsme, Patība, Virsgars, pārpasaulīgs, patībai piederīgs, paša, uz indivīda personību attiecīgs cilvēks, kurš ir identificējies ar savu dabu, Patību; indivīda Patība, Virspatība; gars, pārpasaulīgā atskārsme, garīgums. Skat. ātman.

G.de Purucker [2]: cilvēciskas būtnes vai vispār jebkādas organiskas vienības kodols ir kosmiskais gars, teiksim, kosmiskās dzīvības liesmas dzirkstele. Visu laikmetu mistiķi ir bijuši vienoti, mācot par individuāla iekšējā dieva esību katrā cilvēciskā būtnē un visuresošo spēku - kā pirmatnējās enerģijas pamatlikumu, kas pārvalda cilvēka attīstību no materiālās dzīves uz garīgo. Tiešām, šī mācība ir tik nevainojami vispārīga un tik atbilstoša visam, ko cilvēks pazīst, apcerot savu garīgo un saprāta dabu, ka maz ir jābrīnās par to, ka šī mācība ir ieguvusi galveno vietu cilvēka reliģiskajā un filosofiskajā apziņā. Tiešām, to var saukt par īstu pamatakmeni, uz kura būvētas pagātnes dižās reliģiskās un filosofiskās domas sistēmas; un tā tas ir, jo šī mācība dibinās pašā dabā.

Cilvēka iekšējais dievs, cilvēka iekšējā patība, būtiskais dievišķums ir viņa sakne, no kuras plūst iedvesmas straumes uz viņa psiķes aparātu - visa

talanta iedvesma, visi uzlabojumu dzinuļi. Visas spējas, visas īpašības, visi raksturojumi, kas attīstības gaitā izplaukst individuālajā izpausmē, ir cilvēka konstitūcijā rosīgās dzīvības un iedvesmas garīgās enerģijas straumes augļi.

Starjošā gaisma, kas izplūst no šā mūsu iekšējās būtības nemirstīgā centra, kas ir mūsu iekšējais dievs, izgaismo katra cilvēka taku; un no šīs gaismas mēs gūstam ideālu ieceres. Tas ir šīs mirdzošās gaismas dēļ mūsu sirdīs, ka varam vadīt savas kājas uz arvien aptverošāku brīnišķu ieceru papildīšanos ikdienas dzīvē, kuras, būdami vien cilvēki, mazāk vai vairāk skaidri uztveram, kā nu gadās. Individualizētās dievišķās uguns, kas nāk no cilvēka iekšējā dieva, avots ir dievišķā uguns, kas caurstrāvo visaptverošo Dabu.

Mūsdienu kristieši ar mistisku prāta noslieci šo iekšējo dievu sauc par Iemītošo Kristu (Christ Immanent); budismā to sauc par iekšējo dzīvo Bud'u; bramīnismā to sauc par Brahm'u viņa Brahmapur'a jeb Brahma's pilsētā, kas ir iekšējā konstitūcija. Tādējādi, lai kā mēs to sauktu, atspoguļojošais un mistiskais prāts nojautas veidā apjēdz, ka viņā darbojas dievišķa liesma, dievišķa dzīvība, dievišķa gaisma, un tā ir viņa būtiskā PATĪBA

adhjātmavidjā, adhyatmavidya, adhyātmavidyā - atmaņas viedība, garīga atskārsmē, iekšēja zināšana, virspatības viedība, pārpasaulīgā zināšana, metafizika; patības pētījums

ādhjātmika, adhyatmika, ādhyātmika - uz atmaņu attiecīgs, garīgs, pārpasaulīgs, svēts, attiecīgs uz patību vai dvēseli, attiecīgs uz dvēseli vai Virsgaru, radies no ķermeniskiem vai psihiskiem cēloņiem sevī, attiecīgs uz indivīda un Augstāko Patību

adhōlōka, adholoka - apakšējais loks (valstība); joma, mājoklis, valstība, kurā mājo elles iemītnieki, apakšējā pasaule Skat. loka

ādī, adi, ādī - apspīdēt, apgaismot

ādi, adi, ādi, ādya - pirmais; kas sākas ar a; iesākums, pirmdzimtais, cilvēks; ādau - sākumā. Salīdz ar agra; akadiešu ēdu, ediššu

Ādidēva, adideva ādideva, - pirmais dievs, sākotnējais Virsdievs. Skat. arī Prājapati, salīdz. ar Ādams

ādihi, adih, ādiḥ - sākotne, izcelsme

Ādikara, adikara, ādikara - pirmradītājs, pirmais darinātājs, radītājs.

Arī Dhātṛ

Ādikartri, adikartri, ādikarṭṛ - pirmradītājs, radītājs. Arī Dhātṛ

adikka - apvārsnis

adina (kalāšu) - piektdiena

Ādipuruša, adipurusha, ādipuruša - pirmbūtne, Pirmcilvēks, pirmais iemiesojums; Višņu, sākotnējais puruša. Skat. puruša (pirmatnējā būtne kā Visuma dvēsele un sākotnējais avots; cilvēciska būtne)

Aditi - Rigvēdas padievs - Dievmāte, padievu māte, bezgalības dievs, nesaistītā, nepārtrauktā, nenogurdināmā, laimīgā, brīvā, neierobežotā, neizmērojamā, viengabalainā, neizsmelamā, māte, radošais spēks, debesis un zeme, drošība, pilnīgums, runa, Govs. Skat. arī ādi, devamātara, devamātr.

[128]: nesaistīts, bezrobežu, bezgalīgs, piemēram, bezgalība, bezgalīgās debesis; Bezgalība, ko personificē dievs Aditi.

Rigvēda [3] I. LXXXIX.

1. Lai nāk pār mums gara spēki, no visām pusēm. Nekļūdīgi, nekavēti un uzvaroši, lai Padievi vienmēr ir ar mums mūsu labad, mūsu sargi ik dienas nerimtīgi savās rūpēs.

2. Lai mums ir Padievu labvēlība, Lai pār mums nolaižas taisnīgo padievu devība. Esam sirsnīgi meklējuši padievu draudzību - Kaut padievi pagarinātu mūsu dzīvi, ko varam nodzīvot.

3. Ar senlaiku himnu saucam šurp viņus - Bhagu, draudzīgo Dakšu, Mītru, Aditi, Arjamanu, Varunu, Sōmu, Ašvinus. Kaut labvēlīgā Sarasvatī dāvātu mums laimi.

4. Kaut Vāju atvējotu mums jauku dziedināšanu, Kaut dotu to Zeme, mūsu Māte un Debesis, mūsu tēvs, Un līksmi nesošie Sōmas sulas spiedes akmeņi. Uzklusiet šo, Ašvini, pēc kuriem ilgojas mūsu gars.

5. Mēs piesaucam Pūšanu, kurš valda pār visu, Valdnieku visam, kas stāv vai kustas, dvēseles iedvesmotāju, Lai Pūšans veicina mūsu labklājības pieaugumu, Mūsu uzraugs un sargs, nemaldīgais mūsu labad.

6. Viscaur slavenais Indra lai labvēlīgs mums - Lai labvēlīgs Pūšans, visu bagātību saimnieks. Lai labvēlīgs Tarkšja ar neskartajām stīpām; Brihaspati, pagodini mūs ar turību.

7. Maruti, Prišnī dēli, raibo ērzeļu dzemdinātie, gavilēs brāžoties bieži klāt ir svētajos ritos, Zintnieki, kuru mēles ir Agni, spožais kā Saule, - šurp nāk lai visi padievi mūsu aizstāvji.

8. Padievi, kaut mēs ar ausīm sadzirdētu to, kas ir labs, Un kaut mūsu acis saredzētu to, kas ir labs, jūs, Svētie. Kaut mēs ar stingriem rumpjiem un locekļiem, jūs cildinot, sasniegtu padievu nolikto mūža laiku.

9. Mums priekšā stāv simts rudenī, ak, padievi, caur kuriem jūs nesat mūsu augumus uz trūdēšanu; caur kuriem savukārt mūsu dēli kļūst par tēviem. Nepārraujiet vidū mūsu gaistošās dzīves gaitu.

10. Aditi ir debesis, Aditi ir gaisu valstība, Aditi ir Māte un Ciltstēvs un Dēls. Aditi ir visi padievi, visas cilvēku kārtas, Aditi ir tas, kas ir dzimis un kam vēl jādzimst.

[4]: Atharvavēdā Aditi ir māte tiem, kuri tur vārdu. Viņa ir Likuma, Rituma (Ṛta) laulātā draudzene. Mūžīga un ar milzīgu varu (7.6.2). Viņa ir labi airēts padievu kuģis (7.6.3). Viņas klēpis ir plašie gaisi (7.6.4). Viņai ir daudz dēlu un brāļu (6.4.1). Viņas dēli ir Varuņa un Bhaga (5.1.9; 3.16.2). Aditi ir Bhūmi - visa dzimšanas vieta (6.120.2). Aditi ir trauks, kas satur visus cilvēkus. Viņa aptver tālumus un piekrīt visām vēlmēm (12.1.61). Viņai ir astoņas dzemdes un astoņi dēli (8.9.21; 11.1.11). Viņa tiek piesaukta, lai nodrošinātu vispārēju aizsardzību, atbrīvošanu no grēka un turības un svētlaiques nešanai (19.10.9).

Āditja, aditya, āditya - Rigvēdas padievs - saules dēls, Dievmātes dēli. Saskaņā ar Rigvēdu, Āditjas, saules dievības, ir septiņi Āditi, Devamātri, dēli. Šīs debesu būtnes ir Varuņa - viņu vadonis, Mitra (jeb Sārya), Aryaman, Bhaga, Aṃśa, Dhatri un Indra. Aditi ir bijis vēl astotais dēls Aṃśa Martanda, kuru viņa izbrāķējusi un nav atzinusi par savu. Rigvēda Āditjas apraksta kā skaidrus ūdens strautus, brīvus no jebkāda viltus, melīguma un nolieguma. Viņi ir bijuši apzīmēti arī kā pilnībā krietni, dharmiski (derībā esoši). Viņi ir labvēlīgas dievišķas būtnes, kuras pasargā visas būtnes un sargā arī garu valstību. Aditi, bezgalības padievs, dēli pārstāv saules gada mēnešus. Skat. ādi.

[5]: Āditjas veido visai nenoteiktu padievu grupu. Ir apgalvots, ka Aditi, viņu māte, sākumā ir padieviem parādījusi septiņus, bet astotais, Mārtānda, kurš "radies no bojātas olas" nācis pēc tam. Rigvēda nevienā vietā nemin vairāk kā sešus, un tas ir tikai vienu reizi, kad uzskaitīti ir Mitra, Arjamans, Bhaga, Varunna, Dakša un Aṃśa. Tomēr Rigvēdā āditja ir arī Sūrya, un varam pieņemt skaitu septiņi un Mārtand'u kā rietošu sauli astoto.

[4]: "Gan irāṇi, gan indieši ir piekropuši uguns kultu, lai gan ar atšķirīgiem vārdiem Agni un Atar. Ūdeņus, apah=apo, piesaukuši abi, bet ne bieži. Vēdu Mitra ir Avestas Mithra - Saules padievs. Bhaga no Āditjām atbilst Bagha - 'labs karavadonis'; Vāyu, vējš, ir Vāyu - gaisa gars; Apam napat, Ūdeņu Dēls, arī Agni = Apam napat; Gandharva = Gandarewa, un Krsanu = Keresani ir dievišķas būtnes, saistītas ar sōma=haoma. Trita Aptya'm atbilst divi mītiski personāži Thrīta un Athwya, un Indra Vrthahan - dēmons Indra un uzvaras gars Verethragna. Yama, Vivasvat dēls, mirušo valdnieks, ir pielīdzināms Yama'm, Vivanhvat'a dēlam, Paradīzes valdniekam. Paralēli ir raksturi, lai gan ne vārdi Varuņa'm un Ahura Mazda'm - viedajam garam. Abām reliģijām ir kopīgi arī ļauno garu nosaukumi druh=druj un yatu".

[6]: Šīs un “viņ-” pasaules padievu pāri: “Mitra (draudzība), vienprātība, dota vārda svētums, saiknes starp cilvēkiem. - un Varuna (nodrošinātājs jeb saistītājs), noslēpumainie likteņa likumi, negaidītais, padievu labvēlība, saikne starp cilvēku un dieviem.” Tāpat Arjaman (brūnieciskums), gods, cildenums, sabiedrības noteikumi - un Dakša (prasme), ziedošanas noteikumi, rituālu prasme un spējas. Bhaga (iedzimts devīgums) - un Anša (padievu dots devīgums). Tvaštar (veidotājs), meistarība, ieroči - un Savitar, (iedzīvinātājs), maģiskie ieroči, vārdu maģiskais spēks. Pūšan (barotājs), iekšējā drošība, labklājība un Šakra (varenais), drošsirdība, ārējs drošums, krietnuma likums jeb cilvēku likums, tradicionālā kārtība. Višnu (Visuresošais), Zināšana, tas ir, varonība - un Vivasvat (krāšņais), senās paražas, tikums, Senči, visuresošā kosmiskā likuma uztvere.”

āditjasamvatsara, adityasamvatsara, ādityasamvatsara - saules gads, 12 saules dēlu, mēnešu gads

āditjašajana, adityashayana, ādityaśayana - saules, tas ir, Dievmātes miegs, saules - Devamātaras, padievu miegs

āditjavāra, adityavara, ādityavāra - Āditju diena, svētdiena

āditjavrata, adityavrata, ādityavrata - solījums jeb godavārds, kas dots saulei. Skat. arī vrata, vīravrata, sādhuṡvāda, ṡta, praṡidhāna, iṡṡavrata, iṡṡadevatā, ekavrātya, divya, devavrata

ādivāsi, adivasi - ne debesu, iedzimtais, ne deb(v)esu, pirmiedzīvotāji; Indijas cilšu ļaudis

adman - ēdmaṡa, ēšana, maltīte

adua, (kalāṡu) - diena, gaišais dienas laiks

advait - nedivējie. Hindu sekta, kas apgalvo dvēseles vienību ar Dievu jeb Virsīstenību pēc nāves. Advaita - nedivējība, 'ne divi' (no a = 'ne' + dvaita = 'divējs, divi'), nedivējības filosofija, vienotība, vienveidīgums, Patības un Augstākās Īstenības identitāte, Brahmā jeb Paramātman jeb Virsdvēseles identitāte ar cilvēka dvēseli (jīvatman), monisms. Skat. adhyātma.

[182]: “Advaita Vēdānta ir viena no indiešu filosofijas skolām. Par tās dibinātāju uzskata autoritatīvo domātāju Šankaru (8.gs.). A.V. galvenais uzdevums ir filosofiska un praktiska vēdu interpretācija”.

Patiesība un mācība, ka pastāv vien Viena Īstenība ātman, brahman, kā tas īpaši rodams Upaniṡadās; skat arī Vēdāntā. Nedivējisms.

[7]: Mācība par Patību (ahaṡpratyaya) ir mācība par es-indivīda apziņu, piemēram, - es esmu resns, es esmu tievs, es zinu, es atceros, es darīju.

Pastāv maldīgs pieņēmums no prāta puses, ka prāts ir novērotājs vai darītājs. Vārdus Ahadhi, Ahaṡpratyaya, Ahaṡkriya un Ahaṡkara Šankara lietoja, lai skaidrotu - 'ES esmu novērotājs', 'Es esmu darītājs' un citas darbības, kas

uzsver 'ES', jeb Virspatību, Virsīstenību. Tas prātu nostāda Patības (Dvēseles, Dieva) priekšā; īstā Zinātāja vai Darītāja ir Patība. Tā ir atskārsmes Darinātāja (subjekts), un tveramā pasaule ir atskārsmes objekts.

Īstenībā subjekts un objekts ir viens un tas pats. Tu, subjekts, redzi ābolu un kļūsti par ābolu; ja par ābolu neklūsti, tu ābolu redzēt nevari; tādējādi subjekts un objekts ir viens. Ja ābols tiek redzēts, Patība (ātman) to redz; 'es'-am ir jāapjēdz, ka redzētāja ir Patība. Tas nav ķermenis (acis), kas redz ābolu, bet gars (ātman, dvēsele), kas ir ķermeņa pamatā. Acīmredzamā subjekta un objekta nodalīšana un to dualitāte ir no neatskārsmes radies tradicionāls priekšstats, ko novāc atskārsme.

Subjekta un objekta dualitāte ir nosacītā īstenība (vyāvahārika), ko nosaka šķietamība (māyā) un prāts.

Kad tu tiec vaļā no šķietamības un prāta, tu nonāc Virsīstenības, Virspatiesības, Būtības (pāramāthika) valstībā. Kad ir vien psihiskā darbība - kā sapnī - tad nav ticamības, un tādējādi tā iznākumā dod maldus, iedomas. Prāts to, kas ir sapnī, uztver kā īstu. Tas ir pratibhāsika (iluzors) jeb tikai šķietamība, rēgs vai spoks.

advaja, advaya - nedivējība, vienīgs, vienība, galējā patiesība, identisms, viens, vienotais, viengabalainais, holistiskais; vienība, Skat. dvaya

Advajam-adžātam, advayam-ajatam, advayam-ajātam, - neiedzimstošais nedivējais, viengabalainais, 'kas-neienāk-esamībā'; nedzimstošais nedivējais (Īstenība) Skat. dvaya

advajatā, advayata, advayatā - nedivējisms, viengabalainība, holisms; otrā neesamība Skat. dvaya

advitīja, advitiya, advitīya - kam nav otra līdzīga, unikāls, nepārspējams, nesalīdzināms, bez otrā Skat. dvi

adžā, aja, ajā - āzis, vadonis, bars, saules stars, kūdītājs; kušanu ašije, v.pers. azak, lie. ožys.

Atsevišķi Mohendžodaro atrasti zīmogi attēlo cilvēka/dzīvnieka upurēšanu. Mēs sastopamies ar āža attēliem uz dažiem zīmogiem, un āzis, kas vienmēr ir bijis iecienīts dzīvnieks Mohendžodaro Harappas ziedojumu trauku podniecībā un terakotas figūriņās, rod savu līdzinieku āzī dievības Kālī priekšā, kas turpinās arī mūsdienās. (kalāšu āža veidola cepumi ziemas saulgriežos sasaucas ar mūsu piparkūkām).

adža, aja, ajāta - nedzimis; neattīstīts, nejēga, neapzinīgs, neradīts, nedzemdēts

adžamukhī, ajamukhi, ajamukhī - āžamute, āžaģimis. Arī ajimukha

ādžānadēva, ajanadeva, ajānadeva - padievs, dievišķs no dzimšanas

ādžāni, ajani, ajāni - izcelsme, iedzimtība, cildena dzimšana

adžapā Gājatrī, ajapa gayatri, ajapā gāyatrī, ajapā japa - [15]: šajā vingrinājumā pastāvīgi tiek uzturēta ikreiz jauna nedalīta vērība (anusandhana) uz atstarpī starp lēnām, klusām ielpām (sō, sa) un izelpām (haṃ). Skat. arī sō-haṃ jeb haṃ-sa, haṃsa, sōhaṃ, gāyatrī.

[16]: Hansa mantra (haṃ-sa japa) ir nepārtraukta haṃsa skandēšana. Nepārtraukti un ātri atkārtojot, to nevar atšķirt no so-haṃ. Kopā salikts, tas nozīmē 'esmu atbrīvots gars'.

Haṃsa kumbhaka ir gulbja elpošana. Tā ir līdzena bet spēcīga prānājāma, ko lieto meditācijā, lai virzītu Šakti enerģiju uz gulbi (zosi) galvirsas čakrā. Tā ir elpošana meditācijai katrā čakrā, kas šīs elpošanas gaitā pieaugoši virzās augšup pa sušumnu, līdz visi čakru simboli ir prātā (apcerē - dhyāna).

J.A.Grimes [8]: dabiska elpas mantra; dabiska atkārtošana. Dabiska patvaļīga un bezpiepūles mantras atkārtošana, kas norit katrā dzīvā radībā ieelpu-izelpu veidā; atkārtota lūgšana.

[17]: nedzirdama un automātiski atkārtota mantra, ko vada patvaļīgs elpošanas cikls. Transliterējot no sanskrita, tā būtu rakstāma SŌ HA, tomēr izrunu labāk izteic SŌ HANn. Gorakša ir atpazinis, ka ieelpa rada neapzinātu skaņu 'saa'. Tas notiek vismaz 21600 reizes 24 stundās.

Šai nemitīgajai neapzinātajai vibrācijai, ko parasti rakstiski attēlo kā Haṃsa, tas ir, Hansa un kas sākas ar piedzimšanu un beidzas ar nāvi, ir īpaša ietekme. Ja šai mantrai pievēršamies apzināti, tai parādās īpašība caurdurt aizkaru starp dzīvi un nāvi, dodot mums spēju atšķirt īstu kaitējumu un atjaunoties tā, ka varam dzīvot tagad. ... Meditācijas labums ir daudzveidīgs, un mums ir jāizprot, ka meditācija pārveido smadzeņu viļņu rakstu un izmaina smadzeņu bioķīmiju. "Kārtņa meditācijas prakse sekmē spēju gūt labumu no autohipnotiskām norisēm. Pēc vairākiem meditācijas prakses gadiem pat stūrgalvīgs cilvēks pēkšņi pamana, ka spēj sasniegt mērena hipnotiska transa (svētpamiruma) stāvokli" (Dr. Engstrom).

Šķiet, ka meditācija aizkavē novecošanos, palielinot (čiekurveida ķermeņa izstrādātā) melatonīna līmeni smadzenēs. ... Sō Han meditācijai piemīt visi meditācijas līdzieģuvumi, bez tam to veic apziņas izvēršanai un gan dzīves, gan nāves atvieģlināšanai.

1. Sēdi ērti krēslā, ar kājām uz spilvena, vai ar sakrustotām kājām uz kušetes. Nav nepareizi atbalstīt muguru, tomēr galva jāatstāj brīva, lai vari pamanīt, ka sāc iesnausties, kas pretēģi daģu uzskatam, ir laba zģme.

2. Ar aizvērtām acģm sāc pievērst uzmanģbu patvaģģģi iekģģā un ārā plģstoģģajai elpai. Vari uzmanģbu pievērst krģģģu kaulam vai rģģģlei vai nģģģm. Neieģģaucies savģ elpas cikģģā, nemģģģģini to vadģģt - tikai pievērsies. Pēc daģģam minģģtģm tu esi gatavs nģģģoģģajam solim.

3. Tagad ar ieelpu un izelpu saskaņo domās atkārtotu Gayatrī So Ham. Patvaļīgi notiekot ieelpai, klusībā dziedī SŌ (it kā pirmo ieelpu dzimstot), un, elpai izplūstot, klusībā dziedī HANnn (it kā pēdējo atvieglējuma nopūtu mirstot; nazālais 'n' domās izdziest). 4. Turpini to 20 līdz trīsdesmit minūtes. Mazāk būs veltīgi. Tā kā tu sēdi, vari ieslīgt sapņa 'teta' stāvoklī un acumirkli zaudēt kontroli pār kakla muskuļiem - tā ir laba zīme. Vēl labāka zīme ir, ja tu dzirdi savu krākšanu. Tās ir agrīnas īsta atslābinājuma un atbrīvošanās pazīmes.

5. Ieelpojot pieliec kreisās rokas trešo pirkstu pie īkšķa galīgā pamatmuskuļa un izelpojot atlaid. Kreisās rokas - jo tā nodrošini nelielu smadzeņu labās puslodes pārsvaru vai vismaz tiešu sakaru ar to, rosinot holistisku, neverbālu, telpisku, ietverošu pieredzējumu.

Veiksmīgas meditācijas fiziskās pazīmes ir:

- atslābināts nomods - labsajūta, siltas rokas un kājas, elpas palēninājums, elektrodermālās aktivitātes sliekšņa paaugstināšanās (norāda uz nervu sistēmas rāmumu) un asinsspiediena pazemināšanās;
- sapnis - straujas acu kustības un pēkšņs kakla muskuļu lēnganums, kas rada galvas klanīšanos; iztēles ainas, sapņu scenāriji, psihodēliski krāsaini raksti;
- dziļš bezsapņu miegs - nereti krākšanas pavadīts; ir iespējams šajā stāvoklī paturēt apziņu - jōga to sauc par turīya jeb ceturto apziņas stāvokli. ...

Hansa ir tīra pārpasaulīgā patība aiz cilvēka fiziskajiem, emocionālajiem un psihiskajiem aspektiem. Gājatrī Sō Hann atvieglo tavu saplūsmi ar tavu iekšējo esību un reizē ar Visumu. Kad tu savienojies ar Hansa (atkarībā no klasiskās indiešu filosofiskās skolas sauktu arī par Džīva, Ātman, Puruša), uzpeld nedzimšanas un nemiršanas īstenība un tieksme pievērsties vienkāršai esībai.

“Tas, kurš pazīst Patību kā vienmēr iekšējās sajūtas ziedu medus baudītāju, ir kungs pār laiku, paceļas pāri bailēm. Jo viņa Patība ir Visaugstākā” (Upanišadas, ap 800.g.pr.m.ē.).

Teiciens 'Sō Ham', kas burtiski nozīmē 'Tā Esmu', sanskritā izsaka saplūsmi ar Vīrsīstenību, un tas ir galējs apliecinājums viengabalainībai un iekļautībai kosmiskajā apziņā, un tas, kurš praktizē Gājatrī Sō Hann, apzināti apliecina šo nedalītību - katra ieelpa un izelpa padziļina mūsu tieksmi izkust vienā vienīgā harmonijā, ko parasti sauc par Visumu.

[18]: arī Hansa, Sōhum - dabiskā mantra, jo tā jau ir mūsu dabas daļa. Sōōō... ir ieelpas skaņa un izraisās prātā līdz ar ieelpu. Hammm... ir izelpas skaņa un izraisās prātā līdz ar izelpu; vispārējā mantra, jo tās vibrācija jau ir daļa no elpošanas, un elpo katrs; vārds 'Hansa' uzdod jautājumu 'kas esmu?'; sōhann sniedz atbildi 'esmu tā' (Vīrsīstenība). Tulkojums nevar būt līdzvērtīgs elpai skaņas vibrācijas ziņā. Šo nozīmi atkārtoti turot prātā, tā nemitīgi pasludina -

“esmu, tā esmu, tā esmu, tā esmu ...”. Arī Sōhann mantras turēšana prātā dienas gaitā var būt īsti noderīgs vingrinājums.

[19]: Šī neskandējamā Mantra pavada ieelpu un izelpu - netverama skaņa “Sō” ieelpu, un netverama skaņa “Hann” izelpu. Iekārtojies ērti sēdus stāvoklī, tā var būt Padmāsana (Lotosa poza) vai arī jebkurš ērts stāvoklis. Kā jau teikts, šo Mantru neskandē dzirdami, ieklausās vienīgi elpā. Ievelc lēnu, dziļu un atbalstītu elpu, it kā velkot to no mugurkaula pamatnes (krustiem) līdz galvasvirsas vainagam, un saki domās pie sevis (anahata - zvanam nepiesista skaņa) Sō.

Tas būs tā: Sōōōōō... Tava ieelpas izjūta sākas mūladhara čakrā (mugurkaula pamatne) un paceļas līdz Brahma Randhrai (galvasvirsā, pieres avotiņa apvidū). Tev ieelpojot un garā sakot Sō, tavs krūšu kurvis izplešas, un no apakšas paceļas Prāna (dzīvības spēks). (Ļoti vērtīgi ir ieelpas un arī izelpas galā uz mirkli palikt, izsviesties bez elpas, līdzīgi kā elpai aizraujoties un svaram zūdot šūpolēs. Tieši tajā mirklī īstenojas saikne ar pārpasaulīgo. Indieši to sauc Kumbhaka).

Kad esi pabeidzis ieelpu un nedzirdamo garīgo Sōōō skandējumu, tu izelpo ar nedzirdamu garīgu skaņu Hann. Tas būs tā - Hannnnn... Izelpas sajūta ies lejup no galvasvirsas līdz mugurkaula pamatnei lēnā, noturīgā un atbalstītā veidā. (Šīs divas domu zilbes pavada tavu prānu kopā ar atskārsmi, ka tavs īstais ES, tava īstā ar patmīlību neaptraipītā Patība, tavs iekšējais nenotraipāmais Dimants ir vienots ar Pārpasaulīgo Apziņu. Ieelpu un izelpu ilgumu izvēlies sev ērtu. Vari to darīt īpaši - divreiz dienā pa desmit minūtēm, bet šī mantra ir dabiska un, ja vien paturēsi to prātā, tā drīz vien ar šo apziņu pavadīs tavu elpu un dzīvības spēku vienmēr, sniedzot tev atskārsmi un īstenošanos.

[20]: Paramananda (1884-1940), lai attēlotu šo prānājāmas veidu, ir teicis: “Tev ir jākāpj kalnā, ko sauc Pančala (Pancala - piecu Vēdu laikmeta cilšu - Krivu (Krivis), Turvašu (Turvashas), Kešinu (Keshins), Šrindžaju (Srinjayas) un Sōmaku (Sōmakas) apdzīvots apvidus Gangas un Džamnas augštecē, austrumos no Kuru valsts).

Šis kalns, ko veido Dievapziņas līksme, ir bezbailīgā Šivas (Bhairavas) kalns, un ir mantras so'ham pilns (burtiski: “es esmu Tas”, ar to saprotot sava Dievišķā kodola vienību ar Pārpasaulīgo Apziņu). Un šī kāpšana, kas sākas pēc tava prāta iedibināšanās Dievapziņā, ir jāveic ļoti lēnām, tā lai Dimants, kas ir tavs mērķis, un kurš guļ kalna virsotnē, paliek saglabāts un nebojāts.”

adžara amara avināša ātmā, ajara amara avinasha atma, ajara amara avināša ātmā - nemirstīgā atmaņa, Patība, nenovecojošā, nemirstīgā, nezūdošā Patība/Dvēsele. Skat. adhyātma.

[21]: Vēdāntas pirmais pasludinājums (ādeśa) jeb vēstījums (sandeśa) ir tāds, ka tu esi nevis šis mirstīgais ķermenis, bet nenovecojošā, nemirstīgā, nezūdošā Patība

adžāti-vāda, ajati-vada, ajāti-vāda - neradītības mācība (vadule), neradītības teorija. Skat. ajāti, vāda, ja. Advaita Vēdāntas teorija, īpaši saistībā ar Gauḍapād'u (m.ē. 6.gs.), kurš noliedz jebkādas cēloniskas pārmaiņas. Tas, kas nepastāv sākumā un nepastāv beigās, nepastāv arī pa vidam un tāpēc ir pilnīgi nepastāvošs

ādžāti, ajati, ajāti - dzimšana

adžāti, ajati, ajāti - neradīšana, nedzemdēšana. Termins, kas tiek lietots gan Gauḍapāda's, gan Mādhyamika's budisma skolās (lai gan dažādu iemeslu dēļ), ar nozīmi, ka nekas nedzimst, un nekas nemirst. Tas teic, ka pasaule un cilvēks šeit nav, nav dzimis un nemirs. No šāda galēja viedokļa īsts nav nekas. Skat. ja

ādžimukha, ajimukha, ajimukha, - āžmute, āžaģīmis - pirmā rinda kaujā. Arī ajamukhi

adžīva, ajiva, ajīva - nedzīvs, bez dvēseles, miris. Skat. jaḍa, jaḍya. Salīdz. ar mara. J.A.Grimes [8]: Ne-dvēsele; tas, kas ir bez atskārsmes vai bez apziņas; nejutīgs. Skat. jīva. Džainismā viena no divām pamatlikumībām, kas veido īstenību. Tā ietver piecas kategorijas - matērija (puḍgala), virzības ceļš (dharma); nevirzības ceļš (adharmā), izplatījums (ākāśa) un laiks (kāla).

[2]: "Mēs ar bezdvēseles cilvēkiem saduramies katrā ielas krustojumā," raksta H.P.Blavatska. Tā tiešām ir. Tas nenozīmē, ka tie, ar kuriem saduramies, nav dvēseles. Tas nozīmē, ka šo cilvēcisko būtņu garīgā daļa guļ, tā nav nomodā. Viņu acis var būt fiziski spožas, dzīvas fiziskas uguns pilnas, bet dvēseles pietrūkst; viņiem trūkst netveramās, dedzīgās, tomēr maigās iekšējās iedvesmas liesmas dzīvīgā siltuma

adživan, adživān, guḍžaratī a.dži.vā.n, ajivan - dzīves, izdzīvošanas, guḍžaratī dial. visas dzīves, mūža (kaut kas). Sal. ar sanskr. ajīvana - iztika

ādžīvika, ajivika, ajīvika - izdzīvotāju, bezpūļu dzīves sekta, sekošana īpašiem noteikumiem attiecībā uz iztiku; reliģisks ubags no Gośālas sektas.

[22]: budistu un džainu literatūra min daudzas mazas sektas un reliģiskus ticējumus. Ādžīvikas (dzīvotāji), kā ir teikts, bijuši šūdru askēti, kuru vadonis bijis Makkhala Gośāla (ap 484.g.pr.m.ē.). Gośāla piedzimis kā vergs. Savas mūka dzīves otrajā gadā viņš kļuvis par Vardhāman Mahāvīras, džainu reliģijas dibinātāja, skolnieku un bijis kopā ar viņu sešus gadus. Bet starp viņiem ir radušās domstarpības attiecībā uz jaunības atjaunošanu, citiem principiem, un Gośāla no Mahāvīras aizgājis.

Tad Gošāla sevi nosaucis par Džina (Jina) un apmeties Sarasvatī. Tā ir kļuvusi par ādžīviku darbības centru. Tur Gošāla miris sešus gadus pirms Mahāvīras.

Viņš bijis radikāls skolotājs, kurš noliedzis pat hindu pamatmācību par karmu. Viņš apgalvojis, ka cilvēks ir padots dabas likumiem. Ka tāpēc rīcība cilvēku nevar izvest ārpus dabas likumiem. Ka tāpēc rīcība nevar izvest no nenovēršamā, un vēlams ir neuzkrītošākais dzīves veids.

Ādžīvikas ir bijuši klejojoši ubagi un dzīvojuši savrupā meditācijā. Viņi uzskatījuši, ka lietas gūst pilnību, pat neko nedarot, un ka tā ir dabiskas un garīgas attīstības norise caur nemitīgu dzimšanu un miršanu apriti. Viņi pakļāvuši sevi galējai gavēšanai un visu veidu pašierobežojumiem. Viņiem patikusi vienatnība un viņi nonievājuši pūliņus, pat pieklājību. Viņu uzvedības noteikums ir bijis, ka jebkāda noteikta stāvokļa sasniegšanai nav jābūt atkarīgai nedz no paša cilvēka, nedz citu cilvēku darbības vai cilvēka pūliņiem. Nav bijis nekas līdzīgs varai, enerģijai, spēkam vai cilvēka ietekmei.

Ādžīvikas ir bijuši iezīmīgi ar saviem pinkainajiem matiem, bārdu, ūdens krūzi un nūju. Kādi no viņiem diedelējuši katrā otrajā, trešajā vai ceturtajā, piektajā vai sestajā mājā. Kādi diedelējuši katrā mājā, bet nav pieņēmuši žēlastības dāvanas pērkona laikā. Kādi nožēlojuši grēkus, ielienot māla traukos. Viņi dzīvojuši taisnīgu dzīvi un šajā ziņā sekojuši gan džainiem, gan budistiem.

Vikipedia: Makhala Gošāla parasti tiek aprakstīts kā dzīvojošs bez apģērba, tāpat kā daudzi citi vecākie ādžīvikas piekritēji. Nav skaidrs, vai visi ādžīvikas dzīvojuši kā kaili kļaidoņi, vai tikai galējie sektas ticīgie. Viņi ir stingri iestājušies pret kārtu (varmu) sistēmu un tāpat kā viņu līdzinieki budisti un džaini bijuši galvenokārt padievu kā personu noliedzēji.

Ādžīviku vadoņi dažkārt ir aprakstīti kā pašnāvnieki - kad jutuši, ka viņu ķermenis vai prāts sāk panīkt - vai nu badojoties līdz nāvei, vai, kā Purāna Kassapa, noslīcinoties.

Tomēr vairākas teistiskas personas viņiem ir bijušas - šķiet, Šiva un Višnu. Ir minētas divas dievības - Okkali un Ōkali, kas cilvēku vidū izplatījušas tekstu "Deviņi stari" (The Nine Rays; teksts aprakstījis Visuma atomāro uzbūvi, tam bijusi viena no galvenajiem vietām ādžīviku ticējumos). Tamlu teksts Nīlakēsi (Neelakesi) šīs dievības min kā svēto rakstu mācītājus cilvēkiem - saskaņā ar dravīdu ādžīviku mītoloģiju.

Par pārpasaulīgo: "Ja visi nākotnes notikumi ir stingri noteikti, var teikt, ka nākošie notikumi jau pastāv. Nākotne pastāv tagadnē, un abas pastāv pagātnē. Tātad, spriežot līdz galam, laiks ir šķitums". "Katrs norises posms

jau pastāv. Dvēselē, kura ir sasniegusi atbrīvošanos, tās zemes dzīves jau pastāv. Nekas nesagrūst, un nekas netiek izveidots. Ne vien visas noteiktās lietas, bet arī to pārmaiņas un attīstība ir kosmiski maldi.” “Dzīvi nevar pārcirst vai sadalīt, tā sastāv no astoņām daļām”.

Kāds teksts norāda, ka visi ādžīviku svētie raksti ir lietoti nākotnes zīlēšanai, ar ko saskaņā ar vairākiem avotiem ādžīviku diedelnieki ir nodarbojušies. Ir minēti arī divi ādžīviku svētie raksti - Magga's. Abhayadeva ir teicis, ka maggas (ceļi, mārga) ir aprakstījušas dziesmas, dziesmu dejas (nṛtya-gīta) kā garīgās attīstības ceļus. Kā teikts otrā gadsimta tekstā Ashokavadana, Maurju imperators Bindusara un viņa galvenā sieva Subhadrāngī ir bijuši šīs filosofijas piekritēji, tai viņu laikā sasniedzot savu uzplaukumu un pēc tam panīkstot. Ashokavadana min arī, ka Bindusaras dēls Ašoka pēc pāriešanas budismā, saniknots par attēlu, kas rādījis Gautama Budu sliktā veidā, izdevis rīkojumu nogalināt visus ādžīvikas Pundravardhanā. Šā rīkojuma iznākumā ar nāvi sodīti ap 18000 ādžīvikas sektas piekritēji. Ādžīvikas Indijā ir pastāvējuši varbūt līdz 13.gs. beigām, bet kad ir izzudusi viņu mācība, nav skaidrs.

ādžņā, ādžānāti, ajna, ajanati, ājānāti, ājñā - zinātāja, dievišķā acs, uztvert, izprast, ņemt vērā, avots, rīkojums, pavēle, atļauja, pilnvara, neierobežota vara. Nejaukt ar ajña - nejēga. Skat. arī devakṣa.

'Rīkojošais rats' - enerģijas centrs, čakra, kas atrodas galvā aiz uzacu starpas (epifīze, čiekurveida ķermenis, glandula pinealis iegarenajās smadzenēs, kas izstrādā hormonu melatonīnu); tās virspusējā aktivācijas vieta ir uzacu apvidū 'trešās acs' rajonā. Skat. arī mahāyoni mudrā.

[23]: sestās no septiņām čakrām nosaukums vairumā hindu un džainu jōgas ķermeņa attēlojumu. Šajā līmenī aiz uzacu starpas saplūst trīs galvenie enerģijas kanāli. Skat. arī cakra; nadi. Tā ir sestā čakra, kas atrodas uzacu starpā. Parasti Šivu attēlo ar atvērtu šo trešo aci, norādot uz dievišķu redzējumu.

[24]: enerģētiska-psīhiska netveramās garīgās enerģijas satece (čakra); saistīta ar muguras smadzeņu augšgalu pie iegarenajām smadzenēm (medulla oblongata) uzacu starpas līmenī; nojautas, augstākās apziņas mājoklis, vadības centrs, novērošanas centrs.

J.A.Grimes [8]: rīkošanas lotoss; Viens no netveramajiem enerģijas centriem (satecēm), kas izvietoti gar mugurkaulu. Garīgais centrs, kas atrodas starp uzacīm. Pamodināta kuņģalinī caur šo nervu pinumu plūst vien ar guru rīkojumu (ājñā), un tāpēc to sauc arī par guru cakra. Kad ir sniegta garīgā iesvētība, guru bieži skar mācekli šajā punktā.

[520], 86, 123 - ēģiptiešu MER - trešā acs, kas atbilst intuitīvai, nojaustai viedībai, kam nav vajadzīga “domāšana jeb prāta darbība”. Tā ir Hora acs, nojaustās viedības gaisma. Tas ir 'apjēgas' līmenis pretstatā 'prātošanas' līmenim. Šim līmenim pieder spēja uztvert gan garu, gan matēriju un dzīvot vienlīdz abos.

[475]: Epifīze ir apmēram zirņa lieluma dziedzeris, kas atrodas blakām galvas smadzeņu centram, abu pusložu starpā. Tā no simpātiskās nervu sistēmas nākošus nervu signālus pārvērš hormonālos signālos, uzturot saikni starp endokrīno un nervu sistēmu. Bez tam tā izstrādā melatonīnu, kas regulē miega/nomoda ritmus un ietekmē seksuālo attīstību.

Epifīzes dziedera rosināšanas vingrinājums.

Ar rādītājpirkstu un/vai vidējo pirkstu atsevišķi, vienlaikus vai pamīšus sāk izklauvēt apvidu starp uzacīm punktā, kas vairāk pazīstams kā “trešā acs”.

Lai gan epifīze atrodas smadzeņu vidū, ir enerģētisks ceļš, kas to savieno ar “ārējo trešo aci”. Tajā vietā varī sataustīt kaula bedrīti, bet tāda var arī nebūt. Klauvēšanai jābūt maigai un ritmiskai, tai jāizraisa patīkamas vieglai kutēšanai līdzīgas sajūtas.

Klauvē vienu vai 2 minūtes. Atkārtojumu skaits nav ierobežots. Atceries, ka jātiecas uz pakāpenisku uzlabošanu laika gaitā. Vienā reizē ar ilgu izklauvēšanu tas nav panākams – bez tam tas dos pretēju iznākumu. Vai tu nodarbojies ar enerģētiskiem vingrinājumiem vai ne, tas ir apvidus, kur viegli veidojas Ci sastrēgums. Tas izpaužas galvenokārt kā galvas sāpes šajā apvidū. Prāta pārslodze, trauksme, acu pārpūle, kā arī enerģētiski vingrinājumi, kas vērsti uz enerģijas celšanu augšup pa ķermeni, bet nepilnīgi nodrošinot pretējā virziena cirkulāciju (kļūdas vai pieredzes trūkuma dēļ; skat., piem., par Ham-So jeb So-Ham) – tie ir vien daži no Ci “iestrēgšanas” šajā vietā cēloņiem.

adžņa, ajna, ajņa - nezinošs, nejēga, neatskārstis, neapzinīgs, nepieredzējis, muļķis, stulbenis, idiots. Nejaukt ar ajņā

ādžņāčakra, ajnachakra, ajņāčakra - burvju aplis, raganu aplis, ietekmes aplis, mistisks aplis vai zīmējums. Skat. arī ajņā, āyatti, pratiṣṭhā, paribandha, mahācakra, liṅgatobhadra, viṣṇucakra, cakra, kāmacakra, māṭṛcakra, laghunābhamaṇḍala, maṇḍalaka, ṣaḍaśīticakra

adžņāna timira, ajnana timira, ajņāna timira - neziņas tumsa, neziņas aizplīvurojums

adžņāna-vāda, ajnana-vada, ajņāna-vāda - neizzināmības mācība (vadule), agnosticisms; neticības teorija. Skat. vāda, jānāti

adžņāna, ajnana, ajñāna - neziņa (no darbības v. saknes jñā = 'zināt' + a = 'ne'), Skat. jānāti, neatskārsme, negudrs, uzmanības pievēršana, maldi (māyā), iedomas, neapzināšanās, garīga neziņa, neatskārsme.

1. Džainismā viens no pieciem maldu (mithyātva) veidiem.

2. Advaita Vēdāntā tā tiek definēta kā bezsākuma (anādi), pozitīva (bhāva-rūpa), atceļama ar pareizu atskārsmi (jñāna-nivartya), kas mājo vai nu Vīrsīstenībā (Brahman), vai cilvēkā (jīva), kam piemīt divas - noklusēšanas, aizsardzības (āvaraṇa) un projekcijas, neskaidrības (vikṣepa) spējas, un ir nenosakāma (anirvacanīya). Skat. avidyā un māyā).

3. Šaivismā pirmatnējs ierobežojums (mala)

adžņāta-džņāpana, ajnata-jnapana, ajñāta-jñāpana - citādi neizzināmā atskārsme, neapjēgtā kļūšana par apjēgtu. Skat. jānāti

ag, gudžaratī ag/<a.gə> - uguns, sanskr. agni - uguns, šumeru ag - 'gari'

aga, (kalāšu) - jēgā, nomodā esošs, modrs, nomodā, pie apziņas

āgama, agama - nācis (atgājis); mantots, atnākšana, ierašanās, nācis no tradīcijas, zināšanu apguve, mācība, paražas, izcelsme, ienākumi, Vēdas, raksti; kanoniskā literatūra; avots; sākums; 'tas, kas ir atnācis' (no darbības vārda gam = 'iet' + priedēklis ā = 'turp'). Skat. gama. Dievišķā atklāsmē gūti svētie raksti, ko skolotāji (gadsimtiem mutiski) nodevuši mācekļiem laikmetu gaitā

āgamāpāji, agamapayi, āgamāpāyi - pārejošs, tas, kas parādās un izzūd. Skat. gama

āgāmi karma, agami karma - nākoša darbība, cilvēka gaidāmā rīcība nākotnē

āgāmī, agami, a.ga.mii (gudžaratī) - nākošs; sekojošs, nākošs; sanskr. gāmi - gājējs. Vēl nākošā karma. Skat. karma, gama

agamvani, ægæmvani, gudžaratī ə.g əm.va.ŋi - pareģojums (agrāki vārdi); pareģojums, noslēpumaini vārdi. Skat. agau

āgāna, agana - gājiens ar dziesmu, gūšana ar dziesmu; gāna - dziesma, gaṇa - gājiens, iet

agar (kalāšu) - ugunskurs

agarišti, agarishti (kalāšu) - ugunsvieta

Agastja, agasti, agastya - Rigvēdas reģis, kalnu stūmējs, saistīts ar reģi Agasti jeb Agastja. Arī zintnieks un vispārcienīts daudzu Rigvēdas himnu reģis. [8]: Zintnieks (reģis, ṛṣi), 'kalnu stūmējs' (a-ga), kalns + (asti), stūmējs.

Līdztekus Vašiṣṭha'm - Mitra's-Varuṇa's pēctecis, kad viņu sēkla kritusi Urvasī redzeslaukā. Kā uzskata, viņš ir dzimis ūdens krūkā. Viņa vārds nāk no leģendas, ka viņš licis Vindhja kalniem zēmoties viņa priekšā. Uzskata, ka viņš no dažādu dzīvnieku pievilcīgākajām daļām darinājis meiteni un tad to

apprecējis, lai izvairītos no savu senču lāsta. Viņas vārds bijis Lopāmudrā. Rāmajānā viņš ir samierinājis Rāmu un Laṣaṇu. Dienvidindijā viņš ir turēts lielā godā kā pirmais zinātņu un literatūras skolotājs, kā tamilu valodas radītājs un kā pirmais starp siddhiem (pilnveidotajiem, kam piemīt brīnumainas spējas).

āgati, agati - rūpes, nākšana, ierašanās, rašanās un izzušana, Agate?

agau, **ægau** (gudžaratī) - agrāk, sanskr. agra - pirmais, izcelsme

agauni, **ægauni**, ə.ga.ū.ni (gudžaratī) - agrāks, gudžaratī dial. agrāks. Skat. agau

agnana, **ægnanæ**, ə.gna.nə (gudžaratī) - neziņa, gudžaratī dial. neziņa, neatskārsme. Skat. ajñāna.

āgnejī, agneyi, āgneyī - uguns padieva piesaukšana, asinis, tīrīts sviests (ghee), dienvidaustrumu, zelts; uguns padieva meita, ghī ziedojums ugunij jeb ugunī. Agneya - arī Kuru sieva, Dhruvas meita; piederība/saistība ar uguni, vai uguns svētība

agni kumbhaka - uguns elpa. Šis saliktais elpošanas paņēmiens apvieno grēku nožēlu - kapālabhātī, enerģisko elpošanu, tas ir, uguns elpu jeb "baurošanu" - batrika, dziļo elpošanu - dirgha śvāsam, izelpas aizturi - recaka kumbhaka, trīs enerģijas slūžas - bandha-triya un iedarbīgu sajūtu atslēgšanu - pratyāhāra. Visattīstītākajā veidā šis paņēmiens iekļauj septiņas enerģijas aiztures (bandha) un pievēršanos čakrām - dāraṇa mudrā yantr'ās, kā arī īpašas ar galvenajām čakrām saistītas mantras.

agni-vēla, agni-vela - uguns stunda, laiks svētās uguns iedegšanai; pēcpusdiena

Agni, **Ægni**, gudžaratī əg.ni - Rīgvēdas padievs - uguns (Agnis?), uguns padievs, skaitlis 3, zelts, žults, kuņģa sula, gremošana, mistisks burta 'r' aizvietotājs, ziedokļa uguns, ziedojumu pieņēmējs un nogādātājs padieviem. Skat. arī ag, āditya, mātariśvan, tejas, Āngiras, Chāgavāhana. Attiecas arī uz ķermeņa iekšējām ugunīm, parasti sauktām par 'segām' reliģiskās temperatūras nozīmē.

[58]: 'kustas līkločiem (ag) caur plūstošiem ūdeņiem (ni)', zibens, zibens spēriens, uguns; upurēšanas uguns; uguns dievs.

[9]: Rīgvēdā Agni ir veltītas 200 himnas, bet pieminēts 218 himnās.

[10]: "ziedojuma uguns personifikācija, pārstāv vēdisko āriju mājturības dzīvi un svarīguma ziņā ir otrs aiz Indras, kurš pārstāv ārējo cīniņu un iekarojumu dzīvi. Agni fiziskās izpausmes antropomorfisms dabiski ir ļoti niecīgs. Viņš ir ar sviesta muguru un liesmu matiem, un ziedojumus ēd ar liesmu mēli. Viņa ēdiens ir koks vai ghī sviests (go-ghṛta), un dzēriens ir kausēts sviests, lai gan viņam tiek piedāvāts iedzert arī sōmu kopā ar citiem

padieviem. Viņu baro trīs reizes dienā. Lai gan viņš tiek uzaicināts pats piedalīties ziedojuma upurēšanās, redzamāks viņš ir kā padievu mute, ar kuru padievi ēd ziedojumu. Viņa galvenā īpašība dabiski ir viņa krāšņums. Viņš spīd gan dienā, gan naktī. Viņu sauc par 'dūmiem (dhūma) karogoto'.

J.A.Grimes [8]: “Uguns; vēdiska dievība

1. Ir piecu veidu uguns:

- laika uguns (kāla-agni);
- izsalkuma uguns (kṣudhā-agni);
- aukstā uguns (śīta-agni);
- dusmu uguns (kopa-agni);
- atskārsmes uguns (jñāna-agni).

Šīs piecas ugunis mājo atbilstoši kājās, nabā, vēderā, acīs, sirdī.

2. Hindu šrauta rituālā ir trīs uguns veidi - namtura uguns (gārbha-paya), uguns, kurā ziedo (āhavanīya), dienvidu uguns (dākṣiṇa). Lai veiktu šrauta rituālus, ir “jāiedibina” šīs trīs ugunis. Vēdās Agni parādās trijās fāzēs - debesīs kā saule, atmosfērā kā zibens un uz zemes kā parastā uguns; viena no galvenajām dievībām ar visvairāk tai vērstām slavinājuma himnām.

3. Saskaņā ar dažiem avotiem, Agni ir Dievišķā Griba un/vai svētā dievišķuma dzirksts cilvēkā un/vai uguns par sevi, padievs priesteris un Dieva dižā mirdza, un Gaṇeša/Subramanyam. Viņš tiek uzskatīts par starpnieku starp cilvēciskajām būtņēm un dievībām, kā arī par to aizstāvi un to rīcības liecinieku.

[11]: “Agni ir izraudzītais Priesteris, padievs, ziedojumu starpnieks, hotar, kurš dāvā labumus un kļiedē tumsu. Prātniecisks priesteris, patiess, viscildinātākais dižais, ziedojumu pārvaldnieks, mūžīgā Likuma sargs, Starjošais, bez viņa klātbūtnes nenotiek neviens ziedojums. Viņa klātbūtne patiesi nodrošina ziedojuma sekmes, jo viņa pieņemti ziedojumi sasniedz padievis.

Agni ir vēstnesis, visu labumu saimnieks, ziedojumu nesējs, vismīļākais, kurš atved labvēlīgos padievis no debesīm un nosēdina tos zālē pie ziedokļa.

Par priesteri viņu iecēlis Manu. Bieži viņu piesauc kopā ar Indru, ar kuru viņš dalās Sōmas dzēriena kaislē. Viņu piesauc arī kopā ar Marutiem, varbūt lai atvairītu meža ugunsgrēku briesmas.

Agni ir bijis agrākais reģis Āngiras's. Pēc viņa svētā rituāla bija dzimuši maruti ar viņu mirdzošajiem šķēpiem. Sveikts kā nemirstīgs Jātaveda, daudzkrāsainā mirdzošā Austras dāvana, ziedojumu nesējs un ziedojumu vadītājs, Agni ir Bēro Rumaku Pavēlnieks, kuram tīk dziesmas. Laipns un

dāsns, ar brīnumainu slavu, Agni ir draugs visam, mīļš daudziem viņu mājās.

Vēdu āriji ir labi apzinājušies viņa iznīcināšanas spēju, nodedzinot mežus. “Vēja mudināts, viņš iededzies izvēršas sausā mežā, bruņojies ar savām mēlēm kā sirpjjiem, ar varenu rūkšanu. Melns ir tavs ceļš, Agni, vienmēr, ar mirdzošiem vilņiem, kad tu kā bullis kvēli brāzies uz kokiem, ar liesmu zobiem, vēja dzīts; viņš traucas caur kokiem uzvarošs kā bullis govju barā, spožā spēkā izklīzdams mūžīgajā gaišā; viņam lidojot nedzīvais un dzīvais dreb viņa priekšā.”

Mēs kaut ko zinām arī par viņa mītisko izcelsmi. Mātariśvan's (vējš, brīze, padievu vēstnesis) ir viņu nonesis no debesīm un nodevis Bhrig'u pārziņā. Dažās himnās Agni redzam paceltu virspadieva statusā, piemēram: “Agni ir Vaišnavara, galvenais visiem ļaudīm. Viņš ir gan debesīs, gan zemes vidū.”

Līdzīgi arī - “Tuvs, nepagurstošs viņš ceļas debesīs, noņemot plīvuru naktīm un visam nedzīvam un dzīvam, jo šis vienreizīgais Padievs ir dižumā pārākais par visiem pārējiem padieviem.”

Agni tiek attēlots ar divām galvām, gariem krītošiem matiem, podveida vēderu, sešām acīm, septiņām rokām, četriem ragiem un trim kājām. Septiņas rokas nozīmē septiņas liesmas, un trīs kājas - trīs viņa pārvaldītas valstības. Resnais vēders nozīmē viņa kāri uz treknu taukainu ēdienu. Viņa partneres ir Svaha un Svadha. Tā kā viņš ir dhūmaketu (krītoša zvaigzne, komēta, ugunskurs), viņa karogs ir dūmi. Viņa transportlīdzeklis ir Auns, un tā kā auns ir tipisks upurdzīvnieks, tas norāda uz saistību ar ziedojuma rituāliem.

Mūžīgi jauns, jo uguns tiek iedegta katru dienu no jauna, un ir nemirstīga. Rigvēdā (I.95.2), kāds reģis lūdz par desmit mūžīgiem spēkiem, lai ar Agni dzimšanu svētītu Tvaṣṭr (virssaprāts, kas rada visas lietas), kas norāda uz desmit slēptiem spēkiem, kas baro Agni. Mācītais vīrs Yāska skaidro, ka Agni tā sauc tāpēc, ka tas ir Agrani - vadonis, mūžam nomodā esošs atskārsmes izplatītājs un pirmais domāšanas pamatlikums, kas izpaužas kā runa; tas tiek nests visu rituālo pasākumu (jadžnu) priekšā.

Pippalāda, viedais Prashna Upanishad'ās', izceļ vien Agni nepārspējamību, teicot Kābandhi Katayāna: “Šis visīstākais, Sūrja, kas ir Āditja, rada to, kas ir Prāna un Agni, kas ir atpazīti visās radībās, un kam piemīt visa slava.”

Vēdu reģi ir zinājuši, ka atskārsme ir Virspatības, Virsdvēseles, Atmaņas (Ātman) īpašība. Sūrja, Āditja, Prāna un Agni pārstāv Virspatību, kas atklājas kā atskārsme ar spožiem visu apgaismojošiem stariem un kas atklājas kā lietas, ko izzin prāts un izskaidro runa (Rigvēda [3] X.135.7).

Saskaņā ar purānām, ar Agni ir saistīta Sietiņa zvaigznāja (Krittika nakshatra) izcelšanās un Kartikejas, kara dievības un padievu armijas vadoņa dzimšana. Nāvi uzvarošā debesu uguns noslēpuma zināšana (Agni-rahasya vidya), ko Pradžāpati saņēmusi no pašpastāvošās Virsīstenības (Brahman), ir aprakstīta Shatapatha Brāhmaņa's desmitajā sējumā. Vēdu laikos bieži veikta Agni paredzēta dzīvnieku upurēšana.

[5]: “Agni uguns nozīmē ir cieši saistīts ar zeltu. Nav ļauts lasīt Vēdas vietā, kur nav ne uguns, ne zelts - zelts ir Agni sēkla, un būvējot ugunsaltāri balstā tiek ievietota zelta cilvēka figūra, kas, domājams, pārstāv Agni; kad pār šo figūru izlej sviestu, tiek skandētas himnas Agni godam, un to, ka figūrā slēpjas uguns, rāda brīdinājums priesteriem nestaigāt tās priekšā, lai netiktu uguns aprīti. Agni ir ūdeņu bērns, kuri satur zibeņu uguni, un lietus mākonis ir zibeņu un ūdeņu māte.”

[12]: Vēdiskajā panteonā esot 44 uguns dievi, pirmais ir Mahābrahmā (ar uguns kušķi uz galvas; saistīts ar pasaules sadegšanu); Vairocana sūtra min 12. ... “Uguns tiesa” - apceres veids, kad dievbijīgais sevi iztēlojas uguns apņemtu pēc tam, kad ir trīs reizes apgriezies pa saulei, turot uguns zīmi (saliktas dūres ar izstieptiem un trīsstūrī saliktiem rādītājpirkstiem). ... ķermenis kā ugunskurs, tas ir, kurā sadedzina naidīgas kaislības. ... ugunskurs kā dievu vai Brahmā mute, kas pieņem ziedojumus; ar šo saistās homa's jeb ugunsaltāra kults. Uguns esot arī dievu gribas teikšana. ... hōma sākotnēji - ugunsziedojums Debesīm; ezotēriķi ir pieņēmuši uguns dievināšanas ideju, simbolizējot viedību kā uguni, kas sadedzina kaislību un iedomu žagarus un tā sagatavojot nirvāṇ'u kā barību utml. ... Homa's jeb Uguns altāri attīra ar ūdeni vai apli; arī ģimenes ugunsaltāri ar filtrētu ūdeni briesmu laikos. ... apjēgas uguns iznīcina ciešanas.

[438] ... Juris Lorencs: “vectēvs mēdza teikt - “agnis zirgs”. Ar to viņš domāja strauju, ugunīgu zirgu, no kura jāuzmanās.

agnibhū, agnibhu - uguns būšana, ziedojuma uguns, uguns radīts, seši, ūdens, svētās uguns uzturēšana

agničajana, agnichayana, agnicayana - svētās uguns vietas iekārtošana, sanākšana svētās uguns vietas izvēlei un iekārtošanai, Agni sakraušana; ugunsaltāra sakraušana. Viens no visizstrādākajiem vēdiskajiem rituāliem. No vairāk kā tūkstoš ķieģeļiem piecās kārtās putna silueta veidā tiek sakrauts liels altāris. Rituāls ilgst divpadsmit dienas un tam ir papildus (kāmya) rituāls. Tā ir īpaša altāra sagatavošana Sōma's ziedojumam

agnidagdha - mirušie uguns uzturētāji, mirušo senču kategorija, kuri zemes dzīvē uzturējuši svēto uguni; sadedzināts bērū sārta, piededzināts

agnidah, ægnidah, gudžaratī əg.ni.dah - ugunsbēres, dedzināšana ugunī, gudžaratī dial. kremācijas rituāls

agnidāha, agnidaha - dedzinoši ugunīgs, kvēloša svelme; īpaša slimība

āgnidhra, agnidhra - uguns iededzējs, priesteris (kas iededz ziedojumu, upurēšanas uguni)

agnihōtra - vēdiskis ugunsziedojums, ziedojums uguns padiebam, ziedošanas rituāls par godu padiebam Agni, svētā uguns, nepulēta rīsa ziedojums uguns padiebam svētajā ugunī rīta un vakara mijkrēslī; namtura ikdienas ziedojums ugunij, kas sastāv no piena, eļļas un skābas auzu tumes.

Obligāts rīts, ko izbauda visi divkārtdzimušie cilvēki, ik dienas, cik vien ilgi dzīvo. Vienkāršākais vēdiskais (šrauta) rituāls. Tas sastāv no namtura veikta piena ziedojuma ikrītus un ikvakarus ar neobligātu priesteru palīdzību. Tas pieder pie obligātajiem (nitya) rituāliem

agnihōtrin - ugunspriesteris, zīģenots, zīģenots, svēto uguni uzturošs, agnihotru veicošs. Skat. arī aṅgati, āhitāgni.

Jēkabs Lange 1773.: “Pagāniskā virspriesteru Krīve mūki un sekotāji pie prūšiem un latviešiem, kam tīreļos un mežos bija tā sauktā svētā mūžīgā uguns jāuztur, skat. arī vaidelī, vaideloši. (skat. arī vaithālika) Domājams viņi ir mūžseno latviešu bardu dziesmu autori, kam viņiem ar to dīko dzīvesveidu bija gana laika.”

[115]: Tālāk aiz vaidelotiem sekojoši 'siggonen' jeb 'siggonotti', kuri veikuši priesteru zemāko kalpošanu. Viens tāds Siggo jeb Siggonote ir nosaukts sv. Kanisius Adalberta biogrāfijā, lpp. 353, uzturēja svēto uguni un veica dziedināšanu dievību vārdā.

agnikšetra, agnikshetra, agnikṣetra - ugunsvieta, vieta ugunsziedoklim, uguns altārim

agnilōka, agniloka - uguns aplis (loks)

agnimadana - dzimumsakara uguns

agnimat - svētās uguns uzturētājs, tāds, kuram ir svētā uguns vai, kurš to uztur, atrašanās pie uguns; laba gremošana

agnimukha - ugunsmute, tāds, kuram uguns padievs mutē, dievība, skaņas dziedniecība, bramīns, Semecarpus Anacardium, Plumbago zeylanica, ugunīgs dēmons ellē

agninakšatra, agninakshatra, agninakṣatra - Sietiņa zvaigznājs, Ugunsvara, trešais mēness zodiaks. Arī bahulikā, bahula

agniprastara - burt. 'ugunsakmens', krams, uguni šķīlošs akmens

agnipratiṣṭhā, agnipratishtha, agnipratiṣṭhā - ugunskura apsvētīšana, kāzu ugunskura apsvētīšana

agniputra - uguns dēls, Skanda, Agni dēls; ķēniņa Skandas vārds

agnisanskara, ægnisanskaræ, gudžaratī əg.ni.sam.ska.rə - kremācija, ugunsšķīstīšana, jebkāds rituāls, kurā ir būtisks uguns lietojums; apsvētīšana ar uguni. Skat. samskāra

agnisara dhauti - [13]: attīrīšanās ar uguni, 'attīrīšanās caur uguni virkni, viena no sešām krijām (darbībām), kas sastāv no straujām vēdera savilkšanām, ceļot enerģijas slūžas. Paņēmiens paaugstina ķermeņa temperatūru, tonizējot muskuļus, kuri aizsargā iekšējos orgānus. Šī temperatūra ātri sadedzina kalorijas vēdera apvidū

agnisroni, agnisroni - ugunsaltāra statnis, burtiski 'uguns stilbi'

agnisūtra, agnisutra - ugunszāles vītne, ziedojuma zāles vītne, ko aplikē bramīnam, to ievadot amatā

agniśālā, agnishala, agniśālā - ugunsaltāris, ziedokļa uguns, nams vai vieta ugunsaltāra uzturēšanai

agniśtha, agnishtha, agniśtha - uz uguns stāvošs, ugunī, virs uguns, pie uguns stāvošs; panna, kastrolis, ugunscura pārvešanas līdzeklis

agništoma, agnishtoma, agništoma - uguns slavinājums, uguns dievības slavinājums, mantra vai kalpa, saistīta ar agništomu, triju veidu rituāli un mantras uguns padieva piesaukšanai, uguns ziedojums; piecu dienu vēdiskis rituāls. Visbūtiskākais Sōmas ziedojuma veids. Skat. Sōma, agni

agniśvātta, agnishvatta, agniśvātta - uguns svētīta dvēsele, bērū sārta (variants - saules) 'uguns nobaudītā', 'uguns uzlabotā'; ar uguni svētīta mirušā dvēsele. [2]: no agni - uguns, śvātta - uzlabots ar uguns "garšvielu", tas ir, pacilāts jeb svētīts ar uguni. Viena no senču kategorijām - mūsu saules senči pretstatā barhišad - mūsu mēness senčiem (liktiem uz svētītas zāles).

Kumāras, agniśvāttas un manasaputras ir vienu un to pašu būtņu trīs aspekti:

- kumāra ir matērijas neskartas sākotnējās garīgās šķīstības aspekts;
- agniśvātta ir saistība ar sauli jeb saules garīgo uguni. Pacilātas jeb svētītas ar gara uguni - saprāta un garīguma uguni, tās ir šķīstas;
- manasaputra (Brahmā prāta dēls) pārstāv saprāta aspektu - augstākā saprāta darbību.

Agniśvāttas ir mūsu garīgā-saprātīgā daļa, tas ir, mūsu iekšējie skolotāji. Iepriekšējās manvantarās (Manu ērās), tie ir pabeiguši savu attīstību fiziskajās valstībās, un kad zemāko būtņu attīstība pēdējās ir novedusi līdz pienācīgam stāvoklim, agniśvāttas nāk tās glābt, jo tām ir piemītusi vien fiziskā "radošā uguns" - tā šos zemākos mēness senčus iedvesmojot un apskaidrojot ar "uguns" garīgo un saprāta enerģiju.

agra - agrs, pirmais, gals, virsotne, pirms, priekšējais, labākais, galvenais, vadonis, sākums, sākotne, izcelsme; agre - sākumā

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu (H)agra- 'pirmais, augstākais'; vēlinas avestas ayra- 'pirmais, augstākais'. Vārdam ir skaudra IE veidols, lai gan nav ticamas radniecības. Jāņem vērā, ka saistība ar latviešu 'agrs' (Mayrhofer, EWAia s.v.) nav iespējama saskaņā ar Werner Winter'a likumu

agradharma - agrīnākā derība, augsts garīgais stāvoklis, augstākā viedība. Skat. dharma. Agrani

Agranī, agrani, agranī - pirmais (agrais), galvenais, vadonis, priekšgājējs, uguns ziedoklis. Agranī - Agni, vadonis, mūžam nomodā esošs atskārsmes izplatītājs un pirmais domāšanas pamatlikums

agrasandhjā, agrasandhya - agrs mijkrēslis, agra rītausma

agrīma - pirmais, agrais, priekšējais, iepriekšējais, vecākais, labākais, galvenais

agrja, agrya - pirmais, agrais, lietpratīgs, iepriekšējais, augšējais, priekšnieks, pirmdzimtais; labi dzejots, rīmēts, sikšņots

agun (kašmīru) - uguns. Skat. agni

aguži, aguzhi (kalāšu) - lize, maizes lāpsta

aha - aha, noteikti

ahan asmi, ahan brahmāsmi, aham asmi, aham brahmasmi, ahaṃ asmi, ahaṃ brahmāsmi - dižvārds, mahāvākya, "esmu (mana Patība ir) Virsīstenība", arī Ahaṃ Brahmāsmīti - "Es esmu Brahmans, Virsīstenība (nejaukt ar bramīnu)." Skat. adhyātma. Brahman ir bezgalīgā Īstenība; to var atskārst tikai tad, kad izdziest ego.

Šajā teicienā 'es' nav ierobežotais pārdzimstošais ego, iekšējais darītājs un baudītājs, un nav arī ķermenis un prāts. Cilvēkam ir vienīgi spēja uzlabot esošo stāvokli, virzīt savu nākotni, meklēt un atskārst patiesību, un ar apzinātu darbību (karma adhikāra) atbrīvoties no dzimšanu-nāvju riņķojuma (vidya adhikāra).

Vidyaranya savā 'Panchadasi' skaidro - "Pēc savas dabas bezgalīgo Virspatību šajā dižvārdā apraksta vārds Brahman; vārds asmi apzīmē ahaṃ un Brahman identitāti. Tādējādi, (šā dižvārda nozīme ir) "Esmu Virspatība". Šo atskārsmi gūst, jautājot patiesi. Šis dižais teiciens, kas nes Upaniṣadu viedību, rodams Yayur Veda's Brhadāranyaka Upaniṣad. Skat. mahāvākya, ahaṃ

ahan vimarśa, aham vimarsha, ahaṃ vimarśa - tīra 'es' atskārsme. Skat. ahaṃ

ahan, ahaṃ - es, patība, 'es' kā persona; 'esmu'; 'es' atskārsme'; 'es' apziņa'; pašapzināšanās; 'es' ir tas, ko nav iespējams atmest, nedz aizmirst tā nomainīguma, nenovēršamības, mūžīgās klātesamības dēļ; 'priekšstats par ego'; indivīda dvēsele; patības apziņa; tīra iekšējā patība. Skat. adhyātma.

1. Tiek uzskatīts, ka ir divi 'es' - zemākā patmīlīga cilvēka patība un augstākā patība jeb tīra (śuddha) Patība - 'ES'.

2. Kašmīras šaivismā šis vārds norāda uz brīvu un Patību izgaismojošu apziņu, kas mājo sirdī.

ahanbhāva, ahambhava, ahāmbhāvā - 'es' būšana, cilvēka kā indivīda stāvoklis, 'es esmu' sajūta; netveramāka par domām, emocijām vai ķermeņa apzināšanos.

Ahambhāva ir netverama kā telpa, un apzinošs prāts to var atskārst ar praktizēšanos. Šī ahanbhāvas sajūta ir klātesoša vienmēr, bet, prātam ierasti esot vērstam uz ārējām sajūtām, lietām un psihiskiem atspoguļojumiem, kā domām, atmiņām un vēlmēm, mēs to nepamanām

ahankāra, ahankara, ahaṅkāra - esisms, lepnība, iedomīgums, pārspīlēts priekšstats par savas personības nozīmīgumu, uzpūtība, augstprātība, sevis uzskatīšana par pašpietiekamu personu, egoisms jeb iedomība; neīstais 'es'; "esmisms". Tas ir pašpasludināšanās princips, prātā atspoguļots "es", nevis īstā Patība, Virspatība. 'Ego' (ahankāra) ir izpausme, kad 'es' saka vai apgalvo jebkas cits, nevis garīgā patība.

No Raudupes [96]: tas indivīds, kuru esam pieraduši pieņemt kā savu 'es', nav apskaidrotā, dievišķā Esamība. Tas mājo materiālajā jomā, ir laicīgās pasaules apburts un dažādu domu un dziņu piesārņots. Tas vispirms ir jāattīra, tikai tad var atskārst dievišķo sevī.

Parasti garīgajam meklētājam vajag daudz laika un pacietības. Garīgais ceļš nav vis revolūcija, bet evolūcija. Latvju dainās šī norise ir labi izprasta.

Dievs man deva,
Dievs man deva,
Dievs rokā neiedeva,
Dievs rokā neiedeva,
Iekams pate nedarīju.

John Grimes [8]: 'es'isms; personība; individualitātes koncepts (no darbības v.saknes kr = 'darbība' + aham = 'es'); burtiski 'es tas darītājs'. Tiek teikts, ka attīstības norisē ahaṅkāra attīstās no saprāta (buddhi) un attīsta sajūtas (indriya) un savukārt elementu (tanmātra) netveramo būtību. Tā uzdevums ir pašnovērtējums. Tas ir iekšējā orgāna (antahkaraṇa) aspekts, kam piemīt trīs aspekti - vaikārika jeb sattva, taijasa jeb rājas, un bhūtādī jeb tamas.

No G.de Purucker [2]: egoisms, patmīlība, individuālisms. Patmīlības princips cilvēkā, kas radies no neziņas jeb neatskārsmes, ilūzijas un liek uzsvaru uz 'es' kā nodalītu no vispārējās Pašbūtības. Ego, no latīņu 'es', ir spēja apzināties, ka "es esmu es", netieša apziņa, kas atspoguļo it kā sevi, un tā savu iedomāto esamību uzskata par "nošķirtu" vienumu.

Cilvēka ego tronis ir starpdivvienība - prāts-kārība: daļa, kas ir cilvēciskās būtnes pārdzimstošā individualitāte, tiecas augšup; un otra daļa ir piesaistīta

lejā kā parastais jeb netveramais (astrālais) cilvēka ego. Apziņa pastāv kā nemirstīga pārdzimstošajā ego un kā pārejoša jeb mirstīga netveramajā cilvēka ego. Daļa, kas ir piesaistīta lejā un mirstīga, ir cilvēka zemākais ego. Daļa, kas tiecas augšup uz saprātu (buddhi) un galu galā tam pievienojas, ir cilvēka augstākais jeb pārdzimstošais ego.

Turpretim cilvēka ego atliekas pēc cilvēciskās būtnes nāves un otrās dzimšanas kārtību valstībā paliek netveramajās jomās kā sairstošs mirušā kārtību ķermenis jeb spoks.

[14], lpp.389: jōgs Činamajananda: ... kopumā, 'izaugsme' ir pakāpeniska atbrīvošanās (no egoisma jeb patmīlības un kārīguma), dievišķā spēka attīstīšana, kas visā viengabainībā (holismā) slēpjas katrā radītajā lietā ... šī evolūcija ir dievišķās radīšanas loģisks turpinājums, otrais cēliens, 'involūcijas', caur kuru vienotā būtība noslēpumaini slēpusies līdz pēdējai ilūzijai (fiziskajai pasaulei) - obligāts iznākums. ...

Savā laikā egoisms ir vajadzīgs, tāpat kā viss pastāvošais. Caur to veidojas cilvēka individualitāte - galējā daudzveidošanās forma. Tiklīdz tā ir sasniegta, no egoisma kā jēgu zaudējuša ir jāatbrīvojas. ... Bet šī pretruna ir jāatrisina, citādi visiem nāksies atteikties no cilvēciskās apziņas paplašināšanas... Atkarībā, kā tu iemācīsies pārvaldīt šo viedības atslēgu, tu sāksi augt kā puķe siltajos saules staros, pat neapzinoties, ka audz. ... Bez iepriekšējas attīrīšanās nav iespējams nonākt saskarē ar dabas augstākajiem veidiem. ... Tādējādi nesavtība māceklim ir vajadzīga ne jau nenoteiktas sentimentalitātes dēļ, bet kā nepieciešamība - neizbēgama un stingri pierādīta.

[520], 68 - cilvēka ego ir sevis uzskatīšana par (tikai) ķermeni. ... Ego jeb personība pasaules uztveres norisē ir cilvēka apmierinājuma un ciešanu avots. Tas ir prāta egoistiskā aspekta produkts, un neattīstīts prāts bieži savā pasaules uztverē apjūk. ... Lai kļūtu vienots ar Dievu, ir jāatbrīvojas no ego sajūtas. Ir jāatmet priekšstats, ka esam no pārējā nodalītas personības. Ego personības attīrīšana un sirds skaidrības sasniegšana ir jogas jeb dievsajūgas norise; tās mērķis ir atstāt ego un attīstīt augstāko Es jeb patību. Ego tāpat kā ķermenis ir rīks, un tas jālieto kā palīgs izdzīvošanā un attīstībā. Tātad tas jālieto iespējami lietderīgi, bet tas nedrīkst vadīt cilvēka dzīvi.

ahankrita, ahamkṛita, akaṃkṛta, - patmīlīgs, lepnīgs, augstprātīgs

ahanpratjaja, ahampratyaya, ahaṃpratyaya - 'es' izpratne, pašizpratne, pašnovērtējums, pašizziņa. Skat. arī advaita

ahantā, ahaṃta - 'es' apziņa, paša apziņa

āhitāgni, ahitagni - uguns pieskatītājs, 'ugunij pieliktais', cilvēks, kurš iedēdz svēto uguni uz ziedokļa, bramīns, kurš uztur ģimenes mūžīgo uguni, ziedotājs

AHŪN, ahum, ahūrṁ - visu skaņu un rakstību pamats. 'A' kā atverošā un 'HŪM' kā noslēdzošā skaņa. 'A' ir Vairocanas sēkla (bīja), 'HŪM' - 'Vajrasattva's (ar dimanta dvēseli jeb sirdi) sēkla, bet abām ir arī citas norādes. 'A' pārstāv absolūto, 'HŪM' īpatno, kam ir izpausmju, parādību daba. Salīdz. ar AUM

ai, ay (kalāšu) - sveiks!, ei! sveiks!, hei!

aikapatja, aikapatya - patvaldība, pats saimnieks, augstākā vara, vienvaldība. Skat. pati, eka

aikšata, aikshata, aikṣata - ieskatīts, 'redzēts'; redzēju; doma; kārots. Skat. akṣi

ains (kušanu) - viens, gotu ains; s.lat oinos, liet. vienas, baznīcas senslāvu inь

aišamastja, aishamastya, aišamastya - šogad, šā gada

aišamo, aishamo (kušanu), aišamo - gaišs, vieds

aišvarja, **æišværxæ**, gudžarati æi.fvə.rjə, aishvārya, aišvārya - dievišķā vara, priekšnieks; arī pārcilvēciskas spējas, augstākā vara, labklājība, suverenitāte, kundzība, vietvara, diženums, padieva iezīmes, pārpilnība un vara, mistisks spēks, dievišķs spēks, dižens spēks, pārākums, dievišķā slava, varenība, lieliskums. Dieva - Kunga (Īšvara) vai kādas teistiskas dievības pazīme. Gudžaratī - dievbijība

aišvarjāni, aishvāryani, aišvaryāni - noslēpumaina vara, noslēpumains spēks

aja, aya - iešana, veiksmē (kā iet?)

aja, aya (kalāšu) - 1. šeit; 2. māte

ajam atma brahma, ayam atma brahma - dižvārds "šī Atmaņa jeb Dvēsele ir Vīrsīstenība", "šī Patība ir Vīrsīstenība". Dižteiciens (Mahāvākya) no Māṇḍūkya Upaniṣad. Skat. adhyātma

ājāna, ayana, āyāna - (jājam)zirgu rotas, īpašas zirgu rotas, atjāšana

ajāna, ayana, āyāna - aprimums, apstāja, dabiska norise, atjāšana, nākšana, tuvošanās, piederīgs saulgriežiem (nāk nākdama Jāņu diena)

ajana, ayana - gājiens, iešana ar dziesmām, saules (lēkta vai rieta vietas pie apvāršņa) ceļš starp saulgriežiem. Jāņi, saulgrieži, pusgads, aprite, iešana pa ceļu, taku, kurss, maršruts, patvērums, laika posms, ceļš; yānī. Katrs saules gads tiek dalīts divās daļās - ziemeļu (uttarāyana) ceļš un dienvidu (dakṣiṇāyana) ceļš. Skat. tos atsevišķi

ajāšu, ayashu, ayāšu - nespējīgs, bez dzimumapmatojuma, nederīgs precībām. Salīdz. ar kušanu yāku (yehāku), lie. jègà - spēks

ājata, ayata, āyata, - aut, uzvilkt; aotra, avestas aopra, kušanu hoves, liet. aviù, aunù, baznīcas senslāvu obujō

ājatana, ayatana, āyatana - svētnīca, rāma aprimuma vieta, mājas, mājoklis, atpūtas vieta, svētās uguns vieta, ziedokļa nojume, apmetne. Skat. āyana

ājāti, ayati (ā-yā), āyāti - atjāt, ierasties, nākt, nonākt, sasniegt, ienākt; kušanu ājati - brauc, avestas azaiti

ājatti, ayatti, āyatti - pastāvīgums (Saules jājiens, saulgriežu cikliskums), uzvedības pastāvīgums, turpinātība pareizā ceļā, spēks, diena, dižums, tituls, vara, atkarīgums, pakļautība, nākotne, robeža

ājōga, ayoga, āyoga - iejūgs, sajūga, bišu spiets, pilnvara, norīkojums, rīcība, saderība, smaržas, puķu ziedojušs, rotājums, krasts

ajukta, ayukta - jucis, mulķis, nederīgs, nelaipns, neveikls, nepieskaitāms, nepatiess, neiejūgts, nepiesiets

Ājurvēda, ayurveda, āyurveda - dzīvības vieda, dziedniecība, dzīvības apjēga. Viedā Dhanvantari izveidotā Senās Indijas dziedniecības sistēma, kas tiek uzskatīta par daļu no vēdu atklāsmes. Skat. veda

akāma, akāma - nekāmējošs, bezkaislīgs, bez vēlmēm, bez plāniem, nepakļaujams, materiālus labumus nekārojošs, nealkstošs. Skat. kāma

ākāša, akasha, ākāša - netveramais (netaustāmais, nesakasāmais), debesis, ēters, atmosfēra, tukšums, telpa kā tukšums, netverams šķidrums, Brahmā, piektais elements, izplatījums, kosmiskā spozme, starojums, neredzamais, netveramākais no 5 elementiem; substance, kas pilda un ir viscaur Visumā; īpašs dzīvības un skaņas (šabda) nesējs; elements, kurā rodas gar runātās, gan dzirdētās skaņas sajūta, arī 'iekšējā' Visuma, tas ir, apziņas telpas (cid-ākāša) apzīmējums. Skat. kašana - kasīšana, kasīšanās, berzēšana, iezīmēšana, zelta pārbaude ar pārbaudes akmeni.

[26]: ākāša (no ā + darbības v. saknes -kās- būt redzamam, parādīties, starot, būt spožam). Starojums, izplatījums, piektā kosmiskā pamatsastāvdaļa. Netverama virsjutīga garīga būtība, kas caurstrāvo izplatījumu. Nevis ēteris kā viela, bet ēters antīkajā nozīmē, piemēram, stoīkiem. Bramīniskajos rakstos ākāša tiek lietots ziemeļbudistu svabhavat nozīmē, noslēpumaināk - adi-buddhi (pirmatnējais saprāts); arī kā 'pirmatnējā iedaba (mūlaprākriti)' (kosmiskā garīgā viela), esamības un būtņu krātuve. Vispārēja būtības telpa, un noslēpumainākā tajā ir nezūdamība, skat. alaya.

[25]: ir trīs veidu telpas:

- viens veids ir ārējā, fiziskā telpa, kurā ir četras pamatsastāvdaļas (gaiss, uguns, ūdens, zeme);

- otrs ir iekšējā, psihiskā telpa, kur rodas domas un emocijas. Kad tu piever acis - tā ir iekšējā telpa;

- trešā telpa, Absolūts. Tā ir enerģijas telpa, kurā nav domu, nav emociju, tu jūti tikai enerģiju. To tu pieredzi dziļā meditācijā, svētpamirumā, vai ne?

Arī pēc sudaršan krijas tu pieredzi šo telpu. Nav domu, nav nekā, tikai telpa.

Pirmo sauc par bhūtākāša, ārējo telpu, otrā ir cittākāša, telpa, kurā rodas domas un emocijas. Un trešā ir cidākāša, tas ir, apziņas telpa. Apziņa ir cita telpa dziļi mūsos.

Mēs to izprotam reti; pievērsiet šīm trim dažādajām telpām vērību. Kad tu esi apjucis, ko tu saki? “Dod man nedaudz telpas. Man jāpabūt sevī.” Tas ir ļoti svarīgi. Visi izgudrojumi nāk no šīm trim telpām. Apziņas telpā tie jau pastāv.

Psīhiskajā telpā visas zināšanas nonāk no apziņas telpas ar domām un emocijām. Dziesmas nāk kā emocijas, zinātne nāk kā domas un idejas, un tad tās izpaužas.

Meditācija ir šo triju telpu atskārsme. Dažkārt tu sēdi un raugies tukšumā, pievērsies tai, un arī prāts kļūst tukšs. Daudziem tā ir bijis? Kādā jaukā dienā zem bezmākoņu debesīm - ir vien spožas zvaigznes, un tu tikai apgulies un veries debesīs. Kas notiek, kad veries debesīs? Šī telpa izveidojas arī tevī. Kaut kāds tukšums, un tu jau esi meditatīvā stāvoklī. Tādējādi šajā telpā paliek visas domas, idejas, viss, ko mēs darām. Varbūt kādreiz nākotnē kāds izgudros ierīci piekļūšanai šiem Ētera (Ākāšas) ierakstiem (atcerēsimies Konstantina Raudīves eksperimentus). Tad tu atradīsi, kas ir noticis 2010., 2011.gadā un pirms tam. Kāda atskārsme ir iestājusies, kur kas ko ir domājis - tas viss var būt kādreiz pārlūkojams, jo laikam piemīt visu ideju ieraksti.

Tu varbūt esi novērojis, ka dažās vietās tu kļūsti satraukts un dusmīgs. Daudzi to ir pieredzējuši? Kas ir noticis? Tajā telpā ir bijuši dusmīgi vai uzbudināti cilvēki. Tādējādi tu pārvietojies telpā, un tā ietekmē visu tavu uzvedību. Un kas notiek, kad esi labā sabiedrībā? Tu jūties daudz vieglāk, iekšēji pacilāts, pilnīgā bezrūpībā un mierā. Vai tev tā nav bijis? Sakiet, daudziem tā ir gadījies? Kompānijai ir nozīme, patiesi ir nozīme.

Tas nenozīmē, ka tev ir jāizvairās no cilvēkiem tāpēc, ka tā nav laba kompānija. Tev ir jābūt spēcīgam un nevis jābēg no sliktas ietekmes, bet pozitīvi jāietekmē katra negatīva vide. Un meditācijas palīdzēs tev šajā telpā būt ļoti spēcīgam un noturīgam. Lai kur tu ietu, tu nes līdzi savu telpu, un tev jāietekmē, nevis jāietekmējas. Neesi pingpong bumbiņa, esi rakete, lai spēj ietekmēt telpu ap sevi (aplautsi).

Tas tev stingri jāapjēdz, lai tu nebēgtu no situācijas, kamēr vien tā nav tik slikta, ka tevi aprij. Pēdējā gadījumā neuzkrītoši aizej, neskrien. Saprotat, ko saku?

Kad bērni rotaļājas, telpa ir brīnišķīga.

Kad tu dziedī un visi dzied vienu melodiju, izveidojas saskanīga un dzidra telpa - īpaši senās dziesmas. Sanskrita dziesmām piemīt ietekme, un tās ietekmē, jo tās Apziņas telpā ir bijušas pēdējos 20 000 līdz 50 000 gadus. Varbūt vairāk, tu nevari pat zināt, kopš kāda laika tās ir bijušas. Šīs vibrācijas tevi dara īsti labvēlīgu, un tām ir spēcīga ietekme uz organismu. Viss, kas ir Dievišķs, ir arī vispārējs. Vai saprotat, par ko runāju? Jā!

Kultūra ir dažāda, reliģija ir dažāda, apģērbu veidi ir dažādi, mūzika ir dažāda, vietas ir dažādas, bet Apziņas telpa ir viena un tā pati. Iekšējā (garīgā) telpa ir viena un tā pati. Un ir pārsteidzoši, ka šī zinātne ir bijusi zināma pirms gadu tūkstošiem.

ākāśadīpa, akashadipa, ākāśadīpa - pūdelis, debesu lāpa, gaismeklis, lāpa, kas tiek pacelta kārts galā Divali svētkos Lakšmī vai Višnu godam.

Lāpa ir saules pārstāve; ja ziedotājs nav veicis uzliešanas ziedojumu, viņš to var veikt uz lāpu, kas atgriež saules gaismu. Ākāša - gaiss, atmosfēra, debesis, burtiski 'debesu gaismeklis' [27].

Arī Bali pratipadā, Pāḍavā, Bali Pāḍyami svētki; trešā diena Deepavali (Diwali), hindu gaismas svētkos. To svin godājot dēmona (daitya's) - valdnieka Bali atgriešanos uz zemes. Iekrīt Gregora kalendāra oktobrī-novembrī. Pirmā diena hindu Kartika mēnesī un pirmā augošā mēness diena. Indijas rietumos pirmā diena Vikram Samvat kalendārā. Gudžaratā to svin kā Jaungada dienu.

[28]: "Mīts, kas saistās ar Indras veikto Vala atvēršanu - tipisks Jaungada mīts - Nuristānā ir rodams divās galvenajās versijās, kuras šeit ir apkopotas.

Saules atdzīvināšanas norisi kalāši atveido Chaumos (cawmōs) svētkos ziemas saulgriežos; mūsdienās tajos dominē padievs Balumain (baḷimaín). Viņš ir tipisks 'atnācējs padievs', kurš ierodas no tālienes un redzams reti. Tādas apmeklējošas dievības ir rodamas arī Kāfiristan'ā (atzīmējis Masson 1844.gadā), un ir parastas arī senajā Japānā kā marebito.

Acīmredzot, mahāndeū ir Balumain'u radījis kā pārāko, kad visi padievi kopā gulējuši (eifēmisms) Shawalo pļavā; tāpēc viņš devies uz kalāšu mītiskajām mājām Tsiyam'ā (tsíam), lai atgrieztos nākošā gada beigās kā Indra (Rigvēda [3] 10.86, Witzel 1997a; 394; salīdz. 1997c; 520). Ja tā nebūtu noticis, Balumain's būtu cilvēkiem iemācījis mīlēties svēta akta veidā. Tā vietā viņš cilvēkiem iemācīja vien auglības dziesmas, kuras dzied Chaumos rituālā, rādot paraugu skaidrās apkārtējo atbalstītās vīru-sievu vārdu apmaiņās (apdziedāšanās?, skat. anugīta, avagīta, abhigāyati) līdzīgi kā Rigvēdas 10.86.).

Viņš pie kalāšiem ierodas decembra sākumā pirms saulgriežiem un paliek vēl dienu pēc tiem. Mīts stāsta, ka no viņa sākumā izvairījušies daži cilvēki, kuri viņu vajājuši ar saviem suņiem un tāpēc iznīcināti. Viņš ierodas no

rietumiem, no (Kati Kāfir) Bashgal ielejas, bet, neraugoties uz to, ar viņu ir saistīta arī kalāšu mītiskā zeme, austrumos vai dienvidos.

Skaidri redzams, ka te ir vairāki mītoloģijas slāņi, pēdējais no kuriem ir jaunievedums no Kāfiristānas. Viņš vienmēr ierodas jāšus zirgā, kā teikts svētās viņam veltītās dziesmās. Viņu sagaida septiņi kalāšu zemes Devalog'i (salīdz. ar septiņiem saules dēliem - Ādity'ām?) un viņi kopā dodas uz vairākiem ciematiem, piem., Kamadeo, kur viņu sagaida tikai suņi, un tāpēc šis ciemats tiek iznīcināts. Turpretim Batrik ciems viņu sagaida ar septiņiem tīriem jauniem zēniem, kurus viņš paņem sev līdzī (tāpēc mūsdienās sūta tikai vīrus un vecākus puīšus). Dažas viņa rituālajā uzņemšanā minētas vietas ļauj viņu pielīdzināt, vismaz daļēji, Indram.

Dažkārt Balumains ir redzams kā sieviete. Pagriežoties pa labi, viņš ir vīrietis, pagriežoties pa kreisi - sieviete. Šamanis transā pie svētā Tok koka viņu pielīdzina un uzrunā kā 'Kushumai (kuṣumáy)', auglības padievi, un viņu godina svētku 'ķēniņš'. Ir mīts par Kushumai atturēšanos no Balumain'a sagaidīšanas, aiz viņas kalna. Balumains pagriežies pret viņu, un viņa kļuvusi īsti par Kushumai, un tagad tiek uzrunāta kā tāda.

Balumains ir tipisks kultūras varonis. Viņš ir pateicis (Batrik) ļaudīm par svēto ugunsroku, ko veido no kadiķiem, par rituālu kviešu sējai, kas ietver kazlēna asiņu lietojumu, ko viņš paņem līdzī, un viņš lūdzis kviešu nodevu (hushak) savam zirgam. Beidzot, Balumain's mācījies svinēt ziemas svētkus Skat. iepriekš. Redzams, klāt viņš bijis tikai pirmajā atnākšanā, tagad viņa klātbūtne ir vien jūtama.

[5]: lāpa ir saules pārstāve; ja ziedotājs nav veicis uzliešanas ziedojumu, viņš to var veikt uz lāpu, kas atgriež saules gaismu.

ākāšakakšā, akashakaksha, ākāšakakṣā - debesu paslēptuve, apvārsnis, debesu aploce, debesu vainags. Skat. arī kakṣa

Ākāšānantjājatanam, akashanantyayatanam, ākāšānantyāyatanam - bezgalīgā telpa, viena no pirmatnējām sēklām, dīgļiem (vīja, bīja) - bezgalīgās telpas valstība; svētpamiruma pirmā pakāpe

ākāšašajana, akashashayana, ākāšaśayana - gulēšana ārā, zem netveramajām debesīm (kā meditācijā?)

akha, akhæ, a.khə (gudžaratī), akha - acs. Skat. sanskr. akṣi, cakṣu - acs

akhandākāra-vritti-džnāna, akhandakara-vritti-jnana, akhaṇḍākāra-vṛtti-jñāna - izziņa caur iztēlojumu, modāla izziņa (iztēlojumu, piemēram, iespējamības vai nepieciešamības uztvere), ar ko tiek nojausta Virsīstenība (Brahman), tieša Patības (Ātman) atskārsme. Skat. jñāna.

Atskārsme, kas rodas psihiskā iztēlojumā, kā objekts ir nedalāmā Virsīstenība. Šis iztēlojums (vṛtti) tiek saukts par galējo iztēlojumu (antya-vṛtti).

Tas iznīcina jebkādu citu vṛtti, izraisot tiešu Īstenības (sākṣātkāra) uztveri, un izzūd arī tas, atstājot vien Īstenību

akhandārtha-vākja, akhandartha-vakya, akhaṇḍārtha-vākya - J.A.Grimes [8]: tāpatības vārdi, identitātes apgalvojums.

1. Izteikums, kurā teikuma priekšmets un izteicējs attiecas uz vienu un to pašu vienumu. Katram vārdam ir sava nozīme, bet abi attiecas uz vienu vienumu - piem., 'Tas tu esi' (tat tvam asi) vai 'Tas ir Devadatta' (so' yaṁ devadattaḥ).

2. Advaita Vēdāntā tas ir nedivējās Īstenības burtisks apraksts. 3. Viśiṣṭādvaita Vedānta uzskata, ka valodas gramatika ir Īstenības gramatika un tādējādi, atšķirībā no Advaita Vēdāntas, tā apgalvo, ka identitātes apgalvojums norāda uz ierobežotu Īstenību

akheik (kalāṣu) - sacietēt

akhi (sindhi val.) - acs, pumpurs

akhjati-vāda, akhyati-vada, akhyati-vāda - J.A.Grimes [8]: mācība (vadule) par maldiem, neapķērības teorija.

1. Maldu teorija Sāṅkhya un Prābhākara-Mīmāṃsā skolās. Maldi tiek saprasti kā vērības pārrāvuma vai nepamanīšanas gadījums. Kad cilvēks nomestu virvi notur par čūsku un nospriež "Tā ir čūska", maldi ir neatbilstības nepamanīšana starp "kaut kas" un atmiņā esošu čūsku. Maldīgs nav redzētais objekts, nedz maldīgas ir atmiņas par čūsku. Maldi ir nespēja atskārst, ka tie kā teikuma priekšmets un izteicējs ir neatbilstoši. Tādējādi maldi ir nepilnīgas apjēgas dēļ un rodas no nespējas atšķirt lietas.

2. Skat. khyāti-vāda

akhu, akhu (semā val.) - aka, ūdenstilpe; (semā Naga kalnos)

aki (semā val.) - ēka, ala. Skat. arī okas

Ākiñčanjājatana, akinchanyayatana, ākiñcanyāyatana - viena no Sēklām, dīgliem (vīja, bīja) - nebūtības valstība

akki, (prākritis) acchi - acs

ākṣa, aksha, ākṣa - acīmredzams, sajūtām piederīgs, pasaulīgs, laicīgs

akṣadṛa, akshaja, akṣaja - [29]: acīgs, dimants, zibens, Višnu vārds, ar acīm uztverošs, acīgs

akṣaihi, akshaiḥ, akṣaiḥ - ar acīm, ar maņām

akṣaitradṛṇja, akshaitrajnya, akṣaitrajña, akṣaitrajña - acīm redz, bet nejēdz; garīga neziņa

akṣam, aksham, akṣam - riteņa acs, ass, rumba, acs

akṣi, akshi, akṣi - acs. Arī avestas aši, gr. ósse, gotu augo, lie. akis, bazn.s.sl. oko, kušanu ek, "ešane klausane ņycer-me kartstse yolo lkātsi klyaussisa - tev ir acis un ausis labā un ļaunā redzēšanai un dzirdēšanai"

[5]: “par Mitras un Varuņas aci tiek pasludināta saule, un tā uzkrītoši tiek pieminēta visās himnās Varunam. Varuna ir arī tālu redzošs un tūkstošacains. viņa tūkstoš acis nešaubīgi norāda uz nakts zvaigznēm - varbūt viņa spiedzēm. Mitra pārrauga zemkopjus, nemirkšķinot aci.”

akṣibhu, akshibhu, akṣibhu - redzama būšana, redzams, uztverams, iemiesots, arī aculiecība

akṣigata, akshigata, akṣigata - acīm pieejams, redzams, arī nīstams

akṣikūta, akshikuta, akṣikūta - pieres uzkalniņš, pūns virs acīm, izvirzīta pieres daļa virs acs

akṣinimeṣa, akshinimesha, akṣinimeṣa - acu zibsnis, acumirkļis

akṣipakṣman, akshipakshman, akṣipakṣman - skropsta, acu spārns

akṣitārā, akshitara, akṣitārā - acs zvaigzne, zīlīte

akṣivikūṇita, akshivikūṇita, akṣivikūṇita - acu zibsnis, acu uzmetiens no pusparvērtiem plakstiņiem

akul (kalāṣu) - viedība, raksturs

alābha, alabha - ne-labums, zaudējums. Skat. lābha

ālaja-vidžņāna, alaya-vijnana, ālaya-vijñāna - zināšanu krātuve, krātuve; vijñāna - zināšanas, prasmes.

J.A.Grimes [8]: vārds, ko lieto Yogācāra budismā, lai norādītu uz krātuves nezūdamību. Jōgācārini postulē 'neizpausto' īstenību kā idejas, apziņu (vijñāna), un šī krātuve ir visu slēpto iespēju nesēja un pajumte visām uzkrājošajiem tieksmēm.

Tā var nozīmēt arī pārpasaulīgo un mūžīgo Īstenību, kas ir Absolūtā Apziņa. Tādējādi no cilvēka redzes viedokļa tā ir vai nu pastāvīgi mainīga apziņas straume, vai pati Absolūtā Esamība. Tai esot vienmēr mainīgai, dinamiskai, un vienotai viendabīgai plūsmai, nav iespējams to iztīrīt ar prātošanu

alankāra, alamkara, alaṃkāra - rota (kareklis), greznumlietiņa

ālāsa, alasa - elsošs, laisks, noģībībis, iztukšots, noguris, smags, kūtrs, miegains, panīcis; liet. alsā

ālasja, alasya, ālasya - elšana, laiskums, vienaldzība, slinkums. Viens no šķēršļiem ceļā uz dievsajūgu

alātačakra, alatachakra, alātacakra - uguns aplis, kas rādās, ātri griežot degošu pagali - redzamo lietu neīstuma simbols, jo pats riņķis, kaut redzams, ir šķietams

alaukika - nepasaulīgs; ne-zemes (ne-lauku), pārdabisks; transcendentāls. Skat. laukika

alaukika-mukhja-višešjatā, alaukika-mukhya visheshyata, alaukika-mukhya višešyatā - īpašs pār pasaulīgs patstāvīgums, pārdabisks vai īpašs neatkarīgums, patstāvīgums. Skat. laukika

alaukika-sākṣātkāra, alaukika-sakshatkara, alaukika-sākṣātkāra - nezemes, nepasaulīga saziņa, pārdabiska saziņa. Skat. laukika. Trīs veidu:

- samanya-lakṣaṇa, kad tiek uztverta cilvēka vispārējā daba;
- jñāna-lakṣaṇa - kaut kas tiek redzēts, un uztvertas arī tā neredzamās īpašības;
- yogaya - jōgas, dievsajūgta nojauta

alaukika-viśajatā, alaukika-vishayata, alaukika-viśayatā - pār pasaulīgs, pārdabisks priekšmetisms. Skat. laukika. viśayatā - attiecība starp objektu un zināšanām par to

ālava, alava - pelavas, ālava, grauda vai augļa neauglīgā ne-sēklas daļa

ālavāla, alavala - ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) ap koku, iedobe ūdenim ap koka saknēm

āling, aling, āliṅg - āliṅģis?, apņemt, apskaut; āliṅģī - bundziņas; ekstātiskas meditācijas veids

alivirāva, alivirava, aliviruta - dūkšana, rēkšana, bites dziesma - dūkšana. Virava - rēkšana

alka - alkstama meitene; svētbirze; Alcis - alka, tas ir, mīla līdzjūtīga meitene ar gariem burvīgiem matiem.

No Baltu mitoloģija, A.Pūtelis, Teodora Narbuta 'Lietuviešu mitoloģija' (1835) - senos laikos izmeklētas baltiešu godāšanas vietas ir bijušas necilas birztaļas. Gaišas, gaisīgas, izdevumus neprasošas un plānotu pasākumu un trokšņainu kaimiņu neapgrūtinātas. Tās sauktas par Alkām. Tāda svēta vide nav bijusi jākopj vai kaut kā jāizbūvē. Skat. arī Aranyānī.

ālme, alme (kušanu) - olūts, avots, skat. arī avatu, avata, udbheda, mukha, kuṇḍa, valgita, krivi; arm. aluōts, ałtiur - dumbrājs, liet. ālmēs. No Kursītes [113]: skaidravota ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) dod īpašu spēku, gudrību utt.: "Nogalniekos teikts, ka kāds tēva dēls esot atradis tādu avotu, kur uguns degusi, bet nekas nesadedzis - tur vārījušās stipruma zāles, un pašu avotu saukuši par stiprības avotu." Arī valgita

ālōcana-džnāna, alochana-jnana, ālocana-jñāna - izziņa caur kailu atskārsmi

alōka, aloka - neloks, nepasaulīgā joma, netelpa, nevieta, nepasaule, nevalstība, pasaules mala, ne-cilvēki, nemateriālā, garīgā valstība, nepasaulīgais; džainismā - pār pasaulīgs atbrīvotu būtņu reģions

ālōka, **ālokana**, aloka, aloka, alokana - lūkošanās, skats, redzējums, iztapīgums, mirgošana, gaisma

alu (kalāšu) - kartupelis

alut, alut - uzv. Alutis?, [30]: metāla riņķa vai pakava mešanas uz mieta spēle

amal (kalāšu) - 1. pavasara vai rudens ekvinokcija; 2. pulksteņa laiks (piem., astoņi); ieradums

amar, **æmæ**r, gudžaratī ə.mər, amara - nemirstīgs. Skat sanskr. martya - mirstīgs. Amara - nemirstīgs, dievs, mūžīgs, nezūdošs, noslēpumaina skaņas 'U' nozīme, dzīvsudrabs, priedes suga, ēkas stabs, nabas saite, placenta, Tiaridium Indicum, Euphorbia tirucalli

amara puruša, amara-purusha, amara-puruša - nemirstīgā būtne

amarana, **æmæ**ræn, marana, āmarāṇam, gudžaratī a.mə.rən - līdz miršanai

Amāravatī, amaravati - nemirstīgo pilsēta, ko būvējis padievu arhitekts Višvakarma.

[182] - arī Indraloka - Indras debesu galvaspilsēta jeb Indras debesis Meru kalna austrumdaļā. Tajā ir tūkstoš vārtu, simts piļu, daudz debesu retu, smaržojošu puķu un svētu koku. Amaravat - līdzīgs nemirstīgajiem

amāri, amari - neslaktēšana, dzīvnieku upurēšanas aizliegums

āmātja, amatya, amātya - amatā esošs

āmātja, amatya, amātya - būšana mājās, ķēniņa pavadonis, ministrs, amatā esošs

amātrā, amatra - nemērāms stāvoklis, transs, neierobežots, neuzsvērts, bez attieksmes, nedomāls; ceturtais (apziņas) stāvoklis, svētpamirums. Skat. turīya

amātrika, amatrika, amātrka - bez mātes

amāvāsja, amavasya, amāvāsya - jauna mēness nakts - šāda svētku nakts, jauna mēness pirmā diena, kad mēness nav redzams, cipars '1'; jauns mēness, dzimis jauna mēness naktī. Lunārā mēneša piecpadsmitā diena. Pusedmēness diena jeb tumšās divnedēļas piecpadsmitā tithi

Ambā, amba - Mamma, Māte, laba sieviete; dievības Durgā, arī Dēvī, Šakti, galvenā, jaukā forma. Viens no Pārvaṭī vārdiem. Šumeru ama - 'māte, mīlestība, labvēlība, dzemde, plašs, turēt; arī karavadonis

ambarānta, ambaranta - apvārsnis, svārku mala

ambarīša, ambarisha, ambarīša - saule, debesis, atmosfēra, cepešpanna, jauns dzīvnieks, kumelš, karš, kauja, nožēla. Skat. arī Ambā

ambarjati, ambāryati (ambārya) - krāt (salīdz. ar kambaris)

Ambikā, ambika - Mamma, Māte, laba sieviete, viena no džainu ģimenes dievībām - Dievmāte Ambikā Dēvī, nosaukums pļaujai, ražas novākšanai; Rudra's māsa; Wrightia antidysenterica. Dārgā Māte; (arī) Pārvaṭī.

1. Viens no Pārvaṭī vārdiem.

2. Agni sieva.

ame, æme, gudžaratī ə.me, ame - mēs

amīlī, amili (semā val.) - mēle

amitābha, amitabha - viedība rīcībā, svētpamiruma zīme; Budas Skaidrā Zeme. Amitābhas jeb svētpamiruma zīme (žests) ir taisni pirksti kreisajā delnā

ammakki (kušanu) - mamma, māte

amoša-dharma, amosha-dharma, amoša-dharma - nezūdošā derība, nezudušais; saglabātā mācība

amota - mājās austs (salīdz. ar amats)

amrapakši, amrapakshi, amrapakši - vālodze, mango putns (pakši, liet. paūkštis). Arī peelak, poshnul, sona bou, vanga pandu, manjakkili

āmrišati, amrishati, āmršati (āmṛś) - pieskarties, glāstīt, baudīt sievieti (pamirstot?), izbaudīt, noberzt, noslaucīt, aizvākt; mest ēnu uz kaut ko

amrita, amrita, amṛta - nemirstība, arī nezūdošs, dievs, nemirstības valstība, pilnīga atbrīvošanās, gaismas stars, mīlots, bumbieris, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), nektārs, ambrozijs. Indijas ērkšķogu krūms; debesu eliksīrs, tas, kas cilvēku dara nemirstīgu.

Nemirstības nektārs, kas radies piena okeānā, kad to saputojuši padievi. Nemirstība - nemirstīgā Gara (ātman, puruša) apzīmējums; arī nemirstības nektārs, kas nāk no psihoenerģētiskā centra galvasvirsā (sahasrara čakra), kad tas ir ierosināts, un ir atmodināta kuņģalinī, un kas ķermeni pārvērš par 'dievišķo ķermeni' (divya-deha).

[23]: nemirstības nektārs, kas izstrādājas iekšēji jōgas praksē. Hinduismā - svēts šķidrums, kurā mazgātas dievišķa tēla vai sava guru pēdas.

J.A.Grimes [8] - ne nāve (no darbības v. saknes mṛ = 'mirt' + priedēklis a = 'ne'); nemirstīgs; nemirstība; dievišķais nektārs; dievišķās līksmes nektārs; ambrosijs; noslēpumaina svētlaipe. Skat. mṛta).

1. Dievišķs nektārs, kas plūst lejup no tūkstoš ziedlapiņu lotosa (sahasrāra cakra) galvirsā, kad cilvēks pacēlis kuņģalinī.

2. Nemirstības eliksīrs, kas ir pirmais, kas parādās no piena okeāna, kad to kūlušī padievi un dēmoni

amritatva, amṛtatva, - nemirstība.

G.de Purucker [2] - šis jēdziens apzīmē nepārtrauktu esību, tomēr šāda izpratne ir dziļi neloģiska un pretdabiska, jo dabā nav nekā nebeidzama, un nav daudzveidīgu esības un esamības mājokļu, kas divos secīgos laika sprīžos paliek tieši tādi paši kā bijuši. Jāsecina, ka nemirstība ir vien iztēles auglis, iluzors īstenības rēgs.

Kad ezotēriskas viedības mācekļi reiz apjēdz šo nepārtraukto mainīgumu, tas ir, pastāvīgo pārmaiņu virzību, to dabas dziļo norisi, viņš tūdaļ apjēdz, ka pastāvīga atrašanās nomainīgā apziņas vai esības stāvoklī ir

ne vien neiespējama, bet galu galā pēdējais, ko varētu vēlēties vai baudīt. Iedomāts pastāvīgs nemirstīgais nepilnīguma stāvoklī, kādi mēs kā cilvēciskas būtnes pierādāmies - tas būtu tieši tas, ko šā jēdziena parastā izpratne nozīmē.

Augstākais dievs visaugstākajās debesīs, kāds tas mums, nepilnīgām cilvēciskām būtnēm, šķiet, tomēr savos cēlajos mājokļos jeb valstībās atrodas attīstībā, pieaugumā un tādējādi, gadsimtiem ritot, atstāj vienu stāvokli, lai pieņemtu sekojošo cildenāko un augstāko; tāpat kā iepriekšējais stāvoklis ir bijis vēl agrāka stāvokļa turpinājums.

[31]: Brahmanda Purāna:

21.168b-169. Ceļš uz ziemeļiem no Nāgavithī un uz dienvidiem no septiņu reģu grupas (Lielā Lāča) ir saules ziemeļu ceļš. To atceras kā devayāna. Tie, kuri paliek tur, ir pravieši (siddha) ar dižu dzimumatturību, brīvi no aptraipījumiem.

170-173. Tie nievā pēcnācēju radīšanu. Tā tie uzvar nāvi. Šie zintnieki ar cēlu padarītu (sublimētu) dzimumdziņu skaitā ir 88. Viņi cieši turas ziemeļu ceļā līdz pilnīgai visu dzīvo būtnu izzušanai. Dēļ savas saistības ar šo pasauli, izvairīšanās no dzimumsakariem, atturības no kārības un naida, dēļ izvairīšanās no dzīvu būtnu radīšanas, beziekāres sakariem un trūkumu saredzēšanas skaņās (vārdos, tas ir, sajūtu objektos) viņi ir kļuvuši par praviešiem, ieguvuši īpašas psihiskas spējas. Un arī citu iemeslu dēļ. Tā tie ir kļuvuši nemirstīgi. Nemirstība tiek uzskatīta par līdz visu dzīvo būtnu anihilācijai palikušo sasniegumu.

174-175a. Savām sievietēm viņi tuvojas vēlreiz triju pasaulu uzturēšanai (tā ir šo spermas augšup turētāju (ūrdhvareta) jeb nevainībā dzīvojošo zintnieku dīvainība). Citi, kas enerģiju un dzimumdziņu novirza derīgos darbos ir tikpat grēcīgi kā tie, ko uzslavē par bērnu nogalināšanu dzemdē vai zirgu upurēšanu. Tie izsīkst visu dzīvo būtnu anihilācijas beigās.

amśuka, amshuka, amśu, amśuka - apģērbs (ancuks?, vamzis?), virsdrēbes, apģērbs, smalkas vai baltas drānas. Drēbes ir septiņu veidu - vilnas, kaņepju (raupjas klostera drānas), linu, filca, smalku linu, dzijas, zīda

āmur, amur - grāvējs, sitējs (āmurs)

an - dzīvības dvaša; Ūdeņu un Kosmiskā Saprāta dzīvinošā dvaša

anāgāmin, anagamin - neatgājējs, bez nākotnes, nenākošs, tāds, kas neatgriežas; kušanu anāgāme "neatnācējs, cilvēks, kuram nav lemts atgriezties šajā pasaulē". Tas ir cildeno (arhat) dzīves trešais iznākums.

Pēc tam, kad 'tas, kurš (mūsu Kārības valstībā) atgriežas vienreiz', atmet savu maldu pēdējos trīs veidus, viņš apliecinās trešajam auglim un vairs neatgriežas nekad. Tas, kas nekad neatgriežas (no an = 'ne' + āgāmin =

'nācējs'). Skat. gāmin. Budistu mācekļi, kurš novācis visus šķēršļus līdz pilnveidojumam (nirvāna). Tāds cilvēks nekad nepārdzims dzimšanu un nāvju ciklā

anāgata, anagata - neatnākušais, nākotne; tas, kas vēl nav nonācis esamībā

anāhata nāda, anahata nada - nesista skaņa, pastāvīga skaņa. Iekšēja dievišķa melodija; nesista skaņa, ko dzird meditācijā. Skat. arī nāda

anāhata, anahata - nepiesists (h=s), neskandināts, neskarts; neiemīts; nepiesists zvans. Pastāvīga zvanu skaņām līdzīga iekšēja atbalss, rezonanse; dievišķa iekšēja melodija (noslēpumaina skaņa, ko dzird jōgi); AUNnnn (AUM). Mistiska skaņa, ko dzird dievsajūgtie; sirds; sirds čakra. Skat. māṇḍūkya upaniṣad.

J.A.Grimes [8]: pastāvīga iekšēja atbalss. Divpadsmit ziedlapiņu lotoss jeb netverams psihiskās enerģijas centrs, kas atrodas centrālajā enerģijas upē jeb kanālā (suṣumṇā nāḍī). Sirds lotoss ir ceturtais no (nervu) pinumiem. Skat. cakra

ananta-džņāna, ananta-jnana, ananta-jñāna - bezgalīga zināšana, bezgalīga atskārsmē. Skat. jñāna. Džainismā dvēsele tās tīrajā stāvoklī iegūst bezgalīgu apjēgu

ananta-vīrja, ananta-vīrya, ananta-vīrya - neierobežots spēks, neierobežota vīrišķība, spēks, spējas, bezbailība.

Bhagavad Gīta [32]: Krišnam iedibinoties kā visa iemiesojumam un visuresošam, ar ananta-vīrja jeb neierobežotu spēku, Ardžuna viņam palokās visos virzienos, jo Valdnieks Krišna ir visur, gan iekšēji, gan ārēji, tāpat kā zelts ir klātesošs visās lietās

anārja, anarya, anārya - necildens, neskaidrs, neāriskis cilvēks, negodājams, necienāms cilvēks, nekrietns, zemisks; nešķīsts, ļauns. Skat. ārya

anašakti jōga, anashakti yoga, anašakti yoga - nepieķeršanās, nekārošanas dievsajūga. Anašakti iznīcina ar bezkaislīgumu (vairāgya) un īstā/neīstā atšķiršanas spēju (viveka). Pavēro visu šo - dzimšanu, nāvi, vecumu, slimības, nepastāvīgumu, sāpes, nelaimes, rūpes, nemieru, bailes utml. Tā tu iegūsi nepieķeršanās spēju

anavasthā, anavastha, anavasthā - pastāvīga, nebeidzama pasliktināšanās, regressus ad infinitum. Skat. tarka; anavasthita - nepastāvīgums, nenoturīgums; nespēja rast pamatu; psihisks nepastāvīgums

andha-tāmisra, andha-tamisra - akla tumsība, maldīgas apjēgas, neapjēgas veids; patmīlība Skat. vipāryaya

andžali, anjali, añjali - sveiciens, svētība, plaukstu salikšana, godbijība.

[128]: kopā saliktas plaukstas; paceltas līdz pieri tās nozīmē godbijīga sveiciena žestu; dubultriekšava (kā mērs)

andžana, anjana, aņjana - izejšana (Andžāns?), aņjas - ziede

andžanī, anjani, aņjanī - sieviete, acu losjons

ane, æne, gudžaratī ə.ne - un

anekānta-vāda, anekanta-vada - daudzpusīguma mācība (vadule), relatīvā plurālisma teorija; daudzpusīgums. Skat. vāda.

Džainismā - visas lietas ir relatīvi daudzpusīgas. Neko nevar apgalvot absolūti, jo visi apgalvojumi ir patiesi tikai noteiktos nosacījumos. Tādējādi, Īstenības dabu var izteikt tikai dažādos soļos; nekāda viena definīcija nav adekvāta, lai aprakstītu visu lietas daudzpusību. Skat. saptabhāṅgi

anga, anga, aṅga, anka - eņģe, loceklis, arī pirksta kauliņš, dalījums, sastāvdaļa

angati, angati, aṅgati - uguns uzturētājs, bramīns, kurš uztur svēto uguni, uguns, Brahmā, Višnu. Skat. arī agnihotrin, agni

āngika, angika, āṅgika - no Nāṭyaśāstra - žests (āṅgika), ko rāda ar 'dejas rokām' (nṛttahasta). Rokas (hasta) ir viens no sešiem lielajiem priekšnesumā (abhinaya) lietotiem locekļiem (aṅga)

Āngiras, angiras, āṅgiras - reģis Āngirass, Jupiters, Višnu ienaidnieks tā Parašurāmas veidā, īpašs maģisks iedibinājums, Angirasu pēcnācējs. Skat. agni. Āngirasi ir dievišķi vēlāku priesteru dzimtu senči un tiek aprakstīti kā uguns dēli

[128]: 1. sākotnēji varbūt vēstnesis, īpaši starp dieviem un cilvēkiem; godbijība, Agni;

2. noteikta rāse hindu senčos, kas uzskatīta par pusdievišķu (varbūt tādēļ to sakars ar dieviem ticis uzskatīts par ļoti ciešu);

3. mītisks Āngirāsu sencis.

[182] - viens no dižajiem riši, kuram tiek pierakstītas daudzas Rigvēdas himnas; Agni; vēlāk - viens no Brahmā prāta dēliem

angirastama, angirastama, aṅgirastama - starojošs kā Āngirass, tāds, kam piemīt Āngirasa mirdzums augstākajā pakāpē

anilambha - vides nebalstīts svētpamirums, kurā visas mentālās funkcijas atsaistās no vides un pārstāj darboties

anirmokša prasanga, anirmoksha prasanga, anirmokša prasaṅga - neizbēgama (neizmūkama) saistība, nespēja atbrīvoties no dzimšanu-miršanu cikla. Skat. mokṣa

anirvačanīja-khjāti, anirvachaniya-khyati, anirvacanīya-khyāti - John.A.Grimes [8]: bažu neizvārdojamība, bažu neizsakāmība. Advaita Vēdāntas maldu teorija.

A.V. turas pie viedokļa, ka maldu objekts nav ne īsts, ne neīsts. Tā kā maldu objekts ir skaidrojams visādi (sublatable), galu galā tas ir neīsts. Un tā kā maldu objekts ir uztverams, nevar teikt, ka tas ir galīgi neīsts. Tas nevar būt gan īsts, gan neīsts, nepārkāpjot pretstatu likumu. Lai rastos uztveres maldi, ir nepieciešami divi galvenie faktori - jābūt substrātam (adhiṣṭhāna) uz kā uzklājas maldi, un jābūt kļūdai (doṣa), kas izraisa neapjēgu. Šī neapjēga uz substrātu projicē maldīgu objektu. Skat. khyāti

anirvačanīja, anirvachaniya, anirvacanīya - neizvārdojams, neapprakstāms, neizskaidrojams, neizsakāms, neminams, nenosakāms, vai nu īsts vai neīsts. Skat. avidyā

anirvāčjā-vāda, anirvachya-vada, anirvācyā-vāda - mācība (vadule) par neizvārdojamo, nenosakāmā, nedefinējamā, neizsakāmā mācība. Skat. vāda

aniti, **æniti**, gudžaratī ə.ni.ti - netikumība (ne nītis; nītis ir rakstu veidojoša diegu sistēma stellēs, bez kā auduma raksts ir netīrs). Skat. nīti

anitja-vāda, anitya-vada - nepastāvīguma, beztikuma mācība (vadule); Skat. kṣānika-vāda, vāda, aniti

anjathābhāva, anyathabhava - citāda būšana, izskata maiņa, citādums. Kad objekts izmainās, tas vairs nav tāds kā bijis. Kad zelts tiek padarīts par aproci, tas vairs neizskatās kā zelta gabals. Anyathā - citāds, nepatiess, maldīgs

anjathādžņāna, anyathajnana, anyathājñāna - maldīga, citāda zināšana, maldīga izziņa; neatbilstoša izziņa. Skat. jñāna

anjatvabhāvana, anyatvabhavana - citāda būšana, meditācija uz faktu, ka visi cilvēki (viņu dvēseles) ir unikāli

anjonja-abhāva, anyonya-abhava - savstarpēja nebūšana, abpusēja neesība. To sauc arī par atšķirību (bheda). Apgalvojumā "A nav B" vārda 'nav' nozīme ir abpusēja neesība. Šis neesības tips ir mūžīgs. Skat. abhāva - nebūtība

anka, anka, aṅka - āķis, ķeksis, klēpis, līkums (locītava?, eņģe?), zīme, pazīme, cipars, plankums.

[128]: 1. līkums cirkšņos sēdot, klēpis;

2. līkums virs gurniem, stāvot ieplestām kājām, kur hindu sievietes tur bērņus;

3. āķis;

4. ķeksis, zīme; rokas vai sienas vai krasta līkums

ankurāropana, ankuraropana, aṅkurāropana - dēsta stādīšana, kāzu ceremoniju veids. Arī aṅkurārpana

anna - ēdiens, (vārds Anna?), ēdams, pārtika, pagatavoti rīsi, graudi, ūdens, zeme; pretāna - ēdiens, ko ziedo mirušajam, graudi

anrita, anṛta - nelikumība, neatbilstošs dievišķajam ritumam, (neritīgs), nepatiess, melīgs, meli, krāpšana

anritu, anṛtu - gadalaikam, ritumam neatbilstošs

antahpradṣṇa, antahprajna, antahprajña - iekšēja zināšana, apziņa; iekšēji izzinošs, vieds, sevi apjēdzis, miega stāvoklis, kurā apziņa turpina darboties, bet ārēji neizpaužas. Tehniski šī miega apziņa tiek saukta par taijasa. Tādā miegā esošais pieredz netveramus objektus, kas ir prāta projekcijas. Skat. taijasa

antar-vjāpti, antar-vyapti, antar-vyāpti - iekšējā (otrā) pastāvēšana, iekšējā līdzāspastāvēšana. Vyāpti - klātbūtne, visuresamība. Līdzāspastāvēšana starp to, ko raksturo iezīme (liṅga), un to, kas ir raksturīgs subjektam (sāghya), piemēram, teikumā "Kur dūmi, tur uguns."

antarā-bhāva, antara-bhava, antarā-bhāva - starpbūšana, otrā būšana, saskaņā ar budismu - starpstāvoklis starp nāvi un pārdzimšanu, salīdz. ar tibetiešu bardo

antarā, antara, antarā - otrējs, iekšējs, vidū, laikā, palaikam, pa to laiku, pa ceļam, gandrīz, izņemot, bez, gandrīz, starp; āntara - padots, pavalstnieks, iekšējs, iekšiene, iekšpuse

antarānga sādhana, antaranga-sadhana, antaraṅga-sādhana - otrējie līdzekļi, jōgas locekļi, tiešais atbrīvošanās līdzeklis.

1. Rāja-yog'a - pēdējie trīs aṣṭāṅgayoga's locekļi - savākšanās, apcere jeb atlaišana un svētpamirums (dhāraṇā, dhyāna un samādhi) tiek saukti par iekšējām garīgajām disciplīnām.

2. Skat. sādhana-catuṣṭaya un aṣṭāṅgayoga. Skat. samādhi.

antarapūruṣa, antarapurusha, antarapūruṣa - otrais, iekšējais cilvēks, dvēsele

antarātman, antaratman, antarātman - iekšējā atmaņa, dvēsele, iekšējā patība, visdziļākā dvēsele, sirds, prāts, apziņa, iekšējās izjūtas. Skat. adhyātma

antarbhūta-kārajitā, antarbhuta-karayita, antarbhūta-kārayitā - iekšēji esošs radīšanas cēlonis, piemītošs (imanents) radīšanas cēlonis. Skat. kārayati/-te (kr) - izraisīt darbību

antardvāra, antardvara - iekšējās, otrās durvis, mājas privātās jeb slēptās durvis

antarjāga, antaryaga, antaryāga - iekšējs ziedojums; (no antar = 'iekšā, iekšējs' un yāga = 'ziedot'). Norise, kurā atklāta darbība tiek padarīta par psihisku, apceres aktu

Antarjāmin, antaryamin, antaryāmin - otrais, iekšējais 'es', iekšējais iemītnieks, iekšējais pavadonis, iekšējais vadītājs; iekšējā dievišķā dzirksts; 'liecinieks', kas mājā iekšēji katrā dzīvā būtnē (no antar = 'iekšā, iekšējs' + yāmin = 'pavadonis', 'ceļa atmale').

1. Iekšēji (sirdī) piemītoša Dieva forma.

2. Patības kosmiskā forma kā ar šķitumu (māyā) saistīta. Skat. Īšvara, adhyātma **antarmukha** - otra, iekšējā mute jeb seja, iekšēji vērsts, mutē likts, iekšējā redze jeb uztvere. Kašmīras šaivismā Šiva ierobežo savus spēkus ar iekšējo redzi, tādējādi tiek panākta atturēšanās no pasaulīgā

anu-vjavasāja-džnāna, anu-vyavasaya-jnana, anu-vyavasaya-jñāna - J.A.Grimes [8]: izsecinātas zināšanas, pēc-izziņa; atspoguļojoša izziņa; atskārsme no apjēgas. Skat. jñāna.

1. Nyāy'a - izziņa, kurā tiek atklātas gan zināšanas, gan apjēdzošais subjekts. Izziņa, kurā prāts atkārtoti saskaras ar jau kādreiz uztvertu izziņu.

2. Atkārtota apjēga.

anubandha - vadsaites, bantes, saite, sākums, vadmotīvs, noteikums, nodoms, daļa, gaita, savienojums, pārkāpums, sekas

anubandha-čatuštaja, anubandha-catushtaya, anubandha-catuštaya - vadsaišu četrinieks, četri priekšnoteikumi. Filosofiskam darbam ir četri ievadfaktori - tēmas būtība (višaya), nolūks (prayojana), saistība (sambandha) un cilvēku loks, kam šis darbs domāts (adhikārīn)

anubhava - nojausta apjēga, atskārsme (būšana), pieredzējums, tiešs personisks pieredzējums, tieša izziņa, nojauta, paradums, piepildījums, iznākums, izpratne, iespaids prātā, apziņa, tieša uztvere; apķērība; garīgs pieredzējums; intuitīva atskārsme un apziņa, tiešs priekšstats.

J.A.Grimes [8]: 1. Džainismā darbības iznākums vai alga; spraigums.

2. Advaita Vēdāntā pārsūdzības augstākā tiesa; patiesības dzirdējums - śruti; tās apdomāšana - yukti; tiešs personisks pieredzējums - anubhava. Sal. ar anubhāva

anubhāva, anubhava - pieredzes stāvoklis (būšana), uzskats, viedoklis, pārliecība, autoritāte, cieņa, līdzjutība, sajūsma.

J.A.Grimes [8]: Tas, kas norāda uz sajūtām (no darbības v. saknes bhū = 'klūt, būt' + anu = 'līdztekus, pēc').

Saskaņā ar indiešu estētiku, viens no trim faktoriem, kas uzskatīts par iedarbīgu svētlaimes (rasa) būtības cēloni. Tas ir emociju iznākums jeb izpausme. Šis termins ietver visas fiziskās izmaiņas, kas pavada emocijas. Ir divi galvenie tipi:

- sāttvika-bhāva, kas ir patvaļīga emociju izpausme, ko nevar radīt ar gribu;
- pārējās 'bhāvas'.

Bharata ir uzskaitījis astoņas sāttvika-bhāvas;

- apstulbums (stambha);

- svīšana (sveda);

- zosāda (romāñca);

- trīsas, drebēšana (vepathu);
- balss pārmaiņa (svara-bheda);
- krāsas pārmaiņa (vaivarṇya);
- asaras (aśru)
- ģībonis (pralaya).

Skat. rasa

anubhūta, anubhuta - būs, apgūts, atskārsts, izsecināts, uztverts, aptverts, pieredzēts, saprasts, nogaršots, izbaudīts, rezultējies, zemapziņas uztvere

anubhūti, anubhuti - būšana, apgūšana, sajūta, cieņa, pastāvīgums, zināšanas ne no atmiņas, pieredzējums, uztvērums, tiešas nojautas; pieredzējums, kas atklāj jaunas zināšanas

anudbhūtatva, anudbhutatva - nebūšana, neizpaustība, neiemiesotība; (infra-sensibilitāte)

anugīta, anugita - atbildes dziesma (salīdz. ar saukšanu, locīšanu, vilkšanu, apdziedāšanos utml.), sekojoša dziesma, atdarinoša dziesma. Skat. avagīta, abhigāyati

anujōga, anuyoga - garīga saikne (dievsajūga), garīga saikne, vaicājums, reliģiska meditācija, iztīrāšana, izpēte, skaidrojums, postkanonisku tekstu grupa džainismā.

Otrs no trim spēcīgajiem pārveidojošiem paņēmieniem, kas raksturīgs Nyingma's skolai. Vērsts galvenokārt uz pilnveidošanās pakāpi (tibet. Dzogrim) un uzsver iekšējo netveramo enerģijas kanālu, vēju jeb enerģiju un būtību dievsajūgu (tib. tsa lung tiklé). Dievību redzējums tiek izraisīts acumirkli, nevis pakāpeniskā norisē kā mahāyog'ā.

Anujōgas ceļš jeb “sekošana jōgai” tā tiek saukts tāpēc, ka galvenokārt māca aizrautīgu nodošanos (sekošanu) viedībai, apjēgai, ka visas parādības ir radoša absolūtā izplatījuma un pirmatnējās viedības nedalāmās vienības radoša izpausme

[474]: Šamsuddīns Mohammads Hafizs: Kādam ir jāsāk smiet:

Man ir tūkstoš lielisku melu
uz vaicājumu:
Kā klājas?
Man ir tūkstoš lielisku melu
uz vaicājumu:
Kas ir Dievs?
Ja tu domā, ka Patiesību var iepazīt
No vārdiem,
Ja tu domā, ka Saule un Okeāns
Var izspraukties caur šo spraudziņu,
Ko sauc par muti,
Ak vai, kādam ir jāsāk smiet!
Kādam ir jāsāk nevaldāmi
Smiet – tūda!

anujōgakrit, anuyogakrit, anuyogakṛt - garīgās sajūgas skolotājs, garīgais virzītājs vai skolotājs

anujōgin, anuyogin - sajūgts, saistībā, dievsajūgā esošs, vaicājošs, sajūgts ar, vienojošs, apvienojošs, saskaņots, savstarpēja saistība. Neesamības pamats jeb substrāts. Neizziņas vieta.

Kad divas lietas ir saistītas, savstarpējā saistība pastāv pretsaistībā jeb vietā; piemēram, starp podu un grīdu grīda ir vieta jeb pamats podam; salīdz. ar Ņūtona 3.likumu). To sauc arī par pratiṣedha-viṣaya. Skat. pratiyogin

anulip, anulimpati - aplipināt, ieziest, aptriept, aplīmēt

anūpa, anupa - ūdeņains, pie ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) esošs, ūdeņiem bagāta zeme, dīķis, upes krasts, dīķis

ānupūrvī, anupurvi - atbilstošs pirmajam, kārtīgs, kārtns, regulārs, secīgā kārtībā atbilstošs iepriekšējam, īpaša kārtība; kārtnums

anuṣṭhāna, anuṣṭhāna, anuṣṭhāna - stāvēšana ritā, izpilde, veikšana, uzņemšanās, rituāla veikšana, pašierobežošanās prakse, vērošana; sekošana, reliģisks vingrinājums (no saknes sthā = 'stāvēt' + priedēklis anu = 'pēc'). Rituāla mantras atkārtošana noteiktu reižu skaitu noteiktā laikposmā

anuttara, anuttara - bez otra, nesalīdzināms, stingrs, izcils, iekšējs, galvenais, pamats, kluss, labākais; dievību kategorija džainiem; sakarīga vai izvairīga atbilde, uz ko nevar atbildēt. Pārākais, Absolūts, Visaugstākais, 'tas, aiz kā nav otra'. Kaṣmīras šaivismā Īstenības apzīmējums, aiz kā nav nekā

anuvādaka, anuvadaka - pavadošs, vārdu pārnesējs, saskaņojošs, sadarbīgs, pastiprinošs, veicinošs, skaidrojošs, spēcinošs, apstiprinošs, tulkotājs. Skat. anuvāda, vāda

anuvākjā, anuvakya, anuvākya - vārdošana, skandēts, atkārtots, priesteru padievu piesaucot skandētas vārsmas

anuvrata, anuvrata - ikdienas vārdi (apņemšanās), pienācīgi vārdu turošs, paklausīgs, nodevies, karsti pieķeries, uzticīgs, mazākie jeb mazie solījumi. 1. Pieci solījumi, kas džainismā noteikti namturim vai ikdienas cilvēkiem. Šie noteikumi ir: nevardarbība, patiesums, nezagšana, dzimumatturīgums un nealkatība. Šie solījumi ir tāda paša veida, kādi uzlikti mūkiem un mūķenēm, ar atšķirību, ka tiek sagaidīta pielaidīgāka un nepieķasīgāka to ievērošana.

2. Skat. mahā-vrata; sal. ar yama

anvitābhidhānavāda, anvitābhidhanavada - J.A.Grimes [8]: 1. Prābhākara Mīmāṃsā teorija (vadule), ka vārdi nes gan paši savu nozīmi, gan arī teikuma sintaktisko nozīmi.

2. Skat. abhihitānvaya-vāda

āpa, ap, āpas, āpo, kušanu āp - upe, ūdens, ūdeņi, gaiss, atmosfēra; svēta darbība, reliģisks rituāls, viens no sešiem pamatelementiem, no kā rodas garšas (rasa) sajūta. Arī nīra, nara, udan, udu, uda, udaka, vārī; senprūšu ape, liet. ūpē, hetu hāpa; 'ā' - šumeru 'ūdēns, plūdi, plūstošs ūdens, arī roka'

Upēm (āpas; ūdeņi) ir svarīga loma, tās tiek godātas kā padieves, izcilākās ir Sapta Sindhu un Sarasvatī.

[10]: ūdeņu personifikācija ir vien sākuma stadijā. Tie ir mātes, sievas un padieves, kuras dāvā labumus. Tie ir gan debesu, gan zemes ūdeņi, un ir viedoklis, ka debesu ūdeņi varbūt ir aplūkoti kā ēteram līdzīga vide, kurā spīdekļi veikuši savus noteiktos ceļojumus pa zodiaku (ṛta), un ka to aizklāšanās ar mākoņiem ir pieņemta par to kustības traucēšanu, ko veicis Vṛtra. Tā kā Avestā ūdeņi tiek piesaukti kā āpo, to dievišķošana nāk no pirmsvēdiskiem laikiem.

[33]: Upes kopumā ir identificētas šādi - Gaṅgā; Yamunā= Jamnā, Sarasvatī= Sarsuti/Gagghar-Hakra; Śutudrī= Satlaj/Sutlej; Paruṣṇī= Rāvī; Asiknī = Chanāb/Chenab; Marudvṛdhā= ?; Vitastā=Bihet/Jihlam/Jhelum; Ārjikīyā= Tauṣī/Tohi/Tawi?, Suṣomā= Sohān/Suwan); Sindhu= Sindh, Indus, Kubhā= Kābul, Gomatī=Gomal, Krumu= Kurram. Pamira/Himalaju upes droši identificētas nav. Mehatnū varētu būt upe starp Kurram un Kabul.

Gimbutiene: svētās upēs un ezeros zvejot nedrīkst.

Rigvēda [3], 75.

1. Dziedoņi, jūs Ūdeņi Vivasvānā (Sūrja), teiciet savu nesalīdzināmo lieliskumu. Upes ir nākušas trejas, septiņas un septiņas. Sindhu (Inda) spēkā pārspēj visu, kas plūst.

2. Tavai gaitai Varuna cirtis ir gultnes, ak, Sindhu, tev skrejot savu ceļu. Tu steidz pār kraujām zemes korēm, būdama šo straumju Valdniece un Vadone. 3. Tava rēkoņa paceļas pāri zemei līdz debesīm; tu nes bezgalīgu sparū kā gaismas zibsnī. Kā lietus brāzmas plūdi pārkonam dārdot mākoņos, tā Sindhu drāžas maurodama kā bullis.

4. Kā teļu mātes, kā pienīgas govīs, tā, ak, Sindhu, uz tevi skrej rēcošās upes. Kā karavīrs tu vadi sava karaspēka spārnus, nākot šo ašo straumju ratos.

5. Atbalstiet šo manu slavinājumu, ak, Gangā, Džamuna, Sutudrī, Paruṣṇī un Sarasvatī; ar Asiknī, Vitastu, ak, Marudvridha, ak Ārdžikīja ar Susomu klausiet manu saucienu.

6. Vispirms ar Tristamu tu dedzīgi plūsti, ar Rasu un Susartu un ar Svetju, ar Kubhu; un ar šīm, Sindhu un Mehatnu tu savā gaitā sameklē Krumu un Gomati.

7. Mirdzoša un balti atspīdot viņa ar savu bagāto kravu dodas caur valstībām, rosīgākā no rosīgajām, neapturamā Sindhu kā raiba ķēve, daila un skatam skaidra.

8. Bagāta ar labiem rumakiem ir Sindhu, bagāta ar ganībām un tērpiem, zeltainā, cildenā, bagātību pilnā. Svētītā Silamavatī un jaunavīgā Urnavatī dabū tērpus, kas bagāti baudām.

9. Sindhu ir iejūgusi savus viegli ritošos ratus, rumaku vilktos, un ar tiem viņa uzvar šajā cīņā. Tā esmu es slavējis tās spēku, vareno un neapturamo, neatkarīgi lielisko, skrējienā aurojošo.

apabhramša, apabhramsha, apabhramśa - kroplota vai neizkopta valoda. Apabhramśa ir vārds, ko sanskrita gramatiķi kopš Patandžali lieto, lai norādītu uz Ziemeļindijas dialektiem, kas novirzās no sanskrita gramatikas normām. Sanskritā šis vārds burtiski nozīmē 'kroplotā valoda' vai 'negramatiskā valoda'. To lieto kā apkopjošu jēdzienu dialektiem, kuri veidojušies pārejā no indoīraņu vidus perioda uz agrīnajām modernajām indoīraņu valodām (piem., brijbhasha) starp m.ē. 6. un 13.gadsimtu, lai gan daži zinātnieki šo periodu sašaurina, atmetot indoīraņu valodu vidus perioda agrīno daļu. Vārds prakṛt (kas ietver arī 'pāli' valodu), tiek lietots attiecībā uz Indijas tautu dialektiem, kas runāti līdz m.ē. 4-8. gs., tomēr daži zinātnieki jēdzienu 'prakṛits' lieto attiecībā uz indoāriju valodu vidusperiodu. Indoāriju vidusperioda valodas pakāpeniski pārveidojušās par apabhramšām, kas lietotas apmēram līdz 15.gs. Pēdējās ir izveidojušās par modernajām valodām, kurās mūsdienās runā miljoniem cilvēku. Tādas valodas kā hindi (337 milj. runātāju), bengali (232 milj.), marathi (90 milj.), urdu (160 milj.), gudžarati (46 milj.), sinhala (15 milj.) ir lielu pavalstu oficiālās valodas atšķirībā no sanskrita (vairāk par 50 tūkst. lietotāju), kas ir izkritis no mūsdienu lietojuma. Šo periodu robežas ir visai izplūdušas, tās nav stingri hronoloģiskas. Mūsdienu Ziemeļindijas valodas parasti uzskata par atšķirami izveidojušamies sākot ar 11.gs., kamēr vēl lietotas arī apabhramšas, un pilnīgi nošķīrušās uz 12.gs. beigām

āpad, apad - upes plūdi, posts, dabas katastrofa, briesmas, pārmaiņas, grūti laiki. Skat. apaddharma, Govardhana

āpaddharma, apaddharma - J.A.Grimes [8]: atkāpes no derības briesmu gadījumā, likums (dharma) dabas katastrofas laikos.

Posta laikā ir pieļaujamas zināmas atkāpes no likumu noteikumiem un regulējumiem. Tam pamatā ir doma, ka pirms nodrošināt labu dzīvi, ir jā saglabā dzīvība.

[35]: Briesmu, posta laikos derība jeb dharma pastāv uz pareizu, krietnu uzvedību savā laikā un vietā. Tomēr apstākļi mainās un tāpat arī pareizā un nepareizā izpratne.

Apstākļi var prasīt derības pārkāpumu izpratnes maiņu, kas rada morālu nenoteiktību. Arī likumdevēji šo iespējamību ņem vērā. Viņi nodrošina mūs ar alternatīviem uzvedības noteikumiem, kurus sauc par āpaddharmu, kas citādi būtu adharmā. Saskaņā ar apaddharmas pasludinājumu (dictum) cilvēks krīzes laikā var rīkoties pretēji svadharmai, neriskējot ar savas kārtas zaudējumu. Skat. arī Govardhana, dharma.

āpagā, apaga - upe, upes nosaukums; Sura āpagā - Gangā

apagam, apagačati, apagam, apagacchati - paiet malā, aiziet, padot ceļu, nozūst

Āpageja, apageya - Upes dēls Krišna, Krišnas uzvārds

apakša, apaksha, apakṣa - apakšpuse, otra puse, pretējs, bez atbalstītājiem, nelabvēlīgs

apākšai, apakshai (kušanu) - apakšu rādošs; cilvēks, kurš izrāda savus dzimumorgānus, ekshibicionists

apakšaja, apakshaya, apakṣaya - lejupslīde, pagrimums, samazinājums, izzušana, izsīkšana, pagrimums, sabrukšana, pūšana, trūdēšana. Skat. apakṣa

apala - apaļš (uzv. Apals?), tapa, caurums, neaizsargāts, piem., “apaļš bārenis”, tukšs, bezmiesīgs, sieviete, ko pavedinājis Indra. Pēc mīlēšanās Indra viņai dāvājis trīs vēlēšanās - atjaunot viņas tēvam zudušo vīrieša spēku, padarīt auglīgus viņas laukus un dziedināt viņas ādas slimību. Lai dziedinātu slimību, viņš viņu izstūmis caur savu ratu riteņu rumbas caurumu. Trīs noplēstās ādas kārtas ir kļuvušas par ezi, krokodili un hameleonu

apalājanam, apalayanam, apalāyanam - neizvairīšanās

apalāla, apalala - applūdinātājs (salīdz. ar pali?). Labības iznīcinātājs ar plūdiem; nāga no Śubhavāstu (Swat) upes iztekas Udyān'a, par kuru ir daudz leģendu; viņš, viņa sieva un bērni visi ir pievērsti budismam

Apam napat, apamnapat - padievs Upes Dēls, Ūdeņu Dēls; skat. āditya

apamāna, apamana - apvainojums (apmānījums), pazemojums, negods, necieņa, nicinājums

Apāmnaptri, apamnaptri, apāmnaptṛ - upes mazdēls, Agni (Agni kā no ūdeņiem cēlušamies apzīmējums). Arī apāṃgarbha. Skat. apas.

apara - bez pārāka, tāds, kam nav līdzīgu vai pārāku

aparā vidjā, aparavidya, aparā vidyā - nepārsniedzošās, zemākās, pasaulīgās zināšanas, eksotēriskās zināšanas; informācija. Skat. parā, aparā

aparā, apara - (aparts, apvērsts?), otrpusējs, zemākais, cits, sekojošs, pakļauts, papildus, zemāks, citāds, eksotērisks, vispārpieejama Vēdāntas mācība, zemākās zināšanas.

J.A.Grimes [8]: 1. Vārds, kas lietots Upaniṣad'ās, lai aprakstītu zināšanas, kas attiecas uz parādību pasauli.

2. Visaugstajam ir divas dabas - zemākā un augstākā. Skat. parā

aparabrahman - ne-Virsīstenība, pasaulīgā īstenība kā pazīmju, izskata nosacīta

aparadžāti, aparājati - iedzimts, skat. jāti. Iekšēji piemītošs, ierobežots un bez nosaukuma un veidola. Visuma saimnieks un pastāvošs cēloņa-seku jomā. Saskaņā ar Vēdantu, visuresošs, visspēcīgs, visu zinošs, mūžīgs, radītājs, uzturētājs un iznīcinātājs. Skat. parabrahman, parā

aparamukta - izmukt, atbrīvoties nespējīgs, atskārst nespējīgas dvēseles; neatbrīvojušās būtnes. Skat. jīva saistībā ar Śaiva Siddhānta; parā

aparasvastika - rietumu punkts uz apvāršņa (apara=pārākā; svastika=krusts, veiksmē)

aparatva - nepārsniedzot esību; telpas vai laika tuvums. Vaišeṣik'ā viena no kategorijām (padārtha) ir īpašība (guṇa). Divpadsmitā no īpašībām ir aparatva, un tā izraisa telpas un laika tuvuma uztveri. Skat. parā

Aparokṣa Anubhūti, aparokṣa anubhūti, aparokṣa anubhūti - nepārņemts pieredzējums, tieša atskārsme, tiešs nepastarpināts intuitīvs pieredzējums vai neredzamā uztvērumis - Virsīstenības atskārsme. Apcerējuma nosaukums Śaṅkarācārya's Advaita Vedant'ā.

Raudupe [96]: “upaniṣadās lasām par apgaismota cilvēka nespēju izteikt piedzīvoto vārdos: Mācekļi teica: “Es nedomāju, ka zinu To pilnīgi, nedz domāju, ka es To nezinu. Tas, kurš no mums zina nozīmi vārdiem - “Es nedz nezinu, nedz zinu”, - zina augstāko Būtību.”

aparokṣa džnāna, aparokṣa-jnana, aparokṣa-jñāna - nepārņemta zināšana, atskārsme, tieša nojauta, intuīcija, Virsīstenības atskārsme; nepastarpināta izziņa. Skat. jñāna.

[520], 76 - intuīcija cilvēka maņas orgāni ir ierobežoti, tie neuztver visu pārējo īstenību. Virsīstenību (Dievu), kas ir visu tveramās pasaules lietu pamatā, ar cilvēka 5 maņām uztvert nevar. Lai apjēgtu, tas ir, lai cilvēkam būtu 'gnosis', jeb tieša pārpasaulīgās un dievišķās būtības atklāsmē, ir jāattīsta spēja sajūgties ar šo dievišķo būtību. Jebkura cita būtība, kas uztverta ar maņas orgāniem vai ar mērinstrumentu starpniecību būs vien ilūzija. Ir jāklūst vienotam ar Virsīstenību. Tas ir mūsu “ceļojums mājup”. Tas sniegs augstākā miera (ēģiptiešu 'hetep') stāvokli. Loks AUMn - tveramā fiziskā pasaule - AUMn noslēgsies. To var paveikt klūstot dievišķam jau dzīves laikā. Īstais

paņēmiens ir “es ieeju sevī”, nevis ausīšanās uz āru, jo jebkura cilvēka dziļākais Es jeb Patība ir Dievs.

aparokša, aparoksha, aparokṣa - nepastarpināts, tiešs, nepārņemts, uztverams, ne neredzams, pēc viedokļa

apavāda, apavada - pretvārdi, pretmācība (vadule), atspēkojums, iebildums, pārmetums, noliegums, dzinēju trokšņošana medībās, ļauni vārdi, nievas, novirzīšana, nopelums, apgalvojums; atkāpšanās; sekojošs atsaukums. Skat. adhyāropa-apavāda, vāda

apavitra, apavitræ, apavitra, gudžaratī ə.pə.vi.trə - nesvēts (nešķīsts). Pavitra - svēts, šķīsts, attīrošs, svētā kušas zāle, ļaunumu atturošs, pantmēra, ritma veids, kausēts sviests

apavri, apavrinoti, apavṛṇoti, apavṛ - atvērt, atklāt, atmaskot, parādīt. Skat. vāra (vṛ) - vārti, vēršana

āpi, api, kušanu āpi - ap; “ap”, avestas aipi, grieķu epí, liet. ap(i)

apida, apida, kušanu āpi - ap galvu valkāts ziedu vainadziņš; pārestība, ievainojums, sāpināšana, saspiešana; Sarasvatī kā ziedu vītne. Arī apide

āpīdita, apidita - rotāts ar vainadziņiem

āpo devīr, apo devir - kosmisko ūdeņu, upes dievišķais spēks, dievišķs

Āpo Mātarah, apo matarah, āpo mātarah - [58]: mātes radītājas, kosmiskie ūdeņi, mātes, dzīvās un nedzīvās radības radītājas, kosmiskie ūdeņi kā dzīvības sēklas nesēji

apratjakša, apratyaksha, apratyakṣa - neprotams, neuztverams, redzamības lokā neesošs, neredzams

apsara, apsarasa, pāli accharā - dūkņas, dukņas, duknes (liet. dugna, poļu gudelka), nimfas.

[9]: Rigvēdas dievības - debesu dejetājas, dejetājas debesu pagalmos. Rig Vēda Apsaru min kā Gandharvas sievu un pieņem, ka ir vairāk kā viena Apsara. Neprecēta apsara ir Urvašī, kura kļūst par pirmā Sōmavamšas valdnieka Purūravas sievu. Nostāsti par Urvašī un Purūravas ir rodami Rigvēdā (X.95.1-18) un Shatapatha Brahman'ā (XI.5.1).

Sievišķi mākoņu un ūdeņu gari hindu un budisma mītoloģijā. Vārds tiek tulkots kā 'nimfa', 'debesu nimfa' un 'debesu jaunava'. Indijas reliģijās apсарas ir daļas pārdabiskas sievišķas būtnes. Viņas ir jaunavīgas un smalkas un lieliskas dejas mākslā. Parasti viņas ir Indras galma muzikantu gandharvu sievas. Viņas dejo gandharvu pavadījumā, parasti padievu pilīs, izklaidē un dažkārt paved padievis un cilvēkus. Kā ēteriskas būtnes, kas dzīvo debesīs un nereti attēlotas lidojumā vai kalpojot padievis, viņas var salīdzināt ar eņģeļiem.

Apsaras spējot pēc iegribas mainīt savu izskatu un vadīt veiksmi azarta spēlēs. Tiek saistītas ar auglības rituāliem. Ir minētas apmēram 34 pasaulīgās (laukika) apsaras un 10 dievišķās. Bhagavata purāna apgalvo, ka apsaras dzemdinājuši Kāšjapa un Muni.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Alunāna dievi (1856; 1858) - ar dziesmām vilina puīšus. Lasickis 1969. - miltu sargātāja. Skat. arī surayuvati

āptavačana, aptavachana, āptavacana - uzticami vārdi, uzticamas autoritātes jeb uzticības vērtā cilvēka runa vai vārdi; liecība, pierādījums. Nyāya skola par uzticamas autoritātes liecību definē mutisku izteikumu (śabda)

āptavākja, aptavakya - pareizs spriedums, uzticības vērtā cilvēka liecība

apūrva, apurva - bez iepriekšējā, pirmais, jaunums, nesens, nebijis, neredzēts, neparedzēts, ārkārtējs, mīklains, līdz šim neprecēts, nesalīdzināms, pārsteidzošs, nebijis, brīnumains, neredzētas spējas, jauns. Mīmāṃsā - spēks, kas rada rīcības nākotnes sekas. Skat. adrṣṭa, pūrva

apūrvavidhi, apurvavidhi - pirmreizējs veids, nezināms vai neredzēts priekšraksts, norādījums. Norādījums, kas prasa kaut ko citādi nezināmu. Skat. vidhi, pūrva

ar, kalāšu ar - īlens (lemesis?)

āra, ara - arī, vēl, un, atkal, cits, citādi, kā arī, drīzāk, nākošais

ārā, ara - griezējriks, īlens (aramais lemesis?), nazis, zāģis.

[36]: "Šumeru, akadiešu, amorītu un hetu valodu agrīnajās formās ar, ār, ara, ari, har, harri nozīmējis 'art, aramzeme, teritorija, iežogot, siet, sakabināt, cildens, pacilāts, augsts, svētlaimīgs.

Ārijs (no hara - karotāju - tautas) attēlots ar arkla zīmi 'ar' - arī 'spīdēt, degt'; 'ara' - arī 'varš, steiga'. Mēdeja, kā rakstījis Hērodots, kādreiz saukta par 'Arii', un 'Arianna' jeb 'Ari zeme' ir bijis Persijas nosaukums.

Nosaukums 'ar, ari, ārya', domājams, ir senos ārijus apzīmējis kā 'arājus' - no šumeru 'ar, ara' - arkls. Redzams, āriji ir bijuši tradicionālie arkla un pasaules zemkopības laikmeta izgudrotāji, un ara jeb 'cildens, pacilāts' nozīme, domājams, šai apdāvinātajai rāsei piedēvēts, kad tā kļuvusi par dažādu vietēju cilšu vadoniem - arī šumeri arklam piešķīruši 'celt, pacilāt' zīmi kā atvasinātu no 'aršanas' kā 'zemes pacilāšanas'. Skat. arain, arama, arambha

ara, ara - ziedokļa, riteņa spieķis, rata veida ziedokļa spieķis, rata simbola radiuss, laika rata spieķis

arāin, arain, rain, arāin - [30]: zemkopju (arāju?) klans, arī rain (galvenokārt Džamnas ielejā; (Rainis, pseidonīma avots Latgalē?); divas atšķirīgas nozīmes - Satledžas ielejā un austrumu līdzenumos viņi ir īsta dārzkopju kasta, bet pārējās provincēs šis nosaukums tiek lietots attiecībā uz katru

tirgus dārznieku un ir sinonīms bāghbān, māli, maliār un pat jāṭ'iem Rietumpendžabā.

Paši apgalvo, ka ir ieceļotāji no Uch'as un ir radniecīgi kamboh'iem. No Učas viņi migrējuši uz Sirs'u un no turienes uz Pendžabu. Satledžas arāni Sirsā teic, ka esot hindu kāmbohi, tāpat kā Lahoras un Montgomerijas arāni. 'Wilson's Ghaggar'as arānus apraksta kā attīstītāko un civilizētāko cilti Sirsas apgabalā, pārspējošus pat Patiāla's sikhu džātus un uzskata viņus par, mazākais, sociāli vienlīdzīgiem ar džātiem; paši uzskata sevi par pārākiem.

Kopumā ir iespējams, ka arāni sākotnēji nākuši no Indas lejteces un izplatījušies gar Pendžabas piecām upēm, un ka agrīnā savas vēstures posmā daļa no viņiem virzījušies uz Ghaggaru, kas tad varbūt ir bijusi pastāvīgi Indā ietekoša upe. Kad Ghaggara izzūkusi un apvidus sācis izkalst, viņi virzījušies uz Džamnas apvidu un vispār šaipus Satledžas traktam, un varbūt izplatījušies visgarām kalnu piekājēm viņpus savu ciltsbrāļu virzības maršrutam, kuri gājuši augšup gar lielākajām upēm. Viņu radnieciska saistība ar māli varbūt tiek pamatota ar kopīgu dzīves vietu; bet ir vairāki iemesli domāt, ka viņi ir rada kāmbohiem, lai gan atšķirība var būt ne tikai reliģijā, jo daudzi no kāmbohiem tagad ir musulmaņi.

Ambāl'ā rain'i dalās divās teritoriālās grupās, multānī un sirsawālā. Pēdējie sevi uzskata par shaikh'iem un ar pēdējiem neprecas. Arī arām'u klans Pendžabā, Montgomery. Skat. kamboh, kamboj. (Rain ir ciems Himalajos kaimiņos Lata ciemam (Lata, Joshimath, Chamoli, Uttarakhand)). Skat. ara, arāma

aram, aram - derīgs, piemērots

arāma, arama - dārzs (arams? arama vieta?), birze, izpriecu vieta, līksme

ārambha, arambha - iesākums (lauku darbu - aršana?), sāкта lieta, sākotne, sākums, uzņemšanās, pūles, piepūle, sākuma darbība. Skat. arāma

ārambhavāda, arambhavada - cēloniskuma mācība (vadule), 'izcelsmes teorija'. Skat. arambha, vāda.

1. Nyāya-Vaišeṣika's cēlonības teorija, kas apgalvo, ka sekas ir cēloņa jaunradīta lieta. Cēlonis ir viena lieta, sekas ir otra. Sekas tiek uzskatītas par neesošām, līdz cēlonis tās radījis. Šo teoriju sauc arī par asatkārya-vāda.

2. Skat. karaṇa; satkārya-vāda

aranī, arani, araṇī - saule (āra valdniece?), māte (tēlaini); araṇi - ērtību trūkums, sāpes, berzējams kociņš uguns iegūšanai, araṇi koks (Premna serratifolia). Skat. araṇya, arka.

Bāuri posta vai slimības laikos pielabina Saules dievību. Svētdienās Saules godam tiek gavēts (bart), un uz saules pusi tiek liets (ziedots) ūdens ((ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī))

aranja, aranya, aranya - mežs, ārs, savvaļa, savvaļas dzīvnieks, ar mežu saistīts, mežā dzimis, neapdzīvots, tuksnesis, sveša vai tāla zeme. Salīdz. ar 'lauks un ārs'; birze, kurā dzīvo pašierobežotie (askēti). Nomaļa vieta, 300 līdz 600 soļus no cilvēku mājokļiem, kas piemērota mūka reliģiskai praksei

āranjaka, aranyaka, āraṇyaka - ārinieks, āra cilvēks, savvaļa, mežs, mežā dzimis, mežā radies, meža dzīvnieks, mežinieks, kokos dzīvojošs, mežs, melia azedarach koks.

J.A.Grimes [8]: Āraṇyaka - Meža grāmata - filosofiskas, simboliskas un garīgas vēdu himnu un ritu interpretācijas. Paredzēta galvenokārt mežā mājajošiem pašierobežotajiem, askētiem (vanaprastha).

Svēto rakstu teksts (no darbības v. saknes ṛ = 'virzīt' + priedēklis a = 'projām'). Brāhmaṇa's sadaļā iekļauta vēdu daļa, kas sniedz filosofiskus apcerējumus prozā. Tā skaidro rituālu daļu, to allegorizējot un aprakstot dažādus meditācijas veidus (upāsana) un/vai simbolisku godāšanu. Skat. veda.

Kušanu - āra, mežā mājajošs pašierobežotais. Arī kušanu arāṇṇe - samp arāṇṇe ste cwim nau špete - šis ir āra mājajošais, dod viņam pirmajam”

Aranjāni, aranyani, aranyāni - Rigvēdas padievs, Meža māte, tuksnesis, liels mežs, savvaļas un tuksneša padievs.

[483]: hinduismā Aranjāni ir mežu un zvēru padievs.

Tā atšķiras no Rigvēdā aprakstītās izvairīgās, lētticīgās, rodamās klusos meža klajumos un bezbailīgas tālās vietās. Himnās dievbijīgais lūdz viņu pastāstīt, kā viņa klejo ļoti tālu no civilizācijas robežām bez bailēm vai vientulīguma. Viņa valkā kājsprādzes ar zvaniņiem un lai gan reti redzama, ir dzirdama sprādžu tinkšķēšana. Viņa ir aprakstīta arī kā deļotāja. Viņas spēja paēdināt gan cilvēkus, gan dzīvniekus, 'nearot zemi', ir tas, ko pielūdžēji redz kā visbrīnumaināko. Aranjāni godāšana mūsdienu hinduismā ir izsīkusī, un reti ir atrodami viņai veltīti tempļi.

[484]: “Meža māte ir sastopama vecos rakstos jau no Paula Einhorna sākot un arī tautas tradīcijās mums netrūkst ziņu par to. Pēc tautas dziesmu vārdiem viņa ir palīdzīga medniekiem, koku cirtējiem un ganiem. Līdz ar dziesmām arī teikas un māņi ziņo, ka viņa gādā par meža zvēriem un putniem un zinot, kur katrs dzīvnieks mīt. Arī daži svētie meži un daži svētie koki mežos stāvēs sakarā ar Meža māti.

Diezgan daudz ziņu mums ir uzglabājies par seno koku kultu, kas vēl līdz mūsu dienām nav aizmirsts un par ko jau esmu plašāki rakstījis savā mītoloģijā (126.-140. 1. p.). Ar koku kultu būs arī izskaidrojami tie daudzie koki, kas apzīmēti par robežu, cik tālu vien miroņi pa naktīm no saviem kapiem drīkstot staigāt.

Blakus Meža mātei vecais Stenders piemin vēl Meža tēvu, ko sastopam arī divās tautas dziesmās (B. 2675, 30489). Teikas un pasakas stāsta par kādu vecīti, kas dzīvo mežā un grib cilvēkiem drīzāk ļaunu darīt un tātad līdzinās jau jaunāku laiku velnam. Arī Meža māte ir sastopama, kā liekas, tikai drusku modernizētās teikās, kas tomēr nav uzskatāmas par tišiem izdomājumiem.

Rigvēda [3] X, CXLVI (146).

1. Savvaļas un meža padievs, kas šķiet bēgam no skatiena. Kā tas ir, ka nemeklē apdzīvotas vietas? Vai baidies?
2. Kad sienāzim atbild un dižojas cikādes balss, kā tinkšķošu zvaniņu skaņās tad līksmojas Meža Māte.
3. Un pāri, tur rādās ganāmajiem lopiem, un it kā mājas ir redzamas - jeb Meža Māte pie vakara šķiet atlaižam bērņus.
4. Sauc kāds savu govī, cits nogāzis koku - meža iemītņieki pret vakaru izbaida kādu spiedienu.
5. Šī Padievs negalē nekad, ja vien nenāk kādi asinskāri ienaidņieki. Gardu augli nobauda cilvēks un dodas pie miera, kad vēlas.
6. Esmu es slavējis Meža Ķēņiņieni, saldsmaržīgo, balzāmu sniedošo, visu meža lietu Māti, kam nekopjot zemi ir pārtikas klētis.

Ārata, aratta, āraṭṭa - zeme, valsts, āratu tautas ciltstēvs, ļoti zemas šķirnes zirgs; ieplīsis vai jucis, šķelts.

[36]: šumeru aratta, arī arata - zeme, valsts, viengabalains, smags, augsts, ciets. Arī Zeme ar četriem reģioniem, pasaule, reģions. Attēlots ar kalna zīmi. Kopā ar vārdu 'ķēņiņš' nozīmējis vispārēju varu, impēriju.

[37]: "Vārdu Rathika, Ristika, Rashrika vai Lāthika parādīšanās dažos imperatora Ašokas 2.gs.pr.m.ē. uzrakstos Ziemeļrietumu robežprovincēs Manser'ā un Shahbazgarhi (mūsdienu Pakistānā), Gīnar'ā (Saurāštra) un Dhavali (Kalinga) - saistībā ar vārdiem Kambhoja un Gandhara, kā arī apzīmējuma Ratta parādīšanās daudzos vēlākos uzrakstos ir mudinājusi apgalvot, ka agrīnie rāštrakuṭa's (ap. 6-7.gs.) ir bijuši arattu, Pendžabas reģiona iedzīvotāju pēcteči kopš Mahābhāratas laikiem, kuri vēlāk pārvietojušies uz dienvidiem un nodibinājuši valstis tur. (Hultsch in Reu 1933, p2).

Vārds Ratta netieši norāda uz mahāratta valdošajām ģimenēm mūsdienu mahārāštra reģionā. (Altekar, 1934, lpp. 20-21). Iespējams, Dholavir'ā atrastais divpusīgā bronzas laikmeta spiedogs, kurā izmantoti meluhh'u hieroglifi, var norādīt uz dhokra kamar cilts vaska modeļu metāllējējiem, tas ir, ka (šumeru) ķīlraksta tekstos minētā Aratta var attiekties uz Lāṭa (radniecisks vārds ar Rāṭa, saskaņā ar fonētisko r-l miju).

Kā teikts Dīpavaṃśā, Lāṭarāṣṭra's jeb Lāṭaviṣaya's (Lāṭa viṣaya - Lāṭas valsts) galvaspilsēta ir bijusi Sihapura. Pēc Sinhapura's (Lala Rattha = Lāṭa Rāṣṭra = Lāṭadeśa = Gujarat) Sihabahu nāves par Lāṭas ķēniņu ir kļuvis viņa dēls Summita. Viņš apprecējis Madra's princesi, ar kuru viņam bijuši trīs dēli. (Mahāvamśa, Trans Geiger, lpp. 62)

ārati, arati, āraṭi - ārdīšanās, aurošana, troksnis, rēkoņa

ārava, arava - ārdīšanās, skaļa ilga ārdīšanās, dārdi, pērkondārdi, rībiens, brīkšķis, klieziens, šķelts, gaudošana, troksnis, bites dūkšana

ardha māgādhī, ārša, ardha magadhi, arsha, ārṣa - [398]: Jain Sūtr'u valoda, Tīrthaṅkara Mahāvīra's valoda, reģu valoda; viena no septiņām (prākṛita) valodām līdzās māgadhī, āvantī, prācyā, śaurasenī, bāhlikā un dākṣiṇātyā. Skat. prākṛit

ardhamātrā, ardhamatra - 'puse no gandrīz'. Mērs, daudzums kā puse no īsas zilbes, puse, vidus - (no ardha - puse + mātrā - gandrīz, mērs, pakāpe, ilgums).

Nādabindu Upaniṣad sakarā ar AUM teic, ka zilbe jeb burts A tiek uzskatīts par Kalahaṃsa's labo spārnu; U par kreiso spārnu, M par Gulbja asti, un ardhamātrā par tā galvu. (VS 5, 74-5). Mahābhāratā Kalahaṃsa ir nosaukums dažām haṃsa - ZOSS vai gulbja sugām.

Ardhamātrā (lai skartu cēlonisko un trešo savas personības līmeni, izbeidz mentālo skandēšanu un klusām vēro AUM vibrācijas atbalsi sava ķermeņa šūnās (a-mātrā, ardhamātrā, śabdabrahman, kas saskaņā ar Advaita Vēdāntu ir Patība. Skat. Māṇḍūkya Upaniṣad.) ir mistisks jēdziens, Laika - Brāhmā ZOSS daļas jeb Visuma Trešā Logosa izpausmes nosaukums. Ardhamātrā's emanācija jeb radošā darbība ir ZOSS rati (haṃsa-vāhana). Tādējādi tā attiecas uz Visuma Trešā Logosa jeb Brāhmā (saukta arī par Puruṣa) egoisko individualitāti, kas tiek uzskatīta par "gandrīz neko" no mūžīgās pagātnes un mūžīgās nākotnes - tādai savtīgai individualitātei esot radītai telpā un laikā no nemitīgi pāriemiesota Visuma gara, kas, laiku cikliem ejot no tagadnes pagātnē un uz nākotni, attīstās un maina savu dabu. Skat. arī AUM, haṃsa, Kāmakalā

ardhaphālaka, ardhaphalaka - gurnu palags, kādu valkā džainu Śvetāmbara mūki. Skat. phālaka

ārdhika, ardhika - zemes uzārdītājs, arājs, darbinieks zemes apstrādē

ādraka, ardraka - neapstrādāts ingvers

āre, ære, are, gudžaratī ə.re - āres, ārā, ārpus, tālu, (tīrums, klajums lauks), bez; arī izsauciens Āre! - sveiks! gudžaratī dial. - pārsteigumu izsakošs izsauciens, 'ai'

āre, are (kušanu) - arklis, I.E. *herh, grieķu aróō, gotu arjan, lie. ariù, baznīcas senslāvu orjō

argala - ārgalis (uzv. Ārgalis), tapa, aizšaujama, kāsis, kavēklis, vāks, vilnis, elle

aritra - airis, stumšana, vadīšana

Ārja Samadž, arya samaj, ārya samāj - [30]: Āriju Saiets jeb Āriju Sadraudze, reliģiska kustība Indijā - dibinājis bramīns Dayānand Saraswati Kathiāwar'a (Gudžarata, Saurāštra - Saules zeme) 1847.gadā. Galvenokārt dabas zinātņu ietekmes uz moderno hinduismu iznākums. Salīdz. ar latviešu dievturību.

Ārja Samādž piekritēji purānās rodamos fantastiskos pasaules un cilvēka skaidrojumus uzskata par neatbilstošiem dabas zinātnei un noraida to autoritāti, aplūkojot tos kā samērā nesenu bramīnu paaudžu neziņas un viltības radītus. Par īstiem un vienīgajiem rakstiem viņi uzskata četras Vēdas, un par savu profesionālo mērķi uzskata atjaunot vēdu augstāko autoritāti, attīrot no vēlākiem papildinājumiem.

Par Vēdām jaunāki un par purānām senāki raksti (Brāhmaṇa's, sešas filozofiskās Daršanas, desmit Upanišadas u.t.t.) tiek uzskatīti kā Vēdas skaidrojoši un autoritatīvi tikai, ja nav pretrunā ar tām. Ka Vēdas veido vienīgo drošo atklāsmi.

“Vēdas ir Dieva atklātas. Es tās uzskatu par acīmredzamu patiesību, kas nepieļauj nekādas šaubas un nav atkarīgas no nekādu citu rakstu autoritātes, esot izpausta dabā, Dieva valstībā (Dayānand)”.

Āriju ticības pamats ir Dieva atklāsmē Vēdās un dabā, un galvenais šīs ticības praktiskais elements ir vēdu skaidrojums saskaņā ar pārbaudītiem dabas pētniecības rezultātiem.

Trīs Dajānandas filosofijas būtības ir Dievs, Dvēsele un prākriti jeb Matērija. Dvēsele tiek aplūkota kā atšķirīga no Dieva, bet ar To saistīta kā saturs ar trauku, kā apcere ar apcerētāju, kā dēls ar tēvu. Dvēsele ietilpst visās dzīvās būtnēs, un ir norādes arī uz dvēseli augu valstībā.

Sīkākās lietās Āriju sistēma patur hinduisma tradicionālo terminoloģiju. Pāri visām lietām tā uztur metempsihozes likumību un tikuma mērķi liek kā glābiņu no likuma; bet šo mokšu jeb svētlaimi kā vien šim laikmetam (kalpa) piemītošu, pēc kam dvēsele savus klejojumus “restartē”. Hindu paradīzes, Parlok un Swārg tiek noraidītas; debesis un elle ir dvēseles līksmē un bēdās vai nu šajā dzīvē, vai nākošā.

Kāzās viņi iet ap svēto ugunskuru un iet septiņus soļus kā hinduisti, bet negodā Ganešu. Spēku samādži rod lūgšnā (prārthana) un godāšanā (upāsna); tas ļoti ierobežo rituālu skaitu līdz tādām, kas vairo tikuma spēku. Tas pilnīgi atrunā no peldēm svētās straumēs, svētceļojumiem, kreļļu lietojuma, sandala iezīmēm, dāvanām nejēdzīgiem ubagiem un tūkstošiem populārā hinduisma populāro rituālu.

Tiek ievēroti tikai rituāli, kuri rod autoritāti Vēdās, un to ir vien 16. Elkdievībai un visiem tās rituāliem Vēdās nav pamata un nav vietas īstā reliģijā. Rāma, Krišna un citi populāras apbrīnošanas objekti tiek aplūkoti eihemeriski kā senu laiku dievbijīgi vai spējīgi prinči, un vārda namaste aizvietošanu ar Ram Ram apsveicinoties uzskata par prastību.

[520], 27: sanskrita un indiešu filosofijas hronoloģija.

- ⊗ Sanskrita veidošanās indo-hetu posms no 2900-2400.g.pr.m.ē.[38]
- ⊗ Sanskrita veidošanās indoeiropiešu posms no 2400-1900.g.pr.m.ē.[38]
- ⊗ Sanskrita veidošanās indo-irāņu posms varbūt ir aizņēmis iepriekšējos piecsimt gadus (1900-1400.g.pr.m.ē.). [227]
- ⊗ Pirmsāriju - garīguma (kundalini) joga apm.25000 - 1500.gadi pr.m.ē. [38]
- ⊗ Āriju ietekme - Vēdas-Ātmans-Brahmans-Maja. Rituālu un kastu dalījuma attīstība. 1500 - 1000.gadi pr.m.ē.
- ⊗ Sanskrita veidošanās proto-indo-āriju posms turpinājies apmēram divus gadsimtus (1400-1200.g.pr.m.ē.).[38]
- ⊗ Džainisms - 1200.gadi pr.m.ē.
- ⊗ Upanišadas - nedalīta, ar rituāliem nesaistīta atteikšanās no iedomu un ciešanu pasaules filosofija. 800.gadi pr.m.ē.
- ⊗ Vāsudēva - Krišnas kults. Nodotība šai dievībai. 800 - 500.gadi pr.m.ē.
- ⊗ Prākriti jeb vidējās indoāriju jeb vienkāršās (lauķu) valodas ir Dienvidāzijā runātas ap 300.g.pr.m.ē. līdz 1000.g.m.ē.[49]
- ⊗ Sanskrits kā āriju saziņas valoda, kāda tā ir izvērsusies aptuveni starp 500.g.pr.m.ē un m.ē.500.g.[120] 6-4.gs.pr.m.ē. valodnieks Pāṇini, viņa klasiskais darbs Aṣṭādhyāyī. Vārdu saṃskṛta tieši valodas nozīmē (pirmoreiz?) lietojis dzejnieks Kālidāsa (m.ē.4-5.gs.).
- ⊗ Sāṅkhjas filosofija. Savstarpēji papildinošas nodalītības filosofija. 700.gadi pr.m.ē.
- ⊗ Grieķu un mongoļu ietekme. 1200 - 700.gadi pr.m.ē.
- ⊗ Buda. Ar rituāliem nesaistīta nedalīta filosofija bez dievības. Paralēle ar Izīdu - Hathoru - Neitu - Mutu - Sehmetu - Buto Ēģiptē.

⊠ Mahābhārata, Bhagavad Gīta. Patandžali darbs Yoga Daršana jeb Yoga Sūtras. Agrāko filosofiju pamatu (Purva Mīmāṃsā, Uttara Mīmāṃsā (Vedānta), Nyāya, Vaiśeṣika, Sāṅkhya) apvienojums ceļā uz atbrīvošanos (pestīšanu, mokšu): karmajoga, bhaktijoga, džņānajoga. Hinduisma sintēzes pamatu veidošanās. 500 - 200.gadi pr.m.ē.

⊠ Manu likumi. 200.gadi pr.m.ē.

⊠ Hinduisms. 100.gadi pr.m.ē.

⊠ Vēdantas filosofija. M.ē. 200.gadi.

⊠ Šaivismis (šivaizms) un vaišnavizms. Indiešu purānu - agāmu teksti. M.ē. 200 - 500.gadi.

⊠ Tantras. Ne pie kādām sektām neattiecīgi garīgi teksti. M.ē. 500 - 600.gadi.

⊠ Vasištahas joga. Vēdantas (nedalītības) un Sāṅkhjas filosofiju apvienojums. M.ē. 75.gadi.

⊠ Šankara - stingras nedalītības (advaita vēdānta) dibinātājs. M.ē. 800.gadi.

⊠ Musulmaņu ietekme. Kabirs (dzejnieks - svētais). Hinduisma un islāma apvienošana. M.ē. 1450.gadi.

⊠ Sikhisms. M.ē. 1500.gadi.

⊠ Integrālās jogas dibināšana. Šrī Aurobindo. M.ē. 1900.gadi.

⊠ Mūsdienu vēdānta. nodalītības un nenodalītības filosofiju, budisma psiholoģijas un jogas apvienojuma mēģinājumi. M.ē. 1800.gadi līdz mūsu dienām.

ārja-aštānga-mārga, arya-ashtanga-mārga, ārya-aṣṭāṅga-mārga - cildenais astoņsoļu (8-eņģu, locekļu) ceļš. Ceturtā no Budas četrām cildenajām patiesībām, kas iezīmē ceļu, vedošu uz nožēlas izbeigšanu. Tas ir vidusceļš, kas ved uz nirvāṇ'u. Šis ceļš sastāv no astoņiem soļiem, kuri jākopj visi kopā. Šie astoņi soļi ir:

- pareizs redzējums (samyag-drṣṭi);
- pareiza runa (samyag-vāk);
- pareizs risinājums (samyak-saṅkalpa);
- pareiza uzvedība (samyak-karmānta);
- pareiza iztika (samyag-ājīva);
- pareiza piepūle (samyag-vyāyāma);

- pareiza atmiņa (samyak-smṛti); - pareizs svētpamirums (samyak-samādhi).

Skat. samādhi

ārja, arya, ārya - ārja, ārijs, labvēlīgs ārijiem, godavīrs, cilvēcis, augsti cienīts, pieklājīgs, godājams, cildens, izcils, labvēlīgs, patiens, smalkjūtīgs, lietpratīgs, uzVēdas kā ārijs, skolotājs, vaišja, draugs, uzticīgs savas zemes reliģijai, tāds, kam kaut kas pieder, buddha, laipns, vieds, lēnprātīgs, dižciltīgs, piedienīgs, draudzīgs, vērtīgs; arī attīstītā civilizācija, krietnais.

Cilvēks, kurš ir ārijs; burtiski 'cilvēks, kurš pūlas augšup'. Gan 'ārja', gan 'ārijs' ir vienīgi psiholoģiski apzīmējumi, kam nav sakara ar iedzimtību, rāsi, tautību. Buda savās mācībās ierasti par ārijām saucis garīgi attīstītus cilvēkus. Lai gan angļu tulkojumos rodam apzīmējumus "Četras Cildenās Patiesības" un "Cildenais Astonkāršais Ceļš", Buda īstenībā ir teicis "Četras Āriju Patiesības" un "Astonkāršais Āriju Ceļš".

[39]: trešās kastas (vaišju, skat. arī viša) vīrietis vai sieviete, sākotnēji Indijā imigrējis cilvēks pretstatā vietējiem iedzīvotājiem. Vēlākos laikos trim augstākām kastām piederīgais pretstatā ceturtajai vai barbariem. Āryā - pantmēra nosaukums, cienījams, godājams, piemērots.

[12]: arya jeb sādhu - zintnieks, vieds un labvēlīgs, taisnīgs, krietns viscaur savā raksturā; svēts. Cilvēks ceļā uz nirvāṇ'u; svētums. Pretstatā ikdienišķam jeb neapskaidrotam, neaptēstam cilvēkam.

[30]: džātu klans Multānā.

[36]: šumeru, akadiešu, amorītu un hetu valodu agrīnajās formās ar, ara, ari, har, harri nozīmējis arī 'cildens'. ... Mēdeja, kā rakstījis Hērodots, kādreiz saukta par Arii, un Arianna jeb 'Ari zeme' ir bijis Persijas nosaukums. ...

Nosaukums ar, ari, arya, domājams, ir senos ārijus apzīmējis kā 'arājus' - no šumeru ar, ara - arkls. ... Redzams, āriji ir bijuši tradicionālie arkla un pasaules zemkopības laikmeta izgudrotāji, un ara jeb 'cildens, pacilāts' nozīme, domājams, šai apdāvinātajai rāsei piedēvēts, kad tā kļuvusi par dažādu vietēju cilšu vadoniem - arī šumeri arklam piešķīruši 'celt, pacilāt' zīmi kā atvasinātu no 'aršanas' kā 'zemes pacilāšanas'.

[40]: mūsdienu Indijas galvenā kultūras tradīcija ir vēdisko āriju tradīcija. Viņi vēsturē parādās vairākus gadsimtus pēc harappiešu pagrimuma, bet ir sagatavojuši rakstītas leģendas, kas sniedzas tālākā pagātnē. Gan Indijas varn'u sistēma, gan hinduisma saknes ir vēdiskajos ārijos. Ir vispārpieņemts, ka vēdu valoda ir bijusi tā sauktā indoeiropiešu valoda, un ka tā ir attīstījusies par sanskrita valodu. "Šis vārds bieži lietots ietverot visas rāses, kas runā sanskrita grupai piederīgās valodās (indopersieši, grieķi, ķelti, sklāvi utt.). ...

Dīvaini, ka Javas iedzīvotāji (ģenētiski tāli no tā, ko saprotam kā ārijus) vārdu ārja parasti lieto kā pagodinošu priekšvārdu cilvēkiem augstos amatos - saglabājusies sena indiešu ietekme uz šīs salas civilizāciju. (Hobson-Jobson: The Definitive Glossary of British India. Henry Yule, A. C. Burnell)

Senākais rakstītais nosaukums 'ārijs' ir atrasts uzrakstā uz Dāriusa kapa, kamēr 'Ormuzd' ir nosaukuma 'āriju dievs' stilizācija. "Es esmu ... Hystaspes dēls, Ahemenīds, persietis, ārijs, cēlies no ārijiem" (Hērodots, IV, 250). "Āriju ciltis, iekarojot Indiju, bramīnu mudinātas uzsāka karu pret turāniešu dēmonu pielūgsmi, bet ne vienmēr pilnīgi veiksmīgi" (Life, 450; Dr. J. Wilson, 1850).

"Āriju ciltis - tāds ir viņu pašnosaukums - gan savās senajās gan jaunajās apmešanās vietās nesa sev līdz gandrīz primitīvi vientiesīgus paradumus. ... Tā visa Indija nonāca mentālā un morālā svešas rāses ietekmē." (Whitney, Or. Ling. Studies, II, 5, 1858).

"Mēdiešus senāk visas tautas sauca par ārijiem, bet kad pie viņiem no Atēnām nonāca mēdieši, kolhi, viņi savu nosaukumi mainīja" (Hērodots, VII, 62) "Austrumu un īstie indieši, kuru teritoriju Aleksandrs neskāra, sevi senāk sauca par ārijiem (Manu, II, 18)."

[22]: daži zinātnieki pastāv uz to, ka āriju vēdu civilizācija ir uzplaukusi pirms Indas ielejas civilizācijas, un tāpēc āriji ir bijuši Indas ielejas civilizācijas autori. John Macohall ir attīstījis daudzus pamatojumus, lai pierādītu, ka Indas ielejas civilizācija ir pavisam atšķirīga no vēdu civilizācijas un agrāka par to, un šis viedoklis ir plaši pieņemts. Zinātnieku vairums turas pie viedokļa, ka Indas ielejas civilizācijas autori ir bijuši dravīdi, kas Indijā pilnā plaukumā bijuši pirms ārijiem.

... vēdu filosofija un domāšanas veids lielā mērā ir pārsvarā arī mūsdienās. Nav runa par vienu vienīgo aspektu, tomēr vēdu ietekme Harjanā ir uztverama, vai tā būtu sabiedriskā dzīve, reliģiskā dzīve, zemkopība kā galvenā nodarbošanās un citas dzīves nozares - visur ir liela vēdu kultūras un Harjānas (Ārjāvartas) kultūras līdzība.

Ir zinātnieki, kuri uzskata, ka senie āriji vispirms apmetušies Harjānas teritorijā, īpaši Sarasvatī un Drišadvatī upju krastos. Ka Vēdas āčarjas un reģii ir sarakstījuši šo upju krastos.

Dr. H.A. Phadke - "Dievīgu upju - Sarasvatī, Drišadvatī un Jamunas apskalots šis apvidus ir guvis vērā ņemamu reliģisku nozīmīgumu. Šo upju svētajos krastos ir dedzinātas svētās ugunis un sacerētas un skandētas vēdu himnas. Senajos laikos šīs upes varbūt ir ieņēmušas tādu pašu stāvokli un nozīmīgumu, kādu baudījusi Nīlas upe ēģiptiešu dzīvē. Tāpat kā ēģiptiešu priesteri, arī vēdu gaišreģii ir sacerējuši brīnišķas himnas Sarasvatī slavai. Tā ir

aprstīta kā īpaša upe, labākā no mātēm, labākā no dievībām un kā ideāla vieta vēdu ziedojumiem. Sarasvatī ir bijusi slavenu vēdu cilšu - bhāratu, pūru un kuru darbības pasaule”.

... apgleznotā pelēkā keramika (PGW - 'Painted Grey Ware' dzelzs laikmeta kultūra Gangas līdzenumā un Ghaggar-Hakra ielejā apm. 1200-600.g.pr.m.ē., raksturīga ar smalku pelēku keramiku, kas apgleznota ar melniem ģeometriskiem ornamentiem) ir atrasta vairumā vietu, kas minētas Mahābhāratā-Hastinapurā. Tādējādi var pieņemt, ka Indraprastha, Kurukṣetra, Prthūdaka (Telsil Pehowa), Tilaprastha (Tilapat, Tilpat), Paniprastha (Panipat), Sonaprastha (Sonipat) utt. ir saistāmas ar ārijiem.

Rigvēda [3], agrīnākais āriju literārais darbs, ir aprakstījis āriju atnākšanu Septiņupes (Saptasindhu) zemē, kas ir apvidus aptuveni starp Indas un Jamunas upēm. Bhāratī, redzamākā no visām Rigvēdas ciltīm, kas vēlāk devusi Indijas valstij nosaukumu Bhārata, ir apmetušies šajā apvidū. Ir teikts, ka bhāratu prinči ir veikuši ziedojumus Sarasvatī, Āpajā un Driṣadvatī upju krastos.

Mānuša un Ilāspada, kas šajā sakarā aprakstītas Rigvēdā, tiek pielīdzinātas mūsdienu Manas (Assamā), ap 5km uz ziemeļiem no Kaithalas pilsētas, kā arī Šergarhas pilsētai, apm. 3km uz dienvidrietumiem no Kaithalas, kas pati tiek saistīta ar vēdu tekstu Kapiṣṭhala-Katha Samhita.

Rigvēda min Desmit Valdnieku kauju (daśa rājñā yuddha) pie Puruṣni (mūsdienu Ravi) upes, kurā bhārtu valdnieks Sudāsa sakāvis desmit cilšu savienību, kas sastāvējusi no anu (ānavu), druḥju (dr̥hyu), jadu (yadu, yakṣu?), turvasa, pūru, alina, paktha, bhalana, šiva (śiva) un viṣānin (viṣānin) ciltīm. Jamunas krastā Sudāsa iekarojis arī ajas, sigrus un jakšus ar viņu vadoni Bheda priekšgalā. Viņš uzvarējis arī daudzas citas kaujas. Bhāratī ir bijuši pārāki ne vien kara lietās, bet arī tikumībā un izglītībā.

Pūru, lai gan Sudāsas iekaroti, ir bijusi ietekmīga cilts un pēctecība - Durgaha, Girikshit, Purukutsa, Trasadasyu, Hiranyin, Triksho, Tryyaruna, Kurusravana u.c. Pūru un bhāratas ir pamazām saplūduši lielā tautu apvienībā, kas sāka saukt par kuru. Bhāratī kā pagātnē spēcīga cilts ir minēta Brāhman'ās, bet vēlākas literatūras ģeogrāfiskos uzskaitījumos viņu nosaukums iztrūkst. Vajasanevi Samhita norāda uz kuru-pančalām, varbūt kā pārmainījušamies bhāratiem. Brāhmanās kuru nomainīgi tiek minēti saistībā ar pančalām. H.C.Ray Chaudhari ir vedinājis uz domu par pančalu pielīdzināšanu piecām Rigvēdā minētām krivi, turvasa, kesin, srinjaya, Sōmaka ciltīm. Vēlīnie vēdu teksti, kas ietver Jadžurvedu, Atharvedu, Brāhmanas un Upaniṣadas, ir sacerēti uz kuru un pančalu zemes, kas sakrīt ar mūsdienu Harjanu Pendžabas un Utarpradešas kaimiņos.

Ir vērts piezīmēt arī, ka viss šis apvidus ir bagāts ar apgleznotās pelēkās keramikas kultūras apmetnēm. Āsandīvatā (mūsdienu Asandh), kas minēta Aitareyā un Śatapatha Brahman'ās; Taittiriya Aranyakas Turghnā, varbūt vēlākas literatūras Srughnā, kas tiek pielīdzināta mūsdienu Sughā pie Jagadhari, turklāt jau minētajās Kurukšētrā, Ilāspadā, Mānušā un Kapišthalā - visās ir darināta apgleznotā pelēkā keramika. Prof. R.S.Sharma ir veiksmīgi novērojis, ka "Apgleznotās pelēkās keramikas, ko tā sauc šīs keramikas īpatnējā rakstura dēļ, piederumu stadija daudzos aspektos ir salīdzināma ar vēlīno vēdu tekstu materiālo kultūru. To uzrāda teritoriālas valsts veidošanās aizsākumu, sabiedrības slāņošanās un pārvaldes mašīnērijas parādīšanās vēlīnajos vēdu tekstos; tas viss ir priekšnoteikums pilnvērtīgai agrārai sabiedrībai, kāda Rigvēdas laikposmam nav raksturīga". Viņš turpina, ka "tas, ka Rigvēdas cilvēki bija lielākoties ganu kārtas, nelietoja ne dzelzi ne stiklu un audzēja vien miežus, izslēdz iespēju tos pielīdzināt apgleznotās pelēkās keramikas kultūras lietotājiem. No otras puses, tā var būt laba izdevība izmantot apgleznoto pelēko keramiku vēlīnās vēdu kultūras pētījumos".

Apgleznotās pelēkās keramikas tautas materiālā kultūra ir zināma lielākoties no izrakumiem pie Hastinapurā. Tikumiskās, reliģiskās un garīgās vērtības, kādas attīstījušās svētajā Harjānas zemē, rodamas literārajos avotos. Tā ir Harjāna, kur likti āriju reliģijas un kultūras pamati. Cilvēki ir godājuši daudzas dievības, veikuši ziedojumus, skandējuši mantras tīrā valodā (Pathiya Svati) un grimuši filosofiskos prātojumos.

Kurukšētras un apkārtnes lotosu ezeri ir minēti Satapathā, Mahābhāratā, Višnu Purānā un Haršačarītā (Harshacharita). Kurukšētras reliģiskais nopelns un svētums ir apdziedāts dažādos tekstos; lielākā daļa šāstru, smriti un purānu ir sacerētas tur. Harjānas apvidus Mahābhāratas laikos ieņem autoritatīvu vietu.

Harjānas vērtējums ir sniegts šādos izteikumos — "Mahābhārata Harjānu pazīst kā bagātu labības (bahudhanyaka) un neaptveramas bagātības (bahudhana) zemi. Veicīgā Nakulas ziņojums stāsta, ka viņš izvirzījies Rohtakā (Rohitaka - "Harjānas sirds"), kas pilna zirgu, liellopu, bagātību un graudu, un ir dievības Kārttikeya, dievību armijas vadoņa, svētīta, un viņam bijusi smaga cīņa ar Matta mayura (kareivīga sekta). No turienes viņš devies uz apvidus otru galu, kur ir tuksneši, un sasniedzis Sirsakas (Sarisaka) pilsētu".

"Saskaņā ar Vaman Purāna, valdnieks Kuru aris Kuru zemes lauku ar zelta lemesi, ko vilcis Šivas bullis Nandi, un uzplēsis septiņas kosas (mērvienība, apm. divas jūdzes). Plecu pie pleca, viņš nolīcis uzvedības kodeksu savai tautai, pamatojoties uz astoņiem:

- patiesīguma (satya);

- vienkāršības (tapas);
- iecietības (kṣama);
- līdzjūtības (dayā);
- prāta tīrības (śauca);
- labdarības (dāna);
- nosvērtības (jōga);
- mērenības (brahmacārya) tikumiem.

Apvienojot roku darbu ar tikumisku attīstību, viņš pamanījis, ka ar zemes izkopšanu viņš ir attīstījis šos astoņus tikumus”.

[41]: Pāṇini minētās Ayudhajīvin'u republikas Kautilya's laikā bija kļuvušas par Varta-sastropajīvin; varbūt viņi līdz ar savu parasto karotāju nodarbošanos pievērsušies zemkopībai un amatniecībai. Kautilja viņus uzskaita kā kamboja, Surastra, ksatriya, sreni un citi. Pārējās republiku kategorijas, kas nes rājanor ķēniņa apzīmējumu, ir šādas - licchavika, vrjika, mallaka, madraka, kukura, kuru, pancala un citi. Basham's uzskata, ka Arthaśāstra, minot, ka septiņu nosaukto cilšu ļaudis “pārtiek no nosaukuma”, ironiski norāda uz šo republiku kareivīgo augstprātību un praktisko nemākulību. Mēs Basham'am nepiekrītam, jo no vēlīnas vēdiskās literatūras izteikumiem zinām, ka Uttarakuru un Uttaramadra ir bijušas bezķēniņu (vairajya) valstis, kurās valdīšanai tikuši iesvētīti dibinātājdzimtu vadoni.

Kautilja līdzās licchavi'em ir izvietojis madrak'us un kuru's. Varam tos salīdzināt ar licchav'iem ar 7707 iedzīvotājiem, iespējams, privileģētās aristokrātijas dibinātājlocekļu pēcnācējiem, kas visi tiek apzīmēti ar pagodinošo nosaukumu rāja. ... Licchavi, lecchavi, lecchai, lecchaki, licchvi, nicchivi, lichikki un lichavi (lietuvieši?). No šiem nosaukumiem literatūrā visvairāk minēts ir licchavi. Pirmoreiz šī tauta minēta Kautiljas Arthaśāstr'a', kur tā saukta licchavi. Tur lasām, ka licchavi, vrji, malla, madra, kakura, kuru, pancala un citu apvienības bijušas rājasabdopajivinah. Skat. bāhlika

[42]: Huna's un śaka's tikuši uzņemti karavīru (kṣatriju) kārtā, kamēr śak'u bramīni, saukti par magiem, tikuši bramīnizēti. Daudzi pirmsāriju nosaukumi ir sanskritizēti, bet daži saglabājuši senās formas; tādi nosaukumi kā licchavi, abhīra nav izskaidrojami caur āriju valodas saknēm un piedēkļiem.

Tādējādi redzam, ka cilti no cilts atšķīra etniski, ģeogrāfiski un kultūras faktori. Apzīmējumi ārya, anārya, mleccha, vrātya, vṛṣala to apstiprina nešaubīgi. Bet starp šīm ciltīm ir bijusi mijiedarbība, un šīs ciltis vēlāk pārveidojušās par kastām. Vairums šo cilšu ir pārstāvējušas Mazo Tradīciju un iekļautas Lielajā Tradīcijā. Daži no viņu kultiem un viņu dieviem ir kļuvuši par daļu no āriju sabiedrības galvenā virziena.

[520], 18: pēdējie lingvistiskie pētījumi rāda, ka kušītu jeb etiopu tautas tiešām neatminamos laikos ir izvēršusies gar Dienvidu okeāna krastiem no Abesīnijas līdz Indijai. Visu Indijas pussalu ir apdzīvojusi šāda tipa rāse līdz pat āriju iebrukumam; tās pārstāvji ir sastopami indiešu vidū gar piekrasti mūsdienu Beludžistānas un Kermanas teritorijās, kas agrāk piederējušas aziātiskiem etiopiem. Persijas līča ziemeļu krastu pilsētu drupās ir rodami akmeņi ar šai rāsei raksturīgiem uzrakstiem. Tā ir apdzīvojusi Suzas un Babilonijas apvidus, līdz Sūzās tos pakļāvuši āriji, bet Babilonā semīti. Tās dialektus un tradīcijas var izsekot gar visu Arābijas pussalas dienvidu piekrasti, bet tās pārstāvji līdz mūsu dienām dzīvo Abesīnijā. Šo zemju pamattautas (galla) valoda, kā tiek uzskatīts, slēpj sevī atslēgu uz Sūzu un Elamas ķīlrakstiem, kas datēti ar pirmo tūkstošgadi pr.m.ē.

ārja, arya, ārya - cildens, laipns, vieds, vērtīgs, lietpratīgs, vaišja jeb uzņēmējs, Buda. Arī avestas airya/airiia, senpersu ariya

ārjabhāšā, aryabhasha, āryabhāṣā - āriju, cildeno valoda, svētā valoda, sanskrits; skat. devabhāṣā

ārjabhāva, aryabhava, āryabhāva - āriskā, cildena, godājama būšana, godājams raksturs vai uzvedība

ārjadharma, aryadharmā, āryadharmā - āriskā, āriju derība, āriju reliģija. Skat. dharmā

ārjadžņāna, aryajnana, āryajñāna - Budas, svēto, zintnieku viedība, kas ir pāri sīkumiem, tas ir, pārpasaulīgas patiesības viedība

ārjāgama, aryagama, āryāgama - dzimumtuvošanās, iešana pie āriju sievietes

ārjalingin, aryalingin, āryalingin - āriskis, godavīrs, cilvēks, kurš izturas kā ārya jeb godavīrs

ārjamaitreja, aryamaitreya, āryamaitreya - āriskis, cildens labvēlīgais; kušanu āryamaitreya "cildens labvēlīgais", kāds no dižajiem bodhisattvām (cilvēks, kurš ir ceļā uz pilnīgu apjēgu)

Arjaman, aryaman - mijkrēsļa pārraugis, Saule, bērņības draugs, tuvs draugs, kurš lūdz sievieti precēt viņa draugu; viens no padievu mātes Aditi dēliem, laulību pārraugis, mirušo senču vadonis; viens no višvedevām, Avestas Airjamans.

[182]: viens no Aditi dēliem, pārrauga mijkrēsli, gādā meitām preciniekus

ārjamārga, aryamārga, āryamārga - ārisko, cildeno ceļš, kušanu āryamarkṣe - cildeno ceļš

ārjamišra, aryamishra, āryamiśra - āriskis, cildenais, godavīrs, godājams, izcils, džentlmens, cildens draugs (Mitra)

ārjapatha, aryapatha, āryapatha - ārisko, godīgo ceļš

ārjaprāja, aryaprāya, āryaprāya - āriju vieta, lielākoties āriju apdzīvota vieta

ārjarūpa, aryarupa, āryarūpa - ārijs tikai pēc skata

ārjasamaja, ariasamaya, āryasamaya - āriju jeb godavīru likums

ārjasatja, ariasatya, āryasatya - āriskā, cildena patiesība, cēla patiesība.

Četru cildeno patiesību nosaukums budismā - duḥka, duḥka samudaya, duḥka nirodha, duḥka nirodha mārga

ārjatā, aryata, āryatā - āriskā, godājama uzvedība, godājamība

ārjavāč, aryavach, āryavāc - āriju valodā runājošie. Skat. arī āryabhāṣā, bālhīkabhāṣā, prākrit.

[43]: Indoāriju valodu grupa līdz ar irāņu un nuristāni apakšgrupām veido lielu indoeiropiešu valodu ģimeni. Indoāriji ir saglabājuši balsenes (glotālu) piedvesmu, kas rada līdzskani pavadošu skaņu, kas zudusi citās indoirāņu apakšgrupās. Ilgstošas indoirāņu fonoloģiskās attīstības ievirzes ietver mēles atpakaļuzliekumu r izrunā un zilbju sākuma atmešanu, veidojot atvērtas zilbes ar viena līdzskaņa zilbes sākumu.

Vēsture - neseni un patreizējie arheoloģiskie pētījumi pamato, ka ap 2.gs. sākumu pr.m.ē. jātnieku ciltis, kas nesušas agrīnās indoāriju kultūras zaru, ir izplatījušās no savas zemes starp Melno un Kaspijas jūru uz dienvidiem pāri Kaukāzam, apriņot lielu daļu Vidējo Austrumu no Sīrijas līdz Irānas plato. Apvidum izkalstot šie indoāriji ir izplatījušies uz austrumiem caur Farsu (Fārs) un Seistānu (Seistān) Balučistānā (Baluchistān) un Sindhu uz dienvidiem un Margiānā un Baktrijā uz ziemeļiem (Sarianidi 1999).

Pa centrālo maršrutu daļa indoāriju devusies pa Helmand'as ieplaku un šķērsojusi ūdensšķirtni uz Kabulas upes baseinu, sasniedzot Svatas (Swat) ieleju jau ap 1800.g.pr.m.ē. Spiežoties tālāk, indoāriju dienvidu viļņi devusies uz Deccan'u un tur kļuvuši par piekrastes iedzīvotājiem, sasniedzot Šrilanku un Maldivu salas, kamēr centrālie viļņi iespiedušies Pendžabā un pa Ziemeļindiju līdz Bengālei un Assamai.

Ap 2.gs. beigām pr.m.ē. Margianas un Baktrijas indoārijus pārpludinājuši Irānas zara agrīnās āriju kultūras āriji, kuri ieradušies gar Oksu jeb Amudarju no indoāriju varbūtējās izcelsmes zemes ziemeļos Volgas lejtecē un Kaspijas jūras ziemeļu piekrastes. Šie agrīnie ziemeļu irāņi galu galā iepludinājuši visus indoārijus rietumos no centrālās Afganistānas, un viņu pēcnācēji izplatījušies uz austrumiem viscaur no Hindukuša kalnu grēdas ziemeļos līdz Makrān'as piekrastei dienvidos (Persijas līcis, Omāna), līdz pat Indas ietekai.

Šā reģiona indoāriju valodas runātāji ir vistālākās uz rietumiem saglabājušās indoāriju kopienas. Tās ir cēlušās no agrīnākajiem indoāriju viļņiem, kuri apmetušies Kabulas upes baseina upju sanesū līdzenumos. Trūkstot vēsturiskām un arheoloģiskām liecībām par šo apvidu, šo tautu agrīnās izplatības iezīmēšanai nākas paļauties uz salīdzinošās lingvistikas datiem. Šā

reģiona indoāriju valodu kopīgais lingvistiskais mantojums nāk no senās agrīno indoāriju valodas. Ar laiku viņu valoda sadalījusies reģionālu dialektu puduros gar daudzajām Kabulas upes pietekām un tālāk līdz Indai. Pēc dažām vispārējām pārmaiņām vidējā indoāriju laikposmā neviena atsevišķa lingvistiska iezīme nav apvienojusi šos reģionālos dialektus kopīgā grupā; un tie ir palikuši ārpus daudziem lingvistiskiem jaunievedumiem, kas izplatījušies no Indijas vidienes uz ziemeļrietumiem.

Pēdējās tūkstošgades gaitā reģiona senās zemienes indoāriju valodas ir pārpludinājuši iebrukušo afgāņu pašto valoda, kamēr kalniešu indoāriju valodas ir saglabājušās. Afgāņu iespiešanās Dir'as un Swat'as ielejās m.ē. 15-16.gs. ir ietekmējusi mūsdienu Kohistāni valodas viņu tagadējās kopienās Diras, Svatas un Indas Kohistānā.

Pašto (Pashto) valoda turpina izspiest indoāriju un nuristāni valodas Laghmān'as, Kābul'as un Indas baseinu lejteču zemēs. Nomainīta lielā mērā notiek caur laulībām starp vietējiem un pašto runātājiem.

Ārjāvarta, aryavarta, aryāvarta - āriju zeme, arī Bharavarsha, svētā āriju zeme, cildeno jeb izcilo mājoklis, Ārjāvartas iedzīvotāji, senā Indija (Ziemeļindija). Svētā zeme, kas plešas no austrumu jūras līdz rietumu jūrai un ziemeļos robežojas ar Himalaju kalniem, dienvidos ar Vindhya kalniem.

[44]: “Baudhayana Dharmasūtra kā Arjavartu min Madhjadešu jeb Viduszemi, un tās teritoriju definē kā uz austrumiem no Adaršanas (Vinašanas, kur Sarasvatī pie Kurukšētras, Harjanas izzūd smiltīs), uz rietumiem no Kālakavanas (iespējams, pie Allahabadas), uz dienvidiem no Himavata un uz ziemeļiem no Paripātras jeb Parijātras (Vindhju kalnu rietumdaļa ar Aravalli grēdu).

Pānini darbs Ashtādhyāyī nosauc tautas un teritorijas, ģeogrāfiskos iedalījumus, kalnus, upes, mežus, tuksnešus, pilsētas utt. Šajā sakarā jāatzīmē, ka saskaņā ar gramatisku pieņēmumu cilšu nosaukumi šajā daudzveidīgajā pasaulē norāda gan uz tautu, gan uz tās apdzīvoto zemi. Katjāyanas Vārttika norāda uz čolām un pāndjām galējos dienvidos.

Patandžali norāde uz Ārjavartu vairāk vai mazāk saskan ar to pašu reģionu, par kuru vedina domāt Dharmasūtras un Dharmasāstras. Septiņu kontinentu teorija, kas kļuvusi izplatīta purānās, pirmoreiz ir sastopama Mahābhāsy'ā. Manusmriti Baudhājanas Ārjavarta ir aprakstīta kā Madhyadeša jeb Viduszeme un definēta kā teritorija starp Himavatu kalniem ziemeļos un Vindhjas kalniem dienvidos un starp Vinašanu rietumos un Prajāgu austrumos. Šis pats darbs tālāk apgalvo, ka svētā Brahmarišideša (Brahmā reģu zeme) ir bijis nosaukums zemei, kas ietver Kurukšētru un matsju, paņčālu un šaurasenaku teritorijas, kamēr par Brahmāvartu sauktais trakts tur tiek definēts kā svētākais apvidus starp Sarasvatī un Drišadvatī upēm.

Ārjavartas nomalē dzīvojušas tādas kopienas kā kāmbođži, javani, šaki un pahlavi, kuri pieskaitīti pie pagrimušiem, savpatīgiem (vrātya, bezkastas) kšatrijiem; džāti, kas saistīti ar māksliniecisku un amatniecisku nodarbošanos, tas ir, maitrejaki (zvanu skandētāji rītausmā), māgadhi (tirgoņi), vaidehaki (sieviešu kalpi), nišādi (laivinieki), sūti (jātnieki un kučieri), ājōgavi (namdari), vēni (bundzinieki) un kārāvāri (ādas apstrādātāji); un etniskas kopienas kā āndhri, čodi, čuņči, abhīri, likčavi un malli.

ārjaveša, aryavesha, āryaveša - ģērbies kā ārijs, ārja, Skat. veša

ārjavrata, aryavrata, āryavrata - ārisks, godavārda cilvēks, uzVēdas kā āriji, ievēro āriju jeb godavīru likumus un noteikumus

ārka, arka - saule; kritārka saule, saules stars, penis, uguns, dziesma, dziedātājs, zibens uzliesmojums, himna, skaitlis 12; saulei piederīgs vai attiecas uz sauli, amulets no ārkas auga. Skat. araņi

arkanetra - acis, kas staro kā saule

arkaretodža, arkaretoja - saules dēls, Revanta - Sūrjas dēls, guhyak'u vadonis

arkātmadžā, arkatmaja - saules meita

arkavrata - saules likums jeb vara (aplikšana ar nodokli, cilvēku bagātības atvilkšana tik nemanāmi, kā saule izgaro ūdeni

arnava, arṇava - plūstoši ūdeņi; dziļi savilņots, putojošs, nemierīgs, viļņi, skaitlis, četri, plūdi, gaisa okeāns, okeāns, putaina jūra (uzvārds Arnava)

ārša, arsha, āṛṣa - saistīts ar reģiem (a + ṛṣi - saistīts ar reģiem (riši)), iesvētīts vai praktizējies pie reģiem; precību veids; svēta pēctecība

āršeja, arsheya, āṛṣeya - svēta izcelsme, cienījams, godājams, saistīts vai piederīgs riši, svēta izcelsme. Salīdz. ar ārya

ārtava, artava - Lielā diena, (salīdz. ar artava - sīks kārtns, ciklisks devums) piemērots - ṛtu + a - piemērots, piemērots gadalaikam, dzimumattiecībām par labu uzskatīts laikaposms, menstruālie izdalījumi; skat. ṛtu

ārtha-krijā-džnāna, artha-kriya-jnana, artha-kriyā-jñāna - apjēga, kas sasniegta ar praktisku lietpratību

arthādhjāhāra-vāda, arthadhyaharavada, arthādhyaḥāra-vāda - J.A.Grimes [8]: nozīmes aizstāšanas mācība (vadule); vārda nozīmi maina konteksts

arthavāda, arthavada - māksloti vārdi, liekulība, slavinājums, vārdi labuma gūšanai, nozīmes skaidrošana, aizgājēja vārdi, apstiprinošs izteikums, papildinošs teksts, kas skaidro priekšrakstu; nebūtisks apgalvojums. Skat. vāda.

J.A.Grimes [8]: 1. Izteikumi Vēdās, kas atkarībā no konteksta var vai nu aprakstīt esošas lietas, slavēt, vai atmaskot kādus priekšrakstus. Mīmāmsa's

sekotāji tos uzskata par priekšrakstu noteiktiem izteikumiem. Tie savu nozīmi rāda tikai kā sintaktiski saistīti ar priekšrakstiem.

2. Tie ir triju veidu:

- tēlaini apgalvojumi (guṇa-vāda);
- apgalvojumi, kas atkārto jau zināmo (anu-vāda);
- apgalvojumi par lietu, kas vēl zināma nav, un kas nav pretrunā ar zināmām lietām (bhūtārtha-vāda).

[38]: Ārpus sešām filosofiskajām sistēmām, kas atzīst vēdu autoritāti, Purva Mīmāmsā ir veltīta tikai vēdu tekstu pareizai interpretācijai. Tā vēdu kopumu iedala divās daļās - vidhi jeb priekšraksti; arthavāda jeb formulējumi, kas skaidro jeb atkārto noteiktus faktus, kas jau zināmi citā veidā.

Vidhi attiecas uz pārpasaulīgām lietām un ir jāsaprot burtiski.

Arthavāda turpretim attiecas uz parastu pieredzi un tādējādi nenes sevī loģisku jēgu. Galvenais nolūks ir likt mums darīt noteiktas labas lietas vai noraidīt sliktas, tās nopeļot. Tāpēc tie nekad nav jāsaprot burtiski. Piemēram, kad ir teikts, ka “ziedošanu stabs ir saule”, tas vienkārši nozīmē, ka šis stabs ir spožs kā saule, un izteikums ir paredzēts ziedošanu cildināšanai, kura veikšanai tas tiek lietots.

Arthavāda ir triju veidu:

- Guṇavāda - kad izteikums ir pretrunā ar citiem pārbaudes veidiem, kā piemērā “ziedošanu stabs ir saule”, tiešā uztvere ir pretrunā ar to, ka stabs ir saule. Tas ir jāsaprot, izteikumu pieņemot kā otršķirīgu (gauṇa), bet galveno jēgu nes spožums;
- Anuvāda - kad izteiktais ir iedibinājies jau citos izziņas veidos, kā “Uguns ir aukstuma pretlīdzeklis”, kur izteiktais ir pieredzēts tieši, šis izteikums tiek apzīmēts kā anuvāda - jau iedibinātu zināšanu atkārtojums;
- Bhūtārthavāda - ar to tiek izteikts pagātnē (bhuta) bijis notikums. Tā kā to nevar ne apstiprināt, ne noliegt, tas ir jāpieņem, kāds ir. Piemēram, izteikumu “Indra, lai satriektu Vritru (Vṛtra), laida darbā savu zibeni” nākas pieņemt kā nominālvērtību, jo nav veida, kā to pārbaudīt vai atspēkot.

Saskaņā ar citu klasifikāciju, arthavāda ir četrus veidu:

1. Nindā (nopēlums) - paredzēts noteiktas rīcības novēršanai.
2. Stuti (cildinājums) - paredzēts noteiktas rīcības mudināšanai.
3. Parakṛti (kāda diža cilvēka veikums) - paredzēts noteiktas rīcības slavēšanai un mūsu pacilāšanai darīt tāpat.
4. Purākalpa (notikums pagājušos laikos) - attēlo kaut ko, ko stāstījis kāds par notikušu pagātnē.

arūpalōka, arupaloka - dimensija, bezveida debesis, valstība, loks, bezķermeņu, nemateriāla valstība

arus - saule

arva, arwa - (miruša cilvēka) gars, dvēsele

asadbhāva, asadbhava - nebūšana, neesamība, ļauns raksturs vai attieksme

asahu, asahu (semā val.) - ērkšķis, asaka

asakritsamādhi, asakritsamadhi, asakṛtsamādhi - samādhi, svētpamiruma sasniegšana ar vairāk kā vienu mantru jeb paņēmienu

asambhava - neesība, nebūšana, neiespējams; neesošs, pilnīga neatbilstība. Trešais definīcijas defekts, kas likvidē pārējo. Definīcijas neesamība definētā lietā. Skat. asādhāraṇa

asambhāvanā śankā, asambhavana shanka, asambhāvanā śankā - šaubas par būšanu, šaubas par to, vai svēto rakstu teiktais ir iespējams vai nav. Tās pārvar ar atkārtotu apceri (nididhyāsana)

asambhāvanā, asambhavana - nebūtošs, uzskatīts par neiespējamu, cieņas gaidīšana, neuztverams, šaubas. Šaubas ir divu veidu:

- šaubas par zināšanu avotu (pramāṇa), kuras pārvar ar sadzirdēšanu (śravaṇa);

- šaubas par zināšanu objektu (prameya), kuras pārvar ar domāšanu (manana)

asambhūti, asambhuti - neesība, nebūšana, sabrukums, neizpausts; neatšķirts; prakṛti. Nekļūšana - naturālistu uzskats, ka pasaulei nav radītāja

asampradṣṇā-samādhi, asamprajna-samadhi, asamprajñā-samādhi - saplūsme ar virsapziņu, augstākais pārapziņas stāvoklis, kad prāts un ego izjūta ir pilnīgi izzuduši; stāvoklis samādhi jeb svētpamirumā, kurā cilvēks neapzinās nekādu objektu; virsapziņas saplūsme.

1. Šajā stāvoklī prāts pārstāj darboties.

2. Skat. samādhi.

'Elpošana. Ernests Bosko' - ir divi samādhi jeb transa jeb svētpamiruma veidi:

- samprajñā gadījumā var pēc vēlēšanās ne vien aizturēt, bet pat apturēt sirdspukstus un pulsu, nomirt pēc paša vēlēšanās un tad atkal atgriezties dzīvē;

- asamprajñā stāvoklī jōgs, uzrotījis mēli rīklē (pharynx), nespēj bez citu palīdzības atgriezties dzīvē.

asan - asinis

āsan, asan - mute (ēšanas rīks), žokļi

asana - izšaušana, atbrīvošana, izšaušana (piem., bultas), atbrīvošana

āsana, asana - sēdēšana īpašā pozā, ās + ana - sēdēšana, sēdēšana atsevišķi, sēdēšana kādā īpašā pozā ar dievbijīgu nolūku, sēdēšana apmetnē, mājošana, sēdeklis.

Dharma-āsana - tiesneša sēdeklis. Īpaša poza, kad dievbijīgais iegrimis svētpamirumā, meditācijā; mājošana lotosa ziedā.

Vira-āsana - kaujas lauks, kara nometne. Burtiski - 'sēdus' jeb 'ērtā pozā'.
Sākotnēji - vairāku sēdus pozu nosaukums meditācijai.

Tantrā un hatha jōgā āsana nozīmē visas ķermeņa pozas

asanprajōga, asamprayoga, asamprayoga - atjūgšanās, atsaiste, sajūtu atcelšana no lietām; nesazināšanās, neiedarbošanās, nepievienošānās, atslēgšanās.

[45]: kad mums neizdodas lietot šakti spēju saredzēt dievišķo izpausmi sevī, tad nespējam redzēt to arī citos. Kad mēs viņus neredzam tādus, kādi ir, kā gaismu nesošus, tad viņi ir mums neredzami (antardhanam). Acis nespēj turēties pie patiesības, un mēs varam citus redzēt nepatiesi.

Ja mūsu redzējums nespēj tvert mūsu pašu gaismu, nedz citu gaismu, dzīvei nav stingra satura. Vārda asamprayoga burtiska nozīme ir neturēties vienībā ar dzīvību vai vienībā ar dievu. Piedzīvojot asamprajōgu, mēs esam īsti neredzami pasaulē, un tikpat neredzami mums ir citi. Skat. sajūgts - sayujya; pratyāhāra

asanskrita dharma, asanskrita-dharma, asanskṛta-dharma - pirmatnēja, neapstrādāta derība, nerādīta dharma, nerakstīts; viens no diviem objektu veidiem.

J.A.Grimes [8]: 1. Budismā - tas, kas ir mūžīgs, pastāvīgs, nemainīgs un tīrs. To nerada kāds cēlonis, nedz kāds cēlonis to iznīcina.

2. Sarvāstivādin'iem tā ir triju veidu - pratisaṅkhyā-nirodha, apratisaṅkhyā-nirodha, ākāśa.

3. Yogacārin'iem tā ir sešu veidu:

- ākāśa jeb bezgalīga, vien esamība;

- pratisaṅkhyā-nirodha jeb kleś'u - ciešanu izbeigšana ar apjēgu;

- apratisaṅkhyā-nirodha jeb ciešanu izbeigšana bez apjēgas;

- acala jeb visu spēku un baudu ignorēšana;

- samjñā-vedanirodha jeb stāvoklis, kurā nepastāv sajūtas un uztvere;

- tathatā jeb tādības jeb Absolūta stāvoklis.

4. Skat. saṅskṛta-dharma

āsanvēga, asamvega, āsamvega - orgasms, (āsam - sēkla + vega - noplūde) - orgasms

asapinda - [128]: par septiņām paaudzēm tālāka radniecība, skat. sapinda

Asaru, šumeru asaru - [36]: šumeru Kungs, Dievs, Virsdievs (Troņa Acs).
Attēlots ar acs zīmi

asatkārja, asatkārya - slikta jeb neatļauta nodarbošanās.

J.A.Grimes [8]: 1. Nyāya-Vaiśeṣika's cēlonības teorija, kas apgalvo, ka sekas ir cēloņa jaunradīta lieta. Cēlonis ir viena lieta, sekas ir otra. Sekas tiek uzskatītas par neesošām, kamēr cēlonis tās nav radījis.

2. Šo teoriju sauc arī par ārambha-vāda.

3. Skat. satkārya-vāda

asatkārjavāda, asatkaryavada, asatkāryavāda - neesošu seku mācība (vadule). Skat. vāda.

asi - asmens, zobens, līkais zobens, nazis (zobena asmens - dhārā), haizivs, aligātors

asi, ah, ahi, astu, avestas 'āngha' - esi

āsī, asi - bijī

āsīrvādam, asīrvadam - svētības mācība (vadule), svētība, svētības lūgšana, svētlaipe. Arī svasti, svastyayana, devavara, svastivācanika, svāhā. Skat. vāda

asisa, asisa (kalāšu) - ar kailu galvu. Sievietes sērojot noņem kupa un s'us'ut

āsja, asya, āsya - ēdamais, seja, žokļi, mute, tā mutes daļa, ar ko veido skaņas

āsja, asya, āsya - esība, miera vieta, mājošana, mājoklis, sēdēšana

asmad - indivīda patība, ego, 'es', cilvēka - indivīda patība. Skat. adhyātma

asmāka, asmaka - mēs, mūsu (Sasmaka=Valdemārpils?)

āsmān, asman (kalāšu) - debesis

asmi - esmu

asmitā, asmita - esisms, egoisms, "es esmu", "es pastāvu" izjūta; individualitātes izjūta. Patandžali astoņlocekļu jōgas jēdziens (PYS II-3). Skat. arī avidya, abinivesha, raaga, dwesha.

J.A.Grimes [8] - egoisms; koncentrēšanās stāvoklis; netīrība; 'esm-isms'. Viena no piecām prāta likstām. Tā ir maldīga patības pielīdzināšana prātaķermeņa kompleksam. Skat. kleśa). Saskaņā ar jōgas skolu, tas ir vienojošas saplūsmes stāvoklis (samādhi). Šajā stāvoklī saprāts (buddhi) sakoncentrējas uz tīru substanci kā brīvu no visas vilņošanās

asnās, asnas, asnās - asinis

asparšajōga, asparshayoga, asparśayoga - bezsaskares, netveramais sajūgums, bezsaskares dievsajūga.

1. Pārpasaulīguma jōga, kurā cilvēks apjēdz virssaprāta Īstenību. Ceļš uz nedivējības, nedualitātes atskārsmi.

2. Tā ir norādīta Gauḍapāda's Māṇḍūkya-kārikā

asra - asara, plīsums, asins

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu (H)asra- 'sāpīgs': senās avestas aṅra, vēlīnās avestas aṅra- 'ļauns'

āsrik, asrik, āsrk - asara; āsrīka - nelaimīgs

ast (kalāšu) - astoņi

astalagna, astalagna - rietumu apvārsnis

astare (kušanu) - tīrs kā stars. S.a.ģerm. strāl, irāņu ātar "liesma", gaulu addas - 'ziedots, sadedzināts'

āste, aste - svinēt, sēdēt (ēst?), sēdēt, sēdēt ap, godāt, piedalīties, izbaudīt, pastāvēt, būt klāt, svinēt, būt rāmam

asthāna, asthana - nepastāvīgums, (nenostājies), dziļš, neiespējamība, nevietā, nelaikā, neīstajā gadalaikā, karaspēks bez vadoņa, nepiemērotība, bez mājokļa; neiekārtojies

asthi - kauls (astes?), kauls, augļa kauliņš

asthi-bhasma - kaulu pelni (ašķi?)

asti - esme, esi, ir; PIE h₁es - būt, dzīvot, pastāvēt, mājot, piederēties

asti-kāja, asti-kaya, asti-kāya - esošais, kaula ķermenis, izvērstis īstais; tas, kam ir paplašinājums; tas, kas ir. Viss, kas aizņem telpu, vai kam piemīt visuresamība. Tā ir substances forma. Džainismā astikājas ir matērija (puḍgala), kustības (dharma) vide, nekustības (adharma) vide un izplatījums (akāśa)

asti-nāsti, asti-nasti - ir-nav, 'vai nu ir, vai nav'. Skat. syād-vāda

astitā, astita - īstenība, esamība

astra - (īpašvārds Astra?) metamais, metams ierocis, bulta, šaujamloks; mahā-astra - dižens metamais ierocis, daṇḍa-astra - neiedomājams ierocis, minēts nostāstos

astru (kalāšu) - asaras

asu - dzīvības elpa, dzīvība, elpošana; garīgās valstības vai aizgājušo garu dzīve, gars, skumjas

asu, gudžaratī a.su, asu - asara. Skat. aśra

asunva - sōmu nespiedošs, tas ir, bezdievis

asuōga (kalāšu) - sulīgs auglis, oga

asur, **æsur**, gudžaratī ə.sur - nelabais, dēmons, bezsaules (sansk. asurā - nakts, tas ir, bez saules). Skat. sanskr. suradviṣ (saules ienaidnieks) = āsura

asura - spēcīgs dievišķs radījums, garīgs, bezmiesīgs, dievišķs; spoks, gars, ļaunais gars, ļauno garu vadonis, labais gars, padievu pretinieks, augstākais gars, saule, mākonis, dēmons, Rāhu vārds, zodiaka zīme; bezdievji, mūžīgs, attiecīgs uz dēvām un dēmoniēm, karš starp padieviem un dēmoniēm, ļauna būtne (a-sura - bez gaismas); akadiešu ašura; kušanu asūre - 'dēmons'. Skat. arī 'veļi' u.c.

Gan irāņu, gan indiešu reliģijās vārdi asura=ahura tiek lietoti attiecībā uz augstākajiem padieviem, kuri abās tiek uzskatīti par varenēm ķēniņiem, kurus kara ratos pa gaisu ved aši rumaki; labvēlīgiem, gandrīz pilnīgi brīviem no viltus un netikumiem; Varuņa ir bijis asura.

Sākot ar Atharva Ved'u, asura nozīmē tikai dēmonus. Atšķirībā no vēlākiem vēdiskajiem tekstiem un hinduisma Rīgvēdā asuras vēl nav dēmonizēti. Aditi ir māte gan Agni, gan Āditjām jeb asurām, kurus vada Mitra un Varuņa -

Aryaman'am, Bhaga'a, Ansa'm, Daksha'm. Dēmoni ir tie, kuri izbauda fizisko dzīvi; tradicionālie dēvu pretinieki. Skat. sura, saura. Dažādie dēmonu nosaukumi ietver - daitya, dānava, daśya, nāga, pauloma, piśāca, rākṣasa.

[128]: 1. garīgs (padievu izmantots, īpaši norādot uz atšķirību starp debesu un pasaulīgo esību);

2. dzīvības gars, padievs, gars, kas nav dievs, dēmons;

3. vēlākos laikos dēmons, padievu ienaidnieks, ne-dievs (ja vārds būtu a-sura, saskaņā ar pieņemtu etimoloģiju - 'sura's papildinājums).

[12]: sākotnējā nozīme - gari, pat padievi, tomēr parasti saprot kā titāniskus dēmonus, padievu ienaidniekus, ar kuriem pastāvīgi karojis Indra. Saukti par “ne-dēvām”, “neglītajiem”, “bez vīna”. Tiek iedalīti pēc pārdzimšanas veida - no olas, no dzemdes, caur metamorfozi, no ikriem vai ūdens. To mājoklis ir okeāns ziemeļos no Sumēru, bet kādi vājākie mājā alā rietumu kalnos. Tāpat kā dēvām tiem ir mājokļi, valdnieki, pilis. Ar dēmoni saista epilepsiju. Arī daitja, dānava.

[41]: “Valdnieks Čandragupta radīja dēlu, kura cildināmais vārds bija Govindagupta, kurš savu tikumu slavas dēļ bija tik slavens kā Govinda (Višnu), un kurš atgādināja Diti un Aditi dēlus, tas ir, dēmonus un padievus.” Dzejnieki piemin, ka Govindagupta bijis kā dēmoni fiziskajā spēkā un drosmē, un kā padievi garīgajos tikumos.

Brahmanda Purāna [31]: cieši ar Višnu inkarnācijām ir saistīta cīņa starp sur'am un asur'am. Suras tā sauc tāpēc, ka tie atzīst par pareizu Surā (vīna jeb alkohola padievi); kad tā parādījās (kosmiskā piena) okeāna kulšanas laikā, asuras izvēlējās būt pilnīgi nedzērāji un vīna padievi neatzina. No tā ir nosaukums a-sura. Suras (padievi) pastrādāja nedievišķus darbus, un asuras izradīja pārcilvēcisku augstsirdību.

Pirmie trīs gan suru, gan asuru kopīgie valdnieki bija Hiranyakaśipu, Bali, Prahlāda, un tie valdīja desmit 'yuga's (II. III.72.88-92). Purāna norāda, ka dēvas un asuras ir bijuši radu ciltis. Starp dēvām un asurām ir bijusi liela draudzība. Visu šo desmit jugu laikposmu Visums ir bijis bez plaisām. Dēvas un asuras ir dzīvojuši pēc asuru vadoņa Indras norādījumiem (II.III.72.69). Hiranyakaśipu, Bali, Prahlāda ir bijuši trīs asuru Indras. Skat. pēctecības kārtību Bd.P. (Op. Cit. 72. 68-92).

Bet dēvu nedarbu, blēdību un nedraudzīguma dēļ 'Vāraha' kalpa's laikā starp viņiem ir izcīnītas divpadsmit kaujas, un dažās ir bijis iesaistīts Višnu iemiesojums. Salīdz. dēvas un asurus ar šumeru anunnakiem un igigi [386].

āsurā, asura - piederīgs dēmoni jeb āsuriem, dēmonisks, negants; precību veids, kad līgavainis līgavai, viņas tēvam, tēva radiem dod tik, cik spēj atļauties. Akadiešu ašur

asuragati - dabas ļaunie gari

Asuraguru - planēta Venēra, Rītazvaigzne, Vakarzvaigzne, Auseklis

asuratva - garīgums, dievišķs tituls.

[56]: Indija ir svētīta zeme, kas dzemdinājusi neskaitāmus zintniekus, reģus, jōgus, svētos un praviešus, kā arī daudzus skolotājus jeb garīgos audzinātājus kā Śrī Śaṅkara un Śrī Rāmānuja. Indijas cilvēki:

- par savu mērķi tur Patības, Virsīstenības (Brahman) atskārsmi;
- parasti nevelta pārmērīgu uzmanību materiālai bagātībai un panākumiem;
- tiecas pēc Jōgas jeb sajūgšanās ar Virsesamību;
- piekopj nevardarbību (ahiṃsā), patiesumu (satya) un mērenību (brahmacārya);
- tiecas izbaudīt mūžīgo Virsīstenības svētlaimi;
- ir vienmēr gatavi atteikties no pasaulīgajiem īpašumiem, lai iemantotu jeb atskārstu iekšējo Dvēseli (Ātman) jeb Virsīstenību;
- ziedos visu un jebko, lai sasniegtu nemirstīgo Dvēseli;
- ir vienmēr garīgi noskaņoti.

Indija ir svētīta zeme ar daudzām svētām upēm un spēcīgu garīgo starojumu

asuraviša, asuravisha, asuraviša - asuru rāse (visi asuras)

asurim - tumsības stāvoklis, asuras, tāda, kas mājo tumsā, stāvoklis (a-sura - bez gaismas). Tādu sliktu dvēseļu stāvoklis, kuras novērsušās no dievišķuma un virzās uz apziņas un dzīves veida pagrimumu

asurja, asurya - garīgo būtņu kopums, bezmiesīgs, garīgs, dievišķs, dēmonisks

asvastha, **æsvæsthæ**, asvastha, gudžaratī ə.svəs.thə - nevesels, nemierīgs, sevī nenoturīgs; Skat. svastha - veselīgs, sveiks

aš, ash (kalāšu) - ēst

āša, asha, āśa - ēšana, ēdiens, dabūšana

āšā, asha, āśā - gaidas (uz ēšanu, izsalkums?), reģions, virziens, telpa, cerība, vēlme, izredzes, Āšā, Vasu sieva kā cerības personifikācija, debesu puse, ņemot vērā. Prātarāśa - brokastis; hutaāśa - Agni, uguns (ziedošanu, upuru ēdājs), alkas, vēlme

āśācakra, ashachakravāla, āśācakra - viss apvārsnis

ašanājā, ashanaya, aśanāyā - ēst gribēšana, izsalkums, bads

ašani, ashani, aśani - zibens (aśais?), zibens uzliesmojums, krusas grauds

ašeki, asheki (kalāšu) - mīlestība, pieķeršanās

aši, ashi (kalāšu) - mute (ēšanas rīks?), 1. mute; 2. alas, bedres caurums

ašijas, ashiyas, āśiyas - aši, ļoti ātri, ātrāk

āšja, ashya, āśya - ēdams; akadiešu āśu - ezū

ašmadidju, ashmadidyu, aśmadidyu - akmeņu ierocis, akmeņi vai zibeņi kā metamais ierocis; tie, kuru metamais ierocis ir akmeņi vai zibeņi

ašmaka, ashmaka, aśmaka - ašmaku tauta (Akmens vieta?; Sasmaka=Valdemārpils?).

[46]: tiek minētas trīs iespējamās Ašmakas identifikācijas - Indijas ziemeļrietumos aiz Gāndhāras; starp Godavari un Māhiṣmati (Indore); Mahārāṣṭra. Tiek attiecināta uz Bāskara I; Dienvidindijas džainu apmetne (valsts, 7.gs.m.ē. republika - janapada) ap Śravaṇabelgoḷ'u (12N51, 76E29) un Dharmasthal'u (12N53, 75E23) - vieta, kas minēta džainu kanonos dēļ tur esošiem lieliem akmens monolītiem (no kuriem džaini kaluši statujas, arī pasaulē lielāko Śravaṇabelgoḷ'ā). ... garajā 'Pulikeši-II' (kurš ir bijis Bhāskara-I, m.ē. 629.g., laikabiedrs) pakļauto ķēniņvalstu un apmetņu sarakstā ir Naḷa, Maurya, Kadamba, Kālacūri, Revatī, Vanavāsi, Gaṅgā, Alupa, Koṅkaṇa, Puri, Lātam, Mālava, Gurjaram, Kaliṅgam, Kosalam, Mahārāṣṭrakam, Piṣṭapuram, Kānchīpuram, Coḷa, Pāṇḍya, Kerala'

Skat. arī aśman - akmens vai jebkāds akmens rīks, aśan - lingas akmens, śāsanaśilā - rīkojumu uzrakstu akmens, sāśmavarṣin - akmeņu krusas pavadīts.

[47]: tauta pirmsmaurju laikā - Magadhas celšanās un pieaugšana ... svarīgs notikums Ajatasatru valdīšanā (ap 491- 459.g.pr.m.ē.) bija viņa karš pret 'lichchhavi'em (salīdz. ar lietuviešiem?). ... Pirms šo godkārigo pasākumu sākt, viņš veica visus vajadzīgos piesardzības pasākumus.

Nosūtīja divus no uzticamākajiem palīgiem Sunidha un Vassakara iesēt ličavu vadoņu vidū strīda sēklas. Rūpīgi organizēja savu karaspēku un cik varēdams apgādāja to ar daudziem iznīcināšanas ieročiem. Šā kara (kam gatavojās 16 gadus) iznākumā Magadhas impērijā iekļāva dažas ličavu teritorijas daļas. Gan budisti, gan džaini apgalvo, ka Adžatasatru bijis viņu ticības sekotājs. Budistu darbos ir teikts, ka Kungs Buda miris ap 483.g.pr.m.ē.; Adžatasatru apgalvojis, ka ir daļu viņa mirstīgo atlieku paglabājis Stūpā. ...

Anurudha, Munda un Nagadasaka bija vāji un necienīti valdnieki. Tādēļ pēdējā no viņiem ministrs Sisunaga sagrāba troni. Viņš iznīcināja Avanti valdnieka varu un kļuva par neapstrīdētu valdnieku gandrīz visā Madhyades'ā, Malw'ā un citās teritorijās ziemeļos. Ap 4.gr.pr.m.ē. vidū Sisunagu gāza pirmais Nand'u valdnieks mahāpadma. ... Visi vēstījumi rāda, ka Mahāpadma bijis ar zemu izcelsmi, un Magadhas troni viņam paveicies sagrābt, sakaujot iepriekšējo politisko varu.

Mahāpadma esot iznīcinājis kšatrijus, sakaujot iksvaku, kuru, panchala, kasi, surasena, maithla, kalinga, asmaka, haihaya tautas. Šajā lielīgajā apgalvojumā var būt pārspīlējums, tomēr ir droši, ka gandrīz visa Madhjadeša un Malva veidoja Sisunagas impērijas daļas. ... Astoni Mahāpadmas dēli esot valdījuši secīgi. Pēdējais Nandu dinastijas valdnieks, domājams, bijis Dhananada ..., netikumīgs (adharmika) un tirānisks. ... Pēc Maķedonijas Aleksandra

aiziešanas izdevību izmantojis Chandragupta Maurya un Magadhas Nandu varu sagrāvis (ap 320-21.g.pr.m.ē.)

ašman, ashman, ašman - akmens, (akmens, kalts kā asmens? Uzv. Ašmanis?), dārgakmens, jebkāds akmens rīks, klints, zibens spēriens, ēdājs, mākonis, debess jums.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Teodora Narbuta 'Lietuviešu mitoloģija' (1835) - akmens.

Gimbutiene: leģendas vēsta par akmeņiem ar iedobumiem vai pēdu nospiedumiem.. Ticēja, ka, ieurbjot apaļu bedrīti akmenī, tiek apaugļoti tajā esošie zemes spēki. Šajos iedobumos iekļuvušais ūdens iegūst brīnumainas īpašības.

Gandrīz līdz mūsdienām baltu zemnieces, nākot no lauku darbiem, apstājas pie šādiem akmeņiem dziedēt savas slimības, mazgājas ar šo ūdeni. 1605.g. jezuītu ziņojumā - ar Rietumlietuvā pielūgtiem akmeņiem - “Lieli akmeņi ar plakanu virsmu tiek saukti par padievēm. Šādus akmeņus pārklāj ar salmiem un pielūdz kā ražas un lopu aizbildņus. ... pašu šo vietu visi tik bijīgi sargā, lai neviens neuzdrīkstētos tai tuvāk pieiet; ja kāds akmeni aizskar, uzskata, ka tam tūlīt jāmirst. Tiek upurēts sivēns, visbiežāk melns, kuru tad vārītu apēd tēvs un māte kopā ar zintnieci; nedaudz sivēna gaļas un nedaudz cita ēdiena, ja tāds gatavots, zintniece aiznes uz klēti, kur vienatnē lūdz minētās padieves.”

ašnāti, ashnati, ašnāti - ēst, ēd, apēst, baudīt, dabūt (Asnāte?)

ašnoti, ashnoti (kušanu), ašnoti - nest, avestas ašnaoiti, liet. nešu

ašnute, ashnute, ašnute, aš - atsteigties (aši ierasties), atnākt, ierasties (nelabajam), caurstrāvot, piepildīt, uzkrāt, pārņemt, gūt, sasniegt, baudīt; avestas - ayān (ayare) jimat (jim)

Ašoka, ashoka, ašoka - imperators Ašoka; skat. arī 'saki'. [48]: Ašokas uzraksti:

1. Ašokas rīkojuma akmens:

“(1) Nevienam dzīvniekam neslaktēt upurēšanai.

(2) Nesvinēt cilšu mielastus augstās vietās”.

2. Ašokas rīkojuma akmens:

(3) Paklausība vecākiem ir laba lieta.

(4) Augstsirdība pret draugiem, pazīstamiem un radiem, un bramīniem un mūkiem ir laba lieta”.

3. Ašokas rīkojuma akmens:

“Taupīgums tēriņos un izvairīšanās no strīdiem ir laba lieta”.

7. Ašokas rīkojuma akmens:

“Pašsavaldība, sirids skaidrība, pateicīgums, uzticība ir iespējama vienmēr un lieliska pat cilvēkam, kurš ir pārāk nabags, lai dotu plašā mērā”.

12. un 13. Ašokas rīkojuma akmens:

“Iecietība. Jāgodā ir visi, vienlīdz citām sektām piederīgi laji un vientuļnieki. Nevienam nav jāniecina citas sekas, lai slavinātu savējo. Pašierobežošanās vārdos patiesi ir pareiza lieta. (Dhammapada). Un lai cilvēks drīzāk meklē izaugsmi pats savā sektā pēc lietas būtības. Tikums ir laba lieta. Bet kas ir Tikums?”

2. rīkojuma stabs:

“Ar maz indēm savā prātā; esot labvēlīgs citiem; līdzjūtība, augstsirdība, patiesums un skaidrība”.

3. rīkojuma stabs:

“Sakot: “Es esmu tā rīkojies”, cilvēks savus darbus neredz. Sakot: “Šo slikto darbu esmu izdarījis es, šāda rīcība ir samaitāta”, cilvēks nepavisam neredz visus savus ļaunos darbus. Tāda pašpārbaude ir grūta lieta. Un tomēr cilvēkam ir sevi jāuzrauga, sakot: “Tāda un tāda rīcība ved uz samaitāšanu, tāda nežēlība, cietsirdība, dusmas un lepnība. Es cītīgi raudzīšu nerunāt sliktu dēļ skaudības. Tā būs mana priekšrocība šajā pasaulē; patiesi, mana priekšrocība nākošajā pasaulē”.

7. rīkojuma stabs:

1. Ierēdņu iecelšana, kam rūpēties par apgabaliem un provincēm, lai pamācītu ļaudis.

2. Tikuma stabu (stabu ar rīkojumu uzrakstiem) uzstādīšana un īpašu palīgu iecelšana galmā, lai uzraudzītu Tikuma propagandu.

3. Koku stādīšana paēnai, aku rakšana īsos attālumos gar ceļiem.

4. Īpašu palīgu iecelšana, lai uzrauga labdarību gan namturiem, gan ceļotājiem un lai regulē parastās lietas un citu sektu, kurām ir pakļautība ārpus parastajiem mirtiesnešiem.

5. Šo un citu ierēdņu iecelšana, kas pārbaudīs ķēniņienes un viņas bērnu labdarību”. (Rhys Davids, T. W. , Buddhist India, lpp. 304.)

ašra, ashra, ašra - asara, raudošs, stūris

āšrama, ashrama, āšrama, āšraya - patvērums meditācijai, nošķirtība, kāds no četriem dzīves posmiem, kas nozīmē mainītu dzīvesveidu; vientuļnieka mītne. Skat. catur āšrama, āšrama-dharma,

[12]: vieta meditācijai vai nošķirtībai; tās iemītņieki ir triju veidu:

- dharmā - meditētāji uz nerosības jeb ļaušanas Dabai iet savu gaitu principu; - mātaṅgā - tie, kas mājā starp mirušajiem, projām no cilvēku balsīm;

- daṇḍaka-ā - tie, kas mājō smilšu tuksnešos un klintīs (kā senajā Deccan'ā)

āśrita, ashrita, āśrita - pievienojies, sekojošs, nodarbināts, patvēries, vērojošs, pakļauts, izvēlēts, pieņemts kā likums, kalpojošs, pakārtotas kategorijas

āśritatva, ashritatva, āśritatva - pakļautība ritam, atkarīgums, pakļautība;

J.A.Grimes [8]: 1. Pēdējās 31 kategorijas Kašmīras šaivismā. 2. Apziņa, kas atzīst citu objektu esamību

aśru, ashru, áśru - asara, pile; kušanu akrūna "asara", avestas asrū, gr. dákrū

aśta-āvarana, ashta-avarana, aśta-āvaraṇa - astoņi vairogi, astoņi aizstāvības līdzekļi; noteikumi, kas jāievēro.

J.A.Grimes [8]: 1. Saskaņā ar Vīra šaivismu ir astoņas aizsardzības, ar kurām cilvēka patība aizstāvas pret trim savažojumiem (mala). Tās ir nepieciešami priekšnoteikumi (ṣaṭ-sthala):

- paklausība skolotājam (guru);

- dievišķās Patības (liṅga) godāšana;

- godbijība pret cilvēku, kurš pārceļo no vietas uz vietu (jaṅgama);

- ūdens, kurā mazgātas (pādodaka) guru vai jaṅgama kājas, iemalkošana;

- ēdiena ziedošana guru, jaṅgama'm vai liṅga'm un tad svētīta dalīšanās pārpalikumā (prasāda);

- ieziešanās ar svētajiem pelniem (vibhūti vai bhasma);

- svēto rožukroņa krellu valkāšana (rudrākṣa);

- piecizilbju formulas (mantras) namaḥ śivāya skandēšana.

aśta, ashta, aśta - astoņi, iezīmēts, kokā iededzināta zīme, kušanu okt, avestas aśta, grieķu oktō, gotu ahtau, liet. aštuoni

aśtākṣara mantra, ashtakshara mantra, aśtākṣara mantra - astoņizilbju mantra, vaišnavu astoņizilbju mantra Śrī Kṛṣṇa Śaraṇam Mama - "Valdnieks Krišna ir mans patvērums"

aśtamī, ashtami, aśtamī - astotā, astotā diena (tithi) augošā vai dilstošā mēnesī, astotais

Aśtamūrti, ashtamurti, aśtamūrti - Astoņveidis, Šiva. Astoņi padieva Šivas veidi, kas aprakstīti Śaiva Siddhānt'ā. Ir teikts, ka šis padievs ir klātesošs zemē, ūdenī, gaisā, ugunī, debesīs, saulē, mēnesī un cilvēcē

aśtan, ashtan, aśtan - astoņi, astoņas daļas no 24 stundu dienas

aśtānga jōga, ashtanga yoga, aśtāṅgayoga - astoņlocekļu (8-eṅģu-, Patandžali-, rādža-jōga) dievsajūga, astoņkārtējā jōga. Skat. arī sajūgts - sayujya.

Augstākais dievsajūgas veids, kas noved pie uztveres, kas nav vairs ar sajūtām saistīta, klasiskās rādža jōgas 'astoņi pamatlikumi', kā tos mācījis un norādījis Patandžali apcerējumā Yogasūtras. Šis teksts ir vienīgais visu laiku visgodātākais darbs par jōgu un rādža jōgas formulējums.

[63]: viens no pašizkopšanas veidiem. Jōgas sādhanas īstais nolūks ir izteikts Patandžali II-28 sūtrā, kur viņš apgalvo, ka dažādu jōgas locekļu noturīga praktizēšana ir paredzēta garīguma aptraipījumu iznīcināšanai, tādā veidā ļaujot sādha'ka'm izkopt augstāko apskaidrības viedību. Lai gan īstenībā visi jōgas aspekti iedarbojas uz visiem mūsu esamības līmeņiem, var aptuveni vispārināt, ka:

- bahiranga vingrinājumi, kā yama, niyama, asana un prānāyāma palīdz ārējā izkopšanā;

- antaranga vingrinājumi kā savākšanās (dhāraṇā) un apcere, atlaišana (dhyāna) rada iekšēju izkopšanos - līdz ar pratyāhār'u. Skat. arī abhyāsa un vairāgya, kriya yoga, pratipakṣa bhāvanam.

Saskaņā ar Jōgas skolu, tā ir garīga disciplīna (sādhana) nepatikšanu noņemšanai un lietas (Patības - adhyātma no ne-Patības) atšķirošai apjēgai, kas sniedz atbrīvošanos. Šie astoņi locekļi ir:

- atturēšanās (yama);

- noteikumu ievērošana (niyama);

- pozas (āsana);

- elpas pārvaldība (prānāyāma);

- sajūtu atcelšana no to objektiem (pratyāhāra);

- uzmanības noturēšana, savākšanās (dhāraṇā);

- domīgums jeb apcere, atlaišana (dhyāna);

- meditācijas transs, svētpamirums, vienības, saplūsmes stāvoklis (samādhi).

Pirmie pieci locekļi ir ārēji līdzekļi; trīs pēdējie ir iekšējie (tehniski saukti par samyama)

aṣṭāsiddhi, ashtasiddhi, aṣṭāsiddhi - astoņas pārdabiskās spējas. Skat. siddhi

aṣṭaśatam, ashtashatam, aṣṭaśatam - simtsastoņi, cilvēces 108 nepatikšanas, saspringumi, uzbudinošas kaislības, iedomas. Tāpēc ir 108 krelles rožukronī, 108 Budas vārda atkārtojumi, 108 zvana skaņas utml.

aṣṭaśrāddha, ashtashraddha, aṣṭaśrāddha, astoņkārtīgais ziedojums padieviem, reģiem, senčiem un beigās pašam, kad aizgājis, miris (Na.Pa.Up., 4.38)

Aṣṭavakra, ashtavakra, aṣṭavakra - 'kropļs astoņās vietās'. Dižens senatnes zintnieks un zintnieka dēls. Aṣṭavakra Gīta's, nozīmīga Advaitas darba, kas skaidro ceļu uz dievatskārsmi, autors. Skat. garbh sanskar

aṣṭavasū, ashtavasū, aṣṭavasū - astoņu dievību grupa. Vasu hinduismā ir Indras un vēlāk Viṣṇu palīgdievības. Astoņas pirmatnējas dievības, kas personificē dabas aspektus, Visuma dabiskās parādības: Prithvi, Agni, Vāju, Antarikṣa, Āditja, Djauš, Čandramas, Nakštrani (Zeme, Karsta Uguns, Vējš, Izplatījums, Mūžīgā Saule, Debesis, Mēness, Zvaigzne).

aštavidžnāna, ashtavijnana, aštavijñāna - astonekāršā viedība, (ašta - astone + vijñāna - viedība, apziņas darbība, atskārsme) - astone jeb astonekāršas spējas, jēdziens, ko lieto mahāyāna's budisma mistiskajos darbos, lai apzīmētu to, ko hindu filosofijā sauc par jñānendriya (apziņas jeb apzinātas esības orgāni iemiesotas dzīves laikā).

Šai iekšējo spēju, funkciju jeb apziņas spēju grupai ir tiešs sakars ar bramīniskās filozofijas skandh'ām.

āšu, ashu, āsu - aši, ātri, tūliņ, tūdaļ; akadiešu ašû salīdz. ar ašva - zirgs

ašuči-bhāvanā, ashuchi-bhavana, ašuci-bhāvanā - netīrā būšana (esība), meditācija uz ķermeņa piesārņotību. Šai esībai nav jārada nepatika pret ķermeni; tā atgādina, ka dvēsele ir viens, un ķermenis ir cits, dvēsele īstenībā ir šķīsta, kamēr ķermenis ir netīrs. Abi ir atšķirīgi, tomēr mūžīgās neziņas dēļ dvēsele ir pieķērusies ķermenim un kļūst pa dzimšanu un nāvju burvju loku

ašuddha-džīva, ashuddha-jīva, ašuddha-jīva - netīrais cilvēks. Saskaņā ar džainismu, tas ir cilvēks, kurš pastāv savažotības stāvoklī. Sasaistīts ar matēriju (karma), viņš tiek uzskatīts par netīru

āšuga, ashuga, āšuga - ašs, žigls, nasks, bulta, saule, vējš, aša kustība

āšusena, ashusena, āšuṣeṇa - kam ir ašas bultas

ašutva, ashutva, ašutva - ašums, ātrums

ašvā, ashva, ašvā - ķēve

ašva, ashva, ašva - zirgs, ašais, ēzelis, strēlnieks, skaitlis 'septiņi'; īpašs mīlākā tips; āšu, prāšu - aši, svāšu - ļoti aši, vātāšva - vēja ašs zirgs. Liet. ašvā - kumele - zirgs. Avest. aspa, akadiešu ašû, anšu, anše.

[36]: šumeru ašša - "zirgs"; simbols ir zirga galva ar kaklu.

Pārhimālaju, Pārhindukuša teritorijās zirgi ir ieviesti no Vidusāzijas tikai ap 1700.g.pr.m.ē.; senākais to atradums ir pie Pirak'as, un Kacchi līdzenumā Baluchistan'ā. Visi agrākie zināmie atradumi ir hemiones (pus-ēzeļi, savvaļas ēzeļi, kiangi). Zirgi ir ieviesušies līdz ar ratiem ar spieķotiem riteņiem (ratha, Avest. raθa), kuru pirmās liecības ir atrastas rietumos (ap 2000.g.pr.m.ē.) un austrumos no Urāliem (ap 1700.g.pr.m.ē.).

Dr. Rashna: indoīrāņi ir turējušies pie uzskata, ka pastāv dabas likums, kas nodrošina, ka saule uzturēs savu kārtno, ritmisko kustību, gadalaiku maiņu, un dzīve turpināsies noteiktā kārtībā. Šo likumu indieši saukuši par rita (ṛta), irāņu tautas par aša (aša). Jēdziens aša ir ticis saistīts ar tikumiem - kārtīgumu, krietnumu, taisnīgumu. Tie ir bijuši cilvēku uzvedības vadošie likumi.

Rigvēda [3]: I,163:

1. Kad piedzimstot pirmais tavs zviedziens cēlās no okeāna - pirmā avota, vanaga spārni, antilopes priekškājas tavas - slavējama ir tava dižā dzimšana, ak lēkšotāj.
2. Jamas dāvātu to iejūdza Trita, Pirmais sedlos sēdās Indra, Gandhārva tvēra pēc pavadas. No saules jūs zirgu tēsuši esat, ak padievi.
3. Lēkšotāj, esi tu Jama, esi tu Āditja, kā slepeni solīts, esi tu Trita. Pa pusei no Sōmas. Teic, tev debesīs esot trīs valgi.
4. Trīs valgi tev debesīs, stāsta, Trīs upēs, trīs okeānā. Un vēl tu šķieties kā Varuna, lēkšotāj, Kur, kā teic, ir tava augstākā dzimšanas vieta.
5. Ak, lēkšotāj, tavas peldvietas tās, uzvarētāja nagu dārgumi tās. Tur redzēju tavas laimi nesošās pavadas, kuras sargā likuma ganus.
6. Domās notālēm tavu būtību aptvēru, Putnu padebešos. Redzēju tavu krācošo galvu lidojam pa vieglajiem ceļiem bez putekļiem.
7. Te redzēju tavu slavā nesalīdzināmo tēlu tiecamies pēc spēcīguma turpat kur govīs. Kur vien mirstīgais sasniedz līksmi par tevi, zāļu ēdājs vislielākais pacēlis viņu.
8. Aiz tevis ir kaujasrati, tev seko jauneklīgs vīrs, ak lēkšotāj, seko govīs, seko meiteņu vēlība, aiz tavas draudzības nāk karaspēks. Padievi tev devuši varoņa spēku.
9. Ar zelta ragiem, ar dzelžu kājām, straujš viņš kā doma, - atpaliek Indra. Paši padievi nākuši izbaudīt ziedojumu pie tā, kurš pirmais kāpis ir seglos.
10. Debesu zirgi, kas draiskojas spēkā, līdzeniem sāniem, apaļiem gurniem, dedzīgi kā varoņi, kā zosis kāsi saslēdzas zirgi, sasniedzot debesu skrejceļus.
11. Lidojumam radīts tavs augums, ak lēkšotāj. Kā vējš ātrs ir tavs gars. Tavi ragi bez pretestības uz visām pusēm šķel biezokņus.
12. Upurī devies ir spēkpilnais rumaks, Prāta virzīts uz Dievu. Pa priekšu ved āzi, viņa radu. Viedie dziedoņi seko aiz viņa.
13. Viņš nonācis cildenākajā valstībā, pie sava Tēva un Mātes. Lai nonāk pie padieviem šodien, visgaidītākais Un izlūdzas tur upurētājam vēlamās veltes.

ašvajana, ashvayana, ašvayana, ašvakayana - [30]: grieķu vēsturnieki norāda uz trim kareivīgām ciltīm - astakenois, aspasios, assakenois, kuras dzīvojušas ZRR no Indas upes, un kuras ielencis Maķedonijas Aleksandrs savā karagājienā no Kapisi caur Gandharu.

Aspasios ir bijuši radniecīgi ar assakenois un bijuši viņu rietumu atzars. Gan aspasios gan assakenois bijuši drosmīgi cilvēki un veidojuši izsmalcinātu karaspēku, kas viņus licis apbrīnot svešzemniekiem. Kaujas operācijas pret šiem skarbajiem kalniešiem vadījis pats Aleksandrs, un tie stūrgalvīgi pretojušies visos savos kalnu nocietinājumos.

Grieķu dotie nosaukumi ir atvasināti no sanskrita aśva (persiešu aspa, prākrita assa). Pāṇini darbā Ashtadhyayi viņi parādās kā aśvayana's (zirgu jātnieki) un aśvakayana's (mazu zirgu jātnieki vai kumelū iejādītāji), un Purānās kā aśvaka's. Tā kā kāmbodžas ir bijuši slaveni ar savu izcilo zirgaudzēšanu un jātnieka prasmēm, tautas valodās arī viņi saukti par aśvakām.

Aśvajanu un aśvakajanu klanī ir cīnījušies visi kā viens. Kad sliktāk vairs nevarējis būt, pat aśvakajanu kāmbodžu sievietes ņēmušas ieročus un cīnījušās pret iebrucējiem plecu pie pleca ar saviem vīriem, tādējādi izvēloties “godpilnu nāvi dzīves negodā vietā”. Skat. arī kāamboja.

[52]: Aśvaki ir īpaši nodarbojušies ar kara zirgu vairošanu, zirgu kopšanu un apmācību, kā arī ar lietpratīgu jātnieku pakalpojumu sniegšanu. Vēsturnieks Ramesh Chandra Majumdar ir teicis, ka dažādie vārdi varbūt ir aśvaka kropļojums. Iespējams, ka kropļojumu radījušas vietējas atšķirības izrunā. Rama Shankar Tripathi uzskata, ka, iespējams, assakenoi ir bijuši vai nu aspasioi radniecīgi vai to atzars. Grieķi ir dokumentējuši divas dažādos apvidos dzīvojošas grupas - aspasioi Alishang vai Kunar'as ielejā un assakenoi Swat'as ielejā.

Varbūt aśvaka's ir bijusi kāamboja cilts apakšgrupa, uz kuru ir norādīts senajā sanskrita un pāli literatūrā, piem., Mahābhāratā un purānās, un kura dalījusies austrumu un rietumu aśvakos. Barbara West'a etnonīmus Kamboja, Aśvaka, Aspasioi, Assakenoi, Asvakayana aplūko kā sinonīmus. Arī L.M.Joshi klasiskajos rakstos minētos assakenoi un aspasioi identificē kā kāmbodžu klanus.

Indijas vēsturnieki Majumdar un Romila Thapar arī uzskata aśvaka's par to pašu tautu kā kāamboja's un visus tos saista ar kāfiru (nemusulmaņu) tautu.

[33]: ir arī kāda liecība par trešo indoīraņu zaru - nuristāni jeb kāfiri (K. Hoffmann 1975-1992), acīmredzami mūsdienu kāfiru izplatības vietu Afganistānas ziemeļaustrumos un Pakistānas Čitrālā. ... Daži no vietvārdiem, ko minējuši Aleksandra vēsturnieki un citi grieķu avoti, var attiekties uz kāfiriem un arī Proto-Kashmiri, piemēram, Kaśmīra - grieķu Kaspature, kas jau sen ir apliecināta kā pāli Kasmīra, Patañjali mahābhāṣya's Kaśmīra, eposu Kaśmīra, bet kāśmīri valodā Kāṣīr (Witzel 1994). Vēl, vārdi ar '-aśva', ja grieķi tos nav dzirdējuši no ziemeļiem/ziemeļaustrumiem. Irāņu izruna (mede, Avestas - aspa); jāņem vērā, ka grieķu aspakenoi lūpeni nuristāni (kāfiri) varētu izrunāt kā 's' (aśva - aspa - assa); ievērojiet atšķirību no prākriti formas assakenoi, kas norāda uz aśvaka-.

Āśvajudža, ashvayuja, āśvayuja - Āśvinu (iejūga) mēnesis; Aśvinu (aśvin) dvīņu mēnesis (septembris-oktobris)

aśvamedha, ashvamedha, aśvamedha - zirga upuris, ļoti sarežģīts zirga upurēšanas rīts; uzskata, ka āriji to daļēji pārņēmuši no pirmiedzīvotājiem.

[49]: No Vādhūla-Šrautasūtra's (11.19.25-30) iznāk, ka vēdiskajos zirga

ziedojumos ir bijusi pilna seksuāla brīvība visiem klātesošajiem cilvēkiem - kā Durgā “desmitajā uzvaras dienā” Šābarotsav'ā.

J.A.Grimes [8]: vēdu laikos valdnieka veikts rituāls viņa varas saliedēšanai un paplašināšanai, kurā zirgam ļauts brīvi klaiņot, sekojot valdnieka karaspēkam. Kad zirgs nonāca svešā valstī, tās valdnieks varēja vai nu pretoties, vai kļūt par ienācēju sabiedroto. Ja šādā veidā tika iegūta jauna valsts, šis zirgs tika ziedots kā upuris.

Mugurēvičs (Vulfstāns ~848-899.g.) [116]: zirgu upurēšana, kas ir apliecināta vēstures avotos, norāda uz zirga lielo lomu baltu tautu ticējumos (Mannhardt 1936, 88, 110, 194 u.c.). Senprūšu kapos zirgu apbedījumi parādās no 5.gs. un turpinās līdz 12.gs., kas atspoguļojas masveidīgā zirglietu un jātnieka piederumu materiālā. Prūsijas zirgs, pēc speciālistu (Podehl 1985) aprēķiniem, viduslaikos esot sasniedzis 1,6m skausta augstumu un raksturojams kā dzīvnieks ar īsu kaklu, īsām kājām, garām krēpēm, stipru asti (Kulakov 1994, 104).

Mugurēvičs (Dūsburgas Pēteris) [116]: “equi comburrentur” - “zirgi tika sadedzināti”. Lietuvā dzelzs laikmetā un agrajos viduslaikos bija sastopami kā sadedzināti, tā nesadedzināti zirgu apbedījumi (Volkaitē - Kulikauskienē 1971). melnos, daži baltos zirgus, pēc Simona Grūnava 16.gs. ziņām, uzlūkoja par dievībām (Mannhardt 1936, 194,215)

ašvamukha, ashvamukha, ašvamukha - ar zirga galvu, sieviešu dzimtes dabas gariņu (jakšī) veids ar sievietes ķermeni un zirga galvu

ašvamukhi, ashvamukhi, ašvamukhi - zirga mute, zirgagalva, zirgaģimīšs, skat. arī Ūsiņš, Jumis

ašvanimudrā, ashvanimudrā, ašvanimudrā - zirga aizslēgs, 'zirga slūžas' - vingrinājums ar ritmisku anālā slēdzējmuskuļa savilkšanu, kas ļauj virzīt prānas (apānas) plūsmu augšup pa mugurkaula centrālo enerģijas kanālu (sušumna). Jōgā šī mudrā ir iesācēju paņēmiens, samērā vienkāršs un ievada dažus citus paņēmienu, kā mūla bandha vai vajroli mudrā

ašvapādatra, ashvapadatra, ašvapādatra - zirga pēda, pakavs

ašvaprija, ashvapriya, ašvapriya - zirgaprieks, mieži. Arī medhya, divya, pavitradhānya, kuruvinda

āšvāsa, ashvasa, āšvāsa - atelpa, spēku atgūšana, atpūta, nomierināšanās

ašvašāva, ashvashava, ašvašāva - kumelš. Arī ašvapota, bāla, hayašīšu, ašvaka

ašvatara, ashvatara, ašvatara - mūlis, viens no čūsku rāses (nāga) vadoņiem; čūska, kas pēc vispārēja uzskata liek nomirt grūtniecei vai dzemdībās

ašvatthā, ashvattha, ašvatthā - pilnmēness diena Ašvinu mēnesī

ašvattha, ashvattha, ašvattha - svētais koks, vīģe, ašvinu mēnesis, trauks no svētā vīģes koka; Arī pipal.

[50]: svētais vīģes koks, *fiscus religiosa*, uzskatīts kā no Indras nācis labākais no kokiem. Mūžīgais dzīvības koks ar zariem lejup (šajā saulē) un saknēm augšup (dievā) - debesu svētais vīģes koks, zem kura pulcējas dievības. Tādējādi zem ašvatthas koka tīk sēdēt svētiem cilvēkiem, dievībām uz Zemes. Pieņem, ka tas ir maģiskiem spēkiem apveltīts. Bezbērnu sievietes to godina un iet riņķī ap to cerībā un ticībā tikt apveltītas ar bērniem. Tā koksne tiek lietota ziedokļa uguns sagatavošanai (ar arāni).

G.de Purucker [2] - mistisks apjēgas, kosmiskās dzīvības un esības koks, priekšstatīts kā augošs otrādā stāvoklī - ar zariem uz leju un saknēm uz augšu. Zari pārstāv tveramo kosmisko visumu, saknes ir netveramā gara pasaule. Koku ar saknēm lietu dievišķajā būtībā - sirdī, un stumbru, zariem un zariņiem un lapām dažādās kosmosa jomās un valstībās, ir simboliski attēlojušas daudzas tautas. Šā kosmiskā koka augļu sēklas ir nākotnes "koku" sēklas, kas ir savas evolūcijas beigas sasniegušas būtības, piemēram, cilvēku un dievību būtības - mazie Visumi - un lemtas kļūt par kosmiskām būtnēm nākotnē, laika ratam dižajā riņķojumā griežoties caur ilgiem eoniem. Īstenībā katra dzīva radība un arī tā sauktās bezdvēseles lietas ir dzīvības koki ar saknēm no augšas garīgajām valstībām, ar stumbru starpjomās un ar zariem, kas izpaužas fiziskās valstībās. Skat. arī *ātmahān*.

āšvattha, *ashvattha*, *ašvattha* - svētās vīģes auglis, vīģes augļu laiks

ašvattodhajāpana, *ashvatthodyapana*, *ašvattodyāpana* - vaļņa uzbēršanas rituāls ap svēto (vīģes) koku

Ašvin, *ashvin*, *ašvin* - Rīgvēdas padievi ašvini, dieva dēli; liet. Ašvieniai, Jumis, Ūsiņš. Divi ratu vilcēji, zirgu dresētājs, zirgiem piederīgs, zirga apseglojums, zvaigznāja nosaukums, jātnieks, zirgu bagātība, skaitlis 'divi', divas dievības, dvīņi, kuri parādās debesīs pirms rītausmas zelta kariatē, ko velk zirgi vai putni, divas vēdu dievības, saules debesu zirgupuiši, vienmēr kopā.

Rītausmas vēstneši, prasmīgi dziednieki. Novērš nelaiemes, slimības un nes dārgumus. "Vieni no vēdu laiku debesu dievībām. Ašvini jeb Ašvini Kumara's hindu mītoloģijā ir divas vēdu dievības, dievišķi dvīņi zirgcilvēki Rīgvēdā, mākoņu dievības un Saules dievības sievas Šaranju (*Šaraṇyu*) dēli. Viņi simbolizē saullēkta un saulrieta gaismu, tai parādoties debesīs pirms lēkta zelta kariatē, nesot cilvēkiem dārgumus un novēršot nelaiemes un slimības. Viņi ir dievību dziednieki un Ajurvēdiskās medicīnas dievības. Tiek attēloti kā cilvēki ar zirga galvu.

Rīgvēdā viņus sauc arī par *Nāsatya* (laipns, palīdzīgs). Īpaši tiek pielīdzināti dievišķajiem dvīņiem 'Ašvieniai' no senā baltu apvidus. "Saules zirgupuiši; divi jātnieki, *Nāsatya* un *Dasra*, zirgos; dvīņi - dievišķi vēdiski spēki. Divas

dievības, kas parādās debesīs pirms rītausmas zirgu vai putnu vilktā kariatē; cilvēcisku būtņu dziednieki; novērš nelaimi un slimības un nes bagātības.”

[11]: “Ašvini ir dvīņu dievības, kuru izcelsme ir mītu, noslēpumu un simbolisma klāta. Viņu dziedinošā spēka dēļ viņiem ir veltītas daudzas himnas. Ir teikts, ka viņi nonāk zemē trīs reizes dienā, lai palīdzētu cilvēcei ar savām atjaunotāju un dziednieku spējām. Ašvini (Ūsiņš?) tiek uzskatīti par Austras, rītausmu padievis, brāļiem un īstenībā varbūt pārstāv mijkrēsli, kad tumsa un gaisma savijušās parādās pie apvāršņa tieši pirms rītausmas, kā arī pirms vakara krēslas. Viņi tiek slavēti himnās kā brīnumdari, ar veiclām rokām un brīnumainām dziednieka spējām.

Rigvēdu himnas viņus apraksta kā simts spēju pāvaldniekus, kuri spēj likt aklam un klibam redzēt un staigāt, ievainoto ātri atbrīvot no likstas, palīdzēt cilvēkiem radīt pēcnācējus vai govīm dot vairāk piena. Viņi spēj mazināt karstumus cilvēka ķermenī, dziedināt septiskas brūces, saturēt dzīvības dīgli sievišķās radībās un veikt pat ķirurģiskas operācijas. Braucot ratos ar trim spieķiem, viņi nonāk uz zemes trīs reizes dienā, vedot līdz debesu dziedniecības zāles.”

[10]: viņu māsa, iespējams, ir rītausma Ušas; viņi tiek saistīti ar Sūrya, kas ir vai nu saule, uztverta kā sievišķa, vai Sūrjas meita. Viņi ir divi Sūryā vīri, kuru viņi ved savos ratos. Viņi ir pāri par visām palīdzīgajām dievībām, devēji un glābēji, īpaši no ciešanām, sāpēm. Viņi ir dievišķi dziednieki, aprakstīti vairākās leģendās par brīnumainu dziedināšanu. Viņu fiziskais pamatojums ir mīkla kopš 'Yaska's laikiem līdz mūsdienām.

Domājams, Ašvini datējami kopš indoeiropiešu laikposma, pēc rakstura, ja ne pēc nosaukuma. Ir, kas uzskata, ka viņi pārstāv rīta mijkrēsli. Ašvini, kuri ir Dyauš dēli (divo napāta = latviski dieva dēli = lietuviski dėwo sunelei), kas brauc pār debesīm ar saviem rumakiem, un kuriem ir māsa, lieliski atgādina divus latviešu Dieva dēlus, kuri jāļ savos rumakos bildināt saules meitu vai nu sev vai mēnesim, un divus dvīņu zirgcilvēkus grieķu mītoloģijā, Zeus dēlus un Helēnas brāļus.

Sūryā vārds Sūryasya Duhitā atbilst latviešu saules meitai. Ašvinu palīdzīgā darbība rod paralēles latviešu Dieva dēlu, kā arī grieķu Dioskourioi varoņdarbos, īpaši viņu kā glābēju no okeāna raksturojumā, atbrīvojot saules meitu vai sauli pašu. Cits ticams skaidrojums ir, ka Ašvini ir rīta un vakara zvaigznes. Astronomiskais fakts, ka tās nav divas (Auseklis, Rieteklis), bet viena zvaigzne (Venēra), ir izzināts ilgi pēc tam, kad aizmirsts Ašvinu fiziskais pamatojums. Nemainīgais dalījums divās zvaigznēs, Ašviniem parādoties kopā no rīta, ir iebilde, ko var skaidrot, ja atceramies, ka vienā vai divos teikumos Ašvini tiek aplūkoti atsevišķi, un ka dažkārt Ašvini tiek

piesaukti rītā un vakarā, lai gan rietam vēdiskajā godāšanā ir maza nozīme.

Weber'a viedoklis, ka Ašvini pārstāv divas spožas zvaigznes Castor un Pollux, kas veido Dvīņu zvaigznāju, gūst uzsvērtu atbalstu Tilak'a 'Orion and the Actic Home in the Vēdas'. Ja, kā teic Tilaks, ziedošana jeb ziedošanu gads reiz sācies ar sauli (Aditi) pavasara ekvinokcijā Purnavasu mēness zodiakā vai ap to, tas ir, dvīņu zvaigznājā, un ja pieņemam, ka Rīgvēdā ir atgādinājumi par arktisko apvidu gadu ilgo dienu un nakti, tad dvīņu zvaigznes, Kastors un Polluks, ko pārstāv Ašvini, būtu arktiskās rītausmas vēstneši, kas parādās pēc garās arktiskās nakts jeb ar gada sākumu. Bet tā kā arktisko skaidrojumu pieņem nepavisam ne visi zinātnieki, pagaidām ticamākais skaidrojums paliek rīta un vakara zvaigznes variants.

[111]: Zemākā līmenī ar Dievu ir saistītas dvīņu dievības. Visupirms te būtu jāmin tradīcija, kas Latvijā vēl joprojām ir dzīva: tie ir priekšstati par auglības dievību Jumi, kā arī Jumja ķeršanas un godināšanas rituāli rudenī. Kā dvīņu dievības ir minami arī Dieva dēli, un zemākā līmenī - dažādi dvīņu simboli.

[54]: Lietuvas vēdiskie cilvēki ir tradicionāli godājuši Asvieniai, dievišķus zirgus dvīņus, kas saistīti ar padievi Usinis. Kā teic, tie velk Saules ratus pa debesīm. Lietuvieši (tāpat kā latvieši) joprojām izrotā savus jumtu galus ar dievišķo zirgu dvīņu zīmi (skat. arī 'jumis'), lai saņemtu saimniecības aizbildniecību.

Indijā ir saglabāta visa vēdiskā tradīcija. Tur dievišķie zirgu dvīņi tiek saukti par Ašviniem, saules padieva Sūrjas dēliem, kurus aicina padieve Ušas (Rītausma; skat. Austrā), un kuri parādās kā rīta un vakara saules gaisma. Bieži viņus sauc par Nāsatya (Laiņnie, Palīdzīgie, Draudzīgie, ar ašviniem vai dvīņu zvaigznāju saistītie) un Dasra (Apskaidrību Sniedzošie, Brīnumdari, Brīnišķu palīdzību sniedzošie). Viņi ir Ajurvēdas praktizētāji kā devu (padievu) dziednieki, un tādēļ ļaudis grezno savus jumtus ar viņu atveidu - lai ģimene ir veselīga. Viņiem ir vislielākā nozīme ķēniņa Pandu dievišķo dvīņu - Nakula un Sahadeva dāvāšanā, kuri līdz ar Judhištīri, Bhīmu un Ardžunu izveidojuši Mahābhāratas pāndavu cilti.

[55]: Ašvieniai (asvieniai, asviniai, ašvieniai, asvinia ir dievišķi dvīņi lietuviešu mītoloģijā, identiski latviešu 'Dieva dēliem', vēdu Ašvinu baltu līdzinieki. Abi vārdi atvasināti no vienas protoindoeiropiešu saknes, kas apzīmē zirgu - *ek'w-. Seno lietuviešu ašva un sanskrita ašva nozīmē 'zirgs'. Ašvieniai tiek attēloti kā Saules (Saulē) ratu vilcēji pa debesīm. Ašvieniai, attēloti kā zirdziņi, ir parasts lietuviešu jumta čukura rotājums, kas likts zirgu aizsardzībai (latviešu Jumis - dvīņi). Līdzīgi motīvi rodami uz stropiem, iejūga, gultu

rāmjiem un citām saimniecības lietām. Ašvieniai ir saistīti ar lietuviešu 'Ūsinis' un latviešu 'Ūsiņš' (sal. ar vēdu Ušas), zirgu dievību.

Rigvēda [3] I,
XLVI, 46:

1. Jau atspīd Austra
ar savu rīta gaismu,

Dārgā Debesu Meita - augsti cildinu es tavu slavu.

2. Jūras Dēli, varenie pasargāt bagātību atklājējus, jūs, padievi, ar dziļo domu, kas atrod labklājību.

3. Jūs, milzu rumaki, steidzat pār liesmaino tāli, jūsu ratiem lidojot ar spārnotajiem zirgiem.

4. Dāsnais ūdeņu mīlētājs, Nama Kungs modrais, vadoņi, paēdinās jūs abus papildnam.

5. Esat pamanījuši mūsu himnas, laipnie (Nāsatyas), kas apdomā mūsu vārdus - droši iedzeriet Sōmas sulu.

6. Pagodini mūs, ak, stiprais Ašvinu pāris, gaismu nesošie, pār tumsu pārceliet mūs.

7. Nāciet mūsu himnu kuģī, lai šurpu nes uz mūsu krastu. Ak Ašvini, iejūdziet ratus.

8. Jūsu ir plašais debesu trauks, gaida ūdeņu krastā jūsu rati. Gatavs ir (Sōmas) malks kopā ar himnu.

9. Slavētāji (kaņvas), Sōmas pīles ir debesīs; labumi ir pie ūdeņiem - kur izpaužīsities?

10. Ir nākusi gaismā pār šo vietu, zeltā staro Saule - un ar savu mēli aizslauka tumsu.

11. Ziedoņuma ceļš ir licis ceļot uz galamērķi - parādījies ir debesu ceļš.

12. Godājot dziedoņi pieņem Ašvinu pateicību, lai kāda tā būtu, to, kuri pasargā, kad Sōma ielīksmo viņus.

13. Nāciet, jūs Saules (Vivasvan) ietērptie, labie kā kādreiz pie Manu; nāciet pie Sōmas un mūsu slavas dziesmām.

14. Ak, visaptverošie Ašvini, jūsu ceļa spozmei seko Austra - ar stariem vērtējiet mūsu svinīgos ritus.

15. Malkojiet no mūsu uzlējumiem, dāvājiet aizstāvību, ak, Ašvinu dvīņi, ar palīdzību, ko nepārtrauks nekas.

āšvinačihnita, ashvinacihnita, āšvinacihnita - Ašvinu zīme (Jumis), rudens saulstāvji (ekvinokcija)

ašvja, ashvya, ašvya - Ašvas dēls, piederīgs zirgiem, zirgu, īpašums, sastāvošs no zirgiem, zirgu skaits

āta, ata, āta - iešana

atā!, atah (kušanu), ate - atā, projām, tādējādi, tāpēc, tā, šādā nolūkā, kopš, no; atā - paradums klaiņot, atha - nu. I.E. *haetō, sanskr. atah "kopš, tā", gotu aþ-þan, bazn.s.l. oþ, liet. ato

atala - pazeme (Patola valstība), bezdibenis, pazemes valstība.

1. Viena no septiņām zemākajām pasaulēm. Tā ir Satya-loka pazemes pazemes pretstats. Tā ir garīgas iznīcības stāvoklis.

2. Skat. loka un tala. Skat. Patāla

atati, atati (aþi) - iet, nākt, staigāt, klejot, skriet, arī klīst, klaiņot, pastaigāties

atattvavid - tādību neatskārtušais, patiesības, t.i., dvēseles identitātes ar Brahma, Virsīstenību nezinātājs

ate (kušanu) - atā, projām. I.E. *haetō, sanskr. atah "kopš, tā", gotu aþ-þan, baznīcas senslāvu oþ, lietuviešu ato

atha, ath (gudžaratī) - astotais

atha, atha, ah-tah - tātad (tā, atā?), veicinošs attieksmes vārds; tagad, nu, tad, kā citādi?, citādi, noteikti, bet, turklāt, kas?, drīzāk, pēc tam, uz tā, arī, vēl.

[128]: 1. secība laikā vai kā iznākums - tad, tā, tātad, tādējādi;

2. norāda uz turpinājumu - nu, tad; aizpildot tukšumu dzejas rindā.

J.A.Grimes [8]: vārds, kas izsaka sākumu, šaubas, jautājumu, nosacījumu; 'pēc, tad, tagad'.

[57]: trīs reizes AUM AH-TAH - trīs reizes 'Tātad AUM' - ļoti labvēlīgi vārdi; tev ir jāizsaka atha. Tie nākuši no paša Brahmā, Radītāja, mutes. 'Tātad' nozīmē - tad, kad esi pietiekami gatavs sarunai par Virsīstenību (Brahman).

[129]: omkāra (zilbe AUM) un vārds Atha — šie divi vārdi kādreiz izlauzās no dieva Brahmā rīkles un iznāca ārā (tika izrunāti). Kopš tā laika šie divi ir labvēlīgie vārdi. Tas, kurš ir pabeidzis minētos ritus un vēlas veikt nākošos, izteiks vārdu Atha. Ar to tiecas uz nebeidzama labuma mērķi

Atharvan - reģis, uguns atklājējs, vēdu zintnieks, reģis (ṛṣi). Priesteris, kurš pirmais iedibinājis uguns (agni) un nektāra (Sōma) godāšanu. Viņš bijis Brahmā vecākais dēls un pirmais dievišķās viedības (Brahma-vidyā) skolotājs. Skat. Atharva Veda. Cilvēks, kurš atklājis uguni. To teic Višvamitra, un

Rigvēda [3] iepazīstina ar uguns ātras iedegšanas paņēmienu, berzējot arāni koka nūjiņas (Adhimantha). Skat. arī Višvamitras Kaushikasūtra

athō - tā, tagad, tāpēc, tāpat, blakus, teiktais, domātais, “kā zināt”

atideša-vākja, atidesha-vakya, atideša-vākya - vārdi par to pašu, analogiski + vārdi, pielāgots priekšlikums Skat. upamāna

atidharma - ārkārtīgi tikumīgs (derībai atbilstošs), pārsniedzot dharmu, ļoti tikls

atīk, atīk (kalāšu) - ienākt (atiet?)

atimukti - galīga atbrīvošanās (izmukšana), svētā vakarēdiena veids

atiprašana, atiprashna, atiprašana - ārkārtīgs prasījums, vaicājums par pārpasaulīgām lietām, neparasts jautājums

atiratha - augstākais apziņas stāvoklis (dižs karotājs kaujas ratos), svētpamirums - ceturtais un nobeidzošais dziedājuma stāvoklis aiz AUM (AUNnnnn), tas ir, nedzirdama vibrācija, un šo stāvokli sauc par atiratha. Šajā stāvoklī apziņa ir pilnīgi nedalītā, neduālā stāvoklī. Tas ir vispārākais un mūžīgs. Šo stāvokli sauc arī par turīya. Skat. arī Māṇḍūkya Upaniṣad

atīsvapna - ārkārtīga nosliece uz sapņiem, pārmērīgs miegs

ātiṣṭha, atishtha, ātiṣṭha - pārākuma stāvoklis, pārākums

atīta, atita - izgājis, aizgājis, pagājis, miris, pagājis garām, atpalicis, pārmērīgs, pārspējis

ativādin, ativadin - plāpa, daudzvārdīgs, 'ārkārtīgi runīgs', cilvēks ar galējiem uzskatiem, plāpa

atjanta-abhāva, atyanta-abhava, atyanta-abhāva - pilnīga nebūšana, pilnīga neesamība. Viens no neesamības veidiem. Ja vietā (locus) lieta nekad nav, tad tiek teikts, ka tajā vietā pastāv šīs lietas pilnīga neesamība. Šo neesamības veidu loģiski tur par mūžīgu, lai gan Advaita Vēdāntas sekotāji to neatzīst. Skat. abhāva

ātma, **ātman**, atma, atman - atmaņa, atgieda, garīgā elpa, patība, dvēsele. Akadiešu atta, attamannu.

[128]: 1. elpa;

2. gars; dvēsele kā dzīvības un sajūst spējas princips;

3. patība, bieži lietots kā vienkāršs atgriezeniskais vietniekvārds;

4. daba, raksturs, īpatnības;

5. Visuma dvēsele, 'dvaša', 'garaiņi', 'elpa'. I.E. *etmen “elpa”. Skat. arī Brahman, adhyātma.

[58]: dzīvības garīgā būtība, dzīvības princips, individualitātes apziņa, personiskā dvēsele - katrā cilvēkā esoša bezgalīgi maza daļa no mūžīgā un dievišķā, dievišķā atskārsme, ego garīgā īstenība. Individuālā, iekšējā Patība,

dzīvības princips, dzīvības dvaša, dievišķā elpa, kas cilvēkā piedzimstot ienes individuālo dvēseli; dvēsele.

Dvēseles nozīmē vārds ātman pirmoreiz parādās Rigvēdā (I, 115,1):

“Šī saule, kas ar sevi aizpilda debesis un zemi, ir visa dzīvā un nedzīvā dvēsele”.

Kosmisko ūdeņu dzīvības dvaša, kas uzsver cilvēka garīgo un pārpasaulīgo pusi, būdama nesaistīta ar ego (aham) un sajūtām (jīva). “Draugs, tāpat kā no diža ugunsкура lido dzirksteles, visas dažādā veidolā, šurpu un turpu uz visām pusēm” (Muṇḍaka Upaniṣad). Šīs dzirksteles (ātman) tiks no jauna uzsūktas Virsīstenības mūžīgajā ugunī. Ātman ir cilvēka ierobežotās domas (man) kustība (at), kas tiecas atgriezties mūžīgajā Visuma prātā (brahman).

[6]: “Visi padievi ir šī viena Atmaņa (Ātman, Dvēsele), un visi mājo Dvēselē” (Manu Smṛti 12.119). Starp Dvēseli jeb Patību un individualitāti ir vērā ņemama atšķirība. 'Es' jeb individualitāte ir īslaicīgs dažādu vispārīgu spēju samezglojums kādā apziņas pieturā. Dvēsele var pastāvēt neatkarīgi no īpašas esības, bez domas, bez individualitātes, bet 'Es' ir domu vibrāciju centrs.

Prāṇa ātmamānas: bez dzīvības elpas (prāṇa) nav ātman, un bez atmaņas nav saprāta.

Rasa: “Rasa eva vastuta atma vastvalamkara dhvani tu sarvatha rasam prati pāryavasyete” (Rasa (gara stāvoklis) būtībā ir ātma; divas pārējās iedvesmas sastāvdaļas, dzīvības dvaša jeb garīgā elpa (asu) un skaņas rota (alaṅkāra) kļūst par dzeju tikai, nonākot rasa's ietekmē. (Locana 85).

[56]: “Patība ir pašliecinoša (Svatah-siddha). To nenodibina ārēji pierādījumi. Patību nevar noliegt, noraidīt, jo Tā ir noliegt gribētāja pati būtība. Atmaņa ir visu zināšanu, apriori, pierādījumu veidu pamatā. Patība ir iekšēja, Patība izpaužas ārēji, tā ir pirms un pēc, pa labi un kreisi, augšā un apakšā.”

[4]: par visa, kas kustas un nekustas dvēseli (ātma) ir saukta saule.

ātmabhāva, atmabhava - atmaņas būšana, dvēseles esība, patība, īstā jeb īpašā daba (raksturs), dvēseles mājoklis (ķermenis), Patības daba/būtība, patības atskārsme “Esmu Patība” sajūta. Skat. adhyātma

Ātmabhū, atmabhū - Pašesošais (Pašbūtošais), Virsīstenība; Brāhmaņa, Višnu, Šivas un Kāmas apzīmējums

ātmadža, atmaja, ātmaja - no atmaņas (Patības) dzimis, no saprāta radies, spriešanas spēja, paša dzemdināts, dēls

ātmadžṇāna, atmajjana, ātmajṇāna - patības atskārsme, dvēseles jeb virsgara atskārsme. Skat. adhyātma, jṇāna

ātmahān, atmahan - bez Atmaņas, dvēseles slepkava, cilvēks, kurš nogalē savu dvēseli, tas ir, nerūpējas par savas dvēseles labklājību. Skat. arī ajīva

ātmajōga, atmayoga, ātmayoga - atmaņas dievsajūga, sajūgšanās, savienošanās ar augstāko garu; dvēseles jōga ar mērķi vienot zemāko un augstāko patību un iedibināt uz dievišķo vērstu apziņu. To izkopj ar zemākās apziņas sadalīto sastāvdaļu apvienošanu caur jōgas vingrinājumiem holistiskā veselumā un saskaņošanu ar augstāko Patību. Skat. sajūgts - sayujya, adhyātma

ātmakāma, atmakama - atmaņu alkstošs, tāds, kam piemīt pašapjēga, patmīlīgs, virsgaru mīlošs, garīgo atbrīvošanos alkstošs, alkstošs pēc Patības. Skat. adhyātma

ātmanubhava, atmanubhava, - atmaņas būšana, Patības atskārsme, Patības uztvere/pieredzējums, prāta avots ir Visums, jo prāts pastāv Visuma veidā.

Visums tiek sajūsts kā īsts, ja novēro caur uztveri (manobhava), kamēr tas pats tiek sajūsts kā šķitums, ja tiek pieredzēts caur īsto patību (ātmanubhava). Tāpēc vajag pareizi pārcelt novērošanas pamatu no uztveres uz īsto patību. Kad šī pārbīde ir veikta, kļūst viegli saprast, uzsūkt un atskārst, ka Virsīstenība ir neduāla viengabalaina Patiesība. Skat. adhyātma

ātmaprabha, atmaprabha - starojošs patībā, atmaņā

ātmāsākšātkāra, atmasakshatkara, ātmāsākšātkāra - atmaņas atskārsme, tiešs ieskats Patībā, Patības īstās dabas atskārsme, Patības apjēga. Skat. adhyātma

ātmattva, atmatattva - atmaņas tādība (daba), dvēseles jeb Virsgara īstā daba. Skat. adhyātma

ātmavāda, atmavada - atmaņas mācība (vadule), Patības teorija, uzskats par Patības pastāvīgu īstenību. Dažkārt Advaita Vēdāntas sekotājus sauc par ātma-vādin'iem. Skat. vāda, adhyātma

ātmavattā, atmavatta - pašsavaldība, sevis, sava ķermeņa pārvaldība

ātmavidjā, atmavidya, ātmavidyā - atmaņas vieda, dvēseles jeb augstākā gara apjēga, mācība par Patību un tās īstenību, Patības apjēga. Skat. adhyātma

ātmavīra, atmavira - varens vīrs, dūšīgs vīrs, dvēseles cilvēks, jokdaris, dēls, sievasbrālis

ātmībhāva, atmibhava - kļūšana, būšana par Dvēseli, Atmaņu, kļūšana par daļu no augstākā gara

ātmija, atmiya, ātmiya - savējais, draugs, līdzīgs dvēselē

atok (kalāšu) - miltūdens, kas paliek pēc mīklas poda mazgāšanas. To uzsilda kaut kādā putrā kopā ar citām ēdienu atliekām un dod govīm, lai dod vairāk piena

Atri - reģis Atri, Ēdājs, aprijējs, viena no septiņām lielā Lāča zvaigznēm; reģa Atri pēcnācēji.

Rigvēdas [3] 5. grāmatā - pilnīgs Saules aptumsums: “Ak Sūrja, kad asuru pēcnācējs Svarbhanu pārklāja tevi viscauri ar tumsu, visas radības izskatījās kā sajēgu zaudējušas, kā neapjēdzot, kur atrodas”.

[182]: senais riši, daudzu vēdisko himnu sacerētājs, viens no Pradžāpati.

[59]: Atri saistība ar Vishuvanta jeb rudens ekvinokciju saules aptumsuma kontekstā ir zīmīga un skaidri izteikta. Lai gan Vishuvat apzīmē abas ekvinokcijas, šajā kontekstā tas attiecas uz rudens diennakts vienāddalījumu Pitrayana sākuma dēļ (Dakshinayana jeb Pitrayana hinduismā ir padievu nakts un ilgst sešus mēnešus līdz Makar Sankranti)

atrili (kalāšu) - aizvakar

atti, ad - ēst, ēdājs, vecākā māsa

au (kalāšu) - maize, pārtika, eu!

audaka - saistīts ar ūdeni, ūdeņains

Audakā - ūdeņiem apņemta pilsēta

audara, ōdara - vēdera, kuņģa, vēderā esošs (uzv. Audars?)

audārja, audarya, audārya - dāsnums, cildenums, āriskums, augstsirdība, cēlsirdība, mainīgums

audarja, audarya - vēderā, vēderā esošs, dzemdē esošs, uguns vēderā; apetītes uguns Skat. tejas

augha - augošs ūdens, plūdi, straume. Arī ogha (Ogre?). Skat. Govardhana

augrja, augrya - negantums (Ogre?), šausmīgums, briesmīgums

auk (kušānu) - augt; auk “augt”, I.E. *haeuks, gotu auknan, auknan, s.a.ģerm. ouhhōn, ģerm. aukō-, s.sakšu ōkian, lie. áugu (áugti), auk

aulikara - bišu auļu darinātāji?

[60]: D.C. Sircar's vedina uz domu, ka aulikar'i ir bijuši saistīti ar mālaviem (salīdz. ar malēnieši?). Pie šāda slēdziena viņš nonācis, aplūkojot visus aulikaru uzrakstus, kuros viņi Gupta ēras vietā dod priekšroku Mālava Saṁvat, neraugoties uz to, ka viņi bijuši guptu lēņu pārvaldnieki, mazākais, Bandhuvarman'a laikā.

Tālāk viņš uzsver, ka “pēc śak'u izzušanas aulikari, domājams, mālavu dinastijas, tāpat kā sogin'i un maukhar'i uzplaukuši Daśapur'ā Guptas imperatoru vasalū kārtā, sākot ar m.ē. 319.g. lietojot nosaukumu Kṛta ēra (arī mālavu tautas jeb Mālavas republikas ēra) Guptas ēras vietā.”

Var novērot, ka aulikaru teritorija ir bijusi kaimiņos mālaviem, kas mūsu ēras pirmajos gadsimtos bijuši pazīstami kā DienvidRādžastānas apdzīvotāji, ko uzrāda tūkstošiem tajā apvidū atrastu monētu. Tālāk, šķiet, ka šis apvidus sākt saukt par Malwa šīs tautas vārdā. Saskaņā ar mūsu zināšanu patreizējo stāvokli D.C.Sircar'a aulikaru pielīdzinājums mālavu

atzaram izskatās visai pieņemams. Viņa viedokli ir apstiprinājuši K.K.Dasgupta, K.C. Jain, N.K. Ojha un citi. Skat. Mālava

aulon, kušanu auloņ - aulis, bišu strops. I.E. *heuluhen-, gri. aulós, lat. alvus, lie. aulýs, senprūšu aulinis, hetu halluwa

auma - lini, Auma Māte, darināts no līnēm; saistīts ar padievi Umā (Pārvatī; Kalnu Māte)

AUNn Ahtah, aum ahtah, aum ahtah - tātad AUM, gatavs AUM;

[57]: Tātad AUM, Tātad AUM, Tātad AUM - ļoti labvēlīgi vārdi; tev ir jāizsaka atha. Tie nākuši no paša Brahmā, Radītāja, mutes.

[129]: tas, kurš ir pabeidzis vajadzīgos ritus un vēlas veikt nākošos, izteiks vārdu Atha. Ar to tiecas uz nebeidzama labuma mērķi. 'Tātad', 'tagad' nozīmē - tad, kad esi pietiekami gatavs sarunai par Virsīstenību (Brahman)

AUNn, aum, AUM - Pirmmantra, pārpasaulīgā skaņa - kļūdaini ŌM, pirmatnējā skaņa, Amen, svinīgs apstiprinājums un cieņpilna piekrišana, patiesi, lai notiek, dažkārt - 'jā', šūdrū svētā zilbe, meditāciju mantra; maģisks sauciens, Vārds, Mūžīgais, praņava. Skat. arī om, praņava, omkāra, udgītha, kāmakalā. Salīdz. ar seno ēģiptiešu Amun, Amen un dogonu Amma (Dievs-Radītājs); Ēģiptiešu kosmosu kā vienotu būtni attēlo zīme O (Ra; šāda zīme līdztekus svastikām ir arī Latvijā atrastām rokassprādzēm utml.), kuras vidū ir devējs Amen (mūsu sistēmā saule), un aplī ir ņēmējs.

[520], 83 - AUMn - šis mūžīgais vārds ir viss esošais, viss bijušais un viss nākošais. AUMn jeb no senajiem ēģiptiešiem nākošais Āmen ir viens no Dieva vārdiem. Tiek uzskatīts, ka tā ir bijusi pirmā skaņa, kuru radījis Dievs, Radīšanu sākot - Vārds jeb Logos. Pareizi izrunāts šis vārds ietver visas iespējamās radītā skaņas.

[39]: AUM rodama jau senākajos vēdu slāņos, datētos ar 2000g.pr.m.ē., arī Rigvēdā.

[61]: viedais Patandžali teic tasya vācakah praņavaḥ - Tas vārds ir praņava. Praņava ir Augstākās Īstenības skaņa. Visuma Pamatlikums (Brahman) skaņas veidā ir AUM, un tāpēc AUM un Augstākās Īstenības izpausmes neatšķiras. Visuma Pamatlikumu Brahman'u var gribēt saukt par Šivu vai Šakti, vai Jēzu vai Allāhu vai Višnu. Tomēr Visuma Pamatlikumam ar šīm formām nav sakara, jo Tas ir bez īpašībām. Atšķirība starp AUM un citām izpaustajām formām ir tāda, ka AUM ir skaņas (šabda, Visuma Pamatlikums) izpausme, bet pēdējās ir veidola izpausmes.

G.de Purucker [2]: tā ir piesaukšanas zilbe, arī svētīšanas un apliecināšanas zilbe, un tās parastais lietojums ir, ka to nekad nevajadzētu izrunāt skaļi vai nejēgu, svešinieku vai neiesvētīto klātbūtnē, un to vajadzētu

izrunāt cilvēka apziņas klusumā, sirds rāmumā un cilvēka 'visslēptākajā' tuvībā.

Tomēr ir spēcīgs pamats uzskatīt, ka šo zilbi ir izrunājuši arī dzirdami un vienmuļi - mācekļi sava skolotāja klātbūtnē. Šis vārds ir likts vienmēr jebkuru svēto rakstu lūgšanu sākumā, kas uzskatīts par neparastu svētumu.

Ir teikts, ka stiepjot šā vārda izrunu, gan U, gan M, tas ir, nazālu N ar pievērtu muti, skaņa atbalsojas iekšēji, un rodas vibrācija galvaskausā; ja tieksme ir tīra, šķīsta, tad dažādi nervu centri tiek ietekmēti uz labu.

Bramīni teic, ka šā vārda izrunāšana nesvētā vietā nav svēta lieta.

[25]: AUM mēdz saukt par 'vienas rokas aplausiem'. ("Sasit divas plaukstas, un ir skaņa. Kāda ir vienas plaukstas skaņa?" - Hakuin Ekaku. Viktora Hori skaidrojums: "Sākumā mūks domā, ka kōan'a ir pasīvs objekts, uz kuru vērst uzmanību; pēc ilgas nemitīgas atkārtošāna viņš apjēdz, ka tai ir arī aktīva ietekme, īsta atbildes meklēšanas kōan'ai ietekme. Kōana ir gan meklējamais objekts, gan pati nemitīgā meklēšana. Kōanā dvēsele redz dvēseli nevis tieši, bet aiz kōanas maskas ... Kad cilvēks šo identitāti apjēdz ("dara īstu"), tad abas plaukstas kļūst par vienu. Māceklis kļūst par koānu, kuru pūlas izprast. Tā ir vienas plaukstas skaņa.")

[12]: AUM - svinīga apstiprinājuma un godbijīgas piekrišanas vārds (dažkārt mēdz tulkot kā 'jā', 'patiesi', 'lai tā ir'; pēdējo pielīdzina 'Āmen'). Mistisks hindu triādes nosaukums, un tam ir arī citas nozīmes. To ir patapinājuši arī budisti, īpaši Tantriskā skola - kā mistisku buramvārdu un meditācijas objektu. Tas veido pirmo zilbi noteiktās mistiskās kombinācijās, kā AUM maṇi padme hūm, kas ir lamaistu zara formula; katrai no 6 zilbēm ir savs mistisks pestīšanas no zemākiem pārdzimšanas ceļiem spēks. Skat. arī om, praṇava, omkāra, udgītha, kāmakaḷā. Salīdz. ar AHŪM.

[62]: kā personas mēs visi esam neatkārtojami. Tomēr visi esam AUM izpausmes. AUM ir kā liels okeāns, kurā indivīdi ir kā viļņi. Vilnis nevar pastāvēt neatkarīgi no okeāna. Tāpat okeānu nevar aprakstīt bez viļņiem. Viļņiem nav definējamu robežu, lai gan tas patur savu individuālo veidolu.

Tāpat arī mēs esam neierobežoti un vienoti ar dižo AUM okeānu, lai gan kā cilvēki paturam savu neatkārtojamo personību. AUM skandēšanas svētums ir tās spējā iekļūt arvien dziļāk mūsu iekšējā klusumā. Katra no mums personībai ir četri līmeņi:

- ārējais fiziskais līmenis ir īpašais veidols - tajā notiek visi katra darbi un runa;
- dziļāk ir mentālais līmenis ar domām un emocijām;
- tālāk ir netveramā cēloniskā līmeņa vibrācija, kas nosaka katra individualitāti;

- un ceturtajā katra esības līmenī katrs ir vienots ar pārpasaulīgo īstenību, kas pastāv pāri nomoda, sapņu un dziļa miega stāvoklim. Tas ir visaugstākā miera centrs, kas pastāv katra esības kodolā.

Visi personības līmeņi ir AUM izpausmes dažādos līmeņos:

- ārējo fizisko līmeni sauc par aptveršanu (vaikharī) jeb izpausmi tveramajā līmenī. Sanskritā šis vārds nozīmē ziedēšanu. Tādējādi, katra fiziskā personība ir Vaikhari AUM;

- mentālo līmeni sauc par vārdos izsakāmo (madhyama). Sanskritā tas nozīmē to, kas ir pa vidam - starp sēklu un ziedu. Tas ir kā koks, kas nes ziedus. Tās ir katra domas, kas nes katra cilvēka runas un darbu augļus. Katra personības mentālais līmenis ir Madhyama AUM;

- trešajā katra cilvēka personības līmenī ir individualitātes ievirze, kas ir katra domu, runas un darbu sēkla. To sauc par konceptualizēšanu, izzināšanu (paśyanti), kas sanskritā nozīmē to, kas novēro. Katra cilvēka individualitātes izjūta (es esmu) novēro visas viņa domas, runas un darbus. Šis liecinieka līmenis ir paśyanti AUM;

- aiz šiem trim personības līmeņiem ir ceturtais. Tā ir katra cilvēka pārpasaulīgā nedzimstīgā-nemirstīgā daba (Parā). Tā ir pāri domām - augstākais, netrūdošais, nemainīgais stāvoklis; neizdibināmā vieta. Tas ir Augstākā miera līmenis, kurā katrs cilvēks ir vienots ar visu pastāvošo. To definē kā parā, kas sanskritā nozīmē pāri esošo, pārpasaulīgo. Tas ir katra cilvēka esības līmenis, kas stāv pāri dzimšanai un miršanai un visām pasaulīgajām dualitātēm. Šis līmenis ir Parā AUM, vispārākais Klusums, no kā nāk visas izpausmes, un kur visas izpausmes izšķīst. Tas ir visas laimes mājoklis.

Ir četri šo četru AUM skandēšanas paņēmienu. Tie ietekmē četrus katra personības līmeņus. Lai pievienotos vispārējai enerģijai, katram ir visi savas personības līmeņi jālīdzsvaro. To dara ar četriem AUM skandēšanas paņēmienu:

- dziedošs AUM skandējums skar cilvēka personības fizisko līmeni. To dara, AUM skandējot skaļi un ilgi, “AAAUUUUNnnnn..., AAAUUUUNnnnn..., AAAUUUUNnnnn..., ...”. Šajā līmeni ir jāpiepūlas. Tas atslābina cilvēka ķermeni un tam ir nomierinoša ietekme uz prātu;

- lai skartu savas personības mentālo līmeni, dzirdamais dziedošais skandējums jāpavada ar liegu mentālu skandējumu. Lūpas ir aizvērtas. Tu skandē kopā ar elpu. Tā tu pamazām virzies uz avotu. Ārējie līmeņi izgaisīs un būs vienoti ar iekšējo mentālo līmeni. Tavs prāts pamazām noklusīs. Šajā posmā tu sāksi izjust mieru viscaur ķermenī;

- tālāk, lai skartu cēlonisko un trešo savas personības līmeni, izbeidz mentālo skandēšanu un klusām vēro AUM vibrācijas atbalsi sava ķermeņa šūnās (a-mātrā, ardhamātrā, śabdabrahman, kas saskaņā ar Advaita Vēdāntu ir Patība. Skat. Māṇḍūkya Upaniṣad.

Pirmajā līmenī tavas lūpas, kas ir daļa no fiziskā ķermeņa, ir aktīvas; otrajā līmenī tavas lūpas paliek ciet, un izdziedot AUM aktīvs ir prāts; trešajā līmenī tev ir aizvērtas gan lūpas, gan (šaudīgais) prāts, lai virzītos uz savas esības novērotāja līmeni. Tu kā bezpūļu AUM norisi savā ķermenī vari vērot savas elpas skaņu;

- lai sasniegtu savas esības ceturto līmeni, ir jāatlaiž (jāziedo) pat novērošanas vēlme. Tu kļūsti ļoti rāms, saplūstot (svētpamirstot) ar savas iekšējās esības svētlaimīgo klusumu.

Šādi praktizējot līdzsvarosies visi tavas personības līmeņi, izpaužoties kā rāmums, līdzsvars, prieks un līksme tavā dzīvē. Līdzsvarota personība ir dievišķa dāvana, kas saglabājas savākta un laimīga, un darbojas visu labā. AUM skandēšanas prakse tev ļauj sasniegt šo mūsdienu trauksmes, steigas un ārprāta ērā šķietami neiespējamo varoņdarbu.

auśadha, aushadha, auśadha - augs, augi, dziedniecisks augs, zāles

auśanasa, aushanasa, auśanasa - saistīts vai cēlies no uśana's

auśasa, aushasa, auśasa - rītausma, saistīts ar rītausmu, agrs, rīts, dažu sāman'u nosaukums

Auśasī, aushasi, auśasī - Ausma, Austrā, rītausma, rīts; šumeru eussi, eizi 'redzēšana, dienas gaismas uznākšana, Austrumi. Attēlota ar sauli, kāju un lāpu. Skat. Uśas

auśasika, aushasika, auśasika - iziešana rītausmā

auśastja, aushastya, auśastya - saistīts ar Uśasti, attiecīgs vai aplūkojams saistībā ar zintnieku Uśasti

auśemiye, aushemiye, kuśanu auśāmiye - augšējais, virsējais

auśtra, aushtra, auśtra, uśtra, uś - kamielis, bifelis - (Austrā? Austrumi?), kamielu suga, kamiela daba, bifela āda, saistīts ar kamieli, bifelveidīgs, kamielveidīgs, pārpilns ar kamieļiem vai bifeliem, rati, asuras vārds

auśtrajāna, aushtrayana, auśtrāyana - Uśtra's pēcnācējs, gaṇa arīhaṇādi, Pān.IV, 2, 80

auśtraratha, aushtraratha, auśtraratha, uśtra-ratha - kamiela vilktiem ratiem piederīgs, (piem., ritenis)

auśtrī, aushtri, auśtrī - kamielu māti, māla ūdens trauks kamiela izskatā, auga nosaukums; uśtra + a - ražots, gatavots no kamiela

auta, **ota** - ieauts, auta, piesaukts, sumināts

avačaja, avachaya, avacaya - savākšanās, vākšana, krāšana

avačhedaka vāda, avacchedaka-vada - norobežotības mācība (vadule). Advaita Vēdāntā cilvēks nav Virsīstenības (Absolute, Brahman) fragments (bet nedalāmi saplūdis, to veidojošs). Ķermeņa-prāta komplekss šķietami ierobežo neierobežoto Patību (Ātman), līdzīgi kā pods šķietami ierobežo bezgalīgo izplatījumu. Kad mācekļi ir atbrīvojies, viņš apjēdz neatšķirību starp abiem. Šis viedoklis tiek pierakstīts Vācāspāti Miśra'm. Skat. ābhāsa-vāda, pratībimba-vāda, vāda

avadāna, avadana - nostāsts, sasniegums, līdzība

avadhāna, avadhana - uzmanība, savāktība, rūpīgums, nostiprināšanās, nodošanās, piesardzība, novērošanas postenis

avadhārājati, **avadhri**, avadharayati, ava-dhr - dzirdēt (ar ausīm?), uztvert, padarīt, tikt galā, skaidri zināt, saprast, pārliecināties, sazināties, sadzirdēt

avādin, avadin - bezvārdīgs, nerunīgs, nerunīgs, tāds, kurš nestrīdas

avadžnā, avajna, avajñā - necieņa, nicinājums (nepazīšana)

avagīta, avagita - apdziedāšanās, dzēlīga dziedāšana, banāls, peļošs, dziedāt nopeloši, kauninoši, nonicinoši, vainojoši, nejauki; skat. anugīta, abhigāyati

avakača, avakacha, avakāça - attālums, atstarpe

avākjārtha, avakyārtha, avākjārtha - vārdi ar neizsakāmu jēgu, izteikums, kas nes neizsakāmu jēgu; 'neizsakāma nozīme'. Katrs no Dižajiem izteikumiem (mahāvākya); piem., tat tvam asi - 'tas tu esi' vai ahaṃ brahmāsmi - 'esmu Virsīstenība'

avalēpana, avalepana - augstprātība, lepnība; lepana - kažoks, apdare (lepns apģērbs?)

avalōka, avaloka - lūkošanās, vērošana

avama - zemāks, jaunāks, pēdējais, varbūt viss, kas attiecas uz prievārdu 'ava-' ar galveno nozīmi 'zems, projām, tāls', un ko skaidri norāda tā atvasinājumi

avamuč, **avamučati**, avamuch, avamuncati, avamuc, avamuñcati - nomaukt, noaut, noģērbt, izjūgt, atbrīvoties

avantāra vākja, avantara-vakya, avantāra-vākya - palīgvārdi, palīgteksts.

Upanišadu tekstu atzars, kas nesniedz atbrīvojošas zināšanas. Tie ir starpteksti, kas sniedz zināšanas par tveramo īstenību, kurai piemīt forma un pazīmes (saguṇa-brahman). Šo viedokli uztur Advaita Vēdānta

āvāpana, avapana - aužamās stelles

avarahakha, A-VA-RA-HA-KHA - buramvārds, kas apvieno pamatelementu (ne tveramo parādību), atbilstoši, zemes, ūdens (ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), uguns, gaisa (4 tanmātra's) un ētera spēkus. Salīdz. ar Avalokiteśvara. ... A(Āh)-VI-RA-HŪM-KHAM, šingon'iešu "patiesais vārds" jeb

Vairocana's buramvārds visu 'mār'u pakļaušanai, kurā katra skaņa pārstāv vienu no pieciem pamatelementiem

āvarana-bhanga, avarana-bhanga, āvaraṇa-bhaṅga - mentālas aklības sabangojums, neatskārsmes sagraušana, psihiska akluma aizskalošana, neapjēgas aizklāja sagraušana

āvarana, avarana, āvaraṇa - patvērums, apmetnis, iekavas, aizsargs, apģērbs, paslēptuve, šķērslis, žogs, vairogs, siena

āvaranābhāva, avaranabhava - tukšbūšana, skaidrs tukšums, neaizpildīts, bez iemiesojuma, vakuums

avasara - veiksmē, iespēja, īstais brīdis, labvēlīgs stāvoklis, lietuss, vaļss brīdis (vasara - labvēlīgs gadalaiks?)

avastha - stāvēt, nostāties, penis

avatiṣṭhate, avatiṣṭhate, avatiṣṭhate - novietoties, būt gatavībā, palikt stāvus, ieiet, tikt uzsūktam, mājot

avasthā, avastha - ierašanās, stāvoklis, gatavība, apstākļi, zvaigžņu stāvoklis, zvaigznājs, situācija, sievietes dzimumorgāni. Arī kušanu avasth.

Nārada purāna [129],289: divpadsmit cilvēka stāvokļi ir prombūtne (pravāsa), zaudējums (naṣṭa), nāve (mṛta), uzvara (jaya), smiekli, (hāsyā), sajūsma (rati), prieks (mudā), dziļš miegs (supti), izpriecas (bhukti), uzbudinājums (jvara), trīsas (kampa), noturīgums (susthita). Viens no cilvēka 12 stāvokļiem. To ietekme nesaskan ar to nosaukumiem

avasthādṛṣṇāna, avasthajnana, avasthāḍṛṣṇāna - pieredzējuma stāvoklis, jebkāds individuāls pieredzējuma vai neapjēgas stāvoklis. Skat. jñāna

avasthiti - noturīgums, praktizēšana, sekošana, pastāvīgs, nemitīgs, noturīgs, prakse

avata, avata - avots, aka, caurums zemē, atvērums ķermenī, bedre, burvju mākslinieks. Arī avatu, ālme, udbheda, mukha, kuṇḍa, valgita, krivi, prasthāna

avāta, avata - dzidrs, svaigs, neizžuvis, bezvēja

avatansa, avatamsa, avataṃsa, avataṃsana - vainags, riņķveida rota

avatarana, avatarāṇa - nolaišanās lejā, īpaši dievības no debesīm; pēkšņa nozušana, aizsteigšanās

avatas - pazemē, apakšā, lejas valstībās

avatheri, kalāšu awatheri - krasts, ūdens mala

avavādaka, avavadaka - vadītājs, skolotājs (salīdz. ar vadule), garīgs skolotājs, instruktors

avdu, kalāšu awdu - abi

āvedaka, avedaka - izziņotājs, ā-vid + aka - izziņotājs, prasītājs tiesā

avi - avs, aita, saule, labvēlīgs, laipns, vējš, kalns, siena, kungs, aploks, vilnas filtrs. Arī I.E. *howēis, pirmirāņu āvi-či, kušanu awi, ā(u)w, luviešu hāwa/i, armēņu howiv "aitu gans", grieķu óis, s.īru ói, s.a.ģerm. ouwi, baznīcas senslāvu овъca, liet. avīs

avī, avi - sieviete menstruāciju laikā

avidjā-doša, avidya-dosha, avidyā-doša - neapjēga, neveda kā bojājums, neapjēgas defekts

avidjā-nivritti, avidya-nivritti, avidyā-nivṛtti - nevedas atmešana, neapjēgas atcelšana

avidjā-svabhava, avidya-svabhava, avidyā-svabhava - nevedas pašbūtība, nevedas daba, neapjēgas viļņošana. Tā sniedz zināšanas par šķietamām lietām; tie ir prāta iekšēji stāvokļi, kā bauda un sāpes; Advaita Vēdāntā - apjēga (jñāna) un neapjēga (avidyā). Šīs zināšanas sniedz liecinošā apziņa (sākšin)

avidjā, avidya, avidyā - neveda, neziņa, garīga neapjēga, neziņa, ciešanu (dukha) pamatcēlonis.

[63]: neziņa, kopā ar ego (esismu - asmita) vairuma grūtību cēlonis (PYS II-3). Skat. arī asmita, abinivesha, raaga, dwesha.

[56]: cilvēka dvēseles (jīva) cēloniskais ķermenis. Nevedas dēļ dzīva identificējas ar ķermeni, prātu un sajūtām. Dvēseles pielīdzināšana ķermenim ir maldīgs priekšstats, tāpat kā maldīga ir virves gabala noturēšana par čūsku mijkrēslī. Brīdī, kad cilvēka dvēsele atbrīvojas no labprātīgās neziņas, pienācīgi apjēdzot Patiesību caur vēdāntas filosofiju, iztirzāšanu (vičāra), apceri un meditāciju uz Virsīstenību, visi maldi izzūd.

No jauna iedibinās dzīvātman'a un visas parādību pasaules identitāte ar Virsdvēseli jeb Brahman'u. Dvēsele paceļas līdz nemirstībai un mūžīgai svētlaipei. Tā saplūst ar Virsīstenību jeb Svētlaiemes Okeānu.

[63]: iekšējas psiholoģiskas ciešanas (kleśa), kas nogulsņējas mūsu iztēlē un darbības-pretdarbības spirāles lamatas (karma bandha) liedz mums atskārst, ka esam Dievišķā Patība (skat. adhyātma), esoša ārpus šiem aptraipījumiem (PYS I-24). Jōga mums sniedz skaidru ceļa karti, algoritmu attīstībai uz savu atkalsaliedēšanos, lai galu galā sasniegtu neierobežoto, vienīgo, vienotoholisko VESELUMA (kaivalya) stāvokli. Neapjēga; neziņa (no darbības v. saknes vid = 'zināt' + a = 'ne').

J.A.Grimes [8]: 1. Tā ir Advaita Vēdāntas atslēgas koncepts. Tā kalpo kā Advaita Vēdāntas metafizikas, epistemoloģijas un ētiskās disciplīnas stūrakmens; tādējādi tās loma nav noniecināma. To raksturo sešas iezīmes:

- tā ir bez sākuma (anādi);
- tā tiek atcelta ar pareizu atskārsmi (jñāna-nivartya);
- tā ir esošā (bhāvarūpa) dabas pozitīvs viens;

- tā ir neapprakstāma (anirvacanīya);
- tai piemīt divi - slēpšanas
- un projicēšanas - spēki, kas attiecīgi pārstāv patiesību un iedveš maldīgo (āvaraṇa un vikṣepa);
- tās vieta ir vai nu cilvēka patība (jīva) vai Virsīstenība.

2. Viena no divpadsmit saiknēm esamības cēloniskajā virknē. Skat. pratīyasamutpāda. Saskaņā ar budismu, tā ir esamības visu un sākotnējā cēloņa sakne.

[182]: pasaulīga, nepilnīga zināšana, pretstats vidyā - dievišķai zināšanai.

avidjāmaja, avidyamaya, avidyāmaya - nevedas maldi, sastāvošs no neapjēgas. Maldiem, ko izraisa dualitāte, ir divas puses, tas ir, avidjāmaja un vidjāmaja. Neapjēgas maldi sastāv no dūsmām, kaislībām utml., tie ievēl cilvēku pasaulīgumā. Abi pieder pie nosacītību pasaules

avidjāšakti, avidyashakti, avidyāśakti - nevedas spēks. Nezināšanas spēks. Materiālajai pasaulei raksturīgs neziņas spēks, kas mudina uz auglīgu darbību. Lai gan arī šī neziņas enerģija ir Dievišķās Virspersonības enerģija, tai ir īpaša nosliece turēt dzīvās būtnes garīgas nevērības stāvoklī. Tas ir šo būtņu dumpīgās attieksmes pret Dievu dēļ. Tādējādi, lai gan dzīvās būtnes pēc dabas ir garīgas, tās nonāk neziņas spēka ietekmē

avidvān, avidvan - nejēga, neveds, Virsīstenību nezinošs, kūtrs, nelietīgs

avidžņapti, avijnapti, avijñapti - neapzināts, neredzams, neizpausts, subjektīvs, piem., "relīģiska solījuma uzņemšanās uzliek cilvēka raksturam īpašu ievirzi". Tas var būt salīdzināms ar "dzīvnieku magnētismu" vai hipnozes spēkiem

avidžņaptirūpa, avijnaptirupa, avijñaptirūpa - neapzināta izpausme, neredzama darbība, neizpausts materiāls spēks, neīstenota materialitāte, slēpts zīmogs. Arī kušanu avijñaptirūp - "neapzināts devīgums"

avidžņāta, avijnata, avijñāta - nezināms, neziņa, apšaubāms, neskaidrs, nepamanīts, tas, kurš neapjēdz; Valdnieka Višnu apzīmējums

āvika, avika - aitas piens, vilna; avs, vilnas drāna, aitāda, vilnas apģērbs utml.; pancāvika - pieci produkti no aitām

āvikasautrika, avikasautrika - no vilnas dzijas, āvika-sūtra + ika - sastāvošs no vilnas dzijas

avimōkša, avimoksha, avimokṣa - vēl neatbrīvojies (neizmucis), galīgi neatbrīvojies, neatsvabinājusies dvēsele

avinābhāva, avinabhava - sakarīga būšana, nepieciešama lietu sakarība, iekšēji piemītoša un būtiska daba, raksturs, nemainīga sakarība

avīra, avira - vājš, nevīrišķīgs, bez dēliem, bez varoņiem

avirati - nevīrišķīgums, nesavaldīgums, negausība, kāre pēc lietām; kaislīgums; ļaušanās sajūtām; nesavaldība; neierobežošanās, nepārtraukšana, pašsavaldības trūkums.

[63]: viens no deviņiem šķēršļiem garīga meklētāja, mācekļa ceļā (sajūtu kāre). (PYS I-30). Skat. arī vyadhi, styan, samshya, pramada, alasya, brantidarshana, alabda boomikatva, anavasthitatva

āvirbhāva, avirbhava - izpausme, būšana, parādīšanās, klātbūtne, izpaušanās, iemiesošāšanās, manifestācija, kaut kā kā kā redzama parādīšanās
āvirbhūta, avirbhuta - izpaudies (būtošs), redzams, neapšaubāms, izteikts, skaidrs

āvisūtra, avisutra, āvisūtra - aitas (avs) vilnas dzija

avišaja, avishaya, aviṣaya - neesoša lieta, ārpus-, nelikumīgs, nerasniedzams, prombūtne, pazušana, neiespējams, nepiemērots.

[128]: ne-province, kaut kas ārpus, kaut kas, kas nav kāda cilvēka darīšana, pretlikumīga lieta

āvītin, avitin - bramīns, kurš savu (aitas dzijas?) svēto auklu valkā pār labo plecu

avivākja, avivakya, avivākya - neapstrīdams (neapvārojams)

avjanga, avyanga, avyaṅga - sarkanbalta vidusjosta, burtiski - 'nepabeigts' (kalāšu sieviešu vidukļa josta - pat'i, citrojāk). Skat. samvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak, kalāšu shuman

[64]: Sūrjas jeb saules dieva tēliem ir bijusi vidusjosta, saukta par abhyaṅga jeb avyaṅga. Saskaņā ar Bhaviṣya purānu, saulē cikliski nonāk un to pārstāv kāds no 6 gadalaikiem (ṛtu); tie ir reģi (ṛṣi), dievības (devatā), puscilvēkipusčūskas (nāga), debesu dziedoņi (gandharva), debesu jaunavas-dejotājas (apsara), pusdievi, labvēlīgi debesu gari (yakṣa), dēmoni, ļauni gari (rākṣasa).

Vienā no šiem pagriezieniem viens no nāgām, Vāsuki - Kāšjapas un Kadru dēls - ir sauli pārstāvējis ar jostu, sauktu par avyaṅga, kas darināta no viņa ķermeņa (čūskas ādas?). Šī josta darināta no zelta, un bijusi pa pusei sarkana, pa pusei balta. Ikonogrāfiski Sūrjas tēls nemainīgi ir bijis ar šo avyaṅg'u. Sūrjas kulta sekotāji tādu jostu valkā ap vidu. Skat. trāgi

[508]: Martina Palladino - viens no maniem sarunu biedriem Bīkāner'ā cita starpā pieminēja 'avyaṅga'. Biju jau iepriekš apspriedusi šīs svētās jostas, Śākdvīpīy'u (arī maga, bhojaka) atšķirības simbola senajos laikos nozīmīgumu...

Šis bioloģiskais un rituālais solis bērna dzīvē uzrāda dažas interesantas īpatnības: pirmkārt, vārds avyaṅga attiecas gan uz jostu, gan uz tās piešķiršanas rituālu. Turklāt saules padievs gatavības atļauju šīs īpašās rituālās lietas valkāšanai piešķir slēgtā rituālā; tas nozīmē ciešas attiecības starp saules dievību un tā mīloto brāhmaṇ'u, śākdvīpīy'u.

Visbeidzot, tās valkāšanas veids - ap vidukli - ir tas pats, kas aprakstīts purāṇ'ās un attēlots piektā - septītā gadsimta ikonogrāfijā.

Vaicāju, vai mans sarunu biedrs zin, no kurienes šis rituāls ir nācis; teicu viņam, ka Avestā ir minēts rituāls objekts ar ļoti līdzīgu nosaukumu, kuru tūlīt izrunāju avestas valodā. Man šķiet, ka śākdvipīy'iem nav nekādu zināšanu par irāņu paražām un reliģiskām praksēm, bet savu irāņu izcelsmi viņi apgalvo vien savas identitātes apstiprināšanas labad vai mēģinot attaisnot savas sevišķās īpatnības.

Jebkurā gadījumā šis ir pārsteidzošs senlaiku tradīciju turpinājuma piemērs. Šīs tradīcijas min un apraksta purāņu teksti, un daļa no mūsdienu kopienu locekļiem joprojām tās godā, lai gan mūsdienās tās apjēdz vien nedaudz śākdvipīy'u ļaužu.

... Apmeklēju Kuṇḍ Sagar templi, kura priesteris prof. Kharanshu Bhojak ir śākdvipīy'a no dzimtas, kas par šo templi rūpējusies 500 gadus; prof.K. rādīja man raksturīgu sarkanu-dzeltenu bramīnu tērpu, uzsverot svēto auklu un piemetinot, ka śākdvipīy'a's parasti valkā citādu jostu - avyaṅga.

Autore: Kas ir tevis minētā avyaṅga?

Prof.K.: Vai zini par yajñobhogi? Zini? Tas ir simbols, ka esi pabeidzis savu yajñobhogi. Yajñobhogi nozīmē, ka senajā sistēmā, kad mācekļi pabeidz mācības... [viņš klusām runājas ar sievu dr.B. hindi valodā] ... kad viņš sāk savu izglītošanos, tad ir mantras skandēšana; un tiklīdz mantra ir pabeigta, tas nozīmē, ka esi piemērots mācībām. Jo lai ko tu darītu, tu dari dievu priekšā. ... Nu un tiklīdz mums ir uzlikta yajñobhogi, tas nozīmē: "Tagad es mācīšos par lietām, un es patiesi šīs lietas lietošu cilvēces labā". Tā ir yajñobhogi labā slava. Bet yajñobhogi var darboties vienmēr. Kopš dzimšanas līdz miršanai tu vari veikt yajñobhogi jebkad.

Dr.B: Tā ir izglītības zīme.

Prof.K: Vairums cilvēku to dara pirms kāzām. Tas ir būtiski; tu nevari precēties bez yajñobhogi.

Dr.B: Śākdvipīy'a Brahman'u kārtā.

Prof.K: Katrā Brāhmaṇ'ā. Īstā patiesā Brāhmaṇ'ā the yajñobhogi ir būtiska, pat ne tikai Brāhmaṇ'ās, arī citās kārtās, pie rādžputiem un citiem (piem., kšatrijiem), arī viņiem ir yajñobhogi. Rādot man Brāhmaṇ'u svēto priesteru auklu, mans namatēvs teica, ka śākdvipīy'iem ir jāvalkā vēl cita josta; atšķirības zīme, kas raksturo viņu sabiedrību:

"[...] avyaṅga ir rodama tikai śākdvipīy'u sabiedrībā (ja neskaita latviešus I.L.). Kāda ir atšķirība starp avyaṅg'u un yajñobhogi?"

Avyāṅga ir zīme, ko bērns nes, kad attīstījies gan zināšanu, gan bioloģiskā ziņā. Tāpēc avyaṅg-saṃskār'ai bija noteikts brīdis. Tas ir astotais dzīves gads.

Avyāṅga vienmēr tiek veikta astotajā gadā. Tiklīdz tev ir astoņi gadi, tiek veikta avyāṅga, tomēr tā noticis senajos laikos. Tagad tas rūp pavisam nedaudziem, pat śākdvīpīy'iem tagad tas nerūp. Tādējādi tu uz to neizej.

Un otrkārt, avyāṅga ir slēgta iesvētība (saṃskār'a); tu īstenībā neej uz sarīkojumu vai pēc jostas, kurpretim yajñobhogi gadījumā tev ir vajadzīgs sarīkojums, tu godini, svini kā svētkus. Bet avyāṅga's rīts notiek starp bērnu un sauli. Godāšanā piedalās vien bērns un saule.

Un treškārt, avyāṅga - kad tā mums ir ... ap vidukli, ap viņa vēderu, tā ir ap viņa vēderu. Bet yajñobhogi būs ... ap ... [viņš rāda uz plecu - krūtīm] [...]". Un noteikti ir mantras. Mantras, tās tev ir jāzin no sanskrita.

Aut.: Jā ... Īstenībā arī saules dieva ikonogrāfijā, īpaši starp piekto un septīto gadsimtu ... arī saules dievība valkā avyāṅg'u.

Prof.K.: Jā, jā ...

Aut.: Un varbūt vārds avyāṅga ir nācis no avestas valodas, jo cilvēki Irānā valkājuši aiwyāṅhana ...

Prof.K.: Tiešām? To lieto arī śākdvīpīya's. Vai vari atkārtot to vārdu?

Aut.: A-i-w-y-ā-ṅ-h-a-n-a. Magi šo jostu un citas lietas valkāja dievkalpojot.

Dr.B.: Iespējams, tās ir saistītas.

Prof.K.: Jā, tas ir iespējams.

Sarunas biedri: Dr.B. ir Dr. Bharti Bhojak, sieviete, 45 gadi, Ph.D. Computational Mathematics, matemātikas skolotāja. Bīkāner, Rājasthān, 2016.gada 3. novembris. Prof.K. ir Prof. Kharanshu Bhojak, vīrietis, Professor of Chemistry at Dungar College, Bīkāner, Rājasthān

... Avestas aiwyāṅhana (Nēryōsangh atveidojumā - aivianḡhana), ko pārsī sauc par kusti, Sāmba un Bhaviṣya purān'ās tiek atveidota kā avyaṅga (abhyaṅga; arī viyadga), kamēr Nēryōsangh'as aivianḡhana cieši seko avestas izrunai.

... Viens no avyaṅga's, śākadvipīy'u svarīgāko rituālo objektu nosaukumiem ir sāra:

eṣa sāraś ca sāraṃyo vai jñeyo jayanāmabhiḥ

“To (avyaṅga) pazīst pēc uzvarošajiem vārdiem sāra un sāraṃya' (Bhaviṣya-purāṇa I. 142, 15a).”

... Lai gan śākadvipīy'as ir nevainojami asimilējušies hinduismā, avyaṅga, varbūt viņu visatšķirīgākais simbols, ir raksturojusi dažādus viņu tradīcijas aspektus (ikonogrāfisko, rituālo, lingvistisko, mītoloģisko utml.) un ļauj viņiem uzturēt savu unikālo identitāti.

... Ideālais saules padieva izskats, kas pamatots pēc Sāmba's Candrabhāgā upē atrasta tēla, ir aprakstīts Sāmba-purāṇa 31. Pirmkārt, aprakstīti apmēri, tad tā pazīmes. Tam jābūt ar garenām acīm un bieziem plakstiņiem, smaidīgam, ar sarkani krāsotām lūpām kā bimba (Momordica monodelpha) auglis; tam jābūt apjoztam ar avyaṅg'u, galvā kronis (mukuṭa), un daudz citu rotu, kā rokassprādzes, aproces, kaklarota, kājsprādzes un ausu riņķi. Abās rokās saules padievam jātur lotoss. Elks nevainojami sintezē raksturīgus indiešu elementus, piem., lotosu, un irāņu atribūtus, piem., avyaṅga un varbūt arī kronis.

Bh. I. 142:

nāgarājāṅgasambhūto dhṛto yasmāc ca bhānunā // 4b
tat tasmād dhāryate sūryapṛītyai tadbhaktim icchatā / 5a

“Tā kā jostu (avyaṅga), [kas] darināta no nāg'u (čūsku) ķēniņa ādas, ir valkājis saules padievs (Bhānu, Sūrya), to valkā tam tīkamie, kuri alkst [pedalīties] viņa godāšanā.”

Atliekot malā ļoti interesanto tēmu par čūskas ādu, avyaṅga ir īpašs śākadvipīy'u atribūts. Pandey (1971: 179) apgalvo, ka šis saules atribūts ir vēlāka tradīcija, jo tas ir atrasts tikai kopš Guptas impērijas (Zelta laikmets; m.ē. 240-590.gg.) un pēc-Guptyas perioda. Īstenībā Sāmba- un Bhaviṣya-purāṇ'u nodaļas, kurās šis rituālais objekts minēts pirmo reizi, datēt nav iespējams. Varāhamihira min, ka tradīcija ir laba (lai gan nosauc citā vārdā) un nevainojami atbilst m.ē. pirmo gadsimtu ievirzēm.

Bez tam mums nav liecību par šākadvēpīy'u klātbūtni Indijā pirms m.ē. 2.gs. Varam postulēt, ka vai nu šīs neparastās ikonogrāfijas saknes ir bijušas šākadvēpīy'u tekstos un tradīcijā, vai šākadvēpīy'as šo dīvaino ar svešzemju elementiem bagāto saules padieva atribūtu aizguvuši, lai pastiprinātu savu īpašo identitāti. Tādējādi mēs riskējam nokļūt 'vista-ola' situācijā, bet nedomāju, ka ir nepieciešams konstatēt faktu vai šākadvēpīy'u kults ir ietekmējis ikonogrāfiju, vai otrādi; pamatīga un nenoliedzama lieta ir, ka šie divi ir bijuši dziļi saistīti.

... Mār Nāmeḥ (Čūsku Grāmata) un čūsku loma indiešu un irāņu kultūrā. Čūskas ir ļoti ievērojami klātesošas literatūrā, kas skar Šākadvēpīya Brāhmaṇ'us. Attiecīgas Sāmba- un Bhaviṣya-purāṇ'u nodaļas ir bagātas ar elementiem, kas tieši vai netieši par šiem reptīļiem atgādina. Bhaviṣya-purāṇ'a I. 142, 2–5 rodam Vāsuki, nāg'u ķēniņu, kurš slavens ar kalpošanu par virvi plaši zināmajā mītoloģiskajā Piena Okeāna kulšanas epizodē.

Purāṇ'ās viņš ziedo svēto jostu (avyaṅga) saules padievam. Josta ir darināta no nāg'u ķēniņa ādas un tāpēc katram saules godātājam būtu jāvalkā no čūskas ādas darināta avyaṅga. Bez tam, Oldham (2010: 91) norāda, ka Vāsuki parasti ir rādīts kā ripu, ko var pielīdzināt saules diskam, turošs. Saules-čūskas saistība ir bagātīgi pārstāvēta Hindū mītoloģijā, un čūskas parasti tiek saistītas gan ar dievu Śiva (sakarā ar liṅga), gan ar Kāla (laika dievība). Gan Śiva gan Kāla ir neatrisināmi saistītas ar sauli. Saulei ir sāka pielīdzināt Mit(h)ra's, Vēdu un Avestas saules dieva figūra; purānu laikos Mitra un Mihira ir uzskatīti par diviem saules dievības vārdiem. Mithra kā laika padievs ir aprakstīts kā milzu čūska (mahāhis). Mit(h)ra's kultā ir Aion's (fenīķiešu, helēņu laika un mūžības padievs), parasti attēlots kā čūska, kas apvijusies ap viņa ķermeni. Bez tam laika-čūskas saistība ir sastopama daudzās reliģiskās kosmogonijās: piemēram, bībelē čūska liek pirmajam vīrietim un sievietei iziet vēstures lineārajā laikā. Lai gan Vēdās čūsku figūras nav pozitīvas (piem., dēmons Vṛtra), vēlāk hinduisms tās uzskata par pusdievišķām, kas saistītas ar Śiv'u un Kuber'u; viņi ir Kubera's bagātību sargi. Arī Viṣṇu transportlīdzeklis, Śeṣa jeb Ananta, ir čūska.

Budismā nāga's ir visdiženākās figūras. Tās ir aprakstītas kā “čūskveidīgas, ūdenī vai ūdens jomā dzīvojošas būtnes” (DEEG 2008: 91; jāatceras, ka par nāga ir saukti arī puscilvēki-pusčūskas un pūķi. I.L.).

Šis ūdens radības ir cieši saistītas ar Budas dzīvi: piemēram, čūskveidīga būtne nāga Mucilinda ar savu kapuci pasargā Budu (Šākyamuni) no smagas lietusgāzes, no stihijas. Citas svarīgas figūras ir nāg'u ķēniņš Kālīka, kā arī Elāpattra, kurš runā ar Budu milzu čūskas izskatā. Pat ja nāga's Dienvidindijā ir spēlējušas svarīgāku lomu, ir dažas liecības, ka to kults ir bijis saistīts ar budisma vietām ziemeļos, īpaši zemēs, kur dzīvojis Buda (jāatceras Guptas impēriju, kas ietvēra gan dienvidus, gan ziemeļus). Rājgīr'ā (arī Rājagaha, Bihār) līdz ar reljefa fragmentu ar nāgu figūrām ir atrasts trauks ar nāgām, kas pierāda nāgu godāšanas praktizēšanu. Vārds nāga budisma vidē ir bijis saliktenošs ar dažādiem laju un mūku vārdiem. Amarāvātī rodam divu mūku, Nāga un Nāgasena, un mūķenes Nāgamitra, vārdus ziedotāju uzrakstā. Pat parastu dievbijīgo vārdi, kā redzams uzrakstā, satur vārdu nāga. Šie mītoloģiskie reptīli budismā ir arī divkosīgas būtnes. Tie var būt arī ļaunas un vardarbīgas būtnes, un tāpēc valdnieki tos uzraudzījuši un turējuši tos mierā. Xuánzàng's stāsta divas epizodes, kurās ķēniņi būvējuši tempļus nāg'u godināšanai: “Pirmo būvēja ķēniņš Kaniška ar nolūku klusināt nemierīgos nāga's, kuri bija izraisījuši negantas vētras. Xuánzàng's nonāk pie domas, ka šis klosteris kalpojis nāgu nomierināšanai, un ja vētras kādreiz sāktu celties, tad klosteru mūkiem būtu jāsit bungas, lai nāgām atgādinātu viņu solījumu būt uzvedīgiem.” (Decaroli 2004: 61).

Buda (Šākyamuni) pats ir uzņēmis viņu nomierināšanu, jo tie varējuši uzbudināt dabas spēkus. Budisma ieskatā pārdzimušie nāgas bija iepriekšējā dzīvē uzkrājuši sliktu karmu, tomēr izlēmuši pievienoties budismam, un tāpēc varētu tikt atbrīvoti. Tādējādi čūsku raksturojums hinduismā un budismā, kā to saistība ar sauli, ūdeņiem un laiku, atspoguļo elementus, kas rodami jau purāṇ'ās.

Problēma ir ar uzskatu par irāņu izcelsmi. “Saskaņā ar 9.gs. zinātnieku Zādspram, otrajā no pieciem zoroastriešu priesteru pienākumiem - labvēlīgu dzīvnieku atšķiršanā no ļauniem, viens no viņu profesionāliem rīkiem ir bijis 'xrafstar-sitamais', kas Viduspersijā saukts par margan, jeb čūsku sitamais; tas ir aprakstīts kā nūja ar ādas gabalu galā” (Mozami 2005: 305). Čūska ir īpaši Ahriman'a (kaitīgais gars, arī Angra Mainyu) simbols. Turklāt Bundahišn'ā (28.22) ir apgalvots, ka katram zoroastrietim ir jānes līdzī nūja ļauno (xrafstra, xrafstar) dzīvnieku nosīšanai. Šī paraža ir minēta arī klasiskos avotos; Plutarch's (De Iside et Osiride 46) ziņo par 'labu' un 'ļaunu' dzīvnieku atšķiršanu, kā arī par persiešu paražu godināt cilvēku, kurš nogalinājis lielāko 'ļauno' dzīvnieku daudzumu. Vēl agrāk Herodotus (His. I, 140) ir vēstījis, ka magi ir nogalinājuši dzīvniekus, izņemot suņus.

... Reptiļi, abinieki un kukaiņi ir plaši uzskatīti par xrafstra dzīvniekiem. Šai ieražai ir liels izņēmums Mār Nāmeḥ, ‘Čūsku Grāmata’. Tā ir daļa no pārsī (persiešu) Revāyat, dzejas un prozas tekstu krājuma, kas sacerēti starp m.ē. 15. un 18.gs. Domājams, irāņi Mār Nāmeḥ ir izmantojuši nākotnes pareģošanai; precīzāk, tā ir “tā ir grāmata zīmju lasīšanai pēc čūskām”. Īstenībā teksts aplūko efektus, kādi var būt, sastopot čūsku, atkarībā no dažādām (lunārā?) mēneša dienām. Dažas no tām ir tiešām labas zīmes; piem., attiecībā uz vienpadsmito (saules dienu) - “Ja redzi čūsku Khorsheed dienā, tev drīz nāks laime” (Nabarz 2006: 28). Turklāt, čūskas redzēšana Mehr (Mitras - sešpadsmitajā) dienā nozīmē, ka šis cilvēks drīz dosies ceļojumā (turpat). Labās zīmes saistībā ar sauli un Mitru apliecina pozitīvu saistību starp šiem dieviem un čūskām. Tādējādi, čūskas ne vienmēr piederējušas pie Ahriman'a jomas, pat zoroastriešu pasaulē. Turklāt, pirmszoroastriskajā Irānā šie dzīvnieki nav uztverti negatīvi; varbūt pie šo reptiļu demonizēšanas novedusi to indīgā daba. Jāņem arī vērā, ka zurvan'itu kultā čūskas ir tieši saistītas ar Zurvan'u, jo kā laika padievmam viņam vēderā bijušas čūskas.

Kopsavelkot, mums ir liecība par čūsku kultu pat irāņu vidē; neraugoties uz acīmredzamu zoroastriešu naidu pret šiem dzīvniekiem, to nozīme irāņu kultos ir saglabāta šākadvipīy'u tradīcijā; liecība pamatojas čūskas pieņemtajā attieksmē pirmszoroastriešu un zurvanītu paražās un pat Mār Nāmeḥ aprakstītajā zoroastriešu tradīcijā. Pat Sāmba ir darbojies kā čūska, nomainot savu leprozo ādu ar jaunu, veselīgu

(Bh. I.127, 28b): [...] tan mumoca malaṃ sāmbho dehāt tvacam ivoragaḥ //

“Sāmba [tika] atbrīvots no tās nešķīstības [viņam noņemot] ādu kā čūskai”

[65]: Krišnas dēlu Sambu mocīja lepra, kas tika dziedināta pēc viņa veiktās saules dieva Sūrjas godāšanas. Pateicībā viņš Chandrabhaga's upes

krastā uzbūvēja Sūrjas templi, tomēr neviens bramīns neuzņēmas šā tempļa priesteru lomus, jo viņi nevarēja pieņemt padieviem veltītus ziedojumus.

Tā Samba meklēja palīdzību pie Gauramukha's (baltā seja), jadu vadona Ugrasena's padomnieka. Gauramukha ieteica Sambam doties uz Šakdvīpu (mahābharata 6:11) un uzaicināt viņu priesterus godināt Sūrju pie viņa.

Samba vaicāja: “teic man bramīn, kas ir šo Saules godātāju priekšteči?” Gauramukha atbildēja... “Pirmo šaku priesteri sauca Sujihva (labā mēle). Viņam bija meita vārdā Nikshubha, kura tā iemīlējusi Sauli (Sūrju), ka palikusi no viņa grūta. Tā viņa dzemdējusi Jarashabd'u kurš bijis visu magu skolotāju (maga-ācārya) ciltstēvs. Tos varēja pazīt no svētās jostas, sauktas par avyanga, ko viņi valkāja ap vēderu (skat. trāgi).” Un tā Samba lūdza Krišnu atsūtīt viņam putnu Garudu, kura mugurā viņš tad lidoja uz Šakadvīpu.

Viņš sapulcēja magu skolotājus, atveda pie sevis uz Indiju un ievadīja tos sava Saules tempļa priesteru amatā. No 18 dzimtu dievbijīgajiem pārstāvjiem, ko Samba uzaicināja pārcelties uz Sambapurā pilsētu, astoņi bija mandaga's, un to pēcnācēji kļuva par šūdrām (kalpotājiem). Pārējie 10 bija magu priesteri, kuri apprecēja Bhoja vaṃśa's sievietes, un tā viņu pēcnācējus sāka saukt par Bhojaka's.

aza (kalāšu) - tīrs. Ļoti sens vārds, tagad arhaisks

ažina, ajina - kazāda, āžāda

baba (kalāšu) - latgaliski baba. Mīļš un cienpilns svēta cilvēka apzīmējums. Vectēvs, vecajais, vieds vecs cilvēks; persiešu pagodinošs nosaukums, ko lieto daudzās Rietum- un Dienvidāzijas kultūrās. Tiek lietots kā cieņas zīme, uzrunājot sūfiņu svētos.

1. māsa;

2. svaine; 3. māsīca;

4. draudzene

babati (kalāšu) - vērts, (piem., kādas meitenes) cienīgs. Skat. baba

badarītapōvana, badarītapovana - pašierobežošanās birze. Vientuļnieku mītne pie Badarī, saistīta ar zintnieku Vjāsu; apavana - birze, badarī - koks ar ēdamiem augļiem (Zizyphus Jujuba) Sarasvatī krastos

baddha - sabantēts. Sasiets, notverts, ierobežots, piekārts

baddhadarbha - sabantēts ar darbha zāli; nūja, sasieta ar darbha zāli

baddhadžihva, baddhajihva - ar sabantētu mēli. Nerunīgs, burtiski - ar sasietu mēli

baddhadžīva, baddhajiva, baddhajīva - sabantēta dvēsele (cilvēks). Saistīta cilvēciska būtne

baddhaparikara - apsējis jostu, banti. Apjozies jeb sagatavojies jebkam

baddū, baddu - [30]: tradicionālo teicēju iedalījums. Bātu (arī profesionālu ļaunā izdzinēju, cilvēku domu lasītāju, kuri uzskatījuši, ka visu var izsacīt dzejā) kastas sens dalījums funkcionālās grupās:

- sūt, izzudis variants - mītu skandētāji; vēlāks variants - tie, kuri dzied dziesmas un 'pēcpusdienās' atstāsta hronikas; vietējs variants - skandē purānu vārsmas;

- izzudis variants - hronisti; vēlāks variants - māgadh, kuri uztur ķēniņu radurakstus un uzskaita viņu darbus; vietējs variants - slavina surajban'us, chandrban'us utml.;

- izzudis variants - padomdevēji ķēniņiem (rājā) un galma dzejnieki; vēlāks variants - windījān, vandījan, vandī, kuri māca prinčus; vietējs variants - skandē hronikas un slavina Deo, rikhi, pitar un Hari ka nandan, kādēļ tiek saukti par dziesminiekiem - vēlāks variants - bhāt'i jeb jagak'i, kuri agri no rīta modina ķēniņu ar dziesmām. Skat. arī vaithālika

bādha, badha - bēda, pārestība, ciešanas, liksta, nelaime, kaite, brūce, slimība, aizvainojums, nomelnojums, posts, raizes, nepatīkšanas, apgrūtinājums, kaitējums, bezjēdzība, izslēgšana, kavēklis, sapīkums, nepatika, aizture, šķēršļi, atcelšana, iebildums, uzmācība, pretstats, briesmas, dziņa, mocītājs, pārtraukšana, maldi

bādhaka, badhaka - apbēdinātājs (bada dzeguze?), apbēdinošs, sāpinošs, aizvainojošs, aizspriedumains, mokošs, nomācošs, traucējošs, apkarotājs, noraidītājs, nemiera cēlājs, noliedzējs, nomācējs. Skat. bādha

bādhakapratīti, badhakapratīti - apbēdinoša, noraidoša izpratne. Skat. pratīti

bādhati, badhati - bēdāties, raizēties, aizturēt, anulēt, ciest, nelikt mierā, atgrūst, bailoties

badiša, badisha, baḍīša - makšķere (bada pātaga?), makšķerkāts, makšķeres āķis

Baglamukhī, baglamukhi - Valgojošā Seja (mute), Pītāmbara Māte. Arī B(v)agala; hinduismā viena no desmit dižviedajām padievēm (mahāvidyā). 'Dzērvesgalva', Visuma Mātes (Śakti) aspekts, kas attēlota ar dzērves galvu.

Ar savu rungu Baglamukhī Devī sasit dievbijīgo maldīgus priekšstatus un mānijas (vai dievbijīgo ienaidniekus). Ziemeļindijā viņu sauc arī par Pītāmbara Maa (Dzelteni tērtā māte). Bagalamukhī ir viens no viedības dieviešu desmit veidiem, kuras simbolizē sieviešu slēpto pirmatnējo spēku.

Vārds Bagalamukhī ir atvasināts no Bagala (sākotnējā sanskrita vārda iemaukti (valgā) kropļojuma un 'mute' jeb 'seja'. Tādējādi šis vārds apzīmē kādu, kuras sejai piemītis savalgošanas jeb vadīšanas spēks. Tādējādi viņa pārstāv Dievmātes hipnotisko spēku.

Citā interpretācijā viņas vārds tiek tulkots kā 'dzēves galva'. Aizlaikos pār Zemi gāzusies milzu vētra. Kad tā draudējusi iznīcināt visu radību, visi padievi sapulcējušies Saurāštras pussalas apvidū. No Haridra ezera (Haridra Sarovara) parādījusies padievs Bagalamukhī un savaldot ar padievu lūgsnām nomierinājusi vētru.

bahihpradṣṇā, bahihprajna, bahih-prajṇā - ārēja izziņa. Nomodā cilvēka apziņa izvēršas uz āru. Cilvēks darbojas (izzina) ar:

- savām desmit uztverēm, maṇām (indrija);
- piecām dzīvības dvašām (prāṇa);
- iekšējo orgānu (antaḥkaraṇa, saprāts, prāts, ego un apziņa).

Ar tiem cilvēks saņem ārējās pasaules signālus un dažādi uz tiem reaģē

bahirmukha - aizgriezis muti, seju. Vienaldzīgs; cilvēks, kurš pievērsies ariṣṭikīgām lietām, cilvēks, no mutes nākošs, ārējais redzējums. Kašmīras šaivismā Visuma izrādīšanas, izpausmes cēlonis. Valdnieks izgriež savu redzējumu uz ārpusi

bāhjārthavāda, bahyarthavada - tveramās pasaules īstuma mācība (vadule), materiālisms (no bahyar - bajārs?), mācība, ka īsta ir ārējā, tveramā - ne garīgā - pasaule

bāhjasambhōga, bahyasambhoga, bāhyasambhoga - dzimumdzīņas apmierināšana ārpus maksts

bahumāna, **bahumati**, bahumana - cieņa vai augsts vērtējums. Indiešu deviņi cieņas apliecinājumi saskaņā ar Hsüan-tsang'u:

- apjautāšanās par labklājību (kā klājas?);
- galvas palocīšana;
- roku turēšana augšup;
- palocīšanās ar saliktām rokām;
- saliekšanās ceļos, nomešanās ceļos;
- plaukstas un ceļi pie zemes;
- elkoņi un ceļi pie zemes;
- viss ķermenis klājeniski pie zemes

bahumūrdhan, bahumurdhan - daudzgalvains, ar daudzām "mordām". Skat. mūrdhan

bairagi - vagīna, vulva, labklājība. Skat. vairāgya, bhaga

bala - balamutis, bramanis (bāliṇš?). Spēks, izturība, veselīgs, raupjš, vārna, pusgatavi mieži, masīvs, spējīgums, derīgums, ala, dūša, karaspēks. Stiprums, vara (no saknes bal = 'elpot, dzīvot') Skat. bhaga, balek

bala (kalāšu) - 1. liels, milzīgs; 2. ļauns gars; 3. nepatikšanas, grūtības

bālā, bala - vientiesīga, bāla meitene, meitenīte, jauka meitene, jauna sieviete

bāla, bālaka, bala, balaka - vientiesīgs, bāls (bāliņš?). Naivs, bērnišķīgs, vientiesīgs, mulķīgs, puicisks, nezinošs, kumelš, jauns zilonis, mazsvarīgs, īpaša noslēpumaina mantra, nevainīgs, šķīsts, vājš, agrs, tīrs, gadīga tele, jebkurš jauns dzīvnieks, īpaša noslēpumaina lūgsna, jauns, jauneklīgs; viena no pārejām, pilnīgumiem - spēks, mērķtiecība

balada - spēka došana, īpašs ugunscura veids, kastrēts vērsis, vērsis, īpašs dziedniecisks augs

bālādītja, balāditya, bālāditya - bāla saule, rīta saule, neīstā saule

bālāhaka, balahaka - [51]: zirgu suga, domājams, saistīta ar Grieķu Baktrijas, vēlāk Kušanu valsts galvaspilsētu Balhu. Apkārtnes zirgi saukti bālhika un Indijā augstu vērtēti.

Stāsts par ķēniņa-čakravartina septiņiem dārgumiem. Tas, kurš izvēlas iedzimt dzemdē, tiek apbalvots ar divām diža vīra pazīmēm, pie kam apbalvotajam ir divi ceļi, trešā nav. Ja viņš dzīvo mājā, tad kļūst par ķēniņu-čakravartinu jeb suverēnu, kas iekaro zemi, ir uzticīgs dharmai, dharmas ķēniņš. Viņam pieder 7 dārgumi. Tie ir - dārgums-rats, dārgums-zilonis, dārgums-zirgs, dārgums-sieva, dārgums-dārgakmens, dārgums-pārvaldnieks, dārgums-karavadonis.

Ķēniņa stāvoklim iesvētītajam ķēniņam-karavīram gavēņa (poṣadha) dienā, mēness kalendāra 15.dienā, kad ir izmazgājis galvu, gavējis, izgājis lievenī, sieviešu svītas apņemts, no austrumu puses parādās dievišķs dārgums - septiņas palmas augsts rats ar tūkstoš spieķiem, zelta rumbu, un viņš domā - tagad esmu ķēniņš-čakravartins (patvaldnieks, rata valdnieks), izmēģināšu šo dievišķo dārgumu - ratu.

Šis iesvētītais ķēniņš-kšatrijs, uzkāris virsdrēbes vienā plecā un atbalstījies ar labo celi un labo roku pret zemi, vērsies pie šā dievišķā rata ar lūgumu, sakot: “Ak, Pavēlniek, griez dievišķo ratu atbilstoši dharmai, nevis netikumam”.

Tad šis dievišķais rats, ko iegriezis iesvētītais ķēniņš, ar maģisku spēku virzās pa gaisu kā nākas uz austrumiem. Tam seko ķēniņš-čakravartins četrus veidu karaspēka pavadīts. Un tur, kur šis dievišķais dārgums-rats apstājas, ķēniņš kopā ar karaspēku rīko noņemti.

Tad austrumu puses vietējie ķēniņi, paņēmuši līdzīgu zelta traukus ar sudraba smiltīm, iznāk pretim un teic: “Nāc, kungs! Esi laipni lūgts, kungs! Šī plaukstošā bagātā drošā, ar pārtiku bagātā, daudzu cilvēku apdzīvotā ķēniņvalsts pieder kungam, valdi, ak kungs, kurš esi ieguvis savu dižvalsti.” Kad tā ir teikta, tad iesvētītais ķēniņš tiem vietējiem ķēniņiem teic: “Godātie, nenogaliniet dzīvas būtnes, neņemiet, kas netiek dots, neīstenojiet dumjas iegribas, nemelojiet un, lai manā dižvalstī nerastos netikums,

neapbalvojiet tos, kuri seko netikumam (adharmā'i)". Tā iesvētītais ķēniņš pakļauj pasaules austrumu pusi.

Tad dārgums-rats iegrimst austrumu okeānā un pārvar to. Ar maģisku spēku tas pēc tam pa gaisu virzās uz dienvidiem. Tam seko ķēniņš četrus veidu karaspēka pavadīts. Tieši tāpat viņš pakļauj pasaules dienvidu pusi, un rats iegrimst ziemeļu okeānā, tad paceļas un ar maģisku spēku ...(u.t.t.)

Kāds dārgums-zirgs tiek piešķirts ķēniņam-čakravartinam? Viscaur kraukļa melns, ar melnu galvu, ar krēpēm kā mundža zāle, ar smalku purnu, ar zelta vimpeli, ar zelta rotām, klāts ar zelta tīklu, tam piemīt maģisks spēks, tas kustas pa gaisu, tam ir pārdabiskas īpašības; tas ir zirgu ķēniņš vārdā Bālāhaka. Un kad iesvētītais ķēniņš-čakravartins grib zirgu izmēģināt, viņš šā dārguma-zirga mugurā ceļo pa šo okeāna apņemto diženo zemi un atgriezies mājās bauda valdīšanu.

balākā, balaka - dzērve, mīlota sieviete, kundze

balakša, balaksha, balakša, palakša - balts (palags?). Balts, mēness kalendāra mēneša gaišā puse.

Balts ne vienmēr nozīmē krāsu. To pieredz, kad viss gaismas krāsu spektrs ir redzams kopā kā sarkanā, dzeltenā un zilā sajaukums. Baltajā ir klātesošs viss; nekas nav neredzams, slēpts vai neatšķirams. Baltā krāsa tiek iztēlota kā ļoti auksta, kā sniegs, vai ārkārtīgi karsta, kā degošs metāls. Abas ir ļoti biedējošas nozīmes un var atgādināt par nāvi un lietu beigām

balamukhja - karavadonis (bramanis, balamutis?)

bālasandhjā, balasandhya - rīta bālums, krēsla, agrs rīta mijkrēslis, rītausma

balat (kalāšu) - zinošs

bālbač (kalāšu), balbach, balbac - ģimene, saimniecība (balbaks - latv.lempis)

balek (kalāšu) - puīšu dzimumbriedums

bālhidžāta, balhijata, bālhijāta - Balkhā dzimis vai audzināts zirgs

bālhīka, balhika - Mahābhāratā minēta bālhīku tauta Balkhā (arī Vāhli, Battriana, Bālhika), Afganistānas ziemeļos. Arī bālhava, balīha, balhika, bahli.

[66]: bālhikas, yavanas un kāambojas, šālvās, madras, ušīnāras (un vēl 13 nosaukumi), kuri dzīvo no ieročiem un bramīnu karotājus - šos nogalē mēness cilvēka izskatā. ... Saule ir bīstama ziemeļrietumniekiem. ...Visus, kuri vāc dārgumus, zeltu un sudrabu; tautas, kuras turas pie rāmuma, pašierobežošanās un svēta vārda kā augstākās lietas; un šakas, yavanas, tukhāras, bālhikas - tās iznīcina, nogalē Saule. ...

Ir zināms, ka Ciṭa un Virāṭaka satur 36 tūkstošus (ciemu katra). Par Yamakoṭi ir teikts, ka tā satur 36 tūkstošus (ciemu). Rāmaku zeme saturot 18 desmitmiljonus (crore) ciemu. Trīs Tomara, Karṇāṭa un Yugala (Piṅgala) zemēs katrā

ir 135 tūkstoši ciemu. Strīrājya (amazonu) zemē esot 500 tūkstoš ciemu. Pulasty'u zemē esot 1 miljons ciemu. Kāmboja un Kosala satur katra 184 miljonus (ciemu). Bāhika ir zināma ar 400 tūkstoš ciemiem. Laṅkā Deśa ir zināma ar 36 tūkstoš ciemiem. Kuru Deśa ir zināma ar 64 tūkstoš (ciemiem). Jaya, kirāt'u zeme saturot 150 tūkstoš (ciemu). Teic, ka Vidarb'hā ir 500 tūkstoš ciemu. Ir teikts, ka Vardhamāna satur 14 tūkstoš (ciemu). Ir teikts, ka Simhala's salā ir 10 tūkstoš (ciemu). Pāṅgudeśaka's zemē ir 36 tūkstoš ciemu. Bhayānaka saturot 100 tūkstoš ciemu. Magadha's zemē esot 66 tūkstoš (ciemu). Pāṅgudeśaka zemē ir 60 tūkstoš ciemu. Varenduka saturot 30 tūkstoš ciemu. Par Mūlasthān'u ir teikts, ka tajā ir 25 tūkstoš ciemu. Yavana ir zināma kā 40 tūkstoš ciemus saturoša. Pakṣabāhu tiek minēta kā 4 tūkstošus ciemu saturoša. Tās ir 72 zemes (reģioni vai teritorijas). Ciemu skaits ir jau ticis pārskaitīts. Salīdz. Awasthi 1976, 47 & 52.

[41]: ... Śatapatha Brāhmaṇa min kuru ķēniņu vārdā Bahhika Pratipīya. Šķiet, ka Bahhika bijis Pratīpa's pēcnācējs. Bet nav liecību, kas parādītu, kāpēc viņš nes vārdu Bahhika. Varbūt viņš ir tas pats, kas Mahābhāratas mahārādža Bahhika Pratipeya.

Rāmājana teic, ka karaliskā kuru dzimta sākotnēji migrējusi no Bahhikas valsts. Kāds izteikums norāda, ka Ila, Prājapati Kardama's dēls, kurš bijis V(v=b)ahli valsts ķēniņš, atstājis Bahhiku savam dēlam Sasavindu un nodibinājis jaunu pilsētu Pratisthanapur'u Madhya-des'ā, kur turpinājis valdīt viņa otrs dēls Pururava Aila. Tas savieno Ailas, kuru ciltstēvu, ar Bahli Kardama's karalisko dzimtu.

H.C.Raychaudhuri vedina uz domu, ka Karddama - Vahlika's valdošās dzimtas nosaukums - bijis pārņemts no šāda nosaukuma upes Persijā, un tādējādi secina, ka Karddama's ķēniņa dzīves vieta ir identificējama kā Irānas Bahhika jeb Balkh'a. Šādu uzskatu agrāk ir izteicis Roth's un Weber's. Bet Zimmer's pareizi norāda, ka nav vajadzības pieņemt kādu Irānas ietekmi.

Vahlik'us zinām no purānu tautu uzskaitījuma. Šis 'Piecdesmit sešu valstu vērtējums' (The Account of fifty-six countries) ir interesants, jo viņus citu starpā min kopā ar huna, kaurava, gandhara, vidarbha tautām. Śaktisangama Tantr'ā Bahhika ir aprakstīta kā slavena ar zirgiem un kā esoša austrumos no mahāmlechha's un sākoties ar Kamboj'u.

B.C.Law's, pamatojoties uz norādi Mahābhāratā vahlik'us izvietojis kaimiņos gandhar'iem un kamboj'iem.

Katyayana (4.gs.pr.m.ē.) min Bahlayan'u un atvasina to no vārda Bahli - valsts, ko minējis arī Kautilja Arthaśāstr'ā.

Vāyu Purāna, Siva Purāna, rājasekhara's Kavya-Mimarhsa Vahlika's valsti novieto ziemeļu virzienā.

Visnu-Purān'ā Bahhika ir cilvēka vārds.

Bharata's Natyaśāstra teic, ka bahlika valodā runājuši ziemeļu ļaudis (udīcyā). Līdzīga norāde ir rodama Sahitya-darpan'ā.

Vatsyayana's Kamasutr'ā Bahlika ir grupēta kopā ar Strīrājya = sievieti, amazoņu zeme (ap Donas upi? Skat. nostāstus par saku un amazoņu pēcnācējiem - sauromatiem), kas ir ziemeļrietumu puses sarakstā. Neparastais paradums Bahlikā vairākiem jauniem vīriešiem precēt vienu sievieti kā strīrājy'ā, šķiet, ir svešzemniecisks paradums, kas pārsvarā ir rietumos no Indijas. Arī Jayamangala's komentārs teic, ka Bahlika ir bijusi Uttarapath'ā.

Amara-kos'ā vārdu Vahlīka rodām divos veidos - Bahlika un Bahlika. Amarakosa norāda, ka Bahlika bijusi slavēta ar zirgiem, safrānu un Ferula Asafoetida (smirdīgu garšvielu dodošs augs). Norāde uz safrānu ved uz safrāna šķiedrām Vanks'as (Oxus, Amurarja) krastos, kur, kā rakstīts Kalidāsas Raghuvarhs'ā, Raghu sakāvis huņņus. Tur lasāmā Sindhu ir skaidra Ksīrasvamin'a, pirmā Amaras komentatora, kļūda, kurš skaidri norāda, ka Bahlikas valsts robežojas ar Oxus.

Brhatsamhitā bahlīkus pieskaita saules (godātājiem). Sena tradīcija bahlīkus saista ar dharstaka kšatriju klanu, kas iekarojis Bahlikas valsti. Zinām, ka Bahlikā ir bijis otrs Madrī, madru ķēniņienes vārds.

Buddha Prakash's vedina uz domu, ka vēdiskā bhallavin'u skola ir saglabājusi atmiņas par bahlīkiem; ka mūsdienu khatr'u barasarīnu grupas apakšskastas bhalla un behl pārstāv senos bahlīkus, un Multanas džātu klanā bhalar un bhalerah, Sindh'ā, Bahawalpur'ā un Dera Ghazi Khan'ā dzīvojošā baloch'u cilts, Bhalk'ā un Shahpur'ā rodamais bhallowan'u klans ir plaši izvēršusies bahlīku cilšu paliekas. Iespējams, ka bahlīki ir migrējuši no savas sākotnējās dzīves vietas Balkhas uz Pendžabu. Kad Balkhu apmeklējis Hieun Tsang's, tā ir bijusi budistu ticības centrs, bet kad Sasanīdu valsti gāzuši arābi, senā Baktrija līdz ar kaimiņu teritorijām pārgājusi Khorasan'as, muhamedāņu varas rezidences, varā.

... No aplūkotajām abhīra, arjunayana, atavika, kaka, kharaparika, kota, kuru, licchavi, madraka, malava, prarjuna, pusyamitra, sanakamka un yaudheya ir vietējās ciltis, bet daivaputra, huna, mlecca, murundas, sahanusahi, sahi, saimhalaka, saka, un vahlīka pārstāv svešzemju ciltis.

Varam novērot, kā dažas no šīm ciltīm ir migrējušas projām no sākotnējām dzīves vietām un piešķirušas savus nosaukumus jaunajiem apgabaliem. Ieceļojušās ciltis ir nomainījušas senās vēdiskās ciltis Pendžabā un Rādžastānā, lai gan dažas no tām tiek uzskatītas par galvenās cilts atvasinājumiem. Prarjuna, sanakamka, kaka un kharaparika varētu būt vēlākas ciltis, jo senajos tekstos gandrīz nav minētas. Madrak'iem, kuri bijuši salv'u atzars (kam bijusi totēmiska izcelsme) un licchavi'em, kam bijusi leģendāra izcelsme dēļ asinsgrēka starp brāli un māsu, varbūt pat ir agrāka piederība āriju

dzīves veidam, ko iezīmē totēmu godāšana un apzināta asingrēka aizlieguma trūkums.

Sakarā ar minētajām svešzemju ciltīm rodam, ka saki ir Indiju ietekmējuši tik ļoti, ka Purānu sacerētāji pieskaitījuši Saka-dvīp'u pie Bhuvanakosa grupas. Pastāv hun'u un v(b)ahlīk'u apmetņu un dažu viņu nosauktu teritoriju varbūtība Pendžabā. Nosaukums sahi huṅṅu un tjurku administratīvajās sistēmās ir aizvietoti ar hunu un turk. Pēc āriju migrācijas uz austrumiem austrumnieki zemes ziemeļrietumos uzlūkojuši ar nicinājumu, un saukuši par mlecc'h'u zemēm. Apzīmējums mlecc'ha parasti ticis lietots attiecībā uz svešzemniekiem, kuri nav piederējuši pie āriju teritorijām.

Tā tautas ziemeļrietumos, kuras nonākušas svešzemju ietekmē un savos uzskatos bijušas valīgākas, tikušas sauktas par mlecc'h'iem. Redzam, ka politiskās un etniskās pārveides ir turpinājušās. Bez tam redzam, ka minētās ciltis ir ārianizētas, daļa kā vrātya varietāte un daļa vṛṣala sistēmā (zinātnieks Sukhlalji skaidro, ka divas etniskas grupas - vrātya un vṛṣala sekojušas nevēdiskai tradīcijai, un abas ticējušas nevardarbības un pašierobežošanās principiem. Viņš vedina uz domu, ka gan Buda, gan mahāvīra ir bijuši kšatriji no vrišaliem. Viņš atzīmē arī, ka Buda saukts par Vrsalaka.

Starp savpatīgajiem un dumpiniekiem izcēlušies vrātjas. Viņi bijuši ārkārtīgi neviendabīga sabiedrība un nav pakļāvušies nekādai definīcijai. Pat līdz mūsu dienām vārda vrātya nozīme ir neskaidra un tiek skaidrota dažādi. Pārsteidzošā vrātju sabiedrība ietvērusi magus, šamanus, dziedniekus, mistiķus, materiālistus, ubagus, klejojošus apsēstos, klejojošus brīvos karavīrus, algotņus, uguns rijējus, indes malkotājus, jutekliskus baudas meklētājus un ceļojošus gavētāju askētu barus.

bālhīkabhāṣā, balhikabhasha, bālhīkabhāṣā - bālhīk'u valoda. Nātyaśāstra's [67]: XVIII nodaļa apraksta valodas likumus un nosaka, kā būtu jārunā sanskritā, un kā prākritā. Tā apgalvo arī, ka Śaurasenī ir galvenais prākritis, un pārējie prākriti ir māgadhī, āvantī, prācyā, ardhmāgadhī, bālhika, dakṣiṇātyā. Tā apraksta arī zemākas valodas, kā śabara, ābhīra, cāṇḍāla, śakāra, draviḍa, audra.

Balimain, kalāšu bal'ima'in, Ziemsvētku gars - kuru godā Ziemsvētkos (cawmos, Ciemi?). Tas atjāj zirgā no Tsiam (Ciemu?) zemes uz četrām Ziemsvētku dienām. Iedala cilvēkiem labklājību

balin, balín - [68]: karavīrs, varens, stiprs, dūšīgs, veselīgs (bāliņš?); kuilis, bifelis, kamielis, aitu šķirne, čūska, Phaseolus Radiatus, jasmīnu šķirne, gļotas, Bala-rāmas vārds; balinī - Sida Cordifolia. Skat. bala, balek

bālja, balya, bālya - bērnišķīgums. Bērība, zēna gadi, augošs mēness

balti - bhālu=saule; bal ti skad = 'ūdens ieleja, ūdens (ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī; kalnu upes atspīd baltas) aiza'; tibetiešu valodas atzars, visai

atšķirīgs no standarta, saglabājis daudzus sentibetiešu vārdus. Skat. arī bala, bāla, abel (mūsdienu burušaski ~ senprūšu? valodā ābele ir báalt), ārya, bālhīka, bahlīka, bhallavin, khatr barasarin, bhalla, behl, bhalar, bhalerah, Bhalk, bhallowan, lat, lathar, lāt, latūrā, hela, bharta, jāṭa, śāka, prūšava, kula, gotra, toka, kāmboja, kuru, uttarakuru, gujar, kāfir, kanet. Salīdz. ar balṭa, *balṭa, *balṭaz germ. - spēcīgs, drošs, drosmīgs; no tā kareivīgās un ķēnišķās Balt(h)i dinastijas, Baltung, Balthing, Balth(e) nosaukums, kuri piederējušies ģermāņu visigotu ciltij. Maķedonijas Aleksandra ģenerālis un vēsturnieks Ptolemy ir minējis reģionu Byaltae. Baltistan ir persiešu tulkojums vārdam Baltiyul - balti dzimtene. Balti tauta ir dzīvojusi abos Indas krastos, augšup, sākot no Kargil rajona.

[69]: pazīstamais džātu (skat.) vēsturnieks Hukum Singh Panwar, atbalstot uzskatu par indoāriju klātbūtni Baltijas reģionā, raksta, ka Dr. Marija Gimbutas, lietuviešu zinātniece, kura izgaismojusi daudzas līdzības un paralēles, parādot ciešās baltu un vēdu laiku āriju kultūras un valodas saiknes, kā citējis Dr. Chatterji, nosauc baltu ciltis un teritorijas. Šie nosaukumi neapstrīdami atklāj to indisko, īpaši džātisko izcelsmi. Gimbutas minētie nosaukumi (ar iekavās sniegtiem ekvivalentiem) ir, piemēram, 'Latgale' jeb 'Lettigallian' jeb senie un mūsdienu 'leti' (lat jeb lathar, lāt džāti), 'kurši' jeb 'Curonians' (kuru), 'sēļi' jeb 'Selonians' (s-h, hela džāti), 'Vārme' (Varmas, V=B, Barma jeb Barne jeb Birhmaan džāti [168], 'Bārta' (bharta džāti [168]).

Šajā kontekstā ir pārsteidzoši, ka balti, pat pēc nodalīšanās no Rigvēdas ārijiem pirms tūkstošiem gadu un neraugoties uz viņu ilgo dzīves vietu Baltijas valstīs tūkstošiem kilometrus tālu no Septiņupes ('Sapta Sindhu' [168]), joprojām nav atmetuši domu, ka Indija ir viņu mātes zeme.

[156]: Endzelīns attiecībā uz 'balti' min senvalodu lietvārdus un īpašības vārdus ar atbilstošu sakni: senindiešu bhālam (sansk. bhāla), bhānam - spožums, mirdzums, avestas bāmyō - spoži, armēņu, grieķu, kimru bal - bālums, baltādains (no bala - spēks. Atzīts krievu valodas etimoloģijas pētnieks Fasmers (M. Vasmer) min senindu jambālas - purvs, kirgīzu balkaš - purvainā vieta.

R. Kalniņš pētījis latviešu valodas sakarus arī ar dravīdu valodām Indijā. Un viņš saista etnonīmu 'balts', kā arī Endzelīna minētos senvārdus ar dravīdu grupas valodu vārdiem Dienvidindijā, kas visi nozīmē 'balts' - kanariešu (karṇataka, kannada Dekanu rietumdaļā) biḷi (līdzīgā nozīmē arī biḷu, biḷe, beḷa, biḷapu), tuḷu jeb tuḷuva (tuḷvī Dienvidkanarā, Madrasā) boḷu, bolu, bollenti, bollane, kurgi jeb kodagu (Dienvidindijā, Kurgā) baltad, toḍa (Nilgīrī, Madrasa) belpu, baḍaga (kanariešu dialekts Nilgīrī) belapu, kuṛumba (kurumvāri, kanariešu dialekts Čandā (Centrālprovincēs), bet viņu dzimtene ir Nilgīrī) bole. Kanariešu boḷi, beḷaku - baltums, gaišums, gaisma.

Ar šiem vārdiem salīdzināmi Latvijas īpašvārdi - personu vārdi un vietvārdi: māju un muižu nosaukumi Beles un Belles, Beļi, Beļava, Beļavnieki, Beltes, Billes, Billas, Bielas, Bolles, Būoli.

[172]: “Baltijas” vārds nav baltu tautas vārds. Viens no izskaidrojumiem - Mare Balticum. 11.gs. pirmo reiz to min Brēmenes Ādams, kas to laikam ņēmis no romiešu rakstnieka Plīnija. Viņa darbā 'Naturalis Historia' (1.gs.) teikts, ka grieķu rakstnieki Ksenofons (ne pazīstamais) un Pītejs minot savos darbos ziemeļu Skitu jūru, kur esot ļoti liela sala Balcia, citā variantā Baltia (vēlāk formas izrunāja vienādi, rakstīt varēja ar 't' un 'c'). Vācu pētnieks Filips domā, ka oriģināla forma - grieķiski rakstīta esot Balicia.

Šo vārdu varēja lasīt divējādi: 1) Balkia un 2) Balisia. Grieķu rakstnieki šo vārdu lasīja kā “Balisia”, bet tā kā šis vārds nekā neizteic, tad pārdēvēja par- “Basilia”- basileus.

[70]: Basilici (βασιλιχοι) Sarmatae (kropļots Basiliscaei) Ptolemaeo, reliquis auctoribus Basili et Basilei item Basilidae dicti, A.circ. 81 ante Christ. nat omnium Sarmatarum primi in Europam discesserunt (§.28). Strabonis tempore Basilei cum Georgis suis et Jazyges australia inde a Tanai ac Maeoti ad Tyram fere vsque habitarunt (§.34 et 40). Plinius primus est, qui Basileios, siue vt ab eo vocantur, Basilidas inter septentrionales Sarmatas, qui hodiernam Russiam minorem et vltiora etiam incoluerunt, commemorat (§.48). Ptolemaeus denique Basileos, s. vt ab eo vocantur, Basilicos, in Asia sua septentrionali, qua in occasum spectat, ideoque in Europae suae septentrionalis confinio, collocavit. Quoniam tamen eorum sedes fontibus fluminis Rha, id est Wolgae, et proximo in ortum a fontibus cursui subiacere tradidit - fontes autem Wolgae non magis, quam totus fluuii huius tractus superior non Asiae, sed Europae, ex ipsius etiam Ptolemaei mente, si quidem ad verum reductatur (§.57), vindicandi sunt; clarissime patet, Ptolemaei Basilicos Sarmatas Europaeis Sarmatis, non Asiaticis, esse annumerandos. Verum quidquid id est, Ptolemaei Basilici Sarmatae, quoniam fontibus ac superiori tractui fluminis Rha in austrum assederant, septentrionalia. gubernii Smolensk, totum gubernium Moskwa et vltiora fortasse etiam inde in ortum incoluerunt- ita quidem, vt Pagiritas et Aorsos, gentiles suos, in occasum versus attingerent.)
Skat. sarmati.

[71]: iepretim, šķiet, ir Pīteja (Pytheas) minēta sala 'Baltia' jeb 'Basilia', kas, kā rakstījis lamfaciešu (Lampfacener) Xenofons, ir trīs dienu kuģojuma attālumā no pretējā krasta un tās apmēri varētu būt milzīgi (Plinius IV, c.13 - “Xenophon Lampsacenus a litore Scytharum tridui navigatione insulam esse immensae magnitudinis, Baltiam tradit - eandem Pytheas Basiliam nominat.”), ... (Bei Plinius XXXVII, c.2. - “Huic (Pythae) at Tomaeus creditit, sed insulam Bannomannam (variants parastās versijas 'Baltiam' vietā) vocavit”).

[72]: Starp Visigoth'iem, ģermāņu ciltī, kura pretojusies Rietumromas impērijai tās panīkuma gados, ir bijusi Balt(h)i dinastija, Baltungs, Balthings jeb Balthi. Savu nosaukumu balti aizguvuši no gotu vārda balpa (baltha - kails vai pādrošs). Tādējādi nosaukums nozīmē 'pādrošie' jeb 'drosmīgie'. Balti ir uzskatīti par vērtīgākajiem karotājiem un karaliskā titula ziņā otrajiem, tūlīt aiz Amali. Visigothu Balti dinastija ir valdījusi no 395 līdz 531.gadam.

[111]: (Valdis Muktupāvels) - vārdu balti mūsdienās lieto tādas kā tautu

kopības apzīmēšanai, tomēr jāteic, ka termins balti ir lielā mērā saistīts ar valodniecību. Attīstoties teorijai par tā sauktajām indoeiropiešu valodām, arī latviešu un lietuviešu valodas tika klasificētas un ierindotas šajā te valodu saimē kā atsevišķa grupa.

Tā iznāk, ka tieši uz valodu radniecības pamata ir nedefinēta baltu etniskā grupa. Faktiski tā ir baltu valodās runājošu un runājušu tautu grupa, kurā vēl bez latviešiem, lietuviešiem ietilpst arī kurši, prūši, jātvingi un varbūt vēl citi. Šā vai tā, nereti šo valodnieku radīto terminu balti attiecina arī uz citām, parasti - kultūras - jomām.

Tādējādi tiek pieņemts, ka termins balti nozīmē arī lielākas vai mazākas līdzības mūzikā, mākslā, pasaules uzskatā un citās jomās. Tātad, vēlreiz uzsveru - šo valodnieku radīto terminu automātiski attiecinot, piemēram, uz mitoloģiju, tiek sagaidīts, ka arī šajā jomā būs zināmas līdzības. Vai, teiksim, runājot par baltu mūziku, tiek paredzēts, ka arī mūzikas jomā būs līdzības starp latviešiem, lietuviešiem un citiem baltiem vai to pēctečiem. Vai tas tā ir, vai nē - tas ir katras atsevišķās sfēras jautājums. Bieži vien izrādās, ka tā īsti nav. Piemēram, latviešiem dažās jomās ir vairāk līdzību ar igauņiem. Teiksim, tajā pašā tautas mūzikas jomā, bet šī nu ir cita tēma, un par to mēs sīkāk nerunāsim.

Pirms pievērsamies baltu reliģijas jautājumam, pieminēsim to, ka baltu valodas indoeiropiešu valodu kontekstā ir izpelnījušās īpašu uzmanību, sevišķi pēdējo gadu desmitu laikā: šajās valodās, kā izrādās ir daudz arhaisku parādību, tās ir ļoti konservatīvas. Citi to nepareizi traktē tā, ka, teiksim, lietuviešu valoda esot senākā indoeiropiešu valoda vai, ka senākā Eiropas valoda. Ko īsti nozīmē “senākā Eiropas valoda” vai “senākā indoeiropiešu valoda”? To varētu teikt par valodu, kurai ir senākie rakstu pieminekļi, kā, piemēram, vēdu sanskrita teksti, kurus datē ar II gadu tūkstoši pirms mūsu ēras, tādējādi vēdu sanskrits ir viena no senākajām indoeiropiešu valodām.

Savukārt, teiciens “arhaiskākās valodas” norāda uz šo valodu raksturu - tajās ir maz inovāciju, maz kas ir izmainījies. Tajās var konstatēt dažādas parādības, kas citās valodās ir zudušas, kas atrodamas tikai senos rakstu pieminekļos, vai kas tiek zinātniski rekonstruētas. Tādā nozīmē baltu valodas ir arhaiskas. Šī arhaiskuma dēļ tās ir līdzīgas, vai pat ļoti līdzīgas ar senām indoeiropiešu valodām, piemēram, ar vēdu sanskritu, kura senākie teksti ir vairāk nekā 3500 gadu veci. Baltu valodas ir tik arhaiskas, ka tās, piemēram, valodnieks un strukturālists Vjačeslavs Ivanovs uzskata par dzīvi skanošajiem indoeiropiešu pirmvalodas dialektiem. Šī te arhaisma dēļ baltu valodām ir tik daudz līdzību ar to pašu sanskritu, ka tas ir devis pamatu runāt par, teiksim, latviešu izcelsmi Indijā, par āriešu ceļošanu no Baltijas uz Indiju un tamlīdzīgi. Kanādā 1954.

gadā publicētā sanskrita-latviešu vārdnīcinā atrodami veseli leksikas slāņi, kas latviešu valodā un sanskritā ir ne tikai ar to pašu nozīmi, bet arī skaniski ļoti līdzīgi: piemēram, dhūmaka sanskritā un 'dūmaka' latviski, tāpat vīra un 'vīrs', ratha un 'rati' utt., šo vārdu nozīme ir gandrīz tā pati. To visu vajadzētu ņemt vērā tad, kad runāsim par citādiem arhaismiem, kas vairāk vai mazāk saistīti ar valodu arhaismu.

Valodniecības metodes un dati var noderēt, runājot par reliģijas terminiem un par atsevišķām dievībām, nereti šo dievību vārdu un funkciju salīdzinājums baltu tradīcijā un citās indoeiropiešu tradīcijās ļauj noskaidrot kaut ko būtisku tieši par šīm dievībām un par viņu darbības jomu. ... runāt par baltu reliģiju var tikai nosacīti. Faktiski ir bijušas dažādas reliģijas tradīcijas dažādos laikos.

Latviešiem par to ir diezgan maz pētījumu, bet, piemēram, Lietuvā 1995. gadā Gintars Beresnevičus (Gintaras Beresnevičius), aktīvs reliģiju pētnieks, publicēja grāmatu "Baltu reliģiskās reformas". Tajā viņš raksturoja vismaz divas fundamentālas reliģiskas reformas rietumbaltu zemēs un daļēji arī Lietuvas teritorijā. Reformas - tas nozīmē, ka iepriekšējā reliģiskā prakse, reliģiskās tradīcijas tika fundamentāli pārveidotas, izmainītas.

Arheologi ir konstatējuši, ka zināmos vēstures laikposmos ir diezgan strauji mainījušās apbedīšanas paražas: tā, piemēram, vienu brīdi bija uzkalniņa veida kapi, un pēkšņi tos nomainīja tā sauktie ugunskapi. Parasti tradicionālajās sabiedrībās vienkārši tāpat neapbērēja, tas viss bija saistīts ar pasaules uzskatu, ar reliģisko praksi. Antropologiem šie apbedījumi ir viens no elementiem, kas netieši liecina par noteiktu pasaules uzskatu, par reliģisko dzīvi, un apbedīšanas tradīciju maiņa nozīmē, ka ir kaut kas fundamentāli mainījies šajā reliģiskajā dzīvē, reliģiskajā praksē. Šādas reformas baltu zemēs ir konstatētas pat vairākas, tādējādi te nevar runāt par vienu noteiktu reliģiju.

Lietodami terminu baltu reliģija, mēs ar to domāsim visus dažādos reliģijas veidus, kas dažādos laikos pastāvējuši baltu areālā. Tam vajadzētu būt kā aksiomai, ka reliģijas ir mainījušās. Ir cilvēki, kas sakās pētām īsto baltu vai, teiksim, latviešu vai lietuviešu reliģiju. Kas tā tāda ir, to, droši vien, zina tik viņi paši, jo par to var runāt tikai ļoti nosacīti.

Mūsu tālākai runāšanai būtu noderīgi akcentēt jautājumu par ikvienas reliģijas diviem aspektiem.

Pirmais ir saistīts ar cilvēka universālo dabu, ar viņa kā homo sapiens tiekšanos pēc pilnības, pēc saplūšanas ar absolūtu.. Šis ir tas universālais elements, kas ir kopīgs visiem cilvēkiem, lai kurā pasaules daļā viņi dzīvotu, visām reliģijām. Šo aspektu sanskritā apzīmē ar vārdu mārga - ceļš. Šeit mārga nozīmē garīgās pilnīgošanās ceļu, to universālo reliģijas komponentu, kas aicina, ved tuvāk debesīm.

Otrs ikvienas reliģijas aspekts ir saistīts ar vēsturisko pieredzi, ar kultūras mantojumu. Tie ir konkrētie rituāli, ieražas, mācības, dogmas, tā ir dzīvesziņa, ko cilvēks apgūst no savas dzīves pirmajām dienām. Šo vēsturiski nosacīto un no vietas atkarīgo, mainīgo aspektu sanskritā apzīmē ar vārdu dešī - vietējais, ar noteiktu zemi saistītais. Šis aspekts skar reliģijas mantoto, vēsturisko, ar vietējām īpatnībām saistīto daļu.

Lūk, šie abi aspekti, abi komponenti ir ikvienā reliģijā. Nav "tīras absolūtas" reliģijas, tādas, kurā būtu tikai viens pats universālais aspekts. Viens no pasaulē pazīstamajiem reliģiju pētniekiem Džozefs Kempbels (Joseph Campbell), rakstot par šiem diviem aspektiem, ir minējis šādu gadījumu: braucot vilcienā uz indiešu svēto pilsētu Varanasi jeb Benaresu, viņš satika indiešu svēto un uzsāka ar viņu sarunu. Svētais izteicās, ka viņš esot pietuvojies absolūtajai atziņai un ka viņu reliģijā interesējot tikai tīri universālais, tīri dievišķais princips un nekas vairāk. Un tad Kempbels nosecināja, ka šis vīrs tomēr brauc uz reālu pilsētu, uz Varanasi, tur viņš dosies uz zināmu templi, veiks noteiktus, varbūt par bērniecībā iemācītus rituālus, runāsies ar cilvēkiem utt. Tādējādi, pat domājot tikai par tīri absolūto, viņš stāsies dažādos "zemes" sakaros, veiks tradicionālas, iemācītas, laika un vietas nosacītas darbības, vārdu sakot, viņš nespēs izvairīties no otrā aspekta klātbūtnes savā reliģijā. Varbūt šajā un citos gadījumos varētu teikt, ka mārģa ir svarīgāks nekā dešī, ka universālais dominē pār vietas un laika nosacīto aspektu. Savukārt, citos gadījumos var būt pavisam otrādi, tradicionālais, vēsturiski mantotais aspekts var ņemt pārsvaru pār universālo, un dažs labs var pat aizmirst, kāpēc tiek skaitītas lūgšanas, veikta upurēšana un darīts daudz kas cits.

Un tad rituāli tiek veikti rituālu pēc, aizmirstot, ka rituālam ir jāved uz debesīm, pie universālā saprāta.

Vēl gribētu pieminēt kādu principu, kas ir svarīgs mitoloģijā. Daudzi nereti aizmirst to, ka viena un tā pati dievība var tikt dažādi nosaukta. Piemēram, kādu dievību, kurai ir raksturīgas dažādas funkcijas, var nosaukt atkarībā no konkrētās funkcijas vai atkarībā no kādas dievībai raksturīgas pazīmes. Tādējādi vienai dievībai var būt daudz dažādu nosaukumu, tie var mainīties, var kļūt diezgan patstāvīgi, var pat transformēties, apzīmējot jau kādu citu, atsevišķu dievību, tomēr šajos dažādajos nosaukumos parasti var atpazīt sākotnējo denotātu. Kaut kāda noteikta mitoloģijas struktūra vai kāda atsevišķa dievība var būt ar universālām vai specifiskām iezīmēm. Atkarībā no universalizācijas vai specializācijas pakāpes mitoloģijā var izšķirt dažādus līmeņus. Piemēram, kādā noteiktā mitoloģijas struktūrā universālākajā līmenī varētu būt galvenais dievs vai, teiksim, universāls radošais princips. Nākamajā, jau vairāk specializētā līmenī tur varētu būt dievi, kas veic noteiktas funkcijas,

vēl tālākā specializācijas līmenī varētu būt dievības ar cilvēciskotām iezīmēm, tad - kultūrvaroņi, dažādi gari utt. Vārdu sakot, ikvienā mitoloģijā līdzās universāliem lielumiem ir arī vairāk vai mazāk specificēti.

Nu, piemēram, šodien ir piecpadsmitais augusts, Zāļu diena jeb Marijas debesbraukšanas diena, kas ir lieli svētki Latvijas otrā galā - Aglonā; tur šodien sapulcējušies, droši vien, kādi simts tūkstoši, piedalās dievkalpojumos, procesijās, skaita lūgšanas un dzied dziesmas, arī litānijas. Vissvētākās Jaunavas Marijas litānijā viņa ir nosaukta dažādos vārdos: Baznīcas Māte, Mistiskā roze, Zilonkaula tornis, Debesu vārti, Rīta auseklis, kopumā tur ir vairāk nekā 50 dažādu apzīmējumu. Kādam, protams var ienākt prātā katrā šajā apzīmējumā saskatīt atsevišķu dievību, un tā arī ir bijis, tomēr šeit ir domāta tikai viena noteikta persona - Vissvētākā Jaunava Marija. Itin bieži dievību epitēti kļūst par atsevišķām dievībām hinduismā, te lai minam 'Skanda's epitētu Kumāra, 'Šiva's epitētus Lokadhātar, Natarādža vai daudzos 'Lakšmi' epitētus tādus kā Šrī, Lokamāta, Indira, Padma, Kamala.

Līdzīgi tas ir arī baltu mitoloģijā. Tā, piemēram, jau kopš viduslaikiem pastāv dažādi prūšu dievību saraksti. Starp citu, prūšu zeme ir pavisam netālu no šejienes. Mēs esam faktiski kādus 36 km no vēsturiskās Prūsijas robežas, no Prūsijas hercogistes un vēlāk no Prūsijas karalistes. ...

Tālāk pievērsīsimies divu baltu reliģijas pētnieku teorijām. Par baltu reliģiju ir diezgan daudz dažādu publikāciju, tomēr jāatzīst, ka šī ir viena no tām sfērām, kurā daudzi jūtas pietiekami zinoši, un raksta gandrīz vai visi, kam nav slinkums to darīt. Nav daudz labu, konceptuāli skaidru un strukturētu darbu baltu reliģijas jomā. Protams, kā ikvienā citā jomā, šeit ir svarīgi avoti - vēsturiskas ziņas, dažādi, tostarp arī folkloras teksti, etnogrāfiski apraksti, kas paši par sevi ir vērtīgi kaut vai tāpēc, ka fiksē noteiktus faktus. Šeit es gribētu atzīmēt divas svarīgas publikācijas, ko būtu vērts apskatīt, ja kādam ieinteresē papētīt pirmavotus.

1936.gadā Latviešu literāriskā biedrība publicēja Vilhelma Manharta (Wilhelm Mannhardt) darbu 'Letto-Preussische Götterlehre', jeb latviski 'Latviešu - prūšu mitoloģija'. Tajā ir apkopoti latviešu, lietuviešu un prūšu reliģijas fakti, dažādi apraksti, sākot no Tacīta liecības mūsu ēras 1.gadsimta beigās līdz pat Langes un Stendera darbiem 18.gadsimta beigās, kā arī paša autora komentāri. Avoti ir doti oriģinālvalodā - latīņu, viduslejasvācu, poļu, diemžēl, bez tulkojumiem, savukārt, autora komentāri ir vācu valodā, tādējādi, bez šo valodu zināšanas Manharta darbu lietot būtu pagrūti.

Lietuvā šobrīd publicēti jau divi sējumi no Norberta Vēļus (Norbertas Vēlius) iecerētā daudzsējumu darba 'Baltu reliģijās ir mitoloģijās šaltiniai', latviski tas būtu 'Baltu reliģijas un mitoloģijas avoti'. Šā darba hronoloģiskās robežas ir

plašākas: pirmais avots - Hērodota "Vēsture" - attiecas uz 5. gadsimtu pirms Kristus dzimšanas. Visi pirmavotu teksti ir gan oriģinālvalodā, gan arī tulkoti lietuviski, ir arī komentāri par pirmavotiem un to autoriem, arī lietuviski, tad nu būtu jāzina šī valoda, lai darbu varētu lietot.

Tiktāl par avotiem, bet nu pievērsīsimies baltu mitoloģijas vispārīgam raksturojumam. Šeit būtu jāmin divas metodes, divi virzieni, kas laika gaitā ir atzīti, aprobēti, un uz šos virzienus pārstāvošo pētnieku darbiem mēdz atsaukties nopietnās starptautiskās publikācijās.

Viena, nosacīti - vēsturiskā - piegājiena autore ir lietuviešu cilmes amerikāņu zinātniece Marija Gimbutiene (Marija Gimbutienė) jeb Marija Gimbutas, kā viņas vārdu mēdz rakstīt angļiski. Marija Gimbutiene ir starptautiski atzīta bronzas laikmeta vēstures pētniece, tā ir viņas galvenā specialitāte. Līdztekus tam, viņa ir daudz pētījusi sieviešu kārtas dievības, to atveidus ornamentikā, ikonogrāfijā visā pasaulē. Amerikā ir publicētas vairākas viņas grāmatas - par Lielo Pirmmāti, par senās Eiropas dievību svētajiem tēliem un simboliem. Arī šajā jomā nopietni reliģiju pētnieki atsaucas uz Marijas Gimbutienes darbiem. Dažādi ar baltu mitoloģiju saistīti fakti sastopami viņas lielajos darbos, bet vesela baltu reliģijai veltīta nodaļa atrodama grāmatā 'The Balts', kas 1963. gadā publicēta Frederika Prēgera (Frederick A. Praeger) izdevniecībā Ņujorkā, sērijā "Ancient Peoples and Places" (Senas tautas un vietas). Šis darbs, pārstrādāts un papildināts, ir tulkots, protams, lietuviski un arī latviski, un kā grāmata ar nosaukumu 'Balti aizvēsturiskajos laikos' publicēts Zinātnes izdevniecībā Rīgā 1994. gadā. Tātad - samērā nesen. ...

Apskatot neopagānisma formas Baltijā, vispirms gribētu pievērsties Lietuvai. Viena no galvenajām kustībām ir Rāmava (Romuva), ko jau iepriekš esam pieminējuši kā lietuviešu mezopagānismu. Skaidrs, ka II Pasaules karš un padomju okupācija šo kustību pārtrauca, un tā savu darbību atjaunoja 1968. gadā, starp citu, tajā pašā gadā, kad Lietuvā viesojās mums jau labi zināmā Marija Gimbutiene. Varbūt tā ir tikai sagadīšanās, bet tieši pēc šīs vizītes lietuviešu mākslinieku un intelektuāļu aprindās baltu senā kultūra, reliģija ieguva īpašu nozīmi. Tās pētīšanai, atjaunošanai, praktizēšanai un popularizēšanai pievērsās daudzi, un 20. gadsimta beigās Rāmava, vairs ne kā mezo-, bet jau kā neopagānisms, kopā ar gandrīz tāda paša nosaukuma (Ramuva) etniskās kultūras biedrību kļuva par masveidīgāko ar tradicionālās kultūras mantojumu saistīto kustību (skat. www.romuva.lt). Viena no šīs kustības centrālajām figūrām kopš 1968. gada ir Jons Trinkūns (Jonas Trinkūnas), kas turklāt aktīvi darbojas Pasaules etnisko reliģiju kongresā (World Congress of Ethnic Religions, skat. www.wcer.org). Lietuvā ir publicēti vairāki neopagānu izdevumi, tostarp žurnāli 'Ramuva', 'Druvis', kā arī Jona Trinkūna grāmata 'Baltu tikējimas:

Lietuvių pasaulējauta, papročiai, apeigos, ženklai', kas latviski būtu 'Baltu ticība: Lietuviešu dzīvesziņa, ieražas, rituāli, zīmes'.

Latvijas dievturi, atšķirībā no Lietuvas rāmaviešiem, pēc kustības formālas atjaunošanas 1980. gados, turpināja darboties saskaņā ar pirmskara kanoniem. Tikai neliela dievturu jauniešu grupa transformējās par neopagāniem. Lielākā Latvijas neopagānu daļa ir folkloras kustības dalībnieki, protams, ne jau visi, jo tautas dziesmu dziedāšana un popularizēšana vēl nav reliģija. Par neopagāniem uzskatāmi tie, kas nodarbojas ar rituālo praksi - svin gadskārtu svētkus, ģimenes godus saskaņā ar senām jeb atjaunotām paražām. To, ka šādai folklorēšanai ir reliģiskas darbības pazīmes, liecina kādas folklorētājas atzinums: daba ir baznīca, un labākais dievkalpojums šajā baznīcā - tautas dziesma.

Reliģijām mēdz būt sava laika skaitīšana, savi kalendāri. Dažos gadījumos par atskaites punktu tiek uzskatīta pasaules radīšana, citos - pirmā cilvēka vai kultūrvaroņa radīšana. Citās reliģijās laiks tiek skaitīts no reliģijas dibinātāja dzimšanas, mācības došanas vai īpaša sakrālā stāvokļa sasniegšanas dienas. Panteistiskām reliģijām kalendārs mēdz būt saistīts ar dabas ciklu maiņu, ar debess spīdekļu stāvokļiem, tāds tas ir arī lielākajai Latvijas neopagānu grupai - folklorētājiem. Šajā kalendārā gadu četrās daļās sadala saulgrieži un saulstāvji, un katra šī daļa tiek dalīta vēl uz pusēm, tā iegūstot astoņas līdzīgas daļas - laikus. Kā redzam, kalendāru strukturē saskaņā ar saules stāvokļiem, mēness ciklu faktors te nedarbojas, līdz ar to gada iedalījums mēnešos tiek atmests, jo, pēc pašu folklorētāju vārdiem, Mēness kalendāri raksturīgi citiem reģioniem, un laika skaitīšana mēnešos esot svešu reliģiju iespaids. Šādu solāro kalendāru var aplūkot izdevumā 'Sauls gads', ko veidojuši Aina un Gvido Tobji. Piebildīšu, ka ortodoksālie folklorētāji jeb stingrās līnijas piekritēji Jāņus un Ziemassvētkus patiešām svin astronomiskajos saulgriežos - parasti 21.jūnijā un 21.decembrī. Vislielākās atšķirības ir saistītas ar Lieldienu svinēšanu: folklorētāji to dara pavasara ekvinokcijas laikā, bet kristiešu formula, ko apstiprināja Nīkejas koncils 4.gadsimtā, ņem vērā arī mēness fāzes.

Interesanti, ka arī dievturiem ir sava laika skaitīšana. Brastiņu Ernests savulaik ieteica par atskaites punktu izvēlēties hipotētisko indoeiropiešu jeb, tā laika terminoloģijā, "āriešu" pirmtautas veidošanās laiku, kas viņaprāt bija apmēram 10 000 gadu pirms Kristus dzimšanas. Tādējādi, lai iezīmēto šo "latvisko" jeb "ārisko" laiku un lai norobežotos no kristīgās laika skaitīšanas, dievturu rakstos kopš 1938.gada sāka gadaskaitlim priekšā likt vieninieku. Tā, viņu izdevums 'Labietis' iepriekšējā gadā ir datēts ar 1937.gadu, taču jau nākošajiem uz vāka ir 11 938., 11 939. utt. Šādu datējuma principu saglabāja

dievturu izdevumi, kas pēc II Pasaules kara tika publicēti Rietumu pasaulē, un 1980.gadu beigās un vēlāk - arī Latvijā.

Viedas Sadraudzība ir neopagānu kustība, ko 1980.gadu sākumā izveidoja viens cilvēks - Modris Slava. Izvirzot par mērķi studēt baltu reliģiju teozofijas koncepciju gaismā, Sadraudzības locekļu darbībā dominēja intelektuālas aktivitātes, mazāk - reliģijas prakse. Viedas Sadraudzība regulāri publicēja 'Viedas Vēstis', šajā izdevumā bija gan oriģinālraksti, gan teozofijas klasiķu darbu tulkojumi, gan arī materiāli par dažādām pasaules reliģijām. Zināmā mērā ar Viedas Sadraudzību ir saistīta 1990.gadu beigu radikāla, politizējusies kustība Klubs 415. Te es gribētu pieminēt viņu izdevumu - žurnālu 'Saules Koks', kurā ir daudzi okultismam, teozofijai, baltu reliģijām veltīti raksti. Starp dažādiem neopagānisma veidiem Latvijā vēl būtu minams Baltais Aplis. Tā veidošanā zināma loma ir Rasmai Rozītei un māksliniecei Lilitai Postažai. Baltā Apļa aktivitāšu fokusā ir rituāli un meditācijas garīgās dzīves kopšanai, saturiski tie ir mēģinājumi lokalizēt un latviskot citu pasaules neopagānu kustību, piemēram, Agni jōgas, reliģisko praksi.

Redzams, ka neopagānisma kustības Baltijā ir samērā spēcīgas, tās ir intensīvākas nekā caurmērā Eiropā. Domājot par baltu neopagānisma rašanās un pastāvēšanas motivāciju, nākas atzīmēt vairākus svarīgus faktorus. Baltu tradicionālā kultūra ir salīdzinoši ļoti konservatīva, un tajā saglabājušies daudzi arhaismi, dažos gadījumos veseli senkultūras slāņi. Atšķirībā no centrālās un rietumu Eiropas zemēm, Baltijā šī kultūra vēl nav izzudusi, un daudziem ir bijusi tieša saskare ar to. Tradicionālā kultūra un tās atjaunotās vai revitalizētās formas ir kļuvušas par vienu no latviskās vai lietuviskās identitātes stūrakmeņiem. Te varētu pieminēt vasaras saulgriežu svinības - Jāņus. To popularitāte, svinēšanas intensitāte, senu tradīciju klātbūtne šos svētkus padara unikālus visas Eiropas mērogā.

Jaunu reliģijas formu meklēšana, radīšana vai aktualizēšana ir lielā mērā saistīta ar situāciju 1990.gadu sākumā: radikālās izmaiņas politiskajā, ekonomikas, sociālajā jomā, nenoliedzami, izraisīja zināmu nestabilitāti, psiholoģisko un citādu diskomfortu; spontāna reakcija uz to bija reliģiozitātes pastiprināšanās, un tas, faktiski, ir viens no kompensācijas mehānismiem. Mūsdienās ir ļoti daudz cilvēku, kas tic pareģošanai, zīlēšanai, viena no viņu dzīves nepieciešamībām ir horoskopu, un pat tāda respektabla, uz pilsonisko vidusslāni orientēta avīze kā 'Diena' uzskata par savu pienākumu tos publicēt. Daudzi cilvēki nodarbojas ar tā sauktajām bioenerģijām, kāri tver pēc astroloģijas, parapsiholoģijas un tamlīdzīgas literatūras, praktizē pašmācības ceļā apgūtus jōgas paņēmienus, pastiprināti pievērš savu uzmanību paranormālajām parādībām. Par nepieciešamību pēc šādiem kompensācijas

mehānismiem liecina daudzu jaunu, netradicionālu sektu lielie panākumi Latvijā.

Baltu pagānisms ir pazīstams arī citur pasaulē. Kanādā tiek publicēts Baltijas tautu folklorai un reliģijai veltīts žurnāls 'Sacred Serpent'. Diezgan daudz materiālu par baltu pagānismu un tā dažādām formām var atrast Internetā. (piem., [476], [477], [478], [479], [480]).

bālukā, baluka - smiltis (gaišās, bālās); norāda uz neskaitāmu daudzumu

balus, kalāšu balus, bal'us' - sens; sens bišu strops

bamba (kalāšu) - skurstenis, dūmvads, caurule

bānamukha, banamukha, bāṇamukha - ar bultu mutē. Bultu mutē turošs

band (kalāšu) - slēgts, saite.

1. slēgts, necaurejams;
2. šķērslis, buramvārdi, lāsts;
3. kurpju saite;
4. savienojums, locītava, eņģe

banda - cilvēks, cilvēciska būtne

bandanna - sasiens raibi krāsots kaklautiņš (bante) - sasiens kaklautiņš vai aizmugurē sasiens galvas lakatiņš

bandha - bante, saite, sasaiste, enerģijas aizvars, sasišana, savilkšana, pauna, saišķis, stiprinājums, važas, cīpsla, muskulis, pasaulīgās saites, saistības, nodoklis, ieslodzījums, jebkāds ķermeņa stāvoklis, īpašs dzimumsakara veids, jūgs; aukla, lente, mezgls. Burtiski - 'piesiet jeb noenkurot'. Bandha ir mudrā apakšskategorija (skat. arī [473])

Jogā šis vārds attiecas uz dažādām muskuļu savilkšanām jeb 'slūžām', ko lieto elpas, dzīvības elpas (prāna) jeb enerģijas saglabāšanai noteiktā apvidū. 'Iyengar's (1976; lpp. 435) enerģijas slūžu un īpaši mūla slūžu darbību pielīdzina "drošības vārstam, kas jātur aizvērts kumbhaka's vingrinājuma laikā". Skat. arī mudrā, kumbhaka.

J.A.Grimes [8]: aizvars; saite; jūgs; regulēšana; noteikšana (no darbības v. saknes bandh = 'siet').

1. Vingrinājumu veids Hatha jōgā, kas, praktizējot to līdztekus prānājamai (elpošanas vingrinājumiem) palīdz savienot prān'u un apān'u (ienākošo un izejošo elpu). Tas palīdz arī kā dzīvības elpas aizvars jeb slūžas ķermenī bloķēšanas (mudrā) praktizēšanas laikā. Trīs galvenie aizvari ir:

- jālandhara bandhā (galva noliekta uz priekšu, un zodis piespiests pie krūtīm);
- uddiyāna bandha (vēdera muskuļi pievilkti mugurkaulam);
- mūla bandha (anuss ievilks uz iekšu).

2. Džainismā - savažojums ir karmas daļiņu dēļ. To radījušas prāta-ķermeņa kompleksa kaisles ietekmētas darbības. Šim jūgam ir divas stadijas - bhāva-

bandha un dravya-bandha. Bhāva-bandha attēlo cilvēka apziņas izmaiņas kaislību (kaṣāya) laikā, kas cilvēku sagatavo īstam jūgam (dravya-bandha), kas sekos. Pēdējā stadija ir, kad ir īsta karmas daļiņu saskare ar cilvēku.

3. Aizvāriem ir četras būtības:

- daba (prakṛti-bandha);
- telpa-apjoms (pradeśa-bandha);
- aizvara noturīgums (sthiti-bandha);
- karmas augļu intensitāte (anubhāga-bandha).

4. Vairums Indijas filosofijas skolu aizvārus attiecina uz neapjēgu (avidyā) - ka aizvāri attiecas uz cilvēka ierobežotās eksistences, neapskaidrotības stāvokli.

bandha trija, bandha triya - [73]: burtiski 'trīskāršais aizvārs', saukts arī mahā bandha - vienlaicīga saknes (mūla), vēdera (uḍḍiyāna) un rīkles (jālandhara) enerģijas aizture, lai noslēgtu netveramās enerģijas sušumnas kanāla augšējo un apakšējo galu, liekot enerģijām ieiet manipura's satecē nabas apvidū, kur tās tiek attīrītas un sagatavotas sūtīšanai augšup pa sušumnas "upi" uz vainaga čakru galvvirsā. Šo norisi sauc arī par kundalinī celšanu, lai sievišķā enerģija, kas kā saritinājusies čūska mājō saknes čakrā, var veikt savienošanos ar vīrišķo Šivas enerģiju vainaga čakrā. Šo norisi var veikt vienatnē, lietojot saites vietnē aprakstītos paņēmienu. Un sieviete-vīrietis pāris var sasniegt līdzīgu iznākumu svētā dzimumakta (maithuna) rituālā.

bandhakī, bandhaki - ielasmeita, mauka (salīdz. ar bandubērns); nešķīsta sieviete, neauglīga sieviete, pērkāma sieviete

bandhati, **bandh** - sasiēt, sabantēt. Sasiēt, sapīt (zirgam kājas), savalgot, savienot, piestiprināt, aizvērt, sodīt, notvert; izklaidēt, lolot.

bāndhava, bandhava - radi, saistība, (nodeva, Bandava?); brālis, rads, draugs, ciltsbrālis

bandhu - banda. Radniecība, radi, saistība, nodeva (Bandava?), attiecības, norāde, draugs, apvienība, banda. Arī I.E. *bhondheha-n, avestas bandayait, gotu bindan, liet. bandā

bandi (kalāšu) - cietumnieks, cietums (sasaistīts; bandīts?)

baoria - bāuri. No Korku val. - arī Basam, bišu stropu padievs Baoria. Skat. bāuria

barata, barata - barošana (Bārta?). Graudaugu šķirne, podnieks, kalps

barbara - neārijs, barbarš, stostiķis, sprogains, berbers, zemas kārtas, nožēlojams cilvēks, ieroču troksnis, dejas veids, āmurgalva, tārpu suga, barbaru zeme, neaptēsts, mulķis

bari (kalāšu) - vergš, kati ciltī darinātas kurpes

baro (kalāšu) - griķi (barotāji?)

basik, kalāšu bas'ik - lietus

bašali gus, kalāšu bashali gus - dzemdību un menstruāciju mājas pagalms; dzemdībās mirušus bērnus apglabā tur

batej, batey - skābputrai līdzīgs miežu ēdiens. Skat. medhya

baudhdhadharma - [74]: budisma derība. Budistu mūki Indijā un Baktrijā ir bijusi parasta lieta gadsimtiem pirms kušanu iebrukuma no Vidusāzijas. Kušanu laikā budisma teoloģija ir ievērojami mainījusies, bet galvenās iezīmes bijis iedzīvotāju dalījums mūkos un pasaulīgajos, uzsvars uz ziedojumu un meditāciju (mūkiem), tieksme uz apskaidrību un ticība pārdzimšanai. Par reliģiju budisms noslīdējis Indijā pēc Kušanu impērijas beigām, kad nostiprinājies hinduisms.

bāuria, bāuri, bauria, bāwaria, boureah - [30]: “Viņi daloties trijās daļās:

- Bikānor'as bidāwati, kuri savu izcelsmi izseko līdz Bidawat'ai Džaiपुरā (Rādžastāna), neēd maitu, nicina sīkas zādžības, bet sajūsminās par vardarbīgiem noziegumiem, nezags govīs vai vēršus un tēlo pārākumu pār citiem;

- jangali jeb kākamlia, saukti arī par kāldhaballia - dhabla (svārki, sega, sagša?), kamal (darina apakšsvārkus) - rodami galvenokārt sikhu valstī, 'Ferozepore', 'Jangalde', 'Sirsa', un kuru sievietes valkā melnas sagšas;

- kāparia, kuri visvairāk ir ap Deli un vispārzināmi kā noziedzīga cilts.

Šie trīs atzari nedz kopā ēd, nedz savstarpēji precas. Kākamlia's ir vienīgie, kuri joprojām nodarbojas kā mednieki, pārējie uz šo nodarbošanos skatās no augšas. Kāparia's ir lielākoties klejotāji; bidāwati parasti dzīvo noteiktās dzīvesvietās”.

Līdztekus parasti skaidrotam atvasinājumam no bāwar - 'slazds' - 'Williams's' pieved citas nosaukuma bauria izcelsmes tradīcijas. Saskaņā ar vienu imperators Akbars prasījis nodevas Chitor'as sāndal'iem, rājā dolā, un tiem atsakoties, notikusi kauja, kurā daži no cīnītājiem iesaistījušies pie avota jeb bāoli. No rādžputiem nākušie saukti par bāolia jeb bāwalia.

Trešais skaidrojums ir, ka pēc Čitoras ieņemšanas kāds jauneklis no kādas cilts, kurš paņemts džungļos, redzējis un iemīlējis kādu labas pēctecības rādžputu meiteni. Viņi apprecējušies, bet jaunais vīrs atgriezies pie dzīves džungļos, un līgavas radnieki viņu par to vai dēļ lempīgās izturēšanās saukuši par baola (mulķi).

Tradīcija teic, ka bāwaria's ir Chānda's un Jora's pēcteči, un kad Fatta un Jaimal, Surajban'u jeb Saules rāses rādžputi pievienojušies Chitor'as rādžām, nocietinājumam uzbrucis Ghor'as Shahāb-ud-dīn's. Nocietinājumu aizsargājuši rādžputi un viņu feodālā karavīru kārta, kurā bhil'i bijuši profesionāli loka šāvēji, aheri prasmīgi zobenu cīņas karotāji un bāwari'as - musketieri jeb bandūkchi. Šajā sakarā bāvariji, lai gan apgalvo savu rādžputu izcelsmi,

neuzdodas par līdzīgiem ar valdošo rādžputu šķiru, bet drīzāk par to vasaliem vai lēņa turētājiem. Nedaudzi bāvari joprojām valkā uz labās potītes rādžputu atšķirības zīmi jeb metāla (sudraba) kara jeb riņķi. Bidāwati bāvari un citi, kuru izcelsmes vieta esot Chhauni Bahādurān'a Bīkāner'ā, apgalvo, ka ir rādžā Rasālu pēcteči.

Bawaria reliģija ir senču godāšana kopā ar uzticību noteiktām dievībām, kas kopīgas viņiem un citām ārpuskastas vai netīru ēdošām ciltīm.”

Tālāk Viljamss piezīmē, ka daži bāvariju klani dod priekšroku Gūga'm, daudzi to locekļi valkā sudraba amuletus ar tā reljefu attēlu. Var domāt, ka Gūgas kultam īpaši pievēršas chauhān'u izcelsmes klani, jo Gūga ir bijis šīs cilts rādžputs un ir īpaši visu chauhānu izcelsmes klanu patrons. Gūgu godā arī bhāti un citas grupas, un tādas Gūgu godājošas grupas negodā Dēvī.

Viljamss: Rām Deo, kuru pieņem par Krišnas inkarnāciju, ir bijis Ajmal'a, Ranchhal'as rādžputa dēls. Īpaši viņu godājuši panwār'u pēctecība un dažas klejotāju ciltis. Līdzīgi bāvari godā Kālī, Laltā Masāni un citas dievības.

Bet šīs cilts noziedzīgiem locekļiem ir īpašs Narsingh'a kults, un to viņi godā šādi - gatavojot sirojumu, tiek aizdegts chirāgh, pildīts ar ghī, un blakus noliktas kvēlošas ogles, tiek pievienots ghī un halvā, līdz tas ir liesmās; ceļoties dūmiem un garaiņiem, ko sauc par hom (dhūm?), klātesošie sakrusto rokas un veic lūgšanu, teikdami “Tu, Nar Singh, caur tavu svētību mēs būsim veiksmīgi. Atceries aizsargāt mūs”. Halvā pārpalikums tiek atdots melniem suņiem un kraukļiem.

Dažās pēctecībās pastāv arī Saules godāšana. Reliģiskā nolūkā tiek apmeklēts pieminētais sencim Jujhar'am Jhand'ā pie Patiāla's.“ Gurgaon'ā un traktos ap to bāuria apgabals tiek iedalīts vairākās grupās. Nozīmīgākā vietējā ziņā ir jarūlāwālā jeb latūrīā (latoria's apgalvo savu rāthaur'u izcelsmi. Bet ir teikts arī, ka bāuri, kas dzīvo Pendžabā, tiek saukti par jarūlāwālā vai katoria un valkā garus matus kā sikhi. Apvienoto provinču bāurus sauc par bidki, tā nosauktiem iedzīvotāju garo kā sikhiem matu dēļ (īsti sikhi viņi nav. Lyallpur'as bāuri visi ir hinduisti, protams, ārpuskastas, bet joprojām valkā choti un mirušos sadedzina. (M.Dunnett)).

Gurgaonas Bāur'u lielākās grupas Jarūwālā jeb Latūrīā Dabru dzimta īpaši godā Masāni Devī (Dēvī tiek upurētas kazas un dāvāšanas laikā uz dzīvnieka galvas tiek šlakstīts ūdens, ja tas pakustina acis, tā ir labvēlīga zīme, un Devī ziedojumu ir pieņēmusi.

Mežā (džungļos) Devī godā pie svētā koka (skat. devataru; arī ciedra), tomēr kopumā bauriem savu īpašu kultu nav, un ir maz īpašu rituālu.

Kādi no viņiem nēsā garus matus Masāni Devī godam, kurai bezbērnu vīri solās, ja pagodinās ar bērnu, viņa mati paliks negriezti. Kādi bāuri valkā

patri, zelta rotu jugni veidā; slimības gadījumā ar patri tiek ziedota lūgšana senčiem (patri), un pēc izveseļošanās slimnieks darina patri un valkā to ap kaklu. Ēdienreizēs tam pieskaras, un tiek dots kukulis kā žēlastības dāvana senču vārdā (kad kāds ir nelaimē, cēlonis tiek piedēvēts aizgājēja garam, sauktam par patar, kā nomierināšanai ellā tiek ceptas maizes druskas un liktas ogļu pannā, kā priekšā klātesošie sakrusto rokas un sit sev pa uzacīm). Cits amulets ir daži labības graudi, ko cilvēks nēsā līdz, un kas tāpat kā patri novērš ļaunumu.

Citas labvēlīgas bāuru dievības ir Devī Nagarkot'ā, Zahir Pir (Gūga) un Thakurji (Krišna?), bet posta vai slimības laikos tiek pielabināts arī Saules padievs.

Svētdienās Saules godam tiek gavēts (bart), un uz saules pusi tiek liets ūdens (ap, nīra, nara, udan, udu, uda, udaka, vārī). Nekad nevalkā janeo. Nenoskaidrota iemesla dēļ īpaši saistošs ir zvērests uz ēzeli. Viljamss atzīmē, ka bāuri uz ēzeļa nejāj un attiecas pret to ar īpašu nepatiku. Zvērēts tiek arī uz govi un vīģes koku.

Bāuri ir strikti hinduisti, atsakoties ēst jebko, kam pieskāries muhamedānis, lai gan dzer ūdeni no ādas bhishti (maisa), bet ne viņa mājās turēta. Bāuri ēd vienīgi pašu gādātu vai jhatka kautu gaļu. No cūkas gaļas viņi izvairās, bet ne no mežacūku. Džaiapurā shaikhāwatī Nīlgai ciena kā govis, un buivola gaļu nedz ēd, nedz uzglabā. Tā kā viņi vairs nelieto zobenus, kazas viņi kauj ar dunci (chhuri). Lahorā, kur bāuri nav noziedzīgi, viņiem ir savs dialekts, ko sauc par laḍī. Citur viņu patois sauc par lodi, un to saprotot bhil'i, sānsi, kanjar'i un līdzīgas ciltis. Bāwariah dialektu sauc par ghirhar un dažkārt par pashtu.

Dzimšanas paražas. Bērna vārdu izvēlas bramīns. Piektajā dienā pēc dzemdībām māte nes uz galvas lota, pilnu ar ūdeni, uz tuvāko aku, bramīns un nain ar citu sievieti viņu pavada un dzied dziesmas. Viņa nes līdzī uzbrīdinātas Cicer arietinum pupiņas (bhanjor) vai bājra un pēc akas pagodināšanas iesviež tajā bhanjor kopā ar nedaudz ūdens no sava lota un makka, ko nesuši bramīns vai nain. Pārējās pupiņas izdala bērniem. Uzskata, ka mātei desmitajā dienā ir jāattīrās. Rāthaur'u bērni tiek nesti uz sehr'u Nimrān'ā, lai noskūtu viņiem matus, bet panwār'i, chauhān'i un badgūjar'i viņus nes uz Māsani Devī Gurgaonā.

Kāzu riti. Saderināšanos neviena puse īpaši neierosina, bet tiklīdz sarunas ir sasniegušas noteiktu pakāpi, meitenes tēvs, viņa bramīns vai nai iet ar tīka, un pat nabaģākais cilvēks apliecina šo vienošanos, dāvinot puisim rūpiju. Turīgi cilvēki dāvina kamieli vai zelta auskarus.

Bāuri jaunībā dažkārt tiek iezīmēti. Vairums sieviešu ir tetovētas vienā vai vairākās vietās uz sejas - pie acu ārējiem kaktiņiem, pie kreisās acs iekšējā

kaktiņa, uz kreisā vaiga un uz zoda - tāpēc bāuru sievietes ir viegli atšķiramas.

Bāuri savā dzimtā neprecas, un ir teikts, ka līgavainim jābūt jaunākam par līgavu, un ka aklam vai vienacim ir jāprec akla vai vienacaina sieviete. Dažās ciltīs, piemetina Viljamss, gaišas ādas (gaišmataina?) sieviete tiek izprecināta tikai gaišas ādas vīrietim, un melnādainie, kādu ir vairākums, precas savā starpā. Meitenes tēvs netieši norāda uz viņas kāzu dienu, sūtot sanskritā rakstītu sāha chitti, un noteiktajā dienā kāzu viesi dodas uz meitenes mājām. Līgavainis apģērbj sehra, un viņa piere tiek ieziesta ar haldi. Rituāli ir būtībā tie paši, kas rādžputiem, izņemot khera nosaukšanu, jo bāuriem nav noteiktu dzīvesvietu. Lai kā, kāzas netiek ceremonizētas ar patka vai katār'a sūtīšanu līgavaiņa vietā. Bāuru līgavas valkā zelta un sudraba krelles, kas savērtas uz zirga astriem. Tās sauc par sohāg sūtra, un tās valkā līdz laulātā drauga nāvei, kad tās sadedzina kopā ar viņa līķi.

Mirstot vīram, viņa vecākajam un tad jaunākajam brālim ir pirmās tiesības uz viņa atraitnes roku. Neesot tik tuvam radam, svešniekam nākas to precēt par piccha samaksu, summu, ko nosaka piecnieks (panči), un jaunais vīrs maksā tuvākajam mirušā tēva pēcnācējam. Kopdzīve ar citas kastas sievieti tiek sodīta, aizliedzot pārkāpējam smēķēt kopā ar brālību, un sieviete tiek uzskatīta par suret un viņas bērni par suretwāl, pat ja viņa ir tīra rādžpute pēc kastas. Neuzticība no sievas puses tiek attīrīta, iespiežot kvēlošu dzelzi viņas mēlē.

Apbedīšanas paražas nekādi neatšķiras no tagadējām hindu vidē. Mirušo kauli tiek nesti uz Garkh Muketsar un tur iesviesti Gangā. Tomēr Viljamss raksta - "Vecākus par septiņiem gadiem vairumā cilšu sadedzina, lai gan dažās, kā 'Bidāwati, aprok. Jauna cilvēka līķi ietin tīrā baltā drānā, vecu cilvēku rupjā drānā, un sievietes - spilgti sarkanā. Trešajā dienā pēc bērēm jaunām meitenēm izdala vārītu rīsu. Kad kremē bāwaria sievu, sārtu iededz viņas atraitnis. Tāpat tēvs dēlam, dēls tēvam; ja nav tādu radu, tad kāds no tuvākiem radiem. Nākošajā trešajā dienā tiek savākti pelni, un uz septiņām vīģes lapām uzbērts rīss un tas nolikts zemē pie koka, noteikti cilvēki pa gabalu novēro. Ja rīsu ēd krauklis (vārna?), tā ir laba zīme; slikta, ja apēd suns. Sēras ilgst divpadsmit dienas. Assu apvidū tiek veikts shrādh rituāls, kad rīsu dod kraukļiem (vārnām?), ar to domājot mirušo vajadzību apgādāšanu viņsaulē."

[75]: Bhānwargarh trakta iedzīvotāji Betūl'as apgabalā. Korku apakškasta; sal. ar bhīrswa jeb bhoyar, varbūt no šāda nosaukuma kastas; Basam jeb Baoria, ir bišu stropu padievs. Šī kopiena rodama Alwar, Jhunjhunu, Bikaner, Churu, Sikar, Ganganagar apgabalos. Runā rājastānī shekhwati dialektā.

bavar, kalāšu bawar - uzticība

bazā, kalāšu baza - roka (salīdz. ar bāzt)

bazu - piedurkne (iebāzt roku). Avestas 'bāzu' - roka, piedurkne

be (khovaru, kalāšu) - bez

behest, kalāšu behes't - debesis. Vieta, kur nonāk visi labi cilvēki pēc nāves, tostarp, visi kalāši

bei darak, kalāšu bey darak - nederīgs, nekam nederīgs, bezvērtīgs (cilvēks)

berar - [30]: sabērti graudi, dažādu labību graudu sajaukums. Berarā ir dzimta, kas cēlusies no panwār'iem, kuri apprecējuši savas dzimtas atraitnes (karewa precības)

beru - vīrs. Sieva ir ja (dzemdētāja?)

betan (kalāšu) - pravietis, pareģis; zin arī svētku ritus un to laikus

Bhadra Vīra, bhadra vira - godavīrs, labais vīrs, "Draudzīgais Varonis" - Šivas vārds, ko lieto marati. Šajā veidā viņš tiek attēlots jāšus uz buļļa Nandi

bhadrasvapna - labs sapnis

bhadž, bhadžate, bhaj, bhajate - bijāt, cienīt, godāt, dalīties-iegūt. Bhajana - dievbijīga, slavēšanas dziesma

Bhaga - [11]: Rigvēdas padievs; bagātība, labklājība, veiksmē, sieviešu dzimumorgāni, dzimumiekāre, mīlas prieki, daiļums, saule, mēness, cieņa, varenība, atbalstītājs, pieķeršanās, izcilība, bezkaislība, vīrieša starpene jeb stakle, augstākā dievību joma, visas labās īpašības, viens no dēvu mātes Aditi dēliem, bagātības un citu labumu devējs.

"Bhaga (Bagātais) ir Aditi dēls, spožās gaismas padievs. Svētības sniedzējs, uzturētājs un dāvētājs, kurš atklāj bagātības, un kura dāvanas ir pareizas. Tā kā viņš dāvā balvas, zirgus un varoņus, tad turībai un laimei ir vienādi pieejams bagātam un nabagam. Cilvēki Bhagu piemirsuši, bet viņa vārds paliek vēl mūsdienās slēpts Bhagavan'a vārdā.

[5]: "Bhaga, labu lietu devējs, viens no Āditjām, nes vārdu, kas irāņu valodā kā Bagha nozīmē padievu vispār. Bhaga ir bagātais vai drīzāk labas veiksmes padievs, tādas noslieces padievs, kas sievietēm veicina laimi precībās, vīriešiem veiksmi sanāksšanās, medībās, kauliņu spēlē, un spēlēšana šā padieva vārdā nav nedabiska reliģijā, kas ļoti pilna ar kāri pēc balvām no atbalstītājiem. Bhaga tiek pielīdzināts Savitar'am un otrādi."

[76]: "Vārdam bhaga ir daudz nozīmju. Daudzi no budisma tantru tekstiem sākas ar vārdiem "Reiz sensenos laikos visu debesu budu (tathagata) Valdnieks mājāja dimanta sievietes vagīnā." Šis ir piemērs tam, ko Bhāratī sauc par 'krēslas valodas' (sandhābhāṣya) terminoloģiju - lietu, nereti erotisku, nosaukumu kā alegoriju lietojums, lai nosauktu pārdabiskas noslēpumainas lietas. Komentatori šajā gadījumā vārdu bhaga skaidro kā 'izplatījuma

pirmvielu' (kha-dhātu) un arī kā viedību (Prajñā, Sarasvatī), apskaidrības sievišķu personifikāciju.”

J.A.Grimes [8] - veiksmē, laime, sešas dieva (Īśvara, Bhagavan) lieliskās iezīmes:

- viedība (jñāna);
- enerģija (śakti);
- spēks (bala);
- vara (aiśvārya);
- vīrišķība, varonība (vīrya);
- dižums (tejas).

Skat. Īśvara.

bhāga, bhaga - bagāts, daļa, vienība, piešķirums, porcija, mantojums, apgabals, joma, ceturksnis, aiziešana, veiksmīgais, cildenais, tas, kurš dalās; latgaļu 'nabogs', senslāvu 'nebog' pretējā nozīmē saistāms ar sanskrita *bhag-, kas nozīmē devēju, bagāto, laimīgo

bhagāsana, bhagasana - vagīnas āsana. [77]: “Jogas poza, kas palīdz tonizēt iegurņa un vēdera apakšdaļas muskulatūru, savelkot augšstilbu jeb cisku muskuļus. Sēdi zemē un saliec ceļus, ļaujot tiem atlaisties uz sāniem. Saliec kopā papēžus un spied tos pret cirkšņiem jeb starpeni (perineum, krustu velvi) tik cieši, kamēr tas ir ērti. Uzskata, ka šī poza var palīdzēt arī seksuālās problēmās.”

Šā vārda slēptā nozīme saistās ar maithūnu - svēto dzimumaktu. Tradicionālajā jab-jum (yab-yum) pozā (sēdus bhagāsana ar sievieti klēpī, seju pret seju, sievietes papēži pret vīrieša dibenu) vīrietim ejakulācija ir apgrūtināta, kas palīdz rekuperēt dzimumšķidrumu. Sieviete var lietot vagīnas muskuļus, ļaujot vīrietim saglabāt piebriedumu.

[78]: skat. pompour (sena prasme izmantot baudai vien vagīnas muskulatūru - bez citām kustībām. Skat. arī karmamudrā, yab-yum, amarolī mudrā, maithūna, kāpālika, bhaga

Bhagavan - Tas Kungs, godājamais padievs, Kungs; personālais padievs. No bhag - lieliskums un spēks + van - (lieliskuma un spēka) saimnieks vai īpašnieks

Bhagavat - Bagātais, Spējīgais, bagāts, Visaugstais Valdnieks, padievs, tas, kam piemīt ārkārtējas spējas (bhaga), svētais; pagodinoša uzruna padieva vārda priekšā, viens no Budas vārdiem. Bagisht's ir populāra dievība, kas rūpējas par upēm, ezeriem un avotiem, un palīdz labiem ļaudīm viņu pūliņos pēc turības un varas. Slovēņu bogat

bhāgavata, bhagavata - spējīguma, zemes un saules ticība, dievišķs, svēts, saistīts ar Bhagavati, Višnu vai Krišnu, svēts. Bhagavana vai Višnu pielūdzējs.

[22]: bhāgavatisms ļoti populārs ir kļuvis Gupta impērijas (Gupta Sāmrājya) laikā (4-6.gs.). Guptas valdnieki bijuši dedzīgi bhāgavatas ticības sekotāji un uzbūvējuši daudz vaišnavu tempļu un svētnīcu visā Ziemeļindijā. Eposu un purānu tradīcijas nešaubīgi ir saistītas ar Krišnas-Vāsudevas izcelsmi no kšatrijiem. Budistu un džainu avoti to apstiprina pilnībā. Budhistu Ghatajataka Krišnu-Vāsudevū apraksta kā Mathuras valdnieku dzimtas atvasi. Arī džainu Uttar-adhyayana sūtra norāda uz to pašu. Tagad ir atzīts fakts, ka Sattāvata Dharma apzīmējuma lietojums Bhagvata Dharma'i uzrāda tās izcelsmi no Sattāvatas (Vrīshnis), no Satvant (kurš ir bijis Rama-Dasarathi laikabiedrs).

Krišnas priekšteči, kuri visi bijuši vaišnavīti, ir godājuši Višnu, ko raksturo mīlestība, godāšana un kalpošana vienai dievībai. Krišna Vāsudeva šo teismu ir strauji attīstījis par īpašu kultu, kas vēlāk saukts par Vāsudevas jeb Bhāgavatas jeb Pančaratras (pañcarātra) mācību, bet ir saukts arī par Sattāvata (sattāvat), kas īpaši saistīts ar Mathuru (Krišnas dzimšanas vieta) un jādavām (yādava - jadu, tas ir, madhu pēcnācēji), un kaimiņu apvidiem un klaniem. Tā laika uzrakstos Sankaršana (Saṅkarṣaṇa, saukts arī Balarāma, Baladeva, Balabhadra un Halayudha) tradicionāli aprakstīts kā Krišnas brālis. Vāsudevas saistība ar Sankaršanu nešaubīgi apstiprina, ka bhāgavatas reliģijas dibinātājs ir jādavu vietvaldis Krišna-Vāsudeva, un nav bijis pilnvērtīga agrāka, ar Krišnu -Vāsudevū nesaistīta, dibinātāja.

Besnagaras Garudas stēlas un Hathibadas un Ghosundi bhāgavatas uzraksti apstiprina, ka ap 200.g.pr.m.ē. bhāgavatas ir pieņēmuši Vāsudevas-Krišnas pielīdzinājumu Nārājanam (Nārāyaṇa) un Višnu. Tad rodas jautājums, piemēram, kā notikusi Nārājanas, Višnu un Krišnas-Vāsudevas saplūšana, ja sākotnēji šīs dievības bijušas atšķirīgas. Skat. Višnu.

Ir vietā teikt, ka viens no galvenajiem bhagavatisma jeb vaišnavisma pienesumiem ir divu tradicionāli pretstāvošu ideoloģisku nometņu - Nāgu un Garudas godātāju - samierināšana.

Čūskas pielūdzējiem pati zeme ir dievišķā, Nāgas Šešas balstītā, noslēpumainā un auglīgā, kas savu uzturu un ražīgumu izvelk no okeāna ūdeņiem.

Garudas pielūdzēji acīmredzami ir augstu debesīs spīdošās saules godātāji. Atšķirība starp abām pusēm ir kā starp izplatījumam un zemei piederīgo. Višnuisms šo pretrunu izbeidz; to liecina daudzi mītiski nostāsti, piemēram, par Anantašajana Višnu (anantaśayana - uz čūskas dusošais) pie jūras ūdeņiem.

Bhāgavatisma jeb agrīnā vaišnavisma daba un senums Harjānā. Kurukšētrai esot Bhagavad Gītas stāsta centrā, Krišnas godāšanai ir jābūt tur bijušai populārai kopš seniem laikiem. Tomēr vēsturiski raugoties,

agrākā liecība par to Pendžabas un Harjānas apvidū ir noteikti zīmogu nospiedumi, kas attiecināti uz laiku no 2.gs.pr.m.ē. līdz m.ē.3.gs. Tie nāk lielākoties no Sunet ciemata un satur tādus vārdus kā Harivara, Vishnu-Sōma, Vishnu-bhadra, Krishnadatta, Nārāyana utt., kuri visi ir svarīgi vaišnavīti. Vēl ir nospiedums, kur lasāms 'hitam Bhagavatah Svaminarayanasya', kas varbūt norāda uz to, ka ap m.ē. 3.gs. Sunetā ir bijis Nārājanas templis. Sunetas zīmogu motīvi ietver Sankhas, Čakras, Gada utml. zīmes. Svastikas un Čakras zīmes ir atrastas arī uz dažiem Agrohas zīmogiem.

bhāi, bhai - brālis, prākrita bhāi

bhaira, kalāšu bhayra - izstumtais, aptraipītais, nicinātais, asinsgrēka darītājs. Cilvēks, kurš apprecas savā klanā, ko uzskata par ļoti sliktu lietu

Bhairava - Baisais, Rudra, baigs, briesmīgs, šaušalīgs, drausmīgs, kalns, šakālis, bieds, viens no Rudras visbiedējošākiem veidiem; to piesauc, kad jāiznīcina ienaidnieki; viena no piecām Šivas sejām kopā ar Šiva un Parvatī. Šiva ir briesmīgs. Šivas vārds norāda uz Valdnieku, kurš ir atbildīgs par Visuma radišanu, uzturēšanu un iznīcināšanu. Kašmīras šaivisma sekta Kāpāla un Kālāmukha Bhairavu godā kā Šivu jeb Absolūtu

bhaja, bhaya - bailes, šausmas, trauksme, drebuļi, trīsas, briesmas, apdraudējums

bhajakampa - baiļu trīsas

bhajānaka, bhayanaka, bhayānaka - baiss, šausmīgs, drausmīgs, draudīgs, ļauns, briesmīgs; tīģeris

bhakti - bijība, godāšana, pieķeršanās, uzticība, mīlestība, dievināšana, pielūgsmē, tieksmē, pielīdzināšanās, sekošana, godbijība, ticība, aizrautība, piederība, dievinoša kalpošana, nodošanās.

[14], lpp.392. jōgs Činamajananda: arī vedhasyā - siltums, no kura sakaltusi personība kļūst valkana, ir godbijība. Vairumam no mums tās pietrūkst. Intelektuāla atzinība un jūtu uzplūdi nepavisam nav tas.

Godbijība ir, kad mēs mīlestībā un uzticībā pilnībā atdodam savu sirdi, tā ir godbijība. Tā ir gan sirds, gan prāta nolikšana uz viena ziedokļa. Ar godbijību attiecoties pret ideālu, cilvēks pats par tādu kļūst. Pirms ieiet meditācijas telpā, māceklim ir jāsaņū godbijīga attieksme pret guru. Kad visa tava personība ir godbijīgi veltīta dievam vai pilnībā uzticēta skolotājam, tava būtība viegli var kļūt cildena un daiļa. Atceroties dieva vai skolotāja tēlu, godbijīgi krīti tam pie kājām - kaut reizi pilnībā atteiksimies no sava patmīlīgā "es", kas pieķēries maldīgai šķietamas labklājības un stāvokļa šajā pasaulē izraisītai godkārei; pilnībā ļausimies galējai mīlestībai, pilnīgi ziedojošies, zemojoties pie svētajām kājām - un no sirds lūdz vadību. Tad prāts kļūst pietiekami pakļāvīgs, lai saņemtu jaunu daili un spēku.

[56]: “Bhakti jeb dievināšana ir divējāda: augstākā (para bhakti, mukhya bhakti) un zemākā jeb rituālā.

Rituālā ir vaidhi (skat. vaidhika, vaidelotis) jeb gauni bhakti. Tā ir formāla kalpošana, atkarīga no ārējiem palīgīdzekļiem. Prāts ar laiku kļūst arvien tīrāks. Māceklis caur rituālu godāšanu pamazām attīstās Dieva mīlestībā. Viņš veic rituālu godāšanu, skandina zvanus, sajūsminās par simboliem (zīmēm - pratīka), tēliem (pratimā), veic godināšanas (pūjā) ar ziediem un sandala pastu, dedzina vīraku, šūpo gaismekli tēla priekšā, ziedo padievam ēdienu (naivedya) utml. (Salīdz. ar baznīcas liturģiju).

Augstākā pielūgsmē ir attīstīts godāšanas veids. Tas stāv pāri visiem ieradumiem. Šāds godātājs nepazīst noteikumus. Viņš neveic ārišķīgus dievkalpojumus. Viņš Dievu redz visur, visās lietās. Viņa sirds ir Dieva mīlestības pilna. Viņam visa pasaule ir svētbirzs (vṛndāvana). Viņa stāvoklis ir neaprakstāms. Viņš sasniedz svētlaimes kalngalus. Viņš izstaro mīlestību, tīrību un liksmi, kur vien iedams un iedvesmo visus, ar ko saskaras.

Māceklis, kurš sākumā pielūdz tēlu, pamazām ierauga Dievu visur un attīsta sevī augstāko pielūgsmi. Domas par labo un slikto, pareizo un nepareizo utt. izgaist. Viņš ierauga Dievu blēdī, laupītājā, kobrā, skorpionā, skudrā, sunī, kokā, pagalē, akmenī, saulē, mēnesī, zvaigznēs, ugunī, ūdenī, zemē utt. Viņa redzējums jeb pieredzējums kļūst neaprakstāms. Lai slavēti tādi pacilāti dievbijīgie, kuri ir īsti padievi uz zemes, kuri dzīvo, lai paceltu citus no pasaulīgās eksistences (saṃsāra) staignāja un glābj viņus no garīgās nāves nagiem! Hinduisms mācekļus pamazām ved no materiāliem elkiem uz dvēseles tēliem, uz vienu personālo padievu, un no personālā padieva uz nepersonālu Dievu, uz nepersonālu Virsīstenību jeb pārpasaulīgu Neaprakstāmo (nirguṇa).

bhakti jōga, bhaktiyoga - dievsajūga bijībā, ziedošanās, mīloša dievināšana, vienības ar Dievu sasniegšana ar noteiktu disciplinētu garīgo pielūgsmi, dievbijīga kalpošana, tuvošanās personiskam padievam ar mīlestību, īpaši raksturīga Krišnas mācībai Bhagavadgītā [32].

J.A.Grimes [8]: Pielūgsmes jōga ; ceļš uz vienību ar Dievu (no saknes bhaj = 'piedalīties, piederēt, pielūgt').

1. Viens no galvenajiem atbrīvošanās ceļiem. Tai ir augstākās mīlestības uz Dievu daba. To sasniedzot, cilvēks kļūst pilnveidots, nemirstīgs un mūžam svētlaimīgs. Tā ir Dievišķā un cilvēka attiecību attēlojums no cilvēka puses. Skat. bhakti).

2. Vaišnavīti teic, ka tā ir divu veidu - formālais (zemākais veids, kas atkarīgs no ārējiem līdzekļiem un ko attēlo soli-pa-solim norise) un īstais (kas nepazīst noteikumus, ietver pilnīgu paļāvību un ir tiešs, nepastarpināts).

3. Ir četri dievbijīgo veidi:

- tie, kuri lielās grūtībās bijuši, pievēršas Dievam meklējot atbalstu;
- tie, kuri meklējot intelektuālu gandarījumu mīl Dievu, lai to iepazītu;
- tie, kuri mīl Dievu balvu dēļ;
- tie, kuri mīl Dievu vien pašas mīlestības dēļ.

4. Ir četri atbrīvošanās stāvokļi jeb posmi:

- sālokya (dzīve Dieva valstībā);
- sāyujya (vienība ar Dievu);
- sāmīpya (tuvība Dievam);
- sārūpya (Dieva veidola iegūšana).

bhāla, bhala - spožums, mirdzums, baltums

bhallaka - balbaks = lācis, lamzaks, mūlāps, lempis

bhālu, bhalu- saule

bhānaka, bhanaka, bhāṇaka - teicējs, sludinātājs.

[79]: budistu sludinātājs; sludinātāju tradīcija, kuri sākotnēji piederējusi pie budisma kanona viena atzara. Pirmajām četrām skolām (nikāya) noteikti ir bijusi katrai sava sludinātāju tradīcija. Tie ir minēti Indijas uzrakstos; viņu uzskati un pat dažkārt viņu nevienprātība ir uzrādīta Ceilonas komentāros, un vairāku tādu vārdos nosauktu cilvēku vārdos bijis iekļauts tāds apzīmējums kā Dīghabhāṇaka (...pieņemu, ka bhānaku tradīcija būtībā pavisam sektantiska nav bijusi, lai gan ir iespējams iedomāties piem., atsevišķas Theriya's un Mahāsamghika's bhānaku tradīcijas. Var būt arī apšaubāms, vai mutvārdu laikos nikāju saturs ir bijis noturīgs. Tikpat iespējams ir, ka Dīghabhāṇaka's ir mācījuši savu skolotāju pamatreperuāru un pakāpeniski pievienojuši garus priekšnesumus, tiem tādējādi kļūstot plašāk pieejamiem (autors)...). Dažkārt ir minēti citi bhānaku tipi, bet tie, šķiet, ir pārstāvējuši vai nu otršķirīgu institucionālu attīstību vai vēlāku lietojumu, kad katrs, kurš atcerējies tekstu, varēts saukt par šā teksta bhānaku.

... Galvenais priekšnesumu mehānisms ir bijusi četru lietpratēju grupu pastāvēšana budistu klosteru kārtā: divas, kas noteiktas pēc priekšnesuma apjoma, parasti mazākas, loģiski sakārtotas - samyuttabhānaka's, kuri izmantojuši tematiskus principus un aṅguttarabhāṇaka's, kuri lietojuši skaitlisku paņēmieni.

... Ir skaidri izplatīts priekšstats, ka mums kā senākie ir jāaplūko teksti pantmērā, kādi rodami Khuddakanikāy'a un īpaši tie, kuri pāli valodā saglabāti kā Suttanipāta's daļas. Daļēji tam sekojošs uzskats ir, ka agrīnais budisms būtībā varbūt bijusi eremītiska tradīcija ar tikai daudz vēlāk attīstītiem kopienas (cœnobitic) elementiem; tāpēc tas sākumā aptvēris samērā mazu cilvēku skaitu. Skaidrs, ka šādu ievirzi ir uzturējuši vairāki zinātnieki.

Pretēju viedokli ir attīstījis J.W.de Jong's- "Ir maldīgi pieņemt, ka šīs mācības senākā forma ir rodama pantmēra tekstos, kas savā literārajā formā ir senāki un senatnīgāki kā citas kanona daļas." Viņš uzsver, ka daudzas no šīm vārsēm piederas dzejiskiem krājumiem, kas apgrozījušies klejojošu askētu grupās un secina: "Šajos pantos rodamās mācības tādējādi kļūst par daļu no budisma mācības, bet tas nenozīmē, ka tās atspoguļo Budas vēsts senāko formu".

... Budisma vēstures literāras liecības Indijā posmā starp dibinātāja nāvi un tuvo pēcmaurju laiku ir acīmredzami skopas. Blakām vēstījumam par pirmajām divām Kopienas jeb Kopskandēšanām (saṅgīti), tā sauktajām Apspriedēm, un zināmu informācijas apjomu par imperatora Ašokas valdīšanas laiku, mēs lielā mērā esam atkarīgi no diviem avotiem - tradicionālajiem budistu vēstījumiem par astoņpadsmit skolu izcelsmi un visa, ko var secināt no saglabātajiem tā laika darbiem.

bhānd, bhand - [30]: āksts, jokdaris, Naqqāl'as bhāndi ir stāstnieki, jokdari, āksti, bieži saukti par bāsha. Vārds radies no hindi bhānda - ākstīšanās. Atšķirīgi un zemākā amata stāvoklī kā bahrūpia (aktieri, mīmi). Abus parasti uztur rādžas vai citi bagāti cilvēki, bet abu veidu jokdari klejo arī pa valsti un uzstājas arī ielu klausītājiem

bhanga, bhaṅga - bangas, viļņi, sagraušana, ūdens tecējums, saraukšanās, izplešanās, atgrūšana, nemiers, traucējumi, līkumošana, paralīze, noraidījums, vilnis, plūdums, nepārtraukta maiņa, grauļošs, pazemojums, panīka; kušanu bangas. Arī I.E. *bhongó, lie. baņgas lietusgāze.

bhaṅgī, bhaṅgi, bhaṅgī - bangošanās, liekvārdība, vilnis, aplinkus, liekvārdība, izvairīgums, joks, asprātība, šķitums, izskats, ironija, ateja

bhānu, bhānu - saule, glīta sieva - saulīte, gaisma, spozme

bhānudina, bhānudina - svētdiena, saulesdiena

Bhānumat, bhānumat - Saules Māte

bhānuvāsara, bhānuvasara - svētdiena

bhara - bāršanās, bars, kliegt, strīds, daudz, liels daudzums, vairākums, pārpalikums, pārpilnība, guvums, uzturošs, dāvājošs, nesošs, svars, smags darbs, kauja, karš; slovēņu barati

Bharadvādža, bhāradvāja, bhāradvāja - cīrulis, bara putns, draiskulis, nebēdnis, reģis Bharadvādža, viens no riši - himnu autoriem. No Encyclopedia Mythica: viens no hindu reģiem, dzīvojis trīs dzīves, kuru beigās "kļuvis nemirstīgs un pacēlies debesu valstībā, lai savienotos ar sauli"

bharana - barošana, uzturošs, uzturēšana, nesošs, apgādāšana, atbalstīšana, uzlikšana, barošana, iztika, nomāšana, valkāšana, skat. bhārvati

bharata - barots, (Bārta?), uzturēts, algotnis, audējs, podnieks, deļotājs, akrobāts, aktieris, priesteris, peļņaskārs, barbars, kalnietis u.c.

Bhārata, Bharata - barotāja (Bārta?), Indijas nosaukums, uguns, darītājs, cilts Harjanā, uzturēt, ziedojuma nesējs (no darbības v. saknes bhr = 'uzturēt').

[182]: - Bhāratas cilts vadonis, Mēness dinastijas (Puru) ķēniņš, Dušjantas un Šakuntalā dēls; Rāmas pusbrālis; pirmās indiešu poētikas autors.

[80]: Rigvēdā minēta āriju cilts, kas tiek saistīta ar bhāratu reģi Višvāmītra (višu, tas ir, tautas draugs), vienu no Vīrsīstenību (Brahmajñāna) atskārtušo augstāko reģu kārtas. Vārds lietots arī kā Agni apzīmējums (burtiski - būt uzturētā, tas ir, uguns jāuztur, jābaro rūpēs par cilvēkiem) un arī kā Rudras vārds.

Kādā no "upju himnām" ([3], RV 3.33) visa bhāratu cilts ir aprakstīta kā šķērsojoša Vipash (Beas) un Shutudri (Satledž) upju sateci ar saviem divričiem un ratiem. Vasiṣṭha's himnas bhārat'us min kā 'Desmit valdnieku kaujas' galvenos varoņus, kur viņi bijuši uzvarētāju pusē. Izskatās, ka viņi ir bijuši veiksmīgi pirmajās āriju un neāriju kaujās, tāpēc turpinājuši būt vadošie pēc-Rigvēdas tekstos un vēlāk Mahābhāratas eposā; tāpat saukts sencis kļuvis par Bhāratas imperatoru, "visas Indijas iekarotāju", un viņa cilts un valsts nosaukta šajā vārdā."

J.A.Grimes [8]: 1. Senais Indijas zemes nosaukums.

2. Indijas tautas nosaukums - tie, kuri uztur jeb atbalsta krietnumu, taisnīgumu (dharma).

3. Dušyanta's, kas dzimis no Šakuntalā, dēls.

4. Zintnieks un Nātyaśāstra's autors.

5. Daśaratha's dēls un viens no trim Rāmas brāļiem.

6. Saīsinājums no Mahābhārata.

Mugurēviča (Dūsburgas Pētera) [116]: Bārta - viens no Prūsijas zemes novadiem - 'Bartha et Plicka Bartha', Bārta un Plika Bārta, ko tagad sauc par Lielo un mazo Bārtu un kur dzīvoja bārti vai bārtieši. Bārtas nosaukums varētu liecināt par meža dravniecību (bartis, бортъ). Pēc Prūsijas pakļaušanas Lielā Bārta nonāca ordeņa pārvaldē, bet Mazā Bārta piederēja bīskapam. (Toporov 1975, 199-222; Mažiulis 1988, 133-134; Łowmiański 1989; Matuzova 1997, 274).

[36]: šumeru bartu, barti - Debesu Kundze, atbildošā Kundze (orākuls), aizbildniecības padievs.

Bhāratī, bharati - runāšana (bāršanās? Bārta?), runas padievs Sarasvatī, runa, sacerējums, skandēšana, daiļrunāšana, balss, vārds, paipala, studente, indiete, svētais bazilika koks (Ocimum tenuiflorum).

1. Viens no desmit Śaṅkarācārya's dibinātiem klosteru mūku ordeņiem.

2. Maṇḍana Miśra's sieva, kura ir bijusi tiesnese sarunā starp Śaṅkarācāry'u un Maṇḍan'u.

bharga - bargs, iznīcinošs, mirdzums, starojums, krāšņums, žilbinošs pusdienas saules spožums, zibens enerģija, augsts, balts, spēcīgs; cilts nosaukums, visu lietu iznīcinātājs.

[81]: “Filosofa Kṣemarāja's uzskatā - augstākās svētlaiemes saule, kas mūžīgi manifestēta, spīd katrā dzīvā būtnē nenorietot un nemainīgi.”

Bhārgava, Bhargava - pirmsāriju audzinātājs, labs loka šāvējs, podnieks, astrologs, zilonis, diža reģa - Bhrigu, pēctecis. Venēras (Šukra) pavaldonis un daiļju (dēmonu) audzinātājs; minēts Mahābhāratā

bhari - barošana, uzturēšana, dzemdēšana

bhārja, bharya, bhārya - barots, algotnis, uzturēts; citu atbalstīts vai uzturēts; karavīrs, algotnis, kalps

bharman - barība, uzturs, gādība, nasta, atbalsts

bhartā, bharta - barotājs, uzturētājs, laulātais draugs

bharti, **bhri**, bhṛ - bērt, piebērt, piepildīt, ziedot, nest, apgādāt, atlīdzināt, dāvināt

bhartri, bhartṛ - barotājs, atbalstītājs, vadonis, aizstāvis, uzturētājs, gādnieks, saimnieks, kungs, vīrs

bhartsana - bāršanās, apvainojums, lāsts, lamas, atbaidīšana, draudi

bharvati, **bharv** - ēst, gremot, aprīt, vardarbīgi apdraudēt

[227]: izolēts darbības vārds b^harṁ - 'gremot'; vēlinas avestas aš.baouruuā- 'vieta, kur ir daudz, ko ēst', baoiriia- 'būt sagremotam'

bhāskaradina, bhaskaradina - svētdiena, spožā diena

bhāṣā, bhāṣa, bhāṣā - valoda, runa, apraksts, pārmetums, apsūdzība, priekšraksts, laipna un svēta saruna

bhāṣate, bhāṣate, bhāṣate - bilst (bāzties pa starpu?), piebalsot, runāt, pasludināt, izskaidrot, teikt, saukt, stāstīt, nosaukt, aprakstīt. Arī I.E. *bhāṣat, senprūšu billīt, lie. bilstu, bālsas

bhāṣja, bhāṣya, bhāṣya - bāšanās, iestarpinājums, runāšana, paskaidrojums, komentārs, piezīme

bhat, bhaṭ - teicējs, runātājs. Sal. ar bhāṣā, bhauma.

[30]: “Dziesminieku kasta, kalniešiem bhāt, bhatti - sena daudzskaitlīga plaši izplatīta zemkopju-audēju-kalēju cilts, piemēram, Gujrātā, kas devusi nosaukumu Bhattiāna'i. “Lieliska cilvēku rāse, strādīgi zemkopji, neielaižas parādos, labi zirgaudzētāji, ļoti tīk sacīkstes. Maz nopūlas ar liellopiem, bet ļoti nododas savstarpējai sievu nolaupīšanai.” Arī kamboh zemkopju klans. Nāk no apvidus dienvidos no Pendžabas - bhāt rajput

bhāttāarakavāra, bhattarakavara, bhattāarakavāra - Dižkunga, tas ir, saules diena, svētdiena

bhauma - bauma, stāsts, meli; attiecīgs uz zemi, zemes dzīvi, zemes putekli, graudi, klons, pasaulīgais (no darbības v. saknes bhū = 'būt, tapt'). Viens no četriem uguns veidiem Skat. tejas

bhautika - (būtošs), pasaulīgs, fizisks, materiāls, pamata, pamatbūtību īpašības, veidots no tveramajiem elementiem

bhāva samādhi, bhava samadhi - garīgs svētpamirums, paturot būšanu, tas ir, esības sajūtu; virsapziņas, svētpamiruma stāvoklis, ko dievinātāji (bhakta) sasniedz ar spēcīgām dievišķām emocijām un izbaudot saikni ar savu īsto dievu (Īštadeva), bet paturot savu ego

bhāva-pratjaja-samādhi, bhava-pratyaya-samadhi - J.A.Grimes [8]: garīgs svētpamirums, paturot prātu, būšanu, noslieces, bezpazīmju vienības svētpamiruma veids, kurā vēl palikušas neapjēgas, tumsības pēdas. Šajā stadijā ir palikušas slēptās cilvēka kaislību noslieces. Tādējādi, pat pēc šīs pakāpes sasniegšanas cilvēkam būs jāatgriežas pasaulē atpakaļ. Skat. samādhi; sal. ar bhāva samādhi

bhāva, bhava - esība, būšana, subjektīvs esamības stāvoklis; prāta attieksme, garastāvoklis, noskaņojums; apjēgas stāvoklis sirdī vai prātā, Virsesamība, raksturs, īstenība, pastāvošais, pasaule, prāta vai ķermeņa stāvoklis, dvēsele, jūtas, gars, emocijas, sirds, izturēšanās, stāja, Visums, gadījums, varbūtība, dzimšana, pārdabisks spēks, nojauta, priekšnojauta, nolūks, uzskats, lieta vai substance, niekošanās, draiskulība, planētu stāvoklis, astroloģiskais zvaigznājs jeb mēness mājoklis, dzemde, domāšanas vai sajūtu veids, mīlestības sajūta, apcere, meditācija, pasaulīgā esība, izcelsme, tapšana, pasaule, pastāvēšana, labklājība, ieguvums, pārvēršanās, dievība, dzīvība, dzīvību radošs spēks, būšanas stāvoklis; esamība; emocija; sajūta; attieksme (no darbības v. saknes bhū = 'būt, tapt').

[12]: tas, kas ir; esība, piederēt. To definē kā pretstatu nebūtībai; esību; cēloniskuma stāvokli; sekas; jebkas, uz ko var paļauties tveramajā un netveramajā valstībā. Jebkāds stāvoklis starp dzimšanu un nāvi vai sākumu un galu.

[23]: tapšana, būšana; hinduismā reliģiska nosliece vai emocionāla ievirze uz dievišķo un cilvēka darbošanos. Skat. arī rasa.

J.A.Grimes [8]: 1. Esamība - tas no kā rodas viss.

2. Saskaņā ar budismu viena no divpadsmit saiknēm esamības cēloniskajā ķēdē. Skat. pratītyasamutpāda.

3. Tapšana vai nepārtrauktas maiņas stāvoklis.

4. Izšķīšanas jeb pielīdzināšanās sajūta. Garīgā stāja.

bhāvakarma, bhavakarma - netveramā būtība, džainismā ķermeņa, prāta, runas darbības, kas rada netveramo būtību (karma); bhāvakarman - tikai būšana, neitrāls un pasīvs stāvoklis

bhāvamukha, bhavamukha - esības, būtības sprauga, pacilāts garīga pieredzējuma stāvoklis, kurā mācekļi savu prātu notur uz robežas starp Absolūto un Relatīvo, Pastāvīgo un Nosacīto. Šajā stāvoklī viņš var apcerēt neapprakstāmo un bezpazīmju Virsīstenību un arī piedalīties nosacītību pasaules norisēs, saredzot tajās vien Dieva izpausmes

Bhāvana, bhavana - būšanas radītājs, Radītājs, daba, izpaudošs, parādošs, iztēlojošs, mācošs, radošs, esības cēlonis, cilvēka labklājības veicinātājs, doma, būtība, jēdziens, prātā veidots, pieņēmums, nojauta, meditācija, staru mežs

bhāvanā, bhavana - būtība, būtības apjēga, pielūgsmes sajūta, sajūta, pareizs priekšstats, apcere, īstenojums, iedvešana, kopšana, fabulas morāle jeb būtība, pamatojums, ticība, noskaidrošana, līkums prāts, atgādinājoši iespaidi, meditācija, apsvēršana, psiholoģiska disciplīna. Skat. adhyātma.

J.A.Grimes [8]: 1. Džainismā tā ir apjēga caur vārdiem (śrutajñāna). Tā ir zināmu parādību dabas pārdomāšanas stadija tā, ka pienācīgi tiek saprasta jaunapjēgtā parādība kā ar tām saistīta.

2. Vaišeṣika's skolā tas ir slēptu iespaidu (saṃskāra) radītu raksturīgo iezīmju (guṇa) tips. Tā ir tā patības īpašība, ar kuru lietas tiek pastāvīgi praktizētas, atcerētas vai atpazītas

bhāvanam, bhavanam - būšana ar atlaistu prātu, meditācija kā ceļojums nezināmajā, lielākais ceļojums, ko var uzsākt cilvēka prāts. Meditācija nozīmē vienkārši būt, nedarot neko - bez rīcības, bez domām, bez emocijām. Tu vienkārši esi, un tā ir tīra bauda. Skat. adhyātma, dhāraṇa, dhyāna, samādhi.

[25]: “Bhāvanam ir siris iedibināšana Valdniekā, ko attēlo un prātā ienes AUM.” (Śrī Śrī Ravi Šankars, komentāri 'Jogas sūtrām').

Meditācija ir:

- neuzbudināts prāts;
- prāts, kas ir nodarbināts ar patreizējo brīdi;
- prāts bez šaudīšanās, bez norišu apsteigšanas;
- prāts, kas atgriezies mājās, pie sava avota;
- prāts, kas kļūst par “nekādu prātu”.

Ja tu aplūko mītoloģiskus attēlus, tu atradīsi 'Dižo Karavīru' (Bhagavān Śrī Mahāvīrā (599-527.g.pr.m.ē.), arī Vardhamana; džainisma 24.tīrthankara (pārdzimšanas pārvarējušais), džainisma reformators) sēdam ar piecgalvainu kobru aiz muguras.

Vai Pavēlnieku Višnu ar kobru aiz muguras. Pat viedo attēlos tu atradīsi aiz muguras kobru ar atvērtu kapuci. Esat redzējuši? Tā ir ļoti smalka lieta.

Vai zināt, kas ir dziļa mierīguma kavēkli? Tie ir prāta kāres un nepatikas. Ja prāts ir kārību un nepatiku pilns, miers nav iespējams. Un ja miera nav, garīga vingrinājuma mērķis ir nerasniedzams. Tāpēc mums ir jātiek vaļā no kārēm un nepatikām.

Tātad; kā to dara? Prātā ir jātur "Man nekas no neviena nav vajadzīgs". Kad nekas no neviena nav vajadzīgs, mēs nevienam nepielipsim, mums nebūs nepatikas pret nevienu.

Aplūkosim mūsu nepatikas. No kuriem mēs novēršamies? Tikai no tiem, kurus uzskatām par sliktiem, ne tā? Nedomā par nevienu kā par sliktu cilvēku. Pasaulē nav sliktu cilvēku. Ja cilvēki dara kaut ko sliktu, tas ir viņu neziņas jeb neapjēgas dēļ vai tāpēc, ka viņu prāts ir ticis ievainots. Tātad, neturi sevī noliedzošu viedokli par nevienu. Ja kādam ir noliedzošs viedoklis par tevi, tā ir viņa nelaime, ne tava. No savas puses - nevienu par sliktu neturi.

Tā tavš prāts būs skaidrs un līksms, un tavš saprāts būs vērīgs. Tava apziņa tad ir tramīga, atvērta un modra, it kā aizmugurē būtu tūkstošgalvu kobra. Kobra nozīmē modrību. Cik daudzi no jums meditācijas laikā jūt pamatīgu mundrumu aiz pakauša? Tādu kā modrību!

Tādējādi - kobra ir pacilājošas un atverošas enerģijas simbols; enerģijas, kas ir trauksmaina un vienlaikus mierpilna. Nav tā, ka aiz pakauša tiešām būtu kobra, tas ir vien modrības simbols dziļa miera stāvoklī, un tā ir meditācija - galēji mierpilna, neko negriboša, neko nedaroša, esoša 'nekas' un esoša atvērta kā kobras kapuce; modrība bez jebkādas piepūles.

To mēdz aprakstīt divējādi. Vienā veidā runā par šo kobru, un otrā - par ziedu. Zieds ir kā tūkstoš ziedlapu lotoss, kas izplaukst galvasvirsā, vainaga čakrā. Abi ir īsti labi. Raugi, kad tu sēdi meditācijā, kas tad notiek?

bhāvanāmārga, bhavanamarga - būšanas, meditācijas ceļš, garīgā virzība. Skat. bhāvanam

Bhāvānī, bhavani - J.A.Grimes [8]: Būšanas Devēja, 'Esības Devēja' - Dievmātes apzīmējums, Pārvatī, Satī, Durgā; Šivas sieva. Viens no vispārējās Dievišķās Mātes vārdiem. Pastāvošais; Tīrā Esamība. Dižā Dievmāte

Bhavatārinī, bhavatarini, bhavatāriṇī - Dievmāte, Visuma Māte, Būšanas Glābēja, Kālī tēla nosaukums Dakshineswar templī, kur Ramakrishna Paramahansa aizsācis Indijas mūsdienu garīgo atdzimšanu

bhāvātmaka, bhavatmaka - būtības atmaņa, apliecinošs, īsts, īstenības iemiesojums, substances, būtības (dharma) tips džainismā, kas norāda uz lietas veidolu un stāvokli

bhāvitātman, bhavitatman - atmaņā, dvēselē esošs, svētais, zintnieks, dievbijīgs, cilvēks, kura dvēsele ir attīrīta ar meditāciju uz vispārīgo dvēseli jeb kura domas ir nostiprinājušās Virsdvēselē; nodarbināts ar kaut ko, cieši apņēmis

bhāvja, bhavya, bhāvya - bijis, viegli atminams vai saprotams, uztverams, iztēlojams, uztverts, aptverts, pieņemts, apstiprināts, atzīts, izpildīts, pabeigts, būt notikušam, paveiktam

bhedābhedavāda, bhedabhedavada - mācība (vadule) par personas patības un Augstākās Patības nenoteikto saistību, gan nodalītību, gan nenodalītību. Skat. adhyātma

bhel, IE *bhel - bilst

bhī, bhi - izbīlis, bailes, šausmas, baiļu lēkme, bažas, trauksme, pārbīlis

bhidaka - baidēklis, zobens, Indras zibens, cirtnis, ievainotājs

bhikšu, bhikshu, bhikṣu - diedelnieks, reliģisks ubags, sludinātājs

Bhīma, bhima - Biedējošais, baigs, baiss, drausmīgs, briesmīgs, draudīgs, bargs, milzīgs.

1. Otrais no pieciem pāṇḍav'u brāļiem un sava laika varenākais karotājs. Viņam piemītis 10000 ziloņu spēks. Viena no Mahābhāratas galvenajām darbības personām. Kunti un Vāyu dēls.

2. Šivas, kā arī Višnu vārds

bhinik (kalāšu) - (phinik?) sagatavot aušanai, pīšanai;

1. salikt diegus stellēs, izkārtot diegus aušanai;

2. sagatavot niedres groza pīšanai;

3. izlikt slazdu, gaidot, lai kādam kaitētu;

4. nolikt (ielikt pamatus)

bhīra, bhira - biedējošs

bhīruka, bhiruka - mežs; baiss, bailīgs, bikls, tramīgs, pūce, lācis, koks

bhišadž, bhishaj, bhiṣaj - dziednieks (pabiedētājs?), dziedinošs, atveseļojošs, dziednieks, terapeits, zāles

Bhīšma, bhishma, bhīṣma - biedējošais, briesmīgs, drausmīgs, šausmas, nāve, dēmons, astotais un pēdējais Gangā dēls. Viedais un bruņniecisks godavīrs. Dieva (Dyaus) inkarnācija, viens no pieciem kuru karavadoņiem. Kauravu un Pāndavu cilšu ciltstēvs, par kuru vēstīts Mahābhāratā. Lai iepriecētu savu tēvu Śantanu, viņš pieņēmis (šausmīgu) solījumu nekad neprecēties, lai viņa tēvs var apprecēt Satyavatī. Mahābhāratas karā bijis viens no 5 kauravu (kuru) karaspēka vadoņiem

bhīta, bhita - nobijies, satraukts, nobažījies, bikls, iebaidīts, glēvulis

bhīti, bhiti - bailes, šausmas, briesmas, bažas, trīsas

bhlāšate, bhlashate, bhlāśate - blāzmot, spīdēt, starot, mirdzēt; slovēņu bleščati

bhōgin - bogans, liekts, saliekts, gredzenā

Bhōjar, **bhursva**, bhoyar, bhurswa - Bojārs, auļu padievs, nosaukums varbūt no tāda nosaukuma kastas; Basam jeb Baoria ir bišu stropu padievs; salīdz. ar bāuria

bhōndžōv, kalāšu bhonjow - drebēšana, zemestrīce, Drebkuls;

bhramana, bhramaṇa - klejotājs (virpuļojošais dervīšs, persiešu darvīsh?, bramīnu priekštecis? Bramanis? mutes bajārs?), klejošana, griešanās, nepastāvīgums, kļūdīšanās, iešana aplinkus, streipulošana, pauris, svārstīšanās, vieglprātība, šūpošanās, reibonis, aizmukšana, novirzīšanās

Bhramari - Drebinātāja, Brammētāja, Kamene, hindu bišu dievība

bhramāsakta, bhramasakta - zobena turētājs; skat. sakta

bhramati, bhram - būt apmulsušam, nenoteikti klejot, klīst šurpu turpu, plivināties, griezties (kā dervīšam), virpuļot, plivināt, dejot, riņķot, ripot, reibt, streipulot, mēlot, izplatīt ziņas, šaubīties, trīcēt, maldīties, būt visur

bhramarī prānājāma, bhramari pranayama, bhramarī prāṇāyāma - [82]: kamenes elpošana. Ļoti iedarbīga tūlītējai prāta remdināšanai. Viens no labākajiem elpošanas paņēmieniem prāta atbrīvošanai no satraukuma, nepatikas, bažīguma un tikšanai galā ar dusmām. Vienkārši veicama jebkur darbā vai mājās un ir tūlītēja iespēja atmest saspringumu. Izelpa atgādina pazīstamo kamenes dūkoņu.

1. Sēdi ar taisnu muguru klusā vēdinātā kaktā ar aizvērtām acīm. Sejā liegs smaids.

2. Starp vaigu un ausi ir auss ļipiņa, uz tās uzliec rādītājpirkstus.

3. Dziļi ieelpo un izelpojot ļipiņu viegli piespied. Var ļipiņu turēt piespiestu vai atlaist un piespiest, skaļi dūcot kā kamenei.

4. Var dūkt zemā balsī, bet labāk darbojas augsta skaņa.

Izdari 6-7 tādas ieelpas-izelpas. Kādu laiku paturi acis ciet. Novēro sajūtas ķermenī un iekšējo klusumu. Var kamenes prāṇāyām'u veikt arī gulot uz muguras vai labajiem sāniem. Gulus stāvoklī var arī vien dūkt un neraizēties par pirkstu turēšanu uz ausīm. Kamenes prāṇāyām'u var veikt 3-4 reizes dienā.

bhrātā, bhrata - brālis.

bhrātridatta, **bhartridatta**, bhratridatta, bhartṛdatta, bhrātridatta - brāļa dots māsaī viņas kāzās

Bhrigu, bhṛgu - krauja, krauja klints, nogāze, reģis, sens viedais, tik izcils, ka bijis starpnieks dievību ķildās, Mirdzošais - diža reģa (ṛṣi) vārds. Bhagavad Gītā [32]: Krišna teic: "No dižajiem reģiem es esmu Bhrigu". Dievišķas

izcelsmes uguns iededzējs priesteris vēdiskajā altārī, kas tika uzskatīts par pasaules centru un cilvēces dārgumu.

Brigi - (latgaliešu: Brygi, agrāk Briģi) ir apdzīvota vieta Ludzas novada Brigu pagastā, pagasta centrs. Izvietojušies uz ziemeļiem no Brigu ezera 27 km no novada centra Ludzas

Bhū, bhū - būt, dzīvot, notikt, izcelties, nodarboties, uzturēties, rasties, veikties, mājot, pastāvēt; ziedojuma uguns, tapt, zeme; materiālā pasaule. Bhū - pirmatnēja dievība. Dzīvojusi pirmatnējā okeāna dibenā, un to virspusē pacēlis Brahmā, lai kļūtu par lotosu.

Rigvēda [3] X, 129

Nebija tad nekā neesoša, nedz esoša,
Un nebija gaisu valstības, ne debesu velves pār to.
Kas klāja? Kur? Kas patvērums bija?
Kas tie par ūdeņiem bija bez dibena?
Nebija tad ne nāves, nedz kaut kā nemirstīga,
Ne zīmes no dienas un nakts dalījuma.
Pēc sava likuma elpoja
Kaut kas Viens, bez elpas.
Un nebija nekā cita bez viņa.
Bija tumsa, tumsā slēpās tas Viss.
Kā jūklis bez kārtības bija tas viss.
Tukšumā bez veida esošais dzīvais,
Viņš Viens tika Karstuma radīts.
Radās sākumā kārība, Kāme,
Gara pirmā sēkla un dīglis tā bija.
Esības līdzību neesošajā
Atklāja prātojot reģi, savas sirds domām.
Pāri bij pārvilkta robeža.
Kas bija apakšā? Kas bija augšā?
Bija dzemdinātāji. Bija vareni spēki.
Tieksme, rīcība apakšā un enerģija augšā.
Kurš īsti zin, kurš te pateiks,
No kurienes radusies, nākusi radība.
Tad šajā valstībā radās padievi.
Tad kurš gan zina, no kā viss pirmoreiz radies.
Tas, radības pirmavots,
Radījis visu vai neradījis -
Kura acis pārtrauga šo valstību augstajās debesīs.
Vien tas vai nu zina vai nezina.

bhubhūṣati, bhubhushati, bubhūṣati - gribēt būt, gribēt atriebties, gribēt tapt, gribēt sasniegt, tiekties, interesēties; godāt

Bhūdēva, bhudeva, bhūdeva - “būtošais” dievišķums, dievišķums uz zemes, Virsīstenība, Brahman

Bhūdēvī, bhudevi, bhūdevī - Zemes māte, būšanas padievs. Pirmatnēja Rigvēdas padievs un Valdnieka Varaha's sieva, Višnu trešā inkarnācija. Tiek uzskatīta par padievs Lakšmī auglības aspektu. Skat. arī Dharti Mātā, Dharitri, Bhūtamātrkā, Gandhamātr; viens no Pṛthvī epitetiem. Salīdz. ar Gaush Urva

bhūdhara, bhudhara - “būtošajā”, zemē mājjošs, zemi turošs, cipara 7 apzīmējums, kalns

bhudžagātmadžā, bhujagatmaja, bhujagātmajā - čūskas meita, jauna čūsku māte

bhūkampa, bhukampa - zemestrīce, “būtošā” drebēšana. Arī bhonjow.

Drebkulis - zemes tricīnātājs. Jēkabs Lange 1773- ziemeļu zemestrīču padievs. Stenders 1783- zemestrīču dievs, kas nabaga zemi tik stipri per/kuļ, ka viss dreb. No drebēt un kult. Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi - cēlis kalnus mūžīgus, kur mituši dievi

bhūlōka, bhuloka - būšanas (zemes) loks (valstība), (no bhu = 'zeme' + loka = 'pasaule'), zeme, zemes valstība, materiālā pasaule/atomiskās vielas dimensija, sthulaloka, piecu maņu valstība

bhum - zeme, laukums; kalāšu bhum “zeme, laukums ārpus mājas”

Bhūma, bhuma - Būtība, Virsīstenība, bezgalīgā beznosacījuma būtība, Beznosacītais, Dižā Bezgalība, Brahman

bhūmi, bhumi - zeme, augsne, vieta, pamats, grīda, klons, viena no pasaulēm, mājoklis, valstība; khoru buum

bhūmiputra, bhumiputra - zemes dēls, planēta Marss. Arī bhūmisuta

bhumki (kalāšu) - iezemietis; krakal'i, batrik'i un bramauk'i apgalvo, ka ir kalāšu ieleju iezemieši

bhūputrī, bhuputri - zemes meita

bhūr, bhur - zeme (saistība ar burt? Burtnieks?). Viens no trim dižvārdiem (mahāvāhṛti - bhūr, bhuva, svaḥ - zemes, gaisu/garu un debesu/dievišķā valstība); elle. Bhūr - vārds, ko izteicis Pradžāpati (Brahmā), izraisot Zemes rašanos. norāda uz esību.

Dievs ir pašesošs un neatkarīgs no jebkā. Tas ir mūžīgs un nemainīgs. Būdams bez sākuma un gala, Dievs ir esošs kā nepārtraukts, pastāvīgs viens. Otrkārt, vārds Bhūr var nozīmēt arī 'Zeme', uz kuras esam dzimuši, un kas mūs tur. Dievs ir visa nodrošinātājs, un caur Tā dievišķo gribu mēs esam svētīti ar visu, kas vajadzīgs mūsu uzturēšanai dzīves gaitā. Visbeidzot, Bhūr nozīmē prānu jeb dzīvības dvašu (burtiski - elpa)

bhuranju, bhuranyu, bhuranyu - burvīgs, nemierīgs, rosīgs, saviļņots, dedzīgs, saule, ātrs, trīsošs, uguns dievība

bhurate - burties, trīsēt (no satraukuma), pūlētis, saviļņot, krampjaini kustētis, trīsas, cīniņš.

[128]: izdarīt īsas un ātras kustības, raustīties, krampjaini raustīties, cīnīties, spārdīties, satraukt, maisīt, sajaukt. Skat. bhur

bhūrdža, bhurja - bērzis, palula dialektā brhuj

bhurvan - burvīgs, nerimtīga (kā ūdens) kustība, ņirboņa

bhūsuta, bhusuta - zemes dēls, planēta Marss; bhūsutā - zemes meita

bhūšana, bhushana, bhūšana - rota, zīme (būtība, grezna būšana?), rotājums, greznojums, ornaments

bhut (kalāšu) - 1. ļauna būtne, ļauns gars, dēmons, spoks, dzīvo avots, pieņem dzīvnieku: bulla, kazas, suņa, zirga izskatu, niknojas, zog, nogalina, pūdē labību; 2. indiešu sieviešu bikses, bikses, apakšbikses

bhut lavek, bhut lawek - saules aptumsums (būtņu laupījums), kalāšu bhur lavek - saules aptumsums. Kad tas notiek, kalāši šūpo šaujamloku, lai uzzinātu, kurš gars sauli nolaupījis. Upurē aitu, pēc tam saule atspīd

bhut sambiek (kalāšu) - puīša iesvētīšana - ceremoniāla puīša ietērpšana jaunā tērpā, ar ko viņš kļūst par vīrieti. To dara, kad puisim ir 5 - 8 gadi, un tas ir otrais un pēdējais rits puīša iekļaušanai kalāšu vīriešu sabiedrībā. Tad viņš kļūst rituāli tīrs un var iet kopā ar citiem vīriešiem pie Idreyin altāra Batrik'ā

bhūta, bhuta - būtne, radīta būtne, gars, mājas gars, rēgs, spoks, mirušā gars, bērns, velns, palaidnis, draiskulis, dēle, radība, labklājība, pasaule, esošs, bijis, īsts, patiess, piemērots, pasaule, tas, kas ir radies; pretstats neizpaušamies, katra no piecām Visuma pamatsastāvdaļām, elements.

Daži bhūtas ir ne-cilvēciski dabas gari vai stihijas, bet daži ir šīs pasaules cilvēciski gari - spoki, dzīvas būtnes. Bhūtas var būt gan labvēlīgas, gan nelabvēlīgas. Ļauns gars, kas jāpielabina ar graudu ziedojumu rītā un vakarā.

Bhūtheadhātrī, bhutadhatri - būtņu atbalstītājs, dāvātājs, radītājs, māte; zeme; miegs. Arī Dhātr, Bhutakartri

bhūtakrit, bhutakrit, bhūtakṛt - būtņu radītājs, radītājs, būtņu veidotājs, radošs, dievu kategorija; Brahmā. Arī Dhātr

bhūtamaja, bhutamaya, bhūtamaya - "būtošs", iemiesots, īsts, patiess, kā viss ir īstenībā, sastāvošs no 5 pamatelementiem, saturošs visas būtnes

Bhūtamata, bhutamata - Būtņu māte, baismīgs un ļauns, dēmonisks Pārvatī vai Devī aspekts. Var uzlaist spoku

Bhūtamātrikā, bhutamatrika, bhūtamātrkā - Būtņu, Zemes Māte. Skat. arī Bhudevi, Dharti Mātā, Arī Dharitri, Gandhamātr; viens no Pṛthvī epitetiem. Salīdz. ar Gaush Urva

Bhūtāntaka, bhutantaka - būtņu iznīcinātājs, nāves padievs

bhūtapañčaka, bhutapanchaka, bhūtapañcaka - būšanas, esības piecnieks, piecas pamatsastāvdaļas. Pieci fiziskie elementi ir:

- zeme (pṛthivī);
- ūdens (ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī);
- uguns (tejas);
- gaiss (vāyu);
- ēters (ākāśa).

No tiem ir salikts fiziskais Visums. Sāṅkhya's kosmoloģijā tie atvasinās no netveramajiem elementiem (tanmātra)

bhutārthavāda, bhutarthavada; skat. arthavāda

bhūtasarga, bhutasarga - būtņu radīšana, elementu radīšana.

[49]: Katha Samhitā 12.5 radīšana ir aprakstīta šādi - “Sākumā tas (viss Visums) bija vien Prajāpati (Brahmā). Viņa balss (vāc; siev.dz.) kļuva par otro (būtni). Viņš ar to savienojās. Viņa dabūja embriju. Viņa no tā aizgāja. Viņa šīs radības dzemdēja.

Rigvēda [3] 5.42.13 runā par radītāju dievu Tvaštar (tvaṣṭṛ), “kurš, draiskulojoties savas meitas dzemdē, mainot veidolus, radīja (mūsu) veidolus.”

bhūtasrišti, bhutasrishti, bhūtasṛṣṭi - būtņu garu, spoku (bhūta) spēka izraisīti maldi

bhūtaśuddhi, bhutashuddhi - attīrīšanās no materiālās būšanas, ļaunu dēmonu padzīšana.

[23]: “pamatsastāvdaļu attīrīšana”; apsteidzošs pašattīrīšanās rituāls, kurā māceklis savu ķermeni pielīdzina piecām makrokosmiskā Visuma pamatsastāvdaļām un saspiež tās par to augstākām evolūtām. Cilvēka psihiska spēja pārvaldīt pamatelementus

bhūtatā, bhutata - būšana, īstenība, esība

bhūtatathatā, bhutatathata - pamatelementu būtība, elementu tādība

bhūtatva, bhutatva - būšanas stāvoklis, sastāvdaļas, elementa stāvoklis, 'elementiskums'

bhūtaavid, bhutavid - būtnes viedošs, visas būtnes zinošs, ļaunos garus zinošs

bhūtedžja, bhutejya, bhūtejya - zemlika, veļu mēnesis, būtņu godāšana, bhūt'u vai dēmonu godāšana. Skat. arī caturdhāśānti, sāpiṇḍya, svadhākara, pretoddeśa, pretānna, nirvāṇapurāṇa.

Stenders 1761 - Vella mēness, oktobris pie pagāniskiem latviešiem tā saukts, bet arī Dieva dienas. Stenders 1783 - pagānisks dvēseļu mielošanas ziedojums/upuris. (No 'zemme likt') Skat. Wellī, Wella mēness. Zemlikka svētki tika noturēti, kad viņi aizgājušo dvēseles mieloja

bhūti, bhuti - būšana, esība, varēšana, zeme, rota, pamats, labklājība

bhutik, kalāšu bhut'ik - 1. pīt sev matus.

2. pīt vai aust zāli (cizhgas) kaklarotai.
3. pīt grozus, aust jeb pīt ādas strēmeļu sēdekli ķeblim.
4. pīt klūgu pinumu.
5. aizsprostot straumi un izveidot ezeru.

bhuvaha, bhuvah, bhuvah - garu pasaule starp būšanas un dievišķo valstību, arī bhucar, pasaule, kas saista debesis ar zemi, dievišķo ar pasaulīgo; gaisi, atmosfēra, planētu sistēma, pasaule, materiālā pasaule; zeme. (viens no 3 mahāvāhṛtis - bhūr, bhuvah, svah - zemes, gaisu/garu un debesu/dievišķā valstība), augšējā pasaule

bhūvallūra, bhuvallura - sēne, zemes miesa; vallūra - cūkas miesa

bhuvalōka, bhuvaloka - garu pasaule starp būšanas un dievišķo valstību, arī bhuvah. Mazākā no astrālajām pasaulēm, līdzīga materiālajai (bhuloka)

bhuvana - esība, būšana, Zeme, mājoklis, pasaule, cilvēce

Bhuvanabhāvana, bhuvanabhavana - būšanas, pasaules radītājs

Bhuvanamātri, bhuvanamatri - Būšanas, Pasaules Māte

Bhuanasundara - Būšanas Daile, Dievs kā Visuma daile

bhuvar - garu pasaule starp būšanas un dievišķo valstību, Pradžāpatī (Brahmā) izteikts vārds, kas izraisījis debesu ķermeņu rašanos; atmosfēra, ēters (otrā no trim pasaulēm, tūlīt virs zemes). Noslēpumains vārds, viens no trim Vyāhṛiti.; skat. bhuvah

bhuvarlōka, bhuvarloka - padievišķu būtņu loks (joma) starp zemi un sauli, viena no antarlokām, sukšmalokām - iekšējām valstībām

bi, kalāšu bi - 1. sēkla; 2. sperma; 3. kodes kūniņa. Skat. bīja

biabata (kalāšu) - pirmie graudi, ko ņem no apcirkņa. Tos uzskata par īpašiem, un maizi no tiem ēd tikai pati ģimene

biarein parik, kalāšu biareyn parik - paslēpes; slēpšanās un meklēšanas rotaļa. "Katros Uchaw svētkos mēs spēlējam paslēpes ar meitenēm"

bibi, kalāšu bibi - kundze (daļa no sievietes vārda); kalāšu Bibiawa - Ieva, pirmā sieviete. Pirmais vīrietis - Adem

bičak, bicak - sievišķs ļaunais gars. Arī rhuzhi, bhut, d'ind'ak, bala, gor

bičan, kalāšu bican - pārnesiens;

1. attālums, ko cilvēks var noiet ar nastu līdz atpūtai. Katrā pārnesiena galā ir akmens vai līdzīgs atbalsts, uz kura atstutēt nastu.

2. lauka daļa (līdz atpūtai?)

bīdža, bija, bīja - mazā māte, sēkla, sēklas grauds, dīgļis, embrijs, avots, pirmcēlonis, pamatlikumība, būtība, patiesība, noslēpumains burts vai zilbe, kas veido jebkuras dievības mantras būtisko daļu, citronkoks, bērna roku salikums dzimstot, dzīvsudrabs, izsūtāmais, pile, radošs. Skat. mantra, mātrkā.

J.A.Grimes [8]: 1. Jōgā 'bīdža' nozīmē ciešanu, raižu (kleša) cēloņus. Tā ir bojājumu sēkla.

2. Skaņa savu viscēlāko atpazīstamo formu iegūst kā viena no 51 sanskrita valodas fonēmām - tā sauktajām mazajām mātēm (mātrkā). Mantras kā tādas parādās kā beznozīmes sēklas (bīja) skaņas vai atvasinās no tām. Kā rāda nosaukums, tās ir visu skaņu 'sēklas'. Daži to piemēri ir HRĪM, SRĪM, GAM, GLAUM, AUM, AIM (M ir dziestoša un nedzirdamā vibrācijā pārejoša nazāla 'n' skaņa)

bīdžāšva, bījāšva - vaislinieks, ērzelis (sēklas zirgs)

biek (kalāšu) - pušķot ar ziediem. Kad nāk Gandoli, - “Ak, Gandoli, pušķo arī Nari un Asmar”. Tā sākas dziesma, ko dzied Joshi svētkos, nosaucot vietas, kur kādreiz bijusi kalāšu ķēniņvalsts. Tipisks pušķošanas zieds ir zeltlija (laburnum)

bihalak (kalāšu) - bīstams

bihanjōk, kalāšu bihanyok - nobijies, bikls; bihik - baidīties

bihōtik (kalāšu) - 1. pāriet kalnam, pazūdot no skata; 2. norietēt (saulei vai mēnesim); 3. pārkāpt kādam.

bīk, kalāšu biik - pīt, aus Arī bhinik, bhut'ik (b=p)

bimba - bumba (bimbulis), pika, ripa, ķirzaka, lode

bimba-pratibimba-vāda, bimba-pratibimba-vada - atspulga mācība (vadule), atspulga teorija Advaita Vēdāntas Vivaraṇa skolā, kurā apziņa tiek atspoguļota nejaušā, neapjēgas (avidyā) stāvoklī. Individīds ir egoismā esoša saprāta atspulgs.

Tā kā nav atšķirības starp atspulgu un oriģinālu, indivīda dvēsele (jīva) nav atšķirīga no Vīrsīstenības (Absolute, Brahman). Skat. vāda

bindik, kalāšu bind'ik - sabindēt, sasiet virves vai auklas

bisme (kalāšu) - baiss, nobijies, satriekts

bitrazik (kalāšu) - trašķīties, šlakstīt, smidzināt, kaisīt

bōdhi - apjēga, apskaidrība; no budh, bodha - apjēga, izpratne, pilnīga viedība, apgaismots jeb apskaidrots prāts, apgaismība, apskaidrība. Vēlāks skaidrojums - vērīgums.

Mosties, apjēgt, uztvert, izprast; nomods, modrība. Apskaidrība, atmoda attiecībā uz īstenību pretstatā šķītumam; arī apskaidrība attiecībā uz morālu ļaunumu

bōdhisattva - [12]: pestītājs, glābējs, apskaidrotais (salīdz. ar Zoroastru, Budu, Jēzu); apskaidrības būtne; cilvēks, kura būtība ir viedība; cilvēks, kuram kā būtība piemīt bodhi jeb pilnīga viedība.

Agrīna vārda bodhisattva izpratne ir - visas būtnes ar patiesības prātu, vēlāka - apzinīga būtne, ar dižu saprātu jeb apskaidrību.

Bodhisattvas nolūks ir citu un visa pestīšana, glābšana. Par pasaules glābējiem tiek uzskatīti budas un bodhisattvas. ... Buda kā tāds, kurš solījies būt visu dzīvo būtnu bez izņēmuma pestītājs no kārībām, kas tās aprij. Budas tīkls - visu mirstīgo uzķeršanai un pestīšanai

bōmik (kalāšu) - vemt (b=v)

bōndž, kalāšu bonj - svētozols, svētais ozols, mūžzaļais ozols. Tam ir dzeltenī ziedi. To uzskata par rituāli tīru, bet ne tik ļoti kā kadiķi (saras). To lieto kā kadiķa aizvietotāju, lai apsvētītu lietas ziedojumam. Arī bon, bonz, Urtsun

bōsmuki (kalāšu) - 1. nepaklausīgs (bosiks?), ietiepīgs, nerātns; 2. bezkaunīgs

brāhma ka, brahma ka - krusts, Ka - nenosaukts dievs; Pradžāpati, Brahmā apzīmējums; kākāra jeb brāhma kākāra - krustveidīgs

Brahma, Brahman, Brāhmana, brāhmaṇa - Virsgars, Virsīstenība, Absolūts, viens pašpastāvošs gars. Nejaukt ar Brahmā - Dievs kā Radītājs un brāhma - svēts (angliskajā pierakstā visi trīs tiek rakstīti vienādi); kā arī ar brāhmana - Virsīstenības priesteris.

[56]: Virsīstenība, Atmaṇa, Visuma substrāts, Absolūts, svēts vārds, lūgsna, dievbijība, svēta dzīve; Visuma Gars, Neaptveramais "(Brahman) ir nedalāma esība, apjēga, mūžība" (Taittirīya Upaniṣad 2.1).

Izteikums "Ātman's ir Brahman's" ietver Vēdāntas skolas pamatuzskatu par Virsīstenību un mūsu cilvēcisko saistību ar to. Brahman's ir "pasaules dvēsele" jeb "kosmiskā dvēsele". Virsīstenība, Absolūts, kas pēc elementu radīšanas tajos ieiet. Tas ir saules Zelta Cilvēks. Tas ir Dvēseles Gaisma. Tas ir neaptraipāms. Tas ir Sat-Cit-Ānanda - īstenība, ko ierauga, atklājot Virsīstenību kā sat - jeb pirmesību, cit jeb tīro apziņu un ānanda jeb nevainojamu svētlaimi; viens bez kā cita. Tas ir Bhuma (bezgalīgā beznosacījuma būtība). Tas mājō cilvēka sirdī. Tas ir visa avots.

Brahman ir Visuma gan materiālais, gan instrumentālais cēlonis. Brahman's un Visums nav šķirami, tāpat kā krūze nav šķirama no māla. Brahman's Visumā izraisās Pats no Sevis pats savai izklaidei, izpriecai, ne mazākā mērā nemainoties un nezaudējot Patību. Brahman's ir nedalīts, bez īpašībām, bez darbības un emocijas, bez sākuma, bez beigām un nemainīgs. Tam nav apziņas, tādas, ko apzīmē ar 'es' un 'tu'. Tas ir vienīgā Īstenība. Brahman's pret

ārējo pasauli ir tas pats, kas pavediens apgērbam, kas māls krūzei, kas zelts gredzenam. Brahman's ir Pāramārthika Sattā (Absolūtā Īstenība).

Mūsu pasaule ir Vyāvahārika Sattā (relatīvā īstenība). Sapņos redzami objekti ir Prātibhāsika Sattā (šķietamā, izprātotā īstenība).

Brahman's nav objekts, jo Tas ir Adṛśya, Acīm Netveramais. Tādēļ Upaniśadas pasludina - "Neti Neti - ne šis, ne tas, ne tas". Tas nenozīmē, ka Brahman's ir noliedzošs jēdziens vai metafiziska abstrakcija vai fikcija vai tukšums. Tas nav cits. Tas ir visa pilnums, bezgalība, nemainīgums, pašesība, pašbaudījums, pašapjēga un pašsvētlaieme. Tas ir Svarūpa, būtība. Tas ir zinātāja būtība. Tas ir Redzētājs (Draṣṭā), Pārpasaulīgais (turīya) un Klusais Liecinieks (Sākṣī).

[520], 28: 1. Virsīstenība ir tas, kas nemainās.

2. To sauc Brahman. Izpaustais (radītais) Visums ir vien šķietams iluzors Virsīstenības pārveidojums. Tādējādi, esot šķietamībai, Visumam nav ne sākuma, ne gala.

3. Brahmans jeb Galējā īstenība, DIEVS, Augstākā Būtība ir VISS pastāvošais. Visi pasaules un kosmosa objekti, lai gan šķietami dažādi, īstenībā ir viena būtība. Visa fiziskā īstenība ir Brahmana iluzora izpausme, kuru Brahmans balsta, lai gan tā ir no Virsīstenības atdalīta - tieši tāpat kā Saule balsta dzīvību uz Zemes, būdama no tās atdalīta.

4. Brahmans ir Tīrā Apziņa. Viss pastāvošais būtībā ir Virsīstenība: "sat-cit-ānanda" jeb "Esība-Apjēga-Svētlaieme". Esību objektiem dod DIEVS; Tas šos objektus apzinās (tāpēc tie pastāv) un dāvā dzīves uztveres svētlaimi.

5. Cilvēciskas būtnes saprāts, ķermenis un sajūtas ir iluzoras. Visa Visumā pastāvošā, tostarp cilvēka dvēseles, būtība ir tīrā apziņa.

6. Brahmans ir pasaule, ieņemot miljoniem dzīvības formu (cilvēku, dzīvnieku, kukaiņu utt.) izskatus. Cilvēka dvēseli sauc Ātman.

7. Ātman un Brahman ir viens un tas pats. Tādējādi katra cilvēka, indivīda dvēsele ir daļa no vispārējās būtības, Brahmana.

8. Neziņas plīvura dēļ cilvēka dvēsele sevi notur par neatkarīgu būtību (jīva), kas nodalīta no visa pārējā, lai gan ir daļa no visa esošā. Neziņas plīvurs ceļas no maldīgiem zemapziņas iespaidiem, kas liek cilvēkam ticēt, ka viņš ir ķermenis nevis gars, un tāpēc cilvēki uz laimi un pilnību tiecas caur iluzorām pasaulīgām baudām. Tas ved no vienām nepiepildītām iegribām uz nākošajām.

Vedanta tiecas uz cilvēka zemapziņas pārveidi ar pakāpenisku viņa filosofiskās un praktiskās pašpārvaldības pilnveidojumu. Tās mērķis ir neziņas, neapjēgas plīvura noņemšana pierādot, ka vienīgā īstenība ir Virsīstenība, Brahmans. Kad šo īstenību nojautā (meditācijas dzīvē) "apjēdz

apziņa”, plīvurs paceļas. Tiklīdz tas noņemts, apskaidrotais pāriet pārveidotā psiholoģiskā un garīgā stāvoklī, pastāvot īstajā Visumā. Šo izvērsto visuresības stāvokli sauc par jīvan mukta - par personību, kas tīra no egoistiskām sajūtām vienības ar Absolūto Īstenību labad. Vairs nejutot sevi par nodalītu personību, tāds cilvēks kļūst vienots ar DIEVU, Brahmanu. Šo stāvokli sauc par mokša jeb kaivalya (brīvību).

Brahmā, brahma - Radītājs Dievs hinduisma trīsvienībā (Trimurti; kopā ar Višnu un Šivu), lai gan senie hindu teksti min arī citas dievu trīsvienības, kas Brahmā neietver. Tam ir četras sejas, kas raugās uz četrām pusēm. (Nejaukt ar Brahma=Virsištenība; angļiskajā pierakstā abi ir vienādi).

Brahmā tiek saukts arī par Pašdzimušo (Svayambhū), Runas Valdnieku (Vāgīša), un četru vēdu radītāju, pa vienai no katras savas mutes. Brahmā tiek pielīdzināts vēdiskajam dievam Prajāpati, kā arī saistīts ar Kāma un kosmisko olu (Hiraṇyagarbha), visredzamāk viņš ir minēts pēcvēdiskajos hindu eposos un Purānu mītoloģijā. Eposos viņš tiek apvienots ar Puruša. Arī Dhātr.

[58]: dievs, kurš kļuvis par Vienīgā (Ēka) gaismas okeāna radošu iemiesojumu, izraisa kosmisko ūdeņu elpošanu un Visuma augšanu (bṛh).

brahmabhāva, brahmabhava - būšana Virsištenībā, izšķīšana, uzsūkšanās vienā pašpastāvošajā Būtnē jeb Brahmā, Virsištenības (Absolute) esamības veids. Pielīdzināšanās visuresošajai Īstenībai

brahmabhāvanam, brahmabhavanam - būšana, iebūšana Virsištenībā, reliģiskas apjēgas, viedības atklāšana, sniegšana, došana, meditācija uz Virsištenību (Brahman); pielīdzināšanās Virsištenībai, kā arī visa kā Virsištenības izjūta, garīgās apjēgas atskārsme vai sniegšana

brahmačiti, brahmachiti, brahmachiti - Radītāja (Brahmā) slānis ugunsziedoklī

brahmadāja, brahmadaya, brahmadāya - Virsištenības došana, svētu zināšanu, apjēgas sniegšana, došana, mācīšana, svētās zināšanas kā mantojums, Virsištenības pasaulīgais valdījums

brahmadžadžna, brahmajajna, brahmajajña - No Virsištenības (Brahma) dzimis un to zinošs, visas lietas zinošs

brahmadžna, brahmajna, brahmajña - Virsištenību zinošs, garīgi vieds

brahmadžņāna, brahmajnana, brahmajñāna - Virsištenības zināšana, garīgā viedība, dievišķa vai svēta atskārsme. Skat. adhyātma, brāhma-vidyā, jñāna.

Tieša pārpasaulīga Virsištenības atskārsme, galīgā viedība, ko meklē hindu tantras praktizētājs. Patības atskārsme

brahmajōga, brahmayoga - dievsajūga ar Virsištenību, garīgās atskārsmes kopšana, dievbijības piekopšana, dievbijības sajūdošais spēks. Skat. adhyātma

brahmalōka, brahmaloka - dievību joma, valstība (loks).

J.A.Grimes [8]: Brahmā valstība, Brahmā debesis, Radītāja valstība; augstākās debesis; augstākās līksmes valstība, garīgās valstības, garīgās planētas.

1. Radītāja (Brahmā) Debesis. Augstākās no debesīm. Visaugstākās līksmes pasaule. Tie, kuri pēc nāves sasniedz šo esamības līmeni (loka, dimensiju), ir pāri pārdzimšanām.

2. Brahmā esot četrpadsmit pasaulu radītājs:

- septiņu augšējo bhūr-loka, bhuvar-loka, svar-loka, mahār-loka, jana-loka, tapo-loka, satya-loka;

- septiņu apakšējo pasaulu - atala, vitala, sutala, talātala, mahātala, rasātala, pātala

brāhmamuhūrta, brahmamuhūrta - jaunas dienas sākums, rītausmas brīdis, svētpamiruma laiks.

[14], lpp.472. Šrī Šivananda Svāmī: (jaunas dienas sākums) ir labākais laiks meditācijai. Piecelies, kad iestājas brāhmamuhūrta un sāc meditāciju. Nelaid šo laiku garām ne par ko! Tas ilgst no 3:30 līdz 5:30 no rīta un ir visai labvēlīgs meditācijai.

Prāts pēc laba miega ir svaigs, mierīgs un neuzbudināts. Tajā tāpat kā rīta gaisā valda dievišķā šķīstība (sattva). Meditācija iestāsies pati no sevis, nepūloties. Nezaudējot laiku, aši apmierini ķermeņa vajadzības, nomazgā seju, rokas, kājas. Seju un pakausi apslaki ar aukstu ūdeni. Apsēdies meditācijas pozā. Mēģini sasniegt Vīrsīstenības virsotnes, dievišķās slavas un lieliskuma virsotnes

brāhmana, brahmana, brāhmaṇa - bramīns (bramanis, ramanis, prīmanis?), Vīrsīstenības priesteris. Pandžābi val. - bāmhan, bāhman, siev. bāhmanī.

Bramīnu daudzveidība Indijā ir (bijusi) ļoti liela, gan izcelsmes, gan pakāpju, gan uzdevumu, gan reliģiskuma, gan mantru, gan maģiskuma, gan ziedojumu veida, gan ierobežojumu, gan blakusnodarbošanās, gan vietējuma, gan spēju ziņā. Tostarp lasītpratēji, dzemdību, kāzu, visdažādāko reliģisku rituālu kalpotāji, arī dažādi sekulāri bramīni - mukhin jeb runasvīri, tādi, kuri kalpo arī ne-hinduistiem, ubagi, vasištas, svētcelnieku pavadoņi, baņķieri, uzrakstu rakstītāji, audēji, saules, mēness, čūsku, vilku, koku godātāji, kalnieši, lejieši, 'netīrie' jeb garīgi bīstamu darbību veicēji.

[22]: Rīgvēdas senās dievības - Varunu, Indru, Agni, Sūrju u.c. ļaudis pamazām sāka godināt ar mazāku aizrautību. Šo Rīgvēdas dievību raksturi bija zaudējuši krāsainību. To dabiskie pamati bija pavisam aizmirsti. Tagad tos piesauca kā dēmonus - grāvējus. Bija izvirzījušās jaunas dievības, kā Šiva, Rudra, Višnu. Tādējādi seno Rīgvēdas laiku spožums bija pamazām aizmiglojies. Gandharvas, apsaras, nāgas u.c. bija pakāpušies padievu līmenī. Tagad parādījās čūsku godāšana. Tika sludināta viendievība.

Citas pārmaiņas šajā laikā bija rituālu un ceremoniju sīka izstrādāšana senajai vēdu reliģijai. Rigvēdas laikos dievību godāšana un ziedojumi bija vienkāršas lietas, ko varēja veikt katrs namturis pats. Vēlākajos gados ziedojumi tomēr kļuva par vissvarīgāko lietu dievkalpošanā. Ziedošana valdīja pār visu. Dievības tika pakārtotas tiem. Ļaudis ticēja, ka dievībām ir jāpakļaujas ziedojumiem, ja tie veikti pienācīgi. Himnas tika uzskatītas par burvestībām un buramvārdiem, kas jālieto ziedojumos. Svētajā kanonā vietu atrada mānticīgi tautas ticējumi gariem, velniņiem, burvju vārdiem, burvestībām, skandējumiem; maģija. Bija ikdienas un periodiskie ziedojumi.

Īstenībā āriju dzīve bija ziedojumu virkne, kas tika veikti bramīnu pārraudzībā. Tas stingri nostiprināja bramīnu ietekmi. "Cilvēks piedzimst ar noteiktu parādu (ṛṇa), kas viņam dzīves laikā ir jāsamaksā. Šis parāds viņam jāmaksā savām dievībām, riši, cilvēkiem un zemākiem radījumiem. Un viņš savu parādu samaksā godājot dievības, mācoties Vēdas, veicot bērū rituālus, būdams viesmīlīgs un piedāvājot ziedojumus gariem (bhūta)". Tas viss rādīja uz augstu morālu apziņu un cildenām jūtām. Visas darbības bija jāraksturo nesavtīgumam. Lai atbrīvotos no gariem, bija jāziedo viss. Dievbijīgumu veidoja lūgšanas un labi darbi, tas tika pieņemts par krietnas dzīves piederumu. Iekšējā šķīstība tika iestarpināta lielākā ārējā šķīstībā. Patiesums, pienākumu veikšana, vecāku godāšana, līdzbūtņu mīlestība un atturēšanās no zagšanas, laulības pārkāpšanas un slepkavošanas bija krietnas dzīves priekšnoteikums.

Kāda vārsmā Atharvavēd'ā ved uz domu, ka sākotnējais cēlonis visai esamībai ir Brahma (Brahman) - doma, un uz domu par cilvēka saskanīgumu ar pasaules dvēseli. Ka Brahma ir vispārējā dvēsele jeb Absolūts, kas mājo visās lietās - kas vada visas būtnes sevī. Ka pēc cilvēka nāves viņa dvēsele pāriet citā ķermenī un pēc tam atkal citā un tā joprojām, līdz tā var tikt atbrīvota no visām savām nepilnībām un saplūst ar vispārējo dvēseli. Tā ir dvēseļu pārceļošanas mācība.

Vienota ar to bija karmas mācība. Tā pasludina, ka nekāda rīcība vai darbība nezūd, un visa rīcība, gan laba, gan ļauna, nes atbilstošus labus vai sliktus augļus un virza tās veicēju lejup vai augšup pa pārceļošanas kāpnēm. Šī pati mācība ir pasludināta Bhagavadgītā. Ka dvēselei ir jāiedzimst vēl un vēl un jānovāc iepriekšējo reižu rīcības augļi.

Ar karmas un pārceļošanas mācību ir cieši saistīta atbrīvošanās (mokṣa) mācība. Tas ir nedzimšanas un nemiršanas stāvoklis, brīdis dvēseles ceļojumā, kad tā ir atbrīvota no dzimšanu-miršanu aprites un saplūst ar bezgalīgo vispārējo dvēseli, kuras sīka daļiņa tā ir. Cilvēkam bija jātur prātā šī atbrīvošanās, un tika sagaidīts, ka viņš uz to tieksies viscaur savā dzīvē.

Doma par atalgojumu un sodu pēc nāves precīzā atbilstībā cilvēka labai un sliktai rīcībai viņa dzīvē šajā laikā bija guvusi stingru ietekmi. Nemirstības sasniegšana un dievību sabiedrība debesīs bija dziļi lolojams mērķis un mudinājums uz dzīvi godbijībā un krietnos darbos. Tika ticēts un pildīts arī, ka grēku nožēla un sasniegumi var šķīstīt un atbrīvot dvēseli no vainas un iztukšot ciešanu laiku.

Vēl cits reliģiskās domas strāvojums pirms vēdu laikmeta beigām bija askētiskas dzīves ideāls. Vienkārša un pieticīga, pašierobežota dzīve (tapas) un domu-vārdu-darbu tīrība tika uzsvērtā daudz, un askētisms tika atbalstīts vērā ņemami. Āriju kultūras pārsvars vēlīnajā vēdu laikposmā ievērojami ietekmēja Harjānas ļaužu dzīvi.

J.A.Grimes [8] - bramīns ir garīga un saprātīga būtne, apveltīta ar tīrību, sapratusi Virsīstenību (Brahman), veicina garīgumu, palīdz citiem atskārst Virsīstenību; priesteru kastas piederīgais; vēdu liturģiskie teksti.

1. Viena no četrām kastām, kuras pienākums ir pētīt un iemūžināt Vēdas. Skat. varṇa.

2. Prozā rakstīti liturģiski teksti un dažādu saṁhit'ās rodamu rituālu skaidrojumi. Ziedošanas ritu veikšanas rokasgrāmatas. Būdamas atšķirīgas no mantra's un Upaniṣadu nodaļām, brāhmaṇa's satur mantru, slavinājumu lietošanas noteikumus dažādos ziedojumos ar sīku to izcelsmes un nozīmes aprakstu un daudzām senām leģendām.

Sāyanācārya teic, ka brāhmaṇa's satur divas daļas - vidhi jeb rituālu noteikumus un arthavāda jeb skaidrojošas piezīmes.

Katrai Vēdai ir sava Brāhmaṇ'a. Rīgvēdas Brāhmaṇ'a ir saglabāta divos darbos, Aitareya un Kausitaki. Baltajai Yajur Veda'i ir Śatapatha Brāhmaṇ'a, un Melnajai Yajur Veda'i ir Taittirīya Brāhmaṇ'a. Sāma Veda'i ir astoņas Brāhmaṇ'as, labāk zināmās no tām ir Prauḍha un Śadvinṣa. Atharva Veda'i ir viena Brāhmaṇ'a, ko sauc par Gopatha. Skat. veda

Brāhmanaspati, Brihaspati, brahmanaspati, brāhmaṇaspati, bṛhaspati - Jupiters

brahmaparnī, brahmaparni - sirdspaparde, hemionitis cordifolia

brahmapavitra - Virsīstenības svētība, kuśa zāle, asa zāle (salīdz. ar grīslī); darbha, dharba.

[84]: zāles kušķis vai cekuls; kuśa - svēta zāle, ko lieto noteiktās reliģiskos rituālos, ūdens, viena no Visuma daļām, aukla, ar ko piesien arkla iejūgu pie ilkss, apreibis, trakulīgs, negants, noklīdis.

Darbhas jeb kuśas zāles svētums ir tikpat sens kā indiešu padievi. Purānas teic, ka Višnu pieņēmis Kosmiskā Bruṇurupuča (kurma) veidolu, kura bruņas kalpojušas par balstu Mandara'm, kalnam, kas savukārt bijis mieturis kosmiskās Piena Jūras Kulšanai. Kalnam griežoties, no bruṇurupuča

muguras noberztas dažas spalvas. Ar laiku tās izskalotas krastā un kļuvušas par kuša zāli. Vēlāk, kad piena kulšanas iznākumā dabūts nemirstības nektārs (amrita) un izdalīts padieviem, zālē nokritušas dažas piles, un zāle kļuvusi svēta, pildoties ar dziedniecisku spēku.

Tāpēc vaišnavītu bērnu tradicionālajā matu griešanas rituālā pirms griešanas tiem pieskaras ar kušas zāli. Tā jau kopš vēdu laikiem tiek lietota kā rituāls sēdeklis, un Bhagavad Gītā ([32], 6.nod.) norāda, ka, pārklāta ar ādu vai drānu, tā ir piemērots sēdeklis meditācijai. Tādējādi tā ir viens no pirmajiem ziedojumiem, kas tiek veikti apskaidrības labā. Kuša, kuras nosaukums nozīmē asumu griezīguma ziņā (salīdz, ar grīslī, dzelzszāli), ir sakne sanskrita vārdam kauśala - lietpratējs. Tas ir tāpēc, ka garo lapu, kas pa pāriem aug gar garo stublāju, malas ir ļoti asas - kā zobens, kas ir simbols vērīgumam jeb "īstu un neīstu lietu atšķiršanas viedībai".

Kuša aug iesāļu ūdeņu malā, kādi ir upju grīvās un ir skareņu (poaceae) šķirne; tas ir, tā aug puduros. Izkaltēts kušas siens tiek saukts par durva jeb dharbai. Tomēr tiek teikts arī, ka tās ir divas dažādas šķirnes - kuša ir 'poa cynosuroides' bet durva ir 'agrostis linearis'. Hindu rituāliem tās tiek uzskatītas par līdzvērtīgām.

Kāds cits mīts teic, ka tad, kad svētajā zālē nolikts pods ar amritu, Kadru (Garudas pamātes) bērni nolēmuši no nemirstības eliksīra arī kaut ko dabūt. Vienmēr modrais Garuda, lai novērstu nemirstības iegūšanu, aši to parāvis nost. Tad kušas lapas aplaizījušas čūskas cerībā, ka tajās iekritušas kādas piles, bet lapas bijušas tik asas, ka nabaga čūsku mēles pāršķeltas divās daļās. Dharba jeb kuša tiek identificēta arī kā 'desmostachya bipinnata'. Amerikā to sauc par big cordgrass vai salt reed-grass (spartina ģints), un Austrālijā par halfa grass (desmostachya bipinnata).

Budismā, tradīcijā, kas nāk no pāli valodas, pēc ēdiena šķīvja saņemšanas no sievietes, Śākyamuni (Gautama Buda), iedams nosēsties nodomātajai meditācijai, satiek Sottiya, zāles griezēju, kurš viņam ziedo astoņas saujas kuša zāles sēdekļa ierīkošanai. Viņš pirms apsēšanās zem Svētā Vīģes koka (Bodh, Biharas pavalstī) zāli izkārtu ar saknēm uz stumbru.

Kā daļu no piektā soļa, sagatavojot Kālačakras (Laika Rats, tantriska dievība) iesvētību (un arī dažas citas augstākās tantriskās iesvētības), dalībnieki saņem divus gabalus svaigas kušas zāles - garam un īsam zāles gabalam ir neskartas apjēgas būtība, un parastajā līmenī tie priekšstata skaidrus sapņus.

Mācekļiem kuša zāle ir jāiztēlojas kā asu, nekropļotu domu veidošanas spēka nesēja. Garā zāle ir jānoliek zem gultas maisa un īsā zem spilvena. Šie divi kuša zāles gabali ir jāsaņem ar saliktām rokām. Tā kā kuša zāle ir

attīroša substance, ar pār to teiktu mantru un sēklas zilbju spēku tā šķīstī nelabvēlīgus sapņus, novāc kroplus uzskatus, nes skaidrību mācekļu prātos, un tai ir spēja iedvest skaidrus sapņus, nosakot vai cilvēkam ir vai nav iesvētības saņemšanai gatavs raksturs.

brahmāranja, brahmaranya, brahmāranja - birze, Virsīstenības ārs, kurā studētas Vēdas, svētais mežs, birze, kurā studētas Vēdas

brahmariši, brahmarishi, brahmarši - Virsīstenības reģis, priesteris-reģis

Brahmasridž, brahmasrij, brahmasrj - Brahmā - radītājs

brahmavādin, brahmavadin - Virsīstenības mācības (vadule) turētājs, Vēdu, svēto rakstu sargātājs un skaidrotājs, cilvēks, kurš apgalvo, ka visas lietas ir identiskas ar Virsīstenību, tas, kas apspriež Absolūtu, teologs, burtiski 'tas, kurš iet Virsīstenības ceļu'. Cilvēks, kurš uzskata, ka ir tikai viena esamība - Virsīstenība (Parabrahman)

Brahmāvarta, brahmavarta - Virsīstenības valstība, svētā zeme, tīrthas jeb svētvietas nosaukums, svētā zeme starp Sarasvatī un Drišadvati, padievu mājoklis, radīšanas valstība

brahmavēdi, brahmavedi - Virsīstenības ziedoklis, altāris

brahmavid - Virsīstenības viedais, pārpasaulīgs, Vēdu filosofs, vienu Virsīstenību apjēdzošs, prasmīgs svētajos buramvārdos un maģijā, tas, kurš apjēdz savu Patību, zintnieks, svētuma apjēga

brahmavidjā, brahmavidya, brahmavidyā - Virsīstenības vieda, apjēga, Brāhmana zināšana, mācības attiecībā uz Brahmanu jeb Virsīstenību. Skat. adhyātma.

[85]: "Patības līksmes upe plūst visapkārt. Šeit ir Patības svētlaiques plūdi. Dzer šo nektāru savā sirdī. Neraizējies par pasaulīgo. Ej savu ceļu. Lai citi slepus rauš bagātības un kļūst par fabriku īpašniekiem un multimiljonāriem. Viņi ir tikai sīkstulī. Lai citi kļūst par sarakstu pārbaudītājiem, augstāko tiesu tiesnešiem un ministriem. Viņi ir tikai nejēgas. Jēgas nenieka. Garīgo bagātību, Ātma-Džņānas jeb Brahma-Džņānas bagātību priekšā triju pasaulu (Triloka) bagātības nav nekas, vien salmi.

Triju pasaulu prieki ir vien piliens salīdzinājumā ar Patības svētlaimi. Viszinība, zinātnes ir vien sēnalas salīdzinājumā ar Patības apjēgu. Tajā tev ir Dvēseles nenovērtējamie dārgumi. Tajā ir neizsmeļamās Brahma-Džņānas bagātības. Izbaudi šīs bagātības.

Neviens bandīts, ne laupītājs tev neatņems šo nezūdošo dievatskārsmes bagātību. Tur nav maksātspējas, nedz banku problēmu, nedz bankrotu. Piesavinies šos dižos garīgos dārgumus, Virsīstenības krāšņumus un izbaudi tos mūžīgi mūžos. Tad tu esi ķēniņu Ķēniņš, šahu Šahs, imperatoru

Imperators. Tad tevi apskaudīs dievības, Indra un Brahmā. Ej un izdālā šīs nezūdošās Patības bagātības visur.”

brāhmī, brahmi - brāhmī raksts - [79]: par rakstības ieviešanos Indijā austrumos no Indas es izlaidīšu sarežģīto jautājumu par brāhmī alfabēta lietojumu tirdzniecībā vai pārvaldē līdz Ašokas valdīšanai. Un tāpat par iespēju, ka kharoṣṭhī vai pat aramiešu alfabēts varētu būt dažkārt lietots diplomātiskā vai tirdzniecības saziņā.

Patreizējam nolūkam pietiek pateikt, ka budisma teksti varētu būt rakstīti kopš Ašokas; tas nenozīmē teikt, ka bija. Jāsecina, ka pusotru gadsimtu pēc Budas nāves līdz 3.gs. vidum pr.m.ē. saglabāt budisma idejas ir varēts vien atmiņā un mutiskos skandējumos. Un ir ļoti iespējams, ja ne droši, ka tas lielākoties ir turpinājies vēl kādu laiku. Tāda viedokļa atbilstība patreizējā nolūka ietvaros skar jautājumu, vai Budas laikā rakstība Indijā ir bijusi pazīstama.

Kas attiecas uz Budas datējumu, pēdējās desmitgadēs daudzu zinātnieku viedokļi ir vērā ņemami mainījušies (Goyal 1979; Fussman 1988-1989; Hinüber 1990; Falk 1993; Salomon 1995; Norman 1997, p.79f.; Salomon 1998, 10-31.). Iepriekš vismaz indologu aprindās bija plaši pieņemts, ka brāhmī alfabēts, kura pirmās liecības ir Ašokas uzrakstos no 3.gs.pr.m.ē., ir ticis lietots kādus gadsimtus pirms tam. Šī aptuvenā vienprātība, nekad pilnīga, ir ilgi balstījusies uz Georg Bühler'a idejām, kas publicētas 1895.g. (2.izd. Bühler 1898).

Šī vienprātība pašlaik sastopas ar nopietnu izaicinājumu. Ir skaidrs, ka īpaši Harry Falk'a darbs ir uzrādījis, ka nav nepieciešams saistīt brāhmī alfabēta izcelsmi ar kādu īpaši agrīnu Tuvo Austrumu rakstības veidu. Tas mūs atstāj ar dažādu viedokļu virkni, un pašlaik, īstenībā, šķiet, ir četri galvenie viedokļi.

I Atvasinājums no Indas ielejas raksta.

Ilgu laiku Dienvidāzijā ir bijis vērā ņemams atbalsts uzskatam, ka brāhmī alfabēts ir vietējs izgudrojums. Viena nostāja, kas argumentēta vairākas reizes, ir, ka brāhmī alfabēts ir attīstījies no neatšifrēta Indas (Sindha) ielejas civilizācijas raksta. Problēma ir acīmredzami ilgā starpa - ap divām tūkstošgadēm - starp šo “Indas” rakstu un pirmo apliecināto brāhmī alfabēta lietojumu. Sākumā šķita saprātīgi paredzēt arheoloģiskus atklājumus, kas šo starpu aizpildītu, bet gadu desmitiem paejot bez kādiem atradumiem, tas rādījās arvien neticamāk. Ir apgalvotas dažādas atsevišķu zīmju uz Indas spiedogiem un citur līdzības ar atsevišķiem brāhmī alfabēta burtiem, tomēr zinot, ka dažādu Indas zīmju ir simtiem, dažas līdzības ir sagaidāmas. Kopumā iespējamo sakritību skaits, domājams, nepārsniedz paredzamo nejaušību skaitu.

Tas par sevi nav pilnīgs iespējamās sakarības atcēlums, tomēr kāds jauns darbs par Indas rakstu padara to galēji neticamu. Farmer, Sproat un Witzel'a 2004.gada publikācija 'Electronic Journal of Vedic Studies' ir piedāvājusi rūpīga zīmju atkārtotības Indas uzrakstos statistiska pētījuma rezultātus, kas apgalvo, ka nav iespējams, ka tā sauktais Indas raksts varētu būt kodējis valodu. Viņi drīzāk iesaka šīs zīmes uzskatīt par dažādu dievību kulta simboliem un līdzīgi, norādot uz paralēlu plaši izplatītu tādu simbolu lietojumu Tuvajos Austrumos un citur.

Šķiet, ir skaidrs, ka aiz viņu analīzes stāv saprotamas šaubas par to, ka raksts, kas lietots saglabātajos uzrakstos, varētu būt alfabētisks vai zilbju raksts. Vēl neskaidrāka ir situācija ar kādu logogrāfiska raksta veidu, bet pašlaik tam ir pārāk maz zināmu zīmju, un mums nākas pieņemt, ka tā sauktais Indas raksts nevar būt vēlāka Indijas raksta avots. Nekas protams neatceļ iespēju, ka tiem, kuri radījuši vai uzlabojuši brāhmī alfabētu, daži no Indas simboliem var būt bijuši lietojumā vai zināmi no materiālām liecībām, tomēr jebkāda patstāvīga saistība pašlaik šķiet ļoti neiespējama.

II Izgudrošana imperatora Ašokas aizgādībā

Teorija, ka brāhmī burti ieviesti Ašokas valdīšanas laikā īstenībā nāk no 19.gadsimta. Tās lielā pievilcība ir acīmredzamajā faktā, ka agrīnākie zināmie, ticami datētie šā raksta paraugi ir rodami tieši Ašokas rīkojumos (ediktos, kas iekalti uz akmeņiem). Tas, ka šī nostāja pašlaik ir bijusi pieņemta tādos svarīgos pētījumos kā 'Hinüber'a un 'Falk'a, var vien nozīmēt, ka turpmāk tā, šķiet, ir plaši pieņemta pozīcija.

Richard Salomon's, kurš rakstījis ap 1994.gadu, ir paudis kādu svārstīšanos un skaidri redzējis kādu vērtību idejā, ka pirms Ašokas laika vismaz kaut kāds raksta veids ir lietots, varbūt tikai administratīvos nolūkos. Beigās viņš tomēr ir šajā ziņā izšķīries, ka "mums nav ne skrandas no noteiktas liecības par to".

Mana sajūta ir, ka noteiktu liecību trūkums nav pamats zaudēt veselo saprātu. Paliek fakts, ka imperators Ašoka akmens uzrakstus ir izvietojis ļoti plašā apvidū. Pārnesot Eiropas ekvivalentos, viņš būtu līdzvērtīgs valdniekam, kurš aizsācis rīkojumu uzstādīšanas vai uzrakstīšanas programmu apvidū, kas ietver Madridi, Romu, Bukaresti un Berlīni. Neviens no Eiropas 3.gs.pr.m.ē valdniekiem to nav spējis. Tomēr kādi to aplūko, un neatkarīgi no tā vai agrākas vietas kādreiz bijušas, tas ir ļoti vērā ņemams pasākums.

Ir gluži neticami, ka tik riskants pasākums ir sākts tūlīt vien desmit gadus vai apmēram tā pēc alfabēta izgudrošanas, kurā uzraksti izdarīti. Dabiski, lielais iedzīvotāju vairākums būtu lasītnepratēji, kā mēdz gadīties gandrīz

līdz mūsdienām; tādējādi ediktu lasītāji bija vēl tikai gaidāmi. Bet rakstīšana parasti bija domāta izglītotam mazākumam. Nē, rīkojumu publicēšana ir ticama vien laikā, kad lasītprasme ir izplatīta tādā mērā, ka ir lasītāji, visdrīzāk, ar noteiktu sabiedrisko stāvokli.

Tāpēc versiju par brāhmī alfabēta radīšanu Ašokas valdīšanas laikā es atmetu. Pat ja kļūdos, es neticu, ka tas var nopietni ietekmēt to, ko gribu teikt tālāk.

Ir ļoti ticams, ka ļoti pamanāms Ašokas darināto rakstītu uzrakstu lietojums jebkurā gadījumā ir ietekmējis vēlāku budistu attieksmi pret rakstības izmantošanu. Tam varētu būt sakars ar samērā agrīnu svēto tekstu pierakstīšanu budistu skolās. Šķiet, neiespējami ir, ka m.ē. pirmajā gadsimtā Gandhāras reģionā būtu jau skaidri manāmi bijusi manuskriptu tekstu galvenā daļa, ja ne viss Kanons - un kad Sinhalas avoti jau paziņojuši par savu mutvārdu tekstu pierakstīšanu, citām reliģiskajām tradīcijām Indijā vēl būtu bijis jāpārliet savi svētie teksti rakstiski. Visos gadījumos skaidrs, ka nepārprotamu liecību par to nav. Atgriežoties pie rakstības ieviešanas, varam atlikušās iespējamības grupēt divās daļās - agrīno maurju un pirmsmaurju.

III Izgudrošana (pirmā maurju valdnieka) Čandragupta Maurjas vai viņa pēcteča laikā. Ierobežots skaits liecību par agrīnu rakstības lietojumu ir atrasts izrakumos Anurādhapur'ā, senajā Ceilonas galvaspilsētā (Deraniyagala 1990b; Deraniyagala 1990a; Coningham, Allchin 1992; Allchin 1995, lpp.176-179; 209-211). Sākotnējos atklājumus izdarīja Deranijagala, kurš vispirms atbalstīja visai agrīnu datējumu pr.m.ē., kas daļēji balstījās uz viņa iepriekš publicēto viedokli, ka burti uz kaula, kas atrasti arheoloģiskā kontekstā gan Indijā, gan Šrilankā, ir rakstības lietojums. Savā daudz plašākā vēlākā publikācijā viņš no saviem Anurādhapurā pētījumiem uzrādīja īpašu liecību, lai datētu brāhmī lietojumu apmēram ar 6.gs.pr.m.ē. Tālākus pētījumus ir veikuši britu arheologi, un F.R.Allchin's sākotnēji ir piesardzīgāk vedinājis uz domu, ka šīs lauskas ir “datētas ar lielu skaitu radioaktīvā oglekļa paraugiem no vismaz 4-5.gs.pr.m.ē., ja ne agrāk”.

Vēlākā vēl piesardzīgāku britu arheologu kopējā publikācijā ir norādīts: “Apkopojot brāhmī lietojuma Anurādhapurā agrīnā lietojuma liecības, uzraksti sniedz pārlicinošas sērijas, sākot no agrākajiem gadījumiem 4.gs.pr.m.ē. pirmajā pusē. Šīs sērijas uzrāda trīs posmus, kuru gaitā noturīgi attīstās rakstības pazīstamība un lietojums.”

Tas it kā apgalvo, ka agrīnāko brāhmī raksta formu lietojums ir pirms maurju laika sākuma. Tomēr mums jāņem vērā, ka pirms Ašokas tur nav citāda šā raksta lietojuma kā vien tirdzniecības (vai varbūt administratīvos)

nolūkos.

Citāds, vēsturisks, arguments liek man domāt, ka brāhmī alfabēts maurju laikā - vai vismaz pēc Čandraguptas varas izvēršanās laikā uz ziemeļrietumiem diez vai ir radies no nekā.

Pieņemot kharoṣṭhī raksta un tā lietojuma prioritāti kādreiz Persijas varā un/vai ietekmē bijušos apvidos, ir grūti noticēt, ka lielas impērijas valdnieks kādā savas impērijas daļā ieviestu jaunu skriptu, nomainot rakstu vienā savas impērijas daļā ar citu atšķirīgu rakstu, kas palicis lietošanā citā savas valdījuma daļā. Tam būtu jēga tikai neradniecisku valodu gadījumā, bet Vidusindijas valodas ziemeļrietumu formas agrīnajā maurju periodā ar Gangā līdzenuma dialektiem ir bijušas cieši radnieciskas. Tādai norisei nezinu nekādas vēsturiskas paralēles, un tas šķiet gluži pretēji praktiskām vajadzībām, kādas daudzus tādu impēriju valdniekus vadīja savu teritoriju apvienošanas līdzekļu meklējumos.

IV Brāhmī pirmsmaurju izcelsme. Ir bijis daudz mēģinājumu pamatot, ka liecības no Pāli Canon'a apliecina rakstības lietojumu Budas laikā. Sīkāku pētījumu par to ir veicis Oskar von Hinüber's, kurš secina, ka rakstības liecība ir rodama vien tajās kanona daļās, kuras datējamas samērā vēlu.

Ja kāds apgalvo, ka katrs vārds Pāli Kanonā, kādu pazīstam tagad, ir datējams ar Pirmo Apspriedi, tad tā ir liecība rakstībai Budas laikā (First Council; 'Sattapanni' alā 483.g.pr.m.ē. 3 mēnešus pēc Budas aiziešanas mūžīgajā nirvānā 500 arhanti ir sapulcējušies skandēt Dhamm'u un Vinay'u, lai nodotu tās nākošajām paaudzēm. Mahā Kassapa ir ieteicis to darīt Sattapanni alā Vaibhara's kalna ziemeļu nogāzē akmeņainā laukumā, ko apēno dažādi koki (mahāvastu, I, 7ff.).

[87]: Ja neņem vērā, ka vairāk pārsteidz rakstības pieminējumu trūkums lielākajā daļā Kanona, man, nezinot nevienu Budas Mahāparinirvāṇa's datējumu ap 400.g.pr.m.ē., ir grūti iedomāties, ka ir bijusi kāda rakstība vērā ņemamā lietojumā pirms 4.gs.pr.m.ē.

Tās liecības, kuras mums ir, domājams, attiecas uz visai ierobežotu rakstības lietojumu. Rakstīšana (lekḥā) kopā ar rēķināšanu (gaṇanā) un (muddā) kā nodarbošanās ir uzrādīta augsta sabiedriskā stāvokļa sarakstā (atšķirībā no podnieka, audēja utml.). Citur mēs esam runājuši, ka iebildums pret to kā nodarbošanos ir, ka tas būtu sāpīgi pirkstiem. Šādā kontekstā šķiet saprātīgi, ja ne pavisam droši, domāt par īpašu rakstītāja amatu. Tas nenozīmē, ka jebkurš, izņemot rakstītājus, šajos laikos ir varējis lasīt, un tas nesaka mums, kāds raksts ir lietots.

Ir vedināts uz domu, ka nostāsts Mahāvagg'ā par laupītāju, kurš ir tetovēts pils laukumā, lai cilvēki pa gabalu varētu redzēt, ka ir nogalināts viņš, norāda uz plašu lasītprasmes izplatību. Bet tur lietotajai 'atpazīšanas' (iti - tas) klauzulai nav jānozīmē, ka viņš ir bijis jānogalina dēļ rakstītiem

vārdiem. Tas tiklab varēja norādīt uz kādu simbolu ar visiem zināmu nozīmi. Uz kādu rakstības veidu varbūt netieši norāda uzrakstu uz akmens, zemes un ūdenī salīdzinājums Aṅguttaranikāy'ā un Puggalapaññatti ('raksts' un 'zīme' nozīmes pārklājas arī latviski, I.L.).

Citādi rakstība ir attiecināma vienīgi uz diviem no Kanona pašiem pēdējiem darbiem - Parivāra un (varbūt) Paṭṭhāna. Vairāki zinātnieki ir apgalvojuši, ka brāhmī alfabēts, kāds tas parādās Ašokas uzrakstos, uzrāda variācijas, un tas liecina par iepriekšēju attīstības vēsturi un bez tam tam ir daudzas pazīmes, kas padara patstāvīgu tā izgudrošanu maurju laikā par neticamu. Viņi arī vedina uz domu, ka dažas zīmes varbūt ir ieviestas vēlākā posmā sevišķām vajadzībām, lai atbilstu sākotnēji neizdalītām valodas īpatnībām (piem., atšķirības starp gariem un īsiem patskaņiem), lai pilnīgāk norādītu līdzskaņa piedvesumu un nazālās skaņas un varbūt pat lai atšķirtu dentālos un retrofleksīvos līdzskaņus. Iespējams arī, ka daži sanskritam vajadzīgi papildus burti ir pievienoti vēlāk.

Savā Indian Epigraphy' 'Richard Salomon's vedina uz domu, ka brāhmī raksta galīgā forma tiešām varētu būt izveidota Ašokas laikā, tomēr dibināta uz iepriekšēju nepilnīgāku formu, kas tikusi lietota agrāk. Tas šķiet pieņemami, lai gan nekas īstenībā neizslēdz kādu no diviem iepriekšējiem maurju valdniekiem. Jebkurā gadījumā mūsu gadījumā varam pieņemt, ka jebkurš raksts, kurš lietots pirms Ašokas, domājams, ir aprobežojies ar komerciālu un administratīvu lietojumu. Pieņemu, ka pirms Ašokas nav bijis neviens rakstīts budisma teksts, bet budisma tekstu pierakstīšana, ticams, var būt sākusies viņa laikā - ap pusotru gadsimtu pēc Budas aiziešanas mūžīgajā nirvānā (nāves; Mahāparinirvāṇa).

Skat. arī [86]

brahmōdja, brahmodya - mīkla Vēdās, rotaļīga saruna par teoloģiskiem jautājumiem un problēmām, sacensība svētajās zināšanās; nostāsts vai mīkla no Vēdām. Skat., piem., Rīgvēda [3] I. CLXIV (164)

branggalu (kalāṣu) - sēņu suga. "Ja pērkona laikā teic šādus vārdus ha tu tu tu kutsi and branggalu, tad tās tur augs"

bravīti - būt bravurīgam (brūķēt muti?), runāt par kādu cilvēku vai lietu, gribēt, pareģot, netaisnīgi runāt vai lemt vai nosodīt, norādīt, uzdoties par kaut ko, iecelt pašam sevi, teikt

Brihadāranjaka Upaniṣada, brihadaranyaka upanishad, bṛhadāraṇyaka upaniṣad - J.A.Grimes [8]: Dižā Āra (meža) Upaniṣada, tā pieder pie Śukla Yajur Veda's Śatapatha Brahmana's.

Šīs Upaniṣadas tēma ir Virsīstenības (Absolute, Brahman) un cilvēka dvēseles (ātman) neatšķirīgums. Tā ir lielākā Upaniṣada un tiek uzskatīta par dižu

(brhad) gan tās garuma, gan pamatīguma dēļ. Sastāv no trim daļām (kāṇḍa), katrai no tām ir divas nodaļas.

Madhu Kāṇḍa skaidro pamatliekošo cilvēka patības (skat. adhyātma) un Vispārējās Patības identitāti.

Muni Kāṇḍa (Yājñavalkya Kāṇḍa) piedāvā šīs mācības filosofisko pamatojumu.

Khila Kāṇḍa nodarbojas ar noteiktiem dievkalpošanas un meditācijas veidiem (upāsana, śravaṇa, manana, nididhyāsana) un satur daudz informācijas par meditāciju. Šī Upanišada satur arī vienu no dižteicieniem (mahāvākya) - ahaṃ brahmāsmi. Šajā Upanišadā sastopam tādas cildenas personas kā Maitreyī, Gārgī, Janaka, Yājñavalkya.

Brihaspati, Brāhmanaspati, brhaspati, brāhmaṇaspati - Rīgvēdas padievs, Vārda Saimnieks, Brihaspati - debesu valstības priesteris, Jupiters, vēdiskais debesu priesteris, pārstāv morāles mācību atšķirībā no vairuma citu vēdisko padievu - dabas spēku personifikācijām.

'Dižtēvs'. Dievība, ko pielīdzina runai un saprātam. Lūgsnu un ziedotāju vadonis, tiek priekšstatīts kā padievu priesteris un skolotājs, kuriem aizbilst par cilvēciskajām būtībām. Arī devapurohita.

[11]: “Brāhmaṇaspati, vairāk pazīstams kā Brhaspati, tiek Vēdās godāts kā Indras mīļš draugs, kurš dāvā viedību, dziednieks, ķermeņu sargātājs, labklājības sniedzējs, zemkopības ražas veicinātājs, varoņu sargātājs kaujas laikā no pretinieka varoņiem.

Viņš ir debesu priesteris, kurš veicina ziedojumus. Viņš sekmē ziedošanu gaitu. Bez Brāhmaṇaspati pilnīgs nav neviens ziedojums. Viņš ir dziesmu vadītājs un arī likumdevējs, kurā ieklausās gan padievi, gan mirstīgie. Viņš ar savām dāvanām un svētībām iedvesmo varoņus. Uzrunājot to kā visu svēto lūgsnu tēvu, Brihaspati piesauc vēdu laiku ārijus, ar lūgšanām un ziedojumiem; šķiet, kara laikā - pārmākt pretiniekus, nogalēt dēmonus, atdarīt govju kūti un atrast gaismu.

Viņš ir taisnīguma uzturētājs, kurš sargā savus godātājus no ļaunprātīgiem, augstprātīgiem, alkātīgiem cilvēkiem un neļaus necienīgiem pacelties debesīs. Nelabvēļu iznīcinātājs, uzticams grēku atmaksātājs, viņš savalda nežēlīgu ienaidnieku un pasargā savus godātājus no lamatām un viņu pretinieku sitieniem. Brihaspati tiek saukts arī par Ganapathi Brāhmaṇaspati, un daži zinātnieki viņu uzskata par vēlāku laiku Ganapathi priekšteci.”

“Brihaspati hindu mītoloģijā ir lūgsnu valdnieks. Viņš ir debesu priesteris, Vārda saimnieks, kurš izklienē tumsu un iznīcina padievu ienaidniekus ar maģisku formulu skandēšanu. Visuma Pamatlikuma aspektā - Brāhmaṇaspati - viņš ar savu skandēšanu ir palīdzējis radīt Visumu.

Viņam ir septiņas mutes, viņš izstaro septiņus starus, un viņš brauc astoņu zirgu vilktos ratos. Domājams, viņš ir kādā veidā saistīts ar dienvidu puses svēto uguni, kas tiek iedegta godājamiem senčiem, un tāpēc dažkārt tiek jaukts ar Agni, kurš arī šķiet piederas pie padievu priesteriem. Viņš ir cieši saistīts arī ar Brahmā, jo abi tiek uzskatīti par Visuma radītājiem. Viņš tiek uzskatīts par planētu Jupiteru. Viņa laulātā draudzene ir Tara.” (Encyclopedia Mythica.)

[88]: “Lūgsnas jeb pielūgsmes saimnieks”:

1. parasti rakstīts kā Brihaspati vai Bruhaspati, saukts arī par Devaguru (dievu guru) un Cakṣas (Acs);
2. hindu padievs un vēdu dievība. Tiek uzskatīts par godbijības un reliģijas personifikāciju, un galveno “lūgsnu un ziedojumu ziedotāju padieviem” (tas ir, Purohita), kuriem viņš aizbilst cilvēces labā. Viņš ir padievu (dēva) skolotājs un Śukrācārya's, dēmonu (dānava) sodītājs. Viņš tiek saukts arī par Ganapati (planētu “bara” vadoni), un Guru (skolotāju), viedības un daiļrunības padievu. Viņš tiek aprakstīts kā dzeltenā vai zeltainā krāsā attēlots un turot padievu atribūtus - zizli, lotosu un krelles. Viņš pārvalda Guru-var jeb ceturtdienu. Astroloģijā Brihaspati ir Jupitera pārvaldnieks un bieži ar šo planētu tiek identificēts.

Saskaņā ar Rīgvēdu [3] (4.40.1), Brihaspati ir reģa Angiras'a un saskaņā ar Śiva Purān'u Surūpa's dēls. Viņam ir bijuši divi brāļi, vārdā Utathya un Samvartna, un trīs sievas. Dēvu audzinātāja stāvokli Brihaspati ir sasniedzis, veicot pašierobežošanas Prabhā svētvietā. Šo, kā arī vienas no Deviņām Planētām (Navagraha) pavaldnieka stāvokli viņam devis valdnieks Śiva

bručak brucak, kalāšu bruc'ak - sēklinieki, pauti, bruka? Arī kuskkul'uk (kule?), mus

bučučik, bucucik, kalāšu buc'uc'ik - 1. atplaukt, atvērties; 2. smaidīt

buddha - atmodies, apskaidrots, vieds, apzinīgs, apjēdzis, atraisījies, uzplaucis, gudrs, zintnieks, Apgaismotais.

[41]: (No. 23, LL. 6-7): “Viņam ir dots apzīmējums 'dievišķais' (Bhagavan Buddha). Minēts saistībā ar budistu templi. Burtiski viņa vārds nozīmē 'atmodies, apzinīgs jeb saprātīgs'. Budistiem tas nozīmē pilnīgi apskaidrotu cilvēku, kurš sasniedzis pilnīgu patiesības atskārsmi un tādējādi atbrīvojies no visas esības un līdz savai nirvānas sasniegšanai atklāj tās gūšanas paņēmieni.

Galvenais mūsu laikmeta buda ir dzimis Kapilavastu 566. g.pr.m.ē. Viņa tēvs Siddhodana ir bijis šā apgabala rādža. Viņa māte ir bijusi Mayadevī, un viņa paša sākotnējais vārds bijis Siddhartha. Viņš piederējis pie Kṣatriya Śākya cilts, bet Gautama, domājams, norāda uz rāsi, kurai piederējusi viņa dzimta.

Patiesības meklējumos viņš pametis mājas un pēc vairākiem intensīvas meditācijas gadiem sasniedzis patiesības atklāsmi un nosaukts par Budu jeb Apskaidroto.”

Lalitavistara [51]: Un, lūk, dharmas un laika rosināts, Bodhisatva izkāpa no dižās vimana's (lidojošs dieva templis; arī templis) un kāpa uz dižo pili vārdā Dharmas Uzplaukums, kur viņš parasti sēdēja un Tušitas (pasaules) padieviem sludināja dharmu. Uzkāpis viņš sēdās tronī (ar nosaukumu) Labā Dharma. Un pilī uzkāpa arī padievi, Bodhisatvas cienīgie, viņa Rata sekotāji. Un no desmit debess pusēm nākušie bodisatvas un padievi sēdās katrs savā tronī atbilstoši katra stāvoklim, un tos pavadīja 68 tūkstošu miljonu cilvēku svīta, vienota uzskatos, bez apsarām un zemākajiem padieviem.

Divākara. Buda pasludināja bhikṣu (mūku kārtu); vienlaikus, Bodhisatva, dzirdot tādas vārsmas, piecēlās no sēdekļa, devās uz savu pili, uz dharmas sludināšanas zāli un sēdās 'Lauvas tronī'. Arī neskaitāmie dižie bodisatvas, kuri piederējās šim ratam un uz Vēdas tāpat, devās uz dharmas zāli un sēdās Lauvas tronī. Katram bija 68 desmiti miljonu svīta, kas pulcējās ap katru no visām pusēm. Un lūk, ak mūki, uzziņājuši, ka pēc 12 gadiem Bodhisatvam nāksies nolaisties (iedzimt) mātes dzemdē, Skaidrā Mājokļa padievi, ierodoties Džambudvīpā zem bramīnu izskata slēpjot savu dievišķo veidolu, mācīja bramīniem Vēdas.

buddhi - saprāts, spriešana, viedoklis, atjautība (budinājums, salīdz. ar budēli); arī buddhimattā. Bet arī nojauta, Kosmiskais Saprāts.

[14] lpp.539, Šrī Šivananda Svāmī: tukša jeb bezjēdzīga diskusija - šuṣkavādavivāda, vivadena, kakadantavicara - ir nelaime. Intelektuāli nosliecas uz nevajadzīgiem strīdiem un diskusijām. Viņiem piemīt filosofisks saprāts (tārkik buddhi), viņi nespēj ne brīdi palikt mierā, ir visādu karstu strīdu aizsācēji, kas ved uz naidīgumu un nepatiku.

Saprāts ir palīgs, ja to lieto dvēseliskā sarunā (ātmiskā vičārā), un traucēklis, kad to lieto bezjēdzīgās un neauglīgās diskusijās. Saprāts cilvēku aizved līdz intuīcijas sliekšnim, bet ne tālāk. Saprāts palīdz nonākt līdz secinājumam par dieva esamību un izvēlēties pašpilnveidošanās veidu.

Intuīcija iet tālāk par saprātu, bet nav pretrunā ar to. Tā ir tieša īstenības uztvere. Intuīcijas līmenī saprāta nav. Tas attiecas tikai uz fizisko līmeni. Kur ir “kāpēc” un “no kā”, tur ir saprāts. Pārpasaulīgi jautājumi saprātam nav sasniedzami, un to risināšanā tas nepalīdzēs. Tas nespēj atrisināt daudzas dzīves mīklas Izbeidziet strīdus. Pieklustiet. Ieskatieties sevī.

buddhi jōga, buddhi yoga - dievsajūga caur saprātu, intelektuāla sajūgšanās ar Virsgaru. Skat. jñāna yoga

buddhidzīvin, buddhijivin, buddhijīvin - dzīvojošs no saprāta

budžik, kalāšu bujik - mosties (bužināt?)

bumbur, kalāšu bumbūr - bumbur klans Krakalā. Bumburet ir kalāšu apdzīvota ieleja. (Bumburjānis bumburēja Bumburkalna galiņā?)

buniadem (kalāšu) - cilvēce, tauta, cilvēciskas būtnes. Arī insan, banda, jhon

burtuni (kalāšu) - ļauns gars. Vienmēr ļauns atšķirībā no pari.

[36]: šumeru bur - degt, kvēlot, brīvs, valīgs, atbrīvošanās-pestīšana, atvērts, caurs, rakt alu, bedre, aka, plūdu ūdeņi, upe, slieka-zemes racēja, čūska - alās dzīvotāja, auss, dzirdēšana, uzmanība, saprāts, viedība; attēlo ar cauruma un ausu pāra zīmi. Akmens kauss, priesterā-ķēniņa-aizstāvja-tiesneša Bur jeb Pur vai Asza jeb Usza Kundzes maģiskais Vēlmju Kauss, vēlmju izšķirējs un viedības palielinātājs. Zeme, rakt, kultivēt

burušō, prūšava, burusho, burušo, brušo brusho, prushava, prūšava - prūši; Gilgitas burušaski?

[33]: burušo ir Hanzas jeb Hunzas (Hunza) (Gilgit-Baltistan) iedzīvotāju nosaukums (agrīno tibetiešu bru-ža). 10.gs. uzrakstos šis nosaukums ir rodams kā Prūšava ('Brāhmī inscriptions on the history and culture of the upper Indus valley. No K.Jettmar et al., 'Rock Inscriptions in the Indus Valley. Antiquities of Northern Pakistan. Reports and Studies', vol 1. Mainz: Philipp von Zabern 1989: 41-72 XXXVII) un varbūt pirmās tūkstošgades vidus uzrakstos sanskritizēts kā puruša. (Preussen=Preuss=Borusso. Die richtige Grund-Festen Der Teutschen Sprache. Matthias ca.)

Ja tie tiešām ir proto-burušaski, tad ir jāņem vērā upes nosaukums Sinda burušaski valodā (Pinnow, 1953), viens no iespējamiem vēdu Sindhu/Avestas Hēdu upes nosaukuma avotiem. (Par proto-burušaski agrīnu dzīves vietu Dienvidāzijas ziemeļrietumos skat. P.W.Schmid, 1926, 44sq., Pinnow 1953, 221; salīdz. Tikkanen 1988. Par iespējamiem aizguvumiem (abos virzienos?) skat. arī Tikkanen 1988: 320). Skat. arī citrāli.

[89]: vēsturnieki un arheologi mēģina Hunzas seno vēsturi izgūt no uzrakstiem klintīs pie Ganish ciema. Tomēr tie nesniedz pavedienu uz vietējām apmetnēm un izskatās drīzāk kā seno Vidusāzijas un Ķīnas ceļotāju uz Indiju viesu grāmatas. Burušo tautas un tās valodas izcelsme ir neatrisināms noslēpums.

Skat. brušo jeb hunzakutu sejas un pārtiku:

https://unduhvideo.org/video/tVM5qso_DIs/165-yil-yasayan-hunza-turkleri-ve-hunza-kabilesinin-sirlari-hd.html

Vēsturisko laiku pierakstos vietējie ļaudis savu izcelsmi saista ar Aleksandra Lielā karavīriem (356.g.jūlijs līdz 323.g.jūnijs pr.m.ē.). Ir teikts, ka tad, kad 326.g. Aleksandra karaspēks bijis atpakaļceļā un šķērsojis

Hunzas ieleju, pieci karavīri saslimuši un atpalikuši Hunzā. Tie padarījuši šo ieleju par savu dzīvesvietu. Tomēr nav zināms, vai pirms viņu ierašanās tur nav bijusi kāda apmetne. Tiek apgalvots arī, ka Hunza Aleksandra karaspēka maršrutā nav bijusi.

Pēc citas versijas trīs Aleksandra ģenerāļi apprecējuši persiešu sievietes. Aleksandrs, dzirdot par nodevību, meklējis atriebties, bet ģenerāļi ar sievām un lielu karavīru grupu aizbēguši. Tiek domāts, ka viņi patvērušies tālajā un drošajā Hunzas ielejā. Domājams, ka tā pirms ģenerāļu ierašanās jau bijusi reti apdzīvota. Ka šie sīkstie karavīri Hunzas iedzīvotājus ātri izkāvuši. Lai gan tās ir tīras spekulācijas, iespējams tas ir. Pamesta klinšaina ieleja nevarētu uzturēt maķedoniešus, ja iepriekšējos gadsimtos tur nebūtu izveidotas saimniecības.

Ļaudis stāsta arī, ka agrīnie iedzīvotāji ielejā ieceļojuši no Vidusāzijas vai Shigar'as ielejas Baltistānā. Ir teikts, ka, tiklīdz burušo ieņēmuši lielāko daļu no ziemeļu apvidiem, tā nosaukta par Brushal, bet vēlāk shin'u (dardu atzars) iebrukums viņus izpiedis uz Hunzas, Nagaras un Yasin ielejām. Ir teikts, ka pirmās apmetnes radušās Nagaras ielejā, no kuras ļaudis migrējuši uz Hunzu. Ja tas ir patiesi, tad ir liela iespēja, ka viņi migrējuši caur Šigaru. Hunzā ieceļojušas lielas altit'u ciltis no Hakhashal'as - senas apmetnes pie Hopper Nagar.

Saskaņā ar Biddulph'u, burušu tauta Hunzu ir iekarojusi 120.g.pr.m.ē., pēc Šigaras un Baltistānas ieņemšanas. Vārds Brushal nāk no Brushu, kas ir Pešavaras senais nosaukums. Tibetas vēsturē Hunza tiek saukta par Bruza un tā reģiona tauta ir saukta par burushos. M.ē. 11.gs. šajā apvidū iebrukuši shin'i un izspieduši burušus uz Hunzas un Yasin ielejām. Hunzā viņi apmetušies Ganish, Altit, Baltit ciemos un līdz 18.gs. vietējie ļaudis ir ierobežoti šajos trijos nocietinātajos ciemos. Tomēr Dr.Ahmed Hassan Dhani raksta, ka Hunzas tauta īstenībā pieder pie Yashkun kastas dardu rāses, un tiem nav nekāda sakara ar huņņiem.

Citā vēstījumā ir teikts, ka m.ē. 6.gs. sākumā baltie huņņi (šveta huna) - kareivīgas ciltis no Vidusāzijas - ir iekarojušas Kabulas upes ieleju, Indas ieleju un ziemeļu apvidus. Viņi valdījuši ar dažu huņņu imperatoram pakļautu vietējo shin'u un burushiski ķēniņu, sauktu par rāja's starpniecību. Ir teikts arī, ka hunzakutu jeb hunziešu senie senči saukti par mogul'iem. Ejot caur Hunzas ieleju, viņu vadonim iespēris zirgs, un tā ievainots, viņš palicis tur savu uzticamāko cīlvēku aprūpēts. Atkopies, viņš ir nodibinājis Baltitas, Altitas un Ganišas kopienas. Tomēr mūsdienās Hunzas ļaudīm ir dažāda izcelsme. Šajā ielejā ir ieceļojuši ļaudis no Vidusāzijas, Baltistānas, Diameras un daudziem citiem apvidiem.

[90]: burušo tauta dzīvo Hunzā, Nagarā un Čitrālas apgabalā, kā arī Gilgitas-Baltistānas ielejās Ziemeļpakistānā. Tagad pārsvarā musulmaņi. Viņu valoda burušaski (burushaski) nešķiet radniecīga kādai citai. Hunzakut'i jeb Hunzas ļaudis ir etniski Hunzas ielejas iedzīvotāji Ziemeļpakistānas Karakoruma kalnos. Viņi ir cēlušies no kādreizējas Hunzas prinču pavalsts. Dažos burušo klanos ir izplatīta ticība, ka viņi ir maķedoniešu karavīru pēcteči, kuri tur nonākuši ar Aleksandra Lielā armiju 4.gs.pr.m.ē. Hunzas vēsturiskais apvidus un tagadējie Pakistānas ziemeļu apgabali gadsimtu gaitā ir pieredzējuši plašas migrācijas, sadursmes un dažādu cilšu un etnisku grupu pārvietošanās, ievērojamākā no kurām apvidū ir dardu shin'u rāses ļaužu ieceļošana. Šā apvidus ļaudis ir gadsimtiem atstāstījuši savas vēsturiskās tradīcijas no paaudzes uz paaudzi, pūloties saglabāt savu senatni. Tur ir četri lieli, tomēr ģeneoloģiski atšķirīgi klani, kas izseko savu izcelsmi pa tēvu līniju no dažādām etniskām grupām. Khurukutz'u vietējā vēsture viņus saista ar kopienām, kas tagad apmetušās Amudarjas jeb Vakha's augštecē (Oxus, Wakh, Vāxān, Wāxān; tadžiku Vaxon) / afgāņu koridora Pamira reģionā.

Buroong'i esot ieceļojuši no Indas apvidus. Diramiting'i un barataling'i savas saknes izseko līdz Balkānu/Austrumeiropas etniskai diasporai. Līdztekus klanu sistēmai burušo sabiedrība dalās slāņos, tostarp, thamo - vadoņu dzimta; akabirting'i - pārvaldnieki; bare un sis grupas, kas apstrādā zemi; baldakuyos kas ir bijuši kučieri un kurjeri citām grupām; un bericho, kuri bijuši muzikanti. Cits beričo atzars ir migrējis uz Kašmīras tagadējo Indijas daļu. Hunzas ļaudis pārsvarā ir šia musulmaņi, kas pieturas pie Nizari ismailītu tradīcijas (kā Pamirā.)

[91]: Hunzakutiem un Hunzas apvidū ir samērā augsts lasītprasmes procents salīdzinājumā ar vairumu citu Pakistānas apgabalu. Vietēja leģenda apgalvo, ka Hunza bijusi saistīta ar zudušo Shangri-La ("paradīze zemes virsū"; ir arī uzskats, ka tā bijusi Šambala) ķēniņvalsti. Hunzas ļaudis daži atzīmē sakarā ar viņu ārkārtīgo dzīves ilgumu, citi norāda uz vidējo dzīves ilgumu 53-52 gadi, tomēr ar lielām novirzēm no vidējā. Augšhunza, ko vietējie sauc par Godžalu (Gojal), apdzīvo ļaudis, kuru senči nākuši no īstās Hunzas, lai apūdeņotu un aizsargātu robežapvidus pie Ķīnas un Afganistānas. Viņi runā wakhi (Vakšas ielejas) dialektā, ko ietekmējusi ne vien brušanski, bet arī dari un tadžiku valoda - ciešā tuvuma un kaimiņattiecību dēļ ar šīm kalniešu kopienām. Shina (šina) valodā runājoši ļaudis dzīvo Hunzas dienvidu daļā. Tie ir nākuši no Chilas, Gilgit'as un citiem šina valodā runājošiem Pakistānas apvidiem.

Ģenētiski apliecināti ir vien 2% grieķu sastāvdaļas Pakistānas un Afganistānas paštunu etniskajā grupā, bet ne starp burušo. Nejaušas izlases

Hunzas ļaudīm ir dažādas Y-DNS haplogroupas. Visbiežāk sastopamas R1a1 un R2a, kas varbūt cēlušās Vidusāzijā vēlajā akmens laikmetā. R2a, atšķirībā no tās ārkārtīgi retajiem R haplogrupas pirmavotiem R2, R1a1 un citām bioloģiskajām grupām tagad tiek varbūtēji ierobežotas ar Dienvidāziju. Dažos paraugos ir novērotas arī divas citas tipiskas Dienvidāzijas pēctecības - H1 un L3 (ko definē SNP mutācija M20). Citas vērā ņemamas burušo Y-DNS haplogroupas ir J2, kas saistās ar zemkopības izplatīšanos Tuvajos Austrumos un no turienes, un C3 ar Sibīrijas izcelsmi, kas varbūt pārstāv Čingīs (Tengīz) hāna vīriešu līniju. Reti sastopama ir O3 ar Austrumu Eirāzijas pēctecību un Q, P, F un G. DNS pētnieki daļas no Hunzas iedzīvotājiem vīriešu pēctecību grupē pie Pamira valodu runātājiem un citām dažādas izcelsmes kalniešu kopienām - galvenokārt dēļ M124 marķiera (kas nosaka Y-DNS haplogrupu R2a), kas šajās populācijās ir bieži sastopams. Tomēr viņiem ir arī Austrumāzijas pienesums, kas liek domāt, ka vismaz daļa no viņu senčiem cēlušies ziemeļos no Himalajiem.

[92]: burušaski, hunzakutu valoda, ir ļoti atšķirīga no citām apvidus valodām un atgādina seno maķedoniešu un persiešu-grieķu impērijas valodas maisījumu. Tomēr šie ļaudis ir iemācījušies runāt Pakistānas urdu valodā un citās reģiona valodās. Hunzakutiem ir gaišāka āda kā kaimiņu ciltīm, un šķiet, ka viņi ir ar Kaukāza izcelsmi. 1950.gadā John Clark ziņojis, ka sastopami bērni ar melniem, brūniem un blondiem matiem un gadās arī ar sarkaniem.

Iespējams, Hunzas upes ieleju viņi ir izvēlējušies nošķirtības labad, bet vīrieši sievas ņēmuši no kaimiņu tautām. Hunzas sievietes esot bijušas skaistas. Hunzakuti savu zemi ir saukuši par "tik tikko pietiekamu". Klarks Hunzas ļaudis uzskatījis par spēcīgiem, saprātīgiem un lepniem uz savu neatkarību. Viņš tur pavadījis 20 mēnešus un pazinis turieniešus personiski.

Citas pasaules kultūras ar plašām ganībām ir dzīvojušas vieglāku dzīvi, pārtiekot no lopiem un savvaļas zvēriem. Hunzā vienmēr bijis pretēji. Ganību trūcis. Lopi turēti aplokos un baroti ar savāktām lapām, zariem, zāli. Tā ir bijusi lielu darbu prasoša kultūra bez citas izvēles. Sākot trūkt lopbarībai apēsta lielākā daļa tēviņu, kas sasnieguši pilnu augumu. Vaislai turēti tikai daži. Mātītes kautas un ēstas, kad krities izslaukums vai kad kļuvušas ālavas, īpaši skarbās ziemās.

Lieli svētki svinēti godājot miežu ražu, kas bijusi pirmā pēc pavasara badošanās. Mieži malti starp diviem dzirnakmeņiem, Klarka laikā daļēji vēl rokas dzirnavās, iejaukti ūdenī, un ceptas pankūkām līdzīgas maizītes čapati. Pirms dzelzs plītīm maize cepta uz karsētiem akmeņiem. Resursu

trūkums Hunzas ļaudis ir turējis pastāvīgos pārtikas ieguves pūliņos. Kaloriju saturs bijis dabiski zems un vienmēr nepietiekams. Šis savienojums sargājis viņus no tukluma un palīdzējis izvairīties no slimībām no oglehidrātu pārpilnības diētā.

Mugurēvičs (Descriptiones Terrarum) [116]: prūši pēc savas etniskās izcelsmes ir rietumbalti. Līdz 9.gs. šajā teritorijā, ko ierobežoja Visla un Nemuna, rakstiskie avoti apliecina aistu (æsti) ciltis, kas ģenētiski saistāmas ar prūšiem. (Powerski J. Prusowie, Prusy // 'Słownik starożytności słowiańskich' - Wrocław, 1970. - Vol.4. -S.368-371). Saskaņā ar 13.-14.gs. rakstīto avotu ziņām, Īpaši Dūsburgas Pētera hronikas datiem (Chronicon terrae Prussiae // Scriptores rerum Prussicarum, - Leipzig, 1861. -T.1), Prūsijā bijušas 11 zemes (terrae, partes). Skat. arī Rodžera Bēkona 'Prussia magna terra'

but (kalāšu) - bote, kurpe, zābaks

buzuruk (kalāšu) - svētais, svēts cilvēks. "Svētais teica labus buramvārdus uz peli. Pele pārvērtās par kaķi"

celeņņ, kušanu celeņņ - paceļas, parādās, I.E. *telha' - ceļas. "Cākkār svastik nandikāwart šotrūna enenka celeņņiyentār - iekšā parādījās čakras, svastikas un nandikavarta zīmes"

cvinņe, cvinne, kušanu cwiņņe - viņa, viņam piederošs

čā, čjati, chyati, chā, cha - cirst, nocirst

ča, kušanu cha - 1. plaukstu sišana, aplausi. "tu nevari sasist vienu plaukstu"; 2. ātra deļa, ko pavada plaukstu sišana.

čāčari, chachari, cācaṛ - zemkopji - arāņi (salīdz. ar čāčis, spļarkls). Zemkopju klans Šāhpurā un Multānā, tiek pieskaitīts pie jāt'iem. Arī arāņ'u klans Pendžabā, Montgomery

čagana, chagana, cagaṇa - čagans, kaltēta govs pļeka; cāgana - uguns no kaltētiem govs mēsliem

Čaitra, caitra - zvaigznāja Čitrā dēls, zvaigznāja Čitrā (skat. Tvaṣṭr) dēls. Salīdz. ar Citral

čāja, čai, kalāšu chaya, chay - tēja

čak, čakate, chak, chakate, cakate, cak - spodrināt (salīdz. ar čakls?), būt apmierinātam, sātām, atvairīt, nepadoties

čakla, čakkala, chakla, cakla, chakkala, cakkala - apaļš dēlītis mīklas izrullēšanai ar belan'u čapati maizītēm (čaklai rullēšanai?)

čakra, chakra, cakra - rats, rats kā mistiska zīme, ripa, mistisks aplis, ritenis, podnieka ripa, ass disks kā Višnu ierocis, upes pagrieziens, virpulis, administratīva vienība, suverenitāte, militāras ierindas veids, apļveida militāra pozīcija, cikls, eļļas dzirnavas, eļļas spiede, gadskārtu ritums, mājoklis, grozīt, kakls, astroloģiska vai mistiska zīme, pūlis, armija, sārtā

zoss, saule. Skat, arī prasūtikā, ratha. (Kālacakra - laika rats; sa-māṭri-cakra - dievišķo māšu aplis. Kušanu cākkār - "(pe)laiknešse cākkār se walke stamoy - lai šis taisnīguma rats turas ilgi!", liet. kaklas)

[93]: aplis, kādā rituālā dzimumaktā sēd ap guru jeb rata valdnieku un tā partneri čakras godāšanas rituāla (cakra-pūjā) dalībnieki.

Gorakṣa Nātha ieviestā mistiskās kultūras sistēma, domājams, nav plaši izplatīta izglītotajos slāņos; lai gan ir pagājusi tūkstošgade, kopš šis dižais cilvēks parādījis savu mācību, tā ir palikusi aizzīmogota grāmata daudziem līdz šai dienai. Divi no dažiem sanskrita darbiem, kas atklāj šā skolotāja norādījumus, ir Gorakṣa Sataka un Gorakṣa Paddhati. Šai skolai piederas arī Hathayogapradipika, tomēr tā būtu vērtējama kā papildinājums. Čakras jeb intraorganiskie garīgās enerģijas centri. Minētā sistēma lielā mērā atšķiras no Hatha jōgas un Tantras mūsdienu norādījumiem.

[94] 310.lpp.: iekšējo prāṇa's plūsmu pārvaldīšanai organismā ir atbilstoši jā sagatavo jeb jāierosina enerģijas centri jeb čakras. Viens no paņēmieniem.

1) Apsēdies meditācijas pozā, vēlams ar sakrustotām kājām. Aizver acis un atslābinies. Mugurkaulam jābūt taisnam!

2) Labās rokas rādītājpirkstu pieliec pieri iepretim trešās acs enerģijas centram (uzacu starpā), bet īkšķi un vidējo pirkstu degunam pie labās un kreisās nāss attiecīgi.

3) Ieelpo, aizspiežot ar īkšķi labo nāsi, caur kreiso 4 taktis ilgi (1-2-3-4 pulsa sitieni).

Ieelpojot iztēlojies, ka prāṇa caur nāsi nonāk un uzkrājas trikūtā (ājñā jeb čiekurveida dziedzerī jeb epifīzē). Aizturot elpu pēc ieelpas (16 pulsa sitieni), prāṇu virzi no čiekurveida dziedzera pa idas enerģijas upi (ida nadī - kreisās puses sievišķās enerģijas in kanāls, kas sākas no kreisās nāss) un uzsit ar šo enerģijas plūsmu jeb strāvu pa mūlādhāru (saknes enerģijas centrs starpenē (perineum)).

Izelpojot ar aizspiestu labo nāsi (8 pulsa sitieni), virzi prāṇu no starpenes centra (mūlādhāra) pa pingalas upi (piṅgala nadī - labās puses graužošās vīrišķās enerģijas kanāls jan, kas sākas no labās nāss) augšup atpakaļ uz čiekurveida dziedzeri.

Tad pagriežot roku vienlaikus atbrīvo labo nāsi un aizspied kreiso, atkal ieelpa, bet caur labo nāsi, uzkrājot prāṇu čiekurveida dziedzerī. Aizturot elpu tāpat uz 16 taktīm, pa otru pusi, pingalu, virzi enerģiju lejup līdz starpenei un atkal 8 izelpas taktīs caur kreiso nāsi sūti enerģiju augšup no starpenes pa idu līdz čiekurveida dziedzerim. Aiztures laikā var 16 reizes skandēt mantru LAM.

(Pirmās pāris nedēļas pietiek vien ar starpeni (1-3.). Tālākos posmus var mācīties un pildīt gan atsevišķi, gan visus pēc kārtas; jāatceras, ka jāievēro jamas un nijamas (pašierobežošanās un garīgās kultūras) pamatlikumi, skat. yogāṅga).

4) To pašu atkārtoto attiecībā uz centru dzimumorgānu apvidū (svadhiṣṭhāna), no abām pusēm. Pēc ieelpas, uzsitis ar prānu pa starpeni (LAM pavadībā), tūlīt pacel prānu pa centrālo mugurkaula upi (suṣumṇā) līdz dzimumorgāniem, kur elpu aizturi uz dažām sekundēm, nemitīgi atkārtojot mantru VAM, tad atkal atgriez enerģiju uz starpeni, prātā atkārtojot mantru LAM.

5) To pašu no abām pusēm veic arī nākošajam centram - saules pinumam (manipūra), enerģiju no starpenes paceļot līdz dzimumorgāniem, tad līdz saules pinumam. Atbilstoši mantra VAM dzimumorgānu centrā un RAM saules pinumā. LAM atkal starpenē (LAM-VAM-RAM-LAM).

6) Tas pats attiecībā uz sirds apvidu, mantru virkne ir LAM-VAM-RAM-PAM-LAM.

7) Vairogdziedzera centram pievienojas vēl mantra HA. (LAM-VAM-RAM-PAM-HAM-LAM).

8. To pašu veic ar čiekurveida dziedzera centru un avotiņa centru (sahasrār'u). Pietiks ar uzmanības savākšanu tajās uz 2-3 sekundēm.

(Šajā vingrinājumā visi prānājāmas (skat.) labumi apvienojas ar savākšanos dhāraṇa un apceri dhyāna)

čakrāvarta, chakravarta, cakravarta - apkārt vārtīšana, virpuļošana, apkārt griešana

čakravartin - riteņu valdnieks, kura rati ripo visur bez šķēršļiem; augstākais, pārākais, suverēns

Čakšas, chakshas, cakṣas - Acs (Čakša?), Brihaspati, Jupiters, padievu skolotājs, Dēvapurohita, garīgais skolotājs, skats, starojums, skaidrība. Skat. akṣi, bṛhaspati

Čakšu, chakshu, cakṣu, cakṣuh - acs, Oxus jeb Vakšu jeb Vaņkšu jeb Amudarjas upe. Skat. akṣ, jñānendriya, akṣi

čakšudaršana, chakshudarshana, cakṣudaršana - redzes uztvere. Lūkošanās uz svētajiem rakstiem ar acīm; redzes uztvere. Skat. upayoga, akṣi

čakšur-vidžnān, kušanu chakshur-vijñan, cakṣur-vijñān - acīm gūta apjēga. Skat. akṣi

čakšus, chakshus, cakṣus - acs, acīgs, Mitras acs, acs, redzēšana, redzes spēja, skatiens, redzes viedoklis, gaisma, skaidrība. Skat. akṣi

čākšuša, chakshusha, cākṣuṣa - ar aci redzams, acs, uz redzi attiecīgs, redzes spēju piešķirošs, no redzes atkarīgs, dievību kategorija 14. manvantarā. Redzes uztvere. Skat. akṣi

čala, čalana, chala, cala, calana - čalas, ūdens (ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), apspriešana (salīdz. ar čalis?). Čalošana, maldināšana, pastaiga, klaiņošana, kustība, šūpošanās, trīcošs, netikle, draiskule, uzbudinājums, aizgriešanās, maldināšana, pārspēšana viltībā, izveicība, nicīgums. Kustība, šūpošanās, plivināšanās, trīsēšana. [156]: lhōtā (Naga kalnos) valodā chāli - dziedāt, čalot

čamanī, chamani, camanī - siers, biezpiens

čandāla, chandala, caṇḍāla - atvasinājums no vardarbīgs, miesnieks, nabadzīgs cilvēks. Arī 'izstumtais', dzimis no šūdras un bramīnu kastas mātes

Čāndōgja Upaniṣad, chandogya upanishad, chāndogya upaniṣad - J.A.Grimes [8]: šī upaniṣada pieder pie Sāma Vēdas Chāndogya Brāhmaṇa's.

Plaši ņemot, Chāndogya Upaniṣad'u var iedalīt divās daļās. Pirmās piecas nodaļas nodarbojas ar rituālu dievkalpošanu (upāsana) ar uzsvaru uz meditāciju. Otrās piecas nodaļas nodarbojas ar trim pamatlīekošām Vedantas mācībām:

- 'Tas tu esi (tat tvam asi);
- bezgalības mācību;
- Ātman mācību.

Līdztekus Brhadāranyaka Upaniṣad'ai tā tiek uzskatīta par vienu no senākajām Upaniṣadām. Šīs Upaniṣadas cildeno personāžu vidū ir Satyakāma Jābalā, Nārada, Gautama, Arunī, Sanatkumara, Prajāpati, Uddālaka, Śvetaketu

čāndrājana vrata, chandrayana vrata, cāndrāyaṇa vrata - dots godavārds gavēt sekojot mēness gaitai, apņemšanās, pēc kuras, sākot ar 15 ēdiena kumosiem pilnmēness dienā, cilvēks samazina to skaitu pa vienam ik dienas, līdz neēd nevienu jauna mēness dienā; tad atkal palielina skaitu pa vienam ik dienas, līdz sasniedz tos pašus 15 kumosus nākošajā pilnmēness dienā. Skat. arī vrata, vīravrata, sādhuvāda, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

čāndrājana, chandrayana, cāndrāyaṇa - mēness gaita, jājiens

čāndralōka, chandraloka, candraloka - mēness loks, mēness joma jeb valstība, netveramā pasaule, mēness pasaule. Mēness valstība, ko sasniedz pa Dienvidu Taku jeb Tēvu Taku (pitryāna), un ko raksturo tādi nepatīkami ceļa posmi kā dūmi, nakts, mēness mēneša tumšā divnedēļa un ziemas mēneši

čāndravatsara, chandravatsara, cāndravatsara - mēness gads, lunārais gads

čanga, changa, caṅga - pazīstams (Čanga, čangalis? Čangaliena?), saprotams, prāvs, izskatīgs, zobu baltums; arbitrs, īpaši izvēles gadījumā. Skat. gali (Multānas chāngalā)

čāngalā, changala, cāngalā - viena no gala grupas tautām Multānā; skat. -gali

čaṅcala, chanchala, cañcala - upe, nepastāvīgs, ņirbošs, vējš

čapa, chapa, kušanu ca'pa' - klūgu pinums, zedeņi, zaru un niedru pinums

čāritra, caritra, cāritra - laba uzvedība, labvēlīgums, labā slava, labs raksturs; džainiem - ļauna nedarīšana, kas izpaužas piecu godavārdu turēšanā: nevardarbība, patiesums, nepiesavināšanās, vienkārša un šķīsta dzīve, pieticība. Salīdz. ar pañcaśīla, pañca-mahā-vrata

čārana, charana, cāraṇa - dziesminieks, debesu dziesminieks, piederīgs tai pašai vēdiskajai skolai, ceļojošs aktieris vai dziesminieks, spiegs, pieskatošs, dzīvsudraba apstrādes veids

čarvara, charvara, carvara - vārtu pieskatītājs, Viņsaules vārtu sargs

čāsa, chasa, kalāšu c'as'a - biezpiena veids. "Ja tu pielej paniņas vārošam pienam, tas kļūst par biezpienu"

čaśāla, chashala, caśāla - ziedojuma gredzens, koka riņķis ziedojuma staba galā, vepra šņukurs, strops

čattāri, prākritā chattari, cattāri - [95]: četri

čatuḥ-sūtrī, chatuh-sutri, catuḥ-sūtrī - četri pavedieni, četri aforismi (sūtra).

John.A.Grimes [8]: 1. Pirmās četras Brahma-sūtra's vārsmas: Athātobrahmajijñāsā vaicā par Virsīstenību (Absolute, Brahman). Janmādyasya yataḥ sniedz Virsīstenības definīciju. Śāstra-yonitvāt apspriež mūsu Virsīstenības atskārsmes avotu. Tattu samanvayāt mēģina parādīt Virsīstenības atskārsames galējo nozīmīgumu.

2. Dažkārt par catuḥ-sūtrī sauc Vācaspati Bhāmatī

čatur āśrama, chatur ashrama, catur āśrama - četri dzīves posmi.

[63]: viens no jōgas kultūras konceptiem par četriem dažādiem dzīves posmiem palīdz mums zināt, kā, ko un kad veikt dažādas dzīves aktivitātes:

- Brahmācārya jeb neprecēta mācekļa laiks ir laikposms no dzimšanas līdz 27 gadu vecumam, un tas ir laiks mācību, radošo impulsu saglabāšanai un to novadīšanai pacilājošiem garīgiem meklējumiem;

- Grihastha ir atbildīguma laiks, kas ilgst no 27 līdz 54 gadiem, kad jāmacās rūpēties par ģimeni un sabiedrību, pildot dharmas pienākumus gan pret jauniem, gan veciem;

- Vanaprastha jeb atkāpšanās ir laiks pēc 54 gadiem, kad cilvēka dzīvi var izspēlēt prātā ar piepildījuma un gandarījuma sajūtu vēl un vēlreiz, galīgi ne par ko nerūpējoties;

- Sanyāsa ir dzīves posms, kad pēc pienākumu veikšanas cik labi vien spēts 81 gadus, un sasniedzot pilnību dzīvē, cilvēks atsakās no visa par labu dievišķajam.

Skat. arī Bhakti jōga , Samatvam, Karmasu Koushalam, Nishkāma Karma, Chaturvidha Purushartha, Pancha Kosha, Vasudeva Kudumbakam

čatur, chatur, catur - četri; avestas cathru, cathware

čaturbhrišti, chaturbhrishti, caturbhrṣṭi - četrsmailains, četrstūrains, ar četrām smailēm

čaturdaši, chaturdashi, caturdaśi - četrpadsmitā, mēness divnedēļas 14.diena

čaturdhāšānti, chaturdhashanti, caturdhāśānti - ziedojums senčiem 14.dienā, reliģisks rituāls, ko veic noteikto ziedojumu mirušajiem senčiem likšanas laikā

čaturījā, chaturīya, caturīyā - ceturtais, svētpamirums, transs, meditācija.

[96]: ceturtais stāvoklis, kas pastāv aiz parastajiem esības stāvokļiem - nomoda, sapņu un bezsapņu miega (suṣupti); pārpasaulīgais, tīrā apziņa. Būt apskaidrotam nozīmē būt ceturtajā stāvoklī, kurā parastais nomoda stāvoklis šķiet tikpat neīsts kā nomodā šķiet sapnis. Skat. arī turīya, samādhi

čaturjōni, chaturyoni, caturyoni - četri dzimšanas ceļi. [12]: četri dzimšanas veidi:

- jarāyuja - dzīvdzemdēšana kā zīdītājiem;
- aṇḍaja - no olas, kā putniem;
- saṁsvedaja - miklumā vai ūdenī kā tārpiem un zivīm;
- aupapāduka - metamorfoze, kā kodēm no kūniņām. Jeb no dēvām vai ellēs, vai kā pirmām būtnēm, tikko izveidojušamies pasaulē

čaturjukta, chaturyukta, caturyukta - četrjūgs

čāturmāsja, chaturmasya, cāturmāsya - četrmēnesis, lietus gadalaiks Indijā, jūnijs - septembris (no Śayana-ekādaśi līdz Utthāna-ekādaśi) kurā tiek veikti sezonālie ziedojumi, un kura laikā mūki neceļo apkārt.

Cilvēki šajā gadalaikā parasti veic pašierobežošanas; svētki, kurus svin, lai atzīmētu četrus (lunāros) mēnešus ilgo (lietus) gadalaiku. Skat. arī dakṣiṇāyana. Četrmēnesis ir labvēlīgs laikposms; ļoti iepriecē godājamo Višnu. Tie ir četri mēneši gadā, kad jebkāda dāvināšana (dāna), apsolījumi (vrata), skandētas lūgšanas (japa), ugunsziedojumi nes neskaitāmus labumus. Salīdzinājumā ar cildeniem darbiem, kas veikti citos mēnešos, šajos svētajos mēnešos veikti nešaubīgi nesīs daudzkārtējus ieguvumus.

[97]: sākas jūnijā-jūlijā (āṣāḍha no augoša mēneša vienpadsmitās dienas (śayanaikadaśi). Beidzas oktobrī-novembrī augoša mēneša 11.dienā (utthānaikadaśi). Jūlijā-augustā (śrāvaṇa) nav jāēd spināti, augustā-septembrī (bhādra) nav jāēd jogurts, un septembrī-oktobrī (āśvina) nav jādzer piens. Oktobrī-novembrī nav jāēd zivis, nedz citi neveģetāri ēdieni. Kopumā, četrmēnesī ir jāpraktizē atteikšanās no visiem uz sajūtu baudām vēršiem ēdieniem

čaturriča, chaturricha, caturṛca - četrinde, slavinājums četrū rindu pantā, četrū rindu (rič - ṛc) pratējs - četrindes iedvesto labo īpašību guvējs. Hronists Kelhs (savā Livl. Historia, 1695. g.) liecina, ka latviešu prāts nesas uz dzejošanu, īpaši sievietes sacer dziesmas bez lielas apdomas. Daudz dzied mirušo jeb veļu svētkos

čaturtha, chaturtha, caturtha - ceturtais dzīves posms, ceturtais, augstāko varņu vīrietis pēdējā, ceturtajā dzīves posmā, galīga atsacīšanos no visām saiknēm ar ģimeni, sabiedrisko stāvokli, īpašumu. Skat. adhyātma, avasthā, turīya, caturīya. Arī pār pasaulīgais, pār pasaulīgā Patība, tīrā apziņa, 'ceturtais' apziņas stāvoklis pēc bezsapņu miega (susupti)

čaturthī, chaturthi, caturthī - ceturta, ceturta diena mēness kalendāra pusmēnesī, ceturta kāzu diena. Ceturta mēness kalendāra dienas (tithi) nosaukums katrā no abām mēness cikla divnedēļām

čaturvidha puruśārtha, chaturvidha puruśārtha, caturvidha puruśārtha - [63]: četri atzītie dzīves mērķi - viens no jōgas kultūras konceptiem. Tie mums teic, kā šajā dzīvē varam iedibināt atzītus dzīves mērķus un pareizi rīkoties to sasniegšanai, turoties pie: mūsu tikumiem (dharma), lai sasniegtu:

- materiālo labklājību (ārtha);
- emocionālo labklājību (kamā);
- un galu galā īsto dzīves mērķi;
- garīgo labklājību (mokṣa).

Skat. arī Bhakti yoga, Samatvam, Karmasu Koushalam, Nishkāma Karma, Chatur Ashrama, Pancha Kosha, Vasudeva Kudumbakam

čatuśka, chatushka, catuśka - sastāvošs no četriem, katra zīme ar četrām pazīmēm, krustceles;

čatuśkoti, chatushkoti, catuśkoti - četrzaru noliegums. Nāgarjuna's paņēmiens, loģiski noraidot katru no četrām alternatīvām - ir; nav; gan ir gan nav; nedz ir nedz nav. Skat. prasaṅga

čatuśpatha, chatushpatha, catuśpatha - četrū taku krustojums

čatuśtaja, chatuśtaya, catuśtaya - četrkāršs, sastāvošs no 4 daļām, kvadrāts, pirmais; galvenais skaitlis, kas ir 3+1

čatvāla, chatvala, catvāla - kuša zāle, darbha zāle. Skat. arī brahmapavitra, darbha, kuśa

čatvara, chatvara, catvara - četrū ceļu krustojums, kvadrāts, krustceles

čatvāri ārya-satjāni, chatvari ārya-satyani, catvāri ārya-satyāni - četras cildenās patiesības, Budas centrālā mācība:

1. Ciešanas un sāpes (duḥkha);
2. Ciešanu cēlonis un izcelsme (duḥkha-samudaya);
3. Ciešanu izbeigšana (duḥkha-nirodha);

4. Ceļš uz ciešanu izbeigšanu (duḥkha-nirodha-mārga).

čaura, chaura, caura - zaglis, laupītājs (caurumains?)

čav, kalāšu chav - saderīgi, simetriski; "Šīs meitenes dejo saderīgi savā starpā"

Čavmōs, kalāšu cawmōs - Ziemassvētki. [98]: svarīgākie kalāšu svētki, (Khowar chitrimas < cāturmāsyā, CDIAL 4742), ko svin divas nedēļas ziemas saulgriežos (apm. 7-22.decembrī.). Tie vērā nemami atbalso kalāšu (un nuristāni) pamatliekošu mītu. Skat. sanskr. kuntāpa, kauravya, makar saṅkrānti, uttara saṅkrānti, mahāvratā, maghi, yāmyāyana

Šajos svētkos parādās kārtns atnācējs padievs Balumain. Nešķīsti un neiesvētīti cilvēki netiek pielaisti. Attīrīšanās notiek ar degošas pagales vēzēšanu pār sievietēm un bērniem, un ar īpašu rituālu vīriešiem, kas ietver kadiķa pagaļu vēzēšanu pār vīriešiem. Senie dievu likumi (devalog, dewalōk) tobrīd vairs nav spēkā, kas ir raksturīgi gada beigu un karnevāliskiem rituāliem. Atšķirībā no citiem svētkiem, tagad ir aizliegtas bungas un flauta, atļauta vienīgi cilvēka balss.

Rituāls notiek pie Tok koka, vietā, ko sauc par Indrunkot jeb indréyin, kas skaidri norāda uz seno Indras jēdzienu kā svētku fokusu; īstenībā Indrunkot dažkārt uzskata par piederīgu Balumain'a brālim In(dr), liellopu valdniekam. Balumainam tiek ziedota īpaši cepta maize, parasti svētu dzīvnieku, piemēram, kalnu āža veidolā. To vēlāk ganu ķēniņš (buḍālak) nes uz viņa kalnu troni un ziedo kopā ar kazas pienu.

Šajā rituālā ugunskurs tiek salikts no šķērsām saliktiem zariem (kā nocietinājums), ļoti līdzīgi vēdiskajam ugunskuram, un ugunī tiek ziedota kaza, īpaši tās sirds. Tiek godāti senči, kurus attēlo jauni puīši (ōnjeṣṭa pure), un senčiem tiek ziedota maize (sal. Dollfus 1989:69). Bērni turas cits aiz cita, veidojot virteni (vēdiskā anvārambhaṇa, salīdz. ar polonēzi) un čūskas (zosu) gājienā iet caur ciematu (šai virtenei ir jāattēlo vēdiskais senču nepārtrauktības pavediens (tantu), Witzel 2000b). Tiek iekļauta vēl lapsas vajāšana, jo lapsa ir Balumain'a suns. (Altaja kalnos kalnu padieva 'suns' ir lācis).

Cilvēki sadalās divās daļās - tīrajiem ir jādzied senas labi godātas dziesmas, bet netīrajiem jādzied mežonīgas, straujas un nerātņas dziesmas pavisam citā ritmā. To pavada karnevāliska (salīdz. ar ķekatām) 'dzimuma maiņa' - vīri apģērbjas kā sievas, sievas kā vīri (arī Balumain ir uzskatīts par daļēji sievišķu un spējīgu pēc vēlēšanās pāriet no viena veida otrā). Mūsdienās tiek izmantoti arī moderni, piemēram, tūristu apģērbi.

Rituāla centrālajā brīdī Balumain's dāvā savu svētību septiņiem zēniem (kuri noteikti pārstāv septiņus no astoņiem dieva likumiem (devalog), ko īstenībā saņēmis Balumains), un tie nodod svētību visiem tīrajiem cilvēkiem. Tajā brīdī

netīrie pretojas un cīnās. Kad ir nodziedāta nagayrō dziesma ar atbildi han sarīas (< samrīyate - 'saplūst', CDIAL 12995), Balumain's izdala visas savas svētības un pazūd.

Šajā izšķirīgajā brīdī - domājams, saulgriežu, tas ir, gada nomaiņas brīdī - tīrie atslābst, un netīrie mēģina izmantot (īsti tīros) zēnus, prasot tiem sastāties kā bezragu auniem un iet čūskas gājienā. Šī rosība izraisa jucekli un sajaukšanos (tāpat kā Balumaina pāreja starp vīrišķo un sievišķo veidolu), kas ir ļoti svarīga auglībai un dzīvei tikko sāktajā gadā. Tad lietas atgriežas parastā kārtībā. Skat. arī Divali.

če, kalāšu che - ādas siksnā, ādas strēmele, virve, ar kuru piesien arkla nazi pie iejūga. Arkls - hawi

če, kušanu che - dziļa bedre; dziļa plaša vai tranšeja. "Neroc bedri citam, varbūt iekritīsi pats"

čela, chela, cela - māceklis, cilvēks(?), vergs, kalps, apģērbs, vien ārišķība, slikts pārstāvis. Skat. cet-rāmī

čelenn, kušanu celenn, celeññ - ceļas

čelik sambiek, kalāšu chelik sambiek - zēna, meitenes iesvētība.

1. puīša ietērpšana viņa pirmajos baltajos svārkos (kamiz) 5-8 gadu vecumā. Ar to viņš pāriet vīriešu sabiedrībā. Svārkus iedod no rīta, tad naktī veic rituālu, un viņš kļūst rituāli tīrs. Turpmāk viņš vairs nedrīkst ēst no sieviešu šķīvjiem; var iet uz liellopu nojumi. Skat. arī bhut sambiek.

2. meitenes ietērpšana viņas pirmajā kalāšu tērpā ar sieviešu vidukļa jostu (pat'i) un sieviešu galvassegu (kopas). Veic rituālu, un viņa kļūst rituāli tīra, ieņem savu vietu sieviešu vidū, un uz viņu sāk attiekties tīrības un netīrības noteikumi. Savu galvas saiti (s'us'ut) viņa saņem kaut kad vēlāk

čet činik, kalāšu chet chinik, c'het chinik - art. Arī c'hut karik, kis'ik

čet-rāmī, chet-rami - [30]: kristiešu-sūfiju sekta, sekta, ko izveidojis kāds Chet Rām, aror'ietis no Buchhoke, kas joprojām ir šīs sekta galvenā svētnīca, lai gan tās klosteris ir ārpus Taxali Vārtiem pie Lahoras.

Chet Rām ir kļuvis par sūfiju chishtia sekta Jalāli faķīra Mahbūb Shāh mācekli. Pēc skolotāja nāves Chet Rām nogūlies uz viņa kapa un tur guvis Kristus redzējumu, kas aprakstīts Punjābi poēmā, ko daļēji sarakstījis viņš pats, daļēji viņa sekotāji.

Pēc nāves 1894.gadā Chet Rām ir kremēts, un viņa pelnus ar ūdeni iedzēruši viņa aizrautīgie mācekļi. Pirms nāves viņš noteicis nākošo Chet Rām sekta pilsētu nosaukt par Isāpuri jeb 'Jēzus pilsētu'.

Dr.H.D.Griswold raksta - "Chet-rāmī sekta pieturas pie divkāršas trīsvienības doktrīnas. Sekta reliģijā ir rodama kristīgā doktrīna, kas sastāv no Jēzus - Marijas dēla, Svētā gara un Dieva. Un arī trīsvienība, ko var saukt par hindu

trīsvienību, kas sastāv no Dieva, Parmeshwara's - Uzturētāja, un Khudā - Grāvēja. Šīs idejas pamatā, protams, ir hindu Brahma-Višnu-Sivas jeb Radītāja-Uzturētāja-Grāvēja doktrīna. Trim Visuma spējām, tas ir, Dievam, Parmēšvaram un Khudā cilvēka ķermenī, kas šajā ziņā ir mikrokosmos, ir līdzinieki. Ir radošā daļa, kas atbilst Allāham, uzturošā daļa (krūtis), kas atbilst Parmēšvaram un graužošā daļa (galva), kas atbilst Khudā.”

Čet-rāmi bieži nēsā garu nūju ar krustu galā, uz kuras uzrakstīts viņu ticības apliecinājums. Šķiet, ka ir praktizēti arī kādi kristību veidi, bet tiek atšķirts ārējais un iekšējais rīts, un ir teikts, ka ir četri ārējās kristības veidi ar ūdeni, zemi, gaisu un uguni.

Zemes kristība notiek, kad pasaulīgais dalībnieks noplēš apģērbu, kaisa uz galvas putekļus un kļūst par Čet-rāmi mūku, iezīmējot savu atsacīšanos no pasaulīgā. Mūki ir sektas garīdznieki; ir noteikts, ka 40 cilvēki vienmēr dzīvo no žēlastības dāvanām un sludina Čet-rām mācības. Šos 40 sauc par chelas, un tie nododas reibinošām zālītēm. Sekta varbūt nav īsti daudzskaitlīga un tiekot hinduistu un muhamedāņu vajāta, tomēr, kad čela ubago no hinduista, tas dod Rāmas vārdā, un kad no muhamedāņa, tad Allāha un Muhameda vārdā. Iesaistītas tiek visas kastas, bet kastu atšķirības tiek ievērotas, vismaz katrai jaunpievērsto kastai ēdot atsevišķi.

četaṇa, gudžaratī ce.tə.na, cetana - apziņa; sanskr. cetana - cilvēks, saprātīga būtne, prāts, dvēsele, apjēga; sanskr. sañjāna - apziņa, uztvere, saskanīgums, pareiza uztvere

četanācetaṇa, chetanachetana, cetanācetaṇa - gan apzinošas, gan neapzinošas būtnes

četomukha, chetomukha, cetomukha - saprāta mute, cilvēks, kura mute ir saprāts. Vārti uz izziņu, to lieto kā dzīļa miega (suṣupti) nosaukumu

četr, kalāšu chetr - kopts lauks. Salīdz. ar chitrāli?

čev, kalāšu chew - austeris sieviešu vilnas tērps. Agrākos laikos tas vienmēr bijis pašausters. Tagad viņas drānu pērķ. Arī piran

čigeri, kalāšu chigeri - 1. ar gaišām, ne tumši brūnām acīm; 2. cilvēks ar gaišas krāsas acīm

čik, kalāšu chik - nāve, miršana (čiks - nekas?)

čikik, kalāšu chikik - šķaudīt

čikūra, chikura, cikūra - biezi mati, cekūra (latv. senvārds)

čikurakalāpa, chikurakalapa, cikurakalāpa - matu cekuls

čila, kalāšu chila - aukstums, aukstais laiks. Lielais aukstums ir apmēram no 16.decembra līdz 25.janvārim. Mazais aukstums ir no 25.janvāra līdz 15.februārim

čimta, kalāšu chimta - ar modru prātu; mentāli modrs, attapīgs, rosīgs, spēcīgs

činetuk, kalāšu chinetuk - kuteklis, klitors

čingar, čengar, tjagan, atigan, cingar cengar, tyagan, atigan - čigāns, klejotājs, ceļinieks, klaidonis

činha, chinha, cinha - atšķirības zīme (čīna)

čir, kalāšu chir - piens

čīra, chira, cīra - cekuls, čuprs, apakštērpa vīle, sekste, cekuls, spalvu pušķis (pie cepures), garš šaurs drānas vai mizas gabals, skranda, strēmele, taciņa, vēziens

čirik pipi, kalāšu chirik pipi - piena dzeršanas svētki Joshi sākumā

čit, chit, cit - doma, apcere, saprāts, apziņa, uztvere, gādība, uztvert, pievērsties, novērot, kalāšu - izvēle, griba, nodoms, doma. Gūt apjēgu

čīta, chita, cita - cirst, nocirst. Arī kri, kr

čītra, chitra, citra - izcils, raibs, spožs; I.E. *kit-ro- (spožs, starojošs), no *skai-, *ski-. Skaidri redzams, skaidrs, skaļš, ievērojams, izcils; daudzkrāsains, plankumains; dīvains, brīnumains, pārsteidzošs; starojoša lieta, dārgakmens, rota, glezna. Skat. citrāli

čitrakarman, chitrakarman, citrakarman - burvis, mags, brīnumdaris, brīnumdarbi, ārkārtējs darbs, gleznošana, glezna, nodevies dažādām nodarbēm, Indijas rožukoks (dalbergia oujeinensis)

čitrāli, chitrāli - raibs, dažāds, daudzkrāsains. Skat. arī kāfir, burušo, kalāšu chit. Kalāšu C'hetrāw - Čitrāla. Skat. c'hetr; c'hetrari - cilvēks no Čitrālas.

[30]: Čitrālas valsts iedzīvotāji. Iedalās trijās grupās - adamzād'os, arbābzād'os un faqīr-miskīn'os.

Arbābzādi un faqīr-miskīn'i Īstenībā ir viens un tas pats, tomēr pēdējie ir ļoti nabadzīga grupa, dažiem tik tikko pietiek izdzīvošanai. Kho, kuri apdzīvo visu Kashkar Bālā, Lut-kho un Arkari ieleju un galveno ieleju lejup līdz Drosh'ai, ir no faqīr-miskīn'u grupas. Arī šo zemi viņi sauc par Kho un iedala to Augšējā (Tūr-kho), Lejas (Mūl-kho) un Lielajā (Lut-kho). Viņi runā kho-wār'u valodā un iedalās, piem., toriye, shire, darkhāne un shohāne apakšgrupās, bet viņiem nav dalījuma kastās. Arī yidgal'i tiek pieskaitīti faqīr-miskīn'iem, tāpat kā kālāsh'u un bashgāl'u ne-musulmaņi (kāfiri), dangarik'i, gabri un siah-posh'i - visas ir nomocītas Čitrālas ciltis.

Arbābzādi Īstenībā ir pārtikuši faqīr-miskīn'i, kuri atalgoti par kalpošanu vadoņu (mihtar'u) klanam. Abas grupas šo klanu nodrošina ar palīgstrādniekiem un ponijiem

Adamzādi ir atbrīvoti no klaušām, un tās smagi krīt uz pārējiem.

Čitrāliešu fiziskais raksturojums atšķiras maz. Pēc izskata viņi ir ar gaišu ādu, darbīgi cilvēki 5'5" līdz 5'8" gari. Lai gan ne labi veidoti, viņi ir ievērojami muskuļoti zīmīgā pretstatā tartar rāsei un neraugoties uz grūto vienkāršo dzīvi, šķiet, ir nepiemēroti ilgstošai piepūlei. Trūkst izturības, un viņi viegli pakļaujas slimībām un klimata maiņām. Šie ķermeņa trūkumi ir spēcīgi redzami pie shin'iem.

Raksturā paklausīgi, labā garastāvoklī, tīk līksmības; čitrāli nav nedz ķildīgi, nedz cietsirdīgi, un ir gatavi pakļauties varai, lai gan arbābzadi salīdzinājumā ar citām ciltīm ir bijuši karā nežēlīgi. Sievietes jaunībā ir priecīga izskata, bet ne īpaši izskatīgas.

Tomēr faqīr-miskīn'u kho ir cildeni indoāriji, neatšķiroties no Indas šiniem pie Koli, bet labāka izskata, ar ovālām sejām, izsmalcinātām īpašībām, kuras var pielīdzināt augstākajam skaistuma tipam Eiropā. Viņu uzkrītošākā iezīme ir lielās skaistās acis, kas atgādina kādus no Anglijas čigāniem, kuriem ir zagļu slava. Viņi ir lepmi arī uz saviem neparasti smalkajiem matiem.

Čitrālas sievietes ir bijušas ļoti pieprasītas vergu tirgos Kābulā, Pešāvarā un Badakhšānā. Ļoti gaišā sejas krāsa ir novērojama pie Yassīn'as un Hunza's Būriš'iem (burušo, prūši), kur sastopami cilvēki, kurus var noturēt par eiropiešiem, un neparasti tur nav sarkani mati.

Čitrālā tāpat kā vairākās ielejās uz rietumiem ir daļēji izzudušas paražas - islāma ietekmes dēļ. Parastais apģērbs Čitrālā, tāpat arī Yassīn'ā, Hunz'ā, Nāgar'ā, Sirikot'ā. Wākhān'ā ir brīvs vilnas tērps, kuru tie, kas var atļauties, vasarā nomaina ar kokvilnas tērpu. Tas ir piegriezts tāpat kā vilnas tērps, bet ar apšūtām malām, apkakli un priekšu ar zīda izšuvumiem. Pirmo reizi uzvelkot, piedurknes ir ļoti platas, krokotas sīkās ielocēs līdz kaklam, piešķirot valkātājam garīdznieka izskatu. Valkā arī mīkstas ādas zābakus. Līdzīgi kā Wākhān'ā un Sirikot'ā vīrieši valkā aptītus mazus šaurus turbānus (čalmas), nevis Gilgitas un Astoras uzritinātās cepures.

Sievietes valkā plašus bikškostīmus, pār kuriem ir brīvs kreklis no vienkārši krāsota kokvilnas auduma, kas sastiprināts vidū pie kakla un nokarājas līdz ceļiem. Atvērumu kopā satur apaļa sprādze (sakta), pie kuras karājas neparasta trīsstūraina sudraba rota, saukta par peshawez dažādā lielumā atkarībā no valkātājas apstākļiem. Ap kaklu parasti ir viena vai divas kaklarotas no sudraba krellēm ar ovālu sudraba medaljonu tajā iedarinātu serdolika vai tirkīza gabaliņu. Viņas valkā brīvu vilnas cepuri, parasti tumšā krāsā, piem., brūnu; tomēr šādas cepures valkā vien augšējo ieleju zemākā slāņa sievietes, labāku slāņu Čitrāli sievietes valkā izšūtas zīda

cepures. Shīn kastā neprecētas sievietes ir atšķiramas pēc baltas cepures, kādu precētās nevalkā nekad.

Gan vīrieši, gan sievietes valkā daudzus amuletus, iešūtus košas krāsas zīdā un piekarinātus pie cepures vai tērpa ar sīkām apaļām misiņa sprādzēm. Dažas sprādzes jeb saktas ir darinātas ļoti gaumīgi. Neparasts apģērba veids tiek dažkārt darināts no putna dūnām. Visbiežāk tas ir no savvaļas vistas un no lielās maitu lījas (*G.himalayensis*). Apakša ir no rupjas dzijas, kas austa kā parastais apģērbs. Tā darināts apģērbs ir ļoti silts, bet vienmēr ļumīgā neērtā izskatā, kas liek domāt par netīrību. Tas tiek darināts tikai labos apstākļos dzīvojošo mājās. Ļoti noderīgs siltam apģērbam ir arī pashm no kalnu āža, bet, šķiet, ka tas nekad nezaudē spēcīgo āža smaku.

Vīrieši jaunībā skuj visu galvas virsu no pieres līdz kaklam, atstājot matus augt abās pusēs, izveidojoties pa lielam kušķim katrā kakla pusē. Bārda tiek īsi apcirpta. (Šādu modi ir pieņēmuši arī balti Bāltistān'ā, Kašmīrā.) Labāko slāņu jaunieši izskuj vien galvas virsu divu collu platumā priekšā un sašaurinot līdz puscollai aizmugurē. Tie, kuri nevar lepoties ar garām cirtām, savus matus veido daudzās spirālēs savītās sprogziņās visapkārt galvai - pēc sena persiešu paņēmiena. Nākot brieduma gados, skūta tiek visa galva pēc ortodokso muhamedāņu modes, bet bārdai ļauj augt. Līdz viduklim garo cirtu skats parasti ir ārkārtīgi gleznains.

Sasveicināšanās starp līdzīgajiem pēc ilgas prombūtnes ir eleganta un līksma. Apkampušies no vienas puses un tad no otras, sadodas rokās un katrs skūpstā otra roku. Satiekoties nevienādiem, zemākais skūpstā augstākā roku, un tas savukārt skūpstā pirmo vaigā - sens persiešu paņēmiens.

Čitrālā un Yassin'ā, tāpat arī Shighnān'ā, Badakhshān'ā, Wakhān'ā, Gilgitā un Hunz'ā vadoņa apmeklējums pie vadoņa tiek svinēts ar kubah, rituālu, ko aprakstījis Biddulph's "Ēradies, viesis tiek vests uz Shawaran'u, un abu vadoņu pavadītāji rāda savu izveicību, auļojot šaudami mērķī, kas uzlikts garā kārtī. Pēc tam viesim tiek izvests vērsis; viņš cenšas ar zobenu nocirst tam galvu vienā cirtienā vai uztic to darīt kādam no saviem pavadoniem, un kautķermenis tiek viņa svītai".

Khowar valodā vārds 'onkulis' nozīmē gan tēva, gan mātes brāli bez atšķirības, bet mātes puses krustmāte tiek saukta par 'māti', kas varbūt norāda uz poligāmiju kā senu kho'su paražu. Brāļa atraitnes precēšana ir parasta, tomēr ne obligāta. (Kho ir Augšējās Kho un Lejas Kho iedzīvotāji. Domājams, jaukta rāse, kas ietver badakhshi, shighni, wakhi un gilgiti. Tomēr viņi, šķiet, ir devuši savu nosaukumu khowār'ai jeb chitrāli, valodai, ko lieto daudzas tautas Chitrāl'as upes baseinā līdz pat Mirknanni, kā arī Ghisar'as ielejā virs

Pingal'as. Šī valoda iekļauj daudz patapinājumu no persiešu, pashtu un urdu valodām.

Laulības pārkāpšanas gadījumi ir ārkārtīgi parasti, un lielāku greizsirdību izrāda vīrieši vecās muhamedāņu kopienās. Laulības pārkāpuma gadījumā aizskartajam vīram ir tiesības nogalināt vainīgo pāri, atrodot tos kopā, bet ja nogalina tikai vienu un ne otru, tad tiek vainots slepkavībā (Sarikulā un Vākšānā, kā arī dienvidos no Hindukuša).

Ja ir vajadzīgs izšķirošs pārkāpēju šķiršanās pārbaudījums vezīra tiesas priekšā, garantija nākotnei tiek gūta, apsūdzētajam pieliekot lūpas sievietes krūtīm (kā audžubērnām), un tā veidota audzinoša saistība ir tik svēta, ka nav zināms, ka tā kaut kad būtu pārkāpta. Tomēr vīram ir tiesības uz abu dzīvībām. (Bet ja viņš tos nenogalina un vēlas no sievas šķirties, vai ja viņa sievu vai meitu kāds ir aizvilinājis, viņš var pieņemt atlīdzinājumam kādu no pavadēja īpašumiem. Šādu šķiršanās veidu Shin'a sauc par pito phare bāk, tas ir, vārdi tiek izrunāti pagriežot muguru klātesošajiem, ar aizgriešanos dodot piekrišanu atlīdzinājumam).

Audzūgimeņu paraža tiek uzturēta visās Hindukuša valstu valdošajās ģimenēs, un tās saistības, šķiet, ir stingrākas kā asinsradniecība. Kad piedzimst bērns, tas tiek nodots audžumātei un aiznests uz viņas mājām, tā, ka tēvs viņu neredz līdz sešu - septiņu gadu vecumam. Audžumātes ģimenes un bērna ģimenes likteņi tiek negrozāmi saistīti, un pārceļšanās gadījumā tā seko bērnam. No otras puses, bērna spējām augot, viņa audžutēvs parasti ir uzticams padomdevējs, un viņa audžubrāļi tiek iesaistīti svarīgākajos uzdevumos.

Arī draudzība tiek kopīgi nostiprināta ar piena saikni. Ja sieviete iedomājas, ka ir pieņēmusi kādu, un ja vīrietis ir iedomājies, ka ir pieņēmis kādu sievieti, saistība tiek izveidota aprakstītajā veidā, kā piekrišana tam, ka šī sieviete šim vīrietim ir tabu. Pirms nedaudz gadiem šī paraža ir bijusi ļoti parasta, tomēr vairs lietota netiek (piens no sievietes krūtīm tiek uzskatīts par iedarbīgu līdzekli pret kataraktu un citām acu slimībām. Pēc tam tā lietojums izveido piena saistības).

Dažkārt jaunais pāris precoties mudina draugu kļūt par viņu audžutēvu, un saistība tiek apstiprināta, kopā ēdot - abi sēd viens otram pretī, bet audžutēvs sēdot starp viņiem, ņem maizes gabalu katrā rokā un sakrustojis rokas liek maizi viņiem mutē, raugoties, lai labā roka ir virsējā. Precības audžu radniecībā tiek pielīdzinātas asinsgrēkam. Pie hashmat-diak audžu saites tiek veidotas īpašā veidā - lai spēcīnātu cilts vienotību, ir parasts katru bērnu zīdīt pārmaiņus katrai barojošai klana mātei. Tāpēc starp mātēm pastāvīgi notiek bērnu apmaiņa.

Nacionālais sporta veids ir polo, un Čitrālā tas tiek spēlēts īpašā veidā. Tiek praktizēta arī šaušana no zirga muguras uz pelniem pildītu ķirbi vai bumbiņu, kas piekārtā kārtī 30 pēdas augstu.

Nacionāla līksmošanās ir dejošana, daudzos dažādos soļos, katru īpašā veidā. Gandrīz visas dejas sākas lēni, tempam pieaugot, līdz dejojājam jājoņo pa apli vislielākajā ātrumā. Čitrālā un Yassin'ā hashmat-diak'i liek dejas nicināt, bet valdnieki tur izpriecai dejas puisus.

Parasta un kopīga lieta ir dziedāšana, un khowar'u dziesmas, kas pēc rakstura ir vismīlākās, uzrāda izkoptāku gaumi kā shīn'u valodā; šīs valodas mūzika un labāks vārsmu ritms ir piešķīris pirmo vietu dardu poēzijā (Gilgitā, Hunzā un Nāgarā dziesmas parasti ir kareivīgas un slavē dažādu prinču varoņdarbus). Čitrālieši tiek atzīmēti ar viņu zobenu cīņas mākslu, daudziem gūstot uzvaras pār musketieriem.

Čitrālas kalendārs tiek skaitīts pēc saules gada, sākoties ziemas saulgriežos; bet mēnešus viņi sauc atbilstoši gadalaika vai zemkopības darbu īpatnībām:

1. Garās naktis (thūngshal jeb thhongshal);
2. Lielais aukstums (phheting);
3. Mežapīles (Āriyān);
4. Melnā zīme (shājdāg - nokūstot sniegam, parādās zeme);
5. Zvirbuļi (boi);
6. Plīvošana (ronzak - augošās labības viņošanās);
7. Pilnība (yogh);
8. Vidus (mūzho was);
9. Beigas (poiyanāso);
10. Kulšana (kholkremit);
11. Sēja (kishman);
12. Lapkritis (chhanchori).

Jaungada svētkus Čitrālā sauc Dashti. Tie atbilst Yāsin'as, Gilgit'as, Hunza's, Nāgar'as, Ponyāl'as, Astor'as, Gor'as Nos svētkiem, bet tur netiek iedegti ugunskuri. (nos nozīmē 'uzbarots' un norāda uz tad notiekošu lopu kaušanu.

Pirmā ir darbu diena, kad katrās mājās sagatavo un liek glabāties vēršu, aitu, kazu kautķermeņus, kas nokauti pirms dažām dienām. Tos īpašā veidā žāvē (kūpina?), tā, ka tie pēc dažiem mēnešiem ir derīgi ēšanai. Jākauj, jo ganības pārklājis sniegs, un barības ziemai pietiek tikai dažiem dzīvniekiem.

Sākoties kviešu plūvajai tiek rīkoti phindik svētki, kā tos sauc Čitrālā. Dienu nosaka pēc graudu gatavības; iepriekšējās desmit dienās pēdējā gaismas stunda tiek veltīta dejām shawaran'ā. Vakara krēslā pirms svētkiem kāds no

katrām mājām paņem riekšavu labības vārpu. Ir pieņemts to darīt slepus. Dažas vārpas tiek piekārtas virs mājas durvīm, pārējās sagraudzētas nākošā rītā un apēstas iemērkta pienā. Dienu pavada parastās izpriecās, un nākošā dienā sākas pļaujas darbi. Tā kā daža labība vienmēr ir nobriedusi pirms noliktās dienas, nav aizliegts to nopļaut; tomēr graudus ēst pirms svētkiem nozīmētu nelaimes un neveiksmes piesaukšanu.

Nākošie ir jastandikāik jeb 'nelabā izdzīšanas svētki', ar kuriem svin pļaujas beigas. Kad novākta pēdējā rudens labība, vajag padzīt no klētīm ļaunos garus. Tiek ēsta putra, saukta mūl, un saimnieks ņem savu musketi un šauj grīdā. Tad, izgājis ārā, viņš ņemas lādēt un šaut, līdz pulvera rags ir tukšs; visi kaimiņi dara to pašu. Nākošo dienu veltī parastām izpriecām, daļa, no kurām ir šaušana uz aitu galvām kā mērķiem.

Sējas (binisik) svētki - kaut kas līdzīgs Chillī Gilgitā un Thamer Bopan jeb 'tham sēja' Hunz'ā un Nāgar'ā - notiek Čitrālā; bet tagadējā valdošā šķira nekad sevi ar saviem necilajiem padotajiem nesaista, valdnieks tajos nepiedalās. Yāsin'ā šos svētkus pavada dīvaina paraža. Labā zirgā uzkāpj charvelu, ietērpts goda tērpā, ko viņam iedevis Mihtar's. Tāds viņš tiek pavadīts līdz polo laukumam, kur visi apsēžas, kamēr spēlē mūzika un tarangfah divreiz auļo augšup un lejup pa laukumu. Ja ar viņu kas notiek, piemēram, nokrīt pats vai zirgs, to uzskata par neveiksmes pareģojumu visai kopienai un drīzai nāvei pašam. Lai ļaunumu novērstu, viņš un viņa ģimene to dienu pavada svinīgā gavēšanā. Par čilli svētkiem ir vēstījis islāma zinātnieks (maulavi) Gjulām Muhammad, 'The Festivals and Folklore of Gilgit': "Vakarā pie Rā mājas tika nokauta liela kaza, saukta par asirkhan (kaza virtuvei), un gatavots mielasts no apmēram viena maunda (25 līdz 82 mārciņas, atkarībā no novada) rīsa un divtik miltu. Maizes cepšanu sāka neprecētās sievietes, kurām pasniedza dāvanu (khillat) - smalka kokvilnas auduma galvassegu (chādar, čadra), bet pārējās sievietes ķērās pie saviem uzdevumiem. Agrāk ir uz salmu uguns cepts liels klaips no maunda miltu, saukts bi ai tiki (sēklas klaips) un izdalīts:

- puse katchat'u dzimtai (Gilgitā senos laikos apdraudējusi vadoni, kurš apslaktējis viņu ļaudis, aizbēgot tikai grūtniecēm uz Darelū. Pēc tam Gilgitā vairākus gadus nav augusi labība, un pareģis (danyāl) teicis, ka auglība ir atkarīga no katčatiem, un kamēr uz sējas sākumu netiks atvests šā klana vīrietis, labība neaugs. Pēc lielas meklēšanas atrasts kādas Darelā paglābušās sievietes dēls un atvests uz Gilgitu. Ar to labība ir devusi labu ražu.);

- ceturtā daļa yarf'iem (rādžas graudu iekasētājiem);

- ceturtā daļa rādžas arājiem.

Bet šajā reizē ir cepti trīs klaipi (divi no 20 'ser'iem un viens no 10 seriem). Lielie klaipi bijuši septiņas pēdas apkārtmērā un piecas collas biezi. Viens

no tiem kopā ar 20 seriem miltu no rīta ir nodots katčatiem, un pārējie divi pēc pusdienas izdalīti līdzīgi starp jarfiem un arājiem. Vietējie muzikanti spēlēja cauru nakti ar dejām un dziesmām.

Ap 10 rītā pie rādžas mājām sanāca Gilgitas, Barmas u.c. ļaudis, kur veica durbar ritu, tas ir, uz dzelzs pannas tika salikts kaut cik attīrītā sviesta, chilli lapas un savvaļas rue (ruta graveolens) sēklas; zem pannas tika aizdegta viegla uguns, lai ar dūmiem izkvēpinātu gaisu. Muzikantiem un vīriem, kuri no meža bija atnesuši čilli zaru nastu, tika dāvāts khillat - musulna turbāns. Turbāns un sega (choga) tika dāvāts ghulām'iem, vienai no katčatu ģimenēm, kuru sejas tad tika nosmērētas ar miltiem, un viņiem tika pasniegts ēst maizes klaipiņš, sajaukts ar attīrīto sviestu. Saskaņā ar paražu viņiem ēdot bija jāmauj kā vēršiem, tomēr šis rits ievērots netika. Ādas maisā tika iebērts maunds kviešu.

Ap 11:30 bija gatavs gājiens uz rādžas lauku. Graudu maiss tika uzkrauts katčatiem, viens vīrs paņēma dūban'a (durbar(?)) lietoto pannu, cits paņēma divus lielus klaipus, augšējo pārliktu ar četriem ser'iem sviesta, kam vidū granātābols, un sviestā ap granātābolu iedurti divi čilli zari. Divi vīri nesa āzi un kazu, kamēr pārējiem gājējiem rokās bija čilli zari; un gājiens ar muzikantiem priekšgalā sāka iet uz rādžas lauku, kur sāka sēju. Katčatas cits pēc cita ņēma no ādas maisa pa četrām riekšavām kviešu, kurās katrā iejauca zelta putekļu masha (pulveri?) un deva rādžam Ali Dād Khān'am kurš pirmo riekšavu izsēja uz rietumiem, otru uz austrumiem, trešo uz ziemeļiem un ceturto uz dienvidiem. Tad rādža pats ar vēršu pāri, kas bija gatavībā uz lauka, ara trīs apgriezienus savā laukā. Tad bija trīs riņķi jāar vezīram, bet tas tika izlaists.

Sāka spēlēt muzikanti, un divi sirmbārži no labas ģimenes izlēca priekšā ar zobeniem un vairogiem un sāka dejojot pie līksmiem ļaužu uzmundrinājumiem. Deju sauca par achhūsh, kas nozīmē 'labā slava' jeb 'krāšņums', un tā ir domāta labās slavas dievietes modināšanai. Pa to laiku vīrs no Rono ģimenes saskaņā ar paražu nokāva āzi. Šo āzi sauca par achhūsh ai mugar, tas ir, 'labās slavas dievības āzis', un tas tiek upurēts viņa godam. Tika nogriezta āža galva un divas kājas, priekšā iznāca divi vīri, viens ar galvu, otrs ar kājām rokās un dejoja, ļaudīm līksmojot. Kā ierasts, āža gaļa tika nodota Barmas ciemata ļaudīm mielasta gatavošanai. Tad tika nokauta kaza, saukta par yadeni ai ayi, tas ir, 'bungu dievības kaza', un nodota muzikantiem. Gājiens devās atpakaļ uz rādžā's mājām, kur tika pasniegts naktī gatavotais mielasts. Rādžam bija jāpasniedz nedaudz maizes motabar'iem un muzikantiem no sava šķīvja. Šo paražu sauc ishpīn; pēc tam ļaudis devās uz polo laukumu (shawaran) spēlēt polo un skaļi izlīksmoties.

Pēc polo viņi atkal atgriezās rādžas mājās un tur ēda pusdienas. Katčatas sāka art savus laukus tajā pat dienā, kamēr citi zamīndār'i darbus nesāka līdz nākošai dienai.”

čitraparnikā, chitraparnika, citraparnikā - raiblapu paparde, sirdspaparde

čitraratha, chitraratha, citraratha - spožie rati, tas, kam ir spožie rati, polārzvaigzne, saule, debesu muzikantu vadonis

čitrojaks, kalāšu chitroyak, citroyak - dekoratīva izrakstīta austa lente, josta (skat. avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak), vītne. Lieto mirušā mutes aizsīšanai bērēs. Darina kā shuman, bet šaurāku. Tai ir arī bārkstis

čitta, citta - prāts, atmiņa, atspoguļošana kā rīks.

[12]: citta(m) - sirds, kas uzskatīta par saprāta mājokli; domājošs, apsverošs prāts. Nejaukt ar cit - saprāts

[94], 77.lpp.: saskaņā ar jōgas mācību, individuālā patība (Es) ir tīra apziņa, bet tā tiecas pielīdzināties prāta modifikācijām (citta). Čitta ir fiziskais domāšanas orgāns, kas attiecas pret prātu (manas) kā ārējs pret iekšēju. Būdama saistīta ar kādām lietām caur manas, čitta modificējas atbilstoši šo lietu formai.

Ja manas atbilst apziņas funkcijai, tad čitta - formālas domāšanas, spriešanas funkcijai. Tiek uzskatīts, ka jēdziens citta atbilst jēdzienam mahāt sankhajā un jēdzienam buddhi vedantā. Jōgā izšķir piecas prāta (citta) modifikācijas:

- 1) īsta izzīņa (pamatojas uz uztveri, loģisku secinājumu, mutisku liecību);
- 2) neīsta izzīņa;
- 3) vārdu zināšana;
- 4) miegs;
- 5) atmiņa.

Jōgā tiek pieņemts, ka ir pieci garīgās dzīves līmeņi, kas atbilst dažādām prāta (citta) modifikācijas pakāpēm:

- 1) nemierīgs izklaidīgs stāvoklis, kurā prāts klejo no vienas lietas uz citu (kṣipta - prāta izklaidība);
- 2) bazdarbīgs notrulināts stāvoklis (mūḍha - trulums), tieksme uz snaudu, izvirtību, tumsonību;
- 3) izklaidīgs, samērā mierīgs stāvoklis (vikṣipta);
- 4) uz vienu lietu, pārdomu objektu savākts prāts (ekāgra - vienpievērsts);
- 5) jebkādas prāta darbības pārtraukums (niroddha). Visu šo modifikāciju pilnīga pārtraukšana ir jōga jeb dievsajūga.

čitti, chitti, citti - domāšana, prātīgs cilvēks, doma, domas, sprakšķēšana, izpratne, nosliece

čitvala, kalāšu chitwala, citwal'a - cilvēks ar ietekmi, padievs. Arī hakdar

čīž, kalāšu chizh - spalvu vai zāles rota.

1. spalvu vai zāles rota sievietes galvassegai;
2. zāles kaklarota vai vītne. "Cilvēki pin zāles kaklarotas no cizhga's zāles."

čōga, choga, coga - [30]: sega, arī sāsūka

čōitra, kalāšu choitra - četras dienas; četras dienas uz priekšu

čōm, kalāšu chom - zeme. 1. zeme (zmen); 2. grīda, klons mājā

čōpa, kalāšu chopā - rīt, nākotnē, rīts (uzvārds Čops?)

čōro, kalāšu coro - ceturtais

čōtek, kalāšu chotek, cot'ek - rakstīt, izrakstīt; griezt kokā ornamentu; izšūt

ču, baltu val. - ūdens (čurkstēt, čurāt?)

čubuka, chubuka, cubuka - čubuks, altāra virsa, zods (pīpes galviņa?)

čuču, kalāšu chuchu, cucu - cicis, pups, sievietes krūtsgals

čui, kalāšu chui, cu'i - cope, čupčiks.

1. bize, pīne;

2. putna cekuls;

3. gaiļa sekste

čujak, kalāšu cu'yak - vārpas akots

čukan, kalāšu chukan, cukan' - cūcīgs, netīrs

čurčur kalāšu churchur, curcur - caurumcaurs, noplīsis, ļoti noplīsis, vienos caurumos

čuruik, kalāšu churuik, curu'ik - tecēt, sūkties (čurkstēt, čurāt?); tecēt nepārtrauktā straumē, sūkties, pārplūst, izdalīties (piem., sviedriem)

da - dāvana, sieva, nociršana, kalns, darošs, darinošs, dodošs ziedojošs, darīt, veikt, būvēt, celt, atbalsts, tapa, pulķis; runāt pasludināt; šumeru 'da', arī 'du' - dāvana, ziedojums, nodeva; tēlots ar labās rokas zīmi.

da (kalāšu) - vīns; sniegu kalāši uzskata par rituāli tīrāku kā ūdens (ap, nīra, nara, udan, udu, uda, udaka, vārī). Bet vīnogas un vīnu par vēl tīrākiem kā sniegs

dab - dab zāle (daba?); arī darbha?, kuša - zāle ar izcilām īpašībām Džamnas krastu zemēs. Skat. bāuria

dābria, dabria - (Dabri Sēļu pag.? raini? arāini); [30]: Gurgaonas baur'u lielākās grupas Jarūwālā jeb Latūrīā Dabru dzimta, kas cēlusies no Džamnas piekrastes zemēm, saukta par dābria; viņi apgalvo savu izcelsmi no panwār'iem vai pat chauhān'iem. Viena no 14 bāuria gotrām. Īpaši godā Masānī Devī, bet bāuriem kopumā atšķirīgu kultu nav un ir maz īpašu rituālu. Daži no viņiem nēsā garus matus par godu Masānī Devī, kurai bezbērnu cilvēki solās negriezt matus, ja viņa pagodinās viņus ar tiem. Dabri ir vieni no arām'iem jeb rain'iem. Skat. arī kuša, bāuria.

[99]: daura koks, anogeissus latifolia, axlewood; Oriya - dohu; marathi - dabria; dhaura, bihar - bhanji; hesel, Himalayas - bakli, dhauri; Gujarati - dabria, damara, dhavdo, dhemodo,

dhendo; Konkani - dindai - liels taisni augošs koks ar vienkāršām pretēji izvietotām zvīņveida lapām.

dāda, kalāšu dada - 1. tēvs, tētis; 2. tēvabrālis

dadāti, dadati - dot; nolikt, dāvana, sniegt, ziedot, padot ceļu, dot ražu, mācīt, pielikt, tirgoties, atļaut, ļauties dzimumsakaram, atdot, izdot meitu pie vīra

daena - slaucama, piena govs, slaucama govs; godhenu, avestas daena

daga - [128]: deglis, dakts; tēlaini - dzīvības dakts, dzīves gaita; pavedieni, kas stiepjas audu galos (aušana); bārkstis

dagari (kalāšu) - Vārnu vai Kraukļu svētki

dagdha - dedzis (Dagda?); izdedzis, apdedzis, apsvilis, uguns aprīts, dedzinošs, sāpīgs, sauss, pliekans, bēdu vai bada sagrauzts, mocīts, nomocījies, pretīgs, piededzināšana. Skat. dahati. Šumeru dag - 'diena, spožs, spīdošs, gaisma', attēlots ar lēcošas saules zīmi.

dagdhamandirasāra, dagdhamandirasara - labākais no zodiakiem; dedzinātājs

dagdhaudara - izsalcis (dedzinošs) vēders

daginau (kalāšu) - tautasdziesmas (arī dhena), nostāsti un dejas Joshi svētkos

daharavidjā, daharavidya, daharavidyā - smalka viedība, sirdsgudrība, netveramas zināšanas

dahati - degt, svilt, apdedzināt, piededzināt, cept, sāpināt, spīdināt, uzbudināt, dedzināt, iznīcināt, izžūt. Skat. dagdha

dahju, dahyu - ugunskurs, liesma

dai (kalāšu) - došana

daina - diena (Daina, Dainis); astronomiskā diennakts, dienas, ik dienas, ikdienišķs; arī dainika.

Mugurēvičs (Dūsburgas Pētera) [116]: par baltu tautu izmantotu laika uzskaiti ierobījot nūjā liecina arī citi avoti (Batūra 1985, 363)

daitja, daitya - viltība; alkoholisks dzēriens, liķieris, dēmons, dēmonisks, Diti dēls atšķirībā no Aditi dēliem; salīdz asura

Daitjamātri, daityamatri, daityamātr - Diti, zemes dievība, Marutu un Rudras māte. Arī dēmonu daitju māte un viedā Kāšjapas māte. Salīdz. ar Aditi.

daiva - dievišķā griba; liktenis, ziedojums dievībām (kā daļa?), no dievībām nākošs, debesu, karalisks, dievības pavadonis, zīmju pazīšana, pareģošana, precību veids, dievišķa griba, veiksmē, izdevība.

[96]: dieva svētība, žēlastība. Daudzu nezināmu faktoru kopums, kas nosaka, vai zināma darbība tiks svētīta ar darba augļiem. Piederīgs vai nākošs no padieviem/Dieva; debešķīgs

daivadatta - dievišķās gribas, likteņa vai veiksmes dots, iedzimts, dabisks

daivādhīna, daivadhina - likteņa ziņā

daivadžna, daivajna, daivajña - dievišķās gribas zinātājs; pareģe, cilvēku likteņa zinātājs, astrologs

daivagati - dievišķās gribas gaita; likteņa gaita, veiksmē

Daivajāneja, daivayaneya, daivayāneya - Devajāni dēls, Devayāni + eya

daivakarī - saules meita; daivakari - saules dēls

daivakōvida - dievišķās gribas viedais, pareģis, zīlnieks, zīmlēmis, cilvēku likteņu zinātājs, cilvēks, kas tic iepriekšnolemtam liktenim. Skat. arī daivalekhaka, daivajña, jñānin, praśnavādin, vipraśnika.

Stenders 1783. - pareģoņi un zīmlēmi, 'zīmju tulki' bija pagānisko latviešu pareģi, kas no putnu kliezieniem un citām zīmēm laimi un nelaimi, auglību un neauglību utt. pareģoja

daivalēkhaka, daivalekhaka - dievišķās gribas izlicējs, zīlnieks, astrologs

daivaputra - dievadēls, arī devaputra; tāds, kam bērni ir padievi

daivika - dievišķs, dievīgs; no dieviem nākošs, pēc dieva gribas, īpašs rituāls senču godāšanai (śrāddha)

daivīm, daivim - pārpasaulīgs, starojošais, devas jeb 'starojošā' stāvoklis, labo dvēseļu, kuras attīstās uz dievišķumu, īpašība, dievišķs, saistīts ar Višnu, draudīgs

Daiviprākṛiti, daiviprakṛiti - [26]: Dievišķais Avots; pirmatnējā gaisma; dzīvības spēks, Visumam piemītošs. Salīdz. ar Visuma dzemdi, galaktikas centru, melno caurumu.

Visuma vai kādas pašpietiekamas tā daļa, piemēram, Saules sistēma, 'dievišķais' jeb 'sākotnējais izvērsejs' jeb 'pirmavots'. Īsāk - 'dievišķā māte', kur vārds 'māte' lietots tā sākotnējā nozīmē - kā 'izvērseja' jeb 'sākotnējā dievišķā substance'.

[2]: Visuma sākotnējais iegriezējs - avots, pirmviela, Logosa Gaisma, pirmais ēteriskais Logosa jeb Pamatlikuma jeb Virsīstenības aizklājs, pirmatnējā daba. Arī Fohat - "kosmiskās elektrības būtība, Visuma dzinulis, Dzīvības Spēks, vienlaikus dzinulis un dzītais." (H.Blavatska 'Theosophical Glossary'), lpp.121

daivja, daivya - dievišķs; dievišķs spēks, liktenis, veiksmē

dāja, daya, dāya - došana, dāvana, dalīšanās, sadalīšana, ziedojums, pārnodošana, novēlējums, mantojums, kāzu iemaksājums, vieta, ironija, spēle

dajā, daya, dayā - līdzjūtība

dājaka, dayaka, dāyaka - dodošs, sniedzošs, dodošs, stāstošs, izraisošs, veicošs, pēctecis, ciltsbrālis

dakšīnā, dakshina, dakṣiṇā - mīla nodeva priesterim, dienvidi; ziedojuma maksas savākšana, laba piena govs, nodeva priesterim, dāvana, samaksa, pa labi vai uz dienvidu pusi, Deccan'a. Ziedojuma velte (no saknes dakś = 'būt spēcīgam, spējīgam').

J.A.Grimes [8]: 1. Velte vai samaksa rituāla priesterim, ko sniedz ziedotājs, kurš rituālu sarunājis vai pasūtījis.

2. Jebkāds ziedojums, ko kā pateicības velti pasniedz mācekļi, dievbijīgais vai kāds cilvēks.

dakšina, dakshina, dakṣiṇa - patīkams, taisnīgs, patiess, izveicīgs, spējīgs, dienvidu, patīkams, laipns, mīļš, Šiva, ratu ilkss labā puse

dakšīnāgni, dakshinagni, dakṣiṇāgni - ziedokļa dienvidu puses uguns; viens no trim svētuguņu veidiem

dakšīnājāna, dakshinayana, dakṣiṇāyana - saules dienvidu jājiens; saullēkta vietas ceļš uz dienvidiem, ceļš uz Yamas mājokli. Saules pāreja no ziemeļu uz dienvidu puslodi. Skat. arī Dakṣiṇāyana Saṅkrānti, Karkataka Saṅkrānti, Makar Saṅkrānti, uttarayana, viṣuvat, saṅkrānti, puṇyakāla, yāna, paṇam, Yoni pūjā, saṅkrānti.

J.A.Grimes [8]: Saules gads dalās divās daļās. Dienvidu taka sākas Jānos, vasaras saulgriežos (21.jūnijā; salīdz. ar yāna); pirmā vasaras diena (arī saukta dakṣiṇāyana) ir, kad saule (saullēkta vieta uz apvāršņa) sāk sešu mēnešu ceļu atpakaļ uz dienvidiem.

[59]: dakṣiṇāyana jeb pitrayana hinduismā ir padievu nakts un ilgst sešus mēnešus līdz Makar Saṅkrānti. Tic, ka tad Višnu guļ. Šis laiks tiek uzskatīts par labvēlīgu, jo senči tajā dodas uz zemi. Tad viņi gaida, ka viņu pēcnācēji veiks rituālus senču godam (śrāddha, veļu laiks). Hindu mītoloģijā śrāddhai ir sava īpaša nozīme, jo tā ļauj dvēselei sasniegt dievišķu mieru. Dakšīnajāna tiek uzskatīta par labāko laiku senču godāšanai, un palīdz aizgājušo dvēselēm būt kopā ar radītāju, līdz iegūst jaunu dzīves formu.

[100]: Dakšīnajānas pusgadā no Sravana līdz Karthiha mēnesim iekrīt četrmēnesis Skat. cāturmāsya. Tā laikā tiek godāts Višnu, jo šos mēnešus uzskata par godāšanai labvēlīgiem. Dievbijīgie iegremdējas ūdenī un veic Pitra Tarpan rituālu senčiem un citām ģimenes aizgājušo dvēselēm. Rituālajā laikā ik dienas meditējot un skandējot mantras, godātāji ēd tīru dabisku (sāttvika) jeb veģetāru ēdienu.

Šajā laikā tiek veiktas dažādas labdarības (daan). Parasti tās ir paēdināšana (Anna daan), eļļas dāvāšana (Taila daan) un apģērba dāvāšana (Vastra daan). Vishnu Sahasra Nama slavējuma skandēšana šajā laikā nes godātājiem mieru un labklājību.

Saules padieva godāšana dakšīnajānas pusgadā godātājiem nes veiksmi. Tiek uzskatīts, ka viena diena padievu dzīvē ir gads cilvēcisku būtņu dzīvē,

un tāpēc dakšīnājanas pusgads iezīmē padievu nakti. Jāņos, kas iekrīt gada vidū, saule sasniedz savu lielāko augstumu, kas norāda uz dakshinayana's sākumu.

dakšīnapāda, dakshinapada, dakṣiṇāpada - ar kājām uz dienvidiem, labā kāja (salīdz. labā roka, labā kāja, piecelties ar labo kāju)

dakšīnatās, dakshinatas, dakṣiṇatās - no labās puses

dala - daļa, dalījums; zara daļa, fragments, puse, gabals, ziedlapa, panta daļa, nodalīšana, lapa, puduris, kaudze, druska, pakāpe

dalita - dalīts uz pusēm

dāman, daman - dāvana; vainadziņš vai krelles vai vītne pieri, dāvana

damba, kalāṣu d'amba - truls, stulbs

damei (kuṣānu) - aste; paruna par darba nepabeigšanu "dīrājot govi, ticis līdz astei, un darbu pamet"

dampati - māju saimnieks; gan māju saimnieks, gan saimniece; vīrs un sieva. Skat. pati (Vai pats mājās?)

dana (kalāṣu) - gabals, vienība, porcija, piem., pieci rieksti, piecas olas, pieci koki

dāna, dana - dāvināšana; došana, dāvana, žēlsirdība, žēlastības dāvanu došana, pašziedošanās, ziedošana, devība, ziedojuma mielasta vai ēdiena dalīšana, sniegšana.

[101]: dāvināšana, namtura dzīves posma īpaša iezīme. Dāvināšana ir ļoti cildināta Rigvēdā. Izņēmums bijis saņēmēja nelūgtas dāvanas gadījumā.

Nelūgtu ziedojumu var pieņemt pat no sliktos darbos vainota cilvēka, bet ne no nešķīstas sievietes, klības (transseksuāla, einuha) un patita (izraidītā, kas vainīgs lielos noziegumos vai šaušalīgos grēkos (mahā-pātaka)).

Tradīcijās (smṛti) ir minēti daudzi cilvēki, no kuriem nav pieņemtas dāvanas, īpaši ēdiens (plašāk Manu IV.205-224, Vas. Dh. S. XIV.2-11).

Dažos rakstos tiek pelta zirga dāvināšana. Ļoti senajos laikos nav atbalstīta zemes dāvināšana.

Cilvēku, kurš ziedojis, uzkrājot (debesīs) nopelnus, sauc par ištāpūrtu (ištāpūrta). Dāvināt var visi (arī sievietes un šūdras). Ir trīs atļauto dāvanu veidi - tradicionālās (nitya), īpašu gadījumu (naimittika) un netradicionālās (kāmya).

Dāvināšana tiek cildināta neuzkrītoši. Noteiktas dāvanas nedrīkst atraidīt. Noteiktas lietas nedrīkst dāvināt. Parasti nedrīkst dāvināt naktī. Īpaši ieteicamas dāvināšanai ir aptumsuma, saules pārejas starp zodiaka zvaigznājiem (saṅkrānti) un saulgriežu dienas.

Purānās ir aprakstītas sešpadsmit Diždāvanas (Mahādāna). Zelts cilvēka svarā. Ļoti cildināta tiek govju dāvināšana. Desmit dhenu dāvanu veidi,

piem., dzidrināts sviests, cukurgalvas utml. Desmit “kalnu” - parvata jeb meru dāvanu veidi, piem., graudi, sāls, sezama kaudzīte utml. Ūdens sadales nojumes iekārtošana. Grāmatu dāvināšana. Dāvanas planētu pielabināšanai. Slimnīcu dibināšana. Skat. arī yāga, homa. Došana; velte; žēlastības dāvana; žēlastības dāvanu došana; pašziedošanās; ziedošanas; devība (no darbības v. saknes dā = 'dot'). Viena no Patandžali jōgas sistēmas ētiskajām sastāvdaļām (niyama)

dānam, danam - devīgums, viena no garīgi veselīga cilvēka īpašībām (Bhagavad Gīta [32], XVI; 1., 2. un 3.vārsmā); labdarība. Skat. arī adroho, saucam, dhritih, kshama, tejah, hrir acaapalam, maardavam, aloluptvam, daya bhutesv, apaishunam, shanti, tyagah, akrodhah, satyam, ahimsa, arjavam, tapa, svadhyaya, yajna, dama, danam, jnanajōga vyavasthitih, sattva samshuddhah, abhayam

dānapāramitā, danaparamita - devīguma izkopšana, pārsniegšana, labvēlība; došanas tikums

dānasamiti, danasamiti - došanas-ņemšanas likums; izvairīšanās no jebkādiem pārkāpumiem, kaut ko ņemot vai dodot. Skat. cāritra

dānavrata, danavrata - Šākadvīpas iedzīvotājs; cilvēks, kurš nodevis devīgumam, augstsirdībai, skat. śāka

danda - spieķis (dandari - dejotāji ar nūjām?, uzraugi?, rīkstes dancinātāji?); zizlis; nūja; rīkste; taisnīgums, tiesa; sods - rīkstes; vara; piespiešana; miesas sods

dandaśūka, dandashuka, dandaśūka - čūska, skat. śūkā

dandau (kalāšu) - zods

dandojak, kalāšu dando'yak - zobs

dandur (kalāšu) - nītis; kalāšiem steļļu koka nīts jeb lata, ko izmanto aužot

danga - [128]: dundurs

dantakāsthābhakšana, dantakashthabhakshana, dantakāsthābhakšana - cilvēks, kurš nelieto darbha zāli. Skat. darbha.

dar - [30]: durvis; caurums, ieeja. [36]: šumeru dar 'audums, raibs audums, drēbes, zeme, teritorija, durvis, veiksmīgs

dar (kalāšu) - 1. būvkoks, balķis (vispārīgs apzīmējums; salīdz. ar darināt, darīt); 2. sija

dara - caurums; plaša, sieva, neparastais; plosošs. Skat. dar

dara - uzturošs (darošs?); uzturošs, ievērojošs, atbalstošs, saglabājošs, nesošs; zobens, kaulu smadzenes, kokvilnas pogaļa, dzemde, zelta kaudze, kalns, dīkdienīgs vai izvirtis cilvēks, inde

darādža karik, darāja karik (kalāšu) - 1. noturēt; 2. darīt stingru, nodrošināt, nostiprināt

darādža, darāja (kalāšu) - laba (derīga?) vieta.

1. stāvoklis, pakāpe. “Dievs viņam devis augstu stāvokli. Visi viņu godā.”;

2. svarīgs, vērtīgs, uzticams. “Dieva vārdi mums jāuztver kā svarīgi”

darājati, darayati (dṛ), darāyati - plēst, skaldīt, lauzt, izkaisīt (darīt?)

darak, darak (kalāṣu) - 1. prāts, atmiņa; 2. ziņas

darano (kalāṣu) - nojume; kalāšiem atvērta siena nojume virs kūts, kalnu ganībās

daras (kalāṣu) - gropēvele

darbha - [128]: zāles, īpaši kuša zāles (*Poa cynosuroides*) kušķis, ko lieto ziedošanas ceremonijās; cekuls. Skat. arī brahmapavitra, pavitra, pavitraka, kuša, catvāla. Skat. darbhati.

[102]: kāds no avotiem teic, ka tā ir izaugusi no amrita's pilēm, kas nokritušas uz zemes, kad dievi kūlušī kosmisko piena okeānu.

[101]: Ir dažādi ieskati par pavitra's vai darbhas valkāšanu. Darbha zāle jāvēc Srāvana mēneša jauna mēness (darśa) dienā; tā vākta darbha nekad neizkalst, un to var lietot vēl un vēl. Četru kastu (varṇa) pavitras darina ar 4 vai atbilstoši 3, 2, 1 darbhām; var darināt arī ar 2 darbhām visiem (Smṛtyārthasāra lpp.36-37).

Tās darbha zāles lapas, no kurām neatvasinās citas lapas, sauc vienkārši par darbha; no kurām atvasinās jaunas lapas, sauc par kuša, lapas ar saknēm sauc par kutapa; un lapas ar nogrieztām galiem sauc par zāli.

Darbha zāle, kas aug sezama (śeṣame) laukā un kam ir septiņas lapas, ir ļoti labvēlīga. Darbhai, ko lieto ziedošanas ritos, dievkalpojumos, jābūt zaļā krāsā, iedzeltenai lietojumam cepumu ziedojumos (pāka-yajña); tai jābūt ar saknēm, lietojot senču (pitṛ) ritos, un raibai, lietojot attiecībā uz visiem padieviem (vaiśvadeva). Darbha, kas turēta rokā, ziedojošiem senčiem jeb aizgājušajiem rīsa pikas (piṇḍa) vai mirušo piemiņas ritos (śrāddha), vai ūdens ziedošanā senčiem (pitṛtarpaṇa) vai čurājot, kakājot, ir jāizmet (Smṛtyārthasāra, lpp.37)

dārbha, darbha - darināts no darbha zāles

darbhačīra, darbhachira, darbhačīra - apģērbs no darbha zāles

darbhagrumuṣṭi, darbhagrumushti, darbhagrumuṣṭi - darbha zāles grumšķis, cieši savilkta sauja, pilna ar darbha zāli

darbhakundikā, darbhakundika - krūka ar darbha zāli

darbhamaja, darbhamaya - darināts no darbha zāles

darbhasūči, darbhasuchi, darbhasūci - darbha zāles smaile; adata

darbhatarunaka - darbha zāles asns

darbhati - siet kūlī, saišķī, fašinā; bažīties

darbhēndva, darbhendva - cimds no darbha zāles, roku pārvalks, darināts no darbha zāles

darbhēṣīkā, darbhashika, darbheṣīkā - darbha zāles stiebrs

dardu - dardu valodas.

[103]: indoāriju valodu apakšgrupa, kādā sākotnēji runā Ziemeļpakistānas Gilgita/Baltistan, Azad Kashmir un Khyber Pakhtunkhwa, Ziemeļindijas Jammu-Kashmir, un Afganistānas austrumos. Redzamākā dardiskā valoda ir kāšmīri/kāšur - ar iedibinājušos literāro tradīciju un atzīta par vienu no Indijas oficiālām valodām.

Dardiskās valodas var iedalīt šādās apakšģimenēs:

- Pašaji; Kunar'as valodas - Dameli, Gawar-Bati, Nangalami (tostarp Grangali) un Shumashti;
- Čitrālas valodas - Kalasha, Khowar;
- Kohistani valodas - Bateri, Chilisso, Gowro, Kalami, Maiya (Indus Kohistani), Tirahi, Torwali, Wotapuri-Katarqalai;
- Šina valodas - Brokskad (Baltistan'as Shina un Ladakh), Domaaki, Kundal Shahi, Shina, Ushojo un Kalkoti, Palula, Savi; Kashmiri/Kashur (Kashmiri/Kashur, Kashtawari/Kishtwari, Poguli, Rambani).

George Abraham Grierson, balstoties uz trūcīgiem datiem, dardisko valodu grupā ievieto nuristāni valodas un dardiskās savukārt nosauc par neatkarīgu indoīraņu zaru. Daudzi sekojošie valodnieki pie šīs identifikācijas pieturas, dardu-nuristāni identificējot dažādi - kā indo-īraņu vai indo-āriju grupu.

Saskaņā ar Asko Parpola's modeli, dardiskās valodas ir tieši cēlušās no vēdiskā sanskrita Rigvēdas dialekta. Izņemot kāšmīri, visas dardiskās valodas ir nepietiekami pētītas mazapjoma mazākuma valodas. Daudzos gadījumos tajās runā grūti piekļūstamos apvidos dēļ kalniem un/vai bruņotām sadursmēm. Visas šīs valodas, arī kāšmīri ir redzamāko nedardisko kaimiņvalodu ietekmētas, un otrādi, nedardiskās indoāriju valodas, kā pendžabi un, kā ir teikts, pat tālu aiz tās, ir daudzu dardisko valodu ietekmētas. Tiek pat vērtēts, ka dardisku ietekmi uzrāda dažas pahari valodas Uttarakhandā.

Lai gan tas nav pārlicinoši iedibinājies, daži valodnieki pieņem, ka dardu senos laikos ir aptvērusi daudz lielāku lingvistisko zonu, kas pletusies no Indas grīvas (Sindha) lokā uz ziemeļiem un tad uz austrumiem līdz mūsdienu Himachal Pradesh'ai, Kumaon'ai.

Dardisko valodu grupai ir dažas kopīgas pazīmes, tostarp līdzskaņu piedvesumu (h) zudums un indoīraņu valodām raksturīgās vārdu kārtības maiņa. Khovari sanskrita bhumi vietā lieto buum (zeme); pashai dūmus (hindi dhuan, sanskrit dhum) sauc par duum'a, un kāšmīri pienu sauc par dod (sanskrit dugdha, hindi doodh). Kā kompensācija dažās dardiskajās valodās, kā khowar un pashai, ir mainījies uzsvars, intonācija.

Gan senās, gan mūsdienu dardiskās valodas uzrāda manāmu noslieci uz skaņu pārbīdi, kur pirms vai pēc līdzskaņa esošs 'r' ir pārbīdīts pie

iepriekšējās zilbes. Tas redzams Ašokas ediktos (269 - 231.g.pr.m.ē.) Gandharas reģionā, kur dardiskie dialekti bijuši un joprojām ir plaši izplatīti. Piemēram, tieksme sanskrita vārdu priyadarshi (viens no Ašokas tituliem) izrunāt kā priyadrashi un dharma kā dhrama. Mūsdienu kalāši lieto driga sanskrita dirgha (garš) vietā. Palula dialektā lieto drubalu sanskrita durbala (vājš) vietā, un brhuj sanskrita bhurja (bērzs) vietā. Kāšmīri lieto drolid sanskrita daridra (trūcīgs) vietā un krama sanskrita karma (rīcība) vietā.

Dardiskās valodas uzrāda arī citādas līdzskaņu mijas. Piemēram, kāšmīri ir manāma tieksme k nomainīt ar č, un j ar z (piem., zan (cilvēks) ir radniecīgs sanskrita jan un persiešu jān (dzīvība)). Atšķirībā no vairuma citu indo-āriju (vai irāņu) valodu, dažas dardiskās valodas liek darbības vārdu kā otro (aiz lietvārda)

darga - jauns mēness; [128]: saskatāms; jauns mēness, kad tikko saskatāms; jauna mēness diena jeb svētki

dārgare, dargare - koka kausu darinātājs. Skat. chitrāli

dari - atdarīt, atvērt, šķeļošs

darī, dari - ala; caurums zemē, ieleja

darii (sindhi val.) - kokvilnas loga aizkars

darija kalāšu dariya - upe (salīdz. ar Amudarja). Arī patishoi, babayug

dāru, daru - skaldīšana, darināšana no koka; koks, kokmateriāls (darva?), koka gabals, laušana, līst mežu, ciedra, dārgmetāls, rūda, zīšana

dārva, darva - no koka, salīdz. ar darva. Atceroties senu latgaļu vārdu 'dērva' (tagad lieto dryva), cilts nosaukums nozīmē tieši pretējo, proti, ļaudis, kas mežā plēsa dērvas un iekārtoja tīrumus. Līdzīgs lietuviešu vārds nozīmē papuvi. Papildinot Bukša rakstīto, var piebilst, ka, krievi no 'dērvinīki', resp., 'drivinīki' atvasinājuši arī savu sādžas nosaukumu - деревня

darvaza, kalāšu darwaza - durvis, ieeja

darzi (kalāšu) - drēbnieks

dasa, dasa (prākriti) - desmit

dāsa, dasa - vergs.

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu '(naidīga) tauta'; vēlīnas avestas dāhī- piederīgs Dāha-tautai

Dasauli - Meža māte; tautas dievība, ko godā Bihar'ā un Jharkhand'ā. Teic, ka tā dzīvo mežos jeb birzēs, un to godā labklājībai un aizsardzībai. Daļu no šīs godāšanas veido rituālas dejas

dāsī, dasi - verdzene, altāris, ielasmeita

dasju, dasyu - bruņots bandīts, laupītājs, bezdievis, nederīgs kā liecinieks, barbarš, ienaidnieks, dievu ienaidnieks, nolaidīgs pret godāšanas rītiem.

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu * dāsju- 'svešzemnieks, sveša zeme'; avestas daxiiu- 'valsts'. [Vog. 'tas' - 'svešzemnieks']

dastarkhan (kalāšu) - galdauts vai drāna, kas izklāta ēšanai. Arī mežpush

dastur (kalāšu) - paraža, tradīcija. "Čavmos (Ziemsvētki) ir mana tradīcija"

daš, dash (kalāšu), daša - desmit; Dash zhe trea - trīspadsmīt. Avestas dasan

dašamī, dashami, dašamī - desmitais; cilvēka dzīves desmitā pakāpe, desmitā diena pēc dzimšanas, desmitās mēness kalendāra dienas (tithi) nosaukums katrā mēness cikla divnedēļā

dašaratha, dašaratha - kam ir 10 rati

dašgorala, kalāšu das'goral'a - 1. Krakalas ciematā Bumburetā godāts gars. Tā spēks uzskatīts par Mahādeo līdzīgu. Teic, ka esot galvenais starp gariem; 2. altāris Dašgoralam.

dātri, datri, dātr - devējs, radītājs, mielasta rīkotāja aizdevējs, dāvinātājs, dibinātājs, radītājs, māte, plāvējs, meitas izdevējs pie vīra, ļaujošs, ziedotājs. Arī dhātr

Dattātreja, dattatreya, dattātreyā - Atri dotais; slavens purānu zintnieks; Anasūyā un Atri dēls, saņemts kā dāvana (no datta = 'dots' + ātreya - 'Atri dēls'). Dievišķa inkarnācija, kas saukta par 'Avadhūtu Valdnieks' un parasti uzskatīts par augstākā guru iemiesojumu. Viņam piedēvē Avadhūta Gītā, Jīvanmukti Gītā un Tripura Rahasya autorību

dau (kalāšu) - lielās bungas (salīdz. ar dauzīt?), ko spēlē kopā ar mazajām bungām kalāšu dančos

dau tatu (kalāšu) - pupu svētki, ko svin dažas dienas pēc Ziemsvētkiem. Bērni dejo pa ciematiem un savāc pupas. Nākošā dienā viņi sadala vārītās pupas un ēd

dauhšvapnja, dauhshvapnya, dauḥšvapnya - nelāgi sapņi; ļauni, izlaidīgi sapņi

dāva, dava - mežs (dāvātājs?)

dāvanē, davane - dāvināt, dot; arī dāvan - dāvināšana, došana

dāvapa, davapa - meža ugunssargs

davr, kalāšu dawr - laiki - laikposms, laiki, laikmets. Arī zamana

dēbēšvara, debeshvara, debešvara - dvēsele, (debesu spēks?), ķermeņa valdnieks

dēhagata, dehagata - iegājis ķermenī, iemiesojies, inkarnējies

dēhar (kalāšu), dehar - pareģis, šamanis, reliģisks vadītājs, kurš pareģo nākotni. Spēj nonākt transā un izsaukt pareģojumus vai noteiktu lāstu avotus

dēk (kalāšu), dek - 1. dot; 2. atļaut, ļaut

dēkdēk (kalāšu), dekdek - gandrīz (tik tikko?). Arī zarzar, dek

dēva dur, deva dur, kalāšu dewa dur - zemākais ziedoklis; altāris gariem pie Batrik ciemata. Tas ir zemāk kā Idreyin'am, un pie tā iet bieži. Pie Idreyin'a altāra iet reizi gadā

dēva, dēvaha, deva, devaha - debesu būtne, dievība; padievs, liktenis, dievišķs, priesteris, dievības tēls, elks, sacensība, mākonis, dievība cilvēku vidū, stulbenis, ļauns dēmons, jātnieks-šķēpnesis, zobens, izprieca, rotaļa, bērns. Salīdz, ar šumeru 'anunnaki'.

[520], 59 - padievi, salīdz. ar ēģiptiešu 'neter' - kosmiskie spēki, dieva aspekti.

[104]: pāli un sanskrita vārds, kas nozīmē 'debesu būtne' jeb 'starojošais'. Dēvas nav dievi, jo nav mūžīgi un tādējādi ir pakļauti pārdzimšanas likumam. Tomēr tie ir varenas būtnes, kas dzīvo augstā garīgā dimensijā. Padievi radīšanas darbā nepiedalās, jo dzimst vēlāk (arvāg devā asya visarjanenāthā). Skat. jaṅgama.

[101]: padievi ir neredzamas dievības, bet bramīni ir redzamas dievības. Vēdās un Purānās ir daudz dēvu, tā, ka šim nosaukumam ir daudz(pa)dievības blakusnozīme.

[9]: Āriji viscaur ir bijuši dievbijīgie - teisti. Viņu pārdomas par dzīvi un pasauli ir balstījušās garīgajā viedoklī. Vēdiskie āriji ir ticējuši 'viens-daudzajā' jēdzienam. Viņi godājuši dabas spēkus, bet vienlaikus ticējuši viengabalainībai, holismam dabas pamatā. Daudzus padievis vēdiskie cilvēki ir godājuši nevis bailu dēļ, bet lai gūtu viņu labvēlību. Viņi ir ticējuši, ka visas dabas parādības, kā debesis, pērkonu, lietu, gaisu, vada tās pārstāvošās dievības, kamēr dabas postījumi ir uzskatīti par dievību dusmu izpausmi. Rīgvēdas slavējuma dziesmas - himnas ir dziedātas galvenokārt viņu nomierināšanai. Dievs ir uzskatīts par valdītāju, mūža ritējuma izkārtotāju, cilvēku aizstāvi un laimes devēju.

Tas norāda, ka vēdisko āriju reliģija ir bijis dabas godāšanas veids. Nav bijušas tādas godāšanas vietas kā templi. Dabas parādības ir uzskatītas par dažādu padievu dažādām garīgām izpausmēm. Par dažādām debesu izpausmēm ir iztēlotas dažādas dievības, kā Varuṇa, Indra, Mitra, Dyaus. Lielākā daļa šo dabas norišu ir tikušas personificētas, un tas ir bijis pasaulē pirmās mītoloģijas sākums.

Dažādu kategoriju debesu būtnes, pašneapzinošas dievišķuma dzirksteles, kas palaikam materializējas, lai parādītos un attīstītu pašapjēgu, iekšējās dievišķības svabhāva - iekšējo pašbūtību. Tad tās vienmēr atkal sāk augšupceļu pa kādā ziņā nebeidzamu spožu loku, un ir dievības - pašapjēgušas dievības, tā piedaloties "lielajā darbā", būvējot, attīstot, esot

pēctecību vadones; monādes, kas kļuvušas par savām pašbūtībām, izgājušas ciklu, nenodalot garīgo no dievišķā.

Senie Austrumu filosofi nodala dažādas dēvu kategorijas.

Viņi teic, ka būtībā “Dīvainas pretrunas ir šajās mācībās, kas daudzās ziņās ir dziļas un izskatās brīnumainas. Ir teikts, ka daži no šiem dēvām jeb dievišķajām būtnēm ir mazāk (vērtīgas) kā cilvēki; daži no šiem rakstiem teic pat, ka labs cilvēks ir cildenāks par jebkuru dēvu. Un citas šo mācību daļas sludina, ka ir dievības, kas augstākas pat par dēvām un tomēr tiek sauktas par dēvām. Ko tas nozīmē?”

[500]: padievi (deva) un to mājokļi džainu izpratnē.

Apakšējās pasaules pirmā, augstākā pakāpe ar visai īpašu uzbūvi, saukta par 'dārgakmeņu elli' (ratnaprabhā - Zeme, arī apсарu nosaukums), ar ostām centros, ziemeļos un dienvidos; tur mājo zemākās debesu būtnu (deva) kategorijas.

Pirmā sastāv no rezidentajiem padieviem (bhavanavāsin). Tie visi ir spožas un apburošas būtnes - laipni un draiski, katrs ar dārgakmeņiem, ieročiem un atšķirības zīmotnēm. Šai grupai pieder asuri. Tiek uzskatīts, ka daži no šiem dēvām ir pārdzimuši dēļ pašmociņām iepriekšējā dzīvē, vai nu dzenoties pēc maģiskām spējām, vai citiem pasaulīgiem labumiem. Viņu spējas pārsniedz pirmās elles - zemes cilvēku, dzīvnieku spējas. Ir teikts, ka šajā pirmās elles daļā ir salas, okeāni, kalni, upes, ezeri, ciemi, pilsētas, jūras ostas, augi un dzīvnieki.

Jomu starp pirmo elli un zemi un daudzas cilvēku apdzīvotus apvidus apdzīvo otrā zemāka debesu būtnu pakāpe, ko sauc par vyantara-deva. Nozīmīgi tur ir yakṣa, kuri var būt labvēlīga rakstura un darboties kā džainu svētnīcu sargi - aizbildņu dievības var saņemt no ticīgajiem ziedojumus.

Trešā padievu pakāpe virs rezidentajiem un pārejas padieviem ir spīdekļi (jyotiṣka), kas mājo vidusvalstībā virs Meru kalna plakuma. (Tie ir saules, mēneši, zvaigznāji un nomaļās zvaigznes (prakīrṇatārā). Purānās šī vieta ir dārgakmeņiem pilnā Meru kalna virsa; tur āditjas, vasu, ašvini, guhjaki, jakšas, citi viedie, arī apсарas līdz ar Nandi un Gangā godā Šivu jeb Pašupati).

Ceturto pakāpi sauc vaimānika, tie ir augstākās, svētlaimes debesu (svarga, lokākāśa's apakšdaļā) būtnes. To nosaukums ir atvasināts no vimāna, kas nozīmē gaisa kuģus vai tāda izskata pilis. Šo padievu saikne ar džainu reliģiju palīdz džainu dievbijīgajiem pārdzimt šajās debesīs, kas ir viņu cildināms un vēlams mērķis.

[53]: vārds bhavanavāsin jeb bhavanavāsi norāda uz “pastāvīgi nometinātajām debesu būtnēm” un m.ē. 2.gs. Tattvārthasūtra's 4.3 skaidrojumā uz vienu no

četrām dēvu jeb padievu kategorijām. Debesu būtnes, kas mājo pastāvīgos mājokļos, sauc par rezidentām debesu būtnēm (bhavanavāsin). Tās iedala desmit apakšgrupās:

1. velnišķīgie jaunekļi (asurakumāra);
2. čūsku jaunekļi (nāgakumāra);
3. zibeņojošie jaunekļi (vidyutkumāra);
4. spārnotie, vanagu jaunekļi (suparṇakumāra);
5. ugunīgie jaunekļi (agnikumāra);
6. vētrainie jaunekļi (vātakumāra);
7. dārdošie jaunekļi (stanitakumāra);
8. ūdeņu jaunekļi (udadhikumāra);
9. kontinentu, norobežotu zemju jaunekļi (dvīpakumāra);
10. desmit debess pušes sargājošie jaunekļi (dikikumāra).

Vārds kumāra rezidento debesu būtņu nosaukumiem pievienots tāpēc, ka tie izskatās jaunekļīgi dēļ tēriem, rotām, ieročiem, kustīguma un dzīvniekiem, kuros jāj draiskojoties utt. Velnišķo pastāvīgi apmetušos debesu būtņu (asuru) mājokļi ir elles jeb šķīstītavas dubļu (paṅkabahula) daļā (tie pieder trešajam dzimumam), un pārējo deviņu grupu mājvietas ir pirmā elles reģiona khara daļā.

Vyantara's jeb vāṇamantara's (mežā mājjojošie), starpstāvokļa jeb klejojošie, kas mājo uz dārgakmeņu zemes (ratnaprabhā), abu džainu sektu ieskatā iedalās astoņās galvenajās grupās:

1. mūzikas pārņemtie (kinnara);
2. dzimumsakaru pārņemtie (kimpuruṣa);
3. lielās čūskas (mahoraga);
4. debesu muzikanti, dziedoņi (gandharva);
5. dārgumu glabātāji (yakṣa);
6. dēmoni, nelabie (rākṣasa);
7. velni, palaidņi (bhūta);
8. mājas garīni (piśāca).

Tiloyapannatti (džainu kosmoloģijas teksts) vēl teic, ka vyantar'u pilsētās Džambūdīvīpā ir dažādi mājokļu (gṛha) veidi, tas ir, parastie (sāmānyagrha), svētnīcas (caityagrha), banānkoka mājokļi (kadalīgrha), mājokļi ar iekšēju svētnīcu (garbhagrha), vīteņu lapenes (latāgrha), trokšņu mājas (nādagrha) un apmetnes (āsanagrha). Pilsētu jaukajās pilīs ir dažādi sēdekļu izskati - ziloņu, lauvas, papagaiļu, pāvu, gaiļu, krokodilu, ērgļu, gulbju utml. Džainu kodeksa Prajñāpan'ā aprakstīts visu vāṇamantaru jeb vjantaru parastais izskats. Tie ir ar nepastāvīgu dabu, aizraujas ar dejām un mūziku, rotāti ar dažādu meža puķu ziedu vainagiem, valkā krāsainus apģērbus, pieņem dažādus izskatus

un veidolus, smaida vai smejas. Viņiem tīk mīlas ķildas, un viņi rotā ķermeņus ar dažādām rotām, piem., aprocēm (aṅgada), ausu riņķiem (kuṇḍala), gliemežnīcām (karṇapīṭha) utml. un sandala pastas zīmēm, nēsā zobenu, rungu (mudgara), rokās pīķi (śakti) un šķēpu (kunṭa).

Piecas spīdekļu (jyotiṣka) grupas ir:

1. saules (sūrya);
2. mēneši, pavadoņi (candra);
3. planētas (graha);
4. zvaigznāji (nakṣatra);
5. nomaļās zvaigznes (prakīrṇatārā).

Tās mājō virs vidusvalstības (madhya-loka). Saistībā ar to kustību ap Meru kalnu cilvēcisko būtņu laiks ir iedalīts sekundēs, dienās un naktīs, mēnešos, gados utml. Pieaugot padievu pakāpei pieaug mūža ilgums, ietekme, līksme, starojums, dvēseles krāsas tīrība, izziņas lauka plašums, neskaidrās uztveres jeb intuitīvās apjēgas lauka plašums; savukārt mazinās kustīgums, apmērs, ieguvumi, augstprātība.

Augstākie, svētlaimes padievi (vaimānika) dalās divas galvenajās kategorijās:

1. kādā no dievu valstībām dzimušie (kalpopanna);
2. ārpus dievu valstībām dzimušie (kalpātīta).

Parasti tie dzīvo augšējās valstības 12 līmeņu (kalpa) paradīzē. Šos līmeņus simbolizē kāds dzīvnieks: antilope, bifelis, mežakuilis, lauva, āzis, leopards, zirgs, zilonis, čūska, degunradzis, bullis un kāds antilopu paveids. Palaikam vaimānikas pāriet no viena līmeņa uz citu. Viņi mājō vimān'ās, kas liek tiem justies kā nopelnus guvušiem. Viņus sauc par debesu, cildenajiem padieviem. Viņi ir īpatnēji ar to, ka atbrīvošanās minimumu sasniedz divās dzimšanās (dvicarama), pirmā ir debesīs, otrā kā cilvēciskām būtņēm.

Vaimānikas iedalās sešpadsmit apakšlīmeņos: saudharma, īśāna, sanatkumāra, māhendra, brahma, brahmottara, lāntava, kāpiṣṭha, śukra, mahāśukra, śātāra, sahasrāra, ānata, prāṇata, āraṇa, acyuta.

dēvā, dewa, devā - templā priesteris

dēvabala, devabala - dievišķs spēks; tas, kam piemīt dievišķs spēks

dēvabalā, devabala - dziednieciska Indijas kaņepe - Sida Rhomboidea

dēvabhāṣā, devabhasa, devabhāṣā - sanskrits, dēvu, padievu valoda; skat. ārjabhāṣā

dēvabhavana, devabhavana - padievu mājoklis; debesis, dievišķs mājoklis, templis, svētais vīģes koks (Ficus Religiosa; tajā mājō dievības; tam lapas kustas bez vēja. Salīdz. ar senprūšu dievu koku)

dēvabhū, devabhu - būt par padievu; debesis, padievs, klūt par dievību

dēvačakra, devachakra, devacakra - svētais aplis; svētais rats, dievišķais rats, mistisks zīmējums. Salīdz. ar aizsargājošo apli latviešu pasakās

dēvačan, devachan, devacan - padievu valstība; salikts vārds no sanskrita deva un tibetiešu chan - zeme, tas ir, 'dievību mājoklis', kā to teosofijā formulējusi H.P.Blavatsky. Tā ir vieta Debesīs, kurā nokļūst vairums dvēseļu pēc nāves, kur, kā tic kristieši, tiek apmierinātas vēlmes. Tomēr atrašanās tur ir pagaidu jeb starpstāvoklis pirms dvēseles varbūtējas pārdzimšanas fiziskajā pasaulē. "No pārdzimšanu cikla un pat no dēvačanas maldīgās svētlaimes var atbrīvoties ar viedību un atskārsmi, sasniedzot nirvānu." H.P.Blavatsky, 'The Secret Doctrine'.

[105]: Tibetiski 'bde-ba-can' - 'kam ir laimes daba'. Šķīstās Valstības budismā to sauc par Sukhavati - Laimes Zemi. Ar ortodoksās kristietības debesu valstību tā nesakrīt, jo dēvačan ir pagaidu vieta, pēc kuras dvēselē attīstās dziņa pārdzimt, kamēr kristiešiem tā ir pastāvīgs stāvoklis.

[2]: "Katra senā vispārpieejamā (eksoteriskā) ticība māca, ka tā sauktās debesis ir iedalītas pakāpēs ar pieaugošu svētlaimi un tīrību; un tā sauktās elles - pakāpēs ar pieaugošu šķīstīšanu jeb ciešanām.

Pašlaik okultisma ezotēriskā doktrīna māca, ka nedz viena ir sods, nedz otra, stingri ņemot, balva. Mācība ir, ka katrs dvēseles viensoms pēc fiziskās nāves tiek aizvadīts uz tam atbilstošu jomu, dimensiju, kurai to magnētiski pievelk tās karmiskais liktenis, raksturs un dziņas. Kā cilvēks savā dzīvē strādā - kā sēj, tā un tikai tā varēs ievākt augļus pēc nāves. Laba sēkla rada labus augļus, slikta sēkla rada nezāles - un varbūt pat nekas vērtīgs vai garīgi derīgs neseko pēc sliktas un bezkrāsainas dzīves.

Pēc otrās nāves cilvēka monāde "iet" uz dēvačanu, kas teosofiskajā literatūrā tiek saukta par debesu valstību. Tajā ir daudzas pakāpes (Arī Kāma-Loka, Avichi, Devachan, Nirvāna)."

[106]: Lietvārds dyaus (bez 'pitā', tas ir, ne 'Tēvs Debesis') nozīmē debesis un Rīgvēdā ir bieži sastopams kā mītisks viensoms, bet ne kā vīrišķa dievība - vēdu mītoloģijā debesis ir iztēlotas ar trim līmeņiem - tuvo, vidējo, un izcilo, trešo (avama, madhyama, uttama jeb tṛtīya (RV 5.60.6)). Puruša Sūktam (10.90.14) debesis ir aprakstītas kā radītas no pirmbūtnes Purušas galvas.

dēvadāru, devadaru - dievišķais koks, padievu koks, priede, ciedra, egle

dēvadāsī, devadasi - tempļa dejotāja. J.A.Grimes [8]: Dieva kalps (no deva = padievs + dāsa = dots). Tempļa dejotājas indiešu klasiskajā dejas tradīcijā, kuras bijušas labas lietpratējas dejā, mūzikā, rituālos, lūgšanās utml. Dejotājas ir bijušas formāli precētas ar tempļa dievību, un uzticības solījums pirmkārt ir bijuši rituāli dievības godam. Tiek uzskatīts, ka daļa ir pagrimušas līdz galma dejotājām, bieži ar sliktu slavu, dejotājas un

prostitūtas, no kuru ienākumiem uztur tempļa elkus. Arī savvaļas citronkoks.

Dēvadatta - dievadots, arī vispārējs cilvēka apzīmējums. Godkārīgs Budas māceklis. Pantmērs 20/22/10/15 zilbes (ritms a: 5/5/5/5, b: 8/7/7, c: 5/5, d: 8/7); pret Budu nelabvēlīgs radnieks

Dēvadēva - Dievudievs, Virsīstenība; Brahman's, Brahmā un Śiva; Viṣṇukr̥ṣṇa, Satakarni tituls

dēvadūta, devaduta - dievišķs sūtnis, pravietis.

[2]: cilvēks, kurš nāk ar Viedības un Līdzjūtības Skolotāju ložas mandātu, lai pasaulē veiktu noteiktu darbu. Vien īsta ģenialitāte - patiesi vairāk kā vien cilvēka ģenialitāte - vien ārkārtējas garīgas un saprāta spējas, kas iedzimtas kādai ļoti dižai cilvēciskai būtnei, var attaisnot tādu sūtņu izvēles jēgu.

Bet tiešām, ar to nav pateikts viss; jo papildus ģenialitātei un vien iedzimtām garīgām un saprāta spējām tādām sūtnim caur sākotnēju sagatavotību ir jābūt ar spēju pēc tiešas vai psiholoģiskas dabas vēlmes pāriet pilnīga miera jeb dievišķās-garīgās strāvas uztveres, kas plūst no sūtņa paša iekšējā dievišķuma jeb monādiskās būtības, stāvoklī. Ir acīmredzami, ka tāds retu un neparastu spēju salikums cilvēciskā būtnēs sastopams reti; un kad ir, tad tāds cilvēks ir piemērots būt par Dižo Skolotāju sūtni.

Viedības un Līdzjūtības un Miera Skolotāji savus vēstniekus uz cilvēku pasauli sūta pastāvīgi, vienu pēc otra, tādējādi tie starp cilvēkiem darbojas visu laiku. Laimīgi ir tie, kuru sirdis atpazīst šo Mistisko Austrumu kalnu virsotņu šķērsotāju soļus. Šie sūtni pasaulē ne vienmēr darbojas publiski, tie bieži darbojas klusumā un cilvēkiem nezināmi vai samērā neuzkrītoši. Noteiktos gadījumos viņi tiek pilnvaroti un norīkoti darboties publiski un publiski izziņot savu misiju. Tāds, piemēram, ir bijis H.P.Blavatsky gadījums

dēvadžāta, devajata, devajāta - padievu dzimta, kategorija jeb rāse

dēvagājana, devagayana, devagāyana - dievišķs dziedātājs, debesu dziedonis gandharva (dievišķu dziedātāju gājiens?)

dēvagardžana, devagarjana - padievu gārdzieni, pērkons, debesu rēkoņa

dēvagati, devagati - pāreja uz cilvēka esību

dēvaguru, devaguru - padievu audzinātājs; padievu tēvs jeb audzinātājs, padievs un audzinātājs, Kāšjapa vai Brihaspati, Dēvapurohita

dēvāja, devaya, devāya - dievišķs, starojošs. Arī dievbijīgs; dievībai, Visaugstākajam raksturīgs.

dēvajāna, devayana, devayāna - padievu jājiens (sākot ar Ziemsvētkiem, līdz Jāņiem), dēvu ceļš, saules ceļš uz Jāņiem (Jānīts nāca par gadskārtu; skat.

yānī), taka; dēvu - starojošo taka; ceļš, kas ved pāri pasaulīgajām pārdzimšanām un galu galā uz atbrīvošanos; ceļš uz vienību ar Virsīstenību.

[128]: Padievu ceļš, kurā notiek padievu un cilvēku savstarpējie sakari. Skat. yāna.

J.A.Grimes [8]: To sauc arī par Ziemeļu ceļu (uttarāyana), ko raksturo dažādas gaišas stadijas, kā liesma; diena; mēness cikla gaišā pusnedēļa (augošs); gada gaišā (pirmā) puse, kad saule (lēkta vieta uz apvāršņa) virzās uz ziemeļiem; saule; zibens. Tie, kuri seko šim ceļam un sasniedz Brahmālok'u, parasti uz Zemes neatgriežas. Te domāti tie, kuri kopj ticību un pašierobežošanos. Mirstot cilvēki, kuri devayān'ā sasniedz atbrīvošanos (mokṣa), nekad neatgriežas dzimšanu-nāvju ciklā.

[12]: padievu transportlīdzeklis; viens no pieciem transportlīdzekļiem; tas pārvadā desmit labo īpašību pārraugus uz vienu no sešām padievu kārtību valstībām, un tos, kuri pārrauga dhyāna meditāciju, uz augstākajām veidolu un bezveidolu debesīm

Dēvajānī, devayani, devayānī - Ušana's vai Śukrācārya's meita. (Mahābhārata I (7c - Yayāti))

dēvajātu, devayatu, devayātu - debesu jātnieks; debesu gars, debesu nācējs (Jānis), debesu ceļinieks, debesu burvība, debesu maģija, skat. yātu, yāna

dēvakanjakā, devakanyaka, devakanyakā - debesu jaunava, nimfa

dēvakhātabila, devakhatabila, devakhātabila - padievu aizsarga ala

dēvakṣa, devaksha, devakṣa - Dieva acs jeb 'trešā acs', arī ājñā, divyacakṣus.

[107]: tā austrumu okultisti sauc smadzeņu epifīzi, corpus pineale - 'čiekurveida ķermenis' ir neliels endokrīns dziedzeris, kurš mugurkaulniekiem atrodas zem galvas ādas vai galvas smadzeņu dziļumā. Tas darbojas kā gaismu uztverošs orgāns vai kā iekšējās sekrēcijas dziedzeris, kura aktivitāte ir atkarīga no apgaismojuma. Dažiem dzīvniekiem tā ir savienota ar rudimentāru aci, tā saukto čiekurveida aci, un tiek pieņemts, ka citiem dzīvniekiem tā ir atlieka no aizmugures vidusacs, atrodas 'corpus callosum' aizmugurējā daļā; izdala melatonīnu.

Tā joprojām ir galvenais garīguma orgāns cilvēka smadzenēs, gara rezidence, maģiskais sezams, kas atver visus patiesības ceļus tam, kurš prot to lietot.

[108]: slepenās doktrīnas domāšanas veids pakāpeniski atvērs 'dievišķo aci' tās slepenajam saturam. Ir jāsaskata augstākas spējas, kas piederas augstākai dzīvei, un ir tiešām neiespējams uz to spiesties ar cilvēka prātu, vien caur vārdiem.

Cilvēkam ir jāsāk redzēt ar savu garīgo aci, dzirdēt ar savu 'Derības ķermeņa' (dharmakāya) ausi, just ar savu garīgo Patību Ashta-vijnana ... citādi viņš vien palielinās savu diskomfortu un apjēgs pavisam maz.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi - dievs ir visā pasaulē esošs, konkrēti nesaskatāms; panteisks; Dieva acs jauki spulgo iekš sidrabainiem plūdiem.

dēvakula, devakula - dievības mājoklis; templis. Arī kušanu devakul

dēvala, devala - tikumīgs un dievbijīgs cilvēks

dēvalat, kalāšu dewalat - bagātības

dēvalōka, devaloka - padievu loks, padievu valstība; debesis, paradīze, jebkāda dievišķuma joma.

J.A.Grimes [8]: starojošo valstība; debesis. Debesu padievu pasaule. Mūžīgas jaunības, līksmes un prieka mājoklis. Arī mahārloka - "starojošo būtņu dimensija", (dižuma dimensija), ceturrtā augstākā no septiņām augšējām valstībām, anahata čakras mājoklis.

[12]: Devapura, Devaloka - padievu pils jeb sešas debesu valstības virs Meru kalna starp zemi un Brahmālōkām.

dēvām gatvā, kušanu devam gatva - iešana pie dieva; no budisma hibrīdsanskrita - tuvoties dievībām. Divaṅgama - iet vai ved uz debesīm. Kalāšu dewalok - pārdabiska būtne, eņģelis. "Garu cilvēks klejo augšējās debesīs. Tas atnāk katros Ziemassvētkos. Tas ir bijis cilvēks, bet pazudis no zemes"

dēvamadhu, devamadhu - padievu medus (amṛta), svētpamirums jeb samādhi

Dēvamātār, devamatri, devamāṭṛ - Rīgvēdas padievs - Dievmāte, Aditi; Neizsmelamā, debesis un zeme, zeme, viss, neierobežotais, brīvs, govs, piens, Mūžības padievs. Arī Devatātmā, Devātmā, Dharti Mātā, Bhudevi, Gandhamāṭṛ.

Neierobežotā, visu zodiaka garu māte, no kuras kosmiskās matricas dzimuši debesu ķermeņi (Visuma dzemde - galaktikas centra melnais caurums?, planētu māte Saule); būdama debesu māte, visu lietu viencēlonis, saistīta ar Visumu (ākāśa) un noslēpumaino runas padievi (Vāk). Vēdiskā telpas dieviete.

Bezgalīgā Māte' (no a = 'ne' + diti = 'robeža' vai no a = 'ne' + dī = 'sagrūt' jeb 'iznīkt'). Tā ir visu apziņas kosmisko formu avots sākot no fiziskās. Skat. arī Māra, Zemes māte.

[109]: Aditi ir gandrīz vienīgā padievs, kas Rīgvēdā saukta vārdā, kā visu citu padievu māte, bet nav viegli iezīmēt tās raksturu, jo attiecībā uz viņu ir vispretrunīgākie apgalvojumi. Viņa tiek piesaukta kā svētības devēja bērniem un lopiem, kā Vārunas un citu padievu, dažkārt astoņu, dažkārt divpadsmit, māte. Viņu ir pieņemts uzskatīt par "bezgalības, īpaši debesu neierobežotības" personifikāciju.

Cits pieņēmums ir, ka Aditi ir “universālas visaptverošas Dabas jeb Būtnes” personifikācija. Uz šo domu skaidrāk norāda šādas rindas, kurās cilvēks ziedodams teic: “Ak, kuru padievu no nemirstīgajiem tagad piesauksim laipnā vārdā, kurš mūs atdos dižajai Aditi, ko es varu apgalvot par savu tēvu un māti?”

Lai kā dzejnieki ir nosliekušies izteikties, vai lai kādi ir bijuši īstie Aditi personificētie spēki, viņa ir saistīta ar grēku piedošanu. Tā, “Lai Aditi dara mūs bez grēka.” “Aditi, esi žēlīga, ja esam grēkojuši pret tevi.” “Lai kādi pārkāpumi mums bijuši, ak, Agni, mūsu neprātā pret tevi, ak, visjauneklīgākais padievs, atbrīvo mūs no grēkiem pret Aditi.” “Lai kādus grēkus esam pastrādājuši, kaut Aditi nodalītu mūs no tiem.” Iespējams, Aditi apzīmējums “neierobežotā” sākotnēji ir lietots kā Djaušpitar, Tēvs Debesis apzīmējums.

dēvanāgarī, devanagari, devanāgarī - padievu pilsētas rakstība; sanskrita raksts; gudra vai interesanta sieviete. No brāhmī veidojusies rakstība, kas lietota gan garīgiem, gan laicīgiem tekstiem. Dievišķā pilsēta.

dēvānām annam, devanam annam, devānām annam - ziedošana, upurēšana, padievu ēdināšana

Dēvaparvata - Padievu kalns, (Romove?); Meru kā 'padievu kalna' nosaukums. Arī Zelta kalns, Dārgakmeņu virsotne, Lotosa kalns, Sumēru, Hemadri, Karnikacala, Ratnasanu.

Mugurēviča (Dūsburgas Pētera) [116]: “locum quidam dictus Romov” - “kāda vieta, ko sauca par Romovi”. Tā meklēta kulta kalnos kā senprūšu, tā lietuvju zemē, taču drošu pierādījumu, kur tā atradusies, nav. Uzmanību saista pāris liela izmēra kulta kalnu, no kuriem viens atradies Sembā. Pēc tā nopostīšanas poļu uzbrukuma laikā galvenā kulta vieta Romove pārceļta uz Nādruvu (Batura 1985, 355-359; Matuzova 1997, 275-276; Kulakov 2003, 196). A.Pūtēlis. Ausekļa dievi - Romavs kalns - aizsaule.

Dēvapatha, devapatha - padievu ceļš; Piena Ceļš. Arī svargapatha, svargamārga, svargaṅgā.

[2]: Piena Ceļš jeb galaktika tiek uzskatīts par mūsu īpašo vietējo Visumu. Miglājus var uzskatīt par Visuma salām, plašiem zvaigžņu apkopojumiem, ap daudzām no kurām ir planētas

Dēvapati, devapati - padievu valdnieks; izcilākais no padieviem, Indra. Skat. pati - saimnieks

dēvapratimā, devapratima, devapratimā - dievības tēls; elks

dēvapūdžā, devapuja, devapūjā - dievību godāšana

Dēvapurohita, devapurohita - padievu priesteris, debesu padievs, devu priesteris, Bṛhaspati - Jupiters

dēvapušpa, devapushpa, devapuşpa - dievību puķe; nelķe

Dēvaputra, devaputra - dieva dēls; tāds, kam dēli ir padievi. Arī surasuta.

[10]: Ašvini, kas ir Dyaus dēli (divo nāpata, latviski 'dieva dēli', lietuviski 'dēwo sunelei'), kas brauc ar saviem rumakiem pār debesīm, lieliski atgādina divus latviešu Dieva dēlus, kuri jā savos rumakos bildināt saules meitu vai nu sev, vai mēnesim, un divus zirgcilvēkus grieķu mītoloģijā, Zeva dēlus un Helēnas brāļus. M.ē. 87.g. titulu "dieva dēls" pieņēmis kušanu valdnieks Kanishka.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi: pūru kaļ, tiem tiek nodotas karā kauto dvēseles. Gimbutiene: 'Dieva dēlu' (dvīņu Ūsiņa un Jāņa) IE izcelsme ir viena no visizteiktākām. Šie dvīņi, tāpat kā senindiešu Divō napāta, bija Dieva darbu izpildītāji uz zemes. Sevišķi palīdz lauku darbos - sēj, ecē, pļauj, arī medī, zvejo, dara alu. Strādā brīnum ātri. Viņu arkls, ecēšas un sētuve ir zelta, sudraba, dievišķā krāsā. Vēl biežāk dvīņi parādās kā Dieva zirgi, analogiski senindiešu padieviem Ašviniem.

Latviešu mītoloģiskajās tautasdziesmās viņi iznirst no jūras vai Daugavas kā sirmi zirgi ar zelta segliem, zelta iemauktiem vai ar zvaigžņu segu un grožiem. Kā zelta zirgi viņi nepaguruši, neatpūzdamies velk saules ratus pa debesu kalnu. Viņi vienmēr stāv pie Saules sētas vārtiem, jo Saulīte, debesu līgava, ir apsolīta viņiem, tikai diemžēl Mēness Saulīti aizvilina un iesēdina laivā, kur viņa labo buras. Dvīņiem ir arī ābeles laiva, viņi brauc Saulīti glābt. Atrod mazgājamos jūras krastā, bet ir jau par vēlu, Saulīte brien dziļāk, un aiz viņiem redzams vairs tikai tās kronis. Citos mītos, latviešu tautasdziesmās Saules meita/meitas (sūryaputrī) vakarā mazgā jūrā krūzi. Rietošās saules gaismu iztēlojas kā šķidrumu krūzē, kura nogrimst jūrā.

dēvara, devara - dieveris; vīra jaunākais brālis, vīrabrālis, vīrs, mīlākais

dēvarakšita, devarakshita, devarakṣita - dievību sargāts, bramīns

dēvāranja, devaranya, devāranya - dievišķa birze

dēvariši, devarishi, devarṣi - pusdievs, piem., Nārada.

dēvariši, devarishi, devarṣi - debesu reģis; zintnieks.

[12]: dēvas un reģi jeb nemirstīgie - Sumēru kalnam apkārtējo kalnu deva-
rṣi; gari-rṣi, kuri klīst gaisā; cilvēki, kuri sasniedz nemirstīgo spējas; zemes
rṣi, pazemes iemītnieki; preta's jeb ļaunprātīgie rṣi; nemirstīgais, askēts, klinšu
cilvēks, vienatnieks, Buda

dēvaršičarita, devarshicharita, devarṣicarita - debesu reģa darbi, debesu
zintnieka darbi

dēvaršitva, devarshitva, devarṣitva - debesu reģa stāvoklis; debesu zintnieka
stāvoklis, rangs

dēvaršivarja, devarshivarya, devarṣivārya - reģu vadonis; debesu reģu
priekšnieks, galvenais reģis, reģu vadonis

dēvasannidhi, devasamnidhi, devasamnidhi - padievu klātbūtne

dēvāsura, devasura, devāsura - dēvas un asuras

dēvašabda, devashabda, devašabda - dievišķa skaņa; pērkons; padieva vārds

dēvašatru, devashatru, devašatru - dievību ienaidnieks

dēvašrī, devashri, devašrī - vēršanās pie padieviem; pielūgsmē

dēvašūra, devashura, devašūra - dievišķs varonis; dievišķs cīnītājs par labo

dēvatā, devata, devatā - dieviete; vispārējs sievišķu dievību apzīmējums; dabas gars, galvenās dievības, padievi, dievišķums, debesu būtne

Dēvatātmā, devatatma, devatātmā - Padievu māte; iekšējā dievišķā Patība, dievišķais. Skat arī Devamātr, Aditi

Dēvātidēva, devatideva, devātidēva - padievu padievs, Šākjāmuni jeb Buda. Dēvu Dēva - vārds, kas dots Siddhārtam (Šākyāmuni), kad, viņam ierodoties Mahešvara's (Šivas) templī, viņa priekšā zemojušās visu padievu statujas

dēvatmašakti, devatmashakti, devātmašakti - dievišķās atmaņas spēks; dvēseles spēks. Dievišķās iekšējās Patības spēks. Skat. adhyātma. Vishnu Tirth apcerējums par Siddha yog'u, kas satur Kuņḍalinī jōgas tehnisku aprakstu

dēvatumūla, devatumula - pērkons, padievu kņada; Skat. arī Parjanya, gaganem

dēvatva, devatva - padieva stāvoklis

dēvaukas, devaukas - dievišķais mājoklis, Meru kalns

dēvavara, devavara - dieva vara; augstākā dievība, dievišķa labvēlība, dievišķā svētība

Dēvavarja, devavarya - Varenākais padievs; labākais no padieviem, padievu vadonis

dēvavidjā, devavidya, devavidyā - dievišķā viedība, teosofija.

[2]: teosofija ir diža seno laiku viedība-relīģija un tikpat sena kā domājošais cilvēks. To pirmajos cilvēces veidojumos, starp pirmajām domājošām cilvēciskā būtnēm uz zemes ir izplatījuši augsti garīgi vienumi no augstākām jomām. Šī senā mācība, šī ezotēriskā sistēma ir nodota no sargeņģeļiem uz sargeņģeļiem un atkal sargeņģeļiem cauri neskaitāmām paaudzēm līdz mūsu dienām. Turklāt šie sargeņģeļi daļas no šīs pirmatnējās un dižās sistēmas ir snieguši dažādos laikposmos dažādām rāsēm dažādās pasaules daļās tad, kad cilvēce stāvējusi attiecīgas garīguma un saprāta paplašināšanas un izkopšanas vajadzības priekšā.

Teosofija nav kāda sinkrētiska filosofija-relīģija-zinātne, domu vai uzskatu sistēma, kas būtu pamazām salikta pa gabaliem un sastāvētu no daļām, ko kāds dižens prāts ņēmis no citām dažādām reliģijām vai filozofijām. Tāda doma ir maldīga.

Pretēji, teosofija ir tā vienīgā tveramās un netveramās dabas faktu sistēma jeb sistemātisks formulējums, ko izteicis apskaidrota cilvēka prāts, un kas

pieņem acīmredzami atsevišķu zinātnes, filosofijas un reliģijas veidu. Līdzīgi, teosofiju varam aprakstīt kā dabas, uzbūves, izcelsmes, likteņa un Visuma un to pildošo būtņu darbības formulējumu cilvēku valodā.

Ar H.P.Blavatsky (dz. Helena Petrovna von Hahn; Theosophical Glossary, p. 328) vārdiem var piemētināt, ka teosofija ir “visu pasaules-reliģiju un filosofiju substrāts un pamats, ko māca un praktizē daži izraudzītie, kopš cilvēks kļuvis par domājošu būtni. Savā praktiskajā pienesumā teosofija ir tīra dievišķā ētika; definīcijas vārdnīcās ir tīrās blēņas, kas pamatojas reliģiskos aizspriedumos un neatskārsnē”

dēvavīti, devaviti, devavīti - padievu izpriecās; svētki vai mielasts dievību priekam

dēvavrata, devavrata - jebkurš reliģisks solījums (dotais godavārds, “dieva vārds, izdarīšu”); nodevies dieviem, reliģiozs; dievu mīļākā barība. Skat. arī vrata, vīravrata, sādhuvāda, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, ādityavrata

dēvendra, devendra - padievu vadonis. Devesha - padievu vadonis; ķēniņš, princis.

Dēvī-Šrī, devishri, deviśrī - Cildenā Dieviete, Lakšmī, Laima; Lakšmī kā 'cildenās dievietes' vārds. Skat. lakšmī

Dēvī, Daivī, devi, devī, daivi - sievišķā Virsdievs, skat. śakti, devamāṭṛ. Starojošā; dieviete; krāšņā (no darbības v. saknes div = 'starot'); īpašs pārdabisks spēks, ķēniņiene, sievišķa dievība, pielūgsmē, godbijība, lūgšanas, dziedināšana ar vārdošanu. Dievība, veiksmes dievība, dievišķa sieviete, dievību sievas, arī Māte Gangā, Māte Sarasvatī.

Valdnieka Šivas dzīvesbiedre, kas pārstāv Šakti jeb kosmisko enerģiju. Laipnajā formā viņu sauc par Pārvatī, negantajā viņu sauc par Kālī un/vai Durgā, lai gan var attiekties uz jebkuru Dievietes manifestāciju. Vārds, kas ir pamatā 'dievišķajam'; sinonīms vārdam Šakti; attiecīgais vīrišķais vārds ir Dēva.

Dēvī ir sievišķais aspekts, bez kura vīrišķais aspekts, kas pārstāv apziņu un īstā/neīstā atšķiršanu, ir bezspēcīgs un tukšs. Dēvī godāšana ir hinduisma sastāvdaļa. Būtībā Dēvī ir katras hindu dievietes kodols. Kā Virsvaldnieka sievišķa izpausme tā tiek saukta arī par prākṛiti (prakṛti), jo līdzsvaro par Puruša (puruša) saukto vīrišķo aspektu.

Šaktisma tradīcijā Dēvī jeb Durgā ir Virsesamība, kamēr Smārtas tradīcijā tā ir viena no piecām Dieva pirmformām. Citās hindu tradīcijās Dēvī iemieso aktīvo enerģiju un vīrišķo dievību, tādu kā Višnu vai Šivas, spēku. Višnu gadījumā viņu sauc par Lakšmī, Šivas gadījumā par Pārvatī (kalnu straume).

[110]: Virsdievs. Arī Ambika, Arya, Bhagavati, Bhairavi, Bhimadevi, Bhramari, Bhuta-Nayaki, Melnā, Andi, Dakshaja, Dakshina, Dasha-Bhuja, Dievmāte, Durga, Gana-Nayaki, Gauri, GiriĶa, Haima(va)ti, Ishani, Jagadgauri, Jaganmata, Jaganmatri, KālĶ, Kamakhya, Kamaks(h)i, Kanyakumari, Karna-Moti, K(a)umari, Kotari, Mahādevi, Mahā(maya), Mahes(h)vari, Mahis(h)asuramardini, Parvati, Raktadanti, Rudrani, Sati, Shakti, S(h)itala(mata), Simha-Rathi, Simha-Vahini, Snow Queen, Uma.

V.Muktupāvels [111]: Dieviete Sieviete, saskaņā ar M.Gimbutieni ir Ragana. Šāds dievietes vārds mums varbūt izraisa zināmu smaidu vai vīpsnu, jo ar vārdu ragana mēs iedomājamies kaut ko citu - neglĶtu, nopinkājušos veceni, kam mājās visur sakārtas zālĶtes un kas tik ņemas ar buršanu utml. M. Gimbutiene runā par Raganu kā par lunāro nāves un atdzimšanas dievieti, dabas cikliskuma sargātāju.

Vārda sakne rag- ir etimoloģiski saistĶta ar latviešu vārdu redzēt, lietuviešu regēti, no tā izriet raganas etimoloģija - “tā, kas redz vairāk nekā citi, tā, kas redz, zina, paredz nākotni”. Viņa ir arī tā, kas ārstē, kas zina vairāk par dabas spēkiem, par to, kā tos likt lietā. Protams, tas var būt vērsts gan pozitĶvi, gan arī, teiksim, ļauni un ārdoši. Tādējādi Ragana atgādina par to, ka lĶdzās dzĶvĶbai ir arī nāve, ka dzĶvĶbas spēks ir jāatdod atpakaļ nāvei, lai tā cikliski atjaunotos. Ne velti Raganas izskats ir divdabĶgs: tā ir gan neparasti skaista, gan arī baisa un bĶstama.

dēvōdjāna, devodyana, devodyāna - dievĶbu birze, svētbirze; dievišķa birze.

[112]: “Hindu ideja ir tāda, ka visa pasaule ir mežs. Sargāt šo pasauli ir tas pats, kas sargāt neskartu pasaules mežu” (Banwari, 2002 in Prime, 2002). “Tas ir izvirzĶjis kulturālas ainavas jēdzienu, tādas kā svētie, neskaramie meži un birzes, neskaramās meža joslas” (Berkes un citi, 1998).

Pēcvēdu laikos šĶ tradĶcija ir turpinājusies; papildus ainavas kā tādas uzskatĶšanai par vērtĶgu un svētu, par svētām ir uzskatĶtas atsevišķas sugas un augtenes (Pandey, 1998). Tostarp tempļu meži, klosteru meži, svētĶti koki un tamlĶdzĶgi.

Ķetri mēneši lietus sezonā - apmēram jūlijs lĶdz oktobrim - tad dievĶbas atpūšas kokos un augos. Tāpēc, ja šajā laikā koki tiks godāti, dievĶbas būs iepriecinātas. Paražas nosaka, ka kokus tad cērt tikai nenovēršamas nepieciešamĶbas gadĶjumā. Turklāt, pirms ciršanas dievĶbām tiek lūgta piedošana, skandējot noteiktas mantras, kas, kā uzskata, mazina sliktās sekas (salĶdz. ar tengrismu).

KursĶte [113]: “upuri, kurus (padieviem) nes, ir dažādi, citiem padieviem lielāki, citiem mazāki, atkarĶbā no padievu vērtĶbas. Un visas šīs dāvanas ziedo kokiem zināmās birzĶs un sauc šos kokus par svētiem. Ir divi Ķpaši koki, viens no tiem ozols, otrs - liepa.

Ozolu sauc par vīrieti, pie tā (stumbra) noliek zināmos laikos divas olas; liepu sauc par sievieti, tai ziedo sviestu, pienu, sieru un taukus savējo un bērnu veselības un drošības dēļ.”

Debesu dievību, galvenokārt Saules, Saules meitu mītnes vieta ir galotnē, bet zemes dievību - zem vai pie saknēm vai stumbra vidusdaļā, kā Mārai, Laimai, Meža mātei, Vēja mātei, Krūmu mātei, Velna mātei, Velnam.

Dievs tomēr mīt debesu kalna virsotnē. Svētie koki esot gan atsevišķām mājām, gan kopīgi vairākām. Pie tiem sanākot divreiz gadā - Jānos un rudenī. Jānos ziedojot Pērkonam un Lielajam padievm āzi, melnu gaili un vistu, arī alu. Rudenī Lielajam padievm pateicībā par ražu - jēru, baltu gaili un vistu.

Ap Lielo dienu un Mārtiņiem tur notiekot bezdievīgas šķīstīšanās norises, pavasarī noliekot olas un alu, rudenī gaili, vaskus. Cītos laikos liegts tuvoties. Sievietēm piedalīties liegts. Zemniekiem milzu bailes cirst ziedokļu kokus - “Tie jau dieva koki, un dieva zeme tur skatāma!” Svešzemniekiem (misionāriem) svētbirzēs (sacrosanctas silvas) ieiet liegts, kokus tur cirst liegts. Ticēja, ka varenim, daudzstumburu kokiem piemīt dziedniecisks spēks; tos cirst nedrīkst neviens.

[114]: līdzko iestājas labvēlīgs laiks, un uzzied lazdas, virškaitis (Wirchskaitis), virspriesteris saaicinājis apkārtnes ļaudis svētbirzē. Nodziedāta godināšanas dziesma, tad jauna smalki uzposusies meitene pieved jēru pāri, ko nokauj un ar vēl augļus nenesoša augļu koku atvasēm sadedzināti: skaidrs cerību simbols.

Tad virškaitis iztukšo kausu ar medalu (Meth, Honigwein), met sev aiz muguras un teic: “Varenais Pergruhbs, dzīvo tēvs! Tu aizbaidi ziemu, sūti savu svētību pār zemi, un tā izdiedzē zāli, tā izdiedzē puķes. Svētī mūsu tīrumus un nomāc nezāles! Svētī mežu un dārzu! Katrs zariņš lai kļūst par zaru, ka cilvēki un lopi var rast ēnu; katrs pumpurs lai kļūst par ziedu, katrs zieds par augli, ka cilvēkiem, bitēm un putniem ir barība, un tie tevi slavē ar baudu.” (Ferdinand Wachter).

Mugurēvičs [116]: “accessus lucorum et fontium” pieeja svētbirzīm un avotiem saistās ar seno baltu ticējumu, ka svētmežos atrodas dabas gari un auglības dievības. Vairāki 13-17.gs. vēstures avoti apliecina, ka svētbirzes ir neaizskaramas. Koki un ūdeņi kalpojuši kā ziedojumu vietas (LE 4, 528).

Pāderbornas Olivers: “Tā paša pāvesta (Inocenta III) varas laikā ziemeļu tautas, kas klaiņoja tumsībā, ieraudzīja katoļu ticības lielo gaismu. Proti, līvu, igauņu, prūšu cilts, dažādu pagānu maldu pievilta, nepazīdama Dieva dēla un iemiesotā vārda noslēpumus, godināja nimfas - meža, pakalnu, ieleju, lauku dievības, satīrus un faunus. Cerēja, ka neviens neiedomāsies ar

cirvi aizskart svētbirzis, kur tika godināti avoti un koki, kalni un pauguri, aizas un ielejas kā dievības, it kā no tām varētu iegūt varu un spēju paredzēt. Taču tagad, sekojot saprātīgai mācībai un pievēršoties bīskapiem un savu dvēseļu ganiem, Jēzum Kristum, paklausot saviem augstākajiem priesteriem, tā ceļ un apmeklē baznīcas un pakļaujas kristiešu likumiem.”

(Descriptiones Terrarum): ar īpašajiem mežiem jāsaprot t.s. svētmeži, kur izdarīja dažādus ziedojumus gan birzīs, gan pie atsevišķiem kokiem. Pie baltu tautām svētmežus atzīmē viduslaiku hronikas un dokumenti. Tautas tradīcijās tie minēti līdz 20.gs. (Ozols J. Zur Frage der heiligen Wälder im Ostseegebiet /// Ztschr. für Ustforschung. - Marburg, 1977. - Jg.26. - 671-681.)

dhā, dadhāti, dha, dadhati, dādhati - dot, dāvāt, padarīt, radīt, nolikt, uzturēt uguni, iedibināt dievišķo likumu uz zemes ar svētās uguns iekārtošanu

dhak bonyak (kalāšu) - dzemdētājas atgriešanās; rituāls pēc dzemdībām, kas iezīmē sievietes attīrīšanos. Veic, kad bērnam ir 1,5-3 mēneši, un pēc tam sieviete atkal drīkst gatavot ēst un iet darbā. Līdz tam dzemdējusi dzīvo pa māju, bet jāuzturas uguns priekšā, jāēd no sava šķīvja, jāatturas no ēdienu gatavošanas un parastajām attiecībām ar vīru. Tiek sagatavoti septiņi s'is' au un doti mātei, kas tur bērnu. Ap viņas galvu vērē degošu kadiķi, un viņu aplaika ar avota ūdeni.

dhāman, dhaman - svētā uguns; svētā uguns jeb Mītras-Varunnas, divu debesu okeānu, likums

dhamba rat (kalāšu) - vārnu, kraukļu godāšanas dziesma; To dzied pēc Ziemsvētkiem (Čavmos) Dagari cildinājumā

dhambek (kalāšu) - durvju klauvēšana; pieklauvēt pie durvīm (ieejot)

dhan (kalāšu) - 1. grauzdēti graudi; 2. pumpurs, dīglis (dzinums?)

dhana - dāvana, dārgums, ieguvums, medījums; dhāna - devums; saturošs, ieguldījums, dzīves vieta, ietvars, lāde, trauks, tronis, vieta

dhānāha, kušanu dhānāḥ - dona, maize, graudi, nauda, bagātība. Persiešu dhāna, liet. dhāna

dhangar - [117]: cilts, runā gujaratī, arī korku valodā. Nosaukums atvasināts no sanskrita dhenu - govns, piena govns. Viņi tur īpašas sugas govns un buivolus, ko sauc par dhangar mhasi un dhangar gai. Bērnus nosauc senču, padievu vai dieviešu vārdos. Kāzās valkā svēto auklu. Īpaši godātas dievības ir Khandoba un Biroba. Lasītprasmes procents ir ļoti zems

dhanjan vadati, dhanyam vadati, dhanyam vadati - paldies

Dhanu sankrānti, dhanu-sankranti, dhanu saṅkrānti - [118]: apkūlības, pļaujas, Strēlnieka zvaigznāja svētki; svin, kad saule pāriet no Skorpiona zvaigznāja (vṛścika rāsi) uz strēlnieka zvaigznāju (dhanu rāsi). Iezīmē devītā mēneša

sākumu hindu saules kalendārā. Tie simbolizē labvēlīgā dhanur mas sākumu vaišnavītu sektai. Šajā dienā tiek godāts saules padievs (Sūrya).

Godātāji iegremdējas svēto upju, piem., Ganges, Džamnas, Godavari ūdeņos, jo tas tiek uzskatīts par ļoti labvēlīgu rituālu. Ar lielu patiku šos svētkus svin Oriss'ā. Tur Pauša mēnesis tiek uzskatīts par pārpilnības mēnesi. Tādēļ pēc ražas novākšanas rīko godāšanas svētkus

dhara - darīšana, radīšana, zobens, inde, vieglprātīgs vīrietis, dzemde, būtība, kaulu smadzenes, vēnas vai citi ķermeņa cauruļveida vadi, uzturēšana, vērtību kaudze, zeme, zemes un ūdensputnu dievība; viena no Sarasvatī formām; viena no Kāšjapas sievām, viena no 8 vasu dievībām, kas pavada Indru. Arī dhṛ - satvert, saķert, turēt (arī vārdu), uzturēt, saglabāt, pārvaldīt; turēšana, nešana, piederība

dhāraka, dharaka - trauks; turētājs, atmiņā paturošs, ūdens pods, trauks vispār, tvertne, pārtika, uzturs; atbalstītājs

dhārakā, dharaka - vagīna, vulva

dhāranā, dharana - savākšanās, savaldīšanās, darīšanas noteikumi, pastāvīgi noteikumi, krietnums, izpratne, pārliecība, saprāts, noturīgums, atbalsts, uzturēšana, turēšana, nešana, turēšana atmiņā, saglabāšana, valkāšana, laba atmiņa, uzmanības savākšana, balsts, vaļširdība, uzticība. Skat. dharma, bhāvanam, samādhi.

J.A.Grimes [8] 1. Sestais loceklis jōgas disciplīnā. Tā ir prāta (citta) savākšana uz kādu objektu, pievēršot tam uzmanību. Prāta savākšanas un tā sagatavošanas īstai meditācijai paņēmiens. Skat. aṣṭāṅga-yoga.

2. Saskaņā ar džainismu tā ir stadija, kurā objekta pilnīga apzināšanās atstāj iespaidu uz apziņu.

3. Savākšanās paņēmiens, kas aprakstīts šaivītu tekstā 'Vijñāna Bhairava'.

[119]: meditācija ir:

- rāmums, kas ir mūsu sākotnējā daba;
- absolūts prieks un laime;
- bauda bez uzbudinājuma;
- gaišas trīsas bez nemiera;
- mīlestība bez naida vai kādiem pretrunīgiem vērtējumiem;
- dvēseles barība, un ikkatra dvēsele tiecas pēc meditācijas.

Ir pieci veidi, kā cilvēks var pieredzēt meditāciju:

1. Caur fizisku darbību. Stiepjot un saspiežot ķermeni, prāts pieredz apzināšanās stāvokli, ko tu vari saukt par meditāciju. Vingrinājums var nest prātā kaut kādu rāmumu. Tā būs ne pilnīga, bet kaut kāda meditātīva pakāpe. Jōga un Tai-Či ir meditātīva stāvokļa pieredzējumi caur fizisku darbību;

2. Caur elpas vingrinājumiem un elpas aizturēm. Caur elpošanu prāts noklust un var viegli ieslīgt meditācijā. To mēs visi pazīstam caur Sudaršan Krijas pieredzi. Pēc prānājamas un Sudaršan Krijas sēdot meditācijā, tu tajā ieslīdi bez pūlēm;

3. Caur kādu no piecām maņām. Caur katru no piecām maņām un to objektiem cilvēks var pieredzēt bezdomu stāvokli - nekādas domas, rāmums un iekšējs skaistums.

Ja tu novēro bērnu, kurš sūkā ledeni, tu redzi, cik pilnīgi šis bērns ir iesaistījies šā salduma izbaudīšanā. Ja tu tad vaicāsi, kā viņu sauc, tu atbildi nesaņemsi! Viņš pilnībā izbauda ledeni. 100% piesaiste īpašam sajūtu objektam nes tev meditācijas stāvokli. Tu ieslēdz kādu mūziku un esi pilnīgi iesaistīts mūzikā, tad nāk brīdis, kad tu aizej pat pāri mūzikai. Mūziku tu vairs nedzirdi, bet tu zini, ka esi un tomēr tev nav robežu. Jogas valodā to sauc par Laya Yoga, kas nozīmē izšķīšanu tajā. Tas tevi ved uz meditāciju.

Arī katrs izbrīns vai pārsteigums ved tevi uz meditācijas stāvokli. Vienmēr, kad tevī izraisās “ak, dievs!” tur prāts nav klāt, tur nav domu - bet tu tik tiešām esi. Taustes, smaržas, garšas, redzes un skaņas sajūtas var vest tevi meditācijā, ja tu to dari pareizi. Ir vajadzīga noteikta prasme, lai to pieredzētu.

4. Caur emocijām. Arī emocijas, jūtas var tevi vest uz meditācijas stāvokli - gan apliecinošas, gan noliedzošas jūtas. Arī šoka, satriektības stāvoklis var novest tevi meditācijā. Tas ir nedaudz riskanti.

Zini, kad tu jūties pavisam bezcerīgi, tu sev saki “Es padodos!” Tas nozīmē - nu viss, es to vairs nevaru izturēt. Šādos brīžos, ja tu nenolaidies nepatikā, nomāktībā vai vardarbībā, tu pamanīsi, ka ir brīdis, kad noklikšķ un iestājas bezdomu stāvoklis. Tā, vai tās būtu apliecinošas vai noliedzošas jūtas, kā bailes, prāts apklust, apstājas. Jūtas var tevi ievest šajā punktā.

5. Caur saprāta mudināšanu. Uz meditāciju tevi var vest arī saprāta mudināšana, apjēga vai apzināšanās. To sauc par Džņāna jōgu (Jñāna Yoga). Ja esi bijis Kosmosa muzejā, iznākot tu esi citādā apziņas stāvoklī. Tu pieredzi iekšēju pārbīdi, jo esi redzējis sevi Visuma kontekstā. Kas tu esi? Kur tu esi? Kas tu esi salīdzinājumā ar to neiedomājamo bezgalīgo Visumu?

Ja esi studējis kvantu fiziku, tu sāc saredzēt, ka viss ir tikai atomi vai tikai enerģija. Ja tu rakņājies šajā kvantu fizikā un tad studē vēdu filosofiju vai meditācijas mākslu vai jōgu, tu atradīsi pārsteidzošas līdzības. Tu atradīsi, ka tiek runāts vienā un tajā pašā valodā.

Ādi Šankarāčārja (Ādi Śaṅkarācārya) ir teicis “Viss, ko tu redzi, nepastāv”. Viens no mūsu laiku galvenajiem zinātniekiem, Dr.Hans-Peter Durr, ir teicis “Esmu pētījis matēriju pēdējos 25 gadus tikai lai atklātu, ka tā nepastāv.

Esmu pētījis kaut ko, kas nepastāv”. Tā, arī caur apjēgu tu vari pieredzēt meditācijas stāvokli.

Pamēģini šādu vingrinājumu - brīvā dienā atgulies kaut kur ārā un lūkojies debesīs. Nāks brīdis, kad prāts apklusīs, domu nebūs, un tu nezināsi kur esi, bet zināsi, ka esi. Centra visur un robežas nekur pieredzējums. Neierobežota apjēga var iestāties, vien raugoties tukšā izplatījumā, jo arī tavs prāts ir izplatījums un arī apziņa.

[14], lpp.458: Šrī Šivananda Svāmī: savāktā stāvoklī prāta ezerā ir tikai viens vilnis (viens vṛtti, nevis ṅirboṇa). Prāts pieņem tikai viena objekta formu. Tad visas citas prāta funkcijas pārtraucas. Ar īstu prāta savākšanu kaut uz pusstundu praktizējošais iegūst grandiozu psihisku spēku, viņa griba ir ļoti varena. (noteicoša šajā ziņā ir ētiska nevainojamība - 655) skat. arī japā. ... Izlasi 2-3 lappuses jebkurā grāmatā. Aizver un pacenties atcerēties izlasīto. Atliec malā visas traucējošās domas. Ļauj prātam asociēt, klasificēt, grupēt, kombinēt un salīdzināt. Tu iegūsi visu vajadzīgo informāciju un tēmu būs izzinājis pamatīgi.

dhāraṇa, dharana, dhāraṇa - uzturēšana, sievietes abas krūtis; nostabilizējies skolotājs, kas iedibinājis noteikumus. Salīdz. ar dharmā

dhāraṇī, dharani, dhāraṇī - [12]: mantra, skandējums, buramvārdi, buramvārdi sāpju remdēšanai, solījums, lāsts, arī zvērests ar sodu par nepildīšanu. Vairocana's ezotērisks vārds. Mistiska vai maģiska formula, ko lieto jōgā. Plašākā nozīmē - sacerējums ar mistisku nozīmi vai tā skaidrojums. Skandējums ar nodomu pamodināt vetāla's - līķu-dēmonus, lai izraisītu cita cilvēka nāvi. ... Mistiskās apjēgas ķēniņiene, kas spēj pārvarēt visu ļauno. ... Ṛddhi-mantra; dievišķs vai maģisks skandējums

dharaṇī, dharani, dharaṇī - darāmais, zeme; darāmais, baļķis, jumta spāre, augsne, rinda (vaga?). Arī avestas zam, anghu zeme

dharaṭi, dharati - darīt, turēt; uzturēt, apgādāt, balstīt, pārvaldīt, lietot, tvert

dhariḱ (kalāšu) - 1. rūpēties, sargāt, glabāt, pieskatīt. “Mēs turam vanagu”; 2. turēt, piem., priekšautu, lai ieber; 3. izlikt slazdu

dharaṇīman, dhariman - (darīt) saskaņā ar paražu vai likumu vai priekšrakstu. Salīdz. ar dharmā

dhāraṇin, dharin - darošs, turošs; nesošs, balstošs, uzturošs, ievērojošs; nogurdinošs

dhāraṇīwāl, dhariwāl, dhāraṇīwāl - zemkopji (darītāji?). Arī dhānī, dhāraṇīwāl - jāt'u cilts, it kā bhāṭṭī rājput'i.

[30]: cilts nosaukums no izcelsmes vietas Dhāraṇānagar'a. Rodami galvenokārt Satledžas augštecē un auglīgā apgabalā uz rietumiem, dzīvesvietas ir Mālwa's

ziemeļrietumu stūrī, Ludhiān'ā, Ferozepur'ā un tuvējās Patiāla's daļās. Brandreth's viņus apraksta kā lieliskus zemkopjus un vismiermīlīgākos un pieticīgākos cilvēkus no trakta apdzīvotājiem. Akbars ir viņiem piešķīris Mihr Mitha'm un titulu Miān un devis viņam 120 ciematus ap Dhaula Kāngar ('Baltā' māja jeb pils. Kāngar ir Patiālas teritorijā DA no Moga's) kā jāgīr'u. Dhārīwāl'i nešaubīgi tur apmetušies agrīnajos laikos un Moga tahsīl'a dienvidaustrumu stūrī joprojām sauc par Dhāliwāl tappa.

dhārja, dharya, dhārya - turēts (darīts?); uztiets, turēts, uzturēts, valkāts, uzlikts, iesists, triekts; apģērbs. Skat. arī dhā

dharma - krietnuma likums - būtiskais pienākums, derība; krietnuma likums; dzīve saskaņā ar dievišķo gribu. Augstākā dharma ir atskārst Patiesību savā sirdī. Tikums, krietna uzvedība, godbijība, pienākumi, Visuma kārtība, atbilstošie riti, normas, likumi, iedibinājumi un mācības. Ne no kā neatkarīgs spēks, kas saglabā likumus un paražas. Salīdz. ar ēģiptiešu maat - viedības un tikuma iegūšanas zināšanas.

R.Raudupe [96]: terminam ir daudz nozīmju, tostarp - vērtība, tikums, Visuma kārtība, īstenība, reliģisks pienākums un taisnīgums. Etimoloģiski skaidrojot, darma nozīmē 'to, kas uztur savu būtisko dabu'; cilvēka mērķis, cilvēka dzīves uzdevums; cilvēka tieksme sevi piepildīt (pilnveidot), atklājot sevī dievišķo.

[29]: patiesuma (Satya) ērā dieves tikuma jeb Dharmas (kā govs) kājas (pamatlikumības) ir četras:

- pašierobežošanās;
- skaidrība;
- augstsirdība;
- taisnīgums.

Bet tagad, Kali Jugā, šķiet, trīs kājas ir laužas plosošas bezdievības - lepniecības, iekāres un apreibināšanās - dēļ.

[12]: no dhara - turēšana, nešana, piederība utml.; tiek saprasta dažādi - raksturojums, pazīme, apgalvojums; nesējs, pārpasaulīgs apzinošās dzīvības atsevišķu sastāvdaļu substrāts; apzinošās dzīvības daļa; nīrvāna, tas ir, dharma kā augstākais, par excellence, budisma mācības objekts; absolūtais, īstais; Budas mācība; lieta, objekts, izskats.

Likums, patiesība, reliģija, lieta, viss budisms. ... Arī viens no 6 sajūtu vidutājiem, tas ir, ar prātu saistīta lieta jeb objekts. ...

4 dharmas uzticības:

- Likumam, ne cilvēkam;
- sūtrām, kas satur augstāko patiesību;
- patiesībai, ne vārdiem;

- viedībai, kas aug no mūžīgās patiesības, ne no iedomu zināšanām.

[120]: kultūras ideoloģija, kas ietver noteiktas sabiedriskas noslieces, prakses un reliģiskus priekšstatus, kas sākot ar, mazākais, aptuveni 1500-1000.gg.pr.m.ē. ir kļuvusi par neatvairāmu dažādas Indijas tautas apvienojošu spēku priesteriskas bramīnu kārtas vadībā.

Dharma's jēdziens pamatojas indiešu dzīves veidā. Tas nav burtisks sinonīms vārdam 'reliģija', kas apzīmē kādu vienu svēto grāmatu un vienu Dieva vēstnieku. Šim sanskrita vārdam ir plaša nozīme. Tā ietver galvenokārt 'tikums, vērtība'. Indijas civilizācijai dharmas jēdziens ir pamatliekošs, līdzīgi ķīniešu tao un yeh. Pirms kādiem diviem gadu tūkstošiem senie tamili savā valodā kā ekvivalentu dharma'i ir sākuši lietot vārdu aram.

Mahābhārata, kas tiek uzskatīta par vienu no pasaules dižākajiem literāriem darbiem, ir pilna ar sarunām par dharmu. Dharmas sfērā ir gan budisms, gan džainisms. Vārds ārya dharma'i ir pievienots, kad tas sāks saprast ar nozīmi 'cildens' jeb 'labākais'; tādējādi ārya dharma nozīmē 'cildena cilvēka tikumi'. Laikmetā pirms Mahābhāratas āriji kā etniska tauta ir tikusi uzsūkta Indijas iedzīvotājos, bet viņu dharmas jēdziens ir turpinājies pastāvēt.

[56]: neviena valoda nav pilnīga. Parasti dharmu definē kā krietnumu vai pienākumu. Dharma ir krietnuma pamatlikums. Tā ir svētuma pamatlikums. Tā ir arī vienprātības pamatlikums. Bhīšma savos norādījumos Judhištīram teic, ka viss, kas rada sadursmes, ir adharma, un viss, kas izbeidz sadursmes un ievieš vienprātību un saskanīgumu, ir Dharma. ...

Dharma ir sabiedriskās dzīves saistviela un uzturētāja. Dharmas likumi ir laisti cilvēku pasaulīgo lietu izkārtošanai. Dharma kā savas sekas nes laimi gan šajā pasaulē, gan nākošajā. Dharma ir savas patības saglabāšanas līdzeklis. Ja tu to pārkāp, tā tevi iznīcinās. Ja tu to sargā, tā sargā tevi. Tā ir tavš vienīgais biedrs pēc nāves. Tas ir vienīgais cilvēces glābiņš. Tas, kas cilvēku ceļ, ir Dharma. Šī ir otra definīcija.

Dharma ir tas, kas tevi vada pilnveidojuma un svētlaiemes ceļā. Dharma tev palīdz gūt tiešu saziņu ar Dievu. Dharma tev dara dievišķu. Dharma ir kāpnis augšup uz Dievu. Dharma ir viens no budistu pamatjēdzieniem. "Viss, kas mēs esam, ir mūsu domas iznākums", par dhammu teic izcilais indologs Makss Millers. Varētu vēl piebilst, ka parasti dharma ir garīgi reliģiska un tikumiska cilvēka būtība. Var būt arī ļaunā "tumšā dharma". Hinduistu dharma un budistu dhamma nav pilnīgi identiski termini.

[22]: cilvēku morāle Harjānas laikos bijusi ļoti tīra. Laupīšana un citi noziegumi bijuši reti, jo cilvēki dzīvojuši pieticīgu dzīvi. Pāri visam ir baudīts viesmīlīgums. Viesim izrādīta liela cieņa un mīlestība. Patiesa runa

uzskatīta par reliģisku pienākumu. Pavešana un laulības pārkāpums uzskatīts par grēku.

Ieejot Indijā, āriji nešaubīgi bijuši ganu un zemkopju tauta. Pakāpeniski viņi apmetušies, veidojot kopienas. Vēdu kula's jeb dzimtas ir apvienojušās lielākās vienībās, kuru veidošanā svarīga loma bijusi kārtai (varna) un interešu vai raksturu tuvībai (sajātya); pašā sākumā gaišādainie āriji (iecelotāji) ir izdalījušies no viņu tumšādainajiem sāncenšiem, kurus saukuši par šudrām.

Pašā āriju sabiedrībā valdnieku dzimtu cilvēki (kṣatriya) un priesteru pēcnācēji bramīni ir atšķīrušies no parastajiem brīvcilvēkiem (viṣ).

Dažās agrīnajās himnās ir minēts skaidrs sabiedrības dalījums bramīnos, kṣatrijos, vaišjās un šudrās. Bet Rigvēdas himnās ir maz liecību par stingriem ierobežojumiem, kādi kļuvuši tipiski kastām to nobriedušā veidā. Tad diez vai ir bijis starpkopienų precību un nodarbošanās aizliegums. Ģimenes nav precējušās ar īpašu profesiju cilvēkiem. Cilvēki ir varējuši mainīt nodarbošanos atbilstoši vajadzībām vai spējām. Profesijas pārnodošana ģimenē vēl nav bijis atzīts noteikums, vismaz ne iedibinājusies īstenība. Nav bijis aizliegums ņemt šudru gatavotu ēdienu. Cilvēki dzīvojuši savstarpēji brīvi.

[25]: ja aplūkojam savu uzvedību - mēs vilcināmies darīt kaut ko labu un esam veicīgi, kad darām kaut ko sliktu. Piemēram, kad dusmojamies, mēs gribam izteikties tūlīt uzreiz. Zināt, kāpēc? Tāpēc, ka tikumi ir tava īstā daba, un tie tevi nekad neatstās. Tavi netikumi nav tava daba, un tie tevi atstās. Sliktas noslieces ir pārejošas un tevi atstās, ja tu tām nesekosi. Apjukums, kliegšana nenotiek ilgi, vismaz nemainīgā spēkā. Vai mēs esam norūpējušies, ka netikumi mūs atstās, ja tiem nesekosim?

Būtu tikai gudri atlikt sliktās lietas, jo tās neturpinās, un nekavējoties ķerties pie labām lietām, citādi tu labās atliksi uz kādām nākošajām pārdzimšanām. (smiekl!!!)

Tikumus nav iespējams iedēstīt. Tev jāzina, ka tie pastāv. Bhagavad Gītā Krišna teica Ardžunam, "Neraizējies Ardžuna, tu esi jau dzimis ar tikumiem."

Garīgam meklētājam ir jāatceras, ka viņš ir piedzimis ar tikumiem; citādi viņš nevarētu būt meklētājs. Ja tu domā, ka tev nav tikumu un mēģini tos iedēstīt, tev neizdosies. Parasti tu sevi salīdzini ar citiem tikumu ziņā. Nesalīdzini sevi. Vienkārši atpazīsti sevī tos tikumus, ko cieni citos, un apjēdz, ka tie tevī sēklas veidā jau ir. Tev tie tikai jāpabaro. Ja tu domā, ka tev nav tikumu, tad tu nāc no nepietiekamības jeb trūkuma valstības. ...

Tikumi ir vienkārši jādarbina, līdz tie kļūst par tavu dabu. Draudzīgums, līdzjūtība un meditācija ir jādarbina kā prakse, līdz tu apjēdz, ka tie ir tava daba.

Darīšanu sabojā tas, ka tu gaidi iznākumu. Kad tu dari, izpaužoties tavai dabai, tu neesi pielipis iznākumam, tu turpini. Darbība, kas rodas no tavas dabas, nav ne nogurdinoša, nedz pieviļoša. Piemēram, ikdienas darbi kā zobu tīrīšana vai mazgāšanās pat netiek uzskatīti par darbību, jo tie ir ļoti iekļāvušies cilvēka dzīvē. Tu to visu dari bez darītāja sajūtas. Kad kalpošana ir kļuvusi par tavas dabas daļu, tā notiek bez darītāja sajūtas.

J.A.Grimes [8]: taisnīgums; vērtība; reliģisks pienākums; reliģija; likums; dzīves mērķis (purušārtha); mudinājuma nesējs (džainismā); svēto rakstu teksti (budismā); īpašība (budismā); cēlonis (budismā); reliģiska mācība (budismā); ne-vielisks un bez-dvēseles (budismā) (no darbības v. saknes dhṛ = 'balstīt, nostiprināt').

1. Burtiski - 'tas, kas satur kopā'; tādējādi dharma ir pamats visai kārtībai (Rita, ritums), gan sabiedriskajai, gan morālajai. Kā ētiskai vai morālai vērtībai tai ir atbrīvošanās rīka vērtība (izņemot Mīmāṃsā'ā, kas dharmu uzskata par augstāko vērtību.) (Skat. puruṣārtha).

2. Varṇa āśrama-dharma - cilvēka kastai/mūža posmam atbilstoši īpaši pienākumi.

3. Sanātana-dharma - mūžīgā reliģija.

4. Sva-dharma - cilvēka savs individuāls pienākums.

5. Āpad-dharma - dharma, kas noteikta posta laikiem.

6. Yuga-dharma - mūžības likums.

7. Sādhāraṇa-dharma - vispārējie pienākumi jeb katra un visu cilvēku kopīgie pienākumi. Tos sastāda tādi tikumi kā pašpārvaldība, laipnība, patiesums un tamlīdzīgi. Tie pamatojas uz domu, ka cilvēki ir dzimuši ar daudziem parādiem, un šie pienākumi palīdz atmaksāt cilvēka parādus cilvēcei.

8. Džainismā dharma ir mudinājuma nesēja un caurstrāvo visu Visumu. Tā ir vienota un mūžīga. Tā pati nerīkojas, nedz var izraisīt citu rīcību. Tomēr tā ir dzinulis visam pārējam iespējamajam, nodrošinot tam rīcības vidi. Skat. ajīva.

9. Saskaņā ar budismu, dharmas, dhammas galvenā definīcija ietver kosmisko kārtību (Rita), dabas likumus, Budas mācību, uzvedības normas, esamības lietas, faktus, idejas un faktorus.

10. Mīmāṃsā'ā dharma ir tas, kas prasīts Vēdās. Tie ir reliģiski pienākumi, kuru veikšana nes vērtību, un kā noraidīšana nes kaitējumu.

11. Nyāya-Vaiśeṣik'ā dharma ir īpaša kvalitāte (viśeṣa-guṇa), kas piemīt patībai. Skat. adhyātma. Tomēr dharma nozīmē drīzāk vērtību (puṇya), nevis taisnīgumu.

Viņi uzskata, ka dharma tiek uztverta tieši, nepastarpināti, lai gan ir vajadzīgas dievsajūgas spējas. To panāk ar alaukika-prtayakṣa līdzekļiem. 12. Sāṅkhya jōgā dharma ir saprāta (buddhi) veids. Tikai prāta jucekļa dēļ cilvēks var uzskatīt, ka dharma pieder pie pieredzes jomas un ka vērtības un kaitējums pat neskar pār-pieredzes cilvēka dvēseli.

[94],65.lpp.: bramīnisma laiku dharmas priekšraksti - sabiedrībā iedibinājušies noteikumi paredzēja apmēram šādu mācekļa dienas kārtību.

Pie sevis izrunājot dieva vārdu, jāpieceļas no gultas pirms saules lēkta, noteikti ar labo kāju (dakṣiṇāpada); prātā jāizsaka gatavība bez ierunām paklausīt garīgajam audzinātājam (guru), jāpalūkojas uz plaukstām, domājot par dienas darbiem, jānovēl visiem labu, jānolasa rīta lūgšanas (vai viena lūgšana), solot dievam būt paklausīgam visu dienu.

Pēc dabisko vajadzību nokārtošanas jānomazgājas, jāiztīra mute un zobi, jāsasukā mati (vēlams, skandējot Gāyatrī mantru), jāapvelk tīras drānas un jāuzliek pieres zīme (tilaka).

Jāaiziet uz ūdens malu, jāiemalko ūdens, jāpašlaksta tas ap sevi, jāapsēžas ar seju uz austrumiem, jāveic elpas vingrinājumi (prānāyama) un tūlīt pēc tam nyāsa (plaukstu pielikšana pieri, pleciem, krūtīm, vēderam un gūžām, lai pievienotu savu ķermeni dievam, atdotos Tam); saullēkta brīdī jānoskandē lūgšanas, galvenā ir Gāyatrī (sveiciens saulei).

Tad jāpaēd un jāķeras pie mājas vai darba pienākumiem.

Tad jāieiet pie guru, pēc tam jānosēstas iepretim dieva attēlam, jānolasa mantras, jāiegrimst dievapcerē, jānoliek attēla priekšā smaržvielas, iedegti gaismekļi. Tad skandējot atbilstošas mantras jāziedo Agni ar sviestu apslacītas pagales; tad jāgodā ar lūgšanu visi padievi (vai vismaz galvenie) un jāpabaro svētā govs un ubags vai viesis.

Pēc tam jāpaēd, vispirms piedāvājot ēdienu dieviem. Pildot vakara rituālu, jāapsēstas ar seju uz ziemeļiem vai ziemeļrietumiem un jāizšlaksta ūdens (ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) uz rietošās saules pusi, skandējot mantru, bet nonākušam mājās dievu attēlu priekšā jāapļo ar degošu gaismekli, ziediem, trauku ar ūdeni.

Dharma Šāstra, dharmashastra, dharmasāstra - Derības Grāmata, likumu grāmata, hindu likumu apkopojums, apcerējums par dharma, reliģisks vai sabiedrisks likums. Skat. arī dharmasūtra.

Teksti, kuri apkopo vispārpieņemtus likumus. Manu, Jādžņavalkjas u.c. likumu krājumi. Raksti, kas izklāsta noteikumus sabiedrībai un cilvēkiem, tostarp garīgās prakses. Visautoritatīvākie un visu Indijas dharmasāstru pamats ir Manu Smṛiti.

[101]: kopš ļoti seniem laikiem Dharma Šāstrā tiek iekļautas daudzveidīgas tēmas. Gautama's, Baudhāyana's, Apastamba's un Vasiṣṭha's dharmasūtras vairāk vai mazāk detalizēti nodarbojas galvenokārt ar:

- sabiedrības kārtām (varṇa);
- dzīves posmiem (āśramas), to prioritātēm, pienākumiem un atbildībām;
- attīrīšanos (saṃskāras), ko veic cilvēks (no garbha-dhāna līdz antyeṣṭi);
- jaunu neprecētu bramīnu (brahmacārin) pirmā dzīves posma pienākumiem;
- brīvdienām, kad vēdu studijas tiek apturētas (anadhyāyas);
- pirmo dzīves posmu beiguša iesvētīta mācekļa (snātaka) pienākumiem;
- precībām (vivāha) un visām ar tām saistītām lietām;
- namtura (gṛhastha) pienākumiem;
- ķermeņa ikdienas tīrīšanu (śauca);
- pieciem ikdienas ziedojumiem,
- godāšanām (yajña);
- labdarības dāvanām (dāna);
- ēdienu izvēles noteikumiem (bhakṣyābhakṣya);
- cilvēku, trauku, apģērbu utml. tīrīšanu (śuddhi);
- netīrību dzemdību un miršanas laikā (aśauca);
- miršanas rituāliem (antyeṣṭi);
- mirušo senču un radnieku piemiņas rituāliem (śrāddha);
- īpašiem sieviešu pienākumiem (strī-dharma) un vīra-sievas pienākumiem (strīpum-dharma);
- karavīru un ķēniņu (kṣatriya un rāja) pienākumiem;
- tiesas norisi un tieslietu jomu, kā noziegumi un sodi, līgumi, mantas dalīšana un mantošana, adopcija, azarta spēles utml. (vyavāhara);
- četrām galvenām sabiedrības kārtām, jauktām kārtām un tām piedienīgu nodarbošanos;
- rīcību un darbību, kāda tiek pieļauta atsevišķām kārtām ārkārtēja posta apstākļos (apaddharma);
- grēkiem un to izpirkšanu (prāyaścitta);
- iepriekšējās dzīvēs veiktu ļaundarību sekām (karmavipaka);
- pareģojumu vai planētu pielabināšanas utml. rituāliem (śānti);
- meža vienatnības (vanaprastha) un askēzes (samnyāsin) pienākumiem.

dharmā-čakra-pravartana, dharmā-chakra-pravartana, dharmā-cakra-pravartana
- derības rata griešana; Budas pirmās pēc apskaidrošanās sniegtās pamācības nosaukums

dharmā-svākhjātātā-bhāvanā, dharmā-svakhayatata-bhavana, dharmā-svākhjātātā-bhāvanā - būšana pasaules kārtības derībā; pasaules kārtību (Rita) uzturošu tikumu praktizēšana

dhārma, dharma - saistīts ar dharmu, taisnīgumu vai tikumu; piederīgs dharmai

dharmadhātu, dharmadhatu - derības jeb esības kodols, viena no budisma 18 saknēm, buddha jeb apskaidrība. Īstenības kodols; esības 'tādība'; visa vienība, tāpatība. Saskaņā ar budismu, tā ir Virsīstenība

dharmadvāra, dharmadvara - derības durvis; tikumi jeb pienākumi kā augstākās viedības sasniegšanas līdzekļi

dharmadžņāna, dharmajnana, dharmajñāna - derības zināšana

dharmakāja, dharmakaya, dharmakāya - derības, garīgais ķermenis, tīrā apziņa, Virsīstenība.

Tantras prakse, mācības ķermenis; mahājanā un vēlākās budisma formās - trešais un viscildenākais no trim Budas ķermeņiem, kas sastāv no Budas mācības. Tantriskajā budismā ir vēl ceturtais, ko sauc par dimanta ķermeni (vajrakaya) jeb būtiskās dabas ķermeni (svabhavikakaya).

G.de Purucker [2]: saliktenis no diviem vārdiem, kas nozīmē 'turpinātības ķermenis', dažkārt tikpat labi (drīzāk slikti) tulkots kā 'likuma ķermenis' - abi tulkojumi ir neatbilstoši, jo tulkot šos ārkārtīgi noslēpumainos jēdzienus ir ļoti grūti. Kaili korekts vārdnīcas tulkojums bieži zaudē ezotērisko nozīmi pilnībā, un šī ir vieta, kur rietumu zinātnieki palaikam tādas smieklīgas kļūdas pieļauj.

Pirmais vārds nāk no saknes dhri, kas nozīmē 'balstīt', 'uzturēt', 'nest', tāpēc 'turpināt'; arī cilvēku likumi ir līdzekļi civilizācijas nešanai, balstīšanai, uzturēšanai; otra daļa, kāya, nozīmē 'ķermenis, stumbrs'. Tā izveidotu vārdu var atveidot kā 'likuma ķermenis', bet šis izteikums nenes īsto ideju vispār.

Īstenībā dharmakāya ir garīgais ķermenis jeb augsti garīgs esības stāvoklis, kurā cilvēka ierobežotā dvēseliskuma un personības sajūta ir izzudusi vispārējā (augstākā) sajūtā un paliek tikai sēklas, slēptā, veidā, ja pat tikdaudz. Tā ir tīra apziņa, tīra svētlaipe, tīrs saprāts, brīvs no jebkādas personalizētas domas. Vidusāzijas budismā dharmakāya ir trešā un augstākā no trikāya. Trikāja sastāv no (1) nirmanakāya, (2) sambhogakāya un (3) dharmakāya. Šos trīs stāvokļus, katru no tiem cēlu un cildenu, varam aplūkot kā trīs apgērbus, kuros tērpjas viengabalīguma, nedalītības apziņa. Dharmakāya's tērpā iesvētītais ir jau uz nirvānas sliekšņa, ja ne jau nirvānā.

dharmakṣetra, dharmakshetra, dharmakṣetra - derības lauks; godbijīgs un tikumīgs cilvēks, taisnīguma, krietnuma lauks. Līdzenums Indijas ziemeļaustrumos

Dharmakūpa, dharmakupa - Derības aka; svētā aka, dharmas aka Varanasi pilsētā, ko ietver trīsdesmit svinīgas svētnīcas un apēno banjana un vīģu koki

dharmamegha - derības mākonis, īpašs garīgās saplūsmes veids. Beidzamā stadija bodhisattva's ceļā uz pilnveidojumu. "Tas, kas uz zemi izlej derību"

dharmamegha samādhi, dharmamegha samadhi - svētpamirums kā derības mākonis, beidzamā savāktības stadija, kad cilvēku vairs neinteresē pat viszināšana, visvarenība, visuresamība.

"Beidzamā savāktības stadija. Šis virsapziņas jeb samādhi jeb svētpamiruma stāvoklis tiek saukts par derības mākonī, jo tas caur Virsīstenības atskārsmi izlej nemirstības nektāra pīles - kad izzudušas vēlmju, noslieču (vāsanā) atliekas." Skat. samādhi.

dharmamūla, dharmamūla - derības sakne, Vēdas, derības, reliģijas un likuma pamati. Salīdz. ar dharmadhātu. Visas Vēdas ir dharmas sakne, jo ir tradicionālā viedība un to, kuri (Vēdas) zin, vadītāja uz labu un sava (prāta) apmierināšanu'; vedo khilo dharmamūlam smrtiṣṭile ca tadvidām, ācāraś caiva 'hūnām ātmanas tustir eva ca. 2.6.

dharmadžidžnāsā, dharmajijnasa, dharmajijnāsā - derības pētījums. Taisnīgas, krietnas rīcības (dharma) pētījums. Pirmā Jaimini Mimāmsā-sūtra's vārsmā ir athāto dharmā jijñāsā

dharmaparīnāma, dharmaparīnāma - derības, uzvedības pārmaiņas, īpašību pārmaiņas. Substances, būtības pārveidošanās, aplūkota no īpašību izmaiņu viedokļa tiek saukta par dharmaparīnāma. Salīdz. ar lakṣaṇaparīnāma, avasthāparīnāma

dharmāraṇja, dharmaranya, dharmāraṇya - derības birze, svētbirze, rituālu birze, svētais mežs; labu darbu un tikumu birze - budistu zāle vai templis; arī svētie raksti

dharmasanga, dharmasanga, dharmasaṅga - saplūsme ar derību, tikumīgums, nodošanās taisnīgumam un tikumībai; arī tās liekuļošana

dharmāstikāja, dharmastikaya, dharmāstikāya - derības kategorija. J.A.Grimes [8]: džainismā - mudinājuma nesējs Skat. dharmā un ajīva

dharmasūtra, dharmasutra - [121]: juridiska un ētiska rakstura izteikumi, 'taisnīguma, krietnuma un derības pāvediens' - katra no vairākām cilvēka uzvedības rokasgrāmatām, kuras veido hindu derības agrīnāko avotu. Tās sastāv galvenokārt no kodolīgu izteicienu sūtrām (pāvedieniem jeb stīgām); kas satur derības būtību attiecībās starp cilvēkiem un starp cilvēku un valsti.

Šie pamatlikumi aptver kārtu un cilvēku praktiskos noteikumus viņu sabiedriskajās, saimnieciskajās un reliģiskajās attiecībās. Parastā valodā

formulētas, tās bija paredzētas nostiprināšanai atmiņā un izskaidrojamas skolotājiem - veidojot it kā lekciju konspektus. Galu galā šie noteikumi ir piebārstījušies ar vārsēm dažādos pantmēros, katra no kurām parasti sniegusi iepriekš aprakstītā noteikuma būtību.

Šīs vārsmas kļuvušas arvien iecienītākas, kas galu galā novedis pie darbiem, kas sastāv tikai no šīm vārsēm. Šīs agrāk pastāvošo dharmasūtru vārsmotās versijas sāktas saukt par dharmasāstrām, lai gan mūsdienās tā parasti sauc visu paražu un rituālu noteikumu kopumu, kas vada hindu reliģisko un sabiedrisko dzīvi. Skat. dharmasāstra

dharmasālā, dharmashala, dharmasālā - derības patvertne, reliģisks patvērums, slimnīca, labdarības patvertne, tiesa vai taisnība, tribunāls, svētceļnieku apmešanās vieta, vai nu bezmaksas vai par minimālu samaksu

dharmavid - vieds derībā, tikumīgs, derību zinošs, pienākumu zinošs, dievbijīgs

dharmi - derības uzturētājs. Subjekts; tas, kas uztur derību

dhārmika, dharmika - derības ievērotājs, krietns, tikumīgs, taisnīgs, godbijīgs, tiesnesis, bodhisatva, burvis, mags

dharmin - derību apjēdzis, sekojošs godbijīgā derībai, pienākumiem, derību apjēdzis, tikumīgs, uzticīgs pienākumam

dharmōpadeśaka, dharmopadeshaka, dharmopadeśaka - derības skolotājs, garīgs audzinātājs

Dharti Mātā, dhartimata - Dievmāte, Zemes māte, Dārta, Māte Barotāja. Skat. arī Bhudevi. Arī Dharitri, Bhūtamātrkā, Gandhamātr; viens no Pṛthvī epitetiem. Salīdz. ar Gaush Urva.

[120]: Dharti Dēvī jeb Dhartimātā jeb zemes padievs ir bijusi cilšu ticība; bramīnu literatūrā šī dievība ir kļuvusi par Bhū Dēvī un lielā mērā saistīta ar Vishnu-Varah (Valdnieks Višnu mežakuīļa veidā); šai formai ir cilšu izcelsme. Zemes Māte īstenībā ir bijusi neatkarīga Augstākā dievība.

[110]: viena no Dievmātēm, Thakur Deo partnere. Tiek godāta poda vai akmeņu kaudzes formā. Daži avoti viņu pielīdzina Zemei - Prithivī (pṛthvī). Arī Dharti Awwal, Dharti Awwal, Dharti Mai, Dharti Mai, Dhartri Mai, Dhartri Mai, Bhu(mi)devi

dhashak bhut, kalāšu d'hashak bhut - vīriešu vilnas bikses ar dekoratīvām bārkstīm. Tās beidzas zem ceļiem, kur tiek apsietas ar kājautiem lejup ap stilbiem

dhaśak, dhashak, kalāšu d'hashak - bārkstis, apmale; vēdera jostas, galvassegas, tērpa bārkstis

dhatīdāna, dhatidana - sena mantota tērpa pārnodošana; sena apģērba, tērpa došana sievietei pēc bērna ieņemšanas

Dhātri, dhatri, dhātr - Devējs=Radītājs; dieva nosaukums; (no saknes dhā = 'radīt, padarīt')

dhātu, dhatu - dotais; pirmelements, sakne, cēlonis, piena govs, sūkts vai dzerts, slānis, zemes pirmviela - metāls, sastāvdaļa, pirmelements, sākotnēja sastāvdaļa, serde, dzīvības dvaša cilvēkā

dhaukate, dhauk - tuvoties, saukt tuvāk (Dauka?)

dhēja, dheya - došana; sniegšana, piešķiršana, mācīšana, mudinājums, radīts, mērķis, turēts, ņemts

dhēna, dhena - daina, tautasdziesma (kalāšu dagināu); jūra, upe, runa, balss, piena govs, jebkāds no piena darīts dzēriens. Sanskr. daina - dienišķs, diennakts.

[122]: paralēles - liet. 'dainā', avestas 'daēnā' (relīģija), pers. '*dainā' (likums; danah), rumāņu 'doinā' (tautasdziesma), ķeltu 'dán', sanskr. 'dhan', vēdu 'dhainā', avestas 'daēnā'.

Janis Paliēpa [123]: "baltu vārdam 'daina' nešaubīgi ir āriju (indoirāņu) ekvivalents, pilnīgi pieņemams etimoloģiski un semantiski. Savādi, ka vairums indoeiropiešu lingvistikas un kultūras lietpratēju ir ignorējuši šo baltiešu 'daina' (leišu 'dainā', latviešu 'daina') pēctecību no vēdu dhēnā un avestas 'daēnā'. Šo vārdu avots, rādās, ir IE sakne '*dhi', '*dhy-ei', '*dhei', kas nozīmē 'domāt, apsvērt, nodot domu'. IE forma '*dhainā' kā izcelsmes vārds ir ļoti viegli un pavisam korekti postulējams. ... un (saskaņā) ar mūsdienu vēdu zinātni tas saskaņā ar kontekstu var nozīmēt tikai 'runa', 'balss', 'vārdi', 'slavinājums', 'slavinājuma dziesma', 'lūgšana', 'dziesmas'". (Chatterji- 69-73)

[124]: kaut arī dainas ir vienkāršas un acumirkļi uztveramas, tās nepieder pasaulei, kuru pazīstam. Tajās ir kas neatlaidīgs un tiešs kā dzīvnieka acu skatiens. ... Savā vienkāršajā košumā tās ir pārākas par visu, ko zinu Rietumu literatūrā, izņemot Grieķijas iedzīvotāju senās dziesmas. Tās liekas sacerētas pasaules rītausmā, un rāsas svaigums uz tām ir joprojām.

M.Grīns [125]: Kronvaldu Atis - "Tautas dziesmu bagātība dod visskaidrāko liecību, ka mūsu sentēvi bijuši ļoti skaidri cilvēki, un skubina mūs, lai cīnāmies viņiem krietnos tikumos tapt līdzīgi. ... Ai tēvi, ai mātes, kādēļ ļaujāt saviem bērniem bez mūsu jaukām, brangām dziesmām uzaugt? Vai gan jūs neesat apdomājuši, ka šī svētā manta nav priekš mūsu tautas ne ar ko atlīdzināma (aizstājama)?"

M.Gimbutiene [126]: svēta valoda, dzeja, liturģija. Savu galīgo veidolu dainas ieguva pagājušos divos gadsimtos. Daudz kas no tā, kas saistīts ar augstāko kārtu dzīvi, neapšaubāmi tika zaudēts, it sevišķi tāpēc, ka dainas netika pierakstītas agrāk par astoņpadsmito gadsimtu. Tomēr zemnieku mājas salmu pajumte saglabājusi neskartu dainas - šā nenovērtējamā dārguma - senatnību, vienkāršību un smalkumu, ko mūsdienu pasaulei nav

izdevies samaitāt. (No ievada 'The green Linden', Robert Payne, 1964)

Māra Zālīte: “Tautasdziesma aptver visu cilvēka esamību gan kosmiskos lokos, gan ikdienišķās izpausmēs. ... vispārcilvēciska un nacionāla vienlaicīgi, vēsturiskajā konkrētībā sakņota un pārilaicīga reizē.” Dainas apgaro ikdienas soli, ikdienu pārvērš dievotā pasaulē. Tur ne vien pausta dievbijīga attieksme pret Visumu, bet arī atrodami ļoti praktiski norādījumi, kā veidot dzīves ceļu, kuru ejot mēs arvien vairāk varam garīgi pilnveidoties. ... Čaterdži: “Būs pilnīga taisnība tam, kurš teiks, ka vēdu himnas ... un baltu dainas ir divas radniecīgas literatūras, kas papildina viena otru.” Un - “Latviešu (un lietuviešu) dainu mākslinieciskā vērtība ir ļoti augsta. Bieži vien tās atgādina kādu pantu no Rig Vēdas vai Atharva Vēdas, kā arī no sanskrita dzejas. Klusa romantika un mīlestība uz darbu tajās strāvo kā sīkas straumītes meža pļavā. Baltu dziļo vienkāršību, labestību un poētisko pasaules uztveri nekas neatklāj labāk kā šis izteiksmes veids.” Sanskrita dēnā atkarībā no konteksta var nozīmēt arī vārdus, slavinājumu, dziesmu.

V.Vīķe-Freiberga: senajam latvietim visa pasaule bija dievota, tas ir, dievišķā gara piesātināta, un dievības tiek uzrunātas intīmā un familiārā stilā, gluži kā tuvi cilvēki vai ģimenes locekļi. ... Dievs un dievības latvietim parasti atklājās caur dabas parādībām. Tas ir īpatnējs, pilnīgi subjektīvs dievišķās klātienēs vai atklāsmes pārdzīvojums, ko senie grieķi sauca par epifāniju, teologi - par Dieva žēlastību, mistiķi - par ilumināciju vai apgaismību un psihologi - par kosmisko apziņu. Skat. arī 'krēslas valoda' (sandhābhāṣya), līdziība (guṇavāda).

dhēnta (kalāšu), dhenta - akmeņu kalns - kalns, kas sastāv lielākoties no akmeņiem. Tāds tiek uzskatīts par rituāli tīru; kalāšu dhentayak - akmens klints

dhēr, kalāšu d'her - vēders. Skat. sanskr. udara, audara

dhī, dhi - iekšējā gaisma, svētpamirums, meditācija. 'Nest (hi) gaismu (d)' cilvēka dvēselē - nodoties apcerīgām domām. Šumeru 'di' - 'spīdēt saules un zvaigžņu krāšņumā, likt spīdēt; dievišķs'; runāt, mācīt, taisnīgums

dhīratā, dhirata - gara spēks, viedība, apdomība, dūša, spēks

dhīratva, dhiratva - viedība, noturīgums, gara spēks, nenovīdība, nenovīdīgu emociju pārvarēšana, dūša, apdomīgums

dhīti, dhiti - doma, atskārsme, viedība, ideja, slāpes, dzeršana, apcere, lūgšana, nosliece, vērība, izpratne

dhjā, dhya, dhyā - domāšana, meditācija

dhjājati, dhyayati, dhyāyati - domāt, būt domīgam, meditēt, atcerēties, iztēloties, apcerēt

dhjāna, dhyana, dhyāna - domīgums, svētapcere, vērtēšana, uzmanība, apcere, doma, nejutīgums, trulums, domu veidošanās - meditācija, septītais solis Patandžali astoņu eņģu (anga) jōgā, rituāla vizualizācija, iekšējais redzējums, jōgas meditācija, pamācība tantriskas dievības vizualizācijai. Skat. Samādhi Mārga; salīdz. ar samādhi, turīya, dhī, pratyāhāra, dhāraṇā, bhāvanam.

Jogas glosārijs: burtiski 'meditācija' - ieskats sevī, lai sasniegtu dvēseles skaidrību, 'nogrimšana domās', 'pārdomas'. Īstā meditācija. Kamēr dhāraṇā ir vienkārši vienas domas, ievirzes turēšana prātā, dhyāna ļauj prātam izplesties vai šo vienu domu apcerēt. "Dhjāna ir nepārtraukta domu plūsma (uz dhāraṇā objektu)." (Yoga Sutras 3:2).

Joga viengabalainai personībai: viens no paņēmiem, kas palīdz sakārtot prāta ķermeņa (manomaya kośa) aparātu.

G.de Purucker [2]: dziļa garīga-saprātīga apcere ar pilnīgu nošķiršanos no visiem sajūtu un zemākas mentālas pakāpes rakstura objektiem. Uztveres budismā tā ir viena no sešām pilnveides pārejām (pāramita). Cilvēks, kurš ir dhjānas praktizēšanas lietpratējs, kas starp citu ir lielisks garīgs vingrinājums, ja ir uztverta tā īstā jēga, nonāk ārpus visām saiknēm ar esības un apziņas materiālo un kailu psīhes jomu, un ieiet ļoti augstās garīgās dimensijās.

Dhjāna ir nevis apziņas elementu atmešana, bet drīzāk netveramo apziņu kropļojošo aizplīvurojumu atmešana, ļaujot māceklim nonākt viņa patības augstākajās jomās un uz laiku kļūt vienotam un saziņā ar dieviem. Skat arī samādhi.

[12]: dhyāna ir par samādhi vienkāršāks apceres veids.

... Uguns jeb ceturtā dhjāna, kurā ziedo ķermeni (laužot kārību pasaules vilinājumus un sekojot tikumiem).

Piecu Dhyāni-Buddha raksturi tiek attēloti roku zīmēs (žestos):

- vairocana - viedības aizvērtā plauksta;
- akṣobhya - stingra viedība - taisni pirksti pie zemes;
- ratnasambhava - dota vārda, solījuma zīme - pacelta atvērta labā plauksta; atvērta labā plauksta uz ceļa sēdus meditācijas pozā - dāvājošas meditācijas žests; arī viena no Budas aspektiem vārds;
- amitābha - samādhi zīme (žests), sludinoša un šaubas izbeidzoša - taisni pirksti kreisajā delnā;
- amogasiddhi, tas ir, Šākjāmuni zīme - karmas zīme - galīgā nirvāna.

[25]: daudzi domā, ka meditācija ir koncentrēšanās, sasprindzināšanās, neļaujot domām klaiņot apkārt. Tā ir vārda nepareiza izpratne. Meditācija nav koncentrēšanās, nekādā ziņā sasprindzināšanās. Dhy nozīmē

koncentrēšanos, na nozīmē 'ne-'. Tādējādi vārds dhyāna, kas apzīmē meditāciju, norāda, ka tā ir nekoncentrēšanās.

Kaut ko darot tev ir jākoncentrējas, jāpiepūlas. Darot neko, tev jāpūlas nav nekādi. Lai gan šķiet, ka tas prasa lielas pūles, īstenībā tur nekādas piepūles nav.

Tādējādi tu vari sākt ar šādu vadošo ievirzi; bez pūlēm; bez koncentrēšanās. Pareizas meditācijas ietekme ir tāda, ka tu no tās izej atvieglots, jūties iekšēji sakārtots, atslābināts, daudz enerģētiskāks, līksmāks.

[94],87.lpp.: apcere, ilgstošas pārdomas par lietām, parādībām vai patiesību. ... (101.lpp.)- četru veidu apceres objekta tveramības ziņā:

- 1) sthūla-dhyāna - par tveramām materiālām lietām;
- 2) jyotir-dhyāna - par sveces liesmu, par sauli utml.;
- 3) bindu-dhyāna - par punktu starp uzacīm vai degungalu un tml. punktu;
- 4) sūkṣma-dhyāna - par netveramās pasaules lietām - enerģētiskajiem centriem (čakrām), gaismas uzplaisnījumiem "iekšējā redzējumā", kas redzami ar aizvērtām acīm utml. Šis dalījums būtībā atbilst saguna un nirguna kategorijām.

[14]: lpp.419. jōgs Činamajananda - kā meditēt.

- 1) Apsēdies uz plāna mīksta un plakana paklāja (ar seju uz austrumiem vai Himalajiem - Šrī Šivananda Svāmī).
- 2) Ieņem pozu. Ieteicama ir pilna lotosa poza, bet ne obligāta - var izmantot jebkādu ērtu pozu. Mugurkaulam jābūt vertikāli taisnam. Labā delna guļ uz kreisās. Acis pievērtas vai aizvērtas...
- 3) Domās iztēlojies muskuļu masāžu - atslābini ķermeni un sāc lēnām domās masēt dažādas ķermeņa daļas, sākot ar vaigiem un beidzot ar pēdām. Skat. sadana.
- 4) Dziedi AUNnnn... (AUMmmmm...) balsī. Ļauj skaņām izcelties kā avotam. Ļauj skaņām augt un izvērsties un veidot ap tevi īpašu gaisotni. Ļauj svārstībām izplatīties ap tevi nedziestošos viļņos. Dziedi to ar visu savu paļāvību. Skat. AUM.
- 5) Tad dziedī to prātā. Izbaudījis AUM dziedāšanu balsī, apturi to, it kā kāds uzklegtu "stop". Tas palīdz pārtraukt prāta dīdīšanos. Pavēlei apstāties jābūt iekšējai. Ja neizdodas, turpini AUM dziedāšanu prātā, pie kam šajā gadījumā skaļāk, līdz sasniedz lielāko skaļumu (prātā). Tad lēnām sāc iekšējo kliezienu klusināt līdz parastam skaļumam un tad līdz čukstam prātā. Šo kluso AUM dziedāšanas čukstu izšķīdini lielajā klusumā. Skat. japa.
- 6) Bezdomu prāts. Pārtraucis AUM dziedāšanu, tu (kaut uz sekundēm) atrodies bezdomu stāvoklī - mēģini šo stāvokli pavilkt, cik ilgi vari. (Ja kāda

doma uzpeld, laid to garām.) Pieķeroties jau pirmajai domai, prāta miers būs izjaukts. Lai atgrieztos iepriekšējā stāvoklī, nodziedi prātā savu (guru doto) sēklas mantru vai, piemēram, Brahma Jñānavālī Mala.

... lpp.470. Šrī Šivananda Svāmī - meditācija paver durvis uz intuitīvu apjēgu un daudzām spējām. Meditē, nezaudējot ne minūti. Meditācija ir prāta pretinieks, kas izraisa tā nāvi (mano-nashu). Diža dvēsele (Mahātma), kas meditē nomaļā alā Himalajos, ar savām garīgajām vibrācijām palīdz pasaulei vairāk kā svētais (sādhu), kurš pasaulei sprediķo. Līdzīgi skaņas vibrācijām, kas izplatās ētera telpā, meditētāja garīgās vibrācijas traucas tālumos, nesot spēku tūkstošiem. Kad meditētājs paceļas pāri prātam un no tā atbrīvojas, viņa individualitāte aptver visu pasauli.

... lpp.477. Šrī Šivananda Svāmī: turot galvu, kaklu un mugurkaulu vienā vertikālē, pakļāvis un ievirzījis uz sirdi sajūtas un prātu, viedais uz Virsīstenības (Brahman) plostā peldēs pāri visām baisajām pasaules straumēm. Izgaisinot sajūtas, izskaužot kārtības, rāmi bez saspringuma elpojot caur nāsīm viedais rūpīgi novēro prātu kā kučieris, kura ratos iejūgti niķīgi zirgi.

...Uzmanīgi vēro savu elpu. Parastā izelpā no plaušām izplūst visai daudz gaisa, bet prātam savācoties - arvien mazāk, bet dziļā un klusējošā meditācijā elpa pavisam pārtrūkst; vien šad tad ir manāma niecīga lēna plaušu un vēdera kustība. No mācekļa elpas var spriest par viņa prāta savāktības stāvokli...

Ar katru dienu ir jāpildveido sava vairagya, meditācija un satviskāš īpašības pacietība, neatlaidība, augstsirdība, mīlestība, piedošana.

Tās veicina meditāciju, kas savukārt palīdz tās attīstīt no savas puses un veic vērā ņemamas pārmaiņas prātā, smadzenēs un nervu sistēmā - veidojas jaunas ķermeņa šūnas, kanāli, vibrācijas, rievās, nervu plūsmas, mainās sirds, prāts, sajūtas, domāšanas veids, rīcība un jauns visuma kā dieva izpausmes redzējums.

Meditācijas laikā tu pieredzi piecu veidu sajūsmu:

- vieglas trīsas - sacēlas spalviņas uz visa ķermeņa (kā zosāda);
- īslaicīgu sajūsmu - līdzinās uzplūdiem, viļņiem, kas sitas pret krastu - tā strauji pārņem ķermeni un pamazām izklienējas;
- pārplūstošu sajūsmu - spēcīga un ceļ ķermeni uz debesīm;
- līdzīgu raujošu sajūsmu;

Samādhi stāvoklī meditācija ir beigusies; tas ir cits apziņas stāvoklis.

... lpp.478 - īstai meditācijai ir nepieciešami 5 apstākļi:

- klusēšana (mauna);
- viegla piena un augļu diēta;

- nošķiršanās gleznieciskā dabas klēpī;
- personiska saziņa ar skolotāju;
- vēsa vieta, paēna.

Dziļā meditācijā grimt spēsi tikai, ja dzīvosi tikumisku dzīvi. Bez tam noder iegūt īstā/neīstā atšķiršanas spēju (viveka).

... lpp.535. Šrī Šivananda Svāmī. Ja tu meditācijas laikā kādu brīdi jutīsies kā Virsīstenība (Brahman), bet pārējā dienas laikā kā ķermenis, tad mācekļība, gara celšana (sādhana) vēlamo ietekmi nenesīs.

Ka esi Virsīstenība, tev jāapzinās vienmēr. Tas ir ļoti ļoti svarīgi. Pasaulīgais prāts ir kapitāli jāremontē un pilnībā fizioloģiski jāpārveido. Savākšanās un meditācija izraisa jauna prāta un domāšanas veida veidošanos. Apcerīga dzīve ir tieši pretēja pasaulīgai. Vecā sajūtu kāres apmierināšana, vecie mentālie nospiedumi (višaya, saṃskāra) ir pilnīgi jāpārveido un jāizskauž nemitīgā un spraigā praksē un jāveido jauna garīga pilnveide (saṃskāra).

dhjānāgnidagdhakarma, dhyānagnidagdhakarma, dhyānāgnidagdhakarma - cilvēks, kura liktenis ir visu sadedzināt pārdomu ugunī

dhjānajōga-paraha, dhyānayoga-parah, dhyānayoga-parah - pāreja domīguma dievsajūgā, laišanās pastāvīgā apcerē

dhjānajōga, dhyānayoga, dhyānayoga - sajūgums domīgumā, dziļa meditācija

dhjānapāramitā, dhyānaparamita, dhyānapāramitā - pārveide ar domu, pāreja, pilnveide ar meditāciju, meditācijas tikums

dhjānatatpara, dhyānatatpara, dhyānatatpara - domīgs, nogrimis meditācijā

dhjānibuddha, dhyānibuddha, dhyānibuddha - domās apskaidrotais, garīgs buda jeb bodhisattva

dhjēja, dhyeya - domīgumam, apcerīgumam piemērots, piemērots meditācijai, meditācijas objekts, apdomāts vai iztēlots, meditācijas vai pielūgsmes objekts; nolūks, kas slēpjas aiz rīcības

dhōri (kalāšu) - izrakstīta jeb izšūta sievietes galvassegas apakšmala

dhri, dhṛ - taisnīgums; taisnība, tradicionālas dievišķas kārtības pasaulizjūta.

[58]: indoeiropiešiem taisnīgums tiek uzskatīts par debesu gaismas projekciju uz zemi - dievišķs likums. Tādējādi likums un taisnīgums pieder pie cilvēka reliģiskiem pieredzējumiem, ir saistīts ar viņa attiecībām ar gaismu. Gaismas (d) nests (dhṛ) - paredzēts 'nostiprināt' jeb 'iedibināt' dievišķo likumu uz zemes - no tā atvasināts dharma - taisnība, likums, arī reliģija. Skat. dharati, dharma

dhṛīti, dhṛiti - darīt apņēmīgi; pastāvīgums; uzticīgums; apņēmīgums, gara spēks, sīkstums, noturīgs; pastāvīgs; pievilcība; neatlaidīgi pūliņi;

stingrums; pacietība; izturība, noturīgums, neatlaidība, spars, dūša darīt apņēmīgi, sīksti; Dhṛti - viens no višvadēvām

dhrōmi (kalāšu) - kari un jukas

dhruva - paliekošs (druva, iekopts?); miets, debesu miets, stabs, polārzvaigzne, apmeties, stingrs, nekustīgs, nemainīgs, noturīgs, drošs, paliekošs, ilgstošs; īpašs dzīvesveids, Indijas vīģes koks, šaujamloka auklu kaņepe (Sansevieria zeylanica), degungals, mezglis, gaiss, dziesmas sākuma pants, ūdensputnu suga, iekārtots, ierīkots, pastāvīgs, māju veids, deguna tips, īpašs dzīves veids, stallis, noturīgs, mūžīgs, atmosfēra, ilgstoša skaņa, dziedniecisks augs (Desmodium Gangeticum). No A. Kauliņa - labības lauks.

[127]: Avestas druua - veselīgs, senpersu duruva - stingrs, drošs, kas varbūt ir atvasināti no saknes I.E. *dhr - turēt, nostiprināt.

J.A.Grimes [8]: bērns (kṣatriya ṛṣi), kurš veicis vairākas grēku nožēlas, lai gūtu augstu un mūžīgu stāvokli. Ar Višnu labvēlību viņš kļuvis par polārzvaigzni.

[173]: Druvas jēdziens ir nešķirams no Savita - Visaugstākais Dievs; Tas, kas stāv aiz Visuma un tā avota. Mūžīgais princips, Vīrsīstenība, Brahman. Arī neredzamā sau(v)le naktī, modinātāja, saistīta ar rita (ṛta) jeb kārtību, ritumu, gadskārtām (gravitāciju, debesu mehāniku).

dhruvastri, dhruvastri - jaunava, noturīga, tikumīga sieviete

dhū, dhu - upurēšanas, ziedošanas uguns, dūmi, gars

dhūma, dhuma - dūmi; asaru gāze, dūmaka, izgarojumi; svētais, arī garaiņi, vīraks. Pashai dialektā duuma - tumšs kā dūmi. Skat. arī homa

dhūmadhūmra, dhumadhumra - tumšs kā dūmi

dhūmādimārga, dhumadimarga - dūmu ceļš. (Ziedoju) ceļš uz debesīm, kas sākas ar dūmiem

dhūmala, dhumala - dūmāls, dūmu krāsa (Dūmaļa); dūmu krāsā, salikta krāsa - melns un sarkans; mūzikas instrumentu veids, purpursarkans

dhūmra, dhumra - dūmāls, dūls, pelēks, dūkans, pelēkbrūns (zirgs), liet. dūlas

dhūmrākša, dhumraksha, dhūmrākša - ar pelēkām (dūmainām) acīm

dhūrṭi, dhurṭi - durt, ievainot, bojāt, kaitēt

dhušak, kalāšu d'hushak - vidēji ātra deģa un dziesma, ko deģo svētkos. Ilgst ap desmit minūtēm, ir skaļāka un ātrāka kā drazay'lak; deģo virknēs, cits citu turot pie pleciem, skrejot pret otru virkni un saucot "Ha, mura d'husi, ha, ha, ha"

dhvani - dvaša, trīsas, iztēles rosinājums, katarse, skaņa, vibrācija, vārds, iedvesta jēģa, troksnis. Ānandavardhanas estētikas svarīgākā kategorija, ļabai dzejai raksturīgais iztēles rosinājums, domu neizsakot tieši. Tonis,

dzīvības sievišķās enerģijas netveramais aspekts jeb dzīvības dvaša vibrācijās.

J.A.Grimes [8]: vārds; iedvesta jēga; skaņa; troksnis. Saskaņā ar Ālaṅkārika tas attiecas uz poētiskas iedvesmas teoriju. To mēdz saukt par dzejas dvēseli. Mēdz teikt, ka tā ir:

- avivakṣita-vācya:

- atyantatiraskṛta-vācya (kur burtiskā nozīme ir pilnīgi nolikta malā);

- arthāntara-saṅkramita-vācya (kur jēga ir nobīdīta);

- un vivakṣitānyapara-vācya, arī abhidhāmūla:

- samlakṣya-krama-vyaṅgya (kur izteiktās nozīmes iedvestās sajūtas atskārsmes pakāpes var viegli uztvert)

- vastu-dhvani (kur tiek iedvests fakts);

- alaṅkāra-dhvani (kur iedvestais elements ir līdzība jeb alegorija jeb tēlainis izteiciens)

- asamlakṣya-krama-vyaṅgya (kur iedvestās sajūtas atskārsmes pakāpe nav uztverama).

di šukur, kalāšu di shukur - uz veselību! - Dievs svētī! (kad nošķaudās)

dī, di - dzirkstīt, spīdēt, gaismas nemitīgā kustība

diacōm, kalāšu diachom - 1. pasaule, zeme un debesis. “Slikti laiki atnākuši pasaulē, tik stipri līst”; 2. laika apstākļi

dič, kalāšu dich - trīs dienu dzimumatturība Ziemassvētkos. Tajās cilvēki kļūst rituāli tīri. Tajās dienās viņi nokauj daudzus āžus. Dažās vietās tās var būt 7 dienas. Tāpat rituāli tīras kļūst sievietes, kamēr nepieskaras musulmanim

didajōg, kalāšu didayog - pērkons

didivasa - svētdiena; divasa - debesis, diena

diganta - apvāršņa mala, tāla vieta

digdāha, digdaha - degošs pārdabisks apvāršņa sārtums

digvirativrata - ierobežojumu nepārkāpšanas vārds (solījums). Džainismā viens no otršķirīgiem namtura pienākumiem. Tas uzliek cilvēkam ierobežotu vidi, kurā darboties. Tas pamatojas nevardarbības principā, jo tas ļauj izvairīties no dzīvu būtņu aizskaršanas vidēs, kur pašam liegts ieiet

dikčakra, dikchakra, dikcakra - apvāršnis, visa pasaule

dikpāla, dikpala - pasaules sargi, aṣṭa-dikpāla - padievi, kas sargā astoņas debess puses, tas ir, Indra (austrumus), Agni (dienvidaustrumus), Jama (Yama, dienvidus), Nirriṭh (dienvidrietumus), Varuna (Varuṅa, rietumus), Kubera (ziemeļus), Īśāna (Īśāna, ziemeļaustrumus)

dikpatha - apvāršņa taka

diktata, diktata - apvāršņa līnija, vistālākais attālums (salīdz. ar dikti)

dimak (kalāšu) - prāts, saprāts (salīdz. domāt?). Arī darak

dimbikā, dimbika - iekāres pilna sieviete (salīdz. ar dimba - ķeža?)

dina - diena, dalīts; rājasthani - dinchhipe, dindhle - saulriets; dinuge - saullēkts

dinabandhu - saule, dienas draugs

Dinabha, Dinešvara, dineshvara, dinešvara - saules dievs, ko godājuši “ķecerī Persijā” (Eitel)

dinadaršikā, dinadarshika, dinadaršikā - mēness dienas; mēness kalendārs. (dāršika - saistīts ar jaunu mēnesi vai jauna mēness ziedošanu)

dināgama, dinagama - dienas nāciens, dienas ausma.

dinakara - dienas darinātāja saule

Dinakaratanaja, dinakaratanaya - saules dēls, planēta Saturns; tanaja - dēls, meita

dinakarātmadža, dinakarاتمaja, dinakarātमaja - saules meita

dinakaravja, dinakarतव्या - dienas kārtība, ikdienas pienākumi, ikdienas rituāli. Arī nityaśraddha, nityadhṛt, vāsarakṛtya, ahnika, ācāra.

[101]: Gaut. U98 (III.3) pasludina, ka visu citu dzīves posmu balsts ir saimnieks, namturis, jo pārējos netiek radīti pēcnācēji. Manu (III.77-78) apgalvo, ka visas radības dzīvo, saņemot gaisa atbalstu, un tāpat pārējie cilvēki paļaujas uz saimnieku.

Kopš ļoti seniem laikiem ir bijuši dažādi veidi kā dienu iedalīt. Dažkārt diena (ahaḥ) tiek nodalīta no nakts, un dažkārt tā ir laiks no saullēkta līdz saullēktam (ietverot diennakti). Saules gaismas laiks dažkārt tiek dalīts divās daļās, tas ir, priekšpusdienā (pūrvahṇa) un pēcpusdienā (aparāhṇa). Tas var tikt dalīts arī trijās daļās, tas ir, rīts, dienas vidus un vakars, kas atbilst trim Sōma's sulas ziedošanām - rīta (prataḥ-savana), dienas vidus (mādhyandina-savana) un trešā (trtīya-savana) ziedošana.

Galvenie ikdienas pienākumi (āhnika) ir:

- piecelšanās (utthāpana);

- ķermeņa iztīrīšana jeb atvieglošanās (śauca);

- zobu tīrīšana (danta-dhāvana) un apmazgāšanās;

- pelde (snāna);

- rīta krēslas lūgšanas-mantras (sandhya);

- ziedošana-uzlējums (tarpana);

- dižziedošumi - piecas mahā-yajña's, tostarp brahma-yajña, un viesu godāšana, kalpošana pie uguns (homa), pusdienu maltīte (bhojana), turības vairošana, mācības un mācīšana, vakara krēslas lūgšanas-mantras (sandhyā), labdarība, gulētiešana; ziedošanu veikšana īpaši noteiktos laikos. Saṅgava ir slaukšanas laiks, kad govīs atgriežas no ganībām, uz kurām aizdzītas rītausmā.

dinakšaja, dinakshaya, dinakṣaya - vakars, novakare

dinammanjā, dinammanyā, dinammanya - dienas otra puse, pilnmēness nakts

dinanaktam - dienu un nakti

Dindak, kalāšu d'ind'ak - ļauns gars. "Dindaks nobaidīja mani līdz nāvei"

Dinešātmadža, dineshatmaja, dinešātmaja - saules dēls, Saturns

dinikā, dinika - dienas alga

dinmandala, dinmandala, diṇmaṇḍala - apvārsnis

diō (kalāšu) - laika apstākļi

dipdap karik, kalāšu d'ipd'ap karik - dipināt; skaļi daudzīt kājas

dīrgha švāsam, dīrgha shvasam, dīrgha śvāsam - gari elpot; iedziļināties sevī, dīrghocchvāsam - 'ar dziļu nopūtu'

dīrgha, dīrgha - garš; kalāšu driga

dīrghaparnī, dīrghaparni, dīrghaparnī - sirdspaparde

dišati, dishati, diśati - dižoties, izrādīties, uzsvērt, piešķirt

Div - Dievišķā Gaisma, debesis, spožums; gaismas kustība, kas izplatās.

[128]: 1. debesis, Debesis, kas personificētas kā Tēvs; Duhita Divas - Rītausma jeb Debesu Meita; 2. diena; 3. dažkārt - paparde (RV. X. 125. 7.)

Div, deva akadiešu val. - dibur, dimer dingir

Divākara, divakara - saule, krauklis, vakara, dienas darinātājs, kas ir cits Saules padieva vārds

divākarasutā, divakarasuta - saules meita; arī daivākari; divākarasuta - saules dēls, Saturns

Divali - vecgada svētki Indijā. Marwari Jaungads tiek svinēts Divali svētkos, kas ir pēdējā diena Ašvinu mēnesī (Krishna Paksha) un arī pēdējā diena Ašvinu mēnesī pēc hindu kalendāra.

Gudžaratā Jaungadu svin dienu pēc Divali svētkiem (kas iekrīt rudens vidū - oktobrī vai novembrī, atkarībā no mēness kalendāra). Gudžaratas jaungads ir sinonīms sud ekam, tas ir, pirmajai Shukla paksha dienai Kartik'a mēnesī, kas ir pieņemta par pirmā mēneša pirmo dienu Gudžaratas mēness kalendārā. Vairums pārējo hinduistu jauno gadu svin pavasarī - Baisakhi.

[130]: lampu virkne, gaismas svētki, visplašāk svinētie svētki Indijā. Svin ne vien hinduisti, bet arī budisti, džaini un sikhi. Galvenā tēma ir atvasināta no Rāmājanas eposa, bet šie svētki iezīmē arī hinduistu vecgada vakaru; svin rudens vidū, pēc Indijas lunisolārā kalendāra, iekrīt apmēram starp 20.oktobri un 10.novembri.

[131]: Divali ir vieni no lielākajiem hindu svētkiem, ko Indijā svin ar lielu pacilātību un līksmi. Svin piecas dienas pēc kārtas, un trešā diena tiek svinēta kā galvenie jeb 'Gaismu svētki'. Ar šiem svētkiem saistās dažādas krāsainas uguņošanas. Šajā labvēlīgajā dienā cilvēki visapkārt mājai iedez

gaismekļus un sveces. Vakarā viņi veic Lakšmī godāšanu un tiecas pēc Labklājības dieves svētības. Divali svētki nav pilnīgi bez dāvanu apmaiņas. Ļaudis sūta dāvanas tuvajiem un dārgajiem. Salīdz. ar mahāsaṅkrānti, ākāśadīpa, cawmōs.

[132]: Divali un Ziemsvētki ir gan atšķirīgi, gan līdzīgi. Abi ir reliģiski svētki. Divali iezīmē Bhagavan Sri Ram, Mata Sita, Lakshman un Hanuman'a atgriešanos Rāmas dzimtajā Ayodhya's pilsētā pēc 14 gadu izraidījuma. Kristiešiem Ziemsvētki ir Jēzus dzimšanas diena (apmēram ziemas saulgriežos). Divali tiek svinēti piecas dienas (rudens vidū) un ir nozīmīgākais brīvdienu laiks Indijā un hinduistiem visā pasaulē. Tāpat arī Ziemsvētki ir svarīgākās brīvdienas viscaur pasaulē. Divali galvenokārt ir tikai hinduistiem. Indijā Ziemsvētki ir lielā mērā ierobežoti tikai kristiešiem, tomēr hinduisti piedalās Ziemsvētku korāļos un programmās. Divali svētkos nav nekā līdzīga Ziemsvētku eglītei.

divārātram, divaratram - dienu un nakti

Divasa - debesis (v-b), diena un nakts. Salīdz ar dyaus.

Rigvēda [3] I, CLIX (159).

1. Es slavēju svētkos varenās Debesis un Zemi, ar ziedojumiem viedos, Likuma stiprinātājus. Kuru pēcnācēji ir padievi - kuri savienībā ar padieviem brīnumdarošā viedībā rada izmeklētus labumus.

2. Es ar piesaukšanām apceru Tēva (Debesu) laipno prātu, Mātes (Zemes) iekšējo spēku. Auglīgie Vecāki, viņi ir radījuši šo dzīvības pasauli un saviem pēcnācējiem visapkārt plašu nemirstību.

3. Šie Jūsu Dēli, darbos prasmīgi, ar brīnumainām spējām, pašam pirmajam ir devuši dzīvību divām dižajām Mātēm. Patiesības glabāšanai par visu, kas nekustīgs un kustīgs, jūs sargājat sava bezviltus dēla stāvokli.

4. Šie izcili prasmīgie, visviedākie (Dēli) ir novērtējuši dzimšanā un mājoklī vienotos Dvīņus. Tie, mirdzošie Zintnieki, auž debesis, jā, jūras dzīlēs, mūžīgi jaunu tīklu.

5. Tā šodien Savitara vislabākā dāvana; šī doma mums ir, kad tagad šis padievs veicina mūs. Ar mīlošu laipnību dāvā mums bagātības Debesis un Zeme. Un visādu labklājību un simtkāršus dārgumus!

I, CLX (160).

1. Tās, Debesis un Zeme, dāvā plaukumu visā, uztur šo valstību, svētās un viedās, divi cildenie Kausi; starp šīm padievēm, sekojot pastāvīgam likumam, ceļo mirdzošā Saule (Sūrja).

2. Šis plašais ietilpīgais Pāris, varenais, kas nekad nepieviļ, Tēvs un Māte tur drošībā visu radību; šīs divas pasaules puses, garīgās, brīnišķās - jo Tēvs ir tērpis tās glītos veidolos.

3. Šo Vecāku dēls, Priesteri ar attīrīšanas spēku, zintniek, svētī šīs pasaules ar savu izcilo spēku. Līdz tam savu spožo pienu viņš visas šīs dienas slauca no raibās govīs un auglīgā Bullā.

4. Starp prasmīgajiem padieviem visprasmīgākais, kurš darinājis divas pasaules puses, plaukumu nesošās visiem; ar dižu viedību kurš atmērījis abas valstības un nostiprinājis ar nekad nezūdošiem stabiem.

5. Slavētas dziesmā, ak, Debesis un Zeme, dāvājiet mums, jūs varenais Pāris, dižu slavu un augsti diženu ietekmi, ar kuru mēs varam izvērsties pat pāri ļaudīm; un sūti mums spēku, kas pelna cilvēku slavu.

I, CLXXXV (185).

1. Kura vecākā, kura jaunākā? Kas zina, kad dzimušas tās, zintnieki sakiet. Tās divatā nes visu, kas pastāv. Kā uz riteņa griežas apkārt Diena un Nakts.

2. Abas, lai nekustīgas un bez kājām, tur plašu pēcnācēju pulku, kas kustas, kam kājas. Kā matu savu vecāku klēpī sargājiet, Debess un Zeme, mūs no baisajām briesmām.

3. Saucu pēc Aditi nepārspētajām veltēm, pēc pilnīgajām, debešķīgajām, nemirstīgajām, sanākam godāt. Vairojiet jūs, Divas Pasaules, tos, kas dzied jūsu slavai, sargājiet, Debess un Zeme, mūs no baisajām briesmām.

4. Lai esam tuvi abām valstībām, kas sāpes necieš, padievu Radītājiem, kas palīdz ar labvēlību, abiem starp padieviem, mijoties Dienai un Naktij. Sargājiet, Debess un Zeme, mūs no baisajām briesmām.

5. Kopīgi braucošās, jaunavīgās, ar kopīgām robežām, dvīņu Māsas, Vecāku klēpī kas guļ, kopīgi skūpstot valstību nabu. Sargājiet, Debess un Zeme, mūs no baisajām briesmām.

6. Pienācīgā laikā saucu es divus plašos patvērumus, varenos Vecākus visiem, ar padievu aizstāvību. Kas, skatam jaukā, nemirstības nektāru dara. Sargājiet, Debess un Zeme, mūs no baisajām briesmām.

7. Plašās un daudzveidīgās, kam robežas tālu, tās, godājamās, uzrunāju es mūsu pielūgsmē, svētīto Pāri, uzvarošo un visu uzturošo. Sargājiet, Debess un Zeme, mūs no baisajām briesmām.

8. Lai kādu grēku pret padieviem darījuši esam, pret mūsu draugiem, mūsu virsaiti, mūsu slavēšana lai ir izpirkums. Sargājiet, Debess un Zeme, mūs no baisajām briesmām.

9. Lai šie cilvēku draugi, svētītāji pasargā mani, lai apmeklē mani ar savu palīdzību un labvēlību. Lai apbalvo devīgāk cilvēku, ne bezdievi. Stiprinieties, jūs padieves, ar līksminošo ēdienu.

10. Ar izpratni apveltīts, šo patiesību runājis esmu, visi lai dzird - Zemei un Debesīm. Esiet mums tuvas, sargiet no negoda un posta. Kā Tēvs un Māte, jūsu palīdzība lai pasargā mūs.

11. Lai piepildās šī mana lūgšana, ak, Zeme un Debesis, ar kuru uzrunāju jūs, ak, Tēvs un Māte. Tuvākās no padieviem esat ar savu pasargāšanu. Kaut mēs rastu spēcinošu ēdienu papildnam.

divasa, kalāšu diwasa - jauns āzis; āzītis līdz kastrācijas laikam (1-1,5gadi)

divasakara - saule, dienas darinātāja

divasakšaja, divasakshaya, divasakṣaya - dienas beigas, vakars

divasātjaja, divasatyaya, divasātyaya - dienas beigas, vakars

divasāvasāna, divasavasana, divasāvasāna - dienas gals, vakars

Divaspati - Debesu Valdnieks, 13.manvantaras Indras vārds, arī Nāhuša un Viṣṇu. Skat. pati

divāsvāpa, divasvapa - gulēšana dienā, naktsputnu suga

divāsvapna, divasvapna - dienas sapnis, aizsapņošanās, gaisa pilis, fantāzijas

divaukas - bite, dzeguze, padievs, planēta, mājjošs debesīs, bite, dievība, Cucculus melanoleucus, dzeguze, vienmēr izslāpušais putns, kas iztieks no lietus pilēm, paipala, briedis. Skat. divokas

dive, persiešu dive - padievs, vēlāk arī Dievs.

[133]: persiešu mītoloģijā ir bagātīgi sastopams vārds dives, kas nozīmē 'debesu' jeb 'spožs' jeb 'starojošs'. Šīs dievības ir godātas pirmszoroastra mazdaismā, un tāpat kā vēdiskajās reliģijās, mazdaisma pirmszoroastra formas piekritēji daēva ir uzskatījuši par svētām būtnēm.

Pēc Zoroastra reliģiskās reformas jēdziens daēva ir sāks saistīt ar dēmoniem un zemiskumu. Pat tad Kaspijas jūras dienvidos dzīvojošie persieši turpinājuši godāt daēva un pretoties spiedienam pieņemt zoroastrismu, un leģendas, kas saistās ar daēva, turpina būt dzīvas līdz šai dienai.

Dive ir viena no svarīgākajām darbības personām agrīno irāņu leģendās un mītos. Senajos laikos šis vārds ir lietots attiecībā uz āriju padievu grupu, kas godāta pie irāņiem un indiešiem. Dive nozīmē arī 'Dievs'. Pirms indoirāņu āriju cilšu iecelšanas no to kopīgās zemes šīs ciltis kā savu "dievu" godājušas dabas elementus, bet pēc Zoroastra parādīšanās irāņu reliģijā ir notikušas pārmaiņas. (Zaehner, 1965).

Zoroastrs ir uzskatījis, ka godāšanu pelnījis vien Ahura Mazda, un noraidījis citu padievu godāšanu. Skat. arī Dyaus.

[134]: Amir Ahmadi - No Yasna 32 pirmās vārsmas redzams, ka šie padievi ir tradicionāli uzskatīti par pieklūt spējīgiem dievišķajai jomai. Ja var paļauties uz Jasnu 48.1, viņu kults ir bijis vērsts pirmkārt uz nemirstības meklēšanu. Ir acīmredzams, ka daēvu kultā ir piedalīties arī Jima (Yima) - vēdiskā dvēseļu pavadoņa uz viņsauli Yama's irāņu līdzinieks.

divi - debesis, zilais sīlis, debesīs, planētu sistēmā, ārējās debesīs (ārpus atmosfēras); dienā. Arī cekulains lielākoties zils putns - sīlis

divigamanaratna - saule, zvaigzne-dārgakmens

divira - dieveris, vīrabrālis, galvenais ierēdnis

Divīša, divisha, divīša - Debesu valdnieks, valdnieku valdnieks debesīs, Āditja; Vasu un Rudra

diviṣad, diviṣad, diviṣad- debesīs mājjošs, padievs

divja, divya - debesu, dievišķs, spīdošs, pārdabisks, dievošanās, godavārds, dievišķs maģisks, debešķīgs, brīnišķīgs, lielisks, pievilcīgs, dižens, noslēpumains, bargs pieredzējums, zvērests, svinīgs solījums, ilgas pēc debesīm, eņģelisks, smaržīgs tropu augš Syzygium aromaticum; dievišķa daba (no saknes div = 'spīdēt, starot'). Skat. arī vrata, vīravrata, sādhuṣvāda, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavratya, devavrata, ādityavrata

J.A.Grimes [8]: 1. Uztvēruma veids, ko izraisa Tā Kunga labvēlība. Tas ir neatkarīgs no sajūtām. Skat. pratyakṣa.

2. Viens no četriem uguns veidiem. Skat. tejas.

[30]: kaneti ir ārkārtīgi lētticīgi, bet labums ir tāds, ka solījums virsaitim (darohi) vai svinīgs galvojums (kīla) viņiem ir absolūti saistošs. Ļoti svēts ir zvērests, kas dots deotā templī, un prāvniece parasti ir gatavs pieņemt pretinieka apgalvojumu, ja tas ir izteikts pēc ūdens iedzeršanas, kurā skalots elks.

Vissvētākais zvērests saucas tāgā tor. Ap govš kaklu apvien sarkanu diegu, nelielu laukumiņu apslaka ar ūdeni un notīra, noliek tur stāvēt govi, un zvēresta rituāla vadītājs pēc svinīga brīdinājuma par zvēresta laušanas sekām aicina zvērētāju pārraut diegu uz govš kakla. Šis zvērests tiek turēts par tik šausmīgu, ka vairums no tā izvairās.

Cits zvēresta veids ir, kad vīrs sev kaklā uzliek arkla sakas un paņem mutē nedaudz zāli, dievojoties, ka viņš pēc nāves kļūs par sava pretinieka vērsi, ja būs zvērējis nepatiesi.

Par nepatiesa zvēresta sekām uzskata paša zvērētāja, viņa radu vai mantas postu. No nepatiesa zvērētāja ļaudis izvairās, kopā neēd un nesmēķē.

Kanetu tautas dievošanās Bashahr'ā ir dib(v). To dara, kad nav iespējams atrast patiesību, un nav drošu liecību. Viena no pusēm piekrīt dievoties. Vispirms viņam ir jānomazgājas (jāpeldas) aukstā ūdenī. Tad viņš iet uz templi un teic - ja viņam ir taisnība, viņa dievošanās būs veiksmīga, bet ja neveiksmīga, tad viņam taisnība nav. Šaurā traukā, pilnā ar ūdeni ieliek divas samīcītas miltu pikas, vienā ir sudraba monēta, otrā zelta gabaliņš. Un gaida, kad viņš vienu piku izņems. Tad to pārlauž; ja tajā ir sudrabs, tiek

pieņemts, ka dievošanās ir veiksmīga, ja zelts, viņš tiek uzskatīts par zaudējušu.

Bāuria tautā pārkāpumu tiesā vēlēti miertiesneši (panchāyat's) - liek dievoties pie Gangā vai Džamnā upes; vai liek noiet piecus soļus pret sauli un piesaukt saules lāstu, ja viņš ir vainīgs; bet visciešākā dievošanās notiek, noplūcot svētās vīģes koka lapu.

Soda nauda paliek pančājata izdevumiem un kāds pārpalikums pancha'i (miertiesnešiem).

Kātilu tautā daudzus strīdus izšķir ar dievošanos - lieciniekam liek nomazgāties un pieskarties svētās vīģes kokam, templim vai elkam, vai turēt rokās dēlu, un zvērēt. Robežstrīdus izšķir, vienai no pusēm uzliekot uz galvas zemes piku un liekot iet pa robežu, uz kādu viņš pastāv. Tā ir ļoti nopietna dievošanās, jo ja ir maldinājis, viņš zemi nesaņem.

divjačakšus divyachakshus, divyacakšus - dievišķā acs, ar skaidrām acīm, ar dievišķo aci, dievišķā acs, pārdabisks redzējums, pravietiska acs, akls, viedība. Ar zilām, pelēkām acīm, pārdabiska redze, smaržu veids, pērtiķis Skat. arī devakša.

[12]: padieva acs; pirmā abhijā; viena no piecām acu kategorijām; dievišķā redze, neierobežots redzējums; tai atvērtas visas lietas - lielas un mazas, tuvas un tālas, kā arī visu būtņu likteņi nākošās pārdzimšanās. Cilvēki to var iegūt ar savām cilvēku acīm caur meditāciju; to var mantot tie, kas dzimuši devu debesīs. Viena no Budas desmit spējām; viena no svētā trim apskaidrībām jeb gaišredzībām; pilnīga vispārēja apjēga un dēvas acs pārlicība.

divjadeha, divyadeha - dievišķs ķermenis

divjadharmin, divyadharmin - derībā un dievbijībā esošs, tikumīgs, patīkams, piemērots; ar dievišķu dabu

divjadrišti, divyadrishti, divyadršti - dievišķa uztvere. Divyadrš - dievišķas lietas redzošs; astrologs

divjagājana, divyagayana, divyagāyana - dievišķs dziedātājs; gandharva, dievišķs dziedātājs

divjakānana, divyakanana, divyakānana - debešķīga birze, debesu birze

divjalatā, divyalata, divyalatā - dievišķs vītenis, Ceilonas šaujamloka stiegru kaņepe (Sanseviera zeylanica)

divjaprabandha, divyaprabandha - dievišķa vārsmā. Dievišķs sacerējums (dzejā jeb vārsnās).

J.A.Grimes [8]: 1. Āļvār himnu krājums, kas sacerētas tamilu valodā. Tas sastāv no četrām daļām, kuras katra satur tūkstoš himnas. To galvenais nolūks ir Dieva godāšana. Mēdz teikt, ka tas veido Tamilu Vēdu, un

Viśiṣṭādvaita Vēdānta's sekotāji to uzskata par tikpat autoritatīvu kā 'prasthāna-traya' darbi. Tāpēc Viśiṣṭādvaita tiek saukta par Ubhaya-Vēdānta.

2. Skat. ālvar un ubhaya-Vēdānta

divjapraśna, divyapraśna, divyapraśna - prasījums, prašņājums par dievišķo, vaicājums par dievišķām parādībām, pareģojums, Augurium coeleste

divjaśakti, divyashakti, divyaśakti - dievišķs spēks, arī devaśakti

divjaśrotra, divyashrotra, divyaśrotra - dieva auss, visdzirde

dīvjati, divyati, dīvyati - līksmot, debesoties, ilgas pēc debesīm, līksme, aizraušanās, spēlēt, jokot, niekoties, slavēt

divjauśadha, divyaushadha, divyauśadha - debesu augs, maģiskas zāles, debesu augi (dziednieciski)

Divō Napātā, divo napata - padievu dēli, debesu dēli. Sanskrita mīts - [135]: Divō Napātā un Sūrya; latviešu mītos - dieva dēli un saule; grieķu mītos - Dioskouroi un Helen.

Gimbutiene [126]: dieva dēlu (dvīņu Ūsiņa un Jāņa) I.E. izcelsme ir viena no visizteiktākām. Šie dvīņi, tāpat kā senindiešu divō napāta, bija Dieva darbu izpildītāji uz zemes

divōkas, divokas - padievs; dzeguze (Cuculus melanoleucus). Skat. divaukas

dizalik, kalāšu d'izalik - sieviešu dzimtes gars, kas pārrauga dzemdības. Teic, ka tā ir Radītājas (D'izaw) māsa. Sievietes viņu pielūdz, lai dzemdības būtu vieglas

Dizane (kalāšu) - padievs. [1]: "Dizane ir iznākusi esībā no Imrā's labās krūts. Ielicis viņu savā plaukstā, Imrā viņu ar spēku uzmetis augšup. Viņa nokritusi ezerā un tur noslēpusies un atbrīvojusies" (Robertson, 381). Šī padievs tiek uztverta kā vīrišķa radītāja emanācija, bet arī kā nākusi esībā neatkarīgi. Citos vēstījumos viņa ir Imrā māsa.

Dizane ir kalāšu Mātišķā Padievs. Viņas vārda varianti ir Disani, Disni, arī Dezalik' (Dezau māsa; Dezau ir cits Imrā vārds). Šāds māsas-brāļa savienojums ir dziļi matriarhāls modelis daudzās kultūrās visā pasaulē. Disani "ir svarīga; viņa ir sirds un dzīvības spēku padievs; viņa sargā bērnus un dzemdētājas..." (Witzel).

Robertsons ir atzīmējis: "Dizane ir populāra padievs, un viņu godā visur, kur esmu bijis Kafiristānā. Giché jeb Jaungada svētki tiek svinēti pilnībā viņas godam; viņai ir arī īpaši rituāli Dizanedu svētkos." Tas, ka šī padievs ievada jauno gadu, līdzīgi kā kādreiz Auset/Isis Ēģiptē, liecina par tās lielo svarīgumu.

"Vakarā un cauru nakti lielākajā daļā Kámdesh'as māju bija mielasti un izpriecas. Ar pirmo rītausmas uzplaisnījumu 17.datumā neraugoties uz spēcīgu sniega vētru vīri un sievas plūda no savām mājām, nesot priedes

lāpas un soļoja ap pakalnu, saucot “súch, súch”, un salika savas pagales kaudzē Dizane's svētnīcas priekšā. Liesmu pastiprināja, metot ugunī tīrīto sviestu. Debilāla skandēja slavinājumus padievei, ļaudis kārtņi pievienojās piedziedājumos” (Robertson, 583).

“Dizane rūpējas par kviešiem, un viņas labvēlības iegūšanai jeb kviešu ražas palielināšanai tiek veiktas vienkāršas dzīvnieku upurēšanas.” Patriarhālāka ir giché vīru paraža upurēt Dizan'ei āzi katru reizi, kad piedzimst dēls (lai gan viņa vada visas dzemdības) (Robertson, 410).

Shtiwe, Nuristānā, ir pierakstītas dažas Disni slavinājuma dziesmas, kas viņu godā kā dzīvības spēka devēju. Viena, ko dzied agrā pavasarī, kad ganāmpulki tiek dzīti uz kalnu ganībām, atgādina Avestas pateicības dziesmas pienu dodošajai irāņu padievei Anahitai:

“Ak, Disni, tu esi Dieva vārtu sargātāja
un vēl tev ir astoņpadsmit īpašības -
Templa uzturētāja,
Piena devēja cilvēkiem,
Bērnu sargātāja, Cilvēces labvēle,
Turības nesēja no Dieva,
Tu sargā piena plūsmas durvis,
Tu nes cilvēcei juteklību,
Tu pieaudzē to, kas radīts,
Tu esi tā, kas saņem atļaujas no Dieva,

Un tu esi deviņu augstsirdības vārtu sargātāja.” (Edelberg, 10)

Kāda nozīmīga tradīcija rāda Dizani kā Svēto Koku. Robertsons par šo koku ir savācis “labo stāstu” - “bet šis pieraksts ir zaudēts kalnu upē”. Viņš atceras nedaudz: “Dizane ir neiedomājama koka stumbrs, kura saknes ir padievs Nirmali, bet zari ir septiņas brāļu ģimenes, katrā pa septiņiem brāļiem. Daži kāfiri apgalvo, ka Dizane ir Satarām meita. Sākotnēji viņa varbūt ir auglības padievs.

Templi viņa parasti lieto kopīgi ar citām dievībām, bet Kámdesh'ā viņai bijis glīts mazs templis vienai pašai. Tur Munzilo svētkos tiem kanesh'iem, kuri dzīvo augšējā ciematā, jāguļ ārā, brīvā dabā.” (Robertson, 411). Uzsvars uz āra svētnīcām kalāšu kultūrā ir viscaur.

Cits, Kám priesteris teikts nostāsts, atklāj vairāk par to, kas notika ar Dizane pēc tam, kad Imrá uzmeta viņu gaisā, un viņa iekrita ūdeņos: “Tālā zemē, ko dzīvie cilvēki nepazīst, ezera vidū auga liels koks. Šis koks bija tik liels, ka ja kāds mēģinātu tajā uzkāpt, viņam vajadzētu deviņus gadus, lai šo varoņdarbu paveiktu; pie kam tā zari pletušies tik plaši, ka ceļojums no vienas puses līdz otrai aizņemtu astoņpadsmit gadus. Satarām'u šis koks ir

apbūris, un viņš ceļojis turp. Viņam tuvojoties, viņu pēkšņi pārņēmušas varenas šausmas, un milzu koks pārsprādzis, atklājot stumbra vidū Disani. Bet Satarám's ir redzējis pietiekami, viņš apgriezies un apjukumā bēdzis.” (Robertson, 382-83).

“Dizane sāka slaukt kazas. Viņai esot iegrīmušai šajā darbā, viņu vērojis dēmons. Tam bijušas četras acis, divas priekšā, divas aizmugurē. Tas meties uz priekšu, sagrābis Dizani, kura trīcot bailēs noliekusi savu galvu pie tā ceļiem. Šis nezvērs mēģinājis viņu nomierināt, sakot - “Esmu nācis tevis dēļ”. Viņa vēlāk ieceļojusi Presungul'ā, un, iekāpusi straujā upē, dzemdējusi bērnu, kurš uzreiz pats gājis uz krastu, virpuļojošie ūdeņi noklusuši un apstājušies abās pusēs, ļaujot bērnam to izdarīt”. Ļaudis par to bijuši pārsteigti. Viņš pieņēmis vārdu Baghisht, ko viņam devis vīrs, kurš prasījis, kā viņu sauc. Šis Dizane's dēls ir bijis viens no kalāšu padieviem (383).

Čitrālā kalāšu sievietes piesauc Dezaliku sieviešu mājā (bashali), uz kuru sievietes iet mēnešreizēs un dzemdēt. Ja dzemdības ir grūtas, viņas tai ziedo valriekstus, lūdzot “Ak, mana bašali Dezalika, dari viņas dzemdības ātras, nes viņas rokās jaunu ziedu, nesarežģī lietas; te ir tavs ēdamais un dzeramais”. Un vēl - “Ak, mana bašali Dezalika, kāda ir nonākusi tavā gādībā. Nes veselību, liec ziedu viņas rokās; te ir tavs ēdamais un dzeramais”, metot padieviem vēl valriekstus (Maggi, 145).

Citā nostāstā padievi Disni ir galvenā loma. Padievi ir gribējuši pārņemt savā varā Saules Mājokli, kurā dzīvojis bagāts dēmons. Viņa nāve nozīmētu pasaules dziedināšanu. Padievs Mandi sapulcē padievis, arī Disni, un ved viņus kalnā. Viņi atrod māju, un tur ir veca sieva. Mandi iet viņu iztaujāt. “Tā ir māja starp augšu un apakšu; iekšā ir septiņi brāļi (saukti Dizano, salīdz. ar kalāšu Dezâlik) kuriem pieder daudzas lietas - saule un mēness, zelts, sudrabs, ūdens, lauki, kuros viņi sēj”.

Vecā sieva pamāca Mandi, kā darīt redzamu virvi, kas tur šo māju starp debesīm un zemi. Bet nākdams atpakaļ, lai atstāstītu to padieviem, viņš teikto aizmirst. Tā notiek trīs reizes. Nācies iet līdz citam padievam un viņas pamācības atnest. Padievu pirmais mēģinājums ar bultu šaušanu nav izdevies, jo māja ir no dzelzs, un virves, kas to tur, ir neredzamas.

“Viņi palūdz Disni iesēt sēklas, kas ātri nogatavojas, un tiek izkultas. Pelavas pieķeras pavedienam, un tas ir redzams balts.” Tad Mara'm izdodas cauršaut auklas, un dabūt māju lejā. Bet tās durvis ir ciet. Disni teic Mandi skatīties uz viņas baltajām kuplajām ciskām. Viņš uzbudinās un spēj lēkt uz durvīm ar tādu spēku, ka salauž. Viņš nogalē tos septiņus dēmonus (Witzel, 5. Šos septiņus brāļus sauc Dizano, kas tos, domājams, saista ar Disane un

septiņiem viņas iepriekšējā nostāsta koka zariem; tomēr šeit tie ir demonizēti, un Disni darbojas pret saviem dēliem.

Dizane tiek pieminēta arī kā būvētāja. Presungul'a ir liels apūdeņošanas kanāls, "par kuru apgalvo kā Dizane's būvētu. Šajā apgabalā ir arī viņas vārdā saukts pamatīgs tilts.." (Robertson, 410). Tam ir cieša paralēle pie Ladakh'as dardiem, kur padievs Gan-si Lha-mo "tiek īpaši saistīta ar apūdeņošanu un ūdens kanālu būvi." Šajos uzdevumos ļaudīm palīdz arī fejas (darnishi). (Religion of the Dards in Ladakh.)

dizik, kalāšu dizik - izdomāt, radīt prātā, piem., zīmējumu, gleznu, skulptūru, būtni. "Vectēvs radīja elku, un Dievs radīja vectēvu"

Dizila Dizav, kalāšu d'izil'a d'izaw - Radītājs Dievs. Tas rada cilvēkus, dzīvniekus, putnus, sauli, mēnesi, zvaigznes, garus, visu

djauhu, dyauh, dyauh - debesis, ārējās debesis, dievišķais, planētu sistēma, šo debesu padievi

Djauš, dyaush, dyaush - [9]: Debesis, Debesu dievs, Tēvs Debesis, salīdz. ar tjurku Tengri [388].

Agrīnākais dievišķais spēks vēdiskajā literatūrā. Dyu jeb dyaush ir spožo debesu nosaukums un vissenākais nosaukums dievišķajam spēkam pie ārijiem. Tas ir tas pats vārds, kas grieķu Zeus un mūsdienu Dievs. Uzrunāts kā Dyaush Pitṛ, vēlāk kļuvis par Ju-piter (skat. arī Bṛhaspati). Pitṛ nozīmē Pṛthvī (zeme, materiālā pasaule), Dyaush ar Pṛthvī ir stājies dzimumsakarā, un Dyaush-Pṛthvī ir Visuma radītāji. Skat. arī dive, daēva, gagana.

[106]: "Lietvārds dyaush (bez pitā) nozīmē debesis un ir bieži sastopams Rīgvēdā kā mītisks vienums, bet ne kā vīrišķa dievība - vēdu mītoloģijā debesis ir iztēlotas ar trim līmeņiem - tuvo, vidējo, un izcilo, trešo (avama, madhyama, uttama jeb ṛtīya (RigV 5.60.6)).

Purušasūktam (10.90.14) debesis ir aprakstītas kā radītas no pirmbūtnes Purušas galvas.

[138]: Djauš ir tēvs, Debesis, kas lietus veidā apaugļojis Prithivī, Zemi=Māti. Viņš ir tēvs Indram, vēlākajam padievu valdniekam un lietus dievībai, Agni (Uguns padievam), Ūšas (Rītausmas padievei), un ir teikts, ka viņš tālāk ir izraisījis augu un dzīvnieku pasaules pakāpenisku attīstību uz zemes. Djauš ir minēts piecās Rīgvēdas vārsnās vienkāršās lūgsnās. Rīgvēdas [3] 1.89 himnā Djauš pirmo reizi ir minēts ar vārdu un titulu 'Tēvs Debesis' (nevis Debesu Tēvs, kas būtu lasāms citādi).

[10]: senākais no debesu dieviem, kurš nāk no indoeiropiešu laikmeta un ir pielīdzināms grieķu Zeus, ir Dyaush, debesu personifikācija, lai gan nav pārsniedzis paternitātes ideju. Viņš ir saukts par sārto bulli, kas mauro uz zemi, varbūt tas ir zibens, lietus auglīgā spēja un debesu pērkona dzejisks

apraksts. Brīnišķu zvaigznēm nosētu nakts debesu tēls acīmredzami ir piesaukts, Djauš salīdzinot ar pērlēm nobārstītu melnu zirgu. Djauš bieži ir pārī ar Pr̥thivī, Zemi - saliktenī Dyāvāpr̥thivī - 'Visuma Vecāki' - kas ir slavēti sešās himnās.

[110]: radītājs dievs un debesu dievs. Idas, Nistigri vai Prithivi. Indras, Pardžanjas un Sūrjas tēvs. Daži avoti teic, ka Āditju, Agni, Ašvinu, Brihaspati, Marutu un Ušas tēvs. Viņu ir nogalinājis paša dēls Indra. Dažos avotos it attēlots kā melns zirgs.

[6]: debesis (dyaus) ir visaugstākais debesu jumts, viena no indoeiropiešu senākajām dievībām. Debesis ir Tēvs un kopā ar Zemi abi ir visa sākums. Visi padievi - saule, mēness, vējš, lietus, zibens, rītausma un pārējie ir Debesu bērni. Djauš pārklāj Zemi un apaugļo to ar savu sēklu, tas ir, ar lietu. Vārds dyaus priekšstata "vietu, kurā staro dievi", un nereti ir saprasts kā ētera (ākāša) ekvivalents, kas nozīmē "tur kur staro saule un pārējie (spīdekļi)".

Nostāsts Mahābhāratā (1.99) norāda, ka lāsta dēļ Djauš'am ir nācies kļūt par cilvēku. Viņš iedzimis Bhīṣm'a, varoņu tēvā. Starp Djauš'a vārdiem galvenie ir - 'Mākoņu mājas' (Abhra), 'Mākoņu mājoklis' (Meghaveśman), Plīvurs (Ambara), Nedalītais (Anaṅga), Sagša (Vyoman), Dižais plīvurs (Mahāvila), Ūdenskrātuve (Puškara), Triju valstību mājoklis (Triviṣṭapa), Telpa (Antarikṣa), Vēju ceļš (Marudvartman), Bezgalīgais (Ananta), Mākoņu ceļš (Meghavartman), Dalītājs (Viyat), Putnu ceļš (Vihāyas), Gājējs (Gagana).

[25]: Austrumos domāšana nav lineāra, tā ir sfēriska. Tur runā, ka ir trīs lietas, kas ir nekad neradītas un nekad nezudīs, nebeigsies. Kas tās ir?

Viena lieta ir Dievišķā Enerģija, ko varat saukt par Dievu. Tā ir nekad neradīta un nekad nebeigsies, tā ir kā telpa. Vai varat pateikt, kur ir telpas (var iedomāties arī tenisa bumbiņu) sākumpunkts, un kur tā beidzas? Nē!

Tas pats ir ar matēriju jeb visu šo Visumu. Visums ir Anādi, tas ir, 'bez sākuma', un Ananta, tas ir, 'bez gala'. Tādējādi gan dvēselēm, gan dzīvei nav sākuma un gala. Šķiet, ka radības nomirst, bet tās uzrodas no jauna. Tāpat kā vilņi okeānā. Viens vilnis paceļas un, šķiet, pazūd, bet tad paceļas atkal. Tas pats ar ūdeni - tas iztvaiko un uzrodas atkal.

Tā gan dvēselēm nav ne sākuma ne gala, gan Dievišķajam jeb Dievam nav ne sākuma ne gala, gan Visumam nav ne sākuma ne gala. Īstenībā visi trīs ir viens un tas pats.

Tā nu, ja vēlaties redzēt Dievu, jums ir jāpārstāj saredzēt šo pasauli. Saprotat, kādā ziņā? Kā kvantu fiziķim. Ja kvantu fiziķim nāktos apspriest puķi, viņš teiktu, ka nav atšķirības starp lapu, ziedu un kātu, jo viss sastāv no atomiem. Nav atšķirības, tas viss ir viens un tas pats. Tas attiecas uz

jebkuru puķes vietu. Tieši tāpat kvantu fiziķis teiks, ka jūsu DNK noteikšanai pilnīgi pietiks ar siekalu pilienu vai ādas kriptiņu - tas viss ir vienāds. Tā ir kvantu fizika. Lai gan, citādi skatot, ziedlapiņa nav kāts, bet kāts nav lapa, tie ir dažādi.

Tādējādi, ja vēlaties ieraudzīt Dievu, vienkārši saredziet visu Visumu kā enerģiju, tas arī viss.

Rigvēda [3] I CLXIV (164). 33.

Dyaus ir mans Tēvs, mans dzemdinātājs - tur mana naba. Dižā zeme ir mana dzimta un Māte. Dzimšanas vieta ir starp plašajām pasaules pusēm - Tēvs tur ir laidis Meitas dīgli.

III XXV (25). 1.

Dyaus'a prātīgais Dēls esi, jā, ak Agni, un Zemes Bērns, kurš visas lietas zini. Sapulcē Dievus, tu Zintniek, uz godāšanu.

V LVIII (58). 6. Kad jūs steidzat ar daglajiem zirgiem, ak Maruti, savos ratos ar stiprajām stīpām, satraucas ūdeņi, nes nolauztus kokus. Kaut nu Dyaus, Brūnais Bullis, sūtītu mums pārkonu.

VI L (50). 12. Lai Rudra un Sarasvatī, atbilstoši, Višnu un Vāju, izlej pār mums dāvanas un svētī mūs; Ribhukšan (Ṛbhukṣan, Lietpratējs, Indras dēls), Vāja (viens no lietpratējiem Ribhu), dievišķie Vidhātar (Sadalītājs), Pērkons (Pardžanja), Vāta (Vējš) dara mūsu pārtiku pārpilnu.

13. Un laipni rasinot lai arī Dievs Savitars, Valdnieks, upesdēls Apām Napāt, un ar dieviem un viņu draudzenēm vienotais debesu namdaris Tvastars (Tvaṣṭr, arī saule); Dyaus ar saviem dieviem un Prithivi ar savām jūrām.

[139]: dievs, arī lietuviešu dievas, deywis, senprūšu deivas. Baltiešu augstākais, radītājs dievs. Visu labo lietu - miera, draudzības, puķu, atjautīgu putniņu utml. avots. Radījis arī cilvēkus - nejauši, no māla piciņām, kas nokritušas, viņam mazgājot seju. Viņa brālis Velns, Velnias nav ne tuvu tik gudrs un drīzāk slāj starp būtnēm kā kārdinātājs. Ienākot kristietībai, viņš pielīdzināts kristiešu dievam, kas varbūt nav bijis patīkami.

[125]: IE tautas debesis un savu augstāko garīgo jēdzienu pirmsākumā saukušas vienā vārdā; latviešu valodā šis vārds ir Dievs. Vēl 1940-ajos gados lietots izteiciens - "saule nogāja Dievā". Latviešu dievestībā Dievs ir neredzams un nedzirdams, taču pieņem cilvēka prātam saprotamu veidu un īpašības.

“Es Dieviņu pieminēju
I rītā, vakarā -
Še ceļos, še guļos

Zem Dieviņa kājiņām.”

Dievs - padoms, doma (virspatība, skat. adhyātma) -

“Augstāk dzied cīrulītis
Par visiem putniņiem,
Dievam gudrs padomiņš
Par šo visu pasaulīti”.

Dievs - radītājs -

“Ne sunīša es nespēru,
Ne uguns pagalītes.

I sunīts Dieva laists,

I uguns pagalīte”;

“Dieviņš brida rudzu lauku
Ar pelēku mētelīti;

Kad izbrida, tad apsedza

Pelēkām vārpiņām” 32533.

Dievu lūdzot, latvietis apzinās Dievu savā tuvumā, viņa varenību un spēju palīdzēt cilvēkam visās dzīves gaitās.

“Dieviņ, līdzī, Debestēvs,

Man nabaga bāliņam;

Izbrist dubļus, pamest laipas,

No Dieviņa labredzēt.”

Stenders 1783 - Veco latviešu dievs, kas pie viņiem arī, kad tikās ar mirušiem, saucās 'Vels' (Velis), kamēr Dieva dienas un Velli (no 'Vels' - 'mirušo dieva dienas') pie viņiem bija viens un tas pats. Vārds 'Dievs' te nenāk no latīņu 'Deus', drīzāk no latviešu 'devejs', saīsinoties - 'dievs'. Šis dievs pēc pagānisko latviešu mitoloģijas bija precējies, tam bija bērni un saimniecība. Tādēļ varam dzirdēt vecās latviešu bardu dziesmās daudz par 'Dieva dēli', 'Dieva zirgi', 'Dieva vērši' un 'Dieva putni'.

A.Pūtelis. Ausekļa dievi- visā pasaulē esošs, konkrēti nesaskatāms; panteisks.

Gimbutiene - [126]: baltu Dievs (no 'Deivas'), prūšu 'Deyws', debesu gaismas dievs, radniecīgs senindiešu Dyaus, grieķu Zeus (no Djēus), latīņu deus (no deivos), ģermāņu 'Teiwaz'. Somu 'taivas', igauņu 'taevas' nozīmē 'debess'. Tas ir sirmā senatnē no baltu valodām aizgūts vārds, kurš arī norāda uz Dieva saistību ar debesīm, debesu gaismu.

Visvecākais IE panteona dievs. Pēc kristietības pieņemšanas šajā vārdā sāka saukt kristiešu Dievu. A.Meillet uzskata, ka vārds 'Dievs' ir IE par excellence, jo tā sakne ir gandrīz ikvienā IE valodā. IE salīdzināmās mitoloģijas pētījumi liecina, ka Dievs bijis debesu gaismas dievs, dienas un

līgumu aizbildnis, miera un draudzības dievs, taisnīgs, skaidrs un gudrs, augu augšanas veicinātājs un aizbildnis.

Lietuviešu un latviešu sakāmvārdi raksturo Dievu kā tiesnesi, līgumu aizbildni, skaidru, taisnīgu un labestīgu.

“Ko Dievs solījis, to izpildīs”, “Ar Dievu neiesi bārties, strīdēties, tiesāties.”

Baltu tautu mutvārdu daiļrade tomēr vislabāk saglabājusi Dieva kā gaismas un dienas aizbildņa un augu augšanas veicinātāja darbību, jo nav saplūdusi ar kristiešu Dieva funkcijām (nepazūdot tajās).

Kardināla Valenti 1604.g. ziņojumā par latviešu pagānisko reliģiju debesu dievs minēts kā “augstākais Dievs” - “et credano un Dio Supremo che chameno Tebo Deves”. 'Tebo Deves' ir latviešu Debesu dievs (Var salīdzināt arī ar tjurku debesu dievu Tengri, īpaši, ņemot vērā tā uzsvērto saikni ar dabu - I.L.).

Senākos avotos dievu uzskaitījumā šā dieva vārds 'Dievs' atrodas pašā sākumā. 1530.g. prūšu dievu sarakstā pirmais minētais Occopirmus “deus coeli et terrae” acīmredzot jāsaprot kā pats pirmais (ucka - augstākais, izcilākais). To apstiprina lietuviešu un latviešu tautasdziesmās saglabājies Dievu dievs (liet. 'Dievu dievaitis') jeb 'Lielais dievs' (liet. 'Didysis dievaitis').

Lietuviešu Vasarsvētku dziesmā teikts -

“Lai Lielais dievs dāvā atslēgas, lai nopin vainagus. Lai savieno, dod patvērumu, ar atslēdziņu rok”.

Dziesmās Dievu uzrunā par “lielo sējējiņu”:

“Ai tu Dieviņ, lielais sējējiņ, dāvini man rudzu kūli,
bet aizdzen manas bēdu dienas. Izaudzē labībiņu tukšajos laukos, izbārsti
sēkliņas zaļajās pļavās”.

Latviešu mītoloģiskajās tautasdziesmās Dievs parādās kā jauns skaists vīrietis sudraba apmetnī un sudraba cepuri galvā; apģērbu rotā piekariņi. Galvenās pazišanas zīmes kā karalim - josta un zobens. Dievam ir zirgi ar sudraba iemauktiem, zelta segliem.

Dieva pils atrodas kalnā (debesīs), tai treji sudraba vārti, saimniecības ēkas, pirts, dārzs, pļavas un mežs. No šā kalna Dievs jāļ vai brauc zelta vai vara ratos vai arī ragavās, turēdams zelta grožus ar zelta pušķiem. Lejup laižas lēnām, uzmanīgi, lai nenotrauktu rasas lāses, neapturētu asnu augšanu, neiztraucētu arāju vai sējēju darbu. Dievs paceļas pār rudziem, samīn nezāles.

33664-2

Es atradu aiz kalniņa
Diev' kumeļu sedlojam:
Lūku kāpšļi, zelta sedli,
Dimantiņa iemauktiņi.

Dod', Dieviņ, kalnâ kâpt,
 Ne no kalna lejiņâ;
 Dod', Dieviņ, otram dot,
 Ne no otra mīli lūgt.

33662-0

Dievs ar Laimi sasatika
 Viena ceļa galiņâ;
 Dievs Laimei pasacija,
 Zīda aust nēzdodziņu.

33271-0

Klusat jauni, klusat veci,
 Dievs ienāca istabâ;
 Dievs ienāca istabâ,
 Vaicā nama saimenieku.
 Tas bij nama saimenieks,
 Kas sēd galda galiņâ,
 Kas sēd galda galiņâ
 Baltâ linu krekliņâ.

32535-0

Dieviņš jāja rudzu lauku
 Ar peleku mēteliti;
 Redzej' manu rudzu lauku
 Zelta vilni vilnijot.

J.Meletijs, kurš 16.gs. sākumā rakstīja par sudāvu ticējumiem, līdzās citiem prūšu dieviem kā gaismas dievu min Schwaytestix, Suaixtix (svastika?), kuru lūdza, lai viņš sūta gaismu labībai, zālei un lopiem. Šis sudāvu dievs 'Žvaigždis' (?) varēja būt tuva paralēle lietuviešu un latviešu Dievam vai arī atsevišķs tā aspekts - latviešu Ūsiņam līdzīgs gaismas dievs.

Arī Patrimps, viens no trim galvenajiem prūšu dieviem līdzās Pērkonam un Patolam (pēc S.Grunau'a), ir salīdzināms ar Dievu. Viņu attēlo kā jaunu vīrieti bez bārdas, vārpām rotātu galvu. Viņš ir augu un laimes dievs. Daudzos lietuviešu un latviešu sakāmvārdos un parunās Dievs parādās kā sējējs un lauku ražīguma aizbildnis, piemēram, - “Dievs paēdinās, “Dievs gādās”, “Dievs sēj un pļauj”, “Dod, Dieviņ, pļavā kārklus, putrā kunkuļus”, “Ko Dievs stāda, to arī laista”, “Dievs radījis rudzus, kviešus, auzas”. Rudziem ir saistība ar Dievu, tādēļ tos sēj gaišā dienā tīri, balti ģērbies sējējs.

Baltu mītoloģijai raksturīga Dieva un Laimas sadarbība un dažu funkciju saplūšana. Latviešu mītoloģiskajās tautasdziesmās Dievs un Laima kopīgi

apspriež un lemj cilvēka mūža un dienas garumu. Jāņu priekšvakarā Laima un Dievs parādās kopā -

“Laima gāja rudzu lauku
Auzu skaru mētelīti;
Dieviņš gāja rudzu lauku
Rudzu rogu cepurīti”.

Svarīgākā senās Eiropas dieve Laima pēc indoeiropiešu ienākšanas Baltijā savu nozīmi zaudējusi nav, vien atsevišķās funkcijās saplūduši ar Dievu kā debesu gaismas un augšanas veicinātāju, bet Dievs no viņas pārņēmis lemšanas un sadales funkcijas. “Dievam vaļa, Dievam daļa”, “Dievs devis, Dievs ņēmis”, “Ko Dievs lēmis, tas cilvēkam arī ir”, “Dievs laiž pasaulē (rada) cilvēku, piešķir daļu”. Dievs bija arī gadalaiku dievība, nešķirams no saules gaismas - jaunas, stipras un vecas. Ziemā tas dzimst ar ziemas sauli, triumfē vasaras visīsākajā naktī. Pirmskristiešu laiku baltu svētnīcās tas, šķiet, ir pielūgts, iespējams, atšķirīgos tēlos dažādos gadalaikos.

Ir teikts, ka viņš pieskatījis, lai sējas sākumā tiktu pielūgta jaunā gaisma, zvejas laikā - pilnā, bet ražu vācot - vecā gaisma (Mēness fāzes? I.L.) (Praetorius M. *Deliciae Prussicae oder Preussische Schaubühne*. - Berlin, 1871.)

[111]: Dievam ir daudz līdzinieku citās indoeiropiešu un visupirms jau baltu valodās: lietuviski viņš ir Dievas, prūsiski - Dēiws, un baltu pirmvalodā viņš ir bijis *Deivas, te šo vārdu līdzība ir skaidri redzama. Latīņu valodā ir Deus, cēlies no senāka *Deivos, grieķiski - Zeus, kas, valodniekuprāt, senākos laikos ir bijis *Djēus, ģermāņiem - *Tīwaz. Sanskritā ir divi vārdi - Dyaus “dienas gaisma” un dēva “debesu”, “dievišķais”, arī “dievišķa būtne”, šo vārdu kopīgā, senākā nozīme ir “mirdzošo dienas debesu Dievs”.

Viduslaikos bija zināmi vairāki tā sauktie prūšu dievību saraksti, gan publicētos tekstos, gan arī rokrakstos. Šie saraksti visbiežāk iesākas ar vārdu Occopirmus, Occopirinus, Ockopirmus, kas, starp citu, latviešu literārajā tradīcijā ieviesies kā Okupiernis (salīdz. ar adžīviku dievībām Okkali un Ōkali, kas cilvēku vidū izplatījušas tekstu “Deviņi stari” (The Nine Rays). Tomēr, kā atzīst valodnieki, šis vārds ir veidots no uka- “vis-“ un no pirms “pirmais”, tātad - “visupirmais”, un tas izrādās prūšu panteona galvenās dievības epitets.

Dievs, prūsiski Dēiws nav saukts vārdā, acīmredzot, ir bijis zināms aizliegums to izrunāt; tā vietā ir minēts viņa raksturojums - “visupirmais”, un to pierakstītājs ir uztvēris kā īpašvārdu. Tā Dēiws, būdams rietumbaltu panteona galvenā dievība, viens pats piepilda struktūras augstāko līmeni.

Centrā ir divas galvenās dievības - Dievs un Pērkons, lietuviski Dievas, Perkūnas. Noteiktās situācijās abu funkcijas pārklājas un pat saplūst,

piemēram, folkloras tekstos Dieviņš un Pērkons ir savstarpēji diezgan viegli nomaināmi vārdi, tomēr ir arī atšķirības. Dievs ir pāri visiem dieviem, viņš ir visa pirmsākums, tomēr parasti viņš ir diezgan pasīvs un ļaužu gaitās tieši neiejaucas.

Dieva stāvēšanu pāri mūsu pasaulei, nemijedarbošanos ar to labi raksturo daina:

“Lēni, lēni Dieviņš brauca
No kalniņa lejiņā;
Netraucēja rudzu ziedu,
Ne arāja gājumiņa.

Vai ir gadījies redzēt ziedošus rudzus, kad topošajai vārpai ir tādi kā putekšņi, kas no visvieglākā pieskāriena vai uzpūtiena aiziet pa gaisu? Dainā teikts “netraucēja rudzu ziedu”, un tas ļoti dzejiski raksturo Dieva stāvēšanu pāri šai pasaulei. Pērkons gan ir aktīvs, darbīgs, viņa klātbūtne ir tieši sajūtama, tā var būt pat biedējoša. Dieva un Pērkona sfēra savstarpēji attiecas, mūsdienīgi izsakoties, kā likumdevēja vara un izpildvara.

djuvanī, dyuvani, dyuvanī - debesu birze. Vana (Vāne?) - mežs, birze

dōa, kalāšu doa - c'as'a jeb biezpiena siers, svētā siera kūka, ko gatavo ražas svētkos (ucaw) un pavasara svētkos (zhoshi, joshi) - no visa vienas vai divu dienu piena. Tā kā tas ir svēts, to ēd tikai vīrieši (?). Skat. arī pənīr, sacho, roi, parnai, gulak, ishperi, istum saras, j'ac', kafir, nuristani devodyāna, varketi, yāga, yāna, ucav

dōāb, doab - dobe, divupe; [136]: persiešu dōāb no dō - divi (viduspersu) + āb - ūdens no senpersu āpi (sansk. ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī). Arī antarvedi - apvidus starp Gangā un Jamunā upēm. Zemes josla starp divām upēm, Divupe. Skat. vedi - paaugstinājums

dōgar, dogar - cilts; siev. dogarnī. [30]: Pendžabas dogari ir rodami Satledžas (Sutlej, Śutudrī) un Beās'as augšteces ielejās; citas (dogar'u) got'as ir sīdhi, banch, dāre, chhane, khame, mabhi, māhu, dadūd, dhandī, gug, dher, tote, kohli, pade, sanāpi, jakhrā, katwāl, chhohar, chopri, ghangī, walī, wisar, khari, sombar, ilsar, johde, kotordal, gosāl, saurai, dhaurai un gamload

drāti, drati - drāzties, iet, steidzināt, priecāties (drātēties?)

drava - šļāciens, noiešana, orgasms, ātra izdališanās, šķidrums, šķidr, slapjš, pilošs, izkusis, plūstošs, pārplūstošs, izpriece, rotaļa, dziņa, noplūde, esence, ekstrakts, sula, plūstamība

drāvaka, dravaka - bišu (dravas?) vasks, pievilcīgs, valdzinošs, vajātājs, brunču mednieks, zaglis, gudrs cilvēks, atjautīgs, zinātājs, netiklis

dražailak, kalāšu drazhayl'ak - stiepta dziedāšana, stāstošu tautas dziesmu stiepta dziedāšana svētkos. Teicējs dzied pārējiem pirmais. Tad pārējie atkārto, kamēr sievietes lēni dejo garā virtenē

drgha - dārgumi, dhara - daudz zelta vai dārgumu kaudze; [137]: persiešu dargah - ieeja, sākumpunkts, sliekšnis, svētnīca (parasti pie sūfiju svētā kapa), dārgumu glabātava; slavena jōga transs, svētpamirums

dribh - siet saišķī, fašinā; bažīties, baidīties (drebēt?). R. L. Turner - aukla, siet.; darpayati

driga (kalāšu) - 1. garš. Arī drugar; 2. liela auguma. Arī drigmāg

drighhū, drighhu - zibens, saule, čūska (gara, bijājama būtne?)

drigru, kušanu *dhr̥g-r-u - drēgns. Liet. dērgia - slihts laiks

drik - reģis, gaišreģis, reģis; uztvērējs; apziņa. Skat. draštā, drš

drimbhū, drimbhu - čūska (rimbulis?), saule, zibens. Skat. arī dr̥ghhū

driš, drish - drošs, ar drošu skatienu, drosmīgs, uzbrūkošs, pašapzinīgs, izaicinošs, pašpaļāvīgs; acs, skatiens, būt drosmīgam, izaicināt, uzbrukt, ievainot, iekarot. Arī dr̥ṣnoti, darśayati

drištavatī asi, drishtavati asi, dr̥ṣtavatī asi - kā esi redzējis

drišti-srišti-vāda, drishti-srishti-vada, dr̥ṣti-sr̥ṣti-vāda - redzēt-radīt mācība (vadule), teorija, ka 'uztvere ir radīšana'. Advaita Vēdāntā teorija, kas visu pasauli uzskata par cilvēka saprāta produktu. Ka pirms pieredzami objekti tiek uztverti, tie tiek uzskatīti par neesošiem. Ka pasaulīgais (priekšstats par to) ir tās iztēlotāja radīts

drišti, drishti, dr̥ṣti - redzējums, redze, redzes spēja, skatiens, acu uzmetiens, acu zīlīte, viedība, attieksme, apsvērumi, viedoklis, priekšstats, mācība, teorija, prāta acs, saprāts, uztvere, uzmanība, saprāts, skatīšanās, aplūkošana, skats

drištri, drishtri, dr̥ṣti - reģis, reģis, zintnieks, skatītājs

drōna, drona - abras veida ziedoklis, ieplakas veida ziedoklis, ezers vai ūdenskrātuve, krauklis. Skat. mṛtyuvañcana

drugar, kalāšu drugar - ļoti garš. Cilvēks var būt garš (drig), bet ne drugar, tāds var būt nostāsts, dziesma, ceļš

drujak (kalāšu) - stūris, kakts. Kalāšu druzak - elle, ugunīga vieta, kurā pēc nāves nokļūst kalāšu ienaidnieki. Arī durz'ak

druma - koks (apēnots, drūms?)

drumavalka - koka miza (apgērbs), lūku pinums, vīze

drumini, drumini - mežs, koku biežņa

drust (kalāšu) - viss, pilnībā (Drusti?)

du (kalāšu) - divi

dua pachek (kalāšu) - paredzēt maģisku izveseļošanu vai artisinājumu

dualivali, kalāšu dualiwali - gari. Gani šiem gariem ziedo, ja kazas sāk dot mazāk piena vai rādās citas sliktas zīmes. Cilvēku tos pielūdz savu lopu veselībai un pateicas par labām medībām

dudik - gulēt (dusēt?). Dudim day - eju gulēt

duduranjak (kalāšu) - Ziemsvētku (Čavmos) dziesmu veids

dudžis, dujis - divtik. Arī dukna

duhsvapna, duhsvapna, duḥsvapna - nakts murgi, slikti sapņi

duik (kalāšu) - 1. degt, sadegt. Arī jukik, ciu karik; 2. izkalst; 3. dedzināt (asi sāpēt); 4. dedzināt (no sala)

dukur (kalāšu) - slaukšanas nojume (Dukurs?)

dumača, dumacha - apjucis (dumiķis?). Arī markhanda, khamduma, gat'niwac'

dumb (kalāšu) - zudis, miris

dunaja, kalāšu dunaya - miežu komprese; grauzdētu miežu sajaukums ar ūdeni. To liek pie pieres, lai pasargātu no galvas sāpēm

dur (kalāšu) - durvis, māja; ļoti slikts, liels noziegums

dūradaršin, duradarshin, dūradaršin - tālredzīgs, tālreģis, reģis, zintnieks, apdomīgs, pravietis; plēsoņa, maitu lija

durai mandiri, kalāšu duray mandiri - namamāte, māju saimniece

durāšaja, durashaya, durāšaya - netveramais, iemājojošais ķermenis, kas pēc nāves nezūd (salīdz. ar dvēsele)

durbuddhi - muļķis, ļaunprātis (salīdz. ar duraks?)

Durgā, durga - saulgriežu vai ekvinokciju svētkos godāta padievs. Dziedātājputns, nepieejama jeb drausmīga padievs; indigo augs (Clitoria Ternatea).

[41]: Durgā ir padievs, ko godā deviņās pirmajās Āšvina mēneša jauna mēness dienā (navarātra).

J.A.Grimes [8]: "Neizprotamā"; 'Tā, kuru ir grūti sasniegt'; 'Grūti uzvaramā'; Dieviete.

1. Viens no Visuma Mātes vārdiem. Personificētajā veidā Viņa tiek attēlota kā Dieviete ar astoņām rokām, kas jāz uz lauvas, turot ieročus. Viņa ir ļaunu noslieču iznīcinātāja. Tiek godāta sešdesmit četrās formās, no kurām viena ir Pārvatī.

2. (Reliģiskajā tekstā) Devī-Māhātmyam viņa uzvar bifeli dēmonu, kurš parādās trijos veidos - Mahiṣāsura, Niśumbha, Śumbha. Viņu pazīst kā 'glābēju no smaga stāvokļa' vai 'aizstāvi'. Viņai ir veltīta vesela purāna - Devī-Bhāgavatam. Viņa varbūt ir visplašāk godātais Šakti aspekts.

[49]: Durgā godāšana (durgāpūjā) notiek īpaši rudenī, Dussehra (no hindi daśahrā <daśāharaka - 'desmit dienu svētki') laikā. Tie sastāv no 'deviņu dienu svētkiem (nava-rātra jeb nava-rātri), kam seko 'desmitā - uzvaras diena' (vijaya-daśamī), kas svin Durgā uzvaru pār Mahisa. Viss kulminē svētkos, ko desmitajā dienā svin pēc Šabar'u ('mežonīgās ciltis') parauga, kad padievs tiek "atlaista", un ķēniņš attīra savu karaspēku pirms došanās kaujā (skat.

śābarotsava). Hindu ķēniņi parasti savas kara operācijas sākuši, kad pēc lietus sezonas izzūst ceļi, un ir bagātīgi pieejama lopbarība un graudi.

Citi svētki, tagad maz zināmie vasanta-navarātri, arī ir saistīti ar Durgā godāšanu; tiek svinēti ap pavasara ekvinokciju. Nepālā kara padievis, sauktas 'Deviņas Durgā', tiek godātas no rudens dasām (< dašamī) svētkiem līdz maija beigām, bet ne lietus sezonas laikā. Diviem ikgada Durgā svētkiem varbūt sākotnēji bijusi tā pati nozīme, kas vēdiskajam vrātyastoma rituālam. Viena vrātjastoma ir svinēta, kas vrātjas uzsāk rīkot sirojumu, slēdzot savstarpēju līgumu; otru vrātjastomu svin pēc atgriešanās, lai attīrītos no varas darbiem, ko viņi ir nodarījuši sirojuma laikā.

Gads ticis dalīts divos vardarbības un miera pusgados:

- nelabvēlīgajā daksināyana (saules (saullēkta vietas) gājiens uz dienvidiem) sirošanas laikā, dzīvojot tuksnesī ārpus ciemata;
- labvēlīgajā zemkopības pusgadā uttarāyana (saules (saullēkta vietas) gājiens uz ziemeļiem), dzīvojot ciematā.

Šis pieņēmums izskaidrotu divus upura dzīvnieku veidus, pieradinātos un savvaļas, kurus izmanto atbilstoši divos svētkos, kuros svin divus tieši pretējus gada pagrieziena punktus. Kad (Mahāvratā svētkos) ir pabeigts ugunsaltāris, un upurēti piejaucētie dzīvnieki, tad savvaļas dzīvnieki tiek atlaisti. Tomēr zirga upurēšanā kā papildus upuri tiek ziedoti visi iespējamie savvaļas dzīvnieki. Piemēram, Maitrayānī Samhitā 3.14.10 un Vājasaneyi-Samhitā 24.28 ir apgalvots: "Valdniekam (Īšana, tas ir, Rudra) viņš ziedo degunradzi (parasvatāh), Mitram savvaļas ēzeli (gaurān), Varuṇam ūdens bifeli (mahīṣān), Brihaspati bizonu (gavayān), Tvaštaram kamieli (uṣṭrān)".

Rudens ekvinokcijā svētais pāris bijis tēvs (Prajāpati) un meita (Vāc), kas, domājams pārstāv mirstošo 'vecu gadu' un jaunavīgo 'jauno gadu' - to vienība sakrīt ar vecā gada/saules nāvi un jaunās dzimšanu.

Pavasara ekvinokcijā 'svētās kāzas' varējušas būt arī incestuālas, bet mainītās lomās - dēls un māte. Mirstošais līgavainis būtu 'jaunā saule', kas dzimusi no iepriekšējām precībām, tas ir, vrātya brālības vadītājs, kurš ir sirojis iepriekšējos sešus mēnešus, tas ir, vēdiskais padievs Rudra, ko personificē kara dziesminieks (kimpuruša, māgadha) un līgava būtu galvenā (visaugstākā) karaliene (mahīṣī, 'bifeļu govs', kas simbolizē Māti Zemi).

Šī rekonstrukcija atbilst saprātīgam pieņēmumam, ka agrīnākais indiešu kalendārs ir sakritis ar pretējiem zvaigznājiem rohinī un jyesthā, kas saistīti atbilstoši ar jaunavīgu meiteni, kura tikai sasniedz pilngadību, un 'vecāko kundzi', kuras pārstāv atbilstoši labklājības padievi un neveiksmes padievi.

Es vedinu uz domu, ka divi Durgā svētki atbilst diviem lieliem vēdiskā ziedojumu gada svētkiem - mahāvratā un višuvat. Pirms Mahāvratas jau ir

noticis desmit dienu rituāls (dašarātra) - līdzīgs Dussehra - un gadu ilgajā ziedojumu virknē šī kombinācija iestājas tikai reizi, gada cikla beigās. Var būt, ka sākotnēji mahāvratā svētki ir sakrituši ar desmito dienu, jo tā tiek ziedota radītājam dievam Prajāpati; noslēpumiem ap pasaules radīšanu seko Pradžāpati ļauno darbu, tas ir, viņa asinsgrēka ar savu meitu, kas beidzies ar viņa nāvi, nosodīšana. vēdiskie teksti satur izteikumus, kas norāda uz to, ka kādreiz šajā dienā ir veiktas cilvēku upurēšanas un ka dalībnieki ir ēduši upura gaļu (Falk 1986; 37-42) - kā britu laikā Karnatakā “desmitajā uzvaras dienā” darījuši vīrieši, dodoties sirojumā (Silva 1955).

Uzskatu, ka mahāvratā un višuvat uzdevums sākotnēji bijis tāds pats kā Durgā svētkiem, un ka arī tie svinēti atbilstoši rudens un pavasara ekvinokcijās. Vairums zinātnieku Mahāvratā saista ar ziemas vai vasaras saulgriežiem, un tiešām, vairākos vēdiskos tekstos mahāvratā un gada vidus diena - višuvat - skaidri nozīmē saulgriežus.

Tomēr, daži fakti vedina domāt, ka agrāk Mahāvratā svinēti rudens ekvinokcijā. Pirmkārt, Sietiņš (Plejādes) senākajā nakšatr'u sarakstā ir pirmais zvaigznājs, un tādēļ tā sakrišana ar pilnmēnesi iezīmējusi gada sākumu, un daži atsevišķu šā zvaigznāja zvaigžņu nosaukumi norāda uz lietu. Otrkārt, viena raksturīga darbība mahāvratā dienā ir dažādu mūzikas instrumentu skandināšana, tā, ka “atskan visas balsis” (sarvā vāco vadanti, TS 7,5,9,3; PB 5,5,20).

Saskaņā ar Taittirīya-Brāhmana (1,8,4,2) tie notiek lietus sezonā (prāvriši sarvā vāco vadanti), un lietus sezona ilgst no jūlija vidus līdz septembra vidum. Šis Taittirīya-Brāhmanas izteikums vēstī par vēdisko kuru un pañčāla cilšu kārtņiem laupīšanas izbrukumiem. Kamēr mahāvratā noslēdz ziedojumu gadu, gada vidus punkts ir višuvat diena, un višuvat jeb višu apzīmē pavasara ekvinokciju daudzās Indijas valodās, un kā tādi mūsdienās tiek svinēti daudzās Indijas daļās. Beidzot, tādējādi saules gada cikls atbilst dienas ciklam (saullēkts - pusdiens - saulriets; jaungads pavasara ekvinokcijā - vasaras saulgrieži - rudens ekvinokcija).

durgat (kalāšu) - durvju aploda, slenģes

durik (kalāšu) - logs

durus (kalāšu) - pagalms mājas priekšā

dūrvā, durva - velna zāle, bermuda zāle (Cynodon dactylon), zāle mauriem, zāle no Panicum šķirnes. Salīdz. ar kaltēta kušas zāle, Poa cynosuroides, darbha

dūrveštakā, durveshtaka, dūrveštakā - dūrvā zāle kā altāra ķieģelis, durb (dūrvā) zāle, ko lieto kā ķieģeļus, būvējot ziedokli

duva - divi. Persiešu do

duve (prākrit) - divi

dvaita - divējība, divējs, dubultums, duālisms, šaubas Skat. dvi.

J.A.Grimes [8]: nosaukums Madhvācārya's filozofijas sistēmai. Vēdāntas skola, kura māca, ka Dievs, cilvēku dvēseles un matērijas pasaule ir mūžīgi nodalīti un abi īsti

dvaja, dvaya - divkāršs, dubults, pāris, abi. Skat. dvi

dvaka - divkāršs, divi un divi

dvandva - divi, pāris, vīrietis un sieviete, dilemma, strīds starp diviem, divcīņa, Dvīņu zvaigznājs.

J.A.Grimes [8]: pretstatu pāris, cietoksnis, dualitāte, savstarpēji izslēdzošs. Piemēram, bauda un sāpes, aukstums un karstums, gaisma un tumsa, ieguvums un zaudējums, uzvara un sakāve, mīla un naids

dvandvamōha, dvandvamoha - divējības maldi, šaubu izraisītas nepatīkšanas. J.A.Grimes [8]: maldi par pretstatu pāriem dabā, piemēram, sāpes-bauda

Dvāpara Juga, dvapara yuga, dvāpara yuga - divbalstu, tikai divu kāju laikmets (no četrām), bronzas laikmets. Skat. yuga.

[182]: 864 gadus ilgā trešā juga.

J.A.Grimes [8]: "Trešais laikmets no četrām yug'am; bronzas laikmets (no saknes yuj = 'savienot' + dvāpara = 'divkāršs'). Laikmets, kurā patiesība stāvēt tikai uz divām no savām četrām (pašierobežošanās, tīrība, augstsirdība, patiesums) kājām. Ceļš uz atbrīvošanos šajā laikmetā esot dievības pielūgsmē. Skat. yuga

dvāra, dvara - durvis. Vārtiņi, vārti, ceļš, ieeja, caurums, pāreja, līdzeklis

dvārakantaka, dvarakantaka - durvju šautra, durvis vai vārti

dvāravartman, dvaravartman - galvenās durvis, vārti, vārtu telpa, galvenā ieeja, portāls

dvi - divi, avestas divtik

dvidala - dalīšana divās daļās

Dvidēvata - α , β , γ un ι Librae (Viśākhā) zvaigznājs

dvidžā, dvija, dvijā, divkārt dzimušais, cildenais, ārijs, vienai no trim augstākajām hindu kastām - bramīniem piederīgais, kurš saņēmis svēto pavēdienu (yajnopavita). Arī dvijāti. 'Divkārt dzimušais' (no darbības v. saknes ja = 'būt dzimušam' + dvi = 'divi'); ikkatra triju augstāko kastu locekļa nosaukums; iesvētība tiek uzskatīta par otro dzimšanu

dvidžadēva, dvijadeva - padievs starp divkārt dzimušajiem, zintnieks, Virsīstenība, Brahman

dvidžarši, dvijarshi, dvijarši - priesteris reģis

dvimārga, dvimarga - divceles, krustceles, taku krustojums

dvipad - divkājains

dvipatha - divceles, krustceles, taku krustojums

dvisvastika - tornītis virs ieejas vai vārtiem (nereti ar svastiku). Skat. arī gopuram

dvitva - divējība, divējs, dubultošanās, pāris. Vaišešik'a - uzskats, ka skaitļi, kas lielāki par vienu, ir prāta izdomājums (viens plus viens utt.)

dzaray mut, kalāšu dza'ray mut - ozolu suga. Šā ozola lapas nav tik durstīgas kā svētā ozola lapas. Tā koksne ir cieta, to lieto koka ēvelēm un arklu nažiem. Ja kazas ēd tā lapas, tās dod daudz piena. Arī zana'i mut

dzunik (kalāšu) - mīcīt vīnogas (dzīt vīnu?), spiest

dža nik, kalāšu ja nik - precības, kāzas, sievas apņemšana. Tā saka attiecībā uz vīrieti

dža, ja - dzimis, radīts, sagatavots, piederīgs, uzvarošs, dzimšana, gaisma, Višnu, Šiva, bauda, tēvs, vīra brāļa sieva, rēgs, ātrums. Kalāšu ja - sieva (dzemdētāja); meitene var kļūt par sievu pirms pubertātes, bet kā likums viņai nedrīkst būt dzimumattiecības, pirms sāk iet uz menstruāciju māju (bashal'i). Viņas vīrs parasti ir ap divdesmit gadus vecs. Arī istrizha, duray gad'eyrak, durey mandiri, moc

džā, ja - dzimta, dzimis, radīts, rāse, cilts, dzimta, meita, pēcteči

džač mutra, kalāšu j'ac' mutra - garu mīzali, dziednieciska viela. Brūna vai sarkana un ļoti rūgta. Pa nakti to pieliek pienam un nākošā rītā dzer kā zāles pret sasitumu vai iegriezumumu

džač šog, kalāšu j'ac' shog - kadiķa zars, tos lieto upura attīrīšanai. Vienu zaru apslaka ar upura asinīm un pieliek pie Mahādeo altāra sienas. Otru sadedzina, lai attīrītu altāri un kazu. Pārējos ieliek ugunī

džač, kalāšu j'ac' - 1. sievišķi un vīrišķi gari ar šādu nosaukumu; 2. altāris šiem gariem. Kad govij ir teļš, ir paraža ņemt tās pienu, no tā gatavot īpašu sieru un dedzināt (ziedot) kadiķi pie džaču altāra. Ja vīri to aizmirst izdarīt, teic, ka govs dos mazāk piena. Katram ciematam parasti ir savs džač. Ziedošanas vieta ir kūts tuvumā, un daži tos sauc par kūts sargiem

džač, kalāšu jach - mati, spalva. Sievietes matus kalāši uzskata par kaut ko netīru. Sievietēm nav pieņemts sukāties mājā. Viņai tas jādara leļpus ciema pa straumei

džada, jada - truls, kā liķis, nejutīgs, muļķis, stulbs, neatsaucīgs, liķis, nesaprātīgs, kūtrs, pieaudzis un truls, apdullis, plānprātis, bez dzīvības, bez dvēseles, garlaicīgs, nejutīgs, vielisks, dzedrs, svins, ūdens. Skat. ajīva

džādja, jadya - trulums, būt kā liķim, saprāta jeb dvēseles trūkums, kūtrums, stīvums, nejutīgums, vienaldzība, noraidošums, bezdarbīgums, trulums, muļķība. Skat. ajīva

džadu, kalāšu jadu - burvestība, maģija

džadugari, kalāšu jadugari - burvis, mags

Džagaddhātri, jagaddhatri, jagaddhātr - Pasaules radītājs, Višnu, Durgā, Sarasvatī, pasaules aukle

Džaganmātri, jaganmatri, jaganmātr - Pasaules māte, Durgā, Lakšmī; Dēvī kā pasaules mātes aspekts. Arī Ambika, Arya, Bhagavati, Bhairavi Bhimadevi, Bhramari, Bhuta-Nayaki, Andi, Dakshaja, Dakshina, Dasha-Bhuja, Durga, Gana-Nayaki, Gauri, Girija, Haima(va)ti, Ishani, Jagadgauri, Jaganmatri, Kālī, Kamakhya, Kamaks(h)i, Kanyakumari, Karna-Moti, K(a)umari, Kotari, mahādevi, mahā(maya), Mahes(h)vari, Mahis(h)asuramardini, Parvati, Raktadanti, Rudrani, Sati, Shakti, S(h)itala(mata), Simha-Rathi, Simha-Vahini, Uma jeb Virsdieve, Dievmāte, Melnā māte, Sniega karaliene”

Džagatkartri, jagatkartri, jagatkartr - Pasaules radītājs, Brahmā.

džaghana, jaghana - sievietes dzimumorgāni, ziedokļa aizmugure, petene, skat. pitha, vulva, vagīna, vagīnas augšdaļa, sievietes kaunums, gurni, dibens

džāgraddušvapnja, jāgradduṣvapnya, jāgradduṣvapnya - nepieņemams, nepatīkams nomoda sapnis

Džāgrat, jagrat, jāgrat - [161]: dievmātes godāšanas nomoda nakts svētki, ko svin simtiem gadu.

Tiek piesaukta dieviete, lai tā veiktu taustāmu fizisku saskari ar saviem godātājiem. Pielūdzēji gaida - parasti četras stundas - skandējot, dziedot un ziedojot viņai (valriekstu). Parasti tā pēc vairākām stundām savu klātbūtni dara zināmu ar 'kaitēšanos', kādu spēcīgi paraustot. Tā var ar kāda cilvēka starpniecību runāt, dot padomus, dāvāt labumus un veikt dziedināšanu (var arī, piemēram, pieņemt vēja veidu). Tas godātājos atjauno ne vien sievišķo spēku, bet arī ticību šakti, tas ir, sievišķajai enerģijai jeb sievišķās dievības klātbūtnei visās lietās.

[162]: Dieviete ierodas liesmas veidā, kas tiek iedegta ceremonijas sākumā un uzturēta cauru nakti. Lai svētki būtu īsti, tiem jānotiek cauru nakti, ar liesmu, un jābeidzas ar stāstu par Valdnieci Tār'u (Durgā vai Pārvatī veidā - kura pēc devu un asuru ālēšanās, kuļot piena okeānu nemirstības nektāra dabūšanai, ar savu krūšu pienu izdziedinājusi Šivu no saindēšanās).

Ir divu veidu džāgratas - viens, ko svin ģimene vai cilvēks; otrs - rīkojot visiem, kas sanāk. Ģimene parasti svin kāzu, dzimšanas godam vai atlabšanai no nopietnas slimības. Lielākā pulkā tos svin kā ikgada svētkus dievietes svētības piesaukšanai.

Katrās džāgratās ir mandalī (maṇḍalī), kas ir pulciņš, kas veic rituālus, dzied dziesmas un stāsta nostāstus. Šie mandalī ir starpnieki starp dievieti (Dēvī) un pasākuma saimnieku. Erndla savā 'Victory to the Mother' skaidro, ka jāgrata's nozīme ir “uzturēt Dēvī nomodā, tas ir, pieejamu, sasniedzamu un

iesaistītu cilvēku dzīvēs”. Dieviete parasti izmanto cilvēka, parasti sievietes, ķermeni kā nesēju, kurā pati var fiziski izpausties saviem godātājiem.

Pārņemtība ir raksturīga ar Dēvī pārņemtā cilvēka acu stiklainumu, trakulīgu dancošanu un ritmisku galvas aplošanu īpašajā pārņemtības laikā. Parasti Dēvī ieiet šķīstas, tas ir, nevainīgas sievietes ķermenī, kura neēd gaļu un nedzer alkoholu. Tāpēc pārņemtība parasti notiek ar jaunām meitenēm. Teic, ka pārņemtība ir veids, kā Dēvī var palīdzēt saviem godātājiem ar redzamu un pieejamu izpausmi. Ļaudis parasti pārņemtajai lūdz padomu kādā lietā un ziedo tai ziedus vai smaržvielas. Pārņemtā sieviete bieži tiek dievišķi godāta. Šis pieredzējums var turpināties visu viņas mūžu, tai kļūstot par “godāšanas pratēju”. Pamatuzskats ir, ka šo norisi vada Dēvī; tā ir viņas izpausme cilvēku valstībā.

“Kas ir nakts visām būtnēm, ir nomoda laiks pašpārvaldošajam; un visu būtnu nomoda laiks ir nakts pašnovērojošam viedajam”. (BG 2.69)

Džāhnavī, jahnavi, jāhnavī - Gangā bērns, Gangā delfīns; otrs Gaṅgā upes nosaukums

Džahnu, jahnu - reģis Džahnu, džahnu rāse. (Jahnu=yahnu? versija- skaņu mija 'j-dž', līdzīgi kā vārdos jahu - yahū, yate - jala, javasa - yav, jašas - yaš) - sena ķēniņa un zintnieka vārds (Aja-mīḍha, Su-hotra, Kuru, Hotraka dēls); kušik'u sencis.

Gaṅgai, kad tā ar Bhagī-ratha's gavēšanu nonesta no debesīm, ir likts plūst pār zemi un sekot viņam līdz okeānam, un tāpēc līdz zemākajiem apvidiem, lai saslapinātu Sagara's dēlu pelnus; savā gaitā tā pārplūdinājusi Jahnu ziedojumu laukumu, kurš izdzēris tās ūdeņus, bet pēc Bhagī-ratha's lūguma piekritis izlaist ūdeņus pa savām ausīm; tāpēc Gaṅgā tiek uzskatīta par viņa meitu. (Lit. MBh. I , XII f. Lit. Hariv. Lit. R. i , 44 , 35 ff. Lit. BhP. IX.); - Vishṇu vārds (Lit. L.); 4. manvantaras reģa vārds (Lit. Hariv. 426 (v.l. janyu); - alas Himalajos, no kuras šļācas ārā Gaṅgā, nosaukums (Lit. Kād. II , 473 Lit. Hcar. III; Jahnu rāse (Lit. AitBr. VII, 18 Lit. TāṇḍyaBr. XXI , 12 , 2 Lit. Pravar. IV, 12.)

džaina, jaina, jina - saistīts ar jinas, to godātājs. Skat. jina.

[30]: no sanskrita saknes ji - uzvarēt > jina. Vispārējs apzīmējums visiem, kas dod priekšroku džainu reliģijai. Pašlaik ir atzīts, ka džainu ticība ir senāka par budismu, un ka Budas doktrīnas, iespējams, ir bijušas džainu principu pielāgojumi vai attīstījumi.

[520], 26: džainu filosofija:

1. Matērija. Visums ir dzīvs organisms, bet tā īstā būtība ir neaptverama.
2. Personība kā maska. Cilvēciskas būtnes personība ir vien maska, kas slēpj katrā cilvēkā ietvertu īsto būtību....

3. Kosmiskais cilvēks. Pirmais cilvēks ir bijis par matēriju nolaidies gars. Pats gars ir mūžīgs. Gars caurstrāvo visu Visumu, tā ka tam nav ne bijis sākuma, nedz būs gals.

4. Važu mācība. Cilvēkā garu notur karma, seku likums; cilvēks pļauj, ko sējis; darītais pie mums atgriežas. ... Par nejaušību runā tad, kad nespēj seku likumu atpazīt.

5. Tīrības, skaidrības, (gara) nodalītības no sava ķermeņa un pasaulīguma sasniegšana ved pie apskaidrības.

Lāla Jaswant Rai [163]: arhat'i (nirvānu sasnieguši budisti) jeb tirthankar'i, kuri ir bijuši 24, tiek saukti arī par saraogi'em, kas ir vārda bhao-bhala (no bhao - dzinulis un bhala - labs) jeb 'labas gribas cilvēks' kropļojums. Galvenais, uz ko tiecas, ir neievainot nevienu dzīvu radību un sasniegt nirvānu jeb mieru. Džainiem ir stingrs noteikums nepieskarties ne gaļai, ne reibinošām vielām. Kā reliģiska kopiena džaini tiek iedalīti divās lielās sektās, tas ir, swetambara un digambara.

- Svetambari godā elkus, kas bieži greznoti ar zelta un sudraba rotām kopā ar dārgakmeņiem, kā mukta, angia u.c. Viņiem ir astoņas svētās dienas, tas ir, pajusana's, kas sākas no 12.badi līdz 4.sudi (abas ieskaitot) bhādon'ā, pie kam 8.diena, saukta chhamachhri, ir džainu svētākā diena. Šajās svētajās dienās viņi pavada daudz laika lasot un klausoties savus svētos rakstus, sūtras, un izdod daudz naudas, veicot noteiktus rituālus savos tempļos un glābjot dzīvu radību dzīvības. Šajās dienās tiek turēts gavēnis; daži gavē vienu dienu, citi 2,3,4, un daži visas astoņas dienas.”

Fagan's raksta, ka swetambari uzskata, ka sievietes var sasniegt glābšanu (mukti - atbrīvošanās), kamēr citi džaini uzskata, ka sievietei vispirms jāpārdzimst par vīrieti. ... Svetambariem ir askēti, kuri tiek saukti tāpat.

Cilvēkam, kurš vēlas kļūt par askētu, vispirms kādu laiku jādzīvo kopā ar askētu un pilnībā jāiepazīst pašierobežojumi, kas viņam būs jāievēro. Labvēlīgā dienā tiek uzaicināti apkārtnes saraogi. Pretendents vispirms tiek berzts ar batna (miežu milti, eļļa un curcuma longa) un tad apmazgāts. Tad viņš tiek apģērbts glītās drānās un, uzsēdināts uz ziloņa, vests gājienā caur bāzār'u uz džainu templi vai vietu, kas iepriekš sagatavota tā, ka atgādina džainu templi. Tur viņam noskuj galvu, un viņa privātskolotājs jeb guru pēc noteiktiem reliģiskiem rītiem pasniedz viņam safrāna tērpu, ugha vai rajoharna (slotveida nūja), munh patti (drānas gabals, ko aizlikt priekšā mutei, runājot vai lasot), patra (koka darbarīks) un spieķi. Viņš līksmi pieņem šīs lietas ir izdara piecus džainu mūka solījumus (pancha mahāb(v)rata):

1. apsolos neiznīcināt dzīvību (ahinsa);

2. apsolos nemelot (asatya);
3. apsolos neņemt nedotu (asteya);
4. apsolos atturēties no dzimumsakara (brahmcārya);
5. apsolos atteikties no visas intereses par pasaulīgām lietām, īpaši nesaukt neko par savu (aparigraha).

Tā viņš kļūst par mūku un parasti tiek dēvēts par sambegi sādhu.

Sādhu ir jāstaigā basām kājām; ceļojot nedrīkst izmantot transportlīdzekli, nedrīkst ēst un dzert pēc rieta, jāatturas pieskarties sievietei, jāatsakās no neapstrādātiem dārzeņiem, jāēd tikai noteikti pagatavoti dārzeņi, jālieto koka darbarīki, piederumi, nekad negatavot sev ēdienu, bet ubagot to no saviem sekotājiem un citiem, vienmēr dzert vārītu ūdeni, nekad nedot spriedumu par pasaulīgām lietām, nekad neiemantot ne grasi.

Īsumā, viņam ir jāpārtrauc visa saistība ar pasaulīgo un jādzīvo kā striktam vienatniekam. Sādhu mērķis ir atbrīvoties no karma's važām un tā sasniegt atbrīvošanos (pestīšanu). (Sādhu līdzīga askētu kārta ir jati, tomēr pēdējiem ir daudz brīvāki ierobežojumi.)

- Digambar'i godā kailus elkus, un arī viņu mūki ir kaili. Arī viņi gavē, un viņiem ir astoņas svētās dienas, ko sauc par athāi, kas norisinās katru ceturto mēnesi - ikgadus asārha, kārtika un phālgun. Bez tam viņiem ir desmit svētās dienas (Das Lakshni) no 5. līdz 15. Bhādon sudi. Daudzi no viņu principiem sakrīt ar svetambaru principiem.

Digambar'i iedalās divās daļās - bīs-panthi un tera-panthi. "Terapanthi savus elkus ietērpj, godā sēdot, elku priekšā noliek gaismekļus, bet neziedo tiem ne ziedus, ne svaigus augļus, turot par grēku atņemt dzīvību pat dārzeņiem, lai gan dārzeņus ēd, ja kāds viņiem tos dod gatavus pagatavošanai, kamēr bīspanthi godā stāvēt kailu elku priekšā un atsakās dedzināt to priekšā gaismekļus".

Džainu džīn'i, tirthankar'i jeb athant'i ir bijuši skaitā 24, katram sava atsevišķa chinha jeb atšķirības zīme, un atšķirīga sejas krāsa. Viena vai vairāku arhantu attēli ir katrā džainu templī. Tā Rissābha-Nātha'm jeb Adinātha'm kā atšķirības zīme ir zilonis, Sambhava'm zirgs, Sumati kuitala, un citiem arhantiem lotoss, swāstika (nešaubīgi saules simbols), mēness, krokodils, srivatsa (kā četrlapu baltais āboliņš), degunradzis, buivols, bruņurupucis, mežakuilis. Parasva-Nāth'as atšķirības zīme bijusi kapuces čūska (shesha-phani), Mahāvīra's, pēdējā džīna - lauva. Divi pēdējie un Rissābha-Nātha tiek godāti visplašāk, un nākošais aiz tiem ir Santi (antilope) un Nemi (balta ūdenslilija). Uz kādiem sākotnējiem kultiem šie džīni varētu norādīt, ir grūti pateikt.

Viegli ir uzrādīt līdzību starp budismu un džainismu. Nerunājot par vien religiozu frazeoloģiju, kas nosliecas būt vienāda visās reliģijās, Buda ir bieži saukts par Džīnu, 'Uzvarošo' - viņa nāve bijusi nirvāna - gan budisti, gan džaini kā svētu simbolu lieto swastik'u jeb saty'u - arī budistiem ir digambara jeb kailo askētu kārtā.

Vēl - džaini par gandrīz visu savu tirthankaru dzīves un darbības vietu norāda Dienvidbiharu, to pašu, kas Budd'am, un Mahāvīra esot miris pie 'Pava's, kas tiek uzdots arī par Budas miršanas vietu. Arī džainu milzīgās statujas atgādina Budas statujas.

Džainu rituāls ir ārkārtīgi sarežģīts, bet tam ir dažas interesantas iezīmes. Viņu svētceļojumu vietas ir piecas - Satrunjaya, Parasnath Biharā; Abu, Girnar, Chandragiri kalni Himalajos. Senākās džainu tradīcijas atliekas varbūt ir pir Girnara, kalns, kas ir svēts budistiem un hinduistiem. Viņu svētie gadalaiki, šķiet, ir neparasti pašiem, tomēr lietus sezonas turēšana par svētu laiku ir raksturīga arī budismam.

Nepavisam nav viegli pateikt, kuros virzienos džainu doktrīnas atšķiras no hinduisma, tomēr, domājams, galvenās atšķirības ir, ka džaini noraida Vēdas un neatzīst bramīnu autoritāti.

Citiem vārdiem, viņi pārstāv hinduisma elementu, kas nekad nav pakļāvis, un agrīnajā posmā viņi dumpojušies pret bramīnu kastas kvazisociālo pārākumu, un šajā ziņā viņiem ir daudz kopēja ar budistiem un sikhiem. Arī tie atgādina džainus ar garīgo skolotāju pēctecību, kurus godā, vairāk vai mazāk pilnīgi izslēdzot bramīnus.

Džaini apgalvo, ka viņiem bijuši 84 reliģiskie raksti jeb sūtra's. Apmēram pirms 1500 gadiem visu Indiju piemeklējusi stihiska nelaime, kas ilgusi pilnus 12 gadus, un tajā laikā zaudētas 39 sūtras, saglabājušās vien 45. ... Tiek uzskatīts, ka šīs sūtras ir rakstītas Magadhī bhāka (jeb bhāsha), jādōmā, Magadhas impērijas valodā. Džaini tic, ka magadhī valodā ir runājis padievs Indra.

[501]: Par džainu reliģijas 24. un Kali laikmeta pēdējo tirthankar'u jeb brasla meklētāju jeb Skolotāju uzskata klejojošu sprediķotāju Vardhamān'u, kuru viņa sekotāji iesaukuši par Mahāvīr'u (Dižais Varonis) un Džina (Jina - Uzvarētājs). Mahāvīra bijis Budas laikabiedrs, dzīvojis Ziemeļindijā VI-V gs.pr.m.ē. Šajos gadsimtos darbojies arī Lao-Czi Ķīnā un Sokrāts, Platons Senajā Grieķijā. (Mahāvīra ir teicis: "Nav nekā tik smalka un netverama kā atoms, nedz tik plaša kā izplatījums. Līdzīgi, nav nevienas dvēseles īpašības tik netveramas kā nevardarbība un neviena gara tikuma, kas būtu lielāks par dzīvības godāšanu".)

Tāpat kā Buda arī Mahāvīra ir cēlies no ķēniņu dzimtas, bijis precējies, bijuši bērni, tomēr trīsdesmit gadu vecumā viņš atteicies no sava stāvokļa, kļūdams par klejojošu savrupnieku.

Tāpat kā Buda viņš ir gājis garu klejojumu, mācību un pašierobežošanās ceļu. Ierobežojumi, kādus viņš sev uzlicis, ir kļuvuši leģendāri. Kāds džainu avots vēsta: “Reiz, kad Mahāvīra sēdējis nekustīgajā meditācijā, kaimiņu ciema cilvēki graizījuši viņa ķermeni, plēsuši matus un smērējuši ar dubļiem. Cēlušī un metuši zemē. Godātais vīrs, kurš bijis atmetis rūpes par ķermeni, brīvs no pieķeršanās, samierinājies un pacietis sāpes”.

Pēc divpadsmit meditāciju, klusēšanas un kalpošanas gadiem Mahāvīra sasniedzis atbrīvošanos (mokṣa). Pēc tam viņš trīsdesmit gadus sludinājis savu mācību. Viņa draudze esot bijusi 14000 mūku, 36000 mūķeņu, 36000 ticīgo sieviešu un 150000 ticīgo vīriešu. Lai gan Mahāvīra tiek uzskatīts par džainu galveno skolotāju, viņi pieņem, ka mācība ir radusies daudz agrāk, Kali Jugas - mūsaiķu tumsonības sākumā. Ka Mahāvīra ir pēdējais tīrthaṅkara (ceļavadonis glābšanās ceļā no tumsonības).

Džainu kosmoloģijā daudz kas saskan ar Vēdām un budismu. Džainisms uzskata, ka Visumam nav ne sākuma ne gala, ka tas iet caur uzplaukuma, pagrimuma un atjaunotnes cikliem. Ka atjaunotnes un uzplaukuma ciklos cilvēki ir laimīgi, un reliģijas viņiem nav vajadzīgas. Bet iestājoties drūmākiem laikiem, kad kļūst arvien sliktāk, cilvēce sāk meklēt garīgu vadību. Un tad parādās tīrthaṅkar'i, kuri veido reliģijas, lai ar to palīdzību cilvēci vestu no ļaunuma uz krietnuma ceļu.

Tāpat kā hinduisms džainisma sludina individuālās apziņas (jīva) pāriemiesošanos. Tiek uzskatīts, ka sākotnēji tā ir tīra, tomēr tumsonības laikmeta ceļos tā piesārņojas. Ar personisku piepūli cilvēks var ne tikvien attīrīt savu individuālo apziņu, bet vispār atbrīvot to no nepieciešamības pāriemiesoties. Ka šo mērķi sasniedz neatlaidīgi īstenojot savā dzīvē trīs galvenos džainu filosofijas (arhat-darśana) pamatlikumus:

- nevardarbību (ahimsā - ahinsā);
- nemantrausību (aparigraha);
- visu esamības formu atkarīgumu no apstākļiem (anekāntavāda).

Nevardarbības ideja caurstrāvo visas filosofiskās un reliģiskās sistēmas Indijā, tā ir daudz maz īstenota arī mūsdienu Indijas valdības politikā. Politikā to veiksmīgi īstenojis Diždvēsele Gandijs, kurš Indijas atbrīvošanu no britu kundzības panāca ar nevardarbīgu pretošanos. Džaini nevardarbību īsteno visnepiekāpīgāk un pat galējībās. Katrs telpas kubikcentimetrs ir pilns ar dzīvjiem organismiem; tiem visiem ir tiesības dzīvot, tātad cilvēka uzdevums ir iespējami labi šīs dabas noliktās tiesības nodrošināt. Autobusu

pieturās Deli var satikt džainu mūķeņu grupas baltos tērpos ar marles pārsietām sejām - lai nāsīs netiktu un neietu bojā kāds knislis.

Jo augstāka ir kāda dzīvības forma, jo smagāka ir karmiskā nasta par tās iznīcināšanu. Dzīvības formu nosaka tās jutīgums. Augstākās būtnes ir tās, kurām vairāk maņu, tas ir, debesu būtnes jeb padievi, cilvēki un augstākie dzīvnieki (zirgi, čūskas, mērkaķi un ziloni). Būtnēm ar vienu maņu ir tikai tauste. Pie tām pieder augi un zemes dabiskie ķermeņi - minerāli, augsne, akmeņi; ūdens daļiņas upēs un ezeros; uguns daļiņas ugunsuros un zibeņos; gaisa daļiņas vējos un gāzēs. Džainu sūtras apraksta pat vienmaņas būtnu ciešanas - to sāpes, kad savainotas, pielīdzina akla un mēma cilvēka mokām, kurš neredz vaininieku un nespēj izteikties.

Nevardarbības likums džainiem ir saistīts ar pienākumu palīdzēt visam dzīvīvajam. Mūķenes strādā slimu un ievainotu putnu hospitāļos, bez tam tirgū pērk kaušanai paredzētus dzīvniekus un audzina kā bāreņus. Spēriens pa akmeni staigājot tiek uzskatīts par akmeņa kā dzīvas būtnes sāpināšanu. Bez tam nevardarbība attiecas arī uz vārdiem un domām, jo aizvainojoši vārdi un sliktas domas var kaitēt citiem. Amats džainam ir jāizvēlas tāds, kurā nevar kaitēt nekam, tāpēc džaini strādā bankās, birojos, skolās, tiesu iestādēs, izdevniecībās. Viņi uzskata, ka pat zemnieka darbs kaitē dzīvīvajam, jo rokot zemi var pārgriezt slietu vai savainot kādu citu zemes iemītnieku. Jūdzot arklā vai ratos bifeli tu sāpini gan dzīvnieku, gan sīkorganismus uz tā ķermeņa.

Mūķiem un mūķenēm ir noteikts staigāt lēnām, skatoties lejup, lai neuzkāptu kam dzīvīvam. Vismazāk tiek kaitēts stāvot vai sēdot meditācijā. Jāzin, ka ahimsā tās galējos veidos no pasaulīgajiem džainiem netiek prasīta. Tie ir mūķu ideāls. Arī budismā pastāv stingras mūķu sekta, kurās nevardarbība un nekaitēšana ir novesta līdz galējībai.

Otrs svarīgākais džainu ideāls ir nepieķeršanās lietām un dzīvām būtnēm. Dzīves prasības ir iespējami jāsamazina. Jebkāda manta sāk valdīt pār cilvēku, sasaista un uzbudina emocijas. Daļa digambaru sekta mūķu dzīvojot klosterī nevalkā pat apģērbu - tas simbolizē viņu pilnīgu atsacīšanos no nosacījumiem un pieķeršanās. Pat pieķeršanos radiem un draugiem saista ar pasaulīgu ilūziju. Džainisms sludina labvēlīgu attieksmi pret visām būtnēm, tomēr tas nav tas pats, kas mīlestība kā pieķeršanās. Cilvēkiem pasaulē ir jādzīvo lietderīga un apzināta dzīve, bet nav jākrīt tās lamatās. Nemantrausība jeb nepieķeršanās (aparigraha) džainu uzskatā ved uz iekšējo mieru. Ja ikdienā spējam norobežoties no mantas un situācijām, tad esam ceļā uz atbrīvošanos.

Beidzot, trešais džainisma pamatlikums - nosacītība (anekāntavāda) nozīmē jebkura sprieduma, jebkura viedokļa nosacītību, neviennozīmīgumu. Katru lietu, katru situāciju var skatīt no dažādām pusēm, īstenībai ir daudz šķautņu, tāpēc mēģinājumam apstiprināt tikai sava sprieduma vienīgo pareizumu un cita nepareizumu nav pamata. Nav jēgas meklēt trūkumus citos, cilvēkam uzmanība jāpievērš savas paša apziņas attīrīšanai un paplašināšanai. “Sevi pakļaut nav viegli, bet, kad savs 'ES' ir pakļauts, tad tu esi ieguvis visu”- tāda ir viena no džainu mācības sūtrām.

Mūsdienu džainu reliģijas skolotājs Padma Argavals ir teicis: “Džainismā atšķirībā no kristietības un daudziem hinduistu kultiem nav jēdziena Debesu Tēvs, kas mūs vēro no augšas. Pretēji, mīlestība uz personificētu dievu var kļūt par vēl kādu pieķeršanos, kas tikai vēl stiprāk pievažos džainu pārdzimšanu ciklam. Tādas lietas ir no sevis jāizravē”.

Pasaule pastāv un darbojas dabas nevis padievu spēkā, bet atbilstoši kosmiskām likumībām. Džaini padievus nenoliedz, tomēr uzskata, ka tie ir pakļauti tām pašām dziņām, kam cilvēki. Iedzimšanu cilvēka veidolā džaini novērtē kā augstāko pakāpi ceļā uz atbrīvošanos, jo tikai cilvēki spēj attīrīt dvēseli no karmas nosēdumiem. Kamēr dvēsele neatbrīvojas no karmas, tā klejo pa Visumu nebeidzamos dzimšanu-miršanu ciklos.

Īpašs stāvoklis ir tīrthaṅkar'i. Tie ir pāri cilvēkiem un padieviem, jo izkļuvuši no karmas varas. Džainu tempļos ir daudz viņu attēlu - ikonas un skulptūras. Tomēr tīrthaṅkar'u godāšanai ir cita iekrāsa kā Dieva un svēto godāšanai citās reliģijās. Džainu rituāli neparedz labumus no godāšanas objekta. Tīrthaṅkar'i nevar palīdzēt atbrīvoties no pasaulīgās esības ciešanām, tas sasniedzams vien ar paša un pūliņiem; Skolotāji drīzāk ir paraugs, kam sekot. Džainismā netiek piešķirta nozīme garīdznieku iestādēm, pasaulīgie ļaudis paši var veikt kulta ceremonijas, gan vienatnē, gan grupās.

Kaut kādā ziņā budisms ir par džainismu dziļāks, piemēram, uzskatā, ka karmu veido domas un jūtas, nevis ārējā darbība. Tomēr džainu nepiekāpīgā prasība pēc domu, vārdu un darbu atbilstības to atsver. Rietumnieki, kuri ļoti plātās ar savu brīvību un plurālismu, varētu daudz mācīties no džainu nosacītības apjēgas visos spriedumos un viedokļos. Džaini neaicina samierināties ar ļaunumu, bet gan dziļi apjēgt tā cēloņus.

Džaini neuzbāzīgi izaicina patēriņa sabiedrību. Patreizējā pasaule, tiecoties neierobežoti apmierināt savas dabiskās, bet biežāk nedabiskās kārības, galu galā var sevi iznīcināt. Pagaidām nav atbildes uz jautājumu, kā apturēt civilizācijas tehnokrātisko uzbrukumu. Domājams, nebūs, kamēr daba pati nepiespiedīs cilvēku ar varu atgriezties pie tās. Džaini ir reliģiskie donkihoti.

[502]: džainu reliģijā tīrthaṅkar'i tiek cienīti kā augstas dvēseles, kas dzimst, lai aizskalotu mēslus un samaitātību, ko reliģiju pamatos ienes cilvēki ar velnišķu dabu un zemisku izpratni, un lai glābtu un atjaunotu dievbijību pasaulē. Šo Dižo Cilvēku dievišķie norādījumi un nevainojamā vadība iedvesmo pasaulīgās dvēseles, un tās, rīkojoties atbilstoši viņu norādījumiem, gūst vienkāršu piekļuvi Atbrīvošanai (Pestīšanai). Eiropieši vārdu tīrthaṅkara skaidro kā 'Glābējs', 'Pestītājs', tas ir, cilvēks, kurš uzņemies glābt šos ļaudis, kuri slīkst pasaulīguma okeānā jeb lai atbrīvotu tos, kuri iekrituši nebeidzamajā dzimšanu un nāvju virtenē.

Džaini šo vārdu skaidro kā 'Augstā Dvēsele' (mahātma), kas īsteno četrkāršo Tīrth'u, tas ir, kārtību, kas sastāv no mūkiem, mūķenēm, pasaulīgajiem vīriem un pasaulīgajām sievietēm. Bet nonākot līdz vārda atvasinājumam, rodam, ka vārds tīrthaṅkara nozīmē 'Svētdarītājs' - cilvēks, kurš citus dara svētus.

Ar savu pašatsacīšanos, labo izturēšanos, augsto apjēgu, spēcīgo gribasspēku, jauko un labdarīgo mācību, laipnību pret visām radībām - vienlīdz cilvēkiem un zvēriem, augstāko mīlestību un uzmanību pret visām dzīvām būtnēm, un ar citām dižām galvas un sirds īpašībām tīrthaṅkar'i šīs pasaules kritušās radības atbrīvo no to nožēlojamā stāvokļa. Viņi atsvabina tās no mentālajām važām un ļauj tām pieredzēt Patības apjēgas svētlaimi. Viņi uzrāda sliktas paražas un slimīgus ieradumus un noliek sabiedriskās un reliģiskās rīcības iedibinājumus uz stingrajiem mīlestības un tikuma pamatiem. Viņi iztur dažādas mocības ne vien lai sasniegtu līksmi sev, bet arī visām pagātnes, tagadnes un nākotnes cilvēciskām būtnēm.

Viņi nešķiro bagāto no nabagā vai balto no melnā, un viņi radikāli izravē no šķirot radušo sirdīm pašu tukšo šķirošanas izjūtu. Viņi māca šādi: "Visas dzīvās būtnes ir saņēmušas tādu pat dzīvību kā tu, tāpēc nedari raizes citiem, izturies pret citiem tāpat kā tev patiktu līdzīga izturēšanās pret tevi." Tādi ir tīrthaṅkar'i, un tādas ir viņu dievišķās mācības, kas nemitīgi izlej labvēlības straumes, lai paceltu cilvēku dzīves.

Vārdam tīrthaṅkar's ir vēl citi sinonīmi, tas ir, 'džains' (jina), kas nozīmē cilvēku, kurš ir pilnībā atbrīvojies no dusmām, naida utml., un arahant's', kas nozīmē cilvēku, kuru godā vienlīdz padievi, gan cilvēki.

Līdz šādam tīrthaṅkar'a stāvoklim savas labvēlīgas karmas (džaini karmu iztēlojas kā piesārņojošas materiālas daļiņas, kas iefiltrējas dvēselē un to dažādi iekrāso) spēkā var izaugt vien tāda dvēsele, kas jau izkopusi labdarības spēju, kas dzīvo pašierobežotu dzīvi, kas labi kalpo mūkiem un viņu kārtai, kas ciena tā vērtus audzinātājus, filosofus, reliģijas un veic sešus ikdienas pienākumus (nosvērtība pret visiem, lūgšanu ziedošana visiem

tīrthaṅkar'iem, sveicienu ziedošana pieciem Skolotājiem (parameṣṭhi), savu grēku vai kļūdu atzīšana, sagaidāmo kļūdu novēršana, nepieķeršanās savam ķermenim).

Visi tīrthaṅkar'i ir gaismas nesēji šai pasaulei. Sākumā viņi ir piederējušies pie parastām dvēselēm. Viņi ir gājuši caur garu dzimšanu-nāvju virkni, līdz sasnieguši šādu stāvokli. Viņu iepriekšējo dzīvju apraksti rodami džainu svētajos rakstos.

džaja, jaya - uzvaras sauciens; jaya gurudev = lai uzvar dižums tevī; iekarojošs, uzvara, saule, Indra, Ardžuna, flautas veids, mērvienība, araṇi koks (Premna serratifolia), sasveicināšanās, Sveiks!, burtiski - uzvara, triumfs, būt uzvarošam (kaujā, prāvā utml.) No Nārada-Purāna [129]: viens no cilvēka 12 stāvokļiem

džājā, jaya, jāyā - dzemdētāja, sieviete, sieva, radišana, septītais mēness zodiaks

džajanti, jayanti - dzimšanas diena, uzvarošs, svētas dzimšanas gadadiena, karogs; uzvar, sakauj, pārvar, Durgā vārds

džajapattra, jayapattra - uzvaras lapa, zīme, lapa, ko piestiprina uz upurim izraudzītā zirga pieres; uzvaras protokols, ko sacensībās saņem uzvarējušī puse

džājate, jayate, jāyate - iedzimts, dzimt, kļūt, radīt, būt, notikt, pārdzimt

džalavišuva, jalavishuva - rudens ekvinokcija, shematiska zīmējuma veids

džāmbha, kušanu jámbha - zobs. Arī I.E. *gómbho-.

Džambudvīpa, jambudvipa, jambudvīpa - kontinents, viena no tolaik zināmās pasaules deviņām lielajām daļām, Āzija, viena no četrām salām - kontinentiem, kas atrodas pasaules vidū; Mandara vai, daži teic, Meru kalna vieta. Sauc arī par Jambridvipa, Jambu, Jambudwipa, Dvipa, Bhadrāsva, Dwipa, Ketumala, Krauncha, Kusa, Plaksha, Pushkara, Saka, Salmala, Rožābolu sala

džana, jana - dzemdējoša, radošs, cilvēks, rāse, cilts, tauta, dzīva būtne, radība

džanā, jana - dzimšana, publisks, nedzimis, Nārāyaṇa

džanāha, janah, janaḥ - cilvēki, visi cilvēki, līksmes valstība; dižo padievu valstība; cilvēce. Skat. loka

džanalōka, janaloka - dzimšanas valstība, dzimšanas pasaule, cilvēku pasaule, valstība, kas ietver gan augstākos astrālos līmeņus, gan zemākos cēloniskos līmeņus.

Monier-Williams: cilvēku pasaule, piektā jeb nākošā virs mahārlōka's. Brahmā dēlu un citu dievbijīgu cilvēku valstība, viena no padievu valstībām - Brahmālok'ām, Karanalok'ām.

džanana, janana - dzimšana, dzīvība, dzemdinošs, ciltstēvs, pēctecība, radītājs, radošs, izraisošs, karaliene-māte, līdzjūtība

džanapada, janapada - cilvēku dzimums, cilvēce, nācija, tauta, valsts, republika, apgabals.

[164]: kas attiecas uz republikām, Pāṇini min Uśmāra, Trigarta, Yaudheya, Rājanyaka, Vṛjji. Kātyāyana pievieno Kṣudraka un Mālava, un Patañjali pieliek Audumbarāyaṇa, Vasāti, Videha. Laika gaitā Yaudheya, Kṣudraka, Mālava no ziemeļiem aizvirzījušās uz dienvidiem. Dažas citas pārvērtušās monarhijās, bet daļa, kā Kṣudraka, Mālava, Vṛjji bijušas noturīgas konfederācijas. Jāatceras, ka Pāṇini bija ziemeļrietumu cilvēks, bet Patañjali tiek uzskatīts par austrumnieku. Kātyāyana's dzimtene joprojām paliek neizzināta.

Šīs valstis, sauktas par džanapadām, nebija lielākas par dažiem apriņķiem (tahsil, taluka, mandal).

Lielākās, parasti uzskaitītas sešpadsmit, bijušas pietiekami lielas, lai tās sauktu par mahā-janapada. Lielākā daļa mahādžanapadu būtībā bijušas monarhiskas. Tās, ko vēl valdījušas dzimtas, tiek uzskatītas par republikām jeb oligarhijām. Varbūt balsstiesības bijušas ierobežotas un izvēle neliela. Norādes par republiku pārveides monarhijās un pretēji hronoloģiju ir strīdīgas. Mahādžanapadu pirmajos trīs gadsimtos (8-6.gs.pr.m.ē.) augstākās varas Indijā nav bijis. Nelieli klani sevi pārvaldījuši republikāniskā veidā. Tie ir bijuši Yaudheya, Kṣudraka un Mālava, Āśvalāyana (salīdz. ar Āśvayana) rietumos, ziemeļrietumos; un Śākya, Licchavi, Videha, Malla austrumos.

Laikposmā no 500. līdz 300.g.pr.m.ē. ir identificētas šādas džanapadas - Ārbhata, Audumbarāyaṇa, Avanti, Cedi, Kṣudraka-Mālava, Kulūta, Mauñjāyana, Rājanyaka, Tilakhala, Uśmāra, Vṛjji, Yakṛlloma, Yaudheya, Vārteya un Magadhas Virsvaldība. Kṣudraki un mālavi- Kātjājana un Patañdzali šīs tautas saista to pastāvīgās militārās konfederācijas dēļ. Viņi norāda, ka abas savus ienaidniekus 'kūlušas' kopīgi. Grieķu avoti tās izvieto starp Hydaspes (Vitastā - Jhelum) un Hydraotis (Irāvati - Ravi) upēm. Vēlāk Mahābharata tās izvieto Trigartā. Viņu monētas ar uzrakstiem ir atrastas ap Nagaru pie Kotas Rādžastānā. Varbūt viņi uz Pendžabu un Rādžastānu aizvirzījušies pēc satriecošas sakāves, aizstāvoties pret (Maķedonijas Aleksandra) grieķiem, un tālāk uz dienvidiem, redzot virsvaras trūkumu tajos apvidos. M.ē.1.gs. Nashik'as alas uzrakstos Uṣavadāta viņus izvieto Malw'ā.

džanat, kalāšu janat - debesis; vieta, kur, kā uzskata visi kalāši, viņi nonāk pēc nāves. Arī behes't', gayp, darga

džānāti, janati - zināt, apjēgt, aptvert, izpētīt, noskaidrot, izprast, mācīties, zinošs, pazīstams; I.E. *ǵnh-neha, liet. žinóti, senprūšu posinnat

džaneu, janeu - svētā aukla, ko valkā trīs augstākās hinduistu kastas. Upanayana - hindi un maithili ekvivalents sanskrita Yajñopavītam jeb Brahma sūtram. Līdzīgi - telugu valodā jandhyamu, kannada janivaara, konkani jannuvey, nepali janai, Kašmīri yonya, pahari janeyu, sindhi janya, pendžabi janyu, souraštra jenjam. Gudžaratī jadžnopavītas rituāls - janoi. Skat. arī yajñopavīta.

[165]: simbolizē valkātāja spēju veikt sandhyavandanam (mijkrešļa sveicinājums; agnihotras atvasinājums) rituālu un skandēt Gājatrī mantru. Svētajai auklai ir trīs varianti. Neprecētie valkā vienu auklu, precētie divas, precētie ar bērniem trīs. Savukārt katra aukla satur trīs pavedienus, kas nozīmē trīs parādus: parāds savam skolotājam; parāds saviem vecākiem un senčiem; parāds zintniekiem un reģiem.

[166]: Senos laikos cilvēki ziedojumu jeb jajnyā laikā valkājuši melnās antilopes ādu jeb plecu šalli (sagšu?jostu?). Jadžnopavīta ir šīs paražas atblāzma. Kad iesvētāmais to apvelk, viņam ir jādomā “Kopš šīs dienas mana dzīve ir kā Jadžna jeb ziedojums. Es veltīšu sevi kopējam labumam un kalpošanai.” Trīs pavedieni pārstāv trīs Vēdas, atgādinot valkātājam, ka viņam tās jāpēta un to vēstījums jāiedzīvina savā dzīvē. Tie var nozīmēt arī ķermeņa, runas un prāta (domu, vārdu un darbu) tīrību un pārvaldību, kas savukārt jāvērs uz kalpošanu kopējam labumam.

džanja, janya - iedzimtais, dzimis, radīts, (laba vai slikta) zīme dzemdību brīdī, rumpis, dzimtene, nacionāls, nācija, cilts, tauta, kopiena, znots, cilvēks, tēvs, piederība rāsei, dzimtai, tautai, valstij, līgavaiņa draugs vai biedrs, tirgus, baumas, cīņa, karš

džanma, janma - dzemdības, dzimšana, (no jan = 'būt dzimušam')

džanmabhūmi, janmabhumi - dzimtā zeme, mātes zeme

džanmād asja jataha, janmadi asya yatah, janmādi asya yataḥ - Brahma-sūtras otrais aforisms: “no Radītāja, Dzemdīnātāja Tas cēlies”. Janmādi = radītājs + asya = no tā + cēlonis = yataḥ. 'Tā (ir Virsīstenība, Brahma), no kā (cēlies) Šā (Visuma) sākums'

džanmādhipa, janmadhipa - dzimšanas pavēlnieks, Šiva

džanmakathantā, janmakathanta, janma-kathantā - vaicājums: “kāda iedzimšana?” Cilvēka iepriekšējo dzīvju atskārsmē un nākošo dzīvju nojauta

džanmamritju, janmamrityu, janmamṛtyu - dzimšana un miršana

džanmapaitrika-bhūmi, janmapaitrikabhumi, janmapaitrikabhūmi - dzimtā tēvzeme

džanmōtsava, janmotsava - dzimšanas dienas svinības

džanu, janu - iedzimstošā, dvēsele

džapa, japa - mantras skandēšana, savākšanās; skat. arī haṃsa.

[14], lpp.400: jōgs Činamajananda: tā ir prāta trenēšana, mācot saglabāt noteiktu secību un ritmu, skandējot mantras. Džapas gaitā prāts kļūst ārkārtīgi savākts. Pareizi veikta skandēšana palīdzēs izstrādāt daudz noturīgāku prāta savāktību (dhāraṇā) kā pavirša meditācija. Skandēšanas izkopts prāts ir kā konservēts ēdiens, ko var pagatavot dažās uzsildīšanas minūtēs. Pēc labas džapas prakses pat īsa meditācija var pacelt prātu neiedomājamā augstumā. Mēs nevaram izrunāt nevienu vārdu, vienlaikus neiedomājoties tā nozīmi, tāpat kā nevaram sev kaut ko priekšstatīt, to nenosaucot. Šajā ciešajā saiknē starp vārdu un nozīmi ir džapas pamatprincips. Kur nedomā par mīlestību, tur tā nerodas.

Virsiestība tiek apjēgta tikai caur meditāciju. Tomēr, ja māceklis nav ieguvis prāta savākšanas un pilnīgas apturēšanas spēju uz ilgāku laiku, viņš meditācijā nespēj tikt augstu. Meditācija ir domu plūsmas virzīšana vienā gultnē un visu citu domu plūsmu pilnīga atcelšana. Šim nolūkam šīm plūsmām ir pašām jāapstājas. Un to var izkopt praktizējot mantras skandēšanu. Tā ir jāveic ar aizvērtām acīm, lēnām, neatlaidīgi, ar visu savu iekšējo mīlestību uz mantras būtību, kas nāk no garīgā centra sirds labajā pusē (ja tev ir guru sniegta mantra, turi iekšējā dzirdē viņa intonāciju).

Ik dienas rītos un vakaros veic pa 2160 mantras atkārtojumiem (20 pilnas lūgšanu krelles ar 108 zīlēm). Skat. iṣṭa mantra jeb guru sniegta mantra; AUM jeb 'virsiestība' (AUM ir viss - dieva Īšvara's jeb radītāja jeb Virsiestības vārds un simbols, tas ir tavš īstais vārds - 529 lpp.), HAMSA SO'HAM, SO'HAM HAMSA jeb 'es esmu Virsiestība, Virsiestība ir es' un citas mantras).

Padziedājis balsī, pārej uz dziedāšanu domās. Tā ir interesanta un ārkārtīgi derīga prakse. Sākumā mēle pūlēsies kustēties līdzī. Apturi to, lai tā atslābināta guļ mutes apakšā. Apturi arī dziedāšanu, kas tiecas celties no balsenes. Tagad dziedāšana nāk tieši no krūtīm, un tu jūti līksmi un mieru.

Pēc 1-2 nedēļām tu pamanīsi, ka vari skandēt un vienlaikus nodarboties ar ikdienas lietām. To pamanījis, liec prātam skandēt iespējami skaļi. Tā skandējis 10-15 minūtes, jutīsi garīgu nogurumu. Tad saki prātam "stop". Ar pēdējo skaņu ļauj pamirt visai blakus kņadai prātā. Tajā brīdī jutīsi kā tavā sirdī uz tavas līksmes viļņiem ienāk dievišķā pasaule un klusums.

Šajā stāvoklī paliec iespējami ilgi. Tas ir visspraigākās klusēšanas stāvoklis, kas guļ saprātā, pāri prātam. Lai to apgūtu, ir vajadzīgs laiks, jo prāts ir radis noņemties ar visādām domām. Jo ilgāka būs starpa starp skandēšanas apturēšanu un pirmās domas uzpeldēšanu, jo spēcīgāk sajūtīsi šā šķietami tukšā stāvokļa (paripūrṇsat) labvēlīgo ietekmi un dzīvīgumu.

džaramarana, džarāmritju jaramarana, kušanu jarāmṛtyu - nāve no vecuma, vecums, vārgšana; nāve (no jr = 'novecot' + mṛ = 'mirt'). Saskaņā ar budismu,

pieredzējumu esības rata divpadsmitā saite, atkarība (nidāna). Tās cēlonis ir piedzimšana. Skat. pratītyasamutpāda. Arī kušanu jarāmaram.

džaritri, jaritri - teicējs, dziedātājs, slavētājs, piesaucējs

džasati, jasati - dzēst, izbeigt. Arī liet. gēsti, bazn.s.slāvu gasiti, gotu qist

džāspati, jaspati, jāspati - dzimtas saimnieks, ģimenes galva

džāt, džāti, jat, jāt, jāti - dzimums, suga, rāse, suga, kopa, dēls, bērns, dzīva būtne, radība, sugas īpatnība, izcelsme, kategorija, dzimšana, pēcnācēji; pēctecība, dzimta, iedzimtība, izcelsmes noteikts sabiedriskais stāvoklis, pašatspēkojoša atbilde, muskatrieksts, īpašs izteiciens, sapīti mati, pārdzimšana, pantmērs, Jasminum grandiflorum, dabiska nosliece, tradīcija, ugunsvieta, pavards. Skat. arī šāka, prūšava, ārya, kula, gotra, toka, kāboja, kuru, uttarakuru, gujar, gujarat, kāfir, kalāša.

J.A.Grimes [8]: dzimšana; ģints; kategorija, grupa; grupas tradīcijas; ģimene; plāpas; maldīgi un nenoderīgi mērķi; daļa; vispārīgums; vispārīgs (no 'jan' = 'būt dzimušam').

1. Saskaņā ar budismu, viena no pieredzējumu esības rata saitēm, atkarībām. (Skat. pratītyasamutpāda).
2. Viena no Nyāya skolas sešpadsmit kategorijām. Šajā kontekstā tā attiecas uz maldīgiem un nenoderīgiem mērķiem. Skat. padārtha.
3. Nyāy'a vārdu nozīme attiecas uz grupas tradīciju. Grupa ir definēta kā tas, kas rada vienādības tradīciju.
4. Mīmāṃs'a grupas raksturam nepiemīt patstāvīga esamība atsevišķi no cilvēkiem (atšķirībā no Njājas nostājas).
5. Mīmāṃsā un Vēdānta's sekotāji un gramatiķi teic, ka vārds pirmkārt attiecas uz vispārīgo.
6. Nyāy'a augstākā ģints ir Esamība (sattā). To sauc par parajāti jeb augstāko kopību. Zemākās kopības tiek sauktas par aparajāti.
7. Tā pastāv pretēju slēdzienu pieņemšanā un mākslīgu strīdu izraisīšanu ar tīšu pretinieka sakaušanas nodomu.

[167]: džātu izcelsmes vieta ir Vidusāzijā, blakus mūsdienu Kazahstānai (skat. saki, šāka).

Kristietības ēras sākumā džātus pēc vairāk kā tūkstoš gadu valdīšanas no turienes izspiedušas mongoļu tautas (m.ē. 552.g. Altaja tjurku un mongoļu konfederācija). (Ziņas dažādas:

- juežī (viša) 2.gs.pr.m.ē.;

- usuni (wusun, iesp., tohari, iespējams, tjurku izcelsmes) 160.g.pr.m.ē.;

- hunņi m.ē. 5.gs. ('Kazakhstan- Coming of Age', red. Michael Fergus, Janar Jandosova)).

DŽĀTI SAVUKĀRT IR SADALĪJUŠIES DIVĀS DAĻĀS, VIENA UZ DIENVIDIEM, IEBRŪKOT INDIJĀ, UN OTRA UZ RIETUMIEM,

IEBRŪKOT ROMAS IMPĒRIJĀ. Tā viņi piektajā gadsimtā ar alanu nosaukumu iekārtojušies Francijā, Spānijā, Portugālē un tā tālāk.

Džātu tautas etniskās grupas, kas dzīvo Ziemeļindijā un Pakistānā, pieder pie daudz dažādām reliģijām, amatiem, valodām. Viņiem ir dažāda kultūrvēsture, ko vēsturiski var izsekot līdz seniem laikiem.

Britu Indijas laika džātus briti apzīmējuši kā “kareivju rāsi”. Šādi Britu Indijas ierēdņi apzīmējuši rāses (tautas), kam pēc viņu uzskatiem piemīt tādas īpašības kā dūša, uzticamība, pašpaļāvība, fizisks spēks, sparīgums, kārtīgums, spēja smagi strādāt, kaujas sīkstums un militārā taktika. Britiem ir bijis grūti šīs “kareivju rāses” cilvēkus rekrūtēt savā koloniālajā armijā.

[168]: (no jñāta - saprātīgs; varbūt saistība arī ar *getae*) miljonus liela etniska tautu grupa Dienvidāzijā, Indijā galvenokārt Pendžabas reģionā un Pakistānā. Vēl - Baludžistānā, Pakistānas ziemeļrietumu pierobežas provincēs, Rādžastānā, Harjānā, Utarpradešā, Madhjaapradešā, Gudžaratā, Mahārāštrā. Etniska grupa, rāse, cilts un tauta. Džātu tautu uzskata par reģionā asimilētiem indoskitu cilšu pēcnācējiem, kas saplūduši ar indoārijiem, veidojot džātu tautu.

DNS pētījumi ir pierādījuši, ka džāti ir indoskiti. Sākotnējā džātu dzīvesvieta ir bijusi Vidusāzija blakus zemei, kas tagad saucas Ukraina. To zinātniski pierāda neseni DNS pētījumi, jo džātiem ir daudz ukraiņu DNS marķieru un gēnu. Indijas Pendžabā ir 40% vai vairāk džātu. Pētījums ietver ģealoģisko DNS testu, pārbaudot Y hromosomā mutācijas vienā DNS “burtā” (kas notiek tikai vīriešiem). Džāti uzrāda daudzus kopīgus haplotipus ar ukraiņiem, ģermāņiem, slāviem, baltiem, irāņiem un grupām Vidusāzijā.

Džātu tautām ir kopīgi tikai divi haplotipi, viens no tiem ir kopīgs ar mūsdienu turkiem, un tam ir daudz līdzību ar kaimiņu Pakistānas iedzīvotājiem. Šis haplotips ir kopīgs divām džātu grupām, kas var būt daļa no indoārijiem (jeb indoeiropiešiem) kā šo populāciju ģenētisks papildinājums; turpretim ar citām Eirāzijas populācijām kopīgie haplotipi tādi ir dēļ spēcīga indoeiropiešu (Ukrainas) skitu (*skiti*, *massageti*, tas ir, *massagetae*, 'dižie geti') un balto huņņu (*white huns*, *hēf'thəlīts* - iesp., tjurku vai tibetiešu izcelsmes) DNS pienesuma.

Džātu sieviešu (pēctecības) mitohondriālā DNS satur haplogrupas, kas raksturīgas Ziemeļindijai, Pakistānai un Rietumāzijai. Tas rāda, ka sieviešu mtDNA ziņā šeit ir maz sakaru ar Vidusāzijas un ziemeļrietumu gala eiropiešu populācijām, kaut gan džātiem ar šīm populācijām ir daudz kopīgu Y-SNP (single nucleotide polymorphism) marķieru.

[169]: pamatojot ar vēsturiskiem faktiem ir teikts, ka džāti Indijā ir bijuši kopš
3102.g.pr.m.ē.

Nathan Singh, Hukum Singh Panwar džātus uzskata par ārijiem, un Septiņupi (Saraswati, Sutudri (Sutlej), Vipasa (Beas), Asikni (Chenab), Parosni (Ravi), Vitasta (Jhelum),

Sindhu (Indus)) par viņu dzimteni. UN KA PĒC MAHĀBHĀRATAS KARA VIŅIEM NĀCIES UZ KĀDU LAIKU EMIGRĒT EKONOMISKU, SOCIĀLU UN POLITISKU IEMESLU DĒĻ, BET VIŅI IR ATGRIEZUŠIES UN NAV PAMETUŠI SAVU VALODU UN KULTŪRAS TRADĪCIJAS. Šādu viedokli atbalsta arī Thakur Deshraj, kurš raksta, ka etnoloģiskā, fiziskā, kultūras un valodas ziņā džāti ir īsti āriji, kas vēdu laikos apdzīvojuši Gangā-Džamunā jeb Sarasvatī-Sindhu krastus.

Thakur Deshraj uzsver arī, ka pēc lielā Mahābhāratas kara Krišna izveidojis demokrātisku federāciju jeb klanu savienību (saṅgha), kas saukta par Džnātiśaṅghu (Jñātiśaṅgha - 'saprātīgo savienība'). Sākumā tajā iekļāvušies vrišni un andhaku (vrishni, andhaka) klani, vēlāk pievienojušies daudzi citi. Politiskā stāvokļa dēļ džātiem nācies no Indijas migrēt. Viņi aizgājuši uz Irānu, Afganistānu, Arābiju, Turkestānu. Čandravanši kšatriji (Chandravanshi Kshatriyas), kas saukti par jādavām (yādava), izvēršusies līdz Irānas Sindhai, Pendžabai, Sauraštrai, Vidusindijai un Rādžastānai. Ziemeļaustrumos viņi aizgājuši līdz Kašmīrai, Nepālai, Biharai utt. Viņi aizgājuši pat līdz Mongolijai un Sibīrijai. Grieķi sevi sauc par Krišnas un Baladevas pēcnācējiem. Arī Ķīnas 'vanši' sevi uzskata par āriju pēcnācējiem.

ŠĪS PAŠAS TAUTAS VĒLĀKOS LAIKOS ATGRIEZUŠĀS Indijā ar nosaukumiem šaka, pallava, kušān, yueži (viša; skat.), hūna, gudžar (śaka, pallava, pallavan, palhav, pahllava, kušān, yuezhi-viša, hūna, gurjar).

Kā uzskata Maheswari Prasad no Varanasi Hindu universitātes, džāti pieder pie pirmsvēdu āriju cilts. Bet, atrodoties Madhjadēšas, vēdu kultūras perifērijā, viņi nav gājuši kārtu sistēmas un monarhistiskas politiskas organizācijas virzienā. Lēmējvara viņiem palikusi vecajo un klanu organizāciju ziņā.

Majmal-ut-Tawarikh, pirmais persiešu vēstījums no 11.gs. (1026), norāda uz interesantu leģendu par DŽĀTU TAUTU UN MĒDIEŠIEM. TĀ TEIC, KA ABAS ŠĪS TAUTAS, HAMA PĒCNĀCĒJI, IR DZĪVOJUŠAS SINDĀ (SINDH), Pakistānas provinces Sindhas apvidū Bahar upes krastos. Tās nodevušās savstarpējiem kariem. Noticis tā, ka džāti nemierīgos mēdiešus ir pārspējuši.

Bet, apjēguši nemitīgo cīniņu veltīgumu, gan džāti, gan mēdieši ir lūguši valdnieku Dadžušanu (Dajushan, Duryodhana) iecelt viņiem valdnieku un tā nodrošināt ilgstošu mieru. Šis valdnieks iecēlis savu māsu Dassalu (Duḥśalā), kas pār viņiem valdījusi ar viedību. Bet lai arī bagātiem, cienītiem un dižiem, viņiem valstī nav bijuši bramīni vai viedie. Tāpēc viņas brālis ir nosūtījis pie viņiem trīsdesmit tūkstošus bramīnu ar visām ģimenēm no visas Hindustānas.

Iespējams, slavenās Brāhmaṇabadas pilsētas nosaukums norāda uz vietu, kur bramīnu iecelotāji apmetušies sākumā. Ar laiku Sinda uzplaukusi. Vēlāk

valdniece nodevusi daļu no savas valsts džātiem un vienu no viņiem, Judrat'u, iecēlusi par viņu vadoni. Tāpat viņa nodrošinājusi arī mēdiešus. Šo stāstu, mītoloģiskās personas ieskaitot, nevar uzskatīt par vēsturisku faktu, tomēr tas var netieši norādīt, ka šī tauta Mahābhāratas kara laikā ir saukta par džātiem.

Dēvā Samhitā (devā-saṃhitā - 'Dievību Raksti) autors ir izvirzījis mītoloģisku viedokli par džātu izcelsmi no Šivas matu sprogām. Šis darbs ir Gorakh Sinha agrīno viduslaiku sanskrita himnu krājums. Tas par džātu izcelsmi vēsta vārsnās sarakstītās sarunās starp Šivu un Pārvatī.

Pārvatī Šivam vaicā - "Ak, Pavēlniek Bhūteša (bhūteša - visu lietu pavēlnieks), visu reliģiju zinātāj, esi tik laipns pastāstīt par džātu rāses dzimšanu un varoņdarbiem. Kas ir viņu tēvs? Kas ir viņu māte? No kādas rāses viņi ir? Kad viņi ir dzimuši?" Nolasījis Pārvatī prātu, Šiva ir teicis - "Ak, pasaules māte, varu tev patiešām pateikt par džātu dzimšanu un varoņdarbiem, par ko neviens cits līdz šim tev nav neko atklājis."

Šajā darbā par džātiem ir vēstīts kā par vareņiem plašu centrālāzijas līdzenumu pārvaldītājiem.

15.vārsnā - "Viņi ir ziedošanās, vīrišķības un strādīguma simbols. Līdzīgi dievībām viņi ir stingri apņēmībā, un no visiem kšatrijiem džāti ir pirmie zemes valdnieki".

16.vārsnā - "Visuma sākumos ar Vīrabhadras (kāda pārcilvēciska būtne) netveramo spēku un Dakšas pavadoņa meitas dzemdes izpaušanos tika radīta džātu kārtā."

17.vārsnā - "Stāsts par džātu izcelsmi ir ārkārtīgi brīnumains, un viņu senatne slavena. Vēstures mācītie vīri nav pierakstījuši viņu hronoloģiju, lai tas nekaitē un nerada viņos neīstu viedo un dievību lepnumu. Tev es stāstu īsto vēsturi".

Bramīnu raksti vārdu jata kļūdaini tulko kā 'cirtas'. Jo džāti ir bijuši stingri Šivas sekotāji un bijuši viņa pavadoņi (gaṇa). Panini Ashtadhyayi gaismā vārds jata ir jāsaprot kā 'federācija'. Džāti ir minēti kā apmetušies Pendžabas un ziemeļrietumu apvidos.

Čandras piektā gadsimta gramatikas traktātā izteikums "Ajay Jarto Huṇān", norāda uz huṇnu sakaušanu, ko veikuši divi džātu valdnieki Jaśodharmana (Yashôdharman - malvu (mālavu) valdnieks Vidusindijā 6.gs.) vadībā. Otrs džātu valdnieks, kas cīnījies kopā ar viņu, ir bijis Baladītja (BalĀditya).

Džātu tautu dzīves veids ir bijis kareivīgu garu veicinošs. Lai kad viņi zaudēja savas valstis, džāti atkāpās uz lauku apvidiem un kļuva par zemes īpašniekiem un saimniekiem ar zobeniem, apjoztiem pie gurniem. Uz savas piecvaldes (pañcayat - pieci izvēlēti vecājie) rīkojumu viņi ir gatavi izvilkt zobenu no maksts un iet cīņā pret iebrucējiem.

Džātu tautām ir dūšīgu un cīņai gatavu ļaužu vēsture. Viņi ir neganti neatkarīgi pēc rakstura un savu pašcieņu vērtē augstāk par visu; tas ir iemesls, kāpēc viņi smagi cīnās pret jebkādu svešu spēku, kas netaisni viņus apdraud. Viņi ir pazīstami ar savu lepnumu, dūšu un gatavību ziedot savas dzīves kaujā par saviem ļaudīm un cilti. Savu ciematu pārvaldībā viņi izskatās daudz demokrātiskāki, viņiem ir maz cieņas pret mantojuma tiesībām un ievēlētu vadoņu priekšrocībām.

Džāti vienmēr organizējušies vīriešu pēctecības klanu simtniekos, morālo vadoņu teritoriālu sociāli politisku grupu (khap) piecvalžu sistēmā. Klana pamatā ir bijusi viena maza uz vīriešu pēctecību dibināta grupa (gotra) vai vairākas savstarpēji saistītas gotras, ko vadījis viens ievēlēts vadonis, kura vārds bijis likums. Mūsdienās klani ir tik lieli, ka cilvēkus tajos saista vien cilvēks, kas parasti dzīvojis pirms simtiem gadu. Savstarpējas ķildas, lai cik spraigas tās būtu, var atrisināt džātu vecajo pavēles. Briesmu brīžos viss klans saskrējies zem sava vadoņa karoga. Piecvalžu sistēma ir “teritoriāla un augsti demokrātiska”. Vairākas apgabala piecvaldes veido Sarva Khap'u, kas aptver visu provinci vai valsti. Sarunas ar jebko ved Sarva Khap līmenī.

Bez vispārpieņemtās Sarva Khap piecvaldes ir vēl nepolitiskas sociālas organizācijas Jat mahāsabha vietējās attīstības veicināšanai, kas atzītas visā Indijā. Pēdējās organizē un aizstāv kopienas intereses, notur mītiņus vietējā un nacionālā līmenī, lai vērtētu stāvokli un piedāvātu praktiskus veidus un līdzekļus kopienas uzlabošanai.

Visos džātu apdzīvotos apvidos tiek organizēti Tedžadži (Tejaji, Veer Teja - tautas varonis) gadatirgi. Visiem džātiem, lai kāds būtu viņu amata vai finansiālais stāvoklis, ir vienāds sociālais statuss (izņemot Patiala - valdnieku dzimtu, kam ir Sidhu/Bhatti Rajput izcelsme). Vienīgais kritērijs ir pārākums gadu skaitā.

Etniskā un kultūras ziņā džātiem ir jāprecas savas kopienas ietvaros. Attīstoties mūsdienu civilizācijai, cilvēkiem kļūstot mazāk atkarīgiem un iecietīgākiem, savienoto dzimtu sistēma savu ietekmi zaudē. Tā valda vēl neattīstītākajos apvidos.

Džāti seko dažādām reliģijām, tostarp islāmam, hinduismam, sikhismam. Vienīgi - džātu hinduisti uzskata, ka viņi ir etniska grupa un rāse. Džātu sikhi un džātu musulmaņi uzskata, ka viņi ir etniska grupa un rāse. Ja džāti ir bezdievji, arī tie ir etniska grupa un rāse. To apstiprina visi DNS pētījumi.

Džāti parasti runā pendžabi, hindi, Rādžastāni, harjāni, malvi (malavi) un sindhi jeb gudžarāti valodās (punjabī, hindi, rājasthāni, hāryāni, malvi, sindhi, gujarāti).

Tie, kuri seko sikhismam vai islāmam, lielākoties runā pendžabi un dažādos tās dialektos (Maajhi, Malwi, Doabi, Seraiki, Pothohari, Jhangochi).

[30]: Dienvidaustrumu Pendžabā jāt, siev.dz. jātnī, dim. jateta (džātēns). Centrālajā Pendžabā jatt, siev. jattī. Cits dem., jatūngarā - 'jātelis' tiek lietots nicinoši.

Sers Alexander Cunningham džātus identificē kā Strabo 'zanthi' un Plīnija un Ptolemaja 'jati' un apgalvo, ka tie, domājams, ieradušies Pendžabā no 'Oxus' (Amudarja, ziemeļu Sarasvatī) ļoti drīz pēc 'med'iem jeb 'mand'iem, arī indoskītiem. Džāti, šķiet, ir aizņēmuši Indas ieleju lejup līdz Sindh'ai, kurp ap mūsu ēras sākumu sekojuši medi (medieši [174]).

Šodien džātus uzskatījis par vienu no rājpūt'u lielajām ciltīm un paplašinājis savu identificējumu ar getu attiecībā uz abām rāsēm, bet Cunningham's atšķirībā no viņa apgalvo, ka rādžputi pieder sākotnējam āriju stumbram, bet džātus vēlākam ieceļotāju vilnim no ziemeļaustrumiem, domājams, skitu rāsei.

“Iespējams, - turpina sers Denzil Ibbetson's - ka sākotnējie rādžputi un sākotnējie džāti Indijā ieradušies dažādos tās vēstures posmos, lai gan manuprāt vārdam Rādžput ir vieta, nevis etnoloģiska izteiksme. Bet ja viņi sākotnēji pārstāv divus atsevišķus imigrācijas vilņus, tad ir, mazākais, ārkārtēja iespējamība, pie viņu gandrīz identiskām fiziskām un sejas īpatnībām un ciešajiem sakariem, kādi vienmēr starp viņiem pastāvējuši, ka viņi pieder pie viena un tā paša etniskā stumbra, kamēr neatkarīgi no tā vai tā ir, gandrīz droši ir, ka viņi ir daudzus gadsimtus ļoti sajaukušies un saplūduši vienā tautā, ka praktiski nav iespējams atšķirt atsevišķus kopumus. Ir vairāk kā iespējams, ka sakausēšanās nav beigusies, un tauta, kas pamatvilcienos ir džātu un rādžputu sakausējums, pat ja būtu bijuši atsevišķi vairs nav brīvi no ārējiem elementiem”.

Ir gandrīz droši, ka kopējais džātu-rādžputu stumbrs satur ne vienu vien vietējas izcelsmes cilti, lai gan pamatvilcienos ir āriji-skīti, ja skīti nebūtu āriji. Mān, her un bhullar džāti tiek saukti par aslī jeb īstiem džātiem, jo viņi apgalvo, ka viņiem nav rādžputu izcelsme, bet ka ir cēlušies no vietējā dieva Šivas matiem (jat); dienvidaustrumu apgabalu džāti dalās shivgotri jeb no Šivas (šeit Šivu varam uzskatīt par šīs zemes dievu un šivgotrus par vietējas izcelsmes cilti) ģints un kāsabgotri, kuri pastāv uz savu sakaru ar rādžputiem; un shivgotri sencis Bar un viņa dēls Barbara ir tie paši vārdi, ko senie bramīni devuši kā barbarisko vietējo iezīmi. Daudzām no džātu ciltīm ir paražas, kuras acīmredzami norāda uz ne-āriju izcelsmi, un ir bagātīgs un gandrīz neskarts izpētes lauks etnologiem.

Citiem vārdiem, dienvidaustrumu shivgotri džāti (kā mān, her, bhullar) ir nepretenciozas ciltis, kuras neapgalvo izcelsmi no kādreiz dominējoša vai

valdoša klana, kurpretim gandrīz visi pārējie džātu klani pretendē uz saviem rādžputu priekštečiem, ar to domājot, ka kādreiz viņi vai viņu klana pārstāvji bijuši suverēni vai pusneatkarīgi vadoni, kuri ir atzinuši nevis rādžā, bet savu vadoni.

“Bet, - turpina sers Denzil's, - ir vai nav džāti un rādžputi sākotnēji bijuši atšķirīgi, un lai kādus iedzimto elementus tie uzņēmuši savā sabiedrībā, domāju, ka tagad abi veido kopēju stumbru, un atšķirības starp džātiem un rādžputiem ir drīzāk sociālas ne etniskas. Uzskatu, ka tās šā kopējā stumbra dzimtas, kuras veiksmes uzplūdi pacēluši līdz politiskam nozīmīgumam, ir kļuvuši par rādžputiem (valdnieku dēliem) gandrīz tikai pateicoties savai uzpeldēšanai - un ka viņu pēcteči ir šo nosaukumu un tā privilēģijas saglabājuši ar stingru piespiešanu, ievērot noteikumus pēc kuriem hindu skalā augstākā kasta tiek atšķirta no zemākajām; saglabājot asiņu tīrību, noraidot precības ar zemāku sociālu slāņu ģimenēm, stingri atturoties no atraitņu precēšanas un atturoties no pazeminošām profesijām. Tie, kuri noteikumus pārkāpuši, ir nokrituši uz zemāku stāvokli un zaudējuši piederību rādžputiem, kamēr ģimenes, kuras sasniedzot valdošu stāvokli savā apkaimē, ieņemot sevišķu sociālo stāvokli un ievērojot noteikumus ir kļuvuši ne vien rādžas, bet arī rādžputi jeb 'rādžu dēli'.

Pēdējos septiņos gadsimtos ... kalnos, kur rādžputu dinastijas ar, varbūt, senākām un nepārtrauktām pēctecībām var izturēties kā jebkura pasaulē saglabājusies karaliska ģimene, daudziem no tiem joprojām izbaudot lielu sociālo varu kā vienmēr ... rādžā tur ir ne vien goda, bet arī kastas pamats, kas Indijā ir viens un tas pats.”

Golia džāti noteikti ir bijuši pēc izcelsmes bramīni, un langriāl'i bijuši chāran'i. ... kā raksta sers Denzil Ibbetson - “Pagrimšana no rādžputu līmeņa uz zemāku ir pārāk parasta lieta, lai prasītos pierādījums. ... Austrumu apgabalos, kur bramīnisms ir spēcīgāks kā citās Pendžabas daļās, un arī Deli ir gandrīz neiespējami dzimtām pacelties līdz politiskai neatkarībai, pēdējos laikos varbūt nav bijusi neviena pacelšanās uz rādžputu līmeni. Bet daudzas rādžputu ģimenes ir zaudējušas piederību rādžputiem. ...Sikhu traktā džāts ir apmierināts būt džāts un kopš sikhu varas celšanās nekad nav gribējis būt kaut kas cits.”

Vārds 'džāts' tagad var nozīmēt kastu tās pieņemtajā nozīmē, bet lai vai kāda ir bijusi viņu izcelsme, tas atšķirībā no rādžputiem nozīmē brīvzemnieku, parasti zemes īpašnieku. Sers Denzil Ibbetson ir teicis - “Džāti ir jebkurā ziņā nozīmīgākā Pendžabas tauta. Daudzskaitlībā viņi pārspēj rādžputus, kuri ir nākošie aiz viņiem attiecībā apmēram trīs pret vienu.

Etnoloģiski tā ir īpašs un visredzamākais piecupes (Indas ziemeļu pieteku - Sutudri (Sutlej), Vipasa (Beas), Asikni (Chenab), Parosni (Ravi), Vitasta (Jhelum)) līdzenumu produkts. Viņu uzvedība nenes savvaļīgas brīvības dzimtu iezīmes, kā tas ir ar kaimiņu kalniešiem. Bet viņi ir godīgāki, strādīgāki, neatlaidīgāki un ne mazāk vīrišķīgi. Viņu spēcīgākais raksturojums ir neatlaidīgs neatkarīgums un pacietīgs sparīgs darbs. Džāti no visām Pendžabas rāsēm ir visneiecietīgākie pret cilts vai kopienas vadību un tādi, kas visspēcīgāk vērtē cilvēka brīvību. ... cilts saites ir spēcīgas.

Bet, kā likums, džāts ir cilvēks, kurš dara tā, kā ir pareizi viņa paša acīs un dažkārt arī to, kas izskatās nepareizi, un viņu nenovirzīs neviens. Tomēr nedomāju, ka džāts ir nevaldāms - pilnīgi droši, viņš ir ļoti tāls no tā. Viņš ir neatkarīgs un patvaļīgs, bet saprātīgs, miermīlīgi noskaņots, ja viņu neaizskar, un nav grūti ar viņu vienoties. ... Taču nepareizās lietās viņš aizraujas ar jebko no spēļu elles līdz slepkavībai, priekšroku varbūt dodot citu ļaužu sieviešu un lopu zagšanai.” “Džāts tāpat kā brūce labāks ir sasiets.”

Zemkopībā džāti ir pārākie. Dārzenaudzētāju kastas kā arām'i, māli', saini' varbūt ir prasmīgāki mazos apjomos, bet nevar sacensties ar džātiem kā zemes īpašniekiem un brīvzemniekiem. Džāti sevi sauc par zamīndār (pers. zamīna - zeme) jeb zemes īpašniekiem tikpat bieži kā par džātiem, un viņu sievietes un bērni vienlīdz strādā kopā ar viņiem laukā.

“Džātu bērnam par spēļmantiņu ir arkla rokturis”. “Džāts stāvēja savas graudu kaudzes galā un teica ķēniņa ziloņu vadītājiem - Vai jūs tos ēzelišus pārdodat?” ...Pendžabas džātiem, šķiet, nav īpašu cilts kultu. Muhamedānismam vai sikhismam pievērstie seko to mācībām dažādās stingrības pakāpēs. Būdami hinduisti, viņi ļoti bieži ir sultani jeb populārā Sakhi Sarwar Sultān'a kulta sekotāji.

No sīkākiem ziņojumiem par atsevišķām džātu ciltīm.

Jathera - senču godāšana starp hindu un sikhu džātiem ir parasta. Kāzās (biāh jeb shādi) līgavainis dodas uz nomaļu vietu, lai pieminētu kādu senci, kurš bijis vai nu šahīds (moceklis) vai ievērojams cilvēks. Šī vieta ir iezīmēta ar zemes uzbērumu vai arī tā ir pakka svētnīca. Līgavainis noliec galvu uz to un iet tai apkārt, pēc tam ziedo bramīnam un lāgi (ziedoјumu pieņēmējs kāzās utml.). Ja uzbērumš ir no zemes, viņš uzmet tam riekšavu zemes. Džathera paražas nosaukums var būt un parasti ir no senča, kas bijis ietekmīgs, cilts dibinātājs vai moceklis.

Jandi kātna jeb jandiān, jand koka zara nociršana. - Līgavainis pirms kāzām ar zobenu vai talwar kaut kur apkaimē nocērt džand koka zaru. Tad viņš ziedo bramīniem. Šis rituāls nodrošina viņa laulības veiksmi.

Tajās Gurgaon'as apgabala daļās, kas piekļaujas Jaipur'as, Alwar'as un Nābha's valstīm, ir parasts piestiprināt līgavas mājas ārdurvīm mazu koka putniņu un, pirms tur stāvošā sieviete viņu ieaicina, viņam ir tas ar nūju jānosit nost. Tas nodrošina laulības laimi. Šis rīts atgādina seno tar pariksha jeb līgavas pārbaudījumu. Putniņu darina no jand koka. Tā ir gandrīz vienīgā katra jandin rituāla iezīme Dienvidpendžabā.

Jandiān rīts ir ļoti izplatīts centrālajā Pendžabā, bet nedaudz citādos veidos.

Pie Ludhiāna's han'iem - džātiem līgavaiņa tēvabrālis vai vecākais brālis ar cirvi vai zobenu nocērt koku, un kāzu pāris rotaļājas ar zariem - chhitiān; puisis vispirms septiņas reizes ieper meiteni, tad viņa tāpat ieper puisi. Pēc tam tiek ziedota Brahman'a godāšana, un tad mājas sienas tiek iezīmētas ar rīsu miltiem. Pāris svinīgi zemojas, pielūdz Sakhi Sarwar un tam darinātos ziedojumus pasniedz garīgās brālības bharāi locekļiem. Daleo, aulakh, pammar, basi, dulat, boparai, ball'iem ir tāda pat chhitiān paraža, bet pie gurum džātiem koku nocērt puisis pats, un abi "godā chhatras". Pie lat'iem jandi necērt.

džāta, jata, jāta - dzimta, iedzimtība, veids, rāse, īpatnības, individualitāte, izcelsme, kategoriju veidojošu lietu kopums, pēcnācēji, bērns, dēls, dzīva būtne, radība, šķira, dzimums, īpašs stāvoklis, suga, dzemdības, pieaudzis, dzimis, radies, izpauzies, izraisīts, esošs, piederīgs. Arī kula, gotra, toka

džata, jata, kušanu jaṭ - bize; bizes valkāšana, šķiedraina sakne, sakne, viļņoto lapu vīģes koks, pīne, gari savēlušies mati

džātaka, jataka, jātaka - jaundzimušais, dzemdināts, horoskopa astroloģisks izskaitļojums, līdzīgu lietu apkopojums, nostāsts par Gautama Budas iepriekšējām dzimšanām.

[182]: pasakām, fabulām u.c. folkloras sacerējumiem tuvs agrīnā budisma literatūras žanrs, kura mērķis ir izskaidrot Budas mācību sabiedrības zemākiem slāņiem viņam saprotamā veidā. Džataka iesākas ar paskaidrojumu, kādēļ Buda to stāsta, pēc tam tiek stāstīts par kādu no viņa iepriekšējām piedzimšanām

džātakarman, jatakarman, jātakarman - dzemdību rituāls, mūžsens rituāls.

[30]: "Kāfiru dzemdību paražas. Kad dzemdības ir klāt, sieviete dodas uz Nirmali namu (pshar) un paliek tur 20 dienas, ja bērns ir meitene, vai 21, ja bērns ir puika. Tad pēc ceremoniālas apmazgāšanās viņa atgriežas mājās, bet viņai ir ļauts turpināt atpūsties vēl 12 dienas.

Kad bērns ir piedzimis, viņš tiek dots mātei zīdīšanai, un veca sieva sauc visus bērna priekštečus vai priekšteces, atkarībā no apstākļiem, un pārtrauc brīdī, kad bērns sāk zīst. Vārds, kas tajā brīdī bijis uz viņas lūpām, ir bērna vārds uz visu dzīvi. Zīdīšanu turpina divus vai trīs gadus."

[101]: Tekstā Tai, S.525 II.2.5.3-4 lasām: “kad piedzimst dēls, ir jāziedo Vaiśvanara'm uz 12 lauskām cepts plācenis. Dēls, kuram piedzimstot ir veikts šis vēlmes ziedojums (iṣṭi), kļūst tīrs, lielisks, pārticīgs ar ēdienu, spara pilns un viņam ir lopi”.

Sat. Br. (S.B.E. vol.44 p.129): “attiecībā uz jaundzimušu dēlu lai viņš, pirms pārgriež nabas saiti, teic 5 bramīniem “uzdvesiet šādi pār viņu”. Bet ja nevar tos sadabūt, viņš var uzdvest pats, iedams ap bērnu ” .

Brihadaranyaka Upanishad VI.4.24-28 [170]: “Kad ir dzimis dēls, tēvs sagatavo uguni, noliek dēlu sev klēpī, viņi ir ielikuši bronzas traukā biezpienu, sajauktu ar tīrītu sviestu, viņš pa druskai piedāvā biezpiena ziedojumu (prishadagya) ar mantrām “lai es uzturu tūkstoti zeļam manās mājās; lai nav pārtraukumu ne pēcnācēju, ne lopu ziņā; svaha! Par to es zieduju savas prānas savā prātā, svaha! Lai ko es esmu darījis par daudz vai lai ko esmu atstājis nepilnīgu šajā ritā, lai viedais Agni Sviṣṭakṛt dara mums to labi ziedotu un labi piedāvātu, svaha!”

Tad, pielicis savu muti dēla labajai ausij, viņš lai trīs reizes teic: “runā, runā”, tad, sajaucis kopā biezpienu, medu un tīrītu sviestu, lai dod (dēlam) ēst no tīra zelta (karotes), ar mantrām “ielieku tevī bhūr, ielieku tevī bhuvah, ielieku tevī svah, ielieku tevī bhūr-bhuvah svah, ielieku tevī visu”.

Tad viņš jaundzimušajam dod vārdu, sakot: “tu esi Vēda”, un tas ir viņa slepenais vārds. Tad viņš iedod zēnu mātei un padod viņam mātes krūti ar mantru [3], (Rig.I.164.49): “Ak, Sarasvatī! tavas krūtis, neizsmelamās, burvīgās, pārpilnās, bagātās, dāsnās, kurās tu glabā visas svētības, liec tām plūst”.

Tad viņš uzrunā dēla māti: “Tu esi Ila Maitravaruni - tu, stiprā sieviete, esi dzemdējusi stipru puiku. Esi svētīta ar stipriem bērniem, tu, kas esi svētījusi mani ar spēcīgu bērnu”. Un tad viņš zēnam teic šādi: “Ak, tu esi labāks par savu tēvu, ak, tu esi labāks par savu vecotēvu. Patiesi, viņš ir sasniedzis augstāko laimi un vēdu lieliskumu; kas ir dzimis kā bramīna dēls, tas to zin”.

džātāṣṭi, jatashti, jātāṣṭi - dzemdību ēdiens, maizītes ziedojums dzemdībās

Džātaveda, jataveda, jātaveda - Dzemdību zinātājs, Atalgotājs, Viņš, kurš pazīst visas radības' - Agni; vēdu apjēga kā pilnīgs viedības avots

džātīja, jatiya, jātiya - piederība pie dzimtas, pie kādas sugas, ģints, cilts, kārtas, rases; cilvēks gados

džatila, jatila, jātila - bižains, sarežģīta rakstura cilvēks, cekulains, lauva (krēpjains?), askēts, Šiva. Kušanu Jaṭilāñṇe - bižains: “poysi saswe jaṭilñe sānk pās wāya - pavēlnieks Buda bižaino ievilināja kopienā”

džātimahā, jatimaha, jātimahā - dzimšanas dienas svētki

džem, kušanu gem - dzimt, dzemdēt; dzimt, atnākt. I.E. *gwem, liet. gemù
džestak, kalāšu jes't'ak - sievišķs mājas vai klana gars. Sargā grūtniecību, dzemdības, precības utml. Tai vienīgajai ir templis ar jumtu (jes't'ak han). Katrās mājās ir šā gara simbols

džhan čalavav, kalāšu jhan chal'awaw - 1. nāves eņģelis. Domā, ka tas, cilvēkam mirstot, nāk un aiznes dvēseli; 2. nežēlīgs cilvēks

džhav djek, kalāšu jhaw dyek - darināt zaru žogu. Sākumā zarus tikai sasprauž zemē, vēlāk tie apsakņojas un kļūst par dzīvžogu

džhes, kalāšu jhes - pūra veids, ko meitenei dod viņas tēvs vai brālis

džhip satek, kalāšu jhip s'at'ek - noburt, skatoties virsū un paslavējot vai glaimojot. Tad lieta salūzīs vai dzīvnieks nosprāgs

džhip, kalāšu jhip - mēle. Mīkla “alas sienā ir koka liekšķere”

džhōn, kalāšu jhon - cilvēks. Arī banda, buniadem, insan

džhōnav, kalāšu jhonaw - zinātājs, pratējs

džhōnavēnik, kalāšu jhonawenik - minamā mīkla. Kas neatmin, saka “padodos (burtiski - dodu tev ķēniņa kažoku)”. Tad pasaka atminējumu

džhukik, kalāšu jhukik - dedzināt. “Saule mani dedzina”

džina, jina - džainu augstākā dievība, uzvarētājs, ļoti vecs, apskaidrotais, Višnu, skaitlis 24. Skat. jaina

džirati, girati (gṛ), kušanu girāti - dzert, rīt, aprīt, ēst. Arī avestas jaraiti, liet. geriù

dživ, jiv, jīv - dzīvot, būt dzīvam

džīva-brahma aikja, jīva-brahma aikya, jīva-brahma aikya - cilvēka dvēseles vienība ar Vīrsīstenību (Absolute). Advaita Vēdāntas, Kašmīras šaivismas un Šaiva Siddhānta's centrālā mācība

džīva, jīva, jīva - dzīva būtne, būtne ar dvēseli, ar dzīvības dvašu; dvēsele. (jvô (jva) m., avestas). Arī rotu šķinda, saules dēls; karņa. Skat. arī prāṇa ; salīdz. ar aīva.

R.Raudupes [96]: indivīds. Augstākais Pats, identificējies ar augumu, domām un jūtām.

[56]: jīva ir dvēsele savienībā ar maṇām. To ierobežo ķermenis. Tai piemīt egoisms. Dvēseles (Purušas) atspoguļojums saprātā jeb buddhi parādās kā pieredzošas dvēseles ego. Tā ir saistīta ar neapjēgu un karmu. Tā ir pakļauta patikai un sāpēm, darbībai un tās augļiem, un riņķo dzimšanu un miršanu ciklā. Džīvai ir jāapjēdz Dvēseles nevainojamība. Tai ir jāasniedz Dvēseles stāvoklis. Katrā džīvā slēpjas augstākā Dvēsele. Tai ir jāapzinās augstākās Dvēseles īstā daba.

Brīvība jeb nevainojamība ir atgriešanās savā īstajā Patībā. Tā ir atbrīvošanās no iedomām, kas aizēno cilvēka īsto dabu. Džīva jeb cilvēka dvēsele ir apņemta ar piecām kūniņām (kośa), kas ir kā sīpola mizas. Tās ir:
- barības veidotā kūniņa (annamaya kośa) - fiziskais ķermenis;

- dzīvības elpas kūniņa (prāṇamaya kośa) - netveramais ķermenis;
- psīhes jeb mentālā jeb gara kūniņa (manomaya kośa) - netveramais ķermenis;
- saprāta kūniņa (vijñānamaya kośa) - netveramais ķermenis;
- svētlaiques jeb Virsgara kūniņa (ānandamaya kośa). Tā veido cēlonisko ķermeni (kāraṇaśarīra=a-vidyā; avots, kas rada ķermeni un pastāv Vispārējā bezpersoniskā Garā).

Cilvēka dvēselei caur meditāciju jeb svētpamirumu ir jātiek cauri visām šīm kūniņām un jāsavienojas ar Virsdvēseli, kas ir aiz piecām kūniņām. Vien tad viņš var sasniegt atbrīvošanos jeb pestīšanu jeb brīvību.

J.A.Grimes [8]: 1. Džainismā cilvēka dvēseli raksturo apziņa, dzīvība, nemateriālumš un izvēršanās telpā. Apziņa ir tās raksturīgā iezīme un sastāv no apjēgas, atskārsmes; svētlaiques un spēka. Cilvēka (dvēseles) apmēri ir tie paši, kas tās ieņemta ķermeņa apmēri; atkarībā no apstākļiem var vajadzēt izplesties un sarauties. Tiek uzskatīts, ka pastāv cilvēku daudzveidība. Tie ir divu veidu - nekustīgie un kustīgie.

2. Budismā nav cilvēka (dvēseles) bez faktoru komplekta. Cilvēks ir vien mainīgu sastāvdaļu komplekts.

3. Nyāy'a džīva ir viengabalaina, nesadalīta, visuresoša, mūžīga substance. Pastāv bezgalīgs cilvēku dvēseļu daudzums.

4. Vaišešik'a tā ir mūžīga, netverama visuresoša substance. Pastāv bezgalīgs cilvēku dvēseļu daudzums.

5. Sāṅkhy'a puruša ir mūžīgs, nemainīgs, apzinīgs viensums. Tas nav aktīvs un tam nepiemīt nedz dzimšana, nedz nāve. Pieredzējumu un empīrisku izmaiņu subjekts ir parādību (fenomenālā) patība, kas ir purušas un prāta sajaukums. Pastāv bezgalīgs cilvēku dvēseļu daudzums.

6. Višeštādvaits Vēdāntā cilvēku dvēseles ir īstas, mūžīgas, nedzimušas, garīgas, ar apjēgu, un tām piemīt apjēgas daba. Tās ir atomiska izmēra un bezgalīgā skaitā. Tās ir nedalāma Dieva daļa un no Tā atkarīgas. Triju veidu - mūžīgi brīvas (nitya), atbrīvojušās (mukta), savažotās (baddha). Cilvēka dvēsele kā atskārsmes spēja nemainās, bet savažotas dvēseles apjēga mainās. Dvēseles apjēga ir mūžīga un atbrīvotā stāvoklī ir vizinoša, bet ierobežoto pieredzējumu dēļ šī apjēga ir ierobežota. Dvēseles ir gan mudinātājas, gan izbaudītājas. Tās ir Dieva daļa jeb forma. To attiecības ir viena no nedalāmībām, cilvēka dvēselei esot saistītai un atkarīgai no Dieva.

7. Dvaita Vēdāntā cilvēku dvēseles ir izmērā atomiskas un skaitā bezgalīgas. Tās ir mūžīgas, un nav divu vienādu. Tās ir līdzīgas Dievam (Virsištenībai, Brahman) pēc veida, bet ne pēc pakāpes. Tās ir darbīgi dzinuļi, mudinātāji, kas atkarīgi no Dieva gribas. Starp atbrīvotām dvēselēm ir iekšējas gradācijas, un starp važotām dvēselēm ir trīs veidi - derīgas

atbrīvošanai (mukti-yogya), mūžīgi esošas dzimšanu un nāvju ciklā (nitya-samsārin) un tās, kuras derīgas tikai ellei (tamo-yogya).

8. Advaita Vēdāntā dvēsele ir Patības un ne-Patības sajaukums ar aplamu savstarpēju identifikāciju. Tā ir salikts viens, kas organiski sastāv no prāta-ķermeņa. Tā ir salikums no saprāta substrāta plus netveramais ķermenis plus apziņas atspoguļojums tajā. Tā ir apziņa, kas nedalāmi apzīmēta par iekšējo orgānu. Tā ir apziņas atspoguļojums (cidābhāsa) neskaidrā neapjēgā, kurai piemīt sattva pārsvars. Tā ir parādību, empīrisks ego. Iekšēji cilvēku dvēseles, personas ir vienotas, bet izpausmju ziņā daudzas; izmēra ziņā tās tiek uzskatītas par visuresošām.

9. Vīra šaivismā cilvēku dvēseles pēc garīgā brieduma ir triju pakāpju - vīra, puruša, aṅga. Tās ir daļa no Valdnieka Šivas, mūžīgas un būtiski tīras un nevainojamas. Tās ir arī atšķirīgas no Šivas - lai gan ir kopīga būtība, tām nepiemīt viņa vispējīguma, visu zināšanas, visuresamības pazīmes. To atskārsmes un darbības spējas ierobežo aptraipījumi. Tādējādi tās ir gan identiskas, gan atšķirīgas no Valdnieka Šivas. Šo attiecību sauc par atšķirību kopā ar neatšķirību (bhedā-bheda).

10. Šaiva Siddhānt'a cilvēku dvēseles ir skaitā bezgalīgas, visuresošas un pēc dabas visu zinošas, lai gan aizplīvurotas ar trim netīrībām (mala). Tās ir atkarīgas no Dieva. Triju veidu - pilnīgi atbrīvotas (para-mukta), atbrīvotas dzīvam esot (jīvan-mukta), varu alkstošas (adhikāra-mukta). Cilvēku dvēseles ir vēl triju kategoriju - pakļautas trim netīrībām (sakala), pakļautas tikai āṇava- un karma-mala'i (pralayākala), un pakļautas tikai āṇava-mala'i (vijñānākala). Cilvēku dvēseles ir saistītas ar Valdnieku Šivu tāpat kā ķermenis ir saistīts ar cilvēka dvēseli. Tas ir atšķirīgas, bet nenodalītas. Pēc dabas tās ir līdzīgas, bet pēc būtības, kā vienumi, tās ir atšķirīgas. Šis atšķirīgums turpinās arī pēc atbrīvošanās.

11. Kašmīras šaivismā cilvēku dvēseles tiek sauktas par saistītām (paśu) dēļ netīrību radītiem ierobežojumiem. Cilvēku dvēseles ir mūžīgas, īstas, identiskas ar Valdnieku Šivu un būtībā neierobežots, visuresošs, visu zinošs mirdzums. Atbrīvošanās iestājas līdz ar to īstās dabas kā identiskas ar Šivu atskārsmi. Četru veidu dvēseles - saistītas (paśu), mierpilnas (śānta), iedomīgas un bez apjēgas (pralaya-kevalin) un atbrīvotas (vijñāna-kevalin). Cilvēka dvēsele savā ceļā uz atbrīvošanos iziet caur tīras radības pieciem elementiem apgrieztā kārtībā. Šīs stadijas sauc - mantra, mantreśa, mantra-meheśa, śaktija, śambhava. Atbrīvošanās iestājas, kad dvēsele atceras savu identitāti ar Valdnieku Šivu.

12. Śivādvait'a cilvēku dvēseles ir daļa no Dieva (Virsisītenība, Brahman), mūžīgas, izmērā atomiskas, bezgalīgas skaitā, atkarīgas un netīrību (mala)

savažotas, lai gan būtībā ir tīras un nevainojamas. Atbrīvošanās ir esība kā līdzīgam, bet ne identiskam ar Valdnieku Šivu. Tā ir cilvēka pašam savas būtiskās dabas atskārsmē. Tā tiek sasniegta ar apceri uz Valdnieku Šivu.

13. Mīmāṃsā cilvēka dvēsele ir viena no substancēm. Tā ir mūžīga un atšķirīga no prāta-ķermeņa salikuma. Tā ir darbības dzinulis un tās augļu izbaudītāja. Pastāv cilvēku dvēseļu daudzveidība.

14. Jōgas skolā cilvēka dvēsele ir nemainīgs, mūžīgs, visuresošs, apzinošs viens. Tā ir pilnīgi pasīva. Atbrīvošanās iestājas, kad cilvēka dvēsele izravē neapjēgu un apklusina prāta virpuļošanu.

15. Vārds jīva ir atvasinājies no saknes jīv, kas nozīmē 'turpināt elpot'. Citi tās nosaukumi ir, piemēram, bhotkā (pieredzētājs) un kartā (dzinulis). To apraksta arī kā puruša, ko skaidro kā puriśaya jeb 'tas, kas dus ķermeņa patvērumā'.

džīvaghana, jivaghana, jīvaghana - dvēseles mākonis, jebkā dzīva vieta, cilvēka dvēseles vieta (mākonis).

[171]: Virsīstenības (Brahman) pasauli var saukt par jīvaghana, jo visas cilvēku dvēseles (jīva) ar to nesējiem jeb ķermeni var aplūkot kā esošas (saṅghāta = ghana) Zelta dīglī (Hiraṇyagarbha, kosmiskā ola, Brahma), kas ir visu orgānu Patība un mājo Brahmā valstībā. Tādējādi mēs apjēdzam, ka tas, kas augstāks par džīvaghanu, tas ir, Virspatība, kas veido tveramos (materiālos) objektus, ir tas, kas ir svētpamiruma jeb meditācijas objekts

džīvaka, jivaka, jīvaka - dzīvs, koks, ilgi dzīvojošs, dzīvojošs uz citu rēķina, dzīvību dodošs elements, ūdens (ap, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī)

džīvakoša, jivakosha, jīvakośa - dvēseles kūniņa, personiskas dvēseles apvalks

džīvana, jivana, jīvana - dzīvība, esība, dzīvinošs, vējš, dēls, dzīva būtne, iztika, dzīvesveids, piens, svaigs sviests, kabacis, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), mūžs, maģiskas formulas iedzīvināšana, dzīvību dodošs

džīvanāša, jivanasha, jīvanāśā - dzīvotgriba, stāvoklis starp dzīvību un nāvi

džīvanavidhāna, **džīvanatā**, jivanavidhana, jivanata, jīvanavidhāna, jīvanatā - dzīvesziņa, dzīvesveids.

[25]: viss, kas vajadzīgs saskanīgai, patīkamai, svētīgai dzīvei, ir Dzīves Māksla. Ģitārai ir jānoskaņo visas sešas stīgas; jānoskaņo arī bungas. Tāpat ir jānoskaņo visas dzīves puses. Mūsu attiecības ar Virspatību - Virsdvēseli, ar ģimeni, ar darba biedriem, sabiedrību - tas viss ir jānoskaņo. Dzīves fizisko, sabiedrisko un garīgo pušu kopšana tiek saukta par Dzīves Mākslu

džīvanjōni, jivanyoni, jīvanyoni - dzīvdzemdēšana, radīšanas darbība

džīvanmukta, jīvanmukta, jīvanmukta - dzīvs atbrīvojies, garīga atbrīvošanās. Džīva ir dzīve, un mukta ir atbrīvošanās. Džīvanmukta ir garīga atbrīvošanās, dzīvojot mirstīgajā ķermenī.

R.Raudupe [96]: cilvēks, kas guvis atbrīvi (apgaismību), vēl dzīvs esot.

J.A.Grimes [8]: “1. Mācība, kurai piekrīt Sāṅkhya, Advaita Vēdānta, Kašmīras šaivismis, Šaiva šiddhānta, lai gan ar variācijām katrā no sistēmām. Šī mācība apgalvo, ka cilvēks var būt atbrīvojies pat dzīvodams fiziskajā ķermenī.

2. Sāṅkhjā tas notiek brīdī, kad tiek pieredzēta atšķirība starp cilvēka dvēseli (puruṣa) un pirmatnējo Dabu (prakṛti). Fiziskais ķermenis turpina darboties pagātnes darbību (karma) dēļ, kas to ir izraisījušas pirmkārt. Kad darbība (karma) norimst, caur tās pieredzi fiziskais ķermenis prasa, un tad cilvēks tiek atbrīvots bez ķermeņa (videha-mukti).

3. Advaita Vēdāntā atbrīvošana notiek caur neapjēgas (avidyā) izzušanu. Fiziskā ķermeņa darbības turpināšanās nekādā ziņā nav nesavietojama ar atbrīvošanos. Pirms atbrīvošanās cilvēks apjēdz, ka fiziskais ķermenis ir tikai iluzors izskats. Ja ķermenis būtu īsts, atbrīvošanās notikti vienīgi pēc tā izzušanas. Tomēr atbrīvošanās ir izredžu maiņa. Tā kā fiziskais ķermenis nav īsts, tā turpmākā redzamība vai neredzamība nav svarīga. Tādējādi jīvanmukta ir cilvēks, kurš dzīvo šajā pasaulē, bet tai nepieder. Tas, vai šādam cilvēkam ir ķermenis vai nav, nav izšķiroši.

4. Šaiva Siddhānt'ā tā ir cilvēka dvēsele, kas atbrīvota no āṇava- māyā- un karma-mala's un to darbības. Cilvēks izbauda svētlaimi pat, dzīvojot iemiesotā stāvoklī.

G.de Purucker [2]: augsti mistisks un filosofisks vārds, kas nozīmē 'atbrīvota dvēsele' un norāda uz cilvēcisku būtni vai tai attīstībā ekvivalentu vienumu, kas ir sasniegusi brīvību jeb atbrīvošanu jeb pestīšanu no savalgotības un materiālās jomas pievilcības. Džīvanmukta nav obligāti bez ķermeņa; faktiski šo vārdu ļoti bieži lieto augstāko iesvaidīto jeb apjēgušo apzīmēšanai, kuri ar attīstīšanos pacēlušies pāri materiālās pasaules sapinošajai pievilcībai. Šo vārdu bieži lieto attiecībā uz Dižajām Dvēselēm (Mahātman), iemiesojumā esot vai neiemiesotām, un arī reizēm kā nirvānu aprakstošu - cilvēku, kurš sasniedzis nirvānu dzīves laikā. Kur nosaukumam 'bez ķermeņa' (nirvani) džīvanmuktas mistiskā un tehniskā nozīme būtu grūti piemērojama. Tātad, džīvanmukta, īsi sakot, ir cilvēciska būtne, kas dzīvo savas uzbūves augstākajās jomās pilnīgā apziņā un spējās pat zemes dzīves laikā.

džīvapurā, jīvapura, jīvapurā - cilvēka mājoklis, (dvēseles) mājoklis

džīvasankramana, jivasankramana, jīvasaṅkramaṇa - dvēseles pārceļošana. Arī: - saṃsāra - pasaule, pasaulīgā dzīve, pasaulīgās esības riņķojums, caurceļošana, pāreja, dvēseļu pārceļošana, pasaulīgās iedomas, ceļš;
- saṃsāragamana - dvēseles pārceļošana, pāreja no viena esības stāvokļa otrā;
- saṃsrīti - dvēseles pārceļošana, pāreja no viena esības stāvokļa otrā, pasaulīgā dzīve;
- srīti - ceļš, ražošana, klejošana, dvēseles pārceļošana;
- dehāntaraprāpti - cita ķermeņa iegūšana, dvēseles pārceļošana;
- punarbhava - pārdzimis, dzimšana no jauna, dvēseles pārceļošana, pirksta nags

džīvati, jivati, jīvati - dzīvot, atdzīvoties, palikt dzīvam, barot, lolot

džīvātman, jivatman, jīvātman - dzīvojošā patība, dzīvā atmaņa, dzīvības princips, cilvēka dvēsele, dzīvojošā jeb personiskā jeb cilvēka dvēsele, individuāls gars, dvēsele jeb būtība, cilvēka patība. Skat. arī Paramātman. Budismā jīva. Individuāla patība - individualizēta apziņa, kā atšķirīga no Virspatības (Parama-atman). Dzīvojošā Pašbūtība - pašapziņas objekts.

G.de Purucker [2]: izteiksmīgs vārds, kas lielā mērā nozīmē to pašu, ko jīva, bet ar uzsvaru uz patību (ātman). Džīvātman ir vārds, ko dažkārt lieto vispārējās dzīvības apzīmēšanai; tomēr šī definīcija, lai gan zināmā mērā pareiza, drīzāk ienes jucekli, jo vedina domāt par līdzību ja ne vienādību ar Virspatību (Paramātman). Virspatība ir Visuma Pamatlikums jeb Virsīstenība (Brahman) jeb, piemēram, solārās sistēmas vispārējais gars; un tāpēc Virspatība ir kosmiskās apziņas saplūsmes punkts, kurā kā savā pakārtotības virsotnē savienojas viss džīvātmanu milzums. Jebkuras hierarhijas džīvātman'as ir kā Virspatības, to dievišķās-garīgās saules stari

džīvātu, jivatu, jīvātu - dzīvība, pārtika, dzīvību dodošs dziedniecisks augs

džīvikā, jivika, jīvikā - iztika. [101]: trešo daļu no savas dzīves saimniekam jeb namturim ir jāstrādā un jāgādā iztika no viņa atkarīgajiem (Dakṣa II.35). “Ja viņš ir pārticis, ir jāuztur citi atkarīgie cilvēki, tas ir, pēcnācēji un radnieki, cilvēki bez līdzekļiem, bezpalīdzīgie vai kuriem devis patvērumu. Teic, ka šajā pasaulē tikai tas vīrietis dzīvo, no kura ir atkarīga daudzu iztika; citi, kuri tikai pilda savu vēderu, īstenībā ir dzīvi miroņi”. (Dakṣa II.40)

džīvita, jivita, jīvita - dzīve, esība, dzīvs, dzīva būtne, apveltīts ar dvēseli, atdzīvināts, pārdzīvojis, iztika, dzīves ilgums. Avestas: ahûm, gaya, jyátum

džīvitva, jivitva, jīvitva - dzīvība

džjāni, gyani, jyani, gyāni, jyāni - [30]: zintnieks, cilvēks, kuram piemīt dievišķa apjēga, zintnieks, no gyān - dievišķa apjēga vai reliģiska meditācija; sikhiem - tradicionāls Granth'u skaidrotājs

džnanti, kušanu hánti, ghnánti, gnanti - dzīt, vajāt. Arī avestas jainti, armēņu ganem, liet. geniù, genù, bazn.s.slāvu ženo

džnā, jna, jñā - zinātājs, gudrs un mācīts cilvēks, vieds, zinošs, saprātīgs, tāds, kam ir dvēsele, domājoša dvēsele, Marss, Merkurs, dievietes Džņā godātājs, lietpratējs, teologs, saprāts

džnāna-ābhāsa, jnana-abhasa, jñāna-ābhāsa - apjēgas šķietamība, maldīga izziņa

džnāna-abhāva, jnanaabhava, jñāna-abhāva - apjēgas nebūšana, apjēgas noliegums; ne-izziņa

džnāna-karma-samakčaja, jnana-karma-samacchaya, jñāna-karma-samaccaya - atskārsme-ar-darbību, atskārsmes un darbības salikums. Skat. jñāna.

J.A.Grimes [8]: 1. Brahmadatta, Maṇḍana un citi turas pie uzskata, ka 'atskārsme-ar-darbību' ir atbrīvošanās līdzeklis. Advaita vēdāntieši tāpat kā Surešvara stingri pretojas šim salikuma viedoklim kā iespējamam atbrīvošanās līdzeklim, jo atskārsme un darbība ir savstarpēji pretstati trijos būtiskos aspektos - avota ziņā, jo pirmā rodas no derīgiem atskārsmes līdzekļiem (pramāṇa), kamēr otra rodas no neapjēgas (avidyā) - iznākuma ziņā, jo atskārsme iznīcina neapjēgu, kamēr darbības iznākums ir vai nu radīšana, sasniegums, pārveidojums, vai attīrīšanās.

2. Kopumā var teikt, ka Pūrva-Mimāṃsā ieņem nostāju, ka karma ir primāra un atskārsme ir papildinājums; bhedābheda-vāda's sekotāji - ka abi līdzekļi ir vienlīdz svarīgi; un Maṇḍana ieņem nostāju, ka atskārsme ir primāra, un darbība ir papildinājums.

džnāna-lakšana, jnanalakshana, jñānalakṣaṇā - apjēgas, zināšanas iezīmēts, nojausta, atskārsta apjēga, kas nav uztverama caur sajūtām, apjēgas iezīmēts, pārdabisks sajūtu kontakts.

J.A.Grimes [8]: 1. Kontakts (saṃnikarṣa), izzinot objektu, kas atdzīvināts atmiņā. Tā ir attiecība, ko raksturo iepriekšējas zināšanas, un tā atbild par visiem iemantotās uztveres gadījumiem; piem., skatiens uz sandalkoku ir iemesls uztvert smaržīgo sandalu, pat ja nav fiziska kontakta starp sandalkoku un cilvēka ožas sajūtu. Tas notiek dēļ agrākām asociācijām ar to. Tā ir uztvere ar sarežģījumu, jo pamatojas iepriekšējā pieredzē. Tā ir neparasta uztvere, jo parasti cilvēka sajūtu orgāns neuztver cita rakstura sajūtu, kas parasti ierosina kādu citu sajūtu orgānu.

2. Skat. alaukika-pratyakṣa

džnāna, jnana, jñāna - apjēga, lietu zināšana, kādas tās īstenībā ir; viedība, zināšanas par kaut ko, augstākās zināšanas, sirdsapziņa, pieminēklis, izzināšana, Virsīstenības atskārsme, arī spriešana, kuras norisē Virsīstenība tiek sasniegta. Parasti šo vārdu lieto, lai apzīmētu zināšanu, ar kuru cilvēks

apjēdz savu identitāti ar Virsīstenību, patiesa garīga apjēga, tīrs saprāts; mistiska intuitīva zināšana, kas noved pie atbrīvošanās, gan pasaulīga zināšana, gan pārpasaulīga viedība - atkarībā no konteksta. Skat. arī prajña; salīdz.ar avidyā.

[23]: (tibetan ye shes) - garīgās patiesības ezotēriskā atskārsme; augstākā apjēga; zināšanu augstākā forma, kas sniedz atbrīvošanos no pastāvēšanas ciešanās.

[25]: nožēla uzrāda tavas sliktās īpašības - un tavu pieķeršanos savām labajām īpašībām. Kad tu domā, ka esi pārāk labs, tu apsūdzi pasauli; tad tu kļūsti draņķīgs. Nožēlas nolūks ir atgriezties savā patībā. Un patība (adhyātma) ir viena vienīga Līksme.

Bet tas ir iespējams vien caur Atskārsmi. Nožēlu uz Patību ved Apjēga. Bez Apjēgas šī pati nožēla vairojas un negūst savu piepildījumu. Apjēga nožēlu pilnveido. Ar Apjēgas spēku tu tiec pāri nožēlai. Šajā ceļā tev ir viss. Šī brīnišķīgā Apjēga mums ir ar visām tās garšām - viedību, smiekliem, kalpošanu, klusumu, dziesmām, jokiem, godībām, ugunsziedojumiem, rūpēm, kaitēm, grūtībām un jūkli, lai krāsaināk. Dzīve ir tik krāsaina!

J.A.Grimes [8] 1. Džainismā tā ir detaļu zināšana.

2. Šaiva Siddhāntā tā ir ceļš uz atbrīvošanos. Tā ir tiešs līdzeklis un virza cilvēku tieši uz Dievu. Tās mērķis ir vienība ar Dievu (sāyujya).

3. Advaita Vēdāntā tā ir galīgais atbrīvošanās līdzeklis. Tā kā tā ir vienīgā lieta, kas ir pretstatā neapjēgai (avidyā), tā ir vienīgais atbrīvošanās līdzeklis.

4. Njāja-Vaišešikā apjēga ir ne vien par objektiem, bet arī par sevi pašu.

5. Mīmāmsā apjēga ir patības veids. Tā tiek aprakstīta kā darbība (kriyā) vai norise (vyapāra). Tā stāv pāri sajūtām un tomēr izzināma, tā ir apjēdzama vien netieši caur secinājumiem nevis tieši caur pašnovērošanu, kā apgalvo Njāja-Vaišešika. Tā var būt gan pastarpināta, gan nepastarpināta.

6. Advaita Vēdāntā tā ir patības novērošanas (sākṣin) iedvesta prāta vilņošanās (vṛtti). Psihiskas vilņošanās (vṛtti) elements ir patvaļīgs, un apziņas elements ir mūžīgs. Jñāna iedalās sāks-jñān'a un vṛtti-jñān'a. Skat. abus atsevišķi. Tā var būt gan pastarpināta, gan nepastarpināta. Objekta "tas" tiek apjēgts pastarpinātā apjēgā. Nepastarpinātā apjēgā tiek atklāts arī "kas". Nepastarpināta apjēga notiek, kad piepildās šādi priekšnoteikumi:

- objektam jābūt tieši apjēdzamam (yogya);

- objektam tajā brīdī jāpastāv; jābūt noteiktām pazīšanas attiecībām starp subjektu un objektu.

7. Viśiṣṭadvaita Vēdānt'a apjēga spēj izpaust sevi un citus objektus patstāvīgi, bet tas, ko tā izpauž, nekad nav pats par sevi. Tas attiecas vai nu uz cilvēka dvēseli (jīva) vai Dievu (īśvara).

džnānaāśrāja, jnanaashraya, jñānaāśraya - dvēsele, apziņas ligzda, apziņas vieta.

Dvēsele tiek aprakstīta kā jñānaāśraya - apziņas ligzda. Šādā sakarā apziņa ir:

1) patiesuma nesēja jeb vispārēja attiecībā uz šo ligzdu, un ligzda ir substrāts;

2) šī dvēseles apziņa darbojas dažādās dimensijās, tas ir, fiziskā, dzīvības, morāla, saprāta un svētlaimes - piecās upanišādās minētās kūniņās

džnānačakšus, jnanachakshus, jñānacakṣus - zināšanas acs; gaišredzība, redzēšana ar iekšējo aci, iekšējā acs, garīgā redze.

G.de Purucker [2]: "Gaišredzība - plašākajā nozīmē 'gaišs redzējums', ieskats aiz aizkariem, iekšējais redzējums. Īsta gaišredzība ir garīga spēja redzēt pareizi un redzot zināt, ka tavš redzējums ir patiess. Tā nav fiziska spēja. Un gaišredzība, ko parasti sauc par psihisku, ir ļoti maldinoša, jo tā ir, teiksim, mēnessgaismas atspīdums, un tas ir nenoteikts, maldinošs un iluzors.

Īsta garīga gaišredzība, no kuras tā sauktā psihiskā gaišredzība ir tikai vājš stariņš, ļauj cilvēkam redzēt to, kas notiek milzīgos attālumos. Tu vari sēdēt savā atzveltnes krēslā un ar aizvērtām acīm redzēt to, kas tev rūp, lai cik tālu tas būtu. Tas var notikt ne tikai šajā ārējā pasaulē; ar šo garīgo redzējumu cilvēks var iespieties iekšējās un neredzamās pasaulēs un zināt, kas notiek garīgās un netveramās pasaulēs. Šis redzējums nav fizisks redzējums, nedz tas, kas astrālajā līmenī izpaužas kā psihisks redzējums; īsts redzējums ir garīgā gaišredzība - redzēšana ar iekšējām gara acīm.

džnānadaršana, jnanadarshana, jñānadarśana - augstākā zināšana, atskārsme

džnānajōga, jnanayoga, jñānayoga - dievsajūga, kas dibinās uz patiesas apjēgas iegūšanu. Skat. sayujya.

R.Raudupe [96]: sevis izzināšanas ceļš, kas palīdz mainīt domu virzienu - ievirzīt domas jaunā, cēlākā gultnē. Skat. arī 'bhakti jōga' un 'karma jōga'.

J.A.Grimes [8]: viedības ceļš; atskārsmes dievsajūga. Viens no galvenajiem atbrīvošanās (mokṣa) līdzekļiem. Advaita Vēdāntā tā ir Patības apjēgas līdzeklis. Saskaņā ar citām Vēdāntas skolām, tā ir atbrīvošanās palīgs.

[56]: atskārsmes ceļš. Atbrīvošanās tiek sasniegta caur Virsīstenības (Brahman) atskārsmi. Atbrīvošanās tiek sasniegta caur indivīda dvēseles un Virsdvēseles jeb Virsīstenības identitātes atskārsmi. Važu un ciešanu cēlonis ir neapjēga (avidyā).

Sīkā iemiesotā dvēsele jīva muļķīgi iedomājas, ka tā pastāv atsevišķi no Virsīstenības. Neapjēga darbojas kā aizkars un liedz jīva'i atskārst savu īsto

dievišķo dabu. Virsīstenības atskārsme (Brahma-jñāna) šo aizkaru novāc un ļauj jīva'i gūt mieru savā Būtiskajā Dabā kā Esības-Apziņas-Svētlaimes Virsīstenībā (sat-cit-ānanda svarūpa).

Džņāna dievsajūgas māceklis apjēdz, ka Virsīstenība ir viņa dzīvības Dzīvība, viņa dvēseles Dvēsele. Viņš sajūt un zin, ka Dievs ir viņa paša Patība. Viņš apjēdz, ka ir vienots ar Mūžīgo caur garīgu atskārsmi jeb nojautu, aparokša anubhūti jeb dievišķo uztveri, nevis tikai caur grāmatu vai dogmu vai teoriju pētīšanu. Tad reliģija viņam ir atskārsme. Tā nav tikai runāšana.

Viņš iegremdējas savas sirds dziļumos ar pastāvīgu un spēcīgu svētpamirumu (dziļu un kārtņu meditāciju, nididhyāsan'u) un gūst brīnišķo Virsīstenības (Ātman) pārli, brīnišķo dārgumu, kas ir vērtīgāks par visu pasaules bagātību.

Džņāna nav tikai saprāta zināšanas. Tā nav klausīšanās vai atzišana. Tā nav tikai saprātīga piekrišana. Tā ir tieša vienības ar Virsesību atskārsme. Tā ir Pār pasaulīgā Atskārsme (Parā Vidyā). Saprātīga pārliiecība vien pie Virsīstenības atskārsmes (Brahma-jñāna) neved.

Džņāna jōgas māceklis vispirms apgūst četrus līdzekļus, tas ir:

- īstu/neīstu lietu atšķiršanas spēju (viveka);
- bezkaislīgumu, atturīgumu jeb nepielipšanu (vairagya);
- seškāršos tikumus (ṣat-sampat) - rāmumu (śama), savaldīgumu (dama), pieticīgumu jeb atsacīšanos (uparati), izturīgumu (titikṣā), paļāvību (śraddhā), savāktību (samādhāna);
- spēcīgas alkas pēc atbrīvošanās (mumukṣutva).

Tad viņš klausās svētos rakstus, sēdot pie Guru lotospēdām, kurš ir ne vien izglītots svētajos rakstos, bet arī pats ir iedibinājies Virsīstenībā (Brahma-ṇiṣṭha). Pēc tam māceklis praktizē apceri, un tas pilnībā izkriedē visas šaubas. Tad viņš praktizē dziļu svētpamirumu uz Virsīstenību un sasniedz Brahma-sākṣātkāra'u. Viņš kļūst par atbrīvojušos zintnieku (jīvanmukta). Viņš ir brīvs, vēl esot ķermenī.

Atskārsmē ir septiņas pakāpes:

- cenšanās uz Taisnību (subhechha);
- filosofiska pētīšana (vicāraṇā);
- prāta vērīgums (tanumānasī);
- Gaismas sasniegšana (sattvapatti);
- iekšēja nošķiršanās (asamsakti);
- garīgs redzējums (padārthābhāvanā);
- Augstākā Brīvība, Svētpamirums (turīya).

Līdzība par diviem putniem. Vienā kokā ir divi putni. Viens tup galotnē, otrs apakšā.

Galotnē tupošais pastāvīgi ir nevainojami rāms, kluss un cildens. Tas vienmēr ir svētlaimīgs.

Otrs putns, kurš ir uz apakšējiem zariem, ēd te saldus, te rūgtus augļus. Reizēm viņš dejo no prieka. Citreiz viņš ir nelaimīgs. Te viņš līksmo, te pēc brīža raud. Dažkārt viņš nogaršo ārkārtīgi rūgtu augli un izjūt riebumu. Viņš raugās augšup un redz otro brīnumaino putnu ar zelta spalvām, kurš svētlaimīgs ir vienmēr. Arī viņš gribētu kļūt tāds pats kā zeltainais putns, bet drīz visu aizmirst. Atsāk ēst saldus un rūgtos augļus. Viņš atkal apēd ārkārtīgi rūgtu augli un jūtas galīgi nelaimīgs. Atkal viņš vēlas kļūt tāds kā augšējais.

Pamazām viņš atsakās augļus ēst un kļūst rāms un svētlaimīgs kā augšējais putns. Augšējais putns ir Dievs jeb Virsīstenība.

Apakšējais putns ir džīva jeb individuāla dvēsele, kas plūc savas karmas augļus, tas ir, baudu un sāpes. Viņš dabū nokautu un nokūst dzīves cīņā. Viņš ceļas un atkal krīt, jo sajūtas velk lejā. Pamazām viņš sevī attīsta bezkaislīgumu un lietu atšķiršanu, pievērš prātu Dievam, praktizē meditāciju, sasniedz Patības atskārsmi un līksmo svētlaimē.

džņānakānda, jnanakanda, jñānakāṇḍa - zināšanas sadaļa, Vēdas daļa, kas aplūko vienota Gara, Virsīstenības atskārsmi, upanišada. Skat. karma-kāṇḍa, jñāna

džņānam, jnamam, jñānam - neierobežota atskārsme, visa zināšana. Rigvēda [3], X, LXXI (71).

1. Cilvēki - kad Brihaspati, dodot vārdus lietām, pirmoreiz sūtīja Vārdu un pirmās skaņas, viss lietās glabātais izcilais un neaptraipītais tika atklāts caur viņa mīlestību.

2. Kā cilvēki sietā tīra miltus, tā viedie garā ir sijājuši valodu, Draugi redz un atpazīst draudzības zīmes - viņu runa saglabā tajā esošo svētības zīmi.

3. Ar ziedojumu viņi sekoja izrunātā vārda padievis (Vāk) pēdās un atrada viņas mājokli reģos. Tie to ņēma un dalīja visur; šie septiņi dziedoņi reģi lika viņas nokrāsām atskanēt saskanīgi.

4. Kāds cilvēks nav šo padievi Vāk redzējis un tomēr redz; kāds cilvēks ir klausījies, bet nekad nav sadzirdējis. Bet citam viņa ir parādījusi savu daiļumu kā mīloša gaumīga sieviete savam vīram.

5. Kādu viņi sauc par tūlu; nekad viņi to nemudina uz dūšīgiem darbiem. Tas kļūst bezjēdzīgās iedomās; balss, ko viņš dzird, nenes ne augļus, ne ziedus.

6. Nenieka no Vāk nav tādā, kurš pametis savu dārgo patiesību zinošo draugu. Ja arī dzird to, tomēr veltīgi klausās; neko viņš neļūdz krietnas rīcības ceļā.

7. Nav vienādi gara attapība draugi ar vienādām acīm un ausīm. Daži ir kā ūdenskrātuves, kas sniedzas līdz mutei vai pleciem, citi kā ūdens peļķes, kur nomazgāties.

8. Kad draudzīgi bramīni kopā ziedo sirids veidotā garīgā dziņā, savā sniegunā kādu tie atstāj tālu atpakaļ, un kāds, kurš spriež kā bramīni, sasniedz daudz ko citu.

9. Tie, kuri ne uz priekšu, ne atpakaļ neiet, nedz bramīni ir, nedz sōmas spiedēji, tikuši pie Vārda padievis, grēcīgi stiepj garumā dziju kā vecmeitas.

10. Draugi līksmo par draugu, kurš nonāk līdz uzvarai pulkā. Viņu kauna novērsējs viņš ir, prasmīgs pārtikas gādātājs un derīgs dūšīgai rīcībai.

11. Kāds vij savu pastāvīgo darbu, skandējot vārsmas, kāds dzied svētu dziedājumu šakvarī pantmērā. Vēl kāds, bramīns, teic teiku par būtību, un kāds dod ziedošanas kārtību.

džņānamaja koša, jnanamaya kosha, jñānamaya koša - saprāta kūniņa, dimensija. Saprātīgas domāšanas un konceptualizācijas līmenis. Dažkārt saukts par vijñānamaya koša . Astrālais-cēloniskais ķermenis

džņānamārga, jnanamārga, jñānamārga - zināšanas, atskārsmes ceļš, īsto/neīsto lietu atšķirošas atskārsmes ceļš, kas ved uz vienību ar Dievu

džņānaprabha, jnanaprabha, jñānaprabha - tāds, kuram piemīt apjēgas gaisma

džņānārņava, jnanarņava, jñānārņava - zināšanu okeāns, gudrs

džņānasvarūpa, jnanasvarupa, jñānasvarūpa - apjēdzoša daba, apjēga kā būtība, apjēgas iemiesojums. Skat. jñāna. Advaita Vēdāntā cilvēka īstā daba ir jñāna-svarūpa

džņānašakti, jnanashakti, jñānašakti - atskārsmes spējas, saprāta spējas jeb spēks.

J.A.Grimes [8]: 1. Šivādvaitā atskārsmes spēja ir rīks, ar kuru Valdnieks apdomājis radīšanai nepieciešamos līdzekļus un rīkus.

2. Saskaņā ar Kašmīras šaivismu, atskārsmes spēja ir tas, ar kā spēku radīšanas objekti tiek savākti kopā un turēti kopā apziņā.

3. Apjēgas spēks. Spēks uzturēt visus objektus apzinātās attiecībās ar sevi un savā starpā

džņānatā, jnanata, jñānatā - apziņa

džņānātman, jnanatman, jñānātman - zinoša atmaņa, saprātīga dvēsele, visviedais

džņānavadžra, jnanavajra, jñānavajra - atskārsme kā zibens

džņānavaranīja, jnanavaraniya, jñānāvaraṇīya - apjēgas šķēršļi, no kļūdas izrietošs, apjēgas aizmiglojums; aptveršanas aizmiglojums.

J.A.Grimes [8]: 1. Džainismā tās ir traucējošas (ghāti) karmas daļiņas, kas aizmiglo pareizu apjēgu. Tās ierobežo cilvēka spēju gūt tiešu atskārsmi (kevala-jñāna).

2. Tā kā apjēga ir piecu veidu, atbilstoši ir piecas apjēgu aizmiglojošas karmas.

džņānavat, jnavavat, jñānavat - zinošs, garīgi apjēdzis, saprātīgs, zinošs, mācīts, apveltīts ar zināšanām, vieds

džņānendrija, jnanendriya, jñānendriya - izziņas orgāni, sajūtu orgāni, piecas maņas - ausis, āda, acis, mēle, deguns. Skat. jñāna, aštavidžņāna.

J.A.Grimes [8]: 1. Pieci izziņas orgāni ir apjēgas orgāni. Tie ir dzirdes (śrotra), taustes (tvak), redzes (cakṣus), garšas (rasana), un ožas (ghrāṇa) orgāni.

2. Sāṅkhya skola kā vienu no sajūtu orgāniem ietver vēl prātu (manas). Arī Nyāya-Vaiśeṣika prātu pieskaita pie indriy'ām.

3. Tie tiek saukti arī par 'iekšējām sajūtām', jo apjēgu ietekmē iekšēji

džņānī, jnani, jñānī - viedais, zinošais, tas, kas lietas redz to patiesībā; tas, kas ir modies īstenībai, apjēdzis Augstāko Patību, apjēgas ceļa gājējs; atskārtušais - kas zin Patiesību.

R.Raudupe [96]: zinošais. Burvis, kas izpratis augstākās garīgās zināšanas

džņānin, jnanin, jñānin - zintnieks, apveltīts ar apjēgu vai saprātu; pareģis, viedais, astrologs, garīgi apjēgušais, tāds, kuram piemīt reliģiskā viedība. Skat. arī daivakovida, daivalekhaka, daivajña, praśnavādin, vipraśnika

džņānōpadeša, jnanopadesha, jñānopadeśa - norādījumi par zināšanu, viedību (jñāna)

džņāpaka, jnapaka, jñāpaka - zināšanai domāts, pamācošs, plānojošs, uzvedinošs, paziņojošs, norādījums, likums

džņāpti, jnapti, jñāpti - izziņa, saprāts, izpratne, aptveršanas spēja, noskaidrošana, saprāta spēju vingrināšana, apjēga

džņātajņāpana, jnatajnapana, jñātajñāpana - zināmā izziņotājs, uzvedinātājs, jau zināmā apjēdzējs

džņātaka, jnataka, jñātaka - zināmais, pazīstams, paziņa, radnieks; kušanu jñātike

džņātasarvasva, jnatasarvasva, jñātasarvasva - visu zinošs

džņātata, jnatata, jñātata - zināms, saprasts, apjēgts stāvoklis; apjēgtība

džņātri, jnatri, jñātri, gnatri, gñātri - zinātājs, sapratējs, liecinieks, galvotājs, pazīšana, apjēgušais

džņātritva, jnatritva, jñātrīva - zināšana, apjēga, būt apjēgušajam

džņēja, jneya, jņeya - izzināmais, iemācīts, saprasts, noskaidrots, izpētīts, uztverts, iztaujāts, izzināmas lietas, zināms apjēgas objekts

džōda, joda, joḍa - zods

džu, kalāšu ju - iejūgs

džušate, jushate, juṣāte - izbaudīt, just, būt apmierinātam, iepriecināt, būt patīkamam, ziedoties, būt maigam, izbaudīt. (j=y?)

ēč, kalāšu ech - acs

ēčik, kalāšu ecik - adatas acs

ēi, kalāšu ey - ei!

ēka-džīva-vāda, eka-jīva-vada, eka-jīva-vāda - mācība (vadule) par vienotu cilvēku. Esmu Vienotā Dvēsele - Vimuktatman'a attīstīta mācība, ko ņem vērā daudzi, ka radīšana (prakriyā) galvenokārt ir Tīras Apjēgas Rašanās par to, kas es Īsti esmu. Citi uzskata, ka eka jīva vāda ievirze ir Maṇḍūkya karik'ā, 4.nodaļā, alātashanti.

J.A.Grimes [8]: teorija, ka ir tikai viena viengabalaina Patība jeb Cilvēks. Skat. vāda, adhyātma. Teorija Advaita Vēdāntā, kas apgalvo, ka ir tikai viena jīva un viens materiālais ķermenis. Ka vienota Cilvēka neatskārsmes dēļ tiek maldīgi iztēlota daudzveidīga pasaule, kaut gan īsta ir vienota personiskā apziņa. Šis vienotais Cilvēks (Jīva) - Hiraṇya-garbha - ir Virsīstenības (Absolute, Brahman) atspulgs, un visi pārējie cilvēki ir tikai Vienotās dvēseles attēli, līdzības, un savažojums un atbrīvošanās attiecas uz šiem attēliem

Ēka-džīva, eka-jīva, eka-jīva - J.A.Grimes [8]: vienotais cilvēks, cilvēces Vienotā Patība. Skat. adhyātma

ēka-vākjatā, eka-vakyata, eka-vākyatā - viennozīmīgi vārdi; viennozīmīgums; sintaktiska vienotība. Sintaktiska vienotība pamatojas divkāršas attiecībās: vārda-teikuma (padaikavākyatā) un teikuma-teikuma (vākyaika-vākyatā)

Ēka, eka - [58]: Viens, Vienīgais, vienīgi, vienīgs, tas pats, pārākais, galvenais, svarīga persona, kāds. Visumu radošās starojošās substances gaisma, kas ceļas no ūdeņiem. Cits Varuṇa's vārds. Skat. arī svayambhū. Brahmā ir dievs, kurš kļuvis par Vienīgā (Eka) gaismas okeāna radošu iemiesojumu, izraisa kosmisko ūdeņu elpošanu un Visuma augšanu (brh). Skat. dyauṣ, ekadeva

ēkadāšī, ekadashi, ekādāśī - vienpadsmit; vienpadsmitā diena.

J.A.Grimes [8]: 1. Katras mēneša kalendāra pusnedēļas vienpadsmitā diena (tithi). Vienpadsmito dienu pēc katra pilnmēneša un jauna mēneša sauc par Hari (Višnu) vāsara (Tā Kunga diena).

2. Reliģiski svētki. Gavēšanas un lūgšanu diena, ko ievēro divas reizes katru mēnesi vienpadsmitajā dienā pēc katra pilnmēneša un katra jauna mēneša. Ekādāśī vrata - vienpadsmitās dienas godavārda ievērošana, gavējot - atsakoties no

graudiem un pārējā pamatēdiena un ēdot daudz mazāk kā parasti, bieži atsakoties no ēdiena (un dažkārt ūdens), līdz noriet saule

Ēkadēva, ekadeva - Vienīgais Dievs, augstākais Pavēlnieks. Skat. eka, dyauṣ

ēkahājana, ekahayana, ekahāyana - viengadīgs, gada gājumā

ēkājana, ekayana, ekāyana - vienejama taciņa, šaura taka viena cilvēka platumā, vienība, izšķīšana vienā, savienošanās vieta, absolūta nodošanās vienai lietai, sanāksmes vieta, pasaulīgā viedība, vienīgais izturēšanas vai uzvedības veids. Skat. ekapadī.

[12]: arī Mahāyāna, Buddhayāna - vienīgais nesējs, viendabīguma nesējs; dižais pestīšanas kuģis, kura kapteinis ir Buda; satur Budas galīgo jeb pilnīgo likumu (uzsver visu lietu neīstumu, universālismu, jo viss ir Buda un sasniegs bodhi jeb atmodu, apskaidrību), nevis daļu vai sagatavošanās daļu kā Hīnayāna, kas uzsver bezpersoniskumu

ēkam-ēva-advitījam, ekam-eva-advitīyam, ekam-eva-advitīyam - tikai viens bez otra, Virsīstenība. Viens no Dižvārdiem (mahāvākya), kas rodams Sāma Vēdas Chāndogya Upaniṣad'ā. Tas apzīmē Virsīstenību (Absolute, Brahman) - vai nu kā vienīgo Īstenību, vai kā neaptraipītu Īstenību

ēkānta-bhāva, ekanta-bhava - vienbūšana, savāktība; savrupība. Dvaita Vēdāntā godāšanas aspekts. Skat. bhakti

ēkapadī, ekapadi - vienpēda, taciņa, kājceliņš, uz vienas kājas; koks

Ēkapuruša, ekapurusha, ekapuruṣa - vienīgais Pirmcilvēks, viens augstākais Gars - vienīgais cilvēks, izcils, unikāls cilvēks

Ēkatā, ekata - viengabalainība, nedalītība, viengabalainība, vienprātība, saskanīgums. Salīdz. ar advaita

ēkatva-bhāvanā, ekatva-bhavana - būšana, svētpamirums savā vienīgumā. Meditācija uz katra cilvēka neatkārtojamību.

ēkavrātja, ekavratya, ekavrātya - vienīgais dotais vārds, vienīgais jeb augstākais solījums, godavārds (piederīgs dižvārdiem - mahāvratā). Skat. vrata, vīravrata, sādhuṣvāda, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, divya, devavrata, ādityavrata

ēkī, (lhōtā val.) - ēka. Skat. okas

ēkībhāva, ekibhava, ekībhāva - vienota būšana, kļūšana par vienotu, apvienība, savienība, apvienojums, vienība ar Virsīstenību (Absolute).

ēnākṣa, enaksha, eṇākṣa - ar brieža acīm

ēnas, énas - grēks (ēna?)

ēnkljaušete, kušanu enklyaushette, enklyaušätte - nesaklausīts, nedzirdēts

ēpljuvai, kušanu eplyuvai - peldēšana; I.E. *pleweha-hen

ērkatte (kušanu) - ērcīgs, nicīgs, naidīgs, nikns; hetu argatiya - nolaieties līdz dusmām

ēšas, eshas, eśās, eṣā, etāt - šis

ēšja, eshya, ešya - “ieša”, tas, kam jānāk, nākotne, pēc kā tiecas, meklējams
ešvate, kušanu eshuvatte, esuwatte - neēdis

ētat sarvam tava, etat sarvam tava - tas viss ir tavs

ēti, ēmi, eti, eiti, emi (kušanu) - iet, eimu, doties, nākt, nākšana. Avestas aēti, yeinti, grieķu 'eīmi', s.lie. eīmi, eīti, eimè, hetu īt, luviešu iti. I.E. *hei, *héimi - eju, *héiti - viņš iet, *himé - ejam, avestas aēti, yeinti, hetu īt, luviešu iti, gr. eīmi, eīsi, ímen, íasi, íthi, lie. eīsi, ímen, íasi, íthi, kušanu i

ēvambhūtanaja, evambhutanaya, evambhūtanaya - būtība ir viena, vārdam atbilstošs viedoklis. Saskaņā ar džainismu, viedoklis, kas saistīts ar īstas darbības veikšanu, ko ierosinājusi vārda izcelsme. Tādējādi, ja kādu sauc Bhīma, pie viņa šādi var vērsties tikai, ja viņš tiešām uzrāda spēku (bhīma). Lai izpildītos šāds viedoklis, vārdam ir jābūt pavisam patiesam pēc nozīmes un jēgas

ēvamvid, evamvid - tāds, kurš apjēdz, vieds; tāds, kurš zin, kā pareizi; labi mācīts

ēve (kušanu) - auju, I.E. *howes - uzvilkt, avestas aopra - apavs, baznīcas s.slāvu obujō, liet. aviū - valkā kurpes, aunū - aunu kurpes

ga (kalāšu) - iet (sal. ar gaita)

gā, ga - dziedāt

gabhastivāra, gabhastivara - svētdiena, starojošs + nedēļas diena

gādha, gadha, gādha - vēlme, alkatība, (gādīgums?), brasla dibens, pamatīgs, uzticams, ārkārtējs, svarīgs, dziļš, smags, spēcīgs, dedzīgs, daudz (bagātīgi); bahu puru

gagana - debesis, (salīdz. ar gāganu kari: “Nobraukuši muižā, kungs pretī: “Kur nauda?” Kad nu sieva sāk stāstīt par gāganu kariem un baltmaizes krišanu no debesīm”...), debesu velve, atmosfēra, burtiski - 'Gājējs' viens no Debesu (Dyaus) vārdiem; bļaušana, rēkšana (pērkons?)

Gagana-ātmadža, gagana-atmaja, gagana-ātmaja - [6]: Debesu dēls, padieva Sōmas (Mēness) vārds

gaganādhvaga, gaganadhvaga - debesu gars

gaganapantha - debesu ceļš

gaganaprekšana, gaganaprekshana, gaganaprekšana - debesu vērošana, lūkošanās debesīs

gaganapušpa, gaganapushpa, gaganapušpa - [140]: debesu puķe, tas ir, neiespējamais, nekas

gaganastha - debesīs stāvošs, debesīs esošs

gaganečara, gaganechara, gaganecara - debesu gars

gaganem - [140]: bļaut, maut, rēkt, skaļi kliegt (gāganu kari), skat. gagana

gahana - [140]: ceļš; gahanagati - slepens ceļš vai noslēpumaina norise

gaja, gaya - dziedonis, ģimene, īpašums, mājas (salīdz. ar gājēji), iedzīve, vērsu šķirne, pēcnācēji, dzīvības elpas, iekarotais, mājturība. Rigvēda [3], X LXIII (63).

17. Tā jūs ir slavējis dompilnais zintnieks, Plati dēls, ak, Aditi un visi Āditjas, cilvēkus bagātus darījuši Nemirstīgie; Debesu Ļaudis ir cildinājuši Gaya's.

[3] X LXIV (64). 16. Tā zintnieki, slavēšanas dziesmu pienākumu pratēji, kārojot dārgumus, Gaya's, priesteru dziedoņi ar savām slavas dziesmām un himnām apmierinājuši Debesu Ļaudis.

gājakā, gayaka, gāyakā - dziedonis, muzikants. Gāyakī - dziedone, teicēja?

gājana, gayana, gāyana - dziedāšana, gājējs dziedātājs, dziedonis, dziesma, dziedāšana, teicējs, godātājs, slavētājs, cilvēks, kurš pelna iztiku ar dziedāšanu.

[25]: viss tavs ķermenis ir veidots no atomiem. Dzīve Patiesībā iedez tevī enerģiju un paceļ apziņu.

Kad tu dziedī dievbijīgās dziesmas (bhajan), skaņas Enerģijas Vibrāciju Uzsūc Katra Tava Ķermeņa Daļiņa. Tāpat kā mikrofons uztver skaņu un pārvērš to elektrības svārstībās, tā ķermenis uztver šīs vibrācijas un pārvērš tās apziņā. Sēdot un dziedot badžanas, viss tavs ķermenis mirkst enerģijā, un notiek pārmaiņas. Ja tu sēdi un klausies tenkas vai vardarbīgu mūziku, tad to uzsūc ķermenis, un jaukas sajūtas tas nerada. Kad tu klausies Zināšanas vai mantras ar visu sirdi, tas ceļ tavu apziņu. Sanskritā ir sens sakāmvārds, kas teic, ka reģa (riši) un apskaidrotā vārdi pieredzējumā pārvēršas tieši.

gajar, kalāšu gayar - bez; "Bez Dieva ziņas lapa no koka nekrīt"

gajaširas, gayashiras, gayaširas - rietumu (saules aiziešanas) apvārsnis

gājatra, gayatra - dziesma, himna, slavas dziesma, arī melnais tanīna koks - Acacia Catechu, kā serdi un mizu lieto tradicionālajā dziedniecībā. Tanīnu saturošo koksnes ekstraktu lieto pie rīkles jēluma un diarejas. Koncentrēts ekstrakts ir audus savelkošs. Lieto ajurvēdas medicīnā dzīvīguma atjaunināšanai. Lieto arī kā anti-dislipidemisku, attārpošanas, pretiekaisuma, anti-diuretisku, pretniezes, vēsinošu, garšu pastiprinošu, gremošanu uzlabojošu un ādas slimības dziedinošu līdzekli. Arī kā zobu tīrīšanas zariņu

Gājatrī, gayatri, gāyatrī:

**TAT SAVITURVAREṆJAM BHARGHO DĒVASJA DHĪMAHI DHIJŌ JŌ NAH
PRAČŌDAJĀT,**

tat saviturvareṇyaṃ bhargho devasya dhīmahi dhiyo yo naḥ pracodayāt - sens, vēdiskis 24 zilbju pantmērs; jebkāda slavinājuma dziesma Gājatrī pantmērā; skat arī gāyana, sāvitrī, veda dharma.

Vārda Gāyatrī izcelsme ir sanskrita izteikumā Gayantam Triyate iti un norāda uz mantru, kas skandētāju sargā no visām kaitīgām uz mirstīgumu vedošām

situācijām. Dievība Gāyatrī tiek saukta arī par Vēdu Māti (Veda-Mātā). Šī mantra ir pierakstīta Rigvēdas [3] 3.grāmatas 62.himnas 10.vārsnā:

10.

TĀ - SAVITARA VARA, AR DIEVIŠĶO SPOZMI APSKAIDRO MŪSU SAPRĀTU.

11. Ar izpratni, nopietni Savitaram, (modinošās saules) Dievam, mēs lūdzam savu labklājības daļu.

12. Cilvēki, dziedoņi godina Savitaru, Dievu, ar himnu un svētiem rītiem, savu domu pacilāti.

[148]:1. Visa radība ir Gājatrī. Un Gājatrī ir (svētā Vēdu) valoda - jo valoda dzied (gāyati) un pasargā (tārayati (tī)) visu radību. Gājatrī tiešām ir viss, lai kāda būtu esība. Valoda tiešām ir Gājatrī, jo tā patiesi dzied un novāc bailes no visa, kas pastāv.

2. Tas, kas ir Gājatrī, ir tāpat arī šī zeme, jo uz šīs zemes ir iekārtojušās visas būtnes, un no tās neiziet.

5. Šī labi zināmā Gājatrī stāv uz četrām kājām (Purušas kāja uz zemes un trīs nemirstības kājas debesīs) un ir seškārša (valoda, būtnes, zeme, ķermenis, sirds un dzīvības orgāni).

[128]: teic, ka dievbijīgajam vispirms jāapmazgājas, tad jāuzliek pelni uz locekļiem un pieres, jāsasien mati, jāiemalko tīrs ūdens un jāievelk tīrs gaiss, tas kādu laiku jāpatur plaušās. Tad divbijīgais skandē Rigvēdas [3] III.62.10 vārsnu, kas līdzīgi Tēvreizei kristiešiem un Fatihah muhamedāņiem ir pārākā pār visām citām lūgšanas formām. (salīdz. Manu I.10lf.). Pēc tam šo Gājatrī paklusām skandē (japa) pie sevis 108 reizes, skaitīšanai izmantojot rožukroni no tulsī (tulasi, Ocimum Ocimum tenuiflorum) koka.

Par šo vārsnu un tās vērtību ir daudz minējumu. Piemēram, Manu II.77-83. Tā atkārtojas arī citās Vēdās. "Šīs vārsmas īpašajam svētumam nav bijis (ap 1900.g.) laba un apmierinoša skaidrojuma".

[101]: Tai. Ar. II.11 apraksta kā un kur jāveic ziedojums Vedām (brahmayajña) - cilvēkam, kurš vēlas veikt ziedojumu Vēdām, ir jādodas ārpus ciemata uz austrumu, ziemeļu vai ziemeļaustrumu pusi tik tālu, ka nav redzams jumtu klājums; un saulei austot viņam ar svēto iesvētību auklu (upavīta's veidā - pār kreiso plecu un zem labās rokas), jāsed zemē (tīrā laukumīnā), trīs reizes jānomazgā abas rokas ar ūdeni, divas reizes ar roku jāuzplaukšķina pa ūdeni, vienu reizi jāuzšļaksta ūdens uz lūpām un jāpieskaras galvai, acīm, nāsīm, ausīm un sirdij; jāizklāj liela sēdvieta ar darbha's zāli, jāsed ar seju uz austrumiem ar vienu pāri otrai sakrustotām kājām (kreisā kāja apakšā, labā pēda uz kreisā augšstilba) un tad jāatkārto sava Vēda.

(Tiek teikts, ka) darbha zāle īstenībā ir ūdeņu un augu smarža (saldme); tā viņš (uz tās sēdot) pilda Vēdas ar saldmi. Nolikušam kreiso roku uz labā ceļa ar augšupvērstu plaukstu un uzlikušam tai labo roku ar lejupvērstu plaukstu un starpā ielikušam pavitra's (darbha zāles lapas), viņam ir jāsāk ar AUNn zilbi, kas ir svētā trijas Vēdas pārstāvošā mantra (yajus), kas ir visa runa un visaugstākā zilbe; tā ir pasludinājusi Rigvēda [3] (1.164.39).

Viņš skandē zilbes bhuh, bhuvah, svah; ar to (ar šiem vyahrti) viņš iesaista trijas Vēdas. Tā ir pati runas patiesība; ar to viņš ir iesaistījis runas patiesību. Tad viņš trīs reizes atkārti Gājatrī vārsmu, kas vēršas pie Savitara (savitr - saule modinātāja atsevišķi ar vārsmas pēdām, tad ar pusi no tās, tad ar visu vārsmu bez apstājas. Saulei slavas radītājam tā sagādā pašu slavu; tad viņš (nākošajā dienā) sāk vēdu tekstu atkārtošānu no tās vietas, kuru iepriekšējā dienā atzīmējis.

[149]: Gājatrī mantra ir viena no lieliskākajām lūgšanām, kas cilvēcei ir. Ko tā teic? Dievišķā gaisma, kas sadedzina visus grēkus, ļauj man saplūst ar Dievišķo, un ļauj Dievišķajam iznīcināt visus manus grēkus, ļauj man dievināt un saplūst ar Dievišķo gaismu. Un ļauj Dievišķumam iedvesmot manu saprātu.

Redziet, visa mūsu rīcība notiek caur mūsu saprātu, tiesa? Nāc doma, un tad tu rīkojies. Tā tu lūdz Dievišķo nest tavā prātā labas domas. Tu lūdz Dievišķo - "Pārņem manu saprātu. Iedvesmo, sniedz atskārsmi manam saprātam; dhīyo yó naḥ prachodáyāt". Dhī nozīmē saprātu. Kaut manu saprātu vadītu, iedegtu, iedvesmotu "Tu" (Dievišķums). Kad nāc pareizas domas, tava rīcība vienmēr būs pareiza. Kad nāc atskārsta domas, tava rīcība būs auglīga.

Tāpēc lūdzies labākās domas. Lai mans prāts, visa mana dzīvības enerģija saplūst Dievišķumā. Tā ir Gājatrī mantras nozīme.

Kāpēc 108 reizes? Tāpēc, ka ir deviņas planētas un divpadsmit zvaigznāji. Kad deviņas planētas apgriežas ap divpadsmit zvaigznājiem, notiek 108 veidu pārmaiņas. Ja šajās pārmaiņās ir kaut kas aplams, to var izlabot ar mantras pozitīvo enerģiju. Vai sievietes drīkst skandēt Gājatrī mantru? Jā. Nekur nav teikts, ka nedrīkst.

[150]: Ar Gājatrī lūgšanu vēršas pie Dieva kā Augstākās Atskārsme starojošās Gaismas ar vārdiem "Lai apskaidro Dievs mūsu saprātu!", kur vārds "saprāts" nozīmē atvērt cilvēkā šo augstāko apjēgu, viedību. Gājatrī lūgšanas skandēšana sniedz pakāpenisku un pieaugošu apziņas atvēršanos, izraisot īpašu tieksmi, kas paver ceļu Dievišķā spēka nonākšanai cilvēka apziņā (skandēt Gājatrī mantru nozīmē pievienoties garīgo meklētāju paaudžu straumei, kas ir šo svēto noslēpumaino lūgšanu dziedājuši gadu tūkstošiem).

Gājatrī mantra ir lūgšana, kuru ar patiesu pievēršanos var skandēt visu ticību un tautu vīrieši un sievietes visos laikos. Šīs lūgšanas atkārtošana virzīs cilvēka

garīgās atskārsmes attīstību. Gājatrī ir tas, “kas uztur, pasargā un glābj tās skandētāju no mirstīguma”. Gājatrī mantra ir visaptveroša lūgšana, kas lūdz skaidru saprātu, tādu, kādā Patiesība atspoguļojas nekropļota.

Gājatrī mantra vēršas pie Saules enerģijas (parasti sauli, kamēr tā atrodas virs apvāršņa, sauc par sūrja (sūrya), un Savitar ir saule, kas aust un riet aiz apvāršņa. Hinduismā ir liels pielīdzinājums, kura izprašana palīdz izskaidrot sev hindu Visuma izpratnes veidu. Šī līdzība ir: “Saule līdzinās gaismai, kura līdzinās viedībai, kura līdzinās apziņai.”

Gājatrī mantra ietekmē tik tikko manāmus mūsu apziņas tēlus, kas ir nelabu domu cēloņi. Tā nomierina iekšējo prāta kņadu, izlīdzina kļūmīgas darbības pēdas, attīra patmīlību, saasina uztveri un apskaidro mūsu iekšējo Patību. Tā atjauno saiti ar mūsu iekšējo skolotāju, un mēs atkal spējam uztvert tā norādījumus. Īpaši noderīga šī lūgšana ir tiem, kuri ir apjukuši, nomaldījušies, aizdomu un nolieguma pilni. Patiesība ir tas, kas darbojas un ir spēkā visos laikos - pagātnē, tagadnē un nākotnē. Šī Patiesība ir Gājatrī mantra.

To var skandēt jebkad un jebkur, tomēr Gājatrī mantru nav jēgas skandēt ar netīru sirdi. Ir vajadzīga Domu, Vārdu un Darbu Skaidrība un Saskaņa.

[520], 88 - Mēness apzīmē saprātu, bet Saule Dievu, Virsbūtni. Abi ir Krišnas acis. ... Tā kā Mēness atstaro Saules gaismu, saprāts atstaro Dievu. Tādējādi, attīstot savu matērijā sapīto īstenības apziņu, cilvēks var virzīties uz garīgumu, rodot līdzsvaru starp garu un matēriju un kļūstot par to valdītāju.

gak (kalāšu) - 1. govs (vispārējs apzīmējums; salīdz. ar latv. goča); 2. govs (ne bullis)

gak ku (kalāšu) - govju kūts

gal - [128]: pilēt, krist, izplūst (avots?; skat. avatu, avaṭa, ālme, udbheda, mukha, kuṇḍa, valgita, krivi, prasthāna)

gala - gals, sākums, sveķi, kakls, virve, sūkšana, rijējs, niedre, rīkle. Skat. gali, gal.

[30]: Gujar'u rituāls 3 vai 4 nedēļas pirms kāzām. Dzirnās (chaki) ieber riekšavu graudu, sauktu par gala. Gala iezīmē kāzu sākumu un tiek svinēti, sanākot birādri sievietēm, samālot 5 paropi graudu un ātā ieberot krūkā, kurai apsietā mauli aukla. Hindu šo mauli sien ne vien ap krūku, bet arī ap dzirnām, piestu un miezeri chhaj utt., un tad ātā un citas kāzām vajadzīgās lietas tiek saliktas vienuviet

gala, kalāšu gal'a - esot gājis (sakot, ko pats nav redzējis)

galagali, kalāšu gal'agal'i - sieviešu dziedāšana Ziemassvētku pupu ēšanas rituālā (jauna gada sākumam?)

galat (kalāšu) - nepareizi, nekārtīgi, aplams, neprecīzs (galati Moldāvijā?)

galavrata - pāvs, tītars, gailis, putnu tēviņš; iedomīgs (salīdz ar galavārds?)

gali - jauns vēršis; gāli - lamāšanās, zākāšanās, lādēšanās, spēcīga balss, diskanta spējīga; šaura eja nožogojumā, ielā. Skat. ghalaya

gali, gali, -gali - [30]: ap 200 dzimtu grupa ar pašnosaukumu gali, kas izklīduši Indas Kohistānas Kohi traktā. Sākotnē bijuši apmetušies Buner, veltīgi cerot izbēgt no pievēršanas islāmam, bēguši uz Swāt'u un no turienes uz Indu. Domājams, torwālik'u atzars. Kā uzskata viņu kaimiņi, apdzīvo valsts labāko zemi. Akadiešu agalu. Arī chili's. Vārda chili izcelsme nešaubīgi ir no Chāhil, galvenā ciemata Torwālik'a. Skat. ghalaya

Gal - džātu zemkopju klans Amritsarā un Multanā. Galhār, galwatrah - džātu zemkopju klani Multanā. Varbūt saistās ar athangal no Džammu:

- mangal - ģints, kas devusi nosaukumu Mangal traktam rietumos no Pābar'as baseina;

- sengal - adamzādu klans sangalē no kopīgiem senčiem ar katori un khushwaktē (chitrāli; sangal burt. 'svētā ķēde')

- garhwī valodā runājoši sherīngal Kohistānā;

- mednieki jangali jeb kālkalma (arī Jangal trakts Sangrūr'a; Jangalas purānu tautu sarakstā)

- sungal jeb sumangala no Kurukšētras;

- Multānas chāngalā;

- dogal, karangal no Gayā;

- jatigal (gujar'u - khatān'u klans);

- Drāgal un Māri kalni austrumos no Sulaimān'iem;

- oanch nangal, pagal, kas identiski rāwal-ghalla, ghal, (saukti arī pagal);

- Sārgal (čūsku padievs);

- bhagala (karaliska kšatriju rāse);

- sahgāl (khatri atzars, arī saugal, dūgal);

- bushgali - siāhposh kāfiru cilts ielejās rietumos no Swāt'as un Panjkora's ielejas lejpus Birkot'as, ilgi bijuši pakļauti chitrāl'iem.);

- rumgali jeb lumgali - ieleju augštecēs, kuras vērstas uz dienvidrietumiem no Hindukuša līdz Kabulas afgāņiem);

- waigali - ielejās dienvidaustrumos no Hindukuša un robežojas ar Kunaras ieleju; 18 klani);

- kittigali jeb wirigali;

- pie chitrāl'iem bashgāli (kāfiri kopā ar nuristāni Bashgal ielejā, līdzīgi Pendžabas gujar'iem, runā irāņu dialektā, kati valodā, pelēkas acis. Skat. kāfir.

Salīdz. ar mūsgalā, jūsgalā, zemgali, latgali, čangali, Valgale, Salgale, Vērgale, Balgale, Bērzgale, Birzgale, Nīcgale. Tārgale

galaja, galaya - kalnu upes gultne, aiza, ieplaka, salīdz. ar Latgale utml., skat - gali.

gārajati, gālayati, gal - izkust, izplūst

Galinda - [69]: (kalinda - saule). Skat. balti, Kalinda. Prūsijas Galinda etimoloģiski saistās ar vārdu 'gals', galindi - iedzīvotāji, kas mīt (augštecē? ielejas galā?) nomalē

gama - "gājošs", ejošs, jājošs, soļošana, gaita, iešana, nākšana, nometnes nojaukšana, aiziešana, saiešanās ar sievieti (meitās iešana?)

gamana - gājums, iešana, gaita, pēdu nospiedums, pārciešana, nokļūšana, pārceļšanās; dzimumakts, nākšana, aiziešana, soļošana, pārvietošanās, darbība, arī jutekliska tuvība, aiziešana (nāve), pārciešana, (saules) noiešana; sieviete, kas sadedzinās kopā ar mirušu vīru

gamanāgamana, gamanagamana - aiziešana-atnākšana, miršana un pārdzimšana

gāmati, gamati, kušanu gāmati - nākt un iet. Arī I.E. *gwem-, gotu qiman, avestas jasaiti, liet. gemù - dzimt

gamburi (kalāšu) - zieds

gāmin, gamin - dabūjies, ejošs, sasniedzošs, virzīts, paredzēts, dabūts, dzimumsakarā esošs

gana - dziedāšana, kops dziedāšana, ganu dziesmas, bara (kop-) dziesmas, koris, skaņa. Sinonīms gīta. Skat. vṛnda

[141]: Sāma-Gāna ir Sāma Vēdas himnu (sāman) dziedāšana bez pavadijuma, iekļaujot papildus zilbes ar gariem patskaņiem (stobha); tas ir bijis būtiski ziedošanas veiksmei.

Laicīga, muzikāla līdziniece Sāma-Gānai senajos laikos ir bijusi Gandharva-Saṅgīta, vēlāk Saṅgīta, kas sastāvējusi no dziedāšanas, spēlēšanas un dejošanas. Zemes valstības Gandharva-Saṅgīta ir bijusi debesu mūzikas atveidojums, kādu Indras debesu galmā izpildījuši gandharvas - debesu muzikanti, skat.). Saskaņā ar mītoloģiju, mūziku no debesīm ciešanās nomocītajai cilvēcei nonesis Brahmā dēls reģis Nārada, gan kā iepriecinājuma (bhukti), gan kā atbrīvošanās (pestīšanas; mukti) līdzekli.

gana, gaṇa - ganāmpulks, bars, gans, gājiens, saiets, cilts, tauta, pūlis, spiets, banda, varza, kopa, kopiena, draudze, apvienība, kompānija, partija, šķira, sekotāju grupa, zvaigznājs, pavadoņi, karaspēks; Šivas (kā sekotāju vadona) sinonīms. Arī janasammarda, mahāgaṇa, saṅgha. Akadiešu gana.

Kāda no garu grupām, kas klejo kopā, mūku kopiena - parasti dažādu tipu. Šo vārdu lieto arī kā jauktu kategoriju veidu citādi neidentificējamu vienumu apzīmēšanai.

Gana var būt labdabīga vai ļaundabīga, parasti nekārtīga, juceklīga un savvaļīga nepieradinātības un nevaldāmības ziņā, un, iespējams, bīstama. Ganas

parādīšanās parasti ir nekārtīga, netikāma vai satraucoša. Mēdz teikt, ka Šivu vienmēr pavada viņam uzticīgu gana grupa.

- [128]: 1. (Marutu) bars; (draugu) pulks; (zvaigžņu) kopa, (putnu) bars;
2. bara dievības - zemākas dievības, kas vienmēr parādās barā, īpaši tās, kas veido Šivas svītu; Gaṇa - viens no Šivas pavadoņiem;
3. pūlis.

J.A.Grimes [8]: 1. Šivas pavadoņu svīta, kuras vadītājs ir Gaṇeša un/vai Nandi.

2. Gaṇa's pazīst kā ākstīgu Šivas pavadoņu kopu. Tos zin kā gan labdabīgus, gan ļaundabīgus; maza auguma izturīgus garus; savvaļīgus, tomēr ārkārtīgi nodevušos sekotājus; tuklus un kroplīgus draiskuļus. Tos vada Nandi, Bhrngin un Gaṇeša.

ganadhara, gaṇadhara - J.A.Grimes [8]: barvedis, gans, mācekļu grupas (gaṇa) vadītājs. Saskaņā ar džainu leģendu, vienpadsmit vadītāji - Mahāvīras, džainu divdesmit ceturtā Tīrthānkara's, kurš it kā ir sacerējis vienpadsmit Aṅgas, mācekļi. Skat. gaṇa

ganānā, ganana, gaṇanā - skaitīšana, skaits, uzmanīšana, atskaite, rēķināšana; ganīšana kā uzmanīšana

Ganapati, gaṇapati - Barvedis, Gans; karaspēka, sanāksmes vadonis; Šiva Skat. Gaṇeša

gānapatja, ganapatya, gāṇapatya - Ganešas kā galvenā dieva godātāji

Gānapatjadharmā, ganapatyadharmā, gāṇapatya-dharma - Barveža derība. Saskaņā ar Bhaktivinoda Thākura - 3.pakāpe derību hierarhijā, aiz Saura dharmā's. Godātāji apjēdz, ka dzīvnieka apziņa ir pārāka par tā siltumu (fizioloģiju) un godā Ganešu. Šajā derībā dominē kaisles (rājas) īpašība (guṇa)

gandav, kalāšu gand'aw - miruša cilvēka figūriņa. To darina cilvēka godināšanai pēc nāves, noturot mielastu

Gandhamātri, gandhamatri, gandhamātr - Smaržu māte, Zemes māte, zeme; viens no Prithivi epitetiem. Skat. arī Dharti Mātā, Dharitri, Bhudevi, Bhūtamātrkā (arī Vellamāte). Salīdz. ar Gaush Urva

gandharva, gandharva - Rīgvēdas padievi, debesu dziedoņi, dievišķi muzikanti. Arī divyagāyana, devagāyana, pulaka, vyomasad, hāhas, harisakha, suragāyaka

[227]: vēlinas avestas gaṇḍərəβa- 'mītiska būtne'

gandharvudu - hinduismā - vīrišķi dabas gari, apsaru vīri. Daļa ir pa daļai dzīvnieki, parasti putni vai zirgi, Tiem ir lieliskas muzikālas spējas. Viņi sargājuši Sōmu un izpildījuši brīnišķu mūziku padieviem viņu pilīs. Bieži Gandharvas ir tēloti kā dziedoņi padievu galmā.

Hindu teoloģijā viņi darbojas kā ziņneši starp padieviem un cilvēkiem. Hindu likumos gandharvu precības ir tādas, kas noslēgtas ar abpusēju

vienošanos un bez formāliem rituāliem. Plaši minēti Mahābhāratas eposā kā saistīti ar dēvām (kā deĵotāji un dziedātāji) un ar dabas gariem (yaksha) kā briesmīgi karotāji. Viņi ir minēti kā izplatīti dažādās teritorijās. Izcelsme tiek minēta dažāda. Viņi tiek saukti par Prājapati, Brahma, Kasyapa, Muni, Arishta, Vāc pēcnācējiem.

[142]: kā šis vārds vedina domāt, gandharvas svārstās ap robežu starp cilvēkiem un debesu padieviem. Plānveidīgi vēdiskās un hinduisma mītoloģijas pētījumi vedina gandharvas izvietot laikos tieši pirms mītiskajiem priesteriem un varoņiem.

Viena no Upaniṣadām (Tait. Up. 2.8) piedāvā augšupejošu svētlaiemes tipu kārtojumu - cilvēku svētlaieme, cilvēcisku (manusya-) gandharvu svētlaieme, debesu (deva-) gandharvu svētlaieme, senču (pitṛ-) svētlaieme, padievu jeb dēvu svētlaieme... Šis skaidrais dalījums nav īpaši vispārpieņemts, tomēr, kā atzīmē 'Hopkins's, šis vārds ietver gan cilvēku, gan padievu dziesminiekus.

Nārada, kā varam redzēt, ir gan dievišķs gandharva, gan mītisks cilvēku zintnieks. Banerjee (1956.335 ff.) gandharvas un citus padievu tipus aplūko zem nosaukuma 'starpstāvokļa padievi' (vyantara devatas), lietojot no džainiem patapinātu apzīmējumu. Pāli tradīcija gandabbā izvieto starp zemākajiem no dēvām, saistot tos ar asurām un nāgām (Malalasekera 1960).

gandōli (kalāšu) - dziesma par kalāšu senajām vietām. To dzied pavasara svētkos (zhosh'i)

gandōli djek, gandoli dyek (kalāšu) - dziedāt gandoli Joshi svētkos un pīt zarus

Ganēša, ganesha, gaṇeśa - Gans, saukts arī par Gaṇapati un Vināyaka, viens no vispopulārākākajiem padieviem mūsdienu Indijā un viena no pazīstamākajām hindu dievībām ārpus Indijas. Viņa popularitāte nāk no viņa kā šķēršļu radītāja un novācēja funkcijas, kā arī visos rituālos pirmā godātā padieva statusa. Šivas un Pārvatī dēls ar ziloņa galvu, šķēršļu novācējs; namturu, saimnieku valdnieks; viedības valdnieks; aizsākumu valdnieks (no gaṇa = 'pulks' + īśa = 'valdnieks')

Gangā, ganga, gaṅgā - Gājēja, Straujā gājēja, Gangā upe, Dieviete Gangā

Gangaur, gangour - [143]: sieviešu svētki, arī Šiva-Gaurī; Rādžastānas pavalstī, kā arī dažās Gudžaratas, Rietumbengāles un Madhjaapradešas daļās svinēti spilgti krāsaini svētki, Rādžastāniešiem vieni no svarīgākajiem.

Svin sievietes martā - aprīlī visā pavalstī ar lielu dedzību, pielūdzot Gaurī jeb Pārvatī, Šivas sievu, kas simbolizē laulību svētību (Saubhagya). Neprecētās sievietes viņu godā, lai tiktu svētītas ar labu vīru, precētās labklājības, veselības un vīru ilga mūža labad, kā arī laimīgai laulības dzīvei

gānīja, ganiya, gānīya - muzikāls, dziesma (vai ir kroplota saikne ar gānīties-apdziedāties?, anugīta, avagīta, abhigāyati). Skat. gaṇa

gandža, ganja, gañja - ganu apmetne, govju kūts, ganu postenis

garbha sanskāra, garbha samskara, garbha samskāra - [144]: dīgļa jeb embrija skološana, tradicionāls uzskats, ka bērna psihiskā un uzvedības attīstība sākas tūlīt pēc ieņemšanas. Bērna personība sāk veidoties dzemdē, un to ietekmē mātes prāta stāvoklis grūtniecības laikā. Šī atskārsme nāk no senajiem svētajiem rakstiem un ir ietverta Ajurvedā.

Aštavakra. Ajurvēdiskā Garbh Sanskar - tās labvēlīgā ietekme nav tikai sava bērna skološanā, kas dibinās saikņu starp bērnu un māti attīstībā, bet liela ietekme ir arī uz mātes veselību. Labvēlīga domāšana un attieksme veicina arī mātes fizisko labklājību.

[145]: Mahābhāratā ir karotājs vārdā Abhimanyu, kurš esot mācījies kara prasmi, būdams mātes dzemdē. Viņš ir paspējis vien iemācīties atšifrēt slazdu un ieiet tajā, jo māte tajā brīdī iemigusi. Viens no viņa bojā ejas iemesliem bijis, ka viņš nav zinājis kā no slazda tikt ārā.

Prahlds ir dzimis dēmonu ģimenē, kuri izvēršuši postu padieviem debesīs. Viņam esot dzemdē, viņa māte klausījies dievbijīgas lūgšanas un nostāstus par Valdnieku Višnu. Iznākumā viņš kļuvis par Višnu pielūdzēju. Viņš ir iestājies par labo un noraidījis visu ļauno. Tas novedis pie viņa tēva dēmonu impērijas krišanas.

Valdnieka Hanumana māte Andžana ir bijusi dedzīga Valdnieka Šivas pielūdzēja. Būdama grūta, viņa ēdusi svētītu pudiņu, kas domāts dievišķu bērnu radīšanai. Tādējādi Valdnieks Hanumans piedzimis ar dievišķām spējām. Viņš veltījis savu dzīvi ļaunuma apkarošanai un bijis uzticīgs Rāmam un Sītai.

Aštavakras māte Sudžata ir vēlējusies, lai viņas dēls būtu vissaprātīgākais zintnieks no visiem, kādi bijuši. Tā viņa, būdama grūta, sēdējusi sava tēva un vīra nodarbībās. Vīra nodarbībās ierunājies nedzimušais bērns un palabojis savu tēvu Kahod'u. Aizvainotais Kahoda nolādējis savu dēlu uz piedzimšanu par kropli. Tā Aštavakra piedzimis fiziski ierobežots. Bet tā kā viņš, būdams mātes dzemdē, bija piedalījies sava izglītotā tēva un vectēva nodarbībās, viņš bijis apdāvināts. Nostāsts vēstī, ka sava saprāta dēļ viņš ir spējis pārvarēt savus fiziskos trūkumus. Galu galā viņš kļuvis par izskatīgu vīrieti, kā arī par sava laika saprātīgāko zintnieku.

[146]: Kad Ardžunas sieva bija grūta ar savu dēlu Abhimanju, viņš viņai stāstīja par to, kā caursist Chakravyuh, īpašu apļveida kaujas ierindu. Kad Abhimanju izauga par jaunu vīrieti un karoja Kurukšētras karā, viņš atcerējās sava tēva stāstu. Viņš spēja pielietot stratēģiju, ko bija dzirdējis tēvam stāstām viņa mātei, kad viņš bijis mātes dzemdē.

garbha - dīgļis, embrijs, bērns, ieņemšana, dzemde, iekša, sieviešu cikli, arī debesu bērni, tas ir, migla un garaiņi, kas ceļas gaisā saules staros 8 mēnešus un tiek sūtīti atpakaļ lejā lietus gadalaikā

garbhādhāna, garbhadhana, garbhādhāna - dīgļa došana, apaugļošana; bērna ieņemšana, rituāls pirms bērna ieņemšanas vai pēc menstruācijas ieņemšanas nodrošināšanai, apsēklošana, apaugļošana

garbhaka - ziedu vainadziņš, ko valkā matos; divas nakts un diena starp tām

garbhamokša, garbhamoksha, garbhamokṣa - jaundzimstošā atbrīvošana, dzemdības

garbhavant - papardēs, grūta, grūtniecības stāvoklī, grūsna

garbhavēdana, garbhavedana - dīgļa iegūšanas rīts, mantra, kas veicina bērna ieņemšanu

garda, gardha - vēlēties (salīdz. ar gards? Garda?), salīdz. ar gr̥dh (ēdelīgs u.c.) - vēlēties

gārdž, garj, gārj - [58]: (gārgt?), izmantojot rīkli (gā); vibrējoši izrunāt r skaņu, virzīt uz priekšu (rj), izdot dziļu vai pilnskanīgu skaņu

gardžana, garjana - gārdzieni, pērkons, rēcieni, dārdi, auri, rūkšana, rukšķēšana, kauja, kaisle, kliezieni, pārmetums, ārkārtīgs sašutums

gārhapatja, garhapatya, gārhapatya - paša (saimnieka) uguns, namtura, saimnieka pienākumi, namtura uguns, namtura stāvoklis, ģimenes vadišana; saimniekošana. Skat. pati.

Uguns, kas tiek saņemta no tēva un nodota tālāk pēcnācējiem. Viena no trim svētajām ugunīm, no kurām iededz ziedokļu ugunis.

Garut - (Garūta?), putna spārns, spārns; švetagaruta - zoss, skat. haṃsa. Suparṇa - ar lieliskiem spārnēm; liels plēsīgs putns; mītisks vai pārdabisks putns; arī saule un mēness kā "ar lieliskiem stariem" apveltīti (salīdz. ar persiešu faravahar, fravarti, Avestas fravaši)

gata - (Gatis?), gājis, nācis, staigājis, apmeklējis, iešana, pazīstams, nonācis, izplatīts, nozudis, gaita, aizgājis, aizgājējs, pagājis, zudis, pārvērties; miris. skat. gatve - gātu, gavtu

gatāgati, gatagati - nākšana un iešana, miršana un atkal dzimšana

gatārtavā, gatartava - neauglīga sieviete, sieviete menopauzē

gatartha - [140]: (Gatartha?), pagājis darbs, saprotams, padarīts, 1) saprotams, nests, 2) padarīts

gatāsu, gatasu - aizgājējs, mirušais, cilvēks, kura elpa ir aizgājusi

gatavarša, gatavarsha, gatavarṣa - izgājšgads, pagājušais gads

gatavirja - nespējīgs vīrietis, tāds, kam nedarbojas dzimumorgāni jeb zudusi, aizgājusi vīrišķība, impotents un vājprātīgs

gatha - eĵamā nasta, nasta

gāthā, gatha - vārsma, dziesma, pants, daina, rinda; sūtras daļa pantmērā; deklamētājs, skandētājs.

[12]: stāstījums vai slavējums pantmērā ar morālu nolūku, kas aprakstīts kā parasti salikts no 32 burtiem; atsevišķs pants ... bieži rodams sūtrās, parasti ar 4, 5, 7 vārdiem rindā. ... Atšķirīgs no geya, kas atkārtoti prozā izteiktas domas

gāthānī, gathani - dziesmas vai kora vadīšana, vāļīte (diriģenta zizlis?) Skat. gaṇa

gāthapati, gathapati - dziesmu saimnieks, dziesmu valdnieks (teicējs?)

gāthikā, gathika - episka dziesma

gāthin, gathin - dziesmu zinātājs (teicējs?), dziedātājs

gati - gāte, noeja pie ūdens (Bīskapa Gāte, Poļu Gāte Rīgā, Gatis?), gaita, iešana, ceļš, taka, gaitenis, gājiens, brauciens, iešana, kurss, kustība, līdzeklis, patvērums, labs iznākums, stratagēma; dvēseles pārceļošana, dvēseles ceļš cauri daudzām dzīvības formām, dzimšana, liktenis, norise. Skat. arī gata, gātu, gavtu, padagati, yāta

Gati-Āintana, gati-chintana, gati-cintana - meditācija, svētpamirums garīgajā ceļā, meditācija ceļā uz Virsīstenības (Brahman) valstību. Nodaļas nosaukums Vēdāntadeśika's Rahasyatrayasār'ā.

gatika - iešana, maršruts, patvērums, nosacījums

gātri, gatri - [58]: dziedonis

gātu, gatu - gāte (Bīskapa gāte, Poļu gāte Rīgā), izeja, piekļuve (ūdenim?), gatve, ceļš, kustībai brīva vieta, iešana, kustība, darbošanās, labklājība, dziesma, dziedonis. skat. ghat

gau, kušanu gāuḥ - govs, Gau(ja); govs. I.E. *gwou, kušanu gwou; avestas gauš, armēņu kov

gāud, gaud - [58]: dziedāt augstā balsī (gaudot?); augstu (ud) dziedāt (gā); izteikt prieku

Gaumata - govs tiek pielīdzināta paša mātei, jo dod pienu; arī zemei un auglībai

gauna - gauneris; pakļauts, tēlains, iezīmīgs, dotēts, uzturēts, palīgpersona, nebūtisks. [140]: otršķirīgs

gauramukha - baltu muti, viedais, baltu seju

gaurava - cieņa pret guru, saistīts vai piederīgs guru, apbrīna, cieņa, pamatojumu smagums, dižums, nozīmīgums

Gaurī, gauri - Skaidrā padievs; arī Pārvatī, hindu auglības, mīlestības un pielūgsmes, kā arī dievišķā spēka padievs

gaurikā, gaurika - 8 gadīga meitene pirms menstruācijām, rīsa šķirne

Gauš Urva, avestas Gaush Urva - [102]: agrīnos zoroastriešu tekstos govs dvēsele, pārstāv Zemes māti.

G.de Purucker [2]: “Mūsos neatdalāmi pastāv Vispārējā daba, mūsu dižais radītājs - katrā vienumā jebkur, un nav iespējama daļas nodalīšanās no veseluma, indivīda no kosmosa - citādi kā vien tīrā iedomu ziņā. Tas rāda uz mums ar nekļūdīgu neizbēgamību un arī virza mūs cildenajā ceļā uz Virsīstenību.

Tas ir ceļš sevī, vienmēr ceļš iekšup, un tas ir nebeidzams un ved plašajā iekšējā viedības un apjēgas valstībā; kā ļoti patiesi vēsta visas dižās pasaules filosofijas - ja tu apjēdz sevi, tad atskārsti Visumu, jo katrs no mums ir neatdalāma tā daļa, un tas viss ir tevī, šis Visuma bērns.

Ir tāpēc acīmredzams, ka vienīgā būtiskā atšķirība starp divām augošu kosmosu aizpildošu vienumu attīstības pakāpēm ir apziņas, izpratnes atšķirība, un šī apziņa un izpratne nonāk līdz šim attīstošamies vienumam vienā vienīgā ceļā - attinot jeb atverot šā vienuma paša iekšējās būtnes īstās īpašības jeb spējas. Tas ir ceļš, kā to izteikuši visu laikmetu mistiķi. Ceļš ir sevī pašā.

Tev individuāli nav citas takas kā vien taka, kas mūžam ved tevi iekšup pie tava iekšējā dieva. Cita cilvēka taka ir tāda pat kā viņa taka, bet tā nav tavējā, jo tava taka ir tava Patība, tava Virsīstenība, tāpat kā citam ir sava taka.

Un tomēr - brīnumu brīnums, noslēpumu noslēpums - Patība jeb Virsīstenība ir tā pati visos un visā. Visi iet vienu un to pašu taku, bet katram tā ir jāiet pašam, un neviens cita vietā to noiet nevar; un šī taka ved uz neizsakāmu mirdzumu, uz neizsakāmu apziņas izvēršanos, uz neiedomājamu svētlaimi, uz nevainojamu mieru.

[147]: “No Bulla liķa pacēlās viņa dzīvā dvēsele, Gaush Urva. Tā stāvēja pie ķermeņa un kļiedzoša tūkstoš vīru karaspēka balsī vaicāja Ahuram Mazdam - “Kādām rokām tu esi uzticējies rūpes par savām radībām, kuru atliekas piesātina Zemi, augi ir nokaltuši un ūdeņi uzbudināti? Kur ir viņš, Cilvēks (Zaratuštra), kuru solīji: “Es viņu radīšu, lai viņš māca cilvēcei cieņu un rūpes par visu dzīvo - par katru lapu un ziedu, par katru putnu gaisā, par katru zivi ūdenī, par katru četrkājaino, kas klaiņo pa zemi?””. ...

Tad Gauš Urva bija apmierināta. Viņa teica sev: “Došos lejā uz Zemi un barošu radības”. Viņa savāca Cilvēka sēklu no Saules un Bulla sēklu no Mēness un atgriezās uz Zemi...”

Un pārsteidzoši līdzīgi Indijā - Bhagvata Purānā (XI.17-18) Zemes Māte, “pieņēmusi Govs izskatu”, ir devusies pie Indras, dievu vadoņa, un Gauš Urvas vārdiem sūdzējusies, ka ir nomākta par cilvēku dzimumu un lūdz glābēju. Viņas lūgšana tikusi apmierināta, radot Krišnu.

gava - govs (Gauja?), bullis; avestas gao - liellops, persiešu gāv, gwaus, mâdegāv, govs. Salīdz. arī ar Daugava, Jelgava (Lielupe=Jelgava?), Mergava, Mārgava, Rīgava.

Rigvēda [3]. VI XXVIII (28).

1. Ir nākušas Govis (rītausmas sārtie mākoņi) un nesušas labu laimi - lai atpūšas aplokā un ir laimīgas pie mums. Lai tās te paliek, ražīgās, daudzkrāsainās, un daudzus rītus dod pienu Indram.

2. Indra palīdz tam, kurš sniedz ziedojumus un dāvanas - tam, kurš neņem to, kas nav viņa - un pieliek tam vairāk. Vēl un vēl pieliekot viņam turību, viņš godbijīgajam liek mājot netraucētās robežās.

3. Tādi nepazudīs, nekad viņus neaizskars laupītājs - nekāds ļaunprātis ienaidnieks nemēģinās viņu mocīt. Daudzus gadus dzīvo Govju saimnieks ar tām, jo viņš padieviem nes dāvanas un kalpo.

4. Neapanāks viņu mednieks ar putekļu pilnām uzacīm, un nekad jucekli nenonāks viņa ceļš. Šīs Govis, dievbijīgā lopi, klejo pār plašām ganībām, kur briesmu nav nekādu.

5. Govis man šķiet kā Bhaga, tās šķiet kā Indra, tās šķiet kā malks pirmā Sōmas spieduma. Šīs dāvātās Govis, ak, Indra. Alkstu pēc Indras ar visu sirdi un garu.

6. Ak Govis, darāt jūs apaļu pat novārgušu un neveiksminieku, un netīkamam liekat izskatīties jauki. Esat labvēlīgas manām mājām, jūs ar labvēlīgajām balsīm. Jūsu spēku slavējam savos saietos.

7. Plūciet skaisto zāli un lai jums bagātīgi ir tīrs salds ūdens labās dzirdināšanas vietās. Lai nekad jūs neskar zaglis vai grēcīgs cilvēks, un lai Rudras šķēps (zibens) iet jums garām.

8. Lai šis noslēguma piemetinājums sajaucas cieši ar šīm Govīm, Lai piejaucas Bulla bagātīgajai sēklai, un, Indra, tavam varoņa spēkam.

X CLXIX (169).

1. Lai vējš apvējo mūsu Govis ar dziedināšanu; lai tās ēd spēcinošām sulām pilno zāli. Lai tās dzer dzīvības un auglības bagātos ūdeņus; Rudra, esi laipns pret mūsu barotājām, kas staigā uz kājām.

2. Līdzīgas krāsas, dažādu nokrāsu vai vienkrāsainās, kuru vārdus ziedojumos uzzin Agni; un ko ar Dedzību ir radījuši Āngīrasi (Agni pēcnācēji), pagodini tās, Pērkon (Parjanya), ar lielu aizbildnību.

3. Tās, kas padieviem ziedo savus ķermeņus, kuru dažādību pazīst Sōma. Tās apdāvina mūs mūsu aplokos, ak, Indra, ar pilnajiem tesmeņiem un bagātīgi ar teļiem.

4. Pradžāpatī, tās mums dāvājošā, vienprātīgā ar visiem padieviem un Senčiem, ir aplokā laidusi labvēlīgos lopus. Lai mums ir teļi, kas palīdzēs mums dzīvot.

gava-ālambham, gava-alambham - govs ziedoņums

gavādana, gavadana - govīm dodamais, lopbarība, ganības, pļavas zāle, gurķu šķirne

gavaja, gavaya - vērsis, piejaucēta liellopu suga (*Bos frontalis*), savvaļas vērsis. Indiešu filosofijā tradicionāli lietots kā piemērs pierādāmā salīdzinājumā (upamāna)

gavāmajana, gavamayana, gavāmayana - govs (sauļes) taka, burt. saullēkta vietas virzības ceļš gar apvārsni starp ziemas un vasaras saulgriežiem. Uttarāyana's pusgadā saule ceļo uz ziemeļiem, dakshināyana's pusgadā uz dienvidiem; skat. yana

gavate - gājiens, iet, iešana, skaņa (gavote?)

gaviṣṭha, gaviṣṭha, gaviṣṭha - saule

gavja, gavya - govs piens (Gauja?), dabūts no govs, kāre pēc piena, piena produkts, govs piens, sastāvošs no govīm, derīgs govīm, ziedots govij, govs godāšana, govju ganāmpulks, liellopi, ganību zeme

gavjūti, gavyuti - ganības, (govju) gājiena attālums, jūdze; arī ganību nogabals, ganības, apmešanās vieta, novads

gavtu - gatve, ceļš, maršruts

gaw (kalāšu) - govs āda, pātāga

gazēk, kalāšu gazek - 1. pieminēt kādu, atsaukt atmiņā; 2. slavēt, godināt. "Godā Dievu, viņš būs iepriecināts"

gēč bōtak, gech botak, kalāšu gec botak - mags

gēčavari, gechwari, kalāšu gecawari - ļauna burvestība, ļauna acs

gēgan, geegan - debesis; rādžastani gēgan - debesis. Skat. arī gagan

gējadžna, geyajna, geyajña - dziesmu zinātājs(-a) (salīdz. ar teicējs(a))

gha - gultne (salīdz. ar gaita); kalāšu gha - šaura aiza, rīkle, ieleja vai aiza, kur plūst upe vai ir upes gultne. Skat galayati

ghā, gha, ghā - gājiens, tinkšķoša sieviešu rota, valkājama ap vidu

ghač, kalāšu ghach - svēta slavēšanas dziesma. To dzied slepenā valodā, ko zin tikai daži. Dziedot tiek vērēti bumbieres zari. Kalāšu ghac dyek - dziedāt ghac Joshi svētkos, vērējot bumbieres zarus. Tā dara vīrieši, kad viņi atiet nostāk, sievietēm ejot rotaļās uz deju laukuma

ghana, kušanu ghaná - gana, pilns, ļoti daudz. Pietiek, blīvs, saspiegts. Arī I.E. *gwhen, liet. ganà

ghanakāla, ghanakala - mākoņu gadalaiks (gana lietus laiks)

ghat, ghatate, ghaṭate (ghaṭ) - gāte (piem., Bīskapa, Poļu gāte Rīgā uz Daugavu); nonākt, sasniegt. Peldvieta - kāpnes, kas ved uz upi, dīķi, ūdenskrātuvi. Skat. gātu, ghaṭikā

ghatikā, ghaṭikā - (uz gurna nesamā?) ūdens krūka

ghatika, ghaṭika - laivnieks, airētājs, sēžamvieta, gurni

ghērik (kalāšu) - griezties, agriezties

ghō (kalāšu) - tautas dziesma, balāde. Skat. arī gandol'i. ghac, d'aginay, gal'agal'i, nagayro, kal'um

ghō čalavav, kalāšu gho chalawaw - dziesminieks, teicējs (čalotājs?); cilvēks, kurš ir apdāvināts dziesmu sacerēšanā

ghōračakšus, ghoracakshus, ghoracakšus - ar ļaunu aci

ghriš, ghrish, gharṣati (ghrṣ) - grūst (piestā), sagrūst, berzt, sukāt, spiest, rīvēt

ghrišti, ghrishti, ghrṣṭi - griešana, malšana, berzēšana, grūšana, rupja suka, sacensība

ghui, kalāšu ghu'i - kazu vilnas ganu mētelis

ghunda, ghuṇḍa - bite (Gunda?)

ghur - skanēt (gurkstēt?), nejauks, briesmīgs; skanēt

ghut, kalāšu ghut' - 1. izliekts, bļodveidīgs; 2. bedre, sekla ala; 3. slaukšanas laukums aplokā; 4. pavards telpas vidū

gītagangādhara, gitagangadhara, gītagaṅgādhara - dziesmu okeāns, (dziesmu Gangā-uzņēmēja, uzturētāja). Dzejnieka Kalyaṇa's atdarinājums Jayadeva's poēmai Gīta Govinda

gīti, giti - pantmērs, kas sastāv no 4 rindām pa 12 un 18 secīgām zilbju virknēm; dziedāšana, balāde, dziesma

giṅgav, kalāšu giṅgaw - pamatojums

glā, gla, kušanu glā - gulēt, nīkuļot. Arī liet. guliū

gō, go - govs, māte, zeme, saule, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), labklājība, acs, mēness, Sarasvatī, zvaigznes, debesis, runa, dziedātājs, gājējs, gaļa, piens, cīpsla, skaitlis 9, saules stars, zibens, ziedošanas govs veidolā, dievlūdžējs, govīs, vērsis, liellopu ganāmpulks, debesu ganāmpulki, ķermeņa apmatojums, šaujamloka stiegra, āda. Skat. gava, gavya

[128]: 1. vērsis vai govs senajā nozīmē, mājlopi, liellopi, vēdiskis visādas labklājības un svētības un bagātības simbols;

2. liellopu gaļa;

3. zeme kā ķēniņa slaucamā govs

Gōdānija, godaniya, godānīya - arī Aparagpdāna - rietumos esošais viens no 4 kontinentiem, kuros iedalīta pasaule; kur galvenais apmaiņas produkts un starpnieks ir vērsis

gōdōhana, godohana - slaukšana, laiks, kas vajadzīgs govīs izslaukšanai, govīs slaukšana, slaucene, noteikts ziedojuma trauks

gōgati, gogati - govju taka, govju ceļš

gōlōka, goloka - govju valstība (govju loks). Śrīmad-Bhāgavatam ir Krišnas mūžīgā mājokļa apraksts: "Goloka, saukta arī par Vrindavan, vienmēr ir pilna ar govīm. Tur ir daudz ūdenskritumu, kuri vienmēr lej ūdeni, un to skaņa ir tik jauka, ka pārmāc circeņu (cikāžu) skaņu. Un tā kā ūdeņi plūst visur, meži vienmēr ir zaļi un brīnišķīgi." Krišnas debesis, kurās ir paņemta Surabhī (jeb Kāmadhenu) Govju Māte vai debesis, kuras Surabhī radījis Brahmā.

gōmaja, gomaya - govīs mēsli. Indijā uzskatīti par reliģiski tīriem un attīrošiem. Ezotēriķi lieto ziedokļu vietas tīrīšanai. Uzskats par pirmo Šakjamuni Gotamu senci, kā cēlušos no govīs mēsliem cukurniedru dārzā, domājams, ir vien tradicionāls uzskats par šīs dzimtas izcelsmi no ganiem

gōmanta, gomanta - govju manta, īpašums, govju ganāmpulks, liellopu īpašnieks, liellopu īpašnieku kopums

Gōmātri, gomatri, gomātr - Govju Māte, Govju Mārša, Māra, pārpilnības govīs, govīs mātei. Skat. arī Goloka, Surabhī, Kāmadhenu.

M.Grīns - māte Māra ir pazīstama sētā ar Govju Māršas vārdu, ja viņa darbojas kūtī, laidarā. Viņas zīme ir melna vabole, kas uzturas kūts paslieksnē vai pasilē. "Liela, liela Govju Mārša, lielas govīs audzējuse; Pate guļ pasilē kā melnā vabulīte" (29173)

gōmūtra, gomutra - govīs mīzali

gōnāman, gonaman - govīs vārds, latviešiem, cik iespējams, tas ir upes vārds

gōnpak (kalāšu), gonpak - koka tupeles

gōpa, gopāla, gopala - govju gans, valdnieks, Krišna, Šiva, Zemes aizstāvis. Skat. govind. Ganu puika, govju meitas vīrs, Krišnas bērns un jaunekļa gados apzīmējums; ganu puikas Vrindavanā, Krišnas rotaļu biedri. [41]: Gopala (No. 43, L. 12): burtiski - 'govju aizstāvis jeb kopējs' - Višnu vai Krišnas vārds

gōpada, gopada, gopada - govīs pēda, govīs pēdas nospiedums zemē

gōpatiḥāpa, gopatichapa, gopaticāpa - Indras arka, varavīksne

gōpavēša, gopavesha, gopaveša - govju gana apģērbā, ģērbies kā gans; veša - apģērbs

gōpī, gopi - govju meita, govju gane, sardze, aizstāve, govju gana sieva, Abrus precatorius, piena meita; Vrāja's govju meitas, Krišnas bērības biedrenes un pielūdzējas, mūžīgas sabiedrotās. Tiek godātas kā ideāla ekstātiskas nodošanās Dievam stāvokļa iemiesojums

gōpuram, gopuram - vārti, ieeja, vārti, izgreznoti vārti, pilsētas vārti, vārtu tornis; torņveida būve virs ieejas templī vai tempļa pagalmā, izveidota kā ķīlis,

kas stāv uz platā gala un sastāv no daudziem ļoti izrotātiem stāviem, parasti ar dievību figūrām un tēliem no hindu kosmoloģijas

gōputra, goputra - saules (govs) dēls; jauns bullis; lauču pasuga; karna

gōrasa, gorasa - govs piens, kupināts govs piens, paniņas

gōrvav, kalāšu gorwaw - veca ragana

gōsaras, kalāšu gos'aras - attīrīšanas rituāls, kas aizsāk Ziemsvētkus. Tiek šķīstītas visas vietas, un ne-kalāšiem ir liegts ienākt ciematā. Sievietes šķīstās ar s'is'au

gōstnik karik, kalāšu gos't'nik karik - rituāls Ziemassvētkos, kurā mātesbrālis pirmoreiz dod māsasdēlam vai māsasmeitai jaunu tērpu. To dara divreiz puikām un vienreiz meitenēm. Puikas dabū jaunus svārkus, meitenes galvassegu kupas (vēlāk viņas saņems galvas lenti s'us'utr). Nolūks ir padarīt bērnus par pilnvērtīgiem kalāšu tautas ļaudīm. To dara Jestak templī vai mājās

gōšālā, goshala, gošālā - govju kūts, govju nojume, dzimis govju kūtī - Mahāvīra's skolnieks un sāncensis

gōšāti, goshati, gošāti - govju laupīšana, iegūšana vai cīņa par liellopiem, kliegt, saukt, pasludināt, nogalināt

gōsthā, goshtha, goṣṭhā - govju stāvvieta, vieta, kur tur govīs, lopu mitekļis, laidars, aploks, patvērums, kūts, pulcēšanās vieta, ūdens trauks

gōsthēšaja, goshtheshaya, goṣṭheśaya - gulēšana govju kūtī

gōtā, gota - govs, govkopība

gōtra, gotra - dzimta, cilts, ģints, klans, radi, ģimene, pēctecība, aprindas, govju aploks, laidars, pīts žogs, govju kūts, saulesargs, mežs, pūlis, suga, lauks, ceļš, mākonis, kalns, iespēju zināšana.

1. Džainismā viens no astoņiem cēloņu (karma) veidiem. Skat. dravya-āsrava).

2. Patriarhāla dzimta, kurai cilvēks piederīgs. Arī kušanu gottār.

[101]: šis vārds Rigvēdā nozīmē 'govju kūts' jeb 'ganāmpulks' - daudzās vietās (I.51.3, II.17.1, III.39.4, III.43.7, IX.86.23, X.48.2, X.120.8). Dabas līdzībās vārds gotra ir lietots attiecībā uz mākonī (kurā ūdeņi sadzīti kā govīs kūtī) vai mākoņu dēmonu un arī uz kalnu grēdu vai virsotni, kas slēpj ūdeņi nesošus mākoņus. Skat. RigVēdaII.23.3 (kur Brihaspati rati ir apzīmēti kā gotra-bhid), RigVēdaX 103.7 (=Tai. S. IV.6.4.2, Atharva-Veda V.2.8. un Vaj. S.17.39), RigVēdaVI.17.2, X.103.6.

Dažās no šīm vārsmām gotra var uztvert kā 'nocietinājums'. Dažos gadījumos gotra varbūt nozīmē vien 'saietu' (samūha), piem., RigVēdaII.23.18, VI.65.5. No šīs pēdējās saieta, spieta, ganāmpulka nozīmes pāreja uz 'cilvēku grupa' ir viegla un ātra. Rigvēdā nav apliecinoša piemēra, kur vārds gotra būtu lietots kopēja patriarhāla senča pēcteču nozīmē; tomēr jēdziens, kas ir gotras idejas pamatā, ir bijis gluži pazīstams arī Rigvēdas laikos.

Atharva Vēdā V.21.3 1118 ir sastopams vārds *viśvagotryaḥ* (piederīgs visām dzimtām). Šeit vārds *gotra* skaidri nozīmē '(asinsradniecībā) saistītu cilvēku grupu'. Kauśika Sūtra IV.2 citē mantru, kurā *gotra* nešaubīgi nozīmē 'cilvēku grupu'.

gōtva, *gotva* - govus daba, govus stāvoklis, govus esība, vējša daba, govus būtība, goviskums

Gōvardhana, *govardhana* - [110]: Govju Labklājības kalns. Govardhana's kalns - kalns, ko Krišana izmantoja par patvērumu ļaudīm un viņu lopiem, kad Indra izraisīja plūdus. Šis padievs ir attēlots kāpjam kalnā ar vienas rokas mazo pirkstiņu

gōvika, *kušanu govika* - govju gane, gana sieva. Arī sanskr. *gopikā*

Gōvinda, *govinda* - govju gans. Krišanas kā 'Govju sameklētāja' vārds'. Govju gans' (no *go* = 'govs' + *inda* = 'saimnieks') vai (no *go* = 'runa' + *vid* = 'Zinātājs') Vēdu Zinātājs. Krišanas apzīmējums. Runas skolotājs. Zemes uzturētājs. Zemes glābējs no elles

gōvīthī, *govithi* - govju ceļš, mēness ceļa daļa, kas iever zvaigznājus, Revatī - piektās mēness konstelācijas nosaukums

gōvō, *govo* (rādžastani) - govju ceļš ciematā

grā, *gra* - [58]: sapulcēties, sakopot, sagrabt, savākt (lapas grāmatā, sākotnēji nesasietas?), savākties lielā skaitā, dzīvot kopienā, dibināt ciematu

grābha, *grabha* - grābējs, sagrabts, grābt

graha - paņemšana (graķis, čarka), pagrābšana, ziedošanas, skat. *ṛtugraha*

grāma, *grama* - kopiena, kopums (grāmata - lapu kopums?), milzums, ciemats, nokrāsu skaits, ģimenes vecākā sieviete, pūlis, iedzīvotāji, tauta, rāse, zvīņas, pilns apjoms

gramadevata - kopienas dievība, vietējās dievības, kas atbild par robežām utml.

grāmajādžaka, *gramayaajaka, grāmayājaka* - ziedošanas vai rituāli visiem kopienas locekļiem neatkarīgi no vērtīguma

grāmanī, *gramani, grāmanī* - kopienas virsaitis, pārākais, ciema vadonis, miertiesnesis, karavadonis, pārvaldnieks, zemniece, zirgupuisis, ielasmeita

grāmatā, *gramata* - ciemu (nodaļu?, lapu?) kopums, ļoti daudz ciemu

grambešu, *kalāšu grambeshu* - kaimiņš

granth, *grathnāti* - sējums, grāmata, vārdu savirknējums, sacerējums

granzulak satik, *kalāšu granzulak s'at'ik* - virknes dejas, ko dejoj Joshi svētkos. Cilvēki var ņemt vītola riņķus un savienoties kopā; jeb viena ciemata sievietes saķeras rokās virknēs un iet pamīšus pret citām virknēm

gres (*kušanu*) - draudēt (*grasīties?*); I.E. *ghres, liet. gresiù

greud - grūst, sagrūst, malt, saberzt piestā. Arī I.E. *ghreud, liet. grūdžiū. Skat. ghŗş

grihapūdžā, grihapuja, grihapūjā - kāzu ceremoniju veids

grihjasūtra, grihyasutra, gr̥hyasūtra - darbs par rituāliem, kas satur norādījumus māju ritu un ceremoniju veikšanai; Śāṅkhāyana'm piedēvēts darbs, dibinās pirmajās četrās Vēdās un bramīnu tekstos Kaushîtak'ā. Tā iecienītā autora, kurš parasti saukts viņa dzimtas vārdā Śāṅkhāyana, īstais vārds ir Suyagña

grīk, kušanu griik - 1. grābt, ņemt, saķert; 2. pirkt; 3. ielikt (pamatus)

grīva, griva - (grīva?), pudeles kakls, gaitenis. Skat, arī nadīmukha, sindhusaṅgama, sindhumukha, sarinmukha, puṭabheda

grōm divajak, kalāšu grom diwayak - ciemata padievs

grup (kalāšu) - grupa, saišķis, sanākšana

gūdha-prašna, gudha-prashna, gūḍha-praśna - prasījums, mīkla (minamā), noslēpums, (gūḍha - dzīļa mistērija; praśna - vaicājums)

Gudžarat, gujarat - [151]: senā Gudžarata, arī Saurāštra, iezīmē vienu no slavenākajām nodaļām Indijas vēsturē. Tā ir sākusies kopš Indas civilizācijas sākumiem. Senās Gudžaratas arheoloģiskās pēdas ir rodamas Indas ielejas jeb Harappas civilizācijas vēsturiskajās relikvijās. Šīs civilizācijas vēsturiskais laikmets bijis no 3300. līdz 1700.g.pr.m.ē. Kopš neatminamiem laikiem Gudžarata ir bijusi nozīmīgs tirdzniecības centrs. Bharuch'as osta ir bijusi svarīga jūras tirdzniecības osta.

Pēc Guptas impērijas norieta m.ē. 6.gs. senajā Gudžaratā secīgi valdījuši hindu valdnieki. Senā Gudžarata ir pilna ar Chandragupta Maurya impērisko grandiozumu. Imperators Ašoka klintī pie mūsdienu Junagadh'as ir licis iegravēt savus slavenos ediktus. Viņš ir arī uzdevis izbūvēt senajā Gudžaratā apūdeņošanas tīklu.

[152]: gadu tūkstošiem šajā vidē notikusi asimilācija un pielāgošanās. Daudzas tautas no Irānas austrumiem un Vidusāzijas mūsdienu Gudžaratā ieradušās caur Baluchistan'u un Pakistānu vai pār Ziemeļpakistānas kalnu pārejām no Vidusāzijas. Auglīgās atklātās Ziemeļindijas rietumu ielejas ir bijuši gaiteni caur Kašmīru, Kulu un Dehra Dun'u, kamēr ienācēji no ziemeļiem vai ziemeļrietumiem ir nākuši lejup gar Indas vai Kabulas upēm. Pakistānas ziemeļu robeža ir vēsturiskā vieta maršrutiem starp Vidusāziju un Indijas līdzenumiem, ieskaitot Khyber un Kurram pārejas uz Kabulu un mazāk zināmās Tochi un Gomal pārejas uz Afganistānas dienvidiem.

Saurāštras ģeogrāfiskais stāvoklis pie Arābu jūras un tās ilgstošā tirdzniecības centra nozīme ir veicinājusi daudzas imigrācijas. Savstarpējas precības starp ieceļotājiem un ilgi tur dzīvojušām grupām ir radījušas lielu rāsu tipu sarežģītību.

gudžur, kalāšu gujur - gudžariem, pusklejotāju ganu tautai piederīgs. Gudžur ciemats Rumbur ielejā

guhā, guha - ala. [12]: Alas sanāksme - tā sauc vecājo mācekļu sanāksmi pēc Šākjamuni (Budās) nāves alā pie Magadhas, kad saskaņā ar tradīciju Kāśyapa vadījis Tripiṭaka's kompilēšanu, kamēr vienlaikus citi mācekļi "ārpus alas" kompilējuši otru kanonu - Pañcapīṭak'u

gulābdāsī, gulabdasi - cilvēka dievinātāji.

[30]: sikhu sekta jeb drīzāk kārta, ko dibinājis Gulāb Dās, udāsī no Chatthā (Chattīānwālā) pie Kasūr'as. Tās doktrīnas var apzīmēt kā epikūriskas, ar noslieci uz līksmībām, lai gan liecības par viņiem ir dažādas.

Viens stāsts ir, ka tie ir pārstājuši ticēt Dieva esamībai un godā vien dzīvus priesterus pēc pašu pārliecības. Gulābs Dās, lai gan pēc izcelsmes udāsietis, esot nonācis kāda Hira Dās'a, sād'h'a no 'Kasūr'as, ietekmē un apmēram pirms 70 gadiem atmetis faṭīru kailumu par labu parastam apģērbam, paziņojot, ka viņam ir bijis redzējums, kas viņu pārliecinājis, ka viņam nav augstākās reliģijas, ka svētceļojumi ir laika izšķiešana, un ka tempļos nav nekāda svētuma.

Maclagan's teic, ka sektas īstais dibinātājs bijis kāds udāsietis vārdā Prītam Dās, kurš Kumbh'as apmazgāšanās svētkos pie Gangas saņēmis necieņu un tā aizsācis jaunu sektu. Viņa galvenais māceklis bijis Gulāb Dās, sikhu džāts, kurš bijis ierindas kavalērists mahārādžas Sher Singh'a karaspēkā un pievienojies jaunajai sektai pēc sikhu monarhijas sabrukuma. Viņš sacerējis rakstus Updes Bilās, un pie viņa kapa Chattīānwāl'ā pulcējas viņa mācekļi.

Maklagans piemetina - Gulābdāsī ir atmetuši askētismu un nonākuši citā galējībā. Sākotnēji viņi ir apgalvojuši, ka viss Visumā redzamais ir Dievs, un ka nav nekā cita. Gulābs Dās ir sevi pasludinājis par Brahmā, un daudzi viņa mācekļi uzskata sevi par dieviem; un, patiesībā, viņu ticība ir, ka cilvēks darināts no tās pašas substances kā dievība, un tiks tajā uzņemts, bet viņu kaimiņi lielākoties viņus uzskata par Dieva noliedzējiem vispār.

Viņi netic cilvēka nākošai dzīvei un iztiek bez svēto godāšanas un jebkādiem reliģiskiem rituāliem. Viņu mērķis ir vienīgi līksme; un atsakoties no visiem augstākiem objektiem, viņi meklē vien sajūtu iepriecinājumu, no grezna tērpa un tabakas, vīna un sievietēm, acu kārdinājuma un dzīves krāšņuma.

Viņi ir ideāli kārtīgi savā ietērpā un iesaistē visos pasaulīgos meklējumos, daži no viņiem ir krietni bagāti. Viņiem esot īpašs riebums pret meliem, un viņu mācībās noteikti ir maz vai nemaz liekulības. Izskatā viņi ir dažādi - daži vienmēr ir baltās drānās, citi paliek pie udāsiešu tērpiem, citi ir ģērbušies kā nirmala's; un citi atšķiras ar to, ka ir vienmēr skūti.

Tiem, protams, citu sektu ticības brāļi neuzticas un savā ziņā nicina, un viņu skaits mazinoties. Gulābdāsi ir atgriezušies galvenokārt no Lahoras un Jullundur'as. Viņi savā kastā pieņem jebkuras kastas cilvēkus, bet atsevišķas kastas nepiekrīt būt kopā ar kuru katru un jauktām precībām. Gulābs Dāss ir atcēlis kes jeb sikhu matu sakārtojumu, ļaujot saviem sekotājiem smēķēt un ir atzinis vien tos Granth'u izteikumus, kas saskan ar viņa paša uzskatiem. Gulābdāsi reti piedalās parastajos sarīkojumos, bet viņiem ir lielas pašu sanāksšanas, kas ilgst sešas dienas Holi svētku laikā. Panjābi Dictionary autors teic, ka Gulābs Dāss sliecas uz veselumu iepretim panteismam.

gulak (kalāšu) - biezpiena siera pika (Jāņu siers?)

gulparik (kalāšu) - jaundzimušā apsvētīšanas rituāls Joshi svētkos. Katrai mātei jāatnes grozā daži kilogrami augļu (<https://www.youtube.com/watch?v=1AbBY0yXGo8>). Bērnām uzliek izrakstītu cepuri

guman (kalāšu) - doma, aizdomas, pieņēmums, minējums

guna (kalāšu) - ļauni darbi, slikti darbi, vaina. "Ir labi aiziet no ļauniem darbiem pie Dieva godāšanas"

guna, guṇa - rakstura stīgas, talants, tikums, īpašība, visu radīto lietu raksturojums, priekšrocība, izcilība, veids, vītne, skaitlis 3, patskanis 'a', pavārs, mūzikas instrumenta stīga, saite, pavediens, virve, šaujamloka stīga, cīpsla, piederums, prākriti sastāvdaļa, ēdiena piedeva, ietekme, sajūtu orgāns, apzīmējums, ķēniņa ārpolitiskās darbības 6 apakšiedalījumi.

[56]: katrā cilvēkā ir trīs gunas:

- dažkārt viņā pārsvarā ir sattva. Tad viņš ir rāms un mierīgs. Viņš apcer un meditē;
- citreiz viņā pārsvaru ņem rājas, un viņš iesaistās dažādās pasaulīgās norisēs. Viņš ir kaislīgs un rosīgs;
- dažkārt viņu pārņem tamas. Viņš kļūst laisks, truls, kūtrs un paviršs. Tamas rada maldus.

Vēl - dažādos cilvēkos parasti ir pārsvarā kāda no trim gunām:

- satvisks cilvēks ir tikumīgs. Viņš dzīvo tīru un godbijīgu dzīvi. Sattva cilvēku dara dievišķu un cildenu;
- rādžasisks cilvēks ir kaislīgs un nemierīgs. Rājas cilvēku dara viscaur cilvēciski vāju un savtīgu;
- tamasisks cilvēks ir truls un kūtrs. Tamas viņu dara lopisku un nejēdzīgu.

Zintniekā un svētajā ir daudz sattvas, un karavīrā, politiķī un uzņēmējā ir daudz rājas.

[6]: gunu kombinācijas:

- sattva sattvā jeb apziņa apziņā ir Virsīstenības, Atmaņas, Ātmana, Brāhmaņa daba;
- rājas sattvā jeb esība apziņā ir Dievišķums, Īšvara;

- tamas sattvā jeb pieredze apziņā ir dzīvas būtnes (jīva) daba;
- sattva rājas'ā jeb apziņa esībā veido iekšējās spējas (antaḥkaraṇa);
- rājas rājas'ā jeb esība pieredzē rada elementu pamatlikumības (mahābhūta);
- tamas tamas'ā jeb pieredze pieredzē veido nedzīvo pasauli.

[12]: pakārtots elements, īpašība, piecu elementu īpašības, piem., ēteram ir skaņa (śabda), un tās orgāns ir auss.

gunadžna, gunajna, guṇajña - tikumu draugs (rakstura stīgu zinātājs)

gunasthāna, gunasthana, guṇasthāna - tikuma stāvokļi. Izcilības stāvokļi, džainu četrpadsmit attīrīšanās pakāpes, caur kurām cilvēka dvēsele iziet savā garīgās pilnveidošanās ceļā. Tās ir - mithyā-drṣṭi-guṇasthāna, sāsādana-samyagdrṣṭi guṇasthāna, miśra avirata samya-drṣṭi guṇasthāna, deśavirata samyadrṣṭi guṇasthāna, pramatta samyata guṇasthāna, apra matta samyata guṇasthāna, nivṛtti bādara samparāya guṇasthāna, anivṛtti bādara samparāya guṇasthāna, sūkṣma bādara samparāya guṇasthāna, upāsanta kaṣāyavīta rāga chadmastha guṇasthāna, kṣīṇakaṣāya vītarāga chadmastha guṇasthāna, sayogi kevali guṇasthāna, ayogi kevali guṇasthāna.

gunavāda, gunavada, guṇavāda - līdzība, alegorija, tēlainis formulējums, līdzība; citiem argumentiem burtiski neatbilstošs formulējums, viena no arthavādām

gunavrata, guṇavrata - tikuma vārds, solījums. Trīs īpašas apņemšanās, otršķirīgs solījums jeb pienākums.

J.A.Grimes [8]: ētisks uzvedības kodekss. Džainismā, to veido zemāka līmeņa ierobežojumi (digrata), kustības ierobežojumi (deśāvakaśika) un atturēšanās no kaitīgas rīcības (anārthadaṇḍavrata)

gunna (punjab) - deguns

gunth, guṇṭh - ievilināt slazdā, aplāt (Gunta?)

guraka (kalāšu) - smags, grūts, nogurdinošs. 1. smags. Arī boac; 2. svarīgs, nozīmīgs. Arī khas; 3. lepnīgs, nepalīdzīgs; 4. grūta sieviete

gurt (kušanu) - gurt; I.E. *g(h)werhx), liet. gūrti

guru - tumsas novācējs.

J.A.Grimes [8]: guru ir skolotājs; audzinātājs; lieliskais; svarīgais, godājamais (no darbības v. saknes gr = 'piesaukt vai slavēt').

1. Garīgs skolotājs, kurš sasniedzis vienību ar Patību/Dievu, un kurš iesvēta savus mācekļus un sekotājus garīgajā ceļā un vada viņus uz atbrīvošanos.

2. Cilvēks, kurš novāc neapjēgas tumsu. Guru ir jābūt gan Īstenības paraugam, gan izteicējam. Śankara guru ir definējis kā cilvēku:

- kurš stingri pārliecināts, ka viņš/viņa ir augstākā apziņa;
- cilvēku, kura prāts sakņojas augstākajā īstenībā;
- cilvēku, kuram piemīt skaidrs un rāms prāts;
- cilvēku, kurš ir apjēdzis cilvēka identitāti ar Virsīstenību (Absolute, Brahman).

3. Par skolotājiem pastāv tradīcija, kas teic, ka:

- guru sniedz norādījumus par Vēdām;

- ācārya iesvēta cilvēkus un tad sniedz norādījumus;
- upadhyāya ir zemākas pakāpes skolotājs tādā ziņā, ka sniedz vien daļējus norādījumus un par to pieņem samaksu;
- adhvānka ir zināšanu skolotājs, instruktors;
- prādhyāpaka ir pieredzējis skolotājs, kurš sniedz norādījumus attīstītiem mācekļiem un citiem skolotājiem;
- pravaktā ir vispārējs skolotāja nosaukums;
- prācārya ir cilvēka bijušais skolotājs.

4. Sannyāsa'm ir jāzin četras savu audzinātāju paaudzes - guru, parama guru, parameṣṭi guru, parāpara guru.

5. Hinduismā īsts guru ir padievs - gurudēva (guru-deva).

6. Vārda guru izcelsme ir sniegta šajā Guru Gītā pantā - “sakne gu nozīmē 'tumsa'; ru nozīmē 'novākšana'. Vārds guru norāda uz neapjēgas tumsas sirdī novākšanu.”

Gu un ru nozīmes var izsekot arī no Pāṇini-sūtra's gu sarivarāṇe un ru him(sane), kas norāda uz noklusējuma, aizklāja atcelšanu.

[14], lpp.392: jōgs Činamajananda: meditē uz Guru, iztēlojoties viņu ikkatrā tevis daļā. Ļauj savam ķermenim piepildīties ar viņu. Atceries, ka līdzīgi kā drāna ir salikta no pavedieniem, un katrs pavediens pārstāv drānu, tā tu esi viņā, un viņš ir tevī.

Ar šo redzējumu apjēdz Guru un sevi kā vienotus. Krūze nav šķirama no māla, no kā tā darināta, un tavš Guru nav šķirams no tevis. Sēdi, aprimsti pilnīgi un ieņem meditatīvu stāvokli. Atkārto savā prātā “Guru AUNn, Guru AUNn, Guru AUNn”. Iedzīvini Guru ikkatrā sava ķermeņa daļā, teicot Guru AUNn, it kā tu pats būtu Guru, tu būtu šī mantra, tu būtu viss; tu esi iedzīvinājies Guru, un Guru ir iedzīvinājies tevī.

[153]: kāds tirgonis, apmeklējis sūfiju, tam teica: “Dažas zemes ir vai pilnas ar guru, garīgiem skolotājiem, ar noteikta veida mācībām. Kāpēc tur, tajos apvidos ir tik maz sūfiju skolotāju? Kāpēc viņi, pat tie, kas ir plaši pazīstami, izrādās tikai atdarinātāji vai atkārto vingrinājumus, ko ir parādījis kāds cits?”

Sūfijs atbildēja: “Divi jautājumi, viena atbilde. Indija, piemēram, ir dažādu guru un garīdznieku pilna, bet īsti sūfijs sastopami vairāk kā reti, jo guru un to sekotāji rotaļājas, bet sūfijs strādā. Bez sūfiju darba cilvēce izmirtu. Indija ir čūsku dīdītāju zeme, neīstie, publiskie guru ir cilvēku dīdītāji. Tie izklaidē cilvēkus.

Cilvēku labā strādā slēptie svētie. Slēpto skolotāju meklēšana ir nobriedušu cilvēku daļa. Izpriecu meklēšana ir nodarbošanās bērniem. Vai tad neesat novērojuši bijušo guru mācekļu barus, kas ikdienas mūs aplenc, un to, ka ne pat

viens no simta nevar būt pieņemams, jo tie ir mācīti baudīt to, ko būtu jā māca mācīties?”

Guru (kalāšu) - Guru ciemats Birir ielejā

gurugata - aizgājis (dzīvot) pie sava guru, sava garīgā skolotāja vai ir viņa palīgs

gurumeru - taktsmērs mūzikā

gurumušti, gurumushti, gurumušti - grumšķis, liela sauja, riekšava

guruparamparā, guruparampara - skolotāju pēctecība, pārņēmums, audzinātāju kārtā; nepārrauta skolotāju (guru) pēctecības virkne.

J.A.Grimes [8]: 1. Advaita Vēdāntas guru pēctecības šloka ir - 'nārāyaṇam padma-bhuvanā vaśiṣṭham śaktim ca tatputra parāśaraṇca vyāsaṁ śukam gaṇḍapadam mahāntam govinda yogīndram athāśya śiṣyam śrī śankarācāryam athāśya padmapādaṇca hastāmalakaṇca śiṣyam taṁ toṭakam vārttikakāram anyān asmad gurūn śantatamānato' smi'.

2. Guru Gītā nosauc Ādi Naṭha (Śiva), Śakti, Gaṇapati un tā tālāk

gušik gag, gushik gag (kušanu) - vagīna

gušik, kušanu gushik - vulva (salīdz. ar kūsis?, kuša, kuška zāle?)

ha (kalāšu) - 1. elpa. “Kad cilvēks mirst, tūlīt aiziet elpa”. Arī phus; 2. gars. Arī ruk

hā, ha - hā! Starpsauciens 'ō!', pārsteigums, apmierinājums, dusmas; partikula, kas izsaka bēdas, sāpes, nomāktību

hahaha (kalāšu) - 1. likt vēršiem apgriezties; 2. sasaukt ļaudis dejojot

hājana, hayana, hāyana - aizejošs (sal. ar gājiens?)

hājanī, hayani, hāyanī - gads, gadīgs, pagājušā gada (salīdz. ar gājušais)

hak (kalāšu) - cilvēkam nav jārunā par cita īpašumu (nejēdzot, par ko viņš runā). Taisnīgs īpašums ir - sieva, bērni, lopī un zeme. Arī sievietei tie ir, tomēr ne attiecībā uz vīru

hal, kalāšu hal' - mērķis (gals?)

halav, kalāšu halaw - govju barība; salmu un āboliņa maisījums

han (kalāšu) - 1. dieves Jestak'as templis. Katram klanam parasti ir savs templis, bet tagad daudzi islāmam uzbrūkot ir sabrukuši vai nolaisti; 2. māja

han sarias (kalāšu) - lai notiek (āmen). Ziemassvētkos, dziedot nagaryo, vīrietis vai sieviete nodzied vadošo vārsmu, un ļaudis atbild ar 'han sarias'

hansa, hamsa, haṃsa - garīgs audzinātājs, dvēsele vai gars, gulbis, gulbim līdzīga uzvedība, zoss, gandr, flamingo, zirgs, viena no dzīvības dvasām, burta 'h' mistiskais nosaukums, mantras vai mistiska teksta veids, kalns, askētu veids, izcils vilcējvērsis, cilvēks ar pārdabiskām spējām, kas dzimis zem īpaša zvaigznāja; negodkārīgs monarhs, sudrabs; skaudība, ļaunprātība, mērs, īpaša veidojuma templis. Skat. arī ajapā gāyatrī, ajapā-japa, so'ham.

[12]: zoss, savvaļas zoss; arī vanags. No kušanu vārdnīcas - apvienība, saliedēta grupa, pavadoni, kompānija (zosu kāsis?).

[17]: hansa ir dievīga zoss (*Anser Indicus*) - balts putns, kas hindu senajos rakstos ir cildināts kā dvēseles un tās pacelšanās uz debesu valstībām simbols.

Indoirāņu valodu grupā sākotnējais sanskrita vārds ir saglabājies kā 'hanza' (salīdz. ar gotu, seno augšvācu hansa; Lufthansa). Angliski sanskrita vārds hanza parasti tiek tulkots kā 'gulbis', lielā mērā tāpēc, ka angļu bērnu pantinos zoss (kas ir īstā nozīme) tiek izsmieta. Īstenībā ļoti jaukā hansa ir visgreznākā zoss, kuras ikgada migrācija pār Himalaju kalniem vienmēr ir simbolizējusi garu jeb dvēseli, kas pārdzimšanu riņķojumos nebeidzami migrē no ķermeņa uz ķermeni.

Teic, ka hansai piemīt tik smalka atšķiršanas spēja, ka tā dzerot spēj izlasīt pienu no ūdens-piena sajaukuma. Tādējādi šī zoss malko tikai sniegbalto pienu, kas ir kā tās spalvu spozme, ūdeni atstājot. Mūsu dievsajūgas lietpratēji, sasnieguši noteiktu attīstības līmeni, ir īstu un neīstu lietu atšķiršanas spēju attīstījuši tik smalku, ka viņus sauc par paramahansa - tādiem, kuru dvēseles pārtiek vienīgi no tīrākajām filosofiskajām patiesībām.

[154]: Hanzas savienība - arī Hanza (latīņu- Hansa Teutonica, vācu - Deutsche Hanse vai dudesche Hanse) bija viduslaiku vācu tirgotāju organizācija, kas pakāpeniski pārvērtās par starptautisku Baltijas jūras un Ziemeļjūras baseina zemju pilsētu politisku savienību ar aptuveni 300 pilsētām, kuras mērķis bija nodrošināt savstarpējo interešu aizsardzību un veicināt pārijūras tirdzniecību Ziemeļeiropā. Astoņas tā laika Latvijas pilsētas piederēja Hanzas savienībai, bet Rīga bija viena no galvenajām Hanzas pilsētām.

harana, haraṇa - kāzu dāvana, dāvana māceklim iesvētībās, roka, pieņemējs, barība ērzelim

haranahārika, haranaharika, haraṇahārika - kāzu dāvanas atnešana

hardau (kalāšu) - govju barība; to gatavo no sakaltušas maizes, miltiem, ūdens, sāls un citiem ēdiena pārpalikumiem

hardi (kalāšu) - sirds (h=s), dvēsele, emocionālais centrs

hardi lusik, kalāšu hardi l'us'ik - iepriecināt, lustināt (sirdi), patikt

hardi satik (kalāšu) - pazaudēt sirdi, iekrist mīlestībā, romantiski pieķerties. "Es pazaudēju sirdi šīs meitenes dēļ"

hardiar (kalāšu) - no sirds, nopietni, aizrautīgi

Hari - Saules padievs, Vēja padievs, Yama, Dānava, Indra, Brahmā, Šiva, Višnu, Garudas dēls, zirgs, īpaši liels skaitlis, Lauvas zodiaka zīme, lauva

haridža, harija - apvārsnis, garennobīde

harinalōlākṣī, harinalolakshi, hariṇalolākṣī - acis kā briežu mātītei, sieviete, kura groza acis kā brieži

Haripada - saules miets, pavasara saulstāvji, Lieldienas. Skat. hari, mahāviṣuva, sūryapūjā, sūryopāsana, viṣuva-saṅkrānti

has (kalāṣu) - olekte, mērs no elkoņa līdz pirkstgaliem; skat. hasta

has khalek, kalāṣu has khal'ek - sievietes sveiciens, aplūveida roku kustība uz leju un projām no ķermeņa. Tā sveicina tikai kalāṣu sieviete vīrieti. To pavada kniksis. Vīrietis atbild sveicot un sakot ishpatha. Arī ishpad'ek, wazhik hik, sawazh hik, khut'i dyek

haskāra, haskara - kāvi, murgi, rūsa, smaids. Skat. arī yodha Stenders 1783. - bija arī gaisa gari un mirušo dvēseles, kas kāvās ziemeļblāzmā. Te pieder viss, kas iepriekš par jodiem teikts. Citādi par murgiem sauc stingri ņemot fantāzijas un ainas ko redz karsonī

hastasvastika - roku sakrustošana

haṣ guak, kalāṣu hash guak - kumelš

haṣ, hash (kalāṣu) - zirgs (ašais); kalāṣu ḳēve - dani. Salīdz. ar ašva, aṣṣ

hatavīrja, hatavīrya, hatavīrya - zaudējis vīrestību, dūšu; zaudējis dzimumspēju

hatha jōga, haṭha yoga - saules-mēness elpu dievsajūga, spēka jōga, abstrakta meditācija, dievsajūgas sistēma, kas sastāv no fiziskiem vingrinājumiem, pozām un elpošanas vingrinājumiem pārvaldībai pār fizisko ķermeni un dzīvības elpu. Skat. sajūgts - sayujya.

Viena no hindu lielajām mācībām. Radniecīga kuṇḍalinī jōgai, ietver prānājāmu un dažādu ķermeņa pozu ieņemšanu. Vārds hatha ir saliktenis no ha = 'saules elpa (prāṇa) un tha = mēness elpa (apāna).

No jōgas vārdnīcas: īpaši Hatha jōgai veltīts senākais saglabātais manuskripts ir Hatha Yoga Pradīpika (Hatha jōgas izgaismojums), ko 14.gs. uzrakstījis zintnieks Svātmārāma. Gorakhnath'a uzrakstītais un zudušais iepriekšējais darbs Hatha yoga Svātmārāmam ir bijis zināms, un dažas nodaļas no tā ir viņa Pradīpikā atjaunotas. Darbs sadalīts četrās daļās:

1. āsana - 5 pamatpozas meditācijai un 10 muguras lokanībai vai dziļam atslābinājumam. Ietver arī dažus dietas norādījumus;
2. prānāyāma - suddhis nadis netveramo enerģijas kanālu tīrīšanai un 7 kriya's fiziskajiem kanāliem;
3. mudrā - dziļš 10 mudru apraksts;
4. samādhi - svētpamirums, transs;
5. papildus mudrā (sambhavi un divi saistīti paņēmieni) un kechhari-mudrā izkopšana.

Uzsver arī dažas skaņas (nebūtības), kas rodas sušumnas kanālā, tajā plūstot prānai. Šīs skaņas palīdz savākt prātu un sniedz jōgam informāciju par viņa attīstību svētpamirumā (samādhi).

J.A.Grimes [8]: fiziski vingrinājumi vai pozas; 'saules-mēness vienība' (no darbības v. saknes hath = apspiest). Jōgas disciplīna, kurā vienojošs (samādhi) stāvoklis tiek sasniegts, savienojot Ieelpu ar Izelpu (prāna un apāna). 72 000 enerģijas upju (nāḍī) attīrīšanai un vienmērīgas prāna's plūsmas veidošanai tiek praktizēti dažādi fiziski un psihiski vingrojumi. Kad prānas plūsma ir vienmērīga, prāts kļūst rāms. Tad cilvēks pieredz izlīdzinātības apziņu un nonāk svētpamiruma stāvoklī. Skat. aṣṭāṅga-yoga un samādhi

hati - sišana (h=s), iznīcināšana, graušana, nogalināšana, sagraušana

hav džu, kalāšu haw ju - arkls un iejūgs

hav, kalāšu haw - arkls; kušanu hav. Kis'ik - art

hava - saukt, (h=s), sauciens, flirts, piesaukšana

havate - piesaukt, piesaukt, lūgt. (h=s)

hēig (heig) - iet; I.E. *heigh, grieķu oíkhoma, liet. eigā - ceļš, armēņu ijanem - nākt, kāpt, senīru óegi - viesis

hēiru, kalāšu heyru - zaglis (ķeiris?).

hēla, sēla, hela, sela, salva - sēli (h=s) jeb Selonians; skat. jāt.

[155]: džātu gotra Rādžastānā, Musulmaņu hala džāti ir rodami Sindh'ā, kamēr hinduistu un sikhu hela džāti ir rodami Utarpradešā un Pendžabā.

Afganistānā ir marhel/hela/helo/hel klans. Viņi teic, ka ir mahārāja's Haleya, Chandravanshi ķēniņa Krišnas, pēcteči 8. paaudzē. Kā teic par hala gotras Bard'iem, ķēniņš Shalivahan's, Gaj'a dēls, nodibinājis savu galvaspilsētu pie Sorath'as Gudžaratā, kur ķēniņa Krišnas, ķēniņa Shalbahana'a brāļa pēcteči valdījuši vairākās paaudzēs. Desmitajā paaudzē tur bijis varens ķēniņš Hala. Pēc tam šī dinastija šajā valstī valdījusi 22 paaudzēs līdz Nasik un sauksa par Halar. Šī impērija ietvērusi Bengāli, Karnataku, Gudžaratu, Sindhu un Kašmīru. Šī ķēniņvalsts pastāvējusi no 187. līdz 227. gadam pēc Vikram kalendāra.

Bhim Singh Dahiya raksta - Varahamihira savā Brihat Samhila piemin mana/hala kopā kā tautas. Tomēr tie ir dažādu klanu nosaukumi. Mark Purān'ā mana ir minēti atsevišķi kā tauta un tāpat hala un viņu valsts ziemeļos.

Cits viedoklis. Saskaņā ar Thakur Deshraj, Andhra-vansh'ā ap m.ē. 69.g. ir bijis dižens ķēniņš vārdā Hala. Viņa pēcteči devušies no dienvidiem uz ziemeļiem un apmetušies Utarpradešā un Rādžastānā. Kāda džātu grupa šo kšatriju vidū sāks saukt par hala. Bhim Singh Dahiya sniedz ķēniņa Ripu Salya monētu aprakstu, uz kurām ir ugunsaltāris.

V.S.Agarwal's teic: "viņi ir migrējuši no rietumiem caur Baluchistan'u un Sindh'u, kur atstājuši sava nosaukuma pēdas Salvka-giri (minējis Panini) - mūsdienu Hala kalni; un tad devušies uz ziemeļiem - Sauviras valsti un gar Sarasvatī, galu galā apmetoties Rādžastānas ziemeļos. Satyavana ir bijis salva (hala) princis, un madr'u princese bijusi Sāvitrī. Madri bijuši Sibi dēla Madrakas pēcteči. Pamatojot Hala kalnu mūsdienu nosaukumu, viņu kājnieki ir minēti kā Salva Padati. Varbūt mūsdienu hala džātus senie ir saukuši par salvas, tomēr ir arī atsevišķs sal/syal džātu klans.

Elliot's min ķēniņu Hala, Aleksandra Lielā laikabiedru.

"Hāla syat sālvaḥana" ir teicis Kshira komentārā tezauram Amarkosha. "Śālo Hāla nripe" teic Vishva Prakash Kosha.

Madhyamadhikara tekstā Siddhānta Sārvabhauma min Salivahan'u, Prakrat Saptaśati autoru, un piemetina "Tadiya Śakah". Brihat Samhitā hala-hūṇān ir hali. Sālva ir asuras Ajaka inkarnācija, kas varbūt liecina viņu ne-Indijas izcelsmi. Kāsikā teic, ka Salva bijis kšatrijs, kura pēcnācēji saukti par salva/syal.

Hukum Singh Panwar (Pauria) apgalvo, ka baltie huṇṇi (śveta huna, ephthalite, abdel, avdel, turushka, haytal, hayatila, yanda, yediyiliduo, hua, hudun, yādā; līvi?), kas ienākuši Indijā, ietvēruši skitu izcelsmes xun, (jun), hala, halan, jouan/jouen, jaria, jauval ciltis. Virka's, aulikara's un džātu ciltis (dharanas) ir spraiģi cīnījušās, lai tos pagrieztu atpakaļ un huṇṇus izskaustu no Indijas, tomēr kādas no huṇṇu ciltīm, šķiet, ir absorbējušās džātos. Joon, hala, hoon, halani, juria, johl un johi pastāvēšana starp džātiem vedina pieņemt, ka iepriekšminētās balto huṇṇu ciltis, kuras varbūt palikušas ziemeļrietumu Indijā, ir saplūdušas ar džātiem un saglabājušas savus etnonīmus.

Kā minējis H.M.Elliot, senās Hālas jeb Hāla-kandi drupas pie Indas trīsdesmit jūdzes augšpus Haidarabadas atrodas uz dienvidaustrumiem no šīs vietas. Ja tās nosaukums būtu parādījies hronikā Chach-nāma (Fateh nama Sindh), mēs tās dibināšanu varētu pierakstīt ķēniņam Hāl'am, kurš minēts 106.lpp. Tod's kā dibinātāju min vēlāku Samma dzimtas princi.

Iespējams, ka Hāla kalnu grēdas nosaukumam ir līdzīga izcelsme, jo tas nav rodams nekur agrīnos darbos; bet tāds ļoti mūsdienīgs piedēvējums diez vai apmierinātu vēlākus rakstniekus, kuri tur saredz dižās helēņu rāses šūpuli- Hellas, civilizācijai un mākslām tik dārgā vārda, zeme tā ir saukta pēc krāšņas Beloochistan'as augstienes kalnu grēdas, kas saucas Hela kalni. Šīs zemes vadoņi ir saukti par Helaines jeb 'helu vadoņiem'."

Hēsiods: "Kara ratu vadoņu, Svētās Taisnības sargu, dor'u un æol'u un zuth'u spēks ir cēlies no Hellen." Tā kā viņš uzskata, ka æol'i pārstāv rādžputu haiya cilti, pārsteidz, ka viņš nepamana daudz acīmredzamāko dor'u un zuth'u

līdzību ar varenajiem dor un enerģiskajiem zat; pirmie ir gandrīz izzuduši, otrie tagad ir labāk zināmi kā plaši izkaisītie džāti.

[156]: Hela - kad ir runa par sēliem, tad visbiežāk ir sastopamas atrunas “sēļu tēma ir sarežģīta, par viņiem ir visai maz ziņu” u.tml. Tiesa, visi pētnieki ir vienprātis, ka ir pastāvējusi tāda baltu cilts sēli. Saskatāmas latviešu un mōkenu valodas atbilstes.

Hēman thōn (kalāšu) - ziemas (h=s=z?) saulgrieži. “Šķiet, ka saule 7 dienas saulgriežos stāv uz vietas”. Vasaras saulgrieži - nel'a thon. Saulgrieži - suri mo

hēman, kalāšu heman (zeman?) - ziema (h=s=z?)

hērsk (kušanu) - ērkšķis; I.E. *hersk, slov. rešek - mīkstpiene, liet. erškētis

hēš, kalāšu hesh - lai notiek (āmen); “Dod mums dzīvību vēl un vēl, ak, māju Jestak. Heš!” Tā teic galvenokārt sievietes, bet tikai Ziemsvētku Sarazari rituālā. Viņas iet no mājām uz mājām un dzied katru māju priekšā. Lūgsna ir modulēta līdzīgi kā gregoriāņu psalms četros reģistros - pirmais garš, tad nedaudz augstāks, tad nolaižoties zemū un beidzot izlīdzinoties atpakaļ tuvu sākotnējam reģistram. Pēdējā nots tiek vilkta. Vārds heš lūdz lai Dievs lūgsnu saņem

hētuvāda, hetuvada - loģika, loģikas zinātne; slēdzienu teorija. Nyāya skolas nosaukums

hia ušik, kalāšu hi'a ushik - sirds ziedinš, tā mīlētājs sauc mīloto

higav, kalāšu higaw - 1. gars Batrikā; 2. altāris Higavam augšpus Batrikas

himā, hima - ziema, aukstais gadalaiks, nakts. Varbūt hi=zie. Akadiešu himittum

himāgama, himagama - ziemas, aukstuma nākšana, aukstais gadalaiks

Himālaja, himalaya, himālaya - ziemas (h=s=z?), sniega mājoklis

himaritu, himaritu - ziemas gadalaiks

hīnajāna, hinayana, hīnayāna - J.A.Grimes [8]: mazais jājiens, mazais rats; zemākais rats (jājiens). (Mahāyān'istu dots) apzīmējums, kas norāda uz theravāda budisma skolām kā atšķirīgām no mahājāna budisma. Kā tādām, šim nosaukumam ir nievājoša pieskaņa, un vispār hīnajānas tradīcija būtu jāsauc par theravādas jeb klasisko budismu. Šis nosaukums ir dots visām dienvidu skolām.

Divas galvenās pārstāves ir Sautāntrika un Vaibhāšika. Šāds nosaukums ir dots tāpēc, ka tās mācekļi tiek uzskatīti par mazskaitlīgiem un uzsver individuālu apskaidrību. To var saukt par reālistisku skolu. Šajā skolā cilvēks atbrīvojas no važām pats ar savām pūlēm. Hīnajāna pārsvarā ir Šrilankā, Birmā, Laosā un Taizemē.

hīnamātrika, hinamātrka, hīnamātrka - bez mātes, bārenis

hōkum (kalāšu) - liktenis, providence, vara, pavēle, Dieva griba

hōma, homa - ugunsziedojums, ugunsupuris, ziedojums, ziedojums devām ar tīrītā sviesta mešanu ugunī; vēdiskis rituāls. Skat. arī dhūma.

[12]: divpadsmit homas gari jeb ugunsgari ir:

- Indra jeb Vairocana, uguns atklājējs jeb avots, kas simbolizē zināšanas;
- mēness, kas aug līdz pilnībai, ar augstsirdību kā sakni un apskaidrību kā augli, tas ir, Buda;
- vējš, kas rādīts kā pusemēness, liesmas dedzības uzpūtējs, kas ar apskaidrību aizdzen tumšos mākoņus;
- sarkanie austošās saules, rohitaka, stari, tās zobeni (stari) norāda uz viedību;
- pusbargais, pussmaidīgais, kas stingri aizdzen kaislības un pārdzīvojumus;
- niknais, kas pilnā mutē bauro, rādot četrus zobus, plīvojošiem matiem, ciet vienu aci;
- iekšējā uguns, tas ir, iekšējais liecinieks, apjēga;
- atkritumu, kaitīgo lietu iznīcinātājs, tas ir, šķīstītājs;
- radītājs pēc vēlēšanās, spējīgs uz visiem veidiem, līdzīgs Višvakarman'am, bramīnu Vulkānam;
- uguns-rijējs;
- neizsekojamais;
- pilnveidotājs, arī dēmonu pakļāvējs.

hōves (kušanu) - aut kājas, apavi. Arī avestas aopra, lie. aviù, aunù, baznīcas senslāvu obujō

hrid, srid - sirds, (h=s), sirds, prāts, dvēsele, krūtis, tas, kas nes gaismas enerģiju; skat. hardi. Arī I.E. *kṛd(i)yeha, gr. kardíā, senīru cride, lie. širdis, bazn.s.sl. сьрдѣце, armēņu sirt

hridaja, **sridaja**, hridaya, sridaya - sirds, būtība, iet pie sirds, kodols, būtība, dārgākais, slēptākais, Vēda, prāts, dvēsele, dievišķā apjēga, arī telpa (ākāša), kurā satiekas ieelpa un izelpa - tā ir īstā sirds, prāta kā dvēseles jeb dievapjēgas mājokļa funkcija, kaut kā kodols jeb serde; būtība; Patība. Psihofizisks centrs, kurā cilvēks jūt patiku un sāpes. Vieta, kurā elpa vēl ir saplūsmes stāvoklī

hridajaguha, **sridajaguha**, hridayaguha, sridayaguha - arī saḥṛdaya; sirds ala (sirds kaktiņš), mūsu esības kodols, kurā mājō Patība jeb Virsīstenība

hu satik (kalāšu) - zosu gājiens, gājiens virtenē Ziemassvētkos, turot cits citu pie pleciem vai jostasvietā un dziedot "uwaha la, uwaha la, hahaha la"

hulihulī, hulihulī - kāzu mūzika, aurošana, klaigāšana

hun (kalāšu) - sedli

hūna, huna - huṇṇi, barbari, svešzemnieki. Arī hsiung-nu.

[74]: klejotāju cilšu grupa, daudzējādi līdzīgi viša (jueži). Pārvaldījuši lielus apvidus ziemeļos no Ķīnas un kļuvuši par nopietnu ķīniešu apdraudējumu valdnieka Tumena laikā 3.gs.pr.m.ē. beigās. 209.g.pr.m.ē. par huņņu pirmo imperatoru kļuvis Mao-tun un nākošajās desmitgadēs pakļāvis visas pārējās ciltis un piespiedis Ķīnu maksāt viņam nodevas.

176.g.pr.m.ē. viņš nosūtījis vēstuli imperatoram Wen, kurā paziņojis, ka "Ar Debesu palīdzību, mūsu karavīru izcilību un mūsu zirgu spēku mums ir izdevies iznīcināt jueži (viša) nogalinot vai piespiežot pakļauties katru šīs cilts cilvēku. Bez tam mēs iekarojām Lou-lan, Wu-sun, un Hu-chieh ciltis, kā arī divdesmit sešas kaimiņu valstiņas, tā, ka tie visi kļuva par huņņu tautas daļu." Skat. arī viša, hela.

[157]: uz 3.gs.pr.m.ē. beigām Kansu (Gānsū, Tarimas ieplakas apvidus) dzīvojošās viša (yüeh-chih) ciltis pārvaldīja plašu teritoriju no tagadējiem Ch'ien kalniem austrumos līdz Altaja un Tian (Tjanšana) kalnu austrumu galam, izvēršot politisku ietekmi uz Hetao reģionu. Tomēr pieauga viņu apdraudējums no Ordos plakankalnes biedējošā Mo-tu jeb huņņu vadībā, kuri galu galā spēja jueži varu gāzt.

Sākot ar 206.g.pr.m.ē., Centrālāzija pieredz traģisku sadursmi starp šīm divām klejotāju varām uz gandrīz 75 gadiem. Vasalvalsts Wu-sun vietvaldis Kunmo deva jueži pēdējo triecienu un, atriejot savu tēvu, padzina jueži ciltis tālu projām no viņu dzimtajām zemēm. Tajā laikā pārvietotās saku ordas tika spiestas pārcelties uz rietumiem, un uzsāka iebrukumu virkni Rietumturkešānā. Šie vardarbīgie sirojumi noveda pie sabrukuma Grieķu-Baktrijas valsti.

hunza, hanza - skat. burušo

hus (kalāšu) - uzbrukumā!

hušiar, kalāšu hushiar - vieds, gudrs, Arī tharar, caspan, akulwal'a, ucutu, d'int'a, zehenwal'a, kabil, t'ocuk, cimta; ushiar

idām, ijām, iyám, idám - šitas, tas, šis, izpaustā (materiālā) pasaule, šī pasaule.

J.A.Grimes [8]: 1. Vēdas šo vārdu parasti lieto, lai norādītu uz izpausto (materiālo) Visumu.

2. Advaita Vēdānta šo vārdu lieto, lai norādītu uz iedomu iemeslu (adhiṣṭhāna). 'Tas', kas uztverē pārprasts par čūsku, var būt virve, kas ir pamats iedomām par čūsku.

īdja, īd, idya, īdya (īd) - lūgts (īdēts?), uzslavas vērts, cildināms, piesaukts, slavēts

idro (kalāšu) - varavīksne. Arī indro (salīdz. ar indra)

igav, kalāšu igaw - 1. gars, ko godā Batrik'as ciematā Bumburetā. Mahādeo draugs, bet daudz vājāks. Tam nav altāra, drīzāk svētnīca nogāzē iepretim Batrikas ciematam. Atbild par lopiem un labību; 2. Ingaw'a svētnīca. (Igavens?)

ind - būt ar pārdabisku spēku; skat. mēness - indu

indh - iedegt, iekurt, šķērsot, iet, mest

indōčik, indochik, kalāšu indocik - zibens; arī win

Indra - Rigvēdas padievs, labākais, izcils, pirmais, galvenais, princis, austrumu puses pavaldnieks, nakts, acs zīlīte, cilvēka dvēsele, atmosfēras un debesu padievs; zemāko dievību (padievu) ķēniņš, viena no vēdu laiku gaisa dievībām.

[9]: savā laikā svarīgākā dievība, kara pavēlnieks. Rigvēdā tikai Indram vien veltītas 250, vairāk nav nevienam citam dievam. Citi viņa vārdi ir Kararatu karotājs (Rathestha), uzvarētājs (Jitendra), Sōmas dzērējs (Sōmapa). Indra ir minēts kā Dyaus dēls. Nogalējis dēmonu Vritra, tāpēc saukts par Vritrahan. Mežu iznīcinātājs, tāpēc saukts par Purāndhar. Viņš tur zibeni (Vajra), ar kuru iznīcina pretiniekus. Indras sieva ir Indrani jeb Saci (enerģija).

[11]: Indra ir debesu valdnieks. Populārākais un varenākais vēdiskais dievs, kara vadonis, tipisks valdnieks. Aprakstīts kā zilo debesu dievs. Jāj uz balta ziloņa Airavata un tur rokās žilbinošu zibens ieroci Vajrayudh, ko darinājis cits dievs Tvastar. Viņš cīnījies daudzās kaujās, padzenot dēmonus un sagādājot dieviem uzvaru. Sagrāvis daudzas ienaidnieku pilsētas.

Viņa slavenākais panākums ir Vratasura's nogalēšana. Viņš šo tumšo debesu (mākoņu) dēmonu nogalējis ar savu zibeni un atbrīvojis dēmona sagūstītās govīs (ūdeņus). Vienmēr gatavs iedzert sōmu, bieži zaudējot pašsavaldību, varens un juteklīks, vienmēr norūpējies par savu izdzīvošanu un vadoņa stāvokli, reizēm viltīgs un reizēm vētrains, Indra vairāk līdzinās zemes, nevis debesu ķēniņam.

Viņam ir arī garīgā puse. Saskaņā ar Kena Upaniṣadu, viņš ir vienīgais dievs, kurš tuvojies Virsīstenībai un ir to iepazīnis kā tādu. Šis gadījums viņam devis tiesības kļūt par debesu dievu. Čāndogja Upaniṣadā teikts, ka viņš bijis Pradžāpati Brahmā māceklis un iemācījies nemirstības noslēpumus. Dažkārt attēlots kopā ar sievu Sacidevī, bet vairāk viens pats. Pieaugot šaivismā un bhagavatisma ietekmei, Indras nozīme pamazām mazinājusies.

indra (kalāšu) - gari, ko godā Ziemsvētkos; kalāšiem būtnei, ko godā īpaši Ziemsvētkos (Čavmos). Arī in, indr

indradžāla, indrajala, indrajāla - Indras tīkls, maģija, burvestība, krāpšana, ilūzija, halucinācija, maldi, Ardžunas ierocis

Indrani - Indras sieva, (salīdz. ar Indrāni?), kreisās acs zīlīte, Citrullus colocynthis, Vitex Negundo, koitus veids, dusmu padievs.

Viena no 7 Mataras. Viena no 8 Matrikas. Viena no 9 Navasakti. Puloman meita, Indras partnere, Jayanta, Midhusa, Nilambara, Rbhus, Rsabha māte.

Pretojusies dēmonam Matsurya'm un palikusi mūžīgi jauna, atjaunojoties četrpadsmit reizes katrā Brahmā dienā. Tiek attēlota ar tūkstoš acīm lauvas vai ziloņa pavadībā. Dažās tradīcijās saukta arī par Paulomi, Paulomi, Aindri, Aindri, grieķu Hēru, Juno, Mut

indrapraharana, indrapraharana - Indras ierocis, zibens. Budismā - likuma spēka iemiesojums, dažkārt saukts par zibeni

indrasēnā, indrasena - Indras karaspēks, Indras metamierocis; personificēts kā viņa līgava (RV. X. 102.2); sievietes vārds

indravadžrā, indravajra, indravajrā - Indras zibens; četrpadsmit pantmērs, bieži sastopams episkos dzejojumos

indravrata - Indras godavārds - ķēniņa solījums dalīties ar labumiem, kā Indra dalās ar ūdeni - lietu; Indras vadības likumi

indrējin, kalāšu indreyin - Indras altāris augšpus Batrikas

indrija, indriya - maņas orgāns; penis, sajūta, ķermeņa daļa, Indras pavadonis, sperma, vīrieša spēja, spēks, spēka izrādīšana, locekļu spēks, iekšēja maņa, tas ir, domāšanas spēja.

Kušanu indri - “šek indrinta wawlāwau - vienmēr pārvalda savas sajūtas”; “wi indriñcā kektseñāṣṣe indri śaulā ṣe i(nd)ri - divas sajūtas, ķermeņa sajūta un dzīves izjūta”

indrijasvāpa, indriyasvapa, indriyasvāpa - sajūtu miegs, sajūtu sapnis, bezapziņa, nejutīgums, sajūtu miegs; pasaules gals

indu - mēness, nakts, mēnessgaismas laiks, mēness fāzu maiņa, cipara 1 simbols, monēta, dzirkstele. Mēness; abāla-indu - pilnmēness; vadana-indu - seja kā mēness

indudža, induja - mēness dēls.

Ausekļa dievi- Mēnessiņa dēliņi iemīlas latvju meitās (reizumis). Arī šasija no Mēness plankumiem zaķa izskatā

indumatī, indumati - pilnmēness diena, mēness ripa

insan (kalāšu) - labs cilvēks, cilvēciska būtne (ar blakusnozīmi labs cilvēks). Arī banda, buniadem, jhon

īraputra, iraputra - vēja dēls

īršjā, irshya, īrṣyā - skaudība par cita mantu, greizsirdība, nenovīdība

īsati, ishāti, īṣati - iet, steigties, bēgt, uzlasīt vārpas, sasist, uzbrukt, vēlēties

iskali karik (kalāšu) - prasīt (ieskāt?), lūgt, lūgties, vērsties tiesā. Arī bal'ek

ispōnjak, kalāšu is'ponyak - putra no kviešu vai kukurūzas miltiem un piena. Gatavo no miltiem, zemesriekstiem, sāls un ūdens; pasniedz kopā ar attīrītu sviestu. Arī mul, lo'i

isprap (kalāšu) - 1. miegs; 2. sapnis

istalak (kalāšu) - avotiņš galvasvirsā

istav, kalāšu istaw - 1. mērķis šaušanai. Ja vīrieša mājās ir svētki, vai viņš precas vai piedzimis dēls, viņš izliks mērķi. Tad viņi svin. Vīri ņem šauteni un mēģina trāpīt mērķī. Kurš trāpa, tam dod balvu; 2. kails lauks, kurā novākta labība

isteik kuček, isteik kuchek (kalāšu) - zīlēšana ar aproces svārstu grūtību atrisināšanai; to dara sievietes. Vīriešiem ir thom kuchek. Aproce svārstās, kad turētājs domā par īsto cēloni. Aukla ir no vilnas dzijas

isteik, kalāšu iste'ik - aproce. Sievietes uz plaukstas locītavas valkā aproci

istōgas karik (kalāšu) - 1. rituāli attīrīties, šlakstot kazas (āža) asinis. To dara tikai vīrieši;

2. upurēt, lai taptu dziedināts vai paglābtos no ļauniem apstākļiem. "Ja šautene ir nolādēta, un tai veic upurēšanu, burvestība tiek pārspēta". To dara tikai vīrieši;

3. rituāli attīrīt puīšus, lai viņi kļūst par pilnvērtīgiem kalāšu vīriešiem

istrišuni, istrishuni (kalāšu) - kuce, kuņa, suņu mātīte

istriža, istrizha (kalāšu) - 1. dzemdējusi sieviete; 2. sieva. Arī ja; 3. sieviešu dzimte. Salīdz. ar sanskr. strī

istum saras (kalāšu) - lauku darba gadalaika sākuma svētki Rumburā. Pirmajā naktī veic lopu laidaru attīrīšanas rituālu. Nākošajā naktī katra ciemata pārstāvji sanāk sajigor svētnīcā un ēd svaigu sieru. Pēc šiem svētkiem sievietes drīkst dzert kazu pienu, un sākas lauku darbi. Bumburetā tos sauc par kil'a saras. Par sieriem skat. arī pānīr, doa, sacho, roi, parnai, gulak, ishperi, j'ac', kafir, nuristani devodyāna, varketi, yāga, yāna, ucav

Iš, ish, iṣ - [58]: Zvaigžņotās Debesis, Svētums, Zvaigžņotās Debesis, Svētums, alkas.

Sākotnējā nozīme - meklēt, vēlēties. Senie indoeiropieši Visumu ir uztvēruši kā bezgalīgu templi, kurā debesu dinamika un gaisa parādības ir svēti riti Radītāja slavai un godam, riti, kādi jāveic priesterim viņa dievkalpošanā uz zemes, tā lai dzīvotu saskanīgi ar Visuma dzīvi un gūtu padievu labvēlību. Tajos laikos zvaigžņotā debess ir bijusi Varuṇa's varā, kurš ir senākā indoeiropiešu dievība. Iš norāda uz mēģinājumu saistīties jeb sazināties ar pārpasaulīgo mirušo senču un padievu pasauli, kā arī uz vēlmi atgriezties debesu dzimtenē

Īś, ish, īś - Virsgars, kungs, saimnieks, dievišķums kā pasaules valdnieks. Arī isha, isha, ishana, ishana, isha(na), isha(na), Shiva. Skat. Īśvara

Īśa divi, isha divi, īśa divi - Debesu padievs, padievs debesīs (daêum, daêva), padievs, velns (avestas))

Īśa Nath, isha nath, īśa nath - Jēzus; skat. arī nath yogi, gorakhnath. Skat. arī Nātha Namavali, īśānukathā

[158]: svāmī Vivekananda teic, ka grieķu filosofija ir sākusies ar Pitagoru, kurš mācījies Indijā. Neitrāli rietumu vēsturnieki, kā prof. Heeran's, rietumu apjēgas un reliģijas sākotni izseko līdz Indijai. Kristus reliģija ir nākusi no esēņu un terapeitu filosofijas. Aleksandrijas terapeiti savu filosofiju ir sakņojuši budisma theraputta mācībā (domājams, pirmos terapeitus kā sūtņus pie faraona Ptolemāja II 250.g.pr.m.ē. ir sūtījis Ašoka. Pāli dialektā Theraputta burtiski nozīmē 'vecajo dēls').

Philo Judaeus, Jāzepa laikabiedrs, mūsu ēras 1.gs., ir aprakstījis terapeitus (therapeutae) savā apcerējumā 'De Vita Contemplativa'. Domājams, tie ir bijuši tāda reliģiska brālība, kādas žīdu pasaulē līdz tam nav bijušas. Noslēgti askēti; nodevušies trūcīgai dzīvei, dzimumatturībai, labdarībai un līdzcietībai - īstenībā viņi bijuši gluži līdzīgi budistu mūkiem.

[159]: Slaveno Tibetas Tīstokļu, skaitā 84 000, atklāšana, ko 1877.g., veselojoties Hemis Gumpha budistu klosterī, veicis krievu ceļotājs Nicholas Notovitch, ir izgaismojusi Isa jeb Jēzus biogrāfiju, kas saglabāta šajos tīstokļos. Tie ir saturējuši ziņas par Jēzus nezināmo dzīves posmu no 13 līdz 29 gadiem, par ko klusē Jaunā Derība. Tulkojot šos tīstokļus, Nicholas Notovitch's ir uzrakstījis savu darbu 'Nezināmā Jēzus Kristus dzīve', kas publicēts Anglijā 1894.g., saviļņojot visu kristiešu pasauli.

Saskaņā ar šiem tīstokļiem, Jēzus 13 gadu vecumā pametis Jeruzalemi un devies uz Indas ieleju (Sindhu) "lai pilnveidotos dievišķā izpratnē un pētītu dižā Budas likumus". Viņš šķērsojis Pendžabu un sasniedzis Puri Jagannath, kur pie bramīnu priesteriem pētījis Vēdas. Puri un Rajgih'a pie Nalanda's, senas hindu mācību vietas, viņš pavadījis sešus gadus. Tad viņš devies uz Himalajiem un uzturējies Tibetas klosteros, pētot budismu, un caur Persiju atgriezies Jeruzalemē 29 gadu vecumā.

Saskaņā ar svāmī Abhedanand'u, izcilu svāmī Vivekanandas mācekli-līdzbiedru, esēņi ir atvasinājušies no Nath Yogi kustības Indijā. "Essene" jeb "Ishana" ir Šīva. "Īśani" jeb Īśa Nath ir Šīvas sekotājs.

Ernest Renan teic, ka Bondasp (Bodhisattva) ir subeism'a jeb baptisma, Sv. Jāņa Kristītāja kristiešu mendiātu aizsācējs.

Svāmī Abhedānanda sava ceļojuma laikā Kašmīrā un Tibetā ir pētījis tīstokļus un savā ceļojuma aprakstā 'Kašmīra un Tibeta' sniedzis tulkojumus

bengali dialektā. Grāmatā 'The Adept of Galilee', kas publicēta 1920.gadā Amerikā un Londonā, ir iekļauta viņa lekcija 'Was Christ a Yogi?'. Viņš izgaismo divus dokumentus - Svētā Duča evaņģēliju (The Gospel of the Holy Twelve), ko Tibetas klosterī slēpuši un no sagrozītājiem glābuši esēni, un Notoviča atklājumu 'Unknown Life of Jesus Christ'.

Arī prof. Rērihs (Roerich), ievērojams krievu arheologs, ir pētījis tīstokļus Tibetā un apstiprinājis Notoviču.

Jēzus ir ne vien Indijā pavadījis savas jaunības plaukumu, bet arī, ar yoga's prasmi pārdzīvojis krusta nāves mēģinājumu, paglābies Indijā, kur dzīvojis līdz nāvei 120 gadu vecumā.

Esēņu brāļa vēstule (The letter of an Esseer Brother), ko septiņus gadus pēc krustā sišanas esēņu brāļiem Aleksandrijā rakstījis kāds Jēzus draugs, pirmoreiz publicēta 1873.gadā latīniski ar nosaukumu 'The Crucifixion by an Eyewitness'. Vēlāk tā tulkota angļiski, un to 1007.gadā publicējusi Chicago Indo American Company. Tā stāsta par Jēzus izglābšanos no krusta dziļā meditācijā un izdziedināšanu ar esēņiem un budistiem zināmo augu terapiju. Jēzus dzīvojis Kašmīrā.

Cits atšķirīgs vācu filosofa-zinātnieka Andreas Faber-Kaiser'a darbs stāsta, ka Jēzus pēc izglābšanās kopā ar savu māti Mariju un sv.Tomu devies uz Dienvidindiju tur miris.

Jēzus sasniedzis Kašmīru, tur apprecējies un apmeties kā sludinātājs un pravietis. Viņa mirstīgās atliekas ir novietotas Roza Bal kapā pie Šrinagaras.

Mirza Ghulam Ahmed Qadiyani (1835 - 1908), Ahmediya sektas dibinātājs, savā darbā urdu valodā 'Mesija Indijā (Maseeh Hindustan)', kas publicēts 1899.g., izgaismo Jēzus dzīvi Kašmīrā un uzsver, ka Jēzus vārds Yusasaf, kas rakstīts uz kapa, ir arābu vārdu Yus jeb Yasu jeb Jēzus un ebreju Asaf jeb Asaph - 'sapulcētājs' saliktenis. Jēzus ir saukts par sapulcētāju tāpēc, ka devies uz Kašmīru ne vien lai izglābtos, bet arī, lai savāktu desmit zudušās žīdu ciltis, kas apmetušās Kašmīrā. Yusmarg'as apvidus kašmīrieši apgalvo savu žīdu izcelsmi un godā Jēzus kapu.

Daudzi ievērojami rietumu un austrumu pētnieki ir liecinājuši, ka kristietībai ir indiešu izcelsme. Rādža Ram Mohan Roy ir atgādinājis britiem, ka Jēzus bijis austrumnieks, nevis bālgīmis eiropietis.

Arthus Lillis T. un T.Clark's viņu darbā 'Buddha and Buddhism' citē M.Emile Burnouf, uzsverot, ka pēdējais apgalvo, ka Nikejas Padomes (Council of Nicea, m.ē.325.g.) kristietība izveidojusies strīdā starp ariāņiem (āryan) un semītiem, starp budismu un monismu - "būtībā cilvēki ilgu laiku ir bijuši pārsteigti par kristietības un budisma elementu līdzību jeb drīzāk vienādību". To atzinuši rakstnieki ar izsmalcinātāko ticību un sirsnīgāko

dievbijību. Pēdējā gadsimtā šī līdzība ir tikusi attiecināta uz nestoriāņiem, bet vēlāk austrumu hronoloģija pierādījusi, ka Buda dzīvojis pirms nestoriešiem un Jēzus. Tādējādi nestoriešu versija ir zudusi. Problēma palikusi neatrisināta, līdz soli pa solim izsekots budisma ceļš no Indijas līdz Jeruzalemei.

Cits ievērojams austrumu pētnieks, M.Leon de Rosny, ar tādu pat pārliecību raksta - “pārsteidzošais saskares punkts starp populārajām leģendām par Budu un Kristu, gandrīz pilnīgā līdzība starp pasaulei sniegtajām mācībām ar piecu gadsimtu atstarpi starp šiem abiem neatkarīgiem cilvēces rases skolotājiem, pārsteidzošā radniecība starp budistu un esēņu paradumiem, kuru māceklis varēja būt Jēzus, uzreiz liek domāt par sākotnējās kristietības indiešu izcelsmi”.

Arī Sir James Merchant apstiprina, ka Jēzus piederējis pie esēņu sektas.

Paul Brunton teic - “Jēzus ir mācījies vērīgi, lēnām ceļojot pa Indiju. Viņš ir devies caur dienvidiem un tad pagriezies uz austrumiem uz Varānasī. Pēc šīs pilsētas iepazīšanas viņš devies uz neapdzīvotiem kalnājiem Himalajos, kur kādu laiku dzīvojis alā. Ne viens, bet kopā ar skolotāju un citiem mācekļiem. Šī ala bijusi nošķirtā kalnu grēdas nišā, un tur viņš pabeidzis savus garīgās patiesības mācekļa gadus. Apkārt bijušas klintis, aizas, kraujas, ielejas, meži un sniegotas smailes. Viņš nav devies uz Kašmīru, kā stāsta dažas viduslaiku indiešu leģendas, nedz uz Tibetu, kā deklarē mūsdienu Eiropas okultisti. Viņš dzīvojis Himalaju dienvidu pusē.”.

Lai gan starp zinātniekiem ir domstarpības par to vai Jēzus dzīvojis Kašmīrā un Tibetā, vai kādā citā Indijas Himalaju daļā, faktu, ka viņš dzīvojis un mācījies Indijā, īpaši Himalaju apvidū, atzīst visi. Jāatceras, ka cauri gadsimtiem valstu robežas ir pārvietojušās, un tās nevar aplūkot tādas, kādas ir tagad, pēc vairākiem gadu tūkstošiem.

Svāmī Vivekananda teic - “Visām dažādajām reliģijām, kas izveidojušās dažādās nācijās, izcelsme ir Āzijā, un turienieši to saprot labi. Izgājušas ārpus savas dzimtenes, šīs reliģijas ir sajaukušās ar maldiem. Visdziļākās un cildenākās kristietības idejas Eiropā nekad nav izprastas, jo Bībeles rakstītāju idejas un tēli agrīnajai kristietībai bija sveši ... Jebkurai tautai ir grūti izprast citas tautas nepazīstamos paradumus. Vēl sarežģītāk eiropiešiem ir saprast žīdu paražas pēc gadsimtiem ilgām pārmaiņām un grieķu, romiešu un citu avotu sanesām. Visu to apņemošo mītu un mītoloģiju dēļ nav brīnums, ka modernā kristietība gūst ļoti maz no brīnišķās Jēzus reliģijas, un nav brīnums, ka tā ir padarīta par modernu veikalniecisku reliģiju.”.

Ir daudz autoritatīvu darbu, kas izgaismo Jēzus dzīvi Indijā. Piemēram, 'The Mystical of Life of Jesus', H. Spencer Lewi; 'The Unknown Life of Jesus Christ', prof. G.L. Christe; 'The Aquarian Gospel of Jesus, the Christ', Levi; 'The Bible in India- Hindu Origin of Hebrew and Christian Revelation', Louis M. Jacoliot; 'Realm of the Gods', C.M. Eniquez; 'Living with the Himalayan Masters' Swami Rama; 'The Grave of Jesus', Mufti Sadiqi; 'Jesus in the Heaven of Earth', Kwaja Nazir Ahmed; 'Where Did Jesus Die?', Jalaluddin Sham; 'Fifth Gospel', Fida Hussain (pensionēta Jammu-Kashmir Archaeology and Archives direktore).

Īša Upaniṣad, isha upanishad, īsopaniṣad - J.A.Grimes [8]: Valdnieka upaniṣada, 'noturīga sēdēšana blakām Valdniekam'. Vājasaneyī skolas Śukla Yayur Veda's viedības nodaļas (Jñāna Kāṇḍa) ievadmantra sākas ar "Īśāvāsyamidam sarvam" - "visas šīs pasaules lietas, pārejošās, gaistošās, ir Valdnieka apņemtās, kurš ir visa īstā Īstenība", un no tā ir šīs Upaniṣadas nosaukums.

Tajā ir vien astoņpadsmit mantras - divas pirmās, kas skar tieši atbrīvošanās problēmu, un pārējās sešpadsmit, kas sīki izstrādā šo risinājumu un kalpo par skaidrojumu. Tā aplūko šīs pasaules materiālo cēloniskumu un turklāt cilvēciskās būtnes attieksmi; augstākās patiesības dabu; atšķirību starp Īstenību un neīstumu, un starp apjēgu un neapjēgu.

īšā, isha, īṣā - ilkss, arkla vai ratu ilkss, divi vai v-veida mieti, dēlis, īpašs mērs. Rathaiṣā - ratu ilkss

Īša, isha, iṣa - sparīgs, auglīgs, spēcīgs, sulīgs, meklējošs, labi barots, meklējošs, Pavēlnieks, saimnieks valdnieks, Īšvara

Īšāna, ishana, īṣāna - Pārvaldnieks, bagātais, valdošais, Saimnieks, Kungs, Gaisma, Krāšņums, sens Šivas-Rudras vārds, saule kā Šivas forma. Visu iepriecinātājs, Visa pārvaldnieks, Visuma pārvaldnieks

īśānukathā, ishanukatha, īśānukathā - nostāsti par dieva iemiesojumiem šajā valstībā, par dižiem dievbijīgajiem, dižiem svētajiem - sanjāsī

īšk, kalāšu ishk - ieska, valdzinājums, burvestība, romantiska maģija. "Esmu kļuvis par tava valdzinājuma cietumnieku". Arī arman

īṣpata, kalāšu ishpatha - sveiks! Parastais sveiciens. Parasti, kad viena ciemata cilvēks satiek cita ciemata cilvēku

īṣpen, kalāšu ishpen - ciemakukulis; ēdiena komplekts, ko sūta radiem marat' harik rituālā. Divi milzīgi apaļi maizes klaipi, divi gaļas gabali un nedaudz gaļas mērces

īṣperi, kalāšu ishperi - maizes ziedojums; maizes ziedojuma rituāls dievībai. Ņem kviešus, attīra un samaļ dzirnavās, raugoties, lai nav citas labības piejaukuma. Izcep maizi un, pirms ēst, nolauž gabalu un kopā ar nedaudz siera pārsviež svētvietā pie ugunskura. Šādu mielastu sniedz, svinot kāzas, dzemdības vai jaunu māju

išta mantra, ishta mantra, iṣṭa mantra - īstā mantra, cilvēka īpaši iemīlota mantra dievišķotā veidā. Skat. iṣṭadevatā

išta, ishta, iṣṭa - īsts, ērts, atzīts par labu, labs, meklētais, vēlams, derīgs, laulātais draugs, īstenieks, patīkams, mīļš, lolots, cienīts, ziedojums, svēts rīts

iṣṭadēvatā, ishtadevata, iṣṭadevatā - īstā dievība, īpaši pielūgts, izvēlēta aizbildnieciskā dievība, iemīlots padievs. Mājas ikona, dievība, kas pārstāv abstrakto īstenību. Dažkārt arī solījums, dots godavārds, zvērests, derība, līgums; Tibetas budismā izvēlēta dievība. Skat. vrata, vīravrata, sādhuṡvāda, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

Personiskā dievība - bodhisattva vai cita "dievība", kuru vadzrāšanas mūks vai viņa guru noteicis par cilvēka personisko vadītāju un aizstāvi. Reiz iedibināta, šī saikne ilgst visu dzīvi un palīdz sasniegt apskaidrību. Skat. līṅga-sthala

[160]: Kā tibetiešu yi-dam īpaši nozīmīga tā ir Smārta (bezsektu ortodoksa) un Bhakti (veltīšanās dievam) skolām, kurās garīgie mācekļi izvēlas to dieva aspektu, kas viņus iedvesmo visvairāk.

Smārta skolā izvēlas vienu no piecām galvenajām dievībām. Pat konfesijās, piemēram, vaišnavismā, pastāv šī ievirze uz vienu dieva izpratni - iṣṭu. Vaišnavismā īpaši pievēršas īpašai Viṣṅu formai jeb vienam tā avatāram (tas ir, Kriṣṅnam vai Rāmam); līdzīgi šaktismā pievēršas īpašai dieves formai, kā Parvatī vai Lakṣmī.

[25]: kā uzturēt zināšanas, tev nav jārūpējas. Kad tās ir iemājojušas tevī kā viedība, tās tevī nekad nepametīs. Viedība pati iemājo tavā sirdī. Padari Dievišķo par savu Iemīloto. Tā ir pirmā un pēdējā darāmā lieta. Turi savu sirdi drošībā; tā ir ļoti jutīga.

Notikumi, sīkas lietas sirdi ļoti ietekmē. Un tu neatradīsi labāku vietu kā Dievišķais, kur turēt savu sirdi drošībā un savu prātu veselīgu. Kad turi sirdi Dievišķajā, nepastāvīgais laiks, aizejošie notikumi nespēs to ievainot, neradīs rētas. Dārgakmens prasa sev ietvaru, zeltu vai sudrabu, lai to turētu un valkātu; tāpat viedība un apjēga ir tas ietvars sirdij, kas to turēs Dievišķajā. Saredzi Dievišķo Iemīlotajā un padari Dievišķumu par savu Iemīloto. Vien esi un apjēdz, ka esi mīlēts. Tas ir iemīlotais.

iṣṭāpūrta, ishtapurta, iṣṭāpūrta - pilnveidojies caur labdarību, pildījis un uzkrājis darbību ziedošanas rituālos, panākumi caur ziedojumiem un labdarību, kalpojot sabiedrībai

iṣṭavrata, ishtavrtata, iṣṭavrata - īsts godavārds; tas, kas labus darbus dara veiksmīgus; arī vrata, vīravrata, sādhuṡvāda, ṛta, praṇidhāna, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

iṣṭi, ishti, iṣṭi - ziedošanas ar vēlmi, ar savtīguma pieskaņu; ziedošana, ziedošanas, vēlme, pūles dabūt, vēlams noteikums, dzinulis, kārtība, autoritatīvs apgalvojums, prasība, mēģinājums, skubināšana, augļi, piesaukšana

iṣṭjikek, kalāṣu ishtyikek - 1. slavināt vai cildināt cilvēku. To dara tikai vīrieši un to var darīt ar runu vai dziesmu. Dažkārt šis vīrs ir tērpies garos svārkos capan. Tā dara, ja cilvēks ir daudz tērējis mielastam (svētku saimnieks, piem., Jāņos). Arī gaz'ek, siphat karik; 2. godāt Dievu

īśvara prañidhāna, ishvara prañidhana, īśvara prañidhāna - nodošanās Varošajam, nodošanās Dievam patandžali aṣṭaṅģa jōgā; viena no pašierobežošanās praksēm, viena no garīgas attīrīšanās, tas ir, piecu psihofizioloģisko likstu pārvarēšanas un saplūsmes ar Virspatību (krija jōgas) norisēm - paļaušanās uz dievišķo gribu (PYS II- Dzīves ziedošana Dievam (Īśvaram). Dieva pielūgsmē. Pilnīgas paļaušanās uz Dievu gara izkopšana visā, ko cilvēks dara. To priekšstata arī kā vienības, saplūsmes, svētpamiruma (samādhi) sasniegšanas līdzekli, un caur samādhi - atbrīvošanās (kaivalya) sasniegšanas līdzekli. Skat. bhakti, samādhi

Īśvara, ishvara, īśvara - Pārvaldnieks, Kungs, Virsbūtne, Virsdvēsele, Dievs. Arī Īśa, Bhagavān. Gaṇaiśvara - karaspēka vadonis, devaiśvara - padievu vadonis; yogaiśvara - svēto zinību skolotājs, mags, dievbijīgas apceres objekts, Krišana. Dievs jeb Valdnieks, Kungs Visuma virsvaras, saimnieka, pārvaldnieka nozīmē. Īśvaram piemīt visvarenības, visuresamības un visa zināšanas spēks. Pārvaldnieks, attiecas vai nu uz Radītāju (Brahmā), vai Patandžali Yoga-darshan'ā izpratnē - uz īpašu pārdabisku Patību (puruṣa). Pašpastāvošais, Suverēnais, Neatkarīgais, Absolūtais. Budistiem - Budu un bodhisatvu apzīmējums.

G.de Purucker [2]: Kungs; hindu mītoloģijā bieži lietots vārds ne vien kosmiskā dievišķuma, bet arī kosmiskā gara cilvēciskā būtne apzīmēšanai. Tātad, kad runa ir par individuālu cilvēcisku būtne, Īśvara ir dievišķs individualizēts gars cilvēkā - cilvēka personiskais dievs. Citādi to var aprakstīt kā dievišķu ego. Indijā šis apzīmējums bieži tiek dots Šivam un citiem hindu panteona dieviem.

J.A.Grimes [8]: Valdnieks; Dievs Kungs; Dižais Dievs; (no darbības v. saknes īś = 'pārvaldīt'); viena no tādības kategorijām šaivismā.

1. Dievišķais ar veidolu (saguṇa-brahman).

2. Viśiṣṭādvaita Vedānt'ā Īśvara ir augstākais Valdnieks un Pārvaldītājs. Viņš ir labvēlīgu īpašību pilns. Viņš ir gan pārpasaulīgs, gan piemītošs. Dzīvā un nedzīvā pasaule parādās no Viņa ķermeņa. Viņš ir visuresošs, visspējīgs, visu zinošs. Viņš ir visžēlīgs, un ar Viņa labvēlību cilvēku dvēseles iegūst

atbrīvošanos. Viņš ir Visuma autors, gan kā tā materiālais, gan prasmīgais cēlonis. Viņš izpaužas piecos veidos:

- kā pārpasaulīgs (parā);
- kā veidojums (vyūha);
- kā iemiesojumi (vibhava);
- kā iemītnieks (antaryāmin);
- kā svētas ikonas (arcā).

Kā pārpasaulīgam Viņam piemīt sešas dievišķas īpašības:

- atskārsme (jñāna);
- spēks (bala);
- valdonīgums (aiśvārya);
- enerģija (śakti),
- vīrišķība (vīrya);
- krāšņums (tejas).

3. Advaita Vēdāntā Dievs (Īśvara) ir Virsīstenība (Absolute, Brahman), nosacīta ar neapjēgu jeb ilūziju (avidyā/māyā). Virsīstenība nepazīst nekādas atšķirības; tomēr attiecībās ar pasauli, Dievišķais kļūst par tās avotu un pamatu. Saṅga-brahman (Īśvara) esot visspējīgs, visu zinošs, radītājs utml.

4. Ceturtā kategorija (tattva) Visuma izpausmes norisē. Šajā kategorijā 'es' un 'tas' ir vienlīdz izcili. Sadaśiva's apziņa ir 'es esmu tas'. Īśvaras apziņa ir 'tas esmu es'. Šajā kategorijā (tattva) pārsvarā ir apjēga (jñāna).

Jēkabs Lange, Stenders - Išvambrotas jeb, Išvambratus (pol.izd.- Iszwambratus, Szejbrato). Agrākos laikos saimniecības dievs, mājas elks, kā Mājas kungs. Viņam rudenī nesa ziedojumus no jauniem lopiem un sīklopiem. Merķeļa dievi- Ischwambrotas - Ciemnieks; (Pats Videvuts). Mājas saimnieks.

iśvarata, ishvarata, iśvarata - augstākā vara, pārākums

Īśvarī, ishvari, īśvarī - Varošā, ķēniņiene, padievs, saimniece, dievišķā Visuma Māte, Īśvaras sievišķā forma

it, iṭ - iet

ita (kalāšu) - nākošs, ito - nācis

itara - cits, pārējais, viens-otrs, noraidīts, citādi, nekrietns, citāds, ne nanturis, izraidītais, arī pretējais

itē - tas, teiktais, domātais, zināmais

iti - šis tas, tādējādi, tā, tāpēc. 'Tādējādi' nozīmē iti lieto rakstu darba beigās, lai norādītu uz slēdzienu

itihāsa, itihasa - 'tā ir teikts', hronika, leģenda, vēsture, tradīcija, runa, tradicionāli vēstījumi par agrākiem notikumiem; Rāmājanas un Mahābhāratas tehnisks apzīmējums. Arī mahākāvya - eposs

itthā, ittha - šitā, tiešām, pareizi, labi, īsti, patiesi, tāpat, ļoti dievbijīgs, patiesa godāšana, patiesa rīcība

itthām, ittham - šitā, šādi, šādā veidā, ar šādu paņēmienu

izat karik (kalāšu) - 1. izrādīt cieņu cilvēkam, godāt cilvēku. "Mēs, kalāšu tauta, saņemam jūs visus viesmīlīgi un ar cieņu, jo Dievs par šādu attieksmi ir iepriecināts."; 2. maksāt līgavas maksu. "Ja šim vīrietim ir līdzekļi, viņš maksās meitenes radiem līgavas maksu"

izum (kalāšu) - zināšana; attiecas uz maģiju, dziedināšanu, slēptu cēloņu atrašanu, piemēram, svārstot šaujamloku utml.

jā, ya, yā - vagīna. Salīdz. ar 'jāties'

jāč, yach, yāc - [58]: lūgsna. Iet (yā) pa apli (ac), kas indoeiropiešu vispārpieņemtā nozīmē ir 'lūgt dievus'. Priesteri savu dienas ceremoniju gaitā ir griezušies uz saules gaismu, sekojot tās ceļam debesīs. Skat. arī ūh, vah, vāk

jadava, yadava - [110]: Krišnas senčiem piederīgs; Jādu (Yadu) pēcteči

jadž, yaj - [58]: godāšana, pielūgsme, dievināšana, dievkalpojums. No rīta priesteris ar skatu uz rītausmu veic ziedošanu (ēdienu un dzērienu, tostarp reibinošu sulu sōma Visuma radītājam). Likt soli (ya) taisni uz priekšu ar pret debesīm atplestām rokām kā ziedošanas zīmi. Skat. yajña

jadžamāna - yajamana, yajamāna - ugunsziedošanas rīta (yajña) rīkotājs, mecenāts, atbalstītājs, ģimenes vai cilts galva, saimnieks

jadžamānalōka, yajamanaloka, yajamānaloka - ugunsziedošanas rīta (jagna, yajña) rīkotāju valstība

jadžatisthāna, jadžatisthāna, yajatisthāna - ziedokļa vieta vai tās izkārtojums

jadžja, yagya, skat. yajña

jadžjōpavīt, yagyopaveet - skat. yajñopavīta

jadžņa, yajna, yajña - [63]: viena no garīgi veselīga cilvēka īpašībām - ziedošanas, dališanās gars; ziedošanas, dāvinājums, apbalvojums, katra ceremonija, kurā tiek ziedots; Jadžja (yagya) nozīmē ne vien labāko, bet gan labāko no labākajām rīcību. Arī yāga. Skat. arī yaj, adroho, saucam, dhritih, kshama, tejah, hrir acaapalam, maardavam, aloluptvam, daya bhutesv, apaishunam, shanti, tyagah, akrodhah, satyam, ahimsa, arjavam, tapa, svadhyaya, yajna, dama, danam, jnanajōga vyavasthitih, sattva samshuddhah, abhayam, pñir, chamani, doa, sacho, roi, parnai, gulak, ishperi, istum saras, j'ac', devodyāna, varketi, yāna, ucav.

Bhagavadgīta, 3.nod., 12.pants. "Dievības gādā par visu dzīvei nepieciešamo, un ziedošanas (yagya) iepriecināti, viņi jums dos visu, kas vajadzīgs. Bet, kas bauda šīs veltes un dievībām neziedo, ir zaglis."

[365]: šrauta ziedošanu (yāga) sastāvdaļas ir materiāls, viela (dravya), dievība (devatā) un atsacīšanās (tyaga) (MS 2.1.1-2 un 2.2.21-24). Tas nozīmē, ka ziedotājs piedāvā dievībām substances.

P.V.Kane to izteic: “yāga nozīmē atsacīšanos no vielas (dravya), veltot to dievībai.” (Kane 1974, 2.2, 983). Piemēram, homa ziedojumā ziedotājs izlej ugunī vielu, tas ir, attīrītu sviestu un tādējādi no tās atsakās dievības labā.

[334]: ziedojums tiek uzskatīts par svarīgu vēdu filosofijas un reliģijas jēdzienu, bet plašāk ņemot tas ir daļa no vēdiskās vides zinātnes. Yajurveda and Rigvēda [3] ziedojumu apraksta kā visas pasaules nabu (kodolu). Tas liek domāt, ka jadžņa ir pasaules uzturēšanas un dzīvības avots, tāpat kā naba jaundzimstošajam.

Par Jadžņu Vēdas runā ļoti augsti. Caur to mācekļi spēj apjēgt mantru īsto jēgu. Visu sajēgu ir radījusi jadžņa. Ziedojums tiek uzskatīts par cildenāko rīcību, tas ir došana un ņemšana. Tam ir trīs aspekti:

- viela (dravya);
- dievība (devatā);
- došana (dāna).

Ja kaut kas tiek ziedots dievībai dziļā mīlestībā, tas kļūst par jadžņu. Ielīksmotā dievība tai patīkamo ziedojumu atdarīs pielūdzējam kādos citos veidos. Šī jadžņa iet uz Visumu kopš radīšanas sākuma un gandrīz vienmēr pasaules radīšanai un uzturēšanai. Purusha Sukt'ā pat visuma radīšana tiek skaidrota kā Jadžņa.

[335]: sanākt un veikt dievību godāšanu. Jadžņa ir viens no senākajiem rītiem Sanātan Dharm'ā, dievību labvēlības iegūšanai. Tas ietver viesmīlību, nesavtību un kopību. Vārda parastākā nozīme ir ziedošanas rīts, aprakstāms kā dievmaizīšu ziedojums padievu vārdā, skandējot īpašas mantras.

Jaiminīya sūtra (4.2.27) skaidro, ka tā ir ēdiena gabaliņu ziedošana dievību priekam. Tā dāvā ziedotājam spēku un dūšīgumu, svētījot ēdienu, ko viņš ēd un ūdeni, ko viņš dzer (YajurVēda1, 20).

Kā teikts Rigvēdas [3] pirmajā mantrā, galvenā jadžņas dievība (yagnasya devam) - ir Agni (Uguns). Agni labprāt nodrošina labklājību visās lietās. Vietu jadžņas ugunij sauc par vedi. Bedrīti, kurā tiek ziedotas dievmaizītes, sauc par kund. Iedegšanas žagari (samidh) tiek ņemti tikai no īpašiem kokiem - svētās vīģes (ashvattha, Ficus religiosa), ārstnieciskā pālāša (pālāša, Butea frondosa), akācijas (khadira, Acacia catechu), Indijas vīģes (nyagrodha, Ficus indica) un baltās akācijas (śamī, Prosopis spicigera, Acacia polyacantha).

Baltās akācijas koks ir garīgi nozīmīgs, to sauc par 'uguns māti'. Karoti, ar kuru ugunī ziedo attīrīto sviestu, sauc par Agnihotra havani, tā ir darināta no Indijas plūmes koka (vaikaṅkata, Flacourtia sapida).

Cilvēku, kurš jadžņu rīko, sauc par yajamāna. Galveno priesteri, kurš vada rītus, sauc par hotru vai adhvaryu. Viņam var palīdzēt cits zinātnieks, kurš skandē dievību slavinājuma dziesmas. Viņu sauc par prati-prasthātru vai udgātru.

Jadžņas parasti veic arī hindu kāzu ritos, kuros Agni piedalās kā laulību solījuma liecinieks. Mūsdienās ļaudis jadžņu veic:

- Rudrayāg Šivas labvēlībai;
- Vishnuyāg Višnu labvēlībai,;
- Lakshmihom - labklājībai;
- Gāyatriyāg, Ganeshyāg, Vāstuyāg - pirms pārceļšanās uz jaunām mājām'
- Lagnayāg - kāzu jadžņu.

Ģimenes galvām, saimniekiem svētie raksti prasa veikt Piecas dižās jadžņas:

- (1) Brāhma Yagna;
- (2) Pitru Yagna;
- (3) Deva Yagna;
- (4) Bhuta Yagna
- (5) Manushya Yagna

(Garud Purān 115, Manu Smruti 3/70).

Veicot pašu jadžņas rituālu, kalpojošais zinātājs aicina dievlūdzējus ziedot dievībai ahuti - dievkalpojuma (pūdžā) materiālus, teicot "šitas nav mans" (idam na mama). Teiciens satur svarīgo jadžņas jēgu. Kad ir izravēts īpašnieciskais 'mans', tiek iznīcināta arī patmīlība, vājināts ego (ahaṃkāra). Tā Sanātan Dharma's cēlā yagna bhāvnā pārlicina cilvēku atteikties no sava patmīlīguma, ziedot, kalpojot citiem.

[25]: niknumam nav ausu, nedz tas spēj redzēt. Tas tikai ved uz pretdarbību. Un pretdarbība ved uz nožēlu. Nožēla izraisa neapmierinātību. Neapmierinātība aizmiglo saprātu. Nesaprātīga rīcība izraisa niknumu un sāk jaunu apburto loku. Vienīgi Pašatskārsme un Dievbijība var tevi atbrīvot no šā apburtā loka.

Atskārsmes ugunī, kad tiek upurēts niknums un atriebība, atspīd neaptraipītās Dvēseles (Patības, skat. adhyātma) siltums. Tā ir īstā Yagya. Tā rada enerģiju, enerģija rada apziņu, apjēgu. Augsta apjēga tevi nes uz īstenību, un īstenība ir liecība.

Lai saprastu, ka notiek viss, tev vajadzīga augsta apjēga. Un lai radītu augstu apjēgu, tev ir jāpastiprina prāṇa. Prāṇu var pastiprināt ar diētu, svaigu pārtiku; prāṇājāmām, kriju, meditāciju; klusumu; vēsa ūdens peldēm; pilnīgu izsīkumu, neļaujoties miegam; emocionāliem uzplūdiem; īsta Skolotāja klātbūtni; dziedāšanu un skandēšanu; došanu bez padevīguma, kalpošanu bez pakalpīguma. Tas viss kopā ir īstā Jadžņa.

[113]: "upuri, kurus nes (padieviem), ir dažādi, citiem padieviem lielāki, citiem mazāki, atkarībā no padievu vērtības. Un visas šīs dāvanas ziedo pie

kokiem zināmās birzīs (skat. devāraṇya), un sauc šos kokus par svētiem. Ir divi īpaši koki, viens no tiem ozols, otrs - liepa.

Ozolu sauc par vīrieti, pie tā (stumbra) noliek zināmos laikos divas olas; liepu sauc par sievieti, tai ziedo sviestu, pienu, sieru un taukus savējo un bērnu veselības un drošības dēļ.”

Debesu dievību, galvenokārt Saules, Saules meitu mītnes vieta ir galotnē, bet zemes dievību - zem vai pie saknēm vai stumbra vidusdaļā, kā Mārai. Laimai, Meža mātei, Vēja mātei, Krūmu mātei, Velna mātei, Velnam. Dievs tomēr mīt debesu kalna virsotnē.

Svētie koki esot gan atsevišķām mājām, gan kopīgi vairākām. Pie tiem sanākot divreiz gadā - Jānos un rudenī. Jānos ziedojot Pērkonam un Lielajam dievam āzi, melnu gaili un vistu, arī alu. Rudenī Lielajam dievam pateicībā par ražu - jēru, baltu gaili un vistu.

Ap Lielo dienu un Mārtiņiem tur notiekot bezdievīgas šķīstīšanās norises, pavasarī noliekot olas un alu, rudenī gaili, vaskus. Cītos laikos liegts tuvoties. Sievietēm piedalīties liegts. Zemniekiem milzu bailes cirst ziedokļu kokus - “Tie jau dieva koki, un dieva zeme tur skatāma!”.

[126]: svešzemniekiem (kristiešu misionāriem) svētbirzēs (sacrosanctas silvas) ieiet liegts, kokus tur cirst liegts. Ticēja, ka vareniem, daudzstumbro kokiem piemīt dziedniecisks spēks; tos cirst nedrīkst neviens.

jadžnabhūšana, yajnabhūšana, yajñabhūšana - baltā darbha zāle (ziedojuma rota)

Jādžnavalkja, yajnavalkya, yājñavalkya - J.A.Grimes [8]: dižs vēdu reģis (ṛṣi), kura mācības pierakstītas Bṛhadāranyaka Upaniṣad'ā. Viņš ir bijis ķēniņa Janaka's skolotājs (guru), pirmais Vājasaneyi Samhitā jeb Baltās Jadžurvēdas skolotājs. Viņa sieva ir bijusi Maitreyī

jadžņija, yajniya, yajñiya - [128]: 1. godāšanas vai ziedošanas cienīgs, godājams, svēts, dievišķs 2. cilvēks, kurš ir darbīgs vai prasmīgs upurēšanā, ziedošanā, dievbijīgs ziedotājs.

jadžnōpavīta, yajnopavita, yājñopavīta - svētā aukla, svētā pīne, svētā sagša, tieva apsvētīta aukla, kas savīta no atšķirīgiem kokvilnas diegiem; arī janeu, yagyopaveet, upavīta, avyanga, bratabandha, janīvaara, jandhyam, poita, pūñul, janeu, lagun, yagyopavit, yonya, zunnar. Salīdz. ar kushti.

[191]: trīskārša aukla, ko valkā iesvētītie jeb divkārt dzimušie (dwija); tā priekšstata trīskāršo Virspatiesību (Brahman). Tā ir būtiska visos divkārt dzimušo ritos. Parasti to valkā vien bramīni, sākotnēji arī kšatriji (valdnieki, karavīri), kā arī vaišjas (tirgoņi, uzņēmēji).

[56]: bramīnu zēniem 5-8 gadu vecumā īpaši labvēlīgā dienā tiek piešķirta svētā aukla. Ar šo ceremoniju viņi tiek iesvētīti kā piemēroti Gājatrī mantras

skandēšanai un kļūst par īstiem bramīniem. Ir teikts: “Piedzimstot cilvēks ir šūdra, kalps; bet ar karmu, tas ir, ar svētās auklas piešķiršanu viņš kļūst par divkārt dzimušo jeb bramīnu”.

Jadžņopavīta sastāv no trim auklām, kas nozīmē, ka tās valkātājam jābūt vēdu māceklim domās, vārdos un darbos. Katra aukla pārstāv kādu Vedu: Rik, Yajus, Sama; arī Brahmā, Višnu, Šiva; arī Trigunatmika Maya's Sattva, rājas, Tamas.

Mezgli tās vidū pārstāv bezveidola Virsīstenību, Augstāko Pamatlikumu, arī Īšvaru, kas pārvalda Maya.

Tie, kuri godā Dievu rīta krēslā, pusdienā un vakara krēslā, turot svētās auklas Brahmā mezglu, gūst neizmēramu spēku un sparū. Senos laikos bramīnam, kurš meditē uz Gājatrī, turot Brahmā mezglu, esot bijusi spēja svētīt un nolādēt. Mūsdienās mācītie cilvēki svētās auklas un triju godāšanu spēku vērā neņem. Kā dižens spēks svētā aukla ir bramīniem, kuri dzīvo krietnu Dieva godāšanai veltītu dzīvi. Arī kšatrijiem un vaišjām svētā aukla var sniegt spēku, slavu un bagātību.

[166]: jadžņopavītu uzliek Upanāyana saṃskāra ceremonijā. Upanāyana simbolizē 'jaunu, svētu redzējumu' - spēju lietas redzēt to īstajā veidā un atšķirt melus no patiesības. Jadžņopavītai ir trīs auklas (vṛta), katrai auklai ir trīs to apvijoši pavedieni un viens mezgls (9 jadžņopavītas pavedieni simbolizē tīras godbijīgas dievkalpošanas (suddha-bhakti) praksi: sravanam, kirtanam, smaranam, pada-sevanam, arcanam, vandanam, dasyam, sakhyam, atmanivedanam.) Jadžja (yagya) nozīmē ne vien labāko, bet gan labāko no labākajām rīcību.

[101]: starp agrīnākajiem svētās auklas pieminējumiem ir Tai. S.II.5.11.1: “

- nivīta (apmetnis ap kaklu) ir domāta cilvēku godāšanas rītiem;
- pracīnavīta (pār labo plecu) - senču godāšanas rītiem;
- upavīta (pār kreiso plecu) - dievu godāšanas rītiem.

Baud. 74 Gr. Paribhāṣa-sūtra II.2.3 teic: “kad to valkā ap kaklu, abiem pleciem un krūtīm un tur ar abiem īkšķiem zem sirds apvidus un virs nabas (drīzāk kā sagšu, apmetni), tā ir nivīta; (kad atskārsme (śruti) teic, ka tas ir cilvēku labad, tas nozīmē, ka zintnieku labad). Situācijas, kurās lieto nivīta's veidu, ir ṛṣi-tarpaṇa, dzimumakts, cilvēka bērna saṃskāra's, izņemot homa veikšanu, arī dabiskās vajadzībās, nesot līķi un citos tikai vīriešiem paredzētos darbos; nivīta ir tas, kas nokarājas no kakla”.

Svarīgi pamanīt, ka cilvēki tad ir klāti tikai ar apģērbu, un nav norādes par kādu yajņopavīta's vai nivīta's vai pracīnavīta's valkāšanu. Tas drīzāk liek domāt, ka cilvēki, tuvojoties dieviem, valkā vien apmetņus, nevis obligāti pavedienu auklas. Tai. Br. III.10.9. teic. ka tad, kad Devabhaga Gautama'm parādījās Vāk (runas dievībai), viņš uzlika yajņopavīt'u, krita pie zemes ar vārdiem namo namaḥ. No izteikuma Tai. A. (II.1) iznāk, ka senajos laikos kā

upavīta ir valkāta melnās antilopes ādas vai audekla sloksne: “tāda, kurš valkā yajñopavit'u, ziedojums izplatās (veiksmīgi, ievērojami), kamēr tāda, kurš to nevalkā - neizplatās; lai ko bramīns mācītos, valkādam yajñopavit'u, viņš tiešām ar to veic ziedojumu; tērpies antilopes ādā vai tērpā, labajā pusē, viņš paceļ labo roku un kreiso tur lejā - tā ir yajñopavīta, pretēji ir pracīnavīta; samvīta ir cilvēku (zintnieku labad). Zīmīgi, ka šeit katrā ziņā kā upavīta nav minēta aukla, vien ādas vai audekla gabals (sagša).

Tantra-vartika skaidro, ka nivīta ir upavītas kā bizes aplikšana ap kaklu (saskaņā ar dažiem avotiem), kamēr saskaņā ar citiem tā ir upavītas siešana ap vidu, it kā apjožot gurnus, un ka pirmo veidu dara tikai kaujā, kamēr otrs jālieto visās darbībās, lai piešķirtu vērību tikai tam.

Saskaņā ar Tantravartik'u, Tai.S. (II.5.11.1) nenorāda uz auklu, bet uz apģērba gabalu. Daži no sūtrakāra un tekstu skaidrotājiem vedina domāt, ka par upavit'u ir lietotas vai varētu būt lietotas rotas. Āpastamba Dh.5. (II.2.4.22-23) teic, ka namentim jeb ģimenes galvai vienmēr jāvalkā virsapģērbs un piemetina - “jeb virstērpa vietā var kalpot upavīta”. Tas rāda, ka sākotnēji upavīta ir nozīmējusi sagšu (varbūt jostu), ne tikai auklu.

Yama teic: “Agrākos laikos muñja zāles (tas ir, upanayana's) jostas siešana (skat. avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak) bija vēlama meitenēm; viņas mācījās Vēdas un skandēja Savitrī (svēto Gāyatrī vārsmu), viņas mācīja tēvs, tēvabrālis vai brālis, nevis svešinieks, un svētā ubagošana bija jāveic mājās, un viņām nebija jāvalkā briezādas vai kriju apģērbs, un nedrīkstēja būt savēlušies mati”.

jadžus, yajus - 1. svēta godbijība; svēts teksts, kas atšķirīgs no vārsmas (re) un dziedājuma (saman); 2. šādu tekstu apkopojums - Yajurveda - svēto ziedojumu zināšanas

jām, kušanu yām - ņem, iegūst

jahu, yahu - jauneklīgs, spēcīgs, ašs, nepagurstošs, bērns, pēcnācējs.

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu *īaj^hu* - 'jauneklīgs'; senās avestas yazu - jauns'

jājāja, yayaya, yāyāya - ceļojums, pārgājiens, jājiens, karagājiens, uzbrukums; skat. yayu

jājāti, yayati, yā, yāyāti - iet, jāt vai mērķtiecīgi pārvietoties

jaju, yayu - zirgs; arī kustīgs, ejošs, ātrs, tāds, kam ir gara nūja

jakan, yakan - aknas

jakša, yaksha, yakṣa - pusdievišķa būtne jeb rēgs, spoks, gars, garīga parādība, arī vieni no vyantar'ām, tas ir, starpstāvokļa dievībām, dzīva pārdabiska būtne (gars); folklorā apdziedāti labi un ļauni gari, padieva Kuv(b)eras pavadoņi. Pusdievu (dievību, kas nemājo debesīs), tas ir, džainu

vyantara, kas dzīvo alās, mežos utml., veids; augstākais aizstāvis, garīga būtne, pārdabisks, spoks, suns jeb dzīvnieku tēviņš. Skat. arī bhūta.

[191]: ir divi yakṣa veidi: 1) pusdievišķas būtnes, kuru valdnieks ir Kubera, labklājības kungs, un 2) spoku, rūķu vai dēmonu veids.

[128]: gars vai feja vai spoks - viena no mītisku džinu, aizbildniecisku pārdabisku būtņu kategorijām, Kuberas apkalpotāji (varbūt - 'nemierīgais').

Salīdzinājumam - par pirmsislāma un sūfiju gariem.

[496]: džin, arābu jinn, djinn - Korānā minēts neredzams gars, kas mājojot uz zemes un ietekmējot cilvēkus, parādīdamies cilvēku vai dzīvnieku izskatā.

Teic, ka džini (arābu jinn) uz zemes bijuši pirms civilizācijas sākuma.

Islāmā uzskata, ka džini ir bijuši pirmās radītās būtnes (salīdz. ar puruša, ātman). Džini esot bijuši sen pirms islāma (pirms m.ē. 630.gada). "Tā kā džini ir domāti esam tuvāki debesīm kā zemei, tie saukti par 'jinn', viņu nosaukumu atvasinot no arābu 'jannah' (debesis)" (Lawrence 2007:185). ...

[497]: Viena lieta ir būt cilvēkam, un cita lieta ir būt personībai ar izveidotu individualitāti, kurā slēpjas šā cilvēka nonākšanas uz zemes nolūks. Eņģeļi ir radīti Tā Kunga slavas dziedāšanai, džini iztēlei, sapnim, meditācijai; bet cilvēks ir radīts cilvēcības izpausmei raksturā. Tā viņu dara par personību. Dzīvē ir daudz sarežģītu lietu, bet sarežģītākā ir apjēgt un praktizēt personības mākslu.

[498]: 'naf, nafs' ir Korānā sastopams arābu vārds, kas nozīmē 'patība', 'psīhe', 'ego', 'dvēsele'. Korānā šis vārds ir lietots gan individuālā (2:48), gan kolektīvā (4:1) nozīmē, norādot, ka lai gan cilvēce ir vienota dvēseles jeb apziņas mantojumā, cilvēki ir individuāli atbildīgi, darbojoties viņiem sniegtās 'brīvās gribas' iespējās. Tomēr vairums plaši izplatītās literatūras pievēršas šā jēdziena sūfiju izpratnei. Sūfiju filosofijā 'naf' šā vārda neizsmalcinātā nozīmē ir 'ego', ko tā uzskata par cilvēka iekšējās, garīgās esības zemāko dimensiju - viņa dzīvniecisko un sātānisko dabu.

[499] : "Pat ja 'naf' teic tev gavēt un pielūgt dievu, tas ir viltnieks, kas ar tevi dzen jokus, vilina palaidnībās ." (Rumi, 1974. Mathnawi. IV: 398-9, lpp.645)...

Savu 'iekšējo patību' mēs varam iepazīt vien, mācoties nošķirt sevi no ķermeņa un arī prāta kā rīka. Iekšējā patība ir dvēsele, tava saikne, sajūga ar vispārējo patību un augstāko patību. Tādējādi, ir vairāki prāta līmeņi: ego, uztverošais-sajūtu prāts, saprāts, iekšējā apziņa un Augstākā patība (Reed, 2007; Frawley, lpp.64-66). Vispārējās, īstās patības apjēga var notikt meditācijā, transā vai pat milzu katastrofā. Atkarībā, kā tu to apjēdz, parasti tā ir atskārsme, ka mūsu tveramā, materiālā pasaule ir ilūzija. Sūfiju literatūra aplūko šādas apjēgas un atskārsmes pakāpes:

- zemākā patība, kas tevi musina un novirza no tava mērķa (nafs al ammarrah);
- apsūdzošā, vērtējošā patība, kad tu apjēdz un vērtē ko dari (nafs al lawwama);
- miera patība, kad tveramo, materiālo pasauli esi atstājis aiz sevis (nafs al mutmainnah). (Bakhtiar, lpp.19-20). ...

Tādējādi psīhe ir vien daļa no dvēseles, kas ir ceļā uz vienību ar dievišķo. Šajā posmā cilvēks tiek ar džinu (jinn) jeb psīhiskajiem spēkiem sevī. Tie uztiepj kārtības un tieksmes, kas ir jādabū no ceļa, vai arī tu tiks aizkavēts pašatskārsmes ceļā (Bakhtiar, 1979, lpp.20-1). Šī uzmācība parādās kā dažādas 'naf' izpausmes.

jakšīnī, yakshini, yakṣiṇī - [23]: viena no pārdabisku sievišķu būtnu kategorijām, parasti baudkāru, tomēr bīstamu koku garu veidā, kas cieši saistītas ar yoginī. Tantras praktizētāji yakšīnī piesauc dēļ pārdabiskām spējām un citiem to dāvātiem labumiem

jakvē, kušanu yakwe - zirgs, jājamzirgs. Arī sanskr. 'aśva', PIE 'hekwo', avestas 'aspa', luviešu 'azu(wa)'

Jama, yama - jumis, dvīnis, pāris, krauklis, pašierobežošanās, nāves dievs, (zirga) laužņi, iemaukti, groži, kučieris, puisis. Skat. ašvin, yugma.

[9]: viens no Rigvēdas [3] padieviem, mirušo valdnieks - Yama tiek uzskatīts par pirmo mirstīgo, kurš miris un atklājis ceļu uz debesu valstībām un par pirmatklāšanu kļuvis par mirušo valdnieku. Mirušo valstības sargs.

Viņa dvīņumāsa ir Yamī; abi ir Saules padieva Sūrya's bērni. Yaminī nozīmē 'Nakts', bet Yamī tiek saukta arī par Yamuna.

[11]: Jama ir pārraugis, taisnības dievs un mirušo un uz elli ejošo valdnieks. Divi nikni suņi, kas aprakstīti kā Sarama's pēcnācēji ar četrām acīm un platām nāsīm raugās uz cilvēkiem un sargā takas, kas ved uz Jamas pasauli.

Jama ir zināšanu saimnieks. Viņš māca jaunajam Načiketam Vīrsīstenības noslēpumus, ugunsziedošanu un nemirstību. Tiek attēlots kā jājošs uz buivola, rokā kā ieroci turot vāli un arī cilpu. Cilpu viņš lieto, lai vilktu mirušās būtnes uz elles valstībām. Sēdēdams tronī viņš pārlūko cilvēku darbus un saskaņo sodu. Šajā darbā viņam palīdz Citragupta, kurš uzskaita mirušo darbus uz zemes. Viņš ir arī dienvīdu debess puses valdnieks, valkā sarkanu tērpu un tur vāli.

Rigvēda [3] Jamu apraksta kā Vivasvan'a dēlu, kurš pulcē cilvēkus, kurš ceļojis uz dižajiem augstumiem virs cilvēkiem un kurš sameklē un parāda ceļu daudziem. Tumšā krāsā, negausīgs, ar izplestām nāsīm; Jamas divi sūtņi klīst starp cilvēkiem un pārrauga. Viņš tiek lūgts nest labklājību un veselību. Viņš ir kara dievs, tiek uzskatīts par pašu Indru. Domājams, Mahābhāratas Abhimanyu slava ir atvasināta no šā kara varoņa vārda.

Jēkabs Lange, Stenders - jumis ir dubults auglis, piemēram, divi viens otrā ieauguši rieksti, āboli u.c.; atkarena āda uz zirga pieres.

jāna, yana, yāna - jāšana, jājiens, (Jānis=Jātnieks, Jāņi?), nāciens, gājiens, iešana, ceļojums, rati, kravas rati, laiva, kuģis, došanās ceļā, segtas nestuves, jebkāds transporta līdzeklis (arī zirgs), izpausmes līdzeklis, apjēgas nākšanas līdzeklis, nesējs, vedējs, pārvietotājs, virzītājs, vadošs, vadošs, mācība, vadīšana, vadība, pārvešana, pārcešana, ceļš. Budismā Budas rati, cilvēka nesējs uz pestīšanu. Skat. yānī, yāyāti, ya, yati; yayau, dakṣiṇāyana, uttarāyana, ayasit; yasyati; yata; yatum; yatva; -yaya, yatas, avasitasya - ceļojošs; devatvam ya - ejošs uz dievišķumu; latīņu janus - pāreja, velvēta eja, dievība Janus; skat. arī kalāša, pānīr, chamani, doa, sacho, roi, parnai, gulak, ishperi, istum saras, j'ac', kafir, nuristani devodyāna, varketi, yāga.

[341]: braukšana, iešana, nākšana pārbaudīt (sarmati; Jāņu vizītes pie amazonēm? skat. šābarotsava; salīdz. ar jāgrat).

[30]: Ap 30.jūniju tiek svinēti kalāšu Patilo svētki Imrā godam, ar krāšņiem dančiem naktī.

9.jūlijā iekrītošie Dizanedu svētki ir visa George Robertson'a ziņojuma citēšanas vērti:

“Divas dienas iepriekš vīri un puīši ir steiguši no visām pusēm, nesot sierus un tīrīto sviestu ghī. Ziedo katra piena saimniecība (pshal). Pulksten divos Kāmdesh'as vīrieši dodas uz Dizane's svētnīcu upurēt kazu pāri un un ziedo siera gabalus un raušus. Tad visi dalībnieki atgriežas uz Gish'a templi.

Milzīga smalku sieru kaudze ir cieši sakrauta uz koka paliktņa, un no katra ir nogriezta plāna apaļa šķēle. Pastāvīgas Gish godāšanas laikā apaļās šķēles ir saliktas uz ciedra zariem kopā ar raušiem un ghī. Ceremonijas laikā ļaudis sanākuši grupās, ir uzstādīti svāri, un visi sieri sagriezti daļās. Katrs pienesums ir nosvērts atsevišķi. Pa to laiku ir sagatavota kazu gaļa, sadalīta “porcijās”, uzvārīta divos lielos katlos, izmantojot zaļus zariņus, lai sasietu dažādas daļas, jautri vārot gaļu. Sievas ir no dažādām mājām sanesušas maizi un galu galā stāv garā virknē aizmugurē, kamēr viņu vīriešu radi kārtīgi uzjautrinās.

Augstais priesteris utah ir veicis ierasto reliģisko ceremoniju, un tieši pirms tā sākas, jautrais priesteris shahru uz vecākā no mir'iem uzaicinājumu ir noņēmis slēģus, kas aizseguši Gish'a tempļa mazās durvis vai logu. Šie slēģi ir palikuši svētnīcas augšā kopš shahru tos ir uzlicis gada sākumā.”

[28]: Saules atdzīvināšanas norisi kalāši atveido Chaumos (Cawmōs) svētkos ziemas saulgriežos; mūsdienās tajos dominē padievs Balumain (Baļimaín). Viņš ir tipisks 'nācējs un gājējs gada rituma padievs' (līdzīgi Jānim), kurš ierodas no tālienes un redzams reti. Tādas apmeklējošas dievības ir rodamas arī

Kafiristān'ā (atzīmējis Masson 1844.gadā), un ir parastas arī senajā Japānā kā marebito. ... aizjājot viņš devies uz kalāšu mītiskajām mājām Tsiyam'ā (tsiam - ciems?), lai atgrieztos nākošā gada beigās kā Indra (Witzel 1997a; 394; salīdz. 1997c; 520).

Ja tā nebūtu noticis, Balumain's būtu cilvēkiem iemācījis kā mīlēties svēta akta veidā (skat. maithuna). Tā vietā viņš cilvēkiem iemācījis vien auglības dziesmas, kuras dzied Chaumos rituālā, rādot paraugu skaidrās apkārtējo atbalstītās vīru-sievu dialogu apmaiņās (apdziedāšanās? anugīta, avagīta, abhigāyati) līdzīgi kā Rīgvēdas [3] 10.86.

Viņš pie kalāšiem ierodas decembra sākumā pirms saulgriežiem un paliek vēl dienu pēc tiem. Mīts stāsta, ka no viņa sākumā izvairījušies daži cilvēki, kuri viņu vajājuši ar suņiem un tāpēc iznīcināti. Viņš ierodas no rietumiem, no (Kati Kafir) Bashgal ielejas, bet, neraugoties uz to, ar viņu ir saistīta arī kalāšu mītiskā zeme, austrumos vai dienvidos. Skaidri redzams, ka te ir vairāki mītoloģijas slāņi, pēdējais no kuriem ir jaunievedums - no Kafiristānas.

Viņš vienmēr ierodas jāšus zirgā, kā teikts svētās viņam veltītās dziesmās. Viņu sagaida septiņi kalāšu zemes Devalog'i (salīdz. ar septiņiem, dažreiz 12, saules dēliem - Ādity'am?) un viņi kopā dodas uz vairākiem ciematiem, piem., Kamadeo, kur viņu sagaida tikai suņi, un tāpēc šis ciemats tiek iznīcināts. Turpretim Batrik ciems viņu sagaida ar septiņiem rituāli tīriem jauniem zēniem, kurus viņš paņem sev līdzī (tāpēc mūsdienās sūta tikai vīrus un vecākus puīšus).

[440]: Saulgriežu vakarā visā Slovēnijā savā laikā bijis parasts salasīt lielus paparžu pušķus un tos izkaisīt gaitenī, dzīvojamā istabā, zem gultas, durvju priekšā, pagalmā un kūtī. Ir ticēts, ka naktī atnāk svētais Jānis Kristītājs, lai papardēs pagulētu. Nākamā dienā vāc papardes saknes un liek zem jumta, lai pasargātu mājas no ugunsgrēka vai noliek lopiem. Papardes padzenot arī čūskas.

[126]: Jānis ir viens no Dieva dēliem dvīņiem kopā ar Ūsiņu. Skat. 'Dieva dēli'.

[113]: Jānis ir gan sezonas dievība, kuras dzīvības spēku virsotne ir tieši vasaras saulgriežos, gan arī priesteris un ķēniņš, kura pārziņā ir visi Jāņa bērni (pavalstnieki), viņu iekoptie lauki, lopi.

Paparde (skat. parda) ir viena no ticējumos un tautasdziesmās biežāk minētām Jāņa zālēm. Visvairāk daudzīnāts papardes zelta zieds (paparde īstenībā nezied), ko var atrast Jāņu naktī. "Kas tur spīd, kas tur viz Jāņu dienas naksnīnā? - Tur ziedēja papardītes Zeltītiem ziediņiem. (53 310)"

Jāņu māte paparžu krūmā Jāņu nakti auž sagšu deviņiem dzīpariem - skaitlis 9 ir senās nedēļas mērs. ...

Zīmīgi, ka sieva vai līgava bieži atrodama tieši paparžu krūmā. Paparžu krūms šai gadījumā, liekas, ir dzimumattiecību haosa vieta, kur uz saules pārejas laiku nokļūst Jāņa sieva un, kā var spriest pēc tautasdziesmu materiāla, laikam viss cilvēku kopums. Papardes ziedu saskaņā ar ticējumiem apsargājot dažādi ar viņsauli saistīti spēki - nezvēri, pūķi, burvji, veli.

Kam papardes ziedu izdodas atrast, tas iegūst pārdabiskas spējas, bet arī bagātību, laimi. ... ceļš pie papardes zieda gandrīz vienmēr nozīmē viņsaules ceļu vai vismaz saskari ar viņsaules spēkiem. “Ei, svētā papardīte, Kā raudāji Jāņu nakti? - Kā man bija neraudāt, Veļānieši ziedu rāve.” (LD 32 408) Arī “kad kāds mira, tad piederīgie nelaiķi nomazgāja un ietērpa labākajās drānās un guldīja silē, kuras iekšpuse bija izklāta paparžu lapām.” “Jāņa naktī jāaiziet uz papardēm un jāpaklāj (balts) zīda nēzdodziņš. Papardes ziedus nobirdina nēzdodziņā. Nēzdodziņš ir jāaizsien un jāpaglabā. Tad visu var zināt, kas notiek pasaulē.”

[339]: Jāņu naktī var atļauties ne vienu vien vaļību. Jāņu dienā sievas, tāpat ka jaunas meitas, galvā liek vainagu. Izsenis arī citādi šajā naktī nešķīra sievas no meitām - visas kopā dziedāja, dejoja, gāja rotaļās. Arī seksuālajā sfērā Jāņi bija laiks, kad varēja notikt ikdienas normu pārkāpumi - erotiska vaļība. Tam ir maģiska nozīme, jo pastāvēja uzskats, ka ar līdzīgām darbībām var labvēlīgi ietekmēt radošo veģetācijas spēku, veicinot vispārēju dabas enerģijas kāpināšanu. Zināma sasaukšanās ar senajiem auglības rituāliem veltītiem pagāniskajiem auglības dieviem.

(Nezinu, vai īsta tautas dziesma, bet- “Ak tu, bikšu ābolīti, Tavu skaistu atslēdziņu- Tu atslēdzi meitiņām Mīlestības avotiņu.”) Un- “Papardīte zeltziedīte, Uzzied Jāņu vakarā- Zelta ziedu meklējot, Novīst mans vainadziņš.”

jānī karoti, yānī karoti, yānī karoti - iepazīties

jani, yani - [175]: tas ir (jā?)

jānī, yani, yānī - taka, ceļš, norise, gaita, maršruts

jāni, yani, yāni - [342]: ikviens, lai kurš, visādi (Jāņabērni?)

jantra, yantra - mistiska zīme, kam piemītot okulti spēki, spēka zīme, (latvju rakstu zīme), ierobežojums, nožogojums (burvju aplis latviešu pasakās), amulets, saistība, valgs, pineklis, siksna, groži, balsts, rīks, ierīce, līdzeklis.

Jantra's jōgā par meditācijas jeb iztēlošanās, savākšanās objektiem lieto īpašus attēlus, tas ir, Visuma uzbūves, tā norišu vai tveramās un netveramās

materiālās pasaules grafiskas līdzības. Katrai mantrai atbilst sava jantra, un daudzu seno Austrumu zīmju jēga joprojām paliek neatminēta. Otra vārda yantra nozīme - 'rīks' - norāda uz tās palīgnozīmi attiecībā uz jantras dievsajūgas praktizētāja galveno mērķi - saplūsmi ar Virsīstenību (Brahman) un savas patības īstu atbrīvošanu.

Valodas un izglītības padievis Śrī Sarasvatī jantra ir veidota kā latviešu dieva zīmes - trīsstūra ar virsotni augšup - fraktālis.

jas, jā, jat, yás, yā, yát - kas, kurš

jasi parīk, kalāšu yas'i pariik - [175]: sieviešu sapulce lietus apturēšanai. Kad lietus nestājas, sievietes var sapulcēties un iet uz Tsiam'u (mītiska kalāšu izcelsmes vieta; Ciems?). Tā viņas dara, lai apturētu lietu - bez nopietna nodoma turp doties (kur tas ir, viņas īsti nezina)

jāšu, yashu, yāšu - "jāšanās"; darbība, dzimumsakars, dzimumakts, apskāviens, sēkla, sperma; sēklas izgrūšana

jāt, kušanu yāt - ejošs, kustīgs, censties; tā kā, ciktāl; iejādīt, pakļaut, piejaucēt, spēt

jāta, yata, yāta - trenkšana, vadīšana, vadīšana ar kājām, piešiem, braukšana, gaita, devies, aizgājis, iegājis, aizgājis, bēdzis, glābies, vajāts, zināms, purvainis, aizritējis, saprasts, pagājis, maršruts

jatacittātman, yatachittatman, yatacittātman - cilvēks, kurš pārvalda savu dvēseli un garu

jatana, yatana - jāšana; pūliņi, atgriešanās

jatārthan vadāmi, yathartham vadami, yathārtham vadāmi - saku patiesību, patiesi.

jathā, yatha, yāthā - tāpat

jathārtha, yathartha, yathārtha - īsts, atbilstošs lietas būtībai

jathartupušpita, yathartupushpita, yathartupušpita - ziedēšana vai uzplaukšana pareizā gadalaikā

jathatmja, yathatmya - īstā būtība jeb daba

jāti, yati, yāti (arī kušanu) - jāt, iet, staigāt, braukt, soļot, doties ceļā, aiziet, šķērsot, lidot, bēgt, pazust, doties uz priekšu, nokļūt, vadāt (piem., zirgu), sasniegt, ieiet, aizbēgt, glābties. Arī PIE 'yiyeha', kušanu 'iyā', '(y)iyā', liet. 'jótī', 'jodyti', baznīcas senslāvu 'jadō'. jāvan, yavan, yāvan - jātnieks.

[191]: klaidonis, klejojošs askēts.

jātu, yatu, yātu - jātnieks, ceļinieks, ļaundaris, laiks, burvestība, rīkoties pretēji, magu māksla, vējš, dēmons, gars

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu jātu- '(melnā) maģija'; vēlīnas avestas yātu - burvis. Neraugoties uz vārda IE veidolu, nav bijusi doma par kādu pārliecinošu etimoloģiju

Jaudhēja, Jaudhēja Gana, Yaudheya, Yaudheya Gana - [343]: sena konfederācija starp Indas un Gangā upēm, tostarp, licchav'i, malwa's, ar satrapiem Gudžaratas jeb Saurāštras apvidū

jaukk - kušanu yaukk - piejaucēt, iejūgt. Arī sanskr, 'yuj', PIE 'youg-w', lietuviešu. 'jaukinti'

jauna, yauna - jonietis, grieķis, tāds, kurš norobežojas; aizsegs, kvieši, ātrs, straujš zirgs, burkāns, sajaukšanās, sāls no sāls dumbrajām

jaušinja, yaushinya, yaušinya - sievišķība (aušība?)

jautaka, yautaka - līgavas pūrs, manta, sievietes pūrs, dāvanas, ko kāzās līgavai dod viņas tēvs un draugi

jauvana, yauvana - jaunība, jauneklība, pusaudža gadi, pubertāte, precības, saistīts ar precībām, laulības, laulāto pienākumi, saistīts ar dzemdi, dzimšanas vietu; bērna ieņemšanas rits

java - kušanu yáva - iejava, maize, mieži. Arī PIE 'yeb(h)om', avestas 'yava' - mieži, liet. 'javaī'. [12]: sanskr. - maļami graudi, īpaši mieži

javana, yavana - jaukšana, atšķaidīšana (īpaši ar ūdeni).

[344]: kopiena hindu vēsturē. Javani ir aprakstīti kā aiz Gandharas esoši. Mahābhārātas eposā ir minēta vēl cita valsts tālu rietumos no Javano - Parama Yona. Tā varētu būt Grieķijas Jonija, kas kaut kādā veidā saistīta ar Indijas joniešiem jeb javaniem. Vārds yavana varētu būt sanskritizēts Jonijas nosaukums. Yavana's, sak's, pahlava's, hunas kādreiz ir apzīmēti par mlechha. Dažkārt kopā ar tiem pie mlechhām ir iekļauti madra's, kamboja's, kekeya's, sindhu un gandhara's. Šis nosaukums ir lietots, lai norādītu uz viņu kultūras atšķirībām no vēdiskās kultūras, kas bijusi pārsvarā Kuru-Panchala's ķēniņvalstīs.

“Dienvindijas ostas pilsētas, kur nenosakāma datējuma agrīnas tamilu poēmas runā par javanu apmetnēm.” (H.P.Ray, *The Winds of Change*, Delhi, 1994:49, 84). Šī pati autore (turpat, lpp.52) nepiekrīt pieņēmumam, ka javanas bijuši romiešu tirgotāji, lai gan norāda, ka starp 1-2.gs.pr.m.ē. un ieskaitot 3-4.gs.m.ē. pamatoti vai nepamatoti “vārds yavana nozīmējis Jonijas grieķi” (turpat, lpp.54). 83-85.lpp. viņa min agrīno indiešu literatūru, kurā svešzemnieki saukti arī par yavana un norāda uz Ašokas uzrakstu, kurā šis apzīmējums dots robežtautām. Vidus un Rietumindijā, viņa teic, javanas redzami iezīmējas kā budistu sadraudzes (saṅgha) donori” (turpat, lpp.84).

Tādējādi vēdiskā sabiedrība ir atzinusi viņu ārkārtējās prasmes, bet uzskatījusi viņus par nepiederīgajiem. Epos javanas attēlo kā Turvasu, viena no ķēniņa Yayati nolādētajiem dēliem, pēcnācējus. Tikai piektā dēla Puru pēctecība ir uzskatīta par Jajati troņa mantotāju, jo viņš nolādējis pārējos četrus dēlus un liedzis viņiem valdnieku kārtu. Paurava's ir mantojuši Yayati

sākotnējo impēriju un apmetušies Gangā līdzenumā (Indas-Gangas un Ziemeļindijas upju līdzenums), vēlāk izveidojot Kuru un Pančalas ķēniņvalstis. Tie bijuši īstās vēdiskās kultūras sekotāji.

No Śrīmad-Bhāgavatam 2.4.18 - Javana ir bijis viena no mahārādžas Jajati dēliem vārds, kuram valdīšanā nodota pasaules daļa, ko sauc par tjurku zemi (etnonīms turk varbūt pirmoreiz parādās Herodota darbā Targitas; vēlāk Pomponijs Mela min turcae Azovas jūras ziemeļu puses mežos, un Plīnijs Vecākais pieskaita tyrae tā paša apvidus tautām). Tādējādi tjurki ir javanas, jo ir mahārādžas Javana's pēcteči. Tādēļ javanas ir bijuši kšatriji un vēlāk, atteikušies no bramīniskās kultūras, kļuvuši par mleccha-yavana.

Javanu apraksts ir sniegts Mahābhāratā (Adi-parva 85.34). Par javanu ir saukts vēl cits princis vārdā Turvasu, un viņa valsti ir iekarojis Sahadeva, viens no pāṇḍav'am. Rietumu javanas Kurukšētras kaujā, Angas ķēniņvalsts valdnieka un karavadoņa Karnas spiesti, ir pievienojušies Duryodhana'm. Ir arī pareģots, ka šie javanas Kali jugas laikā iebruks Indijā. Tas piepildījies 326.g.pr.m.ē. (Aleksandra Lielā karagājienā).

Tirgoņu versija no [345]: Jona un Javana ir senajā Indijā lietoti vārdi grieķu valodā runājošo apzīmēšanai, Homēra laiku joniešu nosaukuma Ἰάονες, sengrieķu Ἰάφονες atveidojumi, kuri varbūt ir bijuši pirmie austrumos zināmie grieķi.

Sanskrita avotos vārdu Yona, Yauna, Yonaka, Yavana utt. lietojums parādās atkārtoti un īpaši saistībā ar grieķu valstīm, kas bijušas kaimiņos Pendžabas apvidiem un dažkārt tos okupējušas vairāku gadsimtu laika posmā no 4.gs.pr.m.ē. līdz 1.gs.m.ē., kā Seleukidu impērija, Grieķu-Baktrijas ķēniņvalsts un Indo-Grieķu ķēniņvalsts.

Javanas ir sīki aprakstīti Sangam (Laikposms senās Dienvidindijas (Tamilakam) vēsturē 300.g.pr.m.ē.-300.g.m.ē.) literatūras eposos, piem., Paṭṭiṇappālai (dzīvs senās tamilu valsts Chola galvaspilsētas Kaveripattinam (Puhar), kas atrodas Kaveri upes galā, aprakstā. Uz šo ostu ir importēta pārtika no Elamas. Krāsaini aprakstīta plaukstoša jūras tirdzniecība un javanu, senās Grieķijas un Romas tirgotāji, to mājokļi utt.). Vārda lietojums dažādās valstīs austrumos no Grieķijas - ēģiptiešu 'j-w-n(-n)-'; asīriešu 'Iawanu', persiešu 'Yauna vai Yavanu'; indiešu 'Yavana' (Mahābhāratā) un 'Yona' (Mahāvamś'ā); senebreju 'Yāvān'.

Pēc Aleksandra Lielā iebrukuma Ahemenidu impērijas austrumdaļā ir pastāvējušas grieķu apmetnes. Norādes uz Yona agrīnos budisma tekstos varbūt norāda uz tiem pašiem.

javasurā, yavasura, yavasurā - alus (sens vārds)

javirā, yavira, yavirā - alus

jazid, kalāšu yazid - [175]: izbadējies

jēsti, kušanu yesti - ēst. Arī PIE 'hēds-to-', senprūšu 'īstai', senbulgāru 'jasto'

Jlainākte, kušanu Ylainākte, walo - pavēlēt, Pavēlnieks, Indra, Pērkons. Arī PIE 'weleha' - valdnieks, 'welh-eha' - satricējs, hetu 'walh' - satriekt, baznīcas senslāvu 'velēti' - likt, pavēlēt, 'Perunъ', liet. 'Perkūnas'

jōdha, yodha - karš, kauja, karavīrs, cīnītājs (skat. yudh, salīdz. ar kāvi - haskāra).

Jēkabs Lange 1773- Jods - Meža velns. Stenders 1783- lauka vai meža velns, spoks. Daudzskaitlī jodi nozīmē gaisa garus un mirušo dvēseles. Vēl tagad daži latvieši, redzot plīvojošu ziemeļblāzmu, saka: "jodi kaujas", un tā kā tie tiek ar bailēm uzskatīti, tad tos sauc arī 'baigi', kas kaujas. Vēl daži to paskaidro: "Kaŗŗu ļauŗŗu dvēseles kaujās." Baltu mītoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- lingām svaidās, dzīvo peklē un grib ļaunu. Joda laiki - senatne, kad Roma (impērijas kara perifērija?) bija Latvijā.

jōdhamukhja, yodhamukhya - galvenais karavīrs, vadonis, virsaitis

jōdhavīra, yodhavira, yodhavīra - karavīrs, varonis

jōdhin, yodhin - karavīrs, iekarotājs, kareivīgs, cīņa, kauja

jōdvai, kaŗŗmīri yodvai - vai

jōdŗŗajati, yojayati (yuj) - piejūgt, pievienot, piesiet, iekārtot, mudināt, virzīt domas uz; pievērst prātu, sasiet, savienot, aptvert, uzņemt, vadīt uz, zināt mēness sakritības ar zvaigznājiem

jōdŗŗana, yojana - jājiens, jūdziens; attālums, kas veicams, nenomainot zirgus, apm. 7,2km (11km?).

jōga anuŗŗāsanam, yoga-anushasanam, yoga-anuŗŗāsanam - sasniedzams vien dievkalpošanas, dievsajūgas ceļā.

jōga ārūdhaha, yoga-arudhah, yoga-ārūdhah - dievsajūgtais - kurŗŗ sasniedzis pilnveidojumu

Jōga Vāsiŗŗta, yoga vasishta, yoga vāsiŗŗta - [191]: klasisks apcerējums par dievsajūgu, reŗŗa Vāsiŗŗtas norādījumu veidā Kungam Rāmam par meditāciju un garīgo dzīvi.

[350]: senākais pieejamais rokraksts Moksopaya jeb Moksopaya Shastra ir m.ē. 10.gs. filosofisks teksts par atbrīvoŗŗanos (moksa-upaya). Tas garīgo attīstību apkopo septiņās pakāpēs (bhūmikā):

- alkas pēc Patiesības (ŗŗubhecchā);

- pareizs vaicājums (Vicāraŗŗa);

- mentālās aktivitātes atslābināŗŗšana (Tanumānasa);

- tuvoŗŗanās Patiesībai, svētpamiruma praktizēŗŗšana (Sattvāpatti);

neuzbudināmība (Asaŗŗsakti);

- Virsīstenības redzēšana visur (Padārtha abhāvana); pastāvīgs svētpamirums (Turīya, samādhi).

Skat. The Supreme Yoga. Swami Ventekatesananda.

jōga vīrjēna, yoga-viryena, yoga-vīryeṇa - dievsajūgas prakses spēkā, ar hatha jōgu, prānājāmu utml.

jōga-antarājān, yoga-antarayan, yoga-antarāyān - šķēršļi dievsajūgas ceļā

jōga-pravrittajā, yoga-pravrittaya, yoga-pravṛttayā - nodevies dievbijīgai kalpošanai. Arī yoga-ratam, jōga-samādhi, yoga-samadhi, yoga-samādhi - izšķīšana dievsajūgas svētpamirumā

jōga-upačītāsu, yoga-upachitasu, yoga-upacitāsu - spējas, ko attīsta dievsajūga

jōga, yoga - savienošānās, dievsajūga, noslēpumains spēks, noslēpumaina prakse. Apziņas un miesas sajūgšana, lai sasniegtu to pilnīgu vienotību. Uzskata, ka pirmsākumā šim jēdzienam nebija reliģisks saturs, un ka tas nāk no Mohendžo-dāro un Harappas civilizācijas. Vēlāk par jōgu nosauca vienu no filosofiskajām skolām, un šis jēdziens ieguva ļoti sarežģītu reliģisku raksturu.

[25]: Starojošais Guru - "Joga nav tikai vingrinājumi un pozas. Tā ir emocionāla viengabalainība un garīga pacilātība ar noslēpuma pieskārienu, kas tev sniedz atskārsmi par kaut ko pāri visam, ko var iztēloties."

[349]: veselīguma un līksmes noslēpums ir dziļi katrā cilvēkā. jōga ir cilvēka pašatklāšanas zinātne - īstais tīras apziņas, miera un svētlaiques avots. Katrs zin, ka labi nejūtamies un saspringtam tad, kad mūsu dzīvēs ir nesaskanīgums, kad mūsu ķermeņi ir noguruši, un mūsu nemierīgie prāti nemitīgi vāvuļo un vērtē, nosoda. Ar jōgu mēs kļūstam sevi apjēdzošāki veicot vienkāršas pozas, elpas vingrinājumus, meditāciju un atslābināšanos, lai atjaunotu ķermeni un nomierinātu prātu. Tā mēs kopjam saskanīgumu, līdzsvaru sevī.

J.A.Grimes [8]: dievsajūga, savienojums; iejūgs, saikne; norise jeb ceļš jeb disciplīna, kas ved uz vienību ar Dievišķo jeb ar cilvēka Patību (no darbības v. saknes yuj = sajūgt, savienot, saistīt); tas ir vienības ar Patību, Dievu stāvoklis; prakse, kas ved uz šādu stāvokli.

1. jōgas galvenās sistēmas ir :

- ķermeņa un dzīvības elpas jōga (hatha-yoga);
- darbības jōga (karma-yoga);
- pielūgsmes jōga (bhakti-yoga);
- karaliskā jōga (rāja-yoga);
- Dieva vai svēto vārdu skandēšanas jōga (japa-yoga vai mantra-yoga);
- čūskas spēka jōga (kuṇḍalinī-yoga);
- apjēgas ceļš (jñāna-yoga).

2. Tas ir arī Patandžali dibinātās filosofijas skolas nosaukums. Tās mērķis ir cilvēka dvēseles savienošana ar iekšējo dievišķo Patību. Tā ir viena no sešām ortodoksajām indiešu filosofijas sistēmām. Skat. *ṣaḍdaršana*.

3. *Śaiva-Siddhānt'*ā tas ir ceļš uz atbrīvošanos, ko raksturo apcere un iekšēja dievkalpošana. To sauc par draudzības ar Dievu ceļu (*sakhā-mārga*). Tās mērķis ir Dieva veidola (*sarūpya*) iegūšana. Skat. *mokṣa*, *sādhana*, *pañcakośa*.

[348]: Agrākais šīs apceres tradīcijas pieminējums ir rodams senākajā saglabātajā Rig Vēdas literatūrā - Radīšanas dziesmā (*Nāsadiya sūkta*, Rigvēda [3] 10.129; ne agrāka par 1200.g.pr.m.ē.; skat. *bhū*). Tā tiek datēta ar Indas-Sarasvatī ieleju civilizāciju. Šivas jeb Pašupati zīmogs no šīs civilizācijas laika (apm. 2350-2000.g.pr.m.ē.) rāda jōgas pozā sēdošu figūru, un tas vēl vairāk apstiprina jōgas dominanti tajos senajos laikos.

Tomēr agrākais vēlāk par jōgas daļu kļuvušās prakses pieminējums ir rodams senākajā Upaniṣadā - *Bṛhadāraṇyak'ā*. Vienā no tās dziesmām ir minēta aizmurtās elpas jeb *prānājāmas māksla*, un Čāndogjas (*Cāndogya*) Upaniṣadā - atiešanas no sajūtām uz iekšējo apziņu - *pratjāhāras* (*pratyāhāra*) māksla. Pirmais vārda *yoga* pieminējums šodienas nozīmē, domājams, ir noticis *Katha Upaniṣadā* (*Kaṭhapaniṣad*) - lielajā upaniṣadā, kas iekļauta *Jadžurvēdas Katha mācības pēdējās astoņās nodaļās*. Tur jōga tiek saskatīta kā iekšēja ceļojuma jeb apziņas kāpuma norise.

[25]: 1. Tāpat kā puķes pumpurā, cilvēka dzīvē slēpjas iespēja izplaukt pilnībā. Cilvēka iespēju uzplaukšana līdz pilnībai ir jōga .

2. Jōga savēl kopā atskārsmi, jūtas un darbību.

3. Jōga ir dzīves pētīšana, sava ķermeņa, elpas, prāta, saprāta, atmiņas un ego pētīšana; savu iekšējo spēju pētīšana.

4. Pārceļ tavas sajūtas no lietām uz to avotu; tad notiek savienšanās, tad notiek dievsajūga.

5. Miers ir mūsu īstā daba, un jōga ved uz iekšējo mieru.

6. Jōgas nolūks ir apturēt ciešanas, pirms tās rodas.

7. Jōga nav svara samazināšanas programma, tā ir zinātne likt tev justies vieglāk. Tu tiec valā no psihiskām dusmu, nenovīdības, naida, alkatības utml. draņķībām.

8. Viens no jōgas likumiem ir izkopt laimīguma praksi.

9. Jōgas viedība pārvērš cilvēku no iedomīga uz pašpaļāvīgu, no lēnprātīga uz pazemīgu, no atkarīga uz savstarpēju atkarību apjēdzošu.

10. "Jogas viedība pārveido cilvēku no brīvību alkstoša uz nesasaistību apjēdzošu, no ierobežoti īpašnieciska uz holistiski vienotu ar visu veselumu."

[94], 80.lpp. (*Švetašvatara Upaniṣad 95-6-10-15*):

“Lai dievsajūgas māceklis vienmēr praktizē savā nodabā,
Vienatnē, apvaldījis pašapziņu, bez pienākuma, bez gaidām.
Ierīkojis sev tīrā laukumā stingru sēdvietu,
Ne par zemu, ne par augstu, klātu ar apģērbu, dambrieža ādu un smaržīgo
kušas zāli,
Tur, sirdi pievērsis vienam, apvaldījis jūtu un domu viļņojumu,
Atsēdies lai veic pašattīrīšanos ar jōgu.
Staltu muguru, nekustīgu rumpi, galvu un kaklu,
Ar skatu uz deguna galu, sānis nešķielējot.
Rāms, atlaidis bažas, noturīgs šķīstības solījumos,
Ar lēnu sirdi, paļāvīgs, lai sēd viņš tiekdamies uz Mani (dievišķo).
Vienmēr tā vingrinoties jōgas māceklis, apvaldījis prātu,
Sasniedz Man piemītošās pasaules augstāko svētlaimi (nirvānu).”
(95-6-16-18):

“Ne tam, kurš ir rijīgs vai badojas,
Kurš radis gulšņāt par daudz vai pārlietu nomodā būt, Ardžuna, ir domāta
jōga.

Bet mērenajam ēšanā, atturīgumā, darbos, kustībās.
Mērenajam miegā un nomodā ir domāts sērīgums, kas pārņem jōgu.
Kad apziņā iedibinās apvaldīta Virsīstenības, Virspatības (Ātman) apziņa,
Tad no visām vēlmēm atsacījies cilvēks tiek saukts par no jauna
dievsajūgto.”

jōgabhrašta, yogabhrashta, yogabhrašta - cilvēks, kurš atkritis no dzīvošanas dievsajūgā vai pašsavāktībā, atkritis no pašpildveidošanās ceļa

jōgāčāra, yogachara, yogācāra - J.A.Grimes [8]: jōgas praktizēšana; dievsajūgas ceļš. Budisma mahāyāna's skola, kas sludina subjektīvo ideālismu. Tā apgalvo, ka īsta ir vienīgi apziņa, un savas idejas sasniegšanai uzsver jōgas praktizēšanu. Divi tās pazīstamākie skaidrotāji ir Asaṅga un Vasubandhu. To sauc arī par Vijñānavāda.

[63]: kārtņa jathi, jōgasan'u, kriy'u, mudr'u, bandh'u un prānāyām'u praktizēšana palīdz salabot tveramo, fizisko (annamaya kosha), netveramos enerģijas ķermeņus (prāṇamaya kosha). Atiešanas no ikdienas dzīves (pratyāhāra), savākšanās (dhāraṇa) un apceres, meditācijas (dhyāna) prasmes palīdz sakārtot prāta ķermeni (manomaya kosha). Visas šīs dievsajūgas prakses palīdz izkopt lielāku ķermeņa, emociju un prāta viengabalainības apjēgu un veidot to līdzsvaru, saskanīgumu. Šis visu tavas personības aspektu holisms, krietnums ir dievsajūga tās patiesākajā nozīmē.

jōgāčārja, yogacharya, yogācārya - maģijas mākslas skolotājs; dievsajūgas filosofijas skolotājs.

Jōgadaršana, yogadarshana, yoga daršana - [191]: hinduisms ietver sešas filosofijas sistēmas, viena no tām ir jōga jeb dievsajūga. Jōgas filosofijas galvenais teksts - Yoga Daršana ir Yoga Sūtra's, tās ir senākais zināmais teksts par dievsajūgas tēmu; to rakstījis zintnieks Patanjali, senās Indijas jōgs. Bez tam jōgas filosofija pamatojas uz sāṅkhya filosofijas sistēmu, kuras aizsācējs ir zintnieks Kapila

jōgadharmīnām, yogadharminam, yoga-dharminām - nonācis saiknē ar Visaugsto, dievsajūgts

jōgadža, yogaja - J.A.Grimes [8]: pārdabiska, ekstrasensitīva uztvere

jōgadžalakšana, yogaja-lakshana, yogaja-lakšana - J.A.Grimes [8]: (saziņa), ko rada dievsajūgtā spējas

jōgagrathitāni, yoga-grathitani, yoga-grathitāni - visas zināšanas par dievsajūgu

jōgaišaha, yoga-ishah, yoga-īśah - jōgas skolotājs

jōgaišvara, yoga-ishvara, yoga-īśvara - noslēpumaina spēka īpašnieks, visaugstāk attīstīts noslēpumainais dievsajūgtais

jōgamājā, yogamaya, yoga māyā - [191]: māyā - dievišķas burvības spēks. Tas ceļas no Īšvaras klātbūtnes (sajūgas) tajā, tāpēc tam piemīt noslēpumains spēks; meditācijas maģiskais spēks; maģija; personificēts Dieva radošais spēks; garīgā enerģija

Jōgamātri, yogamatri, yogamātr - Dievsajūgas māte

jōgānga, yoganga, yogāṅga - [94], 87.lpp.: dievsajūgas attīstības pakāpes:

- atturīgums (yama);
- pašpārvaldīgums (niyama);
- pareizu ķermeņa stāvokļu praktizēšana (āsana);
- enerģijas uzlādēšana, pārvaldot elpošanu (prāṇāyāma);
- sajūtu izslēgšana, domu atsaistīšana no ārējās pasaules (pratyāhāra);
- iztēlošanās, savākšanās, uzmanība, domas un spēka savākšanas māksla (prāta šaudīšanās pārtraukšana - dhāraṇa);
- apcere (dhyāna);
- svētpamirums, transs, apskaidrība, apjēga, apgaismība (samādhi).

J.A.Grimes [8]: jōgas pakāpes šaivismā (ṣaṣṭhala). Arī aṣṭāṅga.

jōganidrā, yoganidra, yoganidrā - [191]: snauda, pus-apcere, pus-miegs; viegls dievsajūgas miegs, kad cilvēks saglabā niecīgu apzināšanos; stāvoklis starp miegu un nomodu. Augstākajā pakāpē yoganidrā ir stāvoklis, kurā dievsajūgas māceklis pieredz tīru apjēgu bezsapņu miegā, kad viņš ir ne nomodā, ne miegā tā parastajā nozīmē, un šajā pakāpē trīs "normālie" nomoda, miega un dziļa miega stāvokļi ir pārvērtušies par ceturto (turīya) -

tīras apjēgas stāvokli, un dievsajūgas māceklis ir “iemidzis” attiecībā pret trim pārējiem stāvokļiem.

jōgāndžana, yoganjana, yogāñjana - dievsajūga kā dziednieciska ziede

jōgapāda, yogapada, yogapāda - J.A.Grimes [8]: Āgama's daļa, kas māca meditācijas prakses

jōgasiddhaha, yoga-siddhah, yoga-siddhaḥ - augstākais pilnveidojums mistiskajā jōgā

jōgasthaha, yoga-sthah, yoga-sthaḥ - stāvošs, noturīgs dievsajūgā

jōgatas, yogatas - sajūgā ar, savienojumā ar, saskaņā ar, atbilstoši, piemērots, pienācīgi, kā sekas, caur godāšanu, ar maģijas spēku, ar piepūli, piemērotā gadalaikā, ar cilvēka spēkiem

jōgātman, yogatman, yogātman - cilvēks, kura būtība jeb dvēsele ir dievsajūga, jeb kurš nostiprinājies dievsajūgā

jōgavibhāvite, yoga-vibhavite, yoga-vibhāvite - pilnīgi attīrījies

jōgavid, yogavid - burvis, mags, pareizos paņēmienus zinošs, jōgas lietpratējs, zāļu maisījumu gatavotājs, abstraktas meditācijas praktizētājs, dievsajūgas mācību piekopējs. Skat. arī dhārmika, vādika, vidyāvraata.

Stenders 1783- burvis, kas ar pašu velnu bija saziņā un tā mākslas prata, kādēļ no burvja ļaudis baidījās.

jōgi, yogi - [191]: cilvēks, kurš piekopj jōgu, kurš nopietni tiecas uz dievsajūgu; māceklis, kurš mācās kādā garīgas disciplīnas kursā, apcerīgs svētais, dievbijīgs; arī burvis, mags, pārņemts ar kaut ko, sajūdzies jeb saistīts ar pārdabiskiem spēkiem, pavadībā esošs, burvju mākslinieks, soda, sārms, apelsīnu koks. Arī yogin.

[191]: Jōgi, Jōgas Kungs - Krišnas tituls Bhagavadgītā.

J.A.Grimes [8]: saistīts vai savienots; cilvēks, kurš praktizē jōgu.

[30]: jōgs ir yog'ai nodevies cilvēks, jōgas praktizētājs. Jōgas filosofijas sistēma, kā to iedibinājis Patandžali, māca līdzekļus, kā cilvēka dvēsele var sasniegt pilnīgu vienību (sajūgšanos) ar Augstāko Esamību (zinātnieks Hari

Kishen Kaul's šim viedoklim nepiekrīt un teic: “Daži no mūsdienu jōgiem pastāv uz savām pārdabiskām spējām, kas gūtas dzīvojot pašierobežojumā vai ar melno maģiju.” Šis teksts vedina uz domu, ka pašierobežošanās vai reliģiski vingrinājumi tieši vai netieši dod varu pār materiālo Visumu.

Mūsdienu jōgs, kopumā ņemot, apgalvo, ka ir sasniedzis šo vienību un tādējādi ir daļa no Vispārākā un kā tāds ieguvis spējas pārvaldīt materiālo pasauli. Mūsdienu jōgas attīstības vēsture, vadoties no senajiem dievsajūgas profesoriem, ir tikpat valdzinoša, cik neskaidra. Var teikt, ka jēdziens 'jōgi' ietver divas ļoti atšķirīgas cilvēku kategorijas.

I Pirmie ir īstie jōgi, kārtņa hindu reliģiska brālība, kas ietver gan Aughar yogi, gan Kanphatta yogi askētus kas ir Gorakh Nāth'a sekotāji un Šivas priesteri un godātāji. Šie cilvēki tiek pilnībā tikpat cienīti kā bairāg'i (vairāg), gosāin'i un citas reliģiskas brālības. Tie visi ir hinduisti, bet gharishti jeb pasaulīgie jōgi, pat ja hinduisti, domājams, ir kopumā saucami par rāwal'iem un pārtiek no ubagošanas, zīlēšanas, dziedāšanas utml. Hinduistu jōgu sinonīms ir nāth.

II Otra kategorija ir tas raibais zemas klases faķīru un zīlnieku sajaukums, gan hindu, gan galvenokārt musulmaņu, kurus parasti arī sauc par jōgiem. Katrs blēdīgais ubags, kurš pretendē uz pareģošanas vai astroloģijas un melnās maģijas praktizēšanu, lai cik zemā līmenī būdams, nopērk sev bungas un sauc sevi un tiek citu saukts par jōgu.

Šie cilvēki ietver visus par jōgiem pašnosauktos austrumu apgabalu musulmaņus un varbūt daļu hinduistu. Viņi ir viscaur diedelnieku varza un klaiņo pa valsti, daudzot bungas un ubagojot, aprobežotā veidā praktizējot ķirurģiju un terapiju, rakstot nobūrumus, lāstus, pareģojot un praktizējot ļaunā gara izdzīšanu, vai, apmetušies ciematos, ar šādu nodarbošanos papildina savus ienākumus, saņemot ziedojumus pie kādas vietēja ļaunprātīga padieva vai sayad'u vai citu musulmaņu svēto svētnīcas; īstam dievsajūgas meklētājam tā ir ļoti netīra lieta - gribēt ēst ziedojumus kādai svētnīcai.

Jōgi parasti valkā melnas vilnas janeo (yajñopavīta), ko darina noteikti brālības biedri, ne kurš katrs, nedz bramīns. Tā ir 9 olektes gara, darināta no 3 auklām, kas austas no 8 spoles diegiem katra un sapīta līdzīgi angļu līgavas kaklarotai (pie janeo ir piekarināta raga ripiņa, un tai piekārtā nād jeb svilpe, kas skan kā gliemežvāks, bet ne tik skaļi P.N.Q., II, 126). Ap vidukli jōgi valkā līdzīgu auklu no 2 atsevišķām kopā savītām spoles auklām, katra no 8 auklām; ar cilpu vienā galā un pogu otrā.

Mirstošs jōgs tiek nolikts sēdus ar sakrustotām kājām. Pēc nāves liķi nomazgā mirušā biedri - jōgi, ap tā vidukli tiek apsieta langoti (šaura drānas strēmele, kas apsieta ap vidu un starp kājām pār dzimumorgāniem), un tā nosmērēta ar pelniem. Tad, ja atļauj līdzekļi, tiek darināts zārks, bet nabadzīgs jōgs tiek vienkārši ietīts segā, un divu cilvēku uz divām kārtīm nests, ķermenis tiek iemests upē. Bet turīga jōga ķermenis tiek uzlikts uz koka chauki, kas veidots kā palankīns, un tas apbērts ar ziediem. Šis gājiens uz kapu tiek saukts par sawāri, un tā priekšgalā ir zirgi un muzikanti. Kaps tiek rakts dziļš ar īpašu nišu kā muhamedāņu kapi, un ķermenis novietots ar sakrustotām kājām un skatu uz ziemeļiem (bet ir teikts arī, ka jōgi savus mirušos apglabā ar seju uz austrumiem; sanjāsi - uz austrumiem vai ziemeļaustrumiem (P.N.Q.II,127)).

Iespējamais jōgas mācekļis tiek mēģināts atrunāt no kļūšanas par jōgu, viņam tiek skaidrotas šādas dzīves grūtības. Ja viņš neatkāpjas, viņam ir divas trīs dienas jāgavē. Pēc tam zemē tiek iesprausts duncis, un jaunpienācējam ir jāzvēr:

- (I) neiesaistīties tirdznieciskos darījumos;
- (II) neklūt par algotu darba ņēmēju;
- (III) neturēt bīstamus ieročus;
- (IV) nedusmoties par apvainojumiem;
- (V) neprecēties.

jōginī, yogini, yoginī - J.A.Grimes [8]: dievsajūgas praktizētāja sieviete; sieviešu kārtas dēmons, kas apveltīta ar maģiskām spējām; feja; burve, ragana. Ir teikts, ka Durgā ir radījusi astoņas jōginī.

[30]: hindu mītoloģijas raganas varbūt ir yaksinī modifikācija vai budisma ikonogrāfijas driādas, nimfas. Jōginī ir mūsdienu Pendžabas folklorā izplatītas fejas jeb elfas, īpaši kalnos. Tādējādi kullu blakām devta ir citādas būtnes, kuras palaikam ir labvēlīgi jānoskaņo, bet kurām parasti nav tempļu. Kokus un ūdenskritumus un kalnu virsotnes apdzīvo jōgni, ļaundabīgi sievišķi gari; pelēkā sūna, kas karājas no egļu un ozolu zariem kalnu mežos, ir 'jōgni mati'. Jalori kalnu grēdas Chul'as virsotnes jōgni sūta krusu, lai tā iznīcina labību, ja ciematu ļaudis lejā nav noteiktajā dienā gājuši svētceļojumā uz virsotni un ziedojuši aitu.

jōgitā, yogita - dievsajūgtā stāvoklis (Jogita?)

jōgjatā, yogyata, yogyatā - J.A.Grimes [8]: īpaša piemērotība, saskaņa.

1. Viens no cēloņiem, kas no vaicājuma rada pamatotu izziņu. Tas ir, kad nav pretrunas starp teikuma vārdiem, kā piem., "liesma ir auksta". Skat. āsatti, ākāṅkṣā, tātpārya.

2. Sāṅkhy'a - pārpasaulīgs puruśa's pieskāriens, kas iekustina sākotnējo dabu (prakṛti).

[191]: priekšrocība, piemērotība, spējas.

[25]: vienmēr zini, ka Dievišķais nekad neuzliek tev lielāku atbildību, kā tu spēj nest. Nekad neviens nesagaida, ka tu viņu ārstēsi, ja neesi ārsts. Neviens nelūgs tev nostiprināt vadu sistēmu, ja neesi elektriķis. Tava atbildība ir tikai par to, ko tu spēj darīt. Un tu nezini, ko tu spēj! Vienmēr piekrīti, ka nezini, ko tu spēj. Savu spēju nezināšana tevi var paplašināt! Kad tu zini, ko spēj, attīstīties tu vari. Bet kad tu nezini, ko tu spēj, tu vari augt lieliem lēcieniem! Kad tu zini, ko spēj, tu vari padarīt darbus. Kad tu nezini, ko spēj, tu vari padarīt darbus jo labāk!

Jōni Pītha, yoni pitha, yoni pītha - [367]: slavenākā un svētākā svētvietā. Atrodas pie Gauhati, senās Kamarūpas ķēniņvalsts galvaspilsētas (tagad Assam - cieši sargāta teritorija Indijas ziemeļaustrumos).

Tur ir ala-svētnīca un dārgumu glabātava. Šī ala-svētnīca ir viens no visgodātākajiem un svarīgākajiem sievišķās dievišķās enerģijas altāriem, tā sauktajiem pītha (petene, pīzda?; akadiešu piātu), jo turp dodas svētceļnieki, lai apmeklētu dievišķo joni un padzertos no tās sarkanajiem ūdeņiem. Slavenās svētnīcas vārds norāda uz dievību Kāmakhya, ko domā tur mājotam, un kas tantriskajā literatūrā tiek uzskatīta par Dižās Padieves mahāmaya un/vai Šakti izpaušanos (gatavojoties seksuālai rotaļai un līksmībām).

Caur svētnīcu var nokļūt, ja tiek ļauts, īstajā alā-svētnīcā, kur atrodas Yonimandala. Šī Dižās Dievietes Joni īstenībā ir dabisks klints veidojums Manobhaguha-alā pie Nila kalna, un to uzskata par pasaules centru. Sprauga cauru gadu ir valga no dabiska avota alā. Bet tur var arī pieredzēt Dieves un/vai Zemes menstruāciju, notikumu, kas tiek godāts ikgadus Sravanah vai Ambuvachi mēnesī; pēc mūsu kalendāra daļēji jūlijā, daļēji augustā. Tur, kur svētajam akmenim ir Joni veidols, no akmens spraugas šļācas sarkans un reibinošs ūdens, ko uzskata par Lielmātes menstruālo šķidrumu. Svēts teksts no apmēram 14.gs., Yogini Tantra, teic, ka avots alā “nāk no mirušo valstības” un ka Joni īstais caurums “pavisam ir 12 pirkstu izmērā”.

Jōni Pūdžā, yoni puja, yoni pūjā - sievišķās enerģijas yoni vairs netiek uzskatīta vien par atsevišķu sievietes dzimumorgānu, peteni, bet par bezpersonisku noslēpumainu visa esošā avotu un dzemdi, par pašas radīšanas pirmavotu. Godājot peteni, garīgais mācekļis apcer eju, kas ved uz Visuma kodolu, Galaktikas melno caurumu, pašu Īstenības sirdi Deviņvārtu Tempļa svētnīcā, pa kuru visām netveramā (māyā) izpaušmēm jānonāk mūsu pasaules īstenībā. Skat. arī yoni, yāna, yonya (svētā uguns).

Rituāla petenes godāšana jeb 'jōni pūdžā' tiek veikta ar puķu un spilgti sarkanā cinobra lietojumu, kas Indijā ir tradicionāls veids dievišķo spēku godāšanai. “Viņas (Prājāpatī - Māte, Saimniece) klēpis ir ziedojuma altāris, Viņas kūsis ir ziedojuma zāle, Viņas āda ir reibinošā nektāra spiede. Viņas petenes lūpas ir uguns pašā vidū. Daudzi mirstīgie aiziet no šīs dzīves bezvērtīgi - tie, kas kopojas, šo neapjēdzot.” (Brihad Aranyaka Upanishad, VI).

[356]: svēts dievkalpošanas rituāls, kura gaitā tiek godāta jōni (vagīna, maksts, dzemde). Ir ļoti svarīgi apjēgt, ka joni godāšanas priekšnosacījums ir prāta šķīstīšana no pasaulīga priekšstata par sievietes dzimumorgāniem.

Jōni ir kosmosa veidols, un tā apņem radīšanas mistēriju. Jōni pūdžā veikšanai ir jāizkopj godbijības attieksme sievišķās enerģijas (šakti) mistērijas

priekšā. Tāpēc Yoni Tantr'a rodam: "nekad negodā jōni lopu priekšā (vīriešu, kurus vēl pārvalda viņu dzīvnieciskā daba)".

[355]: īsi un abstrakti Jōni godus var definēt kā svētu rituālu, kurā tiek godāta jōni jeb sievietes petene svētā nozīmē. Tas var notikt, godināšanai izmantojot svētu skulptūru, gleznu vai svētītu dabas objektu, vai godājot jōni tās dzīvajā veidā - ar sievietes līdzdalību. Visos gadījumos godinātājs nonāk savāktā meditācijā uz to vai tās vizualizācijā, tā godājot Dievietes pārstāvi. Īstenībā Jōni godi ir daudz izstrādātāks, dīvaināks (dažiem), intīmāks (citiem) vai grūti noticams (vēl citiem) reliģiskas godāšanas veids; rituāls, kas nāk no gadu tūkstošu pagātnes, tomēr joprojām tiek praktizēts mūsdienās. Ir vairāki Jōni godu paveidi.

Ir iekšēja un ārēja godāšana, un katra no tām var notikt parastā vai slēptā veidā.

Bez tam Jōni godi tiek iedalīti trijos veidos, katrs no kuriem ir iezīmīgs ar vienu no sekojošām nozīmēm - dievināšanu, maģiju vai meditāciju; pēdējā ir slēptākā. 'Iekšēji' šajā ziņā nozīmē, ka praktizēšana notiek prātā, iztēlojoties, nevis skatot ārējā materiālajā pasaulē. 'Ārēji', protams, nozīmē redzamu vienu vai vairāku cilvēku rituālu kāda minētā objekta vai sievietes priekšā. Pēdējais Jōni godu veids parasti tiek veikts jauktās grupās, lai gan dažkārt var piedalīties tikai sievietes vai tikai vīrieši.

Parastos ārējos Jōni godos, ko veic ar Dievības (Devī) skulptūru vai ar sievieti (strī) kā dievietes dzīvu pārstāvi, pār Jōni jeb Peteni tiek lietoti pieci šķidrumi. Rakstos tādas apliešanas parasti tiek skaidrotas kā ziedojums dievišķajam, bet Jōni godu īstā prakse rāda, ka tur ir ietverts daudz vairāk. Pieci šķidrumi, kas pārstāv piecus Indijas kosmoloģijas pamatelementus, tiek secīgi lietoti pār Peteni un savākti traukā zem gurniem. Galīgo sajaukumu, kas sanāk no šīm piecām apliešanām, un iegūst spēku tādā tiešā un intīmā saskarē ar (dzīvo) Dievieti, izdzer rituāla dalībnieki. Tas nozīmē, ka, reiz šie šķidrumi ir ziedoti Dievietei, Tā, tos attīrījusi un enerģizējusi, atdod šo ziedojumu atpakaļ kā dāvanu (prasad) saviem godātājiem.

Šajā līdzību sistēmā Zemes elementu pārstāv jogurts, Ūdeni īsts ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), Uguni medus, Gaisu piens, un ēteru pārstāv tāda vai citāda pārtikas eļļa.

Pamatelementu simbolisms ir klātesošs visos vai gandrīz visos godāšanas veidos Indijā. Citos godu veidos tiek lietotas citādas vielas, tomēr ar to pašu simbolismu. Piemēram, īsta uguns un ūdens kopā ar smaržvielu dedzināšanu un gliemežvāka taurēšanu (skaṇa, ēters) un daudzu zvanu un kokļu (cimbalu - tāla, kalukka utml.) skaņām. Tāpat godu dalībnieki parasti var ziedot dievībai piecus dažādus augļus vai citas vielas, kas domātas kā velte skulptūrai - kā

pienu, ziedlapiņas, rīsu, lai vai ko. Tā varam redzēt, ka Jōni godi šajā ziņā pilnībā iekļaujas vispārpieņemtā hiduismā; lai gan citā ziņā tie var būt īpaši un slēpti. Ja Jōni godi tiek veikti ar kādu objektu, piemēram, skulptūru vai dabas objektu, piem., kokosriekstu, dievišķajai veltei piešķirto enerģiju noteic tas, cik labi un kurš šo lietu ir ziedojis un apsvētījis.

Ja Jōni godi tiek veikti ar dzīvu sievieti, kurus tad sauc par sievietes godiem (strī pūdžā) un slēptajiem godiem (rahasja pūdžā), labumu no šīs prakses noteic tas, kāda sieviete tajā piedalās. To cik spēcīga ir enerģijas pārnese ar šķidrumiem no petenes uz dalībniekiem, ļoti nosaka sieviete, kura kalpo kā godāšanas centrs. No visām sievietes godāšanām vienkāršāka jeb zemāka ir ar jaunu 16 gadīgu meiteni; tos sauc par meitenes (kumāri) godiem.

Lai gan skaitlis 16 Indijā tiek uzskatīts par nevainojamības, pilnīguma skaitli, un lai gan meiteni iepriekš apsvēta priesteris, meitenes pilnvērtīgums, tas ir, dzimumgatavība un daiļums nesniedz viņai nekādas spējas no tām, kas piemīt augstākas pakāpes sievietēm. Pēdējā gadījumā šī centrālā godu sieviete ir jōginī, kas šajā gadījumā ir iesvētītas sievietes apzīmējums, kura tādā gadījumā ir daudz nobriedušāka. Un arī no viņas petenes pārnodotie spēki ir vājāki, salīdzinot ar sievieti, kura ir vēl augstākas prakses spēka kanāls.

Visu Jōni godu virsotnē ir tādi, kuros Dievieti pārstāvošā sieviete ir īsta Skolotāja (Guru), un šajā gadījumā no viņas petenes uz godātājiem pārnodotais spēks ir visstiprākais un visderīgākais dalībnieku apziņas pacelšanai - dalībnieku, kuri ēd un dzer šķidrumu sajaukumu, kurus attīrījusi un spēcīnājusi viņas kailā petene, viņas gara spēju uguns.

No slēptajiem ārējiem godiem, kurus iedala dievināšanas, maģijas vai meditācijas veidos, vieglāk aprakstīt pirmos divus. Redzamas petenes, dzīvas sievietes vai Dievietes attēla priekšā godātāji ziedo savas vispārējās lūgšanas (dievināšanas pakāpe) vai, skandējot mantras, lūdz viņu piepildīt visādas vēlmes (maģijas veids) - vēlmes, sākot no "lūdzu, izdziedini manu māti" vai "lūdzu, dāvā man dēlu" līdz savtīgākām - "ļauj man būt veiksmīgam darījumos un padari mani bagātu".

Šeit pavisam skaidri redzam, ka te nav nekā, ko varētu nosaukt par "seksuālu" vai "neķītru". Tas, ko šie ļaudis dara, ko miljoniem cilvēki ir darījuši visur, ir lūgums pēc nelielas dievišķās uzmanības viņu personiskajās ciešanās, grūtībās un centienos. Tādas lūgšanas tiek ziedotas un skubinātas vairumā pasaules reģionu, vienīgā atšķirība ir, ka vieni tādas lūgšanas sūta neredzamai, bet nenovīdīgai tēvišķai personai debesīs, citi kailam, noasiņojošam krustā sistam vīram, citi viņa vaimanājošai mātei, un vēl citi -

kā Jōni godos - dzīvības avotam un tronim, makstij, ejai, kas savieno iekšējo dziļā briedināšanas dzemdi ar ārējo cilvēka dzīves īstenību.

Kaut kur kādas grupas var sākt ar zemes elementu, nevis ēteru, vai rindot uguni pirms ūdens. Šīm atšķirībām īstenībā nav nozīmes. Nozīme ir praktizētāja nodošanās pakāpei rituālam un uzticīgas uzmanības dziļumam kopā ar pievilcības spēku, kas piemīt godāšanas objektam. Šis salikums paceļ cilvēka apziņu un sniedz šiem rituāliem piemītošu atbrīvošanās iespēju. Vēl, dabiski, ir vajadzīga spēja to visu darīt dziļā mīlestībā un cieņā uz īpašajiem sievietes spēkiem, uz dzīvības troni, uz Dievību.

Vēl citi tantristi, apskaidrības meklējumos aptverot un lietojot VISAS dzīvības izpausmes, bieži iet daudz tālāk. Jōni godi (Joni Pūdžā) ir pazīstami arī tur, reliģijā, ko daudzi 20.gadsimta sākuma pētnieki un zinātnieki uzskatījuši par pārāk "satriecošu", lai to godīgi aprakstītu, lai gan dažos tekstos tos atrodam ar citiem nosaukumiem, piemēram bhagayagya.

Bez acīmredzamā - ka unikālu un īpašu savāktību var sasniegt ar apcerīgu pievēršanos petenei - no Yoni Tantra un citiem svētajiem rakstiem ir skaidrs, ka galvenais Jōni godu nolūks ir šķidruma (un netveramas enerģijas) radīšana, ko sauc par petenes vielu (yonitattva) vai, menstruācijas laikā, petenes puķi (yonipushpa).

Lai gan Jōni godu yoginī ir iesvētīta sieviete, kas īpaši trenēta seksuāli neuzbudināties, uzturot pilnu vērīgumu uz savu ķermeni un īpaši vagīnu, šajās tantras praksēs dzimumenerģijas tiek modinātas ar nolūku. Šeit petene tiek ne vien godāta un dievināta, bet arī ierosināta un kairināta, dažkārt tajā tiek ieiets - atkarībā no tā, kuriem svētajiem rakstiem godātāji seko. Šie godātāji nedzer nekādus jogurta, medus vai eļļas sajaukumu. Šie visezotēriskākie no tantristiem savā visslēptākajā pielūgsmē dzer mīlestības sulu, ko izdala Sieviete/Dievība - vai sajaucot sievietes sulu ar vīrieša.

Divas trešdaļas no tādi radītā 'dievišķā nektāra' tiek sajauktas ar vīnu, un to izdzer dalībnieki; atlikusī trešdaļa tiek ziedota Dievieteī. Dažkārt šā veida Jōni godi tiek svinēti arī ar menstruējošu sievieti, radot vēl spēcīgāku šķidrumu, ko sauc par petenes puķi (yonipushpa). Lai gan šādu praksi vairums svēto rakstu un lielākā daļa novirzienu aizliedz, minētajā Yoga Tantr'ā tā ir īpaši aizstāvēta. Skat. arī yab-yum un goma.

jōni, yoni - vagīna, vulva, maksts, dzemde; avots; strūklaka, svēta vieta, paraugs; mājoklis, mājas, ala, ligzda, stallis; dzimšanas vieta, izcelsme, miera vieta, glabātuve, trauks, tronis. Skat. arī 'Jānis', 'Līgo', 'Māra'. Salīdz. ar avatu, avata, ālme, udbheda, mukha, kuṇḍa, valgita, krivi, prasthāna

[352]: pirmatnējā sievišķā radošā enerģija, ko sauc par Šakti (śakti) vai dievībām, kas izpaustas dažādos tās veidos, kā Parvatī, Durgā, Kalī, Umā

utml. Savienots liṅga un yoni attēls simbolizē garīgo vienību un Visuma radošo būtību.

[310]: visas esamības sākotne jeb visu būtnu pirmavots. Tiek attēlota ar lejupvērstu trīsstūri, kas nozīmē sievietes dzimumorgānu, īpaši peteni, kas savukārt simbolizē Visuma noslēpumu. Šo simbolu, atsevišķi vai savienotu ar vīrieša rīka simbolu (shri yantra), godā sievišķās enerģijas Šakti pielūdzēji (šaktas). Burtiski - 'dzemde, pirmsākums, avots'.

[351]: no saknes yu - sajūgt, savienot, sasiet. Šis vārds paver plaši skaidrojumu spektru - pirmcēlonis, mainīgās pasaules avots, mājas, svētā vieta, petene un tā tālāk. Grafiski peteni attēlo ar trīsstūri, kas rāda lejup uz maksti, radīšanas noslēpuma simbolu. Tantriskie teksti paredz petenes godāšanu dažādos veidos, jo tā var piedāvāt piekļūvi netveramām radošām un vispārējām enerģijām. Visai bieži jōni tiek godāta kopā ar vīrieša rīku (falls, lingham). Sanskritā Yoni nozīmē 'svētā vieta'.

Tantras jōgā sievietes petene tiek aplūkota gan kā erotiska, gan kā maģiska; petene tiek uzskatīta par viedības un dziedināšanas vietu. Petene, maksts tiek uzskatīta par eju, kurā dzimumpartneri var pieredzēt vienību ar Visumu. Tā ir templis, kurā var pielūgt sievietes dievišķumu. Dažās uzskatu sistēmās ir jēdziens 'jōni čakra', kas vērsta vienīgi uz sievietes baudu.

[354]: sievietes petene (vulva) svētuma nozīmē, svētā vieta jeb svētais templis. Pret to ir jāizturas ar cieņu un lielu rūpību. "Dievišķā petene ir desmitiem miljonu saulu spožumā un desmitiem miljonu mēnešu vēsumā. Pāri petenei ir netverama uguns, kura parādās kā garīgās spējas." Shiva Samhita, 15.gs.

[190]: daudzi no budisma tantru tekstiem sākas ar vārdiem "Reiz sensenos laikos visu debesu budu (tathagata) Pavēlnieks mājāja dimanta sievietes vagīnā." Tas ir piemērs tam, ko bhārati valodā sauc par 'krēslas valodas' (sandhābhāṣya) terminoloģiju - lietu, nereti erotisku, nosaukumu kā alegoriju lietojums, lai nosauktu pārdabiskas noslēpumainas lietas.

jōnipōšana, yoniposhana, yonipoṣaṇa - sēklkopība vai graudkopība (burtiski - dzemdes kopšana)

jōņije, kuṣānu yoṇiye - kaunums, kūsis, cirkšņi. Arī PIE 'hayuhxniyo' jaunības spēks, grieķu 'hēbē' - jaunības spēks, kūsis, Jōņja, kāšmīri yonya - svētā uguns

jōrō, kuṣānu yoro - vārīt. Arī liet. 'vīras'

jōšitsarpā, yoshitsarpa, yoṣitsarpā - čūskveidīga sieviete

ju, kuṣānu yu - jau. PIE yu, arī gotu 'ju', liet. 'jaū'

judh, yudh - karš, kauja; skat. yodha

judž, yuj - jūgt, īpaši zirgu ratos, savienots, sajūgts, iejūgts; vienāds, vilkts, dāvinošs, aizraujošs, pārī esošs, dzīvesbiedrs, Dvīņu zvaigznājs. Persiešu Yuq - iejūgs. Atvasināti vārdi: yuktā, yōga, yugā, yōyana, yōktra, yugya, yōgya

juga, yuga - J.A.Grimes [8]: laikmets jeb cikls; mūžība; pasaules ēra (no saknes yuj = savienot).

1. Ir teikts, ka pastāv četri laikmeti: Zelta laikmets (satya jeb kṛta); Sudraba laikmets (treta); Bronzas laikmets (dvāpara); Dzelzs laikmets (kali).

2. Brahmā dienā (skat. kalpa) ir četras jugas, pirms katras no tām ir laikposms, ko sauc par tās mijkrēsli (sandhyā). Četras jugas veido pusi no kalpa's (4 320 000 000 gadi), kas ir vienas Brahmā dienas vai nakts ilgums.

jugadharmā, yugadharmā - J.A.Grimes [8]: katra laikmeta gaitā ir īpašs tam piemērots likumu kodekss. Kṛta-yug'ā cilvēks seko Manudharmašāstra'i. Treta-yug'ā cilvēks seko Gautamadharmāšāstra'i. Dvāpara-yug'ā cilvēks seko Śaṅkhalikhitadharmašāstra'i. Kali-yug'ā cilvēks seko Parāśarasmṛti.

jugandhara, yugandhara - kārts, pie kuras piestiprināts iejūgs (ilkss?)

jugja, yugya - [358]: iejūgts vai jūgšanai derīgs, jūdzams. Vispārīgi var nozīmēt arī 'pajūgs, transportlīdzeklis'.

jugma, yugma - pāris, dvīņi, dubults, savienojums, salaidums, saplūsme, Dvīņu zvaigznājs. Skat. yama.

jūjam, yuyam, yūyam - jūs

juju, yuyu - zirgs

jukta, yukta - iejūgs, savienots, salikts, sagatavots, iekārtots, derīgs, kopā ar, atkarīgs, prātīgs, nolēmis, labvēlīgs, neapšaubāms, grimis abstraktā meditācijā, kalpotājs, ierēdnis, darba grupa, savienojums, krustojums, sateka

juktā, yukta, yuktā - [12]: debesu puķu veids. jukta-bodhi - soli uz jōgas, tas ir, dievsajūgas viedību

jukti-daršana, yukti-daršana - J.A.Grimes [8]: īstenības empīriskais līmenis; 'gūt saprāta redzējumu'

jukti, yukti - [191]: 1. vienība jeb jōga, dievsajūga. Skat. sajūgts - sayujya.

2. Spriešana; prasme, gudrība, plāns; meditācija uz augstāko esamību.

J.A.Grimes [8]: Advaita Vēdāntā patiesība tiek apjēgta caur atbrīvojoša vārda dzirdējumu (śruti), spriešanu par to (yukti) un galā caur beidzamo apelācijas tiesu - personisko pieredzējumu (anubhava)

jūnī, yuni, yūnī - jauna sieviete

jūpa, yupa, yūpa - ziedokļa stabs, pīlārs, kolona, gluds stabs vai miets, pie kura piesien upurējamo dzīvnieku.

Rigvēda [3]: VIII:

1. Dievkalpotājs, ak, Meža Valdniek, tevi ziedojot iesvaida ar debesu vīnu. Dāvā mums labklājību, stāvot stalts kā šīs Mātes klēpī.

2. Likts iedegtās uguns austrumu pusē, pieņemot lūgsnu, kas neizsīkst, varoņu bagāts. Tālu no mums atvirzošs nabadzību un badu, pacelies lai nestu mums lielisku veiksmi. Meža Kungs, celies augšup zemes augstākajā patvērumā. Sniedz labi nostiprinātu un atmērītu spozmi ziedojuma nesējam.
4. Labi tērpies, ietinies viņš nācis, jauneklīgais: uz dzīvību traucot tā slava aug liela. Viņu ceļ prātā apcerīgi un Dievu pielūdzoši zintnieki.
5. Stalti viņš paceļas skaidrā laikā, to paceļ daudzo cilvēku padome. Ar dziesmu to apsvētī viedie un prasmīgie; viņa balsi teic Dievu pielūdzošs dziesminieks.
6. Tu, ko stingri uzstādījuši ticīgi cilvēki, tu, Meža Valdniek, ar cirvi darinātais. Kaut šie dievišķie stabi priecātos, apveltot mūs ar bērnu bagātību.
7. Ak, ļaudis, kas paceļ šos ziedojuma kausus, iztēstos un zemē iestatītos. Nesot svētību laukiem tie nesīs mūsu dārgās veltes Dieviem.
8. Āditjas, Rudras, Vasu, rūpīgie vadoņi, Zeme, Debesis un Prthivi, un, vidū gaisa, saskanīgās dievības svētīs mūsu lūgšanas un liks mūsu ziedojumiem iezīmēties cēli.
9. Kā gulbji tie lido garajā virtenē, šie stabi, kas nāk pie mums tērpti spožajās krāsās. Kā Dievi tie zintnieku uzslieti austrumu pusē, dodas uz Dievu mājokļiem.
- 10 Šie Stabi virs zemes ar greznajiem riņķiem acij rādās kā ragaiņu ragi; jeb lūgšanās priesteru slieti, lai tie palīdz mums kaujas steigā. Koku Kungs, pacelies ar zaru simtiem, ar tūkstoš zariem lai ceļamies lieliskumā, tu, ko šis cirvis ar labai veiksmei krietni uzasināto asmeni ir radījis mums.

jūpaikādašinī, yupaikadashini, yūpaikādašinī - vienpadsmit ziedojuma stabu virkne

jūpakataka, yupakataka, yūpakataka - koka riņķis ziedojuma staba galā

jūpasanskāra, yupasamskara, yūpasamskāra - ziedojuma staba iesvētīšana

jūpāvata, yupavata, yūpāvata - bedre ziedojuma staba nostiprināšanai

jūpavēštana, yupaveshtana, yūpaveštana - ziedojuma staba ietērpšana, aptīšana vai apvītņošana; drāna ziedojuma staba aptīšanai

juru, kalāšu yuru - [175]: vīns

jūša, yusha, yūša - zupa

jūšati, yushati, yūšati {yūš} - ievainot, nogalēt

jušmadīja, yushmadiya, yušmadiya - tavējais, tautietis, novadnieks

jušmāka, yusmaka, yušmāka - tavš

jušmešita, yushmeshita, yušmešita - tevis uzbudināts vai sakūdīts

juvanjū, yuvanyu, yuvanyú - mūžīgi jauns

juvasurā, yuvasura, yuvasurā - alus

juvati, yuvati - jūgt, iejūgt, piestiprināt, turēt, piesiet, sasaistīt, savienot.
Arī yu, yauti, yute

Ka, Kā, kaha, kah, kaḥ - kas?, kurš?, sēkla no ūdeņiem, zalkša zīme, saules (ar-ka) radošā gaisma, kuṇḍalinī. Augstāko dievību (tas ir, Prajāpati, Bhāg, Brahman, Visnu, Ūdeņu, Yājū) vārds. Skat. brahma ka.

[58]: KĀ = Hiraṇyagarbha - sēkla (garbha), ko dzemdējuši (hira) ūdeņi, kuros tā dzīvo (nya) (Rigvēda [3] [3] X, 121); Starojošie Ūdeņi; Mirdzošais, Spīdošais, Gaisma, līksme, laime.

[36]: ēģiptiešiem ka nozīmējis 'paceltas rokas, pašapzināšana'. ... šumeriem kha - māls, trauks, zivs, rietoša saule, svētlaipe, pilnīgs (aplis); ka - Radošais princips - nenosaucama lieta. Pielīdzināts dievībām, parastāk - Virsdievībai. Jautājamais vietniekvārds 'kas?'.
1. pirmais līdzskanis alfabētā;

2. ka=kā;

3. Prajāpati (Radītājs, Brahmā) / Brahman (Virsiestība) / Dakṣa (Brahmā dēls, karavīru, valdnieku dievība) / Viṣṇu (Saglabātājs) / Yama (nāves un dzīvības dievība, pazemes valdnieks) / Garuḍa (mītisks milzu putns) vārds.

Arī dvēsele, būtības jeb pamatprincipi; īpaša komēta Varbrūš; saule; uguns; mirdzums; gaisma; gais; pāvs; ķermenis; laiks; labklājība; skaņa; ķēniņš; laime; prieks; līksme; ūdens; galva; mati;

4. '-ka' - vārda pielikums, izsakot samazinājumu, pasliktinājumu, līdzību, piem., ašvaka - zirģelis, zirdzisks.

[520], 92, 96 - ka - abstrakta personība, ego, gars-līdzinieks, zemapziņas vēlmes, 'es', netveramais ķermenis, kam piemīt neatkarīgas pārvietošanās spējas; dzīvo pēc fiziskā ķermeņa nāves. Ēterisks dubultnieks, kas satur citas daļas. Priekšstats par Ka ir pazīstams ne vien Ēģiptē, bet arī Indijā, kur var dzirdēt pat šo vārdu. Dievam Brahmā ir piemītis Ka (gars-līdzinieks)... Ja Ka, būdama daļa no cilvēka gara, pielīdzina sevi fiziskajam ķermenim un tā maldīgajiem priekšstatiem par īstenību, tā nespēs pareizi darboties garīgajā jomā. Ar viedību, iekšējo pieredzi un meditatīvu rāmu prātu Ka un citus (netveramos) ķermeņus var apjēgt, attīstīt un iekļaut. Ba (dvēsele) ar Ab (dvēsele) starpniecību ir savienota ar Ka (emociju un vēlmju ķermenis). Tāpēc Ba pārvalda Haibit'u (netverams ķermenis, kas atgādina ēnu) un Hat'u (fizisko ķermeni).

Sievietes apaugļošanu Ēģiptē sauc par BKA. Līdzīgai norisei būtu jānotiek arī garīgas attīstības gaitā. Cilvēka Ka ir jāapaugļo ar viediem vārdiem un nojautu BA. Tāda ir mūsu garīgās dzīves nevainīgā ieņemšana, kas ved uz mūsu piedzimšanu pārveidotu būtņu - padievu veidā.

[86]: Indas devanagari rakstā ka attēlots kā ļoti vienkāršots dakšveidīgs Austras koks, kura augšējā zarotā daļa ir tū-tū - ļoti daudz šķīstības; arī yo (yo ar diviem tū-tū stāviem nozīmē deva - padievs).

Šumeriem šis “pušķis” ir s. sa burts, kas, iespējams, nozīmē zivi, dziļo ūdeņu padievu Ia, Kungu jeb Kēniņu (L.A.Wadell. The Aryan origin of the Alfabet).

Brāhmī rakstā ka zīme ir vienādzaru krustiņš.

Harappas rakstā līdzīga zalkša zīmei, pie kam divu zalkša zīmju krusts (svastika, ugunskrusts) ir ka-ka, kas nozīmē 'ļoti liela aizsardzība'.

[359]: skaņa Ka ir pati Kuṇḍalinī - piecdesmit skaņu formā (Gayatritantra, 3.148); tā ir nada un bindu, tā ir apziņas daba; tā ir prākriti (Gayatritantra, 3.132) un mūžīga; augstākās garīgās atskārsmes iemiesojums. Virsīstenības (Supreme Brahman) sasniegšana ir iespējama vienīgi caur to; tā ir Augstākā Kuṇḍali (Gayatritantra, 3.130).

[176]: 1. ēzeļa kļiedziņa atdarinājums; 2. kā=kad - noniecinājums; 3. meklējums, vēlme, ilgas, mīlestība, patikt, baudīt, apmierināties.

kaak, kalāšu ka'ak - [175]: savītu zaru gredzens; tādus lieto, lai sasietu nastas, ko nes uz muguras. To uzdevums ir turēt virves atstatus un izlīdzsvarot kravu. Tos var lietot arī pavasara svētkos (zhoshi, joshi), kad dejojāji, dejojot garā virknē, turas gredzenam no abām pusēm. Skat. arī kaatyak, video [493]

kaatjak, kalāšu ka'a'tyak - [175]: gredzeni no vītola zariem, kas savienoti ķēdē. Tie tiek saākēti ķēdē un aptīti ap grozu, lai lietotu Ziemassvētkos (Čavmos). Skat. arī kaak.

[12]: lai atturētu ļaunos garus, skaidrā ūdenī liek vītola zarus (hanti ūdens sterilizēšanai liek ievas zarus). Vītola zarus lieto kā dantakāṣṭha, tas ir, zobu tīrīšanai, kožlājot vai beržot

kada - [58]: mākonis (ūdeni dodošais, ka-da)

kadā, kada - kad?, pa kuru laiku?, kad vien, vienalga kad, kaut kad, kādu dienu, nekad, reiz, kā?

kærpije, kušanu kærpiye - rupjš, raupjš, kraupjains (kærpīts?, kærpis?) Arī liet. 'kraupūs'

kærst, kušanu kærst - cirst (k-c). Arī PIE 'kers-T', hetu 'kars', luviešu 'kars'

kāfir, kafir - [91]: indoāriju valoda jeb maza pagānu valodu grupa Nuristānā, cieši saistīta, bet ne daļa no indiešu valodu atzara; saukta arī par nuristāni. Skat. arī jān, nuristān, kāmboh, aśvayana, citrala, kati, kathi, kalaša, gala, yazid,

[49]: āriju pagānu (attiecībā uz islāmu) valoda, galvenokārt Nuristānā (Afganistānas ziemeļaustrumos). Kāfiri runātāji 1896.g. ar varu pievērsti islāmam. Kāfiri valodai ir gan irāņu, gan indoāriju iezīmes.

[175]: arābu kawer - kāfirs, kalāšs, bezdievis.

[177]: kochhar - "ne-Rigvēdas āriji" (domājams, dardu jeb kāfiri valodās runājošie); Indijas, Pakistānas teritorijā ieradusies ap 2000. (vai 1700.) g.pr.m.ē., kuriem ap 1400.g.pr.m.ē. sekojusi "īstā Rigvēdas tauta". Tajā laikā kāfiri-nuristāni valodas un dardu valodu saimes, kādās runāts Afganistānas ziemeļaustrumos un Ziemeļpakistānā, ir bijušas indoāriju valodu formas, kas tiek uzskatītas par agrākajām to līdzniecēm Avestā un Rigvēdā (Witzel, 1995).

[178]: Kāfiristān jeb Kāfirstān ir vēsturisks apvidus Afganistānā, kas aptver mūsdienu Nuristānas provinci un tās apkārtni. Šis vēsturiskais apvidus atrodas un galvenokārt satur upju Alingar, Pech (Kamah), Landai Sin, un Kunar baseinus un kalnu grēdas starp tām. Tas ir starp Hindukuša galveno grēdu ziemeļos, tagadējo Pakistānas Chitral apgabalu austrumos, Kunar ieleju dienvidos un Alishang upi rietumos. Kāfiristāna savu nosaukumu ir ieguvusi no tā, ka šā apvidus iedzīvotāji bija ne-musulmaņi, un tāpēc apkārtējie musulmaņi viņus sauca par neticīgajiem (kāfir).

Viņi ir tuvu radniecīgi kalāšu - neganti neatkarīgu ļaužu ar atšķirīgu kultūru, valodu un reliģiju - tautai.

Vārds kāfir ir atvasināts no arābu kaafer, kas burtiski nozīmē cilvēku, kurš atsakās atzīt jebkādas likumus, un tēlaini - cilvēku, kurš atsakās atzīt islāmu kā savu ticību, un ko parasti tulko kā 'bezdievis', 'elku pielūdzējs' vai 'pagāns'.

Kāfiristānu apdzīvojušas daudzdievīgas pagānu tautas, līdz 1890-ajos gados liels viņu skaits tomēr pievērstis islāmam.

Ir arī vedināts arī uz domu, ka vārds kāfir ir saistīts ar kapiś (= Kapish), senu sanskrita nosaukumu apvidum, kas iekļauj vēsturisko Kāfiristānu. Saskaņā ar šo teoriju, šis nosaukums kādā brīdī var būt mainījies uz kafir un vēlreiz uz kafir. Senā Kapiśa Janapada, kas atrodas dienvidaustrumos no Hindukuša, ir iekļauta un saistīta ar Kāfiristānu.

Ķīniešu svētceļnieks Xuanzang, kurš m.ē. 644.gadā apmeklēja Kapis'u, to sauc par Kai-pi-shi(h). Xuanzang Kai-pi-shi apraksta kā plaukstošu valsti, kur valda budistu kšatriju ķēniņš, turot savā varā vairāk kā desmit kaimiņvalstis, tostarp Lampaka, Nagarahara, Gandhara un Bannu. Līdz 9.gadsimtam Kapiśi ir bijusi Kabulas Shahi dinastijas otrā galvaspilsēta, pazīstama kazu un kazādu dēļ. Xuanzang runā par Šen zirgu sugu no Kapiśas. Ir arī norāde uz Ķīnas imperatoru Tai-Tsung, kuram Chi-pin (Kapiśas) vēstnieks 637.gadā dāvinājis izcilas šķirnes zirgus.

Vēl Xuanzang liecība uzrāda, ka Kai-pi-shi audzējuši visu šķirņu labību, daudzus augļu veidus un smaržīgu sakni, sauktu par Yu-kin, iespējams, kušķu zāli khus (Andropogon muricatus, kuša, vējtīvēr (?)). Cilvēki valkājuši vilnas un

kažokādas apģērbus un lietojuši zelta, sudraba un vara monētas. Tur bijušas rodamas preces no visām debess pusēm.

“Sekojošās kampaņas pret elkdievību tika veiktas ilgstoši; un septīto Mahmuds vadīja pret Nardain'u, toreizējo Indijas pierobežu jeb Hindukuša austrumdaļu; nodalot, kā teic (persiešu vēsturnieks) Firishta, Hindustānas un Turkistānas zemes, kas ievērojamas ar izciliem augļiem. Valsts, kurā iegājis Ghazni karaspēks, domājams, ir bijusi mūsdienu Kāfiristāna (Nuristāna), kuras iedzīvotāji bijuši un ir vēl tagad elku godātāji, un kurus vēlāko laiku musulmaņi sauc par melno tērpju (siah-posh, atšķirībā no balto tērpju jeb sped-posh) kāfiriem. Nardainā ir bijis templis, ko sagrāvis Ghazni karaspēks; no tā laika palicis akmens, klāts ar uzrakstiem, kurus indieši uzskata par ļoti seniem.”

[30]: Sir George Robertson kāfirus iedala siahposh jeb melno tērpju un waiguli un presunguli jeb viron un piemin ceturto cilti, sauktu par ashkun, par kuru zināms maz vai nekas, lai gan tie varbūt ir waiguli sabiedrotie.

Presun, waiguli un ashkan tiek pieskaitīti pie safedposh jeb balto tērpju kāfiriem. No safedposh'iem presuni, kurus viņu muhamedāņu kaimiņi sauc par viron'iem, dzīvo Presungul'ā un, šķiet, ir ļoti sena tauta, atšķirīga no siahposh'iem no vienas puses un wai un ashkun'iem no otras. Tie ir vāji karotāji, un viņiem ir pieļāvīgas flegmātiskas sejas. Lai gan kustībās smagnēji, viņi ir ļoti strādīgi un spējīgi uz lieliem izturības varoņdarbiem.

Wai runā ļoti atšķirīgi no presungul'u vai siahposh'u valodām un ir drosmīga augsti garīga rāse, ķildīga bet viesmīlīga. Ashkun'i runā wai dialektam līdzīgā valodā un ir šai ciltij draudzīgi, bet karā ar pārējām.

Cita sena rāse, saukta par jazhi, esot Pittigul'ā un Gaurdesh'ā, bet dēļ savstarpējām precībām ar kam'iem un citiem viņi vairs nav atšķirami no bashgul'iem.

Visas kāfiru dzimtas tomēr ir cieši saistītas ar precību saitēm, jo visas ir zināmā mērā poligāmas, un savā jeb vienas mātes vai viena tēva klanā precības ir aizliegtas. Tomēr dzimta kā tāda vienmēr darbojas kopīgi, neraugoties uz laulību saitēm. Katrai dzimtai ir viens vai vairāki galvenie cilvēki, bet dažiem no viņiem nav pilnīgi nekādas ietekmes cilts padomēs. Svarīgākajās dzimtās šie pārstāvji vienmēr ir jast'i jeb cilts vecajie, un tāpat parasti ir arī mazos klanos.

Sabiedriski kāfiru, piemēram, kam'u, klans iedalās šādā pakārtotībā: virsaitis (mir) un priesteris; jast (vecajie) un ur jast; svarīgu dzimtu locekļi; ļoti mazu dzimtu vai grupu vai ģimeņu locekļi; nabadzīgi brīvļaudis, patsa jeb gani; vergi.

Māju saimnieks jeb namturis jeb ģimenes galva savā ģimenē ir patvaldnieks, kuram paklausa dzīves laikā, un kuru godā pēc nāves viņa pēcteči. Dēli reti pretojas tēviem, lai gan, ja ir bezcerīgi saņemt atlīdzību, viņš var klanu atstāt un uz laiku pievienoties muhamedāņiem. Bet gadījumos, kad dēlu strīdā ar tēvu atbalsta sabiedrības viedoklis, vai kad tēvs aizbēg ar savu vedeklu, dēls saņem astonkārtīgu kompensāciju.

Neviens cilvēks nevar iegūt svaru sabiedrībā, ja neklūst par jast'u. Pie kam'iem kļūšana par vecajo jeb jast'u ilgst trīs gadus un ietver 21 mielasta rīkošanu - 10 jast'iem un 11 klanam. Ir jāiziet arī caur sarežģītiem rituāliem. Jast's drīkst ausu augšdaļā valkāt sieviešu darinātus ausu riņķus un pēc patikas greznus tērpus, viņš var rīkot reliģiskus rituālus un dančus. Lai izietu rituālus, vīrietim ir vajadzīga palīdzība, parasti (saimniecisku apsvērumu dēļ) tā nav sieva.

Iesvētīšanas riti ir bulļu un āžu upurēšanas, un dzīvnieki tiek rūpīgi pārbaudīti, lai atbilst noteikumiem. Gaļa tiek sadalīta māju ļaudīm. Palaikam šī upurēšana notiek pie svētnīcas, bet lielās kaušanas notiek mielasta rīkotāja mājās, lai gan arī šajos gadījumos viens vai divi āži tiek upurēti pie dievības Gish svētnīcas. Arī šeit gaļa netiek ēsta, bet nesta mājās; uz vietas patērē tikai china raušus, sieru, sāli un vīnu. Bet mielasta rīkotāja mājās gaļu ēd noteiktās dienās, un citās tā tiek uzdurta lielos gabalos uz koka iesmiem viesiem, lai nes mājās; maizi, tīrīto sviestu (ghī) utml. izdala rīkotāja mājās.

Sarežģītam priesteram vadītam iesvētīšanas ritam seko danči; pirmās trīs dejas ir Gish godam, nākošās Imrā, Dizane un citām dievībām. Dejojājos ir viesi, kā arī iesvētāmā vīrieša māsa un meita; abas ir tērptas pilnā dejojāšanas tērpā. Sanaukan rituāls beidzas ar ceremoniālu iesvētāmā turbāna nomaiņu ar vainagveidīgu cepuri ar platām malām, kuras priekšā piesprausts kadiķa dzinums.

Vergi (bari) Kafiristānā veido neparastu šķiru. Visi amatnieki, kā namdari, dunču meistari, dzelzs lietu darinātāji un audēji, ir vergi; arī bundzinieki, tomēr prasmīgi mehāniķi, kokgriezēji, zābaku meistari; un sudrabkaļi ir jast-bari (vergu vecājie). Zemākie no visiem ir kalēji. Vergi ir tik netīri, ka padieva svētnīcai nedrīkst pieiet par tuvu.

Kāfiru teoloģija pasauli iedala augšējā pasaulē - padievu mājoklī (Urdes), zemes pasaulē (Michdesh) un apakšējā pasaulē (Yurdes). Mirstīgo debesis un elle ir apakšējā pasaulē, kas sasniedzama pa lielu bedri, pie kuras ieejas sēd mirušo uzraugs Maramalik's, kuru šim pienākumam radījis Imrā. Viņš neļauj nevienam atgriezties. Cilvēkam mirstot, cilvēka elpa jeb dvēsele (shon) pieņem ēnas, rēga veidu, kā redzam sapņos, un tā vēlāk kļūst par partir.

Padievi, šķiet, klejo Bisht'ā, paradīzē Yurdesh'ā, kamēr nekrietnie deg ellē Zozuk'ā. No nāves kāfiri diez kā nebaidās, bet pašnāvību viņi neizprot.

Presungula ir pārsvarā reliģisks trakts. Ir daudz velnu ciematu, senas upes tiek uzskatītas par dievību būvētām, klintīs tiek rādīti brīnumaini roku nospiedumi, un liels gods tiek izrādīts Imrā.

Kāfiru reliģiju sers Georg Robertson's apraksta kā diezgan neattīstītu elkdievības veidu, kas sajaukts ar senču godāšanu un kādām uguns godāšanas pēdām. Tomēr ziņas iegūt tagad ir ļoti grūti, un Presungulā ļaudis tagad atsakās uzrādīt savus padievis vispār.

Galvenie padievi ir Imrā, Moni, Gish, Bagisht, Arom, Tauru, Sataram jeb Sudaram, Inthr, Duzhi, Nong, Parade, Shomde un padieves Saranji jeb Sauranju, Dizane, Nirmali, Krūmai jeb Shumai. Imrā ir Radītājs. Ar savu elpu viņš radījis savus 'praviešus', Moni, Gish utt. bet Dizane cēlusies no viņa labās krūts. Nolicis to uz plaukstu, Imrā viņu spēcīgi sviedis augšup, ezerā, kur viņa noslēpusies.

[1]: Kalāši runā par vīriešu dzimtes radītāju Imrā, kuram ir bijis daudz svētnīcu. Viņš citiem padieviem, kā Moni, Gish, Satarām, dāvājis dzīvību no savas elpas. Cits nostāsts liek domāt par sieviešu dzimtas sencēm kā tautu dibinātājām. Imrā sēdējis klintīs, kur satek Kti un Presun'as upes, "kuldams sviestu zelta kazas ādas ķērnē. No šīs ādas parādījušās trīs sievietes, kuras gājušas un vairojušās dažādās zemēs. Tad Imrā pielējis (ķērnē) ūdeni, un radīta ceturta sieviete, kura apmetusies Presungul'ā" (Robertson, 385.)

Vienīgi Bagisht's ir dzimis mirstīgā veidā Dizan'ai. Bez praviešiem Imrā radījis septiņas meitas, kas pārrauga zemkopību, un tuvojoties sējas laikam tām bagātas labības labad tiek upurētas kazas. Imrā radījis arī fejas un dēmonus, bet pēdējie sataisījuši tik daudz nepatikšanu, ka Moni ir atļauts tos izraidīt. Vienu viņš iznīcinājis, slepus izvelkot no tā ķermeņa septiņas tapas, lai tas sakrīt gabalos. Moni kāfiru panteonā ir nākošais pēc pakāpes aiz Imrā un tiek saukts par pravieti. Viņš vienmēr parādās kā padievs, kas izvēlēts pildīt Imrā novēlējumus.

Gish jeb Dižais Gish ir ievērojami populārākais padievs bashgul'iem. Tas ir kara padievs, un, būdams cilvēks, bijis parasts kāfirs. Daži teic, ka viņa zemes, pasaulīgais vārds bijis Yazid (skat. [91]), kurš nogalinājis Ali, Hasanu un Husainu un gandrīz visus slavenos musulmaņus, ko pazīst kāfiri. Viņam tiek ziedoti neskaitāmi bulļi un āži, un pavasarī 15 dienas vergi-bundzinieki sit bungas viņa godam.

Bagisht's ir populāra dievība, kas rūpējas par upēm, ezeriem un avotiem, un palīdz labiem ļaudīm viņu pūliņos pēc turības un varas.

Arom ir kam'u aizbildnības padievs.

Satarām jeb Sudaram ir laika apstākļu padievs un pārvalda lietu.

Populāra padievs ir Dizane, un jaunā gada svētki Gichē tiek svinēti tikai viņas godam. Viņa rūpējas par kviešiem, un to labad tiek veikti vienkārši ziedojumi. Kad vīri ir sirojumā, sievietes dejo un dzied slavu padieviem, īpaši Dizan'ai. Daži teic, ka viņa ir Satarām'a meita un sākotnēji bijusi auglības padievs.

Nirmali ir kāfiru 'Lucina', kas rūpējas par sievietēm un bērniem un sargā dzemdētājas; viņas īpašā aizsardzībā ir sieviešu sanākšanas vieta (pshar, arī Nirmali nams).

Krūmai dzīvo svētajā Tirich Mir kalnā un tiek godāta ar smieklīgu deju, kas vienmēr pabeidz izdarības kārtņos rituālos, kad pēc kārtas tiek apdejas visas svarīgās dievības (elki).

Jaungada diena (Gichē) iekrīt ap 16.janvāri (manāma saules atgriešanās). Visi vīri, kuriem aizejošajā gadā dzimuši dēli, ziedo Dizan'ai kazu, un nakts tiek pavadīta mielastā. Agri no rīta Dizan'as svētnīcas priekšā tiek salikts milzums priežu lāpu, un to liesmas veicina ar tīrītā sviesta (ghī) mešanu ugunī.

Ap 3.februāri seko Veron svētki, un visu ciematu uzņem urir's (ik gadus ievēlams mirtiesnesis, kura galvenais pienākums ir regulēt ūdens padevi apūdeņošanas atzaros. Arī svētku un deju rituālu vadītājs, oficiālais ciemata viesu uzņēmējs). Tie ir diezgan mazi svētki.

Ap 18.februāri iekrīt Taska svētki. Mazi puikas tiek mudināti apsaukt, apcelt pieaugušus cilvēkus, un notiek pikošanās. 20.februāra pēcpusdienā ir liela dejošana pie gromma's, kurā piedalās mielastu rīkotāji (kaneash; dažos gadījumos augsto priesteru utah pienākumu pildītāji) savos tērpos un visi jast'i krāšņos tērpos. Godā galvenokārt Gish'u, un klāt ir visi reliģiskie kalpotāji. Vakarā pie gromma's tiek noturētas apvaldītas līksmības, ko sauc par prachi nat (deju), bet, šķiet, tajā laižas tikai zemāko kārtu puīši. Nākošā diena ir veltīta dzelzs lodes mešanai, un uzvarētājam ir privilēģija cienāt ciematu. Sacensības, šķiet, ir Imrā godam, kurš dzelzs lodi darinājis, radot pasauli.

Ap 8.martu iekrīt Mamma svētki, būtībā sieviešu svētki. Iepriekšējā vakarā viņas cep rīsu un maizi, nedaudz no tā tiek izlikts agri no rīta kopā ar ghī un vīnu ģimenes elka priekšā. Tad ziedojumi tiek aizskaloti šļācot ūdeni no kazādas maisiem. Tad sievietes dodas uz savu saietu (pshar), kur tur mielastu un uzjautrinās ar skaļu smiešanos. Mājupceļā viņas apmainās ar savstarpēju nerātņu apcelšanos ar vīriešiem (salīdz. ar apdziedāšanos, anugīta, avagīta, abhigāyati), kuri piedāvā viņām kaklarotas vai citus nieciņus, lai nāk dejojot. Pie katrām mājām zemē ir nolikts nedaudz pagatavota ēdiena katra miruša radnieka vārdā, ko var atcerēties, un arī to aizskalo ar ūdeni. Pārējais ēdiens

tad ir mielastam.

No apmēram 19. līdz 29.martam ir lieli gada svētki Duban. Tiem ir sīki izstrādāta ceremonija, bet galvenās izdarības ir danči, gājieni un ākstu ērmošanās.

6.aprīlī svin Azhindra svētkus ar gājienu uz akmens stabiem, kas veido Bagsht'a un Duzi svētnīcas. Kaneash'iem ir ļauts šim gadījumam atstāt ciematu. Galvenās izdarības ir aluts (metāla riņķa vai pakava mešanas uz mieta spēle) spēle un skriešanās sacīkstes, bet Bagsht's tiek godāts ar bulla upurēšanu un skandējumiem.

Ap 9.maiju ir šķīstīšanās svētki. Kārtīgs gājiens dodas uz Imrā templi, priesteris uz gājējiem ar kadiķa zaru šlaksta ūdeni. Imra'm upurē govī un svētnīcas priekšā noliek grozus ar miltiem, ar rozetes veida pīrādziņiem virsū. Tad sanākušie dodas nedaudz uz ziemeļiem, un tiek upurēta kaza Bagsht'am viņa attālā svētnīcā; tiek domāts, ka ziedojums tiek nodots pa gaisu. Seko loka šaušanas izrādīšanās.

Ap 5.jūniju iekrīt Gerdulau; šķiet, tie ir otršķirīgi svētki.

Ap 30.jūniju tiek svinēti Patilo Imrā godam, ar krāšņiem dančiem naktī.

9.jūlijā iekrītošie Dizanedu svētki ir pilna 'George Robertson'a vēstījuma citēšanas vērti:

“Divas dienas iepriekš vīri un puīši ir steiguši no visām pusēm, nesot sierus un ghī. Ziedo katra piena saimniecība (pshal). Pulksten divos Kāmdesh'as vīrieši dodas uz Dizane's svētnīcu upurēt kazu pāri un ziedo siera gabalus un raušus. Tad visi dalībnieki atgriežas uz Gish templi.

Milzīga smalku sieru kaudze ir cieši sakrauta uz koka paliktņa, un no katra ir nogriezta plāna apaļa šķēle. Pastāvīgas Gish godāšanas laikā apaļās šķēles ir saliktas uz ciedra zariem kopā ar raušiem un ghī. Rituāla laikā ļaudis sanākuši grupās, ir uzstādīti svāri, un visi sieri sagriezti daļās. Katrs pienesums ir nosvērts atsevišķi. Pa to laiku ir sagatavota kazu gaļa, sadalīta “porcijās”, uzvārīta divos lielos katlos, izmantojot zaļus zariņus, lai sasietu dažādas daļas, jautrībās vārot gaļu. Sievas ir no dažādām mājām sanesušas maizi un galu galā stāv garā virknē aizmugurē, kamēr viņu vīriešu radi kārtīgi uzjautrinās.

Augstais priesteris utah ir veicis ierasto reliģisko rituālu, un tieši pirms tas sākas, jautrais priesteris shahru uz vecākā no mir'iem uzaicinājumu ir noņēmis slēģus, kas aizseguši Gish'a tempļa mazās durvis vai logu. Šie slēģi ir palikuši svētnīcas augšā kopš shahru tos ir uzlicis gada sākumā.”

Ap 17.augustu tiek noturēti Munzilo svētki, kas šķiet veltīti galvenokārt kaneash beigu rituāliem. Tie ilgst dažas dienas, godāti tiek galvenokārt Gish un Dizane.

17.septembrī vēlu vakarā sākas Nilu svētki, un 18.datumā vienīgie dalībnieki - puisi no 6 līdz 12 gadiem - savācas ap 4 pēcpusdienā, saģērbušies svētku tērpos. Pēc viņu dejas tiek godāts Imrā, bez upurēšanas un ugunsкура. 19.datumā dejo vīri, un tiek skandētas dziesmas Gish'a, Dizane's un citu dievību godam. Izdarības beidzas ar deju Krūmai godam. Tie ir gada pēdējie svētki.

Kad klāt ir dzemdības, sieviete dodas uz Nirmali namu (pshar) un paliek tur 20 dienas, ja bērns ir meitene, vai 21 ja bērns ir puika. Tad pēc ceremoniālas apmazgāšanās viņa atgriežas mājās, bet viņai ir ļauts atpūsties vēl 12 dienas. Kā bērns ir piedzimis, viņš tiek dots mātei zīdīšanai, un veca sieva sauc pēc kārtas visus bērna priekštečus vai priekšteces, atkarībā no apstākļiem, un pārtrauc brīdī, kad bērns sāk zīst. Vārds, kas tajā brīdī bijis uz viņas lūpām, ir bērna vārds uz dzīvi. Zīdīšanu turpina divus vai trīs gadus.

Nevienai rotaļai nav tik svarīga loma kā dejošanai. Kāfiri dejo, kad ir laimīgi un kad sēro. Viņi dejo, lai “uzjautrinātu” ievainoto, slimo un mirstošo (salīdz. ar kurzemnieku mirdināšanas ritu), bet varbūt tas īstenībā tiek darīts kā lūgums padieviem, kuri tiek noskaņoti uz labvēlību ar dziesmām, dejām un dzīrēm, kas ietver ziedošanas un nekad citādi. Galvenās dejošanas reizes ir jast'u dejas padieviem, izciliem mirušajiem, sieviešu dejas padieviem, kad vīri ir sirojumā, Gish'am slepkavības gadījumā, kāfira nāves gadījumā un elka uzstādīšanā.

Dejošana notiek gromm'a jeb deju vietā, ko G.Robertsons apraksta šādi: “Deju vieta vienmēr ir svarīgākais laukums kāfiru ciematā. Parasti tas ir tikai viens, bet Kāmdesh'a un Bragamatāl'a ir katrā divi. Deju vietai jābūt ar būvi, ko izmantot ziemā vai sliktā laikā, ar dēļu dejas grīdu un ar līdzenu zemes laukumu, uz kura dejo īpašas dejas, un tas ir iezīmēts ar netēsta akmens altāri. Visa deju vieta tiek saukta par gromma, acīmredzami no grom jeb brom, kas bashgul'iem nozīmē 'ciemats' (sansk. grāma). Kāds kāfirs, kurš ar mani bijis Indijā, vienmēr, runājot urdu valodā grommu sauca par baznīcu”.

kaga, kalāšu kaga ka'ga' - [175]: krauklis vai vārna.

kagajak, kalāšu ka'ga'yak - [175]: kraukļa rituāls. To veic nedēļu pēc Ziemassvētkiem (Čavmos). Tiek cepts plācenis, pildīts ar gaļu, valriekstu iekšām, koriandru un kaltētiem tomātiem. Vakara dziedāšanas laikā tiek dziedāti kraukļa slavinājumi. Nākošā rītā ņem pupas un mizas vienā rokā, valriekstu kodolus un pupas otrā. Met gliemežvākus pirmajam krauklim (vārnai?), ko redz lidojam, un dzied tā apsaukāšanas dziesmu.

Kailāša, Kailaš, kailash, kailāša - svēts kalns Tibetā. Arī Mero, Meru, Hemakuta, Samkaragiri, Svastikas kalns.

[25]: kalns, kur ir vieni vienīgi svētki, liksme, svētlaipe; atrodas starp Indas un tās pieteku, kā arī Gangā, iztekām; lāsa - liksmības, lēkāšana, danči kā sievietēm; vira, siekalas.

Dzejnieks, vēstot par Dašapurā pilsētu, apraksta tās ēkas kā pašu Kailāsa kalnu. Šis kalns tiek aprakstīts kā zemes pups (otrs ir Sumēru). Tas atrodas ap 25 jūdzēm uz ziemeļiem no Mana-sarovara ezera, austrumos no Niti pārejas. Mahābhārata Kailāsa kalnu grēdā ieskaita Kumaun un Garhwal kalnus.

[53]: Kailāsa ir viena no Brahmā, dižā Radītāja radītām vimān'ām dieviem sirmā senatnē. Paredzētas ceļošanai pa gaisu. Skaistas, milzīgas, no zelta un nosētas ar dārgakmeņiem. Kailāšu lietojis Šiva, trizuļa turētājs. Vimānas ir padievu 'gaisa rati', bet vārds norāda arī uz septiņstāvu pilīm. Tās m.ē.11.gs. aprakstījis Bhojadeva darbā Samarāṅgaṇasūtradhāra (49.3). Šis sanskrita vārds norāda uz divām no 68 vietām, kurās atrodas svāyambhuvaliṅga's, saskaņā ar Śaivāgam'ām, svētākās no liṅg'ām. Kailāšā galvenā liṅga's dievība ir Tripurāntaka, otrajā vietā - Gaṇadhīpa.

kaitava - kaitēšanās, draiskulība, azartspēle, krāpšana, viltojums, meli

kaivalja, kaivalya - tas, kas ved uz mūžīgo liksmi un atbrīvošanos, svētlaipe, nodalīšanās, pilnīga nošķiršanās, dvēseles nošķiršana no matērijas vai tālākām pārceļošanām, pielīdzināšanās Virsgaram, nošķiršanās no visām citām saiknēm, pilnīga saplūsme

kaivaljamukti, kaivalyamukti [191]: dvēseles aizmukšana no miesas jeb atbrīvošanās; viens pats, unikāls. Dvēseles stāvoklis hindu rādža jōgā, kad tā apjēdz, ka ir neatkarīga no tādām atbalsta sistēmām kā dievības vai miesas uzturēšana. Tādējādi - brīvība no visām tālākām pārdzimšanām. Džaini kaivalju apraksta kā jīva, kas atbrīvojusies no karmas un atguvusi savu sākotnējo nošķirtības no ajīva stāvokli. Skat. kevala; kevalin, kaivalya

kaj, kalāšu kay - kad?

kaja kalpa, kaya kalpa - burtiski - 'mūžīgais ķermenis'. Jōgas (dievsajūgas) un ajurvēdiskās medicīnas veids, kas attīstījies Indijas dienvidos apmēram tajā pašā laikā, kad Hatha jōga. Kajakalpai ir trīs mērķi:

1. palēnināt novecošanos;
2. uzturēt izcilu fizisko veselību un jauneklīgu dzīvīgumu;
3. atbīdīt fizisko nāvi, kamēr cilvēks dzīves laikā sasniedz garīgo atbrīvošanos (jīvanmukta) no karmas ietekmes.

kajā, kaya, kāya - kādā veidā?

kāja, kaya, kāya - koka stumbrs, resgalis, celmgals (kāja), rumpis, lautas korpuss, galvenais, sanāksme, pūlis, krājums, zīme, māja, mājoklis, dabiskais temperaments, rokas daļa, ko veltī Prajāpati, mazā pirkstiņa pamatne; veltīts dievam Ka.

J.A.Grimes [8]: saistīts ar Dievu; kopa; grupa; sapulce; pūlis; galvaspilsēta
kājasthā, kayastha, kāyasthā - mājošana ķermenī, Virsgars, ērkšķogu krūms, svētais baziliks, rakstvežu kasta. [30]: 'cilvēks, kas mājo ķermenī'

kāka, kākāla, kaka, kakala - krauklis (Kākulis?), kraukļu bars, kovārnis, Corvus splendens, nekaunīgs biedrs, sektas zīme, klibais, kroplis; skat. mṛtyuvañcana

kākalaka, kākila, kakalaka, kakila - kaklarota, kaklā valkājams dārgakmens, balsene, ādamābols, rīsu veids

kakātikā, kakatika, kakāṭikā - kakla aizmugure, skausts; īpaša pieres kaula daļa

kakav, kalāšu kakaw - [175]: aušanas ķemme (šķiets? Ķekava?). To lieto, lai piespiestu jaunu dziju, aužot jostu

kākola, kakola - krauklis (Kākulis?), laupījuma meklēšana, vepri, čūska, podnieks, melnas jeb kraukļa krāsas indes veids, elles nodaļa. Skat. mṛtyuvañcana

kaksē, kalāšu ka'kse - [175]: sauss un ciets, sakaltis

kakša, kaksha, kakṣa - kakts (Kaksis?), istaba, josla, iekšēja niša, kluss stūris, pagalms, meža vidus, kakts, paduse, puse, sāns, aploce, robeža, josta (avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak), seglu josta, aukla, seglu jostas apvidus, slēpnis, vārti, sausa zāle, koks, sauss koks, liels koks, ložņaug, vītenaug, pamežs, līdzīgums, bifelis, līdzīgums, grēks, apakštērpa mala, drēbes vīle, iebildums, īpaša ratu daļa, aptveroša siena.

[128]: 1. seglu jostas apvidus, 2. jostasvieta; 3. apļveida siena, iežogots pagalms.

kakšja, kakshya, kakṣya - kaksha + ya - vītne, apakštērps, ieslēgts pagalms, līdzsvara kauss, noteikta ratu daļa (Kaksis?)

kakupradāha, kakupradaha - neparasts sārtums pie apvāršņa, blāzma kādā debesu pusē

kāla, kala - melns, tumšs, tumši zils, dzelzs (salīdz. ar kalt), laikmets, laiks, pasaules laiks, laika sprīdis, Indijas dzeguze, Indijas kobra, Plumbago Rosea, Shorea Robusta, melnais Agallochum, melnā kokvilna, miršana no vecuma, beigas, noliktais laiks, ēdienreize, uzsvērum, prosodija, Saturns, liktenis, stunda, pareizais brīdis, iedalījums, gadījums, smaržu veids

kalācī, kælācī, kalachi, kalācī - apakšdelms (Kalācī?). IPA - kəɫɑːci

kalahansa, kalahansa, kalahansa - pīļu vai zosu suga

kalāpa, kalapa - saišķis, aukla, virtene, vidusjosta, josta (siksna, saite utml.), ko sievietes valkā ap vidukli; pilnīgums, nevainojamība; bultu maks; pāva, gaiļa aste; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak

kalasi, kalāšu kal'as'i - [175]: kalāšu reliģija, kalāšu paražas

kalasum, kalāšu kal'as'um - [175]: kalāšu kopiena, kalāšu apvidus

kālaš, kalash, kalāšu kálaš - [175]: valrieksta čaumala. Arī l'al'as

Kalāša grom, kalāšu kałáša grom - [175]: Kalāša ciemats Rumbur'as ielejā.

kalāša, kaelāša, kal(r)āša, kalaši, kalasha, kałáša, kal'as'a, kalaši, kałáš - kalāšu (izzūdošs skrajciems Nirzas pag., Ludzas nov.?) tauta, svētais ziedošanu trauks, sviesta ķērne, krūka, piena krūze, bļoda, ziedojuma podiņš ar kokosriekstu, ūdens pods - Brahmā simbols, kurā ir svētā amrita; dzemdes simbols, īpašs mērs, skatu tornītis (belveders) tempļa galā; Hemionitis cordifolia. Skat. arī kāfir, jāta, šāka, prūšava, ārya, kula, gotra, toka, kāboja, kuru, uttarakuru, gujar, video [491]. 'Kālašca nārāyaṇah' - laiks ir Nārājana. Kalāšu vēsture, Pavasara (Žoši) svētki, kupās, reliģija, piespiedu islamizācija, vēsture, danči, dziesmas, riti, piem., piena spricēšana, viens dievs, vairākas padievis - video [492]. Kopības svētki, pušķošana, aušana, galvassegas, tērpi, īpaši vīru zīda svārki, cepuru pušķi, sieviešu sanākšana, sieviešu dejas, klūgu gredzeni (ka'ak) sievu virtenēs, bungas, saucieni, svilpšana, zaru pušķu, meiju vicināšana, vīri, vīru dejas (arī ar lāṭhī), hahaha (skat. hu satik) - aaaaa - eeeee, ziedojumi grozos, ziedojumu sadale, cilvēku apsvētīšana (apbārstīšana) - video [493]

[179]: pūrṇakalaša - ziedojumu krūka ar kokosriekstu utml. tajā.

[58]: Hitōpadeś'a, svētīgajās vārsnās - senā indiešu fabulu krājumā pielīdzināts sievietes krūtij.

[30]: iedragāta cilts, padota chitral'iem, tomēr bushgal'us, arī safedposk'us, kittigal'us jeb wirigal'us sauc par saviem vergiem.

[175]: kalāšs, piederīgs kalāšu tautai. Kalāšu valodā runā vairākās Čitrālas apgabala (Pakistānas ziemeļrietumu province) ielejās. Tajā runā galvenokārt Rumbur'as, Bumburet'as un Birir'as ielejās. Visas šīs trīs ielejas ir Ayun pilsētas tuvumā, dienvidos no Čitrālas pilsētas un pārstāv kalāšu valodas ziemeļu dialektu. Šo valodu abpusēji saprot starp ielejām, lai gan ir nelielas atšķirības. Dienvidu kalāšu dialektā runā Urtsun ielejā, dienvidos no Birir'as un Jinjiret'as ielejām. Pārējo ieleju dialektu runātāji ar urtsuniešiem spēj sazināties (Šeit izmantotā vārdnīca sniedz ziemeļu, Bumburetas dialektu).

Kalāšu valoda tiek klasificēta kā dardiskās indoāriju apakšgrupas valoda, līdz ar khowar, kashmiri, kalami, torwali, Indas ielejas kohistani, shina, phalula valodām. Tuvākā ir khowaru valoda. Vairums kalāšu spēj vairāk vai mazāk veikli tajā sarunāties.

Kalāšu valodā runā apmēram 2500 - 3000 cilvēki, kuri sevi sauc par kalāšiem, tādējādi pieskaitot sevi kalāšu reliģijai un dzīves veidam piederīgiem. Ja pieskaitītu islāmā pārgājušo kalāšu skaitu, kopskaits būtu lielāks. Lai gan tie vairs nepieder kalāšu kopienai, šajā valodā viņi vēl ar

ciltsbrāļiem runā. Tādi ir apmēram 800 1930-ajos gados konvertētie musulmaņi Urtsun'as ielejā.

Droši identificēt kalāšu tautas Pakistānā izcelsmi nozīmētu risināt noslēpumu ar daudzām varbūtībām. Ir divi galvenie viedokļi:

1) vēdisko indoāriju pēcteči. Šādā gadījumā viņu sākumi šajā apvidū būtu ap 1400.g.pr.m.ē.;

2) Aleksandra Lielā karavīru pēcteči; agrākais, ap trešo gadsimtu pr.m.ē.

(Skat. arī Tsiam (Ciems?).)

Kalāši ir vienlaicīgi izplatījušies viscaur Čitrālas apgabala dienvidos. Tomēr cauri gadsimtiem viņiem ir uzbrukušas citas grupas, un viņu teritorija pamazām sarukusi līdz Urtsunas, Biriras, Bumburetas un Rumburas sānu ielejām.

Aizguvumi no citām valodām ir bijuši saskarē ar khovariem; tādā mērā, ka kalāšiem ir jāprāto, vai kāds noteikts vārds ir khovaru vai kalāšu. Agrāk valsts valoda Čitrālā bijusi persiešu, un vairums vārdnīcu ir no persiešu valodas. Kopš Pakistānas valsts nodibināšanās un Čitrālas pievienošanas Pakistānai par izglītības, pārvaldes un armijas valodu arvien vairāk ir kļuvusi urdu valoda. Tā kā gan persiešu, gan urdu valodās ir daudz aizguvumu no arābu valodas, ir grūti noteikt, vai kādi vārdi nāk no vienas, otras vai trešās valodas. Dažkārt daļa vārda ir persiska, daļa arābiska. Kalāšu valodas indoāriskā vēsture nāk no kādas sanskrita formas, varbūt, ziemeļrietumu prākrita, un senās formas, no kurām cēlušies pašreizējie kalāšu vārdi, var izdibināt visai nenoteikti. Skat. [341].

[1]: Viena no pēdējām Rietumāzijas tautām, kas saglabājusi savu vietējo kultūru, ir Augšpakistānas kalāši. Viņi runā senā indoīraņu - dardu - valodā, kas saglabā ļoti senas īpatnības. Sen atpakaļ viņi ir patvērušies Čitrālas kalnos, izdzīvojot daudzus iebrukumu vilņus. Vienus no viņiem sauc par melnajiem pagāniem (kafir kalash) - pēc sieviešu melnajiem tērpiem un viņu atteikšanās pāriet islāmā. Atsevišķas viņu ciltis sauc sevi senajos vārdos - kati, kom, vasi, presun.

Afganistānas ziemeļrietumos, apvidū, ko musulmaņi iesaukuši par Kāfiristānu, pagānu zemi, dzīvo kalāšu kaimiņu grupa, kas runā atšķirīgā indoīraņu valodā, bet ar daudziem kopīgiem kultūras ieskatiem un dievībām (Witzel). 1895-96.g. afgāņu emīrs 'Abdur Rahman Khan's vadīja uzbrukumu viņu zemei, pasludinot - "Vai nu kāfiri tiks pievērsti islāmam, vai tiks noslaucīti no zemes virsas... Pat viņu ciemu nosaukumi tiks islamizēti" (Zaidi).

Šie kalāši tika piespiedu kārtā pievērsti islāmam, tempļi un elki izpostīti. "Altāri tika nodedzināti, priesteri nogalēti, bērni nolaupīti un iesaukti karaskolā Kabulā. Tikai dažiem simtiem kati kāfir'u (Bašgal'as ielejas sarkanie

kāfiri) izdevās pārbēgt pār robežu” (Witek). Iekarotāji viņu apvidu nosauca par Nuristānu, tas ir, Gaismas zemi, lai simbolizētu, kā paši uzskatīja, glābšanu no pagānu tumsas.

Pakistānas pusē Čitrālas kalāši ir dzīvojuši zem pastāvīga spiediena pāriet islāmā, un līdz šim ir konvertējušies apmēram puse no palikušās populācijas. Pie savas senās kultūras turas trīs ielejas ar apmēram 3500 iedzīvotājiem (Mohammed Bugi, 2013.5.jūn.). Viņi ir kā aplenkta sala, pūloties izdzīvot kundzīgas, ļoti konservatīvas pakistāņu sabiedrības ielenkumā, pie tam trūkumā un tūristu bombardēti.

Kā viņi paši teic, kalāšu kultūras īpatnības pārsniedz viņu pagānu ticējumus. Viņiem ir paruna “Mūsu sievietes ir brīvas” (homa istrizia azat asan), un viņi apgalvo, ka kalāšu sievietēm ir izvēles iespēja (chit). Wynne Maggi uzrāda ievērojamas pretrunas starp šo apgalvojumu un viņu kultūras patriarhālo pusi (Our Women Are Free: Gender and Ethnicity in the Hindukush).

Galvenais avots par kalāšu reliģiju ir George Scott Robertson'a darbs 'The Kafirs of the Hindu-Kush' (1896); viņš pa Kāfiristānu ceļojis pirms piespiedu islamizācijas sākuma. Viņš ir uzskaitījis 16 galvenās dievības, rakstot “Dievus godā ar upurēšanām, dejām, dziesmām (Lālu Kunda) un piesaukšanām (Namach Kunda)”.

Richard Strand's ir pierakstījis vasi vīrieša Zaman Xan'a liecību - “Pirmsislāma laikos viņiem bija šīs iezīmes, tiesa? Viņi bija padievu saucēji, viņi piesauca padievus. Viņi stāstīja nostāstus. Tādus kā “Mēs atnācām no tādas un tādas vietas. Tā ir Imro slava. Tai jābūt Mone slavai. Cilvēka - ak, kā viņu sauca - Disaṇi slavēšana ir tas veids. Viņi to izkļiedza.”” (Vēl par pagāniem - [180]).

[28]: Vien lielākā daļa trijās no Čitrālas rietumu ielejām dzīvojošiem kalāšiem ir saglabājuši savu pirmsislāma reliģiju un rituālus, kamēr pārējie nuristāni un dardu runājošie, padarīti par musulmaņiem, ir saglabājuši tikai savu kādreizējo ticējumu pēdas.

Lai gan nuristāni un kalāšu valodas pieder pie diviem atšķirīgiem savstarpēji nesaprotamiem mūsdienu indoirāņu valodas paveidiem, tiem ir daudz kopīgu jēdzienu, ticējumu un nereti pat panteona personu, lai gan parasti ar atšķirīgiem vārdiem. Nošķirtie kalāši ir saņēmuši spēcīgu mantojumu no pirmsislāma Nuristānas. Tāpēc lielākoties abu apvidu reliģisko pēdu var aplūkot kopā. Abām grupām (un lielā mērā arī citiem dardiem, tostarp Kašmīriem) ir arī Himalajos-Pamirā-Hindukušā vispārīgas kopīgas iezīmes, kas, pilnīgi iespējams, pārstāv seno, kopīgo substrātu (Tuite 2000, salīdz. Bengtson 1999, 2001, 2002). Tas ir jānodala no tā, kas var šķist kā vēdiskis.

Tālāk ir aprakstīta Hindukuša reliģija atbilstoši tās tradicionālajām

nuristāni (tālāk N.) iezīmēm, bet vienmēr ir uzrādītas kalāšu (tālāk K.) īpatnības. Kopīgās šo kalnu reliģiju iezīmes - dažkārt tām plešoties vispāri Himalajiem - ietver sekojošo.

Tajās ir ievērojama šamaņu (pshur, wrear, deal N., dehar K.; Lievre and Loude 1990) un ar viņiem saistītu lietu loma - plakanu apaļu bungu, dažāda veida prātu ietekmējošu līdzekļu (vīns, mušmires, rabarbers, medalus, paštunu hum ~ kalāšu sámani; salīdz. arī Nyberg 1995) lietojums, un vispārēja āža ziedojuma paraža (licības ir jau no Mehrgarh'as pie Quetta's, 6500.g.pr.m.ē.) ar upura asiņu izšļakstīšanu.

Ir arī vispārēja ticība kalnu gariem (fejām, elfiem), kas tagad tiek saukti persiešu valodas vārdā - peri, bet Rājatarāngiņī eposā (3.465, 468-471 - par ķēniņa Raṇāditya's ieiešanu un pazušanu kalnu alā kopā ar daitya sievieti) par apsarām.

Kalāši atšķir suchi (sīci), kas ir palīdzes medībās un ienaidnieku nogalēšanā no varōti kas ir vardarbīgāki un nīknāki suchi vīrišķie partneri; tas atspoguļo vēlo vēdisko (un tipiski viduslaiku kāšmīri valodas) atšķirību starp apsar'ām un gandharv'iem. Atsevišķi kalni ir garu izredzētas vietas, īpaši iespaidīgais piramīdveidīgais 7708m augstais Kailāša'm līdzīgais Tirich Mir kalns ziemeļos no Chitral'as (~ Meru Kaṭh, Meros Arrian, Anabasis 1.6; Sumēru, pāli valodā Sineru; sal. Devameru, shin'u Dīamer = Nanga Parbat). Vēlā rudenī gari nonāk lejā augstkalnu pļavās.

Dažas izšķirošas iezīmes, kas izgaismo Hindukuša reliģijas vietu starp indoirāņu, Baktrijas-Margianas arheoloģiskā kompleksa un vēdiskajām reliģijām, tiks apkopotas un apspriestas sīkāk, jo pat vēl tagad vēdu lietpratējiem pamatā paliek nezināmas, neraugoties uz Buddrus'a 1960.g. darbu un fragmentāro Fussman'a (1977; 21-35) apkopojumu "d'un domaine mal connu des indianistes", kas pat ar "esprit hypercritique comme le nôtre" (1977; 27) pārspīlē (pēcvēdisku) indiešu ietekmi (1977; 69; tagad līdzsvarotam lingvistiskam vērtējumam skat. Degener 2002).

Tomēr gan Hindukuša, gan vēdiskā mītoloģija, rituāli, svētki, neraugoties uz daudziem attīstības un mijiedarbes slāņiem, drīzāk ir ļoti cits citu skaidrojoši; salīdz. līdzīgo Nepālas gadījumu (Witzel 1997c; 520-32).

Nuristāni dievības ir slavētas dziesmās, kas sauktas bem (=vēdu brāhmana's, Buddruss 2002, 123).

Ir dievs radītājs, kas parādās ar dažādiem vārdiem, vairs ne Debesu Tēvs, bet apakšējās pasaules valdnieks - Imra (Yama Rājan), Māra - (nāve (N.), Dezau (dih) jeb Paidagarau (Paydagarāw, K.). Dažkārt tas līdzīgi Zeus pārņēmis Indras raksturojumus (tāpat kā Rīgvēdas Indra nonāvē čūsku). Viņš ir arī cilvēku ciltstēvs jeb viņu radītājs (neraksturīgi - no māla; salīdz. ar šumeru mītiem).

Tomēr līdzīga kā Yama's dvīņumāsa Yamī, Dezau (Dizáw, K.), ir Dezālik (Dizálik, K.), dzemdību padievs, kas līdzīga kafiru Nirmali (N. < nirmalikā).

Debasis sastāv no septiņām apaļām ripām, kas norāda uz skaidru Dienvidāzijas (varbūt sākotnēji Tuvo Austrumu; skat. arī par tengri reliģiju [388] ietekmi - galvenokārt to skaits salīdzinājumā ar Ziemeļu Eirāzijas deviņām (kas sastopams arī Rīgvēdā un nepāliešu šamaņu dziesmās, Maskarinec 1998, kur 7 līdztekus 9).

Svarīgākais, ka ir Indram līdzīgs tēls, parasti saukts Indr (N., K.) vai Varendr (K., Waræn, Werín, Aparentra). Tāpat kā Vēdās viņa vārdā ir saukta varavīksne - vēdu Indra-dhanīš, N. kati valodā Indrō~, I~drō~, kalāšu Indré~ utml.; Pērkona laikā Indra spēlē polo (austrumnieku jātnieku hokejs) (vai arī, kad pārvietojas Munjem; Buddruss 2002: 125); kalāšu indōcik - 'zibens' < indradotyā; un zemestrīci sauc par indreṣṭi - 'Indras impulss', kati valodā indrí.c., indriṣṭ. Tomēr Indra parādās dažādos veidos un maskās; mums ir jāpieņem daudzi vietēji atvasinājumi un šķērsietekmes no vienas vietējās tradīcijas uz citu pēdējos 3000 gados, kā tas ir skaidri redzams ar padievu Balumain.

Kāfiru Giwīš/Giwē's/Gyīš (< gaviša - 'govju ganāmpulka īpašnieks') ir pārdrošs, vienmēr veiksmīgs nogalinātājs un labi atspoguļo Indras Rīgvēdisko raksturu (RV gaviš, sal. gaviṣṭi); dažas citas no viņa 'inkarnācijām' uzsver auglību, ko viņš rada vai personificē, un arī Indras saistību ar lietu, kad viņš parādās kā Wushum, Shomde (N.) un kā Sajigor (Sajigōr, K.), kura nosaukums īstenībā ir Shura Verin (šīra werín < sūra aparentra - 'varonis, nepārspētais Indra').

Waræn(dr-) jeb In Warín (K.) ir visvarenākais un visbīstamākais padievs; viņa svētnīcas vieta tikusi noteikta ar bultas lidojumu, kas liek atcerēties Indras Bunda šaujamloku.

Cits padievs, Munjem malik (munjem < madhyama - vidus; malék < arābu malik - ķēniņš) ir Vidus Zemes Valdnieks un tāpat kā viņa tēvs Indra nogalinājis dēmonu. Viņš to nospiedis zemē, nolīcis tā galvu augšielejā, kājas lejasgalā un pārklājis ar zemi; tas viss atgādina Puruṣa/Ymir un Chin (< Austric) Pangu mītus.

Interesantākais, arī Mahāndeu (Mahāndéo, K.) un Mon/Mandi (Māndi, N., < mahān deva) ir kara padievs, sarunu vedējs ar augstāko dievību, un viņš ir visur un sasniedzams tāpat kā Indra. Mon/Mandi ir bijis ar zeltainu ķermeni, zebu bulla izskatā un uzkrājis mākoņus (salīdz. ar Tištriia's bulla/zirga formu, sausuma dēmona Apaoša's, bulla/zirga formu).

Pat nesen vēl populārais Balumain's (Bałimaín, K.) ir pārņēmis dažas Indras pazīmes - viņš ierodas no ārienes, jānot zirgā. Mahāndeu viņam tāpat kā citiem Indras tēliem, 'izkrāpis' pārākumu. Balumain's ir kultūras varonis, kas līdz ar

citām lietām mācījis svinēt kalāšu tautas ziemas svētkus (Chaumos). Tāpat kā indoīraņu Indra Vṛtraghan, Hindukuša Indram ir dēmonisks līdzinieks Jeṣṭan (K., < jyeṣṭha?), kas uz zemes redzams kā suns; padievi (Devalog, salīdz. N. Dilū) ir viņa pretinieki un met uz viņu akmeņus, kas izskatās kā krītošās zvaigznes.

Ir daudz citu dievību, kuras šeit nevar aplūkot; tomēr nozīmīga ir kāfiru padievs Jeṣṭak'a (Jéṣṭak, K. < jyeṣṭhā, jeb deṣṭrī?), Dis(a)ni (< Dhiṣaṇā) - viņa ir sirds un dzīvības spēka padievs, sargā bērnus un dzemdētājas, kā arī ir Jach (.j.a.c. < yakṣ(in)ī, K.), vesela sievišķo zemes vai īpašu vietu, lauku un kalnu ganību garu kategorija.

Hindukuša rituāliem ir arī daudz indoīraņu un indoāriju iezīmju (Fussman 1977 - 34).

Kāfiru reliģijā ir bijuši priesteri (N. wutō, utō < hotṛka?; jāatzīmē kalāšu ištikavan priesteri, no ištikhék - 'slavēt dievu', ko sastapis vēl Morgenstierne 1929.g.), dziesminieki un šamaņi. Tomēr tagad kalāšu apvidos priesteru nav (palikuši vien kādi šamaņi, dehár).

Tā vietā ir īpaša pusaugu zēnu loma, pret kuriem izturas ar īpašu godbijību - kuri līdzīgi brahmacārin'iem apvieno pirmsdzimumdzīves uzvedību ar augsto kalnu tīrību, kuros viņi dzen kazas vasaras ganībās. Tādu rituālās tīrības pakāpi nevar sasniegt vīrieši, kuri ciematos darbojas saskarē ar sievietēm un dažādās netīrās lietās. Tīrība tiek ļoti uzsvēta, tāpat kā Vēdās un hiduismā. Kalāšu apvidos tā tiek centrēta ap altāriem, kazu novietnēm, vietā starp mājas pavardu un aizmugures sienu (kā mūsdienu Himalaju/Nevaras (Newar - Katmandu) praksē), un arī ap svētku laikiem.

Pretēji, sievietes pasaule (īpaši menstruāciju un dzemdību laikā), kā arī nāve un trūdi, arī ārējā (musulmaņu pasaule) ir netīra; un tāpat kā Vēdās (un Avestā), ja ir pārkāpti rituālās tīrības noteikumi, tiek prasītas daudzas attīrīšanās ceremonijas, pat caurmēra namturim.

Kalāšu rituālā dievības tāpat kā vēdiskā rituālā (un bindu pūjā) tiek uzskatītas par īslaicīgiem apmeklētājiem, ikgadus atnācējiem (salīdz. ar Jāni).

Atšķirībā no nuristāni svētnīcām, kalāšu svētnīcas (dūr - 'mājoklis' < Ved. dūr; malosh), izņemot sieviešu māju, ir izvietotas zem atklātām debesīm pie kokiem (kadiķiem, ozoliem, ciedrām), un tās raksturīgas ar koka dēļu vai akmens altāri. Tur vienmēr (griestos) ir caurums, domājams, uz padievu viņsauli (kā Nevaras dievības Nāsa Dyo svētnīcā). 1929.gadā Morgenstierne tādā caurumā vēl ir redzējis cilvēka galvas veidolu; salīdz. ar (izzūdošo) 'ziedošanas galvu', kas ir tik svarīga vēdiskajos rituālos (Heesterman 1967, Witzel 1987); sal. ar senajām ķeltu praksēm.

Rituālos parasti ir ugunskurs, bet blakus altārim, nevis altārī, kā tas ir vēdiskajā reliģijā; tiek izšķakstītas asinis - atšķirībā no Indijas, kur tās tiek uzskatītas par aptraipošām, izņemot tantriskus vai cilšu rituālus. Tiek upurēti zirgi, govīs, kazas un aitas.

Hindukuša rituālā tiek lietoti dažādi svētie dzērieni, īpaši vīns (vietām aug vīnogulāji, to apliecina jau Aleksandra Lielā grieķi, kuri mācījuši par Dionīsu). Indram vai līdzīgiem padieviem ir vīnadārzs; viņš to sargā no iebrucējiem; parādās kā ērglis. Kad iebrucēji šauj uz viņu bultas, viņš izraisa klints nobrukumu, tos nogalējot. Tas varbūt atspoguļo niecīgu kāfiru atbalsi senam indoeiropiešu un indoīraņu mītam par ērgli, kurš nes svēto dzērienu. Savukārt kraukļi pārstāv senčus un bieži tiek baroti arī apbedījumos (ar kreiso roku), tāpat kā Vēdās un daļā mūsdienu Indijas un Nepālas (Witzel 1986; 163).

Kopumā, svinīgie kalāšu riti, domājams, ir potlatch tipa (namīs < arābu), kā to liek priekšā Kuiper's attiecībā uz Rīgvēdiskajiem. Rīkojot rituālus un svētkus (tiek minēti līdz 12, augstākie ir biramōr) ar daudzām kazu un arī liellopu ziedošanām, cilvēks iegūst slavu un lielāku ietekmi vietējās sanāksmēs. Šķiet, ka tāpat kā Rīgvēdā ziedotais dzīvnieks pievienojas ziedotāja ganāmpulkam pēc viņa nāves un varbūt saglabājas arī viņa augstais stāvoklis.

Svarīgi - no publiskām reliģiskām darbībām ir izslēgta kādreizējā amatnieku šķira (K., N.) (salīdz. Fussman 1977; 68), tāpat kā vēdu sūdra's. Beidzot, lai labāk izprastu Hindukuša reliģiju un salīdzinātu to ar indoīraņu un Baktrijas-Margianas arheoloģiskā kompleksa reliģiju, ir svarīgi nedaudz ieskatīties gada sadalījumā un daudzajos ar to saistītajos rituālos/svētkos (khawsāngaw, K.).

Parastais gada dalījums, šķiet, ir divās daļās, pavasaris-vasara un rudens-ziema. Piemēram, Māra (~ Yama Rājan) tiek sveikts pavasarī, un Munjem (~ Indra) lapkritī. Kalāšiem ganu padievs Sorizan sargā ganāmpulkus rudenī un ziemā, un tiek sveikts ziemas svētkos, kamēr Goshidai to dara līdz Pul svētkiem (pū. < pūrṇa, septembra pilnmēness) un tiek sveikts Joshi (Joši, Žōši) svētkos pavasarī. Tas atgādina divas (sauļes un rituālu) gada puses (uttarāyana, dakṣiṇāyana vēdiskā svētku kalendāra skaidrojumā (gavām ayana)), dažādos līdzīgos gadījumos Himalajos un gada dalījumu sausajā un lietainajā daļā Baktrijas-Margianas arheoloģiskajā kompleksā, Avestā un Rīgvēdā.

Svarīgākie kalāšu svētki ir Chaumos (cawmōs (skat.), Khowar Chitrimas, svarīgi < cāturmāsyā), ko svin divas nedēļas ziemas saulgriežos (apm. 7-22.decembrī.). Tiem ir vērā ņemamas atbalsis kalāšu (un nuristāni) pamatliekošā mītā par Balumain'u.

Daudz kas no tā atgādina saulgriežu svētkus kaimiņu tibetiešu Ladakh'ā (Dollfus 1987) kā arī vēdiskos Mahāvrata svētkos un veidu, kādu tie ieņem sōmas otrās izspiešanas rituālā (Witzel 1997a; 398-400, 404), kā arī to atspoguļojumos mītos. Mīts, kas saistās ar Indras veikto Vala atvēršanu - tipisks Jaungada mīts - Nuristānā ir rodams divās galvenajās versijās, kuras šeit ir apkopotas.

Radīšanas mīti. Vispirms, atklājums par padievu pazaudēto sauli un mēnesi (Robertson 1896; 385, 28; tālākas Prasun un Urtsun versijas, pēc tam Jettmar 1975/1986 (kurš izmantojis Buddrus'a nublicētos materiālus). Tālāk Buddrus's 2002:

“Nebija ne saule ne mēness. Bija ļoti tumšs. Dēmons (Espereg-era) bija sauli un mēnesi ienesis savā mājā pa labi un kreisi no ūdenskrituma. Padievs Mandi pārvērtās par puisī un devās pie Espereg-era mātes. Mandi netiek ļauts atvērt kādas noteiktas durvis. Viņš mēģina, iespiež pirkstu, tas pārvēršas par zeltu; galu galā viņš durvis uzlauž un ierauga ūdenskritumu, sauli, mēnesi un zirgu. Viņš uzliek sauli uz labā pleca, mēnesi uz kreisā pleca un jāj ārā no mājas. Tumšā pasaule kļūst gaiša. Espereg-era viņam seko, Mandi nocērt viņa septiņas galvas, aizvelk uz ielejas labo galu un apsedz.

Dievība Mara viņam ieteic sauli un mēnesi piešķirt pārējai pasaulei; viņš tos uznes debesīs, kur abiem tiek norādīts riņķot apkārt pa apliem. Tad Mara rada cilvēkus, dod tiem lopus, māca viņus, aiziet debesīs un pazūd.”

Cita versija vairāk pievēršas tieši saules 'mājas' iekarošanai (Kati Bumboret'ā, Urtsun un Lutdeh; Prasun versija pēc Buddrus'a, kā vēstījis Jettmar 1975). Ielejas augšgalā ir māja, tuvu debesīm, kur dzīvo dēmons. Tam ir daudz bagātību. Ja to nogalinātu, pasaule kļūtu laba. Padievi lemj ar dēmonu cīnīties. Viņi pasauc padievu Mandi, kurš, dodoties augšup pa ieleju, sapulcē pārējos padievus, beigās iesaistot arī sievišķo dievību Disni. Pusceļā viņi apsēstas un pārrunā. Viņi atrod māju. Mandi dodas turp, redz vecu sievu un izvaicā viņai par māju. “Tā ir māja starp augšu un apakšu; iekšā ir septiņi brāļi (saukti Dizano, salīdz. ar kalāšu Dezālik) kuriem ir daudz lietu - saule un mēness, zelts, sudrabs, ūdens, lauki, kuros viņi sēj”. Vecā sieva paskaidro kā padarīt redzamu virvi, kurā māja karājas starp debesīm un zemi. Man(d)i dodas atpakaļ pie padieviem, bet trīs reizes piemirst, kas viņam teikts; beidzot viņu pavada cits padievs (salīdz. ar maitu liju un Saramā, JB 2.240-2) un atstāta padieviem, kuri par Mandi uzjautrinās. Padievi uz māju šauj bultas, bet tā kā tā ir no dzelzs, tiek atsistas (salīdz. ar dzelzs cietokšņiem Vēdās). Viņi lūdz Disni sēt sēklas, kas tūlīt strauji dod graudus un tiek izkultas. Pelavas aplīp neredzamajai virvei, un tā ir ieraugāma balta. Mara darina divžuburu bultas, kas iziet caur vara, sudraba, zelta un dzelzs pavedienu. 'Miltu pils' nokrīt uz zemes. Padievi lec durvīs, bet tās nav vaļā. Dis(a)ni teic Mandi skatīties uz

viņas ciskām, kas ir baltas un kuplas. Mandi uzbudinās, lec pret durvīm un tās uzlauž. Viņš ieiet ar dunci un nogalē visus septiņus dēmonus. Padievi tos izvelk ārā un sadedzina.

kālašēja, kalasheya, kālašeya - paniņas

Kalāt, kalat - [30]: apvidus Indas augštecē (Kalāči?)

kalatē, kal - skaļš, skandināt (kalt?), skaitīt. [58]: skandināt, trokšņot, izkliegt diennakts stundu

Kālaudaka, kalaudaka - jūras nosaukums

Kālī Mā, kali ma - Melnā Māte, viena no sešpadsmit vidyādevī, viena no dievmātēm jeb mātr, Durgā forma, viena no ugunskura septiņām mēlēm jeb liesmām, melna krāsa, melnu mākoņu virkne, nakts, nomelnojums

J.A.Grimes [8]: 'Melnā', dievmātes briesmīgā forma (no darbības v. kal = 'skaitīt jeb skubināt').

1. Personificē laiku - pagātņi un nākotņi, kas klātas pilnīgā tumsā;
2. Laika un Nāves māte. Laika iemiesojums. Iemieso laika aprijošo spēku;
3. Dievietes Durgā vārds;
4. Pārstāv parādību pasaules nežēlīgo jeb graužošo aspektu;
5. Kaila jeb "telpas klāta". Tās izspūrušie mati attēlo viņas nerimstošo darbīgumu.

[110]: nāves padieve kā Melnā māte. Vārda varianti- Kālī, Kamakhya, Ambi(ka), Ankalamman, Anna-Purna, Bhadrakali, Bhagavati, Bhavani, Bhimadevi, Bhramari, Bhuta-Nayaki, Devi, Dewi, Digambara, Durga, Gana-Nayaki, Gauri, Girija, Ishani, Kamaks(h)i, Kanyakumari, Kapalini, Karala, Karali, Kotari, Karna-Moti, Katyayani, Kirati, Kumari, mahādevi, mahākālī, Mahes(h)vari, Mahisha-Mardini, Parvati, Pinga, Pitari, Raktadanti, Rudrani, Sati, Shakti, Simha-Vahini, Uma, Vijaya, javiešu Ambu Dewi, Lara Jonggrang, Ratu Lara Kidul, Pacific Batari, Canda.

Kalijuga, kaliyuga - Kali laikmets (jūgs). Skat. yuga.

J.A.Grimes [8]: tumšais laikmets; dzelzs laikmets (no saknes yuj = 'sajūgt' + kal = 'kūdīt, skubināt'). Nelabvēlīgs spēļu kauliņa uzskriens. Patreizējais laikmets, kurā patiesība stāv vairs tik uz vienas no savām četrām (pašierobežošanās, tīrība, augstsirdība, patiesums) kājām - apdraudēta patiesuma. Atbrīvošanās līdzeklis šajā laikmetā esot Dieva vārda skandēšana - nāmasaṅkīrtana.

[58]: saskaņā ar hindu agrāko laika skaitīšanu - patreizējais laikmets, kas sācies 3102.g.pr.m.ē., 18.februārī un satur 1200 dievu gadus jeb 432 000 cilvēku gadus. Pēdējais no četriem laikmetiem (Kṛta, Tretā, Dvāpara, Kālī), kuros notiek kārtējā kosmiskā izpausme (manvantara, Manu ēra).

[63]: tumšais jeb melnais garīga un morāla pagrimuma laiks, par tādu tiek uzskatīts pašreizējais; kali šeit nenorāda uz padievi Kālī, bet uz nelabvēlīgu spēļu kauliņa uzskrienu.

[110]: dzelzs laikmets, ceturtais un pašreizējais pasaules laikmets. Šim laikmetam, kurš ir karu pilns, un manta kļūst par daudz svarīgāku kā taisnīgums, ir jāturpinās vēl 400 000 gadus.

Kalinda - province Guptā (Galinda?) - [181]: starp provincēm Guptas uzraksti min Sukulideša, Suraštra, Dabmla, un šai kategorijai varbūt ir pieskaitīta arī Kalindi Narmadayor Madhya. Starp apgabaliem ir minēti Lātavišaya, Tripurivišaya, Arikina, Antarvedi, Valavi, Gayii, Kotivarša, mahākhushapara and Kundadhani. Skat. Galinda, balti.

kaljānīpañčama, kalyanipanchama, kalyāñīpañčama - tas, kam piektais ir laimīgais

Kalkin - nelabais, nekrietnais, netīrais, duļķainais / Zemeslodes atjaunotājs, derības atjaunotājs (kataklizma kā atjaunotne?).

[182]: nākamais Višnu avatāra, kas atjās uz balta zirga, ar liesmojošu zobenu rokā. Viņa uzdevums būs atjaunot tikumu (dharmu), likuma un taisnīguma varu. Šāda cerība tika īpaši kopta, sākoties musulmaņu iebrukumiem.

[121]: saukts arī Kalki, Višnu pēdējā inkarnācija, kam būtu jānāk. Pašreizējās Kali jugas beigās, kad tikumi un derība (dharma) ir zudusi, un pasaulē valda netaisnība, Kalkin's parādīsies, lai sagrautu nelabo un ievestu jaunā laikmetā. Viņš sēdēs baltā zirgā ar kailu zobenu rokā, liesmojot kā komēta. Netiek bieži attēlots kā citi Višnu avatāras; rādīts vai nu zirga mugurā, vai zirga pavadībā. Saskaņā ar dažām pasaules gala leģendām, Kalkina zirgs uzkāps ar vienu kāju uz zemes, liekot nogrimt bruņurupucim, kas balsta zemi. Tad padievi atkal atjaunos zemi tās agrākajā tīrībā.

kālpa, kalpa - dievkalpošana, pamācošs, rituāls, attiecīgs uz laika posmu, sauktu kalpa.

[58]: darāms, svēts rīkojums, likums, noteikums, pirmais pienākums, vispilnīgākā no sešām Vedāng'am (sūtru laikposma sanskrita teksti, kas nosaka ziedošanas, upurēšanas ceremoniju kārtību), dziedniecisku zālīšu gatavošana; arī Brahmā, Virsīstenības (Brahman) diena (1000 yuga's = 4 320 000 000 mirstīgo gadi), pasaules mūžs.

[129], 51:

I. Ak, galvenais zintniek, tālāk es atstāstīšu tev sacerējumu par rituāliem, ko izprotot cilvēks kļūst prasmīgs svētajos ritos.

II. Ir pieci rituāli, tas ir:

- (1) Nakṣatra Kālpa (attiecas uz zvaigznājiem);
- (2) VēdaKālpa;
- (3) Samhitā Kālpa;
- (4) Añgiras'a rituāls;

(5) Śānti Kālpa.

III. Sīks izklāsts par zvaigznāju vadošajām dievībām ir tekstā Nakṣatra Kālpa. Tas pats ir jāzin arī šeit.

IV. Ak, galvenais zintnieks, priekšraksts attiecībā uz Rik vēdu utt., Purusārtha's, tas ir, tikuma, mīlestības un atbrīvošanās sasniegšanai, ir sīki sniegts VēdaKālpa.

V. Zintniekus (mantru reģus), pantmērus un Sūkta-mantr'u dievības ir Samhitā Kālpa norādījuši zintnieki, kuri redzējuši Īstenību.

VI. Āngirasa Kālpa pašdzimušais Dievs (Brahmā) ir aprakstījis labu rīcību, liedzot melno maģiju un burvestības.

VII. Ak, lieliskais zintnieks, dievišķas, zemes un gaisa izcelsmes ļaunu zīmju pārvarēšanas veidi ir atsevišķi minēti Śānti Kālpa.

VIII. Šīs iezīmes ir kodolīgi minētas Kālpa definīcijas kontekstā. Īpašas iezīmes ir atsevišķi citās Śākh'ās jeb zaros.

IX. Tā kā tās visas noder Gṛhya Kālpa (namtura jeb saimnieka pienākumi), es tev, ak lieliskais bramīn, tās atstāstīšu. Klausies uzmanīgi.

X. Omkāra (zilbe AUM) un vārds Atha - šie divi vārdi kādreiz izlauzās no dieva Brahmā rīkles un iznāca ārā (tika izrunāti). Kopš tā laika šie divi ir labvēlīgie.

XI. Tas, kurš ir pabeidzis minētos ritus un vēlas veikt nākošos, izteiks vārdu Atha (Tātad - Atā?). Ar to tiecas uz nebeidzama labuma mērķi.

XII. (Īpašā veidā) izkaisītā kuša zāle tiek cildināta ūdens slacīšanas ritam ap uguni. Attiecīgā svētajā ritā tās stiebru skaitam jābūt ne mazākam un ne lielākam, lai tas nebūtu bezauglīgs.

kalpaka - 'kalpa + ka' - rituāls, rīts (kalpošana? Kalpaks?)

kalpanā, kalpana - izdomājums, pieņēmums, ideja, nodoms, veidols, attēls, sakārtojums, rīcība, dziedināšana, ražošana, darināšana, vingrinājums, pieņemšana par īstu, sagatavošana

kalum, kalāšu kal'um - [175]: dziesma. Arī gho

kāma lōka, kāma loka - [2]: vēlmju, kāmes loks; pusmateriāla dimensija jeb drīzāk pasaule jeb valstība, cilvēciskām būtnēm parasti subjektīva un neredzama, kas apņem un arī norobežo mūsu fizisko zemeslodi. Tas ir mirušo cilvēku un citu mirušu būtnu astrālo formu - vēlmju ķermeņu mājoklis. "Tā ir sengrieķu Hadesa, ēģiptiešu Amenti, Kluso Ēnu zeme" (H.P.Blavatsky, dz. Helena Petrovna von Hahn)

kāma manas, kama manas - [183]: vēlmju prāts ; (no kāma, 'vēlme' + manas, 'prāts').

Prāta zemākā daļa savienojumā ar vēlmi tiek novilkta lejā pie materiālām lietām un cilvēku dzīvē parasti saukta par personas ego, savtīgumu. Tas ir

mirstīgs, tomēr tā garīgā patība (skat. adhyātma) izpaužas cauri mūžiem.

Vēlmju prāta nemirstība vai mirstība cilvēka uzbūvē ir nosacīta - ja cilvēks sekmīgi tiecas uz augšu un saprāta un emociju ziņā apvienojas ar buddhi, kas to apskaidro, manvantara's nemirstība ir samērā droša.

Turpretī, ja vēlmju prāts ir nepietiekami apgaismots, lai veiksmīgi turētos pret zemāko - sajūtu un prāta astrālās un materiālās dimensijas pievilksanas spēku, tas tiek novilkts lejup un paliek savažots šajās apakšējās dimensijās, un šādā gadījumā nemirstība tiek zaudēta, mazākais uz laiku.

kāma rūpa, kama rūpa - [2]: vēlmju, kāmes veidols; tā daļa no cilvēka iekšējās dabas, kurā mājo jeb atrodas dažādas vēlmes, pieķeršanās, nepatikas, mīlestības, īsi sakot, dažādas mentālas un psihiskas enerģijas.

Pēc nāves tā kļūst par nesēju uz bijušā cilvēka augstāko principu astrālajām pasaulēm. Bet šie augstākie principi tomēr to tikpat kā neapzinās, jo dzīvības zelta pavediena pārrāvums fiziskās nāves brīdī iegremdē apzinošos personisko vienumu labvēlīgā neapjēgas apstulbumā, kādā tas paliek ilgāku vai īsāku laiku atkarībā no tā garīguma vai materiālisma īpašībām. Jo garīgāks cilvēks bijis, jo ilgāks ir labvēlīgās neziņas laiks un otrādi.

kāma, kama - kāme, pasaulīga iekāre, kaisle, materiāla kāre, kāre pēc sajūtu baudām, dzimumbauda, bauda, mīlestība, kārojošs (izkāmējis), gribošs, ilgas, alkas, pieķeršanās, vīrieša sperma, nodoms, slāpes pēc ūdens. Kušanu val. - mīlēt, alkt, kārot. Skat. puruṣārtha.

[58]: plūst no radīšanas ūdeņiem

[63]: vēlme - kāre pēc sajūtu baudām, kas aizver ceļu uz īstu svētlaimi (ananda); vienīgi tieksme uz brīvību ir dzinulis uz atbrīvošanos, ko sauc par mumukshutva.

Kāma hindu literatūrā ir viens no četriem cilvēka dzīves mērķiem. To uzskata par būtisku un veselīgu cilvēka dzīves mērķi, ja tai nododas līdztekus pārējiem trim mērķiem - derībai (dharma - tikums, piedienīga morāla dzīve), materiālai labklājībai, (artha, arī nodrošinājums, iztika) atbrīvošanās (mokṣa, arī atlaišana, pašapjēga). Kopā šos četrus mērķus sauc par Puruṣārtha.

[2]: vēlme, kāre, alkas - ceturtā substance-principis, kas veido cilvēka dabu. Kāma ir cilvēka dzinulis; par sevi tā ir nedz laba nedz slikta, bet tāda, kā prāts un dvēsele to lieto. Tā ir dzīvu elektrisku impulsu, patikas, tieksmju mājvieta, ja aplūkojam tās to darbības aspektā.

Tomēr parasti, lai gan ir gan dievišķas alkas, gan velnišķīgas, šo vārdu saprotam ierobežotā, un aplamā, gandrīz tikai kaitīgā, netiklā nozīmē.

[23]: tantrā iekāre un dzimumdziņa tiek lietota kā atbrīvošanās jeb cilvēka stāvokļa pārspēšanas līdzeklis.

J.A.Grimes [8]: vēlme; tīksme; iekāre; mīlestība (no darbības v. saknes kām = 'kārot').

1. Viena no četrām dzīves vērtībām. Dzīves hēdoniskā vai psiholoģiskā vērtība.

2. Dailes un mīlestības padievs. Dzimis no Radītāja Brahmā prāta.

[12]: kāma, rāga - mīlestība, pieķeršanās, iekāre; arī slāpes (trishnā), avidity, viena no 12 nidān'am. Tiek saprasta kā kārdinoša, samaitājoša pieķeršanās; arī kā savtīga mīlestība uz sievu un bērniem, kā arī kā nesavtīga mīlestība uz saviem skolotājiem un vecākajiem.

Kāmadēva, kamadeva - [191]: dailes un kāmes, mīlestības padievs; vēdisks Kupidons, kurš šauj ar ziediem, nevis bultām

kāmadhātu, kamadhatu - pasaulīgo vēlmju valstība; vēlmju reģions, rezidence

Kāmadhenu, kamadhenu - Vēlmju govs; mītiska govs, kas piepilda visas vēlmes; pārpilnības govs.

[191]: vēlmju piepildītāja govs, kas radīta, kuļot piena okeānu.

[182]: mītiska govs, kas piepilda cilvēku vēlmes, simbolizē dabas bagātību un auglīgumu.

Kāmakalā, kamakala - dzimumdziņas būtība, Śivaśakti, ĪM - Śakti praṇava; priekšstata Śivas-Śakti, tas ir, Visuma tā cēloniskajā stāvoklī un pasaules radīšanas pirmā impulsa svētlaimīgu savienošanos. Pārkosmiskās Radošās Dziņas mājoklis.

[184]: "AUM. Sākumā bija vien Devī. Viņa radīja olu, izveidoja pasauli. Viņu sauc par Kāmakalā, kas nozīmē zilbi ĪM. Viņu sauc par Śṛṅgāarakalā, kas nozīmē puszilbi (ardhamātrā, nazāla dziestoša iekšēja vibrācija) pēc AUM ('A', 'U', 'M')". Skat. AUM, Māṇḍūkya Upaniṣad.

1. Ar vārdiem AUM Devī šī padievs tiek pielīdzināta praṇava'i AUM, kas apzīmē gan bezīpašību Virsīstenību (Parabrahman jeb Nirguṇa Brahman) gan Virsīstenību ar īpašībām (Aparabrahman jeb Saguṇa Brahman). Zilbe AUM sava para- un apara- Virsīstenības dižuma dēļ tiek saukta par pasaules materiālo cēloni. Bet saskaņā ar svētajām dzirdētajām (atskārstajām) zināšanām (Śruti) šis materiālais cēlonis jeb daba ir arī prakṛti jeb Devī daba - "Tie, kuri runā par Virsīstenību, teic, ka praṇava (AUM) ir tveramās pasaules daba prakṛti". Tādējādi šī padievs ir arī pasaules materiālais cēlonis.

2. Tā radīja pasauli-olu, kas no pašas neatšķiras. Pasaules olu sauc par avidyaṇḍa, jo pasaule jeb saṃsāra ir neapjēga (avidyā).

3. Tā staro kā pasaules cēlonis. Tās ķermeni sauc par Kāmakalā, jo tās daba ir kā Śrīvidyā mantra's zilbe un praṇavas (AUM) simbols.

4. 'A', 'U', 'M' tiek sauktas par Virsīstenības (Brahman) virsotnēm. Šo virsotņu smaile ir puzzilbe (puse no gandrīz), kas seko pēc AUM. Tāpēc Devī sauc par Śrīgārakala. Maṇḍūkya Upaniṣad'a šie trīs praṇava's burti tiek pielīdzināti trim apziņas stāvokļiem - nomodam, snaudai un miegam. Ceturtais stāvoklis - turiya jeb caturtha (jeb kāmakalā) tiek pielīdzināts Pašai Virsīstenībai, kas ir Šiva jeb Labvēlīgais un nedivējs (nedalīts). Tādējādi, lietojot jēdzienu Śrīgārakalā attiecībā uz Devī, Bahvṛcopaniṣhad'a norāda, ka Tā īstenībā ir Virsīstenība.

[185]:

(1) šis vārds teic, ka īpašībai (parāhamtā - augstākā egoisma stāvoklis) ir divas formas. Virsīstenība kļūst divkārša, kļūstot gan par īpašību (apzīmējumu), gan par apzīmēto lietu. Īpašība savukārt dalās vīrišķajā un sievišķajā. Sievišķā kļūst par augstākā Šivas (Paramaśiva) sievu, vīrišķā daļa kļūst par Visuma materiālo cēloni (Višnu). Šaivismā mācībā šie trīs kopā veido nedalāmo Virsīstenību. Vāmakesvaratantrā (Yoginihrdaya, I. 10 un 11)

Kāmakalā's daba ir skaidrota šādi - “Bez patskaņiem, pāri atspulgām (visarga), pāri apjēgai, kas izceļas no vibrējoša punkta (bindu), no 'I'; - īstā spožmes (prakāśa) daba ir savienojusies ar vibrāciju plūsmu; tā izceļas, ak, šī mīlotā, šī burvestība (māyā), šis augstākais spēks, svētpamirums (turiyā), šī Visuma radītāja”.

(2) 'Ī' ir ceturtais no 16 patskaņiem. Ī + Bindu = ĪṀ = enerģija-veidols (Śakti-Svarūpa), ko sauc par Kāma-kalā. Visas trīs Śakti Praṇava's beidzas ar šo 'ĪṀ', kas nozīmē, ka Tā ir šo triju praṇav'u būtība.

[186]: kādā stāvoklī ir ideja tieši pirms tu sāc to īstenot? Varbūt tā ir muzikāla tēma, varbūt vien sajūta par kaut ko, kas rodas.

Tā ir radīšanas principa (tattva) būtība. Tu iztēlojies, ka esi īstenībā veicis radīšanu, un tavā priekšā ir radītais. Bet tev tas nepatīk, un tu to iznīcini. Vai būtība ir zudusi? Protams, nē. Tai ir tās pienācīgā esība. Jōgā to simbolizē ar kāmakalā trīsstūri, kas attēlo būtību kā modeli jeb arhetipu.

Kāmakalā ir Haṃsa (skat.), tā ir daļa no Guru pieckāršās sandales (Pāduka-Pañcaka: sastāv no

(1) divpadsmitlapīņu lotosa;

(2) trīsstūra A-Ka-Tha šā zieda augļapvalkā;

(3) Nāda, Bindu un Mani vietas - sēdekļa (pītha) tajā;

(4) Haṃsa apakšā;

(5) Mani-pītha's trīsstūra).

To sauc par Augstāko Principu (Supreme Tattva), un tās modeli veido trīs zīmes (bindu - punkts, aplītis), ko sauc par mēnesi (Candra), sauli (Sūrya) un uguni (Vahni). Tā darbojas principu (tattvic), nevis īpašību (gunic) jomā. Tas ir, tā neattiecas uz fizisko izpausmi.

Šis trīsstūris attēlo Patību-Dabu (Puruṣa-Prakṛti) kā bezpersoniskuma (Haṅkāra) un atspulga (Visarga) iemiesojumu un dažkārt tiek apzīmēts ar Haṁsapitha (šeit pitha (petene, pīzda) nozīmē sievietes dzimumorgānus (yoni) jeb lejupvērstu trīsstūri jeb mājokli). Haṁsa norāda uz virsotnēm (bindu's), un Kāmakalā uz trīsstūri (pitha), ko tās veido. Tā ir Šivas-Šakti vienības izpausme.

Zinām īpašību (guna) triādi, kas ir tveramās pasaules pazīmes. Kas ir pirms tām? Acīmredzami, vēlme radīt. Raksturīgi Austrumu simboloģijai vēlme bieži tiek attēlota caur cilvēka pieredzējumiem, piemēram, dzimumaktu. Trīsstūra nosaukumā kāma = 'sēkla', un kalā = dīgsts, embrijs. Sēkla satur divus principus (tattva) - Apjēgu un Maldinošo matēriju (māyā). Šajā gadījumā prāts attiecas uz iekšējo orgānu (antahkarana - domu un sajūtu mājoklis jeb prāts, ego un zemapziņa) plus saprātu, atskārsmi, novērotāju (citta); un māyā ir prakṛti substance, aizmiglojošais materiāls, no kura veidots Visums.

No šo divu vienības caur būtībām veidojas trīs guna's. Tādējādi šī divdaļīgā sēkla rada asnu jeb dīgstu, kas ir šo "vecāku" bērns. Redzam modeli - viens kļūst par diviem, kas kļūst par trim - tas parādās daudzos dažādos tradicionālos radīšanas skaidrojumos. Šo triādi sauc par Tripura sundarī jeb Devī trejkāršo ķermeni jeb augstāko enerģiju, kas vienmēr ir trīskārša.

Trīs punkti jeb bindu trīsstūrī ir balta (tīra Apziņa), sarkana (augstākā individualitāte) un melna (sajaukums). Var teikt, ka triāde ir Šakti trīs prāta stāvokļi. Kā tādi tie pieņem Vēlmes (Icchā), Atskārsmes (Jñāna) un Rīcības (Kriya) formas. Var teikt, ka Mēness attēlo Sajūtas (jeb gribu) un Līdzjūtību (karuṇā), Saule attēlo Apjēgu un Viedību (prājña), un Uguns attiecas uz Darbību, Klusumu, Mieru un Vienatnību.

Šeit viss ir kluss, jo aspekti un elementi ir līdzsvarā. Tripura-Sundari mantra ir KLĪM. Šajā gadījumā to sauc par Kāma-bīja, jo tā ir Kāmakalā trīsstūra sēkla. Bīdža jeb sēkla tiek saukta par principa (tattva) sēklu, jo princips nāk no tās un tajā atgriežas. Tā ir skaņa, ko rada principu radījušo spēku darbība. Attiecība ir divvirzienīga; tas nozīmē, ka princips rada skaņu, bet arī skaņa rada principu.

Tāpēc mēs skandējam mantras, lai radītu tādu apziņas stāvokli, kādu vēlamies sasniegt. Un tāpēc, tiklīdz mantra ir iedibinājusies, tā tiecas turpināties neapzinātā līmenī. Nepieciešama sastāvdaļa ir dievbijība, tāpat kā savākšanās. Pēdējā ir nepieciešama domas un vēlmes iedzīvināšanai

apziņas centrā, tas ir, mantra tiek pamodināta. Šeit savācamā vēlme ir garīga Vēlme, nevis ego vēlme.

Cilvēkam mantra-apziņa ir vajadzīga, lai atskārstu nozīmi, lai liktu tai darboties. Tā ir radoša doma, kas apdvēseļo izteiktu skaņu, kas tagad darbojas cilvēka mazajā 'maģijā', tāpat kā pirmoreiz darbojusies Pasaules Radītāja 'lielajā maģiskajā izradē'. Radītāja doma (Logos) bija visu domu radošā spēka kopums.

“Katrs cilvēks ir Šiva un var sasniegt Viņa spēku līdz pat savai spējai (Šakti) apzināti apjēgt sevi” (Woodroffe, 1973, lpp. 97).

Kad sēklas zilbe jeb bīdža sākas ar “K” (Ka), tad pirmais burts ir sēkla, un tā ir Šakti. Ar šo bīdžu tiek darināta forma (Woodroffe, 1973, lpp. 43F). Devī triāde (Devī Tripuri ir Ka trīsstūra iekšpusē, un burts Ka ir galvenais Kāma-bīdžas, tas ir, mantras KLĪM burts (lpp. 341). Šiva uz Šakti teic - “tava forma ir burts Ka”. Kad KLĪM izrunā sanskritā, iznāk Ka+La+I+m (m ir nazāla dziestoša vibrācija). Pēc M ir nazāla pēcskaņa anusvāra jeb pēdējā skaņa, kad aizveram muti, tāpat kā izsakot A-U-M pēdējo skaņu, tādējādi varam pieņemt, ka pēdējā skaņa ir ĪM.

Ja burtu nozīmes aplūkojam atsevišķi, gūstam tālāku atskārsmi:

- Ka nozīmē “atbrīvotāju no visām indēm, tā ir labklājību nesoša Bīdža”
- La nozīmē “sniedz Dieva, Visuma Glābēja, labvēlību”;
- ĪM nozīmē “lolojoša labvēlības sniedzēja”.

Lai šo sēklas zilbi praktizētu, tev jāsazinās ar skolotāju, kurš spēj tev dot mantru, nodrošinot kontekstu tās skandēšanai. Vienlaikus, nekas tevi neattur no meditācijas uz pašu šo vārdu.

Jogā ir trīs nozares, kas Kāmakalā trim galvenajiem aspektiem pievēršas īpaši. Kopā tās sauc par integrālo jōgu, un tā sastāv no Bhakti Yoga's, kas attiecas uz jūtām un pielūgsmi, Jñāna Yoga's, kas pievēršas atskārsmei un zināšanām, un Karma Yoga's, kas izpaužas nesavtīgā kalpošanā, izpalīdzīgumā.

kāmalatā, kamalata - pipele, penis, iekāres puķe uz stāva kāta

kāmāvačara, kamavacara, kāmāvacara (pasaulīgo vēlmju valstības padievi jeb iemītnieki: 1. cāturmahārāja-kāyikā's; 2. trāyastriṃsā's; 3. tuṣitā's; 4. yāmā's; 5. nirmāṇa-rataya's; 6. paranirmitavaśa-vartina's). Arī Kama-loka, Kama-rupa, Tri-loka.

kāmavallabhā, kamavallabha - kāmētais mīļotais, mēness gaisma, pavasaris; kanēļa koks, mango šķirne. Arī kairavī

kambautjak, kalāšu ka'mba'utyak - [175]: 1. sieviešu dzimtes lellīte no priedes koka un auduma. Vecas sievas darina lellītes un dod tās neprecētām meitenēm. Tās darina lellēm tērpus, ietērpj un nosēdina mājās, gatavo tām

ēdienu. Pēc 12 dienām viņas tās paņem un apglabā zem akmens. Tā dara pēc Ziemassvētkiem un pupu ēšanas svētkiem (da'u tatu);

2. lellīšu svētki. Pēc vārnu (kraukļu) svētkiem (d'agari), apmēram desmit dienas pēc Ziemsvētkiem, mazas meitenes darina lellītes un ēdina tās septiņas dienas. Tad viņas izmet tās ārpus ciemata, sakot, ka ir tās izdevušas lellītes to vīru mājās. Savukārt, puikas darina medību ieroču atdarinājumus.

kāmbōdža, kamboja, kamboj, kamboh, kāmboja - kāmbodžu tauta, kāmbodžietis, kāmbodžu princis, kāmbodžu šķirnes zirgs. Kamboh - urdu ietekmēts variants vārdam kamboj.

Īpašas kšatriju kopienas loceklis tautā, kas dzīvo Indijas ziemeļrietumos, Pakistānā un Afganistānā un parasti tiek uzskatīta par kāmbodžu pēcnācējiem; Indijas, Pakistānas un Afganistānas vietējas tautas indoskitu grupas loceklis, kuri esot cēlušies no kāmbodžiem (saku vai skitu valdnieku klans); valdošas idoeiropiešu (skitu-āriju) grupas kāmbodžiem, kas apmetušies ziemeļrietumu Indijā 9. vai 10. gadsimtā pr.m.ē., piederīgais.

[176]: tautas un valsts nosaukums; šīs tautas ķēniņš, čaula, čaumala (salīdz. ar kalāša - valrieksta čaumala); ziloņu suga;

[441]: senu sanskrita tekstu un uzrakstu izpēte kambojas, gandharas, yavanas (grieķus), madra's, un saka's izvietojumu Uttarapath'ā - Jambudvipa's ziemeļu daļā. Ģeogrāfiski šis apvidus atradies līdzās galvenajam tirdzniecības ceļam no Gangā ietekas uz Balkhu, kas tagad ir pilsētiņa Ziemeļafganistānā. Daži rakstītāji apgalvo, ka Uttarapatha ir aptvērusi visu Ziemeļindiju un visu Centrālāziju līdz pat Urālu kalniem un Kaspijas jūrai, Jeņiseja upei, un no Turkešānas un Tjanšana kalnu grēdām līdz Arktikai (Dr.S.M.Ali).

Lingvistiskas, kā arī literāras un uzrakstu liecības daudzus zinātniekus ir vedušas secināt, ka senie kāmbodži sākotnēji piederējuši pie Ghalcha valodā runājošo apvidus Vidusāzijā. Domājams, ka senā Kamboja ietvērusi Pamiru, Badahšanu un varbūt daļu no Tadžikistānas, ieskaitot Yognobi reģionu Oxus divupē (doab). Austrumos tā robežojusies aptuveni ar Yarkand'u un/vai Kashgar'u, rietumos ar Bahlik'u (Uttaramadra), ziemeļrietumos ar Sogdian'u, ziemeļos ar Uttarakuru, dienvidaustrumos ar Darad'u, un dienvidos ar Gandhar'u.

Vēlāk daļa kāmbodžu pārgājusi Hindukuša kalnus un izveidojusi kāmbodžu kolonijas Paropamisadae un līdz pat rājauri. Šāds uzskats pilnībā pamatojas Mahābhārātā, kas īpaši pievērš uzmanību kāmbodžiem Hindukuša šajā pusē kā daradu kaimiņiem un parama-kāmbodžiem otrpus Hindukušam kā Fergānas/Sogdianas rishik'u (toharu) kaimiņiem.

Divas atsevišķas kāmbodžu apmešanās vietas apstiprina arī Ptolemy' Geography, kas norāda uz ģeogrāfisku nosaukumu Tambyzoi pie Oxus upes

Baktrijā un Ambautai tautu, kas dzīvo Hindukuša dienvidpusē Paropamisadae. Zinātnieki gan Ptolemy Tambyzoi, gan Ambautai identificē ar sanskrita Kamboja.

Galcha Munjani Yidga apakšdialektā joprojām runā Hidukuša dienvidpusē Paropamisadae, kas jo vairāk nostiprina viedokli, ka daļa kāmbodžu ir šķērsojusi Hindukušu. Laika gaitā Pārhindukuša kāmbodži kultūras un reliģijas ziņā palikuši būtībā irāniski, kamēr Hindukuša Indijas puses kāmbodži daļēji nonākuši indiešu kultūras ietekmē. Domājams, tāpēc senos kāmbodžus uzskata par līdzīgiem gan indiešiem, gan irāņiem. Vēl vēlāk dažas kāmbodžu daļas ir virzījušās vēl tālāk, uz Arachosia.

[33]: senpersu kambujīya. Cambyses - Kambīzs, Kira dēls - Kāmbodžas pārvaldnieks; nevajadzētu vērtēt par zemu agrīnas senā indoāriju un senā irāņu dialekta sadzīvošanas un saskares varbūtību, pat pēc to nodalīšanās abpus s/h izoglosas robežai. Ir daļēja gramatisko formu sakrišana, kas sastopama secīgi Rīgvēdas un pēc Rīgvēdas senajā indoāriju un senajā irāņu dialektā. Šie austrumirāņu dialekti ietver jaunās Avestas dialektus (Bactrian, Kamboja, Varu, Proto-Pashto, senpersu).

[187]: kāmbodžu musulmaņiem ir tradīcija, ka viņi cēlušies no senās Persijas Kai dinastijas. Muhammad Umar raksta - "(Musulmaņu) kāmbodži izceļas ar savu drosmi, cēlsirdību un lielisku garastāvokli. Viņi ir bijuši slaveni ar savu izcilo izturēšanos un īpaši apdāvināti ar viedību un cildenumu; varbūt ar nolūku uzturēt savas izcelsmes tīrību vai lepnuma par cildenumu dēļ viņi ir palikuši pie savām laulības attiecībām pašu grupās un neslēdz laulības ar citām musulmaņu grupām, tostarp pat ar saīdiem un mugaliem. Kāmbodžus pazīst kā bezbailīgus un uzņēmīgus cilvēkus. Pakistānā ir spēcīga pretestība islāmam.

[30]: viena no attīstītākajām zemkopju kastām Pendžabā. Reti nodarbojas ar tīrgus dārzkopību, bet nav mazāk strādīgi un prasmīgi kā arāni (skat.). Rodami Indas pietekas Satledžas augštecē lejup līdz Montgomerijai, viscaur austrumu līdzenumu ziemeļdaļā un Džamnas ielejā lejup līdz Karnālai. Īpaši daudz viņu ir Kapūrthal'ā.

Džamnas kāambohi domājams ir ienākuši no rietumiem, un vēlāk ir bijis ļoti liels kāambohu pieplūdums no Paṭiāla's ziemeļu traktiem.

Bijnor'as kāambohi savu izcelsmi izseko no pār-Indas zemēm, un Purser's šo tradīciju atzīst par acīmredzami patiesu. Viņi esot kādi no seniem Persijas iedzīvotājiem.

Arāni un kamboshi abpusēji uzskata sevi par cieši radnieciskiem.

Kāambohi vairs nav tikai zemkopji, nereti nodarbojas ar tirdzniecību, dien armijā. Kāambohi teic, ka ir sākotnēji nākuši no Amritsaras un ka viņiem un arāņiem ir kopēja izcelsme. Vienīgais ievērības vērtais tautas izcelsmes ziņā

ir norādījums uz Sodaksh'u, Kāmbodžas ķēniņu, kura teritorija atrodas kalnu pakājē, kas tagad veido Attock'as un Rāwalpindi apgabalu robežu no Indas līdz Jhelum. Saskaņā ar Mahābhāratu, šis ķēniņš pievienojies kaurav'iem ar karaspēku, kas ietvēris yavanas un śāka's (sakus).

kambōdžamunda, kambojamunḍa, kambojamunḍa - spēcīgs kā kambodžs

kāmika, kamika - kāmējošs, kārojošs, iekāri apmierinošs, iekārots, meža pīle. J.A.Grimes [8]: nodevies iekārei; Śaiva Āgama

kāminīkānta, kaminikanta - četrriņdes pantmērs no četrām rindām ar sešām zilbēm katrā

kamiz (kalāšu) [175]: balti goda svārki (kamzolis?)

kāmjakarman, kamyakarman, kāmyakarman - kārojoša, kāmējoša darbība; katra rīcība vai ceremonija, kas darīta ieinteresētības jeb savtīguma dēļ. Skat. karma. J.A.Grimes [8]: vēlmes mudināta darbība; papildus riti. Pozitīvi mudinātas rituālas darbības, kas noteiktas cilvēkam, kurš vēlas iegūt noteiktu iznākumu - piem., augt labklājībā vai tālredzīgumā utml.

kāmukī, kamuki - kāmīga, baudkāra sieviete, alkstoša, mīļākā

kana bhūm (kalāšu) - [175]: bērnu dziesma

kānana, kanana - birze, reģu birze, mežs (salīdz. ar kānanas kāzas). Arī ārāma

kanda-puṣpa, kanda-pushpa, kanda-puṣpa - sīpolpuķe, tulpe

kānda, kanda, kāṇḍa - stumbrs, zars, pūlis, puduris, spiets, ķekars, saišķis, kūlis, kaudze, pārpilnība, noslēgtība, daļa, sadaļa, rotājums, garš (stilba, delma) kauls, zems, zemisks, ūdens (arī āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), stūre, rīkste, iespēja, slava, bulta, glaimi, niedre (cukurniedre?). Salīdz. ar Kandava

Kandarpa - mīlestības padievs, mīlestība, iekāre, penis. Skat. Kāmadeva

kāndava, kandava - cepts dzelzs pannā vai krāsni (Kandava?)

kāndavika, kandavika - cepējs, konditors (Kandava?)

kanduk, kalāšu kand'uk - [175]: garš svētā ozola zars, kas audzis ilgāk par gadu

kanēt, kanet - [188]: vārdu turošā kanetu tauta; skat. arī kuru, vrata, jād.

Lielākā daļa Simlas Himachal Pradesh'as - 'sniegotās provinces' kalnienes iedzīvotāju ir kanet'i, kuri veido arī zemkopju sastāvu Kulū, Lāhul'ā, Mandi un Suket'ā.

Kā viņi pašu uzskata, viņi ir rādžputi, kuri zaudējuši kastas piederību, pārņemot atraitņu precēšanu (karewā), kamēr citi vēstījumi viņus tur par kalnienes pirmiedzīvotājiem. Iebildumus var celt pret abām teorijām, domājams, ka viņi visdrīzāk ir agrīnu āriju ienācēju pēcteči, kurus pēc tam iekarojuši līdzenumu rādžputi.

Viņu nosaukums, ja to atvasina no sanskrita kunita jeb likumpārkāpēji, būtu gandrīz pārliecinošs pret pirmiedzīvotāju versiju, jo tas pieņem, ka viņi bijuši kādreiz saistīti ar vēdisko likumu, no kura atteikušies, un stingri runā par labu teorijai, ka šo nosaukumu attiecībā uz viņiem lietojuši viņu rādžputu pavēlnieki, jo viņi kā āriju tauta, savos kalnos nošķirta, nav bijuši mierā ar hinduistu mācības izvēršanos.

Starp viņu zīmīgākajām atšķirībām no bramīniskās kārtības ir daudzvīrības piekoptšana, nevērība pret janeū jeb svētās auklas valkāšanu, sievas brīvība pamest savu vīru un apprecēt citu, ja pēdējais atlīdzina bijušā vīra precību izdevumus, un nevērība pret ortodoksām bērū ceremonijām. Iespējams, ka šīs atšķirības ir senas āriju paražas, kuras jau sen atmetuši līdzenumu iedzīvotāji. Vēl kāds viņu āriju izcelsmes pierādījums pastāv vēdiskajos rituālos un kalnu dievību slavinājuma dziesmās un acīmredzami arī iedzimto paražā bramīniem ziemā doties augstajos kalnos, lai godātu Kāli un skandētu Atharvavedu.

Senos laikos un vietās, kas vēl glabājas atmiņā, kaneti ir bijuši nepakļāvīgi un parasti atzinuši tikai nominālu atkarību no rādžputu pavēlniekiem. Katru grupu ciemā vadījis movanna jeb movāi (neskaidras izcelsmes vārds), kurš saņēmis nelielas nodevas un laupījumos dalījies ar grupu. Visa zeme dalīta starp šiem movann'iem, kuri varā bijuši zemāki tikai par ciema padievu. Viņu māju, lielu nocietinātu būvju, drupas ir redzamas vēl tagad. Pēdējais mawāi ir bijis Kāshi Rām Kuthār'as valstiņā, kurš miris 1903.g.

Senākais kanetu dalījums esot bijis šāti un bāshi Mahābhāratas laikos, pie kam šāti bijuši kuru pēcnācēji, bet bāši - pāndavu. Tie ir bijuši asi naidīgi savā starpā, bet tagad savstarpēji saprecējušies, lai gan joprojām Shivarātri svētkus svinot atsevišķi - bāši mēneša 14.dienā, bet šāti - 15.dienā.

kangar - [30]: arī kingar - ceļojošs podnieks - tirgotājs, kas savu tirdzniecību ierobežo ar maziem keramikas darinājumiem, piemēram, kausi ar snīpi un īpaši māla figūriņas, par kurām līksmo vietējie bērni. Baden-Powell sniedz garu stāstījumu par jauna snīpja pielikšanu, ko veicis kangar's no Kāngria's. Saskaņā ar H.L.Williams'u, kingar'us sauc arī par Ale Bhole, kas bieži tiek turēti aizdomās par sīkumu čiepšanu no kulšanas grīdām un vistu laktām; primitīva rāse.

Kāngria, kangria, kāngra - [30]: kalnu grēdas nosaukums, ieleja, apgabals (salīdz. ar Lielie Kangari). Kangra - apdzīvotākais apgabals Himachal Pradesh'as pavalstī. kāngra - strādīga, taupīga un mānticīga tauta, skat. kanet

kangru - [30]: ķildīgs (Kangars?)

kankanavarša, kankanavarsha, kaṅkaṅavarsha - burvis, mags, aproces bārstošs

Kankar Mata - [110]: viena no Dievmātēm, slimību padievs skat. kankara

kānta, kanta - mīlākais (piecirst kanti), mīļš, patīkams, ilgots, vīrs, burvīga sieviete, mēness, zeme

kantha, kaṅṭha, - asums, smaile, šaurums, dzelonis, kante; udakanta - krasts, ūdens mala

kaṅčuka, kanchuka, kañcuka - čaula, čūskas āda, krūšu, muguras bruņas, ņieburs, korsete, mantija (salīdz. ar kančuks - pīta pātaga, sitamais)

kapāla, kapala - miroņgalva (salīdz. ar kapi?), galvaskauss, galva, vāks, bļoda, ubagošanas kauss, darināts no galvaskausa, olas čaumala, miera līgums uz vienādiem noteikumiem.

[227]: izolēts aizgūvums sanskr. no protoindoirāņu kapāra - 'bļoda, kauss'; MiP kabārag, MoP kabāra

kapālabhātī, kapalabhāti - [14], lpp.629. Šrī Šivananda Svāmī: galvaskausa spīdēšana; vingrinājums galvaskausa un plaušu attīrīšanai.

Sēdi lotosa pozā vai siddhāsan'ā, turot rokas uz ceļiem. Salīdzinājumā ar bhastrīk'u, kapālabhātī nav ilgstošas elpas aiztures (kumbhak), un ieelpa ir mierīga, strauja ir tikai izelpa. Izelpa ir strauja un spēcīga, un tiek izdarīta ar vēdera preses palīdzību, sviežot to pret muguru. Sāc ar vienu ciklu sekundē un atkārti 10 reizes. Pamazām palielini skaitu līdz 120. Šis vingrinājums attīra bronhu un deguna-kakla sistēmu, iznīcina spazmas, attīra asinis. Vērā ņemami tonizē aprites un elpošanas sistēmu.

kāpālika, kapalika - [23]: miroņgalvas nēsātājs, viduslaiku hindu (un varbūt budistu) reliģiska sekta jeb kustība, kuri, atdarinot tantras dievību Bhairav'u, nēsājuši bramīna galvaskausu kā savu ubaga bļodu. Skat. arī mudrā, bhāgāsana, karmamudrā, yab-yum, amarolī mudrā, maithuna, kāpālika.

[189]: nepietiekami un visai pretrunīgi aprakstīts indiešu šaivismā nepurāniskas tantras veids, tradīcija, kurai piederīgie ir rakstījuši Bhairava Tantra's, tostarp, Kaula Tantra's.

Šīs grupas parasti sauktas par kāpālikām, miroņgalvu cilvēkiem, jo viņi tāpat kā Lākula pašupata's, staigājuši ar spieķi, kam galā galvaskauss (khaṭvāṅga), un no galvaskausa darinātu ubagošanas kausu.

Atšķirībā no cienīgajiem Šaiva Siddhānta bramīnu namturiem, kāpāliku savrupnieki atdarinājuši savu neganto dievību Bhairavu un ieziedušies ar pelniem no kremācijas sārta un pielabinājuši savas dievības ar netīru asiņu, gaļas, alkohola un dzimumaktā izdalīto šķidrumu maisījumu (pañca-makāra-sādhanā (piecu M) rituāls), neņemot vērā sabiedrisko kārtu ierobežojumus. Kāpālikas izaicinoši dīžojušies ar saviem netīrības noteikumiem un pretojušies vēdu priekšrakstiem. Viņu mērķis ir bijis īpašu spēju iegūšana caur dievību, īpaši dieviešu, piesaukšanu.

Kāpālikas, šķiet, ir bijuši saistīti ar Dienvidindijas viduslaiku kālāmukh'ām (nāves mute) (Lorenzen 1972). Bez tam mūsdienu Tamilnadu atsevišķi šaivītu kultī, kas saistīti ar dievietēm Angala Parameshwari, Irulappasami un Sudalai Madan, ir pazīstami ar rituāla kanibālisma praktizēšanu un ar saviem slēptajiem rituāliem ap kapparai (tamilu val. - galvas kauss; atvasinājums no sanskr. kāpāla), ziedojumu altāri, kas aplikts ar ziedu vītni un dažkārt greznots ar sejām, kas tiek saprasts kā Šivas ubaga kausa atveidojums (Meyer 1986).

[190]: agrīnos indiešu “askētus”, sauktus par kāpālik'ām, var uzskatīt par arhetipiskiem vismaz divās nozīmēs. No vienas puses, viņu pretiniekiem, kuru rakstītais vēl nesen bija mūsu galvenais informācijas avots par kāpāliku ticējumiem un praksēm, viņi it kā rāda amorālu, ķecerīgu klišeju. Sanskrita literatūrā kāpālikas tiek raksturoti kā vēdu mācības ķengātāji vai nu ar cilvēku upurēšanu vai ar orgijām ar piemīlīgām sievietēm - mācekļēm.

Tomēr no otras puses daži no šiem avotiem vedina uz domu, ka kāpālikas īstenībā ir atdarinājuši dievišķu arhetipu - dievību Šiva-Kāpālin, kuram jāizcieš ilga grēku nožēla, lai izpirktu vienas no Brahmā piecām galvām nociršanas grēku. Ar šo simbolisko Šivas Lielā zvēresta atveidošanu kāpālikas ir izpelnījušies nosaukumu 'Dižā zvēresta turētāji' (ahāvratin).

Rāmānudžas (Rāmānuja) Āgamaprāmāṇā ir teikts, ka kāpālikas apgalvo: “Atbrīvošanās augļus jeb svētlaimi (apavarga) sasniedz caur sešu zīmogu jeb aizvaru (mudrikā-ṣaṭka) jeb sešu 'M' (makāra) atskārsmi un to lietošanu, nevis ar svētā vārda (Vīrsīstenība, Brahman) saprašānu. Galīgo atbrīvošanos (nirvāṇa) sasniedz tas, kurš apjēdz šo sešu zīmogu būtību, kurš izprot augstāko mudrā (ir para-mudrā-viśārada - augstākās mudrā lietpratējs), un kurš meditē uz Vīrspatību kā sievietes vulvā mājjojošu (bhāgāsana-stha).

Kā šos sešus spiedogus (mudrikā-ṣaṭka) viņi nosauc ausu gredzenus (karṇikā), zelta kaklarotu (ručaka, rucaka), ausu gredzenus (kuṇḍala), uz galvas nēsājamu dārgakmeni (śikhāmaṇi), pelnus (bhasma) un svēto iesvētību auklu (yajñopavīta). Kā otrās pakāpes zīmes (upamudrā) tiek nosaukts galvaskauss (kapāla) un nūja no bērū sārta jeb nūja ar galvaskausu galā (khaṭvāṅga) (vai trizuli - triśūla, kas ir Šivas ierocis). Ja ķermenis ir iezīmēts ar šīm (zīmēm), cilvēks vairs šeit (uz šīs zemes) neatdzimst.”

Mudrā ir viena no piecām sastāvdaļām galvenajā tantras rituālā pañca-makāra-sādhanā (5M) - madya - liķieris, māṃsa - gaļa, matsya - zivs, mudrā un svētais dzimumakts - maithuna.

Meditācija uz Patību kā mājjojošu dzemdē (yoni) atgādina budisma tantras maksimu, ka “Pilnīga apskaidrība (samyaksambodhi) mājjo sievietes vulvā”. Skat. yoni, bhaga. Arī vārda nirvāṇa lietojums hindu mokṣa, mukti vietā vedina uz domu par budisma vai vajrayāna kontekstu, lai gan ir lietots arī dažos šaivītu

tekstos.

Visi sanskrita avoti apgalvo, ka kāpālikas godā hindu dievību Bhairavu-Šivu un viņa sievu, un ir maz šaubu, ka kāpālikas bijuši šaivītu sekta. Ar kāpālikām tiek saistīta ēšana no galvaskausa bļodas un dievību godāšana ar vīna kausu. Sanskrita avoti parasti kāpālikas apraksta kā klaiņojošus pūšlotājus, kas klejo apkārt ar galvaskausa bļodu ubagošanai un brīvi dzer destilētu vīnu gan pasaulīgā dzīvē, gan rituālos. Viņi ieziežas ar mirušo pelniem, bet, ka tos ēstu, rakstisku liecību nav.

Rāmānužas Šrī-bhāṣya apraksta kāpālu zvērestu (vrata): “Viņi apgalvo, ka katrs zemākas kārtas cilvēks var sasniegt bramīnu kārtu un augstāko - savrupnieka - dzīves veidu, veicot īpašus rituālus. (Jo ir teikts:) “cilvēks par bramīnu kļūst uzreiz, vien caur iesvētīšanu. Par dižu askētu jeb pašierobežoto cilvēks kļūst, uzņemoties kāpālu zvērestu.”

kapha - gļotas, ūdens putas; ghana-megha-kapha - krusas (salīdz. ar kapāt?) graudi

kaphusi (kalāšu) - [175]: sievišķs ļaunais gars, kas apmeklē cilvēkus miegā un nobiedē līdz nāvei, liekot domāt, ka tie nespēj vairs pakustēties. Arī ruzhi, bicak, bhut, d'ind'ak, bala, gor

Kapila - dižs zintnieks, Višnu, Purānās godāta fantastiska govns, vīraks, sarkanīgs, sarkanmatis, dzeltenbrūns (nokvēpis?), brūns, misiņu veids, brūns dzīvnīeks, ugunskura veids, peļu suga, pērtiķu suga, dēļu suga, dziedinoša viela, smaržviela.

J.A.Grimes [8]: brūns; Sarkanais. Zintnieka vārds, kurš ir Sāṅkhya-śāstra autors un Sāṅkhjas skolas dibinātājs. Tas ir arī Saules apzīmējums

kapiša, kapisha, kapiša - kūpināšana, garaiņi, gars, vīraks, vīraka kūpināšana, saule, sarkanbrūns. Jēkabs Lange 1773 - garaiņi - siltais gaiss no pirts; garu laiks - visu dvēseļu diena

kappa, mōkenu val. kappu - [156]: arī malaju kapak - cirvis (kapāt?). Latviešiem ar līdzīgu nozīmi pazīstams kapaklis, kaplis. Arī dravīdu grupas kannada valodā ir līdzīgs vārds kappu ar nozīmi 'rakt' vai 'bedre' (salīdz. ar 'kapi'). Tuļu valodā - karpu

kara - nodoklis, nodeva, nodokļu piedzinējs (iet karā - iekarot nodevu ievākšanai vai aizstāvēties pret nodevām?), ķēniņa ienākumi, pienākums, izraisošs, roka, ķepa, ziloņa snukis, sekmējošs, darošs, darītājs, palīdzošs, radošs, izraisošs, izraisītājs, rīcība, roka, saules stars, mēness stars, stars, sveiciens

kāra, kara - darītājs, darinātājs, darīšana, vīrs, kungs, rīcība, piepūle, slavas dziesma, kaujas (kara) dziesma, gavēšana, nodeva, ķēniņa ienākumi, lietpratējs, nogalināšana, kāvējs, sniega kaudze vai sniegots kalns

karambha - miltu-biezpiena sajaukuma rausis; maisījums

kāraṇa-doṣa-dṛṣṭāna, karana-dosha-jnana, kāraṇa-doṣa-jñāna - J.A.Grimes [8]: zināšanas, kas zināmas kā maldīgas un nepilnīgas (atkarīgas, nosacītas). Skat. jñāna

kāraṇa, karana, kāraṇa - cēlonis (atkarība), radīšanas cēlonis, pamatojums, princips, karmas spēks, iepriekšējā dzīvē veiktas (labas vai sliktas) rīcības sekas, spriešana, ķermenis, sajūtu orgāns, rīks, rīcība, dievība, tēvs, dziesmu veids, dzinulis, cīpsla, muskulis, ievainojums, nogalināšana. Skat. karma

[191]: rīks, cēlonis, instrumentāls cēlonis; paveikšanas līdzeklis

kāraṇaśarīra, karanasharira, kāraṇaśarīra - cēloniskais ķermenis, sākotnējais embrijs jeb ķermeņa avots, kas pastāv Universālajā bezpersoniskajā Garā un ir līdzvērtīgs avidyā. Netveramā un tveramā ķermeņa cēlonis jeb sēkla. Tas ir nirvikalpa rūpam, bez veidola. Tas rodas bez Patības identitātes (adhyātma) atskārsmes, bet ir cēlonis jīva's "projektam".

[191]: cēloniskais ķermenis (kurā cilvēks dus veselīga, dziļa, bezsapņu miegā, kad saprāts, prāts un sajūtu orgāni ir pavājinājušies līdz netveramam potenciālam stāvoklim, to sauc arī par anandamaya kośa - svētlaimes apvalks.

[2]: cēloniskais elements jeb instruments, jeb princips cilvēka un tāpat katra pārdzimstoša vienuma uzbūvē, kas ne vien izraisa pāriemiesošanos, bet līdzīgi arī tā attīstību manvantara's gaitā caur nebeidzamām pārdzimšanu virknēm.

kāraṇāvasthā, karanavastha - cēlonisks nosacījums (atkarība)

karata, karaṭa - bērū ceremonijas veids, tumši sarkans, krauklis, neticīgais, vēdu mācības apšaubītājs, bungu veids, nevērtīgas profesijas cilvēks, nabadzīgs bramīns, no kēniņu dinastijas, putna deniņi

karavāla, karavala - zobens, (salīdz. ar karavāle), līks austrumnieku zobens, pirksta nags. Arī karapāla, karabāla

karavāri, karavari - ūdens no sauļas. Skat. vārī - ūdens (arī āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka)

karavīra, karavira - zobens, īpaša runa, īpaši burvju vārdi, darītājs, īkšķis, kapsēta, smaržīgā oleandra krūms (Nerium oleander), mūžzaļš indīgs ārstniecisks krūms; siddhapuṣpa (ar jaukajiem ziediem), oleandra indīgā sakne, oleandra zieds, Terminalia Arjuna, maģiska ieroča nosaukums, Nāgas vārds; kalna Kailāša tuvumā nosaukums; pilsētas nosaukums, īpaša sejas daļa. Arī kušanu karavīr, karavīrāṣṣe

karavīrā, **karavīrakā**, karavira, karaviraka - sarkanais arsēns

karavīri, karaviri - dēla māte, māte, laba govns

kārē kušanu, kare - (medus) kāre, šūnas, iedobums. Arī grieķu khōrā - tukšums, PIE ḡhohro

karhi - kad?, cikos?, jebkad, nekad

kārikā, karika - piekārums, pielikums, intereses, tirdzniecība, vārsnās izteikta mācība, kodolīgs apgalvojums mācības vārsnās, deļotāja, mokas, elšana, ar nagu skrāpēta brūce, drudžainums. [191]: komentārs, sacerējums

karīraka, kariraka - kauja (karš?), cīņa

kārja, karya, kārya - atkarība, saistības, uztiepts, dzinulis, cēlonis, vajadzība, nolūks, darīšanas, sarežģīts stāvoklis, piedāvāts, darāms, veicams, izdarāms, darīšanas vērts, rīcība, darbs, uzdevums, pirkts, iemesls, reliģiska darbība, izcelsme, iznākums, tiesas prāva, lieta, vadīšana, darījums, apspriede, pasākums, beigas, izturēšanās; tas, kas nav neatkarīgs. Salīdz. ar karma, kārana, karika.

kārjaparavākja, karyaparavakya, kāryaparavākya - J.A.Grimes [8]: rīcības nodoms, saistības

karkara (kalāšu) - [175]: spalvu rota pie vīrieša cepures vai sievietes galvassegas

karma - rīcība kā cēlonis, darbība, darbs, kustība, nodarbošanās; cilvēka darbības nosacīts viņa liktenis, kas darbojas visās viņa pārdzimšanās. Burtiski - 'rīcība' kā cēlonis.

Rietumos karma tiek pārprasta kā mūsu rīcības iznākums. Ir otrādi. Mūsu darbības augļi ir phalam. Bet karma ir pati rīcība, nevis tas, kas no tās izriet. Karmas likums ir cēloņu-seku likums. Karma (rīcība) ir iznākuma jeb augļu cēlonis. Ir trīs karmas veidi - darbos, vārdos un domās. Jēzus to ir mācījis Mateja evaņģēlijā (5:21: 22).

[63]: 1) jebkāda rīcība- fiziska, vārdiska, mentāla;

2) liktenis, kā cēlonis ir notikusi rīcība, galvenokārt iepriekšējās dzīvēs.

[191]: vārds cēlies no sanskrita saknes kr - 'rīkoties, darīt' un nozīmē jebkādu rīcību, tostarp domāšanu un jūtas. Tas nozīmē arī rīcības iznākumu. Karma ir gan darbība, gan pretdarbība, pārdabisks principa - "katrai rīcībai ir atbilstoša un pretēja rīcība" ekvivalents. "Ko sēsi, to pļausi" (Galatiešiem 6 - 7). Tā ir karma, kas darbojas caur cēloņu - seku likumu, kas cilvēka dvēseli (jīva) piesien dzimšanu-miršanu ritenim.

Ir trīs karmu veidi:

- uzkrātā (sañcita);

- sagaidāmā (āgāmi);

- iedarbojusies (prārabdha).

Uzkrātā karma ir plaša pagātnē uzkrātas rīcības krātuve, kuras augļi vēl nav nobrieduši. Sagaidāmā karma ir rīcība, ko cilvēks veiks nākotnē. Iedarbojusies karma ir rīcība, kas sākusī nest augļus - augļi, kas nobrieduši šajā dzīvē.

[191]: darbība, nodarbošanās, liktenis. Mistisks spēks, kas saskaņā ar hinduisma kanoniem rezumē cilvēka labos un sliktos darbus visās viņa iepriekšējās dzīvēs un nosaka to, cik augstu vai zemu viņš piedzims nākamo reizi. Karmas likumiem nepakļaujas vien tie, kuri darbojas, apjēdzot Augstākās Esības vēlmes.

[2]: filosofiskā ziņā tai ir tehniska nozīme, un vārdu karma labāk būtu tulkot kā 'cēloņsakarība'. Kad cilvēks rīkojas, viņš to dara no iekšienes; Viņš darbojas lielākā vai mazākā mērā uz savas iedzimtās enerģijas rēķina. Šie enerģijas tēriņi, ietekmējot apkārtējo vidi, dabu ap mums, izraisa varbūt tūlītēju, varbūt aizkavētu reakciju jeb pretsitienu.

Citiem vārdiem, daba reaģē uz iedarbību; un šo abu - enerģijas, kas iedarbojas uz dabu, un dabas atbildes - salikums ir karma, šo divu faktoru kombinācija. Vēl citādāk, karma būtībā ir cēloņu virkne, kas stiepjas atpakaļ pagātnes bezgalībā un tādēļ ir neizbēgami lemta stiepties nākotnes bezgalībā. No tās nevar izvairīties, jo tai ir universāla daba, kas ir bezgalīga, tādējādi visur un mūžīgi; un agrāk vai vēlāk sekas to izraisītājs neizbēgami jutīs.

Tā ir ļoti sena visās reliģijās un filosofijās zināma mācība, un kopš mūsdienīgas saskaņotas izpētes renesanses Rietumos ir kļuvusi par vienu no pamatliekošiem postulātiem. Ja tu iemet dīķī oli, tas rada ūdenī viļņus, un tie izplatās un galu galā iedarbojas uz dīķa krastiem; un, kā modernā zinātne mums māca, šie viļņi pāriet svārstībās, kas aiziet bezgalībā. Bet katrā šīs dabiskās norises solī ir atbilstoša reakcija no katras un no neskaitāmām atomārām daļiņām, ko skārusi aizviļņojoša enerģija.

Karma nekādā ziņā nav fatalisms, nedz iespēja, kā tā tiek populāri saprasta. Būtībā tā ir brīvas gribas mācība, jo dabiski viens (cilvēks), kurš veic kustību vai rīcību - garīgu, mentālu, psiholoģisku, fizisku vai vēl citādu - ir pēc tam par to atbildīgs seku un iznākuma formā, kas no tā izriet, un agrāk vai vēlāk vēršas pret darītāju vai pirmo ierosinātāju.

karmabandha - karmiskas saites, (bantes); savas rīcības sasaistīts, darbības-pretdarbības spirāles lamatās esošs.

[191]: karma-bandhanam - karmiskas važas, karmiskas saites

karmajōga, karmayoga - nesavtīgas darbības dievdievsajūga; strādāšana vai uzņēmējdarbība, rosīga piepūle, ziedošanās, ražošana, zemkopība un tirdzniecība, praktiska uzcītība. Salīdz. ar seva

Tradicionāla auglīgas darbības, nesavtīgas darbības mācība, kas saistīta ar izbēgšanu no pārdzimšanas, Darbi, ja tie tiek veikti cerībā uz kaut kādiem pasaulīgiem augļiem, neizbēgami ved uz tālāku ciešanu pilnu mētāšanos pa pasauli dažādos iemiesojumos. Bhagavadgītā māca, ka ar visu darbu

veltīšanu Krišnam un cītīgu viņa pielūgšanu var sasniegt atbrīvošanos. Skat. sajūgts - sayujya; bhakti yoga un jñāna yoga.

[96]: pašaizliedzīga darba ceļš, kas palīdz samazināt domu daudzumu.

karmakānda, karmakanda, karmakāṇḍa - atskārsto (śruti - dzirdēto, pārnodoto) zināšanu sadaļa, kas attiecas uz ceremoniālām darbībām un ziedošanas rītiem; riti, rituāli

karmamārga, karmamarga - rīcības norise, rīcība, darbības ceļš. [191]: nesavtīgas atskārsmes ceļš, kas ved uz vienību ar Dievu

karman - rīcība kā cēlonis, darbs, nodarbošanās, ražojums; īpašs pienākums, agrāki darbi, kas nes nelabus augļus, iznākums, liktenis, pienākums, iepriekšējas dzīves darbu sekas, sajūtu orgāns, jebkāds reliģisks darbs vai rituāls, darījumi, dziedināšanās ar ķermeņa attīrīšanu.

[63]: jebkāda darbība, tostarp rituāli akti; rīcība, kas ir savažojša tikai tādā mērā, cik savtīga; cilvēka rīcības 'karmiskas' sekas; liktenis

karmaphala - rīcības augļi, darbu sekas, atlīdzība, ērkšķains koks jeb krūms Averrhoa Carambola (Coromandel gooseberry)

karmasākšin, karmasakshin, karmasākṣin - visu darbu aculieciniece, saule.

[110]: darbu aculiecinieks. Sūrya kā liecinieks. Arī Agni, Marttanda, Ravi, Surya Narayana, Bhaga (Savitar), Dharmesh, Diakara, Dinakara, Grahapati, Karma-Sakshi, mahādeva, Mart(t)anda, Mitra, Savitar, Savitar, Vivasvat, Pushan

karmasu kuśalam, karmasu kushalam, karmasu kuśalam - dari kā nākas.

[63]: viens no jōgas kultūras jēdzieniem. "Rīcības prasme ir jōga" - Bhagavad Gīt'ā teic Yogeshwar Krishna, un "Dari labāko, ko spēj, un pārējo atmet" - tā Pujya Swamiji Gitananda Giri Guru mahāraj aprakstījis labāko dzīves veidu. Pat ja mēs nepraktizējam citus jōgas aspektus, mēs varam būt jōgā jeb dievsajūgā dzīvojoši, prasmīgi veicot visus savus pienākumus cik vien labi spējam.

Dižs gleznotājs, ārsts, strādnieks, dziedātājs vai sportists var būt jdievsajūgts, nevainojami veicot savus pienākumus un neraizējoties par darbības atalgojumu, pat ja viņš nepraktizē āsana's, prānāyāma's utml. Skat. arī Bhakti yoga, Samatvam, Nishkāma Karma, Chatur Ashrama, Chaturvidha Purushartha, Pancha kośa, Vasudeva Kudumbakam. karmāšaja.

karmāšaja, karmashaya, karmāśaya - darbu krātuve, kopums, uzkrājums.

[191]: karmu milzuma krātuve; darīto darbu kopums; rīcības netveramās pēdas, kas galu galā nesīs augļus

karmēndrija, karmendriya - darbības, funkcionāls orgāns. [191]: ir pieci darbības orgāni - balss, roka, kāja, izvadorgāni un dzimumorgāni

Karna-Moti, Karṇa-Moti - [110]: Ar pērlēm ausīs. Ausu Māte, Virsdievs, Dievmāte; arī Devī, Kālī, Umā - visas kopā. Arī Ambika, Arya, Bhagavati, Bhairavi, Bhimadevi, Bhramari, Bhuta-Nayaki, Melnā, Andi, Dakshaja, Dakshina, Dasha-Bhuja, Durga,

Gana-Nayaki, Gauri, Girija, Haima(va)ti, Ishani, Jagadgauri, Jaganmata, Jaganmatri, Kali, Kamakhya, Kamaks(h)i, Kanyakumari, K(a)umari, Kotari, mahādevi, mahā(maya), Mahes(h)vari, Mahis(h)asuramardini, Parvati, Raktadanti, Rudrani, Sati, Shakti, S(h)itala(mata), Simha-Rathi, Simha-Vahini, Snow Queen, Virsdieve, Uma, Kali, Ambi(ka), Ankalamman, Anna-Purna, Bhadrakali, Bhavani, Bhimadevi, Bhuta-Nayaki Black One, Dewi, Digambara, Kali Ma, Kapalini, Karala, Karali, Katyayani, Kirati, Kumari, mahākali, Mahisha-Mardini, Pinga, Pitari, Vijaya, Dewi

karnavēdhā, karnavedha, karṇavedhā - ausu caurumošana, ausu caurduršana, lai dabūtu ausu riņķus.

[30]: punjabi val. - kanbāl; ausu caurumošana, rituāls auskaru ielikšanai. Tiek godātas dievības Kuladevatā un Ganpati

karō, kalāšu karo' - [175]: atriebība (karš?). Arī badela

karpana, karpaṇa - žebērķļu, šķēpu veids, pīķis; atskarpe (atskabarga)

karša, karsha, karša - vilkšana, aršana (zemes uzkāšana), zemnieks

karšana, karshana, karṣaṇa - vilkšana šurpu turpu, augsnes kultivēšana. Arī parikaršate {parikrṣ} - vilkt apli; vikaršati {vikrṣ} - vilkt vagu

karšatē, karshate, karṣate {krṣ} - vilkt, kārst.

karšati, karshati, karṣati - vilkt vai vagot

karšin, karshin, karṣin - arājs, zemkopis, velkošs, arošs, vagojošs (kārsošs?), vilinošs. Skat. arāiṇ, āre, ara

Kārta, karta - Rīkotāja (Kārtotāja) padievs.

[191]: darītāja, rīcības cēlonis.

[126]: izkārtot, lemt.

[113]: viena no sešām latviešu sieviešu kārtas dievībām. Skat. arī Māra, Laima, Dēkla, Saule, Lauma.

kartajati, kartayati (kart) - cirst (k-c).

Kārtavīrja, kartavīrya, kārtavīrya - Rīkotājs;

kartavja, kartavya - darbu kārtība, pienākums, darīšanas vērts, darāmais, veicamais, uzdevums, darbs

Kartri, kartṛ - Rīkotājs, Kārtotājs; pasaules radītājs, darinātājs, namdaris (cirst gulbalku māju), autors, tas, kurš darīs, priesteris, tāds, kurš darbojas rituālā, līdzeklis

karva, kušanu karwa - krauja, grava. Arī avestas 'grava', PIE 'g(w)rewo', 'kruwā', liet. 'krāju'

kas, kās, kā, kát, kím, ka, kaha - kas?, kurš?; kahe (avestas)

kāsa, kasa - kāss, klepus. Arī PIE 'kwehas', kušanu 'kosi', liet. 'kósiu, kosulýs', baznīcas slāvu 'kašelb'

kāsate, kasate, kāsate (kās) - kāsēt, klepot

kasmai? - [58]: kuram?, kam?

kasōg, kalāšu kas'og - [175]: kalāšu vai čitrāļu vilnas cepure

kāsvō, kušanu kāswo - kasīt, ādas iekaisums, lepra

kaša, kasha, kaṣa - kaṣīšana, skrāpēšana, berzēšana

kašāja, kashaya, kaṣāya - kaṣṣīgums, bojājums, ērkšķains krūms, Kali juga, pieķeršanās pasaulīgām lietām, zemiskums, emocijas, kaisle, čūsku suga. [214]: slēpta iekāre, vēlme.

J.A.Grimes [8]: savelkošs; kaislības. Viens no pieciem karmisko daļiņu (bhāva-āsrava) ietekmes veidiem.

kašana, kashana, kaṣaṇa - kaṣīšana, kaṣīšanās, berzēšana, iezīmēšana, zelta pārbaude ar pārbaudes akmeni

kaṣati, **kaṣ**, kashati, kaṣati (kaṣ) - kaṣāt, kaṣīt, skrāpēt, kaṣīties, skrāpēt, savainot.

Kāšjapa, **Kassapa**, Kashyapa, Kāśyapa, Kassapa - [182]: ļoti neskaidras izcelsmes un dažādu funkciju Vēdu viedais, reģis, kurš tiek dēvēts pat par Višņu tēvu tā pundura iemiesojumā; viens no mītoloģiskajiem septiņiem augstākajiem reģiem (mahārṣi).

Pusdievišķu džinu (dēmons ar pārdabiskām spējām) kategorija, kuri ir saistīti ar saules gaitas regulēšanu; vēža zvaigznājs, zivju suga, bruņurupucis. Kassapa Buddha (pāli dialektā), viens no senajiem Apskaidrotajiem, kura biogrāfija ir ierakstīta Buddhavamsa's 24.nodaļā. Skat. arī Kašmīra; kašjapā, kashyapa, kaśyapā - reģe. Arī ṛṣi.

[227]: izolēts aizgūvums sanskr. no protoindoirāņu kaćjapa- m. 'bruņurupucis'; LAv. kasiapa-

Kašmīra, kashmira, kaśmīra - Kašmīras valsts; vīnogu šķirne, Ficus elastica, Costus speciosus. Kāšmīra - Kašmīras ķēniņš; dzimis Kāšmīrā. Arī tibetiešu Kha-che.

[215]: saskaņā ar leģendu, zemi, kas tagad aptver Kašmīru, no milzīga ezera ir pārveidojis askēts Kāšjapa. Šī zeme sāka saukt par Kashyapamar'u un vēlāk par Kašmīru. 3.gs. pr.m.ē. maurju imperators Ašoka tur ieviesis budismu, un mūsu ēras 9-12.gs. šis apvidus, domājams, ir sasniedzis vērā ņemamu izcilību kā hindu kultūras centrs. Hindu dinastiju pēctecības Kašmīrā valdījušas līdz 1346.g., kad tā nonākusi musulmaņu varā.

[192]: “Dienvidos no Ol-mo Lung-ring ir Indijas Sham-bha-la (Šambala) (ar Maitu Lijas Virsotni un Bodgajas (Bodhgaya, rDo-rje-gdan) pilsētu. Rietumos ir U-rgyen valsts. Dienvidaustrumos ir Ķīna (ar kalnu) Ri-bo rTse-Inga (ķīniski Wu Tai Shan). Dienvidos ir Mon ķēniņvalsts. Austrumos ir rTsa-ri rTsa-kong. Dienvidrietumos ir ķecerīgu cilvēkēdāju dēmonu (Srin po) kontinents. Ziemeļrietumos ir Dākinī (sansk. Dākinī, tibetiešu val. khandroma - 'tā, kas šķērso debesis' jeb 'tā, kas pārvietojas izplatījumā') kontinents. Ziemeļos ir Tag-zig, Bön valsts, un ziemeļaustrumos ir Kha-che valsts.” Inda tek arī caur Kašmīras ieleju, kur cauri laikiem un dažādām tautām, hinduismam un

islāmam ir saglabājušies nostāsti un ticība pusdieviem, padieviem - pusčūskām, dēmoni, ūdensdieviem (R. Lawrence. Valley of Kashmir).

Ol-mo 'i-gling (arī Ol-mo gling, Ol-mo lung-ring. (Tās izvietojums ir strīdīgs; pēc Dan Martin (Ol-mo-lung-ring: The Original Holy Place. Tibet Journal, 1995, 20:48-82) šī “Garā Olmo Ieleja” jeb “Garā Melukhas Ieleja” jeb “Garā Indas ieleja” varētu būt atradusies Kašmīras ielejā ap Baltistānu, Gilgitu gar Indas upi, varbūt ietverot arī Badahšanu); valsts, kas klāj četru tūkstošu jūdžu platību.) (Apvidus ap Svastikas (Kailāša) kalnu ir dažādu katastrofu skarts: “ģeoloģiskajos” laikos ziemeļaustrumos no tā ir izveidojusies Tarimas upes ieplaka, kas ir atliekas no kāda mikrokontinenta, ziemeļrietumos Kašmīrā pēc kalnu cilāšanās ir iztecejis liels ezers, kas līdz tam barojis seno Sarasvatī upi; šā kalna apvidu noteikti ir skārusi gan Mohendžo Daro civilizācija Indas ielejā, gan tās katastrofa.

Senais indiešu dižeposs Mahābhārata liecina: “Dzelzs zibenim piemita “Visuma spēks”. Visā savā diženumā pacēlās nokaitēts dūmu un liesmu stabs desmit tūkstoš saulu spožumā. Mākoņi augšā rēca. Asinsarkani mākoņi traucās lejā uz zemi. Sāka pūst negants vējš, prom bēgošie ziloņi tika nogāzti no kājām, Zeme drebēja, degot tā ieroča drausmīgajā trakojošajā karstumā. Ķermeņi bija tā apdeguši, ka vairs nebija atpazīstami, Mati un nagi atdalījās, Māla trauki plīsa bez iemesla, Putni tika padarīti balti, Dažu stundu laikā viss ēdiens bija saindēts, Tūkstošiem kara lidaparātu krita lejā visās malās. Nekad agrāk nav redzēti tik drausmīgi ieroči, un nekad agrāk nav dzirdēts par tādiem ieročiem”.

[193]: No 9. līdz 15.gadsimtam Kašmīras ielejā ir uzplaucis Advaita (nedivējais, monistiskais, holistiskais) šaivismas (arī šivaismas), kas ir viena no lielākajām Tantras kustības pietekām un dzemdinajis dižus Kašmīras šaivismas filosofus un Tantras skolotājus.

[194]: sensenos laikos Kašmīra esot bijusi Kāšjapas, Arjavati vīra, zeme; kā rakstīts Bhavišjas Purānā - “ap Kalijugas 1000.gadu (2000.g.pr.Kr.) Indijas zemē ir ieradies Kāšjapa Muni ar Arjavati. Tie ir pielūguši vēlāk izsīkušo Sarasvatī upi, un tiem ir bijusi tās svētība”. Kāšjapa esot bijis āriju pirmtēvs. Kašmīras ieleja ir veidojusies, pēc kāda kalna iegrimšanas izsīkstot lielam ezeram Himalaju kalnos. Kā teic Brāhman'u nostāsti, katrs ezers un upe un avots šajā ielejā ir bijis ar dievišķu izcelsmi un svētu uzdevumu, tas ir, - atmazgāt ticīgo grēkus. Vitasta ir, pirmām kārtām, svēta upe, un ir teikts, ka tās ūdeņi ir vissvētākā lieta pasaulē.

Tiešām, pati Kašmīra tiek uzskatīta par svētāko no visām Svētajām zemēm; to sauc par “viedo vīru zemi” (Rishibhumi), dievietes Saradas mūžīgo skaidro mājokli - Saradapithu. Tai ir ne tikai sava svētā upju sateces vieta

(Prayāga - Vitasta satek ar Sindha's (Indas) upi līdzīgi kā Yumna ar Gangā) un sava Kurukšētra, bet tai ir arī vai katras nozīmīgās Indijā godātas upes vai avota līdzinieki (āriju paradums nest sev līdzī vārdus).

Visai sīku šīs zemes aprakstu satur Hsuan-tsang ceļojuma un dzīves apraksts, kuru ir karaliski uzņēmis Kašmīras valdnieks. Budismu viņš tur ir atradis plaukstošu, bet ne pārsvarā. Valdnieks ir viņam iedevis pārrakstīt divdesmit svētās grāmatas un Šāstras. Runājot par mācību stāvokli Kāšmīrā, viņš saka, ka "Šī zeme kopš seniem laikiem ir bijusi izcila mācību ziņā, un tās priesteri visi ir bijuši ar augstu reliģisku slavu un acīmredzami prasmīgi, kā arī ievērojami apdāvināti un apveltīti ar mācības uzskatāmas izskaidrošanas spēku; un, kaut gan citu zemju priesteri ir bijuši izcili savā veidā, tomēr tie nevar līdzināties šiem, tik ļoti viņi atšķiras no parastajiem."

[195]: Kašmīra atrodas starp Tadžikiju un Indiju, Tibetu un Pakistānu. Senos laikos Kašmīra ziemeļos ir robežojusies ar, iespējams, izolēts aizguvums sanskr. no protoindoirāņu skitu - Baktrijas zemi; dienvidos un dienvidaustrumos tā ir robežojusies ar augsti civilizētu Ziemeļu (jeb Otrējo) Kuru valsti (Uttarakuru) - pārdabiskiem spēkiem apveltītu Skolotāju (Siddhu) mājokli - un svēto zemi Tagzig Olmo Lung Ring, kas bijusi Tibetas - Vidusāzijas Žang Žung valsts sastāvdaļa.

Turpat dienvidaustrumos atrodas Šivas svētais kalns (Kailas, Kailāša, (kristāla), Parvata, Svastikas kalns) un svētais Meru kalns. Turpat ir Žang Žung dievības Me Ri, kā arī Yung Drung Bön jeb Mūžīgā Bön reliģijas šūpulis.

Kašmīras šivaitu tradīcija no ortodoksā hinduisma atšķiras ar to, ka savā vēsturiskajā attīstībā tā ir iekļāvusi visu derīgo no apkārtējām tradīcijām, ieskaitot Tibetas pirmsbudisma Bön filosofiju un praksi Vadžrājanu jeb Tibetas Tantru un Dzogčenu, pēdējos 2000 gados izveidojot apkopotu ļoti spēcīgu, attīstītu un visaptverošu garīgās filosofijas un prakses sistēmu. Ja Jēzum nav bijis iespējams nodot tā laika žīdiem visu savas mācības kodolu - svētā gara būtību, kaut vai atbilstošu jēdzienu trūkuma dēļ žīdu vidē, tad varbūt tas ir meklējams Šivas Sūtrās.

kāšmīri, kashmiri, kāšmīri, kəʃ'miəri - [196]: kāšmīri, arī koshur - valoda indoāriju valodu dardu apakšgrupā, kurā runā galvenokārt Kašmīras ielejā un Džammu un Kašmīras Chenab'as apvidū. Indijā tajā runā vairāk kā 5,5 miljoni; pēc Indijas sadalīšanas uz Pakistānu emigrējuši ap 100 000 kāšmīri runātāju.

Kāšmīri ir tuva citām dardu valodām, kurās runā Gilgitā, Pakistānā un Kargil'as ziemeļu apvidos Indijā. Bez dardu grupas tajā ir tonālie aspekti un aizguvumi no arābu, persiešu valodām un sanskrita, īpaši tā ziemeļu dialektiem

kāsthā, kashtha, kāṣṭhā - bluķis, koks (kaste?), balķis, malka, mērvienība

kāsthā, kashtha, kāṣṭhā - saule, saulgrieži (Bluķa vakars?, Ziemsvētki), saules ceļš uz apvāršņa starp saulgriežiem, gaita, skrejceļš, debess puse, virsotne, galvenais punkts, galējā robeža, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, udu, uda, udaka, vārī), mērķis, nolūks, sviediens, cikls, zīme, veidols, ingvers. Salīdz. arī yāmyāyana, mahāsaṅkrānti, mahāviṣuva, mahāvraṭa, khawsagaw, makar saṅkrānti, maghi, nāga.

[197]: burtiski 'debesu gaismeklis'. Arī Bali pratipadā, Pāḍavā, Bali Pāḍyami; trešā diena Deepavali (Diwali) hindu gaismas svētkos. To svin godājot dēmonu (daitya) - valdnieka Bali atgriešanos uz zemes. Iekrīt Gregora kalendāra oktobrī-novembrī. Pirmā diena hindu kartika mēnesī un pirmā augošā mēness diena. Gudžaratā to svin kā Jaungada dienu.

[30]: Čitrālā Jaungada svētkus sauc Dashti. Tie atbilst svētkiem Yāsin'ā, Gilgit'ā, Hunz'ā, Nāgar'ā, Ponyāl'ā, Astor'ā, Gor'ā, Nos'ā (nos nozīmē 'nobarots' un norāda uz tad notiekošu lopu kaušanu), bet tur netiek iedegti ugunskuri. Pirmā dienā ir darbu diena, kad katrās mājās sagatavo un noliek glabāties vēršu, aitu, kazu kautķermenus, kas nokauti pirms dažām dienām. Tos īpašā veidā žāvē (kūpina?), tā ka tie pēc dažiem mēnešiem ir derīgi ēšanai. Tas jādara, jo ganības pārklājis sniegs, un tikai dažiem dzīvniekiem pietiek barības visai ziemai).

Jaungada diena (Gichē) iekrīt ap 16.janvāri. Visi vīri, kuriem aizejošajā gadā dzimuši dēli, ziedo Dizan'ai kazu, un nakts tiek pavadīta mielastā. Agri no rīta Dizan'as svētnīcas priekšā tiek salikts milzums priežu lāpu, un to liesmas pastiprina ar tīrītā sviesta (ghī) liešanu ugunī.

Stenders 1783 - vakars mūsu ziemsvētku laikā, kurā kādreiz ar rīšanu, žūpošanu un lēkāšanu tika bluķis kā grūtību zīme apkārt vilkts un tad visbeidzot kā visu smago vasaras un rudens darbu nobeiguma zīme ar smieklīgiem svētkiem sadedzināts.

[126]: Čūska un zalktis kā dzīvības un atjaunotnes simboli ir saglabājušies līdz mūsdienām. Pavasarī čūska smeļas enerģiju no saules, bet ziemā kā celms vai sieksta tika vilkta pa ciemu un sadedzināta, lai pavasarī atkal atdzimtu.

katak časa, kalāšu katak c'as'a - [175]: pirmpiena biezpiens; biezpiens, kas gatavots no tikko atnesušās kazas vai gov's piena. Četras vai piecas dienas pēc gov's atnešanās to slauc un gatavo pirmpiena biezpienu. Tādu spēcīgu biezpienu no kazas pirmpiena var ēst tikai vīrieši. No gov's - gan vīrieši, gan sievietes

katak džhir, katak jhir - [175]: pirmpiens

katama - kurš?, kurš katrs?, kurais no diviem?, uzsvērts 'kas?', labākais, ārkārtīgi izskatīgs

kātara, katara - izbijies, bikls, uzbudināts, bažīgs, nobažījies, izmisis, apjucis, glēvs, izvairīgs, aizdomīgs, nenoteikts, nedrošs, mazdūšīgs, zaudējis cerības, iebaidīts, satraukts, apmulsis

katarā, katara - kurš?, kurš katrs?, kurš no diviem?

kath - [176]: runāties, stāstīt, atstāstīt, teikt, ziņot, vēstīt, paziņot, skaidrot, aprakstīt, rādīt, apliecināt, likt, rīkot. Salīdz. ar kathi. kathā, katha -

[176]: saruna, runāšanās; no kurienes?, kā?, kā tā?, kāpēc?, cik vairāk?; nostāsts, teika, fabula, izdomāts stāsts kā poētisks sacerējums; kathācchala - fabulas viltība; Kathāvatāra - Kathā inkarnācija.

kathajāna, kathayana, kathayāna - [176]: atstāstīšana, stāstīšana, teikšana

kathājōga, kathayoga, kathāyoga - [176]: saruna, stāstījums, pārrunas

kathaka, **kathanika**, **kathika** - profesionāls stāstnieks, teicējs, purānu publiskais teicējs un skaidrotājs, galvenais aktieris, prologu un monologu teicējs, Skanda's pavadonis

kathām, katham - [176]: kā?, kādā veidā?, no kurienes?

kathambhūta, kathambhuta - [176]: kas par (cilvēku)?, kāda būtība?

kathamkathika - [176]: kas-kas?, ziņkārīgs, zinātkārs cilvēks, tāds kurš nemitīgi vaicā

kathamukha - [176]: teikas, nostāsta, pasakas ievads

kathamvīrja, kathamvīrya, kathamvīrya - cik (cilvēks) spēcīgs?

kathantā, kathanta - [176]: kā ir?, kāds stāvoklis?

kathi - [198]: koka nūja (kāts?), kathi tauta. Dasakathia - divi cilvēki, kas tēlo un dzied episkas dziesmas, divu koka nūju kā mūzikas instrumentu sasitienu pavadībā. Arī laṭā - nūja, runga.

[199]: arī kati; senas cilts nosaukums, kura Afganistānā devusi nosaukumu Ghazni, Katawaz rajonam; tā ir tā pati tauta, kas Pendžabas kathi, kuru senči pretojušies Maķedonijas Aleksandram, un kuru pēcteči vēlāk izkaisījušies uz dienvidiem un devuši savu nosaukumu lieliskai zemei, mūsdienu Kathiawad'ai jeb Kathiawar'ai.

Bet James Tod raksta, ka mēs gandrīz varam atteikties no uzskata, ka šeit minētā kathi jeb katti cilts ir atliekas no tautas, kura tik vīrišķīgi pretojusies Aleksandram. Tā toreiz atradusies pie Multanas, ko tad okupējuši džātu langa's. Šī bhatti (gurdžaru klana) sakautā kolonija ir bijusi pie Aravalli, pilnīgi iespējams, ka šā apvidus laupītāju banda viņus izspiedusi, un viņi apmetušies Kathiavarā Saurāštras pussalā un devuši tai nosaukumu. Skat. arī kāfir, gujarat.

[200]: kati jeb Bashgal'as ielejas sarkano tēru kāfiri uz Čitrālu no Afganistānas pārbēguši, afgāņu musulmaņi spiesti. Čitrālas mehtar's viņiem ļāvis ar nosacījumiem apmesties kaimiņu Rumbur'as, Bumboret'as, Urtsun'as ielejās, kurās dzīvojusi kalāšu cilts (melno tēru kāfiri), kuri tagad ir vienīgie islāmam nepievērstie.

[30]: siahposh'i (skat. kāfir) ietver 5 klanus - katir, mamun jeb madugal, kashtan jeb kashtoz, kam jeb kamtor, istrat jeb gaurdesh. No tiem katiru varbūt ir vairāk kā visas pārējās Kāfiristānas ciltis kopā. Viņi iedalījums - kamar'i jeb lutdehchi Bāšgulas ielejā, kti jeb katwar Kti ielejā, kulam'i, rāmgul'i jeb gabarik'i, kas ir daudzskaitlīgākie no katiriem, un ir apmetušies Kāfiristānas rietumos afgāņu pierobežā.

Kāthia ir viena no dižo rāvi ciltīm un svarīguma ziņā nākošā aiz kharral'iem. Viņi apgalvo, ka ir Punwār'as rādžputi un ir gandrīz līdzās Multānas un Montgomerijas apgabalu Rāvi ielejai. Kādreiz piekopusi jaunpiedzimušu meiteņu slepkavības. Domā (A.Cunningham, J. Tod), ka viņi ir tā pati tauta, kas kathai, kuri savā Sāngla's nocietinājumā ļoti drosmīgi turējušies pret Aleksandra Lielā karaspēku.

Elphinstone - "Savos ieradumos kāthia's maz atšķiras no citām džātu (jāt) ciltīm. Līdz Ranjīt Singh'as pievienošanai viņi ir dzīvojuši galvenokārt no lopu ganīšanas un sirojumiem. Tāpat kā kharral'i un fattian'i viņi joprojām uztur dzimtas bramīnus (parohit), kam ir redzama loma visās kāzu svinībās; pēdējā laikā ir nešaubīgi manāmas pāriešanas muhamedānismā pazīmes. Viņi ir izskatīga un spēcīga rāse un tāpat kā gandrīz visi dižo rāvi džāti neļauj saviem bērniem precēties pirms pubertātes vecuma, jo pareizi uzskata, ka agras precības būtu kaitīgas rāses ķermeņa uzbūvei. Viņu galvenais un iecienītākais ēdiens ir rūgušpiens; kviešu patēriņš pie viņiem ir ļoti niecīgs."

Purser's turpretim sniedz nedaudz atšķirīgu atskaiti par viņu migrāciju: "Kāthia's tiek pielīdzināti Aleksandra laika kathaioi. Kā viņi apgalvo, cēlušies ir no Rāja Karan (Suryavansha jeb Saules dinastija). Sākotnēji dzīvojuši Bikāner'ā, no kurienes emigrējuši un dibinājuši Kāthiawār'as valsti. No turienes viņi devušies uz Sirs'u un tad uz Bahāwalpur'u. Tālāk viņi šķērsojuši Kabulas upi un gājuši uz Daira Dīnpanāh'u. Tur viņi ķīlidojušies ar beludžiem un nācies aiziet. Viņi apmetušies Mīrah Siāl'ā (Jhang).

Galvenās ir divas viņu daļas - īstie kāthia's un baghela's (varbūt vienīgie sākotnējo kāthia pēcteči)".

Kāthiawār'as rādžputiem, kuri arī apgalvo izcelsmi no Rāja Karan, ir nostāsts, ka viņi tagadējā teritorijā nonākuši no Pendžabas pa Indu un Kach'u. Ka viņi ir izspiesti no Sirsa Rānia ielejas Ghaggar'as lejtecē ap Tamerlana iebrukuma laiku.

[201]: arī kamkata-vari, lielākā nuristani valoda; kā galvenos dialektus satur kata-vari, kamviri, mumviri. Kamkata-vari valodā runā kata, kom, mumo, ksto un dažas mazākas 'melno tērpu' ciltis Afganistānas un Pakistānas daļās. Plašāk lietotie alternatīvie nosaukumi ir kati jeb bashgali. Šajā valodā runā apmēram 40 000-60 000 cilvēku, un tā pieder pie indoeiropiešu valodu ģimenes un atrodas indoīraņu zara nuristani grupā.

[152]: ar 20.gs. sākumu kathi tautas mutiskās tradīcijas, kas skaidrotu senos (izšuvumu) motīvus, ir zudušas. Tagad ir ļoti grūti rekonstruēt viņu ticējumus un noslieces, kā bieži, kad reiz ticība kļuvusi par tradīciju un ar to saistītā nozīme pazūd paražās. Bez tam ir vajadzīgi papildus pētījumi uz vietām.

Bet es uzskatu, ka ir 101 liecība, ka šie arhaiskie motīvi ir saistīti ar saules un uguns godāšanu un dabas kultiem, kas atspoguļojas tekstīlijās no kādreiz apvienotajiem dienvidaustrumu un Vidusindijas apvidiem.

Valsts ir palīdzīga (Saurāštras, Saurāštra, pussala Indijas rietumos) reģiona izpētē, tā daudzo grupu un arī kathi, kas iederas šajā lielākajā apjomā, sarežģītības izpētē. Nesenā pagātnē Saurāštra ir saukta pēc kathi tautas par Kathiawar jeb Kathiawad, bet Saurāštra ir bijis viens no reģiona senajiem nosaukumiem.

Jau pirms 3500 gadiem senās Saurāštras arheoloģisko pilsētu Lothal, Dhandhukha, Rozdi ļaudis ir tirgojušies ar Mohendžodaro un citiem Indas ielejas nomētniekiem. Ap 1500.g.pr.m.ē. Saurāštrā un apkārtējos apvidos apmetušies āriji, un tad viss apvidus saukts par Anart'u. Ir turpinājusies liela kultūru un reliģiju ietekmēšanās, jo gadu tūkstošiem šajā vidē notikusi asimilācija un pielāgošanās. Daudzas tautas no Irānas austrumiem un Vidusāzijas mūsdienu Gudžaratā ieradušās caur Baluchistan'u un Pakistānu vai pār Ziemeļpakistānas kalnu pārejām no Vidusāzijas. Auglīgās atklātās Ziemeļindijas rietumu ielejas ir bijuši gaiteni caur Kašmīru, Kulu un Dehra Dun'u, kamēr ienācēji no ziemeļiem vai ziemeļrietumiem ir nākuši lejup gar Indas vai Kabulas upēm. Pakistānas ziemeļu robeža ir vēsturiskā vieta maršrutiem starp Vidusāziju un Indijas līdzenumiem, ieskaitot Khyber un Kurram pārejas uz Kabulu un mazāk zināmās Tochi un Gomal pārejas uz Afganistānas dienvidiem. Saurāštras ģeogrāfiskais stāvoklis pie Arābu jūras un tās ilgstošā tirdzniecības centra nozīme ir veicinājusi daudzas imigrācijas. Savstarpējas precības starp ieceļotājiem un ilgi tur dzīvojušām grupām ir radījušas lielu rāsu tipu sarežģītību.

Tirdzniecība ar tekstīlijām ir bijusi zināma vismaz kopš 7.gs.pr.m.ē., kad ķīniešu rakstnieks Hiuen Tsang ir vēstījis par jau tad slaveniem Dienvidgudžaratā austiem kokvilnas un zīda audumiem un arī no m.ē. 751-

1800.g., kad Gudžaratas un Saurāštras jūras ostas (galvenā - Lothal'a) ir bijušas dzīvīgi zīda un kokvilnas tirdzniecības centri. Šī tirdzniecība ir aprakstīta 'The Book of Durate Barbosa' (1518), un 'Travels of Ibn Batutah'. Saurāštra manāmi figurē arī dižajos hindu eposos, kad pa visu zemi klejojis Valdnieks Krišna. Sengrieķi Saurāštru saukuši par Lar-des, pēc Lar jeb Larica cilts (īstenībā tikai pēc pašas rietumu malas). Tā saukta arī par Ariaca, un romieši Saurāštru saukuši par Saurastrene, ko kāds zinātnieks tulkojis kā 'Labā Zeme'.

Tomēr sanskrita tulkojums no vārda Saurāštra atklāj, ka līdzās tirdzniecībai šis apvidus kopš seniem laikiem ir bijis galvenais saules godāšanas centrs Indijā. Varbūt šo nosaukumu Saurāštrai devušas sanskritā runājošās saules godātājas āriju tautas, jo saura nozīmē 'saule' (varam iet vēl tālāk, jo vispārzināma tajā vidē ir 'r-l' skaņu mija tajā vidē), un rāštra nozīmē tostarp 'godāšana, pielūgsmē'.

Saurāštra ir bijusi "pastāvīgos sakaros ar Ēģipti un Rietumāziju", kur daudzi godājuši sauli, un no hindu senajiem tekstiem - no purānām ir zināms, ka dažus gadsimtus pirms mūsu ēras Saurāštrā valdījis "saules rāses ķēniņš". Ir arī labi dokumentēts, ka par magiem sauktie saules un uguns godātāji priesteri ir bijuši Maga Brahmīn'i, kurus uz Saurāštru atgādājis valdnieks Samba. Magi ir bijuši persiešu, baktriešu, horezmiešu, āriju un saku priesteri. Viņu loma ir bijusi rīkot rituālus, rituāli piešķirt spēku saules padieva attēliem un apkalpot altārus Saurāštras tempļos. Purānas bieži apgalvo, ka magi jeb zoroastriešu bramīni ir atgādāti no Sakadvīpa's, apvidus starp Kaspijas jūru, Austrumirānu un dienvidrietumu Afganistānu. Saules padieva tempļi ir bijuši izkaisīti viscaur Saurāštrā, mūsdienu Gudžaratā un Rādžastānas valstīs, un mūsdienu Pakistānas Sindā un Pendžabā.

Daudz zoroastriešu Indijā ir iedzinuši arābu/musulmaņu iebrukumi septītajā gadsimtā, un daudz zoroastriešu priesteru no Irānas austrumiem apmetušies Pendžabā, Sindā un Rādžastānā. Mūsu ēras devītajā gadsimtā arābi iekarojuši Sindu, tad nostiprinājušies Kutch'a (sezonāli sāls dumbrāji Saurāštras rietumos), tad Saurāštrā, ko viņi saules godāšanas dēļ saukuši par Sorath. Apvidus skarbā klimata dēļ musulmaņi savus spēkus savākuši Ahmedabadā un lauku apvidus atstājuši pusklejotājiem ganiem un zemniekiem. Nedaudz pēc 15.gs. Saurāštrā iekārtojušies kathi, ieguvuši zemes, un tad reģions sāks saukt par Kathiawad'u jeb Kathiawar'u. 19.gs. otrajā pusē Kathiawar'a valdījušas 188 atsevišķas valstiņas.

[[360]: Aleksandra Lielā vēsturnieki apraksta arī kathoi cilti, ar kuru viņi nonākuši sadursmē, un kas ir Kathiawar'as jeb Saurāštra's kathi. Tie ir gara auguma, labu miesas uzbūvi un daži ar zilām acīm. Kādreiz viņi ir bijuši

kamboj'u tauta. Tāpat kā viņu senči, viņi joprojām ir labi zirgu iejādītāji, jātnieki karotāji. Pat dižie moguli ir no viņiem mēģinājuši izvairīties, un briti ir nosaukumu Saurāštra nomainījuši uz Kathiawar. Kathi vispirms ir pārvietojušies uz Kuccha pie Kanthot'as, un kad Kanthot'u ieņēmusi pirmā Samma dinastija, viņi m.ē. 7.gs. devušies uz dienvidiem uz Saurāštru.) Ielūkojoties kath'u vēsturiskajās saknēs, varam arhaiskos solāros elementus viņu izšuvumos skaidri saistīt ar Seistān'u (Sēstān).

Par kath'u agrīno vēsturi zinātnieki nav vienisprātis, bet pirmā liecība, kas kathus saista ar Seistānu, apgalvo, ka viņus 1130.g.pr.m.ē. no Seistānas padzinis Asīrijas ķēniņš. Daži vēsturnieki vedina uz domu, ka kathiem ir saku (šāka)/skitu izcelsme. Bet daudzi rakstnieki ir ieviesuši jucekli, jaucot sakus un skitus, aprakstot šīs saistītās grupas vienkopus. Izšķirt, vai kathi ir bijuši saki vai skiti, ir gandrīz neiespējami, tomēr kathi sevi par sakiem nesauc. Kathu sasaiste ar senajiem saku klejotājiem varbūt nāk no kathu vēsturiskās saistības ar zemi, ko sauc par Šakadvīpa, arī par Sakatai jeb Chaghtai. Kamēr senie grieķi un romieši klejotāju cilšu grupu no Melnās un Kaspijas jūras uz austrumiem - Mongoliju apzīmēšanai lietojuši neskaidro vārdu 'saka', citi avoti īpaši apgalvo, ka Šakadvīpa atradusies Seistān'ā.

Hindu purānas, kas rakstītas no mūsu ēras sestā līdz sešpadsmitajam gadsimtam, Šakadvīp'u min kā vietu, kur iedzīvotāji godājuši sauli. Citi teksti bez īpaša datējuma norāda, ka takshak'i, get'i (jeb jāt'i, kas ir skitu pēcteči), kamar'i, kath'i un hunņi (hun) migrējuši no Šakadvīpa's (Seistan) uz Sind'as (Sindhi) ziemeļdaļu. Mēs zinām, ka kathi tauta kādreiz dzīvojuši starp Ravi un Beas upēm Pendžabā. Viņu galvaspilsēta bijusi Sangala (Sagala, seno grieķu nosaukums mūsdienu Sialkot'ai mūsdienu Pakistānā, Punjab'as ziemeļos; senos laikos Indijas subkontinenta pamatiedzīvotāji to saukuši par Sakala) Pendžabas ziemeļaustrumos pie Indijas Himachal Pradesh'as robežas.

Ap 325.g.pr.m.ē., kad Aleksandrs Lielais šķērsojis mūsdienu Pakistānas teritoriju, kathi jau bijuši plaši apmetušies ziemeļaustrumos no Multan'as, sena saules godātāju centra. Kathi vara ir gāzta lielā kaujā pie Multanas ap m.ē.526. vai 544.g. Viņi Multanu ir pametuši un ap 1196.gadu apmetušies pie Araveli kalniem, kas stiepjas no Saurāštras ziemeļiem līdz Rādžastānas dienvidiem-vidienei, ko sauc arī par Mewar'u. Tur viņi sajaukušies ar gehlot'iem, senu radžputu zaru, kuri bijuši daļēji āriji, daļēji skiti, daļēji vietējie, un godājuši sauli.

Ap 19.gs. kathi/gehlot/rajput'u pēcteči apgalvojuši savu izcelsmi no bala jeb bali (baltu?) tautas, kas ieņēmusi Balhar'u Araveli kalnos; varbūt tas norāda uz vietu, kur kathi apmetušies 700 gadus iepriekš. Saskaņā ar pulkvedi Tod'u, bala's ir apgalvojuši izcelsmi no induvansa (induvamša, arī chandravansa - mēness

rāse), kas pēc izcelsmes bijuši no “skitiskas” saules godātāju rāses Multanā.

16.gs. beigās kathi dažkārt kļuvuši par turīgiem zemes īpašniekiem un ap 19.gs. radžputizētā kathi tauta kļuvusi par hinduistiem, kuri nodevušies Šivam. Interesanti, ka agrīnā vēdiskā hinduisma posmā Šiva ir bijis rietošas saules padievs. Tādējādi, lai gan kathi ir aizmirsuši savus senākos avotus, viņu vēsture uzrāda ilgu saules godāšanas pēctecību, kas varbūt neatšķiras no kādu citu dienvidrietumu un Vidusāzijas tautu pirmsislāma uz sauli/auglību/atdzimšanu dibinātiem ticējumiem.

Mūsu industrializētajās augsto tehnoloģiju balstītajās dzīvēs izdziestošā solārā uguns pielūgsmē un kultiska dabas spēku godāšana šķiet tāla. Mēs ne visai domājam par savām attiecībām ar sauli, vien par izvairīšanos no saules iedeguma vai par apģērba izvēli. Tomēr godbijība pret dabas spēkiem ir sena un plaši izplatīta. Ar sauli, mēnesi, zvaigznēm, ūdeni, zemi, uguni un citiem elementiem ir uzskatāmi rēķinājušās daudzas tautas, un tas ir savijies ar zemkopību, pārvietošanos pa dzīvnieku ganībām, gadalaiku maiņu, auglību un atražošanos. Tā kā saule nodrošina augu augšanu, atdod gaismu tumsai un atgriežas ik rītu no jauna, tā gadu tūkstošiem ir bijusi varena līdzība atjaunotnei, sekmēšanai un auglības veicināšanai.

Kathi tekstīlijās šie simboli un attēli ir bijuši mērķtiecīgi. Tekstīlijas bieži pilda svēti vai sargājoši spēki un saules spēka zīmes. Izšuvumi zemkopju un ganu dzīvēs ir bijuši tik nozīmīgs ikdienas un rituālās dzīves aspekts, ka tādas kā kathi tautas darinātās tekstīlijas bijušas dziļi saistītas ar visiem svarīgajiem pārmaiņu ritiem, dzīves reliģiskajiem un sabiedriskajiem aspektiem. Dabas spēki ir piesaukti, lai nodrošinātu dzīvības uzturētājus, auglību sargājošus spēkus nozīmīgos pārmaiņu, kā dzemdību, kāzu un bērņu ritos. Kathi izšuvumu arhaiskais repertuārs ir apkopojis ietekmes no zoroastisma, Divupes, tirdzniecības ar Ēģipti un grieķu un citu Vidusjūras pasaules tautu izkļiedes. Daudzi šo kultūru attēli un zīmes ir atbalsojušās ne vien kathi, bet arī citu tautu tekstīlijās, kurām ir bijušas kopīgas saiknes ar Austrumirānu. Solārās uz zvaigžņu zīmes joprojām ir redzamas viscaur Vidusāzijas lauksaimniecības apvidos un Kutch'as daļās, jo cilvēki savus mājokļus un materiālo kultūru rotā ar auglībā pamatotiem solāriem attēliem.

Kathi ir bijuši varbūt senākie izšuvēji Saurāštrā, un viņu motīvi ir atbalsojušies saules tempļu kokgriezumos. Kathi saules diski bieži ir attēloti ar alternatīvām koliphul (ausekļu) - senu astoņstaru zvaigžņu virknēm, kas tiek saistītas ar saules godāšanu. Starp citiem arhaiskiem attēliem ir koncentriskas saules, lotoszieda variācijas, apli centrā ar astoņiem stariem, kvadrantos dalīti apli un kvadrāti, rombi, šahveida raksti, kāšu krusti. Šie

motīvi ir rodami viscaur vairāku tautu materiālajā kultūrā Seistan'ā, Baktri'jā un Vidusāzijas Khorezm'ā, ziemeļu apvidos.

Solārās zīmes. Saule ir vienīgais redzamais padievs, tas izpaužas caur gaismu, mirdzumu, gaismas stariem un ēnu. Saules gaismu bieži uzskata par dzīvības, atskārsmes un garīgās viedības avotu. Saule ar dienas un nakts palīdzību izrīko laiku, dzīves ritumu. Un ar uguns zeltainās saulei līdzīgās gaismas palīdzību nes gaismu tumsā. Gaisma un sākotnējā uguns pastāv tīrā laikā, un daudzi tic, ka tā ir visa avots. Gaisma un tumsa, uguns un ūdens ir divi poli, kas simbolizē Visumu. Sauli attēlo apli, un lai gan daudzi no tiem ir solārie tēli, tomēr ne visi. Saules, laika un atdzimšanas priekšstatījumā ir attīstījušās rozetes, krusti apļos, saules galvas uz nūjas veida cilvēka figūrām, riteņi, rati, zirgi un zirgu vilkti rati.

Zoroastrismā Asha, kas dažkārt sauca par Saules Kundzi, dižo gaismu vai mūžīgo patiesību, vienmēr ir attēlota ar apli. Indijā senā solārā zīme ir lotosa/ūdensrozēs zieds, kas atveras un aizveras līdz ar saules lēktu un rietu. Astoņu ziedlapiņu lotoss jeb aplis, ko sauc par śūnya-mūrti, izceļas vairāk kā 3000 gadus senajos Rigvēdas [3] tekstos.

Uz zemes zīmēta Saules padieva astoņu ziedlapiņu lotosa veidā godāšana ir noteikta lielākajā daļā senās sanskrita literatūras. Pat mūsdienās daudzas saules rozetes satur astoņas lapiņas vai starus.

Kushan'u impērijas laikā, kas starp 500.g.pr.m.ē un mūsu ēras 500.g. pletusies no Afganistānas līdz Indas upei, vietējos zīmju krājumos ienākuši budistu motīvi. Aplšveida lotosa un mandalas motīvi ir sajaukušies ar senākiem solāriem/lunāriem/ziedu medaljoniem un parādījušies līdzās citiem attēliem, kas saistīti ar senajiem dabas spēku kultiem. Cauri laikiem solārās zīmes un attēli ir kļuvuši arvien sarežģītāki, pakāpeniski solāro dievību attēlojot cilvēka veidolā. Saules antropomorfe attēli un visi saistītie priekšstati ar indogrieķiem un kušaniem ienākuši arī Indijā.

[361]: Kathiavarā jeb Sauraštrā (jeb Lātā) ir daudz kopienu, kastu un apmetņu, tomēr kathi, no kuru nosaukuma veidots viens no pussalas nosaukumiem, ir kļuvuši pazīstami kā īpaša grupa. Ikdienā cilvēku no Kathiavaras sauc par kathiawadi (skat. par kamkata-viri, kamkata-vari, lielāko 'nuristani' valodu ar galvenajiem dialektiem par kata-vari, kamviri, mumviri).

kathja, kathya - [176]: teikts, pieminēšanas vērts; runāts, pārrunāts

Kathōpaniṣad, kathopanishad, katha upanishad, kaṭhopaniṣad - Atharva Vēdas upaniṣada.

[202]: senās Indijas raksti, ko sauc par upaniṣadām, ir sarakstīti kaut kad starp 1400 un 800.g.pr.m.ē.; saistās ar dažādām Rigvēdas vārsnās uzsvērtām mācībām. Šīs upaniṣadas nolūks ir sniegt vienu no senākajām

līdzībām attiecībā uz Iekšējā Cilvēka dabu. Katha upanišada atstāsta sarunu starp zintnieku Naciketās; un Yama, nāves padievu.

J.A.Grimes [8]: 'Nostāsta Upanišada'. 1. Šī upanišada satur nostāstu par bērnu, Naciketās, un nāves valdnieku, Yama. Tā ir kļuvusi slavena skaidrības un dziļuma dēļ. Daudzas no tās domām ir rodamas arī Bhagavad Gītā. Tā pieder pie Kṛṣṇa Yayur Veda's Taittirīya skolas Katha Śākha's (zara). Starp šīs upanišadas cildenajiem personāžiem ir Yama, Naciketās un Vājaśravasa (Usanas, saukts arī Gautama no Gautama gotras). Skat. arī [205].

[203]: Katha ir lieliska savā poētiskajā daiļumā un mistiskajā vērtībā. Tā bez aplinkiem skar garīguma izšķirošās iezīmes. Vārsmas jeb mantras ir apgalvojumi par cilvēka apziņu, tai sasniedzot augstākos gara līmeņus. Šīs upanišadas pamatā ir kāds paradoksāls gadījums no Taittirīya Brāhmaṇa's, kas ir agrāka par Kathopanišad'u.

Vajasravasa Gautama ir veicis ziedojumu, ko sauc par Sarvaveda jeb Sarvadakshina, kurā jāziedo viss, kas cilvēkam pieder, bez izņēmuma. Tā ir sagatavošanās garīgās dzīves pēdējam posmam. Tomēr viņš tam nav bijis gatavs. Viņš gribējis ziedot tikai nevajadzīgo, tādējādi pildot likuma burtu, bet zaudējot likumā ietvertu garu. Viņam ir bijis dēls, jauns puisis Nachiketās, kurš skaidri redzējis ziedojumā divus trūkumus - vāju un ālavu govju ziedošanu un tēva nelikšanos zinīs, ka jāziedo arī dēls.

“Bez prieka,” teicis puisis, “ir tie mājokļi, kuros nonāk tāds, kurš ziedo šādi”, tā sakaitinot tēvu. Un viņš tam vaicājis - “Kam tu gatavojies ziedot mani?” Šo jautājumu viņš atkārtojis trīs reizes, un sadusmotais Gautama nikni atbildējis - “Nāvē es tevi sūtu!”

[204]: Kathaka Upanišad apgalvo, ka “pastāv Dvēsele, Patība (Ātman)”, māca norādījumu “meklē Patības atskārsmi, kas ir Augstākā Svētlaieme”; tā sniedz idejas, kas hinduismu noliek pretstatā budisma apgalvojumam, ka “Dvēsele, Patība nepastāv” un budisma norādījumam, ka cilvēkam ir jāmeklē “Tukšums (Śūnyatā), kas ir Augstākā Svētlaieme”.

katjājana, katyayana, kātyāyana - kati pēcnācējs

kau (kušanu) - kaut, nosist, nogalināt. “kawam ṣaṇ ṣar(sa) - nokāvām ar savām rokām”. Arī PIE ' kehaw' - cirst, sist, seno augšģermāņu 'houwan', baznīcas senslāvu 'kovq' - kalt, liet. 'kāju', avestas 'kušaiti'

kaukō (kušanu) - pakausis, kauss. Arī liet. 'káušas'.

kaul karik (kalāšu) - [175]: svinīgs solījums vai galvojums. Tas ir ierobežotāks kā wagda karik, jo galvenokārt nozīmē precību vai mīlestības solījumu starp vīrieti un sievieti. Tas ietver rādītājpirkstu savienošanu vai dalībnieku sarokošanos. Tā dara, ja viena puse šaubās un grib būt droša. Tomēr dažkārt tā dara arī vīrieši, un tad solījums ir nopietna apņemšanās

kaula - piederīgs ģimenei (kula), no viena kaula; cēlies no cildenas ģimenes, laiva, plosts, atsvara veids, klibs, klibošana

kaulavrata - dzīve saskaņā ar dzimtas tradīcijām

kaulīna, kaulina - īpašs cildenai ģimenei, ubadzes dēls, kreisās rokas rita Šaktas godātājs, kaulīni skolnieks, azartspēle, liekot cīnīties dzīvniekiem, putniem, čūskām, gaiļu cīņas, negoda, neslavas celšana, baumas, augsta izcelsme, kaula, dzimumorgāni, vagīna

kaulja - [176]: piederīgs dzimtai, dzimtas mantojums, cēlies no cildenas dzimtas, piederīgs pie kaulām (kaulas); kreisās rokas rita Šakta godātājs, šī mācība un prakses, ezotēriskā 'kaula' mācība; cildena izcelsme

kaunapa, kaunapa - dēmons vai mājas gars, no līķa nakošs, no līķiem pārtiekošs - līķēdājs

kaundinja, kaunḍinya - uguns uzturētājs

kaupīna, kaupina - kaunums, gurnauts, drāniņa, ko nabagi valkā pār dzimumorgāniem, dzimumorgāni, vagīna (Kaupiņš?), grēks, nepiedienīga rīcība.

J.A.Grimes [8]:niecīga drānas strēmele, kas valkāta intīmo daļu aizsegšanai

kaupja, kaupya - no avota, akas (kaupiņš-krupis? Kaupiņš?)

kauravja, kauravya - piederīgs kuru tautai, kuru pēcnācējs; kuru dzimtas ļaudis Mahābhāratā, kuri cīnās ar paṇḍav'am par varu. Nāgas jeb Čūskas vārds

kausīdja, kausidya, kausīdya - [12]: kūtrs, laisks, nevīžīgs (disciplīnas ziņā; sīdya - slaists, slinķis, nekaunīgs, laisks; sēdētājs?)

kautuka - īpaša kāzu ceremoniju vieta, līksme, dejas, dziesmas, svinēšana, svinīga ceremonija, izpriecas, izpriecu gadalaiks, izrāde, aizrautība, dedzība, nepacietība, ziņkāre, laipnība, labklājība, brīnums

kavā, kalāšu kawa - kur?

kavača, kavacha, kavaca - vairogs, kaltas bruņas, metāla bruņas, bruņu mētelis, čaula, miza, kara bungas, katla bungas, Indijas tulpes koks, amulets, mistiska zilbe, kas veido mantras daļu, ko lieto kā amuletu, tāss gabals vai bērza lapa vai jebkas, uz kā uzrakstīti mistiski vārdi un ko nēsā apkārt; burvju vārdi

kavara - bize

kavi - viedais, zintnieks, atklāsmi saņēmušais, dziesminieks, bards ar tīru apziņu, dzejnieks, dvēsele sāṅkhya filosofijā, domātājs, gaišreģis, pareģis, rūdīts cīnītājs, vadonis, pūce, Saule, Venēra, saprātīgs, apdomīgs, apskaidrots, prasmīgs, pievilcīgs, smeļamais kauss, groži; kosmiska

dievbijīga dziesma kirtana, safrāna krāsa, kādu valkājuši “matainie” askēti - kesi.

[128]: viedais, kuram piemīt (dievu, īpaši Agni) atskārsme; vieds cilvēks, reģis, zintnieks, dzejnieks, senlaiku viedie (kuru gari lidinās ap sauli). Arī kušanu kavi, kāvvi. kavitvana - viedība

kavia karik, kalāšu kawia karik - [175]: 1. jokot, uzjautrināties (kavēties?); 2. ķircināties vai uzjautrināties par dzimumsakariem vai citām nepiedienībām drīkst tikai ar pazīstamiem cilvēkiem, kā sievu vai viņas jaunāko māsu, bet ne ar viņas vecāko māsu

kāvja, kavya, kāvya - saistīts ar planētu Venēru (Ausekli, Rietekli (kāvi?, haskāra, yodha)), dzeja, pravietisks, iedvesmots, dzejisks, ar zintnieka vai dzejnieka īpašībām, cēlies no zintnieka, viena akta luga, poēma, laime, labklājība, augstas spējas un prasmes, viedība, saprāts.

[206]: no Rājaśekhara darba Kāvya-mīmāṃsā (880-920.g.m.ē.). Kādreiz Dhiṣaṇa's (Bṛhaspati) mācekļi viņam vaicājuši - “Tu stāsti, ka mūsu guru ir bijis Kāvya-puruṣa, - Dzejas Cilvēks, Runas padievs Sarasvatī dēls. Kas viņš ir bijis?”

Brihaspati atbildējis - “Sen atpakaļ Sarasvatī Sniegotajos Kalnos (Himalajos) veikusi grēku nožēlu ar pašierobežošanos, cerībā dzemdēt dēlu.

Viriṇca (Brahmā) par to nopriecājies un viņai teicis - “Es tev dēlu uztaisīšu”.

Un pienācīgā veidā viņa dzemdējusi Dzejas Cilvēku. Tiklīdz piedzimis, viņš apliecinājis mātei cieņu pie viņas kājām un izteicis šādu vārsmotu pantu:

“Viss šis Visums ir darināts no valodas

Un lietas ir tās maģiski iemiesojumi.

Šeit, māt, es esmu tavs iemiesojums, Iemiesota Dzeja -

Es, kurš tagad apkampj tavas kājas”.

Padievs, redzot vārsmošanas iespaidu - kaut ko līdz tam sastopamu tikai vēdu valodā, saņemtajās zināšanās (āmnāya) - un kas tagad ir ikdienas valodā (bhāṣā), viņu priekā apkampusi un čukstējusi: “Bērns, vārsmotas runas izgudrotāj, tu pārspēj pat mani, savu māti un visa no valodas darinātā māti. Cik patiesi ļaudis teic, ka tas, ko pārspējis paša dēls, ir ieguvējs. Pirms tavas piedzimšanas mācītie cilvēki prata runāt parasti, nevis vārsnās.

Šodien savu dzīvi uzsāk runa pantmērā, kuru esi izgudrojis tu pats no sevis (upajña). Kādus slavinājumus tu esi pelnījis! Tavs rumpis sastāv no vārdiem un nozīmēm, tava mute sastāv no izkoptās valodas (samskrīta), tavas rokas no dialektiem (prakṛt), tavi cirkšņi no neizkoptākā prakṛita (apabhraṃśa), tavas kājas no draudzīguma dāvanas (paiśācī), tavs krūškurvis no jauktas valodas.

Tu esi līdzsvarots, skaidrs, jauks, cildens, spēka pilns. Tava runa ir mirdzas izpausme, tava dvēsele ir daiļas jūtas, tavi mati ir dažādi pantmēri,

tavas asprātīgās jautājumu-atbilžu poēmas, mīklas; un tāpat tevi grezno aliterācijas, līdzības un citi pārnestas nozīmes vārdi runā. Pašas Vēdas, kas dod balsi nākamām lietām, tevi ir slavējušas šādi:

“Četri ragi, trīs kājas, divas galvas, septiņas rokas ir viņam; Trīskārt saistīts viņš dārd -

Dižais padievs, kas nonācis mirstīgo pasaulē.

Lai gan tu vari būt īsti varena būtne, izliecies, ka tāda tagad neesi un uzņemies bērna ceļus”.

To teikusi, viņa nolika dēlu uz liela akmens lāvai līdzīga sola zem koka un gāja peldēties debesu Gangā upē. Tajā brīdī dižais zintnieks Ušanas, iedams vākt malku un kuša zāli, ieraudzīja bērnu pārkarsušu dienas vidus saulē. Brīnoties, kas varētu būt šā neaizsargātā bērna vecāki, viņš to aiznesa uz savu ašramu. Kad pēc brīža Sārasvateya (Sarasvatī bērns) pamodās, viņš tai (Sarasvatī) dāvāja vārsmotu runu. Un tad pēkšņi Ušanas par pārsteigumu klātesošajiem pasludināja:

“Dienu pēc dienas slauc viņu dzejnieki,
Tomēr nekad tā nav izslaukta sausa!
Kaut Sarasvatī, dzejas pienīgā govs,
Mūžam būtu mūsu sirdīs.”

Tad Ušanas mācīja šīs zināšanas saviem mācekļiem. Kopš tā laika viedie uzrunā Ušanas kā Kavi (Viedais), un tas liek domāt, ka dziesminieki ikdienā jāapzīmē kā kavi (kav- burtiski - 'aprakstīt', un kāvya jeb dzeja burtiski nozīmē 'dzejnieka radīts'). Savukārt, saliktenis 'Dzejas Cilvēks' tiek lietots attiecībā uz Sārasvateju, jo viņš ir pati dzeja.

Drīz atgriezās Runas padievs un, neatradusi dēlu, raudāja no pašiem sirds dziļumiem. Gadījās garām iet Vālmīki, labākajam no zintniekiem. Viņš pazemīgi pastāstīja, kas noticis, un parādīja Svētītajai padievi Bhrgu dēla ašramu. Viņa spieda dēlu pie savām pienu pārplūdušajām krūtīm un skūpstīja viņam galvu; un būdama labā prātā uz Vālmīki, Praceta's dēlu, viņa pantmēra valodu slepus nodeva arī viņam.

Vēlāk, kad viņa Vālmīki bija atlaidusi, tas sastapa dzērvi sēri apraudam savu dzīvesdraugu, ko bija nogalējis mednieks Nišāda. Un skumju (śoka) pilns, Vālmīki sēri vaimanādams izteica savu pirmo vārsmu (śloka).

“Kaut tu, Nišāda, nerastu gandarījumu visos savas dzīves gados
Par dzērves nonāvēšanu mīlas dejas laikā.”

Tad padievs dievišķā redzējumā šim pantam dāvāja slepenu spēku - katrs dziesminieks, kurš skandēs to pirmo, pirms citiem, kļūs par pašas Sarasvatī dēlu. Savukārt, dižais zintnieks Vālmīki, no kura šī vārsmā nāca pirmo reizi, sacerēja nostāstu (itihāsa) Rāmāyaņa. Dvaipāyana, kurš šo vārsmu skandēja kā

pirmo, tās spēka dēļ sacerēja krājumu (saṃhitā) ar simt tūkstoš pantiem, ko sauc par (Mahā)Bhārata.

Tad pēc kāda laika, kad par dzirdētajām zināšanām (śruti) sprieda divi izcili Brahmā zintnieki, vienmēr smalkjūtīgais Pašpastāvošais Dievs (Brahmā) nodeva šo jautājumu Sarasvatī spriedumam. Dzirdot, kas notiek, viņas dēls bija gatavs viņai ceļā pievienoties, tomēr viņa atteicās atļaut. “Tādam cilvēkam kā tu, kurš nav saņēmis atļauju no Parameṣṭhin'a, Brahmā, Kurš Stāv Augstumos”, viņa teica, “ceļojums uz Viņa valstību var būt bīstams,” un tādi viņu pagriežusi atpakaļ, viņa grasījās doties pati.

Dzejas Cilvēks dusmās lavījās līdz, un viņam tā darot viņa labākais draugs Kumāra sāka raudāt un vaimanāt. “Nomierinies, mans bērns,” viņam teica Gaurī, “es to apturēšu”. Un viņa ieģrima domās. “Vienīgās saiknes, kas cilvēku aptur, ir mīlestība. Es radīšu īpašu sievieti, lai noturētu Sarasvatī dēlu tās valdzinājumā”. Viņa dzemdēja Sāhityavidyā, “Dzejiskuma Sieviete”.

Un viņa to pamācīja šādi: “Tas, kurš dusmās lavās līdz, ir tavš likumīgais vīrs. Seko viņam un ved atpakaļ. Un jūs, klātesošie zintnieki, pilnveidotie vārda mākslā, ejiet apdziedāt šo divu - Dzejas puīša un Dzejiskuma meitas darbus. Tas jums kļūs par vārda mākslas dārgumu krājumu”. Svētītā Bhāvanī apklusā, un viņi visi devās kā nolikts.

Vispirms viņi devās uz austrumiem, kur ir tautas 'aṅg'i, 'vaṅg'i, 'suhm'i, 'pundr'i un citas. Umā meita, mēģinot iekārdināt Dzejas Cilvēku, dažādās zemēs ietērpās dažādās drānās, un to sāka atdarināt šo dažādo zemju sievietes.

Pirmajā vietā tērpju jeb izcelsmes zīmi (pravṛtti) sauca par Auḍramāgadhī un zintnieki to slavēja šādi:

“Pītas kaklarotas uz krūtīm, iesvaidītas ar sandalkoka ziedi,
Galvauti, kas viegli skar pāršķirtus matus, atskāršami pupi,
Dūrvā zāles krāsa no alvejas -

Lai vienmēr šāds tērps priecē gauda tautas sievietes.”

Un šīs zemes vīrieši savukārt pieņēma Sarasvatī dēla tērpšanās veidu, kādu viņš valkāja, un tas kļuva par Oḍra's un Magadha's tērpu. Kas attiecas uz dejām un muzicēšanu utml., ko viņa izpildīja, tas kļuva par bhāratī paražu (vṛtti), un zintnieki to slavēja, kā bija darījuši iepriekš. Un to, kā viņš runāja vēl nebūdams viņas savaldzināts, gan nesalīdzināmi ar viņu - rindas pilnas ar salikteņiem un aliterācijām, un vārdu atkārtojumiem to ierastajā ierobežotajā sākotnējā nozīmē (yoga(rūḍhi)paramparā) - to sāka saukt par gaud'u ritumu (rīti). Un zintnieki to slavēja kā iepriekš.

Tālāk viņš devās uz ziemeļu pusi uz Pāñcāla's zemi, kur ir pāñcāl'u, śūrasen'u, hāstināpur'u, kāśmīrak'u, vājīk'u, bāhlik'u, pāhlavey'u un citas tautas. Tā kā Umā meita

pūlējās Dzejas Cilvēku savaldzināt, notika kā iepriekš. Viņas tērpu tur nosauca par vidus'paņčāl'as tērpu, un zintnieki to slavēja šādi:

“Vaigi ar zibošām šūpojošu ausu riņķu dzirkstīm,
Spožas kaklarotas līgani šūpojas līdz viduklim,
Tērps viļņojas no gurniem līdz potītēm -
Godājiet Kānyakubja's sieviešu tērpu.”

Šoreiz Sārasvatejas interese par Umā meitu pamodās. Tāpat kā iepriekš šīs zemes vīrieši pieņēma viņa toreiz valkāto tērpu. Kas attiecas uz īpašo dejošanu, dziedāšanu, muzicēšanu un piemīlīgajiem lakstošanās žestiem (vilāsa), ko viņa ierādīja, tas kļuva par sātvtatī paražu, un tā kā tai piemita līganas kustības, to sauca arī par ārabhaṭī. Zintnieki to slavēja kā līdz tam. Un kad Sārasvateja runāja jau daļēji viņas savaldzināts, lai gan nesalīdzināmi ar viņu, vārsnās pa daļai ar salikteņiem un pieticīgu aliterāciju, un papildinot ar tēlainiem izteikumiem (upacāra) - to sāka saukt par

Paņčāla's

veidu.

Tālāk viņš devās uz Avanti zemi, kur ir āvanti, vaidiś'u, surāṣṭr'u, mālav'u, arbud'u, bhṛgukacch'u un citas tautas. Tā kā Umā meita pūlējās savaldzināt Dzejas Cilvēku, notika kā iepriekš.

Tur viņas tērpu nosauca par āvanti - tas ir vidējs starp vidus'paņčāl'as un dienvidu tērpu. Atbilstoši, tur ir divi paveidi, sātvtatī ziemeļpusē un kaiśikī dienvidpusē. Un zintnieki to slavēja šādi:

“Vīri un sievas valkā Paņčāla's tērpu,
Un dienvidu tērpu - lai viņi izbauda to!
Arī skandējumi un žesti, gan vīriešu, gan sieviešu
Avanti zemē apvieno abus veidus.”

Tad viņš sasniedza dienvidu apvidus, kur ir malay'u, mekal'u, kuntal'u, keral'u, pālamañjar'u, mahārāṣṭr'u, gaṅg'u, kaliṅg'u un citas tautas. Tā kā Umā meita pūlējās savaldzināt Dzejas Cilvēku, notika kā iepriekš. Viņas tērpu tur nosauca par dienvidu tērpu. Un zintnieki to slavēja šādi:

“Bizes sapītas līdz matu saknēm,
Pieres iezīmētas ar smaržīgu safrāna pūderi,
Svārki cieši savilkti ap vidukli -
Ilgu mūžu Keralas sieviešu tērpam.”

Šoreiz Sārasvateja iekrita dziļā mīlestībā uz Dzejiskuma Sievieti. Kā iepriekš, šīs zemes vīrieši pieņēma viņa toreiz valkāto tērpu. Kas attiecas uz sarežģītajām dejām, dziedāšanu un instrumentālo mūziku, kā arī viņas paustajiem piemīlīgajiem žestiem, tie kļuva par kaiśikī paražu. Zintnieki slavēja tāpat kā iepriekš. Un to kā Sārasvateja runāja tagad, kad bija gaužām viņas savaldzināts - vārsnās ar mērenu aliterāciju un bez salikteņiem un

(retu) vārdu lietojumu to ierastajā nozīmē (yogavṛtti), sāka saukt par vidarbha ritumu. Un zintnieki slavēja kā iepriekš.

Tagad tērps jeb izcelsmes zīme (pravṛtti) norāda uz apgērba sakārtojumu, paražu (vṛtti) - uz ķermeņa kustību izkārtojumu, un ritums (rīti) uz vārdu sakārtojumu.

Skolotāji ir apgalvojuši, ka dalījums pēc četriem tērpu un paražu veidiem nevar būt pilnīgi atbilstošs neskaitāmajiem reģioniem. Yāyāvārīya uzskata, ka šos neskaitāmos reģionus kā četrkāršo dalījumu var iedomāties viegli, tāpat kā "Impērijas Lauks" (cakravartikṣetra) tiek uztverts kā vienots veselums, lai gan to sastādošie īpatnējie reģioni ir neskaitāmi. Tas ir, Impērijas Lauks plešas no Dienvidu jūras uz ziemeļiem tūkstoš jodžanas (līdz Bindusaras, Gangā iztekai), un tur šie tērpi tiek valkāti. Viņpasaulē mājo dievišķās būtnes, bet tās ir jāiztēlojas valkājam to vietu tērpus, kuras tās apmeklē, lai gan savā apvidū tās dara pēc patikas. Tāpat citos kontinentos dzīvojošie pieturas pie vietējiem tērpiem un uzvedības.

Vidarbhas zemē ir pilsēta Vātsagulma, kur bieži nāk rotaļāties Mīlestības padievs. Tur Sarasvatī dēls ir Umā meitu apprecējis gandharvu mīlestības-kāzu rituālā. Līgava un līgavainis pienācīgā laikā ir šo vietu atstājuši, pa ceļam izlīksmojušies dažādajos apvidos, un atgriezušies Sniegotajos Kalnos (Himalajos), kur mājot Gaurī un Sarasvatī, tagad pēc precībām radniecības.

Jaunais pāris viņām izrādījis cieņu, viņu mātes devušas viņiem svētību un piešķirušas viņiem mājokļus dzejnieku prātos iztēles veidā.

Ar šā pāra radīšanu viņas bija izveidojušas debešķīgo dzejnieku pasauli, vietu, kur dziesminieki, turpinot dzīvot mirstīgo pasaulē, dzejas ķermenī var uz visiem laikiem vienlaikus līksmot dievišķā ķermenī.

Tā Pašpastāvošais Brahmā radīja Dzejas Cilvēku. Un dziesminieks, kurš izprot šo izcilību, līksmos šajā saulē un viņā saulē.

kavjatā, kavyata, kavyatā - zintnieka statuss, viedība

kavšēlak, kalāšu kawshelak - [175]: līnijas izrakstītas jostas ornamentā (skat. avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak)

keælip, kušanu kālyp - slēpt, zagt. Arī PIE 'klépye/o', grieķu 'kléptō', gotu 'hlifan', senprūšu 'au-klipts', liet. 'slepiù'

kēhv, kehv (kušanu) - kalt, sist. Arī PIE 'kehaw', seno augšģermāņu 'houwan', liet. 'kāju', baznīcas senslāvu 'kovō'

kēkā, keka - putnu tēviņa, pāva, gaiļa klieziens (Ķekava?)

Kēkaja, kekaya - aizstāvis (vistu?), aizbildnis: akadiešu kikkia. Arī Rīgvēdas laiku cilts. Bhagavata Purāna liecina, ka irāņu - āriju izcelsmes Kekajas (Pakistānā, Pendžabas ziemeļrietumos starp Indas un Vitastā upēm) princis kopā ar Matsjas, Kosalas, Vidharbhas, Kuru, Srindžajas,

Kāmbodžas, Usinaras, Madras, Kunti, Anartas, Keralas prinčiem ir saules aptumsuma dienā piedalījušies Samanta-pančaka rituālā. Kurukšetras karā kekaji ir karojuši abās pusēs. Ķēniņa 'Kaikeyi' māte ir bijusi Kekajas ķēniņa Ašvapati (zirgu saimnieka) sieva. Vēlāk, iespējams, migrējuši uz Dienvidindiju. Marathi valodā kēkayā nozīmē bāršanos, rāšanos (putnu tēviņa?)

kēl (kušanu) - celt (c-k). Arī liet. 'kēlti/keliū'

Kēna Upaniṣad, kena upanishad, kena upaniṣad - J.A.Grimes [8]: burtiski - Cēloņa upaniṣada. Šīs upaniṣadas nosaukums atvasināts no tās pirmās nodaļas pirmā vārda - "Kenesitham ..." - "no kā?; kas ir cēlonis?". Tā pieder pie Sāma Veda's. Tas ir neliels teksts četrās nodaļās, kas būtiski aplūko Virsīstenības (Absolute, Brahman) dabu kā Visuma cēloni, kā arī tās atskārsmi. Galvenā mācība tajā ir, ka ar prātu Virsīstenība nav izprotama

kērtte, kertte (kušanu) - cērte (k-c), zobens. Arī sanskr. kartana - ciršana, avestas 'karēta', persiešu 'kārd', osetu 'kard' - nazis, gotu 'hairus'

kēšdhāri, keshdhari, keśdhāri - [102]: garmatis sikhs; sikhisma termins, kas nozīmē sikhu, kurš valkā garus vai negrieztus matus. Tas ir viens no pieciem khalsa principiem.

[207]: burtiski - cilvēks, kurš negriež matus. Jōgi, bairagi un daudzi sūfijs ir keśdhāri. Sikhi parasti ir keśdhāri tāpēc, ka tic dabiska dzīves veida uzturēšanai, tomēr viņi nedomā, ka augstāko svētlaimi nodrošina vien matu saglabāšana

kētu, ketu - liesma, lāpa, dienas laiks, karogs, vadonis, ienaidnieks, zīme, zīmotne, garu veids, rēgs, saprāts, slimība, jebkāda neparasta vai pārsteidzoša parādība, apķērība, pūķa aste jeb nolaišanās krustpunkts, komēta, meteors, Dieva sods

Kētumāla, ketumala - viena no zināmās pasaules deviņām lielajām daļām.

[110]: viena no četrām salām - kontinentiem, kas minēta Mahābhāratā. Dažādos avotos saukta par Dvīpa, Bhadrāsva, Dwīpa, Jambudvīpa, Krauncha, Kusa, Plaksha, Pushkara, Saka, Salmala

kēuk, kuk, keuk (kušanu) - kaukt. Arī PIE 'kēuk-', liet. 'kaūkti'

kēvala advaita, kevala-advaita - [191]: absolūta nedivējības atskārsme, kas kulminē atbrīvošanā

kēvala advaitin, kevala advaitin - [191]: nedivējistu, nedalītāju, holistu nolūks sasniegt kaivalya - atbrīvošanās stāvokli

kēvala kumbhaka, kevala kumbhaka - patvaļīga elpas - ieelpas vai izelpas - aizture atskārsmes sasniegšanai.

[208]: pēc prānājamas ir īsti vērtīgi veikt pusstundu-stundu ilgu meditāciju. Savākšanās ir lieliska pašierobežošanās. Ar rīta prānājāmu tiek

aizskaloti visi nakts grēki. Garīgais māceklis kļūst tīrs. Viņa sirdi sāk pārpludināt līksmes upe.

Ļoti laba zīme ir svētā vārda jeb mantras patvaļīga atkārtošānās (japa). Paliec grimis mantras jēgā, arī džapas laikā. Palaikam kļūsti par džapas vērotāju, piemēram, “Džapu dara prāna un balss. Es esmu visa pastāvēšanas avots, esmu rāms un nemirstīgs”. (Skat. arī ajapa-japa).

Kļūsti par katras darbības, kā ēšanas-dzeršanas, miega-nomoda utml. vērotāju. Ja tas ar laiku pieaug, tad notiks kevali kumbhaka (elpas aizture). Veicot prānājāmu kārti, cilvēks spēs kevali kumbhak'u pārvaldīt, un tādējādi prāts galu galā būs rāms. Kad sajūtas un prāts ir mierā, tad kumbhaka sāk noritēt neapzināti.

Šo stāvokli, kad elpas aizture notiek pati no sevis, sauc par kevali kumbhaku. Droši ir to veikt īsta guru vadībā un klātbūtnē. Kad prāts grimst dvēselē, pieaug tā spēks, jo tas ir pilnīgā mierā. Citādi, pat ja nav redzamas darbības, prāts nogurst, jo ir nodarbināts ar nebeidzamu domāšanu (šaudīšanos).

Meditācijas sākuma posmā sāks parādīties redzamas izmaiņas - seja kļūs mierīga un laimīga, acis dzirkstīs apliecinošā enerģijā, apzinātā līmenī tiks pieredzēta līksmes sajūta, balss kļūs jauka utml. Cilvēks, kurš meditē, redz baltus punktus (trasareņu, burtiski - puteklīši saules starā). Tie palielinās. Kad tu sāk redzēt šos punktus, zini, ka notiek tava tiešām īsta attīstība.

Ir vēl viens kevali kumbhakas veids. Naktī pievērs acis mēnesim, nemirkšķinot. Vai pievērs acis tālākajam punktam debesīs, nemirkšķinot. Raugi neaizmigt. Esi modrs un tad pievērsies mēnesim vai tālām debesīm.

[94]: 221.lpp. lielākā nozīme veiksmīgai meditācijai ir elpošanas vingrinājumam, ko nosacīti var sadalīt divās daļās - kevali 1 un kevali 2.

Vingrinājums ir “šūpolu elpa” (tala-yukta) - ieelpa līgani pāriet izelpā, pie kam to ilgumi ir vienādi, piem., 3-3 vai 6-6; izbaudi kā šūpolēs gaisīgo pārejas brīdi. Noder iztēloties šūpoles vai svārstu, kas šūpojas arvien lēnāk un lēnāk.

Pirmajā - kevali 1 daļā plaušas it kā apstājas ārkārtīgi lēnā ieelpā, kas tad līgani pāriet garā mierīgā izelpā. Labi ir domas pievērst kaut kam iekšējam vai ārējam, kas neizraisa kaislīgas jūtas. Ieelpa jāveic iespējami lēni, viegli aizurot elpu, tā ka pāreja starp ieelpu un izelpu izdziest. Kevali 1 ir nepieciešams jebkuras domu savākšanas nosacījums.

Kevali 2 gaitā notiek elpošanas orgānu atslābināšanās. Elpa gandrīz apstājas, krūšu kurvis iekrītas. Pieļaujāmības robežu elpas samazināšanai nosaka apziņas un domāšanas skaidrības saglabāšanās. Pārmērīgas pūles “apspiest” elpošanu ir kaitīgas; bez tam ietekme var būt pretēja - elpa sāk “uzsprāgt”, kas nav pieļaujams divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, nav pieļaujama

kampjoša ieelpa, jo tas vājina jebkuras prānājāmas labumu. Otrkārt un galvenokārt apziņai jābūt pievērstai apceramajai lietai, nevis elpošanas norisei.

kēvala-džnāna, kevala-jnana, kevala-jñāna - J.A.Grimes [8]: tieša atskārsme; nepastarpināta uztvere; viszinība. Saskaņā ar džainismu, tā ir viszināšana. Tā ir viedības virsotne - skaidra, nevainojama un absolūta. Tā pārsniedz visas telpas un laika kategorijas. Tā izpaužas cilvēkā, kad novākti visi ierobežojošie šķēršļi. Tā ir neatkarīga no sajūtām. Tā ir šaubu, kļūdu un maldu nesaindēta

kēvali džnāni, kevali-jnani, kevali-jñāni - apjēdzis cilvēks; [102]: džainismā tirthankara jeb atskārtusi dvēsele, tas ir, visu zinošs cilvēks. Zin pagātni, tagadni, nākotni un ir nevainojams ikkatru dienu. Šo līmeni ir sasnieguši vēl arī noteikti džainu āčarjas jeb vadoņi

kha - saule

khādati, khād, khadati, khad - kodīt, kost, košļāt, rīt

khādi, khadi - sakta, riņķis. [30]: čitrālietēm brīvs krekls no vienkārši krāsota kokvilnas auduma, kas sastiprināts vidū pie kakla un nokarājas līdz ceļiem. Atvērumu kopā satur apaļa sprādze (sakta), pie kuras karājas neparasta trīsstūraina sudraba rota, saukta par peshawez dažādā lielumā atkarībā no valkātājas apstākļiem. Skat. arī citrāli

khair karik, kalāšu khayr karik - [175]: svētīt, pasargāt, palīdzēt. "Lai Dievs jūs visus pasargā!"

khak (kalāšu) - kakls. [175]: ūka un aukslējas

khala - kuls, kulšanas klons, zeme, veidne, sile; nosēdumi; saule; velnābols

khalajadžna, khalayajna, khalayajña - trejdeviņas; ziedojums, ko veic uz kulšanas klona (kula).

[126]: decembra sākumā, sākot kulšanu, svinēja sabērtuves jeb trejdeviņas. Tad svētīja labību - kviešus, miežus, linus, auzas, zirņus, pupas, lēcas u.c. Sabēra kopā pa saujai no katras labības un sadalīja trīs daļās. Trīsreiz pa deviņiem labības veidiem sabēra kaudzē un darīja alu. Pēc tam pateicībā Žemīnai (zamīna - zeme) izlēja zemē pa trim kausiņiem. Skat. triņava, tridiva, trighana

khalēk (kalāšu) - [175]: nolikt vai apbedīt līķi kapsētā. "Nolikuši līķi kapsētā, viņi dejos"

khāndava, khandava, khāṇḍava - cukurniedre, cukura plūmes, rozīnes, cukuroti augļi (Kandava?). Skat, arī kandava, kandavika - konditors.

[110]: zeme, ko Dhartarashtha (Hastinapurāṣ kṛeņiņš Kurukṣētras kara laikā) piešķīris pāndaviem. Dažkārt saukta par Khandavaprastha, Kandava. Skat. 'Khaṇḍava's mežs

khankara, khaṅkara - matu kušķis (kankars?)

khapbanda - [30]: podnieks

khapparī, khappari - [30]: bramīns, kurš ēd no mirušā rokas.

Kādreiz, kad miris rādža vai bagāts cilvēks, viņa tieša pāreja uz debesīm tikusi nodrošināta ar īpašu rituālu. Līķis nolikts zemē, un starp to un sārtu izveidots pavards, uz kura izvārīts rīss pienā. Tas ielikts kādā galvaskaussā, kas savukārt - mirušā rokā, un šis bramīns ir mudināts ēst šo putru par 1000 līdz 30000 rūpiju samaksu vai dāvanu ciematam. Tā viņš kļuvis par khapparī (khopri, khapri - galvaskauss), un viņš un viņa bērni ar to kļuvuši par ārpuskastu cilvēkiem. Viņiem piedēvētas pārdabiskas spējas, un tā kā nodarbojušies arī ar augļošanu, tad strauji auguši bagātībā. Tomēr pēc divām vai trim paaudzēm khappari ģimene atkal uzņemta kastā par soda naudas samaksu.

khāramśutanaja, kharamshutanaya, kharāṁśutanaya - saules dēls, planēta Saturns

khasa - kašķis, nieze, neatvairama tieksme

khav, kalāšu khaw - [175]: kuļšanas klons, kuls, plakans klēts jumts. Tas ir ar nodomu izlīdzināts ar smalkiem māliem, lai var izkult graudus.

khavižhein, kalāšu khawizheyn - [175]: ozols, zem kura sakrauts siens.

khavmandži karik, kalāšu khawmanji karik - [175]: apmest kuļamo klonu vai sienas. Ņem govju mēslus, sajauc ar ūdeni un māliem, un ar to nolīdzina klonu, lai putekļi nesajauktos ar kviešiem. Arī khawsher karik

khavn, kalāšu khawn - [175]: 1. īpašnieks; 2. Dievs. Arī malek, mul'awa

khavsagav, kalāšu khawsagaw - [175]: gada kalendārie svētki (godības); arī koshani. Tie ir Pavasara svētki (zhoshi), Rudens ražas svētki (ucaw), vīnogu ražas svētki (pu), Ziemsvētki (cawmos)

khē (kalāšu) - kā?

khjāti-vāda, khyati-vada, khyāti-vāda - J.A.Grimes [8]: kļūdu teorija. Ir triju veidu kļūdu teorijas:

- teorijas, kur kļūdas objekts ir īsts (sat-khyāti-vāda);

- teorijas, kur kļūdas objekts ir neīsts (asat-khyāti-vāda);

- teorijas, kur kļūdas objekts ir nedz īsts, nedz neīsts (anirvacanīya-khyāti-vāda).

Pirmajā grupā rodam Njājas anyathā-khyāti, jōgācāras ātma-khyāti, Sāṅkhjas un Prābhākaras a-khyāti, Bhāttas viparīta-khyāti un Rāmānudžas sat-khyāti (jeb yāthārtha-khyāti).

Otrajā grupā rodam Mādhjamikas asat-khyāti un Madhvas abhinava-anyathā-khyāti. Trešajā grupā rodam Advaitas anirvacanīya-khyāti.

khjō, kalāšu khyo - [175]: kā? Arī khe, kica

khōa, kalāšu kho'a - [175]: abra, koka trauks mīklas jaukšanai. Ap 18-24 collas garš un 3 collas dziļš. Mazās abras (kho'ayak) tiek darinātas no bizu koka (koks ar tumšām ēdamām ogām. No tā darina iejūgus, arklus, piena spaiņus

khōdaj jar, kalāšu khoday yar - [175]: ar Dievu!, ardievas

khōdaj, kalāšu khoday - (Godājamais?), Radītājs Dievs. Būdams augstākais dievs, tas ir atbildīgs par dzīvību, nāvi, veselību, ražu utt. Viņam palīdz eņģeļi, kas dara darbus. Khodajam nav neviena altāra, nedz svētnīcas. Arī paydagaraw, parwardigar, d'izil'a, d'izaw, malek

khōdžili, kalāšu khojili - [175]: saderināts, sarunāts. Kalāšu paražās ir divi sievas ņemšanas veidi - sarunātas precības (burtiski - sarunāta sieva) vai slepena bēgšana ar mīloto (“līgavas zagšana”)

khōl pragōik, kalāšu khol' pragoik - [175]: aptraipīt mirušo. To nodara, apprecot kādu pārāk tuvu savam klanam. Arī, apprecoties, pirms beidzies sēru laiks ģimenē. Teic, ka tad mirušais tiek aptraipīts

khōlkremi, pendžabi kholkremi - [30]: kulšana

khu (kalāšu) - [175]: 1. daba, raksturs. “Viņš ir uzvedīgs cilvēks”; 2. iekšēji. “Viņā ir ļauns gars”

khui (kalāšu) - [175]: iekšējā būtne, sirds

khungāha, hungaha, khuṅgāha - melns zirgs

Baltu mītoloģija, A.Pūtelis. Merķeļa dievi- melns zirgs saistīts ar svētumu

khur (kalāšu) - kāja (kurpe?)

khuti djēk, kalāšu khut'i dyek - lielā vīru sasveicināšanās;

[175]: sveikt ar sasveicināšanos, apkampienu un sarokošanos. Tā sveicinās tikai vīrietis ar vīrieti pēc manāmas prombūtnes. Vispirms vīri viens otru sveicina, pieliekot labo roku pie pieres. Tad viņi viens otram liek labo roku zem kreisās paduses, ar kreiso roku turot otra piedurkni un pieskaroties ar labo plecu pie kreisā, ar kreiso pie labā un atkal labo pie kreisā. Tad viņi četrrocīgi sarokojas. Pabeidz atkal ar sveicienu (roka pie pieres?)

kia (kalāšu) - kas?

kīla, kila - ķīlis, spunde, spics koka gabals, aizbīdnis, sastiprinājums, saules pulksteņa stabiņš, tapa, miets, govs miets, kāts, nagla, nags, liesma, plīvojoša liesma, augoņa veids, dunka ar elkoni, ierocis, embrija stāvoklis, kas traucē dzemdēt (ķīlējošs)

killat - [30]: dāvana (ķīla?)

kīnāra, kinara - augsnes irdinātājs, lemesis. Skat. ara

kiñcidžnā, kinchijna, kiñcijnā - maz zinošs, paviršs zinātājs, viltus zinātnieks.

J.A.Grimes [8]: apjēdzis tikai pa pusei; maz zinošs

kišmiš, kalāšu kishmish - [175]: rozīnes

klausanē (kušanu) - ausis (klausāmais); klautso (kušanu) - auss

klēša, klesha, kleša - grūtums, raizes, nelaime, sāpes, mokas, ciešanas, satraukums, saspringums, dusmas, pasaulīga aizņemtība, apgrūtinātība.

[12]: ievainojums, bažas. Infekcija, aptraipījums, apgānījums. Ķīnieši to saprot kā maldus, pārdzīvojumus, kaislību un neapjēgas kārdinājumus, kas uzbudina un satrauc prātu, īsi sakot, trīs indes - kārtību, riebumu un maldus; prātam piemīt 3 nelaimes - kārtība, nepatika jeb antipātija, maldi (lobha, dveša, moha)

klība, kliba - nespējīgs, slaists, nevīrišķīgs, glēvulis, bezdzimuma, einuhs, izrūnīts, bailīgs, vājš; nav šaubu, ka sanskrita vārdi klība, ṣaṇḍa, ṣaṇḍha - impotents, napuṣsaka - bezdzimuma, hermafrodīts utml. lietoti, norādot uz homoseksuāliem. Sanskrita teksti kā Sabda-kalpa-druma, Kamatantra, Smriti-ratnavali, Sushruta-samhita un Nārada-smriti uzskaita dažādus vīriešu tipus, kuri ir impotenti attiecībā uz sievietēm, un šie teksti skaidri ietver trešā dzimuma cilvēkus, kā homoseksuāļus, transgenderus un starpdzimuma cilvēkus

kljaus, kušanu klyaus - klausīties. "nākciyai (klau)tsaisa klyaussi - klausīties ar dievišķām ausīm". Arī PIE 'kl(e)us', 'klouti-ih', seno augšģermāņu 'hlosēn', baznīcas senslāvu 'slyšati', liet. 'klausā'; kljaussisa, kušanu klyaussisa - dzirdēšana

kō (kalāšu) - kāpēc?

kō nē (kalāšu) - [175]: ko ne?, kāpēc ne? Protams!

kō, kalāšu ko' - [175]: auss. Arī ka.

kōč, kalāšu koc - [175]: ķocis, koka kauss

kōkākša, kokaksha, kokākṣa - ar vilka acīm

kōkdum, kalāšu kokd'um - [175]: dzeguzei līdzīgs putns (kūkotāja?)

kōkia (kalāšu) - [175]: kaut kas

kōkila - dzeguze (kūkotāja?), melnā dzeguze, ogle, kvēlošas ogles, peļu suga, čūsku suga, indīgs kukainis. [12]: par dzeguzi jeb kokilu sauc cilvēku, kurš, neapjēdzis brīnumaino patiesas nematerialitātes (garīguma) likumu, tomēr par to muld. Skat. kokdum

kōktu (kušanu) - No kušanu etim. vārdnīcas - kakts, stūris (PIE koktu)

kōlam - J.A.Grimes [8]: zīmējumi. Tradicionāli sarežģītu dekoratīvu zīmju, ornamentu zīmējumi pie mājas, tempļa vai reliģisku rituālu vietas ieejas. Kōlam zīmējumi tiek veikti ar udeņainā pastā sajauktu rīsa pūderi. Tos zīmē dievišķās svētības piesaukšanai. Tā ir māksla, ko mātes nodod meitām

kōndik, kalāšu kond'ik - [175]: 1. vērpt kazu vilnu dzijā (arī l'eki); traku - vārpstiņa vērpsanai ar roku; as'ug - dakšveidīgs zars vērpsanai; 2. mācīt, rādot piemēru

kōpavatī, kopavati - pantmērs no četrām rindām ar 14 zilbēm katrā

kōša, kosha, koša, kośa - ķeša, kabata, kule, sēklinieks, pauti, kauss, apvalks, apsegs, pārvalks, futrālis, maksts, vulva, kūniņa, kokons, pāksts, čaula, rieksta čaumala, olas čaumala, muca, sega, apvāks, aizsegs, ietvars, pumpurs, pogaļa, snukis, trauks, kaste, noliktava, glabātuve, penis, pipele, mākonis, ierobežojuma veids, trīs apvalki jeb ietvaru virkne, kas veido dažādus ķermeņa ietvarus, kas apņem dvēseli; kušanu - kauss, trauks, toveris. Arī liet. 'káušas'.

[94],123.lpp.: Taittirīya Upaniṣad'ā ir teikts par piecām kūniņām (apvalkiem, dimensijām), no kurām sastāv dzīva būtne:

- 1) annamaya koša - barības kūniņa, tveramais ķermenis;
- 2) prānamaya koša - prānas kā dzīvības spēka kūniņa;
- 3) manomaya koša - prāta (mentālā) kūniņa;
- 4) vijñānamaya koša - saprāta un tīrās apjēgas kūniņa;
- 5) ānandamaya koša - svētlaimes (līksmes, Virsgara) kūniņa.

Senās dievsajūgas un okultisma zināšanas ir pieņēmušas septiņu “ķermeņu” pastāvēšanu cilvēkā:

- fiziskā (tveramā);
- astrālā (jūtu, emociju, vēlmju);
- ēteriskā (astrālā ķermeņa strāvojumu);
- mentālā (domu); karm'iskā (cēloniskā);
- augstākās garīgās apjēgas (buddhi);
- cilvēka īstās patības, kas ir daļa no Virspatības jeb Brāhmaņa (ātm'iskā).

Visi šie ķermeņi caurstrāvo cits citu, un ātmiskais ķermenis ir visnetveramākā daļa, kurai piemīt dievišķā daba.

Pēc nāves netveramais ķermenis atstāj tveramo, fizisko ķermeni, un 40.dienā cilvēka augstākā daba - cēloniskais, garīgās apjēgas un patības ķermenis atdalās no domu un emociju ķermeņa (“otrās nāves” brīdis). Divas pēdējās kūniņas vēl kādu laiku uzturas zemes tuvumā un pēc tam arī sadalās, pie kam to sastāvdaļas nonāk citu cilvēku dvēseļu būvēšanai.

kōšani, kalāšu koshani - [175]: laime, līksmības, godības (košums?). Kalāšu svinības, kā sariiek - izprecinātas meitas godības, ja nik - kāzas, ubujik - dēla vai meitas piedzimšana, tiek pieskaitītas pie košani. Arī kraukļu svētki (d'agari), pirmā zoba svinēšana (don nisik), māju iesvētības (dur niweshi), iesvētīšana par kalāšu (gos't'nik karik), pupu svētki (da'u tatu), lauku darbu svētki

(istum saras, kil'a saras), ražas svētki (precesh). Tās atšķiras no svētkiem ar to, ka var notikt jebkurā laikā un ne tik ilgi

kōshanmukhi, kalāšu koshanmukhi - [175]: līksms, laimīgs, labdabīgs. Skat. mukha

kōt (kalāšu) - [175]: 1. žakete, mētelis, kažoks. Kad uzdod mīklas, prasa “Dod man ķēniņa kažoku!” Kas nevar atminēt, atbild “Dodu tev ķēniņa kažoku”;

2. nocietinājums, cietoksnis, sardzes tornis;

3. nocietinājuma atdarinājums no sakrautas malkas, ko dedzina mirušo godam. Tas notiek Ziemsvētkos (Čavmos). Tiek sakrauts milzu ugunskurs, lai mirušie redz. To sauc par Indras cietoksni.

Kot'ik - mazs nocietinājuma atdarinājums, ko Ziemsvētkos sakrauj un dedzina pie Jestak tempļa, rādot gaismu mirušajiem, lai nāk ēst un dzert ziedojumus

krama - krāmēšana, sakārtojums, kārtība, secība, paņēmiens, pakāpeniski, soli pa solim, kāja, virkne, cēlonis

kramamukti - J.A.Grimes [8]: kārtņa atbrīvošanās (izmukšanas) sasniegšana, pa stadijām; pakāpeniska atbrīvošanās. Pakāpeniska atbrīvošanās, kad indivīds vispirms nonāk Radītāja (Brahmā) valstībā, gūst atskārsmi par Virsīstenību (Absolute, Brahman) un tiek atbrīvots pasaules sagrauves brīdī dižās izzušanas reizē. Šim kāpumam norādītais līdzeklis ir meditācija uz praņava mantru (AUM)

kratik (kalāšu) - [175]: smieties (kratīties smieklos?)

kravjāda, kravyada, kravyāda - liķēdājs, maitēdājs (krauklis?), plēsīgs zvērs, vanags, lauva, dēmons, mājas gars, kremācijas ugunskurs

krēnt-pelaikne (kušanu) - krietns, tikumīgs. “(pe)laikne tānkwsa pw āñmṭsa pāklyauṣṭso pelaikn= ākṣiṃ karttse palkas - paklausīt likumam ar mīlestību un sevi visu; likuma pasludinātāju uzlūkot krietni!”

kri, kr - rīkoties, darīt

krīdākānana, kridakanana, krīdākānana - izpriecu birze

krijājōga, kriyayoga, kriyāyoga - dievdievsajūgas filosofijas praktiskais veids; saistība ar darbību vai darbības vārdu; rīku vai palīglīdzekļu lietojums.

[191]: attīrīšanās jōga: “pašierobežošanās (tapasya), pašizpēte (swadhyaya) un dzīves veltīšana Dievam (Īśvara prañidhāna) ir Kriyā Yoga.” (Yoga Sutras 2-1) Skat. sajūgts - sayujya.

[63]: mentāla, garīga attīrīšanās, tas ir, piecu psihofizioloģisko likstu pārvarēšana un saplūsme ar Virspatību. Viens no paškopšanas veidiem, ieteikta kā svētpamiruma (samādhi) sasniegšanas sekmēšanas paņēmiens, atbrīvojoties no mentālām indēm (kleśa). Klešas ir karmisku izpausmju

dzimtā, mūžā un pieredzējumos cēloniskais avots, un tāpēc to izravēšana ir izšķiroša cilvēka personības iekšējo aspektu izkopšanai, lai sasniegtu neierobežotību. Skat. arī abhyasa, vairagya, ashtanga yoga, pratipaksha bhavanam

krikavāku, krikavaku, kṛkavāku - pāvs, gailis, putnu tēviņš

krimi, kṛmi - ķermis, zirneklis, skudra, sveķaini izdalījumi, uts, kukainis, zīdītārpiņš, tārps

krip, kṛp - [58]: veikt (kṛ) attīrīšanās aktu (p), vaimanāt, būt līdzjūtīgam, lūgt, lūgties žēlastību, sērot.

Indoeiropiešu kultūras tradīcijā attīrīšanās, šķīstīšanās akti kopā ar ziedošanas ritiem, ir bijuši vispiemērotākais līdzeklis, lai savienotos ar Virsgara - labklājības un nemirstības cerības avota spozmi. Šādā rituālā dievbijīgais lūdz, nožēlojot savus grēkus un raudot ar vaimanām lūdzas dievību viņu šķīstīt. Viņam savukārt pēc tam būs žēlums un līdzjūtība pret tiem, kam vēl jāattīrās. Vēlāk līdzjūtība kļūst par budisma galveno tikumu

krisnik, kalāšu kris'nik - [175]: mīcīt mīklu

krišaka, krishaka, kṛṣaka - zemkopis, arājs (Krišs), lemesis, plāns, tievs, vērsis, nomnieks, trūcīgs. Skat. karṣate

krišna, kalāšu kris'na, kṛṣṇa - [175]: melns; krauklis.

[30]: Bashahr'as kanetu bramīni dalās trijās pakāpēs:

- uttam, kuri near zemi;

- achāraj, kuri saņem ashubh dān jeb rituāli netīras žēlastības dāvanas no citiem bramīniem un rādžputiem. Viņi prec krishn'u meitas;

- krishna's, kuri ar zemi

krišta, krishta, kṛṣṭa - arta zeme, kopta zeme. No saknes '-kṛṣṭ-' - kopt (kristīgs - izkopts?).

krišti, krishti, kṛṣṭi - izkopts, pievilcīgs, sekas, cilvēki, augsnes kopšana, aršana, vilkšana, cilvēku rāsei piederīgs, raža, skolotājs, mācīts cilvēks jeb pandits

krit, kṛt - cirst (k-c), grebt, kalt, saraut gabalos, plēst, sadalīt, ietvert, ieģērbt, vīt, vīties (kā čūskai), pīt, vērpt, veicējs, izpildītājs, pilnveidotājs, autors, ražotājs, darošs, veicošs. Arī kartati, kṛṇatti

Kritajuga, kritayuga, kṛtayuga - pirmais no četriem pasaules laikmetiem, zelta laikmets.

[12]: zeltains - Mañjuśrī zeltītās debesis utml. Zelta vārdi - Budas vārdi.

[182]: ļaudis dzīvo laimīgi saskaņā ar viņu dharmu; tā ilgst 1 728 000 gadus.

J.A.Grimes [8]: zelta laikmets (no saknes yuj = 'sajūgt' + kṛ = 'darīt').

1. Laikmets, kurā patiesība stāvēt uz visām četrām kājām (pašierobežošanās, tīrība, augstsirdība, patiesums). Tajā laikmetā atbrīvošanās līdzeklis ir meditācija (dhyāna).

2. To sauc arī par Satya-yuga (skat. yuga)

kritānta, kritanta, kṛtānta - liktenis (saistās ar iekrīt, vērpjas), nevēlamas iepriekšējās dzīves sekas, secinājums, pamattēze.

[110]: personificēts Liktenis; padieva Yama's vārds kā tāda, kurš pabeidz. Arī Adipati, Dandadhara, Dharma-rāja, Kala(ri), Pasi, Preta-rāja, Pitripati, Samana, Samavurti, Yamarāja; Ratnasambhava, Vamana, Phyi-Sgrub, Vaivasvata

Kritavīrja, kritavīrya, kritavīrya - Spēcīgā dēls.

[110]: tūkstošroku ķēniņš no Himalajiem. Viņu nogalējis Parašurama, sestā Višņu inkarnācija, kad viņš apvainojis Runuk'u teļa zagšanā

kriti, kṛti - darināšana, (piem., guļbūves) ciršana, radīšana, ražošana; darbs, darbi, rīcība, nazis, duncis, ierocis, mānīgs, melīgs, bezgodīgs, ragana, maģija, sasitums, ievainošana, sacerēšana

kritja, kritya, kṛtya - maģija, burvīgums, valdzinājums, ļaunu garu veids, rīcība, darbība, veicamais, pienākums, kalpošana, nolūks, uzdevums, dzinulis, cēlonis, gals

kritjānuṣṭhāna džnāna, krityanuṣṭhanajnana, kṛtyānuṣṭhānajñāna - [12]: ceļas no piecām maņām; dubultā darba savai un citu labklājībai pilnveides viedība; atbilst gaisa pamatelementam un tiek saistītas ar amoga-siddhi un ziemeliem

krivī, krivi, kṛvī - stelles, stāvs, šķēres

krivi, krivi, kṛvi - valsts, tautas nosaukums (krīvi? audēji?). Kraivya - tās valdnieks. (Krīvi, Vaives pag.) Arī ādas maiss, avots (arī avatu, avaṭa, ālme, udbheda, mukha, kuṇḍa, valgita, prasthāna), aka, Rudras vārds. [209]: krivi cilts bijusi apmetusies gar Indu (Sindhu) un Asikni.

[22]: H.C.Ray Chaudhari ir vedinājis uz domu par pančalu pielīdzināšanu piecām Rigvēdā minētām krivi, turvasa, kesin, srinjaya un Sōmaka ciltīm. Vēlīnie vēdu teksti, kas ietver Jadžurvēdu, Atharvavēdu, Brāhmanas un Upaniśadas, ir sacerēti uz kuru un pančalu zemes, kas sakrīt ar mūsdienu Harjanu Pendžabas un Utarpradešas kaimiņos.

[210]: (RV VIII/20/24; VIII/22/12). Sat.Br. (XIII/5/4.7) šī tauta minēta kā kravya. Tā tiek pielīdzināta džātu krarab klanam. Rietumāzijas vēsturē viņi tiek pielīdzināti arī khalabe's, kuri devuši savu nosaukumu Eifratas upes grīvas chalyb'iem.

[211]: Rigvēdas [3] krivi kopā ar citām ciltīm ir sākti saukt par pancala, un kopējā teritorija aptvērusi Bareilly, Budaun, Farrukhabad un piegulošos Uttar Pradesh'as apgabalus.

[212]: vēdiskā literatūra uzrāda divas apvienotas ciltis - varbūt sākotnēji sauktas vienā vārdā (kuru-krivi).

[213]: ar kuru ir bijuši saistīti krivi, kuru nosaukums varbūt ir no tās pašas saknes, un kuri, domājams, apmetušies pie Indas un Chenāb'as upēm. Rigvēda [3] VIII, 20.

24. To, kas jums nekalpo, nīdēji, svētības nesēji, sniedziet mums svētlaimi ar šiem labvēlīgajiem palīgiem. Ar to, ar ko esat uzvaroši un krietni, sargājat Sindhu, ar ko palīdzat krivi'em viņu vajadzībās.

VIII, 22.

12. Ar tiem, jūs Varenie, nāciet šurpu uz manu saucienu, visas svētības nesošie, visus veidolus pieņemošie. Ar tiem, Visuresošie Varoņi, spēcinošu ēdienu dāsni krivi dodošajiem, nāciet ar tiem.

VIIIa, 3.

8. Viņš, kurš ar savu spēku pārsteidzis kriv'us un ar nāves bultām apklusinājis Susn'u, kad viņš balstīja debesu velvi un to izpleta, tad piedzima pirmais zemes dēls.

[126]: krīvu zemē Tušemļas pilskalnā 50km no tagadējās Smoļenskas atradusies viena no labāk izpētītajām (baltu) svētnīcām.

Stenders 1783: Pagānisko prūšu, kūru un līvu augstākais priesteris jeb pāvests, kam bija sēdeklis zem ozola Rumovē Prūsijā. Domājams viņš ir bijis krievu (krīvu!) izcelsmes no svētās rītu (austrumu) zemes. Tad krievs, jeb, kā tas Augšlauces valodā tiek izrunāts, krīvs latviešu valodā tiek saukts krievs.

Lange 1773: krīvs (kuru vēlākie latvieši izrunā 'krievs') bija pagānisko latviešu pāvests, kam bija sēdeklis Romovā, bija tāpat savi kardināli, kurus sauca vaideloti. Skat. vaithala.

[111]: vēsturnieks Matejs Pretorijs ir minējis ļoti daudz dažādu prūšu priesteru jeb svētdarbību veicēju:

- vieni, kas zīlē pēc alus putām, ir Puttones;
- citi, kas pareģo nākotni, izmantojot sveču vasku, ir Waszkones'
- tad vēl viņam ir minēti Wurszkaitei (virsaiši?);
- Burtonei (burtnieki?);
- Dumones, Orones, Sweigdzurones, Lekkutones,

vārdu sakot, tur ir kādi trīsdesmit priesteru veidi. Vai tiešām prūšiem to būtu bijis tik daudz? Manuprāt, Pretorija sarakstā ir uzskaitītas dažādas rituālas darbības, ko veic īpaši svētnieki, vienu brīdi viņi dara to, otru - kaut ko citu, un tie, droši vien, ir tikai daži kulta kalpotāji un nevis ļoti daudz dažādu priesteru paveidu, tā sakot, vesels priesteru korpuss.

[216]: Lomonosovs ir apzināti neņēmis vērā slavēnu nodalījumu no krivičiem rosijiešu hronikās, piemēram, “Devās pāri jūrai pie varjagiem pie rusiem, tādējādi tie varjagi saucās par rusiem, tāpat kā citi (varjagi) saucās zviedri, bet citi normāņi un angļi, vēl citi goti - tāpat arī viņi. Teica rusiem somi, slavēni un kriviči:

“Visa mūsu zeme ir bagātīga un liela, bet kārtības tajā nav; nāciet par kņaziem un pārvaldiet mūs.” Un no tiem varjagiem savu nosaukumu ieguva Rosijas zeme, novgorodieši, tāpat novgorodieši bija varjagu dzimtas cilvēki, agrāk bijuši slavēni”. (Идоша за море къ Варягомъ къ Руси, сице бо ся зваху тии Варязи Русь, яко се друзии зовутся Свое, друзии же Урмяне, Англыне, друзии Готе; тако и си. Реша Руси Чудь, Словены, и Кривичи: “вся земля наша обильна и велика, а наряда въ ней неть; да пойдите княжить и володети нами.” ... И от тех варяг прозвася Руская земля, ноугородьци, ти суть людье ноугородьци от рода варяжьска, преже бо беша словени. (Повесть временных лет)).

Skat. arī, piemēram, О вотчинах и помѣстьях. Aleksandr Borisovič Lakijer 1848.

E.A.Šmidta viedoklis kriviču etniskās identifikācijas sakarā:

1) “kriviči kā iedzīvotāju grupa ir noformējusies uz 7. un 8.gs. robežu - Lietuvas austrumos un Latvijas dienvidaustrumos - un kultūras ziņā bijuši balti. 8.gs. tie ir izkļiedējušies ievērojamā Piedaugavas un Piedņepras telpā”;

2) šo baltu iedzīvotāju arheoloģiskās liecības ir Smoļenskas-Polockas garo kurgānu kultūra;

3) šī arheoloģiskā kultūra “Piedņeprā un Piedaugavā ir izplatījusies jau noformētā veidā”;

4) garo kurgānu kultūras iedzīvotājus pareizāk būtu saukt 'krīvi';

5) ap 9.gs. vidu starp baltiem “pamazām iemetinās slavēnu ciltis”:

a) “pie Daugavas slavēni-poločani,

b) pie Dņepras smoļani”; slavēni asimilē vietējos baltu iedzīvotājus;

7); “abu grupu kultūras satuvinās tādā mērā, ka patronīmiskais (no pirmiedzīvotājiem) nosaukums “kriviči” uz 11.gs. pāriet uz visiem Smoļenskas Piedņepras. Vitebskas-Polockas Piedaugavas un Volgas augšteces iedzīvotājiem, tas ir, uz slavēnizētajiem krīviem, slavēniem un dažām slavēnizētām Pievolgas somu grupām, kas apdzīvojušas aplūkotos apvidus”. (Шмидт Е.А. О некоторых особенностях курганных погребений XI-XIII вв. в земле кривичей// Новое в археологии. Сборник статей, посвященный 70-летию А.В.Арциховского. - М.: Изд-во МГУ, 1972.).

Helgs (Ольг, Олег, Oleg, Oleh, Aleh, Алэг, no sennorvēģu Helgi, Helge - svēts). Pēc Rurika nāves (9.gs.) Helgs, vēlēdamies vairot Ingera mantojumu un apvienot slāvu tautas zem viena valdījuma, savācis karaspēku no varjagiem, slāviem un somiem, paņēmis dažus krivičus un ieradies pie Smoļenskas, pakļāvis krivičus un Kriviču zemi un iecēlis savus pārvaldniekus.

krō, kalāšu kro' - [175]: krūšukurvis, kaste. Arī pas

krukta - liks (kruķis)

Krūmai, krumai - [1]: Gullam Ullah's Strand'am teicis “Bija Křumâi - viņi to sauca par žēlsirdīgās aizstāves Křumâi (vietu), vai ne? Šīs sievietes - viņa bija svēta sieviete. Křumâ, sieviete, Křumâi. Cita - Krūmai bija zemāka, vai ne? - šķiet, augstāka, svarīga, svēta sieviete bija Disaņi. Viena no mūsu tautas padievēm bija Disaņi; viņa bija sieviete. Pārējie bija vīrieši, piemēram, Gish un Mone un citi. Tu tos visus zini; tu to esi pierakstījis, tiesa?” (History of the Kom).

[217]: Krūmai dzīvo savā (Kailāšam līdzīgajā) svētajā kalnā Tirich Mir feju mājoklī (Maggi, 12). Viņai bija svētnīca Badáwan'a kur Afganistānas kalāši upurēja kazas dievībām un kalnu fejām (Robertson, 384). Sākumā Robertson's domājis, ka Krūmai ir vīriešu dzimtes padievs, bet - “redzēju viņas elku kādā no deju mājām Presungul'a, nepalika nekādas šaubas par viņas dzimumu. Viņa tiek godāta varbūt visur”, tomēr viņš nav redzējis upurēšanas viņai (Robertson, 411).

“Padieve Krūmai pārnāca no Tirich Mir kalna un gāja starp viņiem (citām dievībām), bet neviens viņu nepamanīja, izņemot Imrá, kurš izmantoja izdevību, kad viņa neskatījās, un nogrūda viņu kalnu upē. Pūloties tikt ārā no ūdens, Krūmai skrēja slīpi stāvā klintī, atstājot klintī savas pēdas, kas joprojām redzamas kā atšķirīgas krāsas dzīslas. Nokļuvusi augšā, viņa sāka spārdīt akmeņu krusas lejup uz padieviem, viņiem par lielu nepatiku. Imrá tiem teica, ka tā kaza ir Krūmai un piemetināja, ka viņš ir vienīgais, kurš bijis tik gudrs, ka to atklājis. To dzirdējuši, viņi visi nozvērīnāja Krūmai uzvesties labāk. Uz to viņa pieņēma īsto izskatu, nonāca lejā starp viņiem un pēc tam uzņēma viņus visus krāšņā goda mielastā, ko viņa nonesa no Tirich Mir un pasniedza uz sudraba šķīvjiem.” (Robertson, 383-4).

Dažas Krūmai tradīcijas atgādina nostāstus par Dizane. Viņa bēgusi no milža, paslēpusies kokā, bet palikusi grūta, kad tas čurājis uz koku. Krūmai dzemdējusi padievu Mande. (Snoy, 160-161, Religion of the Dards in Ladakh) Rituāli vienmēr beidzas ar deju, veltītu Krūmai - “Viņas vārdā izpildīja smieklīgu deju, kas vienmēr nobeidz izdarības kārtņos rituālos, kad pēc kārtas tiek dejots katrai svarīgai dievībai” (Robertson, 411).

Krūmai kazas aspekts atspoguļojas kati tautas sieviešu ragainajās galvassegās.

Rigvēda [3]: V, 53.

8. Šurpu, ak Marut'i, nāciet no debesīm, no vidū gaisa vai tuvienes, nevilcinieties tālu no mums.

9. Lai nekavē jūs Rasa, Krumu (Kurum upe Kurram ielejā; piecas robežciltis tur ir bijušas Paktha, Bhalanase, Vishanin, Alina, Siva (sibi, siboi)), nedz Anitabha, Kubha vai Sindhu upes. Lai netraucē jūs ūdens pilnā Sarayati. Pie mums būs visas svētības, ko dodat.

X, 75.

6. Vispirms ar Tristam'u tu dedzīgi plūsti, ar Rasa un Susart'u un Svety'u, Ar Kubh'u un ar Sindhu un Mehatn'u tu savā gaitā meklē Krum'u un Gomati.

7. Žilbinot un balti dzirkstot savā varenībā viņa iet gar plašumiem caur valstīm, rosīgākā no rosīgajām, nevaldāmā Sindhu kā dābolaina ķēve, brīnišķā, skatam skaidrā.

[139]: Krumine - baltu zemkopības padievs. Plaukšanas, ziedēšanas padievs. Visi vērē, māj labību un visu ko. No A.Pūtelis. Ausekļa dievlatviešu valdniece. No Justyna Prusinowska - Naules māte; latviešu ķēniņiene. No Narbutas - Nijolas māte; labības dieviete.

No A.Pūtelis. Teodora Narbuta 'Lietuviešu mītoloģija' (1835) Krumine (pol.izd.- Krumine, Pradziu Warpu/Brandziu-Warpu).

krūrarāvin, kruraravin - [30]: kraukļus godā galvenokārt batwāl'i (cilts Kāngra kalnu grēdas piekalnēs) - kāzās met ēdienu kraukļiem un neēd, pirms sākuši ēst kraukļi. Arī kršņakāka, divākara

krustēn, kušanu krusten - kruvesis, sasalis purvs, aukstums. PIE krustēn, krusten

kša, ksha, kṣa - pasaules posts, sabrukums, zaudējums, zibens, lauks, lauka sargs vai kopējs, zemnieks, Višnu ceturtā inkarnācija, dēmons.

[58]: līdzīgs (ṣ) gaisa virpuļu (k) ietekmei', būt dedzinošam, aizdegties, sadedzināt līdz pelniem, izkaltēt.

[218]: KSHA zīme attiecas uz dievību ķermeni, runu un prātu. [219]: indi iznīcinošā sēklas zilbe (bīja) ir Ksha.

[220]: zilbe ksha nozīmē uzkrāto grēku iznīcināšanu, norāda uz maldu (māyā, triju piesārņojumu (malatraya) un sliktas rīcības (karma) seku iznīcināšanu.

[221]: teksts gZer mig teic- "Ceļu ievada (yig) mgo (sākuma zīme)". Šajā sakarā teksts brDa sprod nyi shu bdun pa apgalvo (Thob,367,4,4) - "Ksha ievada ceļu sākumā." Šā teksta komentārā (445,32,2) ir teikts- "Žang žung valodā to sauc par Ksha, tibetiešu valodā par mgo. Tā ir pirmā un skaidra zīme, kas ievada ceļu uz burtu (teksta) sākuma punktu." Tas izskaidro atbilstību. Kas attiecas uz šā yig mgo veidolu, Bönpo tekstos tas sastāv no pretsaules virziena svastikas (Skat. 卍: U+534D; 卐: U+5350; Unicode, CJK Unified ideographs).

Pirmās zināmās svastikas ir atrastas uz spiedoga, datēta ar apmēram 2600.g. pirms Kristus, Mehgarh'a, rietumos no Indas upes, kā arī svastikas

zīmes Altin Tepe (Altyn Tepe) Turkmēnijā 1500 km no Indas civilizācijas, arheoloģiskā slānī, kas datēts ar 4500 gadiem pirms mūsdienām). Svastika senos Bön tekstos parādās kā kša zīme - ceļa sākuma rādītāja, kas svēto Bön burtu vidū atrodas sēklas zīmes AUM grupā (Ksha, Ka, Kha, Ga, Nga, Ha, A un Am ceļas no (sēklas zilbes) AUM, kas pārstāv izplatījumu”).

[222]: (četrdesmit maģiskie burti ceļas no) piecu dižo elementu virknes, kas (savukārt) cēlušies no piecām spēcīgām sēklas (zilbēm) ksha, ka, kha, ga, nga. Šie pirmie pieci burti tiek veidoti rīklē.

[223]: viena zhang zhung raksta īpatnība ir svastikas izcilā vieta tajā - pa kreisi vērsta svastika ir sastopama teksta sākuma zīmē (ksha) un burtā nya; un vienā paraugā burts ha ir rakstīts kā pa labi vērsta svastika. Tas atspoguļo faktu, ka kreisi vērsta svastika (tibetiski g.yung drung un žangžung valodā drung mu) ir svarīgākā zīme Bön reliģijā.

[224]: viens no spēcīgākajiem un skanīgākajiem vārdiem pirmsbudisma Tibetā ir bijis jungdrung (g.yung drung). Senajā karaliskajā reliģijā tas ir bijis galvenais jēdziens, mītoloģisks enkurs Tibetas impērijas karaliskajā pēctecībā. Piemēram, uzrakstā uz Trisong Detsen kapa pieminekļa ir rinda - “Saskaņā ar mūžīgo (yungdrung) tradīciju (tsuglag), imperators un Dievišķais Dēls Trisong Detsen tika padarīts par cilvēku valdnieku”. Galvenā yungdrung nozīme senajā reliģijā ir bijusi mūžība. Šis vārds saistās ar seno indoeiropiešu svastikas zīmi, kas Tibetā ir mūžības grafiskais simbols.

Agrīnie budistu rakstnieki un tulkotāji lielākoties vārdu svastika saistījuši ar vārdu dharma (tas ir, budismu), nešaubīgi, vēloties pārnest iepriekšējās reliģijas labo slavu uz budismu. Tādējādi daudzos Dunhuang manuskriptos redzam “mūžīgā dharma” (g.yung drung chos). Ķīniešu budistu rakstu tulkotāji uz tibetiešu valodu to lietojuši, lai tulkotu nirvana. Sanskrita budisma rakstu tulkotāji to lietojuši sanskrita samyak - 'pareizs, nevainojams', kā arī dažādu sanskrita vārdu, kas nozīmē 'mūžīgs', piem., sanātana tulkošanai.

kšā, ksha, kṣā - zeme, pamats

kšārajati, kshalayati, kṣalayati, kṣal - tīrīt, mazgāt (skalot)

kšamā, kshama, kṣamā - [58]: piedošana

kšanika vāda, kshanika vada, kṣanika-vāda - J.A.Grimes [8]: acumirkīguma teorija. Budistu teorija, ka nekas nepaliek tas pats pat divus secīgus acumirkļus. Visas lietas ne vien mainās, bet viss pastāv tikai momentāni

kšanika vidžņāna, kshanika vijnana, kṣanika-vijñāna - J.A.Grimes [8]: zibenīga atskārsme

kšānti, kshanti, kṣānti - [12]: viena no pārejām, pilnīgumiem- pacietīgums, neizprovocējamība

kṣētradžna, kṣaitradžna, kshetrajna, kshaitrajna, kṣetrajña, kṣaitrajña - garīgums, dvēseles atskārsme, dvēseles daba, apdāvināts, augšnes kopšanas lietpratējs, prasmīgs, gudrs, viltīgs, vietu zinātājs; 15-gadīga meitene, kas personificē padievi Durgā tās svētkos, dvēsele (ķermeņa zinātāja), Bhairava's veids, apziņas princips ķermenī.

[191]: burtiski - lauka zinātāja; cilvēka dvēsele (ātman); Virsdvēsele (Paramātman). Skat. Bhagavad Gīta's 13.nodaļu.

[25]: atskārsme, kas vieno mīlestību un viedību, kas pacilā garu, ir garīgums. Atskārsme, kas tev sniedz plašu redzējumu un dižu sirdi, ir garīgums

kṣīra, kshira, kṣīra - piens. [139]: Mošel - baltu piena dievs. Domājams, saistīts ar Māru, govju meitu dievi

kṣītidža, kshitija, kṣitija - apvārsnis, veidots no zemes vai zemē, dzimis no zemes, koks (kā dzimis no zemes), zemes dēls, gliemežu vai slieku suga; dēmona Naraka's vārds

kṣītidžatva, kshitijatva, kṣitijatva - zemes dēla, apvāršņa stāvoklis

kṣmādža, kshmaja, kṣmāja - apvārsnis, dzimis no zemes, planēta Marss

kṣmāvalaja, kshmaivalaya, kṣmāvalaya - apvārsnis

kṣōbha, kshobha, kṣobha - (šķobīšanās?), šūpošana, grūstīšana, svaidīšanās, mētāšanās, varmācīga kratīšana, kaitināšana, uzbudinājums, emocija, orgasms, spēcīga straume (noplūde?)

ku (kalāšu) - [175]: 1. aploks, aizgalds, iežogojums; 2. vieta, mājoklis, mājas. "Dod mums dzīvot vēl un vēl, ak, mūsu māju Jestak, lai tā notiek!". Dzimšanas vieta

kubdža, kubja - kuprains, līks, mūzikas instrumentu veids, dzelīga ķircināšanās

kuč, kalāšu kuc - [175]: vēders

[227]: izolēts darbības vārds kuč - 'liekt, locīt'; sanskr. kuc - 'locīt, samazināt, sakrokot?'; MiP n-gwc.

kūča, kucha, kuca, kūca - sievietes krūts, pups (piedziedājums Kūčo-kūčo? uzv. Kučs). [12]: Kutche (Kucha) - sena ķēniņvalsts un pilsēta Turkestānā, ZA no Kashgar'as. Arī payodhara, kucakumbha, kucakalaša

kūčakā, kucaka, kūcakā - pienaina apaļa augļa sula

[227]: izolēts protoindoirāņu darbības vārds kūcakā

kučakumbha, kuchakumbha, kucakumbha - sievietes krūts

kučamukha, kucamukha, kuchamukha - krūtsmute - sievietes krūtsgals; arī kucataṭāgra

kudhum (kalāšu) - [175]: dziļš (Kūdums?). Arī gurgunt', khus'

kudža, kuja - apvārsnis, koks (kā dzimis no zemes), dzimis no zemes, zemes dēls, planēta Marss, dēmona Naraka's vārds. Skat. kṣitija

kudža, kujja - kuprītis

kuhu - dzeguzes (kaulīka) kūkošana

kui (kalāšu) - [175]: 1. aka; 2. ieleja

kuk (kušanu) - sakucis, salīcis, kūko. Arī vidus lejasvācu 'hūken'.

kukara - (kukažiņa?) izkaltis

kukkuri, kukkuri - kuce (Kukurītis?)

kukuik (kalāšu) - [175]: kūkot, snaust, miegaini klanīties

kukūla, kukula - pelavas (salīdz. ar kult), ugunskurs no pelavām, čaula, bruņas

kula - mājas, mājoklis, priekša, dzimta, ģimene, cildena ģimene, kopa, kopiena (kūlēju kopums- dzimtas talka?), kopienas dzīves vieta, cilts, klans, daudzums, apdzīvota zeme, spiets, saime, bars, pūlis, pulcēties, karaspēks, ganāmpulks, drūzma, darba grupa, ķermenis, klans, pēctecība. Akadiešu kullatum

[23]: ģimene, klans, tantriska dzimtas pēctecība, kas stiepjas caur vīrišķiem skolotājiem un sievišķām skolotājām līdz dievišķam panteonam un augstākajam dievam tā virsotnē.

[110]: tantriskajā tradīcijā - dievišķs spēks, Absolūta sievišķais aspekts.

J.A.Grimes [8]: pulcēšanās (no saknes kul = pulcēšanās (kulšanas talka?)); skola; sabiezējums, sacietēšana; tas, kas saista vai saliedē; jebkas ar nosaukumu un veidolu; jebkāds izpausmes viens; cilvēka ķermenis; mājoklis; dzīves vieta; ģimene; esības stāvoklis; pasaule; Visums; iemiesotais kosmos; dievišķā radošā enerģija; šaivītu filosofiskās sistēmas, kuras raksturo noteikti principi.

kūla, kula - nogāze, birzs, upes krasts, krasts, bērum, uzbērum, kaudze, milzums, grēda, dīķis, karaspēka aizmugure

kulababōk (kalāšu) - [175]: melnā vabole (v=b)

kuladēva, kuladeva - galvenā padievs, dzimtas dievība

kulaka - kopums (pirkstu - kulaks; savilkt vīrus vienā kulakā), apvienības vadonis, kurmja rakums, peļu suga, zaļā čūska

kulapati - [12]: ģimenes, dzimtas galva (pati - saimnieks)

kulatā, kulata, kulaṭā - nešķīsta sieviete; godājama ubadze

kulatilaka - ģimenes slava, iezīme

kulavadhū, kulavadhu - cienījama sieviete, tikla sieviete (dzimtas jaunā sieva?)

kulavrata - dzimtas likums, paraža vai uzvedība

kulča, kalāšu kulca - [175]: taka (kulties?, kulčināt?) starp mājām (dzimtām?) ciematā

kuldēvi, kuldevi - [30]: dzimtas padievs

kulīna, kulina - no labas dzimtas, godavīrs, cildens, labas sugas

kulja, kulya - vētīšanas (kulšanas?) grozs, kauls, piederīgs dzimtai, cilvēks ar labu izcelsmi, cienījams, kopējs, miesa, kaulu trauks, draudzīga apvaicāšanās par ģimenes lietām. Arī sya.

kulu kulu (kalāšu) - [175]: sauciens kazlēnu sasaukšanai. Lai iedotu sāli, ūdeni, sienu vai lapas

kumbapur karik, kalāšu kumba'pur - [175]: būvēt māju ar īpašu dūmcaurumu (salīdz. ar skursteņnamu). To darina ar baļķiem, kas sastatīti, sašaurinot pie griestiem līdz dūmu caurumam. Tādu māju uzskata par svētu, un saimniekam pēc pabeigšanas jārīko ļaudīm mielasts

kumbha, kumbhāha, kumbhah, kumbhāḥ - kumpis, izcilnis, pieres izciļņi, puns, ūdens krūze, krūka, graudu mērpods, vārīta gaļa, krūka, kaulu urna, untumains cilvēks, elpas aizture elpas vingrinājumā.

kumbhaka - pods, elpas aizture elpas vingrinājumā, mugurkaula pamats, izcilnis ziloņa pieres augšpusē. Salīdz. puraka, recaka. Burtiski - 'kā pods'. Dievsajūgā kumbhaka norāda uz elpas aizturi. To var aizturēt pēc ieelpas (antara kumbhaka), pēc izelpas (bhaya kumbhaka), vai patvaļīgi kādā starppunktā (kevala kumbhaka). Jōgas elpošanā, kad pievērsamies svētajai elpai (prāṇa), mēs ķermeņi sagatavojam kļūšanai par svēto dievišķās plūsmas "Kausu"

Kumbhaka mudrā burtiski nozīmē 'Kausa slūžas' jeb 'Kausa aizvars'. Viena no augstākajām slūžām (mudrā), ko lieto, lai vadītu prāṇa's svārstības ķermenī. Fiziskajā ķermenī tā veicina iekšējo (šūnu) elpošanu.

Netveramajā ķermenī tā palīdz vadīt prāṇu (kuṇḍalinī) uz sirds centru, to atverot jeb aktivizējot pirms virzīšanās uz nākamo centru.

Kuṇḍalinī ir dievišķa spēkpilna čūska, kas snauž mūladhara Chackr'ā. Šo enerģiju modina, praktizējot jōgu, un tā ceļas caur enerģijas centriem līdz Tūkstoš Ziedlapiņu Lotosam galvasvirsā. Tas ir visu fiziskās jōgas paņēmienu mērķis.

[19]: elpas dabiska aizture. Burtiski šis vārds nozīmē "tukšs pods". Tas apraksta elpas apstāju brīdi, kurā apstājas prāṇa, gan ķermeņa iekšpusē, gan ārpusē, pirms "apgriešanās" un elpošanas turpinājuma (kā apstājas šūpolēs).

"Vieta", kur elpa apstājas, tiek saukta par "divpadsmitu" (dvadashanta): - iekšējais divpadsmitis atrodas sirdī, apmēram divpadsmit pirkstu platumā no degungala;

- ārējais divpadsmitis atrodas apmēram divpadsmit pirkstu platumā no degungala tavā priekšā.

Kad elpa katrā šajā vietā apstājas, prānas - un tādējādi arī prāta - darbīgums uz brīdi apstājas, un tava elpa šķiet izzudusi.

Ieelpas beigās elpu aizzur nevis ar rīkles ciešu aizžņaugšanu jeb elpas “turēšanu”, bet drīzāk padarot sevi par plašu un tukšu elpas trauku, kurā elpa noklust, izslēdzas un nekustas, it kā gaiss tukšā podā.

Kad aizture notiek ieelpas virsotnē, tavs ķermenis spēj uzsūkt elpas enerģiju, ļaujot tai “uzsūkties”, sniedzot tev apziņas pieredzējumu par spēcīgi ievilkto un iekšā savāktu elpu.

Arī izelpas apakšā tu vari pieredzēt elpas apstāju ārpus tevis, pirms tai sākt nākt atpakaļ, sniedzot tev tukšuma, klusuma un izvērstas apziņas pieredzējumu.

Šis aiztures (kumbhak) brīdis ir balva par tavu prānājāmas vingrinājumu, un ir tavas uzmanības jeb savākšanās galīgais objekts - tā ka nepalaid to garām, pārāk nododoties fiziskam paņēmienam! Šajā brīdī, kad tava prāta un elpas kopējā darbība ir aizzurēta, tavs prāts dabiskā veidā ieiet svētpamirumā, un šajā iekšējā rāmumā tu zaudē nodalītības, sevis un citu dualitātes sajūtu.

Spēcīgi ieinteresējies šajā pieredzējumā, tu iedibinies savā dabiskajā iekšējā klusumā. Šis klusums ir tas nemainīgais, kas mājō tavas elpas fonā un ir tavas iekšējās dabas pieredzējums kā prāta apliecinājums. Tiklīdz tu izgaršo šo kumbhaka's klusumu, tu pakāpeniski iedibinies šajā pieredzējumā viscaur visā elpošanas norisē un sasniedz līdzsvara stāvokli meditācijā, ko netraucē tava prāta svaidīšanās.

[226]: jaunpiedzimušā pirmā elpa ir ieelpa, un mirēja pēdējā elpa ir izelpa, tā ka viss indivīda (jīva) dzīves posms ir “ietverts” starp ieelpu un izelpu. Tāpēc meditācija uz dvadašantu ir arī meditācija uz dzīvību un nāvi.

Ieelpa attiecas uz indivīdu un Pārpasaulīgo Apziņu jeb Šivu, un izelpa uz Radošo Spēku jeb Šakti, Šivas sievu, tā ka dvadašantas tiek uzskatītas arī par Šivas un Šakti dzimumsakara (orgasma?) brīžiem. Vingrinājumos šīs kopības vietas ir ļoti grūti precīzi noteikt. Tāpēc Ma (Shri Ma Anandamayi) ierosina vieglu elpas aizzuri pilnu un tukšu plaušu stāvoklī (kumbhaka) tikai dēļ skaidrāka elpas sākuma un beigām. Vingrinoties aiztures laiks samazinās, un kumbhaka bez pūlēm izzūd. Bet dīvainā kārtā, kad jūs jūtat šo punktu, kumbhaka notiek patvaļīgi, un tā var turpināties ilgi.

kumbhakāra, kumbhakara - podnieks, čūska, savvaļas vista. [30]: kumhar - podnieks. Arī pazāwagar (apdedzināšanas krāsns dedzinātājs) un kūzagar (smalks podnieks).

kumbhalagna - dienas laiks, kad apvāršņa paceļas Aquarius

kumbhān, kumbhan - māla pods.

kumpa - ar līkām rokām

kunda, kuṇḍa - sievietes dēls no cita vīrieša, vīram dzīvam esot (kunde?); krūka, kauss, ogļu trauks, pika, bedre, aka, avots, apaļš caurums zemē, ūdenspods, pods, īpašs mēness izskats. Skat. avatu, avata, ālme, udbheda, mukha, valgita, krivi, prasthāna

[12]: ugunspods, ugunspanna, bedre zemē ugunskuram pie ugunsaltāra, ko ezotēriķi lieto uguns godāšanās; homa jeb ugunsaltāris

kundalinī jōga, kundalini yoga, kuṇḍalinī yoga - [63]: kundalinī dievsajūga, arī laya yoga (skat. dhāraṇa), jōgas veids, kas pievēršas kundalinī virzībai, lai sasniegtu atbrīvošanos. Tas ir spēcīgs hatha jōgas veids, kas liek lielu uzsvaru uz spēcīgu prānājāmas tehniku, lai paaugstinātu ķermeņa temperatūru, kas savukārt ir paredzēta snaudošās sievišķās (Šakti) enerģijas pacelšanai, kas mājō mugurkaula pamatnē.

[14], lpp.621. Šrī Šivananda Svāmī: kuṇḍalinī, čūska spēks jeb mistiskā uguns, sākotnējā enerģija jeb šakti, kas saritinājusies guḷ mūlādhār'ā - ķermeņa centrā starpenē.

Tā ir kā elektriska liesma, garīgs, dižens sens spēks, kam pakļaujas visa organiskā un neorganiskā matērija. Kuṇḍalinī ir kosmisks spēks, kas izpaužas cilvēku ķermeņos. Tas ir nemateriāls spēks kā elektrība vai magnētisms.

Kuṇḍalinī (šakti) pacelšana un tās savienošana ar Šivu sahasrāras (avotiņa galvasvirsū) enerģijas centrā izraisa svētpamirumu un mukti jeb galējas svētlaiimes stāvokli. Daži vīrieši, iztēlojoties sevi par Šivu, meklē dzimumsakaru ar sievieti, pieņemot viņu par Šakti. Tā ir pilnīga neapjēga. Tādi cilvēki savācas uz dzimumorgānu un posta sevi.

Katrs jōgas māceklis kuṇḍalinī pamodināt var viegli (skat., piem., sūkšma pūrvak), bet ļoti grūti ir to aizvadīt līdz sahasrārai. Tur vajadzīga liela pacietība, neatlaidība, garīga tīrība un nemitīga praktizēšana. Kad ar prānāyāma's, āsan'u, bandh'u un mudr'u palīdzību ir panākta kuṇḍalinī pārvaldība, tā ir jāmudina darboties. To panāk ar saṃyam'u (skat.). Tās gaitā kuṇḍalinī iet caur 6 enerģijas centriem. Šo norisi sauc par sešu ratu caurduršanu (sat-cakra-bheda jeb laya yoga).

[94], 308.lpp.: kundalinī spēku ierosināšana būtībā ir daļas no organisma mūlādhāra's centrā uzkrātās netveramās potenciālās enerģijas pārvēršana dinamiskā formā, kas palīdz cilvēkam veikt ilgstošu enerģijas patēriņu prasošas funkcijas. Piemēram, garīga pašierobežošanās, galējas situācijas utml. Tādu norišu pārvaldība ir viens no galvenajiem uzdevumiem jōgā.

Viens no pamatojumiem ir kundalinī jaudas palielināšana, jo tā nav nemainīga, un enerģijas uzkrājumu tajā var palielināt ar īpašiem paņēmiem. Kundalinī spēku ierosināšanas pārvaldība nozīmē arī apskaidrības, apgaismības, apjēgas utml. pārvaldību.

Jebkurš spēcīgs svētpamirums (samādhi) vienmēr ir saistīts ar enerģijas centru ierosināšanu un lai arī vāju, tomēr kundalinī ierosināšanu. Visi šie uzdevumi tiek risināti kundalinī dievsajūgā, kuras paņēmienu, ietverot virkni hatha jōgas vingrinājumu, ir izklāstījis svāmī Šivananda. Viens no samērā viegliem Gosvāmī darbā Laya yoga aprakstītiem meditatīviem vingrinājumiem:

1) Meditācijas pozā sēdus, vēlams ar sakrustotām kājām, aizver acis un atslābinies. Mugurkaulam noteikti jābūt taisnam!

2) Savācies uz mūlādhāra's enerģijas centru. Sajūti vai iztēlojies kundalinī spirāli, kas uztīta mugurkaulam 3,5 vijumos un izstaro sarkanu gaismu. Elpa ir mierīga, ritmiska.

3) Neatlaižot savākšanās spēku uz kundalinī mūlādhāras enerģijas centrā, sāc nepārtrauktu mantras HAM skandēšanu (japa) pie sevis.

4) Mantras ietekmē kundalinī sāk atritināties kā mostoša čūska un iztaisnojoties ceļas augšup pa mugurkaulu.

5) Kundalinī iet secīgi caur galvenajiem enerģijas centriem sušumnā enerģijas upē jeb kanālā (nāḍī) - svadhīṣṭhāna (dzimumorgānu pamatne) ... maṇipūra (saules pinums) ... anāhata (sirds apvidus, sievietēm starp krūtīm) ... viśuddha (vairogdziedzeris) ... ājñā jeb trikūṭa (epifīze jeb čiekurveida dziedzeris smadzeņu vidū uzacu līmenī; trešā acs) ... un beigās sasniedz sahasrāru (galvasvirsa, avotiņš).

6) Tagad uzmanību savāc uz spirāles gabalu starp mūlādhāru un anāhatu. Tai ir jāizstaro ugunssarkana krāsa.

7) Tad uzmanību savāc uz spirāles gabalu starp ājñā un viśuddhu; šī daļa izstaro baltu gaismu.

8) Pārnes uzmanību uz spirāles galu sahasrār'a jeb galvasvirsas avotiņā. Mācekļis tad iztēlojas, ka tur ir sakopota milzu enerģija, kuru viņš spēj pilnībā pārvaldīt.

9) Spirāle sāk atkal savilkties. tā nolaižas līdz smadzeņu vidum, vairogdziedzerim, sirds apvidum, saules pinumam, dzimumorgānu pamatnei un beigās kā čūska saritinās atpakaļ 3,5 vijumos mūlādhārā. Beidzot vingrinājumu, vairākas reizes noskandē mantru AUM (var pie sevis), nesteidzoties atvērt acis. Tad vingrinājums beidzas.

(Šis ir ārkārtīgi svarīgs un ļoti derīgs augstāko jōgas nozaru vingrinājums. Tiek iegūta pilnīga psīhes un prāta stāvokļa pārvaldība, spēja savākties un lietot tiešām milzīgas enerģijas, varu pār savu organismu un tā enerģētiskajiem krājumiem. Vingrinājumam ir liela nozīme psīhisku pārdabisku spēju izstrādē).

Jāievēro: 1. Šis vingrinājums var vest arī uz psīhes saasināšanos un citādām nevēlamām ietekmēm, no kā var izvairīties stingri pildot visus priekšnoteikumus ieiešanai meditācijā un vingrinājumu nobeigšanai. Tūlīt pēc nodarbības nav ieteicams nekāds darbs, ēšana un sekss. Paliec rāmā stāvoklī ne mazāk kā 0,5-1 stundu kādā klusā vietā. Jebkuras spriedzes situācijas pirms un tūlīt pēc vingrinājuma ir kategoriski kaitīgas.

2. Kad kundalinī nonāk līdz avotiņam, ļoti svarīgi ir nepieļaut tās patvaļīgu izešanu ārpus organisma. Var iztēloties, ka attītās kundalinī spirāles gals, kas pacēlies sušumnā, ir kā lode, no kuras uz leju iet tieva gara “aste”. Bet vislabāk būtu jau līdz vingrinājuma sākumam izveidot sev priekšstatu, ka attīta kundalinī ir vienādā biezumā visgarām sušumnai.

kundrat (kalāšu) - [175]: spēks, stingrums (Kondrāts, Kundrāts?)

kundurik (kalāšu) - [175]: koka figūra lauka malā. Arī gand'al'ik

kungu (semā val.) - [156]: (Naga kalnos) - augšā, virsū (kungs?)

kunijē, kušanu kuņiye - kuņa, kuce

kuntāpa, kuntapa - [228]: ziemas saulgriežu rituāls (Rigv.Kh 5, Śaunaka Samhitā 20.127). Rigvēdas apokrifiskās Khilas (Khilani) Kuntāpa's nodaļa ir ļoti mīklaina bet intriģējoša īsa himnu un dažu nedzejotu mantru (yajū) krājuma sadaļa.

Šis rituāls ir daļa no ziemas saulgriežu (mahāvratā) dienas, tas ir, visa gada gavām ayana rituāla kulminācijas punkts ziemas saulgriežos. Galvenā ideja, šķiet, ir palīdzēt saulei pāriet tās “pagriezienu punktu” (atsākt saullēkta gājienu atpakaļ uz ziemeļiem) ziemas saulgriežos. Šo norisi pavada palīdzīga maģija, piemēram, divriču sacīkstes, kas atdarina saules ekliptisko gaitu ap tās riņķošanas centru. Bet kuntāpas rituāls ir arī auglības rituāls, un dažām no himnām ir interesanta saistība ar valdnieka slavu un varu.

kupās, kalāšu kupas - [175]: kalāšu sieviešu galvassega ar gliemežnīcām. Skat. video [492]

kupasik sambiek (kalāšu) - [175]: pirmās galvassegas uzlikšana meitenei - iezīmē meitenes pirmo soli uz kļūšanu par pilnvērtīgu sievieti. To dara mātesbrālis

kura (kalāšu) [175]: 1. kurš?; 2. kurš katrs

kūrai, kurai - [30]: kūrai klans; lielākā daļa baloch'u Multānā ir korāi, kūrai, kaudāi vai rind'i. Aizmirsuši savu seno valodu, nelieto savus senos tērpus un ir brīvi saprecējušies ar apkārtējiem iedzīvotājiem, lai gan turpina nēsāt savus garos matus

kuram - [30]: kanet'u grupa - kuram klans Simlas kalnu valstīs Bashahr, Jubbal, Balsan u.c., kas satur arī daudzas pēctecības. Kurram - upe

Kūrān, kuran - [12]: senatnē ķēniņvalsts Tokhar'a, mūsdienu Garan'a

kurāni, kurani - [30]: arī karlāni; no kuriem cēlušās bangašu afgāņu ciltis Kurāni izdod savas meitas khash' kanetiem. Bashahr'a kurāni tiek saukti arī par rahū

kurar - [30]: zemkopju klans Šāhpurā

kurati, kur - izrunāt skaņu (kurnēt, kurkt, kurkstēt?)

kurau (kalāšu) - [175]: maize no miltiem, vīna un valriekstiem (Kūravš?). Cep rudenī, kad darināts vīns

Kurava - [12]: Kurudvīpa jeb Kurava (uzv. Kūrau), jeb Uttarakuru - viens no četriem pasaules kontinentiem, ziemeļu jeb otrā pusē (Himalajiem). Skat. kuru

kūrča, kurcha, kūrca - deguna virspuse (Kurciņš?)

kurda, kalāšu kurd'a - [175]: īpaša vīnogu sula, kas pati izpil no izspiestām vīnogām. Tas notiek, kad vīnogu atlikumi ir atstāti pēc galvenās mīcīšanas

kurēj, kalāšu kurey - [175]: 1. kurējais?; 2. daži

kurēši, kureshi, kureshī - [30]: zemkopju klans Šāhpurā; arī quraish

kūrētānah, kuretanah - [30]: džātu (zemkopju) klans Amritsarā

kurkuta, kurkuṭa - gailis.

[71], 295.lpp.: ēdienu un dzērienu dievība - Kurčo (Līgums no 1249: "Idolum, quod semel in anno collectis frugibus consueverunt confingere et pro Deo colere, cui nomen Kurcho imposuerunt." Lucas David I S.82 apgalvo pat (pēc kristīšanas?), ka prūši šo dievību patapinājuši no mazūriem, kas var noderēt kā drošs pierādījums cilšu staigāšanai kopā ar šiem neapšaubāmajiem slāviem).

Tiem ir bijuši savi īpaši priesteri un ziedokļu vietas un tie ir tikuši mīlēti un bijāti kopīgi kā cilvēku dzimuma vadītāji.

A.Pūtelis. Merķeļa padievi- Kurčo (Curcho); Īpaši pļaujai bij likts par gādātāju. Ausekļa dievi- Kurģis, (Kurčo, Kurko?).

[126]: līdz 16.gs. beigām vēstures avoti stāsta par gaiļa upurēšanu apļāvībās. Kāds nadržavs M.Pretorijam skaidrojis, ka tas tiek darīts, lai būtu laime, pilnas klētis un auglīgas druvas. 1249.g. Kristburgas līgumā minēts, ka prūši apļāvībās pielūguši padievu Kurku, kurš varbūt bijis labības gars gaiļa vai antropomorfā izskatā.

kūrma, kurma - bruņurupucis, Kādraveya ķēniņa čūskas vārds, Zeme (salīdz. ar kurmis) kā udeņos peldošs bruņurupucis, Višnu otrā inkarnācija, īpašs pirksts salikums, viens no ķermeņa ārējiem vējiem.

[110]: pirmatnējais bruņurupucis. Agrīnos āriju mītos Pradžāpati (Brahmā) ir radījis bruņurupuci, saspiežot kosmisko olu, un tās čaumala kļuvusi par zemi un debess jumu. Višnu otrā iedzimšana kā bruņurupucim. Šajā inkarnācijā viņš saglābis zaudēto dievišķo dzērienu amritu. Viņš

stāvējis okeāna dibenā, turot uz muguras kalnu (Mandara), ar ko kults okeāns, lai radītu amrit'u un citas vērtīgas lietas

kurmī, kurmi - [30]: arī kumbhī, kanbī, kīmī, ghirth - liela zemkopju kasta (salīdz. ar kurmis), ļoti plaši izplatīta Hindustānas un Deccan'as austrumdaļās. "No labas kastas ir Kunbin'a, ar kapli rokā viņa ravē laukus kopīgi ar savu vīru". Bet Pendžabas apmetnēs kurm'ieši tāpat kā citi pūrbia's parasti nodarbojas ar zāles pļaušanu, aušanu un zirgu kopšanu; ir teikts arī, ka viņi tur cūkas. Viņi, protams, ir no ļoti zemas kastas; daudz zemākas sabiedriskā stāvokļa ziņā kā Pendžabas vietējās kastas. ... kūrmi (ghirth'i) - ja kāds bramīns cilvēkam teic, ka saule ir noskaņota pret viņu, tas katra mēneša pēdējā svētdienā nošķirsies, ēdīs tikai saldu, gulēs uz zemes un agri nākošā rītā uz saules pusi izlies ūdeni.

kurpalka - [30]: zemkopju klans Šāhpurā

Kurram - [30]: upe un ieleja Sulaimānu kalnos mūsdienu Bannu (tuvu Gambīla ielejai)

kurtana - [30]: zemkopju klans Šāhpurā

kuru (khovaru) - lauks

kuru - vadonis, darīt, paveikt; cilts (kūri?), kas dzīvojusi Kurukšētrā (burtiski - Kurzeme) - Mahābhārātas kauju vietā; valdnieka Kuru pēcnācēji. Skat. arī uttarakuru, ārya; viens no višvadēvām; kuru priekštecis; karalisks viedais Mahābhārātā; kuru rāses princese.

Uzskata, ka kuru dzimta daudz devusi indiešu senajai literatūrai. Valsts, kurā Buda esot izteicis kādu sūtru.

[69]: kuru ir vēdu civilizācijas indoāriju cilts un viņu valsts, vēlākās republikāniskas mahādžanapadas (mahājanapada) valsts, nosaukums. Viņu valsts atradusies mūsdienu Harjānas (Kurukṣetra) apvidū. Šī cilts pēc Rīgvēdas [3] laikiem un pēc viņu ierašanās no Pendžabas ir veidojusi pirmo indoāriju politisko centru, un tur ir sākusies vēdu tekstu sakārtošana un rediģēšana.

Arheoloģiski viņi visdrīzāk piederējuši pie 12-9.gs.pr.m.ē. melnās un sarkanās keramikas (BRW) kultūras. Lielo eposu laikos (pēdējie gadsimti pirms kristietības ēras) šis apvidus trīsstūrī starp Thaneshwar, Hissar un Hastinapur ir saukts trīs dažādos vārdos:

- Kuru-džāngala (Kuru-jāngala, sausā Kuru), kas sakrīt ar Rohtak, Hansi, Hissar;
- Kuru-rāštra (Kuru-rāṣṭra, Kuru valsts) starp Gangā un Džamunā ar galvaspilsētu Hastinapurā;
- Kuru-kṣetra (Kuru-kṣetra, Kuru lauks), kas sakrīt ar Thaneshwar, Kaithal and Karnal.

Visa valsts apmēram atbilst mūsdienu Thanesar, Delhi un lielākajai daļai no Gangā Augšdivupes (Upper Gangetic Doab, dōāb), tas ir, zemes joslas starp

Gangā un Džamunā augštecēm. Kuru zemes ir apskalojušas Aruna, Ashumati, Hiranvati, Apaya, Kausiki, Sarasvatī un Drishadvati jeb Rakshi upes.

[41]: kuru ir dalījušies divos zaros, ziemeļu un dienvidu kuru (Fleet, (Dx) 1, lpp.260, 4. piezīme). Ir norāde uz Uttarakuru Himalaju ziemeļu pusē. Kuru ir bijuši viena no senākajām un redzamākajām indoāriju kšatriju ciltīm. Agrīnākajā literatūrā kuru ar šo nosaukumu kā tauta neparādās. Bet ir minēts princis Kuruśravana (Kuru slava) (Rigvēda [3], X, 33, 4. Tas var nozīmēt arī 'kuru lūgsnu dzirdētājs') un Pākasthāman Kauravyāyaṇa (Rigvēda [3], VIII, 3.21.).

Atharvaveda (XX, 127, 7; Khil. V. 10.) norāda uz Parīkṣita kā kuru ķēniņu, un viņa dēls Janamejaya 'Śātapatha Brāhmaṇ'ā (XIII, 5, 4.) ir minēts kā viens no dižiem zirga upurēšanas veicējiem.

Oldenbergam, šķiet, ir taisnība, vedinot uz domu, ka kuru tauta, kā tā vēlāk saukta, ir ietvērusi dažas no ar citiem nosaukumiem Rigvēdā minētām tautām. Kuruśravaṇa, kas kā rāda nosaukums, saistīts ar kuru, Rigvēdā ir saukts par Trāsadasyava jeb trasadasyu pēcteči, kurš ir labi zināms kā puru ķēniņš. Bez tam ļoti iespējams, ka trṭsubharatas, kuri Rigvēdā parādās kā puru ienaidnieki, vēlāk ir ar tiem saauguši kuru tautas veidā. Turklāt ir liecības, ka bharat'i ir apdzīvojuši teritoriju, kurā vēlāk rodām kuru's. Divi no tiem ir minēti Rigvēdas [3] himnā III, 23 kā ugunskurus dedzinājuši pie Dṛṣadvatī, Āpayā un Sarasvatī upēm - tas ir, vēlākās Kurukṣetra's svētvietās.

Bramīnu literatūrā kuru ir bieži saistīti ar pāñcāl'iem. Aitareya Brāhmaṇ'ā kuru-pāñcāl'u teritorija ir saukta par vidus valsti (Madhyadeśu) (VIII, 14.).

Kuru tautas grupa uttarakuru vēl palikusi otrpus Himalajiem, ziemeļu pusē (Vg. Vol. I, p. 168.). No izteikuma Śātapatha Brāhmaṇ'ā domājams, "ka ziemeļnieku, tas ir, jādomā, ziemeļu kuru un kuru-pāñcāl'u valodas ir bijušas līdzīgas un uzskatītas par īpaši tīrām" (Śātapatha Brāhmaṇa, III, 2, 3, 15.).

Uttarakuru, kuriem ir mītiska loma eposu un vēlākā literatūrā, Aitareya Brāhmaṇ'ā ir vēsturiska tauta (VIII. 14.), kur tā ir izvietota aiz (ziemeļos no) Himalajiem (pareņa Himavantam). Tomēr citā izteikumā (VIII. 23.) Uttarakuru valsts, kā apgalvo Vasiṣṭha Sathavya, ir padievu zeme (deva-kṣetra), un Jānmtapi Atyarāti ir baidījies to iekarot, tā ka tā tomēr pavisam mītiska nav.

Ir loģiski piekrist Zimmer'a viedoklim, ka uttarakuru bijuši apmetušies Kašmīrā, īpaši tāpēc, ka Kurukṣetra ir reģions, kur no Kašmīras nākošas ciltis, dabiski, var atrast.

Budistu literatūrā Uttarakuru ir ļoti bieži minēta kā mītisks reģions, bet ir daži izteikumi, kas vedina norādīt, ka ir bijušas neskaidras atmiņas par valsti, kas kādreiz ir vēsturiski pastāvējusi. Ir norāde uz Kurudīpa, Dīpavaṁśa; un apgalvojumu Sāsanavaṁśā, ka Uttaradīpa's iedzīvotāju dzīves vieta ir saukta par kuru ķēniņvalsti (Kururaṭṭham). Kādu laiku pirms ceturtā gadsimta pr.m.ē.

kuru vienvaldnieciskā valsts iekārta ir atdevusi vietu republikai, jo Kautilya (Shama Shastri's Translation of Arthaśāstra, p. 455.) ir teicis, ka kuru ir bijuši rāja-śabdopajīvinah jeb 'baudījuši rādžu statusu', tas ir, visiem pilsoņiem ir bijis vienāds statuss un tiesības.

Šafers rāda, ka tikai augšējās kastas ir bijuši āriji, vairums iedzīvotāju droši vien ne-āriji, kā tas skaidri redzams no fakta, ka tā kā kaurav'i atbalstu meklējuši lielākoties pie ne-ārijiem, pāndav'iem bijis āriju atbalsts, un nonāk pie slēdziena, ka ziemeļu kuru ir bijuši pirmsvēsturiskie Rietumindijas iedzīvotāji (iespējams Harappas kultūrai līdzīgi [40]). Alfred Lüdwig vārdu kuru skaidrojis vispirms kā 'sarkans', vēlāk kā 'brūns').

[52]: saskaņā ar agrīnāko Purānu ģeogrāfisko konceptu, zeme ir tikusi uzskatīta sastāvam no četriem kontinentāliem (ar ūdeņiem vai kalniem nodalītiem) reģioniem, tas ir, Jambudvīpa, Ketumāla, Bhadrāšvavarša, Uttarakuru.

Džambudvīpa ir apzīmējusi īsto Indiju.

Ketumāla Amudarjas (Oxus, Vakšu) reģionu, caur to tek Svarakšu (Vakšu) upe.

Bhadrāšvavarša (arī kalns austrumos no Mahāmeru) nozīmējusi Sirdarjas (vai Tarimas?) (Jaxartes) reģionu, to apūdeņo Śītā (Tarimas) upe (Śītā tek uz austrumiem no Sumēru, apmēram Tjanšana).

Uttarakuru ir nozīmējusi zemi aiz tās.

Budistu tekstos šie kontinentālie reģioni ir saukti citādi:

- Džambudvīpa dienvidos no Sumēru (pāli valodā Sineru) kalna;
- Aparagodāna (Aparagoyana rietumos no Mahāmeru) uz Pūrvavideha (austrumvidehu zeme) pusi austrumos;
- Uttarakuru tās ziemeļos.

Abas šīs tradīcijas ir vienisprātis, ka Uttarakuru ir reģions ziemeļos no Indijas. Nosaukums Uttarakuru jeb Ziemeļkuru jeb Otrējie kuru) tiek lietots pretstatā Dakṣīnakuru jeb Dienvidkuru. Mahābhāratā uttarakuri tiek pretstatīti dakṣīnakuriem. Attālumu starp viņu zemēm var mērīt pēc Ardžunas pārgājiena, kas aprakstīts Sabhāparvan'ā. Ir skaidrs Uttarakuru izvietojuma vērtējums, ka tā atrodas ziemeļos no Himalajiem, iespējams, aiz Tibetas, Meru kalna apkaimē, kas, domājams, ir Pamirs, kā to uzrāda Sylvain Lévi.

Saskaņā ar Mahābhāratu, šī zeme bijusi zīmīga ar ainavisku baudījumu, lauku jaukumu un meža klusumu. Koki nesuši izsmalcinātus augļus un ziedus; zeme devusi zeltu un rubīnus; gadalaiki bijuši patīkami; cilvēki bijuši veselīgi un jauki, un mūža garums bijis 11000 gadi; laiku viņi vadījuši dziesmās, dejās un līksmēs; un dzimumattiecības viņiem bijušas brīvas, gadījuma rakstura un neierobežotas. Tā ir bijusi īsta padievu zeme (dēvalōka). Tur dzimuši krietni, taisni cilvēki, lai baudītu savu godājamo darbu augļus.

Īpaši turp pārdzimuši karavīri, kas zaudējuši dzīvību kaujas laukā. Tāpat tiesības piedzimt tajā apvidū dotas tiem, kuri ziedo savu māju dāvanas bramīniem. Šīs ziņas rāda, ka Uttarakuru nevar būt nemīlīga Himalaju kalniene, bet gan apvidus ziemeļos no tiem, ko ar ūdeni apgādā Tarima un tās pietekas, kur senos laikos plaukušas Bharuka, Kuca, Karashahr, Turfan oāzu valstis ziemeļu ceļā, un Khotan, Niya, Endere, Calmadana, Kroraina, Charklik, Miran dienvidu ceļā.

Ķīniešu ceļotāji un svētceļnieki ir apliecinājuši šo apvidu labklājību un bagātību, un to tautu dievbijību un krietnumu; indiešu rakstnieki ir aprakstījuši to greznumu, pārpilnību, labklājību un svētlaimīgumu ar nosaukumiem Manikancanavarša, Bhadrāšvarša, Gandharvaloka un Aparagodāna (zeme rietumos no Mahāmeru).

[229]: āriji vispirms (ap 4000.g.pr.m.ē.) apmetušies pie Amudarjas (Oxus) upes. Viņi šo upi saukuši par Sarasvatī, un tur attīstījusies vēdiskā kultūra. Ap to laiku aizsākusies zemkopība, ļaujot ļaudīm pāriet no priekškalnēm uz oāzēm gar upēm, kas plūst Vidusāzijas tuksnesī. Jaunās apmetnes saturēja lielas nostiprinātas būves.

Skatot atsevišķi, Rigvēda [3] nav datējama. Tomēr, ievietojot to ārēju liecību kontekstā, kaut kādas pamatotas laika iekavas var iezīmēt. Norādes uz varu (metālu), piejaucētu zirgu iejūgiem transportam un vilkšanai un ratu lietojumu rāda, ka Rigvēdas mutiskā tradīcija nāk no apmēram 4000-3000.g.pr.m.ē.

Divas upes - Sarasvatī (Oxus) un Dṛṣadvatī (Jaxartes) veido Īkšvāku (akadiešu iššiaku, iššakku). Mr. Gangaram raksta - "Āriju civilizācija centrējās ap Sarasvatī un Dṛṣadvatī upēm. Zinām, ka dieviete Sarasvatī tiek saukta arī par Vakṣ (runa), un ka Sarasvatī (ezera meita) Mahābhāratā tiek saukta par Va(m)kṣu. Šis grieķu vārds ir Vakṣu kropļojums. Otra upe Jaxartes (Cakṣ-sar(i)tes nozīmē 'Acs-upe') ir Dṛṣadvatī, kas nozīmē 'acs meita' (dṛṣ nozīmē redzēt). Viena upe nozīmē redzi, kamēr otra nozīmē runu. Šeit ir sakarība ar Īkšvaku (īkṣ-vaku: skatīties-runāt), labi zināmu zintnieku. Īkšvaku ir zintnieka Kāšjapas (Kāśyapa) mazmazdēls.

Divas upes priekšstata Īkšvaku (skatīties-runāt), kamēr Kāšjapa ir viens no septiņiem galvenajiem reģiem, bet Kašmīras ieleja vēdiskajos laikos ir saukta Kāśyapa Mira. Zinātnieki ir pierādījuši, ka Kaspijas jūrā ir ieplūdušas divas upes, pirms tās mainījušas virzienu (un izveidojušas Arāla jūru). Tas varbūt ir izraisījis āriju migrāciju uz dienvidiem."

Pamazām ar viņiem sajaukušies puru un bhāratas, un kļuvuši par vienu tautu, kas ir skaidrs no izteikuma kuravo nāma bharataḥ, kas sastopams Mahābhāratā (XII, 349, 44). Sākumā viņu attiecības ar pāñčālām (pāñčāla)

bijušas labas, bet laika gaitā starp viņiem radušās atšķirības un samilzušas par slaveno Mahābhāratas karu. Lai gan apmetušies auglīgā un pārtikušā (otrās, dienvidu) Sarasvatī un Džamunā zemē, viņi ir saglabājuši atmiņas par svētlaimīgo tēvzemi ziemeļu apvidos un slavējuši to par padievu mājokli.

Cita kuru daļa ir sasniegusi Irānu un Rietumāziju un iespiedusies Anatolijā. Kuru tautas staigāšanas pēdas šajos apvidos pašlaik ir rodamas virknē vietvārdu un personu vārdu. Kāda pilsēta Sogdiānā joprojām nes nosaukumu Kurkath; divi ahemenīdu Parsuwa Ansan zara ķēniņi ir bijuši vārdā Kuru; upe Aizkaukāzā ziemeļrietumos no Panzis tiek saukta Kuru (Cyrus helēņu ģeogrāfu atveidojumā); apvidus ap Hermus upes un tās labā krasta pietekas Phrygius sateci ziemeļos no Magnesia ad Sipylus (Manisa) tiek saukts par Koroupedion, kas nozīmē 'Kuru līdzenums' jeb Kurukšētra, kas tāpat kā tā Indijas vārdabralis, ir bijis neaizmirstamu karu skatuve, piemēram, starp Seleucos Nicator'u un Lysimachus 281.g. pr.m.ē. un starp romiešiem un Antiochus III 190.g.pr.m.ē., kas izšķīra impēriju likteni tajā reģionā.

Tādējādi izskatās, ka tie kuru, kuri pametuši savu tēvzemi uz rietumu pusi, ir aizplūduši pa koridoru starp Elburz (Alburz, Elburz jeb Elborz, kalnu grēda Ziemeļirānā) dienvidu piekalni un Irānas centrālā tuksneša malu, un sasnieguši ganību zemes Urmiyah (arī Urmia) ezera baseinā un aiz tā stepju zemi Kura-Aras zemienē, nonākot līdz Kaspijas jūras rietumkrastam. No turienes viņi pārceļojuši vēl tālāk uz rietumiem pāri ūdensšķirtnei starp Aras un Qyzil Irmağ (Halys) baseiniem un izgājuši Anatolijas pussalā, lai apmestos apvidū, ko sauc par 'Kuru līdzenumu' atbilstoši savam nosaukumam.

Vēl cits kuru atzars izvēlējies ceļu uz Luristan (Lorestan, Luristan, Luri, Lurisô; province Rietumirānā Zagros kalnos) un pievienojies agrīnajiem ahemenīdiem.

Trešais zars nogriezies uz dienvidaustrumiem un caur Bāhlik'u (Bactriana, Bactria, Βακτριανή, Bactrian βαχλο, Bakhlo, Bākhhtar; Балх; Бохтар starp Amudarju un Hindukuša kalniem) un Hindukušu virzījies uz Panjab (arī Punjab) un ieņēmis (Indijas) Sarasvatī-Jamunā apvidu.

Zīmīgi, ka viena kuru daļa, saukti par pratipeya (ķēniņš Bahlika Pratipeya ir bijis no Kauravya pēctecības - Aryaka, Kundala Veni, Veniskandha, Kumarka, Vahuka, Sringavera, Dhurtaka, Pratara, Astaka; Kauravju pēctecība tiek minēta kā Airavata pēctecības atzars), ir pazīstami kā balhika, jo viens no Pratipa's dēliem ir bijis vārdā Balhika. Saskaņā ar Rāmāyaṅ'u, Pururavas Aila, ailu ciltstēvs, ar kuriem kuri ir bijuši savienībā, migrējis uz vidus valsti Balhi jeb Bactriana.

Tādējādi novērojam, ka sākot no savas ziemeļu tēvzemes (Uttarakuru), kuru ir virzījušies uz rietumiem un, sadalījušies vairākos zaros, migrējuši uz

Anatoliju, Luristanu un Pendžabu. Apgleznotā pelēkā keramika, kas parādījusies pēc ohras krāsas keramikas vairāk kā piecdesmit vietās Utarpradešā un Pendžabā un datējama ar 1200-1100.g.pr.m.ē., ir saistāma ar kuru. Tādējādi kuru tautas staigāšanu varam datēt ar otrās tūkstošgades pirms mūsu ēras vidu vai nedaudz vēlāk.

[228]: Rigvēdas laiku kuru. Politiskā situācija - kādas 50 mazas ciltis, pastāvīgi gatavas savstarpējai cīņai (gaviṣṭi) un pret vietējām ciltīm (dāsyu - padievu ienaidniekiem). Vēdu ciltis dažkārt tiek kārtotas piecās "tautās" (krṣṭi, jāna) - četras četros virzienos ar galveno cilti "centrā".

Sabiedrība - vadonis (rājan), pavēlnieks pār augstmaņu (rādžanja jeb kṣatrija) kārtu un viš - tautu, tostarp ne-ārijiem un kalpiem/vergiem (dāsa, dāsju, puruša). Teksti un rituāli - bieži veiktos izstrādātos rituālos, piemēram, sōmas (dzēriens no, iespējams, kaņepēm) gatavošanas rituālā, tiek piesauktas dievības, tās tiek sagaidītas kā viesi, paēdinātas un iedvesmotu dzejnieku slavinātas, kuri sacer himnas tradicionālā dzejas valodā un tradicionālā pantmērā; dzejnieku ģimenes un klani šīs dziesmas sakopo nelielos krājumos.

Kuru izcili darbojas vēlīnajā Rigvēdā. Tur viņi parādījušies kā agrīno indoāriju zars, kas valdījis Gangā-Džamunā divupē (dōāb) jeb starpupē, dobē un mūsdienu Harjānā (agrākajā Austrumpendžabā). Tajā laikā varas centrs ir pārbīdījies no Pendžabas uz šo Divupi, tādējādi uz kuru klanu. To uzrāda pieaugošs apgleznotās pelēkās keramikas kultūras apmetņu daudzums un apmēri šajā Divupē. Šīs attīstības iznākums ir būtiska noteiktu apmetņu, piemēram, Hastinapur un Kaushambi paplašināšanās uz vēlīnā vēdu laikmeta beigām. Pamazām šīs apmetnes ieguvušas pilsētu raksturu. Kuru cilts ir veidojusies vidējā vēdu laikmetā, apvienojoties un saplūstot bhāratu un pūru ciltīm. Kuru ir Kurukšētras apvidū izveidojuši vēdu perioda pirmo politisko centru un valdījuši apmēram no 1200. līdz 800.g.pr.m.ē.

Pirmā Kuru valsts galvaspilsēta ir bijusi pie Āsandīvat, ko pielīdzina mūsdienu Assandh Harjānā. Vēlāka literatūra kā galvenās pilsētas min Indraprasthu (mūsdienu Deli, Delhi) un Hastinapuru.

Atharvaveda (XX.127) slavina Parikṣitu (parikṣit - tas, kas izplešas), "Kuru Kṣēniņu", kā dižu plaukstošas bagātas zemes valdnieku. Citi vēlīni vēdu teksti, piemēram, Shatapatha Brāhmaņa, piemin Parikṣita dēlu Džanamedžaju (Janamejaya) kā dižu iekarotāju, kurš veicis zirgu ziedojumus (aśvamedha). Šiem diviem valdniekiem ir bijusi izšķiroša loma Kuru valsts saliedēšanā un (śrauta - sadzirdēšana, atskārsme, svētās uguns rits) rituālu attīstībā; viņi kā svarīgas personas parādās arī vēlākās leģendās un tradīcijās (piem., Mahābhāratā).

Kuru valsts ir panīkusi pēc tam, kad tos sakāvusi ne-vēdiska šalva (šalva) ciltis, un vēdu kultūras centrs pārvietojies uz austrumiem, pančalu (pāncāla - 'piecapvienība') zemē Utarpradēšā.

Vēlīnajā vēdu laikmetā, kad Hastinapurā iznīcinājuši plūdi (skat. arī Govardhana), kā arī kuru dzimtas apvērsumu dēļ, viņi ir pārvietojušies uz Kaushambi Divupes (Gaṅgā-Yamunā) lejasgalā. Vēlīnajā vēdu laikmetā (ap 6.gs.pr.m.ē.) Kuru dinastija ir izvērsusies Kuru un Vatsa valstīs (jānapada), kas valdījušas atbilstoši Augšdivupē/ Deli/ Harjānā un Lejasdivupē. Kuru dinastijas Vatsas zars tālāk sadalījies Kaushambi un Mathura zaros.

Ciltis, kuras saliedējušās Kuru valstī, ir ilgi bijušas pusklejotāju, ganu ciltis. Tomēr, tām apmetoties Gaṅgā līdzenuma rietumos, svarīgāks ir kļuvis nometnieku rīsa un miežu audzētāju dzīves veids.

[156]: valodnieks Ernests Blese norāda, ka kuršu valoda esot stipri patstāvīga, un līdz 16. gs. beigām tā tikusi runāta Kurzemē, kā arī Klaipēdas apgabalā. Runāta arī tagadējā Žemaitē - t.s. Ceklis ar Rietavu, Telšiem, Skodu. Viņš atzīmē arī to, ka "kuršu valodā ir daudz kopēja no vienas puses ar lietuviešu, no otras ar latviešu valodu, bet daudzi veci kuršu vietu vārdi un arī atsevišķi vecos rakstos uzglabāti kuršu vārdi tomēr aizrāda arī uz ciešākiem sakariem starp kuršu un senprūšu valodu."

Seimas upes augštecē ir Kurskas pilsēta, kas atrodas Tuskures upes un tās pietekas Kuras (krieviski Kyp) krastā. Nestora hronikā minēts pečeņegu kņazs Kurja. Latvijā Ludzas pusē Ciblas pagastā ir Kurjanovas (Kurjanavas) ezers, Kurjankas upe (daļēji). Kaukāzā tek Kūras upe. Selkupiņiem Obas baseinā ir Kuršu zemesrags - selkupu dots nosaukums.

[71], 186.lpp.: "dažas Baltijas jūras (Ostsee) salas, kas tajā atrodas aiz Dānijas (no Romas skatot). Lielākā no tām ir Kurland. Tā ir astoņas kuģa brauciena dienas tālu un nav tālu no (vikingu salas toreizējā jūras līcī pie Stokholmas, tagad Melara ezerā) Birkas. Kurlandes iedzīvotāji ir ārkārtīgi nežēlīga tauta, kas dēļ savas pārmērīgās bezdievības ir attālinājusies no visiem kristiešiem. Zelta tur ir daudz, zirgi ir izcili, ar pareģiem, zīmju tulkiem un vārdotājiem ir pilnas mājas. Tur no visas pasaules meklē orākulus, īpaši no Grieķijas un Spānijas. Šī Kurlande ir svētā Ansgaruius'a Chori."

[116]: Vārdu, kam saknē -Cure, -Kure, plašā sastopamība viduslaiku avotos un tā izplatība Baltijas reģiona toponīmos varētu liecināt par kuršu nozīmīgo lomu tā laika notikumos (Saks 1986, 195-205.). Equi optimi - vislabākie zirgi (skat. kāmboja), kas kuršiem, lietuvjiem un senprūšiem bijuši lielā cieņā. Par to liecina šo tautu bēru paražas - apbedījumi ar zirgiem, zirglietu piedevas senkapos dzelzs laikmetā un viduslaikos līdz 15.gs. (Mannhardt 1936, Šturms

1938; Volkaitė -Kulikauskienė 1971). Osteoloģiskais materiāls no Talsu pilskalna (9-14.gs.) liecina, ka kuršu zirgi (*Equus caballus*) pēc skausta auguma bijuši mazāki nekā tā laika zirgi Piedaugavas baseinā (Calkin 1961, 206-211). Šie zirgi pēc skausta augstuma bijuši aptuveni savvaļas zirga (*Equus przewalskii sylvaticus*) lielumā (Gless 1980, 10). Taču mazā auguma lietuviešu kara zirgs ticis cildināts kā labs jātnieka palīgs tuvcīnā.

kuru-pravīra, kuru-pravira - labākais no kuru karotājiem

Kurukšētra, kurukshetra, kuruksetra - svētvieta 19 jūdzes no Jaundeli, tā nosaukta valdnieka Kuru grēku nožēlas dēļ; vieta, kur izcīnīts lielais Mahābhārātas karš

Kurukulla - [110]: laivu un vīna padievs

kurupungava, kurupuṅgava - kuru vadonis

Kurušrēṣṭha, kurushreshtha, kuruśreṣṭha - [176]: Ardžunas vārds

kuruvinda - miežu šķirne, ziedpumpurs, smaržīga zāle, melnā sāls, rubīns, spilgti sarkana krāsa, cinobrs, korunds, mandele; miežu ķēniņš (Brahmānda Purāna)

Kuruvriddha, kuruvṛddha - [176]: Bhīšmas vārds

kusan - [30]: tie, kas savu iztiku dabū tieši no augsnes, pārtiek no izaudzētā; pretstatā zamindar - zemes īpašniekam (Report on the Revised Settlement of Ludhiana District, by H. Davidson (1859))

kusūladhānja, kusuladhanya - graudu krājums trīs gadu patēriņam

kusumamālā, kusumamala - [12]: (pušpa-mālā) ziedu, puķu vainadziņš, lauru vainags

kusumāvatamsaka, kusumavatamsaka, kusumāvatamsaka - puķu vainags, vainadziņš

kusvapna - slikts sapnis, nakts murgi, lietuvēns, ļaunais gars.

Lange-Stenders 1783 - lietuvēns, jājējs gars/spoks, kas kā smags maiss uzmetas un naktīs meitas un zirgus jā, tā ka tie sasvīst. Tas varējis pat pa atslēgas caurumu ielīst. Vēl tagad tam tic muļķa pūlis

kuš, kalāšu kush - [175]: pagaidu māja, mitekļis. Arī dur

kuša, kusha, kuśa - kuška zāle (salīdz. ar kūsis?), svēta graudzāle, lietota noteiktos reliģiskās rituālos; viena no divām lielajām Visuma daļām, apreibis, traks, ļauns, trūcīgs, aukla; bramīni kušu parasti sauc par darbha zāli. Skat. arī brahmapavitra, darbha, pavitra, pavitraka.

[128]: zāle, īpaši - svētā zāle, *Poa cynosuroides* (*Desmostachya bipinnata?*), ar gariem stiebriem un daudzām smailām lapām.

[191]: izolējošās, gan fiziskās, gan pārpasaulīgās, īpašības dēļ tā tiek ieteikta sēdvietas izklāšanai meditācijai un kā paklājs gulēšanai (saglabā gulētāja siltumu).

J.A.Grimes [8]: Viens no svētās zāles (darbha) paveidiem, ko lieto reliģiskos ritos. Zāles suga (poa cynosuroides), kas tiek uzskatīta par svētu, un mēdz teikt, ka tai piemīt ļaunuma atvairīšanas īpašība. Tādā vai citādā veidā kuša zāle ir nepieciešama visos indiešu rituālos.

[230]: kušķaina daudzgadīga zāle ar biezu zvīņainu līmenisku stublāju ar dzinumiem augšup un saknēm lejup. Ļoti populāra ir eļļa, kas gatavota no svaigām kuša zāles lapām. Viena no pieprasītākajām augu eļļām ar dzimumtieksmi uzbudinošām īpašībām. Šo eļļu lieto āreji uz vīrieša dzimumorgāna tieši pirms dzimumakta. Noder lepras, čūlu un žultspūšļa vai aknu darbības traucējumu gadījumos. Mazina iekaisumus, mīkstina ādu un noder smadzeņu tonizēšanai. Laba arī locītavu sāpēm.

[120]: piekrastes iedzīvotāju primitīvs apģērbu materiāls ir bijusi kuša - kāda zāles šķirne. Nešaubīgi, tās ir paliekas no pirmsvēsturiskajiem laikiem. Mūsdienās parastais zāles vītnes rituāls ir palieka no šīs senās paražas, kuru pirmie esot ieviesuši Angirasi. Šī sistēma ir bijusi ierasta (Indijas) austrumu pamatiedzīvotājiem, piem., Magadhas vraty'iem (skat. arī ārya).

[101]: (1) Lai kur (cilvēks) grasītos veikt ziedojumu, viņam ir jāizsmērē (ar govs mēsliem pacilus četrstūrainis smilšains vai brīvs) klajumiņš (sthaṇḍila) mazākais vienas bultas garumā uz visām (četrām debess) pusēm; tad jānovelk tur sešas līnijas, viena rietumu pusē (no domātās ugunskura vietas uz klajumiņa), bet pagriezta uz ziemeļiem, divas līnijas, pagrieztas uz austrumiem, bet atsevišķi (pirmās līnijas) galos, tad trīs līnijas starpā (tām divām); jāizslaka (svētais klajumiņš) ar ūdeni, jāuzrīko (svētais) ugunskurs, tajā jāuzliek (divas vai trīs pagales), tad jānokasa vai jānoslauka (parisamūhana) zeme ap ugunskuru, tad jākaisa darbha zāle (paristarāṇa) pēc kārtas uz austrumiem, uz dienvidiem, uz rietumiem, uz ziemeļiem; tādējādi jāpabeidz ziemeļos. Tad klusām jāizslaka (paryukṣaṇa) ap ugunskuru ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī).

(2) Ar divām (kuša lapu) kāstuvēm (pavitra) tiek veikta kausēta sviesta (ājya) attīrīšana.

(3) Paņēmis divas sprīdi garas kuša lapas ar nenolauztiem galiem, kurās nav jaunu dzinumu, aiz galiem ar īkšķi un ceturto pirkstu, ar augšup vērstām plaukstām, viņš attīra kausēto sviestu virzienā (no rietumiem) uz austrumiem ar (vārdiem): "Saules-modinātājas (Savitar) mudināts, es šķīstu tevi ar šo neskarto pavitru, ar Vasu (labo) sauli, reizi ar šo mantru, divas reizes klusībā".

(4) Kuša zāles izstreijāšanu ap ugunskuru kausētā sviesta rituālā (ājya homa - tikai attīrīta sviesta ziedošana ugunī) var darīt un nedarīt. Dažos rakstos ir mācīts pēc izstreijāšanas un izšlakstīšanas veikt podu izlikšanu (pātra-sādana).

Tā sastāv no vairāku podu izlikšanas uz darbha's zāles ziemeļos no ugunskura - pa pāriem ar abām rokām, ar podu mutēm uz leju. Tad viņš ņem divas lapas kā pavitras un liek tās izšlakstīšanas podā (prokṣaṇa-pātra), kura mute ir uz augšu, un trīskārt šķīstī ar tām ūdeni, tad apgriez augšup citus podus, atraisa ziedošanas ugunskura malkas saišķi, un ar ūdeni tiek apšlakstīti visi podi, tad rietumos no ugunskura noliek svētās uguns podu (praṇīta-pātra), tajā ieliek divas pavitras (kuša zāles lapas, ko lieto kā kāstuvi), un ielej ūdeni un iejauc sandalkoka pastu, podu paceļ, deguna augstumā un noliek uz darbha zāles ziemeļos no ugunskura un pārklāj ar darbha zāli. Tā ir poda nosēdināšana (pātrasādana).

[129], 26: divām pavitrām (kuša zālei, kuru savij gredzenā kā cilpu ar bizi) jābūt trīs īkṣka platumus (aṅgida?/aṅgula? = 19mm) garai. Svētā ūdens traukam (Proksinī) četrus īkṣka platumus garam. Attīrītā sviesta (ghī) traukam (Ājyasthāli) ir jābūt trīs īkṣka platumus garam, un ēdiena ziedošanas (Cam) traukam (Carusthāh) ir jābūt sešus īkṣka platumus garam.

27. Kuša zālei, ko lieto ugunskura paklāšanai (upayamana) jābūt divus īkṣka platumus garai; Sammārjana'i (ko lieto slaucīšanai) jābūt vienu īkṣka platumu garai. Ziedošanas kausam (sruvā) jābūt sešus īkṣka platumus garam, un ziedošanas karotei (sruca) esot jābūt trīsarpus īkṣka platumus garai. Ja kušas zāle nav pieejama, var aizvietot ar savvaļas cukurniedrēm (kāša - saccharum spontaneum) vai pirkstveida suņzobi (dūrvā - cynodon dactylon).

[110]: Kuša - Rāmas jeb Rāvanas un Sitā dēls, Lavas dvīņu brālis. Kumudavati vīrs.

kušačīrā, kushachira, kušačīrā - ģērbies kuša zāles apģērbā, kuša zāles apģērbs

kušāgrabuddhi, kushagrabuddhi, kušāgrabuddhi - cilvēks ar tik asu saprātu kā kuša zāles spice, vēriģs

Kušāgrapura, kushagrapura, kušāgrapura - [12]: Kuša zāles pils pilsēta. Nav tā pati, kas Kušinagara, kas arī tā saukta kuša zāles dēļ. Sena kalnu apņemta Magadhas ķēniņu rezidence

kušala, kushala, kušala - laimīģs, veselīģs, gudrs, atjautīģs, mundrs, gaišs, lietas pārzinošs, prasmīģs, spējīģs, taisnīģs, pārticis, atbilstošs, derīģs; labvēlība; augs kṣudrāmlikā.

J.A.Grimes [8]: dievsajūģas lietpratēģs; cilvēks, kurš sasniedzis lietu atšķiršanas apjēģu

Kušān, kushan, kušān - saistīts ar kuša zāli; Kušanu tirdzniecības impērija.

[232]: Kušanu impērijas nodibināšanās Baktrijā un Indijā ir bijusi ilgstošu etnisku migrāciju virknes iznākums. Sākot ar 7.gs.pr.m.ē. ķīniešu hronikas

ir dokumentējušas juežī (viś, yuezhi, yüeh chih), klātbūtni cieši ķīniešu pierobežā Kansu (Gansu) (Haloun, 1937; Pulleyblank, lpp. 19).

Pārsteidzoši ziņojumi 1990-ajos gados par mūmiju atklāšanu 2-1.tūkstošgades pr.m.ē. apbedījumos gar Tarimas ieplakas ziemeļu malu, atzīmē, ka tās uzrāda drīzāk indoeiropiešu, nevis ķīniešu iezīmes - garš augums, bārdaina seja, gaiši mati, gludas ūsas uzkrītoši kontrastē ar austrumāzijas fizisko tipu. Zinātniski testi, kā asinsgrupas, DNS, pagaidām ir veikti ierobežotā apjomā, bet pieejamie rezultāti mudina šos cilvēkus saistīt ar Eiropas iedzīvotājiem (Mallory and Mair, 2000). Ticama ir šo atradumu saistība ar Tarimas apvidus lingvistiskajām liecībām. Starp 20.gs. sākuma ekspedīciju atklātiem manuskriptiem ir vairāki līdz tam nezināmās valodās.

Viena to grupa, kas rakstīta Indijas Brāhmī alfabēta veidā, uzrādīja unikālas pazīmes. Tie bija centum (bez svelpenēm) tipa indoeiropiešu dialekti, līdzīgi grieķu un ķeltu valodām, un skaidri atšķirīgi no tādām valodām kā slāvu, irāņu un sanskrita, kas pieder pie satem tipa (aizmugurējie mēleņi, kā 'k' un 'g'). Ir vērā ņemamas liecības par diviem šā tipa dialektiem, kas dažkārt tiek saukti par agnean un kucheān vai vispārīgāk, par tohar'u A un B dialektiem. Šīs valodas mūsdienās ir zudušas, un tās apliecinošie teksti tiek uzskatīti par piederīgiem mūsu ēras 7-9.gs. Šāds datējums uzrāda viņu kultūras beigu posmu, bet var uzskatīt, ka šīs senās valodas un to runātāji šajā apvidū pastāvējuši kopš seniem laikiem (Narain, lpp. 14).

kušāngurīja, kushanguriya, kuśāngurīya - kuša zāles gredzens

kušapavitra, kushapavitra, kuśapavitra - kuša zāle kā attīrīšanās līdzeklis

kušaudaka, kushaudaka, kuśaudaka - ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), kas vārīts ar kuša zāli

kušēk, kalāšu kushek - [175]: kušināt nemierīgu bērnu un aizdzīt cēloni, kvēpinot. Pūš uz bērnu sēklu dūmus. Lieto arī kadiķi

kušēšaja, kusheshaya, kuśeśaya - gulēšana kuša zālē, gulēšana ūdenī, Indijas dzērve, ūdenslilija, koku suga

kušōku karik, kalāšu kushoku karik - [175]: laist dūmus uz cilvēku, lai aizdzītu slimību vai burvestību. Arī thumek, kushek

kušti, kushti, kustī, koshti, avestas ku:fti - zoroastriešu svētā josta. Salīdz. ar kuša, yajnopavita, janeu, avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak

[233]: gan zoroastriešu vīrieši, gan sievietes valkā svēto tērpu un zem tā svēto jostu. Šāda prakse ir pavisam sena, un tai ir dažas kopīgas iezīmes ar indiešu svēto auklu - sākotnēji tās bijušas vienādas, bet šīm kultūrām nodaloties, hindu tērps aprobežojies vien ar auklu. Svārkus sauc par sudreh no vārda, kas varētu nozīmēt 'naktskreklis'. Tas darināts no baltas kokvilnas

un tiek rūpīgi turēts tīrs. Vīrieša svārki ir kā T-krekls ar V-apkakli. V izgriezuma smailē ir simboliska “kabatiņa”, ap collu gara. To sauc par “labo darbu kabatu”; tā ir simboliska vieta, kurā cilvēks it kā paslēpj dienā veiktos labos darbus. Domājams, arī svārku paraugs ir simbolisks. Sieviešu svārki ir vairāk līdzīgi “kamzolim” bez piedurknēm. Indijā, kur šis tērps ir redzams zem sari, tas bieži ir darināts no baltām mežģīnēm, lai izskatās jauki. Pār sudreh'u ap vēderu tiek apsietā josta, saukta par kušti. Viss tērps kopā tiek saukts par sudreh-kushti. Kušti arī ir ļoti sena paraža, tā ir saplacināta 1/4 collas plata baltas dzijas caurule. Tajā ir ieausti 72 diegi; katrs diegs pārstāv vienu Jasnas (Yasna) - zoroastrisma augstās liturģijas - nodaļu.

Šā ietērpā simbolisms ir bagātīgs. Baltais pārstāv tīrību, gaismu un labestību. Kokvilna atgādina Radības augu valsts svētumu. Kušti vilnas dzija atgādina Radības dzīvnieku pasaules svētumu. Kopā tas ir 'Dieva bruņas', ko valkā garīgie Gaismas karavīri. Sudrehus darina parsu un irāņu sievietes. Ir pieņemts, ka vērpj sievietes no priesteru ģimenēm.

Kušti apsievšana zoroastriešiem ir viena no svarīgākajām lūgsnām. To ir pieņemts darīt 5 reizes dienā, bet parasti dara divas reizes dienā, no rīta pieceļoties un vakarā dodoties pie miera. Vecajie, kam laika vairāk, var to darīt 5 reizes dienā, un priesteri, kuriem jāturas rituāli tīriem un vērstiem uz Dievu, arī to dara 5 reiz dienā vai pat vairāk. Šī lūgsna ietver fiziskus žestus ar kušti un vokālu lūgsnu, kas saskaņota ar žestiem. Indijas un Irānas parsiem lūgsna nedaudz atšķiras.

Kad zoroastrietis veic šo lūgsnu, viņš/viņa atsien kušti no vidukļa un tur to augšup abās rokās, pārlocītu. Cilvēks ir pagriezies uz gaismu vai sauli, godājot Dieva gaismu. Viņš paceļ kušti, pieskaroties pieri un acīm; var pievienot citas kustības, piemēram, kušti “uzplīkšķināšanu” (viegli, kā ar simbolisku pātagu), lai atvairītu ļaunumu. Vienlaikus šis cilvēks teic lūgšanas gātu avestas, “jaunākās” avestas vai pazand (vēlāka forma, ko uzskata par agrīnu moderno persiešu v.) valodā. Lūgšanas ietver Yatha ahu vairyo un Ashem vohu un arī ticības apliecinājumu - dažas iedvesmojošas vārsmas no gātām un pret ļaunumu sargājošu lūgsnu.

Atlocījis kušti, lūdzējs tin jostu ap vidukli un saņem to atkal priekšā, kur viņš/viņa sien plakano mezglu, teicot Yatha Ahu. Tad, galus saņemot atkal mugurpusē, sasien vēl vienu plakano mezglu, teicot Ashem Vohu. Abi gali, kuros smalkām kušti ir pušķi, nokarājas dažas collas aizmugurē. Tādējādi kušti ir apjosta trīs reizes ap vidukli, un tas simbolizē dižo Trīskāršo ceļu - 'labas domas, labi vārdi, labi darbi'. Arī pušķi ir pa trim ar šo pašu nozīmi.

Kad lūgsna ir notikusi, zoroastrietis uzvelk apģērbu un dodas dienas darīšanās. Pirmais šīs lūgšanas nolūks ir atgādināt cilvēkam par reliģiju ar

īstu objektu un žestu, kas skar dziļāk kā tikai lūgšanu teikšana vai domāšana. Otrais nolūks ir atgādināt, ka tā ir ļoti sena indoirāņu paraža, kas godāta pat kopš laikiem pirms Zaratuštras, un ir cilvēka mantojuma atgādinājums. Treškārt, tā ir solidaritātes zīme citiem zoroastriešiem, pat ja cilvēks ir diasporā un tālu no Persijas vai Indijas.

Sudreh-kushti valkā visu laiku, pat naktī. To noņem ejot vannā, peldoties vai iesaistoties sporta nodarbībās, kur tā varētu parādīties zem apģērba. Ir labi, ja to noņem arī mīloties, bet pēc tam abi nomazgājas un uzvelk sudreh-kushti atpakaļ.

Tā nedrīkst būt nevīžīga, tā ka cilvēkam, kurš nodevies tās valkāšanai visu laiku, tās būs vairākas, kuras tiek mazgātas tāpat kā apakšsvārki, kurus maina ik dienas. Šis tērpa veids ir līdzīgs citu reliģiju svētajiem apakštērpiem. Tā valkāšanas nolūks lielākoties ir tāds pats, izņemot žīdu praksi, kurā to valkāt tiek prasīts tikai vīriešiem.

Bērns sudreh-kushti saņem savas iesvētības (naojote) gaitā, kas notiek ap astoto dzimšanas dienu vai pirmajos padsmitnieka gados. Daži zoroastrieši, kuri ir to palaiduši garām, iesvētās pieauguši. Pēc iesvētības tiek sagaidīts, ka to valkās visu laiku, tomēr, šķiet, vairums zoroastriešu tā nedara. Irānā zoroastrieši to nevalkā vajāšanu dēļ. Lai būtu labs zoroastrietis, valkāt sudreh-kushti nav nepieciešams, bet tas palīdz.

kūta, kuta, kūṭa - priekštelpas tips (kūts savienota ar dzīvojamām telpām?), mājoklis, māja, uzturēšanās vieta, virsotne, briežu slazdi, pamats, ūdens krūze, iedomas, mīklains jautājums, arkla lemesis, mīkla, kalna virsotne

Kūtaṣṭha, kutaṣṭha, kūṭaṣṭha - nemainīgs, nepadots pārmaiņām, nekustīgs, dvēsele, pastāvīgs, stāvošs pūļa vidū, stāvošs virsotnē; Virsdvēsele, Virsīstenība (Brahman)

kuti, kuṭi - būda (kūts?), darbnīca, zāle, lauku mājas; izliekums

kuṭīra, kuṭīra, kuṭīra - lauku mājas, būda, mājoklis pašnovērošanai, šķūnis, nojume, dzimumakts

kuṭramu, kalāṣu kuṭ'ramu - [175]: 1. dzīvnieciņu darināšanas paraža no mīklas Ziemsvētkos (salīdz. ar piparkūkām). 2. nakts Ziemsvētkos, ko sauc par Kuṭramu. "Kuṭramu naktī viņi taisa maizītes kazu/āžu figūriņu veidā".

kutsi (kalāṣu) - [175]: lāčpurņi. Augstu vērtētas un visai dārgas sēnes

kuttana, kuṭṭana - kulšana, šaustīšana, sišana, pāršana, ciršana, beršana, malšana

kuvika - klibs

kuṭhubik, kalāṣu kuṭhubik [175]: kustēties (kužināties?). "Kusties tu arī, ko gaidi uz mani!"

labdhavidja, labdhavidya - tāds, kurš sasniedzis apjēgu jeb viedību, izglītots

lābha, labha - labums, labuma gūšana, guvums, sasniegums, peļņa, priekšrocība, apķērīgums, uztvere, iekarojums, iepriecinājums

labhatē, labh - dabūt

labhja, labhya - derīgs (salīdz. ar labietis), piemērots, saprotams, atļauts, dabūjams, apgādāts, zināms

laghumēru - taktsmērs mūzikā

lagna - apvārsnis (līdzens?)

laja jōga, laya yoga - saplūsmes, svētpamiruma dievdievsajūga; prāta "uzsūkšanās" jeb "izšķīšana". Laja jōga ir Kuṇḍalinī jōgas paveids, tā modina slēptos Kuṇḍalinī spēkus, rosinot tās pacelšanos no mūlādhāra's (starpene, stakle) enerģijas centra uz ādžnā (ājānā, neierobežotās spējas) centru starp uzacīm (vai augstāk), tādējādi izšķīdinot prātu un paceļot to līdz svētpamiruma (samādhi, turīya) virsapziņas stāvoklim. Bez tam, tā ir "uzsūkšanās" skaņas plūsmā (nādam) jōga, saukta arī par nada yoga (estētiska katarse).

Burtiski tā nozīmē 'falluss', vīrišķā principa simbolu, kas ir vispārējs Šivas simbols.

[191]: indivīda dvēseles izšķīšana Virsdvēselē; prāta atlaišana, lai saplūstu, izšķīstu; jōgas meditācijas veids, kurā prāts pakāpeniski pāriet no tveramām domām uz netveramākām, līdz izšķīst Neizpaustajā jeb Virsīstenībā (Para Brahman); šo jōgu dažkārt sauc par omkāralayacintana (AUM-izšķīšana-domāšana) - apziņas saplūsme ar (izšķīšana iekš) AUM. Skat. sajūgts - sayujya.

lakša, laksha, lakṣa - mērķis, zīme, iezīme, rādītājs, pazīšanas zīme, birka

lakšana, lakshana, lakṣaṇa - identificējoša jeb atšķirības zīme, iezīme, pazīme, birka, svēta zīme, laimīga zīme, raksturojums, definīcija, simbols, norāde, norādošs, apzīmējums, īpašība, pēdas, zīmējums, netiešs strups teiciens, robežstabs, sitiens, skatiens, izdevība, ietekme, nodoms, mērķis, suga, līnija, karote, dzimumorgāns, lēmums, Indijas dzērves mātīte, zoss. Skat. lakshyalakshana, lekhana, lekhaka, likhati

[12]: svētpamiruma, samādhi stāvoklis, kurā nav naida un mīlestības, pieņemšanas un noraidīšanas utt., kurā prāts sasniedz viengabalainu nesadalītu stāvokli, noenkurojies rāmumā un klusumā

lākšanika, lakshanika, lākṣaṇika - zīmju tulks, netiešs, tēlainis izteikums, līdzība, norādījums

lakšja, lakshya, lakṣya - redzējums, redzams (likšanās?), mērķis, balva, piemērs, ideāls, viltojums, izlikšanās, maska, iezīme; uztverams, netieši

norādāms, pievēršanās punkts, uztveramais objekts, izsakāms, iezīmējams, novērojams

lakṣjalakṣana-sambandha-dṛṣṇāna, lakshyalakshana-sambandhajnana, lakṣyalakṣaṇa- sambandhajṇāna - domātā-burtiskā saistības apjēga;

J.A.Grimes [8]: netieša norāde; attiecības starp primāro un sekundāro nozīmi apjēga

lakṣjalakṣana, lakshyalakshana, lakṣyalakṣaṇa - [236]: attiecība starp burtisku un domātu nozīmi. Dižvārdā tat tvam asi - 'tu esi Tas' jeb 'tu esi Tīrā Apziņa, Virsīstenība'- šeit 'tu' ir burtiskā nozīme, 'Tas' jeb Virsīstenība ir domātā nozīme

Lakṣmī, lakshmi, lakṣmī, lākṣmi - labklājība, veiksmē, laime, diženums, pērle, mirdzums, pārticība, daile, karaliskas spējas, pārdabiskas spējas, arī Sitā, Rāmas sieva. Skat. arī Devīśrī, lakṣa.

[191]: Višnu partnere; labklājības un pārticības padievs; laba veiksmē, labvēlīgs stāvoklis, pārpilnība.

[182]: veiksmes dieviete, saistīta gan ar šivaītu, gan višnuītu mītoloģiju.

[234]: hindu turības, mīlestības, labklājības (materiālas un garīgas), veiksmes padievs un daiļuma iemiesojums. Višnu sieva un tā darbības enerģija. Tās četras rokas attēlo četrus cilvēka dzīves mērķus, kas atbilst pienācīgam hindu dzīves veidam - derība, mīlestība, iztika un atbrīvošanās.

Lakṣmī attēli ir rodami arī džainu pieminekļos. Nepālas un dienvidaustrumu Āzijas budistu sektās Lakṣmī raksturojumu un pazīmes ar nelielām ikonogrāfiskām atšķirībām atspoguļo padievs Vasudhara.

Lakṣmī ir saukta arī par Śrī jeb Thirumagal'u, jo ir apveltīta ar sešām izcilām un dievišķām īpašībām jeb gunām un arī tāpēc, ka viņa ir Višnu spēka avots. Kad Višnu ir iedzimis uz zemes, Lakṣmī ir iedzimusī kā viņa partnere.

Par Lakṣmī formām tiek uzskatītas Sitā (Rāmas sieva), Rādhā (Krišnas mīļākā), Rukmiṇī, Draupadī un Satyabama. Senos Indijas rakstos par Lakṣmī iemiesojumiem ir pasludinātas visas sievietes.

Lakṣmī un Višnu precības un viņu sievas-vīra attiecības, kā apgalvo Patricia Monaghan, ir "līgavas un līgavaīna rituālu un ceremoniju paradigma hindu kāzās".

Arheoloģiski atklājumi un senas monētas liek domāt par padievs Lakṣmī atzišanu un godāšanu skitu-partiešu ķēniņvalstī un viscaur Indijā ap 1.tūkstošgadi pr.m.ē. Mūsdienās Lakṣmī godā kā labklājības padievi; daudzos tempļos arī kā Višnu sievu. Viņas godam tiek svinēti Divali un Sharad Purnima (Kojagiri Purnima) svētki.

J.A.Grimes [8]: Valdnieka Višnu dzīvesbiedre; laba veiksmē; labvēlīgums; daudzveidība; dievišķs starpnieks; turības un labklājības dieviete.

1. Dvaita Vēdāntā viena no divdesmit substancēm (dravya). Kamēr atkarīgas no neatkarīga Valdnieka ir visas substances, Lakšmī ir galvenā atkarīgā. Viņa ir Valdnieka radošās enerģijas personifikācija. Viņa ir mūžīgi brīva no saṃsāra's un viņu nebojā nožēla.

2. Viśištādvaita Vēdāntā viņa ir Visuma Valdnieka un Dievmātes radošā enerģija. Viņa aizbilst Dievam par vājo un maldīgo cilvēci.

3. Skat. Śrīḥ.

[111]: Laima ir dieviete, kas pazīstama gan latviešu, gan lietuviešu tradīcijā, acīmredzot, arī prūšiem tā ir bijusi. Laima ir dzimšanas un likteņa padievs, viņa nosaka to, kas būs mūžā, dzemdētāja ar viņu ir tiešā kontaktā tajā brīdī, kad laiž pasaulē jauno dzīvību.

Kā likteņa lēmēja Laima parādās dzeguzes izskatā, kūkodama tā pareģo laimi vai nelaimi. Nereti tautas dziesmās ir minētas vairākas Laimas, parasti trīs, un tad tām mēdz būt arī katrai savs vārds: Laima, Dēkla, Kārta. To varētu uzskatīt par zināmu Laimas specializāciju, jo parasti visu triju dievību funkcijas nedaudz atšķiras.

Laima kā Daļa lietuviešiem un latgaliešiem ir dalītāja dievība, viņa "iedala" to, kas ir nolikts, kas pienākas. Par sava veida Laimas otru pusi varētu uzskatīt nāves padievi Ģiltēni, ko lietuviešu un prūšu tradīcijā sauc arī par Laimas māsū.

Lakšmīpūdžā, lakshmīpuja, lakšmīpūjā - [110]: svētki Lakšmī godam novembrī-decembrī

lakšmīpušpa, lakshmīpushpa, lakšmīpušpa - nelķe, Lakšmī puķe, rubīns

Lakšmīvrata, lakshmīvrata, lakšmīvrāta - [110]: paklausības padievi Lakšmī svētki; svinēti augusta beigās.

[235]: cilvēkam (vīrietim, sievietei) šajā svinīgā solījuma dienā ir jāgavē. Ir ieteikts ēst vienu reizi šajā dienā un saldu ēdienu, kas tiek ziedots Lakšmī

lālajati, lalayati, lālayati, lal - lolot, lutināt, būt labvēlīgam, šūpot, apmīlot, lūgt, audzināt, saldi runāt, lišķēt, ķircināt

lalāta, lalata, lalāta - piere, uzacis

lalātūla, lalatula, lalātūla - ar augstu vai glītu pieri

lalita - Lalita, eleganta, trausla, burvīga, trīsoša, izdabājama, rotalīga, liega, bikla, apmīlojama, iemīlama, kārojama, saldkaisla, tīkama, dabiska, bērnišķīga, lolojama

Lambōdara, lambodara - ar lielu vai izspiedušos vēderu, resnvēderis, rīma

[110]: Lambōdara (Šūpvēderis) - Ganešas vārds, kas norāda uz viņa šūpojošos vēderu. Skat. ōdara

lāngala, langala, lāngala - rīsa šķirne, enkurs, arkls, arklveida balķis, penis, pipele, palmas koks, īpaša mēness parādīšanās, puķu šķirne, kārts augļu novākšanai no koka. Salīdz. ar ar, ara, arāṃ un arājiṇu tautasdziesmās

langhati, langh, langhati, langh - lēkāt, lēkt (Langstiņi?), pārlēkt, pāriet, šķērsot, kāpt (kalnā, zirgā), pārkāpt, bēgt, izlaist (ēdienreizi)

lāpa, lapa - plāpas, runāšana, saruna

lasati - laistīties, skanēt, spīdēt, atspīdēt, pacelties, žilbināt, draiskoties, atbalsoties, parādīties; uzplaiksnīt, atblāzma, zibsnīt, mirdzēt

lasēk, kalāšu l'asek - [175]: 1. laist, atlaist, izlaist, atbrīvot; 2. nocirst ar rīka vēzienu; 3. ļaut; 4. ļaut dzimumsakaru; 5. piedot

lat (kalāšu) - [175]: ādas paliktnis ēzeļa nastai

lat djēk, kalāšu lat dyek - [175]: mīcīt (piem., mālus ar ūdeni), sajaukt

lat žuk, kalāšu lat zhuk - [175]: sakauts

lata, laṭa - bērnišķīgi vai muļķīgi runājošs, kaite, trūkums, zaglis

latā, lata - Nātyaśāstra: norāda uz žestu (āṅgika), ko rāda ar 'dejas rokām' (nṛttahasta); rokas ir izstieptas uz sāniem.

Viena no piecām apsarām (daiļas debesu meičas - deļotājas), kuru Indra sūtījis izbeigt svētā reģa Acyuta's skarbo pašierobežošanos. Viens no saṃyutta-hastāni (saliktas plaukstas) deļas žestiem - patāka (īpašs roku jeb plaukstu salikums, izšaujot bultu), it kā šūpojoties. Aizstāve - Śakti.

Teiciens: smagi piedzēries; sākums (deļai) svabhāva-naṭana, līnijas, saplūsmes (dievsajūgas) stāvoklis u.c.

Sieviete no Śrāvastī jeb Sāvattī pilsētas. Bijusi laba un svēta, pēc nāves pārdzimusi kā Vesavana's meita. Viņai bijušas māsas Sajja, Pavara, Acchimati, Suta. Viņas visas apprecējis Sakka (no sakiem?), un strīdā par prasmīgāko deļotāju un dziedātāju notikusi sacensība, un uzvarējusi Latā. (Ķēniņš) Suta vaicājis Latai, kā viņa savu lielo apdāvinātību ieguvusi, un viņa pastāstījusi par saviem labajiem darbiem, esot cilvēciskai būtnei. Vēlāk tas atstāstīts Moggallana'm kādā no viņa dievu valstību apmeklējumiem, un tas to nodevis Budam.

lāta, lata - saņemts, dots, gūts

latā, lata, laṭa - vīna stāds, jebkāda sieviete, slaida sieviete, ārstniecisks pākšaugu vītenaugs (Abrus precatorius jeb Rosary Pea - rožu zirņi, lakricas aizvietotājs), pantmēra veids, rinda, virkne, svītra, pērļu virtene, pletne vai pātaga vai rīkste, runga (skat. sthāvara, mādhavī).

[53]: augu kategorija, piem., kušmāṇḍa (Beninkasa cerifera, Cucurbita hispida, Benincasa hispida). Šis vārds ir rodams viscaur Ajurvēdas literatūrā, kā Suśruta-saṃhitā, Caraka-saṃhitā, arī Praśastapādabhāṣya, Bhāvārthadīpikā, Caraka-saṃhitā, Suśruta-

saṃhitā, Bhāvaprakāśa-nighaṇṭu. Sinonīms Priyaṅgu, (Callicarpa macrophylla) un Mādhavī jeb Latāmādhavī (Hiptage benghalensis (hiptage), Malpighiaceae).

Jebkurš stīgojošs augs, ložņaugš vai vīteņaugš, liāna, vai vīteņu stīga (ar latā bieži ir salīdzinātas uzacis, matu cirtas, slaidš augums, zobena asmens, zibens (vijjul-latā) - lai izteiktu graciozumu un slaidumu).

[182]: Budismā simbolizē vēlēšanos (alkas), kuras iekļūst cilvēkā caur maņas orgāniem un atmiņu un raženi sazeļ.

lāta, lata, lāta (meluhha) - vilnis, eļlas, cukurniedru spiedes veltnis, kaļķa un oļu dzirnavu veltnis, veltnis zemes līdzināšanai, zīlēšanas svārsta šķērsis, šķērskoks pār un pirms elka elknamā, garš baļķis vispār, runga. Skat. lātyā

Lāta, lata, lāta, lath - gausa vai bērnišķa valoda, novārdzis, noplucis, lēts, bērnišķīgs, vientiesīgs, vecīgs; lātu tautas valsts, lātu ķēniņš, nonēsāti apģērbi, padzisuši rotājumi, vārdu atkārtošana, piešķirot tiem dažādas nozīmes, kleitas, tērpi; lātu ciltij piederīgs (salīdz. ar leti, lēti, (S)lātava?). Skat. arī āraṭṭa, Lātaṣaya, Lātaḍeśa, Lātarāṣṭra, lātabhāṣā.

[237]: lath, laath, lathar, lather, lathor, laathar, lathal, lathaur, lather ir džātu (jāta - dzimta, rāse, izcelsme, cilšu apvienība) vīriešu pēctecības klans jeb gotra (burtiski 'govju aploks' jeb 'govju nojume') Pendžabā, Harjānā, Mahārāṣṭrā un Rādžastānā. Latharu džāti dzīvo Utarpradēšā, Lata klans ir Afganistānā. Dr. Naval Viyogi savā grāmatā 'Nagas: the Ancient Rulers of India' ir sniedzis svarīgu tak kšatriju klanu sarakstu un skaidrojis viņu vēsturi. Sarakstā ir arī lat (un arī jat) klans. Tādējādi, viņus var uzskatīt par cēlušamies no nāgavamš'iem.

[362]: nagavanši, nagavanshi, nagavansha, nāgavamšī, nāgavamša, naga vansh - ļoti seni kšatriju kārtas Indijas pamatiedzīvotāji. Viņiem ir bijis totems - čūska (nāga; salīdz. ar citu aukstasiņu dzīvnieku - naģe?). Godājuši čūskas un uzskatījuši tās par viņus aizstāvošām dievībām. No 12 debesu čūskām - Takshak, Vasuki, Sheshnag, Anantnag u.c., Takšakas ierocis bijusi svastika (salīdz. čūskas ādas un izrakstītas svētās jostas rakstu). Purānu teikas nagavanši izcelsmi rāda kā apakšklanu no sūryavamša solāro valdnieku rāses. Valdījuši Indijas teritorijā pirmsvēsturiskajos un vēsturiskajos laikos. Dilip Singh Ahlawat viņus ir minējis kā vienu no valdošajiem džātu klaniem Vidusāzijā.

Lat'iem nav senču pielūgšanas (jathera) paražas kā citiem džātu klaniem. Šī gotra ir nākusi no čīn'u (cīna - pavediens, Chhina, Chheena) Lath'u zemes.

H.W.Bellew raksta, ka lath jeb las varbūt ir Sīstān'as (Sīstān; vēsturiski - Sakastan - saku zemes mūsdienu Austrumirānā (Sistan'as un Baluchestan'as province, Afghanistanas dienvidos (Nimruz, Kandahar) un Nok Kundi reģiona Balochistan'ā (Rietumpakistanā)) lais'i jeb laith'i, no kuru dinastijas vēlāk uzplaukusi Tahiri.

Latharu izplatība:

- Harjānā - Jind apgabalā (Budha Khera Lather, Lazwana Kalan, Julana, Karsola, Desh Khera); Kaithal apgabalā (Budha Khera); Karnal apgabalā (Phoosgarh, Chapra Kheda, Jaton Mohalla, Rajivpuram, Vikashnagar); Bhiwani apgabalā (Jatai, Sanga); Sonipat apgabalā (Lath - ciemats Gohana tehsil'ā);
- Rādžastānā - Sikar apgabalā (Gordhanpura, Dhani (Nayakua));
- Džaipuras pilsētā (Gandhi Nagar, Khatipura, Tonk Road, Murlipura);
- Mahārāštrā - Nasik apgabalā (Malegaon).

[101]: Manu likumu krājums (Manusmṛti; X.43-45) ir bijis gatavs uzskatīt paundrakas, oḍras, drāviḍas, kambojas, yāvanas, sakas, paradas, pahlavas, cīnas, kirātas, daradas un khašas par sākotnēji kšatrijiem, bet vēlāk pazeminātiem līdz šūdru stāvoklim par vēdisko svēto pienākumu (saṃskāra; piem., upanayana jeb svētās auklas ceremonija) nepildīšanu un atturēšanos no saziņas ar bramīniem.

Bez tam Manu piemetina, ka dažādas kastas, kuras ir ārpus četru kārtu (varṇa) ietekmes, visas tiek sauktas par barbariem, bandītiem (dasyu) neatkarīgi vai tās runā mlekču (mleccha) vai āriju valodā. Vaśiṣṭha Dharmasūtra (III.1-2) teic, ka bramīni, kuri nav izglītoti Vēdās (nav srotriya's), kuri Vēdas nestudē vai kuri nededz svētos ugunskurus, tiek pazemināti līdz šūdru kārtai, un citē Manu vārsmu (Manu II.168) - "bramīns, kurš bez vēdu studēšanas pie skolotāja smagi strādā ko citu, ir kopā ar visu ģimeni drīz vien dzīves laikā pazemināms līdz šūdru stāvoklim.

[239]: Madrasas surāṣṭr'iešu (arī saurāstrieši Gudžaratā), kas cēlušies no Lāṭa-viṣaya, teksta fragments:

"Uzvedīgums, cieņa, godīgums, vienkāršība, tikums, laipnība - kurā cilvēkā šie seši nav, ar to darīšanās nav jāielaižas, nedz ar viņu vispār jārunā.

Skorpiona inde vienmēr ir astē, kukaiņa inde vienmēr tā galvā, čūskas inde vienmēr ir tās indes zobā - ļauna cilvēka ķermenis ir viena vienīga inde.

Zināšanas, kas ir grāmatā, arī nauda, kas paliek cita rokā - vajadzības brīdī to parasti nedabūsi prasīdams.

Cilvēki slavē muļķi viņa mājās, amatpersonu viņa pilsētā, valdnieku viņa zemē, bet izglītotu cilvēku visur. Bet turies tālu no ļauna cilvēka, arī ja viņš zin daudz gudrību - lai gan čūskai ir dārgakmens, vai ir kāds, kurš no tās nebaidās?"

[241]: (pattaru, ķekatās?) arī dieviešu un sieviešu lomas izpilda vīrieši. Tomēr tiesības valkāt noteiktas maskas tiek dotas noteiktām dzimtām vai klaniem. Piemēram, Lat'ā (Nepālas tuvumā, pie Nandadevī kalna) saskaņā ar tradīciju galveno Suraj Pattar masku valkā butol'u klans. Lai gan vairums antropomorfo masku ir darinātas tikai no koka - piere, visa seja, deguns, acis, mute, dažas maskas, tādas kā Burhdevas, Khankar Buddya's maskas ir

darinātas no kazas ādas ar spalvām un ir pilnīgi bez sejas - pat mazie acu caurumi, kas ļauj valkātājam redzēt, ir klāti ar spalvām. Khelwari tēlam tiek darinātas auduma maskas. Lai tiktu vaļā no salauztas vai saņurcītas maskas, jāveic sakrāls rituāls.

Pattaru uzvešanai īpašu skatuvi vai avanscēnu nebūvē. To izrāda uz zemes, un ziņkārīgie/skatītāji pulcējas apkārt. Bet izpildītāji var staigāt caur skatītājiem. Tiek lietoti piemēroti tradicionālie tērpi. Iespaidīgākās maskas attēlo augstākos padieus. "Dzīvnieku" tēlotāji ir pilnīgi masku un audumu noseģti. Tāpat kā mutiskais kanons, tiek ievērots arī krāsu simbolisms. Novirzes no tradīcijas, šķiet, nenotiek, tomēr droši, ka mūsdienu pienesums ir komisko masku, piemēram, Lata's personāža gadījumā, krāsainu baloniņu virtene no auss pāri zodam līdz otrai ausij.

Dziesmā dzied, ka sanākuši visi pārējie padievi un pievienojušies dejas aplim. Nav atnākuši tikai Višnu un Lakšmī. Kurš ies viņiem pakal? Ies Lampat's (niecinošs Nārada's vārds).

Burhdeva's tekstā ir arī bhaan kora darbība. Bhaan'i stāsta Burhdevam par arēnā sēdošo dievību-klausītāju dabu. Uz šiem svētkiem uzaicināti visi dievi un dieves (Jakh, Chandika, Kans vai Dwari; kā gadās). Maskētais personāžs īstenībā ir aicinātie dievi, kuri rāda savu tēlojumu (lila). Nārada ir saikne starp dievībām un ļaudīm.

Tomēr Lata's cieminieki tic, ka reiz pārpratuma dēļ Gaura Devī ir pametusi Ishwar Raj'u un, neraugoties uz rūpīgu meklēšanu, nav bijusi atrodama; viņai ir bijis jābūt palīgā savam tēvam, Hemant Rishi, pie ugunsziedojuma rituāla (yagya). Beigās padievu sanāksme nolemj noturēt masku drāmu Maletha's laukos (Srinagar, Garhwal). Gaura Devī ir svētkiem pievilināta, atrasta un pievienojusies.

Cits Lata's cieminieku ticējums ir, ka ķēniņš Gopichanda dejojis dienām un naktīm izsenis. Arī padievi ir viņam pievienojušies dejā. Teksta ietvars ir dažāds katrā reizē. Dzīvajās gleznās teksts ir nemaināms - tas ir mutiskās mītoloģijas veids. Komiskās starpspēlēs, piemēram, Lata-Latī, Ganna-Gannī utml. ir vieta improvizācijai. Burhdeva'm ir dota vaļīga ievirze, un izpildītājs var tajā brīvi improvizēt un mainīt kārtību. Attieksmē pret tekstu atklājas tautas vēsturiskā un mītiskā apziņa.

Ļaudīm Lata vai Burhdeva nepaliek vien vēsturisks vai mītisks personāžs, bet kļūst par īstu starp viņiem dzīvojošu personāžu. Daži personāži (piem., Dwari un Kans) ienāk zem pavadoņu turēta baldahīna, ar mūzikas kreščendo radot procesijas šķitumu. Suraj Pattar (Lata), Mals (Ramman) un Kanadu (Jakh) ienāk un virzās garā gājienā no viena uzveduma laukuma gala līdz otram. Viņi izdara ātrus vētrainus pieteikumus un iziet.

Īpašas arēnas ir izveidotas Lat'ā, Bargaun'ā, Chain'ā, Saloor-Dungr'ā un Raigaun'ā. "Apziņas pārveide" jeb "notikšana" ir pilnīga Suraj Pattar'ā (tikai Lat'ā un Narsing pattar'ā) - visās uzvedumu vietās.

Pie komiskām maskām pieskaitāmi Jakh, Dwari un Kans ciklos Burhdeva (jeb Nārada), un Lata-Lati, Mwair-Morin, Ganna-Gunni, Phurcheli (Lata), Nathu Pande, Khelwari, Lal Bhora, Rudiya-Rudiyān, Kotwal un Baniya-Baniyan. ...

Lata-Lati un Mwar-Morin ir dievišķoti senči, svēti un dārgi skatītājiem un tomēr arī humora avots, priekšstatīti apzinātā kontrastā starp to, kādi bijuši pagātnē, un kādi ir tagad. ... Lata, naivais un vientiesis, vēršas pie Burhdeva's, lai labotu pārestības.

[240]: Nanda Devī templis Lata's ciemā (Garhwal Himalaya) tiek uzskatīts par apmēram tūkstoš gadus vecu. Vēl pirms dažiem gadiem tajā kalpojis priesteris, bet pēc viņa aiziešanas viņa pienākumus veic trīs ciema klanī - Rana, Rawat, Butola. Katru gadu kāda no šo klanu ģimenēm uzņemas atbildību par tempļa uzturēšanu un godināšanām (pūjā). Raghuvir Singh Rana tempļa unikālā atslēga ieejai Nanda Devī templī izskatās kā ceremoniāls zobens un precīzi atbilst tempļa smago koka durvju gropei. Ar templi ir saistīts liels folkloras apjoms, tostarp par spēcīgo Batola, kura pēcteči joprojām dzīvo ciemā.

Lata's dzīvesziņa: sievietes parasti staigā tradicionālajos tērpos. Viņas ir prasmīgas audējas. Lat'ā ir dažas unikālas tautas dejas, un cieminiekiem tiešām ir vajadzīga iespēja sanākt kopā un svinēt tāpat kā citām kalniešu ciltīm Himalajos. Dejas lielākoties izpilda sievietes - īpašos gadījumos, pēc vakariņām, kad visiem ir brīvs laiks pēc pilnas darba dienas. Dejo arī aplī īpašā solī bez ritma sišanas. Sitoon svētki ir valdnieka Rāma's 14 gadu trimdas (Rāma Vanvaa) izspēlēšana.

Ik pēc 14 gadiem Lata's cieminieki darina koka elkus un pēc rituālu virknes noliek tos alā, kas simbolizē trimdu. Ir daiļamatniecība, paklāji.

Lat'ā ir pirmatnēja daba. Tiek piekopta holistiska dziedniecība prātam un ķermenim. Dziednieciskās Himalaju zāles, mājas ēdieni, līdzdalība sabiedrībā. 1974.gada 26.martā Reni un Lata's zemnieces ir darbojušās, lai novērstu koku izciršanu un pastāvējušas uz tradicionālajām mežu tiesībām.

[206]: dienvidu Gudžaratā (Gujarat) rasa deja ir veids, kas tiek pieņemts kā piederīgs Kučas apgabalam un Saurāštrai, un tiek lietots visā Gudžaratā. Rasa tradīcija ir no purānu laikiem. Dažādās valsts daļās rasa tiek dejota dažādi. Galvenā iezīme ir vīriešu un sieviešu dejošana aplī mūzikas instrumentu pavadībā un uzturot ritmu ar plaukstu vai divu nūju sasišanu. Dejotāju skaits ir 8,16, 32 līdz 64 pāri, kuri dzied arī dziesmu. Ir aprakstīti trīs rasaka's varianti.

1. Danda Rasaka - tiek sasistas nūjas.
2. Mandala jeb Tala Rasaka - tiek plaukšķināts ar rokām.
3. Lata Rasaka - dejojāji turas cits pie cita un dejo virtenē ap koku.

Vairums Gudžaratas mākslas tradīciju savu izcelsmi nes līdzī no mītoloģiskajiem Valdnieka Krišnas laikiem. Ir teikts, ka viņš ir bijis dejas mākslas ierādītājs.

Divpadsmītā gadsimta tekstā Bhāvaprakāšana, kura valodu apskats tiek vērtēts kā vēl agrāks, tā autors Śāradātanaya definē divus galvenos teatrālas dejas veidus - vēstošo un nevēstošo (nṛtya un nṛtta) un piezīmē, ka abos gadījumos aktierim ir jālieto pienācīgais Vietējais Paņēmiens (deśa-rīti). Tas ir, dziedāšanā, instrumentālajā mūzikā un dejā ir jālieto vietējā tipiskā valoda un žesti.

“Aktierim ir jāatšķir dažādās Vietas, lai izprastu to dažādās Dzīvesziņas”. ...

Savu vēstījumu par šo milzu apvidu viņš sāk ar Bhāratavarṣ'u (Indijas nosaukums purānās).

“Šī teritorija ir 9000 jūdzenus (yojana - attālums, kas veicams, nenomainot zirgus) gara un plešas no Rāma's tilta (Rāmeśvaram - calcītu nogulumu grēda uz Śrilankas salu) līdz Himalaju kalniem; platumā tā ir 7000 jūdzenus no austrumiem uz rietumiem. Kritajugas laikmetā mirstīgie visur dzīvojuši ērti, bet Tretā un Dvāparas laikmetā aukstums licis viņiem baiļoties, un viņi glābušies arvien tālāk uz dienvidiem - 2250 jūdzenus katrā jugā, līdz Kalijugā viņi atradušies Bhāratavarṣ'ā.

Upju augštecēs ziemēlos pusdievi - yakṣas, vidyādharas, siddhas, gandharvas un zintnieki izklaidējušies ar sievietēm. Kas attiecas uz Bhāratavarṣ'as ceturto ceturtdaļu dienvidos, tā ir dalījies 64 daļās ar to dažādajām tautu valstiņām (janapada) - Pāṇḍya, Kerala, Cōla, Sindhu, Simhala, Pāmara, Kaliṅga, Yavana, Mleccha, Pārasīka, Śaka, Gauda, Lāṭa, Vidarbha, Kāmarūpa, Andhra, Koṅkaṇa, Karṇāṭa', Suhma, Kāamboja, Hūṇa, Kārūśa, Gurjara, Saurāṣṭra, Mahārāṣṭra, Himmīra, Āvanti, Anūpaja, Aṅga, Vaṅga, Baṅgāla, Kāśīkośala, Maithila, Kirāta, Vardhrakāraṭṭa, Kuru, Pāñcāla, Kekaya, Auḍhra, Māgadha, Sauvīra, Daśārṇa, Magadha, Nepāla, Jain, Bāhlīka (lasāms - Vāhika), Pallava (lasāms Pahlava), Kratha, Kaiśika, Śūrasena, Kājāna, Kārūśa, Yavana, Yadava (sic!), Cakra, Kurava, Pārvaṭīya, Haimana, Kāśmīra, Maru, Keṅkāṇa, Nagna, Maṅkaṇa. Šīs ir tautas, kas dzīvo starp Himalajiem un Rāmas Tiltu.”

Šis saraksts uzrāda arhaisku tautu nosaukumu sajaukumu no sanskrita eposiem - sen izzudušās no vēsturiskās Indijas (kuru, kekajas, krathi, kaišiki); tautas ar neskaidru vēsturisko atmiņu (hūni, śaki- śaka jeb indoskiti), par nekulturālām pieņemtu tautu tumšais maiss (mlekči, javani), tautas, kuras tagad sauc par ādivāsi jeb cilšu tautām (pārvaṭīya - kalnieši, pāmāra - lopkopji),

tautas, kuru nesenāka Purānisko ģeogrāfija ir pazīstama (pahlavi, šūraseni) un ikdienas dzīvē sastopamas tautas (konkani, karnāti, bangāli)

[30]: jandiān rits ir ļoti izplatīts centrālajā Pendžabā, bet nedaudz citādos veidos. Pie Ludhiāna's hans'u (hanz'u) džātiem līgavaiņa tēvabrālis vai vecākais brālis ar cirvi vai zobenu nocērt koku, un kāzu pāris rotaļājas ar zariem, chhitiān džātu puisis vispirms septiņas reizes ieper meiteni, tad viņa tāpat ieper puisī. Pēc tam tiek ziedota Brahman'a (Virsištenības) godāšana, un tad mājas sienas tiek iezīmētas ar rīsu miltiem. Pāris svinīgi zemojas, pielūdz Sakhi Sarwar un tam darinātos ziedojumus pasniedz garīgās brālības bharāi locekļiem; daleo, aulakh, pammar, basi, dulat, boparai un bal'iem ir tāda pat chhitiān'u paraža, bet pie gurum džātiem koku nocērt puisis pats, un abi "godā chhatras". Pie lat'u džātiem jandi necērt.

[238]: sava laika nozīmīgākais un pilnīgākais darbs par astronomiju bija Sūryasiddhānta (m.ē. 400.g.). Par tā autoru persietis Al-Beruni min Lāṭ'u. Tomēr saskaņā ar tās ievada vārsēm Sūrya šo Siddhānt'u esot atklājis Asura Maya'm Romaka's (Romas) pilsētā. ...

Candragupta's II laikā Daśapura (Mandasor) bija plaukstoša pilsēta, uz kuru tās suverēna tikumu pievilināti bija pārcēlušies zīda audēji no Lāṭ'as provinces. Guptas monarha aizbildnībā viņu darbība plaukusi, un varbūt pateicībā par to viņi m.ē. 437.gadā šajā pilsētā uzbūvējuši "cēlu un neredzētu" templi Saules dievam.

Akmens uzraksts pie Basin'as liecina par ūdenskrātuves būvi ķēniņa Devasena's (Vakataka dinastija) laikā, ko tā darbinieks Svamilladeva nosaucis par Sudarśan'u (Daile). Devasenas pēctecis no 475.gada bijis viņa dēls Hariṣeṇa, pēdējais zināmais ķēniņš šajā pēctecībā. Viņš iekarojis daudzus reģionus, tostarp, Avanti, Kosala, Kalinga, Andhra, Lata, Trikuta, Kuntala.

Darbs Harṣacarita tēlaini apraksta Banabhatta's karagājienus, aprakstot viņu šādi: "kā lauva huṅṅu briedim, kā karsts drudzis Sind'as ķēniņam, kā Gujara's miega traucētājs, kā žultaina sērga smirdīgajam zilonim, Gandhara's valdnieks, kā Lāṭ'as patvaļas nolauptājs un kā cirvis Mālava's slavas vītenim". ...

Lāṭ'a's zīda audēji pielāgojās tādām profesijām kā strēlnieks-stopšāvējs, teicējs-stāstnieks, reliģisku lietu skaidrotājs, astrologs, askēts-pašierobežotais.

[252]: bīstoties (izsaukt dusmas), Gauḍa's un Lāṭ'a's askēti valkā bizes, atraitnes-padauzas upurējas debesu savedēju izpriecai (Kṣemendra's komiskā poēma Narmamālā; 11.gs.Kāśmīrā).

[249]: Saules templi pie Daśapura's (Mandasor Madhjaapradešas pavalstī Vidusindijā) Bandhuvarman'a (m.ē. 436.g.) valdīšanas laikā uzbūvējusi zīda audēju ģilde, kuri bijuši ieceļotāji no Lāṭ'a's valsts (Lāṭa viṣaya). Tas tiek

aparakstīts kā izrotāts ar padievu svētnīcām (devakula), padievu pulcēšanās zālēm (devasabhā), vihār'ām, daudzstāvu pilīm gaisa ratu (atmiņas par raķeti, vimana-mala?) augstumā. Maitrak'u dinastijas izvirzīšanās bija vienlaikus ar Maukhari dinastijas un vēlīno Guptu laiku. Fleet's vedina uz domu, ka Maitraku sākotnējais vārds bijis Mihir, sanskritizēta forma no persiešu Mihr - saule; ka maitraki bijuši saules pielūdzēju cilts, huṅṅu sabiedrotie, un ka gan maitraki, gan huṅṅi Indijā ievākušies aptuveni tajā laikā - 5.gs.vidū. ...

[243]: Mandasoras uzraksts sniedz spilgtu Indijas rietumu daļas, tas ir, Lāṭa viṣaya's (Nr.18; Vaisali Seal; starp Mahi un Tapti'; to sastāda Gujarat'as vidus un dienviddaļa) labklājības aprakstu.

Lāṭa ir sens Gudžaratas dienvidu un vidusdaļas un senās Konkan'as (Rietumindijas pavalstu mahārāṣṭra, Goa, Karnataka piekrastes daļa) nosaukums - varbūt reģions starp Mahi upi un Tapti lejteci, jeb reģions starp upēm Mahi un Kim (Broach). Dipavamsa (lpp.54) norāda uz Simhapur'u (Sihapura; ciems Aaso, Vadodara apgabalā Gudžaratā) kā Lāṭa's galvaspilsētu. Norāde uz šo reģionu ir sanskrita izteikums "Apara-Malava-Pashcimena Lāṭa-desa". Tomēr ir arī norāde eposos, kam ir maz vēsturisku pamatojumu, uz kādu Sinhapura's ķēniņvalsti, kas atradusies Indas augštecē un robežojusies ar Ursa, Abhisara, Bahlika, Darada, Kāmboja. (Mahābhārata 2.27.18-22).

[244]: labi zināmā Kāmboja Dravati karavānu ceļa pastāvēšana vedina domāt, ka kāmbožu tirgoņu grupas ir pazinušas senos Sindhu, Sovira, Saurāṣṭra's reģionus un tālākos Indijas rietumu piekrastes apvidus līdz pat Šrilānkā. (Sauvīra - saskaņā ar Ahmad Hassan Dani Mahābhārat'ā minētā sauvīr'u tautas nosaukuma etimoloģiskā izcelsme varētu būt no mūsdienu saraiki tautas. Persiešu zinātnieks Al-Beruni uzskatījis, ka Sauvīra atbilst Pendžabas dienvidrietumiem, tostarp, Multan, Mithankot un to apkaimei Indas un citu Pendžabas upju sateču reģionā mūsdienu Pakistānā). Mahāvamsa (6/34) apgalvo, ka sinhal'iešu senči nāk no Sinhala-kalpa's jeb Sinhapura's Lāṭadeś'ā. Ir minēts arī, ka Vijay'a tēvs dažus gadsimtus pirms mūsu ēras ir pametis sava mātes tēva zemi (Sinhapura) un nodibinājis jaunu koloniju Lāṭa-ratth'ā (=Lāṭa Rāṣṭra). Ir zināma arī Sinhapura kas atrodas blakām Ursa/Hazara'i rietumos no Jammu/Kashmir'as, tas ir, blakām senajai kāmboju/gandhar'u zemei. Vijay'a tēvs, domājams, ir pārcēlies no Indas augšteces uz Indas lejteci, tas ir, uz Lāṭadeśa/Saurāṣṭra. Kathiawad'ā ir Sinhore pilsēta. Ķēniņa Valbhi dāvinājumu uzrakstos tā ir saukta arī par Sinhapura (Epigraphia Indica, XVII, lpp. 110; skat. arī Dr.J.L.Kamboj).

Vārdu Rathika, Ristika (Rashtrika) vai Lāthika parādīšanās dažos imperatora Aśokas 2.gs.pr.m.ē. uzrakstos Ziemeļrietumu robežprovincēs Manser'ā un Shahbazgarhi (mūsdienu Pakistānā), Girnar'ā (Saurāṣṭra) un Dhavali (Kalinga) -

saistībā ar vārdiem Kambhoja un Gandhara, kā arī apzīmējuma Ratta parādīšanās daudzos vēlākos uzrakstos ir mudinājusi apgalvot, ka agrīnie rāṣṭrakuṭa's (ap. 6-7.gs.) ir bijuši arattu, Pendžabas reģiona iedzīvotāju pēcteči kopš Mahābhārata's laikiem, kuri vēlāk pārvietojušies uz dienvidiem un nodibinājuši valstis tur. (Hultsch in Reu 1933, p2). Vārds Ratta netieši norāda uz mahāratta valdošajām ģimenēm mūsdienu Mahārāṣṭra's reģionā. (Altekar, 1934, lpp. 20-21).

[41]: 'Lāṭa's rajons jeb 'Lāṭaviṣaya' ir aprakstīts kā “jauks ar izmeklētiem kokiem, kas līkuši no ziedu smaguma, un ar tempļiem un dievu pulcēšanās vietām un ar vihār'ām, un ar apaugušiem kalniem”. Valsts dienvidos no Mahī vai arī dienvidos no Narbadā līdz Pūrva jeb līdz Daman'ai ir saukta par Lāṭa un tā “apmēram atbilst Dienvidgudžaratāi”.

Tā ir ietvērusi Surat'as, Bharoch'as, Kheda's nodokļu rajonus un daļu no Baroda's teritorijas (N.L. Dey, NX. p. 114.). Saskaņā ar prof. Bühler'u, Lāṭa ir Centrālā Gudžaratā, apgabals starp Mahī un Kim upēm, un tās galvenā pilsēta ir bijusi Broach'a (N.L. Dey, NX. p. 114.). Karṇa's Rewah akmeņa uzrakstā Lāṭa ir identificēta ar Centrālo un Dienvidu Gudžaratu (GJ. XXIV, Pt. III, July 1937, p. 110.).

Lāṭa's ķēniņvalsti rodam minētu arī citos epigrāfiskos rakstos (Ibid., IX. pp. 278-80, LJ. Vol. VIII, p. 292; Dey, NX. p. 114.). Lāṭarāṣṭra (pāli Lalarattha) ir identiska ar seno Gudžaratas Lāṭa's ķēniņvalsti, par kuras galvaspilsētu Dīpavams's as hronikā ir nosaukta Simapura (Sīhapura) (B.C. Law, Yx. p. 287.). Guptas impērijas sākumos Lāṭa's valsts ir veidojusi administratīvu provinci Lāṭaviṣay'ā (B.C. Law, Yx. p. 287.). Śaktisaṅgam Tantra Lāṭa's valsti izvietojuma rietumos no Avanti un ziemeļrietumos no Vidarbha's (D.C. Sircar, Oz. p. 79 - Saktisangama Tantra, Book III, Chapter VII. v. 55.). Lāṭa ir tā pati, kas Ptolemāja (Ptolemy) Larike, kurš to izvietojuma austrumos no Indoskitijas gar jūras krastu (149. Qy. pp. 38, 152-53.).

Vārds Lāṭa ir atvasināts no sanskrita rāṣṭra (nācija, apgabals, ķēniņvalsts, tauta, mājoklis; Fz. p. 900, col. 2.). Lāṭa's (Gudžarātas) nagar'u bramīni esot izgudrojuši nagarī rakstu, kas, kā uzskata, ir atvasināts no brāhmī alfabēta (N.L. Dey, NX. p. 114.).

[256]: Senais Gudžaratas (Gurjara, arī Lāthi/Gohilwad (gohilu zeme)/Saurāṣṭra), reģiona (kas piegādājis serdolika akmeņus) nosaukums - Lāṭa jeb Lāḍa (arī Biddhasālabhanjikā) ir bijis Gudžaratas un Ziemeļkonkanas nosaukums (Marco Polo, II, lpp. 302).

Šis nosaukums ir minēts arī Vātsyāyana's 'Kāmasūtr'ā. Dhāuli uzrakstos tas saukts par Lāthikā. Aśoka's Gīrnar uzrakstā tas saukts par Rāsthikā (Risthika).

Lāṭa ir saukta arī par Ollā (Rājaśekhara's Viddhasālabhanjik'ā, II un IV). Ollā (salīdz. ar “Garā Olmo Ieleja” jeb “Garā Melukhas Ieleja” jeb “Garā Indas ieleja”) varētu būt atradusies Kašmīras ielejā ap Baltistānu, Gilgitu gar Indas

upi, varbūt ietverot arī Badahšanu} valsts, kas klāj četru tūkstošu jūdžu platību”. [192]) ir fonētisks variants no Ballabhi jeb Balabhi (tagad Wallay jeb Walā). Uzraksts uz vara plāksnes, kas atrasta pie Baroḍā (Vadodara) Lāṭesvar'u nosauc par Elapur'u (v. II), arī Lāṭesvara's ķēniņu pēctecībā (JASB, VIII, 1839, lpp. 292).

Iespējams, Dholavir'ā atrastais divpusīgā bronzas laikmeta spiedogs, kurā izmantoti meluhh'u hieroglifi, var norādīt uz dhokra kamar cilts vaska modeļu metāllējējiem, tas ir, ka (šumeru) ķīraksta tekstos minētā Aratṭa var attiekties uz Lāṭa (radniecisks vārds ar Rāṭa, saskaņā ar fonētisko r-l miju).

Reģions Kutch'as sāls dumbrājā, kas robežojas ar Baluchistan'u, ar daudzām arheoloģiskām vietām, kā Surkotada, Kanmer'a, var likt domāt par Aratṭ'u kā Lāṭ'u. Tāda identifikācija saskan ar ķīraksta tekstiem, kas min kalnus, kas jāšķērso, pirms Enmerkar's varējis sasniegt Lugalband'u (skat. arī [254]). Tādējādi tas ir papildinājums apsvērumiem par Aratṭ'u kā meluhh'u valodas areālu, pārlūkojot Baudhāyana Śrautasūtra's liecību. Meluhh'u (mleccha, milikka) hieroglifu atšifrēšanas gaitā ir ievērots, ka meluhha (mleccha) ir bijusi starpsaziņas valoda (lingua franca), proto-prākrita žargons, atšķirīgs no sanskrita, kas bijusi valodas literārā versija.

Indijas lingvistikā pastāv filoloģisks likums, saukts par ralayorabhedah, kas nozīmē, ka vārdu izrunā pastāv skaņu mija starp 'r' un 'l'. Ir iespējams, ka mleccha's (meluhha's) ir bieži mainījuši 'r' un 'l', kā liecina vārds Lāṭa ko var izrunāt arī kā Rāṭa - atvasinājumu no sanskrita rāṣṭra - 'valsts, zeme, tauta'.

[156]: R.Kalniņš - 1894. g. Kitela sastādītajā kannada-angļu valodas vārdnīcā minēts etnonīms lāṭa ir ļaužu un viņu apdzīvotā rajona nosaukums.

Ziemeļbirmas-Ķīnas pierobežā runātajā lis'u valodā lahtsaw (lā-htsō) nozīmē cilvēks, tauta. Vēl 20.gs. 20.gados, tad, kad angļi šo valodu pētīja, tajā runāja Ziemeļbirmas kalnu rajonā un Šanas valstīs; latso nozīmē - cilvēks.

Ķīnas-Tonkinas robežreģionā - Jinnanās un Tonkinas pierobežā, kā min 20.gs. 20.gadu vācu autori, kā arī amerikāņu 40.gadu avoti, dzīvojuši tauta - lati jeb latši (latschi). Kā minēts Britu enciklopēdijā, viņi sevi sauc par ākhu, kas nozīmē - cilvēki. Taču valodas paralēles ar latviešu valodu nav atrastas.

Birmā, Britānijas teritorijā, ap 19.-20.gs. miju pētītas ciltis lotè un panna, kas dzīvoja pie Mekongas upes. Lotè esot vairāk asimilējušies ar ķīniešiem nekā panna. Viņu valodas nav pētītas. Birmā ir arī cilts laši jeb leči.

Savukārt, Asamā, Naga kalnu apvidū vēl 20.gs. sākumā dzīvojušas naga grupas ciltis lhōtā (sauktas arī hlōtā, tsontsü) un semā (simi, zemi). Lhōtā cilts valodā, starp citu, pāni ir - vīrišķs.

Angļu administrācija, aprakstot Dienvidaustrumāziju, min arī citas ciltis ar līdzīgiem nosaukumiem, kuru valodas gan nav pētītas. Dienvidšanas valstīs

runāta La Tha valoda (Birmā šo vārdu izrunā La Hta), kas pieskaitīta zajeinu (zayein) valodām, kas, savukārt, ir karenu dialekti. Čīna kalnos Birmā pazīstama lohtaw jeb lawt'u cilts (lotō jeb lohtō, citādi izrunā arī lōthu), kuras valoda pieder pie kukičīnu grupas.

Zīmīgi, ka daudzos Čīna kalnu dialektos vārda 'di' jeb 'ti' pirmā daļa upju nosaukumos nozīmē 'ūdens' (sanskrit. āpa, nīra, nara, udan, udu, uda, udaka, vārī) - Di-noi (upe Augšbirmā), Di-snoi (Asamā). Attiecīgi Disna - Daugavas kreisā pieteka. Ir arī cilts lähtaw (lähtō) - viena no kačīnu ciltīm Birmā.

Kačīnu valodā lat (lāt) nozīmē - pirmdzimtais. Bet dravīdu grupas telugu cilts valodā lāti (lāti) nozīmē - svešinieks. Birmā, Indijā, Pakistānā un Pendžabā sastopams daudz vietvārdu un hidronīmu ar sakni '*lat-'.

Centrālčīna kalnos, Manipuras upes krastā ir Lati ciems. Lati - arī strauts Mišmi kalnos Ziemeļasamā. Let-ti - Švebo rajona ciems Mayagon pilsētas pārvaldē. Lawtan (lōtan) - kačīnu ciems Bhamo rajonā. Le-tha - ciems Pakokku rajonā, Indijā ir 4 ciemi - Lat, 4 ciemi un pilsēta - Lathi (pilsēta Katiavarā, Gudžaratā), Latu - 5 ciemi, Leti - 3 ciemi, Lot - ciems Pendžabā, Loti - ciems Bugti apgabalā Pakistānā. Vēdiskā laikmeta vēsturē minēta Lāṭa ķēniņvalsts, ar ko domāta Dienvidgudžarāta.

Vitolds Muižnieks - vārds 'latvieši' ir atvasināts no latgaļu nosaukuma 'letti' (divi 't' - vācu valodas ietekme), kas lietots viduslaiku avotos. Līdz ar to latviešu (letu) nosaukumu var uzskatīt par tikpat senu, cik seni ir latgaļi.

Sākotnēji par letiem dēvēja Austrumlatvijas iedzīvotājus, bet vēlāk tas ieguva visaptverošu apzīmējumu visas mūsdienu Latvijas teritorijas mērogā. Šādā nozīmē kā mūsdienu Latvijas teritorijas pamatiedzīvotāju kopīgs apzīmējums vārds 'letten, lothawer, latusschen' tika lietots, sākot ar 16.gs. otro pusi. Kurzemes-Zemgales hercogistes 17.gs. luterāņu garīdznieku Georga Manceļa un Paula Einhorna darbos ir sniegts vārda letten tulkojums latviešu valodā. P.Einhorns savā darbā 'Historia Lettica - latviešu vēsture' rakstīja, ka latvieši paši sevi sauc par latvjiem (latwjus, salīdz. ar Lāṭaviṣaya) un savu valodu - par latwisku jeb latwju valodu.

[242]: Diokletiāns - Eumēnes savā publiskajā runā par Constantius Chlorus, teicis, ka čamavi (Chamaves) un frīzi (Frisiens) tikuši pārvietoti uz Galliju un kļuvuši par zemniekiem; un, visbeidzot, ar (Romā imperatora) Maksimiāna rīkojumu neapstrādātās zemes un Nerviens Tréviriens tikušas kolonizētas ar letiem (Lètes) un frankiem (Ex Panegyrico Eumenii in Constantium, cap. IX un XXI. - Rec. des Hist. de France, tom. I, p. 714).

Šīs kolonijas sākumā bijušas pārāk mazas, lai dotu jaunus nosaukumus kantonam, kurā viņi dzīvoja. Tomēr šī jaunā Gallijas kolonija tikusi

izveidota, 293. un 294. gadā ļoti maza; ir iespējams, ka šie leti bija sarmatu vai sauromatu (Sarmates, Sauromates) ciltis, bez tam Ausone savā dzejolī minējis: “Arvaque Sauromatum nuper metata colonis” (Auson., Precatio v. 31, p. 292 (332). - Id. de Mosella, X, V. et 9, p. 298 et 299 (334), edit. ad usum Delph., 1730, in-4.).

Saskaņā ar l'abbe Dubos minējumu, šķiet, ka vārds Lēti, kas atvasināts no Lētus, ticis izmantots, lai apzīmētu visas barbaru tautas, kas karojušas Romas imperatora dienestā, vai kas naturalizējušās vai bijuši impērijas iedzīvotāji; tomēr tad vajadzētu atrast dažādās vietās attiecīgi gallu batavu lētus (bataves - pie Reinas), teitoņu (teutons) lētus utt.

Tomēr Zosyme, runājot par tirānu Magnentius (Magnence) (Zosym, Hist, lib. II, 134. lpp.), ir teicis: “viņš bija ārvalstu izcelsmes un dzīvoja starp lētiem, gallu tautu”. Šis fragments, jāteic, l'abbe Dubos to ir ziņojis ar lielu sirsnību, taču viņš nav paskaidrojis apmierinoši. (Dubos, Hist. critique de l'établissement de la Monarchie française dans la Gaule, tom. I, p. 142). Ammianus (d'Ammien Marcellin) ir piekritis Zosyme un pierādījis, ka lēti bijuši īpaša ģermāņu tauta, jo šis vēsturnieks (lib. XVI, cap. II), teicis, ka barbari pārsteiguši lētus (Lugdunum dans la Batavie. “Lēti barbari invasere Lugdunum incautam.”

D. Bouquet' (Rec. des hist. de France, tom. I, p. 440) ir ļoti labi novērojis, ka vārdu 'Lēti' nevar iegūt no īpašības vārda.

[114]: Leti (Letten), tauta pie Baltijas jūras, kuru īstenībā sauc par Letigalli (Lethigalli - Indriķa hronika, X,3): “Lethos qui proprie dicuntur Lethigalli”. Viņu zeme iedalās 5 novados”:

1) Tolova (Tolowa) ar Beverīnas (Bewerin) pili pie Estijerv (Æstijerw, tas ir, Estu ezera jeb Burtnieku ezera (Burtneck-See)) un Sotekles (Sotekle) pili. Šis novads atradās starp Imeru (Ymera tas ir, Sedde) un Gaujas upi (Koiwa - līvu Aa) līdz krievu meslu maksātāju pilij (Zinsburg) Cēsīm (Kes, Zehsis, līvu val. Wendu, igauņiski Wenno-lin, tas ir, krievu (drīzāk, vendu - I.L.) pilsēta, vāciski Wenden); šo novadu ierobežoja rietumos Līvzemes Idumejas (Ydumaea) apgabals, ziemeļos igauņu Sakala (Sakkala) apgabals, un to apdzīvoja īstie jeb Tolovas leti, kuri 2014.gadā sūtīja savus vecajos - Rameke (Rameke), Varibule (Waribule) un Drivalde uz Treideni (Treiden, Treyden, letu cietoksnis, arī baltu dižciltīgo dzimta) un solīja palikt uzticīgi vācu kristīgajai ticībai un vācu kundzībai, ja vāci gribētu viņus gan miera gan kara laikā aizsargāt pret viņu nāvīgajiem ienaidniekiem krieviem (Kreews, Russen (vienmēr jāatceras nosaukumu pārpratums - krīvi īstenībā ir sen un jau gandrīz neglābjami pārkrievoja letiem austrumos dzīvojuši baltu tauta, kuras nosaukumu latvieši maldīgi attiecinājuši uz viņu rusificētājiem rusiem - I.L.)) un igauņiem (Iggauns, Esten). Tāpēc vāci letus atbrīvoja no Polockas kņazu mesliem (Indriķa hronika, XI,7).

2) Trikatua (Trikatua) ar tāpat sauktu pili, kuras vieta (Trikatēn) vēl pastāv. Šo novadu nevienādā četrstūrī aptvēra Gauja (gava - govs, bullis; gavya - govs piens; Koiwa ir kļūdains attiecinājums - I.L.), un tas atradās dienvidaustrumos no Tolovas.

3) Autine, dienvidos no Trikatua, no Gaujas iztekas līdz Ogrēi (Vogene, Wogene, Oger) ar Alenes pili (Alene).

4) Sessove (Sessowe), austrumos no Ogres līdz Eusta (Ewst), dienvidos līdz Daugavai (Daugawa, Düna), kur pie līvu-letu robežām stāvēja krievu meslu pils Koknese (Kokenoise, Kokenhufen); ar pilīm Zerdene (Zerdene) un Sesove (Zesten un Sessove, Seßwegen).

5) Adzel (Adsel jeb Adzudene) ziemeļos no Sesove, starp Eustu un Gaujas augšteci, kas šo novadu aptvēra rietumos, ziemeļos un austrumos, ar Adzeles (Adsel) un Druvenes (Druvene) pilīm.

Šie 5 novadi 1212.gadā tika pārdaļīti trijos un 1224.gadā divos apgabalos un apzīmēti ar kopīgu nosaukumu Letigalia (Lettigallia) (Indriķa hronika, XII,6) jeb Letgola (Letgola) (Nestors), tas ir, Letu zeme (Lettland). To lielākoties apdzīvoja letiģaļi (lettigallen), kuri no tīriem Tolovas letiem būtiski atšķīrās ar to, ka vieglāk sajaucās ar citām ciltīm un tādējādi uzņēma daudzus svešus valodas elementus. Tādēļ Tolovas leti, kuri veidoja vienu privilēģēto kārtu un iestājās par savas valodas tīrību, sevi sauca par 'sensis' (Sensis), bet pārmainījušos letiģaļus par 'pamali' (Pamalli) jeb 'malēnieši' (Malleneeschi); tagad leti un letiģaļi, tāpat kā viņu Kurzemes radu tautas zemgaļi un seloņi, kuri atšķiras vien dialektiski, sevi sauc par 'latviešiem' (Latweeschi) un savu zemi par 'latviešu' jeb 'Latvjuzeme' (Latwjusemme, tas ir, Lettland).

latabha, laṭabha - jauks, glīts, piemīlīgs

lātabhāṣā, lātabhasha, lāṭabhāṣā - [176]: lātu valoda. Skat. arī prakṛti, saṃskṛta, lāṭi.

[206]: prakṛti ir plurāla valoda ar reģionāliem paveidiem, kas identificēti jau Daṇḍin'a laikā (6-7.gs. sanskrita tekstu autors un dzejas skaidrotājs); nosaukums lāṭabhāṣā nozīmē - 'attiecīga uz Lāṭa' (dienvidu Gudžarata).

Dažas reģionalitātes atspoguļojas agrīnajos prākṛita rakstos, Ašokas uzrakstos, kuros redzamas vairākas vidusindoirāņu (Middle Indic) lingvistiskas pazīmes, tādas, ko vēlāki gramatiķi un dzejnieki atšifrē kā lāṭi, ir rodamas Ašokas ediktu uzrakstos, kas atrodas tādās vietās kā Junāgarh Gudžaratā (skat. saṃskṛta).

Kāvya "ir vārda un nozīmes vienība", teksts, kurā forma un saturs prasa un saņem vienādu uzmanību, teicis Bhāmahā (7.gs. sanskrita dzejnieks, domājams, no Kašmīras, uzskatīts par Daṇḍin'a laikabiedru), tā veidojot

definīciju, kuru zinātnieki vēlākos gadsimtos apstrīdējuši, joprojām izdomājot citādus formulējumus. “Tas ir divkāršs, būdams vai nu proza vai dzeja, un trīskāršs, būdams sacerēts vai nu sanskritā vai prākritā, vai apabhramśa'ā (skat. samskrta).”

Vienu vai divas paaudzes vēlāk savā Kāvyaadarśā Dandins viņu pilnībā atbalsta, literārās valodas ierobežojot ar šīm trim. Lai gan visi domātāji piekrīt, ka prākrit nozīmē lingvistisku norisi, tā izcelsme tiek skaidrota dažādi. Daži teic, ka valoda “ir cēlusies no prakṛti jeb sākotnējas valodas substances, tas ir, sanskrita, citi, ka šī valoda pastāv sākotnējā valodas substancē vai ir no tās atvasināta, vai pati ir tā, tas ir - ka tā ir pirmsgramatizēta runa, un sanskrits ir tikai tās vēlāka attīstība.

Dandinu savukārt interesē prākrita reģionālais aspekts: “Mahārāṣṭra's valoda ir labākā no prākritiem, īsts lielisku vārsmu okeāns. Tajā ir sacerēta Setubandha un citi darbi.

Śaurasenī (śura valoda), gauḍi (bengāļu), lāṭī un līdzīgas valodas (literāros tekstos sniegtos pārspriedumos) parādās zem virsraksta prākrits (govju ganu un līdzīgi dialekti šajā shēmā tiek ievietoti kā apabhramśa, kas aplūkota kā īpatnēja starpvaloda [258].

Saskaņā ar šādu norādījumu, tikai mahārāṣṭrī valodai, kurā ir veiksmīgākie rakstnieki, ir pieņemts nosaukums prākrit, norādot, ka tajā ir sarakstīti literāri darbi. Citi prākrita veidi, kā śaurasenī, gauḍi, lāṭī vai citi - ko komentators Ratnaśrījñāna sauc par parastām vai tautas valodām (sāmānyabhāṣa) - literatūrā ieņem vien otršķirīgu vietu.

Tiklīdz arhaiskie vaidiku (vedistu) sanskrita rāmji tikuši salauzti, šī valoda kļuvusi plaši pieejama - šakiem, kušāniem, budistiem un citiem, kas līdz tam bijuši izslēgti no piekļuves vai pretojušies dalībai sanskrita kultūrā, kā arī valdošajos galmos viscaur Dienvidāzijā. Kādā mērā notikusi sociālo, telpisko, laika robežu pārkāpšana prākrita un apabramśas gadījumā?

Prākrits, kā redzam, ir daudzveidīga parādība ar paveidiem, kas bijuši pazīstami jau Dandina laikā (gauḍi, lāṭī u.c.). Šīs izloksnes kādā to priekšvēstures brīdī nes dziļas vietējuma pēdas - uz to norāda paši nosaukumi 'Piederīga Gauḍai' (Bengālei), “Piederīga Lāṭai” (Dienvidgudžaratai) un līdzīgi.

Kaut kas no reģionalitātes atspoguļojas agrīnajos prākrita tekstos - Aśokas uzrakstos - kur parādās daudz vietēju vidusindoirāņu valodas īpatnību - tās, ko vēlākie gramatiķi šifrē kā lāṭī vai magadhi, var atrast imperatora Aśokas rīkojumos (ediktos), attiecīgi, tādās vietās kā Junagāḥ'a Gudžaratā un Pāṭaliputr'a Biharā. Tādējādi, kad lasām, ka “Lāṭas tauta prākritu klausās labprāt”, tas jāsaprot, ka aprakstot literārā tekstā cilvēku no Lāṭas, ir

norādīts, ka viņš runā rietumu prākritā. “Gaud'i ir nodevušies sanskritam, Lāṭa's tautai tīk prākritis, mālavu tauta, takk'i (ḍhakk'i, pendžabi) un bhādānak'i lieto savas apabhramšas, Avanti, Pāroyātra's un Daśapura's tautas lieto bhutagbhash'u (paishachi). Turpretim, dzejnieks, kas dzīvo Vidusmahjadešā, prot visas valodas.

Tomēr paradoksāli, pat literatūras stili, kas brīvi no kādas īstas reģionalitātes, turpina vairoties, it kā būtu tieši tas, uz ko tie norāda. Lai gan Dandins un Bhāmahā sāka ar vaidarbha un gauḍīya - dienvidu un ziemeļu (vai austrumu) stiliem, Vāmana ir pievienojis trešo, pāñcāla - ziemeļvidus stilu.

Rudraṭa no savas puses ir atzīmējis nepamanīto rietumos un pievienojis lāṭīya, Lāṭa's jeb Dienvidgudžaratas stilu.

Bhoja pievienojis vēl divus - āvantika (āvantiskais; Mālavas apvidū) un māgadha's (māgadhiskais, mūsdienu Biharā).

Pēc dažiem gadsimtiem Śāradātanaya novērojis, ka četriem galvenajiem viņam zināmajiem stila iedalījumiem (vaidarbha, pāñcāla, lāṭīya un gauḍīya) var pievienot vēl divus - Saurāṣṭra's, tas ir, Kathiavaras pussalas stilu Gudžaratas rietumos un drāviḍ'u zemes jeb Indijas pussalas (Dienvidindijas), stilu.

Kādā slavenā 980.gadā sacerētā slavas dziesmā (praśasti) dinastija ir aprakstīta neatlaidīgi kosmiskos vārdos - “Kokalladeva bija kā Indra uz zemes lodes, kas viņam pakļāvās. Viņa varonība pārņēma triju pasaulu (tribhuvanavalaya) apjomus. Iekarojis visu pasauli, viņš iedibināja divus neredzētus stabus (padotus valdniekus), vienu viedā Agastya's daļā (dienvidos) - ķēniņu Krišnu (no rāṣṭrakūṭ'iem) un vienu Kuberas daļā (ziemeļos) - ķēniņu Bhijadev'u (no pratihār'iem).

No Mudhatuṅga's bija dzimis Keyūrarava. Viņš piepildīja Gauḍa's sieviešu dedzīgās vēlmes, draiskojās uz Karṇāṭa's kundžu krūtīm kā briedis uz izpriecu klints, uzlika rotājošu zīmi uz Lāṭa's sieviešu pierēm, baudīja mīlas priekus ar Kāsmīra's sievietēm un Kaliṅga's sieviešu lieliskās dziesmas. Līdz Kailāša kalnam (ziemeļos), līdz lieliskajiem austrumu kalniem, kuros paceļas saules mirdza, un tad līdz rietumu ūdeņu valdniekam, viņa karaspēku drosme darīja nebeidzamas sāpes viņa ienaidniekiem.”

Visnozīmīgākā ir viņa iezīmētā analogija ar literatūras stilu izplatīšanos, kas palīdzējusi izveidot pārlokālu sanskrita kosmopolitānismu kā tādu un to, ko viņš sauc par cakravartikṣetra jeb “impērijas teritorija”.

Un 1173.gadā Narasimhu atbilstoši senai patriarhālai izteiksmei, kas politisku kundzību attēlo kā seksuālu kundzību vēl varēja aprakstīt kā: “diženu gulbi, kas draiskojas Āndra's sieviešu ezerā, kā sauli uz Sinhala's sieviešu lotosa sejām, kā zelta jostu ap Karṇāṭa's sieviešu vidukļiem, kā muskusa zīmējumu uz Lāṭa's sieviešu vaigiem, kā safrāna ziedi uz Cōla's sieviešu kausveidīgajām

krūtīm, kā mēnesi Gauḍa's sieviešu ūdensrožu acīs, kā vilni Baṅgāla's sieviešu daļuma upē, kā biti uz Mālava's sieviešu lotosa sejām”.

Prākṛita teikumi var būt vienā no trim veidiem - tīrs (sahaja), skaidri noteikts (lakṣita) un kroplots (śliṣṭa).

Tīrais ir divējāds - vai nu identisks ar sanskritu (samskr̥tasama) vai vietējais (deśya).

Skaidri izteiktais ir divējāds - vai nu Mahārāṣṭra's, vai Śaurasena's.

Kroplotais ir vai nu Paiśāca's, vai Māgadha's.

Apabhramsha's teikums ir trejāds - augstākais, vidējais un zemākais (burtiski, jaunākais).

Augstākais Apabhramsha's teikums ir Avanti, Lāṭa's vai to apkaimes.

Vidējais ir ābhīr'u, gūrjar'u vai to apkaimes.

Zemākais ir kāśmīr'u, paurasty'u (austrumnieku) vai to apkaimes.

“Attiecībā uz reģionālām nosliecēm, Lāṭa's tauta labprāt klausās prākṛitu un nonievā sanskritu. Gūrjar'i priecājas par savu apabhramsh'u kā nevienu citu”.

Lātāčarja, latachārya, lāṭācārya - [176]: Lātu Skolotājs - astronoma vārds Varāha-Mihira's Bṛhat-saṃhitā

lātadēša, latadesha, lāṭadeśa - lātu zeme. Arī Lāṭaviṣaya, Lāṭarāṣṭra. Skat. āraṭṭa

Lātadindīra, latadindira, lāṭadiṇḍīra - [176]: dzejnieka vārds

lātadžana, latajana, lāṭajana - [176]: lātiem dzimis; Lātas iedzīvotāji jeb Lātas tauta

lataka, laṭaka - “latelis”, nepiedienīgs, nicināms, slikts cilvēks. Skat. laṭṭa; salīdz. ar aśvaka - zirģelis.

lātaka, lataka, lāṭaka - [176]: piederīgs lātiem, lātu paraža. Arī lāṭīya

latālaja, latalaya, latālaya - rāpuļa midzenis, vītenis, ložņaugš, lapotne

lātānārī, latanari, lāṭānārī - [176]: lātu sieviete.

[206]: Aparānta's un Lāṭa's sievietēm ir spēcīgs orgasms, un viņas kunkst maigi un lēni. (Kāmasūtra 2.5.20-33, lpp. 287-90). Lāṭa's sievietēm aprakstīšanas vērtā ir naba

lātānuprāša, latanuprasha, lāṭānuprāśa - [176]: bērnišķīga, muļķīga atkārtošana, lātu atkārtojumi - vārda atkārtojums ar to pašu nozīmi, bet citā lietojumā

lātānvaja, latanvaya, lāṭānvaya - [176]: lātu pēcnācēji vai dzimta

Lāṭarāṣṭra (pāli Lalarattha) - identiska ar seno Gudžaratas Lāṭa's ķēniņvalsti, par kuras galvaspilsētu Dīpavaṃś'as hronikā ir nosaukta Siṃapura (Sīhapura) (B.C. Law, Yx. p. 287.). Arī Lāṭaviṣaya, Lāṭadeśa; skat. āraṭṭa

latārka, latarka - zaļais sīpols

latati, laṭati - būt bērnam, raudāt; tehnisks termins gramatikā - tagadnes galotnēm vai pašai tagadnei

latāvēštītaka, latāveštītaka - ložņauga vai rāpuļa apvīšanās; apkampiena veids pirms dzimumakta

Lātavišaja, latavishaya, lāṭaviṣaya - lātu zeme, Lātavišajas apgabals Guptā. Arī Lāṭarāṣṭra; skat. āraṭṭa

Lātēšvara, lateshvara, lāṭēśvara - [176]: lātu ķēniņš

lātha, latha, lāṭha (meluhha) - akas vinda, ietaise ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) vilkšanai no dziļas akas (no trim stabiem utml.)

lāthā, latha, lāṭhā (meluhha) - mīklas rullis

lāthī, lathi, lāṭhī - lata, spieķis, zizlis, nūja, runga, vāle, miets, kārts, rokas spieķis. Arī sindhi valodā.

[259]: lāṭhī nav bambusa nūjas vai rungas lietošana citu sišanai kā pagadās. Tas ir cīņas mākslu veids (lāṭhī khela - nūja + spēle). Hindi valodā lāṭhī nozīmē (vīrišķā) bambusa nūju. Šajā cīņas mākslā parasti lieto 2 līdz 2,4m garu bambusa nūju vai spieķi ar papildus metāla uzgali. Lāṭhī ir lietojusi Indijas policija pūļa savaldīšanai.

Īstenībā lāṭhī tiek uzskatīts par vienu no senākajiem ieročiem pasaulē. Daudzus gadus lāṭhī ir bijis populārs Indijas ciemos un laukos, īpaši austrumu un dienvidu apvidos. Tas ir lietots ne tikai cīņā ar citiem, bet arī dzīvnieku savaldīšanai noteiktā apvidū. Lāṭhī ir lietots dažādām vajadzībām, bet zemes īpašnieki varas izrādīšanai un citu pārvaldīšanai. Viņi izvirzījuši lielas cilvēku grupas, kuri trenēti lāṭhī mākslā. Pašaizsardzības vietā viņi kā uzbrukuma ieroci ir izmantojuši lāṭhī.

Lāṭhī tiek lietots arī sportā, vienlaikus drošības nolūkiem. Lāṭhī turnīri bieži notikuši starp Indijas ciemiem, kur zemes īpašnieki varējuši izrādīt citiem savu varenību.

Pirms Indijas nonākšanas britu valdīšanā ir bijusi ieviesta zamīndaru (zamīn - zeme) sistēma. Zamīndari ir apmācījuši un algojuši lathilal'u kaujas vienības dažādiem nolūkiem. Viens no tiem bijusi vardarbīga nodokļu ievākšana no Indijas pilsoņiem. To lietojusi arī Indijas kārtības policija - kā galveno ieroci dumpinieku izdzināšanai, un šaujamo ieroci viņi lietojuši, kad lāṭhī nav bijis iedarbīgs. Šī sistēma turpinājusies britu valdīšanas laikā, un britu valdība to sankcionējusi un ieviesusi kā vienu no policijas un armijas ieročiem. Tajā laikā lāṭhī ir bieži lietots dumpinieku, bandītu un pūļu savaldīšanai, kas uzstājušies pret britu valdību. Indijai iegūstot neatkarību, zamīndaru sistēma ir atcelta.

Tas izraisījis lāṭhīalu vienību panīkumu, un lāṭhī pārveidojusies par cīņas mākslu. No otras puses, arī šā cīņas mākslas veida panīkumu ir veicinājusi urbanizācija. Lai gan panīkušus, daudzi bagāti zemes īpašnieki un zemnieki Indijas laukos vēl šodien trenē un algo lāṭhīalus drošības nolūkos.

Lāthī ir cīņas mākslas veids, bet tāpat kā citiem veidiem tam ir daudz īpatnību. Ir daudz līdzības, bet vairums cilvēku spēs atpazīt atšķirības. Tāpat kā citos veidos pastāv “eliksīra lauks” jeb enerģijas centrs (dan-tien). Šis enerģijas centrs stāv aiz īpašās stājas, kādu cīnītājs ieņem. Lāthī gadījumā šis enerģijas centrs atrodas sirdī, kamēr citos veidos tas ir zemāk ķermenī. Var šķist, ka šī atšķirība nav liela, bet tā ietekmē lāthī lietotāja spēju izdarīt kustības. Tas ir līdzīgi smaguma centra vietas atšķirībai sievietēm no vīriešiem. Sievietēm tas ir zemāk, un tas izmaina veidu, kā viņas notur līdzsvaru un kustas. Tiek pieņemts, ka augstāks smaguma centrs iespaido spēju izdziedināties.

Viena no nozīmīgākajām katras cīņas mākslas sastāvdaļām ir elpošanas paņēmiens. Tā kā lāthī enerģijas centrs ir augstāk, arī elpas savākšanās vieta ir augstāk. Šī lāthī elpošanas tehnika arī ir iemesls aiz cīnītāja kustībām, un teic, ka tas palīdz dziedināt ķermeni. Lāthī ir ne vien spēcīgs dziedniecisks ierocis, bet arī laba garīga prakse cilvēkiem. Tā ir fiziska prakse visam ķermenim un līdzsvaro ķermeni un prātu, kustinot enerģiju.

Enerģijas pastāvīga un atkārtota kustība nodrošina līdzsvaru un iznākumā sakārto ķermeni. Kustoties ķermenī tā iesaista arī mūsu fizisko ķermeni dziļā iekšējā meditatīvā stāvoklī. Tas ir ļoti aktīvs sports, kas līdzsvaro ķermeni un arī vienlaikus iedziļina prātu un garu. Protams, lāthī ir cīņas māksla, un tā var būt arī bīstama. Tā nav spēle džentlmeniem, un kļūdīties nedrīkst. Tā ir līdzīga ielu kaujām. Mērķis ir uzvarēt. Vēsturiski lāthī ir paredzēta drošības nolūkiem, tādējādi tā ir dižciltīgs, elegants veids kustināt ķermeni un arī vienlaikus iedarbīga sistēma ķermeņa sišanai ar rungu.

Lāthī praktizētājiem jāspēj cīnīties ar dažāda garuma un resnuma rungām. Vispār sacensības ir viens pret vienu, bet šī cīņas māksla var ietvert arī ierastu cīņu pret vairākiem pretiniekiem. Tā kā lāthī par enerģijas centru izmanto sirds čakru, cīņa notiek lielākoties stāvus.

Interesanti, ka lāthī nesen ir lietojusi Indijas sieviešu grupa Bundelkhand'as reģionā, kuras prasījušas taisnīgumu pret aizskarošiem vīriešiem, vīriem un tēviem. Indijas laukos turpinoties vardarbībai ģimenēs, bērnu precībām un pūra prasībām, sieviešu grupa, Gulabi Gang, ir trenējusies lietot lāthī paš aizsardzībai un vajadzības gadījumā var pret mocītājiem laist darbā lāthī.

lati, kalāšu l'at'i - [175]: kunkulis, kamols, pika (kaņepju, zirņu kams, pītne, pinka, piks), gabals, piem., sāls, cukura, miltu, māla

lāti {lā} - sākt

lātīja, latiya, lāṭīya - [176]: piederīgs lātiem, lāṭu paraža. Dienvidgudžaratas stils, saistāms ar lātaka, lāṭa.

lāti, lati - [260]: valodas stils ir starp pāñcālī un vaidarbhī. Vaidarbhī jeb 'gleznainā' stila burti ir patīkami, nav vai gandrīz nav salikteņu. Pāñcālī burti ir atšķirīgi, un tiek veidoti salikteņi no pieciem, sešiem vārdiem

lātjā, latya, lātyā, (meluhha) - cilindrisks javas veltnis jeb drupinātājs, jebkāda ar veltni veidota (mīklas, mālu) masa

lātjājana, latyayana, lātyāyana - [262]: saskaņā ar senu Indijas tradīciju, ir tūkstoš tūkstošu (tas ir, neskaitāmu) Sāmaveda's papildinājumu. Tomēr mūsdienās tiek piekopti tikai trīs. Tie ir 1. Kauthuma, 2. Ranayaniya un 3. Jaiminiya jeb Talavakara. Lātyāyanaśrautasūtra, kas aplūko galvenokārt skandējošo priesteru, tas ir, Udgāṭṛ, Prastotṛ, Pratihartṛ un Subrahmaṇya pienākumus Šrauta rituālā īpašā saistībā ar Sōma ziedošanu, ir Kauthuma's papildinājums.

[263]: vārds lātyāyana norāda, ka tu esi:

- čakls un neatlaidīgs strādātājs, kurš izbauda ierastus darbus, kurus vari padarīt labi un pabeigt iesākto;
- tev tīk strādāt savā ritmā bez spiediena, jo tu labāk dari soli pa solim pats savā veidā;
- ar pārāk daudzām izmaiņām un pārtraukšanām tavus pūliņus var traucēt;
- tu nevērtē augstu cilvēkus, kuri tev uzteipj jaunus paņēmienus vai idejas, jo tev patīk pārbaudīt visus sīkumus, pirms kaut ko mainīt;
- tev grūti nākas būt impulsīvam un sirsnīgam ar tuviniekiem, jo piemēroti vārdi un rīcība ātri nerodas;
- sabiedrībā tava tieksme domāt vienkārši un skaidri bez aprēķina un smalkumiem var izraisīt neveiklību vai apmulsumu;
- tava nosliece uz smagu cieti saturošu ēdienu pārmērīgos daudzumos var izraisīt kuņģa vai zarnu darbības traucējumus, kas ietekmē acis, ausis, kanālus, rīkli, kā arī matu izkrišanu

lātjājati, latyayati, lātyāyati - [176]: dzīvot

latjati, latyati, lātyati - mulķīgi runāt

latōra, kalāšu l'at'ora - [175]: apaļš ka lode. Skat. l'at'i.

latōrek, kalāšu, l'at'orek - [175]: tīt dziju kamolā. Skat. l'at'i

latta - spēriens;

latta, laṭṭa, - slikts cilvēks.

[30]: nepārliecināts

Latthivana, Latthivanuyyāna - [261]: birze dienvidrietumos no Rājagaha's. Tajā ir bijusi svētnīca Supatittha cetiya, kurā apmeties Buda pēc Apskaidrības savā pirmajā Rājagaha's apmeklējumā no Gayāsīsa's (kalns pie Gayā). Tur viņu apmeklēja Magadhas ķēniņš Bimbisāra ar divpadsmit sekotājiem (nāhut'am), un Uruvela Kassapa izklīdināja viņu šaubas, pasludinot, ka pieņēmis Budu par savu skolotāju.

Šā apmeklējuma laikā Bimbisāra uzdāvinājis Budam un viņa mūku ordenim savu izklaides parku Veluvan'u (Vin.i.35ff.; DhA.i.88; AA.i.166; BuA.18, etc.). Vienpadsmit nāhuta's ar Bimbisāru priekšgalā Budas sprediķa, kas saturējis Mahānārada Kassapa Jātak'u, beigās kļuvuši par sotāpann'am. Palikušie nāhut'i iekārtojušies Svētnīcās (J.i.84; AA.i.57; arī J.vi.219).

Birze savu nosaukumu acīmredzot ieguvusi no tās zaļajiem ārstnieciskajiem pākšaugu vītenaugiem (Abrus precatorius jeb Rosary Pea - rožu zirņi, lakricas aizvietotājs), no tā nāk tās nosaukums Latthimadhukavana (E.g., J.i.68). Hiouen Thsang to sauc par Yastivana un apraksta kā bumbusu birzi, sniedzot tās rašanās aprakstu un dažādus ar to saistītus stāstus. (Beal, op. cit., 145f.; skat. VT.136).

latva, laṭva - zirgs, dejojošs puisis, liels katls, mūzikas instruments, īpaša kasta (kalniešu cilts), īpaša rāga, zvirbulis, spēle, nepiedienīga sieviete. Salīdz. ar aśva, Lāṭaviṣaya, Lāṭadeśa, Lāṭarāṣṭra, lāṭabhāṣā

latvā, latva, laṭvā, laṭvaḥ - rotaļa, Indijas dižskābaržu suga, sproga uz pieres, dēka, nedroša lieta, jebkāds auglis, putnu suga, muļķīga runāšana, skandināt, spēlēt, bulta, varde, smaile, šķēps, vaļīgi pīta aukla, Carthamus tinctorius, azartspēle, spēle, medījums, Pongamia Glabra koka suga. Salīdz. ar Lāṭaviṣaya, Lāṭadeśa, Lāṭarāṣṭra, lāṭabhāṣā

laukika - tautas (lauķu, laucinieciska?) tradīcija, ieraža, paradums, dzīvesveids - atšķirīgs no vēdu tradīcijas (vaidika); pasaulīgais, pārejošais; vispār - cilvēks.

[110]: paražas, vietējs, vispārēji ieradumi, pasaulīgs, laicīgs, pārejošs, nesvēts, ikdienišķs, parasts, ierasts, parasta nodarbošanās, kopīgs, zemes, ļaudis, cilvēce, cilvēks vispār, garlaicība

laukika agni - parastais ugunskurs, ne ziedoklis

laukika viśajatā, laukika-viśayata, laukika-viśayatā - (laukika - parasts + viśayatā - attiecība starp objektu un zināšanām par to).

J.A.Grimes [8]: parasts priekšmetiskums

laukika-sakṣātkāra, laukika-sakṣhatkara, laukika-sakṣātkāra - laukika - parasts + sakṣātkāra - atskārsme, acīmredzējums.

J.A.Grimes [8]: parasta nepastarpināta apjauta

laukika-vākjā, laukika-vakya, laukika-vākyā - J.A.Grimes [8]: ikdienas valoda. Izteikumi pieredzējumu apspriešanā

laukikadēvata, laukikadevata - [110]: vietējo padievu kategorija

laukikatva - kopīgums, ikdienība, vispārēji izplatīts, paraža, pasaulīgums, laicīgums

laukja, laukya - kopīgs, parasts (lauķu), vispārējs, izplatīts pasaulē, pasaulīgs, globāls, ikdienišķs, garlaicīgs

laulja, laulya - karstas ilgas pēc kaut kā (salīdz. ar laulība?), iekāre, dedzīgums, kaislība, nepastāvīgums, nemierīgums, alkatība, nenoturīgums, mainīgums

lāva, lava - pļaušana (salīdz. ar (p)ļava), griešana, plūkšana, ciršana, novākšana

lavana, lavaṇa - (lēvenis?); okeāns, jūra, sāļš; kustība, vilņošanās

lēik (kušanu) - līgt. Arī liet. lygti - kaulēties

lēkhā, lekha - rakstu zīme (rakstīt - izlikt), rakstu darbs, rokraksts, triepiens, iespiedums, zīmēšana, gleznošana, skice, skramba, līniju vilkšana ar smaržvielām; apvāršņa līnija, robeža, bālā jeb neskaidrā jauna mēness sirpja svītra, svītra, stīpa, sekste, gramba, līdzīgums, mala, svārku apakšmala.

[314]: daudzi zinātnieki apgalvo, ka Brāhmī alfabēts, kāds tas parādās Ašokas akmens uzrakstos, uzrāda variācijas, kas norāda uz agrāku attīstības vēsturi, un bez tam tiem ir daudz pazīmju, kas padara raksta vienkāršas izgudrošanas maurju laikā versiju par neiespējamu. Tās liek arī domāt, ka dažas zīmes varētu būt ieviestas vēlāk pēc vajadzības, lai ietvertu agrāk neatpazītas valodas īpatnības (piem., īsie un garie patskaņi), lai uzrādītu šņāceņus un nazālas skaņas un varbūt pat zobu un aukslēju līdzskaņus.

lēkhaka, lekhaka - izlicējs, rakstītājs, ierēdnis, zīmētājs, gleznotājs, rakstvedis, kopētājs, skrīveris

lēkhana, lekhana - likšana, rakstīšana, gleznošana, rēķināšana, liekošs, mudinošs, ierosinošs, skrāpējošs, durošs, kritizējošs, karote, niedres rakstāmspalva, rakstāmrīks, zīmulis, gravēšanas rīks, ota, kans zāle (saccharum spontaneum), smeļamais kauss, pārrakstīšana, palmas lapa. Skat. likhati, lakšana; akadiešu liginnu

lēkhja, lekhyā - rokraksts, manuskripts, rakstīts dokuments, saraksts, zīmējums, rakstīšana, zīmēšana, patīkams dieviem

lēpana - lipināšana, ieziešana, iesvaidīšana, apmešana, java, apmetums; kažoks, uniforma, apdare

lēpjamaja, lepyamaya - darināts (lipināts) no kaļķa vai māla; atliets veidnē. Arī vilepya

lēt, kalāšu l'et - [175]: labības pļauja. Sākot vīri ņem divas kviešu vārpas, liek tās caurumā Mahādeo altārī un ap tām vēzē degošu kadiķi. Tad sievas pagatavo pīrādziņus (kushuruk). Vīri ņem pīrādziņus un svež labības laukā. Tad sākas kviešu novākšana, un visi sāk pļaut labību. Kvieši un prosa skaitās rituāli tīri, tāpēc pļauju sākt drīkst tikai vīri

ličavi, ličvi, ličiki, lēčavi, lēčaki, lēčai, lichavi, licchavi, licchavī, lecchavi, lecchaki, lichikki, lecchai, licchvi -

[266]: klans, kas senajā Indijā pastāvējis līdz 4.gs.pr.m.ē. Ličavi bijis ievērojamākais klans starp senās Indijas un Nepālas Vajji mahājanapada konfederācijas klaniem.

[264]: pāli - izrunāts arī liččavi (lietuvieši, liti, lietuvieši?), sena tauta Ziemeļindijā. Tā 6-5.gs.pr.m.ē. apmetusies Gangā upes ziemeļu krastos, tagadējās Biharas pavalsts teritorijā; viņu galvaspilsēta bijusi Vaishali. Bijuši slaveni ar savu republikānisko pārvaldību, kur galvenā bijusi vadošu kšatriju dzimtu sapulce. Uz kādu laiku viņiem ir bijusi vērā ņemama ietekme, un viņi sacentušies ar augošo Magadhas varu, veidojot savienību ar citām cilšu grupām (tā sauktā Vrijjian'as jeb Vajjian'as konfederācija).

[41]: no šiem nosaukumiem literatūrā visvairāk minēts ir licchavi. Pirmoreiz šī tauta minēta Kautiljas Arthaśāstr'a, kur tā saukta licchavi. Tur lasām, ka licchivi, vrji, malla, madra, kakura, kuru, pancala un citu apvienības bijuši rādžas titulu valkājošie (rājasabdopajivinah).

[12]: kšatriji; vieni no pirmajiem Šakhjamuni (Budās, saku priesteru) sekotājiem.

[265]: spēcīga cilts Indijā Budas laikā. Viņi noteikti bijuši kšatriji (pāli - khattiya, sanskr. kṣatriya), jo šā iemesla dēļ viņi apgalvojuši, ka viņiem ir daļa no Budas relikvijām. Saskaņā ar Mtu.I.283, utt., viņi piederējuši pie Vasiṣṭha's pēctecības (gotta; sanskr. gotra); salīdz. ar malla (skat.), kas saukti par vāsettha. Viņu galvaspilsēta bijusi Vesāli, un viņi veidojuši daļu no Vajjian'as savienības, kuru bieži sauc par vajji (skat.).

Viņu spēks ir viņu lielajā vienotībā; ja kāds ličavs saslimst, viņu apmeklēs visi pārējie. Katrā ceremonijā, ko veic ličavi mājās, pievienojas visa cilts, un viņi visi apvienojas kādu ievērojamu viņu pilsētas apmeklētāju godāšanā. (DA.ii.519). Viņi ir bijuši daļi no skata un valkājuši krāšņus krāsainus tērpus, braukuši spilgti krāsotos ratos (D.ii.96; A.iii.219: cp. Mtu.i.259).

Reiz Buda viņus pielīdzinājis Tāvātimsa's padieviem (D.ii.96; arī DhA.iii.280). Lai gan varētu domāt, ka viņi bijuši ļoti turīgi un bagāti, nav redzams, ka viņi būtu dzīvojuši greznībā un dīkā. Pretēji, (S.ii.267f) ir teikts, ka viņi gulējuši uz salmu gulvietām, dienestā (kā prasmīgi rūdīti loka šāvēji, strēlnieki) bijuši rosīgi, čakli un cītīgi.

Viņi piekopusi septiņus labklājības nosacījumus (aparihānīyadhammā), kurus, kā teic, Buda viņiem mācījis Sārandadas svētnīcā (Sārandada cetiya) Vesāli pilsētā. Tā bijusi veltīta Yakkha Sārandada'm, (sansk. yakṣa - ne-cilvēciskas būtnes, kas parasti aprakstītas kā amanussā. Tās minētas kopā ar dev'am, rākṣas'am, dānav'am, kinnar'am un mahorag'am (nāg'am?) (piem., J.v.420), bet vēlāk tur uzcelts klosteris Budam un viņa mūku ordenim).

Šie nosacījumi ir: viņi bieži noturējuši publiskas savas cilts sanāksmes, kurās piedalījušies visi; lēmumu pieņemšanai viņi satikušies un darbus veikuši vienprātībā; viņi uzturējuši tradīciju un godam turējuši savus solījumus; viņi cienījuši un atbalstījuši savus vecajos; nevienu sievieti vai meiteni nav varēts paņemt ar varu vai nolaupīt; viņi uzturējuši un godājuši savas svētvietas; viņi atbalstījuši un pilnā mērā sargājuši svētus cilvēkus (arahant) savā vidū (D.ii.73f.; A.iv.15f).

Ličavu jaunajiem vīriešiem nešaubīgi ir patikusi loka šaušana; kā minēts (A.iii.76), viņi lielā skaitā klejojuši apkārt pa Mahāvan'u (Dižmežs, salīdz. ar Vāne) ar lokiem un bultām, stiegru komplektu un medību suņu pavadībā. Viņi bijuši kareivīga tauta ar noslieci uz sacīkstēm, tomēr ir rodams viens no viņu vecajiem, Mahānāma, žēlojamies par viņiem Budam (A.iii.76: Lalitavistara ir vēl nosodošāks): "Ličavu jaunekļi ir strauja rakstura, skarbi un alkātīgi puisi; šīs cilts piederīgo sūtītās dāvanas, kā cukurniedres, plūmes (jujube), saldus cepumus, cukurotos augļus utml. viņi nolaupa un apēd; viņi plīķē savas cilts sievietēm un meitenēm pa muguru". Dzimumsakars pirms laulības un laulības pārkāpšana starp ličaviem ir bijusi uzskatīts par nopietnu pārkāpumu, un sapulce varējusi uz vīra prasību dot piekrišanu neuzticīgās sievas nonāvēšanai (Vin.iv.225).

Saskaņā ar budistu grāmatām, ličavi bijuši patiesi Budas sekotāji un turējuši viņu augstākajā cieņā. Piecsimt ličavu reiz katrs devuši tēru bramīnam Pingiyāni par to, ka viņš skandējis vārsmas, slavējot Budu (A.iii.239). Pat minētie bezrūpīgie puisi, kas klaiņojuši apkārt ar medību suņiem, lokiem un bultām, redzot Budu sēdam zem koka, likuši malā savus ieročus un rokās saķērušies ielenkuši viņu, kārojot viņā klausīties (A.iii.76).

Pašā Vesāli pilsētā ir bijušas daudzas svētnīcas, dažām no kurām ir minēti nosaukumi - Cāpāla, Sattambaka, Bahuputta, Gotama, Sārandada, Udena. Buddhaghosa (E.g., UdA.322f) teic, ka šīs svētnīcas sākotnēji bijušas Yakkha cetiya's, kurās godātas dažādas būtnes (sanskrt. yakṣa), bet vēlāk pārvērstas par klosteriem Budam un viņa mūku ordenim. Tomēr no pašu budistu grāmatām ir redzams (piem., stāstā par karavadoni Sīha), ka Vesāli pilsēta ir bijusi arī džainu cietoksnis.

Buda šo pilsētu ir apmeklējis vismaz trīs reizes, un daudzkārt ir minēts, ka apmeties Kūtāgārasālā (skat.) Mahāvan'ā. Pirmais apmeklējums bijis ar nolūku iznīcināt paniskas bailes no sausuma, slimībām un ne-cilvēciskiem (yakṣa) nelabvēļiem. Iespējams, šī rīcība ir tā, kas iemantojusi ličavu pateicību. Viņi ir Budu apmeklējuši lielos baros, dažkārt izjaucot turienes rāmumu (piem., A.v.133f) un liekot mūkiem meklēt mieru tuvējā Gosingasālāvan'ā. Reiz ličavi

uzaicinājuši Budu uz viņu apspriedi par pieciem dārgumu veidiem Sārandadacetiya's svētnīcā. Buda gājis un sniedzis savu viedokli (A.iii.167f).

Daži ievērojami ličavi ir īpaši minēti kā apmeklējuši un prasījuši padomu Budam; to vidū ir Mahānāma, Sīha, Bhaddiya, Sālha, Abhaya, Panditakumāra, Nandaka, Mahāli, Ugga. Daži ličavi, gan vīrieši, gan sievietes, ir pievienojušies budistu ordenim - pazīstamas kurtizānes Ambapālī, Jentī, Sīhā, Vāsithī un starp mūkiem Añjanavaniya, Vajjiputta, Sambhūta.

Ličavi ir ļoti apbrīnoti par viņu pārvaldības sistēmu. Tā ir bijusi republika (gaṇa, saṅgha), visi vadošie dalībnieki tajā saukti par rājā. Saskaņā ar Mtu.i.271, Vesāli bijuši 68000 rādžā; Jātakas (i.504; iii.1) teic par 7707 (DhA.iii.436). Viņi notur pilnas un biežas sapulces, kurās pilnībā tiek iztirzātas problēmas, kas ietekmē gan visu republiku, gan atsevišķus cilvēkus. Kad dzirdamas sapulces bungas, visi pamet savus pienākumus un nekavējoties sapulcējas sapulču vietā (Santhāgārasālā) (DA.ii.517f). Dažkārt, kā redzams no stāsta par Sīha's pāriešanu budismā, šajās sapulcēs apspriests arī garīgums. Pieņemtie procedūras noteikumi acīmredzami atgādina tos, kādiem seko mūku upasatipāda iesvētīšanā. Skat. D.ii.76f., kur Buda mūkiem liek ievērot tādas pašus paradumus kā pie ličaviem. Tie ir sniegti Vin.i.56 (VT.i.169f.).

Bez rādžām tur bijuši arī daudzi rādžu palīgi (uparāja), komandieri (senāpati) un bhandāgārik'i (J.iii.1). Ir bijusi izstrādāta tiesas procedūra, kādai pakļauts katrs pārkāpumā apvainots cilvēks - attiecībā uz prasītājiem (Vinicchayamahāmattas), likumu zinātājiem (vohārikas), tradīcijas zinātājiem (suttadharas), atthakulak'iem (iespējams, apelācijas tiesa); senāpati, uparājā, visbeidzot rājā saskaņā ar pavenipotthaka (DA.ii.519) varējis uztiept īsto spriedumu.

Savās politiskajās kaimiņattiecībās ličavi, domājams, ir bijuši draudzīgās attiecībās ar Magadhas ķēniņu Bimbisār'u un Kosala's ķēniņu Pasenadi (skat., piem. M.II.101). Visumā viņi ir bijuši draudzīgi arī ar mall'iem, tomēr stāsts par Bandhul'u rāda, ka starp šīm divām ciltīm bijusi sāncensība.

Ir rodama norāde, ka viņi ir nodevuši savus vienkāršos paradumus un ļāvušies mīkstiem spilveniem, ilgai gulēšanai un citām greznībām (S.ii.268; skat. arī DhA.iii.280), ķildojoties par sievietēm (salīdz. Sp.i.284). Viņu spēku un turību varbūt ir vājinājis mēris un sausums, kas postījis Vesāli.

Komentāri satur mītisku vēstījumu par ličavu izcelsmi (MA.i.258; KhpA.utt.; ļoti aptverošas ziņas par ličaviem skat. 'Law, Ksatriya Clans in Buddhist India, pp.1ff). Benaresas ķēniņiene dzemdējusi gaļas gabalu un, lai izvairītos no negoda, viņas galma dāmas to ielikušas aizzīmogotā zārkā un iemetušas Gangā. Kāds padievs uzrakstījis uz zārka ķēniņa vārdu, zārku izcēlis kāds askēts, kurš embriju kopis, līdz no tā radušies divi bērni - puisītis un

meitenīte. Askēts viņus barojis ar pienu. Viss, kas nonācis bērnu vēderos, bijis redzams, jo vēders bijis caurspīdīgs, tā ka viņi, šķiet ir bijuši bez ādas (nicchavi); daži teic, ka āda bijusi tik plāna, ka kuņģis un tā saturs izskatījies kā sašūts. Tādēļ šos bērnus sākuši saukt par licchavi (it kā bezādainie), un paaugušies tie aiznesti uz ciematu vienatnieka mītnes tuvumā.

Pārējiem bērniem viņi nav patikuši, runājot ka no tiem ir jāizvairās (vajjītabbā) viņu ķildīgā rakstura dēļ. Kad viņi sasnieguši sešpadsmit gadus, ciematnieki dabūjuši no ķēniņa zemi, nodibinājuši pilsētu un viņus saprecinājuši. Viņu zemi sākuši saukt par Vajjī. Viņiem bijuši sešpadsmit dvīņu pāri, un viņu pilsētu bijis ievērojami jāpaplašina - tāpēc tās nosaukums ir Visālā jeb Vesāli.

līdhaka, prākrita lidhaka, līdhaka - laizītājs; kārīgs; no saknes lih - laizīt, ēst, pagaršot (līdaka?)

likhāja, likhaya, likhāya - pavēle, likums

likhati, likh - iegravēt, iekalt akmenī, darināt uzrakstu, uzlikt (uz papīra, akmens), iekasīt, rakstīt, attēlot, kopēt, darināt uzrakstu, knābt, veikt dzimumaktu ar sievieti; akadiešu leḥu, lū

likhita - likts (salīdz. ar liktenis, likums), svētie raksti, rakstīts dokuments, rokraksts, iekasīts

līlā-vibhūti, līla-vibhuti - Visuma Valdnieka rotaļa, burtiski 'rotaļa-varas izpausme'.

J.A.Grimes [8]: Īśvara's kosmiskā izprieca. 1. Dievam Visuma radīšana ir vien spēle; tādējādi radīšana ir drāma, kuru uzsācis Valdnieks no savas jaukās gribas. Tā norāda uz noteiktu līksmi, brīvību un neieinteresētību, kā arī Dieva absolūtu neatkarīgumu. 2. Skat. nityavibhūti.

līlā, līla - izprieca (dzīvot lillā?), spēle, rotaļa, maskošānās, tēlošana, valdzinājums, pantmērs, daiļums, pievilcība, meitenes rotaļīga mīlotā tēlošana, izlikšanās, vien šķitums; dievu (Šivas) spontāna draiskulīga radīšanas/graušanas izklaide. Salīdz. ar igauņu līlu laulu; varb. no huṅṅiem.

J.A.Grimes [8]: spēle; izprieca; dievišķa spēle. 1. Kosmiskā spēle. Doma ir tāda, ka radība ir Dievišķā spēle, kas notiek dēļ viena vienīga iemesla - līksmes - dēļ. 2. Saskaņā ar dažām no Vēdāntas skolām, tā ir radīšanas dzinulis. Pie šāda ieskata turas arī dažas Nyāya-Vaiśeṣika's un Tantrika's skolas.

[22]: cilvēku iemīlotākās izklaides ir bijušas azartspēles, danči, ratu izbraucieni un medības. Bet azartspēles ir nosodītas Rīgvēdā. Citu izpriecu vidū var minēt dūru cīņu, muzicēšanu lautas (strinkšķināms stīgu instruments), flautas un bungu pavadījumā. Muzicēts ir gan vokāli, gan instrumentāli. Gan vīrieši, gan sievietes ir dancojuši, sievietes bijušas deju un dziesmu pratējas. Viņas rādījušas savas dejas un dziedāšanas prasmes

lautu un cimbalu (metāla sitamie šķīvji) pavadījumā. Rigvēdas [3] laiku dziedoņi priecājušies, dzīvojot līksmē.

[102]: deju parasti ir dievišķā izpausme. Bharatu Natya Shastra, kas datēta ar apmēram otro gadsimtu, ir viens no agrākajiem tekstiem, kas apraksta dažādas dejas pozas. Deju valdnieks ir Šiva savā Natarāja formā. Atsevišķi sūfiju ordeņi deju lieto, lai sasniegtu dievišķa transa, svētpamiruma stāvokli. Bez tam tradicionālās cilšu dejas tiek dejotas, lai piesauktu cilts dievības. Pat ražas svētku dejas ir gan līksmes, gan pateicības dievam izpausme.

linga-sthala, liṅga-sthala - burtiski 'mūžīgs radošais dīglis + akmens, vieta'.
Arī sat-cit-ānanda.

J.A.Grimes [8]: lingama atveids, bezveidola Šivas pielūgtā forma. Vīra šaivismā tas ir Šiva jeb Rudra un ir pielūgsmes/dievināšanas objekts. Tas manifestējas, izpaužas sešos veidos, kas tiek dalīti trijos tipos:

- Šivas Esamības (sat) izpausme, ko sauc par bhāva-liṅga. Tas ir bezgalīgs Dievišķums, un ir divu veidu - mahā-liṅga un prasāda-liṅga;
- Šivas apziņas (cit) izpausme tiek saukta par prāṇa-liṅga. Tas ir vispārējs Dievišķums, un ir divu veidu - cara-liṅga un śiva-liṅga;
- Šivas svētlaimes (ānanda) izpausme, ko sauc par iṣṭa-liṅga. Tas ir personisks dievišķums, un ir divu veidu - guru-liṅga un acārā-liṅga.

Bhāva-liṅga atrodas cēloniskajā ķermenī un tiek uztverta ar ticību.

Prāṇa-liṅga atrodas netveramajā ķermenī un tiek uztverta ar prātu.

Iṣṭa-liṅga atrodas fiziskajā ķermenī un tiek uztverta ar acīm.

Ir līdzīgas aṅga-sthala (skat.) izpausmes, kas darbojas līdzīgi. Tā ir atbilstība, kas uzrāda būtisku cilvēka dvēseles un Dieva identitāti un palīdz cilvēka dvēselei šo identitāti apjēgt.

lingastha, lingastha, liṅgastha - reliģisks māceklis

lingaśarīra, lingaśarīra, liṅgaśarīra - netveramais ķermenis, kas pavada cilvēka garu visās tā transmigrācijās, un ko nāve neiznīcina.

[14], lpp.592; Šrī Šivananda Svāmī: Praktizējot jōgu kādreiz tu vari sajust, ka esi atdalījies no sava tveramā ķermeņa. Tevi apņems bezgalīga līksme, jaukta ar bailēm - prieks par atrašanos jaunā vieglā astrālā ķermenī un bailes nezināmas jaunas dimensijas priekšā.

Īstenībā jaunā apziņa jaunajā dimensijā ir vēl dīglī. Tu būsi kā kucēns, kuram tikko atvērušās acis, jutīsi ķermeņa vieglumu un gaisīgumu, bet ap tevi spīdot zelta ugunīs griežas un vibrē astrālā atmosfēra ar tās būtnēm, lietām utt. Tu vari sajust, ka griezies vai peldi gaisā un baidies nokrist. Nebaidies, tu nekur nenokritīsi. Tavas bailes izraisa netveramās pasaulēs gūts pieredzējums, kas rada jaunas nepazīstamas sajūtas un jūtas.

Sākumā tu nesapratīsi kā esi atdalījies no ķermeņa. Tevi pārņems pēkšņs pārbīlis. Tu tur redzēsi laistāmius zilu gaismu, pustumsu, bet dažkārt spoži mirdzošu dzeltenu vai zeltainu gaismu, kas izkliedēta pa visu telpu. Pie tam tu neatceries kā esi pametis ķermeni, bet pilnībā atceries visu, kas saistīts ar atgriešanos. Tā šķiet kā maiga slīdēšana pa ļoti gludu virsmu. Tev šķitīs, ka tavs ķermenis, viegls un gaisīgs, mīksti un bez saspringuma ieiet nelielā caurumā jeb plānā caurulē. Tu jutīsi netveramas ēteriskas substances plūsmu. Līdzīgi vējam spraugā tavs astrālais ķermenis ieies fiziskajā ķermenī. Pēc atgriešanās fiziskajā ķermenī tu aptversi milzīgo atšķirību starp tveramo un netveramo dimensiju; radīsies dedzīga vēlēšanās tur atgriezties un palikt tur mūžīgi. Tomēr pirmajā laikā atrasties ilgāk par 5-10minūtēm jaunā dimensijā nav iespējams, un ir ļoti grūti to panākt ar gribas piepūli. Ja pacietīgi un neatlaidīgi un smagi strādāsi ar sevi, tu varēsi iemācīties pamest fizisko ķermeni pēc vēlēšanās un palikt tur uz 2-3stundām un vairs nekad neuzskatīsi sevi par fizisku ķermeni.

Tu uzvarēsi arī maldīgo sevis identificēšanu ar savu ķermeni (deha adhyāsa). Galvenie faktori šā mērķa sasniegšanai ir mauna, nošķiršanās no sabiedrības un vienatnība. Pēc ilgstošas un nepārtrauktas prakses tu iegūsi spēju un pieradumu bieži pamest fizisko ķermeni, un, tiklīdz prāts pieklusīs un kļūs rāms, tev gadīsies patvaļīgi pamest ķermeni. Tavas domas plūdīs jaunā gultnē un izrādīsies esam jaunā dimensijā.

lipik, kalāšu l'ipik - [175]: 1. lipināt, ziest, apmest sienu ar slapjiem māliem. "Viņi ņem mālus, jauc ar salmiem un apmet sienu"; 2. aizpildīt plaisu

lōdhrapuṣpa, lodhrapushpa, lodhrapuṣpa - lōdhrapuṣe, medus koks (Madhucalongifolia)

lōgar (kalāšu) - [175]: lopi

lōka-sangraha-vjāpāra, loka-sangraha-vyapara, loka-saṅgraha-vyāpāra - J.A.Grimes [8]: darbība pasaules labklājībai

lōka, loka - lauks, aprindas, loks, joma, valstība, lauks, dimensija, sabiedrība, telpa, sfēra, cilvēku rāse, cilvēce, tauta, kopiena, paraža, pasaulīgas lietas, valsts; no sanskr. loc spīdēt, būt spožam, redzamam. Vieta telpā un laikā, kas pastāv nodalīti un neatkarīgi no fiziskās dimensijas.

Daudzi cilvēki, kuri nonāk apskaidrības virsotnē, atklāj sevī spēju ceļot pa šīm valstībām. Valstības darbojas atšķirīgās svārstību frekvencēs, radītos Visumos. Fiziskā pasaule ir viena no tām. Salīdz. ar burvju apli latviešu pasakās. Skat. arī arūpa, rūpa, tala.

[2]: 'vieta' jeb 'apvidus' vai, biežāk teosofijā - valstība, pasaule, sfēra jeb plāns, līmenis, dimensija. Šie loki tiek dalīti materiālās pasaulēs (rūpa-loka)

un garīgās, netveramās jomās (arūpa-loka). Ar lok'am un tal'am ir saistīta plaša mācību virkne, kas piederas ezotēriskās filosofijas dzīlēm.

[128]: varbūt jaunāka forma no uloka (kas bieži parādās senākajos tekstos, bet dalīti - kā u loka):

1. vaļēja telpa, brīva istaba, vieta;
2. bezgalīga telpa, pasaule, jebkāda iztēlota pasaule vai valstība; debesu (svargaloka's) valstība, kas atrodas gaismā, piem., sukrtam uloka's - krietno valstības, sukrtasyaloka's - tikumu valstības; zemes valstības loke krtsne, asmin loke - šī (esības, cilvēku) pasaule;
3. tautas, ļaudis, cilvēce.

J.A.Grimes [8]: pasaule; visums; līmenis.

1. Indiešu tradīcijā ir septiņi līmeņi - bhū-, bhuvan-, svar-, mahār-, jano-, tapo-, satya-loka. Šie līmeņi simbolizē debesis jeb bezgalības, gaismas un tapšanas vietas. Tiek teikts, ka tās atrodas cilvēka ķermenī, tas ir, kājās, dzimumorgānos, nabā, sirdī, rīklē, starp uzacīm un galvas virsā. (Skat. cakra).

2. Džainismā Visumam ir trīs daļas - dievu mājvieta (ūrdhva-loka), zeme (madhya-loka) un elle (adho-loka). Tā ir vieta, kur kā tikumu un netikumu sekas tiek piedzīvota laime vai ciešanas. Pilnveidojies indivīds nonāk virs ūrdhva-loka, līdz lokākāša augšai un tur pastāv nemainīgs.

3. Vēl cits līmeņu saraksts ietver - Brahmā-loka, Brahmā mājokli; Tapo-loka, Virādž mājokli; Jana-loka, noteiktu Brahmā dēlu mājokli; Mahār-loka, noteiktu Prajāpati mājokli; Svar-loka, Višnu, Šivas, Indras un Krišnas paradīzi; Bhuvan-loka, atmosfēras jomu un senču - pitr mājokli; Bhū-loka, zemi.

lōkabjūha, pāli lokabyuha, lokabyūha - [265]: pasaules (lōka) bojāejas sludinātāji; padievu kategorija. Simttūkstoš gadus pirms pasaules cikla (kapputthāna) beigām tie ar sapinkotiem matiem, raudoši, sarkanos tērpos, neglītā izskatā klīst starp cilvēkiem, sludinot soda tuvošanos. To sauc par kappakolāhala. BuA.224f.; J.i.47f.

lōkačākšus, lokachakshus, lokacākšus - pasaules acs, saule

Lōkadhātri, lokadhatri, lokadhātr - Pasaules Radītājs

lōkadvāra, lokadvāra - debesu vārti, debesu durvis

lōkājata, lokayata, lokāyata - visā pasaulē esošais, materiālisms, materiālistisks, ateisma filosofijas sistēma. J.A.Grimes [8]: aprobežots ar pasaulīgo jeb parasto pieredzi. Cārvāka's (materiālisma) skola

lōkajati, lokayati - atpazīt (lūkot?), pazīt, atzīt, zināt

Lōkakāra, lokakara, lokakāra - Pasaules Radītājs

Lōkakartri, lokakartri, lokakartr - Pasaules Kārtotāja (Kārta?), Radītāja, Māte, autore, likteņa izkārtotāja, sadalītāja, dāvātāja, pilnveidotāja, darītāja

Lōkakrit, lokakrit, lokakṛt - Pasaules Radītājs, pasauli radošs, brīvas telpas radīšana, atbrīvošana

Lōkamātrikā, Lokamata, lokamatrika, lokamātrkā - [110]: Lakšmī kā Pasaules Māte

lōkamprina, lokamprina, lokamprṇa - [128]: mantra: “aizpildi pasauli”, to, būvējot svētās uguns krāvumu, noskandē, ieliekot katru parasto ķieģeli

lōkanīja, lokaniya, lokaniya - aplūkošanas vērts, redzams, uztverams

Lōkapāla, lokapala, lokapāla - Pasaules Aizstāvis, cilvēku aizstāvis vai valdnieks, pasaules sargs, pasaules mājokļa sargs, ķēniņš, pasaules aizstāvis, princis, cilvēku aizstāvība

lōkapravāda, lokapravada, lokapravāda - [128]: ļaužu vārdošanās, valodas, tenkas, plāpas

lōkasangraha, lokasangraha, lokasaṅgraha - viss materiālais Visums, pasaulu kopums, pasaules labklājība, cilvēku samierināšana, pieredzējums, kas gūts no cilvēku saziņas

lōkātman, lokatman, lokātman - Visuma dvēsele

Lōkavidhi, lokavidhi - Pasaules Radītājs, Visuma atbrīvotājs, pasaulē valdošā norišu kārtība

lokavrata - vispārpieņemts rīcības, dzīves veids

lola - šūpošana (šūpulī; lološana?), kustināšana, svārstošs, trausls; arī zibens, penis

Stenders 1783 - Lulķis - pagānisko latviešu labais mājas gariņš. Tagad tas nozīmē izlutinātu memmīti. (No lullōt - izlutināt, lutināt)

Lōthal, lothal, IPA:(loːtʰəl - [269]: viena no ievērojamākajām pilsētām senās Indas ielejas civilizācijā, atrodas mūsdienu Gudžarātas pavalsts Bhāl reģionā, datēta ar 3700.g.pr.m.ē. Atklāta 1954.g., izrakumi 1955-1960.gg.

Lothal'as doks, pirmais pasaulē zināmais, ir savienojis pilsētu ar Sabarmati upes seno gultni tirdzniecības ceļā starp Harappas pilsētām Sindh'ā un Saurāštra's pussalā; apkārtējais mūsdienu Kučas (Kutch) tuksnesis (sāls dumbrāji) tad ir bijis daļa no Arābu jūras. Senajos laikos šī pilsēta ar kreļļu, dārgakmeņu un vērtīgu rotaslietu tirdzniecību no tāliem Austrumāzijas un Āfrikas nostūriem ir bijusi dzīvs un ienesīgs tirdzniecības centrs.

Šīs pilsētas kreļļu izgatavošanas un metalurģijas paņēmieni un ierīces ir izturējuši laika pārbaudi vairāk kā 4000 gadus. Lothal'as ļaudis ir veikuši nozīmīgu un nereti unikālu pienesumu civilizācijai Indas ērā - pilsētplānošanā, amatniecībā, arhitektūrā, zinātnē, tehnoloģijā un reliģijā. Viņu turības pamatā ir bijis darbs metalurģijā, zīmogu, kreļļu un dārglietu izgatavošanā. Lothalas iedzīvotāji godājuši uguns dievu, kas, domājams, ir ragainā dievība, kas attēlota uz zīmogiem, ko apliecina arī tās attēla

klātbūtne privātos un publiskos uguns ziedokļos, kur acīmredzot veiktas reliģiskas ceremonijas.

lužvev tari, kalāšu l'uzhwew tari - [175]: Auseklis, rīta zvaigzne; skat. arī kath'u koliphul'a

ma (khowar) - mans; sanskr. - laiks, inde, maģiska formula, mēness, labklājība, ūdens, laime.

[176]: vara, gaisma, zināšanas (mācēšana?), savažojums, nāve, sievietes viduklis

Mā, ma - [102]: Māte, Dievmāte bet bieži tiek lietots jebkuras hindu dievietes apzīmēšanai, īpaši Mahādevī, Parvatī, Durgā vai kādas no to formām

mā, ma - nē

mači, kalāšu mac'hi - [175]: medus. "Sievietes (mājās ražoto) medu neēd, jo tas ir rituāli tīrs." Skat. madhu

madā, mada - medus, iekāre, meklēšanās, dzimumiekāre, dzimumbauda, personificēts apskurbums, netiklība, upe, iedomība, vīrieša sperma.

J.A.Grimes [8]: lepnība; augstprātība; apskurbums; jautrība; plānprātība.

[25]: iekāre ir viens no galvenajiem nepatikšanu avotiem, ar ko saskaras daudzi. Iekāre sagūsta emocionālo prātu, novārdzina ķermeni, un notrulina saprātu. Iekāre, kad tai ļaujies, nes kūtrumu, un kad to apspied, nes dusmas. Iekāre nav nekas cits kā neatbrīvota pirmatnējā enerģija. Savaldīta tā izpaužas kā aizrautība, dzīvīgums, saprāta asums un mīlestība.

Kas var iekāri padarīt cildenu un pārvērst mīlestībā:

- rotaļīgums - cilvēki, kuri ir iekāres slazdā, nespēj būt dabiski rotaļīgi. Kad tu esi dabiski rotaļīgs, iekāres nav;

- dāsnums- kad tu apjēdz, ka esi šeit, lai dotu, un kad dod un jūti, ka esi īsti dāsns, iekāre tiek padarīta cildena. Iekāre cilvēku dara īpašniecisku un skopu;

- mērenība, samazinot ēšanu;

- sveiciens no nāves;

- dievīga mīlas dēka.

- auksta ūdens pelde;

- radošu izaicinājumu pieņemšana.

Mīlestībā pat lietas iegūst dzīvību. Ar tevi runā akmens, koks, saule, mēness, un dzīva - dievišķa kļūst visa radība.

Iekārē pat dzīva būtne kļūst par lietu, objektu. Tad tu pat cilvēku izmanto kā objektu.

Te būs dažas nozīmīgākās mīlestības un iekāres pazīmes. Tās ir tik dažādas, tomēr tik tuvas! Ja atrodi vēl kādas, pieliec galā:

- iekāre nes saspringumu - mīlestība nes atslābinājumu;

- iekāre pievēršas daļai - mīlestība pievēršas visam kopā;
- iekāre nes vardarbību - mīlestība nes ziedošanos;
- iekārē tu gribi grābt un pievākt - mīlestībā tu vēlies dot un ļauties;
- iekāre saka- viss, ko es gribu, ir, lai tev ir viss, ko es gribu - mīlestība saka- es vēlos, lai tev ir tas, ko tu gribi;
- iekārē ir piepūle - mīlestība ir viegla;
- iekāre rada uzbudinājumu un vilšanos, mīlestība nes ilgas un sāpes;
- iekāre iesloga un sagrauj - mīlestība atlaiž un atbrīvo;
- iekāre pieprasa - mīlestība iedvesmo;
- iekāre sajauc prātu un dara tevi apjukušu - mīlestībā tu esi savācies un apreibis;
- iekāre ir tumša un vienkrāsaina - mīlestībai ir daudz izteiksmju un krāsu.

Ja kāda cilvēka iekāre tiek apturēta, viņš kļūst dusmīgs un sāk ienīst. Naidis mūsdienu pasaulē nav no mīlestības, tas ir no iekāres. Mīlestība ir rotaļīga, bet iekārē ir viltīgums un manipulācija. Šiva, nevainīguma un mīlestības iemiesojums, mediteja. Viņa meditāciju traucēja ziedu bulta no iekāres valdnieka. Tiklīdz Šiva atguvās, viņš atvēra savu trešo aci, un iekāres valdnieks, Manmatha (tas, kurš saputo emocionālo prātu) tika pārvērsts pelnos. Katrs, kurš ir svinējis savstarpējās krāsu pulveru apmētāšanās svētkus (holī), ir apjēdzis, ka dzīve ir krāsaina. Mēs dzīvē pildām dažādas lomas. Ja visas lomas sajauc, dzīve kļūst tumša, tāpat kā sajaucot visas krāsas. Viedais katru lomu pilda citādi, vienu blakām otram, kā krāsas veido varavīksni.

madaik (kalāšu) - [175]: senču garu ēdināšanas rituāls Ziemsvētkos. Ēdiens sastāv no maizes, augļiem, zīdkoka ogām, valriekstu maizes un valriekstiem, bet ne gaļas

Madan, madon - [110]: (Madona?), antigavitācijas gars, kas palīdz magiem. Tas viņiem ļauj pacelt šķietami neiespējamus smagumus un pacelties gaisā. To iztēlojas kā drukīgu un viscaur spalvainu. Arī Maddan, Maddon. Salīdz. ar madā kā apskurbums

madana - bite, bišu vasks, mīlestība, mīlestības dievs, velnābols vai dažādi citi augi, pavasaris, putns, Vangueria Spinosa, apskāviena veids, apreibināšanās, uzmundrināšanās.

J.A.Grimes [8]: mīlestība; mīlestība uz Dievu

Mādana, madana - reibinošs, sajūsminošs, uzmundrinošs, satracinošs, Vangueria Spinosa, velnābols, mīlestības dievs, reibums, apstulbinātājs (Madona?).

[102]: hindu mīlestības dieva, Kāma, vārds. Arī Krišnas vārds

madanātapatra, madanatapatra - vulva, sievietes ārējie dzimumorgāni

madāra, madara - (Madara?), velnābols, smaržu veids, mīlētājs, mīlas pāris, brīvdomātājs, brīvlaistais, netiklis, vepris, zilonis

mādhavī, madhavi - vīteņu suga (rožu zirņi, līdzīgs puķuzirņiem), arī latā

mādhja, madhya - galvenais; vidējais, vidus, vidējā vērtība.

[128]: 1. vidus, vidus debesis (vidū gaisa); 2. viduklis.

J.A.Grimes [8]: 1. Galvenā, tīrā 'Es'-apziņa; sušumnā nāḍī. Saukta arī par madhyadhāma, pamodinātas Kundalinī galveno mājokli.

2. Džainismā zemes valstība (skat. loka)

madhjama-parimāna, madhyama-parimana, madhyama-parimāṇa -

J.A.Grimes [8]: džainismā indivīda (dvēseles) apjoms; vidusmēra. Džainismā dvēsele aizņem visu ķermeni, kurā tā mājo, saraujoties vai izplešoties atbilstoši ķermeņa izmaiņām. Atšķirtībā no citām sistēmām, kuras dvēseli uzskata par vai nu atomisku vai visuresošu, džainisms apgalvo, ka dvēsele ir vidēja izmēra

madhjamā-pratipad, madhyama-pratipad, madhyamā-pratipad - J.A.Grimes [8]: vidējais ceļš.

1. Astonkāršs ceļš, kas kalpo kā budisma ētikas galvenais pamats. Okultiski to var izteikt kā ticība (śraddhā), atskārsme (darśana) un apcere (bhāvanā).

2. Tas sastāv no krietniem uzskatiem, krietniem iekšējiem dzeņiem, krietnas runas, krietnas rīcības, krietnas iztikas, krietnām pūlēm, krietna rūpīguma un krietnas apceres, prāta izvēršanas.

3. Šis ceļš novērš savu iegribu apmierināšanas un pašmotivācijas galējības. Šo ceļu sastādošās astoņas disciplīnas nav secīgi soļi, jo tās ir jākopj kopā. Ja pa šo ceļu iet, tas ved uz nirvāna, šeit un tagad.

4. Skat. ārya-aṣṭāṅga-mārga.

madhjama, madhyama - mērens, vidusceļš, starpnieks, pats vidējākais, vidējas izcelsmes. J.A.Grimes [8]: vidējs, mērens viedoklis; vidusmēra; nāḍī; starpbalss.

1. Skaņa tās netveramajā formā, kāda tā pastāv prātā/psīhē pirms tveramas izpaušanās.

2. Parasti izšķir četras skaņas pakāpes - augstākā (parā) skaņa; redzamā skaņa, ko sadzird kā AUM (paśyantī); vidēja skaņa, kas attiecas uz pamatskaņu (mātrkā), kas ir ļoti netverama daudzveidība; izpausta skāņa (vaikhāra), kas ir skaņas tveramākais līmenis un dzirdams parastā runā. Skat. śabda, AUM.

mādhjamaka, madhyamaka, mādhjamaka - J.A.Grimes [8]: vidēja, mērena mācība

madhjāmdina, madhyamdina, madhyāmdina - dienas vidus, pusdienlaiks

mādhjamika, madhyamika mādhjamika - vidusceļa budisms.

J.A.Grimes [8]: mahājānas budisma skola, kas apgalvo, ka viss ir tukšs/neaizņemts (śūnya). Tam ir šāds nosaukums 'starp-, vidusceļš' tādēļ, ka tas meklē vidus nostāju starp reālismu un ideālismu.

1. Mādhyāmika's budisma skolas, kas māca, ka Īstenība ir vidū (madhyama), nevis kādā no galējībām, piekritēji. Saskaņā ar to pasaule ir neīsta jeb tukša (śūnya), un visas psihiskās un ne-psihiskās parādības ir šķietamas. Viņus sauc arī par nihilistiem jeb Śūnyavādin.

2. Šī skola savus pamatus patapina no Nāgārjuna's. Tās nosaukums ir atvasināts no Budas mācītā Vidusceļa. Nāgārdžuna ir noraidījis alternatīvos 'ir' viedokļus un to savienojumus un nošķirumus. Skolu sauc arī par śūnyavāda, tāpēc, ka galējā īstenība ir tukšums.

3. Šī skola izslēdz visus iedomājamus apgalvojumus par īstenību, lai tie būtu par esamību, par neesamību, par nedz esamību nedz neesamību vai par gan esamību, gan neesamību. Sākot ar Budas klusēšanu par pār pasaulīgiem jautājumiem, Nāgārdžuna ir parādījis, ka jebkurš iespējams izprātots viedoklis ir iekšēja pretrunīguma aptraipīts.

4. Šī skola apgalvo, ka viss ir tukšums, bez būtības. Tā kā visas parādības ir iedarinātas vienā absolūtā tukšumā, kas pats ir bez būtības, tad parādību pasaule un absolūts tukšums ir identiski. Un tā kā par šo tukšumu neko nevar pateikt bez iekšēja pretrunīguma, šā fakta apjēga rada atbrīvošanos.

madhjamikā, madhyamika, madhyamikā - vidējais; sieviete precību gados

madhastha - vidusmēra, vidutājs (vidū stāvētājs), taisnīgs, starpnieks, šķīrējtiesnesis, neitrāls, liecinieks. Skat. mādhyā. J.A.Grimes [8]: taisnīgs cilvēks

madhu - medus, jauks, patīkams, salds, pieņemams, nektārs, medus smarža; līksme, medussalds ausīm, mīļotais/-ā, dzimumsaplūsme. Arī kušanu madhu, PIE 'médhū', avestas 'mađu' - reibinošs dzēriens, grieķu 'méthu' - vīns, senīru 'mid', baznīcas senslāvu 'medъ', liet. 'medùs'.

madhudra - bite

mādhūka, madhuka, madhūka - medalus no medus koka (Madhuca longifolia)

mādhuka, madhuka - medalus, miestīna, vīnadaris

madhukānana, madhukanana - dēmona Madhu mežs

madhukara - bite (medus darītāja)

madhukēśata, madhukeshata, madhukēśaṭa - bite, medus bagātiece

madhukrama - bišu strops (medus krāmētava, krātuve), medus kāre, žūpošana

madhuliha - bite, medus laizītāja

madhumāraka, madhumaraka - bite, medus vanags

madhumatī, madhumati - pantmēra veids, Indijas šaujamloka stiegru kaņepe, (Sanseviera Roxburghiana), stiegras atlaišana, īpaša pakāpe dievsajūgā - saldā apjēga, īpašas pārdabiskas spējas, kādas piemīt jōginam.

J.A.Grimes [8]: apjēgas stāvoklis, ko jōgs sasniedz ar prāta atlaišanu, izvēršanu

madhunādī, madhunadi, madhunāḍī - šūna medus kārē. Burtiski - medus caurums

madhunētar - bite, medus nesēja

madhupa - bite, medus dzērāja; dzērājs, saldumu dzerošs, medus dzērējs, liela melnā bite (kamene?)

madhupājin, madhupayin, madhupāyin - bite, medus sūcēja

madhupālana, madhupalana - dravniecība, biškopība (bišu kopšana)

madhupatala, madhupaṭala - bišu strops, medus krātuve. Burtiski - medus koks

madhupī, madhupi - bite, medus dzērēja

Madhuprija, madhupriya - [110]: Vīnaprieks, Balarama's kā "vīna drauga" vārds. Saistīts arī ar Bala-Ram, Bala-Rama, Balahadra, Langali, Halayudha, Jain Baladeva

madhura - burvīgs, patīkams, salds, saldums, sīrups, salda skaņa, saldi saucieni, liegs, melodisks, medots, melase, sarkanā cukurniedre, ingveram līdzīga sakne, Glycyrrhiza glabra, mango šķirne, pākšaugu veids, laipnība, bišu klijāns. Madhura ir ciematiņš Biharas pavalstī

madhura bhava - [191]: pielūdzoša dieva mīlestība; Dieva kā Mīlotā uztvere

madhurasā, madhurasā - vīnogu ķekars, vīns, medalus, kaņepes, viens no piensulas augiem, iepriecinājums, vīna palma, cukurniedre, mītiska līksmes straume

mādhurjarasa, madhuryarasa, mādhuryarasa - valdzinošā mīlestība.

[270]: vienība nošķirtībā; izpaužas divos veidos - vipralambha un sambhoga. Vipralambha ir nodalīšanās mīlestībā, sambhoga ir vienība jeb piepildījums mīlestībā. Bharata Muni darbā Natya-sastra: "Tiešu saskari pilnībā nevar novērtēt, kamēr nav pieredzēta nošķirtība." (SB 10.29.47p.)

Madhusūdana, madhusudana - bite, dēmona Madhu iznīcinātājs, Višnu, Krišnas apzīmējums

madhuśthāna, madhusṭhana, madhuṣṭhāna - bišu māja, bišu strops, bišu vieta, drava

madhuvidjā, madhuvidya - līksmes zinātne. Pašbūtības, Esmes augstākā svētlaipe, atskārsme kā medus, svētpamirums (samādhi), adhyātma

madhvaka - bite, medus dūcēja

madja, madya - [12]: reibinošs. [126]: Ūsiņš kopā ar Jāni ir bišu un medus aizgādņi, tiem, ņemot no stropiem, ziedo pirmo medu; skat. Austēja.

madžar, kalāšu majar - [175]: mūžs, paaudze, dzīve, dzīvība

mæl, kušanu mäl, mälñāsk - malt. Arī PIE 'm̥nhx-ske/o', sanskr. 'mṛñāti', senīru 'melim', baznīcas senslāvu 'meljo', liet. 'mālti'

mæsk, kušanu māsk - maska. izlikšanās. Arī PIE 'mi-ske/o-' "Indre kārpa ršākāññe veš myāskate - Indra nonāca un maskējās (izlikās) par gaišreģi"

maga - saules priesteris.

[227]: izolēts aizgūvums sanskr. no protoindoirāņu mag^{ha}- n. 'velte, dāvana, ziedojums'; senās avestas maga-

maga brahmin - mags, saku bramīns, skat. Śākadvīpīya Brahman, Varahamihira. [368]: Magi ir bijuši tik ļoti slaveni dēļ viņu prasmēm zinātnē un misticismā, ka mūsdienu vārdi 'maģisks' un 'mags' ir atvasināti no viņu cildenā nosaukuma. Saskaņā ar K.N.Sitaram, Iranian Influence on Indian Culture, magu priesteru ietekme bija vērā ņemama m.ē. 6.gs. kad Indijā pilnā sparā bija irāņu tipa saules godāšana.

[485]: Mēdija sagrauta 6.gs.pr.m.ē. vidū Cyrrus II laikā. Kā liecina Hērodots, viena no mēdiešu ciltīm ir bijuši magi, un daudzas no (persiešu) valsts tautām kļuva par žīdiem, jo viņiem uzklupa bailes žīdu priekšā." (Esteres grāmata, VIII, 15—17).

Kā teikts Esteres grāmatā, Persijas valdnieks (Xerxes I; 486.- 465g.pr.m.ē) pēc Mordechai padoma izdevis dekrētu, kurā žīdu rokās uz nāvi nodevis "visus spēcīgos tautā un apgabalā (t.i., magus), kas ar žīdiem naidojas, kā arī sievas un bērņus, un viņu īpašumus izlaupīt". (VIII. 11).

Tālāk tajā pašā avotā ir vēstīts par baismīgu slepkavošanu, kāda sarīkota visā Persijas lielvalsts teritorijā, pie kam valdnieka pusē tajā piedalījušies pavaldnieki apgabalos un satrapi un apgabalu priekšnieki un valdnieka lietu izpildītāji (IX,16). Tikai Sūzu pilsētā vien ir sodīti apmēram tūkstoš cilvēku, bet nogalināto kopskaits ir ievērojami pārsniedzis septiņdesmit piecus tūkstošus cilvēku. ...).

Šie magu priesteri (magu bramīni) nebūtu jājauc ar vēdiskajiem jeb vaidiskajiem bramīniem. Magi ir piederīgi dolichocefālajai (gareno galvu) irāņu-āriju rāsei, kamēr vēdiskie bramīni - brahicefālajai (apaļo galvu) semītiskajai rāsei, kas valdījusi vēlīnajā Šumerā un Harappā. Irāņi-āriji ir bijuši āriju saules, gaismas un dienas spēku godātāji, bet vēdiskie bramīni - semītiskā mēness kulta, tumsas un nakts spēku sekotāji.

Jāatceras, ka Vēdās galvenais padievs ir Indra (atvasinājums no Indu - mēness padievs), un uz mēnesi ievirzītajās Vēdās un purānās saules padievs Sūrja tiek nolādēts kā asura jeb dēmons. Vēdisti godā deva's, kamēr irāņu

tradīcijā šie daiva's tiek uzskatīti par ļaundabīgiem gariem. Īstenībā vēdiskais kults ir īstā pretstatā āriju jeb irāņu reliģijai, un ir savā garā pret-ārīks; tas ir viens no galvenajiem pierādījumiem vēdisko bramīnu ne-āriju izcelsmei. Daudzskaitlīgākie vēdiskie bramīni vienmēr ir noraidījuši kopīgas maltītes un precības ar magiem, un lamājuši tos par ne-bramīniem. Savukārt, magu bramīni vēdisko mēness kultu uzskata par zemāku kā viņu solārā Avestas un Irānas civilizācija. (Srivastava 1969, 1970, 1972).

магаš, kalāšu magash - [175]: mājas muša. Arī magazh

Magi, kathi val. magi - [152], [271]: magu zvaigzne, Auseklis, auseklīša zīme. Arī koliphul

mahā, maha - liels, dižens, milzīgs, varens, pārpilns, spēcīgs, ziedojums, gaisma, mirdzums, govs, buivols, pavasara svētki, diži darbi

Mahābhārata, mahabharata - dižs nostāsts eposs par bhārat'u karu. Skat. mahā, mahān.

J.A.Grimes [8]: 1. Zintnieka Vjāsas (Vyāsa) sacerēta episka poēma, kas vēsta par cīņu starp kaurav'iem un pāndav'u brāļiem par apstrīdēto valsti. Tās plašajā stāstījumā atklājas indiešu pasaulīgās un reliģiskās tradīcijas dārgumu glabātava. Mahābhāratas pēdējā daļā ir Bhagavad Gītā.

2. Viens no diviem indiešu eposiem. (Skat. arī Rāmāyana). Teksts sastāv no 220000 rindām un ir sadalīts pa divpadsmit grāmatām. Tā ir pasaulē garākā poēma, kas satur leģendu un galvenajā varoņstāstā iestrādātu filosofisku materiālu, kas attēlo sadursmes starp divām bhāratu dzimtām - ļaunajiem kuru un tiklajiem pāņdava. Vjāsas sacerēta, tā dažkārt tiek saukta par piekto Vēdu.

mahābhūta, mahabhuta - dižens, dižs radījums vai būtne, vai būtība, dižs elements, tverams elements. Skat. mahā.

J.A.Grimes [8]: pieci tveramie elementi. Tie ir ēters (ākāša), ko uzrāda skaņa (śabda); gaiss (vāyu), ko uzrāda tauste (sparśa); uguns (tejas), ko uzrāda krāsa (rūpa); ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), ko uzrāda garša (rasa); zeme (pṛthivī), ko uzrāda smarža (gandha). Šie pieci tveramie elementi rodas no to netveramajām būtībām (tanmātra).

Mahādēva, mahadeva - J.A.Grimes [8]: Dižais Dievs. Valdnieka Šivas vārds

mahādža, mahaja, mahāja - liels (maktens) āzis

mahāikōddišta, mahaikoddishta, mahāikōddišta - bērū ceremonijas veids

mahājadžna, mahayajna, mahāyajña - dižs ziedojums vai upuris; galvenā dievkalpošanas darbība.

[101]: pañca mahā-yajña's - pieci lielie ikdienas rituāli jeb ziedojumi. Kopš agrīniem vēdu laikiem ir bijuši noteikti pieci ikdienas rituāli, saukti par

mahā-yajña. Śatapatha Brāhmaṇa (XI 5.6. I.) teic: “ir tikai piecas mahā-yajña's, tās ir kā lielas ziedošanas sesijas, tas ir - ziedojums būtnēm; ziedojums cilvēkiem; ziedojums senčiem (Tēviem); ziedojums dieviem, padieviem; ziedojums Virsīstenībai (vēdu pārdomāšana)”.

Īsumā tie ir noteikti Taittiriya Aranyak'ā II.10 - “Šie pieci dižziedojumi īstenībā izvēršas cits pēc cita, tas ir, deva-yajña, pitṛ-yajña, bhūta-yajña, manuṣya-yajña, brahma-yajña. Tos izpilda kā deva-yajña, ziedojot ugunī, pat ja tā ir vien degošs žagars; par pitṛ-yajña tas kļūst, kad tēviem ziedo dievmaizi vai uzlējumu (svadhā - mirušo maltīte, śrāddha), pat ja tas ir vien ūdens; par bhūta-yajña tas kļūst, kad būtnēm ziedo ēdiena piku; par manuṣya-yajña tas kļūst, kad ziedo ēdienu bramīniem; par brahma-yajña tas kļūst, kad pēta Vēdas (svādhyāya), pat ja tā ir vien viena Rigvēdas [3] vai Jadžurvēdas vai Sāmavēdas mantra.

mahājāna, mahayana, mahāyāna - dižais rats, mahājānas budisma mācība, kas uzsver vispārēju atbrīvošanos.

J.A.Grimes [8]: dižais rats; augstākais rats. Budisma skola, kas uzsver vispārēju apskaidrību. Divi tās galvenie zari ir Madhyātmika un Yogācāra. Tās abas ir ideālistiskas skolas. Atšķirībā no hīnajāna/theravāda, kas ir ateistiska un Budu uztver kā cilvēcisku būtni, mahājāna ir pamazām nonākusi pie viņa dievišķošanas un pat attīstījusi viņa godāšanas veidus kā atbrīvošanās līdzekļus.

[182]: līdz ar hinājanu viens no diviem galvenajiem budisma virzieniem, radies Ziemeļindijā, m.ē. sākumā izplatījies Ķīnā, Tibetā, Japānā.

mahājōga, mahayoga, mahāyoga - [191]: dižā dievdievsajūga.

[283]: dižā jōga, pirmā no trim Iekšējām Tantrām Tibetas budisma nyingma skolā. To praktizē, uzsverot tantras iztēlošanās (utpatti-krama) jeb attīstības posmu, kur divas secīgas yana's (rati) - anuyoga un atiyoga pievērš pilnveidošanās (saṃpanna-krama) posmam un attiecīgi šo divu yana sintēzei jeb pārsniegšanai. Reginald Ray (2002, lpp. 124) mahājogu saista ar atbrīvošanos no agresivitātes (jeb dusmu) uzliesmojumiem. Tulku Thondup: “Mahājōga ir saistīta ar vīrišķo principu un ir paredzēta tiem, kuru galvenais piesārņojums ir agresivitāte. Cilvēks iztēlojas sevi kā dievību kopā ar sievišķo partneri. Visas izpausmes, domas un uzvedība tiek uzskatīta par dievību svētajiem aspektiem relatīvā patiesībā”.

mahājōni mudrā, mahayoni mudra, mahāyoni mudrā - [284]: Virsīstenības atskārsmē, bhramari prānāyāma; tiek praktizēta ar ṣanmukhi mudrā (sešu vārtu jeb yoni, tas ir, 2 acis, 2 ausis, deguns un mute, aizslēgu). Nolūks ir noslēgt prātu no piecām maṇām, lai prāts var noturēties iekšējas pievēršanās (pratyaḥāra - sajūtu atcelšana) stāvoklī un būt gatavs meditācijai.

Maņas tiek pavērstas iekšup, un ritmiska elpa nomierina prāta šaudīšanos. Tas nes iekšēja miera izjūtu, un cilvēks sadzird savas patības dievišķo balsi; ielūkojies tur, ielūkojies iekšup, nevis uz āru, jo visa miera avots ir tevī iekšā. Šī poza tevi sagatavo piektajam jōgas stāvoklim, pratyāhāra'i, kurā tu ej uz atbrīvošanos no sajūtu važām un pasargā tās no dzišanās pēc to kārtībām.

[61]: aizver ausis ar īkšķiem, acis ar rādītājpirkstiņiem, abas nāsis ar vidējiem pirkstiņiem, un zeltnešus uzliec uz augšlūpas, un mazos pirkstus uz apakšlūpas, aizverot visas galvas atveres. Tas ļauj prātam savākties uz ādžnā sateci.

Aiz tās atrodas čiekurveida dziedzeris (epifīze). Šo dziedzeri pazīst kā dievišķuma dziedzeri. Kad apziņa turas ādžnā, tās vibrācijas rosina epifīzi. Parādās mēnessgaismai līdzīga gaisma. Rādītājpirkstiņiem jābūt uzliktiem ap 2,5 cm no aizvērtu acu ārējiem kaktiņiem. Tos var ērti novietot uz uzacu kauliem (supraorbital torus), viegli piespiežot augšējos plakstiņus. Pirkstu stāvoklis ir svarīgs mēnessgaismas redzēšanai. Sākumā gaisma būs blāva, tad kļūs stiprāka un beigās pavājinās. Savākšanos uz ādžnā sateci notur, fokusējot uz to acu ābolus. Pārmērīgi tos spiest nedrīkst, jo tā var bojāt acu nervus.

Gaisma sākumā var neparādīties sekojošu iemeslu dēļ:

- rādītājpirkstu nepareizs stāvoklis uz acīm; tad tos var viegli pavirzīt augšup/lejup vai sāņus;
- otra iespēja var būt zīlīšu nesafokusēšana uz ādžnā. Fokusam jābūt tieši uz uzacu starpu;
- trešā iespēja var būt nesavākšanās uz šo punktu. Ja ar šīm trim grūtībām tiek galā, gaismai jāparādās pēc vienas vai divām minūtēm.

Maņu orgānu aizvēršanai un savākšanās noturēšanai uz ādžnā jānotiek vienlaikus.

Šo gaismu pazīst kā bindu. Tajā tiek atskārsts Bhairava. Šīs prasmes kārtns lietojums rosina sahasrāra's enerģiju sateci galvas virsā. Šādā stāvoklī svārstību enerģija, sasniegusi epifīzi, sadalās divās daļās. Viena daļa iet augšup uz sahasrāru, un otra daļa sasniedz pakauša sateci, vietu tieši virs ādžnā galvas aizmugurē. Ja tas notiek, pārējās zemākās sateces ierosināsies pašas no sevis.

Acis tādā veidā maigi spiežot un mazliet kustinot, gaisma parādās kā liesma, ko sauc par tilak'u. Ir jāmeditē uz liesmas, ko pazīst arī kā bindu, augšgalu galvasvirsā (sahasrārā), un sirdī (anāhata's satecē). Ir teikts, ka liesmas veida gaisma parādās, zīlītes kustinot augšup. Svarīgi ir meditēt vienlaikus uz sahasrāru un anāhatu. Šim nolūkam var iztēloties saikni starp tām.

Jogas māceklis izgaisīs iekšup vērstā apziņā (laya), gaismā, kurā tiek atskārsts Šivas aspekts Bhairava. Šajā posmā domāšana ir atcelta, un visa apziņa ir savākta uz liesmu, sahasrāru un anāhatu. Šīs prasmes pārvaldīšanai svarīga ir apziņas fokusēšana iekšup un piemērota acu ābolu kustināšana, ar rādītājpirksti.

Kad jōgina dziļa apziņa turas uz Augstāko Īstenību, viņš dzird ausīs anāhatas (Shabda Brahman) skaņu. Tā kā ārējās skaņas ir norobežotas ar īkšķiem uz ausīm, anāhatas skaņa tiek atskārsta no iekšienes. Šo skaņu izraisa iekšēja vibrācija sirds satecē. Skaņa var būt dažāda, tāda kā mūzikas instrumenta radīta, kā gliemežvāka spirāles, kā ūdens, kā zvana, bites utml. skaņa. Kāds var sadzirdēt AUM skaņu. Tā kā skaņa ir ļoti netverama, tās uzsūkšanai ir vajadzīgs apceres, prāta atlaišanas augstākais līmenis. Ir jāizlasa vairāk par Shabda Brahman. Šī iekšējā skaņa rodas sušumnas netveramās enerģijas kanālā, ko ierosina dzīvības dvaša (prāna), elpojot. Tā īstenībā ir Kundalinī skaņa, Tai ejot caur sušumnu. Kad jōgins notur savu apziņu uz šo skaņu, viņš aizmirst materiālo pasauli un izšķīst Virsīstenībā (Brahman).

Šo skaņu nevar sadzirdēt jau dažās pirmajās vingrinājumu sesijās. Tam ir vajadzīga spēcīga prāta izvēršanās, atbrīvošanās.

Jāatzīmē, ka nekur nav ieteikta mantru vai jogas vingrinājumu iesaiste, bet ieteikta ir apziņas augstākā pakāpe. Izšķīšana notiek vien tad, ja apziņas stāvoklis ir tīrs (bez kādas ārējas ietekmes).

mahājuga, mahayuga, mahāyuga - [285]: dižā juga jeb dievu juga, 4320000 saules gadu. Skat. divya yuga

mahālōka, mahaloka, mahāloka - [191]: dižā valstība, augstākā astrālā pasaule. Tie, kuri sasniedz šo valstību, nekad nepārdzimst trijās zemākajās pasaulēs (bhur, bhuvah, swah)

mahalum (kalāšu) - [175]: zināšana, mācēšana

Mahāmātri, mahamatri, mahāmatara, mahāmātr - [110]: Lielmātes, Dižmātes, dieves, kas darbojas kā Šivas sievišķās enerģijas (śakti) tā dažādos aspektos

Mahāmritjundžaja mantra, mahamrityunjaya mantra, mahāmṛtyuñjaya mantra - [191]: dižā nāves uzvarētāja mantra. Vēdiska vārsma, kas vērsta uz Šivu un tiek skandēta aizsardzībai, dziedināšanai un mūža pagarināšanai.

[272]:

Mēs svētpamirstam uz trešās (Šivas) acs īstenību
Kas caurstrāvo un pabaro visu kā smarža
Kaut mēs taptu atbrīvoti no nāves dēļ nemirstības
Kā gurķis tiek noplūkts no ložņājošām stīgām.

[273]: latviešu transkripcijā:

AUMn__. Trjambakam jadžāmahē

Sugandhīm pušti-vardhanām
Ūrvarūkamīva bandhanān
Mritjor mukšīja māmritāt.

Saukta arī par Rudra's mantru, atgādinot Šivas neganto aspektu, par Tryambakam mantru, norādot uz Šivas trim acīm, un dažkārt par Mṛta-Saṅjīvinī mantru, jo tā ir daļa no 'dzīvību atjaunojošas' prakses, kas nodota pirmatnējam zintniekam Śukra'm (arī Venēra, Auseklis) pēc tam, kad viņš pabeidzis savu iztukšojošo gavēšanas jeb pašierobežošanās posmu. Zintnieki šo mantru ir slavinajuši kā vēdu sirdi. Līdz ar Gājatrī mantru (vēdu māte) tā ieņem augstāko vietu starp apcerei un meditācijai (svētpamirumam) lietotām mantrām.

Netra (acs) Tantra apraksta sarunu starp Šivu un viņa sievu Pārvatī, kura vaicā - "Tavas acis ir tik jaukas; tās ir līdzjūtības asaru pilnas. Kā var būt, ka no tādām acīm izstaro drausmīga uguns, kas spēj pašu nāvi pārvērst pelnos?" Šiva - "Esi sajūgta dievsajūgā, ak, Pārvatī, jo tikai tā tu spēsi izprast, kā manu acu uguns var būt nemirstības brīnumdzēriens. Gaisma manās acīs ir visuresoša. Tā izplatās uz visām pusēm un mājo visos nomoda, sapņa un dziļa miega stāvokļos. Tā ir visu dzīvo būtņu dzīvības avots. To var iepazīt tikai dievsajūgas praksē, un to nekad nepiedzīvos tie, kuriem nepietiek pašpiespiešanās spēka. Gaisma manās acīs ir tas pats, kas paša starojums. Tā ir pašsaprotama. Tā ir iekšējā spēka augstākā forma. Tā ir mūžīga, un tā ir starojuma enerģija, kas iedveš matērijā dzīvību (ojas). Tas ir gribas spēks - dvēseles nelokāmās gribas spēks. Tajā mājo visu zināšanas sēkla, izziņas spēja un rīcības spēja. Šā mana iekšējā spēka dēļ es grauju un es radu. Visu Visumu pilda un uztur šī enerģija. Īstenībā manas acis ir šie gribas, apjēgas un rīcības spēki kopā. Tās ir nemirstības avots, lielākais dziedināšanas un uzturēšanas spēks. Tās ir mana starojošā dzīvīguma iemiesojums. Mantru zinātnes lietpratēji to sauc par Mṛtyuñjaya, nāves uzvarētāju."

mahāmritjuṅḍajā, mahamrityunjaya, mahāmṛtyuñjaya - dižais nāves uzvarētājs, Četrrocīgā Šivas apzīmējums; īpašs dziedniecisks augs

mahān, mahan - liels (makans, maktens), dižens, milzīgs, lielisks, plašs, spēks, vara, pārpilnība

mahānarēndra, mahanarendra - dižs burvju mākslinieks, burvis, mags

Mahāndēo (kalāšu) - [175]: 1. garīga būtne kalāšiem (Makans); 2. Mahāndēo altāris augšpus Batrik'as. Regulāru āžu upurēšanu vieta. Tur ir trīs vai četras kokā grieztas zirgu galvas. Salīdz. ar Jumja (Ūsiņa?) zīmi, sakrustotām zirgu galvām jumta čukurā

mahāprāna, mahaprana, mahāprāna - krauklis; skat. mṛtyuvañcana

mahāpuruša, mahapurusha, mahāpuruša - Virsgars, diža dvēsele, dižs svētais jeb zintnieks jeb askēts, dižs vai ievērojams cilvēks.

[214]: diža dvēsele; skat. mahātma

mahārādža, maharaja, mahārāja - augstākais valdnieks, viņa augstība, liels ķēniņš, virsaitis

mahāratha, maharatha - [191]: 'dižs karotājs kaujas ratos'; 11000 loka strēlnieku komandieris, kurš brauc savos kaujas divričos

mahāriši, maharishi, mahārṣi - J.A.Grimes [8]: dižs zintnieks, reģis

mahārlōka, maharloka - arī mahār - dižu reģu valstība, ceturtā no septiņām valstībām, kas paceļas cita virs citas; dižu viedo un apskaidroto būtnu valstība, viena no antarlok'ām, sūkšmalok'ām - iekšējām valstībām

mahāsamādhi, mahasamadhi - [191]: dižā saplūsme, dižā uzsūkšanās, dižais svētpamirums; tas attiecas uz apskaidrota jōga jeb dievsajūgtā apzinātu aiziešanu no fiziskā ķermeņa mirstot. Ideālā gadījumā tā varētu būt garīga skolotāja beidzamā apziņa, viņam atstājot ķermeni, kā Jēzum, sakot "atdot elpu", kad bijis pie krusta; jeb kad Paramahānsa Jōgananda atstājis šo pasauli 1952.gadā. Īstenībā tas norāda uz godāta cilvēka nāvi. Skat. samādhi, madhu, mahān.

[214]: Patību apjēguša svētā aiziešana no sava mirstīgā pinekļa.

mahāsankranti, mahasankranti, mahāsankrānti - dižā pāreja, ziemas saulgrieži, saules pāreja uz Mežāža zvaigznāju (apm. 21.decembrī). Salīdz. ar chawmōs

mahāsvapna, mahasvapna - dižs sapnis

mahātala, mahatala - J.A.Grimes [8]: elle; apjomīgs līmenis jeb valstība Bhuvārloka's (atmosfēras starpreģions starp zemi un sauli, bhūrloka un svarloka) apakša. Tumsas valstība. Skat. tala, patala, loka

mahātattva, mahatattva - dižā pamatlikumība, dižā tādība, pirmsaprāts. [191]: Dižā Pamatlikumība; dabas jeb radības (prakṛti) pirmā izdalīšanās (evolūta); aprāts. Visuma Saprāta (buddhi) pamatlikums; vispārējā Kristus Apziņa, Dieva Dēls, katras radības pirmdzimtais

māhātmja-džnāna, mahatmya-jnana, māhātmya-jñāna - dižums, augstsirdība, godība, īpašs ietekmīgums. J.A.Grimes [8]: Dieva dižuma apjēga. Dvaita Vēdāntā viens no soļiem, kas ved uz atbrīvošanos. Tajā cilvēks pievēršas Dievam un uzsāk svēto rakstu pētīšanu

mahattva - dižums, morāls jeb garīgs dižums, spēks, spraigums, uzsvars, liels izmērs vai plašums, svarīgums. Skat. mahān. J.A.Grimes [8]: lielums; vidējā dimensija

mahāvākja, mahavakya, mahāvākya - dižs izteikums, pamata teiciens, jebkāds vienlaidus apjomīgs sacerējums vai literārs darbs.

[7]: monistiskā hinduisma būtība ir šāda - Dievs un Tu (Tas, Viņš, Viņa) ir Vienots. Mahāvākjas ir četri Upanišadu, tas ir, hinduisma reliģisko tekstu Dižteicieni. Katrs no tiem pieder pie vienas no četrām Vēdām, un mēdz teikt, ka tie koncentrē visas Vēdas būtību vienā apgalvojumā. Šie teicieni ietver hinduisma galveno Patiesību.

- VIEDĪBA IR VIRSĪSTENĪBA (Prajñānam Brahma) (Rig Veda, Aitreya Upanishad 3.3).

- PATĪBA (DVĒSELE) IR VIRSĪSTENĪBA (Ayam Ātmā Brahma) (Atharva-Veda, Māṇḍūkya Upaniṣad 1.2).

- TU ESI TAS (Tat Tvam Asi) (sāma veda, Chādogya Upanishad 6.8.7).

- ESMU VIRSĪSTENĪBA (Ahaṃ Brahmāsmi) (Yajur Veda, Brahadaranyaka Upanishad) 1.4.10).

J.A.Grimes [8]: Dižais teiciens. 1. Upanišadu Dižie teicieni.

2. Advaita Vēdānta teic, ka mahāvākja's apgalvo būtisko cilvēka un Virsīstenības identitāti. Daži advaitieši teic, ka vien šīs zināšanas var izraisīt tiešu apskaidrību, kamēr citi turas pie viedokļa, ka šī apjēga notiek tikai ar meditācijas uz mahāvākju izpratni (nevis vien ar dzirdēšanu).

3. Arī Višištādvaita Vēdānta teic, ka mahāvākju nozīmīgums ir cilvēka un Virsīstenības (Brahman) identitātes apgalvojums. Tomēr atšķirībā no Advaita Vēdāntas tur vienība nozīmē, ka cilvēku dvēseles ir mūžīgas Dievā, nevis ārējas attiecībā pret Dievu. Ka dvēseles un pasaule ir īstas un atšķirīgas, bet kā daļas ietvertas vienā Virsīstenībā. Netiek noliegta atšķirība, tomēr vienlaikus tiek apgalvota visa veseluma organiska vienība.

[274]: diži teicieni ir arī:

- Virsīstenība ir īsta, pasaule ir neīsta (Brahma satyam jagan mithya) - (Vivekachudamani).

- Virsīstenība ir vienīgais, bez cita (Ekam evadvitiam brahma) (Chāndogya Upaniṣad).

- Viņš esmu es (So 'haṃ) (Isha Upaniṣad).

- Tas viss ir Virsīstenība (Sarvam khalvidam brahma) (Chāndogya Upaniṣad 3.14.1).

mahāvēdi, mahavedi - dižais ziedoklis jeb ziedoklis (altāris) kopumā

mahāvidjā, mahavidya, mahāvidyā - desmit Šakti jeb Šivas sievišķās enerģijas aspekti, personifikācijas.

[275]: Dižās Viedības jeb Desmit Dižās Viedības (Daśa-Mahāvidyā) ir desmit Devī Parvatī jeb Dievmātes Šakti aspekti hinduismā. Tie pārstāv sievišķo dievišķumu sākot no šaušalīga līdz liegam.

Mahāvidjā jēdziena izvēršanās ir nozīmīgs pagrieziena punkts šaktisma mīlestības, pielūgsmes (bhakti) aspektā, kas augstāko pakāpi sasniedzis mūsu ēras 1700.gados.

Pirmoreiz parādījušās pēcpurānu laikā ap 6.gs.m.ē., visas desmit Dižās Viedības formas, gan laipnās, gan baisās, ir godātas kā vispārēja Māte. Visas desmit Dižās Viedības formas ir ietvertas un godātas Šrī Čakrā (śrīcakra jeb śrīyantra) - tā ir visu yantr'u māte, no kuras atvasinātas visas citas jantras. Savās trīsdimensiju formās śrījantra pārstāv Mēru Kalnu, kosmisku kalnu Visuma centrā, un viena no tām - Tripura Sundari tiek uzskatīta par Virsbūtni (Ādi parāśakti - mūžīgais bezgalīgais spēks).

[276]: Daśa-Mahāvidyā ir Desmit Dižās Atskārsmes par desmit būtisku enerģiju noslēpumiem, kas ir arī desmit dievmātes. To godāšana ir galvenais ceļš Tantra jōgā.

KALI - Laiks. Laika mūžības atskārsme. To godāt nozīmē mirt ik dienas, atšķirt ķermeni no apziņas un nepārejošo no visām pasaulīgajām lietām, pārvērsties mūžīgā nedzimušā esībā. Tās mantra ir KRING KRING KRING HING HRING DAKSHINE KALIKE KRING KRING KRING HRING HRING HUNG HUNG SWAHA. Veicina kumbhak'u, pašapjēgu, saplūsmi.

TARA - Zvaigzne. Klusuma spēka atskārsme. To godāt nozīmē šķērsot prāta un emociju dīķi glābējzvaigznes vadībā, kas ir klusums, tukšums, pirmatnējā skaņa - nada. Tās mantra ir AING AUNG HRING KRING HUM PHAT. Veicina pirmatnējās skaņas (jeb AUM) saklausīšanu aiz visām skaņām, iekšējo mieru.

TRIPUR SUNDARI - triju valstību daile. Tīras uztveres dailes atskārsme. To godāt nozīmē pāriet no veidola uztveres uz liksmu redzamā un novērotāja vienību, dievišķo daili visā. Tās mantra ir HRING KA AE EE LA HRING HA SA KA HA LA HRING SA KA LA HRING. Veicina vērošanas apziņu.

BHUVANEŠVARI - Visuma ķēniņiene. Bezgalības mīlestības atskārsme. To godāt nozīmē ļaut iekšējās telpas pilnībai saplūst ar Visuma dzemdi, ar Dievmāti un pievienoties mīlošas vienības ar visu rotaļā. Tās mantra ir HRING. Veicina visaptverošu mīlestību.

TRIPUR BHAIRAVI - triju valstību šausmas. Patiesības uguns atskārsme. To godāt nozīmē ļaut patiesības bijību iedvesošajam spēkam iznīcināt visus garīgas attīstības kavēkļus, sadedzinot tos pašierobežošanās (tapas, askētisms) ugunī. Tās mantra ir HASAIN HASKARING HASAIN. Veicina iekšējo gaismu, prāta deviņu kavēkļu iznīcināšanu.

ČINNAMASTA - nocirsta galva. Atskārsme par to, ka atbrīvošanās ir prāta apturēšana. To godāt nozīmē atbrīvoties no kāres pēc sajūtām, prāta šaudīšanās avota atciršanu un dziļas saplūsmes, svētpamiruma sasniegšanu. Tās mantra ir SHRING HRING KLING AING VAJRAVAIROCHNIYE HUNG HUNG PHAT SWAHA. Veicina gribas spēku, iztēli, meditāciju, dzimumatturību, kuņģalinī jōgu, svētpamirumu.

DHUMAVATI - dūmu vērotāja. Atskārsme par ciešanu svētību. To godāt nozīmē ļaut neīsto aizēnot ar ciešanu dūmiem, aiz sāpēm, pretīguma un vecuma atklājot slēptās iespējas, tverot mācīšanās iespēju, pieņemot sevī pagātnes aizmiršanas viedību. Tās mantra ir DHUNG DHUNG DHUMAVATI THAH THAH. Veicina līksmi par skumjām, garīgu atskārsmi, līdzjūtību, mentālu veselīgumu.

BAGLA MUKHI - runas apturēšanas, mutes turēšanas spēks. Visu pretrunu vienības atskārsme. To godāt nozīmē likt papildinātības (holisma) patiesības iznīcinošo spēku pāri visām noliedzošajām attieksmēm - apmulsuma un šaubu apklusināšanu. Tās mantra ir AUṂ HRING BAGLAMUKHI SARVA DUSHTANAM VAVACHAMUKHAM ISTAMBHAY JIVHAMKEELAY

BUDDHINASHAY HRING AUṂ SWAHA. Veicina iekšējo klusumu, āsana's, kumbhaka's, gribasspēka mieru.

MATANGI - saprāta spēks. Atskārsme, ka patiesības runāšana attīra. To godāt nozīmē runāt patiesību, mācīt patiesību, dziedāt patiesību, pat ja tas tevi padara par izstumto, pat ja jūties nepiederīgs, un tādā veidā piesaukt patiesības attīrošo spēku. Tās mantra ir AUṂ HRING KLING HUM MATANGAIYE PHAT SWAHA. Veicina radošumu, līdzsvarotību, mantru meditāciju, mācīšanu.

KAMLA - lotoss, ūdenī tērptā. Atskārsme, ka dalīšanās nes labklājību. To godāt nozīmē dalīties bagātībā un priekā, ļaujoties maģiskajam karmas spēkam, ar to nodrošinot mierpilnu pamatu garīgai attīstībai. Tās mantra ir AUṂ AING HING SHRING KLING HASSAU JAGATPRASUTAYEI NAMAHA. Veicina labklājību, dalīšanās baudu, mieru, godbijību.

mahāvīra, mahavira - maktens, varens vīrs, dižs varonis, zibens, balts zirgs, vanags, strēlnieks (loka šāvējs), lauva, dzeguze, vanags; paparžu suga (*Helminthostachys Laciniata*). Skat. jaina

[182]: džainisma ideju apkopotājs, miris 468.g.pr.m.ē.

[366]: tārpvārpes (*Helminthostachys*). Ļoti primitīva paparžaugu grupa (cēlusies no senākajām paleozoja papardēm?). Arī sakrūdvara, suvīraka. Latvijā zināmākā paparde Latvijā ir ērgļpaparde (*Pteridium aquilinum*), arī staipeknis (*Lycopodium clavatum*).

Mahāvišuva, mahavishuva, mahāvišuva - pavasara ekvinokcija, Lieldienas; arī sūryapūjā, sūryopāsana, višuva-saṅkrānti, haripada.

[277]: (gadskārtu svētki) sākotnēji ir kalpojuši ļaužu enerģijas apvienošanai un piesaistei gadskārtējām upurēšanām (ziedošanām), svinot noteiktus pagrieziena punktus saskaņā ar kosmisko līdzsvaru. Galvenā nozīme ir diviem no tiem - Mahāvišuva'i (marta ekvinokcija) un Makar Saṅkrānti (decembra saulgrieži), kuru iedibināšana ir nodrošinājusi pareizu visu pārējo

svētku, svētceļojumu utml. izvietojumu laikā. Šie rituāli turpinās un ir vērā ņemami, jo iezīmē nepārtraukto Pavedienu, kas nāk līdz mūsu dienām.

[278]: Odišā (austrumu piekrastē) Mahāviṣuva Saṅkrānti, aprīļa vidū, tiek svinēti kā Jaunais gads. Šajā dienā dievbijīgie dažādos pavalsts tempļos ziedo Svētajam Bazilikam, Valdniekam Šivam, Višnu elkiem (shaligram, pārakmeņojušies gliemežvāki) un savām dievībām - gardo pāna - saldu dzērienu, darinātu no dažādiem augļiem, ūdens, piena, mango ingvera (Curcuma Zedoaria), biezpiena un cukura vai palmu sulas brūnā cukura. Pān'u lielā līksmībā dzer arī ļaudis. Šo svētku laikā var redzēt ceļa malā izsalkušām dvēselēm izliktus ūdens podus. Ar tādu pašu aizrautību tiek ziedots ūdens dzīvniekiem un putniem. Šos Sankraniti svētkus tur sauc arī par Pāna Sankranit un Jala Sankranti.

mahāvjāhriti, mahavyahriti, mahāvvyāhṛti - dižvārds; galvenās valstības, tas ir, bhūḥ - zeme (prithivi), pasaulīgais, bhuvah - vidējais reģions (antarikṣa - telpa starp debesīm un zemi), starp dievišķo un pasaulīgo, svaḥ - debesis (dyauḥ), dievišķais. Arī bhūḥ-bhuva-ādikam, Bhūloka, Bhūvarloka, Svarloka.

AUM un Dižvārds ievada Gājatrī mantru. Salīdz. ar mahāvākya. Dižvārds, ko katrs bramīns izrunā savā ikdienas krēslas (Sandhyā) godinājumā; parasti pēc AUM (bhūr bhuvah svaḥ).

[282]: (1) Es ziedoju šo, lai iepazītu bhūḥ, kas ir cieši saistīta ar Agni. Lai ko es te teiktu, tas ir skaisti un patiesi. Šis ziedojums ir domāts vienīgi Agni un ne man.

(2) Es ziedoju šo, lai iepazītu bhuvah kas ir cieši saistīta ar Gaisu (Vāyu), debesu velvi. Lai ko es te teiktu, tas ir skaisti un patiesi. Šis ziedojums ir domāts vienīgi Vāju un ne man.

(3) Es ziedoju šo, lai iepazītu svaḥ, kas ir cieši saistīta ar Ādityā, sauli. Lai ko es te teiktu, tas ir skaisti un patiesi. Šis ziedojums ir domāts vienīgi Ādityā un ne man.

mahāvratā, mahavrata - dižais pienākums, dižais solījums, pamatliekošais pienākums, dižā solījuma turētājs, uzņēmiens dižo solījumu, Šiva Pāśupata's godātājs, pāśupatu noteikumu ievērošana, dižais zvērests, cilvēks, kurš uzņēmiens svinīgus reliģiskus pienākumus vai solījumus; dižā zvēresta pildīšana, pamatpienākums, dižs reliģisks rituāls. Skat. arī Durgā.

J.A.Grimes [8]: dižs solījums, zvērests. 1. Džainismā ir pieci solījumi, kas paredzēti pašierobežotajam. Tie bruģē ceļu cilvēka atbrīvošanai no rīcības (karma) pēdu važām. Tie ietver:

-nenogalināšanu (ahimsā);

- patiesumu (satya);

- nezagšanu (asteya);

- dzimumatturību (brahmacārya);
- neīpašnieciskumu (aparigraha).

2. Salīdz. ar yama.

[279]: auglības svētki, ko ziemas saulgriežos svin vrātya's (kastām nepiederīgie), un kas, domājams, iekļaujas aśvamedha ritā. Skat. arī kuntāpa, kauravya, makar saṅkrānti, chawmos, uttara saṅkrānti, maghi, yāmyāyana.

[49]: mahāvratā un viṣuvrat svētkiem sākotnēji ir bijis tāds pats uzdevums kā Durgā svētkiem, un arī tie sākotnēji ir svinēti atbilstoši rudens un pavasara ekvinokcijās. Vairums zinātnieku mahāvratā saista ar ziemas vai vasaras saulgriežiem, un tiešām, daži vēdiskie teksti mahāvratā un gada vidus dienu (viṣuvrat) skaidri apzīmē kā saulgriežus. Tomēr daži fakti vedina uz domu, ka agrāk Mahāvratā svinēti rudens ekvinokcijā.

[486]: Magha mēneša jauna mēness laikā saule atpūšas, gatavojoties pagriezt gaitu uz ziemeļiem; atpūšas arī priesteri, gatavojoties ziedojumam, ko ievada Atirata skandējums; tā viņi pirmoreiz viņu iezīmē; uz viņu tie dabū Caturviṃśa ritu; tāpēc dabūtajam ritam ir viņa vārds.

Saule (saullēkta vieta uz apvāršņa) iet uz ziemeļiem sešus mēnešus; viņai priesteri seko ar sešu mēnešu ritiem secībā uz priekšu. Nogājusi sešus mēnešus uz ziemeļiem, saule apstājas, gatavojoties pagriezt gaitu uz dienvidiem; arī priesteri atpūšas, gatavojoties ziedot saulgriežu (kādreiz Viṣuvat) dienā; tā viņi to atgūst otru reizi.

Uz dienvidiem tā iet sešus mēnešus; viņai priesteri seko ar sešu mēnešu ritiem apgrieztā secībā. Nogājusi sešus mēnešus uz dienvidiem viņa apstājas, gatavojoties pagriezt gaitu uz ziemeļiem; apstājas arī priesteri, gatavojoties ziedojumam Mahāvratā dienā; tā viņi to atgūst trešo reizi. Tajā dienā viņi kalpo (gadam) trīs reizes, un gads ir trīs reizes sakārtots, patiesi, tas kalpo gada noteikšanai. Šajā sakarā tiek dziedāta šāda ziedojuma vārsmā:

“Sakārtojot dienas un naktis,
Kā viltīgs zirneklis,
Aizvien sešus mēnešus,

Sešus mēnešus uz ziemeļiem iet saule” (Kaushitaki Brāhmaṇa 19.3).

[280]: Rolland's, lai gan uz mahāvratā norāda kā uz “svinīgu vēdisku rituālu”, tos apraksta kā rituālu mehānisku salikumu - “Mahāvratā izskatās kā dažādu sastāvdaļu sakabinājums, kas grupētas ap kodolu, ko veido liels hotri priestera veikts liels skandējums (mahāduktha)”.

Tomēr nedz Rollanda atzinums par kodolu, nedz pielīdzinājums vēdiskam rituālam nekavē viņu atzīt, ka “Mahāvratā satur dažus visai savādus elementus.

Tie iesaista visdīvainākos dalībniekus, un ir uzkrītoša neparastu dalībnieku, tas ir, sieviešu un šūdru, iejaukšanās svinīgos vēdiskos rituālos.”

“Dīvainie” un “kroplīgie” - “tautas” riti, kas ir ietverti gada svētku priekšpēdējā dienā - sacensības, ratu sacīkstes, mērķī šaušana, kara spēles, dejas, dziedāšana, bungošana, izlaidība, lautas spēlēšana, rituāli dzimumsakari - īstenībā ir rituālie ieroči (yajñayuddhāni), ko Mr̥tyu lietojis cīņā ar Prajāpati. Šis uzdzīves atslēga ir tās norises laiks. Pirmkārt, šie svētki tiek svinēti atbilstoši saules kalendāram kā vieni no retajiem ar standartizēto mēness kalendāru nesaistīti, kas tos nodala no daudz striktāko bramīnu ritu svinīguma. Otrkārt, mahāvratā tiek svinēti solārā jaungada sākumā (saṃvatsarasya mukham).

[281]: Vēdu laikmetā Indijā vasaras saulgrieži atzīmēti ar svētkiem Mahāvratā Indram par godu. Tajos dzer sōmu (reibinošu dzērienu, kam piedēvēja pārdabisku spēku), dzied dziesmas, sievietes nes uguni, kuru, beidzot pēdējo gājienu, apdzēš ar ūdeni.

Rigvēdas himnas (Rv. [3] I.5. (1.-3.)) atklāj Indras būtību un to, kas no Indras tiek gaidīts:

“Sanāciet jel! Un piesēdieties! Indru dziesmās jel daudziniet, draugi, slavu kas skandināt. Pašu pirmo no pirmajiem, dižo labumu valdnieku, Indru pie Sōmas spiešanas! Lai viņš palīdz mums rūpestos mantību vairot un turību, Lai viņš balvas mums sagādā!”

(Rv. I.7. (1.-3.)) “Indram skaļskali dziedoņi, suminātāji slavu teic, Indru balsis sauc saukdamas. Indram bērī kumeli ir, lai viņš iejūdz tos vārdiem vien, pārkonmetējs viņš zeltzibsnīgs! Sauli cēla viņš debesīs, ilgi, ilgi lai redzēt var, govju klinti šķelt viņam bij.”

(Runājot par klinti, norādīts uz mītu, kurā Indra sašķēlis Vala (Vella? Velna ala?) klinti, atbrīvodams dēmona Paṇi tur noslēptās govīs, tā ārijiem dāvājot gaismu, tekošu ūdeni un kārtību Visumā (Rita). 'Indiešu literatūra - vissenākais posms', Rīga, zvaigzne, 1985). Vēlāk šie svētki esot pārcelti uz ziemas saulgriežiem; izskan domas, ka tāpēc, ka jūnijs Indijā iekrīt tropiskā lietūs laikā.

Mahēšvara, maheshvara, mahešvara - dievs, dižais valdnieks, Šiva, vadonis.

J.A.Grimes [8]: dižais Dievs; pārpasaulīgais Valdnieks.

1. Valdnieka Šivas vārds.

2. Apziņas stadija Vīra šaivismā. (Skat. sthala).

[191]: arī dižais Īšvara

mahī, mahi - zeme, debesis un zeme, ūdeņi, karaspēks, milzums, govīs, Visums

mahīdžīvā, mahijiva, mahījīvā - apvārsnis

mahir (kalāšu) - [175]: lietpratējs, prasmīgs cilvēks (mācētājs?)

mahirši, mahirshi, mahirši - dižs reģis

mahītala, mahitala - zeme, augsne, zemes virsma

māi, prākritā mai - [95]: māte

maidan, kalāšu maydan - [175]: liels lauks (salīdz ar ukr. maidan), liela pļava, esplanāde, tirgus laukums; salīdz. ar ukraiņu maidan - laukums, tirgus, sapulču vieta

maidhāvaka, maidhavaka - saprāts, viedība

maithuna - pāris, laulātie, svētais dzimumakts, pārošanās (salīdz. ar meitās iešanu?); dvīņi. Skat. bhagāsana

[364]: arī Dvīņu zodiaks vēdiskajā astroloģijā; tiek attēlots kā vīrietis un sieviete dzimumaktā.

Īstā tantriskajā maithun'a pēc īsta skolotāja (guru) vadītas psiholoģiskas un garīgas sagatavošanās pāris mācās mācās lietot savu mīlestību un garīgo tieksmi savu dabisko dzimumenerģiju pārveidei, lai attīrītu prātu, atmestu psiholoģiskus traucējumus un atmodinātu slēptos apziņas spēkus.

Vīrietis pārstāv Šivu, radošā dievišķuma vīrišķo aspektu, un sieviete pārstāv Šakti, radošās enerģijas sievišķo aspektu un avotu. Šis paņēmieni ir turēti stingrākajā slepenībā tūkstošiem gadu, lai to saglabātu tīrākajā veidā un lai atturētu primitīvus cilvēkus no šīs mācības, citu cilvēku un sevis pašu kropļošanas.

Tomēr dažas pagrimušas tradīcijas (kreisās tradīcijas jeb melnā maģija) maithun'u jeb svēto seksualitāti skaidro atbilstoši savam pagrimuma stāvoklim un savas kārības, baudkāres, orgiju un citu tīras īstas tantras kropļojumu attaisnošanai. Krišna: "Es esmu spēka spēks, brīvs no iekāres un atkarīguma, Ak, labākais no bharatiem, Es esmu dzimumattiecības, kas nav pretrunā ar dharmu" (Bhagavad Gita 7.11)

mājā tattva, maya tattva, māyā tattva - J.A.Grimes [8]: neīstuma princips. Princips, kas pārvelk aizklāju pār tīro Apziņu; fiziskās izpausmes materiālais cēlonis; piecu kaņčuka jeb ierobežojumu avots. Skat arī māyā, māyā śakti

mājā, maya, māyā - mājiens, mainīgums, nepastāvīgums, viltojums, pārdabisks spēks, maģisks spēks, burvestība, pseidouztvērumi, viltus triks, veiklība, neīstums, personificēts šķitums, līdzjūtība, rēgs, viens no 4 slazdiem, kas sapin dvēseli; viedība, maldi, spoks, viena no 9 Višnu sievišķajām enerģijām, burvju mākslas maģija, vilinājums, maldinoša runa. Prākritā - māte. Arī māi.

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu māiā - 'brīnumspējas, burvju māksla'; senās avestas māiā -, vēlīnas avestas maiiā - . Ir vairāki etimoloģiski priekšlikumi, bet drīzāk neticami. Tomēr vārds izskatās skaidri IE, un IE izcelsme ir iespējama

[191]: Virsīstenības (Brahman) maldinošais spēks; Visuma aizplīvurojošais un demonstrējošais spēks; Kosmiskā Šķituma spēks. "Mērītājs"- norāde uz divām maldinošām dimensijām - Laiku un Telpu.

[56]: Dieva sievišķā enerģija (Šakti). Tas ir Dieva cēloniskais ķermenis, ķermeņa avots, kas pastāv Vispārējā Garā (kāraṇaśarīra). Tas slēpj īsto un liek neīstajam izskatīties kā īstam. Tas nav ne patiess, ne nepatiess, ne patiess-nepatiess. Tas ir neaprakstāms, neiedomājams (anirvacanīya).

Māyā piemīt divi spēki, tas ir, aizplīvurojošais jeb āvaraṇa śakti un demonstrējošais, sagrozošais jeb vikṣepa śakti. Māyā aizplīvurojošā spēka dēļ cilvēks ir aizmirsis savu būtisko dievišķo dabu. Šī pasaule viņam rādās caur māyā sagrozošo spēku.

J.A.Grimes [8]: parādīšanās, izskata princips; šķietamība; radības brīnumainais spēks; maģiskas spējas; noslēpums; Dieva vara (no darbības v. saknes mā = mērīt, ierobežot, piešķirt veidolu); ierobežotājs.

1. Spēks, kas neīstu rāda kā īstu un īslaicīgu kā mūžīgu. Spēks, kas slēpj mūsu dievišķumu. Śankarācārya's Advaita Vēdāntā tas tiek aprakstīts kā bezsākuma cēlonis, kas rada pasaulīgās ilūzijas; neaprakstāms Virsīstenības (Absolute, Brahman) spēks, kas ir ne īsts, ne neīsts.

2. Princips, kas bezpazīmju Virsīstenību rāda kā ar pazīmēm esošu. Advaita Vēdāntā tas ir neskaidrs princips, kas rada šķietamu Visuma izpausmi. Tas ir ilūziju princips. Tas ir izšķirošs Advaita Vēdāntas koncepts. Skat. avidyā/māyā. Galu galā tas nav nedz īsts, nedz var darboties bez Virsīstenības (Brahman/Ātman) kā savas vietas. Tas ir triks, ar kuru advaitieši skaidro, kā viena vienota īstenība var izskatīties kā daudzas. Tas ir spēks, kas rada maldus un kam jēga ir vien empīriskā jeb nosacītā līmenī.

Tam ir seši aspekti:

- tas ir bez sākuma (anādi);
- tas izbeidzas pēc īstas apjēgas (jñāna-nivartya);
- tas aizmasko un demonstrē (āvaraṇa un vikṣepa);
- tas ir nenosakāms (anirvacanīya);
- tam ir pozitīvas esamības daba (bhāvarūpa);
- tas atrodas vai nu cilvēka dvēselē (jīva) vai Virsīstenībā.

Vārdu māyā Śankara ir lietojis kā savstarpēji apmaināmu ar avidyā.

4. Dvaita Vēdāntā tas ir Dieva noslēpumainais spēks.

5. Viśiṣṭādvaita Vēdāntā tas ir Dieva noslēpumainais spēks. Par Rāmānuja's galvenajiem iebildumiem pret Advaita Vēdāntas avidyā/māyā konceptu skat. sapta-vidha-anupatti.

6. Śaiva Siddhāntā tas ir pasaules materiālais cēlonis. Tas ir bez apziņas. Divkāršs, būdams tīrs (śuddha) un netīrs (aśuddha). Tas ir gan cilvēka dvēseles

važas (pāsa), gan tas, kas nodrošina cilvēku dvēseles ar līdzekļiem, vietu un izpriecas objektiem. Lai darbotos, tam ir vajadzīga Šivas vadība, tomēr Šiva tieši māyā nedarbina, tikai caur savu cit-śakti.

7. Vīra Śaivism'ā tas ir Śakti jeb mūla-prakṛti nosaukums. Tas izvēršas parādību pasaulē.

8. Kašmīras śaivismā tas ir aizēnojošs spēks. Tā nolūks ir ierobežot pieredzi, kas attiecas gan uz pieredzētāju, gan uz pieredzamo. Tas ir ierobežotājs (mala), eksistences pārdzimšanas netīrība. Tas ir īsts un Tā Kunga radība. Tas tiek iedalīts śuddha- un aśuddha-māyā.

9. Sinomīms vārdiem prakṛti, avyakta, pradhāna, avidyā, ajñāna, avyakṛta.

majak, kalāšu mayak - [175]: 1. ieraugs. Darina, sajaucot rūgušpienu vai jogurtu ar miltiem un noliekot fermentēties jeb nostāvēties; 2. barošana, spēcīnāšana

majas, mayas, máyas - liksme, sajūsma, prieks, atspirdzinājums

majatē, mayate - mainīt, mīt, maiņas tirdzniecība; arī kušanu. Arī PIE 'mei', 'mi-ske/o', gotu 'gamains', liet. 'maīnas'

mājatē, mayate, māyate - mērīt, salīdzināt, sadalīt, iezīmēt robežas, rādīt, secināt, sagatavot

mājāvada, mayavada, māyāvāda - mācība, kas uzsver šīs pasaules nepastāvīgumu, Māyāvāda filosofija, Advaita-Vedanta

mājāvin, mayavin māyāvin - burvis, mags, burvju mākslinieks, kaķis, pangābols, panga; krāpniecisks, maldinošs, tāds, kam piemīt maldinošas vai maģiskas spējas

mājīn, mayin, māyin - burvis, mags, burvju mākslinieks, prasmīgs mākslās vai burvestībās, maldinātājs, blēdis, viltīgs, panga

mājōbhū, mayobhu, mayobhū - īpašs ugunskura veids; laimi nesošs

māju, mayu, māyu - maušana, blēšana, maurošana, dusmas, žultains humors, rēkšana, burvestība, žults, nemāksla

māka (kušanu), maka - maktīgs, pārmācošs, ārkārtīgs, varens. Salīdz ar mahā

maka, kalāšu ma'ka - [175]: rituāli netīrs. “Nodaliet netīrus cilvēkus!” Tādi ir vīrieši, kuri sēd ar sievieti Ziemsvētku dzimumatturības dienās vai tai pieskaras. Vai kuri precas ar pārāk tuviem radiem. Tādi kļūst vīrieši, ne sievietes. Arī pragata, t'rika

Makar Sankrānti, makar sankranti, makar sañkrānti -

[287]: Ziemsvētki, ziemas saulgrieži ap mūsu ēras 300.gadu; tie nepieder pie hindu reliģiskiem svētkiem. Pēc tiem saule virzās uz ziemeļiem, dienas gaismai pieaugot. Makar Sañkrānti tolaik nozīmējuši svētkus dienā pēc ziemas saulgriežiem (Uttarāyaṇa) (indiešu matemātikas un astronomijas uzplaukuma

laiku), kas tagad zemes aksiālās precesijas dēļ nobīdījusies uz janvāra vidu (14. vai 15. janvāris).

Indijā tie ir vieni no ļoti nozīmīgiem svētkiem. Šajā dienā sievietes, kuras vecākas par 16 gadiem, apmazgājas vai pēc peldes kopā ārā pēc saules rieta ziedo śrī maṅgal caṇḍika prapatti. (Sieviete ir savas ģimenes 'sargkareivis' no vienas puses un katra savas ģimenes locekļa miesassargs no otras puses, neatkarīgi no tā, vai viņa ir māte, māsa vai sieva.) Skat. arī kuntāpa, kauravya, makar saṅkrānti, chawmos, uttara saṅkrānti, maghi, yāmyāyana.

[288] - šie svētki ir arī Pateicība Dabas Mātei par graudu, labklājības pilnību. Svinības ietver saldumu gatavošanu no rīsa, brūnā palmu cukura, zaļajiem aunazirņiem un sezama. Šajos svētkos ir ļoti svarīgs rituāls. Sankrānti dienā (tagad 14. vai 15. janv.) sievietes ziedo śrī maṅgal caṇḍika prapatti. Tajā dienā uz mūsu planētas, reģa Kardam un Devahuti Kataraaj āšramā pirmo soli ir likusi Mātā Mahiṣāsurmardini ar nolūku izpostīt Mahiṣāsūr. Ziedošanu sievietes dara pēc saules rieta, jo soļa likšana notikusi pēc saules rieta. Ja viņa būtu nākusi dienā, neviens cilvēks neizturētu viņas starojumu. Dažādos Indijas reģionos to svin dažādi.

Mahārāštrā ļaudis Makar Sankrānti dienā apmainās ar daudzkrāsainu halvu (cukura graudiņi, klāti ar cukura sīrupu) un Til-Gul Laadoo (saldumi, ko dara no sezama sēkliņām un brūnā palmu cukura). Otrajās brokastīs tiek piedāvāts Gulachi Poli / Purān Poli (bezrauga plācenis, pildīts ar maigu smalcinātu brūno cukuru, kas sajaukts ar brūninātām baltajām sezama sēkliņām un nedaudz aunazirņu miltu, kas tiek brūnināts bagātīgā attīrītajā sviestā līdz zeltainai krāsai).

Apmainoties ar saldumiem kā labas gribas zīmi, ļaudis sveic cits citu ar vārdiem "til-gul ghyaa, aani goad-goad bolaa", kas nozīmē 'pieņem šos saldumus un runā saldus vārdus'. Šajās saldumu apmaiņās ietvertā doma ir aizmirst bijušās netīksmes un naidīgumus, un nolemt runāt jauki un palikt draugiem. Sezama sēkliņu svarīgums ir tajā, ka tās tur ķermeni siltu un nodrošina arī pienācīgu eļļas daudzumu, kāds vajadzīgs, ziemai izsausējot no ķermeņa mitrumu.

Nostāsta variants aiz šiem svētkiem ir, ka Sankarasur Rakshasa bijis tiešām ļoti nežēlīgs (ziemas aukstums?). Un viņš sācis mocīt un nogalināt cilvēkus. Lai Sankarasuru nogalētu, uz zemes parādījusies dieve Sankrānti un viņu piebeigusi. Lai svinētu Sankarasura bojā eju, cilvēki sākuši svinēt Sankarti.

Mahārāštrā sievietēm šī ir īpaša diena, kad precētas sievas tiek aicinātas uz sanākšanu, sauktu par Haldi-Kunku (burtiski - kurkuma-cinobrs) un dāvina piederumus, apģērbus utml. Parasti sievietes šajā reizē valkā melnus sarī vai melnas virsdrēbes. Tā nozīme ir, ka Sankrānti nāk pašā ziemas aukstumā,

un melna krāsa saglabā un uzsūc siltumu, palīdzot to saglabāt. mahārāštra šajā īpašajā laikā ir slavena arī ar pūķu laišanu.

[289]: viena no hindu labvēlīgākajām dienām, ko svin gandrīz visās Indijas daļās neskaitāmās kultūrformās ar lielu godbijību, siltumu un jautrību. Simtiem tūkstošu cilvēku peldas tādās svētvietās kā Gaṅgā Sagar un Prayag'a un pielūdz Valdnieku Sauli. Indijas dienvidos to krāšņi svin kā Pongal, un Pendžabā to svin kā Lohri un Maghi. Gudžaratieši ne vien godbijīgi raugās uz sauli, bet arī palaiž kā ziedojumu tūkstošiem krāsainu skaistu papīra pūķu vispāri apvārsnim. Varbūt viņi tiecas sasniegt savu krāšņo Dievu vai izsaukt lielāku tuvību ar to, kas pārstāv vislabāko. Tā ir diena, uz kuru gaidījis Bhīšma Pitamah's, lai atstātu savu mirstīgo apvalku.

Saule hinduismā pārstāv Pratyaksha-Brahman'u - izpausto Dievu, kas simbolizē vienoto, nedivējo, pašstarojošo, lielisko dievību, kas nenogurusi svētī katru un visu. Saule ir tā, kas ir pāri laikam un arī tā, kas griež visiem zināmo Laika Ratu. Slavenā Gājatrī mantra, ko ik dienas skandē katrs dievbijīgs hinduists, ir vērsta uz Saules Dievu, lai tas viņu svētī ar saprātu un viedību. Saule ne vien pārstāv Dievu, bet arī iemieso apjēgu un viedību.

Valdnieks Krišna Bh.Gītā atklāj, ka šī izpaustā dievība ir bijusi viņa pirmais mācekļis, un mēs visi to pazīstam kā tā vērtu. Saulei nav svētdienu, varbūt tāpēc tas, kurš līksmo pašā tās 'būtībā', pašā savas Patības būtībā, vienmēr ir svētdienas noskaņojumā.

Kosmisko norišu un cilvēka dzīves un vērtību saistīšana ir viena no hindu Skolotāju apbrīnojamākajām iezīmēm. Ja reiz šī saistība ir radusies, tad vēlāk šīs kosmiskās norises ir kļuvušas par atgādinājumu labākajam, ko mēs mīlam un novērtējam. Saule ir viskrāšņākā un svarīgākā no visiem kosmiskajiem ķermeņiem, tādēļ katra ar sauli saistīta norise ir kļuvusi par ļoti nozīmīgu garīgu, reliģisku un kultūras norisi.

Makar Sankrānti dienā saule sāk savu kāpumu un saullēkta virzību uz ziemeļiem, un tādā veidā dod ziņu par notikumu, kurā Dievi šķiet atgādinām saviem bērniem - “no tumsas uz gaismu mani ved” (Tamaso mā jyotir gamaya; no Pavamāna mantras, Bṛhadāranyaka Upaniṣad 1.3.28). Kāp arvien augstāk - uz arvien vairāk Gaismas un nekad uz tumsu. Svinēšana:

1. Piecelies agri no rīta, pirms saullēkta, apmazgājies vai peldies un esi gatavībā ar ūdeni un ziediem sagaidīt saullēktu. Godā austošo sauli, ziedojot ūdeni, ziedus ar abām rokām; tad lūdz ar saliktām plaukstām, skandējot Gājatrī mantru un lūdz apjēgu, viedību un apskaidrību celties līdzīgi uz lielākiem un lielākiem augstumiem. Lūdz svētību dzīvot rosīgu, iedvesmotu un krietnu dzīvi.

2. Veic ūdens ziedojumu (tarpana) saviem senčiem, lūdzot viņu svētību. Apņemies izpirkt savu pirmtēvu parādus un lepnību. Dzīvot tā, ka lai kur senči būtu, viņu galvas augstu tur viņu bērnu dzīve un darbi.

3. Veic īpašu meditācijas sesiju, kurā attīsti apjēgu par pašstarojošu domājošu dievišķumu. Īsti skaidri apstiprini sava garīgā mērķa nozīmīgumu un lūdz Dievu svētīt tevi ar spēju nemitīgi liksmot savā patiesajā patībā. Lai tavš dzīves ceļš kāpj augšup kā Uttarayana's saule pēc Ziemsvētkiem. Lai tavā dzīvē un pasaulē vairojas Mīlestība un Gaisma.

4. Cep lačdu vai citus saldumus ar sezamu un palmu cukuru un tos ziedo saviem draugiem un radiem. Raugies, lai tava “Visu Labklājības lūgšana” izpaužas rīcībā un darbos.

5. Otrās brokastīs paēd Ziemsvētku rīsu un pupu khichiri. Tas nozīmē vienkāršības ieaudzināšanu dzīvē un paradumos.

6. Šajā dienā apdāvēni kādu, kas to tiešām pelnījis.

7. Apmeklē savu dēlu viņa dzīvesvietā un apdāvēni dēlu un vedekli. Ja apmeklēt nav iespējams, lai izteiktu savu mīlestību un pieķeršanos viņiem, dāvanas nosūti. Darbojies, lai pienācīgi izkoptu paaudzi, kurai jānes tālāk labākais, ko mīli un novērtē.

Pendžabā, kur decembris un janvāris ir gada aukstākie mēneši, saulgriežu priekšvakarā tiek iedegti milzu ugunskuri, un tiek svinēti ražas svētki (lohari). Ugunskurā tiek ziedoti saldumi, cukurniedres un rīss, apkārt ir sanākuši draugi un radi. Nākošā diena, kas ir Ziemsvētki, tiek svinēta ar pendžabiešu nosaukumu Maghi. Danco pendžabiešu Bhangra danci līdz spēku izzūkumam. Tad sasēstas un ēd krāšņus īpašus Ziemsvētku ēdienus.

[286]: ražas svētkos mēs svinam pirmo graudu atnākšanu, daloties tajos ar katru. Tu esi guvis labumu par visu savu darbu un grūto strādāšanu. Ciematos, mājās mēdz pieņemt pirmās cukurniedres, pirmo rīsa maisu un dalīties tajā ar ikkatru.

Svētki nevar būt bez dalīšanās. Un šajā zemē dalīšanās ir bijusi ar apjēgu un viedību tajā. Katros svētkos ir kāda viedība. Tas ir to jaukums.

Mahārāštrā cilvēki pasniedz sezama sēklas un brūnā palmu cukura pikas (laddoo). Sezams ir eļļas grauds; sezama eļļa ir tā, ko cilvēki lieto visvairāk. Dažu iemeslu dēļ sezams tiek uzskatīts par ļoti vērtīgu. Sezama sēklas un palmu cukura pikas tiek izdalītas visiem, sakot- “Tas ir tev, un lai no tavas mutes nāk laipni (kā saņemtais) vārdi”. Mēs ar to izsakām vēlējumu vai sveicienu. Šī paraža pastāv kopš seniem laikiem. Šiem svētkiem ir arī astroloģiska saistība. Makar Sankrānti svin, kad saule ieiet Mežāža (Capricorn) zvaigznājā, kas (tur) iezīmē ziemas beigas. Dienvidu puslodē nesvin Makar Sankrānti, bet Kark Sankraman. Mūsu pavasara sākums viņiem

ir rudens sākums, un mūsu rudens Austrālijā ir pavasaris. Tādējādi, svētki ir saistīti arī ar gadalaikiem. Makar Sankranti svin, kad tu nonāc no bargas ziemas jaukā saulītē.

makš, maksh, makṣ - muša; maśaka - ods

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu makš - 'muša, bite'; vēlīnas avestas maxši - muša. [FU mekše - bite; Redei 45]

mālā, mala - mala, robeža, vītne, vainags, kreļļu virtene, aukla, svītra, rinda, virkne, lauks, mežs vai koks ciemata malā, izgudrojums, viltojums; Māla - Višnu vārds; viena no 7 salām

malaja, malaya - debesu birze, dārzs. Skat. mālā, devāraṇya

malana - malšana (mālidan, malt (persiešu)), saberzēšana, saspiešana; telts

mālatsē (kušanu) - piemālējies, piedzēries

Mālava, malava - piederīgs Malwa, Mālava (Maliēna?) zemei, zirgkopsis, baltziedu lotosmizas koks (Symplocos Racemosa).

[128]: Mālava-viṣaya - vainagu (mālā) zeme.

[290]: Ujjayini, kas ir Malwa's galvaspilsēta, ir nosaukta pēc Surāṣṭra's un Gurjjara's, kas atrodas Gujarat'ā. No visām Indijas zemēm Hiuen Tsiang'am par Mālav'u un Maḡadh'u ir bijis ļoti augsts viedoklis. Viņš teic, ka šo divu zemju tautām ir literatūras pētītāju, tikumu godātāju, laipnu un izsmalcinātu runātāju slava. Mālav'ā bijuši 20000 mūki, kuri studējuši mazā rata Sammitiya skolas mācību. Skat. arī aulikara, janapada

maldar (kalāšu) - [175]: gans, lopu īpašnieks

Malēk (kalāšu) - [175]: 1. Radītājs Dievs, arī khoday, parwardigar, d'izil'a dizaw, paydagaraw; 2. īpašnieks, arī khawn, mul'awa

malēri čot, kalāšu mal'eri cot - [175]: kokā griezts attēls tempļa ārpusē

malēri, kalāšu mal'eri - [175]: kokgriezumiem izrotāts dēlis, kas attēlo 'jes't'ak. Tādi ir han templī

mālīka, malika - krāsotājs (mālētājs), gleznotājs

mālīkā, malika - vītne, vainags, reibinošs dzēriens, meita, rinda, virtene, kaklarota

mālu, malu - sieviete, ložņaugu suga

malvat, kalāšu mal'wat - [175]: piemiņas akmens. Tādu kalāši noliek, piemēram, uz sava tempļa jumta, lai atcerētos varonīgu leoparda vai ienaidnieka nogalēšanu

mama - mans

māma, mama - krusttēvs, tēvabrālis, mātesbrālis; dārgs draugs

māmaka, mjūn, kāšmiri mamaka, māmaka, myoon - mans

māna, mana - māns, iedoma, iedomība, pašapmāns, lepnība, augstprātība, uzpūtība, ārišķīgums, izrādīšanās, īgnums, šķitums, viltota cieņa, kāre;

norma, mērs, nolūks, apsvērumš, priekšstats, uzskats; gods, cieņa, pašcieņa, aizvainota goda sajūta, mājoklis, novārījums; mana - iedomāts, šķietams, imaginārs, uzskats, doma, ideja, viedoklis, ticība. Akadiešu manū

J.A.Grimes [8]: 1. Džainismā viena no četrām kaislībām (kašāya). 2. Budismā viena no ciešanām (kleśa). 3. Tas pats, kas pramāņa.

manaha-parjāja, manah-paryaya, manah-paryāya - J.A.Grimes [8]: telepātija; domu lasīšana.

1. Džainismā tas ir viens no pieciem apjēgas veidiem. To spēj vien svētie, jo tas ir izsmalcināts un netverams apjēgas veids. Cilvēka spēja tieši nojaust citu prātu kustības. Tā ir pārdabiskas (vikala) apjēgas veids.

2. Tā ir divu veidu - ierobežota telepātija (ŗju-mati) un izvērsta telepātija (vikula-mati), kas atšķiras tikai pakāpes ziņā.

manaha, manah - prāts un citas sajūtas, uzmanība, siršs, gods, ar meditāciju.

[191]: maņa, sajūtu prāts; uztveres spēja, kas saņem maņas orgānu signālus

manas - prāts, uztvere, iztēle, saprāts, siršsapziņa, izgudrošana, gars, griba, vēlme, nosliece, garastāvoklis, raksturs, pieķeršanās, sajūta, pārdomas, doma, uzskats, dzīvības dvaša, kas pamet ķermeni mirstot.

[58]: Ūdeņu un Kosmiskā Saprāta dzīvinošā dvaša

mānasa-pratjakša, manasa-pratyaksha, mānasa-pratyakṣa - J.A.Grimes [8]: mentāla uztvere

manasvinī, manasvini - lepna sieviete, gudra sieviete, tikumīga sieva, cēla sieviete; dāsns

mandalasvastika, maṇḍalasvastika - [53]: viena no 108 dejas žestiem, kas minēts Nāṭyaśāstra 4.nodaļā - "abas rokas saliek svastikas žestā ar plaukstām uz augšu vienādā veidā un ķermeni tur Maṇḍala Sthāna pozā

mandavarvač, kalāšu mand'awarwac - [175]: Ziemsvētku klaips; liels apaļš maizes klaips ar ērgļa zīmējumu uz tā. To cep Ziemsvētkos (Chawmos) no kviešu miltiem. To uzskata par rituāli tīru

mandavdžalēki, kalāšu mand'awjal'eki - [175]: mirušo gari. "Nekliedz, citādi atnāks mirušo gari"

mandrak (kalāšu) - [175]: varde. Arī madrak

mandūka jōga, mandukayoga, maṇḍūkayoga - vārdes dievdievsajūga, meditācija, jōga, kurā askēts sēd nekustīgi kā vārdes meditācijā.

[291]: varde kā iedvesmojošs dzīvnieks jeb totems mums atgādina par dzīves pārejošo raksturu un atbalsta pārmaiņu laikos. Spēcīgi saistīta ar ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) elementu, tā mūs vieno ar emociju un sievišķo enerģiju pasauli, kā arī ar attīrīšanos, gan fizisku, gan

emocionālu vai garīgāku vai enerģētiskāku. Vardes totems simbolizē dzīves ciklus, īpaši pārdzimšanu. Tās gājiens caur dzīvi no kurkuļa līdz pieaugušai vardei mums atgādina par daudzajiem pārveides un pārdzimšanu cikliem mūsu dzīvēs. ... Varde ir abinieks un viegli pāriet no ūdens uz sauszemi.

mandūka, manduka, maṇḍūka - varde, krupis, rupucis, ragana, zirga naga pēda, koitus veids, Colosanthus Indica

Rigvēda [3]: VII, CIII (103).

1. Tas, kas gadu guļ klusi, kā savus solījumu pildoši bramīni, savas balsis ir pacēlušas varden - Pērkona (Pardžanja)s iedvesmotas balsis.

2. Kad, guļot dīķa dibenā kā izkaltušām ādām, nāk lejā debesu plūdi, varžu mūzika nāk kā koncerts, kā govju māvieni uz saviem teļiem.

3. Kad, nākot Lietuv, uz viņām, slāpju mocītajām, izlīst ūdens, cita meklē citu, runājot un apsveicot ar līksmes saucieniem, gluži kā tēvu.

4. Katra no tām otru saņem laipni, tīksminoties ūdens plūdus, lietus slapjās Varden lēkā, un Zaļās un Plankumainās savieno savas balsis.

5. Kad viena atkārtoti otras valodu kā skolnieks skolotāju, katrs tavs loceklis šķiet pieaugam, jums sarunājoties ūdeņu daiļrunībā.

6. Viena mauj kā Govs, kā Kaza blēj otra, viena ir Zaļa un otra ir Plankumaina. Vārds tām ir viens, bet tomēr dažādas un runā dažādās balsīs.

7. Kā Atirātra's (Nakts) Sōmas ritā runā bramīni sēdot ap pārpilnu (sōmas) trauku, tāpat jūs, Varden, savācaties ap dīķi, lai godinātu šo visa gada dienu, pirmo Lietuv gadalaikā.

8. Šie bramīni ar Sōmas sulu, veicot savu gada ritu, ir pacēlušies savas balsis; un šie dievkalpojošie priesteri (Adhvaryu), svīstot pie savām kannām, nāk un izrādās, un neviens nav slēpts.

9. Tās uztur Dieva noteikto gada kārtību (Rita, ṛta), un šo gadalaiku šie laudis nepalaiž garām nekad. Tiklīdz kā atgriežas gada Lietuv laiks, katlu karsētāji tiek brīvi.

10. Govju māvieni un Kazu blējieni ir dāvājuši bagātību, un Zaļās un Plankumainās labvēlīgi dāvā mums dārgumu. Varden, kas dod mums govīs tūkstoš mūsu dzīvju garumā visbagātīgākajā gadalaikā.

IX, CXII (112).

4. Zirgs labprāt vilktu vieglus ratus, nebēdnīgu namatēvu pievelk smiekli un joki. Vīrieši kāro savu pārinieču tuvuma, varde kāro plūdus; plūsti, Indu (Sōma), Indras labā.

X, XVI (16).

14. Ak, vēsuma pilnais, tu, vēsais Stāds, svaigas valgmes pilnais, nāc kopā ar varden mātīti, atvēsinošais Augs, pildi ar sajūsmu šo Agni.

X, CLXVI (166).

5. Lai varu būt augstākais, ieguvis jūsu spēku karā, jūsu prasmī mierā, pakāpies uz jūsu galvām. Runājiet ar mani no manas kājas apakšas, kurkstiet kā vārdes no ūdens, kurkstiet kā vārdes no ūdens.

[126]: arī rupucis, liet. rupuže. Raganas pamatiemiesojums, tautas ticējumos - dzīvības, nāves un atdzimšanas simbols. Jāprot pret krupi izturēties, jo tajā ir dzīvības un nāves pirmsākumi. Atlīdzinādams labu, viņš atnes gan pārtiku, gan naudu, bet ļaunu soda ar nāvi. Par pretīguma izrādīšanu krupis var notvert cilvēka siekalas, un tad cilvēks mirst. Ja viņa inde uzpil uz kailas ādas, cilvēks vai nu mirst vai kļūst grumbains kā krupis. Viņš var uzkāpt cilvēkam uz krūtīm un izdzert elpu no mutes. Bet piemīt arī dziedniecisks spēks - atradis dzīvu vai beigtu krupi, liec to pie sāpīgās vietas, un sāpes pāriet. Bieži vien attēlots ar lilijas ziedu galvas vietā - atdzimšanas simbols.

Mandūkamātri, maṇḍūkamatri, maṇḍūkamātrī - Varžu Māte; Clerodendrum indicum

mandūkī, manduki, maṇḍūkī - varde, vieglprātīga sieviete, zirga naga pēda

Māndūkja Upaniṣad, mandukya upanishad, māṇḍūkya upaniṣad - J.A.Grimes [8]: 'varde'. Mēdz teikt, ka šī upaniṣada vien divpadsmit pantos satur visu pārējo upaniṣadu kodolu. Tā ir Atharva Vēdas sastāvā. Īsākā upaniṣada.

Virsištenība (Brahman, Absolute) tiek pielīdzināta skaņai AUM, un viss Visums tiek priekšstatīts kā šīs AUM zilbes izpausme. Atšķirībā no citām, šī upaniṣada savas mācības attēlošanai neiesaista nekādus jocīgus stāstus, iedomātus dialogus, nostāstus. Tāpat atšķirībā no pārējām tā klusē par rituāliem un pielūgsmi un uzreiz iedziļinās Dvēseles un Virsištenības apspriešanā.

[292] (pilns teksts):

“AUM. Starojošie! Lai sadzirdam ar savām ausīm to, kas ir labvēlīgs; jūs, pusdievi!

Lai saredzam ar savām acīm to, kas ir labvēlīgs!

Lai mēs, apveltīti ar ķermeņa spēku un locekļiem, ziedojoš slavas dziesmu pilnveidojam visu dzīves laiku, ko dāvājušas dievišķās būtnes;

Lai svētī mūs Pērkons (Indra), cildenais lieliskais;

Lai svētī mūs Saule (Pūṣan, arī Audzētājs), vizinošā;

Lai svētī mūs Zirgs (Tārksya, arī Ratu Vadītājs), visa ļaunuma iznīcinātājs;

Lai svētī un pasargā mūs Debesu Tēvs (Dyauspitṛ, Jupiters, Bṛhaspati)!

AUM. Miers! Miers! Miers!

Izklāsts:

1. AUM! Šis nezūdošais vārds ir visa redzamā Visuma veselums. Tā skaidrojums ir šāds - kas ir bijis, kas ir, kas būs - patiesi, tas viss ir AUM. Un

Tas, kas ir pāri šiem trim laika valstības stāvokļiem, patiesi, arī tas ir AUM.
2. Tas viss ir Virsīstenība (Brahman). Patība, Ātman, ir Virsīstenība. Šai Patībai ir četras pēdas (apziņas stāvokļi).

3. Pirmais stāvoklis ir Viśva jeb Vaiśvānara (Visums, nomoda patība, Visuma Būtnes apjēga, ārējā pasaule). Tā darbības lauks ir nomods. Tā apziņa ir vērsta uz āru (pasauli). Ar saviem septiņiem locekļiem (ēters, gaiss, uguns, ūdens, zeme, atšķirtība no veselā, enerģijas plūsma) un deviņpadsmit mutēm (manas, chitta, ahaṃkara, buddhi; prāṇa, apana, samana, udana, vyana; izdalīšana, radīšana, kustība, tveršana, runa; oža, garša, redze, tauste, dzirde) tas pieredz tveramos (parādību, izpausmju pasaules) objektus.

4. Otrais stāvoklis ir Taijasa (Starjošais, sapņa patība). Tā darbības lauks ir sapņa stāvoklis. Tā apziņa ir iekšup vērsta. Tas ar septiņiem locekļiem un deviņpadsmit mutēm pieredz (psīhiskās pasaules) netveramos objektus.

5. Trešais stāvoklis ir Prājña (Viedais, dziļa miega patība), kur cilvēks miegā nedz ko (tveramu vai netveramu) vēlas, nedz redz kādu sapni - tas ir dziļš miegs. Šajā bezsapņu miegā visi pieredzējumi kļūst vienots (saplūst ar nedalīto apziņu) saskaņīgs apziņas kopums, svētlaimes pilns un svētlaimes uzturēts. Tā mute (kanāls) ir apziņa (durvis uz sapņa un atmodas apjēgu).

6. Tas (kas pieredz visus šos apziņas stāvokļus) ir Visa Saimnieks; Visu zinošais; Iekšējais rīkotājs; Iekšējais Avots. Tas ir visu būtņu sākums (dzemde) un gals (kur izšķīst atpakaļ).

7. Kā ceturtais (dvēseles, Ātman, Patības) stāvoklis ir zināms Turīya (Ceturtais) - nedz iekšup, nedz uz āru vērsta apziņa, nedz abas kopā; tas ir ārpus apziņas un tās neesamības; nedz zinošs (sajūtas pieredzošs vai salīdzinošs), nedz nezinošs; neredzams, pārpasaulīgs, kā vārdu nedrīkst velti valkāt; netverams; neaprakstāms, neaptverams, nenosakāms; tā vienīgā būtība ir (tīra) pašas Patības Apziņa, īstā Patība; tā nāk sniegt mieru visai nosacītajai esībai. Pavisam dzidrā, mierpilnā, svētlaimes pilnā, kam nav nekā līdzīga - tā ir (īstā jeb patiesā) dvēsele (Ātman); Patība; tā ir jāapjēdz.

8. Skaņas valstībā šī Dvēsele jeb Patība ir zilbe AUM, un četri Patības stāvokļi ir identiski zilbes burtiem, un zilbes burti ir identiski četriem Patības līmeņiem. Zilbes burti ir A, U, M.

9. Pirmā skaņa, 'A' ir Vaiśvānara, kā lauks ir nomods, jo ir visuresoša. Tas, kurš to apjēdz, aptver visas vēlmes; viņš kļūst arī par pirmo starp dižajiem.

10. Otrā skaņa ir 'U', Taijasa, kā lauks ir sapņa stāvoklis, jo tā ir izcilība un satur pārējo divu īpašības. Tas, kurš to apjēdz, sasniedz augstāko apjēgu un kļūst līdzsvarots; viņa ģimenē nedzims neviens Virsīstenību (Brahman) neapjēdzošs.

11. Trešā skaņa ir M, Prājña, kā lauks ir dziļš miegs, jo tas ir visas dažādības robeža un gals. Tas, kurš to apjēdz, ir brīvs no visām atšķirībām un kļūst viens ar Patību.

12. 'Ceturtais' ir bez skaņas - neizrunājams (bez daļām un mudžekļa, nesaistīts ar šo pasauli, labvēlīgs) parādību pārtraukums, visas nosacītās izpausmes nomierinošs, svētlaimīgs, mierpilns, nedivējs. Tādējādi, AUM ir pati Dvēsele (Ātman), Patība, patiesi. Kas to apjēdz, sapludina savu patību ar Virspatību - jā, kurš to apjēdz.

AUM śantih; śantih; śantih (AUNn__ Miers! Miers! Miers!)

mangalagāthikā, mangalagathika, maṅgalagāthikā - svinīga dziesma

mangalakalāṣa, mangalakalasha, maṅgalakalaśa - trauks, ko lieto svētkos

manīṣā, manisha, manīṣā - uzmanīgums, saprāts, viedība, apsvēršana, apdomīgums, lūgšana, slavas dziesma, vēlme, apcere, vaicājums, doma, iecere

manīṣikā, manishika, manīṣikā - viedība, saprāts, gaidas

manīṣin, manishin, manīṣin - dievbijīgs, apdomīgs, saprātīgs, domīgs, vieds, skolotājs, zintnieks, zinātnieks

manita - pamanīts, novērots, saprasts, zināms

mānitva, manitva - apmāns, lepnība, godinājumu pieņemšana, iedomība

manju, manyu - degsme, aizrautība, prāts, ziedojs, sašutums, niknums, dusmas, trakums, posts, nelaime, spriedze, noskaņojums, gars, nožēla, ciešanas.

[11]: Rigvēdā [3] ir dažas Manyu, kara dievam, pērkona turētājam, nelabvēļu, ļaunā gara Vritras un dievu pretinieka Dāsju galētājam, izcili drošajam, niknajam, ļaunuma apspiedējam un neatkarīgajam, veltītas slavas dziesmas.

manman - viedība, saprāts, doma, izpratne, saprāts, lūgums, lūgšana, domas izpausme, tas ir, himna jeb slavas dziesma

manovidžņāna, manovijnana, manovijñāna - ego apziņa, psiholoģija.

J.A.Grimes [8]: personības, ego apziņa; psihiska uztvere.

Uztveres veids, kas attiecas uz sajūtu apjēgu paralēlu jēdzienu formā, kas veidojas no izziņas caur sajūtām. Šī apjēga ir mentāla modifikācija, kas rodas gan no objekta, gan no apziņas. Saskaņā ar budismu, manovidžņānai piemīt tagadnes, pagātnes, nākotnes atšķiršana, kā arī salīdzinājums ar pagātnes atmiņām. Tā ir neapjēdzošs prāts, kas turas pie 'es' un 'ne-es' koncepcijas.

[2]: mūsdienās šo jēdzienu lieto ikdienišķi, un rietumu mācību iestādēs psiholoģijas studijas ir lielākoties aizklātas ar šaubām un pieņēmumiem, bieži ar minējumiem, un nozīmē vien mentālas fizioloģijas veidu, praktiski

neko vairāk kā darbu ap smadzenēm-prātu cilvēka zemākajā astrālajā-psīhiskajā līmenī.

Turpretim teosofiskajā filosofijā vārds 'psīholoģija' tiek lietots attiecībā uz kaut ko ļoti citu un ar daudz cildenāku raksturu - to varētu saukt par pneumatoloģiju vai gara un tā starojuma zinātni vai pētniecību, jo visas cilvēka iekšējās spējas un spēki galu galā rodas no viņa garīgās dabas.

Vārdam 'psīholoģija' īstenībā būtu jānozīmē cilvēka iekšējā darbība un cilvēka principu un elementu jeb enerģijas-spēku centru sakarības - tas, kas cilvēks iekšēji īstenībā ir. Senajās dienās psīholoģija tiešām ir bijusi tas, ko šis vārds nozīmē - 'dvēseles zinātne'; un uz šīs zinātnes ir droši balstījusies to papildinošā un pakārtotā īstās fizioloģijas zinātne. Tomēr mūsdienu maldīgajā cilvēka konstitūcijas izpratnē par pamatu psīholoģijai kalpo fizioloģija. Tas ir hysteron proteron - rati zirgam pa priekšu - gadījums.

manthara - nostāstu (garamantu?) nesējs (teicējs?); dārgums, auglis, nocietinājums, nostāstu nesējs, noslēpumu zinātnis, kuprains, virpuļojošs, nespodrs, vaļsirdīgs, lēns, gauss, laisks, līks, šķērslis, liels, plašs, caurs, putošanas jeb kulšanas nūja, *Carthamus tinctorius*

mantra, māntrā - burvju vārdi, mistiska vārsmā jeb maģiska formula, lūgšanas formula, vēdiskis slavinājums, pārveidojoša doma, svēti vārdi, kas vērsta uz kādu dievību; piektais zodiaks, noslēpums, skandējums, domas rīks, apņemšanās, burvība, padoms, pārdomas. Skat. arī mantrapada, brahmaghoṣa, mantravarṇa, mantrayoga. Salīdz. ar manthara.

[520], 83 - mantras (ēģiptiešu 'hekau') ikkurš cilvēks var lietot prāta rāmumam, savākšanās uz garīgas pilnveides viedību attīstībai. Mantra var būt skaņas, vārdi, dievbijīgi dziedājumi un svēti teksti jebkurā valodā - vajag vien izprast saturu un atkārtot to vairākas minūtes. Ir svarīgi saprast, ka mantra iegūst tās lietotāja spēku, nevis otrādi. Tā mantras izraisa prāta paplašināšanos. Jo biežāk cilvēks mantras lieto, jo lielāku domu spēku tajā ieliek, sasniedzot rāmu stāvokli un pāreju uz augstāku psīholoģisku un garīgu apziņas dimensiju.

[128]: 1. doma, īpaši doma, kas izteikta formulētā uzrunā - lūgšanā vai dziesmā, vai himnā, vai dievbijīgā tekstā;

2. parasti vēdu himnu un tekstu apzīmējums;

3. vēlāk (kad šie vēdiskie teksti sākti lietot kā maģiskas formulas) - buramvārdi, buršana;

4. tāpat kā mantu - apdoma, nodoms.

[191]: svēta zilbe vai vārds vai vārdu virkne, ar kuru atkārtošānu un apceri cilvēks pilnveidojas jeb sasniedz Patības apjēgu. Burtiski -

'pārveidojoša doma' (manat trayate). Tātad, mantra ir iedibinājusies formula, kas pārveido apziņu.

[293]: cilvēki mantras ir skandējuši gadu tūkstošiem. Mantras ir skaņas, kuras jūs dzirdat no dziļas iekšienes meditācijas laikā, un to mērķis ir nest cilvēku atpakaļ uz avotu. Personas un attēlus cilvēki ir sākuši pievienot mantrām pēdējos laikos. Mantrām piemīt noteiktas svārstības/enerģija. Tās ir vispārējas.

[294]: mantru noslēpums (Mantra Rahasja) - mantras ir apziņas viļņojums jeb ritmi. Mantras un to iedarbīgums, ietekme, līdzekļi un iedarbības veids, tas viss ir noslēpums.

Rietumu pasaulē noslēpums parasti ir apkaunojošs un nekrietns. Kurpretim Austrumos noslēpums tiek godāts un uzskatīts par svētu. Radības noslēpumi tikai padziļinās. Gremdēšanās noslēpumā ir pielūgsmē. Iedziļināšanās radības noslēpumos ir zinātne. Iedziļināšanās savas Patības noslēpumos ir garīgums. Tās ir vienas monētas divas puses. Ja ne zinātne, nedz garīgums nespēj izsaukt tevī apbrīnu un pielūgsmi, tad tu esi dziļā snaudā.

[94], 102.lpp.: saliktenis no man - prāts + tra - atbrīvošana. Tiek tulkots arī kā 'gara rīks' vai 'lūgšanu formulas', 'buramvārdi', kuru izrunāšana vai dzirdēšana, izraisot noteiktas vibrācijas, maina cilvēka psihi kādā noteiktā virzienā, piemēram, ierosinot, nomierinot, izraisot pacilātu lūgšanas noskaņu utml. Tā visa sekas ir samādhi jeb svētpamiruma (ekstātisks virsapziņas) stāvoklis.

Tāda praktizēšana, ja pamatojas cilvēka tieksmē uz dievišķo un tiek veikta ar nemitīgu garīgu pašpilnveidošanos, būtiski atšķiras no maģijas. Pēdējie - mantriķi (burtiski - burvji-vārdotāji) spēj darīt dažādus 'brīnumus', bet tā nav mantras jōga, jo neved uz atbrīvošanos.

Mantra var sastāvēt gan no dažām skaņām, gan viena vārda, gan frāzes. Vairākas frāzes, kas veido kādu īsu jēgpilnu tekstu, sauc par mantram.

Mantras nepārtraukta atkārtošana ir japa. Šī nepārtrauktība nenozīmē ātru murmināšanu, bet ir mantras skandēšana (japa) paklusām pie sevis - atkārtošana bez kādiem šai mantrai neatbilstošu skaņu, domu vai domtēlu iestarpinājumiem.

Mantru piemēri ir AUM (klūdaini - OM), AUM TAT SAT, TAT TVAM ASI utml. (Skat. arī mahāvākya). Piemēram, AUM ir Vīrsīstenības (Dieva) skaniska līdzība.

“To (Dievu) izteicošais vārds ir AUM. Šā vārda atkārtošana un nozīmes apcere (ir ceļš)” (Patandžali jōgas sūtra; 10-1-27-28).

Netveramās, “smalkās” skaņas izcelšanās stāvoklis tiek saukts par šabda-Brahman. Tā tiek uzskatīta par veidolu un lietu cēloni, kas izpaužas divos aspektos:

- 1) kā skaņa (śabda), kas par skaņu kļūst runas orgānos;
- 2) kā visu parādību modelis, būtība (artha).

Dievsajūgas mācība priekšstata četrus skaņas stāvokļus:

- 1) para - izpaužas tikai prānā;
- 2) paśyanti - izpaužas saprātā;
- 3) madhyama - izpaužas psihofizioloģiskajos maņas orgānos (indriya);
- 4) vaikhari - dzirdamā un tveramākā skaņas enerģijas izpausme.

Visu mantru avots ir šabda-Brahman. Para stāvoklī skaņa izpaužas viendabīgā veidā; madhjama ir skaņas sirds apvidū, starpstāvokļa izpausme. Paśyanti izvietojas nabas apvidū (manipura čakrā).

Pārzinot visas šīs skaņas formu savstarpējās pārejas, jōgiem jeb dievsajūgtajiem pilnībā piemīt telepātija. Valodas atšķirības viņiem nozīmē maz, jo pamats visām valodas formām ir viens un tas pats. Tas pat iestiepjas leģendu un pasaku “putnu un zvēru valodas” jomā - arī to vēlmes un dziņas izpaužas netveramās skaņu vibrācijās.

Mantra ir kods, kurā slēpjas milzīga informācija par makrokosma un mikrokosma īpašībām. Sēklas mantras (bīja) ir formulas, kas ietilpst daudzās mantrās un nav tieši tulkojamas, bet kurām ir savas iekšējas ezotēriskas atbilstības. Piemēram, A-U-M norāda uz laiku, telpu un cēloni, kā arī pagātni, tagadni, nākotni vai sākumu, vidu un beigām; garu, prātu un matēriju; trim apziņas stāvokļiem u.c. (Skat. AUM aprakstu). Mantras, kas satur sēklas mantras, tiek uzskatītas par spēcīgākajām. Tomēr mantru teorētiska zināšana nozīmē maz; spēcīgi ietekmē tikai mantras, ko māceklim tieši pārnovejis Skolotājs jōgas ceļā.

[295]: skarot prātu, guru izrunāta īsta skaņa iekustina mūsu saprātu, un mēs pārdomājam pārpasaulīgo filosofiju. Miljoniem gadu viedie ir skandējuši skaņas, kas saņemtas no Šrī guru (sanskrit.- Starojošais, Svēts) daudzu svētu upju krastos. Visur ap mantras iespējamajām ietekmēm plūst domas.

Kaut visai svētīga, tā nav garīga atklāsme īstā nozīmē. Garīgā sastāvdaļa, dvēsele ir viņpus saprāta. Šī skaņa, ierosinājusi visas manas sajūtas, ieskaitot prātu un saprātu, nu ieskandina manas īstās esamības smalkākās jūtas. Tā ir svētā vārda uztvere garīgā līmenī ar manām garīgajām ausīm. Tad iedvesmota dvēsele to apstrādā, nosūtot svārstības atpakaļ saprātam, prātam utt. līdz manai ārējai (miesīgai) mēlei, un dvēsele sajūsmā dejo.

Saziņas tīkli ir pilni ar netīru skaņu, sākot no pašām vienkāršākajām skolasgrāmatām līdz visrafinētākajām viltus filosofijām. Parlamentārie flibustieri (bremzētāji, izgāzēji, muldētāji) ir cits izcils tīšas skaņu kanālu piesārņošanas piemērs. Bet ja mēs iedvestu ēterī garīgu skaņu, piepildītu ēteri ar pārpasaulīgu Dieva vārda skaņu svārstībām, tad mantra šķīstītu, iegaismotu un ar savu spēku pildītu katru būtni.

Izrunājot mahā-mantras skaidro skaņu, cilvēks saņem visa esošā īsto cēloni. Prāts, ķermenis un dvēsele un pati daba var iegūt pārpasaulīgu veidu ar vienu skaidrā vārda izdziedāšanu. Tveriet skaņu viļņus, kas ir katra esamības aspekta cēlonis un pilda to ar Dieva vārdu. Iznākums būs pilnīga enerģijas pārveide.

[296]: (piemēram, mantras) teksts paredz nepārtrauktu uztveres izsmalcinātību, lai dievsajūgas mācekļa apziņa atklātu vibrāciju, trīsu (spanda) aspektu, kas pastāvīgi grimst bezgalībā. Lietojot mantru pienācīgā veidā, māceklis attīsta pastāvīgu vērīgumu uz trīsu klātbūtni - trīsu, kas atklājas kā mācekļa apziņā uzliesmojoša pacilātība.

Guru iedzīvināta mantra ved mācekli caur apziņas pulsējošo spektru uz arvien netveramākiem laukiem viņā. Šajā norisē virspusējais mantras vārdiskais veids atkrīt, un paliek tikai apskaidrības pirmatnējā dzīvā pulsācija. Kādā noteiktā brīdī personisko apziņu uz ilgu laiku notver visaugstākā apziņas netveramā pulsācija. Pēc tam tā tiek pāri visām salīdzinošajām telpiskajām nošķirtībām starp iekšējo un ārējo, augstāko un zemāko, augšu un apakšu. Šī bezdimensiju globālā personības iekļaušana visaugstākajā apziņā ir atbrīvošanās dzīves laikā (jivanmukti) - tā ir tantrisko vingrinājumu, ko iesaka Spanda Karika, mērķis.

[186]: bīdža jeb sēkla tiek saukta par principa (tattva) sēklu, jo princips no tās nāk un tajā atgriežas. Tā ir skaņa, ko rada principu radījušo spēku darbība. Saistība ir divvirzienu; tas nozīmē, ka princips rada skaņu, bet arī skaņa rada principu. Tāpēc mēs skandējam mantras, lai radītu tādu apziņas stāvokli, kādu vēlamies sasniegt.

Un tāpēc, tiklīdz mantra ir iedibinājusies, tā tiecas turpināties neapzinātā līmenī. Dievbijība ir nepieciešama sastāvdaļa, tāpat kā savākšanās. Pēdējā ir nepieciešama domas un vēlmes iedzīvināšanai apziņas centrā, tas ir, mantra tiek pamodināta. Šeit savācamā vēlme ir garīga Vēlme, nevis ego vēlme.

Cilvēkam mantras apjēga ir vajadzīga, lai atskārstu nozīmi, lai liktu tai darboties. Tā ir radoša doma, kas apdvēseļo izteiktu skaņu, kas tagad darbojas cilvēka mazajā 'maģijā', tāpat kā pirmoreiz darbojusies Pasaules Radītāja 'lielajā maģiskajā izrādē'. Radītāja doma ir bijusi visu domu radošā spēka kopums.

Stenders, 1783: svēti vārdi - tā sauca mānticīgie latvieši aplam iedomāto pareģu un svētītāju nomurminātos vārdus.

Mantra Mahēšvara, mantra-maheshvara, mantra-mahešvara - Mantra-Virsīstenība, Dievs.

[297]: savā kodolā mantra ir pašas Apjēgas gaisma. Parašurāma Kalpa Sūtra, viens no Ziemeļindijas ezotēriskajiem tekstiem, teic - "Mantra Mahēšvara jeb mantra ir Virsīstenība (tās forma)".

J.A.Grimes [8]: viena no septiņām cilvēka dvēseles stadijām Kašmīras šaivismā. 1. Subjekti, kuri pieredz Sadašiva tattva's 'esmu Tas' apziņas līmeni. 2. Skat. sapta-pramātr. mantradraštri, mantradraṣtri, mantradraṣṭr - (mantru) reģis, mantru sacerētājs.

mantra vīrja, mantravīrya, mantra-vīrya - [299]: mantras spēks, tas ir, noslēpums, kas slēpjas burtos. Mums tas ir jāatklāj, un tad tas pulsē nevainojamā "Es esmu" apjēgā (purnoham vimarśa, burtiski - absolūtā apjēga). Apcerē vimarśa atkal un atkal apliecina savu svētlaiques pilno esību.

J.A.Grimes [8]: nevainojama 'es'-apziņa, kas ir visu spēku jeb potenču avots mantrā; Šivas apziņa; pārāvāk'as (skaņa tās sēklas formā) pieredzējums.

mantrajōga, mantrayoga - svēta vārda dievdievsajūga, kas atbrīvo prātu ar skaņas vibrāciju; maģija, svēta teksta lietošana. Skat. sajūgts - sayujya.

J.A.Grimes [8]: Dievišķā Vārda jōga. Skaņas zinātne. Ceļš uz savienošanos caur mantras jōgu dibinās svētas mantras atkārtošānā un tās jēgas apcerē.

[94], 102.lpp.: mantra-jogu var aprakstīt kā garīgas attīstības un citu jōgas mērķu sasniegšanas mākslu caur īpašu formulu - mantru - skaņu vibrāciju pārvaldību. Mantra jōgas ezotēriskās daļas izcelsme sakņojas priekšstatā par Visuma vibrācijām (spanda). Vibrācijas rada planētu, zvaigžņu pasaulu kustību, pirmatnējās substances prākriti (prakṛti) pārejas no viena viena tipa kustībām uz citu, no viena enerģijas veida uz citu.

Cilvēkam domājot, viņa smadzenes izstaro vibrācijas, par kuru aptuvenu līdzību var uzskatīt radioviļņus. Cilvēka runa ir skaņas viļņu vibrācijas. Vibrācijas caurstrāvo Visumu, un daudzas no tām varam atkodēt un lietot cilvēces labā. Radot tādas vai citādas vibrācijas, cilvēks var iejaukties dzīvu sistēmu pārvaldībā, mainīt savu un cita cilvēka psihi vēlamā virzienā.

Mantras jōgas svarīgākā īpatnība ir tās ietekmē uz psihi, to vedot savākšanās, rāmuma un liksma miera stāvoklī. Mantras palīdz arī sajūgt individuālo apziņu ar Virsapziņu. Mantras ir ieteicamas organisma un dvēseles veselīguma uzturēšanai, Dailes un Līdzsvara sasniegšanai. Lai gan tās kā izņēmums var noderēt terapeitiskos nolūkos, īstā vērtība tomēr piemīt

apcerīgai džapai (skat. japa - nemitīga atkārtošana), kas vērsta uz dievišķo un savā iedarbībā skar augstākos apziņas slāņus.

mantrasādhaka, mantrasadhaka - burvis, mags, skandētājs

mantrōdaka, mantrodaka - ar svētiem vārdiem jeb mantru svētīts ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī)

mantu - apdoma, nodoms

manu - vieds, domājošs, saprātīgs, domājoša būtne, cilvēks, cilvēce, burvju vārdi, mantra, lūgsna, doma, mentālās spējas.

[128]: arī cilvēces ciltstēvs, lūgsnas, slavasdziesmas un ziedošanas izveidotājs - Manu; domājams, manav'u likumu grāmatas autors

manuśjagati, manushyagati, manuśya-gati - [12]: pāreja uz cilvēka esību, viens no sešiem pārdzimšanas (punarjanaman) ceļiem - uz cilvēka esību

manuśjadžāta, manushyajata, manuśyajāta - cilvēku rāse, cilvēce

manuśjaviśā, manushyavisha, manuśyaviśā - visi cilvēki, cilvēku rāse, cilvēce

Mār, Māra, mar, mara, kušanu Mār-nākta - kārdinātājs, velns, pretinieks, kosmiskā ļaunuma, iedomu un maldu spēka iemiesojums, šķērslis, graušana, kaušana, nogalināšana, nāve, mīlestības kaisle, dzeloņābele, Ļaunais, Postītājs, sērga, buboņu mēris, mīlestības dievība. Nejaukt ar mariamman, mariaī, marika, kas ir salīdzināma ar latviešu Māru.

mara - kaušana (lopu), nāve, miršana. Arī budisma hibrīdsanskritā

Mārabhandanam, mārabhandanam - “yukoṣ śtwer M(a)rām” - četru Māru uzvarēšana. Māra - mirstīgo valstība, tas ir, Zeme

Māradēva, maradeva, māradeva - [12]: iekāres, grēka un nāves padievs; Māra's meitas cenšas kārdināt vīriešus līdz tos pazudina.

[12]: Iznīcinātājs, Nogalinātājs (Nomirdinātājs), Nelabais - padievs, kas bieži attēlots ar simts rokām jāšus uz ziloņa. Izsūta savas meitas vai pieņem necilvēcīgus veidolus, vai iedvesmo ļaunus cilvēkus kārdināt vai biedēt svētos. Mājo ar saviem padoto (Mārakāyika) leģioniem debesu Paranirmita Vaśavartin'ā, kas atrodas Kāmadhātu virsotnē. Agrīnāka forma - Pāpīyān. Tam ir Māra tīkls. Māra's zeme ir pasaule. Kaislību mār satrauc prātu un ķermeni, tas ir kārdinātājs.

[300]: Māras izraisītas piecas nepatikšanas - sajūsmina, liek iekārot, padara par muļķi, iztukšo, novārdzina, izkaltē, liek mirt.

[2]: astotā valstība jeb nāves planēta, ko dažkārt sauc par Mara; tas kurš nonāk tur, ir izdzimtenis, kas pazaudējis cilvēcisko dvēseli (salīdz. ar ajīva). (Salīdzinot ar) kaut ko, kas īstenībā var notikt mūsu šīs pasaules fiziskajā dimensijā ļoti ļauna jeb bezdvēseles cilvēka gadījumā, astotā valstība ir daudz lielāka psihomentālā deģenerācija. Pat ellē (avīci) paliek iespēja atgūt

dvēseli, bet astotajā valstībā tāda iespēja zūd, un tajā nogrimušais ir 'zudusī dvēsele'.

māradhjāna, maradhyaṇa, māradhyāna - [12]: ļaunas domas, nepareiza un kaitīga meditācija

māradžātaka, marajataka, mārajātaka - Māras dzemdinātais - kaķis

māraka, maraka - sadalīšanās, visu radību miršana, izšķīstot Visumam, vanags, piekūns, nogalēšana, slepkava, sērga, mēris, buboņu mēris, jebkāda nāvējoša slimība

Maran Lōka, maranloka - [110]: viena no septiņām Visuma valstībām, svēto mājoklis jeb loks

marana, maraṇa - miršana kā norise, izbeigšana, nāve, patvērums, astotais zodiaks, aiziešana, indes veids.

[56]: nāves jēdziens vienmēr ir bijis spēcīgākais reliģijas un reliģiskas dzīves dzinulis. Cilvēks no nāves baidās, mirt negrib, grib dzīvot mūžīgi. Tas ir filosofijas sākumpunkts. Filosofija vaicā un pēta. Tā pašapziņoši pasludina - "Cilvēk! No nāves nebaidies. Pastāv nemirstīgs mājoklis Tā ir Vīrsīstenība (Brahman). Tā ir tava paša atmaņa, dvēsele (ātman), kas mājo tavas sirds kambarī. Attīri savu sirdi un meditē uz šo tīro, nemirstīgo, nemainīgo Patību. Tu sasniegsi nemirstību". Nāve ir galīgais rādītājs uz visu pasaulīgo lietu nepastāvīgumu, zūdību un galīgās Īstenības esamību.

mārana, marana, mārana - nāve, miršana, slakteris, slepkava, nonāvēšana, sadalīšanās, iznīcināšana, maģiska ceremonija ar nolūku iznīcināt ienaidnieku.

J.A.Grimes [8]: miršana, nāve (no darbības v. saknes mṛ = 'mirt'). Skat. pratīyasamutpāda

maranabhīruka, maranabhiruka, maraṇabhīruka - bīšanās no miršanas, bailes no nāves

maranadašā, maranadasha, maraṇadaśā - mirstamā stunda

marananiščaja, marananishchaya, maraṇaniścaya - miršanai, nāvei nolemts

maranīja, maraniya, maraṇīya - mirstīgs, būt mirušam, nāvei nolemts

maras (kalāšu) - [175]: slimība. Arī lahaz

marat, kalāšu marat' - [175]: 1. upurēšanas mielasts, kurā dzīvnieki tiek ziedoti, godinot līgavas vecākus un radus. Viņi atnāk, lai paēstu kāzu mielastā. Tāpat dara, kad līgava un līgavainis un viņa puse apmeklē līgavas mājas. Trešo reizi to dara, kad līgavas vecāki atved līgavu atpakaļ uz līgavaiņa mājām;

2. ziedojums solījuma jeb zvēresta atcelšanai, naida izbeigšanai vai aptraipījuma noņemšanai. Šo upuri drīkst ēst tikai vīrieši; rituālu veic mājās vai templī. Arī c'hagpoc, kurboni, istongas.

marāthī, marathi, marāṭhī - marathi valoda.

[140]: piem., gaganā nozīmē debesis tāpat kā sanskritā; gaganapantha - debesu ceļš; gaganapushpa - debesu puķe, tas ir, neiespējamais, nekas; gaganem - blaut, maut, rēkt, skaļi kliegt; gahana - ceļš, upe, mežs, kalns; gahanagati - slepens ceļš vai noslēpumaina norise; gali - spēcīga balss, diskanta spējīga; gatartha (Gatarta?): 1) saprotams, nests, 2) padarīts; gatavirya - tāds, kam nedarbojas dzimumorgāni jeb zudusi vīrišķība, impotents un vājprātīgs; gau - govs; gauna - otršķirīgs; ghalaya - kalnu upes gultne, aiza, ieplaka

mārdava, mardava - lēnprātība; laipnība, saudzība, maigums, piekāpība, vājība.

J.A.Grimes [8]: lēnprātība; laipnība (no darbības v. saknes mrd = 'izturēties laipni, lēnprātīgi')

mārdža, marja, mārja - tīrītājs (Mārdža, Māža?)

mārdžajati, marjayati, mārjayati, mārj - slaucīt, attīrīt, šķīstīt, izklausīt (dziedniecībā)

mārdžāra, marjara, mārjāra - kaķis (Māras draugs; paštīrītājs?);

[303]: kaķi tiek saistīti ar auglību, vaislību un dzemdību dievi Šakti. Arī mārājātaka (Māras dzemdīnātais), naktacārin (nakts klaidonis), payaspa (piena dzērējs)

mārdžārīja, marjariya, mārjārīya - cilvēks, kurš pastāvīgi attīra savu ķermeni

mārga, marga - trase, pēdas, iezīmes, sliedes, ceļš (salīdz. ar mārgas), pareizais ceļš, gultne, vadlīnijas, paraža, maršruts, taka, zvēru taka, kājceļš (arī kalnos), virkne, pāreja, ceļojums, medības, pastaiga, virziens, veids, paņēmieni, paražas

māri, mari - nonāvēšana, nāve, slepkavība, lietus, plūdi, bakas, sērga

Māriamman, Mariāi, Mārika, mariamman, mariaai, marika - [301]: Māras Māte, Dievmāte, Māra, Māre, Mārša, Māršaviņa. Nejaukt ar māra, māradeva ļaunuma, nāves un posta dievību.

Māri Māte, ko izrunā arī kā Māriamma, vai vienkārši Māri, Amma vai Ātha (tamilu 'māte') ir Dievidindijas hindu lietus padievs. Viņa ir galvenā Dienvidindijas dievmāte, galvenokārt lauku apvidos, piemēram, Tamil Nadu, Karnataka, Andhra Pradesh, mahārāštra. Māri ir cieši saistīta ar hindu dievēm Parvatī, Durgā, kā arī ar savu Ziemeļindijas līdzinieci dziedinātāju Šītaladevī jeb Šītala Mātā. Cieši savstarpēji saistītas ir dieves Māriamman'a un Kālī.

Svētki viņas godam tiek svinēti vasaras beigās, rudens sākumā - pirmo augļu (ādi) sezonā. Viscaur Tamil Nadu un Deccan'a Māriamman'as godam tiek rīkoti diži svētki, saukti Ādi Thiruvizha. Viņas pielūgsmē vērsta galvenokārt uz lietus atnešanu un slimību dziedināšanu, kā holera, bakas un vējbakas. Viņu Vietējās mācībās (āgama) godā viņu kā Pidari vai Grāma Devatā, parasti to veic

ne-bramīnu priesteri vai atsevišķos gadījumos lielu tempļu, piemēram, Samayapuram Maariamman (Tamil Nadu) priesteri, arī bramīnu priesteri. Shaktha āgam'ās viņa tiek attēlota sēdus, dažkārt ar Ganešu un Nāgu blakām. Gājienā viņu parasti ved izpušķotos ratos.

[302]: Indija vienmēr ir bijusi laucinieciska zeme, un ciema dzīvē svarīgākā un spēcīgākā dievišķā klātbūtne ir kopienas dievība grāmadevatā, kas tiek identificēta ar ciemu. Ciemā var būt vairākas grāmadevatā, katra ar savu darāmo. Ciemu dievību ir vairāk kā Indijas ciemu, tomēr dažas pazīst viscaur apvidū, un viena no tādām ir Māriamman'a. Purānās viņa ir Mārika, kuru godā viscaur Dienvidindijā.

Ciems pieder padievi. Tiek uzskatīts, ka viņa tur bijusi pirms ciema rašanās, un ka viņa īstenībā ciemu ir izveidojusi. Dažkārt viņa tiek attēlota kā galva uz zemes, norādot, ka viņas ķermenis ir ciems, un viņa sakņojas ciema zemē. Ka ciema ļaudis dzīvo viņā vai uz dieves ķermeņa. Padievs sargā ciemu un tā robežas. Ārpus ciema padievs aizsardzība beidzas. Ciems ir nobeigts kosmos, un tā centrālais dievišķais spēks ir ciema padievs. Attiecības starp ciemu un padievi ir nevis atsevišķu cilvēku bet galvenokārt ciema kopumā labad. Māri var nozīmēt Šakti, enerģiju, un Amman ir Māte, tādējādi viņa ir ciema māte-enerģija. Tomēr šīs attiecības nav vienkāršas. Dažās vietās Māriamman'a tiek piesaukta trīs reizes gadā, lai atjaunotu ciema zemi un pasargātu kopienu pret slimībām un nāvi. Citās vietās var būt nozīmīgi Māriamman'as svētki. Viņa nav mierpilna un žēlīga dieve. Viņa var būt atriebīga, nežēlīga un grūti pielabināma.

Būtībā viņa ir pasaules dabas spēku personifikācija, bet īpaši - baku, vējbaku un citu slimību dieve. Viņas loma ir divkosīga, jo viņa slimības gan izraisa, gan sargā ciemu no tām. Slimības vai posta uzbrukums prasa īpašu pielūgsmi vai dieves svētkus, jo to izraisa dēmoni, kas piekļuvuši tāpēc, ka dieves aizstāvība salauzta vai dieve ir dusmīga, vai nevērības pret viņu dēļ. Māriammana atgādina ļaudīm, ka viņu sakārtotā pasaule kādu reizi var tikt sagrauta, un viņas godāšana dara skatu uz īstenību mazāk trauslu.

Ja ciema ļaudis tiek mocīti, tad dievi ir pārņēmuši dēmoni. Cieminieki un padievs cieš uzbrukumu kopīgi, tāpēc var teikt, ka epidēmiju izraisa padievs. Padievs cieš visvairāk, bet nevar to visu apturēt un izdala to ciema ļaudīm, kuri palīdz viņai ar to tikt galā. Māriammana tajā laikā ir īpaši labvēlīga slimniekiem, jo viņi palīdz tai nest dēmoniskā uzbrukuma nastu.

Māriammana's svētkos parasti tiek ziedoti dzīvnieku asins upuri, bet ne vienmēr. Whitehead's savā klasiskajā pētījumā 'The Village Gods of South India' (1921) ir atklājis, ka Cuddalore apgabala Vandipaliam ciemā Māriammana's ikgada desmit dienu svētkos nekad nav upurēti dzīvnieki, nedz jebkurās norisēs

svētnīcā. Tanjore's apgabala Shiyali ciemā dzīvnieku upurēšanas laikā citiem padieviem (elkiem) visu ciema dievu svētkos Māriammana'i priekšā tiek aizvilīts aizkars.

[110]: Māra - baltu, latviešu dieve. Vienos gadījumos tā ir agrīna dieve, citos - jaunava Marija. Dažādos gadījumos saukta arī par Kama, Cama, Kamadeva, Kandarp, Kandarpa, Rupasta, Ananda, Ananga, Bhavaja, Depaki, Dipaki, Gritsa, Irāja, Manmatha, Mayasuta, Mayi, Pradyumna, Ragavrinta, Samantaka, Samsara-Guru, Smara, Titha, Vasanta-Bandhu, budistu Madhukara, grieķu Eros, Kama, Namuci, Ahi, Vritra.

[139]: govju meitu dieve. Stenders 1761- Maria. [125]: Bez gadskārtas Māras dienas tās godam svin katru ceturtdienas jeb piektvakaru. Tad atturas no mājas darbiem. "Svētījiet, jaunas meitas, ceturtdienas vakariņu - Ceturtdienas vakarā mīļa Māra piedzimusi" (1505). Skat. arī Zemes māte.

[113]: viena no sešām latviešu sieviešu kārtas dievībām (vēl Saule, Laima, Dēkla, Kārta, Lauma). Māras māte minēta ļoti reti, pārsvarā tautasdziesmu sīkvariantos (piem., taku ravējot).

[126]: latviešu mītoloģijā saglabājusies sevišķi sena mītiskā būtne. Mītoloģiskajās dziesmās saukta par 'piena māte', 'govju gane':

Mīļā Māra, piena māte,
Tu bij' veca govju gane,
Lai pieniņš govīm tek
Kā no Māras avotiņa.

Saistīta ar dzīvniekiem, sevišķi govīm, teļu dzimšanas dieve, vienmēr klāt, kad atskrien teliņš. Visbiežāk parādās kā melna čūska, melna vista vai melna vabolīte:

Melna odze ietecēja
Manā govju laidarā;
Tā nebija melna odze,
Tā bij' govju Māršaviņa.

Baltas vistas izskatā viņu sauc par "govju Laimu". Saistība ar govīm un pļavām viņu vieno ar grieķu Hēru.

Marīči, marichi, mārīci - Mirdzošais, mirdzoša gaisma, gaismas stars, stars, mirāža, zvaigžņu gaisma.

[182]: Brahmā prāta dēls, viens no septiņiem dižajiem riši.

[12]: vainags, gaismas stari, saules stari, kas nākot pa priekšu saulei, mirāža. Dieve, neatkarīga un suverēna, aizstāve pret visu vardarbību un briesmām. Bramīnu mītoloģijā - gaismas personifikācija, Brahmā pēcnācēja, Sūrya's māte.

marīcin, marīcin, marichin - saule, mirdzošs

marik (kalāšu) - [175]: 1. nokaut, pārgriežot rīkli, upurēt. Dara vienmēr ar dunci. Tā kauj kazas, govīs, aitas, zirgus un ēzeļus. Citādu nogalināšanu sauc par nashek; 2. griezt, sagriezt; khowar'u val. - nonāvēt

marisa - piens

māriša, marisha, māriša - vērtīgs jeb cienījams cilvēks, amaranthus tricolor

mārjate, maryate, māryate - izraisīt miršanu, nogalēt, noslepkavot

mārkata, mārkata - mērkaķīgs, dīvains kā mērkaķis

markata, markata - mērkaķis, pērtiķis, indes veids, putnu suga, zirneklis, koitus veids.

[12]: tipisks apzīmējums maldu prātam, kas iztēlots, mērkaķim mēģinot izķeksēt mēnesi (atspīdumu akā) no ūdens, baidoties, ka vairs nebūs mēness gaismas. Arī mulķīgums, nemierīgums

marmarti - mirt atkal un atkal

mārša, marsha, mārsa - godājams cilvēks, cienījams cilvēks (mārša? svaine?).

marša, marsha, marša - izturība, pacietība, padoms

mārta, marta - mirstīgo pasaule, Zeme, mirstīgs, cilvēks

martavja, martavya - miršanai, nāvei nolemts, mirstīgs

maru - tuksnesis (izmiris?)

marudratha - rati, kuros vadā apkārt dievības tēlu

marut - gaiss, vējš, elpa, vēja padievs (Bangapūtis?), vētras gari, daiļums, smaržvielas veids, Trigonella Corniculata, zelts

maruta - vējš (Maruta?), dievs, kara dievs, Bignonia Suaveolens

māruta, maruta - vējains, dzīvības dvaša (Maruta?), elpa, viens no trim ķermeņa šķidrumiem, vēja dievs, Svāti jeb Arcturus zvaigznājs.

[11]: vareni un graužoši vētras dievi, kuri šausta pasauli no viena gala līdz otram, liek kalniem drebēt un grīloties, gāž meža ķēniņus, liek trīcēt zemei, un izmērcē zemi smagās lietavās. Viņus uzskata par Rudra's pēcnācējiem, par debesu bulļiem, starojošiem cilvēkiem slēgtās ierindās un brīviem no aptraipījumiem. Bet neviens nezina, kur tie cēlušies, jo tikai viņi paši zin cits cita dzimšanu. Viņu gars ir spožs, un prāti nikni. Vareni un labi bruņoti, strauji steigā, klāti spožām zelta rotām viņi sūta savus bezvēja lietus pat uz tuksnešainām vietām. Kad viņi applūcina zemi, tad izpleš tumsu pat dienā - ar ūdens pilniem mākoņiem. Skaļi aurotāji, spēka devēji, pretinieku iznīcinātāji - viņi ar savām spējām rada vējus un zibeņus. Negurstoši purinātāji, viņi slauc debesu tesmeņus un bez mitas klejodami pilda zemi ar pienu. Maruti ir labvēlīgi graužoši debesu spēki, neganti, bet ne nelabi. Viņi ir dievišķas būtnes, kas darbojas pasaules un cilvēku labā, lai gan rīkojas visai

trokšņaini. Maruti dāvā spēku saviem godātājiem darot tos kaujā neuzvaramus, nes cilvēkiem turību, vairo viņu pēcnācējus un ildzina dzīvi.

Ostermeyer S.15., Resha Dainos tulkojums S.309 'Tetch Kurlaend. Kirchengesh. I S.121. Bangputis - vilņu putotājs.

Baltu mītoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- izdzenā ledu, dzen laivas.

[363]: Bangpūtis - Pērkons(?). Maruta, Rūta. [139]: Bangputys - baltu vētras un vilņu dievs.

marutā, maruta, maruṭā - sieviete ar augstu pieri (Maruta?)

māsa, masa - mēnesis jeb hinduistu gada 12. daļa, skaitļa 12 simbolisks apzīmējums, mēness.

māsala, masala - gads

māsamāna, masamana - gads

mastrugon, mastrugond - [175]: putnubiedēklis. Darina uzkarinot drēbes uz žāklveida nūjas

mastruk (kalāšu) - [175]: 1. mēness, mēnesgaisma. Mīkla "balta poda lauska upē"; 2. kalendārais mēnesis

mašaka, mashaka, mašaka - ods, moskīts; akadiešu mašku, maškaru

mata - J.A.Grimes [8]: doma; uzskats; viedoklis; ticība; reliģija; mācība; tradīcija; pārliecība

mātā, mata - māte. Skat. arī mātrkā.

[11]: Debesīm un Zemei veltītās himnās tās abas tiek uzrunātas kā Dižās Mātes. Starp tām pēc nemainīga likuma brauc Dievs, mirdzošā saule. Abas, Debesis un Zeme, dāvā labklājību visam un uztur šo jomu. Tās ir svētas, viedas un enerģiskas. Viņas glabā patiesību par visu dzīvo un nedzīvo un ko izdaiļo saule ar savu gaismas tērpu.

[101]: sieviešu nepelnītas nosodīšanas vidū ir viens gaišs stars, tas ir, mātes slavināšana un godāšana visos dižskolotāju no tradīcijas "atcerētajos" darbos (smrti).

Gaut. (II.56) teic. ka augstākais starp guru ir vēdu skolotājs (ācārya), bet daļa skolotāju ir teikuši, ka augstākā ir māte. Āp. Dh. S. I.10.28.9 norāda, ka dēlam vienmēr ir jākalpo mātei, pat ja viņa ir ārpus kastām (izstumtā, kas ir liels grēks), jo māte sava dēla labad uzņemas lielas grūtības. Baud. Dh. S. (II.2.48) prasa, lai dēls uztur savu māti, pat ārpus kastas, viņai to nesakot. Vas. Dh. S.13.47 teic: "no ārpuskastu tēva ir jāatsakās, bet māte dēlam (pat ja kritusi - patita) nekad nav izstumtā".

"Ācārja savā dižumā ir pārāks par desmit audzinātājiem (upādhyāyā), tēvs ir pārāks par simts ācārjām, māte ir pārāka par tūkstoš tēviem" teic Manu II.145 (= Vas. Dh. S.13.48).

Saṅkha-Likhita sniedz ļoti veselīgu padomu - “Dēlam (strīdā) nebūtu jānostājas tēva vai mātes pusē - īstenībā viņš var runāt par labu mātei (ja tā izvēlas), jo māte ir viņu nesusi un barojusi; dēls, kamēr dzīvs, nekad nebūs brīvs no parāda savai mātei, izņemot ziedojumu Indram (sautrāmaṇī)”.

Yaj. I.35 apgalvo, ka māte ir pārāka par guru, āčārju un upādhjājā.

Anuśāsana parva (105.14-16) teic, ka “māte savā dižumā pārspēj desmit tēvus vai pat visu zemi; nav neviena guru, kurš līdzinātos mātei”.

Santiparva 267.nod. satur ļoti augstu mātes slavinājumu.

Atrī 151 teic, ka nav guru, kurš būtu augstāks par māti.

Dižie pāṇḍav'u varoņi savu māti Kuntī tur visaugstākajā godā.

Adiparva 37.nod. teic, ka cilvēks var novērst visu lāstu sekas, bet mātes lāstu novērst nav iespējams nekad.

Lasot visu, kas senajā sanskrita literatūrā ir bijis teikts par labu mātei vai pret māti, var teikt, ka hindu sabiedrības augstākie prāti ir tiešām apzinājušies sievietes vērtību, ka viņi ir pastāvējuši uz šķīstību kā augstāko tikumu. Ka nešaubīgi starp parastajiem cilvēkiem ir bijušas zemūdens straumes attiecībā uz sliktām domām par sievietēm, ka tie, kuri ir augstu vērtējuši pašierobežotu dzīves veidu un vēlējušies attālināt cilvēkus no pasaulīgām saitēm un pieķeršanās, ir uz sievietēm lūkojušies no augšas (vairāgya-mārgaṇa, kā veiksmīgi pateicis Varahamihira) un pārspīlējuši viņu trūkumus. Jāņem vērā, ka daudzi sievietes nosodoši izteikumi ir likti mutē cilvēkiem, kuri tāda vai citāda iemesla dēļ dusmojušies uz sievietēm dēļ vai bijuši to aizvainoti, vai neapmierināti ar viņu uzvedību.

[111]: Marija Gimbutiene uzskata, ka baltu - prūšu, lietuviešu un latviešu - mītoloģijā ir divi vēsturiski atšķirīgi slāņi.

Pirmo viņa ir nosaukusi par matricentriskās senās Eiropas mītoloģiju. Šajā senās Eiropas mītoloģijas slānī ietilpst htoniskās jeb saistītās ar zemi un lunārās jeb saistītās ar sievišķajiem, mēness un dabas atjaunošanās cikliem dievības, kā arī otršķirīgas, ar zemi, ūdeņiem, dzīvniekiem saistītas dievības.

Apcerot jautājumu par senās Eiropas galvenajām dievībām, Marija Gimbutiene ir attīstījusi domu par vienu lielo dievieti - Lielo Pirmmāti jeb Dievieti Māti. Nosaukumu ir daudz, bet, katrā gadījumā, ar to ir domāta gan Zeme kā dievība, gan arī vispār sievišķais, radošais aspekts kā tāds. Taču šī Lielā Pirmmāte ir pazīstama trijās hipostāzēs kā Dieviete Jaunava, Dieviete Sieviete un Dieviete Vecene. Baltu reliģijas senajā slānī skaidri saskatāmas visas trīs Lielās Pirmmātes hipostāzes.

Dieviete Jaunava, saskaņā ar Mariju Gimbutieni, ir Laima. Tā ir dieviete, kas pazīstama gan latviešu, gan lietuviešu tradīcijā, acīmredzot, arī prūšiem

tā ir bijusi. Laima ir dzimšanas un liktens dieve, viņa nosaka to, kas būs mūžā, ar viņu dzemdētāja ir tiešā kontaktā tajā brīdī, kad laiž pasaulē jauno dzīvību. Kā liktens lēmēja Laima parādās dzeguzes izskatā, kūkodama tā pareģo laimi vai nelaimi.

Nereti tautas dziesmās ir minētas vairākas Laimas, parasti - trīs, un tad tām mēdz būt arī katrai savs vārds: Laima, Dēkla, Kārta. To varētu uzskatīt par zināmu Laimas specializāciju, jo parasti visu triju dievību funkcijas nedaudz atšķiras.

Laima kā Daļa lietuviešiem un latgaliešiem ir dalītāja dievība, viņa "iedala" to, kas ir nolikts, kas pienākas.

Par sava veida Laimas otru pusi varētu uzskatīt nāves dievi Ģiltēni, ko lietuviešu un prūšu tradīcijā sauc arī par Laimas māsu.

Dieviete Sieviete, saskaņā ar Mariju Gimbutieni, ir Ragana. Droši vien, šāds dievietes vārds mums varbūt izraisa zināmu smaidu vai vīpsnu, jo ar vārdu ragana mēs iedomājamies kaut ko citu - neglītu, nopinkājušos veceni, kam mājās visur sakārtas zālītes un kas tik ņemas ar buršanu utml. Marija Gimbutiene runā par Raganu kā par lunāro nāves un atdzimšanas dievieti, dabas cikliskuma sargātāju. Vārda sakne 'rag-' ir etimoloģiski saistīta ar latviešu vārdu redzēt, lietuviešu regēti, no tā izriet raganas etimoloģija - "tā, kas redz vairāk nekā citi, tā kas redz, zina, paredz nākotni". Viņa ir arī tā, kas ārstē, kas zina vairāk par dabas spēkiem, par to, kā tos likt lietā. Protams, tas var būt vērsts gan pozitīvi, gan arī, teiksim, ļauni un ārdošī. Tādējādi Ragana atgādina par to, ka līdzās dzīvībai ir arī nāve, ka dzīvības spēks ir jāatdod atpakaļ nāvei, lai tā cikliski atjaunotos. Ne velti Raganas izskats ir divdabīgs: tā ir gan neparasti skaista, gan arī bāisa un bīstama.

Dieviete Vecene, saskaņā ar Mariju Gimbutieni, ir Zemes Māte latviešu tradīcijā (skat. arī Māra), Žemīna - lietuviski, Zemīna - prūsiski. Viņa ir zemes auglības dieve, dzīvību dodoša, augu augšanu un ražību veicinoša. Zemes Mātes pārziņā ir arī pazemes mirušo valstība, jo viņa sagaida mirušos un glabā tos.

Tai pat laikā Zemes Mātei ir arī citādi aspekti, citādi nosaukumi: tā, piemēram, ir arī tādas dievības kā Kapu māte, Veļu Māte, Smilšu Māte, Rūšu Māte, un vispār, to māšu latviešiem ir ļoti daudz. Šai ziņā latviešu tradīcija stipri atšķiras no lietuviešu tradīcijas, jo lietuviešiem ir samērā maz sieviešu kārtas dievību, pārsvarā tik tās, ko Gimbutiene saista ar senās Eiropas mantojumu, toties latvieši pazīst Meža Māti, Lauka Māti, Vēja Māti, Jūras Māti, Ūdeņu Māti, Bangu Māti, Gausa Māti utt., mītoloģisko dziesmu tekstos to ir vairāk kā piecdesmit.

Tas viss tik rāda, ka matricentriskajam pasaules modelim un ar to saistītajai reliģiskajai praksei zināmā laika posmā ir bijusi liela nozīme, un tās ietekme ir saglabājusies folklorā tādā relikta veidā kā šīs te dažādās sieviešu kārtas dievības - mātes.

matal (kalāšu) - [175]: paruna, piemēram, tāda kā “Domā par nākotni, aizmirsti pagātņi.”

mātāmahā, matamaha - mātes tēvs, mātes vectēvs, senči; mātes vecāki pa tēva līniju

mātar, matar (kušanu) - (nāves) briesmonis. Arī budisma hibrīdsansk. makara, hotaniešu mādara

mātaripuruša, mataripurusha, mātaripuruša - savas mātes vīrs, glēvs suteners

Mātarišvan, matarishvan, mātarišvan - viena no vēdu laiku gaisa dievībām, lēcošās saules vēstnesis, vējš, gaiss, vēsma, burtiski - 'mātē augošais';

Rigvēdā [3] Agni vārds (svētā uguns mātē, kurā viņš aug, būdams pagale). Vai ar Agni cieši saistīta dievišķa būtne, Vivasvata sūtnis, kurš Bhrigu nes slēpto uguni.

Rigvēdā (RV 1.93.6) Sayana viņu pielīdzina Vāyu, vējam. Atharvaved'ā un vēl vēlāk šim vārdam bijusi arī nozīme 'gaiss, vējs, vēsma'. Tas ir bijis arī Šivas, Garudas dēla un reģa vārds. “Kā Debesu Dārgakmens Agni tiek saukts par Tanunapat'u un Narasams'u, kas dzimis izklienēts dažādos veidos. Savā Mātē veidots, viņš ir Mātarišvans; savā gaitā viņš kļuvis par strauju vēja plūsmu” (Rigvēda [3] III, XXIX. 11).

Mātra, Mātara, Mātrikā, Mātri, matri, matra, matrika, matara, mātrkā, mātr - māte, dievišķā māte, apakšējais dzirnakmens, vecāki, tēvs un māte, cilvēks ar patiesu apjēgu, dievmātes jeb galveno dievību personificētas enerģijas, galveno dievību dievišķās mātes jeb sievišķās enerģijas, 8 sievišķo senču kategorijas, zeme, gaiss, izplatījums, govys; divi kociņi uguns iedegšanai (araņi), muskuss, sīka ūdenspārde.

[128]: arī Rītausma, Austrā. Skat, arī mātā, bīja, kušanu - mātri, mātār - māte. Arī avestas 'mātar', grieķu 'mētēr', 'mētēr', senīru 'máthir', baznīcas senslāvu 'mati', liet. 'mótē' sieviete, māte.

J.A.Grimes [8]: burts vai skaņas zilbe, kas ir pamats visiem vārdiem un tāpēc visām zināšanām; 'mazās mātes'. Dievmātes jeb Šakti skaņas formā, kas rada Visumu. Burtiem un vārdiem piemītošais spēks. Būdama vārdu avots, mātrika tiek uzskatīta par neapjēgas avotu (kas rodas galvenokārt no vārdu izraisītām idejām).

[110]: dieviešu grupa, kas uzskatīta par dievišķām mātēm. Tās var būt septiņas (saptamātara's), astoņas (aṣṭamātara's jeb mātrika's), deviņas (navaśakti) vai vairāk.

[23]: viena no māšu dieviešu kategorijām, kas cieši saistīta ar burvēm (yoginī). Hindu Tantrā mātrikas ir sanskrita valodas fonēmas, skaniskas matricas, kas ir pamatā mantru izrunai.

[110]: astoņas Durgā pavadones. Tās ir mirstīguma sardzes un dēmonu, kas vilina cilvēkus no pienākuma ceļa, ienaidnieces. Katra no viņām ir kāda vīrišķa dieva sievišķā enerģija un pretojas kādam netikumam (ļaunajam garam):

- Brāhmanī (Brāhmas šakti) lepnībai (madā);
- Čāmundā (Cāmuṇḍā, arī Jamī, Jamas šakti) izvirtībai (paiśunya);
- Indranī (arī Aindrī, Indras šakti) nenovīdībai (atsārya);
- Kumarī (arī Kaumarī, Skandas šakti) pielipšanai (moha);
- Mahešvarī (Šivas šakti) dusmām (krodha);
- Vaišnavī (Višnu šakti) alkatībai (lobha);
- Vārāhī (Vārāhas šakti) skaudībai (asūya);
- Jōgēšvarī (Yogēšvarī, liesmas Šivas mutē šakti) kārībai (kāma).

Ir teikts arī, ka Durgā (Kālī) viņas radījusi kā savas kopijas, savas palīdzes cīņai pret dēmonu Raktavija. Reizēm sauktas par Aštamatarām, Lāsyā.

[305]: jebkurai literatūrai, ko sauc par šakta, nākas pievērsties sievišķajam dievišķajam principam. Vēdās visvaldzinošākā sievišķā dievība ir Ušas, Rītausma, Austra, kuras klēpī ik rītu paceļas krāšņā Saule. Dažkārt tā tiek iztēlota kā Saules dieva māte, dažkārt kā tā laulātā draudzene. Šī Ušas tiek piesaukta un slavēta gandrīz desmit Rigvēdas [3] himnās.

Viņa pārstāv mūžīgo sievišķību, kurai vienmēr seko, bet nekad neapsteidz Saules dievs, kas pēc viņas ik rītu sāk savu uznācienu. Tāda ir tās neuzkrītošā daba. Himnas Ušai ir arī skaistākie dzejas paraugi visā vēdu literatūrā.

Cita interesanta Rigvēdas sievišķā dievība ir Sarasvatī, vienlaikus upe un padievs. Vēl viņa nav mācību padievs, kādu to rodam vēlākos laikos. Rigvēdā viņa ir plūdenā radības straume, kā tas redzams dažās viņai veltītās himnās.

Gandrīz Rigvēdas beigās mēs sastopam slaveno himnu, veltītu valodai - Vāc (Vāc) , ko sauc arī par Devī-sūkta. To uzskata par pirmo nozīmīgo liecību šakti jeb Devī jeb Vāc godāšanai, kas vēlāk ir galvenā tantru tēma.

Vēdiskajā šakta literatūrā varam iekļaut arī himnu Rātri-sūkta, Naktij, kas līdzīgi Austrai tiek iedomāta kā sievišķa dievība un piesaukta šajā himnā.

Rigvēdā ir arī dažas atsevišķas vārsmas, kurās sastopami tādu sievišķo dievību kā Pṛthivī, Iḍā, Bhāratī, Sarasvatī vārdi.

Tomēr Rigvēdā nav pieminēta nedz Durgā, nedz kāda no tās dažādajām formām kā Kauṣikī, Vindhyaśinī, Caṇḍī, Umā, Ambikā, Kālī un citas, kas tik daudz

slavinātas purānās un tantrās. Varbūt tas norāda uz to, ka Rigvēdas [3] laikos Šakti kulta nav bijis droši iedibinājies. Šakti ar savām dažādajām formām ir ienākusi tikai vēlīnajā vēdiskajā panteonā, bet uzņemšana, šķiet, ir bijusi visai lēna.

Tā, Yajur-Veda's Saṁhitā's un Brāhmaṇ'ās ir norādes uz Ambikā, kas vēl nav saistīta ar Rudra un viņa sievu. Tur viņa ir aprakstīta kā Rudra's māsa un vienā vietā pat kā viņa māte. Durgā un tās kulta, domājams, nāk no ne-vēdiskas izcelsmes, bet, uzņemta vēdiskajā reliģijā, tā pamazām pieņēmusi dažādu āriju dievību raksturu.

Kena Upaniṣad'ā, kas ir viena no agrīnajām, rodam norādi uz sievišķu dievību Umā Haimavatī, kura Indram atklājusi Virsīstenības, Virsgara (Brahman) dabu, kamēr tādi dievi kā Agni un Vāyu ir bijuši pavisam apmulsuši mēģinot izprast Viņas dabu. To var pieņemt kā pirmreizēju norādi, ka Virsīstenības īstās dabas apjēga ir atkarīga no dievišķās Šakti labvēlības, nevis no cilvēka paša pūliņiem. R.G.Bhandarkar's teic "Tā kā Gara dabu atklāja Umā, var saprast, ka minētais Brahman ir bijis Rudra-Šiva, un Umā ir bijusi viņa sieva".

Muṇḍaka Upaniṣad'ā ir garāmejoša norāde uz septiņiem sievišķajiem spēkiem, kas nes Kālī, Karālī utt. vārdus. Šie vārdi tiek doti liesmu mēlēm, kas paceļas no ziedokļa uguns. Nekur citur agrīnajās upaniṣadās nekādu īpašu norāžu uz sievišķo dievību nav. Śvetāśvatara, kas ir no vēlāka laika un pēc rakstura teistiska, norāda uz Valdniekā iekšēji piemītošo spēku, ko slēpj viņa paša daba. Ir teikts, ka šim vispārākajam spēkam ir nebeidzamas varietātes, bet tiek apgalvots, ka tā dabiskais veids ir apjēga un rīcība.

mātrā, matra - mērs, tveramā pasaule, matērija, pakāpe, porcija, apjoms, brīdis, īss laika sprīdis, apvārsnis, pēda, nauda, nieks, ausu riņķis, īpašums, iztika, kārtība, daudzums, elements, daļiņa, atoms, dārgakmens, preces, sīka daļa, skaits, takts mūzikā, rota.

J.A.Grimes [8]: izpauzums; pasākums; vārsmas brīdis.

1. Omkāra ir salikta no trim izpauzumiem, tas ir, A-U-M, un ceturtā, a-mātra, tas ir, klusuma (turīya). (Skat. avasthā-traya-vicāra, Māṇḍūkya Upaniṣad).

2. Tā ir laika vienība, kas vajadzīga īsa patskaņa izrunāšanai.

mātribandhu, matribandhu, māṭribandhu - asinsradniecība no mātes puses; nemātišķa māte

mātribhaginī, matribhagini, māṭribhaginī - krustmāte, mātesmāsa

mātribhakti, matribhakti, māṭribhakti - mātes godāšana.

mātribhāsa, matribhasha, māṭribhāṣā - mātes valoda

mātribhāva, matribhava, māṭribhāva - mātes stāvoklis, mātes būšana

mātribhāvēna, matribhavana, māṭribhāvena - mātišķīgi

mātridatta, matridatta, māṭridatta - mātes dots, autora

mātrigāmin, matrigamin, mātrgāmin - pie mātes gājējs, tāds, kas nodarījis asinsgrēku ar savu māti

mātrigandinī, matrigandhini, mātrgandhinī - vien mātes smarža (salīdz. ar 'ne smakas no ...'); nemātišķa māte

mātrigarbha, matrigarbha, mātrgarbha - mātes dzemde

mātrigōtra, matrigotra, mātrgotra - mātes dzimta

mātrigriha, matrigriha, mātrgrha - māšu templis

mātrijatē, matriyate, mātriyate - vēlēties māti, iekārot māti

matrik (kalāšu) - [175]: 1. runāt, teikt, stāstīt (kādam). Arī mon dek, ghoik; 2. lasīt, studēt

mātrikēsata, matrikesata, mātrkesaṭa - mātesbrālis

mātrimandala, matrimandala, mātrmaṇḍala - māšu aplis (māšu skulptūru aplis templī)

mātrimat, matrimat, mātrmat - mātes vadīts, tāds, kam ir māte

mātrimātri, matrimatri, mātrmātr - mātesmāte

mātrimrišta, matrimrishta, mātrmrṣṭa - mātes rotāts

mātrimukha, matrimukha, mātrmukha - ar mātišķu seju (muti); mulķīgs, piedauzīgs

matrimukha, mātrmukha - ar mātišķu seju (muti); mulķīgs, piedauzīgs

mātrināman, matrinaman, mātrnāman - mātes vārdā nosaukts

mātrinandana, matrinandana, mātrnandana - mātes prieks

mātripreman, matripreman, mātrpreman - mātes mīlestība

mātristhānē bhūtvā, matristhane bhutva, mātrsthāne bhūtvā - mātišķīgs, būt mātišķīgai

mātriśāsita, matrishasita, mātrśāsita - vientiesīgs, mulķīgs, mātes skolots, arī mātrśiṣṭa

mātriśvasri, matrishvasri, mātrśvasr - mātesmāsa

mātriśvesā, matrishvesa, mātrśvesā - mātesmāsa

mātritā, matrita, mātrtā - mātes stāvoklis; arī mātrtva; mātrtas - ar mātes tiesībām, no mātes puses

mātrivadha, matrivadha, mātrvadha - mātes slepkava

mātrivamśa, matrivamsha, mātrvaṃśa - mātes ģimene, dzimta

mātrivat, matrivat, mātrvat - mātišķīgi, kā māte

mātrivatsala, matrivatsala, mātrvatsala - māti mīlošs

matsi (kušanu) - galvas mati. Arī pimbaltu mata

Matsja, matsya - zivs, īpaša zivju suga, 12. zodiaks. Matsya Purāṇa ir viena no aṣṭoṅpadsmiṭ lielajām purānām un viena no senākajām un labāk saglabātajām (viens no Lielo Plūdu stāstiem). Tas ir vaišnavu teksts, kam

virsrakstā ir Višnu avatāra puscilvēka-puszivs veidā cilvēces labākās daļas un citu lielu vērtību glābšanai no plūdiem vārds.

[307]: viena no Višnu 10 inkarnācijām. Šajā atnākšanā Višnu ir glābis pasauli no lielajiem plūdiem. Manu, pirmais cilvēks, ir noķēris zivtiņu, kas izaugusi līdz milzīgam izmēram. Tuvojoties plūdiem, Manu glābies, savu laivu piesienot pie raga uz šis zivs galvas. Daži agrīni avoti norāda uz zivī-glābēju kā Pradžāpati (kura identitāte vēlāk saplūdusi ar Brahmā identitāti). Vēlāki avoti viņu pielīdzina Višnu.

[308]: senos laikos pasaulei tuvojusies bojā eja lielos plūdus. Višnu, kurš to ir zinājis, nolēmis, ka cilvēcei šā posta pārdzīvošanai vajadzīga viņa palīdzība. Tāpēc viņš pārvērties par zivi (Matsya) un iepeldējies upē. Šīs upes krastos ķēniņš vārdā Svajambhuva Manu veicis ilgu un grūtu pašierobežošanos (Pašpastāvošais Manu, kuram piedēvē Manu nīti's jeb Manu dharm'u jeb Manu likumus, un kurš ir cilvēks, kurš apkopojis Manu likumus cilvēcei).

Kad šis ķēniņš pasmēlis no upes ūdeni, viņš redzējis, ka savā lūgšanu ūdenstraukā (kamaṇḍalu) noķēris sīku zivtiņu. Viņš gatavojies zivtiņu iemest atpakaļ upē, bet tā lūgusies nesūtīt viņu atpakaļ uz upi, jo baidoties tur neizdzīvot. Ķēniņš zivtiņu pažēlojis un paņēmis uz pili, nolēmis to turēt savā kamaṇḍal'a. Nākamā dienā viņš bijis gauži pārsteigts, redzot ka zivs izaugusi tik liela, ka aizpildījusi visu trauku! Viņš to pārlicis vanniņā. Zivs turpinājusi augt acu priekšā. Ķēniņš turpinājis to pārlikt arvien lielākos traukos, bet zivs tik augusi. Beigās tā izaugusi tik liela, ka vien okeāns to varējis ietvert. Ķēniņš apjēdzis, ka tai ir jābūt kādai dievišķai būtnei. Viņš ir nostiepies zemē tās priekšā un lūdzis apskaidrību. Zivs atklājusi, ka ir Valdnieks Višnu, un teikusi - "Ak, Manu, zini, ka pavisam drīz pār šo zemi samilzīs vētras mākoņi. Gāzīs lietus, kādam līdzīgs līdz šim nav redzēts. šis lietus izraisīs postu un appludinās visu pasauli, un iznīcinās visas dzīvās būtnes. Esmu nolēmis, ka tev jābūt tam cilvēkam, kurš saglabās cilvēces sēklu jaunajai pasaulei. Kad plūdi nokritīsies, parādīsies jauna pasaule, un tavs uzdevums būs to piepildīt ar visām radībām. Uzbūvē lielu kuģi un piepildi to ar vērtīgiem cilvēkiem, augiem un visādiem dzīvniekiem. Kad sāksies lieti, es pats savā zivs veidolā tevi vadīšu drošībā".

Ķēniņš pateicies Višnu par viņam dāvāto lielo godu. Viņš sācis gatavoties pārdzīvot plūdus. Pienākusi noliktā diena. Debesis pilnībā pārņēmuši mākoņi. Sācies lietus. Tas bijis tik briesmīgs, ka nevarējis redzēt vairāk kā divas pēdas uz priekšu. Krītošā ūdens skaņas vienmuļību ir pārtraukuši vien zibeņi un pērkoni. Ķēniņš līdz ar atlasītajiem cilvēkiem, dzīvniekiem, augiem bijis drošībā uz kuģa. Viņam tas bijis jāstūrē, bet viņš nezinājis uz kurieni. Kuģi daudzījuši vilņi kalna lielumā. Višnu Matsjas veidā kā solīts

stūrējis kuģi no aizmugures. Viņš vadījis kuģi septiņas dienas un septiņas naktis. Beidzot lietus mitējies, vēl kādu laiku krities ūdens, un no ūdens gūsta sākusi pavīdēt zeme.

Kā solīts, Manu un viņa sekotāji ir izglābti un sākuši savu radīšanas uzdevumu, jaunās pasaules piepildīšanu. To pabeidzis Višnu avatāra Matsju veidā. Viņš ir bijis pirmais cilvēces valdnieks šajā jaunajā pasaulē.

Šis nostāsts atgādina stāstu par Noasa šķirstu. Patiesi, daudzās pavisam nošķirtās civilizācijas mītoloģijās ir ieausts jēdziens par kosmiskiem plūdiem. Pētnieki prāto, ka tālā pagātnē tiešām ir varējuši būt milzu plūdi, kas devuši pamatu visiem šiem nostāstiem par kosmiskiem plūdiem, kas noslīcinājuši visu pasauli.

mātuḥu, matuh, mātuḥ - māšu

mātuḥusvasri, matuhusvasri, mātuḥusvasr - mātesmāsa

mātula, matula - mātesbrālis, dzeloņābele, čūsku suga

mātulānī, matulani - krustmāte, mātesbrāļa sieva, pākšaugu suga, Indijas kaņepes (*Crotalaria juncea*)

māturbhrātra, maturbhratra - mātesbrālis

maukali - krauklis; skat. mṛtyuvañcana

mauli - galva, smaulis

maulimālikā, maulimalika - galvas vainags

mauna - klusums, nerunīgums, muni vai svēta zintnieka darba vieta.

[14], lpp.441, Šrī Šivananda Svāmī; prāta bezrūpīgumu veicinās meditācija klusumā no rītiem, kārību iznīcināšana, pareiza diēta, jūtu disciplīna, ikdienas kaut stundu gara mauna. Ierastās domas, trakas fantāzijas, nevajadzīgas jūtas, rūpes, satraukumi, saspringumi, juceklīgas idejas, visādas iedomātas bailes ir jāatmet par katru cenu, lai vai kas.

Ik dienas pa divām stundām praktizē klusēšanu, īpaši ēdienreizēs, bet svētdienās un svētkos visu dienu. Klusēšanas laikā nodarbojies ar nedzirdamu mantras skandēšanu (ajapā japa) un meditāciju. Mauna tiek ievērota meditācijas laikā un nav tas pats, kas klusēšanas solījums, citādi arī miegs būtu mauna.

Galvenie faktori sevis neuzskatīšanai par ķermeni ir mauna, nošķiršanās no sabiedrības un vienatnība. Ja apstākļi neļauj maunu stingri ievērot, tad cik varēdams izvairies no garām sarunām, tukšiem strīdiem un sabiedrības. Liekas sarunas ir veltīga enerģijas tērēšana. Ja enerģiju saglabā mauna, tā pārvēršas par ojas jeb garīgo enerģiju, kas veicina sādhan'u.

Chāndogya Upaniṣad'a sarunas ir tejimaya vāk (spožu ilūziju balss). Uguns tveramie elementi piedalās kaulu veidošanā, mazāk tveramie - miesas veidošanā, bet netveramie veido runu. Runai ir ļoti liels spēks. To atcerieties

vienmēr.

Ievēro maunu ik pa 3-6 mēnešiem un pat ik pa gadam. Ja nav iespējams to ievērot nepārtraukti, tad vismaz vienu dienu nedēļā, kā to ir darījis Šrī Mahātma Gandhidži. Jūs varētu ietekmēt Dižo dvēseļu (Mahātma) piemērs, tādu kā Šrī Krišna Āšramdži Mahārādža, kurš pēdējos astoņus gadus dzīvo pilnīgi kails Himalaju sniegotajos apvidos, Gangotri. Visus šos gadus viņš ir ievērojis stingrāko klusēšanas solījumu (kaṣṭa mauna - kas nepieļauj savu domu nodošanu pat uz papīra vai ar žestiem).

mauṇḍža, maunja, mauṇja - darināts (josta, skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauṇjin, patyak) no muṇḍža zāles (Saccharum Munjia) vai tās šķiedrām, muṇḍža zāles lapas, muṇḍža zāli atgādinošs vai iztiku pelnošs no tās

mauṇḍžavivāna, maunjavivana, mauṇjavivāna - savīts vai darināts no muṇḍža (muṇja) zāles

maurja, morija, maruka, majūra, maurya, moriya, mayūra; arī mārjāraka, arjuna, kekāvāla, nāgavārika, mecakagala, prākrit mora - pāvs, gailis; arī Šiva - ar pāva astes aci?). Skat. arī śākya, ājīvika.

[303]: pāvs; kṛkavāku - pāvs, gailis, putnu tēviņš hindu mītoloģijā tiek saistīts ar izglītības un apjēgas dievi Sarasvatī (salīdz. ar gaili uz ābeces vāka). Tā spalvas attēlo tādas īpašības kā laipnību, pacietību, labu veiksmi. Skat. arī śākha, Aśoka.

maurvī, maurvi - aukla vai josta, darināta no šaujamloka stiegru kaņepēm (mūrvā); salīdz. ar avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauṇjin, patyak

mēčaluk, kalāšu mecal'uk - [175]: pudele no neēdama ķirbja. Ķirbi novāra un izkaltē, tad miza kļūst ļoti sīksta un viegla. To lieto, slaucot kazas

mēčchā, meccha, mēč-čhā - meita, meiča, mačka.

[156]: Birmas cilts laši jeb leči valodā vārds 'meita' tās valodā ir me-ye-tsa. Himalaju valodās šo vārdu izrunā mēč-čhā, mā-čhā, mē-či-čhā utml.

mēdha, medha - sula, ziedojums, dzīvnieka ziedojums, vira, būtība, kodols, upuris, barojošs vai spēcinošs dzēriens, gaļas sula, kaulu smadzenes (medus?) skat. madhu

Mēdhā, medha - apdomība, gara spēks, Sarasvatī veids, saprāts, viedība, personificēts saprāts, apdāvinātība, vieda doma, mentālais spēks, mentālā enerģija, Šivas, Dākšājanji jeb Durgā jeb Džajantas veids Kāšmīrā.

[191]: spēja paturēt mācību nozīmi; saprāts; izpratnes spēja

mēdhja, medhya - mieži, derīgs ziedojumam, nolemts svētīšanai, tīrs, neaptraipīts, saprātīgs, svaigs, stingrs, varens, dūšīgs, sulas pilns, svēts, tīrs, vieds, nepakļāvīgs, kaza, muṇḍža zāle, ko lieto juntu un grozu darināšanai (Saccharum Munjia), govs žultsakmens.

[309]: mieži, arī ašvapriya (zirgaprieks) u.c.; pirms 30 gadiem Svātas ielejā ir bijuši galvenā nabadzīgo zemnieku pārtikas labība.

Sievas ir bijušas tik ļoti prasmīgas miežu maizes (karašu) cepšanā, ka tai dota priekšroka salīdzinājumā ar kviešiem. Bet cepšana bijusi ļoti sarežģīta. Bez tam mieži ir attīrīti no pelavām un gatavoti kā rīss vāramajā podā. Šis ēdiens saukts par batey (salīdz. ar skābputru). No rīta batej's iejaukts ar paniņām un ēsts brokastīs. Šis maisījums saukts par Ogra (salīdz. ar Ogre; tas gatavots arī no rīsa).

mēgha, megha - mākonis, dēmons, liels daudzums, smidzinātājs; kušanu - liels, daudz, dižs. Arī PIE 'mag', 'meg-ha', grieķu 'mega', pirmķeltu 'magyo', vidusīru 'maglo', liet. 'māgulas' - daudz.

J.A.Grimes [8]: mākonis. Sajūta, ka cilvēkam nav jāsteidzas uz atbrīvošanos, jo tā nāks (kā aiziet mākonis) savā laikā (skat. tušti).

mēghabhūti, meghabhuti - zibens; no mākoņa radies

mēghādambara, meghadambara, meghādambara - mākoņbungas, pērkons. Skat. parjanya

meghdhanuṣ, meghdhanush, meghdhanuṣ - burt. mākoņloks; varavīksne

mēghadvāra, meghadvāra - debesis, mākoņvārti

mēghadživaka, meghajivaka, meghajivaka - dzeguze, mākoņos dzīvojošs. Skat. cātaka.

[11]: arī kāpiņjala, divaukas, varšapriya Cuculus Melanoleucus - dzeguze ir labas zīmes putns ar patīkamu un flautai līdzīgu melodisku dziesmu, kuras skaņas tiek salīdzinātas ar Sama's skandētāja runu. Šā debesu putna piesaucēji lūdz par šā putna aizstāvību no piekūna, ērgļa un mednieka bultām. Tiek saistīta ar labu veiksmi un laimīgu zīmi.

Rigvēdā [3] ir vismaz divas himnas, veltītas šim noslēpumainajam putnam ar melodisko dziesmu.

mēghanāda, meghanada - mākoņu skaņa, pērkonīga skaņa, meža ugunsgrēks, pērkons. Skat. parjanya.

J.A.Grimes [8]: Mākoņu dārdi. Dievišķās iekšējās mūzikas augstākai veids. Iekšēja pērkona skaņa, kam seko dievišķā nektāra lietusgāze, kas plūst no sahasrāra's. Skat. nāda.

mēghastanīta, meghastanīta - burt. mākoņdārdi, pērkons. Skat. parjanya

Mēghavāhana, meghavahana - tas, kura rati ir mākoņi, Šiva, 22.kalpa.

[110]: Indras kā mākoņu nesta vārds. Saucis arī par Aptya, Bhatara Guru, Divaspati, Gadhi, Is(h)vara, Is(h)wara), Mahendra, Prājapati, Purāndara, Sa-yoni, Sakka, Samraj, Sarasraksha, Sayoni, Shachipati, Shakra, Svargapati, Trita, Vajrapani, Vajri, Vasava, Vishvakarma, Vritrahan, Vritraghna, Amoghasiddhi, Sakra.

mēhana, mehana - mīzali

mēig (kušanu) - migt, miegt, aizvērt acis. PIE 'meigh-/meik'. Arī liet. '(už-)mīgti'

mēkhalā, mekhala - josta (no munja's zāles), josla; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak.

[101]: upanajanas ceremonijā jostai mekhala ir bijis jābūt ar vienu, diviem vai pieciem mezgliem atkarībā no reģu skaita, kas veido puiša pravaru

mēnē, kušanu meṇe - mēness, mēnesis. Arī sanskr. 'mās', maniheju 'myn', grieķu 'mēn', gotu 'mēnōps', liet. 'mēnuo/mēnesi'

mēr (kalāšu), mer - [175]: vadītājs, virzītājs. "Ja mājas ir bez vadītāja, tās iznīks."

Mēru, meru - [176]: mistisks kalns hindu mītoloģijā, kas veidojot Jambudvīpa's centru, ap kuru riņķo planētas, un ko pielīdzina lotosa pogaļai, pie kam lapiņas veido dažādās dvīpa's, un uz tā virsotni lejup plūst Gangā upe, sadaloties četrās straumēs uz apkārtējām pasaulēm. Šī virsotne ir Brahmā mājoklis un dievu, reģu, gandharv'u sanākšanas vieta.

Ja neuzskata par mistisku kalnu, tad, domājams, Tartaru augstiene ziemeļos no Himalajiem. Arī Mandara. Salīdz. ar gurumeru - taktsmērs.

mēs, mes - [341]: ādas maiss

mīl, mil - aizvērt acis

mīnāti, minati - mīnāties, pazaudēt ceļu, nomaldīties, grozīties, mainīt, mainīties, pārkāpt, samazināt, iznīcināt, pievilt, nenovērtēt

mirdžumi, kalāšu mirjumi - [175]: pareģis, astrologs, gaišreģis, reģis (mirdzošais? Mirdza?)

mīsa (kušanu) - miesa, gaļa. Arī armēņu 'mis', senprūšu 'mensā', albāņu 'mish', gotu 'mimz'

misāšan, kušanu misāšaṅ - miesas, gaļas ēšana

mišari mōč, kalāšu mishari moc - [175]: svēts cilvēks

mišari, kalāšu mishari - [175]: maisīts

mišō, kušanu mišo' - mīzali. Arī mehana, méhati, avestas 'maēzaiti', armēņu 'mizem' - mīst, serbu-horvātu 'mižati', liet. 'mēžū'

mišr, mishr, miśr - [30]: izšķīst

mišra, mishra, miśra - samaisīts, jaukts

mith - mīt, mainīt, samaksāt, iesaistīties strīdā, piekabināt, apvienot, pāroties

mithjā-džnāna-vāsanā, mithya-jnana-vasana, mithyā-jñāna-vāsanā - J.A.Grimes [8]: maldīgu zināšanu iespaidi, pēdas

mithjā-džnāna, mithya-jnana, mithyā-jñāna - J.A.Grimes [8]: maldīgas zināšanas; maldīga izziņa

mithja, mithya - sajaukts, nepareizs (mīts, nomainīts?), nepatiess, pretējs, veltīgs, apgriezts, mānīgs, melīgs, neatbilstošs [191]: neīsts, nedz īsts nedz neīsts, šķietams, nepatiess, nepareizs

Mitrā, mitrá - Draugs, Saule, saule kā mistiska zīme, sabiedrotais (mitriķis?), vēdu līdzsvara, vienošanās padievs. Arī avestas Mithra, kušanu mittār (“tavas delnas iezīmētas ar diviem riteņiem un divām saulēm”)

[310]: Mitra ir vēdisks dievs, viens no padievu mātes Aditi dēliem, pārstāv sauli un kopā ar brāli Varuṇa bijis kosmiskās kārtības sargs. Viņš bijis draudzības un līgumu dievs; pārraudzījis dienas stundas. Bijis labdabīgs un daudz cilvēciskāks kā viņa brālis. Viņš tiek uzskatīts par starpnieku starp dieviem un cilvēkiem. Pirmsvēdu laikos Mitra varbūt ir bijis daudz svarīgāks, bet viņa izcilums izbālējies ar indoāriju ierašanos Indijā.

Rig Vēdā [3] viņš vienmēr tiek minēts kopā ar Varun'u, kurš saukts par viņa dvīņu brāli. Daudz augstāks stāvoklis šim dievam bijis Persijā ar vārdu Mithra, no kurienes viņa kulta izplatījies līdz pat Romai, kur viņš saukts Mithras.

[312]: mitra ir rekonstruēts izolēts aizguvums sanskr. no protoindoirāņu, indoirāņu dievības vārds, no kura atvasināti Rigvēdas [3] Mitrá's un Avestas Mithra's vārdi un dažas īpašības. Vēlāk šo divu seno dievību vārdi (un arī kādas pazīmes) ir pielāgoti citām personām: Maitreya - budistu bodhisattva; Mazāzijas helēnisma ērā Avestas Mithra ir kombinējies ar dažādām vietējām un grieķu personām, veidojot vairākus dažādus Apollo-Helios-Mithras-Hermes-Stilbon variantus.

Caur grieķu un dažām Anatolijas starppersonām šis Avestas dieva vārds ir radījis arī latīņu Mithras, romiešu pirmā gadsimta Mithras mistēriju (sauktu arī par mitraismu) galvenās personas vārdu. Vidusirāņu valodā šis Avestas teonīms ir attīstījies (starp citām vidusirāņu formām) par sogdiešu Miši, viduspersiešu un partiešu Mihr un baktriešu Miuro (/mihru/).

Bez tam no Avestas Mithra atvasinātos grieķu-baktriešu Mithro, Miuro, Mioro, Miuro kādai savai dievībai ir aizguvuši maniheji. Bez tam maniheji aizguvuši arī Maitreya - kā sava “pirmā vēstneša” vārdu.

[311]: dievība indiešu kultūrā, kuras uzdevumi laiku gaitā mainījušies. (Huriešu pilsētas) Mitānijas uzrakstā Mitra ir piesaukts kā viens no līgumu sargiem (līgumā starp hetiem un mitāniešiem (Suppiluliuma un Shattiwaza, ap 1380.g.pr.m.ē.) ir piesauktas dievības Mitra, Varuṇa, Indra, Nasatya (Ašvini)).

Rigvēdā Mitra parādās kā daļa no pāra (dvandva) Mitra-Varuṇa, kam būtībā piemīt tās pašas īpašības kā Varuṇa'm vienam, tas ir, kā galvenajam Patiesības, Kārtības, Rituma (ṛtá) sargam un pārkāpumu soģim.

Vēlīnos vēdiskos tekstos un brāhmanās Mitra arvien vairāk tiek saistīts ar rītausmu un rīta sauli (kamēr Varunu sāk saistīt ar vakaru un galu galā ar nakti; salīdz. ar Rīta un Vakara planētu - Ausekli, Venēru). Pēcvēdiskajos tekstos, no kuriem Mitra gandrīz pazūd, viņš ir izveidojies par draudzības

dievību - aizstāvi, un tāpēc viņš ir 'Draugs', kam pretīga vardarbība, pat ja svētīta.

Indoirāņu kopīgais vārds mitra nozīmē 'sasaistītājs', tādējādi sanskrita vārds mitram ir 'līgums, solījums, zvērests' - kā aizstāvība ir Mitras darbs gan Rigvēdā, gan mitāniešu līgumā. Pēcvēdu Indijā vārds mitra sāks saprast kā 'draugs', kā viens no saistības un savienības aspektiem. Atbilstoši, pēcvēdiskajā Indijā Mitra ir kļuvis par draudzības sargu. Vārds mitr nozīmē 'draugs' ir vairumā indiešu valodu. Šā vārda sievišķā forma tādās valodās kā marathi ir maitrin.

Rigvēdā [3], senākajā no Vēdām, Mitra ir lielākoties neatšķirams no Varuṇa's, kurš ir ne vien dižākais no abiem, bet arī (saskaņā ar RV 2.12) otrs lielākais no Rigvēdas dieviem aiz Indras. Mitram vienam ir veltīta tikai viena himna (RV 3.59), kurā ir grūti viņu atšķirt no Varuṇa's. Kāda no versijām apgalvo, ka dvīņu vienība, domājams, pārstāv citādi biedējošā un bīstamā Varuṇa's labvēlīgo (draudzīgo) pusi.

Mitra-Varuṇa tiek iztēloti kā jaunekliņi - viņi valkā spīdīgus tērpus, ir visas pasaules valdnieki un sargi, un viņiem ir zelta pils ar tūkstoš stabiem un tūkstoš durvīm. Viņi uztur debesis un zemi (un bieži tiek piesaukti līdzās). Viņi ir upju un jūru pārvaldnieki, sūta lietu un spirdzinājumu no debesīm. Viņi rasina ganības ar attīrīta sviesta rasu, un no ūdens pārpilnajām debesīm nāk lietus. Viņu valstībā ir medus strauti, un viņu ganībās ir lopi, kas nes spirdzinājumu. Tos, kuri viņus negodā, viņi sāpina ar slimību.

Viņi ir asur'i un (kā visi asur'i) savu spēku iegūst slepenā apjēgā (māyā), kas ļauj viņiem likt saulei šķērsot debesis un to aizklāt ar mākoņiem. Viņu acs ir saule, un viņi kāpj savos ratos augstākajās debesīs, kurus viņi vada ar saules stariem kā ar rokām. Viņi ir viedi un nemaldināmi. Viņi ir kārtības (ṛtā, patiesība, ritums) uzturētāji, viņi ir šķērsliis meliem, tos viņi soda. Viņi ir septiņu ādītju, Āditi dēlu vadoņi.

Lai gan viņi ir asur'i, Rigvēdas Mitra-Varuṇa tiek uzrunāti arī kā padievi (piem., RV 7.60.12, RV 3.59.6). Varuṇa dažos savos aspektos ir saules un citu debesu jomu kosmiskā ritma pārvaldnieks, kamēr Mitra nes Varuṇa's vakarā aizklāto gaismu rītausmā. Mitra tiek arī neatkarīgi pielīdzināts spēkam, kas regulē saules gaitu; Šīs regulācijas dēļ Mitr'am tiek pielīdzināts Savitr (RV 1.35), un Višnu ar to izdara savus trīs soļus (RV 1.154).

Agni tiek iedegts pirms rītausmas, un pēc iedegšanas parādās Mitra. Atharvaved'ā Mitra joprojām tiek saistīts ar saullēktu un tiek pretstatīts Varuṇa's saistībai ar vakaru. Brāhman'ās (vēdu skaidrojošos komentāros) saistība ar rītu un vakaru ved Mitru uz saistību ar dienu, bet Varunu ar nakti. Arī Shatapatha

Brāhman'ā Mitra-Varuṇa pāris tiek aplūkots kā “Padoms un Spēks”, kur Mitra ir priesterība (purohita), Varuṇa - ķēniņa vara (rājān).

[11]: Mitra. Abi ar Varunu viņi ir debesu valdnieki. Viņi kopā liek govīm (mākoņiem) plūst, augiem zelt un “kaisot ašās piles, sūta lejup lietus plūdus”. Abi ir Aditi dēli un lielākoties tiek piesaukti kopā, varbūt viņu ciešās draudzības dēļ. Šis vērīgais divnieks, visspējīgais, kopā tur Ritu jeb Tikumisko kārtību. “Stingri debesīs nostādīts ir Mitrās un Arjamana un Varuṇas mājoklis. Tā viņi izstaro lielu dzīvības spēku, kas pelna slavēšanu, augstu dzīvības spēku, ko cilvēki slavēs.” No himnām zinām, ka Mitra mudina cilvēkus rīcībai un balsta gan zemi, gan debesis. Gan Mitra, gan Varuṇa ir pasaules sargi, kuri kopš rītausmas sēd zeltītos ratos un pārlūko bezgalību. Laika gaitā Mitra ir sāks saistīt ar rīta gaismu, kamēr Varuṇa ar nakts debesīm.

miumau ava hik, kalāšu miuma'u awa hik - [175]: spēlēt sunīšus. Sastājas rindā, sadodas rokās, un viens (awa) mēģina uzsist ar nūju kādam rindā. Kas ļaujas uzsist, tas pamet rindu (un kļūst par uzsitēju?). Pirms spēles viņi dzied, raustot cits citu atpakaļ un uz priekšu

mjūn, kāšmiri myoon - mans

mlekča, mlecca - neārijs, barbari. Arī mleñcha, anārya, hūṇa, dāsa, dasyu, barbara, nirācāra, mātaṅga, kola, pulinda, bhārata, taṇḍurīṇa, namāka, ta. Akadiešu malik, malku, maliku

mō, kalāšu mo' - [175]: 1. putna ligzda; zvēra miga; 3. dzemde; 4. locītavas kaula dobums; 5. saulgrieži (gan ziemas, gan vasaras)

mōabat (kalāšu) - [175]: mīlestība

mōč, kalāšu moc - [175]: 1. vīrietis; 2. ļaudis; 3. sieva, līgava. Kalāši sliecas par moc saukt sievu, ar kuru kāds aizbēdzis (mačka?)

mōčkuat, kalāšu mockuat - [175]: 1. vīrestība. “Dievs, dod mums vīrestību” (lai ir vairāk bērnu; 2. darba spēks. “Ja mums ir darba spēks, darbs ir viegls”

mōkša-para, moksha-para, mokṣa-para - J.A.Grimes [8]: atbrīvošanās meklētājs. Saskaņā ar Viśiṣṭādwaita Vēdānt'u, tie ir divu veidu - Dieva mīlētāji (bhakta) un tie, kuri ir pilnībā nodevušies Dieva varā (prapanna)

mōkša, moksha, mokṣa, mokṣa - atbrīvošanās (izmukšana), pestīšana, tikšana vaļā, brīvība, piedošana, parādu atlaišana, grēku atlaišana, atrisinājums, atbrīvošanās no pārdzimšanas, atpestīšana, glābšana, jautājuma uzdošana. Arī mukta, mukti, muc, muñcāte.

[63]: atbrīvošanās no dzimšanu-miršanu cikla; brīvība no divējības (escits) un ierobežotības sajūtas.

J.A.Grimes [8]: atbrīvošanās; garīga brīvība; atvieglojums; cilvēka dzīves galamērķis (no darbības v. saknes mokś = 'atbrīvoties').

1. Upaniṣādās ir divi viedokļi par atbrīvošanos. Vieni saka, ka tā ir sasniedzama šajā dzīvē, un citi teic, ka tā ir sasniedzama tikai pēc nāves (skat. jīvanmukta).

2. Mīmāṃsā teic, ka tā ir sasniedzama vien ar rīcību (karma) un vēdu rituāliem. Tā ir atbrīvošanās no karmas, gan darbības, gan darbības augļu ziņā.

3. Advaita Vēdānta teic, ka galīgais atbrīvošanās līdzeklis ir apjēga (jñāna). Īstenībā atbrīvošanās ir Patības (Ātman) mūžīgā daba un izpaužas pati, tiklīdz ir novākts neapjēgas aizkars. Tā nav jaunieguvums, bet tā, kas pastāv mūžīgi, apjēga.

4. Viśiṣṭādvaita Vēdānta teic, ka atbrīvošanās galīgais līdzeklis ir pielūgsmē (bhakti). Karma-yoga un jñāna-yoga ir pielūgsmes (bhakti-yoga) palīgi. Atbrīvošanās, mājošana Vaikunth'a ar ne-fizisku ķermeni, izbaudot viszinību un svētlaimi un uzturoties Dieva klātbūtnē. Arī Viśiṣṭādvaita Vēdānta par atbrīvošanās līdzekli atzīst pilnīgu paļāvību (prapatti).

5. Dvaita Vēdānta teic, ka galīgais atbrīvošanās līdzeklis ir Dieva labvēlība (prasāda). Vadīta uz galīgo atbrīvošanos, cilvēka dvēsele praktizē apjēgu, bezkaislīgumu, darbošanos, pielūgsmi un mīlošu meditāciju uz Dievu, sevi uzskatot par Viņa atspulgu. Atbrīvošanās stāvoklī cilvēka dvēsele paliek nodalīta no Dieva, tomēr līdzīga un atkarīga. Kā Dvaita apgalvo, dvēseles personība paliek vienā no četriem pakāpeniskas atbrīvošanās līmeņiem. (Skat. ānanda-tāratamya).

6. Džainisms teic, ka atbrīvošanās ir nodalīšanās augstākais stāvoklis, kurā cilvēks ir atbrīvots no visām karmas daļiņu važām. Atbrīvošanās līdzekļi ir pareiza ticība, pareiza apjēga, pareiza uzvedība. (Skat. triratna). Palīglīdzekļi ir mahā-vrata's.

7. Budisms teic, ka atbrīvošanās (nirvāṇa) ir visu kārību izravēšana un dzimšanu un miršanu rata pārvarēšana. Līdzeklis ir astoņkāršais ceļš.

8. Nyāya-Vaiśeṣika teic, ka atbrīvošanās (apavarga) ir nodalīšanās no visām īpašībām. Tur nav nedz prieka, laimes, nedz sāpju, lai gan ir nesatraucams miers. Tas tiek sasniegts, tiklīdz spēj atšķirt garu (puruṣa) no matērijas (prakṛti). To definē kā puruṣa-prakṛti viveka.

10. Jōga teic, ka ceļš uz kaivalya jeb virsapziņas samādhi jeb svētpamiruma stāvokli, kurā cilvēks paliek pilnīgi viens, ir astoņlocekļu jōgas ceļš. Jōga to definē kā citta vṛtti nirodha. (Skat. samādhi).

11. Śaiva Siddhānta teic, ka ceļš uz atbrīvošanos sastāv no caryā, kriyā, yoga, jñāna. Atbrīvojoties dvēsele patur savu personību. Tā kļūst līdzīga Dievam, un

tādējādi atbrīvošanās ir vienība dualitātē. Dvēsele izbauda Dieva dabu, lai gan nav identiska ar Dievu.

12. Vīra šaivismis teic, ka atbrīvošanās būtībā ir Šivas un cilvēka dvēseles identitāte (līngāṅga-sāmarasya). Cilvēka dvēsele ir daļa no Šivas, lai gan ir arī atšķirīga. Atbrīvošanās ir cilvēka dvēseles un Šivas identitāte (aikya), kad cilvēka dvēsele līksmo pilnīgā un nepārspējamā svētlaimē. Ceļš uz atbrīvošanos ir pielūgsmē, kam palīdz astoņi palīgi (aṣṭāvarana).

13. Šivādvaita teic, ka atbrīvošanās ir brīvība no savažojuma un svētlaimes sasniegšana. Atbrīvošanās tiek sasniegta ar cilvēka paša dabas apjēgu. Atbrīvošanās līdzeklis ir Valdnieka Šivas apcere.

14. Kašmīras šaivismis teic, ka atbrīvošanās ir cilvēka identitātes ar Virsīstenību apjēga. Tā ir atgriešanās uz cilvēka sākotnējo pilnveidotības un tīrības stāvokli. To gūst ar četriem ānavopāya, śāktopāya, śāmbhavopāya, anupāya soļiem, virsotne ir Dievišķās Gribas labvēlība.

15. Teistiskajā šaivismā ir teikts vispārīgi - ka atbrīvošanās ir debesīs (Kailāša). Vaišnavismā atbrīvošanās ir Vaikuṅṭh'a.

16. Skat. puruṣārtha.

[56]: Patības un Dabas jeb Prakṛti vienība, tā ir kā kliba un akla cilvēka apvienošanās.

Viņus ceļabiedri pametuši mežā. Viņi vienojušies sadalīt savā starpā iešanas un skatīšanās pienākumus. Klibais uzrāpīs mugurā aklajam un vadījis viņu. Aklais varējis iet pa ceļu, vadoties no drauga norādījumiem. Tomēr Patība ir kā klibais. Tai ir redzes spēja, bet nav iešanas spējas. Kustības, bet ne redzes spēja ir Dabai; tā ir kā aklais. Savu mērķi sasnieguši, klibais un aklais atdalījās.

Tomēr Daba, veicinājusi Patības atbrīvošanos, pārstāj darboties. Patība sasniedz atbrīvošanos no visām važām (kaivalya) jeb galējo svētlaimi. Iznākumā, kad abu nolūki ir īstenoti, saite starp tām beidzas. Patība ar Dabas apjēgu sasniedz atbrīvošanos. Dabas veikums ir vienīgi Patības labad un tās priekam. Daba ņem Patības roku un parāda tai visu Visuma izrādi un liek tai izbaudīt visu, ko šī pasaule var dot, un visbeidzot palīdz tai atbrīvošanās ceļā.

Patiesībā Patība tiek nedz sasieta nedz atbrīvota, nedz tā aiziet, un vien Daba saistībā ar dažādo radību ir savažota, atbrīvojas un aiziet. Līdzīgi kā dejojoša meitene, izrādījusi sevi skatītājiem uz skatuves, pārtrauc deju, tāpat arī Daba pārtrauc darboties, kad ir izpaudusies Debesu Dvēselei (Puruṣa) jeb Patībai. Nekas nav pieticīgāks kā Daba, kad tā apjēdz, ka ir Debesu Dvēseles izraudzīta. Viņa sevi vairs Puruṣas skatam neizstāda.

mokšaka, mokshaka, mokṣaka (no muc) - atbrīvotājs no grēka, pestītājs; salīdz. ar džainu tīrthaṅkara, Jēzus

mōs au (kalāšu) - [175]: gaļas pīrāgs (speķarausis?). Liek mīklā mazus gaļas gabaliņus un sasmalcinātus valriekstus ar nedaudz skābās granātābola sulas un koriandra. Cep pannā; kad stingra, ieliek zem pelniem, lai pabeigtu

mōsgō (kušanu) - mezgls, mazģis. Arī PIE, liet. 'māzģas'

mōud (kušanu) - maut, meklēties; PIE 'moud-no', Arī liet. 'maudžiū/maūsti'

mram (kalāšu) - [175]: mitrums

mri, mrijati, mrijate, mriyati, mriyate, mṛ - [58]: mirt

mriga, mrga - zvērs, putns; irāņu mrga- m. 'rotaļa'; vēlīna avestas mərəya- 'putns'

Mrigadāva, mrigadava, mṛgadāva - [12]: briežu dārzs ZA no Vārānaṣī, Śākyamuni (Budās) iemīlota vieta, mūsdienu Sārṅath (Sāraṅganātha) (Sārṅate?)

mrišjate, kušanu mṛṣyate - aizmirst. Arī kušanu 'mārs', 'mārsē', PIE 'mers', armēņu 'mořanam', hotaniešu 'hāmuru', hetu 'marse', liet. 'mirštū'

mrita pati, mṛta pati - miris valdnieks, miris dzīvesbiedrs vai saimnieks; skat. pati

mrita-ahah, mṛta-ahah - mirušo piemiņas ceremonija (kapu svētki). Skat. arī śrādha, aurdhvadehika, karaṭa, mahāikoddiṣṭa, ṣaṅmāsyī

mrita-mātaram, mrita-mataram, mritamatrika, mṛta-mātaram, mṛtamātrka - mirusi māte

mrita, mṛta - miris, mironis, nevajadzīgas lietas.

[129]: nāve, viens no cilvēka 12 stāvokļiem. To ietekme nesaskan ar to nosaukumiem

mritaka, mṛtaka - netīrība, aptraipījums, kas iegūts caur radnieka nāvi

mritasnāna, mritasnana, mṛtasnāna - apmazgāšana pēc nāves vai bērēm

mritavatsā, mritavatsa, mṛtavatsā - cilvēks, kuram mirst pēcnācējs vai jaundzimušais

mriti, mṛti - [58]: miris

mritju, mritja, mṛityu, mṛitya, mṛtyu, mṛtya - nāve, priekšlaicīga nāve; nāves personifikācija, tā mīt uz saules. Nāvi var attālināt ar yoga un tapas. Arī dievs Jama.

[110]: Nāves dievs. Reizēm budistu saukts par Mara

mritjudūta, mṛityuduta, mṛtyudūta - cilvēks, kurš atnes nāves ziņu

mritjuṅḍaja, mṛityuṅjaya, mṛtyuṅjaya - slimības pārvarēšana, spēja uzvarēt nāvi. Skat. arī mahāmṛtyuṅjaya mantra

mritjusandživanī, mṛittyusanjivani, mṛtyusaṅjīvanī - mirušā atdzīvināšanas vārds

mritjuvaṅcana, mṛityuvanchana, mṛtyuvaṅcana - krauklis [303]: krauklim hindu reliģiskos rituālos ir īpaša vieta. Viņu parasti pielīdzina senču

aizgājušajām dvēselēm. Rituālā piṇḍa pradāna kraukļiem piedāvā vārīta rīsa pikas. Arī mahāprāṇa, kākola, kākāla, droṇa, maukali. mrijasva!, mrijasva - ej ellē!

mritōtthita, mṛtothita - miris un atdzīvojies

muč, muṇcate, much, munchate, muc, muñcāte - atbrīvot. Salīdz. ar mokṣa

mūdhā, mudha, mūḍha - mudaks, muļķis, truls, apjucis, nepārliecināts, nomaldījies, apstulbis, neskaidrs, kūtrs, aizgrābts, vientiesīgs, bezmērķīgs, neizdarīgs.

[63]: viens no pieciem prāta stāvokļiem - neattīstīts kūtrs prāts, kas ir truls kā akmens. Skat. arī kshipta, vikshipta, ekagratha, niruddha.

J.A.Grimes [8]: apžilbis; maldīgs; apstulbis; apmāts; apjucis. Kad prātā ir par daudz tumsonības (tamas) pārmērība, cilvēks kļūst par miega upuri

mudita - sajūsmināts, iepriecināts, liksms, priecīgs (Mudīte?), īpašs kalpotāju veids, garīgas pilnveidošanās veids, seksuālas pozas veids

mudrā, mudra, gudžaratī mud.ra - spiedogs, aizvars, slūžas, nospiedums, ietekme, pazīme, tradicionāla deja, tapa, aizvars, lietu saukšana īstajos vārdos, zīme; lelihanā - īpaša mudrā - žests jeb pirkstu salikums; kušanu - mundrs, jautrs. Arī liet. 'mudrūs'. Mudrā apakškatēgorija ir bandha (skat. arī [473])

mugdhākṣī, mugdhakshi, mugdhākṣī - gaišacaina, zilacaina, pelēkacaina sieviete

muk (kušanu) - mukt. Arī sanskr. mucāti, baznīcas senslāvu 'mьknuti sja', liet. 'mūkti'. Salīdz. ar mokṣa

mūka, muka - mēms, nerunājošs, vājš, kluss, sasiets, nožēlojams, mūļa un ķēves pēcnācējs, zivs

mukha - mute, seja (nomazgāt muti), priekša, izskats, virsma, caurums, avots, grīva, ieeja, izeja, sākums, krūtsgals, virsotne, cēlonis, krūzes snīpis, galvenais; skat. avatu, avaṭa, ālme, udbheda, kuṇḍa, valgita, krivi, prasthāna. Akadiešu muḥḥu

mukhāgni, mukhagni - liesma, ko ieliek līķim mutē, iededzot bēru sārtu

Mukhalinga [110]: Šivas tēls ar viņa seju, kas parādās no viņa falla

mukhja prāṇa, mukha vāju, mukhya prāṇa, mukha vāyu, mukha vāyu - galvenā dzīvības elpa, dvaša, dzīvības valdnieks

mukhja-antarānga-sādhana, mukhya-antaranga-sadhana, mukhya-antarānga-sādhana - J.A.Grimes [8]: galvenais tiešais palīgs atbrīvoties.

1. Advaita Vēdāntā galvenais tiešais palīgs atbrīvoties sastāv no atskārsmes jeb sadzirdēšanas (śravaṇa), pārdomām (manana) un meditācijas (nididhyāsana). Kad garīgais meklētājs kļūst piemērots (skat. sādhana-catuṣṭaya), viņam jāklausa lietpratīga skolotāja lasīti Upaniṣadu teksti, jāpārdomā to patiesības un jāapcer to jēga.

2. Skat. śravaṇa, manana, nididhyāsana

mukhja-vritti, mukhya-vritti, mukhya-vṛtti - J.A.Grimes [8]: vārdu galvenā nozīme

mukhja, mukhya - seja, mute, galva. [30]: 'runātājs', arī kastas vadonis, bet ne chaudhri.

J.A.Grimes [8]: primārs; nozīmīgs; galvenais; priekšnieks

mukhjārtha, mukhyārtha, mukhyārtha - lietots galvenajā nozīmē, vārda galvenā nozīme.

J.A.Grimes [8]: galvenā, primārā nozīme; skat. abhidhā vai vācyārtha

mukta, **mukti** - [191]: atbrīvojies (mukt, izmucis) cilvēks - parasti garīgās atbrīvošanās jeb mokṣa ziņā. Mukti ir svētlaipe.

Tādējādi: "Tā ir svētlaipe veids". Saurasamhit'ā (14.nod.) šis stāvoklis ir aprakstīts šādi: "Šo stāvokli neiegūst ar tikšanu vaļā no neapjēgas vai ar turīya sasniegšanu." Tas ir svētlaimīgs piedzīvojums pāri tam.

J.A.Grimes [8]: atbrīvojies (no darbības v. saknes much = 'atbrīvoties'). Cilvēks, kurš atbrīvojies no pinekļiem, važām. Skat. mokṣa

muktačakṣus, muktachakshus, muktacakṣus - acu uzmetiens, zagšus skatiens

muktadžīva, muktajīva, muktajīva - [191]: atbrīvojies cilvēka gars.

J.A.Grimes [8]: atbrīvojusies cilvēka dvēsele. Saskaņā ar Viśiṣṭādvaīta Vēdāntu, viens no trim cilvēka dvēseles veidiem

muktamātri, muktamatri, muktāmātr - pērļu māte, pērļu austere

muktapuṣpa, muktapushpa, muktapuṣpa - kaisītas puķes, Jasminum Multiflorum

mukti-jōgja, mukti-yogya - J.A.Grimes [8]: Viśiṣṭādvaīta Vēdānt'ā cilvēki, kuri ir piemēroti brīvībai. Tās ir cilvēku dvēseles, kurās pārsvarā ir tīrība (sattva), tostarp debesu būtnes, zintnieki, attīstītas cilvēciskas būtnes. Skat. svarūpa-traividhya.

Mukunda - atbrīvotājs, slavens svētais, bungu veids, īpašs dārgums, dārgakmeņu veids, labības šķirne, mērs, Boswellia Serrata sveķi.

[110]: Viṣṇu kā Atbrīvotāja vārds. Arī Abjaja, Abjayoni, Adhoksaja, Dakshina, Padma, Padma-Nabha, Vasu, Viṣṇu, Wishnu, Achyuta, Acyata, Adimurti, Ananta, Anatas(h)ayana, Annamurti, Bhumiya, Caturmurti, Dhanvantari, Dharma, Dhruva, Erlanga, Girija, Haṃsa, Hanuman, Hayagriva, Hrsikesa, Ishvara, Jala-Shayin, Janardana, Kala, Kesava, mahādeva, mahāpurusha, mahārāja, Mandhatha, Manmatha, Mohini, Nārada, Narasinha, Narayana, Padma(-Nabha), Panchayudha, Pandurganga, Piyusaharana, Pradyumna, Pr(i)thu, Rsabha, Salagrama, S(h)amba, Trivikrama, Venkata, Viratapurusa, Vis(h)varupa, Vithoba, Vitthali, Vyasa, Yajna, Yajnesh(var)a.

mūla bandha, mula bandha - burtiski - aizvars, aizslēgs, slūžas pie saknes (enerģijas) centra, starpenes enerģijas aizture. Bandha ir klasificējama kā mudrā apakškatēgorija. Skat. mudrā; arī [473]

[313]: vēders tiek savilkts no anusa līdz nabai un piecelts pret mugurkaulu. Jāraugās, lai apakšā netiktu savilkts anusa slēdzējmuskulis, nedz urinēšanas aiztures muskulis, bet muskulis, kas atrodas vienādā attālumā starp tiem. Šis paņēmiens ir ļoti noderīgs pāragras ejakulācijas novēršanai. Nosaukumā minētā sakne šeit nozīmē mugurkaula lejasgalu, iegurņa apakšu, pavisam precīzi - tās vidu, starpeni, kas ir muskulatūra starp anusu un dzimumorgānu.

Viegli savelkot starpenes (pubo-coccygeal) muskuli, kas stiepjas starp kaunuma kaulu un asteskaulu, var radīt enerģijas aizslēgu, kas aiztur dzīvības elpu ķermenī un tādā veidā neļauj tai noplūst mugurkaula apakšdaļā. Tiek uzskatīts, ka saknes enerģijas aizture (bandha) ievada prānu galvenajā netveramās enerģijas kanālā (sušumna), kas ir mugurkaula netveramā daļa, netveramās enerģijas “upe”. Starpenes aizture jōgas tradīcijā ir galvenā, izšķirošā un pirmā enerģijas aizture. Tā tiek veikta visās drošās pamatotās ķermeņa-prāta kopšanas disciplīnās. No mūla aiztures vajadzētu atturēties vien kumbhaka vingrinājumā, kurā elpa izpaužas visā pilnībā.

mūlādhāra, muladhara - perineum; starpene staklē starp dzimumorgānu un anusu; saknes, avota čakra. Salīdz. ar dhara.

mūlaprākṛiti, mulaprākṛiti, mūlaprakṛti - pirmatnējā daba.

J.A.Grimes [8]: pirmatnējā matērija; saknes daba. Sākotnējais dīgļis, no kā ceļas un attīstās matērija un visi veidoli. Pirmatnējais cēlonis. Tā nav pati evolūta, bet tas, no kā attīstās viss cits.

[2]: pirmatnējā daba (kosmiskā garīgā viela). Tai atbilstošs kā otrs jeb aktīvais pols ir Visuma Pamatlikums, Virsīstenība (Parabrahman), no kā izceļas pirmais jeb neizpaustais, neiemiesotais Logos. Tādējādi, pirmatnējo dabu kā kosmisko Virsīstenības aizkaru var saukt par viendabīgo jeb bezatšķirību pirmatnējo substanci. Tā ir ētera (ākāśa) avots jeb sakne. Skat arī prakṛti.

Pareizais nosaukums dabai mūsdienu teosofistiskā lietojumā ir prakṛiti vai vēl precīzāk pirmatnējā iedaba mūlaprakṛti - mūžam dzīva kosmiska radītāja, mūžam auglīga Visuma māte. Kad teosofs runā par dabu, ja viņš īpaši neierobežojas, viņš nekad nedomā tikai fizisko pasauli, bet Visuma izplatījumu un vēl īpašāk iekšējās valstības, bezgalīgā Visuma cēloniskos faktoros.

mūlāvidjā, mulavidya, mūlāvidyā - galvenā zinātne, mantra.

J.A.Grimes [8]: pirmatnējais nezināmais. Advaita Vēdāntā nezināmais ir pamatcēlonis jebkurai izpausmei Visumā

mumukšu, mumukšutva, mumukshu, mumukšu, mumukšutva - brīvības meklētājs, vēlme mukt, vēlme pēc brīvības jeb atbrīvošanās, kāre būt brīvam no parādību pasaules, zintnieks, kurš tiecas pēc atbrīvošanās.

J.A.Grimes [8]: garīgais meklētājs, kurš karsti kāro atbrīvoties. Saskaņā ar Viśiṣṭādvaita Vēdānt'u, tie ir divu veidu:

- Patības apjēgas (kaivalya) piekritēji;

- atbrīvošanās (mokṣa) piekritēji.

Skat. kaivalya-para un mokṣa-para.

Mumukšutva - karsta kāre atbrīvoties. Viena no četrām garīgo meklētāju kategorijām. Skat. sādhana-catuṣṭaya

mumūršu, mumurshu, mumūršu - mirt gribošs vai mirstošs

Mundaka upaniṣad, mundaka upanishad, muṇḍaka upaniṣad - Zobena Upaniṣada.

[315]: viena no svarīgākajām upaniṣadām. Jau pašā sākumā šī Upaniṣada atmet visu ierobežoto (tādēļ nepilnīgo) zinātņu pretenzijas. Īsta Apjēga nav vārdu plūdu pārsvarā, bet gan tiešā Patības pieredzējumā.

Bez šīs Pašapjēgas ir veltīgi pūlēties apjēgt kaut ko citu! Cilvēka zināšanas par kādu lietu aizēno neziņa, kas ietin viņa paša Patību; un bez šīs Pašapjēgas vienojošās spējas visas zināšanas pazeminās līdz pieņemumam un tāpēc ir patvaļīgas. Kā šo Apjēgu sasniegt?

Jau pildot savus ikdienas pienākumus māceklim ir rūpīgi un sīki pie sevis jāiztirzā šīs pasaules daba un jāapjēdz visu lietu nepastāvīgums. Ja viss ir pārejošs, tad kas ir Mūžīgs un tāpēc pūļu vērts? Šo jautājumu nevar atbildēt mācekļa saprāts, jo tas pats ir ierobežots un trausls rīks un viens starp pārejošām lietām šajā gaistošajā pasaulē.

Tomēr pati Tāda Jautājuma rašanās mācekļa prātā ir zīme, ka sirds stīgas, kas viņu saista ar pasaulīgās dzīves lietām (saṃsāra), ir atslābušas, un ar Apjēgas (Jñāna) zobenu viņš tās var viegli pārcirst. Šis zobens ir Guru patvērumā un ir gūstams caur tiešu personisku iesvēti. Guru klātbūtnē mācekļa saprāts stāj darboties. Mācekļa sirdi kā šļācoši kalnu strauta ūdeņi pēc aizsprosta nojaukšanas applūcina Dievišķā Viedība - viņš apjēdz. Viņš apjēdz, ka pats ir šī Apjēga! Tā ir Virsapjēga, kurā zūd atšķirība starp zināšanu, zinātāju un izzināmo.

J.A.Grimes [8]: burtiski - 'Skūtgalvju Upaniṣada'. Nosaukums ir tāds, jo šī upaniṣada runā par Brahmavidyā jeb Virsīstenības apjēgu kā par noslēpumu, ko zin vienīgi cilvēki ar skūtām galvām. Vai varbūt tāpēc, ka šīs upaniṣadas sniegtie norādījumi ir bārdas naža vai zobena asumā. Tā ir Atharva Veda's sastāvā. Sastāv no trim daļām (muṇḍaka), kuras dalītas divās nodaļās. Šī upaniṣada velk skaidru robežu starp augstāko Virsīstenības

(Brahman) apjēgu un zemāko parādību pasaules apjēgu. Parādību pasauli tā apraksta kā radītu no Virsīstenības.

mundra - [30]: ausu riņķis; mundra = darshan (jogu ausu riņķi; koka, māla, zilonkaula, stikla, apzeltīta kristāla vai zelta). Arī kuņģdala

muni-dharma - pašierobežotā pienākumi. J.A.Grimes [8]: askēta pienākumi. Saskaņā ar džainismu, šie pienākumi ietver stingru dižo solījumu (mahā-vrata) ievērošanu, pilnīgu sava ķermeņa, prāta un runas pārvaldīšanu (gupti) un mērenību (samiti)

muni, gudžaratī mu.ni - reģis, zintnieks, svēts cilvēks, mūks, vienatnieks, pašierobežotais, dievbijīgais, iedvesmots cilvēks, iekšēju dziņu virzīts cilvēks, domātājs

munivana - reģu, svēto birze, muni apdzīvots mežs

muṇḍžasūnu, munjasunu, muñjasūnu - muñja (zāles?) dēls

muṇḍža, munja, muñja - baruwa cukurniedre, Saccharum bengalense, Saccharum munja; bramīnu josta, darināta no muṇḍžas zāles (skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, patyak); skanīgs, niedres, meldru, grīšļa veida zāle; bulta; čabēšana; cukurniedre, ko lieto jumtu klāšanai, virvju, grozu utml. darināšanai

muṇḍžātavī, munjatavi, muñjātavī - muṇḍža zāles vai niedru (Saccharum Munjia) biezoknis. Arī medhya

mūrdhan, murdhan - galva (morda?), galvaskauss, piere

mūšaka, mushaka, mūšaka - pele, žurka, zaglis, laupītājs. J.A.Grimes [8]: pele; pārvietošanās līdzeklis (vāhana), kurā jāj Gaṇeša (no saknes muṣ = 'zagt'). Ir teikts, ka tas ir prāta vai Dieva labvēlības vai Patības simbols

[227]: izolēts protoindoirāņu muška, mushka, muška - 'sēklinieks'; MiP mušk 'muskuss' (varbūt aizguvums no indo-ārijiem). Akadiešu mušaru, išarum

muškadeša, mushkadesha, muškadeša - cirkšņu, sēklinieku apvidus

mute durik, kalāšu mut'e durik - [175]: dalīto durvju apakšdaļa. Dalītas durvis vēdināšanas u.c. ērtībai bijušas, vismaz, Kurzemē

nā, na, nē, nā? (kalāšu) - [175]: vai ne? [58]: ūdens (sansk. āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī)

nābha, nabha - naba, rumba, viduspunkts

nabhaščakšus, nabhashchakshus, nabhaščakšus - debesu acs, saule, viduspunkts (Zemes orbītas rumba?)

nābhi, nabhi - naba, riteņa rumba, savienojuma vieta, satece, ceļu krustojums, nabai līdzīgs caurums, saikne, mājas, tuvas attiecības, draugs, radniecība, izcelsme, vidus, galvenais, ritenis, valdnieks, augstākais pavēlnieks, kšatrijs

nābhīla, nabhila - nabas caurums, izvirzīta naba, sievietes kājstarpe, cirkšņi, saspringums, sāpes

nada - upe, liela upe. Arī mahānadī, rāmā. Skat. āpa

[33], §5.5. Rigvēdas laiki Ziemeļrietumos. Jāatzīmē, ka dažu Rigvēdas upju nosaukumi ir rodami arī Ziemeļindijas austrumu apvidos - īpaši Sarayū, Gomatī. Tomēr ir interesanti, ka daži no šiem nosaukumiem ir rodami irāņu formās, kas tuvākas vēdisko cilšu senākai, pirmsrigvēdas dzīves vietai: Rasā kā Rahā, mītiska Avestas upe, Sarayu kā Harōiiu Heratas apvidū, Sarasvatī kā Haraaiti - 'dīķiem bagātā', Sīstān / Helmand < Setumant - 'ar aizsprostojumiem' (raksturīgi upju lejtecēm), Gomatī kā Gomal - 'ar govīm' Afganistānas austrumos, Hindu/Hə du < Sindhu - 'robež(upe)']' utt. Šķiet, irāņi ir vienkārši pārveidojuši senos indoīrāņu nosaukumus atbilstošās irāņu formās (skat. Hintze 1998), pārceļojot uz šo apvidu, kamēr vēdiskie indoāriji paņēmuši kādus no šiem nosaukumiem līdz uz austrumiem, līdz pat Biharai; tas ir tipisks klejotāju tautu paradums.

Īsi pārlūkojot Rigvēdas indiešu izcelsmes zemi - vairums ZR upju nosaukumu Rigvēdā ir indoāriju, ar vērā ņemamiem izņēmumiem - Kubhā, Śutrudrī un varbūt Sindhu. Tas, starp citu, apstiprina vietēju ne-indoāriju substrātu. Pinnow's, tiešām, saista šķietamo indoīrāņu upes nosaukumu Sindhu (Avest. Hədu, senpersiešu Handu (Hindu)) ar vārdu Burušaski (Prūšavas) valodā, jo nav varējis atrast pārliecinošu indoeiropiešu izcelsmi un ir noraidījis Tuvo Austrumu izcelsmi (Pinnow, BzN4, 12-13177). Burušaski Sinda, Werchikwar'u Sende, ja vien nav aizgūti no ziemeļu indoāriju Shina, sin, ir jāsaista ar Burušaski 'ūdēns' - sil, tshil, tsil, Yasin tshel.

Jautājumu sarežģī agrīni aizguvumi no pirmsvēdiskajiem indoārijiem (Almut Hintze 1998). Viņa apgalvo, ka atsevišķi irāņu vārdi ir pārņemti no indoārijiem, kad irāņiem vēl bija 's' (vēlais s>h): piem., no asīriešiem aizgūtais As-sa-ra ma-za-aš = Assara Mazaš, Ahuramazdā. Ja ir tā, tad irāņu Hindu tiešām varētu būt aizguvums no senāka indoāriju substrāta. Lai gan attiecībā uz vairākiem citiem vārdiem, Hindu lietojums irāņu valodā rāda citā virzienā. Austrumu un rietumu hə du (okeāni) Y. 57.29, un mītiska vidus kalna nosaukuma us.hə dauua, kas paceļas no upes/okeāna (Vouruka) pieminējums norāda, ka hə du ir jāsaprot kā 'okeāns' arī Avestas valodā (Witzel 1984). Tas norāda uz indoīrāņu jaunvārdu ar nozīmi 'robežupe, okeāns' un atbilst P.Thieme's etimoloģijai (1967-91) no indoeiropieši saknes sidh - 'dalīt'. (Uz šā pamata varam atkal pievērsties Ziemeļkaukāza sind'iem).

nāda, nada - skaņa, zvana skaņa, auri, klieziens

nādajōga, nadayoga - [63]: iekšējās skaņas dievdievsajūga (jōga) jeb iekšējas skaņas radīšana un klausīšanās kā savākšanās un sajūsminātas esības pārpasaulīgajā jeb svētpamiruma paņēmiens.

[316]: dievdievsajūga caur skaņu. Sena garīgā māksla un iekšējās pārveides caur skaņu un intonāciju zinātne. Meditācija uz skaņu ir vispārējs ceļš uz Pašapjēgu, kas pieejams un piemērots katram cilvēkam neatkarīgi no reliģijas vai garīgas mācekļības. Nāda yog'a tu savācies uz netveramajām un dziļajām skaņām, kas ved apziņu no ārējām (skaļām) skaņām uz iekšējām (nādam), jauki atvieglojot tavu prātu caur atslābinošu savākšanos. Tas ir augsti patīkams meditācijas veids un visai bezrūpīgs - meditējot, ar šīm skaņām visa tava būtne, katra tava šūna un atoms un orgāns attīrās un līdzsvarojas. Atceries - kam tu pievērsies, tas tu kļūsti. "Kur tu noliec savu dārgakmeni, tur atradīsi savu sirdi". Tāpēc ir īsti svarīgi šai meditācijai, svētpamirumam izvēlēties apliecinošu un gaišu mūziku

nādān (kalāšu) - [175]: nezinātājs, nejēga, nepieredzējis

nādī - upe, straume.

nādī, nadi, nādī - asinsvads, nervs (skat. prasūtikā), jebkāds cauruļveida orgāns ķermenī, pulss, riteņa vai jebkāds caurums, caurule, flauta, dobs stublājs, plaista; ādas pletne

nadīmukha, nadimukha - upes grīva (mute); labības veids

Nadruva - [69]: Madras'a. [317]: madri Rādžastānā ir jinja, bana, thoria, lagman, kamodia, madal, devsalya, junawa, moderna, judi, madrewa, khokh, asihag un citi.

[116]: (Dūsburgas Pētera)- Nadrowia, Nadravas iedzīvotāji mita abpus Prēgeles upei uz austrumiem no Sembas

nækte, kušanu nækte - dievība

nækteņņe, kušanu nækteņņe - dievišķs

naf (khovaru) - naba

nāga, nadžē, naga, naje - čūska, pūķis (Zalktis, Zaltis, Dzīvsvits, Atrimpos, Zalkšu karalis), dēmons (aukstasiņu? varde? naģe?), saule, kobra, haizivs, čūska-dēmons, smagnējs, svins, alva, čūskveidīgs, saistīts ar čūskām vai čūskveida dēmoniem, līkumota upe, viena no 5 dzīvības dvasām cilvēka ķermenī, nežēlīgs cilvēks, dzimumakta veids.

Dažādie nāgu nosaukumi vai izrunas varianti - Bhogavati, Bhogini, Bhujagas, Jaja, Nagumis, Nagnis, Naia, Naja, Naje, Pannagas, Uragas.

[58]: nāga kā jūras čūska (nā - ūdeņi; aga - kustējies līkločiem).

[191]: čūska, astrālu būtņu veids; kails.

[191]: astrālas būtnes, kas bieži kontaktējas ar cilvēciskām būtnēm, parasti pieņem čūsku veidolu

nāgajadžņōpavīta, nagayajnopavita, nāgayajņōpavīta - čūska (-s āda?) kā svētais pavediens (prievīte), josta; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajņōpavīta, patyak

nagajrō, kalāšu nagayro - [175]: dziesmu veids. Dzied Ziemsvētkos (Čavmos). Kāds ievada, prasot nagajro, un visi ļaudis atbild ar han sarias. Tas ilgst divas nakts (no apm. 10 vakarā līdz 7 rītā.)

nāgalōka, nagaloka - [110]: nāgu valstība

Nāgamātri, nagamatri, nāgamātr - Čūsku māte, dievības Manasā vārds; sarkanais arsēns

nāgamauṅdžin, nagamaunjin, nāgamauñjin - čūskas (ādas?) kā jostas (salīdz. ar izrakstītu austu jostu) valkāšana. Skat. mauñja, mauñjavivāna, avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajņōpavīta, patyak

nāgapañcamī, nagapanchami, nāgapañcamī - īpaši svētki nāgu godam.

naguš, kalāšu nagush - [175]: pirksta nags

nāhuša, nahusha, nāhuša - kaimiņš, radnieks, kaimiņu, radniecīgs

nāhuta, nahuta - sekotājs (līdznācējs?)

nairātmja-vāda, nairatmya-vada, nairātmya-vāda - J.A.Grimes [8]: ne-dvēseles doktrīna budismā. (Skat. vāda). Vārds nairātmya ir noliedzošs un teic, "kas objekts nav". Tādējādi, nav pašpietiekamas substances bez katra apzinoša vai neapzinoša objekta pazīmes jeb sajūtu informācijas

naitat - nav (naitat tathā - tā tas nav)

naivasamdžņānā-samdžņāyatana, naivasamjnana-samjñayatana, naivasamjñānā-samjñāyatana - [12]: viena no sēklām, dīgļiem (vīja, bīja) - (apjēgas) valstība bez domāšanas un bez nedomāšanas jeb bez apziņas un bez neapziņas, tas ir, pāri tām

naivēdja, naivedya - [191]: ēdiens, kas ziedots godāšanai

najanavišaja, nayanavishaya, nayanavišaya - apvārsnis, redzes loks

nak (kušanu) - nakts. Arī kušanu 'nakcu', 'nekcīye', PIE 'nekw', 'nokwtu', grieķu 'núks', albāņu 'natē', senīru 'i-nnocht', gotu 'nokwtu', baznīcas senslāvu 'nošť', hetu 'nekuts', liet. 'naktis'

nāka, naka - debesis, debesu velve, debesjums, izplatījums, saule (uznākošais?), alva

nakha - nags, daļa, kājas pirksta nags, kāja (ko nagi nes), gaiļa piesis. Arī kušanu 'nekw', PIE 'hnogwh', grieķu 'ónuks', liet. 'nagà', baznīcas senslāvu 'noga'

nākinātha, **nākinājaka**, nakinatha, nakinayaka, nākināyaka - dievu vadonis

nakis - [128]: neviens, nekas, nekad

nakšati, nakshati, nakšati - nākt, tuvoties, ierasties, nokļūt

nakšatra, nakshatra, nakšatra - zvaigzne, debess ķermenis (nācējs), zvaigznājs, plejāde; zvaigznājs, caur kuru nāk un aiziet mēness; mēness

zodiaks, pērle. J.A.Grimes [8]: zvaigzne, debesu ķermenis; zvaigznājs jeb konstelācija.

Hindu astroloģijā ir 27 zvaigznāji - asvīnī, bharaṇī, kṛttikā, rohiṇī (brāhmī), mṛgaśīras (āngrahā yaṇī), tiruvādirai, punarpūsam, pūsam, āyilyam, maghā, pūram, uttarāṣ, hasta, citrā, svātī, viśākhā (rādhā), anuśam, kettai, mūla, pūrādam, utrādam, tiruvoṇam, avittam, sadayam, pūrattadi, utrattadi, revatī.

[322]: pirms ekliptiku ir sākts dalīt divpadsmit zodiaka zīmēs, senie indiešu astronomi ir atzinuši 27 dalījumu, sauktus par nakšatrām. Sākotnējā nakšatru lietojumā ir būtiska atšķirība starp rietumu un vēdisko astroloģiju. Sanskrita vārds nakṣatra (kļūdaini?) tulkojams kā 'neiznīcināmais' (na = ne; kṣatra = iznīcināms).

Nakš var nozīmēt arī nākšanu, godāšanu, sargāšanu, aizstāvēšanu; tra - norādīt uz rīku. Tādējādi, nakšatras ir godāšanas rīki. Katram zvaigznājam ir simbols, kas uzsver tās nozīmi. Atšķirībā no zodiaka jeb 'dzīvnieku (zoo) apļa', nakšatras simbolizē nedzīvas lietas.

Katru nakšatru pārvalda kāda vēdiska dievība. Dažas nakšatras Rig Vēdā (pierakstīta ne vēlāk kā 1500.g.pr.m.ē.) ir nosauktas tieši. Jauni Dr. David Frawley un B.N.Narahari Acher'a akadēmiski pētījumi liek domāt, ka Rigvēdā ir rodamas visas nakšatras, daļa saukta ar tām saistīto dievību vārdos.

[2]: seno astroloģija īstenībā ir bijusi diža un cildena zinātne. Šis vārds nozīmē 'debesu ķermeņu zinātne'. Bet modernā astroloģija ir īstās senās astroloģijas noplīsis un nomests ārējais tērps; jo šī īstā cildenā zinātne ir bijusi mācība par sākotni, par dabu, par esamību un par saules sistēmas likteni, planētu likteni, un par uz tām mājajošu būtņu likteni. Tā ir mācījusi arī kosmiskās dabas daļu savstarpējās saistības zinātnei - un daudz sīkāk kā saistību ar cilvēku un tā likteni, pareģojot pēc debesu ķermeņiem.

No šīs dižās un cildenās zinātnes ir izveidojusies ārišķīgā pseidozinātne, kas atvasinājusies no Vidusjūras un Āzijas praksēm, nobeidzoties modernajā pasākumā, ko tagad sauc par astroloģiju - senās viedības skrandās. Īstenībā senā astroloģija ir bijusi viens no seno Mistēriju zariem un līdz pilnībai pētīta senajās Mistērijas skolās. Tai viscauri senajiem laikiem ir piederējusi nešaubīga cildenāko cilvēku un dižāko zintnieku piekrišana. Nevis aprobežojoties kā mūsdienu sociālajai tā sauktajai astroloģijai līdz gandrīz tikai uz noteiktiem matemātikas atzariem pamatotai shēmai, seno laiku astroloģijas mācības galvenā daļa ir bijusi pārpasaulīga metafizika, kas nodarbojusies ar vislielākajām un visslēptākajām problēmām, kas skar Visumu un cilvēku.

Fiziskā Visuma debesu ķermeņi senajā astroloģijā ir uzskatīti ne vien par laika rādītājiem vai tādiem, kam piemīt nenoteikta, arī savstarpēja, saistība

ar psīhomagnētiskām īpašībām - lai gan arī tas ir patiesi - bet arī par mirdzošu garu, starojošu un dzīvīgu dievu nesējiem, kuru esība un īpašības gan individuāli, gan kopā, padara tos par likteņa pārvaldītājiem un izskaidrotājiem.

[323]: indieši ir sekojuši mēness kalendāram, kurā gads ir sadalīts 27 vai 28 daļās, un katra no tām saukta par nakšatru (zvaigznāju). Gada dalījums 12 mēnešos, kas dibinās zodiaka zīmēs, sākts lietot vēlāk. Divpadsmit mēnešu nosaukumi pamatojas šajās zīmēs un nakšatrās, kas atnāk atbilstoši saules pozīcijai kādā zodiaka zīmē. Ja pēc lunārā mēneša beigām saule vēl bija tajā pašā zīmē, tad šim lunārājam mēnesim bija papildinājums, saukts adhikmāsa ar tādu pašu nosaukumu. Mēnešu nosaukumi atbilst nakšatrai pilnmēness dienā. Piemēram, ja pilnmēness dienā bija Chitra nakšatra, to sauca par chaitra mēnesi. Tā tikuši saskaņoti saules un mēness kalendāri. Zemes riņķojumā ap sauli Indijā kopš seniem laikiem ir pazīti četri svarīgi notikumi. Tie ir - pavasara un rudens ekvinokcijas un ziemas un vasaras saulgrieži.

nakšatratārā-rādžā-ditjā, nakshatratara-raja-ditya, nakšatratārā-rājā-dityā - [12]: saules, zvaigžņu un zvaigznāju samādhi

nakšja, nakshya, nakşya - atnācis

nakta, niš, nish, niś - nakts, ēšana tikai naktī.

[58]: nakts, kosmisko ūdeņu (na) viļņošanās (k)

'Austrums', 1894.g. - Ancē, Kurzemē uzrakstījis Karkluvalka Teodors - "Šogad ziedonī, tautas dziesmas un citas gara mantas uzkrādams Ancē (Kurzemē), dzirdēju bez jau pazīstamām dievietēm, kā: Laimi, Māru, Vēja māci u.c., kādā tautas dziesmā minam arī Nakts māti, kādu līdz šim nebiju dzirdējis. Tas notika Zvana mājās; teicēja bija kāda jauna sieviete. Minētā daina skan:

Rāmi, rāmi padziedāji
Šai rāmā vakarā,
Lai nejūt Nakts māte,
Lai baltīņu nemaitā."

No Jēkaba Langes 1773 - naktsputns - latviešu nelaiemes putns.

naktabhodžana, naktabhोजना - ēšana tikai naktī, vakariņas

naktačārin, naktacharin, naktacārin - ūpis (nakts klaidonis), naktī staigātājs, zaglis, dēmons, kaķis, pūce. Arī ulūka

naktajā, naktaya, naktayā - naktī

naktam - naktī

naktamprabhava - radies naktī

naktamukhā, naktamukha - vakars (nakts mute, ieeja naktī), nakts

naktan - nakts

naktandivam, nakti un dienu

naktaṅcara, naktanchara, naktañcara - pastaiga naktī, jebkāds nakts dzīvnieks vai radījums; nakts dēmons, Commiphora wightii

naktāšin, naktashin, naktāšin - ēšana tikai naktī

naktavrata - nakts rituāls; ēšana naktī

naktōśāsā, naktoshasa, naktośāsā - nakts un rīts

nāmōs (kalāšu), namos - [175]: 1. diža lieta, ievērojams darbs, brīnums, piem., "Vectēvi nogalēja savus ienaidniekus un tā izdarīja ļoti godājamu darbu";

2. nopelnu mielasts. Milzīgs mielasts, ko rīko kāds cilvēks, atdodot savu bagātību un ar to gūst godu vai nopelnus kalāšu sabiedrībā. Gūst arī sava Dieva labvēlību ar dzīvnieku upurēšanu

nānadžīva-vāda, nanajiva-vada, nānājīva-vāda - J.A.Grimes [8]: patību daudzveidības teorija. Skat. vāda

Nandana - dievu, īpaši Indras, liksmes vieta, paradīze; ielīksmojošs, iepriecējošs, varde, dievišķs dārzs, Indras paradīze

nandanavana - dievišķa (liksmes) birze. Skat. arī devāraṇya. nandi - līksme, prieks kā Debesu meita

Nāra-Nārājana, nara-narayana, nāra-nārāyaṇa - [243]: Dievs Cilvēkā

nāra, nara - cilvēks, mirstīgais, garīga būtne, sākotnējais cilvēks, saistīts ar cilvēku, garīgs, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), cilvēku pūlis, kaltēts ingvers, teļš, dzīvnieku mazulis.

[41]: Nāra - sākotnējais cilvēks jeb mūžīgais gars, tas ir, Puruša (kas vienmēr saistīts ar Nārāyana - sākotnējā cilvēka dēlu). Gan Nāra, gan Nārājana tiek uzskatīti par dieviem vai reģiem un atbilstoši saukti par devau, ṛṣi, tapasau. Skat. arī puruṣa.

Nārada, narada - [191]: sākotnējs reģis, kuram veltītas vairākas vārsmas Rīgvēdā.

J.A.Grimes [8]: slavens Brahmā dēls un zintnieks purānās. Dievišķs reģis (ṛṣi) jeb gaišreģis, dižs Višnu dievinātājs un palīgs. Priekšstatīts kā ziņnesis starp Dievu un cilvēciskajām būtnēm. Uzskatīts par lautas (vīṇā) izgudrotāju. Parādās daudzās purānās un ir Nārada Bhakti Sūtra, autoritatīva Bhakti yoga's teksta, autors

Nāradēvadēva, naradadevadeva - augstākais pavēlnieks

Nārājana, narayana, nārāyaṇa - sākotnējā Cilvēka dēls, Višnu, attiecīgs uz Nārājanu vai Krišnu, Puruša's himna, burta A mistiskais nosaukums; īpašs dziedniecisks pūderis, dziednieciska eļļa, cilvēka vilkti rati. Dievs, kas mājo cilvēkā.

[182]: Saules un Visuma enerģijas personificējums Višnu kā saules dievā; radītājs Brahmā.

[191]: Dieva, īpaši Višnu, apzīmējošais vārds. Etimoloģiski - 'Būtne, kas uztur visas lietas, ko tā skārusi, un kas tām palīdz darboties; arī - tas, kas ir klātesošs visās lietās'. Tas, kas mājo cilvēkā. Burtiski - 'Dievs cilvēcē'. Cildenie (sādhu) parasti cits citu uzrunā kā Nārājan'u un sveicina - "Sveicu Nārājan'u (tevī)" (Namo Nārāyaṇaya).

J.A.Grimes [8]: Dievs cilvēcē; iemiesota dievība (no nara = 'cilvēce' + ayana = 'ceļš jeb iešana' + 'i' = 'iet'; vai no nāra = 'Patības radīts' + ājaṇa = 'visu būtņu mājoklis'; vai no nara = 'ūdens' (arī āpa, nīra, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) + ayana = 'kustēšanās' - tas ir, viņš, kurš guļ (vai kustās) uz apziņas okeāna); Valdnieka Višnu vārds.

1. Dievišķums cilvēcē. Iemiesota Dievība. Vienīgais visu radību patvērums. Visuma Mājoklis. Cilvēks, kurš par savu mājokli padarījis cēloniskos ūdeņus. Viņš, kas ir visu cilvēcisko būtņu mājoklis. Viņš, kurš ir par savu mājokli padarījis cilvēcisko būtņu sirdis. Viņš, kurš ir ikkatra galamērķis.

2. Višnu vārds; kurš parasti attēlots kā atlaidies uz piena okeāna ar čūsku Śeṣa (arī tukšums) kā guļvietu. Vienīgais visu radību patvērums.

narakagati - [12]: viens no sešiem pārdzimšanas (punarjanaman) ceļiem - uz ellēm

narakāmaja, narakamaya, narakāmaya - dvēsele pēc nāves

nārī, nari - sieviete (nāra?), sieva, sievišķs, ziedojums

nārīdūšana, naridushana, nārīdūšana - visi sieviešu netikumi

nārījate, nariyate, nārīyate - kļūt par sievieti

nārīka, narika - sieva, sieviete, viens no 9 pieticības, apmierinātības (tuṣṭi) veidiem.

nāsā, nasa - deguns

Nāsadīja sūkta, nasadiya sukta, nāsadīya sūkta - Rigvēdas 10.grāmatas 129.himna (Radīšanas dziesma), skat. bhū, yoga

nāsāvirōka, nasaviroka - deguna caurums, nāss

nasi - degunā, ar degunu

nāsikā, nasika - deguns

nāsikāgra, nasikagra - [347]: degungals

nāsikāgradriṣṭi, nasikagradrishṭi, nāsikāgradrṣṭi - [191]: ciešs skatiens uz savu degungalu

nast gag, naču gag, kalāšu nast ga'g, nachu ga'g - [175]: nāss

nāstika, nastika - bezdievis, neticīgais, brīvdomātājs. [128]: bezdievis, neticīgais, tas kurš netic Vedām un Pūrānām (na + asti = ne + ir)

našta, nashta, našta - zaudējums

nata, nata - dejotājs, aktieris, upes krasts. [128]: dejotājs, aktieris (no ļoti nicinātas kastas)

natek, kalāšu - [175]: 1. bēdāties par mirušo dejojot. “Sanāciet un dejojiet bēdās par šo mirušo”. Dejo pa vienam vai pāros vai garā virknē, bet ne trijatā. To dara vīrieši, sievietes dara bas'ikek. To dara tikai vīrietim;

2. likt kādam dejojot

Nāth Jōgi, nath yogi - [191]: sena jōgu brālība, dažkārt saukti par Siddha Yogi, kas par saviem galvenajiem skolotājiem apgalvo Patandžali un Jēzu (Īša Nāth jeb Aizstāvis). Skat. nātha, Natha Namavali, sahaja

Nātha Namavali, natha namavali - [325]: sūtra par Nāth Yogi brālību (m.ē. 4-7.gs.; manuskripts nav atrodams; skat. arī īša nath):

“Īša Nātha nonāca Indijā četrpadsmit gadu vecumā. Atgriezies savā zemē, viņš sāka sludināt. Drīz viņa dzīvnieciskie un materiālistiskie tautasbrāļi sazvērējās pret viņu un piesita krustā.

Pēc krustā sišanas vai varbūt pirms tās Īša Nātha ar jōgas paņēmienu nonāca dziļā transā (saplūsme, meditācija, svētpamirums, samādhi). Redzot viņu tādu, žīdi pieņēma, ka viņš ir miris un apbedīja.

Tomēr tajā brīdī viens no viņa guru jeb skolotājiem, dižais Chetan Nātha, būdams dziļā meditācijā Himalaju piekalnēs, iztēlē redzēja mokas, kurām cauri gāja Īša Nātha. Tāpēc viņš, padarījis savu ķermeni vieglāku par gaisu, nokļuva Israelas zemē. Viņa ierašanās diena bija zīmīga ar pārkonu un zibeni, jo Dievs bija nikns uz žīdiem, un trīcēja visa pasaule. Kad ieradās Četan Nātha, viņš no kapa (alas?) paņēma Īša Nāthas ķermeni, pamodināja viņu (Jēzu) no samādhi un tad aizveda viņu uz svēto āriju zemi. Īša Nātha Himalaju piekalnē nodibināja āšramu, lingam'a un yoni kultu”. Arī [326].

[327]: saskaņā ar dažiem tibetiešu rakstiem, ko 1925.g. atradis Nikolajs Rērihs, Jēzus bijis 13 gadus vecs, kad devies uz Indiju. Arī sūtra Nātha Namavali apgalvo, ka Jēzus, saukts par Itha Natha, nonācis Indijā četrpadsmit gadu vecumā. Tā īstenībā nav pretruna, jo ceļš no Palestīnas uz Indiju aizņēmis lielāko daļu gada. Tādējādi mums ir divi atzīti un visai precīzi avoti no Vidējo austrumu un Tuvo austrumu vēstures, kas apgalvo, ka Jēzus kā pusaudzis devies uz Indiju un tiešām padarījis to par zemi, kur sēdējis pie daudzu dižāko skolotāju kājām, piekrītot daudzām lietām, ko viņi mācījuši, bet daudzām arī nepiekrītot.

Avoti - 1) Roerich, Nicolai, and Grant, Francis, 'Himalaya', a Monograph, New York, 1926, lpp. 148-153;

2) Forsstrom, Johan, 'The King of the Jews', p 176, kas citē Faqir Muhammad ben Qazi Muhammad Raza's 'Jami-ut-Tawarikh', ka "Jēzus bijis trīspadsmit gadus vecs, kad devies uz austrumu zemēm".

Nicolas Notovitch's darbā 'The Life of St. Issa' atzīmē -, "savā četrpadsmitajā gadā jaunais Issa nonāca Sindhā".

No Holgera Kerstena grāmatas (Jesus Lived in India, 1986). Krievu vēsturnieks un orientālists Nicolai Notovitch 1887.gadā plaši ceļojis pa Kāšmīru, ģīpaši Laddakh'u. Viņš atradis dokumentus par Īsa, balto svešzemnieku, Bodhisattv'u (glābēju, pestītāju) un publicējis grāmatā visus faktus, ko uzzinājis Hemis klosterī pie Laddakh'as. Viņš atsaucas arī uz Nāth (Gorakhnath) jōgiem, kuri sūtras formātā (Nātha Namavali) aprakstījuši četrpadsmitgadīgā Īsa Natha apmeklējumu, kurš ieradies no ārzemēm, lai mācītos būt par svēto (sanyāsī).

Pēc mahāyana budisma apgūšanas Īsa Nāths atgriezies, lai izglītotu žīdus (yehudi, jews), bet sists krustā. Tomēr ar jōgas spēku, ko apguvis Indijā, viņš izglābies un atgriezies Kāšmīrā. Gan ķēniņa Shalivahana's (m.ē. 48.g.), gan ķēniņa Gopaldatta's (m.ē. 78.) hronikas min Jēzum līdzīgu cilvēku viņu galmos. Bhavisya Purāna (17-32.vārsmas) min Īsa Masiha, Jēzus hindu vārdu, un daudzi no Puri Orissā un Kanchi Tamil Nadu joprojām tic, ka Jēzus ieradies tur.

nātha, natha - kungs, ģīpašnieks, patvērums, palīdzība; nemirstīgo sekta.

[324]: reliģiska kustība Indijā, kurai piederīgie tiecas pēc nemirstības, pārveidojot cilvēka ķermeni par nezūdošu dievišķu ķermeni. Tā apvieno no budisma, šaivismā un hatha jōgas aizgūtas ezotēriskas tradīcijas. Nosaukums ir atvasināts no deviņu tradicionālo skolotāju vārdiem, kas beidzas ar vārdu -nātha jeb 'kungs, ģīpašnieks, patvērums, palīdzība'.

Dažādi teksti nav vienprātis par šo deviņu sarakstu. Saskaņā ar populāru ticējumu, tie visi ar jōgas praktizēšanu ir veiksmīgi pārveidojuši savus ķermeņus par nezūdošām garīgām būtnēm, un visi kā pusdievi mājo Himalajos.

Nāthas sekta sastāv no jōgiem, kuru mērķis ir sasniegt sahaja (iedzimts, dabisks, atbrīvošanās dzīves laikā) - nepiederības stāvokli, kas ir pāri cilvēka esības dualitātei, - atskārstot patības iekšēji piemītošo identitāti ar Vīrsīstenību. To izkopj ar kaya-sādhana's (ķermeņa kopšana) praktizēšanu, lielu uzvaru liekot uz spermu, elpu un domu. Par būtisku tiek uzskatīta pilnveidota guru (garīgā vadītāja) vadība. Nātha jōgiem kopīga ar līdzīgām ezotēriskām sektām ir patika uz paradoksiem un mīklainu dzeju.

nātim daj, kalāšu naṭim day - es deju

nava - (nāve kā atjaunotne?; vairs, vēl nava?) - nesens, nupat, jauns (dzīva būtne), jauns (lieta), svaigs (necepts), iesācējs, uzslava, godāšana, šķavas, gaila dziesma, vārna, jaunā labība.

navagraha - [12]: deviņi spīdekļi, planētas - Āditya - saule, Sōma - Mēness, Aṅgāraka - Marss, Budha - Merkurs, Bṛhaspati - Jupiters, Śukra - Venēra, Śanaiścara - Saturns; arī Rāhu, kas izraisa aptumsumus, un Ketu - komēta

navakārikā, navakarika - jaunlaulāta sieviete

navanīta, navanita - jauns sviests. [128]: svaigs, svaigi sakults sviests

navaratna - deviņi dārgumi. [303]: hindu mītoloģijā Piena Okeāna Kulšanas (Sagar Manthan jeb Sāmudrā Mantana) laikā padievi (eņģeļi) un dēmoni (asura) ir kūlušī okeāni, lai iegūtu dzīvības eliksīru jeb nektāru (amrit), kas viņus dara nemirstīgus.

No kulšanas uzpeldējuši deviņi dārgumi jeb svētumi (navratna). Daži no šiem dārgumiem bijuši baltais zilonis - lietus nesējs (Aeravatha, Airāvata, iesp., mākonis), dievišķais vēlmju piepildītājs dzīvības koks (Karpavruksha, Kalpavriksha, Kalpataru, Kalpadruma, Kalpapādapa, adansonia digitata, baobabs), vēlmju piepildītāja svētā govs (Kāmadhenu).

navasamdžnā, navasamjna, navasamjñā - [12]: meditācija uz līķi ar nolūku apvaldīt kārības, viena no meditācijām uz netīro: vyādhmātakasamjñā - uz tā pietūkumu; vinīlakas - uz tā zilajiem līķa plankumiem, tā trūdēšanu; vilohitakas - uz asins utml. traipiem; vipūyakas - uz izdalījumiem un trūdējušu miesu; vikhāditakas - uz putnu un zvēru plēsieniem; vikṣiptakas - uz tā sadalīšanos; asthis - uz tā kauliem; vidaghakas - uz tā sadedzināšanu un pārvēršanos putekļos

navasasja, navasasya - gada pirmie augļi

navē (kušanu), nave - nāve; liet. 'nōwē', senkrievu 'navъ' un gotu 'naus' - līķis

navjāms, navyams, nāvyaṃs - nekad

nazi (kalāšu) - [175]: netīrs, nemazgāts. Tā saka par apģērbu, rokām, ķermeni, vīrieti, sievieti un valodu. Arī phalit, wa'kloti, ghushap, kas't'ar, pacalhas't'i, cukan, gawtepa

nē (kalāšu) - [175]: 1. ne- ; 2. nē!

nēla thon, kalāšu nel'a thon - [175]: vasaras saulgrieži. Arī suri mo, suri thon. "Saulē vasaras saulgriežos 7 dienas stāv uz vietas." Ziemas saulgrieži - heman thon

nēti-nēti, neti-neti - [63]: 'ne tā ne tā' (neapprakstāms) - Bṛhadāranyakopaniṣat izteiciens, kas domāts, lai izteiktu, ka Virsīstenība ir ne šis, ne tas - ārpus visiem aprakstiem.

No J.A.Grimes [8]: 'ne tā, ne tā' (no na = ne + iti = tā).

1. Yāyñavalkya teica - “Patība (Ātman) ir ne tā, ne tā.” (Bṛhadāranyaka Upaniṣad, 5.5. 15).

2. Advaita Vēdāntā galējo Īstenību (Virsištenību) nav iespējams aprakstīt ar apstiprinošiem līdzekļiem, jo jēdzienisko domu vienmēr ierobežo tās galīgums. Tāpēc visatbilstošāk uz to norādīt ir ar “ne tā, ne tā”.

[96]: 'ne šis, ne šis', vārdi, kas atrodami vēdāntas mācībā un norāda uz nepārtraukto modrību, kas ļauj mums ikdienā atcerēties, ka laicīgā pasaule (šis) nav visbūtiskākā Esamība.

[191]: 'ne šis, ne šis'. Pakāpeniska visu nosaukumu un veidolu noliegšana ar nolūku nonākt pie mūžīgās visa pamatā esošās Patiesības. Gan Virsištenību, gan Patību nosaucot par 'ne šis, ne šis', noliedzot jebkādu vārdu, veidolu, īpašību, paliek Pati Būtība.

nga (lhōtā valodā, Naga kalnos) - [156]: arī ōngo; zivs; nga āhki - medīt zivi, makšķerēt. Salīdz. ar sanskr. naga

niamat (kalāšu) - [175]: 1. graudi, labība, raža; 2. labums, svētība. Arī behel, barakat

nibandha - sacerējums, apņēmība, sastiprinājums, sakne, sējums, pamats, valgs, pineklis, važas, ierobežojums, dziesma, ķīmisks savienojums.

J.A.Grimes [8]: sējums; salikums; rituālu rokasgrāmata; kopsavilkums (no saknes bandh = 'siet' + ni = 'ap, sa-')

Vārds, ko lieto, lai norādītu uz īpašas pēctecības vai tradīcijas rituālo sistematizāciju un sniegtu tās liturģiju. Sinonīms tam ir paddhati

nīča, nicha, nīca - zems (Nīca - zema vieta?), zemisks (nīkulis?), zemāks, īss, zemisks, punduris, nenozīmīgs.

[128]: tikumiski un sabiedriski zems

nīčāvayas, nichavayas, nīcāvayas - cilvēks, kuram iznīcis spēks (nīkulis?)

nīda, nida - vieta, mājoklis, miera vieta (Nida?), ratu kulbas iekšpuse.

[128]: 1. apmešanās vieta; 2. putnu ligzda

nidāgha, nidagha - siltums, karstums (sadedzināšana), iekšējs karstums, vasara, svīšana, karstais gadalaiks - maijs, jūnijs, sviedri

nihik (kalāšu) - [175]: 1. iznākt, iziet, pāriet, parādīties; 2. uzaust (saulei vai mēnesim). Arī dras'nik

nijamavidhi, niyamavidhi - J.A.Grimes [8]: ierobežojošs norādījums.

1. Priekšraksts, kurā, ja kaut ko var darīt daudzos veidos, Vēdas liek sekot kādai noteiktai alternatīvai. Piemēram, lai gan pelavas no grauda var atdalīt pat ar nagiem, rīkojums, ka “graudi ir jākuļ” ierobežo cilvēku tikai ar kulšanu kā vienīgo pareizo darbību.

2. Skat. vidhi

nijōga, niyoga - No J.A.Grimes [8]: sajūgt, nostiprināt; piesiet; lietot; pavēlēt; noteikt. Salīdz. ar yoga - dievdievsajūga

nikāša, nikasha, nikāša - apvārsnis, redzesloks, tuvums, līdzīgs, līdzīgs izskats

Nīlaka, nilaka - bišu trans, indigo augs, naktī ziedošs korallu jasmīns, antilopu suga, zilais tērauds.

[113]: Bubils - bišu dievs, trans; Austējas vīrišķais palīgs

nīlākša, nilaksha, nīlākša - ar zilām acīm, vientiesis, zoss

nīra, nira - ūdens (nirt?), arī āpa, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī, sula

nirāgama, niragama - nedibināts uz atklāsmi

nirāja, niraya - elle

nirākāraupajōgadžñāna, nirakaraupayogajnana, nirākāraupayogajñāna - J.A.Grimes [8]: nojauta. Saskaņā ar džainismu, tā ir viens no diviem saprašanas veidiem. Skat. upayoga, jñāna

nirbīdža samādhi, nirbija samadhi, nirbija samādhi - [191]: arī nirvikalpa samādhi; bezkarmas svētpamirums, kurā ar apjēgu (jñāna) ir iznīcinātas (izceptas) netveramo iespaidu (samskara) jeb karmas sēklas, un kas nerada ne iespaidus, ne karmu. Skat. svētpamirums (samādhi)

nirgama - pazušana, durvis, izeja, aiziešana

nirgamja, nirgamya - izgājis

nirgrantha - bez saiknēm, bez saistības, bez aiztures, muļķis, slepkava, kāršu spēlmanis; bez īpašuma, svētais, kas aizgājis no pasaulīgā, un dzīvo kā vientulis vai kails klejo apkārt kā diedelnieks.

J.A.Grimes [8]: tie, kuri atbrīvojušies no pinekļiem.

1. Džainu nosaukums agrīnajā sanskrita literatūrā.

2. Budisma pāli klasiķi džainus saukuši par nirgrantha

nirguna, nirguṇa - bez saitēm, niķīgs, neparedzams, bez īpašībām, bez iezīmēm

Nirmali - [1]: “kāfiru dzemdību dieve (kā romiešu Lucina). Viņa rūpējas par sievietēm un bērniem un sargā dzemdētājas. Sieviešu sanākšanas (pshar) ir viņas īpašā aizstāvība.” Atminieties, ka Nirmali ir Svētā Koka saknes, kas uzsver šo vietu pasaulīgo dabu, sievišķo īpašību, ko kalāši apzīmē kā pragata.

“Līdztekus padievu radīšanai Imrā radīja arī septiņas meitas, kuru īpašs darbības lauks ir ar sargājošu roku pārraudzīt zemkopības darbus. Tuvojoties sējas laikam, viņas godam upurē kazas, lai labība ir bagātīga un zeme labvēlīga.” (Robertson, 382)

nirmānakāraka, nirmanakaraka, nirmāṇakāraka - radītājs

nirmātri, nirmatri, nirmāṭṛ - radītājs, autors, veidotājs, darinātājs

nirūpita-svarūpa-dharma, nirupita-svarupa-dharma - nosvērtība-raksturs-tikums.

J.A.Grimes [8]: īpašības, kas mājo Valdniekā, - nosvērtība-raksturs-tikums. Saskaņā ar Vaśiṣṭādvaīta Vēdānt'u, tās ir sešas:

- apjēga (jñāna);
- spēks (bala);
- valdonīgums (aiśvārya);
- noslēpumaina vara (śakti);
- spars (vīrya);
- diženums (tejas).

Skat. svarūpa-nirūpaka-dharma

nirvačana, nirvacana - etimoloģija, skaidrojums, izruna.

J.A.Grimes [8]: skaidrojums; etimoloģisks atvasinājums; skaidrs apgalvojums; paskaidrojums

nirvana - zeme bez mežiem. Salīdz. ar vana (Vāne) - mežs

nirvāna, nirvana, nirvāṇa - ieniris, nogrimis, nozudis; nāve jeb galīgā atbrīvošanās no matērijas un atkalpievienošanās Virsgaram.

[12]: izpūsts, izgājis, izdzisis, izzudis; atbrīvots no esības; miris, mirušais. Sākotnēji tulkots kā izzust, izzušana, izdzist (kā lampai vai ugunskuram); aprakstīta arī kā atbrīvošanās, klusa izdzišana, nedarbošanās, bez pūlēm, kūtrums; nepārdzimšana; rāms prieks; pāreja uz izzušanu.

Izzušanas nozīme ir dažāda, piemēram, individuāla izzušana, pārdzimšanu izbeigšana, kaislību zudums, visu nelaimju izzušana un nonākšana svētlaimē. Lai gan netrūkst aizstāvju individuālai izzušanai, vispārpieņemta ir visu pārdzimšanu izzušana, tostarp pārdzimšanu pavadošo ciešanu, kā arī nonākšana svētlaimē. Nirvānu var izbaudīt tagadējā dzīvē kā sasniedzamu stāvokli ar pāreju parinirvāṇ'a jeb pilnīgā svētlaimē. Tas var notikt:

(a) ar "atgādinājumu" tas ir, cēloni, bet izzūd ne visas sekas;

(b) bez "atgādinājuma", kad izzūd gan cēloņi, gan sekas.

Izzušana no pārdzimšanām un glābšanās no ciešanām.

nirvēda - neietekmējamība, vienaldzība, pasaulīgo lietu neievērošana, iedziļināšanās, atskārsme.

[191]: vienaldzīgums, nereaģēšana, nejutīgums; neaizkustinātības vai neietekmējamības stāvoklis

nirvēdja, nirvedya - [191]: neapjēdzams

nirvičara samādhi, nirvichara samadhi, nirvicara samādhi - bezprātošanas svētpamirums.

[191]: svētpamiruma (samādhi) pakāpe, kurā prāts (citta) vairs nepielīdzinās netveramām lietām, nedz pieņem to veidu, vienkārši ļaujoties uztverei bez

lietu dabas iztirzājošas izziņas ar saprāta (buddhi) līdzekļiem, un tā darbība ir pilnīgi pārtraukta, tā ka paliek vien tīrā apjēga bez pārdomām, spriešanas vai pētīšanas

nirvikalpa pratjākṣa, nirvikalpaka-pratyakṣa, nirvikalpaka-pratyakṣa - J.A.Grimes [8]: nenoteikta uztvere; objekta pirmreizēja uztvere.

1. Nyāya-Vaiśeṣik'ā tā ir izolēta un pavisam neraksturota objekta uztvere. Tā ir priekšizziņa, kas tiek izsecināta no sistēmas pamatpostulāta. Visas sarežģītās lietas tiek skaidrotas kā tās veidojošo vienkāršojumu salikums. Tomēr tādi vienkāršojumi nav tieši izzināmi (skat. pratyakṣa).

2. Mīmāṃs'ā zināšanas, ko cilvēks gūst, uztverot pirmo reizi, ir visai neskaidras un nenoteiktas. Tomēr atšķirībā no Njāja Vaiśeṣikas koncepcijas, šīs zināšanas nav teorētisks pieņēmums. Tās ir daļa no uztveres norises, kalpo nolūkam un var būt pat ietekmīgas.

3. Viśiṣṭādvaita Vēdānt'ā uztveres pieredzējumu sauc par nirvikalpa tad, ja objekts tiek pieredzēts pirmo reizi. Atbilstoši, katrs pieredzējums ietver spriedumu un tas ir vien pirmās iepazīšanās gadījums vai tālāka nojauta.

4. Budismā vienīgais uztveres veids ir nenoteiktā uztvere. Uztvertais objekts ir unikāls un katru nosaukumu, vispārīgo raksturojumu šim uztvērumam pievieno prāts.

5. Advaita Vēdāntā nenoteiktā uztvere ir zināšanas, kas neaptver nekādu substantīva un tā raksturojošo pazīmju saistību. Tādējādi nenoteikts ir ne tikai pirmais uztvēruma, bet gan katrs uztvēruma.

nirvikalpa samādhi, nirvikalpa samadhi - bezšaubu svētpamirums, nešaubīgums, alternatīvas nepieļaušana, brīvība no pārmaiņām, brīvība no svārstīšanās un pārdomām.

J.A.Grimes [8]: nenoteikts; nekonceptuāls; augstākais samādhi stāvoklis, pāri visām domām, pazīmēm un aprakstiem.

1. Vienojošas saplūsmes, svētpamiruma veids.

2. Uztveres (pratyakṣa) veids.

[214]: virsapziņas stāvoklis, kurā netiek nekādas prāta vai trīskāršās uztveres (triputi) kustības.

[191]: svētpamirums, kurā nav nekādu objektīvu pieredzējumu jeb īpašību pieredzējumu vispār, un kurā nepastāv izzinātāja-izziņas-izzināmā triāde; tīrs subjektīvs bezveidīgās, bezīpašību un beznosacījumu Virsīstenības pieredzējums. Augstākais svētpamirums pāri visām domām, pazīmēm un aprakstiem.

nirviśēśaja, nirvisheshaya, nirviśeśasya - neatšķirīgs, neatšķirams, absolūts, tas pats, līdzīgs; bez atšķirības pazīmēm, īpašībām, bezpersonisks, pirmatnējais stāvoklis

nišāčara, nishachara, niśācara - nakts klaidonis, sikspārnis, pūce, velns, dēmons, ļauns gars, nelabs cilvēks, šakālis, čūska, sieviete, kas naktī iet pie mīlākā; arī druh, dāsa

nišāčarī, nishachari, niśācarī - sievišķs sātans, vellamāte

nišākara, nishakara, niśākara - gailis, putnu tēviņš, mēness, nakts darinātājs

nišāpušpa, nishapushpa, niśāpušpa - naktspuķe

niščajadžnāna, nishchayajnana, niścayajñāna - J.A.Grimes [8]: noteikta, skaidra apjēga. Skat. jñāna

nišēdha, nishedha, niśedha - aizliegums, iebildums, noliegums, slēptais vārds, izbeigšana, tabū.

[41]: cilvēku pēc viņa vārda pazīst, atšķir ģimenes locekļi, kā arī citi. Ar savu vārdu cilvēks dzīvo savu dzīvi, un vārds paliek pat pēc viņa nāves. Slepens vārds ir tabū, to atklāt nedrīkst, nedz darīt zināmu citiem, baidoties no burvestībām, melnās maģijas vai ļaunajiem gariem

nišjūta, nisyuta, niśyūta - izšūts

nišprapaņča, nishprapancha, niśprapañca - J.A.Grimes [8]: pāri parādībām, izpaušmēm; kosmisks Virsīstenības (Absolute) redzējums

nišprapaņči-karana-nijōgavādin, nishprapanchi-karana-niyogavadin, niśprapañči-karaṇa-niyogavādin - J.A.Grimes [8]: cilvēks, kurš tic atbrīvošanās kā kosmiskas izšķīšanas teorijai

nišvabhāvatā, nishvabhavata, niśvabhāvatā - bez būšanas; J.A.Grimes [8]: bez dabas; bez esības. Saskaņā ar budismu, īpašībām (dharma) nav esības

nīta, nita - likt, piespiest, vadīts (salīdz. ar nītis aušanā)

nīthā, nitha, nīthā - dziesma (daina?), muzikāls paņēmiens vai gaisotne (dzied rakstā?), triks, izveicība, prasme, veiklība, amats. Salīdz. ar sahasranītha - kam ir tūkstoš dziesmas; tūkstoš dziesmās slavēts

nīti, niti - ētika, pareiza, krietna vai vieda vai morāla uzvedība (kā skaists ir nīšu vadīts audums), moralitāte, morāles filosofija vai priekšraksts; ziedošana; vadība; prasme; apdomība; sakarība; atkarība; politika; politiska viedība. Arī dharma, bārhaspatya, nītiśāstra.

J.A.Grimes [8]: ētiskas dzīves noteikumi.

[329]: hindu ētika ir smalka, cildena un dziļa. Visas reliģijas ir mācījušas ētiskus priekšrakstus, piemēram, “Nenogalini, neaizvaino citus, mīli savu tuvāko kā sevi pašu”, bet tie nav snieguši jēgu. Hindu ētikas pamats:

“Ir viena Viresoša Atmaņa, Dvēsele (Atman). Tā ir visu būtņu visdziļākā dvēsele. Tā ir kopēja tīra apziņa. Ja tu aizvaino savu kaimiņu, tu īstenībā aizvaino sevi. Ja tu aizvaino kādu citu radību, tu īstenībā aizvaino sevi, jo visa pasaule ir nekas cits kā tava paša Patība”.

Tā ir hindu ētika. Tā ir pamatliekošā pārpasaulīgā patiesība, kas ir pamatā visiem ētikas rakstiem. Atmaņa jeb Dvēsele jeb Ātman jeb Patība ir vienota. Visās būtnēs vibrē viena dzīvība. Dzīvība ir kopīga zvēros, putnos un cilvēciskās būtnēs. Esība ir kopēja. Tas ir upanišadu vai dzirdēto zināšanu (šruti) iejutības pasludinājums.

Reliģijas pirmā patiesība ir ētikas jeb morāles jeb krietnas uzvedības pamatojums.

Morāles pamats ir Vēdānta. Pirmā lieta, ko tu mācies no reliģijas, ir visu patību vienība.

Upanišadas teic - "Kaimiņš patiesībā ir pati Patība, un tevi no viņa nodala vien iedomas". Visās būtnēs mājo viena Dvēsele jeb Patība. Vienības izpausme ir vispārēja mīlestība. Vispārējas brālības pamats ir Patības vienībā. Visas cilvēciskās attiecības pastāv šīs vienības dēļ.

Jādžņavalkja (Yājñavalkya) ir teicis savai sievai Maitreyī - "Raugi, mana dārgā, ne laulātā mīlestības dēļ viņš ir dārgs, bet gan dēļ Patības mīlestības". Un tā tas ir ar sievu, dēliem, mantu, pasaulēm un pat ar pašiem Dieviem. Visi ir dārgi, jo visos ir viena Patība. Ja tu aizskar citu cilvēku, tu aizskar sevi. Ja tu palīdzi citam cilvēkam, tu palīdzi sev. Visās būtnēs ir viena dzīvība, viena kopēja apziņa. Tas ir krietnas uzvedības pamats.

Rigvēda [3] X, 130. (10.grāmata ir visvēlākā)

1. Ziedoņums, no visām pusēm nīšu vadīts, kuras novilcis simt un viens palīgs, to auž šurp nākušie Tēvi, sēd viņi līdzās metiem un sauc - aud šurp, aud turp.

2. Cilvēks velk un atraisa - līdz pat debesu velvei. Godāšanas vietai ir piesietas tapas - par atspolēm dara tie Rāmuma (Sama) himnas.

3. Kas bija likums, kārtība, paraugs? Kas bija koka rāmis un ziedotais sviests? Kas bija himna, dziesma, skandējums, Kad visas dievības godāja Dievu?

4. Cieši ar Agni vienots bij Gayatri raksts, un cieši ar Sauli (Savitar) salikās Uṣṇih raksts. Slavējumos lieliskais Mēness (Sōma) bij vienots ar Anuṣṭubh rakstu - Jupitera (Bṛhaspati) balsij palīdzēja Bṛhati.

5. Ar Varun'u un Mitr'u turējās Pīrbūtne (Viraj) - dienu pēc dienas Indras daļa bij Tri-ṣṭubh raksts. Visi padievi (Viśve-devāḥ) vienojās Jagatī rakstā - šādā atskārsmē cilvēki tika celti līdz reģiem.

6. Tā šādā atskārsmē cilvēki tika celti līdz reģiem, mūsu Tēviem audzējot seno ziedošanu. Ar gara acīm redzu es pirmos, kas veica šo svēto godāšanu.

7. Prasmīgie ritā un rakstā, himnās un likumos bija Septiņi Dievišķie Reģi. Redzot senču ceļus, šie zintnieki ir ņēmuši grožus kā ratu kučieri.

nītvākja, nitivakya, nītvākya - viedības vārdi

nītivīdijā, nītivīdyā, nītivīdyā - uzvedības, morāles vai politikas zinātne
nitja, nitya - mūžīgs, pastāvīgs, ikdienas, iedzimts, dabisks, savs, iedzimtais, obligāts, pierasts, nostiprināts, okeāns, jūra, nepieciešams rīts vai darbība

nitjadharma, nityadharmā - iedzimtās pazīmes.

J.A.Grimes [8]: (substances) mūžīgas pazīmes. Skat. nityavibhūti

nitjaritu, nityartu - ikgada, tas, kas kārti atkārtojas gadalaikos

nitjavibhūti, nityavibhūti, nityavibhūti - visuresošā iedzimtība.

J.A.Grimes [8]: saskaņā ar Viśištādvaīta Vēdānt'u, tā ir mūžīga, pašstarojoša, nemateriāla, bezgalīga valstība aiz pirmatnējās Dabas (prakṛti) un tās trīs īpašībām (guṇa). Tā ir materiāls, no kā darināti Īšvaras, mūžīgo un atbrīvoto būtņu ķermeņi.

Šo dabu sastāda pieci spēki (śakti) - sarva, nivṛtti, viśva, puruṣa, parameṣṭhin. Ar śuddhasattva, kas ir vienīgi to raksturojoša tīrība (sattva), līdzdalību šī nityavibhūti ir pārdabiskā veids. Tā ir "matērija" bez mainīguma

nitjavrata, nityavrata - uz visu mūžu dots vārds, mūžīgs solījums

nivarā, nivarā - jaunava, neprecēta meitene

nivartakadṣṇāna, nivartakajana, nivartakajāna - J.A.Grimes [8]: apjēga, kas novāc kļūdu

nivītin, nīvitin - reģu (ṛṣi) godam auklu (prievīti?) ap kaklu valkājošs

nivrit, nivṛt - negriežas, nerit; nav, nepastāv

Njājaprasthāna, nyayaprasthana, nyāyaprasthāna - J.A.Grimes [8]: 'Loģikas jeb spriešanas pamati' - apzīmējums Brahmā-sūtra'i. Tā to sauc tāpēc, ka izkārtā Vēdāntas mācības loģiskā secībā

nju, kalāṣu nyu - [175]: rūgušpiens. Tās iegūst, pienu šļankājot kazas ādas maisā (moni)

nōudm (kušanu) - nauda. Arī PIE 'noud-m', noudm; liet. 'naudà' - peļņa, iepriecinājums

nritja, nritya, nṛtya - danči (ritums?), dejas, dejošana, tēlošana, atdarināšana, žestikulācija

nritjagīta, nrityagita, nṛtyagīta - danči un dziesmas.

[30]: Nevienai rotaļai tomēr nav tik svarīga loma kā dejošanai. Kāfiri dejo, kad ir laimīgi un kad sēro. Viņi dejo, lai "uzjautrinātu" ievainoto, slimo un mirstošo, bet varbūt tas īstenībā tiek darīts kā lūgums dieviem, kuri tiek noskaņoti uz labvēlību ar dziesmām, dejām un dzīrēm, kas ietver ziedošanas, un nekad citādi.

Galvenās dejošanas reizes ir veltītas jāst'u dejas dieviem, izciliem mirušajiem, sieviešu dejas dieviem, kad vīri ir sirojuma, Gish'am slepkavības

gadījumā, kāfira nāves gadījumā un elka uzstādīšanā. Dejošana notiek gromm'a jeb deju vietā, ko G.Robertson's apraksta šādi:

“Deju vieta vienmēr ir svarīgākais laukums kāfiru ciematā. Parasti tas ir tikai viens, bet Kāmdesh'a un Bragamatāl'a ir katrā divi. Deju vietai jābūt ar ēku, ko izmantot ziemā vai sliktā laikā, ar dēļu dejas grīdu un ar līdzenu zemes laukumu, uz kura dejo īpašas dejas, un tā ir iezīmēta ar neaptēsta akmens altāri. Visa deju vieta tiek saukta par gromma, acīmredzami no grom jeb brom, bashgul'u nosaukuma ciematam. Kāds kāfirs, kurš ar mani bijis Indijā, vienmēr, runājot urdu valodā gromm'u sauca par baznīcu...”

[1]: “Kad vīri ir projām sirojumā, un sievietes pulcējas ciematos, lai dejotu dienu un nakti dievu pielabināšanai un slavēšanas dziesmām, Dizane ir viena no galvenajām dievībām, kam viņas lūdz palīdzību. Viņas himna ir apmēram šāda: “Sūti manu vīru mājās sveiku un neievainotu”.

Bet laupījuma atnešanai viņas lūdz dievu Gish'u (Robertson, 410).

Šīs sievu dejas ir vērts redzēt. Kati cilts sievietes valkā ragainas galvassegas ar četriem ragiem no cilvēka matiem (kazas ar četriem ragiem dzimšana tikusi uzskatīta par ļoti izcilu dievu labvēlības zīmi). Robertsons liecina par vienu no šīm sievu dejām Kafirstānas Lutdeh'a. Viņš raksta, ka tad, kad vīri ir sirojumā, sievietes pamet lauka darbus un sapulcējas ciematā. Lielāko daļu dienas un visu nakti viņas nedara neko citu kā deju un mielojas (Robertson, 621).

“Viņas ir ievēlējušas trīs Mír'as, galvenā no tām ir Kan Jannah'a sieva. Šīs trīs sievas vada līksmības un bagāti ziedo mielastam. Kan Jannah'a sieva uz spēcīgu jaunu sieviešu pleciem tiek nesta no vietas uz vietu kā “lidojošais eņģelis”, abas pārējās Mir'as tur viņas rokas. Maza grupiņa ākstīdamās streipulo pār šauru grīlīgu tiltiņu un tad sāk skriet par klaju sajūsmu skatītājiem. Palaikam sievietes deju uz kāda piemērota mājas jumta. Pēcpusdienā viņas vienmēr mielojas un deju zem liela zīdkoka austrumu ciematā un atkarībā no saules stāvokļa izmanto austrumu vai rietumu ciematu dejas laukumus. Naktī visas sapulcējas pie austrumu ciemata dejas laukuma (Robertson, 622).

“Lai gan viņas ļaujas mielastiem un svētkiem, stingri reliģiskus rituālus viņas neuzsāk. Redzot viņas naktī, kad vairums ir acīmredzami nogurušas, nepaliek prātā nekādas šaubas par viņu dziļo attieksmi. Esmu ugunsкура šaudīgajā gaismā vērojis, cik izsmeltas un nodevušās šīs sievietes izskatās. Kādai jaunai sievietei, raustot plecus mūzikas skaņās, pār seju tecēja sviedru straumes, lai gan viņa acīmredzami bija muskuļota. Redzēt piepūli, kādai cauri iet šīs sievietes, ir pārsteidzoši. Daudzām no ļoti vecām sievietēm

pilnīgā izsīkumā nākas padoties, bet pusmūža un jaunās sievietes turpina dziedāt un dejojot stundu pēc stundas un nakti pēc nakts”

“Vecākās ir ļoti nopietnas un svinīgas; savukārt jaunās meitenes ir gatavas tvert katru iespēju nerātņi ķircināt skatītājus vīriešus bez kādas bijības. Tomēr lielais vairums dejojāju visu laiku stingri turas pie dejošanas. Viņas acīmredzami tic, ka piedalās nodarbē, kas viņām dara bezgalīgus nopelnus jebkādā veidā. To varēju lasīt arī viņu sejās un viņu žestos.”

“Visas, izņemot mazas meitenes, valkā ragainas cepures”. Sievietes bija tērptas savos greznākajos tērpos, tostarp tumšajās nacionālajās villainēs (budzun). Daudzas turēja dejas āvas, ne vienai vien bija duncis.”

Kāda veca sieva vairākas minūtes vicinājusi savu dunci Robertsonam gar acīm par lielu liksmību pārējām dejojājam (Robertson, 625-26).

Lutdeh'as sievietes savukārt dejoja Imram, Gišam, Dizanei un citām dievībām. “Pēc katras dejas bija īsa atpūta, pēc kuras sievietes atkal sanāca laukuma vidū”. Viņas dziedāja saukšanu-atbilžu slavinājumus un sāka atkal dejojot (Robertson, 626).

nū, nu, nú; nūnam, nunam, nūnám - tagad.

nuk (kušanu) - ņuka, kumoss, norīšana. Arī PIE 'ghnu-gh', grieķu 'khnaúō' - kumoss

Nuristan, nōrīstān - Nuristāna ir apvidus Hindukuša dienvidu nogāzēs Afganistānas ziemeļaustrumos, kas austrumos robežojas ar Pakistānu.

Kādreiz saukts par Kāfiristānu (pagānu zemi); to apdzīvo etniski atšķirīga tauta (ap 60 000), kas līdz vardarbīgai pievēršanai islāmam 1895-96. gados piekopusi animismu (dvēselismu).

Dzīvojot visai nošķirtos ciemos dziļās šaurās kalnu ielejās, viņi audzē kviešus, miežus, prosu, zirņus, vīnogas un citus augļus, un audzē lopus (galvenokārt kazas). Īpaša amatnieku kasta nodarbojas ar kokgriešanu, podniecību, aušanu un kalēju mākslu.

Nuristāņi, nodalīti vairākās ciltīs, runā dardu dialektos (bieži savstarpēji nesaprotamos), kas pieder pie atšķirīga indoeiropiešu valodu ģimenes zara. Nuristāna bija ārkārtīgi smagu partizānu kauju vieta 1979-89.gados, kad Afganistānā iebruka un to okupēja Padomju Savienības karaspēks.

Starp Afganistānā dzīvojošām tautām nuristāņu grupa ir unikāla - tik vienreizēja, ka to nevar aplūkot kopējā skatījumā. Vienīgie to kopējie pavedieni varētu būt reliģija, etniskums un paražu atliekas no laikiem pirms masveida pievēršanas islāmam vairāk kā pirms 100 gadiem.

Etniski nuristāņu tautu puduris ietver deviņas grupas - ashkuni-wamayi, bashgali-kati, grangali, kamviri, malakhel, waigeli, prasuni, tregami, urmuri ar iedzīvotāju skaitu, domājams, starp 120 000 un 250 000.

Valodnieciski tomēr trīs no šiem kļāniem runā valodā, kas nav saistīta ar indoīrāņu nuristāņu zaru. Parasti vienā ielejā runāta valoda ir lielā mērā nesaprotama kaimiņiem citā ielejā. Nevienai no šīm valodām nav rakstītās formas, un lasītprasmes procents citās valodās ir ļoti zems. Mutiskās tradīcijas liecina par ilgstošu mijiedarbību starp grupām cauri gadsimtiem, neraugoties uz valodas šķēršļiem.

Ģeogrāfiski Nuristānas agrīnās tautas lielākoties tur vēl dzīvo, lai gan divas grupas - malakhel un urmuri tagad dzīvo starp puštuniem dienvidaustrumos no Kabulas. Jāpievēršas septiņām grupām, kas joprojām dzīvo Nuristānas kalnos.

Izslavētai kā pārsteidzoši skaistai vietai, Nuristānai austrumos ir kopēja robeža ar Pakistānu; Nuristāna nolaižas pa klinšainajām Hindukuša dienvidu nogāzēm ielejās, ietverot daudzu lielu upju ūdensšķirtnes. Visai pieņemamais klimats nodrošina pietiekamus lietus bagātīgiem mežiem - ievērojamā pretstatā pārējās Afganistānas kailumam - un labības apūdeņošanai tieši vai pa kanālu tīklu. Kvieši un kukurūza tiek audzēta terasēs, jo aramzeme ir iespējama retās vietās. Zemes darbi ir sieviešu daļa, un tās kopšanai parasti lieto primitīvus rīkus. Kazu un liellopu ganības, ko pieskata vīrieši, ir daudz bagātīgākas.

Neraugoties uz to, kad pirmie apdzīvotāji redzējuši šķēršļaino nelīdzeno apvidu, viņi par šo zemi ir karojuši un laupījuši ganāmpulkus cits no cita.

Palikušiem bez pārvaldības, jo nekādu ciemu vidutāju nav bijis, atriebība, aizstāvēt cilšu īpašumus, novedusi līdz nepastāvīgām attiecībām starp kļāniem, pat asinsatriebībai, kas turpinājies simtiem gadu.

Mutiski cilšu vēstījumi, kas vērtējami kā tūkstoš gadus seni, norāda, ka viņi dzīvojuši ziemeļaustrumos no Kābulas un Kunaras upju sateces, un virzījušies uz rietumiem, glābdamies no iebrūkošiem musulmaņiem, kurus redzējuši kā karaspēku, kas tiecas viņiem uzspiest islāmu.

Kļānu ticējumi ir sakņojušies senā hinduisma formā, kas raksturīga ar augstāko dievu un zemākiem padieviem, kas atšķīris netīros cilvēkus no tīrajiem dieviem. Cilvēka likteni noteikuši šie dievi, lai gan pielabināties varējis ar dzīvnīeku ziedojumiem un lūgsnām - tāpat ar lieliem svētkiem, kas arī nodrošinājuši attīrīšanās ziedojumus un labvēlīgu kopienas stāvokli. Dievu godāšana ziedota caur zintniekiem (šamaņiem) - starpniekiem ar gariem un dieviem, un vietējie animistiskie rituāli ir sajaukušies.

Pēc kādu 800 gadu pretošanās šī reliģija ir aizvietota, kad 1895.gadā šos nuristāņu kļānus uzvarējis Amir Adur Raham Khan'a karaspēks un nāves draudos piespiedis pāriet islāmā. Tajā reizē tā nosaukta par Apgaismoto (bezmaz Atbrīvoto!!!, kā Latviju) zemi - Nuristānu.

Nuristāņu ciemi, 30 līdz 300 ģimeņu apmērā, ir patriarhālas kultūras nesēji. Ietekmīgi cilvēki, ko sauc par vidutājiem, ir vadoņi, ko ciena par prasmi izbeigt sadursmes nevardarbīgi, varbūt ar vietējas vai apgabala vadoņu padomes palīdzību. Miers starp tuvējiem ciemiem ir atkarīgs no attiecībām, ko veido savstarpējas laulības vai draudzība ar citu ciemu vīriešiem, kurus savstarpēji “adoptē” kā brāļus. Vēsturiski mantas īpašnieki ir vīrieši, pie kam vīrieši manto ganības. Tagad atbilstoši islāma likumiem sievietēm ir īpašumtiesības, tomēr īstenībā sievietes daļu pārvalda brāļi vai tēvoči.

Bez tam Vaigeli klanā darbu dalījuma ir manāma kastu sistēma; varbūt arī citur. Augšējā šķira, lēmumpieņēmēji ir zemes īpašnieki. Zemākā šķira (agrākos laikos vergi) ir amatnieki. Viņu prasmīgie darinājumi ir katrās ciema mājās.

Mājas, daudzas no kurām bīstami uzbūvētas kalnu nogāzēs, atšķiras vietēji ar būvdetaļām, un var būt būvētas no koka, akmeņiem vai māla, bet pēc iespējas no koka. Parasti ir akmeņu pamati, vairāki stāvi, plakans jumts, ko tur koka stabi; nav žogu, kādi reti iztrūkst citos afgāņu ciemos. Logs ir uz austrumiem un otrs uz rietumiem, lai redzams saullēkts un saulriets. Durvis nedaudz virs grīdas līmeņa. Parasti ir trīs telpas - viena ģimenes dzīvojamā, divas malkas un graudu glabāšanai. Ģimenes augšējās istabas vidū ir akmeņu pavards ar caurumu griestos dūmiem un dienasgaismai. Nuristāņu mēbeles ir īpašas, jo daļa ir skaisti griezta kokā, krēslu atzveltnes var būt krāsotas vairākās krāsās. Pie pavarda ir plats zems galds un krēsli un ķebļi ar ādas slokšņu sēdekļiem, gulvietas ir tālāk, bet pie koka sienām karājas grebti koka, akmens vai metāla rīki un piederumi.

Īpaša iezīme ir vieta apakšstāvā, kur stūrī notiek mazgāšanās un apģērbu mazgāšana. Grīdu var klāt vilnas grīdsegas vai pat paklāji. Nakts apgaismojumu nodrošina akmens, vara vai māla gaismekļi un/vai skali.

Maltītes vēsturiski simbolizē vīriešu un sieviešu ieguldījumu tādā ziņā, ka abas puses tām iedala pārtiku. Tā kā labības ražas ir nepietiekamas, maltītes ir vienkāršas. Sievas dod pašceptu maizi no saviem labības laukiem, un vīri sieru, sviestu vai jogurtu no saviem ganāmpulkiem. Palaikam ir lopu gaļa, bet mājputni ēsti netiek, jo putni saskaņā ar mītiem pārstāv mirušo dvēseles.

Nuristāņi, būdami senos laikos izslavēti karotāji, tiek aprakstīti kā pievilcīgi atlētiski cilvēki. Saukti par uzticamiem cilvēkiem, uz kuriem var paļauties, viņi ir arī radoši, par ko liecina prasmīgā arhitektūra un amatniecība. Apģērbī nuristāņiem ir dažādi, tomēr daļa dod priekšroku melnam vai baltam tērpiem.

Visas nuristāņu sievietes atšķiras ar to, ka tērpā nekad nav prasīts plīvurs, pat sunni musulmaņiem. No citām afgāņu grupām atšķiras precību tradīcijas, piemēram, ieteicamais vecums. Nuristāņu sievietēm tas ir 20, vīriešiem 25 gadi. Precības starp pirmās pakāpes brālēniem un māsīcām ir aizliegtas. Tiek prasīta līgavas maksa ar liellopiem, bet ja līgavainis pilnībā nespēj to samaksāt, viņam ir ļauts to atstrādāt līgavas ģimenei, apmierinot atlikušo.

Dzemdību rituāls nuristāņiem ir nešaubīgi atšķirīgs tajā ziņā, ka bērnus nedzemdē mājās. Aiz ciema robežām katra kopiena uztur lielu ēku ar vairākām telpām, kur mātes apmetas dažas dienas pirms un pēc dzemdībām. Neraugoties uz tādu rūpību, māšu mirstība ir ļoti liela.

Arī vārda došanas tradīcija bērnam ir interesanta. Pēc divu āžu (kazu) ziedošanas, apsveicot puiku (viena - ja meitu), bērnam noskuj galviņu un nosauc tēva vai vectēva vārdā. Cits paņēmieni ir pielikt bērnu pie mātes krūts, un saukt pēc kārtas senču vārdus. Bērns saņem to vārdu, kas nosaukts, kad bērns pirmo reizi sāk zīst. Divpadsmit gadu vecumā puikas briedums tiek svinēts ar pirmajām biksēm.

Pirmsislāma bērnu ceremonijas ir bijušas smalki izstrādātas, īpaši pasākumi bērnu nedēļā - vergi (kalpi?) nesuši un dancojuši ar izgrebtu koka tēlu aizgājēja garumā. Radi bērniekus nodrošinājuši ar ēdienu. Karavīra ieroči likti tam līdzī zārkā; tāpat rotas sievietēm. Zārkā likts arī pods ar saplucinātu miežu karašu (symri). Gadu pēc vīrieša nāves kā pieminekļi tikusi uzstādīta koka statuja, un pēc tam svētkos ziedots viņa godam. Daudzi šādi primitīvi senču tēli tagad ir izstādīti Kābulas muzejā.

Klanu sabiedriskajā dzīvē svarīga vieta bijusi brīvdienām un ikgada svētkiem. Godāti senči, un kā galvenā izprieca bijusi vietējā mūzika un danči. Sunni islāma un Talibana ietekme lielā mērā abas šīs kultūras izpausmes ir apspiedusi. Agrāk plaujas svētkos notikuši kopīgi danči, tamburīnu, flautu, lielu bungu, sešstīgu arfu un roku plaukšķināšanas pavadījumā. Izbaudīta arī kora dziedāšana.

Nuristāņu vīriem ir bijusi žilbinoša reputācija starp citiem afgāņiem kā nevaldāma rakstura īpašniekiem, un ir pavisam dabiski, ka viņi bija pirmie, kas sāka neuzvarētu sacelšanos pret krievu iebrukumu 1978.gadā. Skat. arī kāfiri, kalāši, Čitrāla.

nūtana, nutana - tagadne

ņaktē, nakte, ñakte (kušanu) - dievība

ņi šaul, kušanu ñi šaul' - nāve (nesaule?). "tu kka ka ñi šaul pern(e) - st(e) - waike w., arai srukalyñe cisa nta kca mā prāskau ... s=ārai ñi palsko cisa prāskau - ak, nāve, no nekā nebaidos tā kā no tevis!..."

ō, kalāšu o - [175]: ō! oho!

ōdaka - ūdens dzīvnieks

ōdaka, audaka - saistīts ar ūdeni (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī).

J.A.Grimes [8]: ūdens, ar ko tīrītas guru vai jaṅgama pēdas, dzeršana.

1. Vīra Śaivism'ā tā ir ūdens, ar ko tīrītas guru vai jaṅgama pēdas, vai kas lietots, godājot (aplejot) liṅga simbolu, ņemšana un kā svētas prasāda's iedzeršana. Ir teikts, ka tas attīra garīgā meklētāja trīskāršo ķermeni.

2. Skat. aṣṭa-āvaraṇa

ōdana, odana - ēdiens, vārīts rīss, biezputra, jebkāda putra vai biezenis, pienā vārīts graudu biezenis.

[128]: pienā vārīti graudi, biezputra

ōdha, kušanu odha - āda. Arī PIE 'ōdhā', liet. 'óda'

ōdžas, ojas - mirdzums, starojums, sparīgums, ķermeņa spēks, gaisma, atbalsts, spējas, izsmalcinātība, spēks, dzīvīgums, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), enerģija.

[14], lpp.542, Śrī Śivananda Svāmī: - tā ir garīgā enerģija, kas uzkrājas galvā.

Ar cildenām domām, meditāciju, mantru dzirdamu un nedzirdamu skandēšanu pie sevis (japa), dieva godāšanu un prānājāmu - dzimumenerģiju var pārvērst par ojas śakti un saglabāt smadzenēs. Šo kolosālo enerģiju vajag izmantot dieva apcerē un garīgā darbā.

Par ōdžas var pārvērst arī niknumu un muskuļu enerģiju. Cilvēks ar lielu ōdžas uzkrājumu spēj veikt neticamu garīgo darbu. Viņš ir vieds, viņa seja staro magnētiskā aurā, acis mirdz. Īsa viņa runa saviļņo un milzīgi iespaido klausītāju prātus, bet personība iedveš godbijīgas trīsas. Śrī Śankara (Akhaṇḍa Brahmacarja) ar savu ōdžas spēku ir darījis brīnumus. Jōgs vienmēr uzkrāj šo dievišķo enerģiju, stingri turoties pie veselā saprāta.

ōgha, ogha - iespējams, vah + a - straume, drūzma, blīvums, liels ātrums (Ogre?). Skat augrya.

[156]: Ogre - austrumbaltu hidronīmijas apgabālā atrodas Okas augšteces pieteka Ugra ar baltiem raksturīgiem pilskalniem un keramiku. Sakne '*ugr-', '*ungr-' ir baltiska - tā domāt vedina Latvijas hidronīmi - Ogre (agrākā izrunā varēja būt Ūgre), Ungurs, Jugla utt. Sanskritā vārds ar šo sakni nozīmē - liels, milzīgs

ōka, oka - ēka, māja, mājas, mājoklis, mājvieta, patvērums, ērtības; oka - uch + a - māja, ēka. Okas - uch + as - dzīves vieta, mājoklis. Vanaokas - dzīvojošs mežā, kokos; Svargaokas - mājjošs debesīs, dievība

ōlāṇ (lhotā val.) - [156]: ceļš, olnīca

OM - eiropiešu kroplots AUM (skat.)

ōmpalskoņņe, kušanu ompalskoņņe - meditācija. “šlentse tronkne lyam=ompalskoņņe - kalna alā viņš apsēdās meditācijā”; “ompalskoņņe pāst prankāššam natknam lauke aišamņe yarke peti ņaštār - viņš apvalda meditāciju, apspiež viedību un meklē pagodinājumus un glaimus”

ōndrak, kalāšu ond'rak - [175]: ola; arī ayukun. Saskaņā ar stingru kalāšu reliģiju, cāļu un olu ēšana ir aizliegta (putni - senču dvēseles?). Mūsdienās to ievēro retais

ōndžesta, kalāšu onjes't'a - [175]: 1. svēts, rituāli tīrs, svētīts, aizliegts. Arī suc, sal'itak, aza. Sievietes svētītu gaļu neēd. Rituāli tīri var būt tikai vīrieši, nenobrieduši puīši un āži. Par iekšēji rituāli tīrām uzskata medu, vīnu, sniegu, atkušņa ūdeni, miltus, kadiķi un āža gaļu; 2. īpašs, neatkārtojams. Par ondžesta uzskata kazu ar spalvainiem izaugumiem kakla sānos, jumja dubultvārpu, dubultu stublāju utml. Domā, ka ir labi veikt ziedojumu, kad tāda lieta ir atrasta, un ka labība tādējādi būs svētīta.

ōndžestek, kalāšu onjes't'ek - [175]: darīt kādu rituāli tīru. To dara, uzlejot vīnu vai ūdeni uz viņa plaukstām

ōngo, nga, lhōtā val. ōngo, nga - [156]: zivs; nga āhki - medīt zivi, makšķerēt

ōnkāra, AUNnnn, omkāra, onkāra, AUM - arī praņava; AUM izteikums, sākums, svēta un mistiska zilbe AUM, veiksmīgs un labvēlīgs sākums.

[31]: Brahmanda Purāna, 20.112-113. Starp saules dievu un dēmoniēm notika briesmīga cīņa. Pēc tās padievi, izcilākie bramīni un dievs Brahmā veica Sandhyā lūgšanu un uzlēja ar Gāyatrī mantrām un onkār'u (Brahmā zīme) uzlādētu ūdeni

ōppīlōņ, kušanu oppīloņ - vītne, vērpums, pinums, aukla. “oppīlomccem pāssaksa tetarkuwa rano - kā (tie), kas aplikti ar savītu vītņi”

ōsala, kalāšu os'ala - [175]: krējums. To dara, uzvārot pienu un atstājot uz nakti, lai nostājas

ōstat (kalāšu) - [175]: amatnieks

ōš, kalāšu osh - [175]: 1. aukstums; arī kat'ar, tramona, tsrekhi; 2. sniegs, ledus

ōšt, khowaru osht - astoņi

ōtu - audi (aušanā, stellēs)

pačati, kušanu pācati pachati - cept; skat. pec. Arī PIE 'pekw', avestas 'pačaiti', albāņu 'pjek', lietuviešu 'kepù'

pačēk, kalāšu pacek - 1. cept; arī wis'ek; 2. cepināt. “Saule ar savu karstumu mani pa īstam cepina”

pāda, pada, pad; arī prākritā - pēda, kāja, stabs, stars, solis, ceturksnis, koka sakne, vārsmā, dzejas rinda, grāmatas nodaļa, rats, apakša, ritmiska pauze dzejas rindā.

J.A.Grimes [8]: daļa; nodaļa; pēda; vārdu nozīmīguma pastiprinājuma veids.

1. Kā rakstīts Maṇḍūkya Upaniṣad'ā, Patības (Virsiestības) četras kājas (pāda) ir vaiśvānara, taijasa, prajñā, turīya (visuresamība, starojums, viedība, ceturta jeb viss). Pirmās trīs ir daļas, un ceturta ir viss.

2. Sākotnēji nosaukums attiecas uz dzīvnieka četrām kājām. Tādējādi tās ir četras Patības kājas vai četras panta daļas utt.

3. Dažkārt to lieto kā pagodinošu vārda nobeigumu, kas pievienots veidojot cilvēku goda nosaukumus, piem., Pūjyapāda.

4. Skat. karmendriya.

padādi, padadi - pirmā skaņa, vārda vai vārsmas sākums (pēda=pantmērs)

padadžāta, padajata, padajāta - vārdu šķira, vārdu virkne, teikums vai palīgteikums.

padagati - gaita, iešana kājām, iešanas maniere. Skat. arī gatī - iešana

pādāhati, padahati - sitiens ar kāju (hati (h=s) - kājas spēriens, mīdīšanās, stampāšanās, smagu soļu sdipoṇa

padajatra, padayatra - pēdošana, ceļojums, gājiens ar kājām; svētceļojums, protesta gājiens, politiķa izgājiens ar nolūku sazināties ar dažādām pilsoņu kārtām (piem., Mahātmā Gandhi) un iedvesmot savus atbalstītājus

padamālā, padamala - vārdu vītne, skandējums, maģiska formula, vārdu virkne

padānta, padanta - beidzamā skaņa, izskaņa, vārda galotne, vārsmas rindas nobeigums, nobeigums ar vārdu pada

pādānuvrāsa, padanuprasa - aliterācija, atkārtojumi dzejā. Skat. lātī stils

pādapa, padapa - dzerošs ar kāju jeb saknēm, augs, koks, kāju paliktnis

pādasēvana, **pādasēvā**, padasevana, padaseva - pēdu godāšana, pēdu apkopšana, pienākums, kāju sveiciens, pakalpošana.

J.A.Grimes [8]: Valdnieka pēdu godāšana; skat. bhakti

padavī, padavi - pēdu, kāju ceļš, taka, ceļš. Arī padya

pādavrītti, padāvṛtti, padavrītti - pantmērs, vārda atkārtošana, vārda atkārtošana ar citu nozīmi, vārda izlaidums teikumā, aliterācija (ritma vilnis?). Skat arī pādānuvrāsa

padjā - soļi (salīdz. ar pēdot)

padmagarbha - radies no lotosa, lotosa ziedu kausiņš (calyx); bramīns, kurš pārvērties par gulbi, Šiva, Višnu, bodhisattva, saule, ezers

padmasvastika - svastikas zīme, veidota no lotosziediem

pādōdaka, padodaka, pādodaka - kāju ūdens, kāju mazgāšanas ūdens

pādukā, paduka - dieva vai svēta cilvēka pēda vai pēdas nospiedums; sandales, zoles-siksniņu kurpes; dievības pēdas nospiedums (salīdz. ar pēdakmens).

No latviešu pasakām - "...ceļmalā brālītis ieraudzījis aitas pēdiņu, pilnu ar ūdeni, un nenocieties, noliecies pie pēdiņas un padzēries. Brālītis palicis par auniņu ar zelta radziņiem."

pælleu, pelle, kušanu pælleu', pelle - pilns (mēness). Arī PIE 'pleh', 'p(e)lhno'

pælt, kušanu pælt, pelt - peld. Arī PIE 'p(e)l-d-', lietuviešu 'pėldu'

pænīr, pænīr, paneer - Jāņu siers, saldie sieri. Skat. arī sacho, roi, parnai, gulak, ishperi, istum saras, j'ac', kafir, nuristani devodyāna, varketi, yāga, yāna, ucav.

[369]: vārdam paneer (pæni:r) ir persiešu izcelsme. Tas, tāpat kā tjurku peynir, azerbaidžāņu un armēņu panir ir atvasināts no paneer, - jebkāds siers. Paša paneer izcelsme ir strīdīga. Tiek apspriesta vēdiskās Indijas, afgāņu-irāņu, portugāļu-bengāļu izcelsme.

Vēdiskā literatūra norāda uz vielu, ko daži autori, kā Sanjeev Kapoor's, skaidro kā paneer veidu. Saskaņā ar Arthur Berriedale Keith'u, kāds siera veids ir "varbūt norādīts" Rīgvēdā 6.48.18. Tomēr, Otto Schrader's uzskata, ka Rīgvēda min vien "rūgušpiena plēvi, nevis sieru tiešā nozīmē". K.T.Achaya min, ka senajā indoāriju kultūrā piena skābināšana ir bijusi tabū, norādot, ka leģendās par Krišnu ir dažādas norādes uz pienu, sviestu, attīrīto sviestu (ghee) un jogurtu, bet nav minēts skābpiena siers.

Pamatojoties uz tādiem tekstiem kā Charaka Samhita, B.N.Mathur's raksta, ka agrāko liecību par karstumā-skābumā sabiezinātu piena produktu Indijā var izsekot līdz 75-300.g.m.ē., Kushan-Satavahana laikmetā. Sunil Kumar's u.c. šo produktu skaidro kā mūsdienu paneer. Saskaņā ar to, tas ir vietējs produkts Dienvidāzijas ziemeļrietumos, un Indijā to ieviesuši afgāņu un irāņu ceļotāji. Tā uzskata arī D.R. Ghodekar's no Indijas National Dairy Research Institute.

Saskaņā ar tādiem rakstniekiem kā K.T.Achaya, Andrea S.Wiley, Pat Chapman, piena "atslānošanu" ar skābi Bengālē ieviesuši portugāļi 17.gs. Tādā gadījumā indiešu ar skābumu darināti sieri, kā paneer un chhena pirmoreiz gatavoti Bengālē portugāļu ietekmē.

Paneer gatavo, karstam pienam pievienojot pārtikas skābi, piem., citrona sulu vai jogurtu, lai atdalītu biezpienu no sūkalām. Biezpienu nokāš muslīnā vai (marlei līdzīgā) siera drānā un izspiež lieko ūdeni. Iegūto paneer iegremdē vēsā ūdenī uz 2-3 stundām, lai uzlabotu tekstūru un izskatu. Tālākā paneer gatavošana notiek dažādi, atkarībā no lietojuma un vietējām paražām.

Nepālas kulinārijā biezpienu ietin drānā, uz 2-3 stundām noliek zem smaga sloga, piem., akmens plāksnes, tad sagriež kubciņos, lai lietotu karijos

(vyañjana - indiešu ēdiens). Nospiežot īsāku laiku, (ap 20min.) dabū mīkstāku, kuplāku sieru.

Bengāles un citās Austrumindijas kulinārijās biezpiens tiek plikšķināts jeb mīcīts ar roku līdz mīklveidīgai konsistencei, iegūstot chhena (arī sana jeb chhana) sieru. Šajos apvidos chhen'u atšķir no paneer (ponir), sāļa puscieta siera ar asu garšu un lielu sāls saturu. Cietu ponir parasti ēd tējas laikos šķēlēs jeb riecienos ar cepumiem vai dažādu maizi, vai saceptu plānā mīklā.

Gudžaratas pilsētas Surat'as apvidū surti paneer gatavo, izsusinot biezpienu un nogatavinot to sūkalās 12-36 stundas.

[370]: Jāņu siers - pienu uzkarsē līdz 95 grādiem, pastāvīgi maisot, pieliek saberztu biezpienu. No biezpiena skābuma piens pamazām sarec (par to nav jāuztraucas.) Ja biezpiens ir salds, tad, lai piens ātrāk sarecētu un labāk atdalītos sūkaliņas, biezpienam pēc saberšanas pievieno rūgušpienu (1/2 l) un samaisa; kad piens sarecējis un suliņas atdalījušās, maisīšanu un sildīšanu pārtrauc, ļauj piena receklim nogulsnēties trauka dibenā; tad suliņas nolej, biezpiena masu ielej mitrā drānā, maisot un veltnējot pēc iespējas ātrāk notecina suliņas, neļaujot masai atdzist; pēc tam masu liek katliņā izkausētā sviestā un maisot pa daļām pievieno ar krējumu, sāli un ar ķimenēm sakultu olu. Karsē, līdz masa kļūst viendabīga (īsāku laiku karsējot, siers būs irdenāks, ilgāku - sīkstāks); gatavo siera masu liek ar sviestu ieziestā apaļā traukā un novieto vēsā telpā zem neliela sloga un nospiež rituļa veidā; atdzisušu sieru sagriež šķēlēs, sakārto lēzenā traukā un pasniedz ar sviestu, medu, ievārījumu.

[371]: Jāņu siers. Recepte, pierakstīta 1927. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Reiņu sādžā: “Kad suliņas notecējušas, biezpienam pieliek sāli un dažreiz ķimenes un samīca. Tad kulīti ar šo biezpienu ieliek sevišķās stellēs. Starp diviem dēļiem biezpiena kulīte tiek stipri saspiesta. Suliņas tek apakšā paliktā toverītī. Kad tā ielikts biezpiens kulītē pastāv kādu dienu, viņu ņem ārā un pakar uz istabas augšas, t.i., viņu papriekš izņem no kulītes un ieliek sietiņā, kurš pīts no linu diegiem. Tā pagatavoti sieri var uzglabāties ļoti ilgi, viņus tā uzglabā priekš ziemas.”

[372]: khoa jeb khoya ir Dienvidāzijas kulinārijā lietots piena darinājums Indijā, Nepālā, Bangladešā un Pakistānā. To gatavo no sausināta pirmpiena (pirmajās 36 stundās pēc atnešanās) vai piena, kas iebiezināts, karsējot vaļējā dzelzs kastrolī. Tas ir sausāks par parastajiem negatavinātajiem, kā biezpiena sieriem (ricotta). Parasti pienu iebiezina līdz piektajai daļai no sākotnējā tilpuma. Khoa lieto kā pamatu plašā indiešu saldumu daudzveidībā.

Dara no govs vai Āzijas bifelmātes piena. Tas parasti ir balts vai dzeltenīgs. Ziemā gatavotu to var saglabāt lietošanai vasarā, un tas no virsas

pelējuma var iegūt zaļu nokrāsu un lielāku graudainību. Tādu to sauc par zaļo khoa (hariyali) un lieto saldo piena piku (gulāb jamun) gatavošanai.

Khoa gatavo, pilnpienu vairākas stundas vārot uz lēnas uguns seklā dzelzs kastrolī (kaṛāhī, kadai). Pamazām ūdens izgarošana no piena atstāj traukā iebiezinātu pienu, kas ir khoa. Piemērotākā temperatūra, kas ļauj izvairīties no piedegšanas, ir ap 80°C.

Cits, ātrais khoa gatavošanas veids ir pilnpiena pulvera piebēršana nokrejtam pienam un karsēšana maisot līdz sabiezē. Tam tomēr nebūs tradicionāli gatavota khoa īpašības.

Khoya, atkarībā no mitruma satura tiek iedalīti dažādos veidos, kuri ir piemēroti dažādiem lietojumiem: batti, kas nozīmē 'akmens', ir ar 20% mitrumu un ir cietākais, to var rīvēt kā sieru. To var izturēt līdz pat gadam, tam iegūstot savdabīgu smaržu un pelējumu virspusē; chikna (glumais jeb saspiežamais) ir ar 50% mitrumu; daanedaar ir graudainais khoa. Pienu tvaicējot, to sarecina, pievienojot skābumu; mitruma saturs ir vidējs. To lieto, gatavojot kalakand (iebiezināts saldināts pilnpiens + biezpiena siers (paneer)), ķirbju barfi un citus saldumus; pindi, sausais khoya, lieto, gatavojot barfi un peda (khoa + parastās garšvielas kā kardamons, pistācijas, safrāns + cukurs); dhap, ne tik sauss, lieto gulāb jamun un, gatavojot pantua (kviešu milti (semolina), khoya, piens, attīrītais sviests ghee, cukurs).

Saldumi no khoa: pedha (gudžarati dial. penda) ir saldināta khoa, veidota pikās vai biežās ripās (kā plācenīši) ar garšvielām, piem., kardamons un/vai safrāns; gulab jamun, arī apaļas saldumu pikas no khoa un tad saceptas un mērcētas ar rožūdeni bagātinātā cukura vai medus sīrupā. Ļoti izplatīts Dienvidāzijas saldums; barfi (jeb burfi), arī ar garšvielām, bet khoa nav vienīgā sastāvdaļa. Parasti khoa'm pievieno, piem., sabiezinātu augļu mīkstumu vai kokosriekstu plēksnītes un lēni cep, līdz izgaro mitrums līdz īriskonfektes konsistencei, tā ka to var saplacināt un sagriezt taisnstūros, paralelogramos vai rombos; gujia, saldas klimpas, pildītas ar khoa; halwa būtībā ir īriss, tiek gatavota, pievienojot khoa, lai piešķirtu piena darinājuma garšu un blīvumu, un kā biezinātāju.

pænn, kušanu pänn, penn - pīt, pīne, vērpt. Arī PIE '(s)pen', ģermāņu 'spinnan, lietuviešu 'pinù'

Mugurēvičs (Dūsburgas Pētera)- par prūšu nodarbošanos ar vērpšanu un aušanu liecina vērpjamo skriemeļu un vertikālo aužamo stāvu atsvaru atradumi (Okulicz 1973, 291). 13-14.gs. apģērba fragmenti, kas konstatēti lauku kapsētu izrakumos, reizēm austi no pavirši savērtiem pavedieniem un atšķiras no pilsētas audēju darba (Nahlik 1958, 187-189)

pæp, kušanu pæp', pep - pē, smird. Arī PIE 'peu(hx)'

pærkālne, kušanu pærkālne - saullēkts (pærkalne) - “poyś[i]ñņem kauñäktentso pærkālne - Budas sauļu lēkti” (kušanu priekšstats par saules lēktu pār austrumu kalniem)

pai, kalāšu pay - 1. kaza (suga vispār); 2. kaza (ne āzis)

paigambar, kalāšu paygambar - pravietis

pairak, kalāšu payrak - pāri kalnu pārejai vai robežai

paitrika-bhūmi, paitrika-bhumi, paitrka-bhūmi - tēvzeme

pajaspa, payaspa - kaķis (piena lacējs); kaķi tiek saistīti ar auglību, vaislību un dzemdību dievi Šakti

pajōdhara, payodhara - sievietes krūts (piena vēders), pupi; payas - piens, odhara - vēders. Arī kuca

pak (kalāšu) - 1. skaidrs, tīrs, svēts. “Svētais Dievs, dari mūs labus!”; 2. galīgi, pilnīgi, pavisam. “Sniega baltumā”; 3. pēdas apakša

pāka, paka - cepšana, vārīšana, gatavināšana, dedzināšana, karstums (pekle), gremošana, čūla, virtuves rīki, panna, jebkāds gatavots vai garnēts ēdiens, pavards; briedums, vienkāršs, godīgs, dabisks, bērns.

J.A.Grimes [8]: karstums, ēdiena gatavošana; cepšana; briedums, nogatavināšana

pākala, pakala - pekle, uguns, drudža veids, uzbudinājums, raibais ingvers, vējš; pavisam melns, briedinošs, strutošanu izraisošs, Pekols, Pīkols.

[71]: 295.lpp. - 'Pikullas', nāves un pazemes dievība, kura vārdā vēl tagad mūsdienu lietuvieši sauc elli par pekli, ir bijis letu 'Pekols' (Lucas David I. S.26 i.c., sal. Mielke 'Litth.Lexikon' un Stendera 'Lettische Mythologie' kā pielikumu viņa 'Lettische Grammatik').

Stenders 1783 - gaisa garu, elles un tumsas/aptumsumu dievs.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Teodora Narbuta 'Lietuviešu mitoloģija' (1835) - Pikol (pol.izd.- Pikol, Pikole (liet. Poklus, Pokolus, Pokole, Pikol, Pragartis; no “pragaras” - 'pekla'. Merķeļa dievi- Pikoll; Apakš pasaules dievs, kurš nevis mīlestību, bet tikai drebēšanu prasīja no visiem dzīviem. Arī raudošus bērnus vēl vienumēr Pīkols ved pie dusas, - ja viņam nav ielikts no vāciešiem vietnieks. Ausekļa dievi- Romav's ozola iemītnieks; piktājs dievs, valdīja peklē, sirmis. Alunāna dievi (1856; 1858)- piktais dievs, ļaužu dvēseles uzņēma savā valstībā, peklē. Sēžot peklē, sirms, ap viņu trīs galvaskausi - cilvēka, zirga, gov. Viņam upurē melnus zirus, cūkas, āžus, bet, ja tas pie kāda nāk trešo reizi atgādināt par mirušajiem, pielabināms tikai ar cilvēku upuriem [Grunaua Patolls].

[139]: Pikuolis - baltu pazemes dievs. Saukts arī par Pikollos, Pekols.

pakša, paksha, pakša - puse, mājas siena (pakšķis?) salīdz. ar apakša - otra puse, (apakša?); mēness fāzes, putna spārns, spārngals, putna spalva, spura,

sāns, mēness divnedēļa, puse no lunārā mēneša, ēkas spārns, alternatīva, flangs, bufete/trauku skapis, plecs, aspekts/viedoklis, piekritējs, labvēlība, tīrība, bars, iebildums, tēze, āva, viens no diviem, tuvums, aprobe, cipara 2 apzīmējums, apkaime (puse)

pakturi (kalāšu) - ielejas vai vietas saulainā puse

palav, kalāšu palaw - 1. ābols; 2. ābele

palāva, palava - pelavas, sēnalas, zivju āķis, klūgu murds

palē - pelēks, palss

pāli, pali - teksta rinda u.c.; arī māgadhan - viena no prākrit valodām.

[314]: pilnīgi skaidrs ir, ka komentatori pāli valodā savu lietoto valodu saukuši par Māgadhā's vai Māgadhika's valodu vai vienkārši māgadhī. Kādā tieši formā ir rakstīts (budisma) Kanons, mēs nezinām. Neviens pāli manuskripts nav saglabājies agrāks par Buddhaghosa; cik zināms, senākais saglabājies pāli manuskripts ir no Nepālas un sastāv no piecām Vinayapi taka's lapām, kas datētas ar m.ē. 8. vai 9.gs.

[374]: pāli ir theravada budisma svēto rakstu (Pāli Canon; jeb Tipitaka; sarakstīts 1.gs.pr.m.ē. Šrilankā) valoda, kurā rakstīts ar dažādām rakstu zīmēm, tostarp, brāhmī, devanāgarī un citos Indijas rakstos, kā arī, lietojot T.W.Rhys Davids'a no Pāli Text Society izgudroto latīņu alfabēta versiju.

Vārds pāli nozīmē (teksta) rinda jeb (kanonisks) teksts, un varbūt nāk no komentāru tradīcijām, kurās pāli (kā citēta oriģinālā teksta rinda) tika atšķirta no sekojoša komentāra vai dialekta. Ir daudzi šā vārda izrunas veidi - pali, pāli, paḷi, paḷi, tie visi ir rodami grāmatās. Mūsdienās pāli mācās galvenokārt tie, kuri vēlas lasīt oriģinālos un rituālos bieži skandētus budisma rakstus. Pāli valodā ir arī nereliģiski teksti, tostarp vēsturiski un medicīniski. Galvenie apvidi, kur mācās pāli, ir Mjanmara, Šrilanka, Tailande, Laosa un Kāmbodža.

palu, kalāšu pal'u - 1. mags; arī jadugar, gec botak; 2. čūsku vārdotājs

pāna, pana - dzēriens (piens, paniņas?)

pandā, panda, paṇḍā - zināšanas, mācīšanās, viedība

pandita, **pandita**, pandit, paṇḍita - mācīts cilvēks, zinātnieks, prasmīgs, gudrs.

[30]: lasītpratējs

panditatā, panditata, paṇḍitatā - viedība, gudrība, apjēga, prasme, mācīšanās.

Arī paṇḍitatva, panditiman, paṇḍitiman - mācīšanās, zināšanas, viedība

pāndu, pandu, pāṇḍu - balts, bāls, pelēcīgs, dzeltenīgs, slimš ar dzelteno kaiti, tauta Madhjadešā.

[128]: bāls, gaišs; Pāndu - Mēness rāses princis

Pansahi Mātā, pansahi mata - Dievmāte, viena no saptamātar'am

pañč, panch, pañc - cilts vadības piecnieks.

[30]: (bāuru) cilts vadība, izvēlēta no cilts četrām khānp'am un mewātia's grupas. Tā veido visas grupas panchāyat'u (vai pañčājatu katrai khānp'ai). Pārkāpumi tiek laboti pañčājata priekšā, kas liek pārkāpējam zvērēt pie Gangā vai Džamunā upes - jeb viņam liek iet piecus soļus pret sauli un piesaukt tās lāstu, ja viņš ir vainīgs - bet vīssaisošākais zvērests ir tāds, kas dots, noplūcot vīģes koka lapu. Soda naudas ieskaita pañčājata izdevumiem un kādu pārpalikumu panch'ai. Pañčājats arī piešķir svinīgumu atraitņu precībām, un tajās gūtās iemaksas tiek nodotas atraitnes vīratēvam.

pañča-mahā-vrata, pancha-maha-vrata, pañca-mahā-vrata - J.A.Grimes [8]: pieci dižie solījumi; skat. mahā-vrata

pañča, pancha, pañca - pieci (arī prākritā), mērvienības veids, izkaisīts; arī pañcan; avestas panj

pañcabheda, panchabheda, pañcabheda - J.A.Grimes [8]: piecas atšķirības. Dvaita Vēdāntā atšķirības ir piecu veidu:

- starp Dievu un cilvēka dvēseli;
- starp dažādām cilvēku dvēselēm;
- starp Dievu un matēriju;
- starp cilvēku dvēselēm un matēriju;
- starp matēriju un matēriju (tās dažādās formās); prapañco bhedapañcakaḥ

pañcabhūta, panchabhuta, pañcabhūta - pieci pamatelementi, piecas pamatsastāvdaļas, piecas būtības: ēters, izplatījums (ākaṣa); gaiss (vāyu); uguns (agni); ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī); zeme (prithvi, kušanu, kalāṣu zamin). Skat. arī mahābhūta

pañcabhūtaviveka, panchabhutviveka, pañcabhūtaviveka - J.A.Grimes [8]: piecu pamatelementu izpēte.

1. Tas ir Pañcadaśī otrās nodaļas nosaukums un paņēmiens, kas pēta piecu elementu dabu ar nolūku parādīt, ka Īstenība nav no pieciem elementiem darinātā objektīvā pasaule.

2. Advaita Vēdāntā vienīgā esamība (sat) paliek, kad ir noraidīti visi dabas elementi.

3. Lietotais princips ir - tveramākais un ārējākais ir neīstāks par netveramāko, iekšējāko, visuresošāko. Tā kā Patība ir visnetveramākā un visiekšējākā esamība, tā saskaņā ar Advaita Vēdānt'u ir vispārākā īstenība.

pañčācāra, panchachara, pañcācāra - J.A.Grimes [8]: pieci uzvedības likumi.

1. Saskaņā ar Vīra šaivismu, ir pieci ētiskie uzvedības likumi:

- cilvēkam ik dienas jāgodā zīme (liṅga);
- jāturas striktā viendievībā un visiem noteikumiem jāpiekrīt tikai caur apjēgu (liṅgācāra);

- cilvēkam ir jāstrādā savai iztikai, jābūt taisnīgam un jāpalīdz citiem (sadācāra);

- cilvēkam ikkatrs ir jāparedz kā Valdnieks Šiva (śivācāra), cilvēkam ir jābūt vienkāršam Valdnieka Šivas un viņa pielūdzēju priekšā (bhṛtyācāra);

- cilvēkam ir jātiecas uz visa celšanu, pacilāšanu (gaṇācāra).

2. Šāda ir uzvedības kārtība kā nepieciešams palīgs, kas ievada cilvēka sešas apziņas attīstības stadijas (ṣaṣṭhala)

pañčadžanja, panchajanya, pañčajanya - saistīts ar cilvēku piecām iedzimtībām, rāsēm; arī zivs; ugunskuru veids; ugunskurs

pañčāgni, panchagni, pañcāgni - pieci ugunskuri. Mācība, pēc kuras uz četrām debess pusēm tiek iedegti četri svētie ugunskuri un sēdot starp tiem no rītausmas līdz vakara krēslai veikta meditācija (svētapcere). Piektais ugunskurs ir saule. Skat. arī pañcatapas

pañčāgnividjā, panchagnividya, pañcāgnividya - J.A.Grimes [8]: piecu ugunu apjēga. Eshatoloģiskā (cilvēka gala, pasaules gala) piecu ugunu doktrīna, kas mācīta meditācijas veidā, ir Chāndogya Upaniṣad

pañčajadžņa, panchayajna, pañcayajña - namtura 5 reliģiskie ziedojumi (oblates)

pañčājata, panchayata, pañcāyata - J.A.Grimes [8]: piecnieka padome; tradicionāla Indijas ciema pārvaldes padome.

[169]: džātu tautu dzīves veids ir bijis kareivīgu garu veicinošs. Lai kad viņi zaudējuši savas valstis, džāti atkāpās uz lauku apvidiem un kļuva par zemes īpašniekiem un saimniekiem ar zobeniem, apjoztiem pie gurniem. Uz savas piecvaldes (pañcayat - pieci izvēlēti vecajie) rīkojumu viņi ir gatavi izvilkt zobenu no maksts un iet cīņā pret iebrucējiem.

Džātu tautām ir dūšīgu un cīņai gatavu ļaužu vēsture. Viņi ir neganti neatkarīgi pēc rakstura un savu pašcieņu vērtē augstāk par visu; tas ir iemesls, kāpēc viņi smagi cīnās pret jebkādu svešu spēku, kas netaisni viņus apdraud. Viņi ir pazīstami ar savu lepnumu, dūšu un gatavību ziedot savas dzīvības kaujā par saviem ļaudīm un cilti. Savu ciematu pārvaldībā viņi izskatās daudz demokrātiskāki, viņiem ir maz cieņas pret mantojuma tiesībām un ievēlēto vadoņu priekšrocībām. Skat. arī pañca, roi, sagai.

pañčakañčuka, panchakanchuka, pañcakañcuka - J.A.Grimes [8]: pieci ierobežojumi jeb žņaugi. Skat. kañcuka. Kašmīras šaivismā ir piecas kategorijas:

- laika spēks (kāla);

- telpas ierobežojuma, dabiskā likuma spēks (niyati);

- pieķeršanās spēks (rāga); apjēgas ierobežotības spēks (vidyā);

- līdzekļa, ierobežotas darbības spēks (kalā).

Tos sauc par pieciem apvalkiem, kūniņām, kas apņem cilvēka dvēseli, veidojot tās galīgumu. Apvalkos ietīto dvēseli sauc par puruša

pañcakāranī, panchakarani, pañcakāraṇī - J.A.Grimes [8]: pieci cēloņi. Pieci nosacījumi, kas iesaistīti cēloniskuma novērtēšanā:

- netiek uztverts ne cēlonis, ne sekas;
- cēlonis tiek uztverts;
- sekas tiek uztvertas tūlītējā iznākumā;
- cēlonis izzūd;
- seku tūlītējs iznākums izzūd

pañcakleša, panchaklesha, pañcakleṣa - visās cilvēciskās būtnēs iedzimstošas piecas psihofizioloģiskas likstas (PYS II-3):

- neapjēga (avidya);
- egoisms, patmīlība (asmitā);
- pielipšana, atkarība (abhiniveśa);
- kārtība (rāga);
- nepatika,
- riebums (dveṣa)

pañcakōṣa, panchakosha, pañcakośa - pieci apvalki jeb ķermeņi (ķešas?, kūniņas?), kas, kā pieņemts, apņem dvēseli. Skat. arī pañcakañcuka.

Viens no jōgas kultūras konceptiem. Piecu apvalku jeb ķermeņu jēdziens palīdz mums izprast, kā visa mūsu rīcība, emocijas un pat domas var ietekmēt mūsu apkārtējos apstākļus, un ka “neviens cilvēks nav vientuļa sala”.

Nara jeb psihiskas nodalītības jēdziens palīdz mums būt apjēgā, kāpēc tas vai cits ar mums un citiem notiek ikdienas dzīvē. Skat. arī Bhakti yoga, Samatvam, Karmasu Koushalam, Nishkāma Karma, Chatur Ashrama, Chaturvidha Purushartha, Vasudeva Kudumbakam.

[375]: daudziem cilvēkiem ir ierobežota izpratne par jōgu (dievsajūgu), domājot, ka tā aprobežojas vien ar āsanu vingrinājumiem lokanības uzlabošanai, muskuļu tonizēšanai, ķermeņa atslābināšanai, spēka palielināšanai, līdzsvara sajūtas uzlabošanai un saspringuma noņemšanai. Lai gan jōga to visu palīdz, tāds ir ierobežots skats uz to, ko jōga mums piedāvā īstenībā.

Jōgas īstais nolūks ir attīstīt mūsu attiecības ar patību, kas pastāv dziļi mūsu kodolā, ko sauc par džīvātman (jīvātman - indivīda dvēsele). Indivīda dvēsele nedalīti piederas Virsdvēselei (Ātman, Brahman, Virspatība, Virsīstenība) - vienmēr klātesoša, nemainīga un mieru, mīlestības un līdzcietības enerģiju nebeidzami starojoša.

Saskaņā ar Upaniṣadām, mūsu cilvēciskā daba jeb prakṛiti sastāv no piecām dažādām dimensijām. Mūsu mirstīgais ķermenis (individuālās dvēseles templis) izplešas ap mūsu garīgo centru vēl vairākos netveramos enerģijas līmeņos. Cilvēciskas būtnes sastāv no pieciem atšķirīgiem enerģijas apvalkiem, kūniņām, ko sauc par košām, kas apņem individuālo dvēseli. Katrs apvalks vibrē atšķirīgā frekvencē, un tie mijiedarbojas un pārklājas cits ar citu, izkārtoti no tveramām līdz netveramām dimensijām. Šīs piecas dimensijas nodrošina mūs ar ceļu uz labāku mūsu psiholoģiskās un garīgās attīstības izpratni. Tie ir šādi:

- ēdiena ķermenis (annamaya koša);
- dzīvības dvašas dimensija (prānamaya koša);
- gara, prāta dimensija (manomaya koša);
- viedības, apjēgas dimensija (vijñānamaya koša);
- liksmes, svētlaimes dimensija (ānandamaya koša);
- indivīda Patība, Atmaņa (Ātman). Katra ķermeņa nosaukums satur maya, ko daudzi saprot nozīmē 'iedomas', tomēr šajā kontekstā tas nozīmē 'sastāvošs no'.

1. Ēdiena ķermenis. Anna nozīmē rīsu jeb ēdienu. Šis ir cilvēka fiziskais ķermenis un ir tveramākais, blīvākais no visām dimensijām. Tas ietver kaulus un arī muskuļu un orgānu audus. Tam ir vizzemākā no mūsu vibrācijām. Tajā enerģija ir sabiezinājusies par matēriju, vielu, kas darināta no 5 elementiem, no kuriem galvenais ir zemes elements. To sauc par ēdiena līmeni, jo veidojas no mūsu apēstās barības. Tā ir būve, kas satur gan elpu, gan apziņu. Ja cilvēks "iesprūst" šajā līmenī, viņš kļūst apsēsts ar formu, formālo, izskatu.

2. Dzīvības dvašas dimensija. Prāna nozīmē enerģiju, dzīvības dvašu. Šī dimensija ir vitālais dzīvības spēks, kas plūst ķermenī. Burtiski - tā sastāv no elpas un piecām prānām, tas ir, prāna, apāna, udāna, samāna, vyāna. Šie prāna's veidi vada dažādās norises fiziskajā ķermenī, un bez prāna's fiziskais ķermenis būtu nedzīvs, kustēties un domāt nespējīgs. Prāna liek plūst asinīm, pa nerviem nes impulsus uz smadzenēm un atpakaļ. Prāna ar nervu, netveramu kanālu (nāḍī) starpniecību cirkulē arī starp fizisko ķermeni un pārējiem apvalkiem. Prāna ir dzīvības, mentālās, psihiskās un garīgās enerģijas forma. Tā dod mums iespēju pāriet no tveramā ķermeņa uz netveramo un cēlonisko dimensiju.

3. Gara, prāta dimensija; mana nozīmē domu. Šis ķermenis sastāv no mūsu domām, sajūtām, prāta un jūtām. To mēs parasti saucam par 'pērtiķa prātu', caur šīs dimensijas prizmu mēs uztveram pasauli un ar savu piecu maņu starpniecību - savas patikas un nepatikas (rāga, dveṣa). Savās dzīvēs mēs bez

mitas pieredzam sāpju-līksmes pretdarbību, kas mūs izsit no līdzsvara un nosaka mūsu laimīgumu un nelaimīgumu.

Apziņa ir sasaistes ar ārējo pasauli norise caur maņas orgāniem, kas savienoti ar smadzenēm caur prātu. Prāts pastāv trijos līmeņos: apzinātais - prāts savieno ārējo pasauli ar smadzenēm; neapzinātais - prāts uzkrāj visus mūsu pieredzējumus; nezinošais prāts ir 'Īstā Patība' jeb Dvēsele (Ātman). Šajā dimensijā "iesprūst" daudzi cilvēki, jo viņus ir lamātās notvēris viņu prāts. Izklūšanai no šīs dimensijas ļoti iedarbīgas ir tādas prakses jeb vingrinājumi kā elpas aiztures (prāṇāyāma) un mentāla sajūtu izslēgšana, sajūtu "atvilkšana". Patandžali savās jōgas sūtrās teic: "Jōga ir darbības prasme prāta laukā. Tad novērotājs pastāv pats savā īstajā dabā" (Yogash chitta vritti nirodhah. Tada drashtuh svarupe avasthanam"). Šī atziņa mūs jauki ievēd nākošajā dimensijā.

4. Viedības, apjēgas dimensija. Vijñāna nozīmē netveramo apjēgu jeb viedību jeb atskārsmi. Šajā dimensijā mēs sasniedzam nojaustu zināšanu un augstākos apziņas līmeņus. Šajā dimensijā zūd ķermeņa un prāta apzināšanās, un iedibinās apjēga kā 'augstākais' prāts. Lietas mēs zinām, lejam, vērtējam un atšķiram savā viedības dimensijā, mūsu augstākajā apziņā. Iznākumā mūsu augstākais prāts pievērš mūs dvēselei, lūkojot pēc Patiesības un meklējot apziņas mūžīgo kodolu. Viedības dimensija ar nadī kanālu starpniecību savstarpēji savieno apzināto prātu, augstāko prātu un Visuma prātu (Virsapziņu).

Tādi vingrinājumi kā savākšanās uz kādu vienu lietu (dhāraṇā), kaut vai adīšanu, un apcere, meditācija (dhyāna) ir iekšēji paņēmieni, kas pamazām palīdz mums pievērsties apziņas dziļākajiem līmeņiem.

5. Līksmes, svētlaiques ķermenis. Ānanda nozīmē svētlaimi. Tā ir garīgā jeb cēloniskā dimensija, kurā tu beidzot kļūsti vienots ar "dievišķo dzirksteli", kas ir tava dvēsele. Šī dimensija ir saziņā ar neapzināto jeb nezinošo prātu. Tas ir vienīgi tad, kad augstākais prāts izšķīst neapzinātajā jeb nezinošajā prātā, cilvēkam pamostoties Klātbūtnei, sajūtot saziņu ar visu. Tas ir visaugstākais vibrācijas līmenis šajā dzīvē. Mēdz teikt, ka atskārstot Patību jeb Virsīstenību jeb Dievu, tu sasniedz Atbrīvošanos (Mukti). Sasniegt līksmes dimensiju ir prātis ļoti retais, vien svētie un apskaidrotās dvēseles. Tad tu sasniedz aizmīršanos, svētpamirumu, dziļāko saplūsmi, transu (Samādhi).

Šis ir ceļvedis, ko senie reģi ir mums atstājuši, lai palīdzētu mums izprast mūsu ceļojumu atpakaļ uz pilnveidojumu, tā lai varam atbrīvoties no visām važām.

pañcakōśavivēka, panchakoshaviveka, pañcakośaviveka - J.A.Grimes [8]: piecu dimensiju (ķešu?) izpēte - Pañcadaśī trešās nodaļas nosaukums; tas ir paņēmiens, ar kuru parāda, ka Patība nav psihofizisks organisms. Lietotais princips ir - kas ir tveramāks un ārējāks, ir neīstāks par netveramāko, iekšējāko, visuresošāko. Tā kā Patība ir visnetveramākā un visiekšējākā esamība, tā saskaņā ar Advaita Vēdāntu ir vispārākā īstenība. Skat. pañca-bhūta-viveka.

pañcakritja, panchakritya, pañcakṛtya - piecas darbības, kurās izpaužas augstākā enerģija.

J.A.Grimes [8]: pieckāršā darbība. Kašmīras šaivismā Šiva veic piecas darbības:

- radišanu (srṣti);
- uzturēšanu (sthiti);
- izšķīdināšanu (samhāra, laya),
- aizmiglošanu jeb pazušanu un atdzimšanu (tirodhāna);
- labdarību jeb labvēlīgo glābšanu (anugraha).

[376]: godājamais Šiva (Mūžīgās Enerģijas iemiesojums) ieteica Brahmā, Višņu un Rudram (Šivas aspekts) būt visiem vienādā statusā. Viņi būtībā ir Viņa izcelsmes izpaudumi.

Viņiem jāpilda pañcakṛtya jeb Pieci Pienākumi, tas ir: Radišana (Srṣti); Saglabāšana (Sthiti); Izšķīšana (Laya); Pazušana un Atdzimšana (Tirobhāva); Labvēlīga Glābšana (Anugraha). Radišanu veiktu Brahmā, Saglabāšanu Višņu, Izšķīšanu Rudra; Pazušanu un Atdzimšanu veiktu Maheša, kurš būtu Viņa ceturtā izpausme, un beidzot, visnozīmīgākais uzdevums - Labvēlīga Glābšana - būtu Paša Šiva's ārkārtējs devums.

pañcākšara, panchakshara, pañcākṣara - arī pañcākṣara-mantra - piecas svētas zilbes (burtiski - pieci svēti burti), visu Valdnieka Šivas godātāju augstākā mantra.

Piecas šīs mantras zilbes ir NA-MAḤ-ŚI-VĀ-YA.

Šī mantra ir vēdu sirds. Tā ir ļoti slavenas vēdu centrā esošas nodaļas - Śaṭa Rudrīyam jeb Rudra Sūktam - kodols. Šī Veda Saṃhita's dižā mantra, sveicot Dievu kā pasaulu visu lietu Kungu, sagaida Dievu kā namaḥ śivāya ca śivatarāya ca.

Purānas un filosofiskie teksti šīs mantras nozīmi izklāsta ļoti sīki un rūpīgi pārdomātā veidā, slavējot tās pilnīgumu.

Sākumam - vienkāršā nozīme.

Vārds Šiva nozīmē labvēlību un pilnīgumu, nevainojamību. Tas norāda uz Dievu, Kurš ir Nevainojams, bez jekāda atkarīguma no kā cita ārēja, un tas To dara pilnīgu. Dabiski, šā pašpilnveidojuma dēļ Tas ir pilnīgi svētlaimes

pilns un vienmēr labvēlīgs. (Viss cits labvēlīgais ir tā vai citādi atkarīgs no ārējiem apstākļiem utt.)

Vārds namaḥ ir godājoša sveiciena mantra. Mantra namaḥ śivāya godbijīgā sveicienā piesauc Nevainojamo Dievu Šivu. Šīs ļoti svētās mantras smalkāka nozīme ir- namaḥ - 'ne mans'; śivāya - 'pieder Šivam'. Tā noraida patmīlību (egotismu) un sniedz atskārsmi, ka Kungam Šivam pieder viss.

pāñcamāhnika, panchamahnika, pañcamāhnika - piederīgs piektajai dienai; naktis vai vakari, no kuriem piektais ir laimīgais.

Lange-Stenders 1783 - Piekts vakars; skat. Lauma.

pañcamakāra, panchamakara, pañcamakāra - piecas būtības kreisās rokas tantras rituālā, 5 M; Dievmātes godāšanas pieci 'M' burti. Skat. makāra.

J.A.Grimes [8]: pieci 'm' (sākumburti). Madya (vīns), māmsā (gaļa), matsya (zivs), mudrā (kaltēti graudi), maithuna (dzimumakts) ir pieci būtiski elementi Dievmātes (Šakti) godāšanā.

Pañcana, panchanada, pañcana - Pendžabas apgabals jeb Piecupes baseins jeb Piecupe (Beas, Satluj, Ravi, Chenab, Jhelum). Nada - liela upe, rēcēja

pañcānga, panchanga, pañcānga - piecas eņģes.

J.A.Grimes [8]: 'pieci locekļi jeb daļas'; indiešu tradicionālais kalendārs. Ietver piecus pamatelementus - tithi, nakṣatra, karaṇa, yoga, vara (vasara). Izsmalcināts plānošanas rīks. Tas nes precīzu informāciju par neredzamiem astroloģiskiem faktoriem, planētām, zvaigznēm, kas ietekmē un maina netveramās vides dabu

pañcarātra, pancharatra, pañcarātra - piecu nakšu sistēma.

J.A.Grimes [8]: Vaiṣṇava Āgama; sistēma, kas pieder pie āgama kategorijas; piecas naktis.

1. Sastāv no autoritatīvām grāmatām - avotiem, saskan gan ar Viśiṣṭādvaita, gan Dvaita Vēdānta, kas piedēvētas Valdniekam Višnu. Daži no svarīgākajiem darbiem ir Bṛhad-brahmasaṁhitā, Jñānāmṛtasārasaṁhitā, Īśvarasaṁhitā, Pauṣkarabudhnyasaṁhitā, Pādmasaṁhitā.

2. Vaiṣṇavītu sekta, ko sauc arī vārdos Nārāyaṇīya, Sāttvata, Ekāntika, Bhāgavata. Viņi pielūdz Vāsudeva-kṛṣṇ'u ar viņa pieciem pēctečiem, emanācijām (vyūha).

pañcaskandha, panchaskandha, pañca-skandha - J.A.Grimes [8]: pieci agregāti, 5 kopumi budismā:

- materiālā forma;
- sajūtas;
- uztvere;
- griba (mentālie veidojumi);
- sajūtu līmeņa apziņa.

Skat. anumāna

pañčašīla, panchashila, pañcašīla - J.A.Grimes [8]: pieci morālie priekšraksti, kas jāapsola un jāpilda katram budistu laicīgajam māceklim (upāsaka) un katram mūkam (bhikṣu):

- atturēties no citu aizvainošanas (prāṇātipāta);
- atturēties no zagšanas (adattanādāna);
- atturēties no nesavaldīguma (abrahmacārya);
- atturēties no meliem (mr̥ṣāvāda);
- būt mērenam (surāmaireya-pramāda-sthāna)

pañcātapa, panchatapa, pañcātapa - grēku nožēla ar pieciem uguns kuriem. Skat. pañcāgni

pañcatva, panchatva, pañcatva - pieckāršošanās; īpaši - ķermeņa izšķīšana piecos elementos (zeme (kalāṣu, kuṣanu zemin), ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), uguns (agni), gaiss (vāyu), ēters), tas ir, nāve

pañcāvajavavākja, panchavayavavakya, pañcāvayavavākya - J.A.Grimes [8]: siloģisms ar pieciem locekļiem. Tie ir:

- tēze (pratijñā);
- iemesls (hetu);
- vispārēja prepozīcija (udāharaṇa);
- lietojums (upanaya);
- slēdziens (nigamana)

pañcīkarana, panchikarana, pañcīkaraṇa - piecu pirmatnējo netveramo elementu kombinācija.

J.A.Grimes [8]: pieckāršums. Teorija, ka jebkurš fizisks objekts satur visus piecus pamatelementus dažādās attiecībās. Upaniśadās ir norāde vien uz trim pamatelementiem, bet Vēdānta ir paplašinājusi līdz pieciem. (Skat. Brahma-sūtra II.IV.22.). Viśištādvaīta Vēdānta šo teoriju lieto, lai skaidrotu kļūdu teoriju, ko sauc par 'īstenības izziņu' (satkhyāti)

pañkāgnividjā, pankagnividya, pañkāgnividyā - piecu uguņu atskārsme. Skat. pañcāgnividyā

pap (khowaru) - pups, krūts

pāpa, papa - (pē?), grēcīgs, slikts, izvirtis, zemisks, nelabs, ļauns, ļaunums, neveiksme, nelabvēlīgs, netikums, noziegums, grēks; dhūtapāpa - brīvs no grēka

[227] izolēts aizgūvums sanskr. no protoindoirāņu, vēlīnas avestas pāpa- 'slikts'

pāpalōka, papaloka - elle

pāpam, papam - slikti, aplami, nožēlojami.

[25]: pieņem pasauli kā sliktu. Pieņemsim, tev ir dots sliktākais pasaulē; ko darīt? Ja tu esi dabūjis sliktāko, tu nevari žēloties. Žēloties vari vien, ja

neesi saņēmis sliktāko. Ja pasaule ir savā sliktākajā stāvoklī, tad tā var kļūt tikai labāka, un tu tajā esi, lai to darītu labāku. Ir trīs iespējas:

- vilties un žēloties;

- ļaut cilvēkiem ticēt, ka ļaunumu padarīji pats, pateicies citiem, ka nepalīdzēja, tā ka tu varēji piesavināties visu, padarīts vai ne (smieklī);

- būt pateicīgam, dziļi lūgt, un zināt, ka saņemsi visu vajadzīgo enerģiju, lai darītu Darītājs pats. Darītājs ir tikai viens.

pāparākšasī, paparakshasi, pāparākšasī - burve, ragana, ļauns sievišķs dēmons
pāpman, papman - kaitīgs, noziegums, ļaunums, nelaimīgums, ļauns dēmons, grēks, posts, palaidnis, nelabais, velns, jods, jupis. Arī pāpījas. Skat. arī pātālanilaya, pišāca, nišācarī, nišācara, druh, dāsa

papu - barotāja, zīdītāja, aizstāvis

par (kalāšu) - pērn

pāra, para - nest pāri, šķērsošana, pārceļšana, otra puse, krasts, otrs krasts, robeža, sargs, glabātājs, dzīvsudrabs, kauss, putekšņi, beigas, ierobežojums; upes vai jūras pretējais krasts; gals; pilnīgs (tumsa); dzīvsudrabs; grūti pārkuļojams, grūti pārvarams; plata upe. (sal. ar Pārventa, Pārgauja, Pārdaugava).

[12]: otrs krasts, tas ir, nirvāna

Parā, parama, para - augstākā, pārākā pakāpe, virsaitis, projām, ārā, skaitlis 10, augstākā svētlaipe, galvenais, pārākais, dzimta, īpašs laika mērs, sānis, esība; agrākais, pirmais; pāri (upei); pār, pārāks, pārpasaulīgs, garīgs, sākotnējais, augstāk, ārkārtīgs, galīgā patiesība, dižākais, labākais vai sliktākais, no augšas, tīrs, priekšējais, pretējais, galvenais, dedzīgs, Absolūts, Visuma Dvēsele, Virsīstenība, Augstākais, Vispārākais, Pilnīgais, cits, citāds, svešs, vairāk, sekojošs, norūpējies, naidīgs, tāls, pretinieks. Skat. arī AUM, KĀ, Parāsaṃvit, Parameṣṭhin, Paraṃdhāma, Paramātman, Parabrahman, Ubhaya-lingatva, Dharmakāya, Dharmadhātu, Svarūpa-jñāna, Sūrya, Sāvitra, Sthala, Ṣaṭ-sthala, Saṭcītānanda, Ṛtambhara, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saguṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īsvara, Niṣprapañca, neti-neti, Kūṭastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Virsīstenības pirmo izpausmi, kā arī brahnavidyā, ekam-eva-advitīyam. Arī kalāšu para.

J.A.Grimes [8]: augstāks; vispārējs; pāri; vispārākais; pārpasaulīgs.

1. Sāṅkhy'ā viens no deviņiem bezdarbības vai gausuma (tuṣṭi) veidiem. Šeit tas norāda uz domu, ka atbrīvošanās piepūli neprasa dēļ nepatikšanās, kas uzkrājas cilvēka dzīvē.

2. Vaišeṣik'ā tas ir īpašību (guṇa) veids, kas nozīmē vispārējumu.

3. Upaniṣadās lietots vārds, kas apraksta ar Īstenību saistītu apjēgu.

4. Parasti tiek izšķirtas četras skaņas pakāpes:

- vispārākā skaņa (parā);

- redzamā skaņa, ko var dzirdēt kā AUM (paśyantī);
- vidēja skaņa, kas attiecas uz dažādām ļoti smalkām (madhyama) pamatskaņām (mātrkā);
- izpausta skaņa (vaikhāra), kas ir skaņas tveramākā pakāpe un dzirdama parastā runā; skat. śabda.

5. Skat. apara.

parabhakti - pārākā Dieva pielūgsme, Tā ved uz apjēgu (jñāna).

J.A.Grimes [8]: vispārākā pielūgsme (no para = 'vispārākais' + bhakti = 'pielūgsme, godāšana'). Piecu veidu - śanta, dāśya, sakhya, vāśalya, mādhurya. Skat. bhakti

Parabrahman - Augstākā Īstenība, VIRSĪSTENĪBA, vispārējā dvēsele jeb gars, Dieva filosofiskais jēdziens, kā paplašinājumi ir visi pārējie dievi, pareizāk, padievi, dievības. Arī TAS (tat) kā vārdā nesaucams Augstākais; gaisa gars, kā būtība izpaužas piecos veidos - Ākāśi tatva, Āpa, Pṛthivī, Tejas (Taijas) un Vāyu. Pārākais absolūts - Virsīstenība. skat. parā, gayatrī.

Netveramais jeb Brahman bez īpašībām ir Para Brahman, tas, kas ir vīrs Brahmā (no para = 'vispārākais' + Brahmā (bez dzimtas) = 'vispārējā patība jeb gars'.) Sinonīmi ir Paramātma, Puruṣottama, Parameśvara, Bhagavan. Arī zilbe AUM ir Param Brahmā nosaukums (Shvetashvatara Upanishad 1-7).

[96]: pirmatnējais avots, kas uztur visu esamības dažādību, nemainīgais pamats, kura virsotnē tiek izspēlētas visas dzīves norises, augstākā Būtība, kas caurstrāvo visu pastāvošo. 'Mūžīgā' jeb 'gara' pasaule atšķirībā no materiālās. Augstākās Esamības atklāsme sevī ir dvēseles apskaidrības brīdis, kuru piedzīvojis, tu vairs nevari atgriezties agrākajā maldu pasaulē.

J.A.Grimes [8]: Vispārākā Esamība; Dievišķais kā pār pasaulīgums; tas, kas ir ārpus jebkādas divējības (no para = 'vispārākais' + brahman = 'absolūts'). Advaita Vēdāntā pārkosmisks Dievišķais, kas ar savu bezgalīgo pastāvēšanu laikā un telpā uztur laikā un telpā visu sava paša Visuma izpausmi. Tas ir bezgalīgs, bez pazīmēm, bez vārda un veidola.

[2]: Visuma Pamatlikums, Virsīstenība; šo vārdu dažkārt lieto Visuma Patības jeb Visuma Gara nozīmē (Paramātman; sal. ar adhyātma). Pāri Brahman'am ir Parabrahman's. Ievērojiet dziļo filosofisko nozīmi - šeit ir iztikuši bez mēģinājuma ierobežot neierobežoto, neapprakstāmo ar īpašības vārdiem.

Sanskrita Vēdās un no tām atvasinātos darbos, kas pieder pie vēdiskā literārā cikla, šis "pāri" tiek saukts vārdā "TAS" (tat), jo, pretēji, izpausmju, īpašību (tveramās) pasaules nosaukums ir "ŠIS" (idam). Parabrahman ir cieši saistīts ar pirmatnēju iedabu (mūlaprākriti). To mijiedarbe un sajaukšanās izraisa pirmo neskaidro Visuma dzīvības vibrāciju (ja vārdi te var būt atbilstoši), kad tajā visu lietu aizsākumos pirmo reizi izceļas garīgās alkas.

Parabrahman's t̄apēc burtiski nozīmē 'Pāri Visuma Pamatlikumam'; un stingri ņemot tas ir tāds Visuma Pamatlikums, uz kādu jāattiecina rietumnieku vārds 'Absolūts'.

Parabrahman nav īstenība, nav individuāla vai individualizēta esamība. Tas ir piemērots tehnisks apzīmējums ar piemērotu nenoteiktu filosofisku nozīmīgumu, netieši norādot uz vienalga ko, kas jebkurā pakārtībā ir pāri Absolūtam jeb Brahman'am. Tāpat kā Visuma Pamatlikums (Brahman) ir kosmiskās hierarhijas virsotne, tā, sekojot tam pašam domu gājienam, Parabrahman ir "vienalga kas pāri Visuma Pamatlikumam."

paračītaḍḅṇāna, parachittajnana, paracittajñāna - citu cilvēku domu zināšana.

[12]: intuitīva visu vai citu būtņu domu lasīšana. Arī kušanu paracittajñam

paradēvatā, paradevata - augstākā dievība

parādḅati, parajati - J.A.Grimes [8]: augstākais vispārējais (no para = 'vispārākais' + jati = 'vispārējais'). Piemēram, Nyāya-Vaišeṣika sistēmā sattā (esība) ir 'augstākais vispārējais'

parādḅika-tathā, parajika-tatha, parājika - tathā - [12]: tā, tādā veidā, patiesi tādā pat nozīmē

parādḅika, parajika, parājika - [12]: izslēgšana, izstumšana, izraidīšana, padzišana

paradḅṇāna, parajnana, parajñāna - J.A.Grimes [8]: viedība; vispārākā apjēga (no para = 'vispārākais' + jñāna = 'apjēga'). Skat. jñāna. Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a tā ir dievbijība, ko pamodinājusi šāstru (śāstra - raksti, mācība) apjēga. Skat. bhakti

pāragata, paragata - pārgājis, pārgājis drošībā, cilvēks, kurš sasniedz arhatam pārejamās straumes otru krastu (nonākot nirvānas okeānā) jeb dievināts svētais vai skolotājs, svēts, tīrs

parāha, paraha - nākamā diena, rītdiena

pārāja, paraya, pāraya - spējīgs, pārvarošs, varošs, piemērots, atbilstošs

parājana, parayana, parāyaṇa - pārjāšana, pārbraukšana, došanās projām, piespiedu, aizjāšana vai aizjāšanas ceļš, galamērķis, galvenais, būtība, vadošs vai sekmējošs, vadonis, pilnīgi nodevies vai pievērsies galamērķim, pēdējais glābiņš, izklāsts, teksta pārlasīšana, kopsavilkums, reliģiska brālība, pilns teksts, uzmanības objekts, pārņemts vai nodarbināts ar, viss. Skat. arī yāna, pārāyati.

pārājati, parayati, pārāyati - pārjāt, pāriet, šķērsot, sasniegt otru pusi, pārnest, piepildīt, īstenot, spēt, palikt dzīvam, izturēt, pārvarēt, saglabāt, aiznest līdz galam, padarīt

parāk, parak - tāls, prom, citur, ārā, uz āru, uz ārējo pasauli. J.A.Grimes [8]: ārējs; pārpasaulīgs

pāraka, paraka - atļauja pāriet, pārcēlājs, glābjošs, nogādājošs, iepriecinošs, apmierinošs, lolojošs; tas, kurš ved pāri neziņas okeānam

parākdrišti, parakdrishti, parākdṛṣṭi - J.A.Grimes [8]: redzējums uz āru

pāralaukika, paralaukika - lietas vai apstākļi, kas attiecas uz nākošo pasauli (valstību). Skat. laukika.

J.A.Grimes [8]: pāri pieredzei; pārpasaulīgs; pāri šai pasaulei

paraliak, kalāṣu paral'iak - austas izrakstītas jostas bārkstis. Tie ir krāsaini pušķi

paralōka, paraloka - viņpasaule, nākošā pasaule, aizkapa dzīve. Arī pretya.

[113]: viņsaules aizgādņi - Māra, Kārta, Velns, Velna māte, Zemes māte, Veļu māte, Smilšu māte, Rūšu māte, Dievs, Dieva dēli, Saules meitas

parama - absolūts, labākais, tālākais, pārākais, zemākais, dziļš, pamatīgs, uzkrītošs, galvenais, izcilākais, ļoti, pirmkārt, galējs, ļoti liels, pēdējais, augstākais, augstākajā pakāpē

parama-avadhi - J.A.Grimes [8]: gaišredzības veids. Džainismā gaišredzības veids, kad aptverto jomu mazāk ierobežo telpas un laika nosacījumi

paramabhakti - pārākā dievināšana; J.A.Grimes [8]: pielūgsmes kvintesence (no parama = 'vispārākais' + bhakti = 'pielūgsmē'). Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a tās ir neapšaubāmas alkas pēc Dieva

paramaguru - J.A.Grimes [8]: skolotāja skolotājs; guru vectēvs; vispārākais guru. Advaita Vēdāntā par Śankarācārya's parama-guru tiek saukts Gauḍapāda

paramahānsa, paramahamsa, paramahāmsa, paramahāmsaja - 'Pārākais gulbis'; dievbijīgs cilvēks, kurš ar abstraktu meditāciju (svētpamirumu) atbrīvojies no visām sajūtām; augstākās kārtas askēts; augstākās garīgās atskārsmes cilvēks.

Apzīmējums cēlies no tā, ka gulbis spēj atdalīt pienu no ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī); tādējādi tas ir piemērots simbols cilvēkam, kurš atmetis neīsto Īstā labad, tumsu Gaismas labad, mirstīgumu Nemirstīguma labad, pilnībā nodalījies no tā, kas nav Dievs un pilnīgi pievienojies Dievišķajam, kļūstot par patiesu Dievišķā izpausmi cilvēcē.

Paramhamsa's stāvoklis, visnetveramākais askētisms jeb meditācija, svētpamirums. Augstākā svēto (sanyāsī) kategorija; godāšanas apzīmējums, ko piešķir dziļiem lietpratējiem, tādiem kā Rāmakṛṣṇa, Yogānanda

pāramaka, paramaka - labākais, izcils, galvenais

paramākhja, paramakhya, paramākhyā - saukts par pārāko, uzskatīts par augstāko

paramānanda, paramananda - pārākā, augstākā svētlaipe, aizmiršanās, svētpamirums, transs, Virsgars, Visuma dvēsele.

J.A.Grimes [8]: svētlaipe; līksme; svētpamiruma (samādhi) veids, kurā prāts savācas uz saprātu, intelektu (no darbības v. saknes nand = 'līksmot')

paramānu, paramanu, paramāņu - pāri sajūtām, pāri maņām.

J.A.Grimes [8]: atoms.

1. Sīkākā uztveramā matērijas daļiņa, kuru nevar tālāk sadalīt.

2. Budismā tā sastāv no četrkārša krāsas, smaržas, garšas un taustes substrāta. Tā ir smalkākā rūpa's forma. To nevar sadalīt, redzēt, analizēt, sagaršot vai sajūst. Tomēr tā nav pastāvīga, bet vien acumirkļīgs zibsnis esamībā. Atsevišķus atomus sauc par dravya-paramāņu, un saliktus atomus par saṅghāta-paramāņu. Septiņi paramāņu kopā veido aṅu un šajā veidā kļūst redzami.

3. Vaišešikā četri pamatelementi (zeme, ūdens, uguns, gaiss) sastāda četrus atomu veidus. Tie atšķiras ar īpašībām, tiem atbilstošās īpašības ir smarža, garša, krāsa un tauste. Tomēr atomiem nav daļu, un tie nav telpiski. Smalkāko redzamo substanci sastāda trīs diādes, ko sauc par tryaṇuka. Divi atomi veido diādi (dvyaṇuka).

4. Sāṅkhy'a atomi ir piecu veidu (ēters, gaiss, uguns, ūdens, zeme - ākāša, vāyu, tejas, ap (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), bhūtādi). Tie rodas no netveramajiem elementiem (tanmātra).

Paramapada - uzkalns, augsts stāvoklis vai amats, galīgā svētlaipe;

J.A.Grimes [8]: augstākais mājoklis; Kunga Višnu pārākais mājoklis (Vaikuṅṭha). Tas ir nemateriāls, pašstarojošs, bezgalīgs

Paramapuruša, paramapurusha, param[a]puruša - pirmatnējais vīrietis; Virsgars, pārākais gars, pārākais cilvēks

paramarādža, paramaraja, paramarāja - pārākais, augstākais ķēniņš

paramariši, paramarishi, paramarši - pārākais reģis, dievišķs vai dižs viedais, zintnieks

paramārtha-satja, paramartha-satya - J.A.Grimes [8]: Mādhyamika budismā pārpasaulīga patiesība

paramārtha, paramartha - Pārpatiesība, Pārnodoms, augstākā jeb pilna viengabalaina patiesība.

J.A.Grimes [8]: augstākais nolūks jeb mērķis; absolūtā patiesība; īsts; Īstenība (no parama = 'vispārākais + artha = 'nodoms'). Advaita Vēdāntā tas ir augstākais no trim īstenības līmeņiem. Tas pārstāv absolūto patiesību. Skat. vyāvahārika, prātibhāsika. Šis vārds ir kontekstuāls, jo tiek lietots attiecībā uz Vīrsīstenību nolūkā to atšķirt no visa cita

pāramārthika sattā, paramarthika satta - pārākā, absolūtā īstenība - augstākais + īstenība. Skat. arī vyāvahārika sattā, prātibhāsika sattā

pāramārthika, paramarthika - pārākā patiesība, īsts, patiess, būtisks, izcils, labākais, cilvēks, kuram rūp patiesība; augsta vai garīga objekta vai augstākās patiesības apzīmējums

Paramātman, paramatman - pārpasaulīgā Patība, kas ir viena vienīga pretstatā cilvēka pasaulīgajai patībai (jīva-ātman), kas savukārt pastāv neskaitāmu dzīvo būtņu veidā. Skat. arī Puruša, Viṣṇu Sahasranāman. Salīdz. ar adhyātma, jīvātman

J.A.Grimes [8]: Virspatība; Virsīstenība, Brahman; Dievs; Absolūts. Sāṅkhy'ā par paramātman tiek saukta apzinošā personība (puruša).

[2]: Virspatība, burtiski param - pāri, virs, ātman - būtība, patība, pašbūtība, gars, dvēsele, raksturs, daba. Cilvēks ir spēku jeb enerģiju un vielisku sastāvdaļu kūlis jeb saišķis; un tas spēks, kas visu pārvalda un satur kopā, veidojot saliktu vienumu, ir tas, ko teosofi sauc par Patību, Pašbūtību (Self) - ne vairs ego, bet Pašbūtību, tīri garīgu, būtībā dievišķu vienumu, kas ir viens un tas pats katrā vīrietī un sievietē uz zemes, viens un tas pats visos bezgalīgā izplatījuma neierobežotajos laukos, ciktāl mēs telpu izprotam.

Ja cilvēks cieši aplūko savu apziņu, viņš ļoti drīz apjēdz, ka viņš ir tīrā apziņā, izteikta vārdos "Es esmu" - un tā ir Patība; kurpretim ego ir spēja apzināties, ka "Es esmu es".

Aplūkosim cilvēciskas būtnes, kas izaug no Patības kā sēklas, pakārtotību - desmit pakāpes, tas ir, trīs arūpa jeb netveramajā, nemateriālajā plānā, un septiņas (jeb drīzāk - sešas) materiālajā jeb izpaustajā (rūpa - veidols) plānā.

Patība jeb Virspatība (Paramātman) katram no šiem septiņiem (sešiem) plāniem veido apvalku jeb tērpu, un augšējais ir no gara jeb gaismas, ja vēlaties, bet apakšējie ir veidoti no krēslas jeb matērijas; un katrs tāds apvalks jeb tērps ir dvēsele - un katra dvēsele ir ego.

Virspatība ir pirmatnējā patība jeb 'patība, kas ir pāri', pastāvīga Patība, Visuma Pamatlikums, Virsīstenība (Brahman) jeb vispārējs gars- dvēsele. Augstākā jeb vispārējā patība. Pārākā, pirmatnējā, augstākā utt.; patības pirmsākumi diez vai ir izzināmi - tās izcelsme ir neskaidra, bet galvenā nozīme ir šī 'patība'. Virspatība tāpat nozīmē 'augstāko patību' jeb šīs kosmiskās patības pamatā esošās pakārtotības virsotni jeb ziedu. Virspatības pazīme ir nesavtība, tur personiskums pazūd. Šī vispārējā patība ir Visuma sirds jeb kodols, jo šie divi apzīmējumi ir divi vienas un tās pašas lietas apzīmējuma veidi; tā ir mūsu esības avots; tā ir arī mērķis, uz kuru mēs ejam, gan mēs, gan hierarhijas virs mums, gan hierarhijas un vienumi, kas tās veido zem mums.

Viss nāk no kāda neaprstāma avota, no Esības kodola, vispārējas patības, kādā patības nokļūst evolucionārā ceļojuma posmā, ejot caur

cilvēces pakāpi, tur iegūstot ego-patības pašapziņu, indivīda “Es esmu Es” šajā ceļā pamazām attīstoties, izvēršoties vispārējā apziņā - tādā izvēršanās norisē, kas nekad nebeidzas, jo šī vispārējā apziņa ir bezgalīga, neierobežota. Garīgā ziņā Virspatība (Paramātman) ir gandrīz identiska ar to, ko teosofi domā, runājot par Absolūtu; un iznāk, ka Virspatība, lai gan tai ir plašs nozīmju atvēziens, būtībā ir identiska ar Virsīstenību, Visuma Pamatlikumu (Brahman).

Protams, kad cilvēka prāts vai apziņa meditācijā paceļas pa dzīves bezgalīgo kāpņu pakāpieniem, atskārستot, ka vienas hierarhijas jeb viena kosmosa Virspatība ir tikai viena no citu kosmisko hierarhiu Virspatību gūzmas, nāk atskārستme, ka pat nenoteiktais Virsīstenības (Parabrahman) jēdziens noteiktos filosofiskas iedziļināšanās momentos var rādīties kā bezgalīgā izplatījuma bezrobežu Virspatība; tomēr šādā Virspatības (Paramātman) jēdziena lietojumā šis vārds acīmredzami kļūst par pavisam vispārinošu izteikumu bezgalīgas dzīvības, bezgalīgas apziņas, bezgalīgas substances apzīmēšanai. Tādu šā vārda lietojumu, lai gan pietiekami korektu, diez vai var ieteikt, jo tas varētu ieviest jucekli, īpaši rietumnieku prātos ar mūsu ārkārtējo tieksmi vispārināt konkrētas lietas.

[460]: Simts Višņu vārdi, 1. vārsmas:

Viss Visums ir Višņu, izplatījuma Virsdvēseles (Paramātman) veidols.

Virsdvēsele liek sev dzīvot kā Visumam.

Tā ir pagātne, nākotne un tagadne.

Višņu ir Virsdvēseles izpildītājs un būtņu Radītājs.

Viņš, būdams būtņu dvēsele un gars, tās uztur.

Viņš ir tas, kas būtnes ietver.

Skaidrojums: 1. Visums ir jāapcer (dhī, dhyāna) kā Virsdvēsele. Tas ir garīgās dzīvošanas pirmais solis jebkurā attīstības ceļā. Bez šā soļa jebkurš ceļš kļūst par melno maģiju vai burvestību. Pirms cilvēks gūst pirmo garīgo atskārستmi, viņš izprot Visumu kā kaut ko īstu par sevi un arī kā kaut ko, pildītu ar dvēseliskām un bezdvēseliskām lietām. Tāda izpratne ir neapjēgas dēļ, kas pirms atmodas stāvokļa ir. Pirmais meditācijas solis šo neapjēgu mudinās atkārtoti.

2. Otrs solis ir Virsdvēseles kā visās lietās klātesošas apcere. Kamēr pirmais solis ir apcerēt visu kā Virsdvēseli, otrais solis ir apcerēt Virsdvēseli kā visu. Tas mums liek rast Virsdvēselē vietu visam kā lietām absolūti piemērotā vietā. Nosaukumu svarīgums, visu lietu izskati un īpatnības šajā piemērotībā zudīs, nezaudējot nevienu to aspektu. Tas mums sniedz individuālās esības vietu kosmiskās esības dzemdē.

3. Tur ir pirmais visa sauciens uz esību no Virsdvēseles pamatiem. Šie pamati tiek salīdzinoši saprasti kā neesība. Šis aicinājums vienmēr ir no pamatiem. To mēdz saukt par atmodas pirmo uzvilnījumu. Šo aicinājumu sauc par sitienu (vaṣati), aicinājumu uz esību (vas). Tie, kas turas pie rituāliem, mantru VAS atkārtoti pirms meditācijas. Ar to atdarina Virsdvēseles darbību. Ar to mācekļi nonāk Virsdvēseles atskārmē.

4. Pagātne, tagadne un nākotne pastāv uz pamatiem, kas ir Virsdvēseles mūžīgā klātbūtne. Tāpat arī mums šie laiki pastāv prātā, un tie nepastāv apziņā. Laiks un matērijas stāvokļi ir vien esības virspuses, veidolu attēli. Iekšējie slāņi veido mūžīgās Virsdvēseles ietvaru. Tādēļ šajā ziņā Virsdvēsele ir jāapcer kā trīsvirzienīga. Tas, ko mēs saucam par pagātņi, ir vien mūsu pagātnes iespaidi, līdzīgi ir ar diviem pārējiem. Pagātnes, tagadnes un nākotnes kā Virsdvēseles (izpaušmes) apcere novāks mūsu iespaidus apziņā un vedīs uz Tās esību.

5. Otrs radīšanas posms ir Virsīstenības daļas kā radāmās lietas depersonalizācija. Šajā posmā Virsdvēsele pazeminās kā radītāja uz saviem pamatiem. Tā darbojas kā Savas pašas radības Radītāja. Virsdvēsele kā pamati tiek saukta par Tēvu (Nārāyaṇa). Radītājs kas pazeminājies no Virsdvēseles, tiek saukts par Dēlu (Brahmā, četrsejainais). Radīšanas objektu pēc izteikšanas sauc par Vārdu (Sarasvatī - debesu vārds, runas spēja). Būtņu darinātājs ir šis Brahmā.

6. Tad Virsdvēsele pazeminās arī kā radīto būtņu uzturētāja. Tā ir katras dzīvas būtnes barības veidā. Virsdvēsele pievelk kā ēdiens, un to kā Virsdvēseles pārtiku ēd katrs. Īstenībā netiek ēsta Virsdvēsele, bet Tā savā esības aspektā caur vielmaiņas spēku pārtiek no katras dzīvas būtnes.

7. Esība ir brīnums. Joprojām neviena no būtņēm nevar apjēgt, kā tā pastāv. Tomēr zinām, ka pastāv. Šis brīnums ir jāapcer (jāmeditē) kā viens no Virsdvēseles pastāvēšanas brīnumiem.

8. Katrs pastāv kā sava identitāte, atsevišķi no savas pašidentificēšanās ar sevi. Pašidentificēšanās ir savas nodalītas esības izraisītāja. Tomēr cilvēks pastāv uz Virsīstenības identitātes pamatiem, kuru virzienā viņš sāk savu esības ceļu caur dažādiem attīstības pakāpieniem. Šis iekšēji piemītošais mērķis tiek saukts par dvēseli, kas pastāv kā cilvēka ķermeņa, sajūtu, prāta un visa psiholoģiskā mehānisma pamati. Pamazām cilvēks sāk apjēgt, ka viņam ir dvēsele. Pēc kāda laika viņš īsti apjēdz, ka viņš pats ir dvēsele. Ar laiku viņam izdodas saplūst ar dvēseles apziņu, viņš apjēdz, ka dvēsele ir vien tās apziņa, ko viņš iepazīs kā garu. Tādējādi Virsdvēsele pastāv kā visa un visu gars.

9. Virsdvēseles valstībā būtnes nemājo, tomēr Virsdvēselē būtnes ir. Tas ir tāpēc, ka Virsdvēsele ietver būtnes bez tieksmes ietvert. Tieksme ir vien ietvertajam ko radītājs ietver. Dzejnieks, kas lūkojas mūžības okeānā, atskārsts no okeāna viļņiem kādas jaukas idejas. Tas viņam sanāk bez nodoma. Pēc kāda laika viņš pamana, ka ir šīs domas saņēmis. Tad viņš šīs domas atrod par brīnišķām. Viņš par tām līksmo un sāk tās izrotāt līdz pilnībai. Vispirms šī norise notiek Virsdvēseles prātā. Šajā posmā tu apceri Virsdvēseli. Tu būsi radītājs uz Radītāja pamatiem.

2. vārsmas:

Višnu ir šķīstīta dvēsele; Viņš ir Virsdvēsele;

Viņš ir atbrīvotā augstākais ceļš un arī mērķis.

Virsdvēsele ir nenotērējams krāšņums (kas pilda Visumu).

Tā ir garīgais cilvēks, (visu šīs radības notikumu) vērotāja un lieciniece.

Tā ir arī rīcības, domas un apjēgas Zinātāja.

Tā ir tas, kas stāv pāri izšķīšanai un sairšanai.

Parameštīn, parameshthin, parameštīn - Virsīstenība, galvenais, augstākais, pārākais, pārākais ilgotais; Virsbūtne, Virsesība, Virsīstenība, Brahman

Paramēšvara, Paramēša, parameshvara, paramešvara, parameša - pārākā vara - augstākais pavēlnieks, Pārākais Kungs, dievs, Virsbūtne, Virsvaldnieks, attiecīgs, vai nākošs no augstākā dieva, džains. Arī Ešvara, Aišvara, Īšvara; Sūrya's (Saules) kā radītāja vārds

pāramitā, paramita - pārākais pamats, virsotnes stāvoklis.

J.A.Grimes [8]: garīgā pilnveidojuma augstākie ideāli; vērtības. Saskaņā ar budismu, šīs vērtības mācekli vada un palīdz ceļā uz pilnveidojumu. Tās ir triju pakāpju:

- pasaulīgās dzīves ideāli,
- psihiskās dzīves ideāli,
- garīgās dzīves ideāli.

Skaitā seši:

- labvēlība un mīlestība jeb došana un ziedošanās (dāna);
- labvēlīga izturēšanās jeb turēšanās pie priekšrakstiem (śīla);
- pacietība jeb neizprovocējamība (kṣānti);
- cītība jeb dedzīgums, aizrautība (vīrya);
- apcerīgums jeb meditācija (dhyāna);
- pirmo 5 izraisīta viedība jeb apjēga (prajñā).

[12]: atvasinājums no parama - augstākais, pārākais, virsotne, pilnība, nevainojamība; tiek saprasta kā pāreja no šā dzimšanu un miršanu krasta uz otru krastu - nirvāṇ'u. Piecus ideālus jeb pilnības mēdz papildināt ar

piemērotu līdzekļu lietojumu (upāya); solījumiem, godavārdu attiecībā uz bodhi un palīdzīgu draudzīgumu (praṇidhana); spēku, mērķtiecību (bala).

paramparā-sambandha, parampara-sambandha, paramparā-sambandha - pastarpināta attiecība, pārnodota saikne, netieša saikne, iedzimtība. parāvara, paravara - pārnodots, pārmanots; visu ietverošs, kopums, Visums, pārnodots no iepriekšējiem uz vēlākiem laikiem, senči un pēcnācēji, tradicionāls, augstākais un zemākais, agrākais un vēlākais, tālais un tuvais (para-avara), cēlonis un sekas, dzinulis un iznākums, secīgs, pirmais un sekojošais, viss domas plašums; visu ietverošs, Vēdāntas, viss sekojošais, Visums, Kopums

paramparā, pāramparja, parampara, paramparā, pārampārya - paraža, pārmanojums, pārnodevums, tradīcija, cilvēku sekošana citiem, nepārrauta virkne, dzimta, nākošs, secīgs, pārejošs no viena pie otra, pēctecība, manojums, turpinātība, starpniecība, kārtība, pēcnācēji. Skat. guru paramparā

paramukta - pārākā atbrīvošanās (mukšana).

J.A.Grimes [8]: augstākā atbrīvošanās (no para = 'visaugstākais' + mokṣa = 'atbrīvošanās').

1. Śaiva Siddhānt'a cilvēku dvēseles, kas pilnīgi atbrīvojušās.

2. Skat jīva sakarā ar Śaiva Siddhānt'u

Parandhāma, paramdhama, paramdhāma - augstākais patvērums.

[377]: vispārākā dzīvā būtne jeb Dievišķuma Pārākā Personība ir Virsīstenība (Parabrahman). Paraṁ dhāma nozīmē, ka Viņš ir augstākais miers jeb patvērums visam.

[378]: Ardžuna teica: "Tu esi Parabrahman's, Virsīstenība, galējais vispārākais patvērums un šķīstītājs (param dhāma), Absolūtā Patiesība un mūžīga dievišķa persona (param brahma, param dhama, pavitram paramam bhavan, purusam sasvatam). Tu esi pirmatnējais Dievs, pārpasaulīgs un sākotnējs, un Tu esi nedzemdēta un visuresoša daile. Tā par Tevi sludina visi dižie zintnieki, kā Nārada, Asita, Devala, Vyāsa, un tagad Tu Pats to esi apliecinājis."

Nozīme: Augstākais Kungs sniedz iespēju mūsdienu filosofiem, no kuras ir skaidrs, ka Augstākais, Pārākais ir atšķirīgs no cilvēka dvēseles. Ardžuna, to dzirdējis, ir pilnībā atbrīvojies no visām šaubām un pieņēmis Krišnu kā Dievišķuma Pārāko Personību. Viņš uzreiz droši pasludina: "Tu esi Parabrahma, Dievišķuma Pārākā Personība".

parandžjōti, paramjyoti, paramjyoti - pārākā gaisma, augstākais starojums

paranirvāna, paranirvana, paranirvāṇa - pārākā nirvāna, augstākā Nirvāna (budismā) - galīgā nirvāna, kurā nevainojami apskaidrots cilvēks ir atsvabinājies no ķermeniskā iemiesojuma, lai nekad neatgrieztos pārdzimt nekādā pasaulē, ne augstā, ne zemā; pāreja no šīs dzīves uz Nirvānu.

pārāpāra, parapara - jūras krasti (pārjūra?), okeāns, jūra, abi krasti, tuvais un tālais krasts

parāpara, parapara - pārplūstošas galējības; pirms un pēc, labāk un sliktāk, tālu un tuvu, agrāk un vēlāk, augstāk un zemāk.

J.A.Grimes [8]: viens no deviņiem defektu veidiem. Saskaņā ar Sāṅkhya, baudā gūtu lietu dabiskais tukšums. Skat. tuṣṭi

parārdha, parardha - pārākais, augstākais skaitlis, tālākā jeb pretējā puse, mirstīgo būtņu dienu skaits, kas atbilst 50 Brahmā gadiem.

J.A.Grimes [8]: tūkstoš crore crore; tūkstoš miljonu

parāri, parari - aizpērn

parāritna, pararitna - aizpērnais

pārārthja, pararthyā, pārārthya - pārākais cildenums, pāri savtīgumam, nesavtība, neieinteresētība, altruisms; atkarīgums no nodošanās citam

paras - pāri, virs, augstāk, vairāk, tālu, tālāk, pēc tam, nākotnē, otrā pusē, projām, bez, izņemot, ārkārtēji

Parāsanvit, parasamvit, parasamvid, parāsamvit, parāsamvid - Pārākā Apziņa, Virsīstenība - Augstākā apjēga; Augstākā apziņa, Vispārākais pieredzošais princips; absolūtais pieredzējums, pašstarojošā apjēga, Tīrā apziņa; Šiva.

J.A.Grimes [8]: Vispārākais pieredzošais princips; absolūtais pieredzējums; passtarojošā apjēga. Saskaņā ar Kašmīras šaivismu, tā ir Virsīstenība - viena, nedalāma, bezgalīga. Tā ir Apziņa (caitanya). Tā ir neizsmelama tās neskaitāmo un dažādo izpausmju Visumā dēļ, nedz telpas, laika vai veidola ierobežota vai nosacīta. Tā ir pāri visam. Kā tādu to sauc par Absolūtu (anuttara).

Parāśakti, parashakti, parāśakti - pārākā sievišķā enerģija, īpaša Śakti forma, personificēta nojauta

Paraśiva, parashiva, paraśiva - pārākais, bezpazīmju Šiva, Šivas aspekts hinduismā, Absolūts, kas ir ārpus cilvēka saprašanas un ārpus jebkādam pazīmēm. Šaivītu teoloģijā Paraśiva ir pielīdzināms Nirguna Brahman. Salīdz. ar adhyātma

parataha-prāmānja-vāda, paratah-pramānya-vāda, parataḥ-prāmānya-vāda - J.A.Grimes [8]: īpatns pamatojums, īpaša mācība. (Skat. vāda). Nyāya skolas teorija, kas teic, ka zināšanas nav pašsaprotamas, tām rodoties, bet kļūst pamatotas, tikai piepildoties noteiktiem neraksturīgiem nosacījumiem. Šie pamatotības un nepamatotības nosacījumi ir citādi kā pašu zināšanu nosacījumi. Skat. svataḥ-prāmānya-vāda

paratantra - kaut kā pārņemta nosacīts, vergs, atkarīgs, pakļauts, paklausīgs, atkarīgums.

J.A.Grimes [8]: ārēji pamatots; pakļauts, nosacīts. Viens no trim zināšanu veidiem saskaņā ar Āryasaṅgha. Tās ir relatīvas zināšanas, kas pastāv filosofu prātā un viņu labad. Šajā līmenī pieredzētās parādības tiek atzītas par relatīvām un savstarpēji atkarīgām. Skat. parikalpita

pāratantrja, paratantrya, pāratantrya - atkarība no citiem, atkarība.

J.A.Grimes [8]: atkarība (no Dieva)

paratastva - pārņēmums; no citurienes; neraksturīgums

pāratrja, paratrya, pāratrya - saistīts ar nākošo pasauli

paratva - pārākums, atšķirība, tālums, nākamība, nošķirtība, svešums, iznākums.

J.A.Grimes [8]: īpašību (guṇa) veids, kas izraisa ilga laika un telpas tāluma uztveri. Saskaņā ar Nyāya-Vaiśeṣika, tas norāda uz attālinātību telpā un laikā

parāvarta, paravarta - pārvērtība, apvēršana, apmaiņa, maiņas tirdzniecība, izteikuma apvēršana, atjaunošana, pagriešanās atpakaļ vai griešanās apkārt

pārāvati, paravati - īpaša govju ganu dziesma (gavilēšana, pāri vējiem?), ērkšķogu krūms Averrhoa Acida. Salīdz. ar gava, gavya, gaya, gāyana, gāyakā, gāyatra, abhigāyati

[379]: tiklīdz sniegs nokūsis, un gani sāk dzīt laukā lopus, atskan gavilēšana. Tā pielīdzināma pavasara pirmā dziedātāju putna cīruļa dziesmai; tā ir dziedāšana pa vienam, solo dziedāšana. Tomēr tā ierosina kaut kur apkārtne līdzīgas tieksmes, īsti gan taisni uz to iziet un atbalstās. Ganam vienam gavilējot, mēdz drīz vien kaut kur citur atskanēt otra balss. Tās viena otrai pa laikam pamazām tuvojas un pēdīgi savienojas. Pie tām dažreiz pievienojas trešā vai vairākas. Ja nav neviena pretī dziedātāja, gans par to izredzas lakstīgalu: tā dzied ievienā, viņš - govis ganīdams.

Bez ganiem gavilē vēl arī citi. Māsa sadziedas ar māsu: viena tautu purmalā, otra brāļa tīrumā. Māsa uzaicina māsu pretī gavilēt dažreiz, lai tautu neveiklis pretī nedzied, dažreiz, lai tautu dēls klausās, asaras slaucīdams. Sevišķi sadziedas puisis ar meitu: viņš druvā, viņa brāļa sētā; viņš ardams, ecēdams, viņa - rozes ravēdama, - sadziedas dienu, ziņodamies tikt kopā vakarā.

parāvidjā, paravidya, parāvidyā - pārākā viedība, Pārākā Atskārsme, Pārpasaulīgā Vieda.

J.A.Grimes [8]: augstākā apjēga; viedība. Upaniśadas dažkārt šķiro augstāku un zemāku patiesību. Muṇḍaka Upaniśad'ā pirmā ir Virsīstenības (Absolute, Brahman) atskārsme, un otrā ir pieredzamo lietu zināšana. Parasti parā vidyā ir Virsīstenības jeb nezūdošās Īstenības vispārākā apjēga. Tā ir Patības apjēga

parāvritti, paravritti, parāvṛtti - pārvērtība, apvēršana, ritināšana, apgriešanās, apmaiņa, maiņas tirdzniecība, izteikuma apvēršana, atsitiens, pagriešanās atpakaļ vai griešanās apkārt, īpašuma atjaunošana. Skat. arī parāvarta

parda - aizplīvurošanās sievietēm, biezi mati. Arī pirdiens, dārdiens, varbūt paparde (parṇa, mahāvīra) kā zemes plīvurs (skat. garbhavant). Sal. arī baltkr., kr. 'Пярўн', 'Перун' - pērkons; 'пердеть'; 'пёрнуть' - вострубить, подвзбзднуть, пукнуть, пустить ветры, пустить шептуна; испортить воздух. Salīdz. ar parjanya. pardati, pardate, pard - pirst, nolaist gāzes. Skat. arī div.

Kalāšu val. - 1. aizkars; 2. katarakta, aizplīvurojums; 3. plīvurs; 4. jaunavības plēve.

Pardžanja, parjanya

Rigvēda - [3]: IV, LVII (57).

8. Laimīgi lai lemeši apvērš aramzemi, laimīgi lai iet arāji aiz vēršiem. Laimīgus ar gaļu un pienu dara mūs Pērkons. Dāvā mums turību, šuna (Arājs/Vējš?) and Sīra (Arklis/Saule?).

V, LXIII (63).

4. Tavs noslēpums, Mitra-Varuņa, mājā debesīs. Saule, brīnumainais ierocis, izstaro kā gaisma. Paslēp to, Pērkons, debesīs ar mākoņiem un lietusgāzi un ūdens pilēm pilnām ar medainu plūsmu.

5. Maruti (vētras dievi) sajūdz savus vieglos ratus uzvarai. Ak, Mitra-Varuņa, karu varoņi. Pērkoni dārd pār apvidiem dažādi nokrāsās. Lieliskie Valdnieki, rasiniet pār mums debesu pienu.

6. Atspirdzinoša ir tava balss, ak, Mitra-Varuņa; Pērkons sūta brīnumainu varenu balsi. Ar maģisku spēku Maruti jūs ietērpj mākoņos. Jūs abi liekat līt lietum, sarkanie, Neaptraipītie.

V, LXXXIII. (83).

1. Dziedi, ar dziesmām sagaidi Vareno, ar pielūgsmi slavē un piesauc Pardžanju. Skaļi dārdošais Bullis, savu balvu spēji sūtošs, viņš sēklu liek augos, lai dīgst.

2. Gāž viņš kokus, nogalē dēmonus-rākšasas; bīstas no viņa, varenā ieroča turētāja, viss dzīvais. Kad dārdinošais Pērkons sper ļaunajam, no viņa, pārmēru stiprā, pamūk pat nevainīgais.

3. Tāpat kā kučieris pātago zirgus, viņš liek traukties lietus vēstnešiem. Tālu skan šā lauvas rēkoņa, kad Pērkons pilda debesis ar lietus mākoņiem.

4. Drāžas uz priekšu vēji, krīt zibeņi; izvēršas augi, strāvo gaismas valstība. Kad Pērkons steidzina zemi ar valgmi, bagātīgi sariešas barība visām dzīvajām būtnēm.

5. Tu, uz kura pavēli zemu palokās zeme, no kura rīkojuma šausmās bēg nagainie lopi, pēc kura vēlējuma augi gūst visas krāsas, tu, Pērkons, dāvā mums dižu aizbildnību.

6. Sūtiet mums lejā debesu lietu, ak, Maruti, un lai Ērzeļa plūdi nāk lejup straumēm. Nāc šurpu ar zibeņiem, izlejot ūdeņus lejup, mūsu debesu Valdniek un Tēvs.

7. Zibeņo un ārdies; ieliec dzīvības dīgli. Lido ap mums savos ūdeņiem krautajos ratos. Velc līdz savu vaļējo ūdensmaisū un līdzini ieplakas un pakalnus.

8. Cel vareno trauku, izlej ūdeni, un lai brāžas uz priekšu palaistās straumes. Piesātini ar auglību gan zemi, gan debesis, un govīm lai pietiek dzeramā.

9. Kad ar zibeņiem un dārdiem tu, Pērkons, šausti ļaundarus, gavilē šī pasaule, jā, visi, kas uz zemes.

10. Kad nu esi nolējis lietus plūdus, tagad atturies. Tu esi tuksnešus darījis derīgus pārceļojumiem. Tu esi līcis augiem augt mūsu priekam; jā, tu esi iemantojis slavas dziesmas no dzīvajām radībām.

VI, XLIX (49).

6. Zemes Bulli, ak, Vāta (Vējš) un Pērkons, modiniet mums ūdens (āpa, nīra, nara, udan, udu, uda, udaka, vārī) reģionus. Patiesības dzirdētāji, jūs, Zintnieki, Pasaules Uzturētāji, vairojiet dzīvo (cilvēku) bagātību, kuru dziesmas jūs sajūsmina.

VI, L (50).

12. Lai Rudra un Sarasvatī, atbilstoši, Višnu un Vāju (Vēja dievs), izlej pār mums dāvanas un svētī mūs; Ribhukšan (Ṛbhukṣan, Lietpratējs, Indras dēls), Vādža (viens no lietpratējiem Ribhu), dievišķie Vidhātar (Sadālītāji), Pērkons, Vāta dara mūsu iztiku pārpilnu.

VI, LII (52).

6. Vistuvākais, visbiežāk ar aizstāvību nākošais Indra, un Sarasvatī, kas pieaug no upēm, Pērkons, kas nes veselību ar augiem, un Agni (Uguns dievs), labi izslavēts kā čakls klausītājs, kā tēvs.

16. Ak, Agni un Pērkon, palīdziet, manu domu un mūsu slavinājumu vērīgie uzklausītāji, uz manu lūgumu. Viens rada svēto barību, otrs pēcnācējus, tā dāvā jiet mums pietiekami ēdiena un bērnu bagātību.

VII, XXXV (35).

10. Lai labvēlīgs mums Savitars (Saule kā dzīvības devēja, mudinātāja), Dievs - glābējs, un lai labvēlīgas mums spožās Rītausmas (Ušas). Lai labvēlīgs visām radībām ir Pērkons, lai labvēlīgs lauku labvēlis Aizbildnis.

VII, CI (101).

1. Izteic trīs vārdus, vārdus, kam pa priekšu iet gaisma, kas slauc medu no (nektāru) radoša tesmeņa. Ātri parādījies, Bullis ir baurojis, radot augu dīgstu, Bērnū.

2. Augu augšanas devējs, Dievs, kurš valda pār ūdeņiem un visām dzīvajām radībām, pagodini mūs ar trīskāršu patvērumu un trīskāršu gaismu, palīdzot mums un esot draudzīgs.

3. Nupat viņš ir neauglīgs, nupat atkal dzemdina pēcnācēju, kā grib, tā maina savu izskatu. Tēva labvēlīgā plūsma aprasina Māti; ar to tiek pabarots Ciltstēvs un dēls.

4. Viņā savu esību gūst visa dzīvā radība un visas trīs debesis ar trīsplūsmu ūdeņiem. Trīs ūdenskrātuves, kas rasina savu dārgumu, čalojot izlej savas svaigās straumes ap viņu.

5. Lai mana dziesma Vienvaldniekam Pērkonam tiek līdz viņa sirdij un ielīksmo viņu. Lai mēs dabūjam lietusgāzes, kas nes mums prieku, un Dieva aizbilstiem augiem labu ražu.

6. Viņš ir Bullis visās lietās, un viņa apaugļojošā gaita uztur nekustīgo un kustīgo lietu dzīvību. Lai šis rituāls pasargā mani līdz simtajam rudenim. Aizbilstiet mūs vienmēr, jūs, Dievi, ar svētību.

VII, CII (102).

1. Dziediet Pērkonam vienmēr un skaļi, Debesu dēlam, kurš sūta lietus dāvanu. Lai dod viņš mums ganības.

2. Pērkons ir Dievs, kurš veidojas zemes ragulopos, ķēvēs, augos un sievietēs, dzīvības dīgstos.

3. Ziedoiet un lejiēt tam mutē gardi sulotu ziedoјumu; Lai viņš vienmēr var pabarot mūs.

VII, CIII (103).

1. Tās, kas gadu guļ klusi, kā bramīni, pildot savus solījumu, savas balsis ir pacēlušas vārdes, Pērķona iedvesmotas balsis.

VIII, VI (6).

1. Indru, spēkā dižo un vareno, un Pērķonam līdzīgi ar lietu bagāto, spēcina vats'iešu cildinājumi.

VIII, XXI (21).

18. Čitra ir ķēniņš, un pārējie, kas mājo pie Sarasvatī, ir tikai sīķķēniņi. Viņš kā Pērķons ar savu lietu ir izvērsies ar tūkstoš, jā, neskaitāmām dāvanām.

VIII, XCI (91).

5. Es piesaucu Zintnieku (Agni), kurš skan kā vējš, Vareno, kurš rēc kā Pērķons, Agni, kurš ietērpj viņu ar jūru.

IX, II (2).

9. Indu (Sōma), Indras Draugs, izlej pār mums saldmes straumi, tāpat kā Pērkons, lietus sūtītājs.

IX, XXII (22).

1. Šīs straujās sōmas straumes ir sakustējušās kā spēcīgi rumaki, kā rati, kā uz priekšu traucošs karaspēks.

2. Aši kā plašie vēji tās kustas viegli, kā Pērkona lietus vētras, kā ugunsкура ņirbošās liesmas.

IX, LXXXII (82).

3. Pērkons ir Varenā Putna (spārnota buivola) Tēvs; savas mājas viņš darinājis kalnos, zemes nabā. Arī ūdeņus, Māsas, kas plūdušas govīm; iemīļotajā rituālā viņš uzņem sōmas spiedes akmeņus.

IX, CXIII (113).

3. Šurp vedusi Sūrjas (Saules) meita jauno savvaļas Bulli, ko audzējis Pērkons. Nekaunīgi to pārtvēruši Gandharvas, un Sōmā laiduši sulu. Plūsti, Indu, plūsti Indras labad.

X, LXV (65).

8. Dzimuši vissenajos laikos, visapkārt mājjošie Senči ir viena nama iemītnieki Likuma mājā. Saistīti ar savu kopīgo solījumu, Djaus (Debesu dievs), Prithivi (Zemes dievs, Djaus līdziniece) pludina Varuṇa'm (Nakts debesu dievs ar tūkstoš acīm), jaunajam Bullim, ar eļļu bagāto valgmi.

9. Pērkonu, Vat'u (Vējš, Gaiss, Telpa), varenie lietus sūtītāji, Indru un Vāju, Varunu, Mitru, Arjamanu (Sirds draugs); mēs apmeklējam Aditi (Nesavažotā, izplatījuma dievs), Viņas dēlus un Dievus, kas ir uz zemes, ūdeņos un debesīs.

10. Apmeklējam mēs laimes labad Tvastar'u (pirmdzimtais Visuma radītājs, arī Puruša) un Vāju, kuri skaitās kā Ribhu (Meistari), abus debesu Hotri (Ugunsupuru) priesterus, un Ušas (Rītausmu), Labklājības veiksmniekus, un viedo Brihaspati (Lūgsnu valdnieks, zintnieks, dievu guru), mūsu pretinieku grāvēju, un Somu, Indras Draugu.

11. Tie radīja lūgsnu, govi, zirgu, augus, meža kokus, zemi, ūdeņus un akmeņus. Šie īsti dāsnie Dievi lika Saulei kāpt debesīs un izplatīt pār zemi taisnos Āriju (Cildeno) likumus.

X LXVI (66).

6. Lai spēcīgs ir ziedojums, lai spēcīgi ir Svētie, lai spēcīgi ir ziedojumu sagatavotāji, lai spēcīgi ir Dievi. Lai varenas ir Debesis un Zeme, uzticīgi Mūžīgajam Likumam, lai spēcīgs ir Pērkons, lai spēcīgi ir Spēka slavētāji.

9. Svētie pēc vairākiem saviem likumiem lika rasties debesīm un zemei, ūdeņiem un augiem un kokiem. Viņi pildīja debess jumu ar debesu gaismu, kas palīdz; Dievi iemiesoja Ilgas un darīja tās jaukas.

10. Lai tie, kas notur debesis, Ribhu - meistari ar veiklajām rokām un Vata un Pērkons kā dārdošais Bullis, ūdeņi un augi - lai veicina mūsu dziedātās dziesmas; lai nāk uz manu aicinājumu Bhāga (Veiksmīgais), Rati (Mīlestības dieve) un 'Vaijn'i (varbūt 'Vājin' - dievu, kā Agni, Vāju un Sūrjas dievišķie kaujaszirgi).

11. Indas upe, jūra, viss apvidus, debesjums, pērkons un okeāns, Adža-Ekapad (Nedzemdētais Vienkājis, varbūt, Koks), Dzīļu Pūķis, lai uzklausa manus vārdus, un lai visas Dievības un Prinči pievērš savas ausis.

12. Lai mēs jūs, mēs cilvēki, uzņemam Dievus, turpinām mūsu ziedojumus un piešķiram tam pilnu veiksmi. Aditi dēli, Rudras, Vasu, labu velšu devēji, lai mudina uz svētajām slavas dziesmām, ko tagad dziedam.

X, XCVIII (98).

1. Nāciet, esat jūs vai Mitra, Varuņa vai Pūšans (Saule, Zeme), nāc, ak Brihaspati, pie mana ziedojuma; ar Marutiem, Vasu vai Aditi dēliem, lieciet Pērkonam izliet (kuru ķēniņa) Šāntanu (Šāntanu) labā savas lietus lāses.

8. Ak, Agni, kuru Devapi Arstisena, mirstīgais cilvēks, ir iededzis tavam godam, līksmojot viņā kopā ar visiem Dieviem, mudini lietus sūtītāju Pardžanju.

9. Visi senie Reģi ar savam dziesmām ziedojumos ir vērsušies pie tevis, vienādi pie tevis, Ak, Daudzpiesauktais, mēs esam sagādājuši tūkstošiem ratu kravu; nāc pie svinīgā rita, Sarkanā Zirga Valdniek.

10. Deviņdesmit deviņus tūkstošus ratu kravu esam tev ziedojuši, ak, Agni. Varoni, ar to spēcini savus daudzus ļaudis un mudināts sūti mums lietu no debesīm.

X, CLXIX (169).

1. Lai vējš apvējo mūsu Govis ar dziedināšanu; lai tās ēd spēcinošām sulām pilno zāli. Lai tās dzer dzīvības un auglības bagātos ūdeņus; Rudra, esi laipns pret mūsu barotājām, kas staigā uz kājām.

2. Līdzīgas krāsas, dažādu nokrāsu vai vienkrāsainās, kuru vārdus ziedojumos uzzin Agni; ko ar Dedzību ir radījuši Āngīrasi (Agni pēcnācēji), pagodini tās, Pērkon, ar lielu aizbildnību.

Pardžanja, parjanya, paryanya - pērkons, mākoņi, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), lietus mākonis, lietus pārvaldnieks. Lietus personifikācija, lietus dievība. Skat. arī devatumūla, parda (dārdiens, pirdiens). Lietus dievs. Viens no Āditjām. Dyaus dēls. Daži teic, ka Mēness (Sōmas) tēvs. Dažos vēstījumos Pardžanja ir iztēlots kā debesu govs, kas ir lietus mākoņu iemiesojums, tās piens veido lietu. Vēlāk viņš dažos vēstījumos ir pielīdzināts Indram. Arī Parjanya-vata.

Arī Pērkonis, Perkūnis, Pērkuns (liet. Perkūnas), Pērkontēvs, Perdoite, Perdoitis, Perdoitus, Gardoeldius, Gardoaitis, Vecais, Vaccajs Tēvs, Vecajs, Vacajs. No IE *perkuu- 'ozols' - arī lietuviešu Perkūnas, senprūšu Perkūns, somu Perkinē, mordvīnu Pur'gine-paz, trāķiešu Περκων/Περκος, (Perkon/Perkos), slāvu Perun, baltkrievu Pjarun, poļu Piorun, čehu Perun, bulgāru Perun, albāņu Perëndi. Perkūnas sieva ir saukta Perkūnija/Perkūnē/Perperuna/Przeginia.

[10]: vārds Parjanya burtiski nozīmē 'lietus mākonis', kas personificētā veidā kļūst par tesmeni, ādas ūdensmaisī vai spaini. Pardžanja tiek aprakstīts arī kā bullis, kas steidzina augus un zemi. Bieži pielīdzināts Indram. Bijis arī viens no Septiņiem Dižajiem Reģiem (Saptarši) piektajā Manvantarā. Viens no 12 Āditjām un saskaņā ar Višnu Purānu Kartik mēneša pārraugis; Mahābhāratas pielikumā Harivaṃśa - debesu dziedonis gandharva un Reģis. Šis vārds varbūt ir radniecīgs lietuviešu Perkūnas un somu Perkele - pērkona dievs, gotu 'fairguni' - kalns, mordvīnu 'Pur'ginepaz'; skat. 'Perkwunos'.

[11]: lietus dievs, negants, no kura bīstas viss dzīvais, bullis, kurš darbojas augos, sēklās; kurš ar zibeni gāž kokus un nogalē dēmonus. Tuksnesīgas vietas viņš, domājams, ar lietiem padara derīgas ceļojumiem. Kad Pērkons ar lietus mākoņiem pilda debesis, brāžas vēji, žilbina zibeni, strauji zeļ augi, bagātīgi izsprāgst no zemes barība visām radībām, un tam zemu palokas zeme. Uz viņa dārdošo pavēli bailēs bēg lopi, augi gūst visas krāsas, un plūdi pāraug straumēs. Būdams ne tikai lietus un pērkona dievs, Pardžanja ir arī likuma uzturētājs, kurš soda grēciniekus un sargā cilvēkus. Kā teicis S.Radhakrišnans, "Pardžanja ir debesu dievs. Domājams, viņš ar laiku ir kļuvis par Indru, jo citiem ārju zariem Indra nav zināms. Vēdās Pardžanja ir alternatīvs debesu nosaukums."

[71], 295.lpp.: Perkunas - pērkona un uguns dievība, viena no trim galvenajām; varens visas tautas un atsevišķu cilvēku valdošais spēks, ko lietuvieši un leti sauc vienādos vārdos (To, ka šo triju dievību kopēja godāšana ar krīvu starpniecību prūšiem, lietuviešiem un letiem notikusi līdztekus, apgalvo jau Dusburg Chr.II c.5 un Lucas David I. S.25 u.c. Sal. Hartknoh'a sesto, septīto un astoto disertāciju par šo hroniku, 'de locis sacris. de diis maioribus de diis secundae et tertiae classis'; vēl Rhes'a trīs akadēmiskās programmas 'de religionis christianae in gente Lithuanorum initiis', reg.818-20.), un ko arī daudzas slāvu tautas godā kā Perun jeb Pierun (par Perunu kā slāvu augstāko dievību - 'Procop. de bell.Goth. III. c.15', Grotius S.339, krieviņiem Nestors, Thunmann pētījums par Ziemeļu tautu vēsturi, S.317, kurš turpat arī piezīmē, ka vendi to godājuši kā Prone).

Stenders 1783- pērkona un uguns dievs. Šis bija viens no slavenākajiem elkdieviem arī pie prūšiem un lietuviešiem. Vēl tagad sauc pērkonu Pērkons

(it kā 'spērkons' no spērt 'izspert, iespert'.) Tika arī saukts Debes bungotajs, vecais Tēvs (=), arī vienkārši Vecajs, nozīmēja vispirmām kārtām dievu, kuram debesīs bija mītne un kas ar mākoņiem apkārt braukāja, lai redzētu, ko cilvēki dara. Vēl tagad latvieši saka, kad pērkons sper, Vecajs barās, tāpat arī- Vecajs kājās.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Merķeļa dievi- Perkun; Pērkoņa dievs. Viņš bij tas, kā varā stāvēja laiki, kā arī valdītājs pār citiem dieviem. Perdoitis; vēja dievs. Viņš gāja pa jūru un zemi, kur tad viņa matu sprogas, padebeši, plivinājās ap galvas šķirtni. Teodora Narbuta 'Lietuviešu mitoloģija' (1835)- Perkunas (pol.izd.- Perkunas). Tapinājumā no T.Narbuta (Justyna Prusinowska)- Pērkoneles vīrs; pats pirmais dievs; saules un mēneša tēvs; auglības dievs. Narbutam- dievu un cilvēku karalis. Alunāna dievi (1856; 1858)- Vidū stāvēja starp Anšlavu un Postnieku, jo ne vien svētīja, bet arī sodīja. Pie latviešiem viņš bija pats pirmais (?) dievs... (salīdz. Pramšāns, Okkopiernis) - sūta auglību un spriež taisnīgu tiesu, īpaši par robežām. Ausekļa dievi- zizlis; sper, pludina lietu, šķiļ, Romav's ozola iemītnieks, dievu valdnieks, Pramšāna sūtīts soģis, viens no milzeņiem (aukām, vētrām, vējiem, ūdeņiem), Daugavas racējs, tam ir mūžīgam godam svētīti ozoli. Pērkoņtēvs - dod cilvēkiem zemi, liekot to sadalīt brālišķīgi, ar zibeņ spalvu raksta dvēselē svētumu.

[125]: pilnīgi neapšaubāmas ir paralēles starp Pērkonu un skandināvu 'Thor' (lūviešu Tarhun I.L.) vai vācu Donner. Vārda 'Pērkons' indoeiropiešu izcelsme ir viena no visizteiktākām. [139]: Perkunas - baltu pērkona dievs. Arī Perkūnas, Perkana, Perkonis, Perkunis, Diviriks. Dižena visu ietveroša baltu dievība. Atbild par visu. Viņš līdzīgi Thor'am tur rokās cirvi, kas pēc sviešanas uz dēmoni vienmēr atgriežas. Viņš ir debesu ķēniņš, lai arī viņa ratus velk āži.

[111]: Otra indoeiropiešu izcelsmes dievība baltu panteonā ir Pērkons, lietuviešu Perkūnas, prūšu Perkūns. Tāpat kā Dievam, arī Pērkonam ir līdzinieki citās indoeiropiešu valodās, te var minēt senskandināvu Fiorgyn, skandināvu Thor, vācu Donner, kā arī slāvu Perun. Zīmīgi ir tas, ka vārdi ar saknēm per-, par- nereti ir saistīti ar ozola, ozolu birzs vai kalna virsotnes, kas ietiecas debesīs, apzīmējumu, tādi ir hetu perunas un sanskrita parvatas "kalna virsotne", ķeltu herc "ozolu birzs", latīņu quercus "ozols", kas attīstījušies no senākā perkwus "ozols".

Cits sanskrita vārds Parjanya nozīmē "Lietus dievs", arī "lietus mākonis". Te redzamā saistība starp debesīm, Pērkonu un ozolu ir mantota jau no indoeiropiešu senlaikiem: ozols ir Pērkona svētais koks, tā tas ir daudzās

indoeiropiešu tradīcijās. Pērkons ir aktīva, ar debesīm saistīta dievība, pērkondārdu dievs, zemes auglības veicinātājs, arī taisnīguma dievs.

Ar Pērkonu ir saistītas debesu dievības: Kalvis jeb Debesu kalējs, Mēness, Saule un Saules meita, arī citas kosmiskās dievības. Patrimps vai Trimps (rekonstruēts nosaukums; skat. tr̥mph), Pērkons un Patuls jeb prūsiski Trīmps, Perkūns, Patuls.

Trīs galvenos dievus var atrast daudzās indoeiropiešu tradīcijās: senindiešu Agni-Indra-Sūrya vai Brahmā-Visnu-Śiva, romiešu Jupiter-Mars-Quirinus, skandināvu Odin-Thor-Freyr, ķeltu Teutates-Esus-Taranis un citās. Visi trīs prūšu dievi ir minēti gan Simona Grūnava hronikā 16. gadsimtā, gan arī nedaudz vēlākajā Kaspara Hennenbergera Rāmavas svētnīcas mūžzaļā ozola aprakstā. Dievību trijotne kopā ar svēto ozolu dod skaidru mītiskās telpas apjauzmu- Pērkons - ozola zari - debesis, Patrimps - stumbrs - virszeme, Patuls - saknes - pazeme.

Patrimps kopā ar divām citām prūšu dievībām - Autrimpu un Natrimpu - ļauj rekonstruēt sākotnējo dievības vārdu Trimps, un te svarīgi piebilst, ka saknes trimp-, tremp- baltu valodu materiālā ir saistītas ar rituālu darbību un ar auglību. No sākotnējā Trimpa ar priedēkļiem au-, na-, pa- ir atvasināmi jau zināmie dievību vārdi, un tas varētu liecināt par sākotnējās dievības funkciju diferencēšanos, izraisot sava veida specializāciju- vēsturiskos dokumentos Autrimps ir minēts kā jūras dievs, Natrimps - kā auglības dievs, pārī ar pazemes un nāves dievu Patulu, Patrimps - kā upju un avotu dievs, arī kā pavasara un auglības dievs.

Cita inovācija prūšu panteonā saistīta ar Patulu, kura epitets “bārdainais” jeb prūsiski bardaītis izvērtās par patstāvīgu kuģošanas un kuģu dievību Bardaītis.

[216]: Prokopijs no Cēzarejas (Προκόπιος ὁ Καισαρεύς, Procopius Caesarensis; apm. 500 - 565.gg.), (О Готич. Войне, Кн. 3, гл.14.24 ?), tā laika rakstnieks, ir par viņiem atstājis šādu liecību:

“Šīs tautas, slāvi un anti, nepakļaujas vienotai valsts varai, bet izsenis dzīvo visas tautas pavēlniecībā. Labumus un kaitējumus pieņem visi kopīgi. Tāpat arī citas lietas abās tautās tiek uzturētas izsenis. Godā vienu dievu, radītāju pērkonu un visas pasaules valdnieku. Viņam ziedo vēršus un citus upurus. Likteni neatzīst un tam nekādu ietekmi uz cilvēku dzimumu nepiešķir.

Nonākot slimības varā vai gatavojoties karam un redzot tuvumā nāvi, sola dievam, ka tiklīdz tiks no likstas vaļā, tūdaļ ziedos. Dabūjuši gribēto, savu solījumu tūlīt izpilda un tic, ka viņu dzīvību saglabājis šis ziedojums.

Bez tam godā upes un citus ūdeņus, arī dažus citus dievus, kuriem visiem kalpo un ziedojot zilē nākotni. Dzīvo atsevišķi izklienātās nabadzīgās būdīnās un nereti pārceļas no vietas uz vietu. Izejot kaujā, daudzi iet kājām ar vairogiem un šķēpiem; bruņas nevalkā. Daži ar ienaidnieku cīnās bez apgērba uz pleciem, vienās biksēs. Abām ciltīm valoda ir viena - dīvaina.

Neatšķiras pat ķermeņa izskats, jo visi gara auguma un ar neizmērojami spēcīgiem locekļiem, ne visai balti, ne dzelteniem matiem, ne visai melniem, bet visi gaišbrūniem matiem. Dzīvību uztur kā masagetī ar sausu un vienkāršu pārtiku un līdzīgi tiem staigā visai netīri, pēc dabas nav ļauni, nav viltīgi un ar vienkāršo raksturu lielā mērā līdzīgi hunņiem”.

Tas ir teikts par slavēniem, kas sestajā gadsimtā pēc Kristus dzīvojuši pie Donavas.

Kromers (lpp. 43. 48) par senprūšiem raksta, ka tiem paticis tvaicēties pirtīs un pēc tam peldēties aukstā ūdenī, ko krievu tauta arī šodien labprāt piekopj. To pašu vēsta rituāli, kurus piekopoši gan senprūši, gan dažās Rosijas pierobežas nomalēs vēl tagad. Visvairāk to apstiprina senprūšu un varjagu-rosu kopīga viena galvenā elka godāšana, kopīga gan nosaukuma, gan nozīmes, gan rituālu ziņā.

Prūšu Perkuns ir bijis tas pats, kas rosu Peruns, pie kura Helgs (Олег Ольг, Oleg, Oleh, Aleh, Алэг, atvasināts no sennorvēģu Helgi, Helge - svēts) zvērējis grieķiem, slēdzot miera līgumu (Нестор), un kuru, vēl neticīgais būdams, godājis Vladimirs. Abām tautām Peruns nozīmējis pērkona un zibens dievu; abās priesteri tam ziedojuši mūžīgo uguni un tikuši sodīti ar nāvi, ja tā nodzisusi viņu nevērības dēļ (Вейсель, lpp. 18, 23. 49).

Savas patvaldnieciskās valdīšanas Rosijā pamatā Vladimirs liek (981.g. Нестор) maldīgu dievbijību saskaņā ar seno senču daudzdievību, tomēr arī maldos uzrāda sevī spēju pieņemt ticību vienam īstam Dievam. Ar viņa pavēli Kijevā augstā pakalnā torņa pils priekšā tiek uzstādīts galvenais elks Peruns, darināts no koka ar sudraba galvu un zelta degunu. Ziedojušs bija mūžīgā uguns. Par nevērības izsauktu šīs uguns nodzišanu priesteri tika nodoti nāves sodam. Šis kā pērkona un zibens dievs godātais Peruns bija mūsu seno senču Zevs.

Līdz izglītošanai (kristietībai) ar visiem šiem elkiem ir bijuši pilni ceļi un lauki visapkārt Kijevai, un ar Vladimira mānticīgo pavēli tas izplatījies pa visu Rosiju. Viņš par Lielās Novgorodas vietvaldi iecēla savu tēvoci Dobriņu un viņam līdz nosūtīja elkus. Peruns, kas pacēlies pār Volhovas upi, sākumā piespiestajiem iedzīvotājiem drīz vien šķitis diža dievība, par ko būs teikts tālāk.

Tad saskaņā ar vispārēju valdnieka pavēli no savām vietām, kas iepriekš noteiktas godāšanai, tika gāzti elki, atkailināti no dārgajiem rotājumiem, ar dzelzi sadrupināti un atdoti ūdenim un ugunij. Peruns, galvenais nejēgu posts, bijušās lielās godāšanas vietā tika zākāts visvairāk. To, piesietu pie zirga astes, divpadsmit cilvēku nežēlīgi ar nūjām daudzītu un nekrietnu vārdu pavadītu vazāja gar Dņepras krastu. Iegāztu Dņeprā grūda no krasta un līdz Zaporožjei neļāva piestāt. Lejpus krācēm krastā izmestā elka vārdā tuvējais kalns tiek saukts par Perunu.

Jaunu elku īslaicīgais gods bija paraugs un piemērs necienīgu paaugstināšanai, vien ar to atšķirību, ka elki nejūt ne sitienus, ne pagodinājumus. Pakalnā, kur stāvējis Peruns, par godu valsts eņģelim ir uzcelta svētā Vasilija baznīca.

parēč, kalāšu parech - 1. siets; graudu sietu darina no kadiķa mizas sloksnēm, un tas ir visai liels. Tas tiek uzskatīts par rituāli tīru un glabāts kazu nojumē; 2. bungas - siets, kas pagātnē lietots kā bungas

parējivas, pareyivas - aizgājējs, mirušais

parēprāna, pareprana, pareprāna - vērtīgāks jeb dārgāks par dzīvību

parēšēša, parashesha, parešeša - augstākā kunga kungs

pari - ap, apkārt, apmēram, pāri, pār-, pārpilnībā, uz, no, ārā, ārpus, beidzoties, pret, virs, aiz, projām, ap, apkārt, apmēram, izņemot, uzvilkt, uzlikt, vairāk, pilnībā, saskaņā ar, veiksmīgi.

[25]: pāri notikumam ir Zināšana. Pāri cilvēkam ir mīlestība. Pāri lietai ir bezgalība. Zināšana nav notikums; tā ir aiz notikuma. Ja tu aplūko vienu notikumu un izdari, izsecini zināšanas - no viena notikuma, tās būs maldīgas zināšanas. Teiksim, Nensija sadusmojas un kādam uzkliedz. Tu Nensijai piedēvē dusmīgumu, bet īstenībā tās viņai ir izraisījis kāds cits. Pirmais sadusmojās kāds cits un tad vēl kāds un vēl kāds un vēl un vēl tāpat.

Patiesība uzaust tikai, kad pacelies pāri notikumam. Viens īpašs notikums tev dod maldīgu priekšstatu. Tev ir jāapsver notikumi kopumā, visu nebeidzamo notikumu kopums. Pāri notikumam ir Zināšana. Ko mēs saucam par cilvēku? Cilvēks ir ķermenis, prāts, uzvedības kopums, kas ir mainīgs. Nemainīga ir mīlestība.

Pāri cilvēkam ir mīlestība. Kad tu zaudē savu individualitāti, tu kļūsti par mīlestību. Ja tu nespēj sevi zaudēt, nevari arī atrast. Tādējādi, zaudē savu individualitāti; un tu atradīsi sevi. Aiz katras lietas ir bezgalība. Objekts, lieta ir ierobežota. Ņem lietu un samazini, samazini, samazini, un tev būs atoms. Atoms ir bezgalība. Katrs atoms satur bezgalīgu telpu. Aiz lietas ir bezgalība. Objekts aiz objekta ir bezgalība. Cilvēks aiz cilvēka ir mīlestība.

Maldi ir nokļūšana notikuma, individualitātes, lietas lamatās. Atskārsme,

mīlestība, Virsīstenība (Brahman) redz pāri notikumam, individualitātei, lietai. Vai ne? Vien maza nobīde.

pari (kalāšu) - feja, nāra; ir ticēts, ka tās liek cilvēkiem vārgt. Tic arī, ka tām ir spārni. Ka tās dzīvo Trichmir kalnā. Teic, ka cilvēki, ko tās iemīl, kļūst vājprātīgi un beigās nomirst. Dažs teic, ka viņu sieva ir feja (suci). Esot gan labas, gan sliktas fejas

pari upti - pārkaisīt sēklas, sēt

pāri, pari - varu, spēju, pārvaru (nā pāri - nevaru)

paribandha - robeža, robežas, iežogojums, bante

paribhava - necieņa (būšana pārākumā), pazemošana, nekaunība; vērā neņemšana

paribhavati, paribhu - izbeigties (pārbūt), samazināties, nodilt

paribhū, paribhu - pārvaldošs, pāri esošs, ietverošs, apņemošs, saturošs, piepildošs, ietekmējošs, pārvaldošs

paribhūšati, paribhushati, paribhūšati - apkalpot, aptecēt, sekot, pavadīt, paklausīt, godāt, nodrošināt, rotāt, pārspēt, pārsniegt

paribravīti, paribraviti, paribrū - teikt buramvārdus, apburt, valdzināt, likt zem burvestības (salīdz. ar bravūra, dīžošanās, brūvēt)

paričāja, parichayya, paricāyya - aplī izkārtots ziedojuma ugunskurs; zemes nomas celšana

paričintajati, parichintayati, paricintayati - pārdomāt, apsvērt, apcerēt, sagudrot, perināt, meditēt uz kaut ko

paridadāti, paridadati - nogādāt, pārnodot, dāvēt, dot, uzticēt, ļauties, deponēt, noguldīt

paridhāna, paridhana - palielināšana; svārki, tērps, apakštērps, stils, aptīšana, ietērpšana, apņemšana grezns tērps, apģērba gabals

paridhi - apvāršnis, apkārtmērs, aplis, halo ap sauli vai mēnesi, kontūra, virkne, žogs, aizsardzība (burvju aplis pasakās, skat. parṇa), tērps, koka zars, pie kura piesien upura dzīvnieku, siena, pārklājs, zemi apņemošs okeāns, epicikls (astronomijā).

[128]: (no aplikt apkārt) apžogojums, ziedokļu ziņā - trīs zaļi spieķi, ko apliek ap altāra uguni, kas, kā domā, to satur kopā

paridhistha - atrašanās uz apvāršņa, aplī izvietota sardze

paridhvamša, paridhvamsha, paridhvamša - aptumsums, pāriešana pāri, gaismas spožuma maiņa (astron.), satraukums, briesmu zīme, posts. dhvamša - pazušana. Skat. arī dhūmayati, dhūmaya.

Stenders 1783 - tiklab Saules maitašana 'Saules bojāšana' kā arī Mēnes maitašana 'Mēness bojāšana'. Par tādu pagāniskie latvieši uzskatīja katru saules un mēness aptumsumu un pierakstīja to pūķiem, čūskām un raganām,

par ko tie par mīlo sauli vai mīlo mēnesi bija ļoti apbēdināti. (Nomaitāt 'gluži iznīcināt', kas nāk no maita). Vēl tagad tā sauc saules un mēness aptumsumu.

paridžānāti, paridžnā, parijanati, parijānāti, parijnā - pazīt, atpazīt, uzzināt, saprast, aptvert, pamanīt, pārliecināties, novērot, atrast

pāridžāta, parijata, pārijāta - debesu koks (salīdz. ar koku, kura zarus dzīvojot prūšu dievi, latvieši), paradīzes koks, pārākais radītais, dzemdinātais; pilnīgi attīstījies, cēlies no, dzemdināts, smarža, naktī ziedošs korāļu jasmīns (nyctanthes arbor-tristis), erythrina indica. Salīdz. ar pārišada, Ūrdhvamūla - koks ar saknēm debesīs, zariem zemē.

[182]: debesu koks, kas izplata smaržu visās valstībās.

[380]: ar šo koku saistītas daudzas leģendas: daži tic, ka šis koks cēlies no Kunti pelniem; daži teic, ka Ardžuna ir šo koku atnesis no debesīm, un Kunti tā ziedus dāvājusi Kungam Šivam; ir teikts arī, ka Kungs Krišna nozadzis zaru no šā koka Indras valstībā un nonesis to uz zemes. Indras valstībā paridžātas koks ir iestādīts kā viena no daudzām Samudrā Manthan dāvanām.

Nārada ir paņēmis dažus tā ziedus un iedevis Krišnam. Tas tos uzdāvinājis savai sievai Rukminī. Citai Krišnas sievai Satjabhama'i Nārada teicis palūgt, lai dabū paridžātu no Indras valstības un iestāda viņas dārzā. Satjabhama tā arī darījusi un pa to laiku Nārada atgriezies Indras valstībā, brīdinot, ka kāds no zemes var mēģināt šo koku nozagt. Dūsmīgais Indra sadūries ar Krišnu, tam dodoties projām ar šā koka zaru. Nonācis līdz kaujai, kurā Indra zaudējis. Tomēr viņš nolādējis šo zaru, lai tas nekad nenes augļus, nedz zied. Kopš tā laika šis koks augļus nenes.

Reiz, kad Krišna nesis koku uz Dwark'u Gudžaratā, ir sastrīdējušās divas viņa sievas, kuras katra prasījusi, lai koks ir viņas dārzā. Krišna iestādījis koku tā, ka tas aug Satjabhamas dārzā, bet ziedi iekrīt Rukminī dārzā. Tā Rukminī dabūjusi ziedus, un Satjabhama koku. Harivansh'a purānā šis koks tiek saukts par Kalp-craksh jeb vēlmju koku, kas citādi esot rodams tikai debesīs. Jaunlulātie apmeklē šo koku, lai saņemtu svētību, un katru otrdienu pie tā notiek tirgus, kurā šo koku godina. Šis koks stāv augstu kā spēcīgs indiešu kultūras pamats un kā tāds vienīgais balsta arī hindu mītoloģiju. Tā saglabāšanai Utarpradešas pavalstī ir izveidota valdības komiteja.

paridžnāna, parijnana, parijnāna - [12]: uztvere caur apjēgu. Ar to tiek saprasts prāts, mentāla saskatīšana, uztvere pretstatā saskatītajam objektam

parigačati, parigacchati, parigam - pāriet kādā stāvoklī, apiet apkārt, aplenkt, iežogot, iegūt, dabūt, iet cauri (salīdz. ar pārgājiens). Skat. gama - gājiens, iešana, ceļš

parigha - mākoņu svītra pār sauli saulrietā vai saullēktā. Salīdz, ar parigacchati

parigrāha, parigraha - apžogojums jeb aplis ar trim vagām ap ziedokli (salīdz. ar sargājošo burvju apli latviešu pasakās, skat. parṇa); mājoklis, spēks, kopums, ģimene, precības, iekļūšana, pieņemšana, pavadoni, svīta, izcelsme, palīdzība, zvērests, godbijība, lāsts. Salīdz. ar paridhi, grāha - sagrašanās.

Pārijātra, pariyatra, pāriyātra - [12]: sena ķēniņvalsts DR no izzudušās Sarasvatī upes augšteces (Šatadru, Satledž; sākas no Kailaš kalna), neortodoksālu sektu centrs, mūsdienu Birat'a rietumos no Mathurā (Eitel); (ārju?, mediešu? irāņu? pārceļošanas vieta?)

parikara - vēdera josta (pārkārta?), josta apģērba saturēšanai, seglu josta, palīgs vai palīglīdzeklis, pavadoni, sekotāji, svīta, sēklas aizmetnis, josla, procesija, pārpilnība, slepens vai netiešs mājiens par gaidāmu notikumu sazvērestībā; īpašs daiļrunīgs izteikums, kurā apgalvojuma pastiprināšanai secīgi lietoti daudzi zīmīgi epiteti vai īpašības vārdi. Skat. avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

parikarabandha - apjošanās, lai uzsāktu kādu darbu

parikrama - svētuma, ugunsкура, druvas, upes apstaigāšana, cilpa, kārtība, secība, pāreja, izplatīšanās, apiešana apkārt, dziedniecisks līdzeklis, iziešana (caur norisi), iešana gar upi lejup no iztekas līdz ietekai un tad gar otru krastu atpakaļ, klejošana, rinda, virkne, svīta. Indijā ir paraža iet apkārt svētiem objektiem un vietām, vienmēr virzoties pa saulei, tā, ka svētā lieta vai vieta vienmēr ir dievbijīgajam labajā pusē. Skat. arī pāryaiti, parigam, pariṇayate, vedh, parṇa.

Valda Celma grāmatā "Latvju raksts un zīmes" ir teikts, ka aplis - latviešu mitoloģijā ir Saules (arī Mēness), harmonijas, veseluma, pilnīguma un aizsardzības simbols. Tāpēc Līgo svētkos ir tik daudz apaļā - vainagi un jānusiers, lauku apstaigāšana, aplīgošana, apdziedāšana (anugīta, avagīta, abhigāyati), dejošana aplī. Aplis iezīmē iekšējās un ārējās pasaules norobežojuma ideju, gaismas un tumsas jeb labo un ļauno spēku cīņu un labā aizsardzību. Aplis kā saules un gaismas simbols saistās ar siltumu, labā un ļaunā kritērijiem un izpratni. Aplis simbolizē mūžīgu kustību, atkārtošanos, atgriešanos, cikliskumu, arīdzan veselumu.

parīkšate, parikshate, parīkṣate, pari- īkṣ - pārlūkot, novērot, izklausīt, skatīties apkārt, uztvert, pārbaudīt, mēģināt. Skat. īkṣate

parilabhatē - dabūt guvumu, gūt labumu

parilekhati, pari-likh - pārlīkt (pārrakstīt, pārtulkot?), kopēt

parilōi, kalāšu paril'oi - tāla vieta

parīm daj, kalāšu parim day - es eju

pārimandalja, parimandalya, pārimaṇḍalya - viscaur apaļš; lode, bumba;

J.A.Grimes [8]: lodveidīgs; atoma izmērs. Saskaņā ar Nyāya-Vaiśeṣika, atoma izmērs ir mūžīgs un nemainīgs par sevi. Tas ir atoma izmērs, mazākais uztveramais izmērs

parimēha - urīna rituāls (kā dezinficēšana?), maģisks rituāls, kurā tiek izšļakstīts urīns

parimiti - ierobežojums, mērs, daudzums; J.A.Grimes [8]: mērs; izmērs. Saskaņā ar Nyāya-Vaiśeṣika, tā ir īpašību lieta, kādēļ cilvēki uztver lietas kā lielas vai mazas un tā par tām runā. Viena no sešām kategoriju (padārtha) šķirām

parimukta - atbrīvojies no, atsvabinājies (pārmucis)

parinajatē, parinī, parinayate, pariṇayate, pariṇī - laulību akts, līgavainim pie rokas apvedot līgavu ap ziedojuuma ugunskuru; laulāties, pētīt, vest uz priekšu, aiznest, skaidrot citādi; vadāt vai vest vai griezt apkārt lāci. Skat. parikrama, pāryaiti, vedh, vedana

parināma, parinama, pariṇāma - pārveide, (pārņemšana?), pārstrāde, pārmaiņa, iznākums, pārtaisīšana, nogatavošanās, briedums, novīšana, panīkums, attīstība, augšana, sekas, sagremošana, izbeigšanās, slēdziens, runas paņēmiens, kad kāda objekta īpašības tiek pārceltas uz to, ar ko tiek salīdzināts

parināmavāda, parinamavada, pariṇāmavāda - cēloņu pārveides sekās, evolūcijas mācība; mācība, ka cēloņi pastāvīgi pārvēršas to sekās. Ticība, ka Virsīstenība savas Būtības daļu pārvērš Visumā. Ticība, ka dabas padievs Prākṛiti (prakṛti - pirmatnējā substance) ir pārvērtusies par pasauli; evolūcijas, sāṅkhya's mācība.

J.A.Grimes [8]: pārveides teorija. (Skat. vāda).

1. Teorija, ka cēloņi pastāvīgi pārvēršas sekās.

2. Saskaņā ar Brahma-pariṇāma-vāda, pasaule ir Virsīstenības (Absolute, Brahman) pārveidojums, un saskaņā ar prakṛti-pariṇāma-vāda, pasaule ir pirmatnējās Dabas (prakṛti) pārveidojums.

3. Saskaņā ar Sāṅkhya, cēloniskums ir slēpta stāvokļa kā cēloņa izpaušanās. Tas ir, sekas nemanāmi pastāv jau cēlonī kā iespēja, un cēloniska darbība vien dara redzamu cēlonī slēpto. Šo teoriju sauc arī par satkārya-vāda. Šo teoriju atzīst arī Viśiṣṭādvaita Vēdānta.

4. Śaiva Siddhānta uzskata, ka pasaule ir pirmatnējās Dabas (prakṛti-pariṇāma-vāda) pārveidojums.

parināminītija, parinaminitya, pariṇāminītija - mūžīgs, bet pastāvīgi mainīgs

pārīndra, parindra - pārākais izcilākais, boa, liela čūska, lauva. Arī pārīndra

parinirvāna, parinirvana, parinirvāṇa - [12]: svētpamirums, samādhi, kas pāriet nevainojama rāmuma un savākšanās stāvoklī (tathāgata) bez jebkā satraucoša

parinišpanna, parinishpanna, parinišpanna - īsts, attīstīts, esošs, nevainojams, pilnīgs.

J.A.Grimes [8]: absolūts. Saskaņā ar Aryasangha, viens no trim apjēgas veidiem budismā. Tā ir pilnīga apjēga, kāda esot piemītusi Budam

pāriplava, pariplava - svārstīgs, pārplūstošs, nepastāvīgs, uzbudināts, riņķojošs, šūpojošs, trīcošs, peldošs, laiva, dievu kategorija piektajā manvantarā; noteiktu nostāstu skandēšana noteiktās laika atstarpēs gadā, kas noteikts zirga upurēšanai - aśvamedha. Skat. plava. pariplavati - peldēt apkārt

pāriplāvja, pariplavya, pāriplāvya - zosāda, saviļņojums, drebuļi. Skat. plāvya - iegremdēts, daudzīties (sirdij)

paripračati, paripracchati - prasīt, lūgt

paripraśna, paripraśna, paripraśna - izprašņāšana, izprasīšana, pratināšana, izmeklēšana, jautāšana

paripūrna, paripurna, paripūrṇa - saturs, viss, pavisam pilns (pūrs?), pilnīgi piepildīts vai pārklāts, piesātināts, pilnīgi apmierināts, apvaldīts, nosvērts, sevī noslēdzies, pabeigts, nevainojams, pārņemts

pariputi - pilnīga attīrīšanās jeb šķīstīšanās

parīśahadźaja, parīśahajaya, parīśahajaya - J.A.Grimes [8]: spēja palikt noturīgam reliģiskajā ceļā un panest ciešanas, paliekot noturīgam. Saskaņā ar džainismu, tā ir viena no bhāva-saṁvara. To lieto, lai pārvaldītu materiālo (karmas) daļiņu pieplūdumu cilvēkā

parisankhjavidhi, parisankhyavidhi, parisankhya-vidhi - J.A.Grimes [8]: izņēmuma prasība. 1. Viens no trim priekšrakstu veidiem. Kad tiek prasītas divas vai vairākas lietas ar nezināmu vērtību, cilvēkam ir jāizvēlas saskaņā ar svētajiem rakstiem. Prasītais ir jau zināms, bet ne vienmēr kā iespējamās alternatīvas. Piemēram, mantru var lietot daudzās vietās, bet ir gadījumi, kur tā nav jālieto. 2. Skat. vidhi

parispanda - pārņemošas trīsas, pulsācija, vibrācija, saviļņojums, uzturēšana, uznākošs, kustība, rībiens, spiediens, procesija, svīta, matu rota; J.A.Grimes [8]: molekulārā kustība. Skat. spanda

paristara - pārkaisīšana, izstreijāšana, noklāšana, apbēršana

pāriśada, pariśada, pāriśada - skatītājs, klausītājs, piedalīšanās sapulcē, sapulces dalībnieks, eksperts padomē, piedienīgs, piemērots sapulcei, dievību svītas skatītājs, apspriede

Pāriśadam, pariśadam, pāriśadam, koks, kas augot debesīs. Arī pārijāta, Atziņas koks.

pariškara, parishkara, pariškara - rota, iesvētīšana, attīrīšanās, pašsavāktība, izgreznojums, apģērbs, mājas darbarīki

parišrit, parishrit, pariśrit - [128]: viens no akmeņiem, ar kuriem aplikts ziedojumu altāris

paritas - vispāri, caurcaurēm, visapkārt, visur

paritjadžati, parityajati - pārcelties, atstāt ķermeni, mirt, izlaist dvašu, izlaist garu, izcelties krastā, pāriet, pārraudzīt, izbeigt, atteikties, atlaist, atbrīvoties, lūkoties no augšas, padoties

parivadati - celt neslavu, nonievāt

parivarta, parivartana - apgrieziens, gads, ritums, pārvērtība, pārvēršanās, pārveide, apvēršanās, velšanās, vērtīšanās, aizstāvēšanās, norēķināšanās, maiņas tirdzniecība, apmaiņa, norēķināšanās, revolūcija, pasaules gals, saviļņojums, krasa uzskatu maiņa, nepastāvība, šurpu-turpu kustība

parivēdanā, parivedana, parivedanā - apdomība, vērīgums, uztvere, atjautība, peļņa, apspriešana, jaunākā brāļa precības pirms vecākā

parivēša, parivesha, pariveša - vainags vai kronis; aploce, apģērbs, uzvilšana; saules vai mēness ripa ar halo ap to; brūces apsējs, jebkas apņemošs vai sargājošs. Skat. veša, pavasta - apģērbs

parivrādžaka, parivrājaka, parivrājaka - klejojošs reliģisks ubags, klejojošs pašierobežotais; cilvēks, kurš atteicies no pasaulīgā, samņnyāsin, pārstaigātājs; J.A.Grimes [8]: cilvēks, kurš atteicies no pasaules; sanyāsin; klaidonis.

[12]: klejotājs. Šivaitu sekta, kas valkā māla krāsas drēbes un skuj galvas, atstājot matu kušķi galvas virsā.

parivradžjā, parivrajya, parivrajyā, pārivragyā - klaidonība, klaiņojoša ubaga dzīve; tas, kurš pilnībā apjēdzis savu garīgo identitāti un tāpēc klejo no vietas uz vietu

pārja, parya, pārya - pāri (upei), veiksmīgs, virsa, beidzamais, beigas, izlēmīgs, izdarīgs, spējīgs, beidzamais, augšējais, izšķirošs, lēmums

parjaiti, paryaiti, paryaiti - iet ap (ugunskuru, lauku?), apiet apkārt, nākt atpakaļ, atgriezties, klejot. Skat. arī pariṇayate, parikrama, parṇa

parjāja, paryaya, paryāya - pāriešana, ceļš, maršruts, secība, pienācīga uzvedība, veids, paņēmiens, pagrieziens, alternatīva, aizvietojušs, pārmaiņa, pretstats, novirze, atkārtota virkne vai formula, aptīšana, īpašs atkārtots izteikums, izelpa, sinonīms, iespēja, radīšana, jauns, radīšana, cita iespēja, aizstājējs, secība, paņēmiens, iešana pa apli, griešanās apkārt, nemitīga atgriešanās, izdevība, pienācīgā kārtība. Skat. yāna

parjajana, paryayana, paryayaṇa - riņķošana, iešana apkārt (pradakṣiṇa), zirga sedli vai pajumte, apsaitēšanai piemērots.

parjājasūkta, paryayasukta, paryāyasūkta - dziesma ar atkārtojumiem, slavējuma dziesma ar kārtām frāzēm vai izteikumiem

parjājašas, paryayashas, paryāyašas - periodiski, secīgi, šurpu-turpu.

parjāna, paryana, paryāṇa - riņķojums, sedli, segli

parjankabadha, paryankabaddha, paryāṅkabaddha - sēdēt uz sakrustotām (pārliktām?) kājām zem rumpja, vingrinājums, kārtņi ieņemot sēdus pozu ar saliektiem ceļiem- tas spēcina kāju muskuļus

parjatati, paryatati, pāryaṭati - apceļot (pārjāt?), abraukāt, klaiņot

parjavadāta, paryavadāta - pilnīgi rituāli attīrīts jeb šķīstīts

parjavasjati, paryavasyati - panīkt, pabeigt, secināt, nolīdzināties, iekļaut, censties

parjeti, paryeti - riņķot, iet apkārt, klejot, skriet pretī, apiet pretējā virzienā, aptvert, uztvert, sasniegt, atgriezties

parjukta, paryukta - apvārdots, vārdu apburts (pārjūgts? nojucis?)

parjupāsana, paryupasana, paryupāsana - gods, godāšana, laipnība, apmetnes aplis, sēdēšana aplī (skat. parṇa), piedošana, pakalpojums, draudzīgums

parna, parṇa - spārns, arī meža uguns, spārnagals, lapa, zaļumi, putna spalva, butea frondosa; paparde (spārna puķe? salīdz. arī ar parda - plīvurs, varb. zemes plīvurs), raibhi. Skat. mahāvīra

Dažādas paparžu sugas, kā brahmaparṇī, citraparṇikā, dīrghaparṇī, pṛṣṭaparṇī, pṛthakparṇī, mahāvīra, suvīraka, kalaśī, siṃhapucchikā, śvapuccha (suṇa aste), sirdspaparde (Hemionitis cordifolia), (Helminthostachys Laciniata), dziednieciskas papardes kā Drynaria quercifolia (Oakleaf fern, pakpak lawin, gurar, koi hin, ashvakatri, uphatkarul. PIE pornóm (spārns, putna spalva; zemes spārni?, paspārne?), liet. 'spaṛnas', 'Paparčio žiedas'; tamilu parnai (pteridium aquilinum)- ērgļpaparde, grieķu 'πτέρον', slāvu 'Perunov cvet' - (Pērkona zieds; sal. 'paparde' ar sanskr. 'parda' - plīvurs, jaunavības plēve, pirdiens?), baltkrievu 'Папараць-кветка', poļu 'Kwiat paproci', ukraiņu 'Цвіт-папороть'. Skat. arī yāna.

[382]: paparde ziedot kā zeltains vasaras saulgriežu ugunskurs, un tās mītiskajām sēklām tiek piedēvētas brīnumainas īpašības.

Bohēmijā teic, ka tam, kurš Jāņos atradīs papardes zeltaino ziedu, būs rokā atslēga uz visiem paslēptajiem dārgumiem, un ja meitenes zem strauji noziedošā zieda paklās drānu, tajā sabirs sarkans zelts.

Tirolē un Bohēmijā tic - ja starp naudas gabaliem noliks papardes sēklu, naudas netrūks nekad, lai kā tērētu.

Dažviet tic, ka papardes zieds uzplaukst Ziemsvētku naktī, un kurš to dabū, kļūst bagāts. Papardes sēkla tiek aprakstīta arī kā kvēloša un ugunīga. Un tā kā abas tās vākšanas reizes ir saulgriežos, tad papardes sēklas ugunīgais aspekts varētu būt galvenais, un tai ir saules uguns starojums divos tās griežos.

Līdzīgi kā papardes sēkla, saulgriežos tiek vākti arī āmuļi, un tāpat pieņem, ka tiem ir zemē paslēptu dārgumu atrašanas spēks. Zviedri no āmuļa darina zilēšanas rīkstes, kas virs paslēptā dārguma sākot kustēties.

Senie āriji saulgriežu un citus rituālos ugunskurus, domājams, ir dedzinājuši daļēji kā saules amuletus, tas ir, tiecoties piegādāt saulei svaigu uguni, un šie ugunskuri ir iedegti ar ozola nūjiņu berzēšanu; senajiem ārijiem ir šķitis, ka saule laiku pa laikam papildinās no uguns, kas mājo svētajā ozola kokā. (Ir ticēts, ka arī ozols zied Jāņu naktī un acumirkļīgi).

Meitene, kura vēlas uzziņāt savu precību likteni, naktī izklāj zem ozola drānu, un no rīta atradīs nedaudz putekļu, kas ir viss, kas palicis no ziedēšanas. Šķipsniņa putekļu viņai jāpaliek zem pagalvja, un tad gaidāmais līgavainis rādīsies sapņos.

[113]: paparde ir viena no ticējumos un tautasdziesmās biežāk minētām Jāņa zālēm. Visvairāk daudzināts papardes zelta zieds (paparde īstenībā nezied), ko var atrast Jāņu naktī.

“Kas tur spīd, kas tur viz Jāņu dienas naksnīnā? - Tur ziedēja papardītes
Zeltītiem ziediņiem. (53 310)”

Jāņu māte paparžu krūmā Jāņu nakti auž sagšu deviņiem dzīpariem - skaitlis 9 ir senās nedēļas mērs. ... Zīmīgi, ka sieva vai līgava bieži atrodama tieši paparžu krūmā. Paparžu krūms šai gadījumā, liekas, ir dzimumattiecību haosa vieta, kur uz saules pārejas laiku ... nokļūst Jāņa sieva un, kā var spriest pēc tautasdziesmu materiāla, ... laikam viss cilvēku kopums.

Papardes ziedu saskaņā ar ticējumiem apsargājot dažādi ar viņsauli saistīti spēki - nezvēri, pūķi, burvji, veļi. Kam papardes ziedu izdodas atrast, tas iegūst pārdabiskas spējas, bet arī bagātību, laimi. ... ceļš pie papardes zieda gandrīz vienmēr nozīmē viņsaules ceļu vai vismaz saskari ar viņsaules spēkiem.

“Ei, svētā papardīte, Kā raudāji Jāņu nakti? - Kā man bija neraudāt,
Veļānieši ziedu rāve.” (LD 32 408)

Arī “kad kāds mira, tad piederīgie nelaiķi nomazgāja un ietērpa labākajās drānās un guldīja silē, kuras iekšpuse bija izklāta paparžu lapām.”

“Jāņa naktī jāaiziet uz papardēm un jāpaklāj (balts) zīda nēzdodziņš. Papardes ziedus nobirdina nēzdodziņā. Nēzdodziņš ir jāaizsien un jāpaglabā. Tad visu var zināt, kas notiek pasaulē.”

[336]: Kā maģisku augu papardi ir izmantojuši aizsardzībai pret ļaunajiem spēkiem. To kvēpināja vai nēsāja kā talismanu (neatvērušos dzinumumu spirālveida galviņas, kas jāizzāvē uz Jāņuguns).

Apvārdotu zāli glabājuši savas mājas pagrabā aizsardzībai no ļauna un no uzbrūkošas maģijas, mājas aizsardzībai no zibens utt.

Laukus varot aizsargāt ar papardi no krusas. Ja nēsājot aizsardzībai kā talismanu, esot nepieciešama saskare ar kailu ķermeni. Pat viens papardes stiebrīšs varot sniegt lielu labumu.

Esot lietderīgi arī audzēt dārzā kādā nomaļā, ēnainā stūrītī. Tas palīdzēsot aizsargāt māju no visas sliktās maģijas.

Vēl pagājušā gadsimta vidū vismaz Austrumlatvijā laukos cilvēki mēdza pildīt matračus (cisu maisus) ar papardēm. Gulēšana uz papardēm veicinot labus sapņus.

Papardes izmantotas arī mīlestības maģijā un mantikā (pareģošanā). ... tautasdziesmas variācija 32402-3 šo mītisko papardīti nosauc par “Māras papardīti”. ... uz svēto papardi tiek attiecināta noteikta inteligence un vēl, to attiecina uz dievības sfēru. Mārai piederošas un uz Māru attiecīgas lietas ir svētas.

Bez tam papardes zieds acīmredzot attiecas nevis uz vīrišķo, aktīvo, bet uz sievišķo, pasīvo sākumu cilvēkā un pasaulē (Šakti; Māras avotiņš?). Te nu ir vietā atcerēties iepriekš minēto, ka “papardīte Jāņu naktī zelta miglu nomigloja” un to faktu, ka vienā no cilvēces senākajām šobrīd dzīvajām garīgajām tradīcijām - tibetiešu Bön tradīcijā ir speciāla meditācija cilvēka iekšējai atveseļošanai, kurā koncentrējas uz sākotnējo sievišķo garīgo enerģiju kā uz zeltītu gaismu ...

[337]: 22255. Lai Jāņu naktī dabūtu redzēt papardes ziediņu, tad vajadzīgs apvilkt ar dzelzs nūju trīs riņķus ap papardi un pašam nostāties šo riņķu vidū pie papardes. Pēc tam paparde jāpārklāj ar melnu zīda drēbi. Kad tuvojas pusnakts, tad ap papardi salasās velni, raganas, pūķi un taisa troksni, gribēdami tikt riņķa vidū un aizdzīt prom nelūgto viesi, lai neviens nedabūtu papardes ziedu. Tomēr uz tiem nav jāgriež vērība, bet cieši jāskatās uz papardi. Taisni plkst. 12 jānoņem drēbe un skatoties uz papardi jāmet velniem virsū. Tie nobijušies aizbēg un tajā pašā laikā parādās brīnišķīgais zieds.

22253. Jāņa vakarā vajaga iet uz mežu un iegulties papardēs. Pusnaktī papardes sāks ziedēt ar zelta ziediem un tūliņ arī parādīsies visādi zvēri. Kas no briesmām nesabīsies, tas varēs dabūt vienu papardes ziedu. To ziedu vajaga glabāt zem kājas, vislabāk apakš ādas. Kas tādu ziedu dabū, tas visu zina: kur aprakta nauda, kur atrodas pazudusi lieta.

22254. Teikas stāsta, ka pazīstamās krūmu jeb melnās papardes Jāņa naktī ziedot, bet tikai tās, kas esot jau vairāk gadu no vietas augušas. Ziedu pumpurs vakarā izaugot un taisni pašā pusnaktī izplaukstot un ziedot. Tāds,

kas šo ziedu varot uzmeklēt un noraut, paliekot ļoti laimīgs cilvēks; visas viņa vēlēšanās piepildoties. Meklējot jābūt vienam pašam, citiem klāt esot, tas nemaz neziedot. Uz zieda ierodoties dažādi gari, kas cilvēkiem to negribot dot; tādēļ nereti ar tiem izceļoties sīva cīņa.

22256. Paparde zied ar zelta ziediem, skatīties jāiet ar vīzēm. Ja ziedi iekrīt vīzēs, tad nekad netrūkst naudas.

22258. Ja kur Jāņu naktī redz papardi ziedot, tad tai vieta esot aprakta zelta nauda.

22259. Jāņa naktī jārok papardes sakne, kuŗu lieto pret cērmēm un īpaši pret bantes tārpu.

22260. No papardēm senāk esot ziepes vārījuši.

22265. Ja pavasarī mežā apsalst papardes, tad tā ir zīme, ka rudenī agri salnas. Tapēc labība jāsej agri, lai rudenī nenosaltu.

Jāņa naktī pulkstin 12 zied paparde ar sidraba ziediem, bet tikai tādiem cilvēkiem laimējas tos redzēt, kas tai gadā precējas.

[338]: Kuŗš iegūst papardes ziedu, tas zina visus pagātnes un nākotnes noslēpumus

[125]: Sevišķi spilgts saules meitas tēls ir saules triumfa dienā (24.jūnijā), kad viņa rotājas ar sarkanu papardes ziedu vainagu un sudraba kurpēm kājās dej sudraba kalnā. Īpaši latviešu mītoloģiskajās tautasdziesmās minētas arī vairākas Saules meitas.

[340]: “Kaj raste brez korenja? Kamen raste brez korenja. Kaj cvete brez cveta? Praprot cvete brez cveta. (Kas aug bez saknēm? Akmens aug bez saknēm. Kas zied bez ziediem? Paparde zied bez ziediem.) Let', kolo, let', cvet', praprot, cvet', škrop', dekle, škrop', hoja, hojsa, hop. (Ripo, riten, ripo, Ziedi, paparde, ziedi. Laisti, ūdens, meitas, laisti. Hoja, hojsa, hop.)”

Svarīgākie rituālie saulgriežu vakara augi slovēņiem ir ērgļpaparde (Adler-Saumfarn, Adlerfarn, Pteris aquilinum, Pteridium aquilinum), baltā pīpene jeb margrietīņa (Leucanthemum vulgare), dzeltenā dziednieciskā (divšķautņu) asinszāle (Hypericum perforatum, Johanniskraut) un cerainā vīgrieze (Filipendula) vai spireja (Johanniswedel).

Attiecībā uz ērgļpapardi atšķir augu par sevi un sēklas. Burvestība ir īpaši papardes sēklās. Kuŗš tās neapzināti nes, kļūst neredzams, dzird un saprot, ko runā lopi, īpaši Ziemsvētku vakarā. Savu burvju spēku paparde iegūst tieši saulgriežos. Pie sēklām tiek vien saulgriežu naktī - pusnaktī vai mirkli pēc pusnakts. Saulgriežu vakarā visā Slovēnijā savā laikā bijis parasts salasīt lielus paparžu pušķus un tos izkaisīt gaitenī, dzīvojamā istabā, zem gultas, durvju priekšā, pagalmā un kūtī.

Ir ticēts, ka naktī atnāk svētais Jānis Kristītājs, lai papardēs pagulētu. Nākamā dienā vāc papardes saknes un liek zem jumta, lai pasargātu mājas no ugunsgrēka vai noliek lopiem. Papardes padzenot arī čūskas. Skat. arī yab-yum.

parnakričra, parnakricchra, parnakṛcchra - dzīvošana kādu laiku no lapu un kuša zāles uzlējuma kā reliģisks pienākums, lapu gavēnis

parōkša, paroksha, parokṣa - pastarpināts, neuztverams netiešs, pāri kaut kam, neredzams, netiešs, ārpus redzes loka, pagājis, noslēpumains, promesošs, aizmugurē, nezināms, askēts

parōkšadznāna, parokshajnana, parokṣajñāna - J.A.Grimes [8]: pastarpinātas zināšanas

pāršni, parshni, pārṣṇi - spēriens, spārdīt, papēdis, aizmugure, muļķīga vai izvirtusi sievietē, jautājums

pāru, paru - saule

Parun (khowaru) - mītisks ciems, kas esot pastāvējis tagadējās Nuristānas apvidū (Pērkons?)

pārušja, parushya, pārūṣya - pārestība, pāridarījums, skarbums, rupjība, pārmetums, pinkainums, netīrība, aloe koks, Indras birze

parut - pērn. Arī kušanu, PIE 'per-hen', gotu 'fāirneis', lietuviešu 'pērnaī'. parutna - pērnais

Parvardigar, kalāšu parwardigar - Radītājs Dievs. Arī khoday, malek, d'izil'a d'izaw, paydagaraw

Parvata - kalns, mākoņu kalns, reģis.

[128]: 1. sastāvošs no mezglotas vai robotas masas, parasti - kalns.

2. kalns, uzkalns;

3. mākoņu kalns;

4. klints, liels akmens;

5. Parvata - reģis, Nāradas biedrs.

Pārvatī, parvati - kalnu strauts, gane (gopī), sievišķais spēks, sievišķās enerģijas dieve, akmens, boswellia serrata, woodfordia fruticosa, smaržīgas zemes veids, piparu šķirne. Arī Gaurī. Dievība Pārvatī ir viens no Šakti veidiem, neatpazīstams, bet dzīvinošs sievišķais spēks hindu mītoloģijā, Visuma sievišķā enerģija. Nes prasmes, spēku, veiksmi, talantu, pasaulei iedvešot savu maģiju

pārvatīja, parvatiya, pārvatīya - kalnietis, dzīvojošs kalnos, kalnains, no kalniešu cilts

pas kōnduni, kalāšu pas' kond'uni - dzijas vērpjamā vārstiņa

pastanadrek karik (kalāšu) - spēle ar oli - uzmet gaisā oli, savij rokas vai uzsit pa zemi un tad oli saķer

pāša, pasha, pāša - viss, kas savažo dvēseli, tas ir, ārējā pasaule; aukla, saite, virve, važas, ķēde, saite, cilpa, tīkls, slazds, lamatas, spēļu kauliņi, apmale, auduma eģe

pāšaka, pashaka, pāšaka - kāju rota

pāšaka, pashaka, pāšaka - slazds, lamatas, cilpa, spēļu kauliņš

paščā, pashcha, paścā - pēcāk, aiz, vēlāk, rietumpusē; kušanu - pēcāk. Arī PIE 'post', baznīcas senslāvu 'pozde', albāņu 'pas', lietuviešu 'pāstaras'

paščima, pashchima, paścima - rietumu, vēlāk, aiz, beidzamais, pēdējais (pakaļpuse?); pašca +ima - aizmugure, vakara krēsla, rietumi (aizmugurē, ja skatās uz austrumiem), pēdējais, galējais; lielākoties kā Kašmīras - rietumu apvidu apzīmējums

pašjantī, pashyanti, paśyantī - puspār pasaulīga skaņa, redzējums, ironiski - "sapnis par ielasmeitu".

J.A.Grimes [8]: skaņas pirmais pirmsizteiktais aspekts; skaņa kā netverama forma, tai sākot izpausties, pirms sasniegts prāts; redzama skaņa. Parasti tiek izšķirtas četras skaņas pakāpes:

- vispārākā skaņa (parā);
- redzamā skaņa, ko var dzirdēt kā AUM (paśyantī);
- vidēja skaņa, kas attiecas uz dažādām ļoti smalkām (madhyama) pamatskaņām (mātrkā);
- izpausta skaņa (vaikhāra), kas ir skaņas tveramākā pakāpe un dzirdama parastā runā.
- skat. śabda, AUM, Mandūkya Upaniṣad

paštari, kalāšu pashtari - spēks, spēcīgs; pakārtota dievība un kāds no Šivas sekotājiem, drīzāk dzīvnieks svētuma ziņā; neiesvētīts cilvēks (paša dvēsele, salīdz. ar pašu manta, īpašums). Radījums, dzīvnieks, zvērs, lops, gov, kaza, ēzelis, mājdzīvnieks, pakļauts, rau!, dzīvniecisks, upura dzīvnieks, pudurainais vīģes koks (Ficus Glomerata).

J.A.Grimes [8]: cilvēka dvēsele atšķirībā no dievišķās Visuma dvēseles; dzīvnieks; vergs.

1. Saskaņā ar Śaiva Siddhānta, cilvēka dvēsele pēc dabas ir bezgalīga, visuresoša un visu zinoša. Tomēr netīrības, aptraipījumu dēļ cilvēki sevi pieredz kā galīgus, ierobežotus un neapjēdzošus. Aptraipījumi, kas cilvēku sapin, ir trīs - ānava, karma, māyā.

2. Saskaņā ar Śaiva Siddhānta, cilvēki dalāmi trijās šķirās - sakala, pralayākala, vijñānakala - kā pastāvoši vai nu visos trijos aptraipījumos, vai pirmajos divos, vai tikai ānava. Cilvēku ir bezgalīgi daudz, un tie ir saistīti ar Valdnieku kā ķermenis ar dvēseli.

3. Kašmīras šaivismā cilvēka persona ir nekas cits, kā vispārējā Patība, kas iemiesota ierobežojumos. Ir ne vien netveramā Īstenības daba, bet māyā ir arī radījusi dvēseļu šķietamo daudzveidību. Katrs no šiem cilvēkiem tiek saukts par pašu, jo pārtelpiskā Patība ir ierobežota.

4. Skat. jīva. Skat. pāša.

pašu, pashu, pašu - cilvēka kā ierobežotas būtnes dvēsele, cilvēka dvēsele kā atšķirīga no Visuma dievišķās dvēseles

pāšupata jōga, pashupata yoga, pāšupata yoga - kopīgs nosaukums vēlinām šaivisma mācībām

pāšupata, pashupata, pāšupata - saistīts vai ziedots vai nākošs no Šiva Pašupati, Šivas Pašupati sekotājs vai godātājs, kolibri koks

(Sesbania grandiflora), Šivam Pašupati veltītas vietas nosaukums

pašupati mudrā, pashupati mudra, pašupati mudrā - pašupati aizslēgs, starpenes aizslēgs; indiešu jōgas tradīcija, kas iekļauj kundalīnī izpausmes; ir izsekojamas vismaz piecus tūkstošus gadu atpakaļ līdz arheoloģiskam atradumam, senākajai jōgas liecībai, ko sauc par pašupatī zīmogu.

[383]: senākā jōgas liecība - pašupati mudrā. Māla spiedogs attēlo ar brieža ragiem kronētu dievību sēdam ar sakrustotām kājām, spiežam vienu papēdi pret savu vīrieša starpeni (perineum) un otru pret sava patvaļīgi saslējušamies peņa pamatni

Pašupati, pashupati, pašupati - dzīvnieku valdnieks, Šiva, uguns dieva vārds. Skat. pati

[22]: šaivisma agrīnākā sekta ir pašupāt. Sākuma posmos tā tiek saistīta ar 'Liellopu pavēlnieku', bet vēlāk ar Pavēlnieku (Pati), kas palīdz saviem radījumiem - pašu - sasniegt brīvību no važām. Kristietības pirmajos gadsimtos šaivas sekta bijušas pazīstamas no nosaukumiem pēc to dievības vai vēsturiskā dibinātāja vārda - Lakul, Pašupati jeb Mahešura (Mahešura).

Mahābhāratā ir teikts, ka Pašupati (Šiva) ir atklājis augstāko apjēgu (jnan, jñāna), ko sauc par pašupāt. Pašupatieši uzskata, ka Mahēšvara (Šiva) ir mācījis piecu kategoriju līdzekļus jeb norises dvēseles (jīv) atbrīvošanai no tās pasaulīgajām važām. Tie ir:

(I) iznākums (kārya) - tas, kas ir atkarīgs;

(II) cēlonis (kāraṇa) - tas, kas ir neatkarīgs.

Šīs divas kategorijas ietver slēptus filosofiskus jēdzienus:

(III) jōga, dievsajūga jeb ceļš, kas savieno cilvēka dvēseli ar dievu caur prāta (citta) kanālu, mantru skandēšanu, meditāciju utt.;

(IV) noteikumi (vidhi), kas mācekli pievērš Valdniekam Šivam. Šim likumam ir divi aspekti:

(1) uzvedība (caryā). Tas ir galvenais un tiešais līdzeklis ciešanu un nelaimīguma izdeldēšanai. Tas sastāv no ķermeņa ieziešanas ar svētajiem pelniem, gulēšanas pelnos, dziedāšanas, dejošanas, noslēpumainu buramvārdu murmināšanas un staigāšanas pa apli;

(2) vidhi likums ir palīglīdzeklis, kas palīdz uzvedībai. Tas sastāv no ķermeņa ieziešanas ar pelniem pēc dieva godāšanas, kā arī ubagošanas un pārtikšanas no citu cilvēku ēdiena atliekām.

(V) ciešanu izbeigšana jeb (duḥkhānta); tā ir pilnīga ciešanu izslēgšana. Ja citās reliģijās ciešanu izdeldēšana tiek saskatīta kā atbrīvošanās (mokṣa), pašupati sektā tā ir savienota ar pārdabisku spēju sasniegšanu. Kopš ļoti seniem laikiem ar pašupati ir bijušas saistītas noteiktas noslēpumainās sektu prakses.

Īsumā, pašupati sektas būtība ir nobriedis teisms (mācība par pasauli vadošu Dievu), kas piesienas veselīgai pašierobežošanai. Pašupati piekritēji uzsver vienkāršu pašierobežošanu, meditāciju, AUM mantras atkārtošanu un atsacīšanos no kārībām, alkatības-rijības un dūsmām, - iecietības garā.

Pašupati mācībai ir bijušas divas galējas skolas - kāpālika un kālāmukha. Ar laiku pašupati sekta ir degradējusies.

pašusvabhāva, pashusvabhava, pašusvabhāva - dzīvnieka būtība, dzīvnieka daba, zvēra daba

patākā, pataka - [12]: karogs, simbols. Arī dhvaja, ketu - vimpelis, lozungs, karogs, zīme

patala, patāla - aizsegs, plīvurs, plēve, koks, miza, stublājs, jumta klājums, pārsegs, krūšukurvis, svīta, zīme uz pieres vai ķermeņa ar sandalkoka ziedi, daļa, skaida

pātāla, patāla - elles, tas ir, pasaules apakšējie reģioni, kāds no 7 pazemes reģioniem un čūsku (nāgu) un dēmonu mājoklis, pilsēta čūsku valstībā; bedre, caurums zemē; zemūdens uguns (vulkāna krāteris?), caurums zemē, ceturtais mājoklis; Jupitera gada (361 diena) nosaukums; taktsmērs mūzikā.

Pazemes valstība, daudzu izpriecu vieta. Pātālai ir septiņi noteikti reģioni, ko sauc par Atala, mahātala, Nītala (Patala), Rasatala, Sutala, Talatala, Vitala, ko katru pārvalda savs ķēniņš. Zem šīm valstībām ir dažādas elles un čūska Šeša, kas tur pasauli. Cits Pātālas apraksts ir - varena māja, asuru mājoklis.

J.A.Grimes [8]: elle; apakšējā pasaule. Bhū-loka's apakšējais pols.

[12]: kalns vai klints okeāna dibenā, taisni virs karstās šķīstītavas, kas iesūc ūdeni un tā novērš jūru no pārplūšanas; okeāns, kurā Pātāla atrodas. Salīdz. ar Patols

Pātālagangā, patalaganga, pātālagangā - Gangā upe, kas plūst caur Pātālu
pātālagarudī, patalagarudi, pātālagarudī - ložņaugu suga (*Rauvolfia serpentina*).
(Elles plēsējputns?)

pātālanjantra, patalayantra, pātālayantra - pārtvaices ierīce vai metālu
izkarsēšanas ierīce (elles katls)

pātālamajūra, patalamayura, pātālamayūra - tītars (elles gailis)

Pātālanagarī, patalanagari - pilsēta Pātālā

pātālanilaja, patalanilaya, pātālanilaya - (elle + midzenis vai elle + nozilēt) -
dēmons jeb asura, pātālas jeb elles iemītnieks, čūska. Skat. arī dānava, pātāla
u.c.

Pātālaprastha, patalaprastha - bāhīku ciema nosaukums (ceļš uz elli?)

Pātālatala - patalatala -Pātālas, elles apakša

pātālaukas, patalaukas - asura, elles, pātālas iemītnieks.

Patols, Pikols, Pikullis, Pekols, Patula, Velns, Bārdaitis, liet. Velinas,
Piktis, prūšu Patols, jods, jupis.

[125]: prūšu 'Patols' (Velns) IE izcelsme ir viena no visizteiktākām; bijis
lietuviešu Velina un latviešu Velna paralēle, pēc S.Grunau'a - "augstākais
prūšu dievs". Dažkārt 16.gs. hronikās vārda 'Patols' vietā rakstīts 'Pocolum',
'Pecols', 'Piculus', 'Pykullis', kam atbilst lietuviešu Pikulas, Pikis, Piktis. "Velns ir
Piktis (liet. - ļaunums)", - tiek skaidrots Sirvīda 17.gs. vārdnīcā. Tātad ļauns
soģis.

Stenders 1783- ar ko latvieši saprot velnu, kad negrib to nosaukt.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- nes materiālu pasaules
radīšanai. Teodora Narbuta 'Lietuviešu mitoloģija' (1835)- Patelo (pol.izd.-
Patelo, Pateno, Potelo, Algis).

[139]: Velnias - baltu Nelabais dievs, velnišķīgs viltnieks, ļaunuma dievs un
radītāja dieva brālis. Lietuviešu pazemes dievs, no kā jāizvairās. Nav diez
cik prātīgs, un nav droši, kāds ir tā īstais vārds, bet tas zin, ka viņa darbs ir
būt Nelabajam. Kad redzi to nākam, vienīgais, ko vari darīt, ir izkliegt "Aiz
tevis ir Perkunas!" un paslēpties aiz koka, tiklīdz tas pagriežas lūkoties aiz
sevis. Lietuvā, Latvijā, Prūsijā.

[111]: papētot no valodniecības viedokļa, kas tas Bārdaitis tāds ir,
izrādās, ka tas, galu galā, ir Patula - viena no trim galvenajiem prūšu
dieviem - epitets, jo Patuls, saskaņā ar viduslaiku ikonogrāfiju, bija vecis ar
garu baltu bārdu, tātad - bārdainais jeb prūsiski bārdaitis. Tad, kad prūši
teica vārdu Bārdaitis, viņi saprata, ka ar to ir domāts Patuls. Bet tam
cilvēkam kurš, acīmredzot, tik smalki nepārzināja prūšu dievestību, šis
vārds nenozīmēja neko citu kā bārdainais, un ar to viņš saprata atsevišķu

dievību. Un tad viņam šķita, ka tā dievība dara to un to, un tā Bārdaitis parādījās prūšu dievu sarakstos kā atsevišķa dievība. ...

Trešā svarīgā indoeiropiešu izcelsmes dievība baltu panteonā ir Velns, kas ir pazemes valstības un mirušo dievs. Latviešu valodā velnam ir zināms kopsakars ar vārdiem, kas pirmajā brīdī nešķiet ar to saistīti, kā piemēram, velēna, velis, veļu valsts, veļi (mirušo dieva dienas). Zināmas kopsakarības tur tomēr ir: velēna ir kā robežšķirtne, kas nodala dzīvo pasauli no veļu valsts, savukārt, Velns ir pirmais starp veļiem.

Attiecīgie lietuviešu valodas vārdi ir ļoti līdzīgi: "Velns" - Velas jeb Velinas, "velēna" - velēna, "velis" - vėlė, "veļu valsts" - veliona, "veļi" - vėlinės, turklāt, lietuviski "nelaiķis" ir velionis, un vēl 16.gadsimtā šim vārdam bijusi arī nozīme "veļu dievs". Svarīgi piebilst, ka baltu Velns nelīdzinās elles valdniekam Sātanam kristīgajā mitoloģijā, tam pietrūkst Sātana varenības un absolūtā pretnostatījuma vienīgajam, mūžīgajam Dievam.

Baltu Velns gan ir ļauns, tomēr ir arī naivs un lēticīgs, viņš dzīvo purvos, ezeros un akmeņainās vietās. Velns var mainīt savu izskatu, pārvēršoties par dzīvniekiem, taču viņš ir arī liellopu sargātājs, viņam pašam pieder ganāmpulki.

Kopumā var teikt, ka vārda sakne vel-, val- ir produktīva gan baltu, gan arī citās indoeiropiešu valodās un parasti ir saistīta ar mirušajiem vai mirušo valstību, attāls sakars tai ir arī ar paredzēšanu, maģiju, mūziku un ganībām.

Slāviem ir lopu dievs Veles, Volos, galliem - Vellaunus. Senīru dzejnieka un dziesminieka apzīmējums ir fili - vārds, kas radies no senākā velitas. Senskandināvu Valhalla ir mirušo valstība jeb "veļu halle", valr - kara laukā kritušais, valkyrja - dēmoniska mirušo pasaules būtne, kas mūsdienās vairāk pazīstama varbūt no Riharda Vāgnera muzikālās drāmas ar tādu pašu nosaukumu.

Seno indiešu Varuņa pirmajā brīdī nevedina domāt par saistību ar baltu Velnu, tomēr papētot tuvāk, šāda līdzība atklājas gan. Pirmkārt, abi ir pazemes, nakts, ūdeņu un akmeņu valdnieki, saistīti ar auglību, liellopiem un bagātību, viņi ir arī melnu dzīvnieku radītāji. Otrkārt, sanskrita -ar- atbilst baltu valodu -el-, un tad jau abi vārdi izrādās līdzīgi arī fonētiski.

pātālavarnana, patalavarnana, pātālavarṇana - Pātālas apraksts; nodaļas nosaukums Pātāla-khaṇḍ'ā

Pātālavidžaja, patalavijaya, pātālavijaya - 'Uzvara pār Pātālu' - poēmas nosaukums

patana - sabrukums, pagrimums, atkāpšanās no uzskatiem, no tikumiem, vērtībām, krišana, atņemšana, zaudējums, nāve, dekadence, degradācija

pathati - iet (pēdot?), kustēties, lidot

pāthēja, patheya, pātheya - ceļamaize (ceļakāja?), dzērieni, ceļanauda, svētais vakarēdiens

pāthi, pathi - saule; tamilu val. - “vieta, kur ir dievi”, viena no 7 tempļiem līdzīgām būvēm

pāthis, pathis - jūra, acs

pati - saimnieks, saimniece, kungs, valdnieks, sieva, vīrs, mantiniece, īpašnieks, īpašniece, valdnieks, laulātais draugs (salīdz. ar “vai tad pats/pate mājās?”). Kušanu val. - pats, saimnieks, saimniece, vīrs, sieva. Arī PIE 'poti', avestas 'paiti', grieķu 'pósis', lietuviešu 'pàts'.

24158-1

Pats ar pašu dieti gāja,
Dievs dos miežu vasariņu,
Dievs dos miežu vasariņu,
Dzersim alu dziedadami.

J.A.Grimes [8]: Valdnieks; Dievs; Saimnieks; Šiva. Šaivas skolās Šiva ir visu būtņu un augstākās Īstenības Valdnieks, vienīgā neatkarīgā substance. Radīšanas, uzturēšanas un sagraušanas sākas viņā, bet pats viņš nekādas izmaiņas nepiedzīvo. Viņš ir visu pārmaiņu nemainīgais pamats. Viņš ir prasmīgs pasaules cēlonis. Viņam ir astoņas īpašības:

- neatkarīgums;
- tīrība;
- pašapjēga;
- viszināšana;
- brīvība no aptraipījuma;
- visspēcība; svētlaipe;
- labvēlība.

Viņš ir gan piemītošs, gan pārpasaulīgs. Viņam ir četri darbības veidi:

- radīšana (sṛṣṭi);
- saglabāšana (sthiti);
- sagraušana (samhāra);
- aizmiglošana (tirodhāna);
- labvēlība (anugraha).

Viņam ir astoņi vārdi - Rudra, Śarva, Ugra, Bhava, Paśupati, Mahādeva, Īšana.

[41]: dievība Kṣetrasya Pati - 'Lauka Kungs'; varbūt saprotams kā dievs, kurš pārstāv katru lauku, tāpat kā Vastospati pārstāv katru mājokli.

[113]: Laukpatis - lietuviešu tīrumu, aršanas, sējas dievība; Ragutenapati, Raugupatis - lietuviešu rūgšanas utml. dievība; Vējopatis - lietuviešu vēja dievība, Žemepatis, Žempatis - lietuviešu zemes dievība.

[139]: Raugo-Zemepatis - baltu alus dievs. Arī Raugupatis, Raugo-Žemepatis, Ragutis, Ragutiene. Fermentācijas dievs/dieve. Tomēr viņš ir vairāk kā tikai alus dievs - viņš palīdz pie visiem raudzētiem darinājumiem, arī mīklas un raudzētas maizes. Lietuvā, Latvijā, Prūsijā.

pati (kalāšu) - spēļu kārtis

pati, kalāšu pat'i - austa sieviešu vidukļa josta. No aitu vilnas, 4-5 collas plata, apmēram 3 jardus gara, izrakstīta un ar bārkstīm katrā galā. Valkā apsietu ap vēderu, saturot apģērbu; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

patījati, patiyati, patīyati - kļūt stipram, gribēt par vīru, kļūt par saimnieku, ņemt par vīru

pāti, pati - vīrs, kungs, saimnieks, pamanīt, vadīt, līksmot, rīt, dzert (arī reibinošus dzērienus), iemalkot, tempt, iztukšot, mieloties, uzņemt, cienāt, novērot, aizsargāt, uzturēt, pārvaldīt, ņemt nopietni, dot patvērumu, aizstāvēt, vadīt, pārvaldīt; persiešu panāh, negahbāni, postibāni - aizsardzība

patighui, kalāšu pat'ighu'i - paklājs no austas kazu vilnas pārklāšanai virvēs pār gultas virvju pinumu. Ap 3/8 collas biezs, parasti ar skaistiem rakstiem. Nolūks ir ērtība un siltuma saglabāšana. Arī pilesk

patīk, kalāšu patiik - 1. ticēt (ko saka); 2. pieņemt (kādu), piekrist (salīdz. ar patikt?)

patikā, patika, patikā - austa (izrakstīta, patīkama?) drāna. Skat. patighui, patiik

patipatnī, patipatni - precēta sieviete (saimnieka sieva). Skat. patni.

Brihad-Āranjaka-Upaniṣadas 1.4 versija: "Sākumā šī pasaule bija vien patība, atmaṅa (ātman) vīrieša (Puruša) veidolā. Viņš gribēja vēl kādu. Viņš, patiesi, bija tik liels kā sieviete un vīrietis, kas cieši apkampušies. Viņš lika šai patībai (pat) izkrist divās daļās. Tālāk radās vīrs (pati) un sieva (patī). Viņš ar sievu kopošanās

pativrata dharma - vīram ziedojušās vienkāršas tiklas sievas dzīves likumi

pativratā, pativrata - meitene, tikla sieviete, vīram solījusies, nodevusies un tikla sieva; vrata - dots vārds, svinīgs solījums, stingrs nodoms, kalpošana

patjak, kalāšu patyak - austa josta vai dažādi izrakstīts vainadziņš. Arī shokhek, shuman, citro'yak. Parasti tiek dāvināta Pavasara svētkos (zhoshi, joshi) un ir platāka kā parastā un skaista. To auž stellēs. Skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta

patni - sieva; skat. pati

patnījūpa, patniyupa, patnīyūpa - ziedojumu stabs, paredzēts padievu sievām

pātra, pātrī, patra, patri - pods, kanna, trauks, dzeršanas trauks, kauss, bļoda, jebkāds trauks, mērtauks, alva, tilpuma mērs; tas, kurš ir vērtīgs vai piemērots; ķēniņa padomnieks, aktieris spēlē, rupja maluma milti, ēdiens. Skat. piṭhara.

pātrata, patrata, pātraṭa - pods, robains nelīdzens (nevirpots? lipināts?) pods, poda turētājs; skrandains apģērbs, plāns; vērtīgums

pātrija, patriya, pātrīya - dalības ēdienreizē cienīgs, vērts

patu, paṭu - prasmīgs, cietsirdīgs, ciets

patua (kalāṣu) - čitrālis

patupratjaja, patupratyaya, paṭupratyaya - J.A.Grimes [8]: dzīvīga izzīna, zinātkāre

pāua, paua - māgadhī prākrita valoda (salīdz. ar pāuda)

pāuda, pauda - (paust); viena no vairākām vidusindoāriju vietējām (vienkāršajām) valodām, prākritiem (śaurasenī, śuru valodā), kas cēlušās no senās indoāriju valodas. Skat. arī prākṛta, saṃskṛta

pauganda, paugaṇḍa - puicisks, puikas gadi, laikposms no 5. līdz 16.gadam (paaudzies, pusaudzis?)

paurnamāsja, paurnamasya, paurṇamāsya - pilnmēness ziedojums

pauruṣa, pauruṣha, pauruṣa - vīrišķīgs, vīrietība, sperma, penis, pēcnācēji, nobriedis, piederīgs vai ziedots Purušam, spēks, veiklība, spējīgums, dūša, varonība, sasniegums, smagums, ko var panest viens vīrietis, 3 stundu laikposms, saules pulkstenis

pauruṣāda, pauruṣhada, pauruṣāda - cilvēkēdājs

pauruṣeja, pauresheya, pauruṣeya - garīgs, cilvēcisks, antropogēns, nākošs no dvēseles, algoṭnis, cilvēciska rīcība, personisks, attiecīgs uz to, kas nāk no cilvēka (puruṣa). Salīdz. ar ajiṃva

Paurvikī, paurviki - ciltsmāte, priekštece.

[113]: Veca māte, Lielmāte - vairāk minēta vasaras un ziemas saulgriežu dziesmās. Lielā pirmmāte, tās atribūts ir govys; nodrošina dzīvības ciklisko atdzimšanu un saglabāšanu. Arī pavarda un uguns sargātāja

pāvaka, pavaka - spožs, starojošs, tīrs, skaidrs, uguns, Uguns dievība, Agni, svētais, riši veids, šķīstījies cilvēks; Embelia Ribes, Carthamus tinctoriu, Premna Spinosa, Semecarpus Anacardium, Plumbago zeylanica

pāvakam dadāti, pavakam dadati - aizdegt (dadot) uguni

pavana - vējš, vēja padievs, svaigs vējš, brīze, gaiss, podnieka ceplis, svētā uguns, graudu vētīšana, siets, tīrs, attīrītājs, elpa, dzīvības dvaša, stikla veids, māju svētā uguns, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), ceplis. Skat. pāvaka

pāvana, pavana - svēts, tīrs, attīrošs, dzīvojošs vējā, iesvētīšana, īpaša uguns, Gangas upe vai dieviete, svētais baziliks, govš, vīraks, siddha, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), grēku nožēla, vainas izpirkšana, Costusspeciosus, Verbesina, Elaeocarpus Ganitrus sēkla, sektas atšķirības zīme, govš mēsli. Skat. vīra, agni.

pavaru - ēdamie zaļumi (salīdz. ar pavārs)

pavatē, pū, pavate, pu - vēdināt, pūst, attīrīties, kļūt skaidram vai spožam, sijāt, skaidri izplūst, saskatīt, atšķirt labu un ļaunu, izpirkt, apdomāt, nomierināties, izgaismot, izdomāt

pavi - zibens, Indras zibens, riteņa dzelzs stīpa, bulta, bultas metāla uzgalis, runas uguns

pavīra, pavira - ierocis ar metāla smaili, pīķis, šķēps

pavīrava, pavirava - zibens bulta; radies no/sakarā ar zibeni; tāds, kam ir metāla lemesis. Arī mahāvīra, meghabhūti

pāvīravī, paviravi - pērkonš, zibens meita, pērkonš dārdi

pavīta, pavita - attīrīts, šķīstīts, atmodies, skaidrs, ņēmis vērā, vērīgs, apjēdzis, apskaidrots (pū +tra)

pavitra - svēts, tīrs, bezgrēcīgs, attīrošs, ļaunumu novēršošs, svētījošs, labdarīgs, prāta attīrīšanas jeb dzidrināšanas līdzeklis, attīroša mantra vai lūgšana, sezama sēkla, kāstuve, medus, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), kuša zāle, kuša zāles gredzens, ko īpašos gadījumos valkā uz ceturtā pirksta, nostiepta drāna, kausēts sviests, lietus; varš, siets, trauks, kurā pasniedz argha ziedojumu, pieņemot viesi, bramīnu svētā aukla, pīne (prievīte?). Skat. arī pavitraka, pavīta, pravītin, sāvitra. Dažādie nosaukumi - 1 amśu; 2 agnisūtra; 3 anupavītin; 4 apasavyamkr; 5 apasavyavat; 6 avasañjana; 7 ācārya; 8 āvāpana; 9 āvīsūtra; 10 āvīta; 11 āvītin; 12 utsāha; 13 udatantu; 14 upanī; 15 upanayana; 16 upanīta; 17 upavye; 18 upavīta; 19 upavītaka; 20 upavīya; 21 uraskaṭa; 22 ūrṇā; 23 ūrṇāsūtra; 24 ūrdhvavṛta; 25 aupavītika; 26 kapālanālikā; 27 kartana; 28 kālasūtra; 29 kiraṇa; 30 kubra; 31 kulatantu; 32 kṛtasavya; 33 kośa; 34 kautuka; 35 kautukamaṅgala; 36 kṣārasūtra; 37 khātra; 38 guṇa; 39 guṇavat; 40 gr̥hastha; 41 cīna; 42 tantu; 43 tantukārya; 44 tantuparvan; 45 tantumat; 46 tantumadhya; 47 tantuka; 48 tantvagra; 49 dakṣiṇataupavītin; 50 daṇḍa; 51 daṇḍapradāna; 52 dīrghatantu; 53 dvija; 54 dvijāyanī; 55 dhanurguṇā; 56 nāgayajñopavīta; 57 nihsūtra; 58 nivīta; 59 nivītin; 60 netī; 61 pakṣman; 62 pañji; 63 paṭṭasūtra; 64 paṭṭasūtramaya; 65 pavitra; 66 pavitrāropana; 67 pavitrārohaṇa; 68 pitryupavīta; 69 pippalaka; 70 prajāti; 71 pravītin; 72 prāṇasūtra; 73 prāṇātman; 74 prānta; 75 ploti; 76 bālayajñopavītaka; 77 brahmajanman; 78 brahmamekhala; 79 brahmasūtra; 80 bhāva; 81 bhāvādvaita; 82 maṅgalasūtra; 83 mālāguṇaparikṣiptā; 84 mṛṇ; 85 yajñasūtra; 86 yajñopavīta; 87 yajñopavītaka; 88 yajñopavītavat; 89 yaṣṭi; 90 yāgasūtra; 91 rakṣā; 92 rakṣī; 93 rāgasūtra; 94 vāgduṣṭa; 95 vāya; 96 vāladāman; 97 vītasūtra; 98 vyupavīta; 99 vratabhikṣā; 100 śaṇatantu; 101 śikhāsūtra; 102 śuklayajñopavītavat; 103 śmaśruyajñopavītin; 104 ṣṭyuma; 105 saṃvītin; 106 saṃskārahīna; 107 saṃkhyāmaṅgalagranthi; 108 sarat; 109 sarit; 110 savya; 111 sāvitra; 112 sāvitṛī; 113 sāvitṛīpatita; 114 sāvitṛīsūtra; 115 sitayajñopavītin; 116 sudāya; 117 sūcisūtra; 118 sūtra; 119 sūtragraha; 120 sūtragrāha; 121 sūtratantu; 122 sūtradhāra; 123 sūtrapuṣpa; 124 sūtrabhid;

125 sūtrātman; 126 sūtraka; 127 sūtrikā; 128 sūtrīkṛ; 129 sṛj; 130 saikatika; 131 syū; 132 svayaṃhāraḥarī; 133 svayaṃhārikā; 134 svayaṃhārī; 135 svayaṃguṇaparityāga; 136 hemayajñopavitavat; 137 hemasūtra; 138 hemasūtraka; 139 adhonivīta; 140 ekotibhāva; 141 karmaploti; 142 kṛṣṇasūtra; 143 rakhi, 144 yāgasūtra.

[101]: (1) Lai kur (cilvēks) grasītos veikt ziedojumu, viņam ir jāizsmērē (ar govs mēsliem pacilus četrstūrainš smilšains vai brīvs) klajumiņš (sthaṇḍila) mazākais vienas bultas garumā uz visām (četrām debess) pusēm; tad jānovelk tur sešas līnijas, viena rietumu pusē (no domātās ugunskura vietas uz klajumiņa), bet pagriezta uz ziemeļiem, divas līnijas, pagrieztas uz austrumiem, bet atsevišķi (pirmās līnijas) galos, tad trīs līnijas starpā (tām divām); jāizslaka (svētais klajumiņš) ar ūdeni, jāuzrīko (svētais) ugunskurs, tajā jāuzliek (divas vai trīs pagales), tad jānogrābj vai jānoslauka (parisamūhana) zeme ap ugunskuru, tad jākaisa darbha zāle (paristarāṇa) pēc kārtas uz austrumiem, uz dienvidiem, uz rietumiem, uz ziemeļiem; tādējādi jāpabeidz ziemeļos. Tad klusām jāizslaka (paryukṣaṇa) ap ugunskura vietu ūdens.

(2) Ar divām (kuša lapu) kāstuvēm (pavitra) tiek veikta kausēta sviesta (ājya) attīrīšana.

(3) Paņēmis divas sprīdi garas kuša lapas ar nenolauztiem galiem, kurās nav jaunu dzinumu, aiz galiem ar īkšķi un ceturto pirkstu, ar augšup vērstām plaukstām, viņš attīra kausēto sviestu virzienā (no rietumiem) uz austrumiem ar vārdiem- “Sauls-atdzīvinātājas (Savitar) mudināts, es šķīstu tevi ar šo neskarto pavitru, ar Vasu (labo) sauli, vienu reizi ar šo mantru, divas reizes klusībā”.

(4) Kuša zāles izstreijāšanu ap ugunskuru kausētā sviesta rituālā (ājya homa ir tikai attīrīta sviesta ziedošana ugunī) var darīt un nedarīt. Dažos tekstos ir mācīts pēc izstreijāšanas un izšķakstīšanas veikt podu izlikšanu (pātra-sādana). Tā sastāv no vairāku podu izlikšanas uz darbha zāles ziemeļos no ugunskura - pa pāriem ar abām rokām, ar podu mutēm uz leju. Tad viņš ņem divas lapas kā pavitras un liek tās slacīšanas podā (prokṣaṇa-pātra), kura mute ir uz augšu, un trīskārt šķīstī ar tām ūdeni, tad apgriez augšup citus podus, atraisa ziedojuma ugunskura malkas saišķi, un ar ūdeni tiek apšķakstīti visi podi, tad rietumos no ugunskura noliek svētās uguns podu (praṇīta-pātra), tajā ieliek divas pavitras (kuša zāles lapas, ko lieto kā kāstuvi), ielej ūdeni un iejauc sandalkoka pastu, podu paceļ deguna augstumā un noliek uz darbha zāles ziemeļos no ugunskura un pārklāj ar darbha zāli. Tā ir poda nosēdināšana (pātrasādana).

Ir noteikts, ka tad veic grēku nožēlu (pēc mācekļības laika noteikumiem) - vienu gadu par katru paaudzi, kas nav veikusi iesvētības (upanayana) ritu, tad

ik dienas gadu veic peldi (trīskārt vai vienreiz) ar noteiktām mantrām, tas ir, septiņām Pāvamānī vārsmām, kas sākas ar “yad anti yacca dūrake” (Rigvēda IX.67.21-27), ar Yajus pavitra (Tai. S. I.2.1. i=Rig. X.17.10), ar Sāmapavitra un ar mantru, ko sauc Angirasa (Rigvēda IV.40.5) jeb cilvēks var izliet ūdeni tikai ar septiņu valstību vārdu (vyahrti) mistisku izteikšanu.

Kad tas ir paveikts, cilvēkam var mācīt Vēdas. Attīroties pirms rituāla vai maltītes ar ūdens iemalkošanu no riekšavas (ācamana), cilvēkam labajā rokā jābūt darbha zāles pavitrai (gredzenam) vai uz abu roku zeltnešiem (blakām mazajam pirkstam), vai kuša zālei labajā rokā.

Par pavitras vai darbhas valkāšanu ir dažādi ieskatī. Darbha zāle jāvēc Srāvana mēneša jauna mēness (darśa) dienā, un tā vākta darbha nekad nedzeltē, un to var lietot vēl un vēl. Četru kastu (varṇa) pavitras darina ar 4 darbham vai atbilstoši 3, 2, 1; vai var darināt ar 2 darbham visiem (Smṛtyārthasāra lpp.36-37).

Tās darbha zāles lapas, no kurām neatvasinās citas lapas, sauc vienkārši par darbha; no kurām atvasinās jaunas lapas, sauc par kuša, lapas ar saknēm sauc par kutapa; un lapas ar nogriežtiem galiem sauc par zāli.

pavitradarbha - attīrošā jeb svētā darbha, kuša zāle (salīdz. ar jāņuzālēm).

[113]: atnesdams zāles, Jānis dod svētību cilvēkiem, mājlopiem, augu valstij. Svētkiem beidzoties, Jānim ir jānomirst, jo savu dzīvības spēku, iemiesotu Jāņa zālēs, viņš ir atdevis cilvēkiem. Jāņa upuris folklorā ir attēlots netieši, piemēram, kā zāļu novelšanās no kosmiskā kalna.

“Jānīts kāpa kalniņā,
Zāļu nasta mugurā;
Ne pus kalna neuzkāpa,
Nosavēla lejiņā”.

pavitrājati, pavitrayati - tīrīt, attīrīt, šķīstīt, sniegt laimi

pavitraka - pavitra + ka - trauks, kurā tiek pasniegts ziedoījums (argha), svētu (darbha, kuša) zāli saturošs; sāls, svētais vīģes koks, neliels sietiņš vai kāstuve, Artemisia indica, Desmostachya bipinnata. Skat. arī pavitra, darbha, kuša. Desmostachya bipinnata, angļiski Halfa grass, big cordgrass, salt reed-grass, daudzgadīga zāle, kas sen pazīta un lietota cilvēces vēsturē.

Indijā to pazīst ar daudziem nosaukumiem, tostarp daabh, darbha, kuša utt. Dažādās tradīcijās lietota kā svēts augs. Saskaņā ar agrīniem budistu rakstiem, to kā meditācijas vietas paklāju ir lietojis Buda, kad sasniedzis apskaidrību. Šis augs ir minēts Rigvēdā kā svētās ceremonijās lietojams un arī kā priesteru un dievu sēdekli.

Bhagavadgītā kuša zāli kā daļu no ideālas meditācijas sēdvietas daļu īpaši ieteicis Kungs Krišna.

Artemisia indica - tās lapām un saknēm ziedēšanas laikā ir attārpojoša, antiseptiska, pretspazmu, menstruāciju veicinoša, atkrēpošanu veicinoša un vēdera slimības dziedinoša iedarbība. Uzlējumu lieto nervu, spazmatiska uzbudinājuma un smadzeņu slimību dziedināšanai; arī apetītes uzlabošanai. Augļus Nepālā lieto caurejas, dizentērijas un vēdersāpju dziedināšanai. Lieto acu mazgāšanai, jo atvieglot dedzināšanu konjunktivīta gadījumos. Šā auga pastu lieto arīgi ievainojumu dziedināšanai

pavitrāpāni, pavitrāpani, pavitrāpāni - darbha zāli rokā turošs

pavitrātā, pavitrata - tīrība, šķīstība (arī dzīves vai valodas)

pavitrātipavitra, pavitrātipavitra - vistīrākais, vissvētākais

pavitrībhū, pavitrī bhavati, pavitrībhū - kļūt (būt) šķīstam vai tīram

pavitrin - attīrošs, šķīstošs

pēč, kalāšu pec - karsts (cepts, cepinošs?); skat. pácati

pēk (kušanu) - post, uzpost. Arī PIE 'pek', lietuviešu 'puošti'; 'puošmuo' - rota

pēln (kušanu), peln - peļņa. Arī PIE 'peln', baznīcas senslāvu 'plēнь', lietuviešu 'pelnyti', 'peļnas'

pēran (kalāšu), peran - pāri (ūdeņiem), šķērsām vai pāri upei vai ezeram vai okeānam. "Pārgāju pa tiltu"

pērazek (kalāšu), perazek - pārvērsties par kaut ko citu. "Tas vīrs uzpūta gaisu un pārvērtā otru vīru par aitu"

pēsphuk (kalāšu), pespuk - žagari

pēša, peshā, peša - sagraušana, sabēršana (piestā). Skat. pišta

pēšajati, piš, peshayati, pish, pešayati, piš - malt, sagraust piestā. Skat. pišta

pēšana, peshana, pešana - dzirnakmens. Arī pešanašilā

pēšana, peshana, pešana - piedarbs, kuļamklons

phalaka - plankā, lata, plāksne, plakana virsma (palags?), gurnu apsējs, plauksta, vairogs, slānis, iegūt, menstruācija, sēžamvieta, auglis, lapa, miza, āda, koka ķebulis, lotosa augļapvalks

phalāpūrva, phalapurva - noslēpumains spēks, kas rada ziedošanas sekas

phalībhūtadžņāna, phalibhutajnana, phalībhūtājñāna - J.A.Grimes [8]: izrietoša izziņa

pharištja, kalāšu pharishtya - Dieva sūtnis, eņģelis

phatō (kalāšu) - pat, citādi, tad, tāpēc

phavsutik, kalāšu phawsutik - pūpēdis

phēluka - pauti (saistīts ar pipele?), kule, scrotum

phēnu (kalāšu), phenu - putas, piena plēve, sārņi, burbuļi

phista (kalāšu) - penis, pipele (salīdz. ar pist?). Arī pind'or, pucuk, sharum

phiti karik (kalāšu) - ziedot maizi viesim. "Saimnieks tur vienu maizes galu, viesis nolauž un to gabalu paceļ pie pieres kā sveicinot pirms ēšanas"

phōi, kalāšu pho'i - bērzs. Tā tāsis var lietot rakstīšanai

phus (kalāšu) - elpa (pūsma). “Viņš nopūtās, viņa elpa aizgāja” - viņš nomira

phus upuēk, kalāšu phus' upuek - uzpūst uguni.

phusik, kalāšu phus'ik - 1. uzpūst uguni; 2. nopūst sveci, aizpūst kaut ko “Ak, Dievs, aizpūt bailes un ciešanas”; 3. uzpūst ādas maisu; 4. pūst, dzesējot; 5. elst, kad aizkūsis

phušak, kalāšu phushak - kaķis

phutkriti, phutkriti, phutkr̥ti - pūšana, pūšamā instrumenta pūšana, skaļa kliegšana, šņākšana nepatikā

pialak (kalāšu) - izslāpis; piala - tase

pičikā, picchika, picchikā - pāva (gaiļa) astes spalvu pušķis

pijūša, pivas, piyusha, piyūša - pirmpiens pirmās septiņas dienas pēc govs atnešanās, krējums, kafija, jebkāds biezs šķidrums, sula, nektārs

pikul (kušanu) - briedums, raža, gads, pekles (cept); “šāmnamts šaul šai škas tmane pikula - cilvēka dzīve bija sešus tūkstošus gadu ilga”. PIE pekwl̥; ' pākwl̥', 'pāk' - cept, senprūšu Pīkols?

pinda, piṇḍa - pika, kumoss, kumus, pītne, pinka, puns, kaudze, ķekars, lode, bumba, iztika, žēlastības dāvana, rumpis, pumpurs, ziedojums senčiem - gaļas kumoss vai pienā mērcēta rīsa, biezpiena, ziedu bumbiņa, bērnu kūka, augs jonesia ashoka

pindaka, piṇḍaka - kumoss, pika (salīdz. ar Pindaks?), rīsu pika, ziedojums senčiem, puns uz ziloņa pieres, gabals, gaļīga kautķermeņa daļa, vīrāks, mirre, sīpolveidīgs augs, savvaļas burkāns (daucus carota), grēks, kas izteikts skaitļos, zābaka stulma teļāda.

[384]: kaņepu pikus - dažos apgabalos sauktus kumus, pītnes, pinkas izgatavoja novārītus zirņus sagrūžot ar kaņepēm; tos mēdza ēst īpaši zaļajā ceturtdienā. Ne tik iecienīti kā zirņu-kaņepu piki bija tupēņu piki; tos izgatavoja sagrūžot novārītus kartupeļus ar kaņepēm. Zināms, pie visiem šiem ēdieniem tika sāls pielikts (tik lai pietiek)

pindika, piṇḍika - penis (pincis? pimpis?)

piophit hik, kalāšu piophit' hik - šūpoties šūpolēs

pippala - svētais vīģes koks, kura lapas kustas bez vēja, jo uz tām sēdot dievi (ficus religiosus; (salīdz. ar pipele?, pīlādzis?), garie pipari, svētās vīģes augļi, jutekliska bauda; gudžaratī - pipal, pii.pə.ɭə - koku suga (vīģe). Skat arī aśvattha.

[113]: latviešiem ir saglabājies priekšstats, ka dvēsele pāriemiesojas kokā “Aizgājis - bet par brīnumiem - ieraudzījis salmu vietā zelta ābeles ar sudraba āboliem. Tās zelta ābeles ar sudraba āboliem bijušas cilvēku

dvēseles, ko velni bijuši salasījuši.” Pīlādzi centās stādīt pie mājām, klētīm, laukiem, laidariem. Pretējs apsei. “Drudzi var uz ceļa atstāt, kad ņem Jāņu vakarā grieztu pīlādža koka spieķi vaj, ja tāda nav pie rokas, krāsns čauksturi un, kad drudzis sāk kratīt, kāp minētām ierocim mugurā un jāļ uz krustceļiem. Še spieķis jānosviež un jāsaka - “ kas pirmais šo spieķi ieraudzīs, tam, lai drudzis paliek.” Tad jāiet uz mājām, atpakaļ neskatoties.” Bieži saistīts ar Pērkonu un kalēju dievībām.

[385]: pīlādzis ir sen ieguvis sarga pret burvestībām slavu. Tā nosaukumu mēdz saistīt ar norvēģu vārdu 'runa' - burvestība un sanskrita vārdu 'runa' - magis, burvis. Rūnu dēliši, nūjas, uz kurām rūnas rakstītas, ir bijušas izcirstas no pīlādža koka. Cits šā koka lietojums ir bijusi metāla (rūdas) meklēšanas brīnumrīkste, līdzīgi kā lazdas zari ūdens meklēšanai. Līdz ar noteiktiem citiem kokiem pīlādzim ir bijusi centrāla vieta druīdu ceremonijās. Pat nesenos laikos šie ticējumi ir uzturēti dažādās Britānijas daļās. Piemēram, ziemeļos pīlādžu meijas ir stiprinātas pie liellopu nojumēm, lai pasargātu dzīvniekus no burvestībām, un Strathspey'ā zemnieki ir dzinuši savas kazas caur pīlādžu zaru vārtiem. Zariņi ir stiprināti pie māju galvenajām durvīm, un tos cilvēki valkājuši, lai atbaidītu sliktas burvestības - “ļauņo aci”. Velsā jeb Kimrā (Kembrijā) pīlādži ir stādījuši kapsētās, lai pieskata mirušo garus.

pir (kalāšu) - prasme, spējas, paņēmiens

piran (kalāšu) - 1. vīriešu svārki; arī shalwar kamiz; 2. kreklis; arī kamiz

pis, pēs, pes - iet, ievainot, aizvainot, būt spēcīgam, dot vai ņemt, mājot

pišāča, pishaca, pišāca - dēmons jeb sātans, velnēns, jods, jupis, spoks, cilvēkēdājs. Skat. arī pātālanilaya, pāpman

pišāčānganā, pishachangana, pišāčānganā - vellata, velna mātīte, sievišķs dēmons jeb sātans, spoks, cilvēkēdāja; ārkārtīga patika, baldriāna suga

pišāčī, pishachi, pišāčī - vellata, velna mātīte, sievišķs dēmons jeb sātans, spoks, cilvēkēdāja

pišta, pishta, pišta - saberzt, saberzts, saspīests (ar piestu), milti, rupja maluma milti, mīkla, plācenis, satverts, sagatavots, mīcīts, izrotāts, izveidots, jebkas pamatīgs

pištapašu, pishtapashu, pištapašu - no mīklas veidots dzīvnieka atveidojums; salīdz. ar kalāšu cepumiem āža veidā kut'ramu

pištapašu, pishtapashu, pištapašu - svēta dzīvnieka atveidojums no miltiem vai mīklas; cepums dzīvnieka veidā; salīdz. ar kalāšu āža izskata cepumiem Ziemsvētkos - kut'ramu. Skat. pišta

pišuna, pishuna, pišuna - apmelojošs, neslavas cēlējs, blēdīgs, zemisks, ziņu pienesējs, ļaunprātīgs, negodīgs, neuzticams, īgņa, nosodošs, ķengātājs, nodevējs, apsūdzētājs, perverss, vārna

pithara, piṭhara - sautējamais katls, pods, ķērne, sekls kastrolis, podveidīgs ēkas papildinājums, būdas vai noliktavas veids, mieturis, mente, cyperus rotundus sakne. Skat. pātra

pitri, piṭṛ - tēvs, vecāki, tēvi, senči

pitrijāna, pitriyana, piṭṛyāna - J.A.Grimes [8]: senču, mirušo ceļš, senču jājiens. Senču ceļš, pa kuru ceļo cilvēka dvēsele, līdz, pēc nāves, vēlreiz nonāk dzemdē, lai dzimtu atkal. Arī devayāna. Salīdz. ar yāna

pitrikānana, pitrikanana, piṭṛkānana - senču birze, mirušo vieta, vieta, ko bieži apmeklē senči. Salīdz. ar devāraṇya

Pitripati, piṭṛpati - Yama's vārds mirušo dvēseļu saņēmēja lomā. Saukts arī Senču Valdnieks, Adipati, Dandadhara, Dharmarāja, Kala(ri), Kritanta, Pasi, Preta-rāja, Samana, Samavurti, Yamarāja; persiski Yama, tibetiski Phyi-Sgrub jeb Vaivasvata. Skat. pati

pitrišad, piṭṛishad, piṭṛšad - dzīvošana pie vecākiem; dzīvošana neprecētam pie tēva (sēdēt uz kakla)

pitryupavīta, piṭṛyupavita, piṭṛyupavīta - iesvētīšana varā jeb celšana tronī ar svētu senču auklu

plætk, kušanu plætk - plats. Arī PIE 'plōt(h)-skē/o', sanskr. 'prāthate', 'pṛthú', avestas 'pərəθu', grieķu 'platús' (Platons), lietuviešu 'splečiù', 'plētóti'

plarganai māl, bangašu val. plarganai mal - [30]: vecāku bagātība - līgavas pūrs, kurā ir apģērbi un rotas

plāvate, plu, plavate - plivināties, lēkāt, dejot, trīcēt, peldēt, mazgāties, plūst, planēt, pūst (vējam), burāt, būt izstieptam, kuģot, lidot, pārcelties ar laivu; kušanu - peld, planē, lido. Arī kušanu 'plus', PIE 'pleu', grieķu 'pléō', baznīcas senslāvu 'pluti', liet. 'pláuti' - mazgāt

plōšati, ploshati, plošati - degt, svilināt, apsvilt (salīdz. ar ploška?, plosīties?)

plu, plēvē, kušanu plu, plewe - plosts. Arī PIE 'plowó'

plutamēru - taktsmērs mūzikā

pluti - plūdi, arī pārplūšana, pārķļūšana, lēciens, zirga lēciens ar pievilktām kājām, lēkāšana, plašs, stiepta izruna. Skat. arī Govardhana (govis + ēdināšana) - svēta klints Vrindāvanā pie Mathuras, kur lietus un zibens dievs Indra appludinājis ciematu, pretojoties Krišnas popularitātes pieaugumam. A.Pūtēlis. Ausekļa dievi- Plūdons - ūdeņu dievs, bargs, nikns, drošais; niknais upes valdons

pōganda, poganda - puika (puģelis?), 5-16 gadus vecs; jauns, nepieaudzis, lieks vai nepietiekams vīrieša dzimumloceklis

pōndž, kalāšu, khovaru ponj - pieci

pōšana, poshana, pošana - uzturēšana, stāvokļa uzturēšana, barošana, lološana, kopšana, audzināšana (pošana?), aizsargāšana. Skat. pek

pōši, kušanu poshi - puse. Arī PIE 'pusiyeha', lietuviešu 'pùsė'

Pōtala, Pattala - [12]: sena osta pie Indas ietekas

pra - uz priekšu, priekša, līdzīgs, piepildošs, ļoti

prā, pra - projām

prabandha - vadība, turpinājums, nepārtrauktība, sacerējums, bante, saite, saistība. J.A.Grimes [8]: sasiet; iegrozot; neļaut; nostiprināt

prabhātātārā, prabhatatara - rīta zvaigzne, Auseklis, Venēra - padievu prinča vai Arunas mājoklis; norāda uz rītausmu (prabhāta)

prabhavana - darināšana, ražošana, izcelsme, avots, vadīšana

Prabhāvana, prabhavana - Radītājs, radīšana, radošs, skaidrojošs, atklājošs

Prabhū, prabhu - Pirmbūtne, varens, kungs, vadonis, valdnieks, īpašnieks, saimnieks, pārākais, spējīgs, mūžīgs, bagāts, vārds, dzīvsudrabs; Višnu kā saules personifikācijas tituls, Brahmā.

J.A.Grimes [8]: Valdnieks; pārākais; varenais; spēkpilnais; saimnieks (no darbības v. saknes bhū = 'tapt, būt > valdīt' + pra = 'uz priekšu').

prabhūti, prabhuti - pirmavots, avots, spēks, izcelsme, kungs, valdnieks, pieticība

prabodha - uzplaukšana, izziņa, modrība, atmoda, atskārsme

prabuddhatā, prabuddhata - saprāts, viedība

prāč, prach, prāc, pr̥chati - prasīt, lūgt, ubagot, vaicāt, vaicāt zīlniekam, pieprasīt, ilgoties, tiekties (prasties?)

pračašāla, prachashala, pracašāla - īpašs rotājums, ornaments uz ziedojuša staba (prasījuma zīme?)

pračētas, prachetas, pracetas - prātīgs, vieds, sajūsmināts, laimīgs, prātīgs, rūpīgs, uzmanīgs, vērīgs, gudrs

prāčīmūla, prachimūla, prācīmūla - austrumu apvārsnis

pračōdajati, prachodayati, pracodayati {pra-cud} - prasīt, pieprasīt, lūgt, pavēlēt, iedvesmot, mudināt, atklāt, pasludināt, aicināt, rosināt, izraisīt. Skat. Gāyatrī.

pradāja, pradaya, pradāya - piegāde, piedāvājums, dāvana, sagādāt

pradakšina, pradakshina, pradakṣiṇa - godbijīga iešana ap cilvēku vai objektu (piem., ugunskuru), to godājot, paturot to sev labajā pusē; pa labi esošs, dienvidu pusē, labvēlīgs, kustība pa labi, pagriešanās pa labi; skat. pāryayaṇa

pradāna, pradana - ziedojums, maksājums, dāvāšana, nodošana, sniegšana, došana, paziņošana

pradhāna, pradhana - pirmatnējā daba, galvenais materiālās izpausmes cēlonis, rakstura sakne, Visuma pirmais pamatlikums, materiālā daba

pretstatā garīgajai, esamība, sievišķais, dieviete, pirmviela, pirmdīgļis, izcils, galvenais, pārkais, pamatliekošais, cildenais, vadonis, saprāts, Virsdvēsele jeb Visuma dvēsele. Skat. arī prakṛti, redzamās jeb materiālās pasaules sākotnējais avots.

J.A.Grimes [8]: Radītājs; pirmatnējā viela; materiālā Visuma sākotnējais avots; pamats (skat. pṛdhānakṣetrajñāpatirguneśah)

pradhānapuruṣa, pradhanapurusha, pradhānapuruṣa - visizcilākā persona, vispārākā dvēsele, avots

Pradhānātman, pradhanatman, pradhānātman - augstākā atmaņa, Patība jeb vispārējā dvēsele

pradjumna, pradyumna - saprāts, pārkais, varenākais, jauks. No pra = 'pirm-' + dyumna = 'spēks, majestāte'.

J.A.Grimes [8]: viena no Dieva izpausmēm. Saskaņā ar Viśiṣṭādvaita Vēdānta, Dievs rada Visumu un ievieš visus pamatprincipus (dharma). Viņš nāk no Saṅkaraṣaṇa, un no Viṇa nāk Aniruddha. Viņam visaugstākajā pakāpē piemīt valdonīgums un vīrišķība. Viņš veido trīsvienību Trivikrama, Vāmana, Śrīdhara. Skat. vyūha

pradžā, praja, prajā - dzimta, pēctecis, pēcnācēji, radīšana, sēkla, sperma, laikmets, ataudze, atāls, atvase, rāse, dzīvnieks, cilvēks, bērns

prādžana, prajana, prājana - radīšana, dzemdinašana, bērna ieņemšana (apaugļošanās), tas, kurš apaugļo, ciltstēvs, dzinulis, pātaga

pradžānāti, prajanati, prajānāti - atšķirt lietas, labo no ļaunā, mācīties, saprast, pētīt, uztvert

Pradžāpati, prajāpati, prajāpati - pasaules Radītājs, Radību Saimnieks, dievs Brahmā, arī Ādideva - pirmais dievs (Pramšans, Okopiernis, liet. Pramzimas, Praamzius?). Mītisks pasaules radītājs, augstais būtņu, radības Valdnieks, priekštecis. Ieņemšanas un dzemdēšanas dievība, dzīvības sargātājs.

Tiek pielīdzināts vairākām 'radības dievībām' (prajāpatis). To skaits tiek minēts dažāds - 7/10/21. Desmit pazīstamākās prajāpatis - Marichi, Atri, Angiras, Pulastya, Pulaha, Kratu, Daksha, Vasishtha, Bhrigu, Nārada.

J.A.Grimes [8]: Radību Valdnieks; radītājs; tapšanas valdnieks (no prajā = 'radība' + pati = 'valdnieks'). Dievs, kurš dalās vīrišķajā un sievišķajā. Vīrsīstenības (Absolute, Brahman) augstākā izpausme, ko sauc vārdos Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa utml.

[30]: dažkārt arī Kumhār, jo šie podnieki rada lietas no māla. (salīdz. ar cilvēka radīšanu no māla, piem.

[110]: pirmatnējais radītājs no Brahmā prāta - Brahmā kā Radības Kunga vārds. Rātri (Nakts) un Uṣā (Ausmas) tēvs. Tas no saviem sviedriem ir

izveidojis kosmisko olu un šo olu pēc gadu ilgas peldināšanas pirmatnējos ūdeņos pāršķēlis, izveidojot debesis un zemi.

Cits ieskats ir, ka Pradžāpati ir dzimis no zelta olas, kas izveidojusies pirmatnējos ūdeņos. Viņš izrunājis trīs vārdus, katrs no kuriem licis parādīties daļai no Visuma. Šie vārdi esot bhur (zeme), bhavar (debesu ķermeņi) un svark (izplatījums).

To uzskata par trīsdesmit ceturto dievu, vēlāko 33 vēdiskā panteona padievu avotu. Viena no tiem ir bijusi viņa meita Ušas (Ausma), rītausmas padievs, ar kuru viņš kopojies, lai radītu visas dzīvās būtnes. Visi septiņi (vēlāk 10 vai 14) no Brahmā prāta radītie reģi (saptarši) ir tikuši saukti par Prajāpati. Dažkārt tie tiek pielīdzināti Angiras, Brahma, Brahman, Vaivarta, Abjaja, Abjayoni, Ananta, Astakarna, Brahman, Dhatar, Dhatri, Haṃsa, Hiranyagarbha, Ishvara, Kala, Kamalāsana, mahādeva, Narayana, Padma-Nabha, Pitamahā, Puruṣa, Svayambhu(va), Varaha, Vishvakarma, budistu Janardana, Vairocana, Brighu, Bhrgu, Bhrigu, Br(i)ghu, Dakṣa, Dakṣa, Pracheta, Ka, Narayana, Indra, Aptya, Bhatara Guru, Divaspati, Gadhi, Mahendra, Meghavahana, Purāndara, Sa-yoni, Sakka (budistu Tāvatiṃsa debesu valdnieks), Samraj, Sarasrakṣa, Sayoni, Shachipati, Shakra, Svargapati, Trita, Vajrapani, Vajri, Vasava, Vritrahan, Vrtraghna, budistu Amoghasiddhi, Sakra, grieķu Zeus, persiešu Verethragna, tamilu Venda, Pajanya, Trita Aptya, Kashyapa, Kashiapa, Kasyapa, Maya Kasyapa, Manu, Manu Vaivasvata, Vaivasvata, Chakshusha, Menu, Matsya, Matsya-avatara, Nārada, Vishnu, Brahma-deva, Pitri, Pitri, Pulashtya, Pulastya, Savitar, Savitar, Savitr, Mart(t)anda, Savit(a)r, Septiņi Reģi, Manasa Putra, Manasaputra, Saptarshi, Rishi, Sōma, Chandra, Oshadhi-Pati, Syenabhrita, Tvashtri, Tastar, Tvas(h)tar, Tvastr, Twashtar, Twashtri, Visvakarma, grieķu Hephaestus, Vashishtha, Vashishtra, Vasistha, Vishvamitra, Visvamitra, Viswamitra.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Alunāna dievi (1856; 1858)- Pramšāns, pats lielākais dievs, aizmūžīgais vectēvs [kā ar lietuviešu pra amžius]. Tapinājumā no T.Narbuta (Justyna Prusinowska): Pramšāns - visu dievu un cilvēku tēvs. (liet. Pramžimas, Praamzius)

[139]: Praamzius - baltu Laika dievs, lietuviešu Laika valdnieks.

pradžāpatī, prajapati, prajāpatī - precēta sieva, kundze

prādžāpatja, prajapatya, prājapatya - Pradžāpati valstība, radīšanas enerģija, auglības spēja, ziedojums, ar kuru pirms atsacījušamies vai ubaga stāvokļa pieņemšanas tiek atdots viss cilvēka īpašums; gavēņa vai grēku nožēlas veids, Rohinī zvaigznāja rati, laulību veids; dēls, kas dzimis laulību prajāpatya formā, īpašs ziedojums, ko veic pirms meitas iecelšanas par mantinieci, ja nav vīriešu kārtas mantinieku, kšatrijs un vaišja

pradžāsridž, prajasrij, prajāsrj - būtņu radītājs, tēvs jeb ķēniņš

pradžāti, prajati, prajāti - dzemdības, radības, auglības spēja, iesvētīšana ar svēto auklu

pradžēšvara, prajeshvara, praješvara - radītājs, ķēniņš, radības valdnieks, princis

pradžņā, pradžņāna, pradžņātman, prajna, prajnana, prajņā, prajņāna, pradžņātman, pragņa, pragņātman - īsta jeb pārpasaulīga viedība, saprāts, atskārsme, apjēga, prāta spējas, spriestspēja, spriedums, gudrība, izpratne, mentalitāte, psihiska ievirze, domāšanas veids, īstu un neīstu lietu atšķiršanas spēja, Virspatība, īpaša sievišķā enerģija vai enerģija, viedoklis, gudrs, saprātīgs, zinošs, lietpratīgs, izglītots cilvēks, vērīgums, plāns, vieds, apdomīgs, gudra vai prātīga sieviete, Sarasvatī, mistiska dieviete Guhyeśvarī jeb Prajņā jeb Vidyā. Salīdz. ar adhyātma.

Viedība kā pretstats garīgai neapjēgai (ajņāna, avidya); viens no diviem atbrīvošanās līdzekļiem budisma dievsajūgā; otrs ir prasmīgi paņēmiņi (upāya), tas ir, līdzjutība (karuna).

[23]: viedība, nojauta par īstenības patieso dabu, galvenais mērķis mahāyāna's budismā; tantras piekopēja sievišķā partnere. Mahājānā Pradžņā tiek dievišķota kā budisma dieve, kuras bipolārās (heteroseksuālās) attiecības ar vīrišķo Upāya (spēcīgais līdzjutības paņēmiens) stipri atgādina attiecības starp Šivu un Šakti hinduismā.

J.A.Grimes [8]: viedība; intuitīva viedība; dziļākā viedība, apjēga, atskārsme (gnosis).

1. Mahāyāna's budismā intuitīva viedība, augstākā apjēga.
2. Viena no sešām budisma vērtībām, izcilībām (skat. pāramitā).
3. Raksturīga patības kā tukšas neziņas liecinieces forma miega stāvoklī. To sauc arī par ānandamaya. Dziļa miega pieredzētāju sauc par prajņā, kad nav skaidras apjēgas, vien dzidra svētlaipe un dzidra apziņa.

pradžņa, prajna, prajņa - vieds, gudrs, atšķirībā no “prāts ir labs kalps, bet slikts saimnieks”

pradžņācākšus, prajnachakshus, prajņācākšus - saprātīgs, acīgs, ar prāta acīm, vieds, akls, izpratnes acis

Pradžņānam Brahma, prajnanam brahma, prajņānam brahma - “Apziņa ir Virsīstenība (Brahman).” Dižvārds (mahā-vākya), kas rodams Rig Vēdas 'Aitareya Upaniśad'ā. Skat. jņāna, Para, AUM, OM, KĀ, Parāsaṁvit, Parameṣṭhin, Paramdhāma, Paramātman, Parabrahman, Ubhaya-liṅgatva, Dharmakāya, Dharmadhātu, Svarūpa-jņāna, Sūrya, Sāvitra, Sthala, Ṣaṭ-sthala, Satcītānanda, Ṛtambhara, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saguṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īsvara, Niṣprapañca, neti-neti, Kūṭastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Virsīstenības pirmā izpausme, brahmavidyā, ekam-eva-advitīyam

pradžņāpāramitā, prajnaparamita, prajņāpāramitā - viens no 6 vai 10 pārpasaulīgajiem tikumiem - nevainojama viedība.

J.A.Grimes [8]: augstākā viedība; viedības pilnveidojums

pradžņapti, prajnapti, prajņapti - mācība, norādījums, norīkojums, vienošanās, noruna, sakārtojums, īpaša burvju māksla, kas personificēta kā

viena no Vidyādevī - mācību dieve, džainu aizbildne. Salīdz. ar vāda.

J.A.Grimes [8]: pieredze. Budisma Mahājānas skolas teksta, kurš aplūko visu lietu tukšumu, nosaukums.

[12]: viedības virsotne, tā palīdz cilvēkam sasniegt otru krastu, tas ir, atbrīvošanās viedība. Viedības tikums kā galvenais līdzeklis sasniegt nirvāṇ'u. Tā ietver visa pasaulīgā mānīgā rakstura apjēgu un iznīcina maldus, neapjēgu, aizspriedumus un ķecerību.

Sena nozīme - viedība, kas pārceļ otrā bezgalības krastā, un kam vajadzīga starojošā lāpa.

[387]: sešas viedības pilnības ir: augstsirdība; cildena uzvedība; pacietība; aizrautīga piepūle; svētpamirums (meditācija); pati prajñā.

Parasti mēs domājam lineārā jeb aritmētiskā progresijā. Tomēr es par to domāju kā par apli. Jo pirmā, kas ir augstsirdība jeb dāna (dāvana, labvēlīgums), un pēdējā - pradžņā - īstenībā ir vissvarīgākās. Aplī tās ir blakām, nevis galos. Pradžņā, kas ir nedalīta viedība, caurstaro tās visas, tāpat kā augstsirdība. Būtībā katra satur visas pārējās, tā ka kopā ir trīsdesmit sešas, un katra pamatojas viedības pilnībā

pradžnatā, prajñata, prajñatā - saprāts, viedība, zināšanas. Arī prajñatva

pradžņāvāda, prajñavada, prajñāvāda - viedības vārds

pragata (kalāšu) - rituāli netīrs

pragata tshim - vieta, kur sievietes mazgājas un mazgā savas drēbes, tabū vieta vīriešiem

Prajāg, prayag, prayāg - svētvieta Prajāga, Rudraprayag, mūsdienu Allahabad'a; Triveni jeb triju svēto upju (Gaṅgā, Yamunā, Sarasvatī) saplūsmes vieta

prajāna, prayana, prayāṇa - ceļojums, aiziešana, nāve, aizjāšana, došanās ceļā, dzīves ceļš (lielākais jājiens), iebrukums, došanās aizstāvēt, ēdiens, kas gatavots no piena

prajāga, prayoga - paraža, mēģinājums, savienojums, izgudrojums, līdzeklis, dzinulis, plāns, cēlonis, ziedošanas, rotaļa, skandēšana, grāda piešķiršana, zirgs, nodarbošanās, ieguldījums, skandējama formula, svēts teksts, ceremoniāla forma.

[12]: nopietni, sekmīgi pūliņi pašattīstīties atšķirībā no dabiska labdabīguma.

[388]: attiecas uz deviņiem cilvēka (dvēseles) attīstības līmeņiem.

prajunkte, prajudž, prayunkte prayunkte, prayuj - sajūgt, iejūgt, iekustināt, savienot, nodarbināt, skandēt, skubināt

prakāš, prakash, prakāśayati, prakāś - spīdināt, apgaismot, apmirdzēt, izstarot, dot skaidrību, likt starot, likt parādīties, parādīties, izpausties; gaisma,

starojums, atskārsme, spīdošs, mirdzums, spīdums, spožums. Tīrā Apziņa (kāš - spīdēt + pra - iz-); izziņas spēja

prakrija, prakriya, prakriyā - radišana, ražošana, norise, izcelšanās, paņēmiens, ziedošana, aušana, dziedāšana. Skat. nīti

prakrintati, prakrit, prakrintati, prakrt - apcirst (k-c), apgriezt, pārtraukt; kr = 'darīt, darināt' (uzcirst gulbūvi)

prākrita, prakrita, prākṛta - pirmsanskrits, jebkurš sanskritam radniecīgs lauciniecisks jeb dzimtais dialekts; tautas, dzimtais, parasts, vienkāršs, rupjš, dabisks, nemākslots, neizsmalcināts, neviltots, pirmatnējs, lauciniecisks, īsts, sākotnējs, gribēts, sastāvošs no, pilnveidots, izvirzīts, padarīts, minēts, noteikts, zems, piederīgs izcelsmei. Skat. arī ardha māgadhī

Prākrita dialekti mainās no apvidus uz apvidu. ... no dažādiem atpazītiem prākrita variantiem, kā shauraseni, gaudi, lati, augstākais statuss tiek piešķirts mahārashtri prākritam. Skat. arī pāuda, pāua, saṃskṛta.

[12]: parastās valodas; atšķirībā no sanskrita tās ir zinātnieku nesistematizētas. Buda (Šakjamuni) ir runājis Māgadhī prākritā (pāua). Tripiṭaka ir rakstīta tajā. Šī valoda ir cieši radniecīga sanskritam, bet fonētiski neattīstīta un gramatiski neizstrādāta.

[49]: prākrits jeb vidējā indoāriju valoda ir Dienvidāzijā runāta ap 300.g.pr.m.ē. līdz 1000.g.m.ē. Vēlāk tā attīstījies par agrīnajām mūsdienu indoārju valodām, kā hindi, pendžabi, bengali, marathi un daudzām citām. Nosaukums 'indoāriju' tām tiek piešķirts, lai atšķirtu no ne-Dienvidāzijas āriju valodām, piem., irāņu, osetu, tadžiku, pāstu, kafiri.

[243]: dzīvo būtņu valoda.

[79]: (Maurju) Indijā ar vienu iespējamu izņēmumu Ašokas uzrakstos ir lietots samērā vienveidīgs dialekts. To parasti sauc par austrumu dialektu, tomēr, lai gan tas noderētu valodas vēsturei, tas ir maldinoši vēsturiskā ziņā. Priekšroka dodama Lüders'a (un citu) pieņemtajam apzīmējumam - senais ardhamāgadhī.

Lai kā mēs to sauktu, šim dialektam ir jāatspoguļo vai nu paša Ašokas vai viņa galma un/vai administrācijas - visa vai daļas - valoda. Ļoti ticams, ka tas ir valdošā slāņa dialekta rakstu versija, kurā pārsvarā bijuši cilvēki no austrumu apvidiem. Izņēmums ir ap Girnār'u rietumos un fragmentos no Sōpārā apkārtnes. Ir apspriests, vai tas pārstāv vietēju dialektu, vai vienkārši rakstvežu praksi. ...

Nozīmīgi ir, ka austrumu vai austrumu ietekmēts dialekts visos pārējos maurju uzrakstos Indijā nevarēja būt vietējs vai parasti lietots dialekts vairumam cilvēku vairumā vietu, kur tas lietots. Ka tas ir tā, visai skaidri rāda fakts, ka nav saglabāties neviens pēcmaurju uzraksts šajā dialektā. To

aizvietojojis tas, ko Richard Salomon sauc par 'standarta' vai 'vispārīgo' epigrāfisko (rakstu) prākritu.

prākriti, prakriti, prakṛti - galvenais, augstākais, pirmais, pirmdīgļis, Virs-jeb Visuma dvēsele, Radītājs, pirmdaba, jeb neattīstīta daba, materiālās pasaules avots, sākotnējs; vārda neattīstīta forma; cilmes viela; Dieva pamatliekošais spēks (šakti), no kā veidots viss Visums; visu pamatsastāvdaļu avots; bezatšķirību cēlonis; pasaules materiālais cēlonis. Saukts arī par pradhana. prākriti var nozīmēt arī visu svārstību esības (enerģijas) spektru.

[12]: arī pradhāna - daba, raksturs kā iekšēji piemītošs, cēlonisks, nemainīga; neatkarīga jeb pašatkarīga (salīdz. ar patību). Cilvēka paša ievirze, spējas, prātam piemītošais stāvoklis; iekšējās esības stāvoklis.

J.A.Grimes [8]: pirmatnējā Daba; radītāja (no darbības v. saknes kr = 'darīt, darināt' + pra = 'uz priekšu').

1. Sāṅkhy'ā to sauc arī par pradhāna un avyakta; matērija ir viena no divām sistēmai būtiskām kategorijām. Tā ir pašos pamatos aktīva, bet nav apzinoša. Tā ir viena un neuztveroša. Tā ir Visuma avots un to var izsecināt no iedarbības. Tā ir triju sastāvdaļu, ko sauc par guṇa (sattva, rājas, tamas) salikumu. 2. Viśiṣṭādvaita Vēdānt'ā tā ir viena no sešām substancēm. Atšķirībā no Sāṅkhjas, īpašības (guṇa) ir pirmatnējās dabas (prakṛti) īpašības, ne tās sastāvdaļas. Šīs īpašības ir no tās nedalāmas, bet nav ar to identiskas. Tā ir nedalāmi saistīta ar Dievu (Īśvara) un atkarīga no Tā, atšķirībā no Sāṅkhjas neatkarīgās prakṛti. Tā ir cilvēka mājvieta un caur cilvēku arī paša Dieva. Sāṅkhjas prākriti ir bezgalīga, bet te tā ir ierobežota no augšas ar mūžīgo izpaušmi (nityavibhūti).

3. Advaita Vēdāntā tā ir šķituma (māyā) princips un tāpēc nav pamatliekoši īsta. Tā ir parādība, tomēr ne iedomas.

4. Dvaita Vēdāntā, tā ir pasaules materiālais cēlonis un viena no divdesmit substancēm (dravya).

Pārsvarā valoda visos reģionos, izņemot ziemeļaustrumus un Šrilanku, turpmāk piederās prākrita variantam, kas starp Ašokas dialektiem vairāk atgādina rietumu dialektu Girnār'as akmens uzrakstos, un kam starp literārajām valodām vairāk kopīga ir ar pāli un senajām śaurasenī formām. ...Šis centra-rietumu vidus indoāriju (MIA) dialekts aplūkotajā laikposmā, pēdējos divos gadsimtos pirms mūsu ēras, būtībā ir bijusi vienīgā rakstos lietotā valoda, un tādēļ, domājams, tāpat kā pāli, ir attīstījies par kaut ko līdzīgu Ziemeļindijas starpsaziņas valodai (lingua franca), vismaz rakstos.

prākṛitilaja, prakṛitilaya, prakṛtilaya - uzsūkšanās pirmdīgļi (prakṛti), Visuma izšķīšana; uzsūcies jeb izšķīdis prakṛti; dievsajūgas stāvoklis, kurš tā pielīdzinājies kosmiskajai enerģijai, ka ir tajā notverts kā tīklā un nespēj sevi nodalīt no tās un tālāk attīstīties, līdz notiek kosmiskā izšķīšana, kurā izšķīst zemākās cilvēku, eņģeļu un erceņģeļu valstības (bhur, bhuwah, swar)

prakṣalajati, prakshalayati, prakṣalayati - skalot, mazgāt, tīrīt

pralabhatē, pralabhate - dabūt, iegūt, piemulķot, pielabināt, apkrāpt, pievilt. Skat. labhate, labh - dabūt mantu; labhya - labs, derīgs, dabūjams, skaidrs, saprotams

pralaja-kēvalin, pralaya-kevalin - J.A.Grimes [8]: Kašmīras šaivismā cilvēka dvēseles veids

pralaja, pralaya - izšķīšana, anihilācija, pasaules izšķīšana, sabrukums, nesamaņa, miegainība, sajūtu zudums, apziņas zudums, uzsūkšanās atpakaļ, noriets, beigas, kalpas beigas. Skat. Mahāpralaya

pralajakāla, pralayakala, pralayakāla - Visuma izšķīšanas laiks

J.A.Grimes [8]: periodiska kosmiska izšķīšana (no darbības v. saknes ṛi = 'izšķīst' + pra = 'prom').

1. Tas ir miera jeb atpakaļuzsūkšanās periods.

2. Tas ir triju veidu - mūžīgais (nitya), kas ir miegs, kurā uz laiku izšķīst katra piepūle; nejaušs (naimittika), kas notiek Brahmā dienas beigās; un prākṛta, kas notiek Brahmā laikmeta beigās.

3. Visuma izšķīšana un atpakaļuzsūkšanās kalpa's beigās. Pasīvā fāze jeb potenciālais periods, kad visas izpausmes ir snaudā.

4. Šo teoriju atzīst visas indiešu skolas, izņemot Mīmāṃsā.

pralajakāla, pralayakala, pralayākala - kam vēl piemīt ierobežojumi un rīcība.

J.A.Grimes [8]: cilvēka dvēseles (jīva) veids; bezķermeņa dvēseles veids.

1. Izšķīšanas (pralaya) laikā pieredzošie subjekti jeb cilvēku dvēseles atpūšas māyā tattv'ā. Tās nav apzinošas, un tām nav fiziska ķermeņa - tikai netveramais ķermenis.

2. Kašmīras šaivismā viens no septiņiem zinātājiem (skat. saptamāṭṛ). Tas ir cilvēka dvēseles veids, kas ierobežota ar diviem - neapjēgas (āṇava) un darbības (karma) pinekļiem jeb ierobežojumiem. (Skat. mala). Tas ir persona, kāda tā pastāv izšķīšanas laikā

pramā, prama - pamati, mērs, mērogs, īstas zināšanas, mērs, pareizs mērs, pareizs priekšstats, pantmēra veids.

J.A.Grimes [8]: pamatota apjēga; patiesa apjēga (no darbības v. saknes mā = 'piemērot' + pra = 'pirms vai turpmāk').

1. Nyāyā tā ir priekšstatoša apjēga (yathā-rthānu-bhava). Tā ir noteikta un apliecināta objekta izziņa, kas ir patiesa un pēc rakstura priekšstatoša.

2. Saskaņā ar Sautāntrika's un Vaibhāṣika's skolām, tā ir izziņas un izzināmā satura identitāte. Tas ir reālistisks viedoklis, kas apgalvo, ka objekts nosaka izziņas pamatotību.
3. Advaita Vēdāntā tā ir apjēga, kam piemīt nepretrunīgums (abādhita) un jauninājums (vai dažkārt tikai pirmais).
4. Bhāṭṭa Mīmāṃsā'ā tā ir primāra un sākotnēja apjēga (anadhigata).
5. Prābhākara Mīmāṃsā'ā tā ir nepastarpināts pieredzējums (anubhūti).
6. Vaišeṣik'ā tas ir unikāls iedarbīgs gan patiesas priekšstatošas apjēgas, gan atmiņas cēlonis.
7. Džainismā tā ir nepastarpināta priekšstatoša apjēga un pastarpināta apjēga, ciktāl patiesa.
8. Viśiṣṭādvaita Vedānt'ā visa apjēga ir īsta. Tās pazīme ir, ka tā ir praktiski derīga.
9. Sāṅkhy'ā tā ir iepriekš neapjēgta apjēga (anadhigata), brīva no kļūdām un pāri šaubām.

pramāna-mūlaka, pramana-mulaka, pramāṇa-mūlaka - J.A.Grimes [8]: pareiza apjēga

pramāna, pramana, pramāṇa - pierādījums, liecība, apgalvojums, robeža, vienreizīgums, mērs, izmērs, pakāpe, galvenais, vadlīnija, norādījums, pilnvara, dejas saskaņotība ar mūziku, pareiza uztvere, derīgums (salīdz. ar piemērs); pareizas apjēgas līdzeklis; loģisks pierādījums; (apjēgas) ietekme; izziņas līdzeklis; patiesība, pamatotība, pierādījums.

J.A.Grimes [8]: 1. Tas ir pamatotas apjēgas rīks (karaṇa). Kā cēlonis, tā sekas (mānādhīnāmeyasiddhiḥ). Saskaņā ar visām sistēmām, par pamatotām atzītu pramānu skaits būs atkarīgs no zināšanu tipa.

2. Cārvāka's (materiālistu) skola par vienīgo pamatotas apjēgas līdzekli atzīst uztveri (pratyakṣa).

Budisti un Vaišeṣika atzīst uztveri un slēdzienu (anumāna).

Džaini, Sāṅkhya, Yoga, Viśiṣṭādvaita Vēdānta un Dvaita Vēdānta skolas atzīst uztveri, slēdzienu, un mutisku liecību (śabda).

Nyāya atzīst uztveri, slēdzienu, mutisku liecību un salīdzinājumu (upamāna). Prābhākara Mīmāṃsā skola atzīst uztveri, slēdzienu, mutisku liecību, salīdzinājumu un pieņēmumu (arthāpatti).

Bhāṭṭa Mīmāṃsā un Advaita atzīst uztveri, slēdzienu, mutisku liecību, salīdzinājumu, pieņēmumu un neizziņu (anupalabdhī).

Śaiva Siddhānta kā vienīgo pamatotas apjēgas līdzekli atzīst Śiva-cit-śakti, tomēr kā otršķirīgu līdzekli tā tradicionāli atzīst trīs pirmās pramāṇa's.

Dvaita Vēdānta pamatotas apjēgas avotus sauc par anu-pramāṇa; kevala-pramāṇa tiek definēta kā objekta, kāds tas ir, apjēga. Kā anu-pramāṇ'u Dvaita atzīst uztveri, slēdzienu, mutisku liecību.

3. Džainismā pamatotas apjēgas līdzeklis ir lietas, kāda tā ir, apjēga. Tā ir tieša (aparokṣa) un netieša (parokṣa). Tiešā ir vai nu praktiska (vyāvahārika), vai pārpasaulīga (paramārthika). Praktiska ir vai nu uztveroša apjēga (matī) vai mutiska (sṛta). Pārpasaulīga ir vai nu tieša apjēga (kevala) vai netieša (vikala). Netieša ir piecu tipu - smṛti, pratyabhijñā, tarka, anumāna, āgama.

4. Saskaņā ar dažām tradīcijām, pramāṇa's ir ietveršana (sambhava), tradīcija (aitihya), papildinājums vai pārpalikums (pariśeṣa) un žestikulācija (ceṣṭā).

prāmāṇja, pramāṇya, prāmāṇya - ietekme, uzticamība, pierādītība, autentisms, liecība, paļaušanās uz autoritāti

pramātha, pramatha, pramātha - mocīšana, izvarošana, sāpināšana, pakļaušana, sišana

pramātri, pramatri, pramātr - mātesmāte, autoritāte, autoritatīvs cilvēks, īpaša ierēdņu kategorija, tas, kas īstenojis pareizu ideju

pramēhati, pramih - nolaist ūdeni, nomīsties, pamīst (s-h). Arī pramīḍha

pramōda - līksme, prieks, gaišums, sajūsma, ārkārtīgs prieks, prieks tikumīgā cilvēkā, spēcīga smarža.

J.A.Grimes [8]: labā redzēšana visās lietās. Sāṅkhy'a noslēpumaina spēka (siddhi) veids, kas ved tieši uz pirmatnējās Dabas (prakṛti) nodalīšanos no apzinoša cilvēka (puruṣa)

pramudita - līksms, patīkams, līksme, jautrība, izpriecas (salīdz. ar Mudīte?).

J.A.Grimes [8]: līksme cilvēka darbībā (skat. bodhisattva)

pramukha - zintnieks, izcilākais, galvenais, vadonis (galvenā mute=seja), pirmais, priekšējais, acis piesaistošs, cienījams, godājams, sākums, grēda, pūlis, seja

prāṇa, prana, prāṇa - dzīvība, netveramā dzīvības dvaša (atšķirībā no jīva - dzīves ar dvēseli); gan ķermenī, gan Visumu uzturošs spēks; dzīvības elpa, princips, kas atšķir dzīvo no nedzīvā, galvenā no netveramajām dzīvības elpām (prāṇa, apana, udana, vyana, samana), dzīvības gaiss, dzīvības spēks; substance, kas riņķo netveramajā ķermenī; vispārējs maņas un "iekšējā" (prāta) orgāna nosaukums; skat arī jīva, prāṇamaya.

[182]: dzīves elpa. Atharvavēdā tai veltīta himna kā dievības personificējumam. Dažkārt tiek pielīdzināta maņas orgāniem (kṣātra). Var būt arī elpa, valoda, acs, auss, saprāts - pat visas cilvēka darbības iemiesojums.

[23]: ķīniešu čī, ci, qi - daoismā elpas enerģija, kas mājō cilvēka ķermenī.

[389]: elpa ir saistīta ar neirofizioloģiju. Kad pārsvars ir kreisajai nāsij, aktīva ir smadzeņu labā puse.

Kad strādā labā nāss, aktīva ir smadzeņu kreisā puse (loģika, domāšana un izpratne). Kad ieelpa un izelpa iet pārsvarā caur labo nāsi un pavisam maz caur kreiso nāsi, (smadzenes) caurstrāvo zināšanas.

Kad ieelpa un izelpa iet pārsvarā caur labo nāsi, tu zināšanas uzņem un izbaudi, it kā tās būtu mūzika. Kad elpa plūst caur abām nāsīm vienādi, notiek meditācija un lūgšana. Vai nenotiek nekas. Ja tu esi kopā ar kādu īsti garīgu cilvēku, abas nāsis elpos vienādi. Ja tu ej satikt īstu skolotāju (guru) vai ej gar templi, baznīcu, godāšanas vai garīgas darbības vietu, tu manīsi, ka abas nāsis darbojas vienādi.

Prāna jeb dzīvības dvaša virzās caur nāsīm, kurās ir trīs upes (nadi - netverami kanāli). Saules upe ir labā nāss. Mēness upe ir kreisā nāss. Uguns upe ir abām pa vidu. To sauc par Sušumnas upi. Mēs dzīvojam prānas okeānā. Prāna un Patiesība jeb apziņa ir prānas prāna.

Pieci prānas veidi ķermenī ir prāna, apāna, udāna, samāna, vyāna.

Prāna ir enerģija ķermeņa augšdaļā, sirds apvidū. Ja prāna ir pārāk spēcīga, tu nevari aizmigt.

Apānas Vējš (Apāna Vāyu) ir enerģija ķermeņa apakšdaļā (iziet caur anusu). Ja apāna ir pārāk spēcīga (meteorisms), tu jūties apātisks, miegains un truls.

Samānas Vējš (Samāna Vāyu) ir vēdera apvidū, tas palīdz gremošanai.

Udānas Vējš (Udāna Vāyu) ir krūškurvja augšpusē un rīkles apvidū, tas atbild par emocijām. Ja udānas vējš ir nelīdzsvarots, tev nav emociju, tu kļūsti kā akmens vai kļūsti ļoti salkans un vājš.

Vjāna (Vyāna) ir viscaur ķermenī, tā atbild par locītavu kustībām, par apriti ķermenī. Ja Vjāna Prāna ir uzbudināta, tad uzbudināta ir asinsrites sistēma, tavas locītavas nav elastīgas, ir ilgstošas un smeldzošas sāpes.

Piecas prānas (Panch Prāna) - pieci prānas veidi ir ikkatrā, un dažādos brīžos pārsvarā ir dažādas prānas. Prānu nelīdzsvarotību labo, veicot prānājamas un Sudaršan Krijas vingrinājumus.

Prānu apjēga prasa ilgu laiku. Mūsu ķermenī darbojas 172000 netveramās upes jeb prānas kanāli. Elpa mainās ar katru darbību, un noteiktas prānas darbojas noteiktās reizēs.

Vēdas mums māca, ka mūsu ķermeņa vielmaiņa ir divtik spēcīga, kad tu elpo caur labo nāsi, salīdzinājumā ar elpošanu caur kreiso. No tā sanāk, ka elpošana ar kreiso nāsi ir laba reize dzert; ar labo nāsi ir laba reize ēst. Ja darīsi otrādi, tad pusgada laikā tu vari saslimt.

Ajurvēda teic arī, ka tev nevajadzētu ēst un dzert vienā reizē, un pēc ēšanas tev jāatstāj pusstunda līdz dzeršanai. Netveramās upes, elpa mainās katru stundu. Tāpat nemitīgi mainās prāna, pasaules enerģija.

[14], lpp.629. Šrī Šivananda Svāmī: prāna - vispārējā Visuma enerģija, netveramais (sūkšma) dzīvības spēks. Prānas ārējā izpausme ir elpa. Ar elpošanas vingrinājumiem var pārvaldīt netveramo prānu sevī, kas ir līdzvērtīgi saprāta pārvaldībai. Saprāts bez prānas palīdzības darboties nevar, jo ar to ir saistīta netveramā sūkšma prāna. Šī vispārējā enerģija slēpjas cilvēkā un pastāv visur ap cilvēku. Siltums, gaisma, elektrība, magnētisms - tās visas ir prānas izpausmes.

Prāna ir saistīta ar saprātu, caur to ar gribu, caur gribu ar cilvēka dvēseli, bet caur to ar augstāko esību. Elpošanu un asinsriti pārvalda doma gribas vadībā.

Prāna ir dzīvības, atjaunojošs spēks, ko var lietot apzinīgi - pašpārvaldībai, slimību dziedināšanai un daudziem citiem mērķiem. Jōgi uzskata, ka prāna tattva ir pat pārāka par manas tattv'u, jo prāna ir klātesoša pat tad, kad prāts nedarbojas - dziļā miega laikā. Ja tu zini kā pārvaldīt sīkos prānas vilnišus, kas darbojas caur prātu, tad vispārējās prānas lietošanas noslēpums tev taps zināms, un tu būsi valdnieks pār visām spēka izpausmēm Visumā.

[94], 120.lpp.: arī 'pirmatnējā enerģija'. Saskaņā ar seno indiešu ieskatiem, elpojot cilvēks sevī uzsūc ne tikai skābekli (īstenībā priekšstats par skābekli tad vēl nav bijis), bet arī kādu enerģētisku substanci, ko sauc par prānu. Šī enerģija, ko cilvēks ieelpo ar gaisu, nonāk līdz dažādiem ķermeņa orgāniem, kas to pārstrādā, kopumā veidojot iekšējo prānas plūsmu (sūkšmaprāna - netveramā prāna).

Darbā Tarka-Sangraha ir teikts- "Prāna ir vējš, kas pūš ķermeņa iekšienē. Tas ir vienots, bet atšķirīgu īpašību dēļ tam ir dažādi nosaukumi, kā 'prāna', 'apāna' utt."

Priekšstats par prānu kā dzīvības dvašu nāk jau no agrīnām Upaniṣadām, kur tā tiek daļēji pielīdzināta Ātman'am (cilvēka atmaņai, patībai), kā arī augstākajam dzīvības principam.

Darbā Āraṇyakaparva (98; 203; 15-28) ir aprakstīti šādi priekšstati:

"Uguns, kas ir galvā, uzturot ķermeni, ir prāna, kas darbojas gan galvā, gan ugunī; bijušais, esošais, nākošais - viss pastāv prānā. Svarīgākā no pamatelementiem ir Vīrsīstenības (Brahman) uguns, un to mēs godājam - to, kas ir visa esošā dvēsele ... ar izziņas spēju, saprātu, pašapjēgu un jūtu objektiem. Uz zemes to visur sargā prāna, un tā iet savus pašas ceļus, sāmanas (gremošanas) balstīta.

Uguns, kas ir pie urīnpūšļa un anusa, ir apāna, tā izvada urīnu un izkārņījumus.

Kopīgo trim lietām - gribas piepūlei, darbībai un (pieliktajam) spēkam cilvēki, kuri ir izzinājuši Augstāko garu, sauc par udānu.

Vējš, kas ir katrā cilvēka ķermeņa savienojumā, tiek saukts par vjānu. Šis vējš visās ķermeņa sastāvdaļās esošo uguni iznēsā visur un kustina sulas, hormonus un ķermeņa šķidrumus.

No prānu kopuma rodas tāds savienojums, ko sauc par karstumu, kas palīdz sagremot ēdienu. Prāna un vjāna ir starp apānu un udānu un (tām savienojoties) izdalītā uguns pienācīgā veidā izkarsē šo apvidu. Šis karstums mājot taisnajā zarnā, kas beidzas ar anusu, bet no tā sākas plūsmas uz visām dzīvo būtņu prānām. Uguns spēka uz zarnu izeju vilktā prāna tiek aizturēta, bet tiecoties augšup tā no jauna izplata uguni.

Zem nabas ir sagremotā ēdiena krātuve, virs - nesagremotā; visas ķermeņa prānas sanāk nabas vidū. No sirds šķērsām, augšup un lejup aiziet desmit kanāli; prānu rosināti, tie iznēsā ēdiena sulas. Ceļš, pa kuru jōgi nonāk līdz Augstākajam garam, ir tāds - pārvarot nogurumu, pārvaldot (dažādas) pozas, viņi ievieto Ātmanu galvā. Tādā veidā ar prānu un apānu ir caurstrāvots viss, kam ir ķermenis.”

prānājāma, pranayama, prāṇāyāma - elpas aizture, dzīvības dvašas vingrinājumi; no prāṇa + āyāma jeb dzīvības ilgums. Netveramo dzīvības spēku pārvaldība, parasti ar īpašiem elpošanas paņēmieniem. Tāpēc arī vienkārša elpošanas vadība parasti tiek maldīgi uzskatīta par prānājāmu.

J.A.Grimes [8]: elpas pārvaldība.

1. Viens no rāja-yoga's astoņiem locekļiem.; skat. aṣṭāṅga-yoga. Elpas pārvaldība palīdz noturēt pārvaldībā prātu. Tas ir elpošanas regulācijas un ierobežošanas paņēmieni.

2. Elpas pārvaldībai ir trīs aspekti - ieelpa (recaka), aizture (kumbhaka), izelpa (pūraka). Prānājāmas praktizēšana palīdz izelpas, ieelpas un aiztures laika sprīdi padarīt ilgāku. Ir arī asins attīrīšanas, iekšējo orgānu iedzīvināšanas u.c. prānājāmas.

[14], lpp. 629. Šrī Šivananda Svāmī: dzīvības dvašas izvēršana (prāṇāyāma) sniedz ātru plūsmas (nāḍī) - jōgas pamata - attīrīšanu un ir dievsajūgas priekšposms. Var apturēt visu ķermeņa orgānu darbību un pārvaldīt netveramo prānu ar elpas aizturi.

Prāna ir saprāta dimensija. Iemācoties pārvaldīt prānu, tu spēsi pārvaldīt saprātu un sēklas (vīrya) enerģiju, jo visas šīs trīs lietas ir cieši saistītas. Ja tu spēsi kontrolēt saprātu, tad elpa sakārtosies pati, un pārvaldīta taps prāna. Tev ir nervi gan fiziskajā, gan astrālajā ķermenī. Fiziskā ķermeņa nervu

sistēma sastāv no tveramās (sthūla) prānas, astrālā - no netveramās (sūkṣma) prānas. Starp šiem diviem prānas veidiem pastāv cieša saikne.

Caur prānas pārvaldību nāk fiziska dziedināšanās, telepātija, tālredzīgums, domu lasīšana un citas spējas (siddhi).

Prānājāmas vingrinājumi ir dažādi - atkarībā no cilvēka attīstības pakāpes, temperamenta un mērķiem: dziļā elpošana, vieglā elpošana, prānājāma staigājot, prānājāma meditācijas laikā, ritmiska elpošana, sūrya bheda, ujjayī, sidkari, śitalī, bhastrikā, bhramari (kamenes elpa), mūrccā, plāvinī, kevala kumbhak u.c. Norādījumi prānājāmai:

1) Agri no rīta ar iztukšotām zarnām sēdies jōgas praksei. Sausā labi izvēdinātā telpā. Prānājāma prasa dziļu savākšanos un uzmanību.

2) Pirms sēsties pozā, iztīri abas nāsis. 10 minūtes pēc prānājāmas izdzer glāzi piena.

3) Stingri izvairies no liekvārdības, pārēšanās, ilgas gulēšanas un pārslodzēm. Ļoti labi ir katrā ēdienreizē ieēst glāzi rīsa ar kausētu sviestu - tas attīra zarnas un ļauj gāzēm (vāyu) brīvi plūst lejup. Daži elpas aiztures laikā savēl sejas muskuļus. Tā ir pārslodzes izpausme. Tādiem cilvēkiem ieelpas un izelpas pārvaldība vēl nepiemīt.

4) Prānājāmu var veikt tūliņ pēc miega, pirms pašas meditācijas. Vajag sastādīt dienas darbības kārtību, vadoties no savām ērtībām.

5) Sēdi stalti, nesaliec ķermeni bez vajadzības, jo no tā saprāts sabrūk. Pozai prānājāmas laikā jābūt nesatricināmai kā akmenim. Sākumā visas trīs prānājāmas norises ir jāskaita. Vēlāk organisms laiku attiecības ievēros pats un tad skaitīšanu var izbeigt. Viss sakārtosies caur praksi.

6) Dažās pirmajās dienās vajag atzīmēt vingrinājumu skaitu un kontrolēt izaugsmi, bet augstākā līmenī prāts ar to nav jāapgrūtina. Plaušas pašas pateiks priekšā, kad vajadzīgais vingrinājumu skaits ir izdarīts.

Nedari prānājāmu, kad esi noguris. Pēc tās vienmēr izbaudi tās sniegto līksmes un laimes, pacilātības, attīrītības sajūtu. Neapkrauj sevi ar pārāk daudziem pienākumiem; pietiek, ja pildi vien vienu pašierobežošanās (niyama) solījumu.

7) Visos sākuma kursa vingrinājumos skandē mantras, piemēram, Rāmas, Šivas vai Gājatrī vārdus, to atkārtojumu skaitu izvēloties atbilstoši savām nosliecēm.

Prānājāmai vislabāk der Gayatrī un AUM.

8) Nepeldies uzreiz pēc prānājāmas. Pusstundu atpūties. Ja (karstā laikā) prakses laikā svīsti, neslaukies, tikai masē ar rokām. Nesēdies prānājāmai caurvējā, ja būs jāsvīst.

9) Ieelpo un izelpo vienmēr ļoti lēnām, bez skaņām. Dabiskajai elpas skaņai ir jābūt līdzēnai un iespējami klusai.

10) Negaidi labumu no prānājāmas, ja to dari vien 2-3minūtes dienā. Jau no sākuma tā jādara mazākais 15 minūtes ik dienas. Nekas nesanāks arī, ja katru dienu lēkāsi no viena vingrinājuma uz citu.

11) Patandžali prānājāmas praksei nekādu uzmanību nepievērš. Viņš atzīmē tikai - izelpo lēnām un aizturi elpu. Tad tev būs noturīgs un mierīgs prāts.

12) Iesācējiem der sākumā vairākas dienas prānājāmu darīt bez elpas aizturēm. Izelpas un ieelpas garumu attiecībai jābūt 1 pret 2.

13) Prānājāmu tās populārākajā sagatavošanās veidā var veikt jebkādā pozā, stāvus vai sēdus, arī tā nesīs labumu. Tie, kuri praktizē ieteikto (sukha purvak) paņēmienu, sekmes gūst ātri.

14) Pamazām pagarini elpas aiztures laiku. Pirmajā nedēļā 4 sekundes, otrajā 8, trešajā 12 un tā tālāk līdz savu spēju robežai.

15) Ir jāiemācās veikt visas trīs prānājāmas pakāpes bez slāpšanas vai neērtības sajūtas jebkurā trenēšanās stadijā. Visu triju pakāpju ilgums visu laiku ir jāvada, veicot prānājāmu ar vislielāko uzmanību. Tikai tad nāks nepiespiestība un vieglums.

16) Izelpu stiept garumā nevajag bez vajadzības. Ja to pārāk izstiepsi, ieelpa būs steidzīga un kropļosies ritms.

17) Ir efektīvi jākontrolē plaušas elpas aiztures beigās, lai ieelpu padarītu mierīgu un atbilstošu izelpai.

Viegla un ērta ir sukha purvak prānājāma.

Sēdi lotosa vai siddhāsanā. (Uzliec izstieptu rādītājpirksta un vidējā pirksta galus virs uzacu starpas).

Ar labās rokas īkšķi no sāniem aizspied labo nāsi. Ieelpo caur kreiso (ida), 3 reizes lēnām domās izsakot AUM. Iztēlojies, ka kopā ar gaisu ieelpo prānu. Praktizēšanas gaitā tu tiešām jutīsi, ka uzpildies ar prānu.

Tad ar labās rokas mazo pirkstiņu un zeltnesi (4.pirksts) aizspied kreiso nāsi. Aizturi elpu, 12 reizes domās atkārtojot AUM. Sūti nervu plūsmu lejup uz mūlādhāra's enerģijas centru (starpenē starp anusu un dzimumorgānu) un sajūti kā tā uzsit pa šo čakru un modina kuṇḍalinī.

Atcel īkšķi un izelpo caur labo nāsi, 6 reizes izsakot AUM.

Izdari atkal to pašu, bet sākot no labās nāss (pingala).

Šis cikls ir viena prānājāma. Dari pa sešiem cikliem rītos un vakaros. Pamazām pagarini elpas aiztures laikus, bet tikai līdz ērtības sajūtas robežai. Nesteidzies, esi pacietīgs. Prānājāmas laikā savācies uz mūlādhāra's un kuṇḍalinī enerģijas centriem. Kuṇḍalinī modīsies straujāk, ja prāta savākšanās ir īsta un praktizēšana kārtņa.

Šis vingrinājums iznīcina visas slimības, iztīra visas nādi, aptur prāta svaidīšanos, uzlabo gremošanu un asinsriti, palīdz dzimumatturībā un modina kundalinī. No ķermeņa iziet visi netīrumi.

(Ida un pingala nav simpātiskās nervu sistēmas ķēdes fiziskajā dimensijā. Tās ir netveramas upes (nādi), kas nes netveramo prānu. Fiziskajā ķermenī tās tiešām atbilst labajam un kreisajam simpātiskajam zaram. Ida sākas no labā sēklinieka, pingala no kreisā. Tās satiekas centrālajā jeb mugurkaula enerģijas upē (suṣumṇā nādi), starpenes (mūlādhāras) enerģijas centrā. Šo savienojumu sauc par mukta triveni. Idā mājō Gangā, Džamunā un Sarasvatī upes. To satikšanos sauc par Brahmā punktu (Brahmā granthi). Vēl tās satiekas anahatas un agni čakrās. ... Ida iet caur kreiso nāsi, pingala caur labo. Idu dažkārt sauc par mēness upi un pingalu par saules upi. Ida atvēsina, pingala ķermeņa temperatūru ceļ).

Ar prānājāmu var iegūt pārdabiskas spējas ... Pieņemsim, tev ir slimas aknas. Nosēdies lotosa pozā un aizver acis. veic sukha purvak prānājāmu. Virzi prānu uz aknām. Savāc uz šo apvidu prātu un uzmanību. Iztēlojies kā tur notiek šūnu pārkārtošanās un atveseļošanās darbs. Šajā norisē ļoti liela loma ir pašāpībai, iztēlei, uzmanībai, ieinteresētībai (dzīvošanai prānājāmā).

Elpas aiztures laikā virzi prānu uz slimo daļu, pēc tam iztēlojies, ka visi netīrumi iziet ar gaisu. Atkārtō to pa 12 reizēm rītos un vakaros. Slimība pēc dažām dienām beigsies. Tas ir bezzāļu paņēmiens, dabiska dziedināšanās.

Bhagavadgīta, 3.nod., 29.pants: vēl citi, kas vēlas iegrozōt elpu, lai gremdētos transā, ziedo izelpu ieelpā un ieelpu izelpā, un, pilnīgi apturējuši elpu, iegrimst transā. Citi ierobežo ēšanu un ziedo pašu izelpu.

[94], 286.lpp.: fiziskais ķermenis (sthūlaśārīra) darbojas, patērējot skābekli; tomēr arī kā netveramais ķermenis (sūkṣmaśārīra) - no prānas. Jōgā, daosā un budismā nāve ir prānas (saukta arī ci) izsīkums organismā. Ja prānu uzkrāj, ierobežojot tās lieku patēriņu, tad dzīvi pagarina.

Tādējādi, saskaņā ar seno austrumu uzskatiem svarīga loma elpošanā ir ne tikai skābeklim, bet arī tai prānai, ko gaiss satur. No gaisa prānu uzņem nervu sistēma, kas to izmanto savai darbībai. Augstāko pasaulu enerģija un netveramās matērijas ietekme ir iedarbīgāka par tveramās matērijas spēkiem.

Tādējādi ir skaidrs, ka prānas uzkrājums var daļēji vai pilnībā aizvietot elpošanu - atkarībā no nervu sistēmas stāvokļa. Īpašā stāvoklī iestatīta cilvēka psihe, kas vērsta uz prānas uzsūkšanu no apkārtējās vides, var likt organismam pastāvēt un pat pilnvērtīgi darboties arī bez skābekļa elpošanas,

bet vien no piesātinātas prānas apmaiņas, pie kam prānas avots var būt ne vien gaiss, bet arī augi, dažādi priekšmeti, kā arī tiešs kosmiskais starojums.

Pat pēc neilgas vingrināšanās māceklis var bez īpašām pūlēm iemācīties daļēji aizvietot skābekļa elpošanu ar prānisko (psīhisko) "elpošanu". Ir divi vienkārši vingrojumi.

I (guļus).

1) Nogulies uz grīdas, rokas saliec elkoņos ar delnām uz saules pinuma, pie kam kreisā plauksta guļ uz labās. Pilnīgi atslābinies un aizver acis, vēlreiz pārlicinies par atslābuma pilnīgumu (gar ķermeni izstieptām rokām strauji savelkot pirkstus dūrē; delnām un apakšdelmiem it kā jāpalecas un tad jāatkrīt uz grīdas). Pēc pārbaudes rokas atkal atliec uz saules pinuma. Tas var aizņemt ap 1,5-2 minūtes.

2) Izlīdzsvaro elpošanu - ieelpai jābūt apmēram izelpas garumā.

3) Savācies uz saules pinumu. Atmet visas blakusdomas - tev pastāv vienīgi ķermeņa galvenā daļa - saules pinums. Tas kļūst sajūtams kā kaut kāds sabiezējums, blīvs kunkulis. Tad tas sāk uzsilt. Šajā fāzē apziņu pārslēdz uz elpošanu.

4) Veic pilnu jōgas ieelpu. Iztēlojies kā prāna no ieelpotā gaisa caur plaušām nonāk saules pinumā un sāk tur uzkrāties. Ar izelpu saules pinums it kā savelkas, izsūtot prānu uz visām ķermeņa daļām, uz kāju un roku pirkstgaliem, uz galvu. Ieelpas un izelpas dziļas, kā jau pilnā jōgas elpā. Nākošajā ieelpā no jauna iztēlojies prānas uzsūkšanos - atkal plaušas iesūc prānu, tā uzkrājas saules pinumā, bet izelpas laikā no tā izdalās pa visu organismu.

5) Apmēram pēc 4-5 vingrinājuma minūtēm mēģini samazināt elpošanas intensitāti un iztēlojies kā prāna caur nāsīm un nedaudz pavērtu muti iesūcas plaušās, kad apraujas parastā elpa. Kad rodas skābekļa trūkuma sajūta, atsāc plaušu elpošanas kustības. Kad parādās noguruma sajūta, tas ir, apmēram 10-15 minūtes no sākuma, tad vingrinājumu beidz; apziņu pārnes uz AUM mantru, pēc 3-6 skandējumiem bez steigas atver acis un piecelies.

(Ietekme. Šis vingrinājums sevī apvieno visu labvēlīgo pilnas jōgas elpošanas ietekmi (plaušu alveolu, augšējo elpvadu dziedināšana, pleiras maisu un citu iekšējo orgānu masāža ar diafragmu), un prānājāmu. Notiek vispārēja veselīguma, dzīvīguma uzlabošanās, kas šo vingrinājumu dara neaizvietojamu organisma darbības rehabilitācijā. Prānas pieplūde organismam var palīdzēt, lai palīdzētu novērst sirds darbības un citu funkcionālo sistēmu traucējumus).

II (guļus vai sēdus, bet iesākumā labāk guļus).

1) Sākuma stāvoklī atslābinies, rokas gar rumpi. Aizver acis, iztēlojies virs sevis Visumu ar spožām starojošām zvaigznēm, tā bezgalīgo telpu.

2) Savācies uz saules pinumu. Veic dažas pilnas jōgas ieelpas-izelpas, tad pamazām palēnini un samazini elpošanas kustības. Prāta acīm iztēlojies kā Visuma telpa sāk pildīties ar starojošu enerģiju, kas caurstrāvo jebko. Visumā it kā ir izlējusies starojošas enerģijas jūra, vesels prānas okeāns.

3) Pārslēdz apziņu uz kājām. Tās uzsūc prānu, tā iespiežas caur ādu, to kā sūklis uzsūc kāju kauli; no kājām tā pārplūst uz saules pinumu, kur uzkrājas, bet izelpu laikā izdalās pa visu ķermeni.

4) Prānu uzsūc viss ķermenis - kā porains sūklis. Prāna iesūcas caur rumpja ādu, pleciem, plaušām, pat caur kaklu.

5) Tad tu vari lielo uzkrāto prānas krājumu sākt izstarot - izelpā veidojas spirāle, it kā vārpsta, virpulis. Tā sākas no kājām un griežas pa saulei (ja skatās no galvas uz kājām). Šī spirāle apņem visu ķermeni līdz galvai. Tagad ieelpa ir enerģijas uzsūkšana caur ādu un kauliem, izelpa ir mīksto audu piesātināšana ar prānu un vārpstas griešanās uzturēšana. Tāda griešanās saglabājas arī ieelpā, tomēr izelpā tā saņem katru reizi jaunu impulsu.

6) Fizioloģiskā skābekļa ieelpošana kļūst arvien retāka. Tu jūti, ka pietiek skābekļa arī bez elpošanas kustībām; tu elpo nevis skābekli, bet prānu. Ja sajūti skābekļa trūkumu, tu izdari dažas papildus elpošanas kustības ar plaušām, bet tāda vajadzība pamazām izzūd - jo organisms ir piesātinājies ar prānu.

7) Pēc 10-15 minūtēm vai pēc ilgstošās savākšanās sajūtot nogurumu tu nobeidz vingrinājumu pretējā kārtībā. Vispirms izzūd vārpsta, sākot no galvas līdz kājām. Prānas plūsma vājinās, jo viss organisms jau ir uzsūcis tam vajadzīgo Visuma enerģijas apjomu. Tava elpa kļūst parasta, izlīdzināta, un domās 3-6 reizes noskandējis AUM, tu pamazām atver acis un lēnām piecelies.

(Šis vingrinājums sevī apkopo visus I vingrinājuma labumus. Bez tam prasme izveidot no netveramās matērijas rotējošu spirāli turpmāk ļauj to izmantot kā aizsargapvalku pret nevēlamām ietekmēm uz tavu auru. Attīstās meditatīvas prānājamas iemaņas, un tas ir viens no vienkāršākajiem variantiem. Vēl - šajā vingrinājumā skaidrāk izpaužas psiķes noturīguma un visu funkcionālo sistēmu vispārējā veselīguma uzlabošanās. Krasi uzlabojas izturīgums un darbaspēja).

pranam, pranamati, praṇam, praṇamati - palocīšanās, paklanīšanās kāda priekšā; palocīties, sveicināt ar cieņu. Cieņpilns jeb godājošs žests, saliekot plaukstas krūšu priekšā. Zemošanās dievības vai godājama cilvēka priekšā.

prānamaja, pranamaya, prānamaya - sastāvošs no enerģētiska gaisa jeb dzīvības dvašas; dzīvības dvaša, meditatīva, bezskābekļa elpošana. Skat. arī prāna, prāṇāyāma

prānapati, pranapati, prānapati - dvēsele, dziednieks, laulātais

prānasūtra, pranasutra, prānasūtra - dzīvības pavediens

prānašarīra, pranasharira, prānašarīra - tas, kā netveramais ķermenis ir dzīvības dvaša, “dzīvības kūniņa”, prānas dimensija

pranava, praṇava - svētās zilbes AUM, omkāra's skaņa; mistiskā jeb svētā zilbe AUM; pirmatnējais vārds; vārds, kas attiecas uz noslēpumaino zilbi AUM; skat. Māṇḍūkya Upaniṣad

prānavidjā, pranavidya, prānavidyā - elpas un dzīvības gāzu zinātne

pranētri, pranetri, praṇetr - radītājs, mācības izplatītājs, vadītājs, pārvaldnieks, autors, lietotājs, mūzikas izpildītājs, pavadonis

prāngana, prangana, prāṅgaṇa - priekšpagalms, iežogota teritorija, sēta, pagalms

pranidhāna, pranidhana, praṇidhāna - godavārds, godavārds attiecībā uz bodhi un palīdzīgu draudzīgumu, solījums, godpilna uzvedība, dziļa dievbijīga meditācija, lūgšana, piepūle, nostiprināšana, iesaiste, piekļuve, ieeja, vēršanās, pamanīšana, spēcīga vēlme, uzcītība. Arī vrata, vīravrata, sādhuṽada, ṛta, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

J.A.Grimes [8]: apņemšanās palīdzēt būtņēm vispārējas atbrīvošanās ceļā; solījums, ko uzņemas 'boddhisattva'

prānin, pranin, prāṇin - dzīvs, dzīva radība, dzīva jeb apzinoša būtne, elpa - dzīvības dvaša

pranītā, pranita, praṇītā - ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), kam aiziets pakal svētku rītā ziedojumam; ugunskurs, kas iesvētīts ar lūgšanām un mantrām; svētais ūdens, kauss ziedošanai (skat. nīti)

pranīta, pranita, praṇīta - ziedots, virzīts, novadīts, sagatavots, mācīts, vērtēts, gribēts, iecelts, sasniegts, mests, piespiests, sodīts, pabeigts (skat. nīti)

prānta, pranta, prānta - mala, apģērba malas ieloce, apmale, dzīvošana pie robežas, aizmugure, gals (salīdz. ar latv. praņa)

prāpaka, prapaka - iedibinošs, vadošs, darošs par derīgu, sagādājošs, tas, kas liek cilvēkam sasniegt mērķi

prapaṅča, prapancha, prapaṅca - redzamā pasaule, izpausme, parādība, dažādība, smieklīga saruna, pārpilnība, liekvārdība, Visuma izplešanās, apmāns, krāpšana; skat. pañcabhūta

prapatti - dievbijīgas paļaušanās jeb godāšanas stāvoklis, kas atvieglo slimības vai postu.

J.A.Grimes [8]: pilnīga un absolūta paļāvība.

1. Višištādvaīta Vēdānt'ā viens no atbrīvošanās līdzekļiem. Tam ir sešas sastāvdaļas:

- aptvert, kas ir paļāvība uz Dieva (Īsvara) gribu (ānukūlyasya saṅkalpa);
- noraidīt Īsvara'm nepieņemamo (prātikūlyasya varjanam);
- pastāvēt stingrā ticībā, ka Dievs (Īsvara) glābs patību (rakṣiṣyatīti viśvāsa);
- sajūta, ka cilvēks nespēj sekot norādītajam darbības (karma), apjēgas (jñāna) un pielūgsmes (bhakti) ceļam (kārpaṇya);
- viena vienīga Īsvara's kā aizstāvja meklēšana (gopṭṛtva-varanam);
- paļaušanās uz Dievu (Īsvara) pilnā lēnprātībā (ātma-nikṣepa).

2. Šis priekšstats uzsver ideju, ka atbrīvošanos var sasniegt ar Dieva brīvu labvēlību. To sauc arī par śaraṇāgati jeb absolūtu uzticēšanos Tā Kunga glābjošajai labvēlībai.

3. Šajā ceļā nav vietas, laika, veida, izraudzītības un iznākuma ierobežojumu.

prapāvana, prapavana - avota birze

praphandavaka, kalāšu praphand'awaka - 1. maskošānās rituāls svētkos; 2. cilvēks maskā

prāptavara, praptavara - svētības pilns

prārabdha, prarabdha - sāktais, uzsākšana, pasākums.

J.A.Grimes [8]: karmas iedarbība; nogulsnes; uzkrāta pagātnes rīcība, kuras augļi tiek pieredzēti pašlaik, un kuru nevar nodzēst; 'nogatavojusies' rīcība (no pra = 'pirms' + sakne rabh = 'sākt').

1. Tā uzkrāto pagātnes rīcības seku daļa, kas ir sākusi izpausties patreizējā fiziskajā ķermenī, un kas atbild par ķermeņa turpināšanos pat pēc atbrīvošanās sasniegšanas. Tā tiek iznīcināta tikai tad, kas tās spēks ir notērēts. To nevar novērst vai izmainīt, no tās nevar izvairīties - tomēr ar apjēgu vai labvēlību tās ietekmi var mazināt vai anulēt.

2. Skat. āgāmi un sañcita karma.

prasāda, prasada - burtiski - pateicība; dzidrums, skaidrība, svētība, rāmums, dievišķā labvēlība, mentālā skaidrība, labs joks, iekšējs miers, žēlsirdība, līdzjutība, mīloša laipnība, palīdzīgums, spožums, starpniecība, piekrišana, labsajūta, līksme, sprotamība; augsts sēdekļis, terase, pils; atlikums no ziedojuma, kas atdots atpakaļ dievlūdzejam, pabalsts.

J.A.Grimes [8]: labvēlība (no darbības v. saknes sad = 'sēdēt' + priedēklis su = 'nomierināt, atvieglot, pakalpot').

1. Dvaita Vēdāntā tas ir atbrīvošanās galīgais cēlonis.

2. Saskaņā ar daudzām sistēmām, tas ir ziedojums, kas vispirms pasniegts Dievam un tad izdalīts. Mēdz teikt, ka tas attīra visos objektos esošos trūkumus. Skat. aṣṭa-āvaraṇa.

[96]: Dieva dāvana, apsvētīta velte, ko izdara dievlūdzējiem pēc dievkalpojuma. Dzīlākā nozīmē prasāda apraksta ikvienu Dieva dotu piedzīvojumu dzīvē, ko dievbijīgs cilvēks uzņem kā dāvanu no Dieva.

prasankhajāna, prasankhyana, prasaṅkhyāna - sakopojošs, nomaksāšana, maksājums, uzskaitījums, skaitīšana, slava, labā slava, cieņa, apcere, meditācija, atspulgs.

J.A.Grimes [8]: ilgstoša meditācija. Kā meditācijas teoriju (prasaṅkhyāna) to ir skaidrojis Maṇḍana, apgalvojot, ka Vēdas kā atbrīvošanās līdzekli prasa gan norādīto darbību veikšanu, gan meditāciju uz Virsīstenību (Absolute, Brahman). Viņš ir uzskatījis, ka meditācija ir nepieciešama tiešas un nepastarpinātas Virsīstenības apjēgai. Skat. caturtha.

prasiddha - nevainojams, pilnveidojies, labi zināms, vispārzināms, pazīstams, ievērojams, slavens, vērā ņemams, radīts, sakārtots, izgreznots, pilnveidots. Skat. arī siddha - pilnveidojies utml.

J.A.Grimes [8]: labi zināms; labi iesakņojies (iesēdies?). Advaita Vēdāntā neapjēga (avidyā) ir labi pazīstama, bet tā neiesakņojas ar pamatotas apjēgas līdzekļiem (pramāṇāsiddha)

prastara - parasts (prasts), vienkāršs, saprotams, atklāts, vaļsirdīgs

prastāva, prastava - pieminējums, remdinājums, netiešs norādījums, norāde, brīdis, izdevība, gadījums, dziedājums, dziesma, ziedojums, priekšlikums, ievads, prologs, ievadceremonija, atrisinājums, gadalaiks, gadījums

prastha - plakankalne, noturīgs, plašs, stingrs, došanās karagājienā vai ceļojumā

Prasthāna-Trāja, prasthana-traya, prasthāna-traya - J.A.Grimes [8]: (Vēdāntas) 'Trīskāršais kanons jeb pamati'. Sastāv no Upaniṣad'ām, Bhagavad-Gītā, Brahma-sūtra's. Šie darbi veido Vēdānta's primāro (śruti), otro (smṛti) un loģisko pamatu (nyāya-prasthāna), un visi māca vienu un to pašu doktrīnu - par Virsīstenību (Brahman, Ātman)

prasthāna, prasthana - izcelsmes vieta, sākumpunkts, norise, maršruts, iedibināšana, algoritms, avots, veikšana, cēlonis; skat. arī avatu, avata, ālme, udbheda, mukha, kuṇḍa, valgita, krivi

prasūtikā, prasutika - [390]: paņēmiens gribēta bērna dzemdīšanai. Pamatots uz Kundalinī jōgu un Gājatrī mantru; abas ir gan Atharva Veda's, gan Tirumantiram tekstu centrā, tomēr sīkumos atšķiras. Skat. cakra.

Ir septiņi psihiskie centri jeb čakras un četrpadsmit galvenie nervi (nāḍī) ar plašu īpašību diapazonu. Katrai čakrai ir kādi signāli, kas vada enerģijas savākšanu atbilstošajā centrā. Katra čakra darbina endokrīnu dziedzeri, enerģija ietekmē nervu sistēmu. Precīzas medicīniskas ietekmes pētījumi vēl ir sākumposmā.

Centri atrodas visgarām muguras smadzenēm, un kuņģalinī ir noslēpumains spēks, kas pārvietojas visā mugurkaula smadzeņu garumā gan augšup, gan lejup. Jōga jeb dievsajūga palīdz vadīt šā spēka kustību, un tas ir piedāvātā paņēmienu atslēga. Viens pārbaudīts paņēmiens ir prānāyāma.

Par veicinošu uzskata mantru. Tā ir Gājatrī mantra, visu mantru māte, un lietošanai visai droša. Visas pasaules mistiķi uzskata, ka kuņģalinī ir dižena īstenība, un tās iemēģināšana jāveic ar vislielāko rūpību. Iznākums dažkārt var būt sāpīgs, un neviens no mantras vai kuņģalinī kļūmīga lietojuma pasargāts nav. Kuņģalinī svētie aspekti ir glabāti kā dārgumi daudzos senos vēdiskos rakstos.

Mantra ir spēcīga noteiktu sēklas skaņu jeb bīja burtu salikums. Tās ir šo skaņu izraisītas svārstības ķermenī; tās modina kuņģalinī. Tas prasa daudz laika un daudzos gadījumos vairākas pārdzimšanas.

Katrai kuņģalinī yoga's čakrai piemīt cikls, noteiktas skaņas, kas šo centru ierosina, valdošā planēta un dažu citu īpašību vidū dievišķums. Zintnieks Višvāmītra ir aprakstījis Gājatrī fizisko veidolu kā:

- seja (Agni); Galva (Brahmā);
- sirds (Viṣṇu);
- pakausis (Rudra);
- dzimumorgāni (Yoni);
- miesa (Prthvī).

Gājatrī ir vispāratzīta kā pamatliekoša mantra, kas spēcina dzīves pamatus un galvenās dzīves norises, tostarp, bērnu radīšanu. Ir derīgi pamanīt, ka Gājatrī ir personifikācija, kā arī 24 sēklas burtu virkne. Iespējams, visas mantras pakļaujas 'stīgu teorijai'. Gājatrī tiek uztverta arī kā no Saules saņemama dzīvības enerģija. Višvāmītra Gājatrī piešķir sievietes veidolu, bet līdz viņam tā tika pieņemta kā bezveidola.

Senajā Indijā Sauli sauca par Āditya (padievs) un godināja trīs reizes dienā. Zinātniski runājot, Saule varbūt Zemes apdzīvotājus nodrošina ar četrkāršu sistēmu, kas darbojas kā divi pāri. Tie ir:

1. Elektrība un magnētisms;
2. Dzīvība un mentālā enerģija.

Pirmais pāris ir zinātnieku pamatīgi izpētīts. Otrais pāris prasa tālākus pētījumus, un varbūt šajā gadsimtā ir jānāk negaidītai zinātnei.

Autori pieņem, ka kuņģalini modināšanā ķermeņa materiālajos aspektos galvenā loma ir šādiem enerģijas (nervu) kanāliem jeb nāḍī (skat. arī [391]):

- ida (kreisā simpatētiskā virkne - Višnu);
- pingala (labā simpatētiskā virkne - Rudra);
- suṣumṇā (Centrālais kanāls - Brahmā);
- Viśvodara (plexus lumbalis, jostas nervu pinums mazajā iegurnī uz krustu kaula priekšējās virsmas, kas sazarojas uz rumpja lejasdaļu un kājām- Agni). Piederīgie enerģijas centri ir:

- manipura (Naba : Višnu);
- anāhāta (Sirds : Rudra/Šiva);
- svādhiṣṭhāna (dzimumlocekļu pamatne jeb starpene, šekums, žakle: Brahmā);

- pie rīkles esošais Viśuddhi centrs vada runas spēju. Dzimumakta laikā izdvestajām skaņām ir ietekme uz apaugļošanas un tās brīdi sievietes ciklā. Kā apgalvo kāds no retajiem Agni veltītajiem slavinājumiem Rigvēdā, tas, būdams padievu mēle, sargā dievišķo šķidrumu, 'neklūdīgo nemirstības glabātāju'. Šā enerģijas centra valdošā dievība ir dzīvība (jīva). Dažkārt teic, ka Agni ir divkārša izcelsme, un tiešām tam vienīgajam ir apzīmējums 'divkārtdzimušais' (dvi-jánman). Tādējādi pēcnācēju varbūt ietekmē Viśvodara Nāḍī un Viśuddhi Cakra, Agni pārvaldot abus šos centrus.

- epifīzi (čiekurveida dziedzeri) darbina Ājñā Cakra, un to pārvalda Citta Chāya jeb prāta gaisma (Sri rāja Rajeswari).

Kuņģalini ir skaidri aprakstīta kā sievišķa, dodoša spēju radīt bērnu un iztēloties pēcnācēju pirms dzimšanas. Partneres-sievietes nenoliedzamā loma ir rādīta Dhṛtarāṣṭr'u, Pāṇḍu un Vidura's dzimšanā Mahābhāratā. Ir daudzas sievietes, kuras demonstrējušas olnīcas pārvaldību ar meditāciju. Zinātnieki uzskata, ka vēdu viedoklis par abu partneru meditācijas piekopšanu palīdz saskaņot apaugļošanas uz mata.

Spēja ietekmēt pēcnācēju ir atkarīga no vairākās pārdzimšanās uzkrātās spējas. Autori pieņem, ka ar stingru kuņģalini praktizēšanu - ar katru izvēlētu paņēmienu - ir iespējama galveno dzīvības pamatnorišu vadība, un ka čiekurveida dziedzeri var ierosināt abi dzimumi. Tas var skart dzīvības pamatus vīrieša jeb divkārt dzimušā ķermenī.

Cilvēka ķermenis virs nabas pēc iesvētīšanas ar svēto prievīti tiek uzskatīts par rituāli ļoti tīru. Laika aspekts ir iekapsulēts šā pusrumpja, kas tiek saukts par uttarāyaṇam, otrajā pusē - dakṣiṇāyaṇam.

Galveno dzīvības enerģiju, kas regulē pēcnācēja īpašības, var piesaistīt no astrālā apvalka ar čiekurveida dziedzeri. Šī enerģija pa Idas un Pingalas

kanāliem var darboties, pārvaldot spermas un olšūnu salikumu, iznākumā radot jaunu šūnu - zigotu, kas atbilst gribētajām īpašībām.

Tādējādi, cilvēka vairošanās varbūt ir smalks bioloģiskas programmēšanas vingrinājums. Kā norādījis zintnieks Višvamitra, čiekurveida dziedzera enerģiju, kas simbolizē pēcnācēja kodu - varbūt kā stīgu - var ietekmēt tikai sejas, sirds, pakauša un dzimumorgānu aspekti. Citas īpašības jeb būtības sakņojas uz sēklas burtu (bīja) projekcijām uz vīra un sievas ķermeņiem.

Šādu iespēju apliecina daudzie apvalki (kavaca). Tekstā Śrīmad Bhāgavatam ir daudz šķietami dīvainu Brahmā pēcnācēju aprakstu, kuri nāk no dažādām viņa ķermeņa daļām. Visu šo simbolu, kas ietekmē šo 'dzīvības stīgu', iznākums ir zigota. Mēģinājums atskārst šo Virsīstenībai - Absolūtam atbilstošo 'dzīvības stīgu' ir pašierobežošanās. Skat. arī garbh saṃskāra

prasvāpa, prasvapa - sapnis, miegs, krist miegā, iemidzinošs

prasvāpana, prasvapana, prasvāpana - iemidzinošs, likšana gulēt

praśama, prashama, praśama - atslābums, miers, rāmums, atlaišana, izzušana (augstākais + rāmums).

[12]: arī vivikta, śānti - kluss, rāms, mierīgs, vienatnīgs, nirvāna. Rāms un apskaidrots kā Patiesība un Apskaidrība

praśamana, prashamana, praśamana - dziedināšana (arī śamana), ārstēšana, nomierināšana, glābšana, nogalēšana, kaušana, slaktēšana

praśasti, prashasti, praśasti - godalga, slava, slavinājums, augsts stāvoklis, izcilība, svētība, padoms, pasludinājums, norādījums, brīdinājums, patika, vēlme; lemt, virzīt, sodīt, norādīt, pārvaldīt, valdīt, mācīt, rīkot.

[25]: cildināšana rāda cildinātāja, nevis cildinātā augstsirdību. Cildināšana uzrāda, ka ego ir kļuvis caurredzams; labākā pretinde ego ir cildināšana. Cildināšana darbojas trijos veidos- ja tā attiecas uz kādu citu, patmīlīgajam tas nepatīk. Ja tā attiecas uz tevi, tā veicina tavu ego. Ja tu kādu cildini, tas tavu ego šķīdina un dara tevi augstsirdīgu. (Vienprātīgs koris - Kad tiek cildināts Gurudži, viņu slavē IKVIENS! (smiekli))

Cildināšana uzrāda slavinātāja augstsirdību. Un tam, kurš ir dižs, cildināšana galvu nesagroza. Tādējādi cilvēka dižuma pārbaude ir, ka viņu nereibina nekāda cildināšana.

Kāre pēc cildinājumiem ir nenobrieduma pazīme.

Nepatika pret cildinājumiem ir sīkumainība.

Cildinājumu trūkums dzīvē ir sausums un garlaicība. Veselīgam prātam vienmēr patīks paslavēt, lai iedvesmotu citus. Neveselīgam prātam patīks pazemināt jebko. Cildināšana kultūrā norāda uz uzticību, pacilātību un bagātību. Cildinājumu trūkums kultūrā nozīmē patmīlīgumu, sīkumainību,

bailīgumu un noplicinājumu. Būt vienaldzīgam pret cildinājumiem un augstsirdīgam, kad tie ir jāsniedz, tas ir viedā ceļš!

Prašna Upaniṣad, prashna upanishad, prašna upaniṣad - Jautājumu Upaniṣada;

J.A.Grimes [8]: Tā šo upaniṣadu sauc tāpēc, ka tā veidota jautājumu (prašna) un atbilžu formā. Tā sastāv no sešām sadaļām sešu jautājumu veidā, kurus seši mācekļi uzdod reģim (ṛṣi), tiecoties pēc Virsīstenības apjēgas, uz kuriem atbild riši. Tēmas skar šīs pasaules sākotnējo cēloni, Virsesamību, skaņas AUM dabu un spēku, Visaugstākā saistību ar pasaulīgajām lietām. Šī upaniṣada pieder Atharva Veda'i. Daži šīs upaniṣadas personāži ir Pippalāda, Satyakāma, Sukeśā, Gārgya, Kauśalya, Bhārgava, Kabandhi.

prašna, prashna, prašna - prasība, prasījums, prašņāšana, jautājums, apjautāšanās, pratināšana, apspriede, strīds, vaicājums par nākotni, problēma, pīts grozs, pretruna; gūḍha-prašna - mīkla. Arī pṛchati {prach}, kušanu praśśām

prašnajati, prashnayati, praśnayati - prašņāt, jautāt, iztaujāt, pratināt, jautājums

prašnavādin, prashnavadin, praśnavādin - astrologs, pareģis. Skat. arī daivakovida, daivalekhaka, daivajña, jñānin, vipraśnika

praśnika, prashnika, praśnika - jautājumus saturošs; pratinātājs, šķīrējtiesnesis, tiesnesis, starpnieks, sanāksmes vadītājs (priekšnieks?), viltus liecība; kušanu praśnike - priekšnieks, šķīrējtiesnesis

praśtha, prashtha, praśtha - priekšstāvis, priekšējais, priekšnieks, galvenais, labākais, vadītājs

praštum, prashtum, praštum - vaicāt, prasīt

prāta, prata - rīts (nākt pie prāta?, rīts gudrāks par vakaru?)

pratājātma, pratyatma, pratyātma - atsevišķi, katrā dvēselē, katrai dvēselei. Arī pratipurūṣa

pratāpana, pratapana - karsēšana, sāpināšana, mocīšana, viena no ellēm, sildīšana, baidīšana, grozīšana.

[12]: karstākā elle, septītā no astoņām

prathā, pratha - paraža, paradums, paradums (protamais, prātā esošais), kaisīšana, piedienīgs, atzinīgs, kopšana, izplatīšana, ilgstošs

prathajati, prathayati - izplatīties, izplatīt, izplesties, atklāties, atvērties, pieaugt, apspīdēt, nākt gaismā, apliecināt, uzrādīt, godāt

prathamagatvā, prathamagatva - priekšgājējs, priekštecis

prathatē - nākt (prāta) gaismā, pieaugt (prātā?), izcelties, izplatīties, izplesties, notikt, pieaugt, kļūt godājamam, nākt gaismā, parādīties

prathita - protams, labi zināms, izplatīts, pastāstīts, izziņots, parādīts, iesaistījies, nodevies, slavens, plaši pazīstams

prati - pretī, pretēji, pretstatā, pretējā virzienā, aci pret aci, atpakaļ, uz, attiecībā, salīdzinājumā, dēļ, līdzās, atkal, attiecībā uz, atsevišķi, proporcionāli, pirms, lejup

pratibandhaka - pretojošs, traucējošs, atturošs, kavēklis, šķērslis, atzarojums; pretlīdzeklis, pretspēks

pratibhā, pratibha - apdāvinātība, talants, asprātība, starojums, mirdzums, radošums, tēls, prāta klātbūtne, saprāts, iztēle, gaisma, izpratne, pārdrošība, piemērotība, ideja, parādīšanās

prātibha, pratibha - saprāts, intuitīvs, nojausts, nojausta apjēga, nojausta atskārsme, pravietisks, nojauta, pareģošana, zīlēšana, īpaša mentāla spēja, apjēgas gaisma; mūžam radoša darbība jeb apziņa, patvaļīga Virspatības apziņa; Parāśakti - īpaša Śakti forma.

J.A.Grimes [8]: īpašas psihiskas spējas; iztēlojoša atskārsme; nojauta; Apziņas mūžam radošā darbība; patvaļīga visaugstākā 'es-apziņa'.

1. Nyāya-Vaiśeṣik'ā tā ir spēja zināt nākotnes notikumus.

2. Indiešu estētiem, tā ir caurredzoša iztēlošanās, kas rada vai nojauš to, kas ir sniegts mākslas darbā. Mēdz teikt, ka tā ir mentāla spēja, kas uzzibsnī pilnīgi jaunas idejas. Tādējādi tā pieder gan māksliniekam, gan vērīgam skatītājam. Šis iztēles veids ir caurredzošāks kā parastais veids.

pratibhāna-džņāna, pratibhana-jnana, pratibhāna-jñāna - J.A.Grimes [8]: ekstrastensora uztvere; augstākā apjēga.

1. Tas ir tiešas uztveres ar prātu veids.

2. Tam ir sakars ar objektiem, kas ir ārpus maņām; piem., nojaust, ka rīt ieradīsies tēvs un tad konstatēt to notiekam. Nyāya Vaiśeṣika to atzīst par uztveres veidu, kamēr Advaita sauc par pieņēmuma veidu.

prātibhāsika sattā, pratibhasika satta - šķietamā + īstenība. Skat. arī pāramārthika sattā, vyāvahārika sattā

prātibhāsika, pratibhasika, prātibhāsika - šķietams, izprātots, pastāvošs tikai šķietamībā, tas, kam ir vien kaut kā izskats.

J.A.Grimes [8]: šķietams; iluzors.

1. Patiesība, kas pastāv vien šķietamībā - piem., virvi noturot par čūsku.

2. Saskaņā ar Advaita Vēdānt'u, no relatīva viedokļa - viens no trim īstenības līmeņiem. Skat. vyāvahārika, pāramārthika

pratibimba - (papīra) pūķis, ēna, atspulgs (pretattēls, nepastāvošs), saules vai mēness atspulgs, tēls, īstenību atgādinošs vai kopija, spoguļattēls, zīmējums. Skat. arī pratimā

pratibimba-vāda, pratibimba-vada - mācība, ka cilvēka dvēsele ir Patības atspulgs apjēgas stāvoklī. Skat. adhyātma.

J.A.Grimes [8]: atspulga teorija - ka persona (jīva) ir Virsīstenības (Absolute, Brahman) izpausme kā atspoguļota neziņā. Šo teoriju ir ierosinājusi Advaita Vēdānta's Vivaraṇa skola. Padmapāda ir šo atspulga līdzību sniedzis, pretstatot to ābhāsa vād'ā sniegtajai sarkanā kristāla līdzībai

pratibimbāta, pratibimbata - spogulis

pratibōdhana - apgaismošana, izskaidrošana, paplašināšana, iedvešana, izplatīšana, modināšana, iedzīvināšana

pratidadāti, pratidadati - atdot, ziedot, dāvināt, atdot atpakaļ, atbildēt

pratidžānāti, **pratidžnā**, pratijanati, pratijānāti, pratijñā - atsaukties, pretzināt, apgalvot, apjēgt, piekrist, izvirzīt jautājumu, novērtēt, apsolīt

pratidžanman, pratijanman - atdzimšana

pratidžnāpārāga, pratijnaparaga, pratijñāpārāga - godavīrs, cilvēks, kurš tur vārdu

pratigha - pretošanās (iešana pret), dusmas, niknums, cīnīšanās, kauja, ienaidnieks, naidīgums

pratihāra, pratihara - maskošānās, vārdu sagrozīšana, saskare (īpaši mēles ar zobiem), sitošs pretī, durvju sargs, durvis, vārti, īpaša savienība, slēgšana, viltība, izveicība. skat. kalāšu praphand'awaka

prātihārja, pratiharya, prātihārya - brīnumprasmes, pretošanās spējīgs, atvairīts, brīnumdarbi, brīnumi, triku rādīšana, durvju sarga postenis. Arī kušanu pratihari "tārya orotstsana pratiharinta sālkāte-meš raddhi-lakāšņešše pratihari palko šārpalņešše pratihari enāšņešše pratihari - viņš tiem teica trīs dižos brīnumus - maģiskās gaišredzības brīnumu, domu lasīšanas brīnumu un norādījumu brīnumu"

pratijatna, pratiyatna - rūpīgs, uzmanīgs, piesardzīgs, rūpes par citu, sagatavošanās, rūpes par citu, piepūle, atlīdzība, atriebība, atmaksa, izstrādāšana

pratijōgin, pratiyogin - objekts, kas atkarīgs (sajūgts) no cita un bez tā nepastāv

pratīka, pratika - apliecinājums, pazīšanās zīme, zīme, simbols, ģerbonis, pirmais vārds, seja, āriene, priekšpuse, virsa, pretējs, pagriezts uz, pret kalnu ejošs, pretēji, vārsmas pirmā daļa, tēls, svētbilde, kopija. (pratika/ cihna/ mudrā - zīme/ nospiedums/ spiedogs).

[41]: M.K.Sharan's uz jaudheju monētām ir uzskaitījis apmēram 24 motīvus un simbolus (Yaudheya jeb Yaudheya Gana - sena konfederācija starp Indas un Gangā upēm, tostarp, licchav'i, malwa's, ar satrapiem Gudžaratas jeb Saurāštras apvidū), kas var norādīt uz viņu reliģiskajām nosliecēm, kā arī uzrādīt dažus viņu sabiedriskās dzīves aspektus.

Tie ir šādi: bullis; zilonis; briedis; pāvs (gailis, skat. par Ašoku); apžogots koks; stāvoša karavīra figūra; Lakšmī (Lakṣmī - veiksmes, laimes dieve); kobra; skitisks objekts (yupa - stabs); krāvums, stūpa; trizulis, trejzaris (trišūla - Šivas ierocis); nandipada; gliemežvāks; svastika; vāze vai svētku trauks (maṅgalakalaśa); cilts zīme vai udžajinu (Malwa's plato) simbols; divi 'V' ar svītru starpā, kas varbūt attēlo divas kapuču čūskas; simbols ar trīsstūri galā, ticamākais, yupa stabs; līklocis, kas attēlo čūsku vai upi; apli ar punktiem apkārt, varbūt attēlo sauli; līks objekts ar iežogojumu, varbūt yupa's attēls; par budistu svētnīcu Čaitju (Caitya) saukta klints; sešgalvainā Sasth! vai Sietīņa zvaigznājs (Kṛttika); Šiva.

pratikāma, pratikāma - patīkams, pieņemams, atbilstošs vēlmei, vēlams, iemīļots

pratīkrānta, pratīkranta - [12]: secīgums, pakāpeniskums. Salīdz. ar saṅkrānti

pratīkšja, pratīkshya, pratīkṣya - patīkams, gaidīts, vērots, cienījams, vērtīgs, vērā ņemams, pamazām

pratim (kušanu) - prāts, saprāts, spriedums, lēmums, apjēga, atrisināšana, pievēršana.

pratimā, pratima - attēls, atspulgs, kopija, paraugs, glezna, simbols, līdzība, figūra, statuļa, garīgs tēls, elks, imitācija. Skat. arī pratibimba

pratimājā, pratimaya, pratimāyā - pretvārdi, pretburvestība

pratimantrana, pratimantraṇa - pestēli, maģija, garu vai nelabā piesaukšana, apvārdošana, atbilde

Stenders 1783- burveklības, raganu darbi, ko kāds naidnieks citiem par maitāšanu iedod. Vēl tagad mānticīgie latvieši no tiem ļoti baidās

pratimātri, pratimatri, pratimātr - ikkatra māte

pratīnadati - atsaukties, atbildēt ar kļiedzienu vai izsaucienu

pratīpad - ejams ceļš, ejama taka, pareizs ceļš, ieeja

pratīpājate, pratīpāja, pratīpayate, pratīpāyate, pratīpāya - pretoties, naidoties, būt pretī, likt griezties atpakaļ, atnest atpakaļ, apgriezt

pratīpakṣa-bhāvanā, pratīpakṣa bhavana, pratīpakṣa-bhāvanā - pretēja iztēlošanās; piemēram, bailu pārvēršana, dzīvojot stingri to pretstatā, tas ir, drosmē. Tādu īpašību apcerēšana un izkopšana, kas ir pretējas garīgiem šķēršļiem.

J.A.Grimes [8]: pārdomas par to, kas ir pretrunā ar ceremonijām un pildīšanu (yama, niyama) un šādiem šķēršļiem pretēju īpašību kopšana. Tas ir paņēmiens, ko savā rāja-yog'ā lietojis Patandžali.

[63]: viens no paškopšanas veidiem - apbrīnojama mācība, kas būtu jāiedveš mācekļa ikdienas dzīves garīgajā praksē (sādhanā), sastopoties ar to

daudzas reizes ik dienas. Pat ja tu nespēj aizvietot sliktas domas ar emocijām pilnu apliecinošu stiprināšanos, tev vismaz ir jāmēģina sliktās domas apturēt to mokošajā gaitā! Spēcīgs "STOP" apgalvojums dara brīnumus, palīdzot aizšķēršļot sliktās domas, kas citādi ved tevi plūstošām smiltīm līdzīgā arvien dziļāku un lielāku nepatīkšanu izgāztuvē. Skat. arī abhyāsa, vairāgya, aṣṭāṅga yoga, kriya yoga

pratipatti - prašanās, saprāts, pārliecība, apjēga, likums, ticība, vērigums, noteikšana, atjautība, apgalvojums, secinājums, pieņēmums, atzišana, iemantošana, paveikšana, noskaidrošana, valdīšana, augsta cieņa, godbijība, uzņemšana, atzinība, līdzeklis, gūšana, rīcība, uztvere, došana, dāvāšana, sākšana

pratirūpa, pratirupa - paraugs, veidols, attēls, modelis, atbilstošs, līdzīgs, dubultnieks, derīgs, pieņemams, jauks, viltojums, imitācija

pratisarga - izšķīšana, sabrukums; Purānu daļa, kas skar pasaules sabrukumu un atjaunošanos; sekundārā vai nepārtrauktā radīšana no pirmatnējās vielas. Arī pralaya

J.A.Grimes [8]: izšķīšana. Viena no piecām tēmām, kas jāaplūko katrai purāṇ'ai

pratisiddha-karma - J.A.Grimes [8]: aizliegta darbība. Tāda darbība, kas iznākumā nes bēdas

pratispandana - vibrācija, pulsācija, drebēšana, trīsas. Arī spanda

pratiśākhā, pratishakha, pratiśākhā - žākle, veselīga atvase, sānu zars, atzars, apakšgrupa

pratiśedha, pratishedha, pratiśedha - aizliegums, pretošanās, noraidījums, iebildums, atturēšana, novēršana, šķērslis iegūt vēlamo, pretīgums no slimības, noliegums; skat. pratisiddha-karma

pratiśthā, pratishtha, pratiśthā - pastāvēšana, noturīgums, vārda turēšana, neatlaidība, izturība, stāvēšana, solījuma pildīšana, pārākums, pamats, pamati, robeža, balsts, rāmums, lauku mājas, jebkāda ceremonija pārdabisku un maģisku spēju iegūšanai, svinīga darbība, mājošana, viedoklis, nostāja, labā slava.

J.A.Grimes [8]: tveramā matērija; zeme (no prati = 'lejā, apakšā' + sthā = 'stāvēt')

pratiśtha, pratishtha, pratiśtha - stingri stāvošs, slavens, nelokāms, pretojošs; atbalsta punkts, jebkā centrs vai pamats

pratitantra-siddhānta - pretējs slēdziens;

J.A.Grimes [8]: vienā vai līdzīgās skolās iedibinājies slēdziens, kam pretojas cits

pratīti, pratiti - protams, prasme, pārliecība, apķērība, atskārsme, skaidra nojauta, vērīgums, pats par sevi saprotams, ticība, laba slava, uzticamība, pārliecība, sajūsma, paļāvība. J.A.Grimes [8]: uztvere; spēja aptvert

pratītjasamutpāda, pratityasamutpada, pratītyasamutpāda - cēloniskums;

J.A.Grimes [8]: atkarīga izcelsme; cēloniska notikšana (no prati-itya - 'pagājis, atpakaļ; tādējādi - cēlonis' + sam-ut-pāda = 'notikums').

1. Burtiski - 'tas ir paredzams; tas nāks'.

2. Tā ir Budas centrālā doktrīna, uz kuru dibinās visas pārējās viņa mācības. Tā skaidro ciešanu cēloņus gan relatīvi, gan absolūti. Tā sastāv no divpadsmit saitēm (nidāna - esības cēlonis), kas iemūžina cēloniskuma ratu. Saites, kas ir cilvēka iepriekšējās dzīves radītas, ir:

- neapjēga (avidyā) un noslieces;
- aizspriedumi (saṃskāra - pēdas zemapziņā).

Saites, kas ir cilvēka tagadējās dzīves radītas, ir:

- apziņa (vijñāna);
- nosaukums-izskats (nāma-rūpa);
- seši piecu sajūtu orgānu un prāta lauki kopā ar to objektiem (saḍāyatana);
- saskare ar sajūtu objektiem (sparśa - tauste);
- sajūtas, emocijas, garastāvokļi (vedana);
- kārība (taṇha);
- pieķeršanās, pielipšana (upādāna).

Saites, kas ir cilvēka turpmākās dzīves radītas, ir:

- eksistence (bhāva);
- pārdzimšana (jāti);
- vecums un nāve (jarā-maraṇa).

No katra iepriekšējā faktora nāk sekojošais, un tā kopā tie cilvēka pinekļu ķēdi izveido par dzimšanu-miršanu ratu.

Tiem ir četri raksturojumi - objektivitāte, nepieciešamība, pastāvīgums un ierobežotība.

prativāda, prativada - atbilde uz jautājumu.

[12]: četri Budas atbilžu veidi:

- tieša atbilde;
- lietas atšķiroša, sakārtojoša atbilde;
- pretjautājums;
- klusēšana

prativākja, prativakya, prativākya - atbilde, (pretvārdi), atbildams

pratividžņapti-lakšana, prativijnapti-lakshana, prativijñapti-lakšana - apjēgas zīme

prativīra, prativira - pretinieks, piemērots pretinieks

pratja, pratyā - ticība, pārlicība, uzticība.

[22]: Indas ielejā ir atrastas vairākas tēmas, zīmējumi, paraugi un veidoli. No tā var secināt, ka daudzi mūsdienu godāšanas reliģisku uzskatu un ticējumu veidi ir pastāvējuši jau Indas ielejā. Hinduismā ir ieaudušies daudzi Indas ielejas kultūras reliģiskie ticējumi. Lai gan daži no tiem ir izzuduši, tomēr daudz no tiem kādos veidos turpina pastāvēt. Ir bijusi reliģisko un kultūras tradīciju nepārtrauktība no Mohendžodaro laikiem līdz mūsdienām.

pratjabhivādana, pratyabhivādana, pratyabhivādana - pretsveiciens, atvadīšanās

pratjag-drišti, pratyag-drishti, pratyag-drṣṭi - J.A.Grimes [8]: iekšējā redze, prāta acis

pratjagakṣadṣa, pratyagakṣhaja, pratyagakṣaja - redzams ar dvēseles acīm, saskatīts ar iekšējām spējām

pratjagātman, pratyagātman, pratyagātman - attiecas uz personisko dvēseli jeb patību; patība, kuras esība ir saprotama vien pagriežot savu redzējumu uz iekšu; iekšēji piemītošā patība; nemainīgā (Kūṭastha; Brahman). Skat. adhyātma.

J.A.Grimes [8]: Patība, kuras esamība ir apjēdzama, tikai ieskatoties sevī; iekšēji piemītošā Patība.

[2]: Dvēsele ir viens, kas attīstās caur pieredzējumu; tā nav gars, jo ir gara nesēja. Matērijā tā izpaužas caur (un esot) gara zemākās būtības būtiska daļa.

pratjagēkarasa, pratyagekarasa - līksmojošs vien savā dvēselē, vien iekšēji izbaudošs. Skat. adhyātma

pratjāhāra, pratyahara, pratyāhāra - sajūtu atcelšana no ārējām lietām, abstrahēšanās, atcelšana, atvilkšana, atradināšanās, nošķiršanās, atmešana, uzmanības atcelšana no pasaulīgiem objektiem (dievsajūgas fāze, piektais solis rādža jōgā), aiziešana iekšējā apziņā; atskats bijušās sajūtās, lai atklātu netveramās strāvas un enerģijas centrus ķermenī. Tas ir piektais no Patandžali pamatlikumiem.

J.A.Grimes [8]: sajūtu atcelšana no to objektiem; pāri prātam.

1. Prāta pārvaldība. Disciplinējot sajūtas, prāts kļūst rāms kā kalnu ezers. Skat. aṣṭāṅga-yoga.

2. Burtiski - 'apcere'.

[63]: viens no paņēmienu, kas palīdz sakārtot prāta ķermeni jeb kūniņu (manomaya kosha). Skat. arī savākšanās (dhāraṇa), apcere (dhyāna).

[45]: Yoga sutra II.54 - "Sajūtu, prāta un apziņas atcelšana no saskares ar ārējām lietām (asamprajōga) un tad to pavēršana iekšup uz novērotāju, ir pratyāhāra".

pratjaja, pratyaya - saprāts, stingra pārlicība, uzskats, jēdziens, risinājums, paradums, zvērests, pamatliekošs priekšstats, ticība, paļaušanās,

definīcija, pieņēmums, vajadzība, smags pārbaudījums, pamats, namturis, kas uztur svēto uguni, apziņa, cieņa, skaidrojums, meditācija, ideja, izpratne, zināmība, labā slava

pratjajanam, pratyayanam - ik pusgadu. Skat. yāna

pratjajau, pratyayau - prāta jomas saturs; sniegta ideja; izziņas princips; izziņa; cēloņa/apjēgas princips; (caur prātu) uztverta apjēga; saprāts jeb buddhi; lietas atšķirošs saprāts; tieši radusies doma, kas vērsta uz objektu; cēlonis; mentāla piepūle; iztēle; atšķiršanas ideja

pratjak, pratyak - pretējā virzienā (ārējam), uz rietumiem, šurpu turpu.

J.A.Grimes [8]: iekšējs; subjektīvs.

pratjakatva, pratyaktva - virziens atpakaļ, virziens uz sevi.

J.A.Grimes [8]: pašapjēga

pratjakša, pratyaksha, pratyakṣa - izpaudies, redzams, pārraudzība; pats par sevi saprotams, acīmredzams, taustāms, skaidri izteikts, nepastarpināts, uztverams, īsts, atšķirams, acu liecība, uztvere, tieša uztvere, nojauta.

J.A.Grimes [8]: uztvere (no darbības v. saknes akṣ = 'sasniegt, caurdurt, apņemt' + prati = 'pret, atpakaļ').

1. Tas ir derīgs apjēgas (pramāna) līdzeklis katrā indiešu filosofijas skolā.

2. Nyāy'a tā ir apjēga, ko rada sajūtu orgānu un objekta saskare. Vēlīnākie naiyāyika's to ir definējuši kā tiešu atskārsmi, lai ietvertu Dievuztveri un jōgu pārdabisko uztveri.

3. No citiem izziņas veidiem to atšķir nepastarpinātība, tiešums. Tiek izšķirtas divas pakāpes - neskaidra, nenoteikta (nirvikalpa) un skaidra, noteikta (savikalpa). Pirmā parasti ir objekta apjēga, kamēr otra ir objekta sīkāka izziņa. Pirmā sniedz atsevišķas ziņas, kamēr otra saliek tās kopā un rodas jautājuma-apgalvojuma zināšanas. (Par tālākām atšķirībām skat. nirvikalpa-pratyakṣa).

4. Nyāya skola piedāvā sešus dabiskos (laukika) uztveres veidus - samyoga, samyukta-samavāya, samyukta-samaveta sama-vāya, samavāya, samaveta-samavāya, viśeṣaṇa-viśeṣya-bhāva (viśeṣaṇatā). Tā uzskaita arī trīs pārdabiskos (alaukika) veidus - sāmānya-lakṣaṇa, jñāna-lakṣaṇa, yogaja.

5. Sāṅkhy'a ir divas uztveres pakāpes - neskaidra, nenoteikta (nirvikalpa) un skaidra, noteikta (savikalpa) - bet to skaidrojums ir atšķirīgs no Njāja skolas. Sāṅkhja teic, ka pirmā ir neskaidra apziņa, kuru otrā padara skaidru ar analīzi, sintēzi un interpretāciju. Tādējādi Sāṅkhja neturas pie apjēgas mozaīkas teorijas, bet vairāk pie organiskas attīstības no vienkāršā uz sarežģīto.

6. Mīmāṃsaka piekrīt Nyāya's definīcijai, bet interpretē šīs divas uztveres pakāpes atšķirīgi. Neskaidra uztvere ir vienkārši novērošana vai tikai

apzināšanās. Šī apjēga ir nenoteikta un neskaidra. Netiek apjēgti kategorijas raksturojumi un īpašas pazīmes, turpretim tās tiek pamanītas tikai noteiktā uztverē. Netieša uztvere nav tāda, kas jāizsecina uz secīgas noteiktas uztveres pamata kā Njājā, bet tā ir pašas uztveres pieredzēta pakāpe. Arī Njāja atzīst uztveres pārdabiskus veidus, kamēr Mīmāmsā neatzīst. Lai būtu uztverams, objektam jābūt klātesošam un uztverei piemērotam Tādējādi, sajūtu orgāniem ir savi ierobežojumi, un tā atklāšana, kas ir ārpus tiem, ir atvērta vien Vēdai.

7. Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a nenoteikta (nirvikalpa) uztvere nav tikai kaila 'tas' uztvere. Šajā skolā visa apjēga ir par kvalificētu objektu. Tādējādi nenoteikta uztvere ir pirmās reizes uztvere, kamēr noteikta (savikalpa) uztvere nozīmē tā paša objekta uztveri atkārtotos gadījumos.

8. Dvaita Vēdānta atzīst tikai noteiktu (savikalpa) uztveri. Apjēga, kas ir gan nekvalificēta, gan bez objekta, tiek uzskatīta par neiespējamu. Uztvere tiek definēta kā apjēga, ko radījusi sajūtu-objekta saskarsme, brīva no kropļojuma, gan ar sajūtu orgānu, gan ar objektu.

9. Budisti atzīst tikai nenoteiktu (nirvikalpa) uztveri.

10. Nyāya skola atzīst gan ārēju (bāhya), gan iekšēju (manasa) uztveri.

11. Džainismā ir divi uztveres veidi - ar sajūtu orgāniem (vyāvahārika) un bez sajūtu orgāniem (nīja). Nīdža ir divu veidu - nepilnīga (vikala jeb avadhi un manaḥ-paryāya-jñāna) un pilnīga (sakala jeb kevala-jñāna).

12. Advaita Vēdāntā nenoteikta (nirvikalpa) uztvere uzrāda tikai Vīrsīstenību (Absolute, Brahman) kā tās izziņu. Tā ir apjēga, kas neaptver nekādu būtības un to raksturojošu pazīmju saistību. Tādējādi tā nav obligāti pirmā vai sākotnējā uztvere, bet jebkāda uztvere, kas ir nenoteikta, neskaidra. Tam piemērs ir 'tas tu esi' (tat tvam asi) vai 'šis ir tas Devadatta' (so' yam devadattaḥ).

pratjaksāpamā, pratyakshaprama, pratyakṣapamā - acīmredzams, pareizs priekšstats, gūts caur sajūtām

prātjaksīka, pratyakshika, prātyakṣika - tieši uztverams, acīm redzams

pratjaksīkṛita, pratyakshikṛita, pratyakṣīkṛta - apjēdzis, izpaudies, redzējis (saprātis) ar acīm, parādījis.

pratjanč, pratyanch, pratyāñc - iekšējs, cilvēka dvēsele; novērsies, pretkustība, pagājis, aizgājis, atgriešanās, nejaušs, vienāds

pratjanḅk, pratyank, pratyāñk - iekšēji piemītošs

pratjāsatti, pratyasatti, pratyāsatti - labs humors, mundrums, gaišums, priecīgums, līdzība, cieša saskare.

[25]: humors ir amortizators, kas tevi sargā no pazemojuma. Ja tev ir laba humora izjūta, tevi nav iespējams pazemot. Un, atsakot pazemojumu, tu kļūsti neuzvarams.

Humors visus samierina, saved kopā, turpretī pazemojums visus nošķir. Sabiedrībā, kas ir pazemojumu un aizvainojumu plosīta, humors ir kā svaiga gaisa elpa. Laba humora izjūta tevi atbrīvo no bailēm un raizēm.

Humors ir jāsapāro ar gādību un rūpēm. Pliks humors bez gādības un rūpēm vai piemērotas rīcības cilvēku, kurš pie tevis nāk ar nopietnām grūtībām, parasti kaitina.

Humors var turēt garīgumu augstu, bet pārcenšanās atstāj sliktu garšu.

Humors bez viedības ir sekls. Humors ar viedību veido svētku gaisotni.

Humors bez jutīguma ir satīra - tā pie tevis atgriežas ar jaunām problēmām.

Viedais humoru lieto, lai nestu viedību un darītu gaišāku jebkādu situāciju.

Garīgs cilvēks humoru lieto kā vairogu pret pazemošanu.

Cietsirdīgais humoru lieto kā zobenu, lai citus aizvainotu.

Bezatzbildīgais humoru lieto, lai izvairītos no atbildības.

Un muļķis humoru ņem pārāk nopietni!

Pūlēties būt uzjautriņošanai ir bezjēdzīgi. Jautājums - kā cilvēks var izkopt humora izjūtu? Atbilde - humors nav tikai vārds, tā ir tavas Būtības gaisma. Tev nav jālasa un jāatkārto jokiem - vien sirsnīgums un gaiša sirds rada īstu humoru.

Neņem dzīvi pārāk nopietni (jo dzīvs tu no tās ārā netiksi!). (smieklis) Saglabā piederības sajūtu visiem, arī nedraudzīgajiem. Dzīvo dievsajūgā un meditācijā. Esi nesatricināmā pašāvēģībā uz Dievišķo un uz karmas likumiem. Uzturies tādu cilvēku sabiedrībā, kuri dzīvo apjēgā un ir humora pilni.

pratjavāja, pratyavaya, pratyavāya - pretējs ceļš, pretstats, pagrimums, mazināšanās, kritiens, grēks, īgnums, vilšanās, atkrišana, pārkāpums.

J.A.Grimes [8]: grēks; netikla darbība

pratjavamarša, pratyavamarsha, pratyavamarša - J.A.Grimes [8]: atmiņa; atskats pagātnē; tas ir, Višīštādvaits Vēdānt'a galvenā atšķirība starp nenoteiktu un noteiktu uztveri

pratjavēkšana-džņāna, pratyavekshana-jnana, pratyavekšana-jñāna - [12]: viedība, kas ceļas no dziļas atskārsmes vai lietu atšķiršanas spējas un sniedz skaidrojumu un iznīcina šaubas; atbilst ūdens pamatelementam, tiek saistīta ar amitābha un rietumiem

pratjēkabuddha - cilvēks, kurš sasniedz atbrīvošanos tikai sev vienam; buda, kurš dzīvo nošķirtībā un gūst atbrīvošanos tikai sev vienam; kušanu - apskaidrotais, kas patur savu apskaidrību pie sevis. Arī kušanu pratikapañākte

pratjritu, pratyritu, pratyṛtu - ik gadalaikus

pratjupamāna, pratyupamana, pratyupamāna - pretsalīdzinājums, ideāla ideāls

Pratjuša, pratyusha, pratyuṣa - Rītausma, rīta saule, mijkrēslis; skat. Uṣas. [110]: viena no 8 Indras pavadītājdievībām (gaisma)

pratna - sens, protams, bijis, tradicionāls, pierasts, pantmēra veids

praudha, prauḍha - pieaudzis, pilnīgi pieaudzis, nobriedis, liels, lielisks, spēcīgs, pārliecināts, biezs, apstrīdēts, dedzīgs, vidējos gados, precēts, krāšņs, bezbailīgs, piepildīts, iedomīgs, bezkaunīgs, precēta sieva no 30 līdz 55 gadiem, bezkaunīga sieva

pravačana, pravachana, pravacana - vārdošana, klāstīšana, ierosinājumi, paziņošana, izplatīšana, budistu, džainu svētie raksti, izteikums, skaidrojums, mutiski norādījumi, mācība, daiļrunība, runāšana, skandēšana. Skat. vacana - izteikums, runāšana, norādīšana; śabda, śruta; kuṣanu - svēts vārds, svēts teksts. Arī kuṣanu pravacaṃ.

[30]: chuhrā tautai ir mutvārdu tradīcija, ko viņi skandē savos saietos, Ja kāds chuhrā vēlas to iemācīties, viņš kļūst par mācekli kādam, kurš to ir pārmantojis, tas ir, kurš to var teikt no atmiņas. Ir dzirdēts, ka Gujrānqālā apgabalā ir bijusi čuhru grāmata, bet tā nav dota, jo īpašnieki domājuši, ka to var izmantot viņiem ne par labu.

pravāčja, pravachya, pravācyā - vārdos minams, slavējams, izslavēts, cildināts, pasludināts, uzrunāts, slavens, literārs darbs

pravāha-vikčeda, pravāha-viccheda - J.A.Grimes [8]: nepārtraukta tradīcijas izplatīšanās (pravāha - upe + viccheda - dalīšanās, pārnodešana)

pravara - senču pēctecība, godājams, izcilākais, labākais, dižākais, vecākais, galvenais, atšķirība, dievības Agni piesaukšanas veids ziedojuma ritā, aloe koks, rāse, dzimta.

[101]: jēdziens pravara ir kopš seniem laikiem saistīts ar gotra (cilts, radi, dzimta, pēctecība; burtiski govju nojume). Tie būtu jāpēta kopā. Burtiski - 'atlase' vai 'rituāls, piesaukšana' (prārthanā).

Piesaucot Agni (ar ugunskura dūmiem) nogādāt ziedojumu dieviem, pieminot slavenu reģu (rṣi; tālu viņa senču) vārdus, kuri kādreiz Agni piesaukuši, vārds pravara sācis nozīmēt vienu vai vairākus slavenus reģus, ziedotāja senčus. Pravara sinonīms ir ārṣeya jeb ārṣa (piederība kāda reģa pēctecībai; kā Yāj. I.52).

Kā var spriest no Gṛhya- un Dharmasūtr'am jēdziens pravara ir ieviesies daudzās ģimenes ceremonijās un piekopšanās. Piemēram:

- (1) līgava jāizvēlas tāda, kuras tēva pravara nav tā pati kas līgavaiņa tēvam;
- (2) upanajanas ceremonijā jostai (mekhalā) ir bijis jābūt ar vienu, diviem vai pieciem mezgliem atkarībā no reģu skaita, kas veido puiša pravaru.

(3) caula (matu izskūšanas) ceremonijā matu kušķu skaitam galvas kreisajā pusē ir bijis jāatbilst zintnieku skaitam, kas veidojuši puīša dzimtas pravaru (Āp. gr.16.6).

Materiālu par gotru un pravaru apjoms sūtrās, purānās un izklāstos ir tik plašs un tik pretrunu pilns, ka ir gandrīz neiespējams uzdevums to sargrupēt, sakārtojot un atrodot sakarības.

Izglītotais Pravara-manjarī (galvenais darbs par šo tēmu) autors ir izmisis rakstījis: “Citētajās sūtru daļās ir lielas (pravaru nosaukumu) kārtības novirzes dažādu sūtrakār'u tekstos, īpaši Āśvalāyana (śrauta)-sūtra's tekstā, tādējādi, lai gan novirzes ir skaidri redzamas, tomēr (noteikumus) par precēšanos un neprecēšanos mums nākas pasludināt, sekojot vairākuma autoru, tādu kā Baudhāyana, Āpastamba un Kātyāyana, tekstu kārtībai”. Mums vispirms ir jāsaprot, ko sūtrās un izklāstos nozīmē gotra, un kā tā ir savstarpēji saistīta ar pravaru. Starp sūtrām, kas skar gotru un pravaru, svarīgākās ir Āśvalāyana's (Uttaraśatka VI, khandas 10-15), Āpastamba's (24. praśna) un Baudhāyana's (B. I.ed. vol. III pravarādhyāya beigās) śrauta-sūtras (śrautasūtra). Pravaramanjarī ir pants par to, ka labākā par šo tēmu ir Baudhāyana's Pravarādhyāya. Satyāśadha Hiranyakeśi (21. praśna) śrautasūtrā ir nodaļa par šo tēmu, kas ir tāda pati kā Āpastamba-srauta, ar dažiem izlaidumiem un variācijām.

Baudhāyana-srauta-sūtra teic - “Viśvāmitra, Jamadagnī, Bharadvāja, Gāutama, Atri, Vasiṣṭha un Kāśyapa ir septiņi zintnieki, un Āgastya ir astotais; šo astoņu zintnieku pēcteči ir pasludināti par gotr'ām”. Šie septiņi zintnieki varbūt ir atvasinājums no apgalvojuma Br. Up. II.2.3-4 (=Sat. Br. XIV.5.2.6), kur šie paši septiņi zintnieki ir uzskaitīti kā tie, kas domāti tur citētajās šlokās arvāg-bilaścamasa u.c. Šis pats darbs (Baudhāyana śrauta) apgalvo, ka ir tūkstošiem, desmitiem tūkstošu un miljoniem miljonu (arbudas) gotru, bet pravaru ir tikai 49.

Līdztekus sūtru darbiem izstrādātus gotru un pravaru sarakstus satur kādas purānas, kā Matsya (195-202.nod.), Vāyu (88 un 99.nod., Anan. red.), Skanda III.2 (Dharmāraṇya kaṇḍa). Mahābharata Anuśāsanaparv'ā 4.49-59 uzskaita Viśvāmitra-gotra's apakšgrupas (kā Madhuc-chandas, Devarāta). Plašu materiālu par šo tēmu satur izklāsti, piemēram, Smṛtyarthasāra (lpp.14-17), Sam. Pr. (lpp.590-680), Sam. K. (lpp.637-692), Nirṇaya-sindhu, Dharma-sindhu, Bālabhaṭṭī. Ir arī īpaši darbi, kā Pravaramanjarī.

pravāraṇa, pravarana, pravāraṇa - reliģisks rituāls, svētki pēc lietus gadalaika, piesaukšana

[12]: brīvprātīga ziedošana; liksmības vasaras nošķirtības pēdējā dienā; Arī savstarpējas grēksūdzes diena

pravartana - grozīgs, kustīgs, plūstošs, aizripošana, aizplūšana, rosība, mudinājums, sekmēšana, klejošana, ievadīšana, notikums, radīšana, vadīšana, iesaiste, būvēšana. Skat. *varṭana*. J.A.Grimes [8]: uztiēšana

pravāsa, *pravasa* - ceļojums, dzīvošana ārzemēs, planētu izvietojums ap sauli, bezpajumte.

[129]: trimda, viens no cilvēka 12 stāvokļiem. To ietekme nesaskan ar to nosaukumiem

pravēšajati, **praviš**, *praveshayati*, *praveśayati*, *praviś* - vest, ievest, uzsākt, vest mājās kā sievu, pamācīt, precēt, ieiet, tērēt naudu. Salīdz. ar *veśayati* - apģērbt, ietērbt, nivešana; *vedhana*, *vādhūya*, *vivāhana* - vedības

pravīra, *pravira* - varoni pārspējošs, varonis, vadonis, izcils cilvēks, princis. Salīdz. ar *vīra* - vīrietis, tēviņš, drošsirdīgs, varonīgs, godājams, spēcīgs

pravīt - prievīte;

[110]: svētā aukla, josta; trīskārša aukla, ko puikam dod iesvētībās. Kokvilnas aukla, kuras krāsa ir atbilstoša kastai - sarkana kšatrijiem, balta bramīniem, dzeltena vaišjām. Trīs pavedieni pārstāv tumsu, aizrautību un īstenību. Galā ir trīskāršs mezgls, kas pārstāv Brahmā, Šivas un Višnu trīsvienību. Dažos avotos tā tiek pielīdzināta svētajai auklai. Persiešiem tā ir sešu dzīslu josta, ko dod zoroastriešu ticības bērnam vecumā starp 12 un 15 gadiem; tā sastāv no septiņdesmit diviem pavedieniem (velkiem, šķēriem, metiem?), kas atbilst Yasna's 72 nodaļām (skat. *kushti*, *ku.fti*). Reizēm saukta par svēto auklu. Skat. *sāvitra*, *pravītin*, *avyaṅga*, *saṃvītin*, *trāgi*, *nāgamauñjin*, *nāgayajñopavīta*, *patyak*

Prievīte - rakstaina austa vai pīta šaura jostiņa kā apdarei, rotāšanai, nostiprināšanai. Apsiet prievīti ap kaklu. Zeķu prievītes novecojis paradums. [392]: 34039-1:

Dieva dēli, Saules meitas
Vāczemē kāzas dzēra.
Pate Saule pūru veda,
Meža galus veltidama:
Ozolam raibi cimdi,
Liepai baltas villanites,
Mazajam kārkliņam
Apzeltiti prievitiņi.

[125]: dainās visvairāk apdziedāti gadījumi, kad ziedam dod dzīparus, prievītes, naudu vai citu sīku lietu - "Met, māsiņa prievitiņu, tievu tievu, garu garu! Prievitam laba slava par visām dāvanām."

pravītin, *pravītin* - ar svēto auklu nokarājamies gar muguru

pravivāda, pravivada - vārdu apmaiņa, ķilda, strīds, debates. Skat. vāda - runāšana, apsūdzība, izskaidrošana, mācība; vivāda - strīds, prāvošanās, sacensība tiesā.

[25]: cilvēkam, kurš strīdas, zināšanas sniegt nav vērts. Strīdīgs prāts zināšanas neuzņem. Kad kāds ir strīdīgā noskaņojumā, tad zināšanu vai padoma sniegšana ir veltīga. Strīdīgā noskaņojumā tu jūties kā to visu zinošs. Tad tu zināšanām neesi gatavs. Tāpēc viedi cilvēki nesniedz padomus, kad tie ir kašķīgā vidē. Strīdam ir nolūks. Tas var nest patiesību, ja nav klāt emociju vai patmīlības. Arī pierādījumam var būt trūkumi. Tas var likt nepatiesajam izskatīties patiesam. Vieds cilvēks strīdu neņems nopietni; viņš uzjautrināsies. Viedība ir pāri visiem strīdiem.

prāvṛiti, pravṛiti, prāvṛiti - iežogojums, žogs, dzīvžogs, gara tumsība. Arī vṛiti **pravritti-vidžņāna**, pravritti-vijnana, pravṛitti-vijñāna - sajūtu pieredze;

J.A.Grimes [8]: apziņa, kas izvēršas; sajūtu pieredze. Saskaņā ar Yogācāra, parastu cilvēku prāts. Tas ir apziņas noliktavas (ālaya-vijñāna) produkts

pravritti, pravṛitti - burtiski - 'pagriezties uz priekšu'; (tautas) tērps jeb izcelsmes zīme (skat. kāvya; kā tautas caurmēra rīcības atšķirības zīme?), nosliece, sevišķa nosliece, ziņas, gājiens, kampaņa, loze, liktenis, pacelšanās, sāksšana, iedarbība, sasprindzinājums, pārsvars, izziņa, rosība.

J.A.Grimes [8]: rosība; pūliņi; tieksme (no darbības v. saknes vṛt = 'griezties' + pra = 'uz priekšu'). 1. Rosīgas iesaistes pasaulē ceļš. Tā ir iesaistīta darbība. 2. Vaišešik'a tās ir pūles kaut ko iegūt

prēcēš, kalāšu precesh - upurēšanas mielasts ražas svētkos. To rīko rudenī, kad no augstajām ganībām ielejā atdzītas kazas. Pateicībā par ražu un veselību katrs klans upurē Mahāndeo vai Ingaw'am āžus un bullus. Nākotnes veiksmi veic lūgšanas, tiek saaicināti un mieloti ļaudis

prēcēv, kalāšu precew - ceremoniāls cirvis dejām. Arī taparzig

prējas, preyas - pasaulīgie labumi, pieņemākais, vēlamākais, mīlākais, dārgs draugs, glaimi; salīdz. ar śreyas

[96]: 'patīkamais ceļš', viens no ceļiem, kādu cilvēks savā dzīvē var izvēlēties. Tas nes īslaicīgu baudu, bet, iespējams, nelabvēlīgu iznākumu vēlāk. Pretstatā ir śreyas - 'labais ceļš', kas sākumā var likties netīkams, bet nes labus augļus vēlāk

prēma, prema - beznosacījuma, dievišķa mīlestība. Arī pieķeršanās. Nevis savtīga mīlestība (kāma); prema attiecas uz dievišķu mīlestību jeb augstāku mīlestību, kas saistās ar Dievu, vai kādu garīgas nodošanās veidu.

Dievišķas mīlestības sajūta ir viens no daudzajiem garīgajiem labumiem, ko var gūt dzīvojot dievsajūgā. Paņēmiens attīstīties šajā īpašajā mīlestības veidā ir elpas pārvaldība un dziļa meditācija.

[25]: ko mēs saucam par cilvēku? Cilvēks ir ķermenis, prāts, uzvedības kopums, kas ir mainīgs. Nemainīga ir mīlestība. Pāri cilvēkam ir mīlestība. Kad tu zaudē savu individualitāti, tu kļūsti par mīlestību. Ja tu nespēj sevi zaudēt, nevarēsi arī atrast. Tādējādi, zaudē savu individualitāti; un tu atradīsi sevi. ... esi Gopal.

Kā zivs ūdenī, tā tu esi gaisā. Domas ir prātā. Prāts ir Dižajā Prātā. Dižais Prāts manī ir mīlestība. Emocijas mīlestībā ir nīrboņa. Mīlestība ir viena vienīga Apjēga. Katrs Dižā Prāta atoms ir pilns ar Apjēgu. To apjēdzis, tu pārstāj meklēt.

prēndžaik, kalāšu prenja'ik - iekārot, apskaust. "Nav labi apskaust citus"

prēta, preta - spoks, ķēms, līķis, ļauna būtne, mirušā gars, nelaiķis, aizgājušais (no šīs pasaules), miris, pēcnāves stāvoklis, aizkapa dzīve, nākošā dzīve, nākošajā valstībā.

[2]: grieķu eidolon. Kaut kā bijuša "attēls", veidols. Pēc nāves astrālajā pasaulē - tajā, kas ir aiz fiziskās dzīves sliekšņa, ēteriskajā pasaulē (viņsaulē) - ir bijuša cilvēka "ēna". Senie šīs cilvēku ēnas saukuši par atmiņām; mūsdienu bērni un aukles tās sauc par rēģiem un spokiem; un katrs tāds rēģis ir bijuša fiziska cilvēka vai nu veidols, vai astrāls tēls, vai bāla kopija. Šis veidols kādu laiku paliek saistīts ar astrālo valstību vai pārdabisko ēteru, un tā daļiņas ir magnētiski vairāk vai mazāk saistītas, līdz fiziskais ķermenis pilnībā izšķīst elementos; tomēr šie veidoli samērā ātri izzūd, jo sadalīšanās cieši atgādina līķa sadalīšanos.

Stenders 1783 - kāda mirušā parādība, par kādām pirmie latvieši daudz pļāpāja. Mūsdienās tā sauc tikai kādu spoku vai poltergeistu, kas īpaši rijās, klētīs un pagrabos spokojas un tiem, kas tam pienāk tuvu, kaklu apgrieza. Kas domā par blēņu jokiem, bieži vien stāsta kādus briesmīgus pastāstus par tiem.

prētašauča, pretashaucha, pretašauca - rituāla attīrīšanās pēc radnieka nāves

prētašrāddha, pretashraddha, pretašrāddha - rituāli, ko veic radniekam pēc nāves un vienu gadu ik mēnesi un ik gadus nāves gadadienā

prētavana - mirušo birze, kapsēta, sārta vieta. Salīdz. ar devāranya, skat. vana

prētjabhāva, pretyabhava, pretyabhāva - nākošā dzīve, stāvoklis pēc nāves. Salīdz. ar tibetiešu bardo.

J.A.Grimes [8]: dzimšanu un miršanu riņķojums

prī, pri - laipns, priecīgs, iepriecināts, liksms

prieri (kalāšu) - ļauns gars

prija, priya - labvēlīgs, mīļš, iemīlots, iepriecinošs, dārgs, labvēlība, vēlams, savējais, draugs, vīrs, laipnība, liksme, labprāt. Var nozīmēt arī laimi, liksmi vai prieku, ko jūt, redzot mīļu objektu

prijagīta, priyagita, priyagīta - lakstīgala (prieka dziesma)

prijam, priyam - priecīgs, līksms, laipns, pieņemams, līksmi (Trojas Priāms?).

J.A.Grimes [8]: dārgs, patīkams, jauks cilvēks; iepriecinošs, labprāt

prijavādin, priyavadin, priyavādin - glaimīgi vai patīkami runājošs, lišķis

prijavrata, priyavrata - patika pildīt solījumu, turēt vārdu.

[110]: Brahmā un Śatarūpa's (Simtveidīgās) dēls. Zeme esot sadalīta septiņos kontinentos ar viņa milzīgo ratu riteņu grambām

prišat, prishat, pṛṣat - aplakošs (spricējošs), kaisošs, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) pile; dābolains, plankumains, raibs; kušanu - spurslāt. Arī kušanu 'pārs', PIE 'pers', hetu 'pappars', baznīcas senslāvu 'prachъ'. Salīdz. ar prišs - svaigs

priške, kušanu prishke - prasīt. Arī prāc; PIE 'prék', 'pṛkske/o', kušanu 'ṛsaiti', gotu 'frahnan', baznīcas senslāvu 'prosi', lietuviešu 'prašau'

prišta, prishta, pṛṣta - prasīts, gribēts, iztaujāts, vaicāts, gaidīts

prištarnī, prishtarni, pṛṣtarnī - sirdspaparde, hemionitis cordifolia. Arī pṛthakparnī

prīt, pṛt - karaspēks, kauja, sadursme, strīds (pretošanās)

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu pṛt - kauja, avestas pəret

prithagbhūta, prithagbhuta, pṛthagbhūta - nodalīts, nodalīties, dalīts, dažāds

prithaktā, prithakta, pṛthaktā - īpatnības, individualitāte, vienatnība, nodalītība, nošķirtība

Prithvī, prithvi, pṛthvī - Zemes Māte, Zemes padievs. Arī Dharti Mātā, Bhudevi, Bhūmī Devī.

[22]: 'Plašā' - Zemes nosaukums, kā arī dievības vārds hinduismā un budismā. Kā Pṛthvī Mātā (Zemes māte) tā ir pretstats Dyauṣ Pita (Tēvs Debesis). Rigvēdā Zeme un Debesis ir uzrunātas kā pāris Dyavapṛthvi. Viņu saista ar govī. Prithu, Višnu inkarnācija, ir slaucis to govs veidolā. Apzīmējumi: Dharitri, Barotāja, Medini', Prshni, Vanaspatinam, Grbhir, Osadhinam, Vishvadhaya, Vishvagarbha, Vishvamshu, Vishvasvam, Dhar, Drdha, Ksama, Pacietīgā, Sthavara, Vishdava, Vishvadarini, Vishvamhara, Ratnavati, Vasundhara, Visa avots, Visu saglabājošā, Augu māte, Meža koku un augu dzemde, Visu barotāja, Pasaules dzemde, Uzturētāja, Noturīgā, Dīgstu glabātāja.

[363]: dzīvības ūdens saņēmēja vēdu himnās ir identificēta kā Zemes māte. Dainās dievmāte Māra ir pazīstama arī kā Zemes māte un izpilda līdzīgus. Zemes māte, kura atrodama vēdu himnās, kā arī latviešu dainās, būdama dzīvības ūdens saņēmēja, izpilda arī visus citus uzdevumus dzīvības aizsargāšanā un uzturēšanā uz zemes.

prīti, priti - prieks, liksme, labvēlība, pievilcība, pieķeršanās, laipnība, laimīgums, mīlestība, draudzība, apmierinājums; skat. priya

prītivačas, prītivacas, pritivachas - draudzīgi vārdi, draudzīga saruna

prōkšana, prokshana, prokšana - apsvētīšana, rituāla apšļakstīšanās ar ūdeni, rumulēšanās; skat. udan, uḍu, saṃskāra, udakaśuddha, udadhi, saṃskāra

pruk (kušanu) - sprukt. Arī kušanu 'pruśiya', PIE '(s)preug', baznīcas senslāvu 'prygnut', lietuviešu 'sprūgti', sennorvēģu 'frauki' - varde

prukčamō, kušanu pruccamo - pārāks, izcils

prust, kalāšu prus't - 1. labs, labāks, vislabākais "Ar Dieva laipnību man klājas labi"; 2. skats, vērtējums "Dieva skatā cilvēks uz šīs zemes nav nekas"; 3. labi; 4. ļoti

prustheni, kalāšu prus't'heni - grozs no kadiķa sloksnēm. Pin ar īlenu no plānām kadiķa sloksnēm dziļu vai seklu un lieto pagaidu uzglabāšanai

Prūšava, prushava, prūšava - Prūšava.

[33]: burusho ir Hunza's (Gilgit-Baltistan) iedzīvotāju nosaukums (agrīno tibetiešu bru-ža). 10.gs. uzrakstos šis nosaukums ir rodams kā Prūšava ('Brāhmī inscriptions on the history and culture of the upper Indus valley. No K.Jettmar et al., 'Rock Inscriptions in the Indus Valley. Antiquities of Northern Pakistan. Reports and Studies', vol 1. Mainz: Philipp von Zabern 1989: 41-72 XXXVII) un varbūt pirmās tūkstošgades vidus uzrakstos sanskritizēts kā puruṣa.

Ja tie tiešām ir proto-burušaski, tad ir jāņem vērā upes nosaukums Sinda burušaski valodā (Pinnow, 1953), viens no iespējamiem vēdu Sindhu/Avestas Hədu upes nosaukuma avotiem. (Par proto-burušaski agrīnu dzīves vietu Dienvidāzijas ziemeļrietumos skat. P.W. Schmid, 1926, 44sq., Pinnow 1953, 221; salīdz. Tikkanen 1988. - Par iespējamiem aizguvumiem (abos virzienos?) skat. arī Tikkanen 1988: 320) Skat, arī buruṣo, citrāli.

pruśjati, pruś, prushyati, prush, pruşyati, pruş - dedzināt

prušta, prushta, prušta - dedzis

pruśva, prushva, pruşva - karsts, lietus gadalaiks, galva

pruśvā, prushva, pruşvā - ledus, sarma, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) pile

pū, pu - tīrīšana (pūšana?)

puča, puccha - aste.

[227]: izolēts aizguvums sanskr. no protoindoirāņu pusca- 'aste'; vēlinas avestas - pusa

pūdžā, puja, pūjā - gods, godi, godāšana, cieņa, pārdabisko slavēšana, dievību dievināšana

pudžā, puja, pūjā - ziedot (pušķot?).[

12]: ziedot (godājot), godāt; arī apgādāt, liecība. Ziedojuši, tas ir, puķes, ziedes, ūdens, smaržvielas, vīrāks, ēdiens, gaisma. Indras kalpi.

Boddhisattvu mākonis, kuri apkalpo Tathāgat'u. Ziedot jebko, kas baro ķermeni vai prātu (mācības sniegšana)

puik, kalāšu pu'ik - 1. apakšdaļa; 2. koka saknes

pūjāti, pūj, puyati, pūyati, pūy - pūt, (sapujis), smirdēt, aptraipīties

pulaka - debesu dziedonis gandharva, zosāda, ķermeņa spalvu pacelšanās, mālu šķirne, dārgakmeņa bojājums, ēdiens ziloņiem, ēdams augs, koku suga, saišķis

punarāgamana, punaragamana - pārdzimšana, burt. 'vēlreiz nākšana'.

punardžanma, punarjanaman, punarjanma - reinkarnācija, pārdzimšana.

[12]: Seši pārdzimšanas ceļi:

- naraka-gati - uz ellēm;
- preta-gati - izkāmējušo spoku ceļš;
- tiryagyoni-gati - dzīvniekos;
- asura-gati - ļaunos dabas garos;
- manuṣya-gati - cilvēkos;
- deva-gati - padieva esībā

pungava, pungava, puṅgava - bullis, varonis, galvenais, labākais, godājams cilvēks, dziedniecisko zāļu suga. Skat. gava

pupusati - vēlēties šķīstīties jeb attīrīties

pur - pils, tornis, valnis, pilsēta, cietoksnis, saprāts, ķermenis, pārpilnībā

pūra, pura - piepildīšana (pūrs? uzv. Purs?), plūdi, uzplūdi, daudz ūdens (purvs?), neraudzēts attīrītā sviestā vai eļļā cepts plācenis, apmierināšana, upes vai jūras uzplūdi, citronkoks, brūces iztīrīšana, smaržvielu veids, guggul koka (commiphora wightii) sveķi

purā, pura - sen, reiz, vispirms, sākumā, iepriekš, iepriekšējā esībā, iesākumā, līdz šim, līdzās, drīzumā, balsts, cietoksnis, droši, izņemot

purahšukram, purahshukram, purahśukram - kamēr Auseklis (Venēra) ir cilvēka acu priekšā

pūrajati, purayati, pūrayati - piepildīt (pūru?), piekraut, papildināt, bagātināt, apdāvināt, pabeigt, īstenot, aizpildīt, ēdināt, aplenkt, apņemt, pilnīgi apsegt, piepūst

purājōni, purayoni, purāyoni - ar senu izcelsmi

pūraka kumbhaka, puraka kumbhaka - burtiski - 'pilns ieelpas pods'; elpas aizture pēc ieelpas. Tas pats, kas antara kumbhaka

pūraka, puraka - piepildošs, apmierinošs, reizinātājs, plūšana, plūsma, plūdi, citronkoks, labās nāss aizspiešana ar rādītājpirkstu un ieelpa caur kreiso nāsi. Skat. pūraka kumbhaka, prānāyāma, pūra.

J.A.Grimes [8]: ieelpa kā piepildīšana

purākalpa, purakalpa - ziedošanas aktu veikšana agrākos laikos, senie laiki, iepriekšējā radīšana

Pūrāna Puruša, purāna puruṣa, pūrāṇa puruṣa - Sencilvēks; Dievs; sencis

pūrana, purana, pūrāṇa - burtiski - 'pildījums'; piepildošs, velkošs, apmierinošs, paveicošs, vīt, dambis, tilts, vairošana, apgādāšana, jūra, lietus, audi - šķērspavedieni aušanā, uztūkšana, uzplūdi, piepildīšana, papildinājums

purāna, purana, purāṇa - mītoloģija, sens, tradicionālie nostāsti, teikas un leģendas (salīdz. ar tradīciju pūru?). [110]: m.ē. 4.gs. vai vēlākas svētās grāmatas; nostāstu, mītoloģijas, reliģijas vārsmas

J.A.Grimes [8]: 'sens' (no darbības v. saknes pur = 'iet pa priekšu, notikt iepriekš').

1. Ir astoņpadsmit lielās purānas jeb svētās grāmatas, kas satur nostāstus, leģendas un himnas par Visuma radīšanu, Dieva inkarnācijām un dažādu dievību norādījumiem, kā arī senu zintnieku un ķēniņu garīgu mantojumu.

2. Leģendāri nostāsti par Indiju un tautas reliģisko ticējumu krātuves. Purānas tradicionāli aplūko piecas tēmas:

- radīšana (sarga);
- izšķīšana (pratisarga)
- pēctecība (vaṃśa)
- laikmeti (manvantarāṇi)
- tālākas pēctecības leģendas (vaṃśānucaritam).

18 lielās purānas tiek iedalītas trijās kategorijās.

Sattvic'ās un Viṣṇu godājošās ir Viṣṇu, Bhāgavata, Padma, Nārādīya, Garuda, Vāraha pūrānas.

Rājasic'ās un Brahmā godājošās ir - Brahmā, Brahmavaivarta, Bhaviṣya Brahmāṇḍa, Vāmana, Mārkaṇḍeya pūrānas.

Tamasic'ās un Śīvu godājošās ir - Śīva (Vāyu), Matsya, Liṅga, Agni, Kūrma pūrānas

Purāndhi, purandhi - Āuglīgā, dāsns, devīgs, bagātīgs, sieva, sieviete, devīgums, laipnība.

[110]: pārticības dieve. Saukta arī par Purāndi

Purānu, gudžaratī pu.ra.ṇu - teika; 1. sens, 2. vecs

purandžana, puranjana, puraṅjana - dvēsele, dzīvība, dzīvības princips

puraščarana, purashcharana, puraščaraṇa - sagatavošanās; sagatavošanās vai ievada rituāls, kas sastāv no mantras atkārtotības - tikpat simt tūkstoš reizes, cik tajā ir sanskrita līdzskaņu. To veic atbilstoši stingriem noteikumiem attiecībā uz uzturu - dienā, apsēšanās reizē ir jāveic noteikts mantru atkārtojumu - džapu (japa) skaits utt.

pūrnā, purna, pūrṇā - kāda no mantru (dziesmu?) sacerētājām (teicējām? salīdz. ar dziesmu pūrs)

pūrna, purna, pūrṇa - pilns (pūrs), pilnība, pabeigts, uz pilnību vērsts, viss, viscaur, spējīgs, pabeidzis, apmierināts, bagāts, pārpilnība, pilnskanīgs, runīgs un labvēlīgs, savtīgs, īpaša saules forma, cipars 0 vai burts 'o', ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī)

pūrnadṣṇāni, purnajnani, pūrṇa-jñāni - pilnīgi attīstīties zintnieks

pūrnajōgi, purnayogi, pūrṇayogi - pilnīgi attīstīties dievsajūgas māceklis

pūrnām, purnam, pūrṇam - pilnveidotība, pilnīgums, pabeigtība, pilnīgs līdzsvars, nepaliek vietas vēlmēm

pūrnimā, purnima, pūrṇimā - pilnmēness diena, pilnmēness nakts, pilnmēness diennakts.

J.A.Grimes [8]: pilnmēness diena, piecpadsmītā diena mēness kalendāra (tithi) gaišajā divnedēļā, parasti labvēlīgs laiks svētām godībām

pūrnimārātri, purnimaratri, pūrṇimārātri - pilnmēness nakts

purōdāša, purodasha, puroḍāša - ziedojuma plācenītis, ziedot ugunī, dedzināšana, atlikums no ziedojuma

puru - daudz, pārpilnībā, debesis, paradīze, ziedputekšņi

pūru, puru - cilvēks, ļaudis

purus, kalāšu purus' - zēns par vīrieti kļūst apmēram četrus gadus vecumā, kad saņem savu pirmo tērpu, un Ziemsvētkos viņam ir veikta upurēšana. Kopš tā brīža viņš vairs nedrīkst ēst no tā paša šķīvja, no kā sievietes

Puruša, purusha, puruṣa - 'Persona' apzinīga gara nozīmē. Purušas ir gan Dievs, gan individuāli gari, tomēr Dievs ir Ādi Puruṣa (Sākotnējais, Arhetipiskais, salīdz. ar Pramšāns, Okkopiernis), Parama Puruṣa (Pārākais), un Puruṣottama (Augstākais jeb Labākais no puruṣām); Skat. adhyātma.

J.A.Grimes [8]: gars; cilvēka dvēsele; 'persona'; Dieva cilvēkā iemājojošā forma; kosmiskā persona.

1. Viena no divām pamatkategorijām Sāṅkhya sistēmā. Tā ir tīra apziņa, jebkā neskarta pilnīgi saistīta. Neaktīva, nemainīga, mūžīga, un tīra. Tajā ir bezgalīgs cilvēku dvēseļu daudzums.

2. Kašmīras šaivismā to apņem pieci laiki, ierobežojumu, vēlmju, zināšanu un laika posma apvalki (kāla, niyati, rāga, vidyā, kalā). Tā ir Visuma Patība, kas parādās ierobežojumos daudzu cilvēku dvēseļu veidā.

3. Advaita Vēdāntā tā ir būtiski viena. Tā ir mūžīgs liecinieks, nemainīgs, tas, kas pazīst ķermeni. Īstenībā Virspatība (Paramātman) ir tā pati nesalīdzināmā Puruṣa.

4. Puruṣa-sūkta pirmatnējo Puruṣu (Visuma Būtni) apraksta kā ar tūkstoš galvām, tūkstoš acīm un tūkstoš pēdām ('tūkstoš' simbolizē 'neskaitāms', kas

norāda uz Visuma Būtnes visuresamību), zemi no visām pusēm apņemošu (katrā Radības daļiņā klātesošu), izvērstu pāri desmit virzieniem (dašāngula); tā ir viss, kas ir, ir bijis un būs.

Dižā Valdnieka (Purušas) nemirstīgajā būtībā ir ieausta Visa Radība; saņemot Purušas ēdienu, cilvēks paceļas pāri tveramajai pasaulei (un kļūst nemirstīgs). Ceturtā daļa no Purušas ir visas būtnes, trīs ceturtdaļas no tās ir nemirstīgās debesīs.

5. Atkarībā no konteksta, šis vārds var nozīmēt vai nu 'cilvēka dvēsele', vai 'Dievs, Visaugstais'. Skat. pūrva.

[110]: pirmatnējs dzīvības spēks. Tas iedarbojies uz pirmatnējo vielu - prākriti - un tie kopā izveidojuši Visumu. Dažās versijās Puruša ir pirmatnējs milzis, no kura darināts Visuma ķermenis. Daži vēstījumi teic, ka viņš ir dzimis no kosmiskās olas un sadalījies, kļūstot par vīrieti (Puruša) un sievieti (Viraj).

[56]: Puruša jeb Patība ir virs prākriti. Tas ir mūžīgi atdalīts no pēdējās. Puruša ir bez sākuma vai beigām. Tas ir bez pazīmēm un bez īpašībām. Tas ir netverams un visuresošs. Tas ir pāri prātam, saprātam un sajūtām. Tas ir aiz laika, telpas un cēlonības. Tas ir mūžīgs gaišreģis. Tas ir nevainojams un nemainīgs. Tas ir tīra apziņa (Cidrūpa).

Puruša nav darītājs. Tas ir liecinieks. Puruša ir kā bezkrāsains kristāls. Tas šķiet kā krāsots dažādās krāsās, kas ir aiz tā. Tas nav materiāls. Tas nav salikts. Tādēļ tas ir nemirstīgs.

Sāṅkhy'ā Purušu ir neskaitāmi daudz. Ja Puruša būtu viens, tad atbrīvošanos sasniedzot vienam, brīviem būtu jākļūst visiem. Dažādās dvēseles pēc dabas ir fundamentāli identiskas.

Puruša nepārvietojas. Tas pēc atbrīvošanās nekur nedodas. Dvēseles pastāv mūžīgi nodalītas cita no citas un no prākriti. Katra dvēsele savu individualitāti saglabā. Visās pārceļošanās tā paliek nemainīga. Katra dvēsele ir atsevišķas radīšanas lieciniece, darbībā nepiedaloties. Tā ir novērotāja, kas savienojusies ar bezsaprātīgo prākriti, kā klibs cilvēks akla cilvēka mugurā, lai novērotu radīšanas parādību, ko aklā prākriti pati nespēj redzēt.

Puruša jeb Patība ir liecinieks (Sākṣi), skatītājs (Draṣṭṭa), aculiecinieks (Madhyastha); vienatnīgs (kaivalya), pasīvs un vienaldzīgs (udāsīna).

Prākriti un Purušas raksturojumi ir pretēji pēc dabas. Puruša ir apziņa, bet prākriti ir neapziņa. Puruša ir pasīvs (akarta, akṛta), bet prākriti ir aktīva. Purušam īpašību nav, bet prākriti raksturo trīs gunas. Puruša ir nemainīgs, bet prākriti ir mainīga. Zinātājs ir Puruša. Zināmais ir prākriti. Zinātājs ir subjekts jeb kluss liecinieks. Zināmais ir redzams objekts.

[2]: teosofiskajā filosofijā ir nozīmīga atšķirība vārdu 'gars' un 'dvēsele' lietojumā.

Gars ir nemirstīga sastāvdaļa mūsos, nemirstīga liesma, kas nemirst nekad, nekad nav dzimusi, un kas visas mahā-manvantara's laikā saglabā savas īpašības, būtību un dzīvību, sūtot lejup mūsu būtņēs un mūsu dažādajos plānos kaut kādus savus starus jeb ietērpus jeb dvēseles, kas (nosaka, kas) mēs esam. Cilvēka dievišķais gars ir sasaistīts ar Izplatījumu, visaugstākajā mistiskajā ziņā esot Izplatījuma starojums. Salīdz, ar Virsīstenību.

Dvēsele ir viens, kas attīstās caur pieredzējumu; tā nav gars, jo ir gara nesēja. Matērijā tā izpaužas caur (un esot kā) gara zemākās būtības būtiska daļa.

[11]: (Puruša Sūkta) - no Purušas ir dzimis Vienvaldnieks (Virāj, pasaules dvēsele), un no Virādžas savukārt dzimis otrais Puruša (hiraṇyagarbha, 'zelta dīgļis'). Tiklīdz viņš dzimis, sapulcējušies dievi un viņu upurējuši. No šā dižā upura, no viņa dažādajām ķermeņa daļām dzimuši visi dzīvnieki, Rigvēdas, Sāma Vēdas himnas un Godāšanas, un mēness un saule un visas četras kastas, Indra, Agni, Vāju, zeme un debesis un visas valstības.

Puruša Sūkta ir ļoti pretrunīga himna. Tā izvirza daudz interesantu jautājumu, par kuriem varam vien prātot, bet skaidru atbildi gūt nespējam. Viens jautājums ir, no kurienes sanāca dievi, kuri upurēja otro Purušu. Varbūt sākotnējā Puruša Sūkta norāda uz dievu, debesu un zemes, dažādo būtņu, pirmelementu, pasaulu un objektu rašanos. Tā varbūt ir pēc vajadzības grozīta, lai pamatotu kastu izveidošanos un turpinātu sistēmu, kas sveša Rigvēdas ārijiem.

puruṣājana, purushayana, puruṣāyana - tāds, kas tiecas vai savienojas ar dvēseli

puruṣārtha, purushartha, puruṣārtha - cilvēka pūliņi, jebkāds cilvēka darbības objekts, jebkurš no četriem cilvēka esības mērķiem. Tikuma, mīlestības un atbrīvošanās sasniegšana.

J.A.Grimes [8]: četri cilvēka dzīves mērķi.

1. Hindu vērtību teorija. Tās ir:

- labklājība (saimnieciskā, artha);
- vēlmes (psīholoģiskā, kāma);
- krietnums (morālā, dharma);
- atbrīvošanās (garīgā, mokṣa).

2. Labklājība, saimnieciskā vērtība un vēlme, iegūšanas, baudas vērtība, ir dzīves pasaulīgās vērtības. Dharma māca, kā pasaulīgo dzīvi dzīvot. Tā ir ētiska jeb morāla vērtība un kopā ar atbrīvošanos - garīga vērtība. Dharma ir rīks, kas palīdz iet uz atbrīvošanos.

Visas četras vērtības ir īsti svarīgas un ir jāizlīdzsvaro. Labklājība un vēlme ir vērtības - līdzekļi jeb rīki dzīves mērķa sasniegšanai. Dharma ir regulējoša un saskaņojoša vērtība. Atbrīvošanās ir patiesā un galējā vērtība. 3. Puruṣārth'u var aplūkot divos aspektos. Pirmkārt tā nozīmē kaut ko, kas jāasniedz paša mērķa dēļ. Tas ir būtiskais aspekts. Un tā ietver arī visu, kas kalpo kā sasniegšanas līdzeklis. Tas ir instrumentālais aspekts. Tādējādi to var definēt kā mērķi, uz kura sasniegšanu apzināti tiecas dēļ intereses vai tā kā tālāka mērķa sasniegšanas līdzekļa dēļ. Skat arī pūrva.

[96]: piespiešanās, pašpiepūle, caur kuru var izmainīt agrāko darbību seku ietekmi uz savu dzīvi.

puruṣavidha, puruṣavidha, puruṣavidha - cilvēka veidolā, cilvēkam līdzīgs

puruṣguak, kalāṣu puruṣguak - puisis

Puruṣōttama, puruṣōttama, puruṣōttama - Virsgars, izcils vai augsts cilvēks; arhats jeb džainu augstākā dievība, labākais no kalpotājiem, labs palīgs, augstākā būtne, labākais no cilvēkiem.

J.A.Grimes [8]: Virspatība; Valdnieks; no puruṣa = 'gars, persona' + uttama = 'augstākais'). Skat. pūrva, uttamaḥ, puruṣastvanyaḥ, paramātmetydāhṛtaḥ

pūrva, purva - pirmais, priekšējais, sākotnējs, priekša, iepriekšējais, iepriekšteiktais, agrākais, agrs, austrumpuses, pagājušais, apakšējais, ierastais, tradicionālais, sens, jaunība, priekštecis, vecākais brālis.

J.A.Grimes [8]: Pūrva, tas ir, 'Pirmie' (teksti) - četrdesmit džainu kanoniskā grāmatas; iepriekšējais.

1. Visi tagad zudušie darbi.

2. Skat. aṅgas. pūrva saṃskāra, purva saṃskara, pūrva saṃskāra - iepriekšējās saṃskāra's - iespaidi prātā, kas pārnākuši līdz no iepriekšējam dzīvēm

pūrvabhāga, pūrvabhaga, pūrvabhāga - priekšpusdiena, rīts, priekšdaļa, augšdaļa

pūrvačitti, purvachitti, pūrvacitti - priekšnojauta, pirmais priekšstats

pūrvapakṣa, purvapaksha, pūrvapakṣa - gada pirmā puse, lunārā mēneša pirmā puse, augoša mēneša divnedēļa, priekšpuse, prāvas pirmais solis, prasītāja pirmais apgalvojums, arguments vaicājumā

pūrvāśrama, purvashrama, pūrvāśrama - iepriekšējais dzīves posms

pūrvavat, purvavat - kā iepriekš, kā līdz šim, iepriekšteiktais, cilvēks, kurš jau bijis precējies, spriedums no cēloņa uz sekām.

J.A.Grimes [8]: kā pirmoreiz, kā iepriekš. Slēdziena veids.

pusaka, pāsækv, kušanu pusaka, pāsækv - apslēpts dārgums, mantojums (pasaka?); vītne, josta (svētā prievīte?), irāṇu 'pusāka'. Skat. sāvitra, pravītin, saṃvītin, avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

puš muča dēk, kalāšu push muc'a dek - sēru izbeigšanas rituāls. Dodot ziedus, izbeidz sēru laiku (shok). Dodot ziedus, teic “Tagad lai Dievs pret tevi izturas ļoti labi un nes tev laimi”

puš, push, puš - barojošs, plaucinošs; plaukšanu, ziedēšanu, zelšanu izraisošs; izrādošs; arī kalāšu - ziedēšana, ziedi, puķes

Pūšan, pushan, pūšan - Saule, Zeme, pieaugums, augšana; lauku, ceļu, saules dievība, audējs jeb pinējs sarežģītā idejā par vēstures adīšanu. Pūšan's ir apgaismojošs un ir palīdzējis padieviem uzvarēt tumsas izmantotājus.

[243], dvēseļu pavadonis, teicējs. Vēdiska saules dievība; Purān'ās Pūšans ir aprakstīts kā viens no 12 Ādity'ām (Aditi dēliem). Pārējie Aditi dēli purānās ir Sūrya, Aryama, Tvashtha, Savita, Bhaga, Dhata, Vidhata, Varuṇa, Mitra, Indra, Vishnu (Vamanadeva's formā). Salīdz. ar Puškaitis.

[393]: dievs, kurš “spīdēja senajos devu un asuru karos” (Mbh.7,105,22), un dievs, kurš “iet, starodams ar tūkstoš stariem, dienai beidzoties sasildījis zemi, līdz rietumu kalniem” (Mbh.5,179,39).[243]: lauku rakstura saules dievība vai audējs pasaules vēstures adīšanas mītā.

[53]: Pūšans ir ceļu sargdievība, kurš novāc briesmas no ceļa. Viņu sauc arī par ceļinieku sargu un glābiņa dēlu. Viņš pārrauga un sargā lopus un droši nogādā tos mājās. Viņa vārds nozīmē 'uzplaucinātājs'. Viņa tīkamākais ēdiens ir auzu tume. Valkā bizi un bārdu. Nes zelta šķēpu, īlenu un bikstāmo. Dižens kučieris, un viņa ratus velk āži. Ar saviem zelta gaisa kuģiem Pūšans ir saules (Sūrya) vēstnesis. Visas radības sargs. Viņu arī bieži lūdz dāvāt balvas. Starp pārējiem pienākumiem viņš vada mirušos viņa tālajā senču ceļā.

pušav marat istogas karik, kalāšu pushaw marat' istogas karik - 1. veikt Īpašu upurēšanu Ziemsvētkos, zēniem svinot rituālo svārku (cel'ik) saņemšanu; 2. upurēt Balimain'am. Kādam vīram skaitot lūgsnu, uzliek rokas āzim uz kakla. Tad divi citi, nomazgājuši rokas, nokauj āzi, un izlej asinis altāra (dewa dur) ugunī

pušik, kalāšu pushik - pušķis, izrakstīšanas (pušķošanas?) motīvs; 1. puķes zied, ziediņi. Datele zied; 2. sīks rotājums sievietes galvassegas priekšā. Skat. puš, pušpa

Pušja, pushya, pušya - [12]: sens reģis; salīdz. ar Pūšan; zvaigznājs Tišya

puškara, pushkara, puškara - zilais lotoss, Indijas lotoss (Nelumbium Speciosum), dīķis, ezers, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), saule, debesis, Puškaradvīpa's pavaldonis, slimības veids, 34. no mēness zodiakiem, bungu veids, viena no 5 bhārat'ām, Indijas dzērve (Ardea Sibirica), čūsku suga, neveiksmīga jōga, reibums, dejas veids, ziloņa snuķa gals, sprosts, ingvers

(Costus Speciosus), kauja, savienība, jauna mēness nakts, kas iekrīt pirmdienā vai otrdienā vai sestdienā, zobena asmens, daļa, bulta, karotes bļodiņa.

[31]: 22.40. (salīdz. ar Puškaradvīpa) Šos par puškarāvartaka sauktos mākoņus radīja Spārni. To jēga ir trīskārša. Apbārstīšana (ar dāvanām) tiek slavēta kā nepārtraukta lietusgāze.

22.41. Indra, gribēdams nodrošināt visu dzīvo būtņu labklājību, sajauc ļoti vareno kalnu spārnus (mākoņus), kas bija pieauguši un varēja virzīties kur vien tīk.

22.42. Šos mākoņus (kas radušies no šiem spārnim) sauc par puškara. Tie samilza, sacenšoties ar ūdeņiem. Tāpēc tos sauc par virpuļojošiem puškar'am.

22.43 . Tiem ir dažādi izskati. To pērkondārdi ir ļoti baisi. Tie ir lietusgāžu izraisītāji šīs kalpas beigās. Tie pārvalda Sarhvartaka uguni (kas tad sadedzina Visumu)

puškarinī, pushkarini, puškarinī - lotosu dīķis, dīķis, Hibiscus Mutabilis

pušpa, pushpa, pušpa - puķe (puķu pušķis?), topāzs, laipnība, galantums, ziedošs, smaržas, menstruālie izdalījumi, mīlestības mājiens. Skat. puš.

[12]: puķe, ziedi, īpaši lotoss; arī debesu puķes. Arī grozs ziedu, un lapu kaisīšanai.

[30]: Kanaur'a kanet'i Sāwan (jūlijs-augusts) mēneša pilnmēnesī svin Shonetang (sansk. Shrāvanārchana) svētkus. Ap duci jauneklū, paņēmuši līdz trim dienām sagatavotu ēdienu, dodas vākt savvaļas puķes un augus augstākajās sniegotajās virsotnēs. Tur viņi pavada divas nakts, savāc dažādas savvaļas puķes un augus; atgriežoties cieminieki viņus sagaida ar līksmu mūziku. Vītne (vainags?), ko viņi atnes no meža, tiek ziedota dievībai, un tad viņi kopā ar sievietēm danco un dzied dziesmas.

pušpābbikīrna, pushpabbikirna, pušpābbikīrna - nokaisīts ar ziediem, plankumaina čūska

pušpabhanga, pushpabhanga, pušpabhanga - puķu vītne

pušpabhūšana, pushpabhushana, pušpabhūšana - ziedu rotājums, ornaments

pušpabhūšita, pushpabhushita, pušpabhūšita - rotāts ar ziediem

pušpačāpa, pushpachapa, pušpacāpa - puķu loks, puķu varavīksne, mīlestības dievs, mīlestības dieva šaujamluks

pušpada, pushpada, pušpada - puķu došana, rīsu šķirne, koks

pušpadāman, pushpadaman, pušpadāman - puķu vītne, pantmēra veids

pušpadanta, pushpadanta, pušpadanta - vējš ar puķu zobiem.

[110]: arī Vāyu kā viens no Dikpal'am vai viņa zilonis. Arī Vata, Vaya, 'elpa', Gandhavaha, mahādeva, Maruta, Pavana, Sadagata, Wai

pušpadrava, pushpadrava, pušpadrava - ziedu uzlējums, ziedu sula

Pušpagiri, pushpagiri, pušpagiri - puķu kalns.

[110]: zemjūras kalns. Tas ir bijis Varuṇa's pils vieta Sukh'ā, Varuṇas valstības galvaspilsētā

pušpagukča, pushpaguccha, pušpaguccha - puķu pušķis (kušķis?)

pušpāhāra, pushpahara, pušpāhāra - puķes plūcošs

pušpahāra, pushpahara, pušpahāra - puķu vītne

pušpahāsā, pushpahasa, pušpahāsā - ziedošs smaids, puķu dārzs, sieviete menstruācijas laikā

pušpājati, **pušpja**, pushpayati, pušpāyati, pušpya - ziedēt, plaukt

pušpaka, pushpaka, pušpaka - ziediem klāts; neliels māla pavadrs uz ratiņiem, čūsku suga, īpaša acu slimība, aprobe, dzelzs kauss vai dzelzs trauks.

[110]: pašgājēji rati, kuros braucis padievs Kubera. Tie esot bijuši tik lieli, ka varējuši ietvert veselu pilsētu. Tos reiz nozadzis dēmons Ravana (Rēcošais), bet atguvis Rāma, kurš tajos vadājis savu līgavu Sitā. Ramayan'ā Ravanā ziediem klātā (pušpaka) vimana ir aprakstīta šādi- "Pušpaka Viman'u, kas atgādina sauli un pieder manam brālim, bija atņēmis varenais Ravana; šī izcilā gaisa Vimana kustas visur pēc iegribas; šie rati atgādina spožu mākonī debesīs ... un ķēniņš (Rāma) iegāja, un šie izcilie rati pēc Raghira's rīkojuma pacēlās augstajās debesīs."

pušpalāvī, pushpalavi, pušpalāvī - puķu plūcēja

pušpalikša, pushpaliksha, pušpalikša, pušpalih - [394]: bite puķu laizītāja

pušpamālā, pushpamala, pušpa-mālā - puķu vainadziņš, puķu vītne.

[12]: puķu vainadziņš, lauru vainags. Arī kusuma- mālā

pušpamāsa, pushpamasa, pušpamāsa - puķu mēnesis, pavasaris

pušpamdharma, pushpandhaya, pušpamdharma [394]: bite

pušpanikša, pushpaniksha, pušpanikša - [394]: bite

pušpanjāsa, pushpanyasa, pušpanyāsa - puķu ziedošana. Arī pušpānjali.

[12]: ziedošanas Budam ir puķes un smarža, vīraks.

[125]: ziedošana ir dāvāšana, ar ko pastiprina lūgšanu, pateicību vai godināšanu, izmantojot puķu ziedus - "zieda došana".

“Es savam Dieviņam līdz sētai ceļu tais',
Skaistus ziediņus paber',
Baltus klāj paladziņ's.”

“Es, pādīti dīdīdama, puķi bāzu azotī;
Lai mana pādīte kā puķe auga” (1542).

“Mīļa Māra sieviņām
Trejus ziedus pametuse
Namā meta liepas lapas,
Istabā ievas ziedus,

Pirtes taku kaisījuse
Apenīna lapiņām” (1106).

pušpāndžali, pushpanjali, pušpāñjali - puķu ziedošana, ziedu vai ziedu pušķa pasniegšana ar abām rokām, tās atverot un iztukšojot; divas sauļas ziedu. Arī pušpanyāsa

pušpapadavī, pushpapadavi, pušpapadavī - vulva (puķu taka; treju taku vēderiņi), sievietes ārējie dzimumorgāni

pušpapājin, pushpapayin, pušpapāyin - [394]: bite, puķu dzērēja

pušpapatanga, pushpapatanga, pušpapataṅga - tauriņš

pušpapatha, pushpapatha, pušpapatha - vulva (puķu taka: treju taku vēderiņi), sievietes ārējie dzimumorgāni

pušpāpīda, pushpapida, pušpāpīda - puķu vainadziņš vai vītne

pušpapračaja, pushpapracaya, pušpapracaya - puķu plūkšana, puķu vākšana

Pušpapura, pushpapura, pušpapura - Puķu pilsēta;

[12]: arī Kusumapura, Pāṭaliputra, mūsdienu Patna - 'Puķu pilsēta', Ašokas rezidence, kurā viņš sasaucis budistu trešo sinodi

pušparādža, pushparaja, pušparāja - puķu ķēniņš

pušpārama, pushparama, pušpārama - puķu dārzs

pušparasa, pushparasa, pušparasa - puķu sula, ziedu nektārs jeb medus

pušparatha, pushparatha, pušparatha - puķēm pušķoti rati, ceļojuma vai izpriecu rati. Skat. Pušpaka Vimana

pušpārna, pushparna, pušpārṇa - puķu strauts

pušpasamaja, pushpasamaya, pušpasamaya - ziedēšanas, puķu gadalaiks

pušpāsava, pushpasava, pušpāsava - ziedu novārījums, medus

pušpasradž, pushpasraj, pušpasraj - puķu vītne

pušpašekhara, pushpashekharā, pušpašekhara - puķu vītne

pušpāvakīrna, pushpavakīrna, pušpāvakīrṇa - puķēm kaisīts

pušpavarša, pushpavarsha, pušpavarṣa - puķu lietus, ziedu lietus pār varoni katrā dižā gadījumā

pušpavartman, pushpavartman, pušpavartman - puķu taka

pušpāvavačaja, pushpavachaya, pušpāvachaya - puķu vākšana

pušpavēnī, pushpaveni, pušpavēnī - puķu vainadziņš vai vītne

pušpin, pushpin, pušpin - pušķota, puķaina (runāšana), pārsmalcināts, plaukstošs, ziedošs

pušpita, pushpita, pušpita - pilnos ziedos, puķains, raibs, pārsmalcināts stils, plankumains, ziedus nesošs, plaukstošs, uzdziedējis, pilnīgi attīstījies, pilnīgi izpaužies, ar ziediem līdzīgām iezīmēm, sieviete menstruāciju laikā; izelpa vai smarža, kas vēsta par tuvu nāvi

puṣṭi, pushti, puṣṭi - pilnība, uzaudzēšana, labi barots, apliecinājums, zelšana, plauksme, kuplošana, augšana, leknums, auglīgums, pārplnība, tuklums, ērtība

puṣṭimārga, pushtimarga, puṣṭimārga - labklājības, izaugsmes ceļš, puķu ceļš.

J.A.Grimes [8]: pielūgsmes (bhakti) veids

put - elle, kurai nolemti bezbērnu cilvēki

pūt, put - pūšanas vai smagas elpošanas skaņu atdarinošs (onomatopoētisks) apzīmējums

pūta, puta - notīrīts (nopūsts?)

putra - dēls, augu suga, bērns, sīku indīgu dzīvnieku suga; pievienojums deminutīva veidošanai. kalāšu putr. 1. dēls; 2. brāļadēls, māsasdēls; 3. vīra vai sievas brāļadēls, māsasdēls; 4. padēls

putraka - zēns, palaidnis, sienāzis, bērns, dēliņš, mīlais dēls, lelle, akmens vai koka figūriņa, mati

puttalī, puttali - elks (pūtelis? Pūteļu mājas?)

račajati, rachayati, racayati - rakstīt, izrakstīt, greznot, sakārtot, veidot, izstrādāt, darināt, apdarināt. Skat. shuman, citroyak,

račanā, rachana, racanā - radīšana, kārtība (Rita), sakārtošana, ražošana, būvēšana, veikšana, darināšana

rādža jōga, rajayoga, rāja-yoga - vēlīns viduslaiku apzīmējums Patandžali aṣṭaṅgakāpju dievsajūgas mācībai (yoga-daršana), ko sauc arī par klasisko jōgu; skat. aṣṭāṅga yoga; vienkāršs, dabisks meditācijas veids, īpaša pakāpe abstraktā meditācijā; zvaigznājs, zem kura dzimst prinči, vai planētu izvietojums, piedzimšana kas norāda uz cilvēku, kuram lemta ķēniņa kārta.

Rādža jōgu sauc arī par mentālo jeb prāta dievsajūgu, jo tā uzsver sava prāta pārvaldību. Piekopjot savākšanos cilvēks iemācās prātu padarīt rāmu un savākt uz kaut ko vienu, uz savu īsto dabu, kas ir Dievišķais. Patandžali sistēma: likumu un noteikumu ievērošanas paņēmieni (Niyam); ķermeņa pozas (āsan); elpas pārvaldības vingrinājumi (prānāyām); sajūtu pārvaldība (pratyāhār); savākšanās (dhāraṇa); apcere, meditācija (dhyāna); saplūsme, svētpamirums (samādhi).

“Izvairies no nekrietnas uzvedības.”

rādžā samādhi, raja samadhi, rājā samādhi - ķēnišķs svētpamirums;

[12]: augstākā svētpamiruma pakāpe

rādža, raja, rāja - ķēniņš, suverēns, galvenais, labākais savā jomā

rādžamātri, rajamatri, rājamātrī - ķēniņa māte

rādžaputra, **rādžput**, rajaputra, rajput, rājaputra - vārds nozīmē ķēniņa dēlu, prinči. Rādžaputras veido aristokrātijas kārtu. Rādžputu klanī kā valdoša kopiena ir parādījušies Indijas ziemeļos un rietumos koloniālajos laikos.

Saimnieciskie dati liek domāt, ka vairums radžputu ir zemes īpašnieki. Liels kopienu skaits ir migrējis uz tagadējām dzīves vietām, tādējādi veidojot viņus par vienu no vismobilākajām grupām

rādžariši, rajarshi, rājarši - ķēnišķs reģis, viedais, svētais, riši no valdnieku dzimtas; ķēniņš, kurš apjēdz Virspatību; ķēniņa Džanakas (Janaka) apzīmējums; svēta vai pārcilvēciska būtne, kas tāda kļuvusi ar lielu pašierobežošanos; tāds svēts vai pārcilvēcisks cilvēks, par kādu var kļūt karavīru kārtai piederīgais ar lielu pašierobežošanos; to valstība - rājaršiloka;

[110]: ķēniņš, kurš kļūst par zintnieku vai pusdievu pašierobežošanās ceļā

rādžas, rajās - [128]: 1. vēdiskajos laikos - atmosfēra, gaiss, mākoņu, tvaiku zona, apmāktas debesis, skaidri atšķirīgas no debesīm kā Dyaus jeb ēteriskās debesu telpas (rocana divas, svar), "kurās mājo gaisma"; debesis, kuras iztēlojas kā sadalītas augšējā un apakšējā slānī un tādējādi duālas, rājasi.

2. pēcvēdiskajos laikos - biezs gaiss, migla, tumsa;

3. putekli;

4. filosofiskā sistēmā - tumsība, otrā no trim īpašībām (gun'ām), dvēseli aptumšojošas kaislības

rādži, raji, rāji - matu šķirtne, virkne, (dzejas) rinda, svītra, svītraina čūska, uvula jeb mīkstās aukslējas

radžuk, kalāšu rajuk - kazas vilnas virve (Radžuks?). Savij divas vai trīs dzīslas

ragana - safrāns, safrāndzeltena krāsa

ragēsti, kalāšu rages't'i - agri

rāgh, ragh - apdāvināts, lietpratīgs, spējīgs, iedarbīgs cilvēks

rāgin, ragin - vieglprātīga un dēkaina sieviete (viena no 'ragana' nozīmēm?), netikle, kaislīgs, kvēls, iemīlējies, mīlošs, alkstošs, sarkans, ielīksmojošs, sajūsminošs, krāsojošs, krāsains, mīļākais, labības šķirne

[111]: Dieviete Sieviete, saskaņā ar Mariju Gimbutieni, ir Ragana. Droši vien, šāds dievietes vārds mums varbūt izraisa zināmu smaidu vai vīpsnu, jo ar vārdu ragana mēs iedomājamies kaut ko citu - neglītu, nopinkājušos veceni, kam mājās visur sakārtas zālītes un kas tik ņemas ar buršanu utml.

Marija Gimbutiene par Raganu runā kā par lunāro nāves un atdzimšanas dievieti, dabas cikliskuma sargātāju. Vārda sakne rag- ir etimoloģiski saistīta ar latviešu vārdu 'redzēt', lietuviešu regėti, no tā izriet raganas etimoloģija - "tā, kas redz vairāk nekā citi, tā kas redz, zina, paredz nākotni".

Viņa ir arī tā, kas ārstē, kas zina vairāk par dabas spēkiem, par to, kā tos likt lietā. (par vārda saistību ar ragiem;

skat. arī pie Krūmai - "Viņas vārdā izpildīja smieklīgu deju, kas vienmēr nobeidz izdarības kārtanos rituālos, kad pēc kārtas tiek dejots katrai svarīgai

dievībai” (Robertson, 411). Viņas kazas aspekts atspoguļojas kati tautas sieviešu ragainajās galvassegās. ... Kati cilts sievietes valkā ragainas galvassegas ar četriem ragiem no cilvēka matiem (kazas ar četriem ragiem dzimšana tikusi uzskatīta par ļoti izcilu dievu labvēlības zīmi)).

Protams, tas var būt vērst gan pozitīvi, gan arī, teiksim, ļauni un ārdoši. Tādējādi Ragana atgādina par to, ka līdzās dzīvībai ir arī nāve, ka dzīvības spēks ir jāatdod atpakaļ nāvei, lai tā cikliski atjaunotos. Ne velti Raganas izskats ir divdabīgs: tā ir gan neparasti skaista, gan arī baisa un bīstama.

rahasjavrata, rahasyavrata - noslēpumainais vārds; mistiskas varas prasme pār burvju ieročiem

rai - skaņa, riešana, troksnis, labumi, bagātības (rai ritam - ritmiska skaņa?).

[30]: bhātu meistardziedoņu kārtā

raibhi - saules meitas līgavas māsa Raibhi = Pāpārde

raik (kalāšu) - riet

rain (salīdz. ar pseidonīmu Rainis) - [30]: cilts (galvenokārt Džamnas ielejā); divas atšķirīgas nozīmes - Satledžas ielejā un austrumu līdzenumos īsta dārzkopju kasta, bet pārējās provincēs tirgus dārznieki. Paši apgalvo, ka ir ieradušies no Uch'as un ir līdzīgi kamboh'iem. Arī arāņ'u klans Pendžabā, Montgomery.

Raini - ciems Garhwal Himalajos Alakananda's ielejas augšgalā (Joshimath, Chamoli, Uttarakhand), netālu no Lata ciema

raina - [30]: mags, kas kara laikā palīdz valdniekiem ar skandējumiem, buramvārdiem

rājat, kalāšu rayat - vergs; arī l'awan

rakhi - svētā aukla, ko sien ap plaukstas locītavu

rākšasa, rakshasa, rākṣasa - ļaunais gars, dēmons, ļauns vai postošs dēmons, sātans, sātānisks, gari zobi, ilknis, dēmonu ķēniņš, viens no 8 pusdievu veidiem; Šrilanka - rākšasu sala

Skat. arī devaśatru - dievību ienaidnieks, asura vai rākšasa; śiśnadeva - astains vai fallisks dēmons, peņa pielūdzējs, dzimumorgāna kā dieva pielūdzējs; kauṇapa - dēmons vai mājas gars, no līka nākošs, no līkiem pārtiekošs - līkēdājs

Ram - būt uzjautrinošam, izkļiedējošam, ielīksmojošam (ramtai rīdi, ramtai riti?). Skat. ramate. Virsīstenības jeb Absolūta apzīmējums (salīdz. ar Rāmava?). Akadiešu ra-āmum

Lai gan dažkārt tiek lietots kā Rāma's vārda saīsinājums; daudzi jōgi uzstāj, ka pareizi tas tiek lietots vienīgi attiecībā uz Virsīstenību un to lieto kā mantru skandējumos un meditācijā, lai atklātu Virsīstenību.

[396]: vairums hindu dzīvo ciematos un ir īsti dievbijīgi. Tādēļ, tā vietā, lai teiktu citus vārdus, viņi labāk teic Dieva vārdu, un kā Ram, tas ir īss un jauks, tas iederas viņu ierašās. Tādējādi tu ne vien sasveicinies, bet arī gūsti svētību ar dievišķa vārda teikšanu.

[363]: rem-, ram- ramus/rāma, Rāmava, Rāmova.

Rāma, rama - rāms, piemīlīgs, jauks, patīkams, pievilcīgs (Ramana, latv.senvārds - droša, mierīga vieta), zirgs (rāms, izrāmīts ērzelis atšķirībā no vaislinieka bījāšva?), briežu suga, balts, tumšs, izprieca, līksme.

J.A.Grimes [8]: 'Patīkamais'; 'Līksmais' - varonis Rāmāyaņa's eposā; Višnu inkarnācija (no darbības v. saknes ram = 'patīkams, līksmot'). Septītais dievišķais Višnu atnācējs jeb inkarnācija, kura dzīves stāsts ir vēstīts Rāmājanā. Visuresošās Virsīstenības nosaukums. Viņš ir bijis nevainojams krietnuma (dharma) iemiesojums. Skat. avatāra.

rāmā, rama - upe, sarkanie māli, jauna burvīga sieviete, daiļa sieviete, sieva, tumša - zemas izcelsmes sieviete. Arī ramaņa

Rāmājana, ramayana, rāmāyaņa - mīlētāju Rāma's un Sitā piedzīvojumu apraksts.

J.A.Grimes [8]: Senākā zināmā sanskrita episkā poēma. Sacerējis zintnieks Vālmīki. Godina Rāma's, septītās Višnu inkarnācijas, dzīvi un varoņdarbus. Nostāsts ir par desmitgalvainā dēmonu valdnieka Rāvaņa's veiktu Sitā, Rāma's sievas nolaupīšanu un par to kā Rāma ar Hanumān'a un pērtiķu valsts palīdzību cīnījies un uzvarējis Rāvan'u.

Ramana, ramaņa, - patīkams, pievilcīgs, apburošs (Ramanis?)

ramatē, ramate - rāms, izbaudīt, rotaļāties, viesoties, niekoties, uzjautrināt, mierināt, apklust, uzjautrināties, miesīgi baudīt, kopoties, klusēt, nekustēties, būt mierā, atslābt, pāris, mājot, aplaimot

rāmī, rami - nakts, tumsa. Arī rāmyā

ramja, ramya - jauks, patīkams, burvīgs, patīkams mājoklis; vīrieša sperma

ramjam dina, ramyaṃ dina - rāma, jauka, skaidra diena

Ramon (kalāšu) - gars, ko godā Bumburetā (Ramona?)

rānta, ranta - rante, mala? (apvārsnis, svārku, tērpa mala - ambarānta

rarātja, raratya, rarātya - uz pieri attiecīgs, savīta zāle, apvārsnis

rasa - vīns (Rasa?), limfa, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), pirmā sula, sula, sīrups, dzēriens, esence, sāls, eliksīrs, vēlme, samākslotība, sirds vai prāta noslieces, garastāvoklis, vilinoša bauda, zāļu deva, bieza migla, būtiskais, kausēts metāls, zelts, sperma, labākais, jūtas, noskaņojums, smarža, mēle, mērce, mirres, garšviela, garša, garšas objekts, lociņi, buljons, piens, nektārs, malks, dzīvsudrabs, gaume, kausēts sviests, šķidrums, inde,

brīnumdzēriens, maģisks dzēriens, liķieris, aizgrābtība, sajūsma, reliģiskas jūtas, pantmērs, sveķi, dzintars, kāre, rakstura nosliece, mīlestība, burvīga tīksme.

Locana, 85: Rasa (gara stāvoklis) būtībā ir ātma; divas pārējās iedvesmas sastāvdaļas - dzīvības dvaša jeb garīgā elpa (asu) un skaņas rota (alaņkāra) kļūst par dzeju tikai, nonākot rasa's ietekmē.

[110]: upe, kas atdala šo pasauli no pazemes, elles.

Rasa-Līlā, rasa-lila - mīlas deļa, Krišnas rotaļa

rasā, rasa - rasa, miklums, mitrums, zeme, augsne, apakšējā pasaule, elle, mēle, mītiska straume, kas it kā plūst ap pasauli un atmosfēru

rasājus, rasayus, rasāyus - [394]: bite

Rasamātri, rasamatri, rasamātr, rasamātrkā - Garšas Māte, mēle

rasāpuš, rasapush, rasāpuṣ - [394]: bite. Skat. arī puṣpa

rasāsvādin, rasasvādin - [394]: bite; svādin - baudītāja

rasati, **ras** - slavināt, lūgt, rēkt, kliegt, aurot, spiegt, atbalsoties (ai rillasā ai rasasā?).

rasikā, rasika - sieviešu josta, saviļņojoša sieviete, mēle, sīrups, biezpiens ar cukuru un garšvielām, limfa; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

rāsnā, rasna - josta (salīdz. ar resns, Rāzna?).

rāsnāva, rasnava - apjozies; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

rašanā, rashana, rašanā - josta, sikсна, seglu josta, groži, aukla, virve, atkarīgs, iemaukti, gaismas stars, mēle.

[128]: virve, aukla, saite, kords, sikсна, sloksne, pātaga, plecu sikсна, groži, pavada, (salīdz. ar raśmī - svītra, aukla, gaismas stars)

rašanākalāpaka, rashanakalapaka, rašanākalāpaka - austā josta (sievietes); sievietes josta, darināta no dažādām auklām vai pavedieniem; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

rāši, rashi, rāśi - zodiaka zīme, astroloģisks zvaigznājs, ķekars, apjoms, daudzums, daudzuma mērs, apkopojums, graudu kaudze, kaudze, būtnu iedalījums, grupa, 1/12 no ekliptikas.

[30]: punjabi rās - zodiaka zīme

raśmi, rashmi, raśmi - stiegra (Raśmanis?), gaismas stars, barība, pātaga, rīkste, groži, iemaukti, streņģe, sikсна, aukla, virve, bikstāmais, pieši, mēraukla, diženums. Skat. arī rašanā.

[128]: svītra, aukla, gaismas stars

rāštra, rashtra, rāṣṭra - nācija, tauta, valdījums, publisks posts, liksta, ciešanas, valsts, mājoklis, impērija, pavalstnieki.

[96]: atšķirība starp cilvēkiem ir dažādu tieksmju iedarbības iznākums. Un, tāpat kā katram ir savs īpašs tieksmju krājums, tā arī cilvēku grupām un nācijām ir īpašs tieksmju krājums, kas tās raksturo. Tādā veidā vienas nācijas problēmas izriet no visu šo nāciju veidojošo cilvēku kopējām tieksmēm. ... lielie dižgari saka: "Tikai caur individuālu tiešanos pēc pilnīguma un garīgās veselības var sasniegt nācijas vai visas cilvēces pilnīgumu un garīgo veselību."

rat nat, kalāšu rat nat' - nakts danči un dziedāšana kā daļa no Uchaw svētkiem; rat - nakts

ratha - rati, divriči, divriteņu rati, kara divriči, jebkāds transporta līdzeklis, karavīrs, cīnītājs, varonis, darbīgs cilvēks, dalībnieks, daļa, ritenis, rats; salīdz. ar ritums, ritēt. Akadiešu redû, radā'u

[128]: rati, īpaši divriči.

[397]: vārda Aratta irāņu izcelsme (<ratha> Xvaniratha - 'saules rats'). Sanskrita cakra no Avestas chakra - 'ratu zeme'. Pirmsvēsturisko persiešu nosaukums ir artaioi.

[257]:

- rāṭa (meluhha)- ūdensrats;

- rahāṭa (meluhha); ietaise no diviem ar baļķi savienotiem ratiem ūdens vilkšanai; kādas ietaises ritenis vispār - ūdens vilkšanai, vērpjamā ratiņa, virvju vīšanas ietaises;

- rahāṭagādagēṃ (meluhha) - rats ar podiem (kausiem) apkārt, ar kuru no avota, akas ceļ ūdeni; persiešu ūdensrats; tēlaini - likteņa, laimes rats; pastāvīgas pārmaiņas vai likstas; pacēlumu un kritumu, labā un ļaunā virkne; pārmaiņu vai pretišķību virkne vispār; tēlaini - darījumi; došanas - ņemšanas riņķojums;

- rahāṭapāḷaṇā (meluhha) - ietaise ar šūpojošām kastēm gadatirgos utml.; šūpoles vai šūpulis vispār;

- rahāṭavaḍa (meluhha) - materiāli, daļas, kas sastāda ūdensratu;

- rahāṭavaṇī (meluhha) - ūdens, kas pacelts ar ūdensratu, atšķirībā no strauta, upes utml. ūdens;

- rahāṭāgara (meluhha) - lauks, kas apūdeņots ar ūdensratu;

- rahāṭī (meluhha) - ūdensratiņš, ko darbina ar kājām; tēlaini - gaita, paraža; (dzejā) - izturēšanās, grūtības; biezi koki vai birzs;

- araghaṭṭa (sansk.) - rats ūdens pacelšanai;

- arahaṭh (kashmiri) - persiešu rats;

- arṭu (sindhi) - persiešu rats, vērpjamais ratiņš;

- aruṭṭ, araṭ - persiešu rats;

- raṭṭ (mult.) - akas rats, uz kura ir virvju kāpnes ar podiem;

- cuharhṭā (punjabi) - aka ar četriem persiešu ratiem;
- rahaṭ (kudux (drav.)) - vārpstiņa;
- rohoṭe piñ (nepali/ZR Ašokas uzraksti) - rats gadatirgos, uz kura sarindoti sēdekļi;
- araṭa (Or.) - vērpjamais ratiņš;
- rahtā (bihari), rahaṭ - rats virs akas;
- rāhaṭā (Aw. lakh.) - vārpstiņa;
- arhaṭ, rahaṭ, rēṭ (hindi) - persiešu rats',
- rahtā - persiešu rats, vērpjamais ratiņš;
- arahāṭa (sengudžarati), rahēṭ, rēṭ (gudžarati) - ūdensrats;
- rēṭiyō - vērpjamā vārpstiņa;
- araṭ (sindhi kcch.) - vērpjamais ratiņš;
- rathabandha - karavīru grupa (ratu vienība pie kaujas divričiem?)

rathačakra, rathachakra, rathacakra - ratu ritenis

rathagupti - koka vai dzelzs apžogojums kara ratiem, kas pasargā no saskriešanās, bampers

rathaišā, rathaisha, rathaišā - ratu ilkss

rathajāna, rathayana, rathayāna - braukšana ratos.

[358]: braucamceļš

rathajātrā, rathayatra, rathayātrā - ratu procesija, ratu svinības ar elku ratos.

[110]: Ratu Svētceļojuma svētki, ko Āṣāḍha (jūnijs-jūlijs) mēnesī svin godājot Džagannathu (Jagannath - Radības kungs, Višnu forma).

[358]: ratu procesija, ratu svinības. Arī rathamahotsava, rathayātramahotsava, rahotsava, rathasaptamī.

rathakāra, rathakara - ratnieks, ratu būvētājs, riteņu darinātājs, galdnieks

[101]: ratnieks. Tai. Br. I.1.4 pēc norādījuma, ka bramīniem svētā uguns jāapsvēta pavasarī, kšatrijiem vasarā, vaišjām rudenī, nosaka, ka ratniekiem tas jādara lietus gadalaikā

rathākša, rathaksha, rathākṣa - garuma mērs - ratu ass

rathakšōbha, rathakshobha, rathakṣobha - ratu šūpošanās (šķobīšanās)

rathanābhi, rathanabhi - riteņa rumba

rathanēmi - ratu riteņa stīpa

rathānja, **rathāhnja**, rathanya, rathahnya, rathānya, rathāhnya - [358]: dienu ilgs brauciens ar ratiem

ratharjati, rathāryati - braukt vai ceļot ratos

ratharvī, ratharvi - riteņveidīgs

Rathasaptami - Septiņjūga Ratu svētki.

[399]: vieni no lielajiem saulei (Sūrya) veltītajiem hindu svētkiem. Tie iekrīt hindu lunārā mēneša magha (janvāris- februāris) spožās puses (jauna mēneša) septītajā dienā (piem., 2017.g.3.febr.). Tie iezīmē arī saules dieva

Sūrya dzimšanu (saulgrieži ir jau pavisam manāmi) un tādēļ šī diena tiek svinēta arī kā Sūrja Džajanti (Sūrya Jayanti - saules dieva dzimšanas diena), jo tic, ka tajā Kungs Višnu ir iemiesojies kā Sūrjā.

Rathasaptami sākas ar šķīstīšanās peldi, kam seko sīki izstrādāta godāšana (pūjā) un citi rituāli ar nolūku iegūt Kunga labvēlību. Šajā dienā tiek ziedotas lūgšanas Saules dievam, tostarp Ādityahrdayam, Gāyatrī Sūryaṣṭakam, Sūrya Sahasranamam utml.

[400]: Šī diena tiek svinēta tūliņ pēc Basant (Vasant) Pancamī (pavasara svētki ar lielu nozīmi, jo Sūryā Deva jeb Saules padievs tiek uzskatīts par Pratyakṣa Deivam jeb izpausto, redzamo Dievu. Paraža ir tāda, ka ļaudis šīs labvēlīgās dienas rīta agrumā aplaistās (salīdz. ar rumulēšanos, prokšana, udakaśuddha), uzlikuši uz galvas arka (Calotropis procera) lapas un skandējot šādu Sūrjas mantru: Sapta Sapta mahā Sapta / Sapta Dweepa Vasundhara / Sapta Arka Parna Madaya / Saptamyam Snamam Achareth. Stingri dievbijīgie saullēktā veic svēto iegremdēšanos (Puṇya Nadi / Sāmudrā Snānam) tuvējā ezera vai upes ūdeņos.

Dienvīdu pavalstīs sievietes galveno durvju priekšā uz zemes zīmē Ratham Muggu (notriepj zemi ar govīm mēsliem un uz tiem zīmē muggulu, bārstot līnijas ar smalkiem rīsu miltiem). Vēlāk dievbijīgie veic rīta lūgšanas un godā Kungu Sauli, kam seko ikdienas godāšana (pūdžā), un īpašu ēdiena ziedojumu Saulei, piemēram, pulagam (veselīgs lēcu un rīsa sajaukums, kam pieliktas garšvielas) vai Kheer/Payasam (puķiņš, parasti no rīsiem).

[401]: arī Magha Saptami; simbolizē gadalaika pagriezienu uz pavasara pusi un labības novākšanas gadalaika sākumu (Ziemeļindijā). Vairumam Indijas zemnieku tie ir labvēlīgs jaunā gada sākums. Šos svētkus svin visi hindu savās mājās un neskaitāmos saulei veltītos tempļos viscaur Indijā. Parasti Rathasaptami sākas mājās ar šķīstīšanās apmazgāšanos (vai peldi upē vai ezerā), turot uz galvas dažas ekka (Calotropis Gigantea - šaujamloka kaņepes) lapas, peldoties un skandējot vārsmu, kas domāta Kunga piesaukšanai visā, ko cilvēks darīs šajā gadā.

Šajā dienā Saules dievam tiek ziedots riekšavā turēts ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī - argyam jeb tharpanam ziedojums), skandējot slavas dziesmas. Svētki ietver arī godāšanu (pūjā) ar rituālu ēdiena ziedošanu Dievam (naivedhya) un ziedu un augļu ziedošanu. Labākais laiks pūdžai ir stunda pēc saullēkta.

Vietās kā Mysore, Melkote ceremoniālos gājienos nes Sūrjas ikonu (Sūryā Maṇḍala).

Calotropis Gigantea (arka) ir arī Sūrjā jeb Saules sinonīms. Šā auga nozīme attiecībā uz Saules dievu ir salīdzināma ar tulsī (Ocimum tenuiflorum) lapām attiecībā uz Višnu. Tā saknes, sauktas par samidha (malkas ziedojums) tiek

lietotas godāšanas (yajña) rituālā kā svēts ziedojums rituālajai ugunij. Tā izskats atgādinot Saules dieva plecus un ratus. Tā lietojums rituālajā ceremoniālajā peldē ietver septiņu lapu uzlikšanu - vienu uz galvas, divas uz pleciem, divas uz ceļiem un divas uz pēdām. Indijas dienvidos ar iekrāsotu rīsa pūderi (rangoli) kā Ratha Saptami simbolu zīmē ratus un septiņus zirgus. Šā zīmējuma vidū tiek dedzināta izkaltusi govš pļeka, un Saules dievam tiek ziedots ugunskurā vārīts piens.

rathaspašta, rathaspashta, rathaspašta - divriču ceļš

rathaspati - ratu vai izpriecu dievība, ratu īpašnieks

rathaspriš, rathasprish, rathasprś - ratu pārbaude, aptaustīšana, mazgāšana (apspricēšana)

rathasvana - ratu grabēšana (zvanīšana)

rathavat - kā ratu ritenis, ratu pārpilnība

rathēsthā, ratheshtha, ratheṣṭhā - ratos stāvētājs, karavīrs, kurš cīnās no divričiem

rāthi (kanetu) - [30]: cilvēks ar nejauktām asinīm

rathī, rathi - kučieris, cīnīties kara divričos

rathin - cīnīties kara divričos.

J.A.Grimes [8]: ratu meistars

rathītama, rathitama - cīnīties ar zvēriem divričos

rathjā, rathya - [358]: galvenā iela pilsētas centrā atšķirībā no viśikhā

rathja, rathya - pajūgu sacīkstes, zirgs

Rati - dzimumbauda, bauda, sajūsma, mīlestība, dzimumkaisle, dzimumsakars, vagīna. Salīdz. ar prema, sthāyibhāva, svāntaja, pāramita, shyam, rasa, puṣpacāpa, prīti, bhakti, Gaurī, Pārvaṭī, kāma, abhikāma, Kāmadeva, kandarpa, madā, Mādana, Māra, upajña, Viṣayin, Yoni pūjā.

[402]: hindu mīlestības, miesīgas iekāres, kaisles, kaislības un dzimumbaudas dieve. Parasti ir aprakstīta kā Prajāpatī Dakṣa meita.

Rāti ir mīlestības padieva Kāmadeva's (Kāma) sievišķā līdziniece, galvenā partnere un palīdzē. Pastāvīga Kāma's pavadone, viņa leģendās un tempļu skulptūrās parasti ir attēlota kopā ar viņu. Arī godāšanu viņa izbauda kopā ar Kāmu. Rāti parasti tiek saistīta ar dzimumaktivitātes rosināšanu un baudu, un daudzu seksa paņēmienu un pozīciju nosaukumi sanskritā ir atvasināti no viņas.

Hindu raksti uzsver viņas daiļumu un juteklīgumu. Tie viņu apraksta kā meiču, kurai ir spēks apburt mīlestības dievu. Kad Šiva viņas vīru sadedzina pelnos, Rāti lūgšanās jeb grēku nožēla noved pie solījuma Kām'u atdzemdināt. Parasti šī atdzemdināšana notiek, Kāma'm atdzimstot kā Pradyumna'm, Krišnas dēlam. Ar vārdu Māyāvati Rāti spēlē izšķirošu lomu Pradjumnas audzināšanā, jo

viņš dzimstot ir atņemts vecākiem. Viņa darbojas kā viņa aukle, kā arī kā viņa mīlākā, un pastāsta viņam kā atgriezties pie vecākiem, nogalējot dēmonu ķēniņu, kura liktenis ir mirt no viņa rokas. Vēlāk Kāma-Pradjumna atzīst Rāti-Mājāvatī par savu sievu.

Dieves vārds Rāti nāk no sanskrita vārda ram - 'baudīt' jeb 'sajūsmināties'. Lai gan šī darbības vārda sakne norāda uz jebkādu izpriecu veidu, parasti tā nes miesīgas un jutekliskas baudas blakusnozīmi. Etimoloģiski vārds rati attiecas uz jebko, ko var izbaudīt; tomēr gandrīz vienmēr tas tiek lietots saistībā ar dzimummīlestību.

[11]: Rigvēdā (I, CLXXIX) ir himna, ko zintniekam Agastya'm veltījusi viņa sieva Lopamudrā kā Rātidevī piesaukšanu nākt palīgā novecojošajam pārim un no jauna iedegt mīlestību viņu ķermeņos

ratna - dārgakmens, magnetīts, magnēts, dārgums, manta, dāvana, vērtīgs, labklājība, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī)

ratnamudrā samādhi, ratnamudra samadhi - [12]: meditācija, svētpamirums, kurā tiek apjēgts ego neīstums, visu lietu nepastāvība un nirvāna

Ratnasambhava, ratnasambhava - “No Dārgakmens Dzimušais” jeb “Dārgakmeņu Avots”. Trīs Dārgakmeņi ir Buddha, Dharma, Sangha. Buddha ir Apskaidrotais, Guru, Dharmas rata rumba. Dharma ir Mācība, Likums. Sangha ir Draudze. Skat. arī dhyāna

rātri, ratri - nakts, nakts tumsa vai klusums; kurkuma (Curcuma longa); viens no Brahmā 4 ķermeņiem. Arī nakta, niś

[110]: zvaigžņotās nakts dieve. Prajāpati meita, Austras (Uṣa) māsa

rātripuṣpa, ratripushpa, rātripuṣpa - nakts puķe, lotosziens, kas atveras naktī

raud, rōditi, rud - raudas, raudāt; arī vaimanas, bēdas, slimība, sāpes

Raurava - baismīgs, aurošanas, kliegšanas jeb ruru elle; vaimanu elle, negodīgs, nepastāvīgs, briesmonis, mežonis, ruru koka auglis, darināts no ruru brieža ādas. Bhagavata Purān'ā, tā tiek noteikta cilvēkam, kurš rūpējas par savu un ģimenes labumu, bet kaitē citām dzīvām būtnēm un vienmēr skauž citus. Tāda cilvēka sāpināti cilvēki pieņem mežonīga čūsķveidīga zvēra veidu un šādu cilvēku moka. Višnu Purāna šo elli uzskata par piemērotu viltus lieciniekiem un meļiem

ravana, ravaṇa - rēcošs, kliezsošs, arī bite

Ravi - saule jeb Saules dievs, svētdiena, kalns, Calotropis Gigantea krūms

ravidina - saules diena, svētdiena. Arī ravivāra, arka, bhānuvāsara, bhānuvāra, bhānudina, bhāskaradina, bhāṭṭarakavāra, ādityavāra, gabhastivāra, didivasa, ravivāsara, sūryavāra.

[25]: Īstu svētdienu rada miers un laimīgums. Parasti cilvēki dodas brīvdienās un tad atgriežas noguruši un apdeguši, un viņiem vajag vēl vairākas dienas, lai atgūtos! Īsta svētdiena ir tāda, kas uzmundrina un tevi neizsmēļ. Atceries, nekas tā neuzmundrina kā Viedība.

Šaubas un žēlošanās traucē būt mierā. Brīdī, kad dodies brīvdienās, apjēdz, ka tās jau ir sākušās. Parasti cilvēki gaida uz laimes virsotnēm. Izbaudi katru brīdi kā bērns, negaidi galamērķi. Ja nespēj būt laimīgs vienā vietā, nebūsi laimīgs arī nevienā citā. Ja nezini kā airēt vienu laivu, nespēsi airēt nevienu citu laivu. Lai no brīvdienām gūtu lielāko gandarījumu, tev jāveic kaut kas radošs un jāiesaistās kalpošanā. Neaizmirsti meditāciju un lūgšanu kā daļu no brīvdienām. Ja tavas dienas ir Svētas, tad katra diena ir Svētdiena!

ravivāsara, ravivasara - svētdiena, saules diena, saules laiks

reid (kušanu) - raidīt. PIE reidh

rēla, kalāšu rel'a - ķerra

rēšana, reshana, rešana - vilka gaudošana (riešana?), aurošana

rēusv, kušanu reusw - raut, ravēt. Arī kušanu 'räss'ä/e', PIE (hx)r(e)us

rha (kalāšu) - 1. ciedras koks. No tā līdz ar pīniju darina bērnu figūras (gand'aw). Plaši lieto māju un citu būvju celšanai; 2. godājams, bagāts, ietekmīgs

rhuik (kalāšu) - 1. mērkt valriekstus miltu un vīna mīklā; rhuta ja - šādi pārklāti valrieksti; 2. krāsot drānu vai dziju

rhuta (kalāšu) - 1. pārklāts; 2. krāsots (Ruta?)

rhuži, kalāšu rhuzhi - 1. burvis, burve, ragana, gars, feja. Spēj teikt burvju vārdus un pārvērsties dažādos izskatos; 2. nelabais, velns. Skat. rāgin.

[126]: Lietuvā ir tā pati dieve - Ragana - Reģe. Tas ir ļoti nozīmīgi.

[139]: baltu burvības un gaišredzības dieve. Nodarbojas ar buršanas, vārdošanu un maģiju. Pārzin burvestības un burvju mākslu.

[407]: lietuviski rāgana ~ ragúot - burve, ragana, spīgana. Vairums valodu vēsturnieku šajā vārdā saskata baltu sakni reg-, tas ir, redzēt. Saistība ir tāda, ka ragana ir reģe, gaišreģe, praviete, zinātāja, līdzīgi krievu ведьма - ragana. Tomēr Otkupščikovs aizstāv konkurējošu etimoloģiju, saskaņā ar kuru rāg-~rag- saistās ar lietuviešu rāgas, latviešu 'rags' (Jēkabs Lange 1773- ragaina burve). Lai gan Otkupščikovs piemin Marijas Gimbutienes domu, ka lietuviešu rāgius nozīmē 'reģis', izteikums viņas rakstā būtu jāaplūko pilnībā - "Cits vārds, kas nozīmē Velinas, ir Rāgius - 'reģis', no darbības vārda regeti - 'redzēt', kas uzsver Velinas gaišredzību. Tā sievišķā līdziniece ir 'Ragana' - reģe, mūsdienu lietuviešu valodā burve, ragana. Gaišredzība ir starp Velinas ievērojamākām īpašībām, kas bagātīgi saglabāta leģendās."

[113]: meža dievība, viena no vairāk kā vienpadsmit lietuviešu sieviešu kārtas dievībām (vēl Austēja, Gabjauja, Giltine, Laima, Lazdona, Gabija, Saule, Žemīna, Medeina, Žvorūne u.c.). Arī Polengabija un Matergabija.

[125]: sal. ar 'Hēra'. Viena no trim dzīvību dodošajām un ņemošajām dievībām (Laima, Ragana, Žemīna). Tagad jau dēmonizēta un degradēta būtne, senatnē - nāves un atdzimšanas dieve. Vārds saistīts ar 'redzēt' (liet. regeti), 'paredzēt', 'zināt'.

Latviešiem "nākotni paredzoša sieviete". Tautas mutvārdu daiļradē saglabājušies motīvi, piemēram, ka sārtā dedzinātas Raganas mati lokās kā čūskas, un viņai no mutes izlokās mazi zalkši, ka pie mirušās Raganas salasās čūskas un viņu laiza. Tas skaidri norāda uz ciešu saistību starp Raganu un čūsku. Otrs Raganas iemiesojums ir putns. Raganas lido (piem., lasīt zirņus, uz raganu sapulcēm). Cilvēka izskatā Ragana var būt gan neparasti skaista, gan ļoti baismīga, izspūrušiem matiem, gariem nagiem, gan arī ļoti bīstama, jo var uzsūtīt slimības - savilkt locītavas, aptumšot prātu, kaitēt kāzās, pārvērst jauno pāri par vilkiem, zvirbuļiem vai suņiem, vīriešus par zirgiem un jādelējot nodzīt tos; naktī nocirpt aitām vilnu, atņemt govīm pienu (rīvēdama divieli vai citādi).

Tuva grieķu Hekatei. Var strauji mainīt izskatu - pārvērsties par kazu, kuci, cūku, ķēvi, peli, rupuci, čūsku, vaboli, žagatu, lauku irbi, bezdelīgu, līdaku, raudu, karūsu. Parādās ar govs kājām.

Viņas enerģija aptver ne tikai cilvēku pasauli vien. Graujoši darbodamās atgādina par dzīves īstenību - nav nekā mūžīga, ikvienā dzīvībā slēpjas nāves iznākums, It kā uzrauga, lai dzīvība nepārkāptu nāves likumus; sasiens ziedus mezglos, jo nevar būt mūžīga ziedēšana; pāršķeļ pilnmēnesi, lai nesajuktu dabas ritms. Lai dzīvība atjaunotos, tās enerģija jāatdod nāvei. Paradoksāla personība, ar skaistumu un baismīgumu, iznīcinošo spēku grauj cilvēku ilūzijas par to, ka pasaulē viss ir tikai skaists, labs un pilnīgs.

ri, **ṛ** - ritēt, iet; pienācīgs, skat. **rta**

ribhu, **ṛbhu** - apdomīgs, gudrs, prasmīgs, atjautīgs, kalējs, namdaris, amata meistars (salīdz. ar ribot); Rīgvēdas padievi, trīs pusdievības, tie parasti parādās kā Indras pavadoņi, dievību kategorija; Pērkoņdēli, budreļi; (liet. Budrajcis).

[11]: ribhu ir viedi un prasmīgi amatnieki ar veiklām rokām, izveicīgi un laipni; tiek teikts, ka viņi ir Sudhavan dēli. Visi uzskata, ka viņiem piemīt īpašas spējas, ar kurām viņi var atrast noslēptu govī, atdot jaunību saviem vecākiem, izveidot dzeltenbrūnus rumakus Indram un darināt dieviem četrus brīnumainus kausus no viena vīna kausa.

Ribhu nes turību un, šķiet, ir saistīti ar ratu darināšanas amatu un ar agrīnajiem uguns iegūšanas paņēmieniem. Ribhu veltītās himnas parasti min arī Vibhvan, Vaja vārdus un vēstī par viņu amatiem un kā viņi savu prasmju un meistarstiķu dēļ paaugstināti padievu pakāpē.

[404]: Ribhu ir sākumā trīs mirstīgas būtnes, kas, kā teic Sayana, sasniegušas dievišķumu ar pašierobežošanos. Viņu vārdi bijuši Ribhu (Rhibhu), Vaya, Vibhvan, bet vēlāk viņi sākti saukt kopīgi daudzskaitlī sava vadoņa vārdā par Rhibhus jeb Ribhus (ṛbhú-, daudzsk. ṛbhava).

Viņu vārdi nozīmē 'gudrs, prasmīgs, atjautīgs, prātīgs, radniecīgi gotu darbīgs (darbs, sekmīgi pūliņi). Apzīmējums 'prasmīgs' Rigvēdā ir lietots arī attiecībā uz Indru, Agni, Āditjām. Tādi ir arī nāg'as, bet ne tik labi. Domā, ka Ribhu mājo saules sistēmā; Aitareya Brāhmaṇa III, 30 viņus apraksta kā "saules kaimiņus jeb skolniekus". Ka uz Zemes tie parādās parasti kā Indras pavadoņi, īpaši vakara ziedošanās, un kā padievi viņi ir lūgti dāvāt priekšrocību saviem godātājiem, īpaši izveicību.

Ribhu ir meistari, kuri izveidojuši Indras zirgus, Āšvinu ratus un Brihaspati brīnumaino govi, padarījuši jaunus savus vecākus un veikuši citus brīnumdarbus, kas saskaņā ar RV 4.51.6 "padarīti uz rītausmu" (salīdz. ar vellakaltajām kāpnēm bijušajā Zlēku muižā).

Kā teicis Yaska, viņi ir iedibinājuši ziedošanu. Viņi esot lietas ņēmuši viegli un ik gadus divpadsmit dienas dzīvojuši dīkā Agohya mājoklī (Āditjas nosaukums ar nozīmi 'nenoslēpjamais', tātad saule). Kad padievi dzirdējuši par viņu prasmēm, viņi aizsūtījuši Agni, iesakot uztaisīt četrus kausus no Tvaštara, padievu amata meistara, kausa. Kad Ribhus to veiksmīgi paveikuši, padievi tos pieņēmuši savā vidū un piešķīruši nemirstību un ļāvuši dalīties viņu ziedošanās.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- brauc zvaigžņu kumelus, kalēji, kultūras nesēji, amatu mācītāji. Alunāna dievi (1856; 1858) Budreļi - Ciklopeikeņi. Ausekļa dievi- čakli. Narbutam- Budrajcis - mītiskie kalēji.

Rič, Rik, rich, ṛc - skat. Rigvēda, svēts teksts, pants, vārsmas, rinda pantmērā, dievības godam skandētas svēta dzeja, slavinājums, pūrvatāpanīya's teksts

riddhi, ṛddhi - (salīdz. ar ridāt?) pilnība, laba veiksmē, veiksmē, pārdabiska spēja, labklājība, maģija, pārpilnība, dziedniecisku augu veids, pieaugums; ṛdh + ti - pārticība; labklājība; uzplaukums; nevainojamība; labklājības dieve

riddhipāda, riddhipada, ṛddhipāda - [12]: padieva (kā saridātāja?) pēdas visuresamība; pārdabiska spēja pēc vēlēšanās parādīties jebkurā vietā, lidot vai iet bez šķēršļiem, būt absolūti brīvam. Pirmajā, piektajā un devītajā

mēnesī (labvēlīgie mēneši, kuri ir svarīgākie labdarībai, ar ko iegūst labu slavu garīgajā pasaulē) padievi dodas visapkārt pa pasauli. Arī ṛddhi-sākṣātktiyā

Rigvēda, Rigvēda, ṛgveda, ṛg, ṛc - pirmā no četrām Vedām, ap 1000 slavējumu vārsmu kopums 6 (10) grāmatās. Dažādās tradīcijās saukta arī par Rg Veda, Rig Veda, Riga Veda, Kēniškā Veda, R(i)g Veda, R(i)g Veda.

[58]: 'svēto zināšanu slavinājums'. Veltīta senas izcelsmes indoeiropiešu dievību panteonam, mutiski tālāknodota daudzus gadsimtus, pirms 5000 - 1200.g.pr.m.ē. pierakstīta sanskritā. Vēlāk Kṛṣṇa Dvaipāyana (Vedavyāsa) Rigvēdu sadalījis (sistemātizējis) četrās daļās, sauktās Ṛk, Yajur, Sāma, Atharva Veda.

[22]: agrīno āriju reliģiskie jēdzieni un filosofiskā doma ir atklāta Rigvēdas dzejiskajā ietērpā. Tāpat kā citas viņu ikdienas dzīves puses, arī viņu reliģija bijusi skaidra un vienkārša. Ar godbijību viņi lūkojušies uz dažādajiem dabas spēkiem. Viņus dziļi ietekmējusi noslēpumainā bijību iedvesošā dabas spēku darbība. Viņi ir apjēguši cilvēka turības atkarīgumu no dabas spēkiem un tāpēc tiem piešķīruši pārdabisku jeb dievišķu raksturu, ko viņi piedēvējuši dievībām un tās godinājuši. Īstenībā viņi ir godājuši dabas brīnumainās šķautnes, dažādos spēkus un izpausmes, piemēram, sauli, mēnesi, debesis, rītausmu, zibeni, vēju, gaisu utml. Lai kur āriji saņēma dzīvības sparū, viņi radīja dievību.

Tāpēc agrīnajā laikposmā dievības jeb padievi pārstāvēja dabas spēkus. Pakāpeniski tās sāka atšķirties no tā, ko sākotnēji bija pārstāvējušas, un galu galā tika godātas pašas. Rigvēdas laiku dievības kopā bija trīsdesmit trīs; un triju kārtu jeb līmeņu - (I) debesu joma, (II) gaisa joma, (III) zemes joma.

Dyaus, Varuṇa, Mitra, Surya, Savitar, Pushan, Vishnu, Ādityas, Usha, Aesvins pieder pie debesu kārtas.

Indra, Apam-Napat, Rudra, Vāyu-vata, Prājanya, Apab, Matrisvan pieder pie gaisa (atmosfēras) kārtas.

Prithvi, Agni, Sōma, Brishpati un upes pieder pie zemes kārtas.

Šīm trim jomām jeb kārtām ir savas trīs galvenās dievības - Saule pirmajai, Vāju otrajai un Agni trešajai jomai.

Trīs iecienītākās dievības tajos laikos bijušas Indra, Agni un Sōma, jo ļoti liels skaits himnu vērstas uz tām, un to vārdi Rigvēdā sastopami bieži.

rikhini (kalāšu) - 1. templis birir dialektā; 2. izrotāts

riši, rishi, ṛṣi - reģis, tas ir, dziesminieks jeb svēto himnu sacerētājs; sens svētais; dievbijīgs cilvēks, īpaši vientuļnieks. gaismas stars, reģis, gaišreģis, Patiesību Redzošais, svētais, dievišķs viedais, Vēdu laika gaišreģis;

piederīgais pie vēdisko bramīnu izcilākajām ģimenēm, kuras tika aprakstītas Vēdās (ṛṣ + i). Akadiešu eršum.

Senais pašierobežotais (askēts), kurš klejojis pa mežiem bez savas mantas, pat nevalkājot apģērbu, galu galā - nerūpējoties par savu ķermeni.

[227]: persiešu ṛṣi - 'reģis'; senās avestas əṛəši

[101]: viens no 8 bramīnu (neprecējies, dzīvo pašierobežotu dzīvi, runā patiesi un spēj gan nolādēt, gan atbalstīt) veidiem; skat. arī mātra, brāhmaņa, śrotriya, anūcāna, bhruṇa, ṛṣikalpa, muni.

J.A.Grimes [8]: reģis, vēdu zintnieks (no darbības v. saknes dṛś = 'redzēt'). 1. Cilvēks, kurš 'dzird', ir uztvēris un pierakstījis vēdu himnas.

2. Septiņi dižie reģi ir Marīci, Atri, Angiras, Pulaha, Kratu, Pulastya, Vaśiṣṭha. Starp citiem dižiem reģiem ir Kāśyapa, Gautama, Jamdagni, Bharadvāja, Viśvamitra.

3. Trīs reģu kategorijas ir: Brahmaṛṣi, kuri dzimuši no Brahmā prāta; Devaṛṣi, kam ir zemāka pakāpe kā Brahmariṣi; Rājaṛṣi, valdnieki, kuri kļuvuši par reģiem.

[406]: riṣi (jeb riṣikā sievietes gadījumā) ir zintnieks ar atskārsmi, cilvēks, kurš nodarbojas ar pašizkopšanu kā yogiņi vai yogi un sasniedz nirvikalpa samādhi.

Vispirms ar dievsajūgas savākšanos cilvēks sasniedz savikalpa samādhi (apjēgu, ka dvēsele ir neatkarīga no ķermeņa, Ātma no Prakṛti), un turpinot pašizkopšanu sasniedz nirvikalpa samādhi (nenodalītības no visa, holisma apjēgu).

Uzskata, ka riṣi dvēsele viedību dzer tieši no Vispārējā avota. vēdiskie slavinājumi ir pamācības, kas uztvertas kā reģu dievišķās atklāsmes sniegtas.

[12]: nemirstīgais; ar dievišķu jeb pārdabisku dabu; vienatnieks, askēts, pašierobežotais, klinšu iemītnieks, tas ir, Buda; ķīniešu avoti sniedz 10 nemirstīgo veidus - pa zemi staigājošie, lidojošie, kur grib nokļūstošie, Viśumā, devu debesīs, pēc vēlēšanās izskatu mainošie utt.

Pieci pārdabisko spēku veidi ir:

- dēvu jeb padievu;
- garu;
- cilvēku;
- zemes jeb alu;
- spoku.

[53]: daudzas no reģiem ir bijušas sievietes, tās sauktas ṛṣi, kas rāda, ka vēdiskās zināšanas bijušas pieejamas gan vīriešiem, gan sievietēm. Vārda izcelsmi var izprast no tā, ka riṣi Rigvēdā bijuši ṛc dziesminieki.

Ir plaši pieņemtas divas vārda ṛṣi izcelsmes nozīmes, kas nāk no saknes ṛṣ: (1) 'plūst' vai 'slīdēt', kā vārdos arṣati, ānarṣa, arṣitā, kas norāda uz zināšanu,

apjēgas plūsmu, tai līdzīgi kā debesu Gangā plūstot no tās debesu mājokļa uz zemi. Kungs Šiva šo Gangā ir uztvēris savā galvā, no kuras tā guvusi tīrību, jo plūdusi leju, apskalojot viņa kājas, kas palīdz izskaidrot jēdzienu 'guru pēdas' (guru pādukā);

(2) 'tuvināt' ar nozīmi 'klūt mīlam'. Ir divi tuvināšanās veidi - kad cilvēks tuvinās (apjēgai), ko simbolizē sanskrita zīme ऋ; vai kad kad objekts (apjēga/enerģija) tuvojas cilvēkam, ko simbolizē sanskrita zīme ॠ.

[26]: pusdievi - pusdievišķu skolotāju, garīgu būtņu cilvēka izskatā kārtā. Hērodots ir teicis, ka cilvēci vispirms pārvaldījuši dievi, tad pusdievi, tad varoņi, tad cilvēki. Lemuri-atlanti ir bijuši pirmie gara valdnieku, augsti attīstītu dzīvu dev'u jeb pusdievu pārvaldītāji. Ir bijuši ķīniešu pusdievi Chinanga un Chan-gy, Peru Manco-Capac, Hindu Rši, un pusdievi klāstījuši patiesības tautām Senajā Grieķijā, Romā, Ēģiptē.

Ir teikts, ka Saturna Zelta laikmetā pusdievi ir bijuši visi cilvēki, un daudzas mītoloģiskas personas, kas kādā laikā, šķiet, bijušas vēsturiskas personas un citā laikā padievi vai simboli, īstenībā ir bijuši pusdievi, kas reiz dzīvojuši cilvēku vidū, dibinot jaunas kultūras, mācot un vadot cilvēci, un atklājot visas prasmes un zinātnes. Kā pusdievu piemērus, kas tiešām nolaidušies un pirmsvēsturiskajos, vēsturiskajos mācījuši cilvēku rāsi, var nosaukt Ozirisu, pirmo Zaratuštru, Krišnu, Mozu.

rišikā, rishika, ṛṣikā - zemāka reģa sieva. Salīdz. ar ragh, rāgin - kaisla sieviete, rāgh - iedarbīgs, kṛtya- maģija, burvīgums, valdzinājums, ļaunu garu veids; ragana - safrāns, safrāndzeltēna krāsa. Arī siddhayoginī, pāparākṣasī, yoginī - burve, ragana, apveltīta ar maģisku spēku, kaśyapā - sievišķa reģe, kalāšu rhuzhi. [408]: seno normāņu mara, A.S. more, mare, O.H.G. mara f - demonas (mare nakties košmaruose) = sen. slavų mara - ragana, demonas, goblinas, iran. mor-[r]igain, galų.

[405]: agrīnajos vēdiskajos laikos sievietēm ir bijušas gan izglītošanās, gan reliģiskas iespējas. Sievietes zintnieces sauktas par ṛṣikā un brahmavādinī. Rīgvēda norāda uz vairākām rišikām:

- Ramša jeb Romaša (Romaśa - Matainā? - Rg.I-126-7);
- Lopamudrā (RgI-179-1...6);
- Apala (RgVIII-91-1...7);
- Kadru (Dzeltenbrūnā? - RgII-6-8);
- Višvavāra (Visu Dievinātā - Rg.V-28-3)

un citas, kas minētas Rīgvēdas X grāmatā kā Ghosha, Juhu, Vagambhrini, Jarita, Kamayani, Paulomi, Yami, Urvasi, Saranga, Indrani, Savitar, Devajami, un Sāmvēda pievieno vēl Nodha, Akrishtabhasha, Sikatanivavari, Gaupayana u.c.

Sievai bijis kārtņi jāpiedalās vīra ziedošanas, jo viņa ir uzskatīta par pusi no vīra dzīves un personības (RgI-22-2, I-31-3, III-53-4...6, V-43-15, X-80-10 u.c.).

Ir pilnīgi skaidrs, ka reģi (ṛṣi) mācībās ir veikuši šķīstības rituālus (brahmacārya) arī jaunām meitenēm.

Rita, ṛta - ritums, Rita, krietns (ritīgs, riktīgs), iedibināta kārtība, saule, personificēta patiesība, dievišķais likums, likums, ticība, labklājība; rits, aizritējis, apskaidrots, apdāvināts, īsts, ar labu slavu, piemērots, pareizs, spējīgs, godīgs, godāts, cienīts, sāpināts, godināts, vaļširdīgs, patiess, skaidrs, dūšīgs, taisnīgs, godavārds, dievišķa patiesība, patiesība vispār, ziedošana, īpašs ziedojums, dievišķs likums, paražas, solījums, pārliecība, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), sapulce, labklājība, svēta vai dievbijīga rīcība, patiešām (salīdz. ar rīts kā kārtns dienas iesākums; ritums, rai-ritam). Akadiešu rīdu, riddu. Skat. vrata, vīravrata, sādhuveda, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

[110]: Rita - gadalaiku un likteņa padievs. Dažkārt saukta arī par Arta, Aśā Vahiṣṭha.

J.A.Grimes [8]: Patiesība; Likums; Kārtība; 'lietu gaita' (no saknes ṛ = 'pacelties, tiekties augšup'). Tā ir Patiesības attīstīšana darbībā. Tā ir mūžīgā Kārtība, kā kosmiska, tā arī morāla. Ir teikts, ka tā ir pamats vēlākajai 'karma's idejai.

[11]: Rita (Ritums) ir Visuma kārtnuma modelis. Tas ir pareizais veids, kā pasaule sevi vada. Rita nosaka parastos veidus, kā sevi vada debesu objekti - saule, mēness, zvaigznes, deviņas planētas. Rita atbild par daudzām citām lietām - veidu kā nāk un iet gadskārtas (ritu), veidu kā nolīst lieti, veidu kā tiek novākta raža, kā dzīvo un mirst cilvēki un kā lopu nes turību ar pienu un teļiem.

Vēdu laiku ļaudis ir ticējuši, ka šī vispārējā kārtība ir dievu darbs. Ka tie balsta Ritu ar savu spēku un vienību un Likuma uzturēšanu, kas pārvalda debesis un zemi. Cīņa starp dieviem un dēmoniem pamatā ir izskatīta par cīņu starp kārtību un jucekli, starp gaismu un tumsu, patiesību un nepatiesību. Kārtība gūst pārsvaru dievu spēka un gribas dēļ, īpaši Aditi dēļ, Indras un Agni dēļ. Laika gaitā Ritas jēdziens ir pašķīris ceļu Dharmas un Dieva kā dharmas uzturētāja jēdzienam.

ritam, ṛtam - ritīgi, īsti, pareizi, pienācīgi, skaidri (salīdz. ar rā-ritam)

Ritambhara, ṛtambhara - ṛta + m-bhṛ - Brahman'a, Vīrsīstenības vārds; izpratne. Skat. arī Para, AUM, KĀ, Parāsaṁvit, Parameṣṭhin, Paraṁdhāma, Paramātman, Parabrahman, Ubhaya-līngatva, Dharmakāya, Dharmadhātu, Svarūpa-jñāna, Sūrya, Sāvitra, Sthala, Ṣaṭ-sthala, Satcītānanda, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saguṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īśvara, Niṣprapañca, neti-neti, Kūṭastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Vīrsīstenības pirmo izpausmi, kā arī brahmavidyā, ekam-eva-advitīyam

ritasjajōni, ritasyayoni, ṛtasyayoni - [128]: centrālā vieta svētai darbībai vai ticībai - šajā saulē altāris jeb ziedoklis, viņsaulē svētākais no svētākā

Ritaspati, ṛtaspati - dievbijīgu darbu valdnieks

ritavja, ritavya, ṛtavya - attiecīgs uz gadalaiku, veltīts gadalaikam

ritavrata, ṛtavrata - patiess; tas, kura vārds, solījums ir patiess

rite, ṛte - trūkstošs, izņemot, bez (aizritējušais?)

rīti, **rīta**, riti, rita - ritēt (rīts kā ritmiska parādība?), tecēt, rinda, dzejas rinda, norise, ritums, rits, veids, paņēmieni, uzvedība, paraža, norise, secība, sistēma, regulas

rīti, ṛti - taka, ceļš

rītidžna, ritijna, rītijña - ritus, iedibinātas paražas un paradumus zinošs

Ritu, ṛtu - dievības, kas vada gadalaikus; laikmets, gadalaiks, secība, ritums, kalendārs, Lielā Diena jeb Ārtava, darbībai noteikts laiks, menstruāciju cikls, menstruālie izdalījumi; dzimumattiecībām atļautie, piemērotie laikposmi, likums, gaisma, laikposms. Akadiešu itu, iti, itud.

J.A.Grimes [8]: gadalaiks. Indiešu tradīcijā ir seši gadalaiki - pavasaris (vasanta), vasara (grīšma), lietus periods (varṣa), rudens (śarad), mākoņainais laiks (hemanta), ziema (himā, śiśira).

[31]: gadalaiki ir gada daļas (tas ir, Samvatsara. Hindu tradīcijā pastāv 60 samvatsaras, gadi, kuriem katram ir savs nosaukums. Tiklīdz visi šie 60 gadi ir beigušies, cikls sākas no jauna. Laiku pa laikam viens gads ir jāpārlec, jo skaitīts tiek pēc Jupitera zodiakālā stāvokļa, kura periods ap sauli ir nedaudz īsāks par 12 gadiem (pilns cikls ir 5 Jupitera gadi).

No gadalaikiem radusies ārtava, kas ir ir tas pats, kas Ardhamāsa (divnedēļa jeb mēness cikla puse).

ritugana, ṛtugana - visi gadalaiki, gadalaiku kopums

ritugraha, ṛtugraha - uzlējuma ziedošanas ritiem jeb gadalaikiem

ritujadž, rituyaj, ṛtu-yaj - priesteris, kurš saņem algu par svētās uguns sagatavošanu un upurēšanu, ziedošanu vadīšanu

ritujādža, rituyaja, ṛtuyāja - ziedošana gadalaikiem, īpaša ceremonija. Arī ṛtuyājin

ritukāla, ritukala, ṛtukāla - piemērots (ritīgs, riktīgs) gadalaiks, sieviešu cikla laiks, laiks pēc mēnešreizes

ritulinga, ritulinga, ṛtuliṅga - raksturīgs gadalaikam, menstruācijas pazīme

ritumangala, ritumangala, ṛtumaṅgala - gadalaikam labvēlīga zīme

ritumati, ṛtumati - ṛtu + mant + i - sieviete savos ciklos; precama meitene; sieviete dzimumattiecībām atļautajos laikposmos

ritumukha, ṛtumukha - gadalaika sākums vai gadalaika pirmā diena (ieeja)

ritunātha, ritunatha, ṛtunātha - pavasaris, gadalaiku valdnieks

rituparjāja, rituparyaya, ṛtuparyāya - gadalaiku maiņa
ritupašu, ritupashu, ṛtupaśu - noteiktā gadalaikā upurējams dzīvnieks
ritupātra, ritupatra, ṛtupātra - uzliešanas pods gadalaiku ziedojumos
ritusamā, ritusama - ṛtusamā - kopošanās divnedēļā pēc menstruācijas
ritusandhi, ṛtusandhi - divu gadalaiku mija, pāreja; pāreja starp divām divnedēļām (mēneša pusēm), jauna un pilna mēneša dienas
ritusātmya, ritusatmya, ṛtusātmya - gadalaikam piemērots ēdiens
ritusēvja, ritusevya, ṛtusevya - lietojams vai vācams noteiktos gadalaikos
rituvjāvritti, rituvyāvritti, ṛtuyāvṛtti - gadalaika beigas
rituvritti, ṛtuvṛtti - gadalaiku maiņa, gads
Ritvidž, ritvij, ṛtvij - Visuma Pamatlikums (Brahman), hotṛi, adhvaryu, udgāṛi priesteri
rizik (kalāšu) - iztika, dienišķā maize
rōi (kalāšu) - 1. atbildība, vadība. Katru gadu Ziemsvētkos izvēlas kādu vīru par roi. Katru gadu no cita ciemata; izvēlas ielejas ciematu vecājo sanāksme. Pienākumos ietilpst lūgt par kalāšu tautas turību ar lopiem un labību, vairākas reizes upurēt (dodot savus dzīvniekus), sagriezt sieru un sadalīt to atbilstoši katra cilvēka daļai Mazajos Joshi svētkos. Ja viņa vadīšanas laikā laiks ir slikts vai uzkrīt posts, vecājie var prasīt viņam atkāpties un izvēlēties citu;
2. vadonis, virsaitis;
3. vietējie kārtības sargi, kas sargā valriekstu un augļu novākšanu. Tos izvēlas katru gadu pavasara svētkos. Viņi atbild par naudas sodu iekasēšanu, talku vadīšanu un augļu koku sargāšanu.
rōp (kalāšu), rop - cilvēka klātbūtnes, personības spēks. Arī saya, tas
Rōsa, rosa - [110]: debesu upe. Skat. rasa
rōša, rosha, roṣa - dusmas
rōšam, rosham, roṣam - nikns, aizkaitināms
rōšati, roshati, roṣati - strīdēties, būt strīdniekam
rōzik (kalāšu) - svētā ozola lapu pumpuri
ru - rūkt, rēkt, aurot, gaudot, ķērt, dārdēt, rībēt, vaukšķēt, kliegt, dūkt
Arī ruvati, runduik
ručira, ruchira, rucira - rutks
ručirāpangī, rucirapangi, rucirāpāṅgī - sieviete ar gaišām - zilām vai pelēkām acīm, gaišmate. Skat. arī divyacakṣus
rudita - raudošs (Rudīte?), vaimanājošs, mikls no asarām, raudāšana, vaimanāšana
Rudra - Dievu strēlnieks.

[11]: Rigvēdas Rudra ir kareivīgs vētru un zibeņu dievs, un “dziedniecisku zāļu nesējs”. Lai gan viņš nebauda tādu stāvokli kā Indra, Rudram vēdiskajā panteonā dēļ viņa vētrainās dabas, viņa saistības ar vētras dieviem marut'iem un spējas sniegt dziednieciskās zālītes cilvēku dzīves pagarināšanai noteikti ir sava nozīme.

Viņš ir neganta izskata dievs, spēcīgu augumu, zelta krāsā, sapītiem matiņiem, “ar spēcīgiem locekļiem, daudzveidīgs, spēcīgs, dzeltenbrūns, greznojies ar spožām zelta rotām. Dievišķuma spēks Rudru nekad neatstāj.”

Šo Marut'u tēvu Rigvēdas himnas apraksta daiļrunīgi, “Ar tavām šķīstajām zālēm ... veselīgākajām un veselību dāvājošākajām, mūsu tēva Manu atlasītajām, es lūdzu tevi, Rudra, mūsu veiksmes un labklājības labad .” Rokās viņš tur zibeni, šaujamloku un bultu, un sūta lejup zibens švīkas, satricinot valstības, satraucot ļaudis bailēs un trīcēšanā un uzbudinot lopus aplokos. Saprātīgs un labvēlīgs viņš sargā cilvēkus no ienaidniekiem.

Nav skaidrs, vai Rigvēdas Rudra ir bijis vēlāku laiku Rudra's priekštecis. Bet vairāku pamatiezīmju līdzība abiem un vēršanās lūgšanās un lūgumos pie abiem nekaitēt dusmās lopiem un cilvēkiem ir nenoliedzama liecība. Viens šāds piemērs ir himna, kas lielā mērā skan kā vārsmas no Svetavara Upaniṣad: “Ak Rudra, nenodari ļaunu ne lielam ne mazam no mums, nekaitē pusaudzī, nekaitē pieaugušam. Nenogalē tēvu, nenogalē māti, nekaitē mūsu dārgajiem ķermeņiem, Rudra. Nekaitē, Rudra, mūsu sēklai un pēcnācējiem, mūsu dzīvošanai, nedz govīm un zirgiem. Negalē mūsu varoņus savā dusmu trakumā. Nesot tev ziedojumus, tā mēs piesaucam tevi. Kā gans esmu tev nesis slavas himnas - Ak, Marut'u tēvs, sniedz mums laimi, lai svētīta tava visnoderīgākā labvēlība; patiesi, mēs alkstam tavas glābjošās palīdzības.”

Dažkārt himnas uzrunā ne tikai vienu Rudru, bet vienpadsmit Rudru grupu. Kā daži uzskata, tā ir simboliska norāde uz desmit dzīvības elpām un prātu, vai vedina uz domu par viņa saistību ar marut'iem.

rudrākša, rudraksha, rudrākṣa - J.A.Grimes [8]: Šivas jeb Rudras krelles; sviedri; Šivam ziedota koka sēklas, savērtas kā krelles rožukronī.

1. Šaivismā tā ir sēkla, kas nāk no Šivas acs un attēlo viņa labvēlību.
2. Rudrākša ir vienas no parastākajām rožukroņa krellēm hinduistiem. Koks, kurā tās nogatavojas, pieder pie Himalajos augošas Eleacorus Ganitrus sugas. Atbilstoši veidolam un lielumam augļa sēklas tiek šķīrotas četrās kategorijās. Krelles tiek šķīrotas pēc svītru jeb kroku (mutes) skaita, kas stiepjas no augšas līdz apakšai. Skaitis mēdz būt no vienas līdz četrpadsmit.

Parastāk ir piecu mutņu (pañca mūkha) krelle, bet ar 1-4 un 6-14 mutēm ir retākās. Visretākās ir vienas mutes krelles, un to īpašnieks būs brīvs no

pārdzimšanu riņķojuma. Divmutu tiek ziedotas Šivam un viņa Šakti. Trīsmutu tiek ziedotas trīsvienībai un trim enerģijām (śakti). Četrmutu tiek saistītas ar Brahmā un četrām vedām. Piecmutu tiek ziedotas Šivam. Un sešmutu tiek ziedotas Kartikeya'm. Par septiņmutu kreļļu valkāšanu ir laimīga dieviete Mahālakṣmī. Astoņmutu ir Gaṇeśa'm, un valkātais ir vienmēr uzvarošs. Deviņmutīgas pārstāv deviņas śakti (Durgā). Desmitmutīgas pārstāv desmit virzienus un ir īpaši derīgas. Vienpadsmitmutīgas pārstāv Rudr'u, divpadsmitmutīgas sauli, un trīspadsmitmutīgas atceļ visu ļaunu. Čerpadsmitmutīgas pārstāv četrpadsmit izpausmes, arī iznīcina visu ļaunu.

Sēklas parasti ir četrās krāsās. Visaugstāk tiek vērtētas tiek baltas, sarkanīgas, zeltainas un tumšas. Baltās un zeltainās ir retas. To pārākums nav retuma dēļ, bet saistībā ar četrām kastām/krāsām (skat. varṇa); baltās norāda uz bramīnu, sarkanīgās uz kšatriju, zeltainās uz vaišju, tumšās uz šūdru.

Ir leģenda, ka rudrākšas sēklas ir radītas no Rudra's, Šivas negantās formas, asarām, tā apveltot tās ar dziedinošiem, okultiem un garīgiem spēkiem. Katram no četrpadsmit veidiem ir sava valdošā dievība un īpašs spēks un raksturīga īpašība. Jo mazāka ir krelle, jo tās iedarbība ir lielāka. Par vissvētāko tiek uzskatīta krelle ar dabisku caurumu auklīnai. Kreļļu valkāšana tiek pieņemta par veselīgumu un labklājību nesošu. Mazākās parasti tiek lietotas rožukroņos - parasti 27 vai 54 vai 108 krelles. Rudrākšas īstumu pierāda tās nogrimšana ūdens glāzē līdz dibenam.

3. Skat. aṣṭa-āvaraṇa.

ruk (kalāšu) - gars. Šī cilvēka daļa darbojas sapņos. Tā domā un runā. Arī ha

rukma - zelts, zeltains, zelta rota (Rukmanis?)

rukmaratha - zelta rati, kariete

runa - [385]: mags, burvis (runātājs?)

runddhe, rudh - asara; skat. raud

runduik (kalāšu) - 1. rūkt, ņurdēt uz kādu; 2. dusmīgi runāt ar kādu; skat. ru

rūpa, rupa - izskats, veidols, īpatnība, iezīme, izrāde, raksturs, paņēmiens, zīme, apstākļi, liellops, zvērs, piemīlīgums, glītums, krāšņums. (salīdz. ar 'rūpe' kā glītuma uzturēšanu?) Kušanu val. - devīgums

rusgar (kalāšu) - 1. raža, ražojums; 2. darinājums, rokdarbs

ruš, rush, ruṣ - niknums, kaislīgums, dusmas, plosīšanās

rūš, rūšati, rush, rushati, rūṣ, rūṣati - rotāt, izgreznot, nobārstīt, uztriept

rušā, rucha, ruṣā - dusmīgs

rūša, rucha, rūṣa - rūgta un skāba garša

ruṣati, ruṣhati, ruṣati - aizvainot, ievainot, traucēt, kaitināt, uzmākties. Arī ruṣyati, ruṣhyati

ruta - [12]: skaļa skaņa vai balss (rūkšana? Ruta?); skat. ru

ruts (kalāšu) - 1. vīnogu ķekars; 2. bišu spiets, putnu bars

ruzi (kalāšu) - 1. veiksmē, liktenis; 2. krājumi, turība

sa ghu, kalāšu s'a ghu' - kronis

sa, kalāšu s'a - 1. ķēniņš; 2. bišu māte

sabīdža samādhi, sabija samadhi, sabīja samādhi - savikalpa svētpamirums, kurā mentālie iespaidi un pārņemtie cēloņi (sēkla, bīja) vēl nav iznīcināti un rada augstākos un netveramākos iespaidus un cēloņus. Skat. svētpamirums (samādhi)

sačō, kalāšu sacho - siers, līdzīgs c'as'a. Gatavo no vārošām paniņām, kamēr c'as'a no piena. Palikušo šķidrumu dzer suņi. Skat. arī pēnīr, roi, parnai, gulak, ishperi, istum saras, j'ac', kafir, nuristani devodyāna, varketi, yāga, yāna, ucav

sad, sīdati, sidati - sēdēt, mājot

sāda, sada - sēdēšana, jāšana, nosliece, tīrība, skaidrība, izkārņīšanās, zaudējums, bojāeja, trūdēšana, izsīkums, grimšana, vājums, bezcerība, apnicība

Sadagata - [110]: vēja (Vāyu) kā 'vienmēr kustīgā' vārds. Arī Vata, Vaya, Gandhavaha, mahādeva, Maruta, Pavana, Pushpadanta, Wai

sadana - atslābināšanās, sirgšana, iztukšošanās, atslābums, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), mājas, mājošana, sēdvieta, salikšana kopā, izkārtošana, vieta, grimšana, miera gūšana, ziedošanas telpa, apmešanās.

[14], lpp.393, jōgs Činamajananda: muskuļu atslābināšana rosina šūnas un dziedina neārstējamās slimības. Atslābināšanās nolūkā jōgas pozā tiek lietots iztēlotas masāžas paņēmiens.

Aizvēris acis, tu pievērsies ķermenim, sūti domas lejup un rūpīgi "izmasē" un atslābini katru muskuli.

Sāc no vaigiem un centies atslābināt katru kakla muskuli.

Tad pārej uz pleciem, rokām, plaukstām, krūšu kurvi, liesu, aknām, zarnām, nierēm, dzimumorgānu, kājām, īpaši pēdām.

Ielūkojies katrā ķermeņa kaktiņā. Rokas ir ērti salikt uz kājām, sakrustojot pirkstus. Jūtīsi, it kā tavš ķermenis ir uzkārtš uz krusta, kas sastāv no taisna mugurkaula un lāpstiņām, kā žakete uz pakaramā. Rodas sajūta, ka ķermenis vairs nav kopā ar tevi, bet noņemts un uzkārtš.

sadanga-jōga, sadanga yoga, ṣaḍaṅga-yoga - J.A.Grimes [8]: seškāršā jōga, uz to norādīts Maitrī Upaniṣad'ā. Tās seši locekļi ir pozas jeb āsanas, elpošanas paņēmieni, sajūtu atvilkšana no sajūtu objektiem, savākšanās, apcere, saplūsme (āšana, prāṇāyama, pratyāhāra, dhāraṇā, dhyāna, samādhi). Salīdz. ar rāja-yoga

sadaspati - ziedošanas sanāksmes vadītājs

sādhaka, sadhaka - mags, maģisks, burvis, tāds kas iedarbojas ar burvestībām, lietpratējs, veiksmnieks, ietekmīgs, pilnveidojošs, labvēlīgs, pārbaudošs, izšķirošs, īstenojošs, piemērots jebkādiem nolūkiem; prasmīga vai ietekmīga sieviete, dievkalpotājs, palīgs, pamatojums, pierādījums; cilvēks, kurš praktizē garīgu ceļu, īpaši meditāciju.

[14], lpp.433. Šrī Šivananda Svāmī: māceklim jābūt vērīgam, jāprot pamanīt un atcerēties apstākļus, kas ir labvēlīgi mērķa sasniegšanai: labvēlīgs ēdiens, ērta poza, iedarbīgs diennakts laiks utt.: “ēdot tādu un tādu ēdienu, sekojot tādām un tādām padomam, būdams tādā un tādā vietā, tādā un tādā stundā es sasniedzu svētpamirumu”.

No visa māceklim ir jāizdara secinājumi. Kā gudrs pavārs pamana, kāds ēdiens vislabāk patīk kungam, tā māceklis, pamanot visus labu meditāciju veicinošus apstākļus un pie tiem turoties, vienmēr sasniedz izaugsmi.

sadhamāda, sadhamada - pasēdēšana, brālība, arī iedzeršana, uzdzīve, liksmošanās, dzīres, kompānija, bohēma

sādhana-čatuštaja, sadhana-catushtaya, sādhana-catuṣṭaya - J.A.Grimes [8]: četrkāršais Vēdāntas pētīšanas mērķis. Advaita Vēdāntā šis četras kārtas ietver tiešo atbrīvošanās mērķi. Tās ir:

- spēja atšķirt pārejošo no mūžīgā (nitya-anitya-vastu viveka);
- nekārošana dabūt baudu vai sāpes tur vai citur (iha-amutra-artha-phala-vairāgya);
- rāmuma, mērenības, atsacīšanās gara, gara spēka, prāta atbrīvošanas spējas un pārlicības sasniegšana (śama-damādi-sādhana-sampatti);
- spēcīgas alkas garīgi atbrīvoties (mumukṣutva)

sādhana-saptaka, sadhana-saptaka - J.A.Grimes [8]: septiņkārša morāla un garīga disciplīna, kas ved uz dievsajūgu. Višiṣṭādvaīta Vēdānt'a tā ir:

- spēja atšķirt lietas (viveka), kas ir ķermeņa attīrīšana ar ēdienu, kas nav aptraipīts vai nu dēļ sugas, vietas vai nejauši;
- psihiska nodalīšanās (vimoka), kas pastāv nepielipšanā kārībām;
- prakse (abhyāsa), kas ir pastāvīga meditācija uz Virsīstenību (Absolute, Brahman);
- darbība (karma), kas ir piecu lielo ziedojumu veikšana (pañca-mahā-yajña) atbilstoši savām iespējām;
- tikumi (kalyāṇa), kas ir patiesums, tiešums, līdzjutība, augstsirdība; nevardarbība; nealkatība;
- mundrums, gaišums (anavasāda), kas ir brīvība no nomāktības;
- nosvērtība, rāmums (anuddharṣa), kas ir nesatrauktība.

sādhana, sadhana - sēdeklis, sēdēšana, norise, pilnveidošanās līdzeklis, garīgā prakse, teksts, ko skandē, kad visi ir apsēdušies, apvaldīti; izsmeltība, līdzeklis, rīks.

[96]: garīga prakse; iekšējas attīrīšanās norise. Paškopšana. Ego un dievišķās Esamības lielā cīņā, kas atkārtojas un saasinās, līdz beidzot ego padodas un cīņa ir uzvarēta; daudzi šo cīņu nevar izturēt, jo tev tiek atņemts tavs maldīgais lepnums par sava ego nopelniem, tava pieķeršanās mīļām lietām un cilvēkiem un tava agrākā pārliecība un pasaules izpratne. Neīstajai personībai visā pilnībā ir jāsadeg Vieduma ugunīs.

[14], lpp.593. Šrī Šivananda Svāmī: arī upasthāpana, pratyupasthāpana. Vispirms tu norobežojies no ķermeņa, tad identificējies ar prātu. Tas ļauj darboties mentālā plānā, izmantojot netveramo ķermeni tāpat kā uz zemes izmanto fizisko ķermeni. Savācoties tu pacelies pāri miesīgai apziņai, meditējot pacelies pāri prātam un galu galā svētpamiruma stāvoklī tu sasniedz vienību ar Virsīstenību (Brahman). Tās ir trīs iekšējas pašpilnveidošanās (antaraṅga sādhana) svarīgākās sastāvdaļas galamērķa sasniegšanā.

[409]:

- pirmais jōgas (dievsajūgas) nolūks - atvērt apziņu augstākai garīgai izziņai;
- pirmais sādhana's (mācekļības) nolūks - iedibināt prātā klusumu un mieru, citādi būs tikai uztvērumi, bet nekā pastāvīga; aizmīšanās smagā darbā ir vien pārejošs atvieglojums, lai gan dažādu mūsu būtnes daļu līdzsvaram kaut kāds darba apjoms ir nepieciešams; iekšējo garīgo attīstību ārējie apstākļi neietekmē pietiekami, lai Ceļā mums būtu vērts uz tiem atsaukties iekšēji; nav vērts izdabāt idejām par nespēju atsaukties uz Augstāko.

Kļūmju un neveiksmju pārmērīgs uzsvērums galu galā kļūst novājinošs; nodošanās Dievišķajam vienā ziņā atvieglo un dara neizbēgamu nodošanos arī citās ziņās; ļausim apziņai mierīgi attīstīties un izvērsties, un šo pamatu apjēga nāks pamazām; ticība, vērīgums, pārliecība par galīgo uzvaru - tas ir tas, kas palīdz, atvieglo un veicina attīstību; ir jātiek vaļā no jebkādas pārmērīgas pašzemošanās, no grimšanas grūtsirdībā par grēcīgumu, grūtībām vai neveiksmēm. Šādas izjūtas īstenībā nav palīdzošas. Pretēji, tās ir milzīgs kavēklis un apgrūtina attīstību; mierīgu līdzsvarotību būs vieglāk iegūt caur atstādināšanos no kaitīgām tieksmēm; nepilnīgumu, pat daudzu nepilnīgumu esamība nedrīkst kļūt par pastāvīgu šķērslī attīstībai dievsajūgā. Ja nepilnīgums būtu nepārvarams šķērslis, tad dievsajūgā panākumus nebūtu guvis neviens, jo nevainojams nav neviens; nepilnīgums var būt klupšanas akmens un kādā brīdī izraisīt sāpīgu kritienu, bet tas nevar būt pastāvīgs šķērslis; ticības savām spējām vai savam garīgajam liktenim zaudējuma iemesls nevar būt arī blāvu laikposmu ilgstošums; dievsajūgas attīstītākajās pakāpēs šie tumšie blāvie posmi saīsinās un mokošumu zaudē; drūmuma laiki ievērojami saīsināsies, un to asums

mazināsies, ja spēsi atrast iemeslu sevī, to atzīt un iesaistīt Spēku tā novākšanai; neviens meklētājs neizvairīsies no tieksmes uz mācekļību (sādhānu) svārstīguma - līdz brīdim, kad gatava pilnveidoties kļūst visa būtne; nejauši apziņas kritumi mēdz būt katram; starp darbībām vienmēr ir sagatavošanās un apgūšanas pārtraukumi. Nevajag tos uztvert ar aizkaitinājumu vai nepacietību; nemitīgi izvēršoties tavai garīgajai dabai visi šie kavēkļi ar laiku izzudīs; kad tumsas un neapjēgas siena brūk, nāk atbrīvošanās, miers, svētlaipe un līksme; Dievišķums izpaužas caur rāmumu un līdzsvarotību, nevis caur nez kādu katastrofālu apvērsumu; bieža bažīšanās, domas par nelabvēlīgiem spēkiem rada daudz nevajadzīgas cīņas.

Pievērs savu prātu apliecinošajai pusei; neveselīga ir arī doma par pašpārbaudījumiem, un pārāk ar to noņemties nevajag; bezjēdzīgs problēmu risinājums ir pašnāvība; domāt, ka tas nesīs mieru, ir maldi. Cilvēks vien aiznesīs savas grūtības līdz uz nožēlojamāku esamību viņšaulē un atnesīs atpakaļ uz zemi citā dzīvē; varmācīga vēlmju apspiešana atrodas tajā pašā līmenī kā vaļīga izdabāšana vājībām - abos gadījumos vēlme nezūd.

Tikai atejot malā, nodaloties no zemākās vitalitātes, atsakoties pieņemt tās iegribas par savām izkopjas apziņas līdzsvars un nesatricināmība; priekšlaicīga un pārmērīga pašierobežošanās, askētisms var garīgās attīstības jeb sādhana's norisi pakļaut briesmām, izraisot nemieru un novirzes dažādās organisma daļās; viss, ko uzņem savtīgi, nolaižas zem apziņā un var uzpeldēt jebkurā brīdī; zem apziņa ir pēdējais neapjēgas patvērumš; jo īstāk un dziļāk, jo no dziļākām dvēseles dziļēm nāk doma, jo lielāku apjēgu sasniedz apcerīgais pat īsā laikā [skat. arī svāmi Šivananda Sarasvatī, Kuṇḍalinī yoga]; cilvēku uz garīgu attīstību mudina vienatnība; viņa raksturs kļūst izsmalcinātāks, viņa atklājas jaunas spējas, viņš sāk redzēt pasauli savādāk, viņa domas padziļinās, bet gars kļūst cildenāks (A.Šteinzalcs. Roze ar trīspadsmit ziedlapiņām); atgriešanās pie sava īstā 'es' (patības) var izpausties dažādi, ne tikai caur noteikta pasauluzskata pieņemšanu vai pienākumu, tradicionālu priekšrakstu pildīšanu.

Cilvēka atbrīvošanās no iekšējiem nosēdumiem ir ilga; ir jāpārvar apziņā līdzšinējās mācību un dzīves vides nosacīti iesakņojušies aizspriedumi, štampi. Pie kam ja cilvēks iet pa sev jaunu ceļu uz labu laimi, neredzot priekšā skaidru mērķi, tad šie aklie meklējumi būs ne vairāk kā cenšanās iegūt brīvību un var izrādīties dvēseli mokoši. Var gadīties, ka tie cilvēku pie savas īstās patības atklāšanas nekad nenovedīs (A.Šteinzalcs); apzināts kāpums arvien augstākos līmeņos - tas arī ir tas ceļš uz pilnību.

Jo augstāk cilvēks tiek, jo skaidrāks viņam kļūst paša esības mērķis (A.Šteinzalcs). Izmantojot savu nesēju, tas ir, ķermeni, dvēselei zemes

īstenībā ir jāveic divkārs uzdevums - jāuzlabo ārējā tveramā pasaule un līdztekus pašai jāpaceļas augstākā līmenī. Abi uzdevumi ir savstarpēji saistīti un tiek pildīti vienlaikus (A.Šteinzalcs).

sādhanta, sadhanta - diedelētājs; ubags, arī faqīr.

[30]: jēdziens faqīr' aptver vismaz divas, ja ne trīs ļoti atšķirīgas grupas, nekas cits kā izņēmums starp reliģiskām kārtām. Daudziem no viņiem ir visaugstākā cieņa; parasti viņi savācas klosteros vai svētnīcās, kur dzīvo klusībā un mierā, turot durvis atvērtas ceļotājiem, mācot savus jaunpienācējus un veselīgi ietekmējot apkārtnes ļaudis. Tādi ir daudzi, vismaz bairāgi un gosain'i.

Dažas no brālībām neuztur regulārus klosterus, bet klejo apkārt ubagojot un apmeklējot savus mācekļus; tomēr pat viņiem parasti ir pastāvīga mītne kādā ciematā vai pie kādas svētnīcas vai tempļa, kurā kalpo kāds no viņu kārtas.

Tāpat arī klostera brāļi klejo apkārt pie saviem mācekļiem un vāc ziedojumus, no kuriem daļēji pārtiek.

Ir neaptverams daudzums šo cilvēku, kuru ietekme ir gandrīz pilnībā nemainīga. Kādas no brālībām apgalvo savu celibātu, lai gan pat viņu vidū šis noteikums reti tiek ievērots strikti.

Tomēr vairums hindu brālību iedalās sanyogi un viyogi, pēdējie no kuriem uzņemas celibāta solījumu, kamēr musulmaņu brālības to reti pat deklarē. Tomēr tie, kuri dzīvo klosteros, parasti ja ne vienmēr ir celibātā.

Pasludinātos askētus hinduisti sauc par sādh'iem, musulmaņi par pīr'iem. Katrā ziņā hinduistiem ir iesācēji, kuri pirms uzņemšanas brālībā iziet pārbaudes laiku, viņus sauc par chela. Bez tiem gan hinduistu, gan musulmaņu askētiem ir viņu mācekļi, kurus sauc atbilstoši par sewak un murīd, un pēdējie pieder pie kārtas tikpat kā viņu garīgie padomdevēji; tas ir, kāyath'u ierēdnis var būt bairāgi vai pathān'u karavīrs - chishti, ja ir nodevies viņu garīgajam virzienam, atbilstoši bairāgi - guru vai chishti - pīram.

Bet muhamedāņu čišti tāpat kā hindu bairāgi vai gosāini var ar laiku veidot gandrīz atšķirtu kastu.

Vairums no šo brālību locekļiem ir dievbijīgi cienjami cilvēki, kuri ietekme ir pilnībā uz labo.

Bet ne tuvu tā ir visās brālībās. Daudzi no viņiem ir izvirtuļi ar sliktu slavu, kuri klīst pa valsti, pavedot sievietes, izspiežot žēlastības dāvanas, draudot ar lāstu, un aizstāvoties ar savu svēto dabu. Tomēr pat šie cilvēki ir brālības dalībnieki, kurā ir ar nodomu iestājušies, un viņiem kaut kādas tiesības uz šo titulu ir.

Bet ļoti liels daudzums ar vārdu 'faķīrs' apzīmētu cilvēku ir nejēgas no zemas kastas, bez kādas jēgas par paša nosauktās reliģijas pamatlīnijām, vēl mazāk par sektas īpašām mācībām; tie ir dabūjuši īstas brālības tērpu un kļīst pa valsti, dzīvojot no lētticīgo žēlastības dāvanām, bieži pat nezinot brālības nosaukumu, kuras ārējās pazīmes valkā. Tie cilvēki ir diedelniemi nevis pašierobežojušies askēti; diemžēl viņu daudzums ir liels.

Bez aprakstītās nodarbošanās faķīru grupas rokās parasti ir svētnīcu uzraudzība, kalpošana ciemu tempļos un mošejās, kapsētu sargāšana un līdzīga pusreliģiska kalpošana. Par to viņi no ciema saņem sīkus zemes gabaliņus, kuru kopšana dod papildinājumu žēlastības dāvanām un ziedojumiem. Hindu reliģiozo grupējumu tēmas sarežģītība ir viena no lielākajām; sadalījums un dažādās nosaukumu, kā jōgi, sanjāsi, sādhi, ir bezgalīgs. Skat. arī bharai, chajjupanthi, dādupanthi, yogi, saniāsi, udāsi u.t.t.

sādhu, sadhu - svētais, krietns, veicīgs, tiešs, labprātīgs, spēcīgs, prasmīgs, tīrs, laipns, labvēlīgs, mierīgs, taisnīgs, nemaldīgs, godājams, labi dzimis, piemērots, veiksmīgs, drošs, paklausīgs, izcils, cildens, tikumīgs, neiejaukts, kārtns, augļotājs, tirgotājs, zintnieks, gaišreģis, juvelieris, svēta sieviete, pietiekošs, labvēlība, taisnīgi, prasmīgi, nešaubīgi, pienācīgi, laipnība, godīgums.

Patiesības meklētājs, garīgā ceļa gājējs. Parasti vārdu sādhu attiecina uz mūkiem. Reliģisks ubags. Arī saddhu, sadhu, sadhvi (sādhu - sieviete), siddhu.

- [128]: 1. tas, kas ved tieši uz mērķi;
2. labvēlīgs vai cildens, uzticams (sieva), izcila sieviete;
3. taisnīgs, kārtns; labi, bravo!

sādhuvāda, sadhuvada - godavārds, labā slava, pacilātība, labi teikts; arī vrata, vīravrata, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

sādja, sadya, sādya - jājamzirgs, sedlu zirgs

sadjōmukti, sadyomukti - J.A.Grimes [8]: atbrīvošanās, atmetot ķermeni; sasniedzis Patības apjēgu (ātma-jñāna), šāds cilvēks tūlīt atmet fizisko ķermeni. Advaita Vēdāntā tā ir pilnīga atbrīvošanās no iemiesotā stāvokļa, kas notiek caur apjēgu, atskārsmi. Brīdī, kad notiek atbrīvošanās, iemiesotā pastāvēšana tiek atmesta

sadvidjā tattva, sadvidya tattva - J.A.Grimes [8]: patiesas apjēgas elements; saskaņā ar Kašmīras šaivismu, pakāpe, kad pieredzējuma subjektīvā un objektīvā puse ir vienāda (skat. tattva)

sadvidjā, sadvidya - J.A.Grimes [8]: meditācija uz Vīrsīstenību (Absolute, Brahman) kā Īstu (sat), vienīgo, kā aprakstīts Chāndogyā Upaniṣad'ā; Īstenības apjēga

sadžana, sajjana - no labas dzimtas, tikumīgs, cienījams, labs vai tikumīgs cilvēks, burvis, modrība, sargs, sagatavošanās, piederumi, kāpnes uz ūdeni

sadžātja, sajatya, sajātya - kopīga dzimta, radniecība, rāse, izcelsme, attīstība; interešu vai raksturu tuvība; līdzība, brālība

Sadžigōr, kalāšu sajjigor - 1. gars Sadžigor, ko godā īpaši rudens svētkos Rumbur'ā; 2. Sadžigora altāris Rumbur'ā

sæda, gudžaratī sə.da - vienmēr (Seda?). Skat. sanskr. sadā - vienmēr, mūžīgi

sælah, gudžaratī sə.lah - padoms (Sēlija?)

sælat, gudžaratī sə.lat - mūrnieks. Skat. sanskr. lepaka - mūrnieks, apmetējs, atlējējs veidnē

sæli, gudžaratī sə.li - tieva apaļa nūja (Sēlija?)

sæmsar, gudžaratī səm.sar - 1. Visums, 2. iemiesotā, materiālā pasaule. Skat. sanskr. saṃsāra

sæmskruti, gudžaratī səm.skru.ti - civilizācija kā izkopta cilvēku sabiedrība. Skat. sanskr. saṃskṛti - kultūra, civilizācija, iesvētīšana, veidošana, kopšana

sagači, kalāšu sagaci - vilnas sagša, seģene, villaine vai mētelis. Arī bidzi, ghu'i

sagai, kalāšu saga'i - vecajo saiets (sagājiens?)

sagē - zintnieks. Arī jñānin, muni, yati, bhāvitātman, surāpa, viśvaVēdas, saddhī, vipra, trikāladarśin, kṣetravid, buddha, budha, vidvas, vādiśa, skandha, śilamba, sura, sañcakṣas, lokajit, tyāga, saṃskṛtātman, viśeṣavidvas, vijānat, budhāna, kenipa, nirlepa, addhāti, vetṭṛ, maṇiṣin, dvijadeva, vijña, vāgyama, sūri, nirlipta, sādhu, vidita, ṛṣi, nāntra, pramukha, nivṛttātman, vidvajjana, saumedhika, kavi, sat, vanecarāgrya, vidatha, mahārddhi - Īsts sage.

[410]: tas, kurš ir iepazinis AUM nebeidzamo bezskaņas izskaņu, vibrāciju, un kurš ir vienmēr mierpilns dualitātes neatzīšanas dēļ, ir (īsts) zintnieks, un neviens cits. (Bezskaņas AUM (amātra - ar burtu neuzrādīta nedzirdama skaņa aiz AUM) apzīmē svētpamiruma stāvokli (turīya, samādhi). Viņš ir apjēdzis Virsīstenības dabu. Neviens cits, pat ja viņš ir lietpratējs svētajos rakstos, nav zintnieks.

sāgni, sagni - svēto uguni uzturošs, kopā ar uguni, saistīts ar uguni

sāgnika, sagnika - ar uguni, saistīts ar uguni, tāds, kuram ir svētā uguns vai, kurš to uztur; uguns dieva apliecināts

sahadža, sahaja - iedzimts, parasts, dabisks, vienkāršs, pareizs, dabiski izpausts radītajā Visumā, pirmavots, pārmantots, instinktīvs, parasts, atbrīvošanās dzīves laikā; gudžaratī sə.həḍz; skat. nātha.

J.A.Grimes [8]: dabisks; iedzimts; patvaļīgs; 'piedzimis vienlaikus'.

1. Dvaita Vēdāntā spēka veids, kas pastāv lietās, un ar kā palīdzību notiek pārmaiņas.

2. Patība ir nekas cits, kā cilvēks, kas to meklē. Tā ir dabiska, iedzimta, nevis ārēja, bet daļa no cilvēka iekšējās dabas.

[23]: iekšēji piemītošs; kosmiskās nedalāmības un svētlaimes sākotnējais stāvoklis, kas pārsniedz parādību, izpaušmju īstenības valstību; ceturtnā tantras budisma iesvētīšanu virknē, kas iekļauj dzimumaktu. Hindu Sahajija tradīcijā, sahaja ir atbrīvošanās stāvoklis, kas sasniegts ar mācekļa ķermeņa palīdzību, rituāls un seksuāls paņēmiens

sahasranītha, sahasranitha, sahasrañītha - prasmīgs tūkstoš lietās; tas, kam ir tūkstoš paņēmieni vai izgudrojumi. Skat. nīthā.

[128]: dziesmām bagāts; kam ir tūkstoš dziesmas (teicējs)

sahdžanand, sahjanand, səhdžanænd, gudžaratī sə.hə.dža.nə.də - dvēseles dabiska svētlaimē

sahi (kalāšu) - patiess, godīgs (saki?)

sāhitja, sahitya, sāhitya - sakāmais, saziņa, daiļruna, literatūra, dzeja, sacerējums, vienprātība, sabiedrība (salīdz. ar teicēji).

[206]: purāna's piemērs - "Reiz dzīvoja pūķis vārdā Hiraņjakašipu, un padievi bailēs no viņa bija tik satraukušies, ka viņi klanījās uz katru pusi, uz kuru pūķim gadījies paskatīties greizi". Pasaulīgu lietu apspriešana ir bijusi divējos veidos - sacerējums (kāvyā) un metodiskas pārdomas (śāstra). Kāvyā's piemērs ir šāds:

"Kuru gan nepadarītu traku
Slāpes pēc tavām lūpām?
Savā bezgrima korallu krāsā
Tās ir kā taka taisni caur tuksnesi".

Śāstra's piemērs:

"Sievietes, kuras acis ir spoži baltas un ar garām skropstām, mīlas templis
būs kā svaigi kults sviests".

sahridaja, sahridaya, sahrdaya - J.A.Grimes [8]: 'ar līdzīgu sirdi'; attīstīts mākslas darba skatītājs; lietpratējs.

Indiešu estētiem - mākslas darba skatītājam ir savā prātā jāpārrada jeb jārekonstruē ideja, uz ko vedina šis darbs. Lai to spētu, skatītājam pašam jābūt sirdī māksliniekam. Tad skatītājs būs lietpratējs, kas uztver mākslas darba īsto jēgu

saim (kušanu) - saime, patvērums

saika - piesaistīts (saikne? Saikava Praulienā?), plus viens

saikata - smilšains, sēre, smilšu sēklis

saikāvali, saikavali- tāds, kurš valkā vienkāršas, vienpavediena pērlišu krelles

sāja, saya, sāya - atsiešana, izjūgšana, vakars, Sāja - personificēts Vakars, dienas noslēgums, vakarēšana, likšanās gulēt, atbrīvošana, bulta, metamais ierocis

sājajati, sayayati, sāyayati - sasiet, nolikt.

[128]: siet; šis vārds ir lietots gandrīz tikai kopā ar ava un vi. Lietuviešu 'setas'. Arī 'sa' vai 'sisyati', 'sinati', 'sisaya', 'asat', 'sita', 'situm', '-saya', 'sayayati'

sajudžja, sayujya, sāyujya - sajūgts, cieši vienots, dziļi vienots; identificēšanās, cieša savienība, līdzība. Kļūt vienotam ar Dievu jeb dievsajūgtam; savienošanās jeb saplūsme; skat. yoga.

J.A.Grimes [8]: vienots ar Dievu; tuvība (no darbības v. saknes yuj = 'sajūgt' + sa = 'ar').

1. Dvaita Vēdāntā galīgas atbrīvošanās līmenis. Skat. ānanda-tāratmya.
2. Viśiṣṭādvaita Vēdāntā pilnveidotas atbrīvošanās līmenis.
3. Śaiva Siddhāntā atbrīvošanās pēdējā stadija. Sanmārga's mērķis un apjēgas (jñāna) stadija. Skat. mokṣa saistībā ar Śaiva Siddhānta

sakalavēdin - visu zinošs

sākam, sakam, sākām - kopā

sakāma-bhāva-nirdžarā, sakama-bhava-nirjara, sakāma-bhāva-nirjarā -

J.A.Grimes [8]: bhāva-nirjarā aspekts, kur materiālās (karma) daļiņas tiek iznīcinātas, pirms to izbaudīšana beigusies.

1. To sauc arī vipāka.

2. Skat. nirjarā

saki, kalāṣu s'aki - sakumi, sekumi. Divzaru - (du-s'aki), trīszaru siena dakšas, trizuļi (ponj s'aki zhuk; sanskr. triśūla).

sakridvīra, sakridvira, sakṛdvīra - paparžu suga (Helminthostachys Laciniata)

sākṣāt, sakshat, sāksāt - acīmredzami

sākṣātkāra, sakshatkara, sāksātkārah - uztvere, uztverams, iznākuma pieredzējums (ar acīm)

sākṣātpratīti, sakshatpratiti, sāksātpratīti - J.A.Grimes [8]: tieša nojauta

sākṣi-bhāṣja, sakshi-bhasya, sāksī-bhāṣya - J.A.Grimes [8]: vērojošās patības atklāts. Advaita Vēdāntā visas lietas atklāj vērojošā patība (sākṣin), ar iekšējā orgāna (antaḥkaraṇa) palīdzību. Tikai ar vērojošo patību tiek atklātas trīs lietas - prātibhāsika objekti (piem., mirāža vai virves noturēšana par čūsku), prāta subjektīvie stāvokļi (piem., prieki vai ciešanas), neapjēga (avidyā).

sākṣī-čaitanja, sakshi-chaitanya, sāksī-čaitanya - vērojošā apziņa jeb saprāts.

J.A.Grimes [8]: vērojošā apziņa. Advaita Vēdāntā tā ir apjēga, kas ir visu apziņas stāvokļu pamatā un tos atbalsta. Tā ir klātesoša nomodā, sapnī un dziļā miega stāvoklī. Tā nav šiem trim līdzīgs stāvoklis, bet esot visuresoša, tā ir kopsaucējs, kas tos caurstrāvo

sākšin, sakshin, sākṣin - aculiecinieks, liecība, skatīšanās ar acīm, novērošana, ego; vērojošā patība, dvēsele (kūṭastha), kas neiejaucoties novēro ķermeņa un sajūtu darbības; redzētāja, intuīcija; vērošana, liecība (acīgums), pierādījums.

J.A.Grimes [8]: vērojošā patība; intuīcijas spēja.

1. Saskaņā ar Dvaita Vēdānta, tā ir liecinātāja, novērotāja apziņa, kas ir tiešas apjēgas vai uztveres spēja. Tā ir tīrākā sajūta, bez kļūmēm, un vienmēr rada absolūti pamatotu apjēgu. Tā ar sajūtu orgāniem netieši uztver pārējām sajūtām pieejamos objektus, kā arī tieši uztver Patību (Ātman), iekšējo orgānu jeb prāta mehānismu (antaḥkaraṇa) un prāta (manas) stāvokļus (prieku vai sāpes), neapjēgu, laiku, neizpausto ēteru. Tai ir divi uzdevumi - tā palīdz radīt apjēgu un apjēgas pamatojumu. Tā ir būtiska Patības spēja; pašas Patības sajūtu orgāns.

2. Advaita Vēdāntā tā ir patības novērotāja un neitrāla. Tā ir apziņa, ko iezīmē iekšējais orgāns (antaḥkaraṇa-upahita-caitanya). Tā vienmēr ir saistībā ar apziņu un tādēļ tās novērotāja. Tā ir pašstarojoša un vienmēr klātesoša. Tā atbilst Sāṅkhya-Yoga's puruṣa'i - tā ir kā pasīva iekšējā orgāna stāvokļu novērotāja. Tā nekad nav pati par sevi, bet vienmēr saistībā ar iekšējo orgānu

sakta - sākt, piespraust (sakta), piestiprināts, piegulošs, pielipināts, savelkošs, piestiprināts, nostiprināts, turošs, sākts, sagaidāms, aizņemts, uzticēts, vērsts

salila - lietus (salīt), lietus ūdens, asaras, viļņi, bangas, plūdi; nepastāvīgs, plūstošs, bangojošs.

[58]: jūra, okeāns, 'salijušais'

salitak, kalāṣu sal'itak - rituāli tīrs kazas piens. Kad kaza ir atnesusies, kamēr nav veikts tus'ul'ek rituāls, tās piens ir rituāli tīrs, un sievietēm nav ļauts to dzert

sālōkja, salokya - J.A.Grimes [8]: dzīvot Dieva valstībā; esība tajā pašā dimensijā, kur Dievišķais (no sa = 'ar' + loka = 'pasaule, valstība, loks').

1. Dvaita Vēdāntā tas ir pirmais atbrīvošanās līmenis. Tā ir nonākšana Višnu valstībā (Vaikuntha). Skat. ānanda-tāratamya.

2. Śaiva Siddhānt'a ceļš uz atbrīvošanos sastāv no četriem posmiem. Pirmo posmu sauc par kalpa ceļu (dāsa-mārga), un tā mērķis ir sālōkja. Šajā gadījumā tā nozīmē vietu Śivas valstībā (Kailāsa). Skat. mokṣa saistībā ar Śaiva Siddhāntu un caryā; arī sāmpīya

Samādhi Mārga, samadhi marga - ceļš uz samādhi jeb svētpamirumu.

[129], II daļa, 44.nodaļa: Saruna par meditāciju. Skat. bhāvanam

(No grāmatas priekšvārda. “Skaidrākie dārgakmeņi guļ okeāna dibenā vai klinšu dzīlēs. Lai tos atrastu, cilvēkam ir jāienirst okeānā vai jāiekaļas klintīs. Tāpat patiesība guļ slēpta valodā, kas, laikiem ritot, ir kļuvusi piemirsta. Cilvēkam, pirms atklāt patiesību, ir jāmacās šī valoda.”

Šī nodaļa apraksta viedā Bhṛgu (Klints) skaidrojumu par meditāciju un cilvēka gatavību tai. Vaicātājs ir viedais Bharadvāja, starp klausītājiem ir minēts arī viedais Sanandana, Brahmā prāta dēls. (Galvenie no viedajiem ir bijuši Vyāsa, Nārada, Cyavana, Devala, Asita, Viśvāmitra, Śatānanda, Bharadvāja, Gautama, Paraśurāma (ar saviem mācekļiem), Vasiṣṭha, Gālava, Bhṛgu, Pulastya, Kāśyapa, Atri, Mārkaṇḍeya, Bṛhaspati, Dvita, Trita, Ekata, četri Brahmā prāta dēli (Sanaka, Sanandana, Sanātana un Sanat-kumāra), Aṅgirā, Agastya, Yājñavalkya un Vāmadeva)

Bharadvādža vaicāja:

1. Tiek teikts par citu pasauli, kas nav tverama. Es vēlētos par to uzzināt. Būtu labi, ja Tava Godība to pārstāstītu.

Bhṛgu teica:

2. Ar svēto un visām labajām īpašībām apveltītā Himavān'a (burt. 'sniegotie' kalni, arī Himalaju kalnu personifikācija, arī Pārvatī, Šivas otrās sievas, tēvs) kalna ziemeļu pusē ir apvidus, kas ir svēts, pievilcīgs un labklājību veicinošs. To sauc par otro pasauli (Uttarakuru).

(Šo nodaļu kopumā var saprast kā garīgas dabas līdzību. Vjāsa (un šeit arī Nārada) raksta par ideālu vietu uz zemes kā par “nākošo” vai “izcilo” pasauli (paralokah). Cita vārda ūttara interpretācija - pēc dvēseles atskārsmes pie Himalaju, tas ir, Meru kalna (kas nozīmē degunu) ir izcila pasaule tieši uzacu starpā utt. Bet Mahābhāratā rakstīts par ideālu apvidu uz zemes).

3. Tur cilvēki negrēko; viņi ir tīri un pilnīgi bez aptraipījuma. Viņi ir izvairījušies no alkātības un maldināšanas. Viņi ir pavisam bez ļauna.

4. Tā ir zeme, kas līdzinās debesīm; tur esot visneiedomājamākie labumi. Nāve tur iestājas īstajā brīdī; neveselīgums neskar (nevienu).

5. Neviens neiekāro cita vīra sievu. Šie cilvēki ir uzticīgi savām sievietēm. Tur nekad neviens nav nogalināts. Neviens nav uzpūtīgs savas mantas dēļ.

6. Netikuma (adharma) tur nav vispār. Skaidra apjēga viņos rodas nešaubīgi (katrā). Lai kas tiktu darīts, labums tiek gūts tieši.

7. Daudzi no viņiem ir apgādāti ar pārvietošanās līdzekļiem, mājokļiem un (pilnam) ēdamo. Viņi dzīvo greznās mājās. Viņiem apkārt ir visas vajadzīgās lietas. Viņus grezno zelta rotas.

8. Attiecībā uz daudziem (jāatzīst, ka) viņi kaut kādā veidā prot saglabāt dzīvību. Ar krietniem pūliņiem viņi saglabā savu dzīvības dvašu (praṇ'u ar prānājāmu).

9. Šeit (mūsu pasaulē) daudzi cilvēki ir nodevušies tikumīgai dzīvei, bet daudzi grimuši ļaunprātībā. Daudzi ir laimīgi, kamēr daudzi dzīvo pašmocībā; daudzi ir trūcīgi, un citi ir pārtikuši.

10. (Šajā pasaulē) ir smags darbs, bailes, sasprindzinājums, maldi un spēcīgs izsalkums. Te ir redzama iekāre un kaislības, kas ved neceļos visus nevēlamus. 11,12. Saprātīgu cilvēku, kurš to apjēdz, grēks nesaindē. Nožēlojami ir pagrimušie pašmocekļi - tie, kuri ķeras pie viltus, krāpšanas, slepus darbiem, nopelšanas, skaudības, kaitniecības, vardarbības, neslavas celšanas un meliem.

13. Ja izglītots cilvēks tam (apjēgai) seko, viņa mokas nekad nepieaugs. Šeit ir jāpārdomā par dažādiem gan garīgiem, gan pasaulīgiem rituāliem.

14. Šī ir rīcības valstība (karmabhūmi). Ar aizdomīgiem nelāgiem darbiem cilvēks dabū atbilstošus augļus, tas ir, labvēlīgu iznākumu no labvēlīgiem darbiem, un pretēji - nelāgu iznākumu.

15. Kādreiz Brahmā prāta radības (Prajāpati), padievi un viedie ir veikuši ziedojumus (yajña) un pašierobežošanas. Attīrījušies ar ziedošanās darbiem un pašierobežošanas, viņi ir sasnieguši Brahmā.

16-17. Zeme ziemeļu pusē (pāri Himalajiem) ir vislabvēlīgākā un vissvētākā. Tur ir dzimuši cilvēki, kuri rīkojas krietni un godā dievsajūgu. Citi ir dzimuši kā zvēru un lopu sugas, un kad to mūžs ir izsmelts, viņi pazūd zemē.

18. Tie, kuri kāri tiecas iznīcināt cits citu, tie, kuriem piemīt alkātība un maldi, klimst (jeb iedzimst) tikai šeit. Ziemeļu pusē viņi nenonāk.

19. Izglītots cilvēks, kurš godā savus audzinātājus, kurš stingri ievēro dzimumatturību, pienācīgi apjēdz visu valstību ceļus.

20. Tādējādi esmu īsumā pārstāstījis Brahmā izteiktos (jeb vēdu sludinātos) norādījumus krietnai dzīvei. Tas, kurš apjēdz tikumu (krietnumu) un pasaules netikumību, ir saprātīgs (inteliģents) cilvēks.

Bhāradvādža taujāja:

21. Ko sauc par adhyātm'u? Kāda ir tās daba, un kādas ir pamācības katram cilvēkam. Izskaidro man, ak viedais, (kura bagātība ir pašierobežošanās), kas īsti ir adhjātma.

Bhrigu skaidroja:

22. Ak, Brahmān'u viedais, es izskaidrošu, ko vaicāsi, arī adhjātmu. Tā sekmē laimīgumu un labklājību, dārgais.

23. Audzinātāji ir aprakstījuši visu, kas skar radīšanu un izžušanu. To apjēdzot cilvēks sasniedz līksmi un laimīgumu pat šajā pasaulē.

24-26a. Viņš gūs labumu. Tas sekmē visu dzīvo būtņu labklājību. Pamatbūtības (mahābhūta) ir zeme, vējš (gaiss), ēters, ūdens un piektā - uguns. Tās ir radīšanas avots un visu dzīvo būtņu izžušanas beidzamā vieta. Dzīvās būtnes izšķīst tajā, no kā tās bijušas radītas. Tāpat kā okeānā paceļas un noplok viļņi, tā arī dzīvās būtnes rodas no pamatbūtībām un tajās saplūst.

26b-28a. Tāpat kā bruņurupucis izstiepj un ievēl savus locekļus, tā arī visu dzīvo būtņu vai radītāja Dvēsele (Bhūtātman) rada un ievēl atpakaļ dzīvās būtnes vai pamatbūtības sevī. Visu dzīvo būtņu izveidošanai radītājs ir darinājis vien piecas dižās pamatbūtības. Bet cilvēka dvēsele to pienācīgā veidā nesaskata.

28b-30. Skaņa, ausis un ķermeņa atvērumi ir radīti no ētera. Ir minēts, ka trīs, tas ir, tauste, locekļu kustība (ceṣṭā) un āda ir radītas no vēja pamatbūtības (vāyu). Krāsa, acis un gremošana ir trīs uguns pamatbūtības īpašības. Garšas, valgme un mēle tiek minētas kā ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) pamatbūtības īpašības. Tas, ko var saost (smaržas utt.), deguns un ķermenis - tās trīs ir zemes pamatbūtības īpašības.

31-34. Pamatbūtības ir tikai piecas. Prāts tiek saukts par sesto. Ak, Bhārātas zemes iemītniek, sajūtu un ziņu vācējs tiek saukts par prātu. Septītais, tiek teikts, ir saprāts-apķērība (intelekts, buddhi). Cilvēka dvēsele ir astotā. Ausis ir dzirdēšanai, (acis redzēšanai), āda taustei, mēle sagaršošanai, un deguns smaržas uztveršanai.

35. Prāts rada šaubas, saprāts lemj; dvēsele ir kā novērotājs, liecinieks. Tie visi stāv uz divām pēdām (kā ķermenis), un tos neredzami un no augšas novēro (augstākā dvēsele). Zini, ka visa notikumu telpa pilnībā ir visuresošā pavēlnieka vadīta. Tādējādi cilvēkam visi maņas orgāni, prāts un saprāts ir jāpazīst visā to nedalītībā, viengabalainībā.

36a. No tiem visiem (prāta utt.) ir atkarīgi trīs cilvēkam (visām dzīvām būtnēm) no dabas piemītošie garastāvokļi, attieksmes veidi (bhāva) jeb rakstura īpatnības, tas ir, gaišums- skaidrība-gaisma-saderīgums-gara spējas. 36b-37a. Izpratis dzīvo būtņu saprāta dabu, kā arī prāta novirzes (izlēcienu), cilvēks pamazām gūst mieru.

37b-38a. Apjēgu caur saprātu nomāc īpatnības (tieši rādžas un tamas) un sajūtas. Prāts ir kā sestais pie pamatbūtībām. Ja nav prāta, kā var būt gunas?

38b-39a. Šādi visu radīto, gan kustīgo, gan nekustīgo, caurstrāvo Tas (radītājs, kungs, pavēlnieks). Tajā radītais gan dzimst, gan izzūd. Tāpēc tas tā ir norādīts (rakstos).

39b-40. Cilvēks redz ar acīm; to, ko cilvēks dzird, sauc par 'sadzirdēto' (śrotra); to, kas saož, sauc par degunu; garšu cilvēks uztver ar mēli; satausta un sajūt pieskārienu ar ādu. Tas, ko saucam par saprātu, (saņemot ziņas no sajūtām) uzreiz izmainās.

41. Kad saprāts kaut ko meklē, tas kļūst par prātu - (tādējādi arī) saprāts pamatojas uz piecām pamatbūtībām, kas darbojas dažādi. (To sauc par sajūtām; neredzamais saprāts pamatojas uz tām).

42. Cilvēkā kā savā nesējā esošais saprāts izplatās uz (ir saistīts ar) trim attieksmēm, tas ir, gaišo (satva), kaislīgo (rādžas) un trulo (tamas).
43. Dažkārt tās paceļas līdz liksmei, dažkārt pieredz bēdas un dažkārt nejūt nedz laimi nedz ciešanas.
44. Tādā veidā saprāts darbina šīs trīs attieksmes (garastāvokļus) cilvēka prātā. Lai gan pielīdzināms tām, tas dažkārt ar jōgas palīdzību attieksmes pārvar.
45. Līdzīgi kā okeāns, upju valdnieks, ar saviem viļņiem iziet ārpus krastiem (tāpat cilvēks meditācijā).
- 45b-46a. Tāds saprāts, kas iziet ārpus trim garastāvokļiem jeb pakāpēm, prātā pastāv tīrā netveramā esības stāvoklī (kā garšvielu smarža podā pēc izmazgāšanas). Rosības guna, kas mudina darboties, drīz vien to panāk un ar laiku (atkal) iedarbina visas sajūtas.
47. Satva ir liksme, rādžas ir nožēla, un tamas ir dusmas. Jebkurš prāta stāvoklis šajā pasaulē ir šo triju sajaukums (dažādās attiecībās).
48. Tādējādi tev ir izskaidrotas visas saprāta emocionālās uztveres un sajūtas. Saprātīgam (inteliģentam) cilvēkam ir jāspēj pārvarēt visas sajūtas.
49. Šie trīs sajūtu veidi, liksme, nožēla un dusmas, ir saskatāmi visās dzīvās būtnēs, tas ir, tās rodas no gaišās dabas, bet tās ietekmē kaislīgā un trulā daba.
- 50-51a. Satvas daba rada liksmi, laimīgumu; rādžas daba nes nožēlu. Ja tām piejaucas tamas, tad nav ne laimes, ne nelaimes (tomēr tamas rada maldus, mānijas).
- 51b-52a. Ja tevi kaut kas tevi pievelk un fiziski un garīgi ielīksmo, tiek teikts, ka darbojas satviskas jūtas.
- 52b-53a. Ja kaut kas izraisa nožēlu un apbēdina dvēseli, ak lieliskais viedais, zini, ka ir sākusi darboties rādžas.
- 53b-54a. Ja viss ir maldinošs, un apjukuma iemesls nav skaidrs, ir neizprotams un grūti uztverams, saproti, ka tā ir tamas daba.
- 54b-55a. Sajūsma, baudījums, svētlaime, liksme un prāta miers - ja kaut kādā mērā tie piemīt (arī, ja reti), tad to sauc par satvisku (saprātīgu) raksturu.
- 55b-56a. Neapmierinātība, saspringums, nožēla, alkatība-rijība un nepacietība - tās ir rādžas rakstura pazīmes. Tas atspoguļojas ķermenī.
- 56b-57a. Arī negodīgums, dzīve maldos, rupjas kļūdas, miegainums un gurdenums - cilvēkā kaut kādā mērā ir šīs dažādās tamogunas.
- 57b-58a. Prātam piemīt trūkumi (prāts mēdz pielipt grūti aptveramām lietām un spēj izvērsties vienlaicīgi uz daudzām lietām); tas visādi klaiņo,

svaidās, tam ir meklētāja un šaubu lolotāja daba, ja cilvēks tādu prātu tomēr pārvalda, viņš ir laimīgs šeit un viņšaulē.

58b-59a. Lai arī abas - gan cilvēka daba, gan cilvēka dvēsele - ir netveramas, atšķirība ir, ka saprāts gunas rada, bet dvēsele nerada.

59b-60. Tāpat moskītus uz vīģes var redzēt kopā. Lai gan vīģes savienoti, tie ir atsevišķi; tāpat arī gunas un cilvēka dvēsele ir dabiski atsevišķas, tomēr izskatās vienotas.

61-62a. Tāpat kā zivs un ūdens, būdami atsevišķi, tomēr ir rodami kopā, tāpat ir ar saprātu un dvēseli. Gunas nezina par Pašbūtību jeb Dvēseli, bet dvēsele pazīst gunas pilnībā. Patība, kas ir gunu novērotāja, attiecas uz tām kā pašas radītām.

62b-63a. Darbojoties caur (piecām) maņām, (prātu kā sesto) un saprātu kā septīto - kas visi (par sevi) ir bezdarbīgi un bez jebkādas apziņas, Patība jeb dvēsele atklāj (ap sevi) lietas līdzīgi kā (apsegta) lampa parāda visas lietas ar stariem caur caurumiem (abažūrā).

63b-64. Satva rada gunas, kamēr cilvēka dvēsele ir (vien) novērotāja, lieciniece. (Kopš neatminamiem laikiem) starp saprātu un cilvēka dvēseli ir noteiktas attiecības. Nedz satvai, nedz dvēselei nav nekāda atbalsta vai patvēruma (ķermeņa, matērijas).

65-66a. Saprātu veido prāts, bet nekad cilvēka raksturs. Kad (Patība, Ātman) pienācīgi veic savu vadību ar prāta palīdzību, tad atklājas cilvēka dvēsele, līdzīgi kā gaismeklis, kas deg krūkā (eļļas lampiņa).

66b-67a. Viedais, kurš atturas (stāv pāri) no parastajiem (prākrtā) rituāliem vai likumiem un kurš ir vienmēr liksms savā Pašbūtībā, kļūst par visu dzīvo būtņu dvēseli. Viņš sasniedz augstāko mērķi.

67b-68a. Tāpat kā ūdensputnu nesaspina ūdens, tāpat cilvēks, kurš ir noturīgs viedībā (un ir brīvs no jebkādiem smadzeņu traucējumiem, iedomām, murgiem), pārvietojas starp dzīvām būtnēm (nepielipdams tām un to neietekmēts).

68b-69a. Šādi cilvēks ar rāmu prātu un atskārsmi var dzīvot šajā pasaulē bez nožēlas vai uzbudinājuma - bet (gan) pilnībā pārvaldot savas spējas un brīvs no nenovīdības (pat tās pēdām).

69b-70a. Cilvēks (lai arī) dzīvojot savā Pašbūtības, dvēseles (Ātman) stāvoklī, vienmēr veido garastāvokļus (gunas), līdzīgi kā zirneklis, kas izlaiž savus pavedienus. Garastāvokļi ir jāsaprot kā (zirnekļa) pavedieni.

70b-72a. Dažiem ir viedoklis, ka tādu (pašpārvaldošu) cilvēku raksturs, īpašības (gunas) nezūd, kamēr citi teic, ka izzūd. Pirmie seko tiešiem nepretrunīgiem pieredzējumiem, kamēr otrie - kuri pastāv uz zudumu, seko

tradīcijai. Prātojot par abiem, cilvēkam ir jāizšķiras pašam, kas ir pareizi (attiecībā uz viņu).

72b-73a. Tādējādi, no raizes sagādājošā grūti risināmā mezgla sirdī būtu jātiek vaļā, un cilvēkam būtu jādzīvo laimē. Visas šaubas atrisinājušam cilvēkam nav jājūt nožēla.

73b-74a. Tāpat kā noputējis vai dubļains cilvēks (kļūst tīrs), iegremdējoties ūdens straumē, tā arī cilvēki ar aptraipītām jeb netīrām sirdīm gūst panākumu caur pilnīgu atskārsmi.

74b-75. Cilvēks, kurš vien skatās uz lielas upes otru krastu, mokās, to nerasniedzot (ar skatīšanos vien nepietiek). Bet ja cilvēks ir apjēdzis Īstenību, vien Īstenības zināšana dara viņu laimīgu. Šo izcilo atskārsmi gūst cilvēki, kuri savā sirdī apjēdz, ka pasaulīgās lietas dvēseli neskar.

76. Tā cilvēks, kurš apjēdz dzīvo būtņu ierašanos un aiziešanu, par to prāto nesteidzīgi ar sava saprāta palīdzību un sasniedz mieru un rāmu garu.

77. Viņš, apjēdzot triju (pasaulīgās) dzīves mērķu (tikums, labumi, bauda) iznīcību, garā tos izpētot (un dzīvojot dievsajūgā), tos atmet, kļūst par īstu Īstenības novērotāju, gaišreģi! (Un caur pašapjēgu guvis svētlaimi), viņš kļūst nesavtīgs.

78. Nenosvērtam cilvēkam caur savtīgajām grūti iegūstamu lietu dabūšanā nodarbinātajām sajūtām dvēseli atskārst nav iespējams.

79. To atskārtušam, cilvēkam būtu jāklūst apskaidrotam. Kas vēl raksturo apskaidroto? Patiesi, to apjēdzis, izglītots cilvēks sevi ierauga gandarītu.

80. Kas (izskata) zinātājam izskatās ārkārtīgi šausmīgs (piemēram, pārbīlī no čūskas, kas īstenībā ir virve), apskaidrotajam bailes neiedveš nemaz. Jebkuram cilvēkam nav labāka stāvokļa kā atbrīvošanās no pasaulīgā virpuļa. Mācīti cilvēki teic - ja ir (gūta) tāda priekšrocība, tad ir saskatāmas (visas) īstenības nokrāsas.

81. Ja cilvēks veic svētus ritus, neperinot kādu īpašu nolūku vai (atalgojuma) vēlmi, šī darbība sadedzina (viņa) agrākus nodarījumus (tas ir, sadedzinātas pagātnes darbības un nesavtīga darbība tagadnē nerada nevēlamu iznākumu). Bet ja tāds zinātājs turpina tāpat, kā tas var nest atbrīvošanos?

82. Cilvēki paši veido pasauli (kurā dzīvo) un (sava) mūža ilgumu (pasaulē). Tas notiek (pats no sevis), viņiem darbojoties. Palūkojiet - pat ja cilvēks ir šausmu pārņemts, labos darbus viņš nenožēlo.

Bhāradvādža teica:

83. Lūdzu, izskaidro man meditācijas ceļu, kā sasniegt to apjēgas stāvokli, kurā, ak skolotāj, cilvēks ir brīvs no trim saspringuma veidiem.

Bhrigu atbildēja:

84. Ak, Brahmān'u viedais! Es tev pastāstīšu četrus Džņānajōgas veidus (Jñānayoga , atskārsmes ceļš, tīra apjēga bez vārda un veidola, caur tīru darītāja dabas apjēgu, kas, skaidri saredzēta, iznākumā sniedz atbrīvošanos), kurus apjēdzot, diži viedie sasniedz mūžīgu gara spēku.
85. Diži viedie, kuri ir dievsajūgas lietpratēji, apbalvoti ar pilnīgo pašapjēgu un savas sirdis piesaistījuši atbrīvošanās ceļam no pārdzimšanu virpuļa, savu dievsajūgas meditāciju veic pienācīgā veidā.
86. Viņi ir atbrīvojušies, tiekot vaļā no pasaulīgās esības aptraipījumiem. Ar savu tieksmi atbrīvoties no turpmākām iedzimšanām, viņi sevi nostiprina pirmatnējā dvēseles stāvoklī.
87. Viņi ir brīvi no savstarpējām sadursmēm, tādiem pretstatu pāriem kā bauda-sāpes, vienmēr pastāv noturīgā gaišā garastāvoklī (satva gunā, tas ir, saprātībā); viņi ir atbrīvojušies un viņi neturas pie mantas. Viņi kopj savrupību, kas netraucē, un tas ved uz garīgu mieru.
88. Viedajam savs kaitinošais un satraucošais prāts ir jāsavāc ar meditācijas palīdzību. Savākušam (kā kunkulī) visus savus maņas orgānus, viedajam ir jāsēd (meditācijā nekustīgi) kā koka klucim.
89. Viņam nav jāuztver ar ausīm nekāda skaņa, nedz jāsaņū jebkāds pieskāriens ar ādu; viņam nav jāuztver ar acīm nekāda krāsa vai izskats; nedz jāsaģaršo jebkas ar mēli.
90. Grimušam meditācijā, īstenības apjēdzējam ir jāizvairās saost jebko. Enerģijas pilnam dievsajūgas māceklim nav jākāro pēc (tām piecām) lietām, kas kairina sajūtas.
91. Tad gudram (dievsajūgas māceklim) ir no prāta jāatlaiž piecas sajūtas. Tad viņš nonāks meditācijā, (apturot) mānīgā prāta ar visām tā piecām maņām (svaidīšanos).
92. Prāts ir klaidonis (svaidās, šņakarējas starp sajūtu objektiem, visu apšaubu utt.). Tam ir pieci (izziņas sajūtu) vārti. Tas ir gan varens, gan vājš; viedam dievsajūgas māceklim vispirms ir aši jānotur prāts uz meditācijas ceļa, padarot to neatkarīgu no jebkāda nesēja.
93. Tajā brīdī viņam ir 'jāsavāc' maņas orgāni un prāts vienā kunkulī (un jānoliek uz meditācijas ceļa). Tā es skaidroju meditācijas pirmo posmu.
94. Prāts, kas ir sestā dzīvas būtnes (jīva) pamatbūtība, šādi pārvaldīts, pulsēs kā zibens šautra mākoņos, viļņosies kā okeāns.
95. Gluži kā ūdens pile uz (nesaslāpināmās lotosa) lapas, kas ir pavisam nemierīga un ripo uz visām pusēm, tāpat šaudās prāts arī meditācijas ceļā.
96. Kādā brīdī prāts ir neuzmanīgāks un paliek uz meditācijas ceļa. Tad tas klejo pa vēja ceļu. Nemierīgais prāts kļūst vieglprātīgs kā vējš.

97. Cilvēkam, kurš pazīst meditācijas ceļu, (tāpēc) nav jāzaudē ievirze, nav jādomā, ka grūtības ir pāri, ir jāatmet miegainība un sliktas domas, un atkal jānostiprina prāts meditācijā.

98. Secīgi parādās netveramas pārdomas, spēcīgs vērīgums un spēja atšķirt lietas (vicāra, vitarka, viveka, tās ir dhyāna's jeb iekšējās redzes pazīmes). Tā ir ar transu jeb svētpamirumu apveltīta viedā meditācijas pirmā (pakāpe).

99. Ja viņš ir garīgi saspringts, viņam ir jānomierinās. Nav jājūtas nomāktam. Viņam ir jāraugās pēc tā, kas viņu ietekmē labvēlīgi.

100. Putekļu, pelnu vai govs mēslu kaudzi par viendabīgu biezeni nevar padarīt, tai pēkšņi uzgāžot ūdeni.

101. To iejauc pamazām, sākumā kādai daļai paliekot sausai, bet vēlāk to padarot plūdeni. Tā galu galā viendabīgs būs viss.

102. Tādā pašā veidā cilvēkam ir jānomierina un jānoklusina maņas orgāni. Tie ir jāizslēdz pamazām. Tad tie būs pilnīgi pakļauti.

103. Ak, cienītais viedais! Sākumā meditācijas ceļā padarot noturīgu prātu un tā piecas maņas, dievsajūgas māceklis spēj tos pilnīgi pakļaut neatlaidīgā dievsajūgas (praksē).

104. Nevis ar vīrišķīgu piepūli, nevis ar dievišķu vadību, bet ar pašierobežošanu (tapas) māceklis spēj sasniegt šo līksmību.

105. Apveltīts ar šo svētlaimi, viņš meditācijas norisē atradīs (īsto) baudu. Tā dievsajūgas mācekli sasniedz svētlaimīgo glābiņu (no dzīves likstām, burtiski 'veselīgumu').

samādhi, samadhi - svētpamirums, transs, ekstāze.

Virsapziņas stāvoklis, kurā tiek pieredzēta Beznosacītība, ko pavada Visatskārsme un Līksme.

Viengabalainība, Nedalītība, kurā prāts izšķīst meditācijas objektā jeb Vīrsīstenībā.

Meditētājs un meditētais, domātājs un doma nevainojamā prāta uzsūkšanās gaitā kļūst viens un tas pats.

Jōgas augstākā pakāpe, apziņas stāvoklis, kurā cilvēkam zūd parastā telpas un laika un pat sava ķermeņa izjūta.

Enstāze jeb pašapcere; stāvoklis, kad zudis iekšējais savilņojums, kustīgums, nelīdzsvarotība, nepilnīgums; iestājusies patība, viendabīgums, pilnīgums, pašidentitāte.

Virsapziņas stāvoklis, kurā nav prāta virpuļošanas (vritti); pašstarošana. Skat. Samādhi Mārga, bhāvanam, samprajñata samādhi, asamprajñata samādhi, savikalpa samādhi, nirvikalpa samādhi.

J.A.Grimes [8]: pievēršanās nedalītajam; savākšanās, kam seko saplūsme jeb uzsūkšanās jeb savienošanos jeb svētpamirums; rāms bezvēlmju

bez kustīgums; vienojoša saplūsme; 'viendabīgs prāts' (no darbības v. saknes dhā = 'turēt' + priedēkļi ā + sam = 'pavisam kopā') jeb (sam-ā-dhā = 'virzīt, vienot, kopā'). (Jeb no sa = 'ar' + madhu = 'medus' / madana - 'reibums, dzimumsakars' > samedojums?).

1. Dziļa garīga meditācija jeb meditatīva vienība ar Virsīstenību (Brahman, Absolute).

2. Virsapziņas stāvoklis, kad iestājusies pilnīga prāta uzsūkšanās meditācijas objektā.

3. Neaprostāms un neiedomājams stāvoklis. Tajā nevar iesniegties runa un prāts. Tas ir pilnīgs rāmums, kurā apziņa pat nepavīd.

4. Loceklis Patandžali rāja yog'ā; skat. arī aṣṭaṅga-yoga.

5. Jōgā samādhi stāvoklim ir četri aspekti (ne pakāpes):

- tiecība, vitarka;

- apcere, vicāra;

- liksme, ānanda;

- pašapzināšanās, asmitā.

Ir arī samādhi bez jebkādas lietu apjēgas (asamprajñāta).

6. Budismā tam ir trīs pakāpes:

- sagatavošanās (upacāra);

- nekustīgs jeb noturīgs stāvoklis (jhāna);

- sasniegta meditācija (appanā).

7. To mēdz iedalīt arī:

- samādhi stāvoklī ar prātu (savikalpa, sabīja, jeb samprajñāta);

- samādhi bez kādām prāta kustībām (nirvikalpa, asamprajñāta);

- jōgam, kurš ir sasniedzis augstāko nirvikalpa samādhi, izzūd viss, ko var redzēt, dzirdēt, saost vai sataustīt, izņemot viņa patību. Ķermeņa apziņa pārstāj darboties, un to nomaina Brahmā apziņa, kas rezonē ar plašo Radītāja Apziņu).

[25]: (skat. arī sadana) ...viena šūna kļūst par visu ķermeni. Kaut kur ir nagi, kaut kur ir deguns un mēle, bet tas viss ir vienas šūnas izpausme. Tāpat viss Visums ir darināts no vienas substances.

Atskārsme un IZJŪTA, ka viss ir darināts no viena, dziedina ķermeni un prātu, un līdzsvaro nepilnības ķermenī - gāzes, žulti un gļotas (vata, pitta kapha). Tā ir savitarka samādhi, kas nozīmē psihisku rāmumu kopā ar loģisku modrību.

Dziļš miegs var būt jada samādhi (rāmums kopā ar kūtrumu, kurā nekādu pieredzi gūt nevar. Šajā stāvoklī jōgs var būt uz pusgadu ierakts zemē, bet pēc tam viņš atgriežas bez virsintuitīvas apjēgas. Tādā samādhi karmiskie nospiedumi prātā, kārtības, noslieces, gaidas, iedomas (vāsanā) netiek

iznīcinātas. Tā jōgs no pārdzimšanas neatbrīvosies). Miegš ir galvenais faktors dziedināšanā. Bez miega un atpūtas nepalīdzēs arī zāles.

Kad svētpamirums vairs nesatur loģiku, tas ir nirvitarka samādhi stāvoklis, apziņa kopā ar svētlaimi. Tas ir pat pāri svētlaimes pieredzējumam, neapprakstāms, pāri vārdiem.

[411]: meditācija ir paviršā šaudīgā prāta apsēdināšana. Meditācija (dhyāna) ir dzīvošana tagad. Meditācija ir dziļa atslābināšanās (skat. sadana). Kad tu esi tiešām laimīgs, atlaidies laimē, izrādās, tu meditē.

Meditācija ir telpa, kurā domas ir norimušas un prāts pavisam rāms. Izsekosim secīgi četrus samādhi veidus, kurus nosaucis Mahāriši Patandžali (hinduistu garīgais vadonis):

- Savitarka Samādhi ((Sa + Vitarka) - svētpamirums ar spriedumu - ir samādhi, kurā notiek saruna starp vienas un tās pašas apziņas divām daļām, saruna starp zinātāju, zināmo un apzināšanas norisi, tas nozīmē, saruna sevī loģiski smalkā spriedumā;

- Nirvitarka Samādhi (Nir + Vitarka) - svētpamirums bez sprieduma ir bez sarunas un bez spriešanas;

- Savicāra Samādhi ((Sa + Vicāra) - svētpamiruma ar garīgu atspoguļojumu stāvoklī vēl notiek kāda apziņas plūsma. Šajā dziļā samādhi stāvoklī plūst kādas neskaidras domas;

- Nirvicāra Samādhi (Nir + Vicāra) - svētpamirums bez atspoguļojuma - ir bez domām. Tas ir bezdomu stāvoklis ar nebūtības jeb tikai tukšuma pieredzējumu.

[412]: pāri samprajnata (apzinātajam) un asamprajnata (virsapzinātajam) svētpamiruma veidam ir apskaidrība, ko dažkārt sauc arī par sahaja samādhi jeb dabisko vai patvaļīgo svētpamirumu, kurā viscaur gan nomodā, gan sapnī, gan dziļā miegā ir nemitīga virsapziņa.

[12]: pārpasaulīgo pieredzējumu sauc arī par turīya jeb ceturto (caturtha) apziņas pakāpi. Pirmās trīs piemīt visiem - nomods, miegs un bezsapņu miegs. Ceturtā stāvokļa iespēja ir katrā cilvēkā. Kad sasniedz to un pieredz pārpasaulīgo Brahmā Apziņas stāvokli, īstenība, kas iepriekš bijusi vien saprāta abstrakcija, kļūst par dzīvu īstenību. Šo pārpasaulīgo stāvokli sauc dažādi - samyag daršana, aparokša anubhava, Brahmā sāksātkāra, nirvikalpa samādhi vai asamprajñāta samādhi, bet katrs no šiem nosaukumiem ļoti precīzi nes galveno domu.

Īstā garīgā dzīve sākas, kad cilvēks sasniedz šo virsapziņas stāvokli. Tad tu vienmēr un visos apstākļos apjēgsi savu viengabalainību ar netveramo būtību, apjēgu un svētlaimi, jutīsi sevi visos cilvēkos un lietās un bez kādiem ierobežojumiem. Tas nozīmē, ka esi sasniedzis īstu pašapjēgu,

augstāko miera stāvokli, dzīves galīgo mērķi. Šo stāvokli var pieredzēt un pārdzīvot personiski, bet vārdos to izteikt nav iespējams.

Tas tevi atsvabina no važām. Daži mācekļi maldīgi par nirvikalpa samādhi pieņem dziļu miegu vai snauda stāvokli (tandrā). Tā ir būtiska kļūda. Ja tu tiešām pieredzi kādu no samādhi veidiem, tad katrā ziņā būs bagātināts ar netveramu intuitīvu apjēgu. Citādi vari būt drošs, ka no samādhi esi tālu. Samādhi vari pieredzēt tikai, ja esi pilnībā apguvis:

- pašierobežošanos;
- morālo pašpārvaldību (yama);
- godbijību (niyama) vai tikumību (sadācara);
- sasniedzis lielu sirdsskaidrību.

Vai tad netīrā sirdī var rasties dievišķais stars? Samādhi ir iznākums pastāvīgai un ilgstošai savāktībai un meditācijai. Samādhi sasniedz ļoti nedaudzi. Šajā (virsapziņas) stāvoklī māceklis piedzīvo un sasniedz vienību ar dievu. Jūtas, prāts un saprāts pārstāj darboties. Tāpat kā upe saplūst ar okeānu un izzūd, tā cilvēka dvēsele (jīva) ar virsdvēseli - Ātmā, un tāpat arī izzūd kopā ar ierobežojumiem un atšķirībām. Šo stāvokli nevar aprakstīt, to var tikai pieredzēt. Izbaudi dzīves īstajā patībā mūžīgo saldmi un skaistumu.

Dzīvo Virsdvēselē un sasniegsi nemirstību un svētlaimi. Meditē un sasniedz aizvien jaunus mūžīgās dzīves dziļumus, aizvien lielākus dievišķā dižuma augstumus un galu galā vislielāko vienības ar Virspatību diženumu. Tu esi sasniedzis galapunktu, savu dārgo dzimteni - parashdham, kur valda mūžīgais miers.

Samādhi jeb dievišķās svētlaimes stāvoklis var iestāties tikai tad, ja ir izšķīdis ego un prāts. To var sasniegt tikai paša spēkiem. Tas ir neierobežots, netverams un bezgalīgs. Tas ir tīra apziņa. Kad tas iestājas, prāts, vēlmes, darbošanās, prieka un bēdu sajūtas izzūd, pārvēršoties tukšumā.

Virsapziņu jeb Brahmanu jeb Absolūtu var iepazīt katrs - ar kārtņu meditāciju savienojumā ar skaidru sirdi. Abstrakta spriešana un grāmatu pētīšana nepalīdzēs. Ir vajadzīgs īsts pieredzējums, kas tad arī ir augstākās atskārsmes jeb dievišķās viedības avots. Šis pieredzējums ir pāri apziņai un pārpasaulīgs (prāts to nepazīst). Tas izslēdz jūtu un saprāta spēli, tam nav nekā kopīga ar jūtām. Šajā gadījumā jūtas, prāts un saprāts ir absolūtā mierā. Tie pilnīgi pārtrauc pastāvēt. Šis pieredzējums nav sapņotāja iztēles pieredzējums. Jebkāda sapņainība ir izslēgta. Tas nav arī hipnotisks transs, bet dzīva un īsta īstenība, par kuras esamību tās pieredzētājam nav iespējams šaubīties.

Šo pieredzējumu sasniegušajiem paveras trešā acs jeb viedības acs (jñāna cakṣu; skat, ājñā - trešās acs enerģētiskais centrs). Augstākais pieredzējums tiek sasniegts ar atskārsmi dižās īstenības pasaulē, ar garīgās jeb nojautas acs palīdzību. Šī viedības acs var atvērties tikai tad, kad pārstāj darboties jūtas, prāts un saprāts, ko panāk ar pilnīgu visu vēlmju, nīknuma, alkatības, skaudības, patmīlības, lepnības un naida izskaušanu.

Tur nav ne tumsas, ne tukšuma - visu apmirdz gaisma; nav ne skaņas, ne kustības, ne veidola, ne laika, ne cēlonības. Tā ir visdižākā vienības sajūta. dievsajūgas mācekļi kļūst visuvarošs un visuredzošs, sarvavitam - visu zinošs. Viņš zin visos sīkumos visu radīšanas noslēpumu, sasniedz nemirstību, augstāko apjēgu un mūžīgo svētlaimi. Izzūd jebkādas pretrunas, nav ne darītāja, ne lietu, ne shakar'a, ne nikar'a, ne meditācijas, ne meditētāja, ne samādhi, ne divējības, ne nedivējības, ne izklaidības (vikṣepa), ne savāktības, ne zaudējumu, ne ieguvumu, ne ciešanu, ne apmierinātības, ne rietumu, ne austrumu, ne dienas, ne nakts.

[14], lpp.471: pēkšņs mistiskas apskaidrības trieciens pārtrauc visu pieredzējumu esību, un izzūd pat atmiņas vai ideja par šo pasauli vai šauru gara individualitāti. Kad jōgs sasniedz pēdējo meditācijas pakāpi - samādhi stāvokli, visas viņa rīcības sekas nodeg līdz pelniem. Viņš atbrīvojas jau dzīvs būdams, kļūstot par jīvanmukt'u.

[12], lpp.515, Šrī Šivananda Svāmī: par dabisku, iedzimtu (sahaja) stāvokli samādhi kļūst nevis prānājāmas vai kādu fizisko (hatha) jōgas vingrinājumu dēļ, bet gan ilgstošas dziļas un atkārtotas meditācijas iznākumā (nididhyāsana).

Brhadāraṇyakopaniṣat IV.56:

- śravaṇa jeb uztvere plašā nozīmē ir novērojoša zināšana;
- manana jeb domāšana ir saprāta apjēgta zināšana;
- nididhyāsana ir patiesības meditātīva atskārsmē.

Šajā līmenī apjēga un esība ir viens un tas pats bez kāda dalījuma. Ir teikts: "zināt Virsīstenību nozīmē būt Virsīstenībai".

Bhagavad Gīt'ā ir līdzīgs trīspakāpju dalījums:

- paḷāvībā jeb godāšanā (praṇipāta);
- izpētē jeb vaicājumā (paripraśna);
- nesavtīgā kalpošanā (sevā).

Samādhi ir neapprakstāms stāvoklis. Tas ir ārpus prāta un runas pārziņas. Samādhi jeb virsapziņas stāvoklī meditētājs zaudē savu individuālo patību un savienojas ar Augstāko Patību (Paramātman), svētlaimes, mierīguma un Virsapjēgas nesēju. Tas ir viss, ko par šo stāvokli var pateikt. Tev pašam tas ir jāpieredz.

Pilnības sajūta, bezrūpīgs prāta stāvoklis, dzīvesprieks, pacietīgums, līksme, ķermeņa izmešu apjoma samazinājums, patīkama balss, dedzība un noturīgums meditācijas praksē, vienaldzība pret pasaulīgajiem labumiem, panākumiem, sabiedrību, tieksme palikt vienam klusā telpā vai citā nomaļā vietā, vēlme biedroties ar svētajiem (sādhu un sanyāsī), ekagrātā jeb vienviet savākts prāts, cieša nesatraukta vērība - tās ir vien dažas pazīmes, ka kļūsti tīrāks un garīgāks.

Meditācijas gaitā tu varbūt dzirdēsi dažādas “zvanam nepiesistas” (anāhat) skaņas, kas līdzinās zvana, bungu, pērkona, jūras gliemežvāka, vīnas vai flautas, bites zumēšanas un citām skaņām. Vari savākt prātu uz jebkuru no tām. Arī tas vedīs uz samādhi. Meditācijas gaitā tu varbūt aizvērtām acīm redzēsi dažādas gaismas parādības. Tomēr arī tas nav mērķis. Tev vajadzēs izšķīdināt prātu šīs gaismas avotā.

[94], 60.lpp. Śvetāśvatara Upaniṣad'ā [57;2;8-12]:

“Pastāvīgi turot pacilātus trīs netveramākos (no pañcakośa) ķermeņus, iesaistot sirdī jūtas un domas, lai viedais Virsīstenības laivā pārceļas visām straumēm, kas iedveš bailes. Tur, aizturot elpu, lai kustībām apveltītais elpo caur nāsīm sīkā elpā, lai viedais apvalda savas domas, nenovēršoties, it kā būtu iejūdzis tiepīgus zirgus. Līdzienā tīrā vietā bez šķembām, uguns un smiltīm, kas labvēlīga apcerei par ūdens šļakstiem un līdzīgi, bet neapgrūtina acis, aizvēnī, lai nododas dievsajūgai. Migla, dūmi, saule, vējš, uguns, spīguļi, zibeņi, kristāls, mēness - visi šie tēli ir Virsīstenības izpausmes dievsajūgā.”

[12]: theravadas budismā - savākšanās, prāta nomierināšana, dziļa apcere, pilnīga saplūsme, meditētāja vienība ar meditācijas objektu, apjukuma izbeigšana, līdzsvarots prāts, elpas aizture ... var vest no nošķiršanās uz sajūsmu, aizgrābtību, svētpamirumu. Tad prāts nedīdās, griba ir nesadalīta, aktīva domāšana ir atlaista, matērijas sajūta izplūst, gars atbrīvojas, izziņas spējai ir brīvs ceļš un nav noslēpuma, kurā tā nespētu iedziļināties. ... Četras dhyāna's (jhāna) ir mistiskās meditācijas četras pakāpes, kurās dievbijīgā prāts tiek attīrīts no visām pasaulīgajām emocijām, un it kā atdalās no viņa ķermeņa, kas paliek grimis dziļā transā.

Sēdot ar sakrustotām kājām praktizētājs savācas uz vienu domu. - Pakāpeniski viņa dvēsele piepildās ar pārdabisku pacilātību un rāmumu, viņa prātam vēl darbojoties - tā ir pirmā dhyāna.

- Savācis prātu uz to pašu tēmu, viņš to atbrīvo no prātošanas, saglabājot pacilātību un rāmumu; tā ir otrā dhyāna.

- Tad viņš pats iegrimst pacilātībā, ekstāzē, sasniedzot trešo rāmuma pakāpi. - Visbeidzot, ceturtajā pakāpē prāts kļūst vienaldzīgs pret visām emocijām, ir pacēlies tām pāri un attīrīts. Mahājānas paņēmiens ir atšķirības, bet nolūks ir līdzīgs.

[94], 150.lpp.: cilvēks nav noslēgta bioloģiska sistēma, bet atvērta, spējīga atbalsoties kosmiskiem ritmiem. Meditācija ļauj noskaņoties attiecībā pret informācijas lauku, izmantojot nojautas kanālu, kas ir katram cilvēkam.

Kārtni vingrinājumi šo iespēju krasi palielina. Jōgas atziņa ir, ka “parastiem” cilvēkiem galvenā enerģijas upe mugurkaulā 'suṣumṇa' ir aizsprostota.

Aplūkojot cilvēka “uzskaņošanas” uz astrālajām kopijām, kādas ir katram objektam, gan pagātnes, gan tagadnes, gan nākotnes, var izdalīt vairākus subjekta un objekta vibrāciju sinhronizācijas līmeņus.

Attiecībā uz cilvēkam ārēju avotu, tas ir, kosmosu, var izdalīt Saules, Mēness un citu galveno planētu ietekmi; tās nosaka visas cilvēka attīstības spirāles makro un mikrovijumus vai viņa uzskaņošanās īpatnības meditācijas gaitā.

Attiecībā uz pašu cilvēku tāda uzskaņošanās var notikt vairākos līmeņos, kas, domājams, ir saistīti ar to savu “kūniņu” (koša), ar kuru patreizējā stāvoklī meditācija var “darboties”. Piemēram, mentālais ķermenis daudziem cilvēkiem ir attīstīts nepietiekami, bet kārtņās nodarbībās to var uzlabot; tas attiecas arī uz citām cilvēka “kūniņām”, iznākumā var iegūt dažādu, bet vienmēr vingrinājumos uzlabotu ekstrasensa redzējumu kvalitāti.

Cits ir jōgas mācekļa iegremdēšanās “sevi” paņēmiens. Kā teicis Patandžali, tas ved uz kaivalya's jeb atslēgtības stāvokli, cilvēka organisma atslēgšanos no ārējiem signāliem, kad jōgas māceklis nereaģē uz spožas gaismas uzplaiksnījumiem, asu skaņu vai smaržu. Kaivaljas stāvoklis ir bijis pazīstams jau vēdiskās jōgas laikos.

Śvetāśvatara Upaniṣad'ā ir aprakstīti cilvēka “deviņi vārti”: “Augstākā dievišķā persona, kas mājo dzīvas būtnes ķermenī, vada visas dzīvās būtnes Visumā. Ķermenim ir deviņi vārti:

- divas acis;
- divas nāsis;
- divas ausis;
- mute;
- anuss;
- dzimumorgāni.

Dzīva būtne pasaulīgajā jeb nosacītajā stāvoklī pielīdzina sevi savam ķermenim, savukārt, pielīdzinot sevi Dievišķajam, tā kļūst tikpat brīva kā pats Dievišķais, pat būdama ķermenī”. Vēdiskās jōgas praktizēšanai noteic aizvērt visus “vārtus”, maņas, atslēgties no tiem, lai dvēsele var bez traucēkļiem saplūst ar Dievišķo. Viens no tādiem senās jōgas paņēmienu ir Khecarī mudrā, kad jōgas māceklis aizver mutes caurumu un elpvadus ar īpaši savilkto mēles galu.

samādhibala, samadhibala - svētpamiruma spēja.

[12]: nedalītas jeb ekstātiskas meditācijas spēja, jeb spēja pārvarēt visas uzbudinošās domas; ceturtā no piecām bala. To apraksta arī kā prāta pārvaldības spēju

samādhimāra, samadhimara - [12]: viens no desmit šķēršļiem (māra), kas slēpjas sirdī un traucē meditācijai attīstīties, aizšķērso patiesību un iznīcina viedību

samādhīndrija, samadhindriya, samādhīndriya - [12]: meditācija kā visu tikumu sakne, ceturtā no 5 indrijām

samadhīsthā, samadhīstha, samadhīsthā - garā noturīgs, sagatavojies samādhi, svētpamirumam; piedzīvojis samādhi, grimis īstā meditācijā.

Mahātma Gandhi [413]: cilvēks, kurš atsakās no visām sirdi mokošām kārībām un gūst apmierinātību sevī, tiek saukts par:

- sthitaprajña (rāms, apmierināts, noturīgs spriedumos un viedībā);
- vai samadhīstha (garā noturīgs).

Viņu nesatrauc likstas un viņš nekāro pēc laimes. Priekus un sāpes sajūt caur piecām sajūtām. Tāpēc vieds cilvēks atvelk savas piecas sajūtas no sajūtu objektiem līdzīgi kā bruņurupucis ievelk čaulā savus locekļus. Tā tas dara, kad paredz briesmas. Bet cilvēcisko būtņu gadījumā sajūtu objekti ir gatavi uzmākties vienmēr; tāpēc sajūtas ir vienmēr jāievēl, un cilvēkam pret sajūtu objektiem ir jābūt vienmēr gatavam noturēties (ar pašierobežošanos).

Tā ir īsta cīņa. Daži cilvēki ķeras pie pašmociņām un gavēšanas kā aizstāvības ieročiem. Šo paņēmienu derīgums ir ierobežots. Sajūtas neiedarbojas, kamēr cilvēks gavē, bet gavēnis viens pats neiznīcina kāri pēc tām. Pie kam pēc gavēņa kāre var palielināties, un cilvēks var tikt vaļā vienīgi ar Dieva labvēlību. Sajūtas ir tik spēcīgas, ka velk līdzī modrību zaudējušu cilvēku ar spēku.

Tāpēc cilvēkam vienmēr jātur sajūtas savā pārvaldībā. Pie tā viņš var nonākt vienīgi it kā pagriežot acis iekšup, apjēdzot Dievu, kas mājō viņa sirdī un Tam nododoties. Cilvēks, kurš šādi raugās uz Dievu kā savu mērķi

un sevi visu nodod Tam, pārvaldot savas sajūtas, ir garā noturīgs dievsajūgas mācekļis.

Pretēji, ja cilvēks nav savu sajūtu saimnieks, viņš ir vienmēr sajūtu objektu varā un jūt to pievilksanas spēku, tā ka viņam ir grūti domāt par kaut ko citu. No šīs pieķeršanās izceļas kārība; un kad kārība netiek apmierināta, viņš kļūst dusmīgs. Dusmas viņu noved gandrīz līdz trakumam. Viņš nespēj saprast, kas viņš ir. Tā viņš zaudē atmiņu, uzvedas traucējoši un nonāk līdz zemiskumam.

Kad cilvēka sajūtas kļūst kā pagadās, viņš ir kā laiva bez airiem vētras varā un tiek sadauzīts pret akmeņiem gabalos. Tāpēc cilvēkam ir jāatmet visas kārības un jāapvalda sajūtas, lai tās neļaujas nevēlamai rīcībai. Tad acis raudzīsies tieši un tikai uz svētām lietām; ausis dzirdēs dieva slavēšanu vai ciešanu saucienus; rokas un kājas būs aizņemtas ar kalpošanu. Patiesi, visas maņas un darbības orgāni būs iesaistīti palīdzot cilvēkam veikt savu pienākumu un darot viņu piemērotu Dieva labvēlības saņemšanai.

Un tiklīdz pār viņu nolaižas Dieva labvēlība, visas bēdas beidzas. Tāpat kā saulē kust sniegs, tā izzūd visas sāpes, un viņš ir noturīgs garā. Bez labām domām miera nav, un bez miera nav laimes. Kur noturīgi domājošais lietas redz skaidri kā dienā, pasaules kņadas apmulsināts nenoturīgais ir kā aklais. Un tas, kas pasaulīgi gudrā acīs ir tīrs, izskatās netīrs un atgrūž nenoturīgo.

Upes nemitīgi ietek jūrā, bet jūra paliek uz vietas, tāpat visi sajūtu objekti nāk virsū dievsajūgas māceklim, bet viņš paliek rāms kā jūra. Tādējādi cilvēks, kurš ir atteicies no visām kārībām, ir brīvs no lepņības un savtīguma un izturas kā neatkarīgs, viņš rod mieru. Tas ir nevainojama Dieva cilvēka nosacījums, un tas, kurš tajā paliek noturīgs pat pēdējā stundīnā, ir glābts. 'Discourses on the Gita', (1960), lpp. 11-13.

[94], 147.lpp.: meditāciju ievadošie elpošanas (prānājāmas) vingrinājumi dibinās divās pamatlikumībās:

- cilvēka elpošanas un sirdspukstu ritmi ir “bioloģiskais pulkstenis”, kas nosaka visu dzīvības norišu ātrumu un kopējo dzīves garumu; šie ritmi modulē daudzu orgānu un sistēmu darbību; elpošana ar biežumu lielāku par 100 reizēm minūtē (īpašais bhastrikā jeb plēšu vingrinājums) veicina sirds-asinsvadu sistēmas sinhronizāciju, kas pastiprinās sašaurinot ieelpas kanālu vai palielinot pretestību izelpai; ja ir reta elpošana (4-6 minūtē vai pilnā aizturē kā kumbhaka) ir vērojams sirdspukstu biežuma “viļņu” un arteriālā spiediena rezonants pastiprinājums; pie retas elpošanas ietaupās arī enerģijas patēriņš organisma dzīvotspējas uzturēšanai, strauji palēninās bioloģiskā novecošana, pie kam bez skābekļa bada audos, jo tādu sirds-asinsvadu sinhronizāciju pavada skābekļa izmantošanas efektivitātes pastiprināšanās.

Atslābināšanos kā sagatavošanās posmu meditācijai pavada arteriālā spiediena pamazināšanās, kas ir ļoti svarīgi hipertoniķiem. Tādējādi, var secināt, ka posmi pirms pašas meditācijas, tas ir, pārvaldības pār elpošanu iedibināšana un atslābināšanās - ir domāti sirdsdarbības saskaņošanai ar elpošanas kustībām, pulsa biežuma samazināšanai un pakāpeniskai fiziskā ķermeņa darbības novešanai līdz minimumam. Ar to viss enerģijas patēriņš fiziskajai darbībai samazinās līdz minimumam, tāpat līdz minimumam (bet pietiekamam) samazinās "Pavlova refleksi" jeb atbildes uz kairinājumiem, un viss organisma enerģētiskais potenciāls var pārslēgties uz psihiskajām un mentālajām norisēm.

- Bet ar to sagatavošanās meditācijai vēl nebeidzas - nākošajā posmā enerģētiskais potenciāls papildinās uz pratyāhāra's (sajūtu atcelšanas no ārējām lietām) rēķina. Galu galā ir radīts milzīgs enerģijas pārpalikums, kas savākšanās (dhāraṇa) laikā pārslēdzas uz meditācijas objektu. Tāds lielos vilcienos ir fizioloģiskais skaidrojums cilvēka pārejai uz meditācijas stāvokli.

Tomēr ir pamats pieņemt, ka enerģētisko resursu "pārpilnība" ar to neaprobežojas, un organisms saņem netveramu materiālu enerģiju no kosmosa. Šo plūsmu nosaka, domājams, tikai mantru praktizēšana, un plūsma ir tieši proporcionāla dievbijīgā meditētāja patiesumam un spēkam (vispār ņemot - šā cilvēka gara tieksmes spēkam uz augstāko, bezgalīgo, dievišķo).

Bez tam, ir novērots, ka elpošana caur vienu nāsi ietekmē izziņu:

- vīrieši piedāvātos telpiskos uzdevumus labāk pilda, elpojot caur labo nāsi, nedaudz sliktāk - caur kreiso;
- sievietes otrādi.

Ar vārdiskiem (verbāliem) uzdevumiem aina ir pretēja...

Ir arī pamats pieņemt, ka daži meditācijas sākuma vingrinājumi (piem., kādu krāsainu attēlu (yantra) iztēlošanās, savākšanās uz tiem) kalpo tam pašam mērķim - sagatavot cilvēku augstākai uztverei un radīt pārejošu enerģijas pārpalikumu, kas pēc tam tiek lietots svētpamiruma (samādhi) posmā.

Var netieši secināt, ka senie budistu, hinduistu un citi mantru-godāšanas rituāli ir bijuši dziļi pamatoti un ilgas vēstures pieredzē noslēpti tā, lai izraisītu rituālu dalībnieku iespējami lielāku jūtu un meditātīvu atskārsmjū pacēlumu.

samāničaja, samanichaya, samānicaya - cilvēks, kuram ir krājumi gadam

samāpatti, samapatti - meditācijas pakāpe starp dhjān'u un svētpamirumu;

[12]: meditācijas stāvoklis, attīstītāks kā dhyāna; augstākais ir samādhi

samāsa, samasa - [12]: sanāksme

samatā-džnāna, samata-jnana, samatā-jñāna - [12]: viedība, kas ceļas no psiholoģijas (manovijñāna); viedība, kas attiecas uz visām lietām vienlīdzīgi un vispārīgi; atbilst uguns pamatelementam, tiek saistīta ar ratnasambhava (skat.) un dienvidiem

sambandha, sambandha - piesaiste, piederīgums.

A.Grimes [8]: saistība; skat. samyoga, samavāya, svarūpa-sambandha, tādātmya.

[25]: piederība var izraisīt milzumu negatīvu emociju. Tāpat kā prasības, greizsirdība, neziņa un nepateicība. Ieskaties vien pats savā dzīvē - tu jūties daudz pateicīgāks svešiniekiem nevis cilvēkiem, kurus jūti "piederīgus" tev.

Piederīguma sajūta mazina pateicīgumu, sapratni un izraisa prasības, kas grauj mīlestību. Tās ir attiecību lielākās grūtības. Cilvēki ir jauki pret viesiem un vairāk uzmanības veltī tiem.

Ar piederības sajūtu nāk bezrūpīgums un neuzmanība. Raugi, piederīgums tevi dara nejutīgu, trulu un atņem dzīves burvību! Tā vai citādi, kas kam šajā pasaulē pieder? Šeit tu esi viesis, un katrs ir viesis tev! Svētīti tie, kuri jūtas kā viesi! Tu jūti vairāk pienākumu pret svešinieku kā pret cilvēku, kuru jūti kā piederīgu sev.

Saistības ir ļoti labs līdzeklis pastāvīgai sava ego pārbaudei. Tas dara tevi pazemīgu. Nav lieliskāks ego līdzsvarotājs kā pazemība. Būt pazemīgam ir visu tikumu sākums. Cilvēki ļoti pretojas saistībām. Viņi neapjēdz, ka taču saistību varā ir vienmēr, gan dodot, gan ņemot! Truls cilvēks domā, ka saistības uzņemas vien saņemot.

Viedais zin, ka cilvēks pat dodot ir pakļauts saistībām, jo saņēmējs ir pieņēmis viņa velti. Tā ka, dod vai saņem, tu esi pakļauts saistībām. Un ja kāds ne dod ne ņem, arī tad tu esi pienākuma varā! Jo viņš ir atbrīvojis tevi no redzamām saistībām. Tā sakot, tev ir saistības pret visiem, kuri tev saistības neuzliek. Skaidrs?

Dzīve atjaunojas ikreiz, kad kļūsti par viesi šajā vecajā un ierastajā pasaulē. Tu esi vienkārši saistību pilns un tu esi viesis šajā pasaulē ik brīdī! Kāda ir sajūta? (smiekli!)

sambhāvanā, sambhavana - gods

sambhaviṣṇu, sambhavishnu, sambhaviṣṇu - radītājs, ražotājs

samdžnā, samjna, samjñā - [12]: domāšana.

J.A.Grimes [8]: ideja; jēdziens; zīme; izpratne

sami(n) - burtiski - 'Esmu pats'; pilnīgas pašpārvaldības nozīmē. Var tulkot kā 'tas, kurš vienots ar savu patību (sva)'. Bieži šo vārdu lieto 'kungs' vai 'īpašnieks', vai 'garīgs vadītājs', vai 'autoritāte' nozīmē. Skat. svāmī, svāmin.

Augstākais Svāmī ir Pats Dievs. Cieņas ziņā to vienmēr lieto, vēršoties pie askētiem, pašierobežotajiem (samnyāsin), jo viņi ir solījušies nodoties Patības apjēgai, vai pie cilvēkiem, kurus uzskata par garīgi attīstītiem

samiti - sabiedrība, dzīves jeb uzvedības likumi; džainiem - apdomīga pārvietošanās, apdomīga runāšana, apdomīga ēšana, apdomīga nolikšana un pārlikšana, apdomīga iztukšošana

samjag-adžīva, samyag-ajīva, samyag-ajīva - J.A.Grimes [8]: krietna jeb pareiza iztika (no samyak - 'krietns' + jīv = 'dzīvot'). Viens cildenā astoņkārsā ceļa loceklis budismā. Skat. ārya-aṣṭāṅga-mārga

samjag-džņāna, samyag-jnana, samyag-jñāna - J.A.Grimes [8]: krietna jeb pareiza apjēga. Viens no trim džainisma dārgakmeņiem. Tā ir īpaša patības (jīva) un ne-patības (ajīva) būtības apjēga. Tā ir bez jēl kādiem kropļojumiem un ārpus jēl kādām šaubām. Skat. tri-ratna

samjag-vāk, samyag-vak, samyag-vāk - J.A.Grimes [8]: krietna jeb pareiza runa. Viens cildenā astoņkārsā ceļa loceklis budismā. Skat. ārya-aṣṭāṅga-mārga

samjag-vidžņāna, samyag-vijnana, samyag-vijñāna - pilnīga apjēga

samjaksamādhi, samyaksamadhi, samyaksamādhi - J.A.Grimes [8]: krietna jeb pareiza meditācija. Viens cildenā astoņkārsā ceļa loceklis budismā. Skat. ārya-aṣṭāṅga-mārga; samādhi.

[12]: pareiza (prāta) nodalīšana jeb savākšana, tam kļūstot neaizņemtam un uztverīgam

sammajana, sammayana - ziedojuma staba uzcelšana Arī yūpocchraya

sammōhanavidjā, sammohanavidya, sammohanavidyā - mītisks ierocis, hipnotisms. Grieķu vārds hypnos nozīmē 'miegs', un šis vārds būtu lietojams attiecībā uz tām psiholoģiskām-fizioloģiskām parādībām, kurās subjekts ir miegam līdzīgā stāvoklī.

Diemžēl katrs mēģinājums izpētīt šīs psiholoģiskās spējas, ir atklājis, ka tās ir daudzas un dažādas; tomēr tautā, kā arī pat tehniski pētnieki parasti visas šīs parādības sauc vienā vārdā, kas ir maldinoši.

Piemēram, viena no šādām spējām ir fascinācija. Cits piemērs ir pilnīga vai nepilnīga indivīda gribas un rīcības apturēšana, lai gan viņš varbūt neuzrāda nekādas fiziska miega pazīmes. Vēl cits, varbūt svarīgākais, jo ir netveramākais un bīstamākais - iedvešana.

sampradāja. sampradaya, sampradāya - J.A.Grimes [8]: tradīcija; skola; doktrīna, mācība; pārnodots norādījums. Skat. pradāya

sampradžņāna, samprajnana, samprajñāna - J.A.Grimes [8]: pamatlikumību (tattva) apjēga, kas gūta ar savākšanos un pastāvēšanu vienvērstā prātā

sampradṣṅāta samādhī, samprajnata samadhi, samprajñāta samādhī - J.A.Grimes [8]: samādhī posms, kurā cilvēks vēl apzinās objektu. Šajā posmā prāts darbojas un ir savācies uz apjēgas objektu

sampradṣṅāta-yōga, samprajnata-yoga, samprajñāta-yoga - J.A.Grimes [8]: spēcīga savākšanās vienvērstā prātā, kad tiek atklātas un pastāvīgi paturētas pamatlikumības (tattva)

samprajñāta, samprajnata, samprajñāta - skaidri (pats par sevi) zināms, saskatīts, identificēts, izcils, atšķirams

samprajukta, samprayukta - J.A.Grimes [8]: sajaukums, maisījums, kompozīts. Skat. yukta

sampratipatti - J.A.Grimes [8]: dzīvesziņa, tradīcija

sampravādana, sampravadana - sajūtu, maņu saikne ar objektu; saziņa, apmaiņa, pievienošanās, pieslēgšanās

samsrišta-višaja, samsrishta-vishaya, samsrṣṡta-viṣaya -J.A.Grimes [8]: attiecinātas, relatīvas zināšanas.

1. Viṣiṣṡadvaita Vēdānt'a izteikums ar savu īsto dabu (tēmu un objektu saturošs) nes attiecinātas, ierobežotas zināšanas.

2. Advaita Vēdānta apgalvo, ka ir daži izteikumi (mahāvākya), kas nes nerelatīvu, neduālu apjēgu

samṣaja-dṣṅāna, samshaya-jnana, samśaya-jñāna - J.A.Grimes [8]: apšaubāma izziņa

samutkṣhepana, samutkshepana, samutkṣhepaṅa - augstums virs apvārṣṅa

sana - sens (sāns), vecs, ilgstošs; ilgs, guvums, ziloņa ausu plivināšanās, ziedošana

sanadṣṅa, sanaja - sens, vecs.

Sanaka - sens; viens no 4 Kumar'ām, no Brahmā prāta dzimušajiem reģiem

sānanda-samādhī, sananda-samadhi - J.A.Grimes [8]: stadija samādhī norisē, kad prāts (citta) ir pievērsies tīram netveramam objektam. Šis meditācijas veids prātu dara tīru (sāttvika) un sniedz svētlaimi

sanātana dharma, sanatana dharma - mūṣṡīgā likuma reliģija, arī ārya dharma "augṣṡptiecīgo reliģija". Pirmatnējā, no Rita's, Brahmā, Vēdām nākoṣā 'mūṣṡīgā likuma reliģija'. Tās nosaukumu 'hinduisms' ir darinājuṣi ārzemnieki

sanātana, sanatana - mūṣṡīgs, sens, pirmatnējs

sandhābhāṣja, sandhabhashya, sandhābhāṣya - 'krēslas/netieṣā valoda' (salīdz. ar Jēzus līdzību valodu; skat. bhaga) - literārs stils, ko garīgi pilnveidotie (siddha) lieto, lai paustu starpjomu, ezotēriskas zināšanas. Sandhā starpjomu izteikumu paušanai lieto simbolus.

Lielākā daļa sandhā stila literatūras ir rakstīta 'bojātajā, negramatiskajā sanskritā' (apabhraṃśa), kas lietots starp 12. un 16.gs. Bhārati par 'krēslas valodas' (sandhābhāṣya) terminoloģiju sauc lietu, nereti erotisku, nosaukumu kā alegoriju lietojumu, lai nosauktu pārdabiskas noslēpumainas lietas.

[415]: tēlainās (alluzīvās) jeb netiešās jeb mīklainās (enigmātiskās) jeb 'krēslas valodas' (sandhābhāṣya) terminoloģija. "Visi Sahajayana's darbi ir rakstīti sandhābhāṣa; tā ir gaismas un tumsas valoda; kāda daļa ir saprotama, kāda nav. Citiem vārdiem, šajās augsta līmeņa sarunās par dharmu ir arī norādes uz dažādām lietām, kas nav atklāti jāskaidro."

Mr. Panchkawri Banerjee tam nepiekrīt un piedāvā savu skaidrojumu, ka Sandhya-bhasa ir Sandhya, tas ir, valsts starp seno Aryavarta un īsto Bengali iedzīvotāju valoda.

Max Müller pieņem šo vārdu ar ķīniešu nozīmi 'slēpts teiciens' (SBE, vol. XLIX, p. 118; Vajracchedika, p.23, note 5).

sandhi - krēsla, saskanīgums, vienošanās, savienība, pāreja no viena uz otru, atstarpe, savienojums, enģe, robežlīnija, telpa starp debesīm un zemi, apvārsnis, laiks katras jugas vai laikmeta beigās, jeb kā gabals, daļa, būtība vai joma, caurums sienā, plaisa, aiza, sprauga, šķirba, vagīna, vulva, izdevīgs brīdis, sakari ar, šuve, slānis, krīze, miers, pamiers, samierināšana, miera līguma noslēgšana, aptveršana

sandhjā, sandhya, sandhyā - mijkrēslis, robeža, turēšanās kopā, īpaša puķe, vienprātība, pārejas savienojums, solījums, meditācija, apcere. Rituāls, ko veic dienas pārejas laikos - rītausmā, pusdienlaikā un rietā - kuru laikā atkārtoti Sāvitri Gājatrī

sandhjōpāsana, sandhyopasana, sandhyopāsana - J.A.Grimes [8]: ik dienas veicama Dieva godāšana saullēktā, pusdienā un saulrietā, kas noteikta divkārt dzimušajam hinduistam. Skat. dhyā, sandhyā

sandžnin, samjnin, saṃjñin - J.A.Grimes [8]: saprātīgs

sanga, saṅga - pārāk daudz saiešanos ar sievietēm

sanga, sanga, saṅga - sanākšana, saiets, saplūšana, sapulcēšanās, savienošanās, kopiena, savienība, pievilcība, sakari, vēlēšanās

sangalē, sengal, sangale, sangal - [30]: adamzād'u klans no kopīgiem senčiem ar katori un khushwaktē (chitrāli sangal - burt. 'svētā ķēde'). Skat. gali (zemgali?).

sangama, sangama, saṅgama - saiets, tikšanās, vienība, saplūsme, saskaņa, prasme, dzimumsakars, saskarsme, savienojums, krustpunkts, pielāgošanās.

sangata, sangata, saṅgata - sanākšana, biedrošanās, piederība kopienai, pievienojies.

[25]: tuvību bieži nojauc patmīlība vai tavas iegribas. Kas iedragā tuvību?
1. Patmīlība vai nostājas ieņemšana.

2. Iegribas.
3. Tuvības kā pats par sevi saprotamas pieņemšana.
4. Nepilnību meklēšana sevī un citos.
5. Gaidas.
6. Nejutīgums vai pārjutīgums.
7. Neīstā neatšķiršana no īstā vai pielipšana pasaulīgām lietām.
8. Nosodīšana.
9. Žēlošanās jeb nepateicība.

Tuvību var uzturēt, izšķīstot bezgalīgajā. tas tevi ienes patreizējā brīdī. Pacelies pāri notikumiem. Izšķīsti bezgalīgajā, pastāvi patreizējā brīdī, un raugies pāri notikumiem. Tas ir tuvības uzturēšanas paņēmiens.

sangava, sangava, saṅgava - laiki, kad ganībās govis tiek sadzītas slaukšanai, vai kad tās ir kopā ar teļiem

sangha, sangha, saṅgha - J.A.Grimes [8]: sanāksšana; kopiena.

1. Budam sekojušo mūku kopiena. Tās kodols bija izveidojies Briežu dārzā (Sārṇath), kad Buda sniedzis savu pirmo sprediķi. Tā ir budisma reliģijas jeb mācības (dharma) glabātāja.

2. Mahāvīra's mācekļi, kuri veidojuši džainu kopienu (saṅgha). Viņi dalījušies vienpadsmit grupās, sauktās par gaṇa, kuras katru vadījis gaṇadhara. Skat. ghā

sangīti, sangiti, saṅgīti - sadziedāšanās, kopdziedāšana, koris, koncerts, simfonija; arī vṛnda

sanjama, samyama, saṃyama - visdziļākās pašiedzīlināšanās paņēmiens - vienlaicīga savākšanās (dhāraṇa) + apceres (dhyāna) + svētpamiruma (samādhi) prakse attiecībā uz vienu un to pašu lietu. Pilnīgs savaldīguma, līdzsvara, atslābinājuma; savākšanās, apceres un svētpamiruma stāvoklis.

J.A.Grimes [8]: pašsavadīgums; salikta prakse. Salikta rāja-yog'as pēdējo triju soļu prakse - savākšanās, apcere, saplūsme (dhāraṇā, dhyāna, samādhi).

[14], lpp.510. Śrī Śivananda Svāmī: dhāraṇa, dhyāna un samādhi kopā veido sanjamu. Tā ir trīs vienlaicīgi notiekoši stāvokļi.

Ar sanjamu dievsajūgas māceklis sasniedz piepildījumu (siddhi) un slēptas Višuma zināšanas, netveramību (tanmātra), pārdabiskas spējas un stāvokļus. Sanjama ir dziļāks pašiedzīlināšanās stāvoklis kā to ievadošie yama, niyama, āsana, prānāyāma un pratyāhara.

Ar sanjamas apgūšanu parādās īstā apjēga. Sanjamai kļūstot arvien noturīgākai, samādhi stāvoklī gūtā apjēga kļūst arvien plašāka. Tā uzliesmo kā zibens un spīd kā saule.

Ar sanjamu uz sauli jōgas māceklis gūst šīs pasaules apjēgu.

Ar sanjamu uz mēnesi - zvaigžņu izplatījuma apjēgu.

Ar sanjāmu uz polārsvaigzni (dhruva - Visuma miets) - zvaigžņu kustības likumu un principu apjēgu.

Sanjāma uz varenēm dzīvniekiem dod spēku.

Sanjāma uz auss saistību ar ēteru dod dievišķās dzirdes spēju.

Sanjāma uz ētera un mācekļa ķermeņa saistību dod viņam pūkas vieglumu, un viņš spēj pārvietoties gaisā.

Sanjāma un tieša samskāru uztvere sniedz zināšanas par iepriekšējām dzīvēm.

Sanjāma uz būtības (sattva) un cilvēka dvēseles (puruṣa) saistību un atšķirību sniedz visvarenību un viedību.

sanjāsī, sanyasi, sanyāsī - atsacījies no pasaulīgā.

[30]: sanjāsī parasti savu kārtas pēctecību izseko līdz Svāmī Ditatre - sanskrita rakstu muni Dattatreya'm, kurš, kā dažkārt apgalvo, bijis Śaṅkara Ācārya priekštecis, un ir teikts, ka visi sanjāsī saņem mantru Ditatre vārdā.

Tomēr ir nostāsts par strīdu starp šo muni un guru Gorak Nāth'u, kurš muni attiecina uz daudz vēlāku laiku kā Śaṅkara Ācārya, un vai nu šis Ditatre, vai cits ar šādu vārdu tiek uzskatīts par jaikishnī sektas dibinātāju

sanjōga, samyoga, saṁyoga - savienošanās, vienlaicīgums. Skat. sajūgts - sayujya.

J.A.Grimes [8]: savienojums; saskare.

1. Nyāy'ā normāls sajūtu attiecības veids; piem., savienojums ir redzes sajūtas saskare ar objektu, kas ir saskarē ar to.

2. Vaišeṣik'ā triju veidu:

- kad viena substance nonāk savienojumā ar citu (anyatara-karmaja);

- kad savienojums notiek kā 2 substanču darbības iznākums (ubhaya-karmaja);

- kad savienojums notiek ar cita savienojuma starpniecību (saṁyogaya).

3. Skat. sannikarṣa

sanjōdžana, samyojana, saṁyojana - pārdzimšanas cēlonis

sankalpa - dzīvi izmainoša vēlme, griba, lēmums, apņemšanās, tieksme - ne tikai brīža mēģinājums, bet spēcīga rīcība, kas turpinās, līdz nodoms pilnībā īstenots. Tas ir garīgas, dievišķas gribas akts, kas piemīt katram cilvēkam kā Dvēseles (Ātmā) spēks

sankhjā, sankhya, saṅkhyā - cipari: 0 - śūnya, 1 - éka, 2 - dvi, 3 - trí, 4 - catúr, 5 - pañca, 6 - ṣaṣ, 7 - saptá, 8 - aṣṭá, 9 - náva; skaitlis 10 - daśa. Skaitīšana, rēķināšana, skaits, summa, mērīšana, izmērs

Sāṅkhja, sankhya, saṅkhya - duālistiska racionālistu, uzskaitītāju filosofija - viena no sešām ortodoksām hindu filosofiskām sistēmām, kuras aizsācējs bijis zintnieks Kapila; īsta vēdiska filosofija, kuru atbalstījis Krišna (Bhagavad Gīta 2-39; 3-3,5; 18-13,19), otrā nodaļa saucas Sāṅkhya Yoga.

Ramakrishna's Vēdāntas Vārdnīca teic: “ Sāṅkhya postulē divas sākotnējās īstenības, puruṣa un prakṛti. Pasludinot, ka ciešanu cēlonis ir tas, ka cilvēks puruṣu pielīdzina prakṛti un tās radībām, Sāṅkhya māca, ka atbrīvošanās un patiesa apjēga ir sasniedzama Virsapziņā, kurā tāds pielīdzinājums izzūd, un puruṣa tiek apjēgts kā neatkarīgi pastāvošs tās pārpasaulīgajā dabā.” Tad ir saprotams, ka jōga dibinās Sāṅkhya filosofijā

sankrānti, sankranti, saṅkrānti - saules ieeja kādā zodiakā, tās pāreja no viena zvaigznāja (rāṣi) uz nākošo. Tādējādi gadā ir 12 saṅkrānti. Katrs saṅkrānti ir iezīmēts kā zvaigžņu (sidereālā) mēneša sākums

sanmātra-vādin, sanmatra-vadin - J.A.Grimes [8]: cilvēks, kurš Virsīstenības (Absolute) teoriju uzskata par skaidru esamību

sanmātri, sanmatri, sanmātr - tikla māte

sansāra, samsara, saṃsāra - pasaulīgā dzīve, pasaulīgās iedomas, ceļš, iešana caur stāvokļu virkni, metempsīhoze, dvēseles pārceļošana no vienas esības uz citu, pārceļošanu piedzīvošana, migrācija, pāreja, dzīve, pasaulīgās esības aprīte

sansārin, samsarin, saṃsārin - pasaulīgs, pārdzimstošs, pieķēries pasaulīgajai esībai, dzīvojoša jeb apzinoša būtne, saprātīgs, cilvēks, radījums, dzīvnieks, plašs, visur kustošs

sanskāra, samskara, saṃskāra, saṃskāra - pilnveidošanās, pulēšanās, pielabošanās, prāta veidošana, attīrīšana; labošana, katra attīrīšanās ceremonija (piem., udan, uḍu, saṃskāra, prokṣana, udakaśuddha, udadhi - rumulēšanās jeb rituāla apšļakstīšanās ar ūdeni), ceremoniāla attīrīšanās, pārveide; svēti riti, kas iezīmē secīgus posmus divkārt dzimušā (dvija) dzīvē, šķīstīšanās, apsvētišana, prāta kopšana, ķermeņa kopšana, audzināšana, izglītošana, mentāla veidošanās, gatavošanās, sagatavošana, mentālas pēdas vai atmiņas (arī no iepriekšējās esības; vāsana), pēdas zemapziņā, salikšana kopā, ceremonija, ko veic mirušam ķermenim. Gudžaratī - samskar, sṃm.skar - attīrīšana, šķīstīšana; rīcība, darbi.

[25]: šķīsts ir katrs cilvēks, bet pildīts ar netīrumiem. Katrs cilvēks ir kā dimants. Tas, ka dimants guļ dubļos, nepadara to par dubļiem. Tev ir vienkārši tas jāpaņem un jānomazgā. Un tas mirdz atkal. Dimanta spožā daba tam piemīt vienmēr, tikai aptraipīta ar dubļiem un šļakatām.

[347]: rituāls, kas ietekmē un veic izmaiņas cilvēkā, kuram samskāra tiek veikta.

Dharma Śāstra nosaka 16 samskāras, sākot ar ieņemšanu (garbhādhāna) un nobeidzot ar ritu aizgājušajai dvēselei (antyeṣṭi).

Citi lielākie bez šiem ir:

- dzemdību (jātakarman);

- vārda došanas (nāmakaraṇa);
- pirmā cietas barības došana (annaprāśana);
- pirmā matu apgriešana (cūḍākarman);
- svētās auklas (jostas) pasniegšana un Gājatrī mantras mācība (upanayana);
- vedības (vivāhana);
- nošķiršanās no darba dzīves vecumā;
- aiziešana mežā (vanaprastha);
- mūka dzīves uzņemšanās jeb atsacīšanās no pasaulīgā (saṃnyāsa).

Tie visi cilvēka dzīvē ir pagrieziena punkti, kad vērā ņemami izmainās viņa netveramās enerģijas. Tādējādi samskāras cilvēku šajos brīžos pasargā un spēcina, kā arī šīm izmaiņām sagatavo. Lai gan tās parasti ir sabiedriska notikums, tās tiešām ir īsti pārmaiņu rīki cilvēka izaugsmes veicināšanai un virzīšanai. Tie ir tikumiskas dzīves “rata pieturpunkti” un būtiskas garīgas norises

sanskarik, gudžaratī sans.ka.rik - uz kultūru attiecīgs

sānskārika, sanskarika, sāṃskārika - piederīgs rituālam

sanskrita-dharma, saṃskṛta-dharma - J.A.Grimes [8]: gaistošā; nepastāvīgā; netīrā derība. Vaibhāṣika skolā tā ir četru veidu - rūpa, citta, caitta, citta-viparyukta. Tā sastāv no netveramiem elementiem, fiziskiem, kā arī mentāliem, un to darbība un pretdarbība izraisa Visuma rašanos. Tā ir dzimusi lietu būvēšanas norisē un ir gaistoša, nepastāvīga; netīra.

Rūpa ir visi fiziskie elementi un iedalāmi vienpadsmit veidos - pieci ārējie sajūtu, maņas orgāni, to pieci objekti, kā arī vēl neradītā, nemanifestētā, netveramā matērija (avijñapti).

Citta ir radusies no sajūtu mijiedarbes ar to objektiem. Čittā paliek visas saṃskāra's, un tā ir tas, kas pārmigrē no vienas valstības (lōka) uz citu valstību. Tā mainās ik brīdi.

Caitta ir mentālās norises, kas saistītas ar čittu. Ir četrdesmit seši čaittas veidi.

Citta-viparyukta ir dharma, kas nav klasificējama kā rūpa vai čitta. Tai ir četrdesmit veidu.

[416]: budismā - katra saṃskṛta dharma ir norise ar četrām izpausmēm:

- (1) rašanās;
- (2) turpinājums;
- (3) pārmaiņas;
- (4) beigas.

Apzinošas būtnes gadījumā tās ir:

- (1) dzimšana;
- (2) novecošana;

- (3) slimība;
- (4) nāve.

Pasaules gadījumā tās ir:

- (1) veidošanās;
- (2) turpināšanās;
- (3) iznīcināšana;
- (4) tukšums.

Apzinošās būtnes un visas to uztvertas lietas ir saṃskṛta dharma's; skat. asaṃskṛta

sanskrita, saṃskṛta - attīrīts, izkopts, sīki izstrādāts, noslīpēts, pilnveidots, pabeigts, izrotāts, ietērpts, ieviests, ziedojums, svētīts, svēta paraža, izglītots cilvēks, vārdu veidošana atbilstoši pareiziem likumiem, kārtns atvasinājums, sagatavošana, sagatavota vieta; vīrietis no trim sabiedrības kārtām, kas tiek svētīts attīrīšanās rituālos

sanskritāvāk, sanskritavak, saṃskṛtāvāk - sanskrita valoda, sanskrits. Skat. arī prākṛta, ardha-māgadhī

[12]: Brahmā burti, klasiska āriju valoda Indijā, ko sistematizējuši zinātnieki; atšķirībā no prākṛta, kas ir ikdienā runātas valodas. Vairums Ṣīnā lietoto oriģināltekstu ir bijuši sanskritā. Pāli valodu daži ķīniešu rakstnieki ir uzskatījuši par senāku kā sanskrits, gan kā rakstu, gan runātu valodu. Arī gudžaratī samskrit, sām.skrut; āryabhāṣā - āriju, cildeno valoda, svētā valoda, sanskrits; devabhāṣā

[381]: 6-4.gs.pr.m.ē. valodnieks Pāṇini, vārdu saṃskṛta nav zinājis. Uzdrīkstos (Sukumar Sen) vedināt uz domu, ka viens no pirmajiem šo vārdu tieši valodas nozīmē lietojis dzejnieks Kālidāsa (m.ē.4-5.gs.). Var atzīmēt, ka viņš nekādi nenosauc indoāriju vidusposma valodu nedz arī prākṛta, bet norāda uz tām kā uz 'vienkāršo' valodu (Kumāra-saṃbhava VII. 90).

Profesors Sivarama Sastry teic, ka vārds saṃskṛt minēts Rāmājanā (Sundara Kāṇḍa).

Īstenībā mūsu (indiešu) sentēvi nevienu svešzemju valodu nav pazinuši. Viņiem valoda bijusi vai nu “attīrīta”, vai “izkopta” (saṃskṛta) vai “nestandarta”, vai lauķu (prākṛta).

Valoda viņiem ir bijusi dievišķa lieta; tai piemītis spēks, kas dzinis Rudras bultu, tā bijusi mūžīgā dzīvība, kas uzturējusi padiepus, un tā saturējusi visu, kas ir labs un labvēlīgs:

“Kad viedie radīja valodu,
vētījot viedību kā ļaudis ar sietu vētī miežus,
tad draugi zināja draudzību;

labu veiksmi nes šie vārdi”

(bhadrāsām lak ṣmir nihitādhi vāci (Rigv.X, 71)) [418].

Viņi ir zinājuši arī, ka valoda ir kā upe (Sarasvatī) - plūstoša, likumojoša, auglību nesoša un spēku dodoša. Tā bijusi tīra, skaidra runa, ko saturējis dievu ēdiens jeb Sōma, bet tā bijusi nešķīsta runa, kas nesusi sakāvi asurām, lai cik viņi seni un pārāki.

Uz šīs valodas kaut cik izšķiramu sākotnējo avotu ved četri posmi. Tās ir proto-indo-āriju, indo-irāņu un indo-hetu valodas.

Proto-indo-āriju posms turpinājies apmēram divus gadsimtus (1200-1400.g.pr.m.ē.).

Indo-irāņu posms varbūt ir aizņēmis iepriekšējos piecsimt gadus (1400-1900g.pr.m.ē.). [227]

Indo-eiropiešu un indo-hetu posmus var vērtēt uz piecsimt gadiem katru - indoeiropiešu no 1900-2400.g.pr.m.ē., un indo-hetu no 2400-2900.g.pr.m.ē. Ar mutvārdu sanskritu (Spoken Sanskrit) es (Sukumar Sen) domāju nedaudz citu, ko sanskrita zinātnieki. Tas nav tas sanskrits, kāds runāts kopš Patandžali (un agrāka) laika līdz mūsu dienām. Tas nozīmē senās indoāriju valodas pamatformu, kādā tauta runājusi kopumā, un kas bijusi tiešs un nepastarpināts avots vidusposma indoāriju valodai (Middle Indo-Aryan, MIA). Mutvārdu sanskrita nozīmei pirmais manu uzmanību pievērsa Mr. Walter Maurer. Varu teikt, ka līdzās budistu hibrīdsanskritam šai mutvārdu valodai ir bijusi citāda un kroplotāka forma. To viscaur Indijā lietojuši pusizglītoti un slikti sagatavoti zinātnieki kā “suṇu” sanskritu.

Pieminēšanas vērtu Spoken Sanskrit pierakstu nav daudz, tomēr ir viens visai pagarš vēlīns pieraksts. Tā ir 15. vai 16.gs. bengāļu valodā sacerēta ļoti interesanta grāmata Sekaśubhodayā.

[120]: āriju saziņas valoda, kāda tā ir izvērsusies aptuveni starp 500.g.pr.m.ē un m.ē.500.g. Sanskritā ir ietverti ne vien klasiskā sanskrita vārdi, kāds tas attīstījies no vēdiskā sanskrita dravīdu un kol valodu ietekmē (cilšu; austri nishad - kol jeb munda, mundari (muṇḍa, austroaziātiska munda valoda; arī kirata jeb mongoloīdu), bet tas ietver arī mūsdienu prākrita jeb vietējo āriju dialektu (džainu prākrits, pāli utml.) un jauktā budistu sanskrita (budistu hibrīdsanskrits) un visu citu valodu, kas āriju sfērā lietotas kopš 500.g.pr.m.ē., vārdus. “Āriju runas attīstībā dravīdiem un austriem ir bijusi gandrīz tikpat liela nozīme kā sākotnējiem senās indoāriju valodas runātājiem.”

[206]: senākās robežas visspēcīgāk iezīmē pats valodas nosaukums - saṃskṛta - un tai piešķirtie apzīmējumi, piemēram, 'padievu valoda'

(devabhāṣā). Šim apzīmējumam nav liecību līdz samērā nesenam laikam, varbūt pirms Daṇḍin'a septītā gadsimta darba par literatūras teoriju Kāvyaḍarśa (Literatūras spogulis): “Valoda, ko sauc par sanskritu, ir padievu valoda, ko (cilvēkiem) mācījuši dižie senie zintnieki”. (Kā cilvēki sākumā spējuši šo valodu iemācīties, tiek apspriests reti; viens no dažiem tiešiem novērojumiem ir desmitā gadsimta budistu komentatora teiktais par Dandina darbu - “Paši dižie zintnieki ir runājuši vietējās valodās (deśabhāṣā), bet sanskritu tie varējuši mācīt, pateicoties savām ārkārtējām spējām. Galu galā, lai gan prākrita dialekti bija dažādi, sanskrits bija vienveidīgs”; salīdz. ar lingua franca).

Tomēr sanskrita slavas laiki līdz ar vienreizējo stāvokli ir rodami daudz agrāk par Dandinu. Zīmīgi ir, ka bagātīgi asociatīvais jēdziens saṃskṛtā kā īpašības vārds, kas raksturo izkoptu runu vai valodu (saṃskṛtā vāg), pirmoreiz sastopams Vālmīki Rāmāyaṇ'a, pēdējo gadsimtu pr.m.ē. darbā. Dēmonu ķēniņš Rāvaṇa ir nomaskējies par bramīnu un nolaupījis princesi Sitā, un kad Hanumān's, prinča Rāma's pērtiķis-izlūks beidzot viņu atrod, viņš pirms runāšanas prāto, kādu valodu lietot: “Ja es tāpat kā divkārt dzimušais uzrunāšu Sitā saṃskṛta valodā, viņa var nodomāt, ka esmu Rāvana un nobīties. Daudz labāk būs runāt (parasto) cilvēku valodā, tādā, ko Sitā sapratīs”.

Apķērīgais nodoms var novērst uzmanību no fakta, bet Hanumāns savu nodomu pats apgāž. Lai kādu valodu viņš, iespējams, lietojis sarunā ar Sītu, tas, ko mēs mācītā pērtiķa runā atrodam, šī valoda, protams, ir sanskrits. Tas, ka šajā pirmajā rakstītajā saṃskṛta kā valodas nosaukuma lietojumā var rast norādījumus gan uz šīs valodas monopolizāciju īpašā sociālā grupā, gan uz īpašiem tās lietošanas ierobežojumiem, kas to atšķir no “cilvēku valodas”, nav nekas īpašs.

Vālmīki eposs Rāmājana, kura literārā tradīcija un pats teksts tiek uzskatīts par pirmo literāro tekstu (kāvyā) sanskritā, uzrāda pavisam jaunu žanru Indijas literatūras vēsturē, un tajā lietotās valodas sociālo un spriešanas īpatnību atgriezeniska izpratne kļūst iespējama tikai ar brīdi, kas iezīmē jaunu kultūras kārtību. Bez tam abas Hanumāna norādes - uz sanskrita lietošanas sociālajām un spriešanas robežām - iegūst pilnu nozīmi, kad paturam prātā tā liturģiskos uzdevumus agrīnajā posmā.

Pilnīgā saskaņā ar valodas monopolizāciju šajās divās liecībās ir tas, ka senākā saṃskṛta blakusnozīme - šā vārda agrākajos lietojumos vēdiskajos rakstos ap pirmās tūkstošgades sākumu pirms mūsu ēras un atbalsojoties gadsimtiem pēc tam - tam nemainīgi ir rituāla nozīme ... tā ir valoda, kas piemērota ziedošanu ritu uzdevumiem. Šī valoda par izkoptu, tīru (saṃskṛtā)

ir saukta tāpēc, ka tāpat kā citi liturģiskās prakses rīki un lietas tā tika padarīta un uzturēta rituāli tīra.

Jaunas sanskrita kārtības sākumu var datēt ar pirmās tūkstošgades pirmo gadsimtu sociāli-politiskajiem notikumiem, tāpat kā tā galīga sadalīšanās ir datējama ar kultūrpolitiskiem notikumiem otrās tūkstošgades pirmajā pusē.

Sanskrita kultūras radikāla atjaunināšanās, domājams, ir notikusi, kad vēdiskās kultūras aksiomas un vispārējie pieņēmumi bijuši visvājākie - no jauna ieceļojušās tautās no tāliem ziemeļrietumiem (galu galā, no Irānas un Vidusāzijas), no kurām nozīmīgākie ir śak'i (tā sauktie indoskiti), īpaši šaku zars, ko sauc par Rietumu kṣatrap'iem un kuṣāṇ'iem.

Izdarīt plašus vispārinājumus par šīm tautām ir ārkārtīgi sarežģīti. Pašu etnonīmu śaka par savu apstiprina dažādas grupas, kurām var būt ievērojami atšķirīgi dzīves veidi. Lielas pārmaiņas ar kurām esam saskārušies, ir uzsākuši tagadējās Gudžaratas śaki (kādreizējās Lāta višaja teritorija); tas, kādā mērā citi pienesuši savas kulturālās ievirzes, paliek neskaidrs. Par to signalizē slavens Rietumkṣatrapas valdnieka Rudradāman'a uzraksts ap m.ē. 150.gadu (72. šaku ēras gads).

Līdz tam brīdim šaku uzraksti (arī monētas) visumā bijuši pielāgoti citām vietām. Rudradāmans ir no šā parauga novirzījies, un radikāli. Šā dokumenta izmērs un vieta ir piemērota tā vēsturiskajam nozīmīgumam - tas (11x5 pēdu izmērā) ir iekalts uz milzīga apaļa granīta akmeņa Junāgarh'ā Kāthiawār'as (arī Saurāṣṭra) pussalā vietā, kas zīmīga ar kultūras atšķirību (vēlāk tā kļuvis par daļu no liela švetāmbara džainu svētceļojumu maršruta).

Pretstatā Rudradāmana uzrakstam ir četrpadsmit agrāki Aśokas rīkojumi; Rudradāmans īstenībā min četrus gadsimtus par uzrakstu izdarīšanas laiku agrākus notikumus - "maurju kēniņa Candragupta's" un "maurja Aśoka's" un viņa padotā "Yavana's kēniņa Tuṣāspheṇa" celtniecības darbus. Trīs gadsimtus vēlāk (m.ē.457.g.) Guptas kēniņš Skandagupta pievienojis sanskrita uzrakstu. Tādējādi Junāgarh'as akmens nes septiņus Indijas kultūras-politikas vēstures gadsimtus, ar to gan uzrādot noteiktu objektu dabiskus vai cilvēka radītus sasniegumus, lai iedibinātu un saglabātu politisko popularitāti, gan vēsturiskas imitācijas un sacensības formu, kas apstiprina imperiālistisku uzvedību cauri laikam un telpai.

Bet pirmais un galvenais Rudradāmana uzraksta saturs, kas piesaista uzmanību - tā ir slavas dziesma (praśasti) sanskritā, visai mākslinieciska proza (gadyakāvya), kurā kēniņš sakarā ar lielas publiskas būves, ūdenskrātuves ar nosaukumu Sudarśana (Skaistais Ezers) atjaunošanu cildina savus politiskos un kulturālos sasniegumus. Un šķiet, ka līdz tam nekas tāds sanskrita pasaulē nav redzēts. Par šaku tieksmi lietot sanskritu, šķiet liecina pat agrāki

dokumenti, kas uzrāda 'izglītotus vai iedomīgus aizguvumus' no sanskrita, un kuros caur valodu ir manāmi iefiltrējie vidusindiskais.

Un jaunajām valdošajām pēctecībām austrumos, kuṣaṇ'iem (no Tarimas upes krastiem), šķiet, kaut kādā mērā ir bijuši ar šakiem kopīgi ieskati par kultūrpolitiku.

[34]: apabhramśa ir vārds, ko saṃskṛta gramatiķi kopš Patandžali lieto, lai norādītu uz Ziemeļindijas dialektiem, kas novirzās no sanskrita gramatikas normām. Sanskritā šis vārds burtiski nozīmē 'kropļotā valoda' vai 'negramatiskā, nestandarta valoda'. To lieto kā apkopjošu jēdzienu dialektiem, kuri veidojušies pārejā no indoīraņu vidus perioda uz agrīnajām modernajām indoīraņu valodām (piem., brij bhāṣa) starp m.ē. sesto un trīspadsmito gadsimtu, lai gan daži zinātnieki šo periodu sašaurina, atmetot indoīraņu valodu vidus perioda agrīno daļu.

Vārds prākṛta (kas ietver arī pāli valodu), tiek lietots attiecībā uz Indijas tautu dialektiem, kas runāti līdz m.ē. 4-8.gs., tomēr daži zinātnieki jēdzienu 'prākṛits' lieto attiecībā uz indoāriju valodu vidusperiodu. Indoāriju vidusperioda valodas pakāpeniski pārveidojušās par apabhramśām, kas lietotas apmēram līdz 15.gs. Pēdējās ir izveidojušās par modernajām valodām, kurās mūsdienās runā miljoniem cilvēku.

Tādas valodas kā hindi (337 milj. runātāju), bengali (232 milj.), marathi (90 milj.), urdu (160 milj.), gudžarati (46 milj.), sinhala (15 milj.) ir lielu mūsdienu Indijas pavalstu oficiālās valodas - atšķirībā no sanskrita (vairāk par 50 tūkst. lietotāju), kas no mūsdienu lietojuma ir izkritusi. Šo periodu robežas ir visai izplūdušas, tās nav stingri hronoloģiskas. Mūsdienu Ziemeļindijas valodas parasti uzskata par atšķirami izveidojušamies sākot ar 11.gs., kad vēl lietotas arī apabhramśas, un pilnīgi nošķīrušās uz 12.gs. beigām.

[417]: Nemaz nerunājot par visādām "proto-", valodnieki šķir vairākus sanskrita veidus, kuri nedaudz atšķiras cits no cita:

- episkais sanskrits jeb Mahābharātas valoda - tajā pierakstīta Rīgvēda, mīti, leģendas, reliģiskie teksti. Vissenākā sanskrita forma ir Rīgvēdas, Mahābharātas valoda ([381]: lielā mērā sanskritizēts mutvārdu (Spoken) sanskrits);

- klasiskais sanskrits jeb literārā valoda - tajā uzrakstīti filozofu darbi;

- vēdiskais sanskrits jeb vēdu valoda;

- budiskais (hibrīd)sanskrits jeb budistu tekstu valoda ([381]: būtībā prākṛitizēts mutvārdu (Spoken) sanskrits);

- džainiskais sanskrits jeb džainistu tekstu valoda.

Santhagara - [419]: pāli val. (sanstha - grupa + agara - nams jeb saieta vieta). Saules dinastijas kšatriju dzimtas īpašas saieta zāles (gaṇa sangha) Ziemeļindijā, kur sanākuši veci un jauni klana locekļi, lai izlemtu vispārīgas un valstiskas lietas.

Budistu un džainu literatūras sniedz norādes uz Santhagar'am tādās nemonarhistiskās valstīs kā Śakya (Kapilvastu), Malla (Pava un Kusinara) Licchavi (Vaisali), Videha (Mithila), Koliya (Ramagrama un Devadaha, Nawalparasi), Maurya (Pippalvana), Bhagga (Sumsumara kalnā). Mahā-Govinda Suttanta norāda uz Śakya debesīm, kas bijušas attēlotas saku Santhagarā.

Ličavu santhagara ir minēta sīkāk darbos Ekpanna Jataka, Chullakalinga Jataka un Mahāvastu. Minimālais vecums saku santagharas dalībniekam ir bijis 20 gadi. Saietam ir bijis stingrs noskaņojums pret mantotām priekšrocībām, un tās uzturējušas brīvu klana vēlēšanu principu uz visiem svarīgajiem amatiem, ieskaitot virspavēlnieku, sauktu par Ganapati, Ganajyestha, Ganarāja, Sanghamukhya, kam bijusi augstākā vara valstī

Santoši Mata, Santoši Mā, santoshi mata, santoshi mata - [110]: kopš 1960ajiem gadiem īpaši sieviešu godāt sāкта un Bolivūdas popularizēta laimes padievs jeb laimes māte

sanvāda, samvada, samvāda - saruna, saziņa.

J.A.Grimes [8]: saskaņotība; atbilstība. Nyāya apgalvo, ka pareizumu apstiprina pieredzes faktu atbilstība.

[414]: Sazināties sākam tūlīt ar savu pirmo elpu. Mūsu pirmais kļiedziens ir saziņa ar māti un pasauli, kurā esam ieradušies. Un līdz savai pēdējai elpai mēs esam pastāvīgā saziņā. Tomēr, laba saziņa ir vairāk kā tikai vārdi.

Veikla un iedarbīga saziņā satur dimensijas, kas ir plašākas par runāto.

Spēja sirsnīgi sazināties ar kādu un visiem ir apgūšanas vērtā prasme. Esi jutīgs un sajēdzošs.

Saziņa ir saruna, nevis runa. Tev jāciena cilvēka vai cilvēku viedokļi, ar kuriem sarunājies. Saziņa ir māksla būt jutīgam un saprātīgam vienlaikus.

Daži cilvēki ir pārāk jutīgi, tāpēc zaudē savu uztveres spēju. Viņu runā trūkst skaidrības, un tā ir nesaprotama.

Un ir cilvēki, kuri ir nevainojami saprātīgi, bet ir nejutīgi. Viņi runā pareizas lietas, bet neapjēdz klausītāja emocionālo atbildi.

Mums ir vajadzīgs brīnišķais jutīguma un apjēgas salikums. Tavam prāta stāvoklim ir nozīme! Tu nevari pilnveidot kādu, sadusmojoties uz viņu. Tu tikai izjauc sava prāta mieru. Kad tu dusmojies, neviens klausīties negribēs, pat ja teiksi pareizas lietas. Tavai sarunai nav tās ietekmes, ko tā būtu pelnījusi. Klausītāji tavu mentālo stāvokli sadzird pirms vārdiem. Rāms prāts un smaids iekaros vissarežģītākos cilvēkus.

Humors kopā ar gādību un rūpēm par sarunu biedru. Laba humora sajūta tevi atsvabina no bailēm un bažām. Humors nenožīmē tikai vārdus - joku lasīšanu un atstāstīšanu.

Īstu humoru nes tavš esības vieglums. Un šis vieglums nāk ar dzīves ņemšanu ne pārāk nopietni, ar piederības ikkatram (arī nedraudzīgam) apjēgu, dzīvi dievsajūgā un meditācijā, ar nelokāmu ticību dievišķajam, ar būšanu kopā ar tādiem, kuri dzīvo apjēgā un ir "vella pilni". Saziņa no sirds uz sirdi.

Gandrīz visas attiecību pārtrūkšanas ir dēļ pārmērīgas runāšanas un runāšanas par sevi, un sevis aprakstīšanas. "Esmu tāds un tāds. Nešaubies par mani. Nepārproti mani." Ja tu paklusē, kad vajadzīgs, viss izdosies daudz labāk.

Netaisnojies par bijušām lietām, nenokaujies ar tām, neprasi taisnošanos. Kad runā sirds, un klausās sirds, tad raisās saskanīgums. Īsta saziņa ir neapprakstāma. Mēs visi reiz esam pieredzējuši apbrīnojamu parādību. Vai aci pret aci sarunā, vai uzrunājot milzīgu klausītāju apjomu - kaut kas netverams skar cilvēkus vairāk par vārdiem. Mēs mēģinām to izskaidrot, attiecinot to uz šarmu, harizmu, stāju, ķermeņa valodu utt.

Īsta saziņa ir neapprakstāma. Ja esi pamatīgi iedibinājies klusuma dimensijā, ja tavš prāts ir rāms, tu pēkšņi pamanīsi, ka spēj iedvesmot cilvēkus, pulciņus un pūļus. Esi labs klausītājs. Vienīgā visnozīmīgākā prasme labas saziņas mākslā ir klausīšanās prasme.

Ieklausies ne vien vārdos, bet arī noskaņojumā un izpausmēs. Vēro bērņus. Viņi ieklausās izpausmēs un žestos. Pat nesaprazdami vārdus, viņi ar tevi sazinās. Kaut kur dzīves ceļā mēs šo spēju zaudējam. Tad papūlēsimies to atgūt. Šī pasaule ir raiba un neiedomājama. Saziņa mums ir jāiedibina trijos līmeņos - saziņā ar sevi, saziņā ar sabiedrību un saziņā ar dabu. Tur vienmēr ir kaut kas ar ko dalīties, ko mācīties un mācīt.

sanvadi-bhrama, saṁvadi-bhrama - J.A.Grimes [8]: maldi, kas ved uz patiesību.

1. Piemēram, cilvēks sajauc dārgakmeņa spīdumu ar pašu dārgakmeni un tā īstenībā nonāk pie dārgakmeņa atrašanas.

2. Advaita Vēdāntā Dievs ieņem Īšvaras veidu, tā ka var notikt saskarsme starp to, ko cilvēks par tādu uzskata (iemiesotu personu) un to, kas tas īstenībā ir (Patība), kas galu galā novedīs pie atbrīvošanās

sanvara, sanvarana, saṁvara, saṁvaraṇa - ierobežojums, savaldīšana

sanvargavidjā, saṁvargavidya, saṁvargavidyā - filosofijā tā ir izšķīšanas un uzsūkšanās jeb anihilācijas zinātne

sanvartaka, saṁvartaka, saṁvartaka - 'saritināšanās', kārtēja pasaules bojā eja

sanvatsarasattra, samvatsarasattra - Sōmas gada ziedojums, kas sākas ziemas saulgriežos jeb ar uttarājānu (Vedānga Jyotiṣ, ap 1300.g.pr.m.ē.); ziedojums, kura sutya jeb Sōma's izspiešanas dienas turpinās gadu

sanvēdana, samvedana, samvedana - J.A.Grimes [8]: izzīna

Sanvid, samvid - J.A.Grimes [8]: apjēga; Virsapziņa

Sanvidhātri, samvidhatri, samvidhātr - Radītājs, izvietotājs, izkārtotājs

sanvītin, samvītin, samvītin - apjozies ar svēto auklu, jostu

saṅdžnā, sanjna, sañjñā - skaidra apjēga jeb priekšstats jeb izpratne

sapakṣa, sapaksha, sapakṣa - J.A.Grimes [8]: līdzīgs, sapasošs, sakrītošs piemērs.

1. Tas, kam piemīt tādas pašas subjekta pazīmes, kuras vēlas izsecināt. Šādā gadījumā subjekts tiek atzīts par drošu.

2. Skat. pakṣa, vipakṣa

sapta - septiņi; akadiešu šibī, šebītu

sapta mudrā, sapta mudrā - 'septiņu aizvaru jeb ceļu noslēgšana'. Ļoti spēcīgs un attīstīts muskuļu savilkšanas paņēmiens, kas satur:

- trīskāršo enerģijas aizturi (bandha triya);

- yoni mudrā;

- kumbhaka mudrā;

- kechari mudrā (jeb nabho mudrā);

- sambhavi mudrā.

Katrā no tām tiek vai nu vienlaikus vai secīgi pastiprināti seši galvenie enerģijas centri (cakra), palīdzot virzīt prāṇa's enerģiju uz galvasvirsas enerģijas centru avotiņā (sahasrāra).

Pie sapta bandha pieder as pūraka kumbhaka laikā. Šis paņēmiens nav jālieto cilvēkam ar augstu asinsspiedienu vai sirds vājumu, vai ar noslieci uz reiboņiem vai ģīboņiem. Arī sapta bandha; skat. mudrā

Sapta-Lōka - [110]: septiņas Visuma valstības. Dažās versijās Visumam ir trīs valstības (Tri-Loka). Versijā ar septiņām ir:

1. Bhur-Loka, Zeme

2. Bhuvar-Loka, zintnieku valstība debesīs;

3. Jana-Loka, Brahmā bērnu valstība;

4. Marar-Loka, svēto valstība;

5. Satya-Loka, dievu valstība;

6. Svar-Loka, Indras debesīs;

7. Tapa-Loka, pusdievu valstība.

Katra Brahmā dzīves cikla laikā izbeidzas arī šīs septiņas pasaules, un laiks un Visums atsāksies no jauna. Daži teksti paredz vēl papildus valstības dažādiem dēmoniem un gariem, kā Gandharva-Loka, Indra-Loka, Pishasha-Loka,

Rakshasha-Loka, Yaksha-Loka, kā arī Sōma-Loka Mēnesim un planētām. Skat. arī Tri-Loka, Kāma-loka

sapta-pramātri, sapta-pramatri, sapta-pramātr - J.A.Grimes [8]: cilvēka dvēseles septiņas pakāpes Kašmīras šaivismā.

Tās ir sakala, pralayākala, vijñānākala, mantra, mantrešvara, mantramahesvara, śiva;

- cilvēku, kam piemīt trīs netikumi (mala), tiek saukts par sakala;
- kam piemīt karma- un ānava-mala, tiek saukts par pralayākala;
- kam piemīt tikai ānava, tiek saukts par vijñānākala;
- kad tas iziet caur śiva-tattva, tiek saukts par śiva (jeb śāmbhava);
- kad tas iziet caur śakti-tattva, tiek saukts par śaktiya;
- kad tas iziet caur sadāśiva jeb sādākhyā-tattva, tiek saukts par mantra-mahesvara;
- kad tas iziet caur īśvara-tattva, tiek saukts par mantrešvara;
- kad tas iziet caur sadvidyā-tattva, tiek saukts par mantra

sapta-vidha-anupapatti - J.A.Grimes [8]: septiņi (lielie) nederīgumi.

Tie ir septiņi lielie iebildumi, kurus izvirzījis Rāmānuja pret Advaita Vēdāntas izvirzīto avidyā doktrīnu. Tie ir:

- vietas nederīgums (āśraya-anupapatti);
- noklusējuma nederīgums (tirodhāna-anupapatti);
- avidyā dabas nederīgums (svarūpa-anupapatti);
- nenosakāmības nederīgums (anirvacanīya-anupapatti);
- nederīgums sakarā ar derīgiem izziņas līdzekļiem (pramāṇa-anupapatti);
- tā, kas pārvietojas, nederīgums (nivartaka-anupapatti);
- pilnīgas pārtraukšanas nederīgums (nivṛtti-anupapatti).

Sīkāk skat. Rāmānudžas Śrībhāṣya un Vedārtha-saṅgraha

saptadina - septiņas dienas, nedēļa

saptakī, saptaki - sievietes (septiņvelku?) josta; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

saptamātri, **saptamātrikā**, saptamatri, saptamatrika, saptamātr, saptamātrkā - [12]: septiņas dievišķās mātes jeb personificētas galveno dievību enerģijas: Cāmuṅḍā, Gaurī, Vaiṣṇavī, Kaumārī, Indrāṇī (Aindrī, Māhendrī), Raudrī, Vārāhī; tās saista ar “dieva Śivas godāšanu” un tās pavada “Śivas dēlu Skand'u jeb Kārttikey'u”, kuram sākotnēji piesaistītas. Vēlāku laiku mītoloģijā to ir neskaitāms daudzums.

J.A.Grimes [8]: septiņas mātes. Dievmāte tiek attēlota septiņos veidos. Šīs septiņas ir iesaistītas “vārda radīšanā” un tiek identificētas ar septiņiem patskaņiem (pieci tīri un divi jaukti), kuri ir visu valodu pamats. Šīs septiņas ir Brahmāṇī, Mahesvarī, Kaumārī, Vaiṣṇavī, Vārāhī, Indrāṇī, Cāmuṅḍā.

[22]: Mohendžodaro atrasts liels terakotas, fajansa utml. figūriņu daudzums attēlo stāvošu sievieti, kas ap vidu valkā jostu (skat. saṃvītin), ir

ar smalki izstrādātu galvassegu un krāsām, dažkārt krellēm. Tās attēlo Mātes dievību.

Mātes dievības jēdziens turpinās vēl tagad. To pazīst ar daudziem vārdiem - kā Mata, Amba, Kali, Durga utt. Dažkārt tai tiek veltītas lūgšanas ar ziedojumiem ļaunu garu padzīšanai. Kāds zīmogamulets, kas atrasts Mohendžodaro, attēlo septiņu sievišķu garu virkni, kuras galvā valkā ziedu (lapu?) vainagu, garu bizi, bet ne ragotu galvassegu. Tas ir agrīns Sapta Mātrikā jēdziena pirmsākums, kas vēlāk izstrādāts Guptas laikposmā un agrīnajos viduslaikos. Tagadējās Śītaļa Mata, baku slimības dievības, jēdziena pirmsākums ir ticībā Sapta Mātrikai.

[420]: ģpaši svarīga loma septiņām Mātēm ir uz padievēm vērstā hinduisma sektā - tantrismā. Šaktismā tās ir "aparakstītas kā dižās Śakta Devī palīdzes viņas cīņā pret dēmoniem." Daži zinātnieki tās pieskaita šaivītu dievībām. Tās tiek saistītas arī ar karavīru padievu Skanda.

Agrīnākajās norādēs mātrikas ir aparakstītas kā ar nelabvēlīgām ģpašībām apveltītas un bieži pat bīstamas. Vēlākā mītoloģijā tās sāk spēlēt sargātāju lomu, lai gan dažas no to nelabvēlīgajām un mežonīgajām ģpašībām joprojām aprakstos saglabājas. Tādējādi tās pārstāv apbrīnojamo dabas auglības, kā arī graužoša spēka aspektu.

Kā rakstījuši Jagdish Narain Tiwari un Dilip Chakravati, mātrikas ir pastāvējušas jau vēdiskajos laikos un Indas ielejas civilizācijā. Monētas ar septiņu sievišķu dievību vai sievišķu priesteru virkni tiek uzrādītas kā šīs teorijas liecība. Rīgvēda (IX 102.4) teic par septiņu māšu grupu, kuras pārrauga Sōmas gatavošanu, bet agrākais skaidrais apraksts parādās dažos Mahābhāratas eposa (m.ē. 1.gs.) slāņos.

Wangu uzskata, ka mātriku apraksts Mahābhāratā sakņojas septiņu sievu grupā uz Indas ielejas zīmogiem. Tiek pieņemts, ka ļaudis uz vietām ir šīs dievības pielūguši; tāds piemērs ir aparakstīts piemēram, Zimmer Heinrich grāmatā The Art Of Indian Asia, par septiņām septiņu vietēji godātu dievmāšu svētnīcām.

saptamuṇḍā, saptamunja, saptamuṅja - darināts no septiņām muṇḍā zāles lapām

saptarātra, saptaratra, saptarātra - septiņas nakts, septiņas dienas, nedēļa, ģpaša ahīna; skat. saptadina

saptārči, saptarchi, saptārči - septiņas liesmas, septiņi stari, uguns, ugunskurs

Saptariši mandala, saptarishi mandala, saptarši mandala - septiņu reģu zvaigznājs, Mazā Lāča zvaigznājs, Mazie greizie rati

Saptariši, saptarishi, saptarši - septiņi reģi, Brahmā prāta dēli. “Septiņi zintnieki”; Dižās Būtnes, kas ir Radīšanas galvgalī un to pārrauga. Skat. arī Manas Putras

saptārṇava, saptarṇava, saptārṇava - septiņi okeāni; septiņu okeānu apņemts

Saptasindhu - Septiņupes apvidus (Saraswati, Sutudri (Sutlej), Vipasa (Beas), Asikni (Chenab), Parosni (Ravi), Vitasta (Jhelum), Sindhu (Indus))

saptaśīrṣa, saptashirsha, saptaśīrṣa - septiņgalvu

saptāśva, saptashva, saptāśva - saule, septiņu zirgu vestā

saptavimśati, saptavimśati, saptavimśati - [113]: 27, divdesmit septiņi, trejdeviņi; skaitlis 9 ir senās nedēļas mērs; arī tridiva; skat. khalayajña

saptibhangīnāja, saptabhanginaya, saptibhaṅgīnāya - septiņi novērtējumi:

- śā vai tā - tas ir (syād-asti);

- śā vai tā - tas nav - (syād-nāsti);

- śā vai tā - tas ir un tas nav - (syād-asti-nāsti);

- śā vai tā - tas ir un tas ir neapprakstāms - (syād-asti-avaktavyah);

- śā vai tā - tas nav un tas ir neapprakstāms - (syād-nāsti-avaktavyah);

- śā vai tā - tas ir un tas ir un tas nav neapprakstāms - (syād-asti-nāsti-avaktavyah);

- śā vai tā - tas ir neapprakstāms - (syād-asti-nāsti-avaktavyah)

sar (kalāšu) - ezers, īpaši kalnu ezers

Sarandži, kalāšu saranji - [1]: “Saranji ir Pontzgrom ciemata aizbildnieciskā dieve. Viņai ir svētnīciņa ciemata torņa galā un otra pie Pontzgul'as ietekas. Viņu godā arī Bashgul'as ielejā” [Robertson, 411]

saras - ezers, liels ūdens klājums (Sārnate?)

saras (kalāšu) - kadiķis. “Visi ir ziedojuši kadiķus. Ej aši arī tu, noliec un nāc atpakaļ!” Kadiķi lieto rituālos, tos uzskata par rituāli tīriem (onjes't'a). Tos kvēpina un lieto upurēšanas rīku attīrīšanai. Kadiķi, ja nav pieejams, var aizvietot ar svēto ozolu (bonj).

saraskuru (kalāšu) - upurēšana, ziedošana

Sarasrakša, sarasraksha - [110]: Indras kā tūkstošacainā vārds. Arī Aptya, Bhatara Guru, Divaspati, Gadhi, Is(h)vara, Is(h)wara), Mahendra, Meghavahana, Prājapati, Purāndara, Sa-yoni, Sakka, Samraj, Sayoni, Shachipati, Shakra, Svargapati, Trita, Vajrapani, Vajri, Vasava, Vishvakarma, Vritrahan, Vrtraghna, budistu Amoghasiddhi, Sakra; persiešu Verethragna, tamilu Venda, Pajanya, Trita Aptya

sārasvatavrata - īpaša ceremonija Sarasvatī godam

Sarasvatī, **Sarasvati** - ūdeņiem, ezeriem bagāts apvidus (Ezerzeme); ikkatra upe, mītiska upe Sarasvatī (ziemeļu S. - Oxus, Vahša jeb Amudarja; dienvidu S. - blakām Indai, izsīkusi); debesu balss, runas spēja, govs, izglītības un zināšanu padievs, izcila sieviete, mācīta viedība.

[11]: Sarasvatī veltītā Rīgvēdas himnā viņa ir attēlota kā upju padievs, kura ar savu spēku grauj Parvatas (klintis), nospiež tos, kas noniecina dievus,

un liek ar ūdeņiem aizplūst indēm. Viņa ir bagātības, spēka un labklājības devēja.

Viņai ir septiņas māsas, kas iztek no trīskārša avota, kas tiek piesaukts katrā spēka darbā un dārgumu meklēšanā. Viņai veltītā himnā tā tiek lūgta turpināt labvēlīgi plūst un nenicināt ļaudis, lai viņiem nenākas doties uz tālām zemēm.

Pamazām Sarasvatī ir kļuvusi par mācīšanas padievi un Brahmā laulāto draudzeni. Tomēr Rigvēdā viņa ir upju dieve ar septiņām māsām, kas palīdz dieviem, sagrauj ienaidniekus un piegādā ūdeņus piecām ciltīm. Rigvēdā viņai nav saistības ne ar Brahmā, nedz mācīšanu.

sarazari (kalāšu) - rituāls Ziemsvētkos. Divu dienu ceremonija, kurā ļaudis dodas mežā un gādā ciedras zarus dūmainiem ugunskuriem. Danco un dzied no mājām uz mājām, un cilvēki viņiem dod ēdamo. Beigās uzrīko ugunskuru, tajā met vecus grozus, kas, domājams, simbolizē vecā atmešanu un ceļa atbrīvošanu jaunajam

sarbara (kalāšu) - saimniecības galva jeb padotībā augstākais. Arī duray gad'eyrak - māju vecākais

sarga - pasargāšana, šaujambulta, aizšaujama (salīdz. ar sargs), šautra, pīķis, steiga, uzbrukums, bars, karaspēks; radīšana, radība, daba, pēcnācējs; sārģa - aizslēgts. Arī karamukta, sphurati

Sargakartri, sargakarṭṛ - Radītājs

sariak karik (kalāšu) - rīkot vedību mielastu izprecētas meitas vai māsas godam. Parasti rudenī vai ziemas sākumā; ietver 20-100 jaunu kazu, dažu aitu, vienas vai divu govju, lādes, segu, kausu, aproču utml. dāvināšanu. Mielastu pavada 1-3 dienu dziedāšana un dejošana. Tā kā tas ir nopelnu mielasts, ļaudis rīkotāju slavē gan viņa laikā, gan kad nomirst. Skat. vedana, vādhūya, grihapūjā

saripha karik (kalāšu) - Nakts Danču svētkos, kad vīrietis nodziedājis labu slavēšanas dziesmu, viņu ietērpj skaistā tērpā

sarma (persiešu) - aukstums

sārnata, sarnata - (sara- ezers + nata- izsīkstošs; Sārnate?)

Sārnath, sarnath - [12]: (Sārnate?); arī Mṛgadāva, Briežu dārzs ZA no Vārāṇasī, Śākyamuni (Budās) iemīlota vieta, mūsdienu Sārnath pie Benaresas. Sārnath ir atvasināts no sanskrita Sāraṅganātha, kas nozīmē 'Briežu Kungs'

sarpis - attīrīts sviests (šķidr, kad silts, ciets, kad atdzesēts). Arī ghrta, ghee, usli ghee, ghī

[421]: govs piena sviestu kausē uz lēnas uguns, tad lēni karsē, līdz uzvārās izdalījies ūdens. Tad trauku ar sviestu atdzesē; pusšķidrie caurspīdīgie sviesta tauki, kas veidi smalkāko ghī, pacēlas virspusē, un tos var noliet,

trauka dibenā paliek bieziens (izgulsnēts proteīns). Tas vēl satur 50% sviesta tauku, un tos var izdabūt, pievienojot zemesriekstu eļļu vai bifēļa piena taukus, lai dabūtu zemāka labuma ghī

saršapa, sarshapa, saršapa - [12]: sinepes

Sarvabhūtādhipati, sarvabhutadhipati - visu būtņu Augstākais pavēlnieks

Sarvabhūtamaja, sarvabhutamaya, sarvabhūtamaya - Augstākais visas būtnes caurstrāvojošais Gars

sarvadžīva, sarvajīva, sarvajīva - visam piemītošā dvēsele

sarvadžņa, sarvajna, sarvajña - visu zinošs, nirvānu sasniedzis budists; pilnīga apjēga, Budas viedība.

sarvadžņatva, sarvajnatva, sarvajñatva - visa zināšana, viszinība; arī sarvajñata, sarvajñātr̥tva, s̥arvajñya

sarvagata - visur gājis, visuresošs

Sarvakartri, sarvakartri, sarvakarṭṛ - visa darinātājs jeb Radītājs, arī sarvārthakartri

Sarvamātri, sarvamatri, sarvamātr̥ - Visuma (matērijas) māte

sarvasattvāudžōhārī, sarvasattvaujohari, sarvasattvaujohārī - [12]: visu būtņu netveramais dzīvības spēks; visu dzīvo būtņu būtība jeb enerģija

sarvasti-vāda, sarvasti-vada, sarvasti-vāda - J.A.Grimes [8]: teorija, ka viss pastāv. Tā ir agrīna reālistiska budisma skola, kas saistās ar Theravāda jeb Hīnayāna tradīciju. To sauc arī par Vaibhāṣika

sarvāstitvavādin, sarvastitvavadin, sarvāstitvavādin - reālists (uzskata, ka īsts ir viss)

sarvāstravid, sarvastravid, sarvāstravid - zinošs jeb prasmīgs visā pasaulē

Sarvavid - visu zinošs, svētā zilbe AUM, Virsesamība. Skat. arī Mandūkya Upanishad.

s̥arvavidja, sarvavidya, s̥arvavidya - viszinība. Arī sarvavidžñāninitā, sarvavijnaninita, sarvavijñāninitā, sarvavittva

sarvavīra, sarvavira, sarvavīra - [128]: (izgājis no kaujas) ar visiem vīriem; nezaudējot nevienu vīru, nevienu varoni

sas, s̥ā, tat, sa - tas (šis?), viṅṣ, viṅa. Arī tad, tā, tādā veidā

sasjāvāpa, sasyavapa, sasyāvāpa - sēja, labības sēja

sāsmī-samādhi, sasmit-samadhi - J.A.Grimes [8]: svētpamiruma stadija, kurā saprāts pats kļūst par savākšanās objektu (skat. samādhi)

sāšmavaršin, sashmavarshin, sāšmavaršin - akmeņu krusas pavadīts. Skat. aśman

sāšūka, sashuka, sāšūka - sega

sat - īsts, esošs, 'tas, kas ir', patiess, labs, godīgs, godājams, taisnīgs, vieds; īstenība, patiesība, nemainīgais, īstā būtība, zintnieks; skat. satya.

Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad (1.3.28):

“Asato mā sad gamaya
tamaso mā jyotir gamaya
mr̥tyor mā amṛtam gamaya” -
ved mani no maldiem uz patiesību,
no tumsas uz gaismu,
no mirstības uz nemirstību”

[14], lpp.389, jōgs Ćinamajananda: sat, arī yāthātmya - kad prāts aplūko sajūtu impulsus par lietām, pamatojoties uz atmiņā esošiem iespaidiem, rodas šo lietu vērtējums. Šie vērtējumu pāri (dvanda) ir - labs vai ļauns, prieks vai bēdas, sāpes vai bauda. Filosofu valodā tos sauc par pāriem.

Šo pāru upuris, neapjēdzot, ka ir tirāna varā, laiza rokas, kas viņu sit; viņš raud un cieš un iet caur cīņas un vilšanās pilnu dzīvi. Mainoties garastāvoklim cilvēks uz vienu un to pašu lietu skatās pavisam dažādi, un tā viņš iziet prieka meklējumos, strauji mainoties garastāvoklim un ārējām lietām (jagat). Cerēt uz veiksmi tad ir grūti.

Garīgais meklētājs jau pat savas praktizēšanas sākumā ar pareizu īstu un neīstu lietu atšķiršanu (viveka) nonāk pie izpratnes, ka darītājs jeb subjekts, kas mājō viņā un kas it kā uztver mainīgos ārējās pasaules atspulgus, īstenībā ir maldīga būtība - ka ārējā pasaule, kas mainās neizprotamā mijas ritmā, īstenībā ir šķitums.

Maldīgais vērtētājs ir šis jēdziens “esmu tāds”. Tāda patība ir maldīga būtība, vien domu ķēdīte, prāts. Tādu it kā “iemīļotu” patību zaudēt ir ļoti bailīgi. Tomēr ir vērts to zaudēt, lai atrastu neuzvaramu pareizas apjēgas talismanu, kas nešaubīgi vienmēr pasargās tevi no asarām un ciešanām.

Vedānta nemitīgi atgādina, ka pasaule, kurā cilvēks cieš un raud, ir tikpat īsta, cik īstas ir sāpes no iedomāta iedomātas čūskas kodiena, kad cilvēks uzkāpis uz virves gala, noturot to par čūsku. Prāta trenēšanas paņēmienu, lai tas aizmirstu savus agrākos iedomu par ārējo pasauli meklējumus, sauc par meditāciju

sat hōg (kalāšu) - kadiķa vai ozola zars, ko lieto apsvētīšanai, upurēšanā. “Viņš iesprauda kadiķa zaru sienā un upurēja kazlēnu. Zaru apšlaksta ar asinīm. Labākais ir kadiķa zars.”

Sat-Āit-Ānanda, satĉitānanda sat-cit-ananda, satchitananda, satcitananda - “Patiesība-Apziņa-Svētlaime”; Virsīstenība, skat. Brahman

Virsīstenība kā sat - jeb pirmbūtība, cit jeb tīrā apziņa un ānanda jeb nevainojama svētlaime. Skat. arī Para, AUM, KĀ, Parāsaṁvit, Parameṣṭhin, Paramdhāma, Paramātman, Parabrahman, Ubhaya-liṅgatva, Dharmakāya, Dharmadhātu,

Svarūpa-jñāna, Sūrya, Sāvitra, Sthala, Ṣaṭ-sthala, Ṛtambhara, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saguṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īśvara, Niṣprapaṇca, neti-neti, Kūṭastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Virsīstenības pirmo izpausmi, kā arī AUM, brahmavidyā, ekam-eva-advitīyam

sata (kalāṣu) - septiņi

sāta, sata - sāts, pietiek, pabeigts, bauda, bagātība, tīksme, patika, dāvana, dabūts, iegūts, beidzies, dots, piešķirts

satanu - iemiesota būtne, kopā ar fizisko ķermeni (salīdz. ar Sātans)

satī, sati - tikla, tikumīga, dievbijīga sieviete, pašierobežota sieviete, viņas augstība, sieva, smaržīga zeme

[53]: viena no Mahāsarasvatī (Mahādevī sattva-forma) meitām. Satī ir Durgā vārds, kura dažkārt aprakstīta kā Patiesības personifikācija. Mahāsarasvatī ir viena no Devī trim pirmajām formām; pārējās ir Mahālakṣmī un Mahākālī. Nejaukt ar Sarasvatī Satī, kas ir spēcīgāks kosmiskais Devī aspekts (vyāṣṭi) un pārstāv sattva gun'u.

Jēkabs Lange 1773- Tikla, pagāniska latviešu dieviete, Stenders 1783- svētības un sekmju dieviete, kurai vecie latvieši savu bērnu tikumus un netikumus piedēvēja un kuru piesauca, kad kāds bērns bija nemierīgs. (No tikls, izveicīgs, tikumīgs.) Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- pavada aizejošos atzailī jeb viņsaulē

satja, satya - patiess, īsts, iekšēji skaidrs, tīrs, godīgs, tikumīgs, veiksmīgs, sirsnīgs; sinonīms vārdiem 'svastika, ugunskrusts, pērkonkrusts'.

[58]: pārpasaulīgā patiesība. 'Tas, kurš turas (ya) pie patiesības (sat).

[22]: Mohendžodaro zīmogi ar svastikas un riteņa attēliem zīmīgi norāda uz saules godāšanu. Hinduistiem svastika joprojām ir labvēlīga reliģiska zīme.

Saules godāšanu ir izkropuši arīji vēdu laikmetā. Īpaši saules dievības slavinājumam tiek veltīta Rīgvēdas Gājatrī Mantra. Tā piesauc saules svētību. Saule sniedz gaismu, dzīvību un siltumu ikvienam. Saule tiek personificēta kā dievība, kas sēd savos septiņu zirgu vilktajos ratos. Laiku gaitā saules godāšana ir izvērtusies par nozīmīgu hinduistu kultu. Ikrīta ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) un ziedu ziedojums Valdniekam Saulei tiek uzskatīts par reliģisku pienākumu.

[30]: džainiem swāstika nešaubīgi ir saules simbols. Gan budisti, gan džaini swāstik'u jeb saty'u lieto kā svētu simbolu.

Gudžaratī sət.jə - viens no septiņiem vārdiem (vyāhṛti) - patiesība, īstenība, ūdens, zvērests; patiess, patiesa runa, solījums, zvērests, īsts, pareizs, tikumīgs, godīgs, tīrs, veiksmīgs, saskanīgs ar savu īsto dabu, spēkā esošs, augstākā no septiņām debesīm, valstībām (loka), īpaša satya formula,

labvēlīguma vai tīrības vai apjēgas īpašība, īpašs mītisks ierocis, pirmais no 4 laikmetiem (yuga).

Satjajuga, satyayuga - Zelta laikmets; Patiesības laikmets, pirmais no hindu četriem laiku cikliem, kurā patiesība stāvēt uz visām četrām kājām (pašierobežošanās, tīrība, augstsirdība, patiesums). Arī kṛtayuga

satjakāma, satyakama, satyakāma - patiesības alkas, kāme; vēlme pēc īstuma

satjakāmatva, satyakamatva, satyakāmatva - spēja īstenot vēlmi pēc patiesības

Satjaloka, satya-loka - Patiesības, Īstenības valstība, viena no Dievu valstībām - Brahmālok'ām, Karānalok'ām. Relatīvas esības augstākā valstība, kurā dzīvo atbrīvojušās būtnes, kuras nav sasniegušas Pārpasaulīgo Absolūtu, kur valstību (loka) nav.

No šīs pasaules tās var nolaisties un atgriezties citās valstībās palikušo garīgas labklājības labad. Viena no Visuma 7 valstībām, padievu mājoklis. Arī Patiesības mājoklis, Brahmāloka.

satjavākja, satyavakya, satyavākya - patiess vārds.

[101]: “Patiesa runa un nepatiesa runa ir pretinieces, Sōma no abām aizstāv to, kas ir patiess un īsti taisns, un apgāž nepatieso'. (RigVēdaVII.104.12). “Uzvar vienīgi patiesība, nevis meli; padievu ceļus izliek patiesība” (Muṇḍaka Upaniṣad)

satjavrata, satyavrata - stingri patiess, patiesuma solījums; kšatriju apzīmējums Šākadvipā. Pārdabiskas būtnes, kas pavada satya-sena

satkāraṇa-vāda - satkarana-vada, satkāraṇa-vāda - J.A.Grimes [8]: teorija, ka pastāv vien cēlonis.

1. Stingri ņemot, Advaita Vēdāntas cēloniskuma teorija būtu jāsauc šādi, nevis par satkārya-vāda. Īsts un mūžam pastāvošs ir vienīgi cēlonis, un visas sekas un parādības ir neīstas par sevi.

2. Skat. vivarta-vāda

satkārya-vāda, satkarya-vada, satkārya-vāda - J.A.Grimes [8]: cēloniskuma teorija, ka sekas pastāv pirms to izpausmes, slēptā stāvoklī cēlonī.

1. Šajā teorijā cēloniskā darbība neredzamās sekas tikai padara skaidras. Pie šīs teorijas turas Sāṅkhya skola, kura apgalvo, ka pasaule ir Vīrsīstenības (Absolute, Brahman) izpausme, emanācija. To sauc arī par pariṇāma-vāda.

2. Pie satkārya-vāda turas arī Śaiva-Siddhānta.

3. Skat. pariṇāma-vāda un asatkārya-vāda

satpratipakṣa, satpratipaksha, satpratipakṣa - J.A.Grimes [8]: pretstatāms spriedums. Maldīga sprieduma veids, kurā spriedums ir pretstatā ar pretsecinājumu. (Skat. hetvābhāsa).

2. Skat. prakaraṇa-sama

satpuruṣa, satpuruṣa, satpuruṣa - labs cilvēks

satra - sēta; četrstūrainā iežogota vieta ar četriem vārtiem (Jāņa Sēta?)

[125]: “Kas tā tāda liela sēta,

Tai sētā treji vārti?

Pa pirmiem Dieviņš brauca,

Pa otriem mīļa Māra,

Pa trešiem Saulīt' brauca,

Div' dzeltenī kumeliņi.” (54696)

satsanga, satsanga, satsaṅga, gudžaratī sət.səṅg - burtiski - “biedrošanās ar Patiesību.” Kopā būšana ar labvēlīgiem, garīgiem cilvēkiem. Svēto, viedo, zintnieku, pašapjēgušo lietpratēju, viņu mācekļu un dievbijīgo sadraudze; viedo sapulce, kurā augstākā Īstenība ir jūtama.

J.A.Grimes [8]: svēta sadraudze; biedrošanās ar labo (no sat = 'labs, patiess, svēts' + saṅ-ga = 'sanākšana'). Labvēlības, labestīgo, viedo, dievbijīgo cilvēku sabiedrība. Dievbijīga garīgo mācekļu biedrošanās. Dievbijīgo sapulcēšanās, lai klausītos rakstus, dziesmas vai sēdētu svētas būtnes klātbūtnē. Svēto un dievbijīgo sadraudze.

[25]: satsanga ir patvērums. Kāpēc cilvēkiem vajadzīgas mājas? Vai viņi var dzīvot kā zvēri mežā bez pajumtes? Pat saprātīgi dzīvnieki darina sev mājas. Cilvēkam ir vajadzīga aizsardzība no mainīgās dabas.

Tāpēc mēs fiziskai ērtībai būvējam pajumti. Tāpat ir ar garīgām un psihiskām ērtībām - pajumte ir satsanga. Cilvēks, kurš nedzīvo satsangās, ir kā savvaļas dzīvnieks. Vien satsanga cilvēku dara civilizētu. Satsanga ir patvērums no mainīgiem laikiem un to skarbās ietekmes uz dzīvi. Satsanga ir ligzda, kurā tu vari gūt mieru. Ja tu esi laimesņēmējs, tu gūsi ciešanas. Ja tu esi laimesdevējs, tu gūsi liksmi un mīlestību...

Esi Gopal. Kā zivs ūdenī, tā tu esi gaisā. Domas ir prātā. Prāts ir Dižajā Prātā. Dižais Prāts manī ir mīlestība. Emocijas ir ņirboņa mīlestībā. Mīlestība ir viena vienīga Apjēga. Katrs Dižā Prāta atoms ir pilns ar Apjēgu. To apjēdzis, tu pārstāj meklēt.

Tu meklē, līdz nonāc pie Skolotāja. Tu ej, līdz nonāc līdz peldētavai. Peldētavā tu nestaigā, neskrej - tu peldi. Tiklīdz tu nonāc līdz Skolotājam, meklējumi beidzas, sākas uzplaukšana. Tu esi Apjēga. Katrs atoms tevī mirgo Apjēgā. To sauc par Go. Esi Go-Pal. Esi draugs Apjēgā.

Go ir četras nozīmes: apjēga-kustība-sasniegums-brīvība.

Pal nozīmē 'draugs' vai 'aizstāvis' - tas, kas rūpējas. Parasti tu iedraudzējies ar - plāpāšanu par nebūšanām - žēlošanos - līdzīgām alkām vai nepatiku - kopējiem ienaidniekiem vai kopējām grūtībām - kopējiem mērķiem vai kopējiem sliktiem ieradumiem.

Satuvinašanās caur Apjēgu notiek reti. Tu iedraudzējies tāpēc, ka tev ir kaut kas kopējs. Esi draugs Apjēgā. Pacilājiet cits citu Apjēgā. Visas satsanga's ir gopala's - atgādināšana cits citam, sanākšana kopā Apjēgā un Apjēgas labad. Tā ir Go-Pal. Esi šīs Apjēgas aizstāvis

sāttja, sattya, sāttya - sāts, mērens, atturīgs

sātra, sattra - sārts, ugunskurs, uguns rituāls

sattva - esība, būtība, daba, dzīvība, jēga, apziņa, substance, jebkāda dzīva vai sajūtoša būtne, apziņa, viedība, veselais saprāts, prāta ievirze, apjēga, radījums, būtība, patiesā būtība, īstenība, garīgā būtība, augstsirdība, šķīstība, labvēlīgums, rakstura stingrība, tvirtums, spēks, dūša, dzīvības elpa, esība, pirmais, enerģija, būtne, embrijs, pašsavaldība, raksturs, lieta, spoks, mājas gars, dēmons, briesmonis.

[25]: daudzreiz lietas nenotiek atbilstoši tavai vēlmei tāpēc, ka nepietiek sattva's. Ja sattva pieaug, tavas vēlmes sāk piepildīties

sattva samśuddhi, sattva samshuddhi, sattva samśuddhi - skaidrs, šķīsts raksturs; [63]: viena no garīgi veselīga cilvēka īpašībām (Bhagavad Gīta, XVI; 1., 2. un 3.vārsma). Skat. arī pārējās:

- bezbailība, dūša (abhayam);
- noturīgums apjēgas ceļā (jñānayoga vyāvasthiti);
- labdarība (dana);
- pašpārvaldība (dama);
- ziedošanas gars (yajña);
- pašizpēte (svādhyāya);
- pašierobežota dzīve (tapa);
- taisnīgums;
- krietnums (ārjava);
- nevardarbība (ahimsā);
- patiesums (satya);
- brīvība no dusmām (akrodha);
- atsacīšanās gars (tyāga)
- rāmums (śānti);
- nepatika pret apmelojšanu (apaiśuna);
- augstsirdība pret visām dzīvām radībām (dayā bhūta)
- brīvība no kārībām (aloluptva);
- laipnība (mārdava)
- pieticība, vienkāršība (hrī acapalam);
- dūša, spars (tejas);
- piedošanas spēja (kṣamā);
- sīkstums (dhṛti);

- ķermeņa un prāta tīrība (śauca);
- brīvība no ļaunprātības (adroha);
- lepnības trūkums (nā timānitā).

Sattvakartri, sattvakarṭṛ - Dzīvo būtņu radītājs

sāttvika, sattvika - patiess, dūšīgs, īsts, dabisks, garīgs, nemākslots, iekšēji tikumīgs, sparīgs, ar sattva īpašību apveltīts, iekšējas sajūtas vadīts, tīrs, godīgs, ķermeņa stāvoklis, ko izraisa kādas dabiskas emocijas, rudens nakts, dievmaizītes ziedojums, īpaša pūjā ceremonija, ko veic Durgā godātāji

satuk, kalāšu sat'uk - ābolu biezenis; gatavo, samaļot kaltētus ābolus, ābolu mērce

satva, sætvæ, gudžaratī sət.və - esība, būtība

saudāmanī, saudamani - iespējams, sazarots zibens; zibens vai īpaša veida zibens (salīdz. ar šaudīties)

saulabhja, saulabhya - J.A.Grimes [8]: viegla pieejamība; labvēlība. Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a Dievs saviem pielūdzējiem ir viegli pieejams. Skat. labhya

saumēdhika, saumedhika - reģis, zintnieks, tāds, kuram piemīt pārdabiska atskārsme jeb viedība

saura - saules (s-l) dēls, saules godātājs; uz sauli (Sūrya) attiecīgs, solārs, garīgs reibums, saistīts ar, piederīgs vai Saules dieva svētīts; dievišķs, debesu; saules zodiaka zīme, ko lieto kāzu ceremonijā; saules kalendāra diena, govns, koriandrs, saulei veltītu himnu krājums, labā acs; sastāvošs no alkoholiska dzēriena. Tapatī, ķēniņa Kuru mātes, sauktas arī Vaivasvatī, tēva vārds.

[305]: Sūrya, saules dievs, ir dziļas godāšanas objekts kopš vēdiskajiem laikiem. Tas ir uzskatīts par cilvēka atbrīvotāju no grēka un kauna, negoda un slimībām, un visu svētību, tostarp labklājības un veselības, slavas un pārtikas dāvātāju. Rīgvēdā ir vismaz desmit saules dievam veltītas himnas. Tur viņš ir attēlots sēdam septiņu zirgu vilktos ratos.

Rītausma Uṣā ir attēlota kā viņa līgava (VII. 75.5), kā viņa māte (VII. 78.3) un kā vieglprātīga meiča, kas mēģina viņu iekārdināt (VII. 80.2).

Vēdas Sūrju apraksta kā pasaules cēloni, “kustīgu un nekustīgu lietu dvēseli” (Rig-Veda I. 115.1).

Sūrya Upanisad, daudz vēlāks darbs, ir svarīgs Saura's dokuments. Tas ir veltīts Sūrjas slavēšanai, sīkāk izstrādājot Rig Vēdas Savitar-mantru (Gayatrī). Tā ir Brahma-tattva-jñāna grāmata saules godātājiem.

Gr̥hya Sūtra's Sūrjas godāšanu ieteic bagātības, slavas un ilga mūža sasniegšanai. Arī eposi un Purānas norāda uz Sūrju kā uz diženu dievu.

Ramayaria's darbā Yuddha-kāṇḍa zintnieks Agastya māca Sri Rāma'm Āditya-hṛdaya-stotr'u, lai palīdzētu viņam kaujā ar Ravanu. Šajā himnā Sūrja ir aprakstīts kā

Brahmā, Višnu un Šiva vienā personā, turklāt kā visu triju Valdnieks. Šis eposs norāda arī uz ūrdhvbāhu askētiem, kuri pielūdz sauli (II.95.7).

Mahābhārata norāda uz lielu saules godātāju skaitu - saur'ām (VII. 58.15). Tā ir varbūt pirmā rakstītā norāde uz noteiktu saules godātāju sektu. Šajā eposā ir divas Sūrja-stotras (III. 3), viena Dhaumya's un otra Yuddhisthira's.

Juddhištira Sūrju sauc par mūžīgo Vīrsīstenību (Brahman), Brahma Śāśvatam.

Saules dieva attēlojums abos dižajos eposos būtībā un pēc rakstura ir daudz maz vienāds - Sūrja ir Virsgars, visu dievu Valdnieks, visu radību Dvēsele, visu lietu Cēlonis, izpaustās pasaules substrāts, Pašpastāvošs un Nedzimis.

Saules slavināšanai ir veltītas visai daudzas Brahma purānas (XXVIII-XXXIII) un Mārkaṇḍeya purānas (CII-CX) nodaļas. Bhagavata purāna (V. 21-22) slavē Sūrju kā Valdnieka Višnu izpausmi, kas rosina visus objektus, gan dzīvus, gan nedzīvus.

Var pieminēt arī citas purānas, kā Višnu (II. 10), Agni (LI, LXXIII, XCIX), Kūrma (XL-XLII), Garuda (VII, XVI, XVII, XXXIX), Bhaṣya (Brāhmaparvan, CXXXIX-CXLI), Matsya (LXXIV-LXXX), Skanda (Prabhāsa-khaṇḍa), kas atsaucas uz Sūrju, tā godāšanu, rituāliem, kultiem utml.

No Saura Upapurāṇ'ām var pieminēt Samba, Sauradharmā, Sauradharmottara, Sūrya. Pirmā nodarbojas galvenokārt ar Saules kultu. Tā stāsta par Śambas veikto Saules tempļa būvi Mūlasthānā (mūsdienu Multan) un vairāku Magu priesteru atvešanu no Śākadvīpa's (Skitija, Saku zeme, mūsdienu Irāna; varbūt apvidi ZR no Vahšas (Oksa, Amudarja, Ziemeļu Sarasvatī) tā godāšanai. Pārējās trīs upapurānas ir zudušas.

Sūrja darbojas arī tantrās. Sammohana Tantra min visai lielu Sauras kultam piederīgu tantrisko tekstu skaitu. Novērtējums var būt neprecīzs, bet tas noteikti norāda uz saules dievības svarīgumu tantriskajā panteonā. Tantrasāra apraksta ar Sūrjas godāšanu saistītus rituālus.

No Bāṇa's Harṣacarita's (septītais gadsimts) ir skaidrs, ka Prabhākara-varadhana, Haršas tēvs, un pats Harša ir bijuši dedzīgi saules dieva pielūdzēji. Uz to norāda arī Harṣavardhana's vara plāksnes (salīdz. ar 'vara bungas') dāvinājums.

Mayūra's Sūrya-śataka (septītais gadsimts) ir brīnišķīgs darbs, kas satur simts himnas Sūrjas slavai.

Bhavabhūti Mālatī-Mādhava norāda uz sauli kā visu grēku novācēju un svētību sniedzēju.

Saura Saṁhitā, ko pieminējis Schrader, un kas saglabāta manuskriptā Nepalā, ir veltīta Sūrjas godāšanai. Tas ir nozīmīgs Sauras kulta dokuments. Lai gan tā tiek datēta ar 941.g.m.ē., daži zinātnieki uzskata, ka tā pieder daudz agrākam laikam.

Kr̥ṣṇa Miśra's Prabodha-candroday'ā (vienpadsmitais gadsimts) Sauram ir piešķirta godājama vieta.

Izplatoties vaišnavismam, Saules kults pamazām sācis zaudēt popularitāti, jo Višnu, sākotnēji saules dievība, sevī uzsūcis daudz no agrākos laikos Sūrjam piekritīgiem elementiem. Arī šaivītu, īpaši pāsupat'u, opozīcija ir lielā mērā veicinājusi Saules kulta panīkumu. Mūsdienās sauras pārstāv ļoti maza sekta, kas rodama galvenokārt Madhya Pradesh'ā un dažās dienvidu pavalstīs.

No vēdiskajiem, episkajiem un citiem agrīnajiem sanskrita darbiem ir skaidrs, ka "atmosfēriskās" saules kā dieva godāšana ir praktizēta senajos laikos. Bet Saules kā iztēlota gaismas dieva jēdziens un tā pielūgsmes attēlos un tempļos ir samērā vēla parādība.

Purānu darbi, kā Višnu, Bhavisya, Śāmba, Varāmihara's Bṛhat-saṁhitā (nodaļas LVIII un LX) un daudzas agrīnas monētas, zīmogi un uzraksti norāda, ka Saules pielūgsmes vēlinā fāze ir iestājusies ar cita saules kulta ienākšanu ziemeļrietumu Indijā no Persijas kristietības ēras pirmajos gadsimtos. Magu Saules dievs Mihr (sanskritā Mihira), kroplots no Mithra, vēdu Mitra Avestas formas, un viņa kults ir iesakņojies Indijā un pamazām bruģējis sev ceļu uz indiešu panteonu. Bet šī jaunā sekta ir ierobežojusies ziemeļrietumu apvidū, austrumos plešoties līdz Mathura'i, un ir bagātīgas liecības, kas rāda skitu (saku)-kušanu valdīšanas ietekmi uz šo attīstību.

Citās Ziemeļindijas daļās Saules pielūgšana kļuvusi "kaut kā saistīta ar budismu". Piemēram, Saules attēli Bodhgay'ā un Bhaj'ā ir rādītas atbilstoši Budas solārājam raksturam. Daži zinātnieki ir novērojuši, ka "Noteikti pat pirmatnējā budismā Šaku Viedais (Śakyamuni, Buda) ir identificējies ar Saules dievu, un viņa dzimšana ir pielīdzināta jaunas saules uzaušanai".

Tomēr dienvidos sauras sekta ir vēl turpinājušas vēdisko kultu. Daži seni Sūrjas attēli ļoti palīdz izsekot atšķirību starp Ziemeļindijas un Dienvidindijas tradīcijām. Dienvidindijas kults ir pamazām nosliecies uz tantrismu, kas redzams no Ānanda Giri biogrāfiskā darba Śaṅkara-vijaya.

Kā rakstījis Ānanda Giri, Śaṅkara laikā ir bijušas sešas saules godātāju kārtas. Tās visas valkājušas sarkanas sandala pastas zīmes, sarkanu ziedu vītnes un skandējušas (vaišnavu) astoņzilbju mantru (Aṣṭākṣara Mantra, Śrī Kr̥ṣṇa Śaraṇam Mama - 'Valdnieks Krišna ir mans patvērums'). Viņi Sūrju pielīdzinājuši Višnu un Šivam. Tomēr magu Saules kultam un vēdiskajam Saules kultam ir bijis kāds kopējs pamats, kas tiem palīdzējis pilnīgi saplūst vēlākajos laikos. Šī sakušana ir izsekojama Bhavisya Purān'ā.

To, ka Saules kults Indijā ir bijis ļoti populārs, pierāda simtiem šīs dievības skulpturālu attēlojumu un daudzi tai veltīti tempļi. Minēto Multanas templi ir apmeklējis Hiuen Tsang, Alberuni un citi. Tas ir pastāvējis

līdz septiņpadsmitajam gadsimtam, kad to ir sagrāvis Aurangzeb's. Slavenais Konarak templis (Orissa) ir būvēts varbūt laikā, kad šī dievība no tautas godāšanas un pielūgsmes ir pamazām slīdējusi aizmirstībā.

Gopinath Rao ir kontrastu starp Ziemeļindijas un Dienvidindijas attēliem rezumējis šādi - "Var redzēt, ka šiem attēliem ir divi paveidi, tas ir, Ziemeļindijas un Dienvidindijas. Katram no tiem piemīt skaidri iezīmētas viegli atpazīstamas īpatnības. Dienvidindijas figūrām vienmēr ir rokas paceltas plecu augstumā, un tās tur pusplaukušus lotosziedus; tēliem nemainīgi ir vēdera josta (skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak), un to kājas un pēdas vienmēr ir kailas.

[487]: pilnīgākais Sūrjas tēls ir Indonēzijas Nacionālajā muzejā Džakartā. Sūrja sēd ar labo kāju pār kreiso (sattvapāryaṅkāšana) divričos, ko velk septiņi zirgi. Aiz viņa sānos un virs galvas ir svētais oreols (prabhāmaṅḍala jeb śīrascakra). Viņa labā roka uz ceļa tur kādu skulptūrai ļoti nodilušu lietu, kamēr taisni nolaistā kreisā pieskaras apģērbam, kas brīvi nokarājas sānos. Iespējams, ka apdrupusī lieta kreisajā plaukstā ir bijis lotoszieds. Viņš valkā konisku kroni (kirīṭa-makuṭa), aproces gan uz abām rokām, gan augšdelmiem (keyūra), kaklarotu (hāra) un kārtas auklu (yajñopavīta) no pleca līdz vēderam. Dārgakmeņu virtenes uz katra augšdelma šķiet savienotas ar kaklarotu. Abās ausīs ir ausu riņķi (kuṅḍala) un viņš valkā arī vēdera jostu (udarabanha).

Ziemeļindijas tēliem savukārt rokas parasti ir dabiskā gurnu jeb elkoņu augstumā un tur pilnīgi izplaukušus lotosus, kas paceļas līdz pleciem, un to kājas klāj kaut kas daudz maz līdzīgs mūsdienu zeķēm, un pēdas ir aizsargātas ar apaviem līdzīgiem zābakiem. Saules dieva ziemeļu variantā nav rodama vēdera josta, bet ir plāna drāna vai kaut kādi svārki.

Dienvidindijas tēli parasti ir ar septiņiem zirgiem. Kopīgas iezīmes dienvidu un ziemeļu paveidiem ir tas, ka visos gadījumos galva ir rotāta ar konisko kroni, ko apņem riņķveida oreols jeb prabhāmaṅḍala un ka atsevišķos piemēros netrūkst raksturīgie septiņi zirgi un to vadītājs Aruna.

saura mata - sauromati. Skat. śāka, śākadvīpa, saurāṣṭra. Salīdz ar sarmati

[509]: ... Saura sekta, kas godā sauli kā dievišķuma augstāko personu un kā tveramo Virsīstenību (ar īpašībām, saṅga brahman), neatzīst Brahmā, Višnu un Šivas trīsvienību (Trimūrti), jo uzskata, ka Dievs ir saule (Sūrya). Trīsvienības agrīnākās formas dažkārt Sūrju ir ietvērušas Brahmā vietā vai kā ceturto virs Trimūrti, kur pārējie ir saules izpausmes: Sūrja ir Brahmā no rīta, Višnu dienas vidū, un Šiva vakarā. Sūrja ir bijis arī sākotnējās Vēdu Trimūrti loceklis, līdz ar Uguni un Vēju jeb Gaisu (Agni, Vāju). Daļa sauru sektas piederīgo kā Sūrjas izpausmes godā vai nu Višnu, vai Šivu, citi godā Trimūrti kā Sūrjas izpausmes, un vēl citi godā tikai un vienīgu Sūrju.

“Saulieši (suryaites) jeb sauras ir Vēdu tradīcijā aizsākta hinduisma paveida sekotāji un Sūrju godā kā galveno tveramo jeb redzamo Saṅṅa Brahman formu. Sauras reliģija ir bijusi ietekmīga senos laikos, bet starp m.ē. 12. un 13.gs. panīkusi un mūsdienās ir vien niecīga kustība.” ...

Kā aprakstīts Viṣṅu Purāṅā, iecienīta saura sekta ir bijusi Mahābhāratas laikā, bet arī Ādi Śaṅkarācārya's laikā (miris m.ē. 820.g.), un tāpēc saule - Sūrja ir svarīga dievība viņa Smārta tradīcijā. Ap 515.g. pr.m.ē. Sāmba, Kriṣṅnas dēls ir uzbūvējis Multānas Saules templi. Daži uzskata, ka pirmie saules godāšanu Indijā ieviesuši magha bramīni jeb persiešu magi; tā nav patiesība, jo saules godāšana Indijā ir bijusi daudz izplatītāka kopš seniem laikiem, un saule ir cildināta Vēdās. Tomēr indoīraņu reģionā magi noteikti ir bijuši saules godāšanas lietpratēji. Mēs pieņemam Purānas ne kā burtiski pārcilvēciskas (apauruṣeya) dievišķās valstības patiesības, bet kā sastāvošas no pasaulīgās (laukika) dzīves vēsturiskiem notikumiem. Arī Bhagavad Gīta tiek saprasta līdzībās, nevis burtiski.

[510]: Saura sekta (salīdz. ar Saurieši Latvijā) ir indiešu sekta, plaši izplatīta Indijā Gupta impērijas laikā un viduslaikos, tās locekļi kā pārāko dievību godā sauli. Vēdas satur daudzas himnas jeb saules slavējumus, kā arī min daudzas citas solārās dievības, un dižeposs Mahābhārata min saules godātāju sektu. Saur'ieši ticēja, ka saules godātājs garīgo atbrīvošanos jeb pestīšanu (mokṣa; burtiski, 'atlaišanu') var sasniegt dievinot sauli (austošu, zenītā un rietā), valkājot tās zīmes uz ķermeņa (apaļa sarkana tilak'a uz pieres) un skandējot Saules lūgsnu.

Senās irāņu Mithra's godāšanas ietekme Indijā ir manāma jau m.ē. 1.gs. Pēc tam Ziemeļindijas tempļu tēli rāda Sūrju raksturīgā ziemeļnieku tērpā - zābaki un vidusjosta, saukta par avyaṅga (Avestas avyonhana; skat attēlus tālāk). Magi (maga, magi - irāņu priesteri) ir bijuši īpaši saules dieva priesteri un indiešu sabiedrisko kārtu sistēmā tikuši asimilēti kā (saules) bramīni. Lai gan saura sekta vairs par galveno Indijā netiek uzskatīta, daudzi indieši skandē Gāyatrī mantru - lūgsnu saulei - katrā rītausmā. Sūrya figurē arī kā viena no piecām smarta sektas (ne Vēdās, bet cilvēku atskārstos, “atcerētos” tekstos (smṛti) dibinātas) dievībām (līdztekus Vishnu, Shiva, Shakti, Ganesha). ...

[511]: Saura sekta savā laikā ir nešaubīgi bijusi daudzskaitlīga un spēcīga. Viscaur ziemeļos ir bijis daudz tempļu, un daudzi ķēniņi bijuši Sūrjas godātāji. Par saules pielūgšanu tajā laikā dienvidos, šķiet, liecību nav. Saules priesteri saukti par mag'iem, bhojak'iem, Śākadvīpiya bramīniem; magi tajos laikos ir atzīti par pilnvērtīgiem bramīniem. Pats svarīgākais tam laikam piederīgais sauru dokuments ir Saura Saṅhitā (daļa no Skanda Purāṅa's), tāda pat rakstura dokuments kā Vaiṣṅava Saṅhitā's, bet vetīts Sūrjas godāšanai.

Vienīgais zināmais tā manuskripts ir Nepālā un diemžēl sīkumos vēl nav izpētīts. Tas ir datēts ar m.ē. 941.gadu, tomēr pats darbs nešaubīgi ir daudz agrāks. Vērā ņemami interesants darbs ir Bāṇa's sāncenša Harsha's galmā septītā gadsimta pirmajā pusē - Mayūra's - darbs Sūrya Śataka. Tā ir sanskrita poēma ar simts vārsēm Sradharā pantmērā un Gauḍī stilā; drīzāk literārs kā reliģisks darbs, tomēr, atzīta tā laika visspožākā galma dzejnieka sacerēts, tas, dabiski, skaidri parāda tā laika dieva teoloģiju. Idejas ir vien nedaudz tālākas par agrākos darbos sastopamām. Visvairāk uzsvērtā ir Sūrjas kā Atbrīvošanās, Atpestīšanas avota loma. Ievērtības cienīgs ir tas, ka džainu dzejnieka Mānatunga's, kurš, šķiet, ir bijis laikabiedrs, darbā Bhāktāmara Stotra, lūgšanas Sūrjam tiek bērtas neskopojoties. Sāmba Purāna, sauru ar Oriss'u saistīts dokuments, kas ir stāsts par Sāmbu un magiem, iespējams pieder pie tā paša laika, jo to ir minējis Alberuni m.ē. 1030.gadā.

[512]: Śaṅkarācārya's laikā ir bijušas sešas atšķirīgas saules godātāju sekas:

- austošās saules (Savitaris kā Brahmā) godātāji;
- saules zenītā (Sūrja kā Śiva) godātāji;
- rietošās saules (Višnu) godātāji;
- saules kā trīsvienības (Trimūrti) godātāji;
- saules kā materiālas būtnes - vīra ar zelta bārdu un zelta matiem veidā - godātāji. Dedzīgi šīs sekas locekļi ir atteikušies ēst jebko no rīta, kamēr nav redzējuši saullēktu. Pēdējie godājuši prātā iztēlotu saules tēlu. Viņi visu laiku pavadījuši meditācijā uz sauli, un bijis paradums iezīmēt pieri, rokas un krūtis ar apaļu saules diska zīmi.

Saura sekta Sūrju jeb Sūryapati godā kā savu īpašo dievu. Viņi tā godam valkā kristāla kaklarotu, atturas svētdienās un saules ieiešanas zodiaka zīmē dienās ēst sāli. Viņi uz pieres liek zīmi no sarkanā sandalkoka (pterocarpus santalinus), un mūsdienās (apm. 1895) viņu galvenais centrs ir Oudh'ā.

Cita Vaišnavu sekta, Nīmbārak, sauli godā pārveidotā veidā. Nosaukums nozīmē 'saule Nīm kokā' (azidirachta indica). Stāsts par šo sektu ir tāds, ka viņu dibinātājs, pašierobežotais vārdā Bhāskarācārya, ir uzaicinājis kādu bairāgi kastas locekli uz vakariņām un sakārtojis visu viņa uzņemšanai, bet nelaimīgā kārtā atlicis viesā pasaukšanu pēc saules rieta. Svētajam vīram viņa kārtas noteikumi liedz ēst citādi kā dienas laikā, un viņš bažījies, ka būs spiests no vakariņām negribot atturēties; tomēr uz namatēva lūgumu saules dievs Sūraj Nārāyan nolaidies uz Nīm koka, zem kura izklāta maltīte, un turpinājis starot līdz vakariņu beigām. Te redzam līdzību džainu noteikumam neēst pēc saulrieta, lai kukaiņi nenokļūst mutē un netiek iznīcināti. Šī pārspīlētā dzīvnieku dzīvības cienīšana ir viena no džainu ticības galvenajām īpatnībām. ...

Liels mogulu (tjurku-mongoļu musulmaņu) imperators Akbars (no m.ē. 1556.g.) ir pūlējies ieviest īpašu saules godāšanas veidu. Viņš nolīcis, ka saule jāgodā četrreiz dienā - no rīta, pusdienā, vakarā un pusnaktī. “Viņa majestāte ir arī savācis 1001 saules nosaukumu sanskritā, un ik dienas tos lasījis, dievbijīgi pagriezies pret sauli. Viņš turējis abas ausis un ātri griezies apkārt, sitot ar dūrēm pa ausu līpiņām.” Viņš licis saviem muzikantiem spēlēt pusnaktī un svēries zeltā savā solārajā gadadienā.

No tā pilnīgi atšķiras laucinieku Sūraj Nārāyan'a godāšana. Daudzi zemnieki Augšindijā neēd sāli svētdienās, un tad dara no piena nevis sviestu, bet rīsupienu un izdala to bramīniem. Tie dažkārt tiek ēdināti saules dieva godam pļaujas laikā, un dievbijīgi saimnieki palokās, tiem no rīta aizejot no viņu mājām. Viņu mācītākie novadnieki skandē Gājatrī mantru, šo senāko no āriju saules lūgsnām: “Tat ...pracodayāt”. Aukstā gadalaika drēgnos rītos var dzirdēt miegainus palīgstrādniekus (kūlijus) uzraugot, žāvājoties un murminot Sūraj Nārāyan, dzeltenajai rīta blāzmai izvēršoties pār austrumu debesīm. Īstenībā pat Vēdu laikos, šķiet, vietējā Sūrjas godāšana ir bijusi saistīta ar kādu vienkāršu tautas mutvārdu tradīciju. Viduslaiku sanskrita zinātnieks Haradatta kā vienu no Vēdās neatzītām paražām min, ka saulei esot Auna zvaigznājā jaunas meitenes ar krāsu pulveri uz zemes zīmē sauli ar tās svītu un to godā rītā un vakarā; un ka Vidusindijā viduslaikos saule ir godāta tās vietējā Bhāilla jeb 'Dzīvības Kunga' formā; šis vārds, domājams, ir bijis avots vārdam Bhilsa, kas vēlāk apzīmējis pazīstamu budisma sektu.

Udaypur'ā Rājputān'ā saulei ir vispārēja prioritāte. Tās vārti (Sūryapul) ir galvenā ieeja pilsētā; tās vārds pagodina pils galveno telpu jeb zāli (Sūryamahā), un no saules balkona (Sūrya-gokhru) kā saules pārstāvis tumšajā musonā parādās Rāma's pēctecis. Pieņemšanas zāli rotā liela izkrāsota ģipša saule ar zeltītiem stariem, un tās priekšā ir tronis. Svētais karogs nes saules attēlu, kā arī melna filca vai strausa spalvu disku (changī) ar zelta plāksni vidū, kas attēlo pār ļaudīm paceļošos sauli. Ķēniņa saulesargs tiek saukts par Kiraniya, norādot uz tā veidolu, kas līdzīgs šīs lodes stariem (kiran).

Cits slavens saules godāšanas centrs ir bijis Multān'a (ziemeļos, Čenabas krastā), kur, kā varam redzēt, ir atklāts saulei veltīts templis, un kur to godājušas Bāla un Kāthi (skat. kath) ciltis. Šī godāšana turpinājusies, līdz pēc Auranczeb'a rīkojuma elks ir iznīcināts.

Saules godāšana ne-āriju rāsēs. Aheria's, džungļu iemītnieku un zagļu cilts Gangā un Džamnā divupes (Duāb) vidienē, ir kā savu mītisku senci pieņēmuši Priyavrat'u, kurš būdams neapmierināts ar to, ka vienlaikus ar saules stariem ir apgaismota tikai viena zemeslodes puse, nolēmis nakti padarīt par dienu sekojot tai septiņas reizes ap zemi savos liesmojošos ratos.

Tomēr viņu apturējis Brahmā, un viņa ratu riteņi izveidojuši septiņus okeānus, kas atdala septiņus pasaules kontinentus.

Himalāju zemākajās grēdās saules godāšana tiek vadīta decembrī-janvārī un tās aptumsumu gadījumos. Galvenie rituāli ir mielasti bez sāls katrā saules ieiešanā nākošajā zoodiaka zīmē un mielasti otrajā dienā tikai pēc saullēkta.

Drāvid'u rāsēs gar Vidusindijas kalniem saules godāšana ir plaši izplatīta. Liela posta laikā kharwār'i pielūdz sauli. Altāris var būt katra atklāta vieta, kur tā iespīd. Kisān'i ziedošanas vajadzības gadījumā upurē baltu gaili. Bhuija's un orāon'i sauli godā kā Borām jeb Dharm Devatā, 'žēlastības dieviņu', un to pielabina sējas laikā ar balta gaiļa upurēšanu. Korva's sauli godā kā Bhagwān, jeb 'vienīgo dievu', atklātā vietā ar skudru pūzni kā altāri. Khariya's viņu pielūdz ar vārdu Bero. "Katram ģimenes galvam ir dzīves laikā jāveic ne mazāk kā piecas upurēšanas šai dievībai - pirmā vistas, otrā cūkas, trešā balta āža, ceturrtā auna, piektā bifēļa. Tad saule tiek uzskatīta par pietiekami labi noskaņotu attiecībā uz šo paaudzi, un turēta par nepateicīgu dievu, ja pret saviem piekritējiem nezturas labvēlīgi." Saule tiek uzrunāta kā Parameśvara jeb 'Dižais dievs', un upurēšanas tai vienmēr notiek pie skudru pūžņa, ko uzskata par saules altāri. Kol'i kā sauli godā Sing Bonga, radītāju un sargātāju. Lūgšanas un ziedojumi saulei tiek veikti kā labvēlīgai dievībai, kam netiek iznīcināt kādu no saviem padotajiem, lai gan, būdams tēvs (Sūrja ir vīriešu dzimtē), viņš norāj savus maldīgos bērnus, kas viņam ir parādā pateicību par svētību, ko tie izbauda. Viņš esot apprecējis Chando Omal, Mēnesi. Kādu reizi viņa sieva (mēness) to piekrāpusi, un viņš viņu pārcirtis uz pusēm; tomēr, nožēlojis dusmas, viņš mēnesi atjauno sākotnējā izskatā ik mēnesi, kad viņa spīd savā pilnā jaukumā. Orāon'i sauli uzrunā kā Dharmi jeb 'svētais', un neuzskata viņu par slimību vai posta izraisītāju, tomēr viņu var piesaukt to novēršanai, un parasti šāda pievēršanās notiek, kad zemākas dievības ir bijušas neproduktīvas. Saule ir Hoshangābād'as kork'u cilts dievs, tomēr tie tai neziedo uzlējumus kā indieši, bet reizi trijos gados katras ģimenes galva kādā aprīļa vai maija svētdienā upurē baltu kazu un baltu vistu, upurēšanas laikā pagriežot seju uz austrumiem. Līdzīgi vidusprovincu kūr'i (salīdz. ar kuru) savu ciemu tuvumā koka stabos izgriež vienkāršus saules attēlus, kurus godā.

Saules godāšana ģimenes ritā. ... Indijā līgavai un līgavainim liek apiet pa saulei ap svēto uguni vai kāzu nojumes vidējo stabu; svētceļnieks savu svinīgo apiešanu (parikrama) templim vai svētnīcai veic tādā pat veidā; šajā virzienā ved lopus, mīdot (kuļot) labību.

Kāda īpaša attīrīšanas rita daļa ir pēc bērna piedzimšanas - māti iznes ārā un parāda saules stariem. Visā apvidū ir izplatīta pārliecība, kā arī folklorā parādās doma, ka meitenes var apaugļot saules dievs. Tāpēc viņām nav ļauts rādīties saules stariem (nelabvēlīgajā) menstruāciju laikā. Tā paša iemesla dēļ līgava tiek iznesta sveikt sauli rītā, kad sākusi dzīvot kopā ar savu vīru. ... Šī pati ticība saules spēkam parādās folklorā tik parastajā noteiktu lietu rādīšanā saulei (kašmīru nostāstā tas ir tīģerienes spalvu kušķis), ar ko pietiktu, lai atsauktu promisesu draugu.

Mistiskā Svastikas zīme, kas, domājams, pārstāv sauli tās ceļā debesīs, redzama pastāvīgi. Tirgoņi to zīmē uz virsgrāmatas sākuma un beigu baltajām lapām, vīrs, kam ir Ļaunai Acij pakļauti mazi bērni vai dzīvnieki, darina svastika's attēlu uz sienas blakām durvju stabam, tā ir pirmajā vietā starp džainu laimīgajām zīmēm; to zīmē uz skūtām bērnu galviņām Gudžarātā kāzu dienā; sarkans riņķis ar svastiku vidū tiek attēlots vietā, kur tur dārglietas. Valsts daļās, kur kā ciema sargdievību godā Bhūmia, tās piekritēji svētnīcā darina vienkāršu svastikas modeli, krustotus salmus sastiprinot ar apmetuma javu. ...

[513]: “Proto indo-irāņu reliģija sākās kā saules godāšana” (Max Müller). Saura's reliģija ir mistēriju reliģija, kas piederas vēsturiskajai vēdiskajai reliģijai, tādēļ reti būs sastopami tās sekotāji. Persiešu mitraisms varbūt ir miris, romiešu mitraisms varbūt ir miris, bet indiešu mitraisms vēl ir dzīvs un tiek praktizēts līdz šai dienai.

“Ja kristietības attīstību būtu apturējis kāds mirstīgo ļaunums, pasaule būtu mitraistiska...” (Ernest Renan).

Pagānisma pēdējā cīņa pret kristietību tika sākta mitraisma mistērijās; tas ir acīmredzams no pēdējā Romas nekristīgā imperatora Jūlija (kristiešu saukts Atkritējs, ilīriešu-grieķu izcelsmes; Flavius Claudius Iulianus Augustus; Φλάβιος Κλαύδιος Ἰουλιανὸς Αὐγουστος) slavenā darba 'Himna ķēniņam Hēliosam (Zevam)'.

“Esmu jums dāvājis zināšanas par Mitru, Tēvu. Turieties pie viņa baušļiem, tā sev nodrošinot enkura virvi un drošu piestātņi viscauri dzīvei un, kad būs dzīve jāatstāj, pārliecību, ka dievs, kas tevi vada, būs laipns.” (Julian the Emperor)

Imperators Jūliāns, kā arī dievišķais Iamblichus (Ἰάμβλιχος, arābu izcelsmes sīriešu neoplatonists) un Prokls (Proclus, Πρόκλος Μαλλώτης, grieķu neoplatonists) atbalstīja teurgiju (theurgy, θεουργία, dievu zinātne) par Plotīna (Plotinus, Πλωτῖνος) un Porfīrija (Porphyry, Πορφύριος) filosofisko attieksmi pret dievišķo senajā neoplatonisma skolā. Te jāmin Rietumu ezotēriskās tradīcijas, kas uzrāda, cik sena ir saules godāšana Indijā. Haldejas

(Jaunbabilonijas) neoplatonisma praviešus Grieķijā ieviesa nekas cits kā vispārzināmie Magassuean'i, saukti arī par haldeju magiem.

Rigvēdas reliģijai Indijā bija vietēja izcelsme, un āriju iebrukuma teorija ir vieni no visu laiku ļaunākajiem meliem Indijas sadalīšanai, hinduisma un indiešu atgriešanās pie reliģiskajām saknēm, tas ir, Rigvēdas, apslāpēšanai. Āriju un saur'u dievs īstenībā ir nevis Sūrya, bet Savitar (Savitṛ).

“To, dievu Savitaru, kura augstais likums nav Varuṇa nedz Indra, nedz Mitṛā, Aryaman, nedz Rudra's rāšanās, nedz cietsirdīgie ienaidnieki, piesaucu es manai labklājībai ar dievināšanu. Es aicinu uz šo vietu, ar godbijīgiem sveicieniem, manu dievu, dievišķo Savita, kura darbus netraucē nedz Indra, nedz Varuṇa nedz Mitṛa, nedz Arjamans, nedz Rudra, nedz (padievu) ienaidnieki.” (Rigveda 2.038.09)

Rigvēdā ir tikai seši (saules dēli) āditjas, bet Savitars nav neviens no āditjām, bet gan indiešu augstākais dievs, un ar slaveno Gāyatrī mantru tiek uzrunāts tieši šis dievs.

tāt savitūr váreṇyam bhárgo devásya dhīmahi

dhíyo yó naḥ pracodáyāt (Gāyatrī mantra, Rig Veda 3.062.10.)

turanyávo áṅgiraso nakṣanta rátnaṃ devásya savitūr iyānāḥ

pitā ca tánno mahān yájatro víśvedevāḥ sámanaso juṣanta (Rig Veda 7.052.0)

Cilvēki, kuri vēlas rakties dziļāk, var lasīt Aurobindo 'Secret of the Vedas', kur uzzinātu par Āngiras'u reģiem. Tomēr Aurobindo nebija izpratis šīs vārsmas pilnu jēgu, ko mūsu tradicionālie skolotāji zin sen. Pitā nozīmē 'Tēvs', un pēdējā citētā vārsmā teic, ka dievs Savitars ir visu Višvėdėvu, daḗādu vėdisko dievu kā kopuma, Tėvs (višve-devāḥ - visi dievi). Visi šie padievi izstaro no viņa kā gaismas stari, un tā ir saur'u augstākā ezotēriskā patiesība.

“Cilvēks, kurš veic ziedojumus, šīm liesmām mirdzot, un ziedo īstā brīdī, tiek ar šiem ziedojumiem uz saules stariem nests turp, kur mājō vienīgais padievu valdnieks.” (Muṇḍaka Upaniṣad, 1. Muṇḍaka, II, 5)

“Spoḗie ziedojumi teic ziedotājiem: Sanākat! Sanākat! Un nes viņus uz saules stariem, bez mitas godājot viņus un sveicot ar jaukajiem vārdiem: Šīs ir svētās Brahma's debesis, kuras esat izpelnījušies ar saviem labajiem darbiem.” (Muṇḍaka Upaniṣad, 1. Muṇḍaka, II, 6)

“Bet tie viedie rāma prāta ļaudis, kuri dzīvo meḗā no veltēm, piekopjot savam dzīves posmam piemērotu pašierobeḗošanu un apcerot tādas dievības kā Hiranyagarbha, aiziet brīvi no nešķīstības, pa saules ceļu uz vietu, kur mājō nemirstīgie ar neiznīcīgu dabu.” (Muṇḍaka Upaniṣad, 1. Muṇḍaka, II, 11) Bez Vėdu dievībām nav Vėdu, un bez Vėdām nav Upaniṣadu, un bez Upaniṣadām nav Advaita Vedānta's.

Visi citē Vēdas no Īśāvāsya (Īśā) Upaniṣad'as, bet cik no viņiem zin kā Īśā Upaniṣadas ir radušās šajā pasaulē, un ka šī Upaniṣada ir daļa no Baltās jeb Spožās jeb Šķīstās Śukla Yajur Veda's, ko Yājñavalkya'm ir devis neviens cits kā dievs Savitars, kurš ir Vēdu avots.

Kā vēsta tradīcija, Yājñavalkya bijis Devarāta's (dieva dotais/dzērvju suga) dēls un zintnieka Vaiśampāyana's skolnieks. Reiz Vaiśampājana uz Jādžņavalkju sadusmojies, jo pēdējais, būdams spējīgāks par citiem mācekļiem, pārāk strīdējies, lai atmestu dažus vēlākos Yajurveda's papildinājumus. Iekaisušais skolotājs licis Jādžņavalkjam atdot atpakaļ visas Jadžurvēdas zinības, kuras tam mācījis. Uz sava Guru prasību Jādžņavalkja atvēmis visas zinības, ko sagremotas barības veidā guvis no skolotāja (līdzība zināšanām bez viengabalainības, bet daļu vienkāršībā). Bet tās bija zināšanas, un viņš bijis ļoti kārs saņemt to pašu.

Sanskritā irbe ir tittiri. Kad šo Vēdu apēda irbe, no tā laika to sauca par Taittirīya Yajurved'u. To sauc arī par Kṛṣṇa Yajurveda jeb Melno Jadžurvēdu, jo tā bija izvemta. Tādējādi Taittirīya Saṁhitā pieder pie Yajurveda's (Jadžurvēda (jaunāka par Rigvēdu, apm. 1200-1000.g.pr.m.ē., atbilst Kuru impērijas laikam) ir rokasgrāmata, kā pa soļiem pareizi pildīt reliģiskos, svētos ritus. Jayus nozīmē mantra, veda - zināšana. Bet pamatīgāk iedziļinoties klasiskās Jadžurvēdas jēgā, var pamanīt, ka tā ir daudz dziļāka. Tā tiecas izveidot cilvēkos dziļāku apziņas līmeni. Tā izklāsta attīstītu jogas praksi, kas attīra ne vien ķermeni, bet arī prātu).

Tad Jādžņavalkja apņēmās nebūt vairs neviena cilvēku guru māceklis. Tā viņš sāka pielabināties saules dievam Sūrya'm. Jādžņavalkja sauli, Vēdu avotu, godināja un cildināja, gribēdams dabūt svaigas Vēdu daļas, kuras nezin viņa audzinātājs Vaiśampāyana.

Saules dievs, Jādžņavalkjas cītības ielīksmots, pieņēmis zirga izskatu un apveltījis šo zintnieku ar tādu svaigu Jadžurvēdas daļu, kas nebija zināma nevienam citam. Šī Jadžurvēdas daļa (vēlīnāka par Krišna, tas ir, Melno Jadžurvēdu) tiek saukta par Śukla Yajurveda jeb Balto jeb Spožo Jadžurvēdu, ņemot vērā, ka to cilvēkam bija atklājusi saule, kas ar savām krēpēm (stariem?) būdama zirga izskatā, to bija izklāstījusi lielā ātrumā. Tādēļ šīs Vēdas skandēšanas ritms atgādina zirga rikšus un atšķiras no citiem Vēdu skandēšanas ritmiem. Sanskritā vārds 'vaji' nozīmē zirgu. Jādžņavalkja šo Vājasaneyā Yajurved'u atkal sadalīja piecpadsmit nodaļās, katra nodaļa saturēja simtiem Yajus Mantra'u. Zintnieki, piemēram, Kaṇva, Madhyaṁdina un citi to mācījās, un Śukla Yajurveda sazarojās viņu vārdos nosauktos izplatītos grozījumos.

[514]: daži izvilkumi no Baltās Jadžurvēdas.

Pirmā grāmata

1 Tu (mēness) dēļ barības. Tu dēļ spara. Tu esi vēsma. Uz cildenākajiem darbiem tevi mudina Saules- Mudinātājs dievs (Savitṛ). Neskaramais, uzvilnī Indram (šeit nakts) tā daļu.

Neviens zaglis, neviens ļaunprātis nedarīs tevi bagātu ar pēcnācējiem, brīvu no sāpēm un neveselīguma. Esi noturīgs, liels šā Gana priekšā. Sargi šā Ziedotāja ganāmpulku. ...

24 Dieva Savitara mudināts, es ņemu tevi ar Ašvinu rokām, ar Pūšana plaukstām, tevi, kurš veic svēto kalpošanu. Esi tu Indras labā roka; asa ar tūkstoš smailēm ar simts asmeņiem. Esi tu asais Vējš, ļaundaru kāvējs.

25 Ak, Zeme, uz kuras cilvēki kalpo dieviem ar godāšanu, neļauj postīt tavu augu saknes. Tad lai iet aplokā, govju kūtī. Debesu lietus ir tev. Pašā zemes malā, dievs Savitar, piesaisti tādu - ar simts pinekļiem piesaisti cilvēku, kurš necieš mūs, un kuru neciešam mēs. Tāpēc neatsvabini viņu.

26 Lai es padzenu Araru (sātans, arī Yama's jauktas kastas (?) dēls) no Zemes, uz kuras cilvēki kalpo dieviem ar godāšanu. Tad lai iet aplokā, govju kūtī. Debesu lietus ir tev. Pašā zemes malā, dievs Savitar, piesaisti tādu, ar simts pinekļiem piesaisti cilvēku, kurš necieš mūs, un kuru neciešam mēs. Tāpēc neatsvabini viņu. Ak, Araru, tev nav jāceļas debesīs. Neļauj tavam ziedojumam kāpt debesīs. Tad lai iet aplokā, govju kūtī. Debesu lietus ir tev. Pašā zemes malā, dievs Savitar, piesaisti tādu, ar simts pinekļiem piesaisti cilvēku, kurš necieš mūs, un kuru neciešam mēs. Tāpēc neatsvabini viņu.

27 Ar Gāyatrī pantmēru apņemu tevi. Aplieku tev Triṣṭubh pantmēru. Ar Jagatī pantmēru es tevi saistu un apjožu.

Trešā grāmata

...

7 Viņa (Sūrya's, saules,) izelpa, viņa starojums pārņem iekšieni: Šis Bullis staro pa visām debesīm.

8 Viņš valda kā augstākais caur trīsdesmit valstībām. Dziesmu dāvājam šim Putnam cauri dienām rītausmās.

9 Agni (uguns, saule, ziedokļa uguns) ir gaisma, un gaisma ir Agni. Sajūsmā sveicam! Sūrja ir gaisma, un gaisma ir Sūrja. Sajūsmā sveicam! Agni ir krāšņums, un krāšņums ir Agni. Sajūsmā sveicam! Sūrja ir krāšņums, gaisma ir krāšņums. Sajūsmā sveicam! Gaisma ir Sūrja, Sūrja ir gaisma. Sajūsmā sveicam!

10 Saskanīgi ar spožo Savitaru un Nakti ar Indr'u (debesu Kungs, arī saule, nakts) blakām, lai Agni iepriecināts līksmo. Visi sajūsmā sveicam!

- 11 Pie ziedošanas uguns teiksim sakāmo Agni, kurš sadzird pat tālumā.
 12 Agni ir debesu galva un virsotne, zemes Saimnieks viņš ir; viņš steidzina
 ūdeņu sēklu (miglu).
 13 Pieaicinu jūs divus, ak, Indra-Agni, abi kopā jūs baudīsiet ziedošanas
 velti. Devējus, jūs divus, ar drošo spēku un labumiem, es aicinu dūšas
 gūšanai.
 14 Tā ir tava kārtņā dzimšanas vieta no kuras, pacēlies dzīvei, tu izstaro. To
 zinot, Agni, pacelies un liec mūsu labumiem vairoties.
 15 Šeit teikuši lēmēji, ka labākajam Aicinātājam, labākajam godātājam šis
 dievs ir jāslavē ritos, kam reģis Apnavāna (sens zintnieks, burt., roka) un arī
 Bhriģu lika starot malkā, izplatoties ikkatrās mājās.
 35 Lai mēs gūstam Savitara, dieva, izcilo spozmi; lai viņš mudina mūsu
 lūgšanas (mantras; salīdz. ar Gājatrī tekstu Rig Veda 3.062.10.).
 36 Lai tavi netveramie rati, kuros tu sargā godātājus, nāk pie mums no
 katras puses.
 37 Zeme! Izplatījums! Debesis! Lai esmu bagāts ar pēcnācējiem, labi
 uzvedīgs cilvēkos un bagāts starp bagātiem. Cilvēku draugs! pasargā manas
 atvases. Slavēšanas vērtais! pasargā manu ganāmpulku. Ak, izcilais, pasargā
 pārtiku, kas mani baro.
 38 Esam tuvojušies Visu Zinātājam, labākajam labklājības atradējam mūsu
 labā. Spozmi un spēku dāvā mums, ak, Agni, tu Lieliskais.
 39 Māju Kungs, šī Agni Ziedošanas uguns ir labākais labumu atradējs mūsu
 bērniem. Dāvā mums spozmi un spēku, ak, Agni, Māju saimniek.
 40 Bagāts, pārticības vairotājs ir šis Agni, Ganāmpulka saimnieks. Dāvā
 mums spozmi un spēku, ak, Agni, Ganāmpulka saimniek.
 41 Nebažīties, neplivinies tu, ak, Patvērums. Mēs nākam pie tevis, kurš nes
 spēku. ...

[515]: Baltās jeb Spožās jeb Saules Jadžurvēda svarīga daļa ir Īšāvāsja
 Upanišada (Īšāvāsya (būt Visaugstā pārņemtā) Upanišad), īpaši savas
 unikalitātes, kā arī tās galveno ideju svarīguma dēļ, kas tālāk attīstītas
 Bhagavadgītā.

AUM! Pilnīgs ir TAS (Brahman, Virsīstenība, pilnīgs ir ŠIS (Idam, izpaustā,
 materiālā pasaule). No Pilnīgā Pilnīgais nāk. Ar Pilnīgo Pilnīgais vairojas.

Paliek Pilnīgais. AUM! Rāmi, rāmi, rāmi!

1. AUM. Ar Kunga (Īša) aizgādību ir apņemts viss, kas notiek notiekošajā.
 Tad esi pieticīgs ar (sanyāsa) atturīgumu, nesvīsti pēc kādu labumu mirgas.

2. Kas darbojas šajā pasaulē (gremdējoties Ātman'ā/agnihotr'ā un nesavtīgā saimnieciskā darbībā), lai dzīvo simts gadu, tomēr tev nav citas pasaules kā tā, kurā lietas cilvēkam nepielīp.
3. Nevaldāmajiem sajūtu kārajiem asur'ām pieder aklā tumsā (tamas) tītas valstības; turp pēc nāves nonāk savu dvēseli nokāvušie.
4. TAS (Ātmā, Patība, Dvēsele) ir nekustīgs, viengabalains, domas ātrākas par prātu un debesu būtnēm (devā) nesasniedzamas, tas caurstrāvo (arshat, arṣati - slīd/caurdur) kā pirmais, stāvot apsteidz skrejošos, Uguns un Gaiss (mātariśvan - Agni vai Vāyu/ prāna jeb sūtrātman) tam ziedojumu (apas - ūdens/uzlējuma ziedojums) nes (vārsmas pamatdoma: Virsīstenība ir pāri sapratnei un sajūtām, un ir visu norišu cēlonis un galamērķis).
5. Tas kustas, tas nekustas, tas ir tāls, tas ir tuvs, tas ir šajā Visumā, tas ir ārpus šā Visuma (Virsīstenība jeb Ātman/Brahman vienlaikus ir ar īpašībām (saguṇa, arī pasaulīgs) un bez īpašībām (nirguṇa, arī netverams)).
6. Bet tas, kurš visas būtnes redz Patībā (Ātman) un visās būtnēs Patību, Dvēseli, tas vairs nešaubās, neprāto.
7. Ja visas būtnes radījusi neradošā Patība, tad kādi te var būt maldi? Kādas bēdas var būt Vienoto Veselumu redzošajam? (6-7. mantrā runa ir par Patību sasniegušo)
8. Tas (Virsīstenība) plešas visur - bez ķermeņa, skaidrs, neskarams, bez muskuļiem, ļaunuma nepiesārņots, apdomīgs, vieds, visaptverošs, pašesošs; ar noteiktiem nolūkiem tas, kā nākas, ir iekārtojis lietas uz mūžu mūžiem.
9. Dziļi aklā tumsā nonāk nezināmā (asambhūti) godātāji; vēl lielākā tumsā - kas tīksminās ar zināmo, tveramo (sambhūti).
10. Teikts ir tā: TAS ir ne zināms, ne nezināms - tā tas ir dzirdēts no viedajiem.
11. Dzimšanu (sambhūti) un trūdēšanu (vināśa) - kurš abus zin vienlaikus, ar trūdēšanu pārvarējis nāvi, ar dzimšanu un pārdabisku spēku gūst nemirstību (amṛta - Virsīstenības apjēga).
12. Aklā tumsā nonāk tāds, kurš veido neziņas (nescience) kultu. Tomēr vēl lielākā tumsā grimst tāds, kurš aizrāviēs ar zinātnes kultu (science).
13. Ir teikts: dažādi ir šo divu, zinātnes (tveramā) un neziņas (netveramā) augļi - tā ir dzirdēts no viedajiem, kuri mums skaidrojuši.
14. Zinātni un neziņu – kurš tos pazīst abus kopā, tas ar neziņu pārvarējis nāvi ar zinātni sasniedz nemirstību (dievsajūgtais, pazīdams gan Virsīstenību, gan ķermeni, sasniedz nemirstību ar Virsīstenības apjēgu, ar ķermeni, kas ir apjēgas atvasinājums, pārvarot nāvi).
15. Ar gaismas (zelta krāsas) podu (hiraṇmaena pātrena, jeb ar sauli/sirdi/aci/) ir aizklāta Virsīstenības seja; tu, Audzētāj, Saulē mājjošais Gars (Pūṣan, arī

saule), un Gars, kas mājo manī esot šeit, atklāj to tam, kurš turas pie īstenības!

16. Pūšan, Vienreizīgais (ekaṣi, vienīgais riši, vienīgais debesu zirgs - Saule zirga izskatā, kas parādījusies Jādžņjavalkjam (Yājñavalkya), Baltās jeb Saules Jadžurvēdas autoram), Dvīni, Saule, Radišanas spēka dēls (sūrya prājapatya), izlaid starus, stiprini mirdzu! Redzu tavu daiļāko izskatu, ES esmu TAS (so'ham).

17. Neapturamais vējš, nemirstīgais! Ļauj manam ķermenim beigties pīšļos. AUM! Īstais Darītāj, (krato), atceries, padarīto (saņkalpa), atceries! Darītāj, atceries manus darbus!

18. Ak, Uguns (Agni), brīnumainā, mūsu darbus un viedumu zinošā! Vadi mūs pa labvēlīgu ceļu (supatha, devayāna, arhimārga, arī gaismas ceļš). Novērs no mums maldinošo un murgaino grēcīgumu (juhurānām éno), ar dižāko slavu tevi godāsim!

AUM! Pilnīgs ir TAS, pilnīgs ir ŠIS. No Pilnīgā Pilnīgais nāk. Ar Pilnīgo Pilnīgais vairojas. Paliek Pilnīgais. AUM! Rāmi, rāmi, rāmi!

ud vayam tamasa pari jyotiṣ paśyanta uttaram |
devam devatrā sūryamaghanma jyotiruttamam ||

Ļūkojoties augšā uz gaismu virs tumsas mēs nonākam līdz saulei, dievu dievam, izcilākajai gaismai.

(Rig-Veda Book 1.50.10)

[516]: divas vārsmas no 'Sūkta Saṅgraha, Sūrya Upaniṣad', kas sauli slavina kā Virsīstenību (Augstāko Brahman'u):

sūryā ātmā jagātas-tasthuṣāśca | sūryād vai khalvīmāni bhūtāni jāyante | sūryād yajñah
parjanyaḥ 'nam ātmā |

Saule ir pasaules Dvēsele, Patība, gan kustīga, gan nekustīga. No Sūrya's tiešām ir dzimusi šīs pasaules radība, kā arī Ziedoņums (yajña), Lietus mākoņi - Pērkons (parjanya), ēdiens un gars. ...

ādityād vāyur jāyate | ādityād bhūmir jāyate | ādityād āpo' -jāyante | ādityāj jyotir jāyate |
ādityād vyoma diśo' jāyante | ādityād devā jāyante | ādityād vedā jāyante | ādityo vā eṣa etan
maṇḍalam tapati | asāvādityo brahmā |

No Saules (šeit Āditya) ir dzimis gaiss, zeme, ūdens, uguns, debesis, debess puses, padievi, Vēdas; patiesi, Saule dod siltumu šai zemeslodei; šis Saules Dievs ir Virsīstenība.

[517]: Indiešu Saura-mata (jeb hindu saules sekta) ir divu atšķirīgu līmeņu sakausējums.

Indijas vietēju noslieču izraisīts saules dievību līmenis nāk no Vēdām (veda), un klāt nākušais irāņu izcelsmes līmenis, kas pārnodots uz Indiju kā iznākums saskarei ar zoroastriešiem un saglabājušamies irāņiem nezoroastriešiem kopš laikiem starp mūsu ēras sākumu un apmēram 6-7.gs. Kamēr arī sākotnēji dievbijīgie (āstika), vēlāk neticīgie (nāstika) budisti un kaut kādā mērā džaini ir attīstījuši atspulguļus no Saura sistēmas. Budistu vidū agrākās izpausmes kristalizējās ap dievību Maṛīcī, kuras kā karotājas padieves saknes ir Saura's panteonā. Arī vēlākā posmā Vajrayāna's tradīcijas augstais punkts Kālacakra's formā ir iekļāvis dažas Saura sastāvdaļas.

Vēdas, tāpat arī citas indoeiropiešu tradīcijas saglabā spēcīgu solāro dievību elementu. Jāuzsver, ka solārās dievības nav katrā ziņā tikai saule; tās ir saistītas ar solāriem raksturojumiem. Tas nozīmē, ka tās iedvesmo saules pieredzējums, bet tās paplašina saules jēdzienu un izpausmēs ir parastākas,

ietverot zvaigznes, rituma likumības un nomainīgumu, un gaismu un tumsu. Kamēr var teikt, ka vienlaikus solārs raksturs ir visām vēdiskajām dievībām, ievērojamākās no tām ir Āditjas, kas spēlējušas lielu lomu Indijas Saura-mat'ā. Vairumā Vēdu seno slāņu seši (varbūt septiņi) no Āditjām tiek minēti kopā kā grupa:

imā gira ādityebhyo ghṛtasnūḥ sanād rājabhyo juhvā juhomi |
śṛṇotu mitro aryamā bhago nas tuvijāto varuṇo dakṣo aṁśaḥ ||RV 2.27.01

Pirms atveidojam tulkojumu, ir jāatzīmē trīs lietas:

1) juhū ladle: skaidrotājs-komentators Sāyaṇa skaidro - tā kā lūgšanas teic kā attīrītā sviesta uzlējumu, tas jāsaprot tēlaini kā līdzība, kurā juhū apzīmē mēli, kas lūgsnu veido.

2) Lai gan daudzie Ādity'as ir nosaukti par valdošu grupu, darbības vārds śṛṇotu ir vienskaitlī. Sāyaṇa skaidro, ka tas norāda, ka ikkatrs no Āditjām, sākot no Mitrās tiek piesaukts uzklaut lūgšanu [Sāyaṇa: naḥ śṛṇotu -> asmadīyāstā giro mitrādayaḥ pratyekaṁ śṛṇotu] – šajā kontekstā nākas pieņemt, ka viņi nav nosaukti kā apvienība, bet vienkārši kā uzskaitījums.

3) Kamēr sešu Āditju vārdi šajā mantrā ir klaji redzami, īpašības vārds tuvijātaḥ parasti tiek attiecināts uz Varuṇ'u. Tiešām, Rgved'ā tas ir skaidri kopīgs īpašības vārds Mitra'm un Varuṇa'm, un plašāk Āditjām, kā arī Indra'm, Bṛhaspati, Agni. Sāyaṇa šo vārdu skaidro kā attiecīgu uz kaut ko, kas plaši pauž savu labvēlību daudzām tautām. Ejot “pret spalvu”, šeit vedinām domāt, ka varbūt ir vēl viens Āditya, tas ir, Vivasvān (saules padievs, iesp., kas velk sauli pa tās orbītu).

Tādējādi mums ir šāds tulkojums:

Ar juhū karoti [kas ir mana mēle], es bez mitas ziedoju ķēnišķajiem Ādity'ām šīs ghṛta (rituāli tīrais sviests) pilinošās lūgšanas. Kaut tās dzirdētu katrs no viņiem Mitra, Aryaman, Bhaga, tas, kurš plaši pauž labvēlību [Vivasvān], Varuṇa, Dakṣa, Aṁśa!

Apsvērums, kāpēc saraksts ar septiņiem ir iespējams, ir no tā, ka Rgved'ā visur Āditju skaits ir 8 (RV 10.72; saistība ar planētām?), no kuriem 7 ir nemirstīgie padievi, un 8. ir no vanckara dzimušais Mārtāṇḍa, no kura veidots viss pārējais Visums. Līdzīgs nostāsts ir iestrādāts Taittirīya Saṁhitā 6.5.6 Brāhmaṇa's daļās un Taittirīya Brāhmaṇ'ā 1.1.9 kontekstā ar brahmaudana ritu (rīsa ziedošana dievībai Aditi). Ar grūtībām piedzimušajam Āditjam Mārtāṇḍa'm varbūt ir seni indoeiropiešu priekšteči, kā liek domāt mirusī solārā dievība Baldr ziemeļģermāņu tradīcijā. Bez tam, Āditjas kā astoņi ir ierakstīti Taittirīya Āraṇyak'ā 2.10.7. Lai gan tur Mārtāṇḍ'a ir aizvietots ar tā kopiju Dhātṛ. Tādējādi saraksts ir: Mitra, Varuṇa, Aryaman, Bhaga, Vivasvān, Dhātṛ, Aṁśu, Indra.

Vēlīnajos vēdiskajos laikos ir arī apgalvojumi par 12 Āditjām (gada mēnešiem?):

sa manasaiva vācam mithunaṃ samabhavat | sa dvādaśa drapsān garbhy abhavat | te
dvādaśādityā asrjyanta | tān divy upādadhāt || Śatapatha Brāhmaṇa 6.1.2.8

Ar savu prātu Radītājs [dievs Prajāpati] nonāca dzimumsakarā ar runu; viņš kļuva grūts ar divpadsmiņ pēcnācējiem; tos viņš izlika pa debesīm.

Dižeposu laikos šie 12 Āditjas ir īpaši nosaukti kā Mitra, Varuṇa, Aryaman, Bhaga, Vivasvān, Dhātṛ [vai Dakṣa], Aṃśa, Puṣan, Savitṛ, Tvaṣṭṛ, Indra, Viṣṇu; tas ir,

Mahābhārat'ā ir:

adityāṃ dvādaśādityāṃ sambhūtā bhuvaneśvarāḥ |
ye rājan nāmatas tāms te kīrtayiṣyāmi bhārata ||
dhātā mitro 'ryamā śakro varuṇaś cāṃśa eva ca |
bhago vivasvān pūṣā ca savitā daśamas tathā ||

ekādaśas tathā tvaṣṭā viṣṇur dvādaśa ucyate | 1.59.14-16a

No Aditi tika radīti 12 Ādity'as, Viṣuma pārvaldnieki, kuru vārdus, ak, ķēniņ, es nosaukšu: Dhātṛ, Mitra, Aryaman, Śakra (tas ir, Indra), Varuṇa, Aṃśa, Bhaga, Vivasvān, Puṣan, Savitṛ, Tvaṣṭṛ, Viṣṇu.

Šajā sakarā var norādīt uz Atharvaveda's sūkt'u, kurā nosaukti visi 12, lai gan līdz ar citiem padieviem (AV 11.6). Pieņemot 12 Āditju skaitu var izskaidrot tradicionāli īso, tas ir, 33 vīrišķo dievību sarakstu [garākais vēdās sniegtais ir 3339 (kā piezīmējis R.Shamasastri, tas ir mēness aptumsumu skaits) un vēlāk vēlāku laiku hinduisti šo skaitu apgalvo kā 33 x 107.], kas minēts gan Vēdās, gan Itihās'ās, skaidri saprotamā veidā. Piemēram, Rāmāyaṇ'ā ir:

adityāṃ jajñire devās trayastriṃśad arimḍama |

ādityā vasavo rudrā aśvinau ca paraṃtapa || 3.13.14c-15a

No Aditi ir dzimuši 33 padievi, ak, naidnieku grāvēj (Rāma): 12 Āditya's, 8 Vasu, 11 Rudrā, 2 Aśvin'u dvīṇi, ak, naidnieku svilinātāj.

Var atzīmēt, ka tādi pat Āditju, Vasu un Rudrā skaiti ir sniegti Śatapatha Brāhmaṇ'ā 6.1.2.6-8. Sakarā ar šīm grupām un kopskaitu Ṛgved'ā ir:

tvam agne vasūṃr iha rudrāṃ ādityāṃ uta |

yajā svadhvaṃ janam manuḃjātaṃ ghṛtapruṣam ||

śruṣṭīvāno hi dāśuṣe devā agne vicetasah |

tān rohidaśva girvaṇas trayastriṃśatam ā vaha || RV 1.45.1-2

Tu, ak, Agni ziedo rituālu Vasu, Rudrām un arī Āditjām [par labu] cilvēkiem, kuri ir Manu pēcteči, kuri veic pienācīgos ritus un izlej rituāli tīrā sviesta ziedojumu. Ak, Agni un padievi, viedie uzklausiet dievkalpotāju; ak, tu sārtajā (liesmu) zīrgā, kuru ielīksmo Vēdu skandējumi, šurp saved šos 33 padievis!

Tādējādi, mēs gan grupas (Āditya, Rudra, Vasu, Aśvin), gan kopskaitu 33 rodam kā senus. Īstenībā šis skaits 33 tāpat nāk arī no indoirāņu laika, jo arī zoroastrieši uzskaita 33 yazata's. Iespējams, sistēma ar 12 Ādity'ām, 11 Rudr'ām, 8 Vasu, 2 Aśvin'iem ir pastāvējusi pat no agrīniem vēdiskajiem

laikiem, un tas var likt domāt, ka R̥gved'ā redzami 8 vai mazāk Āditjas ir paralēla tradīcija.

Šāda minējuma pieņemšana mums ļauj vairumu vēdisko dievību pieskaitīt 3 grupām plus Ašviniem: jau nosauktie 12 Āditya's iekļauj lielu galveno vēdisko dievību frakciju, kas nāk no indoirāņu laikiem. Tiešām, šādam 12 padievu sarakstam varbūt ir seni indoeiropiešu priekšteči pie hetiem, grieķiem un ziemeļģermāņiem, kur redzam vai nu 12 galveno dievību panteonus vai padievu kategoriju ar 12 dievībām [arī japāņu caur budismu saņemtais padievu ducis (dvādaśadevāḥ) ir Pṛthivī [Vasu], Soma [Vasu], Kubera [Yakṣa], Vāyu [Vasu], Varuṇa [Āditya], Nairṛta [Rākṣasa], Brahman, Vivasvān [Āditya], Rudra [Rudra], Indra [Āditya], Agni [Vasu], Yama].

Hetu 12 padievi no Yazılıkaya

Sākotnēji Rudru grupa ir ietvērusi Marutus, kuri veido otru lielāko Vēdu dievību kopu. Vasu starp citiem ietver Agni, Vāyu, Soma, Dyaus, tie veido vēl vienu vēdisko dievību kopu. Tā ir saskatāms, kāpēc vēdiskais panteons tiek parasti aprakstīts kā Vasu, Rudru un Āditju grupu triāde. Beidzot, ir vēl Ašvinu dvīņi un Brihaspati (Bṛhaspati), kuri parasti tiek pieskaitīti Viśvedev'u kopai. Nobeidzot, varam atzīmēt, ka Vasu, Rudru un Āditju darbības veids rēgojas aiz hindu klasiskās triādes: Dyaus, kurš ir sena indoeiropiešu Tēvs-Debesis persona Vasu grupā un no jauna kā tēva dievība parādās Brahmā; Śiva ir no Rudru grupas; Viṣṇu ir iemiesojums Āditju grupā. Šajā sakarā Mahābhāratā ir:

“jaghanyajaḥ sa sarveṣām ādityānām guṇādhikaḥ ||” 1.59.16cd ,

tas ir, Viṣṇ [Viṣṇu], kurš ir dzimis kā pēdējais no Āditjām, no viņiem ir ar spējām apveltītākais. Tas iezīmē Viṣṇu pacelšanos līdz šīs kopas pārākā stāvoklim.

Šo Viṣṇu vietu Āditju vidū, kā arī Viṣṇu godātāju (Vaiṣṇava) pārākuma iezīmi [jāņem vērā, ka Mahābhāratā visur kā galvenie no Āditjām ir minēti Indra vai Varuṇa], ir arī daļēji par savu pieņēmuši, apguvuši Saura-mata. To redzam ikonogrāfiskā attēlā, kas bijis izzagts no Saura's svētnīcas Madhjapradēšā un vairāksolīts 2002.gadā (spriežot no stilistikas, domājams,

no Chandela dinastijas). Redzam, ka ap galveno, Āditya's, figūru vidū ir gan skaidri atšķiramais Saura's panteons (lejāk), gan arī Brahmā un Śiva abās pusēs galvai. Tas liek domāt, ka galvenais - Āditya - ir pielīdzināts Višņu.

Neraugoties uz minēto paralēlismu ar Vaišņava-mata, šie 12 Āditya's kā grupa ir bijuši saules kulta (Saura-mata) galvenās dievības, īpaši viņu Vivasvān'ā iemiesotajā solārajā aspektā. Viņi ir kombinēti ar irāņu elementiem, lai izveidotu atšķirīgu Saura's panteonu. Ikonografiskā ziņā tas ir parādīts ar vairākiem attēliem, kas rāda 12 Āditya's kā grupu. Aplūkosim vienu no tādiem, ko pirmais kā neparastu Sauras panteonu aprakstījis vēsturnieks A.L.Shrivastava [A Rare Representation of Dvādaśāditya; East and West, Vol 52] (zemāk). Pamatojoties uz stilistiku, šo attēlu var uzskatīt par Pratihāra's rājput'u dinastijas, kas bijuši pazīstami kā lieli Saura-mata piekritēji, darinājumu: ir ķēniņš Mihira Bhoja, kurš esot dzimis, viņa tēvam piesaucot Mitr'u, un ir ķēniņi Rāmabhadrā un Mahīpāla, kuru uzraksti tos apraksta kā Saura's. Figūra uzrāda stilistisku un materiālu līdzīgumu durvjaugšas dekorējumam (torāṇa) ar 12 Ādity'ām no Hinglajgarh'as, Madhya Pradesh'a, ko Indore's Centrālajā muzejā

ievērojis A.L.Shrivastava. Figūra ir izolīta Sotheby'ja izsoļu namā un kopš tā laika publikai zudusi. Tādējādi ir iespējams, ka to Chandel'u restaurētās Hinglajgarh'as drupās vai templī ir nozadzis kāds no skulptūru zagļiem, kuri tajos apvidos darbojušies vairākus gadus.

12 Āditjas ar Saura's panteonu

Tur galveno Āditju var pielīdzināt galvenajam solārajam aspektam, tas ir, Vivasvān'am. Taisnleņķa trīsstūri veidojošās figūras ap tā galvu ir Āditju triāde, kas, domājams, ir Rīgvēdas grupa Mitra, Varuṇa, Aryaman, kuri tiek saistīti arī ar lēkta, rieta un zenīta solārajiem aspektiem. Atlikušos četriniekus Arjamana “virsošnes” abās pusēs var uzskatīt par duča pārējiem Āditjām.

Papildus šiem 12 Āditjām figūra attēlo atšķirīgu Sauras panteonu, kas ietver personas:

Ašvinu dvīņi: Ašvin'i ir dievības ar zirga galvām, attēlotas galējos apakšējos stūros. Šie dvīņi ir senas dievības, kas nāk no protoindoeiropiešu laikiem un

tiek apliecinātas vairumā indoeiropiešu koka zaru. (salīdz. ar Jumis, Ūsiņš, Zirgagalva, lietuviešu Ašvienai). Tās var nākt pat no cilvēces vēstures senāka posma, kas saistās ar dvīņu dievībām, kas Eirāzijas kultūrās un pie to pēctečiem Jaunajā Pasaulē rodamas visur. Hindu tradīcija teic, ka tās dzimušas no Vivasvān un viņa sievas Saṃjñā, kad tie pieņēmuši zirgu izskatu. Ašvinu dvīņi ir dievu dziednieki, kuri dziedināšanas zinības esot nodevuši Bhṛgu.

Sandžnā: centrālā padieva Vivasvān'a labajā pusē ir tā sieva Saṃjñā saukta arī par Rājñī. Tā esot Uttarakuru valstībā pieņēmusi ķēves izskatu, un tur Vivasvān's ērzeļa izskatā viņu apaugļojis, lai radītu Ašvinus.

Čājā jeb Nikšubhā: Vivasvān'a kreisajā pusē ir tā sieva Chāyā - ēnas vai tumsas personifikācija. Saura-mata iranizētajā vidē tā ir saukta vārdā Nikšubhā un irānisko Sauras rituālistu sākotnējā mītoloģijā bijusi galvenā lomā. Bhaviṣyata purāna par viņu vēstī šādu nostāstu:

Kṛṣṇa, yadu varonis, apprecējis Jāmbavatī, lielā lāča Jāmbavān'a meitu. Viņu dēls bijis drosmīgais Sāmba. Pieaugot Sāmba ir slepus draiskojies ar kādu no Krišnas daudzajām sievām. Tādēļ Krišna viņu nolādējis ar nedziedināmu slimību, kas izkropļojusi viņa ādu. Lai atbrīvotos no lāsta, Sāmba devies uz Candrabhāgā krastiem, pielūdzis Vivasvān'u un godinājis šo saules dievu, uzbūvējot Mūlasthān'ā templi (mūsdienā Multana; templi sagrāvuši muhamedāņi). Neviens no vietējiem bramīniem nav zinājis viņa dievkalpošanas noslēpumus; tādējādi tie nav varējuši uzņemties priesterību šajā templī. Tāpēc Sāmba meklējis Gauramukha's, yadu virsaiša, Ugrasena's padomnieka palīdzību. Gauramukha teicis viņam doties uz Śakadvīp'u (saku zeme apmēram Donas upes apvidū) un sadabūt īpašu rituālistu, sauktu par magācārya, kopu, kas varētu godāt Sūry'u. Tad Sāmba vaicājis par šiem saules godātāju priekštečiem. Gauramukha teicis, ka pirmais priesteris (brāhmaṇa) saku (śakha) vidū bijis Sujihva (Spožā Mēle jeb Liesma jeb Uguns dievs). Viņam bijusi meita vārdā Nikšubhā. Sūrya ir viņai pieķēries un paņēmis par sievu. Viņa dzemdējusi Jaraśabd'u [indianizēts seno zoroastriešu Zaratuštras vārds], kurš bijis visu magācāry'u [indianizēts maga nosaukums] iedibinātājs. Viņa dibinātā gotra (dzimta, pēctecība) kopš tā laika saukta par Mihira gotra (Mītras dzimta). Viņi bijuši atšķirami pēc svētās jostas, kas saukta par avyaṅga [avestas val. Aiwyanghana, tas ir, parsi valodā kusti], ko viņi valkā ap vidu. Sāmba tad lūdzis Krišnu sūtīt Garuḍ'u un tā mugurā viņš nolaidies saku zemē (Śakadvīpa). Viņš sapulcējis magācārya's, ar tiem atgriezies Bhārat'ā un nolīcis viņus par priesteriem savā saules (Sūrya) templī. (Skat. avyaṅga, kathi, saura, saurāṣṭra, śakadvīpa)

Pingala: tūlīt pa labi no Vivasvān'a ir dievība ar rakstāmspalvu un tintnīcu. Tas ir viņa palīgs vārdā Piṅgala, rakstības padievs. Tādējādi, iznāk, ka tas ir senās rakstvežu, skrīveru (kāyastha) ģildes aizbildnis. Dažkārt viņu pielīdzina Citragupta'm, kurš pieraksta visus būtņu darbus. Vēlākā Sauras tradīcijā viņš sāks pielīdzināt Agni.

Dandin: tūlīt pa kreisi no Vivasvān'a ir palīgs-dievība Daṇḍin. Parasti tiek attēlots ar likuma zizli. Viņš esot bijis būtņu likumsargs, līdzīgi kā Piṅgala - būtņu darbu pierakstītājs. Vēlākā Sauras tradīcijā viņš sāks pielīdzināt Yama'm.

Srauša un Rādžņa: Saura tantras literatūrā, piemēram, Sāmba purāna's tantras daļā, līdzīgi Piṅgala'm un Daṇḍin'am ir minēts vēl viens Vivasvān'a palīgu pāris - Srauša un Rājña. To izcelsme no irāņu tradīcijas Mithra's zara ir skaidri redzama: Avestā Mithra (radniecīgs indiešu Mitra'm) ir aprakstīts ar dievībām Rašnu un Sraoša abās pusēs. Tie ir indiskoti kā Rājña un Srauša līdzīgi kā Mithra (Mihira) ir identificēts ar galveno solāro dievību Saura-mata grupā. Vēlākā tradīcijā Rājña ir pielīdzināts Rudra'm, un Srauša Skanda'm. Pēdējais pielīdzinājums nepārsteidz, jo indiskais Skanda un irāniskais Sraoša ir dievības ar kopīgu senu izcelsmi, kā to pamato divas simptomātiskas īpatnības. Pirmā ir rodama Avestas Sraoša yasht'ā:

 sraoshahe ashyehe taxmahe tanu-māthrahe darshi-draosh āhūiryehē
 xshnaothra ýasnâica vahmâica xshnaothrâica frasastayaêca ||

Vispārākā likuma iemiesojums, varenais Sraoša, kura ķermeni veido mantras, ar vareno šķēpu un diženais dievs, esi labvēlīgs ýasna's ziedojumam, skandējumam, lūgumam un slavējumam [tulkojums no Avestas, modificēts sekojot Darmesteter].

Pamanām, ka Sraoša's galvenais ierocis ir šķēps, tāpat kā Skanda'm; šis Sraoša's apzīmējums ir atkārtots irāņu svētajā grāmatā Fargard 18.

Fargard'ā 18.23 ir:

 âat hô sraoshô ashyô aom merekhem frakhrârayeiti parô-darsh nâma spitama zarathushtra ýim
 mashyâka avi duzhvacanghô kahrkatâs nâma aojaite, âat hô merekhô vâcim baraiti upa
 ushânghe yâm sûrâm |

Un tad vispārējais likums, ko iemieso Sraoša, modina savu gaili vārdā Parodarsh, ak, Zaratuštra no Spitama ģints, kuras nelāgi runājošos ļaudis sauc par kahrkata, un gailis paceļ savu balsi pret vareno Ushah [dēmonizēta Indijas rītausmas padievs Ušas].

Redzam, ka Sraoša's putns ir gailis, tas pats, kas Skandas putns.

Šis Sraoša's un Skanda's pielīdzinājums var attiekties uz faktu, ka ir liecība irāņu piekoptai Skanda's godāšanai indosfērā mūsu ēras dažos pirmajos gadsimtos [piemēram: ir Skanda, kas attēlots saistībā ar agrīnu irāņu ķēniņu Ayalisha (Azilises) Indijā. Ir arī irāņu karavadoņa Kadamba's karaspēka uzraksts,

kas apgalvo Skandas godāšanu Dienvidindijā un Skandas tempļa būvi Gandhar'ā pēc atgriešanās].

Šajā vēlinajā laikposmā, kad Skanda ir skaidri pielīdzināts Srauša'm, var novērot, ka Daṇḍin's ir aizvietots ar Skandu vai ikonogrāfiski saplūdis ar Skandu. Tas redzams attēlā iepriekš.

Mahāšvetā: zem solārās dievības, kas stāv uz paaugstinājuma, ir redzams padievis Mahāšvetā, svarīgas Saura-mata dievības, attēls. Dažkārt tā tiek pielīdzināta saules izstarotajai baltajai gaismai, vai parastāk - zemes padievei Pṛthivī.

Marīcī: augšējā attēlā virs abām sievietēm ir rādītas divas strēlnieces padievis. Dažkārt var būt četras tādas. Tās ir sauktas par Marīcī jeb gaismas padievēm un dažkārt, kad pārī, skaidri nosauktas par Uša's un Pratyuša's. Tās pārstāv saulei piemītošo tumsas izkliedēšanas uzdevumu ar bultām, ko tās izšauj, attēlojot saules starus. To kareivīgās daba tiek attēlota saliekot no citas āstika karotāju padievis Vārāhī aizgūtus elementus, un par būtisku tā padarīta budisma (bauddha) tradīcijā atsevišķas padievis Marīcī izskatā.

Aruna: Aruṇa - klibais saules ratu braucējs, debesu ērgļa Garuḍa's brālis, dažkārt attēlots vadām saules ratu septiņjūga zirgus. Viņš redzams pirmajā attēlā.

Saura's panteons ietver arī citas dievības, piemēram, Revant'u un Yam'u - nāves un pazemes padievi, kuri abi ir Vivasvān'a dēli. Klasiskos Sauru attēlos tie ir attēloti reti. Tomēr, Revanta līdz ar sava laupļa (maṇḍala) dievībām, tostarp, Piṅgala un Daṇḍin, ir bijis attēlots īpaši viņam veltītos attēlos.

[518]: (versija par sauromatiem) - tautas ... kuras izglābušās no lielajiem plūdiem, patveroties kalnos, vai ir izdzīvojušas tāpēc, ka ir tur dzīvojušas jau iepriekš. Starp minētajām ... divu svarīgu irāņu tautu nosaukumi: skiti un mēdieši (arī mīdieši, angl. medes). Skitu nosaukums īstenībā ir cēlies no vēlāk darināta vārda, varbūt pēc tam, kad izdzīvojušie ir pametuši kalnus un sākuši apdzīvot kādreiz ledāju klātās tagadējās Dienvidkrievijas stepes. Bet mēdiešu nosaukums sācis parādīties pēc no plūdiem izglābušās tautas sabiedriskas un reliģiskas evolūcijas ...

Pie ... pēctečiem rodam saules kultu irāņu tautu reliģijā. Diodorus Siculus ziņo (Diodorus: II, 43, 6), ka pēc Mēdijas okupēšanas skiti pārvietojuši tās iedzīvotājus uz Tanaīsas (Donas) upes apvidu Skitijā. Tur mēdieši (senpersu mādā, ebr. madai [Genesis: 10, 2] grieķizēti par madei [μαδαῖοι; Josephus 94: I, 6, 1], grieķu mῆδοι [Herodotus: VII, 62, 1]) saukti par sauromatiem (angl. sauromatian, gr. Σαυρομάται, lat. sauromatae > lat. sarmatae, sarmatians).

Vārdi matae, mādā, mazda, magi ir līdzvērtīgas formas, kas atvasinātas no saknes *mat/*mad, kas indoeiropiešu valodās norāda uz viedību, lietu un

grūtību risināšanas un dievu godāšanas zinībām. Piemēram, grieķu val. šo sakni rodam vārdos $\mu\alpha\nu\theta\acute{\alpha}\nu\omega$ (mācos, topu vieds), $\mu\acute{\alpha}\nu\tau\iota\varsigma$ (pareģis), lat. modus (paņēmiens, mērs, kārtība), mediare (dziedināt), sanskr. mata (relīģija (sansk. mātā - māte I.L.)). Priekšvārds sauro norāda uz sauli (salīdz. ar sanskr. sauras, solārs). Tādējādi vārds 'sauromata' nozīmē 'priesteri', 'saules 'godātāji'. Tas vedina domāt, ka ... saules priesteri saukti par *matas (priesteri).

Kad persieši vēlāk migrējuši uz Irānu, šis nosaukums lietots, lai norādītu uz priesteru kastas vadītām kopienām, ar nolūku atšķirt tās no vien administratīvi pārvaldītām. Tādā veidā *matas ciltis, kuru vadoņiem piemītušas brīnumainas spējas, ir apzīmētas un atšķirtas no citām persiešu ciltīm. Tāpēc *matas ciltīm varbūt bijusi vara pār visiem persiešiem jau pirmās apmešanās laikā Irānā. Kā vēstijis Hērodots (Herodotus: VII, 62, 1), mēdieši sākotnēji saukti par ārijiem (ἀριοι (arii < *aria < *ar'a < *arsa), un savu nosaukumu ir mainījuši, kad pie viņiem ieradusies dzīvot burve Mēdeja (Medea; cita versija - kad no Atēnām pie viņiem ieradušies mēdieši, kolhi I.L.).

Tādējādi, mēdieši varētu būt bijuši *parsa/*arsa/*aria un saukuši sevi par *mata, kad iemācījušies burvestības, tas ir, maģiju no Mēdejas (mēdiešiem). Hērodota minētais mīts tādējādi mēģina skaidrot un apliecināt magu-priesteru kārtas izcelšanos persiešu ciltīs. Domājams, *mata pārvaldītā teritorija saukta par *Matān (*Matas zemi), un no tās nākošus iebrucējus akadieši saukuši par *matannu, kas vēsturē iegājušies kā mitanni. No vārdiem *Matan un *matannu varbūt nāk arī vēlāko matiani un mannae nosaukumi.

Kad *parsa's sākuši apmesties Dienvidkrievijas stepēs, un veidojušās pirmās ... kopienas, saules kults zaudējis svarīgumu salīdzinājumā ar jaunām dievībām, kas saistītas ar govkopju darbībām. Šīm jaunajām dievībām ir pārnodoti sākotnējās dievības *Supria labklājības un bagātības raksturojumi. Tas bijis iemesls mēdiešu saukšanai par sauromata, kad viņi pārvietoti uz Skitiju - lai uzsvērtu, ka viņi ir saules, tas ir, atšķirīgas no vietējo godātām dievībām, priesteri vai godātāji. Hērodots (kurš Skitiju apmeklējis 150 gadus pēc mēdiešu deportācijas) sauromatus izvieto ziemeļos no skitu cilšu apdzīvotajām teritorijām (Herodotus: IV, 117).

Vēsturiskajos laikos persieši ir godājuši Ahura Mazd'u (Darius: col. 5, row 75) un tā priesteru vai pravieša Zoroastra jeb Zaratuštras sekotājus. Tāds kults varbūt ir pakāpenisku saules dievības godāšanas izmaiņu iznākums. Īstenībā, šķiet, sākotnēji godātā dievība ir bijusi saule (senpersiešu svaryas, Avestas hvare < *svare), un tā piesaukta vārdā *Saurastaras jeb *Svarastaras (salīdz. ar sanskr. saura - solārs un Vēdu sanskr. staras - zvaigzne; arī ar Saurāstra mūsdienu Gudžaratā), no kā atvasināti vārdi Zoroastro un Zaratuštra.

Bez tam, to priesteri, kas kalpoja kultam, tika apzīmēti ar vārdu *sauramata vai *hauramazda. Iespējams, kad varu pārņēmušas priesteru kārtas pārvaldītas ciltis, *parsa's ir piespiesti godāt *hauramazdas kā padievs, atstājot ēnā padievu *svarastaras, kas pārvērsts par viņu kalpotāju jeb priesteri. Kad *parsa vēlāk sacēlušies pret *mata, tie reliģiju pārveidojuši vēlreiz, apjēdzot, ka *hauramazdas bijuši krāpnieki, kas sagrabuši varu un cieņu, kas īstenībā pieder nemateriālai dievībai, ahura'm (cfr. sanskr. asura) un maga'm, mazda. Vairs nav pielūgti daudzie priesteri-vadoņi, bet viens dievs: Ahura Mazda, kura pravietis bijis Zoroastrs.

Šādā veidā senie persieši kļuvi par Ahura Mazda's godātājiem. Viņi nav atmetuši senču reliģiju, bet ir to skatījuši no cita viedokļa. Saules kults, kuras spēku *mata's apgalvoja kā sev piemītošu, tika uzskatīts par nepiemērotu un piedēvētu necienīgiem cilvēkiem, kas negodā Ahura Mazd'u un nebauda tā labvēlību.

Saules kulta piespiedu ietekme uz persiešu kaimiņu tautām varbūt ir iemesls Hērodota (Herodotus: I, 216) ziņotajai pārliecībai, ka massagetae godā vienīgi sauli. ... Hērodots, rakstīdams par skitu izcelsmi (Herodotus: IV, 5) un tādējādi par viņu priekšteču tautu, norāda uz leģendu par to, ka viņi esot radušies no Zeus dzimumsakara ar Borysthenes (Dņepras) upes meitu. No šā sakara dzimis cilvēks vārdā Targitaüs, kuram bijuši trīs bērni: Colaxais, Arpoxais, Lipoxais. ... No Colaxais, kā vēsta leģenda, ir radusies (skitu) ķēniņu rāse Paralatae (Παραλάται, saukti arī par ķēnišķajiem skitiem; viena no senākajām skitu ciltīm; saistīti ar Auchatai, Catiari, Traspia. Starp totēmiskajiem dzīvniekiem augstākā pakāpe bija piešķirta govij. ... Tādējādi pat grieķiem aplokā sargātais govju ganāmpulks bija "labā lieta" it īpaši. ... Šķiet, ka indoeiropiešu valodās nosliece liellopus uzskatīt par augstākajām dievībām ir izplatīta ... viņi ir bijuši ne vien skitu, bet arī galveno Eiropas un daudzu Āzijas tautu priekšteči. ... Tas ir iemesls, kāpēc, mēdieši tika pārvietoti starp skitiem, viņi no tiem tika atšķirti kā sauromati, kamēr Persijā un saules godātāju vidū viņi tika vienkārši apzīmēti par *mata.

[519]: Sarmati (Sarmatae jeb Sauromatae), klasiskās senatnes laikos ir bijuši daudzskaitlīga irāņu tautu konfederācija, kas plaukusi apmēram no 5.gs. pr.m.ē. līdz m.ē. 4.gs. Runājuši austrumirāņu zara valodā.

Izveidojušies Vidusāzijā, sarmati apm. 6.gs. pr.m.ē. ir sākuši savu migrāciju uz rietumiem, lai uzkundzētos cieši saistītajiem skitiem; atšķīrušies no skitiem ar uguns dievības, nevis dabas dievības godāšanu un ar redzamu savu sieviešu lomu karos, kas varbūt ir iedvesmojusi amazones Donas apvidū. Savā augstākajā plaukumā, par kādu ir teikts, apm. m.ē. 1.gs., šīs ciltis ir pārvietojušās šurpu turpu no Vislas upes līdz Donavas

grīvai un uz austrumu pusi līdz Volgai, Melnās un Kaspijas jūras, kā arī Kaukāza kalnu ierobežoti dienvidos. Grieķu-romiešu etnogrāfiem viņu teritorija bijusi pazīstama kā Sarmatia un atbildusi lielās skitu valsts rietumdaļai (galvenokārt mūsdienu Ukraina un Dienvidkrievija, mazāk Balkānu ziemeļaustrumi līdz Moldovai).

Sarmatija dalījies divās daļās - Sarmatia Europea un Sarmatia Asiatica. ... Mūsu ēras 1.gs. sarmati savienībā ar ģermāņu ciltīm sākuši iebrukt Romas impērijā. M.ē. 3.gs. viņu kundzību Pontas (πόντος - Melnā jūra) stepēs salauzuši ģermāņu goti. Pēc hunņu iebrukuma 4.gs. daudz sarmatu ir pievienojušies gotiem un citām ģermāņu ciltīm (vandāļiem) Rietumromas impērijas noregulēšanā. Sarmatiem tuva tauta, cik zināms, ir alani Ziemeļkaukāzā agrīnajos viduslaikos, kuri galu galā aizsākuši mūsdienu osetīnu tautu.

[446]: ar (Romas imperatora) Maksimiāna rīkojumu neapstrādātās zemes un Nerviens Tréviriens Beļģijas teritorijā tikušas apdzīvotas ar letiem (lètes) un frankiem (Ex Panegyrico Eumenii in Constantium, cap. IX un XXI. - Rec. des Hist. de France, tom. I, p. 714). Šīs kolonijas sākumā bijušas pārāk mazas, lai dotu jaunus nosaukumus kantonam, kurā viņi dzīvoja. Tomēr šī jaunā Gallijas kolonija bija izveidota, 293. un 294. gadā ļoti maza; ir iespējams, ka šie leti bija (Eiropas) sarmatu vai sauromatu cilts.

[71]: iepretim, šķiet, ir Pīteja (Pytheas) minēta sala 'Baltia' jeb 'Basilia', kas, kā rakstījis lamfaciešu (Lampfacener) Xenofon's, ir trīs dienu kuģojuma attālumā no pretējā krasta un tās apmēri varētu būt milzīgi.

Saura Purāna, saura purana, saura purāna - [422]: viena no Šaiva Upapurān'ām. Iespiestie izdevumi satur 69 nodaļas. Nodaļu noslēguma rindas ir daļa no Brahma Purāna. Tiek pieņemts, ka šā teksta versija, atšķirīga no saglabātās, ir bijusi jau agrāk.

Saura Purāna, kāda tā saglabājusies, lai gan Sūrjas pasludināta, slavē Šivu un viņa sievišķo enerģiju Pārvatī. Teksts slavē Varanasi pilsētu un tās dažādās svētvietas un fallu tēlus. 31.nodaļā tas sastāv no Urvaśī un Purūravas stāsta versijas. Tēmas vēl ir Devī godāšana, pabalstu (dāna) labums, solījumi (vrata) un īss purānu apraksts. 38-40.nodaļas satur uzbrukumu agrīnam viduslaiku filosofam Madhvachārya un viņa pravietojumu veidā uzrakstītajiem darbiem

Saura Tantra - uz sauli vērstu tantru krājums, kas ir gandrīz zudis (varbūt viena vai dažas tiek pētītas)

saura-bhuvana - skat. sūrya-loka

saura-mantra - AUM HRAM HRIM HRAUM SAHA SURYAYA NAMAHĀ (Ak, Saule, es palokos tavā priekšā)

saura-māsa, saura-masa - solārais mēnesis

Saura-Siddhānta, Saura-Siddhānta - 6.gs.pr.m.ē. - m.ē. 4-5.gs. astronomijas apcerējums. Saglabājies vairākās versijās, plaši citēts 6.gs.tekstā, domājams, grozīts vairākus gadsimtus, saglabājot nosaukumu. 14 nodaļas.

Apraksta dažādu planētu un mēness kustības aprēķinu likumus attiecībā pret dažādiem zodiakiem, dažādu planētu diametrus un aprēķina dažādu astronomisku ķermeņu orbītas. Apgalvo, ka Visumam ir lodveida forma. Zemi aplūko kā stacionāru, ap kuru riņķo saule; nepiemin Urānu, Neptūnu, Plutonu. Aprēķina Zemes diametru kā 8 000 jūdžu lielu (mūsdienās - 7,828), Mēness diametru kā 2 400 jūdzes (mūsd. 2 160) un attālumu starp Mēnesi un Zemi kā 258 000 jūdzes (faktiski apm.238 000). Viens no agrīnākajiem zināmajiem darbiem par sešdesmitajām daļām un trigonometriskajām funkcijām. Arī Sūrya Siddhānta.

Saura-sūkta, saura sukta - Sūrya's slavēšanas dziesma Rigvēdā (I grāmata, 50)

sauradharmā - [423]: saskaņā ar Bhaktivinoda Ṭhākura u - otrā pakāpe derību (dharmu) hierarhijā aiz Śakta-dharma's; godātāji apjēdz siltuma pārkumu pār trulu matēriju un godā saules dievu Sūryu kā siltuma avotu; šajā dharmā dominē neziņas un kaisles (tamas-rājas) īpašības (guṇa). Viena no Saura Upapurāṇ'ām.

Darbā Śrī krṣṇa-saṁhitā Bhaktivinoda apraksta reliģiju hierarhiskās manifestācijas, sākot ar Kālī/ Durgā godāšanu un kulminējot Bhāgavatas Krišnas kā Mādhuryarasa's godāšanā (Ṭhākura 1998: 7). Vispirms viņš apraksta hierarhiju starp Śakta-dharma, Saura-dharma, Gāṇapatyadharmā, Śaiva-dharma, Vaiṣṇava-dharma.

Śakta-dharma - sagatavošanās stadija. Garīgais meklētājs pēta materiālās pasaules patiesumu un godā dievieti Durgā, jo tā ir materiālās pasaules valdošā dievība. Šajā dharmā dominē neapjēgas (tamas) īpašība (guṇa).

Saura-dharma - garīgais meklētājs apjēdz siltuma pārkumu pār trulu matēriju un godā saules dievu Sūrya kā siltuma avotu; šajā dharmā pārsvarā ir neapjēgas un kaislības īpašības (tamas-rājas).

Gāṇapatya-dharma - garīgais meklētājs apjēdz, ka dzīvnieciskā apziņa ir pārkuma par siltumu un godā Gaṇeś'u. Šajā dharmā pārsvarā ir kaislības (rājas) īpašība.

Śaiva-dharma - garīgais meklētājs apjēdz cilvēka apziņas pārkumu pār dzīvnieka apziņu un godā Šivu kā dzīvo vienumu tīru apziņu. Šajā dharmā pārsvarā ir labestības-kaislības (sattva-rājas) īpašība.

Vaiṣṇava-dharma - garīgais meklētājs apjēdz Virsapziņas pastāvēšanu, kas ir pāri cilvēka apziņai, un godā Viṣnu kā Virsapziņu. Šajā dharmā pārsvarā ir tīras labestības īpašība (śuddha-sattva).

sauradhri, sauradhri - stīgu instruments (kokle?)

sauradivasa - solārā diena

sauranakta - īpašs reliģisks rituāls: kad sakrīt svētdiena un Hasta zodiaks, tad Sūrya bimba laikā, tas ir, kad saules ēna ir divtik gara kā cilvēka garums un ir sauranakta, ēd tikai naktī un veic mahāvishnu meditāciju, lai tiktu vaļā no visām slimībām

Sauranga, sauranga, sauraṅga - ciems Utar Pradēšā; ķēniņa vārds kādā akmens uzrakstā

saurapakša-ganita, saurapaksha-ganita, saurapakša-gaṇita - precesijas saurapakša 24000 gadu perioda izskaitļošana

saurapata - saules godātājs

Saurasanhitā, saurasanhita, saura-saṁhitā - lai gan tā sastāv tikai no 16 nodaļām, tā aplūko daudzas svarīgas un interesantas lietas. Būdama Śaiva purāna, tā pirmajās 7 nodaļās aplūko ar Šivu saistītas lietas un arī dažādus šaivītu rituālus, un Šivas varenību uzturošas reliģiskas vietas.

Pārējās 9 nodaļas apspriež filosofiskas problēmas, kā svētās viedības (brahmajñāna) līdzekļus, Šivas un Īšvaras dabu, galīgas atbrīvošanās dabu. Apraksta arī brahmajñāna's un apjēgas (vijñāna) lieliskumu un daudzas citas interesantas lietas

saurasanvatsara, saurasamvatsara, saurasaṁvatsara - saules gads

Saurāštākṣarī-mantra, saurashtakshari-mantra, saurāṣṭākṣarī-mantra - [424]: saules astoņzilbju mantra:

”Starojošās saules spozmes AUM,
ak Saule, visa Labā izpausme,
ak Āditja, tu, kas nāc no Pirmatnības.”

Arī Sūrya Mokṣa Mantra. Brīnišķa mantra Saules, saules spēka piesaukšanai. Piemērota arī kā uz atbrīvošanos, pestīšanu vedoša mantra. Nāk no Taittiriya Aranyaka's un arī no mahā Narayana Upanishad. Ir arī daļa no Sūrya Upanishad.

Ir teikts, ka ja šo mantru atkārtoti kārtņi, tad kļūst par priesteri un tiek atbrīvots no visa ļauna, no slimībām un neglītuma.

Yogavidyā izceļ citu šīs mantras ietekmi, jo kā skaidrojis Shri Kartikeya, Swami Sivananda māceklis, Saule ir mūsu planētu sistēmas vidū un tādējādi palīdz mums nonākt mūsu garīgajā iekšienē. Tā ir Ātman, Virspatība.

“AUM Ghr̥ṇihi Sūrya Ādityaha.

Ak, Saule, starojošā un gaismu nesošā,
ved mani uz savu iekšieni”

[425]: kas kārtņi veic šīs mantras skandēšanu (japa) paklusām pie sevis - atkārtošānu bez kādiem šai mantrai neatbilstošu skaņu, domu vai domtēlu iestarpinājumiem, kļūst par Virsīstenību apjēgušo (brahmavetta).

Ja to atkārtu ar seju uz sauli, atbrīvojas no grēkiem.

Ja jap'u veic pusdienlaikā ar seju uz sauli, tiek tūlīt atbrīvots no grēkiem, kas nodarīti tikko.

Kas to dara no rīta, kļūst vesels un spējīgs pasargāt lopus un apjēgt vēdu nozīmi.

Ja to dara trīsreiz dienā, gūst simts ziedojumu (yajana) veikšanas nopelnu.

Ja skandē Aśviyuja mēnesī, kad zvaigzne ir Arkturus (Svāti), tiks glābts no nāves žokļiem.

Saurāštra, saurashtra, saurāštra - 'Saules zeme', misiņš, zvanu metāls; smaržīga zeme Suratā; piederīgs Suratas (Soruth, Sorath) valstij. Salīdz. ar sauromat.

[37]: ķīniešu rakstnieks Hiuen Tsang ir vēstījis par jau tad slaveniem Dienvidgudžaratā austiem kokvilnas un zīda audumiem un arī no m.ē. 751-1800.g., kad Gudžaratas un Saurāštras jūras ostas (galvenā - Lothal) ir bijušas dzīvīgi zīda un kokvilnas tirdzniecības centri. Šī tirdzniecība ir aprakstīta The Book of Durate Barbosa (1518), un Travels of Ibn Batutah. Saurāštra manāmi figurē arī dižajos hindu eposos, kad pa visu zemi klejojis Valdnieks Krišna. Sengrieķi Saurāštru saukuši par Lar-des, pēc Lar jeb Larica cilts (īstenībā tikai pēc pussalas pašas rietumu malas). Tā saukta arī par Ariaca, un romieši Saurāštru saukuši par Saurastrene, ko kāds zinātnieks tulkojis kā 'Labā Zeme'. Tomēr sanskrita tulkojums no vārda Saurāštra atklāj, ka līdzās tirdzniecībai šis apvidus kopš seniem laikiem ir bijis galvenais saules godāšanas centrs Indijā. Varbūt šo nosaukumu Saurāštraī devušas sanskritā runājošās saules godātājas āriju tautas, jo saura nozīmē 'saule' (vispārzināma tajā vidē ir 'r-l' skaņu mija tajā vidē I.L.), un rāštra nozīmē tostarp 'godāšana, pielūgsmē'. Saurāštra ir bijusi "pastāvīgos sakaros ar Ēģipti un Rietumāziju", kur daudzi godājuši sauli, un no hindu senajiem tekstiem - purānām ir zināms, ka dažus gadsimtus pirms mūsu ēras Saurāštrā valdījis "saules rāses ķēniņš". ... No The Rajputs of Saurāštra, Virbhadrā Singhji - Saurāštra burtiski nozīmē 'laba valsts'. Ar šādu nosaukumu pussala pazīstama kopš seniem laikiem. Mahābhārata, dižais eposs, norāda uz Saurāštra (N.B.Sabha 38; Bhishma Parva 10.47) un arī uz Kushasthali (Dwarka) kā uz vietu, kurā nonācis Šrī Krišna no yadava rāses. Patandžali savā Mahā-Bhāṣya norāda uz īpatnu nazālu skaņu ieliņās, ar kādu Saurāštras ganes, varbūt abhir'u govju meitas, aicina pīrkt sūkalas vai biezpienu. Uz Saurāštra norāda Baudhayana Dharma Shastra (1.2.13) un Kautilya Arthaśāstra (11. nod.).

Sengrieķi šo rietumu pussalu pazīnuši kā Saraostus un Surastrene. Vārda izcelsme ir strīdīga, viens uzskats ir, ka tas veidojies no su - 'labs' un rāštra - 'valsts', tā nozīmējot 'Saules zeme'.

No Aratta geography, Meluhha vocabulary, Indus Script hieroglyphs and interactions with Susa - senais Gudžaratas (Gujarat, arī Gurjara, arī Lāthi/Gohilwad (gohilu zeme)/Saurāštra) reģiona (kas piegādājis serdolika akmeņus) nosaukums - Lāta jeb Lāda (arī Biddhasālabhanjikā) ir bijis Gudžaratas un ziemeļu Koņkaṇ'as nosaukums (Marco Polo, II, lpp. 302). Šis nosaukums ir minēts arī Vātsyāyana's Kāmasūtr'ā. Dhauli uzrakstos tas saukts par Lāthikā. Ašokas Girnar'as uzrakstā tas saukts par Rāsthikā (Risthika). Lāta ir saukta arī par Ollā (Rājaśekhara's Viddhasālabhanjikā, II un IV). Ollā ir fonētisks variants no Ballabhi jeb Balabhi (tagad Wallay jeb Walā). Uzraksts uz pie Baroḍā (Vadodara) atrastas vara plāksnes Lāteyvar'u nosauc par Elapur'u (v. II), arī Lātesvara's ķēniņu pēctecībā (JASB, VIII, 1839, lpp. 292)

[41]: saskaņā ar purānām, mālav'i (zirgkopju, dārznieku, vainagu valkātāju tauta) ir saistāmi ar saurāštriešiem, avanti, abhīra, sūra un arbud'iem; dzīvo līdztekus Pariyatra kalniem (arī Paripatra; kalnu grēda, svēts apvidus starp Gangā un Jamunā upēm. Geography Of The Purānas tos pielīdzina Bad-i-Baba and Band-i-Turkestan grēdai jeb Ziemeļafganistānas Paropamisus, savukārt Purānic Encyclopedia to vietu norāda kā Mahābhāratas Vana Parva "rietumos no Mahāmeru", tie ir pielīdzināti arī Vindhja kalnu grēdas ziemeļu daļai.). Tādējādi viņi, domājams, ir apdzīvojuši apvidus līdzās Pendžabai vai Rādžastānai. [271]: ir labi dokumentēts, ka saules un uguns godātāju priesteri, saukti par magiem, ir bijuši Maga Brahmin'i, kurus Saurāštrā ieaicinājis valdnieks Samba (dēļ viņa dēla slimības ar lepru). Magi ir bijuši persiešu, baktriešu, horezmiešu, āriju un saku (sauromatu?) priesteri. Viņu uzdevums ir bijis uzbūvēt, rituāli iesvētīt saules dieva tēlus un apkalpot ziedokļus Saurāštras tempļos. Purānas nereti apgalvo, ka magi jeb zoroastriešu bramīni ir atvesti no Šakadvīpas (salīdz. ar sauromatiem), apvidus starp Kaspijas jūru, Austrumirānu un Dienvidrietumu Afganistānu.

Viscaur Saurāštrā, mūsdienu Gudžaratā Rādžastānas pavalstīs, Sindā un Pendžabā mūsdienu Pakistānā ir izbūvēti 102(23) saules dievības tempļi. Daudz zoroastriešu ir pārbēguši uz Indiju glābjoties no arābu/musulmaņu iebrukuma 7.gadsimtā. 9.gs. arābi iekarojuši Indu (Sindu), tad iekārtojušies Kučā (sāls dumbrāji Saurāštras rietumos), tad Saurāštrā, kas tolaik saules godāšanas dēļ saukta Sorath. Apvidus skarbā klimata dēļ musulmaņi savu varu koncentrējuši Ahmedabadā un atstājuši nomales/laukus pusklejotājiem ganiem un zemkopjiem.

Saurī, sauri - saules dievs; tā sieva

sauria - ļaunā gara izdzinēji.

[30]: arī dasauria; bramīni - ļauno garu izdzinēji - piemēram, tiek ataicināti četri vai vairāk, un tie kvēpina pie pacienta nāsīm, tam sēdot uz savām

kājām, un skandē buramvārdus, piemēram, “lec augšā, mans stiprais, sajūsminies”. Karstuma un spēcīgās smaržas dēļ pacients bagātīgi svīst; tas tiek atkārtots divreiz dienā, līdz viņš atgriežas pie pilna prāta. Rituāla svinīgums dažkārt tiek pastiprināts, to veicot bērū sārta vietā. (Šī sauria piedēvētā prakse esot raksturīga arī sārsut'u apakškastai, sauktai par channan)

Nedaudz sauria ir rodami Rohtak'ā, kur viņi veic brīnumdarbus ar burvestībām. Viņi var izgrūst zobenu cauri vīram, viņu neievainojot, un uzsūtīt ienaidniekam slimību. Gurgaon'ā (šis paņēmiens tur ir sevra, un Amritsarā, domājams, sarorei) viņi, savācot miruša cilvēka kaulus, maģiski gūst varu pār tā rēgu, un, lai to izjauktu, viens no kauliem ir jāpaslēpj. Siālkot'ā viņi ir ļaunā gara izdzinēji, bet arī uzturas kremācijas vietās.

saurika - debesis

saurja, saurya - saur(1?)ya, saules dēls, uz sauli attiecīgs, saulei piederīgs, solārs, saules radošais spēks, gads.

[113]: saule ir viena no sešām latviešu sieviešu kārtas dievībām (vēl Māra, Laima, Dēkla, Kārta, Lauma). ... viena no vairāk kā vienpadsmit lietuviešu sieviešu kārtas dievībām (vēl Austēja, Gabjauja, Giltine, Laima, Lazdona, Ragana, Gabija, Žemīna, Medeina, Žvorūne u.c.). Arī Polengabija un Matergabija.

Lange- Stenders 1783 - pie pagāniskiem latviešiem saule bija precēta un, proti, ar Mēnesi. No šīs ģimenes tika pirmās zvaigznes radītas. Tādēļ vecajās latviešu dziesmās dzirdams Saules meitas, par kurām Dieva dēli apjautājas un nelielu ciemkukuli saņem. Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Alunāna dievi (1856; 1858)- iedala laiku un dod zemei siltumu [kāds ar to sakars dievībai?].

[125]: vārda 'saule' IE izcelsme ir viena no visizteiktākām.

sauromat - skat. saura mata, šāka; arī [275]

Saurōpapurāna, sauropapurana, sauropapurāna, saura upapurāna - arī Samba Purāna; viena no Saura Upapurān'am; skat. saura

Sautra - savērpts no pavedieniem, neapšaubāms, Virsīstenība, (Brahman), saistīts ar sūtru, saprasts vai pasludināts kā sūtra

savajas, savayas - savējais, vienāda vecuma, vienāda spēka, draudzene, draugs, uzticības persona, laikabiedrs, vienaudzis, biedrs. Salīdz. ar savya

savaš hik, kalāšu sawash hik - 1. sveicinoties skūpstīt roku vai bizes. “Viņa nebija man tuva radniece, tāpēc viņa skūpstīja man rokas”. Sieviete vīrietim tā var darīt tikai, ja viņš ir tuva rada, un viņš atbildēs tāpat. Arī wazhik hik, ishpad'ek, khut'i dyek, has khal'ek;

2. skūpstīt kādu mīlestības dēļ

savēša, savasha, saveša - savietis, tērpts, rotāts, kaimiņu, tuvs

savičāra-samādhi, savichara-samadhi, savičāra-samādhi - svētpamiruma pakāpe, kurā prāts (citta) ir identificējies ar kādu netveramu objektu un pieņem tā veidolu, apzinoties, kas tas ir un spējot to analizēt izmantojot attīrītu saprātu (buddhi); pārdomās un spriežot jeb pētot. Skat. svētpamirums (samādhi)

savikalpa - J.A.Grimes [8]: noteikts, skaidrs, galīgs; skat. nirvikalpa-pratyakṣa; samādhi. savikalpa samādhi, savikalpa samadhi.

[426]: svētpamirums, kurā ir objektīvs pieredzējums jeb "īpašību" pieredzējums triādē: apjēdzējs, zināšanas un zināmais; zemākais svētpamirums; izziņas svētpamirums; viedības svētpamirums; meditācija ar ierobežotu ārēju apziņu. Samprajñata samādhi. Skat. svētpamirums (samādhi)

savira - ar vīriem; ar vasaļiem vai sekotājiem; vadonis

savīrja, savīrya, savīrya - varens, spēcīgs, veselīgs, tikpat spēcīgs; vadonis

savišēša-abhinna-dharmi-svarūpa-bhēda-vāda, savishesha-abhinna-dharmi-svarupa-bheda-vada, savišēša-abhinna-dharmi-svarūpa-bheda-vāda - J.A.Grimes [8]: Dvaita Vēdāntas teorija, ka atšķirība ir identiska objekta būtiskajai dabai; skat. vāda. Dvaita Vēdāntā atšķirība ir objekta būtība, vienlaikus caur pazīmēm nodrošinot atšķirības atšķiršanas no objekta kā tāda līdzekļus (skat. bheda)

savišēša, savishesha, savišēša - spēja atšķirt lietas; atšķirīgs, īpašs, raksturīgs, īpatnējs, atšķirams; ar īpašībām; ar pazīmēm

savišēšatva, savisheshatva, savišēšatva - atšķirīgu pazīmju esamība

Savita, Savitar, savitr - mudinātājs, rosinātājs, skubinātājs; no saknes su - rosināt, izraisīt, skubināt, iekustināt; saule un saules dzīvības spēka padievs Rīgvēdā, kurš pārrauga pasauli, redz visu, kas ir aiz debesīm, zemes un pirmatnējiem ūdeņiem, saule asādha mēnesī. Piešķir cilvēkiem gaišreģa spējas, ārstē un saglabā dzīvību.

[53]: 1. saules nosaukums, mošanās dievība, saules dārzs, ziemeļos, Yamunā aizstāvis; tas, kuram ir septiņi zirgi ceļošanai; godāts pils būves priekšvakarā.

2. Āditya; Āditjas mandala (aplis - relatīva orbīta?); Viṣṇu sievišķā enerģija (Śakti); vieta, kur 12 mēnešu ciklā mājo galvenie yakṣa's, gandharva's, uraga's, zintnieki, apsar'as, grāmaṇi, kuri izraisa sniegu, svelmi, lietu utml. (Zemes orbīta ap Sauli).

3. Vyāsa's vārds piektajā laikmetā (dvāpara); Kanka - Tā Kunga avatār's, piektais vēdu sakārtotājs (Vedavyāsa).

4. saules diametrs - 9 000 jūdzeni (yojana); apkārtmērs ir trīskārtīgs (salīdz. ar $\pi=3,14$); galvenā no planētām; radīts ausī (śravaṇa) un novietots

nekustīgajā (Dhruva - debesu miets, kas iet caur Polārzvaigzni), apļveidīgs (orbīta?), pasaules valdnieks.

[427]: Gāyatrī mantru pazīst arī kā Savitar mantru, tā kopš neatminamiem laikiem tiek uzskatīta par vērtīgu mantru Saules dievības godāšanai. Vārds Savita nozīmē augstāko dievu. Tas ir griba pāri Visumam un tā avotam. Virsīstenība (Brahman) jeb Savita atspoguļo mūžīgo principu, kas rada visu Visumu, un caur ko nāk visa Virsīstenības apjēgas sasniegšana.

Rigvēdā Savita ir arī saules dievība. Tai ir zelta acis, rokas un mēle. Dažkārt tā ir atšķirīga no saules - saistīta ar Ritumu (Ṛta), gadalaikiem. Naktī neredzamā saule. Galvenā, ko pielūdz grēku piedošanai: “Ak, Savitā, lūdzu, atbrīvo mūs no grēkiem pret padieviem, ko esam nodarījuši viedības trūkuma, spēka un līdzīgi dēļ.” (Yajurveda).

[3]: Rigvēda I, XXII (22).

5. Savai aizstāvībai es piesaucu zeltroci Savitar'u. Viņš, Dievs, zina šo vietu.

6. Lai viņš var sūtīt mums palīgā, slavēsim Ūdeņos dzimušo (Apām Napāt) Savitar'u. Esam pateicīgi par viņa svēto gaitu.

7. Piesaucam viņu, brīnumainu balvu un labklājības devēju, Savitar'u, kas redz cilvēkus.

8. Nākat, draugi, un piesēdi, Savitar, lai slavējam tevi, labas veltes sniedzošo, jauko.

I, XXXIV (34).

10. Palīdzīgie Dvīņi (Nāsatja's, arī Ašvini), nāciet; svētītā dāvana ir ziedota; dzeriet saldo sulu ar saldmi labi zinošām lūpām. Pirms rītausmas Savitars sūta jūsu ar eļļu piekrautos daudzkrāsainos ratus uz jūsu ziedokli.

I, XXXV (35).

1. Agni, pirmo es piesaucu tevi labklājībai; piesaucu Mitru, Varunu, lai palīdz mums šeit. Es piesaucu Nakti, kas sniedz mieru visai kustīgajai dzīvībai; es piesaucu Savitar'u, lai sniedz mums palīdzību.

2. Virzoties caur krēslaino debesjumu, sniedzot mieru nemirstīgam un mirstīgam, savos zelta ratus vests, nāk Savitar's, Dievs, kas skatās uz katru radību.

3. Šis Dievs brauc pa augšupceļu, pa lejupceļu; ar diviem spožiem Bēriem, dievināms viņš ceļo. Savitar's, Dievs, nāk no tāienes un izdzen no mums visu saspringumu un bēdas.

4. Savus ratus, klātus ar pērlēm dažādās krāsās, cēlus, ar zelta dīseli, šis Dievs ir sajūdzis. Daudzstarainais, svētais Savitar's ir atbildīgs, nesot spēku un varu drūmos apvidos.

5. Velkot šos zeltjūga ratus, baltkāju Bērie ir pauduši gaismu visiem cilvēkiem. Dievišķā Savitar'a klēpī visiem cilvēkiem, visām būtnēm ir vieta uz mūžiem.

6. Ir trīs debesis - divas Savitara klēpis; vienas Jamas pasaulē, varoņu pasaulē; stingri kā uz drošības tapas stāv nemirstīgās lietas; kas to apjēdzis, lai teic.

7. Viņš, ar stiprajiem spārniem, ir izgaismojis reģionus, šis dziļi trīsošais Asura, laipnais Vadonis. Kur tagad Sūrja (Saule), kur kāds, kas var pateikt, pa kuru debesu jomu klejojuši tā stari?

8. Viņa spožums ir apgaismojis astoņas zemes virsotnes, trīs tuksnešu apvidus un Septiņas Upes. Dievs Savitar's, zeltacis, ir nācis šurp, sniedzot saviem godātājiem vislabākos dārgumus.

9. Zeltrocis Savitar's, tālu redzošais, iet savu ceļu starp zemi un debesīm, aizdzenot slimīgumu, liek Saulei mūs apmeklēt un pleš spožās debesis pār tumšajiem apvidiem.

10. Lai viņš, zeltrocis Asura, laipnais Vadonis, nāk šurp pie mums ar savu palīdzību un labvēlību. Dēmonu (Rākṣasa) un ļauno garu (Yātudhāna) padzinējs, šis Dievs ir klātesošs, godāts himnās vakarā.

11. Ak, Savitar, tavi bezputekļu ceļi ir labi ierīkoti gaisa vidus reģionā; Ak, Dievs, nāc pa šiem ceļiem, tik tīro virzībai, pasargā mūs šodien no ļauna un svētī mūs.

I, XXXVI (36).

13. Stāvi stalti (Agni), lai sniegtu mums palīdzību kā Dievs Savitar's; stalti kā spēka dāvātāji mēs tevi piesaucam skaļi, ar ziedēm un priesteriem.

I, XLIV (44).

7. Cilvēku labā, Agni, iededz tevi kā visa īpašnieku un Priesteri; daudz piesauktais Agni, aši savāc šurp Dievus izcili viedos.

8. Rīta ausmā, naktī, Ušas un Savitaru, Ašvinus, Bhagu, pats Agni un tīros ritos prasmīgie Kanvas, Sōmu uzlējuši, iededz tevi, ziedojumus augšupnesošais Dievs.

I, LXXIII (73).

2. Viņš (Agni), kurš kā Savitars, Dievs taisnprātis dūšīgi sargā ar savu spēku, patiens kā cēlums, daudzu slavināts, līksmi dāvājošs kā elpa - visiem ir jātiecas uz viņu.

I, CX (110).

2. Kad, meklējot izpriecas šurpu no tālienes, jūs, manu ciltsbrāļu pārliecināti, ceļojāt, jūs, Sudhanvan'a dēli, pēc gara ceļa nonācāt augstsirdīgā Savitar'a mājās.

3. Savitar's tādēļ deva jums nemirstību, ka nācāt, liecinot par viņu, kuru nekas nevar noslēpt; un šo (šā) Asura (Sōmas) dzeramo kausu, kas līdz tam bija viens, jūs darījāt par četrkāršu.

I, CXIII (113).

1. Ir nākusi šī gaisma, skaidrākā no visām gaismām; dzimusi kā briljants, tālu sniedzošais spožums. Savitar'a uznākšanas aizraidītā nakts ir devusi ceļu Ušas dzimšanai.

I, CXXIII (123).

3. Ja cildeni dzimusi Dieve Ušas, tu izniedz veiksmi šodien visām mirstīgo rāsēm, lai Dievs Savitar's, sētu Draugs un Aizbildnis, paziņo Saulei, ka mēs esam bez grēka.

I, (124).

1. Spožā Austra, kad iedegta uguns un Saule (Sūrja) pacēlies, tālu izklidē savu spozmi. Savitars, Dievs, ir sūtījis mūs darbā, katru četrkājaini, katru divkājaini darboties.

I, CLIX (159).

1. Es slavēju svētkos varenās Debesis un Zemi ar ziedojumiem, viedos, Likuma stiprinātājus. Viņu pēcnācēji ir Dievi - kuri savienībā ar Dieviem brīnumdarošā viedībā rada izmeklētus labumus.

2. Es ar piesaukšanām apceru Tēva (Debesu) laipno prātu, Mātes (Zemes) iekšējo spēku. Auglīgie Vecāki, viņi ir radījuši šo dzīvības pasauli un saviem pēcnācējiem visapkārt plašu nemirstību.

3. Šie Jūsu Dēli, darbos prasmīgi, ar brīnumainām spējām, pašām pirmajām ir devuši dzīvību divām dižajām Mātēm. Patiesības glabāšanai par visu, kas nekustīgs un kustīgs, jūs sargājat sava bezviltus dēla stāvokli.

4. Šie izcili prasmīgie, visviedākie (Dēli), ir novērtējuši dzimšanā un mājoklī vienotos Dvīņus. Tie, mirdzošie Zintnieki, auž debesīs, jā, jūras dzīlēs mūžīgi jaunu tīklu.

5. Tā šodien ir Savitara vislabākā dāvana; šī doma mums ir, kad tagad šis Dievs veicina mūs. Ar mīlošu laipnību Debesis un Zeme dāvā mums bagātības un visādu labklājību un simtkāršus dārgumus!

I, CLX (160).

1. Tās, Debesis un Zeme, dāvā plaukumu visā, uztur šo valstību, Svētās un viedās, divi cildenie Kausi; starp šīm Dievēm, sekojot pastāvīgam likumam, ceļo mirdzošā Saule (Sūrja).

2. Šis plašais ietilpīgais Pāris, varenais, kas nekad nepieviļ, Tēvs un Māte tur drošībā visu radību. Šīs divas pasaules puses, garīgās, brīnišķās - jo Tēvs ir tērpis tās glītos veidolos.

3. Šo Vecāku dēls, Priesteris ar attīrīšanas spēku, Zintnieks, svētī šīs pasaules ar savu izcilo spēku. Līdz tam savu spožo pienu viņš visas šīs dienas slauca no raibās govs un auglīgā Bulla.

4. Starp prasmīgajiem Dieviem visprasmīgākais, kurš darinājis divas pasaules puses, kas nes plaukumu visiem; Kurš ar dižu viedību atmērījis abas valstības un nostiprinājis ar nekad nezūdošiem stabiem.

5. Slavētas dziesmā, ak, Debesis un Zeme, dāvāriet mums, jūs varenais Pāris, dižu slavu un augsti diženu ietekmi, ar kuru mēs varam izvērsties pat pāri ļaudīm; un sūti mums spēku, kas pelna cilvēku slavu.

I, CLVII (157).

1. Ir pamodies Agni; no zemes pacēlies Saule (Sūrja). Varenā mirdzošā Austra (Ušas) ir iegaismojusies pilnā mērā. Ašvini ir sagatavojuši savus ratus braucienam. Dievs Savitar's ir mudinājis ļaudis visādos ceļos.

II, XXX (30).

1. Straumes plūst nerimtīgi - dēļ Indras, čūskas (Ahī) nogalētāja, dēļ Savitara, Likumu īstenotāja. Dienu pēc dienas turpina mirdzēt ūdeņi. Cik ilgi jau, kopš tie sākuši tecēt?

II, XXXVIII (38).

1. Pacēlies ir Savitars, šis Dievs, lai uzmundrinātu, Priesteris, kurš nav nevērīgs pret šo vispastāvīgāko pienākumu. Dieviem viņš, patiesi, bagātīgi sniedz dārgumus un svētī tos, kas aicina viņu uz goda mielastu.

2. Uzgājis augšā, šis plašroku Dievs izpleš tās plaši, lai redz viņu visi. Pat ūdeņi palokas pakalpot viņam; stājas pat klaidonis vējš.

3. Lai gan strauju rumaku nests, viņš tos izjūgs; viņš aptur pat ātrus ratus. Viņš ir savaldījis pat kā čūskas slīdošo steigu. Tūlīt pēc Savitara valdīšanas iestājas nakts.

4. Kas bijis pārvilkts, to viņa (nakts) pārāuz atkal; pusceļā pamet savu darbu izveicīgā. No miera piecēlies viņš un sadala svētkus - nācis ir Savitars, Dievs ar svēto prātu.

5. Dažādos mājokļos, visā esamībā izplatās, izpaužas Agni namtura gaisma. Dod Māte Dēlam prāvāko daļu, un jāsteidz Savitaram tikties ar saviem aicinātājiem.

6. Viņš atgriežas atkal, atvēries, priekā par uzvaru; bijis viņš mājās, visu lietu mīlestību virzot. Pēc Dievišķā Savitara priekšraksta nācis ir katrs cilvēks, atmetot ļaunos darbus.

7. Pa tuksneša vietām klejo zvēri, meklējot savu ūdens tiesu, ko esi ūdeņos licis. Putniem doti ir koki. Šos noteikumus Dievs Savitars nepārkāpj nekad.

8. Lielākajā ātrumā nerimtā steigā saulrietā Varuņa meklē savu ūdeņaino

mājokli. Katrs putns tad meklē savu ligzdu, katrs zvērs savu migu. Katru radību Savitars noliek pienācīgā vietā.

9. Viņš, kura augsto likumu nelauž ne Varuna, ne Indra, ne Mitra, Arjamans, nedz Rudra, nedz ļaunsirži nelabie - kur ar godinājumu savai labklājībai piesaucu Dievu Savitaru.

10. Lai palīdz mums tie, kuri spēcina svētību, iekšējo redzi (dhi) un viedību; un Dieviešu Valdnieks un 'Narāśamsa'. Lai nāk pie mums labums un sakrājas turība, lai mīli mēs esam Dievam Savitaram.

11. Lai nāk pie mums siržu gribētais, tava balva - no debesīm un zemes un ūdeņiem, lai nāk par labu draugiem un tevis slavinātājiem, ak Savitar, skanīgam dziedonim.

III, XX (20)

5. No rīta piesaucu Dievu Savitaru, Bṛhaspati, un Dadhikrās'u, un Agni, Varunu un Mitru, Ašvinus, Bhagu, Vasus, Rudras un Ādiņas.

III, XXXVIII (38).

8. Lai neviens man neatņem līksmi par zeltaino gaismu, ko izplata Savitars. Viņš ar slavu klāj abas visu lolotās valstības taisni kā sieviete lolo savu bērnu bērnu.

III, LXII (62). (Gājatrī mantra)

10. Lai mēs sasniedzam Savitara, Dieva, izcilo slavu; lai viņš veicina mūsu lūgšanas.

11. Ar izpratni, nopietni Savitaram, Dievam, mēs lūdzam savu labklājības daļu.

12. Cilvēki, dziedoņi godina Savitaru, Dievu, ar himnu un svētiem rītiem, savu domu mudināti.

IV, XIII (13).

1. Agni, labvēlīgais, ir lūkojies uz starojošo Rītausmu labumus sniedzošo avotu. Nākat, Ašvini, uz dievbijīgo mājokli; Sūrja, Dievs, paceļas savā krāšņumā.

2. Savitars, Dievs, ir izplatījis savu mirdzumu, vilņojot savu karogu kā guvumu meklējošs varonis.

IV, XIV (14).

1. Dievs raudzīja, arī Agni - Jātaveda, sastapt Austras (Ušas) mirdzumu tās krāšņumā. Nāciet savos ratos, jūs, plaši ceļotāji, nāciet uz mūsu, Nāsatju (Ašvinu) ziedošanu.

2. Radot gaismu visai radību valstībai, Dievs Savitars ir pacēlis savu karogu. Darījis zināmu savu klātbūtni ar saules stariem, Sūrja ir piepildījis debesjumu un zemi un debesis.

3. Sārtā Austra ir nākusi, jājot ar spožumu, atšķirama ar līksmo nokrāsu un varenumu.

IV, LIII (53).

1. No Savitara, Dieva, prātnieciskā Asura, mēs lūdzam šo dāvanu, kas ir mūsu izvēles vērtā, ar ko viņš brīvi dāvā savu pielūdzēju aizsardzību. Ar saviem stariem mūs pagodinājis Dižais Dievs.

2. Debesu atbalsts, visas pasaules dzīvības Valdnieks, Zintnieks, viņš uzvelk savu zeltaino bruņukreklu. Skaidracis, tālu sniedzošais, debesu mājokli piepildošais, Savitars ir radījis slavinājuma cienīgu svētlaimi.

3. Viņš piepildījis debesu un zemes valstības; šis Dievs sevis spēcināšanai modina himnu. Izpleš Savitars rokas, lai lolotu dzīvību, ar saviem stariem radot un mierinot visu, kas kustas.

4. Apgaismojot katru dzīvu radību, nekad nemaldināmais Savitars, Dievs, aizsargā katru svētu rituālu. Viņš izstiep rokās uz visiem zemes ļaudīm, un savus likumus turot viņš valda savā varenā gaitā.

5. Trīskārt apņem gaisa telpu Savitars ar savu dižumu, trīs valstības un trīskāršo gaismas jomu, kustina trīs debesis un trīskāršo zemi un labprāt aizstāv mūs ar trīskāršu likumu.

6. Vislaipnākais Dievs, kurš modina dzīvei un ieaijā mieram, viņš, kurš pārvalda pasauli, to, kas nekustas un kas kustas, lai viņa - Savitara, Dieva - pagodinājums mūs pasargā rāmai dzīvei, ar trīskāršu aizbultējumu pret ciešanām.

7. Ar gadalaikiem Savitars, Dievs, pienāk tuvu; lai viņš veicina mūsu mājas lietas, sniedz iztiku un cildenus dēlus. Lai viņš uzmundrina mūs cauri dienām un naktīm, un lai viņš sūta mums pēcnācēju bagātību.

IV, LIV (54).

1. Tagad mums jālūdz un jāgodā Savitars, Dievs; šajā dienas laikā cilvēkiem jāpiesauc viņš, kurš iedala turību Manu pēcnācējiem - lai viņš var dāvāt mums šeit izcilākās bagātības.

2. Jo Tu vispirmais svētajiem Dieviem uzrādi viscildenāko no visām daļām - nemirstību; pēc tam kā dāvanu cilvēkiem, ak Savitar, tu paver esību, dzīvi pēc dzīves.

3. Ja mēs, cilvēki, kādi esam, bijām grēkojuši pret Dieviem ar domu trūkumu, vājībām vai ar nekaunību, atbrīvo mūs no vainas un dari brīvus no grēka, ak Savitar, kā starp Dieviem, tā cilvēkiem.

4. Neviens nevar kavēt šo Savitara, Dieva, varu, ar kuru viņš uzturēs visu pasauli. Ko skaidrpirkstu Dievs rada zemes plašumos vai debesu augstumos, tas viņa darbs pastāv droši.

5. Diženos kalnos tu sūti tos, ko vada Indra, un dod tiem stingrus mājokļus. Lai gan viņi spēj lidot un nodalīties, tomēr, Savitar, viņi paliek, paklausot tavam rīkojumam.

6. Lai ziedoējuma uzlējumi, ko darām trīs reizes dienā, dienu pēc dienas, ak Savitar, nes mums svētību. Lai Indra, Debesis, Zeme, Indas upe ar Ūdeņiem, Aditi ar Dēliem sniedz mums patvērumu.

V, XLIX (49).

1. Šodien es atvedīšu Dievu Savitaru un Bhagu, kurš piešķir mirstīgo turību, tikties ar jums. Jūs, Ašvini, dārgumiem bagātie, ik dienas meklēdams jūsu draudzību, es labprāt jūs pagriezīšu šurp.

2. Zinot pavisam labi šā Asuras nākšanas laiku, godāsim Dievu Savitaru ar himnām un slavas dziesmām. Lai tas, kurš zin labi, uzrunā viņu ar godbijību - viņu, kurš piešķir cilvēku cildenākos dārgumus.

3. Ne lai atdotu doto, savas svētības sūta Pūšans, Bhaga vai Aditi; viņu tērps ir cēlums. Lai Indra, Višnu, Varuna, Mitra, Agni dod labas dienas, šie Brīnumdari.

4. Sūtot mūsu lūgto patvērumu, beznaidnieka Savitars un Upes būs tuvi mums. Kad es, ziedoējumu priesteris, tos ielūdzu, lai esam labklājības un bagātu mantu valdnieki.

5. Tie, kuri nododas tādai Vasu (Indras pavadoņdievības) pielūgsmei, dziedot savas himnas Varunam un Mitram, pagodina viņus ar plašu telpu, drošu no briesmām. Ar Debesu un Zemes laipnību lai esam mēs laimīgi.

VI, LXXI (71).

1. Spēcīgas viedības pilns, Savitars, Dievs ir izpletis savas zelta rokas, lai var radīt dzīvību. Jauns un pats prasmīgākais, turot valstību, šis Karavīrs pār savām plaukstām smidzina auglību.

2. Kaut mēs izbaudītu Savitara, Dieva, viscildeno dzīvinošo spēku, kaut viņš sniegtu mums turību; Jo tu esi varens radot un mierinot dzīvības pasauli, kas kustas uz divām un četrām kājām.

3. Pasargā mūsu dzīvošanu šodien, Savitar, ar saviem palīgiem visapkārt, labvēlīgiem, stingriem un patiesiem. Zeltmēle, Dievs, uzturi mūs jaunākajai svētlaipei; neļauj mūs pārņemt ļaunvēliem viņu varā.

4. Šis Savitars, Dievs, zeltrocis, māju Draugs, ir cēlies, lai satiktu mijkrēsli. Ar misiņa vaigiem, jauku mēli, Svētais, viņš sūta godātājiem bagātas dāvanas papildnam.

5. Kā Skubinātājs Savitars ir izpletis savas zelta rokas, skatam pārmērā jaukās. Kāpis viņš zemes un debesu augstumos, un licis katram briesmonim krist un izbeigt kaitēšanu.

6. Skaidru labklājību, ak Savitar, sniedz mums šodien un rīt skaidru labklājību ik dienu, kas nāk. Kaut mēs ar šīm mūsu dziesmām būtu laimīgie guvēji, Dievs, skaidras un plašas turības guvēji.

VII, XXXVIII (38).

1. Augstumos ir Savitars, šis Dievs, izvērsis zeltaino spozmi ap sevi. Tagad, tagad mirstīgajiem jāpiesauc Bhaga, lielo bagātību Valdnieks, kurš sadala dārgumus.

2. Celies, ak, zeltroci Savitar, un uzklausi šo ziedojošo vīru, tālu izplatot savu mirdzumu un nesot mirstīgajiem cilvēkiem ēdienu, kas viņus pabaro.

3. Lai slavēts ar himnām tiek Savitars Dievs, kuram tāpat visi Vasu dzied slavu. Lai salda viņam ir mūsu slavināšana, kuras daļa ir pielūgsmē; lai viņš visā aizstāvībā sargā mūsu labākos.

4. Viņu, kuru slavē Dieve Aditi, līksmojot par Dieva Savitara mudinājumu; viņu, kuru vienā balsī slavē augstie lieliskie Vadītāji, Varuna, Mitra, Arjamans.

5. Viņi, kas kāri nāk uz mūsu ziedojumu, dāļājot zemes un debesu veltes. Lai viņi un Ahi Budhnya (pirmatnējā dzīļu čūska) sadzird mūsu aicinājumu; sargā mūs, Varūtri (sargātāja dieve) kopā ar Aditi dēliem (Ekadhenu - kam kopēja Govs, tas ir Aditi).

6. Lai izlūdzamies no Dzīvības Valdnieka turības velti, kas Savitaram Dievam pieder. Varenais no Bhagas lūdz aizstāvību, vājais no viņa lūdz bagātību.

7. Lai svētī mūs piesauktie Vādžini (dievišķie rumaki, dievišķas būtnes), kad lēnām uz Dievu sapulci iet, spēcīgie Dziedoņi. Nospiežot vilku, čūsku un dēmonus, lai padzen visas nelaimes.

8. Dzīlie mūžīgā Likuma pratēji, nemirstīgie, Dziedoņi, ak, Vādžini, palīdziet mums katrās pūlēs pēc guvuma. Dzeriet šo saldo vīnu, esiet apmierināti, līksmojiet; tad ejiet ceļus, kurus iet raduši Dievi.

VII, XLV (45).

1. Kaut nāktu Dievs Savitars, lieliskiem dārgumiem bagātais, gaisa valstību pildošais, ar rumakiem jājošais, kurš rokā tur daudz tāda, kas dara cilvēkus laimīgus, radības ieaijājošais un modinošais.

2. Zeltainas, cēlas un vieglas kustībā, viņa rokas stiepjas līdz debesu robežām. Lai tagad viņa dižums tiek slavināts; pat Saule (Sūrja) dod viņam ceļu, rosīgi sparīgajam.

3. Lai šis Dievs Savitars, Stiprais un Varenais, vērtīgās labklājības Valdnieks, pagodina mūs ar dārgumiem. Lai viņš, virzoties savā tālu sniedzošajā mirdzumā, dāvā mums ēdienu, kas baro mirstīgos.

4. Šīs dziesmas slavē Savitaru, kura mēle ir jauka, slavē viņu, kura riekšavas ir pilnas, kura rokas ir mīlas. Augstu dzīvības spēku un daudzveidīgu lai dāvā viņš mums. Pasargājiet mūs vienmēr, jūs, Dievi, ar svētību.

VIII, LXXV (75).

5. Ap svēto likumu darbina Savitars Dievs tālu un plaši izplatītā svētā likuma ragu-tauri. Svētais likums ir piespiedis pat varenu karavīru. Nelauziet savu draudzību, nākat un darbojieties brīvi.

X, XXXVI (36).

14. Savitar, Savitar austrumos un rietumos, Savitar, Savitar ziemeļos un dienvidos, Savitar, sūti mums pilnīgu veselīgumu un ērtības, Savitar, lai mūsu dzīves dienas tiek garākas!

X, C (100).

8. Lai Savitars aizvāc no mums mūsu ļaunumu, un lai Kalni tur to tālu no vietas, kur (Sōmas) akmeņi, izspiežot saldmi, skan skaļi un tālu. Mēs lūdzam brīvību un pilnīgu svētlaimi.

9. Jūs, Vasu, lieciet akmeņiem, spiedējam stāvēt taisni; novērsiet visu naidīgumu un turiet to tālu prom. Mūsu dievināmais sargs ir Savitars Dievs. Mēs lūdzam brīvību un pilnīgu svētlaimi.

X, CXXXIX (139).

1. Savitars, zeltmatis, ir pacēlies austrumpusē, spožs saules staros, savā mūžīgajā krāšņumā; viņš, kura sparā virzās viedais Pūšans (Pūšan, viens no Aditi, Saules dēliem), pārlūkojot visu esību kā gans.

2. Pārraugot cilvēkus, viņš sēd debesu vidū, piepildot abas pasaules puses un plašo gaisa valstību. Viņš lūkojas uz bagātajām plašajām ganībām starp austrumu un rietumu robežām.

3. Viņš, turības sakne, dārgumu krājējs, savā spēkā aprauga katru veidu un personu. Kā Savitars, Dievs, kura Likums nemainās, stāv cīņā par guvumu kā Indra.

X, CXLIX (149).

1. Savitars nostiprināja zemi, sasienot ar saitēm (gravitācija?), un darīja debesis stingras bez atbalsta. Savitars kā nepagurstošs kara zirgs, nostiprināja gaisu un debesis pie tā, uz kā nav kāja sperta.

2. Labi zin Savitars, ak, Ūdeņu bērns (Apām Napāt), kur pārplūda stingri nostiprinātais okeāns. No tā sākās pasaule, no tā pacēlās valstība; no tā izpletās debesis un izvērsās plašā zeme.

3. Tad ar pilnu Nemirstīgo Būtņu pūli vēlāk nāca šī otrā valstība, augstā un svētā. Pirmais, patiesi, tika radīts Savitara Ērglis ar stiprajiem spārnēm (Garutmant, Garuda), un tas viņa Likumam pakļaujas mūžīgi.

4. Kā karavīrs pie saviem rumakiem, kā piejaucēts dzīvnieks uz savu ciematu, kā mīloša piena govs nāk pie sava teļa, kā vīrs pie sievas, lai Savitars nonāk pie mums, debesu nesējs, visu svētību Valdnieks.

5. Kā Āṅgīrasa Hiranjastūpa (aizbildnieciska zemnieku dievība) es piesaucu tevi, Savitar, šajā sasniegumā; tā, tevi slavējot sevis labad, es gaidu uz tevi kā uz Sōmas stiebru.

Savitardaivata, savitrdaivata - zvaigznājs Hasta jeb 13. no mēness zodiakiem

savitarka-samādhi, savitarka-samadhi. J.A.Grimes [8]: viens no diviem vitarka savākšanās veidiem.

1. Tas ir vienības, saplūsmes, svētpamiruma (samādhi) veids, kurā prāts savācas uz objektiem, atceroties to nosaukumus un īpašības.

2. Skat. samādhi un vitarka

savitarputra, **savitriputra**, savitrputra - saules dēls

savitarsutadina, savitrsutadina - sestdiena

sāvitorsūtra, savitarsutra - svētā aukla, svētais pavediens

sāvitra, savitra - saule, saulei piederīgais, svētais pavediens, svētā aukla, iesvētība divkārt dzimušo kārtā, kas notiek, skandējot Sāvitrī (Gājatrī) vārsmu un iesvētāmajam dāvājot svēto pavedienu (pīni, prievīti) visam mūžam, ko saņem otrās dzimšanas - iesvētību ritā un valkā pār kreiso plecu un zem labās rokas; pīnes dažādie nosaukumi - 1 aṃśu; 2 agnisūtra; 3 anupavītin; 4 apasavyamkr; 5 apasavyavat; 6 avasañjana; 7 ācārya; 8 āvāpana; 9 āvīsūtra; 10 āvīta; 11 āvītin; 12 utsāha; 13 udatantu; 14 upanī; 15 upanayana; 16 upanīta; 17 upavye; 18 upavīta; 19 upavītaka; 20 upavīya; 21 uraskaṭa; 22 ūrṇā; 23 ūrṇāsūtra; 24 ūrdhvaṛta; 25 aupavītika; 26 kapālanālikā; 27 kartana; 28 kālasūtra; 29 kiraṇa; 30 kubra; 31 kulatantu; 32 kṛtasavya; 33 kośa; 34 kautuka; 35 kautukamaṅgala; 36 kṣārasūtra; 37 khātra; 38 guṇa; 39 guṇavat; 40 gṛhastha; 41 cīna; 42 tantu; 43 tantukārya; 44 tantuparvan; 45 tantumat; 46 tantumadhya; 47 tantuka; 48 tantvagra; 49 dakṣiṇataupavītin; 50 daṇḍa; 51 daṇḍapradāna; 52 dīrghatantu; 53 dvija; 54 dvijāyanī; 55 dhanurguṇā; 56 nāgayajñopavīta; 57 niḥsūtra; 58 nivīta; 59 nivītin; 60 netī; 61 pakṣman; 62 pañji; 63 paṭṭasūtra; 64 paṭṭasūtramaya; 65 pavītra; 66 pavitrāropana; 67 pavitrārohaṇa; 68 pitryupavīta; 69 pippalaka; 70 prajāti; 71 pravītin; 72 prāṇasūtra; 73 prāṇātman; 74 prānta; 75 ploti; 76 bālayajñopavītaka; 77 brahmajanman; 78 brahmamekhala; 79 brahmasūtra; 80 bhāva; 81 bhāvādvaīta; 82 maṅgalasūtra; 83 mālāguṇaparikṣiptā; 84 mṛṇ; 85 yajñasūtra; 86 yajñopavīta; 87 yajñopavītaka; 88 yajñopavītavat; 89 yaṣṭi; 90 yāgasūtra; 91 rakṣā; 92 rakṣī; 93 rāgasūtra; 94 vāgduṣṭa; 95 vāya; 96 vāladāman; 97 vītasūtra; 98 vyupavīta; 99 vratabhikṣā; 100 śaṇatantu; 101 śikhāsūtra; 102 śuklayajñopavītavat; 103 śmaśrūyajñopavītin; 104 ṣṭyuma; 105 saṃvītin; 106 saṃskārahīna; 107 saṃkhyāmaṅgalagranthi; 108 sarat; 109 sarit; 110 savya; 111 sāvitra; 112 sāvitrī; 113 sāvitrīpatita; 114 sāvitrīsūtra; 115 sitayajñopavītin; 116 sudāya; 117 sūcisūtra; 118 sūtra; 119 sūtragraha; 120 sūtragrāha; 121 sūtratantu; 122 sūtradhāra; 123 sūtrapuṣpa; 124 sūtrabhid; 125 sūtrātman; 126 sūtraka; 127 sūtrikā; 128 sūtrīkr; 129 sṛj; 130 saikatika; 131 syū; 132 svayamhāra; 133 svayamhārikā; 134 svayamhārī; 135 svayamguṇaparitāya; 136 hemayajñopavītavat; 137 hemasūtra; 138 hemasūtraka; 139 adhonivīta; 140 ekotibhāva; 141 karmaploti; 142 kṛṣṇasūtra; 143 rakhi; 144 vītasūtra; 145 yāgasūtra. Skat. arī pavitr, pravītin,

dinakara, divakara; arī Para, AUM, KĀ, Parāsarṅvit, Parameṣṭhin, Paramdhāma, Paramātman, Parabrahman, Ubhaya-liṅgatva, Dharmakāya, Dharmadhātu, Svarūpa-jñāna, Sūrya, Sthala, Ṣaṭ-sthala, Satcītānanda, Ṛtambhara, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saguṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īśvara, Niṣprapañca, neti-neti, Kūṣastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Virsīstenības pirmo izpausmi, kā arī OM, brahmavidyā, ekam-eva-advitīyam.

savja, savya - uguns, kas iededzināta, cilvēkam mirstot; saule; kreisā puse, kreisā roka, kreisā kāja dienvidu, svētā josta, ko liek pār kreiso plecu

savjāhriti, savyahriti, savyāhṛti - treju vārdu pavadīts

savrata - kopīgam likumam vai kārtībai sekojošs; saskanīgs, saderīgs

sēhēr karik (kalāšu), seher karik - rakstīt lāstu. Uzrakstītu lāstu tad noslēpj mājas sienā vai citur, kur tas skars cilvēku, kam lāsts rakstīts

sēktik (kalāšu), sektik - rūpēties. "Mēs tava māte un tēvs, esam novecojuši. Tev jārūpējas par mums!". Arī dharik, l'u'ik, gecdari karik, chaci hik

sēla, hēla, hala, sela, hela - [155]: arī sel, sail, shail, selaniya, selania (s-h). Skat. arī 'balti'. Džātu gotra, kas rodama Rādžastānā un Madhjadpradēšā.

Šī dzimta (gotra) ir cēlusies no vietas ar nosaukumu Sailana. Sel klans ir cēlies no Mahābhāratas šalva cilts. Sabha Parva, Mahābhārata, raksta par dažādiem pagodinājumiem, kādus Judhiṣṭhiram izrādījuši zemes valdnieki. Shail cilts minēta kā tādi, kas nākuši no Kamyaka ezera krastiem un klāti ar aizsargbruņām (Mahābhārata, II.48.19); (Kamyaka mežs bijis Kuru ķēniņvalsts Kurujangala rietumos Sarasvatī upes krastā, rietumos no Kurukṣētras līdzenuma. Tajā bijis Kamyaka ezers (2,51)). Viņi minēti Shalya Parva (Mahābhārata, IX.44.58). Kā aprakstījis Megasthenes, tas bijis džātu klans: Tad (uz austrumiem) nāk Inda, aiz tās divas ciltis - uri (uria) un sileni (sel); tūlīt aiz viņiem 250 jūdzes plešas tuksneši. Parihar'u vēsturē rodam, ka Šailas dinastijas ķēniņa Jayavardhana II, kurš valdījis pār daļu no Vidus provincēm, Ragholi plāksnēs ir saglabātas atmiņas par Nagabhata's kauju ar kaimiņu spēkiem. Iepriekšējais dinastijas ķēniņš, Prithuvardhaua, ir iekarojis Gurjara's valsti (EI,IX,1pp.41).

sēnā, sena - karaspēks, kaujas ierinda, jebkāda apmācīta kopa, ierocis, šķēps, žebērklis, šautra.

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu sainā - 'karaspēks'; vēlīnās avestas - haēnā, senpersu hainā

sēnāpati, senapati, senāpati - komandieris, ģenerālis, komandants. Skat. pati

sētūdra, setudra - bebrs (salīdz. ar ūdrs)

siara - sijājošs lietus, vēja dzīts lietus, lietus piles

sič, sich, sic - siets, tīkls, režģis, divas robežas, tas ir, apvārsnis, karaspēka spārni (flangi)

sičjatē, sichyate sicyate - sijāts, bārstīts (sīks?)

[227]: izolēts aizgūvums sanskr. no protoindoirāņu sikatā / cíkatā - 'smilts, grants'; senpersu oikā- 'grants', khot. siyatā- 'smilts', Buddh. Sogd. šykth - 'grants'. [Kannada usiku, usigu 'smilts' ?]

sīdati, sidati - sēdēt, sēsties, atlaisties; krist nepatikšanās vai izmisumā, sabrukt, minstināties, vilcināties, grimt (grūtsirdībā), nogurt, iekārtoties, grīloties, padot ceļu, būt nomāktam, nīkt, novērot, aplenkt, zaudēt dūšu

siddha - reģis, zintnieks.

[30]: svētie ar ārkārtēju dzīves šķīstību, kuri ir sasnieguši pusdievišķu esību, bet parastās tautas acīs ir varbūt vien dēmoni, kas ieguvuši spēku no Gorakh'a. Īpaši godāti viņi tiek zemajos kalnos (nav neiespējams, ka Šiva ir augsto kalnu padievs, un siddhi ir tā emanācijas caur Gorakhu), tas ir, Ambālā un Hoshiārpur'ā, (svētu) akmeņu veidā utt. un ar dažādiem nosaukumiem.

Viņu kulta atšķirības zīme, šķiet, ir singi'n - cilindriska rota, valkājama auklā ap kaklu.

Ghāzīd'ā ir cienīti siddhi pie Una's - Chanu, kā teikts, ir bijis chamār's, un šīs kastas ļaudis svin svētkus ar kazas gaļu un noteiktos datumos dzied viņa piemiņai. Cits siddhs ir jathera jeb sencis, Kāla Pir, kuru kā priekšteci godā Sindhu džāti zemajos kalnos un viscaur austrumu apgabalos, īpaši kā Kāla mahār. Viņa svētnīca ir pie mahār'as Samrāl'ā, bet Khota's un Jind'as' sindhi tur ir uzcēluši svētnīcu no sākotnējā kapa ķieģeļiem, un tur viņi un arī khāt'i un lohār'i veic Kāla Pir godāšanas. Viņa svētnīcas parasti ir māla staba veidā zem koka vai pie dīķa, un to attēli tiek valkāti uz sudraba plāksnītēm kā amuleti. Viņa samādh pie Khot'as ir Ai-panth yog'u uzraudzībā

siddha jōga, siddha yoga - darbības, kas šķīstī un spēcina prātu un ķermeni garīgā ceļā. Siddha dievsajūgas prakses ietver:

- skandēšanu;
- meditāciju;
- mantru atkārtošanu;
- hatha jōgu;
- nesavtīgu kalpošanu (seva);
- apceri.

Siddha jōgs ir cilvēks, kurš caur guru labvēlību saņēmis spēku no augšas (śaktipāta iesvētība), un kurš tiecas guru mācības iekļaut ikdienas dzīvē; siddhayog'i ir rosīgi gan savu mācību atbalstā un uzturēšanā, gan siddha dievsajūgas ceļā

siddhajōginī, siddhayogini, siddhayoginī - burve, ragana, feja, valdzinoša sieviete

siddhalōka - esības augstākā valstība, kurā mājo pilnīgi atbrīvojušies (siddha). Lai gan, siddhalōka ir jebkura vieta, kur atrodas siddhi

siddhānta, siddhānta - tradīcija, princips, likums, doktrīna, dogma, nostiprinājies uzskats, kanonisku tekstu grāmata, galamērķis, aksioma

siddhārtha-vākja, siddhartha-vakya, siddhārtha-vākya - J.A.Grimes [8]: eksistenciāls apgalvojums, tīri aprakstošs apgalvojums. Tādi apgalvojumi nes zināšanas par jau esošām lietām.

Mīmāṃsā teic, ka tie ir papildinājums sprieduma apgalvojumiem (vidhi-vākya). Tā pastāv uz to, ka eksistenciālie apgalvojumi tikai sniedz informāciju un skaidro sprieduma apgalvojumus un ar to iegūst savu derīgumu.

Advaita Vēdānta tos interpretē kvantitatīvi, piešķirot tiem lielāku nozīmi.

Mīmāṃsā eksistenciāliem apgalvojumiem piešķir lielāko vērtīgumu, jo to Vēdās ir vairāk. Mīmāṃsā teic, ka eksistenciālie apgalvojumi nes jau zināmo no citiem avotiem un tādēļ tie ir tikai atkārtoti apgalvojumi (anuvāda).

siddhavana - svētbirze. Skat. devāranya

Siddhi - nevainojamība, pilnīgums, pilnīgs apmierinājums, veiksmē, gatavība, svētlaipe, atbrīvošanās, dziedināšana, atrisinājums, piepildījums, sasniegums, labklājība, spēcīgums, neparastas spējas; hindu labas veiksmes padievs.

[25]: apmierinātība, nevainojamība un siddhi uzaust cilvēkā, kurš ir līksms un apmierināts ar visu, kas nāk priekšā; kurš nekāro vēl kaut ko. Tas ir tik dīvaini un tomēr īsti patiesi. Esi apmierināts ar to, kas tev ir, un redzēsi sevī uzaustam pilnību jeb siddhi. Ja tu pēc tā kāro, tu to nedabūsi. Tu vari iedomāties, ka būsi piepildīts un apmierināts, kad tev būs siddhi. Bet ir otrādi. Kad esi apmierināts, tad gūsi siddhi. Aṣṭāvakra teic: "Esi apmierināts tagad". Sasniegumi tevī uzausīs. Pilnība (siddhi) tevī uzausīs pati. Viņš atklāja Džanakam lielu noslēpumu. Esi apmierināts, un pilnība uzausīs. Par siddhi tu kļūsi. Tu nekad nevari sasniegt siddhi ar kārošanu, ar dīdīšanu. Esi līksms ar to, kas tev ir. Tava kārošana vienmēr būs pēc tā, kas tev nav. Un vienmēr būs kaut kas, kā tev nav, tā ka kārošana ir nebeidzama, un tādējādi tā ir tavas pilnības atlikšana.

Aṣṭāvakra teic, ka ar kārības atmešanu un piepildītību un apmierinātību perfekcija steigšus steigs pie tevis. Krišna ir teicis to pašu, ka esot piepildītam, visas vēlmes un to īstenojums, un to sasniegums plūdis uz tevi tikpat droši, kā upes aiztek uz okeānu. Un tāda ir mūsu praktiskā pieredze. Paraugies uz savu dzīvi. pakāpies soli atpakaļ un paraugies uz savu dzīvi. Vai tā nav bijis?

siddhimantra - maģisks pants jeb formula

sīdja, sidya, sīdya - [12]: laisks, slinks, slaists, slinķis (sēdētājs)

sigbahai, kalāšu s'igba'hay - 1. reāls kalns, kuru sasniedz (apspīd) saule, uzrādot Joshi svētku sākumu pavasarī; 2. kalnu ganības, kas pieder anish'iem

sigmō, kalāšu s'igmo - svētvieta Rumburā. Veidota kā dambis ar divām zaru žoga rindām, atrodas Mahāndeo altāra priekšā augšpus Grom ciemata Rumburā. Īpaši lieto pavasara svētku svinēšanai

sīk, kalāšu siik - 1. šūt; 2. pīt grozu

sikara - smalks lietus, līnāt, smidzināt. Skat. siara

sīman, siman - apvārsnis, virsotne (Sīmaņu tirgus?), kalngals, tālākais plašums, īpaši liels skaitlis, ietvars, krasts, robežas, pierobeža, mala, galapunkts, galējā robeža jebkam, skausts, pakausis, sēklinieka maisiņš, vaga (grava, kalna kore, ūdensšķirtne utml.) kas iezīmē lauka vai ciema robežu, taisna matu šķirtne, galvaskausa šuve

Sindhumātri, sindhumatri, sindhumātr - Straumju Māte, jūra kā māte

sindūra, sindura - [113]: ziedokļa koks, ciešāk saistīts ar Pērkonu, ar Sauli, ar Saules meitām, Dieva dēliem

Debesu kāzās, kas, šķiet, ir vasaras saulgriežos, Mēnesim nevis Dieva dēliem dabūjot Saules meitas, pērkonas sasper ozolu. Ozolā kar zobenu. Ozolā kāpj Jānis. Ap ozolu dienas apli veic Saule.

Sinhakāraka, sinhakaraka, siṃhakāraka - Lauvu radītājs

sinhapučikā, sinhapucchika, siṃhapucchikā - sirdspaparde, Hemionitis cordifolia

sīravāha, siravaha - arklū velkošs

sis au sučēk, kalāšu s'is au sucek - sievietes rituāla attīrīšana ar svētītu maizi un kadiķi. Dara, vērējot degošu kadiķi pār viņas galvu, kamēr viņa starp rokām tur piecus "galvas maizes klaipus". Tie tiek uzskatīti par onjes'ta svētiem. Tad jauns vīrietis, kurš to dara, met kadiķa zaru uz rietošas saules pusi, un citus kadiķus liek ugunī. Tad viņš nolauž piecus attīrīšanas maizes klaipu gabalus un liek tos ugunī. Tad viņš atlikušo maizi dod attīrītajai sievietei, viņa nedaudz apēd un iet mājās. Tā dara visos trijos svētkos (ziemas, pavasara un rudens), apmēram mēnesi pēc kāzām un dažkārt slimības gadījumā

sis dahagēk, kalāšu s'is' d'ahagek - purināt galvu no vienas puses uz otru, rādot, ka nepiekrīt

sis gāk karēk, kalāšu s'is' ga'ak karek - pēcdzemdību rituāls, ko veic, mātei pēc dzemdībām atgriežoties ar bērnu mājās. Izcep pankūku ar caurumu vidū, uzliek bērnam uz galvas, nogriež dažus mātes matus un izvelk caur šo caurumu

sis istogas, kalāšu s'is' istogas - ziedojums kāzu ceremonijai. Ja to neveic, precības neuzskata par īstām, un bērnus uzskatīs par ārlaulības bērniem. Ziedo kazu vai aitu

siskut djēk, kalāšu s'is'kut' dyek - piekrist, palokot galvu

Sītā, sita - Rāmas dzīvesbiedre un ķēniņa Džanakas meita. Simbolizē labu zīmi, likteni, labklājību, veiksmi, laimi. Arī vaga, vīns

sīta, sita - sasiets, sapīts, spožs, gaišs, balts, tīrs, atklāts, bāls, glīta sieviete, mēnesgaisma, mēneša gaišā puse (no jauna līdz pilnam mēnesim), sudrabs, sandals

sīvana, sivana - šuve, šuvums, vīle. Arī sevani

sīvjati, sivyati, sīvyati - šūt, savienot

sja, sya - vētīšanas (sijāšanas) grozs. Arī kulya (kuļamais)

sjād-vāda, syad-vada, syād-vāda - J.A.Grimes [8]: 'varbūt' teorija; nosacīts apgalvojums. Skat. vāda.

1. Īstenība ir sarežģīta parādība; saskaņā ar džainiem nekāds vienkāršs apgalvojums nevar Īstenības dabu izteikt pilnīgi. Tāpēc pirms septiņiem apgalvojumiem (saptabhaṅgī) tiek likts prievārds 'varbūt' (syād), piešķirot tiem nosacītību.

Tādējādi no džainu viedokļa par Īstenību nav skaidra viedokļa. Visas zināšanas ir relatīvas, un pārbaudāmas no laika, telpas, substances un veida viedokļa, piem., pods pastāv tagad, bet nepastāv citā laikā - nākotnē. No viena viedokļa pods nepastāv (pirms darināts) un no cita viedokļa pastāv (kad ir gatavs). Šis pods pastāv no tā substances, māla, tā vietas, patreizējā brīža un tā veida, kas ir tā īpašais veidols, viedokļa. Šis pods nepastāv no citas substances, teiksim, zelta viedokļa utml. Neņem vērā objektu sarežģītību džainiem nozīmē izdarīt dogmātisma kļūdu.

2. Septiņi apgalvojumi (saptabhaṅgī) ir syād-asti, syād-nāsti, syād-asti-nāsti, syād-asti-avyaktavyam, syād-nāsti-avyaktavyam, syād-asti-nāsti-avyaktavyam, syād-avyaktavyam.

sjas, sjā, tjat, syas, sya, tyat, syás, syā, tyát - šis, tas

sjūta, syuta, syūta - šūts

Skanda - lēkātājs, lēcējs; uzbrucējs, ievainojošs, izvirdums, ķēniņš, princis, gudrs un mācīts vīrs, dzīvsudrabs. Padievs Kartikeya, arī Murugan, arī Subhramanya

skandamātri, skandamatri, skandamātr - varoņu māte

skandha - plecs, gārnis, reģions, dalījums, lauks, skolotājs, vienošanās, pieci sajūtu objekti, piecas esības sastāvdaļas, koka saknes vai stumbrs, pūlis, karš, karaspēks, ķēniņš, zintnieks, ceļš, īpašs āryā pantmērs.

[12]: esības 4 nemateriālās sastāvdaļas ir:

- vedanā - sajūtas;

- samjñā - domāšana;

- saṃskāra - rīcība;

- vijñāna - apziņa

skri (kušanu) - skriet. PIE (s)kri-ske/o-, skri , arī lietuviešu 'skriėti'

smaja, smaya - apsmiešana, lepība, augstprātība, uzpūtība, izbrīns, pārsteigums

smājajati, smayayati, smāyayati - izraisīt smaidu, likt smaidīt; smaidi, viegli smieklī, vaļširdīgs, atplaucis

smajan, smayan - smiešana, izbrīns, mulsums

smajana, smayana - smaidīšana, smaidi, arī viegli smieklī. Arī smayamāna

smajantī, smayanti - smaidīgs

smarakūpikā, smarakupika, smarakupikā - mīlas aka, sievietes dzimumorgāns. Arī smarakupaka

smōg (kušanu), smog - smags. PIE (s)mōg-ske/o), arī kušanu 'māski', grieķu 'mōgos', lietuviešu 'smagùs'

smṛiti, smṛti - atcerēšanās, atmiņa, atsaukšana prātā, vēlme, saprašana, domāšana, tradīcija, piesardzīgums.

[94], 62.lpp.: iemiesotais Ātmans-Brahmans jeb Virsīstenība, tas ir, cilvēkam dotā tveramā, fiziskā pasaule ir Smṛiti - atmiņā esošās zināšanas, tostarp tā sauktā pozitīvā zinātne

snāna, snana - J.A.Grimes [8]: rituāla pelde. (snāt - arī peldēt)

sō-han, so'ham, so'ham - skat. arī ajapā gāyatrī, ajapā japa, haṃsa.

[14], lpp.530: Šrī Šivananda Svāmī: SOHAM meditācija. SOHAM nozīmē 'TAS IR ES' jeb 'ES IR TAS', 'es esmu Virsīstenība'; 'so' nozīmē 'tas', 'ahaṃ' - 'es'. Tā ir pati spēcīgākā no visām mantrām. Tā ir visas sajūtas pakļāvūša pašierobežota vecajā jeb cildena cilvēka (paramahāṃsa saṃnyāsi) mantra. Tā ir abheda-bodhakāya, kas nozīmē indivīda dvēseles (jīva) un augstākās dvēseles jeb Virsīstenības (Brahman) identitāti.

Tā ir mantra no Īśāvāsya Upaniṣad - sohaṃasmi.

SOHAM ir AUM... tā ir izmainīta praṇava jeb AUM. Dažiem SOHAM tīk labāk par AUM, jo to ir vieglāk saistīt ar elpošanu. Bez tam šīs mantras skandēšana (japa) nāk bez piepūles. Lai sasniegtu mērķi, ir vienkārši jāsavācas uz elpu. ... Pirms sākt praktizēt SOHAM meditāciju (SOHAM dhyāna), vajag praktizēt 'ne Tas, ne Tas' (neti-neti - atziņa, ka ar vārdiem Virsīstenība nav aprakstāma), jāaizmirst savs ķermenis un citas savas kūniņas (kosha), atkārtojot

nāhaṃ idam śarīram - ahaṃ etatpa

Esmu ne ķermenis, ne prāts, ne dzīvības dvaša.

Es ir Tas, es ir Tas - SOHAM, SOHAM!

Atkārtoti šo mantru prātā. Vajag ar visu dvēseli un sirdi just, ka tu esi visuresoša, visu varoša, visusvētīta dvēsele jeb Virsīstenība. Tikai tad tu gūsi visu šīs mantras meditācijas vai skandējuma labvēlību. Vien mehāniska

atkārtošana palīdzēs maz, kaut noderīga ir arī tāda. Minēto nosacījumu ievērošanas sniegtā izjūta ir pati pašapjēga.

Ja ar prātu mēģināsi izjust “esmu Virsīstenība, Augstākā Dvēsele”, bet prāts (citta) jūt pretēji - “esmu vergs, esmu vājš, esmu bezpalīdzīgs, ko iesākt, kur ņemt naudu, bail, ka tiesnesis piespriedīs sodu” - tad apjēga nav iespējama. Ir jāsagrauj noliedzošie mentālie nospiedumi (saṃskāra), maldīgas iedomas, vājumi, aizspriedumi, nepamatotas bažas. Pat tīģera rīklē tu cieti apgalvo - “SOHAṀ, SOHAṀ, SOHAṀ. Mans ķermenis nav es”. ...

Ieelpā veidojas skaņa SŌ, bet izelpā - HAN ar nazālu 'N' vibrāciju. To sauc par adžapa (ajapa) mantru, jo tiek skandēta bez lūpu iesaistes.

Elpo lēni. Tā praktizē pa 2 stundām rītā un vakarā. Ja vari atvēlēt pat 10 stundas, jo labāk tev. Izpēti Haṃsa Upaniṣad.

Šīs meditācijas laikā tu izbaudīsi īstu atpūtu, un miegs nebūs vajadzīgs. Visdziļāko iespaidu atstāj mantras HAṀSAH-SOHAṀ-SOHAṀ-HAṀSAH atkārtošana. Mēs mēdzam teikt “dievs ir mīlestība, mīlestība ir dievs”. Tāpat daudz garīgā spēka sniedz šī HAṀSAH-SOHAṀ-SOHAṀ-HAṀSAH atkārtošana. ... Sākot šo praksi, ir vienatnē kādu stundu ar mīlestību un pielūgsmi (bhāva) jāpārdomā par SOHAṀ un tās nozīmi. Novēro elpu, klusībā atkārtojot SOHAṀ - sēdot, stāvot, ēdot, runājot, pastāvīgi. Šis ir pats vieglākais savākšanās (dhāraṇā) veids. SOHAṀ ir dzīvības elpa, bet AUM ir elpas dvēsele. Pievērsies elpai, tu pamanīsi, ka tā ļoti palēninās, un kad savākšanās ir kļuvusi dziļa, SOHAṀ atkārtošana pārtrūkst. Prāts kļūst ļoti mierīgs, tu izbaudi liksmi un galu galā sasniedz saikni ar Augstāko Es.

sōgæn, gudžaratī so.gæn - solījums, zvērests, lāsts

SOHAN bhāva, soham bhava, sohaṃ bhava - esības un apziņas 'Esmu TAS' stāvoklis. Gorakhnath teic, ka SOHAṀ bhāva ietver pilnīgu Patības apziņu (ahantā), pilnīgu pašpārvaldību (akhaṇḍa aiśvārya), nedalītu Patības vienības (swātmatā), Patības vienības ar visu tveramo esību kā Patības (viśvanubhāva) apjēgas stāvokli - visa Patībā un ārpus tās kā vienota ar Patību (sarvajñatwa) apjēgu.

sōm hik, kalāšu s'om hik - rādīties, rēgoties (kaut kam nelabam). “Viņš saslima, jo viņam parādījās ļauns gars (variants - vālodzei līdzīgs putns (t'it'ayog))”.

Sōma, soma - izspiesta sula, noteikts dziedniecisks sōmas augs ar maģiskām īpašībām, varbūt savvaļas rabarberi, reibinošs dzēriens, darināts no augiem un kādreiz ziedots bramīniskajiem padieviem; padievu nemirstības nektārs, padievu vīns, amṛta - saldā rasa, ambrozijs, saldi smaržojoša eļļa; minēts zaļā, dzeltenā, sarkanā un baltā krāsā, pie kam visi veidi nāk no “ēdamiem kokiem” un saukti par sudhā vai Sōma; izspiest,

destilēt, vējš, kampars, pirmdiena, gaiss, ēters kā izplatījums, īpaša kalnu grēda; Sōma-dēva jeb Čandra-dēva - Mēness padievs, Augu padievs.

[227]: izolēts aizgūvums sanskr. no protoindoirāņu ancu- m. 'Sōmas augs' (iesp., ephedra): Skt. amṣu - 'Sōmas augs'; avestas. aṣu- 'Haoma augs'

[429]: Rigvēdā Sōma tiek rādīts/a kā nenoteikts jēdziens:

- Sōma kā gaisma;
- Sōma kā rītausma;
- Sōma, kas liek spīdēt saulei;
- Sōma kā zvaigznājs un spīdekļi;
- Sōma kā putns; Sōma kā bērns;
- Sōma kā debesu balsts;
- Sōma kā ķēniņš, kas galu galā ir mītisks.

Bet pāri visam vēdiskā literatūra uztur uzskatu, ka Sōma ir bijis svēts augs, kura sula (Sōma-Rasa) uzskatīta par padieviem ziedotu dievišķu dzērienu ar dziedniecisku spēku, kas lietots dabiskai veselības atjaunošanai un lietotāja modrībai.

Sōma Rasas slavu palielina tas, ka tās uzlējums ugunī ir bijis ziedojums padieviem, un to dzēruši priesteri, gūstot iedvesmu un mudinājumu sacerēt slavas dziesmas un aforismus. Tā dāvājusi ilgu mūžu un varējusi sirdij noņemt grēku, dziedināt vājniekus; tā sargā no ļaužu ļaunprātības un ļaunām zīmēm; dod spēku patiesībai un iznīcina maldus, atmasko viltus cienīgumu (Hillebrandt, 1891).

[11]: Sōma ir iedvesmas padievs, reibinātājs, prāta saviļņotājs, padievu kārdinātājs un to pulcētājs godāšanas vietā. Viens no iecienītākajiem padieviem Rigvēdas himnās; visa tās devītā grāmata jeb mandala ir veltīta viņam. Saukts arī par Indu vai Sōma Pavamāna, viņš cilvēku dzīvēs ienes prieku, dziedina viņus no slimībām un vada viņus uz svētlaimes un nemirstības valstībām.

Viņš sniedz spēku ne vien mirstīgajiem, bet arī dieviem. Pateicoties viņam Indra spējis nogalēt Vritr'u. Pateicoties viņam Agni uztur savu ietekmi. Viņu sauc arī par Runas valdnieku (Vācaspati), dēļ viņa skurbinošās ietekmes uz runāšanu.

Fizikālā ziņā Sōma ir kāda reibinoša auga sula. Iespējams, tā tiek izspiesta no kādām lapām vai sēnēm vai kā cita, saspiežot to starp diviem akmeņiem. Tās sagatavošanas zināšanas ir pilnīgu zudušas. Dažus pēdējos gadsimtus cilvēki ir mēģinājuši atklāt šīs sulas sastāvdaļas, bet pagaidām nesekmīgi. Pat vēdu laikos Sōmas sulas darināšana iespējams ir bijusi sarežģīta lieta. Himnas vedina uz domu, ka izdošanās ir atkarīga no dievu sadarbības, kas nozīmē, ka tās darināšana nav bijis vienkāršs notikums, bet atkarīgs no

vairākiem blakus faktoriem. Tā kā šīs sulas darināšana ir bijusi daudzu piesaukšanu centrā, Sōmas dievs ir ticis piesaukts, lai nodrošinātu, ka sula plūst bagātīgi, un ceremonija ir sekmīga. Šīs rūpes redzam skaidri izteiktas šādās Rīgvēdas himnās:

“Indu, tu Indra's draugs, izlīsti pār mums kā saldme, kā Pērkons, lietus sūtītājs”.

“Lai tā plūstot dāvā mums tūkstošiem bagātību, lai šīs dievišķās Sōmas piles izlīst kā vadītāju mudināti kaujas zirgi, tās ir izlietas uzvaras labad; aši caur sažmiegtu vilnas drānu, skanīgi krīt Sōmas piles, kā savus teļus mīlošas slaucamas govīs tās ir skrējušas no abām rokām”.

“Sōmas spiedēji no preses izlaiž tavu sulu jūsmīgam priekam, daudzkrāsainā sula skrej kā plūdi. Ar spēku mēs sekojam tam caur kāstuvi, tam, kas nes varenību un iegūst govīs, tērtas viņa sulā. Šķīstītāja domu virzīta Sōma plūst kāstuvē. Ar viedību tā atrod savu mājokli. Ar vienkāršu godinājumu. Indra, Sōmas piles ir plūdušas uz tevi, pārspējot lielisku balvu.”

[126]: Mēness padieva indoeiropēiskā izcelsme ir viena no visizteiktākām. Arī 'Dieva kumeļš' - “...piedzima Dieva kumeliņš ar zelta iemauktiem, sudraba pakaviem”, kurš var peldēt pa ūdeņiem (nakts debesīm), un skaists karaļdēls karavīrs.

Latviešu mītoloģiskajās tautasdziesmās viņš valkā karavīra apģērbu ar zvaigžņu apmetni. Karavīru aizbildnis, ar zvaigžņu pulkiem steidz glābt jaunus karavīrus. Rīta zvaigzne un Vakara zvaigzne ir Mēness zirgi. Apprec Saulīti, bet nav uzticīgs, iemīlas Austrīnā, un sadusmotais Pērkons viņu pāršķel ar zobenu. Veselības, skaistuma, laimes un bagātības devējs. Tāpēc daļēji sajaucies ar Laimu-Daļu.

Acīmredzamais Mēness cikliskums ļoti ietekmēja lopkopju domāšanas veidu. Ticēja, ka jauns mēness nes gaismu, veselību, visādu laimi; tas tika īpaši godāts. Lietuviešu ticējumos uzskatīja, ka jaunā mēnesī dzimis visu mūžu izskatīsies jauns, bet pilnmēnesī dzimušais būs turīgs. Augus sēj un stāda atbilstoši mēness fāzēm.

Stenders 1783- saules ģimenes dzīvesbiedrs, ar kuru tas pirmās zvaigznes radīja. Tā kā tas saulei neuzticīgs bija un rīta zvaigznei iemīloto līgavu nolaupīja, tad saule to ar asu zobenu sacirta, tāpēc tas tagad mēness fāzēs redzams.

[139]: baltu mēness dievs, arī Menulis, Menuo, Mēnuo. Sakāviēs un šķīriēs no sievas Saules pēc neapdomīga dzimumsakara ar jauko Aušrini.

sōmapratīka, somapratika - sōma galvā

sōmasutā, somasuta, somasutā - Mēness meita

sōmavīrja, somavīrya, somavīrya - sōmas spēkā

sōrba, kalāšu s'orba - zupa

Spanda Karika - viens no būtiskākajiem Kašmīras Šaivismā tekstiem.

[296]: vārda spanda nozīme ir daudzveidīga un ietver svārstības, izvirdumu, rašanos, trīsas, kā arī patvaļīgas izpausmes vai atspoguļojuma avotu. Caur domu un tieksmi vērsta uz materializēšanu īstā darbībā, spanda ir saistīta ar apziņu. To var aprakstīt kā vēlmi dzīvot saskaņā ar dvēseles iekšējo mudinājumu un sekot ķermeņa dabas ritmam, tam saskanot ar dabiskas dzīves, gadalaiku un ciklu lielākiem mērogiem.

Spanda Karika, kas pamatojas pilnīgi attīstīto (siddha - pilnīgi attīstīts skolotājs, kuri ir pārvarējis savu patmīlību, savu nodalītības sajūtu no citiem (ahaṃkara) un ir pakļāvis savu prātu savai Apjēgai; dažkārt viņi uzskatīti par pusdieviem) pieredzējumos, sastāv no 52 Šivas Sūtru visdziļākos pamatlikumus atklājošām vārsēm.

Spandas dzirksts zaudējums var novest pie atvienošanās no savas īstās patības dzīvotspējas un var izraisīt enerģijas, mērķtiecīguma un labklājības sajūtas zudumu. Saskaņā ar mūsdienu fiziku spand'u var aprakstīt kā dažāda garuma viļņus bez nekā, kas būtu materiāls, un ko sauc par svārstībām. Fiziskā īstenība ir viena Tantriskā Šaivismā daļa, kas skaidro visu enerģijas pulsācijas matricu.

Spanda tiek uzskatīta par galveno pirmatnējo radošo principu (śakti) un pārpasaulīgās īstenības dzīvīgo aspektu. Spand'u var attēlot arī kā estētisku garīgu pieredzējumu, ko var raksturot kā domu zibsnī vai kā iekšēju pieredzējumu, kā spēcīgas sāpes vai baudu.

Savu piecu galveno darbību (izstarojums, izšķīšana, esamība, labvēlības velte un paslēpšanās) norisē Spanda kļūst par pirmo tīras apziņas uzmirgojumu. Spanda, svētās trīsas, kas pastāv cilvēka ķermenī un dvēselē, ir Tantra's būtība, ar ko iesākas īsta dievsajūga.

Šī apzinātā dvēseles pieslēgšanās tiek izjusta jōgas vingrinājumu gaitā. Sākoties no elpas, tā ar iekšēju svārstību palīdzību savieno dvēseli ar Dievu. Tantra, kas nozīmē 'Audums', attiecas uz iekšējās dvēseles sajūgu (jogu, līgu) ar Visuma bezgalību.

Tāṇḍava, kosmiskā meditācija (radīšanas, uzturēšanas un sairšanas avots), ir Spanda's deļa. Tantru, kas prasa dvēseles un ķermeņa pilnīgu nodošanu, nevar sasniegt bez pirmatnējās rezonances - Spanda's - pārvaldīšanas.

spandate - spārdīt

spanta (kušanu) - svēts. Arī avestas 'spanta', baznīcas senslāvu 'svęť', lietuviešu 'šveñtas', PIE 'keu(hx)' - kļūt pacilātam, gūt spēkus

spardh - cīnīties (spārdīties?)

spārhavīra, sparhavira - sastāvošs no izciliem varoņiem vai ar izciliem vadoņiem vai pavadoņiem

sphurati - spert ar kāju, iespert (zibenim), mest, ievainot, graut, purināt, raustīt

spreud (kušanu) - spraust. Arī PIE (s)preudh-ske/o), lietuviešu 'spráusti' - spraukties

sprīšati, sprishati, spršati - spricēt, apslacīt, apsmidzināt, iemalkot

sragvat - vainagu valkājōšs, cilvēks, kam pieder josta (skat. avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak), vītnes

Sraštāra, srashtara, sraštāra - Radītājs

Sraštri, srashtri, sraṣṭr - Radītājs, Visuma radītājs, autors, augstākais Visuma radītājs, izlaidējs, izstarotājs jeb izplūdinātājs, darinātājs

sraštritva, srashtritva, sraṣṭrtva - radīšana

srāva, srava - strāva, straume, strūkla, plūsma, noplūde, izdalījumi; arī plūstošs, ūdenskritums, iztukšošanās, mīzali. Arī sru, sravati, susrava, asravit; sravis- yati, sruta, lietuviešu srav-j-u - straume

Sridēva - [41]: veiksmes vai labklājības dievība, tas ir, Višnu

Srišti-vākja, srishti-vakya, srṣṭi-vākya - J.A.Grimes [8]: Radīšanas teksti, radīšanas vārdi.

Advaita Vēdāntā - šie teksti tikai norāda uz Īstenību un nemāca par radīšanu kā tādu. Tie skaidro, kā radīšana darbojas, tikai empīriskā līmenī. Lietojot piedēvēšanas un sekojoša nolieguma paņēmieni (adhyāropa un apavāda), šie teksti ved mācekli no zināmā un pazīstamā uz nezināmo un nepazīstamo - tas ir, uz Virsīstenību (Absolute, Brahman)

Sriṣṭikartri, srishtikartri, srṣṭikartṛ - Radītājs, radošs

Sritvan, srtvan, sṛtvan - Radītājs, izveicīgs, ātrs, skrejošs

stambha - stampa, stabs, pālis, pilārs, balsts, miets, stumbrs, kāts, rokturis, sacietēt, piebāzt, piestampāt, nostiprināšana, nekustīgums, sastingums, nekustīgums, pildījums, biežums, stingrums, uzpūtība, kavēklis, apspiešana, aizsprostošanās, nostiprināšana, piepildīšana, apstulbums;

J.A.Grimes [8]: Visuma balsts jeb pamats. Visuma stabs; salīdz. ar dhruva

stanati - stenēšana, neartikulētu skaņu izlaišana; pērkons, dārdi. Arī svana, tondar, āsmānqorres, pērkons (persiešu)

Stānīšvara, stanishvara, stānīšvara - [12]: ķēniņvalsts un pilsēta Indijas vidienē. Kaujas lauks starp kuru un pāṇḍu dzimtām, mūsdienu Thanesar

staras - Vēdu sanskr. zvaigzne; skat. tara; salīdz. ar stars

stha - stāvošs, mājōjošs, iesaistīts, nodarbināts, pamatne, vieta

sthā tiṣṭhati, stha tiṣṭhati, sthā tiṣṭhati - stāv, atrodas, stāvošs, mājōjošs, iesaistīts, nodarbināts, pamatne, vieta; stāvēt, balstīt, apstāties, palikt, gaidīt

sthāyibhāva, sthayibhava, sthāyibhāva - J.A.Grimes [8]: emocijas būtība, kas veido mākslas darba saturu; emocija, kas rodas mākslas darba skatītājā. Indiešu estētiem tas ir rasa's (noskaņojuma) materiālais cēlonis. Tādas emocijas ir piemērotas mākslas darba priekšstatīšanai, jo šīs būtiskās emocijas var pieņemt par klātesošām reaģējošā skatītājā. Ir deviņas galvenās emocijas:

- mīlestība (rati);
- līksme (hāsa);
- bēdas (śoka);
- dusmas (krodha);
- dūšīgums (utsāha);
- bailes (bhaya);
- riebums (jugupsā);
- izbrīns (vismaya);
- rāmums (śama)

sthala - uzkalns (stallis?), jumts, līdzena vieta, sausa zeme, kūts, atrašanās vieta, stingrs.

J.A.Grimes [8]: mājoklis; vieta.

1. Virsīstenība Vīra šaivismā.

2. Apziņas nosaukums. Saskaņā ar Vīra šaivismu, ir sešas apziņas pakāpes:

- apjēdzis pasauli kā neīstu, cilvēks piedalās Šivas svētlaimē (aikya);
- cilvēks sevī un visur saredz Dievu (liṅga, śaraṇa);
- atsakās no ego (prāṇaliṅga);
- visus baudas objektus ziedo Dievam (prasādi);
- stingri tic Dieva esamībai (maheśvara);
- veic rituālus un gūst dievbijību. Pirmās divas pakāpes piederas yoga-aṅga'i, nākošās divas bhoga-aṅga'i, un divas pēdējās tyāga-aṅga'i.

3. Vīra šaivismā sthala jeb Šiva iedalās liṅga un aṅga formās.

Linga ir Šiva jeb Rudra, un ir dievkalpošanas jeb pielūgsmes objekts.

Anga ir cilvēka - dievkalpotāja un pielūdzejā dvēsele.

Gan liṅgasthala, gan aṅgasthala izpaužas minētajos sešos veidos.

Skat. arī Para, AUM, KĀ, Parāsamvit, Parameṣṭhin, Paraṁdhāma, Paramātman, Parabrahman, Ubhaya-liṅgatva, Dharmakāya, Dharmadhātu, Svarūpa-jñāna, Sūrya, Sāvitra, Ṣaṭ-sthala, Satcītānanda, Ṛtambhara, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saṅuṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īśvara, Niṣprapañca, neti-neti, Kūṭastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Virsīstenības pirmo izpaušmi, kā arī brahmavidyā, ekam-eva-advitīyam.

sthalaukas - dzīvnieks, kas dzīvo uz sausas zemes

sthalēśaja, sthaleśaya, sthaleśaya - gulēšana uz sausas zemes

sthāna, sthana - ziedoklis, sanākšanu vieta, svēta vieta, astroloģisks zvaigznājs, pilnīga klusuma stāvoklis u.c.

J.A.Grimes [8]: novietojums, vieta, stāvoklis; tuvums (skat. aṅgatva-bodhaka-pramāṇa)

sthandilasitaka, sthaṅdilasitaka - ziedoklis

sthānu, sthanu, sthāṇu - statne, stāvošs, nekustīgs, stingrs, stabs, miets, pālis, stumbrs, stublājs, kāts, šķēpa vai šautras veids, celms, saules pulksteņa stabiņš, arkla daļa, īpaša sēdus poza

sthātri, sthatri, sthāṭṛ - stāvētājs, novērotājs, pastāvīga pasaule

sthāvāra, sthavara - stāvošs (stāvs, stelles), iedibināts, stingrs, pastāvīgs, nemainīgs, nekustīgs, nekustams, šaujamloka stīga, dzimtas īpašums, noturīgs, stabils, stabilitāte, stacionārs, augu pasaulei piederīgs, ilgstošs, nostiprināts, dzimtas īpašums, mierā stāvošs, kalns.

J.A.Grimes [8]: četru veidu - akmeņi (śilā), krūmi (gulma), koki (vṛkṣa), ložņaugi (latā)

sthavi - audējs (steļļu stāvs)

sthavira - [12]: vecajais, 20-50-gadīgs mūks, kurš cienīts jau 10 gadus

sthaviravāda, sthaviravada - J.A.Grimes [8]: skat. theravāda

sthira - [12]: arī ṛḍha - stingrs, stingri nostiprināts, uzticams, drošs

sthiramati - stingrs prāts jeb viedība

sthitapradṅṅā, sthitaprajna, sthitaprajṅṅā - iedibinātība dievišķā apziņā; cilvēks, kurš ir iedibinājies.

J.A.Grimes [8]: cilvēks, kurš iedibinājies Dievišķajā Apziņā (no darbības v. saknes sthā = 'stāvēt' + pra = 'priekšā' + jṅṅā = 'zināt'). Cilvēks, kuru nesatricina uzbudinošas sajūtas un emocijas, nedz labas nedz sliktas, priecīgas nedz sāpīgas, kuru nesajūsmina prieki, nedz nomāc bēdas, un kurš ir noturīgs Īstenības apjēgā. Skat Bhagavad Gītā 2.55-57.

sthiti - J.A.Grimes [8]: stāvoklis; kondīcija; saglabāšana; uzturēšana

sthūla avidjā, sthūla avidya, sthūla avidyā - materiālistiskā neapjēga, maldīga sevis uzskatīšana par ierobežotu, apjukums starp sevi un ne-sevi

straina, straiṅa - sievišķs, sieviešu dzimums, sievietes vērts, pakļauts sievietei, saistīts ar sievieti, sievišķība.

stri, strī - [128]: zvaigznes (varbūt 'gaismas streijātājas' vai 'izstreijātās'), kas ir izstreijātas pa debesīm

strī, stri - strīpa (šķirba?), vagīna, sievišķs, kundze, sieviete, sieva, mātīte, baltā skudra, pantmēra veids

[227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu striH- 'sieviete, sieva; vēlinas avestas strī

strībhūšana, sribhushana, strībhūšana - sieviešu rota

strīdharma, stridharma - sieviešu dzimumdzīves tikumi, menstruācijas, noteikumi sievietēm, pienākumi.

[22]: tajā laikmetā sieviete tikusi turēta lielā cieņā. Viņas tika godātas mājās un cienītas ārpus mājām. Nav pierādījumu, kas rādītu sievietes pakļautu vietu sabiedrībā. Spriešanā un garīgajā dzīvē viņas ieņēmušas to pašu vietu, ko vīrieši. Sabiedriskās un reliģiskās sanāksšanās viņas ieņēmušas labi redzamu vietu. Bijušas pilnīgi vienlīdzīgas ar vīriešiem. Viņas varēja veikt ziedojumus neatkarīgi un netika uzskatītas par traucēkli reliģiskajā praksē.

Nav bijusi izplatīta ne sejas plīvuru sistēma (parda) kas zināma tagad, nedz atraitņu pašsadedzināšanās bērnu sārtā. Nav bijusi novārtā meiteņu izglītošana. Daudzas no izglītotajām ir kļuvušas par izcilām dzejniecēm.

Rigvēda min mācītu sieviešu vārdus; viņas ir sasniegušas riši jeb reģu stāvokli un sacerējušas himnas. Atbilstoši šādai tradīcijai starp Rigvēdas gaišreģiem ir bijušas ap divdesmit sievietes. Tāpat kā vairākas sievietes bijušas dzejnieces un filosofes, ir bijušas arī sievietes karotājas. Meitenes dotas laulībā, kad sasniegušas pilnīgu dzimumgatavību. Parastais precību vecums bijis 17-18 gadi. Meitenes dažkārt savus vīrus izraudzījušās ar savu vecāku piekrišanu. Precības bijušas mīlestības dēļ; arī naudas dēļ nav bijis nekāds brīnums.

[182]: augstdzimušai meitenei bijušas tiesības senos laikos izvēlēties vīru, sarīkojot loka šāvēju, šķēpa metēju vai citas sacensības. To noslēgumā cienīgākajam pretiniekam (tam vajadzēja būt no attiecīgās kārtas) meitene aplika ap kaklu baltu ziedu vainagu) Laulības ir uzskatītas par svētu solījumu. Kāzas svinētas līgavas vecāku mājās. Līgavainis ņēmis līgavu pie rokas un vedis ap ugunskuru, pa saulei. Šīs divas darbības veidojušas laulību norises būtību.

Laulību dzīves labad slavināta nevainojama saskaņa un laime. Kāzu rituāls bijis spilgts un izstrādāts. Laulību himnas rāda vēdu āriju cēlos uzskatus. Parasti vīrietis precējis vienu sievu, tādējādi vienlaulība bijis derīgs noteikums. Daudzsievība tomēr pastāvējusi, lai gan to piekropuši un tā varbūt atļauta vien valdniekiem un lieliem vadoņiem.

Nav norādījumu par daudzvīrību. Atraitņu atkārtotas precības bijušas atļautas, bet nešķiet, ka tas būtu bijis noteikums.

Sieviešu tikumības standarts bijis visai augsts. Likuma acīs sievietes nav bijušas neatkarīgas. Palīdzībai un atbalstam viņām bijis jāraugās pēc saistībām ar vīrieti. Mājās viņām bijis godājams stāvoklis. Jēdziens dampati, kas lietots Rigvēdas laikos, nozīmē kā māju saimnieci tā saimnieku. Sieva bijusi pieņemta visos reliģiskos ritos un piedalījusies visās lielajās vīra

veiktajās ceremonijās un ziedojumos. Viņa rīkojusies kā māju valdniece. Nav liecību no Rigvēdas laikiem, ka sieviete būtu ierobežota sabiedriskajās darbībās vai sanākšanās.

No otras puses, kundzes pulcējušās atsevišķi savās svētku sanākšanās.

Vēlme pēc dēla āriju patriarhālajā organizācijā bijusi dabiska. Vien dēls drīkstējis veikt tēva bērū ritus un veidojis pēctecību. Dēla trūkums bijis nožēlojamāks par nabadzību. Skat. vīrasū, vīravatsā

strijatē, striyate - strijāts, streijāts, izkaisīts

strīkrita, strikrita, strikrta - sievietes darināts; dzimumsakars

strīmaja, strimaya, strīmaya - sievietes burvība, sievišķība, mīkstčaulība

strīmukha, strimukha - sievietes mute

strinōti, str̥notī - izstreijāt

Strīrādžja, strirajya, strīrājya - amazoņu apdzīvots apvidus (ap Donu?).

[22]: Vatsyayana's Kamasutr'ā Bahlika (iesp., baltu radu zeme) ir grupēta kopā ar Strīrādžju - sieviešu jeb amazoņu zemi, kas ir ziemeļrietumu puses sarakstā. Skat. arī par sauromatiem

strīratna, striratna - labākā no sievietēm, sieviete kā dārgakmens

striti, str̥ti - izstreijāt, nokaisīt, apgāzt, nogalēt

strīvāsas, strivasas - dzimumsakaram piemērots tērps

strīvišaja, strivishaya, strīvišaya - sieviešu joma, dzimumsakars

subrahmanja, subrahmaya, subrahmaṇya - īpaša noteiktu mantru skandēšana), arī agnibhū

sūčika, suchika, sucika - šuvējs, tas kas pārtiek no savas adatas

suč, kalāšu suc - rituāli tīrs. Arī onjes't'a, sal'itak.

sučavenik au, kalāšu suchawenik au, arī s'is' au - klaips, ko lieto sievietes attīrīšanās rituālā. Kad tas (s'is' au) ir gatavs, izvēlas klaipu, nolauž gabaliņu un iemet ugunī. Tad šo klaipu sauc par sučavenik au. Tad vīrietis ņem kūpošu kadiķi, trīs reizes apļo to virs sievietes galvas un dod viņai palikušo maizi

suča, kalāšu suca - īsts, oriģināls, nav atdarinājums. Arī sahi, asli, salim

sučakšus, suchakshus, sucakšus - acīgs, vērīgs, gudrs vai mācīts vīrs, ar skaistām acīm

sučēk, kalāšu suchek - rituāli attīrīt, apsvētīt. “Ja nāc iekšā, mēs tevi attīrīsim ar kadiķa zaru”. Tā tiek attīrītas tikai sievietes. Vēl apsvēta upurēšanas, ziedošanas vietu (dewa). Sievietes tiek attīrītas, ņemot svēto klaipu (s'is' au) un šūpojot to virs sievietes galvas, kad iepriekš ir virs galvas vēcināts kūpošs kadiķa zars. Pēc tam sieviete ir rituāli tīra (pak), kamēr ziedoklis kļūst rituāli tīrs ar onjes't'a rituālu

suči gabaroti, kalāšu suchi gabaroti - eņģeļi, fejas. Tie runājot ar šamaņiem, bet nav redzami

suči, kalāšu suchi - gars vai feja, kas baida cilvēkus; tas parasti ir sievišķs ar gariem matiem

sūči, suci, sūcī - šujamadata (salīdz. ar šūt), adata, lapa, tapa, skatiens, konuss

[227]: izolēts aizgūvums sanskr. no protoindoirāņu sūči / cúči - 'adata'; vēlīnas avestas 'sūkā'; MiP sozan, Oss. so3īn/so3īnæ. [FP šuka - 'akots, pelavas']

[12]: adata. Pārdzimt par cilvēku ir tikpat grūti kā ievērt diegu adatas acī no debesīm. Adatcauruma mutēs spoki - badīgie spoki ar tik mazām mutēm, ka nespēj apmierināt slāpes un badu

suda-alina ir Rigvēdā minēta tauta (RV 7.18.7). Domājams, viena no sudu sakautām tautām pie Dasarajna's

sūdana, sudana - izvirdums (lavas, sūda?), izmešana, iznīcinošs, iznīcināšana, nogalinošs, nogalināšana, slepkavība, sakārtojošs, pareizi vadošs, piekrišana vai solījums

sudansana, sudamsana, sudamsaṇa - patīkama personība

sudarbha - cilvēks, kuram ir laba darbha zāle. Skat. darbha, pavitra

sudaršan krija, sudarshan kriya, sudaršan kriya - [430]: elpošanas-meditācijas vingrinājums, kas satur īpašus dabiskus elpas ritmus, kas līdzsvaro ķermeni, prātu un emocijas. Tas mazina saspringumu (stresu), nogurumu un negatīvas emocijas, kā dusmas, neapmierinātību un nomāktību, tev kļūstot rāmam, tomēr sparīgam un savāktam, tomēr atslābinātam. Tas audzē enerģiju, uzlabo nojautu, un dara tevi novatorisku. Miljoniem visā pasaulē ir lietojuši šo unikālo praksi un ir vērtējuši par uzlabotu dzīves kvalitāti.

[25]: pirmie speramie soļi cilvēkam, lai izkļūtu no trauksmes, stresa un nomāktības stāvokļa:

- es teiktu - piedalīties kādā sociālā projektā. Tas pirmkārt!

- meditācija. Tas ir ļoti, ļoti svarīgi. Meditācija var radīt pacēlumu garā, tā var likt depresijai un zemam pašnovērtējumam izzust;

- un tad elpošanas vingrinājumi - prānājāma. Mēs Art of Living mācām sudaršan kriya elpošanas tehniku, kas ir pierādīta kā labākais līdzeklis zema sparīguma jeb mazdūšīguma, zemas prānas jeb depresijas novēršanai.

Tā tad elpošanas vingrinājumi - tie ir ļoti, ļoti efektīvi.

Sudaršana, sudarshana, sudaršana - [12]: Indras debesu pilsēta. Arī daiļš, skatam tīkams utml. Daiļās debesis, sestā Brahmaloķa; viena no dhyāna

sudhī, sudhi - gudrs, saprātīgs, prātīgs, dievbijīgs, laba izjūta vai izpratne, saprāts, skolotājs, izglītots cilvēks, zinātnieks

sudžāta, sujāta - dzimšana zem labvēlīga zvaigznāja

sūfī (arābu) - sūfijs, islāma dziļi iekšējā, ezotēriskā, mistiskā ceļa gājējs. Dižais skolotājs (muršid, mōrfid) Hadrats Nuri: "Sūfijs ir cilvēks, kurš, būdams atbrīvojies, nav bijis cēlonis citu verdzībai. Sūfismu (arī taṣawwuf) nevar izskaidrot ne mācību jēdzienos, ne ar rituālu palīdzību. Kurpretim mācības neiztieks bez formālas uzskatu piestiepšanas dogmām, bet rituāla pamatā ir atkārtotu darbību vingrināšana. Sūfisms ir kaut kas, kas tiek radīts, bet vairs netiek lietots jau radītajam."

(Gan islāma gan kristietības, gan bramīnisma utml. nākotni noteiks izvēle par labu sekulārismam vai ezotērismam jeb dievbijībai jeb jogai - dievsajūgai - I.L.).

Indijā īpašu ietekmi ir guvuši sūfiju Abu Talib al-Makki, Abu Qasim al-Qashairi, Abu Hamid al-Ghazali, Shihabuddin Umar Suhrawar-di, Ain al-Quzzat Hamdani un Najmuddin darbi.

[520], 36: sūfisms radies Tuvajos Austrumos drīz pēc tam, kad valdošo stāvokli tur ieguvis islāms (šis vārds nozīmē 'pakļaušanās Dievam', kas kopīga abiem). Nosaukums cēlies no arābu 'suf' - vilna, jo šīs mācības pieticīgie sekotāji valkājuši rupja vilnas auduma apģērbus. Ortodoksālā islāma sekotāji pret sūfismu attiecas kā pret ķecerīgu, jo tā galvenais mērķis ir Dieva mistiska atskāršana, ne tik daudz caur rakstiem. Sūfisms ir dibināts uz islāmā dibinātiem saskanīgas dzīves principiem, tomēr bez tam sūfiji turas pie vēl citiem:

- Dievs, būdams Visuma radītājs, ir pāri visam;
- Dievs ir vārdos neapprakstāms;
- pietiekamu reliģisko vadību nodrošina iekšējā gaisma (cilvēka dvēsele-gars);
- Visums un Dievs ir viens un tas pats;
- sūfisma mistika ir svētceļnieka attīstības ceļš caur septiņām pieturām:
 - grēku nožēla;
 - atturīgums no kārībām
 - atsacīšanās
 - pieticīgums
 - pacietīgums
 - paļāvība uz Dievu
 - pakļaušanās Dieva gribai.

... caur lielisku dzeju, dejām (virpuļošanu) viņi nonāk ekstātiskā transā, kas ceļ garīgo enerģiju un noskaņo uz vienību ar dievišķiem spēkiem. Sūfisms izmanto arī priekšstatus par netveramo ķermeni un septiņiem netveramajiem enerģētiskajiem centriem cilvēka ķermenī.

[503]: mēs mēdzam apgalvot, ka cilvēks ir cēlies no tālienes, tik tālas tālienes, ka runājot par cilvēka izcelsmi, bieži lieto izteicienu “aiz debess sfēru robežām”. Cilvēks ir attālināts no savas sākotnes. Dažas no viņa jūtām (bet ne visas) uz to norāda tik tikko manāmi. Lūk, kāpēc mēs runājam par “šķiršanos no Iemīlotā (dieva)”, bet tie ir tehniski jēdzieni, un tie, kas tos lieto, lai pastiprinātu tikai savu jūtu dzīvi, to arī pastiprina. Cilvēkam ir iespēja atgriezties pie savas sākotnes. Viņš par to ir aizmirsis. Patiesībā viņš attiecībā pret īstenību atrodas snaudas stāvoklī. Sūfisma mērķis ir palīdzēt cilvēkam pamosties šo (atgriešanās) iespēju īstenošanai, bet ne vienkārši tam, lai viņam būtu savs uzskats par to. Kurš ir pamodies, var atgriezties, uzsākot garīgo “ceļojumu” un vienlaikus dzīvojot pasaulīgo dzīvi šeit visā pilnībā.

Mūku dzīves un savrupības tradīcijas ir īslaicīgu sagatavošanās un attīstības norišu atspoguļojumi, kas ir tik drausmīgi izkropļoti un novesti līdz smieklīgumam, ka kalpo par patvērumu tiem, kuri vēlas palikt miegā. Lai cik neticami tas viss neliktos, tā tas ir. Protams, tas neizskatās mazāk ticams kā daudz kas cits, kam tic cilvēki. Daudzas no šīm pārlicībām nešaubīgi ir maldīgas: mēs visi zinām cilvēkus, kas tic maldiem, par kuru maldīgumu esam pārliecināti visi.

No otras puses, tā kā sūfisms paļaujas uz pieredzējumu, nevis uz ticību, sūfijs nerūpējas par ticības uzpotēšanu un uzturēšanu. Ar “Es ticu, ka tas ir patiess” nevar aizvietot “Lūk, kā tas notiek”. Šīs divas pieejas ja ne ārēji, tad būtībā ir pretējas.

Ja cilvēks sevi atklās no jauna, viņš spēs pagarināt savu esību neierobežoti. Pretējā gadījumā viņš var degradēties līdz 'nekas'. Tie, kuri šādā apgalvojumā redz draudus vai, pretēji, apsoliņumu, šai (sūfiju) dzīvei neder. Īstenība nesatur ne draudus, ne apsoliņumus, tos rada cilvēks ar savu izskaidrojumu.

Laiku pa laikam ir tikuši sūtīti cilvēki, lai pūlētos cilvēkam palīdzēt un glābt (pestīt) viņu no “akluma” un “miega” (ko mūsdienīgi labāk saukt par amnēziju), ko mūsu zinātniskajā literatūrā vienmēr apraksta kā vietēju slimību. Tādi cilvēki ir pastāvīgā saskarsmē ar garīgo Avotu, un viņi nes “zāles”, kuras ir puse no izārstēšanās. Otra puse, tāpat kā parastajā zemes medicīnā, pastāv paša slimā organisma darbībā, kas vērsta uz atjaunošanos ar nelielu atbalstu. Šie kosmiskie dziednieki – tas ir sena jēdziena burtisks tulkojums – bieži dzīvo pasaulē nemanāmi, kā kamielis tuksnesī. Viņi ir bijuši pie visām tautām un piederējuši visām reliģijām.

Reliģijai būtībā ir divi uzdevumi, kuri visās esošajās reliģiskajās sistēmās ir pilnīgi samuļļāti dēļ tā, ka sludinātājiem un ievērojamākajiem aktīvākajiem teorētiķiem ir trūcis apjēgas, kādai zinātājiem būtu jāpiemīt:

- pirmais uzdevums ir cilvēka vadīšana nekaitīgā taisnīgā un mierīgā veidā, kā arī sabiedrības kārtības iedibināšana un palīdzība tās uzturēšanā;
- otrs uzdevums ir iekšējā puse, kas ved cilvēkus no ārējas stabilitātes uz iekšēju darbību, kas tos garīgi modina un palīdz gūt iekšēju nemainīgumu.

Pa pasauli turpina kulties neskaitāmas cilvēka attīstības sistēmu atliekas (arī reliģijas), bet īstenībā šajā iekšējā ziņā tās visas ir zaudējušas vērtību, kaut var būt interesantas vēsturiski. Protams, pietiek tikai paskatīties uz tām, lai pamanītu, ka tās noder vien cilvēka un sabiedrības sajūtu apmierināšanai – lai kāds nebūtu to pašnovērtējums. Vissaudzīgāk tās var aprakstīt kā pajūgus, kurus pametuši to īpašnieki un piepildījuši pussaprātīgi diletanti, kas meklē tikai aizmiršanos no domas par savu bēdīgo stāvokli.

Tomēr 'Mācība', ko darbina tie, kurus saucam par 'Viedajiem', turpina pastāvēt un var pieņemt jebkuru veidu. Tā tiek saglabāta vesela un tiek pastāvīgi uzturēta, pateicoties noteiktiem sūfiem. Cieši blakām šīm īstajām grupām pastāv labo gribošas, bet atdarinošas grupas, kas pamatojas uz sūfismu, bet kam nav nekādas nozīmes 'Iekšējā Darba' jomā. Atpazīt 'Patiesu Skolotāju' iespējams tikai tad, ja mācekļa kandidāts, ir, kā mēs sakām, 'paties'. Šis jēdziens attiecas uz viņa stāvokli, ne uzskatiem. Patiesums nozīmē, ka viņš ir pietiekami objektīvs (bez aizspriedumiem, bez savtīguma, bezkaislīgs, taisnprātīgs), lai atpazītu zinātāju un uzdevuma dabu. Šādas pakāpes sasniegšanai garīgajam meklētājam ir jāmacās atmest, kaut uz laiku, virspusīgus skolotāju, Mācības un sevis novērtējumus. Ar virspusīgumu mēs saprotam kaut ko pilnīgi noteiktu: automātiskus pieņēmumus, kas dibinās uz likumiem, kurus lieto citu parādību veidu izpētē.

Uz sūfismu cilvēks var tiekties nepareizu dziņu dēļ – kā ziņkārība, spēka iegūšanas kāre, bailes, nedrošība, bet, neskatoties uz to, viņam ir cerība iekšējā darba izpratni attīstīt. Bet, ja viņš tikai grimst savā kārtībā un pastiprina iegūšanas slāpes, tad viņš nav sūfijs un diezin vai par tādu kļūs. Viņš tādā gadījumā lieto un patērē zemākus dzinulus, kā tas viņam būtu vajadzīgs, kaut, iespējams, tikai nespēj pasargāt sevi no tādu stimulu vēlmes.

Sūfismam ir divi tehniskie (paņēmienu ziņā) pamatmērķi:

- parādīt cilvēkam viņu, kāds viņš īstenībā ir;
- palīdzēt viņam attīstīt savu īsto iekšējo "es" jeb patību, viņa nemainīgo daļu.

Kaut cilvēks ir “cēlies no tāienes, snauz un var atgriezties pēc tam, kad ir apguvis paņēmienu”, viņš to var paveikt vien tad, ja strādā uz savas pasaulīgās vides cietā pamata: mūsu moto ir “būt pasaulē, bet ne pasaulīgam”.

Sūfiji, kā atzīst ārēji pētnieki visur, ir radījuši dižus pasaules literatūras darbus, īpaši līdzības, pamācošus nostāstus un dzeju. Tomēr atšķirībā no parastiem literātiem viņi tos uzskata par sava darba līdzekli, ne mērķi: “Kad attīstīts Cilvēks dara kaut ko sajūsmas vērtu, tas ir viņa Meistarības liecinājums, ne viņa mērķis.”

[504]: ... sūfisms ir ar islāmu saistīta mistiska tradīcija. Sūfisma svētie avoti ir pravietis Muhameds (līdz 632.g.) un viņa nestā Korāna atklāsme. Vārds 'sūfi' nāk no arābu vārda, kas nozīmē 'vilna' un norāda uz vilnas drēbēm, kādas valkājuši senie Tuvo Austrumu pašierobežotie un pravieši. Pirmie islāma mistiķi, domājams, ir pazinuši senākas garīgās tradīcijas, saistītas ar kristietību, jūdaismu, zoroastrismu, bet uz 12.gs. sūfiju kustība ir bijusi pilnībā attīstīta kustība musulmu (tas, kurš pakļaujas) zemēs no Indijas līdz Spānijai.

Sūfiju meditācija ir aizsākusies dievbijīgos lūgšanu, īpaši dieva vārda, skandējumos arābu valodā, kā tas sniegts Korānā. Šāda skandējuma nosaukums ir 'dhikr' (jeb zikr), kas nozīmē 'atminēšanās', tos veic vai nu vienatnē, vai draudzē. Tā nolūks ir savākt savu sirdi tā, ka tā ir dieva pilna bez jebkā cita. Sūfiju vingrinājumu pamācības 'dhikr'u apraksta kā daudzlīmeņu norisi, kurā tiek iesaistītas visas spējas, sākot ar mēli kā ārējāko, tad iesaistot sirdi, garu, saprātu un iekšējo apziņu, kas saukta par noslēpumu. Šie dažādie līmeņi ir daļa no psihofiziskā kopuma, kas ļauj tuvoties apziņas netveramākajam līmenim. Lūgšanas formulas un dievišķie vārdi tiek atkārtoti (vai nu pie sevis, vai skaļi) un projicēti dažādās ķermeņa daļās. Bieži atkārtotam katram no dieva vārdiem piemīt spēks 'dhikr'as praktizētāja psihē radīt raksturīgu noskaņojumu. Piemēram, vārda 'Žēlsirdīgais' (al-rahman) atkārtošana rada sirdī žēlsirdības un līdzcietības jūtas, turpretim iesācējam jāizvairās no tādiem vārdiem kā 'Uzvarētājs' (al-qahhar) dēļ spēcīgās psihiskās ietekmes, kas var tikt atbrīvota.

Attīstītos paņēmienu skolotāji māca obligātas 40 dienu nošķirtības laikā. Agrākos laikos uzsvars ir bijis uz teoloģiskām tēmām, piemēram, bailes no dieva vai dieva mīlestība. Tradīcijai izsmalcinoties ir nonākuši pie izteiktām psiholoģiskām “apmetnēm”, caur kurām var secīgi ceļot dvēsele - kā pa kāpnēm, kas ceļ garīgo ceļinieku tuvāk dievam, šajā norisē aptverot cilvēkiem iespējamo psihisko iespēju kopumu. Daži saraksti apraksta līdz

pat tūkstoš garīgās apmetnes, kuras līdzsvaro neparedzami “stāvokļi”, ko uzskata par dieva žēlastības ietekmi.

Sūfiju veikta mistiskās pieredzes analīze tikusi pamatota sarežģītā ķermeņa netveramo centru (latifa, daudzsk. lata'if) psihofizioloģijā. Senā septiņu klimatisko apvidu kosmoloģiskā simbolisma iedvesmota, šī mācība aprakstīja septiņus netveramos centrus, kuri katrs ir saistīts ar kādu cilvēcisko būtņu tipu un ar noteiktu Korānā minētu pravieti. Katrs netveramais centrs ir bijis arī īpašas krāsas gaismas mistiska pieredzējuma vieta. Sirds (qalb) centrs ir krūšu kurvja kreisajā pusē, divu pirkstu platumā zem sirds, gara (ruh) - labajā pusē, divu pirkstu platumā zem sirds, dvēseles (nafs) - zem nabas, sirds noslēpuma jeb iekšējās apziņas (sirr) - krūšu vidū, slēptā jeb klusā dieva vārda jeb dhikr centrs (khafi) - virs uzacīm, un visiekšējākās apjēgas centrs (arcanum, akfa) - smadzeņu augšpusē. Šis sarežģītais izkārtojums nodrošināja elastīgu paņēmienu netveramā ķermeņa attīstīšanai mistiska pieredzējuma meditācijas, nevis kādu nekustīgu neiroloģisku priekšstatu labad. Šādu norisi var salīdzināt ar mūsdienīgo virtuālās realitātes jēdzienu.

Ievērojams meditācijas aspekts ir bijusi iztēlošanās, vizualizācija. Meditācijas pamācības apraksta vīziju virknes, kas atkārtoti hierarhisku Visuma uzbūvi, sākot no zemākajiem minerāliem līdz dievišķai klātbūtnei un mūžīgām kosmiskām valstībām. Galamērķis ir bijis atdarināt pravieša Muhameda pacelšanos debesīs un nonākšanu dieva tuvumā. Šajās norisēs ir aprakstīti daudzi vērā ņemami pieredzējumi. Piemēram, Ruzbihan Baqli (līdz 1209.g.) redzējumu dienasgrāmata ir pilna ar pārsteidzošām tikšanām ar dievu, praviešiem, eņģeļiem un sūfiju svētajiem. Tomēr šos pieredzējumus nevar garantēt vienkārša sekošana noteiktai procedūrai. Ruzbihanam tikšanās ar dievu ir bijusi tiešas dieva labvēlības izraisīta.

[505]: maz var šaubīties, ka musulmaņu vēsturnieku ziņas par muslimu kopienas stāvokli pirmo kalifu (khalīfah - Muhameda pēctecis) laikā īsto stāvokli atspoguļo nepilnīgi, idealizēti. Tās īstenībā atspoguļo noteiktas sabiedriskās grupas labos nodomus. Bet arī tādā gadījumā var visai droši apgalvot, ka gan Muhameda, gan viņa pirmo “vietnieku” Abu Bakra un Umāra laikā Mekas un Medinas sabiedrība ir bijusi savdabīga reliģiska kopiena bez īstas pasaulīgās varas un bez kāda noteikumu kopuma, kur katrs likumdošanas un pārvaldes rīkojums ticis uztverts kā tieša Allāha griba...

Varas raksturs sācis mainīties tikai trešā pēcteča Uthmāna laikā, kurš pārkāpis iepriekšējo noteikumus. ... Viņš noslepkavots, un cīņa par varu turpinājusies vēl pēcteča Ali laikā. 661.gada rudenī ķildas izmantojis

Mu'āwiyah ibn Abī Sufyān un pārņēmis varu. Pēcteču vara pilnībā zaudējusi reliģozo raksturu un kļuvusi pasaulīga. Pastiprinājusies iekaroto apvidu izlaupīšana, mantiskā noslāņošanās...

Korāns bija apkopots, tomēr pretrunīgs. ... Sākusies Muhameda sekotāju atmiņu (hadīsa, (ḥadīṭ)) vākšana un autentizēšana, šim nolūkam izveidojies īpašs muhadīsu amats, daļa no kuriem par savas uzticamības pamatu izvirzījusi noteikumu, ka hadīsas izplatītājs turklāt arī tai pats seko savā rīcībā, dzīvo visos sīkumos kā Muhameds. Tas nozīmē - pastāvīgās bailēs no dieva dzīvojoša pašierobežotā dzīvi.

Šajā vidē ir sākusies askētu kustība, ko var uzskatīt par sūfisma iedīgli. ... Sākusies pretestība feodālajai laicīgajai varai; jēdziena 'sūfījs' tad vēl nav bijis; šie askēti saukti par savrupniekiem (zahid, arī zahed) vai dieva kalpiem (abid, ābid). Sākušās nesaprašanās par to, kādi labumi ir atļauti, kādi aizliegti, kas novedušas pie domas, ka labumi nav jāmeklē vispār, bet jāpieņem, ko dievs dos. ...

Vēl nav radies sūfisma pamats - mistiskais piedzīvojums, tomēr tā dīgli Korānā ir manāmi, un zahidi to attīstījuši, īpaši pirmā ticības cīnītāja sieviete - Rabija al-Adavija (Rābi'a al-'Adawiyya al-Qaysiyya), kura par dzīves, tas ir, mīlestības mērķi nolikusi vienību ar dievu. ... 10-11.gs. izveidojies sūfisms kā "dievišķās mīlestības slavējums". ...

Nedz Korāns, nedz tā papildinājumi attiecībā uz uzvedību (sunna, sunnah) vēl nav bijusi pilnīga filosofiska sistēma. ... Bijuši ļoti dažādi uzskati par grēku un sodu par to, ... par gribas brīvību. ...

Aplūkojot sūfisma pamatus laikā no 9. līdz 12.gs. - tā novirzieni ir ļoti daudzveidīgi, nākas lielā mērā abstrahēt, tomēr ir arī kopīgas iezīmes.

Sūfisma iezīmes psiholoģijā.

Vai visā sūfisma vēstures gaitā var novērot sūfiju mistiskās pašpilnveidošanās ceļa dalījumu trijos attīstības posmos jeb psiholoģiskās apmetnēs. Tās ir šaria (sharia, šarī'a - dievišķais likums, ārējais ceļš), tarika (tariqa - burtiski 'ceļš', attiecības starp dievu un cilvēku, iekšējais, ezotēriskais ceļš), hakika (ḥaqīqa - īstenība).

I Pirmais ir eksotēriskā jeb ārīškā likuma burtiska izpilde (kristietības ārīško burtiskumu mīkstina līdzību valoda - I.L.); tas, protams, nevar attiekties uz sūfismu vārda šaurā izpratnē. Šariāts ir obligāts katram īstenticīgam musulmanim, tomēr arī sūfijam, jo bez šā posma tālākais ceļš ir neiespējams. Vien, kad cilvēks ir nobriedis un apguvis islāma pamatdogmas, viņam paveras tarikats - burtiski, ceļš.

II Jēdziens 'tariqat' ir parādījies jau 9.gs., sākotnēji nozīmējot dažādus morāli-psiholoģiskus paņēmienus, ar kuriem pašpilnveidojumu meklējošs cilvēks var virzīties pa īsāko ceļu. Tas ir sava veida ceļvedis dievu meklējošam garam. Gandrīz sinonīms vārdam 'tarikāt' ir 'suluk, saluq' jeb 'ceļojums', un ceļotājs tad tiek saukts 'salak'. Līdz ar ceļojuma līdzību dabiski ieviesies apmetņu tēls. Tās apzīmē ar vārdu 'makam, maqam', ko pamato vārds "Un nav starp mums neviena, kuram nebūtu zināma viņa apmetnes vieta". Katru no šīm apmetnēm apzīmē noteiktu attiecīgajam posmam raksturīgs psihiskais stāvoklis. Šo posmu aprakstam un grupējumam ir veltīta lielākā agrīnās sūfiju literatūras daļa. Skaidrs, ka šajās vissīkākajās psiholoģijas lietās pilnīga autoru vienprātība nav sagaidāma.

Tomēr ir arī gandrīz visiem autoriem kopīgi pakāpienu raksturojumi; galvenie ir:

- par ceļa sākumu, pirmo apmetni parasti uzskata lēmumu izbeigt parasto formālo attieksmi pret šariatu un nodoties pašpilnveidei; to sauc 'tauba, tawba'. Šim apziņas aktam sūfiju ceļinieka dzīvē ir ārkārtēja nozīme. Ja šariatā 'tauba' nozīmē grēka apzināšanos, nožēlu, vēlmi grēku neatkārtot, tad sūfijiem šā vārda jēga ir dziļāka. Mainās cilvēka ievirze, iestājas pilnīga viņa domu pievēršanās dievam. Tāpēc domāšana par saviem grēkiem vai grēku nožēlu sūfijam šajā posmā būtu maldi, jo sava grēka īstuma atzīšana ir savas individualitātes atzīšana, kurpretim īstas īstenības, izņemot dievu, nav;

- par otro posmu daudzi ietekmīgi lietpratēji atzīst piesardzīgumu jeb 'vara, wara'. Raksturīgākā iezīme - galējs uzmanīgums atšķirot atļauto jeb 'halala, hulla' no aizliegtā jeb 'haram, ḥarām' - zahidu garā;

- šis piesardzīgums dabiski ved uz trešo pakāpienu, mērenību, atturīgumu - 'zuhd' (az-zuhd - pašatsacīšanās). Arī šajā ziņā ir dažādas ievirzes: var atturēties no grēka, no pārpilnības, no visa, kas attālina no dieva, no visa nepastāvīgā. 10.gadsimtā jēdziens 'zuhd' no atturības tērpu, mājokļu, ēdienu, sieviešu ziņā izvēršas līdz atturībai no jebkādam vēlmēm un jebkādam dvēseles kustībām, kas jau sāk atgādināt 'tavakkul, tawakkul', kar ko būs rakstīts tālāk;

- ceturtais pakāpiens ir pieticīgums jeb 'fakr, faqr'. Sākumā tā ir labprātīga sevis lemšana trūcīgai dzīvei, nabadzības zvērests, atsacīšanās no pasaulīgajiem labumiem - tas ir turpinājums veiktajai atturībai. Pravietim piedēvētā izteikuma: "Nabadzība ir mans lepnums" gaismā 'fakr' jau tiek saprasts ne vien kā materiāla nabadzība, bet kā savs nabadzīgums dieva priekšā - apziņa, ka tev nepieder nekas savs, kas nenāktu no dieva, ieskaitot arī psihiskos stāvokļus;

- tā kā atturīgums un pieticīgums saistās ar cilvēkam netīkamiem piedzīvojumiem, no tiem izriet piektais pakāpiens - pacietīgums jeb 'sabr, ṣabr'; tas ir sūfija galvenais tikums. Šis jēdziens tiek skaidrots daudz un dažādi, bet kopumā nozīmē padevīgu visa grūti panesamā pieņemšanu. Kā teicis Džunaīds, “pacietība ir rūgtuma norīšana, neizrādot nepatiku”. Augstākajās izpausmēs 'sabr' noved pie neieinteresētības, vienaldzīguma, tas ir, gan dieva sūtītas labklājības, gan pārbaudījumu mierīgas pieņemšanas. Te ir līdzība ar seno grieķu nesatricināmību;

- sestais pakāpiens ir paļāvība uz dievu jeb jau minētā 'tavakkul'. Sākumā cilvēks atmet jebkādas rūpes par rītdienu, apmierinoties ar esošo brīdi un paļaujoties, ka dievs arī rīt par viņu parūpēsies tāpat kā šodien. “Paļāvība uz dievu ir priekšstata par dzīvi saistīšana ar vienu vienīgu dienu un visu rūpju par rītdienu atmešana”. No tā nāk sūfiju vidē izplatītais izteikums “sūfijis ir sava brīža dēls”, kas nozīmē, ka viņš dzīvo tikai patreizējā brīdī, jo, kas bijis, tā vairs nav, bet nākotnes vēl nav. Līdz galējībai novesta 'tavakkula' izpratne ved uz pilnīgu atteikšanos no personīgās gribas, tā ka jau 10.gadsimta teorētiķiem gadās šajā posmā nonākušu cilvēku pielīdzināt “līķim līķu apmazgātāja rokās” (tādu aprakstu vēlāk ir lietojis arī Ignatijš Loiola).

Skaidrs, ka tāda 'tavakkula' izpratne bija ļoti bīstama, jo veda uz pilnīgu jebkādas darbības izbeigšanu un cilvēka izslēgšanu no sabiedrības, padarot viņu par nevajadzīgu apgrūtinājumu. Tāpēc jau 11.gs. pret tādu izpratni iebilda un sāka pierādīt, ka cilvēks, rīkojoties ar dieva sniegtiem līdzekļiem, neuzticību dievam tomēr neizsaka, bet vien pilda viņa gribu;

- septītais un pēdīgais pakāpiens ir pazemība jeb 'rida, riḍā', ko teorētiķi apraksta kā “sirdsmiers attiecībā uz likteni”, tas ir, stāvoklis, kurā cilvēks ne vien pazemīgi panes jebkādu likteņa triecienu, bet sarūgtinājumu nespēj pat iedomāties. Viņa domas ir tik izšķīdušas tajā augstajā uzdevumā, kuru sev uzlicis, ka viņam zūd apkārtējās īstenības īstums, un viņš to uztver kā kaut ko ar viņu nesaistītu. Šeit daudzu teorētiķu uzskatā ceļš jeb tarikats beidzas, un ceļnieks jau ir gatavs pārejai uz trešo un pēdējo posmu - 'hakikat'.

III Psiholoģiskās apmetnes jeb 'makam'as ir noturīgi stāvokļi, ko garīgais ceļnieks sasniedz nemitīgos pūliņos, noteiktos vingrinājumos. Tomēr sūfiju psihologi nav atstājuši bez ievērības vēl citu garīgās dzīves parādību - īslaicīgus noskaņojumus, savā ziņā uzplūduš, virsotni, kulmināciju, trauksmi, kas garīgajam ceļniekam ceļā gadās. Šo stāvokli viņi apzīmē ar vārdu 'hal' (daudzsk. ahval), burtiski - brīdis, pārejošais, nepastāvīgais. Ar savu piepūli ceļnieks to sasniegt nevar. Tā ir no augšas sūtīta dieva žēlastība un

izzūd tikpat negaidīti kā radusies. Par uzplūda ilgumu teorētiķiem vienprātības nav, tāpat kā par tā klasifikāciju. Biežāk minēti uzplūdi ir:

- tuvība jeb 'kurb, qurb' - cilvēks sevi sajūt it kā pavisam tuvu dievam, sajūt dievības skatu uz sevi;

- mīlestība, maigums jeb 'mahabba, mahabbah' - karstas mīlestības uzvīlnījums uz dievu, visu labuma devēju (kā Rabijai);

- bailes jeb 'hauf' - šausmu vai grēcīguma un nespējas apjēgas lēkme kaut cik pildīt savus pienākumus pret dievu;

- cerība jeb 'raja' - mierinājuma uzplaiksnījums, labvēlības gaidas, iedomājoties dieva žēlastību un visa piedošanu;

- kaislas alkas pēc dieva jeb 'shauq';

- draudzība jeb 'uns' - mīlestībai, intimitātei līdzīga emocija, atšķiras ar raksturu un spēcīgumu;

- dvēseles miers jeb 'itmanina' - svētlaimīgas pārliecības par dieva žēlastību stāvoklis;

- atskārsme, "redzējums" jeb 'mushahada, mushāhadah' - cilvēks ne vien sajūt, bet arī it kā saskata dievu;

- pārliecība jeb 'yakin, yakeen' - nesatricināma garīgās valstības īstuma apjēgas augstākā pakāpe.

Dažkārt šiem stāvokļiem pieskaita arī izšķīšanu, izzušanu jeb 'fanā', tomēr vairumam sūfiju teorētiķu izšķīšana nav galamērķis - un tā ir vēl viena svarīga sūfisma atšķirība no budisma nirvānas; pēc 'fanā's nāk tās loģiskas sekas - mūžība jeb 'baqā': sajutis sava zūdošā nepastāvīgā 'es' izšķīšanu, cilvēks iegrimst 'absolūta' (vēdāntā - brahman) okeānā un vienlaikus skaidri sajūt, ka viņš pastāv ne tik mūžīgi kā dievišķā būtība. Tā ir nemirstības atskārsme, skaidrs, augstākais garīgajam ceļniekam sasniedzamais stāvoklis.

Tāpat, ceļš beidzas ar nokļūšanu pēdējā posmā - 'hakikat'ā. Šis vārds nozīmē "īstenā esība. Sasniedzis 'hakika', ceļnieks intuitīvi apjēdz dievības īsteno dabu un savu piederību tai. Tāpēc sūfiji sevi nereti sauc par 'ahl al-hakika' - "īstenās esības cilvēks", sevi pretstatot 'ahl al-hakk' - īsteni ticīgais sunna's sekotājs, kuram trūkst intuitīvās uztveres dāvanas.

Sūfisma iezīmes izziņas teorijā.

Nav iespējams nepamanīt, ka psiholoģiskie pētījumi ir agrīnos sūfisma teorētiķus noveduši arī pie izziņas jomas jautājumiem, jo triāde šariats - tarikats - hakikats - vienlaikus atbilst arī trim izziņas pakāpēm. Šīs trīs pakāpes viņi attēlo ar interesantu salīdzinājumu, ko atkārtoti ļoti daudzi autori. Šīs pakāpes ir šādas:

1) pārliecinoša zināšana - līdzība ir: man ir vairākkārt skaidrots, zinātniski pierādīts, ka uguns dedzina, un esmu par to cieši pārliecināts, lai gan mēģinājis neesmu; tā ir parasta loģiska zināšana, raksturīga šariata pakāpē esošajiem;

2) pilnīga pārliecība - pats savām acīm esmu redzējis, ka uguns dedzina, esmu redzējis degšanu; tāda pieredzēta zināšana, protams, ir augstāka un pārliecinošāka kā iemācīta zināšana - to ceļnieks iegūst 'tarika' posmā;

3) īstena pārliecība - esmu pats dedzis ugunī un tā pārliecinājies, ka uguns dedzina; tā ir identifikācija, saplūsme ar novērojamo, kas noved pie novērotāja 'es' pilnīgas izžušanas. Tas ir 'hakika' pakāpei raksturīgs izziņas veids. Tā kā zināšana šajā gadījumā ir intuitīva, skaidrs, ka šo pakāpi sasnieguša cilvēka izteikumiem būs galvenokārt simboliska forma, un tie kļūs paraloģiski, pseido-silloģiski, kur slēdziens nebalstās pamatojumos. Ar to saistās 'šathijat' (shaṭṭhiya - ekstātiski paradoksi, teicieni), piemēram: "Uznesa reiz dievs mani un nolika savā priekšā un teica: "Ak, Abu Jazīd, patiesi, Mana Radība ir iemīlējusi tevis skatīšanu..." Un es atbildēju: "Grezno mani ar Tavu viengabalainību un ietērp mani savās īpašībās, un pacel mani uz Tavu neatkārtojamību, lai Tava radība mani redzēdama teiktu: "Mēs redzējam Tevi", un kļūtu Tu par to, un nebūtu šeit manis!"

[506]: stāsta, ka Bahauddīnam Nakšbandam vaicājuši: - Kāpēc tu nestrīdies ar zinātniekiem? Tas un tas viedais to dara, vienmēr novedot zinātniekus pilnīgā apjukumā un sajūsminot savus mācekļus. Viņš ir atbildējis: "Sameklējiet tos, kuri vēl atceras laikus, kad arī es strīdējos ar zinātniekiem, un pavaicājiēt tiem. Es vienmēr samērā viegli sagrāvu zinātnieku pārliecību un viņu iedomātos pierādījumus. Tie, kuri ir bijuši klāt toreizējās neskaitāmajās sanāksmēs, jums par to pastāstīs. Bet reiz cilvēks, gudrāks par mani, teica: "Tu tik bieži un iepriekšparedzami kaunini mēles ļaudis, ka tajā norisē ir kaut kāda garlaicība. Un tas pamatā ir viss - tas tak neved ne pie kāda mērķa, jo zinātnieki netiek līdz apjēgai un turpina savas kļūdas arī pēc tam, kad ir sasisti". Viņš piemetināja: "Tavi mācekļi ir pastāvīgā apbrīnā par tavām uzvarām. Viņi ir iemācījušies par tevi sajūsmināties. Tā vietā viņiem vajadzētu apjēgt tavu pretinieku samērā lielo nederīgumu un nevērtīgumu. Tādā veidā savā uzvarā tu zaudē, teiksim, ceturto daļu. Mācekļu apbrīns tiem atņem laiku, kurā tie varētu izprast kaut ko vērtīgu. Tāpēc tu esi zaudējis, pieņemsim, vēl ceturto daļu. Divas ceturtdaļas ir puse. Tev paliek puse iespēju."

- Tas notika pirms divdesmit gadiem. Lūk, kāpēc es zinātniekiem nepievēršu ne savu, ne citu uzmanību. Ne dēļ uzvaras, nedz sakāves. Palaikam pa

iedomīgiem zinātniekiem uzsist var, lai parādītu mācekļiem viņu tukšumu - kā piesitot tukšam podam. Vairāk darīt būtu gan laika izšķiešana, gan svarīguma piešķiršana intelektuāļiem: tie taču par velti dabūtu tādu uzmanību, pie kādas kādu paši noteikti netiktu.”

[597]: Šeihs Mohammads (Shaikh Mohammad) bijis musulmaņu svētais Maharāštrā, dzīvojis 16-17.gs. ... Vietējie viņu pazinuši kā Kabirpanthi fakir, lai gan viņš skaidri piederējies pie Quadari silsila. Shaikh Mahommad veer (veer=vīr) darbu Yoga Sangram, Pavan Vijay, Achar Bodh, Vichar Bodh un citu tematika pievēršas Tawhid mācībai, kas ir tā pati, kas marathi un sanskrita Advaita. Pārvarēt cilvēka atsvešinājumu no 'Viss' un atjaunot saiknes starp šīm divām lietām ir bijuši tawhid jeb advaita filosofijas mērķi-dvīņi. Tas izraisījis pakalदारinošo un nepatieso kazi, mulana, sanyasis, jogi, jangam, bairagi, mulla un pandit'u grupējumu piekoptās rituālistiskās daudzveidības kritiku. Shaikh Mahommad's nav taupījis nevienu no tādiem viltotiem dievļaudīm un pakļāvis viņus izsmieklam un izjokošanai gandrīz katrā savā sacerējumā. ... Yoga Sangram ir neatlaidīga metaforiska alegorija, kas izgaismo dažādas garīgo iekarojumu fāzes, manevrus un pamatus. Šis darbs attēlo sadursmi starp mikro un makro (Džīva un Šiva). Tas vēstī stāstu par karavīru-dvēseli (ātmā-vīra), kas kāpj pakāļkājās slieņošā zirgā un pakļauj kārību, šaubu, dusmu, tūlīguma un citu ķermeņa-dvēseles mājokļa netikumu donkhotismu, un tādā veidā uzkāpj garīguma virsotnē (brahmāṇḍa śikhara = kosmiskā virsotne). Uzturot šo metaforisko alegoriju, autors ir brīvi lietojis hindu un muslimu rakstu izteiksmes veidu un izteicienus.

sugata - patīkama gaita, labi aizgājis galā - Budas apzīmējums; labi apdāvināts, labi atvadījies; budists, budistu skolotājs

suii (sindhi) - šujamadata, pulksteņa rādītājs

sukāndin, sukandin, sukāṇḍin - [394]: bite

sūkarī, sukari - cūka. Arī sūkara

sukratūjā, sukratuya, sukratūyā - saprāts, prasme, zināšanas

sūkšma šarīra, sukshma sharira, sūkšma śarīra - netveramais ķermenis.

[14], lpp.398, jōgs Činamajananda: jo labāk meditētājs prot atslābināties (skat. sadana), jo vieglāk viņam aizmirst par fizisko ķermeni. Pat tad, kad atslābināšanās nav pavisam pilnīga, var izbaidīt līksmes un miera sajūtu, kas turas pretī uzbudinātā prātā joņojošiem uzliesmojumiem. Nevienas grūtības nevar atrisināt, paliekot to robežās - ir jāpaceļas tām pāri. Prāta atcelšanas no ķermeņa apgūšanu var atrisināt tikai aiziejot no šīm atsevišķajām grūtībām uz mentālo un intelektuālo jomu.

Meditējot uz dieva veidolu vai jap'ā mācekļis aizvien vairāk savācas uz savu netveramo ķermeni un nonāk līdz pilnīgai ķermeņa un visa apkārtējā aizmiršanai uz kādu laiku.

Netveramā ķermeņa darbība notiek trijos virzienos. Lai gan šā ķermeņa pamatsubstance ir nemainīga, netveramo ķermeni sauc par prātu, kad tas ir nodarbināts ar sajūtām un šaubām. To sauc par intelektu, saprātu, kad tas ir ciets un enerģisks noteicošs faktors.

Galvenie paņēmieni, kas ļauj dzīvot mentālajā zonā, ir bhakti yoga un jñāna yoga. Abos gadījumos metodika ir tā pati - iemācoties pārvaldīt prātu, izdodas pārvaldīt arī saprātu, jo tie ir tāpatīgi.

Bhakta mīlestības aizgrābtības virsotnē noved pie prāta izšķīšanas dievišķajā domā, pie kam tas, protams, aizmirst par tveramām lietām. Prāts, ko pārņēmusi vienīgā dieva dievišķā lieliskuma iedvesmotā doma, izzūd svētās vienības ar dievu liesmā.

Tāpat arī saprāts, kas filosofiskā prātojumā atsakās no savas darbības un it kā iemieg, saglabājot apzinīgumu. Pacelties pāri prātam nozīmē pacelties pāri patmīlīgajam "es". Pacelties pāri saprātam nozīmē nomierināt prātu jeb atcelt "es".

Tādējādi ir skaidrs, ka meditācija ir norise, kurā tiek apturēts prāts, notiek pacelšanās pāri saprātam, un tavs 'ego' sabrūk. Praksē meditācijas gaitā varam pamanīt, ka jo tālāk aizejam netveramajā ķermenī, jo tālāk esam no fiziskā ķermeņa un no pieķeršanās tam. Tāpēc meditācijas praksē jācenšas iespējami ilgāk būt netveramajā ķermenī un meklēt iespēju iziet no tveramā, fiziskā ķermeņa. Kad ar tādu vai citādu paņēmieni spēsī sasniegt netveramo ķermeni, tajā nostiprināties, tad pamanīsi, ka ar to jau esi atrisinājis visas pasaulīgās un ķermeniskās grūtības

sūkšmadaršitā, sukshmarshita, sūkšmaršitā - viedība, vērīgums, atjautība

sūktadaršin, suktadarshin, sūktadaršin - himnu režis, slavinājumu autors, zintnieks

sumanas - jauks cilvēks, apmierināts, labvēlīgs, laipns, jauks, omulīgs, vienkāršs, gaišs, kundrs, saprātīgs, vieds, dievība, lielziedu jasmīns

sumātri, sumatri, sumātr - tāds, kam laba māte, kam lieliska māte; labs mērītājs

sumēdhas - ar labu atskārsmi vai viedību, saprātīgs, izprotošs, vieds, īpaša dievu kategorija zem piektā manu; īpaša senču kategorija

Sumēru, Sumēru - [431]: ap Sumēru kalnu kā lotosa vijumu šķiedras ir divdesmit kalnu grēdas, piemēram, Kuraṅga, Kurara, Kusumbha, Vaikaṅka, Trikūṭa. Austrumos no Sumēru ir Jaṭhara un Devakūṭa, rietumos ir Pavana un Pāriyātra, dienvidos ir Kailāsa un Karavīra, un ziemeļos ir Triśṅga un Makara.

Šīs grēdas ir apmēram 18 000 jūdzienu (yojana) garumā, 2 000 jūdzienu platumā un 2 000 jūdzienu augstumā. Sumēru kalna virsotnē ir Brahma purī pilsēta, Kunga Brahmā mājoklis.

Katra no četrām kalna pusēm ir 10 000 jūdzienu gara. Ap Brahma purī ir ķēniņa Indras un septiņu citu pusdievu pilsētas. Tās ir četras reizes mazākas par Brahma purī. Pavana Pāriyātra stiepjas 18 000 jūdzienu ((144 000 jūdzes)) uz ziemeļiem un dienvidiem.

[432]: Sumēru kalns ir aprakstīts kā viena no Zemes krūtīm, pupiem (otrs ir Kailāsa), un Guptas ķēniņš Kumaragupta ir minēts kā Zemes valdnieks. Viņš ir minēts arī kā Amarabhadhara.

Citi Sumēru nosaukumi ir Meru, Karnikacala, Ratnasanu, Svargiri, Svargigiri, Kancanagiri. Sumēru tiek pielīdzināts Rudra Himalaya Garhwal'ā, kur pie Badarikasrama's ir Gangā upes iztece. Matsya Purān'ā, Sumēru Parvata ziemeļos ir savienots ar Uttara-Kuru, dienvidos ar Bharatavarsa, rietumos ar Ketumala un austrumos ar Bhadravarsa. Tas ir minēts arī Padmapurān'ā un Kalikapurān'ā. Kalikapurān'ā Šiva ir redzējis tā virsotni. Ir zināms arī, ka no šā kalna plūst Jambu upe. Meru ir minēts arī Magha's poēmā Śisupāla-vadha.

sumnā, sumna, sumná - suminājums, himna, dievbijība, labvēlība, labdarība, lādzīgums, pagodinājums, patīkams, laime, prieks

sumuha - smuks, glīts (smuku muti)

sunajanā, sunayana, sunayanā - zilace; ar pelēkām acīm

suni, kalāšu s'uni - drupinātas maizes maisījums pienā; salīdz. ar maizes zupu

sunīta, sunita, sunīta - labi vadīts (skat. nīti), labi darīts, labi sagatavots, laba uzvedība, viedība

sunīti, suniti, sunīti - labi vadošs, tālredzīgs, viedība, apdomība, laba izturēšanās

sūnritā, sunrita, sūnṛtā - līksme

sūnu, sunu - zēns, dēls

sūpa, supa - zupa, mērce, vira, buljons, pavārs, virēja, pods, panna, vārīti pākšaugi

suparna, suparna, suparṇa - ar jaukiem spārniem, ar jaukām lapām; Suparnā - Garudas māte

supranīti, supraniti, supranīti - droši vadīt, virzīt

suptadžnāna, saptajnana, saptajñāna - uztvere miegā, sapnis, sapņošana

suptavākja, saptavakya, saptavākya - vārdi, ko izrunā miegā

sura - saule, zintnieks, mācīts cilvēks, dievības attēls, simbolisks skaitļa 33 nosaukums, elks, dievība, dievišķums; dievišķa būtne, padievs, tāds, kurš ir gaismas pilns

sūra, sura - saule, vieds vai mācīts cilvēks, mudinātājs, skolotājs
surabhūšana, surabhushana, surabhūšana - padievu (Saules) rota
suradž dōadž, suraj doaj - [30]: Saules pielūdzējis
surādžana, surajana, surājana - padievu dzimums, padievu rāse. [30]: saules rāse
suragājaka, suragayaka, suragāyaka - debesu dziedonis gandharva, padievu dziedonis
suragrāmanī, suragramani, suragrāmaṇī - padievu vadonis
surajāna, surayana, surayāna - padievu rati
surajuvati, surayuvati - debesu jaunava, debesu meiča, apsara, nimfa. Arī devakanyakā
suralōkasundarī, suralokasundari, suralokasundarī - debesu daiļava, dievišķa sieviete, apsara
surāmada, suramada, surāmada - reibums no alkohola
surāmatta, suramatta, surāmatta - apreibis no alkohola
surapušpa, surapushpa, surapušpa - dievu puķe, debesu puķe
surariši, surarishi, surarši - dievišķs viedais, tas ir, reģis; reģis, kas mājo kopā ar dievībām, dievības un reģi
surata - rotaļīgs, līdzjūtīgs, maigs, trausls, dzimumbauda, līksme, juteklība, dzimumakts
suratā, surata - dievišķums, sieva, dievu rīss
sūratā, surata - paklausīga govs
sūrata, surata - rāms, kluss, maigs, līdzjūtīgs, labvēlīgs
suratavidhi - dzimumsakara pieklājības noteikumi
Suratha - Jahnu dēls.
surati - būt pārcilvēcisku spēju valdniekam; valdīt; starot
suravana - dievību birze. Skat. devāranya
Surēndra - dievu vadonis, Indra, dievu ķēniņš
suri (kalāšu) - saule, saules gaisma
suri bihotikvēv, kalāšu suri bihot'ikwew - saulriets
suri dikvēv, kalāšu suri dikwew - saullēkts
suri mō (kalāšu) - saulgrieži (gan vasaras, gan ziemas). "Saule ir sasniegusi savu vietu, tur tā uznāk". Ja saule savā vietā paliek uz 12 dienām, vasara būs laba, labība būs nobriedusi. Ja tā savā vietā paliek uz 9 dienām, labība nenobriedīs. Skat. arī nel'a thon - vasaras saulgrieži, heman thon - ziemas saulgrieži
surī, surā, suri, sura - dzeramtrauks, sula (r-l), vīns, alkoholisks dzēriens, ūdens, čūska
[12]: destilēts alkoholisks dzēriens. Salīdz. ar asura

sūri, suri - domātājs, kungs, priekšnieks, mācīts cilvēks, zintnieks, skandētājs, mudinātājs, teicējs, ziedokļa izveidotājs, ceļš

sūrin, surin - zinātnieks, vieds vai mācīts vīrs

Surizan (kalāšu) - gars, lopu aizbildnis; saistīts ar lopiem. Pie šā gara vēršas kā pie "Gana", un tam ir altāris kazu šķūnī. Ziemsvētkos tam kadiķu ugunī ziedo valriekstus un vīnogas. Daži teic, ka tā ir saules dieve, kas sargā lopus ziemā

Sūrja Šaštī, Šašti, surya sasthi, shashthi, shashti, ṣaṣṭhī, ṣaṣṭi - arī Chhatha svētki - pateicības svētki dievam Saules kā Dievmātes veidā, neskarams kultūras mantojums no tāliem laikiem.

[461]: šie triju dienu svētki sākas piektajā augoša mēneša dienā Vikram kalendāra Kartik (oktobris-novembris) mēnesī un turpinās sestajā un septītajā dienā. Bagāts un nabags, vēsturiski zemai un augstai kārtai piederīgs svin šos svētkus plecu pie pleca viena un tā paša dīķa, upes vai akas malā vienādā aizrautībā un dzīvīgumā.

Viņi dzied, danco, līksmojas un dalās cits ar citu šo svētku laimē. Sievietes labā iesākumā ar dziesmām un dejām piešķir apkārtnei svētku noskaņojumu. Viņas dzied Chhatha svētku dziesmas, kamēr vīri dzied slavēšanas dziesmas jeb himnas. Sieviešu dziedātās dziesmas rāda, ka viņas šajos svētkos godā arī padievi Mai.

Šajos svētkos dievbijīgie veic Saules dieva godāšanas, sestajā dienā godā rietošo sauli kā Mai un septītajā austošo sauli kā Dinanath. Ļaudis tic, ka saules dievs atvieglo cilvēku ciešanas - slimības, neauglību, mīļo nāvi un citu nicinājumu. Ka saules dievs apmierinās vēlmes, ja viņi stingri turēsies pie rītiem, svinot Chhatha svētkus.

Bet ja kādam kļūmējas, tas var ne vien zaudēt svētību un vēlmju piepildījumu, bet arī saņemt sodu par aplamībām. Tādējādi dievbijīgie līdz sīkumam rūpējas par visu lietu un ziedojumu sagatavošanu un raugās turēties pie ziedošanas kārtības. Daži ziedojamie ēdieni ir Thhekuwa - cepta maize, Kasar - saldumu pikas no miltiem un cukura, un Khir - biezputra no gomadi rīsa (īpaša šķirne, kas graudus nes stublājā nevis vārpā) un cukurniedru sulas sīrupa.

Lai saglabātu svētumu, dievbijīgie nomazgājas paši un tīra kviešus un gomadi rīsu. Tad žāvē saulē. Žāvējot raugās, lai graudus neaptraipa putni vai dzīvnieki. Viņi pat neļauj pieskarties cilvēkiem, ja tie nav veikuši attīrīšanās jeb šķīstīšanās ritu.

Tad ar rokas dzirnām samal graudus miltos. Tad no miltiem, šķīstījušamies un svētkos aizliegtus ēdienus neēdušiem ģimenes locekļiem

palīdzot, gatavo Thhekuwa, Kasar un Khir. Viņi raugās, lai pirms godāšanas visi ziedojumi ir savākti vienkopus.

Tāpēc šajos svētkos sievietes piedalās visas. Viņas dzied, dejo un līksmojas visu svētku laiku. Tā ir viņu iespēja iznākt no savu māju sienām. Viņas uzvelk labākās drānas, pulcējas pie tuvējā ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) avota, kas var būt dīķis, upe, aka. Tur viņas gatavojas ziedošanai saules dievam.

Tādējādi, Chhatha svētki notiek pie ūdens, nevis kā citi tempļos, svētnīcās vai klosteros. Šā augošā mēness piekto dienu sauc par kharana. Tajā dievbijīgie svin visu dienu. Vakarā viņi veic šķīstīšanās iegremdēšanos svētas upes vai dīķa ūdenī un turas tīri, svinot visu dienu, turoties pie tradīcijām, un tad gatavo Khir biezputrai līdzīgu ēdienu - vārītu gomadi rīsu un tīru cukurniedru sīrupu jaunā māla podā liek uz svaigi darinātas māla krāsns. Vispirms ziedo saulei, tad visiem ģimenes locekļiem kā saules svētību. Tad ēd, pārtraucot svinības. Sestajā augošā mēness dienā dievbijīgie veic 24 stundu gavēšanu. Viņi no pedantiski sagatavotajiem kviešu un gomadi rīsa miltiem gatavo Thhekuwa, Bhuswa, Kasar. Izmanto to ģimenes locekļu palīdzību, kuri izgājuši šķīstīšanās ritus un ir dzīvojuši no augu ēdieniem.

Sāk gatavoties sanākšanai pie ūdens agrā pēcpusdienā, lai ziedotu Rietošajai Saulei; sanāk kopā ap četriem. Saliek ziedojumus krastā. Šie ziedojumi satur Pancha Gabya - piecus dažādus piena produktus, no smaržīga koka, rīsa, kokosriekstiem, betelriekstiem un sezama sēklām gatavotu chandan mīklu, Thhekuwa, Kasar, cukurniedres, ingveru, kurkumu un beteļu lapas.

Veic ziedošanas - Chhiti, Supati, Dagri, Haathi, Koshiya - saistībā ar goda vārdu, dotu saulei par īpašu labvēlību, kuru vēlējušies. Dievbijīgie attīra savus ķermeņus, veicot iegremdēšanos svētā upē vai dīķī. Daži stundām stāv līdz pusei ūdenī dieva lūgšanas pozā, raugoties uz rietošo sauli. Citi iegremdējas daudzas reizes. Tad viņi uzvelk jaunas drānas un veic Argha ziedojumu rietošajai saulei; tas sastāv no govs piena, ūdens un medus. Šo vakara ziedojumu sauc Sajh-karak.

Pēc tam dievbijīgie paliek uz nakti teltīs. Viņi dzied, danco un līksmo cauru nakti. Laukos ļaudis pēc vakara ziedošanas saules dievam atgriežas mājās. Tur viņi dzied, danco un līksmojas cauru nakti. Septītajā dienā dievbijīgie ap trijiem no rīta sāk gatavoties ziedojumam austošai saulei. Daži austošajai saulei veic godāšanu, sauktu Parna. Dievbijīgie ar īpašu godāšanu un lūgšanu ziedo banānus, cukurniedres, kokosriekstus, dažādus citus augļus un īpašus plāceņus, kas gatavoti šim gadījumam padievei (Mai). Citi veic kārtņos ziedojumus saules dievam.

Tad atgriežas mājās, un Chhatha svētki ir beigušies.

Uzkrītošākā šo svētku īpatnība ir rietošas saules godāšana. Šis veids ir unikāls - retums visā pasaulē. Jau iepriekš ļaudis ir sūtījuši tālumā dzīvojošiem radiem un draugiem Thhekuwa - kā saules dieva svētību. Arī tagad ļaudis Chhatha svētkos un pēc tiem gaida viesus. Turpinās izprecēto meitu un māsu uzaicināšanas svētkos tradīcija. Viņas tad pērk jaunus tērpus visiem ģimenes locekļiem.

sūrja-āhvā, surya-ahva - varš; gigantiska tropiskā asinszāle, *Asclepias curassavica*

Sūrja, surya - vēdu padievs, saules dievs, kam Rigvēdā veltītas 8 himnas. Saukts dažādos vārdos, kas pārstāv dažādus saules redzamos raksturojumus:

- Savitar ir tā, kas aust un riet;

- Āditya ir krāšņa;

- Mitra ir “dižs starojošs visas cilvēces draugs”;

- Pūšan's ir apgaismojošs un ir palīdzējis padieviem uzvarēt tumsas izmantotājus.

Vēdās Sūrja bieži tiek uzrunāts kā “Mitrās, Varuņas un Agni acs”. Tas nes uzkrītošu līdzību ar zoroastriešu rakstiem, kur saule tiek aprakstīta kā “Ahura Mazdas acs”.

Gurdžari apgalvo savu izcelsmi no Sūryavaṃša kšatrijiem (saules dinastija) un saista sevi ar hindu dievību Rāma. Vēsturiski gurdžari ir bijuši saules pielūdzejī un ir aprakstīti kā nodevušies saules dieva (Sūrya) pēdām. Viņu vara šķīvjī (vara bungas?) nes saules zīmi, un tā ir attēlota arī uz viņu zīmogiem. Arī gurdžaru goda tituls ir Mihir, kas nozīmē sauli. Daži zinātnieki, piem., V.A.Smith, ir uzskatījuši, ka gurdžari ir bijuši svešzemju iecelotāji, varbūt balto huṅṅu (heptalītu) atzars. Skat. arī saura.

'Sehul', avestā kā 'Hvara'; grieķu val. kā 'helios', latīņu val. kā 'sol', ģermāņu 'sowilo' (sennorvēģu 'sól'; senangļu 'sigel' un 'sunna', mūsdienu angļu 'sun'), lietuviešu 'saulė', latviešu 'saule'; albāņu 'diell'.

[120]: Saule jeb Saurya (r-l) ir bijis viens no redzamākajiem vēdu dieviem. Bet saules godāšana Indijā nāk no dziļas senatnes. Tā, iespējams, ir sākusies neolīta laikmetā un turpinājusies Indas ielejas kultūrā un tās turpinājumos. Saules dievs ir rādīts dažādos simbolos, kas norāda uz viņa daudzajām spējām un īpašībām. Viņš ir godāts kā dzīvības un siltuma devējs, nakts un dienas radītājs, bez tam augu un auglības dievs.

Ja pieņemam Mackay sniegto dažu Mohenjodaro spiedogu interpretāciju, saule varbūt ir uzskatīta par Virsdievu, kuram pakļauti visi citi - padievi. Vēdu laikos saules dieva godāšana ir kļuvusi arvien vairāk izplatīta Ziemeļindijā. Agrīnajā vēdiskajā laikmetā viņš joprojām ticis piesaukts savos dažādajos aspektos un vārdos. Šajā laikā izvirzās priekšgalā ideja par

divpadsmit Aditi dēliem, un viņi kļūst par divpadsmit solāro mēnešu valdniekiem. Ikonografiski šā laikmeta attīstība ir bijusi saules dieva priekšstatīšana ar dažādiem simboliem, tādiem kā ritenis, Suparna (vanags), Rasand, zelta ripa, zirgs un lotosa zieds. Šie simboli ir lietoti saules godam veiktos ziedojumos. Vidusindijas austric (kirata, khasi) ciltis sauli ir godājušas kā Dharam jeb Dhramesh. Ir teikts, ka sākotnēji Saurjas godāšana ir bijusi identiska Brahmā godāšanai, bet vēlāk saplūdusi ar vaišnavismu.

Saules godāšanu Indijā var iedalīt divās fāzēs, pirmā - saules simbolu godāšana no vissenākajiem laikiem līdz pirmsmaurju laikmetam, un nākošā fāze - kad uz maurju laikmeta beigām sākusies Surya's (antropomorfu) attēlu godāšana, un to pamato daži šīs dievības attēli.

[6]: Sūrja ir viena no trim galvenajām vēdu dievībām. Tā tiek aplūkota no diviem aspektiem:

- kā viena no Vasu, kā fiziskā saule tā ir uguns, Agni debesu forma;
- kā gaismas, siltuma, dzīvības, viedības avots saules enerģija ir visas dzīvības avots, ko pārstāv divpadsmit pirmatnējās bezgalības dēli (Āditja's), divpadsmit valdošie principi. Saule ir radības centrā, visu jomu centrā.

Virs tās ir neizpaustās - Pašdzimušo (svayambhū) un Augstāko Vadītāju (parameṣṭhin) jomas (aizsaule, viņsaule).

Zem tās ir izpaustās - Mēness un Zemes jomas (šī saule).

Saule priekšstata robežu, punktu, kas ir kopējs izpaustajai un neizpaustajai jomai.

“Tādējādi saule pārstāv Virsprincipu,
pirmkārt, neizpaustu,
otrkārt, izpaustu”.

(Chāndogya Upaniṣad 3.19.1).

Mums tā ir vārti uz dievišķuma neizpaustajiem aspektiem, Ostentorium, caur kuriem var uztvert dievišķo īstenību. “Saule ir vārti uz dievu taku” (Mahābhārata, 13.1681).

Kā gaismas, fiziskas, psihiskas, garīgas, avots saule ir vistuvākais attēls, kā varam iztēloties dievišķumu.

“Saule ir redzams dievišķums, pasaules acs, dienas darinātāja. Mūžīga - tai nelīdzinās neviena dievība. Tā ir laika avots. Planētas, zvaigznes, elementu (Vasu) jomas, dzīvības dievības (Rudra's), vēja valdnieks un uguns valdnieks un visi citi dievi ir vien daļa no tās.” (Bhaviṣya Purāṇa).

Saule ir mūsu pasaules redzamais avots. “Viss, kas pastāv, ir radies no saules”. “Visam, kas ir un ir bijis un būs, un kas kustas vai nekustas, saule vienīgā ir avots un gals” (Bṛhad devatā 1.61). Saules gars, dievišķums, kas mājo šajā saules ripā (sūrya-maṇḍala), ir attīstības avots un tāpēc tiek saukts par

Izstarotāju (Bhartha). “Šis Izstarotājs ir visa trijās valstībās esošā avots, vai tas ir dzīvs vai nedzīvs. Nav nekā cita bez tā.” (Brahmaņa-sarvasva). “Laiku beigās Sūrja pasauli izkaltēs”. (Mahābhārata, 12.11057). “Sūrja ir pasaules Dvēsele.” (Rigvēda 1.115.1.) Šī saules dievība ir pats gars, kas mājo iekšējā dvēselē. “Tas, kas mājo cilvēkā, un kas mājo Saulē, ir viens un tas pats.” (Taittirīya Upaniṣad 2.8). Tāpat kā mūsu iekšējā dvēsele, saules dievība vienmēr vada mūsu iekšējās spējas, kā arī visus mūsu dzīves ciklus. Šo iekšējo Sauli savā sirdī apjēdz dievsajūgtais - kā brīnumainu gaismas avotu, ko viņš pielīdzina bezdūmu ugunij.

Rigvēda [3]: I, L (50).

1. Viņa stari nes viņu augšup, Dievu, kurš zina visu dzīvo (Džātavēdu), Sūrju, lai visi viņu redz.
2. Aiziet zvaigznāji ar saviem stariem kā zagļi visuredzošās Saules priekšā.
3. Viņa vēstneši stari ir redzami tālu spoži pār cilvēku pasauli, kā uguns liesmas, kas dedzina un laistās.
4. Straujš un visjaukākais esi tu, ak Sūrja, gaismas darinātājs, izgaismojot visu gaismas valstību.
5. Tu apmeklē Dievus, tu nāc šurp pie cilvēces, šurp, lai visi redz gaismu.
6. Ar to pašu aci, ar kuru tu skaties, spožais Varuna, uz rosīgo cilvēku rāsi.
7. Šķērsojot debesis un plašo vidus-gaisa jomu, tu ar saviem stariem atmērī mūsu dienas, Sūrja, redzot visas lietas, kas piedzimst.
8. Septiņas bēras Ķēves tavos ratos jūgtas nes tevi, ak Tālu Skatošais, Dievs Sūrja, ar starojošiem matiem.
9. Sūrja iejūdzis skaidro spožo Septiņnieku, ratu meitas; ar to, savu dārgo pajūgu, viņš brauc.
10. Raugoties uz augsto gaismu virs tumsas, mēs esam nonākuši pie Sūrjas, Dieva starp Dieviem, visizcilākās gaismas.
11. Paceļoties šodien, ak, draugiem bagātais, kas celies uz augstākajām debesīm, Sūrja, aizdzen manas sirds kaiti, paņem no manis manu dzelteno kaiti.
12. Papagaiļiem un strazdiem lai atdodam manu dzelteno ģīmi, vai lai tas pārvēršas par dzeltenaļo balodi (haritāla).
13. Pacēlies augstumos savā uzvarošajā spēkā šis Āditi dēls, nododot ļaundari manās rokās - nebūt man ļaundara laupījuma.

X, XXXVII(37).

1. Lai cieņa Varunnas un Mitras acij - lai ziedojam svētu pielūgsmi Varenajam Dievam, tālu kurš redz, no Dieviem dzimušai Zīmei. Lai dziedam slavu Sūrjam, Djaus'a, debesu dieva, Dēlam.

2. Lai šī mana patiesā runa sargā mani no visām pusēm, lai kur vien plestos debesīs un zeme un dienas. Viss pārējais, kas kustas, atrod miera vietu - vien mūžam plūst ūdeņi un mūžam lēc Saule.

3. Neviens bezdievīgais kopš seniem laikiem nepārmet tev, kad brauc tu ar spārnotajiem dābolainajiem Rumakiem. Viens vienīgs mirdzums gaida uz tevi austrumos, un, Sūrja, tu celies ar citādu gaismu.

4. Ak, Sūrja, ar gaismu, ar kuru tu klīdini tumsu, un ar saviem stariem tu mudini katru kustīgo radību, turi tālu no mums visu vārgumu, nevērtīgus ziedojumus, un padzen slimības un katru ļaunu sapni.

5. Kā sūtīts, tu labi sargā Visuma likumu, un tavā ierastajā ceļā ceļas brīvība no naida. Kad, Sūrja, mēs vēšam savas lūgšanas uz tevi šodien, lai Dievi ir labvēlīgi uz mūsu nodomiem un vēlmēm.

6. Kaut dzirdētu šo piesaukšanu, šos mūsu vārdus Debesīs un Zeme, un Indra un Ūdeņi un Maruti. Nekad lai neciešam trūkumu Saules klātbūtnē un laimīgā dzīvē sasniedzam vecumu.

7. Mūžam garā mundri un skatā dedzīgi, ar bērnu bagātību, brīvi no slimīguma un grēka, ilgdzīvotāji, kaut mēs, ak, Sūrja, raudzītos tavā lēktā dienu pēc dienas, tu lieliskais kā Mitra!

8. Sūrja, kaut mēs dzīvotu ilgi un klusi raudzītos tevī, tu, ak Tālu Redzošais, kurš nes brīnišķo gaismu, starojošais Dievs, līksmes avots ikkatrai acij, kad tu kāp pār augstu spīdošo plūdumu.

9. Tu, kura gaismā uzplaukst visa dzīvības pasaule, un kura staros tā atkal aiziet savā mierā, ak, Sūrja ar zelta matiem, pacelies mums dienu pēc dienas, joprojām nesot skaidro vientiesību.

10. Svētī mūs ar spozmi, svētī mūs ar dzidro dienas gaismu, svētī mūs ar aukstumu, ar kvēlu siltumu un gaismu. Dāvā mums, ak Sūrja, visādas bagātības, svētījot mūs mūsu mājokļos un ceļos.

11. Pagodiniet, Dievi, ar aizbildnību mūsu abējās dzīvās radības, gan divkājainās, gan četrkājainās, lai tās var dzert un ēst spēcinošu barību. Dāvā mums veselību un spēku un nevainojamu šķīstību.

12. Ja mēs esam izaicinājuši Dievus ar kādu smagu grēku, ar mēli vai sirds tukšumu, šo vainu, ak, Dievības, ak, visi Vasu, uzlieciet Nelabajam, tam, kas mūs vienmēr ved dziļajās ciešanās.

X, CLVIII (158).

1. Lai sargā mūs Sūrja no debesīm un vēja dievs Vāta no debesjuma, un Agni no zemes vietām.

2. Esi apmierināts, tu Savitar, kura liesma ir simts uzlējumu (ziedojumu) vērtā - turi mūs drošībā no nejaušiem zibeņiem.

3. Lai Savitars Dievs un arī lai (Indras draugs, kalnu un mākoņu dievs) Pārvata dāvā mums redzi; lai Dhātri, Radītājs dāvā mums redzi.

4. Dāvā tu redzes spēju mūsu acij, dāvā redzi mūsu ķermeņiem, ka tie var redzēt - lai mēs pārredzam, saskatām šo pasauli.

5. Tā, Sūrja, lai varam lūkoties uz tevi, un saskatīt tevi vismīlo, redzēt skaidri ar cilvēka acīm.

X, CLXX (170).

1. Lai Spožais Dievs dzer lielisko ar Sōmu jaukto medu, kas ziedojava kungam sniedz neskartu dzīvību; viņš, kurš, vēja mudināts, pats labi sargā mūsu pēcnācējus, ir barojis viņus ar ēdienu un apspīd daudzas zemes.

2. Starojošs kā augstā Patiesība, lolots, labākais uzvarošā spēkā, Patiesības balstīts noteikumos, kas tura debesis, viņš ceļas, gaisma, kas nogalē naidniekus Vritras (vṛtra), labākais laupītāju Daśju (daśyu), Asuru un nelabvēļu galētājs.

3. Šī gaisma, labākā no gaismām, vispārākā, visu uzvarošā, bagātību guvēja, tiek slavēta augstās skaņās. Visu apgaismojošā, skatam varenā kā Saule, tā plaši izplata drošu uzvaru un spēku.

4. Ar savu gaismu izstarojot dižumu, tu esi sasniedzis gaišo debesu mājokli. Tu esi savācis vienkop visas esošās lietas, tu visa Dievišķā iemiesojums, visu darbinātājs Dievs.

X, CLXXXIX (189).

1. Ir nācis šis raibais Bullis un stājies austrumos Mātes (zemes) priekšā, kāpjot pie sava Debesu tēva.

2. Viņam ievēlot elpu, tas virzās pa gaismas valstībām - Bullis staro caur visu izplatījumu.

3. Šim Putnam ir dāvāta dziesma - viņš valda viscauri trīsdesmit trijās valstībās, viscauri dienām rītu ausmās.

V.Muktupāvels - Jāatzīmē, ka baltiem Saule ir sieviešu dzimtes, turpretī vairākās citās indoeiropiešu valodās - vīriešu dzimtes vārds. Šķiet, ka spožā spīdekļa nosaukuma dzimte ir zināmā mērā atkarīga no ģeogrāfiskā platuma: jo tālāk uz ziemeļiem, jo saule ir mīlīgāka un tādējādi vairāk līdzinās mātei, un par to liecina arī ziemeļnieku - norvēģu un islandiešu valodu materiāli.

sūryabhakta, sūryōpāsana, suryabhakta, suryopasana, sūryabhakta, sūryopāsana - saules godāšana, saules godātājs, Pentapetes Phoenicea.

[22]: Mohendžodaro zīmogi ar svastikas un riteņa attēliem zīmīgi norāda uz saules godāšanu. Hinduistiem svastika joprojām ir laba reliģiska zīme. Saules godāšanu ir izkropuši arī vēdu laikmetā.

Īpaši saules dievības slavinājumam tiek veltīta Rigvēdas Gājatrī Mantra. Tā piesauc saules svētību.

Saule sniedz gaismu, dzīvību un siltumu ikvienam. Saule tiek personificēta kā dievība, kas sēd savos septiņu zirgu vilktajos ratos.

Laiku gaitā saules godāšana ir izvērtusies par nozīmīgu hinduistu kultu. Ikrīta ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) un ziedu ziedojums Valdniekam Saulei tiek uzskatīts par reliģisku pienākumu.

[30]: džainiem swāstika nešaubīgi ir saules simbols. Gan budisti, gan džaini swāstik'u jeb saty'u lieto kā svētu simbolu.

sūrjabīdža, suryabija, sūryabija - saules mantra

OM HRAN HRIN HRON SAH SURYAY NAMAH

Sūrja mantras skandēšanas ezotēriskais devums ir apskaidrība, dziedināšana, garīgs magnētisms. Fizioloģiski - sirds un asinsvadu sistēmas, aizkrūts dziedzera (tīmuss), muguras augšdaļas dziedināšana.

sūrjagraha, suryagraha, sūryagraha - saules sagrašanās, saules aptumsums

sūrjākša, suryaksha, sūryākša - ar saulainām acīm; saules zodiaks

sūrjamandala, suryamandala, sūryamaṇḍala - saules aplis, orbīta

sūrjanamaskāra, suryanamaskara, sūryanamaskāra - 'sveiciens saulei' - daudzu dievbijīgo indiešu praktizēta nepārtraukta plūstoša vairāku jōgas pozu virkne - kustības + elpas pārvaldība. Sveiciens saulei tiek uzskatīts ne vien par labvēlīgu, bet arī par ļoti svētīgu vispārējai veselībai un labklājībai, gan fiziskai, gan mentālai

sūrjanārājana, suryanarayana, sūryanārāyaṇa - Saule kā Višnu materiālajā pasaulē; Dievs (Nārāyana - Pirmcilvēka Puruša's dēls) Saules (Sūrya) veidā. Uzskatīts arī par Sthithikara - uzturētāju kā vienu no dievišķās trīsvienības, kurš uztur Visumu, veselīgumu; acu, Gājatrī mantras aizbildnis. Andhra Pradesh'a Sūrja tiek godāts kā Višnu veids

sūrjaprabha, suryaprabha, sūryaprabha - spožs kā saule; svētpamiruma veids.

Tibetas budistu kosmoloģijā Saules bodhisattva tiek saukts par Ri Gong Ri Guang Pu Sa (Dižais Saules Pils Saules Bodhisattva) jeb Ri Gong Ri Guang Tian Zi (Spožais Saules Pils Saules Princis) vai Ri Gong Ri Guang Zun Tian Pu Sa (Diži Cienītais Saules Pils Saules Princis) jeb par vienu no 20 vai 24 padieviem aizbildņiem). Sanskritā viņu sauc par Sūryaprabha (gādā par saules gaismu un labu veselību)

Sūrjapūdžā, suryapuja, sūryapūjā - [110]: pavasara svētki Sūrjas godam, Lielā Diena, Lieldienas; arī ārtava, mahāvišuva, sūryopāsana, višuva-saīkrānti, haripada. Ar Sauramantra's skandēšanu; notiek, kad gandrīz 70 Indijas tempļos saules

stari rītausmā trāpa uz pulēta akmens lingama tempļa svētajā centrā. Tas notiek apmēram ekvinokcijas laikā

Sūrjapur, suryapur, sūryapur - Saules pilsēta, tagad Surat, otrā lielākā pilsēta Gudžaratas pavalstī, Tapi upes krastā. Visbiezāk apdzīvotā Indijā. Saukta arī par Indijas izšūšanas pilsētu, un 92% pasaules dimantu tiek apstrādāti tur. Pirms Bombejas bijusi galvenā Indijas ostas pilsēta

Sūrjaputra, suryaputra, sūryaputra - saules dēls, ūdens dievs, Saturns, Yama; [30]: Hindu mītoloģija teic, ka, dzimstot Saturnam, Saule zaudējusi sešpadsmito daļu no sava spēka. Arī sūryātmaja, sūrjatanaja, sūryatanaya, sūryatanaya - saules dēls; karņa

Sūrjaputrī, suryaputri, sūryaputrī - saules meita, Yama's māsa, Yamunā upe, zibens

Sūrjaratha, suryaratha, sūryaratha - [433]: kad pirmais Kulikas ķēniņš, Mandžušrikirti (Manjushrikirti), sludināja saviem padotajiem kalacakra tantr'u, (reģu vadonis) Sūrjaratha (Sūryaratha) no tā norobežojās, un viņam pievienojās viņa sekotāji reģi (riši). Viņi deva priekšroku izraidīšanai no Šambalas, lai sekotu Dimanta ceļam (Vajrayana). Tomēr, kad viņi bija devušies Indijas virzienā un jau pārgājuši ķēniņvalsts robežu, Mandžušrikirti iegrīma dziļā meditācijā, ar maģisku spēku apstulbināja izceļotājus un lika dēmonu putniem atvest viņus atpakaļ.

Šis notikums varbūt ir saistīts ar divu reliģisku skolu sadursmi. Reģi godāja tikai sauli. Tāpēc viņi savu guru sauca par 'Saulesrats' (sūryaratha). Bet Kulikas ķēniņš, būdams kalačakras lietpratējs un kosmisks androgīns, sevī apvienoja sevī abas debesu acis. Viņš bija saules un mēness pārvaldītājs. Viņa prasība reģiem pieņemt kalačakras tantras mācības tika izteikta pilnmēness naktī.

Mandžušrikirti savu sprediķi pabeidza ar vārdiem - "Ja gribiet iet šo ceļu, palieciet šeit, bet ja nē, tad aizejiet uz citu vietu; citādi pat Šambalā ienāks un izplatīsies barbaru mācības." (Bernbaum, 1980, lpp. 234). Reģi izvēlējās pēdējo. "Tā kā mēs visi gribam palikt uzticīgi saules ratam, tad negribam nodot savu reliģiju un pievienoties citai", viņi atbildēja. (Grünwedel, 1915, lpp. 77).

Sūrjasjaduhitā, suryasyaduhita, sūryasyaduhitā - [10]: Sūrya's nosaukums Sūryasyaduhitā atbilst latviešu 'saules meita'

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- saules meitas ir karogu izšuvējas, puško zelta staru vainagiem

[125]: 'Saules meitas' IE izcelsme ir viena no visizteiktākām. Lietuviešu Saulīte, latviešu Saules meita, debesu līgava, ir indiešu vēdu Saules dieva meitas (duhitā suryasyai) paralēle.

Baltu Saules meita ir varējusi būt gan Saules, gan Dieva meita, jo baltu mītoloģijā debesu gaismas dievs un vīrišķais Saules dievs, šķiet, ir saplūduši vienā. Saules meita ir patriarhālā panteona jaunava, kas dara dažādus sieviešu darbus - auž, mazgā un izžauj sagšas (mākoņus). Kā līgava viņa staro zelta, vara spožumā. Sevišķi spilgts viņas tēls ir saules triumfa dienā (24.jūnijā), kad viņa rotājas ar sarkanu papardes ziedu vainagu un sudraba kurpēm kājās dej sudraba kalnā. Īpaši latviešu mītoloģiskajās tautasdziesmās minētas arī vairākas Saules meitas.

Sūrjāvādhūja, suryavadhuya, sūryāvādhūya - saules meitas vedības; Sūrjā, Savitara meitas (Sūryā Savitari) kāzas ar Mēnesi (Sōma); jauna gada sākums vasaras saulgriežos, Jaungada eifēmisms? (līgavas māsa Raibhi = paparde)

[434]: Rigvēdas 10.85 himna ir par Saules (Sūryā, Saules dieva sieva/meita; nejaukt ar Sūrya) kāzām ar Mēnesi (Sōma). Svarīga tāpēc, ka izgaismo visai daudz lietu Rigvēdas sacerētāju dzīvēs. Saules un Mēness kā līgavas un līgavaiņa personifikācijai varbūt ir dzejiska nozīme, tomēr sīks kāzu ceremonijas apraksts nevar būt iedomu vai poētiskas vaļības lieta.

Pēc kāzām viņas pašas mājās Sūrjā izsmalcinātā procesijā (vahatu) dodas uz līgavaiņa mājām. Viņa ir apvilkusī brīnišķu tērpu. Ap acīm viņa ir uzlikusi ziedi (kādzāla). Kāzu braucienā viņa pavada tuva draudzene Raibhī un Ašvinu dvīņi - no līgavaiņa puses.

Svarīgākais īstenībā ir kaut kas cits. Tā īstenībā ir dabas parādība, kas dzejiski attēlota kā Sūrjā kāzas. Rigvēdā viscauri tiek dzejiski caur līdzībām un personifikācijām izteikti daudzi īsti notikumi un vienkārši dabas parādības. Bieži tur aiz vienkāršota notikuma ir slēpta dziļāka iekšēja nozīme un filosofiskās domas slāņi. Šajā gadījumā Saules pāreja uz jaunām mājām un jaunas dzīves sākums īstenībā ir Saules jauns pagrieziens vai jauna gada sākums.

Debesu ķermeņi ir dziļi interesējuši Rigvēdas ļaudis. Zvaigznes un zvaigznāji un nakts debesis tiek aplūkotas ar lielu dedzību, ir bieži lietotas kā personifikācijas dažādās slavas dziesmās. Visās senajās civilizācijās un kultūrās jaunais gads vienmēr ir saistīts ar vienu no četriem svarīgiem punktiem - divām ekvinokcijām un diviem saulgriežiem. Persiešu Nourūzs iekrīt pavasara ekvinokcijā, kalāšu tautas jaunais gads sākas ar ziemas saulgriežiem, Tilaks un Jakobi redz pamatu uzskatīt, ka agrīnajos Rigvēdas laikos jaunais gads sākas vasaras saulgriežos.

[435]: Rigvēdas 10., pēdējā, grāmata ir plašs pielikums visām pārējām. Tā atšķiras ar dažām valodas un pantmēra īpatnībām, ar virkni jaunu tēmu un žanru, bet dažkārt arī ar citu veco tēmu traktējumu; ar stila īpatnībām; citādu himnu kārtojumu grāmatā; ar atsevišķām nobīdēm un izmaiņām

mītoloģiskajā sistēmā. (Stāvokli saglabā Indra un Agni, pilnīgi pazūd Ušas (Austra), stāvokli zaudē Aditi dēli, tostarp Mitra-Varuņa.

Izvirzās Visi-Dievi (višvėdėvas, vishve devah). Īpaši zīmīgi - dievišķoti tiek abstrakti jēdzieni - Naidis (Manya), Ticība (Shraddha), Visa Radītājs (Višvakarman), Svētā Runa (Vāč), Balva par ziedojumu (Dakšina) u.c.). Tā ir jau nedaudz cita laikmeta poēzija, ne vairs kā iepriekšējās dzimtu grāmatās, lai arī to tradīciju tieši turpina.

Tajā joprojām sastopamas atsevišķas himnas, kas piederīgas seno riši dzimtu dzejniekiem, kā Vasištha, Višvamitra u.c., kuras kāda iemesla dēļ nav iekļautas iepriekšējās dzimtu grāmatās.

Vienīgā himna Rīgvėdā, kas veltīta kāzām. Sniedz kāzu rituāla aprakstu. Vārsmas no šīs himnas tiek izpildītas hindu kāzās arī mūsu dienās. Sōma šajā himnā ir dažādās lomās - dievība, augš, no kura sulas darina nemirstības dzērienu, pati sula, beidzot, kā Mēness debesīs. Sōma kā Mēness parādās pirmo reizi; turpmāk tas kļūst raksturīgi. Saules un Mēness kāzu motīvs ir viens no izplatītākajiem indoeropiešu tradīcijās, īpaši baltu un slāvu.

(1-5) vārsmas ir neskaidras, mājienu pilnas, Sōma ir dažādās lomās.

(6-17-19) vārsmas simboliski apraksta Sūrjā kāzu procesiju, kur kāzu pajūga detaļas, svīta, līgavas tērps attiecināts uz kosmosa vai rituāla elementiem. pēdējās divas vārsmas ir kosmiska līmeņa mīklas.

(20-47) ir rituāla formulu kopojs, ne gluži rituāla secībā. Līgavas uzrunāšana, tai sēstoties kāzu pajūgā (20).

Atteikšanās no Gandharvas, kuram līgava piederējusi līdz šim (21-22); svētības jaunajam pārim (23).

Izbraukšana no līgavas mājām (24-25).

Ierašanās jaunajās mājās (26-27).

Norāde uz nevainības laupīšanu un kāzu tērpu (28-30, 34-35).

Slimību un likstu apvārdošana ceļā uz jauno vietu (31-32).

Līgavas svētīšana ceļam (33).

Pats rituāls - līgavainis ņem līgavu pie rokas (36-37) un apved apkārt rituālajam ugunskuram (38).

X, LXXXV (85).

1. Taisnība ir tā, kas nes zemi; debesis balsta Sūrjā. Likumā droši stāv Aditi dēli, un Sōma tur savu vietu debesīs.

2. Ar Sōmu stipri ir Aditi dēli, ar Sōmu varena zeme. Tādā veidā Sōmam ir vieta visa šā zvaigznāja (nakšatra) vidū.

3. Cilvēks domā, ka izspiežot augu, viņš ir padzēries Sōmas sulu; To, ko kā Sōmu īsti zin bramīni, nebauda neviens.

4. Sōma, tu, kuru nodrošina patvēruma likumi, kuru sargā debesu un zemes (Brihatī) himnas, tu stāvi, klausoties (Sōmas spiedes) akmeņus; tevi nebauda neviens uz zemes.
5. Kad viņi sāk tevi dzert, tad, ak, Dievs, tu pieaudz atkal klāt. Sōmas sargs ir gaiss (Vāju). Mēness ir tas, kurš veido gadus.
6. Raibhi (burt. - 'paparde'; vārsmas veids?) bija Sūrjā dārgā līgavas māsa, un Narāšamsi (varoņu slavēšanas dziesmu veids) vadīja viņas mājas. Burvīgi bija Sūrjā svārki - viņa nāca tajos, ko rotājusi Gāthā (īpašs pantmērs).
7. Viņas gulvietas spīlvens bij doma, viņas acu rotājums bija skats - viņas dārgumu glabātava bija zeme un debesis, kad Sūrjā devās pie sava Kunga.
8. Himnas bija dīsteles šķērši, ratus klāja Kurīra (burt. spalvu pušķis kā sieviešu galvassegas veids; pantmēra veids); vedēji bija Ašvini, brauciena vadonis bij Agni.
9. Šo meiču bij bildinājis Sōma - vedēji bija abi Ašvini, kad Savitā (Atmodas, Saules dievs - kā dzimtas vecākais) dāvāja labprātīgo Sūrjā viņas Kungam (Pati).
10. Viņas gars bija kāzu rati; to pārklājs bija debesis - spoži bija Rumaki, kas tos vilka, kad Sūrjā tuvojās sava laulātā mājām.
11. Noturīgi bij Rumaki, svētās vārsmas un Samā (Svētās) melodijas turēti uz vietas - visi rati bija tavi ratu riteņi - tavs ceļš debesīs bija bikls.
12. Tīra, tev nākot, bija tavu uz ass likto riteņu elpa. Sūrjā, dodoties pie sava Kunga (Pati), kāpa gara veidotus ratos.
13. Sūrjā kāzu krāšņais brauciens, ko uzsāka Savitars, devās uz priekšu. Māgha mēnesī (janvāris-februāris) tika kauti vērši (nozīmīguma simbols), Ardžunī dienās (saule Phalgunī zvaigznājā; ja tas ir noticis vasaras saulgriežos, tādā gadījumā Rigvēdas 10.grāmata datējama ar apm. 3000. g.pr.m.ē. vai vēlāku laiku) viņi precināja līgavu.
14. Kad savos trīs riteņu ratos, ak Ašvini, jūs kā precnieki devāties uz Sūrjā kāzām, tad jūsu bildinājumam piekrita visi Dievi. Pūšans (ganu, auglības, kāzu u.c. dievs) kā (Aditi) dēls izvēlējās jūs par Vecākajiem.
15. Ak, jūs Divi gaismas Kungi, kad devāties kā precinieki pie Sūrjā, kur bija viens no jūsu riteņiem? Kur gaidījāt Augstības rīkojumu?
16. Bramīns (Atri) no saviem gadalaikiem zina, ak Sūrjā, divus tavus riteņus - viens paliek noklusēts, to zina vien augstākajās patiesībās lietpratīgie.
17. Sūrjā un Dievības, Mītru un Varunu. Viņus es godināju, kuri pareizi zin šo lietu, kā ir.
18. Paši ar savu spēku šie Dvīņi iet ciešā secībā; Kā rotaļīgi bērni viņi iet ap ziedokli. Viens no Pāra aplūko visas esošās lietas; otrs izkārto gadalaikus un ir dzimis no jauna.

19. Viņš, arvien no jauna dzimstošais, ir arvien jauns, iezīmējot pirmo (mēneša? gada?) dienu, viņš nāk pirms Austras, viņš noliek Dieviem viņu tiesu. Mēness pagarina mūsu dienas.
20. Kāp šajos visādajos, zeltainajos ratos ar izturīgajiem riteņiem no kimsuka un šalmali koka, viegli ritošajos; pievienojies nemirstīgo valstībai, Sūrjā - dari sava kunga kāzu braucienu laimīgu.
21. Celies, Višvāvasu (Labvēlīgais pret visiem), no šejienes - šai meičai ir laulātais draugs. Es slavēju tevi, (debesu muzikantu) ar himnām un godbijību. Meklē viņas tēva mājās citu daiļo un atrodi jau sen tev piešķirto daļu.
22. Celies no šejienes, Višvāvasu - ar cieņu lūdzam mēs tevi. Meklē citu labprātīgu meiču un atstāj līgavu ar viņas vīru.
23. Lai ceļi ir taisni un bez ērkšķiem, pa kuriem mūsu biedri brauc precībās. Lai vada mūs (Sirds draugs) Arjamans un Bhaga (Bagātību dalītājs) - nevainojama, ak Dievi, ir sievas un vīra savienība.
24. Atbrīvoju tevi no Varunas cilpas, ar kuru tevi saistījis Vissvētītais Savitars. Likuma mājoklī atdošu tevi, neskarto, ar tavu laulāto draugu tikušas rīcības pasaulei.
25. Atbrīvoju no šejienes, ne no turienes. Tur es viņus sasaistu maigi. Lai, Devīgais Indra, viņa var dzīvot svētīta savā liktenī un savos dēlos.
26. Lai Pūšans ņem tavu roku un pavada tevi, lai aizved tevi Ašvini savos ratos. Dodies uz mājām, lai būtu namtura kundze un kā dāma uzrunā savus sanākušos ļaudis.
27. Esi laimīga un bagāta bērniem - esi modra pārvaldot savu saimniecību tajās mājās. Savu ķermeni vieno cieši ar vīru, savu kungu. Tā visus gadus attiecies uz savu sabiedrību.
28. Viņa krāsota zili un sarkani - klātu līpošais nelabais tiek padzīts. Uzzeļ šīs līgavas radi, kad cieši saistīts tiek vīrs.
29. Atdod vilnas (kāzu) tērpu - izdali dārgumus Bramīnu (Atri) priesteriem. Šī sievišķā dedzība ir tikusi uz kājām un kā sieva dodas pie sava kunga.
30. Netīkams ir viņa ķermenis, kad tas laistās šajā negantajā dedzībā (vārsnās un melodijās?), kad vīrs tin savus locekļus savas sievas tērpā.
31. Viņas ļaužu lietas, kuri seko līgavas krāšņajam braucienam,- tās, Svētie Dievi, lai aiznes atpakaļ, no kurienes nākušas.
32. Lai precēto pāri neatrod lielceļa zagļi, kas uzglūn no krūmiem. Lai glābjas pa jaukiem ceļiem un liek atkāpties nelabvēļiem.
33. Labas veiksmes zīmes ir līgavai, nāciet un apskatiet viņu. Novēliet viņai labklājību un griezieties atpakaļ uz savām mājām.

34. Dzēlīgs ir tas, un rūgts ir tas, kā bultu dzekšņiem pilns, indīgs un nederīgs. Līgavas tērpā (kāzu himnu?) cienīgs vien Bramīns, kurš labi pazīst Sūrjā.

35. Bārkstis, galvassega un trīsdalīgais tērps,- raugiet šīs krāsas, ko valkā Sūrjā, tās attīra Bramīns.

36. Ņemu es tavu roku savā laimīgam liktenim, lai vari sasniegt vecumu ar savu vīru. Dievi - Arjamans, Bhaga, Savitars, Purāndhi (Pūra, Pilnības dieve) - ir devuši tevi man par nama saimnieci.

37. Ak, Pūšan, sūti man viņu kā vislabvēlīgāko, viņu, kura dalīsies ar mani manās līksmībās; viņu, kura apvīs man savas mīlās rokas un pieņems visu manu mīlestību un manus apkampienus.

38. Vispirms ap tevi, Agni, apveda Sūrjā kāzu gājiens uz viņas mājām. Atdod nu, Agni, atpakaļ sievu ar pēcnācējiem.

39. Agni ir atkal atdevis sievu ar krāšņumu un bagātu dzīvību. Lai ilgs mūžs tam, kas viņas kungs; lai dzīvo viņš simts rudenus.

40. Pirmais viņu ieguvis Sōma; nākošais kungs bijis Gandharva. Trešais tavs vīrs bija Agni - tavs ceturtais tagad no sievietes dzimušais.

41. Sōma nodeva Gandharvam, un Gandharva Agni. Un Agni ir dāvājis man šīs manas laulātās draudzenes bagātības un dēlus.

42. Nešķirieties, dzīvojiet šeit visu savu cilvēka mūžu. draiskojieties un rotaļājieties ar dēliem un mazdēliem, līksmojot savā mājoklī.

43. Lai Pradžāpati (Cilvēku Kungs, dzemdību un dzīvības aizbildnis) nes mums bērnus; lai Arjamans rotā mūs līdz pienāk vecums. Neej nelaimīga sava vīra namā - nes svētību mūsu divkājainajiem un četrkājainajiem.

44. Nestaigā ar ļaunu aci, nenokauj vīru, nes labumu starojošā, ar laipno sirdi; Dievus mīloša, varoņus dzemdējoša nes svētību mūsu četrkājainajiem un divkājainajiem.

45. Ak, Dāsnais Indra, svētī šo līgavu ar dēliem un dāvā veiksmi. Pagodini viņas desmit dēlus un padari savu laulāto draugu par vienpadsmito vīrieti.

46. Pilnībā valdi pār savu vīra tēvu un vīra māti, pārvaldi sava kunga māsu un viņa brāļus.

47. Lai visi Visuma Dievi, lai Ūdeņi savieno mūsu sirdis. Lai cieši mūs savieno Mātarišvan (Uguns māte), Dhātrī (Auklētāja māte) un Deštrī (Audzinātāja).

sūrjavanša, suryavansha, sūryavamśa, sūryavanśi - ķēniņu saules rāse; [433]: sūrjavanša ir viens no lielajiem kšatriju varnas zariem (solārā pēctecība, Saules Dinastija), kas apgalvo savu izcelsmi no Ramacandra's un no Sūrya's. Vārds sūryavanśi norāda uz cilvēku, kurš piederas sūrjavanša pēctecībai.

Šis klans ir senākais un lielākais kšatriju klans Indijā, kura nosaukumam ir daudz sinonīmu, kā ādityavanša, mitravanša, arkavanša, ravivanša. Agrīnie sūrjavanši saules dievu (Sūrya, Āditya, Arka) uzskatījuši par savu cilts dievu (kuladevatā) un pamatā praktizējuši saules godāšanu.

[12]: sens Potalas ķēniņš un śāky'u (sauromatu) pēctecības ciltstēvs. Viens no pieciem Buda Śākyamuni (kura skola ir budisms) uzvārdiem, saules-sēkla jeb pēctecība; kuras pirmie senči ir radīti no “diviem cukurniedres stiebriem”.

sūrjavanšja, suryavamshya, sūryavamśya - piederīgs pie augstākās - saules rāses

sūrjavāra, suryavara, sūryavāra - saules diena, svētdiena

sūrjāvarta samādhi, suryavarta samadhi, sūryāvarta samādhi - [12]: svētpamirums, vērojot rietošu sauli

sūrjavrata, suryavrata, sūryavrata - īpaša ceremonija, īpašs shematisks zīmējums

sūrjōpāsaka, suryopasaka, sūryopāsaka - saules godātājs

sūrjōpāsana, suryopasana, sūryopāsana - godāšanas ziedojums Saules padievam. Laiks no 12. līdz 23.aprīlim (Lieldienas; arī mahāviṣuva, sūryapūjā, viṣuva-saṅkrānti, haripada) tiek uzskatīts par labvēlīgāko saules godāšanai. Sūrja ir saprāta, pārliecības, veselīguma, dūšīguma, spēka, vadonīguma, neatkarīguma, slava, veiksmes un daudz kā sniedzējs.

Kurpretim zems saules stāvoklis var iedvest zemu pašcieņu, pašpārliecības trūkumu, neveselīgumu un atkarīguma sajūtu; bet pārmērīgi spēcīgs saules stāvoklis arī izraisa daudzas sliktas īpašības. Agrā rītā pēc peldes (apmazgāšanās) garīgam māceklim ir jāziedo saulei ūdens (jal), raugoties uz tās pusi, sveicot šo Kungu. Sūrja tiek uzskatīts par Vīrsīstenības (Brahman) izpausmi un parasti uzrunāts kā Sūryanārāyaṇa

surmadek (kalāšu) - lente, ko sien ap bērna pieri, lai viņu darītu stiprāku. Darina no ielocīta un lentē sašūta drānas gabala ar auklām. Teic, ka Rumburā to liek zem galvassegas, kad apglabā sievieti

surōttama, surottama - padievu vadonis

surūva, suruva - jauks

susik, kalāšu s'us'ik - susināt (piem., rīta saulē), žāvēt saulē, gaisā vai dūmos

susutr, kalāšu s'us'utr - krāšņa sieviešu galvas lente ar “asti”; tā ir lente, ko valkā zem galvassegas (kupa), izrotāta ar gliemežvākiem, ķēdītēm, sarkanām un baltām krellītēm. Tai pievienota ar krellītēm izrotāta sloksne, kas gulstas pār muguru apmēram līdz jostas vietai. Lai lente neatslīdētu, sievietes ņem vīģes sveķus, mērcē ūdenī un ieberzē matos

susvāpa, susvapa - dziļš miegs, labi sapņi

sūšas, sushas, sūšas - labvēlīgas rītausmas vai laimīga rīta baudītājs

sut launi, kalāšu sut l'auni - vārpstiņa kazu vai aitu vilnas vērpašanai

sūta, suta - sūtnis, izsūtāmais, mudināts, izraisīts, izvirzīts, dzimis, jauns četrkājainis, kučieris, zirgu puisis/iejādītājs, ratnieks, saule

sutæk, gudžaratī su.tæk - ceremoniāla nepieskaramība, ko ievēro pēc ģimenes locekļa nāves

sūtaka, sutaka - rituāla nepieskaramība, dzemdības, sieviete kādu laiku pēc dzemdībām vai neiznēsāšanas

sūtakāgni, sutakagni - īpaša uguns, ko iededz ceremonijā pēc bērna dzimšanas

sutik, kalāšu s'ut'ik - kadiķa pelnus liek pie tabakas. Pelnus lieto arī kā bērnu pūderi, lai nesusūt āda no urīna

sutr (kalāšu) - pavediens, dzija, stīga, aukla. Vērpj no kazu vai aitu vilnas

sūtra, sutra - svītra, svētā josta, pavediens, dzija, aukla, stīga; sapīts kā ziedu vainags; tas, kas satur kopā, vārsmā, rinda, vītne; svētais pavediens jeb svētā aukla, ko valkā trīs augstākās kastas, mežģīnes; plāns, īss apraksts, aforisms, saruna, rokasgrāmata, kas sastāv no noteikumu grožiem, kas karājas kā vītnes. Skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak.

[12]: no siv (šūt, savērt, sasaitēt) - pavediens. Sapīts kā ziedu vainags. Ziedu virtene - apzīmējums sūtru gāthā'm, kas ir iepriekš dota prozas teksta apkopojums pantmērā.

[125]:

Mīḷa Māra man apjoza
Trim kārtām zelta jostu,
Apjozdama tā sacīja
Audzi liela, stāv' godā! (6624).

sūtrana, sutrana, sūtraṇa - savīšana, aforismu salikšana (dziesmas tinu kamolā)

sūtraveštana, sutraveshtana, sūtraveštana - audēja atspole (pavediena vedēja), aušana. Arī pravāṇī (uz priekšu audēja), nādicīra

sūtrātman, sutratman - pavediens-dvēsele; dvēsele, kas kā pavediens iet caur Visumu

sūtrin, sutrin - svītrains; ar pavedieniem; vārna; pārraugš jeb pieredzējis daudzas kaujas

suvāč, suvach, suvāc - vārda (pieminēšanas) vērts

suvačasjā, suvachasya, suvacasyā - jauka vārsmā vai slavinājums

suvaru, kušanu, hetu suvaru - svarīgs, smags, varens. Arī lietuviešu 'svarūs'

suvīra, suvira, suvīra - īsti vīrišķīgs; varonīgs, kareivis, kareivīgs, bagāts ar vīriem vai varoņiem; tāds, kuram ir varonīgi pēcteči

suvīraka, suviraka - paparžu suga (Helminthostachys Laciniata); acu skalojamais, kas gatavots no ammonium anthorhizon

suvīrās, suviras - labs vīrietis

sva, svajam, svayam - savs, paša, mūsu viņu, mans, tavs, viņa, radnieks, ciltsbrālis, savas tautas vai cilts cilvēks, ego, sava manta, cilvēka dvēsele. Arī svaka - draugi utml.

[12]: patība, savs, pats, dabiski, protams. Arī Patība, dvēsele, Ātman

svabhāva-nirdeša, svabhava-nirdesha, svabhāva-nirdeša - J.A.Grimes [8]: dabiska uztveres spēja atšķirt; skat. nirdeša

svabhāva, svabhava - iekšējā pašesamība, pašbūtība, patība, raksturs, iekšējā daba, dotības, iekšējā nosliece, dziņa, dabiskais stāvoklis, dzimtā vieta. Skat. adhyātma, guṇa, prakṛti.

J.A.Grimes [8]: būtiskā daba; neatņemamā daba; piemītošās īpašības.

1. Cilvēka būtiskā daba.

2. Pašdabas teorija (svabhāva-vāda) jeb naturālisms, kas uzskata, ka lietas ir tādas, kādas tādas dara to daba. Tā atzīst cēloniskuma vispārīgumu, visas pārmaiņas izsekojot līdz pašai lietai, uz kurām tās attiecas. Viss ir unikāls un šīs unikalitātes priekšnosacīts. Viss ir pašnosacīts. Kam jānotiek, tas notiks, grib to cilvēks vai negrib.

[2]: saliktenis no darbības vārda saknes bhū - kļūt, izaugt (ne tik daudz 'būt') un sva - pats; ar nozīmi 'pašķļūšana, pašveidošana, pašizaugsme' par kaut ko. Jēdzienam svabhāva ir divas filosofiskas nozīmes: pirmā ir pašradīšana, pašveidošana, paškļūšana, galvenais, tā nav mehāniska vai bezdvēseliska; mēs esam daļa no apzinoša spēka un tādējādi sevis paša bērni. Otra nozīme ir, ka jebkas pastāvošs ir dēļ garīguma paša augstākajā dabā; tas attīsta atbilstoši iekšēji dotajam. Kas liek rozei attīstīties par rozi. Tā ir svabhāva, sēklā esošā būtiskā daba.

svabhāvatā, svabhavata - iedzimta tieksme jeb raksturs

svabīdža, svabīja, svabīja - dvēsele, sava sēkla jeb cēlonis

svādāna, svādāna - garšošana, izbaudīšana, garšīguma vairošana, garšviela

svādāti, svadati, svad - izbaudīt

svadēšāmimāna, svadeshamimana, svadešāmimāna - tautība

svadhā!, svadha - izsauciens jeb svētība, ziedojot dieviem vai senčiem; svētki.

[58]: jēdzienu 'tikums, morāle' etimoloģija.

[128]: 1. paradums, paraža, ieradums, tērps; noteikums;

2. pierasta vieta, mājas;

3. svētku apstākļi, tas ir, ērtības, līksme, svētlaime, līksme, izpriecās

svadhākara, svadhakara - svētības (svadhā) izteikšana, uzlējumu vai maizīšu ziedošana mirušajiem senčiem vai dievišķotiem priekštečiem

svadham anu nas - tavam priekam, kā vien vēlies. Arī patīkams dzēriens, īpaši attīrītā sviesta (ghī) ziedojums mirušo dvēselēm

svadharma - savi, cilvēka paša pienākumi, iedzimtais tikums, kas pamatojas paša karm'ā un mentālajās pēdās (saṃskāra). Pašuzlikti dzīves pienākumi saskaņā ar mūžības likumu.

J.A.Grimes [8]: cilvēka dabiskie pienākumi. Tie rodas no cilvēka pienākumiem pret savu dabu, šķiru, sabiedrisko stāvokli, slēptām nosliecēm, vietu un laiku.

[25]: atmet savas tiesības. Tie, kuri cīnās par savām tiesībām, ir vāji, jo viņi neapzinās savu iekšējo spēku, savu augstsirdību. Jo vājāks tu esi, jo vairāk prasi savas tiesības. Savu tiesību aizstāvēšana tevi dara norobežotu un nabadzīgu.

Cilvēki, kuru cīnās par savām tiesībām, ar tām lepojas. Tas ir nejēgas lepnums. Tev ir jāapjēdz, ka tavas tiesības atņemt nevar neviens. Tās IR tavas. Drosmīgais savas tiesības atmetīs. Pakāpe, līdz kādai tu atmet savas tiesības, uzrāda tavu brīvību, tavu spēku. Jo spēcīgāks esi, jo vairāk atmetīsi savas tiesības. Tikai tie, kam tiesības ir, tās var atnest!!!

Tiesību prasīšana īstenībā tev tiesības nenes, un to atmešana īstenībā tās neatņem. Nabadzīgi ir tie, kuri prasa savas tiesības. Bagātāki ir tie, kuri zin, ka viņu tiesības atņemt nevar. Visbagātākie ir tie, kuri savas tiesības atmet. Tiesību prasīšana ir neapjēga, mocīšanās. Atskārsme, ka neviens tavas tiesības atņemt nevar, ir brīvība. Savu tiesību atmešana ir mīlestība, viedība.

svadhāvant, svadhavant - pastāvīgs, kārtns, stingri paražas ievērojošs, uzticams; ziedojuma maizītes vai atspirdzinājumu saturošs; senču (pitṛ) kategorija.

[128]: 1. cilvēks ar paražām, cilvēks, kurš turas pie savām paražām, uzticams, pastāvīgs; 2. svētīts

svādhīna, svadhina - atkarīgs tikai no sevis; paša ziņā; paša rīcībā, neatkarīgs, brīvs; salīdz. ar latg. svādīna?; daivādhīna - likteņa ziņā

svādhipatja, svadhipatya, svādhipatya - augstākā vara

svadhiṣṭhāna čakra, svadishthana chackra, svadhiṣṭhāna cakra - burtiski - 'pastāvīgi esošs pats' jeb 'esības mājoklis'; galvenais otrais enerģijas centrs, kas atrodas dzimumorgānu apvidū. Netveramā ķermeņa radošuma un radīšanas centrs

svadhiti - cirvis, cirvītis, zāģis, garš koks ar cietu koksni (h=s?)

svadhjāja, svadhyaya, svadhyāya - pašizpēte, Patības izpēte, Skat. arī tapas, ishvara pranidhana.

J.A.Grimes [8]: studijas, pētniecība; rakstu pētīšana; pašpētniecība (no sva = 'savs' + darbības v. sakne adhi-i = 'pārlūkot, izpētīt'). Viens no Patandžali rāja-yoga's reliģiskiem rituāliem. Skat. niyama.

[63]: viena no garīgas attīrīšanās, tas ir, piecu psihofizioloģisko likstu pārvarēšanas un saplūsmes ar Virspatību (kriya yog'as), norisēm - pašizpēte (PYS II-2). Viena no garīgi veselīga cilvēka īpašībām (Bhagavad Gīta, XVI; 1., 2. un 3.vārsmā)

svādin, svadin - baudošs, garšojošs

svādīn, svadin - cilvēka paša ziņā, cilvēka rīcībā

svadriš, svadrish, svadrś - savas patības jeb dvēseles redzēšana. Skat. adhyātma

svadrišta, svadrishta, svadrśta - sevi izpratis.

[96]: "Vai ir lielāks ģeķis par to, kas, ieradies pasaulē kā cilvēks un turklāt ar spēcīgām prāta un sirds īpašībām, tomēr necenšas visiem spēkiem iepazīt sevi?" (Vivekacūdāmanī)

svadža, svaja - pats savs, pašdzimis, pašveidojies, dzimis no piederības savai pašbūtībai; čūska, kā no savas ādas "dzimstoša"

svah, svaḥ - ārējās (zvaigžņu) debesis (svēts?), Visaugstā mājoklis, garīgā valstība, dievišķais, planētas.

svāhā!, svaha - godājošs, cieņpilns sveiciens; lai esam svētībā!; uz veselību! sveiks! Lai svētība pār tevi! sveiks! Izsauciens ziedojot padieviem. Mantra, ko lieto, ziedojot svētajā ugunī maizītes.

[12]: sveiks! Āmen līdzinieks, mistisks vārds, kas norāda uz pabeigtību, labu veiksmi, nirvāṇ'u, lai zūd ļaunums un pieaug labais; Indijā norāda arī uz ziedojumu, īpaši ugunsziedojumu; ziedojums kā sievišķa dievība

svāhārha, **svāhja**, svaharha, svahya, svāhya - svētā vakarēdiena ar svāhā teikšanu vērts

svahastasvastikastanī, svahastasvastikastani - krūšu aizsegšana ar sakrustotām rokām

svahsundarī, svahsundari - debešķīga, dievišķa sieviete

svairagati - brīva staigāšana

svairakam - brīvi, atklāti, neierobežoti, skaidri

svairakathā, svairakatha - atklāta, brīva saruna

svairastha - paliekot neieinteresētam

svairatā, svairata - pašpaļāvība, neatkarīgums - (iesp., svaira-ratha - kura rati brauc brīvi); Jyotishmat dēla vārds; viena no 9 Zemes daļām, kurā valdījis Svairatha.

[25]: pašpaļāvībai vajadzīga milzīga dūša. Paļāvībai vajag mazāk dūšas. Cilvēks, kurš nespēj paļauties, nekad nespēj būt pašpaļāvīgs. Ja tev nepietiek

dūšas paļauties, tad tev nav iespējams būt pašpaļāvīgam. Tu vienkārši sevi mulķo.

Cilvēki, kuri baidās paļauties, sevi mulķo. Jo pašpaļāvībai kaitē pat nelielas bailes. Ja tev nav simts dolāru, tev nevar būt tūkstoš dolāru. Pašpaļāvība satur paļāvību. Piecdesmit dolāri satur desmit dolārus.

Jautājums no auditorijas- kāpēc pašpaļāvībai vajag tik lielu dūšu? Ja tu gribi paļauties uz sevi, tad cita nav, tad vajag lielu dūšu. Bieži cilvēki domā, ka paļaušanās ir veids kā bēgt no atbildības, un viņi nonāk līdz Dievišķā vainošanai visās savās grūtībās.

Īstenībā patiesa paļaušanās ir pilnīgas atbildības uzņemšanās par visu.

Cits jautājums- Kā to darīt? Tu uzņemies atbildību un lūdz palīdzību. Paļaušanās galu galā noved tevi pie pašpaļāvības. Jo nav nekā cita, kā Dižā Patība. Skat. adhyātma.

svairavihārin, svairaviharin - klejojošs izpriecas dēļ; netraucēts

svairin - iešana, kur tīk, brīvs, neatkarīgs, neierobežots (īpaši - nepiedienīga sieviete)

svaitu - iešana savā gaitā, savu ceļu

Svajam Bhagavān, svayam bhagavan - Pats Dievs; Pavēlnieks, Pats Pavēlnieks; arī Virsīstenība (Para Brahman), - ir sanskrita teoloģisks jēdziens, kas hinduismā ir Dieva kā Bhagavān absolūts attēlojums. Tā ir Viena mūžīga Virsbūtne, ko sauc par Brahmā, Višnu, Šiva un dievību trīsvienību (Trimūrti).

Svayam Bhagavān teoloģiskā interpretācija atšķiras no jebkuras tradīcijas, un šā nosaukuma burtisku tulkojumu - Pats Bhagavāns vai tieši Bhagavāns - mēdz saprast vairākos atšķirīgos veidos. Gaudija Vaišnava tradīcija to savā redzējumā parasti tulko kā 'Sākotnējo Pavēlnieku' jeb 'Dievišķo Personību', bet uzskata arī, ka Svayam Bhagavān var pielīdzināt tādus jēdzienus kā 'Dievišķā Virspersonība' un 'Virsdievs', un arī lietot šos nosaukumus attiecībā uz Višnu, Narājanu, un daudziem ar tiem saistītajiem avātarām.

svajam-džjōti, svayam-jyoti, svayañ-jyoti - J.A.Grimes [8]: pašstarojošs

svajambhū, svayambhu, svayambhū - pašesošs (pašbūtošs).

J.A.Grimes [8]: pašradīts; esība par sevi; augstākās Būtnes, kā Brahmā, nosaukums.

[41]: Bhanuguptas Damodarpuras vara plāksnē minēts kā Pārvaldnieks (Viṣayapati); burtiski - pašpastāvošs Dievs, tas ir, Brahmā

svajammrita, svayammrita, svayammṛta - miris savā jeb dabiskā nāvē

svajamprakāša, svayamprakasha, svayamprakāša - pašstarojošs, acīmredzams, pats par sevi saprotams

svajamsiddha, svayamsiddha, svayaṃsiddha - J.A.Grimes [8]: pašizkopts, pašpilnveidots. No sajūtām neatkarīgas uztveres veids, ko izkopj jōgas praksēs. Skat. arvācīna-pratyakṣa

svajamvara, svayamvara, svayaṃvara - paša varā, pašlemjošs, pašizvēle, precību veids, kad meitene izvēlas sev vīru no tiem, kas sanākuši pieteikties; tā ir karavīra (kṣatrija) meitas vai princeses (rādžas meitas) iespēja

svajukti, svayukti - vairāku zirgu kopīgs iejūgs

svaka - savi ļaudis

svakija, svakiya - savieši

svalakṣana, svalakshana, svalakṣaṇa - pašzīmīgums.

[12]: individualitāte, īpašs, personisks pretstatā vispārējam, kopējam

svamājā, svamaya, svamāyā - sava maģija vai prasme

svāmi, svami - cieņpilna uzruna askētam (sanyasi) vai mūkam.

J.A.Grimes [8]: 'kungs'; īpašnieks; garīgs padomdevējs; skolotājs; garīgs vadītājs (no darbības v. saknes *sva* = 'savs' + *asmi* = 'Es esmu', tādējādi, vienīgais neatkarīgais, tas ir, Dievs).

1. Kā laipnība šis vārds tiek pielikts mūkiem, kuri uzņēmušies godavārdu veltīt savas dzīves sekošanai dižajai iekšējai Patībai. Šajos gadījumos tam ir blakusnozīme 'godātais'.

2. Skat. arī *swāmi*, *sami*.

svāmin, svamin - darba devējs, kungs, saimnieks, dieva tēls vai templis, saimnieks, ķēniņš, mācīts bramīns vai pandits, garīgais audzinātājs, īpašnieks, vadonis.

J.A.Grimes [8]: valdnieks; 'sevis saimnieks'. Labvēlīgi atsacījušamies (sanyasin) piešķirts tituls, kopš tas nopietni apjēdz savu iekšējo dievišķumu

svāna, svana - troksnis, skaņa (zvans, salīdz. ar 'zvana ausis').

svānga, svanga, svāṅga - paša ķermenis; arī kalevara

svanirvāhaka, svanirvahaka - J.A.Grimes [8]: pašpilnveidotais

svanita - zvanīts, skanošs, skandināts, skaņa, troksnis, pērkona grāviens, vēja auri

svānta, svanta - sava nāve, savs gals, sirds, liela ala, ego mājoklis; sava teritorija jeb īpašums jeb province (Svēte?, Šventa - liet. gatvinis kaimas Švenčionių rajone)

svāntadža, svantaja, svāntaja - no sirds dzimusi, mīlestība

svānubhava, svanubhava - Patības apjēga; patības pieredzējums

svāpa, svapa - sapnis, sapņi, tūlīgums, nejutīgums, gulēšana, miegainība, neziņa, vienaldzība, laiskums, sajūtu zudums, locekļu gurdums, sapņainība

svapna - miegs, gulēt; arī miegainība, tūlīgums, laiskums, blāvums, miglainums. Miega stāvoklis atšķirībā no nomoda.

J.A.Grimes [8]: sapnis; sapņa stāvoklis.

1. Iegrimšana sevī. Apziņas stāvokli, ko sauc par sapni, sauc arī par prajñā.

2. Skat. avasthā.

svapnadaršana, svapnadarshana, svapnadaršana - sapņu vīzijas, arī svapnja, svapnya

Stenders 1783- kā visām tautām, arī latviešiem daudz par sapņiem uzskatu, un tas ir gluži dabiski, ka tie vēl tā dara. Viņu sapņu skaidrojums gan ir kas īpašs un daudzreiz kas gluži paradoksāls. Piemēram, medus nozīmē, ka gaidāms kas slikts un ka meita pirms laika zaudēs savu vainagu, toties pātaga nozīmē kaut ko labu, jaunu vīru. Sviests vai speķis nozīmē sievietai pērienu no vīra, cūka turpretim drīzas priecīgas kāzas apzīmē.

svapnādēša, svapnadesha, svapnādeša - sapnī saņemts norādījums

svapnadhīgamja, svapnadhigamya, svapnadhīgamya - miegā prātam uztverams

svapnadōša, svapnadosha, svapnadoša - sēklas noplūde miegā

svapnadžņāna, svapnajnana, svapnajñāna - sapņa uztvere

svapnājate, svapnayate, svapnāyate - sapņot, atcerēties sapni

svapnamānava, svapnamanava, svapnamānava - buršana, ar kuru ietekmē sapņa piepildīšanos. Arī svapnamānavaka.

[128]: maģija, kuras lietojums izraisa sapņus, kas piepildās

svapnamukhā, svapnamukha - sapņu tēls

svapnanidaršanīja, svapnanidarshaniya, svapnanidaršanīya - sapņu tulkošana

svapnānta, svapnanta - sapņu vai miega stāvoklis

svapnāntika, svapnantika - apziņa sapņos

svaprakāša, svaprakasha, svaprakāša - pašstarojošs, pašapgaismots, pašatklājošs

svar, **sīar**, sīiar - saule, zvērot (salīdz. ar sijāt), mirdzums, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī), izplatījums starp sauli un polārzvaigzni, spožais izplatījums jeb debesis, debesis, saules gaisma, gaisma (senpersiešu svaryas, Avestas hvare < *svare = saule)

[128]: Vēdās svar izrunā kā sīiar. 1. saule, 2. saulesgaisma, gaisma, 3. debesis (gaismas, aizgrābtības vieta), viens no trim "pasludinājumiem", skat. vyahrti - trīs mistiskie vārdi: bhur, bhuvah, svar

svāra, svāra - (muzikāls) uzsvars, taktsmērs, ritms, jauka skaņa, nots uzsvars

svarasa - jūtas pret savu tautu

svārasika, svarasika - J.A.Grimes [8]: pats par sevi saprotams

svārasikī-pravritti, svārasiki-pravritti, svārasikī-pravṛtti - J.A.Grimes [8]: patvaļīga vēlme.

svarga, svargalōka - debesu valstība starp sauli un polārzvaigzni, paradīze, gaismas un līksmes vieta, Indras debesis, viena no Antarlokām, Sūkšmalokām - iekšējām valstībām.

[128]: svar-ga, svarga-gamin - ejošs vai vedošs uz gaismu vai debesīm; esošs debesu gaismā

svargadvāra, svargadvāra - debesu vārti

Svargamārga, svargamārga - ceļš uz debesīm, Piena Ceļš; arī svargapatha

Svargangā, svarganga, svargaṅgā - Debesu Gangā, Piena Ceļš

svarlōka - augstākā no trim zemākajām valstībām - bhur, bhuvah, swah. Vidējā astrālā valstība.

J.A.Grimes [8]: debesis. 1. Gaismas un sajūsmas valstība. 2. Skat. loka un tala

svārtha, svartha - savtība; liekvārdība

svarūpa-nirūpaka-dharma, svarūpa-nirupaka-dharma, svarūpa-nirūpaka-dharma -

J.A.Grimes [8]: mūžīgās īpašības, kas apraksta Valdnieku. Saskaņā ar Viśištādvaita Vēdānt'u, šīs trīs īpašības ir Valdnieka būtiskā daba. Tās ir patiesība (satyatva), apjēga (jñānatva), svētlaipe (ānandatva)

svarūpa, svarūpa - identitāte, cilvēka īstā daba, arī pārpasaulīgās spējas. Īstenība, patības veidols, dabiski patiesa forma, īstā vai būtiskā daba, būtība; atklājoša izpausme, kas izskaidro kādas lietas īsto dabu.

J.A.Grimes [8]: dabiskā forma; īstā jeb būtiskā daba; būtība

Svarūpadžņāna, svarūpajñāna, svarūpajñāna - J.A.Grimes [8]: apjēga par Patības (Ātman) dabu. Advaita Vēdāntā tas ir cits nosaukums Virsīstenībai (Absolute, Brahman). Advaita atšķir 'svarūpa-jñāna', kas ir Virsīstenība (Absolute, Brahman), no 'vṛtti-jñāna', kas ir izziņa vai apjēga mentālā veidā.

Svarūpa-džņāna nav pretstatā neapjēgai (avidyā), bet vṛtti-džņāna ir modālas apjēgas veids, ar kuru tiek apjēgta Virsīstenība (Brahman); tiek saukta par 'akhaṇḍākāra-vṛtti-jñāna'

svarūpalakṣana, svarūpalakshana, svarūpalakṣaṇa - J.A.Grimes [8]: būtiskā daba; neatdalāma būtība.

1. Lietas būtiskā daba pastāv, kamēr pastāv šī lieta. Tādējādi tās būtiskā daba to atšķir no visām citām lietām. Tā ir definīcija pēc būtības. Tā definē lietu, neiesaistot atšķirības, kas attiecas uz uzbūvi.

2. Advaita Vēdānt a Virsīstenības (Absolute, Brahman) būtiskā daba ir pastāvēšana, apjēga un svētlaipe (sat-cit-ānanda). Tomēr jāievēro, ka Virsīstenības būtiskā daba, kā tā definēta Advaitā, ir interpretēta tikai izslēdzoši.

3. Skat. taṣṭha-lakṣaṇa

svarūpasthiti, svarupasthiti - iedibinājies savā patībā, savā būtiskajā dabā. J.A.Grimes [8]: cilvēka palikšana savā dabiskajā stāvoklī, kondīcijā

svarūpatraividhja, svarupatraividhya, svarūpatraividhya - J.A.Grimes [8]: Dvaita Vedāntā ir aplūkoti cilvēku dvēseļu veidi:

- tīra, pārsvarā gaiša, apskaidrota (sattva), atbrīvošanai derīga (mukti-yogya);

- rosīga, pārsvarā kaislīgā (rajas), kas vienmēr ir dzimšanu un miršanu riņķojumā;

- miegaina, pārsvarā neapjēdzoša, tumsonīga (tamas) cilvēku vai ļaundabīgu būtņu dvēsele.

Otrā un trešā veida cilvēki nekad nevar gūt atbrīvošanu.

svarupēvastānam, svarupevastanam - [63]: cilvēka īstā patība (PYS I:3). Skat. adhyātma

svasara - diena, kūts, laidars, mājas, putnu ligzda, sava vieta

svasič, svasic - pašbirstošs

svasja, svasya - drošs, savs, veselīgs, starojošs

svastara - paškaisoša zāle

svastha - pašnoturīgs, pašpaļāvīgs, neuzbudināts, pacietīgs, nepiespiesti, savaldīgs, neatkarīgs, patstāvīgs, neievainojis savu dvēseli, pastāvošs savā pašbūtībā, veselīgs, dabisks, apņēmīgs, ērts.

[128]: sva-stha, esība savā dabiskajā stāvoklī, apvaldīts, veselīgs, labklājīgs

svasthačitta, svasthachitta - ar veselīgu prātu

svasthārišta, svastharishta, svasthārišta - nāves paņemts (veselīguma, visu dzīvības izpausmju izbeigšanās veselam cilvēkam (vai dzīvniekam vai augam) bez iespējas atdzīvoties

svasthatā, svasthata - labklājība, veselība, dabiskums

Svasthavēsini, svasthavesini - [110]: pirmsvēdiska padievs, Baismīgā. Vārds nozīmē ieiešanu dabiskā stāvoklī. Tiek attēlota ar trim galvām un trim acīm

svāsthja, svasthya, svāsthya - veselīgums (ķermeņa un dvēseles), veselība, apmierinātība, labklājība, ērtība, rāmums, pašpaļāvība, bezrūpība

svasti - svētība, labklājība, veiksmīgs, veiksmē, laime, laimīgs, sveiks! Svasti! - cienpilns vai pagodinošs sveiciens-izsauciens.

J.A.Grimes [8]: svēts, veiksmīgs; veiksmē; labklājība. Svastu ir cienpilns sveiciens, uzsauciens, kas nozīmē 'Sveiks!' jeb 'Vesels!' jeb 'Lai veicas!', 'Lai tev labi klājas!'.

Rigvēda [3]: IV, 54.

3. Draudzību lūdzu Mājasmaītei dievītei Aditi, un Sindhu, dievītei Svasti. Un lai mūs pasargā netraucēta Nakts un Rīts, gan diena, gan nakts.

X, 63.

16. Viscildenākā Svasti ar bagātību pilnību, kura nāk pie tā, kurš ir labvēlīgs, pa tāliem ceļiem, lai viņa gan mājās, gan tālumā pasargā mūs, un mājo pie mums Dievu aizsardzībā.

svastidā, svastida - svētība, svētlaipe, tas, kas piešķir laimi, labklājību

svastigavjūti, svastigavyuti, svastigavyūti - ar laimīgām ganībām vai laukiem

svastika - mistisks krusts, ko liek uz cilvēkiem vai lietām, lai sagaidītu labu veiksmi; krustveida pārsējs; trīsstūrainis ķiveres dārgakmens, trīsstūrainis matu cekula dārgakmens; četrlapu āboliņš, gailis, dziesminieku veids, brīvdomātājs, plāceņu veids, ceļu krustojums, trīsstūrainis simbols, jebkāda veiksmi nesoša lieta, ķiploku šķirne; arī satya, kušanu svastik (salīdz. ar pārkonkrusts, swaixtix, kṣa)

[30]: gan budisti, gan džaini kā svētu simbolu lieto swastik'u jeb saty'u; džainiem swastika nešaubīgi ir saules simbols.

J.A.Grimes [8]: labvēlīguma zīme.

[110]: Sūrya's, saules dievības zīme; daži uzskata, ka arī Šivas un Višnu. Tāds krusts ar kāšiem saules griešanās virzienā tiek uzskatīts par saules jeb vīrišķā principa zīmi, pretējs - mēness jeb sievišķā principa zīmi un saukts sauvastika.

[437]: saistīts ar Višnu, Šiva, Ganeša (kā krustceļu padievu) un Lakšmī; galvenā zīme visā āriju pasaulē, izņemot Persiju (tomēr Azerbaidžānā ir).

Agrīni saistīts ar sauli (saules ripu) un debesu dievu Dyaus, vēlāk ar Indru; četriem vējiem, zemes griešanos pa saulei, ar diviem likiem ziļiem uguns iedegšanai, ko tur vēdiska padievs Āranī, ar uguns dievu un dievišķo namdari Agni.

Svastika ir lietota kā zīmogs uz Gangā upes svētā ūdens krūkām. Saistībā ar Budu svastika ir viņa sirds zīmoga un esības cikla zīme. Buddha ir Višnu 9. inkarnācija.

[120]: svastikas motīvs ir bieži sastopams uz Indas ielejas spiedogiem. Tas ir rodams arī Krētā, Babilonijā un Ēģiptē. Indijā tas ir bijis zināms jau 4000.g.pr.m.ē. Agrākās liecības ir atrastas uz keramikas no Merharh'as, Shahi Tump'as (Baluchistan) un Rakhigarhi, visas šīs vietas piederīgas agrīnajam Harappas periodam. Indas svastika ir lielākoties pulksteņrādītāja virzienā vērsta, bet dažas ir vērstas pretēji, kas varbūt norāda uz divām simbolisma sistēmām Harappas iedzīvotāju vidū.

[520], 37: svastika augšupvērstā trīsstūrī (piramīda vai Dieva zīme) ir ēģiptiešu dieva Hora kā visu četru radītā pušu padieva simbols.

[22]: Mohendžodaro zīmogi ar svastikas un riteņa attēliem zīmīgi norāda uz saules godāšanu. Hinduistiem svastika joprojām ir laba reliģiska zīme. Saules godāšanu ir izkropuši arīji vēdu laikmetā. Īpaši saules dievības

slavinājumam tiek veltīta Rīgvēdas Gājatrī Mantra. Tā piesauc saules svētību.

Saule sniedz gaismu, dzīvību un siltumu ikvienam. Saule tiek personificēta kā dievība, kas sēd savos septiņu zirgu vilktajos ratos. Laiku gaitā saules godāšana ir izvērtusies par nozīmīgu hinduistu kultu. Ikrīta ūdens un ziedu ziedojums Valdniekam Saulei tiek uzskatīts par reliģisku pienākumu.

[271]: svastika's ir apļveida saules zīmes attīstījumi un izsaka laiku, telpu un vairošanās spēku. Sena zīme, un atrastie Indas ielejas spiedogi ar tām tiek datēti ar apmēram 2500-1750.g.pr.m.ē. Labās rokas svastika, ko veido divas taisnā leņķī krustotas līnijas, griežas no austrumiem uz rietumiem jeb pret pulksteņrādītāja kustības virzienu.

Tā ir gaismas un dienas zīme, un tās četri gali norāda uz sauli - ziemeļos pusnaktī - un cilvēku vairošanos; austrumos uz saullēktu un dzīves sākumu; dienvidos uz pusdienlaiku un dzīves plaukumu; rietumos uz saulrietu un nāvi.

Vizuāli un ikonogrāfiski svastika saistās ar kvadrantos sadalītu apli un kvadrātu:

- stateniski un līmeniski krustotas līnijas iezīmē izšķirošus dzīves cikla virzienus;
- diagonāli krustojošās - uz divām ekvinokcijām un diviem saulgriežiem, ar to priekšstatot četrus gadalaikus.

Abi krustoto diagonāļu virzieni simbolizē četrus gadalaikus un izšķirošos punktus jeb laika un telpas vienību. Būtībā šīs zīmes priekšstata ciklisko domāšanu, kas vērsta uz austrumiem/ rietumiem jeb saullēktu/saulrietu kā atražošanās principu.

[221]: svastika (卐: U+534D; 卐: U+5350; Unicode, CJK Unified ideographs) senos Bōn tekstos parādās kā kša zīme - ceļa sākuma rādītāja, kas svēto Bōn burtu vidū ir sēklas zīmes ŌM grupā ("Ksha, Ka, Kha, Ga, Nga, Ha; A, Am) - ceļas no sēklas zilbes AUM, kas pārstāv izplatījumu" (gudžaratī valodā - śrī - labvēlības vārds teksta sākumā (tibetiešiem tas ir kša zīme - svastika). Sanskr. śrī - cieņas apliecinājums pirms vārda; starojošais).

[125]: Laimes krusts. Svastiku vēl šodien dod tiem, kam vēl laimi. Latviešu tēlotājā rakstā Laimes krusts atrodams uz sagšām, villainēm, jostām, cimdiem. Piemēram, Stāmerienas sagšā redzami 42 dažādi Laimes krusti.

[438]: Ugunskrusts ataino pašas galvenās pasaules norises - Dieva laidumu, tātad pasaules sakārtotību, un šī laiduma kustību, kas savukārt nozīmē cikliskumu. Tā ir tīras enerģijas zīme, ko var tulkot arī citos

līmeņos. Kā jau visam šajā pasaulē, ugunskrustam ir divi kustības, divi rotācijas virzieni. Tāpat zīmei ir vairāki nosaukumi. Tīri ģeometriski tā ir “zaru krusts” jeb “kāšu krusts”. Attiecinot zīmi uz uguns matēriju, mēs sakām “ugunskrusts”, uz norisēm Visumā - “Pērkonkrusts”. Starp citu, ugunskrustam ir liela līdzība ar mūsu galaktiku, kas tāpat lēni rotē ap savu asi.

svastikadāna, svastikadana - roku sakrustošana.

svastikakarna, svastikakarna - iezīmēts ar svastikas zīmi ausī

svastikānka, svastikanka, svastikānka - kad Rādžastānā piedzimst puika, uz ārdurvīm ar govs mēsliem uzzīmē svastiku; iezīmēts ar svastikas krustu.

[113]: Laimes krusts ir svastika

svastikāra, svastikara - dziesminieks, kurš izk dziedz svasti

svastikavrata - saules godāšana.

[436]: četrus mēnešus ilgajā lietus gadalaikā ik vakarus kādas sievietes zīmē svastiku (sena labas veiksmes zīme) un to godina; un šā gadalaika beigās viņas dāvina bramīnam zelta vai sudraba šķīvi ar svastiku. Epic Mythology, h.l.A.R., p. 125. Zinātnieki vēl nav izlēmuši, vai svastika bija vai nebija saules simbols, bet tas noteikti ir saistīts ar sauli Mahārāštras sieviešu prātos, un iepriekš minētā svastikavrata ir saules dievkalpojuma veids

svastimukha - bramīns, dziesminieks; (mukha - mute, seja); tas, kuram mutē vārds svasti.

Stenders 1783 - laba darītājs, svētītājs, kas ar burvību formulām un citām blēdībām/acu apmānīšanu izlikās padomu dodam un lopus un cilvēkus ārstējam, un kad tāds slavā nonāca, no tālienes tika apmeklēts, un viņam bija liels pieplūdums. Vēl tagad ir tādi āksti.

svastivāč, svastivach, svastivāc - svētība, apsveikums; vārda svasti teikšana. Arī svastivācaka, svastyayana

svastivāčanika, svastivachanika - svasti vārda, svētības izteikšana jebkam

svastja, svastya - apmierināts, bezrūpīgs, rāms, veiksmīgs, laimīgs, veselīgs miesā un garā, patstāvīgs, veiksmīgs.

[94], 60.lpp.: “Viedie līksmi un apmierinājumu smeļas apjēgā, norobežojoties gan no bēdām, gan laimes. Nejēgas satrauc neapmierinātība, viedajiem atskārsmi nes prieks. Neapmierinātībai gala nav, apmierinātība ir augstākais labums.

Nav jēgas ļauties bēdām, tās ir spēcīgākā inde; garā vājo tā nogalina kā bērnu saniknota čūska. Kurš nākot nedienām, ļaujas bēdām, to pamet spēki un vīrišķība. Ļaujoties izmisumam, (cilvēks) nekādu labumu negūst.” Mahābhārata; 98; 206; 20-24.

[96]: pajautā sev - "Vai es esmu laimīgs? Vai jūtos piepildīts? Vai varu teikt, ka visa ir diezgan gan laicīgajā, gan arī garīgajā jomā?" ... sākam noprast, ka mūsu nemitīgā tiekšanās pēc laimes kaut kur ārpus sevis paša - tikai materiālajā jomā - rada vienīgi atkārtotu vilšanos.

Kursīte - pārpilns, bagāts, latviešu 'pārticis'; prūšu val - 'laims'

svastjajana, svastyayana - labvēlīgs, svētība, labu veiksmi nesošs vai izraisošs, svētīgs, veiksmē, labklājības sasniegšanas līdzeklis, mantra, ko skandē labai veiksmē vai tās skandēšana, apsveikums, ar ūdeni pilns trauks, ko nes gājiena, procesijas priekšā

svastjakšara, svastyakshara, svastyakṣara - pateicības izteikšana; skat. arī

Svāt, swāt - [30]: ieleja Kohistānā starp Čitrālu un Kašmīru (vienkāršoti - kalāšiem un burušiem), dēvēta par paradīzes ieleju (Svēte?)

svatah-prāmānja-vāda, svataḥ-pramānya-vada, svataḥ-prāmānya-vāda -

J.A.Grimes [8]:

1. Teorija, ka zināšanu pamatotība ir klātesoša materiālā, kas objektu rada, un to pamatotības apjēga rodas patvaļīgi ar pašām zināšanām. Skat. parataḥ-prāmānya-vāda.

2. Sāṅkhya uzskata, ka zināšanām ir raksturīga pamatotība un nepamatotība.

3. Mīmāṃsā un Advaita Vēdānt'a uzskata, ka pamatotība zināšanām ir raksturīga, bet nepamatotība ir neraksturīga. Skat. pramā.

svatantra - patstāvība, neatkarība, brīvība, stūrgalvība, nepārvaldīts, absolūts.

J.A.Grimes [8]: neatkarīgs; brīvs; absolūta brīvība (no sva = 'savs' + tantra = 'likums')

svatantratattva - J.A.Grimes [8]: neatkarīgi īsts. Dvaita Vēdāntā neatkarīgi īsta ir Vīrsīstenība, Dievs (Brahman)

svātantrjavāda, svatantryavada, svātantryavāda - J.A.Grimes [8]: pašatkarības, autonomijas jeb suverenitātes teorija. Unikāla un galvenā doktrīna Kašmīras šaivismā. Tā apgalvo, ka par visām izpausmēm ir atbildīga Šivas griba. Vīrsīstenība visu izpauž, manifestē no sevis, sevī un pati, jo ir pašatkarīga

Svāti, svati - zvaigzne Arcturus, lielākā Bootes zvaigznājā; dzimis zem Svāti zvaigznes. Su-Ati - Ļoti Labā

svātta, svatta - uzlabots ar garšvielu (apsvētīts pārnestā nozīmē kā Jēzus teicienā par sāli? Svēte?)

svēda, sveda - sviedri, svīšana, izsvīdums, garaiņi, tvaiks, karstums

svēdadža, svedaja - J.A.Grimes [8]: no sviedriem dzimis. No sviedriem dzimuši ķermeņi; skat. karma-kṛta

svēdati, svid, svedati, svid - svīst

svija, sviya - savi ļaudis jeb radi, arī savayas

svišta, svishṭa, sviṣṭa - pareizs ziedojums, pareizi godāts, ļoti pielūgts, kārots vai mīlēts

ša bhati karik, kalāṣu sha' bhaṭ'i karik - darināt cilvēka galvas atveidu no niedru (meldru) saknēm. Tā dara gadījumos, kad nācies mirušo apglabāt pirms bērū rituāla. Atveido tikai galvu, pārējais ir no koka un ietērpts kā cilvēks. Tad rituāls var notikt bez mirušā

Šābarotsava, shabarotsava, śābarotsava - īpaši mlekču jeb anāryaja jeb barbaru svinēti svētki

[49]: Kālikā purāna šos pirmsbramīnu rudens ražas svētkus apraksta 60-61. (citās versijās 62-63.) nodaļā.

“Kad Šamara (Durgā Pujā, Maghi Parob) svētkos desmitajā dienā tika atlaista Dieviete (Vāc, Durgā, Śakti; noņemts tās māla tēls), ķēniņam bija rituāli jāattīra karaspēks ... norisē jāpiedalās pievilcīgām sievietēm. Pasauļu Aizbildne ir jāgodā ar dejām, dziesmām, rotaļām, svētkiem un svētību ... Śrāvaṇa (jūlijs-augusts) 10.dienā Dieviete ir jāatlaiž ar Śābara svētkiem. ...

Vīriem jāiesaistās mīlas spēlēs ar neprecētām sievietēm, jaunām meitenēm, pērkamām sievietēm un dejojāmajām ragu, bungu un timpānu un citu instrumentu skaņās, ar karogiem un dažādiem tēriem, kas klāti ar sausas labības un ziedu sajaukumu; svaidoties ar putekļiem un smērējoties ar māliem; ar labvēlīgām izpriecu ceremonijām; piesaucot un apdziedot sieviešu un vīriešu orgānus (salīdz. anugīta, avagīta, abhigāyati), kamēr vairs nevar.

Ja kāds neapceļ citus, vai ja viņu neapceļ citi, Dieviete būs uz viņu dusmīga, un ļoti briesmīgi nolādēs. (Tulkots no Koj 1972 - 121).

Šābarotsava ietver dzīres ar ziedoto zvēru gaļu un reibinošiem dzērieniem, neķītru zākāšanos, un dzimumaktiem. Esmu pārliecināts, ka plaši zināmā kreisās rokas tantrisma apla pielūgsmē (cakra-pūjā) ir attīstījusies no tādiem karavīru svētkiem kā Šābarotsava

śabda-džnāna, shabda-jnana, śabda-jñāna - J.A.Grimes [8]: mutiska izziņa

śabda-vritti, shabda-vritti, śabda-vṛtti - J.A.Grimes [8]: zīmīgs spēks

śabdādjhāhāra-vāda, shabdadyahara-vada, śabdādhyāhāra-vāda - J.A.Grimes [8]: izlaista vārda aizstāšanas teorija

śad-linga, shad-linga, ṣaḍ-liṅga - J.A.Grimes [8]: sešas pazīmes. Mīmāṃsā svēto rakstu (Vēdu) izpratnei ir jāņem vērā sešas pazīmes. Tās ir - sākums un secinājums (upakrama un upasamhāra); jauninājums (apūrvāta); atkārtojums (abhyāsa); iznākums jeb auglis (phala); slavinājums vai nopelums (arthavāda); saprotamība iemesla ziņā (upapatti)

šadguna, shadguna, ṣaḍguṇa - tikumīgs, tikumība, sešas izcilas īpašības. Skat. dharma. sēdo, guḍḍaratī sē.ḍo - 1. puve, 2. tikumisks pagrimums, deģenerācija; guḍḍaratī sēd.guṇ - tikums

šadritu, shadritu, ṣaḍṛtu - seši gadalaiki

šadvidhā śaranāgatiḥ, shadvidha sharanagatih, ṣaḍvidhā śaraṇāgatiḥ - J.A.Grimes [8]: seši pilnīgas paļāvības locekļi. Sešas pilnīgas paļāvības sastāvdaļas:

- aptvert, kas ir paļāvība uz Dieva (Īsvara) gribu (ānukūlyasya saṅkalpa);
- noraidīt Īsvara'm nepieņemamo (prātikūlyasya varjanam);
- pastāvēt stingrā ticībā, ka Dievs (Īsvara) glābs patību (rakṣiṣyatīti viśvāsa);
- sajūta, ka cilvēks nespēj sekot norādītajam darbības (karma), apjēgas (jñāna) un pielūgsmes (bhakti) ceļam (kārpaṇya);
- viena vienīga Īsvara's kā aizstāvja meklēšana (goptṛtva-varanam);
- paļaušanās uz Dievu (Īsvara) pilnā lēnprātībā (ātma-nikṣepa)

šadvikāra, shadvikara, ṣaḍvikāra - J.A.Grimes [8]: 'sešas pārmaiņas'. Ar objektu mēdz notikt sešas pārmaiņas - rašanās vai dzimšana, augšana, nobriešana, panīkums, nāve, izšķīšana

šagaj, kalāšu sha'gay - sieviešu ķēdes rota, ko valkā ap vēderu

šagajak, kalāšu shaga'yak - deja, ko izpilda, virtenē sekojot cits aiz cita. To dejo pavasara svētku (zhoshi, joshi; skat. <https://www.youtube.com/watch?v=1AbBY0yXGo8>) pēdējā dienā, turot vītola zaru grīstes un sekojot vadītājam. Pārējie stāv ārpusē un per deļotājus ar vītola (pūpola kā Lielajā dienā) vai valriekstu koka zariem

šāhānušāhi, shahanushahi, śāhānuśāhi - šahinšahs, sasanīdi

šāhi, shah, śāh - persieši

šaikša, shaiksha, śaikṣa - sācējs, iesācējs, jauns Vēdu mācekļis

šair, kalāšu shair - dziesminieks, komponists, dzejnieks

šaiavadharma, shaivadharmā, śaivadharmā - Tīrās apziņas derība. Skat. saura-dharma.

[423]: saskaņā ar Bhaktivinoda Ṭhākura'u - 4.pakāpe derību hierarhijā, aiz Gāṇapatya-dharma's. Sekotāji apjēdz cilvēka apziņas pārākumu pār dzīvnieka apziņu un godā Šivu kā dzīvo būtņu tīro apziņu. Šajā derībā dominē labestības-kaisles (sattva-rājas) īpašība (guṇa)

šakā, shaka, śakā - putnu vai mušu vai garausainu dzīvnieku (zaķu - šaša) suga

šaka, šakja, shaka, śaka, śakya - saki, saistīts ar indoskītiem, saku jeb šaku laikmets, vara, draugs, palīgs, ēdamie zaļumi, dārzeņi, ganību zāle, augi ar ēdamām lapām un stiebriem, blusu koks (Albizia lebeck), tīka koks (Tectona Grandis).

'Saka' (senpersu sakā; sanskrita śaka; grieķu Σάκα; latīņu sacae; pinyin: sāi; seno ķīniešu sək) ir bijis persiešu un sanskrita avotos lietots vārds skitu (tadžiku), plašas austrumirāņu Eirāzijas klejotāju cilšu grupas nosaukšanai. Taškentas, Fergānas un Kašgaras apvidus ir apdzīvojuši tauta, kuru ķīnieši saukuši par sse (senā izruna - ssek), persieši un indieši par saka vai šaka, arī śakya. Viņi veidojuši atzaru no lielās skitu-sarmatu tautu kopas; tas ir, viņi bijuši klejotāji irāņi ziemeļrietumu stepēs.

[439]: Avesta ir agrākais rakstītais avots, kas norāda uz Vidusāzijas klejotāju cilšu esību. Yasht XVII, 55-56 raksta par "tur'iem ar ātriem zirgiem", kas bijuši nometnieku irāņu ienaidnieki, un apraksta arī danava-turas (Yasht XIII, 37-38). Kā rakstījis V.I.Abayev (1956, lpp. 43-45), danava-turas ir bijuši saki, kas apdzīvojuši Jaxartes (mūsdienu Syr Darya upe) krastus. Ārijus un turus var salīdzināt vien ar norādi uz to dzīves veidu un daļēji viņu reliģiju. B.A.Litvinsky (1972, lpp. 156): vārds turai ir ticis lietots saistībā ar Zaratuštras (Zoroaster) darbu. Iespējams, ka kādas turu ciltis ir uzturējušas ciešus sakarus ar Vidusāzijas nometniekiem-zemkopjiem ne vēlāk kā līdz 6.gs.pr.m.ē.

Tajā pašā laikā sakiem ir bijis cits nosaukums, kas lietots stepes klejotāju apzīmēšanai. Saki ir īpaši minēti Ahemenīdu persiešu ķēniņu Dārija un Kserksa iekaroto tautu sarakstā. Agrākie konstatētie avoti, kas dokumentē vārdu 'saka', ir rodami uz Bisutun'as (6.gs.pr.m.ē.) un Persepolis (6.gs.pr.m.ē.) reljefiem. Vēlāk saki senajos rakstos ir minēti biežāk. Piemēram, Hērodots ir uzskatījis, ka Kirs (Cyrus) sakus nav iekarojis (Herodotus 1,153-154).

Drīzāk saki ir pakļāvušies persiešiem (Herodotus VII, 92) un kļuvuši par daļu no XV-tās Ahemenīdu satrapijas (Herodotus III, 93, 3), kalpojuši persiešu flotē (Herodotus VII, 96, 1; 184, 2) un Mardonius karaspēkā (Herodotus VIII, 113,2), cīnījušies pie Marathon'as (Herodotus VI, 113,1) un Plateia's (Herodotus IX 31,4-5; 71, 1) un bijuši baktriešu kaimiņi (Herodotus I, 153, 4; IX, 113, 2) (Dovatur, et al., 1982).

Saku un viņu kaujas ar mediešiem vēsturi ir saglabājis Diodorus (II, 34,1; II, 43,6). Arī Ctesias ir ziņojis par saku kariem pret Kiru un vēlāk komentējis, ka saku sievietes ir karojušas kopā ar saku vīriešiem. Xenophon (ap 445-335/354.g.pr.m.ē.) ir apliecinājis, ka Kirs ir sakus uzvarējis (I, 1, 4). Diodors ir pasniedzis Efor'a versiju: ka saki piederējuši skitu ciltij, bijuši gani, dzīvojuši Āzijas daļā, kur aug graudaugi, un bijuši ar lopkopju izcelsmi. Saskaņā ar Efor'u (405-330.g.pr.m.ē.), vārds saka ir nozīmējis skitus, kuri ienākuši dzīvot Āzijā. Arrian's (90/95.g.pr.m.ē. līdz m.ē. 175.g.) (III, 8, 3; VII, 10, 5) un Quintus Curtius Rufus (1.gs.pr.m.ē.) (V, 9, 5; VII, 4, 6; VIII, 4, 20) ir sniedzis atbilstošu informāciju, apgalvojot ka saku klejotāju ciltis ir bijušas starp tām, kas pretojušās Aleksandram Lielajam, kad viņš mēģinājis tikt cauri Vidusāzijas stepēm. Tos pašus notikumus ir minējis arī Pompeii Trogus (1.gs.pr.m.ē. līdz m.ē. 1.gs.).

Strabo (64/63.g.pr.m.ē līdz m.ē. 23/24.g.) ir vairākas reizes komentējis, ka saki ir bijuši starp klejotājiem, kas dzīvojuši austrumos no Kaspijas jūras (VIII,2).

Strabo: saki ir piedalījušies Baktrijas iekarošanā (VIII, 2; VIII, 4), sagrābuši labākās armēņu zemes un, sasnieguši Kapadokiju un Melnās jūras apvidu, sadūrušies ar persiešiem un tikuši to sakauti (VIII, 4). Strabo atstāsta arī, ka saki ir uzvarējuši Kiru un ka saki vēlāk uzbrukuši persiešiem no slēpņa, nogalinot gandrīz visu viņu karaspēku. Fl.Josephus (m.ē. 37-100 .g.) min, ka saki bruņotu klejotāju vidū ir uzbrukuši Partai (Parthia; XX, 4, 2). Polyenus (m.ē. 2.gs.) apraksta saku militāras operācijas pret Dāriju (XII, 12). Claudius Ptolemeus (m.ē. 2.gs.) sakus izvieta Jaxartes krastos rietumos no Sogdiana's (IV, 12).

Viņa ieskatā sakiem nav bijis pilsētu, drīzāk tie dzīvojuši mežos un alās. Elian (m.ē. 2.gs.beigas līdz 3.gs.sākumam) ir vēstījis par agrinām saku paražām. Ammianus Marcellinus (ap m.ē. 330-400gg.) min, ka saki ir sogd'u kaimiņi, piederas pie klejotājiem kā mežonīga tauta bez pilsētām, apdzīvo neapstrādātas zemes, kas derīgas tikai lopkopībai (XXIII, 60).

Hērodots (VI, I, 64, 2) raksta, ka “persieši visus skitus sauc par sakiem”. To zin arī Pliny (Gaius Plinius Secundus, AD 23-79; VI, 17), tomēr atšķir sakus kā “skitu ciltis”, kas “dzīvojušas aiz Jaxartes “. Senie autori katrs savā reizē vārdu scythian ir lietojuši, domājot klejotājus gan rietumu, gan austrumu Eirāzijas stepēs.

Mūsdienu zinātniskajā literatūrā vārds 'saka' nozīmē irāņu valodā runājušas lopkopju ciltis, kas apdzīvojušas Vidusāzijas stepju apvidus un Austrumturkestānu pirmajā gadu tūkstoši pirms mūsu ēras. Seno autoru bieži minētie massagetae tiek saprasti kā saku cilts, kas apdzīvojusi Vidusāzijas rietumu apvidus. ... Abayev's ir apgalvojis (1949, lpp. 147), ka skiti un sarmati, kas apdzīvojuši teritoriju Melnās jūras ziemeļos, ir runājuši irāņu dialektos, tāpat kā kimērieši, kas bijuši Dienvidkrievijas stepju skitu priekšteči (1971, lpp. 11-12). Viņš ir uzskatījis, ka Austrumeiropas stepju iedzīvotāji ir runājuši irāņu dialektā jau bronzas laikmetā. Uz šā laikposma beigām, 2.gadu tūkstoša pr.m.ē. otrajā pusē, stepes populācijas iespiedās Vidusāzijā (Abayev, 1972, lpp. 33-37; 1977, lpp. 4). 1.gs.pr.m.ē. sākumā irāņu valodas Vidusāzijā ir bijušas plaši izplatītas. I.M.Dyakonov's (1956, lpp. 147): irāņu valodā runājuši ne vien skiti, bet arī visa Vidusāzijas agrā dzelzs laikmeta populācija, kas sevi saukusi par 'saka'. Turklāt, saskaņā ar Djakonovu, arī bronzas laikmeta populācija, kas apdzīvojusi austrumu stepes, ir bijuši irāņu valodā runājoša (Dyakonov, 1960, lpp. 199).

E.A.Grantovsky (1975, lpp. 81-95) ir pieņēmis, ka irāņu valodas ir veidojušas un bijušas dominējošas dienvidaustrumu Eiropas stepēs, un ka austrumirāņu

valodas ir cēlušās apvidū rietumos no Dienvidurāla stepēm un ap Arāla jūras ziemeļu krastiem. Pēc viņa ieskata massagetu un saku tautu kopums runājis irāņu valodā ne vēlāk kā 8.gs.pr.m.ē. Bez tam 8.gs.pr.m.ē. otrajā pusē vairāki stepes cilšu vilņi ir migrējuši uz dienvidiem, un iznākumā irāņu valoda kļuvusi dominējoša Austrumirānā un Medijā (Grantovsky, 1970, lpp. 5).

Piekrist šim pieņēmumam, kam ir gan atbalstītāji, gan pretinieki, nozīmē pieņemt, ka indoīrāņu ciltis ir migrējušas uz dienvidu apvidiem jau bronzas laikmetā, kamēr citas ir palikušas ziemeļu stepēs un veidojušas Vidusāzijas saku kopienu lingvistisko kodolu.

Lingvistiskās rekonstrukcijās tautu bez rakstu valodas arheoloģija var vien cerēt spēlēt šķīrēja vai vērtētāja lomu. Tomēr, neraugoties uz faktu, ka arheoloģijas pienākums ir vēstures pētniecība, tā piedāvā materiālu, kas ir uzmanības vērts.

Tālāk aplūkosim dažus arheoloģiskus faktus, kas, šķiet, atbalsta valodnieku viedokli, kuri mudina domāt, ka saki un masageti ir bijuši irāņu valodā runājošas tautas. Herodots (I, 4) ir uzskatījis, ka masageti bijuši saules pielūdzēji un ka tie šai dievībai upurējuši zirgus. Irāņu valodas tautās ar saules kultu ir saistīta uguns godāšana. Saku kurgāni parasti satur vai nu apbedītus zirgus vai šā dzīvnieka daļas. Ar zirgu ir saistītas iejūga lietas, kas tradicionāli veido vienu no saku apbedījumu aprīkojuma triādes. Kā daļu no bēru rituāla saki, īpaši Rietumāzijas stepēs, ir lietojuši uguni - plaši un dažādos veidos. Ilustrējot kultūras saites un tradīciju pēctecību, nesen materiālos no Andronovas tipa apbedījumu vietas Urālu stepēs ir dokumentēti kultiski uguns rituāli (Gening, 1977, lpp. 70). Uguns kults apbedīšanas rituālos ir skaidri saskatāms ziemeļu Tagisken'as nekropolēs Sirdarjas upes lejtecē un vēlāk saku kurgānos Amudarjas deltā. Pēdējā vietā 50% no apbedījumiem satur kremētus ķermeņus.

Rig Vēdas komentatori ir atzīmējuši, ka starp indoīrāņiem kremācija vienmēr ir saistīta ar uguns-saules kultu, lai gan uz debesīm ir devušies gan kremētie, gan nekremētie (Mandelshtam, 1968, pp. 102-103). Rig Vēdas laikos senie indieši ir praktizējuši abus apbedīšanas veidus. Tomēr kremācija bijusi pārsvarā (Kuzmina, 1986, lpp. 77). Arī cinobra un okera lietojums apbedīšanas rituālos tiek uzskatīts par saistītu ar uguns un saules kulta bēru simbolismu.

Saistībā ar indoīrāņu kosmogoniskajiem priekšstatiem ir vietā atcerēties, ka daži saku apbedījumi ietver stūra stabu atveidojumus. Indoīrāņiem stūra stabi ir bijuši saistīti ar dzīvības koku (Bessonova, 1983, lpp. 47; Klein, 1987, lpp. 75) vai simbolizējuši pasaules asis (Kuzmina, 1986, lpp. 50-53). A.Akishev's (1984, lpp. 91): bronzas un agrā dzelzs laikmeta plānojums Vidusāzijā un dažos Kazahstānas apvidos atgādina vara, tas ir, seno irāņu ahitektonisko

plānojumu. Vara plānojums ir saistīts ar zemi un viensotrā ierakstītu kvadrātu vai riņķi (Kuzmina, 1986, lpp. 43-44.). Amu Darjas lejtecē daudzām būvēm, kā Koy-Kzilgan-Kala, Kalaly-gie-2, Kalay-gyr-3 ir aplūveida plānojums. Turkmenistanā un Kazahstānā daži saku apbedījumi ir veidoti no koncentriskiem apliem. Kvadrāts aplī ir tradicionāls saku kurgānu plānojums.

Rigvēda min arī upurēšanas vietas noklāšanu ar salmu klājumu. Zemes slāņu nodalīšana ar veģetāciju tiek uzskatīta par vienu no indoirāņu apbedīšanas rituālu īpatnībām (Gening, 1977, lpp. 71-72). Šāda prakse ir vairāk raksturīga Arāla jūras sakiem. Arī ķermeņa orientācija uz rietumiem atbilst Rig Vēdas tekstiem (Kuzmina, 1986, lpp. 87). Ķermeņa nodalīšana no zemes, apakšā izveidojot veģetācijas vai kaļķu slāni, ir konstatēta bronzas un agrā dzelzs laikmeta stepes kurgānos. Dažkārt apbedījumi ir saturējuši dažus iepriekš notīrītus cilvēku kaulus (Gening, 1977, lpp. 165) vai gabalos sadalītu ķermeņu skeletus (Merpert, 1958, lpp. 86; Mandelshtam, 1968, lpp. 39-40; Vainberg, 1979, lpp. 35). Bronzas laikmetā tāda prakse ir bijusi arī Ziemeļkaukāzā (Davudov, 1974).

Arī “dzīvnieku stila” mākslā ieviestie motīvi tiek saprasti kā daļa no indoirāņu pasaules uzskata (Akishev, 1984). Pamatojoties uz šīm un citām saku praktizētām apbedīšanas tradīcijām, kas redzamas viņu materiālajā un garīgajā kultūrā, jādomā, ka rietumu saku kopienas ir bijuši indoirāņi (Freiman, 1941; Dyakonov, 1971).

Tradicionāli arheoloģiskos pētījumos arheologi mēģina sasaistīt īpatno Vidusāzijas saku materiālo kultūru ar seno persiešu un grieķu rakstītos avotos minētiem klejotāju cilšu nosaukumiem. Senie persieši ir atšķirīgi vairākas saku cilšu grupas.

Bisitun'as un Persepol'es uzrakstos ir minēti vienkārši saka, bet vēlāki avoti min saka-haumavaraga (haomu jeb somu dzerošie saki), saka-tigrahauda, saka-tyaiy, saka-paradaraya (arī paradraya, Sarmatijas aizjūras saki) un saka-tyaiy para Sugdam (saki aiz Sogdas).

Komentāros Hērodota History (Dovatur, et al., 1982, lpp. 392-394) ir sniegts datu apkopojums par literārām versijām, kas tiecas pielīdzināt seno persiešu un grieķu vārdus.

Pētnieku vairums nosliecas agrīno avotu sakus attiecināt uz vēlāko tekstu Saka-Haumavaraga. Vispārpieņemts ir, ka seno persiešu uzrakstu Saka-Haumavaraga ir pielīdzināmi Hērodota Amyrgian skitiem. Pētnieku vairākums Saka-Haumavaraga izvieta austrumos mūsdienu Uzbekistānā un Tadžikistānā, kamēr citi - tālāk dienvidrietumos Merv-Margian'ā. Saki “kas ir aiz Sogdas” (Sogdiana) reizēm tiek uzskatīti par Saka-Haumavaraga.

Saka-Tigrahauda parasti tiek izvietoti mūsdienu Uzbekistānas un Tadžikistānas apvidos, bet dažkārt tos izvieta Tjanšana apvidū un Septiņupē (tjurku Yeti Su - Septiņu upju zeme; Ili, Karatal, Bijen, Aksu, Lepsi, Baskan, Sarkand upju baseini starp Tjanšana kalniem un Balhaša ezeru). Daži zinātnieki nosliecas seno persiešu uzrakstu Saka-Tigrahauda pielīdzināt Hērodota masagetiem un izvieta tos austrumos no Kaspijas jūras. “Aizjūras” skitus parasti saista ar Eiropas skitiem, bet reizēm arī tos izvieta blakām Arāla jūrai.

Senie autori savos tekstos ir ietvēruši atšķirīgu klejotāju grupu etnogrāfiju. Hērodots raksta, ka masageti “esot liela auguma un spēcīgi, mājot austrumu un saullēkta pusē, aiz Araxes (Oxus, Amu Darja)” (I, 201). Aprakstot Kaspijas jūras austrumu piekrastes turpinājumu kā bezgalīgu līdzenumu, Hērodots komentē, ka “lielākā daļa no šā plašā līdzenuma ir masagetu zeme” (I, 204). Tālāk viņš aplūko massagetus (massagetae) apģērba un dzīvesveida ziņā kā līdzīgus skitiem un apraksta šādi: “Viņi ir gan jātnieki, gan kājnieki un šķēpneši un loka šāvēji; un viņu paradums ir nēsāt āvas (kaujascirvji). Viņi vienmēr lieto zeltu un bronzu; visi viņu šķēpu un bultu uzgaļi un āvas ir no bronzas, un zelts ir galvassegu un jostu un siksnu rotājums. Līdzīgi viņi aprīko savus zirgus, priekšdaļu bruņojot ar bronzas krūšu bruņām un liekot zeltu uz pavadām, laužņiem un vaigu plāksnēm. Bet dzelzi un sudrabu viņi nelieto nekad, jo viņu zemē to nav, kamēr zelts un bronza pārpilnībā.

Tagad par viņu paražām- katrs vīrietis prec sievu, tomēr sievas ir kopīgas visiem. Grieķi saka, ka tā ir skitu paraža; tā tas nav, tas ir masagetu paradums. Kad vīrietis iekāro sievieti, viņš pakarina savu bultu maku viņas ratu priekšā un bez kavēkļiem stājas ar viņu dzimumsakaros. Lai gan viņiem nav nolikti dzīves noteikumi, tomēr kad cilvēks ir ļoti vecs, visi viņa radi sanāk kopā un viņu nogalina, turklāt viņa ganāmpulka lopus, tad vāra gaļu un mīelojas ar to. To tur par laimīgāko nāvi.

Kad cilvēks mirst no slimības, viņi to neēd, bet apglabā viņu zemē un žēlojas, ka viņš nenodzīvoja, lai taptu nogalēts.

Viņi nekad nesēj; viņu barība ir viņu ganāmpulks un zivis, kas viņiem ir pārpilnībā no Araksas. Viņu dzēriens ir piens.

Saule ir vienīgais dievs, ko viņi godā; tai viņi upurē zirgus; iemesls ir tāds, ka saule ir ātrākā no dieviem, tādēļ viņi tai dod ātrākās no mirstīgajām būtnēm”. (I, 215-216)

Arī Strabo (XI, VI, 2) ciltis, ko daži grieķu autori ir saukuši par saka un citi par massagetae izvieta aiz Kaspijas jūras. Saskaņā ar viņa dokumentējumu (XI, VIII, 2), “lielāko daļu no skitiem aiz Kaspijas jūras sauc par dai. Ciltis,

kas dzīvo tālāk uz austrumiem, sauc par masageti un sakiem, un visus pārējos apzīmē ar kopēju nosaukumu skiti, tomēr katrai ciltij ir savs nosaukums. Kopumā viņi visi ir klejotāji.”

Par masageti ir teikti šādi nostāsti: “kādi no viņiem dzīvo kalnos, citi līdzenumos, vēl citi purvos, kas veido upes, un vēl citi purvu salās.... Kā vienīgo dievu viņi godā sauli un tai upurē zirgus. Viņu zemē nemaz nav sudraba, dzelzs ir maz, bet varš un zelts ir pārpilnībā (XI, VIII, 6).... Līdzenumu iedzīvotāji ar zemkopību nenodarbojas (lai gan zeme pieder), bet dzīvo kā klejotāji un skiti, no jēriem un zivīm. Daļa ir izveidojuši kopīgu dzīves veidu visām šādām ciltīm...viņu apbedīšanas riti, paražas un visa ikdienas dzīve ir līdzīga.” (XI, VIII, 7)

Hērodota Araxes visbiežāk tiek pielīdzināta Oxus (Vahša), mūsdienu Amu Darjas upei. Masageti parasti tiek izvietoti kaut kur aiz tās Kaspijas jūras nozarojuma Uzboi vai starp Oxus un Yaxartes upēm. Acīmredzami Hērodots masagetus nav uzskatījis par skitu ciltīm, viņš ir apgalvojis, ka tās ir apspieduši masageti, ka skiti pametuši savu dzimteni Āzijā (IV, 11).

Spriežot no Hērodota un Strabo rakstītā, jādomā, ka tāpat kā nosaukums 'saka', vārds massagetae ir bijis apkopjošs nosaukums dažādām populācijām, kas dzīvojušas dažādās dzīves vietās. Šis pieņēmums ir apliecināts no jauna, iztīrējot tekstus, kas skar Aleksandra Lielā karagājienu caur Vidusāziju. Vēsturiskajās epizodēs iesaistītie klejotāji tiek dažādos gadījumos saukti par scythian, massagetae, dakhs. Vēsturiski-arheoloģiskās rekonstrukcijās masageti tiek saistīti ar Chirik-Rabat vietām Sir Darjas upes lejtecē (Vainberg, Levina, 1990). Tomēr arheoloģiskie avoti jebkura vēsturiska etnonīma identifikācijai sniedz vien netiešas liecības. Tādēļ katrs tāds skaidrojums ir jāuzskata par pieņēmumu.

Visa ekonomiskā un kulturālā daudzveidība saku populācijā sakņojas bronzas laikmetā, un arheoloģiskos materiālos, kas atspoguļo saku kultūras veidošanās posmu, izpaužas būtiski atšķirīgi kultūras paraugi. Vēlāk dažādu iekšēju un ārēju sastāvdaļu ietekmē sākotnējais bronzas laikmets ierosinājis Vidusāzijas populāciju etnisko daudzveidību daudzējādā ziņā.

7-6.gs.pr.m.ē. mijā Amu Darjas lejtecē parādījusies senā Horezmas valsts. Attīstība ir turpinājusies, ne bez Ahemenīdu impērijas ietekmes. Vienlaikus ekonomiskā sistēma, mājokļu uzbūve un keramikas paņēmieni uzrāda, ka Horezmas populācija ir veidojusies no vietējām saknēm. Bez tam ir ļoti iespējams, ka daļu no Horezmas populācijas ir sastādījušas arī sak'u kopienas. 7-6.gs. pr.m.ē. mijā tradicionālie un tipiskie saku apbedīšanas riti ir izzuduši.

Ne vēlāk kā 5.gs.pr.m.ē. šīs grupas pamazām ir pieņēmušas jaunus apbedīšanas ritus, kas ietvēruši iepriekš notīrītu osuārijos saliktu kaulu aprakšanu (Rapoport, 1971; Vainberg 1979). Šis rīts, kas parādās lopkopju populācijās, varbūt ir jāsaista ar Horezmas kultūras ietekmēm. Tomēr apbedīšanas rīti viscaur vienādi nav bijuši, jo oāzes perifērijā ir konstatētas atšķirības, kas atspoguļo noturīgu lopkopju grupu nostāju.

Amu Darjas kreisajā krastā joprojām ir dzīvojušas populācijas, kuru fiziskā izpausme bijusi līdzīga kā agrīnajā saku periodā. Horezmas valsts veidošanās laikā vērā ņemams Amu Darjas saku apjoms ir migrējis no deltas uz ziemeļiem, ziemeļrietumiem un dienvidaustrumiem. Arāla jūras saku rītiem līdzīgi apbedīšanas rīti ir atrasti dienvidos no Urālu kalniem un Septiņupē. Sir Darjas deltā raksturīgās saku apbedīšanas ritu tradīcijas ir saglabājušās līdz 6-5.gs.pr.m.ē un Chirik-Rabat kapulaukos ir konstatējamas līdz 2.gs.pr.m.ē.

1.gs.pr.m.ē. vidū kulturālā un ekonomiskā saikne starp Amu Darjas un Sir Darjas lejtecēm ir izzudusi, un katra populācija ieguvusi atšķirīgas īpatnības. Septiņupē 5-3.gs.pr.m.ē. turpinājušās attīstīties klasiskās saku tradīcijas un tās ir labi dokumentētas ar materiāliem no milzīgajiem Issyk un Besshatyr kurgāniem (Akishev, 1974; Maksimova, 1978; K. Akishev, 1977; A. Akishev, 1984). Daudzas tā laika kapsētas ir atruktas Chu un Tala's upju ielejās. Citi 2.gs. un 1.gs.pr.m.ē. vidus kurgāni atrodas centrālā Tjanšana un Issyk Kul ezera ielejās. Iekšējā Tjanšana augstkalnu ielejās apbedīšanas rīti ir turpinājuši atbilst bronzas laikmeta tradīcijām (Bernshtam, 1952).

Starp 5. un 3.gs.pr.m.ē. dienvidos no Fergānas ielejas Alai kalnu grēdas augstkalnu ielejās bez atsevišķu mirušo apbedījumiem ir konstatēti kolektīvi apbedījumi ar līdz pat septiņiem skeletu slāņiem. Pašā Fergānas ielejā lopkopju apbedījumu artefakti ir līdzīgi tiem, kas atrasti šā reģiona zemkopju apbedījumos (Gorbunova, 1962).

Zauzboi plato lopkopji ir piekopusi netipiskus apbedīšanas ritus. Vienpersonu apbedījumi ir virszemes akmens kapenēs. Kapenēs nav likti rituālie ēdieni (Yusupov, 1986). Ziemeļrietumu Turkmenistānas apbedīšanas ritu saliktās iezīmes atšķir vietējos kapulaukus no plaši izplatītajiem tā paša laika Vidusāzijas apbedījumiem (Vainberg, Yusupov, 1990).

Kopumā var secināt, ka 1.gs.pr.m.ē. vidū kulturālā nodalīšanās, kas redzama jau starp saku ciltīm to veidošanās posmos, ir izteiktāka. Senās tradīcijas, kādas tās atspoguļojas materiālajā un garīgajā kultūrā, ir bijušas noturīgākas apvidos, ko tieši nav skārušas Tuvo Austrumu zemkopju civilizācijas. Turpretim ahemenīdu un vēlāk grieķu militārās vai politiskās ekspansijās iesaistīto reģionu lopkopju populācijas ir attīstījušās par jaunām

un oriģinālām sabiedrībām. To ekonomisko un politisko darbību daudzējādi ir noteikusi īpašā mijiedarbe, kas noritējusi starp lopkopjiem un zemkopjiem, kuri apmetušies Vidusāzijas oāzēs.

Visai iespējams, var domāt, ka 1.gs.pr.m.ē. otrajā pusē dažāda kulturālas dažādošanās intensitāte saku pasaulē ir izraisījusi jaunu klejotāju cilšu kopienu veidošanos. Dažu no šiem etnosiem nosaukumi ir pases, sakaravales, aparns, asee's derbices un citi. Tie ir minēti seno autoru tekstos.

[449]: indoskiti ir skitu grupas, kas iebrukušas Indijā un izveidojušas dažādas ķēniņvalstis; līdztekus sak'iem arī citas sabiedrotas ciltis, kā medii, xanthii, massagetae. Visas šīs tautas ir uzņemtas Indijas vidusmēra sabiedrības karavīru-valdnieku (kšatriju) sabiedrībā. Šaka agrāk bijusi pār-Hemodos (Aizhimalaju skatot no Indijas) reģiona - purānu Šakadvīpa's jeb grieķu klasisko rakstu Scythia's - tauta. Charax'as Isidor's (m.ē. 1.gs.sākums) viņus apliecina Sakastān'ā (mūsdienu Seistan). Eritrejas jūras Periplus (ap m.ē. 70-80.g.) skitu apgabalu apliecina Indas lejtecē ar Minnagra kā galvaspilsētu. Ptolemy (ap m.ē. 140.g.) arī apliecina Indo-Scythia Indijas dienvidrietumos, kas aptver Patalene un Surastrene (Saurāštra's pussala) teritorijas. Skitu 2. gadsimta pirms mūsu ēras invāziju visai neapšaubāmi ir kopīgi veikuši saki, pahlavi, kāmbodži, paradi, rišiki un citas sabiedrotas ciltis no ziemeļrietumiem.

[440]: saskaņā ar Grousset, "saki, yüeh-chih spiesti, ir iebrukuši Sogdianā un tad Baktrijā, tur ieņēmot grieķu vietu. Tas noticis ap 140-130.g.pr.m.ē. Tad, yüeh-chih atspiesti uz dienvidiem, saki ieņēmuši saku zemi, Sakastānu, no kā radies mūsdienu persiešu Seistanas nosaukums."

Indijas valodnieks Weer Rajendra Rishi ir atklājis Indijas un Vidusāzijas valodu radniecību, kas piešķir ticamību saku ietekmes varbūtībai Ziemeļindijā.

Vienīgais pieraksts no saku agrīnās vēstures ir Issyk kurgānā Kazahstānā atrasts uzraksts, īss fragments uz sudraba kausa. Tas ir rakstīts Kharoṣṭhī rakstzīmju variantā un, domājams, saku dialektā. Harmatta (1999) šo valodu inentificē kā Khotanas saku dialektu un uzrakstu provizoriski tulkojis "Šim traukam jā satur vīnogu vīns, jāpapildina ar gatavu ēdienu, cik vajag mirstīgajam, tad jāpieliek svaigs sviests." Tas, ko mūsdienās sauc par saku valodu, ir saku pārvaldītās Khotanas ķēniņvalsts valoda.

Austrumsaku valoda ir austrumirāņu valodu varietāte, kuras liecības ir no senajām budistu Khotan, Kashgar un Tumshuq Tarimas ieplakā tagadējā Xinjiang, Ķīnā, ķēniņvalstīm. Tā ir irāņu vidusposma valoda. Dokumenti uz koka un papīra bijuši rakstīti pārveidotā Brahmī rakstā, kas laika gaitā papildināts ar atsevišķiem burtiem un neparastiem savienojumiem. Šos dokumentus datē ar 4-11.gadsimtu. Tumshuqese dialekts bijis arhaiskāks par Khotanas, bet ir

daudzmaz saprotams, jo ir dažos ar khotanas dialektu salīdzināmos rokrakstos. Abiem dialektiem ir kopīgas iezīmes ar mūsdienu Pashto un Wakhi. Tā laika dokumentos šī valoda saukta par Hvatanai. Daudzi vārdi no Khotanas dialekta ir aizgūti toharu (kušanu) valodās). Ar 4.gs. sākoties tjurku ekspansijai, saki ir pakāpeniski iekaroti un mainīta viņu kultūra.

[443]: ķīniešu valodā saka izrunājams kā Sohee (S.P.Gushchin). Saka-Huna jeb 'Saka good' (saules godātāji Saka) ir minēti Avestā ar nosaukumu turan'iešu klans — Hiona. Tjurku valodās solārie Saka-Huna ir saukti par (Gün), kas senturku valodā arī nozīmē 'saule'. Šīs Saka-Huna ciltis ir daudzu tjurku (Saqsines, Qipsaqs, Shakmans), irāņu (Shaha, Sakamans, Sai) un indoāriju (Shakya, Sakyamuni) klanu senči. Saka-Huna ciltis ir arī tieši klanu Kun, Kayi, Ashina senči. Saskaņā ar paleo-DNA datiem, sak'iem ir bijusi R1a haplogrupa. Pašlaik nav ķēnišķā Ashina klana tiešu pēcteču labi dokumentētu DNA testu datu. Tomēr ir zināmi Kun un Kayi pēcteču dati, kas uzrāda haplogrupu R1a, klāsteri Z93.

Šākadvīpa, shakadvipa, śākadvīpa - saku, skitu zeme.

[448]: arī Śvetadvīpa (bālo? zeme), ir mītiska sala (kontinents; par tādiem saukti ūdeņu, kalnu grēdu ierobežoti reģioni) hindu reliģijā. To apskalo sūkalu jeb piena jūra (dadhimaṇḍa, mastu; varbūt saldūdens, Kaspijas jūra?) jūra 3200000 jūdзиenu (yojana) plašumā. Saskaņā ar hindu tradīcijām, Śākadvīpa ir reģions Visumā, kas atrodas dienvidos no 'Sāls jūras', kas savukārt atrodas zemeslodes dienvidos (versija - zemes ap Mēru jeb Himalaju kalniem). Šajā salā ir milzu Šāka (tīka) koks (kurā mājō gandharvas un pusdievi siddhi), no tā ir salas nosaukums. Kokam esot salda smarža, un visa sala izdalot jauku smaržu.

Šīs salas mītiskais valdnieks Medhatithi (saistība ar mediešiem?), ir bijis Priyvrata dēls. Priyvrata ir mītisks ķēniņš, viņš bijis uzticīgs, bijis ieslavēts, jo precējies un ticīgs. Medhatithi, Śākadvīpas ķēniņam, ir bijuši septiņi dēli - Purojav, Manojav, Pawamana, Dhumranik, Chitraref, Bahurup un Vishwdhar. Tie ir padarīti par septiņu šīs salas daļu valdniekiem.

Šīs salas ļaudis piekopj elpas aiztures (prānāyama) vingrinājumus, lai vājinātu savas kaislības (rajoguṇa) un tumsonību (tamoguṇa). Šie ļaudis godājot Hari (Višnu) Vēja dieva veidolā - meditējot. "Śākadvīpa atrodas Cira (Šaurajā) jūrā, un Śākadvīpas ļaudis ir draudzīgi" (Višnu Purāna). "Śākadvīpā kastu (sabiedrības slāņu) sistēma ir tāda pat kā Jambudvip'a (Indijā). Tur ir četras kastas:

1. magi;
2. mushu;
3. manu;

4. mandak”

(Mahābhārata 6.604).

[450]: Sakaldvīpiya brahmīni jeb Bhoyaka bramīni, ir hindu priesteru un ajuvēdas skolotāju (ācārya) kārtā. Sakaldvīpiy'us sauc arī par maga bramīniem (Maga Brahmin), ir zināms arī, ka maga bramīni ir Sūryadhvaja (saules zīmes) bramīni, kuri tomēr sevi uzskata par atšķirīgiem no Sakaldvīpiya/Bhojaka bramīniem. Indijas Sakaldvīpiya bramīnu kopiena sevi uzskata par no irāņu saknēm nākušiem un apliecina, ka savu pievārdu maga ir mantojuši no priesteru grupas, kuri Indijā iekārtojušies kā Maga-Dias jeb Maga-Brāhmaṇa.

Krišnas dēls Samba ir slimojis ar lepru, un ir dziedināts, kad sācis pielūgt Sūry'u, hindu saules padievu (skat. Saurāṣṭra). “Pirmo bramīnu šākha vidū sauca Sujihva. Tam bija meita vārdā Nikshubha, kura tā iemīlēja Sūry'u, ka kļuva no tā grūta. Tā viņa dzemdēja Jaraśabd'u, kurš bija visu magu-skolotāju (maga-ācārya) aizsācējs. Viņi atšķīrās ar svēto jostu, sauktu avyanga, ko valkājuši ap vidu.”

Samba mītiskā putna Garuda's mugurā lidojis uz Šākadvīp'u, savācis tur magus-skolotājus un iekārtojis viņus kā priesterus savā saules templī. Lai kāda būtu viņu sākotnējā ticība, Bhavishya Purāna sacerēšanas laikā Sakaldwīpiyas tikuši identificēti kā Sūrya's godātāji. Vēlāk, Vrihata samhit'ā, Varahamihira norāda, ka Sūry'as tēlus ir bijis jādarina magiem, jo viņi ir pirmie šīs dievības godātāji. Sūrjas tēlus bijis jātērpj kā ziemeļniekus, ar apģērbtām kājām, ar svārkjiem un jostu. Šā padieva agrīnie attēli tiešām atbilst šiem priekšrakstiem, un agrīnā ikonogrāfija šo dievību attēlo kā dievību Vidusāzijas tērpā, ar zābakiem.

Vārda Mihir (Mitra), atvasinājuma no vidusirāņu Mihr, lietojums uzrunājot hinduisma Sūry'u ir uzskatāms kā Sakaldwīpiya's ietekmi uzrādošs. Šākadvīpa's bramīni īstenībā ir bijuši noderīgi Saules tempļu būvēs dažādās indiešu zemes daļās, tostarp Kašmīrā, Kathiavadā un Somnathā Gudžaratā, Dholpurā Rādžastānā, Hissarā Džodhpurā, Bharatputā un Khadžuraho Madhja pradešā, Konarkā Orissā un Deo, Punjarkā, Devkundā un Umga Biharā. Domājams, Sakaldwīpiya's centrs ir bijis Magadhā. Atbilstoši viņu tradīcijai viņiem tur piešķirtas 72 pilsētvalstiņas (pura), un viņi saukti drīzāk pēc pilsētiņas, nevis pēctecības (gotra).

Ar laiku viņi migrējuši uz visām pusēm, tomēr saglabājuši piederību sākotnējai pilsētvalstiņai (atšķirībā no identificēšanās ar savu pēctecību), un ir stingri savā gotras un puras eksogāmijā (pretēji bramīniem), un piešķir tai galveno svarīgumu izkārtot precības; endogāmija savā dzimtā līdz 74.paaudzei ir aizliegta.

Kopā Šākadvīpī gotras: Kāśyapa, Garga, Pārāśara, Bhrigu/Bhargava, Kauṇḍinya, Kausala, Bharadwaj, Vasu, Suryadatta/Arkadatta, Nala, Bhavya Maṭi, Mihrāsu.

Magiem (Sūryadhvaja) ir 5 gotras: Surya, Soral, Lakhi, Binju, Malek Jade. Lieli śākadvīpiya centri ir Rādžastānā Indijas rietumos un pie Gaya's Biharā.

Nosaukums Bhojaka ir izplatīts rietumu pavalstīs, kamēr Śākadvīpī un tā daudzie varianti ir raksturīgi ziemeļiem un austrumiem. Apzīmējumi Graha Vipra and Ācārya Brahmin ir parasti Orissā, Rietumbengālē un Rādžastānā.

Viena no Śākadvīpī grupām, Sūryadhvaja bramīni, ir Ziemeļindijā vietēja un ir vienīgā no Śākadvīpī grupām, kas tiek pieskaitīta Kašmīras mācīto cilvēku (Kashmiri Pandits) aprindām. Bhojak'i un sewak'i tiek vēsturiski saistīti ar dažiem džainu tempļiem Gudžaratā un Rādžastānā, kur tie kalpo kā priesteri un palīgi. Daži no Biharas un Utarpradešas Śākadvīpī bramīniem ir Ajurvēdas dziednieki, daži ir priesteri radžputu dzimtās, citi - zemes īpašnieki (zamīndar). Par Daivajña (astrologi, pareģi) saukta kopiena, nākusi no Konkanas un runā konkani valodā, esot cēlušies no magiem.

śākavrata, shakavrata, śākavrata - dots vārds atturēties no dārzeniņiem utml.

śakhā, shakha, śākhā - zars, nozare, sazarojums, dzimta, pirksts, roka vai kāja, žākle, stakle (bikšainie atšķirībā no Indijas pamatiedzīvotājiem?);

J.A.Grimes [8]: dažādi Brāhmaṇ'u atzari, kas vēlāk noveduši pie dažādu skolu rašanās - piem., Aitareya, Kauṣītakī u.c.

śākhāmriga, shakhamriga, śākhāmṛga - zaru (žākļu) zvēriņš, vāvere; 'zaru zvēriņš', arī vṛkṣamarkaṭikā - 'meža mērkaķītis'. Vāveres Indijā uzskata par svētām un tās neaiztiek

Śākja, shakya, śākya - galvenais mūsu laikmeta buda; dzimis Kapilavastu 566.g.pr.m.ē. Viņa tēvs Suddhodana ir bijis šā apgabala rādža. Viņa māte ir bijusi Mayadevī, un viņa paša sākotnējais vārds bijis Siddhartha. Viņš piederējis pie Kṣatriya Śākya cilts, bet Gautama, domājams, norāda uz rāsi, kurai piederējusi viņa dzimta; skat. arī maurya, buddha, sarmatae, sauromat. Skat. arī [439]

[12]: Buddha's dzimtas klans, it kā cēlies no vārda śāka - dārzeni, bet ķīnieši to saprot kā 'spēcīgs, stiprs'. Šis klans esot šurp atklejojis no Indas deltas, ieņēmis apgabalu no Nepālas piekalnēm līdz dienvidu līdzenumiem. Viņu galvaspilsēta bijusi Kapilavastu. Budas laikā šis klans bijis Košalas lēņu valsts, savienota valsts.

Śākjas esot sākušies ar Ikṣvāku (skat. kuru: divas upes - Sarasvatī (Oxus) un Dṛṣadvatī (Jaxartes) veido Ikṣvāku.). Viņa četri dēli valdījuši Kapilavastu. Viņa pēctecis septītajā paaudzē bijis Śākyamuni (śākju, saku svētais), budisma skolas dibinātājs. Skat. arī Sūryavaṃśa, Śākyamuni; salīdz. ar saura, Saurāstra).

Pāli kanons izseko śākju pēctecību līdz Rigvēdas zintniekam Āngirasam. Daži zinātnieki, tostarp, Michael Witzel un Christopher I.Beckwith argumentē, ka śākjas ir bijuši skiti no Vidusāzijas vai Irānas, un ka vārds śākya ir ar tādu

pašu izcelsmi kā Scythian. Indoskiti ir vēlāk parādījušies Dienvidāzijā Vidusvalsts laikā, ap 2.g.tūkst.pr.m.ē. līdz m.ē. 4.gs.

[442]: Dažas no saku ciltīm, kas dzīvoja senās Indijas un Irānas Avestas reģiona tuvumā bija gan vēdiskās, gan Avestas kultūras ietekmē. Visi saki bija zirgkopji klejotāji un karavīri (balin - karavīrs, bāliņš?) algotņi. Viņi savus mirušos glabājuši uzkalnos vai par kurgāniem sauktos kapu kalnos, kas atgādina budistu akmens stūpas vai džainu chetiya's. Līdz ar citiem pusdieviem un dievietēm viņi godājuši savus senčus - yakṣa-yakṣiṇī.

Buda ir piederējis pie Indijas saka cilts, viņš saukts par Sakya Muni kā ķēnišķs princis. Saki ir sajaukušies ar vēdiskajām tautām un varbūt runājuši jauktā valodā, kas varbūt veidoja agrīnu senās Indijas prākrita versiju jeb arth-māgadhī. Savukārt Mahāvīra piederējis pie lichhav'u jñātr (zinātāju) klana, līdzīga saku grupas saka, pahlva, parada un kamboj ciltīm. Vairākums Indijas vietējo cilšu vēdiskajā laikā ir piekropuši dievkalpošanas vrātya (padievu, pusdievu) tradīciju, kad tagad ir iekļāvusies visās lielajās Indijas reliģijās.

[444]: Mahāvamśa Tikā vārda Maurya izcelsmi skaidro šādi: "Moria's valdnieku apzīmējums ir atvasināts no labvēlīgajiem apstākļiem, kuros izveidojusies viņu galvaspilsēta. Kad vēl bijis dzīvs Buda, prinča Vidhudhaba izraisītā kara posta padzīta, kāda daļa no śākya pēctecības, kas atkāpusies uz Himavanta kalniem, atklājusi burvīgu jauku vietu, ūdeņiem bagātu, augstu bo un citu koku mežu vidū. Vēloties tur apmesties, viņi vairāku lielu ceļu krustojumā dibinājuši pilsētu ar izturīgiem vaļņiem, aizsardzības vārtiem un rotātu ar brīnišķām ēkām un izpriecu dārziem.

Pilsētā bijusi rinda ēku ar kārniņu jumtiem, kas izkārtotas kā pāva kakla apspalvojums, un tā kā tā atbalsojusies kā konoh un mayūr (gaiļu, pāvu) baru dziesmas, tā arī tikusi nosaukta. Šā apstākļa dēļ šīs pilsētas sak'u kungi un viņu bērni un pēcteči visā Džambudvīpā ieguvuši Moriya slavu. Tā šī dinastija nosaukta par Moriya jeb maurju dinastiju." Skat. arī viśākha, maurya.

[445]: skitu tēvu un amazoņu māšu pēcnācēji, kā minējis Hērodots, ir sauromatae (saura+mata=Saules godātāju, saules dēlu māte?, Σαυρομάται; agrā dzelzs laikmeta (6-4.gs.pr.m.ē.) tauta). Lai gan leģenda, tomēr tāda cilts pastāvējusi ir un pēc 130.g.pr.m.ē. bijusi spiesta aiziet uz rietumiem. Tā asimilējusi ķēnišķos skitus. 1.gs. pr.m.ē. beigās sarmatu koalīcija sastāvējusi no četrām ciltīm:

- iazyges, kuri kādreiz dzīvojuši Azovas jūras krastos un pārcēlušies uz Donavas (Danube) krastiem. Viņiem nācies virzīties uz tagadējās Austrumungārijas teritoriju, kur apmetušies ap m.ē. 50.gadu. Viņus 175.gadā sakāvis Romas imperators Marcus Aurelius;
- urgi dzīvojuši Dņepras krastos dienvidos no Kijevas;

- ķēnišķie skiti (Royal Scythians) joprojām dzīvojuši Ukrainas dienvidos un kļuvuši par nozīmīgāko sarmatu cilti. Viņi un urgi sākti saukt par sarmati'em. Domājams, romieši ar viņu apmešanos Ungārijas austrumos ir samierinājušies, tomēr stāvoklis palaikam bijis saspringts. Piemēram, sarmati 92.gadā iznīcinājuši 21.Legion Rapax;

- roxolani dzīvojuši starp Donu un Dņepru, bet aizņēmuši jazigu vietu pēc to migrācijas uz Ungārijas teritoriju.

Sarmatu valoda ir piederējusi pie indoeiropiešu valodu ģimenes ziemeļirāņu vai vidusirāņu grupas un vēl ir dzīva osetu tautu grupā Kaukāzā. Ap m.ē. 370.g. no huņņu spiediena no austrumiem un ar to aizsāktās tautu staigāšanas uz rietumiem irdenā sarmatu cilšu savienība sadalījusies.

Padomju vēsturnieks Boriss D.Grekovs 1947.g. pamatojoties uz atradumiem kurgānu apbedījumos ir definējis viendabīgu stepes klejotāju kultūru, kas no Melnās jūras pletusies austrumos līdz Volgai ar galvenajiem atradumiem Kardajelovas un Černajas apmetnēs pie Urālas upes. Grekova laika skala saskan ar lielāko daļu antīko avotu un noder arī kā orientieris:

- sauromati (6-5.gs.pr.m.ē.);

- agrīnie sarmati (4-2.gs.pr.m.ē.);

- vidus sarmati (2.gs.pr.m.ē. beigas līdz m.ē. 2.gs.beigām);

- vēlīnie sarmati (m.ē. 2.gs.beigas līdz 4.gs.)

... Pašlaik par ticamu tiek pieņemts, ka sauromati ir bijuši sarmatu senči, varbūt tas ir viņu agrākais pašnosaukums.

No 3.gs. sarmati ir nometināti visā Romas impērijā, karojuši ar savām smagajām dzelzs bruņām romiešu armijās (skat.iepr. - jātnieki - algotņi; starp tiem romieši minējuši arī lat'us un lit'us; skat. tālāk) un bieži ieguvuši Romas valsts pilsonību. Romas valsts rokasgrāmatā Notitia Dignitatum (starp m.ē. 425. un 433.g.) vien Gallijā un Itālijā nosaukti 18 sarmatu apmetņu centri. Arī Tīringā atrodas sarmatu apmetnes. Arī Lejasreinā ir bijis izvietots sarmatu karaspēks, piem., romiešu Geldubas cietoksnī tagadējās Krēfeldas vietā.

Sarmati kopumā nav bijusi vienota tauta, bet sastāvējuši no daudzām tautu grupām un ciltīm, kuras saistījis kopējs kultūras redzesloks.

Lielākā no sarmatu ciltīm ir bijuši aorsi (aorsen). Pēc nošķiršanās no sarmatu cilšu federācijas tie ir apmetušies ziemeļos no Bosfora impērijas un drīz iekarojuši visu Ukrainu, Baltkrieviju un Krievijas apvidus līdz Novgorodai. Mūsu ēras 3.gs. viņus galīgi sakāvuši goti.

Jazigi (Jazygen, latīn. Iazyges) sākotnēji apmetušies rietumos no Donas upes Melnās jūras piekrastē. Viņu koloniju starp Donavu un tās pieteku Tisu ir papildus pieprasījusi Roma, lai iedzītu ķīli starp ģermāņu un daku

teritorijām. 5500 vīri no viņu kavalērijas tikuši izvietoti Romas dienestā Britānijā.

Alani (Alanen) no 2.gs.pr.m.ē. ir konstatējami Ziemeļkazahstānā un Kaspijas jūras ziemeļaustrumos, pēc tam tie no m.ē. 1.gs. vidus virzās uz Dienvidkrievijas stepēm starp Volgu un Donu. Kā pašu cilšu apvienība tie ir pastāvējuši ilgāk par sarmatiem un vēlākos laikus uzņēmuši arī citus kultūras elementus. Daļa no alaniem pievienojušies vandāļu tautas staigāšanai un ar tiem 5.gs. nokļuvuši Āfrikā. 9.gs. Kubaņas apvidū un Ziemeļkaukāzā izveidojusies alanu valsts, ko pēc dažiem gadsimtiem kristianizējuši Bizantijas misionāri. Ar mongoļu iebrukumu 13.gs. šī alanu ķēniņvalsts tikusi sagrauta, un daži tūkstoši alanu izdzīti uz Ungāriju.

Roksolani (Roxolanen) sākotnēji apmetušies rietumos no Donas upes tagadējās Ukrainas stepēs. No m.ē. 1.gs. tie apmetušies ziemeļos no Donavas un atkārtoti uzbrukuši Romas provincei Moesia.

Siraki (Siraken) skaita ziņā ir bijusi mazākā sarmatu cilts un sākotnēji apmetusies Kazahstānā. 5.gs.pr.m.ē. tā ir pārceļojusi uz apvidu ziemeļos no Melnās jūras un 4.gs.pr.m.ē. beigās apmetusies starp Donu un Kaukāzu, kur ieguvusi kundzību pār Kubaņas apgabalu. Sirakiem ir bijušas dzīvas attiecības ar Bosfora impēriju, un daudzi no viņiem ir atmetuši savu pusklejotāju dzīves veidu, kļuvuši par nometniekiem un pārņēmuši grieķu kultūru un valodu.

Maioti (Maioten) pretstatā sarmatu klejotāju ciltīm ir bijuši nometnieki zemkopji, starp citu, Krievijas Tamaņas pussalā (iepretim Krimai austrumos) un Kaukāza apvidū, arī stiprā grieķu kultūras ietekmē.

Bez nosauktajām tautgrupām ir bijuši vēl masageti, saki, kā arī daudzas mazākas sarmatu ciltis; vēl “sieviešu pārvaldītāji” (Gynaecocratumeni), kurus minējis Pomponius Mela un Plīnius Vecākais, un kas dzīvojuši Azovas jūras apkārtnē un uzskatīti par amazoņu dzīvesbiedriem).

[446]: saskaņā ar Diokletiānu ... Eumēnes savā publiskajā runā par Constantius Chlorus teicis, ka čamavi (Chamaves) un frīzi (Frisiens) tikuši pārvietoti uz Galliju un kļuvuši par zemniekiem; un, visbeidzot, ar (Romas imperatora) Maksimiāna rīkojumu neapstrādātās zemes un Nerviens Tréviriens tikušas apdzīvotas ar letiem (Lètes) un frankiem (Ex Panegyrico Eumenii in Constantium, cap. IX un XXI. - Rec. des Hist. de France, tom. I, p. 714). Šīs kolonijas sākumā bijušas pārāk mazas, lai dotu jaunus nosaukumus kantonam, kurā viņi dzīvoja. Tomēr šī jaunā Gallijas kolonija bija izveidota, 293. un 294. gadā ļoti maza; ir iespējams, ka šie leti bija (Eiropas) sarmatu vai sauromatu (Sarmates, Sauromates; saura- saules godātājs, saules dēls) cilts, bez tam Ausone savā dzejolī minējis: “Arvaque Sauromatum nuper metata colonis” (Auson., Precatio v.

31, p. 292 (332). - Id. de Mosella, X, V. et 9, p. 298 et 299 (334), edit. ad usum Delph., 1730, in-4.). Saskaņā ar 'l'abbe Dubos' minējumu, šķiet, ka vārds Læti, kas atvasināts no Lætus, ticis izmantots, lai apzīmētu visas barbaru tautas, kas karojušas Romas imperatora dienestā, vai kas naturalizējušās vai bijuši impērijas iedzīvotāji; tomēr tad vajadzētu atrast dažādās vietās gallu batavu lætus (bataves - pie Reinas), teitoņu (teutons) lætus utt. Tomēr Zosyme, runājot par tīrānu Magnentius (Magnence) (Zosym, Hist, lib. II, 134. lpp.), ir teicis: "viņš bija ārvalstu izcelsmes un dzīvoja starp lætiem, gallu tautu". Šis fragments, un jāteic, l'abbe Dubos to ir ziņojis ar lielu sirsnību, taču viņš nav paskaidrojis apmierinoši.

(Dubos, Hist. critique de l'établissement de la Monarchie française dans la Gaule, tom. I, p. 142). Ammianus (d'Ammien Marcellin) ir piekritis Zosyme un pierādījis, ka læti bijuši īpaša ģermāņu tauta, jo šis vēsturnieks (lib. XVI, cap. II), teicis, ka barbari pārsteiguši lætus 'Lugdunum dans la Batavie'. "Læti barbari invasere Lugdunum incautam." 'D. Bouquet' (Rec. des hist. de France, tom. I, p. 440) ir ļoti labi novērojis, ka vārdu Læti nevar iegūt no īpašības vārda.

[447]: Eiropas Sarmatija, sarmatu apdzīvots apvidus, ir aizņēmis zemes no Sarmatijas okeāna (Sarmaticus okeanus), tagad Baltijas jūras, līdz Pontus jūrai Uknus, tagad Melnajai jūrai. Vārdi Sarmatia un Uknus etimoloģiski ir saglabājuši savus līdzvērtīgos vārdus lietuviešu valodā - vārdi sarmata, besarmatis, sarmatijas ir cieši saistīti ar godu, un uknus nozīmē atrašanos ēnā, tumsā. Sarmatia ir bijusi sieviešu pārvaldīta sabiedrība, mūsdienu terminoloģijā matriarhāts. Ziņas par tās pastāvēšanu Eiropas teritorijā savā Geography ir sniedzis kartogrāfs Claudius Ptolemy (m.ē. 87-150.gg.).

Vietne <http://www.lietuvosnet/istorija> kādreiz sniedza visai daudz avotu, kuros, kā apgalvo lietuviešu pētnieki, balti un sarmati ir viena un tā pati tauta. Starp autoriem var minēt šādus vārdus - Albertas Kojelavicius, Simonas Daukantas, Teodoras Narbutas, Ceslovas Gedgaudas, Romualdas Zubinas, P.Dusburgietis un citus.

Kojelavicius ir pārņēmis zinātnisko pieeju no sava priekšteča Aleksandro Gvanjini kurš 1578.gadā ir publicējis nozīmīgu darbu latīņu valodā - 'Eiropas Sarmatijas apraksts' (Sarmatiae Europae descriptio, quae Regnum Poloniae, Lituaniam, Smogitiam, Rusviam, Masyviam, Prususiam, Pomeraniam... complectitur).

šākja, shakya, śākya - žāklis, stakle, šekums, atzars; (sakumi - divzaru dakšas?)

Šākjamuni, shakjamuni, śākjamuni - (vēlāk Buddha, Buda) - šākju cilts svētais;. [12]: pēc 500 vai 550 pārdzimšanām Šākjamuni galu galā sasniedzis bodhisatvas stāvokli, piedzimis Tuṣita debesīs utt.

Vienkāršāki apgalvojumi ir, ka viņš piedzimis kā Śuddhodana's, Kapilavastu valdnieka, un viņa sievas Māyā dēls kšatriju kastā. Māyā mirusi septiņas

dienas pēc dzemdībām, dēla audzināšanu uzņēmusies Prajāpatī, viņas māsa. Śākyamuni pienācīgā kārtā apprecējis Yaśodharā, kas viņam dzemdējusi dēlu Rāhul'u. Patiesības meklējumos Śākyamuni pametis mājas, kļuvis par pašierobežoto un beidzot 35 gadu vecumā sēdot zem koka apjēdzis, ka atbrīvošanās ceļš ir nevis askētisms, bet morāla tīrība; tas pirmoreiz ir skaidrots viņa četrās dogmās un astonkāršajā cildenajā ceļā. Viņš dibinājis kopienu (pirmie bijuši pieci mācekļi, vēlāk 10 galvenie mācekļi, katrs ar savu talantu - Śariputra ar viedību, Maudgaljājana ar pārdabiskām spējām, Aniruddha ar deva's redzējumu, Subhūti ar tukšuma skaidrojumu, Pūrna ar likuma skaidrojumu, Kātjājana ar pamatlikumiem, Upāli ar noteikumu uzturēšanu, Rāhula (dēls?) ar ezotēriku, Ānanda ar sadzirdēšanu (atskārsmi) un atcerēšanos) - uz pieticības, šķīstības un atskārsmes jeb meditācijas pamatiem, kas sākti saukt par budismu, un pats par Buddha, tas ir, apgaismoto, apskaidroto.

Miris ap 487.g.pr.Kr. (Kušinagarā jeb Kušigrāmākā), dažus (8) gadus pirms Konfūcija. Viņa dzimtas priesteriskais uzvārds ir Gautama, kas esot viņa klana sākotnējais nosaukums; viņa personvārds bijis Siddhārta jeb Sarvārthasiddha. Vecais hunnis - arī Budas iesauka.

Šāktadharmā, shaktadharmā, śāktadharmā - Visuma Mātes derība, tikumi; skat. sauradharmā (Sauls derība).

[423]: saskaņā ar 'Bhaktivinoda Thākura'u - (1. (2.?) pakāpe derību hierarhijā; sagatavošanās pakāpe. Sekotāji uzdod sev jautājumu par materiālās pasaules patiesumu un godā dievi Durgā, jo tā ir galvenā materiālās pasaules dievība. Šajā derībā dominē neziņas (tamas) īpašība (guṇa).

[356]: šakti tradicionālajos tekstos rodām šādus skaidrojumus:

“Sieviete ir dievišķums, sieviete ir dzīvība, sieviete ir īsts dārgakmens” (Yoni Tantra (Dievkalpojums Vagīnai), Paṭala 7).

“Sievieti vai meiteni godā rūpīgi, jo viņa ir šakti, ko aizsargā tantra (kula, kaula). Cilvēkam meitene vai sieviete nekad nav jāuzrunā skarbi” (Kaulajñānānirṇaya, Paṭala 23).

“Kaulā katra sieviete tiek saprasta kā dievības izpausme. Neviens vīrietis nedrīkst pacelt roku, iesist, vai draudēt sievietei. Kad viņa ir kaila, vīrietim ir jāstāv uz ceļiem un jāgodā viņa kā dieve. Viņai ir vienlīdzīgas tiesības ar vīriešiem visos līmeņos” (Occult world of a tantrik guru, IX).

“Sieviete ir debesis, sieviete ir Tikums (dharma); un sieviete ir augstākais sakraments. Sieviete ir apskaidrība (buddha); sieviete ir dzimta (saṅgha); un sieviete ir viedības pilnība” (Yoni Tantra).

“Hari, Hara, Brahmā - radīšanas, uzturēšanas un iznīcināšanas dievi - visi rodas dzemdē (yoni)” (Yoni Tantra).

“Dievišķā yoni ir kā briljants, kā tūkstoš miljonu sauļu un tik vēsa kā desmitiem miljonu mēnešu” (Śiva Saṃhita, 15.gs.).

“ Dižā Dieve (Devī) ir yoni pamatos, un kalnu meita Naganandinī ir yoni iekšpusē. Dieviete (Kālī) un dieve Sargātāja (Tārā) ir yoni enerģētiskajā centrā (yoni cakra), un Prāta Atbrīvotāja (Chinnamastā) ir matos. Hipnotizētāja jeb Savaldītāja (Bagalamukhi) un Dievmāte (Mātangi) ir uz yoni lūpām. Dižā Laima (Mahālakṣmī, Kāmākṣī - Brahmā, Viṣṇu un Īsa māte; Trīpurāmbikā, dieve, kas tiek godāta svētvietā Karavīra Ilāvṛta augstkalnu vidū) (Kamalātmikā), Triju Pasauļu Daile (Ṣoḍaṣī Tripura Sundarī) un Zemes, Gaisa un Debesu radītāja (Bhuvaneśvari) ir yoni iekšpusē. Godājot yoni, cilvēks noteikti godā śakti” (Yoni Tantra, Paṭala 3).

“Māceklim (sādhaka), kurš godāšanas laikā teic Sarasvatī sēklas mantru AIM AIM, yoni ir labvēlīga un sniedz gan līksmi, gan atbrīvošanos. Dievsajūgas māceklis (yogin) nav baudas meklētājs (bhogin), un baudas meklētājs nav dievsajūgas māceklis, bet ja cilvēks godā yoni, viņš ir tantrists (kaula), persona, kam ir gan yoga, gan bhoga. Bez yoni godāšanas jebkāda godāšana ir bezmērķīga, ak, Durgā” (Yoni Tantra, Paṭala 3).

“Tās godāšana izraisa 'esmu Śivas (Śivo'ham) sajūtu - bhakti yoga un jñāna yoga sakušanu. Klausies, Parvatī! Krišna pēc savas mīlotās (Rādhā) yoni godāšanas kļuva par dievu Krišnu. Kungs Rāma (Śrī Rāma Jānakī Nāth) godāja Sitā yoni. Viṣṇu, Brahmā, svētie un pat es esam dzimuši no yoni. Kādas zināšanas trejās pasaulēs var līdzināties yoni lieliskumam?” (Yoni Tantra, Paṭala 4).

“Vagīna ir dievišķais spēks (mahāmāya), un penis ir laimīgais Śiva (Sādāśiva). Tos godājot, cilvēks kļūst atbrīvots vēl dzīvs esot, par to nav šaubu” (Yoni Tantra, Paṭala 5).

“Atbrīvošanās tiek sasniegta caur līksmi. Laime tiek sasniegta caur līksmi. Tāpēc māceklim (sādhaka) visos pūliņos ir jāklūst par izbaudītāju. Viedam cilvēkam vienmēr ir jāizvairās vainot, novērsties, vai kaunēties no vagīnas” (Yoni Tantra, Paṭala 6).

Šakti, shakti, śakti - J.A.Grimes [8]: 'Starjošā'; padievs; Valdnieka Śivas dzīvesbiedre, kas pārstāv Šakti jeb kosmisko enerģiju. Laipnajā formā viņu sauc par Pārvatī. Negantajā formā par Kālī un/vai Durgā, lai gan var attiekties uz jebkuru Dievietes manifestāciju

šālā, shala, śālā - zāle, skola, darbnīca, nojume, garš zars, māja, liela telpa

Šalak sa, kalāṣu shal'ak s'a - karavadonis no Tsiam (Ciems?), kurš saskaņā ar kalāṣu folkloru un dziesmu atvedis kalāṣus uz viņu patreizējo dzīves vietu

šam, sham, śām - svētība, svētlaipe, svētīts

šamana, shamana, śamana - dziedināšana, nomierināšana, remdēšana (salīdz. ar šamanis), atvieglošana, mazināšana, košļāšana, malkošana, rīšana,

izzušana, beigas, apstāja, iznīcināšana, iznīcinātājs, zirņu šķirne, antilopu suga, nometnieks, zākāšana, nolādēšana, nogalēšana, upurēšana

šambala, shambala, śambala - ģimene, dzimta, ēdamais ceļojumam, krasts, nenovīdība

šambarī, shambari, śambarī - burve, burvestība, maldi, krāpniece

Šambhalaha, shambhalah, śambhalaḥ - mītiska valsts, minēta Kalacakra Tantr'a un senajos Zhangzhung valsts tekstos. Bön rakstos minēta cieši saistīta Tagzig Olmo Lung Ring zeme. Arī bde 'byung; xiāngbālā.

[488]: ģipašs pasaules vidū ir Kailāša (Kailāśa sanskr. kristāls) kalns (Ri-bo Gangs-can Ti-tse): to sauc par Deviņzaru Svastikas Kalnu (g.Yung-drung dGu-rtseg s), (džainu Aštapada kalns); tas klāj piecsimt ģeogrāfiskās jūdzes (dpag tshad) plašu apgabalu.

No Smaržīgā Vīraka Kalna (Rin-chen sPos-ri Ngad-ldan) līdz Manasovara ezeram (Ma-dros-pa, arī Nepārspētais Tirkīza Ezers ma pham g.yu mtsho, Anavatapta, Vienmēr Saltais Ezers mtsho ma dros pa un Dievišķais Lotosa Ezers pad ma lha mtsho), piecdesmit jūdžu apgabalā uz četrām pusēm plūst četras upes:

- Gangā (Gang-gha, drīzāk Karnali jeb Gogra; Ghaghara – Gangas pieteka, iztek pie Manasarovar ezera (iespējams, tā ir arī rietumu puses Lanchen-Khambab ar zelta smiltīm) izplūst no ziļoņa mutes uz austrumu pusi;

- Inda (Sin-'du, Sindhu, ietek Arābijas jūrā; iespējams, tā ir arī Senge-Khambab ar dimanta smiltīm) vispirms iztek no lielā khyung ērgļa knābja uz dienvidu pusi un tad caur lauvas muti uz ziemeļu pusi;

- Brahmputra (Pag-shud; Yarlung Tsangpo (Ts'anpo), ietek Bengālijas līcī kopīgā deltā ar Gangā; iespējams, tā ir arī Tamchok-Khambab, smilšu smaragds) izplūst no zirga mutes uz rietumu pusi;

- Satledž (Sin-ta, Sita-dru = Šata-dru, Indas pieteka Sutlej, Satluj, Sutudri jeb Ghara; iespējams, tā ir arī Mapchhu-Khambab, bagāta ar sudraba smiltīm) izplūst no pāva knābja uz ziemeļu, ziemeļrietumu pusi.

Šīs četras krāšņās upes, katra ar piecsimt pietekām, plūstot no četrām pusēm, virzās uz okeānu. Šis apgabals raksturīgs ar rāmi plūstošiem avotiem un stingrajiem sal (Sa-la, Shorea robusta) kokiem. Šā apgabala rietumos ir Ol-mo 'i-gling (arī Ol-mo gling, Ol-mo lung-ring) zeme. Tās izvietojums ir strīdīgs; pēc Dan Martin (Ol-mo-lung-ring: The Original Holy Place. Tibet Journal, 1995, 20:48-82) šī "Garā Olmo Ieleja" jeb "Garā Melukhas Ieleja" jeb "Garā Indas ieleja" varētu būt atradusies Kašmiras ielejā ap Baltistānu, Gilgitu gar Indas upi, varbūt ietverot arī Badahšanu. Tā klāj četru tūkstošu jūdžu platību.

[489]: Yungdrung Gutsek; g.yung-drung dgu-brtseg – pilnīgi tīra un garīga zeme, saukta Tagzig Olmo Lung Ring (turpmāk Olmo Lung Ring), kura ir viņpus šīs

taustāmās pasaules netīrās dabas. Būdama visu apskaidroto dzimšanas vieta, tā ir nevainojams mājoklis, kur mūžīgi turpinās miers un patiesa liksme, un tā ir brīva no jebkādiem sagrauves draudiem no jebkādu dabas elementu puses.

Olmo Lung Ring zeme atrodas rietumos no Kailaš kalna, un ir veidota kā astoņziedlapu lotoss, dalīts četrās daļās: iekšējā, vidējā, ārējās daļas un robeža. Tās debesis ir kā astoņspieķu ritenis. Olmo Lung Ring ir brīnišķu dārzu, stūpu, parku un sniegotu kalnu pilna. Jungdrung Gutsek, piramīdas veida kalns ar deviņiem svastikas (Jungdrung) zariem, kas kā kāpnēs ved uz virsotni, atrodas Olmo Lung Ring vidū. Kamēr viens Jungdrung zars nozīmē prāta mūžīgo un nesagraujamo būtību, deviņi Jungdrung nozīmē deviņus Bön ceļus vai pakāpes. Katrā kalna pakāpē ir gan sievišķo, gan vīrišķo dievību tempļi, un brīnišķas stūpas simbolizē apskaidrības prātu.

No Jungdrung Gutsek plūst četras upes. Kalnam ir četras skaldnes, kuras ir vērstas četros virzienos, un šīs upes plūst no stūriem kalna pakājē, no veidojumiem, kas atgādina četru dažādu dzīvnieku galvas. ... Daži zinātnieki par Olmo Lung Ring uzskata Kailaš kalnu Tibetas ziemeļrietumos, – ezeru un sniegotu kalnu tā apkārtnē, kā arī četru no tā plūstošo upju dēļ.

Bön sekotāji šādu skaidrojumu neatbalsta. Tas ir tāpēc, ka Olmo Lung Ring nav fiziska vieta, kuru varētu apmeklēt parastas cilvēciskas būtnes. Lai sasniegtu Olmo Lung Ring, cilvēkam ir jāvingrinās, jāgūst tīrība no visa noli edzošā un jāsasniedz apskaidrība. Bönpo cilvēki no Olmo Lung Ring lūdzas pārdzimšanu, jo tas var notikt vienīgi pēc apskaidrības sasniegšanas. Bet Kailaš kalna apmeklēšana ir iespējama pirms sasniegta apskaidrība, – kamēr cilvēkam ir lemts pieņemt fiziskus pārbaudījumus.

Tāds ir Bönpo pierādījums, ka Kailaš kalns nav Olmo Lung Ring.

šangavī, shangavi, śaṅgavī - govju, liellopu svētīšana

Šanmukha, shanmukha, śaṅmukha - [110]: kalendāra padievs. Skanda's aspekts, Septiņmutis

šara birājak, kalāšu shara birayak - āža figūriņa no maizes. “Kutamru naktī viņi darina maizes figūriņas”. Salīdz. ar piparkūkām

Šāradā Devī, sharada devi, śāradā devī - Svētā Māte; Sri Ramakrishna's jaunavīgā sieva un diža skolotāja savu spēju dēļ, kuru daudzi uzskatījuši par Dieva mātišķā aspekta inkarnāciju

šāradaka, sharadaka, śāradaka - darbha zāles šķirne

šaranāgata, sharanagata, śaraṅagata - patverties, meklēt aizsardzību. Cilvēks, kurš to dara

šarīra-šarīri-bhāva, sharira-shariri-bhava, śarīra-śarīri-bhāva - J.A.Grimes [8]: Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a sakars, kas pastāv starp ķermeni un dvēseli

šarīra-šarīri-sambandha, sharira-shariri-sambandha, śarīra-śarīri-sambandha - J.A.Grimes [8]: būtiskais ķermeņa un iemiesotas dvēseles, ierobežotās patības un Virsīstenības sakars, kā to skaidrojis Rāmānuja

šarumat, sharumat, śarumat - bruņots ar metamajiem ieročiem

šāsanašilā, shasanashila, śāsanaśilā - rīkojumu uzrakstu akmens

šasta, shasta, śasta - slavas dziesma, himna, laime, skandēts, slavēts, nogalināts.

[128]: sākotnēji - sacīt skaļi un svinīgi - 1. skandēt, piemēram, svētu himnu vai svētu tekstu dievam kā lūgšanu;

2. vispārinot - slavināt;

3. retāk - nopietni novēlēt, svētīt vai nolādēt (skat. śaṃsa - svinīgi teikt); kā lūgšana;

4. pasludināt, paziņot. Arī śaṃsati; sāśaṃsa

šāstravāda, shastravada, śāstravāda - šāstras aforisms vai norādījums

šaš, shash, ṣaṣ - seši (persiešu sas).

šaśaka, **šaśa**, shashaka, shasha, śaśaka, śaśa - [12]: zaķis, trusis; no 'mēness zaķis' > śaśin - mēness

šāšana, shashana, śāšana - [12]: mācība, norādījums, doktrīna

šašta, shashta, ṣaṣṭa - sestais, dienas sestā stunda

Šaṣṭhī, **Šaṣṭi**, shashthi, shashti, ṣaṣṭhī, ṣaṣṭi - Sestā; prākriti daļas personifikācija, mēness kalendāra sestā diena. bērnu aizbildne padievs. Akadiešu šeššu. šiššu, šeduštu. Dažās versijās - Durgā vai Umā forma. Jānot uz kaķa. Sestās dienas pēc dzemdībām sargātāja un savu godātāju pasargātāja no bakām

šāśvata, shashvata, śāśvata - mūžīgs, pastāvīgs, viss, ilgstošs, nākošs, nebeidzams, debesis, pastāvīgums, ēters, nepārtrauktība

šat čavik, kalāšu shat chawik - zvērēt, dot vārdu, apzvērēt kaut kā īstumu. "Ja cilvēks netur vārdu, viņš dabū kākli!" Cilvēki ir atturīgi zvērēt, jo atcelšanai ir jāpurē, un ja vārds ir laužts, tad jābaidās no Dieva soda

šat-sthala, shat-sthala, ṣaṣṭ-sthala - J.A.Grimes [8]: norise Vīra šaivismā, kurā garīgais mācekļi soli pa solim aug dažādās pakāpēs, līdz sasniedz vienību ar Valdnieku Šivu.

1. Ir sešas apziņas pakāpes - bhakta-sthala, maheśa-sthala, prasādhi-sthala, prāṇa-liṅgi-sthala, śaraṇa-sthala, aikya-sthala.

Tām atbilst sešas godāšanas pakāpes - sat-, niṣṭhā-, avadhāna-, anubhāva-, ānanda-, sāmarasa-bhakti.

Šīs sešas iezīmē sešas dievsajūgas pakāpes - ācāra-, guru-, jīva-, cāra-, prasāda- un mahā-yoga.

No šīm sešām pirmās divas raksturo tyāga dvēsele, divas nākošās bhoga dvēsele un divas pēdējās - yoga dvēsele.

2. Saskaņā ar Śrīpati, tā ir saikne starp Patību (Ātman) un Vīrsīstenību (Absolute, Brahman)

śatadhāra, shatadhara, śatadhāra - zibens, ar simts straumēm, ar simts smailēm, šķautnēm

śatam, kušanu shatam, śatām - simts. Arī avestas 'satəm', lietuviešu 'šimtas', likiešu 'sīta'

śatamūrdhan, shatamurdhan, śatamūrdhan - simtgalvains; skudru pūznis

śauča, shaucha, śauca - tīrība, skaidrība, godīgums, pašattīrīšanās, atvieglošanās. (Salīdz. ar “Voi tu tiksī saučam, skraučam, voi tam škrupačam'i”?)

śauk, kušanu shauk, śauk'ā/e - saukt. Arī lietuviešu 'šaūkti'

śaul, kušanu shaul - šī saule (pretstatā viņsaulei), dzīve, dzīvība (šai saulē).

“śaul attsaik totka śāmnamts nīke wriyeṣṣe pāltakwā atyaṃts a[k]entasa - cilvēka dzīve tagad ir ļoti īsa (kā) ūdens pile zāles galā”; “śaul ka orāñ-c tā kektseño pw alecci cai tākañ-co - tava dzīvība gandrīz atsacīsies no šā ķermeņa; tas viss tev būs svešs”; “arempa rittowo mā no wnołmy aikentrā - (būtņu) dzīve ir grūta un ļoti īsa un saistīta ar ciešanām, bet būtnes (to) neapjēdz”; “śaultsa auṣap paṣṣīmar śīlaṣṣana sālyaino - kaut es viscaur dzīvē turētos labas uzvedības ietvaros!”; “kāñmem spāntemntrā onwaññe śaul - viņi smeļ un rotaļājas un tic - dzīve (ir) mūžīga”; “mant kāttankām śaulanma mā ṣp wtentse klautkontrā - tā dzīve paiet un vairs neatgriežas”

śaurasēnī, shauraseni, śauraseni - sūr'u valoda, mēdiešu valoda, skat. The New Cratylus, John William Donaldson

śauvana, shauvana, śauvana - suņa daba, suņu varza

śāva, shava, śāva - reliģisks aptraipījums, ko rada saskare ar līķi vai radnieka nāve

śavala, kalāšu shawal'a - plankumains, svītrains, raibs. “Čūskas kots cilvēks baidās no raibas virves”

śavāśa, shavasha, śavāśa - līķēdājs. Skat. arī vetāla, vanaprastha,

[12]: meža apbedīšana - līķa atstāšana mežā zvēriem apēšanai. (salīdz. ar aiziešanas mežā rituālu (vanaprastha) ar: “Vecītis kļuva nespēcīgs, tāpēc dēls viņu aizveda ar ragaviņām uz mežu un atstāja.”

[452]: Aokigahara mežs Japānā tiek saukts par “lielisku vietu, kur nomirt”; arī ar persiešu

[453]: nedaudz pretrunīgie priekšraksti Vidēvdād'ā var būt piederīgi dažādiem gadsimtiem un vietām. Varbūt vecākais no tiem ir 6.44-46:

“Kur, ak Ahura Mazdā, mums nest miruša cilvēka ķermeni, kur to nolikt?” Tad Ahura Mazdā teica: “Augstākajās vietās, Spitāma Zaraθuštra, kur līķēdāji suņi (sunō kərəfš.xvarō) vai līķēdāji putni to viegli pamanīs. Tur Mazdā godātājiem tas jānostiprina aiz kājām un matiem ar metāla vai akmens vai raga āķiem. Ja tā nedara, līķēdāji suņi un līķēdāji putni nāks vilkt kaulus uz ūdeni un augiem”.

Tādā veidā no samaitātās miesas tiek vaļā ar mazāko iespējamo kaitējumu labām radībām. Jādomā, ka tikai ūdens un augi šeit minēti tāpēc, ka kailā kalnā galā ir mazāka iespēja līķim sadegt, nonākt augsnē vai par labu dzīvnieku barību. Paši suņi un putni pieder pie labiem dzīvniekiem (par putniem skat. Anklesaria, 7.2; Schmidt, lpp. 209-11). Norāde uz šiem diviem kā miesas iznīcinātājiem ir vispārpieņemta norma, kas sastopama arī citos Vidēvdād un Pahlavi tekstu izteikumos, un to darbība kā tāda ir vēsturiskos laikos labi apliecināta.

šavita, shavita, śavita - [53]: ieroču veids (šķēps, žebērklis, pīķis; salīdz. ar šaviņš, šaut, šautra). Vārds definēts Dhanurveda-saṃhitā, kas satur ne mazāk kā 117 ieroču sarakstu. Šo darbu esot sacerējis zintnieks Vasiṣṭha, kurš savukārt pārnodevis zintnieku tradīciju, kas galu galā var būt nākusi no Šivas un Brahmā

šēmuši, shemushi, śemuṣī - viedība, saprāts, izpratne, lēmumpieņemšana, mērķtiecība

šēr, kalāšu sher - lauva, saules aptumsums. “Lauva lauva, miltu druskas dēļ tu ēd savu brāli (ka tas paliek mazāks)” Aptumsuma gadījumā sievietes dauza pannas un dzied šos vārdus

Šēra Vali Matha, shera wali matha - [110]: Tīģeru Dievmāte

šia kia, kalāšu shia kia - kas tas?

Šigan, kalāšu shigan - 1. gars Darasguru ciematā Bumburetā. Pārstāv Mahādeo, lai gan nav tik spēcīgs. Tam ir altāris, kas simbolizē divas kokā grieztas zirga galvas. Salīdz. ar Jumi; 2. Šigana altāris

šikšā-vrata, shiksha-vrata, śikṣā-vrata - J.A.Grimes [8]: džainu ētikas uzvedības kodekss. Sastāv no sāmāyika, proṣadhōpavāsa, bhōgōpa-bhōgōpa-rimāṇa, atithisām̐vibhāga

šikšā, shiksha, śikṣā - atskārsme, padoms, sniegšana, došana; mācīšana, pētīšana, dāvāšana, priekšraksts, paraugs, rīkojums, barga izturēšanās, miesas sods, audzināšana, pazemība, vienkāršība, vēlme pilnveidoties, biklums, prasmes, mākslas iemācīšana

šīla, shīla, śīla - [12]: viena no pārejām, pilnīgumiem - turēšanās pie priekšrakstiem.

Morāls priekšraksts (bauslis), rīkojums, aizliegums, noteikums, morāle. Pieci baušļi, kas jāievēro pasaulīgiem mācekļiem, un kas tāpēc varēs pārdzimt cilvēku valstībā, ir:

- nenogalināt;
- nezagt;
- nepārkāpt laulību;
- nemelot;
- nedzert alkoholiskus dzērienus.

Iesvētītiem, mūkiem un mūķenēm vēl papildus:

- nevalkāt ziedu rotas un smaržas;
- nedarboties kā aktierim, burvju māksliniekam, akrobātam un neiet uz tādām izrādēm;
- nesēdēt uz augstiem, platiem un gariem dīvāniem (vai gultām);
- neēst ārpus ēdienreizēm;
- neturēt īpašumā naudu, zeltu vai sudrabu, vai dārglietas.

Brahmā sūtra pirmajiem 5 pievieno:

- nerunāt par garīdznieku grēkiem;
- neplātīties un neniecināt citus;
- nebūt mantrausīgam, skopam;
- nedusmoties;
- necelt neslavu mūku brālībai (triratna).

šīlīmukha, shīlimukha, śīlīmukha - [394]: dzeloņmute, bite

šīndž, šinj, śīñj - džinkstēt, trinkšķēt, trallināt. Arī jhaṇati, śīñkte

šīš, kalāšu śiṣ - galva (šīška?)

šīšnadeva, shishnadeva, śīšnadeva - falla godātājs, tāds, kurš par dievu tur dzimumorgānu; astains vai fallisks dēmons, peņa pielūdzējs, dzimumorgāna kā dieva pielūdzējs

šīšpē, kalāšu shishpe' karik - 1. svilpot. "Kad nāk Joshi, svilpo!"; 2. šņakt (kā čūskai)

Šīšumāra, shishumara, śīšumāra - Gangā delfīns, jūras cūka, aligātors, zvaigznājs, kas atgādina delfīnu

Šīšupālavadha, śīšupalavadha, śīšupālavadha - 7. vai 8.gs. autora Magha episka poēma, kas apraksta, tostarp, dabu, saullēktus un saulrietus, gadalaikus, vīriešus pieņemt gatavas pērkamas sievietes, nimfu peldes utml.

Ar šiem aprakstiem tas ir svarīgs darbs par Indijas ornamentu un tērpu vēsturi, ieskaitot dažādus apģērbu veidus, piem., paridhāna, aṃśuka, vasana, vastra, ambara; virsdrēbes, kā uttarīya; sieviešu apakštērpus nīvī, vasana, aṃśuka,

kauṣeya, adhvāsa, nitambaravastra, kabandha, vidusjostu. Šis darbs ir galvenokārt varonīgā (vīra) noskaņojumā.

Šītalā, Šītalā māta, sheetala mata, śītalā māta - auksts, mierīgs, nesāpīgs, drudzī, atvēsinošs, smiltis, sarkana govs, bakas, baku dieve, jēlumu, vampīru, pūtīšu un slimību dieve; latv. Drebuļu Māte.

Bāsedo svētkos rādžastānieši Sheetla Ashtama dienā godā baku slimības dievi Sheetla Mata. Ļaudis negatavo nekādus ēdienus un ēd iepriekšējā dienā pagatavotus. Viņi ir sagatavojuši septiņus ēdienus un tad veic godāšanu un ēd tos visu dienu. Tiek pieņemts, ka bakas izraisa karstums; šāds mīts ir šo svētku pamatā

Šiva Gājatrī, shiva gayatri, śiva gāyatrī - [454]: Gājatrī mantras variants, ko dzied Pavēlnieka Šivas, hindu meditācijas, grēku nožēlas un sagraves dievības, godam. Šādā veidā tā atbilst Gājatrī mantras oriģinālajai 24 zilbju sintaksei.

AUM Bhur Bhuvah Swaha AUM
Tadpurushaaya Vidvamahe, mahādevaaya Dheemahi
Tanno Rudra Prachodayaat.

AUM. Piesauksim trīs valstības - zemes (bhur), vēja (bhuvah, gaisa) un uguns (swaha). AUM.

Piesauksim visaugstāko (Tad-) vīrišķo (-purusha) un visu zinošo pavēlnieku (vidvamahe). Meditēsim un pievērsīsimies (dheemahi) dižajai dievībai.

Lūgsim Šivu (Rudra) sniegt iedvesmu un vadību (prachodayāt) mūsu garīgajā ceļā.

Šiva-jōga, shiva-yoga, śiva-yoga - J.A.Grimes [8]: atbrīvošanās stadija Śaiva Siddhānt'ā. Šajā stadijā cilvēka dvēsele sajūdzas ar Valdnieku Šivu

šlēša, shlesha, śleṣa - piesliešanās, divdomība, slēpta doma, piekārums, pielīšana, savienojums, izvairīgums, atrunāšanās, kalambūrs, vārdu spēle

šlēšakavi, shleshakavi, śleṣakavi - dzejnieks/ce, kas prasmīgs divnozīmīgu vārdu lietošanā

šmašrujadžņōpavītin, shmashrūyajnopavitin, śmaśrūyajñopavitin - tāds, kurš nēsā bārdi un ir kādreiz saņēmis svēto prievīti

šōa tari, kalāšu sho'a tari - suņu zvaigzne, zvaigzne vai planēta, kas spīd sarkanā krāsā. Kalāši uzskata, ka, tai parādoties, suņi iemieg, un nāk zagļi. Tā varbūt ir Marss

šōa, kušanu sho'a - suns

šōdašamātrikā, shodashamatrika, ṣoḍaśamātrikā - 16 dievmātes

šōg, kalāšu shog - koka zars (nenocirsts). Salīdz. ar sanskr. śākyā; žagars; j'ac' shog

šōg, kalāšu shog - sēru laiks, kad miris radnieks. Ja mirst cilvēka laulātais, viņš vai viņa tiek saukts par as'is'a. Mājās viņam jāsed kaktā. Sēru laikā viņam nedrīkst pieskarties.

Šo nāves aptraipījumu vīrietis var attīrīt ar kazlēna vai jēra upurēšanu ik dienas 7 dienas; katru veic arvien augstāk kalnup virs ciemata, līdz sasniedz Mahāndeo altāri. Tad veic vēl divas upurēšanas. Viņš un viņa radi - vīrieši neskujas, un viņš skaitās rituāli netīrs līdz nākamiem svētkiem. Viņa cepure tiek izgriezta otrādi - no iekšas uz āru. Pirmās septiņas dienas viņš nedrīkst dienā čurāt.

Sievietei ir s'is'au attīrīšanās rituāls, ko veic septiņas, varbūt deviņas reizes. Viņai ir jānoņem divas monētas no savas galvassegas un jānoliek uz segas.

šōi, kalāšu šoi - šeit, netālu

šōkhēk, kalāšu shokhek - austa krāsaina lente. Lentas sievietes auž uz žaķļveida nūjas. Arī citro'yak, patyak

šrad, shrad, śrad - [58]: pārliecība, ticība, paļāvība, solījums, dots vārds. Uzņemties (š) virzīties (ra, no r)' uz gaismu (d)

Šraddhā, shraddha, śradhā - [58]: personificēta ticība, kas tiek piesaukta kā dievība. Sakņots (dhā) ticībā (śrad). Arī mirušajiem veltīta reliģiska ceremonija

šramana, shramana, śramaṇa - pašierobežotais, šamanis; sarmanai, samanaioi, grieķiem germanai, iespējams identiski tungusu šaman; skat. arī śamana.

[12]: (no śram - pūlēties, sasprindzināties, pašierobežoties:

(1) visu veidu askēti, pašierobežotie;

(2) budistu mūki, kuri pametuši savas ģimenes un tikuši vaļā no kaislībām. Raksturīgi ar smagu pūlēšanos, cītīgu (prāta un kaislību) rāmumu, ar nabadzīgumu.

“Viņam krietni jāturas pie Patiesības,
labi jāapvalda katrs (kārtības) uzbudinājums,
jābūt imūnam pret ārēju pievilcību,
augstsirdīgam pret visiem un nav jābūt netīram pret neko,
tomēr ne sajūsmināties, nedz mocīties saspringumā,
un spēt izturēt visu, kas nāk.”

šrāvaka-dharma, shravaka-dharma, śrāvaka-dharma - J.A.Grimes [8]: namtura pienākumi. Saskaņā ar džainu garīgo disciplīnu, daudzas koncesijas ļauj nakturiem ievērot dažādus tikumus

šravas, shravas, śrāvas - slava (r-l?)

Šrī, shri, sri, śrī - [12]: cieņas apliecinājums pirms vārda; Starojošais, laimīgais, veiksmīgais, labvēlīgais, turība, daile - apzīmējumi, ko piešķir arī Lakṣmī un Sarasvatī; lieto arī kā priedekli dažādu dievību un cilvēku vārdiem.

Labklājības padievs. gudžaratī frii - labvēlības vārds raksta sākumā (tibetiešiem tas ir kša zīme (svastika's atvasinājums))

šringātaka, shringataka, śṛṅgātaka - krustceles

šrungar, gudžaratī fruṅ.gar - 1. izrotājums, 2. ornaments. Skat. sanskr. śṛṅgāradhārin - izrotāts. śṛṅgāratā - rotājošs

šruta-džnāna, shruta-jnana, śruta-jñāna - J.A.Grimes [8]: rakstu zināšana.

1. Džainismā - pastarpinātu zināšanu veids. Divu veidu - divpadsmit locekļos iekļauto (aṅga-bāhya) un divpadsmit locekļos neiekļauto (aṅga-praviṣṭa) zināšanu. Izziņas objekti var piederēt pagātnei, tagadnei vai nākotnei, un būdami dižo (āpta-vācana) izteikumi, tie ir tīri un nemainīgi. Tās ir autoritatīvas zināšanas, kuru derīgums ir nemainīgs. Tās ir zināšanas, kas mantotas caur vārdiem. Tās tiek iedalītas četrās kategorijās jeb norisēs:

- iegūšana; iekļaušana (labdhi);
- apsvēršana (bhāvanā);
- izprašana (upayoga);
- interpretācija, paņēmiens, mācība, viedība (naya).

2. Unikāla džainu rakstu zināšanu teorijas iezīme ir, ka pirms tām vienmēr ir bijušas uztveres zināšanas (mati). Neviena cita skola neuzskata, ka rakstu zināšanu pamats ir uztveres zināšanas.

šruti-prasthāna, shruti-prasthana, śruti-prasthāna - J.A.Grimes [8]: Upaniṣadas. Tā upaniṣadas sauc tāpēc, ka tās ir ne vien vēdu virsotne (śiras), bet arī to sastāvdaļa. Tās ir atklāsmes rakstu pamats. Skat. prasthāna-traya

šu, kalāšu shu - šausmas, bailes, raizes. "Dievs, pasargā mūs. Padzen tālu prom ļaunumu. Aizpūt bailes un ciešanas"

šuči, shuci, śuci - tīrā uguns, saules uguns.

[31]: pasaules sākumos viņš (Brahmā) redzēja, ka uguni uztur zeme un ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī). Tas Kungs to ielika ietvarā gaismas labad un sadalīja to trijās daļās:

- uguni, kas svētī šo pasauli, sauc par Parthiva (zemes uguni);
- to, kas liesmo saulē, sauc par Śuci (tīro);
- no ūdens rodošos (Abja) jāsauc par Vaidyut (zibens u.c.).

To īpatnības:

- no ūdens radušās ugunis ir trīs - Vaidyut (zibens), Jāthara (gremošanas) un Saura (saules). Tāpēc saule debesīs spīd pēc tam, kad dzērusi ar saviem stariem ūdeni;

- no Varsa jeb lietus radusies uguns (Vārsya), ko satur zibens, ar ūdeni neatdziest. Uguns, kas mājo cilvēcisku būtņu vēderā, ar ūdeni neatdziest. Tādēļ saules uguns, Vaidyuta uguns un gremošanas uguns degviela ir ūdens.

Kādus no ūdeņiem uzskata par Tejas (ugunīgs dižums), un dažus redz kā Tedžas degvielu;

- nirmathya uguns (piem., ar kulšanu vai berzēšanu radītas) degviela ir koks. Šo uguni var pārvaldīt ar ūdeni.

Pavamāna'i (svētījošajai ugunij, ugunskuram, vēja draugam) ir dzirksteles un liesmas, un gremošanas uguni atceras kā nespožu.

šucidruma, shuchidruma, śucidruma - svēts koks, svētais vīģes koks

šuddha-avasthā, shuddha-avastha, śuddha-avasthā - J.A.Grimes [8]: tīrs stāvoklis. Šaiva Siddhāntā stāvoklis, kad cilvēks nonāk nedivējā vienībā ar Šivu. Dīvos veidos - atbrīvojies dzīvam esot (jīvanmukti) un augstākā atbrīvošanās (paramukti)

šuddha-bhāva, shuddha-bhava, śuddha-bhāva - J.A.Grimes [8]: motīva, iemesla tīrība

šuddha-džīva, shuddha-jīva, śuddha-jīva - J.A.Grimes [8]: nevainojama, pilnveidota cilvēka dvēsele (saskaņā ar džainismu); tīrs cilvēks

šuddha-vidjā, shuddha-vidya, śuddha-vidyā - J.A.Grimes [8]: tīra apjēga. Tā ir Śrīkaṇṭha's filosofijas kategorija

šūkā, shuka, śūkā - (čūska?), dzelonis, jebkas, kas dzeļ, asa zāle, šaubas

šūkāputta, shukaputta, śūkāpuṭṭa - dzintars

šūkara, shukara, śūkara - kuilis, vepris (cūka)

Šukra, shukra, śukra - Auseklis, Venēra, Rīta zvaigzne

šukla, shukla, śukla - spožs, gaišs, balts, tīrs, skaidrs, šķīsts

šukur karik, kalāšu shukur karik - paldies Dievam. Arī shukhur karik

šuman, kalāšu shuman - izrakstīta austa josta, lente vai šalle, apģērba josta; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak. Tādu dāvina pagodinot svētkos ar vārdiem "Tagad tu esi mans brālis/māsa." Var būt vienkārša vai ar krāsainiem rakstiem. Darina ar roku uz diegiem, kas nostiprināti pār plecu un ap celi. Parasti auž sievietes. Skat. arī pat'i, citro'yak - izrakstīta lente, shokhek - austa krāsaina lente, patyak - šalle, pīne

šuna, shuna, śuna - klausīšanās

šunaha, shunah, śunaḥ - suņa

šunahsakha, shunahsakha, śunahsakha - suņu draugs

šunaka, shunaka, śunaka - šunelis; jauns vai mazs suns, jebkāds suns

šunaskarna, shunaskarna, śunaskarṇa - ar suņa ausīm

šunēšita, shuneshita, śuneṣita - suņu vilkts, suņu pajūgs?

šuni ghav, kalāšu shuni ghaw - vieta, kur dzīvo gara Indr mājoklis

šuni, shuni, śuni - suns

šūnja, shunya, śūnya - tukšs (šķūnis?).

[12]: tukšs, neaizņemts, izskalots, dobs, neīsts, neesošs; salīdz. ar 'izplatījums', ēters

šūnjasamādhi, shunyasamadhi, śūnyasamādhi - [12]: dižākā no 108 svētpamiruma pakāpēm, ko piekopj bodhisattva's - meditācija uz dižo tukšumu jeb nemateriāliskumu

šūnjatā, shunyata, śūnyatā - [12]: tukšums, telpa (ēters), varbūt garīgums, neaizņemtība, neesība, nematerialitāte, bezvieliskums, neīstums, visas esības īstuma maldīgā jeb iedomātā daba. Tukšuma jeb nematerialitātes daba, bhutatathatā, vispārēja substance, kas nav ne dvēsele, ne matērija, bet kam tomēr ir Tukšuma daba.

Mācība, ka visas tveramās parādības un ego ir neīstas, bet gan saliktas no noteikta daudzuma pamatsastāvdaļu (atomu, elementārdaļiņu) jeb skandh'u, kas sairst. Tukšums, izplatījums, telpa. Vispārēja, absolūta, pilnīga abstrakcija bez sakarības.

Ka visas lietas ir maisījumi, savienojumi vai nenoturīgi organismi bez pašbūtības, tas ir, tās ir atkarīgas jeb kaut kā izraisītas, esamībā parādās tikai lai izzustu.

Ka visās parādībās ir klātesošā pamatliekošā īstenība, mūžīgās relativitātes jeb nebezglīguma princips, tas ir, šūnja, kas dara iespējamu to evolūciju.

No šīs mācības Yogācārya skola ir attīstījusi ideju par pastāvīgu īstenību, kas ir Saprāta Būtība, neapjēdzams noumenons (jēdziens par lietu kāda tā pati ir, nevis kā tiek uztverta) aiz visām parādībām, ideju un parādību būtības tukšums, nedz viela, nedz saprāts, bet abu sakne.

Neaizņemtības, nematerialitātes jēdzienu ir skaidrojis viens no 10 dižajiem Budas mācekļiem Subhūti. Par neīstumu un nematerialitāti vēsta, piem., Prajñāpāramitā sūtra.

Madhyamaka skolā šūnja (vispārīgums) anihilē visas relativitātes, īpatnums visas relativitātes iedibina, vidusceļš pārspēj un vieno visas relativitātes. Uzskats par šūnju kā pakārtotu matēriju, spokainu vai garīgu, ar caurspīdīgu veidolu ir ne-budistisks viedoklis par nemateriālo kā par būtību, esamību, no kā nāk maldīgais uzskats par dvēseli vai ego, kas ir īsta. Šūnjas sekta šo ego, dvēseles un lietu neīstumu padara par savu pamatdoktrīnu.

šūnjavāda, shunyavada, śūnyavāda - J.A.Grimes [8]: tukšuma teorija; skat. Mādhyamika

šurukutulak, kalāšu shurukut'ulak - apaļš valriekstiem pildīts plācenis ar robotām malām. To cep izprecēta meita, kad pirmo reizi pēc kāzām ierodas vecāku mājās. Lielākos viņa dod labākajiem draugiem, mazākos bērniem.

šušjati, shushyati, śuṣyati - susināt, nokalst, novīst, izsīkt, izkaltēt, novārdzināt, mocīt, sairt, arī nīkuļot

šuška-jukti, shushka-yukti, śuṣka-yukti - J.A.Grimes [8]: sauss spriedums

šuška, shushka, śuṣka - sauss, izžuvīs, izžāvēts, nosusināts

šuškavrikša, shuskavriksha, śuṣkavṛkṣa - sauss, nokaltis koks

šušmin, shushmin, śuṣmin - (šausmīgs?), spēcīgs, ārkārtīgi dzimumiekārīgs, ātrsirdīgs, brāzmais, drosmīgs, rēcošs, aurojošs

šuvā, kušanu ś(u)vā - suns. Arī armēņu 'šun', luviešu 'zuwana/i', grieķu 'kúōn', gotu 'hunds', hetu 'kuwas', PIE 'kuwonm', lietuviešu 'šuō'

šuvabhīru, shuvabhiru, ś(u)vabhīru - bailes no suņa

šuvāna, shvana, ś(u)vāna - suns; arī troksnis, pūst uz, tarkšķēt; taisīt troksni - svāna

švahan, shvahan, śvahan - cilvēks, kas nogalina ar suņa palīdzību, mednieks

švajūthja, shvayuthya, śvayūthya - suņu varza

švānā, shvana, śvānā - kuce - (sūnahe (avestas))

švānanidrā, shvananidra, śvānanidrā - suņa miegs, viegla snauda

švānī, shvani, śvānī - kuce, suņu vadonis

švaniša, shvanisha, śvaniša - suņu nakts, kurā suņi rej un gaudo

švānta, shvanta, śvānta - rāms, lēns (Šventa, Venta, Svēte?).

Marģers Grīns [125]: upes un ezeri, kuru ūdens uzskatāms par svētu. Zvejot nedrīkst. Ar svēto ūdeni laistīti koki un ziedi labi aug un bagātīgi zied. Ar svēto ūdeni laistīja laukus labai ražai un dzīvniekus veselībai. Vasaras sākumā cilvēki svētajā ūdenī peldējās, lai būtu veseli un skaisti, bet jaunieši - lai ātrāk apprecētos. Arī Šventoji, Šventupe, Švenežeris, Alkupe, Svētupe, Svētais ezers utml.

švapada, shvapada, śvapada - suņa pēda, tīģeris, zvērs

švapukča, shvapuccha, śvapuccha (burtiski - suņa astes pušķis) - sirdspaparde (Hemionitis cordifolia); ar raibām lapām

švāta, shvatta, śvāta - ar garšvielu, ar smaržu, ar nokrāsu, tas ir, uzlabots, pacilāts (Jēzum - garšviela kā svētuma līdzība), arī svāta

švēta, shveta, śveta - balts (svēts? Svēte?), spožs, balts mākonis, balts jūras gliemežvāks, piena un ūdens sajaukums 1:1, acs baltums, balts zirgs, īpaša komēta, alauns, noslēpumains burta 's' apzīmējums, kristāls, planēta Auseklis-Rieteklis (Venēra), sudrabs

švētagaruta, shvetagaruta, śvetagaruta - (baltā) zoss, gulbis (Garūta)

švētahūna, shvetahuna, śvetahūna - baltie huņņi, heptalīti, jaukta orda, saistīta ar tohariem, kušanu, juežī, irāņiem u.c.. Attāli saistīti ar Eiropas huņņiem, ungāriem

Švētakētu Āruni, shvetaketu aruni, śvetaketu āruṇi - [182]: (Švetaketu no Āruni dzimtas) - slavenā viedā Udālaka's dēls, Āruni mazdēls

švētakētu, shvetaketu, śvetaketu - džainu cilts

švētapattraratha, shvetapattraratha, śvetapattraratha - burt. - baltās zoss rati; tas, kura transportlīdzeklis ir zoss (Garuda?)

švētaratha, shvetaratha, śvetaratha - baltie rati, Auseklis, Rīta zvaigzne, Venēra; skat. arī śukra.

M.Grīns [125]: Rīta zvaigzne un Vakara zvaigzne ir Mēness zirgi

švētāšva, svetashva, śvetāśva - balts zirgs - pīyūṣavarṇa, śvetahaya, kokāha, śvetavājin, śveta, karka, śvetāśva, mahāvīra.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Merķeļa dievi- balts zirgs saistīts ar svētumu

Švētāšvatara upanišad, shvetashvatara upanishad, śvetāśvatara upaniṣad - J.A.Grimes [8]: zintnieka Śvetāśvatara's upaniṣāda. Tā piederas pie Taittirīya jeb Kṛṣṇa Yajur Veda's. Satur stingri teistisku ievirzi un min tādus vārdus kā Hara, Rudra, Śiva, Bhagavān. Kā Visaugstākā sasniegšanas līdzekli min pielūgsmi, dievbijību

tadā kadā, tada kada - tad, kad

tadā, tadānīm, tad, tada, tadanim - tad, tādā gadījumā, tāpēc, tagad, viņš, viņa, tas, šis, arī, tādējādi, tātad, turp, tāpat

tādātmya, tadatmya, tādātmya - tādības noturīgums; tāda pati daba, tāds pat raksturs; identitātes, tādības, cilvēka dabas jeb rakstura, identitātes noturīgums.

J.A.Grimes [8]: tāpatība, identisms, līdzjutība. Uz tāpatības attieksmi attiecas kā uz nedivējības (saṁsarga) attieksmi. Saskaņā ar Sāṅkya, Bhāṭṭa, Advaita Vēdānt'u tā ir būtiska iekšēja attieksme

tadrasa - tā gars, tā būtība, tā esence

tælp, kušanu tālp - telpa, iztukšots, atbrīvota vieta. Arī PIE 'telp', lietuviešu 'tīlpti (telpū)', 'talpà', sanskr. 'tālpa' - atpūtas vieta, senīru 'telpnā-' rast vietu

tærnā, pirmkušanu tārnā - runāt (tērgāt?). Arī PIE 'ter', hetu 'tariyanu', 'tar', lietuviešu 'taŗti'

Taittirīja upanišad, taittiriya upanishad, taittirīya upaniṣad - J.A.Grimes [8]: Irbes upanišada, kas piederas Kṛṣṇa- jeb Melnajai Yajur-Veda'i un ir nosaukta pēc zintnieka Tittīri vārda. Lai gan samērā īsa, tā tiek uzskatīta par Vēdāntas filosofijas avotu. Dalīta trijās daļās (vallī).

Pirmā daļa nodarbojas ar izrunu un lūgšanām, kas vērstas uz dievībām garīgas viedības kavēkļu novākšanai.

Otrā daļa apspriež Virsīstenības (Absolute, Brahman) apjēgu, iztīrājot piecus apvalkus (kośa).

Trešā daļa aplūko sarunu starp Varuṇ'u un viņa dēlu Bhr̥gu, kas izvirza Vīrsīstenību kā Visuma radīšanas, turpinājuma un izžušanas cēloni

tāka, taka, ṭāka - skopulis

takarī - īpaša sievietes vagīnas vieta, buramvārds veiksmīgām dzemdībām, īpašs smaržīgs pulveris

takla, kalāšu takl'a - stiprs, spējīgs (Tekla?). Arī takatwar, t'amt'uc, cimta

taku - [58]: tecēt, teku, ātri iet, steigties, skriet

tala - J.A.Grimes [8]: vieta jeb valstība, pasaule.

1. Indiešu tradīcijā ir septiņas tala:

- nāga- čūsku valstība (pātāla);

- yakṣa- pusdievu, gara valstība (atala);

- asura, daitya, dānava - dēmonu valstība (rasātala);

- rākṣasa - ļauno dēmonu valstība (talātala) - elle - tīri ārišķīgu kaislību un nodošanās sajūtām valstība. Tā ir vieta un tomēr ne vieta. Tā ir esamības līmenis, kas nav pilnīgi materiāls, nedz pilnīgi nemateriāls);

- Šivas dēmonu valstība (vitala);

- asura Bali pārvaldītā valstība (sutala);

- preta- mirušo garu un dēmonu valstība (mahātala).

2. Skat. loka.

[2]: vārds, kas ilgstoši lietots Indijas metafiziskās sistēmās, gan pretstatā, gan arī saistībā ar loka. Ja loka parastā nozīme ir vieta jeb drīzāk 'pasaule, valstība', tad tala parastā nozīme ir 'iekšējā pasaule'.

Katrai loka kā tās dvīnis jeb dubultnieks jeb apakšējais pols ir atbilstoša tala. Tādējādi lokas un talas var saukt par dažādu valstību garīgo un materiālo aspektu jeb substanci-principu, kas veido un īstenībā ir kosmiskais Visums. Tala no tās atbilstošās loka nav iespējams atdalīt - tāpat kā nevar atdalīt divus elektrības polus.

tala (kušanu) - tāle, plakans apvidus. Arī PIE 'tēlu', armēņu 't`aḷ' - apvidus, senīru 'talam' - zeme, senprūšu 'talus' - telpas grīda, lietuviešu 'pātalas' - upes gultne

talava - muzikants (Tālava?)

tālavādja, talavadya - plaukstu sasišana, uzturot ritmu

talavakārakalpa, talavakarakalpa - talavakāru rituāls

tālavana, talavana - vēdekļpalmu birze

talavia - tauta Pakistānā, populācija 800 cilvēku, sindhi valoda, hinduisti

[156]: toponīms Tālava (Tolova, Pītolova?; skat. lāṭa, [114]) saistāms ar dravīdu cilšu vārdu tuḷu, tuḷuva. Ar cilts vārdu tuḷu saistāms arī Tulas pilsētas nosaukums Krievijā, Tule ir arī pilsēta Grenlandē (Dānija). Latvijā pazīstami vietvārdi - Tūles, Tulki, Tuļceva, Tuļči, Tūļi

tamas - tumsa, drūmums, saules, mēness aptumsums, elle, neziņa, iedomas, maldi, gara tumsība; trulums, mulķība, neziņa - viena no trim pamatīpašībām (guṇa), kas izraisa apātiju, laiskumu, apmātību.

J.A.Grimes [8]: tumsa; kūtrums; trulums; nekustīguma stāvoklis; tas, kas pretojas darbībai. Viena no trim īpašībām (guṇa). Tai ir vienaldzīguma daba, un tā kalpo atturēšanai. Tā ir smaga un ietinoša.

[2]: tamas piemīt gan labais, gan sliktais aspekts, tāpat kā rājas un pat sattva'i. Izpaustas esamības posmā kosmiskā pralaya ir viena nozīme, kas norāda uz klusuma un miera stāvokli. Kad Visums ir manvantara's izpausmes posmā, varam teikt, ka Visums ir rājas stāvoklī; un Visuma aspektā, ko varam saukt par dievišķu-garīgu, vai nu manvantaras vai pralajas posmā, varam runāt par sattvisku stāvokli. No šā var redzēt, ka trīs pamatīpašības ne vien var, bet tiešām pastāv vienlaikus un saskanīgi

tāmasa, tamasa - tumšs, tumsa, ļauns cilvēks, pūce, čūska, miegs

tāmasī, tamasi, nakts

tāmasika, tamasika - tumsonīgs.

[25]: snaudošs vai nestrādājošs saprāts; miegains

tamaša karik, kalāšu tamasha karik - rīkot izklaidi, spēli, interesantu nodarbi. Ja vīrieša mājās ir svinības, vai nu apprecējies vai dēls piedzimis, viņš būs uzstādījis mērķi šaušanai. Viņi rīko kādas interesantas nodarbes

tamisrā, tamisra - tumšs, tumša nakts, elle, dusmas, mēneša tumšā puse (kad ir nodilis-augt sācis mēness)

tamō-jōgin, tamo-yogin - J.A.Grimes [8]: cilvēku dvēseles, kas lemtas nonākt ellē. 1. Dvaita Vēdāntā šie cilvēki ir ar tumsonības, tamas, pārsvaru, ļaunas būtnes. Tie nekad nevar gūt atbrīvošanos. 2. Skat. svarūpa-traividhya

tamsika - [110]: spoku un garu, kā bhuta, preta utml. pielūdzēji

tandate - atslābt, rībēt, dancot (dandari?)

tāndava, tandava, tāṇḍava - [182]: Šivas kosmiskā radīšanas un iznīcināšanas dejas, viņa dievišķās līlā divi aspekti. Uzskata, ka pirmsākumā tā bija auglības dejas.

J.A.Grimes [8]: Kunga Šivas sagraušanas dejas. Kad Visumam pienāk laiks izzust, tad Šiva Naṭarāja, Dejas Valdnieks, dejas sagrauves dejas. Dejadams kā Natarādža, viņš savā augšējā labajā rokā tur bungas (damaru), iezīmējot Visuma sabrukumu. Augšējā kreisā roka ir abhaya-mudrā jeb žestā, kas Viņa pielūdzējiem dāvā mieru un aizsardzību. Viņa apakšējā kreisā roka rāda uz pacelto kāju, parādot, ka viņa pēdas ir cilvēka dvēseles vienīgais patvērums. Viņa paceltā kāja priekšstata atbrīvošanu.

Tandu - [110]: danču padievs (uzv. Dancis?), Šivas galvenais mācekļis

tantra - [58]: stelles, velki, dzija

tantu - [58]: tievs, pavediens, diegs, aukla

tantuparvan - diegu svētki

tantusantāna, tantusantana - auklu (jostu?) aušana

tanūdara, tanudara - ar tievu vēderu

Tanūnapāt, tanunapat - svēts Uguns nosaukums

Tapalōka, **Tapōlōka**, tapaloka, tapoloka - askētisma, pašierobežošanās valstība, viena no Dievu valstībām - Brahmālokām, Karanalokām. Valstība ārpus pārdzimšanas cikla, kurā dievsajūgtie uz visiem laikiem pāriet pašierobežojumā (yoga), līdz sasniedz atbrīvošanu (pestīšanu) un pāriet uz Satyaloka, Virsīstenības zinātāju, atpestīto valstību. - J.A.Grimes [8]: debesis, debesu valstība.

1. Garīga spēka valstība jeb līmenis. Pašapzinošas enerģijas valstība.

2. Skat. loka, tala. tapas.

[58]: kosmosa karstums, garīgā kvēle, dziļš garīgums, pašierobežojums, princips, kas ir kustības, dzīvības un domas pamatā. Tas dzemdē Vienīgo (eka), rada dievišķo likumu (ṛta) un patiesību (satya) (Rigvēda X, 129).

tāpasa, tapasa - [58]: reliģiozs cilvēks, kurš praktizē pašierobežošanos, piederīgs askētiem (tāpiņš?)

tapasja, tapasya - dievbijīgs askētisms, pašierobežošanās, arī meditācija

tapijak, kalāšu t'apiyak - sieviešu galvassegas rotājums; tas izskatās kā poga un ir raksta, ornamenta (khaya'a'k) vidū

tapōvana, tapovana - birze, kurā veic pašierobežošanās ritus, reliģiskas gavēšanas. Salīdz. ar devāranya

tara - stari, krustceles

tārā, tara - [12]: zvaigzne, starojums, sievišķa dieve. Skat. arī staras; Dhāraṇī - spēj uzturēt labo un aizturēt ļauno; arī maģiskas formulas tantrismā.

[71], 295.lpp.: senprūši tāpat kā slāvu tautas godā viņiem nerasniedzamos debesu ķermeņus. Dusburg Chr. III. c.5 "Solem lunam et stellas. tonitrua pro Deo coluerunt," Lucas David I S.86 sniedz vēl

tāra, tara - tīrs, starojošs, stars, aizstāvošs, dievs, labs, skaidrs, augsts, zvaigzne, stāvzvaigzne.

tārāgana, taragana, tārāgana - zvaigžņu kopa, zvaigžņu milzums, zvaigžņota zirgsega

tāraka, taraka - burtiski 'pārcēlājs' (pasaulīgajai esamībai), garīgais pavadonis, zvaigznēm piederīgs, krītošā zvaigzne, meteors

tārākša, taraksha, tārākša - ar zvaigžņotām (starojošām) acīm; kalnietis

tari (kalāšu) - zvaigzne, zvaigznājs

[126]:J. Meletijs, kurš 16.gs. sākumā rakstīja par sudāvu ticējumiem, līdzās citiem prūšu dieviem kā gaismas dievu min Schwaytestix, Suaixtix, kuru

lūdza, lai viņš sūta gaismu labībai, zālei un lopiem. Šis sudāvu dievs Žvaigždis (?) varēja būt tuva paralēle lietuviešu un latviešu Dievam vai arī atsevišķs tā aspekts - latviešu Ūsiņam līdzīgs gaismas dievs. Arī Patrimps, viens no trim galvenajiem prūšu dieviem līdzās Pērkonam un Patolam (pēc S. Grunau'a), ir salīdzināms ar Dievu. Viņu attēlo kā jaunu vīrieti bez bārdas, vārpām rotātu galvu. Viņš ir augu un laimes dievs.

Stenders 1783- zvaigznes. Pirmās bija saules un mēness radītas, bet pārējās vēl un vēl no zvaigžņu saprecēšanās savā starpā radušās. Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Alunāna dievi (1856; 1858)- ganās kā avis debesu pļavās, dievi tās izmanto kā jūga vai jājamus lopus. Mazākās zvaigznes vērpj cilvēku dzīvības pavedienu.

tarka - tarkšķēšana, prātošana, šaubas, pieņēmums, vēlmes, dzinulis, loģika, atspēkošana.

J.A.Grimes [8]: spriešana pamatošana; loģika; pārrunas (no saknes tark = 'spriest').

1. Viena no Nyāya's skolas sešpadsmit kategorijām; skat. padārtha.

2. Tā nozīmē nezināmas lietas apspriešanu, lai saskatītu tās īsto nosaukumu. Tā sastāv no iemeslu meklēšanas, lai atbalstītu kādu pieņēmumu, lai izslēgtu citus pieņēmumus. To lieto vienmēr, kad ir šaubas par kaut kā īpašo dabu.

3. Tā ir hipotētisks arguments, pamatojums. Tā ir apspriešana, ar kuru cilvēks var pārbaudīt jebkādas apspriešanas slēdziena pamatotību. Tā sastāv no nepārliciecināma pieņēmuma izsecināšanas no dotā pieņēmuma. Tā ņem pieņēmuma pretstatu kā hipotēzi un skatās, kā tas noved pie pretrunas.

4. Piecu veidu:

- ātmaśraya, kas parāda pašatkarīguma kļūdu;

- anyonyāśraya, kas parāda abpusēja atkarīguma kļūdu;

- cakraka, kas parāda pieņēmuma balstīšanas uz citu pieņēmumu kļūdu;

- anavasthā, kas parāda bezgalīgas atgriešanās kļūdu;

- tadanya-bādhitārtha-prasaṅga, kas netieši parāda sprieduma pamatotību, pierādot pretēja sprieduma bezjēdzību.

Tārkšja, tarkshya, tārksya - saule, zelts, zirgs, putns, čūska, pretinde, divriči, Šiva.

[182]: sena saules personifikācija zirga vai putna izskatā. Skat. arī Aditi

tarōik, kalāšu t'aroik- runāt par daudz, tarkšķēt, pļurkstēt

tārpja, tarpya, tārpya - [101]: zīda tērps

tarunaka, tarunaka, taruṅaka - tas, kas uznāk, asns

tas (kalāšu) - cilvēka klātbūtnes, personības spēks, personība, izturība, izrīkošanas ietekme

tāsa (kalāšu) - tas, tā, viņš, viņa (klāt neesošs; āsa - klātesošs)

tasili, kalāšu tasil'i - plakana, apaļa neraudzēta maize. Parastāk ēsta maize no kviešu miltiem, sajauktiem ar ūdeni mīklas veidā un cepta ieliektā pannā. Tasil'i paratha - tasili, cepta ar attīrītu sviestu

tašaiti, kušanu, avestas tashaiti - taisa, būvē, cērt, pabeidz. Arī lietuviešu 'tašaū'

Tat - J.A.Grimes [8]: Tas. Nekatrais vietniekvārds, kas izsaka neapprakstāmo Virsīstenību (Absolute, Parabrahman); skat. tat-tvam-asi. Virsīstenība pretstatā izpaustajai (materiālajai) pasaulei

Tat tvam asi - 'Tas tu esi', 'Augstākā Īstenība jeb Brahma ir tava Patība', viens no dižvārdiem (mahāvākya) (sāma veda, Chandogya Upanishad 6.8.7), kas apraksta apskaidrību.

J.A.Grimes [8]: 'Tas tu esi'. Viens no dižajiem izteikumiem. Advaita Vēdāntā tas vedina uz domu, ka tu, cilvēks, neatšķiries no Virsīstenības (Absolute) - no 'Tas'. Višištādvaita Vēdāntā tas norāda, ka tu, cilvēks, esi daļa no Dieva (Tas)

Tat-tu-samanvajāt, tat-tu-samanvayat, tat-tu-samanvayāt - J.A.Grimes [8]: 'vienīgi Tas' (Virsīstenība) ir apjēdzams tikai no rakstiem, un nav konstatējams neatkarīgi ar kādiem citiem līdzekļiem, jo tā ir (visu Vēdāntas tekstu) galvenā jēga. Tā ir Brahmā-sūtra's 1.1.4. sūtra

tāta, tata - tētis

tatastha-lakšana, tatastha-lakshana, taṭastha-lakṣaṇa - J.A.Grimes [8]: identificējošas iezīmes; mazsvarīgas pazīmes; nebūtisks precizējums.

1. Advaita Vēdāntā Virsīstenību var definēt vai nu no relatīva vai absolūta viedokļa. Taṭastha-lakṣaṇa apraksta mazsvarīgas pazīmes, kas uzklājas lietas būtiskajai dabai. Šīs pazīmes šai lietai piemīt īslaicīgi un atšķir to no citām lietām. Šāda definīcija, per accidens, ir skatot no relatīva viedokļa. Tādējādi, aprakstīt Virsīstenību kā pasaules avotu un balstu, nozīmē nenosacītajai, nedivējai Virsīstenībai uzklāt nosacītus, relatīvus aspektus. Advaitiešiem šis paņēmiens ir metodoloģiski svarīgs. Iesācējam ir vienkārši saprast ierobežota Dieva dabu. Tālāk no šīs pazīstamās pozīcijas ir vieglāk nonākt līdz pilnīgas galīgajai advaitiskajai nedivējības pozīcijai.

2. Skat. svarūpa-lakṣaṇa, adhyāropa, apavāda

tatastha, taṭastha - garīgā būtība, vienaldzīgs (kas ir, tas ir)

tatatata - tēvatēvs

tathā, tatha - tā, tāpat, līdzīgi

tathāgata, tathagata - J.A.Grimes [8]: 'tā gājējs'.

1. Budas tituls.

2. Viena no četrām meditācijām (dhyāna), par kurām teikts Laṅkāvatāra Sūtrā. Tas ir stāvoklis, kurā prāts pāriet tādībā. Šajā stāvoklī tiek pilnībā apjēgta nebūtība un nekādu parādību neaptveršana

tathātā, tathata - cilvēka īstā daba, tādība. J.A.Grimes [8]: tādība; ir-ība; lietas, kādas tās ir.

Budismā - tas, kas ir pāri visām divējībām un aprakstiem. Tas ir Mādhyamika's nosaukums galējai Īstenībai

tathja, tathya - Īsts, Īstums, Īstenība, paties, patiesība.

[25]: Īstenība ir tas, kas nemainās. Pārlūko savu dzīvi un visas izmaiņas atpazīsti kā neīstumu. No šāda viedokļa tu atklāsi, ka tevi apņem viens vienīgs neīstums. Kad tu to, kas tev parādās kā neīstums, atpazīsi, tu kļūsi no tā neatkarīgs. Ja tu neīstumu neatpazīsti, tu nevari no atkarības atbrīvoties. Tavi pieredzējumi dzīvē liek tev neīstumu atpazīt. Dzīvē nobriedis, tu atklāj, kas viss ir neīsts - notikumi, situācijas, cilvēki, emocijas, domas, viedokļi, jēdzieni, tavs ķermenis - viss ir neīsts. Tad vienīgi satsanga (patiesības draudze) notiek īsti. Piemēram, māte nevar uzskatīt savu bērnu par neīstu, kamēr bērns nekļūst pieaudzis. Bērnam saldumi nav neīsti, un padsmitniekam dzimumdzīve nav neīsta.

Tatkartri, tatkarṭṛ - Visuma Radītājs

tatkratu - J.A.Grimes [8]: princips, ka meditētājs kļūst vienots ar meditācijas objektu

tatōri, kalāṣu t'at'ori - valriekstiem pildīta maize, ko cep uz oglēm. Drīzāk no rauga kā bezrauga mīklas

tātparja, tatparya, tātpārya - J.A.Grimes [8]: jēga; iekšēja nozīme.

1. vēdisko darbu jēga ir noteikta ar sešām raksturīgām iezīmēm (saḍliṅga): sākuma un noslēguma izteikumu (upakrama un upasaṁhāra) saskanīgums; atkārtojumi (abhyāsa); jaunums (apūrvatā); auglīgums (phala); slavēšana ar himnām vai nosodīšana ar noraidošiem izteikumiem (arthavāda); skaidrība spriešanas ziņā (upapatti).

2. Tas ir viens no četriem nosacījumiem, kas, ja īstenoti, rada izteikuma jēgu. Skat. ākāṅkṣā, योग्या, sannidhi/āsatti. Advaita Vēdānt'a apjēga ir noteiktas lietas izziņas spēja. Nyāyā jēga ir runātāja nolūks.

tatpuruša, tatpurusha, tatpuruṣa - pirmatnējais jeb augstākais gars

tattulja, tattulya - līdzīgs vai vienāds ar sākotnējo sanskrita vārdu

Tattva Bōdha - Īstenības atskārsme, pamošanās Īstenībai.

[456]: Tattva Boddha, Śankara darbs; Śankara katehisms. Tajā Śankara ir atstājis mums atslēgu savam darbam, kurā ir skaidri definēts gandrīz katrs īpašais vārds viņa (Advaita Vēdānta) filosofijā. Mēs tajā atradīsim skaidrību, precizitāti, aptveršanu, sakarīgumu

tattva-adžņāna, tattva-ajna, tattva-ajñāna - J.A.Grimes [8]: Īstenības neaptveršana; tādību neapjēga

tattva-daršana, tattva-darshana, tattva-daršana - J.A.Grimes [8]: absolūtais patiesības līmenis, kā apzīmējis Gauḍapāda; 'būt ar būtības redzējumu'

tattvabhāva, tattvabhava - Īstā būtība jeb daba

tattvadaršin, tattvadarshin, tattvadaršin - Īstenību saredzošs, cilvēks, kurš saredz Īstenības dabu

tattvādhjavāsāja, tattvadyavasaya, tattvādhjavāsāya - J.A.Grimes [8]: pārliecinoša patiesības noteikšana

tattvadžņa, tattvajna, tattvajña - patiesības apjēga, pamatīga apjēga, Īstās dabas, būtības apjēga, 'kas ir kas' zināšana; filosofš

tattvatrāja, tattvatraya - J.A.Grimes [8]: Īstenību trijotne.

1. Viśiṣṭādvaīta Vēdāntā pastāv trīs Īstenības:

- dzīvas būtnes (cit);

- nedzīvas, bezdvēseles būtnes (acit);

- Virsvaldnieks un Vadītājs (Īśvara).

2. Šīs trīs Īstenības - Dievs jeb Virsīstenība, cilvēks un Visums - ir jāskaidro visām filosofijas sistēmām

tattvāvabōdha, tattvavabodha - J.A.Grimes [8]: Īstenības jeb patiesības aptveršana

tatva, tathja, tattva, tattvatā, tathya, tattvata - tādība, būtība, Īstenība, princips.

J.A.Grimes [8]: tādība, patiesība, Īstenība, princips, kategorija, lietu būtība (no tat = 'tas' + piedēklis -tvam = '-ība').

1. Jebkā būtība. Lietas būtiskā esība, tās tādība.

2. Katra indiešu filosofijas skola nosauc noteiktu daudzumu elementu (tattva) par pamatlīekošiem tās domāšanas sistēmā.

Advaita Vēdānt'a nosauc divas (no empīriskas, nosacīta viedokļa) - tat un tvam.

Sāṅkhya nosauc divdesmit piecas tanmātra's, piecas mahābhūta's, piecas karmendriya's, piecas jñānendriya's, manas un puruṣa.

Kaśmīras šaivismis nosauc trīsdesmit sešas - Śiva, Śakti, Sadāśiva (sādākhya), Īśvara, Śuddha-vidyā, māyā, kāla, niyati, rāga, vidyā, kalā, puruṣa, prakṛti, buddhi, ahaṅkāra, manas, piecas karmendriya's, piecas jñānendriya's, piecas tanmātra's, piecas mahābhūta's. (pirmās piecas veido tīro radību, un pārējās 31 - kādu netīrās radības veidu).

Visas citas skolas atzīst līdzīgas kategorijas - no septiņām līdz divdesmit sešām.

3. Tas, kas ir katras izpausmes, manifestācijas stadijas būtība. Kaśmīras šaivismā radīšanas norise satur trīsdesmit sešas tattva's - Śiva, Śakti, Sadāśiva, Īśvara, Śuddha-vidyā, māyā, tattva, piecus aizklājus (pañca kañcuka), cilvēka dvēseli

(puruṣa), pirmatnējo dabu, materiālā Visuma pamatvielu (prakṛti), saprātu (buddhi), ego (ahaṁkāra), prātu (manas), piecas sajūtu uztveres spējas, piecas darbības spējas, piecas tanmātra's jeb neizvērstos elementus, piecus tveramos elementus. Tie sastāda radību sākot no Šivas līdz zemei.

4. Skat. padārtha.

[96]:

“Es redzēju zvaigžņu sietu,
Gaisa vidū ligojot.
Dieviņ, tavu likumiņu,
Ka zemē nenokrita!”

tatvadžņāna, tatvajnana, tatvajñāna - [22]: Rigvēdas himnas atklāj noteiktu āriju filosofiju. Viņi nav ieteikuši ideālu askētismu vai pašmocības. Lai dievbijīgi meditētu, cilvēki nav atgriezušies mežos un nav pakļāvuši sevi grēku nožēlai. Rigvēdas reģi pasauli nav uzskatījuši par ļaunu, par bēdu ieleju. Nav bijusi kāre atdalīties no ķermeņa un aizbēgt no šīs pasaules važām.

Bet tas nenozīmē, ka viņi vēlējušies izbaudīt dzīvi cik tik lien. Rigvēdas reģi šo pasauli ir uzskatījuši par piemērotu vietu tikumīgam cilvēkam krietnas dzīves vadīšanai labvēlīgu dievību aizsardzībā. Šī dzīve ir veidojusi īstu pakāpienu uz augstāku dzīvi citās valstībās. Rigvēdas reliģijā vai filosofijā nav bijis “ne smakas” no domas par ļaunā pārsvaru. Viņi nav uzskatījuši, ka dzīve ir ciešanas, kuras var izbeigt ar vēlmju (vāsanā) izravēšanu. Ļaunums un ļauna cilvēka liktenis Rigvēdā ir pieminēts maz.

Nav bijusi pretruna starp cilvēka nākotni un tagadni, starp tikumu (dharma), mērķi (artha) un kaisli (kāma). Cilvēka dzīve ir saprasta kā saskaņots vienums. Pāriemiesošanās jeb pārdzimšanas teorija nepavisam nav bijusi izveidojusies. Rigvēdas himnas nesatur teoriju par dzīvi pēc nāves.

Pēc nāves ķermenis nests uz bērū sārtu. To pavadījusi mirušā sieva un tuvinieki. Sārtu iedeguši ar ģimenes pavarda uguni un ar slavas dziesmu mirušajam. Skandēts “Aizej, aizej, augšup pa senču taku” ([3], X,14). Kad liesmas miesas iznīcinājušas pilnīgi, ir savākti kauli, nomazgāti un apbedīti urnā. Rigvēdas idejas par pēcnāves dzīvi ir bijušas ļoti neskaidras. Dvēsele ir devusies uz Senču valstību pitṛloka, kur to sagaida mirušo valdnieks Yama un atalgo vai pārmāca atbilstoši mirušā rīcībai dzīves laikā ([3], IX grāmata). Laika gaitā āriju viedoklis par dabu un dievišķo ir mainījies. Rigvēdas vēlinajās himnās rodam nepārprotamu noslieci uz viendievību un pat monismu (ka pasaule sastāv tikai no vienas substances vai - visa esošā pamatā ir viens pirmsākums).

Rigvēdas āriju dievbijīgie ir augsti vērtējuši brīnišķās dabas parādības un viņi ir strauji auguši no šīm parādībām uz radīšanas un radītāja noslēpumiem. Drīz vien viņi ir atskārtuši cildeno patiesību, ka pastāv Dievs, un ka Tas ir visu radību un Visuma radītājs. Rigvēdas himnas, grāmatas sniedz cildena uzskata atskārtu par vispārāko dievību. Šīs himnas vedina uz domu par vispārējo viengabalainību (holismu) un izteic domu, ka Dievs ir viens, lai arī nes daudzus nosaukumus-apzīmējumus.

”Dievi ir viens un tas pats, vien viedie to apraksta dažādi”.

Vēl, Rigvēdā ir apgalvots “Neslavē nedz lūdz kādu citu dievību kā vien Dievu, jo tāds ceļš ved uz sabrukumu” - tā ka doma par vienu virsspēku, kas pārvalda un novēro Visumu, galu galā ir parādījusies un aizstājusi agrāko daudzo dievību jēdzienu, saskaņojot Visuma parādību vadību.

taupē (kušanu) - taupīts, krāts, krātuve

taurja, taurya - nākošs no mūzikas instrumenta (taurēts? Taurkalne?)

tauti - būt stipram (kā tautai? Tautvaldis?), būt varā, ievainot, doties

tava - tavš

Tavatinša, Trājastrinša, tavatimsha, trayastrimsha, tavatiṃṣa, trāyastrimṣa - [110]: viens no debesu zemākajiem reģioniem, ko pārvalda Sakka. Tās ir debesis, no kurām nolaidies Buda, kad viņš nodevis savas mācības savai mātei.

[457]: svarīga padievu valstība hindu un budistu kosmoloģijā. No skaitļu vārda trayastrimṣat, 33 (piederušs pie 33 padieviem).

Trāyastrimṣa debesis ir otrās no Kāmadhātu debesīm un augstākās no valstībām, kuras uztur fizisku saziņu ar pārējo pasauli. Atrodas Sumēru, pasaules galvenā kalna, virsotnē, 80 000 jūdзиenu (yojana) (apmēram 400 000 jūdžu) augstumā; savā ziņā tas salīdzināms ar grieķu Olimpa kalnu. SKā teikts Vasubandhu, Trāyastrimṣa's iemītnieki visi ir kroša garumā (ap 1500 pēdas) un dzīvo 1000 gadus, pie kam katra diena ir mūsu pasaules 100 gadus gara; tas ir, 36 miljonus mūsu gadu.

Tā kā Trāyastrimṣa atšķirībā no valstībām virs tās ir caur Sumēru fiziski saistīta ar mūsu pasauli, Trāyastrimṣa's padievi nevar izvairīties no iejaukšanās pasaulīgajās lietās. Īpaši, viņi nonāk ķildās ar asuriem, atšķirtām dievišķām būtnēm, kas izraidītas no Trāyastrimṣa's un tagad mājō Sumēru pakājē, plānojot atgūt savu zaudēto valstību. Tomēr starp padieviem un asuriem notiek precības.

Trāyastrimṣa's padievus pārvalda Śakra (pāli: Sakka), saukts arī Indra. Citi Trāyastrimṣa's bieži minēti padievi ir:

- Viśvakarman (Vissakamma), padievu arhitekts un būvnieks;
- Mātali, kas velk Śakra's ratus;

- Sujā, Śakra's sieva un asuru vadoņa Vemacitrin (Vepacitti) meita.

Trāyastrimša's debesis budisma nostāstos parādās vairākas reizes, kur vai nu Buda nolaižas uz Trāyastrimš'u, vai (biežāk) Trāyastrimša's dievības nolaižas tikties ar Budu. Budas māte, Maya, ir pārdzimusi Trāyastrimša's debesīs, un viņu apmeklē dēls, kurš viņai māca abhidharm'u.

33 šo debesu nosaukumā ir nevis tajās mājajošo padievu skaits (tur ir daudz vairāk), bet vispārējs jēdziens, kas nozīmē “visu padievu panteonu”. Hindu mītoloģija sniedz pilnu šo 33 padievu sarakstu, bet tas neatbilst budistu uzskatam un padievu mītoloģijai.

tēdžas, tejas - dižums, garīgs vai morāls vai maģisks spēks vai ietekme, mirdzums, degsme, kvēle, liesmas vai stara gals, svaigs sviests, cilvēka ķermeņa spožums, starojums; sperma, žilbinājums, acu skaidrība, godājams cilvēks, majestātiskums, gaisma, dzīvīgums, labā slava, būtība, žults, gars, zelts, ietekme, aura, uguns, smadzenes. Skat. arī saṃvāda; salīdz. ar harizmu

tēk (kušanu) - tek, plūst, skrien. Arī sanskr. 'tākti' - steidzas, PIE tek, avestas 'tačati' - skrien, plūst, lietuviešu 'tekù' - steidzas, plūst, ceļas (saule)

tēk, kalāšu t'ek - tuk; klauvēt pie durvīm

tēlki (kušanu) - talka, ziedojušs. Arī PIE 'tolko', lietuviešu 'talkà', krievu 'toloká'

tēnē (kušanu) - te

tēvan, tevan - tēvainis, kungs, pavēlnieks; tamilu deva

tēvi - sieva (t-s?)

tharar (kalāšu) - gudrs, vieds, saprātīgs. Arī hushiar

tharvati {tharv} - iet, kustēties (Tērvete kā kustīga upe? Salīdz. arī ar igauņu terve, dalāmais v. tervet no pirmsomu **terveh* - veselīgs, viss kopā

thēdi (kalāšu), thedi - tagad

thēravāda, theravada - J.A.Grimes [8]: 'vecājo ceļš'. Budisma formas, kas ir pārsvarā Dienvidaustrumu Āzijā, nosaukums. Tā saukta tāpēc, ka to ieviesis piecsimt vecājo koncils drīz pēc Budas nāves (salīdz. ar mahāyāna)

thōm kučēk, kalāšu thom kuchek - dievišķa dziedināšana, vērojot šaujamloka svārstības. Dara tikai vīrieši. Loku uzmanīgi tur līmeniski līdzsvarā aiz stiegras. Veicējs iedomājas iespējamās dziedināšanas veidus, un, pareizā veida gadījumā loks sāk šūpoties. Lokam jābūt no kadiķa vai svētā ozola. Savukārt, sievietes vēro dzijā iekārtas aprocēs šūpošanos

thōmes (kalāšu) - laika noteikšana pēc saules

thum (kalāšu) - dūmi, skat. dhūma

tidž, tedžate, tij, tejate - [58]: tecināt, asināt, dzelt

tīkatē, tikate - iet

tīkšna, tikshna, tīkṣṇa - baltā darbha jeb kuša zāle. Skat. pavitra

tiktapušpā, tiktapushpa, tiktapuspā - ar smaržīgiem ziediem, ar rūgtiem ziediem, *Bignonia Suaveolens*, *Clypea Hernandifolia*

tilaka - vasaras raibumi, dzimumzīme, rotājums, zīme uz pieres, zirgu veids; gudžaratī tilæk, ti.læk - labvēlīga zīme uz pieres

timira - tumsa; acu slimība, kas izraisa dubultošanos vai aptumšošanos; glaukoma

tīra, tira - krastmala, krasts, trauka mala

tirivēri, kalāšu tiriweri - pūķis

tīrjōdaka, tīryodaka - svētais ūdens. Skat. āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī

tirōbhāva, tirobhava - J.A.Grimes [8]: aizmiglojums, izzušana

tīrtha, tirtha - [458]: svēta vieta, svētceļojumu vieta svētas upes, strauta krastā, apmazgāšanās vieta; svētceļojums, taka uz ziedokli, kāpnes, kas ved upē, godāšanas objekts, vulva, uguns, svēts objekts. Triju veidu:

- jangam tīrtha ir vieta, kurā bijis sadhu, rishi, guru. Bieži par džangama tīrthu sauc džainu reliģisko ubagu;

- sthāvar tīrtha ir nekustama vieta, kā Benaresa (Varāṇasī), Hardvara, Kailāša kalns, svētās upes;

- manas tīrtha ir prāta, patiesības, labdarības, pacietības, augstsirdības, klusu sarunu, dvēseles vieta (Skanda Purāna).

Tīrtha burtiski nozīmē 'braslis, pārbrišanas vieta' - 'pārejas vai savienojuma' nozīmē. Tīrtha ir garīgs jēdziens hinduismā, īpaši kā 'svētvietā', apgalvo Axel Michaels, kas ir svēts savienojums starp "pasaulēm, kas savstarpēji saskaras un nesaskaras". Šis vārds senos un viduslaiku hindu tekstos parādās, norādot uz svētu personu vai svētu tekstu ar kaut ko, kas varētu būt pārejas veicinātājs no viena esības stāvokļa uz citu. Knut A.Jacobsen apgalvo, ka tā ir kaut kas, kam hindu apziņā ir glābšanas, pestīšanas vērtība un kas ietver tādas svētvietas kā kalnus, mežus, liedagus, upes, dīķus, kā arī vērtības, rīcību, prāta izpēti vai stāvokli.

Tīrtha hindu tradīcijās var būt esoša fiziska vieta vai tēlainis jēdziens, kas norāda uz meditāciju, kurā cilvēks ceļo uz iztēlotu svētu prāta stāvokli, kā "patiesību, piedošanu, laipnību, vienkāršību utml.". Kā apgalvo Bharadvādža (Bharadvāj), hindu tekstos tīrtha ir

"viens no daudzajiem ceļiem uz pašapjēgu un svētlaimi".

Vārds tīrtha ir rodams visnenākajos slāņos, tas ir, Rigvēdas Samhit'ā, kā arī citās Vēdās. Rigvēdas slavinājuma dziesmās, tādās kā 1.169.6 un 4.29.3, konteksts liek domāt, ka šis vārds nozīmē 'veids, ievirze, ceļš'. Kā apgalvo Kane, citās Rigvēdas himnās, piem., 8.47.11, konteksts vedina domāt, ka šis vārds nozīmē 'upes brasls'. Tomēr citos gadījumos tīrtha norāda uz svētu

vietu, piemēram pie jūras, kas (kā nabas saite) savieno ziedojuma altāri (svētuma nabu, yajña) ar ārpasauli, viņsauli.

Vēlāki teksti vārdu tīrtha lieto, lai norādītu uz kādu laukumiņu, vietu vai ūdens plašumu, ko īpašu padarījusi dižu zintnieku vai skolotāju (guru) klātbūtne. Diana L.Eck apgalvo, ka Upaniṣadās 'šķērsošana' norāda uz "garīgu pāreju un pārveidi no šīs pasaules uz Virsīstenības pasauli, ko izgaismo apjēgas gaisma".

Upaniṣadās uzsvars tīrtha's konteksts ir uz garīgo apjēgu, nevis rituāliem, un šī tēma parādās arī hindu eposos.

Daži svētceļojumi ir daļa no godavārda (vrata, solījums), ko hindu var uzņemt vairākos nolūkos. Tie var iezīmēt īpašu notikumu, kā bērna dzimšanu vai mūža posma pārejas rituālu, kā pirmo matu apgriešanu bērnam, vai pēc slimības. Tie, kā apgalvo Eck, var notikt arī pēc atbildētas lūgšanas vai sekot cilvēka solījumam, ja viņa lūgšana ir īstenojusies, piemēram, par ģimenes locekļa labklājību vai pārvarētu trūkumu, vai uzmundrinošu situāciju.

“Kā puķes ir svētceļotāja papēži,
viņa augums aug un ir auglīgs,
zūd visi viņa grēki, iznīcināti ar viņa ceļojuma smagumu.”

(Aitareya Brāhmaṇa 7.15, Rigvēda; tulk.A.B.Keith).

[459]: tīrtha's ir vietas, kur veic agnihotra's un śrāddha's, tempļi, mājas, kurās studē Vēdas, govju aploki, vietas, kur mājō Sōma's dzērēji, parki, vietas, kur uzturas sirdzēji (asvatha), vietas, kur stāsta Purānas vai kur apmeties cilvēka skolotājs, vai kur mājō krietns tēvs vai krietns dēls.

Svētumu vietai piešķir augoši lotosi, bazilika (tulasi), Bengāles cidonijas (bilva, Aegle Marmelos) koki.

Par spēcīgu grēku novākšanas līdzekli tiek uzskatīts ūdens (udan, uḍu, uda, udaka). Svēts jeb svētīts ūdens ir tīrtha. Īpašs svētums tiek piedēvēts upju brasliem, zināmiem dievišķiem ūdeņiem, arī kalniem un mežiem.

Tīrtha's par svētām tiek turētas triju iemeslu dēļ - vietas brīnišķīgu dabas īpašību dēļ, kādas ūdeņainas vietas pārsteidzoša spēcīguma (lieliskuma) dēļ, vai tādēļ, ka tās bieži apmeklējis (peldēm, gavēšanai utml.) kāds (svēts) zintnieks. Tādējādi tīrtha ir vieta vai ūdens plašums, kas bez kādiem gadījuma apstākļiem (piemēram, salagrama's tās tuvumā) izraisa krietnuma (tikuma) uzkrāšanos dēļ tās sevišķās, dīvainās dabas. To senumu apliecina bramīnisma, budisma un džainisma literatūra. Kā īpaši svētas Vēdās ir aprakstītas upju sateces un kalnu ielejas.

Dažas Purānas, piem., Skanda, Padma, Nārada tomēr uzsver paša cilvēka personiskās tīrības un tikumības būtisko nozīmi pilnas svētceļojuma

ietekmes gūšanā. Šajā kontekstā patiesums, līdzjūtība un pašierobežošanās tiek sauktas par manas-tīrtha. Līdzīgi, priesteri (jeb tikumīgie) tiek saukti par jangam-tīrtha (kustīgajiem), svētvietas par sthavar-tīrtha, tīrtha's ir arī vecāki, audzinātāji, laulātie

tīrthankara, tirthankara, tīrthan̄kara - burtiski: brasla darinātājs. Skat. jaina

tiṣṭhati, sthā, tiṣṭhati, stha, tiṣṭhati, sthā - stāvēt, balstīt, apstāties, palikt, gaidīt

titajōg, kalāṣu t'it'ayog - vālodze, putns ar spilgti dzeltenām krūtīm (oriole). Tam ir jauka dziesma, un kad tas dzied, ļaudis zin, ka aprikozes un zīdkoka ogas ir gatavas

tithi - mēness kalendāra diena. [129]: 132b-133a. Divas mēneša divnedēļas, tas ir, gaišā, augošā jeb jauna mēness (śukla) un tumšā, dilstošā (kṛṣṇa) tiek sauktas par padievu (daiva) un mirušo garu (pitrya).

II.56.133b-145; tās tiek noteiktas attiecīgi labvēlīgu un nelabvēlīgu rituālu veikšanai. Mēneša gaišajās divnedēļās tithi ietekme tiek uzskatīta par nelabvēlīgu, vidēju un labvēlīgu. Taču tumšajā divnedēļā ietekmei vajadzētu būt secīgi labvēlīgai, vidējai un nelabvēlīgai.

140b-141a. 6.dienā (fas phi) cilvēkam jāatsakās no eļļas peldes, astotajā (aṣṭamī) no gaļas, pirmajā (Kali) dienā no matu apgriešanas un pilnmēnesī un jaunā mēnesī no iešanas pie sievietes.

141b-142a. Nekad nav jātīra zobi jaunā mēnesī, pirmajā (pratipad), divpadsmitajā (dvādaśī), dienā, pilnmēnesī (pratiparva) un devītajā dienā (navami).

titikṣā, titiksha, titikṣā - iztikšana, pacietība, izturība, lēnprātīgums

tīvra-mumukṣu, tivra-mumukṣu, tīvra-mumukṣu - J.A.Grimes [8]: cilvēks, kuram piemīt nopietna un spēcīga vēlme atbrīvoties; skat. jīva

tjad, tjat, tyad, tyat - tas, tāds, tā

tjēp, kalāṣu tyep - cip, čiep; cāļu sasaukšana

tōka, kalāṣu t'oka - joks

tōpi (kalāṣu) - punduris, rūķis. Arī astek jis't'i moc

tōsati, tus - veidot skaņu, tusnīt?

tra - trīs

trāgi, traḡi - [30]: vēdera josta no munj zāles; skat. avyaṅga, saṃvītin, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

traī-ēšaim, kuṣānu traī-eshaim - trejaciis

traigunātmika, traigunātmika, traiguṅātmika - J.A.Grimes [8]: veidots no trim īpašībām

traigunja, traigunya, traiguṅya - J.A.Grimes [8]: īpašību trijotne, trīs īpašības (guṇa) - sattva, rājas, tamas

Trailōkjakartri, trailokyakartri, trailokyakarṭṛ - triju valstību (trailokya) radītājs, Šiva

traividja, kušanu traividya - bramīni, kam piemīt trīs atskārsmes. Arī kušanu traividye

traku (kalāšu) - rokas vārpstiņa aitas vai kazas vilnas vērpšanai. Arī pas' kond'uni, sut l'auni

tramasug, kalāšu tramas'ug - tumsa

trasa - trīsas, kustīgs, sirds, dzīvo būtņu kopīgais ķermenis

trāsa, trasa - bailes, šausmas. Skat. kurkuṭa

trasati - trīsēt, trīcēt, drebēt, izbiedēt, likt drebēt

trasjati, trasyati, tras - tricināt, drebināt, baidīties, kratīt, savīļnot, iebiedēt, pārbīties

tratak - [14] lpp.465. Šrī Šivananda Svāmī: skatienu turēšana uz īpašu punktu vai objektu nemirkšķinot. Lai gan pieder pie attīrīšanās vingrinājumiem, tas galvenokārt domāts saprāta savākšanai un fokusēšanai.

Ļoti izplatīts paņēmiens jōgas iesācēju vidū. Nav citu paņēmieni iedarbīgai prāta kontrolei (skat. tomēr arī japa). Bez pievēršanās melna punkta attēlam ir vēl citi veidi.

1) Skaties spogulī savu acu zīlītēs.

2) Attīstīti jōgas mācekļi tratak veic uz iekšējiem svarīgākajiem enerģijas centriem- mūlādhāru, anahatu, agni vai sahasrāru.

3) Savācies uz liesmu.

4) Ļoti nedaudzi jōgi veic tratak uz sauli. Sāk praktizēties uz austošu sauli un pamazām nonāk līdz tratakai pat uz pusdienas sauli. To nevajag darīt, ja blakām nav pieredzējis guru. Esi pacietīgs. Ja neizdodas noturēt skatu pat uz sekundi, var veikt tratak ar aizvērtām acīm - uz iztēlotu punktu starp uzacīm.

Ja ir vāji acu kapilāri, var ar aizvērtām acīm turēt skatienu uz kādu iekšēju vai ārēju punktu. Kad pagursti, vari aizvērt acis un turēt uz tratakas objektu prātu. Praktizējot šo vingrinājumu uz nakti jāpieliek pie acīm medus. Meditējot nekad nesaliec muguru. Tratak stiprina gribas spēku. Saprāts kļūst noturīgs. Domu gaišredzība, psihisks dziedinājums un citas spējas tiek sasniegtas ļoti viegli. Tratak ir ļoti iedarbīgs un ir visspēcīgākais saprāta savaldīšanas paņēmiens. Tas sagatavo prātu samādhi stāvoklim.

trē, trēa (kalāšu) - trīs

trēdžis, kalāšu trejis - trīskāršs

trēhaki, kalāšu treha'ki - trizulis, trīszaru dakšas. Skat. sanskr. triśūla

trēn satik, kalāšu tren s'at'ik - dejojot dushak'a garās virknēs, turoties cits citam pie pleciem

Trētā juga, tretayuga - J.A.Grimes [8]: sudraba laikmets (no saknes yuj = 'sajūgt, savienot' + tretā = 'trīs').

Laikmets, kurā patiesība, tikums (dharma) stāv uz trim no četrām (pašierobežošanās, tīrība, augstsirdība, patiesums) kājām. Šajā laikmetā atbrīvošanās ceļš ir caur ziedojumu (yajña)

trētini, tretini - ziedokļa triju uguņu trejkāršā liesma

Tri-ambaka - Rudras-Šivas apzīmējums, skat. tryambaka, mahāmṛtyuñjaya mantra

tri, ṭṛ - zvaigznes

trī, tri, avestas tishrô - trīs

tribhonalagna - ekliptikas daļa, kas nerasniedz austrumu punktu par 9 grādiem, augstākais ekliptikas punkts virs apvāršņa

Tribhuvana - skat. Triloka

tridaša, tridasha, tridaśa - dievišķs, trīsdesmit, trīsdesmit dievības, ašvini, debesis

tridašājudha, tridashayudha, tridaśāyudha - zibens, varavīksne, dievišķs ierocis

tridašānkuša, tridashankusha, tridaśānkuśa - zibens, dievišķi iemaukti/groži dievišķs mudinājums, dieva pātaga

Tridašapungava, tridashapungava, tridaśapuṅgava - vadonis - dievs, Višnu

tridašēndra, tridashendra, tridaśendra - vadonis - dievs, Indra

tridiva - trešās, tas ir, svētākās, augstākās debesis

tridžāta, trijata, trijāta - trīs garšvielas, pikantums

trigartā, trigarta - juteklīga sieviete (ar trim alām, caurumiem, salīdz. ar "triju taku vēderiņš"), sieviete, pārle

trighana - 3x3x3, 27, (trejdeviņi?; skaitlis 9 ir senās nedēļas mērs; arī saptaviņšati); skat. khalayajña

triguna, triguṇa - J.A.Grimes [8]: trīs īpašības - sattva, rājas, tamas

trika - jebkāda triāde, trīsvienība; augstākā triāde (bhūr bhuvah svah), trīskāršais vārds (vyāhṛti), ko katrs bramīns izrunā savā ikdienas sandhyā godinājumā; parasti pēc AUM. Skat. mahāvyāhṛti.

J.A.Grimes [8]: triādisms.

1. Viens no Kašmīras šaivismas nosaukumiem.
2. Tas norāda uz trīskāršo principu, ar kuru nodarbojas Kašmīras šaivismas - Dievs-dvēsele-važas jeb pati-pāša-pašu jeb śiva-śakti-aṇu.
3. Kašmīras šaivismu par Trika sauc tādēļ, ka no sešdesmit četrām Āgama, kuras atzītas par autoritatīvām, vissvarīgākās ir Mālinī, Siddha, Nāmaka. Citi teic, tāpēc, ka tā skaidro trīs Īstenības apjēgas veidus:
- nedivējo (abheda);

- divējo-nedivējo (bhedābheda);
- divējo (bheda).

Vēl citi teic, ka tā apraksta trīs rakstu veidus - Āgama, Spanda, Pratyabhijñā Śāstra.

trika kalāṣu t'rika - rituāli netīrs, nepieskarams, tabū. Attiecas uz ēdienu un nozīmē 'loti netīrs', bet tikai Ziemsvētkos (Čavmos). "Ēdiens, kas ir mājās, jāapēd šodien, jo rīt tas būs netīrs un būs jāizmet vai jāizliek ārā un jāēd pēc Ziemsvētkiem"

trikāja, trikaya, trikāya - J.A.Grimes [8]: (Budā) trīs ķermeņi, apvalki.

1. Likuma, Patiesības ķermenis (dharmakāya). Tas ir Īstenība, Tukšums, Vīrsīstenība. Tas ir vispārējais un pārpasaulīgais Buda.
2. Līksmes ķermenis (sambhogakāya). Tas ir ķermenis, kurā Buda jeb Bodhisattva mājō uz zemes vai aizkapa dzīvē.
3. Pārveides ķermenis (nirvanakāya). Tas ir vēsturiskā Budas ķermenis.
4. Pirmais ķermenis ir neizpausts; otrais ir izpausts ticības, tas ir, bodhisattvas acīs; trešais ķermenis ir empīriski izpausts, piedzīvojams.

trikāla, trikala - pagātne-tagadne-nākotne

trikāladaršin, trikaladarshin, trikāladaršin - vizinošs, pagātņi-tagadņi-nākotņi zinošs

trikatu, trikaṭu - trīs garšvielu maisījums (ajurvēdā pippali jeb garie pipari, ingvers, melnie pipari kā gremošanas veicināšanas un pretuzpūšanās līdzeklis); salīdz. ar Trikāta?

trikōna, trikoṇa - J.A.Grimes [8]: galvenais trīsstūris

trikritvas, trikṛtvas - trīsreiz

Trilōka - trīs valstības - bhur, bhuvah, swah. Citās versijās ir septiņas vai vairāk valstības. Skat. vyahrti, trailokya, tribhuvana, kāmadhātu.

[22]: Rigvēdas laiku dievības kopā bija trīsdesmit trīs, piederīgas trim kārtām jeb līmeņiem jeb jomām:

- (I) debesu joma. Dyaus, Varuṇa, Mitra, Surya, Savitar, Pushan, Vishnu, Ādityas, Usha, Aesvins pieder pie debesu kārtas;
- (II) gaisa joma. Indra, Apam-Napat, Rudra, Vāyu-vata, Prājanya, Apab, Matrisvan pieder pie gaisu (atmosfēras) kārtas;
- (III) zemes joma. Prithvi, Agni, Sōma, Brishpati un upes pieder pie zemes kārtas.

trimphati, trimph, ṭṛmphati, ṭṛmph - apmierināt, remdēt (Trimpus, Potrimps, Potrimpus (liet. Potrimpos, Atrimpos?))

[71], 295.lpp.: Potrimpus, ūdeņu un auglības dievību, leti ir godājuši trejādos tēlos, kā:

- Trimpus, auglības dievību;
- Antrimpus, jūru dievību;

- Potrimpus, upju dievību (Lucas David I. S.29, 34 u.c., kurš arī pie prūšiem S.86 min kādu 'Antrimpus' kā jūras un ezeru dievību. Salīdz. Stender un Mielke).

[125]: Patrimps, viens no trim galvenajiem prūšu dieviem līdzās Pērkonam un Patolam (pēc S. Grunau'a), ir salīdzināms ar Dievu. Viņu attēlo kā jaunu vīrieti bez bārdas, vārpām rotātu galvu. Viņš ir augu un laimes dievs. Skat. arī 'Dievs'.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Alunāna dievi (1856; 1858)- Auglības devējs, laimības dievs un sēju glabātājs. Vienmēr smaids, ar vārpu vainagu galvā [kā Grunauam?]. Ausekļa dievi- Romav's ozola iemītnieks, auglības dievs, sēju glabātājs. Tapinājumā no T.Narbuta (Justyna Prusinowska)- Potrimps ir Pramšana un Laimas dēls; auglības devējs, laimes dievs, sēju glabātājs.

Stenders 1783 (šķiet, kļūmīgs skaidrojums): Tripmus pagānisko latviešu Bachus jeb dzīru dievs, kuram tie pusi sava lauka novēlēja, un tā viņu godināja un paši vislabākajā veidā priecīgi notiesāja. (Trimpus nav grieķiskas, bet gan latviskas izcelsmes, no 'tīrum puss' (das Feld halb), contracte trimpus. Šāds 'r' pārstatījums pie latviešiem nav neparasts, kā redzam no 'prims' pirms vietā.) Šim Trimpus bija padoti divi citi: jūras dievs Antrimpus un ūdeņu un avotu dievs Potrimpus, ka tie kā īsti uzticami Trimpus dzīru biedri/pudeles brāļi pie puslauka labumiem arī savu bagāto daļu no jūras un upēm pievienoja.

trimūrdha, trimurdha - trīsgalvains. J.A.Grimes [8]: hinduistu trīsvienība - Brahma, Višnu, Šiva

trināgni, trinagni, trṇāgni - salmos ietīta noziedznieka dedzināšana, zāles uguns, kūlas dedzināšana

trinamani, trinamani ranga, trinakunčaka, trinakunchaka, trṇakuñcaka, trṇamani rariṅga - dzintars, burt. 'zāles (pievilcējs?) dārgakmens'- dzintars

trinava, trinava, triṇava - sastāvošs no trejdeviņām jeb 3x9 daļām (mēnesis?); skat. khalayajña

trinavaha - 27 dienas, trejdeviņi; skat. khalayajña

trinavarātra, trinavaratra, triṇavarātra - trejdeviņas (27) dienas ilgi; skat. khalayajña

trinavātmaka, trinavatmaka, triṇavātmaka - trejdeviņkāršs, 27-kāršs; skat. khalayajña

trīni, trini, trīṇi - trīs, trīnis

tripakšaka, tripaksaka, tripakṣaka - trijspārne, meža liesma [butea frondosa]; viens no nosaukumiem.

Tripitaka, tripiṭaka - [12]: Trīs Grozi, sak'u jeb śāky'u tezaurs, budisma svētie raksti (kanons). Arī Brahmaveda (vēdu apjēga, svēto mantru vai buramvārdu veda - Atharvaveda).

J.A.Grimes [8]: agrīns budisma kanons, rakstīts pāli dialektā. Tie ir:

- Sutta (sansk. sūtra) jeb paša Budas aforismi;
- Vinaya jeb disciplīnas noteikumi;
- Abhidhamma jeb filosofiska saruna.

tripradeša, tripradesha, tripradeśa - J.A.Grimes [8]: triju atomu salikums (skat. aṇu)

tripuṭī, triputi, tripuṭī - trīskāršā forma. Skatiena, skatītāja un skatāmā (izziņa, izzinātājs un izzināmais) triāde.

J.A.Grimes [8]: trīskārša forma.

1. Izziņa nozīmē subjektu, kurš uzzin, un objektu, kas jāizzin. Katrs izziņas akts iesaista trīskāršu izzinātāja, izzināmā objekta un izziņas līdzekļa formu.
2. Izzinātājs, izzināmais, izziņas akts.

triratna - J.A.Grimes [8]: trīs dārgakmeņi.

1. Džainismā trīs dārgakmeņi ir viņu atbrīvošanās teorijas kvintesence. Tie ir:

- pareiza apjēga (samyag-jñāna) - džainisma mācīto patiesību apjēga;
- pareizs redzējums (samyag-darśana) - ticība džainu svētajiem rakstiem;
- pareiza uzvedība (samyak-cāritra) - savas dzīves veidošana atbilstoši apjēgtajām patiesībām.

Tie ir trīs pacilātas dzīves principi (par pareizu uzvedību skat. mahā-vrata).

2. Budismā trīs dārgakmeņi ir Buda, Viņa mācība, Kārtība. Tādējādi ticības solījums ir:

- es meklēju patvērumu pie Budas;
- es meklēju patvērumu pie Dharmas;
- es meklēju patvērumu pie Sanghas (Buuhaṃ śaraṇaṃ gacchāmi; dharmāṃ śaraṇaṃ gacchāmi; saṅghaṃ śaraṇaṃ gacchāmi).

3. Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a trīs dārgakmeņi ir trīs svēti raksti - Mantraratna (Dvaya); Purāṇaratna (Viṣṇupurāṇa); Stotraratna (Yāmuna's darbs).

tris, trikṛtvās, trikṛtvās - trīskārt, trīs reizes

trisatja, trisatya - trīskāršs zvērests

triša, trisha, triśa - trīsdesmit

triśatja, trishatya, triśatya - trīskārt patiesi - domās, vārdos, darbos

triśiras, trishiras, triśiras - trejgalvu, trīssmaiļu; dēmons

trišnā, trišā, trishna, trisha, ṭṣṇā, ṭṣā - slāpes, alkas, kārība, iekāre (trīcēšana?). Sajūtu kāre. Ārkārtīga vai nepiedienīga kārība, ciešanu cēlonis. Trīs veidi:

- sajūtu kāre (kāma-trṣṇā);
- kāre pēc esoša (bhava-trṣṇā);
- kāre pēc neesoša (vibhava-trṣṇā).

Pāli val. tanha.

[2]: slāpes pēc materiālās dzīves. Slāpes jeb tieksme atgriezties pie pazīstamās pasaules, kas izraisa pārdzimstoša ego atgriešanos pie zemes dzīves, un varbūt ir spēcīgākais cēlonis indivīda reinkarnācijai. Tas slāpst pēc viņu ietvērušās pasaules un notikumiem, pēc lietām, kurām agrāk pieķēries, un tā tiek vilkts atpakaļ uz mirstot pamesto jomu. Šis pievilksanas spēks ir nekas cits kā dabas likums. Cilvēka ego ir iesējis bijušo dzīvju domu un darbību sēklas, un nu ir kāre saņemt augļus.

trišūla, trishula, triśūla - trizulis - trejzaru siena dakšas, šķēps, žebērklis ar trim žuburiem. Šivas ierocis, tā trīs žuburi pārstāv trīs Šivas - radītāja, saglabātāja un iznīcinātāja aspektus, kā arī trīs spējas (śakti) - gribu, darbību un viedību.

Svētais trizulis, ko veido šķīstošā, attīrošā liesma; trīs smailes simbolizē triju svēto dievu spēku.

J.A.Grimes [8]: trijzaru šķēps, žebērklis jeb trijžuburis, ko rokā tur Šiva. Simboliski - trīs īpašības (guṇa) vai trīs lielākās enerģijas upes (naḍī), vai trīs spēki (iccha śakti, kriyā śakti, jñāna śakti)

tritīja, tritiya, ṛtīya - trešais. Arī kušanu; PIE 'triyos', avestas 'θritya', gotu 'ṗridja', grieķu 'trítos', albāņu 'tretë', lietuviešu 'trėčias'

Trivēnī, triveni, trivenī - triju svēto upju - Gangā, Yamuna un Saraswati, satece, kas atrodas ārpus svētās pilsētas Rudraprayag (mūsdienu Allahabad). Tiek uzskatīta par vislabāko šķīstīšanās peldēm

Trivikrama - J.A.Grimes [8]: (Višnu) trīs soļi; otrs Vāmana's (Višnu inkarnācija pundurī) vārds

trivritkarana, trivṛtkaraṇa - J.A.Grimes [8]: trīskāršošanās; visus objektus veido trīs daļas.

1. Dažādus objektus veido triju elementu - uguns, ūdens, zemes - sajaukums dažādās attiecībās. Viśiṣṭādvaita Vēdānta's yathārtha-khyāti pamatojas upanišadu Trivritkarana's tekstos.

2. Skat. pañci-karaṇa

trjakša, tryaksha, tryakṣa - trejaciis

Trjambakā, tryambakā - Šivas (Rudras) partnere Pārvatī

Trjambaka, tryambaka - Trejaciis. Agni un viņa divu pārējo formu, Trita (Zibens) un Sūrya (Saule), kopnosaukums. Vēdas apjēgušais; trijās valstībās esošais; trejaciis Rudra jeb Šiva (arī Tri-ambaka); plācenīša ziedojums Rudram Trejacim; skat. mahāmṛtyuñjaya mantra

trjangula, tryangula, tryaṅgula - trīs pirkstu platums

trjudāja, tryudaya, tryudāya - trejkārša pieceja ziedoklim.

trojēs, PIE tróyes - trīs, (Troja?). Arī avestas 'θrāyō', albāņu 'θrāyō', sanskr. 'tráyaḥ', grieķu 'treīs', senīru 'tri', lietuviešu 'trýs'

tromišvēv, kalāšu tromishwew - mijkrēslis

tron (kalāšu) - stelles. Tās uzskata par rituāli "netīrām" un tur ārpus mājas. Sastāvdaļas - apakšējais un augšējais karkass (tron gu'a), rievota lata (bhinuni gond'ak), dzijas kamols, ko attin atspole (ul'ik), audēja atspole (ul'ik gond'ak), aušanas zobens (bem), nīšu lata (kus'pik gond'ak), aušanas ķemme (kakaw), velku atdalītājs (purgon)

truk (kušanu, PIE) - pārtrūkt, nocirst, nolauzt, noplēst. Arī velsiešu 'trwch', lietuviešu 'trūkti'

trunksmikō, PIE truhx-m-iko - trunēt, pūt, trūdēt. Arī lietuviešu 'trūnėti'

Tsiam, Tsjam, tsiyam (kalāšu) - zeme, no kuras esot nākuši kalāši. Tas varētu norādīt uz Sīriju, ko urdu un arābu valodās sauc 'Sham'. Salīdz. ar 'Ciems'. (Shalaksa - karavadonis no Tsiam, kurš saskaņā ar kalāšu folkloru un dziesmu atvedis kalāšus uz viņu patreizējo dzīves vietu).

[28]: Balumain's ... devies uz kalāšu mītiskajām mājām Tsiyam'a (tsíam), lai atgrieztos nākošā gada beigās kā Indra (Witzel 1997a; 394; salīdz. 1997c; 520). Ja tā nebūtu noticis, Balumain's būtu cilvēkiem iemācījis kā mīlēties svēta akta (yab-yum?) veidā. Tā vietā viņš cilvēkiem iemācījis vien auglības dziesmas, kuras dzied Ziemassvētku (Chaumos') rituālā, rādot paraugu skaidrās apkārtējo atbalstītās vīru-sievu 'dialogu' apmaiņās (apdziedāšanās?, skat. anugīta, avagīta, abhigāyati) līdzīgi kā Rigvēdas [3] 10.86.

Viņš pie kalāšiem ierodas decembra sākumā pirms saulgriežiem un paliek vēl dienu pēc tiem. Mīts stāsta, ka no viņa sākumā izvairījušies daži cilvēki, kuri viņu vajājuši ar saviem suņiem un tāpēc iznīcināti. Viņš ierodas no rietumiem, no (Kati Kāfir) Bashgal ielejas, bet, neraugoties uz to, ar viņu ir saistīta arī kalāšu mītiskā zeme, austrumos vai dienvidos. Skaidri redzams, ka te ir vairāki mītoloģijas slāņi, pēdējais no kuriem ir jaunievedums no Kāfiristānas.

tu (khowaru, kalāšu) - tu

Tu, tu - mīlestība, zelts, mīlestības dievs, cilvēks, kurš pēc patikas maina savu izskatu

Tuhinakarautā, tuhinakarasuta - Mēness meita

tukča, tuccha - tukšs, tukšums, pelavas, veltīgs, neīsts, nabadzīgs, pliekans, novazāts, nenožīmīgs, trūcīgs, izsīcis, izžuvījis

tukčajati, tuchayati - tukšot; persiešu tohi - tukšs

tukčam, tuccham - J.A.Grimes [8]: skaidri neīsts (atyanta-asat); tukšs.

1. Absolūti neesošs, piem., neauglīgas sievietes bērns vai kvadrātisks aplis.
2. Advaita Vēdāntā iedomas (māyā) ir īstas parastam cilvēkam, nedz īstas nedz neīstas (anirvacanīya) filosofam un neīstas (tuccha) apskaidrotam cilvēkam

tukčja, tucchya - tukšs, tukšums, neīsts, veltīgs

tumbik (kalāšu) - rotājums kalāšu galvassegas augšā. Mīkla - “Melnis klucis sniegā”

turati - izturēt, būt glābtam, izdzīvot, pārvarēt, steigties; arī savainot, spiest uz priekšu

turi, tuṛ - [58]: celt (turēt?), cietināt, būt uzpūstam

turīja, čaturīja, čaturtha, turīya, chaturīya, chaturtha, turīya, caturīya, caturtha - ceturtais, tīrā apziņa; apziņas apziņa, absolūta dievapziņa, svētpamirums (samādhi), apziņa pāri individualitātes apziņai; pārpasaulīgais, tīrā apziņa, ceturtais apziņas stāvoklis aiz bezsapņu miega (susupti). Skat. arī atiratha, Mandūkya Upaniṣad, kāmakalā.

[56]: cilvēka dvēselei ir trīs apziņas stāvokļi, tas ir:

- nomods;
- sapnis;
- dziļš miegs.

Turīya jeb ceturtais ir virsapziņas stāvoklis, Virsīstenība, visu triju apziņas stāvokļu vērotāja. Cilvēkam ir jāpaceļas virs pirmajiem trim un jāidentificējas ar ceturto. Tad viņš var sasniegt vienību ar Virsdvēseli.

[96]: būt apskaidrotam nozīmē būt ceturtajā stāvoklī, kurā parastais nomoda stāvoklis šķiet tikpat neīsts kā nomodā šķiet sapnis.

J.A.Grimes [8]: ceturtais; pārpasaulīgā Patība; Virsīstenība; novērotāja apziņas stāvoklis.

1. Ceturtais apziņas stāvoklis Advaita Vēdāntā, kas ir pāri nomoda, sapņa un dziļa miega stāvokļiem, un kas tos visus caurstrāvo un pārsniedz. Tomēr īstenībā tas nav stāvoklis, bet visiem pārējiem stāvokļiem, nomodam, sapnim, dziļam miegam, iekšēji piemītošs pamatslānis.

2. Tā ir īstā Patība, kas ir pāri esības mainīgajiem veidojumiem. Tā ir nedalāma, netverama, neiztēlojama, nenosaukama. Katram no trim pārējiem stāvokļiem ir savī nosaukumi (vaišvānara, taijasa, prajñā), bet ne Virsīstenībai, uz kuru norāda kā uz ceturto. Tas ir a-mātra jeb neatkarīgs, nemērāms, neraksturojams.

3. Skat. avasthā, pāda, Para, AUM, KĀ, Parāsarṅvit, Parameṣṭhin, Pararṁdhāma, Paramātman, Parabrahman, Ubhaya-liṅgatva, Dharmakāya, Dharmadhātu, Svarūpa-jñāna, Sūrya, Sāvitra, Sthala, Ṣaṭ-sthala, Satcītānanda, Ṛtambhara, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saguṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īśvara, Niṣprapañca, neti-neti, Kūṭastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Virsīstenības pirmo izpausmi, kā arī brahmavidyā, ekam-eva-advitīyam.

turījati, turiyati, turīyati - iet (darb.v.)

turījatita, **turīja-titah**, turiyatita, turiya-titah, turīyatita, turīya-titah - pāri ceturtajam; Augstākās Īstenības pieredzējums; pāri ceturtajam dzīves posmam.

J.A.Grimes [8]: cilvēka dvēseles stāvoklis, kurā tā ir pilnīgā svētlaimē; virs ceturta; saskaņā ar dažām hindu skolām, visaugstākais stāvoklis.

1. Stāvoklis virs ceturta (turīya). Vissvētlaimīgākais pilnas brīvības no jebkādas divējības un Patības visā apjēgas stāvoklis; galējais sasniegums.

2. Termins, ko Śaiva Siddhānt'a lieto indivīda, personas apzīmēšanai

tuš, tušjati, tushyati, tuṣyati - kuš, apklust, apmierināt, izpatikt, nomierināt, pieklusināt, izdabāt

tušāgni, tushagni, tuṣāgni - pelavu uguns

tušti, tushti, tuṣṭi - apmierinātība, pieticība, laimīgums esošajā stāvoklī, gausums, bezdarbība; gandarījums (Tuṣṭi?); dziedniecisks augs (jīvabhadrā, vṛddhi); skat. parāpara

tva, tvam, tvā - tu, tev, tavs

tvān dhanjan vadāmi, tvam dhanyam vadami, tvāṃ dhanyaṃ vadāmi - paldies tev!

Tvaštar, tvashtar, tvaṣṭṛ - dzīvo būtņu radītājs, debesu būvnieks, viens no saules veidiem, galdnieks, ratu meistars, namdaris, Indras zibeņa vajra darinātājs, cilvēku un dzīvnieku ķermeņu veidotājs, ticis piesaukts, vēloties pēcnācēju, saukts arī par Garbha-pati jeb Dzemes Kungu.

Vārds Tvaṣṭṛ ir minēts Mitanni līgumā, kas apstiprona viņu kā izolēts aizguvums sanskr. no protoindoirāņu dievību. Rigvēdā Tvastars pieder pie Bhṛgu dzimtas. Dažkārt tiek saistīts vai pielīdzināts līdzīgām dievībām kā Savitr, Prajāpatī, Viśvakarman, Pūšan.

Esot no saules (Sūrya) gabaliem darinājis trīs valstības (Triloka).

[128]: arī augļa veidotājs dzemdē, augšanas un ilga mūža devējs, Śaraṇy'as (Aizstāve, Gaiss, Vējš, Mākonis) tēvs

ubha - abī. Arī kušanu ubhau avestas 'uwā', lietuviešu 'abū', baznīcas senslāvu 'oba', gotu 'bai'

Ubhaja-lingatva, ubhaya-lingatva, ubhaya-liṅgatva - J.A.Grimes [8]: Vīrsīstenība (Brahman), Šiva; Dieva divkāršā forma.

1. Śaiva Siddhānta - Dievs ir gan pārpasaulīgs, gan iekšēji piemītošs, vai gan veidola gan bezveidola formā.

2. Viśiṣṭādvaīta Vēdānta - Dievam nav defektu, un tam piemīt visas labās īpašības. Skat. arī Para, AUM, KĀ, Parāsaṃvit, Parameṣṭhin, Paramdhāma, Paramātman, Parabrahman, Dharmakāya, Dharmadhātu, Svarūpa-jñāna, Sūrya, Sāvitra, Sthala, Ṣaṭ-sthala, Satcītānanda, Ṛtambhara, Pāramārthika, Brahma, Brahman, Brahmasmi, Nirguṇa Brahman, Saguṇa Brahman, Ātmabhū, Bhūdeva, Bhuma, Devadeva, Paraśiva, Īśvara,

Niṣprapañca, neti-neti, Kūṭastha. Arī Prājapati, Hiraṇyagarbha, Sutrātman, Prāṇa kā Vīrsīstenības pirmo izpaušmi, kā arī brahmavidyā, ekam-eva-advitīyam

Ubhaja-Vēdānta, ubhaya-vedanta, ubhaya-Vēdānta - J.A.Grimes [8]: divkāršā Vēdānta.

Kā teic Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a, vaiṣṇavītu svēto (aḷvār) himnas (Divya prabandha) veido Tamil Ved'as, un tās līdz ar sanskrita tekstiem (prasthāna-traya) kopā sastāda šīs skolas divkāršu autoritātes avotu

ubhaja, ubhaya - abi, abējādi, abpus

učā, uchcha, uccā - augšup, ucināšana

učav, kalāšu uchaw - ražas svētki augustā. Šajos svētkos no kalnu ganībām tiek nonests siers. Pie Mahādeo altāra notur rituālu. Danco un dzied līdz rītausmai. Skat. arī pənīr, chamani, doa, sacho, roi, parnai, gulak, ishperi, istum saras, j'ac', kafir, nuristani devodyāna, varketi, yāga, yāna

uda-
pātram,
uda-
patram
ūdens

ziedošana saliktās plaukstās

uda, udaka - ūdens; udan + ka; arī āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī

udadhi - ūdenskrātuve, ūdens tvertne, okeāns, jūra, upe, mākonis, ūdens izliešanas ceremonija bērēs, reliģiska aplaistīšanās (rumulēšanās), apmazgāšanās, neobligāta ūdens ziedošana. Skat. udan, uḍu, prokšana, udakaśuddha, saṁskāra

udadhirādža, udadhirāja - okeāns - valdnieks

udagajana, udagayana - pusgads starp ziemas un vasaras saulgriežiem, saules gājiens ekvatora ziemeļpusē, atrašanās saules ceļā tās gaitā ekvatora ziemeļpusē

udaja, udaya - okeāna celšanās, uzplūdi, paisums, mēness celšanās, rīta blāzma; kalni austrumos, aiz kuriem ceļas saule; sākums, parādīšanās, pārticība, sekas, guvums

udajana, udayana - ud-i + ana - (sauļes) pacelšanās, saullēkts; īstais nosaukums

udajarāši, udayarashi, udayarāsi - konstelācija, kurā planēta ir redzama, kad tā ir uz apvāršņa

udakačandra, udachandra, udacacandra - [12]: mēness atspulgs ūdenī kā liecība, ka viss ir iedomāts un neīsts

udakānta, udakanta - krasts, ūdens mala

udakašuddha, udakashuddha, udakašuddha - rituāli attīrīts ar apliešanu, rumulēts

udakjā, udakya, udakyā - udaka + ya - sieviete viņas ciklos

udan - ud + an - ūdens; arī āpa, nīra, nara, uḍu, uda, udaka, vārī

udāna, udana - prāṇa, kas ceļ augšup vai nes lejup iedzerto vai apēsto, galvenais barības uzsūkšanas spēks

ūdhani, udhani - [227]: izolēts pārmantojums sanskr. no protoindoirāņu (H)aud^hr/n- 'auksts'; senās avestas aodərəš-čā

udanimant, udanimat - ūdeņiem bagāts, viļņu vai ūdeņu pārpilns

udanjā, udanya, udanyā - slāpes

udanja, udanya - ūdeņains

udanvant - udan + vant - okeāns

udapātra, udapatra - ūdens krūka, pods

udaplava - ūdens plūdi. Skat. arī Govardhana

udapū, udapu - attīrīties ar ūdeni

udara - vēders, dzemde, dobums, iekšpuse, resnais gals, kaušana. ud-ṛ + a - vēders, kuņģis; iekšas. Arī Ganeša.

udarambhari - udara + m-bhṛ + i - rijīgs

udarašaja, udarashaya, udaraśaya - gulēšana uz vēdera

udarathi - okeāns, saule

udardati - viļņoties

udarinī, udarini, udariṇī - grūtniece, (vēderainā)

udavāha, udavaha - ūdens nešana

Udbhava - ud-bhū + a - dzimšana, rašanās, izcelšanās no; ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) radīts; valsts nosaukums.

J.A.Grimes [8]: izpaušme; manifestācija

udbhēda, udbheda - ud-bhid + a - caurums, parādīšanās, avots; nodevība. Gangāudbheda - Gaṅgā avots, iztece - svētvieta. Skat. arī avatu, avaṭa, ālme, mukha, kuṇḍa, valgita, krivi

udbhūta, udbhuta - J.A.Grimes [8]: uztverams; izpausts, manifestēts

Uddālaka, uddalaka - J.A.Grimes [8]: vēdu gaišreģis (r̥ṣi); vislabāk zināmais Āruṇi vārds. Zintnieks, kurš iemācījies savam dēlam Śvetaketu visas apjēgas atslēgu (Tat tvam asi - tas tu esi). Šī mācība ir rodama Chāndogya Upaniṣad'ā. Viņa meita Sujātā ir bijusi Aṣṭavakra's māte

uddijāna bandha, udiyana bandha, udḍiyāna bandha - enerģijas aizture vēderā, ko veic hatha jōgā. Pēc visa gaisa izelpas savēlk vēderu zem ribām, izdarot it kā ieelpu ar aizturētu elpu un pēc brīža atlaižot. To atkārto vairākas reizes, tad ielaiž gaisu plaušās, atjaunojot parasto elpošanu

udgamana - ud-gam + ana - uznākšana, uzdīgšana, parādīšanās

udgīthavidjā, udgīthavidya, udgīthavidyā - meditācija uz galveno dzīvības elpu, asociējot to ar zilbi AUM kā udgīt'u; prāṇas kā AUM iztēlojums

ūdhasvant, udhasvant - ūdhas + vant - ar pārpilnu tesmeni

Udīčja, udichya, udīcyā - zeme ziemeļos un rietumos no Sarasvatī (Śarāvati - niedrēm pilnā - Amudarja/Sarasvatī?) upes (Donas, Dņepras, Volgas, Donavas, Daugavas baseini?), tās iedzīvotāji

Udijāna, udiyāna - augšup lidojošs. Arī Odiyāna, Odryāna, Uddiyāna, Udyāna - apvidus Indijas ziemeļrietumos; skat. udīcyā

udjāna, udyana, udyāna - ud-yā + ana - birze, dārzs

udjōga, udyoga - ud-yuj + a - piepūle, vēlme pūlēties (vilksana iejūgā)

udu, uḍu - ūdens (arī āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī)

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- Jūras tēvs; sargā kuģiniekus

udvāha, udvaha - precības

udvēdi, udvedi - apgādāts ar paaugstinātu ziedokli

udvikšana, udvikshana, uvdikshana - ud-vi-iksh + ana - raudzīšanās, vērošana (gatavošanās, pošanās, salīdz. ar vīkšties?)

udžak, kalāṣu ujak - 1. patiess, krietns; 2. taisnīgs cilvēks

ugēn (kalāṣu) - mirušā apmazgāšana. "Kas guļ ar veceni, tam viņa jāapmazgā, kad nomirst (kādu gultu taisi, tādā guli)"

ūh, uh - [58]: lūgsna; izteikt, izrunāt (uhtairīdi?)

uhū, uhu - nešana

uk, ug (kalāṣu) - 1. ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī). Avota (avatu, avata, ālme, udbheda, mukha, kuṇḍa, valgita, krivi) ūdeni kalāši uzskata par rituāli tīrāku (onjes't'a) kā sniegu, un tajā mazgājas pirms upurēšanas, ziedošanas. Ja avots nav pieejams, lieto sniegu.

2. vīns (eifēmisms);

3. augļa vai dārzena sula

ukča, uccha, ucca - augsts, dziļš, augšējais, spēcīgs, skaļš, augša; prūšu ucka - augstākais, izcilākais (visupirmais dievs Occopirmus ~ Augšpirmais). Skat. arī

Adhidaiva = Bhū = Bhūdevi - pirmatnējā dievība; Ādideva - pirmais dievs; Ādikara = Dhātṛi - pirmradītājs; Prajāpati = Brahmā, Vāc - Vārds, Radītāja dievība kopā ar Prajāpati; Aditi = Devī = Devamātara, Devamāṭṛ - dievmāte; radītājs dievs kopā ar Tvaṣṭṛ - Ratu Meistaru; Dyaus - debesu dievs; Ganeša - dievs Gans, šķēršļu novācējs; Indra - acs zīlīte, Pirmais, Galvenais. Salīdz. ar Pērkonu.

[126]: senākos avotos dievu uzskaitījumā šā dieva - Occopirmus - “deus coeli et terrae” - vārds atrodas pašā sākumā. 1530.g. prūšu dievu sarakstā pirmais minētais; acīmredzot jāsaprot kā pats pirmais (ucka - augstākais, izcilākais). To apstiprina lietuviešu un latviešu tautasdziesmās saglabājies Dievu dievs (liet. Dievu dievaitis) jeb 'Lielais dievs' (liet. Didysis dievaitis). Salīdz ar Dyaus.

[111]: viduslaikos bija zināmi vairāki tā sauktie prūšu dievību saraksti, gan publicētos tekstos, gan arī rokrakstos. Šie saraksti visbiežāk iesākas ar vārdu Occopirmus, Occopirnis, Ockopirmus, kas, starp citu, latviešu literārajā tradīcijā ieviesies kā Okupiernis. Tomēr, kā atzīst valodnieki, šis vārds ir veidots no uka- “vis-“ un no pirms “pirmais”, tātad - “visupirmais”, un tas izrādās prūšu panteona galvenās dievības epitets.

ukčatāla, ucchatala, uccatāla - mūzika un danči reliģiskos svētkos

ukšan, ukshan, ukšan - vērsis vai bullis, Marut'u apzīmējums, kuri, nesdami lietu, kā bulļi aplaka jeb apaugļo jeb apmīž zemi

ukšati, ukshati, ukšati - aplacīt, apsvētīt, apsvētīt ziedojumam ar aplacīšanu, apveltīt, mērcēt

ukta - četrinde, teiciens, vārds

uktha - slavēšana, teikšana, skandēšana

ukthā, uktha - svēta dziesma, pantmēra veids

ukthabhrit, ukthabhrit, ukthabhṛt - vārsmu ziedošana

ukthapattra - ar dzejas spārniem

ukthašušma, ukthashushma, ukthašušma - vārsmu skandēšanas pavadīts

ukthāvi, ukthavi - aizrautība ar vārsmām

ukti - teikšana, runāšana; skat. vacti

ulik, kalāšu ul'ik - aušanas atspoles dzijas kamols

ulūka, uluka - pūce, cits Indras vārds, valsts, tās tautas nosaukums un ķēniņa vārds

ulva - augļapvalks, dzemde

Umā, uma - Pārvatī jeb Durgā, Šivas sieva; akadiešu Ummu

umbulik, kalāšu umbul'ik - gara apsēsts, pārņemts - runājot par šamani šādā stāvoklī. Tad viņš spēj pareģot nākotni; 2. būt dusmīgam

umbur (kalāšu) - vecums, mūžs, dzīves ilgums; ūdenskrātuve, piem., ūdensdzirnavu

upa - augšā, lejā, u.c. (opā?), zem, uz, pie; blakām

upačājja, upachayya, upacāyya - ziedoklis, īpaša svētā uguns, ugunsvieta, sirds

Upadžika, upajika, upajīka - ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) dievība

upadživana, upajivana - upa-jiv + ana - uzturēšana

upadžna, upajna, upajña - zemapziņa, instinkts, nemācīta jeb pirmatnēja apjēga, paša atrasta apjēga, līdz šim nezināts.

[25]: cilvēkos ir divi pamatinstinkti, viens ir ēšana, otrs ir dzimumdzīves. Tie tevī ir bijuši visās dzīves reizēs, kad biji dzīvnieks un kad esi tagad cilvēks. Tu esi dzimis no šiem diviem - barības un dzimumakta. Ir ļoti jauki, ka Indijā abi instinkti ir dievišķoti.

Ēdiens ir saistīts ar Dievu. Upaniṣadās ir teikts “Ēdiens ir Dievs”. Kad tu ēdienu uzskati par dievišķu, tu nepārēdīsies. Tad tu nespēj vienkārši stūķēt iekšā ēdienu, tu ēd ar ļoti lielu godbijību. Nevieni svētki Indijā nepaie bez ēdiena. Un, kad tu dodies uz templi, pirmais, ko tu sniedz, ir kāds dievībai vai elkam piedāvāts ēdiens (prasāda). Tā ir vien nedaudz ēdiena, kas tiek ziedots. Bez Prasādas nav neviena svētceļojuma vai svētku. Ēdiens tiek saistīts ar Dievu.

Līdzīgi ar Dievu ir saistīts arī dzimumsakars. Pretējā gadījumā tu dzimumdzīvi nodali, domā, ka tā ir tava materiālistiskā dzīve, un domā par Dievu kā kaut ko citādu. Bet Indijā senie ļaudis dzimumsakaru saistīja ar Dievu; tāpat tevī nav neviena aspekta, kas paliktu nodalīts no Dieva. Pamatinstinkti nav nodalīti no Dieva. Tādējādi, godājot dzimumsakaru un uzskatot par daļu no dievišķā, zūd tava apsēstība, zūd iekāre un uzaust svētuma sajūta. Un šis pamatinstinkts no uzbrūkošas iekāres pārvēršas pakļāvīgā mīlestībā. Tāda ir senā doma.

Bet ir cilvēki, kuri jōgu kļūdaini izmanto miesīgo instinktu izbaudīšanai, tas ir nepareizi. Tā ir rupja kļūda. Būtu jābūt otrādi. Vienmēr, kad uzvilņo miesīgi instinkti, pārvērt tos dievišķā iekšējā pieredzējumā. Sanskritā ir brīnišķīgs vārds ātmarati, vienība ar patību, ar sevi; līksme sevī.

Ir divas lietas, daba (Prākṛiti) un apziņa (Puruṣa). Daba un apziņa pastāvīgi mijiedarbojas. Tavs ķermenis un dvēsele - tavs ķermenis ir sievišķs, un tava dvēsele ir vīrišķa. To kopošanās notiek pastāvīgi, un šīs vienības iestāšanās tevī ir svētpamirums (samādhi).

Tāpēc svētpamirums tiek uzskatīta par tūkstoškārt līksmāku kā miesīgie instinkti. Lai kādu prieku dod sekss, svētpamirums ir tūkstoš reizes līksmāks, jo tajā nav piepūles, nav nekādas darbības. Ir viena vienīga Esamība un tikai Esamība. Vienkārši cilvēks apjēdz, cilvēks pieredz Esamības apziņu, apziņas spēli un izpausmi. Tas ir ļoti brīnišķīgi. Nesargā

no Dievišķā nevienu savas esamības kaktiņu. Dievišķajam jābūt ieauštam katrā tavas dzīves aspektā, un to sauc par brahmacārya, kas nozīmē virzību uz bezgalību, vienību ar bezgalību. Vai tas nav brīnišķīgi?!

Tā ir ļoti dziļa un ļoti augsta atskārsme. Ja tu to negūsti uzreiz, nekas, turpini ieklausīties un turpini izprast, un kādu dienu tu teiksi, “Āre! Tas ir tas, par ko runāja Gurudži.”

Tādējādi, kad tu Indijā ieej jebkurā templī jebkur, tu atradīsi abus aspektus - Šivu un Pārvatī, kas simbolizē Purušu un Prākriti, apziņu un matēriju. Vispirms ir jāapjēdz šī divdabība, un tad jāierauga vienība. Tie nav divi, tie nav dažādi; tie ir vienas monētas abas puses. Tu esi pilnīgs. Ko tas nozīmē? Tu esi gan vīrišķs, gan sievišķs. Iziešana no šīm birkām, “Esmu vīrietis”, “Esmu sieviete” - iziešana no savas identitātes - tā ir Vēdānta, Visuma augstākā filosofija. Mēs pastāvīgi sevi identificējam - “Esmu vīrietis”, “Esmu sieviete”, “Esmu vecs”, “Esmu jauns”, “Esmu izglītots”, “Esmu neizglītots”. Atmet šīs birkas.

Tas kas paliek, ir tīra apziņa. Nesaki pat “Esmu apziņa.” Vien zini, ka esi apziņa un pat nerunā par to. Nestaigā apkārt, klāstīdams “esmu nekas”. Ādi Šankars reiz ir teicis:

“Cilvēks, kurš sev uzliek birku 'esmu tas un tas', ir muļķis, un cilvēks, kurš sev uzliek birku 'esmu nekas', ir vēl lielāks muļķis.”

Cilvēks kurš ir nekas, nerunā, tā ka tādā gadījumā ciet klusu. Kā tu vari teikt, “Esmu nekas”, ja kaut ko saki?! Nav iespējams tāds, kurš saka “Esmu nekas.” Tā ka ciet klusu.

Tādējādi, kad tu ēšanas un dzimumdzīves pamatinstinktus turēsi par svētiem, agresivitāte tevī zudīs un paļāvība uzausīs. Tevī aust pateicīgums un mīlestība. Tas ir tas, ko mēdz saukt par dievbijīgā un Dievišķā klūšanu par Vienu. Tie ir saplūduši Vienā!

Śrīmad Bhāgavatam 3.20.23: par homoseksuālismu “Tad Valdnieks Brahmā no sava tūpla dzemdēja dēmonus, un tiem ļoti patika kopoties. Tā kā viņi bija pārmērīgi miesaskāri, viņi tuvojās arī Brahmā, lai kopotos.” Skaidrojums - dzimumdzīve ir materiālās esamības pamats. Arī šeit tiek atkārtots, ka dēmoni bija ļoti miesaskāri. Jo brīvāks cilvēks no dzimumiekāres, jo tuvāk viņš ir pusdievību līmenim; jo lielāka cilvēkam iekāre uz dzimumbaudu, jo viņš pagrimst uz dēmoniskas dzīves līmeni.

SB 3.20.24: “Godbijīgais Brahma sākumā smējās par viņu stulbumu, bet redzēdams bezkaunīgos asuras pavisam tuvu, saniknojās un lielās bailēs steidzās projām.” Skaidrojums - miesaskārajiem dēmoniem nebija cieņas pat pret savu tēvu, un viņu svētajam tēvam tālredzīgāk bija tik dēmoniskus dēlus pamest.

SB 3.20.26: “Valdnieks Brahmā, tuvojoties Tam Kungam, viņu uzrunāja šādi: “Mans Kungs, lūdzu pasargā mani no šiem grēkpilnajiem dēmoniem, kurus radīju pēc tava rīkojuma. Tie ir traki miesaskāri un ir nākuši man uzbrukt.” Skaidrojums - šķiet, ka šajā Brahmā veiktajā dēmonu radīšanas epizodē ir radies vīriešu homoseksuālisms. Citiem vārdiem, vīriešu homoseksualitāte ir dēmoniska un nepiederas nevienam veselīgam vīrietim viņa normālajā dzīves gaitā. Vai ir vajadzība šo komentēt? Tas ir (vaišnavu purānu) Bhāgavatam spriedums un vispāratzītā Skolotāja Srila Prabhupada's skaidrojums. Tā ir īstā vēdu kultūra, un katra pretenzija uz garīgu dzīvi, propagandējot tam pretējus secinājumus, kā rakstījis T.Bhaktivinoda, norāda uz pagrimuma laikmeta jeb Kali Jugas mācekli (Kali-chela).

upāja-pratjaja-samādhi, upaya-pratyaya-samadhi, upāya-pratyaya-samādhi - J.A.Grimes [8]: bezpazīmju, netveramas dievsajūgas veids, kurā izzūd neapjēga. Kā teic jōgas mācība, kad pamostas viedība, izzūd visas cilvēka kaislības, nepatīkšanas (kleśa), un prāts iedibinās patiesā apjēgā. Skat. samādhi

upāja, upaya, upāya - [12]: viena no pārejām, pilnīgojumiem - piemērotu līdzekļu lietojums

upajāta, upayata, upayāta - tuvojoties seksuāli, jājies

upajōga, upayoga - J.A.Grimes [8]: izpratne, jēga.

1. Džainismā viena no śruta-jñāna's šķirām vai pakāpe tajā. Stadija, kurā ir pienācīga jauna izziņas objekta apjēga. Šo stadiju ievada aptveršanas un apsvēršanas norises. Tā dalās nojautā (nirākāra-upayoga) un aptveršanā (sākāra-upayoga).

2. Skaidra apjēga ir astoņu veidu - mati-jñāna, śruta-jñāna, avadhi-jñāna, manah-pāryaya-jñāna, kevala-jñāna, mati-ajñāna, śruta-ajñāna, avadhi-ajñāna.

3. Neskaidra izpratne ir četru veidu - cakṣu-darśana, acakṣu-darśana, avadhi-darśana, kevala-darśana. Izziņas spējas substrāts, kas ir vien apziņas izpausme ierobežotā veidā, cilvēka dvēseli definējošs raksturojums.

upajukta, upayukta - saderīgs, piemērots, vērtīgs, baudīts

upakūlam, upakulam - pie (upes) krasta

upalā, upala - akmens (apaš), augšējais un apakšējais dzirnakmens.

Rasaupala - pārle

upalaprakṣin, upalaprakshin, upalaprakṣin - griezt dzirnakmeni, malējs [125]:

“Apskaitās mīla Māra,
maltuvē iegājuse,
Atradusi dzirnaviņas
Pret saulīti ritinot.” (7937)

upamātri, upamatri, upamātr - pamāte, aukle, kopēja, tuva radniece; portretists

upanajana, upanayana - [110]: iesvētība ar svēto jostu/auklu un ievadīšana Gājatrī mantras praktizēšanā, iestājoties pubertātei; svēts šķīstīšanās rīts (samskāra), kurā otrreiz dzimušais (dvija) saņem svēto auklu. Arī upanāya, upanayana, mauñjī-bandhana, batu-karaṇa, vrata-bandha, upavīta, yajñopavīta, mauñjībandhana (mauñji zāles jostas apsīšana; skat. avyaṅga, saṃvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak).

[101]: burtiski - pievešana skolotājam pēc norādījumiem. Hir. Gr. I.5.2 sūtra teic:

“Skolotājs tad liek puikam teikt - esmu ticis līdz vēdu mācībām (brahmacārya).

Ievadi mani tajās. Ļauj man būt māceklim, ko mudina (austošās saules) dievs Savitr”.

Līdzība ar senajiem zoroastriešu rakstiem (S.B.E. V. lpp.285-290 par svēto jostu un kreklu) un mūsdienu Indijas parsu praksi liek domāt, ka upanajana nāk no indoīraņiem. Tomēr jau Rigvēdā X.109.5 rodams vārds brahmacāri - māceklis: “Ak, dievi! Viņš (Bṛhaspati), visuresošais, pārvietojas kā māceklis, esot visās (ziedošanās); viņš ir tikai daļa no dieviem (tas ir, ziedojumiem)”.

Āpastamba Dh. S.1.1.1.19 teic, ka upanajana ir svēts šķīstīšanās rīts, kas tiek atklāts mācības meklētājam; šī sūtra var nozīmēt: “Tā ir svēta šķīstīšanās, ko rada śruti (Gājatrī mantra's) piešķiršana tam, kurš tiecas pēc mācības”...

“nāk jauneklis, labi tērpts un apjozts (ir puisis ar jostu un ziedojuma stabs (yūpa) ar vītņi (rašanā)); viņš (otrrreiz jeb garā) dzimstot gūst paaugstinājumu, viņu paceļ viedie zintnieki, sirdī dievbijības pilni un domās līksmi”.

Tai.S. VI.681 3.10.5 ir slavenais izteikums par trim parādiem, kas satur vārdus brahmacāri un brahmacārya: “Katrs bramīns piedzimstot ir aplikts ar trim parādiem (pienākumiem);

- ar māceklību - zintniekiem;

- ar ziedojumu - dieviem;

- ar pēcnācējiem - senčiem;

no šiem parādiem atbrīvojas tas, kuram ir dēls, kurš ziedo un kurš dzīvo pie skolotāja kā māceklis”.

Atharva-veda's XI.7 pirmā vārsmā: “Māceklis pastāvīgi klājot (pasauli ar savu slavu) klejo divās pasaulēs, dievi ir vienprātīgi domās (par viņa piemīlību un slavu), viņš atalgo savu skolotāju ar savu vienkāršību”.

Trešā vārsmā teic: “skolotājs, pieņemot (puisi), padara mācekli it kā par dīgli, sēklu”.

Ceturta vārsmā teic, ka debesis un zeme ir mācekļa uguns kociņi (samidh) un ka māceklis ar savu jostu; ar saviem uguns ziedoņiem un savu dzīvi smagā darbā pilda pasauli ar stingrību un vienkāršību.

Sestā vārsmā teic, ka māceklis valkā melnās antilopes ādu.

upāndžana, upanjana, upānjana - upa-anj + ana - ieziešana ar govs mēsliem

upanišad, upanishad, upanišad - filosofisks vai reliģisks apcerējums, svētie raksti; meža vienatnieku mācība, kas uzsver cilvēka vienību ar Virsīstenību (Brahman); katras Vēdas noslēdzošā nodaļa. Arī Jñāna, Jñānapāramitā, Jñānavāsita.

[12]: svētā tradīcija, vārds tiek saprasts galvenokārt kā tuvošanās, pienākšana (skolotājam, lai sadzirdētu norādījumus).

J.A.Grimes [8]: 'dievbijīga sēdēšana blakām'; vēdu nobeiguma daļas (no darbības v. saknes sad = 'sēdēt' + priedēkļi upa = 'blakām' un ni = 'lejā'); nopietni 'sēdēt blakām' garīgam skolotājam.

1. Seno zintnieku mācības, kas veido vēdu zināšanas un/vai beigu sadaļas. Galvenā upanišadu mācība ir par to, ka cilvēciskas būtnes Patība ir tas pats, kas Virsīstenība (Brahman, Absolute). Saskaņā ar upanišadām, dzīves mērķis ir Virsīstenības apjēga.

2. Tie ir apcerējumi gan dzejā, gan prozā par garīgām un filosofiskām tēmām.

3. Ir desmit galvenās upanišadas - Iśa, Kena, Kaṭha, Praśna, Muṇḍaka, Maṇḍūkya, Taittirīya, Aitareya, Chāndogya, Bṛhadāraṇyaka.

4. Vēdu noslēguma daļas. Tās sauc arī par Vēdānta, (kas savukārt savas teorijas pamato upanišadās).

5. Daži turas pie uzskata, ka upanišad burtiski nozīmē 'slēptā mācība' (rahasya - noslēpums); un ka upanišadas ir ļoti dažādas, un ka ir grūti izšķirt, kāds ir to pienesums dažādo Vēdāntas skolu attīstībā.

6. Skat. prasthāna-traya.

[96]: katras Vēdas beigās atrodami raksti, ko sauc 'upanišada'. Šajos rakstos uzglabāta mācība 'vēdānta' par mūsu dievišķo Esamību. Kopumā ir 108 upanišadas, no kurām desmit skaitās svarīgākās.

[182]: ap 150 (vai pat vairāk) sacerējumu, kuri ir ietilpināti dažādās 'brāhmanās' un kuru galvenais mērķis ir iedziļināties pasaules reliģiskajās un filosofiskajās problēmās. Sarakstītas galvenokārt prozā. Tiek pieskaitītas pie vēdiskā kanona. Vienlaicīgi tās ir arī 'šruti', t.i., "no dievišķa avota noklausītas". Katrai vēdai ir savas upanišadas.

upari - augšā, augšup, pāri (salīdz. ar upā!, opā)

upāsaka, upasaka - J.A.Grimes [8]: meditētājs; māceklis, dievbijīgais.

upāsana, upasana, upāsana - burtiski - 'sēdēt pie'; dievbijīga meditācija; cieņas apliecinājums, godinājums, pavadis; tuvošanās dievībai vai Dievam.

J.A.Grimes [8]: meditācija; dievkalpošana; pielūgsmē; sēdēšana blakām; garīga disciplīna; kalpošana. Triju veidu:

- tiek meditēts jeb godāta kāda persona vai lieta kā rita loceklis, sastāvdaļa (piem., zāles stiebrs tiek iztēlots kā dievība) (aṅgāvabodhopāsana);
- kā Dievs tiek godāta ikona vai attēls (pratīkopāsana);
- godātājs sevi pielīdzina dievībai (ahaṅgrahopāsana).

Skat. arī dhāraṇa, dhyāna, samādhi.

[56]: upāsana ir upāsaka's tieksme pēc Dieva jeb Virspatības tuvuma - ar meditāciju uz Virspatību saskaņā ar šastru un īstu skolotāju mācībām un pastāvīgu esību vienā domā, kā eļļas stīdziņā to pārlejot no viena trauka otrā (Tailadharavat, Dhyāna, Nididhyasan, Bhajan).

Upāsana pārveido mentālo substanci, iznīcina aizplīvurojumus un tumsību, un pilda prātu ar skaidrību. Tā iznīcina iedomas, kārības, patmīlību, iekāri, naidu, dusmas utml. Pagriež prātu iekšup un inducē iekšupvērsto prātu (antarmukha vṛtti). Galu galā tā dievbijīgo noved "aci pret aci" ar To Kungu, atbrīvo no pārdzimšanu-nāvju virpuļa un sniedz tam nemirstību un brīvību. Prāts kļūst par to, uz ko cilvēks meditē, tas izkūņojas kā bite no cirmeņa.

Tā ir nemainīga psiholoģiska likumība. Upāsana ir noslēpumains jeb neizdibināms spēks (acintya śakti), kas meditētāju padara līdzīgu apceres objektam. Upāsana ir divu veidu:

- pratīka (saguna) jeb ārēja, pasaulīga, uz simbolu, tēlu; tas ir, bhakti jeb pielūgsmes dievsajūga;
- ahaṅgraha (nirguna) - uz pārpasaulīgo Virsīstenību; tas ir, jñāna's jeb apjēgas dievsajūga. Otrais veids ir Dieva vārda klausīšanās, dziedāšana, mantru (AUM, SOHAM u.c.), kā arī dižvārda (piem., ahaṅ Brahmā asmi) skandēšana pie sevis, nesavtīga kalpošana ar sajūtu, ka visas būtnes ir Tā Kunga izpausmes, kalpošana cilvēcei, savai zemei, ziedu dāvāšana.

Cilvēkiem, kuri pieķērušies savam fiziskajam ķermenim, pārpasaulīgo sasniegt ir ļoti grūti. Netveramās Virsīstenības apcere prasa ļoti asu, mērķtiecīgu un smalku saprātu.

upastha - klēpis, vīrieša vai sievietes dzimumorgāni, stāvošs penis, droša vieta, gurns.

J.A.Grimes [8]: dzimumorgāns. Viens no pieciem darbības orgāniem; skat. karmendriya. pītha

upasthāna, upasthana - dievkalpojums, piemēram, cilvēka galvas apslacīšana ar ūdens sauju

upaśruti, upashruti, upaśruti - naktī dzirdēts, naktī dzirdēta balss, kas uzskatīta par dievības balsi

upavana - mežiņš, birzīte

upavāsa, upavasa - uguns ziedoklis, svētās uguns iedegšana, gavēnis, pašierobežošanās.

[125]: ziedošanu var izdarīt arī ar uguns kuršanu, sadedzinot malku, sausus puķu ziedus.

Es nesīšu sausu malku,
Es sakuršu uguntiņu;
Dieviņam ziedu došu,
Dievs dos man arājiņu.

upavīta, upavita - arī avyanga, svētā aukla, tieva apsvētīta aukla, kas savīta no atšķirīgiem kokvilnas diegiem; to valkā, lai apzīmētu piemērotību veikt Vēdu izvilcumu skandējumus trīs dienas pārejas brīžos - rīta un vakara krēslā, pusdienas zenītā, kā arī skandēt Gājatrī mantru. Arī bratabandha, janivaara, jandhyam, poita, pūṇūl, janeu, lagun, yajnopavita, yagyopavit, yonya un zunnar. Skat. arī upanayana.

upavītaka, upavitaka - svētais pavediens

upavītin, upavitin - upa-vīta + in - tāds, kurš svēto auklu valkā pār kreiso plecu

upēkšā, upeksha, upekṣā - [12]: neiesaistītība; emociju atmešana; bezgalīga vienaldzība, tas ir, pacelšanās pāri emocijām (dusmas, naidis, nepatika utml.) vai visu lietu atmešana, kā drauga un ienaidnieka, mīlestības un naida nenodalīšana

upuik (kalāšu) - 1. degt, piem., ugunskuram; 2. žilbināt, spīdēt kā liesmai, piem., fazāna spalvām

uragabhūšana, uragabhushana, uragabhūṣaṇa - rotāts ar čūsku

uraskata, uraskaṭa - prievīte ap kaklu un uz krūtīm

ūrdhvamūla, urdhvamula - ar saknēm uz augšu

[32]: īpašību uzrādītā materiālā pasaule tiek pielīdzināta svētajam vīģes (aśvattha) kokam. Pāri visām planētām, īstenības valstībā (Satyaloka), mājo četrgalvains Brahmā, kurš ir materiālās pasaules koka viena sakne, un ko veido mahāt tattva - dabas, iedzimtības (prakṛti) pirmais dzinums (ūrdhva mūla).

Lejup ir koka zari, ko veido padievi, gandharvi, kinnari, asuri, rakšasi, pretas, bhūtas, cilvēki, govīs, zirgi un zvēri, putni, kukaiņi, tārpi, kodes, un svah, bhuvah, bhu valstības dibenā nekustīgās bezdvēseles radības.

ūrdhvarēta, oordhvareta - dievsajūgas praktizētājs, kurā sēklas enerģija plūst augšup; spermas turēšana augšā, dzīve nevainībā; cilvēks, kurš tādu piekopj.

[191]: dzimumatturība (brahmacārya), kas tiek turpināta kopš bērnības (bala).

[331]: prāts, dzīvības dvaša (prāṇa) un sperma (vīrja) ir viens. Prāts un prāna viens otru pievelk kā piens un ūdens. Prāts, prāna un sperma ir vienā sasaistē (sambandha). Ja prāts tiek labi pārvaldīts, prāna un sperma pārvaldās automātiski.

Cilvēks, kurš mēdz aizturēt elpu vai elpo nebrīvi, traucē arī prāta darbību un spermas kustību.

Tāpat sperma tiek pārvaldīta ar tīrām domām, prānājāmu un sveces pozu (viparītakarani mudrā - plecu āsana, enerģijas atjaunošanas vingrinājums).

[332]: akhaṇḍa brahmacari (arī akhaṇḍa brahmachāryam), tas ir, cilvēks, kurš nav ļāvis izšļākties ne pilei spermas divpadsmit gadu laikā, nonāk svētpamiruma (samādhi) transā bez kādām pūlēm. Viņš nevainojami pārvalda prānu un prātu. Viņam piemīt spēcīgs uztveres spēks (dhāraṇasakti), laba atmiņa (smṛtisakti) un vērīgums (vicara śakti). Viņam nav jāpraktizē apcere (manana) un dziļa un kārtņa meditācija (nididhyāsana). Ja viņš dzird Dižvārdu (mahāvākya) tikai vienu reizi, viņš uzreiz sasniegs pašapjēgu (ātmā sāksātkāra jeb brahmanubhava). Viņa saprāts ir skaidrs, un viņa izpratne ir ārkārtīgi skaidra.

Daži tādi ir, bet ļoti reti. Arī tu vari kļūt par akhanda brahmačari, ja pūlies īstā nopietnībā. Vien savēlušies mati, pelni uz pieres un ķermeņa par tādu padarīt nevar.

Brahmačari, kurš pārvalda savu ķermeni un spermu (indriyas), bet kurš pastāvīgi dzīvo domās par dzimumattiecībām, ir nelabojams liekulis. Tādam nekad nevar uzticēties. Ar laiku viņš var kļūt par nepatikšanu cēloni.

Dzimumaktā iztērēta enerģija ir līdzvērtīga desmit dienu fiziskam darbam jeb trīs dienās patērētai mentālai enerģijai. Ņemiet vērā, cik dārgs ir dzīvības šķidrums, vīrieša sēkla! Slavējami ir tie dievsajūgas praktizētāji, kuri sasnieguši ūrdhvaretas stāvokli jeb dzimumdzīņas pilnīgu pārvēršanu garīgā enerģijā, un kuri pastāv paši savā līksmē (svarūpa)!

Kaut mēs visi piekoptu pilnīgu šķīstību, praktizējot:

- nepieķeršanos (sama);
- pašsavaldību (dama);
- pārejošā un pastāvīgā atšķiršanu;
- apdomību (vicāra);
- bezkaislīgumu (vairagya);
- elpas aiztures (prāṇāyāma, kumbhaka);
- svētu vārdu teikšanu pie sevis;
- svētapceri (dhyāna);
- āsana's, tā sasniedzot dzīves mērķi!

Kaut mūsu siržu iemītnieks mums dāvātu garīgo spēku pārvaldīt sajūtu un prāta kārības! Kaut mēs visi kļūtu pilnīgi ūrdhvareta's jōgi, līdzīgi Sri Sankara,

Sri Jnana Dev'am un citiem senajiem! Kaut viņu svētība nāktu pār mums!

[330]: salīdz, ar daosu Daṅ tjaṅ (apakšējais okeāns), kas saukts arī par dzīvīguma telpu jeb dzīvīguma okeānu, lun gun jeb pūṅa pili, kā arī par ziemeļu jūru. Atrodas 5cm zem nabas; tā ir vieta, kur tiek aizturēts vairošanās spēks, lai tas nenoslīdētu lejup un nenoplūstu ārā. Apakšējā daṅ tjaṅ tas attīrās.

Kā vēsta jōgas zinātne, sperma (śukla jeb śukra) netveramā veidā pastāv viscaur ķermenī. Dzimumdziņas un uzbudinājuma ietekmē tā izdalās un dzimumorgānā pārveidojas tveramā veidā. Lai tu būtu ūrdhvareta, nepietiek vien aizturēt jau izveidojušās spermas izplūdi, bet gan ir jānovērš tās veidošanās par materiālo spermu un tā jāabsorbē visā organismā.

Šķīsta vīrieša, kurš ir ūrdhvareta, ķermenim ir lotosa smarža. Savukārt, vīrietim, kurā ir izveidojusies sperma, ir āža smaka.

Cilvēkā, kurš nopietni piekopj prānājāmu, sperma izžūst. Sēklas enerģija paceļas uz smadzenēm. Tā tiek uzkrāta kā starojoša dzīvības enerģija (ojas śakti) un atgriežas (rekuperējas) kā nemirstības nektārs (amṛta).

Dzimumaktā tiek notērēts daudz enerģijas. Šajā norisē tiek satricināta un uzbudināta visa nervu sistēma. Tomēr tas nenotiek, ja noplūde gadās miegā. Erotisku sapņu laikā nenoplūst īstais šķidrums. Tas ir tikai ūdeņains prostrātas šķidrums, kas satur maz sēklas. Nakts noplūdes laikā prāts, kurš darbojies iekšējā astrālajā ķermenī, pēkšņi uzbudināti skar fizisko ķermeni. Tāpēc pēkšņi notiek noplūde.

Ja neesi vienmēr piesardzīgs un modrs, sperma, ko tu aizturi vairākus mēnešus vai vienu vai vairākus gadus, kļūst nevaldāma. Rodoties izdevībai, tā tevi musina un velk. Daži cilvēki, kuri ievēro brahmačarju vienu vai vairākus gadus, kļūst arvien kāriģāki un galu galā notērē daudz enerģijas. Daži kļūst arī par nelabojamiem netikliem graustiem.

[520], 129, 131 - seksuālā uguns ir viens no varenākajiem spēkiem, kas mūs saista pie zemes. Tās pāmērīgs lietojums atstāj zemapziņā atkarību. Iznākumā cilvēks sāk ticēt, ka īstais apmierinājums (laime) ir rodams ķermeņa fizioloģijā. Īstenībā tādi maldi noved pie vilšanās jau tāpēc vien, ka seksuālā aktivitāte nav bezgalīga. ... Tiek sme atkārtot patīkamās izjūtas fiziskā veidā noved pie dvēseles nemiera, kas traucē augstākus garīgus sasniegumus. ... Daba mēģina mums rādīt, ka seksuālais apmierinājums ir vien "sevis atpazīšanas", dievsajūgas noslēpumu atpazīšanas nestas īstās svētlaimes atblāzma. Kad attīstot viedību cilvēks mācās nemiera enerģiju pārvērst garīgā enerģijā, viņš atklāj, ka pastāv augstāks apziņas stāvoklis, kurā viņš var vilšanās vietā piedzīvot bezgalīgu pilnību, sajūsma un mieru. Virzot dzimumenerģiju iekšup, nevis uz āru, gūstam iespēju atklāt savu

iekšējo dabu. Dzīvot atturīgu dzimumdzīvi vai praktizēt pilnīgu vai daļēju atsacīšanos (ne katrs to spēj) ir svarīgi, lai neizšķiestu kosmisko dzīvības enerģiju, kas uzkrājas mugurkaula apakšā. Bez tam, aizlaižot enerģiju (domas) dzimumjomā, mēs neļaujam tai izpausties citās. Veicis apzinātu gribas darbu virzot dzimumenerģiju uz augstākiem enerģijas centriem (čakrām), var piedzīvot vienības sajūsmu (ekstāze, orgasms) septītās čakras līmenī. Tas attiecas gan uz vīrieti, gan sievieti. Tā nav masturbācija. Orgasms augstākajos apziņas līmeņos iestājas, kad cilvēka personiskā patība savienojas ar dievišķo Virspatību. Piekopjot garīgo praksi un attīstot gribas spēku, tādas ekstāzes un augstāko centru enerģijas piedzīvojumus var gūt arī fiziskā līmenī ar partneri. ... Arī sekss var kļūt par dievsajūgas līdzekli, tomēr tikai tad, ja māceklis piekopj garīgu disciplīnu. Dzimumakta laikā cilvēkam ir vienmēr jāatceras mācība, jāapjēdz, ka viņa ķermeni lieto viņa dvēsele, nevis īslaicīgais ego (pasaulīgā personība). ... Lingams (ēģiptiešu 'menat') un joni (ank) kopā attēlo vīrieša un sievietes dzimumaktu. Kad šie pretējie un savstarpēji papildinošie pamatelementi savienojas, aizsākas jauna dzīvība. Lingams-joni simbola gadījumā aizsākas cilvēka garīgā dzīve, cilvēkā mostas un pilnveidojas dziļi, snaudošie spēki. Lai savā 'es' attīstītu šo principu īpašības, ir jāattīsta sevī veselīga un īsta attieksme pret savu ķermeni un prātu. Šie principi jāparedz kā rīki, kas palīdz apgūt dzīves mākslu. Tie nav pati dzīve, un nav dzīves jēga. Pilnīga atturība vai izdabāšana savām kārībām ir divas vienas monētas pretējās puses. Gan viena, gan otra liek zaudēt līdzsvaru. Labākais, ko darīt, ir vidusceļš (ēģiptiešu maat jeb dharma) ar katram cilvēkam īpatnējo ātrumu. Seksuālās sublimācijas un tikumības piekopšana modina garīgos spēkus (siddhi). Tie izpaužas kā spēja saprast, prasme pārvaldīt savas emocijas, garastāvokli, pacietību grūtā brīdī. Attīstoties šajā ceļā cilvēks arvien labāk izprot savas spējas, kas savukārt veicina viņa tālāku pilnveidi.

urdra - ūdrs

urdžajat, urjayat - spēcīgs, varens, izcils

Urvara - aramzemes, tīrumu padievs

urvaši, urvashi, urvaši - skat. apsara

usar - vas + ar - rītausma, rīts (vasara kā agru rītu laiks?). Arī pratyuša, ušas

usrījā, usriya, usrīyā - stars

uš, ush, uš - rītausma, agrs rīts

ūša, usha, ūša - auss atvērums, vilka rīkle, caurums

Ušanas, ushanas, ušanas - Auseklis, Rītažvaigzne, Vakaržvaigzne, Venēra; arī šukra, sitara, asuraguru, švetaratha. Skat. arī ušā, uša, ušas - rītausma. "Venēra ir

visneizprotamākā un noslēpumainākā no visām planētām; tās ietekme un saistība ar Zemeslodi ir vismanāmākā” (H.P.Blavatsky, The Secret Doctrine 2:30-1)

[462]: Rigvēdā Venēra ir saukta par Gandharv'u.

[152]: Astonstaru zvaigznes (auseklīši). Tās dažkārt sauc par magu zvaigznēm. Kā ļoti seni solāri motīvi tās tiek sauktas arī par astonragu saules attēlu. Daži paraugi tiek datēti ar 4300.g.pr.m.ē. Saurāštrā šo koliphul'u jeb astonstaru zvaigzni ir ieviesuši kathi. Koliphul's tiek definēts kā ģeometrisks modelis, kas sastāv no kvadrāta, kas sadalīts deviņos mazākos kvadrātos, kuri tālāk sadalīti trīsstūros.

Kā jau redzējām, skaitlim 'deviņi' ir solāras blakusnozīmes. Divupes kultūrās tiek uzskatīts, ka tas radies Šumerā, kur tas saistīts ar babiloniešu/asīriešu auglības dievi Ištaru (Astarti), saules dieva Ašura sievu. Ištara ir saistīta arī ar Venēru, kura tiek uztverta gan kā Rīta zvaigzne (Auseklis), gan Vakara zvaigzne - divdabība, kas velk Ištaras saistības paralēles ar vasaras auglību un ziemas kailumu. Senie babiloniešu motīvi, kas ir pazīstami ar to sargfunkcijām, ietver ausekli, sešlapiņu rozeti un robotos modeļus, kas visi ir saistīti ar “Divupes panteona galveno dievi”. Tērpi, kas rotāti ar zvaigžņveida zelta plēksnīšu aplikācijām un rozetes veida metāla plāksnītēm ir bijuši atļauti tikai asīriešu dieviem un ķēniņiem. Šie attēli pildījuši tērpus ar svētumu un vēlāk parādījušies sasanīdu (Sasanian, m.ē.226-641.g.) austo tekstīliju paraugos.

No Irānas šie paraugi sasnieguši Bizantiju un tad izkaisījušies pa Eiropu. Stenders,1761: Auseklis - rīta zvaigzne.

[126]: 'Auseklis' IE izcelsme ir viena no visizteiktākām. Skat. 'Austriņa'.

ušapa, ushapa, ušapa - uguns, saule, rīcinellas augs (ricinus communis)

Ušapati, ushapati, ušapati - rītausmas padievs

ušarbudh, usharbudh, ušarbudh - mošanās ar ausmu, rīta gaismu

ušas, ushas, ušas (Rigvēdā) - [3]: skat. arī tālāk ušas

I, XLVIII (48)

1. Austi mums ar pārticību, ak Ušas, Debesu meita, Austra ar dižo slavu, Dieve, Gaismas Kundze, austi ar bagātībām, Dāsnā.

2. Viņa, nesot rumakus un govīs, visu labumu devēja, ir vienmēr steigusies mūs apgaismot. Ak, Austra, modini man līksmes skaņas; sūti mums lielas bagātības.

3. Aususi vienmēr ir Austra, un ausīs Dieve tagad, ratu vilcēja, kurai nākot, tie sagaida viņu kā jūrasbraucēji paisumu.

4. Šeit Kaņva, Kanvu rāses vadonis, skaļi dzied slavu varoņu vārdiem, - kuri, ak, Austra, tev nākot, pievēršas cildenām dāvanām.

5. Kā labā ģimenes māte Austra nāk, gādīgi pieskatot visu; modinot visu dzīvo, viņa pabiksta visas radības, kam vien ir kājas, un liek pacelties putniem.

6. Viņa izsūta rosīgos, katru vīru viņa darbos; nepazīst vilcināšanos viņa, kad nākusi. Ak, pārpilnībā bagātā, pēc tavas uzaušanas nav miera vairs putniem.

7. Savus rumakus Austra jūgusi iztālēm, pirms Saules lēkta; simts ratu vestā, labvēlīgā Austra, sekmē Cilvēkus savā ceļā.

8. Sastopot viņas mirdzumu, zemu palokās visas dzīvās radības; Izcilajai, kas dara gaismu. Austra, Debesu Meita, krāšņā, aizēno nelabvēlību un naidīgumu.

9. Izgaismo mūs ar savu starojošo gaismu, ak, Austra, Debesu meita, Nesot mums dižo augstās svētlaimes krājumu un apspīdot mūsu svinīgos ritus.

10. Jo tevī ir katras dzīvības elpa un dzīvība, kad austi, tu Izcilā. Savu diženo ratu nesta, ak Gaismas Kundze, uzklausi, tu brīnumiem bagātā, mūsu saucienu.

11. Ak, Austra, iemanto spēku, brīnumaino cilvēku starpā. Nes ar to dievbijīgos uz svētajiem rītiem, to, kuri kā priesteri slavu tev dzied.

12. Nes no debesjuma, ak, Austra, visus Dievus, lai tie var dzert mūsu Sōmas sulu, un, esot kas esi, pagodini mūsu govīs un zirgus, spēcini priesteru un dižo varoņu pulcēšanos.

13. Lai Austra, kuras labvēlīgie stari krāšņi redzami apkārt, dāvā mums lieliskas bagātības, skaidras izskatā, visas labās lietas, veltes, kuras var sasniegt viegls darbs.

14. Varenā, kuru savai aizstāvībai un palīdzībai piesaukuši senlaiku Reģi, ak Austra, atbildi laipni mūsu dziesmām ar dāsnumu un mirdzošo gaismu.

15. Austra, ar gaismu debesu dvīņu vārtus dienai atvērusī, dāvā mums dzīvošanu, plašu un brīvu no nelabvēļiem. Ak, Dieve, dod mums pārtiku ar govīm.

16. Nes mūs pārpilnā bagātībā, sūti ikkatrā veidā uz visu pārspējošu krāšņumu, Austra, Varenā, uz spēku, tu guvumiem un labumiem bagātā.

I, XLIX (49).

1. Nāc labvēlīga, Austra, vienmēr no debesu spožā mājokļa; Lai sarkanie zirgi nes tevi uz mājām, kur ziedo Sōmas sulu.

2. Ar skaistajiem ratiem, kuros tu kāp, ak Austra, vieglajiem, - ar tiem, ak Debesu Meita, palīdzi labas slavas cilvēkiem šodien.

3. Spožā Austra, kad nāk atkal tavs laiks, savīļņojas visi četrkāji un divkāji, un spārnoto putnu bari visapkārt no visām debesu malām.

4. Tu austot ar saviem gaismas stariem izgaismo visu spozmes valstību. Tevi, kāda tu esi, šie Kanvas, kas turību vēlas, ir saukuši ar svētām dziesmām.

I, XCII (92).

1. Savu karogu cēlušas Rītausmas; gaisu vidusvalstības austrumu pusē tās izvērš savu spožo gaismu. Kā varoņi, kas gatavo ieročus karam, tās nāk spoži sarkani krāsotas, Mātes Govis.

2. Viegli izšaujas sārtie gaismas stari; iejūguši viegli jūdzamās Sarkanās Govis. Kā vienmēr, Rītausmas nesušas skaidru ziņu; sārtās tās savu staraino mirdzumu gūst.

3. Kā darbos rosīgas sievietes viņas dzied savas dziesmas savā ierastā ceļā no tālienes, nesot svaigumu brīvam godātājam, jā, visiem pielūdzējiem, kas uzlej (ziedo) sulu.

4. Kā dejojāja viņa uzvelk savus izrakstītos tērpus; kā govs savus tesmeņus nes, tā viņa atsedz sev krūtis. Radot gaismu visai dzīvīvajai pasaulei, kā govis savu aploku, tā Austra ir atstājusi tumsu.

5. Esam ieraudzījuši viņas starojuma spozmi; tā izvēršas un padzen drūmo briesmoni (nakti). Kā ziedokļa stabu klājošās nokrāsas, tā Debesu Meita ir guvusi brīnišķo krāšņumu.

6. Esam pārvarējuši tumsas robežu; Austras izlaušanās atkal nes skaidru skatu. Kā lišķis viņa gaismā uzsmaida slavai, un skaidra sejā viņa modusies līksmojot mūs.

7. Reģa Gotamas pēcteči ir slavējuši spožo Debesu Meitu, burvībā un jaukās balsīs galvenie. Austra, tu piešķir mums spēku ar bērniem un vīriem, izciliem ar govīm un zirgiem.

8. Ak, tu, kas staro brīnišķā slavā, tava spēka skubinātā, labvēlīgā Kundze, Austra, kaut es gūtu šo turību, atjaunoto un plašo, ar brašiem dēliem, vergu karaspēku, plaši zināmu.

9. Uz visu pasauli vēršot skatus, Dieviete atspīd, visapkārt uz rietumiem laižot spožo aci. Modinot rosībai katru dzīvu radību, viņa pieņem katra godātāja balsi.

10. Kopš senatnes dzimstot atkal un atkal no jauna, greznojot savu jaukumu ar to pašu tērpu, Dieve vecina mirstīgo dzīvības, tāpat kā prasmīgs mednieks sadala putnu.

11. Parādījusies, atklājot debesu robežas, viņa tālu aizdzen savu Māsu (Nakti). Saraucot cilvēcisko radību mūžu, Kundze staro visā savā mīlētājas spozmē.

12. Spožā Svētītā staro, izsūtot starus kā govīs, kā plūdi veļ savus viļņus. Nekad nepārkāpjot dievišķos norādījumus, viņa ir redzama caur saules stariem.

13. Ak Austra, plašiem labumiem bagātā, dāvā mums brīnišķās veltes, ar kurām varam uzturēt bērnus un bērnu bērnus.

14. Tu, saldo skaņu spožā raidītāja, ar zirgu un govju bagātību apspīdi mūs šodien, ak labvēlīgā Austra.

15. Ak Austra, svētiem rītiem bagātā, iejūdz savos ratos sārtos rumakus un nes mums visu svētlaimi.

16. Ak darbībā brīnišķie Ašvini, govīm un zeltu bagātie, pagrieziet vienprātīgi savus ratus uz mūsu mājokli.

17. Jūs, kas nesat slavu no debesīm, gaisma, kas sniedz gaismu cilvēkiem, nesiet, ak Ašvini, mums spēku. 18. Šurp lai nāk tie, kuri rītausmā atmodu nes; lai Somu dzer abi Dievi, veselības devēji Brīnumdari, kas dzimuši zeltītos ceļos.

I, CXIII (113).

1. Ir nākusi šī gaisma, skaidrākā no visām; dzimusi kā briljants, tālu sniedzošais spožums. Savitar'a uznākšanas aizraidītā nakts ir devusi ceļu Austras dzimšanai.

2. Nākusi ir Skaidrā, Spožā ar savu balto teliņu; viņai savu vietu ir atdevusi Tumšā. Līdzīgas, nemirstīgas, viena pakal otrai iet abas debesis.

3. Kopīgs un nebeidzams ir Māsu ceļš; Dievu mācītas tās pamīšus nāk un iet. Skaidri veidotās, dažādās krāsās un tomēr vienprātīgās Nakts un Austra nesaduras, nedz mūs pamet.

4. Šo spožo līksmo skaņu diriģenti, mūsu acis ierauga viņu; nokrāsās košā, viņa ir atvērusi vārtus. Mudinot pasauli, viņa ir rādījusi mums bagātības; Austra ir modinājusi katru dzīvo radību.

5. Bagātā Austra, viņa ceļ kājās saritinājušos gulētāju, vienu izpriecām, citu bagātības meklēšanai vai godāšanai, vāji saredzošos plašam redzējumam. Austra ir modinājusi visas dzīvās radības.

6. Vienu augstai varai, citu cildenai slavai, citu savu labumu meklēšanai un citu viņa darbam; visus viņu aicinājumam, visas kustīgās radības ir modinājusi Austra.

7. Redzam mēs viņu parādamies, šo Debesu Bērnus, šo jauno Meiču, kas uzplūst savā starojošajā tērpā. Tu pavēlniece, visu zemes dārgumu Kundze šorīt plūsti šurp, labvēlīgā Austra.

8. Viņa, pirmā no nākošajiem rītiem, nāk pa aizgājušo rītu ceļu. Ceļoties Austra mudina dzīvo, un mirušo no miega nemodina nekad.

9. Liekot iedegties Agni un Saules acij, atklājot radību, un modinot cilvēkus ziedot godāšanu, tu Austra esi veikusi cildenu kalpošanu Dieviem.

10. Kas zina, cik ilgi, kad tās satiksies - Rītausmas, kas spīdējušas, un Rītausmas, kam vēl jāspīd? Viņa skumst pēc bijušajām Rītausmām ar kvēlām ilgām un līksmi starojot nāk ar otrajām.

11. Aizgājuši ir cilvēki, kas pirms mūsu dienām raudzījušies uz agrākām Rītausmām. Mēs, tagad dzīvie, redzam viņas spozmi, un nāks, kas viņu redzēs pēc tam.

12. Nelabvēļu vajātāja, Likumā dzimusī, Likuma sargātāja, līksmes nesēja, visu jauko balsu modinātāja, Labvēle, kas nes barību Dievu baudai, spīdi mums šorīt, visspožākā, ak Austra.

13. Kopš mūžīgām dienām ir starojusi Austra, Dieve, un savu gaismu rāda šodien, bagātībām apveltītā. Tā viņa spīdēs dienās, kam jānāk, nemirstīgā, viņa nāk ar savu spēku, neizsīkstot.

14. Debesu malās ir viņa atspīdējusi savā krāšņumā; Dieve ir atmetusi tumsas aizklāju. Modinot pasauli ar sārtajiem zirgiem, labi aprīkotajos ratos parādās Austra.

15. Nesot sev līdz dzīvību uzturošu svētību, sevi izrādot viņa sūta mirdzošu spozmi. Pēdējā no aizgājušajām rītausmām, pirmā no nākošajiem spožajiem rītiem ir cēlusies Austra.

16. Celieties! Atkal jūs sasniedz elpa, dzīvība; tumsa ir prom, un parādās gaisma. Viņa atbrīvo ceļu Saulei; esam nonākuši tur, kur cilvēki pagarina esību.

17. Dziedot slavu spodrajiem Rītiem, ar himnu audumu ceļas priesteris, dzejnieks. Tad atspīdi šodien, bagātā Meiča, kuras slavai dzied viņi, izstaro mums dzīvības un pēcnācēju dāvanu.

18. Rītausmas, kas dod dēlus, visus varoņus, govīs un zirgus, starojot pār ziedojumus nesošiem cilvēkiem, lai to Sōmas spiedēji gūst, beiguši savas par Vēja (Vāyu) balsi skaļākās līksmes dziesmas.

19. Dievu māte, Aditi slavas veidols, ziedojuma karogs, atspīdi augstu. Celies, uzslavējot mūsu visdāsnāko kalpošanu, dari mūs par ļaužu vadoņiem.

20. Ar visu krāšņo bagātību, ko sev līdz godātāju un pielūdzēju svētībai nes Rītausmas, tāpat lai pagodina mūs Mitra, Varuna un Aditi un Upe, Zeme un Debesis.

I, CXXIII (123).

1. Ir iejūgti Dakṣiṇa's (ziedojumu dieve) platie rati, tajos kāpuši Nemirstīgie Dievi. No tumsas ir parādījusies gaismu mājās labprāt nesošā cēlā un rosīgā Dieve.

2. Pirms visas dzīvās pasaules tā modusies, Diženā, kas gūst un savāc dārgumus. Atjaunojusies un mūžam jauna viņa staro augstumos. Mūsu rīta dievkalpošanā Austra ir nākusi pirmā.

3. Ja tu, cildeni dzimusī Dieve Austra, izsniedz veiksmi šodien visām mirstīgo rāsēm, lai tad Dievs Savitar's, mājvietu Draugs un Aizbildnis, paziņo Sūrya'm (Saulei), ka mēs esam bez grēka.

4. Rādot savu ierasto skatu ik dienu, starojot gaismu, viņa apmeklē katru mājokli. Dedzīga iekarot viņa nāk ar spožu mirdzumu. Viņas tiesa ir labākā no visiem labajiem dārgumiem.

5. Varunas māsa, Bhāgas māsa, pirmā starp visiem, dziedī, ak līksmā Austra. Lai spēku zaudē ļaundaris - lai vājinām viņu ar saviem ziedojumu ratiem.

6. Lai mūsu līksmās slavas dziesmas un svētās domas iet augšup, jo cēlušās spoži degošās liesmas. Tālu spīdošās Rītablāzmas dara redzamus burvīgos dārgumus, ko klājusi tumsa.

7. Viena aiziet, otra nāk; dienas dažādās puses nāk pamīšus. Viena slēpj apkārtējo Vecāku tumsu. Krāšņa ir Austra savos starojošajos ratos.

8. Tās pašas šodien, tās pašas rīt, viņas joprojām ievēro Varunas mūžīgos noteikumus. Nevainojamas, mijoties tās iet caur trīsdesmit apvidiem un vienā mirklī izskrien caur garu.

9. Viņa, kam piemīt pirmo dienu dabas apjēga, ir dzimusi mirdzoši balta no tumsas. Šī Meiča nelauž Kārtības (Rita's) likumu, dienu pēc dienas atnākot noteiktajā vietā.

10. Lepna par daiļumu kā meiča tu nāc, ak Dieve, pie Dieva, kas ilgojas tevi iegūt, un jaunavīgi smaidot, spoži starodama tu viņa priekšā atklāj savas krūtis.

11. Skaidra kā mātes greznota līgava tu rādi sevi, lai visi to redz. Svētīta esi, tu, ak Austra. Staro vēl plašāk. Nav citu Rītausmu, kas sasniegtu to ko tu.

12. Bagātas govīm, zirgiem un visiem kārotiem dārgumiem, nemitīgi sadarbojoties ar saules stariem, Rītausmas iet un nāk atkal, pieņemot savus ierastos izskatus, kas sola laimi un veiksmi.

13. Mūžīgajam Likumam paklausīgā, sniedz mums katram domu, kas arvien vairāk mūs svētīs. Staro mums šodien, Austra, ašā uz ieklausīšanos. Lai bagātības ir ar mums un ar godājošiem virsaišiem.

I, CXXIV (124).

1. Kad iedegta uguns, un Saule (Sūrya) pacēlusies, spožā Austra tālu izklīdē savu spozmi. Savitar's, Dievs, ir sūtījis mūs darbā, katru četrkājaini, katru divkājaini darboties.

2. Ne brīdi nepārkāpjot debesu norādījumus, viņa tomēr mazina cilvēku paaudzes. Pēdējā no nebeidzamajām rītausmām un pirmā no nākošajām spoži spīd Austra.

3. Austrumu pusē viņa, Debesu Meita, parādās vienas vienīgas gaismas tērpos. Patiesi, viņa nemaldīgi seko Rituma ceļam, labi pazīstot debesu mājokļus.

4. Redzama tuvu, it kā Spožās klēpis; rāda viņa saldās lietas kā jauna dziesminiece. Viņa nāk kā muša, modinot gulošos, visuzticīgākā un pastāvīgākā no visām kundzēm, kas atgriežas.

5. Ūdeņu valstības austrumu pusē šī Govju Māte ir parādījusi savu karogu. Viņa izvēršas arvien plašāka un pilnam aizpilda savu Vecāku klēpju.

6. Viņa, patiesi, skatam izcili plašā, viņas gaisma nav liegta ne govij, ne svešniekam. Lepnā par savu neaptraipāmo izskatu viņa neaizgriežas ne no augsta ne necila.

7. Kā tāda, kam nav brāļa, viņa meklē vīrieti, kāpjot ratos it kā lai vāktu bagātības. Austra kā mīloša ģimenes māte savam vīram smaidīga un labi ģērbta atklāj savu jaukumu.

8. Māsa Austra atstāj savu vietu vecākajai Māsai Austrai, un raugoties uz aizejošo, atspīdot ar saules stariem, viņa uzskaistinās kā uz svētku sanākšanu pulcējošās sievietes.

9. Visām jau aizgājušajām Māsām pēdējā seko pa pēdām ik dienas. Kaut tāpat kā līdz šim laimīgās veiksmes dienās jaunās Rītausmas starotu uz mums bagātīgi.

10. Modini, ak Bagātā, brīvi devīgos; lai skopuļi guļ nepamostot; staro bagātīgi, Bagātā, uz tiem, kuri pielūdz bagātīgi, liksmi, Austra, uz dziedoņiem.

11. Šī jaunā Meiča, kas no austrumiem mūs apspīdējusi; viņa iejūdz savu spoži sarkano vēršu pajūgu. Viņa izstaros, šurp staros gaisma, un Agni būs klāt katrā mājoklī.

12. Kā putni izlido no savām ligzdām, tā ar tavu ausmu pieceļas cilvēki pie pārtikas krājuma. Jā, brīvam mirstīgajam, kas paliek pie mājas, ak Dieve Austra, daudz labumu tu nes.

13. Lai slavētas ar manu lūgšanu esat, slavējamās. Jūs esat vairojušas mūsu turību, jūs Rītausmas, kas mīlat mūs. Dieves, kaut mēs ar jūsu labvēlību gūtu bagātību, par ko stāstītu simti un tūkstoši.

III, XLIV (44).

1. Lai rudie akmeņi izspiež tev ielīksmojošo Sōmu. Priekā par to, ak Indra ar saviem bērniem, cel savus zeltainos ratos.

2. Mīlot tu liec Austrai sārtot, mīlestībā tu liec spīdēt Saulei. Tu, Indra, zinošais, domājošais, zeltbēro rumaku Valdnieks, audz dižs pār visām slavām.

III, LXI (61).

1. Ak Austra, spēkā stiprā, ar apjēgu apveltītā, pieņem dziedoņa slavinājumu, ak Bagātā (Puramidhi) Kundze. Tu, Dieve, jaunā un viedības pilnā, nāc, visdevīgākā, kā nosaka Likums.

2. Atspīdi, ak Rītablāzma, tu labvēlīgā Dieve, savos spožajos ratos, kas modina jaukās balsis. Lai klausīgie zirgi ar tālu sniedzošo spozmi nes tevi, zeltaino, šurpu.

3. Tu, Rītablāzma, pievērsoties katrai radībai, stāvi augstumos kā Nemirstības zīme, uz vienu un to pašu mērķi atkal un atkal ejot kā ritenis, ak jaundzimusī, ripo pie mums.

4. Rasojojot lejup nāk Rītausma, bagātā Kundze, mājokļa Saimniece; nesot gaismu, Brīnišķā, Svētītā, esi izvērsusies no debess un zemes robežām.

5. Šurp piesaucu spožo Rīta Dievi, un nesiet ar godinājumu savas himnas viņas slavai. Viņa, rasinot medu, savu spožumu izlikusi debesīs un, daiļā skatāmā, ir izstarojusi savu krāšņumu.

6. Debesīs, ar himnām Svētā ir modusies; spoži uz abām valstībām nākusi bagātā Kundze. Krāšņi nākot Rītausmai, tu Agni, dodies pie tās, lūdzot jaukās bagātības.

7. Sekojot noturīgajiem Likumiem, Rītausmu steidzinātājs, Bullis, ir ienācis vareni zemē un debesīs. Diža ir Varunas un Mitras vara, kuri, spožie, visur izkaisa savu krāšņumu.

IV. LI (51).

1. No tumsas austrumu pusē ir kāpusi šī visbagātā krāšņā gaisma. Tagad, patiesi, šīs pašas mirdzošās Rītausmas, Debesu Meitas, nes cilvēkiem turību. 2. Kā ziedokļu stabi (yūpa) austrumos kāpušas bagātīgi krāsainās Rītausmas, tālu uzplūstot, krāšņas un tīrošas, pavērušas ceļu no tumsas aploka.

3. Klievējot tumsu šodien bagātās Rītausmas mudina brīvos devējus pasniegt savus dārgumus. Lai paliek guļot bezgaismas tumsā skopuļi tirgoņi.

4. Ak Dieves, jūsu rati, vaicāju šodien, seni vai jauni, ar kuriem, jūs bagātās Rītausmas, meklējat Navagv'u (Deviņkāršais, mītiska būtne), Dasagv'u (Desmitkāršais), Angiru (reģis/zintnieks), septiņtoņu dziedoni?

5. Ar mūžīgā Rituma iejūgtiem zirgiem, Dieves, jūs ceļojat aši pār pasaulēm, modinot rīcībai, ak Rītausmas, gulošos un visus dzīvus, cilvēkus, putnus un zvērus.

6. Kura no viņām ir senākā, un kur ir tā, ar kuru noteica Meistaru (Ribhu) noteikumus? Kuro reizi lieliskās Rītausmas dodas greznot, neatšķiramās, ak līdzīgās, nezūdošās.

7. Svētītas bijušas senās Rītausmas, starojot palīdzīgumā, uzticīgas patiesībai, kas ceļas no svētā Rituma - ar kurām smagos pūliņos dzīvojošie dievbijīgie ar slavinājumiem un slavas dziesmām drīz tikuši pie bagātības.

8. Šurp no austrumu puses visas kā viena tās ceļo, no vienas vietas, izvēršoties vienādā veidā. Modušās, no svētā Rituma troņa nāk Dievišķās Austras kā govju bari.

9. Tā viņās nāk nebālējošās krāsās vienādi, aizsedzot tumsas milzīgo varu ar starojošajiem ķermeņiem, spožas un tīras un starojošas.

10. Ak Dieves, ak mirdzošās Debesu Meitas, dāvāriet mums turību ar bērnu bagātību. Kā no savas atpūtas vietas modināt mūs, kaut būtu mēs varoņa dūšas saimnieki.

11. Ziedošanas zinībās prasmīgās, jūs Debesu Meitas, mirdzošās Austras, tā vēršos pie jums. Kaut slaveni būtu starp cilvēkiem mēs. Kaut pagodinātu mūs Debesis un Dieve Zeme.

IV, LII (52).

1. Ir parādījusies šī Kundze, līksmes devēja, atspīdot pēc savas Māsas (nakts), Debesu Meita.

2. Uzticamā, Govju Māte kā spoža sarkana ķēve, Austra ir kļuvusi par Ašvinu Draugu.

3. Jā, tu esi Ašvinu Draudzene, esi tu Govju Māte; ak Austra, tu valdi pār bagātību.

4. Domās par tevi, ak Līksmā, kā par naida padzinēju, mēs mostamies, lai sagaidītu tevi ar savām slavas dziesmām.

5. Mūsu acis raugās tavos svētītos staros kā ganībās palaistu govju pulkos. Austra ir piepildījusi plašo telpu.

6. To piepildījusi, Mirdzošā, tu atmasko tumsu ar gaismu. Savā dabā palīdzi mums, Austra.

7. Ar saviem stariem noklāj tu debesis, jauko gaisu vidējo valstību. Ar tevi, Austra, spoži atstaro mirdzums.

V, XLV (45).

1. Tuvās Rītausmas dziesminieki, kas pazīst debesis, ir nākuši ar himnām, lai plaši atvērtu kalnu. Sūrja ir cēlies un vēris staļļa vārtus; arī cilvēku durvis ir plaši atvēris šis Dievs.

2. Sūrja šo gaismu ir izvērsis kā krāšņumu; zinoša šurpu no kūts nāk Govju Māte uz straumēm, kas plūst uz tuksnešiem ar raujošiem vilņiem; un debesis nostiprinās kā stingri likts ziedokļa stabs.

V, LXXIX (79).

1. Ak, debesu Austra, modini mūs, lai izvēršamies pārpilnībā šodien. Tāpat kā esi mūs modinājusi pie (ķēniņa) Satyaśrav'as, Vayya's dēla, augstdzimušā, par saviem rumakiem līksmā!

2. Debesu Meita, tu austi pie Sunitha's, Sucadratha's dēla, tad austi pie vēl varenākā, pie Satyaśrav'as, Vayya's dēla, augstdzimušā, par saviem rumakiem līksmā!

3. Tā, dārgumus nesošā, austi mums šodien, tu Debesu Meita, kā esi atspīdējusi Satyaśrav'am, Vayya's dēlam, augstdzimušajam, par saviem rumakiem līksmajam!

4. Ap tevi te priesteri, slavē kas tevi, Spožā, ar himnām, un cilvēki ar dāvanām, ak, Devīgā Kundze, tik lieliskā ar bagātību un ziedojumiem, augstdzimusī, par saviem rumakiem līksmā!

5. Visi šie ļaudis darbojas tavam priekam vai bagātības gūšanai, tikpat līksmi tie apstāj mūs visapkārt un dāvā veltes, nelaupāmas nekad, augstdzimusī, par saviem rumakiem līksmā!

6. Sniedz slavu šiem bagātajiem aizbildņiem, ak, bagātīgā Austra, ar varoņiem dēliem, tiem mūsu prinčiem, kas nesuši bagātās veltes, nelaupāmas nekad, augstdzimusī, par saviem rumakiem līksmā!

7. Nes cēlo un krāšņo slavu, ak, devīgā Austra, šiem mūsu bagātajiem aizbildņiem, kas dāvā mums bagātas rumaku un govju veltes, augstdzimusī, par saviem rumakiem līksmā!

8. Nes mums, ak, Debesu Meita, iztiku mūsu govju ganāmpulkiem, reizē ar saules stariem, ar skaidrajām spodrajām liesmām, augstdzimusī, par saviem rumakiem līksmā!

9. Ak, Debesu Meita, atspīdi; nevilcinies veikt savu darbu. Lai Saule ar kvēlo tveici neaprij tevi kā laupītājs naidnieks, augstdzimusī, par saviem rumakiem līksmā!

10. Tik daudz un vēl vairāk, ak, Austra, tev piederās dāvāt, tu, Spožā, kas nepārstāj atspīdēt tiem, kuru dzied tev slavu, augstdzimusī, par saviem rumakiem līksmā!

V. LXXX (80).

1. Dziedoņi ar savām himnām un slavinājumiem sagaida Dievi Austru, kas atnes saules gaismu, cēlo, caur Likumu mūžīgajam Ritumam uzticīgo, spožo savā ceļā, sārto, tālu atspīdošo.

2. Viņa nāk pa priekšu, skaidra, ļaudis modinoša, izgaismojot takas. Augstumos savos dižajos ratos, visu mudinot Austra dienu sākot sniedz savu krāšņumu.

3. Purpura vēršus jūdzot savos ratos, viņa nevienam nekaitējot ir nesusi mūžīgas bagātības. Paverot ceļus laimei spīd šī Dieve, visu slavētā, visu svētību sniedzēja.

4. Mainīgās nokrāsās viņa atblāzmo divkāršā krāšņumā, no austrumu puses parādot savu augumu. Nevainojami viņa iet pa Rituma ceļu, kā zinātāja neklūdoties ar debesu pusēm.

5. Kā apzinoties, ka viņas locekļi ir spoži kā peldē, viņa pieceļas, it kā lai mēs viņu varētu ieraudzīt. Padzenot ļaunprātību un tumsonību, Austra, Debesu Bērns, ar gaismu ir nākusi apspīdēt mūs.

6. Debesu Meita, kā kāda skaidra sieviete, noliecas cilvēkiem, ar pieri lejup. Meiča, atklājot pielūdzējiem savus labumus, atkal ir nesusi dienas gaismu kā aizvienu.

VI, LXIV (64).

1. Slavai cēlušās spožās Rītausmas savā baltajā spozmē kā ūdens viļņi. Savus ceļus viņa iet vieglāk par visiem, skaidra ceļam un bagāta, laipnā un draudzīgā skatā.

2. Mēs redzam, ka esi tu laba - tālu spīd tava gaisma; tavi stari, tavs krāšņums ir vienmēr ieplūdis debesīs. Krāšņojoties, tu atklāj savu kailumu, dižumā atspīdot, tu Rīta Dieve.

3. Sārti un spoži ir vērši, kas nes viņu, Svētīto, tālumus aptverošo. Ļaunprāšus viņa vajā kā drosmīgs strēlnieks, kā straujš karavīrs viņa atstumj tumsu.

4. Viegli ir tavi ceļi pār kalniem - pāri ej, Neuzvaramā, Pašstarojošā, pār ūdeņiem! Tik dāsnā Dieve, savā plašajā ceļā atnes mums bagātību, lai sniegtu mums ērtības, Debesu Meita.

5. Nes man labklājību, Austra - netraucēta tu ar saviem vēršiem nes bagātības pēc savas vēlmes un patikas; tu, Dieve, Debesu Bērns, kas esi izrādījusies mīla ar balvām, kad agri saukuši esam.

6. Kā putni izlido no savām atpūtas vietām, tā cilvēki ar pārtikas ziedojumiem ceļas, tev austot. Jā, augstsirdīgam mirstīgajam, kas turas pie mājām, ak, Dieve Austra, daudz labumu tu nes.

VI, LXV(65).

1. Izsējot savu gaismu pār ļaužu mājokļiem, šis Debesu Bērns ir izsaucis mūs no snaudas; viņa, kas savu sudraba gaismu ir parādījusi pat caur nakts tumsas aizkariem.

2. Ar sārtstaru rumakiem tā ir to visu sadalījusi - Rītausmas spožajos ratos spīd tā brīnišķā skatā. Tā, tuvinot cēlo ritu sākumu, tālu atbīda nakts aizkarus.

3. Rītausma, šurp cilvēkiem pielūdzējiem nesot slavu un spēku un varu un pārtiku un drosmi, bagātīgā, ar majestātisku varoņu varu, esi labvēlīga saviem kalpiem un dari bagātus šodien.

4. Nu ir dārgums cilvēkam, kurš tev kalpo, varonim, Austra, kurš nes ziedojumu; nu ir dziedonim, kad viņš dzied slavas dziesmu. Tāpat arī tādām cilvēkam kā man tu esi nesusi līdz šim.

5. Ak, Austra, kas stāvi uz kalnu korēm, Āngīrasi tagad slavē tavas lopu kūtis. Ar lūgšanu un svētu himnu viņi tās atrauj - Dievus saucošie varoņi ir bijuši sekmīgi.

6. Staro uz mums kā senāk, tu Debesu Bērns, uz to, bagātā Meiča, kurš kalpo tāpat kā Bhāradvādža! Sniedz dziedonim labklājību un cildeniem varoņiem, un dāvā mums plaši ejošu slavu.

VII, LXXV(75).

1. Debesīs dzimusi, uzplūdusi ir Austra, un rādot savu dižumu ir nākusi kā Likums noliek. Atklājusi ļaundarus un naidpilno tumsu; labākie no Āngīras'iem ir pamodinājuši takas.

2. Modini mūs šodien augstai un laimīgai veiksmei - lieliskai svētlaipei, ak Austra, paaugstini mūs. Pagodini mūs ar dažādām un krāšņām bagātībām, izslavētām cilvēku starpā, ļaudis atbrīvojošā Dieve!

3. Raugi, mums nākuši ir mīļo Rītu mūžīgie krāšņumi, spožie savās dažādajās krāsās. Tie ir cēlušies, pildot vidējo gaisa jomu, veidojot svētas pielūgsmes ritus.

4. Tālu viņa jūdz savus ratus un aši pārbrauc zemes, kur apmetušās Piecas (āriju) Ciltis (pañcajana, pañcakṛṣṭya jeb pañcamānuṣa: pūru, turvaša, yadu, anu, druhyu), nolūkojoties mirstīgo darbos un ceļos, Debesu Meita, pasaulu diženā Kundze.

5. Labumiem bagātā, Sūrjas mīļotā, brīnumiem pārpilnā, pārvalda visas bagātības un dārgumus. Mūsu jaunības šķiedēju, reģi cildina viņu - priesteru slavinātā Austra staro mirdzumā.

6. Parādās daudzkrāsu rumaki, sarkanie rumaki, kas nes grezno Austru. Savos visu mīļotajos ratos viņa nāk, Skaidrā, un nes bagātīgus dārgumus saviem uzticīgajiem kalpiem.

7. Patiesā ar Patiesajiem un Varenā ar Varenajiem, Dieve ar Dieviem, Svētā ar Svētajiem, viņa lauž stingrus žogus un dāvā lopus - Rītu sveicot mauj govīs.

8. Ak, Austra, dod mums bagātīgi govīs un varoņus un zirgus, apkrautus ar dažādiem priekiem. Pasargā mūsu svēto zāli no cilvēku negoda. Glābiet mūs mūžam, jūs Dievi, ar svētībām.

VII, LXXVI(76).

1. Savitars, visu cilvēku Dievs, ir sūtījis augšup savu gaismu, piederīgais visai cilvēcei, nemirstīgais. Vispirms šo Aci radīja Dievu spēks. Austra visu šo pasauli darīja redzamu.

2. Es redzu ceļus, pa kuriem raduši staigāt Dievi - Vasu (Starojošie, dabas parādību personifikācijas) sagatavotos nekaitīgos ceļus. Austrumu pusē ir pacelts Austras karogs; šurp nākusi viņa pār mājokļu jumtiem.

3. Liels īstenībā ir Rītausmu skaits, kas bijušas ceļoties Saulei. Kopš tu, ak Austra, esi redzēta paliekot pie sava mīlotā kā tāda, kas viņu neatstāj.

4. Dievu sarunu biedri ir bijuši senie reģi, uzticīgie mūžīgajam Likumam. Tēvi ir atraduši tumsā paslēpto gaismu un ar spēka vārdiem dzemdinajuši Rītausmu.

5. Tiekoties vienā aplokā, viņi nesacenšas savā starpā, vienprātīgie. Viņi nekad nepārkāpj mūžīgos Dievu noteikumus un nedara pāri nevienam, sacenšoties ar Vasu.

6. Ceļot tevi, Svētīto Dievi, vāsištas (vāsiṣṭha) mostas rīta agrumā, pielūdz tevi ar slavas dziesmām. Govju vadone un Ķēniņiene visam, kas spēcina, staro - kā pirmā nāc tu pie mums, ak, augstdzimusī Austra.

7. Viņa nes balvas un balsu medaino burvību. Plūstošo Rītausmu apdzied vāsištas, kura mums dāvā tālu slavētas bagātības. Pasargājiet mūs mūžam, jūs Dievi, ar svētībām.

VII, LXXVII (77).

1. Kā jaunavīga sieviete viņa ir atspīdējusi, mudinot darbam katru dzīvu radību. Nācis ir Agni paēst mirstīgo malku. Gaismu darījusi viņa un izklienējusi tumsu.

2. Pievērsusies Visam, tālu sniedzošā, viņa ir cēlusies un staro spožumā ar baltiem tērpiem ap sevi. Mīļi zeltaini viņa ir starojusi, govju Māte, pašas nesto dienu Vadone.

3. Dieva Aci nesošā, labvēlīgā Kundze, sava baltā un jaukā kaujaszirga vadītāja, izcilā ar saviem stariem Austra spīd redzami, nāk pie visas pasaules ar brīnumainiem dārgumiem.

4. Nāc šurp ar bagātībām un aizklienē naidnieku; plašas ganības pagādā mums, brīvas no briesmām. Aizden tos, kas mūs necieš, un apgaismo mūs, nes mums labumus; izlej labvēlību, krāšņā Kundze, pār dziedoņiem.

5. Sūti savus izcilākos starus, lai spīd un apgaismo mūs, dāvā mums gaišas dienas, ak, Austra, ak Dieve, kas dāvā mums ēdienu, tu, kam ir visas vērtīgās lietas un ratu, govju un zirgu balvas.

6. Ak Austra, cildeni dzimusī, Debesu Meita, kuru spēcina vasištas ar savām himnām, dāvā mums plašus un brīnišķus labumus. Sargājiet mūs vienmēr, jūs Dievi, ar svētību.

VII, LXXVIII (78).

1. Esam ieraudzījuši viņas agrīnās gaismas nākšanu; viņas daudzos oreolus, augstumos sadalītus. Ratos cildenā, mirdzošā, šurp nākošā, ak Austra, nes mums Turību, kas dara mūs laimīgus.

2. Dzied skaļi viņai, dižajai, labi iedegta uguns, un ar tās himnām tiek lieliski saņemti priesteri. Parādās Austra savā krāšņumā, tālu prom aizraidot visu ļauno tumsu, šī Dieve.

3. Parādās austrumos šīs Rītausmas gaismas, celdamās ap sevi sūtot mirdzumu. Viņa ir atnesusi Sauli, ziedojumu un Agni, un tālu prom aizbēgusi ir netīkamā tumsa.

4. Bagātā Debesu Meita, mēs viņu redzam, jā, visi cilvēki raugās uz Austru, jo viņa ir kāpusi savos pašjūgušos ratos, ko velk viņas labi iejūgtie zirgi.

5. Iedvesmoti, ar mīļu domu sveicam tevi, un modušies ir mūsu turīgie dižciltīgie. Rādieties auglīgas, Rītausmas, ceļoties. Pasargiet mūs vienmēr, jūs Dievi, ar svētību.

VII, LXXIX (79).

1. Modinot zemes, kur apmetušās Piecas cilvēku Ciltis, Austra ir atklājusi ļaužu takas. Ar skaistiem vēršiem viņa ir izsūtījusi savu spozmi. Sūrja ar gaismu ir atvēris zemi un debesis.

2. Šīs dievības zīmē savus spožos starus debesu plašajās robežās, Blāzmas uznāk kā kaujai kārtotas ciltis. Savitaram izplešot rokas, viņu govīs cieši noslēdz tumsu, dod savu mirdzumu.

3. Bagātā, Indram vislīdzīgākā, Austra ir nākusi un nes slavas dziesmas, kas sekmēs mūsu turību. Debesu Meita, Dieve, viņa, labākā no Āngirasām, dievbijīgajiem izdala dārgumus.

4. Dāvā mums, ak Austra, šo plašo balvu, ko esi sūtījusi tiem, kas dzied tev slavu; tu, kuru modinājusi bulla maušana; tu paver ceļu stingrajos kalnu vārtos.

5. Mudinot katru Dievu dāvāt savu balvu, sūtot mums jauku balsu burvību, pagodini mūsu domas uz guvumu, kad nāc. Pasargājiet mūs vienmēr, jūs Dievi, ar svētību.

VII, LXXX (80).

1. Priesteri, izcilie vasištas, ir pirmie, kas mostas, lai sveiktu Austru ar savām dziesmām un slavēšanu, to, kura liek izdalīties apkārtnei un skaidri parāda visu radību.

2. Sniedzot jaunu dzīvi, paslēpjot tumsu, šī Austra ir modusies šeit ar jaundzimušu mirdzumu. Jaunavīga un nevaldāma tā nāk; domas vērsusi uz Sauli un uguni un godāšanu.

3. Lai Svētītās Rītausmas atspīd mums mūžam, ar govju, zirgu un varoņu bagātību, plūstot visā pārpilnībā, izlejot auglību. Pasargājiet mūs vienmēr, jūs Dievi, ar svētību.

VII, LXXXI (81).

1. Nākot, sūtot savus starus, tiek redzama Debesu Meita. Atklājot, lai redzama, vareno tumsību, šī draudzīgā Kundze dara gaismu.

2. Lēcošais Sūrja, spožā zvaigzne, izlej savus starus kopā ar Rītausmu. Ak, Austra, ar tavu un arī Sūrjas nākšanu lai sasniedzam mums piešķirto tiesu.

3. Nekavējamies mostaties, lai sveiktu tevi, ak Austra, Debesu Meita, tevi, Dāsnā, kas nes visu, ko alkstam, un ziedotājam veselību un turību.

4. Tu, austošā, ar prieku dari, lai apgaismotu lielo pasauli, jā, debesis, Dieve, ka tās ir redzamas. Mēs tiecamies būt tavējie, Turības Dalītāja; lai esam šai Mātei kā dēli.

5. Nes mums šīs brīnumainās balvas, Austra, kas slavējamās tālu. Debesu Bērns, to cilvēku pārtiku, kas tev ir, dāvā mūsu priekam.

6. Dod mūsu labākajiem bagātību un nemirstīgu slavu, un govju ganāmpulku, spēku mums. Lai viņa, kas mudina turību, medaino vārsmu Kundze, lai Austra padzen mūsu nelabvēļus.

VIII, VIII (8).

16. Kopā ar Dievi, ar Ašvinu Runu esmu modies. Tu, Dieve, esi mirstīgajiem cilvēkiem atklājusi himnu un svēto velti.

17. Modini Ašvinus, Dieve Austra! Modini, Varenā medaino vārsmu Kundze! Celies tūdaļ, ziedojumu priesteri! Augsta slava ielīksmojošajam (sōmas) malkam!

18. Parādoties ar savu gaismu, tu, Austra, spīdi kopā ar Sauli, un Ašvinu rati nāk uz šo cilvēkus sargājošo mājokli.

X, CLXXII (172).

1. Nāc visā savā jaukumā - tev pa pēdām parādās govīs ar pilniem tesmeņiem.

2. Nāc ar laipnām domām, augstsirdīgākā, modinot karavīru slavas himnu, ar devīgajiem.

3. Kā pabarotāji mēs sasienam pavedienu un, brīvie savā devībā, nesam ziedojumu.

4. Austra aizdzen savas Māsas (Nakts) drūmumu un ar savu pārākumu liek viņai atkāpties pa viņas ceļu.

ušas, ušā, uš, ushas, usha, ush, ušas, ušā, uš - ausma, rītausma, rīta blāzma; degšana; govīs, dzīvnieku mātīte; PIE *h₂ausos-, radniecīga grieķu Eos un latīņu Aurora. Ausra, Austra, Austrīņa, Venēra, Auseklis.

Visuzsvērtākā padievs Rigvēdā, bet ne vēlākos tekstos. Par viņu tiek runāts daudzskaitlī - Rītausmas. Attēlota kā ļaunu nakts garu aizgaiņātāja un jauki rotāta jauna sieviete, kas brauc zelta ratos pār debesīm.

[11]: Ušas jeb Austra ir debesu meita, gaismas valdniece, kura modina visu dzīvību. Viņa mudina visas radības celties kājās un liek putniem celties gaisā. Simts ratu nesta, viņa iejūdz savus rumakus pirms saules nākšanas un nekad nenokavē. Ašvinu mīlēja, dievu māsa, viņa izvairās no saules dieva, kurš dedzīgi kāro viņu notvert.

Viņa dusošajai cilvēcei nes ne vien gaismu, bet arī cerību, laimīgumu, bagātību un visas labās lietas. Būdama gaismas un dailes dieve, ko aizstāvībai un palīdzībai piesaukuši seno laiku Reģi (Riši), Austra ir dievu mīlota māsa, kurus viņa nones uz zemi baudīt Sōmas sulas piles, ko ziedojuši godātāji. Dažas no himnām teic par ne tikai vienu Austru, bet daudzajām rītausmām, kas pagājušas.

Abas - nakts un rītausma ir māsas, apzinīgas savā virzībā. “Radinieces, nemirstīgas, viena aiz otras, mainoties krāsās tās virzās pār debesīm. Kopīgs un nebeidzams ir māsu ceļš; dievu mācītas tās ceļo pamīšus. Jauki veidotas dažādās krāsās un tomēr vienprātīgas, Nakts un Rītausma nedz saduras, nedz atraujas.”

[182]: ausmas dieviete Rigvēdā, kas himnā dēvēta par debesu meitu un gaismas kundzi. Allaž jauna, daiļa un cilvēkiem labvēlīga. Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- agrā spodrainīte ceļas iz vara gultas.

ušāsānaktā, ushasanakta, ušāsānaktā - rītausma-nakts

ušasī, ushasi, ušasī - mijkrēslis

Austrums, 1894. 2.pusgads, 66.lpp. - ausa: “diena jau pusausā” - viegla gaismiņa svīdusi.

ušik, kalāšu ushik - zieds, piem., vīģes koka zieds

ušma, ushma, ušma - dusmas, karstums, degsme, dedzīgums, kaislīgums, spars, karstais gadalaiks. (Usma?) Akadiešu ušša, umšum.

ušmājana, ushmayana, ušmāyana - karstais gadalaiks. Skat. yaņa

ušna, ushna, ušna - dedzinošs (usne?), karsts, silts, kvēls, sīvs, kodīgs, ass, kaislīgs, rosīgs, karstums, siltums, sīpols, karstais gadalaiks, dusmas

ušnagama, ushnagama, ušņagama - karstuma tuvošanās, karstā gadalaika nākšana

ušnatā, ushnata, ušnatā - dedzinošs karstums (piem., vasarā)

ušra, ushra, ušra, ušra vartani - rītausma, spozme, govns, rīta gaisma, diena, vērsis, bullis, gaismas stars, saule. Skat arī ušas.

Stenders 1783- Austrumzeme, no kuras paceļas saule, un kura Prūsijai, Kurzemei un Livonijai ir lielā Krievija(?), pie pagāniskiem latviešiem tika

augstu vērtēta un uzskatīta par svētu zemi, no kuras, iespējams, viņu pirmais augstais priesteris nācis. (skat Krīve, rosu asimilētie krivi (krvi)). Īpaši viņi stāstīja par sudraba, zelta un dimanta zirgiem no šās zemes (skat. kāboja). Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Ausekļa dievi- Aušriņas zeme. Alunāna dievi (1856; 1858)- Saules pils - stāvēja pret rītiem, tur, kur latviešiem dzimtene

ušta, uš, ushta, ush, ušta, uš - dedzis, sodīts, pērts

uštra, ushtra, ushtra - kamielis, kamielu māīte, ēzelis. ushtr - arklu velkošs vērsis

utadža, utaja, uťaja, iesp., vaťaja - lapu būda, no lapām darināta būda; vientuļnieka mītnē

utkuna, utkuņa - uts, blakts

utpāda, utpada - stāvēt kājās, ar izstieptām kājām, dzimšana, radīšana.

utpādašajāna, utpadashayana, utpādašayāna - gulēt stāvēt kājās; vistu suga

Uttara-Mīmānsā-sūtra, uttara-mimamsa-sutra, uttara-mīmāmsā-sūtra - J.A.Grimes [8]: cits nosaukums Brahma-sūtra'i. Brahma-sūtru jeb Vīrsīstenības (Brahman) sūtru tā sauc tādēļ, ka tā ir vēdu gala (uttara) sadaļu pētījums (mīmāmsa)

vācā, vacha, vācā - svēts vārds, svēts teksts, runa, runas dieviete, zvērests, lāsts

vācaka, vachaka, vācaka - pavēstīts; vēstnesis, runātājs, skandētājs

vācāla, vachala, vācāla - runāt blēņas (tenku vācele; čalas), troksnis, kņada, pļāpīgs, pļāpāšana, plātīšanās, klabēšana, cilvēks, kurš daudz runā bez jēgas

vācamjama, vachamyama, vācamyama - zintnieks, kas piekopj klusēšanu

vačana, vachana, vacana - runa, izruna.

J.A.Grimes [8]: kodolīgas epigrammas, ko sacerējuši Vīra šaivītu mistiķi plašai lietošanai - viegli saprotamas

vačārča, vacharcha, vacārca - saules godātājs, parss

vačas, vachas, vacas - vārdi, orākula vēstījums, padoms, dziesma, balss

vāčjavadžra, vachyavajra, vācyavajra - vārdu pērkons

vačti, vachti, vacti - runāšana, runa; arī ukti

vad, vādati, vadati - runāties (vadīt laiku, saukt - vadāt?), vārdot, pareģot, teikt, mācīt, runāt, skandēt, slavēt, muzicēt, skanēt, dziedāt, apspriest, apgalvot, atzīt, pavēstīt, izkliegt, būt izcilam, strīdēties, svinēt uzvaru, pareģot, atsaukties, norādīt, uzrunāt, saukt, gaviļēt, slavēt, slavināt, prasīt, pacelt balsi, apzīmēt, sarunāties, ieteikt, ietekmēt, pļāpāt

vāda, vada - runa, valodas, tenkas, baumas, strīds, ķilda, sauciens, skaņa, dziesma, skanēšana, pārrunas, izteikšanās, spriešana, apspriede, mācība, doktrīna, teorija, apgalvojums, skaidrojums, pamatojums, padoms, teiciens,

paruna, ierosinājums, pārmetums, uzstāšanās, atbilde, atsauksme, izrietošs, slēdziens, vienošanās, rotaļīgs.

J.A.Grimes [8]: 1. Viena no Nyāya's skolas sešpadsmit kategorijām.

2. Skat. padārtha, vadabha, vaḍabha - izkropļots (vārds)

vadāla, vadala - virpulis, mutuļošana

vādana, vadana - mūzika (pavadījums?), muzikants, spēlēšana, skaņa, skanošs

vadāvada, vadavada - daiļrunīgs, daudzvārdīgs, runātājs, labs runātājs

vādavāda, vadavada - pretrunas izraisošs

vadhū-pravēša, vadhū-pravesh, vadhū praveša - [30]: ievēšanas rīts, salaulātai sievietei jeb vedeklai ienākot vīra mājās - labvēlīgā laikā, ar mūziku un dziesmām (punjabi - andrarera)

vadhū, vadhu - vedekla, jauna sieva, jauna sieviete, līgava, jebkādu dzīvnieku māti, govs, ķēve

vādhūja, vadhuya, vādhūya - vedības, kāzas, vedību, kāzu tērps. Skat. arī , vedana, vivāhana, grihapūjā, sūryāvādhūya, strīdharma, sariiek karik

vadhūpatha, vadhupatha - līgavas, vedeklas ceļš

vadhūtva, vadhutva - līgavas, vedeklas stāvoklis

vādi, vadi - vieds, mācīts, runājošs

vādika, vadika - burvis, mags, burvju mākslinieks, uzturošs, teicošs, runājošs, vērtējošs

vādin, vadin - vārdotājs, teicējs, runājošs, vadītājs, pasludinošs, norādošs, teicošs, pārrunājošs, skandinošs; muzikants, tonika - galvenā skaņa, strīdnieks, prasītājs, apsūdzētājs, aizstāvis, pamatdoma, (galvenais) runātājs, apgalvotājs, skolotājs, spriešanas ierosinātājs, kādas mācības piekritējs

vādinī, vadini - vārdotāja, teicēja, muzikante, norādītāja

vādiša, vadisha, vādiša - reģis, viedais, gaišreģis, zintnieks, mācīts un tikumīgs cilvēks

vādža, vāja, vāja - [358]: radošs spēks, ar kuru gūst jaunu dzīvību un ēdienu. Vāja ir jārada, jāierosina vai jānopelna ratu sacīkstēs. Labklājība un laba slava sabiedrībā, ko gūst ārju ziemas svētku rituālā gada beigās

vādžapēja, vajapeya, vājapeya - ziedojums, kura galvenā iezīme ir ratu braukšanas sacīkstes. Piedalās 17 zirgu vilkti rati, starp kuriem ir yajamāna atstarpe. Sacīkstes pavada trokšņošana - bungu sišana, skaļi skatītāju izsaučieni, beigās ir godalgu saņemšana

vadžra, vajra - dimanta vāle, saules simbols (kvadrāts); Indras zibens; Viens no Saptaratna. Ezotēriskas sekta un citi to saprot kā viedības un varas pār iedomām, maldiem un ļauniem gariem simbolu. Viedības āmurs

Vadžradhātrī, vajradhatri, vajradhātrī - Vairocana's sieva jeb viṇa sievišķā enerģija; zāle, kas bagātinot govju pienu.

vadžrāghāta, vajraghata, vajrāghāta - zibens šautra

vadžrajāna, vajrayana, vajrayāna - J.A.Grimes [8]: dimanta rats; Tibetas budisma cits nosaukums

vadžrajōga, vajrayoga - [23]: "Dimanta dievsajūga" Vajrayana budismā - saplūsme viedībā, apjēdzot tukšumu un līdzjutību, kas patvaļīgi izpauž veidolus, lai vadītu dzīvās būtnes uz brīvību no pasaulīgās dzīves (saṃsāra)

vadžrapuṣpa, vajrapushpa, vajrapuṣpa - dimanta zieds, sezama zieds, vērtīga puķe

vadžrasamādhi, vajrasamadhi, vajrasamādhi - dimanta svētpamirums.

[12]: dimanta samādhi - turēšanās pie domas, ka viss ir no (vienas un tās pašas) Budas dabas

vadžrībhūta, vajribhuta, vajrībhūta - pārvērties par zibeni

vāgara, vagara - vagars, pārliecināšanās, drošs cilvēks, vilks, izglītots cilvēks, varonis, kavēklis

vagda pura karik, kalāšu vagda pura karik - turēt vārdu, solījumu. Arī kaul karik

vāgdāna, vagdana - jāvārda došana, saderināšanās, meitenes solījums precēties, vārdisks līgums, vārdiska vai mutiska dāvana

Vāgīša, vagisha, vāgīša - Runas Valdnieks

vāgīšvara, vagishvara, vāgīšvara - orators, dievībai pielīdzināts zintnieks, valodnieks

vāgjama, vāgyama, vāgyama - cilvēks, kurš apvalda savu runu

vāgjōga, vāgyoga - J.A.Grimes [8]: karmas daļiņu sajūta runā. 1. Saskaņā ar džainismu, āsrava veids. 2. Skat. āsrava

vagri - [117]: (salīdz. ar Vagris) viena no apdraudētām tautām Indijā, savu nosaukumu it kā ieguvuši no sanskrita wagura, kas nozīmē tīklu, slazdu; daudzi vagri ir bijuši profesionāli mednieki. Runā vāghri valodā. Pakistānā viņi ir bezzemnieki un vietējās spēcīgās Sodha Rajput kopienas diskriminēti; arī hinduisti tāpat kā Indijā. Arī ciems Gudžaratas pavalstī, Vansda Taluka, Navsari.

[489]: vagri, abotrīti un rūgieši jeb rujāni bija baltu ciltis, kuras tiek dēvētas par vendiem. Viņi godāja īpašas svētās birzis, avotus un akmeņus.

vah, vāhati, vahati - vākt, vāķīt?, vadīt, nest. Arī kušanu vahati, PIE ' weǵh', avestas 'vazaiti', baznīcas senslāvu 'wegan', lietuviešu 'vežù'. vāha, vaha.

[12]: savāktuve, vešana (vāģi), nešana, vešana, nastu nesējs dzīvnieks; divdesmit bušeļu liels graudu apcirknis; pārdabiska dzīve jeb adbhuta tiek

pielīdzināta vāha'i, apcirknim, pilnam ar kaņepju sēklām, no kura sēklu ņem katrā gadsimtā

vahni - uguns

vahničaja, vahnichaya, vahnicaya - pavards, ugunsvieta.

[113]: Dimstipatus - lietuviešu mājas pavarda dievība

vahnisthāna, vahnisthana - pavards, ugunsvieta

vaidagdhja, vaidagdhya - vērīgums, saprātīgums, gudrība, prasme, pieredze, izveicīgums, apdāvinātība, uztverīgums, atjautīgums (skat. vaidyā, vaitalika, vaithāla, salīdz. ar vaideļi)

vaidān, waidan - [30]: sekulāro bramīnu paveids; skat. vaidyā, vaitalika, vaithāla. Salīdz. ar vaideļi): "Vaidi ar dunci rokā staigā liksmes pilni"

vaidha - likumīgs, noteikts ar likumu vai norādījumu (salīdz. ar vaideļi, vaithāla)

Vaidhava - Mēness dēls (Vaidava?)

vaidhika - ritam piederīgs, noteikumiem atbilstošs, pamācošs, ceremoniāls. Salīdz. ar bhakti attieksmi, vaideļi, vaithāla

vaidika - vēdisks, ar Vēdām saistīts, Vēdās pamācīts, vēdu pamācība, vēdu izteiciens, vēdisks priekšraksts, vēdu zinātājs priesteris, viedā stāvoklis (skat. vaidyā, vaitalika, vaithāla, salīdz. ar vaideļi)

Vaidika Dharma - reliģiska, filosofiska un kultūras tradīcija, kas Indijā attīstījusies pēc vēdu sacerēšanas; raksturīga ar ticību daudzveidīgai un daudz dabīgai Virsbūtnei, uzskatot, ka pretējas teorijas ir vienas mūžīgas patiesības aspekti, ticot atbrīvošanai (pestīšanai) no pasaulīgā ļaunuma un ticot pārdzimšanai.

[463]: indivīda dvēseles saziņa ar dievišķo garu, Dievu (AUM). Tā ir dzīvošana saskaņā ar saprāta un dabas likumiem, kas darbojas atbilstoši Dieva Bezgalīgajai Viedībai. Cilvēka spēju augstākā izpausme, kas vienīgā var vest to uz mērķa piepildījumu. Mērķis ir svētlaipe, liksmē (ānanda), kas sasniedzama dzīvojot saskaņā ar Dievu un Viņa radības likumiem - nododoties Dieva gribai, kā arī esot nelokāmam cilvēka pienākumu (dharma) izpildē

vaidjā, vaidya - prasmīgs dziednieks (vaidelis, vaidelotis?), ārsts, terapeits; vēdisks, pakļāvīgs Vēdām, vēdu lietpratējs, bramīns, mācīts cilvēks, izglītots, lietpratējs zinātnēs. (Skat. vaitalika, vaithāla, salīdz. ar vaideļi)

[30]: arī vulg. baidya, bed (v=b:); dziednieks; cilvēks, kas dzimis vaišu sievietei no bramīna

vaidjamātri, vaidyamatri, vaidyamātr - dziednieka māte

Vaikuntha, vaikuntha, vaikuṅṭha - Višņu un viņa pielūdzēju debesu valstība

vaimātra, vaimatra - pusbrālis, neviendabīgs, pamātes dēls, nokrāsa

vaira - atvairošs, vairīšanās, nepatika, naidīgs, nelabvēlīgs, kaitīgs, atriebīgs, ķilda, naidošāns, bezbailība, varonība, nauda par slepkavību

vairāgja, vairāgya, vairāgya - nepieķeršanās, nepielipšana; nošķirtība; bezkaislīgums, kārtību trūkums, neiesaistītība, nesavtība.

Vienaldzība un noraidījums pret visām pasaulīgajām lietām un baudām - pilnīga atsacīšanās. Spēja atsacīties, kādēļ dievsajūgas piekopējs spēj sekot patiesajam, nevis maldīgajam, mūžīgajam nevis šķietamajam.

[30]: vairāgja (punjabi - bairāgī), burtiski 'bezkaislīgais' ir Višņu godātājs. Tie, iespējams, pārstāv ļoti senu elementu Indijas reliģijā, jo tie sekta dalībnieki, kuri valkā leoparda ādu, nešaubīgi to dara, tēlojot Nar Singh, Višņu inkarnāciju leopardā (salīdz. ar Šivas jeb Pašupati zīmogu

[490]: līdzīgi kā bhagautī faķīrs imitē Krišnas apģērbu, deju utml. Priesteris, kurš tēlo savu godāto dievu, ir rodams 'gandrīz katrā primitīvā reliģijā', kamēr vēlākos kultos senie riti saglabājas mazākais reliģiozā dzīvnieku masku lietojumā - prakse, kas joprojām rodama Tibetā.

Bez tam nešaubīgi ir vārdu spēle starp vārdiem bhrāg - leopardis un bairāgī, un tas dod pamatu pieņemt saistību ar leoparda ādu. Bairāgī sieviešu dzimtes forma bairāgan ir vārds, kas attiecas uz T-veida kruķi, uz kura sēdot vai stāvot atbalstās dievbijīgie - mazu ap pēdu garu simbolisku kruķi ar zobena vai dunča rokturi. Jind'ā bairāgi saucot arī par shāmī. Agrīno sikhisma formu sakars ar bairāgi doktrīnām ir neskaidrs, bet nešaubīgi ciešs.

vairasa - vairīšanās, nepatika, riebums

vairin - ienaidniece

vairōčana padminī samādhi, vairochana-padmini-samadhi, vairocana-padminī-samādhi - vairočanas lotosa meditācija, svētpamirums, no kā dzimusi Amitābha. Tā ir Tathāgata's meditācija par to, ka visas esības pamatliekošā daba ir skaidra kā lotoss

vairōčana samādhi, vairochana-samadhi, vairocana-samādhi - tajā no Tathagāta's acs plūst starojums. Šī svētpamiruma dēļ Vairocana'i tiek piedēvēta "patiesā vārda" izplatīšana, kas apkopo visus skolotāju pamatlikumus un prakses

vairōčana, vairochana, vairocana - dižās līdzcietības avots, apskaidrības sirds dzemdē, visuresošs patiesības ķermenis, saule, svētpamirums uz līdzcietību.

[12]: dižās līdzcietības avots, kas atrodas dzemdes vidū, kas atvērta kā astoņu ziedlapu lotosa sirds. Šī dzemde ir pamatliekošā apskaidrības (bodhi) sirds it visā. Īpaša samādhi, kurā vairocana izvērs grupu, un tiek apzīmēta kā "visu Budas dēlu māte".

Ir īpaša svētpamiruma (samādhi) pakāpe, kurā Vairocana rada bodhisattv'u Vajrapāl'u, kas aizsargā cilvēku kā ķivere un apņem viņu ar savu dižo līdzcietību kā bruņas.

Vairocana - “piederīgs vai nākošs no saules”. Vairocanu parasti uzskata par Budas-patiesības būtības ķermeni, kas ir visuresošs kā gaisma. Ezotēriskās skolas to saprot kā sauli vai tās gaismu. Arī Vajra-buddha, tas ir, Zibens vai Dimanta buda, Saules-buda. Piederīgs vai nākošs no saules, tas ir, gaisma.

vaišāradja, vaisharadya, vaiśāradya - lietpratība, pieredze, viedība, prāta skaidrība, prasme, nemaldīgums, Budas paļāvība uz sevi

Vaišēšika, vaisheshika, vaiśešika - J.A.Grimes [8]: izcilība; viena no sešām ortodoksajām skolām indiešu filosofijā. Salīdz. ar vaiśiṣṭha.

To dibinājis Kaṇāda, un tā ir cieši tuva Nyāya'i. Vārds Vaiśešika nozīmē 'izcilība'; tāds nosaukums tāpēc, ka, saskaņā ar tās sekotāju vērtējumu, tā pārspēj citas sistēmas. Šīs sistēmas īpaša iezīme ir tās 'īpatnuma, visāduma' (viśeṣa) mācība (ar viśeṣa mēs spējam uztvert substances kā atšķirīgas, visādas)

vaišja, vaishya, vaiśya - J.A.Grimes [8]: uzņēmējs; zemkopis, tirgotājs; visi; trešā varna (skat. āśrama).

[182]: trešās varnas nosaukums - raksturīga lopkopjiem, zemkopjiem, tirgotājiem, “grāmatvežiem”

vaišnava-dharma, vaishnava-dharma, vaiṣṇava-dharma - Virsapziņas derība.

[423]: saskaņā ar Bhaktivinoda Ṭhākur'u - 5. pakāpe derību hierarhijā, aiz Śaiva-dharma's. Sekotāji apjēdz Virsapziņas esamību, kas ir pāri par cilvēka apziņu, un godā Višnu kā vispārāko apziņu. Šajā derībā dominē skaidras labestības (śuddha-sattva) īpašība (guṇa). Skat. arī saura-dharma

vaišnava, vaishnava, vaiṣṇava - višnuīts.

[22]: vaišnavisms nozīmē “īpašu teistisku (pasauli rada un vada Dievs) reliģiju, kurā kā Virsdievs tiek godināts Višnu; pazīstams tas ir kļuvis Rīgvēdas laikmetā. Parasti tolaik apjēgts kā saules aspekts. Vēlāk par Višnu valstību ir kļuvusi Višnu godātāju garīgā tieksme.”

Laika gaitā šai vēdu dievībai Višnu ticis pielīdzināts Vāsudeva-Bhagavata's kulta Vāsudeva Krišna, un kopš tā laika Bhagavatas reliģija tikusi saukta par Vaišnava Dharma. Iespējams, Vāsudēva Bhagavat kultu lielā mērā ietekmējušas pirmsāriju idejas, paradumi un ticējumi.

Vēlāk Vāsudeva Krišna, tas ir, Višnu ticis pielīdzināts viedajam vārdā Nārāyaṇa. Viņš sākts dievišķot. Taittirīya Āraṇyaka's desmitā pamācība (prapāṭhaka) uz Nārājanu, Vāsudevū un Višnu attiecas kā uz vienu un to pašu dievību. Tur Nārājana parādās arī kā Hari un kā dievība - mūžīgs, vispārākais un Pavēlnieks.

Daži zinātnieki apgalvo, ka Nārājana bijis sens iecienīts reliģiskās domas virzītājs. Ka viņš dzimis cita labi pazīstama viedā Nāra's ģimenē. Ka ar laiku dievišķotā viedā Nāra's godātāji, kas sākotnēji saukti par pānčarātrikām

(pāñcarātrika - “piecnakšnieki”), ir sajaukušies ar Bhagavatas kulta sekotājiem, kuri kā Virsdievu godājuši Višnu.

Valodnieks Patandžali kā Vāsudevas sinonīmus min Krišnas un Džanārdanas (Janārdana) vārdus.

Dievība Višnu-Vāsudeva ir ticis dievišķots, un tā attēlojums skulptūrās sācis parādīties kristietības laikmeta sākumā. Četrokaina Višnu figūra ar kaujas disku (cakra) augšējā kreisajā rokā parādās uz Pāñčālu (Pāñčāla) valdnieka monētām. Kušanu valdnieka Huvišķas (skat. yuezhi) zīmoga nospiedumā ir četrokainā Višnu figūra ar sankhu, disku, zizli un gredzenveidīgu priekšmetu lotosa vietā. Vēlāk Kušanu valdnieki nosliekušies uz Bhagavata reliģijas pusi.

Vaišnavī, vaišnavi, vaišnavī - Clitoria Ternatea, Asparagus Racemosus, Ocimum tenuiflorum; Višnu sievišķās enerģijas personifikācija, viena no dievmātēm. Lakšmī forma. Arī Indira, Ksirabdhitanya, Lotus, mahālakshmi, Dakshina, Devi-Seri, Devi-Shri, Dharani, Gajadevi, Haripriya, Jaladhi-ja, Karisini, Ksama, Lokamata, mahāsarasvati, Matrirupa, Padma(vati), Radha, Rohini, Rukmini, Sadana, Shri, Sita, Sri(-devi), Tulsi, Vriddhi, Buddhist Maya, Dewi-Shri, Phra Naret.

Vaišvānara, vaishvanara, vaišvānara - vispārējs, vispārīgs, visuresošs, visur, visu cilvēku, saule, saules gaisma, visu noteicošs, Vēdāntas, īpašs ugunskurs, visu vadošs, cilvēce, sastāvošs no visiem cilvēkiem, piederošs visiem cilvēkiem, piederošs visiem dieviem, reģu dzimtas nosaukums, kopīgs, pazīstams vai godāts, pilnīgs, īpašs ziedojums, ko veic katra gada sākumā, gremošanas uguns; Agni kā piederīgs visiem; Vispārēja Esība; Patība nomodā; radību kopums; Virsīstenība Visuma formā; Kosmiskā Uguns.

J.A.Grimes [8]: Visuma būtne.

1. Nomoda stāvokļa patība. Patība, kas dažādi vada visas radības uz dažādu objektu izbaudīšanu.

2. Meditācijas uz Vaišvānaru vieta ir labā acs.

3. Advaita Vēdāntā tā priekšstata kosmisko patību nomodā, kamēr visva priekšstata cilvēka patību nomodā.

4. Skat. pāda.

[182]: cits Agni vārds. Bez šī dieva līdzdalības nevar notikt neviena ziedošana. Visaptveroša uguns kā pasaules pamatlikumība. Viens no četriem apziņas stāvokļiem - nomods.

vaitāla, vaitala - saistīts ar gariem, spokiem, rūķiem (vetāla)

vaitālika, vaitalika, va:it̪a:likə (IPA) - cilvēks, kuram piemīt vetāla (gars, rūķis) spējas, burvis, mags, burvju mākslinieks, dziesminieks, bards, vetāla's pārņemts, vetālas godātājs, vetālas kalps, sargs, ķēniņa slavas dziesmu dziedātājs, vēstītājs (kura pienākumos ir arī paziņot dienas stundas), kādas

no 64 mākslām prašana; nepareizi, neritmiski dziedošs; vaidelis / vaidelots - zinošs, izglītots, gudrs cilvēks, bramīns. Sundarī (Vaitālika, Vaitālīya) - pantmēra veids. Skat. arī vaidika, vaitānika.

Śrīmad Bhāgavatam 7.8.54 - “Vaitāliku valstības iemītnieki teica - “Dārgais Vadoni, dēļ tavas nevainojamās slavas apdziedāšanas lielās sanāksmēs un ziedošanas vietās bijām pieraduši pie dziļas cieņas no ikviena. Bet tas ļaunais gars šo mūsu vietu piesavinājās. Tagad mums par lielu veiksmi tu to esi nogalējis, tikpat kā izdziedinot nepārejošu slimību”.

[464]: tamilu sangham literatūrā ir daudz tehnisku terminu. Daži no šiem vārdiem ir saprotami tikai komentāru gaismā. Daži no tiem ir sūta (dziesminieks, vadoņa ratu kučieris un padomdevējs, kā arī eposu un upanišadu citētājs), māgadha (radurakstu zinātnieks, vadoņa pēctecības teicējs) un vē(ai)tālika (slavinātājs, arī bandin, kurš izpilda slavas dziedājumus vadonim, īpaši pieņemšanās).

Darbā Madhurai Kāncī, aprakstot saullēktu, tie pieminēti šādi: “Sūtas ir slavējuši, māgadhas dziedājuši, vetālikas kopā ar laika uzraugiem ir cildinājuši. Skandinātas bungas.” (maturaikkānci - 671-672). Tā apraksts turpinās. Vārdus sūta, māgadha, vetālika komentatori skaidro kā “cilvēks, kurš slavina stāvēt”, “cilvēks, kurš slavina sēdot” un “cilvēks, kurš dejo saskaņā ar savu rituālu”.

Cilappatikāra's darbs Pukār kāṇḍam viņus piemin šādi: “Pilsētā visapkārt bija sūtas, māgadhas, vetālikas, ghāṭikas (laika uzraugi) un dejojāji.” Tādu pašu skaidrojumu sniedz šā teksta komentatori, arī Maṇimekhalai. Bet jāpiezīmē, ka šie vārdi ir patapināti no sanskrita, ko stingri kopa sanskrita zinātnieki. Vārdu sūta, māgadha, vaitālika detaļas ir dotas sanskrita gramatikas darbos, Viṣṇu purāṇā, Rāmāyaṇā un Mahābhāratā. Sanskrita rakstos viņi tiek saukti par stuti pāṭaka - slavinātājiem. Viṣṇu purāṇa (1, 41) teic, ka viņi dzimuši Vena's ziedojuma laikā.

Viņu kasta un citi sīkumi labi izklāstīti Mahābhāratā un Manusmṛti. Sūtam ir uzticēts teikt purānas, un tās sauktas par Sūta paurāṇika. Māgadhas tiek saukti par Vēg-jīvana, kas nozīmē ar savu runu vadīt dzīvošanu. Vadoņu modinātāji rītos ir saukti par vaitālikām. Šīs detaļas ir minētas darbā Medinī kośa. Kālidāsa's drāmas, Śrī Harṣa's Ratnāvai nāṭikā un Māgha kāvya apraksta vaitālikas rīta dziesmu.

Arī Vālmikī Rāmāyaṇa min, ka (Rāma's galvaspilsēta) Ayodhyā bijusi pilna ar sūtām, māgadhām un vaitālikām. Ļoti pārsteidzoši, ka komentatori nav minējuši, ka tie ir sanskrita vārdi.

[115]: nākošie pēc krīva ir stāvējuši 'vaideli' jeb 'vaideloti', kuri īstenībā ir bijušas divas kategorijas - augstākā un zemākā (Lucas David I. S.84, 98 u.c., un letu tautām skat. Stenderu.), viņi ir bijuši reģi jeb pareģi un dievību gribas un krīva norādījumu paudēji.

Tālāk sekojoši zigenoti (siggonen jeb siggonotti), kuri veikuši priesteru zemāko kalpošanu (viens tāds Siggo jeb Siggonote ir nosaukts sv. Kanisius Adalberta biogrāfijā lpp.353), uzturējuši svēto uguni un veikuši dziedināšanu dievību vārdā. ('Singenotte' un 'Weidelotte', letiem ir bijuši dziesminieki, līdztekus priestera palīgi, kas svētbirzes (devāranya) ēnā izdomājuši ļaudīm pamācības un izpriecas. Pārsvarā bijuši trīs dzejoļu veidi: dziesmes (liet. giesmes) - nopietna satura dziesmas, pamācības un kara dziesmas; ziņģes (liet. daina) - jautras dziesmas, un raudes - žēlabu jeb kapu dziesmas.

Stenders-Lange - krīvs (skat. krivi), kuru vēlākie latvieši izrunā 'krievs') bija pagānisko latviešu pāvests, kam bija sēdeklis Romovā, bija tāpat savi kardināli, kurus sauca vaideloti - pagāniskā virspriestera Krīve mūki.

[126]: par to, ka ir bijuši zintnieki, vaideloši, kuri vadījuši rituālus svētnīcās un mājās, liecina rakstītie avoti. Latīniskajos tekstos viņi tiek saukti sancti viri, auguri, nigromantici, sacerdotes (svēti vīri, pravieši, burvji, priesteri).

Brēmenes Ādams 1075.g. par kuršiem raksta - "Viņu mājas ir pilnas pagānu zintniekiem, priesteriem, kuri pat tērpušies mūku drānās. ([116]: "vestitu monachico induti". Cisterciešu abats Heisterbahas Cezarijs (~1180-1240) kādā savā darbā apraksta, ka velns varot parādīties arī kā mūks vai mūķene (Straubergs 1939, 37). Turklāt līdzību ar mūku apģērba varēja izsaukt 10-12.gs. kuršu sievietes garais tautas tērps. (Volkaitē -Kulikauskienē 1997, pav.92). Ka šis hronista dotais apģērba raksturojums attiecas uz sieviešu tērpu, liecina 16.gs. ārzemju ceļotāju vērojumi, jo "Livonijas lauku sievietes ģērbjoties pēc čigānu cilts paraduma un esot ļoti pieredzējušas pareģes un burves." Rietumeiropas 11-16.gs. autoriem vietējo tautu sieviešu krāsainais, ar rotām greznotais apģērbs un tā nēsātāju spējas maģijā likās tik īpatnējas, ka salīdzinājumu tam meklēja viņiem pazīstamajā pasaulē. Pravietojumus šeit meklē no visas pasaules, sevišķi spāņi un grieķi.

Zintnieki bija viedīgi sirmgalvj, viņus ievēlēja un ļoti godāja kā dievišķus cilvēkus, līdzīgi kristiešu bīskapiem. ... Zintnieki vīrieši vadīja rituālu un upurēja vīrišķajiem indoeiropiešu dieviem. Līdzās 'svētajiem vīriem' bija arī 'svētās sievas' - zintnieces, burves, kuras tāpat vadīja rituālu un upurēja dievēm, sevišķi Žemīnei un Laimai. Viņas minētas visā vēsturisko laiku garumā, arī 19.gs. un 20.gs. sākumā. Svēto vīru un svēto sievu galvenais uzdevums bija zināt, kā svinami katri svētki, jebkurā gadalaikā, un būt starpniekiem starp dieviem un cilvēkiem, lai dzīve būtu laimīga. Pamatfunkcijas - upurēšana un pareģošana.

Gan arheoloģijas, gan vēstures avoti liecina par sevišķi intensīvu mājlopu upurēšanu galvenajiem vīrišķajiem dieviem - Pērkonam, Dievam, Velinam.

Pērkonam upurēti āži un vērši, citiem dieviem - zirgi, liellopi un pat cilvēki. Sievišķajām un htoniskajām dievībām ziedoja pārtiku, graudus, linus, audumus, gaiļus un vistas. Visilgāk, gandrīz līdz 20.gs., ir upurēts Laimai un Žemīnai.

[125]: 17.gs. luterāņu baznīca lieto visus iespējamus sodīšanas līdzekļus, ieskaitot zintnieku dedzināšanu sārtā, pati it kā kļūdamā par pārmācības iestādi. 1630.g. zviedru ģenerālgubernators pavēl iznīcināt senās svētvietas. Taču jezuītu ziņojumi liecina, ka arī tas nespēj iznīcināt senās dievestības pēdas latviešu tautā. 1814.g. 26.oktobra pārlūkošanas komisijas protokolā rakstīts - “ja kaut kur vēl piekoptu pagāniskas ieražas un māņticīgus ziedojumus, garīdzniekiem ir koki jānocērt un jāsadedzina, akmeņi jāsadauza un jāizmētā, bet pēc tam jāliek zemi uzart; arī nelietojamās baznīcas (svētnīcas) un kapliņas jānovāc un jāraugās, lai šīs vietas netiktu izlietotas māņticībai ... sodus par upurēšanu un citām pagāniskām paražām jāuzliek pēc apstākļu izmeklēšanas ...”

19.gs. pēdējais ceturksnis bija grūts laiks latviešiem. Pārkrievošanas spaidi, baznīcas slogi neļāva latviešiem brīvi attīstīt savu nacionālo pašapziņu, ne arī vairāk iedziļināties senajā dievestībā. Zintēšana izmanto līdzības likumu, kur līdzīgais veicina līdzīgā rašanos.

Es apklāju sav' galdiņu
Ar balto paladziņu,
Apklāj, Dievs, manu sētu
Ar sudraba mētelīti.

Mal, māsīņa, cik maldama,
Tukšu dzirnu neatstāj,
Lai Dieviņis neatstāja
Tukšu rudzu apcirknīti.

[116]: “divinis auguribus atque nicromanticis” ar apgarotiem pareģiem un burvjiem. Necromantius - melnās maģijas zintnieks bija burvis, kurš, izsaucot dēmonus vai mirušos, spēja pareģot nākotni vai kādam novērst slimību (Mantello 1999, 424).

vaitālikavrata, vaitalikavrata - vaideļa, dziesminieka dots vārds, solījums

vaitānika, vaitanika - svēts, upurēšana ar dedzināšanu

vaithāla, vaithala - saistīts ar gariem, spokiem

vaivarnja, vaivarnya, vaivarnya - krāsas pārmaiņa

vaja, vaya - audējs (vijējs?)

vāja, vaya, vāya - pavediens, josta, siksna, aušana, audējs; skat. avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak

vājaka, vayaka, vāyaka - audējs (vijējs?), sējējs, ritms, liels daudzums, kaudze

vajāka, vayaka, vayāka - stīga, smalks zariņš (vēja šūpots), vītenis, sproga

vajana, vayana - aušana, adīšana

vajati, vayati {ve} - vērpt, pīt (bizi, lentu)

Vāju, vayu, vāyu - vējš, vēja dievs, maruts, gaiss, dzīvības dvaša, elpa, gāze, ķermeņa gāzes, vājš, noguris, alkatības, trakuma, vējagrābslības dēmons

vājudēva, vayudeva, vāyudeva - mēness zodiaks svāti jeb prābhañjana, vāyavya, māruta, jaladaivatya (Arcturus)

Vājumat, vayumat, vāyumat - ar vēju (Vēja māte, Vētras māte?)

vakala - vācele, lūki, krija

vakhōik, kalāšu wakhoik - vaukšķēt, taisīt kņadu. “Šis suns vaukšķ bez mitas”

vaki, kalāšu waki - vākšana, nolasīšana, piem., vīnogu, ābolu atšķirībā no pļaušanas (l'etr)

vākja, vakya, vākya - vārdi, runa, vārdi, runa, vibrācija, teiciens, teikums, aforisms, apgalvojums, pamatojums, novērtējums, iztīrājums, runa, saderināšanās, putnu dziesma, laikposms.

J.A.Grimes [8]: vārds; sintaktisks savienojums; skat. aṅgatva-bodhaka-pramāṇa

vākjabhēda, vakyabheda, vākyabheda - pretruna, nevienprātība, domu dalīšanās, apgalvojuma dalīšanās

vākjaika-vākjatā, vakyaka-vakya, vākyaka-vākyatā - J.A.Grimes [8]: teikumu sintaktiskā vienība.

1. Saliekot jēgas ziņā pabeigtus teikumus, kam ir savstarpēja saistība, un viens ir galvenais, otrs pakārtots, tie veido sintaktisku vienību.

2. Skat. padaika-vākyatā un eka-vākyatā

vākjalankāra, vakyalankara, vākyālaṅkāra - runas izpušķojums

vākjartha-bodha, vakyartha-bodha, vākyārtha-bodha - J.A.Grimes [8]: vārdisks spriedums; zināšanas, kas gūtas no teikuma nozīmes

vākjartha, vakyartha, vākyārtha - teikuma jēga; J.A.Grimes [8]: vārdu jēga; galvenā nozīme. Divu veidu- bheda-saṁsarga un abheda-saṁsarga

vākjasvara, vakyasvara, vākyasvara - uzsvars vārdā

vākjavadžra, vakyavajra, vākyavajra - vārdi, kas krīt kā zibeņi

vākjavinjāsa, vakyavinyasa, vākyavinyāsa - sintakse

vākōvākja, vakovakya, vākovākya - J.A.Grimes [8]: loģikas zinātne.

1. Cits Nyāya skolas nosaukums.

2. Chāndogya Upaniṣad'a to sauc par loģikas zinātne

vākpatha, vakpatha - sarunas (vārdošanas) joma, izdevība vai sarunai piemērots brīdis, sarunas joma, piemērots sarunai.

vākpušpa, vakpushpa, vākpūšpa - vārdu puķes, augsti pacilāti vārdi, runas ziedi, pacilāta runa, daiļrunība

vakš, vaksh, vakṣ - vākt, savākt; uzpūsties, piktoties

Vakšu, vakshu, vakṣu, vaṅkṣu - [12]: Oxus, Amudarja, Zilā upe, viena no četrām lielajām upēm Jambudvīpā, kas iztek rietumu pusē Anavaptata ezeram Tibetā un plūst uz ziemeļrietumu, tas ir, Kaspijas jūru. Arī ziemeļu jeb Pārhimālaju Sarasvati

vala - ala, liela, dziļa ala; baļķis, kārts, aploks, iežogojums, mākonis

Valabhī, valabhi - [12]: (mūsdienu Wālā) - sena ķēniņvalsts Gudžaratas austrumu piekrastē, saukta arī par ziemeļu Lāṭa

valaga - maģiskas formulas; īpaši burvju vārdi, kas noslēpti bedrē vai alā; jebkāda slepena burvestība vai buramvārdi

valana - valstīšanās, velšanās, viļņoššanās, griešanās

valati, kušanu vālati, vālate - velties. Arī PIE 'wel', kušanu 'aul', grieķu 'eiléō', albāņu 'vjel', gotu 'walwjan', lietuviešu 'veliù'

valgā, valga - valgs, groži, iemaukti, zirga laužņi

valgita - avots; skat. arī avatu, avaṭa, ālme, udbheda, mukha, kuṇḍa, krivi

vali, kalāšu wali - lāsts. “Nesit citu cilvēku bērnus, uz tevi kritīs lāsts”. “Nonogalini skudras, uz tevi kritīs lāsts. Dievs būs sarūgtināts”

valka - pārvalks (Valka?), pārklājs, lūki, lūku pinums, koka miza, zivs zvīņas, maša, apsegs; aprunātājs (vārdu valkātājs?)

[227]: vēlīnas avestas varāka- (Farhang-i-ōīm 8 = Kling. 395) m./n. 'lapa'

vālka, valka - darināts no lūkiem; drāna vai apģērbs, darināts no lūkiem, lūku apģērbs, apģērbs, darināts no mizas (valkāt)

valkajati, valkayati {valk} - runāt (valkāt vārdu)

vama - vemjošs, izdzenošs, izejošs

vāma, vama - vemšana, pretدابisks, kaitīgs, čūska, greizs, līks, kārs, stūrgalvīgs, nežēlīgs, nelabs, nekrietns, negodīgs, nepareizs, veiksmē, neveiksmē, likstas, nepatīkams, aizrāvis, tiecošs, pretstats, zems; apzinoša būtne, atbilstošs, mērens, tīrs, jauks, cildens, lielisks, mīļš, bikls, stingrs, īpaša sievišķā enerģija, īpaša Durgā forma, mīlestības dievs, kreisā roka, kreisajā pusē esošs, patīkams, saistīts ar ķēvi, ēzelmāte, šakāļu mātīte, kamieļu mātīte, jauna ziloņu mātīte, dzīvnieks, čūska, sievietes krūts, labklājība.

Vamana - [110]: Višņu piektais iemiesojums rūķa veidā. Kašjapas un Aditi dēls. Arī Yama, Adipati, Dandadhara, Dharmarāja, Kala(ri), Kritanta, Pasi, Pretarāja, Pitripati, Samana, Samavurti, Yamarāja; persiešu Yama, tibetiešu Phyi-Sgrub jeb Vaivasvata

vamanaka - punduris. rūķis.

Stenders 1783- barstuki, rūķi, nurķi - tā saucamie pazemieši, ne lielāki par maziem bērniem; no 'bērns' un 'stūķe' - autiņu kūniņa.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Merķeļa dievi- barstuki, markopeti, pilvairi; Gari, kuri sevišķi pie vājniekiem un bezmiegainiem ieslīdēja istabā ar mēness stariem, un tie lakatos ietītu bērnu veidā gāja pie gultas. Viņu apciemojumi nebija vis nepatīkami; jo viņi nesa pilnību klētī un paglabāja un vairoja visu brīnišķā kārtā.

Alunāna dievi (1856; 1858)- gari, kas dzīvo zem paegliem. Tapinājumā no T.Narbuta (Justyna Prusinowska)- gari, kas, apakš paegļu krūmiem mājodami, ļaudis vakaros visādi karināja un kaitināja. Barstuki, pazemē dzīvojošie gari ar garām bārdām, kuri darīja cilvēkiem labu vai ļaunu.

[126]: Ja Puškaitim ziedo, tad rūķi un mājas gari nes graudus un padara mājas darbus. Īpašos svētkos tiem klētīs klāj galdus, uzliek maizi, gaļu, sieru un sviestu, lai tie, pusnaktī atnākuši, var paēst.

Lange-Stenders 1783 - Ruņģis/Rudzu ruņģītis (=) 'graudu lietuvēns', kas labību pienes un pie malšanas ieber. To saimnieks turējis melna kaķa izskatā/veidolā. No tā viņam arī vārds. Joruncis, runčis, ruņķis, ruņģis ir gandrīz tas pats. Kas vienam graudus noņem un citam nes.

vana - mežs (Vāne?). Arī vanī

Vanadēvatā, vanadevata - meža dieve, Meža māte, meža dievība, meža nimfa, driāda

vanagahana - meža dziļums, biežņa

vanalakšmī, vanalakshmi, vanalakšmī - meža rota, deserta banānkoks (musa sapientum)

vanalatā, vanalata - meža ložņaugš (vītenis? staipeknis?)

vanamālā, vanamala - vainadziņš no meža puķēm, vainadziņš, kādu valkājis Krišna, pantmēra veids

vanaprastha - [53]: trešais dzīves posms (āšrama) tiek saukts par mājošānu mežā. Tad cilvēks nošķiras mežā un atceļ savu prātu no pasaulīgās dzīves. Sievu viņš var atstāt savu dēlu gādībā vai ņemt sev līdz. Viņš pārtiek no saknēm, augļiem un lapām, un darina migu zem kokiem. Viņam nav ļauts skūties un apgriezt matus, un viņa apģērbs ir darināms no mizām vai ādām. Skat. śavāśa

vanaršad, vanarshad, vanaršad - sēdēšana kokos vai mežā

vanašvan, vanashvan - mežasuns, savvaļas suns, šakālis, tīģeris, civetkaķis

vanaugha - aizaudzis, biezs mežs, ūdens milzums

vanavahni - liels meža ugunsgrēks

vanavāta, vanavata - meža vējš (šalkas?).

vānejapušpa, vaneyapushpa, vānejapušpa - meža puķe

vanghate, vangh, vaṅghate, vaṅgh - strauji kustēties, aiziet (strauts, vanga, Vangstrēbēju mājas Zlēkās)

vanjā, vanya, vanyā - liels mežs

vanka, vaṅka - jūra (švankāties?), okeāns, upes līkums, dīkdienis, klaidonis, melīgs, blēdīgs (švoņģers)

vanōpala - meža akmens (apaļais)

var, kalāšu war - valoda, piem., kal'as'war - kalāšu valoda, khowar - kho (čitrāļu) valoda

vāra, vara - durvis, pavērsiens, izdevība (paveras), nedēļas diena; akadiešu pārum

Varahamihira - [368]: zinot Varahamihira's (m.ē. 505-587.g) milzīgo ieguldījumu zinātnē, ir svarīgi izvērtēt viņa etnisko izcelsmi. Viņš dzimis Ujjain'ā, pilsētā vēlākās Rajputana's apvidū. Radžputanas jeb rājasthan'as tauta ir pārsvarā skitu/saku vai austrumirāņu izcelsmes.

Tiešām, Varahamihiras laikā Radžputana ir bijusi daļa no daudz lielāka, par Sakastana saukta reģiona, plašas teritorijas, kas ietvērusi mūsdienu Afghanistan, Seistan, Rajputana, Punjab, Sindh'u. Viņa irāņu izcelsmi apstiprina arī viņa vārds: Varaha-mihira. Mihira ir atvasināts no persiešu Mithra.

Bez tam, viņš savus astroloģijas darbus ir saucis par Jataka; zīmīgi, tas sakrīt ar skitu/saku budistu leģendu ciklu par Budas iepriekšējām dzīvēm. Vēl - viņa pētījumu centrā ir bijusi Sūrya-Siddhānta sistēma, nešaubīgi no irāņu astronomijas skolas, uz ko norāda arī sistēmas nosaukums, kas atvasināts no senā irāņu saules dieva jeb Assur jeb Asshur. Nosaukums Sūrya-Siddhānta nozīmē 'Apcerējums par Sauli', kamēr otrs nosaukums Saura-Siddhānta nozīmē 'Saules godātāju apcerējums'. Tā kā vienīgie īstie saules godātāji Dienvidāzijā ir irāņi, jāsecina, ka Varahamihira ir bijis irāņu saules priesteris jeb mags (Biswas 1949)

vāramvāram, varamvaram, vāraṃvāram - bieži, atkārtoti

vārdhi, vardhi - jūra, okeāns, ūdenskrātuve; skat. vārī

varēnja, varenya, vareṅya - varens, izcils, izcilākais, labākais, vēlams, augstākā svētlaipe, īpaša senču kategorija, safrāns; skat. varuṅa, vārī

vārī, vari - ūdens, arī āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka

Varin (kalāšu Warin) - dāvanām bagāts. 1. galvenais gars Birir ielejā. Arī Werin; 2. altāris Varin'am Birir ielejā

varkēti, kalāšu warketī - koka mizas vācele siera briedināšanai vai nogatavināšanai. Skat. pānīr, chamani, doa, sacho, roi, parnai, gulak, ishperi, istum saras, j'ac', kafir, nuristani devodyāna, yāga, yāna, ucav

vārtta, vartta - vērtīgs, nevērtīgs (salīdz. ar novārtā?), veselīgs, pareizs, labklājība, parasts, viduvējs, pelavas

vāruna, varuna, vāruṇa - ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uḍa, udaka, vārī)

Varuna, varuna, varuṇa - jūras dievs, ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uḍa, udaka, vārī) dievs; skat. vareṇya, vārī

vas karik, kalāṣu was karik - teikt reliģisku runu. Stāvēt ļaužu priekšā un runāt viņiem. Arī tarik karik

vasa, kalāṣu wasa - 1. līdzekļi, turība. Ja līgavainim ir turība, viņš maksās līgavas radiem izpirkumu. Arī čara (cara); 2. labums, labs iznākums; 3. izdevība (vasara?)

vāsanā, vasana - kārības, noslieces, gaidas, iedomas, pagātnes nospiedumi prātā, aizspriedumi

vasantavrata - pavasara rituāls

vāsara, vasara - agrs (salīdz. ar vasaras rīts), rītausma, tas, kas parādās no rīta; mija, laiks, secība, diena, nedēļas diena

vāsaramani, vasaramani, vāsaramaṇi - saule, dienas dārgakmens

vasiat, kalāṣu wasiat - tradīcijas, nostāsti; padoms, ko bērniem dod vecāki, tuvojoties nāvei

Vasiṣṭha, vasishtha, vasiṣṭha - vēdu zintnieks, viens no septiņiem dižajiem reģiem (saptarṣi), uzskatīts par Rigvēdas VII grāmatas autoru, pirmo Vēdāntas skolas zintnieku

vaśiṣṭha, vashishtha, vaśiṣṭha - izcilākais, labākais, bagātākais; salīdz. ar vaiśeṣika

vaskat, kalāṣu waskat' - veste

Vaśā, vasha, vaśā - govs, Parjanya's sieva.

[428]: gan Bhūmi (zeme), gan Vaśā ir lietus dievības Pardžanjas sievas. Pardžanja ir lietus govs tesmenis, un zibeņi tās pupi (mākoņi ir govīs).

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Alunāna dievi (1856; 1858)- Perkonele - Ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uḍa, udaka, vārī) māte, arī Jūras māte, ik vakaru savā klēpī uzņem sauli un to mazgā. Tapinājumā no T.Narbuta (Justyna Prusinowska)- Perkunatele - Pērķona sieva; zibeņu un pārķoņu māte, ūdens un jūru dzemdētāja; jūras māte.

Vēda Dharma, veda dharma - vēdu tikumi.

Bhaviṣya Purāṇa: pabeidzis skaidrot pamatlikumības, kā skaidrība (śucitā), paražas, riti (ācāra, ācamana), un kad pravietis bija apsēdies uz kuša zāles paklājina, uzlicis sev kuša zāles prievīti (pavitra), veicis trīs deguna elpas vingrinājumus (prānāyāma) un skandējis Omkār'u - triju vēdu simbolu ar burtiem (A(kara) ir dzeltens un saistīts ar Rajo-Guna; U(kara) ir balts un saistīts ar Sattva-Guna; M(akara) ir tumšs un saistīts ar Tamo-Guna), jeb AUM, Sumantu Muni turpināja aprādīt vēdu studēšanas paņēmieni (vedadhyāna).

Tālāk sekoja no trim Vedām ņemtie trīs Gājatrī soļi (Tripada Gāyatrī) - Om Bhurbhuvah Swaha. Tie, kuri trīs gadus bez pārtraukuma un pienācīgi pēc norādījumiem, pilnīgi nodevušies skandē Gājatrī Mantru, iegūs vēja (Vāyu) formu un varēs ātri lidot debesīs un sasniegt Virsīstenības (Brahman) apjēgu (brahmatattva).

Šis viens vārds AUM ir Virsīstenība (Parabrahman), un prāṇāyāma ir meditācija, pašierobežošanās (tapas), kam nav nekā līdzīga. Nav labākas mantras par Sāvitrī jeb Gājatrī.

Mouna jeb izvairīšanās no runām, ja trūkst Patiesīgums, Pašierobežošanās, Ziedošanas jeb Dalīšanās gars, vai ir vien formāla Uguns dievības godāšana, tad Dāvana un ar Lūgsnu saistīti pienākumi var ienest prakses kļūmju ietekmi un pat mazināt nozīmīgumu, turpretim Omkāras skandēšanai paklusām pie sevis - atkārtošana džapas (japa) veidā bez kādiem šai mantrai neatbilstošu skaņu, domu vai domtēlu iestarpinājumiem ir nezūdoši svarīga nozīme.

Lai gan klusā (upāṃśu) lūgsna ar tikai lūpu un mēles kustību, bez mazākās skaņas, ir daudz iedarbīgāka par pakluso džapu, tomēr Mānasika Japa (tikai prātā) tiek uzskatīta par vēl spēcīgāku kā upāṃśu japa; tā ir tikpat vērtīga kā ikdienas lūgsna-maizītes ziedojums (pāka yagna) pienācīgā veidā; un no tā nāk Gājatrī-Džapas lielā nozīme, kas bramīniem būtu obligāta!

Gājatrī Mantras atkārtošana mijkrēslī pirms saullēkta ir ļoti nozīmīga, un tāpat arī mijkrēslī pirms saulrieta, līdz debesīs parādās zvaigznes. Rīta mijkrēslī labāk to veikt stāvus, lai tiek nojaukti nakts grēki, un pretēji, Gājatrī Džapa pirms saulrieta ir iedarbīgāka sēdus.

Vietai jābūt nošķirtai no sabiedrības brīvā dabā vai nomaļā vietā upes krastā un bez balss (uccāraṇa).

Tiek sagaidīts, ka māceklis apmetīsies pie sava guru bez kādām ērtībām, bet ar pašu nepieciešamāko; piemēram, viņam jāguļ uz zemes, jākalpo guru vai vecākiem, uzsūcot prasmes un apzinot notiekošo bez kādas reakcijas - it kā vien lietus piles kristu uz lotosa lapas! Bez paša vecākiem un sava guru (skolotāja) māceklim ir vēl desmit skolotāji:

- guru dēls(i);
- kalpotāji, kas sniedz Zināšanas;
- kalpotāji, kas sniedz ikdienas uzdevumu apjēgu;
- dharmiskie jeb tikumīgie;
- pavitra jeb attīrītāja;
- uzticības persona;
- fiziskā spēka avots;
- udāra jeb cildenais;

- sādhu svabhāva jeb godavīra daba;
- savas dzimtas cilvēks.

Par bramīnu teic, ka viņš ir dzimis trīskārt;

- no mātes;
- tad sākot valkāt svēto auklu/jostu;
- tad pēc yajñadīkṣā (svētības) saņemšanas.

Yajñopavīta Dhāraṇa's laikā māte ir Gājatrī un tēvs ir skolotājs jeb iesvētītājs; pēdējais ir arī Guru, ja māceklim tiek dota vēdu skandēšanas (vedādhyayana) atļauja, un līdz šim puisis bijis tikpat labs kā citi.

Bet turpmāk pēc Gājatrī priekšrocības saņemšanas mācekli saista pienākumi:

- jostas (mekhalā, skat. avyaṅga, samvītin, trāgi, nāgamauñjin, nāgayajñopavīta, patyak), nūjas (danda), tērpa (vastra) un, protams, svētās jostas/auklas valkāšana kā pienākas;
- viņam vienmēr jāuztur tīrība, pašsavaldība, pašierobežošanās un cieņa;
- viņam jāiesaistās ziedu, augļu, ūdens, sausas malkas (samidha) uguns rituālam, māla (mṛttikā), kuša zāles un citu materiālu piegādē Svētajiem uzdevumiem;
- nav vajadzības uzsvērt, ka māceklim jāatbrīvojas no gaļas ēdieniem, reibinošām vielām, kermeņa apakšdaļas smakas, ziedu vītnēm, vardarbības, rotām un smaržām, apaviem, saulsargiem, dejām un mūzikas ārpus reliģiskiem nolūkiem;
- citi noteikumi ietver nemaldināšanu, nezagšanu, nenosodīšanu, izvairīšanos no sieviešu sabiedrības un cilvēka sešu ienaidnieku, kā kārība, dusmas, alkatība, pielipšana lietām, patmīlība un skaudība neielaišanu sevī;
- vienmēr, kad notiek guru kritizēšana, esi neiesaistīts vai aizej, vai aizspied ausis.

Tādā veidā māceklim ir jā sagatavojas visos tikumīgas dzīves virzienos, pirms viņš nonāk līdz skarbajai ģimenes galvas (gārhasṭhya) ikdienas dzīvei!

Pirms laulībām ir jāapzinās divi galvenie laulāto dzīves stūrakmeņi:

- nākošās sievas daba un taisnīga izpratne par iztikas līdzekļu nopelnīšanu;
- vīrieša un sievietes savstarpēja saderība, savstarpēji līdzsvarojoties, ir atslēga Dharmika Vidhi jeb tikumības pienākumu veikšanai, lai sasniegtu četras būtiskās sastāvdaļas ideālā cilvēka dzīvē, tas ir, Dharma (taisnīgums), Artha (labklājība), Kāma (vēlmju piepildījums) un Mokṣa (atbrīvošanās).

vēda, veda - atskārsme, patiesās jeb svētās zināšanas, svētā tradīcija, svētais pārmantojums, rituālu zināšanas

vēdh, **vēdana**, vedh, vedana - vedības, kāzas; no IE 'uedh' - vest, precēt (skat. pariṇayate). Skat. arī vādhūya, vivāhana, vivāhapraśna,

vēdja, vedyā - precēts

vēi, kalāšu we'i - maisiņš - somiņa sievietes apģērba priekšā virs jostas. Tiek darināta, bagātīgi izmantojot audumu, lai tas var izspiesties virs savilkta jostas. Piekļūst caur kakla izgriezumu. Lieto sīkumu un ēdamu lietiņu glabāšanai. Arī la'in

vēllana, vellana - mīklas veltnis

vērb, verb - vērties, raudzīties, uzraudzīt. PIE wer-b(h); senprūšu 'warbā' - pasargāt

vērsōro, pirmkušanu wers-ōr-o- - vārsmis, placinātu graudu kaudze

vēša, veshā, veša - apģērbs (veša), drānas, sieviešu tērps, rotājums, kaimiņš, tuvākais, rosīgs, aizņemts, darbīgs.

[227] irāņu paṣastā - apģērbs, sanskr. Skt. pavastā - pārvalks, apģērbs; senpersu pavastā-plāns māla apvalks māla plāksnīšu pasargāšanai

[22]: apģērbi vēdu laikos bijuši darināti no kokvilnas, briežādas vai vilnas.

Tērps sastāvējis no trim daļām:

- apakštērps saukts nīvi;
- svārki, saukti vāsa vai paridhāna;
- sagša jeb sedzene, saukta adhvāsa.

Apģērbs bijis kārtīgs. Alka varbūt ir bijis kāds austeris labi pielaikots tērps. Tērpi bieži bijuši izšūti ar zeltu. Pašierobežotie jeb askēti parasti valkājuši briežādu. Ļaudis bieži valkājuši zelta rotas un ziedu vainagus, vītnes; īpaši svētkos.

Ausu riņķus valkājuši līdzīgi vīrieši un sievietes. Kurīra ir bijusi sieviešu galvas rota, īpaši līgavu. Niška bijusi zelta rota, kas valkāta ap kaklu, un rukma ir bijusi zelta krūšu rota, valkāta uz krūtīm. Gan vīrieši, gan sievietes valkājuši garas šalles, aptītas ap galvu. Mati bijuši gari un sukāti. Sievietes savus garos matus parasti pinušas platās bizēs.

Vēšo, kušanu vesho - varbūt galvenā dievība Kušanu panteonā. Tā ir uzskatīta par saistītu ar irāņu (vēja) dievību Vāju (Vāyu, vējš, "vēš"). Tā parādās uz gandrīz visu Kušanu valdnieku monētām. Parasti Vēšo ir rādīts turot valdnieka diadēmu. Otrā monētas pusē valdnieks parasti tur zizli vai trijzari, kas ir Vēšo simboli. Vēšo var būt sena kušanu dievība, varbūt valdnieku personiska dievība. Protams, viņš valdniekam piešķir autoritāti.

Identificēt Vēšo nav vienkārši, jo kušani viņa identifikācijai izmanto citas dievības. Uz monētām, kas attēlo Vēšo, mēdz būt arī Šivas attēli. Joe Cribb ir norādījis, ka arī Hērakls ir ticis pielīdzināts Vēšo.

[466]: uz Kušanu valdnieka Kaniškas III, ap 240-250.g.pr.m.ē., zelta dubultmonētas Fitzwilliam muzejā Kembridžā (Errington and Cribb 1992: 66, 70) ir dievība ar saspringušu peni, kas tiek pielīdzināta Šivam, blakus bullim, ar

trijžuburi, ūdens podu un (grieķu dievības Hērakla) lauvas ādu; ar uzrakstu baktriešu valodā Wesho, kas sakrīt ar zoroastriešu vēja dievību.

vēštana, veshtana, veštana - [12]: iežogojums (Vestiena?)

vetāla, vetala - mājas gars, gars (skat. vaidyā, vaitalika, vaithāla, salīdz. ar vaideļi), spoks, asinssūcējs, durvju sargs, mirušo biržu spoks, līķu dēmons, dēmonu veids. Arī pitṛvanecara.

[12]: līķu-dēmons. Skat. arī śavāśa. Skandēšana līķa modināšanai ar nolūku nogalināt citu cilvēku.

[465]: jauku un asprātīgu pasaku krājums ar austrumniecisku iekrāsojumu ir Vetāla-panchaviṃṇati jeb 'Divdesmitpiecas pasakas par Vetālu' (dēmonu, kurš iemiesojoties līķos). Šā krājuma uzbūve īsumā ir šāda:

Ujjayinī ķēniņu Vikram'u kāds pašierobežotais dievsajūgas piekopējs (yogin) sūtījis noņemt no koka līķi un nest, nesakot ne vārda, uz laukumu kapsētā, kur jānotiek rītiem augstu maģisku spēju iegūšanai. Ķēniņam, nesot līķi uz pleciem, vetāla, kurš tajā iegājis, sācis runāt un stāstīt pasaku. Tiklīdz ķēniņš netīši atbildējis uz jautājumu, līķis uzreiz pazudis un atrasts atkal karājamies kokā. Ķēniņš gājis atpakaļ to nest atpakaļ, un tā tas atkārtojies, līdz vetāla izstāstījis divdesmit piecas pasakas. Katra no tām veidota tā, lai tiktu galā ar kādu āķīgu problēmu, par kuru ķēniņam tiek jizvilināts viņa viedoklis

vētr, vetr (kalāšu) - fejas.

[1]: fejas ir visur. “Viņas ir jāpielabina, lai prosas raža būtu laba. Augošas labības vidū tiek iededzināts ugunskurs, tajā tiek likts kadiķis, ciedra, attīrīts sviests un maize, un skandēts noteikts rituāls. Nevienu dzīvnieku neupurē. Fejām veltīta rituāla sagatavošanas laikā noteiktā veidā pildīti pīrāgi tiek ziedoti nelabajam (Yush). Līdzīgi Yush tiek pielabināts arī, kad kviešu sargāšanai vai uzlabošanai piesauc Dizani. Bet tam neviens nedejo.”

“Ir zināma spēcīga feja Charmo Vetr, kas dzīvo tālu augšup gar Kutaringul'as upi. Šī feja pastāvīgi no kam cilts saņem kazu un kazlēnu upurus un pretī dod lielu palīdzību pret cilts ienaidniekiem.” [Robertson, 412].

Cita feja dzīvo varenas ciedras zaros, kuros ir Imrā akmens. Tur neapsargātus atstāj siera un citus ziedojumus, jo neviens nebūtu tik dumjš, lai tos no šā koka zagtu. Izskatās, ka draiskulīgās fejas aiznes miltu grozu no ziedokļa un kaitina priesteri citādi, plēšot viņa tērpus, vai uzbrūkot. Tomēr tās ir “vairāk labdabīgas kā ļaunas. Naktī pirms Dizanedu svētkiem [Dizanei] - ir ikgadus dejas par godu fejām.” [Robertson, 412-13].

vētta, vetta - viedais

vibhanga, vibhaṅga - vilnis, banga, graušana, locīšana, laušana, pārraušana, vaga, gramba, krunka, nekārtības, maldināšana, aizsērēšana

vibhava - J.A.Grimes [8]: Višnu inkarnācijas; avatāri; emanācija. Dieva (Īšvara)s nonākšana cilvēcē. Ir desmit galvenie avatāri - Matsya, Kūrma, Varāha, Nṛsimha, Vāmana, Paraśurāma, Rāmacandra, Balabhadra, Kṛṣṇa, Kalki. Daži Balabhadra's vietā liek Budu. Šīs inkarnācijas notiek kā izpaušanās (vyūha), misija (aniruddha). Iedzimšanas cēlonis ir tikai Īšvaras griba, un tas notiek labā aizsardzībai un ļaunā iznīcināšanai

vibhāva, vibhava - J.A.Grimes [8]: aspekts; stāvoklis; izpausme; viens no trim garastāvokļa emociju (rasa) cēloņiem (no darbības v. bhū = 'tapt' + vi = 'atsevišķi'). Divu veidu - galvenais izraisītājs (ālambana) un veicinošs izraisītājs (uddīpana)

vibhāvarī, vibhavari - savedēja, runīga sieviete, melīga sieviete, spožs, nakts, pantmēra veids, ingvera šķirne, kaudiņā saplēsta apģērba skrandas

vibhu - J.A.Grimes [8]: visuresošs. Advaita Vēdāntā un Nyāy'a cilvēka dvēseles dimensija ir visuresoša

vibhu-dravja, vibhu-dravya - J.A.Grimes [8]: visuresoša substance

vibhudatta - [41]: Visuresošā dots. Vibhu nozīmē 'visuresošs' un ir lietots attiecībā uz dažām svarīgām dievībām - Brahmā, Višnu, Šiva, Sūrja, Kubera, Indra; datta nozīmē 'dots'

vibhūti, vibhuti - visuresošs, caustrāvojošs, svētie pelni (bhasma) no ugunsziedojuma, govju mēslu pelni, pārpilns, vadošs, varens, ķēniņa vara, dižums, veiksmē, īpaša enerģija, pārcilvēcisks (Dieva, Īšvaras) spēks, attīstība, vairošanās, slava, bagātīgs, varens, augstākā vara, labklājība, izplešanās, cēlums.

J.A.Grimes [8]: 1. Vīra šaivismā viens no astoņiem palīglīdzekļiem. Tā ir ķermeņa ieziešana ar svētajiem pelniem. (Skat. aṣṭa-āvaraṇa).

2. Tādas inkarnācijas kā garīgie skolotāji utml., kas palīdz cilvēcei, tiek sauktas par vibhūti.

3. Viśiṣṭādvaita Vēdānt'a Vāsudeva's manifestācijas, piem., Saṅkarṣaṇa, Pradyumna, Aniruddha.

4. Arī brīnumspējas tiek sauktas par vibhūti. Skat. siddhi

vibudhana, vibudhana, vibudhāna - ļoti gudrs jeb izglītots, zinātnieks, skolotājs, dievība, mēness

vibudharśabha, vibudharśabha, vibudharśabha - dievu vadonis

vibudhatva - viedība, mācīšanās

vičahēk, kalāšu wicahek - apvārdot kādu, lai nomierinās, atpūšas

vičakšana, vichakšana, vicakšana - acīgs, vērīgs, vieds, gudrs, prasmīgs, pieredzējis, ievērojams, tālredzīgs, apdomīgs, apķērīgs

vičakṣanatva, vichakshanatva, vicakṣanatva - gudrība, viedība, izprašanas un lietu atšķiršanas spēja, viedokļa veidošanas spēja atšķirot un vērtējot, spriešana, atšķiršana

vičāra, vichara, vicāra - J.A.Grimes [8]: pārdomas; pētišana; pašnovērošana; izmeklēšana.

1. Kā teic jōgas skola, tas ir svētpamiruma (samādhi) stāvoklis. Divu veidu: kad prāts ir savākts uz tanmātr'ām, bez priekšstata par to īpašībām (nirvicāra); kad prāts ir savākts uz tanmātr'ām, atminoties par to īpašībām (savicāra).

2. Skat. samādhi

vid - apcerēt; atsacīšanās pēc Vīrsīstenības apjēgas sasniegšanas. Askētisms, kas iestājas viedajam (jñānin) un pilnveidotajam (siddha). Akadiešu idūm (Idumeja?, Idums? ap Braslas upi), edū(m)

[58]: stāvēt gaismā, Svētā Atskārsme. Atvasināts no veda - patiesas zināšanas, atskārsme jeb svētas zināšanas

vidagdha - viltīgs, izveicīgs, izmanīgs, slīpēts, prasmīgs, izlutināts, gudrs, zinošs, nosvērts, aizraujošs, kvēls (dedzīgs), zinātnieks

vidatha - vieds spriedums, pārliecinoša apjēga, viedība, atskārsme, svētais, zintnieks, zinātnieks, dievbijīgais, apjēga, savienība, sapulce, sapulces padome, vadība, namatēvs, kopiena, norādījums, pašierobežotais, cīņa, karš, karaspēks, izkārtojums, izvietojums, komanda, noteikums

vidati - vīdēt, stāvēt gaismā

vidēha-mukti - apjēgušas dvēseles atbrīvošanās pēc fiziskā ķermeņa atstāšanas pretstatā jīvanmukti, kas notiek dzīvam esot

vidh - godāt

vidha - veids, mērs, veidols, caurduršana, ziloņa kāja

Vidhātri, vidhatri, vidhātr - pasaules radītājs. Vidhātrī - Likteņa, Radīšanas Māte. Visuma radītājs. (Dhātā - arī likteņa dievs, dzīvo būtņu radītājs, barotājs, pavasara saules dievība), gan labāko darbu un to augļu radītājs, īpašs visas pasaules nesējs, Vidhātā (arī likteņa dievs)

vidhauta - tīrīts ar mazgāšanu

Vidhi - veids; Radītājs, liktenis, likums, noteikums, paņēmieni, spējas, dotības, rīcība, uzvedība, godātājs; iepriekšnolemtība, priekšraksts, Valdnieks Brahmā. Rituāls, kārtība (salīdz. ar vaideļi, vaithāla, vaidhika)

J.A.Grimes [8]: Mīmāṃsā - priekšraksts; pozitīvs norādījums Vēdās (no vidhā = sakārtot).

1. Triju veidu:

- sākotnējie priekšraksti (apūrva-vidhi);
- ierobežojoši priekšraksti (niyama-vidhi);
- izslēdzoši priekšraksti (parisaṅkhyā-vidhi).

2. Ir piecas priekšrakstu šķiras:

- prasa noteiktu darbību (karmotpatti-vākya);
- prasa noteiktas nepieciešamas detaļas, kas saistītas ar norādīto darbību (guṇavākya);
- nosauc noteiktas darbības veikuma augļus (phala-vākya);
- izklāsta atsevišķus augļus sekmējošas nepieciešamas detaļas (phala-guṇavākya);
- prasa darbību kopā ar palīgdetaļām (saguṇa-karmotpatti-vākya).

3. Mīmāṃsā pozitīvie norādījumi ietver:

- obligātus pienākumus (nitya-karma);
- gadījuma rituālus (naimittika-karma);
- papildus rituālus (kāmya-karma). Tie attiecas uz pārpasaulīgām lietām un jāsaprot burtiski

vidhi-vākja, vidhi-vakya, vidhi-vākya - J.A.Grimes [8]: priekšrakstošs izteikums. Mīmāṃsā vēdu būtību un nolūku, tas ir, darbību izteic priekšrakstoši izteikumi

vidhivat - laikā, īstā reizē, pienācīgi; saskaņā ar noteikumiem

vidhriti, vidhṛti - šķērslis, robeža, šķērssienu, ierobežojums

vidhvansinī, vidhvamsini, vidhvamsinī - Īpaša maģiska formula

vidja-pāda, vidya-pada, vidya-pāda - J.A.Grimes [8]: āgam'u daļa, kas izklāsta filosofiskas doktrīnas

vidjā-sthāna, vidya-sthana, vidyā-sthāna - J.A.Grimes [8]: četrpadsmit zināšanu avoti. Tie ir četras Vēdas, sešas vedāṅga's, purāṇa's, Mīmāṃsā, Nyāya un Dharma-Śāstra

vidjā, vidya, vidyā - vieda, viedība, (atskārsmes sniegta) noslēpumaina prasme, ezotēriskas apjēgas veids, atskārsme, zvaniņš, filosofija, zināšanas, izziņa, izglītība, zinātne, apjēga, skaidrība, spoža, skaidra apskaidrība, dievsajūgas, Virsīstenības viedība; arī dharaṇī jeb mistiskās viedības mantras.

J.A.Grimes [8]: apjēga; meditācija; viedība; atskārsme.

1. Upaniṣadās ir aprakstīti trīsdesmit divi Brahmavidyā veidi atbrīvošanās no ļaunuma nodrošināšanai. Tie ir dažādi meditācijas veidi, piem., meditācija uz praṇava mantr'u - AUM.

2. Vaišeṣik'ā ir tikai četri galvenie apjēgas veidi:

- loģika un filosofija (ānvīkṣikī);
- vēdiskā reliģija (trayī);
- saimnieciskās zinātnes un labklājības filosofija;
- sabiedrības zinātnes (daṇḍanīti).

[520], 43 - apskaidrības pieredzējums:

- pēkšņi un negaidīti cilvēks apjēdz, ka pastāv tikai viena apziņa, un tā piemīt (arī) viņam pašam;
- cilvēks pamana, ka visa esošā pamatā ir vienota apziņa. Viņš zin, ka radītā pasaule ir 'atkarīga' no viņa apziņas. Ka pasaule izskatās kā paša cilvēka radīta projekcija;
- cilvēks zin, ka viņa apziņa (dvēsele) ir tā pati dvēsele, kas ir visu cilvēcisko būtņu pamatā un tās balsta. Ka visas dvēseles ir viena dvēsele;
- cilvēks zin, ka šī apziņa atšķiras no pārējo cilvēku ego-personībām, ka tās ir viņu īstais iekšējais Es, viņu dvēsele, kuras esamību viņi pat neapzinās. Ka viena cilvēka dvēsele ir vienota ar pārējo cilvēku dvēselēm;
- cilvēks acumirkļi apjēdz, ka ir nemirstīgs, bezgalīgs un neierobežots;
- šā sava mistiskā pieredzējuma ietekmi var sajūst ilgstoši, ar laiku tā bālē.

... Vienības ar visaugstāko (Virsīstenību) mistiskais pārdzīvojums pārsniedz jebkādu prāta jēdzienus, jebkādu psihiskus stāvokļus, pat tādos, kuros izpaužas īpašas spējas, kā telepātija, ārpusķermeņa pieredzējumi vai tikšanās ar dievišķām personām. Šajā mistiskajā piedzīvojumā cilvēka ego-patība uz brīdi "izšķīst Visaugstākajā būtņē". Pēc atgriešanās pasaulīgajā ikdienišķajā apziņā garīgā mācekļa personība pamazām pārveidojas apziņas augstākās formas virzienā. ... Mistiskā piedzīvojuma laikā apziņa atbrīvojas pilnīgi, pateicoties "intuitīvai apskaidrībai", ka fiziskā, tveramā īstenība ir vien īstās īstenības - Virsīstenības - atspulgs. ... Mistiskā pieredzējuma laikā ... apziņa atgriežas pie sava sākotnējā esības stāvokļa, atbrīvojas no laika, telpas, ķermeņa, prāta un ego ietvariem. Pirmajā pēkšņajā reizē mistiskais pieredzējums izraisa galēju svētlaimi un bailes. Ir sajūsma par atsvabināšanos no ķermeņa važām, tad seko svētlaimē. Ceļā uz šādu pieredzējumu var palīdzēt meditācija, galu galā var iestāties vienlaicīgs gan Virsīstenības, gan ikdienas nosacītās apziņas stāvoklis. Kad ego-apziņa pilnībā iedzīvojas savā iedzimtajā mistiskajā esībā ārpus fiziskās esības, mēdz runāt par pilnīgu brīvību, atbrīvošanos, pestīšanu.

[56]: kad māceklim izdodas izravēt ļaunās noslieces un izkopt skaidrību, dievišķās, labvēlīgās īpašības, viņš kļūst par sagatavotu cilvēku (adhikārī).

Tagad viņš ir gatavs saņemt augstākās viedības gaismu. Viņš nu ir piemērots dievišķās apjēgas saņemšanai.

Šajā pakāpē nāk patiesa Śrī Sarasvatī godāšana, kas ir personificēta Dievišķā Apjēga, Virsīstenības Apjēgas (Brahmā Jñāna) iemiesojums. Tās debesu lautas skaņa modina cildeno dižvārdu (mahāvākya) un AUM (praṇava) noskaņas. Tā dāvā Augstākās skaņas (nāda) apjēgu un tad sniedz pilnīgu Patības jeb dvēseles apjēgu (ātmajñāna), ko attēlo viņas skaidrais zaigojošais sniegbaltais tērps. Tādējādi trešā pakāpe ir Śrī Sarasvatī labvēlības iegūšana.

Desmitā diena (Vijaya Daśamī) iezīmē dvēseles (jīva) uzvaras sajūsmu, apjēgai, ar dievības Sarasvatī labvēlību uzkāpjot līdz atbrīvei jau dzīvam esot (jīvanmukti). Dvēsele mājo savā visaugstajā Esības-Apjēgas-Svētlaimes (Sat-Cit-Ānanda) Patībā. Šī diena svin uzvaru, Mērķa sasniegumu.

vidjābala, vidyabala - (atskārsmes sniegts) maģijas spēks

vidjādāna, vidyadana, vidyādāna - zināšanu, viedības sniegšana, došana

vidjādhara, vidyadhara, vidyādhara - būtnes, kam piemīt burvju mākslas zināšanas; Šivas palīgi, cienīti kā magi. Pusdievi; mājo starp debesīm un zemi, var pieņemt izskatu pēc vēlēšanās, un dažkārt apprec mirstīgos. Reizēm saukti par Tadtikara

vidjadhari, vidyadhari - nimfas, dzīvo mežos un upēs. Sauktas arī devakanyakā, bidadari, bijadhari.

[182]: daiļi gari, kuri lido pa gaisu; tāds, kam piemīt meistarība vai burvestība; feja, burvestīgs, pasaku, pārdabisku būtņu veids

vidjākara, vidyakara, vidyākara - viedību izraisošs

vidjāmada, vidyamada, vidyāmada - lepnums par izzināšanu, zināšanu reibums, bērnišķīgs prieks par mācīšanos

vidjāmaja, vidyamaya, vidyāmaya - sastāvošs no apjēgas, uzsūkts apjēgā; 'viedie maldi'. Maldiem, ko izraisa dualitāte, ir divas puses, tas ir, avidjāmaja un vidjāmaja. Apjēgas maldi sastāv no laipnības, tīrības, nesavtības utml., ved cilvēku uz atbrīvošanos. Abi pieder pie nosacītību pasaules.

vidjamānatva, vidyamanatva, vidyamānatva - esamība, klātbūtne

vidjārādža, vidyaraġa, vidyārāġa - (apjēdzis) buramvārdu pavēlnieks; viedības ķēniņš; viena no pārdabisko būtņu kategorijām, līdzīga siddha un vidyadhara, kas mājo gaisos

Vidjaradžni, vidyarajni - Tara's kā apjēgas ķēniņienes vārds

vidjārambha, vidyarambha, vidyārambha - [101]: sākumizglītība. Kauṭilya's Artha-śāstra teic, ka princim pēc tonzūras ceremonijas (caula) ir jāuzsāk:

- rakstīšanas un rēķināšanas mācības;

- pēc iesvētības ar svēto auklu (upanayana) līdz 16 gadiem ir jāmacās Vēdas, pamatatziņas (ānvīkṣikī - metafizika), zemkopība-labklājības zinības (vārtā) un pārvaldības māksla (daṇḍa-nīti);

- tad jāveic godāna (burt. - govs došana; pubertātes ceremonija), gadu pēc kuras var precēties

vidjāvra, **vidjārādža**, vidyavrata, vidyāvra, vidyaraġa, vidyārāġa - (apjēgušo) magu veids, īpaša reliģiska kalpošana

vidjut, vidyut - zibens (Vidvuds, Vītauts?), mirdzošs, žilbinošs, spožs, rītausma, elektrība

vidman - viedība, apjēga, saprāts

vidu (kušanu) - vieds, saprātīgs, piesardzīgs

viduṣā, vidusha, viduṣā, vidús - vieds, apjēdzis, gudrs, laipns, saprotošs, piesardzīgs; gudrs cilvēks

viduṣī, vidushi, viduṣī - vieda sieviete

vidvadžana, vidvajjana - reģis, zintnieks, gudrs cilvēks

vidvān, vidvan - ļoti mācīts, nevainojami izglītots, zinošs, izprotošs, zinātājs; Patības kā atšķirīgas no ķermeņa apjēdzējs; sanskrita valodas lietpratējs

vidvas - vieds, prasmīgs, mācīts, zinošs, saprātīgs, gudrs, izprotošs, reģis, zintnieks

vidvattā, vidvatta - viedība, zinātne, zināšanas, erudīcija. Arī vidvattva

vidža, vija, vīja - [12]: sēkla, dīglis (uzv. Vidzis?), tas ir:

- ākāśānantyāyatanam - bezgalīgās telpas valstība, arī pirmā samādhi;

- vijñānānantyāyatanam - visu izzināšanas, bezgalīgas uztveres valstība;

- ākiñcanyāyatana - nebūtības valstība;

- naivasamjñānā-samjñāyatana - (apjēgas) bez domāšanas un bez nedomāšanas jeb bez apziņas un bez neapziņas valstība, tas ir, pāri tām.

Skat. arī bīja.

vidžānāti, vijanati, vijānāti - kļūt gudram, noskaidrot, vērot, pētīt, aptvert, pārliecināties, pavēstīt

vidžānat, vijanat - gudrs, saprotošs, gudrs cilvēks, zintnieks

vidžate, vijate - zibenīgi kustēties (vidžināt?)

vidžna, vijna, vijña - gudrs cilvēks, zinošs, saprātīgs, vieds, lietpratīgs, zintnieks

vidžnāna-kevalin, vijnana-kevalin, vijñāna-kevalin - J.A.Grimes [8]: atbrīvota cilvēka dvēsele. Saskaņā ar Kašmīras šaivismu tā sauc cilvēku, kurš ir atbrīvojies

Vidžnāna-Šaktim / sākšin, vijnana-shaktim / sakshin, vijñāna-śaktim / sākšin - Liecinieks jeb Pārpasaulīgā Apziņa, kas ir prāta pamatā, un kuras dēļ prātu var novērot

vidžnāna, vijnana, vijñāna - apjēga, atskārsme, atklāšana, aptveršana, lietu atšķiršana, izpratne, viedība, zinātne, apziņas spēja, pareizas spriešanas spēja, prāta sajūtošā un uztverošā darbība, apjēgas orgāns, prasme, māka, izveicība, pasaulīgās zināšanas, saprāts, mācība; augstākā apjēga, augstākā viedība, saprāts.

J.A.Grimes [8]: no darbības v. saknes jñā = 'zināt' + vi = 'atsevišķi', tādējādi 'saskatīt'.

1. Viena no divpadsmit saitēm esamības cēloniskajā ķēdē (pratītyasamutpāda).

2. Viens no pieciem agregātiem (skandha).

3. Saprāts (buddhi).

[12]: prāts, dvēsele, apzinošs prāts - vērīguma jeb uztveres, atpazīšanas, īsta un neīsta atšķiršanas, izpratnes, aptveršanas, noskaidrošanas, saprāta, apjēgas, zinātnes, mācīšanās, viedības māksla.

Shingon skolā ir Piecas Viedības:

- dharmadhātu-prakṛti-jñāna - ceļas no amala-vijñāna jeb tīrās apziņas; tā ir dharmadhātu iemiesotās dabas viedība, ko definē kā sešus pamatelementus un saista ar Vairocana centrā, kas mājō šajā samādhi; tā atbilst arī pamatelementam ēteram;

- ādarśana-jñāna - lielā apaļā spoguļa viedība, ceļas no ālaya-vijñāna, atspoguļojot visas lietas; atbilst zemes pamatelementam, tiek saistīta ar akṣobhya un austrumiem;

- samatā-jñāna, ceļas no manovijñāna; viedība, kas attiecas uz visām lietām vienlīdzīgi un vispārīgi; atbilst uguns pamatelementam, tiek saistīta ar ratnasambhava un dienvidiem;

- pratyavekṣaṇa-jñāna, ceļas no dziļas atskārsmes vai lietu atšķiršanas spējas skaidrojuma un šaubu iznīcināšanai; atbilst ūdens (āpa, nīra, nara, udan, uḍu, uda, udaka, vārī) pamatelementam, tiek saistīta ar amitābha un rietumiem;

- kṛtyānuṣṭhāna-jñāna, ceļas no piecām maṇām; dubultā darba savai labklājībai un citu labklājībai pilnveides viedība; atbilst gaisa pamatelementam un tiek saistīta ar amoga-siddhi un ziemeļiem.

Vidžņānabhairava Tantra, vijñānabhairava tantra, vijñānabhairava tantra - galvenie Kašmīras šaivismā Trikas skolas raksti. Veidoti kā saruna starp dievu Šivu un viņa partneri Dēvī jeb Šakti. Īsi iepazīstina ar 112 meditācijas paņēmieniem jeb savākšanās tehnikām. Ietver vairākus elpas apjēgas variantus, savākšanos uz dažādiem centriem ķermenī, nedalītu apjēgu, skandēšanu, iztēlošanos un apceri caur katru no maṇām

vidžņānāhāra, vijñānahāra, vijñānāhāra - garīgā barība kā uzturs

vidžņānākāla, vijñānakāla, vijñānākāla - J.A.Grimes [8]: cilvēka dvēsele, kurā novāktas karma-mala un māyā-mala važas un palikušas tikai āṇava-mala; neiemiesotas būtnes veids.

1. Cilvēka dvēseles veids, kurai pēc ķermeņa atmešanas vairs nav jāatgriežas pieredzējumu esamībā, jo tā ir gatava atbrīvošanai.

2. Skat. jīva

vidžņānakōsa, vijñānakosa, vijñānakosa - patība, kas sastāv no apjēgas. Skat. adhyātma

vidžņānamaja-koša, vijñānamaya-kosha, vijñānamaya-koša - saprāts, buddhi, viena no piecām kārtām vai apvalkiem, vai dimensijām, kas apvij mūsu dievišķo Esamību - mentālais apvalks.

J.A.Grimes [8]: saprāta apvalks. Tas atrodas mentālajā apvalkā, ķermenī (manomaya-kośa). Tie abi kopā vēl ar prāṇamaya-kośa veido netveramo ķermeni **vidžnānamaja**, vijnanamaya, vijñānamaya - tas, kas sastāv no apjēgas, saprāta **vidžnānānantjājatanam**, vijnanantyayatanam, vijñānānantyāyatanam - [12]: viens no vīja's jeb bīja's - sēklas, dīgļa aspektiem - visa zināšanas, bezgalīgas uztveres valstība

vidžnānātman, vijnanatman, vijñānātman - izzinošā patība, dvēsele. Skat. adhyātma

vidžnānavādin, vijnanavādin, vijñānavādin, vigñānavādin - ideālists (uzskata, ka īsta ir vien doma), ar viedību apveltītais

vidžnapajati, vijnapayati, vijñapayati - paziņot, pasludināt, mācīt, lūgt

vidžnapti, vijnapti, vijñnapti - sniegšana, došana, informācija, lūgums, uzruna, paziņojums; J.A.Grimes [8]: uztvērumi

vidžnāta, vijnata, vijñāta - slavens, ievērojams, redzams, saprasts, zināms

vidžnatva, vijnatva, vijñatva - viedība, prasme, gudrība

vigā, **vidžagāti**, viga, vijagati, vijagāti - viga (izsīkstošs strauts), aiziet, izzust, izsīkt

vijāta, viyata - nogājis no ceļa

vik (kalāšu) - vērt:

1. vērt pavedienu kaklarotā. Tipiski - uzvērt valriekstus, aprikožu kauliņus, krellītes;

2. ievērt diegu;

3. izdurt caurumu

vikala-džnāna, vikala-jnana, vikala-jñāna - J.A.Grimes [8]: pārpasaulīga apjēga. Džainismā tā iedalās divās - avadhi un manaḥ-paryāya

vīkšatē, vikshate, vikṣate - vīkštīes, dzirtīes, postīes, grasītīes; ieskatītīes sirdī. Skat. udvikṣaṇa

vilāsa, vilasa - lakstošanās (vilināšana?)

vilēpja, vilepya - lipināts, darināts no javas vai māla; klāts vai apmests, rīsu tume

vilikhati - vilkt (līniju), iezīmēt, vagot

vimāna, vimana - (debesis) šķērsojošs, laiva, kuģis, debesu rati, dievu rati, jebkādi mītiski pašgājēji gaisa rati, lidmašīna, zirgs, imperatora pils, īpaši veidota svētnīca vai templis, birze, apkaunots, nomākts, izvirzījums

vimba - [12]: spoži sarkans ķirbis, momordica monadelphica; bimba koks ar sarkaniem augļiem

vimritju, vimrityu, vimṛtyu - brīvs no nāves

vin, kalāšu win - zibens. Atšķirībā no indocik, kas zibeņo debesīs, vin iesper zemē, izraisot ugunsgrēku un postījumus. Skat. vidyut

Vinirmātri, vinirmatri, vinirmātr - radītāja, darinātāja, veidotāja

viparīta-bhāvanā, viparita-bhavana - J.A.Grimes [8]: kļūda; pretēja domu plūsma. Kā teikts Advaita Vēdāntā to var novākt ar apceri

viparīta-džnāna, viparita-jnana, viparīta-jñāna - J.A.Grimes [8]: maldīgas zināšanas

viparjaja-grahana, viparyaya-grahana, vipāryaya-grahaṇa - J.A.Grimes [8]: nepareiza nojauta; patiesības citāda izziņa. Neapjēgas aspekts. Neapjēgas pozitīva izpratne par nepareizu nojautu vai negatīva izpratne par neuztveri (agrahaṇa); tas ir jautājums, ko uzdod Advaita Vēdāntas neapjēgas (avidyā) koncepts

viparjaja, viparyaya, vipāryaya - J.A.Grimes [8]: maldīga izziņa; ilūzija; maldīga nojauta. Sāṅkhya-kārikā kā tās cēloņus uzskaita:

- neziņu (avidyā);
- egoismu (asmitā);
- pielipšanu (rāga);
- nepatiku (dveṣa);
- patmīlību (abhiniveśa).

Šos piecus sauc arī par tamas, moha, mahāmoha, tāmiśra, andhatāmiśra

vipra - zintnieks, priesteris, bramīns, teologs, dziesminieks, dziedonis, dzejnieks, viedais, reģis, pusdievība, savilņots, iedvesmots, aizkustināts, svētais vīģes koks, mēness. Divkārt dzimušais, tas ir, iesvētītais ar svēto auklu un Gājatrī mantru. Var nozīmēt arī gan fiziski, gan garīgi “piedzimušu”

vipraśnika, vipraśnika, vipraśnika - astrologs, pareģis. Skat. arī daivakovida, daivalekhaka, daivajña, jñānin, praśnavādin

virā, vira - precēta sieva, reibinošs dzēriens.

[116]: (Dūsburgas Pētera)- “uxures suas emunt” - viņi pērk savas sievas. Pēc Kristburgas līguma (1249) jaunkristītie prūši apsoliņās turpmāk ne pārdot, ne pirkt sievas (Pašuto 1959, 501)

vīra, vira - vīrietis, vīrs, dēls, virsaitis, varonis, tēviņš, drosmīgs, darītājs, brašs, izcils, varens vīrs, īpaša svētā uguns, ingvera sakne, smaržīgs augs Chrysopogon zizanioide, smaržviela vīriešiem; svētā jeb ziedokļa uguns, vilkatis - skat. pāvana; agnihotra avestas viro.

J.A.Grimes [8]: varonis; varonīgs; spēks (no saknes vīr = būt spēkpilnam).

1. Džainismā tā ir pakāpe, kurā cilvēks kļūst pašpārvaldošs.
2. Tantras praksēs tas attiecas uz garīgo praktizētāju, kurš apgūst varonīgu noskaņojumu jeb kreisās rokas disciplīnu.

[23]: varonis; hindu un džainu tantrā - tantras praktizētājs vīrietis; viena no varenu vīrišķu dievību kategorijām, kas sargā ticīgus džainus un sakauj džainu kopienas ienaidniekus.

[115]: Wirschskaitis, Viršajtos, Vuršeiti. Stenders 1783- Elka Pergrūba virspriesteri.

[71], 295.lpp.: prūši savus dievus godājuši zem kokiem, kuru priekšā priesteri uzturējuši mūžīgo uguni (Dusburg Chr. III.C.5. To, ka lietuvieši savus dievus godājuši ar tādu pašu mūžīgo uguni, teic Kojalowitcz a.a. O.V.S.139.

Liebusch savā Skythika, Kamenz 1833.g., ir sīki aplūkojuši prūšu dievkalpošanu, tomēr tos viņu neierobežotajā patvaļā apzināti vērā ņemt nevar); tomēr šīs vietas nav bijušas biežākajās birzēs pie pavisam vientuļām vietām, bet gan priesteru apdzīvotās vietās, kas savukārt bijušas meža vidū (Lucas David I.S.32). To pašu rodam pie Helmold'a atsevišķu vendu tautu ziedokļu aprakstos; tiem nav bijis jābūt ienaidnieku ielenkumā, tomēr arī ne vientuļās vietās.

Baltu mitoloģija, A.Pūtelis. Teodora Narbuta 'Lietuviešu mitoloģija' (1835)- svētā, mūžīgā vai ziedojuma uguns.

Stenders 1783- vilkatis ir cilvēks, kas par vilku pārvēršas un daudz ļauna nodara. Vilkatis var to kādam citam alus kannā piedzert. Vēl nomocās prastie ļaudis ar šo mānīcību un stāsta par to daudzus brīnumpastāstus.

Vīrabhadra, virabhadra - Šīva; upurim derīgs zirgs, Andropogon Muricatum - kuskuss.

Devā Samhitā - “Visuma sākumos ar Vīrabhadras (kāda pārcilvēciska būtne) netveramo spēku un Dakšas pavadoņa meitas dzemdes izpaušanos tika radīta džātu kārtā.”

[182]: Šīvas vārds, kad viņš ir ārkārtīgi saniknots

virādž, viraj, virāj - izcils, neatkarīgs, valdnieks, krāšņs, dižens, godājams, pārākais, karotājs, putnu valdnieks, ķermenis, īpašs vēdu pantmērs, kas sastāv no četrām desmitzilibju pēdām; Brahmā pirmais pēcnācējs; vīrišķā enerģija dabā kā pretstats sievišķajai.

Atharva Veda, Book 19, VI -sākumā izcēlās Virāj; no tā dzima Puruša. Tiklīdz dzimis, viņš izplatījās pār zemi uz rietumiem un austrumiem.

Goddessess in Ancient India. P.K.Agrawala - Virāj ir sievišķa vai vīrišķa vai neitrāla Visuma pamatlikumība, “universe in principio”. Puruša un Virādž ir radušies, sadaloties Visuma olai.

J.A.Grimes [8]: makrokosms; izpaustais Visums; pasaulīgais cilvēks. Advaita Vēdāntā virāj tiek pielīdzināts višva (sthūla) un vaišvānara.

vīrādžajantikā, virajayantika, vīrājayantikā - karavīru deja pirms kaujas vai pēc uzvaras; karš, kauja

vīragati, viragati - drošsirdīgo debesis

vīrāja, viraya, vīrāya - viena no četrām būtiskajām īpašībām, kas jāattīsta jōgas mācekļa ceļā vienlaikus ar pakāpenisku attīrīšanās (samskāra) izkopšanu (PYS I-50). Skat. arī svētpamirums (samādhi), prajñā, smṛiti, śraddhā

vīrājdžnī, virajni, virājñī - valdniece, ķēniņiene

vīrakarma, virakarma - penis, pipele, vīrišķa darbība

Virakšētra, virakshetra, virakṣetra - burt. 'karavīru zeme' - trešā lielākā pilsēta Gudžaratas pavalstī, saukta arī Virawati; tagad Vadodar, arī Vadpatraka, Wadodara, Baroda, kas, iespējams, ir sanskrita vārda Vatodar (burt. - banyan koka serde) kropļojums. Atrodas Viśvamitri upes krastā. 5-6.gs. slavens džainisma centrs Ankottaka (tagad Akota)

virakti - J.A.Grimes [8]: pašatsacīšanās. Pirmais priekšnoteikums tiem, kas meklē Virsīstenību (Absolute, Brahman)

virāma, virama - saulriets, izsīkums, gurdums, atturēšanās, pārtraukums, apstāja, beigas, atpūta, atļauja

vīramātri, viramatri, vīramātr - puikas vai varoņa māte

viran, viraṇ - gara karavīri; būtnes, kas Ayyanar'a vadībā pa naktīm jā apkarot dēmonus

vīrandhara, virandhara - cīnīties ar zvēriem

vīrapāna, virapana, vīrapāṇa - karavīru vai varoņu dzēriens

vīrapēšas, virapeshas, vīrapēšas - varoņu rotas, varoņa rotājums

Vīrasana, virasana - [12]: "Sena ķēniņvalsts un pilsēta Divupē (Doāb) starp Gangā un Džamnā upēm. Mūsdienu Karsanah

vīrāsana, virasana - varoņa sēdēšanas poza, stāvēšana paaugstinātā vietā, sardzes vieta, kaujas lauks, gulēšana ārā, nometne zem klajas debess, īpaša sēdus poza, kā sēd askēti, atbalsts uz viena ceļa

Vīrasēna, virasena - tas, kuram ir varoņu karaspēks; Kutsa's, Čandraguptas II miera un kara ministra, dēls, kurš zinājis vārdu nozīmes, loģiku un cilvēces (ceļus), bijis dzejnieks un piederējis pie Patali pilsētas

vīrasū, virasu - varoņa māte, karavīra māte, varoņa dzemdētāja, dēla māte; arī vīravatsā

vīraśaiva, virashaiva, vīraśaiva - [22]: apņēmīguma un stingrības šaivismis. Godāts tiek tikai Šīva. Linga, ko viņi valkā, vīraśaivītus atšķir no citām šaivisma sektām piederīgajiem. Tā kā vīraśaivas piešķir lielu nozīmi lingamam (linga) jeb falla simbolam un bullim Nandi, viņus mēdz saukt arī par līngayati.

Viņi uzsver dievbijību (bhakti) un tādas vērtības kā patiesumu, tikumību, pašlavību, mīlestību, skaidrību utml. Viņiem ir pretbramīniski paradumi, tādi kā lingas simbola valkāšana sievietēm līdzīgi vīriešiem, dīkšas nevis

upanajanas iesvētīšanas ceremonija gan zēniem, gan meitenēm, Vēdu Gājatrī mantras šaivītu formulējumā, Šiva Gājatrī lietojums, atraitņu precēšanās utml.

Cilvēka dvēsele ceļas no Šivas, ir tā būtības daļa un galīgu mieru rod tajā. Galu galā tā kļūst vienota ar To. Dvēseles galamērķis ir savienošānās ar Virsdvēseli jeb Virspatību (Parašiva).

[467]: vīrašaiva ir dzīvīga viendievības ticība, īpaši redzama tās dzimtenē - Karnatakā. To ir izvērsis Šrī Basavēšvara (1105-1167.g).

Vīrašaivu kustība ir aizstāvējusi apspiestos un attīstījusies kā dumpošanās pret sistēmu, kas veicina sociālu nevienlīdzību. Ejot pret to laiku straumi, tā ir noraidījusi vēdu autoritāti, sabiedrības padotības kārtas, četru dzīves posmu sistēmu un daudzu dievību godāšanu, kā arī Dieva un dvēseles nodalīšanu; dieva godāšanu tempļos, rituālu priesteru amatu, dzīvnieku upurēšanu un rituālas tīrības apgānīšanas tradīcijas.

Salīdz. ar dievturību.

vīratā, virata - vīrišķība, varonība

virātaka, virataka, virāṭaka - zemas kvalitātes dimants

vīratara, viratara - šaujambulta

vīratrina, viratrina, vīratṛṇa - Andropogon muricatus, Anatherum zizanioides, Chrysopogon zizanioides (Ushira), Vetiveria zizanioides, vetiver, khas-khas, khus-khus, burt. 'vīru zāle'.

[468]: saukta par 'rāmuma eļļu', bez smaržēllas tai piemīt ārišķas dziednieciskas īpašības. Paātrina rētu sadzīšanu un veicina audu atjaunošanos; ir pretiekaisuma, antiseptiskas, tonizējošas utml. īpašības

vīrāva, virava - rēkšana, aurošana, troksnis, klaigas, dūkšana (kā bites), kaujas sauciens

vīravāda, viravada - slava

vīravrata, viravrata - vīravārds, godavārds, apņemšanos cieši pildoša vīra rīcība, varonība; skat. arī vrata, sādhuṽada, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

vīrēšvara, vireshvara, vīrešvara - varoņu vadonis, virsaitis

vīrinī, virini, vīriṇī - dēlu māte

vīrja, virya, vīrya - vīrišķība, varoņdarbs, vīra spēks, spars, drosme, dedzīgums, sīkstums, dūša, varonība, cīņas spēja, veiklība, treniņos un novērojumos gūts spēks, spējas, karavīri, sperma, spermas enerģija.

J.A.Grimes [8]: spēks; dedzība; varonība; spars (no saknes vīr = būt spēcīgam).

1. Viens no budisma sešiem tikumiem (pāramitā).

2. Viena no Dieva (Īśvara) sešām pazīmēm

vīrjabala, viryabala, vīryabala - [12]: neizsmēlamas attīstības spēja, viena no piecām morālajām spējām

vīrjādhāna, viryadhana, vīryādhāna - bērna ieņemšana (apaugļošanās), vīrieša būtības apliecinājums

vīrjaga, viryaga, vīryaga - ar lielu varu vai ietekmi

vīrjāni, viryani, vīryāni - pārcilvēciska, pārpasaulīga cīņas spēja; pārpasaulīgu īpašību godinājums

Virōcana, virochana, virocana - [41], (28, L. 10): Saules dieva vārds, burtiski - 'Apgaismotājs'. Dieva vārds, kas tieši dots cilvēkam, pārkāpjot smrti noteikumus

vīrōpadžīvaka, viropajivaka, vīropajīvaka - pārtiekošs no ziedojumu uguns; bramīns, kurš prasa ubaga dāvanas, atsaucoties uz ziedojumu uguns sargāšanu

viruča, virucha, viruca - maģiska formula, ko skandē pār ieročiem

Virūpākša, virupaksha, virūpāksha - budistiem - čūsku padievs, viens no dīkpal'am; atbildīgs par rietumu reģiona sargāšanu. Hindu - padievs, viens vienpadsmit Rudrām (ekādaśarudra)

visara - pārpilnība, pārticība (visa gana); arī kaudze, izvēršanās

viš, višanin, vish, viṣ, viś, viṣanin - visi, vaišjas, visi āriji, ļaudis, parastie brīvcilvēki, piederīgie, radi, rāse, tautība, cilts, tauta, cilts, kopiena, pavalstnieki, apmetne, vaišya; skat. viśa; salīdz. ar Viṣnu.

[128]: 1. apmetne, tas ir, mājvieta; mājas;

2. apmetne kā kopiena, dzimta, tauta; (padievu) cilts vai saime;

3. tauta, atšķirībā no priesteriem un karavīriem, vadoņiem, pārvaldniekiem, tas ir, trešā kārtā, vēlāk saukti par vaišya.

[101]: Lai gan vārds vaišya Rigvēdā sastopams tikai vienu reizi, Puruṣasūkt'ā, vārds viś Rigvēdā ir sastopams ļoti bieži. Parasti tas nozīmē 'tauta, ļaudis, ļaužu grupa'.

Daudzos gadījumos ir vārdi mānuṣīr-viśaḥ / mānuṣīṣu vikṣu / mānuṣīnām viśām (Rig III.5.3, III.6.3, III.11.5) (neuzvaramais Agni iet ļaužu pulku priekšgalā), IV.6.7 un 8, IV.9.2, V. 1.9, V.8.3, VI.48.8, VI.47.16 (višo mānuṣyau), X. I.4, X.69.9.

Dažās vietās ir dāsīr viśaḥ (ļaužu pulki), piem., Rig III.34-2 ir "Ak, Indra, tu esi gan ļaužu pulku, gan dievišķo pulku vadonis", (tur lietots daivīnām viśām).

Rig 11 VIII.63-7 (kad piecu cilšu ļaudis bija sūtījušas Indram skaļas lūgšanas) rāda, ka viś nozīmē visus āriju ļaudis. Rig V.32.11 Indra ir apzīmēts kā piecām tautām, rāsēm labvēlīgais (pañcajanya), un IX.66.20 Agni ir nosaukts par piecu tautu priesteri (pañcajanyaḥ purohitaḥ).

Dažkārt ņemiet, ka ir pretstatīti vārdi jana (rāse, tauta, dzimta) un viś (ļaudis, pulki), piem., Rig II.26.3 (sa ij-janena sa viśā sa janmanā sa putrair-vājam bharate dhanā

nr̥bhiḥ). Tomēr īstenībā vis ir apzīmēts arī kā pañcajanya, tas rāda, ka diez vai ir jana un vis bijis atšķirams.

Norāde uz piecām tautām (pañca janāḥ) Rigvēdā ir bieža. Līdzās pañca ir lietoti vārdi kṛṣṭi (II.2.10, IV.38.10), kṣiti (V.35.2, VI.48.7, VII.75.4), carṣani (V, 86.2, VII.15.2); ir arī 'pañcajanyaṣu kṛṣṭiṣu', Rig III.53-16. Tādējādi ir skaidrs, ka nevar teikt, ka gandrīz visās Rigvēdas himnās vis nozīmē vaiṣya; bet var teikt, ka vis nozīmē 'tauta' vai ārya tauta, kad priekšā nav apzīmējums dāsīḥ vai daivīḥ.

Šaṅkara savā bhāṣya par Vēdānta-sūtra I.4.12 teic, ka vārds pañcajanya R.V.VIII. 63:7 nozīmē prajā jeb tauta un atzīmē arī, ka saskaņā ar dažiem apzīmējums pañca janāḥ ir padievi, senči, asuri, gandharvi un dēmoni, kamēr citiem tie ir četras sabiedrības kārtas (varna), un nisāda's kā piektie.

viša, visha, viša - tauta. Arī yuè zhī.

[469]: ir grūti teikt, vai viša varētu būt bijuši iekļauti kādā no zināmām Turānas cilšu, piemēram, tjurku vai huņņu grupējumā. Nekas nav zināms par viņu valodu. Daži no uzrakstiem uz viņu monētām nav ne grieķu ne indiešu valodās un izskatās kā persiski, rakstīti grieķu rakstībā. Šajā alfabētā grieķu burts 'p' (vai drīzāk tam līdzīgs) tiek lietots 'š' apzīmēšanai, un ir dažas savādības 'o' lietošanā, kas, šķiet, saistītas ar skaņu 'h' un 'v' apzīmēšanu. Tādējādi rindu 'Paonano Pao Kanhpki Kopano' var lasīt apmēram kā 'Shdhandn Shdh Kanishki Koshan' - Kaniška, kušans, valdnieku valdnieks.

Šāds persisks tituls vēlāk ir kļuvis par Kušanu valdnieku īpašu apzīmējumu un ir interesanta paralēle Otomanu tjurku arābiskajiem un persiskajiem tituliem 'padišahs', 'sultāns' utt. Uz monētām attēlotais fiziskais tips ir iezīmīgs ar spēcīgu kumpainu degunu, lielām acīm, mērena kupluma bārdi un diezgan pilnīgām vai izvirzītām lūpām. Tādējādi, cik nu no fiziskām pazīmēm par dažādām ciltīm var spriest, viša (juežī) tips ir tjurku, nevis mongoļu vai somu-ugru.

Daži autori uzskata, ka viša ir tie paši, kas geti (getae), un ka viņu nosaukuma sākotnējā forma ir bijusi yit jeb get, kas tiek pielīdzināts indiešu jat. Skat arī yadu, jadu, yakshi, jat.

[357]: arī ķīniešu pinyin : yuè zhī jeb ròu zhī; yuè shì jeb ròu shì; senķīniešu tokwar), dà yuè zhī jeb dà ròu zhī - dižie jueži.

[470]: Kušani-viša (juežī) sevi saukuši par viša vai vijaya. Šis vārds parasti tulkots kā 'cilts', lai gan šis vārds attiecas uz viņu divām vadoņu dzimtām, vai vijana (zuduši iedzīvotāji, savrups, aizgājis, vientuļš, aizdzīts, bez liecības). Viņus sīki aprakstījuši ķīniešu avoti, piem., 2-1.gs.pr.m.ē. Šidži (Shiji, Sima Qian). "Sākumā viša dzīvojuši starp Debesu kalniem (Qilian) un Dunhuang, bet, Xiongnu iekaroti, tie aizgājuši uz rietumiem aiz Dayuan, kur uzbrukuši un iekarojuši daksia tautu (dàxià, Baktrijas teritorijā), un Gui upes

ziemeļu krastā iedibinājuši sava valdnieka galmu. Neliela daļa šīs tautas, kas pārceļojumu nav spējusi veikt, patvērusies starp qiang barbariem Dienvidu kalnos, kur tiek saukti par 'mazajiem jueži'."

Ir uzskats, ka Dunhuang attiecas uz Dunhong kalnu Tjanšanā. Ar kaimiņu ķīniešu valstīm viņa nav konfliktējuši. Drīzāk, tie aprakstīti kā tauta no dienvidrietumiem, kas ķīniešiem piegādājuši nefrītu, kas labi dokumentēts arheoloģiski. Simtiem darinājumu no nefrīta ir atrasti Fuhao apbedījumā, tie visi nākuši no Khotanas jeb Tarimas ieplakas dienvidu malas. Karojošo valstu laikmetā ķīnieši no viņa (jueži) par zīdu iegādājušies labus zirgus (skat. kāamboja), kā arī kara zirglietu apkalumus.

Tā viņa (jueži) aizsākuši Zīda ceļa tirdzniecību, darbojoties kā starpnieki starp Ķīnu un Vidusāziju. Viņa, šķiet, ir bijuši eiropēdi; to rāda valdnieku attēli uz viņu monētām. Seni ķīniešu avoti viņus apraksta kā "baltus cilvēkus (Bai tautu no Shan Hai Jing) ar gariem matiem" aiz ziemeļrietumu robežas. Ļoti labi saglabājušās Tarimas ieplakā atrastas mūmijas ar eiropēdām pazīmēm (gaiši mati un acis, pārsvarā R1a1a (Y-DNA) haplogrupa) no 18.gs.pr.m.ē. līdz pirmajiem gadsimtiem pirms mūsu ēras.

Nedaudz pirms 176.g.pr.m.ē. modu cilts vadonis Xiongnu iebrucis viņa (jueži) teritorijā un guvis graujošu uzvaru. Savā vēstulē Han imperatoram šis Modu dīžojies, ka "ar viņa karavīru izcilību un viņa zirgu spēku viņam izdevies viņa (jueži) sakaut, nogalinot vai padzenot visus šīs cilts ļaudis." Modu dēls Laoshang Chanyu vēlāk nogalējis viņa (jueži) valdnieku un atbilstoši klejotāju tradīcijām "darinājis no viņa galvaskausa dzeramo kausu" (Shiji, 123).

Saskaņā ar ķīniešu avotiem viņa (jueži) vairākums nonācis nonācis Xiongnu kundzībā, kas varbūt ir bijuši toharu senči. Uz ziemeļrietumiem lielā viņa (jueži) grupa aizbēgusi ap 165.g.pr.m.ē., apmetoties Ili ielejā tieši Tjanšana ziemeļos, kur viņi sadūrušies ar sai jeb sakiem (śaka)/skitiem - "viņa (jueži) uzbruka sai valdniekam, kurš aizgāja lielu gabalu uz dienvidiem, un viņa (jueži) ieņēma viņa zemes" (Han Shu 61 4B).

Sai devušies līdz Kašmīrai, śaka galu galā dibinājuši indoskitu valsti Indijas ziemeļos. 132.g. pr.m.ē. viņa (jueži), wusunu spiesti, šķērsojuši Fergānu ar tās pilsētu civilizāciju un apmetušies Oksas (Vahša, ziemeļu Sarasvatī, Amudarja) ziemeļu krastā, mūsdienu Uzbekistānas un Tadžikistānas teritorijā, tieši ziemeļos no helenizētās grieķu-baktriešu valsts.

Ķīniešu hronists Zhang Qian, kurš pie viņa (jueži) un Baktrijā pavadījis veselu gadu, norāda, ka "lielie viņa (jueži) dzīvo apmēram 832-1247km uz rietumiem no Fergānas, ziemeļos no Gui (Amudarjas) upes (Sogda, K'ang-chu). Dienvidos viņi robežojas ar Baktriju, rietumos ar Partu un ziemeļos ar

Kangju. Viņi ir klejotāju tauta, kas ar saviem ganāmpulkiem pārceļo no vietas uz vietu, un viņu paradumi ir līdzīgi kā xiongnu (varbūt hunņi). Viņiem ir kādi 100 000 vai 200 000 loka strēlnieki.” (Shiji 123.)

Viša (jueži) iekaroto grieķu-Baktrijas valsti Zhang Qian apraksta šādi - Daksija (grieķu-baktriešu valsts) atrodas vairāk kā 2000lī uz dienvidrietumiem no Dajuanas (Dayuan), dienvidos no Gui (Amudarjas) upes. Tauta kopj zemi, viņiem ir pilsētas un mājas. Viņu paradumi ir līdzīgi Fergānas Dajuan (Ta-Yuan, burt. 'dižie jonieši' - urbanizēti iedzīvotāji ar kaukāziešu sejas vaibstiem, kas dzīvo ar mūriem apņemtās pilsētās, un kuriem ir “grieķu-baktriešu paradumi”. Dajuan tiek aprakstīti kā amatnieki un lieli vīna cienītāji.). Viņiem nav galvenā valdnieka, bet ir vien daudz dažādu pilsētiņu vadoņu. Ļaudis ir vāji bruņoti un izvairās no kaujām, bet ir prasmīgi tirgotāji. Kad ieradās lielie viša (jueži), viņi varā nonāca visa grieķu-baktriešu valsts. Tās iedzīvotāju skaits ir liels, ap 1 000 000 vai vairāk. Galvaspilsēta ir Lanši (Baktra, mūsdienu Balkh), tajā ir tirgus, kur tiek pārdotas un pirktas visu veidu preces”. (Shiji, 123).

Vispārīgā Vidusāzijas ļaužu fiziskā tipa un kultūras 126.g.pr.m.ē. apskatā Zhang Qian ziņo, ka “lai gan valstis uz rietumiem no Dajanas līdz Partai (Anxi) runā dažādās valodās, viņu paradumi kopumā ir līdzīgi, un valodas savstarpēji saprotamas. Vīriešiem ir dziļi iegrimušas acis un lielas bārdas un vaigubārdas. Viņi ir prasmīgi tirgoņi un kaulēsies par sīkmonētas daļu. Sievietes tiek ļoti cienītas, un vīrieši lēmumus pieņem pēc savu sieviešu padoma.” (Shiji, 123).

124.g.pr.m.ē. viša (jueži), šķiet, ir uzsākuši karu pret oartiešiem, kurā ievainots un miris Partas valdnieks Artabanus. Kādu laiku pēc tam viša (jueži), iespējams, ziemeļu sāncenšu iebrukumu traucēti un, šķiet, Partas valdnieka Mitridata II uzvarēti, devušies uz dienvidiem, uz Baktriju. To 330.g.pr.m.ē. iekarojis Aleksandrs Lielais un tur uz diviem gadsimtiem nometinājis helēņu seleukidus un grieķu baktriešus.

Strabo viņus aprakstījis kā skitu cilti ir vēstījis, ka šie tohari kopā ar assiani (salīdz. ar ašvajaniem), passiani, sakarauli piedalījušies Grieķu-Baktriešu valsts sagravē 2.gs.pr.m.ē. otrajā pusē -

“lielāko daļu skitu, sākot no Kaspijas jūras, sauc par dahaju skitiem, un tos, kas atrodas vairāk uz austrumiem - par massagetiem un sakiem; pārējiem ir skitu kopējais nosaukums, bet katrai ciltij ir savs atšķirīgs nosaukums. Visi vai lielākā viņu daļa ir klejotāji. Pazīstamākie ir asii, pasiani, tohari un sakarauli, kuri nāk no Sirdarjas (Jaxartes) upes otra krasta, atšķirīgi no sakiem un sogdiešiem.” (Strabo, 11-8-1).

Apmetušies Baktrijā, viša (jueži) ir kaut kādā mērā grieķiskoti, kā liek domāt grieķu alfabēta pieņemšana un dažas viņu monētas ar uzrakstiem grieķu valodā. Viņu aizņemtā Baktrijas daļa sāka saukt par Toharistanu, jo grieķi viņus saukuši par Tókharoi. Hou Hanshu apraksta kādu viša (jueži) sūtņu ierašanos ķīniešu galvaspilsētā 2.gs.pr.m.ē., kuri ir mācījuši budisma sūtras. Vēlāka ķīniešu piezīme Shiji tekstā no 8.gs. sākuma, kas citē zudušu 4.gs.Wan Zhen tekstu 'Dīvaines lietas no dienvidu apvidiem', kā tajā pat apvidū ziemeļos no Indijas dzīvojošus apraksta kušanus - grieķu-romiešu veida pilsētās un ar izsmalcinātu amatniecību. Šis citāts ir nedroša liecība, jo Wan Zhen varbūt nekad viša (jueži) valsti nav apmeklējis, tomēr viņš varbūt ziņas ir savācis tirdzniecības ostās dienvidu piekrastē. Nosaukumu Guishuang ķīnieši nav lietojuši, bet turpinājuši viņus saukt par jueži -

“Lielo viša (jueži) valsts (Kušanu) atrodas apmēram 3000km uz ziemeļiem no Indijas. Viņu zeme atrodas augstu, laiks ir sauss, apvidus tāls. Valdnieks sevi sauc par 'debesu dēlu'. Šajā zemē ir tik daudz jājamzirgu, ka skaits bieži sasniedz vairākus simtus tūkstošu. Pilsētu ierīkojums un pils ir tāds pat kā Romas impērijā (Daqin). Cilvēku āda ir sārti balta. Viņi ir prasmīgi jātnieki - loka strēlnieki. Vietējie darinājumi, retlietas, dārglietas, apģērbi un audumi ir ļoti labi, pat Indija tiem nevar līdzināties”.

Ap mūsu ēras pirmo gadsimtu viena no piecām viša ciltīm - kušani (Guishuang) uzņēmusies varu pār viša konfederāciju. Kopš šā laika viša savu varu izvērsusi pār Indijas subkontinenta ziemeļrietumiem, nodibinot Kušanu impēriju, kas šo teritoriju pārvaldīja vairākus gadsimtus.

Rietumu civilizācijām viša kļuva pazīstami kā kušani, tomēr ķīnieši savās hronikās turpināja viņus saukt par jueži vēl vairākus gadsimtus. Uz austrumiem kušani izvērsās m.ē. 1.gs. Pirmais imperators Kudžula Kadfises (Κοζουλου Καδφιζου, Κοζολα Καδαφες, pāli- Kujula Kasasa, Qiujiuque) uz savām monētām it kā saistījis sevi ar Indogrieķijas valdnieku Hermesu, vedinot domāt, ka viņš ir šīs savienības pēctecis vai vismaz vēloties šādu imperatora statusa starptautisku apstiprinājumu.

Hou Hanshu: “Vairāk kā pēc 100 gadiem Badahšanas apvidus (Guishuang, Kušanu; ziemeļos no Amudarjas) sabiedrotais vietvaldis (xihou) - Kudžula Kadfises - uzbruka un iznīcināja četrus pārējos sabiedrotos (xihou). Viņš sevi iecēla par Kušanu valsts valdnieku. Viņš uzbruka Partai un ieņēma (tagadējās) Kabulas apvidu. Viņš ieņēma arī visu Puda un Kapišu-Gandhāru. Kudžula Kadfises mira vairāk kā astoņdesmit gadu vecumā. Vietu ieņēma viņa dēls Vima Takto. Viņš atguva Tianžu (Indijas ziemeļrietumos) un tās pārraudzībai un pārvaldībai iecēla Pavēlnieku. Tad viša (jueži) kļuva ārkārtīgi bagāti.”

Savu daudzo dievību panteonā viņa (jueži) iekļāva budismu un kļuva par ietekmīgiem mahājāna budisma veicinātājiem, un viņu sadarbība ar grieķu civilizāciju palīdzēja uzplaukt Gandhāras kultūrai un grieķu budismam.

višāda, vishada, viṣāda - vājums (visādi iet?), melnholija, samulsums, apjukums, nomāktība, nožēla, gurdums, pagurums, riebums, grūtsirdība, nejutīgums, bezcerība, vājums, nepatika, trulums, vienaldzība (visādi iet?).

J.A.Grimes [8]: nomāktība; trulums; bezcerība (no vi = nomaļus + darbības v. sakne sad = sēdēt).

[25]: galvenais nomāktības, depresijas cēlonis mūsdienu jaunatnē ir ideālisma trūkums. Dzīve šiem bērniem, kuri ir vai nu sāncensīgās pasaules iebiedēti vai spēcīgos uzbudinājumus aizrijušies, izskatās ļoti bezmērķīga. Viņiem ir vajadzīga iedvesma. Un garīgums ir tā iedvesma, kas var turēt garu augšā!

Depresijas pretinde ir cīņas noskaņojums. Depresija pielīp, ja nav aizrautības cīnīties. Depresija ir enerģijas trūkums, bet dusmas un agresivitāte ir enerģijas zibens. Kad Ardžuna bija nomākts, Krišna viņu iedvesmoja uz cīņu un tādi Ardžunā atjaunoja dzīvīgumu.

Ja esi nomākts, neķeries pie zālēm (Prozac) - vien esi cīnītājs - lai kāds būtu iemesls! Tomēr ja agresivitāte pārsniegs noteiktu robežu, tā tevi atsviedīs atpakaļ depresijā. Tā notika ar ķēniņu Ašoku, kurš uzvarēja Kalingas karā, bet kļuva nomākts. Viņam nācās glābties Budā.

Vieds ir tas, kurš nekrīt ne agresivitātē, nedz depresijā. Tā ir dievsajūgtā cilvēka zelta taka. Vien mosties un apjēdz, ka esi jōgs!

višadajā, vishadaya, viśadayā - attīra, šķīsta visu

višaja-vākja, vishaya-vakya, viśaya-vākya - J.A.Grimes [8]: vēdisks apgalvojums, kas ņemts par pētījuma tēmu

višaja-viśaji-bhāva, vishaya-vishayi-bhava, viśaya-viśayi-bhāva - J.A.Grimes [8]: attiecība starp atklāto un atklājēju jeb objektu un tā apjēgu

višaja, vishaya, viśaya - viss; viss ar maņām tveramais, neorganiskā matērija, vīrieša sperma, teritorija, apvārsnis, redzesloks, valsts, valsts ar vairāk kā 100 ciematiem, apgabals, reģions, mājoklis, patvērums, telpa, jebkāds uzmanības vai rūpju objekts, joma, lauks, apgabals, skaitļa 5 simbolisks apzīmējums, reliģiskas paražas, reliģisks pienākums, tēma, saturs, problēma, lietas būtība, ķēniņvalsts, galvenais vadonis, virkne, juteklība, sajūtu baudas. Sajūtu objekti, uztverami, baudāmi objekti, uztveres pieredzējums.

[243]: apgabals Guptas impērijā, piem., lātaviśaya

viśajin, vishayin, viśayin - juteklīks, pieķeries pasaulīgām lietām, miesīgs, baudkārs, izvirtulis, mīlestības dievs, materiālists, ķēniņš, princis, atkarīgs, ego, maņas orgāns, nedrošs, nenoteikts.

J.A.Grimes [8]: šaubas

višākha, vishakha, viśākha - zara stakle, šekums, kājstarpe, sazarots, sazarošanās, dakša, vārpstiņa, bezrocis, bezzaru, ubags

višāla, vishala, viśāla - milzeņu kauli, milzis, liels, ievērojams, plašs, dižs, varens, milzīgs.

Stenders 1783- milzeņu kauli, un milžu kapi. Latvieši rāda dažādās vietās tādus pakalnus, kur esot milži paglabāti. Viņiem arī ir nostāsti par vareniem milžiem līdzīgi vecfranču, kā arī citām tautām.

višamacājā, vishamacchaya, viṣamacchāyā - saules pulksteņa rādītāja ēna pusdienlaikā, kad saule ir uz debesu ekvatora (uz ekvinokciālās līnijas)

Višāmpati, vishampati, viśāmpati - Valdnieks

višanin, vishanin, viśānin - Rīgvēdā (RV VII/18/7) minēta džātu cilts. Viņi ir mūsdienu Bisnhnoi/Vissu un dzīvo apvidū, kur Thar tuksnesī izsīkusi upe Sarasvatī (Ghaggar)

višapušpa, vishapushpa, viṣapuṣpa - indīga puķe, zilais lotoss, koks (myna, Vangueria Spinosa)

višaudžas, vishaujas, viśaujas - tautas vadīšana

višēša-guna, vishesha-guna, viśeṣa-guṇa - J.A.Grimes [8]: atšķiroša īpašība

višēša, vishesha, viśeṣa - visādība.

J.A.Grimes [8]: atšķirams; īpatnība, individualitāte; pamatotība.

1. Kategorija Vaišešika's metafizikā. Iezīme, kas atšķir vienu cilvēku no cita. Višešas ir neskaitāmas, mūžīgas un nedalāmas. No šīs kategorijas dēļ sava plurālisma ir atkarīga Vaišešikas sistēma. Tā ir citādi līdzīgu galīgu lietu atšķirība.

2. Pamatkoncepts Dvaita Vēdāntā. Tas attaisno tās plurālisma konceptu. Dvaita Vēdānta uzskata, ka katrai substancei ir bezgalīgs skaits detaļu, viena katrai īpašībai. Tā ir spēja, ar kuru īpašība tiek atšķirta no substances. Tā atšķir dažādus aspektus, ko tā kvalificē, un būdamai pašatšķirošai, tai nav vajadzīga cita sevis atšķiršanas īpašība.

[2]: individualitāte. Teosofi velk asu un visaptverošu robežu starp individualitāti un personību.

Individualitāte ir mūsu garīgi-intelektuālā daļa; nemirstīga, vismaz kosmiskās manvantaras laikā, mūsu sakne, pati būtība, iekšējā garīgā saule, mūsu iekšējais dievs.

Personība ir plīvurs, maska, ko veido dažādi apziņas futlāri, caur kuriem individualitāte darbojas.

Vārds individualitāte apzīmē to, kas nav sadalāms, kas ir vienkāršs un skaidrs filosofiskā ziņā, nedalāms, nekombinēts, neatkārtojams. Tā nav daudzdzabīga, nav salikta; to neveido citas sastāvdaļas, tā ir lieta par sevi.

Kurpretim pastarpinātā daba un zemākā daba ir salikta, tādējādi mirstīga, salikta no citām sastāvdaļām, kas atšķirīgas no pašas.

višēšana-višēšjatā-džnāna, visheshana-visheshyata-jnana, višešana-višešyatā-jñāna - J.A.Grimes [8]: izziņa kam piemīt subjekta-apgalvojuma attiecība (skat. vākyārtha)

višēšana, visheshana, višešana - J.A.Grimes [8]: kvalifikācija; apzīmējošs elements; atšķiroša pazīme.

višēšanapada, visheshanapada, višešanapada - goda tituls

višēšanatā, visheshanata, višešanatā - J.A.Grimes [8]: saskares veids, kas noved pie neesamības uztveres. kvalifikācijas un kvalificējamā attiecība; saskares veids.

1. To sauc arī par višešana-višešya-bhāva.

2. Saskaņā ar Nyāy'u, tā ir saskare neesamības (abhāva) uztveršanai.

3. Skat. sannikarša

višēšapratipatti, visheshapratipatti, višešapratipatti - īpaša goda un cieņas zīme

višēšāpti, visheshapti, višešāpti - J.A.Grimes [8]: jaunu iezīmju parādīšanās. Dvaita Vēdāntas cēloniskuma teorija. Pasaule rodas no matērijas arvien jaunās formās. Katra šīs rašanās stadija ir atkarīga no Dieva gribas

višēšavidvas, visheshavidvas, višešavidvas - filosofis, augstākā mērā mācītis, zintnieks

višēšja, visheshya, višešya - J.A.Grimes [8]: patstāvīgs elements; kvalificēts

Višišta Advaita, vishishta advaita, višišta advaita - skaidrs viencēlonīgums, nedualitāte, skaidra nedualitāte;

J.A.Grimes [8]: kvalificēts nedualisms, nedivējība; pansintētisks monisms. Teistiska Vēdāntas skola, kuras dižs saliedētājs un skaidrotājs ir Rāmānuja. Viņš postulē trīs sākotnējas īstenības - Dievs, cilvēki un vielu jeb matērija (Īšvara, cit, acit), kas pastāv nedalāmā saistībā, lai gan čit un ačit ir atkarīgas no neatkarīga Dieva (Īšvaras). Šis viengabalainais komplekss veido organisku veselumu, un no tā nāk tās nosaukums, Višištādvaita

višišta, vishishta, višišta - īpašs, ievērojams, izcils, labākais.

J.A.Grimes [8]: tas, kas ir kvalificēts; noteikts.

1. Dvaita Vēdāntā tā ir forma, kādu iegūst sasaistībā ar savām pazīmēm. Tā ir substance un īpašība kopā ņemtas. Tā ir viena no Dvaitas desmit kategorijām (skat. padārtha).

2. Saskaņā ar Višištādvaita Vēdānt'u, kvalificētais ir viens, bet to kvalificējošie faktori ir pavisam noteikti, lai gan no tā neatdalāmi

višištaikja, vishishtaikya, višištaikya - J.A.Grimes [8]: organiska veseluma, kas ietver dažādas pazīmes, vienība

višištakula, vishishtakula, višištakula - izcilas rāses pēcnācējs

višištātama, vishishtatama, višištātama - labākais, galvenais, vadonis, virsaitis.
Skat. arī vīra, pravara, yodhamukhya

višja, vishya, viṣya - pelnījis indi, pelnījis nāvi ar noindēšanu

višnōi, vishnoi - [30]: arī bishnoi; višnuītu sekta, kuras vadītājs dzīvojis ap 15.gs. beigām. Višnoi mācības:

- sieviete 30 dienas pēc dzemdībām un piecas pēc menstruācijas nedrīkst gatavot ēdienu;
- no rītiem ir jāapmazgājas;
- nepārkāp laulību;
- esi pieticīgs;
- esi vienkāršs un skaidrs;
- rūpējies par savu dzeramo ūdeni;
- runājot esi apdomīgs;
- pārbaudi savu malku, lai tajā nesadedzini kādu dzīvu radību;
- esi līdzjūtīgs pret dzīvām radībām;
- turi prātā pienākumu, kā teicis skolotājs;
- nerunā ļaunu par citiem;
- nestāsti melus;
- nekad nestrīdies;
- izvairies no opija, tabakas, Indijas kaņepju lapām un ziediem, un zila apģērba;
- vairies no reibinošiem dzērieniem un gaļas;
- raugies, lai tavas kazas paliek dzīvas (nepārdod musulmaņiem, kuri tās kauj ēšanai);
- near ar vēršiem;
- gavē dienā pirms jauna mēness (nedari darbus ne laukā ne mājās);
- necērt zaļus kokus;
- ziedo ugunī;
- teic lūgšanas;
- meditē;
- godā un sasniedz Debesis;
- ja gribi būt saukts par īstu bishnoi, iesvētī savus bērnus.

Višnu, vishnu, viṣṇu - [182]: lielās hindu triādes (līdz ar Brahmā un Šiva) dalībnieks, Visuma saglabātājs, labestības un žēlsirdības pilns; "Visuresošais", Dievs-Saglabātājs, Visums.

Vēdiskajā literatūrā Višnu loma nav liela, taču viņš personificē Saules enerģiju. Višnu ir desmit avatāru, kuru veidā viņš nokāpj uz zemes, lai glābtu cilvēci no kādas lielas nelaiemes. No tām vispazīstamākās ir Rāma, Krišna un Buda.

[11]: Rigvēdas laiku Višnu ir otršķirīgs dievs. Viens no Aditi dēliem, bet ar bhagavatisma Višnu īpašībām. Arī Višnu viņa iedzimšanā rūķa (Vamana) veidolā, kurš divos soļos nokāpis no debesīm līdz zemei un pazemei un satriecis dēmonu vadoni Bali ar trešo soli; arī vēdu Višnu ir triju soļu dievs, kurš balsta trīskāršu esību - zemi, debesis un visu dzīvo radību, un kura trijos platajos soļos mājō visas dzīvās radības.

Rigvēda teic, ka mirstīgais cilvēks, kurš lūkojas uz gaismu, var veikt divus Višnu soļus, bet viņa trešo soli neviens veikt neuzdrošinās, pat ne spalvotie gaisa putni, kas lido ar spārniem. Aprakstīts kā kalnietis un bullis ar platiem soļiem, kurš kā apaļš ritenis strauji iekustina savus deviņdesmit sacīkšu zirgus ar četriem (četrām vēdu daļām? četriem katra zirga vārdiem?).

Višnu ir sens un pēdējais no pirmatnējiem dīgļiem ar vispārāko spēku. Viņš lemj kopā ar savu laulāto draudzeni un, būdams triju valstību pārvaldnieks, palīdz āriju ļaudīm, sniegdams godātājiem savu Svētā Likuma tiesu.

J.A.Grimes [8]: Visaugstākais Dievs; Visuresošais.

1. Visuresošās Vīrsīstenības nosaukums. Viens no hindu dievu trijotnes, kas Dievu rāda kā uzturētāju; vaišnav'u dievs. Savā personificētajā formā Viņš tiek attēlots kā četrocīgs, turot spirālveida gliemežvāku, ripu, lotosziedu un zizli. Viņš ir tumši zils. Lielas nekrietnības un juku laikos Višnu inkarnējas uz zemes, lai pasargātu cilvēkus un dievus, un iedibinātu taisnīgumu. Mūsu tagadējā pasaules ciklā ir bijušas desmit tādas inkarnācijas, no kurām pazīstamākie Rāma un Krišna.

2. Višištādvaīta Vēdānt'ā Viņš ir vienīgā Īstenība, viens bez cita, būdams gan šīs īpašības apzinošs (cit), gan neapzinošs (acit). Viņš ir atbrīvošanās līdzeklis un sasniedzamais mērķis.

3. Viņš pastāv piecās formās - para, vyūha, vibhava, antaryāmin, arcā.

4. Viņam piemīt sešas dievišķās īpašības:

- apjēga (jñāna);
- spēks (bala);
- valdonīgums (aiśvārya);
- enerģija (śakti);
- vīrišķīgums (vīrya);
- spožums (tejas).

5. Starp Viņa izpausmēm ir Saṅkarṣaṇa, Pradyumna, Aniruddha, Vāsudeva.

6. Viņa ieroči ietver spirālveida gliemežvāku (śaṅkha), ripu jeb disku (cakra), nūju (gadā), zobenu (khaḍga), šaujamloku (śārṅga).

7. Arī vienas no Likumu Grāmatām un vienas no purānām nosaukums (skat. smṛti).

višnuhu, vishnuh, viṣṇuḥ - visuresošs

višpati, vishpati, viśpati - apmetnes vai cilts vai tautas virsaitis, māju (ļaužu) saimnieks, ķēniņš, lieltirgotājs. Prūšu wais-patti-n - saimniece; liet. vez-pat-s - kungs

vištara, vištara, viṣṭara - plašums (vistīm?), izplešanās, elpa, (augošs) koks, sēdeklis, sēdeklis no 25 kuša zāles dzinumiem, kas sasieta kūlī; zāles klājums. Arī vistīrṇa - plašs, izstreijāts, plaši skanošs

višu, vishu, viṣu - visās pusēs (visur), abās pusēs, no abām pusēm, uz abām pusēm, vienādi, līdzīgi.

Višuva sankrānti, vishuva-sankranti, viṣuva-saṅkrānti ir Meṣa-saṅkrānti jeb diena, kad saule nonāk Auna zvaigznājā. Lielā diena, Lieldienas, ārtava. Arī mahāvišuva, sūryapūjā, sūryopāsana, haripada. Tulā-saṅkrānti ir diena, kad saule nonāk Svaru zvaigznājā. Abas šīs dienas ir tikai reizi gadā.

Vārds yoga norāda uz noteiktām attiecībām arī starp sauli un mēnesi to gaitā debesīs. Ir divdesmit septiņas šīs sajūgas pakāpes. Višuvat ir sattrā's jeb ziedošanas laika galvenā diena.

Simbolizē pavasara diennakts vienāddalījumu, kas iestājas ap 21.martu, bet šī diena ir noteikta parasti 13. aprīlī, bet dažkārt Gregora kalendāra 14.aprīlī.

Ļaudis apmazgājas ūdeņos, īpaši Gangā, dodas svētceļojumos uz svētvietām, piemēram Haridwar'u. Bihar'ā šo dienu svin kā Satuan, kas ietver ļaužu apmazgāšanos un sattu un jaggery ēšanu pēc tam. Godina saules dievību. Populāra paraža ir dēmonus pārstāvošu akmeņu sišana ar nūjām. Ir liela dziedāšana un dejošana, ko pavada ar bungām un citiem instrumentiem.

[31]: Dižie zintnieki teic, ka cilvēkam šis laiks jāzin kā ekvinokcija - kā saules stāvoklis, un laiks jāskaita caur mēnesi. Lielās Dienas gaitā ir jāziedo ticības veltes senčiem un īpaši priesteriem (bramīniem), jo viņi mēdz būt dievu sejas.

Saistībā ar dažādām laika zīmēm ir jāzin Ūnamāsa (īsākais mēnesis), Adhimāsa (pievienotais lunārais mēnesis), Kalā, Kāsthā, Muhūrtaka, Pauramāsī (pilnmēness), Amāvasyā (jauns mēness), Sinīvālī, Kuhū (dažādi jauna mēness veidi), Rākā un Anumati (pilnmēness dienas veidi).

Māgha, Phālguna, Caitra, Vaiśākha, Jyestha, Asādha mēneši veido saules lēkta vietas uz apvāršņa gājieni uz ziemeļiem (Uttarāyana).

Śrāvana, Bhādrapada, Aśvina, Kārttika, Mārgaśīrsa un Pausa mēneši veido saules gājieni uz dienvidiem (Daksināyana).

Pieci gadi, ko sauc ārtava, jāpazīst kā Brahmā dēli. Tādējādi, gads ir jāzin kā tāds, kā seja ir ritums (ṛtu).

Diennakts vienāddalījuma pilnmēness (parvan) ir jāpazīst kā Višuva. Tā diena vienmēr veicina padievu un senču labklājību.

Cilvēkam, pazīstot pilnmēnesi (parvan), nevajadzētu zaudēt sajēgu par ritiem (ṛtu) saistībā ar senčiem (pitṛ) un padieviem (deva).

Indiešiem Lielā Diena (Viṣuva Saṅkrānti) ir tautas (viṣu) Jaungads, ekvinokcija - atšķirībā no reliģiskā Jaungada (Mahāvrata - lielais solījums) Ziemsvētkos. Šie reliģiskie un kultūras svētki ir tautu vienojošas izdevības.

viṣuva, viṣuvant, vishuva, vishuvant, viṣuva, viṣuva, viṣuvant - parasto ļaužu gads, civilais gads, kas sākas dienas pavasara vienāddalījumā. Ekvinokcijas punkts, Lielā diena, vieni no diviem lielākajiem vēdiskajiem ziedojumu gada svētkiem. Meṣa-saṅkrānti, vaiśākha saṅkrānti, ārtava. Otri lielie svētki ir kuntāpa, kauravya, makar saṅkrānti, chawmos, uttara saṅkrānti, mahāvrata, maghi, yāmyāyana jeb Ziemassvētki jeb Ziemsvētki, jeb ziemas saulgrieži.

viṣuva, viṣuvat, vishuva, vishuvat, viṣuva, viṣuvat - ekvinokcija, diennakts vienāddalījums, viduspunkts, galvenais punkts, augstākais punkts, virsotne

viṣuvadina, viṣuvadivasa, vishuvadina, vishuvadivasa, viṣuvadina, viṣuvadivasa - ekvinokcijas diena Lielajā dienā vai rudenī

viṣuvanmandala, vishuvanmandala, viṣuvanmaṅḍala - ekvators

viṣuvasamaja, vishuvasamaya, viṣuvasamaya - ekvinokcijas gadalaiks

viṣuvatsaṅkrānti, vishuvatsaṅkranti, viṣuvatsaṅkrānti - saules ekvinokciālā pāreja, saules pāreja uz nākošo zodiaku vienā vai otrā ekvinokcijā. Skat. viṣuva-saṅkrānti

Viṣva-Ātmani, vishva-atmani, viṣva-ātmani - visu būtņu Augstākā Dvēsele

viṣva-bhāvana, vishva-bhavana, viṣva-bhāvana - visu cēloņu cēlonis, visa visums, labvēlis

Viṣva-Īšvare, vishva-ishvare, viṣva-īšvare - visu valstību Valdnieks

viṣva-mājā, vishva-maya, viṣva-māyā - J.A.Grimes [8]: vispārēja neziņa

viṣva-rūpa, vishva-rupa, viṣva-rūpa - (Bhagavad Gītā, 11); Visuma veidols

viṣva-sridža, vishva-srijah, viṣva-sṛjaḥ - visi pusdievi.

[431]: Visuma populācijas ciltstēvi

viṣva, vishva, viṣva, viṣvam - viss, Vispārējā Visuma gaisma, kas staro visur. Salīdz. ar sarva - viss viengabalainībā. Visums, ikkatrs, visuresošs un visu saturošs, dievību kopums, viss kopā, veselums, holisms, visa pasaule, zeme, spēja saredzēt ķermenī personību, skaņas Ō (AU) mistisks nosaukums, mirres; individuālas spējas jeb indivīds tveramajā ķermenī.

J.A.Grimes [8]: Patības individuālā forma tveramajā ķermenī nomoda stāvoklī, kam piemīt egoisms; Visums.

1. Advaita Vēdāntā Patības forma nomoda stāvoklī.

2. Tā ir viscaur ķermenī, bet meditācijas nolūkā tās vieta (uz kuru meditēt) ir labajā acī. Tās ierobežojošais papildinājums ir tveramais, fiziskais ķermenis (sthūla-śarīra).

3. Skat pāda.

Višvačakšus, vishvachakshus, višvacakšus - visu redzošā acs - acs visām lietām; Cakšus - Mitra-Varuņa acs.

[2]: Klusais Vērotājs - apzīmējums, kas nozīmē visattīstītāko garīgo vienumu, virsotni jeb augstāko tam pakārtotu, iedvesmotu un tā vadītu būtņu garīgās-psiholoģiskās pakārtotības virsaiti. Kluso Vērotāju skaitā ir samērā daudz, jo katrai hierarhijai, lielai vai mazai, ir savs īpašs galvenais vadītājs - Klusais Vērotājs. Ir gan cilvēku Klusie Vērotāji, gan arī mūsu planētu virknes planētu Klusie Vērotāji. Tāpat ir augstākas pakāpes, saules sistēmas utt. Klusie Vērotāji.

Šis ir tēlainis apzīmējums un skaidri apraksta tādas garīgas būtnes galvenās iezīmes jeb raksturu - tādas, kas attīstības gaitā ir praktiski ieguvusi visa zināšanas spēku jeb perfektu apjēgu par visu, ko var mācīties jebkurā Visuma jomā; tā vietā, lai turpinātu savu attīstības ceļu uz augstākām valstībām, tie paliek palīdzēt milzumam mazāk attīstījušos būtņu aiz sevis. Tie paliek pie šā pašuzņemtā uzdevuma, nogaidot un pārraugot un palīdzot un iedvesmojot, un ciktāl tas attiecas uz mums cilvēkiem, pilnīgā garīgas līdzjūtības klusumā.

višvadānīm, vishvadanīm, višvadānīm - visos laikos, visos gadalaikos

višvadaršata, vishvadarshata, višvadaršata - visu godāts, visu ieredzēts

višvadēva, vishvadeva, višvadeva - Visuma padievi, desmit padievi, Visuma pārvaldnieki - galēji labdabīgi un pārstāv sākotnējās, dievišķās, radošās dzirksteles pamatliekošos tikumus. Tos var saukt par 'labs', nozīmi Visumā. Vēlīnajā hinduismā tie (līdz ar Ādityas, Vasus, Tushitas, Abhasvaras, Anilas, mahārajikas, Sadhjas un Rudras) veido vienu no deviņām dievību kategorijām (gaṇadevatā). Višnu Purānā tie ir bijuši Višvā, Dakšas meitas, dēli:

1. Vasu (mājvieta);
 2. Satya (patiesība);
 3. Kratu (saprāts);
 4. Dakša (ritu prasme);
 5. Kāla (laiks);
 6. Kāma (kāre);
 7. Dhṛti (atturība);
 8. Kuru (Ziemeļu sencis);
 9. Pururavas (sauciens pēc labklājības);
 10. Madravas (sauciens pēc līksmes).
- Daži tiem pievieno vēl divus citus:
11. Rocaka (jaukums) jeb Locana (skats);
 12. Dhvani (slava)-Dhuri (valdonība).

[11]: kad kopīgā rituālā viņus piesauc visus kopā, tad uzrunā kā Višvadēvas. Himnās Višvadēvām parasti rodam tādu populāru padievu vārdus kā Bhaga, Dakša, Mitra, Aditi, Arjamans, Varuņa, Sōma, Ašvini, Sarasvatī, Vāju, Prithvi, Debesu Tēvs, Pušans, Indra, Tarkšja, Maruti, Agni, Rita (Ṛta) un astoņi debess pušu sargi (dikpālas).

Kā uzskata daži zinātnieki, Višvadēvu slavinājumos slēpjas viendievības sēkla. Vēršoties pie dažādajiem dieviem kopā, vēdu laiku cilvēki ir atzinuši šo dievu vienību un to iekšējo saistību. Rigvēdas cilvēki ir ticējuši, ka padievi ir no kopīgas izcelsmes un bijuši no dabas palīdzīgi atšķirībā no negantajiem un nemierīgajiem dēmoniem. Lai gan katrs dievs ir apveltīts ar īpatnu raksturu un atbildību, vēdu ārijiem nav trūcis plašākas kopainas un tās pamatā esošas lietu kārtības (Rita) redzējums.

Pēcvēdiskajā laikmetā Višvadēvu jēdziens ir mainījies, īpaši purānās un to bagātīgajā mītoloģijā. Saraksts ir saīsināts līdz desmit dieviem, tas ir, Vasu, Satja, Kratu, Dakša, Kala, Dhriti, Kuru, Pururavas, Madravas.

Īsta mīkla (varbūt saistīta ar gravitāciju un debess ķermeņiem) ir Rigvēdas [3] 1.grāmatas 164. slavinājums Višvadēvām:

1. Šā laipnā ugunspriestera, vecajā, sirmā, vidējais brālis ir zibens. Ar eļļu svaidīta ir trešā brāļa mugura. Redzu te Virsaiti ar septiņiem dēliem.
2. Septiņi vienrata ratos jūdz Kaujas Zirgu; valkājot septiņus vārdus vilcējs ir viens. Trīs rumbas ir ratam - drošas, nebojājamas, uz kurām turas visas šīs esības pasaules.
3. Septiņiem, kuri kāpuši septiņriteņu ratos, ir zirgi, septiņi, kā stāsta, kuri velk viņus uz priekšu. Septiņas Māsas kopā teic slavas dziesmas, kurās augsti vērtēti septiņu Govju (planētu) vārdi.
4. Kurš ir to redzējis rodamies, kurš redzējis, kā Bezkaulainais tur kaulaino (netveramā gravitācija tveramo planētu)? Kur ir Zemes asinis, dzīvība, gars? Kurš var tikt pie zinātāja, kam vaicāt?
5. Nebriedis prātā, neskaidrā garā, vaicāju par Dievu iekārtotajām vietām; līdz gadīgā Teļa augšai septiņus pavedienus vērpuši šie zintnieki.
6. Vaicāju, nejēga, zinātājiem, zintniekiem, pilnīgi nezinošs zināšanu labad, kas ir tas Viens, kas Nedzimušā izskatā ir nolīcis un droši nostiprinājis šīs pasaules sešas valstības.
7. Lai sludina, kas to zin, par šā mīlīgā Putna droši iedibināto vietu. No viņa galvas Govis dzer pienu un valkājot viņa drānas ir dzērušas ūdeni.
8. Māte ir devusi Ciltstēvam viņa Kārtības daļu: pirmkārt, ar domu to laulājusi garā. Ar auglīgu rasu pilna šī kautrā Kundze; nāk cilvēki sajūsmā slavināt to.

9. Pie dāsnās Govs ilkss jūgta bij Māte; miklajās mākoņu vagās dusēja bērns. Teliņš māva un meklēja Māti, Govi, kas rāda visus attēlus trijos virzienos. 10. Trīs Mātes, trīs Tēvus nesdams stalti tas stāv; garlaikoties tie viņam neliek. Tur debesu augstumos teic tie visu zinošus, bet ne visiem saprotamus vārdus.

11. Ar divpadsmit spieķiem laiku garumā, nedilstošiem, griež debesis šo pastāvīgā Rituma, Derības ratu. Tur ierīkotas stāv septiņsimt divdesmit saules, ak, Agni.

12. Tie debesu tālajā galā sauc viņu, pieckāji Ciltstēvu divpadsmitveidīgo, ūdeņu krājumiem bagāto. Šie pārējie teic, ka viņš, Dievs, ir kāpis apakšējos septiņriteņu sešspieķu ratos.

13. Griežas uz piecspieķu rata visas dzīvās radības un pakļaujas. Nekarst tā smagi slogotā ass, rumba nedilst kopš senajiem laikiem.

14. Griežas šis rats ar nedilstošo aploci, velk to desmit, iejūgti pie garās ilkss. Saules acs virzās šīs apkārtnes apņemta; atkarīgas no tās paļaujas visas dzīvās būtnes.

15. No dvīņiem septīto par viendzimušu sauc; septiņus dvīņu pārus par reģiem, padievu bērniem. Kā nākas, virknējas viņu labās veltes, ko meklē cilvēki, Kunga vadītas dažādā izskatā tās kustas. ...

višvādhika, vishvadhika, višvādhika - J.A.Grimes [8]: Visumu pārsniedzošs; pārpasaulīgs

višvagvāta, vishvagvata, višvagvāta - neveselīgs vējš, ka pūš no visām četrām debess pusēm

višvāhā, vishvaha, višvāhā - vienmēr

višvājana, vishvayana, višvāyana - visu caurstrāvojošs (visur jājošs); visu zinošs

Višvajōni, vishvayoni, višvayoni - Visuma avots, visuma dzemde jeb radītājs

višvāju, vishvayu, višvāyu - visa tauta; vispārīgs

Višvakāraka, vishvakaraka, višvakāraka - Visuma radītājs

Višvakarman, vishvakarman, višvakarman - visi darbi, visa pratējs, visa radītājs, galdnieks, namdaris, visa darītājs, visa darinātājs, galdnieks, namdaris, arhitekts, jebkura darbība, jebkā pilnveidošana vai radīšana, nosaukums septiņiem galvenajiem saules stariem (varavīksnes krāsām?), vēja nosaukums.

Rigvēdas dievība - Visuma galvenais arhitekts, pamatjēdziens tādām Upanišadu personām kā Virsīstenība (Brahman) un Puruša. Brahmā, Indras un Pradžāpati aspekts. Bhuvana's (mājoklis, pasaule) un Yogasiddha's dēls. Dažās versijās Višvakarman ir vēlāks Tvaṣṭṛ vārds.

Višvakartri, Višvakrit, vishvakartri, vishvakrit, višvakarṭṛ, višvakṛt - pasaules radītājs; visu lietu radītājs, visa darinātājs, dievu arhitekts un izgudrotājs; skat. višvakarman

Višvamātri, vishvamatri, višvamāṭṛ - visu, Visuma māte

Višvāmitra, vishvamitra, višvāmitra - visu draugs, īpašs skandējums, izteikums, atkārtojums, 4 īpašas dienas, burtiski - visu jeb tautas draugs.

Brahmariši Višvāmitra - viens no senindiešu godājamākiem riši - svētajiem jeb viedajiem. Sākumā bijis kšatrijs, bet ar atturības piekopšanu ieguvis brahmarši apzīmējumu. Tiek uzskatīts arī par Rigvēdas 3. grāmatas, tostarp Gājatrī mantras, autoru.

[110]: budismā zintnieks, Budha Šākyamuni skolotājs. Hinduismā - zintnieks, viens no septiņiem dižajiem reģiem (mahārši), Gadhi dēls, Šakuntalas tēvs

Višvan, vishvan, višvaṅ - visuresoša Dieva personība

višvānara, vishvanara, višvānara - visiem cilvēkiem vērtīgs vai piederīgs vai visos cilvēkos pastāvošs

Višvanātha, vishvanatha, višvanātha - Varanasi (Benares'a) parasti lietots Šivas tituls - 'Visuma Kungs'. Šivas kā 'visu lietu Kunga' vārds

višvanč, vishvanch, višvaṅc - vispārējs, visuresošs, visapkārt, uz visām pusēm, nošķirti vai savrup ejošs, nodalījies, nonākt jebkādā stāvoklī, ekvinokcija

višvapiš, vishvapish, višvapiś - ar visu veidu rotām

višvapūdžita, vishvapujita, višvapūjita - visu godāts

višvāsa, vishvasa, višvāsa - paļāvība.

[25]: reiz kāds viedais uzvilka uz dēļa līniju un teica savam māceklim padarīt līniju par īsāko, tai nepieskaroties un to nedzēšot. Kā tu to izdarītu? Tev ir jāsaīsina līnija, to neskarot. Saprātīgais māceklis zem šīs līnijas uzvilka citu, daudz garāku. Tā pirmā līnija kļuva īsākā.

Mācība ir - ja tev tavas grūtības šķiet pārāk lielas, pacel acis, jo tu esi redzējis tikai sevi. Ja tu pacel acis un paraugies uz tiem, kuri ir sliktākos apstākļos kā tu, redzēsi, ka tava nasta nav tik smaga kā bijī domājis. Ja domā, ka tev ir lielas grūtības, paraugies uz cilvēkiem, kuri ir lielākās grūtībās. Tu pēkšņi gūsi paļāvību, ka tavas grūtības ir daudz mazākas, un tu ar tām vari tikt galā. Tādējādi, pirmā lieta būt laimīgam ir ieraudzīt pasauli, kurā ir arī lielākas grūtības. Tad tu savas grūtības redzēsi mazākas. Brīdī, kad grūtības ieraugi mazākas, tu gūsi sparū un paļāvību tikt ar tām galā jeb atrisināt.

Vienkārši sakot, esi noderīgs tiem, kas ir lielākās grūtībās.

Otrā lieta - paraugies uz savu dzīvi. Tev ir bijušas daudzas grūtības. Tās visas ir nākušas un aizgājušas. Apjēdz, ka pat šīs aizies, un tev pietiks spara

un spēka tās pārvarēt. Pašpaļāvību tu gūsi, izprotot un aplūkojot savu pagātņi.

Trešais un pats svarīgākais - veic dažus elpošanas un atslābināšanās vingrinājumus.

Ceturtais, zini, - dusmās mēs mēdzam teikt, "Es padodos". Bet saki bez kādas neapmierinātības vai dusmām, - "Es atmetu šīs grūtības, es tās atrisināt nevaru, lai Dievišķais palīdz." Un zini, tev vienmēr tiks palīdzēts. Esi paļāvībā, ka tev tiks palīdzēts; kāds spēks Visumā nāk tev palīgā.

Piektais - kas tavuprāt varētu būt piektais? To es atstāju tev pašam. Padomā par piekto. Es varētu iet līdz divdesmit pieci vai trīsdesmit, bet man patiktu, ja to pateiktu tu. Mēs vienmēr gaidām risinājumus no citiem. Mēs aizmirstam, ka pavēršot savu prātu uz iekšpusi, mēs varam atrast kādu ideju, kādu risinājumu. Tas ir piektais. Patvaļīgums! Esi patvaļīgs. Patvaļīgums nāks, kad atvēlēsi piecas minūtes ieiešanai dziļi sevī. Nav liela lieta smaidīt, kad viss ir kā parasti un viss rit kā tu vēlies. Bet ja tu pamodini sevī dūšu un saki, "Lai nāk kas nākdams, es mājōšu smaidā", tu pamanīsi sevī ceļamies lielisku sparū. Un grūtības ir gluži nekas; tās tikai nāk un pazūd.

višvāsajōgja, vishvasayogya, višvāsayogya - uzticības vērts

Višvasraštri, višvasrashtri, višvasraṣṭr - Visuma radītājs

Višvasridž, višvasrij, višvasrj - pasaules radītājs, visa radītājs, radītājs
Brahmā

višvātiga, vishvatiga, višvātiga - J.A.Grimes [8]: pārpasaulīgs

Višvātman, vishvatman, višvātman - Visuma gars, Visuma dvēsele, saule

višvāvasu, vishvavasu, višvāvasu - labvēlīgs pret visiem, nakts, visu labklājība

višvavēdas, vishvavēdas, višvāvēdas - visu zinošs cilvēks, zintnieks, visu zinošais, svētais. Skat. arī vaitālika

višvavidhājin, vishvavidhayin, višvavidhāyin - radītājs, dievība, visu darošais, visu sakārtojošais

višvavidvas, vishvavidvas, višvavidvas - visu zinošs

Višvēbhōdžas, vishvebhojas, višvebhojas - cits Indras vārds

višvēdēvā, vishvedeva, višvedevā - "visi padievi"; Indras vadīti dažādi Rīgvēdas padievi; tiem ar šo nosaukumu Rīgvēdā veltīti 70 slavinājumi. Uzskata, ka tie ir mūžīgā morālā likuma jeb Rītuma (ṛta) sargi. Iznīcina savu godātāju ienaidniekus. Aizstāv katru krietnu cilvēku un nodrošina labvēlīgu mājvietu. Salīdz. ar višvadeva.

[182]: parastu ļaužu pielūgtas mazāk svarīgas vēdiskas dievības. Višvedevāḥ ir dažādas vēdiskas dievības, kas uzskatītas par vienu veselumu. RV 3.54.17 tos uzrunā kā Indras vadītus "Tas, jūs Viedie, ir jūsu dižais un slavenais apzīmējums, ka jūs, dievības, mājōjat Indrā".

Šajos slavinājumos vēl nav acīmredzams padievu (deva) un asuru pretstatījums, un padievi tiek piesaukti kopā ar asuriem, piemēram, Mitra ar Varunu. Lai gan Rigvēda teic par lielu padievu skaitu, nosaukti ir vien 33 - pa 11 uz zemes, izplatījumā un debesīs.

Dažkārt nav skaidrs, vai višvėdėvas ir viss padievu kopums kā Rigvėdā, vai Purānās uzskaitītie. Kā teic Manu (III, 90, 121), ziedojumi višvėdėvām jāveic ik dienas. Šo priekšrocību viņiem dāvājis Brahmā un Senči kā balvu par viņu skarbo pašierobežošanos Himalajos.

višvėdėvri, vishvedevri, višvedevr - sievietes kuteklis, clitoris. Arī gula, smaracchattra, bhagānkura, yonilinga, maṇi, kalāšu cinet'uk

Višvėša, vishvesha, višveša - Visaugstākais Gars

višvjā, vishvya, višvyā - visur

višvōttirna, vishvottirna, višvōttirṇa - J.A.Grimes [8]: pārpasaulīgs

vīta raga bhaja krōdhah, vita raga bhaya krodhah, vīta raga bhaya krodhah - izgaisināta kaisle-bailes-dusmas (BG II.56)

vītapa, vītapa - vītenis, jauns zariņš, dzinums

vitarka - J.A.Grimes [8]: svētpamiruma stāvoklis; pārrunas; loģisks pamatojums. 1. Divu veidu - ar domām (savitarka) un bez domām (nirvitarka). 2. Skat. samādhi

vītasūtra, vītasutra - svētais pavediens jeb aukla

vīthi, vīthi - ceļš, gatve, aleja, tirgus, steliņģis

vītpati, vītpati - vaišju vadonis (salīdz. ar liet. Vītis, Vītauts?), galvenais tirgonis, cilvēku vadonis, ķēniņš, princis, meitas vīrs, znots; skat. pati

vitribhalagnaka - augstākais ekliptikas punkts virs apvāršņa

vivāda, vivada - J.A.Grimes [8]: pārrunas; skat. vāda

vivāhaprašna, vivahaprashna, vivāhaprašna - precināšana, saderināšanās.

[129]: precību lūgums.

394b-95a. Labvēlīga brīža noteikšana - ak, dižais bramīn, ģimenes galvas posms dzīvē ir pats cildenākais. Laimi nosaka arī sievas labais raksturs.

395b-96a. Viņas vēlamo lielisko raksturu nosaka (laulību) brīža labvēlīgums. Tāpēc es tālāk izklāstīšu kā noskaidrot savienošanās tīrību, ņemot vērā Brahmā teikto.

396b-97. Labvēlīgā dienā (bildinātājs) paņēmis līdz beteles lapas, augļus, ziedus utml. ar saliktām rokām dodas pie prasmīga astrologa, kurš ir ērti apsēdies un tajā brīdī ar tīru prātu, un viņu pamācīs ar tādu uzmanību kā dievību. Viņam jāpaņem līdz bildināmās pārinieces dzimšanas zīme, dzimšanas zodiaks.

(398-405 satur norādījumus astrologam par nelabvēlīgiem brīžiem, tostarp par Mēness fāzēm).

406. Ja bildināšanas brīdī ir redzamas labvēlīgas pazīmes un zīmes, būs nosliece uz pāra labklājību, bet ja nelabvēlīgas, tad ir paredzamas nelabvēlīgas sekas.

407-409a. Kanyāvarana, līgavas bildinājums. Tīrā (attiecībā pret pieciem gada elementiem), Mēness un zodiaku spēka apveltītā dienā, paceļoties laulību zvaigznājam, ir jāveic līgavas bildinājums (Kanyā-varana); līgavainim, izrunājot AUM zilbi, ar vecākiem jāierodas pie līgavas mājām - ar ziediem, beteles lapām, augļiem, smaržīgām ziedēm, apsvētītiem veselīgiem (akšata) graudiem un baltās drānās, gājienu pavadot ar mūziku un šķēršļus atvairošiem svētības vārdiem.

409b. Tad līgavas tēvam ir līksmi jāatdod līgava.

410. Līgavainim no labas ģimenes, ar labu raksturu, jaunam, izskatīgam, labklājīgam un mācītam ir jādod daiļa un jauna līgava.

411-13. Līgavai tad ir jāgodā dievība (Indras sieva) Śacī, kas ir visu labo īpašību avots, visskaistākā visās trijās valstībās (triloka), uzposta ar dievišķi smaržīgām ziedēm un drānām, apveltīta ar visām labvēlīgajām zīmēm, rotāta ar visām rotām un staro uz visām pusēm ar savām lieliskajām dārgakmeņiem nosētajām ķēdēm, un ko dienu un nakti pavada tūkstošiem daiļu meiču. Un jālūdz šī padieive šādi:

414. “Ak, dievišķā Indrāni, dārgā Indras dzīvesbiedre! dāvā man manās kāzās laimi, veiksmi, veselību un zēna piedzimšanu.”

[471]: Laidene ir vēl viena iezīmīga diena, par kuras īsto datumu īstas pārlicības nav: iespējams, tas ir bijis konkrēts datums, kam kristīgā baznīca pielāgojusi Marijas piemeklēšanas dienu, bet varbūt tas bijis kāds astroloģiskais cikls, un sazin ko ar šo datumu sadarījušas kalendāra maiņas.

Lai nu kā, Laidene kaut kā ir pamanījusies iekļūt kalendārā ar 2.jūlija datumu. Tā vien rādās, ka ugunskuru dedzināšana mūsu senčiem patikusi tik ļoti, ka ar Jāņa un Pērkona dienu bijis par maz, tāpēc vēl šajā naktī hronisti ziņo par prieka ugunīm. Arīdzan ar ziedošanu šai dienai bijis sakars, un ziedots ticis siers, vasks un citas lietas. Var sastapt pierakstītus stāstījumus par to, kā ļaudis pēc kristietības ienākšanas ziedojumus nesuši pie baznīcas sienām, sākotnēji par lielām šausmām baznīckungiem (bet gana ātri šie kungi aptvēra, ka arī viņiem uz tā rēķina var kāds labums atlēkt). Nu, neba jau nejauši tika ieviesta Marijas piemeklēšanas diena!

Jānos gāju puišus pīrkt,
Pēteros izmainīt,
Jānos gāju rādīties,
Laidenē solīties.

Laidene nebija nekāda brīvdiena - tas bija karstākais siena laiks, taču arī tas nebija galvenais. Iezīmīgākā lieta šajā dienā bija ierunāšana, bildinājuma izteikšana noskatītajai meitai. Saprotams, ka meitām šī bija visai satraukta diena, kad atkal liepas zaros tika mesti vainagi ar cerību, ka paliks zaros karājoties, jo tas vēstīja kāzas jau šajā gadā (precību laiks bijis rudenī).

Nāc, bagāta Laidenīte,
Atlaid man brūtgāniņu!
Ja laid jaunu, tad laid skaistu,
Ja laid vecu, tad bagātu.

Nu, un, protams, arī laiks Laidenē ticis vērots: ja mākoņi iet pret vēju, tad vējš un laiks mainās, un, ja tie ir gubu mākoņi, tad gaidāms labs gads, bet, ja laidene lietaina, arī gada otrā puse īpaši sausa nebūšot.

vivajatē, vivē, vivayate, vive - ievīt, ieaust, savīt

vivāhana, vivahana - vedības; arī vedana

vivāna, vivana - vīšana, pīšana

vivarta-vāda, vivarta-vada - fenomenālisms, mācība, ka pasauli var izzināt vien caur parādībām, uztvērumiem.

J.A.Grimes [8]: izskata maiņas teorija; piedzīvojama izskata teorija; skat. vāda.

1. Advaita Vēdāntas cēloniskuma teorija, kas postulē, ka pasaule ir šķietams izskats (avidyā), kas aizklāj Virsīstenības (Absolute, Brahman) apjēgu.

2. Skat. pariņāma-vāda un abhāsa-vāda.

vivartate - vārtīties, grozīties

vivēčakatva, vivechakatva, vivecakatva - viedība, lietu atšķiršanas spēja, pareizs spriedums. Arī vivecakatā

vivēka, viveka - apjēga; laba un ļauna, gara un miesas atšķiršanas spēja.

[25]: mūsu ķermenis ir mainīgs. Tas pārveidojas visu laiku. Katra šūna. Tomēr kaut kas mūsos nemainās nemaz. Pārmaiņas tu pamani tāpēc, ka ir kaut kas nemainīgs. Tas notiek kāda nemainīga aspekta dēļ tevī.

Viveka ir spēja atšķirt, kas ir mainīgs, kas nemainīgs; kas ir īslaicīgs un kas ir ilglaicīgi labumi dzīvē. Daudzas reizes tu esi apjucis starp īslaicīgiem un ilglaicīgiem labumiem un nonāc lielās nepatīkšanās, vai ne?

Ja tu nespēj atpazīt pastāvīgo un zūdīgo, tad tevi viegli iejūdz parastākās dzīves lietas. Tad tu sagādā sev grūtības un liec justies neērti arī cilvēkiem ap sevi. Tiecies uz Viveku. Tāpēc apjēgas iedegšana un modināšana ir pirmais viedības balsts.

vivekodaja, vivekodaya - pieaugums īstā apjēgā jeb viedībā

vividišā-sannjāsa, vividisha-samnyasa, vividīšā-samnyāsa - J.A.Grimes [8]: atsacīšanās no vēlmes zināt.

1. Viśištādvaīta Vēdānt'a tā ir garīga meklētāja un mācekļa (sādhaka) atsacīšanās. Tā ir atsacīšanās jau iepriekš, atsacīšanās no vēlmes uzzināt.

2. Skat. vidvat-sannyāsa un sannyāsa

vjāhriti, vyahriti, vyāhṛti - vārdi, runa, apgalvojums, izteikšana, skaidrojums, paziņojums, septiņu augstāko valstību, planētu nosaukumu (bhūḥ, bhuvah, svaḥ, mahāḥ, janaḥ, tapaḥ, satya) noslēpumaina izteikšana. Informācija, neartikulēta dziesma vai runa.

[25]: mēs vārdiem piešķiram nozīmi, un arī to kropļojam. Piemēram, vārds 'smadzeņu skalošana'. Tavām smadzenēm tāpat kā ķermenim laiku pa laikam ir vajadzīga mazgāšana. Tu neej pastaigā ar netīrām smadzenēm, ar netīru prātu.

Kas ir nepareizs vārdos 'smadzeņu skalošana'? Tas norāda uz tīrām smadzenēm, tīru prātu. Bet tas tiek lietots pretējā, noniecinošā veidā, kā smadzeņu piesārņošana.

Arī vārdi 'zaudējis ilūzijas'. Ir labi būt bez veltīgām iedomām. Tu esi ārā no ilūzijām un nonācis pie īstenības.

Vārds 'pūrana', tas nozīmē kaut ko jaunu, pabeigtu, jaunāko. Bet mūsdienās tas nes nozīmi 'būt ļoti vecam'. Laika gaitā vārdu nozīmes mainās.

Vārds 'iejūsmināt (angļu enthuse)' nāk no grieķu valodas ar nozīmi 'Dievs ir mūsos'. Vēlāk šis vārds sāka nozīmēt 'traks', un tagad šā vārda nozīme ir mainījusies atkal.

Neiestrēgsim vārdos. Tavas bažas ir vārdi, tavas idejas ir vārdi. Pāri vārdiem ir viedība. Tā ir tava īstā Būtība; galvenais visos vārdos. Skaties un saproties pāri vārdiem. Tad tavā dzīvē nav melu. Ja tu manipulē ar vārdiem, tie ir meli. Ja tu spēlēties ar vārdiem tie ir joki. Ja tu paļaujies uz vārdiem, tā ir neapjēga. Ja tu esi pāri vārdiem, tā ir viedība.

vjākartri, vyakartri, vyākarṭṛ - radītājs, izskaidrotājs, attīstītājs

vjantara, **vānamantara**, vyantara, vāṇamantara - mežā mājjošie; jomu starp pirmo elli un zemi un daudzas cilvēku apdzīvotus apvidus apdzīvo otrā zemāka debesu būtnu pakāpe, ko sauc par vyantara-deva. Nozīmīgi tur ir yakṣa, kuri var būt labvēlīga rakstura un darboties kā džainu svētnīcu sargi - aizbildņu dievības var saņemt no ticīgajiem ziedojumus

vjaṇḍžana, vyanjana, vyañjana - raksts, zīme, ornaments, norādošs, skaidrs

Vjāsa, vyasa, vyāsa - J.A.Grimes [8]: sakārtotājs, sastādītājs; vēdu zintnieks, reģis, kuru uzskata par vēdu sastādītāju un Mahābhāratas un purānu autoru

vjatiśakta, vyatishakta, vyatiśakta - sajaukšanās, jauktas laulības; arī yukti, saṃyoga, saṅkirati (saṅkṛ), sampr̥ṅkte (sampr̥c), vidheya.

[22]: vārds āryan Rīgvēdā ir galvenokārt vispārējs cildenuma un cieņas apzīmējums, bez rāses, izcelsmes vai iecelotāju blakusnozīmes. Tas lietots

arī attiecībā uz dabas parādībām. “Radījušas svētās zinības, govi, zirgu, augus, kokus, zemi, kalnus un ūdeņus, pacēluši Sauli debesīs, dievības pasaulē izplatīja āriju likumus.” (Rigvēda X.65.11).

[472]: akmens artefaktu atradumi Siwalik kalnu grēdas Naraingarh-Chandigarh priekškalnē liecina par klimata pastāvīgumu un ekoloģisku stabilitāti, kas ir ļoti būtiski apstākļi cilvēku kultūras sākumiem un uzplaukumam pirmsvēsturiskajos laikos.

Harjānas sanesu līdzenumi ir pievilkuši agrīnās zemkopju kopienas no rietumiem un ziemeļrietumiem, un tāpēc Harjāna ir kļuvusi par šūpuli vienai no tā laika zināmajām agrīnākajām un varenākajām civilizācijām. Apbrīnojams pilsētu plānojums ar rūpīgu ceļu izkārtojumu, ielas un dzīvojamā vide; izsmalcināta kanalizācijas sistēma; pārsteidzoša standartu vienveidība visā Harappas impērijas garumā un platumā; sakārtota pārvaldes uzbūve; plaukstoša pilsētas dzīve, diženums; rosīga iekšēja un ārēja tirdzniecība; rakstītprasme; attīstītas mākslas un amatniecība utt. - tādas ir bijušas dažas šīs civilizācijas pazīmes.

Arī vēsturiskā mērogā - radoši plāni Harjānas apgādei ar bagātīgu pārtiku un papildīšanai ar neskaitāmiem iedzīvotājiem apliecina varenu un nebeidzamu tautu pārvietošanās un migrācijas virpuli, iebrukumus un iebrucēju asimilācijas, un valstu un impēriju celšanos un krišanu. Kopš pirmsvēsturiskajiem laikiem Harjānā ir notikusi kultūru sintēze. Akmens kalti un Ašelas perioda artefakti no Naraingarh-Kalka Siwalik priekškalnes, kas pieder pie divām atšķirīgām tradīcijām, kas saistās ar paleolīta laikmeta ziemeļu un dienvidu kultūras grupām, ir liecība par kultūru sintēzi, kas Harjānā notikusi pirms gadu tūkstošiem. Indijā un kaimiņu zemēs ir notikusi nemitīga un gandrīz nemanāma kustība, tautu migrācijas un sajaukšanās. Tam ir bijusi ietekme uz Harjānu, kas ir bijusi šā apvidus logs uz Āziju un kopumā pasauli. Kad pirmais mogolu (mughal) imperators Baburs iekarojis daļu Ziemeļindijas, viņu ir ļoti ietekmējusi tautu un valodu dažādība - kā nekur citur pasaulē. Indas ielejas pilsētās ir liecības Indijas-Vidusjūras tautu, indoaustraloidu, indoeiropiešu un kaukāziešu tautu staigāšanai, un cēlonis, domājams, var būt tāds pats kā Harjānas harappiešu apmetnēs.

Harappiešiem ir bijušas tirdzniecības attiecības ar plašiem Afganistānas un auglīgā sirpja (pusloks no Nīlas līdz Divupei) apvidiem. Indas civilizācijas Harjānas tirgoņi, iespējams, ir ienesuši paradumus, ko atdarinājuši vietējie. To vislabāk attēlo pazīstama bronzā lieta meitene dejotāja no Mohendžo-daro ar Kulli kultūrai (pirmsvēsturisku laiku kultūra Beludžistānas dienvidu apvidos ap 2500-2000.g.pr.m.ē.) raksturīgu matu

sasukājumu. Raksturīgi Persijas liča zīmogi, kas atrasti Harappas pilsētās, norāda, ka Babilonas tirgoņi ir apmetušies arī tur. Kādi no viņiem varēja stāties laulībā ar vietējām meitenēm un radīt bērnus.

Bagātā tirgoņu kārtā ir veidojusi atsevišķu grupu (pani, pāni), kas Rīgvēdā nicināta. Āriji ir virzījušies caur Septiņupes apvidu (Saraswati, Sutudri (Sutlej), Vipasa (Beas), Asikni (Chenab), Parosni (Ravi), Vitasta (Jhelum) un Sindhu (Indus)) uz bhāratu valsti Džamunā-Gangā ielejā. Pamazām no ziemeļrietumiem nākušas klejotāju ciltis. Bet tām pa pēdām, tās izspiežot tālāk, nākušas citas ciltis.

Kolonisti nākuši kā paisuma vilņi, dažkārt ar iznīcinošiem kariem, dažkārt apvienojoties ar vietējiem, lai izspiestu citus. Ir norādīts uz desmit valdnieku kauju (dāšarādžņayuddhu, dāšarājñayuddhu) un pūru-bhāratu sajaukšanos. Vēstījums norāda, ka sudām (pūru) ir nācies tikt galā ar jaunām iebrucēju ordām, kas saturējušas “vērā ņemamu irāņu elementa piejaukumu”. Cilšu sajaukuma atvasinājumi ir palikuši Harjānā, un to pēcnācējiem tur vēlāk ir bijusi nozīmīga vieta.

Mahābhārata, enciklopēdiskais eposs, piemin cilšu vadoņus šajā zemē, dažiem no kuriem noteikti ir bijusi sveša etniskā izcelsme. No indiešu viedokļa arī daži eposā minētie paradumi atgādina par svešiniekiem.

Madra's sākumā, iespējams, piederējuši pie irāņu tautu sajaukuma. Daži zinātnieki uzskata, ka madras ir tie paši, kas grieķu vēsturnieku malloi. Lai kā tur būtu, madra's senajos laikos ir minēti kā vieni no šālvām (šālva - viena no džātu (jat) ciltīm) līdzās udumbara, tilakhala, yugandhara, bhulinga un saradanda; šālvu nosaukums norāda uz skitu izcelsmi.

Udumbari ir dzīvojuši Kangra ielejā.

Tilakhali Hoshiarpur apvidū.

Jugandhari ir dzīvojuši pie un ap Jagadhari.

Bhulingi dzīvojuši kādreizējās Ramgarh un Morni valstīs.

Saradandi apdzīvojuši Markandas ieleju.

Iespējams, ka daudzu mūsdienu Pendžabas un Harjānas apakškastu nosaukumi ir atvasināti no šālvu cilšu nosaukumiem. Līdzīgi, mūsdienu džāti tiek uzskatīti par Mahābhāratā pieminēto džārtu jeb džārtiku (jarta, jarthika) pēcnācējiem.

Pānini, Patandžali, Kautilja un citi runā par lielu cilšu skaitu Pendžabas un blakus apvidos. Mahābhārata norāda, ka vismaz dažas no tām ir bijušas ar ziemeļindiešu izcelsmi. To ievērojis arī vēsturnieks Arnold J. Toynbee: “Tas ir vilinošs pieņēmums, ka nīknās kopienas, ar kurām 327-324.g.pr.m.ē. Indas ielejā sadūrās Aleksandrs Lielais, ir bijuši Eirāzijas klejotāju pēcnācēji, kurus tur atstājusi jaunāka tautu staigāšana kā āriju”.

Aleksandra iebrukums Indijā ceturtajā gadsimtā pirms mūsu ēras Indijas vēsturē ir svarīgs notikums. Tas ir atvēris satiksmi starp Indiju un Baktriju un pārējo pasauli. Pēc Aleksandra Indijai vēlreiz uzbrucis viņa bijušais ģenerālis Seleucus I Nicator, un vēsture ir saglabājusi liecības, ka viņam nācies atdot meitu Paropamisades (Παροπαιμισόδα), Aria, Arachosias un Gedrosias satrapijas Indijas imperatoram Chandragupta Maurya. Tas ir viens no piemēriem, un daudzi indieši var būt uzvarējuši svešās ciltis.

Lai vai kā, svarīgs ir fakts, ka Baktrijā apmetušies grieķi interesi par Indiju ir saglabājuši, un kad Maurju vara panīkusi, tie ir atjaunojuši savus iebrukumus, kas dažreiz bijuši sekmīgi. Bagātīgs Apollodotos, Menander, Antialcidas, Antimachos un citu Indo-Grieķijas valdnieku monētu klāsts no Rohtak, Sugh, Sonipat, Sadhora, rāja Karna ka kila (Karnal), Theh Polar, Agroha utt. apliecina viņu valdīšanu Harjānā otrajā - pirmajā gadsimtā pirms mūsu ēras.

Likumu devējs Baudhayana Bahlika's tautu (kas ietver arī daļu no mūsdienu Harjānas) raksturo kā jauktas izcelsmes tautu un ir aizliedzis Bahliku apmeklēt tur valdošo ārzemniecisko ieradumu un paražu dēļ. Grieķu vēsturnieks Strabo teic, ka persiešu auglības un vīna svētkos vīrieši un sievietes, tērpti skitu apģērbos, vada dienu un nakti vīna dzeršanā un netiklās rotaļās. Arī Mahābhārata stāsta, ka bahlikieši dzer, danco un līksmojas. Acīmredzot, tie ir bijuši grieķi un skiti, kas tur izplatījuši tādu dzīves veidu. Iespējams, tāda dzīvaina un svešzemnieciska skitu-irāņu ietekmei raksturīga dzīves veida pārsvara dēļ, kas pilnīgi pakļauj valsts sabiedrisko kārtību, Baudhayana, Karna un Buddha tos ir nosodījuši. Sociālais jūklis valdījis viscaur un bojājis sabiedrības kārtu sistēmu. Mahābhāratā aprakstīts Karnas novērojums, ka Bahlik'ā (Bahlika) bramīns varējis kļūt par kšatriju, vaišju un šūdru, bārddzinis savukārt par bramīnu. Sabiedrības kustīgums, šķiet, pendžabiešiem un harjāniešiem ir bijis asinīs.

Skiti un persieši ir atstājuši neizdzēšamas iezīmes Harjānas pārtikā un dzērienos. Bez alkohola, dažādu dzīvnieku gaļas ēšanas daudzās harjāniešu mājās joprojām tiek lietotas garšvielas un sīpoli. Ir labi novērots, ka šā apvidus ļaužu novirzīšanās no iedibinātajiem konservatīvas sabiedrības standartiem ir bijis sociālas revolūcijas iznākums, ko izraisījusi īpatnēju aziātisku elementu ielaušanās šajā populācijā.

Tautas sociālo revolūciju ir pastiprinājusi grieķu, partiešu, saku un kušanu agresīva un ilgstošā vara. Kušanu valdīšana ir pletusies no Varanasī (Varanasī) līdz Vidusāzijai. Tādējādi Harjāna ir kļuvusi par Vidusāzijas impēriju bez kādiem fiziskiem šķēršļiem un robežām. Āzijas tautas ir spietojušas Pendžabā un Harjānā plašā apjomā un ieņēmušas pārsvaru to kultūrā.

Vietējā tauta ir sākusi atdarināt aristokrātisko svešzemnieku - skitu, irāņu

un grieķu-romiešu - uzvedību, tikumus, literatūru, reliģiju un filosofiju; tādā pašā veidā kā viduslaikos un mūsdienās ķēmojas pakal musulmaņu un angļu saimniekiem. Ļoti maz cilvēku zin, ka mandeles, ferula asafoetida (augš, no kura iegūst pretspazmu līdzekli), šalotes sīpolus, valriekstus, arbūzus u.c. Indijā ieviesuši irāņi, un kamparu, svinu, mīniju, persikus, bumbierus - ķīnieši. Tāpat jostas, zābakus, vīriešu svārkus, bikses utt. apģērbā ieviesuši svešzemnieki. Arī metāla bruņas (kavaca), garš zobens, pīķis, kāpšļi un zirgu pakavi Indijā parādījušies līdz ar Vidusāzijas tautu klātbūtni.

Spožu svešzemju elementu hindu populācijā pētījumu veicis D.R.Bhandarkar, secinot, ka "Diez vai ir kāda kārtā vai kasta Indijā, kurā nav svešzemju plankumu".

Spriežot par šo tēmu, arī Buddha Prakash ir pareizi novērojis, ka "Agrākie ienācēji vienmēr ir apvienojušies ar pamatiedzīvotājiem un spēcīgi pretojušies jauniem iebrucējiem. Šajā karu, iebrukumu un piejaukšanās juceklī dažādās sociālās un kulturālās sastāvdaļas ir iepazinušās, sajaukušās un sakusušās. Tāpēc šīs reliģijas sabiedriskā struktūra ir bijusi kā saķepinājums, kausējamais katls, kaleidoskopa ņudzeklis. Dīvainas tautas ar svešzemju paražām un atšķirīgām kultūrām ir uz visiem laikiem mainījušās šā apvidus dzīves veidu. Tādējādi, tas pierāda pieaugošu sociālas revolūcijas izvēršanos šīs zemes vēsturē".

Huņņi, kas kā barbariski iebrucēji Indijā ienākuši mūsu ēras piektajā gadsimtā, ir Ziemeļindijā valdījuši mazāk par pus gadsimtu un drīz iranizējušies. Viņi drīz atzīti par vienu no trīsdesmit sešiem radžputu (rāja-putra, valdnieka dēls) - kādu no rietumu, vidus, Ziemeļindijas un tagadējās Austrumpakistānas vīriešu pēctecības klaniem. Radžputi "nospiedošā pārsvarā" bijuši vietvalži Rādžastānā un Saurāstrā, kur ir lielākais skaits pavalstiņu, un hoon apakškasta šajā reģionā pastāv vēl šodien.

Gudžari vairs netiek uzskatīti par svešiniekiem. Šķiet, ka tie ir izplatījušies uz ziemeļiem un austrumiem no Gudžaratas, Gudžaradešas, no kurienes tie dabūjuši savu nosaukumu. Gurdžara-Pratiharas impērijas (7-11.gs.m.ē.) ietekme tomēr ir bijusi neizdzēšama, un Harjānā joprojām dzīvo daudz gudžaru. Arī šā nosaukuma nesēji liecina par viņu ietekmi Harjānā. Viduslaikos gudžari, šķiet, ir par savu galveno nodarbošanos pieņēmuši liellopu audzēšanu un piena, kā arī piena produktu pārdošanu, kā tas ciematos ir līdz mūsu dienām.

vjāvahārika sattā, vyavaharika satta, vyāvahārika sattā - praktiskā, relatīvā īstenība; praktiskā + īstenība. Skat. arī pāramāthika sattā, prātibhāsika sattā

vjavasāja-džnāna, vyavasaya-jnana, vyavasāya-jñāna - J.A.Grimes [8]: sākotnēja izziņa. Saskaņā ar Nyāy'u, tā ir noteikta izziņa, kas sniedz tikai objekta izziņu (un nesniedz apjēgu); skat. anu-vyavasāya

vjāvritta, vyavritta, vyāvṛtta - J.A.Grimes [8]: (rituma) pārtrauktība, saistības trūkums

vjōmasad, vyomasad - debesu dziedonis gandharva, mājajošs debesīs, dievība, gars

vjupavīta, vyupavita, vyupavīta - bez svētās prievītes

vōjā, pirmkušanu woyā - vajāt. Arī avestas 'vayeiti', sanskr. 'vétī', lietuviešu 'vajóti'

vrata - godavārds, solījums vai stingra apņemšanās, svinīgs zvērests, tas, kurš devis vārdu mācīties Vēdas, svēta prakse, svēts likums, dievišķs priekšraksts, bauslis, uzvedība, dzīves veids, noteikums, vērtīga dievkalpošanas vai pašierobežošanās darbība, noteikums, paraža, uzdevums, rituāls, lēmums, pārtikšana tikai no piena, darbības joma, paklausība, vara, kalpošana, mājoklis, griba. Skat. arī vīravrata, sādhuṽada, ṛta, praṇidhāna, iṣṭavrata, iṣṭadevatā, ekavrātya, divya, devavrata, ādityavrata

Vrata jēdziens nāk no Ṛgveda's [3]. Galvenais tā apraksts ir no Dharmasāstra's - reliģisks solījums vai reliģisks rituāls. Parasti tam ir sakars ar aizliegumu vai atturēšanos no noteiktām darbībām, lai gan daži skaidrotāji uzskata, ka var būt arī apliecinošs solījums (rīkošos tā). Solījumus var dot daudz dažādos gadījumos.

Svētceļojums var būt vainas izpirkšanai, kompensāciju noliekot izpirkumu (prāyaścitta) vietā, bet tas var būt arī citāds, piemēram, brīvprātīgs vai vispārpieņemts solījums, kādu parasti uzņemas ģimenes galva. Dažas kopīgas ar vrata iezīmes ir reliģiskiem svētkiem (utsava).

Vrata var sastāvēt no daudz dažādām darbībām. Daudzi solījumi ir saistīti ar bramīnu uzturēšanu, tā ir ļoti labvēlīga rīcība, kā arī dāvanas nabagiem un zaudējumu piedzīvojušiem. Cits piemērs ir gavēnis. Solījumu lietās liela nozīme ir piemiņas tradīcijai - pie godāšanas pieder pat godāšanai ņemamo ziedu apspriešana.

Tādi notikumi kā nāve un dzemdības, kas var cilvēku padarīt rituāli netīru, cilvēku no solījuma pildīšanas uz laiku attur. To nedrīkst pildīt esot netīram. Tomēr, ja aptraipīšanās notikusi solījuma pildīšanas laikā, tad var turpināt, nezaudējot labo darbu, tomēr ir arī rīcība, no kuras jāizvairās.

Par smagu grēku uzskata solījuma, godavārda pārkāpšanu tūlīt pēc uzņemšanās. Piemēram, svētceļojumu cilvēka vietā, ja viņam nav iespējams, var veikt viņa pārstāvis, tomēr tikai, ja tieši tāds ir solījums, vai tieši noteikts ir notikums. Nedrīkst pilnvarot citu, ja solījums ir savu iegribu panākšanai. Grēkus drīkst izpirkt jebkuras kārtas loceklis. Arī sievietē,

tomēr tai ir jāsaņem tēva, vīra vai dēla atļauja. Tāpat savus grēkus var izpirkt katra kasta, lai gan daži pieder īpašai kastai.

[30]: pieci džainu mūka zvērestī (panca mahāvratā):

- zvēru neiznīcināt dzīvību (ahinsa);
- zvēru nemelot (asatya);
- zvēru neņemt nedotu (asteya);
- zvēru atturēties no dzimumakta (brahmshārya);
- zvēru atteikties no jebkādas intereses par pasaulīgām lietām, īpaši - saukt jebko par savu (aparigraha).

vrātja, vratya, vrātya - ārpuskastas cilvēks, zema slāņa cilvēks, klaidonis, diedelnieks; domājams, izvērstā bramīnisma žņaugiem nepakļāvīgie, varbūt budisma aizmetņi; skat. arī magus, sakus un ličavus.

[41]: tautas Indijas ziemeļrietumos, kuras nonākušas svešzemju ietekmē un savos uzskatos bijušas vaļīgākas, tikušas sauktas par mlecc'h'iem. Redzam, ka politiskās un etniskās pārveides ir turpinājušās. Bez tam redzam, ka minētās ciltis ir ārianizētas, daļa kā vrātya varietāte un daļa mežonīgo, nepakļāvīgo, zemas kārtas, ārpuskastas (vṛṣala) sistēmā (zinātnieks Sukhlalji skaidro, ka divas etniskas grupas - vrātya un vṛṣala sekojušas ne-vēdiskai tradīcijai, un abas ticējušas nevardarbības un pašierobežošanās principiem. Viņš vedina uz domu, ka gan Buda (no sakiem), gan Mahāvīra (no džainiem) ir bijuši kšatriji no vṛṣalīem. Viņš atzīmē arī, ka Buda saukts par Vṛṣalaka.)

Starp savpatīgajiem un dumpiniekiem izcēlušies vrātjas. Viņi bijuši ārkārtīgi neviendabīga sabiedrība un nav pakļāvušies nekādai definīcijai. Pat līdz mūsu dienām vārda vrātya nozīme ir neskaidra un tiek skaidrota dažādi. Pārsteidzošā vrātju sabiedrība ietvērusi magus, šamanus, dziedniekus, mistiķus, materiālistus, ubagus, klejojošus apsēstos, klejojošus brīvos karavīrus, algotņus, uguns rijējus, indes malkotājus, jutekliskus baudas meklētājus un ceļojošus gavētāju askētu barus.

vrātjastōma, vratyastoma, vrātyastoma - ziedojums (vrātju jeb nepakļāvīgo vārti?).

[101]: Tandyā-Mahā-Brāhmaṇa (jeb Pañcaviṃśa) nodaļā 17.1-4 194 apraksta četras Vrātjastomas. Daudzu vārdu un izteikumu nozīme šajā nodaļā ir neskaidra un visai mīklaina. Šīs četras Vrātyastoma's ir bijušas vienas dienas (ekaha) ziedojumi.

Tandyā 17.1.1 sākas ar nostāstu, ka, dieviem dodoties uz debesu valstību, daži no viņu padotajiem, kuri dzīvojuši vrātju dzīvi, palikuši uz zemes. Tad ar dievu labvēlību padotie nonākuši Marutu Sodāsastoma's rokās, un tad

padotie sargājuši debesis. Sodāsastoma ir izmantota katrā no četrām Vrātyastom'ām:

- pirmā no kurām (17.1) ir paredzēta visiem vrātjām;
- otrā - tiem, kuri ir mežonīgi vai vainīgi smagos grēkos (abhisasta) un tāpēc neuzticami un dzīvo vrātju dzīvi;
- trešā jaunākajiem, kuri dzīvo vrātju dzīvi;
- ceturta ļoti vecajiem, kuri turpina dzīvot vrātju dzīvi.

Daži no izteikumiem nes visai skaidru domu, kas vrātjas ir. Vrātju dzīves piekopēji ir zemas kārtas un līdz tai ir pazemināti dēļ nepaklausības mācekļības noteikumiem (brahmacārya), nedz apstrādā zemi, nedz darbojas tirdzniecībā. Augstāku stāvokli viņi var sasniegt ar Sodāsastom'u.

Tas rāda, ka vrātya's nav pildījuši svētās auklas rituālu (upanayana), nav mācījušies Vēdas, nedz strādājuši vaišju darbus. Cits izteikums: “tie, kuri ēd parasto ļaužu ēdienu kā bramīniem derīgu, kuri sit ar rungu sodu nepelnījušu, kuri neiesvētīti runā iesvētītu runas, tie rij indi; viņu vainu var noņemt Sodasastoma. Šajā rituālā ir četras Sodasastoma's, caur kurām viņi tiek atbrīvoti no vainas”.

Šis teikums liecina, ka vrātjas runā tajā pašā valodā kā pareizi ticīgie, bet ir raupji savos paradumos un nevīžīgi attiecībā uz ēdienu, kurā dalās. Tādējādi viņi bijuši ārpus pareizi ticīgo āriju sabiedrības un pakļauti Tandy'a aprakstītajai Vrātyastoma'i. Vārda vrātya burtiskā nozīme senatnes dūmakā ir pazaudēta.

Atharva Vēdas 15.nodaļa vrātjas slavē un pielīdzina viņus Radītājam un Augstākajai Būtnei. Varbūt šis vārds cēlies no vrāta (grupa, kopa) un nozīmē “tos, kuri piederas un pārvietojas kopā”. Sākotnēji vrātjas izskatās kā ļaužu grupas, kuri runā pareizi ticīgu (bramīnisku) āriju valodā, bet nepakļaujas viņu disciplīnai un ieradumiem. Arī Sayana ir uztvēris pretrunu, ko rada vrātju slavinājums Atharva Vēdas 15.1.1 tekstā, un interesanta ir viņa piezīme, ka šis apraksts attiecas ne uz visiem vrātjām, bet tikai uz dažiem īsti spēcīgiem visu cienītiem un svētiem vrātjām, kuri tomēr labajās brāhmaṇ'u grāmatās nav minēti, jo nodevušies vienīgi saviem rituāliem un ziedojumiem.

Kātyāyana, aprakstot šīs četras Vrātyastoma's piemetina: “Veicot Vrātjastomas ziedojumu, viņiem bija jāatsakās būt vrātjām, un jākļūst piemērotiem sabiedriskai saziņai ar ortodoksajiem ārijiem.” Par. Gr. II.5 citē Kātjājanas pēdējo sūtru ar piezīmi: “tādiem cilvēkiem, kuri grib saņemt iesvētību (upanayana's saṃskār'u), ir jāveic Vrātjastomas ziedojums, un tad viņi drīkst mācīties Vēdas, jo raksti teic - viņi kļūva derīgi (sabiedriskai saziņai)”.

Vrātyata-suddhi-samgraha tekstā ir noteikums vrātju attīrīšanai pat pēc 12

paaudzēm (lpp.7 un 22-24), un šajā darbā (lpp.42) ir minēts arī, ka Vrātjastoma tāpat kā avakīrmin'u grēku nožēlas ziedojums jāveic parastā ugunskurā (laukika agni). Tas piedāvā vienkāršu aizvietošanu 12 gadus ilgajam Āpastamb'as noteiktajam sodam.

vriddhaka, vṛddhaka - teika, vecs cilvēks

vriddhāranja, vridhdharanya, vṛddhāraṇya - garīgās attīstības birze, vieta, kur (viedais) teic un skaidro purānas, nostāstus; nostāstu teikšanas un skaidrošanas vieta, reģa, gaišreģa birzs. Skat. arī devāraṇya. Salīdz. ar Šambala

vriddhi, vṛddhi - pilnveide, pieaugums, palielināšanās, celšanās, uzplūdi, attīstība, veiksmē, (mēness) pieaugums, peļņa

vrika, vṛka - vilks, tīģeris (meža, savvaļas dzīvnieks, skat. vṛkṣa), saule, priedes sveķi, arkls, mēness, zibens (Meža dievs, Meža tēvs?). Skat. arī vanarāja, aranyaṇpati.

Lange-Stenders - meža dievs, meža vīrs, meža lunķis, meža laupītājs. Ar šiem goda vārdiem tika vilks elkdieviski godāts.

[126]: Meža mātes vīrišķais palīgs

vrikasālā-vrika, vrikasala-vrika, vṛkasālā-vṛka - vilki-suņi

Vrikōdara - Bhīma kā 'Vilkvēderis', kas atspoguļo viņa rijību. Arī Bhimasena, Jihma-yodhin

vrikṣa, vriksha, vṛkṣa - koks, koka zars, (brikšņi, brikšķēt?) statne, zārks

vrikṣabandha, vrikshabandha, vṛkṣabandha - vārsmā, kas uzrakstīta koka silueta veidā

vrikṣamarkatikā, vrikshamarkatika, vṛkṣamarkaṭikā - vāvere - meža mērkaķītis

vrikṣamūlatā, vrikshamūlata, vṛkṣamūlatā - atlaišanās vai gulēšana uz koka saknēm

vrikṣatva, vrikshatva, vṛkṣatva - priekšstats, jēdziens par koku

vrinda, vṛnda - koris, daudz, visi, spiets, puduris (rinda?)

Vrindāvana, vṛndāvana - paaugstinājums, uz kura Krišnas sekotāji stāda un kopj baziliku (tulasī); Rādhā, Krišnas mīlotās mežs

vrindagājaka, vrindagayaka, vṛndagāyaka - kora dziedātājs vṛnda+gāyaka= daudz+dziedātājs

vriṣa, vrisha, vṛṣa, vṛṣan - vērsis, bullis, kuilis, tēviņš, spēcīgs (erotiski) vīrietis, sperma, vīrs, taisnīga vai tikumīga rīcība, mājas būvei derīgs zemes gabals, ūdens, tikums; tikums, kas personificēts kā Šivas vērsis, ienaidnieks, galvenais jeb labākais, pele vai žurka, sieviešu istabas, pāva (gaiļa?) spalvas, ingvers

vriṣala, vrishala, vṛṣala - skat. vrātya

vriṣṇi, vṛiṣṇi, vṛṣṇi - ķecerīgie, vīrišķīgie, nobriedušie, spēcīgie, dedzīgie, dusmīgie; vērsis, auns, vējš, gaismas stars

vṛitta, vṛtta - pantmērs, ritms.

[101]: (Radītājs) bramīnu radīja Gājatrī (pantmērā), pārvaldnieku Triṣṭubhā, vaišju Džagatī, bet šūdru nekādā; tāpēc šūdra tiek uzskatīts par attīrīšanai (saṃskāra, upanayana) nederīgu

vṛitti sarupja mitarata, vṛitti sarupya mitirata - identificēšanās ar vṛitti (PYS,I:4). Skat. nidra, smṛithi, vikalpa, vipāryaya, pramana

vṛitti-džņāna, vṛitti-jnana, vṛtti-jñāna - J.A.Grimes [8]: empīriskas zināšanas.

1. Advaita Vēdānt ā tas ir prāta pārmaiņu un apziņas refleksijas tajā sajaukums.

2. Divu veidu - nepastarpināts (aparokṣa) un pastarpināts (parokṣa).

3. Tas ir pretstats avidyā; skat. svarūpa-sambandha

vṛitti, vṛtti - virpulis, viļņojums, ritums, ritms, ritēšana, noskaņojums, prāta svārstības, viļņi prāta ezerā, prāta nemiers, prāta dīdīšanās, ripošana, rīcība, nodarbošanās, vaļasprieks, darbs, uzņēmējdarbība, uzvedība, pelnīšana, esība, likums, iztika, tieksme, skaidrojums; eksistence, iztikšana, iztika, izgrozīšanās.

Domu viļņi, kas izceļas prātā (antahkarana). Prāta mainīgums, svaidīgums, šaudīgums, šņakarēšanās. Tās ir Augstākās Īstenības neapjēgas sekas. Kad neapjēgu likvidē tīrais saprāts, intuitīvā zināšana, tad vṛitti uzsūc, izšķīdina (laya) Augstākā Īstenība (Visuma Pamatlikums) - tie izgaist kā ūdens uz karstas pannas.

Trīs domu virpuļu veidi atbilst trim rakstura veidotājaspektiem:

- śanta vṛitti (miers, līdzsvars) no sattva guṇa's;

- ghora vṛitti (dusmas) no rādža guṇas;

- mūdha vṛitti (mudaks, laiskums, miegainums, ālasya) no tamas guṇas.

Prāta virpuļošanas cēlonis ir antahkarana's iekšējā daba (svabhava). Tās uzdevums ir izraisīt neapjēgas aizklāja sagraušanu (novāc materiālo neapjēgu, sthūla avidyā, kas ietver objektus). Tā palīdz cilvēkam attīstīties, līdz viņš sasniedz pilnību (jīvanmukti). Domu virpuļi cilvēkā, kurš ir modies īstenībai, atver Kundalinī spēku ājñā čakrā.

J.A.Grimes [8]: garstāvoklis; prāta pārmaiņas, modifikācijas, kuru uzdevums ir izpaust objektus; esība; stāvoklis; svārstīšanās; darbība (no darbības v. saknes vṛt = griezties, rīpot, kustēties).

1. Advaita Vēdāntā - tas, kas dara iespējamu izzīņu. Tas kalpo kā savienojoša saikne starp izzinošo subjektu un izzināmo objektu. Tās ir pārmaiņas vai nu iekšējā (domu) orgānā, vai neapjēgā (avidyā). Tas iet no sajūtas orgāniem un aptver objektu.

[96]: 'vilnis'. Vēdāntas teksti domu apraksta kā vilni prātā. Kad vilnis ir šķīstās Virsapziņas apgaismots, mēs sakām - “Es zinu”. (Es apjēdzu).

zamana (kalāšu) - laiki, laikmets. “Laiki palikuši slikti”

zat, zatr (kalāšu) - dzimta, pēctecība, ģimene, ģints; salīdz. ar jat

zēhēnvala, kalāšu zehenwala - vieds, saprātīgs

zēmin, zemin (kalāšu, kušanu) - zeme. “Ia zemin may dadaa ashis” - Šī zeme bija mana tēvu zeme. Arī kalāšu zmen, avestas 'zā', sindhi 'zamīna' (sakne zəm), lietuviešu 'žēmē', baznīcas senslāvu 'zemlja'

zēmīndar, zemindar (kalāšu) - zemnieks

zilēv, kalāšu zilew - iemaukti

zinda (kalāšu) - dzīvs. Arī junu

zō, kalāšu z'o - paldies par mielastu

zuman (kalāšu) - gadalaiks. Vārdu lieto tikai kopā ar gadalaika nosaukumu (heman zuman). Ziema (heman), pavasaris (basun), vasara (nel'a), rudens (sharu)

žanti ku, kušanu zhanti ku - 1. dzemdību māja. Arī bashali; 2. aploks, kur atnesas kazas

žīndrik, kalāšu zhindrik - zviegt (zirgam)

žō, kalāšu zho - mieži

Žōši, kalāšu zhoshi - Pavasara svētki, saukti Joshi. “Kad saule sasniedz Singbahau kalna virsotni, sākas Pavasara svētki”

žubarum, kalāšu zhubarum - visu veidu pārtika, ēdamais

Avoti

Vārdnīcas

Gujarati English Learner's Dictionary. Babu Suthar. <http://ccat.sas.upenn.edu/plc/gujarati/guj-engdictionary.pdf>

A dictionary of the Kashmiri language. Grierson, George Abraham. <http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/grierson/>

Khovar English dictionary and word list by Mohammad Ismail Sloan. <http://www.anusha.com/khow-1st.htm>

A dictionary of Tocharian B by Douglas Q.Adams. <http://ieed.ullet.net/tochB.html>

Marwari Dictionary. <http://hattai.page.tl/Marwari-Dictionary.htm>

Sanskrit Dictionary. - <http://sanskritdictionary.org/>

Sanskrit Dictionary. - <http://sanskritdictionary.com/>

Hypertext Sanskrit-English / English-Sanskrit Dictionary for Spoken Sanskrit. <http://spokensanskrit.de/>

Ancient Sanskrit Online, Univ. of Texas. <https://lrc.la.utexas.edu/eicol/vedol>

Never not present. The non-dual vision of Vedanta. Sanskrit glossary.

<http://www.nevernotpresent.com/sanskrit-glossary/>

Glossary of terms in Sri Aurobindo`s writings http://sri-aurobindo.in/terms/00094_e.htm

A Sindhi-English dictionary. Parmanand Mewaram. <http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/mewaram/>

Etruscan_Phrases. Indo-European Table 1 by Mel Copeland.

http://www.maravot.com/Indo-European_Table.html

Babilon. <http://dictionary.babylon-software.com/abhi/>

The free dictionary by Farlex. <https://encyclopedia.thefreedictionary.com/Abhi>

Oxford Reference. <http://www.oxfordreference.com/search?q=abhi&searchBtn=Search&isQuickSearch=true>

Dictionary. <http://www.dictionary.com>

Sindhi. <http://www.languagesgulper.com/eng/Sindhi.html>

Sindhi. <http://www.steets.net/?nav=dict&search=fish&langpair=ets>

Sindhi - english dictionary. Parmanand Mevaram.

<http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/mewaram/>

Terminu un svešvārdū vārdnīca. <https://www.vardnica.lv/svesvardu-vardnica/>

Skaidrojumi

[1] Goddesses of the Kalasha. <http://www.sourcememory.net/veleda/?p=684>

[2] Occult Glossary by G.de Purucker. <http://www.theosociety.org/pasadena/ocglos/og-a.htm>

[3] The Rig Veda. Ralph T.H.Griffith, Translator [1896]. <http://www.sacred-texts.com/hin/Rigveda/index.htm>

[4] Vedic Mythology, Nagendra Kr.Singh. <http://www.sekaputfreepdf.info/gdr3461675-vedic-mythology.PDF>

[5] The Religion and Philosophy of the Vēdaand Upanishads, Arthur

Berriedale Keith. <https://archive.org/details/religionandphilo030957mbp>

[6] The Myths and Gods of India. Alain Daniélou.

https://archive.org/details/TheMythsAndGodsOfIndiaTheClassicWorkOnHinduPolytheism_201611

[7] Hymns of Sankara (788-820 CE). <http://www.bhagavadgitausa.com/HYMNS%20OF%20SANKARA.htm>

[8] A Concise Dictionary of Indian Philosophy: Sanskrit Terms Defined in

English. J.A.Grimes. <http://www.sunypress.edu/p-2544-a-concise-dictionary-of-indian-.aspx>

[9] Rig-Vedic Gods. <http://www.gktoday.in/rig-vedic-gods/>

[10] Vedic Civilization. Raj Pruthi.

http://www.mrmlonline.com/?page=shop/flypage&product_id=2312092

[11] Hinduism - Gods and Goddess in the Vēdas. Jayaram V.

<http://www.hinduwebsite.com/hinduism/vedicgods.asp>

[12] A Dictionary Of Chinese Buddhist Terms. With Sanskrit and English

Equivalents. And Sanskrit-pali Index. <https://www.wisdomlib.org/buddhism/compilation/a-dictionary-of-chinese-buddhist-terms>

[13] Improve Digestion with Agnisara Kriya.

<http://yogawithsubhash.com/2012/11/14/agnisara-kriya/>

- [14] Даоская йога, сост. В.А.Шериев, Бишкек, Гл.редакция Кыргызской Энциклопедии, 1993.
- [15] Practice in Kashmir Shaivism. <http://www.universalshaivafellowship.org/kashmir-shaivism/teachings/practice/#.W0sLfRgyVCd>
- [16] The sacred birds, compiled by Dee Finney. <http://www.greatdreams.com/alex/sacred-birds.htm>
- [17] Death: Beginning Or End? Methods for Immortality. Jonn Mumford. <https://www.barnesandnoble.com/w/death-jonn-mumford/1112156606>
- [18] SOHAM Mantra Meditation. Swami Jnaneshvara Bharati. <http://www.swamij.com/SOHAM-mantra.htm>
- [19] Vai proti elpot, pie tam garīgi piepildīti? <https://tencinu.wordpress.com/2010/04/14/vai-proti-elpot/>
- [20] Garīgie vingrinājumi Kašmiras Šivaismā. Svami Lakšmanjū. <https://tencinu.wordpress.com/2010/04/10/garigie-vingrinajumi-kasmiras-sivaisma-svami-laksmanju/>
- [21] The Paramount Importance Of Brahmachārya. The Four Great Purusharthas. <http://www.yoga-age.com/modern/philosophy/phylosophy19.html>
- [22] Hāryana State Gazetteer, chapter IV, Culture. http://revenueharyana.gov.in/Portals/0/hr-gaz-ch-1_1.pdf
- [23] Tantra in practice Ed. by David Gordon White. <http://abhidharma.ru/A/Ioga/Tantra/Content/0004.pdf#page=144>
- [24] Yoga Glossary. <http://www.yoga-house.net/English/Yoga%20Glossary.htm>
- [25] Sri Sri Ravi Shankar Quotes. <http://quotes.yourdictionary.com/author/sri-sri-ravi-shankar/>
- [26] Encyclopedic Theosophical Glossary. <http://www.theosociety.org/pasadena/etgloss/etg-hp.htm>
- [27] Balipratipada. <http://www.theinfoList.com/php/HTMLGet.php?FindGo=Balipratipada>
- [28] Kalash Religion, M.Witzel. <http://crossasia-repository.ub.uni-heidelberg.de/3370/1/KalashaReligion.pdf>
- [29] Bhaktivedanta VedaBase. Shrimad-Bhagavatam (Bhagavata Purana). <http://vedabase.net/sb/3/21/33/en3>
- [30] A Glossary of the Tribes and Castes of the Punjab and North-West Province'. Denzil Ibbetson, E.D.MackLagan, 1911. <http://newisbn.ru/A-glossary-of-the-tribes-and-castes-of-the-Punjab-and-North-West-frontier-province-based-on-the-cens/9/dcidaac>
- [31] The Brahmanda Purana, translated and annotated by dr. G.V.Tagare. <https://ia601406.us.archive.org/22/items/BrahmandaPurāna/BrahmandaPuI.pdf>
- [32] Bhagavad Gīta. <http://www.bhagavad-gita.org/Gita/verse-11-38.html> ; <http://prabhupada.lv/site/assets/files/1024/ppd.pdf>
- [33] Aryan and non-Aryan Names in Vedic India. Data for the linguistic situation, c. 1900-500 B.C. Michael Witzel, Harvard University. <http://www.people.fas.harvard.edu/~witzel/Lingsit.pdf>
- [34] Sikhi Wiki, Encyclomedia of the Sikhs. <http://www.sikhiwiki.org/index.php/Apabhramsha>
- [35] Apaddharma. http://ir.inflibnet.ac.in:8080/jspui/bitstream/10603/29100/1/11_chapter%206.pdf
- [36] Sumer-Aryan Dictionary. L.A.Wadell, 1927. <http://www.worldcat.org/oclc/6398325/editions?editionsView=true&referer=di>

- [37] Latvieši. Vai tiešām Hindukuša dienvidu nogāzēs un Saurāštras=Kathiavaras=Lātas pussalā Indijas rietumos dzīvo vēl citas latviešu brāļu tautas? <https://tencinuserunas.wordpress.com/2016/04/03/latviesi-vai-tiesam-hindukusa-dienvidu-nogazes-un-saurastraskathiavaraslatas-pussala-indijas-rietumos-dzivo-vel-citas-latviesu-bralu-tautas/>
- [38] Arthavāda. Swami Harshananda. <http://www.hindupedia.com/en/Arthav%C4%81da>
- [39] A Sanskrit-English Dictionary: With References to the Best Edition of ... Theodor Benfey. <https://archive.org/details/sanskritenglishd00benf>
- [40] Human Prehistory and Language, James Dow Allen. <http://james.fabpedigree.com/lmold.htm>
- [41] Personal and Geographical Names in the Gupta Inscriptions. Tej Ram Sharma, 1941. <https://archive.org/details/personalgeograph00sharuoft>
- [42] Who were the Vratyas - the searching wanderers? Srī Nivasarao. http://creative.sulekha.com/who-were-the-vratyas-the-searching-wanderers_357933_blog
- [43] Indo-Āryan-Speaking Peoples of the Hindu-Kush Region. <http://nuristan.info/IndoAryan/IndoAryas.html>
- [44] India. Its Regions and Peoples. N.N.Bhattacharyya. <https://www.google.com/books?hl=lv&lr=&id=0tX4wzIUY3QC&oi=fnd&pg=PA21&dq=āryavarta&ots=yt0juV9u3F&sig=xNO6wA7klRtWBb02nOBnw1RAeGA>
- [45] Yoga Sūtra Study, 3.21. <http://centeringyoga.blogspot.com/2015/05/yoga-sutra-study-321.html>
- [46] Aryabhatta and Asmaka. https://issuu.com/aumsiva/docs/āryabhata_and_asmaka
- [47] History of India up to 8th Century A.D. [https://sol.du.ac.in/pluginfile.php/5227/mod_resource/content/1/Unit%20-%20\(9-16\).pdf](https://sol.du.ac.in/pluginfile.php/5227/mod_resource/content/1/Unit%20-%20(9-16).pdf)
- [48] Emperor Asoka: Messenger of peace & cultural revolution in India, By Sona Kanti Barua. https://xa.yimg.com/kq/groups/3366347/462451939/name/SKB_Great_Emperor_Asoka_Cultural_hero_of_India.pdf
- [49] The Roots of Hinduism. The Early Aryans and the Indus Civilization. Asko Parpola. <https://global.oup.com/academic/product/the-roots-of-hinduism-9780190226923>
- [50] Aswattha, Sanatanadharma (Hinduism). <http://www.sanathanadharma.com/symbol/asvattha.htm>
- [51] «Лалитавистара» (глава III) и ее китайские переводы. Переводы с санскрита и китайского и комментарии Н.В.Александровой, М.А.Русанова. http://east-west.rsuh.ru/binary/67100_92.1335904494.92734.pdf
- [52] Tālīni latviešu gara radinieki - Otrējie kūri. Buddha Prakash + kalāšu (kauravju?) reliģija. M. Witzel. <https://tencinuserunas.wordpress.com/2015/09/30/uttarakuru-kurusakotneja-migracija-buddha-prakash/>
- [53] Wisdom Library since 800BC. - <http://www.wisdomlib.org/>
- [54] The Vedic connection of Lithuania. <https://www.facebook.com/HinduismDeMystified/photos/a.855326181167027.1073741828.855304897835822/1036282606404716/>
- [55] Ašvieniai. <https://en.wikipedia.org/wiki/A%C5%A1vieniai>
- [56] All about hinduism, Sri Swami Sivananda. [https://archive.org/details/AllAboutHinduismSwamiSivananda_\(http://www.gayathrimanthra.com.cp-37.webhostbox.net/contents/documents/Vedic-related/.pdf](https://archive.org/details/AllAboutHinduismSwamiSivananda_(http://www.gayathrimanthra.com.cp-37.webhostbox.net/contents/documents/Vedic-related/.pdf)

- [57] An analysis of the brahma sutra, Swami Krishnananda. https://www.swami-krishnananda.org/brahma/Analysis_of_the_Brahma_Sutra.pdf
- [58] Comparative etymological Dictionary of classical Indo-European languages. Franco Rendich. <https://books.google.lv/Rendich+Franco>
- [59] Vedic astronomy. Dr.S.Balakrishna. http://www.vedicastronomy.net/deltat_atri.htm
- [60] The Bandhuvarman House of Aulikaras, Dr.Moirangthem Pramod. <http://www.tarj.in/images/download/ajmr/AJMR%20JANUARY%202013%20-%20PDF/1.3,%20%20Dr.%20Moirangthem%20Pramod.pdf>
- [61] Vijnanabhairava Tantra (Simplified Practical Approach). V.Ravi. http://booktable.host/kja47oxtolls_cf/vijnanabhairava-tantrasimplified-practical-approach.pdf
- [62] OM Chanting and Meditation. Amit Ray <https://books.google.co.pashyanti>
- [63] Yoga for a wholistic personality. Dr.Ananda Balayogi Bhavanani. http://www.researchgate.net/profile/Ananda_Bhavanani/publication/237082840_joga_FOR_A_WHOLISTIC_PERSONALITY/links/0deec51b69c78dc7fc000000.pdf
- [64] The Hindu Encyclopedia. <http://www.hindupedia.com/en/Avya%E1%B9%85ga>
- [65] Shams-i-bala and The Historical Shambhala Kingdom. <http://balkhandshambhala.blogspot.com/2012/12/balkhmagic-mystery.html>
- [66] Yonas And Yavanas In Indian Literature. Klaus Karttunen, Helsinki 2015. <https://journal.fi/store/issue/view/4184/199>
- [67] Natyashastra. <http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/127505/12/introduction.pdf>
- [68] Függelék:Szanszkrit-English. <https://hu.wiktionary.org/wiki/F%C3%BCggel%C3%A9k:Szanszkrit-English/b>
- [69] Kuru <http://www.jatland.com/home/Kuru>
- [70] Commentationes Societatis Regiae Scientiarum Gottingensis', XII, Joann Christian Dieterich. https://archive.org/stream/bub_gb_54FbODhC7p0C/bub_gb_54FbODhC7p0C_djvu.txt
- [71] Historische und litterarische Abhandlungen der königlichen Deutschen Gesellschaft, 3. Deutsche Gesellschaft zu Königsberg, Friedrich Wilhelm Schubert 1830-1838
- [72] Balti dynasty. https://en.wikipedia.org/wiki/Balti_dynasty
- [73] Yoga dictionary. Glosary of terms. <http://www.dharmayogacenter.com/resources/yoga-dictionary/>
- [74] Glossary of Kushan History. <http://www.kushan.org/general/gloss.htm>
- [75] Korku - Korwa - Korwâ - Kuramwâr - Kurarias - Kurku - Kuruba - Kuruman. <https://sites.google.com/site/asianomads/home/english/special-nomads/list-of-groups/11?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1>
- [76] The Kāpālikas and Kālāmukhas. Two Lost Śaivite Sects. David N. Lorenzen. <https://books.google.lv/kapalikas>
- [77] The Llewellyn Encyclopedia. <http://www.llewellyn.com/encyclopedia/term/Bhagasana>
- [78] Pompour. <http://tantra-ssage.blogspot.com/2013/03/tantra-pompour-using-only-vaginal.html?zx=3e01c82b6447119b>
- [79] The Early development of Buddhist Literature and Language in India. L.S.Cousins. <http://www.jocbs.org/index.php/jocbs/article/view/57>

- [80] List of Rigvedic tribes. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Rigvedic_tribes
- [81] The Stanzas on Vibration. Mark S.G.Dyczkowski. <https://www.scribd.com/document/226168502/Stanzas-on-Vibration-Mark-S-G-Dyczkowski>
- [82] Bhramari pranayama - Humming Bee Breathing. <https://www.artofliving.org/yoga/breathing-techniques/bhramari-prānāyāma>
- [83] Svastikas kalna gaisma. Chogyal Namkhai Norbu_II-1-2. <https://tencinu.wordpress.com/2011/11/04/svastikas-kalna-gaisma-izvilkumi-no-chogyal-namkhai-norbu-gramatas-i-sejuma-ii-1-2/>
- [84] Kusha Grass. http://www.khandro.net/nature_plants_kusha.htm
- [85] The royal science of brahma-vidya by Sri Swami Sivananda. <http://www.dlshq.org/messages/brahma.htm>
- [86] Latvju raksti - brāhmī raksts - Harappas raksts. <https://tencinuserunas.wordpress.com/2013/05/15/latvju-raksti-brahmi-raksts-harappas-raksts>
- [87] The Sattapanni Cave. http://dhammadawiki.com/index.php?title=The_Sattapanni_Cave
- [88] Brihaspati. <http://en.wikipedia.org/wiki/B%E1%B9%Bhaspati>
- [89] History of Altit. <http://www.ideeaz.com/altithunza/history1.htm>
- [90] Burusho people. https://en.wikipedia.org/wiki/Burusho_people
- [91] Tālīni latviešu gara radinieki. <https://tencinuserunas.wordpress.com/2013/12/28/talini-latviesu-gara-radinieki/>
- [92] The Truth, Myths, and Lies About the Health and Diet of the “Long-Lived” People of Hunza, Pakistan, and Hunza Bread and Pie Recipes. <http://biblelife.org/hunza.htm>
- [93] Tantra: The Path of Ecstasy, Georg Feuerstein. <https://www.amazon.com/Tantra-Path-Ecstasy-Georg-Feuerstein/dp/157062304X>
- [94] Основы медитации. Каптен Юрий Леонардович. Самара, 1994. ISBN 5-900732-01-0
- [95] Prakrits. <http://www.languagesgulper.com/eng/prakrits.html>
- [96] Dievatziņa Vēdās un dainās, Rudīte Raudupe. Madris, ISBN 9984-31-216-X
- [97] Chaturmasya period begins. <http://www.iskconmumbai.com/chaturmasya-period-begins/>
- [98] Kalāšu (kauravju?) reliģija. M.Witzel. <https://tencinuserunas.wordpress.com/2015/09/30/uttarakuru-kuru-sakotneja-migracija-buddha-prakash/>
- [99] Catalogue of the Plants. <https://www.biodiversitylibrary.org/bibliography/45206>
- [100] Dakshinayana Sankranti. <http://www.festivalsfindia.in/dakshinayana-sankranti/>
- [101] History of Dharma Sastras. Pandurang Vaman Kane. http://www.australiancouncilofhinduclergy.com/uploads/5/5/4/9/5549439/history_of_dharma_sastras.pdf
- [102] The Religions of India - A Concise Guide to Nine Major Faiths. Roshen Dalal. <https://books.google.lv/faiths>
- [103] Dardic languages. https://en.wikipedia.org/wiki/Dardic_languages
- [104] Concise dictionary of Religion. <http://religion.enacademic.com/>
- [105] Devachan. <http://theosophy.ph/encyclo/index.php?title=Devachan>
- [106] Dyaush Pita. [https://en.wikipedia.org/wiki/Dyaus_\(deity\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Dyaus_(deity))

- [107] Helena Blavatsky - Collected Writings Volume 12 Part 2 (1889-1890). <https://www.amazon.com/12-Blavatsky-Collected-Writings-1889-1890/dp/0835602281>
- [108] Compassion. The Spirit of Truth. Dr.C.A.Bartzokas. <http://www.philaletheians.co.uk/major-works/compassion-the-spirit-of-truth.pdf>
- [109] Hindu Mythology, Vedic and Puranic, by W.J.Wilkins, [1900]. <http://www.sacred-texts.com/hin/hmvp/hmvp08.htm>
- [110] Mythology; dictionary. <http://www.mythologydictionary.com/hindu-mythology.html>
- [111] Baltu mitoloģija, Valdis Muktupāvels. <http://www.music.lv/mukti/Baltu%20mitologija.htm>
- [112] Forestry in Ancient India: Some Literary Evidences on Productive and Protective Aspects. B.M.Kumar. http://www.asianagrihistory.org/articles/Full_article.pdf
- [113] Mītiskais folklorā, literatūrā, mākslā, Janīna Kursīte. Zinātne, 1999. ISBN 5-7966-1240-9
- [114] Allgemeine Enzyklopädie der Wissenschaften und Künste. 1842 <https://gdz.sub.uni-goettingen.de/id/PPN364821655?tify>
- [115] Allgemeines mythologisches Hand-Lexikon. Johann Ferdinand Roth. <https://www.amazon.com/Allgemeines-Mythologisches-Hand-lexikon-German-Ferdinand/dp/1179831888>
- [116] Rietumeiropas hronikas par baltu apdzīvotām zemēm. Mugurēvičs Ē. Rīga, 2015. ISBN 978-9984-824-40-6
- [117] People Groups. https://joshuaproject.net/people_groups/16700/IN
- [118] Dhanu Sankranti. <http://www.festivalsofindia.in/Dhanu-Sankranti/>
- [119] 5 Ways to Experience Meditation. <https://www.artofliving.org/wisdom/theme/5-ways-to-experience-meditation>
- [120] Tribal Roots of Hinduism, Shiv Kumar Tiwari. <http://www.ebookdb.org/reading/GB7228G5214735G41B3E2069/Tribal-Roots-Of-Hinduism>
- [121] Hinduism. <http://www.britannica.com>
- [122] Lietuvių kalbos etimologinio žodyno duomenų bazė. <http://etimologija.baltexus.lt/?w=daina>
- [123] The origin of the Baltic and Vedic languages : Baltic mythology; Interdisciplinary treatise. Janis Paliepa. 2011.
- [124] The green Linden, Robert Payne, 1964. https://books.google.lv/books/about/The_green_linden.html?id=Np4hAAAAMAAJ&redir_esc=y
- [125] Latviešu senā dievestība un tās atjaunojums - dievturība. Mārgers Grīns. Māra, 1998. ISBN-9984-510-54-9
- [126] Balti aizvēsturiskajos laikos'. Marija Gimbutiene. ISBN 5-7966-0966-1
- [127] The Indo Iranian reflexes of PIE *crhuv. Alexander Lubotsky. <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/15940/Indo-Iranian+CRHUV.pdf?sequence=2>
- [128] A Sanskrit reader: with vocabulary and notes. Charles Rockwell Lanman. <https://archive.org/details/sanskritreaderwi00lanmiala>
- [129] Narada-Purana. <http://www.omjai.org/omjai-docs/120-scriptures/390-Purānas/3090-narada-Purāna-part-i-i.pdf>
- [130] Diwali Festival. <http://www.newvrindaban.com/newvrindaban/Diwali>

- [131] Diwali, the festival of lights. <http://www.diwalifestival.org/>
- [132] Diwali and Christmas - Differences and Similarities. <http://www.hindu-blog.com/2015/10/diwali-and-christmas-differences-and.html>
- [133] Manifestation of evil in Persian mythology from the perspective of the zoroastrian religion. Seyed Reza Ebrahimi. <http://www.aessweb.com/pdf-files/01-09.pdf>
- [134] The Daēva Cult in the Gāthās- An Ideological Archaeology of Zoroastrianism. Amir Ahmadi. <https://books.google.lv/daeva>
- [135] Myth and History. P.McBrine. <http://pmcbrine.com/courses/c1.pdf>
- [136] Das große Fremdwörterbuch. <http://fremdworterbuchbung.deacademic.com/19203/Doab>
- [137] Dargah. <https://en.wikipedia.org/wiki/Dargah>
- [138] Dyaush and Prithvi - Sky and Earth. Akhilesh Sabharwal. <https://www.asabharwal.com/exploring-hinduism/Dyaus>
- [139] A-Z list of gods and goddess names from Lithuania, Latvia and Prussia. <http://www.godchecker.com/pantheon/baltic-mythology.php?list-gods-names>
- [140] Marathi dictionary. <http://marathidictionary.org/wordmeaning.php>
- [141] The Oxford Handbook of Religion and the Arts. Frank Burch Brown. <https://books.google.lv/ReligionandArts>
- [142] Hermes and Gandharvas Nick Allen, Roger D.Woodard. <http://nouvellemythologiecomparee.hautetfort.com/media/01/00/3717306063.pdf>
- [143] Gangaur. <https://en.wikipedia.org/wiki/Gangaur>
- [144] The science behind Garbh Sanskar Richa Sharma. <http://www.speakingtree.in/allslides/the-science-behind-garbh-sanskar>
- [145] Performing Garbh Sanskar during Pregnancy. http://www.indiaparenting.com/pregnancy/338_3778/performing-garbh-sanskar-during-pregnancy.html
- [146] Garbh Sanskar- Traditional Mythological Stories. http://garbhsanskar-dr-chavda-unnati.blogspot.lt/2013/04/garbh-sanskar_23.html
- [147] The Gathas of Zarathushtra: Hymns in Praise of Wisdom. <https://www.amazon.com/Gathas-Zarathushtra-Hymns-Praise-Wisdom/dp/1890206091>
- [148] Chandogya Upanisad 3.12.1,2,5. <https://books.google.lv/chandogya>
- [149] What is the significance of Gayatri Mantra? Can women chant it? Why do we chant 108 times? <https://www.wisdom.srisriravishankar.org/meaning-gayatri-mantra-chant-can-women-chant/>
- [150] Vēdu mātē - Gājatrī lūgsna. Satja Sai Baba. <https://tencinu.wordpress.com/2009/05/27/vedu-mate-Gajatri-lugsna/>
- [151] Gujarat History. <https://www.mapsofindia.com/gujarat/history.html>
- [152] Tālīni latviešu gara radinieki - kathi Saurāštras pussalā. Victoria Z.Rivers. <https://tencinuserunas.wordpress.com/2016/03/08/talini-latviesu-gara-radinieki-kathi-saurastras-pussala/>
- [153] Guru zemes. Idriss Šahs. <https://tencinu.wordpress.com/2008/12/07/guru-zemes-idriss-sahs>
- [154] Hanzas savienība. https://lv.wikipedia.org/wiki/Hanzas_savieniba
- [155] Hela. <http://www.jatland.com/home/Hela>
- [156] Kādā mēlē mēs runājam? Valodniecība - ziņu sniedzēja par seno baltu kultūru. Anna Klaucāne, Ligita Leja. <https://www.google.lv/baltutautas.lv>

- [157] Jueži izcelsme un to migrācijas periodi.
http://www.johschool.com/Makaleler/2043744278_Egemen%20Cağrı%20Mızrak.pdf
- [158] Was Jesus a hindu yogi? Sadhu Rangarajan http://rivr.sulekha.com/sadhu-rangarajan_143263
- [159] The Buddhist Influence in Christian Origins.
<http://www.jesusneverexisted.com/buddha.html>
- [160] Ishta-devata (Hinduism). <http://en.wikipedia.org/wiki/Iṣṭa-devatā>
- [161] Jagratas. <http://reli350.vassar.edu/mason/jagrata.html>
- [162] Introduction: Experiencing the Healing Energy of the Goddess: An Introduction to the Various Methods of Obtaining the Goddesses' Strength.
<http://reli350.vassar.edu/johnson/melissa.html>
- [163] Jaini. Lala Jaswant Rai (1918) <https://books.google.lv/Jaini>
- [164] Mahajanapadas in early historic India.
http://www.academia.edu/9437382/mahajanapadas_in_early_historic_India
- [165] What is the significance of the janeva (sacred thread)?
<http://hinduism.stackexchange.com/questions/418/what-is-the-significance-of-the-janeva-sacred-thread>
- [166] Upanayana. <https://en.wikipedia.org/wiki/Upanayana>
- [167] Jatt. <http://www.sikhiwiki.org/index.php/Jatt>
- [168] Jats. <http://www.jatland.com/home/Jats>
- [169] Jat People Genetics. http://www.jatland.com/home/Jat_people#Jat_People_Genetics
- [170] The Brihadaranyaka Upanishad.
<http://www.hinduwebsite.com/sacredscripts/hinduism/upanishads/brihad.asp#adh6>
- [171] Vedânta-Sutras. With the commentary by Sañkarâchârya.
<http://www.vedanta-nl.org/sutra.pdf>
- [172] Latviešu mitoloģija 1.daļa. Balti. <http://latviesumitologija1.blogspot.com/p/balti.html>
- [173] Vārda dzilums. <https://tencinusarunas.wordpress.com/2017/11/18/varda-dzilums/>
- [174] The Parsis: Madyan to Sanjan: an appraisal of ethnic anxieties reflected in literature. Novy Kapadia
- [175] Kalasha lexicon. http://www.fii-online.org/documents/languages/kalasha/kalasha_lexicon_Ge/lexicon/main.htm
- [176] Monier-Williams Dictionary. <http://www.sanskrit-lexicon.uni-koeln.de/scans/MWScan/2014/web/webtc/indexcaller.php>
- [177] Wordnik. <https://www.wordnik.com>
- [178] Kafiristan. <https://en.wikipedia.org/wiki/Kafiristan>
- [179] Narayana Upanishad. http://www.sathyasaiottawa.org/pdf/Vedam/Narayana_Upanishad.pdf
- [180] Topics in Vâsi Ethnography by Zamân Xân.
<http://nuristan.info/Nuristani/Vasi/VasiCulture/Zaman16.html>
- [181] Political history of ancient India, from the accession of Parikshit to the extinction of the Gupta dynasty.
https://archive.org/stream/politicalhistory00raycuoft/politicalhistory00raycuoft_djvu.txt
- [182] Indiešu literatūra. Vissenākais posms, Viktors Ivbulis. Zvaigzne, 1985. Šīva izdejo un sagrauj pasauli, Viktors Ivbulis. Zinātne, 2003 ISBN 9984-698-49-1

- [183] Veda. <http://veda.wikidot.com/>
- [184] Śākta Upaniṣad. <http://www.advaita-vedanta.org/archives/advaita-1/1998-April/008515.html>
- [185] Lālītā Sahasranāma. <http://shaktisadhana.50megs.com/Newhomepage/sadhana/lallithasahasranama/LSComentarieshtml/LS0712.html>
- [186] Kamakala Triangle. <http://www.spiritsong.org/unit7-4.htm>
- [187] Kamboh (Muslim traditions) in Pakistan. https://joshuaproject.net/people_groups/17581/PK
- [188] Gazetteer of the Simla District, kanets; 1904. <https://books.google.lv/kanets>
- [189] Kapalika. <https://en.wikipedia.org/wiki/Kapalika>
- [190] The Kāpālikas and Kālāmukhas. Two Lost Śaivite Sects. David N.Lorenzen https://books.google.lv/kapalikas_and_kalamukhas
- [191] A Brief Sanskrit Glossary, By Light of the Spirit Monastery. <https://ocoy.org/dharma-for-christians/a-brief-sanskrit-glossary/>
- [192] Svastikas kalna gaisma. Izvilkumi no Chögyal Namkhai Norbu grāmatas I sējuma. I.1-3. <https://tencinu.wordpress.com/2011/10/07/svastikas-kalna-gaisma-izvilkumi-no-chogyal-namkhai-norbu-gramatas-i-sejuma-1-nodala/>
- [193] Saruna par Tantru un Kašmīras Šaivismu ar Deba Brata Sensharma. Maryellen Lo Bosco. <https://tencinu.wordpress.com/2010/12/06/saruna-par-tantru-un-kasmiras-saivismu-ar-deba-brata-sensharma-maryellen-lo-bosco/>
- [194] Šivas Sūtras - norādījumi par Pārpasaulīgo Apziņu. <https://tencinu.wordpress.com/2010/03/23/sivas-sutras-%E2%80%93-noradijumi-par-parpasauligo-apzinu/>
- [195] Ancient Monuments of Kashmir by Ram Chandra Kak. <http://www.koausa.org/Monuments/Introduction.html>
- [196] Kashmiri language. https://en.wikipedia.org/wiki/Kashmiri_language
- [197] Balipratipada. <http://www.theinfolist.com/php/HTMLGet.php?FindGo=Balipratipada>
- [198] Gopabandhu academy, glossary. http://gopabandhuacademy.gov.in/sites/default/files/CHAPTER-WISE/Dhenkanal%20Chapterwise/Dhenkanal_Index.pdf
- [199] Kathi. <http://www.jatland.com/home/Kathi>
- [200] With Camera to India, Iran and Afghanistan. Wlodek Witek. <http://www.chart.ac.uk/chart2001/papers/noframes/witek.html>
- [201] Kamkata-viri language. https://en.wikipedia.org/wiki/Kamkata-viri_language
- [202] Katha Upanishad About 1400BC. A Selection of Verses from Ancient India An Ancient Model of Inner Man. http://www.mountainman.com.au/katha_up.html
- [203] Commentary on Katha Upanishad. Swami Krishnananda. http://www.swami-krishnananda.org/katha1/Commentary_on_Katha_Upanishad.pdf
- [204] Katha Upanishad. https://en.wikipedia.org/wiki/Katha_Upanishad
- [205] The Translation of Katha Upanishad by Swami Paramananda. <http://www.hinduwebsite.com/sacredsceipts/hinduism/parama/katha.asp>
- [206] The Language of the Gods in the World of Men. Sanskrit, Culture, and Power in Premodern India. Sheldon Pollock.

https://ia601005.us.archive.org/12/items/LanguageOfTheGodsInTheWorldOfMen/language_of_the_gods_in_the_world_of_men.pdf

[207] Keshdhari. <http://www.sikhiwiki.org/index.php/Keshdhari>

[208] Asset of 'Kevali Kumbhak' (prānāyām).

[http://www.oocities.org/yosemite/2021/spirit_articles/prānāyām.html](http://www.oocities.org/yosemite/2021/spirit_articles/pranayam.html)

[209] Short Essay on the The Vedic Tribes. Reshma Rai.

<http://www.preservearticles.com/2011101915732/short-essay-on-the-the-vedic-tribes.html>

[210] Krivi. <http://www.jatland.com/home/krivi>

[211] A Social History of Early India. Chapter 2. Brājadulal

Chattopadhyaya https://books.google.lv/early_india

[212] Journal of the Royal Asiatic Society (New Series), 1908 - Cambridge Univ Press. Arthur Berriedale Keith. http://journals.cambridge.org/abstract_S0035869X0003803X

[213] The Cambridge History of India, E.J.Rapson red., 1935.

https://books.google.lv/history_of_india

[214] Glossary, Swami Sivananda (yoga). - <http://www.dlshq.org/glossary.htm>

[215] Kashmir-region. <https://www.britannica.com/place/Kashmir-region-Indian-subcontinent>

[216] Piezīmes par krievu vēsturi. Lomonosovs

<https://tencinuserunas.wordpress.com/2014/09/08/piezimes-par-krievu-vesturi-m-v-lomonosovs-1766-g/>

[217] The Koms' History related by Qâzi Ghulâmulâh and Vakil

Muhammad Kabir to Richard F. Strand <http://nuristan.info/Nuristani/Kamkata/Kom/KomTexts/KomHist.html>

[218] Kalachakra tantra. The Tenfold Powerful One.

http://kalachakranet.org/kalachakra_tantra_10-fold_powerful.html

[219] Beej akshar of all planets <http://bharatiyajyotishmantrasaadhana.blogspot.com/2010/08/beej-akshar-of-all-planets.html>

[220] Diksha Prakasha. Sri Kamakoti Mandali. <https://www.kamakotimandali.com/srividya/diksha.html>

[221] Svastikas kalna gaisma. Izvilkumi no Chögyal Namkhai Norbu grāmatas I sējuma. IV.1-2.

<https://tencinu.wordpress.com/2011/11/19/svastikas-kalna-gaisma-izvilkumi-no-chogyal-namkhai-norbu-gramatas-i-sejuma-iv-1-2-2/>

[222] A History of Zhang Zhung and Tibet, The Early Period. Chogyal Namkhai Norbu https://books.zhang_zhung

[223] Zhang-Zhung-scripts. <http://babelstone.blogspot.com/2007/05/zhang-zhung-scripts.html>

[224] Buddhism and Bön III: what is yungdrung?

<https://earlytibet.com/2008/04/30/buddhism-and-bon-iii-what-is-yungdrung/>

[225] Kullama. <http://www.jatland.com/home/Kullama>

[226] Garīgie vingrinājumi Kašmīras Šivaismā. Svami Lakšmanjū.

<https://tencinu.wordpress.com/2010/04/10/garigie-vingrinajumi-kasmiras-sivaisma-svami-laksmanju/>

[227] The Indo-Iranian substratum. Alexander Lubotsky. University of Helsinki 8-10 January 1999.

https://www.google.com/the_indo-iranian_substratum

- [228] Early sanskritization, in Electronic journal of Vedic studies, Bs.1, Heft 4, Dez. 1995. M.Witzel. <http://laurasianacademy.com/ejvs/ejvs0104/ejvs0104article.pdf>
- [229] Ancient history of Indo-Europeans. Eastern Iranic People. Bactrians, Saka Scythians and Tocharians. <http://lukferi.webs.com/>
- [230] Kusha Grass, Dab Grass, Sacrificial Grass. *Desmostachya bipinnata*. <http://www.indiavideo.org/text/sacrificial-grass-1041.php>
- [231] Kushan history. The Trading Empire. Wima Kadphises, Kanishka, Huvishka and Vasu Deva. <http://www.kushan.org/essays/general/general5.htm>
- [232] Kushan dynasty (Mid. Pers. Kušān, Bactrian Košano) of the 1st-3rd centuries CE. Dynastic History. <http://www.iranicaonline.org/articles/kushan-dynasty-i-history>
- [233] Sudreh/kushti: The uniform of God's service. <http://www.pyracantha.com/Z/sudreh.html>
- [234] Lakshmi. <https://en.wikiquote.org/wiki/Lakshmi>
- [235] Importance of Vaibhava Lakshmi Vrata. <http://vishuji.org/vaibhava.htm>
- [236] Advaita-vedanta, mahavakyas, lakshyalakshana. http://www.advaita-vedanta.org/kramakrishna/unit_24.html
- [237] Lat. <http://www.jatland.com/home/Lat>
- [238] Indian History with objective questions and historical maps. V.K.Agnihotri red. 1981. https://books.google.lv/indian_history
- [239] The Saurashtrians of South India. H. N. Randle. The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland No. 2 (Oct., 1944), pp. 151-164. <http://www.jstor.org/stable/25221974>
- [240] Nanda Devi Biosphere Reserve- Lata Village. <http://www.slideshare.net/sunhimalaya/ecotourism-experiences-in-nanda-devi-biosphere-reserve-lata-village>
- [241] Folklore, Public Sphere, and Civil Society. M. D. Muthukumaraswamy, Molly Kaushal red. 2004. <https://www.google.lv/folklore>
- [242] Géographie ancienne historique et comparée des Gaules cisalpine et transalpine. Charles-Athanase Walckenaer. Tome II. 1839. <https://www.amazon.com/G%C3%A9ographie-ancienne-historique-cisalpine-transalpine/dp/B0038BRJLG>
- [243] Early history of Jammu region. Raj Kumar. <https://books.google.lv/jammu>
- [244] Kambojas in West-Southwest India. https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Kambojas/removed#Kambojas_in_West.2FSouthwest_India
- [245] Lata region. https://en.wikipedia.org/wiki/Lata_%28region
- [246] Historu before independence. <http://www.insurat.com/about/history1.htm>
- [247] Historical Geography of Madhya Pradesh from Early Records', prāṇab Kumar Bhattacharyya, 1977. https://books.google.lv/madhya_pradesh
- [248] Namul or Gerund, Daśakumāracarita I.3. Vaman Shivaram Apte. <http://www.payer.de/apte/apte15.htm>
- [249] Mandasor Inscription of-Kumaragupta and Bandhuvarman. <http://www.sdstate.edu/projectsouthasia/upload/Mandasor-of-Kumara.pdf>

- [250] The Ambarnāth Temple. H.D.Sankalia and A.V.Naik, Bulletin of the Deccan College Research Institute. Vol. 1, No. 2/4 (March 1940), pp. 169-177. <http://www.jstor.org/stable/42929241>
- [251] Gurus of Modern Yoga. red. Mark Singleton, Ellen Goldberg, David Lorenzen (1972;176). https://www.google.lv/gurus_of_modern_yoga
- [252] On a New Edition and Translation of Kṣemendra's Narmamālā. Abhijit Ghosh. <http://www.degruyter.com/view/j/olzg.2012.107.issue-6/olzg.2012.0040/olzg.2012.0040.xml>
- [253] Araṭṭa as Lāṭa in the vicinity of Rann of Kutch: archaeological context -72. <http://bharatkalyan97.blogspot.com/2014/01/aratta-as-lata-in-vicinity-of-rann-of.html>
- [254] Enmerkars un En-suhgir-ana. Enmerkars un Arattas valdnieks. <https://tencinu.wordpress.com/2009/11/04/enmerkars-un-en-suhgir-ana-enmerkars-un-arattas-valdnieks-divi-Sumerumiti/>
- [255] Araṭṭa as Meluhha speech area - re-visiting Baudhāyana śrautasūtra evidence Witzel's mistranslation or over-interpretation of Baudhāyana śrautasūtra. <http://bharatkalyan97.blogspot.in/2014/01/aratta-as-meluhha-speech-area-re.html>
- [256] Araṭṭa geography, Meluhha vocabulary, Indus Script hieroglyphs and interactions with Susa. <http://bharatkalyan97.blogspot.com/2015/10/aratta-geography-meluhha-vocabulary.html>
- [257] Araṭṭa as Lāṭa. <http://bharatkalyan97.blogspot.com/2014/01/aratta-as-lata.html>
- [258] Prakrit languages. https://www.unil.ch/slas/files/live/sites/slas/files/shared/AsieduSud/Enseignements/Langues/prākṛit_Encyclopaedia_Britannica.pdf
- [259] Lathi-The Indian Secret Form of Defense. Yogita Soneji. <http://ezinearticles.com/?Lathi---The-Indian-Secret-Form-of-Defense&id=7515488>
- [260] Sanskrit Literature Arthur Berriedale Keith <https://archive.org/details/SanskritLiterature>
- [261] Latthivana, Latthivanuyyāna. http://www.palikanon.com/english/pali_names//latthivana.htm
- [262] Latyayana-Srauta-Sutra in Three Volumes. <http://www.exoticindiaart.com/book/details/latyayana-srauta-sutra-in-three-volumes-IDJ556/>
- [263] Is the Name of Latyayana Helping or Hurting You? <https://www.kabalarians.com/Male/latyayana.htm>
- [264] Licchavi, ancient people. <https://www.britannica.com/topic/Licchavi>
- [265] Dictionary of Pali Names. http://www.palikanon.com/english/pali_names
- [266] Licchavi (clan). https://en.wikipedia.org/wiki/Licchavi_%28clan%29
- [267] Buddhism in Nepal. https://en.wikipedia.org/wiki/Buddhism_in_Nepal
- [268] Nationmaster Encyclopedia. <http://www.statemaster.com/encyclopedia/Lila>
- [269] Lothal. <https://en.wikipedia.org/wiki/Lothal>
- [270] Union in Separation. Mahanidhi Swami. <https://www.facebook.com/mahanidhiSwami/posts/824337760936351:0>
- [271] Decoding the Divine: Kathi Embroideries of Saurashtra Victoria Z. Rivers. https://www.google.lv/kathi_embroiders
- [272] Diṣā uzvara pār nāvi. mahā mrityanjaya mantra. <https://tencinu.wordpress.com/2009/10/29/diza-uzvara-par-navi-mahā-mrityunjaya-mantra/>

- [273] The mahā Mrityunjaya Mantra: Heal Yourself, Heal the World by Rolf Sovik. https://yogainternational.com/article/view/heal-yourself-heal-the-world-a-mantra-for-peace-and-prosperity?utm_source=CJ&utm_medium=Skimlinks&utm_campaign=3662453
- [274] Mahāvākyas. <http://en.wikipedia.org/wiki/Mah%C4%81v%C4%81kyas>
- [275] Mahāvidyā. <https://en.wikipedia.org/wiki/mahāvidyā>
- [276] 10 mahāvidyās.
http://www.sanatansociety.org/hindu_gods_and_goddesses/mahāvidyā_ten_mahāvidyās.htm#.V76ZkZWx_aU
- [277] Purānic Cosmology. http://Puraniccosmologyupdated.blogspot.com/2010_03_01_archive.html
- [278] Indian New Year. https://en.wikipedia.org/wiki/Indian_New_Year%27s_days
- [279] A Dictionary of Hinduism W.J.Johnson. Mahāvratā.
<http://oxfordindex.oup.com/view/10.1093/acref/9780198610250.013.1525>
- [280] The Festival of Indra https://books.google.lv/festival_of_indra
- [281] Vasaras saulgriežos. Uldis Punkstiņš, Latvijas Dievturu sardraudze.
<http://dievturi.blogspot.com/2012/06/viens-no-nepelniti-aizmirstiem-dievturu.html>
- [282] Das vedische Opfer in einer neuen Öffentlichkeit in Indien und in Europa. Silke Bechler. http://www.google.lv/vedishe_opfer
- [283] Mahāyoga <https://en.wikipedia.org/wiki/mahāyoga>
- [284] Shanmuki mudrā - Bhramari prānāyāma. Dr.Ananda Balayogi Bhavanani. https://www.youtube.com/watch?v=zaWySxzF_pc
- [285] Timings of the Four Yugas. By Stephen Knapp.
http://www.stephen-knapp.com/timings_of_the_four_yugas.htm
- [286] Significance of Pongal, Sankranti, Lohri. Sri Sri Ravi Shankar.
<http://www.wisdom.srisriravishankar.org/significance-pongala-sankranti-lohri/>
- [287] Hindu Makar Sankranti Festival: Traditions and Celebrations.
<http://www.worldreligionnews.com/religion-news/christianity/hindu-makar-sankranti-festival-traditions-and-celebrations>
- [288] Makar Sankranti. http://rye3140.org/festivals_makar_sankranti.aspx
- [289] Makar Sankranti Festival. <http://www.vmission.org.in/hinduism/festivals/sankranti/>
- [290] Hsuan Tsang (Hiuen Tsiang).
http://www.palikanon.com/english/pali_names/h/hiuen_tsang.htm
- [291] Frog Spirit Animal. Elena Harris. <http://www.spiritanimal.info/frog-spirit-animal/>
- [292] Māṇḍūkya Upaniṣad. Swami-Krishnananda.
http://www.swami-krishnananda.org/mand/Mandukya_Upanishad.pdf
- [293] Mantras ir tās skaņas, kuras jūs dzirdat iekšēji meditācijas laikā, un to mērķis ir vest cilvēku atpakaļ uz viņa avotu. Šri Šri Ravi Šankars
<https://tencinu.wordpress.com/2010/03/05/mantras-ir-tas-skanas-kuras-jus-dzirdat-iekseji-meditacijas-laika-un-to-merkis-ir-vest-cilveku-atpakal-uz-vina-avotu-sri-sri-ravi-sankars/>
- [294] Dzīves noslēpumi. Šri Šri Ravi Šankars.
<https://tencinu.wordpress.com/2008/08/27/dzives-noslepumi-sri-sri-ravi-sankars/>
- [295] Skaņas, Skaņas, Skaņas. Swami B.R.Sridhar.
<https://tencinu.wordpress.com/2008/11/24/skanas-skanas-skanas-swami-b-rsridhar/>
- [296] Spanda Karika jeb Svēto Trīsu Slavinājums.
<https://tencinu.wordpress.com/2010/12/21/>
- [297] Enjoying Your Own Deepest Experience. Sally Kempton.
<https://books.google.lv/experience>
- [298] The Mantra That Changed My Life. M.Plasha <https://www.google.lv/mantra>

- [299] My Yajna- Recollections, Notes and Essays. Bhagirathananda.
<https://books.google.lv/yajna>
- [300] Berzin archives. <http://studybuddhism.com/web/en/>
- [301] Mariamman. <http://en.wikipedia.org/wiki/Mariamman>
- [302] Devotion to Mariamman. <http://www.philtar.ac.uk/encyclopedia/hindu/ascetic/mariam.html>
- [303] Conservation and management of sacred groves, myths and beliefs of tribal communities: a case study from north-India. Laxman Singh Kandari, Vinod Kumar Bisht, Meenakshi Bhardwaj, Ashok Kumar Thakur.
<https://environmentalsystemsresearch.springeropen.com/articles/10.1186/s40068-014-0016-8>
- [304] Hans Wilhelm Haussig (Hg.): Götter und Mythen des indischen Subkontinents; Wörterbuch der Mythologie. Bd.5. <http://anthrowiki.at/Matarishvan>
- [305] The cultural heritage of India. Volume V. Languages and Literatures ed. Suniti Kumar Chatterji. http://www.estudentedavedanta.net/Cultural_Heritage_Vol_V.pdf
- [306] Nepal Entwicklungshilfe - Hilfe zur Selbsthilfe - das Projekt Österreichdorf. <http://www.allesuebernepal.com/profi/ngos-aktivitaeten/>
- [307] The Matsya Purāna.
<http://xa.yimg.com/kq/groups/16101321/929313447/name/The+Matsya+Purāna.pdf>
- [308] Matsya - The Fish. <http://www.apamnapat.com/articles/Dasavatar00b.html>
- [309] Swat Walley. Agriculture. <http://swatvalley.com/swat/cs/index04.shtml>
- [310] Mythology. Folklore. Religion. <https://pantheon.org/>
- [311] Mitra. https://en.wikipedia.org/wiki/Mitra_%28Vedic%29
- [312] Mitra. <http://en.wikipedia.org/wiki/Mitra>
- [313] Mūla bandha. http://en.wikipedia.org/wiki/mūla_bandha
- [314] The Early Development of Buddhist Literature and Language in India L.S. Cousins. iv. A pre-Mauryan origin for Brāhmī.
<http://www.jocbs.org/index.php/jocbs/article/view/57/88>
- [315] The Mundaka Upanishad. Swami Krishnananda.
https://www.google.lv/mundaka_upanishad
- [316] Nada yoga - The Yoga of Sound. David Gordon.
<http://www.spiritsound.com/nadayoga.html>
- [317] Madra. <http://www.jatland.com/home/Madra>
- [318] Flying Serpents and Dragons.R.A.Boulay
https://books.google.lv/serpents_and_dragons
- [319] The Unanswered Mystery of 7,000-year-old Ubaid Lizardmen. John Black. <http://www.ancient-origins.net/unexplained-phenomena/unanswered-mystery-7000-year-old-ubaid-lizardmen-001116>
- [320] Enki un Ninhursaga. Šumeru mīts. <https://tencinu.wordpress.com/2008/09/07/enki-un-ninhursaga-Sumeru-mits/>
- [321] Sarunas ar Ogotemmēli. Ievads dogonu reliģiskajos uzskatos. Marsels Griols. Izvilkumi no 1.-3.dienas sarunām. <https://tencinu.wordpress.com/2008/09/22/sarunas-ar-ogotemmeli-ievads-dogonu-religiskajos-uzskatos-marsels-griols-izvilkumi-no-1-3dienas-sarunam/>

- [322] The Nakshatras of Vedic Astrology: Ancient & Contemporary Usage. By: Dennis M.Harness, Ph.D. and Maire M.Masco. http://shenjiva.com/Vedic/HarnessD_Nakshatras.pdf
- [323] Understanding of Periodic Motions and Utilization of this Knowledge in Ancient India. Anand M. Sharan
http://www.engr.mun.ca/~asharan/VIKRAM/VIKRAM_SAMVAT.pdf
- [324] Natha. Indian religious sect. <https://www.britannica.com/topic/Natha>
- [325] Jesus/Hindu Sutra, Natha-nama-vali. <http://www.indiadinive.org/content/topic/996274-jesushindu-sutranatha-nama-vali/>
- [326] A Search for the Historical Jesus by Fida Hassnain. https://www.goodreads.com/author/quotes/166646.Fida_Hasnain
- [327] The King of travelers. <http://www.newagegod.com/CONTRAMedia/selfdiscovery5.htm>
- [328] Alphabetical Dictionary. <http://kjc-sv013.kjc.uni-heidelberg.de/dcs/index.php?contents=dictionary>
- [329] The foundational principles of Hindu ethics. Sri Swami Sivananda.
<http://www.gurusfeet.com/blog/foundational-principles-hindu-ethics>
- [330] Daosu joga. Alķīmija un nemirstība) Čžao Bi-Čeņ, Ļu Kuan Jui. Glosārijs. <https://tencinu.wordpress.com/2013/07/23/butiskas-dabas-un-muzigas-dzivibas-pilnveidosanas-noslepumi-daosu-joga-alkimija-un-nemirstiba-czao-bi-cen-lu-kuan-jui-glosarijs/>
- [331] Practice of Brahmachārya by Swami Sivananda.
http://sivanandaonline.org/public_html/cmd=displaysection§ion_id=1214
- [332] Viparitarani mudrā. Half Shoulderstand - Renewal of Energy.
<http://www.yogaindailylife.org/esystem/yoga/en/050300/level-3/viparitarani-mudrā/>
- [333] Why do Brahmins wear a white thread (Janaeu) around their body? What is its significance? <https://www.quora.com/Why-do-Brahmins-wear-a-white-thread-Janaeu-around-their-body-What-is-its-significance>
- [334] Origin of Environmental Science From Vēdas. Shashi Tiwari.
<http://www.sanskrit.nic.in/svimarsha/v2/c17.pdf>
- [335] Yagna (Ritual of the sacred fire. <http://kids.baps.org/thingstoknow/hinduism/57.htm>
- [336] Papardes zieda simbolika. Dzintars Vilnis Korns.
<http://www.ligatne.lv/jaunumi/papardes-zieda-simbolika-dzintars-vilnis-korns-dziedniecibas-gadagramata-2013>
- [337] Latviešu tautas ticējumi. P.Šmits. http://www.ibook.lv/BD_latviesu-tautas-ticejumi-prof-p-smits.aspx?BID=0a07e99b-6287-4497-8c3a-55e761f67501
- [338] Latviešu tautas paražas. K.Straubergs. http://www.ibook.lv/BD_latviesu-tautas-parazas-k-straubergs.aspx?BID=5590591e-c59e-466a-8e3a-1bce51650b6e
- [339] Kas ir papardes zieds? <https://www.iinuu.lv/lv/dziveszinai/der-zinat/kas-ir-papardes-zieds>
- [340] Kres - slovēņu saulgriežu rituāls. Helena Ložar-Podlogar.
<https://tencinusunarunas.wordpress.com/2015/05/12/kres-slovenu-saulgriežu-rituāls-helena-ložar-podlogar/>
- [341] A Comparative Dictionary of the Indo-Aryan Languages. Sir Ralph Lilley Turner. <http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/soas/>
- [342] Bhaktivedanta VedaBase. A treasure of spiritual knowledge.
<http://vedabase.net>
- [343] Yaudheya. <https://en.wikipedia.org/wiki/Yaudheya>
- [344] Yavana Kingdom. https://en.wikipedia.org/wiki/Yavana_Kingdom
- [345] Yona. https://en.wikipedia.org/wiki/Yona_blog/the-yoga-philosophy

- [346] Phylosophy of Yoga. <https://www.speakingtree.in/>
- [347] A Brief Sanskrit Glossary. <https://ocoy.org/dharma-for-christians/a-brief-sanskrit-glossary/>
- [348] The Art of Living. What is Yoga? <https://www.artofliving.org/yoga>
- [349] What is Moksha? - Gurudev Sri Sri Ravi Shankar.
<https://www.youtube.com/watch?v=k-4MOMqqDsM>
- [350] Yoga Vasistha. http://en.wikipedia.org/wiki/Yoga_Vasistha
- [351] The Joyous Yoni: An Exploration of Yogic Perspectives Toward Sexual Empowerment for Women. F. M. Shroff. <http://vc.bridgew.edu/jiws/vol18/iss4/12/>
- [352] AskDefine. Define yoni. <http://yoni.askdefinebeta.com/>
- [353] The Mother Goddess Kamakhya. Late Dr. Biswanarayan Shastri
<http://www.indianfolklore.org/journals/index.php/Ish/article/viewFile/284/296>
- [354] God's Body, or, The Lingam Made Flesh: Conflicts over the Representation of the Sexual Body of the Hindu God Shiva. Wendy Doniger. <http://www.jstor.org/stable/23347187>
- [355] Yoni pūjā. <http://yoniversum.nl/yonipuja.html>
- [356] Yoni pūjā: Worshipping Shakti. <http://www.hridaya-yoga.com/yonipuja/>
- [357] Yuezhi. <https://sh.wikipedia.org/wiki/yuezhi>
- [358] Chariots in the Veda. M. Sparreboom. <https://books.google.lv/chariots>
- [359] Layayoga. The Definitive Guide to the Chakras and Kuṇḍalinī. Shyam Sundar Goswami. <https://www.amazon.com/Layayoga-Definitive-Guide-Chakras-Kunmddalinii/dp/0892817666>
- [360] History of Samma and Soomra Rajputs of Western India.
https://www.academia.edu/12123571/History_of_Samma_and_Soomra_Rajputs_of_Western_India
- [361] Regions Of Gujarat. https://en.wikipedia.org/wiki/Regions_of_Gujarat
- [362] Nagavanshi. <http://religion.wikia.com/wiki/Nagavanshi>
- [363] Dainas un Vēdas. Jānis Radvils Paliepa.
- [364] What is Maithuna? <https://gnosticteachings.org/faqs/sex/1669-what-is-maithuna.html>
- [365] Homo Ritualis: Hindu Ritual and Its Significance for Ritual Theory. Axel Michaels. https://books.google.lv/homo_ritualis
- [366] Paparžaugi. http://priede.bf.lu.lv/grozs/Vispariga_biologija/Ievads_botanika/Augu_daudzveidiiba/Lekcija_Pterydophyta.pdf
- [367] Kamakhya Pitha, Yoni Pitha. <http://yoniversum.nl/dakini/yonipith.html>
- [368] Varahamihira, a great Iranic astronomer. Dr. Samar Abbas.
<http://www.iranchamber.com/personalities/varahamihira/varahamihira.php>
- [369] Paneer. <https://en.wikipedia.org/wiki/Paneer>
- [370] Jāņu siers. <http://receptes.tvnet.lv/recepte/206-janu-siers>
- [371] Jāņu siers.
https://www.facebook.com/latvijasnacionalais.muzejs/photos/a.868605179916804.1073741862.868537003256955/1197794933664492/?type=3&theater¬if_t=like¬if_id=1497875494493977
- [372] Khoa. <https://en.wikipedia.org/wiki/Khoa>
- [373] Studies in Indian Coins. D.C. Sircar.
https://www.google.com/indian_coins

- [374] Pāli. <http://www.omniglot.com/writing/pali.htm>
- [375] The Five Koshas - Pancha Kosha. <http://www.intuitiveflow.com/the-five-koshas-pancha-kosha/>
- [376] (Five Duties) of Main Deities prescribed by Siva. <http://www.kamakoti.org/kamakoti/details/shivaPurānam3.html?PHPSESSID=20a737073b361b330c12a78651b121d7>
- [377] Param Dhama http://vaniquotes.org/wiki/Param_dhama_means
- [378] Bhagavad Gīta. Chapter 10: The Opulence of the Absolute <https://www.asitis.com/10/12-13.html>
- [379] Latviskuma atraktors. Teodors Zeiferts. <https://tencinu.wordpress.com/2013/03/08/latviskuma-atraktors-teodors-zeiferts-1865-1929/>
- [380] Parijat. <https://indiaheritagehub.org/2012/06/16/parijat-the-grand-symbol-of-indian-mythology/>
- [381] History and pre-history of sanskrit. Sukumar Sen, M.A., Ph.D., F.,A.,S. Mysore, 1958. <http://krishikosh.egranth.ac.in/bitstream/1/2030285/1/64733.pdf>
- [382] The Golden Bough By Sir James George Frazer. <https://celticearthspirit.co.uk/wp-content/uploads/2017/09/Golden-Bough.pdf>
- [383] Pasupati, Name Of Shiva. https://www.indianetzone.com/31/pasupati_name_shiva.htm
- [384] Daži latviešu dzīves dokumentējumi ap 1900.gadu. <https://tencinusarunas.wordpress.com/2015/11/03/dazi-latviesu-dokumentejudumi-ap-1900-gadu/>
- [385] Rowan. <http://www.thegoddesstree.com/trees/Rowan.htm>
- [386] Atrahasis (pārākais Viedībā). Šumeru cilvēka radīšanas un plūdu mīts. <https://tencinu.wordpress.com/2008/09/15/atrahasis-parakais-viediba-Sumeru-radisanas-un-pludu-mits/>
- [387] Practicing Prajna Paramita. Sojun Mel Weitsman. <http://www.chzc.org/mel20.htm>
- [388] Tengrisms un cilvēka attīstība. A.I.Krivošapkins-Ajina. <https://tencinu.wordpress.com/2008/08/27/tengrisms-un-cilveka-attistiba-aikrivosapkins-ajina/>
- [389] What is praana or Life force energy. Sri Sri Ravi Shankar. <https://www.wisdom.srisriravishankar.org/what-is-prana-life-force-energy/>
- [390] The Impact of Birth, Death and Re-Birth Cycle on Progeny. Dr.A.Kalanidhi, 2001. https://www.annauniv.edu/CARIT/Gopal_Kalanidhi_Srisailam.pdf
- [391] Nadis and their functions, Rajeshwar. <https://thevisualityblog.wordpress.com/2016/05/29/the-nadis-their-functions/>
- [392] Dainu skapis. <http://www.dainuskapis.lv/>
- [393] Epic Mythology. Edward Washburn Hopkins, 1969. <https://books.google.lv/books?id=-H0eiuvG5IC&lpg=PA52&hl=lv&pg=PA52#v=onepage&q&f=false>
- [394] Biene Sanskrit. https://wiki.yoga-vidya.de/Biene_Sanskrit
- [395] A prehistory of Indian Y chromosomes: Evaluating demic diffusion scenarios. Sanghamitra Sahoo, Anamika Singh, G.Himabindu, Jheelam Banerjee, T.Sitalaximi, Sonali Gaikwad, R.Trivedi, Phillip Endicott, Toomas Kivisild, Mait Metspalu, Richard Villems and V.K.Kashyap, 2006. <http://www.pnas.org/content/103/4/843.full#SEC2>
- [396] Why Do Hindus Say Ram-Ram? <http://hinduismfacts.org/tag/ram-ram/>
- [397] Words of Persian origin. <http://forum.unilang.org/viewtopic.php?t=14373&start=40>

- [398] An Illustrated Ardha-Magadhi Dictionary, Maharaj, 1977
Ratnachandraji <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.458892>
- [399] Surya - The Sun God in Hindu Mythology.
<http://www.dollsofindia.com/library/surya/>
- [400] Significance of Ratha Saptami. <http://www.chivukulas.com/2014/01/significance-of-ratha-saptami.html>
- [401] Ratha Saptami. https://en.wikipedia.org/wiki/Ratha_Saptami
- [402] Rati. <https://en.wikipedia.org/wiki/Rati>
- [403] Naraka. [https://en.wikipedia.org/wiki/Naraka_\(Hinduism\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Naraka_(Hinduism))
- [404] Ribhus. <https://en.wikipedia.org/wiki/Ribhus>
- [405] Perspectives on Indian Women. R.S.Tripathi, R.P.Tiwari red.
https://books.google.lv/indian_women
- [406] Rishi. <https://www.scribd.com/document/218758894/Rishi-Wikipedia>
- [407] Swedish raggere/raggen, English ragamuffin, Lithuanian rāgana/rāgius, and Italian ragazzo Liberman, Anatoly.
<http://edoc.hu-berlin.de/skandinavistik/9/liberman-anatoly-191/PDF/liberman.pdf>
- [408] Arijų religija. Versta iš “Encyclopedia of Religion and Ethics”.
O.Schrader, 1908. <http://www.vartiklis.lt/mitai/indai/āryan.htm>
- [409] Letters on Yoga. Sri Aurobindo Ghoše.
<http://www.sriaurobindoashram.org/ashram/sriauro/downloadpdf.php?id=41>
- [410] Maṇḍūkya Karika, verse 1.29. <https://www.wisdomlib.org/hinduism/book/Mandukya-upanishad-karika-bhashya/d/doc143631.html>
- [411] Garīguma skaidrība. Šri Šri Ravi Šankars. <https://tencinu.wordpress.com/2008/08/27/gariguma-skaidriba-sri-sri-ravi-sankars/>
- [412] 200 Key Sanskrit Yoga Terms. <https://www.yogajournal.com/yoga-101/200-key-sanskrit-yoga-terms>
- [413] The selected works of mahātma Gandhi. An Ideal Man.
<http://www.mkgandhi.org/voiceoftruth/idealman.htm>
- [414] The 6 secrets of effective communication. Sri Sri Ravi Shankar.
<http://www.wisdom.srisriravishankar.org/6-secrets-of-effective-communication/>
- [415] Sandhabhasa. By Vidhushekhara Bhattachārya.
<http://buddhism.lib.ntu.edu.tw/FULLTEXT/JR-ENG/bhasan.htm>
- [416] Buddha sutras and mantras sanskrit. Glossary.
<http://www.sutrasmantras.info/glossary.html>
- [417] Apkopoto vadības (iekarošanas) līdzekļu sešas prioritātes. http://site-320170.mozfiles.com/files/320170/LATGALU_ETNOCIDS_fragments_3.pdf
- [418] Nature and scope of vrttis. Vidvan G.Marulasiddhiah, M.A.
<http://eprints.uni-mysore.ac.in/16141/1/NATUREANDSCOPEOFVRTTIS.pdf>
- [419] Santhagara. <https://en.wikipedia.org/wiki/Santhagara>
- [420] Saptamatrika. <http://en.wikipedia.org/wiki/Matrikas>
- [421] Making clarified butter (ghee). <http://www.webexhibits.org/butter/clarified.html>
- [422] Saura Purāna. <http://www.vyasaonline.com/saura-Purāna/>
- [423] A Caitanya Vaisnava Response to the Nineteenth-century Bengal Renaissance Movement According to the Works of Bhaktivinoda

Ṭhākura. Kiyokazu Okita.

http://www.academia.edu/1759898/Okita_Kiyokazu_208_Bhaktivinoda_RoSA

[424] Surya Moksha Mantra. <http://mein.yoga-vidya.de/profiles/blogs/om-ghrinihi-mantra-zur>

[425] Secrets of Yantra, Mantra and Tantra. L.R.Chawdhri.

https://books.google.lv/yantra_mantra_tantra

[426] Necessity for Sannyas: Glossary. <https://ocoy.org/monastic-life/necessity-sannyas-editors-preface/necessity-sannyas-glossary/>

[427] Worship of Sun in Ṛgveda. Alphonsa Chacko. <http://www.ijsrp.org/research-paper-0213/ijsrp-p14140.pdf>

[428] Vedic Mythology. Nagendra Kr.Singh. https://books.google.lv/vedic_mtthology

[429] The Soma Drinker of Ancient India: An Ethno-Botanical

Retrospection Sachidananda Padhy and Santosh Kumar Dash.

<http://tantriklaboratories.com/wp-content/uploads/2015/05/JHE-15-1-019-025-2004-Padhy.pdf>

[430] Kas ir Sudaršan Krija? <https://www.artofliving.org/lv-lv/kas-ir-sudarshan-krija>

[431] Srimad-Bhagavatam. Description of Jambūdāvīpa.

https://vanisource.org/wiki/SB_5.16_Summary

[432] Hindu-Kush. <http://www.jatland.com/home/Hindu-Kush>

[433] “Sun Worship” ... Surya, Shambha & Kalachakra Shambhala.

<http://balkhandshambhala.blogspot.com/2013/02/shambhala-sun-worship.html>

[434] Surya's bridal - Rigveda. <http://indigyan.blogspot.com/2011/03/suryas-bridal-rig-veda.html>

[435] РИГВЕДА X, 85...107. http://scriptures.ru/Vēdas/Rigvēda10_085_107.htm

[436] The religious life of India; the hindu religious year by M.M.Underhill.

http://www.srimatham.com/uploads/5/5/4/9/5549439/the_hindu_religious_year.pdf

[437] In Search of Lakshmi's Footprints: A Brief Study of the Use of

Surface Design in India. Rasmussen, Marie. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED421434.pdf>

[438] Būt latvietim - tā ir kultūras izvēle. Valdis Celms. <http://www.la.lv/but-latvietim-ta-ir-kulturas-izvele/2/>

[439] Nomads of the Eurasian steppes in the early iron age. Ed. by Jeannine Davis-Kimball, Vladimir A.Bashilov, Leonid T.Yablonsky.

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.739.284&rep=rep1&type=pdf#page=199> ;

https://www.csen.org/Pubs_Sales_Reviews/Nomads/Nomad-188579-00-2.pdf

[440] Saka <https://en.wikipedia.org/wiki/Saka>

[441] Original home of Kambojas

http://www.statemaster.com/encyclopedia/Kambojas#Original_Home_of_Kambojas

[442] Non-Vedic Tradition of India - mahāvira, Buddha and Gosala.

Comparisons and contrasts of Buddhism and Jainism. Bipin R. Shah and

Jennifer Barnes 2013 [http://www.academia.edu/download/31321464/Non_vedic_tradition_of_India-](http://www.academia.edu/download/31321464/Non_vedic_tradition_of_India-mahāvira_Budhha_and_Gosala-with_cover_page.pdf)

[mahāvira_Budhha_and_Gosala-with_cover_page.pdf](http://www.academia.edu/download/31321464/Non_vedic_tradition_of_India-mahāvira_Budhha_and_Gosala-with_cover_page.pdf)

[443] Oghuzs

http://www.academia.edu/download/38384383/Muratov_Oghuzs_2_29072015_7_1_2_BEHPS_2_July_2015_7.pdf

[444] Skanda: The Alexander Romance in India N.Gopala Pillai, M.A

<http://murugan.org/research/gopalapillai.htm>

[445]: Scythians / Sacae. <http://www.livius.org/articles/people/scythians-sacae/>

[446]: Géographie ancienne historique et comparée des Gaules cisalpine et transalpine. Charles-Athanase Walckenaer. Tome II. 1839

<https://tencinuserunas.wordpress.com/2016/04/03/latviesi-vai-tiesam-hindukusa-dienvidu-nogazes-un-saurastraskathiavaraslata-pussala-indijas-rietumos-dzivo-vel-citas-latviesu-bralu-tautas/>

[447] Reflection of European Sarmatia in early cartography.

Viktoras_Lukosevicius <https://docslide.com.br/documents/reflection-of-european-sarmatia-in-early-cartography.html>

[448] Shakdvipa <https://en.wikipedia.org/wiki/Shakdvipa>

[449] Indo-Scythians <https://en.wikipedia.org/wiki/Indo-Scythians>

[450] History of Sakaldwipiya Brahmins or Bhojaka Brahmins
<https://vibhanshu.wordpress.com/2011/03/31/history-of-sakaldwipiya-brahmins-or-bhojaka-brahmins/>

[451] Conservation and management of sacred groves, myths and beliefs of tribal communities: a case study from north-India. Laxman Singh Kandari
<https://environmentalsystemsresearch.springeropen.com/articles/10.1186/s40068-014-0016-8>

[452] Aokigahara Suicide Forest. Narusawa-mura
<http://www.atlasobscura.com/places/aokigahara-suicide-forest>

[453] Corpse <http://www.iranicaonline.org/articles/corpse-disposal-of-in-zoroastrianism>

[454] Om Namah Shivaya Mantra in Sanskrit
<http://www.eaglespace.com/spirit/omnamahshivaya.php>

[455] Buddh Shukra Yoga. Sanjay Sharma
http://www.astrology-prophets.com/Yogas_in_Astrology/buddh-shukra-yoga.php

[456] The Awakening to Reality. Śankara's Catechism <http://www.sacred-texts.com/hin/cjw/cjw17.htm>

[457] Trāyastrimśa <https://en.wikipedia.org/wiki/Tr%C4%81yastri%E1%B9%83%C5%9Ba>

[458] Tīrtha [https://en.wikipedia.org/wiki/Tirtha_\(hinduism\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Tirtha_(hinduism))

[459] The Spectrum of the Sacred - Essays on the Religious Traditions of India. Baidyanath Saraswati

[460] Vishnu Sahasranāman
http://www.worldteachertrust.org/_media/pdf/en/ek/vishnu_sahasranamam.pdf

[461] Surya Sasthi Chhatha Festival. Siddhi B.Ranjitkar
http://104.237.150.195/kathmandumetro/virtual_hosting///culture/201cchhatha201d-festival?set_language=en&cl=en

[462] Mind, Immortality and Art. Subhash Kak
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.58.615&rep=rep1&type=pdf>

[463] Vaidika Dharma: True Religion by Varoon Arya.
<http://adityadham.com/aditya/v2.htm>

[464] Meaning of the words sūta, māgadha and vētālika in sangham literature. Sankara Narayanan <http://sarasvatam.in/en/2015/09/10/meaning-of-the-words-suta-magadha-and-vetalika-in-sangham-literature/>

[465] A History of Sanskrit Literature
https://en.wikisource.org/wiki/A_History_of_Sanskrit_Literature/Chapter_14

[466] Shiva as 'cosmic dancer': On Pallava origins for the Natarāja bronze. Sharada Srinivasan
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1468936042000282726821>

[467] Vira Shaivism. Swami Tadananda. http://www.hindupedia.com/en/Vira_Shaivism

[468] The Power of the Flower: Andropogon Muricatus (Vetiver), Essential “Oil of Tranquility”
http://www.lustroushenna.com/lustrous_henna/2011/02/the-power-of-the-flower-andropogon-muricatus-vetiver-essential-oil-of-tranquility.html%20

- [469] YUE-CHI (or yüeh-chih) <http://www.theodora.com/encyclopedia/y/yuechi.html>
- [470] The Kushite-Kushan Connection. Alice C. Linsley
<http://jandyongenesis.blogspot.com/2012/11/the-kushite-kushan-connection.html>
- [471] 2. jūlijs - Laidene jeb diena, kad jāizsaka bildinājums. Aija Austruma
http://www.delfi.lv/orakuls/laika-riti/48993961_2-julijis-laidene-jeb-diena-kad-jaizsaka-bildinajums
- [472] Textual evidence in the Vēdas cultural and historical implications.
David Frawley http://ichr.ac.in/foundationday_text.pdf
- [473] Asana Pranayama Mudra Bandha. Swami Satyananda Sarasvati
<http://www.znakovi-vremena.net/en/Swami-Satyananda-Saraswati---Asana-Pranayama-Mudra-Bandha.pdf>
- [474] Dzirdēju Dievu smejam. Hafizs. <https://tencinu.wordpress.com/2009/11/07/dzirdeju-dievu-smejam-hafizs/>
- [475] Dvēseles nesēja ikdienas apkope – dziedzeri, limfas sistēma, kaņepju ēdieni. <https://tencinu.wordpress.com/2017/12/09/dveseles-neseja-ikdienas-apkope-dziedzeri-limfas-sistema-kanepju-edieni/>
- [476] Baltic Languages and Baltic Paganism. <http://piereligion.org/baltic.html>
- [477] Neo-Pagan groups in Central-Eastern Europe. Wiench, Piotr.
<https://eltalpykla.vdu.lt/handle/1/772>
- [478] The Baltic in Vedic <http://www.suduva.com/virdainas/protobaltic.htm>
- [479] The ancient Latvian religion — dievturība. Tupešu Janis
http://www.lituanus.org/1987/87_3_06.htm
- [480] Modern Pagan and Native Faith Movements in Central and Eastern Europe. By Kaarina Aitamurto, Scott Simpson. 2013. ISBN: 978-1-84465-662-2. <books.google.lv/modernpagan>
- [481] The Online Sanskrit Pronunciation Guide. <http://www.tilakpyle.com/sanskrit.htm>;
- [482] Learning Sanskrit - Pronunciation 1. The letters. <https://www.sanskrit-sanscrito.com/en/learning-sanskrit-pronunciation-1-1/456>
- [483] Aranyani. <https://en.wikipedia.org/wiki/Aranyani>
- [484] Meža - mātē. <http://valoda.aialab.lv/folkloras/pasakas/gr13/13G00.htm>
- [485] Senā Irāna un Tibeta. Bon reliģijas vēsture. I,II,III. B.I.Kuzņecovs.
- [486] Astrology by Thomas Anderson. <http://www.ayurastro.com/articles/astrology-by-thomas-anderson>
- [487] Museum of the History of POC People of Color in Decolonial Non-eurocentric East African Astrology. <https://www.pinterest.com/pin/351632683384398271/>
- [488] Svastikas kalna gaisma. Izvilcumi no Chögyal Namkhai Norbu grāmatas I sējuma. I.1-3. <https://tencinu.wordpress.com/2011/10/07/svastikas-kalna-gaisma-izvilcumi-no-chogyal-namkhai-norbu-gramatas-i-sejuma-1-nodala/>
- [489] Senais Tibetas Bonpo šamanisms. Pārskats. Džons Mirdins Reinoldss (Vajranatha jeb Rigdzin Dorje Gonpo) <https://tencinu.wordpress.com/2009/10/24/senais-tibetas-bonpo-samanisms-parskats-dzons-mirdins-reinoldss-vajranatha-jeb-rigdzin-dorje-gonpo/>
- [489] Veltījumi vēstures notikumiem 2. <https://sites.google.com/site/tulpjujuris/cilveki/veltijumi-vestures-notikumiem-2>
- [490] National Museum - New Delhi.
<http://www.nationalmuseumindia.gov.in/prodCollections.asp?pid=42&id=1&lk=dp1>

- [491] Northern Pakistan, Kalash People (video 15min).
<https://www.youtube.com/watch?v=7-tmfpgV9mU>
- [492] Chilam Joshi Festival In Kalash Valley Pakistan (video 13min).
<https://www.youtube.com/watch?v=TXUDkC4WkW8>
- [493] Unique culture of kalash Joshi. Chitral Pakistan (video 28min)
<https://www.youtube.com/watch?v=1AbBY0yXGo8>
- [494] Mantra meditation. <https://bayart.org/mantra-meditation/>
- [495] Sufi music (video 8min). <https://youtu.be/Bqpg2k4i0QQ>
- [496] A Brief Overview of al Jinn within Islamic. Cosmology and Religiosity. Vivian A. Laughlin <https://digitalcommons.andrews.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1268&context=jams>
- [497] The Art of Personality. Hazrat Inayat Khan
<https://universalflowuniversity.com/Books/Spiritual%20Philosophy/Sufism/03%20HIK%20-%20The%20Art%20of%20Personality.pdf>)
- [498] Nafs. <https://en.wikipedia.org/wiki/Nafs>
- [499] Boundless, Limitless and Infinite: A brief comparative Vedic and Sufi study on the nature of self. Suzy Adra.
https://www.academia.edu/2069163/Boundless_Limitless_and_Infinite_A_brief_comparative_Vedic_and_Sufi_study_on_the_nature_of_self
- [500] South Asian ARC Culture.
http://saarculture.org/wp-content/uploads/2016/02/journal_vol3_2012_3rd.pdf#page=123
- [501] Религия джайнов. Ю.М.Ключников
<http://korni.kluchnikov.ru/ya-v-indii-iskal-rossiui/religiya-dzhaynov.html>
- [502] Bhagvan Mahavir. Shri Chauthmalji Maharaj. 1942
<https://archive.org/stream/in.ernet.dli.2015.36930/2015.36930.Bhagvan-Mahavir#page/n79>
- [503] Sūfiju meklējumi. Pēc skolotāja Hilmi, Mevlevi. No “Austrumu domātāji”, Idriss Šahs. <https://tencinu.wordpress.com/2008/12/22/sufiju-meklejum-i-pec-ustada-hilmi-mevlevi-no-idriss-sahs-%e2%80%9caustrumu-domataji%e2%80%9d/>
- [504] The psychophysiology of ecstasy in sufism and yoga. Carl W. Ernst. 1998. <http://www.unc.edu/~cernst/pdf/medical.pdf>
- [505] Происхождение суфизма и зарождение суфийской литературы. Е.Бертельс. Суфии. Восхождение к истине М.: Эксмо 2008 ISBN 978-5-699-17584-0
- [506] Sarunas ar zinātņiem. Idriss Šahs. “Muļķu gudrība”
<https://tencinu.wordpress.com/2009/01/04/sarunas-ar-zinatnkiem-idriss-sahs-%e2%80%9cmulku-gudriba%e2%80%9d/>
- [507] Sufism and Inter-Religious Understanding. Ed. by Ashgar Ali Engineer. Binocular glossary of vedanta and tasawwuf of shaikh Mohammad. P.V.Ranade. <http://drasgharaliengineer.csss-islam.com/wp-content/uploads/2017/10/Sufism.pdf#page=15>
- [508] The Sun-Worshipping Śākadvīpīya Brāhmaṇas. An Analysis of Their History and Customs from Ancient Times to the Present. Martina Palladino, Coordinatore Dottorato Massimo Montanari.
http://amsdottorato.unibo.it/8008/1/Palladino_Martina_tesi.pdf

- [509] Saura sect in Hinduism. <https://www.religiousforums.com/threads/saura-sect-in-hinduism.170289/>
- [510] Saura sect. <https://www.britannica.com/topic/Saura-sect>
- [511] An Outline of the Religious Literature of India. John Nicol Farquhar. <https://books.google.lv/books?isbn=812082086X>
- [512] The Popular Religion and Folk-Lore of Northern India, Vol. I of II. William Crooke. Saharanpur, 1895. <https://books.google.lv/books?isbn=1465585370>
- [513] What are the teachings of the ancient Saura sect? Harshit S.Kumar, follower of the ancient Saura sect. <https://www.quora.com/What-are-the-teachings-of-the-ancient-Saura-sect>
- [514] The texts of the White Yajurveda. Translated by Ralph T.H.Griffith. 1899. http://www.sacred-texts.com/hin/wyv/wyvpref.htm#page_xvii
- [515] Ишавасья упанишада "Владыки покровом" (Иша-васья). в переводе Б.В. Мартынова. <http://scriptures.ru/ishavasy.htm>
- [516] Does the sect Sauram still exist? <https://hinduism.stackexchange.com/questions/15470/does-the-sect-sauram-still-exist>
- [517] Note on the pantheon of the Indian Saura tradition. Mānasa-taraṅgiṇī, 2015. <https://manasataramgini.wordpress.com/2015/08/12/a-note-on-the-pantheon-of-the-indian-saura-tradition/>
- [518] Suparsthas and Swag^wautas. Colonisers of the Ancient World. Part I – Origins and early migrations. Giampietro Fabbri. <http://amsacta.unibo.it/5492/1/Fabbri%20-%20Supar%20I.pdf>
- [519] Сарматы. <http://ru.knowledgr.com/00104529/%d0%a1%d0%b0%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%82%d1%8b>
- [520] Reginald Muata Ashby. Египетская йога. Reginald Muata Ashby, изд София 1997. ISBN 5-220-00101-9
- [521] The Language of the Harappans: From Akkadian to Sanskrit. 72, 291. u.c. lpp. Malati J.Shendge, 1997. ISBN 81-7017-325-6